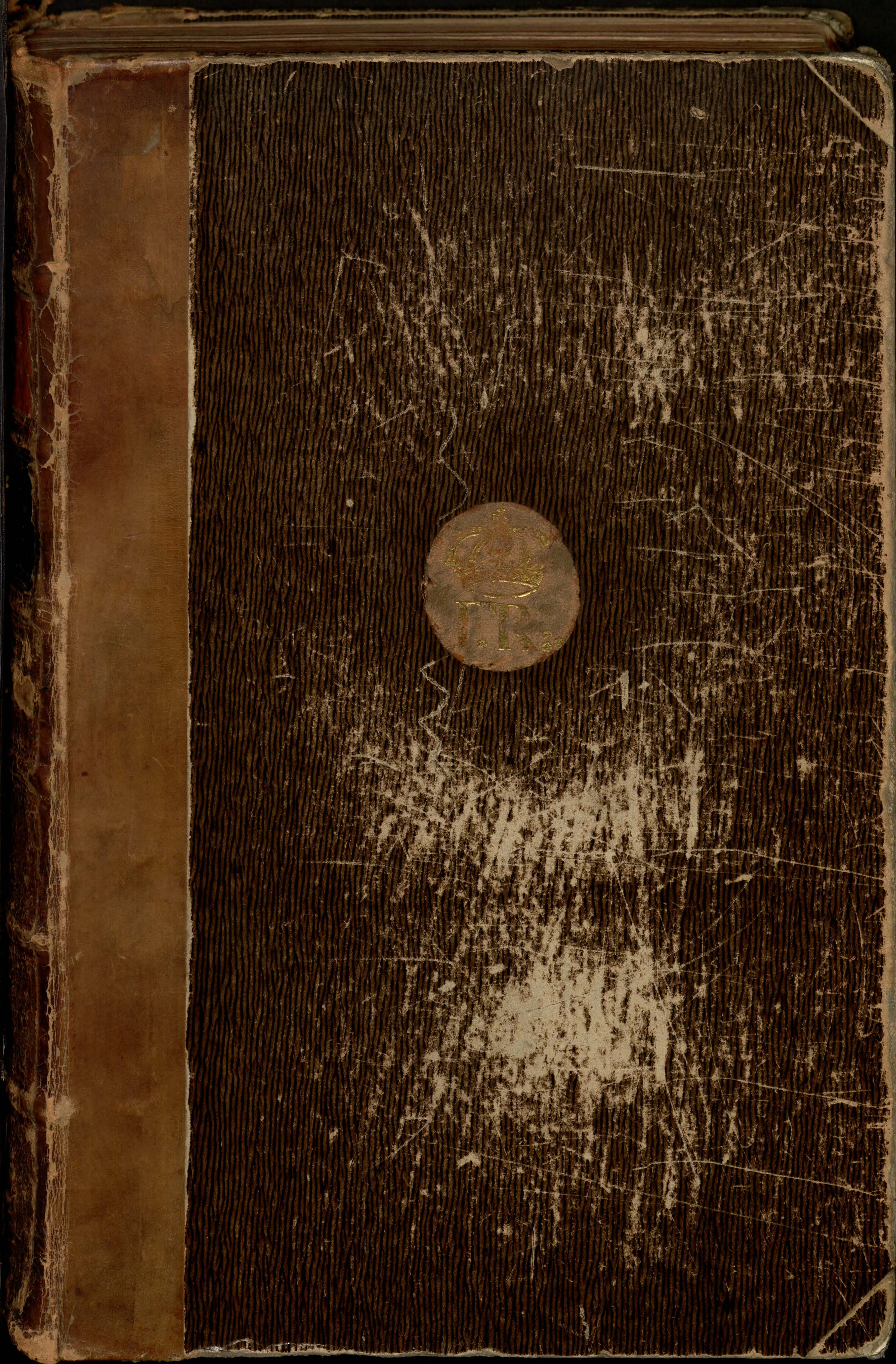

CODEX DIPLOMATICVS REGNI POLONIÆ ET MAGNI DVCATVS LITVANIÆ.

CODEX DIPLOMATICVS REGNI POLONIAE ET MAGNI DVCATVS LITVANIAE

IN QVO

PACTA, FOEDERA, TRACTATVS PACIS, MVTVAE AMICITIAE, SVBSIDIORVM, INDVCIARVM, COMMERCIORVM,

NEC NON

CONVENTIONES, PACTIONES, CONCORDATA, TRANSACTIONES, DECLARATIONES, STATVTA, ORDINATIONES, BVLLAE, DECRETA, EDICTA, RESCRIPTA, SENTENTIAE ARBITRALES, INFEVDATIONES, HOMAGIA

PACTA ETIAM MATRIMONIALIA ET DOTALIA

LITERAE ITEM REVERSALES, CONCESSIONVM, LIBERTATIS, IMMVNITATIS, DONATIONVM, OPPIGNORATIONVM, RENVNTIATIONVM, ERECTIONVM, OBLIGATIONVM, VENDITIONVM, EMPTIONVM, PERMVTATIONVM, CESSIONVM, PROTESTATIONVM

ALIAQVE OMNIS GENERIS

PVBLICO NOMINE ACTORVM ET GESTORVM

MONVMENTA

NVNC PRIMVM EX ARCHIVIS PVBLICIS ERVTA AC IN LVCEM PROTRACTA

EXHIBENTVR.

VILNAE

Ex Typographia Regia & Reipublicae Collegii C. C. R. R. Scholarum Piarum.

M DCC L VIIII

CODEX DIPLOMATICVS REGNI POLONIÆ ET MAGNI DVCATVS LITVANIÆ

IN QVO

PACTA, FOEDERA, TRACTATVS PACIS,
MVTVÆ AMICITIÆ, SVBSIDIORVM, INDVCIARVM,
COMMERCIORVM

NEC NON

CONVENTIONES, PACTIONES, CONCORDATA,
TRANSACTIONES, DECLARATIONES, STATVTA, ORDINATIONES, BVLLÆ, DECRETA, EDICTA, RESCRIPTA, SENTENTIÆ ARBITRALES, INFEVDATIONES, HOMAGIA

PACTA ETIAM

MATRIMONIALIA ET DOTALIA

LITERÆ ITEM

REVERSALES, CONCESSIONVM, LIBERTATIS,
IMMVNITATIS, DONATIONVM, OPPIGNORATIONVM,
RENVNTIATIONVM, ERECTIONVM, OBLIGATIONVM, VENDITIONVM, EMPTIONVM, PERMVTATIONVM, CESSIONVM,
PROTESTATIONVM

ALIAQVE OMNIS GENERIS

PVBLICO NOMINE ACTORVM, ET GESTORVM

MONVMENTA

NVNC PRIMVM

EX ARCHIVIS PVBLICIS ERVTA

AC

IN LVCEM PROTRACTA, REBVS ORDINE CHRONOLOGICO DISPOSITIS, EXHIBENTVR.

TOMVS I.

VILNÆ
Ex Typographia Regia, et Reipvblicæ, Collegii Scholarvm Piarvm.

MDCCLVIII.

SERENISSIMO
ET
POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
AVGVSTO TERTIO
POLONIARVM
REGI

MAGNO DVCI LITVANIÆ, RVSSIÆ, PRVSSIÆ, MASOVIÆ, SAMOGITIÆ, KIIOVIÆ, VOLHYNIÆ, PODOLIÆ, PODLACHIÆ, LIVONIÆ, SMOLENSCIÆ, SEVERIÆ, CZERNICHOVIÆQVE.

DVCI SAXONIÆ, JVLIACI, CLIVIÆ, MONTIVM, ANGRIÆ, ET WESTPHALIÆ, SACRI ROMANI IMPERII ARCHI-MARESCHALLO, ELECTORI, ET EIVSDEM IMPERII IN REGIONIBVS JVRIS SAXONICI, ET FINIBVS AD HVNC VICARIATVM PERTINENTIBVS, VICARIO, LANDGRAVIO THVRINGIÆ, MARCHIONI MISNIÆ, SVPERIORIS, INFERIORISQVE LVSATIÆ, BVRGRAVIO MAGDEBVRGI, COMITI PRINCIPALI HENNEBERGICO, COMITI MARCÆ, RAVENSBERGÆ, ET BARBIÆ, DYNASTÆ IN RAVENSTEIN &c. &c.

REGI AC DOMINO
NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME
ET
POTENTISSIME
REX

Cum multa sint immortalia, quae olim sera magnopere suspiciet posteritas, TUORUM *in hanc Rempublicam beneficiorum monumenta, tum nec illud postremo loco habendum est, quod sub fortunatissimo Maiestatis* TUAE *Imperio bonae artes, & disciplinae postliminio in Polonia sint restitutae, unde fore*

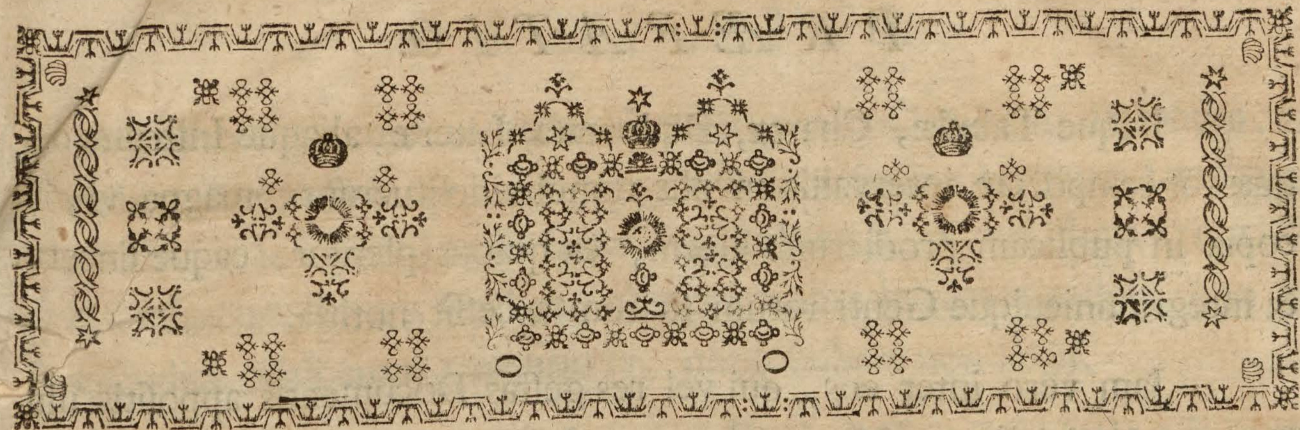
fore iam nemo dubitat, ut quemadmodum tempus illud apud Romanos, quo sub Optimo Principe Studia Literarum maxime floruerunt, ita aetas haec Polonorum, quae TUO *numine beata, tranquillaque ducitur, Saeculum* AUGUSTI *deinceps appelletur. Postquam enim sedandis Reipublicae perturbationibus, & tempestatibus, summisque periculis, quae ad eius perniciem continue incumbebant, avertendis, maiore paene tranquillitatis Regni huius, quam commodi Dominiorum* TUORUM *Haereditariorum studio, animum, mentemque adiecisti, indeque vitam* TUIS *subditis sine vi, sine metu, quietam, placatamque traducere licuit, ut facultatibus omnium florentissima fortuna obtigit, sic otii literati copia data est longe felicissima. Nam cum inter graves Reipublicae necessitates, arduaque negotia, quae ad Maiestatem* TUAM *propius accedunt, illud etiam a dignitate Gentis omnino alienum censueris, studia penitus neglecta iacere, Polonasque Musas crassiores, Exteris esse despectui, singularibus* TUIS *in Literarum cultores gratiae, benevolentiaeque testimoniis effectum est, ut brevi iniqua liberalibus disciplinis fortuna immutata esset, ac Literae in veterem suum nitorem fuerint restitutae. Ut igitur totum id, quod ex cultura bonarum Artium provenit,* TIBI REX POTENTISSIME *acceptum referendum est, ita haec multorum annorum nostra opera, quae iam magni ad utilitatem Regni publicam*

)(2 inter-

intereſt, progreſſum, exitumque ſuum TUIS *debet Auſpiciis. Neque vero dubitandum nobis erat, quin pro ſumma* TUA *Clementia benevolentiſſime concederes, ut ei ab Inſcriptione Auguſtiſſimi* TUI *Nominis, auctoritas & ſplendor accederet. Opus itaque argumento ſuo præſtantiſſimum, quod ut aliquando in lucem prodiret, fortunatiſſimi Imperii* TUI *temporibus reſervatum fuit, Maieſtati* TUÆ *quam humillime offerimus,* TIBIQUE *Pacis Publicæ Servatori, Poloniæ* TUÆ TRAIANO, *Principi Juſto, Pio, Sapienti, Optimo, diuturnitatem maximam, ac de hoſtibus ſub iugum miſſis multiplices triumphos ex animo precamur*

MAIESTATIS TUÆ

Fideles, infimique Subditi
COLLEGIUM VILNENSE
Scholarum Piarum

PRÆFATIO.

Poſtquam diſcuſſa temporum caligine acutiores, ſeverioresque in dies prodirent rerum Inquiſitores, & Judices, eorumque obſervationibus veritas in liquidum explorari cœpiſſet, tum vero *quid diſtent æra lupinis* internoſcere, omniaque perquiſitius, & quam diligentiſſime expendere Eruditorum animos inceſſit ſtudium. Brevi inde magna Reipublicæ Literariæ converſio, atque ab alio in aliud viciſſitudo, priorumque Inſtitutorum immutatio, cum quæ pro veris ante hac haberentur, inter commenta, & fabulas, quæ pro certis, inter veriſimilia, quæ pro genuinis, inter ſuppoſititia recenſerentur. Eadem ratione multorum Scriptorum raptim ſe fortuna inclinaverat, ut quibus olim magna auctoritas, eorum alii ſubleſtæ eſſe fidei, alii pigmentis, & ſpecie inanium fallere, alii omnino inter nugivendulos referendi viderentur. Quo igitur & rerum cauſæ, exitusque a Lectoribus certo ſciri poſſent, & ſua dictis conſtaret fides, conſvetudo paulatim ſerpere, ac prodire cœpit, ut quæ in medium afferrentur, Tabulis plana fierent, firmarenturque. In multis ſane difficultatibus hæc aſſequendæ veritatis ratio poſita primum fuit, diuque Scriptoribus, qui id tenebant propoſitum, in ſalebra hærendum erat. Ad Tabularia enim Principum, in quibus veteris ævi Monumenta tumulata erant, aditus olim patebat nemini. Vicit tamen flagitantium aſſiduitas, ſenſimque hic nodus ita expeditus fuit, ut novum ſibi, hac in re ingenium, ii, penes quos ſumma Imperii erat, induiſſe viderentur.

 Ita-

Itaque Tabulæ, Chartæ, Diplomata, Literæ, aliaque Inſtrumenta, quæ tot temporum intervallis in illis tumulis delituerant, magna vi, & copia in publicam prodierunt lucem, ex quibus plenior, eaque ſincera, & integra unicuique Genti rerum ſuarum acceſſit notitia.

Jam vero inter eos, qui vel res geſtas Documentis appoſitis illuſtrarunt, vel ipſorum Monumentorum ſeriem ex Inſtituto collegerunt, facile ſtudio, numerisque cæteros antecellunt, ſuperantque Germani. Cum enim apud illos ſæpe a fide unius Diplomatis pendeant Territoria, & Principatus, dici non poteſt, qua cura, animorumque contentione adnixi ſunt, Inſtrumenta omnis generis undequaque conquirere, eorumque adornare apparatus. Prodierunt igitur congeſtæ ab eis Diplomatum Collectiones tanta copia, & multitudine, ut eas non modo recenſere, ſed etiam attingere longum eſſet.

Quanquam vero, cum jam alii Diplomatum Reliquias quoque, nedum rem ipſam pridem abſolverint, evulgaverintque, nos penſum noſtrum nunc primum ordimur, ſperamus tamen fore, ut ſapientes Viri exiſtiment, longiorem hanc Rerum Polonicarum expectationem delectu earundem, ſummaque fide, tanquam gratiſſimo fœnore abunde eſſe compenſatam. Cum enim omnia, quæ in hoc Codice Diplomatico Regni Poloniæ continentur, ex Originalibus, & Authenticis, Auctoritate publica deſcripſerimus, nullum in toto Opere Documentum, nullæ Literæ ſunt, quæ veritatis diligentibus imponere, negotiumque facere poſſint. Quo in genere Acta Rymeri noſtrorum ſunt ſimilia. (*a*) Rerum tamen minus utilium copia, Voluminum magnitudinem, numerumque creſcere noluimus.

Equidem fatemur non inviti non ita perfectam, cumulatamque hanc eſſe Collectionem, quin pleræque momenti maximi res in ea deſiderentur, neque tamen Nobis integrum erat, ut ſuis numeris prodiret abſolutior. Multæ veteres Tabulæ bellis, incendiisque, communi omnium Orbis Tabularum fato, multæ temporum iniuria conſumptæ ſunt. Neque enim putandum eſt in moribus Polonorum olim poſitum fuiſſe, ut non in Literis

(*a*) Is, cum Actorum Publicorum Angliæ Collectionem iuſſu Reginæ ANNÆ, ex voluntate Supremi Senatus faceret, univerſum pæne Tabularium Regale publicavit, ediditque ſub Titulo: *Fœdera, Conventiones, Literæ, & cuiusque generis Acta Publica inter Reges Angliæ, & alios Principes, ab An.* 1101. *ad An.* 1625. *Londini.* Ab An. 1704. ad An. 1718. Voluminibus XVII. fol.

ris contraherent, cuius rei teſtes ſunt Originales Comitum, Baronum, & Nobilium Regni Poloniæ, inde jam a milleſimo Salutis humanæ Anno, variæ de Bonis ſuis hæreditariis factæ Tranſactiones. Vetuſtiſſima igitur illa Poloniæ cum Exteris Fœdera, quorum paſſim in recentioribus, quæ in hoc Codice exhibentur, mentio fit, nobis habere non licuit.

Neque vero minor Diplomatum Patriæ jactura inde facta eſſe videtur, quod ea a Privatis, quorum fidei, cum Legatorum, vel Commiſſariorum munere fungerentur, credita erant, repetendi cura eſſet remiſſior. Unde accidit, ut obortis ſubinde Reipublicæ internis, externisque turbis, quibus pæne continue exagitabatur, ſenſim ex memoria etiam deponerentur. Id autem eo facilius evenire poterat, quod Inſtrumentorum Reipublicæ Originalium Repertorium, eo, quo par erat, modo ad tempora SIGISMUNDI III. Regis confectum non extaret. Unde, quod curſim annotamus, Documenta, cum jam res cogeret, in tanta varii generis Tabularum multitudine, ne perquirenti quidem erant obvia. Quanquam vero pleraſque harum Literarum, ſic diſtractarum interiiſſe veriſimile eſt, multas tamen in ſcriniis Privatorum etiamnum deliteſcere, conſtat ex Lege Anno 1736. ea de re ſancita.

Jam quantum incommodi, detrimentique ex hac Monumentorum incuria Reſpublica acceperit, Rei Patriæ peritis ignotum non eſt. Cum enim parvis quotidie finium carperetur diminutionibus, eo tandem res devenit, ut integræ (exemplo ſit Nova Marchia) amitterentur Provinciæ. Sane ſi tempore tot celebrium Commiſſionum, quæ ſub CASIMIRO Jagellonide ad conſtituendos inter Regnum Poloniæ, & Marchiam Brandeburgenſem Limites, expeditæ ſunt, hæ ſaltem Originales Literæ (*b*) quas adhuc reperimus, producerentur, magna Pars Marchiæ Novæ pro illo rerum ſtatu ad Poloniam poſtliminio redire potuiſſet.

Eandem horum, aliorumque huiusmodi Inſtrumentorum rationem, ævo etiam poſteriore fuiſſe, patet ex Literis SIGISMUNDI I. Regis, datis Anno 1541. *Commiſſarii*, inquit, *noſtri cum ad regundos fines* (inter Regnum, & Marchionatum Brandeburgenſem) *profecti fuerint, conquirent undique Diplomata &c. Non dubitamus autem, quin eiusmodi Diplomata habeat alicubi Magnificus Andreas de Gorka Caſtellanus Poſnanienſis, & Capitaneus Majoris Poloniæ &c.*

Quid

)( )(d 2

(*b*) Vide Tit. *Nova Marchia.*

Quid reſponſi a CASIMIRO Rege FRIDERICUS III. Imperator acceperit, cum Anno 1473. in contumaciam ERICKONIS, & VLADISLAI Ducum, Vaſallorum Coronæ Regni Poloniæ, FRIDERICO Electori Brandeburgenſi Pomeraniam conferret, reperire nuſquam potuimus. Certe Imperator, cui Jus Regum, & Regni Poloniæ in Pomeraniam notum erat, Literis ſuis animum CASIMIRI Regis ea de re explorari voluerat. Veriſimile tamen eſt Homagium, & fidelitatis Juramentum, quo Duces Pomeraniæ Anno 1390. Regi, & Coronæ Poloniæ ſe obſtrinxerant, oblivione apud Polonos obſcurata fuiſſe. Neque vero id mirum videri debet, cum nunc Renovatio Feudi Præfecturarum Butavienſis, & Leoburgenſis (reliqui Pomeraniæ Tractus ſunt, qui Poloniæ remanſerant) contra Pacta Velavienſia, quæ omninm teruntur manibus, non præſtita, ex memoria excidere videatur.

Hæc cum ita ſint, ſaluberrimo, divinoque Reipublicæ conſilio factum eſt, ut inveniretur modus, ne Uſucapioni locus eſſet. Reges enim Poloniæ poſt Electionem ſuam Juramentum hac Formula præſtare ſolent: *Omnia illicite a Regno, & Magno Ducatu Litvaniæ, & Dominiis eorundem quocunque modo alienata, vel bello, vel alio quovis modo diſtracta, ad proprietatem eiusdem Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Litvaniæ aggregabo.* Huius vero Conſtitutionis cauſam Sileſiam fuiſſe, in Diſſertatione peculiari, in qua de Jure Regni Poloniæ in hanc Provinciam egimus, ex Inſtituto demonſtravimus. Cum enim JOANNES Rex Bohemiæ, Duces Sileſiæ, (c) & Maſoviæ (d) fiduciarios Regni Poloniæ Principes transverſos

(c) 1327. VLADISLAUS Dux Cozlenſis, BOLESLAUS Dux Opolienſis, CASIMIRUS Theſchinenſis fatentur ſe eſſe Vaſallos JOANNIS Regis Bohemiæ &c.

1327. Homagium JOANNIS Ducis Oſviecimenſis, Scholaſtici Cracovienſis JOANNI Regi Bohemiæ factum.

1329. CONRADUS Dux Glogoviæ, JOANNES Steinaviæ, HENRICUS Saganenſis Ducatus ſuos reſignant, & in Feudum ab eodem JOANNE Rege Bohemiæ, &c. recipiunt. &c.

1331. Literæ BOLESLAI, VENCESLAI, & LUDOVICI Ducum Sileſiæ, Dominorum Lignicenſium, quibus ſe ante fores Eccleſiæ B. JOANNIS in Vratislavia Regi Bohemiæ ſubmiſiſſe teſtantur.

(d) 1329. Literæ JOANNIS Regis Bohemiæ, &c. quibus teſtatur ſe tranſegiſſe cum VENCESLAO Duce Maſoviæ, ut is Maſoviam, & præſertim Plocenſem, Wyſſogrodenſem, & Goſtinenſem Terras a Regibus, & Regnis Bohemiæ, & Poloniæ, & Ducatibus Lucemburgenſibus in Feudum teneat cum Succeſſoribus ſuis, & Juramentum fidelitatis ipſis præſtet.

1329. VENCESLAUS Dux Maſoviæ, & Dominus Plocenſis Maſoviam reſignat, & Vaſallum ſe Regis Bohemiæ profitetur.

1329.

verſos egiſſet, atque his paulo poſt ad Officium (e) redeuntibus, de alteris, eorumque Ducatibus (f) cum CASIMIRO Rege, Pactionibus nullius juris (g) tranſegiſſet, ac poſt varios ſub VLADISLAO Jagellone conſiliorum de hoc negotio exitus, (h) ea ſpes, quæ Regibus Poloniæ de Stirpe Jagel-

1329. Homagium VENCESLAI Ducis Maſoviæ, & Domini Plocenſis JOANNI Regi Bohemiæ, & Succeſſoribus Bohemiæ Regibus factum.

1329. SIGISMUNDI Romanorum Regis, & ALBERTI Ducis Auſtriæ vidimus Literarum VENCESLAI Ducis Maſoviæ ſubiectionis Ducatus ſui JOANNI Regi Bohemiæ.

1329. VENCESLAUS Dux Maſoviæ promittit JOANNI Regi Bohemiæ fidelitatem, & obſequium contra VLADISLAUM Regem Cracoviæ &c.

(e) 1355. Homagium SEMOVITI Ducis Maſoviæ, & Domini Czirnenſis, CASIMIRO Regi Poloniæ præſtitum.

1355. ZEMOVITUS Dux Maſoviæ profitetur ſe Zakrocimum, & Viſnam a CASIMIRO Rege accepiſſe ad triennium

1355. ZEMOVITUS Maſoviæ Dux fatetur ſe in Feudum habere a CASIMIRO Rege Varſaviam, Sochaczow, Wiſkitki, Ciechanow, Nowogrod, & Nowydwor. Renovat etiam Feudum priorum Ditionum ſuarum, videlicet Czernenſis, Ravenſis, Livenſis, & Goſtinenſis Terræ, promittitque ſe absque voluntate Regis nulla Fœdera cum quopiam, præſertim cum Litvanis initurum &c. Vide Tom. III. P. 2. Tit. *Maſovia.*

(f) 1329. CASIMIRI Poloniæ Regis Literæ, quibus Vratislavienſem, & Glogovienſem Principatus JOANNI Bohemiæ Regi cum omni Jure tranſcribit.

1335. Procuratores CASIMIRI Poloniæ Regis profitentur JOANNEM Bohemiæ Regem, & CAROLUM Primogenitum eius Marchionem Moraviæ Titulo Regni Poloniæ cedere, Regem vero Poloniæ Ducatibus Sileſiæ, omnibus, & ſingulis.

1339. Recognitio generalis, & Renuntiatio CASIMIRI Regis Poloniæ, quod nullum Jus habeat, nec ſibi competat in Ducatibus Sileſiæ, & Poloniæ ſub pœna Excommunicationis Domini Papæ.

1348. Promiſſio CASIMIRI Regis Poloniæ, quod Civitates Namſlavia, Creutzburg, Bytzin, & Cuntzenſtadt pro 3000. Marc. Polonici pagamenti Denariorum Pragenſium CAROLO Marchioni Moraviæ cedere vult. Dat. Sabbatho poſt Feſtum Nativitatis Domini Anno 1348.

1356. CASIMIRUS Rex Poloniæ renuntiat Juribus ſuis in Terram Svidnicenſem, & Ducatum Jaurenſem, &c. Vide Tom. VIII. P. 1. Tit. *Sileſia.*

(g) Verum enim vero non erat in poteſtate CASIMIRI Regis, privatis Transactionibus (nullum prorſus earum Exemplar in Archivo Regni exſtat) alienandi Provinciam, ad Corpus Regni antiquitus pertinentem. Conſenſum enim Ordinum Regni in rebus multo minoris momenti neceſſarium omnino fuiſſe, probant Receſſus Comitiorum Anni 1331. & An. 1337. Vide Cod. Diplomatici Tomum VII. Certe longe alia conditione ſub hoc CASIMIRO Poloniæ erat Libertas, ac Galliæ ſub FRANCISCO I. Rege, cum tamen Anno 1527, ageretur ibi trium Ordinum Conventus de eo, utrum FRANCISCUS Rex ceſſione Ducatus Burgundiæ deberet præſtare fidem, nec ne, quam An. 1526. CAROLO V. Imperatori dederat, ita concluſum fuit: *Que ſa Perſonne appartenoit au Royaume, non pas à lui; que la Bourgogne étoit membre de la Couronne, & qu' il n' étoit qu' uſufruitier de l' un, & de l' autre; qu' ainſi il n' en pouvoit pas diſpoſer.* Abregé Chronologique de l'Hiſtoire de France par Mezeray Tom. 4. f. 217.

(h) Fœdus inter VENCESLAUM Rom. & Bohemiæ Regem, & VLADISLAUM Regem Poloniæ concluſum, quo præfatus Rex VENCESLAUS pollicetur, ſe Regi Poloniæ cum ſexcentis Lanceis, & totidem Baliſtariis, toties quoties ab eo requiſitus fuerit, fideliter contra quosvis hoſtes auxilio futurum &c. Dat. Pragæ 25 Junii Vide Tit. *Bohemia* fol. 6.

1421

Jagellonicæ oriundis, non Sileſiæ modo vindicandæ, ſed etiam Regni Bohemiæ ſibi aſſerendi injecta erat, Anno 1527. penitus concidiſſet; (*i*) ne Jus Reipublicæ Polonæ in Sileſiam, avitum Patrimonium ſuum præſcriptione temporis antiquaretur, dicta Juriſiurandi Formula SIGISMUNDO AUGUSTO, eiusque Succeſſoribus, in Comitiis Piotrcovienſibus Anno 1550. ab Ordinibus Regni decreta fuit.

Sed enim ratio Inſtituti exigere videtur, ut cum de Re Poloniæ Diplomatica hoc loco tractemus, ea Privilegia Imperialia, quæ plerique Scriptorum Germanicorum, tanquam Polonæ Libertatis everticula jactitant, expendamus. Id vero quo fiat diſtinctius, & diſtributius, aliqua præfari neceſſe eſt.

Gentibus finitimis ſimultates quædam innaſci videntur. Ut enim multæ olim illis infenſæ æmulationes, & bella, ita mutuarum injuriarum occulta ſenſim inducta ſunt odia, quæ etiam Pacis ictis Fœderibus Stylo proſequi nonnullis mos eſt. (*l*)

Huius

1421. Reſponſum SIGISMUNDI Imperatoris ad Legationem VLADISLAI Regis Poloniæ. Vide Tom. I. P. 2. Tit *Sileſia.*

(*i*) 1526. SIGISMUNDI I. Regis Poloniæ ad Status, & Ordines Bohemiæ de Jure ſuo in Regnum Bohemiæ. Vide Tit. *Bohemia* fol. 28.

(*l*) Suſcipere, & ingredi rationem conciliandorum utrinque animorum placuit quondam (exemplo ſane ſingulari) Andreæ Opalinſki, Supremo Mareſchalco Regni, ut coniecturam faciunt Literæ, quas ſubiungimus:

Electores Saxonicus, & Brandeburgicus ad Magnificum Regni Mareſchalcum in negotio tranquillitatis, & amicitiæ inter Polonorum, & Germanorum Gentes. Ex Arch. Regni, Lib. Legat. ſub Lit. W. fol. 74.

Spectabili, & Magnifico ſincere Nobis Dilecto Domino Andreæ Opalinſki Supremo Regni Poloniæ Mareſchalco, & Rohatinenſi, Sremenſique Capitaneo. Nos AUGUSTUS Dei Gratia Dux Saxoniæ, Sacri Romani Imperii Archi Mareſchalcus, & Elector, Landgravius Thuringiæ, Marchio Miſniæ, & Burgravius Magdeburgenſis. Et Nos Dei Gratia JOANNES GEORGIUS Marchio Brandeburgenſis, Sacri Romani Imperii Archicamerarius, & Elector, Pruſſiæ, Stetini, Pomeraniæ, Caſſuborum, Vandalorum, & Sileſiæ in Croſna Dux, Burgravius Norinbergenſis, & Princeps Rugiæ, Spectabili, & Magnifico ſincere Nobis Dilecto Domino Andreæ Opalinſki, Supremo Regni Poloniæ Mareſchalco &c. Salutem cum benevolentia noſtra coniunctam adſcribimus.

Non modo jam antea Generoſe, & Magnifice Vir, Nobis Electori Saxonico ſignificavit Fidelis noſter Dilectus Dominus Fabianus a Schonaig, quæ pro ſingulari tuo erga Rempublicam Chriſtianam ſtudio, cum ipſo locutus fueris. Sed & cum hoc tempore Illuſtriſſimus Princeps Dominus JOANNES GEORGIUS Marchio Brandeburgenſis, & Elector, Avunculus, idemque Affinis, & Frater chariſſimus, una Nobiſcum eſſet, eadem utrique noſtrum ita expoſuit, ut facile intelligeremus, Te ſalutis publicæ, & pacis inter potentiſſimas Germanorum, & Polonorum Gentes ſtabiliendæ cupidiſſimum eſſe. Quæ egregia voluntas Tua, cum utrique noſtrum valde probaretur, exiſtimavimus hunc animi noſtri ſenſum declarandum Tibi eſſe, ut ſcires, quod noſtrum de negotio hoc eſſet iudicium, & ſententia. Cumque Dominus Fabianus a Schonaig Nobis oſtenderet, ſe denuo iter ad Te hac de cauſa inſtituiſſe, quædam illi in Mandatis dedimus, de quibus Te noſtris verbis moneret. Quamobrem benigne poſtulamus, ut illi hæc Tecum agenti fidem adhibeas

Huius igitur cauſæ impulſu, prodierunt multæ nonnullorum Germanicorum Scriptorum invidioſæ contra Polonos Animadverſiones, magna ingenii amaritudine. Verum enim vero avitam Polonorum Libertatem ferre non poſſunt, inde bonis viris illæ lacrymæ. Sed jam ut contrarium, & dicant, & credant, facile apud animum ſuum impetrant.

Itaque Poloniam ab OTTONIS M. ævo, ad FRIDERICI II. tempora, Imperio Germanico & ſubiectam, & tributariam fuiſſe, in ea ab OTTONE III. Archiepiſcopatum Gneſnenſem inſtitutum eſſe, eandem a CONRADO II. in tres partes diviſam fuiſſe, Imperatoribus Germaniæ Duces Poloniæ Sacramentum fidelitatis præſtitiſſe, per tacitum Imperatorum conſenſum Regium Titulum uſurpaſſe &c. Id porro ex eo conſecutionis filo, quod OTTO III. Polono Duci Regiam Dignitatem contulerit, quod Duces Poloniæ Comitiis Germanicis interfuerint &c. Sed hæc cum ſuaviter ſomniant, fugit acutos homines rem potiri multo maximam. Imperatores enim Orientis, Regesque Galliæ Comitiis Germanicis per Legatos aderant, Reges præterea Cypri, & Armeniæ ab HENRICO VI. Regalem Dignitatem obtinuerant, quidni igitur eadem ratione Imperio Germanico obnoxii eſſe debeant? Ita illi tricas, caſſam glandem, curculiunculos minutos egregie fabulantur. In his vero nugatoribus præclarum inprimis nomen meretur Conrigius, & qui eo præloquente nugis obſtrepit, totus ex fraude, & mendacio, quod res Poloniæ attinet, factus Goldaſtus. Enim vero ſi antiquiora expendantur, certe extincta ſtirpe Carolingica parum abfuit, quin potior Germaniæ Pars a Gentibus Slavicis, quarum Natio Polona longe præſtantiſſima fuit, ſub jugum iterum mitteretur, unde evenit, ut Saxones, & Thuringi, cum Suevis & Francis Rhenenſibus unirentur, indeque fieret Reipublicæ Germanicæ Syſtema pactitium. Inde vero ab HENRICO Aucupe, ad HENRICUM V, ſi quando Polonis periculi procella, famæque, & fortunarum dimicatio timenda erat, certe Anno 1109. cum in Conventu Francofurtenſi generalis adverſus eos expeditio decreta eſſet. Quo tamen exitu hoc bellum finitum eſt, campus prope Vratislaviam,

ubi

beas, Tibique certo perſuadeas, ſi huic negotio conficiendo, etiam porro operam dederis, nihil Nos prætermiſſuros eſſe. eorum, quæ ad veterem amicitiam. & benevolentiam mutuam inter florentiſſima Germanorum, & Polonorum Regna perpetuo conſervandam, & ad amovendum omnia, quæ hanc quocunque modo labefactare poſſent, conducere videbuntur, Bene vale, & Nos Tibi benigne cupere ne dubites. *Budiſſini Nonas Maji Anno MDLXXVII.*

AVGVSTVS *Dux Saxoniæ. Elector. manu propria.*

ubi prælium commiſſum erat, caninus dictus rei memoriam conſervat. Sed de his liberius, pro more ſuo, clariusque Hiſtorici. (*m*) Nunc res poſtulat, ut de formularum ſolennibus, & de modo, quo in Curiis Imperialibus Literæ eiusmodi dabantur, aliquid dicamus. Suffecerat igitur ad publicam fidem Auguſtale Nomen, & Monogramma, quod æri, aut ligno inſculptum apponeret Scriba. Subſcriptione Cæſaris opus non erat. Inceſſerat porro hic mos in gratiam Principum, quod eſſent Analphabeti. (*n*) Jam vero tot Originalium Literarum fieri poterant exempla, quot conficere placebat Notariis. Neque enim in addendis illis Signis, a quibus Schedis erat ſua vis, & auctoritas, requirebatur conſenſus Cæſaris, eoque etiam abſente chartæ ſignari, atque his, quorum intererat, dari poterant. Itaque cum fides Inſtrumentorum penderet ab illis Nominibus Auguſtalibus, & Monogrammatis, Monogrammata vero Scribarum, obſcurorum magnam partem Virorum agerentur arbitrio, eorumque eſſent alimentaria, & ſolaria, quod iam inventum aptius, quæ via ad Diplomaticas impoſturas commodior, expeditiorque excogitari poterat? Ut enim Scribis illis, ſive pro partium ſtudio, ſive ad lacunam rei familiaris explendam fallendi, ita deinceps falſariis fingendi, fallaciamque ſimilitudine condiendi magna facilitas. Hoc igitur nomine provenerunt gravia illa, non dico literaria, verum forenſia Germaniæ prope univerſæ bella Diplomatica. Vix enim ullus Imperii Potentatus, vix ullus Princeps eſt, qui de his, in dubium vocatis chartis litem non habuerit. Producuntur in Supremis Imperii Tribunalibus controverſæ Tabulæ, vocantur in arenam Icti, conſeritur prælium, inardeſcit animorum contentio, certant pugnaciſſime. His productum Diploma non modo ſuſpectæ fidei, ſed etiam omnino commentitium, arte veteratoria effictum, ſpurium, adulterinum eſt, illis membranæ, elementa, formulæ, tenor, omniaque ſuo ævo ſimillima, vera omnino, & genuina ſunt: Ut jam Inſtrumenta momenti maximi problemmata illis quædam eſſe videantur, quæ in utramque partem graphice defendi poſſint. Neque vero apud eos fabulæ finita Hiſtoria eſt. Nullum enim Artis Diplomaticæ hucuſque conſpicitur excogitatum Siſtema, quo vera a falſis diſcerni, contentionesque, & controverſiæ ſiſti poſſint.

Ex

(*m*) Kadl. III. 19. Dług. IV. 385.

(*n*) Fatentur inſcitiam ſuam ipſi Cæſares, his ſolennibus formulis, quæ paſſim in eorum Diplomatis occurrunt: *Quia Literas neſcio, characteres pingere ignoro, propter ignorantiam Literarum &c.*

Ex his facile colligi poteſt, quid de Privilegio FRIDERICI Imperatoris (*o*) quo Ducibus Bohemiæ concedit, ut cenſum de Terra Poloniæ percipere poſſint, aliisque eiusmodi ineptiis cenſendum ſit. Cum enim (ut Exemplum aliquod ex infinitis, quæ extant, adferamus) in eiusdem FRIDERICI Literis, datis Anno 1160. quas Bambergenſes Præſules adverſus Virzburgenſes in Camerali Judicio produxerant, cum in aliis innumerabilibus aliorum Imperatorum Diplomatis, quæ authentica eſſe videbantur, ſolertes iſti veteratores mox dolum oboluerint, cur in Rebus Polonicis tam hebeti ingenio ſint, ut unius ſuppoſititii Exemplaris nenias tanti faciant, haud video.

Sed Privilegium FRIDERICI I, de quo agitur, tranſumptum eſt ſub nomine CAROLI IV. Imperatoris, habeturque Electorum S. R. Imperii Atteſtatio de eodem cenſu. Ita nugas blatis. Mos enim erat falſariorum efficțas ſchedas obtrudere Imperatoribus, & Curiis Imperialibus, ut mendacia magnifica, rataque facerent. Sic (ut alia omittamus) Diploma commentitium, & ſpurium CAROLI M. datum Anno 802. quod Friſii Orientales contra ſuum Principem in medium protulerant, confirmatum fuit a VILHELMO Cæſare Anno 1248. *Libertates* (inquit) *Friſonibus* (ne Principi ſuo parerent) *a* CAROLO M. *Anteceſſore noſtro conceſſas innovamus, & confirmamus &c.* Sic Privilegium eiusdem CAROLI M. datum Aquisgranenſibus, omnino adulterinum, confirmarunt FRIDERICUS I. & FRIDERICUS II. Imperatores.

Hoc igitur tantum de illa Innovatione Privilegii FRIDERICI I. contra Polonos efficti obſervandum venit, quod falſario ad peritiam fingendi, induſtria quoque rei hiſtoricæ acceſſerit. Nam cum in antiquioribus Exemplaribus legeretur; *cenſum de Terra Poloniae:* advertit ſuppoſtor nevum Diplomatis, quod indocte, aperteque falleret. Poloniæ enim nomine (*p*) Sileſia olim intelligebatur. Itaque ad vocem *Poloniæ* addidit & *Sile-*

)( )(f   *ſiæ*

(*o*) 1157. Privilegium FRIDERICI Imperatoris; quod Duces Bohemiæ in certis Feſtivitatibus Circulum aureum in capite geſtare, & cenſum de Terra Poloniæ percipere poſſunt.

(*p*) Nam quo tempore Slavi ex Illyrico in Moraviam, & Bohemiam, eodem etiam in Sileſiam demigrarunt, LECHO Duce primo Polonorum Principe, hinc ſub Poloniæ indigitamento delituit. Hinc paſſim Polonia pro Sileſia, ab Hiſtoricis illorum temporum uſurpatur, hinc tributum; quod Romanæ Eccleſiæ ab Sileſiis penditur, Polonicum in Literis Summorum Pontificum appellatur, hinc denique moneta Vratislavienſis in Jure Canonico dicta eſt Polonica. Goldaſt. de Sileſ. l. 1. p. 119.
Elogium CAROLO IV. Imperatori ſcriptum ab INNOCENTIO VI. ob promotionem denarii Petrini in Terris Poloniæ, ac Bohemiæ. Vide plura huiusmodi Exempla Tom. VIII. P. I. tit. *Sileſia.*

ſicæ Polonis. Aliis tamen compendioſior impoſtura placuit: ſcripſerunt igitur a

Alterum eiusdem generis ſpecimen, Privilegium nempe FRIDERICI II. Imperatoris, quo Polonos Imperio Germanico olim ſubiectos probare nituntur, cum ita contextum ſit, ut ne intelligi quidem poſſit, ingenioſe de ſuo ſupplevit Goldaſtus, (*q*) ac torquendo, & retorquendo verba, addidit, quod ad propoſitum hominis nugacis pertinuit.

Jam quod ad reliqua ſimilis argumenti (*r*) Imperialia Diplomata attinet, eorum cauſa, & fons erat illa exiſtimatio, & perſvaſio, quæ Curiarum Imperialium iudicium prævenerat, quod omnia in unius Cæſaris poteſtate, ac moderatione verterentur, quod in eius humeris Orbis ſederet Imperium, quod ex æquo, & bono Jure omnia ad Cæſarem pertinerent. Is vero ſtupor adeo illos tenuit, ut rebus etiam iniquiſſimis facile obtenderent rationem. Hinc cum a ſe mutuo quærunt, ex qua prærogativa FRIDERICUS II. Imperator in Pruſſia nunquam ſibi ſubiecta diſponere, quo Jure Donationem Terræ Culmenſis, a CONRADO Duce Maſoviæ, & Kuiaviæ Hermanno a Saltza oblatam Diplomate ſuo confirmare potuerit, præſcriptio illis honeſtiſſima in promptu eſt, quod videlicet idem FRIDERICUS Cæſar in Epiſtola ſua ad LUDOVICUM IX. Regem Galliæ data Anno 1247. dictum CONRADUM Ducem Maſoviæ, Fidelem ſuum appellaverit. Truncus ſit oportet, qui ad hæc non riſerit.

Reſtat, ut de Tranſactionibus CASIMIRI M. cum JOANNE Lucemburgenſe Rege Bohemiæ, de Jure in Regnum Poloniæ factis, quæ nonnul-

(*q*) 1212. FRIDERICI II. Imperatoris Privilegium, quod Reges Bohemiæ ad nullam Curiam venire teneantur, niſi in Nuremberg, vel Bamberg, ubi dicitur: *Quod ſi Dux Poloniæ vocatus acceſſerit, ipſi* (Reges Bohemiæ) *ſibi Ducatum præſtare debeant, ſicut Anteceſſores ſui quondam Reges Bohemiæ facere conſueverunt.* Goldaſtum, aliosque iniquos Poloniæ Scriptores falſarios, mendacesque eſſe non puduit cum Privilegii huius verba, quæ in rem eorum videbantur, adulterarent, hoc modo: *Ipſe ſibi* (Dux Poloniæ) *tributum præſtare debeat, ſicut Anteceſſores ſui, Bohemiæ Regibus facere conſueverunt &c.*

(*r*) 1226. FRIDERICI II. Romanorum Imperatoris Literæ, quibus Donatio Terræ Culmenſis a CONRADO Duce Maſoviæ, & Kujaviæ Hermanno a Saltza promiſſa confirmatur, eidemque Terra Pruſſiæ cum omnibus Regalibus conferetur &c.

1300. ALBERTI Regis Romanorum Privilegium, quo concedit VENCESLAO Regi Bohemiæ ſubiugandi Terras VLADISLAI Ducis Maioris Poloniæ. *In obliqualis tuæ ſinceritatis, & fidei reſtitutionem, quibus præ cæteris Regibus* &c. Perſimiles huic Privilegio Literæ a STEPHANO olim Rege Poloniæ obtentæ, in Archivo Regni Literario ſic inſcriptæ leguntur: *Provinciarum Moſchoviticarum vaſtandarum, & occupandarum Martino Holland, & Rudigero conceſſio &c.*

1335. Archiepiſcopus Trevirenſis recognoſcit ſe vidiſſe Literas LUDOVICI IV. Romanorum Imperatoris conceſſas JOANNI Regi Bohemiæ ſuper Infeudatione in partibus Poloniæ, Cracoviæ, & Terra Minſcenſi. &c.

lorum prædicatione circumferuntur, aliquid innuamus. Rempublicam Polonam jam inde ab origine ſua liberrimam ſemper fuiſſe, & Principes ſuos eligendi, atque Electis Summam Imperii deferendi Jus, poteſtatemque habuiſſe, magnis rationum, & teſtimoniorum momentis aſſeruit, expoſuitque in Diſſertatione luculentiſſima, quam primo Volumini Legum Regni a ſe collectarum præmiſit, Vir ille celeberrimus, longeque ſapientiſſimus, Staniſlaus Konarſki, latini ſermonis, eloquentiæ, ſtudiorumque liberalium in Regno Poloniæ Inſtaurator. Aut igitur omnibus Hiſtoricorum monimentis (quis jam in tantum deſiperet) nulla fides, aut ea, quæ ex communi Scriptorum omnium ſententia de libertate Polona affirmantur, a vero omnino non deflectunt. Gravis porro illa, quæ propter Optimatum privatas ſimultates, diſſenſionesque poſt obitum BOLESLAI Crivouſti An. 1140 accidit, rerum Polonarum converſio, hoc tantum infortunio inſignis erat, quod Reſpublica Regni nomen amiſerit. Facta enim Poloniæ inter Filios BOLESLAI partitione, cum eſſent Principes potentia, opibus, copiis, viribus ſibi fere æquales, in nullo tantum erat auctoritatis, qui præ cæteris Rex appellari mereretur. Nam quod plerique tradunt Regnum BOLESLAO Audaci a GREGORIO VII. fuiſſe abrogatum, cum nulla huius rei, nec in Literis GREGORII, nec in monumentis hiſtoricis illius ævi mentio ſit, Succeſſorque BOLESLAI Audacis VLADISLAUS HERMANNUS, Regis Titulo (*s*) uſus fuerit, id non videtur eſſe veriſimile. Tantum vero abfuit, ut Statuti, quo BOLESLAUS Crivouſtus filio maiori natu Jura Regalia hæreditate addixerat, ratio habita fuerit, ut is VLADISLAUS, quem Pater tanto honore mactaverat, brevi omnibus Ditionibus, quas inauſpicato capeſſiverat, detractus, nullum in poſteris ſuis Regem Poloniæ habuerit. Nec vero in rem Poſterorum eius, Ducum Sileſiæ conduxerat, quod de Jure in Principatum, INNOCENTIUM III. (*t*) interpellaverint, eo maxime, quod Statutum eiusmodi a Sede Apoſtolica fuerit confirmatum. Præſtari enim a

(*s*) 1082. Epiſtola VLADISLAI HERMANNI ad Patres Cœnobii S. Ægidii. *Patrum Reverendiſſimis.* VLADISLAUS *Dei Gratia Rex Poloniæ, & Coniunx Regina* JUDITHA *filialis reverentiæ devotionem, etſi &c.* Allucinatur hic more ſuo Conrigius: cauſa verior (inquit) quod & VLADISLAUS ille (Hermannus) & Succeſſores eius ad PREMISLAUM, reverenter coluerint Imperii vim, & iniuſſu Cæſarum haud fuerint auſi, nomen illud oſtentare. &c. l. 1. c. 19.

(*t*) An. 1185. Epiſtola INNOCENTII III. *Gneſnenſi Archiepiſcopo, & univerſis Suffraganeis eius.* Significavit Nobis dilectus Filius Nobilis Vir Dux Zleſiæ, quod cum BOLESLAUS quondam Dux Poloniæ certam dederit ſingulis filiorum ſuorum in Polonia portionem &c. Quocirca Fraternitati Veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inſtitutionem de maioritatis præeminentia, ſicut ad utilitatem, & pacem totius Provinciæ dinoſcitur eſſe facta, faciatis per Cenſuram Eccleſiaſticam &c. obſervari &c. *Epiſtolæ Innoc. III. Edit. Baluzii Tom. II. fol.* 453.

Republica non poterat, quod ex Dignitate ejus non esset. Jam quicunque rerum Poloniæ, quæ a BOLESLAO Crivousto ad PREMISLAUM Regem intercesserant, paulo gnarus est, illi plane liquet, Rempublicam iisdem semper stetisse Legibus, eadem Juris publici vixisse formula, ut nimirum Principes, pleraque majoris momenti negotia ex consilio Ordinum, reliqua omnia ex suo arbitratu agerent, boni Filii, ad evitanda Interregnorum incommoda Patribus in Regno succederent, ita tamen, ut nullum hæreditariæ Successionis Jus illis esset. Sic Anno 1146. in locum VLADISLAI, propter impotentem dominationem Regno expulsi, minor natu frater eius suffectus est BOLESLAUS Crispus. Anno 1178. ad CASIMIRUM Justum BOLESLAI Crivousti quintum Filium, qui a Patre Hæres scriptus non erat, prætermissis aliis ejusdem BOLESLAI superstitibus Filiis, Summa Imperii delata est. Anno 1195. neglectis illis itidem, eorumque Stirpe, LESCUS Albus, CASIMIRI Justi Filius. Anno 1226. eius Nepos BOLESLAUS Pudicus. Anno 1279. eiusdem Pronepos LESCUS Niger, rerum in Polonia potiti sunt. Jam vero anno 1295. non immediate ad VLADISLAUM Locticum, alterum CASIMIRI Justi Pronepotem, LESCI Nigri Fratrem, sed ad PREMISLAUM de Stirpe MIECISLAI, qui BOLESLAI Crivousti tertio genitus Filius erat, oriundum, eo fortasse consilio Imperium delatum est, ut plane constaret, nullum in Regno Poloniæ Successionis hæreditariæ, quæ descendit, non ascendit, Jus obtendi posse. Cum igitur PREMISLAUS Rex Regnum, cui septem Mensibus præfuit, liberrimum acceperit, quid Juris in Poloniam, ex Matrimonio cum Nepte eius ELISABETH JOANNES Bohemiæ Rex habere potuit, nisi tibi scirpum Sibylla dixerit, credo interpretari posse neminem. Neque vero RUDOLPHUS Bohemiæ Rex, qui Matrem istius ELISABETH, eodem nomine ELISABETH dictam, PREMISLAI Regis Poloniæ Filiam, VENCESLAI IV Bohemiæ Regis relictam Viduam, Uxorem duxerat, siqua hac in re æqui, & boni esset ratio, Jus suum dissolute relinqueret, tanto magis quod illum acris opum appetentia eo impulerat, ut, quemadmodum ab Historicis proditum est, mercaturam faceret. Sed prudens rerum æstimator censuit, ex inanibus nihil lucri posse accrescere. Enim vero nec JOANNEM Regem Bohemiæ ita rerum fuisse rudem, quo minus hæc sciret, existimandum est. Obtentu igitur Juris, quod nullum erat, usus esse videtur, ut compressum odium, quod iam erat incitatissimum, in CASIMIRUM profunderet, atque ab occultis offensionibus, ad testatas inimicitias progredi posset. Magnis enim animorum dissidiis hi duo

duo Reges invicem confligabantur. Ut tamen ingenio inter se longe erant dissimiles, ita diversa utrique voluntatis, studiorumque fuit inclinatio. JOANNES in rebus solicitissimus, summæ industriæ, summi laboris, calliditatisque acerrimæ, omnes vias, quibus se ad id, quod voluit, pervenire posse putaverat, diligentius percurrere, in omnibus opportunitatis rationem habere, & cum erudita simulationis artificio, fraude non proficeret, armis rem persequi, & se ipsum ad omnes periculorum casus, quandoquidem sua ei indoles præruptam (u) audaciam fecerat, obiicere solitus erat. CASIMIRUS natura simplex, ingenio miti, & tractabili, eoque magis ad iniuriam tardus, quo otii, rerumque tranquillarum studiosior, modo se difficultatibus tantisper explicaret, ut negotiis vacuus esse posset, ne ab iniquis quidem pactorum conditionibus abhorruit. Inde est, quod vix ulla ab eo cum Exteris Transactio ex dignitate Regni facta sit, licet omnes pæne, quibuscum damnosam Pacem fecerat, potentia excederet.

Cum vero in Comitiis Generalibus An. 1337. dato sibi propulsandæ iniuriæ consilio, cessionem, quod iam exequi in animum induxerat suum, Terrarum Pomeraniæ, Culmensis, & Michaloviensis Ordini Crucigerorum facere, intercessione (x) Statuum Regni prohibitus esset, ne in controversiis (y), quas cum JOANNE Lucemburgense Rege Bohemiæ

)()(f 3 habuit,

(u) PHILIPPO Franciæ Regi, contra EDVARDUM Regem Angliæ auxilio veniens, cum rem Gallorum in acie male habitam intellexisset, cæcum se in locum, ubi prælium erat acerrimum, duci iussit, ibique tumultuans magis, quam dimicans, ridicula pugna mortem oppetiit anno 1346.

(x) In deliberationem autem re perducta, omnium Prælatorum, & Baronum vota, sententiæque evidentissimis rationibus, respectibusque concludebant, nullatenus Crucigerorum petitioni, decisionem Regum excedenti, ne in posterum ad debiti, & coactionis necessitatem possit referri, & Juris Regno Poloniæ in Terris prædictis Pomeraniæ, Chełmensi, & Michaloviensi competentis abdicatio causari, assentiendum &c. *Dług. L. 9. fol.* 1038.

(y) 1335. CAROLI Hungariæ Regis testimonium, JOANNEM Bohemiæ Regem renuntiasse prætensioni, & Juribus suis in Poloniæ Regnum; eiusque Titulum pro sex millibus marcis addita fideiussione.

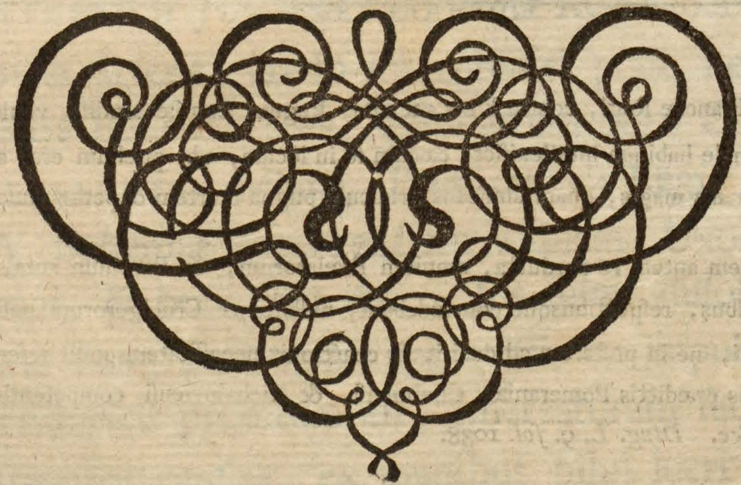
1343. Formula Mandati Regis Poloniæ CASIMIRI, quo Legatos suos instruit ad JOANNEM (a) Bohemiæ Regem cum ipso ineundi pacem, & transigendi de Jure in Regnum Poloniæ.

(a) CAROLUS IV. Imperator in Vita sua cap 18. rem ita enarrat: Statim tamen (inquit) eadem die Cracoviam

(JOAN-

habuit, ſimili modo Procerum ſententiis, & rationibus a propoſito redimendæ litis avocaretur, privatis de ea Pactionibus tranſegit. Hæc dixiſſe ſufficiat: cætera Tomis ſequentibus pro ratione materiæ ſuis locis præfabimur. Unum monendum eſt, quod ad rationem univerſæ huius Collectionis pertinet: æque nimirum Reipublicæ Polonæ, ac aliis Regnis, & Principatibus multiplicia eſſe Archiva. Quemadmodum igitur in Imperio Germanico habentur Tabularia Secretiora, Curialia, Provincialia, Imperialia, Civilia, Feudalia, Cameralia, &c. ita in Regno Poloniæ ſunt Acta Conſiſtoriana, Succameralia, Caſtrenſia, Terreſtria, Tribunalitia, Metrica Maior, & Minor Regni, Metrica Maior & Minor Magni Ducatus Litvaniæ, quarum illæ Archivi Regni, hæ Archivi Magni Ducatus Litvaniæ nomine appellantur, Tabularium præterea Theſauri Regni, in quo Inſtrumenta Regni Originalia aſſervantur, ac inſuper Archivum Reipublicæ *Sanctius*, Privatis omnino interdictum, cuius, cum cæterorum mihi copia fieret, ne Indicem quidem habere potui.

(JOANNES Rex) cum magno obſedit Exercitu &c. Tunc CASIMIRUS Rex nuntiavit Regi JOANNI, ut ad evitanda multarum perſonarum pericula, ſecum ſolus cum ſolo in ſtuba clauderetur, & qui alium vinceret, ſuum propoſitum de eo obtineret; ſed quia Rex JOANNES omnino tunc cæcus erat, nuntiavit illi, ut ſe prius excæcari faceret, & tunc libentiſſime paribus armis, quod vellet, intraret duellum. Poſt hoc fuerunt treugarum trium ſeptimanarum inter eos Induciæ procuratæ, quibus pendentibus tota inimicitiarum materia fuit complanata &c.

PROSPECTVS OPERIS

IN QVO CONTINETVR EIVSDEM IN TOMOS DISTRIBVTIO.

AD PRÆSTANTISSIMOS

REGNI POLONIÆ, ET M. D. LITVANIÆ CIVES

MATHIAS DOGIEL *Cler. Reg. Schol. Piar.*

Cum ſingularem aliarum Gentium in congerendis, divulgandisque Patriæ ſuæ Monumentis curam, ſtudiumque expenderem, revolveremque ingentes illos editorum Germaniæ, Galliæ, Angliæ, Italiæ, Diplomatum apparatus, ſæpe mecum cogitavi, quid cauſæ fuerit, quamobrem Rerum Polonicarum Scriptores, iique Viri ſolertes, & rerum publicarum uſu, atque exercitatione prædi- ti, non antiquiora tantum, ſed ſui etiam temporis Monumenta nobis inquirenda reliquerint. Quid enim illi aut argumenti præſtantia dignius, aut ad communem utilitatem accommodatius, aut quod rationibus Reipublicæ magis conduceret, agere potuiſſent, quam ſi Tabulas publicas, rerumque geſtarum Monumenta, e tumulis ſuis eruta, ac in unum congeſta, In lucem emiſiſſent, ex quibus, & rei patriæ notitia fuco, atque figmentis libera comparari, & Majeſtas illa Poloniæ, cui olim ingens cum univerſi prope Orbis Imperiis, Regnis, Populis, Nationibus, uſus, ſocietas, conſvetudo, atque commercium, ab exteris, quibus pleraque horum incognita ſunt, merito ſuſpici poſſet. Neque video quo telo acrius, expeditiusque iniquorum Poloniæ Scriptorum opiniones, & ſententiæ labefactari poſſent. His enim Documentorum ponderibus re examinata, facile eſſet oſtendere, egregios illos Chronographos, partium ſtudio abreptos, fidem inter poſtremas curas habuiſſe, Gentibus, quæ nunquam ſervierant, tributa impoſuiſſe, atque in odium finitimorum lepidiſſimarum fabularum ſeriem texuiſſe.

)()(b   Hæc

PROSPECTVS OPERIS.

Hæc nobis, cum eo tempore in Galliis essemus, ita cogitantibus, ingens conquirendorum undequaque Patriæ Monumentorum incessit studium, reique a nemine adhuc tentatæ dare operam, apud animum constituimus. Favit instituto nostro loci opportunitas, neque enim in tanta præstantissimorum, atque alta quadam mente præditorum Virorum frequentia, aut patrocinio, aut subsidiis carere potuimus. Itaque Archiva studiose revolvimus, forulos Bibliothecarum excussimus, libros editos in quibus hac de re tractari novimus, perlustravimus, resque hinc inde dispersas in Collectanea nostra retulimus. Idem cum in Germania, idem cum alibi versaremur egimus. Non contemnenda hæc nostra nobis primo videbatur Collectio, sed brevi aliter sensimus, totamque rerum seriem, præterquam quod ex Archivis publicis profectum erat, nauci habere cæpimus. Cum enim perficiendæ huius Lucubrationis causa ad revolvenda Cancellariæ Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ Acta (Metricas vocant,) accessissem, atque Ttransactionum Exemplaria ex libris editis descripta, cum Exemplaribus Authenticis conferrem, omnia plane infinitis scatere mendis deprehendi, pleraque vero sic vitiata, & corrupta ut diversa omnino a suis Authenticis esse viderentur. Ut enim Exempla quædam Instrumentorum Regni Poloniæ ab ineptis librariolis collecta, & in Germaniam delata, ita deinceps cum aliis communicata, Typisque impressa sunt. Hæc nobis causa fuit, quamobrem scripta illa, quorum nullum in Archivis publicis, unde emendari possent, Exemplar deprehendimus, studio in Supplementum rejecerimus, atque ad comparandam Codici nostro publicam Auctoritatem, summum operæ pretium existimavimus, nihil jam in eum referre, quod aut ex Originalibus, aut ex Authenticis, quæ in Privatorum Tabulariis extarent, congestum non esset. Ne vero exilis, jeiunaque hoc modo nostra redderetur Lucubratio, in id omnes nervos industriæ nostræ contendimus, ne quid in Actis Cancellariarum intactum relinqueremus, quod quidem multis difficultatibus conflictati præstitimus. Ex illa igitur immensa Scriptorum omnis ævi, maximam partem ad causas privatas accommodatorum multitudine, quæ nostri erant instituti, summa cum fide delegimus. Equidem quantum elaboravimus, quam gravi opere perfuncti fuimus, illi probe sciunt, quibus rationes Metricarum harum ignotæ non sunt.

Hoc nobis nostrum Institutum ita prosequentibus accidit, ut vix dum Collectioni illi summam manum imposuissemus, cum tota, quanta, quanta fuit, subito disperierit. Suborto enim Varsaviæ Anno 1754. nocte intempesta incendio, domus, in qua paulo ante versabamur, una cum Collectaneis nostris flammis absumpta est. Grave certe erat Thesaurum illum ex tot optimarum Rerum copiis conflatum, tam raris opibus instructum, tot laboribus, & impensis comparatum, tam facile, tam repente amittere. Tæduit jam, piguitque laboris, non tamen destitimus incepto, revocatamque a calce, ut ajunt operam, eadem, qua prius animi, viriumque contentione iterum egimus. Cumque beneficio Celsissimi Principis FRIDERICI MICHAELIS CZARTORYSKI Supremi Cancellarii Magni Ducatus Litvaniæ, nec non Illustrissimi Comitis WODZICKI Procancellarii Regni, liberior jam nobis Actorum Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ copia fieret, rem feliciter ad exitum perduximus.

Jam quod ad multiplicia Tabularia Illustrissimi Domini JOSEPHI Comitis ZALUSKI Referendarii Regni attinet, penum illam insignium Patriæ Monumentorum nullo plane negotio lustravimus. Cum enim propositum nostrum tanto Viro non potuit non probari, comem ille se nobis, & facilem, ultra, quam dici potest, præstitit. Ex ipsius igitur promptuariis, in quibus ingens anecdotorum numerus, quæ in rem videbantur, decerpta accepimus.

Grati æque animi testificationem debemus Illustrissimo Domino Comiti DĘBOWSKI Episcopo Cujaviensi, Viro summo, atque incomparabili; qui cum in publicis Patriæ gerendis negotiis consenuerit, non solum multas momenti maximi, ad evincendum, quæ Juris Poloni sunt, ex Archivis Hispaniæ, Austriæ, Regnique Neapolitani Literas conquisivit, verum etiam quotidie (quæ hodieque exactæ jam ipsius ætatis oblectamenta sunt) res actas in adversaria referendo, admirandos negotiorum Reipublicæ Codices (Protocolla vocant) ipse sua manu confecit, atque has omnes opes mecum liberaliter communicavit. Ex quibus quanta Collectioni nostræ Documentorum, quæ alibi frustra quærerentur, ad negotium summarum Neapolitanarum pertinentium accessio facta est, suis locis notamus.

Refertissima antiquiorum æque, ac recentiorum Diplomatum illa series, a perfectione quidem proxime abesse videbatur, multa tamen desiderabantur, & quod nos maxime anxios, solicitosque habuit, supplendi ea, quæ deerant, præterquam ex Archivo Cracoviensi, nullus omnino erat modus. In difficilem sane nodum incideramus, nec quidquam jam tot difficultatibus implicatum, & quod Herculis, ut ajunt, labor diceretur,

 ten-

tentari potuit. Aditus quippe ad Archivum illud non jam arduus, perdifficilis, & qui magna custodia teneatur, sed omnino interclusus est. Namque omnes Tabulæ Authenticæ, omnia Instrumenta Originalia, aliaque Scripta momenti maximi in Arce Cracoviensi, simul cum Thesauro Regni recondita, sub Sigillo, & Clavibus Supremi Thesaurarii Regni, & Septem Senatorum asservantur: Legeque cautum est, ne locus ille, nisi scito Ordinum Regni recludi, & adiri possit. Arcta hac Monumentorum Regni, quorum nusquam extant Exempla, custodia id demum effectum fuit, ut pleraque Fœdera cum Exteris icta ignorarentur. Ita enim in Literis Pactorum inter SIGISMUNDUM I. & Pomeraniæ, atque Megapolenses Duces Anno 1525. initorum legimus: *Ut cum Illustribus Principibus &c. Fœdus, Societatem, & Amicitiam ineamus, quam Nostros Majores, etiam cum Majoribus eorum tenuisse, & servasse, Literæ ultro, citroque desuper confectæ, ac in scriniis repertæ testantur &c.* Extant in Archivo Regni Literæ Originales FERDINANDI II. Imperatoris, ad VLADISLAUM IV. Regem Poloniæ, Anno 1633. in eo solum negotio scriptæ, ut compacta inter Austriam & Poloniam inita Typis imprimi mandaret, quo melius subditis constare possent Leges, quibus invicem obligati tenentur.

Nos quidem vehemens desiderium, quo bene merendi de Patria tenebamur, impulit, ut rei non modo arduæ, sed etiam, ut videbatur, impossibilis periculum faceremus, spe ducti Deum O. M. bonis conatibus non defuturum. Neque vana fuit hæc nostra fiducia. Namque Patrocinium hujus Operis a Celsissimis, & Illustrissimis Reipublicæ Ministris, JOANNE Comite MALACHOWSKI Supremo Cancellario Regni, FRIDERICO MICHAELE Duce CZARTORYSKI Supremo Cancellario Magni Ducatus Litvaniæ, CAROLO Comite ODROWĄZ SEDLNICKI Supremo Thesaurario Regni, quod immortale eorum Monumentum futurum est, susceptum erat. Illorum igitur Numine effectum fuit, ut cum Senatus Consilium Fraustadii Anno 1755. ageretur, apertio Archivi Cracoviensis decreta fuerit, Nosque propitiam Nobis Sacram Regiam Maiestatem, Universumque Senatum habuerimus.

In illo igitur celeberrimo Antiquitatis Domicilio, ac rerum reconditissimarum admirando Thesauro, qua accuratione, & fide, veterum juxta, atque recentiorum Instrumentorum Exemplaria confecimus, quave ratione multa insignia Patriæ Monumenta ab interitu vindicaverimus, luculentissimum nobis ea de re a D. D. Commissariis, Auctoritate publica ad id delegatis, in quorum præsentia elaboravimus, testimonium datum est.

Sane quam pro eo, ac debuimus, sollicite, perattenteque id pensi peregimus, fideliorque opera, ne voto quidem fingi poterat.

Prodit itaque in Publicum Codex Diplomaticus Regni Poloniæ, omnis ævi Diplomatum, Pactorum, Tractatuum, Conventionum, Fœderum, aliarumque hujus generis Transactionum refertissimus: quo in genere haud video quicquam, a Scriptoribus vicinarum Gentium, quod huic Operi diligentia, & ausim dicere, fide comparari possit, divulgatum unquam fuisse. Quid enim inter hanc nostram Collectionem, & illorum coagmentationes intersit, æquis rerum æstimatoribus pronum erit advertere. Nos enim auspiciis S. R. Majestatis, Domini Nostri Clementissimi, Auctoritate Amplissimi Senatus, Celsissimorum, Illustrissimorumque Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ Cancellariorum approbatione, ex Archivis publicis non solum ea congessimus, quorum singula Auctoritatis publicæ sunt, verum etiam in iis ipsis secernendis, ad rerum momenta magis, quam molem attenti, singularem rerum delectum instituimus, atque ut nonnulla consulto in Supplementum retrusimus, ita a plerisque, quæ leviora videbantur, prorsus temperavimus. Illi dum in hoc se conterunt, ut immanem, sequioris ævi maxime, Diplomatum copiam aggerant, nunquam dicunt, unde sua hauserunt Apographa, nisi plerique forte eos citent, e quibus res huiusmodi consarcinatas acceperint. Quo effectum est, ut magnam Literarum turbam Civitate donarint, cujus potior pars, si rationum calculi bene subducti essent, exilio mulctanda erat. Jam utilitatem, necessitatemque Operis non est cur multis explicemus. Ineruditus enim admodum, rudisque sit oportet, qui hæc ignorat. Sane cum *ad Consilium de Republica dandum caput est nosse Rempublicam*, exiguam illi rei Patriæ habent notitiam, qui eam e Monumentis publicis non compararunt. Neque vero huius Argumenti, Historici fidi interpretes sunt. Quis enim Scriptorum Legibus Historiæ unquam obtemperavit, ne qui eam scribit quid falsi dicere audeat, ne quid veri non audeat, ne qua suspicio gratiæ sit, ne qua simultatis. Nam ut antiquiora omittamus, in quibus illi præter auditum nihil habuerunt, commune id omnium pæne Historicorum vitium est, ut occultis odiis, quæ Gentibus finitimis insita penitus sunt, exstimulati Genio indulgeant, res Patriæ quam maxime possunt, figmentis etiam exornent, in illorum nomine, ex quibus ea corrogant, quæ ad Argumentum conducunt suum, facile conquiescant, tum si quid opinione forte per se ipsos invenerint, mordicus tueantur. Sed demus plerosque eorum (si quidem ita mens sana fuisset) a partium studio omnino liberos fuisse

cum tamen non e Monumentorum fide, ſed e Commentariis, atque Hypomnematis, ut tum erant tempora, ex variorum lectione congeſtis, Annales ſuos confecerint, fieri non potuit, quin multis in locis fucum facerent. Verum enim vero *quis tam lynceus, qui tantis tenebris nihil offenderet, nuſquam incurreret?* Livium quoque celeberrimum Hiſtoriæ Conditorem, quod Monumenta Romanæ Gentis fortaſſe minus perſpecta, cognitaque habuerit, plures narrationi ſuæ falſi maculas aſperſiſſe, jam in hac Literarum luce videre eſt. Sic noſter Cromerus aliter certe de rebus Ruſſiæ ſcripſiſſet, ſi veteres Ruſſorum Tabulas exploratas habuiſſet.

Cum vero ſtudium Rei Diplomaticæ ad illuſtrandam Hiſtoriam, reſque Patriæ geſtas tantopere conferat, tum in iis, quæ ad negotia Regni publica, atque uſum rerum faciunt, præcipua illius neceſſitas eſt. Qui enim multiplices Conventiones, Pacta, Stipulationes, atque Fœdera cum Exteris icta ignorat, minimeque compertum habet, quæ inter Rempublicam, aliaque Regna, & Dominia intercedit neceſſitudo, quid cui a quoquam præſtari neceſſe ſit, qui modus adminiſtrandæ utrinque Juſtitiæ, quæ rerum converſiones, earumque cauſæ, conſilia, exitus, quæ rationes finium, acceſſionesque Regni, & diminutiones, *cætera:* Ille Juris publici patrii omnino ignarus eſt, neque intelligi poteſt, qua ratione non jam Miniſtri, non Senatoris, non Officialis Regni, vel Magni Ducatus Litvaniæ, ſed ne privati quidem Patriæ Civis, cui in Sententia locus eſt, Officio probe defungi poteſt.

Supereſt, ut de methodi, ac diſtributionis modo, quam in hac Collectione ſervavimus, aliquid dicamus. Primum igitur confuſam rerum ſeriem Sectionibus, quæ ex Operis Inſtituto naſcebantur, diſpunximus, deinde earum ipſarum ſic digeſtarum rerum capita ordine chronologico collocavimus. Cum vero multa ſeſe offerrent, luce quidem, quam nunquam viderunt, digna, ſed quæ Lectorem rerum momentis intentum, longo perſæpe contextu interpellarent, ea ad Supplementum revocavimus, ut pleraque alia ex libris editis collecta, quorum in Archivis Reipublicæ, nec vola, nec veſtigium.

Indicem tandem totius Operis Prima ſui Parte, Chronologico-Diplomaticum, Altera Res Ordine Alphabeti demonſtrantem texuimus, atque Opus in Octo Tomos, eo qui ſequitur modo, diſpertivimus.

TO-

TOMVS I.

Pars Prior.

Bohemia, Hungaria, Auſtria, Dania, Bavaria, Marchia Brandeburgenſis, Reſpublica Veneta, Saxonia, Gallia, Ducatus Brunſvicenſis, Hollandia, Tranſylvania.

Pars Altera.

Provinciæ, quæ olim ſub Imperio Polono erant.

Sileſia, Pomerania, Marchia Nova, Moldavia, & Valachia.

TOMVS II.

Pars I.

Roſſia, Turcia, Tartaria Crimenſis, Svecia.

Pars II.

Inſtrumenta ad Negotium Summarum Reipublicæ Neapolitanarum pertinentia.

TOMVS III.

Pars I.

Litvania.

Pars II.

Maſovia, Ruſſia, Podolia, Terra Bełzenſis, Præfectura Scepuſienſis, Ducatus Severiæ, Ducatus Oſviecimenſis, & Zatorienſis.

TOMVS IV,

Pruſſia.

TO-

PROSPECTVS

TOMVS V.

Livonia.

TOMVS VI.

In quo

Literæ Pontificiæ,

AC

Ducum, & Regum Poloniæ

Concordata, Privilegia, Ordinationes, Statuta, Edicta, Rescripta, Mandata, ad Ordinem Spiritualem, & Res Regni Ecclesiasticas pertinentia continentur.

TOMVS VII.

Jura, Libertates, & Privilegia,

nec non

Statuta, & antiquæ Constitutiones Regni,

aliaque huius generis

MONVMENTA.

Quæ nondum in Lucem publicam prodierunt.

TOMVS VIII.

PARS I.

Supplementum Codicis Diplomatici.

PARS II.

Regestum Chronologicum Codicis Diplomatici, cum Indice rerum in eo contentarum.

PRIVILEGIVM.

AVGVSTVS Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Volhiniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque, nec non Hæreditarius Dux Saxoniæ, & Princeps Elector.

Significamus præsentibus Literis Nostris, quorum interest Universis, & Singulis. Omnes quidem bonarum Artium, Literarumque cultores, præsertim vero eos, quorum studia ad publicam Patriæ utilitatem collimant, singulari complectimur benevolentia. Cum igitur cura, & labore Religiosorum Scholarum Piarum præparetur luci publicæ Codex Diplomaticus Regni Poloniæ, seu Collectio omnium Tractatuum Regni cum Exteris: decere bonitatem, & æquitatem Nostram duximus: ut intentionem, & industriam Authoris egregiam, Opusque ipsum pro usu, & commodo publico non utile duntaxat, verum & maxime necessarium, diserto Gratiæ, & Benevolentiæ Nostræ prosequeremur testimonio: illudque Typis Publicis quantocius mandari non modo libenter concederemus, sed quod Rei præstantia a Nobis exposcit, etiam optaremus; Prout quidem prosequimur, concedimus, atque optamus præsentibus Literis Nostris. Edicentes, atque prohibentes, ne quispiam alius, qui non sit ex prælibato Scholarum Piarum Instituto, Opus similis Argumenti, & Materiæ, idque sive in toto, sive in parte, Typis publicis excudere audeat, tam in Regno Poloniæ, & Magno Ducatu Litvaniæ, annexisque Provinciis, quam in reliquis Dominiis, & Ditionibus Nostris Hæreditariis, sub mulcta mille Aureorum Hungaricalium, cæterisque pœnis, contra convulsores Mandatorum Nostrorum Lege Publica sancitis. Quod omnibus, quorum interest, præsertim vero ordinariis Librorum Censoribus, & Typographis ad notitiam deducentes, mandamus, quatenus præmissa & ipsi observent, & ab aliis observari faciant, sub pœnis similibus contra se extendendis, & pro Gratia Nostra Regia. In quorum fidem Præsentes Manu Nostra subscriptas, Sigillo Regni communiri iussimus. Dat. Varsaviæ die X. Mensis Decembris An. Domini MDCCLIV. Regni vero Nostri XXII. Anno.

AVGVSTVS Rex

JOANNES KLOSSÓWSKI *Canonicus Cathedralis Premisliensis, Sacræ Regiæ Maiestatis Sigilli Regni Secretarius. mpp.*

PRIVILEGIVM

PRO TYPOGRAPHIA VILNENSI

PP. Scholarum Piarum.

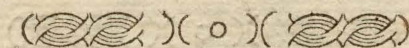
AVGVSTVS Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Volhiniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque, nec non Hæreditarius Dux Saxoniæ, Princeps & Elector.

Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest, Universis, & Singulis, quod cum Regiæ Providentiæ Nostræ intersit, ut artes, quæ divino cultui propagando, rerum gestarum gloriæ ab oblivione vindicandæ, magnorumque in Re Literaria Virorum lucubrationibus, & scriptis ad posteritatem transmittendis serviunt, in Regno Nostro excolantur; eosque, qui studium suum, & operam ad eas exornandas, perficiendasque conferunt, singulari favore, & benevolentia Nostra complectamur. Ideo supplicationibus Patrum Scholarum Piarum benigne annuentes, iisdem permittimus, ut in Metropoli Nostra Vilnensi, in Collegio suo Officinam Typographicam variis præstantissimorum characterum, ab iisdem Patribus conductorum, generibus instructam pro publico Reipublicæ usu erigant, & constituant. Quam quidem Typographiam in Protectionem Nostram Regiam accipimus, eidemque omnia Privilegia, & Concessiones singulas, quibus aliæ in Regno Nostro Typographiæ quomodolibet gaudent, nullis penitus exceptis, applicamus, concedimus, elargimur. Quod quidem ad omnium & singulorum Magistratuum, & Officialium Regni, & M. D. Litvaniæ, aliarumque Provinciarum Dominiis Nostris subiectarum, potissimum vero ad Officii Consularis Vilnensis notitiam deducendo, mandamus, ut eandem Typographiam Collegii Vilnensis Patrum Scholarum Piarum pro Typographia Nostra Regia & Reipublicæ habeant, eandemque omnibus Juribus, Libertatibus, Immunitatibus, Prærogativis, quæ aliis in Regno Nostro Typographiis quomodolibet concessæ sunt, uti, frui, & ab aliis quibuscunque ita defendi, ac tueri curent, ne ratione præmissorum a quopiam quovis colore, aut prætextu difficultatem habeat, idque pro Gratia Nostra secus non facturi. Non obstantibus quibuscunque in contrarium emanatis; vel emanandis. In cuius rei fidem Præsentes manu Nostra subscriptas Sigillo M. D. Litvaniæ communiri fecimus. Dat. Varsaviæ die 16. Mensis Novemb. An. Domini MDCCLIV. Regni Nostri Anno XXII.

AVGVSTVS Rex.

Josephus Duleba *S. R. Maiestatis Sigilli Maioris M. D. Litvaniæ Secretarius. mpp.*

PRI-

PRIVILEGIORVM EORVNDEM CONFIRMATIO ET DECLARATIO.

AVGVSTVS Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Volhiniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque, nec non Hæreditarius Dux Saxoniæ, & Princeps Elector.

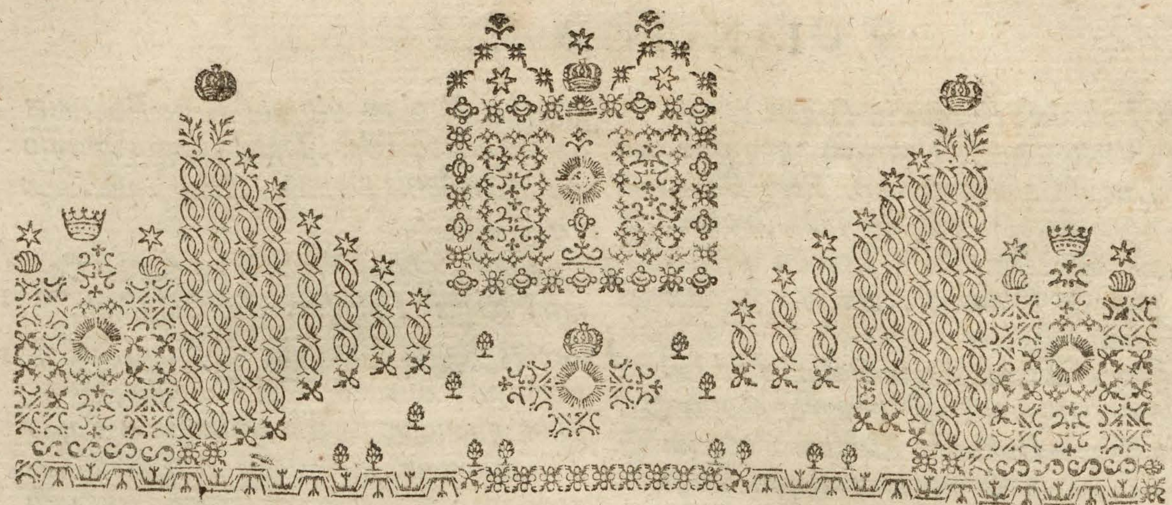
Significamus præsentibus Literis Nostris, quorum interest, Universis & Singulis. Singularem benevolentiam, favorem, protectionemque Nostram Regiam merentur Patres Scholarum Piarum, qui omnem industriam, conatus, studiaque sua in id conferunt, ut publicæ, quam maxime possunt, prospiciant utilitati. Cum igitur supplicatum Nobis ab iis esset, ut Privilegium Nostrum, quod ipsis die decima Decembris Anno MDCCLIV. pro imprimendo Codice Diplomatico huius Reipublicæ ab eis collecto, sub Sigillo Regni concessimus, nunc confirmaremus, ac Confirmationem Nostram Regiam sub Sigillo M. Ducatus Litvaniæ edi faceremus, propterea, quod dictum Opus Vilnæ in Typographia Nostra Regia, & Reipublicæ Collegii ipsorum imprimendum venit; Nos petitionem eorum gratam habentes, Privilegium Nostrum, quod die 10. Mensis Decembris Anno MDCCLIV. pro impressione huius præstantissimi Operis, diu a multis hucusque frustra desiderati, concessimus, in omnibus punctis, & clausulis ibidem expressis, innovamus, confirmamus, & approbamus, ac denuo edicimus, ne quisquam alius, præter præfatos Patres Scholarum Piarum Collegii Vilnensis, Opus similis Argumenti & Materiæ, sive in toto, sive in parte Typis publicis excudere audeat, tam in Regno Poloniæ, quam in M. D. Litvaniæ, annexisque Provinciis, sub pœna mille Aureorum Hungaricalium, & confiscatione omnium Exemplarium, aliisque pœnis contra convulsores Mandatorum Nostrorum Lege publica sancitis. Insuper conservationi, bonoque statui, ac ordini Typographiæ Nostræ Regiæ, & Reipublicæ in Metropoli Nostra Vilnensi, Collegioque Patrum Scholarum Piarum institutæ prospicere volentes, Privilegium Nostrum, quod die 16. Mensis Novembris Anno Domini MDCCLIV. pro erectione eiusdem Typographiæ Nostræ Regiæ, & Reipublicæ concessimus, innovamus, approbamus, & confirmamus, eidemque omnes Prærogativas, Libertates, Exceptiones, Jura, & Privilegia, quæ aliis, tam in Regno, quam in Magno Ducatu Litvaniæ Typographiis Nostris quomodolibet concessa sunt, nullis penitus exceptis, applicamus, concedimus, addicimusque. Ordinationem quoque inter Artis Typographiæ Socios Typographiarum Nostrarum Varsaviensium die 28. Mensis Februarii Anno Domi-

ni

ni MDCCXXXIX. a Nobis præſcriptam, in Metropoli Noſtra Vilnenſi, inter Typographiam Noſtram Regiam, & Reipublicæ apud Patres Scholarum Piarum, nec non Typographias PP. Societatis Jeſu, & PP. Franciſcanorum, & ſi quæ aliæ in futurum erigendæ forent, ſervari omnino volumus, & præcipimus, prohibemuſque, ne Socii Artis Typographicæ ex Typographia Noſtra Regia, & Reipublicæ poſt factum Contractum, temere, & licentioſe recedentes, ad alias Typographias ſuſcipiantur, multominus ne Præfecti Typographiarum illos ad ſuas Typographias quovis modo pertrahere præſumant, idque ſub libera horum Artis Typographicæ Sociorum, temere, & licentioſe recedentium, ſeu tranſeuntium arreſtatione, & ſequeſtratione facienda, & peragenda. Quod ad notitiam omnium, & ſingulorum Magiſtratuum, & Officialium Regni, & M. D. Litvaniæ, aliarumque Provinciarum Dominio noſtro ſubiectarum, potiſſimum vero Officii Conſularis Vilnenſis notitiam deducendo, ipſis committimus, ac demandamus, ut in tali caſu Typographiae Noſtræ, & Reipublicæ Collegii Scholarum Piarum contra eiuſmodi temerarios, & licentioſos Artis Typographicæ Socios præſto adſint, & aſſiſtant pro Gratia Noſtra Regia, non obſtantibus quibuſcunque in contrarium emanatis, vel emanandis. In quorum fidem Præſentes Manu Noſtra ſubſcriptas, Sigillo Magni Ducatus Litvaniæ communiri mandavimus. Dat. Varſaviæ die XVI. Menſis Martii Anno Domini MDCCLVII. Regni vero Noſtri XXIV. Anno.

AVGVSTVS Rex.

Joſephus Duleba *S. R. Maieſtatis Sigilli Maioris M. D. Litvaniæ Secretarius. mpp.*

INDEX CHRONOLOGICUS
LITERARUM DOCUMENTORUM MONUMENTORUMQUE, QUAE IN HOC PRIMO VOLUMINE CONTINENTUR.

PARS I.

BOHEMIA.

Rege Poloniæ, ejusque in Regem Bohemiæ Electo Fratre Casimiro, qua præfati Duces Casimirum pro Rege Bohemiæ agnoscunt. Act. & Dat. in Campo ante Strzelcze feria secunda proxima post S. Francisci, An. 1438. Ex Originali Sigill. 3.

Anno 1438. Responsum Vladislai Regis Poloniæ ad Legationem Alberti Imp. qua rogabatur, ut in Regem Bohemiæ Electum Fratrem Casimirum, a susceptione Regni illius dehortaretur. Anno 1438. Ex Archivo Cap. Cracov.

1460. Georgii Regis Bohemiæ Mandatum ad Conventum Bithomiensem pro ineunda Pace cum Casimiro Rege Poloniæ, An. 1460. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 3. n. 4. fol. 470.

1460. Fœdus inter Casimirum Poloniæ, & Georgium Bohemiæ Reges in Conventu Bithomiensi per Oratores ipsorum sancitum, quo veteres inter utraque Regna Inscriptiones confirmantur, Articulis ad Duces Masoviæ spectantibus exceptis, societas contra omnes hostes constituitur, controversiæ vero de certis Castris, & de Dote Reginæ Elisabeth ad Conventum Regum personalem Glogoviæ celebrandum reiiciuntur. Dat. in Bythom die 29. Novembr. Anno 1460. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 3. n. 4. fol. 471.

1460. Exemplar ejusdem Fœderis ex parte Oratorum Regis Bohemiæ. Ex Originali.

1460. Georgii Regis Bohemiæ Articulorum in Conventione Bithomiensi condictorum Approbatio, & Promissio, quod non instabit pro Ducibus, & Ducatibus Masoviæ, neque eos petet. Dat. in Olomucz in Vigilia Nativitatis Christi. An. 1460. Ex Originali Vid. Cod. Dipl. Tom. III. tit. Masovia ad An. 1460.

1461. Casimiri Regis ad Archiepiscopum Gnesnensem Literæ, ut Conventionem in Terris Maioris Poloniæ instituat, ex cuius sententia vult capere consilium de rationibus, quibus Fœdus cum Rege Bohemiæ iniri posset. An. 1461. Ex Archivo Regni Cracov. Extat. in Archivo Cancell. Regni Lib. 3. n. 4. fol. 142.

1462. Georgii Regis Bohemiæ ad Casimirum Regem Poloniæ Literæ Deprecationis pro Civitate Lignicensi. Dat. Pragæ, die 22. Maji, Anno 1462. Ex Archivo Regni. Lib. 3. n. 4. fol. 634 Vide Tom. I. Partem II. tit. Silesia ad Annum 1462.

1462. Tractatus Fœderis inter Georgium Bohemiæ, & Casimirum Poloniæ Reges, in Conventu eorum personali conclusi. Alter alteri in propria Persona cum omni potentia sua contra Turcas subsidio veniet. Rex Poloniæ Dotem Elisabethæ Reginæ vivente Rege Bohemiæ non repetet, &c. Dat. Glogoviæ ipso die Ascensionis Domini Anno 1462. Ex Originali.

Anno 1462. Exemplar eiusdem Fœderis ex parte Casimiri Regis Poloniæ. Ex Originali.

1467. Proceres Regni Bahemiæ Confœderati significant Casimiro Regi Poloniæ, Georgium quondam Regem Bohemiæ a Paulo II. tanquam hæreticum excommunicatum esse, & Regno privatum, seque ab illo recessisse, flagitantque, ut Rex Poloniæ eorum Patrocinium suscipiat, cum Coniunx eius, & Filii sint veri, & legitimi Hæredes Regni Bohemiæ. Dat. in Nova Domo Sabbatho post SS. Philippi, & Jacobi Apostolorum An 1467. Ex Originali Sigill. 15.

1467. Literæ Eorundem ad Proceres Regni Poloniæ in eodem negotio, sub eodem dato. Ex Originali. Sigil. 15.

1470. Pauli II. Papæ, ad Casimirum Regem Literæ: Vitio ei vertit, quod per Oratores suos cum Georgio Rege Bohemiæ excommunicato Tractatus habuerit. Datum Romæ 31. Decemb. Anno 1470. Ex Archivo Thesauri Regni.

1471. Oratores statuum, & Ordinum Regni Bohemiæ ex Comitiis Cuthanensibus missi, Vladislaum Casimiri Regis Poloniæ Primogenitum, post mortem Georgii, in Regem Bohemiæ Electum, ad præfatum Regnum postulant. Dat. Cracoviæ, 29. Junii, Anno 1471. Ex Originali Sigill. 2.

1474. Induciæ inter Mathiam Hungariæ, Vladislaum Bohemiæ, & Casimirum Poloniæ Reges. Dat. in Antiqua Villa feria secunda proxima ante Festum Cathedræ Beati Petri, Anno 1474. Ex Originali Sigill. 6. Vide tit. Hungaria ad Annum 1474.

1489. Tractatus Fœderis inter Vladislaum Bohemiæ, Filium, & Casimirum Poloniæ, Patrem, Reges, & Regna ipsorum conclusi, contra Mathiam Regem Hungariæ. Dat. Pragæ 23. Aprilis Anno 1489. Ex Originali. Cum Sigill. Vlad. Regis & aliis Sigill. 34.

1501. Diploma Vladislai Hungariæ & Bohemiæ Regis, quo Sigismundo Duci Fratri suo Ducatum Opaviæ donat. Dat. Budæ 8. Decemb. An. 1501. Ex Archivo Regni Lib. sub Lit. R. P. fol. 7. Vide tit. Silesia ad Annum 1501.

1504. Marchionatus Lusatiæ Inferioris a Vladislao Hungariæ, & Bohemiæ Rege, confertur Duci Sigismundo Fratri. Dat. Budæ Feria sexta, Die S. Bonifacii, An. 1504. Ex Originali.

Tracta-

Anno 1507. Tractatus Fœderis perpetui inter Vladislaum Hungariæ, & Bohemiæ, ac Sigismundum Poloniæ Reges, Fratres, nec non Hæredes & Regna eornm, per Oratores Regis Poloniæ conclusi. Dat. Budæ, Feria sexta proxima ante Festum Sanct. Trinitatis, Anno 1507. Ex Originali Vide tit. Hurgaria ad Annum 1507.

1507. Vladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis, Fœderis eiusdem Apprcbatio sub eodem dato. Ex Originali. Ibid. ad An. 1507.

1509. Innovatio & Confirmatio eiusdem Fœderis, a Sigismundo Rege Poloniæ in Consilio Generali Piotrcoviensi facta. An. 1509. die 1. April: Ex Originali. ibid. Annum 1509.

1517. Sigismundus I. Rex Poloniæ Tutor, & Protector Ludovici Regis, & Regni Bohemiæ, promittit se Jura, & Consvetudines eiusdem Regni conservaturum. Dat. in Arce Braclaviensi Feria sexta, die S. Galli, Anno 1517. Ex Archivo Regni Lib. 19. n. 20. folio 566. Item Lib. 21. n. 22. fol. 15.

1518. Sigismundi I. Poloniæ Regis Literæ plenæ potestatis Oratoribus suis datæ ad eligendum Regem Romanorum. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit. E. fol. 90.

1518. Eiusdem Mandatum ad Conventum Regni Bohemiæ. An. 1518. Ex Archivo Regni.

1519. Sigismundus I. Rex Poloniæ Mandata, & Legatos mittit ad eligendum Regem Romanorum. Dat. Cracoviæ die 22. Maji An. 1519. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. E. fol. 115.

1525. Sigismundi I. Regis Poloniæ ad status Regni Bohemiæ Literæ, ut Regi suo, & Regno Hungariæ contra Turcas subsidio eant. Dat. Cracoviæ Dominica proxima ante Festum S. Mariæ Magdalenæ. 1525. Ex Archivo Regni Lib. 26. n. 27. fol. 208.

1526. Idem ad Status & Ordines Regni Bohemiæ, de Jure suo in Regnum Bohemiæ. Ex Archivo Thesauri Regni.

Eiusdem ad Duces Silesiæ (uno exemplo) Literæ in eodem negotio. Indidem.

Eiusdem ad Consiliarios Regni Bohemiæ (uno exemplo) in eodem negotio. Indidem.

1527. Ferdinandi Bohemiæ Regis Declaratio Articulorum Fœderis inter Casimirum Poloniæ, & Georgium Bohemiae Reges, Anno 1462. initi, sibique per Oratorem Sigismundi Poloniæ Regis exhibiti. Articulum primum de societate belli contra Turcas ad Ordines Regni sui reiicit, alterum vero de societate contra omnes, exceptione Caroli Imp. Fratris sui restringit. Articulum deniq; de Judicibus, qui controversias in finibus utriusque Silesiæ, & utriusque Poloniæ dirimant, ita intelligi vult, ut ii de communi Partium consensu eligantur. Dat. Pragæ feria quarta post Dominicam Oculi. Anno 1527. Ex Originali.

Anno 1538. Compacta inter Ferdinandum Rom. Hungariæ, & Bohemiæ Regem, & Sigismundum I. Regem Poloniæ, pro felici & tranquillo statu Regnorum Bohemiæ, & Poloniæ in Conventione Glogoviensi per Commissarios ab utrinque delegatos inita, cum Ratificatione eorundem Ferdinandi Regis. Dat. Vratislaviæ 17. Junii An. 1538. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. G. fol. 14.

1539. Mandatum Ferdinandi Rom. Regis ad Dietam Glogoviensem pro componendis Controversiis, inter Regnum Poloniæ ab una, & Regnum Bohemiæ, eique annexas Provincias ab altera parte. Dat Viennæ, die 20. Mensis Septembr. An. 1539. Ex Archivo Regni Lib. 6. Lit. F. fol. 228.

HUNGARIA.

1355. TRansumptum trium Literarum Ludovici Regis Hungariæ, sub nomine Janussii Decretorum Doctoris, Decanii & Cancellarii Cracoviensis, in forma vidimus editum:

Primis Literis promittit Ludovicus Rex non repetiturum se debitum, quod ei Casimirus ratione Regni Ruthenorum debebat, priusquam idem integram eiusdem Regni possessionem adeptus fuerit. Budæ Die 24. Januarii An. 1355.

Alteris permittit, ut sal ex Regno Poloniæ in Regnum Hungariæ usque ad Civitatem Sarus advehi possit. Budæ in Festo Conversionis S. Pauli Apostoli An, 1355.

Tertiis Literis Ludovicus Rex pollicetur se Casimiro Regi contra Litvanos in subsidium venturum, vel ipse si venire non potuerit, maiores quam antea Copias missurum. Dat. Budæ die 24. Januar. Anno 1355. Transumpti An. eodem Kalend. Septembr. Ex Autographo sub Sigil. Civitatis Cracovien.

1355. Transumptum Literarum, quibus continetur Juramentum a Proceribus, Regni Hungariæ Casimiro Regi Poloniæ præstitum, quo illi Pacta inter eundem Casimirum, & Carolum Hungariæ Regem, de successione Filiorum eiusdem Regni Hungariæ, in Regnum Poloniæ inita confirmant. Dat in Zadock in Vigilia SS. Philippi, & Jacobi An. 1355. datum vero Instrumenti Cracoviæ 5. Calend. Octobr. 1357. Ex Autographo.

1369. Fœdus

Anno 1369. *Fœdus inter Ludovicum Hungariæ, & Casimirum Poloniæ Reges, Budæ in Conventu Eorum personali sancitum, quo vetera Pacta confirmant, & societatem ineunt contra omnes, eos hostiliter aggredi volentes, præcipue vero contra Carolum Imperatorem. Dat. Budæ, feria quarta Cinerum. An. 1369. Ex Originali.*

1386. *Elisabeth Regina Hungariæ promittit Vladislao Regi Poloniæ Genero suo auxilia, & defensionem contra omnes hostes, cum tota potentia Regni sui. Dat. Budæ in Vigilia Pentecostes, An. 1386. Ex Orignali.*

1403. *Ordinum Regni Hungariæ, cum Ordinibus Regni Poloniæ Fœdus perpetuum, quo vetera Pacta inter Maiores suos inita renovant, & confirmant, ac mutuam sibi invicem opem, & defensionem promittunt,* cætera. *Dat. in Oppido Zalatuak Zagrabiensis Diœcesis, die 4. Aprilis An. 1403. Ex Originali, Sigill. 51. Extat in Archivo Cancell. Regni, Lib. Legationum, sub Lit. C. fol. 3.*

1410. *Literæ Vladislai Regis Poloniæ, quibus præstat securitatem Sigismundo Regi Hungarorum agendi iter cum mille quingentis Equitibus per Ditiones suas in Prussiam, camponendæ inter se, & Cruciferos Pacis causa. Dat. Cracoviæ in Dominica vocem Jucunditatis An. 1410. Ex Originali.*

1411. *Proceres Hungariæ promittunt se daturos duodecim Commissarios, qui cum totidem Commissariis Regni Poloniæ Conventu in Nova Villa instituto, omnes Controversias, quæ inter Sigismundum Hungariæ, & Vladislaum Poloniæ Reges, Regnaque eorum intercedunt, componendi, & definiendi plenam habebunt potestatem. Dat. in Iglavia, feria tertia proxima ante Dominicam Palmarum, An. 1411. Ex Originali Sigill. 9.*

1411. *Vladislaus Rex Poloniæ approbat Pacta inter suos, & Sigismundi Regis Hungariæ Oratores, de Induciis servandis, & de modo stabiliendæ Pacis perpetuæ condicta. Dat. Cracoviæ feria sexta proxima ante Festum B. Andreæ Apostoli, An. 1411. Ex Originali.*

1412. *Fœdus inter Sigismundum Rom. & Hungariæ, & Vladislaum Poloniæ Reges, in Conventu eorum Personali in Liblio, sancitum, die 15. Mart. An. 1412. Ex Originali. Extat. in Archivo Cancell. Regni, Lib. Legationum Lit. C. fol. 3.*

1412. *Juramentum Sigismundi Rom. Regis, quo Fœdus cum Vladislao Rege Poloniæ ictum confirmat. Dat. in Liblio, feria quarta proxima post Dominicam Lætare, Anno 1412. Ex Originali.*

Anno 1415. *Eiusdem Literæ, quibus Fœdus prædictum denuo comprobat. Dat. Constantiæ, die 20. Mensis April. An. 1415. Ex Originali.*

1415. *Concilium Constantiense Regnum Hungariæ patrocinio Regis Poloniæ commendat. Dat. Constantiæ die 16. Augusti, Anno 1415. Ex Originali.*

1423. *Renovatio, & Confirmatio Fœderis inter Sigismundum Rom. Hugariæ &c. Regem, & Vladislaum Regem Poloniæ, nec non Vitoldum Magnum Ducem Litvaniæ, An. 1412. conclusi, in Conventu eorum personali in Kiersmark facta, feria tertia post Dominicam Ramis Palmarum. An. 1423 Ex Originali Sigil. 25.*

1440. *Recognitio Oratorum Regni Hungariæ, quod Vladislaum Regem Poloniæ, in Regem Hungariæ electum esse denuntiaverint, cum stipulatione mutuæ ex Pacto defensionis contra omnes utriusque Regni hostes. Dat. & Act. Cracoviæ, die 9. Mart. An. 1440. Ex Originali Sigill. 5.*

1440. *Ordines Regni Hungariæ renovant, & approbant susceptionem Vladislai Regis Poloniæ in Regnum Hungariæ, non obstante Coronatione Infantis Filii Alberti olim Regis, per procurationem Elisabeth Reginæ facta. Dat. Budæ, ipso die SS. Petri & Pauli Apostolorum An 1440. Ex Originali Sigill. 88.*

1440. *Cum Regina Elisabeth Infantem trimestrem clam sublata Corona Regni coronasset, Coronamque abscondisset Proceres Regni Hungariæ ad coronandum Vladislaum Regem Budæ congregati, detractam ex Reliquiis Sancti Stephani Regis Coronam Electo Regi suo imponunt, eique omnia Jura Regalia competere declarant adjectis pœnis in eos, qui Coronationi huic adversari præsumerent. Dat. in Alba Regali die 17. Mensis Julii, An. 1440. Ex Originali Sigill. 65.*

1447. *Prælatorum, Baronum, & Procerum Regni Hungariæ, ad Prælatos, Magnates & Proceres Regni Poloniæ Literæ. Incommoda Regni sui denuntiant. Patriam atque avitam inter utraque Regna amicitiam, ac unionem, & Fœdus novissime renovatum in memoriam reducunt, commonentq; officii, tum certiores eos faciunt, quod Germanorum conatus armis propellere decreverint. Dat. Budæ die 27. Febr. An. 1447. Ex Archivo Regni Craco viensi. Extat. in Arch. Cancel. Regni. Lib. 3. n. 4. fol. 77.*

1449. *Nicolai V. Papæ ad Sbigneum Cardinalem, Episcopum Cracoviensem Literæ, quibus dat ei potestatem tractandæ Pacis in Hungaria Dat. Romæ. die 19. Mart. An. 1449. Ex Originali*

Anno 1471. *Casimiri Poloniæ Principis Litera diffidatoria, ad Mathiam de Hunniad Regem Hungariæ directa. Dat. Cracoviæ feria sexta in Vigilia S. Mathiæ Apostoli. Ex Archivo Regni Lib. 5. sub Lit. E. n. 6. fol. 18.*

1472. *Casimiri Regis Poloniæ Literæ plenae potestatis Oratoribus suis datae, ad tractandam Pacem inter Vladislaum Regem Bohemiae &c. Primogenitum, & Casimirum secundo genitum Natos suos, nec non Regnum Poloniae ab una, & Mathiam Regem, ac Regnum Hungariae ab altera parte. Dat. Thorunii feria tertia in Crastino SS. Innocentium. Ex Archivo Regni Lib. 5. n. 6. fol. 127.*

1472. *Induciæ annuae inter Mathiam Hungariæ, Bohemiæ, &c. & Casimirum Regem Poloniae, nec non Casimirum eius Filium, ac Regna eorum per Proceres Hungariae cum Oratore Regis Poloniae condictæ. Dat. Budae tertia die Resurrectionis Domini An. 1472. Ex Originali. cum Sigil. Mathiae Regis, & aliis Sigil. 54. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 5. n. 6. fol. 73.*

1472. *Declaratio, & Limitatio earundem Induciarum, per Proceres Regni Poloniæ facta, quod non integrum annum, sed solum ad diem 24. Jun. eiusdem Anni duraturae sint, quo die Conventus Consiliariorum Regni Poloniae, Bohemiae, & Hungariae agi debet ad tractandum de Pace perpetua. Dat. Cracoviae feria quarta proxima ante Dominicam Cantate. An. 1472. Ex Originali. Sigill. 30. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. 5. n. 6. Lit. E. fol. 73.*

1472. *Induciae inter Casimirum Regem Poloniae, & Natos eius, Vladislaum Regem Bohemiae Primogenitum, & Casimirum secundo genitum ex una, & Mathiam Regem Hungariae parte ex altera, per Marcum Cardinalem, Legatum Apostolicum sub interminatione anathematis indictae. Dat. in Sandecz 20. Octobr. An. 1472. Ex Originali. Extat. in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. nro 6. fol. 92.*

1473. *Marcus Cardinalis Legatus Apostolicus, prorogat Inducias inter Mathiam Regem Hungariae &c. & Casimirum Poloniae &c. Regem, nec non Filios Eius Vladislaum primo, & Casimirum secundo Genitos, ac Regna eorum sub Censuris Ecclesiasticis. Dat. Nissæ 14. Apr. An. 1473. Ex Originali.*

1474. *Mathiae Regis Hungariae Mandatum ad tractandum cum Consiliariis Regni Poloniae de Pace & Fœdere. Dat. in Eperies feria quarta inter Octavas Festi Epiphaniarum Domini An. 1474. Ex Orginali.*

Anno 1474. *Fœdus Pacis perpetuae inter Mathiam Hungariae &c. & Casimirum Poloniae Reges, & Regna eorum per Consiliarios utriusque sancitum. Dat. in Antiqua Villa feria secunda proxima ante Festum Cathedrae B. Petri Apostoli An. 1474. Ex Originali Sigill. 6. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. Legationum sub Lit. C. fol. 29.*

1474. *Mathias Hungariae &c. Rex ratos habet Articulos Pacis perpetuæ inter se, & Casimirum Regem Poloniae, per Consiliarios utriusque Regni conclusos, eosque se servaturum promittit. Dat. Bathsse die Dominico proximo post Festum B. Mathiae An. 1474. Ex Originali.*

1474. *Approbatio, & Confirmatio eiusdem Fœderis per Ordines Regni Hungariae facta. Dat. Budae 23. Apr. Anno 1474. Ex Originali Sigil. 25.*

1477. *Mathias Rex Hungariae Nicolaum Episcopum Varmiensem Regi, & Regno Poloniae subiectum in suam protectionem suscipit, eique contra præfatum Poloniae Regem auxilio se futurum promittit. Dat. 12. Mart. An. 1477. Ex Originali.*

1479. *Articuli Pacis, & Concordiae inter Casimirum Poloniae, & Mathiam Hungariae Reges per Oratores utriusque conclusae. Conventus pro componendis omnibus penitus inter Regna Poloniae, & Hungariae controversiis Siradiæ constituitur. Magister Ordinis Conditionibus Pacis perpetuae Anni 1466. stare debet. Rex Hungariae conabitur efficere, ut Nicolaus Episcopatu Varmiensi se abdicet, accipiatque Ecclesiam Culmensem in titulum, & Pomesaniensem in Commendam. Magister Ordinis & dictus Episcopus hos Articulos Pacis confirmaturi Regem Poloniae adibunt, & ab eo in gratiam recipientur, &c. Dat. Budæ feria sexta proxima ante Dominicam Ramis Palmarum An. 1479. Ex Originali Sigil. 3.*

1491. *Fœdus inter Vladislaum Regem Hungariae, & Bohemiae, ac Albertum Fratrem eius authoritate Patris Casimiri Poloniae Regis confectum, quo Vladislaus Rex Hungariæ declaratur, & Alberto Fratri suo Ducatus Glogoviensem, & Saganensem, cum expectativa in Ducatum Olsnensem tradit. Dat. inter Exercitus utriusque partis prope Civitatem Cassoviensem in Dominica Invocavit. An. 1491. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel Regni, Lib. Legationum sub Lit. C. fol. 35.*

ANNO 1492. Fœdus inter Vladislaum Hungariæ, & Bohemiæ, & Joannem Albertum Poloniæ Reges, Fratres, contra quosvis hostes, atque etiam contra Subditos utriusque, si rebellarent, aut Jura Regalia iniuste extorquerent. Dat. Budæ 5. Decembr. An. 1492. Ex Originali.

1498. Tractatus Fœderis perpetui inter Joannem Albertum Poloniæ, & Vladislaum Hungariæ, & Bohemiæ Reges, nec non Alexandrum, Magnum Ducem Litvaniæ, Fratres, per Oratores Regis Hungariæ conclusi, quo sibi mutua subsidia contra omnes hostes pollicentur, & contra Sultanum Turcarum, si eis grave bellum inferret se in personis suis, cum omni potentia sua auxilio sibi invicem venturos promittunt. Rex Poloniæ rogatione Regis Hungariæ in gratiam recipit Stephanum Woiewodam Moldaviæ &c. Dat. Cracoviæ 20, Julii An. 1498. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum sub Lit. C. fol. 137. Item Lib. 9. n. 10. fol. 108.

1498. Joannes Albertus Poloniæ Rex ratos habet Articulos Fœderis inter se, & Vladislaum Hungariæ &c. Regem, nec non Alexandrum Magnum Ducem Litvaniæ, per Oratores Regis Hungariæ conclusi. Dat. Cracoviæ 20. Julii An. 1498. Ex Archivo Regni Lib. 9. n. 10. sub Lit. I. fol. 8. & fol. 108. Item Lib. Legationum sub Lit. C. fol. 137. Item Lib. 32. sub Lit. H H. n. 33. fol. 170.

1498. Approbatio, & Confirmatio eiusdem Fœderis per Proceres Regni Poloniæ facta. Dat. Cracoviæ 21. Julii An. 1498. Ex Archivo Regni Lib. sub. Lit. HH. fol. 172.

1498. Reversales Literæ Vladislai Hungariæ &c. Regis, quibus Fœdus inter se, & Joannem Albertum Regem Poloniæ, nec non Alexandrum, Magnum Ducem Litvaniæ per Oratores suos conclusum approbat, & ratificat. Dat. Budæ 1. Augusti. An. 1498. Ex Archivo Regni Lib. sub. Lit. HH. fol. 171.

1498. Vladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis Mandatum Oratoribus suis ad Joannem Albertum Regem Poloniæ Fratrem, pro restauranda Pace perpetua missis datum. Budæ 8. Decembr. An. 1498. Ex Originali.

1499. Instauratio, & Declaratio Fœderis perpetui inter Joannem Albertum Poloniæ, & Vladislaum Hungariæ, & Bohemiæ Reges, Fratres, ac Regna eorum, & Magnum Ducatum Litvaniæ conclusi. Stephanus Woiewoda Moldaviæ utrique Regi contra Turcos bellum moventi, cum omni potentia sua præsto adsit, vel si ipse ægritudine impeditus fuerit, Filium suum mittat. Neuter pacificentium sine altero, Sultano Turcarum bellum denuntiet, aut Pacem cum eo faciat, contra quem si cum potenti Exercitu adversus alterutrum veniret, aut Bassam aliquem mitteret, uterque Regum cum omnibus viribus suis in Persona sua alter alteri subsidia ferat. Dat. Cracoviæ 14. April. An. 1499. Ex Archivo Regni Lib. 9. sub Lit. J. n. 10. fol. 139. Item Lib. H H. fol. 187.

ANNO 1499. Exemplar eiusdem Fœderis ex parte Oratorum Regis Hungariæ. Dat. Cracoviæ Feria tertia proxima post Festum Beatorum Tiburtii, & Valeriani Martyrum An. 1499. Ex Originali. Sigil. 3.

1499. Approbatio, & Confirmatio eiusdem Fœderis per Proceres Regni Hungariæ facta. Dat. Budæ feria quarta proxima ante Festum Pentecostes. Anno 1499. Ex Originali Sigill. 37.

1507. Fœdus perpetuæ Pacis, Amicitiæ, Unionis, Societatis, & Confœderationis contra omnes Hostes inter Vladislaum Hungariæ, & Bohemiæ, ac Sigismundum, Poloniæ Reges, Fratres, nec non Hæredes, Regna, & Dominia eorum, præsertim vero inter Hungariam, Poloniam, & Magnum Ducatum Litvaniæ, per Oratores Regis Poloniæ conclusum, quo superstitibus iisdem Regibus, & eorum prole masculina legitima, Moldavia Regno Hungariæ asseritur, ne vero extinctis Regum Hæredibus, bellum inter Poloniæ & Hungariæ Regna de hac Provincia oriatur, in futuro Conventu de ea constitui debet. Palatinus Valachiæ utrique cum Exercitu contra hostes assistet. Neuter Regum inscio altero cum Turca Pacem faciet. Contra quem ambo Reges cum omni potentia sua, mutuo sibi auxilia ferent. Cætera. Dat. Budæ feria sexta proxima ante Festum SSS. Trinitatis An. 1507. Ex Originali. sub Sigil. Regis Vladislai, & aliis 18. Sigil. Consiliariorum.

1507. Exemplar eiusdem Fœderis ex parte Oratorum Regis Poloniæ. Dat. Budæ feria secunda proxima post Festum SSS. Trinitatis. An. 1507. Ex Originali Sigil. 4.

1509. Approbatio, & Ratificatio eiusdem Fœderis per Sigismundum Regem Poloniæ, in Consilio Generali Piotrcoviensi facta, die 1. April. An. 1509. Ex Originali cum Sigillo Sigismundi Regis, & aliis 33. Sigil. Consiliariorum

1510. Sigismundi Regis Poloniæ Literæ plenæ potestatis, ad componendas controversias inter confines Poloniæ, & Hungariæ Commissariis datæ die 1. Octobr. An. 1510 Ex Archivo Thesauri Regni.

Sigismun-

ANNO 1512. Sigismundus Rex Legatos mittit ad desponsandam sibi Illustrissimam Barbaram Stephani de Zapolia, Comitis perpetui Scepusiensis, & Regni Hungariæ Palatini Filiam. Dat. Cracoviæ 13. Januar. An. 1512. Ex Archivo Regni Lib. 17. n. 18. fol. 99.

1512. Dotis, & Dotalitii Serenissimæ Barbaræ Reginæ Poloniæ in certis Bonis collocatio. Act. Cracoviæ die 10. Febr. An. 1512. Ibidem fol. 110.

1512. Serenissimæ Barbaræ Reginæ Poloniæ Recognitio satisfactionis per Matrem, ac Germanos de Bonis omnibus sibi factæ. Ibidem fol. 130.

1527. Joannes Coronatus Hungariæ Rex approbat Conditiones Induciarum inter se, & Ferdinandum Hungariæ, & Bohemiæ Regem, per Oratorem Sigismundi Poloniæ Regis, cum eodem Ferdinando Rege condictas. Dat. Budæ 14. die Mensis April. An. 1527. Ex Archivo Thesauri Regni.

1527. Salvus Conductus Oratoribus Joannis Regis ad Conventum Olomucensem, ad tractandam Concordiam & Pacem missis, per Sigismundum Regem Poloniæ, nomine Regis Ferdinandi datus cum plena securitate. Dat. Cracoviæ Sabbatho proximo ante Dominicam Conductus Paschæ. An. 1527. Ex Archivo Thesauri Regni.

1527. Sigismundus Rex Poloniæ Legatos, & Mandata mittit, ad tractandam Pacem inter Joannem Hungariæ & Ferdinandum Bohemiae Reges. Dat. Cracoviæ Sabbatho proximo ante Dominicam Conductus Paschæ An. 1527. Indidem.

1527. Sigismundus Rex ad Prælatos & Barones Regni Hungariæ. Pollicetur se postulatis eorum satisfacturum mittendo Oratores suos ad ipsorum Conventum Generalem. Dat. Cracoviæ 31. Octobr. An. 1527. Indidem.

1530. Sigismundi Regis Poloniæ Literæ plenæ potestatis ad tractandam Concordiam inter Joannem Hungariæ, & Ferdinandum Bohemiæ Reges. Dat. Cracoviæ 9. Septembr. An. 1530. Ex Archivo Thesauri Regni.

1530. Conditiones Induciarum unius Anni, inter Joannem, & Ferdinandum Reges, per Oratores Sigismundi Regis Poloniæ, & Georgii Ducis Saxoniæ propositæ. Ex Archivo Regni. Lib. 33. Lit. I. I. n. 34. fol. 264.

1530. Ferdinandus Hungariae, & Bohemiae Rex approbat Inducias unius Anni inter se, & Joannem Regem, per Sigismundum Regem Poloniæ, & Georgium Ducem Saxoniæ Mediatores, conclusas. Dat. in Ehingum die 25. Novembr. An. 1530. Ex Archivo Regni.

ANNO 1530. Responsum a Sigismundo Rege Poloniæ datum Oratoribus Ferdinandi, & Joannis Regum Hungariæ. Indidem.

1531. Capitula Conditionum, quibus Maiestas Regia Poloniæ Arces in Sequestrum per Annum recipiet, iuxta Pacta, & Conclusiones in Vischegrad factas. Act. & Dat. Cracoviæ die 1. Julii An. 1531. Indidem.

De Castris quatuor in Hungaria in Custodiam recipiendis.

1531. Sigismundi I. Regis Poloniæ ex compromisso Ferdinandi & Joannis Regum de Regno Hungariæ diffidentium, Decretum, quo statuit, ut Joannes Rex Oppidum Molubach cum aliis Castris, quæ in Transylvania ceperat, sibi in sequestrum consignet. Act. & Dat. Cracoviæ 17. Julii. Anno 1531. Ex Archivo Regni.

1532. Literæ Regnicolarum, & Procerum, omnium Ordinum Regni Hungariæ ad Status, & Ordines Regni Poloniæ. Dat. in Kenesse in Festo Epiphaniarum An. 1532 Ex Archivo Regni.

1538. Edictum Sigismundi I. Regis Poloniæ, quo interdicit Commercia cum Hungaria, & Silesia. Dat. in Conventione Generali Piotrcoviensi, feria quinta ante Dominicam Invocavit. An. 1538. Ex Archivo Regni Lib. 41. n. 42. fol. 397.

1539. Pacta Matrimonialia inter Joannem Regem Hungariæ & Serenissimam Principem Isabellam, Sigismundi I. Regis Poloniæ Filiam. Dat. Cracoviæ 1. Januar. An. 1539. Ex Archivo Regni Lib. sub Lit. RRR. fol. 239. Item Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 61.

1539. Sigismundus I. Pater, & Sigismundus II. Filius Reges Poloniæ, promittunt se soluturos ad tempora in his Literis præstituta, Dotem Serenissimæ Principis Isabellæ, ut primum securitati huius Dotis, & Contradotis a Joanne Rege Hungariæ cautum fuerit. Dat. Cracoviæ 1. Febr. An. 1539. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. F. fol. 95.

1539. Obligatio Bonæ Reginæ Poloniæ, Oratoribus Regis Hungariæ in eodem negotio data. Dat. Cracoviæ 1. Febr. An. 1539. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 66. Item Lib. sub Lit. RRR.

1539. Oratorum Regis Hungariæ Reversales Contractus Matrimonii inter Joannem Regem Hungariæ, & Serenissimam Isabellam Sigismundi I. Poloniæ Regis Filiam initi. Dat. Cracoviæ 29. Januar. An. 1539. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 68. Item

Lib.

Lib. Legationum sub Lit. R R R. fol. 243.

Anno 1539. Literæ Joannis Regis Hungariæ, quibus testatur Reginam Isabellam Consortem suam renuntiasse Successioni Paternæ, & Maternæ. Dat. Budæ. An. 1539. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 73.

1539. Responsum S. R. Maiestatis Poloniæ ad Legationem Ferdinandi Rom. Hungariæ, Bohemiæ, &c. Regis, quo causas exponit, cur subditis Regni sui usum Commercii cum Hungaria & Silesia interdixerit. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 83.

1540. Literæ Joannis Hungariæ Regis, quibus recognoscit se accepisse a Sigismundo Rege Poloniæ pro Dote Filiæ eius Isabellæ triginta duo millia aureorum Hungaricalium, & in paraphernis triginta octo millia aureorum, præfatamque Reginam Isabellam renuntiasse Successioni Paternæ, & Maternæ. Dat. Budæ in Dominica Reminiscere An. 1540. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. G. Fol. 62. Item. Lit. F. fol. 73.

1540. Dotis, & Dotalitii Serenissimæ Reginæ Isabellæ, in certis Oppidis, & Arcibus per Joannem Regem Maritum eius collocatio. Dat. Budæ in Dominica Reminiscere. An. 1540. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum sub Lit. G. fol. 60.

1540. Joannis Regis Promissio, quod Arcem Debreczen Reginae Isabellae Dotis, & Contradotis nomine obligatam, intra spatium duorum Annorum de manibus alienis redimet. Dat. Budae in Dominica Reminiscere An. 1540. Ex Archivo Regni. Ibidem fol. 75.

1540. Eiusdem obligatio de Juramento per Præfectos Arcium Reginæ Isabellae Obligatarum, eidem præstando. Dat. Budae in Dominica Reminiscere. Ibidem.

1540. Reversales Oratoris Sigismundi I. Regis Poloniæ, quibus Inscriptionem, & Obligationem Dotis, & Contradotis Reginae Isabellae, a Joanne Rege factam approbat, & ratificat. Dat. Budae 25. Febr. An. 1540. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit. G. fol. 66.

1540. Eiusdem promissio solutionis reliquae Dotis Dat. Budæ 28. Febr. An. 1540. Ibidem.

1540. Sigismundus Poloniae Rex. ratam habet Inscriptionem & Obligationem Dotis, & Contradotis in Personam Reginæ Isabellae Filiæ suae factam. Ibidem.

1540. Praefecti Arcium Serenissimae Isabellae Hungariae Reginae Juramento fidelitatis obligantur. Dat. Budae 12. Mensis April. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. F. fol. 145.

1542. Isabellae Reginae Hungariae Approbatio, & Ratificatio Conditionum Pacis inter se, & Ferdinandum Rom. &c. Regem per Commissarios ab utraque parte delegatos sancitae. Arx Scepusiensis cum omnibus Civitatibus, Oppidis, & Villis ad eam spectantibus Reginae Isaballae tradetur, ac praeterea duodecim millia florenorum Hungaricalium eidem in Annos singulos solventur. Alias vero Arces, quas illa in Hungaria & Transylvania possidet, Ferdinandus recipet, cui etiam praefata Regina Coronam Sacram Hungariae, qua Reges legitime electi coronari solent, restituet. Dat. Albae Juliæ die 26. Mensis Jul. An. 1542. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. L. fol. 51.

Anno 1548. Responsum Sacrae Rom. Maiestatis ad Nuntium Serenissimi Principis Domini Poloniae Regis, in negotio differentiarum Subditorum eius cum Hungaris. Ex Archivo Regni Lib. 12. Lit. M. n. 13. fol. 40.

1549. Instructio Commissariis ad Conventum Scepusiensem delegatis data, die 16. April. An. 1549. Ibidem.

1570. Sigismundi Augusti Regis Poloniæ Mandatum, ad componendam Pacem inter Maximilianum Imp. & Joannem Electum Hungariae Regem Oratori suo datum. Varsaviae 26. April. An. 1570. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 220.

AUSTRIA.

1362. Confœderatio inter Duces Austriae, Rudolphum, Fridericum, Albertum & Leopoldum, nec non Meinhardum Bavariae Ducem ab una, & Ludovicum Hungariae, atque Casimirum Poloniae Reges a parte altera. Qua illi dictos Reges, Haeredes, & Terras eorum contra omnes homines cunctis viribus & substantia defendere, atque adiuvare promittunt, uti & ad nullam Brigam, vel Guerram absque communi consensu movendam se obligant. Dat. Posonii ultima die Decembr. An. 1362. Ex Exemplari Authentico, quod extat in Tabulario Jllustris D. Comitis Zaluski Referendarii Regni.

1412. Ernestus Dux Austriae suo, & Friderici Fratris nomine compromittit in Vladislaum Regem Poloniae de controversiis, quas cum Sigismundo Rom. Rege habet. Dat. Neostadii die Sabbathi post Festum S. Jacobi Apostoli An. 1412. Ex Originali Sigil. 2.

1412. Compromissum Sigismundi Rom. Regis, quo omnes suas cum Ducibus Austriae Controversias Vladislai Regis Poloniae arbitrio

bitrio submittit, eiusque iudicio se obtemperaturum, pollicetur. Dat. Budæ die proxima Sabbathi post Festum S. Jacobi Apost. An. 1412. Ex Originali.

Anno 1439. Alberti Rom. Hungariæ, Bohemiæ &c. Regis Literæ plenæ potestatis Oratoribus suis datæ ad conficiendam Pacem perpetuam cum Vladislao Rege Poloniæ. Dat. Strigonii Sabbatho post Festum S. Galli An. 1439. Ex Archivo Regni Lib. 38. n. 39. fol. 1.

1453. Casimirus Rex Poloniæ ratas habet Conditiones Contractus Matrimonialis inter se, & Elisabeth Alberti Rom. Regis Filiam, Ladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis Sororem per Oratores suos initi. Dat. Cracoviæ die 12. Mensis August. An. 1453. Ex Originali.

1453. Ladislai Hungariæ & Bohemiæ Regis Contractus eiusdem Approbatio, & Promissio, quod stabit conditionibus in eo expressis sub pœna centum millium florenorum. Dat. Viennæ 12. Mensis August. An. 1453. Ex Archivo Regni Lib. 3. n. 4. fol. 5.

1453. Literæ eiusdem, quibus Casimiro Regi Poloniæ Dotem centum millium aureorum Hungaricalium intra trium annorum spatium, sub pœna dupli se soluturum promittit, quod si non præstiterit, integrum erit Regi, & Coronæ Poloniæ in Terras, & Civitates eius invadere, easque retinere, usque dum tota simul ducentorum millium aureorum summa, eidem persolvatur. Dat. Viennæ 12. Aug. An. 1453. Ex Originali. Extat. in Archivo Cancell. Regni Lib. 3. Lit. C. n. 4. fol. 7. Item Lib. 5. n. 6. fol. 51.

1453. Casimiri Regis Poloniæ cum Ladislao Hungariæ &c. Rege Conventio, qua consentit, ut respectu summæ centum millium aureorum Hungaricalium sibi debitorum, Ducatus Austriæ ad solvenda tantum triginta duo millia hypothecæ nomine sit obligatus. Dat. Cracoviæ. die Mensis Aug. An. 1453. Ex Archivo Regni. Lib. 7. Lit. G. n. 8. fol. 104.

1454. Regina Elisabeth abdicat se omni Jure Successionis in Ducatum Austriæ, eique annexas Provincias, conditionibus, quæ in his Literis exprimuntur. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 7. n. 8. fol. 116. Item Lib. 5. n. 6. fol. 50.

1461. Literæ Casimiri Regis Poloniæ, quibus Reginæ Elisabeth Consorti suæ, Dotis, et Donationis propter Nuptias nomine certos Terrarum tractus, Civitates, Oppida, & Villas obligat. Dat. in Nova Civitate Korczyn in Conventione Generali Sabbatho ante Festum S. Luciæ An. 1461. Ex Archivo Regni Lib. 17. n. 18. fol. 84.

Anno 1462. Fœdus amicitiæ, Fraternitatis & Unionis inter Casimirum Regem Poloniæ, & Albertum Archiducem Austriæ conclusum, salvo Jure Regis Poloniæ exigendi a Domo Austriaca summam ducentorum millium aureorum nummorum sibi debitam, Literisque Ladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis hac de re (An. 1453) datis, integris manentibus. Dat. Posnaniæ feria secunda in crastino Sanctæ & Individuæ Trinitatis. An. 1462. Ex Archivo Regni Lib. 3. Lit. C. n. 4. fol. 546.

1462. Tabulæ eiusdem Fœderis ex parte Alberti Archiducis Austriæ, Dat. in Homicz die 20. Mensis Septembr. An. 1462. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. 3. n. 4. fol. 497.

1470. Tractatus Fœderis perpetui inter Fridericum III. Imp. Hungariæ, &c. Regem, nec non Casimirum Poloniæ Regem, ac inter Liberos, Hæredes, Regna & Subditos utriusque conclusi, quo pro suo, & Successorum suorum honoris, dignitatis, ac Statuum incremento, mutuam sibi opem, auxilia, & defensionem promittunt. Dat. in Gretz die 20. Mensis Octobr. An. 1470. Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 8. Lit. H. n. 9. fol. 180.

1471. Literæ Friderici Imp. quibus pollicetur se summam triginta duorum millium aureorum Hungaricalium iam olim Casimiro Poloniæ Regi ex Ducatu Austriæ debitam, intra spatium unius Anni eidem exsoluturum. Dat. Græcii 13. Octobr. An. 1471. Ex Originali.

1474. Confœderatio inter Fridericum Imp. & Casimirum Regem Poloniæ, contra Mathiam Hungariæ Regem, qua tempus expeditionis condicunt, atque ut durante hoc bello uterque eorum in Castris suis præsto adsit, invicem se obligant. Dat. Nurembergæ 13. Mensis Martii An. 1474. Ex Originali. Sigill. 2.

1474. Confederatio inter eosdem præcedenti similis. Dat. in Civitate Augustensi feria quarta infra Octavam Visitationis MARIAE Virginis An. 1474. Ex Origi. nali cum Sigill. Imp.

1515. Sigismundus Rex Poloniæ Maximiliano Imp. pro agendo Viennæ personali Conventu. Dat. Posonii die 7. April. An. 1515. Ex Archivo Regni.

1515. Sigismundi Poloniæ Regis Conditionum Pacis, & amicitiæ inter se, & Maximilianum Imp. cum Matthæo Cardinali Gurcensi, Oratore Imperiali in Conventu Posoniano condictarum Approbatio.

Dat. Posonii 20. Mensis Maji. Anno 1515. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 19. Lit. T. n. 20. fol. 24.

ANNO 1515. *Articuli Contractus duplicis Matrimonii inter Vladislai Hungariae & Bohemiæ Regis Filium Ludovicum & Maximiliani Imp. Neptem Mariam, ac inter Maximiliani Nepotem Ferdinandum, et Vladislai Filiam Annam, per Sigismundum Regem Poloniæ approbati. Dat. Posonii die 20. Mensis Maji An. 1515. Ex Originali. Extat. in Archivo Regni Lib. 19. n. 20. fol. 27. Item Lib. sub Lit. V. fol. 20.*

1515. *Diploma Maximiliani Imp. quo Ludovicum Regem de consensu Vladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis Patris, ac Sigismundi Regis Poloniæ eius Patrui, in Filium suum arrogat, atque in Familiam Domus Austriacæ adscitcit, eumque Imperii Vicarium Generalem, & suum in eodem Imperio Successorem constituit. Dat. in Civitate Viennæ die 20. Julii An. 1515. Ex Archivo Regni.*

1515. *Renovatio, & Confirmatio Amicitiæ, & Fraternitatis inter Maximilianum I. Imp. & Sigismundum Regem Poloniæ in Conventu eorundem personnali facta. Magister Prussiæ cum suo Ordine Regi, & Regno Poloniæ perpetuo obnoxius, eisdem Juramentum fidelitatis, & obedientiæ, juxta Fœderis An. 1466. percussi Formulam præstabit. Rex Poloniæ permittit, ut ad Ordinem Teutonicum soli Germani recipiantur. Camera Judicii Imperialis Civitates Gedanensem, & Elbingensem bannire, & infestare deinceps non audebit. Imperatator Moscho contra Regem, & Regnum Poloniæ non auxliabitur &c. Dat. in Civitate Viennensi die 22. Mensis Jul. An. 1515. Ex Originali.*

1515. *Maximilianus Imp. Magistrum Prussiæ, ad homagium Sigismundo Regi, & Regno Poloniæ præstandum hortatur, simulque Gedanum, ac Elbingam ex Banno dimittit. Dat. in Civitate Viennensi die 22. Mensis Jul. An. 1515. Ex Originali. Vide Cod. Dipl. Volumen III. sub An. 1515.*

1515. *Instrumentum publicorum Notariorum, quo continetur Maximiliani Imp. & Annæ Vladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis Filiæ Protestatio, quod licet Contractum inter se Matrimonialem per verba de præsenti facere intendant, si tamen intra annum Ferdinandus Archi-Dux Austriæ, vel Carolus Dux Burgundiæ, & Hispaniarum Princeps eandem Dominam Annam sibi desponsare voluerit, præsens Contractus Matrimonii pro casso, & nullo haberi debeat. Act. in Arce Viennensi die 22. Mensis Julii. An. 1515. Ex Originali.*

ANNO 1515. *Pacta Matrimonialia inter Ludovicum Hungariæ Regem, & Mariam Philippi Hispaniarum Regis Filiam, atque inter Maximilianum Imp. & Annam Ladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis Filiam inita hac conditione, quod licet inter se per verba de præsenti contraxerint, si tamen Ferdinandus Archidux Austriæ, vel Carolus Dux Burgundiæ, & Hispaniarum Princeps præfatam Dominam Annam intra spatium unius anni a dato præsenti in Uxorem ducere vellet, præsens Contractus inter Maximilianum, & dictam Annam pro casso, & nullo haberi debeat, hoc vero non eveniente, intra trimestre post, & supra annum a die præsentis Contractus computando, idem per cohabitationem coiugalem inter ipsos consummandus sit. Act. Viennæ 22. Jul. 1515. Ex Originali.*

1523. *Carolus V. Imp. Ferdinando Archiduci Austriæ plenam facit potestatem innovandi, & confirmandi Pacta, Conventiones, & Fœdera inter S. R. Imperium, & Domum Austriæ, ac Sigismundum Poloniæ Regem, suosque Antecessores inita. Dat. in Oppido Vallisoleti die 18 Mensis Martii An. 1523. Ex Archivo Regni.*

1526. *Responsum a Sigismundo Rege Poloniæ Nuntiis Cæsaris Caroli V. An. 1526.*

1527. *Ferdinandi Bohemiæ Regis Declaratio Articulorum Fœderis inter Casimirum Poloniæ, & Georgium Bohemiæ Reges, An. 1462. initi, sibique per Oratorem Sigismundi Poloniæ Regis exhibiti. Articulum primum de Societate belli contra Turcas, ad Ordines Regni sui reiicit, alterum vero de Societate contra omnes, exceptione Caroli Imp. Fratris sui restringit. Articulum denique de Judicibus, qui Controversias in finibus utriusque Silesiæ, & utriusque Poloniæ dirimant, ita intelligi vult, ut ii de communi partium consensu eligantur. Dat. Pragæ Feria quarta post Dominicam Oculi. An. 1527. Ex Originali Vide tit. Bohemia ad An. 1527 fol. 30.*

1530. *Mandatum Ferdinandi Hungariæ, & Bohemiæ Regis Oratoribus suis datum ad contrahendum Matrimonium inter Filiam suam Elisabeth, & Sigismundum II. Sigismundi I. Regis Poloniæ Filium. Dat. in Civitate Imperiali Augusta die 22. Mensis Octobris An. 1530. Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 32. n. 34. fol. 26.*

1530. *Sigismundus Rex Oratoribus suis dat plenam potestatem ad ineundum Contractum Affinitatis, & Matrimonii inter suos, & Ferdinandi Hungariæ, & Bohemiæ Regis Liberos. Dat. Cracoviæ 9. Septemb. An. 1530. Ex Archivo Thesauri Regni.*

ANNO 1530. *Conditiones futuri Matrimonii inter Sigismundum II. Sigismundi I. Poloniæ Regis Filium, & Dominam Elisabeth Ferdinandi Hungariæ, & Bohemiæ Regis Filiam, per Oratores utriusque Maiestatis in Conventu Posnaniensi initæ, interposita pœna ducentorum millium aureorum per partem non facientem satis præsenti Contractui, parti tenere volenti solvendorum.. Act. & conclusum in Civitate Posnaniensi die 10. Novemb. An. 1530. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. D. fol. 175.*

1530. *Exemplar earundem Conditionum ex parte Oratorum Ferdinandi Regis. Act. in Civitate Posnania die 10. Nov. An. 1530. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. Legationum sub. Lit. F. fol. 87. Item Lib. 33. n. 34. fol. 261.*

1532. *Literæ Pauli Papæ III. in quibus continetur Clementis Papæ VII. Bulla Dispensationis, ut inter Sigismundum Augustum Regem, & Serenissimam Elisabeth, tertii consanguinitatis gradus impedimento, ac defectibus ætatum non obstantibus Sponsalia celebrari, & Matrimonium contrahi possit. Dat. Romæ die 25. Augusti An. 1532. Literæ vero Pauli Papæ III. Datæ Die 14. Decemb. Anno 1535. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum Lit. L. fol. 129.*

1537. *Mandatum Sigismundi I. Patris, & Sigismundi II. Filii Regum Poloniæ Oratoribus suis datum, ad perficiendum Tractatum Matrimonii inter Serenissimam Elisabeth Ferdinandi Rom. Regis Filiam, & præfatum Sigismundum II. Regem Poloniæ. Dat. Cracoviæ Anno 1515. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 43.*

1537. *Sigismundus II. promittit se ratum habiturum, quidquid per Sigismundum I. Patrem de eodem Matrimonio constitutum fuerit. Dat. Cracoviæ An. 1537. Ibidem.*

1538. *Compacta inter Ferdinandum Rom. Hungariæ, & Bohemiæ, Regem, & Sigismundum I. Poloniæ Regem in Conventione Glogoviensi pro tranquillo statu Regnorum Bohemiæ, & Poloniæ per Commissarios ab utrinque delegatos facta, cum Ratificatione Ferdinandi Regis. Dat. Vratislaviæ 17 Jun. Anno 1538. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. S. fol. 14. Vid Boh. An. 1538. fol. 32.*

ANNO 1539. *Responsum S. R. M. Poloniæ ad Legationem Ferdinandi Rom. Hungariæ, Bohemiæ, &c. Regis, quo causas exponit, cur subditis Regni sui usum Commercii cum Hungaria & Silesia interdixerit. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum sub Lit. F. fol. 83. Vide tit. Bohemia ad Annum 1539. fol. 140.*

1543. *Ferdinandus Rom: &c. Rex comprobat ea, quæ per Oratorem suum cum Sigismundo I. & Sigismundo Augusto Regibus Poloniæ condicta fuerunt de prorogatione Nuptiarum Serenissimæ Elisabeth, promittitque se daturum operam, ut Decretum Proscriptionis Alberti Marchionis Brandeburgensis abrogetur, atque negotiorum Isabellæ Reginæ Hungariæ, & Filii eius rationem habiturum. Cætera. Dat. Viennæ 1. Jan. An. 1543. Ex Archivo Regni.*

1543. *Conventio Sigismundi Augusti Regis Poloniæ cum Ferdinando Rom. &c. Rege, de Dote, Contradote, & Renuntiatione Serenissimæ Elisabeth Sponsæ suæ. Dat. Cracoviæ 14. April. 1543. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum Lit. G.*

1543. *Condonatio pœnæ ducentorum millium aureorum Hungaricalium a Sigismundo I. & Sigismundo Augusto Regibus Poloniæ, Ferdinando Rom. &c. Regi facta, & Prorogatio solutionis tertiæ partis summæ, Dotis nomine sibi ab eodem debitæ, ac adiecta clausula, quæ hic exprimitur. Dat. Cracoviæ die 17. Maii An. 1543. Ex Archivo Regni Lib. Legationum. Lit. G. fol. 239.*

1543. *Fideiussio Commissariorum Ferdinandi Rom: Regis, quod si tertia pars Dotis Sigismundo II. Regi tempore in his Literis præstituto, numerata non fuerit, dilatio solutionis eiusdem nunc a præfato Rege permissa non debet præiudicare Contractui inter dictos Reges inito, quo cautum est, ut Pars non faciens satis Conditionibus Parti tenere volenti ducenta millia aureorum Hungaricalium persolvat. Dat. Cracoviæ die 17. Maii An. 1543. Indidem.*

1544. *Ferdinandus Rom. Rex, Sigismundo Regi Poloniæ. Excusatione utitur, quod Dotem Sigismundo Augusto Regi ad tempus Pactis Matrimonialibus constitutum non miserit. Dat. Viennæ 14. August. An. 1544. Ex Originali.*

1544. *Legatio a Cæsare Carolo V. ad Sigismundos Patrem, & Filium Reges Poloniæ, per Alfonsum de Aragonia Consiliarium & Oratorem Cæsaris dicta in Brzescie Litvaniæ die 2. Septem. An. 1544. Ex Archivo Regni.*

INDEX CHRONOLOGICUS.

ANNO 1544. *Sigismundus Augustus Rex Poloniæ Ferdinando Rom. Regi socero suo. Ægre fert Dotem, contra Pacta Matrimonialia hucusque sibi non esse solutam. Dat. in Brzeście Litvanico die 21. Sept. An. 1544. Ex Archivo Regni.*

1544. *Sigismundi Augusti Poloniæ Regis Literæ plenæ potestatis ad recipiendam omnem pecuniæ summam ex Contractu Matrimoniali a Ferdinando Rom. &c. Rege sibi debitam. Dat. in Brzeście die 11. Oct. 1544. Ex Archivo Regni Lib. 51. n. 52. fol. 185.*

1544. *Instrumentum Notarii Publici, quo continetur Constitutio Procuratorum per Sigismundum Augustum Regem Poloniæ facta, ad exigendam a Ferdinando Rom. &c. Rege Dotem integram, nec non summam ducentorum millium Aureorum Hungaricalium multæ nomine sibi ab eodem debitam. Ex Archivo Regni Lib. 51. n. 52. fol. 185.*

1545. *Quietatio Ferdinandi Rom. Regis de reddita dote Elisabethæ Reginæ Sigismundi Augusti Regis Consorti. Dat. Cracoviæ die 10. Mensis Apr. Anno. 1545. Ex Archivo Regni Lib. 51. n. 52. fol. 188.*

1545. *Literæ Sigismundi Augusti Regis Poloniæ, quibus Serenissimæ Elisabeth Sponsæ suæ, Dotis, & Donationis propter Nuptias nomine, certos Tractus, Civitates, Castra, Oppida, & Villas inscribit. Dat. Vilnæ Dominica Lætare An. 1545. Ex Archivo Regni Lib. 51. n. 52. Lit. Z. C. fol. 192.*

1545. *Renuntiatio Serenissimæ Reginæ Elisabeth. Dat. Vilnæ Dominica Lætare An. 1545. Ex Archivo Regni Lib. 51. n. 52. fol. 197.*

1545. *Confirmatio Reformationis, & Renuntiationis, Serenissimæ Reginæ Elisabeth per Sigismundum I. Regem facta. Dat. Cracoviæ feria sexta post Dominicam Lætare. An. 1545. Ibidem fol. 198.*

1545. *Obligatio de Juramento Serenissimæ Reginæ Elisabeth per Præfectos, & Incolas Terrarum eidem obligatarum præstando. Dat. Cracoviæ Feria sexta post Dominicam Lætare. Ibidem fol. 209.*

1545. *Recognitio Sigismundi Augusti Regis, quod Dotem integram a Ferdinando Rom. Rege receperit. Dat. Cracoviæ feria 5. in Octava Corporis Christi An. 1545. Ex Archivo Regni Lib. 53. n. 54. fol. 131.*

1547. *Conventio, qua transactum est, ut pro bonis Paraphernalibus post mortem Reginæ Elisabeth relictis, Sigismundus Augustus Rex Poloniæ triginta millia Aureorum Hungaricalium Ferdinando Rom. Regi exolvat. Dat. in Civitate Imperiali Augusta die 26. Mensis Novemb. An. 1547. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum Lit: O. fol. 113.*

ANNO 1548. *Recognitio Ferdinandi Rom. Regis, quod triginta millia aureorum Hungaricalium a Sigismundo Augusto Rege, ex Transactione pro paraphernis, acceperit. Dat. Augustæ Vindelicorum die ultima Febr. 1548. Ex Originali.*

1549. *Tractatus Fœderis inter Ferdinandum Rom. Hungariæ ac Bohemiæ, & Sigismundum Augustum Poloniæ Reges, ac Regna, Provincias, Nationes, & Populos utriusque conclusi, quo priora Pacta, & Fœdera inter Maiores suos inita renovant, & confirmant, ac mutua sibi invicem contra omnes hostes auxilia promittunt. Milites alteri intra alterius Ditiones conscribere liceat. Rex Poloniæ Nepoti suo Regis Hungarorum Filio, auxilium contra Ferdinandum non feret. Modus decidendi controversias inter utriusque Partis subditos præscribitur. Moneta iusto valore cudatur, eiusque æstimatio constituatur. &c. Dat. die 2. Jul. An. 1549. Ex Originali Sigil. 2.*

1549. *Renovatio, & Confirmatio Pactorum, & Fœderum inter Domum Austriæ, & Reges, ac Regnum Poloniæ initorum per Carolum V. Imp. facta eodem ordine, forma, modo, & tenore, iisdemque verbis, quibus Ferdinandus Rom. Rex eadem Pacta, & Fœdera confirmavit, instauravit, & renovavit. Dat. Bruxellis die 12. Decemb. An. 1549. Ex Originali.*

1553. *Pacta Matrimonialia inter Sigismundum Augustum, & Catharinam Ferdinandi Rom. Regis Filiam, cuius Sponsor Pater, constituens Dotem centum millium florenorum Rhenensium, intra unius Anni spatium sub pœna dupli solvendorum. Dat. Viennæ die 23. Jun. An. 1553. Ex Originali.*

1553. *Sigismundi Augusti Regis Pactorum, & Conventorum præcedentium Ratificatio, & Approbatio. Dat. Cracoviæ die 4. Aug. An. 1553. Ex Originali.*

1556. *Idem fatetur se recepisse Dotem, centum millium florenorum Rhenensium, condonatque Ferdinando Rom. Regi multam, quam commiserat, aliorum centum millium florenorum Rhenensium. Dat. Varsav. die 18. Januar. An. 1556. Ex Archivo Regni. Lib. 69. n. 70. fol. 192.*

1556. *Dotis, & Contradotis Serenissimæ Catharinæ Reginæ Poloniæ in certis Terris, Civitatibus, Oppidis, & Villis Collocatio. Dat. Vilnæ die Dominico Reminiscere. An. 1556. Ex Archivo Regni Lib. 70. n. 71. fol. 305.*

Acta Pacificationis Bithomiensis & Bendzinensis.

1589. *Tractatus Pacis inter Rudolphum II. Imper. Hungariæ, Bohemiæque Regem, & Maximilianum Archiducem, universamque Domum Austriæ ab una, & Sigismundum III. Regem, atque Ordines Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ parte ab altera per Commissarios utrinque cum plena potestate delegatos conclusæ, quo Maximilianus inani paucorum studio in Regem Poloniæ Electus, prætenso Jure in hoc Regnum cedit, ac titulo Regis Poloniæ se abdicat. Dat. Bithomii, & Bendzini die 9. Martii An. 1589. Ex Originali. Sigil. 14.*

1589. *Ratificatio & Approbatio eiusdem Transactionis per Sigismundum III. Regem Poloniæ in Comitiis Regni Generalibus facta. Varsaviæ die 18. April. An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Mandatum Ordinum Regni Poloniæ in eos, qui ad Juramentum, iuxta Conventionem Bendzinensem in Comitiis Generalibus delegati fuerunt. Act. Varsaviæ die 18. April. An. 1589. Ex Originali. Extat in Archivo Magni Ducatus Litvaniæ. Lib. n. 167. fol. 78.*

1589. *Iuramentum Sigismundi III. Regis Poloniæ, quo eandem Transactionem confirmat. Dat. Lublini die 24. Maii An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Juramentum Delegatorum ab Ordinibus Regni Poloniæ. Dat. Lublini die 24. Maii An. 1589. Ex Originali*

1589. *Rudolphi Imperatoris Ratificatio, & confirmatio eiusdem Transactionis. Dat. Pragæ die 26. Maii. An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Tractatus Fœderis inter Rudolphum III. Imp. Hungariæ, &c. Bohemiæque Regem, ac Sigismundum III. Regem Poloniæ conclusi, quo priora Pacta, & Fœdera inter Domum Austriæ ac Reges & Regnum Poloniæ inita renovantur, instaurantur, & confirmantur. Dat. Pragæ die 26. Maii An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Confirmatur Bendzinensis Transactio per Serenissimum Carolum Archiducem. Dat. in Civitate Gratz die 30. Maii An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Confirmatio eiusdem Transactionis Serenissimi Mathiæ Archiducis. Dat. in Arce Lintzensi die 1. Junii An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Confirmatio eiusdem Transactionis Serenissimi Ferdinandi Archiducis. Dat. Oeniponte die 5. Junii An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Confirmatio Transactionis Serenissimi Ernesti Archiducis. Dat. Viennæ die 10. Junii An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Juramentum Rudolphi Imp. quo eandem Transactionem confirmat. Dat. Pragæ die 10. Julii An. 1589. Ex Originali.*

ANNO 1589. *Juramentum Ordinum Regni Bohemiæ, Archiducatus Austriæ, Marchionatus Moraviæ, Ducatuum Silesiæ, & utriusque Marchionatus Lusatiæ, quo eandem Transactionem confirmant. Dat. Pragæ 10. Jul. An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Mandatum Ordinum Eorundem in eos, qui nomine illorum iurarunt, a Cæsarea Maiestate editum.*

1589. *Rudolphus II. Imp. promittit se curaturum, ut Ordines Regni Hungariæ in proximis Comitiis Transactionem Bendzinensem, & Bithomiensem Juramento confirment, quam suo, & Regni sui Bohemiæ, nec non Austriæ, Moraviæ, & Silesiæ Ordinum Juramento iam confirmatam esse testatur. Dat. Pragæ die 14. Jul. An. 1589. Ex Originali.*

1589. *Maximiliani Archiducis de Transactione per Ordines Hungariæ confirmanda, iisque, quæ ex eadem Transactione reliqua debentur, adimplendis Cautio. Dat. Vislicii 1. Sept. An. 1589. Ex Originali.*

1590. *Regiæ Maiestatis ad summum Pontificem de conditionibus Transactionis Bendzinensis per Maximilianum Archiducum contra datam fidem non expletis Epistola. Dat. Varsaviæ 9. Jan. An. 1590. Ex Archivo Thesauri Regni.*

1590. *Eadem de re ad Cæsaream Maiestatem. Dat. Varsaviæ die 7. Febr. An. 1590. Indidem.*

1590. *Ad cæteros Serenissimos Archiduces uno exemplo. Dat. Varsaviæ die 7. Mart. An. 1590. Indidem.*

1590. *Summi Pontificis Literæ, quibus ad Superiores Regiæ Maiestatis Literas respondet. Dat. Romæ die 10. Mart. An. 1590. Ex Originali.*

1590. *Ferdinandi Archiducis ad Regiam Maiestatem Epistola. Dat. Oeniponte die 22. Martii An. 1590. Ex Archivo Thesauri Regni.*

1590. *Ernesti Archiducis ad Regiam Maiestatem Epistola. Dat. Pragæ die 27. Mart. An. 1590. Ex Originali.*

1590. *Literæ Rudolphi II. Imp. ad Sigismundum III. Regem. Postulat ut Oratori suo, quem mutuæ amicitiæ conservandæ causa mittit, fidem habet. Dat. Pragæ die 2. April. 1590. Ex Originali.*

1590. *Caroli Archiducis ad Regiam Maiestatem. Dat. in Gratz die 3. April. An. 1590. Ex Originali.*

1590. *Ad eundem Archiducis Mathiæ Literæ. Dat. Viennæ die 9 April. An. 1590. Ex Originali*

1590. *Oratio Nomine Cæsareæ Maiestatis recitata a Daniele Printz a Buchau eiusdem Consiliario, & ad Serenissimum Poloniæ Regem Legato, die 23. April. An.*

An. 1590. Ex Archivo Thesauri Regni.

Anno 1590. *Responsum Sacræ Regiæ Maiestatis ad Legationem nomine S. Cæsareæ Maiestatis, a Magnifico Daniele Printzio a Buchau, Regni Bohemiæ Appellationum Consiliario, & eiusdem Cæsareæ Maiestatis Oratore expositam. Dat. Varsaviæ die 26. April. An. 1590. Indidem.*

1590. *Regiæ Maiestatis ad Rudolphum Imp. Literæ. Dat. Varsaviæ die 26. April. An. 1590. Indidem.*

1590. *Regiæ Maiestatis ad Ernestum Archiducem Literæ. Dat. Varsaviæ die 26. April. An. 1590. Indidem.*

1592. *Pacta Matrimonialia inter Sigismundum III. Regem Poloniæ, & Rudolphum II. Imperatorem per Oratores Regis Poloniæ conclusa, quibus Anna Caroli Archiducis Austriæ Filia, præfati Rudolphi Imp. Soror Sigismundo Regi in Matrimonium collocatur, cum Dote quadraginta quinque millium florenorum Rhenensium. Dat. Pragæ die 17. April. 1592. Ex Originali.*

1592. *Sigismundi III. Regis Pactorum eorundem Ratificatio, & Approbatio. Dat. Cracoviæ die 3. Junii An. 1592. Ex Archivo Regni Lib. 107. n. 108. fol. 141.*

1592. *Confirmatio Renuntiationis Annæ Reginæ Poloniæ per Sigismundum III. Regem Consortem suum facta. Dat. Cracoviæ die 3. Junii 1592. Ex Archivo Regni Lib. 107. n. 108. fol. 145.*

1593. *Dotis, & Contradotis Reginæ Annæ in certis Bonis collocatio. Dat. Varsaviæ in Conventione Regni Generali die 15. Junii An. 1593. Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 103. n. 104. fol. 582. Item in Archivo Magni Ducatus Litvaniæ Lib. n. 163. fol. 477.*

1598. *Maximiliani Archiducis Austriæ Transactionis Bendzinensis, & Bithomiensis Ratificatio, & Approbatio. Dat. Pragæ die 8. Maii An. 1598. Ex Originali.*

1598. *Eiusdem Juramentum de servanda eadem Transactione. Dat. Pragæ die 8. Maii 1598. Ex Originali.*

1598. *Juramentum Publicum publicorum Notariorum, quo præstiti ex Formula Transactionis Bendzinensis a Maximiliano Archiduce Juramenti testimonium dicunt. Dat. in Arce Pragensi die 8. Maii An. 1598. Ex Originali*

1598. *Literæ Rudolphi Imp. transmittentis Sigismundo III. Regi Poloniæ Ratificationem Transactionis a Maximiliano Archiduce factam, & Juramentum ex Formula eiusdem Transactionis ab eodem præstitum. Dat. Pragæ die 11. Maii An. 1598. Ex Originali.*

Anno 1598. *Literæ Maximiliani Archiducis ad Sigismundum III. Regem Poloniæ, quibus ei significat se conditionibus, quae ad perficiendam Transactionem Bendzinensem adhuc restabant, iam satisfecisse. Dat. Pragæ die 12 Maii An. 1598. Ex Originali.*

1598. *Philippi Hispaniarum Regis Transactionis Bendzinensis Ratihabitio, & Approbatio. Dat. Divi Laurentii die 8. Julii An. 1598. Ex Originali.*

1598. *Rudolphi II. Imperatoris ad Sigismundum III. Literæ, in quibus misit ei Diploma Philippi Hispaniarum Regis confirmantis Transactionem Bithomiensem. Dat. Pragæ die 18. Septembris Anno 1598. Ex Originali.*

1605. *Pacta Matrimonialia inter Sigismundum III. Regem Poloniæ, & Serenissimam Principem Constantiam, Caroli Archiducis Austriæ Filiam. Dat. Græcii d. 23. Octobr. An. 1605. Ex Originali. Sigil. 2.*

1609. *Obligatio, & Inscriptio certorum Bonorum Serenissimæ Reginæ Constantiæ, Dotis, & Contradotis nomine facta. Dat. Varsaviæ 25. Mensis Februarii An. 1609. Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 123. n. 124. fol. 46.*

1613. *Tractatus Fœderis perpetui inter Mathiam Rom. Imperatorem; & Sigismundum III. Poloniæ Regem, ac inter utriusque Regnorum, Provinciarum, Dominiorum Populos, & Nationes initi, quo priora Pacta, & Fœdera inter Maiores suos inita renovant, instaurant, declarant, & confirmant, mutuumque sibi invicem amorem, & auxilia promittunt, atque hæc, & alia conclusa insimul ratificant. Dat. in Arcibus Posoniensi, & Varsaviensi die 23. Mensis Martii An. 1613. Ex Originali. Sigil. 2. Extat. in Archivo Cancell. Regni Lib. 126. n. 127. fol. 3.*

1633. *Fœdus inter Ferdinandum II. Imp. & Vladislaum IV. Regem Poloniæ, quo priora Pacta, & Fœdera inter Reges, ac Regnum Poloniæ inita renovantur, & confirmantur. Dat. in Civitate Viennensi & Arce Regia Cracoviensi die 12. Mensis Februarii An. 1633. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 178. n. 179. fol. 109.*

1637. *Pacta Matrimonialia inter Vladislaum IV. Poloniæ, & Sveciæ Regem, ac Serenissimam Principem Cæciliam Renatam Ferdinandi III. Imp. Sororem, cuius Sponsor Frater constituens Dotem centum millium florenorum Rhenensium. Dat. Viennæ die 9. Augusti An. 1637. Ex Originali.*

Fer-

Anno 1637. *Ferdinandi III. Imp. Pactorum eorundem Approbatio. Ratione duarum Dotium Annæ, & Constantiæ, necdum a Domo Austriæ solutarum, tum quod attinet ad summam trecentorum millium florenorum Rhenensium, quam Pater eius Ferdinandus II. Imp. a Rege Poloniæ mutuo acceperat, Dominium Wittengau in Regno Bohemiæ situm, in Summa quadringentorum millium florenorum Rhenensium Vladislao IV. obligat, cui etiam hypothecæ Dotem Cæciliæ Renatæ supponit. Cætera. Dat. Viennæ die 10. Aug. An. 1637. Ex Originali.*

1638. *Dotis, Contradotis, seu Donationis propter Nuptias, tum & Muneris Nuptialis Serenissimæ Dominæ Cæciliæ Renatæ, Poloniæ, & Sveciæ Reginæ in bonis infranominatis Assecuratio. Dat. Varsaviæ in Conventione Regni Generali die 30. April. An. 1638. Ex Archivo Regni Lib. 152. n. 153. fol. 141. Item Lib. 151 n. 152. fol. 40.*

1657. *Leopoldi Hungariæ, & Bohemiæ Regis Literæ plenæ potestatis Commissariis suis datæ ad concludendum Fœdus inter se, & Joannem Casimirum Regem, & Regnum Poloniæ. Dat. Viennæ die 24. April. An. 1657. Ex Archivo Regni.*

1657. *Tractatus Fœderis inter Leopoldum Hungariæ, & Bohemiæ, Regem, & Joannem Casimirum Regem Poloniæ, pro restauranda Pace in Polonia, & securitate utriusque Partis conclusi Viennæ 27. Maii. An. 1657. Ex Originali. Extat. in Archivo Cancell. Regni Lib. 166. n. 167. fol. 36.*

1657. *Articulus separatus super Electione Civitatum Cracoviensis, & Posnaniensis, quibus Regia Maiestas Hungariæ Præsidium Militis sui imponere possit. Loco & Dato eodem. Ex Originali.*

1657. *Conventio ulterior inter eosdem sub eodem Dato, & Loco, de Assecuratione summæ Capitalis Regi Hungariæ, ad promovendam expeditionem Exercitus auxiliaris a Rege, & Regno Poloniæ exolvendæ. Ex Originali.*

1657. *Conventio inter Imp. & Regem Poloniæ de titulo* Potentissimi. *Ex Archivo Regni Lib. 166. n. 167. fol. 205.*

1659. *Mandatum, & Plenipotentia Leopoldi Imp. ad concludenda Pacta Matrimonialia, & Dotalia inter se, nomine Serenissimæ Eleonoræ Sororis suæ, & Michaelem Regem Poloniæ. Dat. Viennæ die 16. Decembris An. 1659. Ex Orig.*

1669. *Pacta Matrimonialia inter Michaelem Regem Poloniæ, & Eleonoram Leopoldi Imp. Sororem. Dat. Viennæ die 24. Decembr. An. 1669. Ex Originali.*

Anno 1669. *Leopoldi Imp. Pactorum eorundem Ratificatio, & Confirmatio. Dat. die 26. Decembr. An. 1669. Ex Originali.*

1669. *Particularis Conventio Commissariorum Sacræ Cæsareæ Maiestatis cum Legato Plenipotentiario S. R. M. Poloniæ, tam de solutione Dotis centum millium florenorum Rhenensium, quam de Donatione, & solutione aliorum quadringentorum millium florenorum Germanicorum. Sub eodem Dato. Ex Originali.*

1669. *Leopoldi Imp. Conventionis præcedentis Ratificatio, & Approbatio. Dat. Viennæ die 26. Decembr. An. 1669. Ex Originali*

1669. *Tenor eorundem Pactorum Matrimonialium ex parte Legati S. R. M. Poloniæ. Sub eodem Loco & Dato. Ex Originali.*

1670. *Michaelis Regis Poloniæ eorundem Pactorum Matrimonialium Ratificatio, & Approbatio. Dat. Varsaviæ die 23. Mensis Januarii An. 1670. Ex Orig.*

1670. *Reformatio Serenissimæ Reginæ Eleonoræ. Dat. Varsaviæ die 7. Novembris An. 1670. Ex Archivo Regni Lib. 181. n. 182. fol. 51.*

1677. *Fœdus inter Leopoldum Rom. Imp. & Joannem III. Regem Poloniæ, quo priora Pacta, & Fœdera inter Reges, & Regnum Poloniæ inita, renovantur, & confirmantur. Actum in Civitate Viennæ, & Arce Regia Varsaviensi, die 24. April. An. 1677. Ex Originali Sigil. 2.*

1683. *Fœdus Offensivum & Defensivum inter Leopoldum Imp. Rom. Hungariæ, & Bohemiæ Regem, & Joannem III. Regem, & Regnum Poloniæ, Magnumque Ducatum Litvaniæ initum, quo pro mutua securitate societas Armorum contra Turcas constituitur. Actum Varsaviæ die 31. Martii. An. 1683. Cum Ratificatione suæ Cæsareæ Maiestatis. Dat. in Arce Laxiburgi die 2. Maii. Ex Archivo Magni Ducatus Litvaniæ. Extat in Archivo Cancel. Regni. Lib. Actorum ab Anno 1683. ad Annum 1989. fol. 98.*

1684. *Tractatus Fœderis Offensivi, & Defensivi perpetui inter Leopoldum Imp. Joannem III. Regem, Regnumq; Poloniæ, & Magnum Ducatum Litvaniæ, ac Rempublicam Venetam contra Turcam conclusi. Actum in Arce Lincensi die 5. Mensis Martii An. 1684. Ex Originali.*

1684. *Ratificatio, & Confirmatio eiusdem Fœderis a Joanne III. Rege Poloniæ facta. Dat. Javoroviæ die 27. Martii An. 1684. Ex Originali.*

1684. *Ducis Venetiarum Fœderis eiusdem Ratificatio. Dat. 31. Martii An. 1684. Ex Originali.*

ANNO 1684. *Leopoldi Imp. Declaratio duorum Articulorum in suprascripto Fœdere contentorum. Dat. Lincii 27. Julii An. 1684. Ex Originali.*

1684. *Ducis Venetiarum Declarationis eiusdem Ratificatio. Dat. 12. Augusti An. 1684. Ex Originali.*

1684. *Recessus commutatarum Ratificationum. Dat. Viennæ 27 Septembris An. 1684. Ex Originali.*

1719. *Tractatus Fœderis Defensivi inter Carolum Imp. ut Dominiorum suorum Hæreditariorum Principem, & Reges Magnæ Brittaniæ, & Poloniæ, pro conservatione Ditionum suarum, nec non tuitione Jurium, & Libertatis Reipublicæ Poloniarum conclusi. Viennæ 5. Jan. 1719.*

1732. *Fœderis inter Leopoldum Imp. & Joannem III. Regem Poloniæ An. 1677. Conclusi Renovatio. Dat. Varsaviæ in Arce Regia die 3. Novebr. Anno 1732. Ex Originali.*

DANIA.

1419. *Pacta inter Ericum Daniæ, & Vladislaum Poloniæ Reges, & Regna eorum, nec non Vitoldum Magnum Ducem, & Magnum Ducatum Litvaniæ, ad perpetuam omnium temporum memoriam, & observationem constituta. Mutua sibi suis sumptibus cum omni potentia sua auxilia ferent. Spolia hostibus detracta, ex æquo divident. Terræ, & Civitates bello partæ pro Jure, ad quas antea pertinebant, Partibus cedent. Quodsi alteruter Regum Fœderi huic satisfacere, fidemque suam liberare nollet, subditi nihilominus ipsius Pactis præsentibus perpetuo stare tenebuntur. Dat. in Castro Haffnensi die 23. Jun. An. 1419. Ex Originali. Sigill. 70. Extat. in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum sub Lit. V. fol. 51.*

1510. *Fœdus perpetuæ Pacis, Amicitiæ, & Confœderationis inter Sigismundum I. Regem Poloniæ, & Joannem Regem, nec non Filium eius Christiernum Electum Regem Daniæ, conclusum, quo vetera inter Reges, & Regna Daniæ, & Poloniæ Pacta renovant, & mutua sibi contra omnes hostes auxilia promittunt. Dat. Crac. 19. Mart. An. 1510. Ex Originali. Cum Sigillo Sigismundi Regis, & 17. Sigil. Consiliariorum. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum sub Lit. V. fol. 54.*

1510. *Confœderatio perpetua inter Joannem Daniæ, Sigismundum Poloniæ, Reges, & Regna eorum. Datum in Arce Haffnensi 30. Julij Anno 1510. Ex Originali. Cum Sigillo Regis Daniæ, & 7. Sigil. Consiliariorum.*

ANNO 1516. *Fœdus inter Sigismundum I. Poloniæ, & Christiernum II. Daniæ, Reges, quo priora Pacta inter Majores suos inita instaurant, & confirmant. Dat. Vilnæ die 8. Junii Anno 1516. Ex Archivo Regni. Lib. 19. sub L. T. n. 20. f. 329.*

1563. *Fœdus inter Sigismundum Augustum Poloniæ, & Fridericum II. Daniæ Reges, per Oratores utriusque contra Ericum Sveciæ Regem conclusum. Datum Stetini d. 5. Octobr. Anno 1563. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. Legationum Lit. V. fol. 43.*

Mandatum Sigismundi Augusti Regis Poloniæ.

Mandatum Friderici II. Regis Daniæ.

1564. *Friderici II. Daniæ Regis, Fœderis eiusdem Ratificatio. Dat. Friderichsburgi die 22. Febr. An. 1564. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum sub Lit. V. fol. 56.*

1569. *Responsum ab eodem Serenissimo Danorum Rege eisdem Generosis Petro Kloczewski & Joan. Demetr. Solikowski Secretariis, & Oratoribus Serenissimæ Regiæ Maiestatis Poloniæ. Datum Haffniæ d. 28. April. An. 1569. Ex Archivo Regni.*

1569. *Ejusdem ad S. R. Maiestatem Poloniæ Literæ. Dat. Hafniæ 29. April. 1569. Ex Originali.*

1570. *Sigismundi Augusti Regis Literæ plenæ potestatis Oratoribus suis datæ ad componendam Pacem inter Daniæ, & Sveciæ Reges. Varsaviæ die 20. Septemb. An. 1570. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. T. fol. 273.*

1589. *Pacta inter Stephanum Poloniæ, & Fridericum II. Daniæ, Reges, quibus Episcopatus Curoniensis Regno Poloniæ pro Summa triginta millium Talerorum restituitur. Dat. in Arce Regia Cronaburga die 10. April. An. 1585. cum Confirmatione eorundem Sigismundi III. Regis. Dat. Varsaviæ in Comitiis Regni Generalibus die 17. April. An. 1589. Ex Archivo Regni.*

1657. *Fœdus inter Fridericum III. Daniæ, & Joannem Casimirum Poloniæ Reges, contra Carolum Gustavum Regem Sveciæ conclusum, quo sibi mutua auxilia etiam finito hoc bello contra eundem Sveciæ Regem promittunt. Datum Hafniæ d. 18. Julii An. 1657. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 176. num. 168. fol. 49. Item Lib. 178. num. 179. fol. 66.*

1657. *Ratificantur eadem Pacta per Serenissimum Regem Daniæ. Ex Originali. Cum Sigil. Regis Daniæ, & 13. Sigillis.*

1658. *Instauratio, & Corroboratio eorundem Pactorum. Dat. Hafniæ die 20. Septembris Anno 1658. Ex Original. Sigil. 3.*

BAVARIA.

ANNO 1453. *Fœdus Unionis, & fraternæ concordiæ inter Casimirum Regem Poloniæ, & Ludovicum Ducem Bavariæ. Dat. in Brodnica Feria quarta ante Festum Nativitatis B. M. V. Ex Archivo Regni. Lib. 3. n. 4. fol. 12. Item fol. 22.*

1460. *Fœdus inter Ludovicum Comitem Palatinum Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariæ Ducem, & Casimirum Regem Poloniæ, quo comprehenduntur Duces Masoviæ, Pomeraniæ, Stolpiæ, aliique Principes Regi, & Regno Poloniæ subiecti. Dat. in Landshut feria quinta post Festum S. Margarethæ An. 1460. Ex Originali.*

1460. *Confœderatio inter eosdem, qua itidem continentur Duces Masoviæ, Ericus Stetinensis, & Pomeraniæ Duces, Episcopus Caminensis, aliique Principes, qui in auctoritate Regis Poloniæ sunt. Dat. in Landshut feria quarta proxima ante Festum Nativitatis B. M. V. An. 1460. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 3. Lit. C. n. 4. fol. 461.*

1472. *Fœdus inter Casimirum Regem Poloniæ, & Albertum Ducem Bavariæ. Commercia libera sint. Controversiæ inter utriusque subditos per Consiliarios ab utraque Parte delegatos in Conventu in Egra instituendo componantur. Quodsi inter eos non convenerit, aliquis Superarbiter ab Actore eligatur, cui uterque Principum binos Consiliarios adiungat, stetur vero maioris Partis placito &c. Dat. Cracoviæ 12. Augusti An. 1472. Ex Originali. Extat. in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. Lit. E. n. 6. fol. 86.*

1474. *Pacta Matrimonialia inter Georgium Ludovici Ducis Bavariæ Filium, & Domicellam Hedvigem Casimiri Regis Poloniæ Filiam. Dat. prope in Radom die 31. Decembr. An. 1474. Ex Originali. Sigil. 3. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. n. 6. fol. 201.*

1475. *Dotis, & Donationis propter Nuptias Serenissimæ Domicellæ Hedvigis in certis Castris, Civitatibus, & Districtibus Collocatio. Dat. in Landshut 5. Febr. 1475. Ex Originali. Sigil. 2. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. n. 6. fol. 202.*

1537. *Promissio Sacræ Regiæ Maiestatis persolvendæ Dotis Comitibus Palatinis Rheni, & Ducibus Bavariæ. Dat. Cracoviæ in Comitiis Generalibus 13. Januarii. 1537. Ex Archivo Regni Lib. 39. n. 40. fol. 88.*

1544. *Literæ Ottonis, Henrici, & Philippi Comitum Palatinorum Rheni, Ducum Bavariæ, quibus recognoscunt persolutam sibi esse a Sigismundo Rege Dotem integram Domicellæ Hedvigis Aviæ eorum. An. 1544. Ex Originali Sigil. 2.*

1642. *Pacta Matrimonialia inter Sigismundum III. Poloniæ, & Sveciæ Regem nomine tutorio Serenissimæ Annæ Catharinæ Constantiæ Poloniæ, & Sveciæ Principis, & Philippum Gvilhelmum Ducem Neoburgicum inita Varsaviæ 4. Aprilis. Cum Ratificatione eorundem Wolffangi Gvilhelmi Comitis Palatini Rheni die 21. Junii facta An. 1642. Ex Archivo Regni Lib. 154. n. 155. fol. 214.*

1642. *Philippi Ducis Neoburgi Inscriptio viginti millium florenorum Rhenensium Doni Nuptialis nomine Coniugi suæ facta. Ibidem fol. 131*

1642. *Eiusdem Promissio, quod Præfecti, & Officiales Civitatum, & Arcium Serenissimæ Annæ Constantiæ Catharinæ, Dotis, Contradotis, & Doni Nuptialis nomine obligatarum, Juramentum fidelitatis eidem præstabunt. Ibidem fol. 132.*

1642. *Eiusdem Recognitio de accepta certa pecuniæ summa ad rationem Dotis. Ibidem fol. 135.*

1642. *Cautio Eiusdem de Successione Primogeniti. Ibidem fol. 133.*

1642. *Serenissima Anna Catharina Constantia abdicat se omni Jure Successionis in Bona paterna, materna, & fraterna, Dat. Varsaviæ feria sexta post Festum Nativitatis S. Joannis Baptistæ An. 1642. Ibidem fol. 130.*

1642. *Literæ Philippi Gvilhelmi Ducis Neoburgensis, & Annæ Constantiæ Poloniæ, & Sveciæ Principis, quibus promittunt, se intra spatium 4. Mensium Inventarium omnium Clenodiorum, tam eorum, quæ trecentis millibus Talerorum, quam supellectilis argenteæ, quæ centum millibus Talerorum æstimata est, nec non aliorum clenodiorum, & supellectilis in auro, & argento, dono sibi oblatæ, Regi Poloniæ transmissuros. Dat. 21. Jul. 1642 Ibidem fol. 213.*

1691. *Pacta Dotalia inter Serenissimum Principem Jacobum Joannis III. Poloniæ Regis Filium natu maiorem, & Dominam Hedvigem Elisabetham Philippi Gvilhelmi Electoris Palatini Rheni Filiam. Ex Archivo Regni. Acta Inscriptionum ab Anno 1689. Ad Annum 1696. fol. 79.*

1694. *Pacta Matrimonialia, & Dotalia inter Maximilianum Emmanuelem Ducem Bavariæ Electorem, & Joannem III. Regem Poloniæ, nomine Serenissimæ Principis Theresiæ Cunegundæ Filiæ suæ inita. Act. in Arce Zolkieviensi*

ANNO

die 19. Maii An. 1694. Cum Ratificatione eorundem Emmanuelis Electoris facta. Bruxellis die 19. Jun. Ex Originali.

1696. Maximiliani Emmanuelis Recognitio, quod Dotem integram quingentorum millium Talerorum sibi exolutam acceperit. Act. Bruxellis die 1. Febr. An. 1696. Ex Orig.

MARCHIA BRANDEBURGENSIS.

1471. Literæ Friderici Imp. ad Casimirum Regem Poloniæ, quibus eum orat, ut Friderico Electori Brandeburg. cui in contumaciam Erickonis, & Wratislai Ducum, Ducatus Pomeraniæ (Regibus, & Regno Poloniæ obnoxios) in Feudum contulit, favere velit, nec eum per subditos suos in dictis Dominiis turbari permittat. Dat. in Oppido Grecz die 9. Januar. An. 1471 Ex Archivo Regni Lib. 5. sub. Lit. E. n. 6. fol. 2.

1473. Albertus Marchio Brandeburgensis, & Elector constituit cum Oratoribus Casimiri Regis Poloniæ locum, & tempus ad contrahendum Matrimonium inter Fridericum Filium suum, & Sophiam Regis Poloniæ Filiam. Dat. in Castro Cadoltzburgk 7. Decemb. An. 1473. Ex Originali.

1474. Mandatum Casimiri Regis Poloniæ ad faciendum Contractum Matrimonii inter Filiam suam Sophiam, & Fridericum Alberti Marchionis, & Electoris Brandeburgensis Filium. Dat. in Radom Sabbatho ante Circumcisionem Domini. An. 1474. Ex Archivo Regni Lib. sub Lit. E. n. 6. fol. 192.

1475. Pacta Matrimonialia, & Dotalia inter Fridericum Marchionem Brandeburgensem, Alberti Electoris Brandeburgensis Filium, & Sophiam Casimiri Regis Poloniæ Filiam. Act. & Dat. Posnaniæ Dominica proxima ante Festum S. Hedvigis An. 1475. Ex Orginali. Extat in Archivo Cancel. Regni. Lib. 5. n. 6. fol. 207.

1475. Dotis, & Dotalitii Illustrissimæ Sophiæ in certis Bonis Collocatio. Dat. in Cadoltzburgk die 11. Novemb. An. 1475. Ex Originali Sigil. 2. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. n. 6. fol. 221.

1514. Constitutiones ad conservandam bonam vicinitatem inter Regnum Poloniæ, & Marchionatum Brandeburgensem per Commissarios ab utraque parte delegatos sancitæ. Dat. Ex Colonia 19. Ap. An. 1514. Ex Archivo Regni Crac. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 18. n. 9. fol. 104. Item Lib. 73. n. 74. fol. 238.

1521. Sigismundus I. Rex Poloniæ Rogatione Caroli V. Imp. differt bellum, quo Joachimum Marchionem Brandeburgensem aggredi voluerat, arbitriumque causæ cum eo, præfato Imperatori defert. Dat. Cracoviæ die 6. Maii An. 1521. Ex Archivo Regni Lib. 26. n. 27. fol. 186.

1530. Sigismundus I. Rex Poloniæ pollicetur se persoluturum Marchionibus Brandeburgensibus Dotem Matris eorum. Dat. Cracoviæ Feria secunda post Dominicam Judica. An. 1530. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. sub Lit. H. H. fol. 266.

1531. Quietatio de Literis Dotalibus Illustrium Marchionum Brandeburgensium S. R. Maiestati restitutis, & solutio Dotis vigore Contractus. Act. Cracoviæ feria quarta proxima ante Festum S. Agnetis An. 1531. Ex Archivo Regni Lib. 32. n. 33. fol. 452.

1535. Pauli III. Papæ Bulla Dispensationis super consanguinitate inter Joachimum Marchionem Brandeburgensem, & Hedvigem Sigismundi I. Regis Poloniæ Filiam. Dat. Romæ 10. Junii An. 1535. Ex Originali.

1535. Pacta Matrimonialia inter Sigismundum I. Regem Poloniæ nomine Filiæ suæ Hedvigis, & Ioachimum Juniorem Marchionem Brandeburgensem inita. Vilnæ die 21. Martii An. 1535. Ex Originali.

1535. Quietatio Joachimi Junioris Marchionis Brandeburgensis de triginta duobus millibus aureorum a Sigismundo Rege Poloniæ Dotis nomine solutorum. Dat. in Civitate Regia Cracoviensi die 9. Septembr. An. 1535. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum sub Lit K. fol. 238.

1535. Literæ Eiusdem, quibus summam sexaginta quatuor millium aureorum Dotis, & Contradotis Illustriss. Hedvigis Coniugis suæ, in Comitatu Rippinensi collocat. Dat. Cracoviæ die 9. Septembr. An. 1535. Ex Originali.

1536. Idem recognitionem acceptæ Dotis, & Obligationem eiusdem Dotis, & Donationis propter Nuptias in Comitatu Rippinensi factam renovat, & insuper Præfecturam Buczoviensem addit, præsente Regis Oratore. Dat. Franckfordua cis Oderam die 24. Octob. Anno 1536. Ex Originali.

1541. Instructio Commissariis ad regundos Fines, inter Regnum & Marchionatum Brandeburgensem delegatis data Vilnæ 12. Februarii An. 1541. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. G. fol. 14.

Mandatum Sigismundi Regis in eodem negotio. Dat. Vilnæ 12. Feb. An. 1541.

Res-

RESPUBLICA VENETA.

ANNO

1493. Legatio nomine Reipublicæ Venetæ per Marcum Dandalum Doctorem, & Equitem, Oratorem, coram Alberto Rege habita Posnaniæ. Ex Arch. Regni Cracov. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum Lit. C. fol. 42.

1502. Legatio nomine Serenissimi Ducis Venetiarum Leonardi Laurendani & totius Reipublicæ Venetæ ad Alexandrum Regem Poloniæ missa, qua eum ad societatem belli contra Turcas invitat. Ex Arch. Reg. Lib. Legationum. Lit. A. Fol. 5. Item Lit. C. fol. 130.

1684. Legato Veneto nomine S. R. M. datum responsum. Ibidem Tractatus Fœderis Offensivi, & Defensivi perpetui, inter Leopoldum Imperatorem, Joannem III. Regem, Regnumque Poloniæ, & Magnum Ducatum Litvaniæ, ac Rempublicam Venetam contra Turcam conclusi. Actum in Arce Lincensi die 5. Mensis Martii An. 1684. Ex Originali. Vid. Tit. Austria fol. 342. Num. CXIV.

1684. Ducis Venetiarum Fœderis eiusdem Ratificatio. Dat. 31. Martii An. 1684. Ex Originali. Ibidem fol. 346.

1684. Ducis Venetiarum Declarationis duorum Articulorum, in suprascripto Fœdere contentorum per Leopoldum Imp. factæ Ratificatio Dat. 12. Augusti An. 1684. Ex Originali. Ibidem fol. 348.

SAXONIA

1496. Pacta Matrimonialia inter Joannem Albertum Regem Poloniæ, nomine Barbaræ Sororis suæ, & Albertum Ducem Saxoniæ, nomine Georgii Ducis sui Filii inita, cum assignatione Dotis triginta duorum millium Aureorum. Dat. Cracoviæ die 11. Augusti 1496. Ex Orig.

1496. Literæ Alberti Ducis Saxoniæ, quibus Civitatem Freyburg cum suo Territorio Serenissimæ Principi Barbaræ, Dotis, Contradotis, & Donationis propter Nuptias nomine obligat. Dat. in Leipsik. die 28 Novembris. An. 1496. Ex Originali. Sigil. 2.

1550. Mauritii Ducis Saxoniæ, & Joachimi Marchionis Brandeburgensis Electorum Legatio ad Sigismundum Regem Poloniæ, qua ab eo postulant, ut de restituendo Libertati Landgravio Hassiæ cum Cæsare agat. Ex Arch. Regni. Lib. Legationum Lit O. fol. 121.

Sacræ Regiæ Maiestatis Poloniæ ad præfatam Legationem responsum Ibidem.

GALLIA.

ANNO

1500. Fœdus inter Ludovicum XII. Regem Galliæ, & Joannem Albertum Regem Poloniæ, nec non Vladislaum Regem Hungariæ, & Bohemiæ conclusum, quo vetusta Fœdera inter Maiores suos inita renovant, atque Unionem, & Confœderationem perpetuam contra Turcas, & alios quoscunque hostes, præsentes, & futuros inter se condicunt &c. Dat. Die 14. Julii An. 1500. Ex Authentico, quod extat in Tabulario Illustrissimi Domini Comitis Josephi Zaluski Referendarii Regni.

1573. Oratio a Joanne Monlucio Episcopo, & Comite Valentiæ, Caroli IX. Galliarum Regis ad Status & Ordines Reipublicæ Polonæ Magni cum plena potestate Legati, pro Henrico Andium, Borboniorum & Alvernorum Duce, in Campo Electionis habita. Ex Archivo Illustriss. Domini Josephi Comitis Zaluski Referendarii Regni.

1573. Diploma Electionis Henrici Regis. Ex Archivo Regni. Lib. 85. n. 86. fol. 2.

1573. Confirmatio Pactorum Conventorum per Serenissimum Henricum Electum Regem Poloniæ. Dat. Lutetiæ Parisiorum die X. Sep. An. 1573. Ibidem fol. 17.

1573. Confirmatio, & Declaratio eorundem Pactorum per Serenissimum Regem Galliæ. Datum Lutetiæ Parisiorum d. 10. Septembr: An. 1573. Indidem.

1573. Juramentum Serenissimi Caroli Galliarum Regis. Indidem.

1573. Denuntiatio Electi Regis Henrici. Dat. Parisiis in Curia Parlamenti die 13. Septembr. An. 1573.

1573. Instructio Legationis a Serenissimo Principe Domino Henrico Dei Gratia Electo Rege Poloniæ, & Magno Duce Litvaniæ &c &c. ad Status, & Ordines Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ data Generoso Joanni a Zborow Capitaneo Odolanoviensi &c. Parisiis die 23. Septembr. Anno MDLXXIII. Ex Archivo Regni Lib. 85. n. 86. fol. 11.

1573. Literæ Fidei Electi Regis Henrici.

1645. Pacta Matrimonialia inter Vladislaum IV. Regem Poloniæ, & Ludovicam Mariam Gonzagam, Ludovici XIV. Regis Galliæ Filiam adoptivam inita. Datum in Fontaine Bleau d. 26. Septembr. An. 1645. Ex Archivo Regni Lib. 155. n. 156. fol. 603.

1646. Reformatio Serenissimæ Ludovicæ Mariæ Gonzagæ Reginæ Poloniæ. Dat. Varsaviæ die 5. Decembr. Anno 1646. Ex Archivo Regni, Lib. 155. n. 156. fol. 603.

DUCATUS BRUNSVICENSIS.

Anno

1555. Tractatus Matrimonialis inter Sigismundum Augustum Regem Poloniæ, nomine tutorio Sophiæ Sororis suæ, & inter Mandatarios, & Oratores Henrici Junioris Ducis Brusvicensis habitus, & conclusus. Act. & Dat. Vilnæ 30. Novembr. Anno 1555. Ex Originali Sigil. 2. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum Lit. P. fol. 380. Item Lit. O. fol. 278.

1555. Literæ Fidei Henrici Junioris Ducis Brunsvicensis. Dat. in Wulffenbuttel 21. Septemb. An. 1555. Ex Originali. Extat. in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum Lit. P. fol. 453.

1555. Mandatum Sigismundi Augusti Poloniæ Regis in eodem negotio. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. P. fol. 431.

1556. Oratores Henrici Junioris Ducis Brunsvicensis promittunt præfatum Ducem, quamprimum sponsa ad eum deducta fuerit, Matrimonium secundum formam Ecclesiæ Romanæ innovaturum, & confirmaturum. Dat. Varsaviæ die 23. Mensis Januar. Au. 1556. Lib. Legationum Lit. O. fol. 309.

1556. Literæ Sigismundi Augusti Regis, quibus tempus solvendæ Dotis præstituit. Dat. Varsaviæ 23 Januar. An. 1556. Ex Originali.

1556. Sophia Dux Brunsvicensis abdicat se omni Jure Successionis in Bona paterna, materna, & fraterna. Dat. in Arce Wolfenbuttel 25. Februarii Anno 1556. Ex Originali Sigil. 2.

1556. Civitatum Jerxeim, & Schoningen cum suis Territoriis Serenissimæ Sophiæ Duci Brunsvicensi Dotis, & Donationis propter Nuptias nomine Obligatio, & Inscriptio. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. P. fol. 398.

1556. Reformationis Reversales Lib. Legationum Lit. P. fol. 425.

1556. Doni Nuptialis decem millium aureorum Inscriptio. Ibidem fol. 411.

1556. Henricus Junior Dux Brunsvicensis pollicetur suo, & Successorum suorum nomine, defensionem Bonorum Sophiæ Coniugi suæ in Dotem, & Contradotem obligatorum. Dat. in Wulfenbuttel die 25. Febr. An. 1556. Ex Originali.

1556. Recognitio Præfectorum, & Officialium Civitatum Jerxeim, & Schoningen de Juramento fidelitatis Sophiæ Duci præstito vigore Mandati Henrici Ducis. Dat. Wulfenbuttel 25. Febr. Anno 1556. Ex Originali Sigil. 4.

1556. Cautio Henrici Ducis Brunsvicensis de Successione in Ducatum Brunsvicensem Prolis Masculæ, si quam ex Matrimonio cum Sophia susceperit, non obstante, quod e priore Matrimonio Julium Filium susceperit. Dat. in Wulfenbuttel 25. Febr. An. 1556. Ex Originali.

1556. Sigismundi Augusti Regis Promissio, quod decedente sine Liberis Illustrissima Sophia Sorore sua, post restitutam sibi Dotem triginta duorum millium aureorum Hungaricalium Civitatibus Jerxeim, & Schoningen, nec non Salinis Libenhalensibus sit cessurus. Lib. Legationum Lit. P. fol. 426.

1556. Eiusdem de Redemptione Doni Nuptialis in iisdem Civitatibus inscripti similes Literæ. Lib. Legationum Lit. P. fol. 428.

1558. Recognitio Henrici Junioris Ducis Brunsvicensis, quod Dotem integram triginta duorum millium aureorum Hungaricorum a Sigismundo Augusto Rege acceperit. Dat. Wulfenbuttel. die 13. Maii An. 1558. Ex Originali.

1569. Instructio Sacræ Regiæ Maiestatis nomine, Oratori ad Julium Ducem Brunsvicensem, & Luneburgensem delegato data, ne Sophiæ Henrici Ducis Brunsvicensis Parentis sui viduæ, ratione Dotalitii ab eodem in certis bonis inscripti, negotium facessat. Dat. Knissini die 7. Octobr. An. 1569. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. V. fol. 369.

1577. Stephani Poloniæ Regis ad Rudolphum Imp. Literæ, ut in causa Successionis Bonorum, post obitum Sophiæ Ducis iuxta Pacta ad se devolutorum Electores Saxoniæ, & Brandeburgensem, ac Georgium Fridericum Marchionem ab Ansbach Judices constituat. Dat. Mariemburgi die 8. Decemb. An. 1577. Ex Archivo Regni, Lib. Legationum sub Lit. W. fol. 267.

1584. Procuratorium Stephani Regis Poloniæ. Dat. Grodnæ 21. Septemb. An. 1584. Ex Archivo Regni.

1584. Procuratorium Julii Ducis Brunsvicensium, & Luneburgensium. Dat. Henricopoli 24. Julii 1584. Ex Archivo Regni.

1585. Status causæ per Legatum, ac Mandatarium Regis Poloniæ coram Electoribus Saxoniæ, & Brandeburgensi a Cæsarea Maiestate deputatis Commissariis exhibitus. Francofordiæ ad Oderam die 16. Maii An. 1585. Anni Juliani. Ex Archivo Regni.

1585. Mandatum Stephani Regis in eodem negotio. Dat. Nepolomicii die 14. Junii An. 1585. Ex Originali.

1592. Literæ Annæ Reginæ Poloniæ, quibus sortem hæreditatis post obitum Sophiæ Ducis Brunsvicensis Sororis suæ se concernentem, Sigismundo Poloniæ, & Sveciæ Regi donat. Dat. Varsaviæ die 7. Julii An. 1592. Ex Archivo Regni Lib. 107. n. 108. fol. 277.

1592. Mandatum eiusdem pro parte Sigismundi III. Regis in eodem negotio. Dat. Cracov. 7. Julii 1592. Ex Archivo Regni.

1592. Postulatio Serenissimi Poloniæ, & Sveciæ Regis. Ex Archivo Regni

1592. Sacræ Maiestatis Cæsareæ Resolutio ad postulationem Serenissimi Sigismundi Poloniæ, & Sveciæ Regis, ratione fori in Curia, aut Commissionis in Imperio contra Dominum Ducem Brunsvicensem. Dat. 12. Decemb. 1592. Ex Archivo Regni. Sequitur Punctum de Commissione Cæsarea. Datum 24. Martii. Anno 1593.

1595. Mandatum Serenissimæ Annæ Reginæ Poloniæ in eodem negotio. Datum Cracoviæ die 1. Septembr. Anno 1595. Ex Archivo Regni.

1596. Decretum Sacræ Cæsareæ Maiestatis. D. Pragæ 29. Jan. An. 1596. Ex Archivo Regni.

1596. Literæ Sigismundi III. Poloniæ, & Sveciæ Regis ad Rudolphum II. Imperatorem in eodem negotio. Ex Archivo Regni.

1600. Responsum Ducis Brunsvicensis Sacræ Cæsareæ Maiestati datum die 20. April. An. 1600. Ex Archivo Regni.

Connotatio Summarum ex Registro Originali per Magnificum Franciscum Rusocki Castellanum Ciechanoviensem, Sigismundi Augusti Regis Commissarium, nec non per Commissarios Ducis Brunsvicensis subscripto, ac ex aliis Documentis, quæ extant in Archivo Thesauri Regni conscripta.

DUCATUS MEKLENBURGENSIS.

1524. Renovatio Amicitiæ, & Confœderationis inter Sigismundum I. Regem, Regnumque Poloniæ ab una, & Henricum Megapolensem, ac Georgium, & Barninum Stetinensium, Pomeraniæ &c. Duces ab altera parte, per Commissarios utrinque delegatos facta. Actum, & Datum in Civitate Gedanensi feria quarta post Dominicam Lætare An. 1524. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. N. R. fol. 25. Vide Partem II. tit. Pomerania ad An. 1524.

1525. Fœdus Sigismundi I. Regis cum Henrico Megapolensi, Georgio, & Barnino Pomeraniæ &c. Ducibus initum. Act. & Dat. in Oppido Piotrkow in Conventu Generali. die S. Priscæ Anno 1525. Ex Archivo Regni. Lib. 27. n. 28. fol. 213. Item Lib. 28. n. 29. fol. 97. Item Lib. sub Lit. N. R. fol. 354. Vide Ibidem ad An. 1525.

1525. Joannis Alberti Ducis Meklenburgensis Renovatio, & Confirmatio Pactorum inter Sigismundum I. Regem Poloniæ, & Henricum Ducem Meklenburgensem An. 1525. die 9. Decembr. initorum. Dat. Varsaviæ die 22. Januar. An. 1556. Ex Originali.

1564. Literæ concessionis administrandi Archiepiscopatum Rigensem Joanni Alberto Duci Megapolensi per Sacram Regiam Maiestatem Poloniæ datæ. Vide Codicis Diplomatici Tom. V. ad An. 1564.

1566. Literæ Recognitionis debiti centum millium florenorum Rhenensium Joanni Alberto Duci Megapolensi per Albertum Seniorem Ducem in Prussia factæ. Actum Regiomonti 18. April. &c. Vide Tom. IV. ad An. 1566.

1566. Literæ Inscriptionis Ducis Megapolensis, quibus pollicetur se nullo unquam tempore Duci, & Ducatui Prussiæ in præstando auxilio defuturum esse. Dat. Konigsbergii 8. Maii. Ibidem.

1569. Conditiones Illustri Christophoro Duci Megapolensi ante liberationem eius, a S. R. M. propositæ. Vide Tom. V. ad An. 1569.

1569. Responsum eiusdem Ducis, quo Conditiones sibi ante suam liberationem a S. R. M. propositas gratas habet. Ibidem.

1569. Verba concepta, quibus Dux Megapolensis in deprecanda culpa, & admissorum venia a Regia Maiestate petenda usus est. Ibidem.

1569. Responsum Sacræ Regiæ Maiestatis ad eadem Ducis Megapolensis verba in publica audientia datum d. 18. Feb. Ibidem.

1569. Responsum S. R. Maiestatis datum Internuntiis Illustris Domini Joannis Alberti Ducis Megapolensis in negotio Administrationis Archiepiscopatus Rigensis. Lublini die 14. Augusti. Ibidem.

HISPANIA.

1558. Literæ Sigismundi Augusti Regis ad Philippum II. Hispaniæ Regem. Indigne fert Literas, Munimenta, & omnia Bona mobilia, quæ sibi post obitum Reginæ Bonæ Matris suæ integra servari debuerant, per Officiales præfati Regis Philippi ablata, & Neapolim deportata esse, & quod Testamentum Reginæ Bonæ, quo Ducatum Barensem eidem Regi Philippo donasse prætenditur, falsum omnino, suppostitiumque sit, & tum demum

ANNO 1558. demum a quodam falsario Papagoda dicto confectum, cum Regina Bona moribunda sui potestatem amisisset. Datum Vilnæ die 17. April. An. 1558. Vide Tom II. Part. II. numerum XXV. ad Annum 1558.

1558. Mandatum eiusdem Oratori suo ad Philippum II. Regem Hispaniæ in eodem negotio datum. Vilnæ 18. April: An. 1558. Ibidem num. XXVI.

1598. Philippi Hispaniarum Regis Transactionis Bendzinensis Ratihabitio, & Approbatio. Dat. Divi Laurentii die 8. Julii An. 1598. Vide tit. Austria fol. 286. num. XCIII.

1643. Mandatum Philippi IV. Regis Hispaniarum, ratione crediti Serenissimi Regis Poloniæ in Regno Neapolitano constituti. Dat. Barcinonæ 6. Julii Anno 1643. Vide Tom. II. Partem. II. n. XXXV.

1695. Mandatum Caroli II. Regis Hispaniarum ad Proregem Neapolitanum in negotiis Reipublicæ Polonæ ratione Summarum Neapolitanarum. Vide Ibid. n. XLIII.

HOLLANDIA.

1577. Stephani Regis Poloniæ Literæ Universales, ad arrestanda Bona Gedanensium ubivis extra Regnum existentia, propter spoliatas per eos Hollandorum naves. Dat. in Castris ad Glovan 21. Julii Anno. 1577. Vide Tom. VIII. Partem. I. ad An. 1577.

1670. Literæ eiusdem ad Principem Auraufionensem in eodem negotio. Ibidem.

1670. Literæ ab Ordinibus Fœderati Belgii ad Sacram Regiam Maiestatem per Legatum de Witt datæ. Hagæ Comitum die 18. April 1670. Ex Archivo Regni Lib. 182. n. 183. fol. 96.

1670. Puncta Tractatus Fœderis mutui Commercii, & intercursus inter Serenissimum Regem, & Rempublicam Poloniæ ab una, & Celsipotentes Fœderati Belgii Ordines ab altera parte ineundi, Sacræ Regiæ Maiestati, & Dominis Senatoribus per Legatum de Witt proposita. Indidem fol. 97.

1670. Tractatus Hollandorum cum Gedanensibus An. 1656. die 12. Julii initus, per Legatum Hollandicum, Joannem de Witt porrectus. An. 1670. Ex Archivo Regni Lib. 182. n. 183. fol. 101.

1670. Tractatus Hollandicus cum Gedanensibus An. 1656. die 22. Septembr. habitus, per Legatum Hollandicum Joan. de Witt exhibitus An. 1670. Indidem.

1670. Ratificatio Gedanensium Tractatus cum Hollandis 22. Septembr. An. 1656. initi, per Legatum Hollandicum Joannem de Witt porrecta 1670. Indidem.

1670. Responsum ex Cancellaria Regni Poloniæ Excellentissimo Domino Joanni de Witt Celsorum, & Præpotentium Fœderati Belgii Ordinum Legato extraordinario. Dat. Varsaviæ die 16. Decembr. 1670. Indidem fol. 94.

Literæ S. Regiæ Maiestatis ad Ordines Fœderati Belgii. Indidem.

1671. Ordinum Fœderati Belgii promissi Regis Acceptatio, & Reversalium Legati extraordinarii Ratificatio. Dat. Hagæ Comitum die 9. Junii An. 1671. Indidem. fol. 240.

TRANSYLVANIA.

1588. Diploma Sigismundi III. Regis, quo Balthasari Battori Indigenatum Regni confert, eidemque dat potestatem redimendi Episcopatum Curoniensem. Dat. Cracoviæ 13. Junii. Anno. 1588. Ex Archivo Regni. Lib. 105. n. 106. fol. 51.

1654. Diploma Joannis Casimiri Regis, quo Illustri Francisco Rakoci Principi Transylvaniæ, eiusque Fratribus Indigenatum Regni confert. Dat. Varsaviæ in Comitiis Regni Generalibus die 27. Maii. Ex Archivo Regni Lib. 160. n. 161. f. 152.

Diploma eiusdem Indigenatus datum eidem ab Ordinibus Regni.

1657. Articuli Pacis Georgio Principi Transylvaniæ præscripti, quibus ille pro damnis Regno illatis ad centum quinquaginta Imperialium nummorum millia condemnatur, ac præterea Donativum Hano Tattarorum dare, & Regem, ac Rempublicam solenni Legatione deprecari iubetur. &c. Actum in Castris versus Czarny Ostrow die 22. Julii. Cum Ratificatione eiusdem Principis. Ex Archivo Regni Lib. sub Lit. X. B. O. fol. 2.

Juramentum Commissariorum Georgii Principis Transylvaniæ.

1657. Georgii Principis Transylvaniæ Ratificatio, & Approbatio Transactionis ex formula, quæ ei data fuit ab Illustrissimis Poloni Exercitus Ducibus.

Juramentum Commissariorum Deputatorum ab Illustrissimis Exercitus Poloni Generalibus.

SILESIA.

1067. Diploma Fundationis Goraviensis Ecclesiæ datum a Raphale Hierosolimitanæ militiæ Supremo Tetrarcha, & Boleslao Rege Poloniæ. Dat. Posnaniæ die Martis post Dom. Jubilate, An. 1067.

1267. Literæ Boleslai Filii Vladislai Ducis Poloniæ, quibus Thomæ Episcopo Vratislaviensi pro Villa Murmon dat alias certas Villas. Dat. in Dankow 16. Feb. 1267. sub Transumpto Nicolai Abbatis Monasterii B. M. V. in arena Vratislaviensi. Dat. 12. Novemb. 1401. Ex Archivo Regni Lib. 3. n. 4. fol. 13.

1346. Vladislai Ducis Bithomiensis Pactum cum Casimiro Rege de non recipiendis, neque fovendis hostibus Regis. Dat. in Bithom 15. Febr. 1346. Ex Originali. Sigil. 7.

1360. Promissio Caroli IV. Imperatoris tanquam Regis Bohemiæ, quod non velit laborare apud sedem Apostolicam pro scissione Episcopatus Vratislaviensis a Metropoli Gnesnensi facienda. Dat. Nurembergæ 7. Calend. August 1360. Ex Archivo Regni.

1386. Ladislai Ducis Opoliensis Literæ de tradenda Filia sua nuptui Alexandro Duci Litvaniæ. Dat. in Nepolomice feria quarta ante festum S. Margarethæ 1386. Ex Originali. Vide Tom. III. Part I. ad An. 1386.

1391. Induciæ inter Vladislaum Regem Poloniæ, & Conradum Ducem Slesiæ. Dat. in Melicz die B. Donati Mart. An. 1391. Ex Originali. Vide Tom. II. tit. supplementum Tom. I. Part. II. ad An. 1391.

1393. Induciæ Vladislai Ducis Opoliensis cum Vladislao Rege Poloniæ. Dat. in Nova Civitate Korczyn 26. Julii. An. 1393. Ex Originali. Vide Ibidem Ad An. 1393.

1395. Fœdus inter Venceslaum Rom. & Bohemiæ Regem, ac Vladislaum Regem Poloniæ, quo præfatus Rex Venceslaus promittit (ratione Ducatus Silesiæ) se Regi Poloniæ cum sexcentis lanceis, & totidem balistariis intra spatium unius Mensis, postquam requisitus fuerit, contra quosvis hostes auxilio futurum. Dat. Pragæ 25. Junii. Ex Originali. Vide tit. Bohemia n. 7. fol. 6.

1396. Bolko, & Benhardus Duces Opolienses cum Joanne Episcopo Fratre suo, submittunt se Vladislao Regi Poloniæ. D. ante Opol. die 5. Augusti. Anno 1396. Ex Originali Sigil. 9.

1399. Przemislaus, Bolko, aliique Duces Silesiæ promittunt, Joannem Episcopum Caminensem Ducem Opoliensem a Rege Poloniæ in servitutem assertum, & ad fideiussionem illorum dimissum, nihil contra Regem, & Regnum Poloniæ tentaturum, & si contra factum quid fuerit, sese vades futuros, & sponte in potestatem Regis venturos. Dat. Theschinii in Conductu Paschæ An. 1399. Ex Originali. Sigil. 6.

1405. Venceslaus Rom. & Bohemiæ Rex compromittit in Vladislaum Regem Poloniæ de controversiis, quas cum Ducibus Silesiæ habet. Dat. in Karlstein die 8. Maii. An. 1405. Ex Originali. Vide Bohemia n. 8. fol. 8.

1417. Vladislai Regis Poloniæ ad Consules Civitatis Vratislaviensis Literæ, ut mercatores ad Tartaros, & Valachos proficiscentes viis solitis, & antiquis progrediantur. Dat. in Krasnystaw feria secunda proxima post Festum Divisionis Apostolorum sub transumpto Benedicti Abbatis Monasterii in Arena Vratislaviensi. Ex Archivo Lib. 3. sub Lit. C.

1418. Bolko Dux Theschinensis recognoscit datas sibi esse mutuo a Vladislao Rege mille sexagenas latorum grossorum Pragensium. Dat. in Lelow feria sexta ante Dominicam Lætare. Ex Originali.

1421. Responsum Sigismundi Imp. ad Legationem Vladislai Poloniæ Regis, restituendæ Silesiæ causa missam, datum. Ex Archivo Regni Cracoviensi.

1438. Bernardus, Joannes, & Nicolaus, Duces Opolienses reconciliant sibi Vladislaum Regem Poloniæ, & Electionem Casimiri Fratris eius in Regem Bohemiæ approbant. Dat. in Campo ante Strzelce feria secunda proxima post Fest. S. Francisci An. 1438. Ex Originali Sigil. 3. Vide tit. Bohemia n. 9. fol. 8.

1441. Literæ Vladislai Poloniæ, & Hungariæ Regis, quibus concedit Civitati Vratislaviensi libertatem faciendi mercaturam in Regno Poloniæ. Ex Archivo Regni Lib. 3. num. 4.

1441. Eædem Literæ Vladislai Poloniæ, & Hungariæ Regis, sub Transumpto Joannis Episcopi Vratislaviensis. Dat. Budæ die Sabbathi proxima post Festum S. Stanislai An. 1441. Ex Archivo Regni.

1447. Redintegratio Pacis, & Unionis Ducum Silesiæ cum Casimiro Rege, & Regno Poloniæ. Act. Cracoviæ proxima die ante Dominicam Carnisprivii An. 1447. Ex Originali Sigil. 9. Vide Tom. II. tit. Supplementum Tom. I. Part. II. ad An. 1447.

1458. Induciæ a Sacra Regia Maiestate Ducibus Opoliensibus concessæ. Ex Archivo Regni. Ibidem ad Anno 1458.

1460. Literæ Pacis perpetuæ Conradi Albi Ducis Silesiæ cum Casimiro Rege Poloniæ. Dat. in Wolow Sabbatho post Assumptionis B. V. M. An. 1460. Ex Originali. Ibidem ad An. 1460.

1462. Georgii Regis Bohemiæ ad Casimirum Regem Poloniæ Literæ Deprecationis pro Civibus Lignicensibus. Dat. Pragæ die 22. Maii Anno 1462. Ex Archivo Regni Lib. 3. n. 4. fol. 624.

4171. Literæ Salvi Conductus Victorino Duci Monsterburgensi a Rege datæ. Cracoviæ ante

ANNO 1471. *ante Nativit B. M. V. feria quinta proxima Vide Tom II. tit Supplementum Tom. I. Partis II.*

1471. *Literæ Induciarum a Sacra Regia Maiestate Ducibus Silesiæ, & Civitati Vratislaviensi concessarum. Dat. Cracoviæ feria quarta proxima ante Nativitatis B. M. V. Ibidem.*

1471. *Literæ Reversales a Ducibus Silesiæ, & Civitate Vratislaviensi S. R. Maiestati datæ. Cracoviæ feria quarta proxima ante Nativitatis B. M. V. Ibidem.*

1473. *Mandatum Casimiri Regis ad componendas Controversias cum Conrado Albo Duce Silesiæ. Dat. in Oct. S. Stephani Protomart. Ibidem adAn. 1473.*

1473. *Salvus Conductus Conrado Duci Silesiæ ad veniendum ad Comitia Regni in Kalisz celebranda, datus. Ex Archivo Regni Lib. 3. n. 4. fol. 574.*

1501. *Diploma Vladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis, quo Sigismundo Duci Fratri suo Ducatum Oppaviæ donat. Dat. Budæ 8. Decembr. Ex Archivo Regni Lib. sub Lit. RR. fol. 7.*

1504. *Marchionatus Lusatiæ Inferioris a Vladislao Hungariæ, & Bohemiæ Rege confertur Duci Sigismundo Fratri. Dat. Budæ feria sexta, die S. Bonifacii An. 1504. Ex Originali. Vide Bohemia n. 22. fol. 25,*

1507. *Sigismundi I. Regis Poloniæ Confirmatio Innovationis Privilegii Civibus Oppaviensibus super depositione mercium concessi. Dat. Cracoviæ Sabbatho ante Dominicam Palmarum 1507. Ex Archivo Regni Lib. 15. n. 16 fol. 51.*

1510. *Sigismundi I. Poloniæ Regis Approbatio Privilegii Abbati Vratislaviensi per Casimirum Regem concessi. Dat. in Conventione Piotrcoviensi Generali feria quarta proxima post Festum S. Mathiæ An. 1510. Ex Archivo Regni Lib. 15. n. 16. fol. 395.*

1511. *Prohibitio viæ Mercatoribus in Silesiam. Dat. Cracoviæ 24. April. 1511. Ex Archivo Regni.*

1511. *Prohibitio Vratislaviensibus Mercaturæ in Polonia. Ex Archivo Regni.*

1511. *Sigismundus Rex Poloniæ Vladislao Hungariæ, & Bohemiæ Regi de emporio Vratislaviensi. Ex Archivo Regni.*

1511. *Literæ Sigismundi I. Regis, quibus Incolas Ducatus Oppaviensis a iuramento sibi præstito liberos facit. Dat. Cracoviæ Feria sexta ante Dominicam Reminiscere. Ex Archivo Regni Lib. 17. n. 18. fol. 16.*

1511. *Sigismundi Regis Poloniæ Commendatio fidelitatis subditorum Ducatus Oppaviensis. Vide Tom. II. tit. Supplementum. Tom. I. Par. II.*

ANNO 1511. *Constitutiones pro mercatoribus Regni factæ, occasione prohibitionis exercendi mercaturam cum Vratislaviensibus. Dat. Cracoviæ feria quinta ante Festum S. Thomæ Apost. Ex Archivo Regni Lib. 17. n. 18. fol. 90.*

1512. *Constitutiones pro restauranda Pace publica inter Regnum Poloniæ, & Silesiam in Conventu Pragensi factæ. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. F. fol. 211.*

1515. *Vladislaus Hungariæ, & Bohemiæ Rex tollit, & abolet Emporium Vratislaviense in præiudicium Regni Poloniæ constitutum. Dat. Posonii 28. April. An. 1515. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 20. n. 21. fol. 14.*

1515. *Vratislavienses abdicant se Emporio, quod ex concessione Vladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis habebant, cautione interposita, quod eo deinceps nunquam utentur. Act. & Dat. Sabbatho ante Dominicam Jubilate. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 20. n. 21. fol. 15.*

1515. *Relaxatio Edicti contra Vratislavienses lati. Dat. Posonii die Dominico Conductus Paschæ. An. 1515. Ex Archivo Regni Lib. 20. n. 21. fol. 13.*

1515. *Literæ Universales Sigismundi Regis super Relaxatione Edicti contra Vratislavienses lati. Dat. Posonii feria quarta proxima post Festum S. Stanislai. Ibidem. fol. 16.*

1515. *Pacta Sponsalia inter Fridericum Ducem Lignicensem, et Serenissimam Elisabeth Sigismundi I. Regis Poloniæ Sororem germanam per Oratores inita. Dat. Cracoviæ die 12. Sept. An. 1515. Ex Originali. Vide Tom. II. tit. Supplementum Tom. I. Part. II. ad An. 1515.*

1515. *Sigismundi I. Regis eorundem Pactorum Approbatio. Dat. Cracoviæ 12. Sept. Ex Originali. Ibidem ad An. 1515.*

1517. *Sigismundi I. Regis ad Vratislavienses Literæ in negotio Metropolitani Gnesnensis. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. E. fol. 170.*

1517. *Eiusdem ad Duces, & Status Silesiæ de moneta Svidnicensi. Ibidem fol. 188.*

1526. *Sigismundi I. Regis Poloniæ Literæ ad Duces Silesiæ de Jure suo in Regnum Bohemiæ. Vide tit. Bohemia fol. 29.*

1527. *Prohibitio commerciorum cum Silesia. Ex Archivo Regni. Lib. 29. n. 30. fol. 787.*

1533. *Sigismundi I. Regis Responsum Vratislaviensibus datum, quo eis prohibet, ne Monasterium S. Vincentii in suburbio Vratislaviensi situm demoliri audeant. Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. E. fol. 354.*

ANNO 1540. *Sigismundus Rex Conventionem inter Oratores Ferdinandi Romanorum Regis, & Consiliarios Regni Poloniæ de mutuis controversiis dirimendis factam approbat, promittitque se Edictum Prohibitionis itinerum in Hungariam, & Silesiam antiquaturum, cum damna suis subditis resarcita fuerint. Dat. Cracoviæ 6. Martii 1540. Ex Archivo Regni*

1540. *Idem Conventioni prædictæ adscribit Articulum, ut duobus Mensibus ante Conventum Wschovensem utraque pars libellos iniuriarum, & damnorum ad loca hic designata mittat.*

1557. *Responsum Ferdinandi Romanorum &c. Regis ad Legationem Sigismundi Augusti Regis Poloniæ de rebus, & negotiis Silesiacis. Ex Archivo Regni. Lib. sub Lit. P. fol. 59.*

1619. *Caroli Archiducis Austriæ ad Archiepiscopum Gnesnensem Metropolitanum suum Literæ, quibus Episcopatum Vratislaviensem tutelari Patrocinio Regis Poloniæ recommendat, suggeritque, ut is Feuda Ducum Silesiæ in suam redigat potestatem. Dat. Nissæ 14. August. 1619. Ex Authentico.*

1652. *Commissariorum Ferdinandi III. Imp. Literæ, quibus testantur, se accepisse a Joanne Casimiro Rege Poloniæ Summam undecies centum millium florenorum Rhenensium pro Ducatibus Opoliensi, & Ratiboriensi. Dat. Vratislaviæ 15. Jan. 1652. Ex Archivo Regni. Lib. 164. n. 165. fol. 16.*

POMERANIA.

1343. *Boguslai, Barnini, Warcislai Ducum Pomeraniæ Pactum cum Casimiro Rege Poloniæ, quo Boguslaus propter spem connubii cum Elisabetha Casimiri Filia, promittit se cum quadringentis Galeatis Regi contra quosvis hostes præsto futurum. Dat. & Act. Posnaniæ die 28. Febr. An. 1343. Ex Originali Sigil. 12.*

1390. *Warcislaus Dux Pomeraniæ, recognoscit se præstitisse Homagium, & fidelitatis Juramentum Vladislao Regi, & Regno Poloniæ, spondetque pro Boguslao fratre, nec non pro Barnino III. Fratre suo, si ad sacros Ordines promotus non fuerit, eos idem Homagium, prout debent, & tenentur, facturos. Datum in Pysdri Feria quarta proxima post Dominicam Omnium Sanctorum. Ex Originali.*

1393. *Warcislaus Junior Dux Pomeraniæ fatetur, datum sibi esse a Vladislao Rege Castrum Regni Nakel ad beneplacitum Regium. Ex Originali.*

1403. *Boguslaus Pomeraniæ Dux fatetur se in Familiam Vladislai Regis adscitum esse, cum stipendio annuo octingentarum Marcarum, pro quo cum centum lanceatis viris Regi servire debet. Act. in nova Civitate Korczyn. Ex Originali.*

1410. *Boguslaus Dux Pomeraniæ fatetur sibi a Vladislao Rege Arces, quoad vixerit, concessas esse, pro quibus promittit se propriis sumptibus contra Cruciferos intra fines Maioris Poloniæ militaturum. Dat. ante Castrum Mariemborg feria sexta infra Octavas S. Bartholomæi An. 1410. Ez Originali.*

1410. *Proceres Pomeraniæ fideiiubent Vladislao Regi pro Boguslao Duce suo, quod stabit promissis. Sub eodem Dato. Ex Originali Sigil. 7.*

1410. *Promissio Boguslai Ducis Pomeraniæ, quod Casimirum Svantiborii Ducis filium a Vladislao Rege captum, & ad fidem suam dimissumi sistet ad tempus con. stitum. Sub eodem dato. Ex Originali. Sigil. 10.*

1455. *Erici Stetinensis, Pomeraniæ, &c. Ducis Literæ, quibus testatur creditum esse fidei suæ a Casimiro Rege Arcem Butow. cum Civitate Lovenburg. Dat. feria sexta ante trium Regum An. 1455. Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum Lit. E. fol. 297.*

1460 *Fœdus inter Ludovicum Comitem Palatinum Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariæ Ducem, & Casimirum Regem Poloniæ, quo comprehenduntur Duces Masoviæ, Pomeraniæ, Stolpiæ, aliique Principes Regi, & Regno Poloniæ subiecti. Dat. in Landshut feria quinta post Festum S. Margarethæ An. 1460. Ex Originali. Vide Bavaria num. 2. fol. 382.*

1460 *Confœderatio inter eosdem, qua itidem continentur Duces Masoviæ, Ericus Stetinensis, & Pomeraniæ Duces, Episcopus Caminensis, aliique Principes, qui in auctoritate Regis Poloniæ sunt. Dat. in Landshut feria quarta proxima ante Festum Nativitatis B. M. V. An. 1460. Ex Originali. Ibidem num. 3. fol. 383.*

1466. *Ericus Dux Stetinensis, & Pomeraniæ, accepta in Matrimonium Sophia Casimiri Regis Filia, renovat Pacta Maiorum suorum cum Regibus, & Regno Poloniæ initа, promittitque, se transitum hostibus Regni per Ditiones suas non permissurum. Dat. in Bidgostia feria quarta intra Octavas Assumptionis B. V. M. Ex Originali.*

1471. *Literæ Friderici Imp. ad Casimirum Regem Poloniæ, quibus eum orat, ut Friderico Electori Brandeburgensi, cui in contumaciam Erickonis, & Vratislai Ducum Ducatus Pomera..iæ (Regibus, &*

ANNO

1471. *Regno Poloniæ obnoxios) in Feudum contulit, favere velit, nec eum per subditos suos in dictis Dominiis turbari permittat. Datum in Oppido Grecz die 9. Jan. An. 1471. Ex Archivo Regni. Vide Marchia Brandeburgensis. fol. 411.*

1490. *Pacta Matrimonialia inter Boguslaum Ducem Pomeraniæ, & Annam Casimiri Regis Poloniæ Filiam. Act. in Grodno die 7. Mart. An. 1490. Ex Archivo Regni. Vide Tom. II. tit. Supplementum Tom. I. part. II.*

1490. *Casimiri Regis Pactorum eorundem Approbatio. Sub eodem dato. Ex Archivo Regni. Vide ibidem.*

1491. *Boguslaus Dux Pomeraniæ Annæ Uxori suæ summam 64000. Aureorum Hungaricalium in certis Civitatibus, Dotis, & Contradotis nomine inscribit. Dat. in Stetin. 1. Febr. An. 1491. Ex Originali. Ibidem.*

1491. *Ordines Pomeraniæ approbant Inscriptionem Dotis, & Dotalitii, a Boguslao Duce Serenissimæ Annæ Coniugi suæ factam. Dat. Stetini 1. Febr. An. 1491. Ex Originali. Sigil. 26.*

1524. *Renovatio Amicitiæ, & Confœderationis Inter Sigismundum I. Regem, Regnumque Poloniæ ab una, & Henricum Megapolensem, nec non Georgium, & Barninum Duces Pomeraniæ parte ab altera, per Commissarios utrinque delegatos facta. Dat. in Civitate Gdanensi feria quarta post Dominicam Lætare Anno 1524. Ex Archivo Regni. Lib. Legat. Lit. N. R. fol. 25.*

1525. *Fœdus inter Sigismundum I. Regem Poloniæ, & Henricum Megapolensem, nec non Georgium, & Barninum Duces Pomeraniæ initum, quo sibi mutua auxilia contra hostes suos promittunt. Cætera. Act. & Dat. in Oppido Piotrkow in Conventu Generali die S. Priscæ An. 1525. Ex Archivo Regni Lib. 27. num. 28. fol. 213. Item fol. 217. Item Lib. 28. num. 29. fol. 97.*

1526. *Diploma Sigismundi I. Regis, quo Arcem Büthow, & Civitatem Lavenburg Ducibus Pomeraniæ in Feudum confert. Act. & Dat. in Civitate Gdanensi die 3. Maii An. 1526. Ex Archivo Regni Lib. 28. num. 29. fol. 785.*

1526. *Literæ Sigismundi Regis ad Duces Pomeraniæ, ut Episcopo Vladislaviensi decimas solvant. Dat. Gedani 30. Junii 1526. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. E. fol. 304.*

1530. *Pomeraniæ Duces Feudum suum præstabunt Sigismundo II. Rege, cum ad ætatem legitimam pervenerit. Ex Archivo Regni.*

1539. *Literæ Sigismundi I. ad Joachimum Marchionem Brandeburgensem, & Pomeraniæ Ducem, ut Episcopo Posnaniensi decimam pecuniariam fertonum solvi faciat. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. H. fol. 7.*

1549. *Confirmatio Feudi Ducum Pomeraniæ super Arcem Büthow cum Oppido, & Oppidum Lavenburg cum suis Territoriis. Dat. Cracoviæ die 20. Septembr. 1549. Ex Archivo Regni Lib. 59. Num. 60. fol. 200.*

1549. *Designatio finium inter Poloniam, & Pomeraniam per Nuntios Regis Poloniæ facta. Act. feria tertia post Dominicam Cantate. Vide Lib. sub tit. Limites Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ &c. fol. 22.*

1552. *Fœdus inter Sigismundum Augustum Regem Poloniæ, & Barninum, ac Philippum Pomeraniæ &c. Duces initum. Dat. Gedani Sabbatho proximo ante Festum Assumptionis B. M. V. 1552. Ex Originali Sigil. 2. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 62. Num. 63. fol. 296.*

1577. *Regia Maiestas prorogat tempus præstandi Homagii Ducibus Pomeraniæ ad Comitia Regni. Lib. Legationum Lit. W. fol. 149.*

1577. *Ducis Pomeraniæ ad Regiam Maiestatem Literæ, quibus petit, ut pro accipienda Confirmatione Feudi Præfecturarum Lawenburgensis, & Butoviensis, locum, & diem Comitiorum ei significet. Lib. Legationum Lit. W. fol. 188.*

1578. *Plenipotentia Nuntiorum Pomeranicorum ab illis Ducibus ad petendam recognitionem super Præfecturas Lavenburgensem, & Bütoviensem data. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. W. fol. 279.*

1657. *Assecuratio Jurium, & Libertatum Districtibus Bütoviensi, & Lavenburgensi concessa. Posnaniæ die 19. Dec. 1657. Ex Archivo Regni.*

MARCHIA NOVA.

1365. *Dobrogostius, Arnoldus, Ulricus, & Bartholdus, Comites de Dresen (Driesen) recognoscunt se Castra Dresen (Driesen) & Santhok ad Coronam Regni Poloniæ antiquitus pertinentia a Casimiro Rege in Feudum accepisse, fidelitatemque eidem Regi, & Successoribus eius promittunt. Dat. Cracoviæ 22. Julii Anno 1365. Ex Originali sub Sigil. 4.*

1369. *Petrus Episcopus Lubucensis cum suo Capitulo recognoscit Casimirum Regem Poloniæ esse Dominum, & Patronum Ecclesiae Lubucensis, eidemque fructus perceptos, & expensas litis remittit. Dat. Cracoviæ die 25. Jun. An. 1369. Ex Originali.*

Homa-

ANNO

1402. *Homagium Ulrici Hæredis de Dresno Driessen) Vladislao Regi, & Regno Poloniæ præstitum. An. 1402. Ex Origin.*

1402. *Oppignoratio Novæ Marchiæ Vladislao Regi Poloniæ a Sigismundo Hungariæ Rege facta. Dat. Cracoviæ feria tertia proxima post Dominicam Invocavit An. 1402. Ex Originali. Sigil. 4.*

1422. *Instrumenta tria prolatorum testium super limitatione finium Regni Poloniæ, & Marchiæ Novæ. Vide Librum sub tit. Limites Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ. Ex Originalibus, & exemplis authenticis descripti &c. fol. 4.*

MOLDAVIA ET VALACHIA.

1389. *Miricii Palatini Transalpini Fœdus cum Vladislao Rege Poloniæ contra Regem Hungariæ, & alios hostes per Oratores initum. Dat. in Radom feria sexta post diem Conceptionis B. M. V. 1389. Ex Originali Sigil. 3.*

1390. *Fœdus perpetuum Miricii Palatini Transalpini cum Vladislao Rege Poloniæ contra Regem Hungariæ, & alios hostes. Dat. in Lublin. 20. Jan. 1390. Ex Originali.*

1390. *Unio, & Confœderatio inter eosdem per Oratores facta. Dat. in Szoczczow 15. Novembr. 1390. Ex Originali.*

1391. *Miricii Palatini Transalpini Fœderum præcedentium Approbatio, & Confirmatio. Dat. in Lemburga 6. Jul. 1391. Ex Orig.*

1411. *Miricii Palatinii Transalpini Unio, & Confœderatio cum Vladislao Rege Poloniæ contra Regem Hungariæ, & alios hostes. Dat. in Imoiow An. 1411. Ex Originali Sigil. 11.*

1459. *Articuli Conventionis inter Oratores Casimiri Regis, & Stephanum Palatinum Moldaviæ. Mutuæ iniuriæ ad decisionem Regis in Terras Russiæ venturi differuntur. Palatinus Castrum Cuthin non infestabit, nec aliquem cum Terra sua Moldavia pro Domino suo habebit, sed soli Domino Regi, & Regno Poloniæ serviet &c. Dat. in rippa fluvii Dniestr. An. 1459. Ex Archivo Regni Lib. 3. Num. 4. fol. 118.*

1485. *Homagium Casimiro Regi, & Successoribus eius, Regnoque Poloniæ a Stephano Palatino Moldaviæ Colomiæ præstitum die 15. Sept. 1485.*

1499. *Sacra Regia Maiestas Poloniæ interventu Vladislai Hungariæ, & Bohemiæ Regis Germani sui, Pacem donat Palatino Moldaviæ. Ex Archivo Regni Lib. sub Lit. H. H. fol. 185.*

1510. *Conditiones Pacis inter Sigismundum I. Regem Poloniæ, & Bohdanum Palatinum Moldaviæ per Oratores Vladislai Hungariæ Regis condictæ. Bohdanus Literas Sponsaliorum Elisabeth Sororis Alexandri Regis restituet, & Matrimonii illius memoria abolebitur. Controversias de Finibus Vladislaus Hungariæ Rex decidat. Bohdanus de Turcarum conatibus Regem certiorem faciet &c. Dat. in Kamieniec 23. Jan, An. 1510. Ex Archivo Thesauri Regni.*

1518. *Renovatio Fœderum cum Woiewoda Moldaviæ in Conventu Regni Generali Cracoviæ facta. Ex Arch. Reg. Lib. 21. Num. 22. fol. 284.*

1527. *Conditiones Pacis perpetuæ a Sacræ Regia Maiestate Joanni Petro Palatino Moldaviæ datæ. Actum in Conventu Generali Piotrcoviensi die 13. Decembr. An. 1527. Ex Arch. Regni Lib. 31. Num. 32. fol. 278. Item Lib. sub. Lit. I. I. I. fol. 91.*

1539. *Literæ Pacis perpetuæ a Sigismundo Rege Stephano Palatino Moldaviæ datæ. Cracoviæ in Conventu Regni Generali An. 1539. die 10. Febr. Ex Arch. Regni.*

1540. *Responsum nomine Sacræ Regiæ Maiestatis per Ablegatum eius, Woiewodæ Moldaviensi datum. Ex Arch. Reg.*

1552. *Homagium, & Juramentum fidelitatis, & perpetuæ subiectionis Petri Alexandri Palatini Moldaviæ, pro se, & Successoribus suis Sigismundo Augusto Regi, & Regno præstitum. Gravi urgente bello, totis viribus ipse in persona sua, alias vero Comitatu septem millium, ex quo a Rege, aut ab alterutro Duce requisitus fuerit, Reipublicæ servire debet. &c. Ex Arch. Magni Ducatus Litvaniæ.*

1569. *Homagium, & perpetuæ fidelitatis Juramentum Bohdani Alexandrowicz Palatini Moldaviæ. Ex Arch. Thes. Reg. Extat in Arch. Canc. Reg. L. Leg. lit. V. fol. 421.*

1650. *Diploma Indigenatus Magnifico Vasilio Palatino Moldaviæ concessi. Dat. Varsaviæ in Conventu Generali die 24. Decembr. 1650. Ex Arch. Regni. Lib. 157. num. 158. fol. 138.*

1654. *Diploma Indigenatus Georgii Stephani Palatini Moldaviæ. Ex Arch. Thesauri Regni. Extat in Arch. Cancel. Regni Lib. 160. num. 161. fol. 152.*

BESSARABIA.

1396. *Vladi Palatini Bessarabiæ, & Comitis Severinensis Homagium Vladislao Poloniæ, & Hungariæ Regi præstitum. Ex Originali.*

ATTESTATIO ILLUSTR. DD. COMMISSARIORUM.

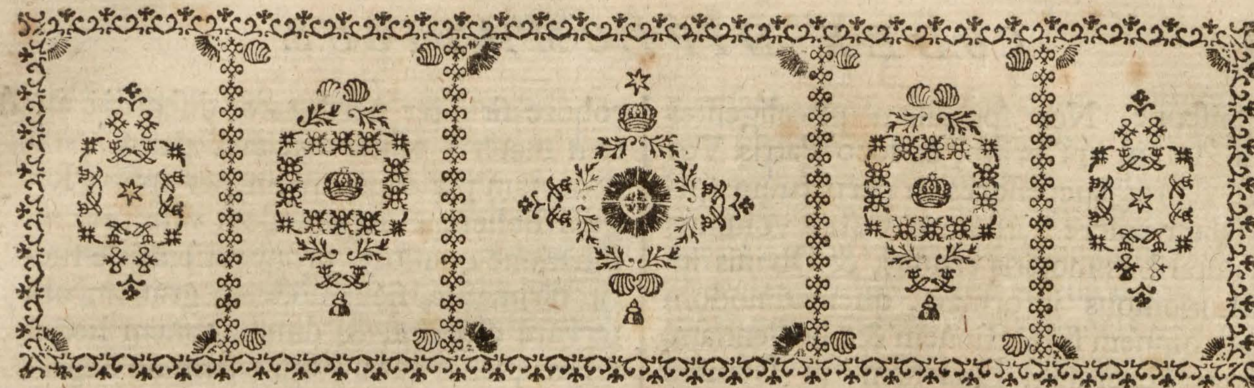
Nos infrascripti testatum esse volumus, quod, cum apertio Archivi Regni vigore Resultatorum Senatus Consiliorum Cracoviæ subsecuta esset, & A.R.P. Mathias Dogiel Copiam Instrumentorum Originalium sibi factam haberet, Exemplaria eorundem Instrumentorum Originalium summa fide confecit, Nobisque præsentibus eadem Exemplaria cum suis Originalibus diligentissime, summaque fide contulit, quibus Exemplaribus, quod eadem fides, ac ipsis Monumentis Originalibus haberi debeat, præsens testimonium manibus nostris subscripsimus, & Sigillis nostris munivimus. Dat. Cracoviæ die 4. Octobr. 1755.

Georgius Antonius Mieroszewski Canon. Cath. Crac. Custos Coron. Reg. mp. (L.S.)

Petrus Cœlestinus de Roxyce Zapolski Tribunus Terræ. Cernensis, Castrensis Ravensis, ac Supremus Thesauri Notarius, ab Illustr. Magnifico Supremo Regni Thesaurario delegatus. mp. (L.S.)

Mathias Franciscus in Boguty Bogucki Vicenotarius Juratus Castrensis Cracoviensis ab Illustr. Magnifico Vexillifero Regni, Capitaneo Cracovien. ad hunc Actum delegatus. (L.S.)

PAGINÆ.

CODEX DIPLOMATICVS REGNI POLONIAE ET MAGNI DUCATUS LITVANIAE.

BOHEMIA.

I.

Anno 1255. Premislavs *Rex Bohemicæ deprecationem* S. Stanislai, *de cuius Corpore Brachium opera* Boleslai *Ducis obtinuerat, tempore expeditionis suæ contra Prussos expertus, condonat universæ Poloniæ acceptam ab ea iniuriam.* Datum Pragæ Indictione 13, quarto Nonas Octobr. Anno 1255. *Ex Originali.*

Venerabili in Christo Patri, Domino Prandothae, Episcopo & Decano, & Capitulo Cracoviensi, Premislaus Dei gratia Dominus & Hæres Regni Bohemorum, Dux Austriæ, & Marchio Moraviæ, cum sinceritate affectus, paratam ad quævis honoris & honestatis beneplacita voluntatem. Quo affectu, & quanta fidei nostræ devotione, gloriosum Pontificem Christi, & Martyrem Stanislaum, qui Nobis in peregrinatione Prussiæ positis, suo apud Deum profuit interventu, & affuit præsidio auxilii oportuni, singulariter veneremur, nec lingua dicere, nec scripturis calamus posset explicare. Hinc est, quod amore, & obtentu Brachii Eiusdem Sancti Nobis desiderabilis, super aurum & topazion pretiosum, omnem nostram offensam Nobis in gravi, & enormi læsione nostrarum Terrarum, præsertim Opaviensis, sine nostris meritis irrogatam, Poloniæ universæ penitus ex animo relaxamus. Ita tamen, quod amicabiliter petimus, ut nostri, qui adhuc in partibus Poloniæ detinentur, restituantur captivi, eo modo, ut, si qui forte sunt servituti per filios Poloniæ mancipati, huiusmodi libere absolvantur; redempti vero ab Ungaris, & Chomanis etiam, seu Ruthenis, aut interpellatione precum libertati votivæ reddantur, vel a nostris hominibus eorundem captivorum propinquis, & charorum iusto pretio redimantur, quod Nobis ex Divina lege maxime pro reintegrandis matrimoniis congruit sollicitius exequendum. Ad hæc Præsentibus protestamur; quod Vos Venerabilis Domine Episcope,

ANNO 1255. Episcope, Nos specialem præeligentes in Patrem in Christo, & loco Patris Vos & vestros Successores in perpetuum specialiter colere statuentes, vestris volumus salutaribus monitis erudiri, & Divinis institutionibus informari, quemadmodum per omnem subiectionem & obedientiam, erga generalem Ecclesiam, in Domino Matrem nostram, Nos operæ pretium sit componi, qui ratione adeo pretiosi sacri muneris memorati, Vobis & Ecclesiæ vestræ, in vestris necessitatibus Magnificentiæ nostræ præsidia repromittimus opportuna, cupientes interventu nostro veluti lapide angulari duos & diverso parietes coniungendo in unum, Nobis indissolubilis fœderis & amicitiæ vinculo, cunctos Poloniæ Principes sociari, quorum Nos Terras, & præsertim Dilecti Consanguinei, & Affinis nostri Illustris, Cracoviæ & Sandomiriæ Ducis BOLESLAI, qui pro impetrando Nobis munere præfato a Nobis, dedit operam efficacem, promittimus ab omnibus Invasoribus, præsertim Schismaticis & Paganis, favente Domino, deffensare, tanto efficacius, quanto potentiæ magnitudo Nobis amplior cælitus aspirarit. Datum Pragæ, Anno ab Incarnatione Domini Millesimo Ducentesimo quinquagesimo quinto, Indictione tredecima, quarto Nonas Octobris.

II.

1335. *Instauratio & Declaratio Pacis inter* CASIMIRUM *Poloniæ, &* JOANNEM *Bohemiæ Reges.* Datum in Vissegrado 19 Nov. Anno 1335. *Ex Arch. Regni. Lib. 3. n. 4. fol. 466.* Item *Lib. Legationum, Lit. F. fol. 217.*

In Nomine Domini Amen.

NOS CASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniæ, Universorum notitiæ deferimus per Præsentes, quod, Terrarum pacem & tranquillitatem pro viribus nutrire cupientes, ordinamus, & indissolubiliter observari debere volumus, & promittimus, quodsi aliquam discordiæ materiam insurgere contigerit inter Principes, Nobis subiectos, vel Capitaneos nostros, ex una parte: nec non Principes Feudales, & Subiectos Excellentissimi Domini JOANNIS Regis Bohemiæ, limites nostri Regni attingentes, vel alios Subiectos ipsius eosdem limites contingentes, parte ex altera, & ob hoc hinc inde damna aliqua perpetrari: propter hoc pacis unio, inter Nos, & ipsum Regem Bohemiæ ordinata, non debet aliqualiter violari, sed in suo robore firmiter perdurare; discordiæ autem materia taliter excitata per Capitaneos, tam per Nos, quam per ipsum Regem Bohemiæ deputandos, sine procrastinatione qualibet, prout rationabile fuerit, dirimatur, sicut nostram gratiam observare cupiunt, & diminutionem honoris proprii evitare. Sin autem de Regno nostro Terram alicuius Principis, præfati Domini Regis Bohemiæ Subiecti, per aliquos Nobis Subiectos, habitantes Fortalitia, aut Castra, vel non, aliqua spolia committi contingeret, mox ille Princeps, aut Capitaneus, sub cuius Iurisdictione talia committuntur, super eo requisitus, eadem spolia committentes, ad satisfactionem congruam compellere teneatur. Quodsi requisitus compellere ipsos non curaret, ad hoc ipsemet ad satisfactionem huiusmodi teneatur, postquam fuerit suo Regi querimonialiter nominatus. Si vero taliter spolia committentes, Domino suo temporali, sive Duci, aut Capitaneo, vel Episcopo, temporale Dominium habenti, cum hoc ipsis inobedientes existerent, & ad mandatum ipsorum de spolio, a se commisso, satisfacere recusarent, mox ipsorum Dominus temporalis, sub quo Castra, Fortalitia, aut Possessiones habebunt, ipsorum Castra, Fortalitia, aut Possessiones vallare, & expugnare tenebitur. Etsi per se ipsos ad id sufficere non valerent, hi tamen, quorum Terris spolia sunt commissa, ipsos ad eadem expugnanda, prout melius poterunt, adiuvabunt, adhibito ad hoc etiam Regum adiutorio, si fuerit oportunum. Quibus Castris, aut Fortalitiis acquisitis, & expugnatis, penitus destruantur, nisi talia Castra, aut Fortalitia Terrarum confinia contingerent; tunc enim Dominorum temporalium arbitrio relinquatur: an magis ipsa destrui velint, aut potius, locatis in ipsis hominibus pacificis, ea pro se, & Terrarum defensione, servare, ac Possessiones, & Bona eorundem Spoliatorum ad Dominos temporales, in quorum Terris consistunt, libere revertantur. Cum autem Spoliatores quoscunque de Regno nostro in Terras quorumcunque Principum Feudalium Domini Regis Bohemiæ memorati (quod absit) transire contingeret, spolia commissuros, volumus, & mandamus, per Principes, & Capitaneos Regni nostri, eosdem efficaciter impediri, & si fieri poterit detineri; alioquin damna, per Spoliatores facta, ipsimet læsis de proprio resarcire debent. Ipsi autem Spoliatores in Regnis Bohemiæ, & Poloniæ, & in omnibus Terris omnium Principum, Regibus subiectis, & adhærentibus eisdem, efficaciter sint proscripti. Ipsi quoque etiam post factam emendam de spoliis memoratis, tanquam degeneres, & infames in conspectu omnium Principum, & bonorum hominum penitus sint abiecti, & vox eorum tanquam funesta, & reproba, contra neminem audiatur. Illud etiam specialiter ordinamus, & promittimus inviolabiliter observare: quod, quicunque notabiliter proscripti fuerint, vel in Regno Hungariæ, Poloniæ, aut Bohemiæ, seu Terris aliquibus Principum eisdem subiectorum, aut adhærentium eisdem, in omnibus dictis Regnis & Terris, pro proscriptis haberi debebunt. Si quod, cum in aliquo locorum prænominatorum aliquis talis repertus fuerit; mox tamen in ipsum, tanquam in hominem omni jure privatum ultio ultima debeat exerceri. In quorum omnium testimonium præsentem Literam fieri, & nostri Sigilli munimine iussimus communiri. Actum & Datum in Wissegrado in Hungaria, Die S. Elisabeth, Anno Domini MCCCXXXV.

III.

1337. *Compacta inter Poloniæ & Bohemiæ Reges, quibus modus præscribitur, quo Controversiæ inter utriusque Partis Subditos dirimi debeant.* Actum & Datum Posnaniæ 12 Martii, Anno 1337. *Ex Archivo Regni. Lib. Legationum, sub Lit. F. fol. 216.*

NOS JOANNES Bohemiæ, & CASIMIRUS Dei gratia Poloniæ Reges, Universis præsentes Literas inspecturis, salutem & notitiam subscriptorum. Salus, vita, & perennis tranquillitas, benedictio pacis irradiata claris fulgoribus, per orbis refulget climata, dum Regnorum Subditis, & Terrarum Incolis de commodis salubriter providetur. Ea propter Terrarum pacem, & tranquillitatem nutrire pro viribus cupientes, ordinamus unanimiter, & indissolubiliter observari debere volumus, Nos invicem, & insimul promittentes, quod si per aliquos homines Principum Nobis utrobique subiectorum, seu de Terris eorundem, aliqua damna parte ab utraque contingerent perpetrari, propter hoc pacis unio inter Nos concorditer facta non debet violari, sed in suo robore temporibus perpetuis firmissime perdurare. Sane discordiæ materia taliter perpetrata, aut damna vel spolia quæcunque hinc inde per maleficos irrogata, per Capitaneos, Vratislaviensem, Calissiensem, Glogoviensem, & Posnaniensem, inter se ipsos mutuo requisitos sine procrastinatione qualibet, prout rationabile fuerit, dirimantur. Ita tamen, quod si de aliquo dictorum Regnorum, aut de Terris nostris, & Principum Nobis alternatim subiectorum aliqua damna, & spolia perpetrarentur, Capitanei Calissienses, Vratislavienses, & Posnanienses, & Glogovienses inter se, ac vicissim tenebuntur intimare, ac ipse Capitaneus sub quo talia sunt commissa, ipsos maleficos pro iustitia facienda statuere tenebitur, in Locis, & Civitatibus infra scriptis, videlicet Capitaneus Vratislaviensis in *Vartemberg*, & Capitaneus Calissiensis in *Ostrzeczow*, & Capitaneus Glogoviensis in *Thrawenstad*, & Capitaneus Posnaniensis in *Costen*, a die Requisitionis ad duas septimanas indilate, & eundem, seu eosdem maleficos, si se ipse vel ipsi proprio iuramento, adhibitis duobus testibus probis, & honestis, de furto non suspectis, non expurgaverint, ab eodem die per alias duas septimanas per fideiussoriam cautionem parti adversæ contentam eidem ad satisfactionem congruam, & condignam compellendo.

Si vero taliter spolia committentes, Domino suo, vel Capitaneo inobedientes in hoc existerent, aut rebelles, & ad mandatum ipsorum de spolio sic commisso comparere, aut satisfacere recusarent, mox ipse Dominus sive Capitaneus, sub quo Castra, Fortalitia, aut Possessiones habebunt, ipsa vallare, & expugnare tenebitur. Et si per ipsos ad id sufficere non valerent, ipse Capitaneus sub quo spolia sunt commissa, ipsos ad eadem expugnanda, prout melius poterit, etiam suis sumptibus adiuvabit. Quibus Castris aut Fortalitiis expugnatis, ac acquisitis ipsa penitus destruantur, & Bonis eorundem venditis, læsis indilate fiat emenda, nisi talia Castra aut Fortalitia Terrarum, confinia contingerent. Tunc Dominorum arbitrio temporalium relinquatur, an ea magis destrui vellent, aut potius in ipsis locatis hominibus pacificis, ipsa pro se, & Terrarum defensione reservare, prius damna passis satisfactione condigna præmissa. Cum autem spoliatores quoscunque de uno Regno ad aliud, ac Terras nostræ Ditionis, aut Principum Nobis subiectorum (quod absit) contingeret transire, spolia committentes, volumus & mandamus, per Capitaneos utriusque Partis ipsos maleficos per Fora publice proclamari, & efficaciter impediri, & si fieri poterit detineri, alioquin damna per huiusmodi Spoliatores facta, ipsimet, in quorum Munitionibus, & apud quos reperti fuerint, læsis de proprio infra duas, ut præmittitur

ANNO 1337.

mittitur, septimanas satisfacere tenebuntur; Spoliatores vero ipsi in Regnis Bohemiæ, & Poloniæ prædictis, ac in omnibus nostris, & Principum Nobis subiectorum Terris, efficaciter sint proscripti. Et licet post factam emendam damna passis, in prædictis omnibus Regnis atque Terris, pro profugis habeantur, & vox ipsorum tanquam funesta, & reproba contra omnem hominem reputetur, donec gratiam utriusque nostrum mereantur obtinere. Cæterum volumus inviolabiliter ordinantes, quod hi, qui profugos aut Spoliatores huiusmodi, de uno Regno ad aliud cum spoliis, vel sine spoliis insequuntur, per Terrigenas eiusdem Regni ad quod fugiunt, in agitatione, & in insecutione fideliter adiuventur. Alias ipsi qui pro auxilio, & iuvamine in agitatione huiusmodi Spoliatorum requisiti fuerint, inobedientes & rebelles, nostrum amborum indignationem procul dubio se noverint incursuros. Et nihilominus iidem requisiti, & rebelles omnia damna inde secuta, sine quavis difficultate persolvent eisdem, per quos fuerint super huiusmodi insecutione, ut præmittitur, requisiti. Volumus etiam, ut hæc nostra Pacis Ordinatio per decem annos continue computandos, in suo robore immutabiliter, & inviolabiliter permaneat, & inconcusse perseveret. In huius rei testimonium &c. Actum & Datum Posnaniæ, die S. Gregorii Papæ, Anno Domini MCCCXXXVII.

IV.

1341. *Declaratio Unionis, Amicitiæ, & Necessitudinis inter* CASIMIRUM *Poloniæ Regem, &* JOANNEM *Regem Bohemiæ, & Filium Eius* CAROLUM, *Marchionem Moraviæ.* Datum 13 Julii, Anno 1341. *Ex Arch. Regni. Lib. 3. n. 4. fol. 487.*

NOS CASIMIRUS Dei gratia Poloniæ Rex, ad Universorum notitiam tenore Præsentium volumus pervenire, quod cum dudum Magnificos Principes, Dominum JOANNEM Regem Bohemiæ, & Dominum CAROLUM eius Primogenitum, Marchionem Moraviæ, Illustres, in Patrem, & Fratrem nostros assumpserimus, ac ipsi Nobis Inclytam Dominam MARGARETHAM, quondam Comitissam, Palatinam Rheni, Ducissam Bavariæ, Filiam, & Sororem suam piæ memoriæ, spoponderint tradere matrimonialiter in Uxorem, Nosque promiserimus ipsos semper, & in omnibus, tanquam Patrem Carnalem, & Fratrem Uterinum tenere, & contra omnem hostem juvare. Cumque Nobis tandem juxta vocationem, & informationem ipsorum ad consumationem matrimonii, & celebrandum nuptias huiusmodi venientibus, dicta Domina MARGARETHA sponsa nostra Carissima, sicut Domino placuit, viam sit universæ carnis ingressa, propter hoc ligam, sive vinculum Dilectionis, Unionis, & Fidei desideranti animo, & ingenti desiderio inter Nos utrinque initum taliter, & firmatum dissolvi nolentes quomodolibet, aut corrumpi, sed volentes id ipsum potius novis Colligationibus, & sincero Fœdere indissolubiliter innovari, & perfectius roborari, præstito, tactis per Nos Sacrosanctis Evangeliis, corporali juramento, promisimus, & promittimus in his Scriptis ex nunc jurantes semper in omnibus, & ubique prædictum Regem Bohemiæ, tanquam Patrem Carnalem, & Dominum Marchionem, tanquam Fratrem Uterinum tenere, eorumque, & Regni, ac Terrarum suarum profectum, honorem, & commodum omni tempore tota diligentia fideliter procurare, & eis in Regno, ac Terris suis, & extra in Persona propria, & rebus, ac potentia nostra assistere, & in omnibus vitæ nostræ temporibus contra omnem hominem viventem, cuiuscunque Præeminentiæ, Conditionis, aut Status existat, nullo penitus excluso, præter Magnificum Principem Dominum BOLKONEM, Ducem Silesiæ, & Dominum de SVIDNITZ, Nepotem nostrum Carissimum, fideliter adhærere, & ipsos in universis Causis, Eventibus, & Necessitatibus suis, Auxiliis & Consiliis nostris bona fide, & absque omni doli scrupulo prosequi, & juvare. Et hoc specialiter addito: quod si Principes quicunque, unus vel plures, Regnum sive Terras ipsorum intrare, sive invadere, occupare, vel devastare vellet, contra illum, vel illos, ipsos promittimus adiuvare. Et si ipsi Domini Pater & Frater nostri prædicti processu temporis Nobis deferrent, quod Princeps aliquis, aut Baro Regnum, vel Terras eorum, aut partem aliquam detineret, & illicite occuparet; extunc ipsos ad evincendum & obtinendum Bona talia universa, & pacifice possidendum juvare promittimus, & tenemur. Si vero ipsi contra aliquem Principem, Vasallum, Baronem vel Subditum nostrum cuiuscunque Conditionis, vel Status, qui in limitibus, sive metis Terrarum suarum ipsis iniuriaretur, & indibite occuparet easdem, Nobis deferent querelam, illum ad nostram vocare præsentiam, & ad tenendum eis juxta placita, ac ad faciendum super hoc, quod rationabile sit, & justum coa- ctare

ANNO 1341.

ctare tenebimur prævia ratione. Quodsi Princeps, Vasallus, Baro, vel Subditus noster huiusmodi animo fortassis rebellionis Regiæ Maiestatis ductus, justitiam recipere super huiusmodi Bona, & reddere non curaret, extunc Metas, & Limites taliter occupatos, & ad ipsos Dominos Patrem, & Fratrem nostros, vel alterum ipsorum spectantes, evincere, & ipsos ad assecutionem eorum, & possessionem pacificam tenebimur adiuvare, ad quod, & ipsi suum Nobis præstabunt, si opus erit, auxilium, dum per Nos fuerint requisiti. Præterea specialiter duximus exprimendum: quod si dictos Dominos, Patrem & Fratrem nostros Carissimos, aut alterum eorum inposterum ullo tempore cum Excellentissimo Principe Domino CAROLO, Rege Hungariæ, Illustri Fratre nostro Guerram suscitari, & in manu potenti Terras eius intrare contingeret, extunc licebit Nobis, ac poterimus, & tenebimur cum ipso Rege Hungariæ stare, & eum in suis duntaxat Terris ad defendendum easdem contra præfatos Dominos Patrem & Fratrem nostros, pro viribus adiuvare. Si vero idem Dominus Rex Hungariæ, Terras ipsorum similiter devastaturus intraret, extunc pro defensione ipsorum, Terrarum suarum, cum ipsis tanquam Filius, & Frater prompte, & constanter stabimus, & ipsos juvabimus toto virium nostrarum omnipotentatu. In quorum omnium testimonium præsentes Literas fieri, & Sigillorum nostrorum munimine jussimus roborari. Actum Pragæ, præsentibus, Venerabili Domino JOANNE Episcopo Olomucensi, ac Illustribus Principibus Dominis BOLESLAO Duce Silesiæ, & Domino Lignicensi, BOLEKONE Svidnicensi, & NICOLAO Opaviæ, & Ratiboriæ Ducibus, nec non fidelibus Nobis Dilectis HERMANO *de Duba*, Domino in *Nachod* Zbinkone, dicto Haze, HINKONE dicto HALAWACZ, JESKONE dicto JURA Subcamerario Cracoviensi, JESKONE Venatore Cracoviensi, RACZKONE BORKOWICZ Castellano Landensi, & SEGNIO Præposito Sancti Michaelis in Castro Cracoviensi, Vicecancellario Curiæ nostræ, testibus ad præmissa vocatis pariter, & assumptis. Quorum etiam Sigilla ad maiorem evidentiam præsentibus sunt appensa. Datum Anno Domini 1341. in die Virginis Margarethæ Gloriosæ.

V.

Induciæ inter JOANNEM *Regem Bohemiæ, &* CAROLUM *Marchionem Moraviæ, &* JOANNEM *Ducem Carinthiæ Filios Eius ab una, &* CASIMIRUM *Poloniæ Regem ab altera parte.* Datum in Pysdry feria tertia proxima ante Nativitatem Mariæ, Anno 1346. *Ex Originali, Sigill. 6.*

ANNO 1346.

NOS CONRADUS *de Valamhdyn* Regia Maiestate Serenissimi Principis Domini JOANNIS Regis, nec non Capitaneus Vratislaviensis nomine suo, ac suorum Filiorum, Domini CAROLI Marchionis Moraviæ, & Domini JOANNIS Ducis Carinthiæ, notum facimus tenore Præsentium Universis, quod ex jussu & mandato speciali Dominorum nostrorum prædictorum, Treugas pacis fideles cum Excellenti, & Magnifico Principe Domino CASIMIRO Rege Poloniæ, Regno, & Terris sibi Subiectis, nec non cum præclaro Principe Domino BOLKONE, Duce Svidnicensi, a data Præsentium, ad terminum infra scriptum, observandum firmiter duximus, iniendum, contrahendum, & faciendum, pro quarum observatione Treugarum Honorabiles Viros Dominos videlicet: HENRICUM *de Beberstein*, HENRICUM *de Vestenberg*, JESCHONEM *de Smolcz*, LUTOLDUM *de Lobel*, & PASCONEM RANNHABE constituimus Fideiussores, promittentes una cum ipsis, bona & sincera nostra fide in solidum, sine dolo quolibet a data Præsentium usque ad festum Beati Martini proxime affuturum, & ulterius, quamdiu nostra ex parte dictis Dominis, Regi Poloniæ & Duci Svidnicensi, vel per ipsos Nobis Diffidatio nunciata, vel præmissa non fuerit. Quæ quidem Treugæ post diem huius Diffidationis infra quatuor decem dies continuos inclusive, inviolabiles & constantes ex utraque parte permaneant, ut superius est præmissum, & insertum, intelligi volumus per Præsentes, ea debere firmiter & fideliter observari, nec eas ulla causa, vel occasione per Nos, vel quascunque antepositas Personas, quæ causa nostri quidquam faciant, & admittunt, de nostra scientia, voluntate, vel facto quomodolibet non tenere. Et nos pænominati HENRICUS *de Beberstein*, HENRICUS *de Vestenberg*, JESCO *de Smolcz*, LUTOLDUS *de Lobel*, & PASCO RANNHABE prædictæ fideiussioni Treugarum, bona & spontanea voluntate Nos subiicientes, & obligantes, promittimus sine omni dolo, in solidum, bona fide pro omnibus subscriptis Civitatibus, Castris, & Incolis earundem universis, videlicet Vratislaviensi, Novoforo, Czobotenkant, Erwas, Seynania, Gora Reczm, & Lubin &c. observa- tionem

Anno 1346.

tionem prædictarum Treugarum usque ad terminum ſupra ſcriptum fideliter, & inviolabiliter obſervandum. Et ſi inter Nos, & Loca præſcripta, ac eorum Inhabitatoribus ab una, atque prædictum Dominum Regem Poloniæ, & Ducem Svidnicenſem, & eorum Terras & ſubiectos parte ab altera, qui Præſentibus ſunt incluſi Treugis, aliqua, quod abſit, oriretur diſſenſio, tunc hunc, qui ex noſtris eſſet huiusmodi diſſenſionis cauſa efficiens, a die quo proinde moniti fuerimus, infra quatuor decem dies continuos in Caſtro *Halicz* debemus ſtatuere, ut ſe de his expurget legitime de quibus fuerit incuſatus, & ſi id nollet, nec poſſet facere, tunc ad reſtaurationem omnium dampnorum per ipſum factorum, Nos Domino Regi prædicto, & Duci Svidnicenſi aſtringimur fideliter, & conſtanter. In cuius teſtimonium Sigilla noſtra Præſentibus ſunt appenſa. Actum & Datum in Pysdry feria tertia proxima ante Nativitatem Sanctæ Mariæ. Anno Domini Milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſexto.

1360. *Promiſſio* Caroli IV. *Imp. tanquam Regis Bohemiæ, quod non velit laborare apud Sedem Apoſtolicam pro ſciſſione Vratislavienſis Epiſcopatus a Gnesnenſi Metropoli facienda.* Die 7 Cal. Auguſti, Anno 1360. *Ex Arch. Regni.* Vide Tom. I. Partem II. tit. SILESIA ad annum 1360.

VI.

1395. *Oratores* Venceslai *Romanorum & Bohemiæ Regis ad conficiendum Fœdus cum* Vladislao *Rege Poloniæ miſſi, teſtantur ſe hoc ipſum Fœdus confeciſſe, conditionibus in eo expreſſis.* Datum Cracoviæ ipſo die Corporis Chriſti, Anno 1395. *Ex Originali Sigill. 2.*

Joannes Dei gratia Epiſcopus Lubucenſis, & Vilhelmus Hase Præpoſitus Boleslavienſis, Ambaſiatores, Procuratores, Negotiorum Geſtores, & Statores per Sereniſſimum Principem, & Dominum, Dominum Venceslaum Dei gratia Romanorum Regem, ſemper Augustum, & Bohemiæ Regem, Dominum noſtrum gratioſiſſimum, ſpecialiter ad infraſcripta deputati, & transmiſſi, Cunctorum quibus expedit notitiæ commendamus, quod dum inter præfatum Dominum Venceslaum Regem, ac gloriosiſſimum Principem Dominum Vladislaum eadem gratia Regem Poloniæ &c. materia ſuper ordinandis, & confirmandis Commodis, & Fœderibus bonae Pacis extitit agitata, præfatus Dominus Venceslaus Rex, aſpirans promptis affectibus ad conſummationem huiusmodi pacis Fœderum, Nos in ſolidum in ſuos veros Procuratores, ſuorum negotiorum Geſtores, & Nuncios fecit, conſtituit, & ordinavit, de ſua certa ſcientia, maturo ſuper hoc conſilio præhabito, & tractatu. Nos itaque tanquam Ambaſiatores, Geſtores, & Nuntii ſpecialiter venientes ad Præſentiam præfati Domini Regis Poloniæ, virtute & Nomine Procuratorio fecimus, & ordinavimus pro parte præfati Domini Regis Romanorum, & Bohemiæ Regis, cum eodem Domino Rege Poloniæ Pacem, Fædera mutuæ colligationis, & amicitiæ, quæ clarius in Literis prædictorm Regum, inter eosdem alterutrum ſuper huiusmodi Contractibus, & Ordinationibus Pacis, Fœderibus confectis, & luculentius ſunt expreſſa: promittentes bona fide ſine dolo, pro præfato Domino noſtro Rege Romanorum, & Bohemiæ Rege, quod omnia & ſingula contenta in literis prædictis, & expreſſa, tenebit, & obſervabit inviolabiliter, & ſine qualicunque corruptela. In quorum teſtimonium omnium præmiſſorum, Sigilla noſtra Præſentibus ſunt appenſa. Datum Cracoviæ ipſo die Corporis Chriſti, Anno Milleſimo trecenteſimo nonageſimo quinto.

Anno 1395.

VII.

Fœdus inter Venceslavm *Rom. & Bohemiæ Regem, &* Vladislavm *Regem Poloniæ concluſum, quo præfatus Rex* Venceslavs *pollicetur ſe Regi Poloniæ cum ſexcentis Lanceis, & totidem Baliſtariis, toties quoties ab eo requiſitus fuerit, fideliter contra quosvis hoſtes auxilio futurum &c.* Datum Pragæ 25 Junii, Anno 1395. *Ex Originali.*

Venceslaus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex. Notum facimus tenore Præſentium Univerſis: Quod conſiderato ſinceræ dilectionis affectu, quem ad Sereniſſimum Principem Dominum Vladislaum Regem Poloniæ, Litvaniæque Principem ſupremum, & Hæredem Ruſſiæ &c. Fratrem noſtrum Cariſſimum, Regia noſtra gerit Serenitas, & non minus ipſe

Anno 1395.

ipſe ad Nos compenſatione ſimili ferventem, ſicut accepimus, obtinet reciprocam caritatem, Nos ad hoc, ut ardor amoris mutuus auſpice Domino ſuccenſus in nobis in antea realibus nutriatur indiciis, & votivis proficiat incrementis, animo deliberato, non per errorem, aut improvide, ſed de certa noſtra ſcientia, ſano Baronum, & Procerum noſtrorum accedente Conſilio, cum præfato Fratre noſtro Cariſſimo Rege Poloniæ certas Confœderationes, & Ligas ineundas duximus in hunc modum. Primo videlicet, quod bona fide in verbo Regio promittimus cum præfato Fratre noſtro mutuam dilectionem, & fraternam amicitiam, cunctis vitæ noſtræ temporibus inviolabiliter obſervare. Quodque Nos Dominum Fratrem noſtrum, & ipſe Nos viceverſa in omnibus opportunitatibus ſuis juvabimus contra univerſos .. Reges .. Principes .. Barones .. & Dominos quoscunque, ac etiam quoslibet alios impedientes, & invadentes ipſius Perſonam, & Regna, Subditos, Diſtrictus, Dominia, Provincias, & loca quæcunque, exceptis duntaxat Sacri Romani Imperii Electoribus Fratribus noſtris, ac etiam Epiſcopo, & Civitate Vratislavienſi, & Ducibus noſtris Poloniæ, & Sileſiæ, Omnibusque aliis, & ſingulis Omagialibus Vaſallis, & Subditis Regno noſtro Bohemiæ ſubiectis, cum quibus Unionis, & Ligæ vinculis inter Nos firmatis hactenus obligamur. Et in caſum quo dicto Fratri noſtro Regi Poloniæ in neceſſitatibus exigentia Guerrarum incumberet, extunc ipſum *cum ſexingentis lanceis, & totidem Baliſtariis* totiens, quotiens fuerit opportunum, quotiescunque per dictum Fratrem noſtrum requiſiti fuerimus, infra menſem in noſtris ſumptibus, & expenſis juvabimus, & ſibi fideliter aſſiſtemus. Sic videlicet quotiens Nos pro ſuccurſu dicti Regis Gentem armorum contingeret transmittere, extunc quamprimum Gentes noſtræ, Limites, ſeu Granities Regni ſui attigerint, ipſe Rex eisdem Gentibus armorum de eſculentis, & poculentis, & equis eorum de pabulamentis providere tenebitur, quamdiu easdem Gentes in Regno ſuo, & Diſtrictibus continget pro ſuis indigentiis permanere; cum autem ipſas Gentes extra Limites, & Granicies dicti ſui Regni ad acquirendum, aut vincendum aliquas Terras, ſeu Dominia, aut in aliquo triumphandum egredi continget, extunc propriis ſumptibus, & expenſis militabunt inibi expeditionaliter, & facient facienda. Si vero in terris ſeu Dominiis huiusmodi, quæ ad hoc faciendum dictæ Gentes armorum ingrederentur, Prohibitiones, vel Treugæ Pacis aliquæ editæ forent, ita quod ipſis Gentibus inibi ſumptus, & nutrimenta expeditionaliter acquirere non liceret, tunc dictus Frater noſter Rex Poloniæ de ſumptibus, & nutrimentis eisdem Gentibus armorum, & equis earum de pabulamentis debebit providere, tam diu videlicet, quam diu ipſæ Prohibitiones, aut Treugæ fuerint obſervatæ. In caſum etiam, quo favente Domino Gentes armorum de inimicis forſitan triumphaverint, extunc omnes Armigeri, qui triumpho potito duntaxat interſuerint, raptam prædam, videlicet arma, equos, & alias res ſupellectiles inter ſe dividere poſſint & debent, prout eſt in Actuum militarium exercitio fieri ſolitum, & conſuetum. Capti vero, qui forent rebelles, videlicet Nobiles Regni ſui, præfato Regi velut crimine læſæ Maieſtatis obnoxii, per ipſum deputandi & puniendi, debebunt ſine difficultate qualibet præſentari. Alii vero capti extranei, qui contra Dominum Regem in ſubſidium ſuorum rebellium acceſſiſſent, debebunt taxari per Nos, utrinque quæſitum lucri, juxta quantitatem Armigerorum proportionabiliter diviſuros. In caſu vero quo Nos cum Gentibus dicti Fratris noſtri Regis Poloniæ, aut ipſum Fratrem noſtrum cum Gentibus noſtris aliquas Terras, Provincias, Dominia, & Poſſeſſiones acquirere, & obtinere contigerit, extunc per Nos acquiſita, & obtenta, ad Regna noſtra, & ſimiliter per Dominum Fratrem noſtrum acquiſita, & obtenta ad ipſius Regnum Poloniæ debebunt plenarie pertinere. In caſum præterea, quo Nos, aut dictum Fratrem noſtrum ad expeditionem contingeret præſentialiter proficiſci, extunc Nos adſtringimur, hinc inde ad immittendum Gentes in auxilium alterutrum, quam diu in itinere huiusmodi expeditionis fuerimus perſonaliter conſtituti. Inſuper promittimus bona fide, quod Nos Inimicis dicti Fratris noſtri per Nos vel alium, ſeu alios directe, vel indirecte, publice vel occulte, verbo aut facto, Patrocinium, Conſilium, Auxilium, non præſtabimus, vel favorem. Inſuper Nos etiam, Principes Vaſallos, Barones, vel ſubditos, ac etiam Limites, & Granicies, dicti Fratris noſtri, & Regni ſui, quæ tenet, & poſſidet, non vindicabimus, impetemus, impediemus, inquietabimus, aut moleſtabimus quoquomodo. In caſum etiam quo inter noſtros ſubditos, & ſubiectos etiam dicti Fratris noſtri materia diſſenſionis in quacunque cauſa vel cauſis, quod abſit, exſurgeret, extunc præfati ſubditi, & noſtri, eiusdem nequaquam ſe ulciſci, ſeu vindicare debebunt, ſed noſtram utrinque Sententiam, & Definitionem omnimode expectare, propter bonum Pacis, & charitatis vinculum, inviolabiliter

Anno 1395.

labiliter duraturum. Ad quas Sententiam & Definitionem ferendas Conſiliarios noſtros in loco competenti, in Limitibus Regnorum utrorumque deputare debebimus, & ipſe Frater noſter modo pari, ſi aut aliqui Omagiales, vel ſubditi noſtri, aut dicti Regis Fratris noſtri protervi, & rebelles fuerint, in tantumque in aliquo præmiſſorum Nobis, aut eidem Fratri noſtro contravenerint, tunc ambo in ſolidum debebimus, eosdem rebelles compeſcere, & unus alteri aſſiſtere conſilio, & auxilio, taliter quod ipſi protervi, & rebelles Nos, & ipſum Fratrem noſtrum in Regnis noſtris, & ſuo, ac Dominiis alterutrius non inquietarent, neque perturbarent, prout etiam idem Dominus Rex Poloniæ Frater noſter omnia præſcripta, tam in Nobis, quam in noſtris promiſit inviolabiliter obſervare, ſicut hoc ipſum in ſuis Literis Nobis datis deſuper luculentius continetur. Præſentium ſub Regiæ noſtræ Maieſtatis Sigillo teſtimonio Literarum. Datum Pragæ, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo, nonageſimo quinto, Die 25 Junii, Regnorum noſtrorum Anno Bohemiæ Triceſimo ſecundo, Romanorum vero Decimo nono.

VIII.

1405. VENCESLAUS *Rom. & Bohemiæ Rex, compromittit in* VLADISLAUM *Regem Poloniæ, de controverſiis inter ipſum, & Duces Opolienſes &c. eiusque judicio ſe pariturum promittit.* Datum in Karlſtein d. 18 Maji, Anno 1405. *Ex Originali.*

VENCESLAUS Dei gratia Rom. Rex ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, Sereniſſimo Principi, Domino VLADISLAO Regi Poloniæ &c. Illuſtri Fratri noſtro Cariſſimo ſalutem, & mutuæ dilectionis continuum incrementum. Sereniſſime Princeps, Frater Cariſſime, ſuper cauſis Actionis, Impetitionis, Diſplicentiæ, & Controverſiæ, inter Nos & Fideiuſſores illos, et omnes fideiuſſores noſtros, quos præſens tangere poterit negotium parte ab una, ac Venerabilem JOANNEM Epiſcopum Leſlavienſem, Illuſtres BOLKONEM, & BERNHARDUM Duces Opoliæ Avunculos, Principes noſtros, ac omnes ſibi ſubiectos, quos hoc ipſum tangit negotium, ab alia parte vertentibus, dudum in Vos, velut Fratrem noſtrum Cariſſimum Fraternam fiduciam obtinentes compromiſimus, & modo compromittimus Auctoritate Regia Bohemiæ, & de certa noſtra ſcientia, per Præſentes; ſic videlicet: quidquid veſtra Fraternitas in ſingulis Actionibus, Cauſis, Impetitionibus, Diſplicentiis, & Controverſiis, receptis prius utriusque partis propoſitionibus, Munimentis, Probationibus, Teſtationibus, Querelis, Reſponſionibus, & Autenticis arbitrata fuerit, pronuntiaverit, edixerit, decreverit, & judicaverit inter partes, quod hoc ipſum ratum, gratum, & firmum volumus, & debemus inviolabiliter obſervare, & effectui mancipare, dolo, & fraude quibuslibet procul motis, Præſentium, ſub Regiæ noſtræ Maieſtatis Sigillo, teſtimonio Literarum. Datum in Karlſtein Anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinto, die octava Maji, Regnorum noſtrorum Anno Bohemiæ quadrageſimo ſecundo, Romani vero Viceſimo nono. *Ad relationem* SIGISMUNDI *Succamerarii*, FRANCISCUS *Præpoſitus Boleslavienſis.*

Anno 1405.

1421. *Reſponſum* SIGISMUNDI *Imp. ad Legationem* VLADISLAI *Poloniæ Regis, reſtituendæ Sileſiæ cauſa miſſam, datum. Ex Arch. Regni.* Vide Tom. I. Partem II. tit. SILESIA ad annum 1421.

IX.

1438. BERNHARDI, JOANNIS, & NICOLAI *Ducum Opolienſium, nec non* BOLESLAI *Glogovienſium, & Opolienſium, item* VENCESLAI *Opaviæ, & Ratiboriæ Ducum Conventio (uno exemplo) cum* VLADISLAO *Rege, Poloniæ eiusque in Regem Bohemiæ Electo Fratre* CASIMIRO, *qua præfati Duces* CASIMIRUM *pro Rege Bohemiæ agnoſcunt.* Actum & Datum in Campo ante Strzelcze feria ſecunda proxima poſt S. Franciſci, Anno 1438. *Ex Originali, Sigill. 3.*

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam.

NOS BERNHARDUS, JOANNES, & NICOLAUS Dei gratia Duces, & Domini Opolienſes &c. Significamus tenore Præſentium, quibus expedit Univerſis, tam præſentibus, quam futuris. Quomodo cupientes diſplicentiarum, iniuriarum, diſſenſionum, & dampnorum materias, ac fomites inter Nos, Ducatus, Dominia, & Subditos ab una, ac Sereniſſimos Principes Dominos VLADISLAUM Dei gratia Regem Poloniæ &c. Coronam & Regnum

Anno 1438.

ſuum Poloniæ, ac CASIMIRUM Electum Regni Bohemiæ Fratrem ſuum Germanum, & corum Subditos ab alia partibus quomodolibet hactenus ſuſcitatas, exortas, & attemplatas tollere, ac penitus ſuffocare, & ad ſtatum debitum mutuæ charitatis unione, & concordia perpetua deducere volentes, ad talem ex certa noſtra ſcientia Pacis, & Concordiæ unionem perpetuo duraturam cum præfatis Dominis, videlicet Rege Poloniæ, Corona, & Regno ſuis, ac CASIMIRO Electo Regni Bohemiæ, & ipſorum Subditis univerſis devenimus, prout in articulis infraſcriptis deducitur. Imprimis itaque deducimus, quod omnes diſſenſiones, controverſiæ, & dampna, inter Nos, Ducatus, & Subditos noſtros, ac præfatos Dominos Regem Poloniæ, Coronam, & Regnum ſuum Poloniæ ipſius Subditos, quomodolibet utrinque facta, dimiſſa, & totaliter ſopita perpetuo eſſe debent. Item ex quo Dominus CASIMIRUS Electus Regni Bohemiæ prædicti in Regem, & Dominum per Barones, Milites, Nobiles, Civitates, & Communitatem eiusdem Regni Bohemiæ exiſtit rite Electus. Ideo etiam Nos non errore ſeducti, ſed animo deliberato, & Noſtrorum fidelium Conſiliariorum freti conſilio, in ipſum Dominum Ducem CASIMIRUM Electum noſtram voluntatem, conſenſumque pariter, & aſſenſum dedimus, & tenore præſentium damus, juxta voluntatem & Electionem dictorum Dominorum Regni Bohemiæ de ipſo factam. Poſtquam autem favente Domino, ipſe Dominus CASIMIRUS Electus Regni Bohemiæ ſacro eiusdem Regni Diademate fuerit inſignitus, extunc Nos verbo noſtro Ducali promittimus, ſub fide, & honore noſtris, quovis exquiſito Colore ſemoto, ſibi debitum fidelitatis actu, & re præſtare Omagium, libertates, & jura noſtra Ducalia, hoc tamen ſpecialiter expreſſo, quod prælibatus Dominus CASIMIRUS Regni Bohemiæ Electus, non debebit Nos arcere ultra jura, & libertates noſtras Ducales ad quævis ſervitia Coronam Regni Bohemiæ concernentia, ſed Nos circa jura, & libertates noſtras prædictas conſervabit. Item omnibus Nuntiis præfatorum Dominorum VLADISLAI Regis, Coronæ, & Regni ſui, & CASIMIRI Electi Regni Bohemiæ, & Gentibus eorum quocunque transeuntibus, & ad propria redeuntibus, dum, & quoties expoſcet neceſſitas, noſtræ ſecuritatis tranſitum per Ducatus, Caſtra, Fortalitia, & Terras noſtras dare, & impertiri volumus fideliter. Item promittimus præſentibus, quod nulli homini contra præfatos Dominos VLADISLAUM Regem, Coronam, & Regnum ſuum, ac CASIMIRUM Electum Regem

Bohemiæ, & eorum Subditos, Auxilia, Conſilia, vel Favores noſtros dabimus per Nosmet ipſos, vel Perſonas ſubmiſſas publice, vel occulte. Item falſam pecuniam quamcunque adinſtar monetæ ſuprafati Domini VLADISLAI Regis in Ducatibus, & Dominiis noſtris cudi, ſeu cum ea in foris Civitatum, Oppidorum, & Villarum, Ducatum noſtrorum forizari non permittemus, imo ſine dolo & fraude iuxta totale noſtrum poſſe, eam per Ducatus, & Dominia noſtra duci minime permittemus. Et ut jugis amor, & caritas inter Nos & præfatos Dominos VLADISLAUM Regem, & CASIMIRUM Electum, & Dominia noſtra, utcunque queat permanere, & hæc felix Concordia, & Unio Fraterna poſſit perpetuo inconcuſſa permanere, omnia ſupraſcripta implere, fideliterque, & conſtanter tenere, & attendere promittimus, & volumus ſine dolo, & fraude, & quovis exquiſito colore ſub fide, & honore noſtris. In quorum omnium præmiſſorum robur, & eiusdem teſtimonium Sigilla noſtra Ducalia præſentibus ſunt ſubappenſa. Actum & Datum in Campo ante Strzelcze, feria ſecunda proxima poſt Sancti Franciſci, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo trigeſimo octavo.

Anno 1438.

X.

1438. *Reſponſum* VLADISLAI *Regis Poloniæ ad Legationem* ALBERTI *Imp. qua rogabatur, ut in Regem Bohemiæ Electum Fratrem* CASIMIRUM, *a ſuſceptione Regni illius dehortaretur.* Anno 1438. *Ex Archiv. Cap. Cracov.*

RES quidem publica & notoria eſt, & aliqua tergiverſatione adumbrari non poteſt, quod morte SIGISMUNDI ſecuta, Barones, Nobiles, & Civitates Bohemiæ CASIMIRUM Fratrem meum in eorum elegerunt Regem, & ut huiusmodi acceptaret Electionem, Nos ſubnixe ſuplicarunt; quorum precibus motus, Regnum prædictum acceptavit, neque exiſtimat ſe per huiusmodi acceptationem ALBERTO Romanorum & Hungariæ Regi aliquam iniuriam facere, cum ſcitum ſit, Regni illius ſucceſſionem in ſexum fæmineum non cadere. Sed etſi aliqua Pacta, aut Inſcriptiones extant inter Regnum Bohemiæ, & Domum Auſtriæ, quibus prætendit ſe ALBERTUS ad Regnum Bohemiæ jus habere: illa contraria obſervatione, & longæva praxi ſunt abrogata. Miſſi itaque ſunt per Nos in proſecutionem Electionis huiusmodi duo Palatini

ANNO 1438. Regni noſtri, cum exercitu haud grandi, qui illuc cum his Mandatis & Inſtructionibus per Nos eis factis vadunt, ut in Regno Bohemiæ primum errores purgent, deinde ſingula ad pacem reducant, quoniam non eſt propoſiti noſtri, nec eam habet germanus noſter CASIMIRUS ambitionem, ut velit aliter Regni Bohemiæ ſuſcipere regimen, niſi ad priorem rectitudinem Catholicæ puritatis, & ad Pacis unionem, atque amœnitatem fuerit reductum. CASIMIRO Fratri noſtro, quem primarii Barones Regem vocaverunt, Jus auferri non poteſt: Polonis ac Bohemis una eſt lingua, & una utrique Genti origo, cum Teutonicis nihil utrique commune.

XI.

1460. GEORGII *Regis Bohemiæ Mandatum ad Conventum Bithomienſem, pro ineunda Pace cum* CASIMIRO *Rege Poloniæ*. A. 1460. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 3. n. 4. f. 470.*

GEORGIUS Dei gratia Bohemiæ Rex, Moraviæ Marchio, Lucenbergenſis, & Sileſiæ Dux, ac Luſatiæ Marchio. Notum facimus Univerſis; Quod fiduciam plenam obtinentes de ſinceritate fidei, legalitate, & virtutum plurima conſtantia, Illuſtris PRZEMKONIS Ducis Theſſinenſis Principis, & Nobilium ZDENKONIS *de Sternberg* ſupremi Burgrabii Pragenſis, VILHELMI *de Roſenberg*, & *de Rabie*, & JOANNIS *de Czymburg* & *Biczyn*, Conſiliariorum noſtrorum, Fidelium Dilectorum, ipſos animo deliberato, de certa noſtra ſcientia, Auctoritate Regia facimus, creamus, & conſtituimus melioribus modo, via, forma, & jure, quibus fieri poteſt, & debet, noſtros veros, & legitimos Ambaſiatores, Procuratores, & Factores, ac Nuntios ſpeciales dantes, & concedentes eisdem in ſolidum, aut ſi quempiam ex his quovis caſu abeſſe contigerit, eis, qui præſentes fuerint, plenam, liberam, & omnimodam facultatem noſtro Nomine cum Conſiliariis, Ambaſiatoribus, & Nuntiis Sereniſſimi Principis Domini CASIMIRI Regis Poloniæ &c. Fratris noſtri Cariſſimi, quos ad Dietam in *Bithom* Oppido tenendam venire continget, de his, quæ bonum Pacis, & Regnorum noſtrorum felicia tangunt crementa, tractandi, faciendi, diſponendi, ordinandi, concludendi, acceptandi, & quomodolibet Tractatus huiusmodi agendi, ac ſi Nos ipſi, ſi perſonaliter adeſſemus, eadem faceremus. Etiam ſi talia ſint, quæ Mandatum exigant magis ſpeciale. Promittentes in verbo noſtro Regio ratum, gratum, atque firmum obſervare perpetuo, quidquid per præfatos Conſiliarios, & Oratores noſtros actum, factum, ordinatum, diſpoſitum, & concluſum fuerit quomodolibet in præmiſſis, dolo, & fraude, quibuslibet in his procul motis, præſentium ſub appenſione noſtri Regalis Sigilli teſtimonio Literarum. Datum Pragæ, die 17 Novembris, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo, Regni noſtri Anno tertio.

ANNO 1460.

XII.

1460. *Fœdus inter* CASIMIRUM *Poloniæ, &* GEORGIUM *Bohemiæ Reges in Conventu Bithomienſi per Oratores ipſorum ſancitum, quo veteres inter utraque Regna Inſcriptiones confirmantur, Articulis ad Duces Maſoviæ ſpectantibus exceptis, ſocietas contra omnes hoſtes conſtituitur, controverſiæ vero de certis Caſtris, & de Dote Reginæ* ELISABETH *ad Conventum Regum perſonalem Glogoviæ celebrandum reiiciuntur.* Datum in Bythom, 29 Novembris, Anno 1460. *Ex Originali. Extat in Arch. Cancell. Regni Lib. 3. n. 4. f. 471.*

NOS JOANNES *de Thanczyn* Caſtellanus Cracovienſis, STANISLAUS *de Oſtrorog* Palatinus Caliſſienſis, JOANNES *de Brzezie* Juris utriusque Doctor, Archidiaconus Gneſnenſis, Regni Poloniæ Vicecancellarius, NICOLAUS PIENIĄŻEK *de Withowice* Succamerarius, & Capitaneus, & JOANNES DŁUGOSZ Canonicus Cracovienſis, Nuntii, & Ambaſſiatores Sereniſſimi Principis Domini CASIMIRI Dei gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Domini & Hæredis. Significamus tenore Præſentium, quibus expedit Univerſis, qualiter pro Feſto S. Catharinæ in diebus ſequentibus, tenendo Dietam in præſenti Oppido Bithomienſi, cum Nuntiis Sereniſſimi Principis Domini GEORGII, Dei gratia Regis Bohemiæ, Marchionis Maroviæ, & Sleſiæ, Comitis de Lucemburg, videlicet Magnificis & Nobilibus Dominis: ZDEMKONE *de Sternberg* ſupremo Burgrabio Pragenſi, VILHELMO JUNIORE *de Kiſſenberg*, & *de Kabre*, & JOANNE GICZYNSKI *de Czym-*

ANNO 1460. *burg*, ad infraſcriptos Articulos devenimus, & ipſos concordavimus, plena Auctoritate, & Mandato ab utroque Sereniſſimo Domino Rege ſuffulti, in hunc modum: Inprimis quod Sereniſſimus noſter Poloniæ Rex cum præfato Sereniſſimo Domino Rege Bohemiæ in pura Fraternitate, Favore, & amicitia ab utraque parte remaneant, & ſe mutuo pertractent, nec unus contra alium cum Regnis, Principatibus, Terris, & Dominiis ſuis, ullo unquam tempore erga quascunque Perſonas Eccleſiaſticas, vel Mundanas, ſolo Summo Pontifice excepto, debebit eſſe auxilio, conſilio, per ſe, vel per alium, publice, vel occulte, & uterque Regum tenebitur alterius, & Regnorum, Principatuum, & Terrarum ſuarum bonum, & honeſtum procurare, juxta ſuum poſſe ſupremum, & juxta ſuam omnimodam poteſtatem, fideliter & ſine dolo. Item tenebitur Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ providere, & efficere, ne de Regno Poloniæ, Principatibus, & quibuscunque Dominiis ſuis, ſibi & Regno ſuo ſubiectis, inferantur dampna Regno Bohemiæ. Similiter et Dominus Rex Bohemiæ tenebitur efficere, et providere, ne de Regno ſuo Bohemiæ, Marchionatu Moraviæ, Ducatibus Sleſiæ, et quibuscunque Dominiis, Regno ſuo ſubiectis, dampna quæcunque Regno Poloniæ et Terris ſibi ſubiectis, et habitatoribus eorundem inferantur. Quod ſi ex aliquo Regno aliqua dampna contingerent, ſive inter Reges, ſive inter eorum Subditos Eccleſiaſticos, vel Sæculares, (quod Deus auferat) extunc Rex ex cuius Regno, et Terris huiusmodi contingerent, et ſequerentur dampna, tenebitur effectualiter operam dare, et quoslibet inobedientes mulctare, et punire, et ad id illos cogere, ut impendant læſis, et dampnum paſſis ſatisfactionem ſine dolo, et fraude, et ſine dilatione. Item ſi continget, quod aliquis ex Regno Poloniæ haberet aliquam culpam, et iniuriam ad aliquas Perſonas in Regno Bohemiæ, Principatibus, et Terris, in eisdem habitantes, talis tenebitur cauſam ſuam jure proſequi, et eum, quem aſſerit reum, in Jurisdictione et Jure, ubi reſidet, convenire, cui debet juſtitia miniſtrari ſine dilatione. Parique modo in Regno Bohemiæ debet miniſtrari juſtitia Subditis Regiis, et Regni Poloniæ. Item debet proclamari in utroque Regno, ut ſtratæ ſint pacificæ, et ſecuræ, et ut homines utriusque Regni poſſint iuſtis ſtratis ſecure ire, ſolutis Teloneis, et aliis Daciis ſolitis, et conſuetis. Item moneta, ubicunque in Regnis utrisque falſa cudetur, tenebuntur Reges quilibet in Regno, et Terris ſuis operam dare, et efficere, ut nec cudatur falſa moneta, nec importetur ſine dolo. Item ſuper reliquis cauſis et articulis, videlicet dampnis quibuscunque, quæ inter Regna, Terras, et Dominia eisdem ſubiecta contigerunt; ſive Regno Poloniæ ex Regno Bohemiæ, et Terris eidem Subiectis, ſive Regno Bohemiae, et Terris eidem ſubiectis, Regibus perſonaliter convenientibus debet fieri proviſio, et tale dari ab utraque parte conſilium, ut inter Principes, Barones, Milites, Civitates, et quoscunque Subditos eorundem, quod iuſtum eſt, ſubſequatur. Conventio autem utriusque Regis, tam Poloniæ, quam Bohemiæ concluſa eſt, et debet fieri in maiori *Glogovia* a proximo die Circumciſionis Domini, in altero Circumciſionis die Anno revoluto, eo ſignanter expreſſo, quod futura Conventio Regum, ſi eam celebrari, Glogovienſi expedita, ex quacunque neceſſitate contigerit, debet etiam celebrari in Civitate apta in Regno Poloniæ. Quodſi aliquis ex Regibus ad prædictam Dietam Glogovienſem pro die Circumciſionis Domini poſt annum revolutum ſine dolo venire non poſſet, tenebitur alterum duobus menſibus ante, de ſuo impedimento aviſare, et nihilominus ex poſt tenebuntur in eodem Oppido Glogovienſi ambo Reges pro die SS. Philippi et Jacobi perſonaliter convenire. Item pro omnibus Caſtris, Fortalitiis, pro quibus Dominus Rex Bohemiæ Dominum Regem Poloniæ inculpaverit, ſuper his agatur juſtitia Domino Regi, et Regno Bohemiæ, in primo Regum perſonali Conventu iuxta antiquas Inſcriptiones. Quodſi Rex Poloniæ habuerit aliquam juſtitiam ad Caſtra et Fortalitia prædicta, iſtud debet in eodem primo Regum Conventu circumſpici, et iuxta juſtitiam finiri. Item omnes Inſcriptiones antiquæ iuſtæ, et legitimæ inter Reges, et Regno Poloniæ et Bohemiæ debent innovari et teneri, hoc excepto, quod ſi in præfatis Inſcriptionibus contineretur aliquis Articulus, qui Maſoviae Duces contineret, illud non tenebitur Dominus Rex Poloniæ confirmare. Item ſuper dote, (alias o *Poſag* in Polonico, et in Bohemico o *Wiano*) Sereniſſimæ Principis Dominæ ELISABETH Reginæ Poloniæ, ſuper quo in præſenti Dieta concordare non potuimus, Deciſio ſuſpenſa eſt ad perſonalem Regum Conventum, ubi dante Domino, finis huic rei iuſtus, et bonus iuxta juſtitiam imponetur. In cuius rei teſtimonium Sigilla noſtra Præſentibus ſunt ſubappenſa. Datum in Bithom Sabbatho in Vigilia S. Andreæ Apoſtoli, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo.

ANNO 1460.

Anno 1460.

XIII.

Exemplar eiusdem Fœderis ex parte Oratorum Regis Bohemiæ. Ex Originali.

Nos Zdemek *de Sternberg* Supremus BurgrabiusPragenſis,Vilhelmus Iun. *de Kiſſenberg*, et *de Kabre*, et Joannes Giczynski *de Czymburg* Nuntii, et Ambaſiatores Sereniſſimi Principis et Domini, Domini Georgii Dei gratia Regis Bohemiæ, Marchionis Moraviæ, et Sleſiæ, et Comitis de Lucemburg etc. Significamus tenore Præſentium, quibus expedit Univerſis, qualiter pro Feſto Sanctæ Catharinæ, et diebus ſequentibus tenendo Dietam in præſenti Oppido Bytomienſi cum Nuntiis Sereniſſimi Principis Domini, et Domini Casimiri Dei gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Domini, et Hæredis, ad infra ſcriptos Articulos devenimus, et ipſos concordavimus plena Auctoritate, et Mandato ab utroque Domino Sereniſſimo Rege ſufficienti, in hunc, qui ſequitur modum. Imprimis quod Sereniſſimus Dominus Rex noſter Bohemiæ cum præfato Domino Poloniæ Rege in perpetua fraternitate, favore, et amicitia ab utraque parte remaneant, et ſe mutuo pertractent, nec unus contra alium cum Regnis, Principatibus, Terris, et Dominiis ſuis ullo unquam tempore erga quaſcunque Perſonas Eccleſiaſticas, et Mundanas, ſolo Summo Pontifice excepto, debebit eſſe Auxilio, Conſilio, per ſe vel per alium, publice, vel occulte, et uterque Regum tenebitur alterius, et Regnorum, Principatuum, et Terrarum bonum, et honeſtum procurare, iuxta ſuum poſſe ſupremum, et iuxta ſuam omnimodam poteſtatem, fideliter, et ſine dolo. Item tenebitur Sereniſſimus Dominus Rex Bohemiæ providere, et efficere, ne de Regno Bohemiæ, Principatibus et Dominiis ſuis, et quibuſcunque Dominiis ſibi, et Regno ſuo ſubiectis inferantur dampna Regno Poloniæ. Similiter et Dominus Rex Poloniæ tenebitur efficere et providere, ne de Regno ſuo, et quibuſcunque Dominiis Regno ſuo ſubiectis, dampna quæcunque Regno Bohemiæ, et Terris ſubiectis ac habitatoribus eorundem inferantur. Quod ſi aliquo ex Regno aliqua dampna contingerent, ſive inter Reges, ſive inter eorum Subditos Eccleſiaſticos, et Sæculares, (quod Deus auferat) ex tunc Rex ex cuius Regno, et Terris huiusmodi contingent, et ſequentur dampna, tenebitur effectualiter operam dare, et quoſlibet inobedientes mulctare, et punire, et ad id illos cogere, ut impendatur læſis, et dampna paſſis ſatisfactio, ſine dolo, et fraude, et ſine dilatione. Item ſi contingat, quod aliquis ex Regno Bohemiæ haberet aliquam culpam, et iniuriam ad aliquas Perſonas in Regno Poloniæ, Principatibus, et Terris in eisdem inhabitantes, talis tenebitur cauſam ſuam jure proſequi, et eum quem affecit reum, in Jurisdictione et in re, ubi reſidet, convenire, cui debet juſtitia miniſtrari ſine dilatione. Pari quoque modo in Regno Poloniæ debet miniſtrari juſtitia Subiectis, et Subditis Regni Bohemiæ. Item debet proclamari in utroque Regno, ut ſtratæ ſint pacificæ, et ſecuræ, et ut homines utriusque Regni poſſint juſtis ſtratis ſecure ire, ſolutis teloneis, et aliis daciis ſolitis, et conſuetis. Item Moneta ubicunque in Regnis utrisque falſa cuderetur, tenebuntur Reges quilibet in Regno, et Terris ſuis operam dare, et efficere ut nec cudatur falſa moneta, nec importetur, ſine dolo. Item ſuper reliquis cauſis, et articulis videlicet dampnis quibuſcunque inter Regna, Terras, Dominia eisdem ſubiecta contingentibus, ſive Regno Bohemiæ ex Regno Poloniæ, et Terris eidem ſubiectis, ſive Regno Poloniae ex Regno Bohemiae, Marchionatu Moraviae, et Terris Sleſiae, ac Terris ipſis ſubiectis, Regibus perſonaliter convenientibus debet fieri proviſio, et tale dari ab utraque parte conſilium, ut inter eorum Principes, Barones, Milites, Civitates, et quoſcunque Subditos, quod juſtum eſt ſubſequatur. Conventio autem utriusque Regis tam Bohemiae, quam Poloniae concluſa eſt, et debet fieri in maiori *Glogovia*, a proximo die Circumciſionis Domini in altero Circumciſionis die Anno revoluto, eo ſignanter expreſſo, quod futura Conventio Regni, ſi eam celebrari, Glogovienſi expedita, ex quacunque neceſſitate contingeret, debet etiam celebrari in Civitate apta in Regno Poloniae. Quod ſi aliquis ex Regibus ad praedictam Dietam Glogovienſem pro die Circumciſionis Domini per annum revolutum, ſine dolo venire non poſſet, tenebitur alterum duobus menſibus ante, de ſuo impedimento aviſare, et nihilominus ex poſt tenebuntur in eodem Oppido Glogovienſi ambo Reges pro die SS. Philippi et Jacobi perſonaliter convenire. Item pro omnibus Caſtris, et Fortalitiis, pro quibus Dominus Rex Bohemiae, Dominum Regem Poloniae inculpaverit, ſuper his agatur juſtitia Domino Regi, et Regno Bohemiae in primo Regum perſonali Conventu, iuxta antiquas Inſcriptiones. Quodſi Rex Poloniae habuerit juſtitiam aliquam ad Caſtra, et Fortalitia praedicta, iſtud debet in eodem proximo Regni Conventu circumſpici,

Anno 1460.

Anno 1460.

ſpici, et iuxta juſtitiam finiri. Item omnes Inſcriptiones antiquae, juſtae, et legitimae inter Reges, et Regna Bohemiae et Poloniae debent innovari, confirmari, et teneri, hoc excepto, quodſi in praefatis Inſcriptionibus contingeret aliquis Articulus, qui Maſoviae Duces contingeret, illum non tenebitur Dominus Rex Poloniae confirmare. Item ſuper dote (alias o *Poſag* in Polonico, et in Bohemico o *Wiano*) Sereniſſimae Principis Dominae Elisabeth Reginae Poloniae, ſuper quo in praeſenti Dieta concordare non potuimus, Deciſio ſuſpenſa eſt, ad perſonalem Regum Conventum, ubi dante Domino finis huic rei iuſtus, et bonus iuxta iuſtitiam imponetur. In cuius rei teſtimonium Sigilla noſtra Praeſentibus ſunt appenſa. Datum in Bythom Sabatho in Vigilia Sancti Andreae Apoſtoli, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo.

Georgii *Regis Bohemiæ Articulorum in Conventione Bithomienſi conditorum Approbatio, & Promiſſio, quod non inſtabit pro Ducibus, & Ducatibus Maſoviæ, neque eos petet.* Datum in Olomucz in Vigilia Nativitatis Chriſti, Anno 1460. *Ex Originali.* Vid. Cod. Dipl. Tom. III. tit. MASOVIA ad an. 1460.

XIV.

1461. Casimiri *Regis ad Archiepiſcopum Gneſnenſem Literæ, ut Conventionem in Terris Maioris Poloniæ inſtituat, ex cuius ſententia vult capere conſilium de rationibus, quibus Fœdus cum Rege Bohemiæ iniri poſſet.* Anno 1461. *Ex Archivo Regni Cracov. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 3. n. 4. f. 142.*

Reverendiſſime in Chriſto Pater, ſincere Nobis Dilecte.

Quamvis integro fere, ut Paternitati veſtrae aliquantulum conſtare autumamus, biennio, per inſignes et graves Perſonas crebro ſollicitaremur, ut cum Gerzykone Podyebracki, qui poſt mortem Domini Ladislai Conſortis noſtrae germani, in Bohemiae Regem ſuffectus eſt, Ligam, et Amicitiae vinculum iniremus, ex bonis tamen reſpectibus conſummationem huiusce rei differebamus, donec Illuſtris Princeps Przemyslaus, Teſchnenſis Dux, caeteris, qui id munus ſummopere ſibi mandari depoſcebant, reſilientibus, futuri Fœderis Tractator, ratus ſe transferendum ad Bithomienſe Oppidum, quo utrinque noſtri Conſiliarii convenientes, obſtacula, difficultatesque, tam ortas, quam orituras diſſolverent, et de Conditionibus, quibus Fœdus ſanciri, componique debeat concordarent, rem ex amborum noſtrum annuentia, et aſſenſu condictaſſet: In eam itaque Dietam dum Nos Nobiles, et Magnificos Stanislaum *de Oſtrorog* Palatinum Caliſſienſem, Nicolaum Pieniążek Succamerarium, et Capitaneum Cracovienſem, et Joannem Długosz Canonicum Cracovienſem, cum nonnullis inſtructionibus per Nos et Conſiliarios noſtros digeſtis transmiſiſſemus, aſſuerunt, et ex parte Regis praedicti, praefatus Dux Przemyslaus Teſchnenſis, et Nobiles, ac Magnifici Zdemek Konopnicki *de Sternberg* Burgrabius Pragenſis, et Joannes Zagimacz *de Cruſtat* Regis ipſius Patruelis, inter quos, dum ad Tractatus mutuos ventum eſſet, Nuntii quoque noſtri, quemadmodum par erat, ſingulas obſtantias removebant, et eam primum ut jus Succeſſionis, et Haereditarium Conſortis noſtrae ad Regnum Bohemiae Avitum, Patruum, et Fratrinum penitus non oboleretur ſolum, ſed ut ſalvum, et totum conſervaretur. Bohemici Nuntii, etſi id parumper refellerent, et nedum Faeminam, ſed nec Maſculum poſſe in Regno Bohemiae haereditare aſtruerent, negabant tamen ſe ad ea aut quaecunque alia obſtantia decidenda, ſed ad ineundam Amicitiam atque Ligam a Rege ſuo Mandatum accepiſſe, pro eo quod Dux Przemyslaus utrarumque Partium Mediator, ſuperficie tenus nullam obſtantiarum huiusce aut aliarum faciens mentionem, amicitiaeque tantum Fœdus commemorans rem abſolviſſet. Inſtabant itaque Bohemici Nuntii brevem aliam Dietam, qua Perſona cum eorum Rege Fœdus ſanciri conveniremus, indici, quo inito maximos Profectus utrique Regno, Pruthenici belli finem provenire, et ſingularum difficultatum nodos diſſolvi, furta quoque, et clandeſtinas invaſiones ex Sleſia poſſe conquieſcere, amplo ſermone monſtrabant, abnuentibus Nuntiis noſtris, et nondum maturam perſonalem conventionem Regum evidentibus rationibus docentibus, cum et conditiones, quibus Fœdus inter Nos, et Regna iniendum foret, limari ſtabilirique, et ſuper dampnis ex Sleſia dudum illatis jus dici primum, etiamſi alia conſo-

Anno 1461.

Anno 1461.

conſopita eſſent, oporteret: Ea demum concluſio capta eſt, ut in eodem Bithomienſi Oppido pro primo die Maji Conſiliarii Regni utriusque, conditiones Fœderis moderaturi concordaturique conveniant, et illic aliam diem, quo Nos cum eorum Rege perſonaliter conveniamus, Fœdus firmaturi, inſtituant. Eam tamen concluſionem etſi Bohemici Nuntii laudaſſent, probaſſentque, non tamen absque Regis ſui ſpeciali conſenſu audebant illam in liquidum concludere, infra tamen tempus carnisprivii Nuntiis noſtris renuntiaturos ſe obligaverunt, ſi concluſionem ipſam Rex eorum ratam, et acceptam eſſe voluerit. Cum itaque res, quas praeſcripſimus, extent magnae importantiae, et ponderis, et ſine Veſtrae Paternitatis, aliorumque Conſiliariorum Maioris Poloniae ſpeciali deliberatione et conſenſu nolumus in eis quidquam innovare, nec Fœdus cum Rege ipſo iniungere, nec perſonaliter convenire; quocirca requirimus et hortamur Paternitatem Veſtram, ut ob eam rem ſolam, conventionem in Terris Maioris Poloniae inſtituat, et quid agendum erit cum caeteris Conſiliariis definiat, et Nos tempeſtive Scripto vel Nuntio informet. Magno enim ſtudio, atque cura praefatus Bohemiae Rex ſatagit, atque ſolicitat ut vinculo Amicitiae et perpetui Fœderis ſe Nobiscum quanto celerius uniat et inſcribat, aſſerens et ſibi, et Regno ſuo nullam aliam Amicitiam et Unionem, ac noſtram, Regnique noſtri, tantas commoditates aeque allaturam. Quae omnia uberius, latius, largiusque Vobis praefatus Palatinus Caliſſienſis, et quaedam ſecretiora, quae ne vulgarentur, praeſentibus inſerere prohibuimus, velut is, qui omnibus interfuit, declarabit.

1462. GEORGII *Regis Bohemiæ, ad* CASIMIRVM *Regem Poloniæ Literæ Deprecationis pro Civitate Lignicenſi.* Datum Pragæ, die Maji, Anno 1462. *Ex Archivo Regni. Lib. 3. n. 4. f. 634.* Vide Tom. I. Partem II. tit. SILESIA ad annum 1462.

XV.

1462. *Tractatus Fœderis inter* GEORGIVM *Bohemiæ, &* CASIMIRVM *Poloniæ Reges, in Conventu eorum perſonali concluſi. Alter alteri in propria Perſona cum omni potentia ſua contra Turcas ſubſidio veniet. Rex Poloniæ Dotem* ELISABETHAE *Reginæ vivente Rege Bohemiae non repetet, &c.* Datum Glogoviæ ipſo die Aſcenſionis Domini Anno 1462. *Ex Originali.*

Anno 1462.

In Nomime Sanctae et Individuae Trinitatis, Amen.

NOS GEORGIVS Gei gratia Rex Bohemiae, Marchio Moraviae, Lucemburgenſis, et Sileſiae Dux, ac Luſatiae Marchio. Notum facimus tenore Praeſentium Univerſis. Quod Conſiderantes Reipublicae Sacroſanctae Romanae, Univerſalisque Eccleſiae Fidei Orthodoxae, Sacri Romani Imperii, ac Regnorum, Terrarum, ac Subditorum noſtrorum bonum, commodum, et utilitatem ad Dietam praeſentem Glogovienſem una cum Sereniſſimo Principe, Domino CASIMIRO Rege Poloniae, Magno Duce Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque Domino, et Haerede, Fratre noſtro CASIMIRO perſonaliter convenimus nonnulla ardua, et Reipublicae utilia ponderantes, ita, ut primum periculis, quantum in Nobis eſt, publicis Chriſtianae Religioni imminentibus, demum Regnorum noſtrorum, et noſtris in hoc noſtro Conventu occurratur, et conſulatur, ubi itaque illud arduiſſimum urgens periculum Chriſtianitatis, infeſtationem videlicet Chriſtianorum illius Turci hoſtis totius boni, nec non Nominis Chriſtiani, quam Deus omnipotens ſua ex permiſſione in Eccleſiam permiſit orthodoxam, in mentibus noſtris, ut iuſtum fuit verſavimus, perpendimusque qua impietate, et qua inſolentia idem perfidus Turcus Chriſtianos perſequatur, Terras invadit, Regna occupat, Dominia, et Chriſtianos Principatus, proh dolor! deſtruit adeò, ut certe paucos Catholicos reperire poſſimus, qui non magna animi cum compaſſione in his rebus moveantur. Jam enim magna pars Dominii Chriſtiani ab eo poſſidetur, jam Chriſticolæ Machometum confiteri plurimi compulſi ſunt, jam certe ſi non providebitur, pericula in dies maiora timentur. Quare Nos una cum jam dicto Domino Rege Poloniae pro laude Dei omnipotentis, pro fidei Catholicae augmento, nec non pro Sedis Sacroſanctae Apoſtolicae, ac in ea Reſidentis, contra Turcos tutela, et defenſione, ponderato periculo quam maximo rei iſtius, inſpectoque demum, qua in inſecuritate nunc noſtra Regna verſentur, quae deſtructioni, niſi conſulatur, vicina ſunt, ex quorum, quod abſit deſtructione, et annihilatione, non mediocre, imo maximum detrimentum Reipublcae oriretur Chriſtianae. Ideo ex certa ſcientia, ſano Principum tam Eccle-

Anno 1462.

ſiaſticorum, quam Saecularium, Prælatorum, Baronum, Nobilium, Militarium, caeterorumque fidelium noſtrorum ad hoc accedente conſilio, bona cum animi deliberatione haec Pacta, quae ſequuntur, cum jam dicto Sereniſſimo Domino CASIMIRO Rege Poloniae etc. pepigimus, hanc Unionem inivimus, et Concordiam Praeſentibus facimus. Imprimis ſi, quod abſit, Dei occulto judicio Turcus jam dictus hoſtis fidei orthodoxae immaniſſimus, aut ſui contra Regem, et in Regnum Poloniae, Fines, aut Metas, Terrasque ſubditas eidem intraverint, eas invaſerint, vel invadere, aut occupare vellent, extunc Nos per eundem Fratrem noſtrum Dominum Regem Poloniae ammoniti, et requiſiti praedicto Domino CASIMIRO Regi Poloniae in Perſona propria, cum noſtra noſtrorumque omnimoda potentia, contra eos ſe cum eo opponere, et adiuvare, ſibi, Regnoque ſuo, et Terris eidem Regno ſubiectis adiutorium, et effectuale ſubſidium et auxilium dare, et praeſtare tenebimur, et obligabimur, tenemur, et obligamur, ſimilique modo, ſi quovis caſu praedictus Turcus, aut ſui contra Nos, Regnum noſtrum Bohemiae, Fines, aut Metas, Terrasque ſubditas Nobis, Regnoque Bohemiae intraverint, invaſerint, intrare, et invadere, aut occupare vellent, extunc praedictus Rex Poloniae per Nos ammonitus, et requiſitus, in Perſona propria, cum ſua, et ſuorum omnimoda potentia contra eosdem Turcos ſe Nobiscum una opponere, Nos adiuvare, Nobis Regnoque noſtro, Terris eidem Regno ſubditis adiutorium, et effectuale ſubſidium, et auxilium dare, et praeſtare tenebitur, tenetur et obligatur, quavis tergiverſatione, dolo, et fraude, tam in adiutorio noſtro, quam in Domini Regis Poloniae, procul motis. Et quia penſatis publicis bonis, de privatis noſtris Regnorum, Subditorumque noſtrorum non eſt obliviſcendum: Idcirco ob Pacem et Concordiam tam Regni noſtri, et Terrarum noſtrarum, quam Domini Regis Poloniae praedicti, et Terrarum ipſius, hos Articulos, et has Concordias una cum voluntate praefati Domini Regis Poloniae ordinavimus, et diſpoſuimus, tenoreque Praeſentium ordinamus, diſponimus, et ſuſcipimus, videlicet, quod Nos in pura Fraternitate, Favore, et Amicitia ex utraque parte manebimus, et etiam ita ſeſe mutuo pertractabimus, nec unus noſtrum contra alium cum Regnis, Principatibus, Ducatibus, Terris, et Dominiis ſuis ullo unquam tempore cum quibuscunque Perſonis, in favorem quarumcunque Perſonarum Eccleſiaſticarum, vel Saecularium, ſolo Domino noſtro Summo Pontifice excepto, debebit eſſe auxilio, vel conſilio, per Nos, aut alios publice, vel occulte, et uterque noſtrum tenebitur alterius Regnorum, Principatuum, Ducatuum, et Terrarum bonum et honeſtum, iuxta ſuum poſſe, et iuxta ſuam omnimodam poteſtatem fideliter, et ſine dolo procurare. Item tenebimur providere et efficere, ne de Regno noſtro, Principatibus, Ducatibus, et quibuscunque Dominiis noſtris jam dicto Sereniſſimo Domino Regi Poloniae, Regno, ſibique Terris ſubiectis, damna aut incommoda inferantur. Similiter et ipſe Dominus Rex Poloniae tenebitur efficere et providere, ne de Regno ſuo Poloniae, Ducatu Litvaniae, Terris Ruſſiae, et Pruſſiae, et quibuscunque Dominiis Regno ſuo ſubiectis, damna quaecunque Regno, Terris, Dominiis, Subiectisque noſtris, et eorum inhabitatoribus inferantur, et ſi quod Deus auferat, ex noſtro aut ipſius Domini Regis Regno, aut Terris, aliqua damna contingerent, ſive inter Nos utrosque Reges, ſive inter noſtros Subditos Eccleſiaſticos, vel Saeculares, ex tunc Rex, ex cuius Regno et Terris huiusmodi contingerent, et ſequerentur damna, tenebitur effectualiter operam dare, ut omnes tales inobedientes mulctentur, et puniantur, et ad id eos coget, et compellet, quatenus laeſis et damna paſſis ſatisfactio ſine dolo, et fraude, et dilatione impendatur, reddaturque. Item ſi continget aliquem ex Regno noſtro Bohemiae, Ducatibus, Terris, Dominiisque noſtris aliquam culpam, et cauſam iniuriae ad aliquas Perſonas movere in Regno Poloniae, Principatibus, Ducatibus, Dominiis et Terris in eisdem habitantes, talis tenebitur cauſam ſuam jure proſequi, et Actor illum, quem reum aſſerit, in Jurisdictione, et Jure, ubi reus reſidet, convenire, cui ſine dilatione juſtitia miniſtrabitur. Parique modo in Regno Poloniae, Ducatibus, Terris, et Dominiis eiusdem Domini Regis miniſtrabitur juſtitia Subditis noſtris, Regni noſtri Bohemiae, Dominiorumque noſtrorum. Item in utroque Regno, tam noſtro Bohemiae, quam Poloniae proclamabitur, et publicabitur, ut ſtratae publicae, et aliae viae ſint pacificae, et ſecurae, quatenusque homines ex utrisque Regnis juſtis ſtratis ſecure ire, et tranſire, quovis impedimento ceſſante, poſſint, et valeant, ſolutis tamen teloneis, et daciis aliis antiquitus ſolitis et conſuetis. Item tenebimur monetam prohibere ubicunque, tam in Regno noſtro Bohemiae, quam in Regno Poloniae, et aliis noſtris hinc inde Ducatibus, Terris et Dominiis, ne falſa, deordinata, et illegitima cuderetur. Nos ſimiliter et Dominus Rex Poloniae, quilibet noſtrum in Regno, et Terris ſuis operam dabit, et

Anno 1462.

efficiet, ut nec cudatur moneta falſa, nec ex Regno noſtro Bohemiae in Regnum Poloniae, nec ex Regno Poloniae in Regnum noſtrum Bohemiae, ac Ducatus, Terras, et Dominia eisdem Regnis ſubiecta inferatur dolo et fraude procul motis. Item ſuper omnibus Cauſis et Articulis, videlicet damnis, et differentiis quibuscunque, quae inter Regna, Terras, Dominia, Principes, Barones, Militares, Civitates, Civitatum Communitates, ac caeteros eisdem ſubiectos contingerent, ſive Regno noſtro Bohemiae ex Regno Poloniae, et Terris eidem ſubiectis, ſive Regno Fratris noſtri Regis Poloniae, ex Regno Bohemiae et Terris eidem ſubiectis, debet haberi Conventus in Octava Epiphaniarum Domini proxime ventura, in Oppido *Bandzin.* Itaque Nos Conſiliarios, et Oratores noſtros, ſimiliter et Dominus Rex Poloniae, ad eandem diem, et eundem locum mittemus, ubi per Conſiliarios, et Oratores utriusque partis cura diligens adhibebitur, quatenus res hae partiales et differentiae concordentur, ſineque laudabili concludantur, laeſis omnibus et iniuriam paſſis ſatisfactio, redhibitio, et contentatio ſecundum jus, et juſtitiam fiat, pro Pace et concordia Regnorum, et Terrarum utriusque partis. Si tamen aliqui illic non venirent, vel intereſſe non poſſent, ex tunc Oratores partis utriusque poterint Dietam aliam, ac locum congruum, et conſuetum illis abſentibus nominare. In cauſa autem Illuſtris Ducis Sileſiae Henrici Crosnenſis, et Maioris Glogoviae, quemadmodum ad nonnullas Poſſeſſiones, Oppida, et Villas, quae Frater noſter Rex Poloniae, ſuique Regnicolae tenent, et poſſident, ſe jus habere praetendit, veluti Articulos conſcriptos Bonorum illorum dedit, volumus ut praedicto Duci per Oratores utriusque partis ſcilicet noſtros, et Domini Regis Poloniae, venientes ad Oppidum *Babinmoſt*, in die Dominico proxime ſequente Feſtum S. Nicolai immediate affuturum, juſtitia fiat, et miniſtretur. De Metis et Finibus ex utraque parte per Oratores, et Conſiliarios cauſae juſtitia mediante in locis conſuetis terminabunt. Sed cum de illis partialibus rebus, de quibus Dominus Rex Poloniae, et ſui Subditi contra Ducem jam dictum Henricum, et ſuos Subditos, Dux Henricus et Subditi contra Dominum Regem Poloniae, vel eius Subditos, et e converſo agere vellent, mox poſt quatuor hebdomadas diem jam dictum Dominicum immediate ſequentes, Dieta per utriusque partis Conſiliarios, et Oratores in Monaſterio Paradiſi celebrabitur, et tenebitur, de quibus etiam juſtitiam pars utraque aſſequetur. Item ſi Nos contingat futuram Dietam, ſeu Conventum Perſonalem, cum praenominato Domino Rege Poloniae ex quacunque cauſa, vel neceſſitate celebrare, illa Dieta celebrabitur in Civitate Regni Poloniae apta, et congrua, ex quo nunc iſte noſter Perſonalis Conventus in Magna *Glogovia*, Civitate Regni noſtri Bohemiae tentus, et habitus eſt. Item pro Caſtris et Fortalitiis *Oſwenczyn*, *Wolek*, *Dewoz*, *Zathor*, *Berwald*, *Zilbez*, cum Terris, Oppidis, Villis, Vaſallis, Diſtrictibus et Subditis earundem ad ipſa pertinentibus, ſicut nunc Frater noſter Dominus Rex Poloniae tenet, et poſſidet, quemadmodum eundem Dominum Regem inculpabamus, quod haec ad Regnum, et Coronam noſtram pertineant, in hanc Concordiam et Unionem una cum voluntate eiusdem Domini Regis Poloniae devenimus, ut pro eisdem Caſtris et Fortalitiis ſupra ſcriptis, quae, ut praemiſſum eſt, ipſe Dominus Rex modo tenet, et poſſidet, quoad Nos vita fungimur, ſaepe dictum Dominum Regem Poloniae non impetemus, nec amovebimus, quin imo praefata Caſtra et Fortalitia, Diſtrictus et attinentias eorundem, quemadmodum nunc ipſe Dominus Rex tenet, tenebit et poſſidebit. Item quia Sereniſſimus quondam Princeps, Dominus Vladislaus Hungariae, Bohemiae, etc. Rex, Auſtriae Dux, Marchio Moraviae, felicis memoriae Praedeceſſor noſter cariſſimus nonnullas (*) et notabiles ſummas florenorum ſive pecuniarias ſuis patentibus Literis, et Inſcriptionibus in vim dotis (in Bohemico *Wiano*, in Polonico *Poſak*) cum Sereniſſima Principe Domina Elisabeth Regina Poloniae dicti Regis Ladislai defuncti germana, de Regnis, Dominiis, Ducatibus et Territoriis ſuis praefato Domino Regi Poloniae ſe inſcripſit, et ſubmiſit daturum, et ſoluturum ſub certis modis, capitulis, et conditionibus in eisdem Literis contentis, et expreſſis, ex ſingulari vero affectu, et benevolentia, quam invicem cum memorato Rege Poloniae gerimus de portione, ſive ſorte pecuniarum dotis memoratae, quam Dominus Rex Poloniae ſibi et Regno ſuo, de Regno noſtro Bohemiae obvenire, & cedere debere praetendit, Nos dictus Dominus Rex Poloniae non inquietabit, nec amovebit ad tempora vitae noſtrae. Sublatis vero per mortem Nobis e medio, cauſa

memo-

(*) Summa videlicet centum millium aureorum Hungaricalium, dotis nomine Anno 1453. inſcriptorum, & altera ſumma itidem centum millium aureorum, ratione vadii in iisdem Literis ſtipulati, cuius ſummæ (hucusque a Domo Auſtriæ Reipublicæ Poloniarum debitæ) Ladislaus Rex Bohemiam quoque hypothecam eſſe voluit.

Anno 1462.

memoratæ dotis in eo ſtatu, robore, & firmitate, prout ante præſentem noſtram Unionem, & Inſcriptionem fuit, illæſe, & inconcuſſe perſiſtet, & permanebit. Item iſtæ noſtræ Inſcriptiones, & Concordiæ nunc habitæ & factæ, antiquis prioribus, iuſtis, legitimis, ac veris Privilegiis, Literis, Inſcriptionibus inter Nos, Prædeceſſores noſtros, & Regnum Bohemiæ, Dominumque Regem Poloniæ, Prædeceſſores, & Regnum eius factis, minime nocebunt, aut in aliquo derogabunt. Et has ſupra ſcriptas Unionem, Concordiam, Diſpoſitionem, & Inſcriptionem in omnibus ſuis punctis, articulis, verbis, ſententiis, & clauſulis verbo noſtro regio, & bona fide promittimus obſervare, & tenere, ac eis inviolabiliter ſatisfacere, dolo, & fraude ac aliis quibusvis exquiſitis coloribus procul motis, iam ſcriptis omnibus nunc factis Concluſionibus, usque vitam noſtram tantummodo duraturis. In quorum omnium præmiſſorum fidem, robur, & teſtimonium præſentes Literas fieri, & Sigillo noſtræ Regiæ Celſitudinis iuſſimus communiri. Datum in Maiori Glogovia Civitate Ducatus noſtri Sileſiæ feria quinta, ipſo die Aſcenſionis Domini. Anno eiusdem Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſecundo Regni noſtri Anno quinto.

XVI.

Exemplar eiusdem Fœderis ex parte Casimiri *Regis Poloniæ. Ex Originali.*

In Nomine Sanctæ Trinitatis, & Individuæ Unitatis, Amen.

Nos Casimirus Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Hæres &c. Notum facimus Univerſis, quod conſiderantes Reipublicæ, ſacroſanctæ Romanæ Univerſalis Eccleſiæ Fidei Orthodoxæ, ac Regnorum, Terrarum, & Subditorum noſtrorum, bonum, commodum, & utilitatem, ad Dietam præſentem Glogovienſem, una cum Sereniſſimo Principe Domino Georgio Rege Bohemiæ, Marchione Moraviæ, Lucemburgenſi, & Sileſiæ Duce, & Marchione Luſatiæ, Fratre noſtro Cariſſimo, perſonaliter convenimus, nonnulla ardua, & Reipublicæ utilia ponderantes ita, ut primum periculis, quantum in nobis eſt publicis Chriſtianæ Religioni imminentibus, demum Regnorum noſtrorum, & noſtris in hoc noſtro Conventu occurratur, & conſulatur. Ibi itaque illud arduiſſimum urgens periculum Chriſtianitatis, infeſtationem videlicet, Chriſtianorum illius Turci, hoſtis totius boni, nec non nominis Chriſtiani, quem Deus Omnipotens ſua ex permiſſione in Eccleſiam permiſit Orthodoxam, in mentibus noſtris, ut iuſtum fuit, verſavimus, perpendimusque, qua impietate, & qua inſolentia idem perfidus Turcus Chriſtianos perſequatur, Terras invadit, Regna occupat, Dominia, & Chriſtianos Principatus, proh dolor! deſtruit adeo, ut certe paucos Catholicos reperire poſſumus, qui non magna cum compaſſione in his rebus moveantur; jam enim magna pars Dominii Chriſtiani ab eo poſſidetur, jam Chriſticolæ Machometum confiteri plurimi ſunt compulſi, jam certe ſi non providebitur, pericula indies maiora timentur. Quare Nos una cum jam dicto Domino Georgio Bohemiæ Rege pro laude Dei Omnipotentis, pro Fidei Catholicæ augmento, nec non pro ſedis Sacroſanctæ Apoſtolicæ, ac in eo reſidentis contra Turcos tutela, & defenſione, ponderato periculo quam maximo rei iſtius, inſpectoque demum, qua in inſecuritate nunc noſtra Regna verſentur, quæ deſtructioni, niſi conſulatur, vicina ſunt, ex quorum, quod abſit, deſtructione, & annihilatione non mediocre, imo maximum detrimentum Reipublicæ oriretur Chriſtianæ. Ex certa igitur ſcientia, ſano Principum, tam Eccleſiaſticorum, quam Sæcularium, Prælatorum, Baronum, Nobilium, Militarium, cæterorumque fidelium noſtrorum ad hoc accedente Conſilio, bona cum animi deliberatione hæc Pacta, quæ ſequuntur, cum jam dicto Sereniſſimo Domino Georgio Rege Bohemiæ &c. pepigimus, hanc Unionem inivimus, & Concordiam præſentibus facimus. In primis ut ſi, quod abſit, Dei occulto judicio Turcus jam dictus hoſtis Fidei Orthodoxæ immaniſſimus, aut ſui contra Regem, & in Regnum Bohemiæ, fines aut metas, Terrasque ſubditas eidem intraverint, eas invaſerint, vel intrare, invadere, aut occupare vellent, extunc Nos per eundem Dominum Regem Bohemiæ Fratrem noſtrum ammoniti, & requiſiti, prædicto Domino Georgio Bohemiæ Regi in Perſona propria, cum noſtra, noſtrorum omnimoda potentia contra eos ſecum, eo opponere & adiuvare ſibi, Regnoque ſuo, & Terris eidem Regno ſubditis adiutorium, & effectuale ſubſidium, et auxilium dare, et præſtare obligabimur, tenemurque, & obligamur. Similique modo, ſi quovis caſu prædictus Turcus, aut ſui contra Nos, Regnumque noſtrum Poloniæ fines aut metas, Terrasque ſubditas Nobis, & Regno Poloniæ intraverint, eas invaſerint, intrare, invadere, aut occupare vellent, extunc prædictus

Anno 1642.

dictus Dominus Rex Bohemiæ per Nos ammonitus & requiſitus in Perſona propria, cum ſua, & ſuorum omnimoda potentia, contra eosdem Turcos ſe nobiscum una opponere, Nos adiuvare, Nobis, Regnoque noſtro, Terrisque eidem Regno ſubditis adiutorium, & effectuale ſubſidium & auxilium dare, & præſtare tenebitur, & obligabitur, teneturque, & obligatur, quavis tergiverſatione, dolo, & fraude, tam in adiutorio noſtro, quam in Domini Regis Bohemiæ, procul motis. Et quia penſatis publicis Bonis, de privatis noſtris, Regnorum, Subditorumque noſtrorum non eſt obliviſcendum, idcirco ob Pacem, & Concordiam, tam Regni noſtri, & Terrarum noſtrarum, quam Domini Regis Bohemiæ prædicti, & Terrarum ipſius hos Articulos, & has concordias, una cum voluntate Præfati Domini Regis Bohemiæ ordinavimus, & diſpoſuimus, tenoreque præſentium ordinamus, diſponimus, & ſuſcipimus, videlicet quod Nos in pura Fraternitate, favore, & amicitia ex utraque parte manebimus, & etiam ita ſeſe mutuo pertractabimus, nec unus noſtrum contra alium cum Regnis, Principatibus, Ducatibus, Terris & Dominiis ſuis ullo unquam tempore, cum quibuscunque Perſonis, in favorem quarumcunque Perſonarum Eccleſiaſticarum, vel Sæcularium, ſolo Domino noſtro Summo Pontifice excepto, eſſe debebit auxilio, vel conſilio per Nos aut alios publice, vel occulte, & uterque noſtrum tenebitur alterius Regnorum, Principatuum, Ducatuum, & Terrarum bonum, & honeſtum iuxta ſuum poſſe, & iuxta ſuam omnimodam poteſtatem fideliter, & ſine dolo procurare. Item tenebimur providere, & efficere, ne de Regno noſtro, Principatibus, Ducatibus, & quibuscunque Dominiis noſtris, jam dicto Sereniſſimo Domino Regi Bohemiæ, Regno, ſibique Terris ſubiectis, damna, aut incommoda inferantur. Similiter & ipſe Dominus Rex Bohemiæ tenebitur efficere, & providere, ne de Regno ſuo Bohemiæ, Marchionatu Moraviæ, Ducatibus Sileſiae, & quibuscunque Dominiis Regno ſuo ſubiectis damna quaecunque Regno, Terris, Dominiis, Subiectisque noſtris, & earum inhabitatoribus inferantur, & quod Deus auferat, ſi ex noſtro, aut ipſius Domini Regis Regno, aut Terris aliqua damna contingerent, ſive inter Nos utrosque Reges, ſive inter noſtros Subditos Eccleſiaſticos, vel Saeculares, extunc Rex, ex cuius Regno, & Terris huiusmodi contingerent, & ſequerentur damna, tenebitur effectualiter operam dare, ut omnes tales inobedientes mulctentur, & puniantur, & ad id eos coget, & compellet, quatenus læſis, & damna paſſis ſatisfactio, ſine dolo, fraude, & dilatione impendatur, reddaturque. Item ſi contingat aliquem ex Regno noſtro Poloniæ, Terris, Dominiisque noſtris aliquam culpam, & cauſam iniuriae ad aliquas Perſonas movere in Regno Bohemiae, Principatibus, Ducatibus, Dominiis, & Terris in eisdem habitantes, talis tenebitur cauſam ſuam jure proſequi, & Actor illum, quem reum aſſerit, in Jurisdictione, et Jure, ubi reus reſidet, convenire, cui ſine dilatione iuſtitia miniſtrabitur. Parique modo in Regno Bohemiae, Terris, Dominiis, ac Ducatibus, eiusdem Domini Regis, miniſtrabitur juſtitia ſubditis noſtris Regni noſtri Poloniae, Dominiorumque noſtrorum. Item in utroque Regno, tam noſtro Poloniae, et aliis Dominiis noſtris, ac Ducatibus, quam Bohemiae, ac aliis Terris, Ducatibus, et Dominiis eiusdem Domini Regis proclamabitur, et publicabitur, ut ſtratae publicae, et aliae viae ſint pacificae, et ſecurae, quatenusque homines ex utrisque Regnis, juſtis ſtratis ſecure ire, et tranſire quovis impedimento ceſſante poſſint, et valeant, ſolutis tamen teloneis, et daciis, aliis ſolitis, et conſuetis. Item tenebimur monetam prohibere, ubicunque tam in Regno noſtro Poloniae, quam in Regno Bohemiae, ac aliis noſtris hinc inde Dominiis, et Terris, falſa, et deordinata, et illegitima cuderetur, Nos ſimiliter, et Dominus Rex Bohemiae quilibet noſtrum in Regno, & Terris ſuis operam dabit, & efficiet, ut nec cudatur moneta falſa, nec ex Regno noſtro Poloniæ in Regnum Bohemiæ, nec ex Regno Bohemiæ in Regnum noſtrum Poloniæ, & Terras, Dominia eisdem Regnis ſubiecta inferatur, dolo, & fraude procul motis. Item ſuper omnibus cauſis, & Articulis, videlicet damnis, & differentiis quibuscunque, quæ inter Regna, Terras, & Dominia, Principes, Barones, Militares, Civitates, Civitatum Communitates, ac cæteros eisdem ſubiectos contingerent, ſive Regno noſtro Poloniæ, ex Regno Bohemiæ, & Terris eidem ſubiectis, ſive Regno Fratris noſtri Regis Bohemiæ ex Regno Poloniæ & Terris eidem ſubiectis, debet haberi conventus in Octava Epiphaniarum Domini proxime ventura in Oppido noſtro *Bandzin.* Itaque Nos Conſiliarios, & Oratores noſtros, ſimiliter & Dominus Rex Bohemiæ ad eandem diem, & eundem locum mittemus, ubi per Conſiliarios, & Oratores utriusque partis cura diligens adhibebitur, quatenus res hæ particulares, & differentiæ concordentur, & ſine laudabili concludantur, læſisque

Anno 1462.

Anno 1462.

læſisque omnibus & iniuriam paſſis ſatisfactio, redhibitio, & contentatio ſecundum Jus, & juſtitiam fiat pro Pace, & Concordia Regnorum, & Terrarum utriusque partis. Si tamen aliqui illic non venirent, vel intereſſe non poſſent, extunc Oratores partis utriusque poterint Dietam aliam, & locum congruum, & conſuetum illis abſentibus nominare. In cauſa autem Illuſtris Ducis Sileſiæ Henrici Croſnenſis, & Maioris Glogoviæ, quemadmodum ad nonnullas Poſſeſſiones, Oppida, & Villas, quæ Nos, & noſtri Regnicolæ tenent, & poſſident, ſe Jus habere prætendit, veluti Articulos conſcriptos Bonorum illorum dedit, volumus, ut prædicto Duci per Oratores utriusque partis, ſcilicet noſtri, & Domini Regis Bohemiæ, venientes ad Oppidum *Babinmoſt* in die Dominico proxime ſequente Feſtum S. Nicolai immediate affuturum, iuſtitia fiat, & miniſtretur; de metis, & finibus ex utraque parte per Oratores, & Conſiliarios cauſa, juſtitia mediante, in locis conſuetis terminabitur. Sed cum de illis partialibus rebus, de quibus Nos, & noſtri Subditi, contra Ducem Henricum, vel ſuos Subditos, vel Dux Henricus, & ſui Subditi contra Nos & noſtros Subditos, & e converſo, agere vellent, mox poſt quatuor hebdomadas diem jam dictum Dominicum immediate ſequentes, Dieta per utriusque partis Oratores, & Conſiliarios in Monaſterio Paradiſi celebrabitur, & tenebitur, de quibus etiam juſtitiam pars utraque conſequetur. Item ſi Nos contingat futuram Dietam, ſeu conventum perſonaliter cum prænominato Domino Rege Bohemiæ ex quacunque cauſa, vel neceſſitate celebrare, illa Dieta celebrabitur in Civitate Regni noſtri Poloniæ apta, & congrua, ex quo nunc iſte noſter perſonalis Conventus in Magna Glogovia, Civitate Regni Bohemiæ tentus, & habitus eſt. Item pro Caſtris, & fortalitiis *Oſwęcim*, *Wolek*, *Szewer*, *Zator*, *Berwald*, *Szywecz*, cum Terris, Oppidis, Villis, Vaſallis, Diſtrictibus, & Subditis earundem ad ipſa pertinentibus, ſicut nunc tenemus, & poſſidemus, quemadmodum Dominus Rex Bohemiæ Nos inculpabat, quod hæ ad Regnum & Coronam eius pertineant, in hanc concordiam, & unionem una cum voluntate eiusdem Domini Regis Bohemiæ devenimus, ut pro eisdem Caſtris, & fortalitiis infraſcriptis, quæ ut præmiſſum eſt, modo tenemus, & poſſidemus, a Domino Rege Bohemiæ non impetemur, nec amovebimur, quinimo præfata Caſtra, Fortalitia, Diſtrictus, & Attinentias eorundem, quemadmodum nunc tenemus, tenebimus, & poſſidebimus. Item quia Sereniſſimus Princeps Dominus Ladislaus Hungariæ, & Bohemiæ quondam Rex, Dux Auſtriæ, & Marchio Moraviæ, Affinis, & Frater noſter Cariſſimus nonnullas notabiles ſummas florenorum, ſive pecuniarias ſuis patentibus Literis, & Inſcriptionibus in vim Dotis, in Polonico *Poſag*, & in Bohemico *Wiano*, cum Sereniſſima Principe Domina Elisabeth Regina Poloniæ, Conſorte noſtra Cariſſima, & dicti defuncti Ladislai Regis Germana de Regnis, Dominiis, Ducatibus, & Territoriis ſuis Nobis ſe inſcripſit, & ſubmiſit daturum, & ſoluturum, ſub certis modis, capitulis, & conditionibus in eisdem Literis contentis, & expreſſis, ex ſingulari vero affectu, & bonivolentia, quem invicem cum memorato Domino Rege Bohemiæ gerimus, de portione, ſive ſorte pecuniarum Dotis memoratæ, quæ nobis, & Regno noſtro Poloniæ de Regno Bohemiæ obvenire, & cedere debent, dictum Dominum Regem non amovebimus, neque inquietabimus ad tempora vitæ ipſius Domini Regis; ſublato vero per mortem e medio memorato Domino Rege Bohemiæ, cauſa memoratæ Dotis in eo ſtatu, robore, & firmitate, prout ante præſentem noſtram Unionem, & Inſcriptionem fuit, illæſe, & inconcuſſe perſiſtet, & permanebit. Item iſtæ noſtræ Inſcriptiones, & Concordiæ nunc habitæ, & factæ antiquis prioribus iuſtis, legitimis, & veris Privilegiis, Literis, & Inſcriptionibus inter Nos, Prædeceſſores noſtros, et Regnum Poloniæ, Dominumque Regem Bohemiæ, Prædeceſſores, et Regna eius factis minime nocebunt, aut in aliquo derogabunt, et has ſupraſcriptas Unionem, Concordiam, Diſpoſitionem, et Inſcriptionem, in omnibus ſuis Punctis, Articulis, Verbis, Sententiis, et clauſulis, verbo noſtro regio, et bona fide promittimus obſervare, tenere, ac eis inviolabiliter ſatisfacere, dolo, et fraude, ac aliis quibusvis exquiſitis coloribus procul motis, jam ſcriptis omnibus, nunc factis Concluſionibus, usque vitam ſæpe nominati Domini Regis Bohemiæ, tantummodo duraturis. In quorum omnium præmiſſorum fidem, robur, et teſtimonium præſentes Literas fieri, et Sigillo noſtrae Regiae Celſitudinis juſſimus communiri. Datum in Maiori Glogovia Civitate Ducatus Sileſiae, feria quinta ipſo die Aſcenſionis Domini, Anno eiusdem Milleſimo, quadringenteſimo, ſexageſimo ſecundo.

Anno 1462.

ANNO 1467.

XVII.

Proceres Regni Bohemiæ Confœderati ſignificant CASIMIRO *Regi Poloniæ*, GEORGIVM *quondam Regem Bohemiæ a* PAVLO II. *tanquam hæreticum excommunicatum eſſe, & Regno privatum, ſeque ab illo receſſiſſe, flagitantque, ut Rex Poloniæ eorum patrocinium ſuſcipiat, cum Coniunx eius, & Filii ſint veri, & legitimi Hæredes Regni Bohemiæ.* Datum in Nova Domo Sabbatho poſt SS. Philippi, & Jacobi Apoſtolorum, Anno 1467. *Ex Originali, Sigill. 15.*

Sereniſſime Rex et Domine, Domine noſter gratioſiſſime. Servitiis indefeſſis Veſtrae Regiae Maieſtati, iugiter praemiſſis, Veſtrae Regiae Maieſtati innoteſcimus: Quomodo ſuper illo quondam Rege Bohemiae jam excommunicato et abiudicato, totaque Ipſius dignitate privato, a Sanctiſſimo Domino noſtro Papa PAULO Secundo, excommunicationes emanarunt, ac proceſſus exierunt propter juramentum, et praeſcriptum, quod in ſacro Evangelio praeſtitit, et fecit, ut per hoc in Regnum intraret. Quemadmodum hic introcluſam copiam ipſius juramenti ac proceſſus D. N. mittimus, quibus plenius intelligere poteritis, quomodo Beatiſſima Sanctitas ſua Nobis ſub excommunicationis pæna & formidabilibus ſententiis ſtrictius præcipiendo inhibet, quod eundem amodo pro Domino non agnoſceremus, nec haberemus, ut ſe amplius non ſubiugaremus. Sereniſſime Rex, & Domine, Nos volentes præcepta Clementiſſimi Domini noſtri obſervare, & obedientiæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſatisfacere, Colla, & bona noſtra poſtpoſuimus, propter Sanctam ac Catholicam Chriſtianam Fidem habentes deſiderationem, ac affectum ſicut Progenitores, ac Prædeceſſores noſtri habuerunt, fecerunt, & propter hoc Colla ipſorum expoſuerunt. Quapropter Illuſtriſſime Rex ac Domine, Domine noſter gratioſiſſime D. N. humili cum rogatu attentius flagitantes rogamus, quatenus D. N. in Nos gratioſe tueri, protegere, ac defenſare velit non delinquentes, tanquam Rex & Dominus noſter gratioſiſſimus, propter Sanctam Catholicam Chriſtianam Fidem, & D. N. in ſummum honorem etiam propter, quod Sereniſſima Regina Veſtra Coniux & Domina noſtra gratioſiſſima, vera, iuſta & legitima hæres extat, & D. N. Duces & Filii veri, & iuſti hæredes Domini noſtri gratioſiſſimi incliti Regni Bohemiæ extant, quia iam ille abiudicatus Rex obſedit, & circumvallavit Nobis aliqua Caſtra, volens veros, & bonos opprimere, & deſtruere. Inſuper rogamus D. N. pro ſubſidio & auxilio gratioſo, ne ab illis perfidis & incredulis hominibus ſupplantaremur, ne poſterneremur, & a noſtris gratioſiſſimis Hæredibus & Dominis perpetue ſepararemur, quia in firmo propoſito ſtamus, & modo alio non faciemus, niſi in obedientia Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & mandato ac præcepto Sanctiſſimi Domini noſtri teneri, Nos intendimus, ac volumus, non compatientes collis & bonis noſtris, propter Chriſtianam Fidem tanquam obedientes Filii Sanctæ Matris ac Romanæ Eccleſiæ. Super quibus a D. N. in tanquam a Rege & Domino noſtro gratioſiſſimo petimus gratioſe provideri. Ex nova Domo Sabatho poſt Sanctorum Philippi & Jacobi Apoſtolorum, Anno Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo.

ZDENKO *de Sternberg*, Supremus Burgrabius Pragenſis liber Dominus in *Weytra* &c. JOANNES *de Harzmburg* & *Koſty*, ſupremus Judex Curiæ Regalis per Bohemiam, ULRICUS *de Harzmburg* & *Koſty*, BOGUSLAUS *de Swarmberg*, VILHELMUS *de Ilburg*, HENRICUS Senior *de Plawen*, HANUSSIUS *de Colowrath*, & in *Zbierth*, DIPPOLDUS *de Ryzemberg*, JAROSLAUS *de Sternberg*, JOANNES *de Sternberg*, HENRICUS *de Nova Domo*, STEPHANUS *de Leugtnburg*, & *Wietowia*, BURSANUS *de Gutſtein*, & in *Hetczyn*, VILHELMUS Senior *de Ryzenberg*, HENRICUS Junior *de Plawen*, LEONARDUS *de Gutſtein*, & in *Clenow*, DOBROHOST *de Romsberg*, cæterique Epiſcopi Prælati Domini & Amici noſtri Vratislavienſes & Olomucenſes. Quorum Sigilla noſtra ſunt appreſſa, qui nobiſcum in Liga, Fœdereque exiſtunt.

XVIII.

Literæ Eorundem ad Proceres Regni Poloniæ in eodem negotio, ſub eodem dato. *Ex Originali Sigill. 15.*

Magnifici Domini Amici noſtri Præſtantiſſimi: Servitiis præmiſſis ubilibet paratis. Non lateat Vos ſcire quod ſuper

ANNO 1467.

illo Rege Bohemiæ jam excommunicato, & abiudicato, totaque dignitate ipſius privato, a Sanctiſſimo Domino noſtro PAULO Papa II. Sententia emanaverit, ac proceſſus exiverit propter iuramentum, & præſcriptionem, quod in Sacro Evangelio præſtitit, & fecit, ut per hoc Regnum introiret. Quemadmodum Sereniſſimo Regi Domino noſtro gratioſiſſimo copiam ipſius juramenti, & proceſſus transmiſimus, quomodo Beatiſſima Sanctitas ſua nobis ſub excommunicationis pæna, & formidabilibus ſententiis ſtrictius præcipiendo inhibet, quod eundem amodo pro Domino non agnoſceremus, nec pro Rege haberemus, ac ſe amplius non ſubiugaremus. Magnifici Domini Nos volentes præcepta Clementiſſimi Domini noſtri ſervare, & obedientiæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ ſatisfacere, colla & bona noſtra poſtpoſuimus, propter Sanctam ac Catholicam Chriſtianam Fidem, habentes deſiderationem & appetitum ſicut Progenitores, ac Prædeceſſores noſtri habuerunt, fecerunt, & propter hoc colla ipſorum expoſuerunt. Quapropter Magnifici Domini Amici præſtantiſſimi Domini Vos attentius erogamus, flagitantes quatenus ad Sereniſſimum Regem & Dominum, Dominum noſtrum gratioſiſſimum pro nobis intercedere velitis, ut ipſius Regia Maieſtas Nos gratioſe tueri, protegere, ac defendere dignaretur, non derelinquentes Nos tanquam Rex & Dominus noſter gratioſiſſimus, propter Catholicam Chriſtianam Fidem, etiam propter quod Sereniſſima Regina Sereniſſimi Domini noſtri Regis Coniux, Domina noſtra gratioſiſſima, vera, iuſta & legitima hæres extat, et ipſius Regiæ Maieſtatis Duces et Filii veri, et iuſti hæredes Domini noſtri gratioſiſſimi incliti Regni Bohemiæ extant. Quia ille abiudicatus Rex jam obſedit, et circumvallavit nobis aliqua Caſtra volens veros et bonos Chriſtianos opprimere, et deſtruere; Inſuper rogamus M. V. quatenus Sereniſſimum Regem et Dominum noſtrum gratioſiſſimum noſtra ex parte petere velitis, ut ipſius Regia Maieſtas nobis ſubſidium, et auxilium gratioſum facere dignaretur, ne ab illis perfidis et incredulis hominibus ſupplantaremur, ac proſterneremur, et a noſtris gratioſiſſimis hæredibus, et Dominis perpetue ſepararemur, quia in firmo propoſito ſtamus, et modo alio non faciemus, niſi in obedientia Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, et Mandato, ac præcepto Sanctiſſimi Domini noſtri tenere Nos intendimus, ac volumus, non compatientes collis, et bonis noſtris propter Chriſtianam Fidem tanquam obedientes Filii Sanctæ Matris, ac Romanæ Eccleſiæ, hæc rogamus, in nunc, et impoſterum in cunctis beneplacitis ſtudebimus complacere. In Nova Domo: Sabbatho poſt Sanctorum Philippi et Jacobi Apoſtolorum, Anno Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo.

ZDENKO *de Sternberg*, Supremus Burgrabius Pragenſis liber Dominus in *Weytra* &c. JOANNES *de Harzmburg* & *Koſty*, ſupremus Judex Curiæ Regalis per Bohemiam, ULRICUS *de Harzmburg* & *Koſty*, BOGUSLAUS *de Swarmberg*, VILHELMUS *de Ilburg*, HENRICUS Senior *de Plawen*, HANUSSIUS *de Colowrath*, & in *Zbierth*, DIPPOLDUS *de Ryzemberg*, JAROSLAUS *de Sternberg*, JOANNES *de Sternberg*, HENRICUS *de Nova Domo*, STEPHANUS *de Leugtnburg*, & *Wietowia*, BURSANUS *de Gutſtein*, & in *Hetczyn*, VILHELMUS Senior *de Ryzenberg*, HENRICUS Junior *de Plawen*, LEONARDUS *de Gutſtein*, & in *Clenow*, DOBROHOST *de Romsberg*, cæterique Epiſcopi Prælati Domini & Amici noſtri Vratislavienſes & Olomucenſes. Quorum Sigilla noſtra ſunt appreſſa, qui nobiſcum in Liga, Fœdereque exiſtunt.

XIX.

1470.

PAVLI II. *Papæ, ad* CASIMIRVM *Regem Literæ: Vitio ei vertit quod per Oratores ſuos cum* GEORGIO *excommunicato Rege Bohemiæ Tractatus habuerit.* Datum Romæ, 31 Decembris, Anno 1470. *Ex Arch. Theſauri Regni.*

PAULUS II. Cariſſimo in Chriſto Filio noſtro CASIMIRO, Poloniæ Regi Illuſtri, ſalutem &c. His proximis diebus pervenit ad auditum noſtrum, quod non ſine magno cordis dolore accepimus, quoſdam, qui ſe tuæ Serenitatis Oratores dixerunt, nuper apud damnatum hæreticum GEORGIUM de *Podiebrat*, cum adverſus Chriſti Fideles, & præſertim Cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum MATHIAM Hungariæ Regem Illuſtrem, in Caſtra exiſſet, prope Oppidum *Radicz* Moraviæ, fuiſſe contra Decreta Sanctorum Patrum, & emanatas a nobis etiam ſub graviſſimis Cenſuris Literas: cum eodem hæretico, & complicibus ſuis publica Commercia, & quod damnabilius eſt, etiam Tractatus, & Conventiones habuiſſe,

Anno 1470. habuisse, ex quibus cum dicti transgressores, sicuti fide digna relatione percipimus, eisdem hæreticis inter alia promiserint, quod Nos medio tuo, & nonnullorum aliorum Principum, quos tunc nominabant, compactata eorum per Apostolicam Sedem damnata, etiam faciliter confirmaremus, & Censuras latas penitus tolleremus, perfidorum hæreticorum illorum animi non parum confortati, & Catholicorum deiecti sunt, maximumque negotiis Catholicæ Fidei detrimentum illatum; ut taceamus, quod honorem Apostolicæ Sedis, nostrum, ac etiam tuæ Serenitatis vehementer offenderunt. Nos autem Carissime Fili, etsi firmiter credamus homines illos, aut tuos non fuisse, vel a tua Serenitate nihil talium in commissis habuisse, quem non dubitamus, veluti decet Catholicum Regem, & Principem, hæreticorum Commercia abhorrere, & potius, ut Nos ad extirpandos obstinatos illos pro sua virili aliquando juvet, quam ut eos in sua perfidia confirmare cogitet, voluimus tamen hæc tuæ Serenitati significare, ut & tu, si ad te pertinent, huiusmodi tantorum malorum fabricatores tanquam excommunicatos, & anathemate innodatos, ac Reipublicæ Christianæ hostes debita castigatione coerceas, & ita cohibeas, quod ipsos de sua temeritate pæniteat, & ne talia præsumant, sint cæteris ad exemplum. Hortamur etiam Serenitatem tuam, quatenus pro divina reverentia, & Fidei Catholicæ professione, ac honore tuo contra ipsos hæreticos insurgere velit, & Fidelibus Catholicis, taliter assistere, quod Serenitas tua ab Omnipotente Deo præmia meritorum, & ab hac Sancta Sede uberiores commendationes, atque a tota Republica Christiana laudem, & honorem deportet, idque ut citius faciat, ipsa Serenitas tua, obnixe requirimus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno MCCCCLXX. pridie Cal. Januarii. Pontificatus nostri Anno VII.

XX.

1471. *Oratores Statuum, & Ordinum Regni Bohemiæ ex Comitiis Cuthanensibus missi,* VLADISLAVM CASIMIRI *Regis Poloniæ Primogenitum, post mortem* GEORGII, *in Regem Bohemiæ Electum, ad præfatum Regnum postulant.* Datum Cracoviæ, 29 Junii, Anno 1471. *Ex Originali, Sigill. 11.*

In Nomine Domini Amen.

AZIMBOR *de Azimborka*, et *de* THOMACZOWA HAITMAN Marchionatus Moraviæ, JOANNES KOLBACZOWSKI in *Boleslavia*, HAITMAN Districtus Boleslaviensis, NICOLAVS *de Lamstina* Supremus Notarius Terrestris Regni Bohemiæ, ANDREAS *de Omirzic*, PAULUS Præpositus Pragensis, TAY *de Radicze* ex antiqua Civitate Pragensi, CLEMENS *de Kostelcze*, NICOLAUS *de Ziewcze* Novae Civitatis Pragensis, BERNARDUS BIERKA *de Nasilce*, HAITMAN Ducatus Opaviæ, BENESIUS *de Ostromirze* Nuntii Illustrissimorum, Magnificorum, Nobilium, Famosorum, circumspectorum, Principum, Dominorum, Militarium, Terrigenarum, Civitatum, totius Regni Bohemiæ vigore plenæ potestatis ab universis Statibus, et Ordinibus Nobis datæ, ad Serenissimum Principem VLADISLAUM, Serenissimi CASIMIRI Dei gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniae, Russiae, Prussiae, Domini, et Haeredis Primogenitum in Regem a Nobis Electum, invitandi eiusdem, postulandique ad Regnum causa missi: Notum facimus Praesentibus, omnibus, et singulis, quorum interest. Quomodo praefati Principes Domini, Nobiles, Militares, Terrigenae, et Civitates Universi Regni Bohemiae praedicti volentes eidem Regno Fideliter, et circumspecte consulere, atque rebus illius in melius providere, post mortem Serenissimi Principis Domini GEORGII Regis Bohemiae, habitis in montibus *Kutnach* (ut moris est) Comitiis ad eligendum novum Regem, cum varii in illo Consiliorum loco Reges, et Principes propositi, et nominati essent, nullus utique Serenissimo Principe Domino VLADISLAO, Serenissimi Domini CASIMIRI Regis Poloniae Primogenito visus est dignior, aptior, Regnoque isti utilior, idque propter multas causas, et rationes. Quare Divinissimi Spiritus Inspiratione omnes ora, mentes, animos, et corda in praefatum Serenissimum Principem Dominum VLADISLAUM direximus, atque Principes, Domini, Nobiles, Militares, Civitates, omnisque Ordo, Status, et Magistratus una omnium voluntate eundem Serenissimum Dominum Principem VLADISLAUM in Regem sibi elegerunt, et assumpserunt, atque ad suscipiendum Diadema Regni nostri Bohemiae avide expostulant, Electumque perhumaniter expectant. Ideo Nos unanimiter, atque omnium praedictorum Principum, Dominorum, Nobilium, Militarium, Terrigenarum, Civitatum totius Regni Bohemiae una voluntate, ac de expresso Mandato ad dictum Serenissimum Dominum VLADISLAUM Electum ad Regnum Bohemiae Nuntii missi, Eundem praesentem in Civitate Cracoviae, ad idem Regnum Bohemiae invitavimus, rogavimusque, ut ad illud quantocyus venire, et Regimen illius, ac Coronam suscipere dignaretur. Promittunt vero praefati Proceres, et Ordines totius Regni Bohemiae per Nos hic Cracoviae praesentes Legatos praefato Serenissimo VLADISLAO Electo Regi suo Fidem, subiectionem, debitumque tanto Principi Homagium. Pacta vero sub his duntaxat Articulis comprehendi volunt, quos ut Electus Serenissimus Princeps VLADISLAUS, Serenissimi CASIMIRI Regis Poloniae, et Serenissimae Reginae ELISABETH Primogenitus, Parentum suorum, nec non Praelatorum, atque Procerum Regni Poloniae Consilio adhibito, et approbatione, subscribat, postulamus. Nimirum: Nemini sit concessum in Regno nostro aliam, praeter Christianam ab Omnipotente Deo acceptam profiteri Religionem. Lingua etiam Sclavonica in toto Regno nostro duntaxat sit in usu, neque in Instrumentis publicis, alia aliqua extranea lingua uti liceat. Reliquos etiam Articulos a parte adnotatos, ut Serenissimus Dominus VLADISLAUS Electus Rex Bohemiae propria manu subscribat, et Sigillo maiori appenso roborari faciat, maiorem in modum oramus. Nos vero Nomine omnium Ordinum, et Statuum Universi Regni Bohemiae promittimus praefato Serenissimo Domino VLADISLAO Electo in Regem Bohemiae omnem obedientiam, ac omnimodam subiectionem, et quod ad omnia eiusdem Mandata, praesto semper erimus. Insuper Nos supradicti Nuntii una cum Statu Equestri, et omnibus Ordinibus Regni promittimus, quod in Actu solennis Inaugurationis Regiae, eum servabimus Ordinem, et modum, quo gloriosae memoriae Reges nostri ab olim inaugurari solent. Quamobrem Literis praesentibus Fidem, ac obedientiam Serenissimo Electo Regi nostro, Domino Clementissimo praestamus, atque juramus, quod quam primum praefatus Serenissimus Princeps VLADISLAUS, Electus et Nominatus Rex noster, satisfaciendo desideriis nostris Pragam, ad Metropolim Regni nostri venerit, nobisque Articulos nostros confirmaverit, mox ei Regium Diadema, die S. Laurentii Martyris imponemus. Impedimenta vero omnia, si quae occurrent, procul amovebimus, in authores eiusmodi protervos gravissime animadvertemus, Actumque Coronationis cum omnibus solennitatibus, antiquitus observari solitis, celebrabimus. Quodsi vero post inunctionem Serenissimus VLADISLAUS Rex noster (quod Deus Optimus avertat) fatis cederet, eundem Deo Teste obstringimus, ut Nobis Literae hae una cum appensis Sigillis extradantur, nec ullum amplius valorem, ac robur habeant. Actum, et Datum Cracoviae, Anno Domini 1471. Die Sabbathi in Festo SS. Petri et Pauli Apostolorum.

Induciæ inter MATHIAM *Hungariæ,* VLADISLAUM *Bohemiæ, &* CASIMIRUM *Poloniæ Reges.* Datum in Antiqua Villa, Feria secunda proxima ante Festum Cathedræ Beati Petri, Anno 1474. *Ex Originali, Sigill. 6.* Vide tit. HUNGARIA ad annum 1474.

XXI.

1489. *Tractatus Fœderis inter* VLADISLAUM *Bohemiæ, Filium, &* CASIMIRUM *Poloniæ, Patrem, Reges & Regna ipsorum conclusi, contra* MATHIAM *Regem Hungariæ.* Datum Pragæ, 23 Aprilis Anno 1489. *Ex Originali. Cum Sigill. Vlad. Regis & aliis Sigill. 34.*

NOS VLADISLAUS Dei gratia Bohemiæ Rex, Marchio Moraviæ, Lucemburgensis, & Silesiæ Dux, Lusatiæ Marchio &c. Notum facimus tenore præsentium, quibus expedit Universis. Animadvertentes utilitatem, & gloriam Regni nostri, cui in præsentia Domino ita disponente præsidemus, in eo maxime consistere, si omni studio & diligentia operam dederimus, ut Subditos nostros non solum hoc tempore in Pace, otio, & tranquilitate conservemus, sed etiam a futuris & imminentibus casibus, & periculis, quantum saltem humana providentia fieri potest, muniamus, quo & calamitate, & metu calamitatis liberi, commodis suis eo melius incumbere, & insistere possent. Id autem Nos potissimum ea ratione efficere posse confidimus, si Principes & Populos Regno finitimos Fœdere nobis, & amicitia iunxerimus, quorum ope & auxilio his, qui se nobis non culpa nostra, sed propria temeritate, & præsumptione inimicos constituent, acrius, vehementiusque resistere valeamus. Quoniam autem Serenissimus Princeps & Parens noster Carissimus Dominus CASIMIRUS Poloniæ Rex &c. eo Nos affectu fovet, & amplectitur, ac his prosequitur beneficiis, ut facile appareat eum, & indulgentissimum

Anno 1489.

mum Patris, & Amiciſſimi Principis erga Nos animum habere, dignum putamus, neque tantum Regnis noſtris, ſed etiam Univerſæ Chriſtianæ Reipublicæ utile & neceſſarium, cuius ſalus in Concordia Regum & Principum maxime verſatur, arctiſſimum illud naturæ, quod inter Nos eſt vinculum, ſolidius, & firmius reddere, & Principes, Proceresque noſtros, tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares, & Populos utriusque noſtrum dictorum, & imperio ſubiectos ita colligare, & coadunare, ut mutuo fulti præſidio, omnem hoſtilem vim, ſiqua ſaltem emerſerit, cavere & propulſare poſſent. Quam ob rem matura deliberatione & conſilio habito & utilitate Regni noſtri cum Proceribus conſilii noſtri participibus ſedulo diſcuſſa, cum memorato Sereniſſimo Domino Rege Poloniæ ſub hac forma, & Conditionibus Fœdus, Unionem, et Concordiam inivimus, imo inimus, facimus, et firmamus promittentes, quod ſi Sereniſſimus Princeps Dominus Mathias Rex Hungariæ Concordias, Tractatus, Pacta, et Fœdera inter utrumque noſtrum et Regna noſtra cum præfato Domino Rege et Reno Hungariæ habita, et facta, quibus nolumus hac nova noſtra Concordia in aliquo derogari, prior violaret, et contra Nos vel præfatum Dominum Regem Poloniæ, aut Regna noſtra hoſtiliter inſurgeret, Nosque vel alterum ex Nobis, aut Regnum alterius noſtrum per ſe, vel quempiam alium, aut quascunque ſubmiſſas Perſonas aggredi conaretur, vel de facto invaderet quocunque tandem colore quaeſito, extunc Nos cum primum a præfato Domino Rege Poloniæ admoniti, et requiſiti fuerimus, pro omnibus noſtris et Regni noſtri viribus, atque potentia contra præfatum Hungariæ Regem Exercitum congregare, et Copias noſtras in eum ducere, ipſique Domino Regi et Regno Poloniae in auxilium venire, et deſiderio ſuo, atque voluntate cognita conſtanter, et perſeveranter ei adhærere, atque ipſi præfato Regi Hungariæ communi conſilio, et iunctis viribus reſiſtere, et adverſari. Et ipſum Dominum Regem Poloniæ nullo modo deſeremus, et auxilia, Exercitumque noſtrum Deo favente ex Caſtris, et Campo minime revocabimus, neque ab eo recedere patiemur, donec huiusmodi bellum cum præfato Rege Hungariæ inceptum honeſtis mediis finitum, et ad Pacem, Concordiamque plene redactum fuerit. Inducias etiam et qualiacunque Pacta, et Tractatus ſine ſcientia et voluntate ipſius Domini Regis Poloniæ, cum præfato Domino Rege Hungariæ non intrabimus, paciſcemur, neque habebimus, ita tamen, quod etiam ipſe Dominus Rex Poloniæ ſine ſcientia, et conſenſu noſtro contra ipſum Regem Hungariæ conſurgere, ipſumque vel Dominia ſua invadere, aut oppugnare nequaquam debebit, quemadmodum et Nos ſine ſcientia et voluntate prædicti Domini Regis Poloniæ ſimiliter non faciemus, neque attentabimus quoquo modo. Caſu vero, quo alter noſtrum ſine ſcientia et voluntate, ut præfertur, alterius noſtrum, contra Eundem Dominum Regem Hungariæ inſurgeret, ſibique bellum moverit, et intentaverit, ex tunc alter alterum, qui taliter fecerit, non tenebitur defendere, et adiuvare, Fœdere et Concordia præſenti nihilominus in ſuo robore permanente, promittentes in verbo noſtro Regio hæc omnia præfato Domino Regi Casimiro, qui ſe Nobis ad ſimilia obligavit ſine omni dolo et fraude inviolabiliter obſervare, tam diu, donec alterum ex Nobis decedere contigerit harum noſtrarum, quibus Sigillum noſtrum Regium eſt appenſum, vigore et teſtimonio Literarum. Datum in Arce noſtra Pragæ die Viceſima tertia, Menſis Aprilis, Anno ſalutis Milleſimo quadringenteſimo octogeſimo nono, Regni noſtri Anno decimo octavo. Et Nos Wok *de Roſenberg*, Joannes *de Janowicz* et *Petrsburg* ſupremus Burgrabius Pragenſis, Henricus *de Nova Domo* Regni Bohemiæ Camerarius ſupremus, Prostha *de Rezenberg* in *Twihom* eiusdem Regni ſupremus Judex, Joannes Zagiecz *de Haſenburg*, et *Koſt*, Regni prætacti ſupremus Dapifer, Jaroslaus *de Oſtenberg*, Joannes *de Oſſelnberg* Regni prænominati Cancellarius, Joannes *de Oſvanberg* in *Otrakomcz*, Magiſter Prioratus per Regnum prædictum, Georgius Berta *de Duba* et *Lippei*, Benesius *de Colowrath* in *Libsſtein*, Sigismundus *de Wartemberg* in *Dieczm* Præfati Regni Pincerna ſupremus, *Buſcode*, *Ziemberg*, *Zdenko*, *Coſtka*, *de Poſtupicz*, Benesius *de Weytimlle* Burgrabius in *Carlſtein*, et Magiſter monetæ in montibus Scuthinis, Joannes *de Raupow*, Notarius ſupremus Terræ Zabularum Regni prænominati et Magiſter Curiæ Regalis, Nicolaus Junior *de Horzicz* Hradecenſis Diœceſis Burgrabius, Albertus *de Leskowecz* Prædicti Regni Bohemiæ Succamerarius, Petrus Caplerz *de Suleiowicz* in *Wintrberg*, Nicolaus Zrezka Jun. *de Lippa* in *Lipnicz*, Jarossius *de Sowoiewicz* in *Novo Otranow*, Albertus Ogierz *de Ogiedelicz* in *Lobkowicz*, Boguslaus Malowez *de Paczow*, Citiborius *de Wolſtein*, Borzkode *de Duhulicz*,

Anno 1489.

de Duhulicz, Joannes Ospetle *de Prudiz* in *Zlebeth* Magiſtratuum, et Conſules Civitatis Antiquae Pragenſis Magiſtratuum, et Conſulatus Montium Cuthnarum Magiſtratuum, et Conſules Civitatis *Zatz* Magiſtratuum, et Conſules Civitatis *Tradecz*, ſuper Albeam Magiſtratuum, et Conſules Civitatis *Budweis* Bohemicalis Magiſtratus, et Conſules Civitatis *Tabor* Magiſtratus, et Conſules Civitatis *Elathomiæ*, Barones, Proceres, et Provinciales Regni Bohemiæ, pleno et ſufficienti Mandato cæterorum Dominorum Baronum, et Provincialium Regni præfati ſuffulti, conſiderantes Ligam, Confœderationem, et Concordiam prænominatam commodo, et defenſioni præfati Regni plurimum conducere, et utilem eſſe pro præfato Sereniſſimo Principe et Domino, Domino Vladislao Rege Bohemiæ, Domino noſtro, et pro Nobis ipſis, et cæteris Baronibus, et Provincialibus dicti Regni data fide promittimus, quod hæc omnia et ſingula ſuper annotata, ipſe Sereniſſimus Dominus et Rex noſter, Nos quoque ac totum Regnum Bohemiæ inviolabiliter, et inconcuſſe, ſine omni dolo et fraude obſervabunt, et obſervabimus, facient, et faciemus per omnes, quorum intereſt, obſervari. In quorum omnium et ſingulorum fidem, et teſtimonium, Sigilla noſtra penes Sigillum Sereniſſimi Domini Regis Vladislai appendi fecimus. Datum Anno, die ut ſupra.

Diploma Vladislai *Hungariæ & Bohemiæ Regis, quo* Sigismundo *Duci Fratri ſuo Ducatum Opaviæ donat.* Datum Budæ, 8 Decemb. Anno 1501. *Ex Archivo Regni, Liber ſub Lit. RR. fol.* 7. Vide tit. SILESIA ad annum 1501.

XXII.

1504. *Marchionatus Luſatiæ Inferioris a* Vladislao *Hungariæ, & Bohemiæ Rege, confertur Duci* Sigismundo *Fratri.* Datum Budæ Feria Sexta, Die S. Bonifacii, Anno 1504. *Ex Originali.*

Nos Vladislaus Dei gratia Hungariæ, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae &c. Rex, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgenſis, et Sleſiae, Marchio Luſatiae etc. Notum facimus Univerſis, quod cum Illuſtris, ac Magnificus Princeps Dominus Sigismundus, Sereniſſimi Principis Domini Casimiri Regis Poloniae Filius, Dux Sileſiae, Opaviae, Maioris Glogoviae, Freuſtadii, Gorae etc. Frater noſter Chariſſimus Marchionatus noſtri Luſatiae Inferioris, noſtris faciendo ſatis petitis, deſideriisque curam, guberniumque ſuſceperit, Eundem una cum Incolis in eo contentis, qua ſupremus Terrarum eiusmodi Dux a Nobis manutenere, et gubernare Incolas ſupradicti Marchionatus ab omni iniuria, atque hoſtili aggreſſu defendere voluerit, ideo Nos ex peculiari Fraterno amore, Fratri noſtro Chariſſimo, mature praecogitatis, et perpenſis omnibus poteſtatem penitus omnem, quae vel Nobis ipſis in eundem Marchionatum Inferioris Luſatiae jure contigit, contulimus, dedimusque. Damus praeterea Eidem, et concedimus Regia noſtra authoritate, cum certa noſtra ſcientia facultatem omnimodam vigore Praeſentium, ut Frater noſter Chariſſimus toties, quoties opus fuerit, et quamdiu eundem Marchionatum Inferioris Luſatiae a Nobis ſibi collatum in ſua tenuerit poſſeſſione, ibidem conſueta telonea recipiat, cenſus conſtituat, omniaque in praefato Marchionatu agendi et diſponendi ſummam habeat poteſtatem, eadem prorſus ratione, qua Nos ipſi dictum Marchionatum tenuimus, poſſedimusque; Inſuper volumus, ut Frater noſter Chariſſimus omnibus noſtris Feudatariis in praenominato Marchionatu noſtro inferioris Luſatiae jus feudatarium in bona eorum, prout res exigere videbitur, non ſecus ac ſupremus et abſolutus Terrarum illarum Dominus concedere, Literasque hac ſuper re Regio noſtro Sigillo conſignatas conferre poſſit. Datum Budae, Feria ſexta, Die S. Bonifacii, Anno Chriſti Milleſimo quingenteſimo quarto.

Anno 1504.

Tractatus Fœderis perpetui inter Vladislavm *Hungariæ, & Bohemiæ, ac* Sigismvndvm *Poloniæ Reges, Fratres, nec non hæredes, & Regna eorum, per Oratores Regis Poloniæ concluſi.* Datum Budæ, Feria ſexta proxima ante Feſtum Sanct. Trinitatis, Anno 1507. *Ex Originali.* Vide tit. HUNGARIA ad annum 1507.

Vladislai *Hungariæ, & Bohemiæ Regis, Fœderis eiusdem Approbatio.* Sub eodem dato. *Ex Originali.* ibid. ad an. 1507.

Innovatio & Confirmatio eiusdem Fœderis, a SIGISMVNDO *Rege Poloniæ in Consilio generali Piotrcoviensi facta.* Anno 1509. d. 1. April. *Ex Originali.* ibid. ad annum 1509.

XXIII.

ANNO 1517.

SIGISMVNDVS I. *Rex Poloniæ Tutor, & Protector* LVDOVICI *Regis, & Regni Bohemiæ, promittit se Jura, & Consuetudines eiusdem Regni conservaturum.* Datum in Arce Braclaviensi Feria sexta, Die S. Galli, Anno 1517. *Ex Arch. Regni Lib. 19. n. 20. fol. 566.* Item *Lib. 21. n. 22. fol. 15.*

NOS SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiaeque Dominus, et Haeres. Recognoscimus, et Notum facimus tenore praesentium universis, quia cum duo status Baronum, et Militarium Regni Bohemiae sponte, et libera eorum voluntate sine praeiudicio Jurium, et Libertatum suarum, Nos in Tutorem, et Protectorem illius Regni una cum Serenissimo, et Excellentissimo Principe, et Domino, Domino MAXIMILIANO Divina favente Clementia Romanorum Imperatore semper Augusto, ac Hungariae, Dalmatiae, Croatiae Rege, Archi-Duce Austriae, Duce Burgundiae, Brabantiae, et Comite Palatino, Fratre, et Consanguineo nostro Carissimo usque ad legitimos annos Serenissimi Principis, et Domini LUDOVICI Hungariae, et Bohemiae, etc. Regis, et Marchionis Moraviae, Nepotis nostri Carissimi per suos Insignes Oratores susceperint ea lege, ut ipsos, et Regni Bohemiae Terras, ac Dominia ad id pertinentia in eorum Privilegiis, Juribus, Ordinationibus, Institutionibus, et laudabilibus Consuetudinibus, ac etiam fide seu Religione, prout in litteris a priscis Romanorum Imperatoribus, et Regibus, ac etiam a Serenissimis Bohemiae Regibus desuper concessis, similiter a bonae memoriae VLADISLAO Hungariae, et Bohemiae Rege, Germano nostro Charissimo, confirmatis, et novis Litteris per Status etiam Regni Bohemiae factis, et in Tabulam, seu Registrum Regni inscriptis patet, et continetur, conservare dignaremur, ita ut Rex Bohemiae illorum Dominus facere teneretur. Nos considerantes eorundem Statuum Regni Bohemiae singularem fidem, bonum animum, et confidentiam erga Nos, et eorum honestam postulationem, promisimus ipsis sub Fide, et Dignitate nostra Regia, et tenore praesentium promittimus, et pollicemur: Quod una cum praefato Serenissimo Fratre nostro Romanorum Imperatore, quandoquidem ab ipsis statibus simili modo susceptus est, Nos tanquam Tutor, et Protector, Status supra nominatos Regni Bohemiae, ac Terras, et Dominia ad id pertinentia, in praedictis eorum Privilegiis, Juribus, Ordinationibus, Institutionibus, et antiquis eorum bonis, et laudabilibus Consuetudinibus, et etiam in Fide, seu Religione, et ad quae praedicti Status in Regno Bohemiae jus habent gratiose permittere, et inviolabiliter observare, et in eo ipsos manu tenere; Et si qui essent, qui in contrarium eos, vel Regnum Bohemiae aggravare attentaverint, contra eos ipsos tuebimur, et protegemus, sicuti facere tenetur Rex Bohemiae sine dolo, et fraude.

Harum testimonio Litterarum, quibus Sigillum nostrum est appensum. Datum in Arce nostra Braclaviae Feria sexta die S. Galli, Anno 1517. Regni vero nostri anno 11.

XXIV.

1518.

SIGISMVNDI I. *Poloniæ Regis Literæ plenæ potestatis Oratoribus suis datæ ad eligendum Regem Romanorum. Ex Archivo Regni, Lib. Legationum Lit. E. fol. 90.*

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniæ etc. Manifestum facimus per Praesentes Universis, quia cum potestas, et dignitas Sacri Romani Imperii primum apud fideles, et alias Nationes constituta, deinde Divina Providentia disponente ad Ordinem, et Electionem Germanicae Nationis devenit: cumque Respublica Christiana in dies magis tam a fidelibus, quam etiam infidelibus infestetur, et labescat, Serenissimo ac Excellentissimo Principe et Domino, Domino MAXIMILIANO Divina favente Clementia Electo Imperatore Romanorum, et Archi-Duce Austriae, Fratre et Consanguineo nostro Charissimo, in bona et felici sua aetate jam ingravescente, ut per difficile sit soli eius Maiestati tantis rerum momentis, et actionibus praeesse, atque inde necessitas postulet, nunc in eius Maiestatis vita Personam idoneam eligere, quae tantum ipsius Sacri Romani Imperii onus ferre adiuvaret, ob eamque rem illius Sacra Maiestas Caesarea, omnesque Imperii Principes, in Augusta una convenerunt, ut in providenda et constituenda tam ardua et necessaria re consulatur, et felici auspicio concludatur: Nos ut Patruus Tutor Serenissimi Principis Domini LUDOVICI Hungariae et Bohemiae Regis, Fratris, et nepotis nostri Charissimi, cuius nomine, et loco tanquam Sacri Romani Imperii Princeps Elector, dedimus, et tenore praesentium damus omnimodam, et plenam facultatem nostram Reverendo in Christo Patri Domino ERASMO Episcopo Plocensi, RAPHAELI *de Lescho* Castellano Landensi, et BOGGUSSIO Marschalco Magni Ducatus Litvaniae, Consiliariis nostris sincere Nobis dilectis, ut ipsi loco Nostri, pariterque cum Serenissimo Domino Maximiliano Imperatore, qui est una Nobiscum dicti Serenissimi Domini Regis LUDOVICI Tutor, illius Serenitatis nomine simul cum aliis Sacri Romani Imperii Principibus, Electoribus, juxta consuetudinem, et ordinationem ipsius Sacri Romani Imperii, Regem Romanorum eligere, et suscipere, ac super Decretum, Titulum, et Sigillum nostrum erigere, et apponere debeant et possint. Promittentes verbo nostro Regio, quod quid in his egerint, tractaverint, et concluserint, id Nos non secus ratum, et firmum habituros, ac si per Nos ipsos, actum, tractatum, et conclusum fuerit: Et si quid amplioris facultatis, quam praesentibus continetur, adhuc egeret, hanc illis omnem hisce Literis nostris concedimus, in quorum testimonium etc.

XXV.

ANNO 1518.

Eiusdem Mandatum ad Conventum Regni Bohemiæ. Anno 1518. *Ex Archivo Regni.*

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, etc. Manifestum facimus Universis. Quia intelligentes officii, et debiti nostri esse, ut pro necessitudine, et vinculo Sanguinis, quod Nobis est cum Serenissimo Principe Domino LUDOVICO Hungariae, et Bohemiae Rege, Nepote nostro Charissimo, illius Maiestati, ac Regnis eius consilio, et auxilio nostro opportuno semper adsimus, constituimus, et deputavimus ad Conventum Generalem in Regno Bohemiae pro Dominica Tertia post Festum S. Georgii, Consiliarium, et Oratorem nostrum Magnificum ANDREAM *de Thanczyn* Palatinum Lublinensem sincere Nobis dilectum, cui plenam authoritatem, et potestatem dedimus, damusque harum serie Literarum agendi, consulendi, et determinandi nostro Nomine omnia, et singula cum Caesareae Maiestatis, et praefati Serenissimi Domini LUDOVICI Regis Oratoribus, et Consiliariis, ac Statibus, seu Ordinibus Regni Bohemiae, promittentes Verbo nosto Regio, quod quidquid per eum, actum, constitutum, et determinatum fuerit, pro bono, et tranquillo statu, ipsius Serenissimi Domini LUDOVICI Regis, et Regni eius Bohemiae id Nos aeque gratum, et firmum habituros, ac quemvis Actum nostrum proprium. In cuius rei testimonium etc.

XXVI.

1519.

SIGISMVNDVS I. *Rex Poloniae Mandata & Legatos mittit ad eligendum Regem Romanorum.* Datum Cracoviæ, die 22 Maji, Anno 1519. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. E. fol. 115.*

NOS SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae etc. Dominus, et Haeres, nomine Tutoris Serenissimi Principis et Domini, LUDOVICI eadem gratia Hungariae, et Bohemiae etc. Regis, Marchionis Moraviae, et Sacri Romani Imperii Principis Electoris, Nepotis nostri Charissimi, notum facimus tenore praesentium universis: Quod cum Electio Romanorum Regis ex rationabilibus causis imminet facienda, Nos de honore Sacri Imperii, sollicitudine debita intendere cupientes, ne tam gravibus dispendiis periculose subjaceat, de Fide, et circumspectionis industria Reverendi in Christo Patris Domini MATHIAE Episcopi Vladislaviensis, et Magnifici RAPHAELIS *de Lescho* Castellani Landensis, et Capitanei Slochoviensis, Consiliariorum nostrorum, sincere Nobis dilectorum, obtinentes utique praesumptionis indubiae singularem fiduciam, ipsos, et quemlibet ipsorum in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis, sed quod per unum eorum inceptum fuerit, per alium finiri debeat, et licite terminari, jure, modo, et forma, quibus melius, et efficacius possumus, seu volumus, nostros veros, et legitimos Procuratores, et Nuntios speciales facimus, constituimus, et ordinamus ad tractandum ubilibet, una cum aliis Principibus Electoribus, tam Ecclesiasticis, quam Secularibus, et cum ipsis concordandum, et conveniendum, et concludendum de persona quacunque habili, et idonea, in Regem Romanorum eligenda, ac de ipsis Tractatibus super Electione talis Personae habendis, pro Nobis, loco, et Nomine nostro

ANNO 1519. nostro intereffendum, Perfonamque nominandam, et in ipfam confentiendum, ac etiam in Romanorum Regem promovendum, et ad Sacrum Imperium eligendum, ac in animum noftrum praeftandum quodcumque juramentum neceffarium, debitum, feu confuetum fuerit circa praemiffa, et quodlibet praemifforum alium, vel alios Procuratores in folidum fubftituendi, et revocandi, omnia alia, et fingula faciendi, quae in praemiffis, et circa praemiffa etiam usque ad confummationem Tractatuum Nominationis, Deliberationis, et Electionis huiusmodi de praefenti faciendae neceffaria, aut utilia fuerint, feu etiam quomodolibet opportuna, etiamfi praemiffa, vel eorum quodlibet Mandatum exigant fpeciale, etiamfi maiora, vel magis fingularia fuerint fupradicta, et quae Nos ipfi facere poffemus, fi huiusmodi Tractatuum Deliberationis, Nominationis, et Electionis futurae negotiis praefentes, et perfonaliter adeffemus, gratum, et ratum habentes, et habere volentes, et Nos perpetuo habituros firmiter promittentes, quidquid per ante dictos Procuratores, et Nuntios noftros, nec non fubftitutos, aut fubftituendos ab eis, feu eorum altero in praemiffis, feu ipforum quolibet actum, geftum feu factum fuerit, aut quomodolibet ordinatum. In cuius rei teftimonium, firmiffimumque robur, praefentes Literas manu noftra propria fubfcripfimus, Sigilloque noftro obfignari fecimus. Datum Cracoviae, die 22 Menfis Maji, Anno 1519. Regni noftri 13.

XXVII.

1525. SIGISMVNDI I. *Regis Poloniæ ad Status Regni Bohemiæ Literæ, ut Regi fuo, & Regno Hungariæ contra Turcas fubfidio eant.* Datum Cracoviæ Dominica proxima ante Feftum S. Mariæ Magdalenæ, Anno 1525. *Ex Archivo Regni Lib. 26. n. 27. fol. 208.*

Spectabiles et Magnifici Domini. Jam fatis conftare debet Vobis, Turcarum Imperatorem fumma vi, et conatu Regnum Hungariae adortum, Arcem *Salbacz* intercepiffe, *Birlihrad*, et *Temezwar*, praecipua Regni propugnacula, et in præfens Capitaneis, et praefidiis opportunis deftituta omni vi oppugnare, quibus potitis, quod Dominus Deus avertat, actum videbitur de illo Regno univerfo, et præfertim minus nunc, quam unquam alias ad reprimendum tantum hoftem inftructo. Eo vero Regno tam potente in difcrimen deducto, quis non videt, et alia vicina Dominia, et univerfam dehinc Rem Chriftianam, hanc calamitatem fubituram. Quare Nos, licet a bello Prutenico, quod magno impendio geffimus, nondum refpiraverimus, licet etiam Mofchi, et Tartari Nobis nunc magis, quo maior videtur commoditas, impendent, et prope fines opportunitatem irrumpendi jam expectant, in his tamen difficultatibus noftris, et quod in celeri, et inopinato eventu præftari a Nobis tumultuarie potuit, mittimus fuppetias Sereniffimo Domino Nepoti noftro, ac Regno eius Hungariae, et Veftras Dominationes in commune, et figillatim unumquemque omni ftudio monemus, et rogamus, ut ad fuccurrendum quam celerius Regi fuo, Regnoque vicino, arma capiant, et accurrant, et ad arcendum tantum difcrimen, quod licet paulo ferius, certiffime tamen primum, dehinc ad reliquos promanaret, omnes vires intendant, factum pro fua virtute, et prudentia, proque communi re, et Statu fuo, de quo non minus agitur, quam de his, qui jam naufragium patiuntur, fed credimus Dominationes Veftras in tanto negotio, ex cuius eventu vita, honor, et falus tam Regis, quam omnium veftrum dependet, multis admonitionibus non egere, quae valeant feliciter. Datum Cracoviae Dominica proxima ante Feftum S. Mariae Magdalenae, Anno Domini Millefimo quingentefimo vigefimo primo, Regni vero noftri decimo quinto.

Commiffio Sacræ Regiæ Maieftatis propria.

XXVIII.

1526. *Idem ad Status & Ordines Regni Bohemiæ, de Jure fuo in Regnum Bohemiæ. Ex Archivo Thefauri Regni.*

Spectabiles, et Magnifici, Generofi, Nobiles, et Famati Domini, fincere et grate Nobis dilecti. Non egimus hactenus quidquam cum Veftris Dominationibus fuper ifto Regno Bohemiae, fuo Rege orbato, quod Nos et ingens dolor, quem ex cafu ipfius Regis, et Nepotis noftri Chariffimi accepimus, nihil prorfus cogitare finebat, et nondum plane de interitu illius Maieftatis conftabat, variis varia de fucceffu eius referentibus. Verum cum tandem res certa effe partim ex Hungaria, partim etiam multorum ex veftris Dominationibus Literis ad Nos confirmetur, Maieftatem fuam cafu ifto, et fato miferabili functam effe, nec obfcurum fit, quantum

ANNO 1526. quantum juris Nobis competat, ex antiquis Privilegiis ad iftud Regnum Bohemiæ; admonendas duximus veftras D. D. ut quæ ad commune bonum, non ipfarum tantum, fed etiam totius Rei Chriftianæ pertinent, mature cogitent, & exequantur. Ac inprimis teftamur Dominum Deum, qui eft humanarum mentium Scrutator, Nos nulla ambitione, nullaque cupiditate aliorum Regnorum teneri, præfertim hoc adverfiffimo tempore, hisque Regionibus, ad quas tota communis tempeftas eft devoluta, fatisque effe Nobis hoc Regnum, & Dominia, in quibus eius Divina Maieftas Nos conftituit, quæ utinam in tanto difcrimine, quod videmus indies magis imminere, integra, et inconcuffa confervare poffimus. Tamen nolentes & deeffe communi periculo Rei Chriftianæ, & focordes videri in his, quæ iuris noftri funt, hortamur, & rogamus veftras D. D. ut matura deliberatione de creando Rege confilium & rationem ineant, ne poftea fera fit omnis adverfus imminens periculum provifio, ac de creando quidem tali Rege, qui maturitate, & experientia fua, iunctisque viribus aliorum Regnorum, & Dominiorum vicinorum poffit, & fciat tantam hoftilem molem, & tempeftatem propulfare. Perpendantque etiam apud fe juftitiam noftram, quam ex vi antiquorum Privilegiorum Regni Bohemiæ, non ignoramus Nobis effe in ipfum Regnum legitime ex avita fraterna linea fuccedendi, & adverfus hanc iuftitiam noftram nihil tractare, & conftituere velint. Nos vero, quod ad defenfionem ipfius Regni, quod ad jura, & Privilegia veftra, tam publica, quam privata, quod denique figillatim ad quemque Statum, & Ordinem, nec non ad Perfonas veftras pertinebit, in his omnibus Nos, uti probum, benignum, & Chriftianum Regem decet, femper gerere, & confervare volumus. Bene valeant D. D. Veftræ.

XXIX.

Eiusdem ad Duces Silefiæ (uno exemplo) *Literæ in eodem negotio.* Indidem.

Illuftris Princeps & Domine Affinis nofter Chariffime. Jam in dies magis confirmatur Sereniffimi olim Domini LUDOVICI Hungariæ, & Bohemiæ Regis Nepotis noftri Chariffimi funeftus interitus, & edocemur certo de juftitia noftra in Regnum Bohemiæ, vigore veterum Privilegiorum, præfertim vero Bullæ Aureæ, fuccedendi; quare fcribimus Literas omnibus Ordinibus in commune commemorando ipfam juftitiam noftram, non quidem cupiditate aliqua latius regnandi, hoc præfertim tempore, quo cernimus extremum difcrimen his Regionibus imminere, fed ne omnino, vel deeffe rei Chriftianæ, vel ita ignavi effe videremur, fi quod malum in commune Nobis inftat, negligere, & jus noftrum miffum facere deberemus. Nec dubitamus veftras Dominationes rationem habituras ipfius juris noftri, & huius temporis neceffitatis, nihilominus Veftram Illuftritatem, de cuius fingulari erga Nos fide, & affectu plurimum Nobis pollicemur, fpeciatim hortamur, & rogamus, tueatur pro virili fua jus ipfum, & dignitatem noftram adverfus eos, qui Nobis ifthic adverfi effent. Experietur Nos huius operæ & ftudii fui perpetuo gratos, & memores futuros, valeatque feliciter Veftra Illuftritas.

XXX.

Eiusdem ad Confiliarios Regni Bohemiæ (uno exemplo) *in eodem negotio.* Indidem.

Spectabilis & Magnifice Nobis fincere dilecte. Jam indies magis confirmatur Sereniffimi olim Domini LUDOVICI Regis Nepotis noftri chariffimi funeftus interitus, & edocemur certo de iuftitia noftra in iftud Regnum Bohemiæ vigore veterum Privilegiorum fuccedendi. Quare fcribimus Literas veftris Dominationibus in commune commemorando ipfam juftitiam noftram, non quod cupiditate aliqua latius regnandi hoc præfertim tempore, quo cernimus extremum difcrimen his Regionibus imminere, fed ne omnino, vel deeffe Rei Chriftianæ, vel ita ignavi effe videremur, ut negligere, & Jus noftrum miffum facere deberemus. Nec dubitamus veftras Dominationes rationem habituras ipfius Juris noftri, & huius temporis neceffitatis. Nihilominus tuam finceritatem, de cuius fingulari erga Nos fide, & affectu plurimum Nobis pollicemur, fpeciatim hortamur, & rogamus, tueatur pro virili ius ipfum, & dignitatem noftram adverfus eos, qui Nobis ifthic adverfi effent. Experietur Nos huius obfequii fui perpetuo gratos & memores futuros, valeatque feliciter Tua finceritas.

XXXI.

Anno 1527.

FERDINANDI *Bohemiæ Regis Declaratio Articulorum Fœderis inter* CASIMIRVM *Poloniæ, &* GEORGIVM *Bohemiæ Reges, Anno 1462. initi, ſibique per Oratorem* SIGISMVNDI *Poloniæ Regis exhibiti. Articulum primum de Societate belli contra Turcas ad Ordines Regni ſui reiicit, alterum vero de Societate contra omnes, exceptione* CAROLI *Imp. Fratris ſui reſtringit. Articulum denique de Judicibus, qui Controverſias in finibus utriusque Sileſiæ, & utriusque Poloniæ dirimant, ita intelligi vult, ut ii de communi partium conſenſu eligantur.* Datum Pragæ, feria quarta poſt Dominicam Oculi, Anno 1527. *Ex Originali.*

Sciendum, quod cum ego CHRISTOPHORUS *de Schidlowitz* in *Szmielow*, & *Magna Opatow* Dominus, ac Palatinus ac Generalis Capitaneus Cracovienſis, Regni Poloniæ Supremus Cancellarius, ac Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, & Pruſſiæ, ac Maſoviæ Domini, & Hæredis &c. Domini mei gratioſiſſimi Orator Nomine Maieſtatis ſuæ Regiæ, Sereniſſimo & Potentiſſimo Principi, & Domino, Domino FERDINANDO Bohemiæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Regi, Infanti Hiſpaniarum, Archiduci Auſtriæ, Duci Burgundiæ &c. Domino meo Clementiſſimo exhibuerim quosdam Articulos in certo Tractatu, & Confœderatione inter Sereniſſimos quondam CASIMIRUM Poloniæ &c. & GEORGIUM Bohemiæ Reges inita, & concluſa comprehenſas; quorum primum eſt de ſubſidio mutuo hinc inde ferendo, ſi quando Turcus alterius Regnum invaſurus eſſet; Maieſtas vero ſua Regia Articulum, ſubſidium iſtud contra Turcas ferendum, concernentem, ſine ſcitu, & conſenſu Statuum Regni ſui Bohemiæ, & cohærentium Provinciarum, pro nunc ſic acceptare, & concludere non potuerit, idcirco eadem Maieſtas ſua accepit deliberationem referendi eundem Articulum, totamque ipſius continentiam ad Status præfati Regni, & aliarum Provinciarum Regno Bohemiæ pertinentium, & deſuper cum eisdem tractandi, deliberandi, & tranſigendi. Unde quoque ego ipſe Orator antedictus, conſimilem deliberationem accepi, rem omnem ad Sereniſſimum Dominum Regem Poloniæ referendi, & communicandi. Itaque quidquid Maieſtas ſua præfata, una cum Statibus & Provincialibus antedictis deſuper concluſerit, & tranſegerit, de eo Sereniſſimum Dominum Regem Poloniæ per Literas ſuas certificare debeat. Similiterque, quidquid Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ antedictus ſuper eodem Articulo concluſerit, de eo Serenitatem ſuam etiam per Literas ſuas admonere debebit. Deinde ubi in ſecundo Articulo fit mentio, quod unus contra alium cum quibuscunque perſonis, vel in favorem quarumcunque perſonarum, cum Regnis, Dominiis, & Principatibus ſuis eſſe non debeat auxilio, & conſilio, Summo duntaxat Pontifice excepto, Maieſtasque ſua antedicta egerit, quod ubi exceptio fieret de Summo Pontifice, etiam Sereniſſimus, & Potentiſſimus Princeps & Dominus Dominus CAROLUS Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus &c. Dominus meus gratioſiſſimus exciperetur, & excluderetur, egoque Orator antedictus ad hunc Articulum concludendum non habuerim a Sereniſſimo Rege, & Domino meo præfato ſpeciale Mandatum, ideo ego etiam accepi deliberationem referendi eundem Articulum ad Sereniſſimum Dominum Regem Poloniæ præfatum. Quantum vero ad renovationem aliorum Articulorum eiusdem Contractus, & Confœderationis antiquæ Regum, & Regnorum Bohemiæ, & Poloniæ pertinet, Maieſtas ſua præfata eosdem Articulos ſuſcepit, & acceptavit cum Conſilio, & Conſenſu præfatorum Statuum Regni Bohemiæ in hunc, qui ſequitur, modum. Item tenebimur efficere, & providere, ne de Regno noſtro, Principatibus, Ducatibus, & quibuscunque Dominiis noſtris jam dicto Sereniſſimo Domino Regi Poloniæ, Regnoque & Terris ſibi ſubiectis damna, aut incommoda inferantur. Similiter & ipſe Dominus Rex Poloniæ tenebitur efficere, & providere, ne de Regno ſuo Poloniæ, Ducatu Litvaniæ, Terris Ruſſiæ, & Pruſſiæ, & de quibuscunque Dominiis Regno ſuo ſubiectis damna quæcunque Regno, Terris, Dominiis, Subiectisque noſtris, & eorum inhabitatoribus inferantur. Et ſi, quod Deus auferat, ex noſtro aut ipſius Domini Regis Regno, aut Terris aliqua damna contingerent, ſive inter Nos utrosque Reges, ſive inter noſtros Subditos Eccleſiaſticos vel Sæculares: Extunc Rex ex cuius Regno, & Terris huiusmodi contingent, & ſequentur damna, tenebitur effectualiter operam dare, ut omnes tales inobedientes mulctentur, & puniantur,

Anno 1527.

tur, & ad id eos coget, & compellet, quatenus læſis, & damna paſſis ſatisfactio ſine dolo, & fraude, & dilatione impendatur, reddaturque. Item ſi contingat aliquem ex Regno noſtro Bohemiæ, Ducatibus, Terris, Dominiisque noſtris aliquam culpam, & cauſam iniuriæ ad aliquas Perſonas movere in Regno Poloniæ, Principatibus, Dominiis, & Terris in eisdem habitantes, talis tenebitur cauſam ſuam jure proſequi, & Actor illum, quem reum aſſerit in Jurisdictione & Jure, ubi reus reſidet, convenire, cui ſine dilatione juſtitia miniſtrabitur, parique modo in Regno Poloniæ, Ducatibus, Terris, & Dominiis eiusdem Domini Regis miniſtrabitur juſtitia Subditis noſtris Regni noſtri Bohemiæ, Dominiorumque noſtrorum. Item in utroque Regno tam noſtro Bohemiæ quam Poloniæ proclamabitur, & publicabitur, ut ſtratæ publicæ, & aliæ viæ ſint pacificæ, & ſecuræ, quatenusque homines ex utrisque Regnis noſtris ſtratis ſecure ire, & tranſire quovis impedimento ceſſante poſſint, & valeant, ſolutis tamen teloneis & daciis. Item tenebimur monetam prohibere ubicunque tam in Regno noſtro Bohemiæ, quam Poloniæ Regno, & aliis noſtris hinc inde Ducatibus, Terris, & Dominiis, ne falſa, deordinata, & illegitima cuderetur. Nos ſimiliter & Dominus Rex Poloniæ quilibet noſtrum in Regno, & Terris ſuis operam dabit & efficiet, ut nec cudatur moneta falſa, nec ex Regno noſtro Bohemiæ in Regnum Poloniæ, nec ex Regno Poloniæ in Regnum Bohemiæ, & Ducatus, Terras, & Dominia eisdem Regnis ſubiecta inferatur, dolo & fraude procul motis. Item ſuper omnibus cauſis, & articulis, videlicet damnis, & differentiis quibuscunque, quæ inter Regna, Terras, Dominia, Principes, Barones, Militares, Civitates, Civitatum Communitates, & cæteros eisdem ſubiectos contigerint, ſive Regno noſtro Bohemiæ ex Regno Poloniæ, & Terris eidem ſubiectis, ſive Regno Sereniſſimi Domini Fratris noſtri Chariſſimi Regis Poloniæ, & Regnis illi ſubiectis, debent haberi primo Anno Conventus locis, & temporibus certis in ſuperiori & inferiori Sleſia per Literas utriusque noſtrum ſpecificandis, in finibus tam utriusque Sleſiæ, quam utriusque etiam Poloniæ poſitis. Et ſimiliter debent haberi Conventus ſecundo Anno ſequenti in utraque Polonia, & ſic alternatis vicibus huiusmodi Conventus de cætero fiant, pro adminiſtranda hinc inde Subditis Regnorum prædictorum juſtitia. Itaque Nos Conſiliarios, & Oratores noſtros, ſimiliter & Dominos Poloniæ ad eosdem dies & loca mittemus, ubi per Conſiliarios, & Oratores noſtros utriusque partis cura diligens adhibebitur, quatenus res iſtæ partiales, & differentiæ concordentur, ſineque laudabili concludantur, læſis & iniuriam paſſis ſatisfactio, redibitio, & contentatio ſecundum Jus, & juſtitiam fiat pro pace, & concordia Regnorum, & Terrarum utriusque partis. Ultra autem Articulos omnes præinſertos hic quoque Articulus de novo adiectus eſt, videlicet, quod ſi quis Sereniſſimorum Regum, aut Regna, & Dominia eorum prætenderent aliquid ab altero petere Regum, & Regnorum ſuorum, id fiat Jure mediante coram Judice, vel Judicibus, in quem, vel in quos ambo Reges utrinque conſenſerint, ſalva tamen & incolumi in omnibus Confœderatione iſta, cui per hoc non derogabitur. Et quia ego Orator præfatus egi, & tractavi cum Sereniſſimo Domino Rege antedicto, ut Maieſtas ſua ex una, & JOANNES Comes Scepuſienſis Vaywoda Tranſylvanus partibus ex altera, & præfatus Sereniſſimus Rex Poloniæ Nuntios, & Oratores ſuos mittant ad Civitatem Olomucenſem, ad diem primam Menſis Junii proxime futuri, pro tractandis, & definiendis inibi differentiis inter Maieſtatem ſuam, & præfatum Vaywodam vigentibus, ac pro tractatione, & concluſione iſtorum Articulorum præinſertorum, evenire poſſit, quod talis Conventus forte impediretur, aut diſſolveretur: Idem Sereniſſimus Dominus Rex FERDINANDUS cum Sereniſſimo Rege Poloniæ præfato convenit, & concludit, ut uterque habeat mutuam inter ſe intelligentiam ſuper mittendis Oratoribus ad alium locum, & tempus per utrumque Regem deſignandis, qua intelligentia præhabita, ipſi poſtea Nuntios & Oratores ſuos deputent, qui in tali loco, & ad tale tempus legitimis Mandatis ſuffulti compareant, ibidemque nomine utriusque præinſertam Confœderationem, & Contractum cum effectu tranſigant, & concludant. Quod ſi itaque medio tempore talia occurrentia quæ ad bonum & emolumentum utriusque Regni prædictorum, ac Regnorum, & Dominiorum ſuorum cedere poſſent, inter eosdem pariformiter concluſum eſt, quod iidem Nuntii & Oratores plenam quoque habeant poteſtatem ſuper eisdem tranſigendi, & concludendi. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, & teſtimonium evidens, Nos Orator antedictus, & ADAM *de Nova Domo*, Præfati Regni Bohemiæ Cancellarius ex ſpeciali Commiſſione, & Mandato Sereniſſimi Regis Bohemiæ præfati, hic Nos manibus propriis ſub-

Anno 1527.

ſcripſimus, Sigillaque noſtra appoſuimus. Datum, & Actum in Arce Pragenſi, Feria quarta poſt Dominicam Oculi. Anno Domini Milleſimo quingenteſimo viceſimo ſeptimo.

Idem ADAM Cancellarius Regni
mpr.
Idem CHRISTOPHORUS Palatinus
Commiſſarius, & Orator.
mpr.

XXXII.

1538. *Compacta inter* FERDINANDVM *Rom. Hungariæ, & Bohemiæ Regem, &* SIGISMVNDVM I. *Regem Poloniæ, pro felici, & tranquillo Statu Regnorum Bohemiæ, & Poloniæ, in Conventione Glogovienſi per Commiſſarios ab utrinque delegatos inita, cum Ratificatione eorundem* FERDINANDI *Regis.* Datum Vratislaviæ, 17 Junii, Anno 1538. *Ex Archiv. Regni Lib. Legationum Lit. G. fol. 14.*

FERDINANDUS Divina favente Clementia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Infans Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Marchio Moraviæ, Lucemburgenſis, & Sleſiæ Dux, ac Luſatiæ Marchio &c. Quum almæ pacis procuratione nihil ſit uſpiam auguſtius, ſubindeque in primis ſummos Principes deceat eiusdem pacis ſtabilitionem ſedulo alere, atque promovere; hinc eſt, quod Nos cognitioni tam præſentium, quam poſterorum patere voluimus per Præſentes: Quod cum inter Regni noſtri Bohemiæ contiguas Ditiones *Sleſiæ* & *Luſatiæ*, atque Regnum Poloniæ ſuperioribus annis ex crebris latrociniis, & ſimilibus graſſationibus, ac diffidatorum utrobique hoſpitationibus, non ſolum mutuorum commerciorum ingens difficultas, verum etiam gravis contrariatio, & offenſa emerſerit, Nosque exinde pro diſſidiis huiusmodi pacandis, & utrorumque Regnorum tranquillatione, ac bonæ vicinitatis conſervatione firmanda cum Sereniſſimo Principe Domino SIGISMUNDO Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque &c. Domino, & Hærede, Fratre, & Conſanguineo noſtro chariſſimo ſuper talibus defectibus, & diſſidiis; mediatione hinc inde ad hoc deputandorum Commiſſariorum tollendis amicabiliter reſolviſſemus, ideoque ex huiusmodi utriusque noſtrum directione tam noſtri, quam præfati Fratris noſtri inſignes Commiſſarii, & Mandatarii tertio ab hinc Anno, Menſe Majo, in Oppido noſtro Glogoviæ maioris utrinque convenientes, habitisque deſuper diutinis tractatibus, poſt quorundam particularium differentiarum mediationem, & compoſitionem, generalem Pacificationem, Unionem, atque Fœderamentum, tam inter utriusque Regias Perſonas, quam inter Regna, Ditionesque, & Subditos noſtros utrobique degentes, usque ad ulterius utriusque noſtrum beneplacitum pariformi conſenſu, finaliter pacti ſunt, atque concluſerunt, nec non in publicam formam, & authenticam eorum Sigillis firmatam, Nobisque productam, redigi fecerunt, tenoris ſubſequentis.

Anno 1538.

SACRATISSIMI, ac Invictiſſimi Principis, & Domini, Domini FERDINANDI Romanorum Regis ſemper Auguſti, nec non Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, &c. Infantis Hiſpaniarum, Archiducis Auſtriæ, Marchionis Moraviæ, Lucemburgenſis, & Sleſiæ Ducis, ac Luſatiæ Marchionis, &c. Commiſſarii ad infra ſcripta ſpecialiter deputati, Dei gratia JACOBUS Epiſcopus Vratislavienſis, FRIDERICUS Dux Sleſiæ Legnicenſis, Bregenſis &c. JOANNES KURTHBACH Liber Dominus in *Frathenbergk*, & *Mylyth*, & JOACHIM MALZAN Liber Dominus in *Warthenbergk*, & *Penſchlin*, JOANNES SEYDLITH *de Schonfelt* Eques auratus, Caſtellanus in *Laych*, & Ducatum *Schweidnitz*, & *Laver* Capitaneus, ac ULDARICUS SCHOFFGOTSCH dictus in *Kinaſt*, & GREIFFENSTAIN Eques auratus, ex una, & ab altera partibus Sereniſſimi, Potentiſſimique Principis, et Domini, Domini SIGISMUNDI Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, et Maſoviæ Domini, et Hæredis ſimiliter deputati Commiſſarii: JOANNES Epiſcopus Poſnanienſis, LUCAS Comes *a Gorka* Caſtellanus Poſnanienſis, ſupremus Capitaneus maioris Poloniæ, JANUSSIUS LATALSKI Caſtellanus Gneſnenſis, et ANDREAS KROTASKI Caſtellanus Covalienſis. Recognoſcimus tenore præſentium, quibus expedit, univerſis: Quod quum Nos ex Commiſſione, locoque, et nomine utrarumque Regiarum, Romanorum etc. ac Poloniæ, Maieſtatum, Dominorum noſtrorum gratioſiſſimorum, ad præſentem celebrem Conventionem huc in Oppidum Glogovienſe congregati, juxta traditam Nobis facultatem inſtructionum, et mandatorum, Nos ſuper pacificatione, unione, et retentione bonæ, et fraternæ Coniunctionis, atque vicinitatis, præcipue inter ipſas Regias Perſonas, deinde inter earundem collimitia Regna, Ditiones, atque Subditos utrobique degentes, ſimulque pro ſtabilitione, aſſecuratione, augmentoque mutuorum commerciorum, ac coniunctionum, quibus eædem Provinciæ ab antiquo devinctæ, atque invicem plerarumque rerum communione aſſociatæ ſunt, in Tractatus immiſerimus, inibique plerisque diebus attritis, audiendis, mediandis, & componendis variis variorum hinc inde diffidatorum in Sleſiam irruptorum, violatorum, iniuriatorum, atque ſpoliatorum querelis, differentiis, & diſceptationibus ex utraque parte allegatis, huiusmodique diffidationibus, & differentiis, ac diſceptationibus, partim periudiciorum, partim etiam aliis componendi rationibus ad mediationem deductis, ultimarie poſt plerasque transactiones Nos invicem ſuper principali articulo Unionis, & tranquillationis utrarumque Regiarum Maieſtatum, & Subditorum earundem, loco, & nomine utrarumque ipſarum Maieſtatum ad alterutrius beneplacitum Dominorum ipſorum Regum, pro communi quiete, & conſervatione bonæ vicinitatis in præſentiarum amice reſolvimus, univimus, & convenimus modis infraſcriptis. *Primo.* Quod tam in Sacræ Romanorum, quam Poloniæ, Maieſtatum, utrobique Bohemiæ, Poloniæque Regnis, Sleſiæ, & adiunctis Provinciis alterutrius Dominorum Regum, Regnorum, & Subditorum eorundem diffidatores, hoſtes, homicidæ, raptores, ſeu damnificatores, necnon profugi, ſive rebelles, Subditi quicunque in alterius Regum Regnis, & Ditionibus, ubi primum id ipſum ab altera earum Maieſtatum, aut Capitaneis ipſarum Provincialibus, ſive Subditis, alteri parti inſinuatum, vel per ipſosmet perveſtigatum fuerit, peramplius nequaquam foveri, & aſſervari, multo minus eorundem Regum permiſſu, per Subditos ipſorum ulla hoſpitalitate, advitatione, ſive receptatione, quocunque prætextu, aut colore, directe, vel indirecte, publice, vel occulte interteneri debent, ſed ubicumque huiusmodi graſſatores, & contrariatores, ubilibet in præfatis Regnis, & Ditionibus deprehenſi fuerint, contra eos juſſu Regio, & directione, atque intendentia Officialium, utrobique parti læſæ, atque deferenti juſtitia immediate, & irrecuſabiliter permitti, atque adminiſtrari, aut etiam citra partium requiſitionem, de iis, ut communibus hoſtibus, a Capitaneis, & Magiſtratibus, ubicunque per ſe ipſos ex officio inquiri, inſequi, & capitaliter procedi debet. Caſu autem, quo aliquis ex Officialibus, aut Subditis utrarumque earundem Maieſtatum, receptatione, aſſecuratione, hoſpitationeque præmiſſorum contrariorum, aut omiſſione inſecutionis, captivationis, ſive animadverſionis in eosdem ſcienter contravenerit, in tales utrobique, ſive delati forent a parte altera, ſive alias veriſimili ſuſpicione deprehenſi, capitali ſupplicio irremiſſibiliter debet animadverti. Quodſi unus vel plures Incolæ Regni Bohemiæ, Marchionatus Moraviæ, & Ducatus utriusque Sleſiæ in communi Regno Poloniæ, vel ſingularibus Perſonis, eius Regni Incolis, & Subditis privatim hoſtilitatem denuntiabit, vel denuntiabunt, tunc ſtatim Præfectus, aut Capitaneus, aut Officialis illius loci, aut diſtrictus, cui diffidatio indicta eſt, generales Præfectos, & Capitaneos Regni Bohemiæ, Marchionatus Moraviæ, & Ducatus Sleſiæ, ea de re certiores reddere, & ipſis exemplar diffidatoriarum Literarum transmittere debebit, quibus acceptis literis Præfecti, & Capitanei in Regno Bohemiæ, Marchionatu Moraviæ, Ducatuque Sleſiæ, talem, vel tales, diffidatorem, vel diffidatores, pro publico hoſte, vel publicis hoſtibus indicare, promulgare, & publicare, omnibusque, & ſingulis Incolis Regni, Marchionatus, & Ducatus prædictorum cuiuscumque ordinis, & conditionis extiterint, eius, vel eorum conſuetudinem interdicere, & ne a quoquam hoſpitio recipiantur, aut juventur conſilio, aut re aliqua alia, prohibere, & cavere, Bonaque diffidantium applicare fiſco, & Cameræ Regiæ, & demum in hoſpites, ſocios, conſcios, & complices, pari ſeveritate animadvertere conabuntur. Nam tali facta divulgatione, & interminatione, neminem ignorantiæ excuſatio ſublevare poterit. Si vero contigerit vice verſa, quod unus, vel plures Incolæ Regni Poloniæ, necnon aliarum terrarum Ditioni Regni Poloniæ ſubiectarum in communi, Regno Bohemiæ, Marchionatui Moraviæ, aut Ducatui Sleſiæ, vel ſingularibus Perſonis eius Regni, & prædictarum Provinciarum Incolis, & Subditis hoſtilitatem denuntiabit, vel denuntiabunt, ſimiliter etiam, ut ſupra expreſſum eſt, Præfectus & Capitaneus illius loci, & Diſtrictus, cui diffidatio indicta eſt, generales Præfectos, & Capitaneos Regni Poloniæ, ea de re certiores facere, & ipſis exemplar diffidatoriarum literarum transmittere debebit. Quibus acceptis, Præfecti, & Capitanei per Regnum Poloniæ, & terras eidem Regno ſubiectas talem, vel tales, diffidatorem, vel diffidatores, etiam pro publico hoſte, vel hoſtibus, indicare, promulgare, publicare, ac omnibus & ſingulis Incolis prædicti Regni, & pertinentiarum eiusdem cuiuscunque

Anno 1538.

ordinis, & conditionis extiterint, eius, vel eorum consuetudinem interdicere, & ne a quoquam hospitio recipiantur, aut juventur consilio, vel re aliqua alia, prohibere, & cavere, Bonaque diffidantium applicare fisco, & Cameræ Regiæ. Ac perinde in hospites, socios, conscios, & complices, pari quoque severitate animadvertere tenebuntur, ignorantiæ excusatione universis penitus sublata. Singulatim vero si quispiam Capitaneus, aut Magistratus, in huiusmodi casibus damnificatis subitam justitiam administrare cunctaretur, aut etiam extra id ex officio, inquisitione, & animadversione debita non procederet, tales præfatorum Maiestatum punitioni immediate obnoxii, & rei esse debent. Ut autem præcipuus diffidationum, & grassationum fomes, quo huiusmodi latrocinia in primis aluntur, e medio tollatur, coerceaturque licentia, & impunitas hospitandi, quæ inter hæc Regna hactenus perniciose duravit, finaliter inter Nos convenit, ut, quicunque promotores, detentores, hospitatores, & complices dictorum maleficorum hominum, ex fuga captivorum, aut veraci intimatione spoliatorum, qui captivi, vel spoliati bonæ fidei, & integræ famæ forent, sine alias apertis indiciis, ita, ut tam manifestarium factum ulteriori probatione non egeat, utrobique deprehensi forent, intra ulteriorem purgandi sui admissionem, & indulgentiam spoliatis, et damnificatis, ad refusionem, & satisfactionem probabiliorum damnorum de bonis suis teneantur, aut, quod sibi in bonis desit, secundum qualitatem delicti, corporis punitione luant, atque compensent. Si vero tales ad cædem, damnificationem, seu irruptionem evidentem, atque enormem occasionem voluntarie, & scienter præbuerint, iidem tam parti ad refusionem damnorum, ut jam expressum est, quam Superioritati suæ ad sumendum de iis pro modo delicti supplicium, citra evasionem subiaceant. Si vero aliqui huiusmodi hospitatorum, aut complicium non similiter manifestis, & apertis indiciis, sine huiusmodi grassatorum, & damnatorum confessatis, aut quæstionibus, seu alias fuerint delati, & de eiusmodi maleficio suspecti potius, quam convicti, contra tales tam ex delatione damnificatorum, vel alterius superioritatis Officialium, quam ex officio per Capitaneos, aut Magistratus eius Regni, aut Ditionis, in qua fuerint, evocatos, hac tamen differentia, & moderatione debet procedi, ut, si forent Nobilitares, aut aliqui Possessionati Cives, antehac in talibus non infamati, neque anterioribus confessatis suspecti, videlicet in casu negationis sese proprio eorum juramento coram supremo eius Ditionis Magistratu, publice huiusmodi infamationem exonerare, & purgare queant. Si vero iidem anterioribus infamiæ, aut confessatorum præindiciis confessi, & semimanifestarii forent, ita tamen, ut huiusmodi confessata non omnimode certum facti indicium præbere possent, talis, vel tales etiam ad purgationem sui, medio juramenti mettertia manu, integræ famæ possessionatorum vicinorum admitti, aut si in utroque casu in purgatione defecerint, debitæ capitis animadversioni subiici, & subiacere debent. Casu autem, si quis ex Regno Poloniæ ausu temerario contra jus, & æquitatem, ac publica, mutuaque istorum Regnorum fœdera in Regnum Bohemiæ, Marchionatum Moraviæ, vel Ducatum Slesiæ, excursionem, vel impressionem faceret, atque ibi mercatores, & vectores deprædaret, aut detineret, homines occideret, vel abduceret, pecora abigeret, incendio sæviret, aut alio quovis modo damnum, & injuriam inferret, & sic ex effrænis animi libidine, patrato nefario scelere, rursum se in Poloniam, vel cum præda securus, vel fugiens insequentium manus, in hospitia consueta, & solita diverticula reciperet, tum in Regno Poloniæ, & Præfecti illius Territori, vel Districtus, & omnes Incolæ, totaque vicinitas continuo a damnum, & iniuriam passis, aut prævaricatorem, et communium fœderum violatorem insequentibus, commonefacti, evocatique cum extiterint, debebunt læsis ferre opem, adesse in armis fortiter, et gnaviter insequi, et inquirere noxios, et turbatores publicæ pacis, et tranquillitatis. Et si sui tuendi causa in aliqua castra, aut fortalitia, vel loca abdita, seu natura munita profugerint, acrius, et diligentius insistere, et ipsos, eorumque hospites, socios, conscios, complicesque obsidere, oppugnare, et ita simul omnes ad deditionem, et debitum supplicium, ac emendam, recompensationemque damnorum illatorum cogere. Si quis autem negligentiorem, et remissiorem in ferendo offensis auxilio, et in persequendo hostes, et damnificatores sese exhibuerit, is se indignationem sui Regis, et severam animadversionem irremissibiliter subiturum esse sciat, et sentiet. Idem debere observari decernentes, et mandantes in præsumentes, et ausuros tale quicquam ex Bohemiæ Regno, Marchionatu Moraviæ, et Ducatu Slesiæ contra Regnum Poloniæ, et eius Subditos, ac Incolas. Si vero contingeret, aut per subordinationem Superioritatis, aut alioquin per privatim damnificatos, atque diffidatos, contra præmissos

præmissos damnificatores, diffidatores, malefactores, hospitatores, aut complices captivandos, sive etiam jam tum captivos, et convictos in alterutrum Regnum, aut Ditionem super postulatione justitiæ mitti, aut requiri, iidem postulatores non solum ad exemptionem justitiæ cum ratione delicti, cum omnibus in tali facto necessariis admitti, et provideri, verum etiam tam in loco administrandæ justitiæ, quam in reditu ad propria assecurati, et omnimode tuti, atque inviolabiles esse debent. Casu etiam, quo in utroque seu alterutro Regno, aut Ditione aliquis ex Nobilitate, vel alias zelo honestatis, et studio supprimendorum huiusmodi publicorum maleficiorum, aut jussu Magistratus sui, aut motu proprio, in, vel post designationem direptionum, aut aliarum damnificationum, sive alios huiusmodi publicos prædones, et grassatores, insequeretur, prout id ipsum ad eradicationem diffidationum, et meliorem bonæ vicinitatis stabilitationem, in utroque Regno peramplius observari convenit, atque ante hac in Ditione Slesiæ communi consensu est tentum, et introductum, idque sibi a quoquam, ut inhonestum exprobraretur, talis inculpatio, seu obiectio nulli, cuiuscunque status in honore suo offensiva, aut præiudicialis esse debet, sed talis exprobrator, aut revocationem probri una cum aliquali incarceratione, et carcerum punitione, refusioneque impensarum cogi, atque læsum rogare debet, ut sibi talem mendacem imputationem propter Deum dimittere velit, prout hoc etiam antehac per Serenissimum Dominum Poloniæ Regem in Conventu Piotrcoviensi, Anno Domini Millesimo quingentesimo duodecimo, ut statutum Laudi est introductum, et sancitum. Ut autem semel amputetur generalis illa occasio subululantium diffidationum, quæ hactenus ex defectu assequendæ justitiæ utrobique invaluit, ut cuius ex utroque Regno debita, ac indilata justitiæ administratio sufficienter, et citra occlusionem, aut superfluam dilatationem pateat, finaliter, et conclusive convenit, ut si Regnicola Poloniæ contra Indigenam Bohemiæ, et Slesiæ, aut e converso actionem iniuriarum, violentiarum, super spoliatione, seu similium bona fixa non concernentium habeat, eidem ab judice competenti, cui reus subiaceat, permissione subitarii judicii de simplici, et plano per Præfectos, et Magistratus accusati in promptu citra indulgentiam superfluarum dilatationum, aut evasionum, omnimode æquitas exhiberi debet. Si autem actio bona fixa concerneret, id apud accusati Superioritatem, aut Magistratus requiri, et inibi secundum consuetudinem uniuscuiusque Ditionis procedi debet, ut quilibet citra dilationem, executionem justitiae obtinere queat, quod per Superioritatem, et Magistratus fideliter provideri, et dirigi par est. Insuper ad ulteriorem evitationem vicinalium differentiarum in antea vetitum, et pænaliter prohibitum esse debet, ne alterutrius Regni, aut Ditionis, atque Superioritatis Subditi citra exhibitam literariam probationem licentiæ a priori Domino, seu Magistratu, cui suberant, obtentæ in subditos suscipiantur, sub mulcta quinquaginta Florenorum Hungaricalium super receptore, adcitatione Magistratus exigenda, et subitaria exemptione facienda, ita, ut dimidium eius mulctæ Magistratui, dimidium vero priori Domino cedat. Pariformiter, et sub tali mulcta profugi rustici ad requisitionem priorum Dominorum utrobique in instanti eis olim eorum hæredibus libere dimitti, et restitui debent. Et si aliquis talem in requisitione dolose occultaverit, et prima citatione evocatus, deque hoc convictus fuerit, duplum prior expressæ mulctæ luere citra recusationem tenebitur. Si autem huiusmodi receptor ad talem mulctam in facultatibus deficiat, loco mulctae quattuor septimanarum captivatione puniri debet. Finaliter conventum, et cautum est, ut nullus Incola eorum Regnorum, et pertinentiarum earundem, cuiuscunque conditionis existat, neminem ex qualicunque causa, seu praetextu, salvo conductu providere, assecurareque facultatem habere debeat, nisi cum praescia voluntate Domini, et haeredis sui, ac partis adversae. In quorum omnium, et singulorum fidem praesentes Sigillorum, et Secretorum nostrorum appressione fecimus communiri. Actum, et Datum in Oppido Glogoviae maioris, ipso die Divi STANISLAI Episcopi, Anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo quinto. Nos igitur FERDINANDUS Romanorum, ac Bohemiae etc. Rex praefatus, huiusmodi pacificandi articulationibus, matura Procerum, et Consiliariorum nostrorum deliberatione sufficienter pensatis, atque examinatis, quod Nobis, et utrique Regno feliciter vertat, omnia, et singula talium Articulationum contenta pro bona pace, et mutua fraternitate, tranquilloque utrorumque Regnorum statu, inprimis pro felicitate totius Christianitatis, cuius splendor, et utilitas Nobis praecipue cordi est, una cum praefato Serenissimo Poloniae Rege, ex certa scientia, ac de consensu Regni nostri Bohemiae, Ditionumque eidem subiectarum,

ANNO 1538. Annorum, laudavimus, acceptavimus, approbavimus, et ratificavimus, prout et in robur perpetuae firmitatis, ac obſervationis laudamus, acceptamus, approbamus, et Regia noſtra auctoritate ratificamus per praeſentes, in verbo noſtro Regio, et bona fide noſtra mediante, promittentes praemiſſa omnia, et ſingula abſque omni dolo, et praeſuppoſita fraude in noſtra, Haeredumque, et Succeſſorum noſtrorum, ac Regni Bohemiae, et Subditorum eiusdem Perſona inconcuſſe, et inviolabiter obſervari, et manuteneri debere, faciemusque per omnes, quorum intereſt, pariformiter obſervari. Speciatim etiam, quaecunque Privilegia, lauda, ſeu Statuta Regni Bohemiae, et Ducatus Sleſiae contra praemiſſa facientia, durantibus huiusmodi compactatis, auctoritate noſtra ſuſpendentes, eisque in hoc caſu derogantes, talibus tamen Privilegiis, et Immunitatibus alioquin extra praemiſſa per omnia ſalvis. In quorum robur omnium, et evidens teſtimonium Praefato Domino SIGISMUNDO Regi has literas noſtras Sigillo noſtro munitas permiſimus, et ab eo conſimilis Tenoris Literas ſubappenſo ſuae Celſitudinis Sigillo reaccepimus. Datum in Civitate noſtra Vratislavia, decima ſeptima die Menſis Junii, Anno Domini MDXXXVIII. Regnorum noſtrorum, Romanorum octavo, aliorum vero omnium duodecimo.

FERDINANDUS.

WOLFF *de Krayg*, Supremus Regni Bohemiae Cancellarius.

N. ZIABKA.

XXXIII.

ANNO 1539. *Mandatum* FERDINANDI *Rom. Regis ad Dietam Glogovienſem pro componendis Controverſiis, inter Regnum Poloniæ ab una, & Regnum Bohemiæ, eique annexas Provincias ab altera parte.* Datum Viennæ, die 20 Menſis Septembris, Anno 1539. *Ex Arch. Regni Lib. 6. Lit. F. f. 228.*

NOS FERDINANDUS Dei gratia Romanorum Rex, ſemper Auguſtus, Germanorum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae etc. Rex, Infans Hiſpaniae, Dux Auſtriae, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgenſis, et Sleſiae, Marchio Luſacenſis etc. Fatemur, et recognoſcimus univerſis: Quemadmodum Nos Sereniſſimo Principe, et Domino, Domino SIGISMUNDO Rege Poloniae, Magno Duce Litvaniae etc. Noſtro Chariſſimo Fratre, et Affini, gratia relaxationis viarum, et aliorum inveterato-rum errorum, et defectuum inter Regnum noſtrum Bohemiae, et Ducatum Sleſiae, ac aliarum Terrarum Regno noſtro Bohemiae incorporatarum, parte ex una, et SACRAE MAIESTATIS Regis Poloniae parte ex altera pendentium, indiesque emergentium, per quod viae publicae e converſo relaxentur, aliique errores, ac controverſiae componantur, et finiantur, praedictaque Regna, et Dominia in bona, diuturna, et firma vicinitate retineri poſſint, conſtituimus, et concluſimus, quod Nos ex ambabus partibus noſtros Conſiliarios, et Plenipotentes Commiſſarios, ac Nuntios in Civitatem noſtram maioris Glogoviae, ad Feſtum S. Galli, hoc eſt, diem decimam ſextam Menſis Octobris proximam ingrediendi, et praefata negotia incipiendi, et finiendi deputaremus. Nos itaque Generoſos, Venerabiles, Strenuos, et Nobiles fideles noſtros, JOANNEM POPEL *de Sbyraw*, Supremum Curiae Regni Bohemiae, SEBASTIANUM *de Wegmul* in *Chomothaw* praenominati Regni Germanorum Feudi Capitaneum, HINKONEM *de Werbna* in *Nameſt*, ZDENKONEM *de Medzericz*, et *Lomnicz* in *Trawna*, LAURENTIUM Praepoſitum in *Stulwegſenburg* Conſiliarium noſtrum, et dilecti Filii noſtri Praeceptorem, JOANNEM BECHMGIC noſtrum Supremum Regni Bohemiae Notarium, ANDRZYCHUM BRZESINSKI, et GEORGIUM RECHERSDORFF Conſiliarium noſtrum, et Regni noſtri Hungariae Secretarium, coniunctim, et diviſim ad praefata negotia ad hoc ipſum tempus futurum S. Galli cum ea plenaria noſtra Regia facultate, et inſtructione amandavimus, ea conditione, ut quicquid cum Regiae Maieſtatis Poloniae Commiſſariis pro eo tempore, ad utrorumque Regnorum noſtrorum, Ducatuum, et aliarum Terrarum, occaſione recluſionis viae publicae, nec non ſopiendis aliis omnibus erroneis defectibus ad commoda et utilitates augendas tractarent, agerent, et concluderent, ea omnia plenam, et integram firmitatem, et robur ſunt habitura, firmiterque retinenda. Sed quicquid grave illis, et difficile, pro eorum debito non ferendum, nec conſonum videretur, Nobis ea, quam celerrime declaranda eſt noſtra propenſa voluntas, et animus. Harum ſerie Literarum obſignatarum noſtro appenſo Regio Sigillo. Datum in Civitate noſtra Vienna 20 die Menſis Sept. Anno Domini MDXXXIX. Regni noſtri Romanorum IX. et aliorum XIII. Anno.

HUNGARIA.

HUNGARIA.

I.

ANNO 1355. Tranſumptum trium Literarum LVDOVICI Regis Hungariæ, ſub nomine JANVSSII Doctoris Decretorum, Decani & Cancellarii Cracovienſis, in forma Vidimus editum:

Primis Literis promittit LVDOVICVS *Rex non repetiturum ſe debitum, quod ei* CASIMIRVS *ratione Regni Ruthenorum debebat, priusquam idem integram eiusdem Regni poſſeſſionem adeptus fuerit.* Budæ, d. 24 Januarii Anno Domini 1355.

Alteris permittit mercatoribus, ut Sal ex Regno Poloniæ in Regnum Hungariæ usque ad Civitatem Sarus advehere poſſint. Budæ in Feſto Converſionis S. Pauli Apoſtoli, Anno Domini 1355.

Tertiis Literis LVDOVICVS *Rex pollicetur ſe* CASIMIRO *Regi contra Litvanos in Subſidium venturum, vel ipſe ſi venire non potuerit, maiores quam antea Copias miſſurum.* Datum Budæ d. 24 Januarii, Anno Domini 1355. Tranſumpti Anno eodem Kalend. Septembr. *Ex Autographo ſub Sigill. Civitatis Cracovien.*

In Nomine Domini Amen.

Noverint univerſi & ſinguli præſens Tranſumptum, ſeu Tranſcriptum publicum inſpecturi: Quod Nos JANUSSIUS *Doctor Decretorum, Decanus & Cancellarius Cracovienſis, vidimus, & diligenter inſpeximus tres Literas apertas, ſanas, & integras, omnique ſuſpicione carentes, quarum tenor infra ſcribitur: quæ quidem Literæ Sigillis, æqualibus in rotunditate effigiis, & ſignis, ac Literis circumferentialibus, de cera communi a tergo ſunt ſigillatæ. In ſuperficie Sigillorum prædictorum quædam Imago ſedentis in Sede Regiæ Maieſtatis induta purpura, coronata, habens Sceptrum in manu dextra, & globum cum Cruce in manu ſiniſtra, Literæ circumferentiales Cruce præmiſſa ſunt iſtæ:* LUDOVICUS *Dei gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Serviæ, Galliciæ, Lodomeriæ. Quarum quidem Literarum tenor de verbo ad verbum eſt talis:*

NOS LUDOVICUS Dei gratia Rex Hungariae, Vobis Sereniſſimo Principi Domino CASIMIRO eadem gratia Polonorum Regi Illuſtri, Avunculo noſtro praedilecto aſſumpmimus, et promittimus, ac ſpondemus, quod debitum, quo Nobis occaſione Regni Ruthenorum tenemini, quod ante recognoviſtis, et ſuper quo mediantibus Literis veſtris Nobis exiſtitis obligati, a Vobis non repetemus, nec Vos impetere intendemus ſuper ipſo, vel illud exigere, donec poſſeſſionem pacificam, ſeu Dominium, prout Praedeceſſores veſtri habuerunt, obtinere valueritis Regni praenotati. Sed cum illam obtinueritis Deo Duce, volumus, ut debitum ipſum plenarie, prout tenemini, perſolvatis. Datum Budae, vigeſimo quarto die Menſis Januarii, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo quinquageſimo quinto. *Item alia Litera eſt talis:*

LUDOVICUS Dei gratia Rex Hungariae fidelibus noſtris Univerſis Praelatis, Baronibus, Comitibus, Caſtellanis, Nobilibus, et aliis cuiusvis Status, et Praeeminentiae hominibus, quibus praeſentes oſtendentur, Salutem, et Gratiam. Noveritis, quod Nos ad caritativam, et fraternalem inſtantiam Excellentis Principis Domini KASIMIRI, eadem gratia Regis Poloniae, Fratris noſtri Cariſſimi, annuimus, ut Sales Domini Regis Fratris noſtri de Polonia usque Civitatem noſtram *Sarus*, et Liptovienſem per Hungaros, Polonos, et alterius cuiusvis Idiomatis homines Mercatores libere, et ſine omni contradictione ac impedimento adducantur venditioni exponendi. Igitur Fidelitati veſtrae firmo Edicto Regio praecipientes mandamus, quatenus praedictos Mercatores cuiuscunque nationis exiſtant, praedictos ſales de Regno Poloniae in Regnum noſtrum, ſcilicet usque Civitatem noſtram *Sarus* importantes, nullo modo praeſumpmatis impedire, ſed eosdem libere incedere admittatis, aliud obtentu noſtræ dilectionis facere non audentes, et hoc volumus ubique in illis finibus palam facere, et proclamari. Datum Budae, in Feſto Converſionis S. Pauli, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo quinquageſimo quarto. *Item tertia Litera eſt talis:*

Princeps Sereniſſime, et Frater Chariſſime Domine KASIMIRE Illuſtris Rex Poloniae: Quia pro praeſenti veſtra expeditione,

Anno 1355.

peditione, quam contra Litvanos Vos fatemini habiturum, ſubſidium noſtrum perſonale, aut Gentis opportunae Vobis per Nos impendi fraternaliter expoſcitis, idcirco Nos Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae promittimus, ut ſi protunc aliquo negotio impediti, in ipſa expeditione perſonaliter intereſſe nequeamus, Gentis tamen amplioris, quam alias conſueveramus, præſidium fraternali veſtrae Celſitudini, impertiri promptos Nos offerimus, et paratos, pro exterminio et confuſione eorundem. Datum Budae, Viceſimo quarto die Menſis Januarii, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo quinquageſimo quinto.

Quibus quidem Literis viſis et diligenter inſpectis, inventisque ſinceris in omnibus, ad inſtantem petitionem diſcreti viri, digni Nicolai Skalcze Procuratoris Magnifici Principis Domini Kasimiri Dei gratia Regis Poloniae Illuſtris, habens ad hoc ſpeciale Mandatum per Jacobum Subſcriptum publicum Notarium, Authoritate noſtra ordinaria tranſumi, et conſcribi mandavimus, et in hanc formam publici redigi Documenti: volentes, et decernentes, ut huic Tranſumpto deinceps plena fides adhibeatur ubique locorum, ipſumque Tranſumptum fidem faciat in agendis, ac ſi ipſae Originales Literae apparerent. Quibus omnibus, et ſingulis ſedentes pro Tribunali, Authoritate noſtra ordinaria, ad maiorem huius rei evidentiam Sigillum noſtrum duximus appendendum. Actum et Datum in Cracovia, in Caſtris circa Theſaurum Magnifici Principis Domini Kasimiri Dei gratia Regis Poloniae Illuſtris, ſub Anno Domini Milleſimo trecenteſimo quinquageſimo quinto, Indictione Decima, Calendis Septembris, hora quaſi Completorii, Praeſentibus his teſtibus: Petro, et Voislao Subtheſaurariis Domini Regis praedicti, Henrico *de Kuscow* Notario Poloniae Regis praefati, Joanne Procuratore Eccleſiae de *Zagoicz*, et aliis fide dignis.

Et Ego Jacobus quondam Nicolai *de Paczonow* Clericus Cracovienſis Diœceſis, publicus Authoritate Imperiali Notarius, exhibitioni Literarum, una cum praeſcriptis teſtibus praeſens interfui, et ea omnia, requiſitus per Venerabilem Virum Dominum Janussium Doctorem Decretorum, Decanum, et Cancellarium Cracovienſem, in hanc publicam Formam redegi, meoque Signo, et Nomine conſignavi in teſtimonium praemiſſorum.

II.

Anno 1355.

Tranſumptum Literarum, quibus continetur Juramentum a Proceribus Regni Hungariæ Casimiro *Regi Poloniæ præſtitum, quo illi Pacta inter Eundem* Casimirum, *&* Carolum *Hungariæ Regem de ſucceſſione Filiorum eiusdem Regni Hungariæ in Regnum Poloniæ inita, confirmant.* Datum in Zadoch in Vigilia SS. Philippi & Jacobi, Anno 1355. datum vero Inſtrumenti Cracoviæ 5 Calend. Octobris 1357. *Ex Autographo.*

In Nomine Domini Amen.

Noverint Univerſi præſens Tranſumptum, ſeu Tranſcriptum publicum inſpecturi. Quod Nos Joannes *Decanus, & Cancellarius Cracovienſis vidimus, & diligenter inſpeximus quandam patentem Literam ſanam, & integram, omnique prorſus vitio carentem, tenoris, & continentiæ infraſcriptæ. Cui quidem Literæ decem Sigilla, duo oblongæ figuræ, octo vero Sphæricæ figuræ, de cera communi ad tergum, ſed ad faciem de cera rubra, ſolum ultimum Sigillum de cera communi, ex utraque parte in pargameni preſſulis appendebant, tenor vero eiusdem per omnia ſequitur in hæc verba:*

In Chriſti Nomine Amen.

Quoniam eſt moris, Conſuetudinis, atque conſonum rationi, ut quidquid Regia Maieſtas de Conſilio, et beneplacito Praelatorum, et Baronum, Procerum, ac Nobilium Regni ſui decreverit, faciendum, ſive ſtatuendum, et matura deliberatione praehabita agit, ordinat, et diſponit, in his praeſertim, quae ad utilitatem, honorem, et commodum ſuum, ſuique Regni venire poſſunt, non immerito ſic ordinata, acta, et diſpoſita ab omnibus Regnicolis debent approbari, et inviolabiliter obſervari. Hinc eſt, quod Nos Nicolaus Dei, et Apoſtolicæ Sedis gratia, Archiepiſcopus Strigonienſis, locique eiusdem Comes perpetuus *de Tharath*, Thomas Petl Magiſter Janitorum Regalium, et Caſtellanus *de Chokokow*, Marochwen Magiſter Agazonum Reginalium, et Comes *de Beregh*, Nicolaus Praepoſitus Steucienſis, Ladislaus Praepoſitus Chazmenſis, Comes Capellae Regiae, Gregorius Cuſtos Varadienſis Decretorum Doctor, Joannes Oliveri Magiſter Dapiferorum

Anno 1355.

rorum Reginalium, ac Joannes Alexandri Comes Szagradienſis, et Caſtellanus *de Symus*, et *de Zdendren*, de Conſenſu, Mandato, beneplacito, et voluntate Sereniſſimorum Principum Domini Ludovici praedicta gratia Regis, et Dominae Elisabeth Reginae Hungariae Genitricis eiusdem, Dominorum noſtrorum, Vobis Excellentiſſimo Principi Domino Kazimiro ſaepedicta gratia Polonorum Regi perſonaliter recipienti, promittimus bona fide abſque omni dolo ſine fraude, quod ad hoc, ut compoſitio, ordinatio, et diſpoſitio, quae dudum inter Vos, et Potentiſſimum Principem quondam Dominum Regem Carolum Sororium veſtrum, Dominumque noſtrum, ſuper ſubiectione Omagii, et Regimine Regni Veſtri Poloniae, in Perſona Sereniſſimorum Principum, Dominorum Ludovici, Andreæ, et Stephani Natorum ipſius, in caſu, ubi Vos abſque haerede Maſculini Sexus decedere contigerit, inita fuit, et firmata, et nunc praefatis Dominis Andrea, et Stephano ſublatis de hac vita, inter Vos, et praelibatum Dominum Regem, ac Inclytum Principem Dominum Joannem Ducem totius Sclavoniae, Croatiae, et Dalmatiae, ſupradicti Domini Stephani Ducis Filium, Nepotes veſtros quoad eorum, haeredumque ipſorum ſexus, de quo ſupra, Perſonas innovata, perpetuis temporibus inviolabiliter, et inconcuſſe, quoad omnes ſuos Articulos, ac Clauſulas, tam quo ad ea, quae per Vos ſunt aſſumpta, quam quo ad ea, quae per praedictos Dominos noſtros, Regem, et Reginam, Vobis, Regnique Veſtri Regnicolis aſſumpta exiſtunt, viceverſa perſeverent, toto noſtro poſſe, et conamine erga praedictos Dominos noſtros efficaciter inſiſtemus, ipſisque quo ad omnia praedicta, et quae ea contingere poſſent quoquo modo, aſſiſtemus conſiliis, et auxiliis opportunis. Et nihilominus quae per Nos circa praedicta alias debent fieri, efficaciter curabimus adimplere. Sic Deus Nos adiuvet, et haec Sancta, quae tangimus, Evangelia. In quorum teſtimonium Sigilla noſtra praeſentibus duximus appendenda. Datum in Zadoch in Vigilia SS. Philippi, et Jacobi Apoſtolorum, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo quinquageſimo quinto.

Qua quidem Litera viſa, et diligenter inſpecta, inventaque ſincera in omnibus, ipſam ad inſtantem petitionem Diſcreti Viri Domini Nicolai Skalka Procuratoris Sereniſſimi Principis Domini Casimiri Regis Poloniae, habens ad hoc ſpeciale Madatum, per Henricum Nicolai *de Ruskow* infraſcriptum publicum Notarium Authoritate noſtra ordinaria tranſumi, et conſcribi mandavimus, et redigi in hanc formam publici Documenti, volentes, et decernentes, ut huic Tranſumpto deinceps ubique locorum plena fides adhibeatur, ipſumque Tranſumptum fidem faciat in agendis, ac ſi ipſa Originalis Litera appareret. Quibus omnibus, et ſingulis pro Tribunali ſedentes authoritatem noſtram Ordinariam interponimus, et Decretum, et ad maiorem huius rei evidentiam Sigillum noſtrum praeſentibus duximus appendendum. Datum, et Actum Cracoviae 5 Calendras Octobris, in Domo noſtrae habitationis, Anno Domini 1357. Indictione 10, hora quaſi prima, Praeſentibus Honorabilibus, et diſcretis Viris, Dominis Jesdeone Lancicienſis, Jacobo Sandomirienſis Eccleſiarum Scholaſticis, Thanicone Canonico Cracovienſi, Philippo Capellano, et Nicolao Clerico noſtris Familiaribus, Teſtibus ad praemiſſa.

Et ego Henricus Nicolai *de Ruzkow* Clericus Vratislavienſis Diœceſis, publicus Imperiali Authoritate Notarius, praeſcriptam Literam de Mandato praefati Domini Cancellarii, et ad inſtantem petitionem ſupradicti Procuratoris, de verbo ad verbum tranſumpſi, et fideliter exemplavi, nihil addendo, vel minuendo, praeter quam fortem literam, vel ſyllabam, quae mutat ſenſum, ſeu vitiat intellectum, et facta diligenti collatione cum ipſo Tranſumpto ad Originalem Literam utramque, inveni bene per omnia concordare. Ideo me cum Signo, et Nomine meis ſolitis conſignavi in teſtimonium omnium praemiſſorum.

III.

1369.

Fœdus inter Ludovicum *Hungariæ, &* Casimirum *Poloniæ Reges, Budæ in Conventu Eorum perſonali ſancitum, quo vetera Pacta confirmant, & Societatem ineunt contra omnes, eos hoſtiliter aggredi volentes, præcipue vero contra* Carolum *Imperatorem.* Datum Budæ, Feria quarta Cinerum, Anno 1369. *Ex Originali.*

Ludovicus Dei gratia Rex Hungariæ &c. Recognoſcimus publice per Præſentes: Quod cum in Civitate Noſtra Budenſi una cum Sereniſſimo Principe Domino

ANNO 1369. Domino CASIMIRO eadem gratia Rege Poloniæ, Fratre noſtro Cariſſimo conveniſſemus, expeditis, & reformatis quibusdam negotiis Rempublicam, & commune Bonum utrorumque Regnorum reſpicientibus, habito inter Nos maturo tractatu, & conſilio Baronum noſtrorum unanimi voluntate cenſuimus, & convenimus omnia Pacta, Conventiones, Ligas, Confœderationes primitus utrobique habitas, factas, diſpoſitas, & firmatas quoad omnes clauſulas, & puncta, earum in ſuis juxta tenorem Literarum deſuper confectarum firmitatibus, & vigoribus irrefragabiliter permanere, promittentes bona fide, & absque dolo, & fraude, quod unus alterum contra quaslibet Perſonas, cuiuscunque Status, dignitatis,& præeminentiæ exiſtant, nullo penitus excepto, vel excluſo, & ſpecialiter contra Magnificum Principem Dominum CAROLUM Romanorum Imperatorem, & Regem Bohemiæ, Regna, Terras, & Dominia noſtra quælibet, quæ vel quas in præſenti habemus, aut inpoſterum poſſidemus, invadere molientes, defenſare, tueri, adiuvare, protegere, & ſuccurrere teneamur, non parcentes Perſonis, laboribus, & expenſis, demum alternatim cum omni ſinceritate promiſimus, quod nullus noſtrum in antea cum aliqua Perſona de quibus præmittitur, quæ Nobis Guerras movere præſumpſerit, vel cui ipſas movebimus, aliquas concordias perpetuas, Contractus Matrimoniales de perſonis Nobis coniunctis, cum ipſo Imperatore, & ſibi coniunctis, uniones, Pacta, & Ligas, ſive Treugas Pacis faciet, ſeu facere attemptabit, quovis modo, alterutrius ſine requiſitione conſenſu & beneplacita voluntate. Harum, quibus Sigillum noſtrum eſt appenſum, teſtimonio Literarum. Actum & Datum Budæ, Feria quarta Cinerum, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo ſexageſimo nono.

IV.

1386. ELISABETH *Regina Hungariæ promittit* VLADISLAO *Regi Poloniæ Genero ſuo auxilia, & defenſionem contra omnes hoſtes, cum tota potentia Regni ſui.* Datum Budæ in Vigilia Pentecoſtes, Anno 1386. *Ex Originali.*

ELISABETH Dei gratia Regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Significamus harum Notitiam habituris, quibus expedit, Univerſis: quod Nos Sereniſſimum Principem Dominum VLADISLAUM Regem Poloniae etc. Maternalis dilectionis amplexu tanquam Filium, et Generum noſtrum cariſſimum ſuſcepimus, et ſuſcipimus per Praeſentes, ſibique ex certa noſtra ſcientia, bona noſtra fide, ſine omni dolo, et fraude promittimus, quod ipſum contra quoscunque homines, Terras, Jura, et Dominia ſua impugnare, et attemptare volentes, et contra quoslibet ſuos æmulos, et inimicos cum omnibus noſtris hominibus, Terris, Caſtris, et Civitatibus, munitionibus, et omnimoda noſtra facultate, quotiescunque opportunum fuerit, ſuffragantes volumus fideliter adiuvare, et quod omnia noſtra Caſtra, Civitates, et munitiones ſibi, ſuae neceſſitatis tempore contra quoslibet ſuos æmulos et inimicos, absque dilationis obſtaculo prompta, et aperta eſſe debeant tanquam Nobis: MARIA Regina Hungariae etc. Filia noſtra cariſſima duntaxat excepta. Quod ſi dicta Domina MARIA quempiam praeter noſtram voluntatem adiuvare voluerit contra Regem, et Reginam Poloniae, tunc volumus cum Domina HEDVIGI Filia noſtra cariſſima Regina Polonia, et conthorali ſuo remanere, ipſosque in omnibus noſtris munitionibus ſupportare. Caeterum dicto Domino VLADISLAO Regi Poloniae Filio noſtro cariſſimo ſinceriter promittimus, et ſpondemus, quod ipſum a quibusvis damnis, et periculis publicis, et ocultis ſibi in Perſona propria, bonis, atque rebus quomodolibet imminentibus, noſtrae notitiae patentibus volumus, et tenebimur fideliter praemunire, et omnia praeſcripta noſtra promiſſa rata, et firma volumus obſervare praeſentium ſub noſtrae Maieſtatis Sigillo teſtimonio Literarum. Datum Budae in Vigilia Pentecoſtes, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo octuageſimo ſexto.

V.

1403. *Ordinum Regni Hungariæ, cum Ordinibus Regni Poloniae Fœdus perpetuum, quo vetera Pacta inter Maiores ſuos inita renovant, & confirmant, ac mutuam ſibi invicem opem, & defenſionem promittunt, cætera.* Datum in Oppido Zalatuak Zagrabienſis Diœceſis, die 4 Aprilis, Anno 1403. *Ex Originali, Sigill. 51. Extat in Arch. Cancell. Regni, Lib. Legationum, ſub Lit. C. fol. 3.*

In

ANNO 1403. In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam Rei Memoriam. Sereniſſimi Regis diſpoſitio ineffabili ratione cuncta diſponens, inter caeteras virtutes, hanc, quae Pax dicitur, praeſtantiorem dignata eſt reputare, a qua Filius Altiſſimi, tanquam a digniori, Rex pacificus voluit nominari, qua praeordinante exſuperari omnem ſenſum, Nobis reliquit exemplum, inquiens Apoſtolis, *Pacem meam do Vobis, Pacem meam relinquo Vobis*, innuens, ut in Pacis amplitudine iugiter ambulemus, ſine qua etiam non poteſt coli bene coeleſtis Medicus, et Auctor verae Pacis: In cuius dulcedine ſingulari ratione fruentes, merito deberent firmiter ſua loca figere, et fundare. Proinde Nos Praelati et Barones, Proceres, Nobiles, et Communitas Univerſorum Terrigenarum Regni Hungariae ad Notitiam tam praeſentium, quam futurorum per haec ſcripta deducimus. Quomodo cogitantes ea, quae Pacis ſunt, et non afflictionis, conſiderantesque, quod effuſa contentio ſuper Principes facit eos errare in invio, et non in via, futurorum etiam periculorum diſpendiis ex elationibus diſturbiorum, et Guerrarum venientibus cupientes occurrere, dignum arbitramur, et rationi conſentaneum, ut Fœdus Amicitiae, et Pacis tranquillitas inter haec Regna, videlicet Hungariae, et Poloniae, diuturnis temporibus, quorum contrarii memoria hominum non exiſtit, roborata, et firma perpetue obſerventur. Et ne de recordio poſterorum, ac Succedaneorum noſtrorum memoria decideret, eiusdem Fœderis longævi, et laudabiliter firmati ſervatio, maturo conſilio praehabito de certa ſcientia noſtra, et voluntate ultronea ipſum tenore Praeſentium innovamus, promittentes pura fide, ſine dolo, et fraude, ipſi Regno Poloniae, eiusque Praelatis, Baronibus, Proceribus, Nobilibus, et Terrigenarum Communitatibus efficaciter aſſiſtere, et ipſis auxiliis, conſiliis, favoribusque noſtris temporibus perpetuis firmiter adhaerere, ipſos nunquam aliquibus coloribus exquiſitis deſerendo, eo etiam non omiſſo, quod omnes Diſpoſitiones, Ordinationes, et Conſuetudines antiquae, circa mercantias et alias quascunque negotiationes fieri ſolitae, inter eadem Regna diutius, et ſignanter tempore piae memoriae LUDOVICI, et CASIMIRI Regum ſervatae, inviolatae, et integrae permaneant, et Regnum utrumque circa Jura Dominiorum, et Poſſeſſionum quarumlibet, quae nunc tenet, poſſidetque, pacificum perpetue conſervetur. Illo praeſertim addito ſpecialiter, et expreſſo, quod Regem noſtrum, quem noviter eli-

gemus, et introducemus, ac Succeſſores Eius Reges Hungariae cum ipſorum Rege, ſeu Regibus unire, et amicabiliter fœderare volumus, quod et ipſi vice reciproca facere tenebuntur. Si autem aliquis Regnorum prædictorum Rex, utpote ſi noſter adverſus ipſos, aut eorum adverſus Nos inſurgeret, et Nobis aut ipſis Guerras movere intenderet, ex tunc Nos Regi noſtro contra ipſos non debemus præſtare ſubſidia, et ipſi Regi eorum contra Nos etiam non facient pari modo. Et ut praeſcripta per Succeſſores noſtros irrefragabiliter teneantur, præſentes appenſione Sigillorum noſtrorum munimine fecimus communiri. Datum in Oppido Zalatuah Zagrabienſis Diœceſis 4 Die Menſis Aprilis, Anno Domini 1403.

VI.

1410. *Literæ* VLADISLAI *Regis Poloniæ, quibus præſtat ſecuritatem* SIGISMVNDO *Regi Hungarorum agendi iter cum mille quingentis Equitibus per Ditiones ſuas in Pruſſiam, componendæ inter ſe, & Cruciferos Pacis cauſa.* Datum Cracoviæ in Dominica *Vocem Jucunditatis*, Anno 1410. *Ex Originali.*

Sereniſſimo Principi Domino SIGISMUNDO Dei gratia Regi Hungarorum, Croatiæ, Dalmatiæ, &c. Marchioni Brandeburgenſi, Sacri Romani Imperii Vicario Generali, & Regni Bohemiæ Gubernatori &c. VLADISLAUS eadem Gratia Rex Poloniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Supremus Princeps Litvaniæ, Pomeraniæ, Ruſſiæque Dominus, & Hæres &c. Salutem & perfectam in Chriſto amoris caritatem. Illuſtris Princeps Frater noſter cariſſime. Ex quo ad ſopiendas diſſenſiones, et ad ſedanda diſturbia inter Nos, & Cruciferos de Pruſſia currentia ſalutifero moti propoſito ad partes Pruſſiæ ſatagitis viſitare, ut ſecum & ſine impedimento, fines Regni & Terrarum noſtrarum valeatis pertranſire, pro charitate Vobis, & omnibus Prælatis, Baronibus, Militibus, Clientibus, aliisque cuiuslibet ſtatus, & conditionis hominibus in veſtra familiaritate, & Comitiva euntibus in numero mille quingentorum equorum, de ſalvo, ſecuro, & Chriſtianico conductu tenore præſentium providemus. Promittentes in verbo noſtro Regio, ſub fide,

honore,

Anno 1410.

honore, & onere Juramenti noſtris, dolo, & fraude ceſſantibus, nulla arte, ingenio, aſtutia, vel colore obſervatis, quod libere, ſecure, & ſine omni impedimento cum tota comitiva, & familiaritate veſtris eundo ad Pruſſiam, & redeundo ad Regnum Hungarorum, fines Regni, & Terrarum noſtrarum per Terras, & per aquas poteritis pertranſire, ſub ſecuro, perfecto, & integro, Chriſtianico, & indubitato ſecuritatis conductu, absque ulla moleſtia, arreſtatione, retentione, offenſa, vel gravamine, ſalvis rebus omnibus & Perſonis. Itaque cum omnibus prædictis Veſtris Prælatis, Baronibus, & tota Comitiva Familiæ veſtræ de Regno veſtro Hungarorum, ut præmiſſum eſt, per Regnum noſtrum ire, & ad Regnum veſtrum reverti, & redire usque in *Lubocza*, a Duce *Wythowdo*, omnibusque Subditis ipſius, & noſtris ſecuri valeatis, & poſſitis; nolentes tamen ut per hoc ſecuritatis noſtræ conductus læderetur, caſſaretur & ceſſaret, ſi, quod abſit, inter veſtros familiares, & noſtros Subditos aliqua ſeditio, contentio, controverſia, & diſcordia verbi, facti, vel operis oriatur, vel creſcat, & ſi ex eis quantacunque offenſio vel læſio Perſonarum, inflictio vulnerum, vel mortis diſpendium ſequeretur, vel veniret; etſi rumor aliquis, vel incendium per familiares veſtros committeretur, ut per hoc dictus ſalvus conductus ullo modo debeat violari, ſed quod inviolabiliter permaneat, & robur obtineat ſinceræ, & conſtantis firmitatis. Præterea Nuntii, & Ambaſiatores veſtri interim veſtram Serenitatem ad Pruſſiam ſequentes, vel de Pruſſia ad Hungariam per Vos remittendi, aut dirigendi, cuiuscunque gradus, ſtatus, conditionis, aut præeminentiæ fuerint, eadem ſecuritate, & Conductu Vobiscum debent potiri, & gaudere, quorum equos in numerum mille quingentorum equorum Veſtræ Comitivæ, & familiaritatis prius deſcriptorum poni volumus, & omnimode computari. Vobis igitur Capitaneis, Procuratoribus, Tenutariis, Caſtritenis, & ſingulis Regni noſtri Officialibus, tum Advocatis, Conſulibus, & Rectoribus Civitatum, qui Præſentibus fueritis requiſiti, damus firmis noſtris Regalibus in Mandatis, quatenus prædictum Dominum SIGISMUNDUM Regem Hungarorum &c. cum eius Comitiva honorifice ſuſceptum benevole pertractetis, & de ſecuritate omnimoda providere debeatis: Præſentibus ab hinc ad Feſtum Sancti Joannis Baptiſtæ nunc proxime venturum tantummodo valituris. Datum Cracoviæ die Dominico *Vocem Jucunditatis*, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo decimo. Noſtræ Maieſtatis Sigillo Præſentibus ſubappenſo.

Anno 1410.

Ad relationem Domini NICOLAI Regni Poloniæ Vicecancellarii.

VII.

1411.

Proceres Hungariæ promittunt ſe daturos duodecim Commiſſarios, qui cum totidem Commiſſariis Regni Poloniæ Conventu in Nova Villa inſtituto, omnes controverſias, quæ inter SIGISMVNDVM *Hungariæ, &* VLADISLAVM *Poloniæ Reges, Regnaque eorum intercedunt, componendi, & definiendi plenam habebunt poteſtatem.* Datum in Iglavia, Feria tertia proxima ante Dominicam Palmarum, Anno 1411. *Ex Originali Sigill. 9.*

Nos miſeratione Divina JOANNES Strigonienſis Archiepiſcopus, & JOANNES Jaurienſis Eccleſiarum Epiſcopus, NICOLAUS *de Sara*, Regni Hungariæ Palatinus, STIBORIUS *de Styboricz* Woywoda Tranſylvaniæ, Comes Symarienſis, *de Rozgay* Judex Curiæ Regiæ, NICOLAUS *de Varchali* alias Woywoda Tranſylvaniæ, JOANNES *de Polſewez* Tavarnicorum Regalium Magiſter, JOANNES *de Maronth* pridem Banus Machovienſis, & PETRUS *de Peren* nuper Comes Siculorum Regalium, ad Univerſorum Notitiam per hæc ſcripta deducimus. Quomodo cupientes fines Hungariæ, & Poloniæ Regnorum pacatos reddere, & etiam diſplicentiarum, & iniuriarum materias, ac fomites inter Sereniſſimos Principes & Dominos, Dominos SIGISMUNDUM Hungariæ, & VLADISLAUM Poloniæ Reges, & eorum Regna hactenus ortas, & concurrentes ſuffocare, & ad Statum debitæ caritatis deducere, ita quod unicuique ipſorum juſtitia æquo libramine miniſtretur pro quibuscunque iniuriis, & ex quibuscunque cauſis ex prædictis Regibus unus alium poſſet, aut vellet impetere, de Mandato Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI Regis Hungariæ, prædicti Domini noſtri gratioſiſſimi ſpeciali poteſtate Nobis in hac parte conceſſa, Conventionem per Prælatos, & Barones Regnorum prædictorum, ipſo die S. Martini proxime affuturo in antiqua Villa Prælatis, & Baronibus Hungariæ, in *Schramoniche*

niche

Anno 1411.

niche Prælatis, & Baronibus Poloniæ Regnorum Villis ſtatuimus, & condiximus infallibiliter celebrandam. Ad quam Nos pro parte noſtra Prælatos, & Barones Regni Hungariæ bona fide promittimus comportare, ſub conditionibus infraſcriptis, his videlicet, quod ad eandem Conventionem Prælati, Barones Regnorum prædictorum debent venire cum plena, & omnimoda poteſtate Regum, Regnorumque prædictorum, ubi duodecim ex Dominis Prælatis, & Baronibus de Hungaria ex una, & totidem duodecim ex Dominis Prælatis, & Baronibus de Polonia partibus ex altera ad decidendum, ſopiendum, & finaliter concludendum omnium diſplicentiarum, cauſarum, & iniuriarum inter eosdem Reges, & Regna currentium, ut præfertur, materias debent per ambas partes dari, moderari, relegi, qui ſub fide, & onere juramenti omnes cauſas, & facta diſſenſionum Regum, & Regnorum prædictorum primo per modum Concordiæ amicabilis videre, & temperare debent, ut ea recto tramite arbitrii planificarent, & unirent. In caſu autem quo ipſi per Concordiam complanare non poſſent, extunc judicialiter vigore juſtitiæ ipſi diſcutient, planabunt, & decident; quinimo in rebus dubiis, quas proprio ingenio diſcernere non poterunt, cauſas ad deciſionem Superarbitri, ſi ipſum tunc neceſſario unanimiter decreverint eligendum, debent remittere, per ipſum finaliter decidendas. Ubi autem Superarbiter ab utraque parte electus onus huiusmodi ſuper ſe ſuſcipere recuſaret, aut morte, vel alio legitimo impedimento præventus, etiam poſt acceptationem oneris præfati non poſſet, aut nollet ulterius procedere in præmiſſis, tunc Prælati, & Barones prædicti jurati, ex utraque parte, ſi neceſſitas fuerit, eligendi alium plenam habebunt facultatem. Item ante omnia prædicti duodecim ex una, & alii duodecim ex alia partibus eligendi, Sacramentum fidei, ſeu Juramentum ſub hac forma verborum facere debent, & præſtare tactis Venerabilibus Reliquiis, aut Sanctis Evangeliis: *Juro, vel juramus ad hanc Sanctam Dei Evangeliam, ſic me*, vel *Nos Deus, & Sancta Sanctorum adjuvent, quod definitis negotiis, cauſis, & iniuriis ex parte Sereniſſimorum Principum Dominorum* SIGISMUNDI *Hungariæ, &* VLADISLAI *Poloniæ Regum, & ipſorum Regnorum coram Nobis proponendis timore, favore, & odio cuiuslibet Regum prædictorum, & ipſorum Regnorum ſemotis, & excluſis ſolum Deum habentes præ oculis, meram juſtitiam, & rectum judicium, prout intellectus rationis noſtræ attingere, & comprehendere poterit, facere promittimus; dolo, & fraude quibuslibet procul motis.* Ideoque Nos ſupradicti ſub fide & honore noſtris promittimus, & ſpondemus, quod ea, quæcunque viginti quatuor prædicti Prælati, & Barones Jurati, ex utraque parte electi in factis eisdem concluſerint, deciderint, & determinaverint, rata, grataque manere debent, & inviolabiliter obſervari, ubi etiam omnia concluſa, determinata, & deciſa per viginti quatuor per utramque partem eligendos Literis, & Sigillis Regum, Prælatorum, & Baronum, Nobiliumque prædictorum debent roborari, & firmari. Si autem aliquem Prælatorum, & Baronum ex ambabus partibus electorum, & Juratorum decedere contigerit, alter licite eligatur, & quoties neceſſe fuerit, ad juramentum, & numerum reducatur. Illo etiam addito principaliter, & expreſſo, quod prædicti viginti quatuor Prælati, & Barones ex utraque parte Regum, & Regnorum eligendi pænas per obſervationem prævaricationis, Sententiæ, & Decreti ipſorum juridice, aut arbitrarie vallare plenam habeant poteſtatem, prout ipſorum expedire videbitur voluntati. In quorum omnium, & ſingulorum præmiſſorum teſtimonium, & vigorem Literas præſentes Sigillorum noſtrorum appenſione fecimus præmuniri. Datum in Iglavia, alio Nomine Nova Villa, Feria tertia proxima ante Dominicam *Ramis Palmarum*, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo undecimo.

Anno 1411.

VIII.

VLADISLAVS *Rex Poloniæ approbat Pacta inter ſuos, &* SIGISMVNDI *Regis Hungariæ Oratores, de Induciis ſervandis, & de modo ſtabiliendæ Pacis perpetuæ condicta.* Datum Cracoviæ, Feria ſexta proxima ante Feſtum B. Andreæ Apoſtoli, Anno 1411. *Ex Originali.*

VLADISLAUS Dei gratia Rex Poloniæ, necnon Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cujaviæ, Litvaniæque Princeps Supremus, Pomeraniæ, Ruſſiæque Dominus, & Hæres &c. Significamus tenore Præſentium, quibus expedit, univerſis. Quomodo de ſpeciali, & expreſſo Mandato noſtro Venerabiles in Chriſto Patres Domini JACOBUS Plocenſis, ALBERTUS Poſnanienſis, NICOLAUS Vilnenſis, & MATHIAS Premiſlienſis Eccleſiarum Epiſcopi, CRISTINUS

de Oſtrow

Anno 1411.

de Ostrow Castellanus Cracoviensis, Joannes Ligęza Lanciciensis, Mathias *de Wansosz* Calissiensis Palatini, Georgius alias Gedigoth Consiliarius Ducis, Alexandri alias Witoldow Capitaneus Podoliæ, Joannes *de Szczekociny* Lublinensis, Nicolaus *de Błociszkow* Sanocensis Castellani, Joannes Cracoviensis, & Petrus Siradiensis Judices, plenam nostram potestatem habentes, in Villa *Stramowice*, in Conventione circa Festum S. Martini proxime præteritum constituti cum Prælatis, & Baronibus infrascriptis, videlicet Domino Ladislao Episcopo Tymiensi, necnon Ecclesiæ Beatæ Mariæ Virginis in Scepusio Gubernatore, Simone *de Rozgon* Judice Curiæ Regis Hungariæ, Petro *de Peremi* Secreto Cancellario Domini Regis Hungariæ, Petro *de Peremi* alias Comite Syculorum, Joanne *de Rozgon*, Stephano *de Rawa*, Petro *de Brzezowiec* Comite Scepusiensi, Matheusz Palecz Comite *de Borset* Castellano *de Dziusdow*, Joanne *de Humena*, Stephano Filio Pauli *de Somosh*, Benedicto Czuder, & Joanne Filio Jacobi *de Rathmichal* ex parte Serenissimi Domini Principis Sigismundi Regis Hungariæ, ad eandem Conventionem missis in antiqua Villa cum plena potestate superius constitutis, talem Ordinationem fecerunt, quam præsentibus Literis conscripserunt. Quarum quidem Literarum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis:

Nos Jacobus Dei gratia Plocensis, Albertus Posnaniensis, Nicolaus Vilnensis, & Mathias Premisliensis Ecclesiarum Episcopi, Cristinus *de Ostrow* Castellanus Cracoviensis, Joannes Ligęza Lanciciensis, Mathias *de Wansosz* Calissiensis Palatini, Georgius alias Sedigoth Consiliarius Domini Domini Alexandri alias Witoldow Capitaneus Podoliæ, Joannes *de Szczekociny* Lublinensis, Nicolaus *de Błociszkow* Sanocensis Castellani, Joannes Cracoviensis, & Petrus Siradiensis Judices: Significamus tenore Præsentium, quibus expedit, universis, quod habito, & servato die Conventionis, & termino placitorum per Venerabiles in Christo Patres Dominos Nicolaum Gnesnensem, & Nicolaum Chaliciensem Archiepiscopos, Cristinum Castellanum Cracoviensem, Joannem *de Tarnow* Cracoviensem, Nicolaum *de Michałow* Sandomiriensem Palatinos, Michaelem *de Mogumiłowice* Sandomiriensem, Joannem *de Szczekociny* Lublinensem Castellanos, Sbigneum *de Brzezie* Mareschalcum Regni Poloniæ, Zawissium *de Oleśznica* Tribunum Lublinensem, circa Festum S. Martini Nobis in *Stramowice*, & Prælatis, & Baronibus Serenissimi Principis Domini Sigismundi Regis Hungariæ, videlicet Domino Ladislao Episcopo Timiensi, nec non Ecclesiæ Beatæ Mariæ Virginis in Scepusio Gubernatore, Simone *de Rozgon* Judice Curiæ Regni Hungariæ, Enrico *de Peremi* Secreto Cancellario Domini Regis Hungariæ, Petro *de Peremi* alias Comite Syculorum, Joanne *de Rozgorz*, Stephano *de Rawa*, Petro *de Brizomirz* Comite Sepusiensi, Matheusz Palecz Comite *de Borschod* Castellano *de Dziusdow*, Joanne *de Humena*, Stephano Filio Pauli *de Somosch*, Benedicto Czuder, & Joanne Filio Jacobi *de Rathmichal* in antiqua Villa existentibus, juxta tenorem Literarum per eosdem in Iglavia, alio nomine in Nova Villa, confectarum statuto, & præfixo cum iisdem Prælatis, & Baronibus, videlicet Ladislao Episcopo Tymiensi, nec non Ecclesiæ Beatæ Virginis Mariæ in Scepusio Gubernatore, Simone *de Rozgon* Judice Curiæ Regni Hungariæ, Enrico *de Peremi* Secreto Cancellario Domini Regis Hungariarum, Petro *de Peremi*, alias Comite Syculorum, Joanne *de Posgor*, Stephano *de Rawa*, Petro *de Brzezowiec* Comite Scepusiensi, Matheusz Palecz Comite *de Borschod* Castellano *de Dziusdow*, Joanne *de Humena*, ad eandem Conventionem per Serenissimum Principem Dominum Sigismundum Regem Hungariæ &c. missis de speciali, & expresso Mandato Serenissimi Principis Domini Vladislai Regis Poloniæ, Domini nostri gratiosissimi, ad hunc finem devenimus, & hoc in eadem Conventione conclusimus: Primo, & principaliter, quod Treugæ Pacis per Serenissimos Principes, Dominos Sigismundum Hungariæ &c. & Vladislaum Poloniæ Reges, Regnaque & Dominum Alexandrum alias Witoldow, & Subditos, & Coadjutores ipsorum firmiter, inviolabiliterque, ac Christianice a die datæ Præsentium, usque ad Festum Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis Gloriosæ proxime affuturum, debent teneri, et servari. Ita quod interim ipsis statuitur, ac firmiter observatur pro formanda Pace perpetua prædicti Serenissimi Principes et Domini Sigismundus Hungariæ etc. et Vladislaus Poloniæ etc. Reges, ipso Dominico Carnis Privii proxime affuturo, quo in Ecclesia Dei *esto mihi* decantatur, aut alia die, si quam eis aptiorem invenerint,

Anno 1411.

Ipse Dominus Sigismundus Hungariarum in *Kesmarg*, vel in *Lubowla*, et Dominus Vladislaus Rex Poloniæ in *Sandecz* debent constitui, et ibi demum de Personali Conventione per ipsos facienda, die, et loco aptis provideri. Ad quam utique quilibet Ipsorum Regum venire, nisi infirmitate, aut aliquo alio notabili, & legitimo impedimento esset impeditus. Quod utique impedimentum, si occurrerit, unus alteri significando declarabit. Si autem, quod absit, habita Conventione, ut præmittitur, Personali Ipsi Domini Sigismundus Hungariæ, & Vladislaus Poloniæ Reges perpetuam inter se non fecerint Unionem, extunc ad Festum Sanctorum Philippi, & Jacobi Apostolorum proxime affuturum juxta seriem Literarum in Iglavia, alias in Nova Villa confectarum, Prælati, & Barones Domini Sigismundi Regis Hungariæ &c. & in Antiqua, & Prælati ac Barones Domini Vladislai Poloniæ Regis in *Sebramowice* Villis ad idem faciendum proficisci, & devenire debent. Iterum convenimus, omnes displicentias, ac iniuriarum materias inter eosdem Dominos Sigismundum Hungariæ, & Vladislaum Poloniæ Reges occurrentes, & exortas, per modum Concordiæ, aut judicialiter, seu vigore justitiæ, prout in Literis prædictis in Iglavia seu in Nova Villa describitur, deinde rectificare, & complanare. Quæ quidem Literæ per Prælatos, & Barones in Iglavia, alio nomine in Nova Villa pro perpetua Unione inter prædictos Dominos Sigismundum Hungariæ, & Vladislaum Poloniæ Reges factæ, confectæ, & conscriptæ, non obstantibus his Inscriptionibus, quas ad Conventiones per Dominos prædictos Sigismundum Hungariæ, & Vladislaum Poloniæ Reges habendas, & treugas quas ad Festum assumptionis Beatæ Mariæ proxime affuturum servandas conficimus, & facimus Præsentibus, in omnibus earum Clausulis, Articulis, Punctis, Conditionibus, & Sententiis debent inviolabiliter observari, & teneri, ac etiam in suo robore permanere, illo etiam addito specialiter & expresso, quod Ipse Dominus noster Vladislaus Rex Poloniæ Cruciferos de Prussia per guerras, & contentiones guerrarum notabiles, & publicas non invadet, nec perturbabit, sed juxta tenores Literarum quarumcunque inter ipsum Dominum Vladislaum Regem Poloniæ, eiusque Fratrem Dominum Ducem Witoldum ex una, & ipsos Cruciferos parte ex altera quomodolibet confectarum, facta sua cum ipsis disponet. Si autem Ipse Dominus Vladislaus Rex Poloniæ Dominus noster gratiosus eos, quod Deus auferat, per guerras manifestas, ut præmittitur, molestaret, contra Inscriptiones proprias super Unione perpetuæ Pacis inter Ipsum, & eosdem Cruciferos confectas, exnunc Dominus Sigismundus Rex Hungariæ ad servandas Pacis Treugas, quas a die datæ Præsentium ad prædictum Festum Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis proxime affuturum statuimus, & fecimus, non debet esse adstrictus seu ligatus. Si autem ipsi Cruciferi ex adverso Inscriptiones Ipsi Domino Vladislao Regi Poloniæ factas violarent, & eas, sicut præmittitur, contempnerent, tunc Ipse Dominus Sigismundus Rex Hungariæ debet recedere ab ipsis Cruciferis, & nulla penitus ipsis auxilia, subsidia, consilia præstare tenebitur adversus Dominum nostrum Regem Poloniæ, & Fratrem Ipsius Dominum Alexandrum, alias Witoldum, & Ipsorum Coadiutores in Litera Unionis contentos, & conscriptos, publica, vel occulta. Promittimus insuper bona fide sine dolo, & fraude, quod præsentes Literas Dominus Vladislaus Rex Poloniæ prædictus Dominus noster gratiosissimus in omnibus eorundem Articulis, Clausulis & Conditionibus tenebit, & servabit, & Literas suæ Maiestatis Sigillo confirmabit, quas in Castro Czorstensi ipso die Epiphaniæ Domini, prædictis Prælatis, & Baronibus cum quibus has Inscriptiones fecimus, tradendas & dandas reponemus, eo etiam non omisso, quod Mercatores de Regno Hungariæ ad Regnum Poloniæ iuxta Tractatum, & dispositionem in Iglavia, alio nomine in Nova Villa habitas, cum eorum mercibus liberam transeundi, & redeundi, ac facta eorum disponendi habebunt facultatem. Harum quibus Sigilla nostra sunt appensa, testimonio Literarum. Datum in *Sebramowice*, Feria quinta ipso die S. Elisabeth, Anno Domini Millesimo quadringentesimo undecimo. Et ut præsentes Literæ in suo robore permaneant, ipsas gratificamus, ratificamus, approbamus, & tenore Præsentium confirmamus, bona fide promittentes sine dolo, & fraude ipsas in earum omnibus Articulis, Punctis, Conditionibus, Clausulis, & Sententiis firmiter tenere, & servare. Harum, quibus Sigillum nostrum est appensum, testimonio Literarum. Datum Cracoviæ Feria sexta proxima ante Festum Beati Andreæ Apostoli gloriosi, Anno Domini Millesimo quadringentesimo undecimo.

ANNO 1412.

IX.

Fœdus inter SIGISMVNDVM *Rom. & Hungariæ, &* VLADISLAVM *Poloniæ Reges, in Conventu eorum Perſonali in Liblio ſancitum,* die 15 Martii, Anno 1412. *Ex Originali. Extat in Arch. Cancell. Regni, Lib. Legationum Lit. C. fol. 3.*

SIGISMVNDVS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Raſciæ, Serviæ, Galatiæ, Lodomiriæ, Cumaniæ, Bulgariæque Rex. Ad certitudinem Præſentium, & memoriam futurorum, inter bonas ſollicitudines, curasque multiplices, quæ miniſterio Regiæ Dignitatis incumbunt, de pacifico & ſalubri ſtatu Regnorum noſtrorum ſollicite cogitare Nos convenit; ut in Regnis ipſis, ac Subditis noſtris vigeat tranquilla beatitudo quietis, & ſolidæ Pacis gratia nutriatur. Summopere igitur eſt occurrendum, ut non creſcant iurgia, ſed iuxta Magiſtram bonorum omnium charitatem, quæ nihil ſapit extraneum, nihil aſperum, nihil confuſum, imo propria æqualitate nutrit concordiam, diſſociatos coniungit, Pacem & unitatem conſolidat. Cupientes itaque omnium diſplicentiarum, odiorum, iniuriarum, damnorum, & guerrarum materias, & fomites, inter Nos ab una, & Sereniſſimum, ac Praelatos, Principes, Dominos VLADISLAVM Regem Poloniae, & ALEXANDRVM alias WITOLDVM Ducem Magnum Litvaniae, Fratrem eiusdem Regis VLADISLAI, partibus ab altera, ac Regna & Subditos cuiuslibet noſtrum quoquo modo hactenus exortas, & attentatas tollere, & ſuffocare, ac ad ſtatum debitum mutuae charitatis, & fraternitatis unione laudabili deducere, ad huiusmodi connexionem Pacis, fraternitatis, & concordiae inconcuſſe duraturam devenimus unionem. Primo nempe ex certa ſcientia noſtra, & in virtute fidei Catholicae perfectae, & puro corde, ac verbo Regio, accedente etiam ad hoc Praelatorum, & Baronum, Procerumque Regni noſtri Hungariae conſenſu, pariter & aſſenſu, aſſumimus & pollicemur, quod ab hoc die, & hora in antea, puram, veram, & ſinceram fraternitatem, eisdem Domino VLADISLAO Regi, & ALEXANDRO Duci, pro quo Praefatus Dominus VLADISLAVS Poloniae Rex, Nobis fecit cautionem, quod idem Dux ALEXANDER vice verſa Nobis eandem fraternitatem iugiter obſervabit, et per ſuas authenticas, et privilegiales Literas firmabit, exhibebimus, et ſervabimus, ipſosque contra omnem hominem viventem, eos hoſtiliter invadere molientem, totis noſtris viribus adiuvabimus. Et quod auxilium, vel conſilium nunquam dabimus, nec conſentiemus, contra ipſorum ſtatum, ſeu Perſonas, neque in periculum, ſeu necem Perſonarum ipſorum, per Nos, vel per alium, ſeu alios aliquatenus machinabimur, aut machinari volentibus conſentiemus; ſed potius conſervationem ſanitatis, et vitae ipſorum, utriusque honores, virtutes eorum, pro poſſe procurabimus. Et quod de Regno, Ducatu, Terris, Dominiis, Vaſallis, et Subditis ipſorum nullo unquam tempore quidquam attentabimus, damnumque, et periculum ſtatus Perſonarum, et honoris ipſorum avertemus. Proditoribus in honorem ipſorum non conſentiemus, imo fraternitates eorum in talibus, ubi ſciverimus, praemuniemus eis intimando, defendemus, ac ipſis aſſiſtemus, ac noſtra omnia, et ſingula erga eorum fraternitates, generaliter et ſpecialiter attendemus, et efficaciter obſervabimus, quae verae et ſincerae fraternitatis vinculum exigit, ut quae in praeſentibus Literis noſtris per diſtinctiones, et continentias earundem in ſuis Punctis, Clauſulis, et Articulis, Sententiisque, et Capitulis univerſis comprehenduntur, promittimus firmiter, inviolabiliter, et effectualiter, attendere, et tenere, prout praefati Domini, VLADISLAVS Rex, et WITOLDVS Dux, Fratres noſtri chariſſimi, vicaria et reciproca viciſſitudine, haec Nobis tenenda, et obſervanda repromiſerunt.

Verum (*) quia ſuper Terris Ruſſiae, Podoliae, Moldaviae, inter Nos et ipſum Dominum VLADISLAVM Regem Poloniae, et occaſione eorundem inter caetera diſſenſionis materia vertebatur: in facto itaque Terrae Ruſſiae, inter Nos et praefatum Dominum VLADISLAVM Regem concordatum extitit hoc modo: ut vita Nobis, et ſibi in ſimul comite, usque ad diem obitus unius ex Nobis, quem videlicet prius nutu Divino ex Nobis eximi contingat ab humanis, inter Nos, et ipſum Dominum VLADISLAVM Regem, nec non praefatum WITOLDVM Ducem, Pacis, & Treugarum fœdera inviolabiliter, inconcuſſe obſerventur, modo infra ſcripto. Quibus Treugis durantibus præfatus Dominus VLADISLAUS Rex Poloniæ, & extra Terram ipſam Ruſſiæ, pacifice teneat, prout tenet, ſine impedimento noſtro, vel Regni aut Subditorum noſtrorum aliquali; in Terra vero Podoliæ, promittimus Eundem Dominum VLADISLAUM Regem per Nosmet ipſos non impedire, nec per noſtros Subditos facere impediri, neque alicui ad illum impediendum conſilium, favorem, vel auxilium præſtare Treugis durantibus infra ſcriptis. Item in caſu, quo Nos Regem SIGISMUNDUM, memorato Domino VLADISLAO Rege Fratre noſtro vocatione Divina prius mori contingat, extunc poſt obitum noſtrum prædictæ Treugæ, infra quinque annos immediate ſequentes debent perdurare. Et e converſo, ſi prædictum Dominum VLADISLAUM Regem prius Nobis decedere accidat, Fœdera huiusmodi Treugarum, ſimul intra quinquennium, inter Poloniæ, & Hungariæ Regna, poſt deceſſum debent firmiter obſervari, & infra prædictos quinque annos Treugarum, videatur Juſtitia & Jure Partium, ſecundum ſeriem & continentiam Literarum, alias per Prælatos, & Barones, utriusque Regni, Hungariæ videlicet, & Poloniæ, primum in *Ihlo*, alio nomine in nova Villa, & altera vice in antiqua Villa confectarum, quarum contenta habentes hic ſufficienter inſerta, quoad hæc, in ſuo robore volumus permanere. Præterea de Terra Moldaæ ſeu Moldaviæ, tale, ut ſequitur, inter Nos, & Eundem Dominum VLADISLAUM Regem Poloniæ, Fratrem noſtrum chariſſimum, eſt mutuo concordatum. Ex quo enim Magnificus ALEXANDER pronunc Woiewoda Moldavienſis, ad beneplacita & Mandata ipſius Domini VLADISLAI Fratris noſtri ſe dignoſcitur obligaſſe, quam obligationem Nos SIGISMUNDUS Rex prælibatus ob amorem puræ & ſinceræ fraternitatis præfati Domini VLADISLAI Regis, nolentes turbare & impedire, ideo diſpoſitum extitit, & firmatum, ut quotiescunque Turcæ & infideles Terram Coronæ Hungariæ, cum valido exercitu hoſtiliter invaderent, ac eandem depopulari, & devaſtare molirentur, aut quomodocunque Nos SIGISMVNDVS Præfatus Rex, contra Præfatos Turcas, & infideles, mille lanceas vel plures armaremus, & contra ipſos in expeditionem extra fines Regni noſtri Hungariæ deſtinaremus, ex tunc ad noſtram intimationem & ſignificationem, idem Rex Poloniæ Frater noſter chariſſimus mandare debebit ſupradicto Moldvano, ut ipſe propria in Perſona cum ſua tota potentia Nobis, & noſtro exercitui ſuccurrat, & obſequia præſtet fideliter, & conſtanter, ſalvo, ſi Moldvanus ipſe infirmitate notabili, & gravi ex tunc eſſet inventus. Quo caſu nihilominus potentiam ſuam cum Rectore exercitus ſui idoneo transmittere debebit, vel ſi ſaltem in ſervitio memorati Domini VLADISLAI Regis noſtri Chariſſimi, cum ſua potentia protunc foret præoccupatus, qui ſi de Mandato memorati Domini VLADISLAI Regis, ut prælibatur, in ſuccurſum contra Turcas, vel infideles perſonaliter venire, vel infirmitate præveniente, mittere ſuam potentiam recuſet, ex tunc Nos ambo, videlicet SIGISMVNDVS, & VLADISLAUS Reges, ſimul debebimus Terram Moldaviæ, non obſtante prædicta obligatione, potenter invadere, & ipſum Woiewodam Moldavum ab eadem removere, & ditioni noſtræ ſubiugare, obtentaque inter Nos Reges dividere, & per limites, ſeu terminos infra poſitos diſtinguere, & celebrari tali modo: Quod ſylvæ maiores *Bukowina* dictæ, incipiendo a Montibus, ſeu ab Alpibus Regis Hungariæ, inter eandem Terram Moldaviæ, & Terram Sepenyecenſem ſituatæ, penes *Sereth* protendentes ſe ad aliam Sylvam minorem *Bukowina* dictam, usque ad fluvium *Pruth*, debent per medium dividi, ſeu dimidiari. Et quod forum *Jaſſutam* in ſiniſtra parte ſitum manet pro Eodem Domino VLADISLAO Poloniæ Rege &c. Forum vero, ſeu villa *Berlam* in dextra parte ſita maneat Nobis SIGISMVNDO Regi, Coronæ Regni noſtri Hungariæ. Tranſcenſo autem fluvio *Pruth* reſiduæ ſylvæ, directe procedendo ad campos deſertos usque ad mare, pari modo cum eisdem campis deſertis per medium dividantur. Ita quod *Feiemar*, alias *Bialogrod* cum aequali medietate pro ſupra dicto Domino VLADISLAO Rege Poloniae &c. & *Kilia* cum alia aequali medietate pro Nobis SIGISMVNDO Rege, & Coronae Hungariae, maneant taliter dimidiatae, & diviſae. Et pars illa, quae ex diviſione cedet Domino VLADISLAO Regi praedicto, remaneat in manibus eiusdem ſub forma Pacis, & Treugarum ſuper Terra Ruſſiae ſuperius expreſſarum. Ubi autem Praefatus Moldvanus conſtanter, & fideliter Mandata per praefatum Dominum VLADISLAVM Regem ſibi iniungenda, in noſtrum ſubſidium, & ſuccurſum adimplebit, tunc praedicta totalis Terra Moldaviae remanebit apud eundem, etiam poſt obitum alterius noſtrum Regum praedictorum, per quinquennium ſub Fœdere Treugarum praedictarum, ſalvo jure Partis utriusque.

(*) Calliditate SIGISMUNDI deluſus VLADISLAUS homo ſimplex, facilis, & credulus, Juriumque Regni ſui, cuius liberis ſuffragiis Rex non ita pridem Electus erat, omnino ignarus, animadvertere non potuit tortuoſum ingenium SIGISMUNDI, cum ſibi Jus aliquod in Provincias Regni Poloniæ contra omnem Juſtitiæ, & æquitatis rationem aſſereret.

Item

Anno 1412.

Item ſi aliquis, vel aliqui ex Subditis cuiuscunque noſtrum, alterius Regnorum aut Terrarum alterius vaſtationes, praedas, rapinas, vel incendia, vel alia quaecunque maleficiorum genera, in Regnis, et Terris alterius commiſerint, vel committi permiſerint, quod per hoc Treugae praemiſſae non infringantur, ſed quod iidem malefactores ad ſatisfactionem iudicialiter impellantur, ita quod damna per ipſos facta de bonis eorum reformentur. Et ſi iudicio parere contemnerent, uterque noſtrum ipſos tanquam Treugarum maleficos perſequi, & impugnare tenebitur, & debebit. Et, ut praelibatur, nullo diſſenſionis, diſplicentiae, controverſiae, aut maleficii genere ſupervenient, quotiescunque ex accidente, interrumpi poſſit, & debeat quomodolibet, vel diſponi Fœdus Treugarum, et inſcriptio praedictarum, ſed ut in talibus delicta non remaneant impunita, diſpoſuimus, ut cuicunque contingat in talibus delinqui, aut exceſſum fieri, recurratur, et intimetur per iniuriam, et damnum patientem ad alterum Oppidorum, utpote de Incolis Regni Hungariae ad Oppidum *Sandecz*, et de Incolis Regni Poloniae, ad Oppidum *Lance*, quae quidem Oppida teneantur Judicibus hinc inde ex utraque parte deputatis, aut deputandis caſum, delictum, et exceſſum intimare, et ipſos invocare, ut in termino competenti, Judices quatuor numero, videlicet Comites *de Saricz* Scepuſienſis, Vornanenſis, et Semplimenſis, pro tunc conſtituti, et per Nos deputati ad iuſtitiam, et querelam Incolae de Polonia in Antiqua Villa: ex adverſo totidem Judices per praefatum Vladislaum Regem conſtituti, et in Literis ſuis nominatim expreſſi, utpote Sandecenſis, et Voynicenſis Caſtellani, Judex et Succamerarius Cracovienſis, etiam pro tempore conſtituti, in Villa *Samowice*, aut in eisdem locis, minor pars Judicum eorundem, prout rei qualitas depopoſcerit, conveniant, ac Judicium, et Juſtitiam faciant ſimpliciter, et de plano, nec non ſubterfugiis ceſſantibus, in delinquentes digne animadvertant. Et in corroborationem, fidem, et teſtimonium cautelae ulterioris, Sigilla Praelatorum, Baronum, et Procerum Regni noſtri, quorum nomina ſingulariter inferius deſcribuntur, penes Sigillum noſtrum Regale Praeſentibus ſunt appreſſa. Nos quoque miſeratione Divina Joannes Archiepiſcopus Strigonienſis, Comes perpetuus in Strigonienſi, et Colocenſi Provinciis, Primas, et Apoſtolicae Sedis Legatus, ac Aulae Romanorum Regis Cancellarius: Stiborivs Agrienſis, Stephanvs Tranſylvanienſis, Joannes Lawrienſis, Philippvs Vacienſis, et Ladislavs Trinienſis, Epiſcopi: nec non Hermannvs Comes Ciliae, Nicolavs *de Gaza*, Palatinus Regni Hungariae, Stiborivs *de Stiborzicze* Woiewoda Tranſylvanus Comes, Simon *de Rozgon* Judex Curiae Regiae, Philippvs *de Ozora* Comes Themeſſienſis, Joannes Bebek, et Pelszewicz Tavernicorum, Joannes Filius Joannis Janitoris, Joannes Filius Gregorii Pincernarum, Petrvs Ozoch Agazonum Magiſtri, Nicolavs *de Ozock*, pridem Woiewoda Tranſylvanus, Petrvs *de Peren*, pridem Comes Siculorum, Zvborivs Theſaurarius, Pavlvs Biſſenus, Banvs, Nicolavs Trevtel *de Newna*, Philpes *de Goroch*, Nicolavs Hedervar Janitoris, Georgivs *de Jozwa* Filius Palatini Pincernarum, *de Seugara* Agazonum Reginalium Magiſtri, David Lacz *de Zankowo*, Petrvs Filius Henrici Comes Scepuſienſis, Joannes *de Hammona*, Matthævs *de Paloncz* Caſtellanus *de Gorzghwo* Comes *de Garas*, Ladislavs Frank Woiewoda, Petrvs Frebek Filius Deticii Palatini, Georgivs Comes *de Bozen*, Bartholomævs Favthi, Gallvs *de Zeech*, alias Comes Zolenſis, Benedictvs Zvdar, Nicolavs Filius Beke *de Velike*, Petrvs Filius Porze, Michael Filius Pavli *de Kertghas*, Joannes Jank, Vladislavs Thetevs, Dionisivs Filius Bani *de Lochucz*, Nicolavs, Sigismvndvs, et Joannes *de Chetnek*, Joannes Filius Jacobi *de Nagwihal*, Michael Zakech *de Kuzal*, Stephanvs Filius Pavli *de Somus*, Emericvs Filius Joannis *de Derenhen*, Joannes Filius Ribalf *de Tharku*, et Ladislavs Filius Mathiæ, bona fide et Chriſtianice noſtris, et Fratrum, Regnicolarumque univerſorum vice, et nominibus aſſumimus, pollicemur, et fide iubemus, quod omnia et ſingula ſuperius ſcripta, et expreſſa, praefatus Dominus noſter Sigismvndvs Rex attendet, et ſervabit, Nosque attendemus, et ſervabimus. Suam quoque Serenitatem toto conamine inconcuſſe obſervanda pro poſſe inducemus, dolo, et fraude, in praemiſſis omnibus procul motis. Datum *Liblio*, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo duodecimo, quindecimo die Martii, Regnorum noſtrorum Hungariae vigeſimo quinto, Romanorum vero ſecundo.

Vinarienſis Stephanvs Compolth,
Joannes Rosgon Comes.

Jura-

Anno 1412.

X.

Juramentum Sigismvndi *Rom. Regis, quo Fœdus cum* Vladislao *Rege Poloniæ ictum confirmat.* Datum in Liblio, Feria quarta proxima poſt Dominicam Lætare, Anno 1412. *Ex Originali.*

Sigismundus Dei gratia Rex Romanorum ſemper Auguſtus, ac Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Serviae, Gallaciae, Lodomiriae, Bulgariaeque Rex &c. Recognoſcimus, et tenore Praeſentium profitemur Sereniſſimo Principi, et Domino, Domino Vladislao Regi Poloniae Fratri noſtro chariſſimo, fidem puram, et perfectam ſervandam, Nos per votum iuramenti Signo Crucis vivifici per Nos tacto corporaliter praeſtiti obligatum, et aſtrictum, quandoquidem Juramentum ſeu fidei Sacramentum ſibi fecimus, et praeſtitimus per formam verborum infra ſcriptam. Ego Sigismundus Rex Romanorum ſemper Auguſtus et Hungariae Rex &c. Juro, quod nunc fidem ſervabo Domino Vladislao Regi Poloniae &c. Fratri noſtro chariſſimo, et ipſum ſemper proſequar ſinceris favoribus, et liberos ſuos legitimos, ac Haeredes, bonum ſtatus, et honoris ipſius procurando, et commoda, ac profectus eius ordinando ubilibet, nec unquam ad opprimenda bona, Regna, Terras, Principatus, et Dominia, quae nunc habuit, et in futurum habiturus eſt, volo attendere, aut ad perimendam, aut perdendam vitam eius, ſeu mortem ſibi procurandam quomodolibet aſpirare, aut cogitare. Sed ubicunque mali, ſeu ſiniſtri de ipſo ſcivero, audivero, et ſenſero, ipſum fideliter praemuniam, et ſibi contra inſidias omnium inimicorum ſuorum firmiter toto poſſe aſſiſtam, dolo, et fraude quibuslibet proculmotis, eumque, ac liberos legitimos ſuos, et haeredes nunquam deſeram, imo pro honore et ſtatu eius bona, profectus, et commoda ipſius tanquam propria procurabo, ordinabo, et diſponam, quamdiu vitam duxero in humanis; Sic me Deus adiuvet, et Sancta Crux, Sanctaque Maria Mater Chriſti, et omnes Sancti. Et ut maior caritas, fortitudo, atque ſecuritas inter praedictos Sereniſſimos Principes Dominos Sigismundum Romanorum, et Hungariae, ac Vladislaum Poloniae Reges augeatur, et concreſcat, Nos Joannes miſeratione Divina Archiepiſcopus Strigonienſis, Hermannus Comes Ciliae et Zagoriae &c. Nicolaus *de Gara* Palatinus Regni Hungariae promittimus, et ſpondemus, quod Sereniſſimum Dominum, Dominum Sigismundum Romanorum et Hungarorum Regem Dominum noſtrum gratioſiſſimum ad hoc tenebimus, et noſtris adhortamentis inducemus, quod juramentum ſuum praedicto Domino Vladislao Regi Poloniae cum matura et bona deliberatione factum, et praeſtitum, in omnibus Articulis, Clauſulis, et Conditionibus tenebit ad tempora ſuae vitae conſtanter, et ſervabit, nec unquam praedicto Domino Sigismundo Regi Romanorum et Hungariae, noſtro Domino gratioſo huic contrarium conſulemus. Praeterea Nos Sigismundus praedictus Romanorum et Hungariae Rex promittimus, quod praeſentes Literas Sigillo Maieſtatis noſtrae faciemus ſigillare, quando ſculptum fuerit, et paratum, hoc etiam adiungentes, quod Literis illis, in quibus poſt mortem alterius noſtrum Treugae quinque annorum ſunt deſcriptae, infra quos videri debet de juſtitia, et jure Partium pro Terris Ruſſiae et Moldaviae ſecundum ſeriem Literarum per Praelatos et Barones utriusque Regni, Hungariae videlicet et Poloniae, primo in *Iglow*, alio nomine in *Nova Villa*, et ſecundo in *Antiqua Villa* confectarum praeiudicare nolumus, aut in aliquo derogare, per Praeſentes. Harum, quibus Sigillum noſtrum, quo utimur una cum Sigillis praedictorum Venerabilis Archiepiſcopi Strigonienſis, et Magnificorum Comitum Ciliae, ac Palatini Hungariae, eſt appenſum, teſtimonio Literarum. Datum in Liblio alias *Lubowla*, Feria quarta proxima poſt Dominicam Laetare, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo Duodecimo.

XI.

1415.

Eiusdem Literæ, quibus Fœdus prædictum denuo comprobat. Datum Conſtantiæ, die 20 Menſis Aprilis, Anno 1415. *Ex Originali.*

Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, et Hungariae, Dalmatiae, Ramae, Serviae, Gallaciae, Lodomiriae, Bulgariaeque Rex &c. Significamus tenore Praeſentium, quibus expedit univerſis. Quod cupientes promiſſum noſtrum Sereniſſimo Principi Domino Vladislao Regi Poloniae &c. Illuſtri Fratri noſtro Chariſſimo factum efficaciter adimplere, et prout iuſtum eſt, ipſum reddere certiorem, Literas noſtras ſuper certis Concluſionibus, et Contractibus, inter Nos, et ipſum factis, harum

N

ſerie

ANNO 1415.

ſerie decrevimus roborandas. Quarum quidem Literarum tenor ſequitur in haec verba: SIGISMUNDUS Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, et Hungariæ, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Gallaciae, Lodomiriae, Bulgariaeque Rex &c. Recognoſcimus, et tenore Praeſentium profitemur Sereniſſimo Principi Domino VLADISLAO Regi Poloniae Fratri noſtro chariſſimo ad fidem puram, et perfectam ſervandam Nos per votum juramenti Ligno Crucis vivifice per Nos tacto corporaliter praeſtiti obligatum, et adſtrictum. Quod quidem juramentum ſeu fidei Sacramentum ſibi fecimus, et praeſtitimus, per formam verborum infraſcriptam. Ego SIGISMUNDUS Rex Romanorum ſemper Auguſtus et Hungariae Rex &c. Juro, quod exnunc fidem ſervabo Domino VLADISLAO Regi Poloniae &c. Fratri noſtro Chariſſimo, et Ipſum ſemper proſequar ſinceris favoribus, et liberos ſuos legitimos, ac Haeredes, bonum ſtatus et honoris ipſius procurando, et commoda, ac profectus eius ordinando ubilibet, nec unquam ad obtinenda Bona, Regna, Terras, Principatus, et Dominia, quae nunc habet, et in futurum habiturus eſt, volo attendere, vel ad perimendam, ſeu perdendam vitam eius, vel mortem ſibi procurandam quomodolibet aſpirare, aut cogitare, ſed ubicunque mali aliquid, et ſiniſtri de ipſo ſcivero, audivero, et ſenſero, ipſum fideliter præmuniam, et ſibi contra inſidias omnium inimicorum ſuorum firmiter toto poſſe aſſiſtam, dolo et fraude quibuslibet procul motis. Eumque ac liberos ſuos legitimos, et Haeredes nunquam deſeram, imo pro honore, et ſtatu eius bona, profectus, et commoda ipſius tanquam propria procurabo, ordinabo, et diſponam, quamdiu vitam duxero in humanis; Sic me Deus adiuvet, et Sancta Crux, Sanctaque Maria Mater Chriſti, et omnes Sancti. Et ut maior charitas, certitudo, atque ſecuritas inter praedictos Sereniſſimos Principes Dominos SIGISMUNDUM Romanorum et Hungariae, ac VLADISLAUM Poloniae Reges augeatur, & concreſcat, Nos JOANNES miſeratione Divina Archiepiſcopus Strigonienſis, HERMANNUS Comes Ciliae, et Zagoriae &c. NICOLAUS *de Gara* Palatinus Regni Hungariæ promittimus, et ſpondemus, quod Ipſum Dominum SIGISMUNDUM Romanorum et Hungariae Regem Dominum noſtrum gratioſum ad hoc tenebimus, et noſtris hortationibus inducemus, quod juramentum ſuum praedicto Domino VLADISLAO Regi Poloniae, cum matura, et bona deliberatione factum,

ANNO 1415.

et praeſtitum in omnibus Articulis, Clauſulis, et Conditionibus tenebit ad tempora ſuae vitae conſtanter, et ſervabit, nec unquam praedicto Domino SIGISMUNDO Regi Romanorum, et Hungariae Domino noſtro gratioſo huiusmodi contrarium conſulemus. Praeterea Nos SIGISMUNDUS praedictus Romanorum, et Hungariae Rex promittimus, quod praeſentes Literas Sigillo Maieſtatis noſtrae faciemus ſigillare, quam cito ſculptum fuerit, et paratum. Hoc etiam adiungentes, quod Literis illis, in quibus poſt mortem alterius noſtrum Treugae quinque annorum ſunt deſcriptae, infra quos videri debet, de iuſtitia, et iure Procerum pro Terris Ruſſiae, et Moldaviae ſecundum ſeriem Literarum per Praelatos, et Barones utriusque Regni, Hungariae videlicet, et Poloniae, primo in *Iglow* alio nomine in *Nova Villa*, et ſecundo in *Antiqua Villa* confectarum praeiudicare volumus, aut in aliquo derogare per Præſentes. Harum, quibus Sigillum noſtrum, quo utimur una cum Sigillis praedictorum Venerabilis Archiepiſcopi Strigonienſis, et Magnificorum Comitum Ciliae, ac Palatini, eſt appenſum teſtimonio Literarum. Datum in *Liblio* alias in *Lubowla*, Feria quarta proxima poſt Dominicam Laetare Quadrageſimalem, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo duodecimo. Sed quia in his Literis noſtris mentio fit de Sigillo noſtrae Maieſtatis, cum quo ipſæ Literae debent ſigillari, ideo ipſas Literas in omnibus earum Articulis, Punctis, Clauſulis, et Conditionibus ratificamus, gratificamus, roboramus, et tenore Præſentium confirmamus, decernentes ipſas, robur firmiſſimum in omnibus Punctis, ut praefatur, obtinere. Harum, quibus Sigillum Maieſtatis noſtrae eſt appenſum, teſtimonio Literarum. Datum Conſtantiae viceſima die Menſis Aprilis, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quintodecimo, Regnorum noſtrorum, Anno Hungariae viceſimo nono, Romanorum vero quinto.

XII.

Concilium Conſtantienſe Regnum Hungariæ patrocinio Regis Poloniæ commendat. Datum Conſtantiæ, die 16 Auguſti, Anno 1415. *Ex Originali.*

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus Univerſalem Dei Eccleſiam repræſentans, in Spiritu Sancto legitime congregata Excellenti et glorioſo Principi Domino VLADISLAO Regi Poloniae Illuſtri Pacem in Eo, per quem Reges regnant, et Ipſis

ANNO 1415.

et Ipſis Regibus dat ſalutem. Licet certas Princeps glorioſe Sacra Synodus Literas veſtrae Celſitudini de his, quae ad Pacem ſunt Eccleſiae, cæterisque perdiu deſideratis ſucceſſibus, praemiſerit, utramque potentiam tanquam Fidei Orthodoxae ſcutum ſolidiſſimum ad proſecutionem perfectionemque tanti boni, tamque perneceſſarii operis, Pacis ſcilicet, et quietis Catholicae Eccleſiae Literis invitaverit praelibatis. Attamen quia praedictae Eccleſiae finalis tranquillitas non niſi de ſurſum a Patre Luminum per Principem Illuſtriſſimum et Dominum SIGISMUNDUM Romanorum et Hungariae &c. Regem Fratrem noſtrum chariſſimum, tanquam myſticum Inſtrumentum, ac ipſius Eccleſiae advocatum ſtrenuum de proximo viſceroſis praeſtolatur affectibus a Populo Chriſtiano. Qui quidem Rex, opus alias feliciter inchoatum Divina ſuffultus prudentia, ad feliciora perducens media, duas ſcilicet obedientias nuper in unam redigendo, finem denique feliciſſimum execrando Schiſmati, quantum ſibi foret poſſibile ſatagens imponere, Regis ſuperni Jeſu Chriſti ſcilicet ſectatus veſtigia, ſemetipſum ſponte offerens pervigil laboribus aſſiduis expenſis, et rebus nullatenus derogans graviſſimis Regnum inclitum, Uxorem, Filios, et Amicos, ac cætera, quæ a Mundi amatoribus difficile relinquuntur, ut Pacem a finibus fidei Catholicae demeritis hominum propulſatam diutine de exilio ad decus priſtinum reduceret, intrepide, ſponteque deſeruit. In Regionem tandem longinquam adinſtar Viatoris per loca plena periculis, pro ſalute, et Pace Eccleſiae profecturus voluit, prout debuit, infauſtis prudenter futuris occurrere eventibus, quamobrem ſe et ſua quaecunque praeardua negotia Regni, ſignanter Hungariae, huius Sacri ac Univerſalis Concilii, quantum ad ipſius ſpectaret patrocinium, et tuitionem, ſolenniter recommiſit. De noſtra nihilominus, ac Fratris noſtri Illuſtris Ducis ALEXANDRI alias WITOLDI ſinceritatibus fidem geſtans inconcuſſam, Regnum praedictum, caeteraque qualiacunque eius incumbentia onera, alias jure protectionis, viva voce publice, non ſemel, ſed pluries coram Nobis commendavit, aſſerens protunc certis naturalibus, et aliis legitimis Fœderibus, Serenitates praedictas, ac Regna Poloniae, et Hungariae fuiſſe, et eſſe hinc inde indiſſolubiliter colligata. Sed ecce Princeps Clariſſime, nuper Nobis circa incumbentia eiusdem Eccleſiae negotia hic non mediocriter occupatis, quaedam ex praecordiis deflenda, corda noſtra novitas perterruit, qualiter gentis

ANNO 1415.

Turcarum rabies ſaeviſſima Operi Sanctiſſimo invidens, ac infeſta, ſentiens ipſum Regem a ſui Regni laribus in remotis, Fidei Catholicae peragentem negotia in eiusdem fidei praegrave diſpendium ſe cum ingenti, effrenataque potentia coacervans, Chriſtiani ſanguinis more ſuo ſitiens profluvios, Terras praefati Romanorum Regis &c. invadens hoſtiliter, quod non ſine cordiali dolore referimus, quam plures Magnificos, Virosque Regni Hungariae Nobiles, cæterosque in magna ut fertur multitudine in ore gladii proſtratos crudeliter interemit, timeturque non immerito ipſorum ſaevitia, ne ipſi hac infelici animati victoria plura audeant, poſſint, et faciant, et usque, quod abſit, ad penetralia Regni, et Terrarum Hungariae, et ad irreparabilem iacturam et ſcandalum Fidei Catholicae, niſi in tempore fortiter ſuccurſum fuerit, procedatur. Eatenus Princeps Potentiſſime ad Veſtrae prae cæteris brachium virtutis in hoc horrendo caſu Sacra decrevit Synodus ſingulariter recurrendum, obſecrans, et quantum poterit per aſperſionem Sanguinis Jeſu Chriſti Veſtram Fidelitatem ſinceriter deprecatur, quatenus, cum ſitis Alumnus, ac Propagator Fidei Catholicae intrepidus, ac inimicorum eiusdem Fidei Miles, ac Propugnator praeſtrenuus, attento demum cum eſtis praelibato Regi Romanorum Fratri Veſtro, nodo multiplici inſeparabiliter colligatus, et praeſertim cum ex Veſtra, ac praenominati Illuſtris Ducis ALEXANDRI Fratris Veſtri &c. protectionis clypeo ſalus non modica, et ſpes præfati Regni Hungariae ultimata in hoc caſu pene dependeat, velitis audacter pro fide contra ſubverſores eiusdem, tanquam alter Judas Machabeus pro Legibus paternis accinctus potentiſſime conſurgere, ferreque ſine morae diſpendio Regi, et Regno ſaepedictis ſalutis ſuccurſum, praedictorum hoſtium ſævitiam dextera Veſtrae Potentiae repellendo. Ne autem Princeps Inclyte propria facta occaſione controverſiarum cum Venerabilibus in Chriſto devotis, Magiſtro, & Fratribus Hoſpitalis Sanctae Mariae Theutonicorum Jeroſolomitanorum hinc inde pendentia, Vos ac Veſtros a tam pio, et ſumme neceſſario opere perfectiſſimae charitatis retrahant quoquo modo, ſcripta noſtra praefatis Magiſtro, et Fratribus, uti in Copiis Praeſentibus interclufis liquet, actu dirigimus, quatenus ſuper omnibus praedictis Controverſiis, guerris et odiis quibuslibet, Pacem ſimpliciter ſi fieri poterit, alias Treugas Pacis, pro parte utraque firmatas, et initas inviolabiliter continuando teneant, et obſervent,

ANNO 1415. seque ad succurrendum Regno praedicto, ac occurrendum hostibus, celeriter ac potenter expediant, semotis obstaculis quibuscunque. Eatenus placeat, velitque Regia Maiestas contemplatione Fidei Gentibus praedicti Ordinis, illuc pro subsidio Terras vestras pertransire volentibus passus securos, ac liberum transitum in eundo favorabiliter concedere, et largiri. Et nihilominus vestram Celsitudinem eadem ratione Sacra Synodus decentius, ac in Domino, quantum poterit, efficacius obsecrat Praesentibus, et ad Pacis, ac Concordiae pulchritudinem, si possibile fuerit, alias ad Treugarum, ut praefertur, continuationem solidam, ac stabilem, quantum in Nobis fuerit adhortatur. Ipsa enim Sacra tantorum Patrum Concio, ad sopiendum quaestiones huiusmodi per Tractatum, si fieri potest, amicabilis concordiae, se contemplatione Vestrae Celsitudinis non segniter, imo sicut poterit, fructuosius propterea occupabit. Hoc nempe Fili charissime Nobis, ac Regni Poloniae futuris Successoribus Universalis Ecclesia, cuius res agitur, ad gratum reservabit antidatum, Vosque merito Spiritualium donorum participem faciet Christo dante Rex denique Romanorum, ac Regnum Hungariae, cæterique Principes Catholici, si quando Vobis, aut Vestris huiuscemodi (quam Deus avertat) immineret necessitas, ad paria tenerentur, et maiora, cum etiam ad succurrendum celerius iacturae Regis, et Regni praedictorum, cæteros Reges et Principes pari modo in hoc necessitatis articulo fore decrevimus invitandos. Præterea Latori Praesentium Militi strenuo STANISLAO fideli nostro dilecto, de praemissis ac aliis particularibus huius Sacrae Synodi occurrentibus negotiis latius informato, Fidem dignetur eadem Serenitas apponere dicendorum. Datum Constantiae 17 Calend. Septembris, Anno Domini Millesimo quadringentesimo quintodecimo. Apostolica Sede vacante.

XIII.

1423. *Renovatio & Confirmatio Fœderis inter* SIGISMUNDUM *Rom. Hungariæ &c. Regem, &* VLADISLAUM *Regem Poloniæ, nec non* WITOLDUM *Magnum Ducem Litvaniæ, Anno 1412. conclusi, in Conventu eorum personali in Kiersmark facta,* Feria tertia post Dominicam Ramis Palmarum, Anno 1423. *Ex Originali, Sigill. 25.*

SIGISMUNDUS Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae &c. Rex. ANNO 1423. Notum facimus tenore Praesentium universis. Altitudo divitiarum Sapientiae, et Scientiae Dei, cuncta disponens, numero, pondere, et mensura, qui etiam corda tenet Regum, et illa quo voluerit sua voluntate deflectit, Nos cum Serenissimo Principe Domino VLADISLAO Rege Poloniae, Fratre nostro carissimo convenire disposuit, ut inter Nos mutuis hinc inde Tractatibus, Colloquiis, et placitis observatis, et habitis, inter Nos ab una, et praefatum VLADISLAUM Regem Poloniae, nec non Illustrem Principem ALEXANDRUM alias WITOLDUM, Magnum Ducem Litvaniae, Fratres nostros charissimos, parte ab altera, super omnibus aliis displicentiis, rancoribus, discrepantiis, laesionibus, dampnis, iniuriis, et offensis post perpetua Pacis Fœdera, dudum in Liblio inter Nos utrinque suborti, suscitatis, et occasione quacunque, a quacunque Parte transgressis, mutua caritas, et rediviva Fraternitas orietur, omnium rancorum, odiorum, displicentiarum, dissensionum, dampnorum, iniuriarum, offensarum, discrepantiarum, Spiritus Nos Sancti gratia dirigente, amotis prorsus fomitibus, et incentivis peremptis, Pax perpetua, et tranquillitas restaurentur, quia non nisi in Pacis tempore, bene colitur Auctor Pacis: Idcirco non per errorem, aut improvide, sed animo deliberato, sano Praelatorum, Principum, Baronum, et Procerum nostrorum fidelium accedente Consilio, huiusmodi Pacem, Unionem, et Fraternitatem restauravimus, reduximus, restauramus, et reducimus ad fraternae, et pristinae caritatis perfectionem, quae per quaedam incommoda, dampnorum, iniuriarum, et offensarum praedictarum fuerat aliquanto tempore intercepta, ita, quod ad ea malæ nunquam de cætero sub fide, et honore, et pondere praestiti iuramenti instantibus, seu obviantibus suggestionibus, persuasionibus, et susurris quorumcunque, et quomodolibet revertemur, nec eorum ullo unquam tempore, Nos, et Haeredes, et Successores nostri, inter Nos in malo debebimus, nec volumus reminisci, ad animum revocare, innovare, vel movere ex novis, vel aliis quibuscunque causis, et casibus emergentibus in futurum, in quocunque statu, vel dignitatis eminentia, dirigente Altissimo fuerimus sublimati, sed dictos Fratres nostros VLADISLAUM Regem Poloniae, et ALEXANDRUM Ducem Litvaniae mutuis favoribus, et amoris vinculo prosequi tenebimur,

ANNO 1423. mur, ac si nunquam inter Nos, et eos dissensiones, odia, dampna, et iniuriae huiusmodi contigissent, ipsosque vera, et perfecta, Christianica, et indubitata caritate complecti, iuxta Literas, et Inscriptiones, inter Nos in Liblio editas, et sub fidei puritate, et iuramento firmatas. Insuper promittimus, pro Nobis, Haeredibus, et Successoribus nostris, ac sub fide et honore nostris purissimis pollicemur, pro Nobis, Terris et Subditis nostrorum Regnorum, nostris, et ipsorum Nominibus, universas, et singulas Literas, Inscriptiones, Privilegia, Contractus, Pactiones, et Munimenta omnia, inter Nos, et dictum VLADISLAUM Regem, et ALEXANDRUM Ducem Fratres nostros Carissimos, et eorum subditos inita, concepta, edita, facta, et finita, sub quacunque forma verborum, seu tenore, quocunque tempore, et in quibuscunque locis, et praesertim Literas praedictas in Liblio iuramento firmatas, quas hic habere volumus pro insertis, servabimus, nec ratione, et occasione huiusmodi odiorum, displicentiarum, iniuriarum, dampnorum, laesionum, et perturbationum inter Nos, et dictos Fratres nostros forte suadente Seminatore Zizaniae suscitatarum, ullam instantiam, laesionem, dampnum, praeiudicium, et iacturam, quomodolibet faciemus. Sed semper huiusmodi concepta Fraternitas, Pacta, Fœdera, et caritatis vinculum, in solida, perfecta, continua, et firmitate perpetua, in eo statu, et vigore, in quibus a primariis eorum exordiis fuerant, debebunt inviolabiliter remanere, et iugiter priorem effectum, et efficaciam obtinere, easdem Literas, Privilegia, et Contractus praefatos innovantes, ratificantes, gratificantes, roborantes, et de certa nostra scientia confirmantes. Et Nos GEORGIUS Episcopus Pataviensis, Almae Strigoniensis Ecclesiae Administrator, Aulae Romanae Regiae Cancellarius, THOMAS Agriensis, et PETRUS Corbaviensis Episcopi, STEPHANUS Regni Rastiae Despotus, HERMANUS Ciliae, Segoriaeque Comes, NICOLAUS *de Gaza*, Regni Hungariae Palatinus, NICOLAUS *de Chaak* Woywoda Transylvanus, Comes PETRUS *de Peren* Judex Curiae Regiae Maiestatis, PETRUS HENRICI Magister Tavaricorum, PIPO *de Ozora* Comes Themesenensis, SESEW *de Bara* Banus Machomenensis, JOANNES *de Bara*, JOANNES *de Marott* Banus, JOANNES GREGORII *de Alssam*, PAULUS *de Ezdege* Banus, JACOBUS *de Zante* Woywoda, et JOANNES *de Bozgon* Summus Thesaurarius Regiae Maiestatis, MATTHÆUS *de Polowcz* Borsodiensis, et *de*

Bereg Comitatuum Comes, NICOLAUS *de Peren* Marschalcus, HENRICUS *de Thomasi* Magister Curiae, STEPHANUS *de Bator* Magister Dapiferorum, LADISLAUS *de Kompolt* Magister Pincernarum Regiae Maiestatis, JOANNES SAKCH *de Kusal*, STEPHANUS *de Kozgon*, JUNOZ Comes Posoniensis, MICHAEL Filius STEPHANI Comes Neugradiensis, bona fide, et Christianica, nostris, et Fratrum Regnicolarumque universorum nomine et nominibus assumimus, et pollicemur, quod omnia, et singula superius scripta, et expressa, Dominus noster SIGISMUNDUS Rex attendet, Nos perpendemus, et servabimus, suamque Serenitatem ad inconcusse observanda inducemus, dolo, et fraude in omnibus, et singulis praemissis procul motis, Praesentium sub nostrae Maiestatis, ac etiam Praelatorum, Principum, et Baronum praedictorum Sigillorum testimonio Literarum. Datum in Oppido Kiersmark, Anno Domini Millesimo quadringentesimo vigesimo tertio, Feria tertia, post Dominicam Ramis Palmarum. Regnorum nostrum, Anno Hungariae trigesimo septimo, Romanorum tredecimo, Bohemiae vero tertio.

XIV.

1440. *Recognitio Oratorum Regni Hungariæ, quod* VLADISLAUM *Regem Poloniæ, in Regem Hungariæ electum esse denuntiaverint, cum stipulatione mutuæ ex Pacto defensionis contra omnes utriusque Regni hostes.* Datum, & Actum Cracoviæ, d. 9 Martii, Anno 1440. *Ex Originali, Sigill. 5.*

NOS JOANNES Dei gratia Episcopus Segimensis, et Gubernator Abbatiae de Sancto GOTHARDO, MATHKO *de Talloncz* Regnorum Dalmatiae, Croatiae, et totius Sclavoniae Banus, JOANNES *de Peren* Magister Thavarnicorum Regalium, LADISLAUS *de Pallowcz* Magister Curiae Regalis, et EMERICUS *de Marczaly* Magister Dapiferorum Regalium, et Comes Comitatus Semigiensis, Ambasiatores Dominorum Praelatorum, Principum, Comitum, Baronum, et Procerum Regni Hungariae per eos unanimiter cum plenissimo Mandato, ex consensu Serenissimæ Principis Dominae ELISABETH Reginæ Hungariae modernae Dominae nostrae gratiosissimae, ad Excellentissimum Principem Dominum VLADISLAUM Regem Poloniae deputati: Significamus harum

Anno 1440.

harum tenore, quibus expedit, univerſis; quod cum alias venientibus ad praefatum Regnum Hungariæ, & conſequenter antelatos Dominam noſtram Reginam, Prælatos, & Principes, Comites, Barones, & Proceres prædicti Regni Magnificis Joanne *de Konieczpole* Cancellario huius Regni Poloniæ, ac Petro *de Kurow* Caſtellano Sandeczenſi, ex parte præfati Domini Regis Poloniæ, ac Praelatorum, & Baronum eiusdem Regni, in certa, & notabili Legatione ibidem promiſſum fuiſſet, pro reſponſo finaliter ad huiusmodi Legationem ipſorum dando, certos ex Praelatis, & Baronibus dicti Regni Hungariæ mitti debere. Tandem ipſi Domini Prælati, Principes, Comites, Barones, Proceres ipſius Regni Hungariae nuper in Congregatione Generali Budæ celebrata conſtituti matura deliberatione præhabita, promiſſioni ipſorum prætactæ ſatisfacere cupientes, de conſenſu, ut præmiſimus, antelatæ Dominæ noſtræ Reginæ, unanimiter, & communi voluntate ad transeundem in huiusmodi Ambaſiata ad ipſum Dominum Poloniæ Regem, ac Prælatos, & Barones ſuos, tradita Nobis pleniſſima informatione Nos elegerunt. Nos vero officio huiusmodi Legationis aſſumpto in hunc locum ad ipſum Dominum Poloniæ Regem, ac Prælatos Barones ſuos venientes, atque iuxta prætactam Nobis traditam informationem, ea, quæ peragenda erant, cum eisdem Deo volente concludentes die heſterna vigore Mandati Nobis traditi, noſtro, ac prætactorum omnium Prælatorum, Principum, Comitum, Baronum, & Procerum Regni Hungariæ Nominibus, de conſenſu antelatæ Dominæ noſtræ Reginæ, Ipſum Dominum Vladislaum Regem Poloniæ, in eiusdem Regni Hungariæ, cunctorumque Regnorum & Tenutarum, ac pertinentiarum eiusdem, Regem et Dominum rite elegimus, atque in Cathedrali Eccleſia Caſtri Cracovienſis, ubi maior fidelium fuerat multitudo, publice in Regem Hungariæ Electum eſſe pronuntiavimus, & declaravimus manifeſte Titulum, & omnia Dominia ac Jurisdictionem Coronæ eiusdem Regni Hungariæ ſibi, & ſuæ Ditioni, nec non Gubernationi ſubmittendo, promittendo, conſenſu, & nominibus, quorum ſupra eundem Dominum Vladislaum Regem, in Feſto Beatorum Philippi & Jacobi Apoſtolorum, hoc eſt prima die Maji proxime affuturum, Corona eiusdem Regni Hungariæ in loco ad hoc ab olim deputato ſolempniter coronare. Sub ſimili etiam promiſſione præmiſſis adiacentiis, quod mox ſolempnitate huiusmodi Coronationis peracta, Ipſe Dominus Rex Literas ſuas ſub ſuo Sigillo Regni Hungariæ ſuper eo, ut, ſicut tempore cum copiis huius Regni ſui Poloniæ Nos & totum Regnum Hungariæ prætactum contra quoslibet inimicos tueri, & defenſare promiſit, ſic & huic Regno ſuo Poloniæ cum copiis Regni Hungariæ contra inimicos ſuos, dum opus fuerit, & ingruerit neceſſitas, pari viciſſitudine tenebitur defendere, & tueri, præfatis Dominis Prælatis, & Baronibus iſtius Regni Poloniæ, dari faciet, & emanari. In quorum omnium teſtimonium præſentes conceſſimus Literas noſtras, Sigillis noſtris, quibus utimur, impendentibus communitas. Datum, & Actum Cracoviæ, nona die Menſis Martii, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo.

Anno 1440.

Ad propriam Conventionem Dominorum Ambaſiatorum Joannes *de Zredna* Cuſtos Zagrabienſis Regni Hungariæ Prothonotarius.

XV.

Ordines Regni Hungariæ renovant, & approbant ſuſceptionem Vladislai *Regis Poloniæ in Regnum Hungariæ, non obſtante Coronatione Infantis Filii* Alberti *olim Regis, per procurationem* Elisabeth *Reginæ facta.* Datum Budæ, ipſo die SS. Petri & Pauli Apoſtolorum, Anno 1440. *Ex Originali, Sigill. 88.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam Rei Memoriam. Cum geſta hominum in huius labentis vitæ ſtadio in mortem & oblivionem ſemper currentia, Literarum munimine ſoleant futurorum notitiæ, & memoriæ conſervari: Proinde Nos Prælati, Principes, Barones, Comites, Milites, Proceres, Clientes, Cives, totaque Communitas Regni Hungariæ, univerſaliter ſinguli, & ſingulariter Univerſi tenore Præſentium notum facimus, recognoſcimus, & fatemur Univerſis, & ſingulis, tam præſentibus quam futuris: Quod Sereniſſimo & bonæ memoriæ Principe Domino Alberto Romanorum, & præfati Hungariæ Regni Rege, Domino noſtro gratioſiſſimo, tempore noviter transacto, prout Divinæ placuit voluntati, viam univerſæ carnis ingreſſo, conſiderantes, qualiter per obitum ipſius, Regnum noſtrum prædictum vaca-

Anno 1440.

vacaret, & neceſſario ſibi careret Gubernatore, & Defenſore, volentesq; ſuper hujusmodi caſu opportune conſulere, de bono et felici ſtatu Regni eiusdem providere, et periculis, quæ ex diuturna vacatione ipſius poſſent emergere, in tempore obviare, inſtituta mox ob eam totius Regni in Civitate Budenſi Generali Conventione, cæpimus exacta diligentia, mutuisque deliberationibus, & conſiliis noſtris negotium hoc agere, modosque omnes, et vias totis ingeniis noſtris examinare, quibus de idoneo & tali Rege, ſæpedicto Regno potuiſſemus proſpicere & providere, per quem Regnum ipſum in ſtatu ſuo feliciter poſſet conſervari, adaugeri, & contra barbaras & ſibi infeſtiſſimas nationes protegi, & ab ipſorum crebris incurſionibus Chriſti fideles reſpirare. Tandem poſt diuturnas deliberationes, poſtquam varios ad rem hanc habitos Tractatus recenſuimus, quod priſcis temporibus, dum Regna hæc Hungariæ, & Poloniæ ſibi confinantia, & comitanea in Pace, concordia, & amicitia animorum ſpeciali iuncta, colligata, & unita fuerunt, ſive Regum ſuorum ſanguinis propinguitate, quemadmodum tradunt Hiſtoriæ tempore Sancti Ladislai Regis fuiſſe, ſive Dominationis idemptitate, quod adhuc nonnulli ætatis noſtræ homines diebus colendæ memoriæ Ludovici Regis memorant audiviſſe, qui utriusque Regni gubernacula feliciter diſponebat, multumque id, & per omnem modum utilitatis, profectus, & augmenti Regnis iſtis attulit, tum ex alternis Incolarum ſuorum acceſſibus, aſſiduisque eorundem commerciis ſingulorum excreſcebant commoda, & ſuffragantibus ſibi mutuo Regnorum ipſorum contra hoſtes ſuos potentiis, laus, honor, gloria viguit, & Reſpublica ipſorum in univerſum reflorebat. Et ob hoc tali conſideratione permoti, poſt eiusmodi deliberationes noſtras, accedente primum ad hoc Illuſtriſſimæ Principis Dominæ Elisabeth Reginæ noſtræ, prænominati Domini Alberti conſortis legitimæ expreſſa voluntate, obtulit ſe præ omnibus aliis mentibus noſtris Perſona Excellentiſſimi Principis Domini Vladislai Dei Gratia Poloniæ Regis moderni, Domini noſtri gratioſiſſimi, in quem demum vota omnium, qui in Dieta Budinenſi, & Generali Regni totius Conventione fuerunt conventi, converſa erant affectantibus omnibus ipſum ſibi, & dicto Regno Hungariæ præfici in Dominum & Regem. Et ſtatim, ut potiremur votis ad conficiendum huiusmodi negotium, miſimus ad præſentiam prænominati Domini Regis ſolennes Ambaſiatores, & Nuntios noſtros ſpeciali, & ſufficienti authoritate, & Mandato tam præfatæ Dominæ Elisabeth Reginæ, quam noſtra, & Regni totius fultos, & de expreſſa mente, & voluntate eiusdem, ac noſtra ad plenum inſtructos, certificatos, & informatos, videlicet Reverendum in Chriſto Patrem Dominum Joannem Epiſcopum Seginenſem, & Magnificos Dominos Mathonem *de Talowcz*, Dalmatiæ, Croatiæ, & totius Sclavoniæ Regnorum Baronem, Joannem *de Peren* Magiſtrum Thavarnicorum Regalium, Ladislaum *de Palloncz* Curiæ Regalis Magiſtrum, & Emericum *de Marczali* Magiſtrum Dapiferorum Regalium, & Comitem Smingienſem, & hi huiuscemodi Mandato tam zelo boni communis Regni ſæpedicti, tum etiam ad inſtantiam antedictæ Reginæ, & noſtram ſuſcepto, profecti ſunt ad Regem prædictum in Civitate Cracovienſi tunc conſtitutum, et venientes expoſita primum coram Maieſtate ipſius Legatione iniuncta, & demum exactis cum ipſo Domino Rege, Prælatisque, Baronibus, Proceribus, & Nobilibus Regni Poloniæ compluribus diebus in Tractatibus ad rem eiusmodi opportunis, negotium ipſum commiſſum tam ſapienter, quam feliciter confecerunt, & prænominatum Sereniſſimum Principem Dominum Vladislaum, in Dominum & Regem Regni Hungariæ, & noſtrum, præmiſſa authoritate & Mandato nomine Regni eiusdem nominaverunt, & legerunt expreſſis, et numeratis in ipſa Electione omnibus & ſingulis conditionibus, & modis, qui iuxta traditam ipſis formam exprimi debuerunt, & ſignanter illis per quos ſecundum voluntatem Reginæ prætactæ, & noſtram collaudationem, & conſenſum, ipſi Reginæ & Proli, quam tunc in utero geſtabat, ex ea ſive in ſexu maſculino, ſive fœmineo generanda, ſufficienter extiterat promiſſum, omniaque huiusmodi Electionis negotia poſt intimationem de Nativitate Filii per præfatam Dominam Reginam, præfatis Nuntiis noſtris factam, Mandato præfatæ Dominæ Reginæ, & concluſa, & conſummata ſunt. Nos itaque Prælati, Barones, Principes, Comites, Proceres Regni Hungariæ ſuperius memorati, animadvertentes prænominatos Dominos Ambaſiatores, & Nuntios noſtros Electionem prædictam iuxta vim, & formam eisdem datam, & deſiderium noſtrum egiſſe, & perfeciſſe eandem unanimi voto noſtro acceptavimus, gratificavimus, collaudavimus, & confirmavimus, & Præſentium ſerie acceptamus, gratificamus, collaudamus, & confirmamus, & ſæpe fatum Sereniſſimum & Inclytum Principem Dominum Vladislaum Polo-

Anno 1440.

Poloniæ Regem, in Dominum & Regem Regni Hungariæ & noſtrum recipimus, aſſumimus, & profitemur, ac recognoſcimus: Sibique tanquam Domino noſtro naturali, & Regi debitum honorem, obedientiam, venerationem, & fidelitatem, quamdiu vixerimus, exhibebimus, & faciemus, & contra omnes æmulos ſuos, & ſignanter, qui Serenitatem ſuam in aſſecutione Regni Hungariæ & Dominii prædictorum quomodolibet impedire, & perturbare voluerint, omnibus viribus, potentiis, conſiliis, & auxiliis fideliter adiuvabimus, nec ipſum quandoque occaſione, aut quovis quæſito colore, ullo unquam tempore deſeremus, ac Coronationem prætenſam nuper de Menſe Maji, de dicto Filio infante dicti Domini Alberti olim Regis, præter ac contra voluntatem noſtram factam, inanem, & irritam determinamus tenore Præſentium mediante, ſed ea non obſtante ſingula ſupra ſcripta, pura Fide irrevocabiliter ſervare, & inviolabiliter tenere ſub onere præſtiti Juramenti, quod ſuper Lignum vivificæ Crucis univerſaliter ſinguli, & ſingulariter univerſi præſtitimus, volumus, & promittimus ſine omni dolo, & fraude, nec his ullo unquam tempore, verbo, vel facto contravenire. In quorum vim, robur, & teſtimonium Sigilla noſtra Præſentibus ſunt ſubappenſa. Datum Budæ ipſo die Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum, Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo.

XVI.

Cum Regina Elisabeth *Infantem trimeſtrem clam ſublata Corona Regni coronaſſet, Coronamque abſcondiſſet, Proceres Regni Hungariæ ad coronandum* Vladislavm *Regem Budæ congregati, detractam ex Reliquiis S. Stephani Regis Coronam Electo Regi ſuo imponunt, eique omnia Jura Regalia competere declarant adiectis pœnis in eos, qui Coronationi huic adverſari præſumerent.* Datum in Alba Regali d. 17 Menſis Julii, Anno 1440. *Ex Originali, Sigill. 65.*

Nos Prælati, Barones, Comites, Milites, Proceres, & Nobiles totius Regni Hungariæ cum efficaciſſima facultate Communitatem Eiusdem repræſentantes. Ad perpetuam Rei Memoriam. Multum clare cognitum coram noſtris conſtat obtutibus, Præceſſorum noſtrorum conſummatis hucusque temporibus Reipublicæ diligentiam, & eiusdem utilitatem, operoſam advertentiam, hoc in Regno felici fuiſſe actum ſolertia, & ex eiusdem directione, tam provida, quam utili non parum, imo maximum in Chriſtiana Religione commodum viguiſſe. Quæ & ſi plerumque, ut temporum mutabilitate aſſolet, nunc impugnationibus diverſis, nunc vero aliorum ſtimulorum iniectionibus ſiniſtris in ſe immiſſæ adverſitatis ſeminarium pertulerit, & fortuitus varii ventilabro utcunque agitata fuerit, æque tamen ſucceſſit ea pro ſemper animorum idemptitas, & voluntatum recuperata unanimitas, ut hæc ipſa, quæ viſa ſunt, interdum ad publicam utilitatem conducere, accuratius ordinari, & diſponi, illa vero quæ communiter nociturnitatis, & diſſidii materiam immittere agnita ſunt, providentiæ ſurculo extirpari, & evelli ſollicitius curabantur. Quo pacto, & Nos, qui præſentium temporum dies curſu vitali deducimus, opportune arbitrati ſumus, eam pari modo, & per Nos mutari debere operam, quatenus res huius Regni, & noſtra, iuxta modernorum qualitatem agendorum, & temporum ſicuti provide, ſic & ſalubriter Regi, & in melius Auctore Domino dirigi perpenſius agnoſcatur. Siquidem mortuo nuper, & de hac vita ſublato condam Illuſtriſſimo bonæ memoriæ Principe Domino Alberto Romanorum, ac huius Regni &c. Rege immediato, dum Generali in Civitate Budenſi Congregatione celebrata cognoſcentes Regnum hoc, quod imprætermiſſe plurimorum æmulorum, & præcipue Paganorum impugnatur inſultibus, idoneo & habili Rectore carere non poſſe, miſſisque communi voluntate, aſſenſu quoque & conſenſu, tam Sereniſſimæ Principis Dominæ Elisabeth Reginæ Hungariæ, præfati condam Domini Alberti Regis relictæ, prout hoc ex Literis ſuis clare conſiſtit, quam etiam omnium noſtrum ad Sereniſſimum Principem Dominum Vladislaum Poloniæ Regem, excelſum ſolempnibus Ambaſiatioribus, & Nuntiis noſtris, eundem tanquam in Regem, Tutorem & Rectorem huius Regni communi deſiderio Electum ad hunc locum, primum pro honore Dei, & Fidei Sanctæ Catholicæ augmentum, & demum pro utilitate noſtra ad ſuſcipiendum Coronam eiusdem Regni invitaſſemus, & diligentius inſtantes induxiſſemus, quia tempore intermedio præfata Domina Elisabeth Regina adverſo æmulorum, & verius forenſium, & extraneorum hominum inteſtini belli viam potius aperire, quam præclu-

Anno 1440

præcludere cupientium freta conſilio, priorem & præaſſumtam intentionem removens, ſatagensque, & volens hoc Regnum, & Nos Regimini Infantuli dicti condam Domini Alberti Regis nati poſthumi, hoc eſt, poſt ejus obitum in lucem educti parum noſtræ, & Regni eiusdem neceſſitati succurrere potentis ſubiicere, ad impediendumque prætactæ Electionis, & Coronationis vtile opus toto nisu hanhelans, ſublata heu! clandeſtine de Caſtro Wyschegrodienſi Corona illa, qua hactenus Reges Hungariæ coronari ſoliti fuere pridem, antedictum Infantem vix adhuc trimeſtrem, præter omnium noſtrum voluntatem, ad hoc ſponte concurrere debentem, atque contra conſuetudinem hucusque in ſimili retentam, absentibus etiam omnibus paramentorum Sacris, nec non Gladio, Sceptro, Pomo, & Cruce Legationis Sanctiſſimi Stephani primi Regis noſtri multo amplius in perniciem, quam vtilitatem noſtram cum eadem Corona ſublata coronari, ſi ſic dici dignum eſt, fecit & procuravit; atque continuo ipſam Coronam proh dolor! viceversa concludens ad locum hactenus nobis incognitum in crudele omnium noſtrum derogamen transmiſit, ſeu aſportavit. Ob hoc Nos ex nunc altera vice in multitudine tam copiosa, quantam memoria hominum, præcedentium Regum Coronationis tempore non comprehendit, congregati, matura plurimorum dierum deliberatione præhabita, ex quo Corona illa ſupratacta prævia ratione, ut opus erat, tam facile exnunc haberi non potuit, volentes & conſultius cupientes neceſſitati noſtræ, et huius Regni, cuius & pronunc confinia per insultantium inimicorum, Paganorum ſcilicet, & aliorum morsus aſperos continuo lacerantur, opportune providere; conſiderantes etiam potiſſime, quod ſemper Regum Coronatio a Regnicolarum voluntate dependet, & efficacia ac virtus Coronæ in ipſorum approbatione conſiſtit, videntes nihilominus Regnum hoc idonei Regis feſtina tuitione carere non poſſe, Eundem Sereniſſimum Dominum Vladislaum Regem pari voto, & communi deſiderio alia Corona aurea operis vetuſti Beatiſſimi Stephani Regis Apoſtoli, & Patroni noſtri in theca Capitis Reliquiarum eiusdem hucusque multa veneratione conservata inſtituimus, disposuimus et decrevimus debere coronari. Quam Coronationem die hodierna invocata ſuppliciter Spiritus Sancti Gratia, & eiusdem, ut pie credimus, inſtinctu, cum peractione publica, et manifeſta omnium illarum Ceremoniarum, quae ad eandem, & eius efficaciam ac ſolemnitatem concurrere debuerunt, induto præfato Domino noſtro Rege illis omnibus Paramentis & Indimentis ſanctiſſimi primi Regis noſtri, atque oblatis eidem, ac manibus ſuis traditis Gladio, Sceptro, Pomo, ac Cruce Legationis eiusdem Sancti Regis, nec non aliis omnibus neceſſariis absque omni defectu, praeter ſolam ſublatam Coronam prætactam feliciter conſumavimus, & præconceptum auſpice Domino conduximus ad effectum decernentes, pronuntiantes, & declarantes per hæc ſcripta ipſam modernam Coronam & Coronationem, omnem illam virtutem & efficaciam illudque robur per omnia habere & habiturum, ac ſi prætacta prior Corona capiti dicti Domini noſtri Regis impoſita fuiſſet, & per eandem loco modernæ & ipſa Coronatio fuiſſet expedita, ita quod ipſa priori Corona abſente & ſi eadem recuperari non poterit, omnis decor & efficacia, ac quodlibet ſignaculum, myſterium & robur eiusdem in hanc modernam Coronam intelligant, & harum ſerie de omnium noſtrum, quorum Corona merita diſcutere, probareque, et improbare intereſt, voluntate cognoscantur eſſe transfuſi. Dantes nihilominus, et pari voluntate et decreto tribuentes, præfato Domino noſtro nunc Coronato Regi pleniſſimam illam facultatem, et poteſtatis plenitudinem in faciendis gratiis, ac donationibus, et confirmationibus perpetuis, et ad tempus, donationibusque, et locationibus Honorum et Officialatuum, atque immutandis Officialibus et Baroniis Regni. Item in diſponendis Prælaturis & Beneficiis Eccleſiaſticis tam Maioribus, quam minoribus, ac recompenſandis meritis fidelium, quibuslibet quoque infidelibus et linquentibus ſecundum unius cuiusque demerita puniendis, non nec in faciendis, emendandis, exequendis judiciis exercendisque, agendis, dirigendis, et concludendis omnibus his, quae ad Reges Hungariæ ſuos prædeceſſores, et eorum facultatem quomodolibet, conſuetudine videlicet aut de iure pervenerint, ac ſi idem præfata priori nunc ſublata Corona fuiſſet, ut moris extitit, coronatus, propoſuimus tamen iſtis ſic ſtantibus eandem priorem Coronam cum ipſo Domino noſtro Rege unanimiter toto poſſe, et omni diligentia cognito loco conſervationis eiusdem exquirere, atque dante Domino recuperare. Adiicientes communi voluntate, quod in caſu, quo eadem Corona prior huiusmodi diligentia noſtra recuperari, quod DEUS avertat, non poſſet, ex tunc amodo in poſterum a futuris ſemper temporibus univerſis Regum Hungariae hinc ſuccedentium Coronatio cum prætacta alia, puta moderna Sancti Regis Corona in ea ſolemnitate, prout ſolitum eſt, absque omni immutatione peragatur, voluimus, conſequenter et diſpoſui-

Anno 1447.

Anno 1440.

poſuimus,ut haec ipſaCorona moderna tanquam inclitum noſtrorum Regum inſigne, ſub diligentiſſima cuſtodia deinceps teneatur, et honorifice relinquatur. Reputeturque haec eadem Corona illa priori abſente, et ſi eadem recuperari non poterit, ſufficiens, et cum paramentis et aliis attinentiis per omnia competens ad omnium futurorum Regum Coronationem faciendam, hoc tamen ſpecialiter declarato, quod ſi Domino cooperante ipſa prior Corona recuperari vice verſa poterit, eadem ſuis decore, virtuteque et efficacia minime fruſtrata habeatur, quinimo decrevimus eandem priſtino honori reſtitui, atque in locum priorem reponi, de hac autem moderna Corona ſupraſcripta tandem in iſto caſu diſponentes, prout antedicto Domino noſtro Regi cum conſilio noſtro utilius videbitur expedire, ne autem ex reſpectu et divulgatione praetactae aliae coronationis, ſi ſic dicenda eſt nuper per præfatam Dominam Reginam - - - - nobis ex nunc, ut prædiximus in utilem factæ et habitae, alicuius diſſidii hoc in Regno materia generetur, eandem pari decreto tanquam, quae praeter omnium noſtrum voluntatem ſpontaneam peracta eſt, irritamus, et caſſamus, et nullius volumus eſſe, et dici efficaciae et virtutis. Poſtremo ut haec omnia praemiſſa tanquam utilitati noſtrae communi in praeſenti neceſſitatis tempore per omnia congrua robur obtineant perpetuae firmitatis, nec unquam aliquorum quibusvis conatibus eadem retractari, vel immutari valeant, ſtatuimus, et praeſenti decreto concluſimus, et promulgavimus, praeſentiumque ſerie promulgamus, et decernimus, ut ſi temporum in proceſſu aliquis vel aliqui Coronae Regni Hungariae ſubditus, ſeu ſubiecti ſiue ex Praelatis, ſiue Baronibus, aut Militibus, ſeu Nobilibus ſit vel exiſtat primum praemiſſae ex nunc nulliter rationabilibus ex cauſis approbatae Coronae et Coronationi, demum de aliis diſpoſitionibus, concluſionibus et ordinationibus ſuperius ſpecificatis, ſeu cuipiam ex eis verbo ſerioſo aut opere et facto, ſuggeſtioneque et incitamento, ſeu effectu ſiniſtro directe vel indirecte contraire et contradicere, ſeu immutari, retractari, et in novum revocari, procurare praeſumpſerit, vel adtemptaverit, talis vel tales mox, poſtquam de eis, vel aliquo horum contra ipſum ſeu ipſos certitudo veritatis conſtiterit, in omnium honorum, humanitatisque, et dignitatum, ac nobilitatum amiſſionem, ablata omni ſpe gratiae obtinendae, condempnentur, et condempnatus, ſeu condempnati ipſo facto cenſeantur, quoque ultra hæc perpetuæ et indelebilis infidelitatis crimen laesae Maieſtatis, Reipublicaeque perturbatoris paenam et Iudicium incurrat, omnesque poſſeſſiones et bona eiusdem, et ipſorum omni eis denegata gratia ad Coronam et Maieſtatem Regiam devolvantur, et devoluta intelligantur; harum noſtrarum, quibus ſigilla noſtra appenſa ſunt, teſtimonio literarum mediante. Datum in Alba Regali die 17. Men. Iulii.

Anno 1440

Hoc Die Dominico proximo poſt Feſtum Diviſionis Apoſtolorum. Anno Dni 1440. ſub Sigillis 66. *Ex Orginali, cuius pars corrupta.*

XVII.

Anno 1447.

Prælatorum, Baronum, & Procerum Regni Hungariæ, ad Prælatos, Magnates, & Proceres Regni Poloniæ Literæ. Incommoda Regni ſui denuntiant. Patriam atque avitam inter utraque Regna amicitiam, ac unionem, & Fœdus noviſſime renovatum in memoriam reducunt, commonentque officii: tum certiores eos faciunt, quod Germanorum conatus armis propellere decreverint. Datum Budæ d. *27.* Februarii, Anno 1447. *Ex Archivo Regni Cracovienſi. Extat in Cancell. Regni. Liber 3* No. *4 fol.* 77.

Reverendissimis Reverendisque in Chriſto Patribus, ac Magnificis, Strenuis, Egregiis, & Nobilibus Viris Dominis Prælatis, Magnatibus, Baronibus, Militibus, & Proceribus Regni Poloniæ, Fratribus, et Amicis noſtris dilectis Prælati, Barones, & Proceres Regni Hungariæ, Salutem, et dilectionis augmentum. Vetuſtum morem noſtrum, quem communem cum F. V. ab olim habuimus, in avisando de ſingulis urgentibus hinc inde rebus, & nunc permaxime non prætermittere dignum putavimus. Quandoquidem fida ſtudia noſtra magis ac magis Nos erigunt, vt incommoda noſtra æque vt commoda Vobiscum amica confidentia participemus, id & hactenus, quantum Nobis inter tot turbines poſitis, ex antiquæ amicitiæ officio expediens fuerit, inficiari haud poſſumus, quin has crebras iniurias noſtras, crebrius fraternæ compaſſioni Veſtræ communicare opus fuerit. Verum tot indigna facinora, quæ & ſine clamore noſtro late, publicisque ſuis rumoribus F. V. clara, notaque eſſe potuerunt, bonis mediis, & modis complanatum iri poſſe putabamus, ad quod conſequendum, & plurimos labores

Anno 1447.

bores adhibuimus, vt eo certius eisdem F. V. tandem finis earum rerum, quorſum evaderet, ſignificandi locum haberemus. Itaque nunc nota potius, quam notificanda ſcribere inſtituimus de Domino Romanorum Rege, & Theutonicis vicine circumpoſitis, quorum quamvis ſemper ſimulatam ſenſerimus amicitiam, vel potius ingenitam, et ferme naturalem inimicitiam, ab eo tamen tempore, quo Sereniſſimum Dominum Noſtrum Vladislaum Regem opportunis Regni noſtri gubernaculis advocatum, & inductum habuimus, apertius velatam hoſtilitatis faciem nudarunt, ſublatamque inhoneſte Regni Noſtri Coronam inhoneſtius detinent, mox diſſidiorum ſemina iniecerunt; unde & quot, quantisque odiis, cautelis, obſtaculis, iniuriis, cædibus, & insultibus ipſius Domini Noſtri Regis ingreſſum, & ſtatum impugnare, Caſtrorum occupationibus, Confiniorum vaſtationibus, præter ius & fas afficere conati ſint, licet deſcribi late poſſit, non expedit tamen, cum luce clarius nota eſſe non dubitemus F. V. praeſertim his, qui cum Ipſo Domino noſtro Rege verſati, Patriæ Noſtræ vulnera præſentes palpabant. Quique ipsis noſtris æque, vt ſuis doloribus & compati cordialius, & conſulere videbantur. Verum libuit eam vim, & invidiam, tunc magis patienter ferre, ac ob renovatum, captatumque horum Regnorum, noſtri videlicet, & Veſtri amicitiae Faedus urgeri perquam parati videbamur. Quin nihil debito Noſtro decentius, nihilque dignius arbitrati ſumus, quam vt quæſitam diu vtrinque dilectionem, hæreditaria a Prægenitoribus benivolentia firmaremus, imo poſt illud idem quæſitum a Parentibus carum Fædus, non obſtante aliquorum diſſenſione privata, ad id ſedulo modum, opem, operamque proni contulimus, vt cum ætatibus temporis, mutua quoque vicaria ſuccederet affectio, ita vt niſi ignoratione Veſtra abuti videamur, iuſtis, dignis & haud diſparibus honoribus hinc inde vſi, magna, claraque Fide cognatam amicitiam teneremus. Accedit hinc, quod & prænominatus Rex noſter, & veſter, vtpote Vobis natus, & Nobis datus, inter peſſimos militiæ exercitus Noſtri ſucceſſus, omnia grate ultro accipiens, ſalutem propriam pro noſtra Salute ventilando, lapſuque ſuo, imo potius Noſtro cum ſuo teſtatus ſit, quanta affectione pericula noſtra debellanda ſusceperit. Quo quidem Pacto tantorum operum magnalibus reliquit perfectum Nobis vtrinque Fatres cariſſimi & arctius ſervatum antiquæ benevolentiæ munus, vt & deinceps carius & Vos Noſtris, & Nos Veſtris hinc inde rebus obligati maneremus. Poſtquam igitur, ſicut Domino placuit, tali fuimus Patrono orbati, nec tamen, adhuc de eius vita omnino deſperati, ſicut de eo præſente, ita & ex poſt multis inſtantiis, viis, modis, & ingeniis quaesivimus Pacem, occaſiones discordiæ de medio eiicere conati ſumus, omnemque oblationem quieti aptam impendimus, quominus Paganorum inſultibus cedere diſtracti vetaremur. Sed longe aliter ac ſperabamus conſecuti ſumus, nam malis peiora cumulari vidimus. Primum Pacis Treuga, quam adhuc cum præfato Domino Noſtro Rege, in eius digreſſu antefatus Dominus Romanorum Rex biennio condixerat, ex sui parte ſoluta eſt, demum ad occupationem confiniorum Regni, & Caſtrorum, ac proventuum Regalium ardentius progrediens, caedibus Fratrum, ſpoliis ſubditorum, Eccleſiarum (nefas) execrationibus, & cæteris infinitis iniuriis, totam fere noſtram Patriam complevit, adeo vt atrocitas incommodorum publica, cognatæ caedis acerbitas et Fratrum, Patriaeque alta oppreſſio Nos non immerito emori potius, quam ignominiam pati provocaret. Verumtamen & inter tot pericula ne præcipitem vindictam videremur expetere, novo conſilio, novos Oratores delegimus, atque inſtantius cum omni Unionis & Pacis ordine, tum pro illatorum reſtauratione, tum etiam pro ipſius ſublatæ Coronæ noſtræ reſtitutione inſtitimus. Sed ſolitis cautelis perperam repulsis nihil præter verba reportare potuimus. Quamobrem omni ſuper his ſpe feliciori fruſtrati, ad arma manum miſimus, ferro iter aperiendum ad Pacem commodius arbitrati, unde & poſt has plagarum primitias, quæ hac vice hoſtibus iuſtitia ſuadente illatæ ſunt, non ceſſare deliberatum eſt, quousque & divino & iuſtitiæ auxiliis, & probro ſoluamur, & damno. Quæ quidem omnia etſi F. V vel maior pars earum non ignorent, quin his, quas prædiximus cauſis & præferre Nos, & inferre contigerit universa, tamen pro meliori informatione eorum, qui non ita ea ipsa perpenderent, ſcribere, & iuſtitiam noſtram declarare voluimus, rogantes vt ſi forte aliter ſuper his per hos ipſos noſtros communes & naturales aemulos, amicis auribus veſtris deferri contigerit, eis veluti de odio ſuſpectis credulitatis locum non indulgere velitis, ſed memores cognati moris noſtri faederis & affinitatis, iuſtas ſpes Fidei noſtræ, illorum gratia obrumpi non patiamini, nec aſſveta benivolentia Veſtra eorum criminationibus cedat, quorum ſemper diffida ſuggeſtio ſeminarium discordiæ elaborat, & officiis amicitiæ

Anno 1447.

 dolos

Anno 1447.

dolos contegens, aliorum Pacem debellare conatur, noſtros vero mores non tam cognitos, quam cognatos ab Atavis iudicio veſtro committimus, in quibus non aliud niſi rectam Fidem, benevolentiam, dilectionem, & amicitiam viguiſſe arbitramur, in quibus perſiſtere & deinceps intendimus, prout & verſa vice F. V animos experti ſumus. Plura ſuper his in adventu plurium Fratrum Noſtrorum, quos ad Feſtum B. Gregorii affuturi generaliter, in hunc locum evocari fecimus, ſerioſius F. V. curabimus declarare. Dat. Budæ. Die penultima Februarii. Anno Milleſimo Quadringenteſimo Quadrageſimo Septimo.

XVIII.

Anno 1449.

Nicolai V. Papæ *ad* Sbigneum *Cardinalem, Epiſcopum Cracovienſem Literæ, quibus dat ei poteſtatem tractandæ Pacis in Hungaria.* Dat. Romæ. d. 19. Martii. Anno. 1449. *Ex Originali.*

Nicolaus Epiſcopus Servus Servorum Dei, dilecto Filio Sbigneo tituli S. Priscæ Presbytero Cardinali, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Intelleximus ex Literis tuis, quod in Regno Hungariæ non modica perturbatione, bellorum incendiis, æmulo Pacis inſtigante, inter dilectos Filios nobiles Viros Ioannem de *Hunniad* dicti Regni Gubernatorem, & Ioannem Biskra, qui ſe dicit Regni Capitaneum, nuper exortis, Cariſſimus in Chriſto Filius noſter Casimirus Rex Poloniæ Illuſtris, totumque Poloniæ Regnum Tuo Conſilio, et exhortatione moti miſerunt illuc ad reſtingvendum incendia huiusmodi ſuos Oratores, et Nuntios, qui Dei gratia cooperante inter Partes Treugas ad certum terminum fecerunt, vt interim poſſet de concordia, et Pace tractari. Cum autem ab intimis cordis noſtri deſideremus, vt Regnum illud, quod diutius fuit tanquam ſcutum fidei adverſus perfidiam Theucrorum, vires ſuas potius contra hoſtes fidei convertat, quam ſeipſum aliqua diſcordia, aut bello conficiat, et conſumat. Et propterea exiſtimantes neceſſarium eſſe pro ſalute Chriſtianorum, vt omnis diſcordia inter diſſidentes auferatur, & vt Pax firmetur inter eos, ad hoc autem iudicantes aptiſſimam eſſe circumſpectionem Tuam, propter eius ſingularem prudentiam, multaque præclara virtutum dona, quibus Perſonam Tuam Altiſſimus inſignivit, exhortamur in

Anno 1449.

Domino Circumſpectionem Tuam, eidem nihilominus iniungentes, quatenus ob Dei reverentiam, & pro bono Regni illius, ne gladium proprium in ſua viſcera convertat, velis ſvadere Regi præfato, & etiam Proceribus & Communitatibus Regni ſui, vt ad componendam hanc Pacem iterum deſtinent ſuos Oratores: ad quod opus perficiendum, Tua quoque Sapientia velit accedere, & ibi authoritate noſtra, et tanquam noſter ad hanc rem miſſus Legatus hanc Concordiam, et Pacem inter partes tractes, componas, et concludas, proque ejus votiva concluſione omnes Regni Hungariæ Archiepiſcopos, Epiſcopos, Prælatos et Barones tuis ſvaſionibus, vt tibi ſua opera aſſiſtant, inducas. Nos enim tibi partes ipsas ad huiusmodi Concordiam, et Pacem authoritate noſtra hortandi, monendi, inducendi, et requirendi, illamque tractandi, et eam perpetuo, vel ad tempus firmandi, et concludendi, ac eam ſub pœnis, de quibus viſum fuerit, ſervari mandandi et faciendi, Treugas inſuper et ſufferentias de novo, ad tempus, de quo tibi videbitur, indicendi, ac vt ab armis et violentia ceſſent, per Cenſuras Eccleſiaſticas, de quibus tibi videbitur mandandi, et cogendi, inhibendique omnibus, et ſingulis Perſonis cuiuscunque Status, Gradus, Ordinis, vel conditionis fuerint, ſub eisdem Eccleſiaſticis Cenſuris, omniaque alia et ſingula agendi, faciendi, mandandi, et exequendi, quæ pro bono Pacis huiusmodi conſequendo neceſſaria agnoveris, ſeu etiam opportuna, plenam et liberam authoritate Apoſtolica concedimus tenore Præſentium Facultatem, Contradictores quoslibet et Paci rebelles authoritate noſtra, appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Quadringenteſimo Quadrageſimo Nono. Quartodecimo Calendas Aprilis. Pontificatus noſtri Anno Quarto.

XIX.

1471.

Casimiri *Poloniæ Principis Litera diffidatoria, ad* Mathiam *de Hunniad Regem Hungariæ directa.* Dat. Cracoviæ *feria ſexta in Vigilia* S. Mathiae Apoſtoli. *Ex Arch. Regni* Lib. *5. ſub Litt. E n. 6. fol. 18.*

Casimirus Dei gratia Sereniſſimi Principis, et Domini, Domini Casimiri, eadem gratia, Regis Poloniæ, Magni

Anno 1471.

Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Domini et Haeredis etc. Natus Regni Hungariæ naturalis Dominus, et Hæres, etc. Domino Mathiae *de Hunian* Hungariae Regi intruso, et occupatori eiusdem violento Salutem iuxta currentis temporis qualitatem. Non eſt toti orbi Terrarum incognita, tum Regno Hungariae inordinata profectio, et quod tu eiusdem Regni incola, et ſubditus exiſtens praefatum Regnum tibi vi, et gladio vendicaſti, cum tuis conſangvineis, qui tibi pro vsurpando praefato Regno, violento fuerunt auxilio, per quos alios omnes & ſingulos dicti Regni Praelatos, Baronesque & Communitatem ad eligendum te in Dominum, comminatione mortis coegiſti, nullo Jure ad praefatum Regnum Tibi penitus competente, quod et in hunc diem crudeli gladio detines, et occupas, in Juris noſtri Aviti, et naturalis præiudicium. Cuius quidem Regni Jure divino, et ingenito nobis ex Linea Sangvinis divae memoriæ Sigismundi Imperatoris, cuius nepos exiſtimus, ac Ladislai Avunculi noſtri Germani, et aliorum Regum Hungariæ debuit ſucceſſio. Poſt cuius Domini Ladislai deceſſum, tu, vt præmiſſum eſt, præfatum Regnum non Jure, ſed gladio poſſediſti, et huic ingreſſui illegitimo te confirmans in ſubditos Regni a primordio deſaevire non ceſſas, Iura eorum, et Regni violando, taxationes minus juſtas, exactiones, et collectas contra jurium libertatem eisdem imponendo, nec easdem in Regni profectum et defenſam, vt debebas, ſed alibi prodigaliter convertendo, aliasque multiplices oppreſſiones, ac violationes commitendo, in eosdem praemiſiſti etiam immaniſſimum Turcam inſultibus ſuis Terras Hungariae depopulari, Fidem Chriſti extirpari in eisdem, ac homines Cruce Dominica inſignitos in ſervitutem capi barbaricam toleraſti. Parum cum curae tibi fuit Regni praefati tuitio, in quo tibi nulla propinquitas naturalis competebat. Quas impreſſiones et gravamina per te Regno Hungariae illata, iuvenili aetate prohibiti, tolerare fuimus coacti, nunc tamen cum adoleſcere, et annis diſcretionis appropinquare cœpimus, durius videbatur, et indignius moleſtationes praefatas, et iniurias, ac depopulationem Regni illius ſuſtinere. Quibus cupientes ope diuina, cuius etiam res agitur, obviare, ad defenſionem populi Chriſtiani, et ampliationem fidei, ac ſuper oppreſſione pauperum eiusdem Regni pia geſtantes viscera, quos de hac ſervitute eripere ſummopere anhelamus, Regnum praefatum in virtute Altiſſimi ingredimur, ipſum ab extero hoſte, et inteſtino defenſuri, et ideo Te

Anno 1471.

Dominum Mathiam de *Hunniad* tanquam Regem intruſum, et violentum occupatorem eiusdem Regni Hungariae, et omnes tuos adiutores tibi ſubſidio, favore, ope adhaerentes diffidamus. Per Praeſentes, non Regno Hungariae, nec Dominis Praelatis, Baronibus, et ipſius Regni inhabitatoribus, et Indigenis, pro quorum violenta occupatione ſuperius expreſſa, Nos tibi, ac omnibus tuis adiutoribus, et tibi adhaerentibus hoſtem ponemus, et publice denotamus per praeſentes, ipſos omnibus viribus noſtris de tua tam violenta occupatione Omnipotentis Nobis ad id favente gratia, eripere volentes. Datum Cracoviae feria ſexta in vigilia Mathæi Apoſtoli, Anno Domini MCCCCLXXI.

XX.

1472.

Casimiri *Regis Poloniæ Literæ plenæ poteſtatis Oratoribus ſuis datæ, ad tractandam Pacem inter* Vladislaum *Regem Bohemiæ &c. Primogenitum, et* Casimirum *ſecundo genitum Natos ſuos, nec non Regnum Poloniæ ab una, &* Mathiam *Regem, ac Regnum Hungariæ ab altera parte.* Dat. Thorunii *feria tertia in Craſtino* SS. Innocentium. *Ex Arch. Regni Lib. 5. No. 6. fol, 127.*

Casimirus Dei gratia Rex Poloniae etc. Significamus etc. Quomodo exorta inter noſtrum Poloniae, et Hungariae Regna, Incolasque eorum, item inter Illuſtriſſimos Principes Dominos, Vladislaum eadem Gratia Bohemiae Regem, Marchionem Moraviae, Luczemburgenſem, ac Sleſiae Ducem et Luſatiae Marchionem etc. Primogenitum, & Casimirum ſecundo genitum noſtros Cariſſimos, occaſione Regnorum Hungariae, & Bohemiae, ad quae ipſis Natis noſtris Jus naturale, & ingenitum competit, ab una, & inter Sereniſſimum Principem Dominum Mathiam Regem Hungariae, parte ab altera, ita ut iam ad aliqua indicia hoſtilia, & actus bellicos, inter praefatos noſtros Natos, & ipſum Dominum Regem Hungariae, foret deventum: Sanctiſſimus in Chriſto Pater, et Dominus noſter, Dominus Sixtus Papa quartus, ſentiens ex hac guerra partium, Reipublicae Chriſtianæ propter Theucri hoſtis Crucis Chriſti invaleſcentiam, qui viribus ſuis adauctis

ANNO 1472.

ctis indies Christianos abigere, bonaque eorum populari non cessat, ita ut iam ad insignes Catholicorum profundasse oras hostili incursu visus sit, satagens ex iniuncto sibi curae Pastoralis debito, huic rei providere, Reverendissimum in Christo Patrem Dominum MARCUM Tituli Sancti Marci Presbiterum Cardinalem, et Patriarcham Aquiliensem ad haec Regna legatum de Latere direxit, horum disturbiorum Mediatorem, qua authoritate summus Pontifex et suae Legationis officio, partium etiam accedente consensu, pro quaerendis mediis Pacis, Dietam in Civitate Nissa, aut Vratilauia pro die Purificationis Beatae Mariae proximo, aut si propter brevitatem temporis, vel aliam causam diem differri contigerit, extunc pro die per Dominum Cardinalem indicto et a partibus acceptato indixit, pro qua adhortatus est Nos, Nuncios nostros, Oratores, et Regni nostri Consiliarios debere mitti plena Facultate suffultos, qui cum Oratoribus praefatorum Regum Bohemiae, et Hungariae convenire, super Dieta huiusmodi, mediante Paternitatis suae opera, amicabiliter tractaturos, easdemque litem, et Controversiam exterminaturos bonis mediis eliminaturos, et praecisuros. Et ideo Nos tanquam Princeps Catholicus, populationem Christianorum compassi, pro quorum incremento, et salute Praedecessores nostri sangvinem suum fudere, et Nos etiam eidem pro viribus consulere cupientes, ac Sanctae sedis Apostolicae et Legati eiusdem Reverendissimi Domini Cardinalis praescripti obsequentes votis, in Missionem Oratorum Nostrorum, et Baronum consensimus, et tenore praesentium ad Dietam praefatam mittendos declaramus Reverendissimum videlicet in Christo Patrem, nec non Magnificos, et Venerabiles Dominos IOANNEM Sanctae Ecclesiae Gnesnensem Archiepiscopum, et Primatem, IOANNEM Cracoviensem, et IACOBUM Vladilaviensem, DERSLAUM de *Rytbwiany* Cracoviensem, LUCAM Posnaniensem, STANISLAUM OSTROROG Calissiensem Palatinos, IOANNEM de eadem *Rythwiany* Regni Poloniae Marschalcum, IOANNEM Dlugos, et IACOBUM *de Schadet* Decretorum Doctorem, Canonicos Ecclesiarum sincere Nobis dilectos, Quorum Nobis cognita, et visa est legalitas, et in rebus agendis peritia, quos omnibus melioribus modo, via, Jure, forma, et ordine, quibus efficacius debuimus, de certa scientia nostra, et Consiliariorum nostrorum voluntate in Oratores, negotiorumque ad nos, Regnumque nostrum, ac subditos nostros pertinentium Actores, Gestores, Factores, et Nuntios speciales, et Generales cum pleno, libero, amplo, sufficiente Generali, specialique Mandato instituimus, praefecimus, et deputavimus ad conveniendum in Civitate Nissew, aut Vratislavia cum praefatis dictis Oratoribus, et Baronibus Dominorum VLADISLAI Bohemiae, et MATHIÆ Hungariae Regum dantes, et conferentes eisdem nuntiis nostris, et Oratoribus omnimodam et plenissimam facultatem Controversias, querelas, dissensiones, iras, et quascunque rixas, ac displicentias inter nostrum Poloniae, et eiusdem Domini MATHIÆ Hungariae Regna, Incolasque eorundem quomodolibet subortas sopiendi, pacificendi, componendi, placandi, extingvendi, et de omnibus subditis nostris excedentibus plenitudinem iustitiae efficiendi, hac a parte adversa, eandem fieri petendi, et recipiendi, Pacemque perpetuam, ac Treugam sub tempore concludendi, et acceptandi, aliaque et singula agendi, disponendi, ordinandi, & Regni nostri transigendi, et concludendi, nostro & Regni nostri nominibus promittentes in verbo nostro Regio omnia, et singula, quae per ipsos Oratores, Barones, et Nuntios nostros in Dieta praefata, acta, gesta, ordinata, disposita, tractata, & conclusa forent, quae rebus his deservire & conducere viderentur, rata, grata, et inviolabilia tenere, habere, ac firmiter observare, acsi per nosmet propria in Persona gesta, facta, dispensata, ordinata et conclusa forent. Harum, quibus Sigillum nostrum appensum est, testimonio Literarum. Datum in Civitate nostra Thorunensi feria tertia in Crastino Sanctorum Innocentium, Anno Domini MCCCCLXXII.

RELATIO Sbignei Vicecancellarii.

XXI.

ANNO 1472.

Induciæ annuæ inter MATHIAM *Hungariæ, Bohemiæ &c. &* CASIMIRUM *Regem Poloniæ, nec non* CASIMIRUM *eius Filium, ac Regna eorum per Proceres Hungariæ cum Oratore Regis Poloniæ conditæ.* Datum *Budæ* Tertia die Resurrectionis Domini Anno 1472. *Ex Orginali. cum Sigil.* MATHIÆ *Regis & aliis Sigil: 54. Extat. in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. n. 6. fol. 73.*

Nos Praelati, Barones, & Proceres Regni Hungariæ in præsenti Conventu Budæ congregati, tenore præsentium significamus

ANNO 1472.

camus, quibus expedit Vniversis, quod cum his diebus cum Magnifico STANISLAO WANTROPKA *de Strzelcze* Castellano Sandecensi, Oratore Serenissimi Principis Domini CASIMIRI Regis Poloniæ &c. pro componendis Treugis, ac futura Pace inter serenissimum Principem, & Dominum, Dominum MATHIAM Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ &c. Regem Dominum nostrum naturalem gratiosissimum ab una, ac similiter inter Serenissimum Principem Dominum CASIMIRUM eadem gratia Regem Poloniæ &c. et Illustrissimum Principem Dominum, similiter CASIMIRUM Filium eiusdem, partibus ex altera, ac utriusque Regna, et Dominia tractassemus, tandem de voluntate præfati Domini nostri Regis, ac pari, et unanimi ambarum Partium voto, et assensu devenimus ad infrascriptos Articulos: Primo: ut Treugæ Pacis fiant per integrum annum inter præfatos Principes, sed & Filium dicti Domini Regis Poloniæ, vt eo commodius de futura Pace perpetua inter prædictos Principes tractari posset, ad vtilitatem prædictorum Regnorum: Hungariæ videlicet Bohemiæ & Poloniæ, cui rei nos præfati Prælati, & Barones pro bono Pacis consensimus modo infra scripto. Item placuit Partibus, vt Treugæ quantum tangunt Regnum Hungariæ incipiant a Festo videlicet Beatorum PHILIPPI, & JACOBI Apostolorum, quæ dies est prima Mensis Maji, & duret per integrum annum. Jnterea autem debemus Nos Prælati, & Barones Regni Hungariæ, similiter & Regni Poloniæ convenire in locis consuetis iuxta Inscriptiones antiquas & veteres in numero & dignitate sibi pares pro tractanda Pace, & ratificandis omnibus, quæ commissa sunt tempore istorum modernorum Regum, & subditorum suorum, & videtur Nobis Prælatis & Baronibus prædicti Regis Hungariæ, ut fieret octavo die Sanctæ Trinitatis. Item quantum ad Castrum Nitrense conclusum, quod ipse Dominus Orator mittet ad ipsum Castellanum, videlicet PETRUM KOT ad inquirendum eundem, Castrum illud, quod modo oppugnatur, cuius nomine tenetur; et si fassus fuerit ipse Castellanus se ipsum tenere nomine dicti Domini Regis Poloniæ, aut Filii sui, extunc Dominus Orator debebit eidem procurare Literas expeditionis, seu quitantiæ a Juramento, ab obligatione, si quæ fuissent inter eos, si vero prætactus Castellanus dixerit se denotatum Castrum tenere nomine Archiepiscopi Striemensis, sicuti & merito deberet, extunc Domini Poloni non intromittant se vlterius de his rebus, sed permittant agere Hungaros cum Hungaris, prout ipsi sciunt, sicuti ipsi Domini Poloni in Regno suo consueverunt, vel fecerunt. Placeat tamen, quod si Dominus Striemensis, qui habebit proventus suos, debitor fuerit in aliquo ipsi PETRO KOT, ipse exolvat. Item quantum ad Castellum *Stropkot* concordatum est, quod & illud una cum illis, qui in eodem existunt, in huiusmodi Treugis permaneant, ita tamen, quod tenentes illud sint contenti illis proventibus, qui ad ipsum Castellum pertinent, neque Holdas, seu quascunque alias exactiones exigant, vel extorqueant ab Jncolis illius, Provinciae, sed neque aedificia nova, ac fortificationes inibi fiant, sed durantibus Treugis in eodem statu, in quo nunc est, permaneat. Item visum est, vt Treugae ipsae firmius permaneant, quod deputentur duo de praefato Regno Hungariae, ac notabiles fide digni viri, et similiter in Regno Poloniae, qui habeant iudicare, si quid per privatas Personas contra ipsas Treugas factum fuerit, et teneantur conquerentibus infra spatium unius mensis satisfactionem impendere, si Ordo juris hoc dictaverit. Item quia ipse Dominus Orator non habuit satis sufficientia Mandata, visum tamen nobis est, quod propterea res non debet dissolvi inter tot, et tales Principes; scilicet contenti sumus nos supratacti Praelati, et Barones, ne videamur abiicere Pacem de votis, ac Literis ipsius Domini Oratoris, quousque per praefatum serenissimum Dominum suum, Dominum Regem Poloniae res per eum hic acta confirmabitur, quae omnia, & singula praedicta Nos praetacti Praelati & Barones, & Proceres praedicti Regni Hungariae promittimus fide nostra Christiana, sine dolo & fraude observare, ac per universos subditos & familiares nostros, & ad nos pertinentes, inviolabiliter observari facere. In quorum omnium fidem & testimonium praesentibus Literis nostris, seu compositioni Sigilla nostra imprimi fecimus. Praeterea quantum in factis Regni Bohemiae visum est Magnifico Domino ZDENKONI *de Stenberk* supremo Capitaneo praetacti Regni Bohemiae, ut fiant Treugae Pacis ibidem modo infra scripto. Item in Regno Bohemiae, Moraviae, Slesiae, sex Ciuitatum, & Lusaciae Treugæ serventur incipiendo a Festo Beatorum PHILIPPI & JACOBI Apostolorum a solis occasu, et debent durare per integrum annum, ita tamen, quod ad Festum Sanctæ Trinitatis fiat conventio Dominorum Praelatorum, et Baronum Catholicorum Serenissimo Domino nostro Regi MA-

Anno 1472.

Thiæ obedientium, et adhaerentium ab una, & cum Parte adverſa Partibus ex altera in Beoda Theutonicali ſub ſalvis conductibus in his rebus neceſſariis, vbi praedicti Domini ex utraque parte debebunt tractare, et concordare de articulis, ſub quibus conditionibus ipſæ Treugæ obſervari debent inconcuſſe. Sed quia timendum eſt, quod ipſae partes per ſe non concordarent, viſum eſt, ut ipſi ſereniſſimi Principes, ſcilicet Dominus Rex Hungariae, et Poloniae unuſquisque eorum mittat unum notabilem hominem de Conſilio ſuo, qui habeant plenam facultatem, ut in quibus ipſæ Partes concordare non poſſent, ipſi duo, quod arbitrati fuerint, concordi animo, vtraque Pars acceptare teneatur. Item Bona, et Caſtra, quae ſunt bello acquiſita modo teneantur, quo hucusque ad ipſum Feſtum Sanctae Trinitatis Holdae, quae iam ſunt promiſſa exſolvantur, neque aliqua pars ſubditos ſuos ab huiusmodi Holdis iam promiſſis defendere, ac ad non ſolvendum eas compellat, et Holdae praedictae tempore medio non debeant augmentari. Dat. Budae tertia die Reſurrectionis Domini. Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Septuageſimo Secundo.

Et Nos Mathias Dei gratia Rex Hungariae, Bohemiae &c. promittimus in verbo noſtro Regio, et bona fide huiusmodi Compoſitionem, ſeu Treugas Pacis, ac Articulos modo, quo ſupra, factos obſervari, ac per praetactos Praelatos, Barones, Proceres, et alterius cuiusvis ſtatus, conditionis et linguarum homines, ſubditos, et Incolas praetactorum Regnorum noſtrorum, Hungariae videlicet et Bohemiae, et Partium earundem firmiter, et inviolabiliter, ac ſine dolo, et fraude obſervari facere. In cuius rei teſtimonium praetactis literis etiam Sigillum noſtrum imprimi fecimus Dat. vt ſupra.

XXII.

1472. *Declaratio, & Limitatio earundem Induciarium, per Proceres Regni Poloniæ facta, quod non integrum annum, ſed ſolum ad diem 24. Junii eiusdem Anni duraturæ ſint, quo die Conventus Conſiliariorum Regni Poniæ, Bohemiæ, & Hungariæ agi debet ad tractandum de Pace perpetua.* Datum Cracoviæ *feria quarta proxima ante* Dominicam *Cantate* Anno. 1472. *Ex Orginali. Sigil. 30. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. n. 6. Lit: E. fol.* 73.

Anno 1472.

Nos Praelati, et Barones, Regni Poloniae hactenus Cracoviae congregati: Significamus tenore Praeſentium, quibus expedit, Vniverſis. Quod Tractatibus, ſtrenuo Domino Nimphor Nuntio Baronum hujusmodi ad nos directo habitis, ſatisfacere cupientes, ac etiam promiſſo noſtro Verbali, propter majorem horum negotiornm ſecuritatem, et fidem Litera noſtra praeſenti recognoscimus, ac etiam pro ſereniſſimo Principe Domino Casimiro Dei Gratia Rege Poloniae &c. Domino noſtro gratioſisſimo, ac Illuſtriſſimo Principe Domino Vladislao eadem gratia Bohemiae Rege &c. pro caeterisque Inclytis Natis Sereniſſimi Domini noſtri, Dominis noſtris gratioſisſimis, Nobisque et ceteris ſubditis omnibus, in Dominiis eiusdem ſereniſſimi Domini noſtri, ſub eiusque Ditione conſiſtentibus. Item pro ſtipendiariis in Caſtro Strobkow reſidentibus, ſpondemus, et pollicemur, quod infra hinc ad Feſtum Sancti Joannis Baptiſtae, pro quo die debet Conventus Conſiliariorum Regni Poloniae, Bohemiae, et Hungariae, item ulterius, et per tempus infra, quo Conventio ipſa durabit, nullam hoſtilitatem Regno Hungariae intentabimus, vel hi, pro quibus, ut praeſcriptum eſt, promiſimus, intentabunt, ſed firmas, et indiſſolubiles Treugas Pacis, et perfectam ſecuritatem cum Regno Hungariae tenore Praeſentium amplectimur ſuscipiendam et firmandam. Quod ſi aliquis ex ſubditis, aut ſervilibus Dominiorum Regni noſtri auſu temerario aliquid attentare moliretur, quo videretur Paci confectae, et concluſae contravenire, illud non debebit Treugas ſic confectas violare, ſed emenda talis exceſſus, iusque in conventione proxime futura pendebit arbitrio Dominorum utriusque Partis illic congregandorum committenda. Harum Teſtimonio Literarum, quibus Sigilla noſtra ſunt appreſſa. Datum Cracoviae feria quarta proxima ante Dominicam Cantate Anno 1472.

XXIII.

1472. *Induciæ inter* Casimirum *Regem Poloniæ, & Natos eius* Vladislaum *Regem Bohemiæ Primogenitum, &* Casimirum *ſecundo genitum ex una, &* Mathiam *Regem Hungariæ parte ex altera, per* Marcum *Cardinalem Legatum Apoſtolicum, ſub interminatione anathematis indictæ.* Datum in Sandecz 20. Octobris. Anno 1472. *Ex Orginal. Extat in Arch:* Cancel. Regni *Lib. 5. n. 6. fol. 92.*

Mar-

Anno 1472.

Marcus Miſeratione divina Tituli S. Marci Sacroſanctae Romanae Eccleſiae Presbyter Cardinalis, Patriarcha Aquilienſis, ac Apoſtolicae Sedis Legatus ad notitiam, quibus expedit Univerſorum, et praeſertim Sereniſſimorum Principum, Domini Mathiæ Dei gratia Hungariae Regis &c. et Domini Casimiri Poloniae Regis &c. ac Illuſtriſſimorum Principum Vladislai primo, et Casimiri ſecundo genitis ipſius (cum Sanctiſſimus Salvator noſter ex hoc Mundo aſcenſurus in Cœlum ad Patrem, totius gregis ſui curam, ac cum Sancto Petro Apoſtolorum Principe, atque cum ſucceſſoribus Romanis Pontificibus demandaverit) Sanctiſſimus in Chriſto Pater, et Dominus noſter, Dominus Sixtus Divina Providentia Papa IV. ad ſanctiſſimum Univerſalis Eccleſiae gubernandae Apoſtolatum, diſponente Domino aſſumptus, animadvertens Religionem Chriſtianam ab infidelibus, et Crucis Chriſti atrociſſimis hoſtibus Turcis multis ſtragibus afflictam, et a perfidiſſimis hæreticis inprimis erroribus, magnisque calamitatibus his in partibus vexatam, atque animo repetens, quod niſi inter Principes Orthodoxos, et eos maxime, qui adverſus ipſos communes hoſtes inſurgere, et eorum rabiem impetumque reprimere, ac propulſare valent, pax, Unio, et Concordia componatur, et conſolidetur, Rempublicam Chriſtianam adeo jam labefactatam, et oppreſſam, prorſus conculcatam, peſſundatum iri ſit formidandum: his cladibus, et Religionis noſtrae periculis, ex officio Paſtoralis ſollicitudinis providere cupiens, matura cum Reverendiſſimis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus deſuper habita deliberatione, quatuor Reverendiſſimos de ſuo Latere Legatos ad diverſas Mundi partes deſtinavit, ſed ad ſedandas, & componendas quod neceſſarium admodum Rei Chriſtianæ viſum eſt, Controverſias, & differentias, quæ inter Vos præfatos Sereniſſimos Reges & Dominos, aut quoſuis alios a vobis dependentes, quomodolibet exortæ fuiſſent, Nos ſpecialiter, licet immeritos etiam de latere ſuo Legatum direxit, atque transmiſit, ut Concordia inter Vos ab Omnipotente Deo ex alto conceſſa, ad ulteriores opportunos Tractatus contra immanisſimum fidei hoſtem, & in favorem Chriſtianorum vobiscum progrederemur. Cum vero Nos, ut Mandata Apoſtolica exequeremur, fuerimus cum utriusque Veſtrum Majeſtate, de Concordia huiusmodi formanda diligenter, prout decuerat, & expeditius fuerat, præprimis collocuti, longosque, & varios cum Majeſtatibus Veſtris Tractatus, tam præſentes, quam per Literas & Nuntios habuerimus, ut, quod ommibus recte ſentientibus Paci componendæ judicabatur neceſſarium, Sufferentiæ, et Pacis Induciae inter Vos præfatos Reges, & Dominos usque ad Calendas Maji proxime venturi, Feſtum usque Philippi & Jacobi Apoſtolorum conſtituerentur, & interea his Treugis durantibus generalis Conventus, ſive Dieta inter Vos in Oppido Niſſa Wratislavienſis Diæceſis celebraretur, ad quem ſeu quam Vos Sereniſſimi Reges, & Illuſtriſſimi, Conſiliarios & Oratores veſtros pleno Mandato, & authoritate ſuffultos transmittere huc tenemini, & debetis, bella & Controverſias huiusmodi inter Vos omnes quomodolibet exortas, Divina favente Clementia compoſituros, hæcque facere ſatore *Zyzaniæ*, & Pacis operante inimico, quibusdam differentiis oppoſitis, omnia tractantes, & nihil prætermittentes, inter Vos ulla ratione concludere nequiverimus, cujus culpa id acciderit ſubticendo, cum noſtrum non ſit ad præſens hoc iudicium proferre: Conſiderantes quatenus procellis agitetur Chriſtiana Religio, & quam pernicioſum futurum eſſet, Jnclytis Regnis Veſtris pariter, & Univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ bellum inter Vos, ſi ſequeretur, quod Deus avertat, his periculis, & deſolationibus, & ex Profeſſione Chriſtiana, & ex vinculo, quo Religioni tenemur, & ex Officio Legationis noſtræ obviare, prout debemus, affectantes, ne in hac re ſollicitudinem, ac diligentiam debitam omiſiſſe videamur, Authoritate Apoſtolica nobis in hac parte conceſſa, & commiſſa, Treugas, & Pacis Inducias, de quibus etiam ante adventum noſtrum, Tractatum mutuo habuiſtis, inter Vos ſereniſſimum Dominum Mathiam Dei gratia Hungariæ Regem &c. ſubditos, & Vaſallos veſtros ex una, & ſereniſſimum Dominum Casimirvm eadem gratia Poloniæ Regem, &c. Illuſtriſſimos Natos veſtros, Dominos, Vladislavm primo, & Casimirvm ſecundo Genitos, Subditos, & Vaſallos veſtros parte ex altera, Regnaque veſtra a die datæ præſentium, usque ad Calendas Maji prædictas indicendas duximus, & conſtituendas, & tenore Præſentium indicimus, ac conſtituimus, a Vobis, & ſubditis, Regnisque veſtris inviolabiliter obſervandas, ut interea ad Tractatus præfatæ Concordiæ, & perpetuæ Pacis facilius valeat perveniri. In quorum effectum eadem quoque authoritate Apoſtolica decerni-

Anno 1472.

cernimus, vt una generalis Dieta ſub Die ſecunda Februarii proxime venturi, Feſto videlicet Purificationis Sanctæ & Glorioſiſſimæ Genitricis Dei ſemper Virginis MARIAE, apud Niſſam Wratislavienſis Diæceſis, alias in hoc Tractatu a Majeſtatibus Veſtris acceptato, teneatur, celebretur, & obſervetur, quam nunc per Præſentes indicimus, & inſtituimus, ad quam Vos Sereniſſimi Domini Reges, & Vos præfati Illuſtriſſimi VLADISLAE, ex CASIMIRE, Conſiliarios & Oratores Veſtros pleno Mandato, & Auctoritate ſuffultos, mittere teneamini, ac debeatis, veſtrumq; ſinguli debeant, ac teneantur, Guerras, Lites, Bella, differentias, & controverſias hujusmodi inter Vos omnes quomodolibet exortas vobiſcum, cooperante Domino compoſituros, differentias vero, ſeu controverſias, quæ ante huiusmodi Treugas vel earum occaſione ortæ fuiſſent, vel oriri poſſent, inter præfatas guerras, & præſertim depactatione VICTORINI eadem Authoritate Apoſtolica ſuſpendimus, & in eis nihil prorſus innovari decernimus, donec & quamdiu in Dieta fuerimus congregati, earum compoſitionem, & deciſionem, tunc cum Oratoribus Veſtris tractaturi. Eademque Authoritate Apoſtolica decernimus, quod eiusmodi durantibus induciis, Fortalitium *Strobkow*, Capitaneatus, & gentes in eo conſtitutæ, a Vobis Sereniſſimo Domino MATHIA Rege Hungariæ &c. non impetantur, ipſiq; bonis omnibus quomodolibet ad præfatum Fortalitium pertinentibus contenti eſſe debeant, homagia ſive holdas, aut ulla bellica impedimenta in Regno Hungariæ non exigant, neque faciant. Item ſi Treugis præfatis per Subditos Veſtros in aliquo fuerit derogatum, præſentes Treugæ non cenſeantur in aliquo violari, ſed in ſuo robore permanere debeant, teneaminiq; Vos Sereniſſime Rex MATHIA, Magnificum ENRICUM de Zapolia Comitem Scepuſienſem in *Leſzmart*, & Vos Sereniſſime Rex CASIMIRE in Oppido Veſtro *Podoliniecz* Strenuum BRZECZSLAUM *de Dworzyſzcze* Capitaneum Veſtrum Scepuſienſem mittere, qui debeant in loco medio inter præfata Oppida convenire, ad componendas, & decidendas ſingulas controverſias, & lites, inter Regna Veſtra, et Subditos Veſtros, quomodolibet exortas, æquitati, et jure municipali Regnorum Veſtrorum, in quibus perſonæ excedentes conſiſtunt. Decernimus inſuper, ut mutuos ſalvos Conductus, et præmiſſas ſecuritates quibuscunq; ad Conventum venientibus, tam ſpecifice, quam in genere, prout duxeritis opportunum, libere concedatis. Si vero dies dicta Purificationis Sanctæ Virginis longa nimis videretur, et Maieſtatibus Veſtris Concordias praevenire placeret: ſi hoc Nobis innotuerit, paratos Nos offerimus diem illum, quem elegeritis, acceptare, et una cum Oratoribus Veſtris eo tempore Conventum celebrare. Sed ut omnia, et ſingula præmiſſa firmius, et inviolabilius a Subditis Veſtris obſerventur, cum ad hoc et magnitudine periculi, in dictis Regnis Veſtris, et ſubſequenter Univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ imminenti, cui niſi pace, et unione inter Vos conſtituta ſubveniri non poteſt, et ne tam miſerum, calamitoſum, horrendum ſpectaculum verſetur in oculis noſtris, et ne truculentiſſimus communis hoſtis Turcus de ſtragibus noſtris, quod abſit, cum exultatione triumphet, compellimur, et ex Officii noſtri debito adſtringimur, pro tanta neceſſitate Fidei, Vos praefatos Sereniſſimos Reges et Dominos monere, rogare, et per viſcera miſericordiae Dei Noſtri IESU Chriſti, per illum vivificum pretioſum Sanguinem, pro pace, et Redemptione noſtra effuſum in Cruce, deprecari, et obteſtari, nihilominus pro loco, quem licet immeriti tenemus, et in vim illius obedientiae, quam, dum de ſacro fonte Baptiſmatis regenerati fuiſtis, voventes promiſiſtis, et qua, dum Regales Regnorum Veſtrorum Coronas per inunctionem ſacrati Olei, per Benedictiones, & impoſitiones manuum Epiſcoporum, medio juramento Vos Sacroſanctæ Chriſti Religioni, & ſubſequenter Sanctæ Apoſtolicae Sedi, & veris Miniſtris ejus obnoxios reddidiſtis, Maieſtates Veſtras requirentes, & ex parte Omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum PETRI & PAULI, ac totius Curiæ triumphantis, ſub interminatione anathematis, & pœna maledictionis æternae Vobis, & Veſtrum ſingulis diſtricte præcipientes, mandantes, prout tenore praeſentium praedicta authoritate requirimus, & mandamus, ut Inducias, Conventum, & omnia, & ſingula prædicta modo praemiſſo ſervare, tenere, & celebrare debeatis, & a ſubditis Regnisq; veſtris ſervari, teneri, et celebrari inviolabiliter, abſque dolo, et fraude faciatis. Si vero quod de minimo etiam Chriſtiano timeri non debet, ejusmodi monitiones, preces, requiſitiones, et Mandata noſtra tam Vobis, ac Regnis veſtris, quam Univerſo Populo Chriſtiano ſalutaria contempſeritis, recordamini a Sancto Martyre ANACLETO Romano Pontifice ſcriptum eſſe, qui Dei Miniſtros recipit, et verba eorum, Deum

Anno 1472.

Deum recipit, qui autem ſpernit eos, eum, a quo miſſi ſunt, et cujus funguntur Legatione, ſpernit, et ipſe indubitanter ſpernetur a Domino. Præter pœnam etiam, quæ hujusmodi contemptui divinitus debetur, Nos legationis noſtræ Officium proſequi cogemur; ut autem cunctis clarius appareat, quod volumus prædictum omnimode, Deo juvante conſequi effectum, et omnes cognoſcant aperte, per Nos minime ſtare: quinimo omnem laborem, omnia pericula libenter ſubire, ut tanto Regnorum, ac devotorum populorum veſtrorum, ac totius Reipublicæ Chriſtianæ periculo ſuccuratur. Nos Deo duce non longitudine viarum, non hyemis aſperitate deterriti, jam greſſus & iter Noſtrum Niſſam verſus Dietæ locum dirigere incipiemus, ibique Oratores Veſtros expectabimus, tractaturi cum eis, quidquid tam Sancto bono Pacis, Unionis, & concordiæ inder Vos præfatos Sereniſſimos Reges & Illuſtriſſimos Dominos, & hæc tria Inclyta Regna concludendæ, & confirmandæ conducere poterit. Quam Glorioſus Deus, pro ſua Clementia præstare dignetur, ut inde ad alios, contra ſæviſſimos Fidei noſtræ hoſtes Turcos apparatus congruos providere valeamus. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes noſtras Literas fieri, noſtrique Sigilli fecimus appenſione communiri. Datum in Sandecz ſub Anno a Nativitate Domini Milleſimo Quadringenteſimo Septuageſimo Secundo, tredecimo Kalendas Novembris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris Domini SIXTI Divina Providentia Papæ Quarti Anno Secundo.

XXIV.

1473.

MARCVS *Cardinalis Legatus Apoſtolicus, prorogat Inducias inter* MATHIAM *Regem Hungariæ &c.* & CASIMIRVM *Poloniæ &c. Regem, necnon Filios Ejus* VLADISLAVM *primo* & CASIMIRVM *ſecundo Genitos, ac Regna eorum ſub Cenſuris Eccleſiaſticis.* Datum Niſſæ 14. Aprilis Anno 1473, *Ex Originali.*

MARCVS Miſeratione divina Sacroſanctæ Rom. Eccleſiæ tituli S. *Marci* Presbiter Cardinalis, Patriarcha Aquileienſis, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, ad notitiam, quibus expedit, Univerſorum, & præſertim Sereniſſimorum Principum,

Anno 1473.

Domini MATHIÆ Dei gratia Hungariæ Regis &c. & Domini CASIMIRI eadem gratia Poloniæ Regis &c. ac Illuſtriſſimorum Dominorum VLADISLAI primo, & CASIMIRI ſecundo Genitorum ipſius. Magnarum Rerum gerendarum Tractatus & aliorum ſecuritatem, quietemque, & temporis maturitatem exposcere, nemo eſt, qui dubitet. Proinde cum terminus indicti a nobis Conventus fuerit, prout optime noſtis, dilatus, nec fuerint proportionabiliter Induciæ ſimiliter a Nobis inter Serenitates Veſtras, Subditos, Vaſallos, & Regna veſtra indictæ, prorogatæ, contigit, quod cum plures dies in multis, & variis Tractatibus componendæ inter Vos, Regnaque Veſtra concordiæ, cum Oratoribus Veſtris elapſi eſſent, & pro rerum magnitudine adhuc nil certi concluſum eſſet, videreturque dies exſpirandarum Induciarum non procul eſſe, haec armorum rupta ſuspenſio, tam Sancto Pacis, & concordiæ operi, de quo agebatur, plurimum obfuiſſet, niſi celeri, & opportuno ei remedio occuriſſemus: animadvertentes enim tam Sanctos Tractatus hac incertitudine temporis impediri, & animo volventes incendia, ſtrages, & huius generis calamitates, quæ non ſolum his tribus Regnis inclytis, ad quæ pacificanda Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, licet immeriti, Legatione fungimur, verum etiam Vniversæ Reipublicæ Chriſtianæ formidandæ ſunt, ſi quod Deus avertat ab hoc Conventu re infecta diſcederetur, ad quodjam vtraque pars diſpoſita, & parata videbatur, ut liberioribus animis, & quietioribus Oratores Veſtri huic divino negotio quod præ manibus eſt, Nobiscum adiuvante Domino incumbere poſſent, & tot tantisque malis formidandis abſiſtere, Treugas, & Pacis Inducias, quas ut præfertur, inter Vos præfatos Sereniſſimos Reges, & Illuſtriſſimos Dominos, Regnaque Veſtra, Vaſallos, & Subditos veſtros auctoritate Apoſtolica Nobis in hac parte conceſſa, & commiſſa indiximus, & inſtituimus, usque ad Calendas Maji proxime venturas eadem auctoritate, usque ad Feſtum Aſcenſionis Domini Noſtri IESU Chriſti proxime venturum, Clauſula ſuſpenſionis, depactationis VICTORINI, quæ non amplius in rerum natura eſſe dicitur, dumtaxat excepta. Super qua adminiſtrandum in hoc Conventu iuſtitiae complementum utrique Parti Nos obtulimus, & offerimus cum omnibus aliis, & ſingulis Articulis, Clauſulis, Conditionibus, & Punctis, prout in primis Literis noſtris Inducialibus, & ſecundis Declaratoriis deſuper confectis plenius continetur, præſentibus Oratoribus veſtris, et aliis Venerabilibus Viris, & legalibus Notariis ad hoc ſpecialiter vocatis, ſub eisdem obteſtationibus, cenſuris

Anno 1473. censuris, & pœnis Ecclesiasticis, similiter in prioribus Literis nostris inducialibus contentis, a Vobis Serenissimi Reges, & Illustrissimi Domini, subditis, vasallis, Regnisque vestris inviolabiliter observandas, prorogandas duximus, prout tenore Præsentium prorogamus, prædictos omnes, & singulos Articulos, clausulas, Conditiones, & Puncta, ac Obtestationes, Censuras, & Pœnas Ecclesiasticas in prioribus Literis nostris inducialibus, quas utriusque Vestrum Majestati Serenissimi Reges per Nuntios nostros misimus, contentas, ita Præsentibus pro expressis habentes, ac si omnes de verbo ad verbum, earumque toti tenores Præsentibus includerentur, in quo ad priores nostras Literas induciales Vos plene remittimus, volentes in hoc ad eas, cum opus fuerit, recursum haberi. Cæterum licet ejusmodi Treugarum prorogatio ob Sanctæ Sedis Apostolicæ reverentiam, & tam necessarii boni tractandi causa, fuerit coram Nobis præsentibus honorabilibus viris, & discretis Notariis præfatis, ab Oratoribus Vestris Serenissimi Reges Majestatum Vestrarum nomine, quantum in ipsis est, approbata, & acceptata: nihilominus Majestates Vestras harum serie rogamus in Domino, precamur, commonemus, & eisdem sub prædictis Obtestationibus, Censuris, & Pœnis Ecclesiasticis eadem auctoritate Apostolica, ex parte Omnipotentis Dei, et Beatorum Apostolorum Ejus Petri & Pauli præcipimus, & mandamus, quatenus dictam Oratorum suorum approbationem, & acceptationem prorogationis Induciarum ejus modi a nobis indictæ coram nobis factam ita acceptam, ratam, gratam, firmam stabilemq; habeatis, & inviolabiliter observetis, & a subditis, vasallis, Regnisque Vestris integre absque dolo, & fraude observari faciatis, ac si Majestates Vestræ in propria Persona dictam prorogationem coram Nobis approbassent, & acceptassent. Qua in re, & Regnorum Vestrorum quieti, & saluti consuletis, & ab Omnipotenti Deo retributionem capietis. In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, præsentes Nostras Literas fieri, Nostrique Sigilli fecimus appensione communiri. Datum Nissæ sub Anno a Nativitate Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Tertio. Decimo Octavo Calendas Maji Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini Sixti Divina Providentia Papæ IV. Anno Secundo.

XXV.

Anno 1474.

Mathiæ *Regis Hungariæ Mandatum ad tractandum cum Consiliariis Regni Poloniæ de Pace, & Fœdere.* Datum in Eperies Feria quarta inter Octavas Festi Epiphaniarum Domini, Anno 1474. *Ex Orginali.*

Nos Mathias Dei gratia Rex Hungariæ &c. Significamus tenore Præsentium, quibus expedit, Universis. Quod Nos de fide, fidelitate, prudentiaque, & Legalitate fidelium Nostrorum Reverendorum in Christo Patrum Dominorum Gabrielis Albensis Transylvaniæ Cancellarii nostri, & Osvaldi Zagrabiensis Ecclesiarum Episcoporum, nec non Spectabilis, & Magnificorum Emerici *de Zapole* Comitis perpetui Scepusiensis, & Joannis Bangracii *de Dengeleg* alias Woywode Transylvani, Generalis Capitanei Exercituum Nostrorum, Item Venerabilium, & Egregiorum Georgii quinque Ecclesiensis, Apostolici Prothonotarii, & Gasparis Sancti Martini *de Scepusio* Ecclesiarum Præpositorum, Consiliariorum scilicet Regni nostri ad plenum confisi, accedente etiam consilio, & consensu aliorum Prælatorum, & Baronum præfati Regni nostri Hungariæ, eiusdem plenum, & liberum Mandatum, & omnem auctoritatem, potestatemque nostram dedimus, & concessimus, damusque, & concedimus cum Dominis Prælatis, & Baronibus ac Consiliariis Regni Poloniæ ad dietam proximis diebus futuris in locis ab antiquo ad hoc consvetis celebrandam venturis conveniendi, resque, facta, & universa negotia utrorumque Regnorum ipsorum, Hungariæ videlicet, & Poloniæ, nec non etiam Bohemiæ, ac Partium ad eadem pertinentium tangentes, & concernentia tractandi, conferendi, & disponendi, ac exinde Pacem, Pacta, Fœdera, Concordiam, & Treugas ad tempus vel in perpetuum confirmandi, disponendi, vel de novo componendi, & faciendi, finaliterque concludendi, ac firmandi, ac omnia & singula faciendi, quæ Nos propria in persona facere possemus, si personaliter interessemus, etiamsi talia forent, quæ Mandatum exigerent magis speciale, promittentes in Verbo Nostro Regio, & bona fide nostra, omnia & singula ea, quæ præfati Consiliarii Regni Nostri cum dictis Prælatis, & Baronibus, ac Consiliariis Regni Poloniæ super quibuscunque rebus factis, & negotiis prænominatorum Regnorum, ac eorundem Partium tractaverint, conferent, disponent, facient, concludent, & firmaverint, rata habere, atque gratac firmiteret, inviolabiliter observare, observarique facere per Prælatos, Barones, Incolas, et quoslibet subditos nostros cujuscunque Status, et Conditionis existant. Harum Literarum Nostrarum, quibus secretum Sigillum nostrum est appensum, vigore et testimonio mediante. Datum in Eperies Feria quarta inter Octavas Festi Epiphaniarum Domini Anno ejusdem Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Quarto. Regnorum autem Nostrorum Anno Hungariæ &c, sexto decimo, Bohemiæ vero quinto.

Anno 1474.

XXVI.

Fœdus Pacis perpetuæ inter Mathiam *Hungariæ &c. et* Casimirum *Poloniæ Reges, & Regna eorum per Consiliarios utriusque sancitum.* Datum in *Antiqua Villa Feria secunda* proxima ante Festum Cathedræ B. Petri Apostoli Anno 1474. *Ex Orig.* Sigill: 6. Extat. in Arch. Cancel. Regni. Libro Legationum sub *Lit. C. fol. 29.*

Nos Gabriel Albensis *Transsilvaniæ*, Oswaldus Zagrabiensis Ecclesiarum Episcopi, Emericus *de Zapolia* Comes perpetuus Scepusiensis, Joannes Pangracy *de Dengeleg*, alias Waiwoda Transylvaniæ Capitaneus Generalis Exercituum Regalium, Georgius quinque Ecclesiensis, Prothonotarius Apostolicus, & Caspar Sancti Martini *de Scepusio* Ecclesiarum Præpositi, ad perpetuam Rei momoriam. Significamus quibus expedit Universis. Qualiter Serenissimus Princeps, & Dominus, Dominus Mathias Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex Dominus Noster gratiosissimus una cum Dominis Prælatis, Baronibus, præfati Regni Hungariæ Præcessorum suorum Serenissimorum Regum & Dominorum, Prælatorum, & Baronum vestigiis inhærentes, cupientesque potius adversus impios Christianæ Religionis hostes vires suas extendere, quam differentiis cum quibuscunque Christianis incumbere, Nos cum pleno, libero, & sufficienti mandato, ac omnimoda facultate suffultos, ad locum hunc ab antiquo pro celebrandis inter se Dietis consvetum, ad conveniendum cum Dominis Prælatis, Baronibus Regni Poloniæ transmiserunt, cum ipsisque ea omnia tractandi, disponendi, definiendi, concludendi, firmandi & roborandi, quæ ad conservationem, continuationem, stabilimentum, & robur mutuæ amicitiæ, bonæ fraternitatis, et perpetuæ Pacis inter ipsa duo Regna, Jnclytos Reges, et Sacras Coronas ad præsens, et in perpetuum facere viderentur, et possent, prout in ipso Mandato sub appendenti Sigillo præfati Serenissimi Domini Nostri Regis ipsis Dominis Prælatis, et Baronibus Regni Poloniæ per Nos ad manus tradito clarius continetur. Cum quibus quidem Prælatis, et Baronibus dicti Regni Poloniæ, videlicet Reverendissimis in Christo Patribus, ac Magnificis Jacobo Archiepiscopo Gnesnensi, Joanne Cracoviensi Episcopo, Dobeslao Kmita *de Wisnicze*, Castellano Lublinensi, et Joanne *de Rythwiany* Regni Poloniæ Marschalco fraterne et amicabiliter convenientes, postea quam pari bona voluntate, et discussione ea, quæ Pacem ipsam conservare, aut perturbare iuxta cursus temporum deinceps possent, pertractavimus, ipso Pacis Auctore concedente, præsente in omnibus, et approbante Venerabili et Egregio Domino Bartholomeo *de Massa* Decretorum Doctore, vice et nomine Revererendissimi in Christo Patris Domini Marci tituli S. Marci, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Patriarchæ Aquileiensis, et Apostolicæ Sedis Legati, in sequentes conclusiones, et Articulos devenimus, mutuoque consensimus, tanquam in provisiones utiles necessarias, et salutares pro conservatione dictæ Pacis, amicitiæ, et bonæ fraternitatis.

In primis itaque diffinitum est, et conclusum, quod deinceps et in perpetuum Pax stabilis firma, et inviolata perseveret, inter hæc duo Jnclyta Regna, scilicet Hungariæ et Poloniæ, nec non ipsos Serenissimos Principes, et Dominos, Dominos Mathiam Dei gratia prætacti Regni Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croaciæ, &c. Regem, ac Casimirum eadem gratia præfati Regni Poloniæ Regem, nec non omnes Reges futuros, Prælatos, Barones, ac Incolas dictorum Regnorum et quaslibet Provincias, Principes, Dominos et Incolas ad ipsas sacras Coronas qualitercunque pertinentes, seu adhærentes, ita et taliter, quod una pars in alterius partis offensam ex altero ipsorum Regnorum, aut ex Terris, vel Provinciis ad ipsa Regna pertinentibus in alterum, aut Provincias et loca ad id pertinentia, nullo modo neque quovis quaesito colore procedat, sed fraterne et amicabiliter perseverent, sine omni dolo et fraude. Secundo

ANNO 1474

Secundo conclusum est, quod fiat proclamatio publica in utroque Regnorum, et Provinciis ad ea pertinentibus, ne qui homines cuiuscunque status et conditionis existant de altero Regno proprio motu, vel quacunque occasione in unum convenire, vel in alterum causa nocendi, et hostiliter intrare, ac in confinibus seu intra confinia utriusque Regni, vel alterius se ponere, vel fortalitia erigere, prædas in altero, vel utroque Regno committere audeant, et praesumant.

Si qui vero huiusmodi prohibitionis contemptores reperti fuerint, extunc nulla excusatione admissa tales homines in utroque Regno pro hominibus infamibus, et rebellibus, diffidatisq; hostibus habeantur, bona ipsorum ex nunc publico fisco sint applicata, & nihilominus Capitanei confiniorum utriusq; Regni hinc inde requisiti tenebuntur bona fide, quasi unus homo, contra tales homines consurgere, & se mutuo iuvare usq; ad extirpationem eorum.

Praeterea si qui homines reperti fuerint talibus Prædonibus scienter & sponte receptacula dare, & loca ac munitiones aperire, easdem pœnas, tanquam scelerum participes ipso facto incurrent & similiter puniantur.

Item si aliquæ res per huiusmodi homines raptæ & impulsæ, vel importatæ ad quascunq; Munitiones, Oppida, vel Villas susciperentur, Capitanei locorum avisati, in continenti sine omni dilatione debitam, & exactam justitiam damnum passis administrare tenebuntur, & debeant.

Item si qua differentia orta fuerit inter aliquos Regnicolas utriusq; Regni, cuiuscunq; conditionis existant, aut illata aliquibus injuria, non propterea Pax ipsa in aliquo violata intelligatur. Sed hi, qui in talibus differentiis sunt, & qui se læsos putaverint, sive pro hæreditatibus, sive pro injuriis, spoliis, damnis, vel rebus quibuscunq; coram Judicibus Ordinariis illius, seu illorum, quem vel quos inculpaverint, iure mediante causas suas prosequi tenebuntur, illis vero deficientibus, & non satisfacientibus coram Capitaneis confiniorum.

Si vero res ita ardua fuerit, quod merito ad Regias Celsitudines deduci debebit, ex tunc ambo Reges aliquos probos viros ad certum locum destinabunt, qui litibus hujusmodi, & differentiis finem imponant, & læsis justitiam sine dolo, & fraude administrare debeant, & teneantur.

Item similiter pro debitis servitiis & obligationibus quibuscunq; justitia requiratur, & per ordinarios Judices rei, sine dolo & fraude, ac indebita fatiga administretur.

ANNO 1474.

Pro stipendiis vero regalibus aut obligationibus quibuscunq; Rex, qui fuerit debitor, si satisfacere creditoribus aut noluerit aut distulerit, tunc alter Rex ipsum admonebit, ut vel exsolvat, & concordet, vel mittet ad aliquem locum utriq; parti congruentem, aliquem sive aliquos, qui cum eo vel illis, quos & ipse mittet, de rebus illis cognoscant, & quod justum fuerit, decernant cum effectu, & uterq; Rex ad hoc tenebitur præsentis Articuli per vigorem.

Item si casu aliquo contigerit aliqua spolia, vel furta occulta, vel manifesta comitti per Incolas unius Regni in bonis & rebus Incolarum alterius Regni, tunc Capitaneus illius Regni & confinium, unde damna comissa fuerint, tenebitur damnum passis meram justitiam administrare, & damnificatores huiusmodi juxta demerita sua punire.

Item quod nullo modo deinceps Arestationes illegitimæ rerum, bonorum, & personarum ab aliqua parte fiant, & præsertim Mercatorum, sed quicunq; alium inculpare vellet, coram suo ordinario Judice illum requiret justitia mediante, quam ordinarius ipse administrare debeat, & teneatur. Si vero contigerit aliquem de tali iudicio non contentari, non propterea faciet aliquas arestationes, gverras vel iniurias contra aliam partem, sed tolerabit patienter, quousq; Capitanei utriusq; partis coassumptis Judicibus illis, de quorum iudicio adversarius contentus non extiterit, aliisque idoneis hominibus utriusq; partis Judicum illud videant, et discutient, pro qua re Capitanei ipsi tenebuntur convenire simul ad aliquem locum, et diem utriq; parti competentem.

Item quod mercatores utriusq; Regni cum ex uno ad alterum cum mercantiis suis intrant, proficisci debeant, et teneantur per stratas, et vias ab olim consvetas.

Item si quando inter Reges vel Regna ipsa orta fuerit aliqua differentia, sive super iuribus alicuius Provinciæ vel rebus quibuscunq; aut si alter Regum ab altero, sive Regnum aliquid sibi deberi putaverit, si per internuntios & literas mutuas concordare non poterint, tunc more veteri & Præcessorum Regum, Prælatorum, & Baronum utriusq; Regni consvetudine Dieta in his locis consvetis teneatur, in qua Prælati & Barones utrinque conveniant, & bona fide iuribus & rationibus utriusq; partis inspectis, amicabiliter concordent.

Quas

ANNO 1474

Quas quidem Conclusiones seu Articulos & provisiones Nos Prælati & Barones supradicti nomine & vice ipsius Serenissimi Domini Nostri Regis, Dominorumq; Prælatorum & Baronum Regni Hungariæ, ac totius Sacræ Coronæ fecimus, munivimus, firmavimus, laudando, & approbando conclusimus, facimus, munimus, firmamus, laudamus, approbamus, & concludimus, per Præsentes. Promittentes nihilominus sub bona fide & honore, ac humanitate Nostris, præfatos Articulos secundum omnia Capitula, Clausulas & Puncta ipsorum, Nos firmiter observare. Quodq; literas præfati Domini Nostri Regis ipsos Articulos, & Conclusiones sine ulla diminutione in se continentes, & penitus acceptantes, & approbantes sub appendenti suo Regali Sigillo, prout Rex Hungariæ utitur, a præsenti die usq; ad decem integros dies proxime venturos in Castro *Sorostin* praesentabimus, seu praesentari faciemus omni fraude, & dolo semotis, ac etiam similes Literas potiorum Prælatorum, & Baronum dicti Regni Hungariæ, cum pendentibus eorum Sigillis usq; ad numerum Vigenarum, ad diem, & Festum Pentecostes proxime venturum in præfato loco similiter præsentabimus, seu præsentari faciemus. In contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque.

In quorum omnium fidem, robur, & testimonium præsentes literas fieri & Sigillis Nostris appendentibus communiri, de certa Nostra scientia & libera voluntate fecimus, & mandavimus. Datum in Antiqua Villa Feria Secunda proxima ante Festum Cathedræ Beati Petri Apostoli Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo Quarto.

XXVII.

1474. MATHIAS *Hungariæ &c. Rex ratos habet Articulos Pacis perpetuæ inter se, &* CASIMIRUM *Regem Poloniæ per Consiliarios utriusq; Regni conclusos, eosq; se servaturum promittit.* Datum Bathffe Die Dominico proximo post Festum B. Mathiæ Anno 1474. *Ex Originali.*

NOS MATHIAS Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Serviæ, Galitiæ, Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæq; Rex, nec non Slesiæ, & Lucemburgensis Dux, Marchioq; Moraviæ, & Lusaciæ &c. Ad perpetuam Rei Memoriam. Significamus, quibus expedit, Universis. Quod Nos cupientes, ut Regna & Dominia Nostra, prout ex cura suscepti Regalis Muneris Nos obligatos esse censemus, nostrique subditi salubri provisione Pacis dulcedine potiantur, ac exinde Pacis Auctori, qui bene non nisi a pacificis animis colitur, iugibus famulatibus inhæreant. Considerantes etiam, quod hæc nostra deliberatio non in mediocrem utilitatem totius Reipublicæ Christianæ proventura sit, Nosq; liberiores futuri simus, prout Deo annuente totis conatibus intendimus, adversus impios Catholicæ fidei hostes Turcos, & Paganos properare, unionis & perpetuæ Pacis Articulos et Conclusiones, nuper et proximis diebus per Prælatos, et Barones Regnorum Hungariæ, et Poloniæ de communi utriusq; Partis voluntate, in Dieta per eos habita, et tenta in locis ab antiquo consvetis, inter praefata duo Regna, Nos Reges modernos praesentes et futuros, ac omnes Principes, Provincias et Dominia ad ipsas ambas Coronas pertinentia, conceptos, et confectos grato animo, et vultu hilari vidimus, et suscepimus, quorum Articulorum, et Conclusionum tenor de verbo ad verbum sequitur, et est talis. In primis itaq; diffinitum, et conclusum est, quod deinceps et in perpetuum Pax stabilis, firma et inviolata perseveret inter hæc duo Inclita Regna, scilicet Hungariæ, et Poloniæ, nec non ipsos Serenissimos Principes et Dominos, Dominos MATHIAM Dei gratia prætacti Regni Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae etc. Regem, ac CASIMIRUM eadem Gratia praefati Regni Poloniae Regem, nec non omnes Reges futuros, Praelatos, Barones, ac Incolas dictorum Regnorum, et quaslibet Provincias, Principes, Dominos et Incolas ad ipsas Sacras Coronas qualitercunq; pertinentes, seu adhaerentes, ita, et taliter, quia una pars in alterius partis offensam ex altero ipsorum Regnorum aut ex terris, vel Provinciis ad ipsa Regna pertinentibus, in alterum, aut Provincias et loca ad id pertinentia nullo modo, neq; quovis quaesito Colore procedat, sed fraterne, et amicabiliter perseverent, sine omni dolo, et fraude. Secundo est conclusum, quod fiat proclamatio publica in utroq; Regnorum, et Provinciis ad ea pertinentibus, ne qui homines cuiuscunq; status et conditionis existant, de altero Regno proprio motu, vel quacunq; occasione in unum convenire, et in alterum causa nocendi, et hostiliter intrare, ac in confiniis, seu intra confinia utriusq; Regni vel alterius se ponere, fortalitia erigere, praedas in altero vel utroq; Regno committere audeant, et praesumant. Si qui vero

Anno 1474.

vero huiusmodi prohibitionis contemptores reperti fuerint, extunc nulla excusatione admissa, tales homines in utroque Regno pro hominibus infamibus, et rebellibus, diffidatisq; hostibus habeantur, bona ipsorum ex nunc publico fisco sint applicata, et nihilominus Capitanei confiniorum utriusq; Regni hinc inde requisiti, tenebuntur bona fide quasi unus homo contra tales homines consurgere, et se mutuo iuvare, usq; ad extirpationem eorum. Praeterea, si qui homines reperti fuerint talibus praedonibus scienter, et sponte receptacula dare, et loca, ac munitiones aperire, easdem paenas tanquam scelerum participes ipso facto incurrant, et similiter puniantur. Item si aliquae res per huiusmodi homines raptae, vel impulsae, vel importatae, ad quascunque munitiones, Oppida, vel villas susciperentur, Capitanei locorum avizati, in continenti sine omni dilatione debitam, et exactam iustitiam dampnum passis administrare tenebuntur, et debeant. Item si qua differentia orta fuerit inter aliquos regnicolas utriusq; Regni, cuiuscunque conditionis existant, aut illata aliquibus injuria, non propterea Pax ipsa in aliquo violata intelligatur, sed hi, qui in talibus differentiis sunt, vel qui se laesos putaverint, sive pro haereditatibus, sive pro injuriis, spoliis, dampnis, vel rebus quibuscunq; coram judicibus ordinariis illius, seu illorum, quem, vel quos inculpaverint, jure mediante causas suas prosequi tenebuntur. Illis vero deficientibus, vel non satisfacientibus coram Capitaneis confiniorum. Si vero res ita ardua fuerit, quod merito ad Regias Celsitudines deduci debebit, extunc ambo Reges aliquos probos viros ad certum locum destinabunt, qui litibus huiusmodi, et differentiis finem imponant, et laesis iustitiam sine dolo, et fraude administrare debeant, et teneantur. Item similiter pro debitis, servitiis, et obligationibus quibuscunq; iustitia requiratur, et per ordinarios judices rei sine dolo et fraude, ac indebita fatiga administretur: pro stipendiis vero Regalibus, aut obligationibus quibuscunq; Rex, qui fuerit debitor, si satisfacere creditoribus, aut noluerit, aut distulerit, tunc alter Rex ipsum admonebit, ut vel exsolvat et concordet, vel mittat ad aliquem locum utriq; parti congruentem, aliquem sive aliquos, qui cum eo, vel illis quos et ipse mittet, de rebus illis cognoscant, et quod iustum fuerit, decernant cum effectu, et uterq; Rex ad haec tenebitur praesentis Articuli per vigorem. Item si casu aliquo contigerit aliqua spolia vel furta occulta, vel manifesta committi per Incolas unius Regni, in bonis et rebus Incolarum alterius Regni, tunc Capitaneus illius Regni, et confinium, unde dampna commissa fuerunt, tenebitur dampnum passis meram iustitiam administrare, & dampnificatores huiusmodi iuxta demerita sua punire. Item quod nullo modo deinceps arestationes illegitimæ rerum, bonorum, et Personarum ab aliqua parte fiant, et præsertim mercatorum, sed quicunq; alium inculpare vellet, coram suo ordinario judice illum requiret iustitia mediante, quam ordinarius ipse administrare debeat, et teneatur. Si vero contingeret aliquem de tali iudicio non contentari, non propterea faciet aliquas arestationes, guerras vel iniurias contra aliam partem, sed tolerabit patienter, quousq; Capitanei utriusq; partis, coassumptis sibi judicibus illis, de quorum judicio adversarius contentus non extiterit, aliisq; idoneis hominibus utriusq; partis judicium illud videant, & discutiant, pro qua re Capitanei ipsi tenebuntur convenire simul ad aliquem locum, & diem utriq; parti competentem. Item quod mercatores utriusq; Regni cum ex uno ad alterum cum mercantiis suis intrant, proficisci debeant, & teneantur per stratas, & vias ab olim consvetas. Item si quando inter Reges vel Regna ipsa orta fuerit aliqua differentia, sive super juribus alicuius Provinciæ, vel rebus quibuscunq; aut si alter Regum ab altero, sive Regnum aliquid sibi deberi putaverit, si per Internuntios & Literas mutuas concordare non poterunt, tunc more veteri, & Præcessorum Regum, Prælatorum & Baronum utriusq; Regni consvetudine, Dieta his locis consvetis teneatur, in qua Prælati, & Barones utrinq; conveniant, & bona fide juribus, & rationibus utriusq; Partis inspectis, amicabiliter concordent. Post quorum quidem Articulorum & conclusionum visionem & susceptionem Nos Mathias Rex præfatus habita desuper matura deliberatione, comperto, quod æqui, iusti, honesti, utiles, ac necessarii ad continuandam perfectam, perpetuam et incorruptam Pacem, ipsamq; conservandam, nec non ad stabilimentum et vinculum mutuæ amicitiæ, et fraterni amoris inter ipsa duo Regna præfata, Nos Reges, et Successores nostros, omnesq; Incolas et subditos nostros, accedentibus ad hoc etiam consilio pariter et assensu Prælatorum, Baronum, et Procerum nostrorum et Regni nostri, in prædictos Articulos et Conclusiones consensimus, ipsosq; gratos habentes approbavimus, et

Anno 1474.

et acceptavimus, consentimus, approbamus, et acceptamus, ac de novo facimus, et concludimus per Præsentes, promittentes ex certa nostra scientia, perfecto, & puro corde, in verbo nostro Regio loco iuramenti, et fide nostra Christiana mediante, pro Nobis, et Successoribus nostris, quod abhinc in posterum toto tempore vitae nostrae et in perpetuum Articulos ipsos et Conclusiones per omnes distinctiones, et continentias ipsorum in omnibus suis punctis, clausulis, sententiis, et capitulis universis, firmiter, inviolabiliter, & effectualiter observabimus, ab omnibusq; Praelatis, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Incolisque, et habitatoribus Regnorum et Provinciarum Nobis subditarum, cuiuscunq; status et conditionis hominibus faciemus similiter, et inconcusse observari, omni dolo, et fraude semotis, nec unquam contra ipsos Articulos et factam dispositionem, ac praedictam Pacem initam, in parvo, vel in magno veniemus, aut venire per quempiam ordinabimus, vel permittemus directe, vel indirecte, occulte, vel manifeste, sub quacunque occasione, vel colore. In quorum omnium fidem et testimonium praesentes nostras Literas fieri iussimus, et nostri Sigilli appensione muniri, quo, ut Rex Hungariae, utimur. Datum Barthffe die Dominico proximo post Festum Beati Mathiæ Apostoli, Anno Domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto. Regnorum Nostrorum Anno Hungariae &c. decimo septimo, Bohemiae vero quinto.

XXVIII

Approbatio, & Confirmatio ejusdem Fœderis per Ordines Regni Hungariæ facta. Datum Budæ 23. Aprilis Anno 1474. *Ex Originali* Sigil. 25.

Nos Nicolaus Dei Gratia Rex Bosnæ &c. Joannes Strigoniensis, Gabriel Colocensis Archiepiscopi, Albertus Vesprimiensis, Joannes Chanadiensis, Demetrius Jauriensis, Nicolaus Vaciensis, Thomas Nitriensis, Benedictus Boznensis, Nicolaus Thiminiensis, Sigismundus quinque Ecclesiensis, alter Sigismundus Sirimiensis Ecclesiarum Episcopi, Michael Orzag de Groth Regni Hungariæ Palatinus, Comes Stephanus de Bathor Judex Curiæ Regiæ, Joannes Ernstk Regni Sclavoniæ Banus, Job de Garra, Mathias de Maroth Banus Mathoviensis, Stephanus de Peren Thavarnicorum Regalium Magister, Nicolaus Bantii de Alsolyndwa Comes Posoniensis, Joannes Throz de Laak, Ladislaus Bantii de Margaii, Emericus de Palocz Regiæ Maiestatis Marschalcus, Symon de Homonna, Georgius Bebelk de Pelszewscz, Emericus Banus de Hederwara, cæteriq; Prælati, & Barones Regni Hungariæ totum idem Regnum repraesentantes. Notum facimus tenore Præsentium, significantes quibus expedit Universis: Quod cum pridem de voluntate Serenissimi Principis, & Domini, Domini Mathiæ Dei gratia Regis Hungariæ, Bohemiæ, &c. Domini nostri gratiosissimi, ac de communi consilio, & deliberatione nostra, & omnium nostrorum Reverendi in Christo Patres Domini Gabriel Albensis Transylvanae, Cancellarius Regius, & Olvaldus Zagrabiensis Ecclesiarum Episcopi, nec non spectabiles & Magnifici Emeritus de Zapolya Comes perpetuus Stepusiensis, et Joannes Pangrarzy de Dengeleg alias Woywoda Transylvanus, generalis Capitaneus Exercituum Regalium. Item venerabiles et egregii Georgius quinq; Ecclesiensis, Apostolicus Protonotarius, et Gaspar Sancti Martini de Scepusio Ecclesiarum præpositi, Prælati, & Barones, ac Consiliarii dicti Regni Hungariæ, Fratres nostri ab una, ac consimiliter de voluntate Serenissimi Principis Domini Casimiri eadem gratia Regis Poloniæ, de communi quoque consilio, et deliberatione Prælatorum, et Baronum eiusdem Regni Poloniae, Reverendi in Christo Patres, nec non Magnifici Domini Jacobus Archiepiscopus Gnesnensis, Joannes Cracoviensis Episcopus, Dobeslaus Kmithe de Wysnyz Castellanus Lublinensis, et Joannes de Rythwyanny ipsius Regni Poloniae Marschalcus consimiliter Prælati, et Barones, ac Consiliarii praefati Regni Poloniae ab alia partibus, pro pace concordiaq; et amicitia inter ista duo Regna scilicet Hungariæ et Poloniae in perpetuum firmanda in loco ad hoc antiquitus consveto prope scilicet Antiquam Villam iuxta fluvium Dywnawicz in comitatu Scepusiensi, in confinibus praefatorum Regnorum Hungariae, et Poloniae sitam et existentem insimul convenissent, resque et negotia eorundem, utrorumque Regnorum inter se maturius pertractassent, ac in bonam intelligentiam, et unionem deduxissent praesente in omnibus, et approbante Venerabili et Egregio Domino Bartho-

Anno 1474.

BARTHOLOMÆO de Maſſa Decretorum Doctore, vice, et Nomine Reverendiſſimi in Chriſto Patris, Domini MARCI, Tituli S. MARCI Sanctae Romanæ Eccleſiae Cardinalis, Patriarchae Aquileienſis, et Apoſtolicae Sedis Legati etc. concluſerunt inter ſe ac unanimi eorum voluntate, atque parili conſenſu firmaverunt certos Articulos et concluſiones ſuper perpetua Pace, atque Concordia inter eosdem Sereniſſimos Principes Dominos MATHIAM, et CASIMIRUM Reges, ac ipſorum Succeſſores Reges Hungariae, et Poloniae, nec non inter eadem utraque Regna, ac Principes, Provincias ad eadem Regna et Sacras Coronas eorundem pertinentes, mediantibus Literis eorundem Dominorum Praelatorum, Baronum, ac Conſiliariorum, utrorumque Regnorum Sigillis ipſorum propriis impendentibus conſignatis approbatos, et tandem per praefatos Sereniſſimos Dominos MATHIAM, et CASIMIRUM Reges, ſimiliter vigore efficacium eorum Literarum, et Literalium Inſtrumentorum acceptatos, et ratificatos, et roboratos, prout in eisdem Literis clarius continentur; quorum Articulorum tenor ſequitur in haec verba, et eſt talis. In primis itaque diffinitum, et concluſum eſt, quod deinceps et in perpetuum Pax ſtabilis, et firma, et inviolata perſeveret inter haec duo Jnclyta Regna, ſcilicet Hungariae, et Poloniae, nec non ipſos Sereniſſimos Principes, et Dominos, Dominos MATHIAM Dei gratia praetacti Regni Hungariae, Bohemiae, Dalmaciae, Croaciae etc. Regem, ac CASIMIRUM eadem gratia praefati Regni Poloniae, nec non omnes Reges futuros Praelatos, Barones, ac Incolas dictorum Regnorum, et quaslibet Provincias, Principes, Dominos, et Incolas ad ipſas Sacras Coronas qualitercunque pertinentes, ſeu adhaerentes, idque et taliter, quod una Pars in alterius Partis offenſam ex altero ipſorum Regnorum, aut ex Terris vel Provinciis ad ipſa Regna pertinentibus in alterum, aut Provincias, et loca ad id pertinentia nullo modo, neque quovis quaeſito colore procedat, ſed fraterne, et amicabiliter perſeverent ſine omni dolo, et fraude. Secundo concluſum eſt, quod fiat proclamatio publica in utroque Regnorum, et Provinciis ad ea pertinentibus, ne qui homines cuiuscunque ſtatus, et conditionis exiſtant, de altero Regno proprio motu, vel quacunque occaſione in unum convenire, vel in alterum cauſa nocendi, et hoſtiliter intrare, ac in confinibus ſeu intra confinia utriusque Regni, vel alterius ſe ponere, Fortalitia erigere, praedas in altero vel utroque Regno committere audiant, et praeſumant. Si qui vero huiusmodi prohibitionis contemptores reperti fuerint, ex tunc nulla excuſatione admiſſa, tales homines in utroque Regno pro hominibus infamibus, et rebellibus, diffidatisque hoſtibus habeantur, bona ipſorum ex nunc publico fiſco ſint applicata. Et nihilominus Capitanei confiniorum utriusque Regni hincinde requiſiti tenebuntur bona fide, quaſi unus homo, contra tales homines conſurgere, et ſe mutuo iuvare, uſque ad extirpationem eorum. Praeterea ſi qui homines reperti fuerint talibus praedonibus ſcienter et ſponte receptacula dare, et loca ac munitiones aperire, easdem pœnas tanquam ſcelerum participes ipſo facto incurrant, et ſimiliter puniantur. Item ſi aliquae res per huiusmodi homines raptae, et impulſae vel importatae, ad quascunque Munitiones Oppida, vel Villas ſuſciperentur; Capitanei locorum avizati in continenti ſine omni dilatione debitam, et exactam iuſtitiam dampnum paſſis adminiſtrare tenebuntur, vel debeant. Item ſi qua differentia orta fuerit inter aliquos Regnicolas utriusque Regni cuiuscunque conditionis exiſtant, aut illata aliquibus iniuria, non propterea Pax ipſa in aliquo violata intelligatur, ſed hi, qui in talibus differentiis ſunt, et qui ſe laeſos putaverint, ſive pro haereditatibus, ſive pro iniuriis, ſpoliis, dampnis, vel rebus quibuscunque coram Judicibus Ordinariis illius, ſeu illorum, quem vel quos inculpaverint, iure mediante cauſas ſuas proſequi tenebuntur; illis vero deficientibus, et non ſatis facientibus, coram Capitaneis Confiniorum. Si vero res ita ardua fuerit, quod merito ad Regias celſitudines deduci debebit, ex tunc ambo Reges aliquos probos viros ad certum locum deſtinabunt, qui litibus huiusmodi et differentiis finem imponant, et laeſis iuſtitiam, ſine dolo et fraude adminiſtrare debeant, et teneantur. Item ſimiliter pro debitis, ſervitijs, et obligationibus quibuscunque iuſtitia requiratur, et per Ordinarios judices rei, ſine dolo et fraude, ac indebita fatiga adminiſtretur; pro ſtipendiis vero Regalibus aut obligationibus quibuscunque Rex, qui fuerit debitor, ſi ſatisfacere creditoribus aut noluerit, aut diſtulerit, tunc alter Rex ipſum admonebit, ut vel exſolvat, et concordet, vel mittat ad aliquem locum utrique parti congruentem, aliquem ſive aliquos, qui cum eo vel illis, quos et ipſe mittet, de rebus illis cognoſcant, et quod iuſtum fuerit decernant cum effectu, et uterque Rex ad haec tenebitur praeſentis Articuli per vigorem. Item ſi caſu aliquo contigerit aliqua ſpolia vel furta occulta vel manifeſta comitti per Jncolas unius Regni in Bonis, et rebus Incolarum alterius Regni, tunc Capitaneus illius Regni et confinium unde dampna commiſſa fuerunt, tenebitur dampnum paſſis meram iuſtitiam adminiſtrare, et dampnificatores huiusmodi iuxta demerita ſua punire. Item quod nullo modo deinceps exactiones illegitimæ rerum, bonorum, et Perſonarum ab aliqua parte fiant, et præſertim mercatorum: ſed quicunque alium inculpare vellet coram ſuo ordinario Judice illum requiret, iuſtitia mediante, quam Ordinarius ipſe adminiſtrare debeat, et teneatur. Si vero contingeret aliquem de tali iudicio non contentari, non propterea faciet aliquas areſtationes, gverras, vel iniurias contra aliam partem, ſed tolerabit patienter, quousque Capitanei utriusque partis coaſſumptis ſibi iudicibus illis, de quorum iudicio Adverſarius contentus non extiterit, aliisque idoneis hominibus utriusque partis iudicium illud videant, et diſcutiant, pro qua re Capitanei ipſi tenebuntur convenire ſimul ad aliquem locum et diem utrique parti competentem. Item quod mercatores utriusque Regni, cum ex uno ad alterum cum mercantiis ſuis intrant, proficiſci debeant, et teneantur per ſtratas, et vias ab olim conſvetas. Item ſi quando inter Reges vel Regna ipſa orta fuerit aliqua differentia, ſive ſuper iuribus alicuius Provinciæ, vel rebus quibuscunque, aut ſi alter Regum ab altero, ſive Regnum aliquid ſibi deberi putaverit, ſi per internuntios et literas mutuas concordare non poterunt, tunc more veteri, et præceſſorum Regum, Prælatorum, et Baronum utriusque Regni conſvetudine dieta in his locis conſvetis teneatur, in qua Prælati, & Barones utriusque conveniant, & bona fide iuribus, & rationibns utriusque Partis inſpectis amicabiliter concordent. Nos itaque, Prælati, & Barones præfati, viſis eisdem Articulis, quia eosdem non ſolum pro communi bono, bona amicitia & ſtatu tranquilliori dictorum utrorumque Regnorum, & præfatorum Sereniſſimorum Regum, ac eorundem Succeſſorum, verum etiam pro utilitate totius Reipublicæ Chriſtianæ per præfatos Dominos Conſiliarios eorundem utrorumque Regnorum pertractatos, concluſos, & approbatos eſſe, ac tandem per eosdem Sereniſſimos Principes acceptatos, ratificatos, & roboratos fuiſſe clare intelleximus, habita inter Nos plena, & matura deliberatione eosdem Articulos, & omnia in eis contenta, Nos quoque acceptavimus, approbavimus, & ratificamus, ac in eosdem conſentimus per Præſentes, promittentes in fide, ac honore, & humanitate noſtris, penes præfatum Sereniſſimum Dominum MATHIAM Regem, Dominum noſtrum gratioſiſſimum, ac prædictos Conſiliarios Regni Hungariæ, Fratres noſtros, quod eosdem Articulos, & Concluſiones per omnes diſtinctiones, & continentias ipſorum in omnibus ſuis Punctis, Clauſulis, Sententiis, & Capitulis Univerſis firmiter, & inviolabiliter, & effectualiter obſervabimus, & per omnes Subditos noſtros, & ad Nos pertinentes cuiuscunque Status, & Conditionis aut lingvagii exiſtant omni dolo, & fraude ſemotis faciemus inconcuſſe obſervari. In quorum omnium, & ſingulorm præmiſſorum fidem, & teſtimonium præſentes Literas Noſtras Sigillis Noſtris propriis impendentibus fecimus communiri. Datum Budæ in Conventione Noſtra Generali ſuper die Feſti Beati Georgii Martyris ibidem habita. Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto.

XXIX.

1477.

MATHIAS *Rex Hungariæ* NICOLAUM *Epiſcopum Varmienſem Regi & Regno Poloniæ ſubjectum in ſuam protectionem ſuſcipit, eique contra præfatum Poloniæ Regem auxilio ſe futurum promittit* Dat. 12. Martii, Anno 1477. *Ex Originali.*

NOS MATHIAS Dei Gratia Rex Hungariae, Bohemiae &c. Memoriae commendamus, & notum facimus quibus expedit Univerſis. Quod Nos continua meditatione penſantes, nihil eſſe Chriſtiano Principe dignius, nihilq; Deo acceptius, aut ſalubrius hominibus, quam ut ipſi Deo dictae Perſonæ, Eccleſiaſticaeque Inſtitutiones in ſuis libertatibus conſerventur & ab iniuſtis impetitoribus defendantur. Attendenteſq; nihilominus etiam ſingularem Reverendi in Chriſto Patris Domini NICOLAI Epiſcopi Varſavienſis, ejuſq; Venerabilis Capituli erga Nos benevolentiam, conſtantem animorum virtutem, & ſpecialem de ſe, et Eccleſia ſua Nobis ſaepius factam commendationem, pro Dei gloria, & Beatae Virginis Mariae, ac Beati

ANNO 1477.

Beati Andreae Apoſtoli, in quorum Nomine Eccleſia ipſa fundata, et erecta exiſtit, laude, ac dictorum Epiſcopi et Capituli tutela, et conſervatione, ipſos ſub noſtra, et Succeſſorum noſtrorum, Divorum Hungariae Regum, ſpeciali et perpetua protectione ſuſcipere decrevimus. Quapropter nonnullus Tractatus cum eiſdem Epiſcopo, et Capitulo habuimus, eosq; pari voto, et conſenſu in quoſdam Articulos redegimus, et conclusimus, in hunc qui ſequitur modum. In primis Nos MATHIAS Rex praefatus, dictum Dominum NICOLAUM Epiſcopum, eius Capitulum, et Eccleſiam Varmienſem, in noſtram et Succeſſorum noſtrorum Hungariae Regum perpetuam protectionem ſuſcipimus, et ut noſtros protegere et defendere volumus, nec non in ſuis Privilegiis, et libertatibus conſervare, ipſiq; Dominus Epiſcopus et Capitulum praefati, Nos, et Succeſſores noſtros Hungariae Reges, in perpetuos Protectores elegerunt, et ſuſceperunt, noſtrae, et Succeſſorum noſtrorum Hungariae Regum protectioni ſe commendarunt, et ſubmiſerunt, ad Noſq; et Succeſſores praefatos intendere debent. Superioritate Summi Pontificis, cui immediate Eccleſia ipſa ſubicitur, duntaxat reſervata. Si quando autem ab hinc inpoſterum continget oriri differentiam, et bellum inter ipſum Dominum Epiſcopum, Capitulum, et Succeſſores eiuſdem ab una, et Regem Poloniae pro tempore exiſtentem, aut ei adhaerentes partibus ex altera, tunc Nos totiens quotiens illud acciderit tenebimur, et Succeſſores noſtri Reges tenebuntur ipſum Epiſcopum, Capitulum, et Eccleſiam contra dictum Regem Poloniae pro tempore exiſtentem, et ſuos adhaerentes pro noſtra poſſibilitate juvare, protegere, et defendere, iuvabimuſq;, protegemus, et defendemus. Similiter e converſo, ſi contigerit ab hinc impoſterum oriri differentiam et bellum inter Nos, aut Succeſſores noſtros, et Regem Poloniae pro tempore exiſtentem, aut ei adhaerentes, totiens quotiens illud evenerit, tenebuntur ipſe Dominus Epiſcopus, eiusque Succeſſores, et Capitulum, Nos, ſive Succeſſores noſtros Reges pro tempore exiſtentes, pro ſua poſſibilitate iuvare, Nobiſque fideliter aſſiſtere, faciendo hoſtiliter quaecunque poterunt contra Regem ipſum, et ſuos adhaerentes. Si praeterea ab hac Die inpoſterum contigerit, vel Nos vel Succeſſores noſtros Reges, vel Dominum Epiſcopum cum Capitulo ſuo ex aliqua cauſa rationabili velle capere Treugas, vel Pacem, aut Concordiam aliquam cum Rege Poloniae pro tempore exiſtente, vel ei adhaerentibus, tunc neque per Nos, neque per Succeſſores noſtros Reges, ſine Domino Epiſcopo, et Capitulo, neq; per Dominum Epiſcopum, et Capitulum ſine Nobis aliquid tale concludi debebit; ſi tamen aliquando vel evidens neceſſitas vel magna utilitas ſvaderet, ut tempore belli aliquae breves Induciae et ſufferentiae cum hoſtibus caperentur, tunc et in tali caſu licebit tam Nobis, et Succeſſoribus noſtris, quam Domino Epiſcopo, et Capitulo praefatis illas accipere, ita tamen, quod ultra tres menſes non durent: et tunc Pars, quae tales inducias acciperet, debebit abſque mora alteri Parti cum expreſſione cauſae, propter quam id fecerit, ſignificare. Si denique contigerit Nos, vel Succeſſores noſtros Reges Hungariae, pro communi noſtra, et ipſius Eccleſiae utilitate, mittere aliquas Gentes noſtras, homines et ſtipendiarios ad partes Pruſſiae, et Terras dictae Eccleſiae Varmienſis, debebit Dominus Epiſcopus, et Succeſſores ſui, ac Capitulum Gentes illas tanquam proprias benevole ſuſcipere, humane tractare, Caſtra et loca Eccleſiae eis aperire; ipſae vero Gentes debebunt abſq; notabili damno eorum, apud quos deſcenderint, ſtare, converſari, et recedere. Nos igitur MATHIAS Rex praefatus volentes Tractatus et Articulos huiuſmodi inter Nos ex una, dictumque Epiſcopum, et Capitulum Varmienſe ex alia partibus, ſic ut praemittitur habitos, et concluſos, eo magis in ſuo robore permanere, quo maiori fuerint firmitate muniti, ipſos approbantes, et laudantes denuo conficimus, et concludimus, promittentes in verbo noſtro Regio, et fide noſtra Chriſtiana mediante pro Nobis et Succeſſoribus noſtris Hungariae Regibus, quod illos Articulos et omnia in eis contenta vita Nobis comite firmiter obſervabimus, ipſiq; Succeſſores noſtri Hungariae Reges obſervabunt, ſine omni dolo, et fraude. In quorum omnium et ſingulorum fidem et teſtimonium praemiſſorum, praeſentes Literas fieri, noſtrique ſecreti Sigilli, quo, ut Rex Hungariae, utimur, iuſſimus et fecimus communiri. Datum per manus Reverendiſſimi in Chriſto Patris Domini Gabrielis Epiſcopi Agrienſis, Apoſtolicae Sedis Legati, Secretarii Cancellarii noſtri Dilecti, et Fidelis. Indictione Decima, Die vero menſis Martii Duodecima, Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Septuageſimo ſeptimo, Regnorum noſtrorum Anno Hungariae &c. Decimonono, Bohemiae vero Octavo.

Articuli

ANNO 1479.

XXX.

Articuli Pacis, & Concordiæ inter CASIMIRUM *Poloniæ &* MATHIAM *Hungariæ Reges, per Oratores utriusque concluſæ. Conventus pro componendis omnibus penitus inter Regna Poloniæ, & Hungariæ controverſiis Siradiæ conſtituitur. Magiſter Ordinis Conditionibus Pacis perpetuæ* Anni 1466. *ſtare debet. Rex Hungariæ conabitur efficere, ut* NICOLAUS *Epiſcopatu Varmienſi ſe abdicet, accipiatque Eccleſiam Culmenſem in titulum, & Pomeſanienſem in Commendam. Magiſter Ordinis & dictus Epiſcopus hos Articulos pacis confirmaturi Regem Poloniæ adibunt, & ab eo in gratiam recipientur &c.* Dat: Budæ Feria ſexta *proxima ante* Dominicam Ramis Palmarum An: 1479. *Ex Originali. Sigilla* 3.

In Nomine Domini Amen. Hic ſequuntur quidam Articuli, & Tractatus, in quibus pro bono communi totius Chriſtianitatis, & pro bona amicitia & fraternitate ſervanda, inter Sereniſſimos Principes Dominos CASIMIRUM Poloniæ, & MATHIAM Hungariæ Reges, eorumque Regnorum, & Terrarum Pace, & tranquillitate, & praeſertim pro ſedandis litibus convenerunt præfatorum Sereniſſimorum Regum Conſiliarii, & Oratores ad res huiusmodi ſpecialiter deputati, & deſtinati. Quorum quidem Articulorum, & Conventorum tenor ſequitur de verbo ad verbum. In primis conventum eſt, quod celebretur una Dieta in Oppido Siradiæ ſuper die Feſti Pentecoſtes proxime venturo, ad quam pariter conveniant Oratores Sereniſſimorum Dominorum Regum Poloniæ, & Hungariæ, Domini Magiſter Generalis Ordinis Pruthenorum, & NICOLAUS Tungien Epiſcopus Varmienſis, quibus Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ interim mittere debet ſalvos conductus ſufficientes in pleniſſima, & bona forma, ita quod tute venire ad præfatam Dietam ipſe Magiſter Generalis, quam Dominus NICOLAUS Epiſcopus prædictus poſſint, tractatusque habere, & concludere, ipſisque concluſis, vel non concluſis ſimiliter tute, & ſecure ad loca ſua redire valeant, ſine omni dolo, & fraude, ac etiam quod in tali tempore dicti ſalvi conductus mittantur, quod ipſi Magiſter & Epiſcopus commode ad ipſam Dietam venire poſſint. Item conventum eſt, quod interea temporis, donec videlicet præfati Domini Magiſter, & Epiſcopus reverſi fuerint ab ipſa Dieta ad loca propria, ſervetur pax ab omnibus partibus, & abſtineatur ab omni hoſtilitate, nec ulla dampna inferantur alicui partium. Nihilominus ſi conventum fuerit, quod illata dampna reficiantur, & quod ab hinc usque ad diem inventionis Sanctæ Crucis proxime venturam, utraque Pars in Pruſſia, id eſt, tam Sereniſſimi Regis Poloniæ, quam Magiſtri, & Epiſcopi de dicta pace certificentur. Interea quoque Sereniſſimus Dominus Rex Hungariæ non debet mittere aliquem Exercitum in auxilium Magiſtri, vel Epiſcopi, ſed neque ad Regnum Poloniæ: neque Magiſter Generalis, aut Dominus Tungien Epiſcopus debent aliquas Gentes inducere in Terras Pruſſiæ, quæ bellum, & hoſtilitatem cauſare poſſint. Similiter neque Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ, novas gentes ad Terras Pruſſiæ mittere debet, nec ad Regna, aut Terras Sereniſſimo Domino Regi Hungariæ ſubjectas, in favorem cuiuſcunque. Item conventum eſt, quod Magiſter Generalis ſit in primo ſtatu, & iuxta Pacem concluſam medio Reverendiſſimi Patris Domini RUDOLPHI Epiſcopi Vratislavienſis, tunc Lavantini Apoſtolicæ Sedis Legati, omnia adimpleat, quemadmodum fecerat Prædeceſſor ſuus. Et quod Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ dicto Magiſtro Generali, & omnibus ad eum pertinentibus, qualitercunque contra Maieſtatem ſuam exceſſiſſent, indulgeat, & omnem ab eisdem, Magiſtro, & ſuis, indignationem, & diſplicentiam amoveat, & gratioſe in omnibus rebus erga illos ſe habeat, ac ſi nunquam inter eos aliqua diſplicentia interceſſiſſet, et quod iuxta concluſam pacem ipſum Magiſtrum & ſuos iuxta omnia puncta, & Articulos in illis Fæderibus, & Pactis perpetuæ Pacis contentos manuteneat, et conſervet. Item Conventum eſt, quod dum hæc omnia in his Articulis contenta complebuntur per utramque partem: extunc omnia Loca, Caſtra, Munitiones, Villae, & Poſſeſſiones, & quidquid occupatum ſive expugnatum eſt hactenus per aliquam partem, mutuo & viciſſim reſtituatur; ita quod Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ omnia loca, Terras, & Poſ-

U ſeſſiones

Anno 1479.

ceſſiones, quæ ei ex confectione Pacis perpetuæ ceſſerunt, habeat & poſſideat. Similiter, & Magiſter Generalis. Et nihilominus ex nunc omnes novæ Jmpoſitiones, Telonia, vel quæcunque alia gravamina durante belli interceptione inducta deponantur; nec Pars Partem in aliquo turbet, aut aggravet, ſed in priori, & veteri diſpoſitione ambæ Partes permanebunt. Item quo ad Dominum NICOLAUM Tungien conventum eſt, quod Sereniſſimus Dominus Rex Hungariæ inſtare debet, & ſvadere eidem, quod ad complacentiam Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ condeſcendat de Eccleſia Varmienſi, & accipiat Eccleſiam Culmenſem in Titulum, & Pomeſanienſem in Commendam. Similiter Oratores Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ e converſo inſtare debeant apud dictum Dominum Regem Poloniæ, ut caſu quo præfatus Dominus NICOLAUS Tungien de Eccleſia Varmienſi nollet cedere, quod pro tam parva re nolit tantum bonum Pacis, quod erit ad utilitatem totius Chriſtianitatis, perturbare, attento quod Sereniſſimus Dominus Rex Hungariæ ipſum Epiſcopum, nec cogere, nec relinquere cum ſuo honore poteſt. Quodſi difficultas aliqua ex altera Partium emerſerit, tunc Prælati, & Barones utriusque Regni in ipſa Dieta Siradienſi inveniant media concordandi. Item conventum eſt, quod ſi continget ipſum Dominum NICOLAUM Tungien nolle cedere de Eccleſia Varmienſi, & Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ conſentiat, quod habeat gratiam Regiam, & plenam indulgentiam de omnibus rebus, quas feciſſet in diſplicentiam ipſius Domini Regis, & ipſe Dominus Rex ab ipſo omnem indignationem amoveat, & ipſum & Eccleſiam prædictam in omnibus conſervet iuxta Articulum in confecta Pace perpetua de Eccleſia, & Epiſcopo Varmienſi poſitum. Et nihilominus quod omnia loca, caſtra, munitiones, villæ, poſſeſſiones, & quid quid tempore iſtarum differentiarum expugnatum, vel quovis modo occupatum fuit, aut alias dictæ Eccleſiæ de iure pertinent, ſine mora, aut quacunque renitentia, aut gravamine reſtituatur, ne occaſione perſonæ, Eccleſia ipſa ulteriora dampna patiatur. Si vero ipſum Dominum NICOLAUM Tungien Epiſcopatui Varmienſi cedere contingat, tunc remittat integre dictam Eccleſiam Varmienſem cum omnibus iuribus, & pertinentiis, & e contra præſcriptæ duæ Eccleſiæ ſibi oblatæ pleno iure, & cum omnibus iuribus, Caſtris & pertinentiis ſibi ſimiliter, & integre conſignentur. Ita tamen, quod per oblationem Eccleſiæ Pomeſanienſis paci perpetuæ non derogabitur. Item conventum eſt, quod in præfata Dieta media inveniantur, & apponantur, quibus utraque Pars, tam Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ ex una, quam Domini Magiſter Generalis, & Epiſcopus Varmienſis, ex alia tuta ſit de vera, & firma obſervantia concluſorum, dummodo talia media non ſint contra Pacem perpetuam prius firmatam; pro quibus omnibus ibidem concluſis, & confectis ipſi Domini Magiſter Generalis, & Epiſcopus, Varmienſis cum Oratoribus utriusque Regni ibunt ad præſentiam Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ, & omnia cum ſua Maieſtate ex utraque parte confirmabunt, & illa quæ adinvenire, facere, & promittere tenentur, adimplebunt, & Sereniſſimus Dominus Rex Hungariæ illis ſic perfectis expoſt contra dictam Pacem, neque Magiſtro, neque Epiſcopo præfatis auxilio erit. Item conventum eſt de Caſtris, & civitatibus ſcilicet Culmenſi, *Starygrod*, & *Brodnyca*, quæ Sereniſſimus Dominus Rex Hungariæ redemit in Pruſſia, quod poſtquam de ſupradictis facta fuerit plena Concordia, ipſe Dominus Rex Hungariæ accepta ſumma pecuniæ ab illa parte, quæ ipſa Caſtra & Civitates iuxta diſpoſitionem Pacis perpetuæ eliberare tenetur, eadem illi parti cui ex inſcriptione Pacis perpetuæ debentur, ſine ulla renitentia reſtituat. Item conventum eſt, quod ſuper omnibus differentiis, quæ eſſe inter Maieſtates Regias, & hæc duo Jnclyta Regna, videlicet Poloniæ, & Hungariæ, Prælati, & Barones utriusque Regni convenire debeant ad loca conſveta ſuper die Sancti MARTINI proxime venturo, cum iuribus & viris doctis, & ibi definire omnino debeant de omnibus differentiis, quæ eſſent inter Regias Maieſtates, & ipſa Regna, ut de cætero quiete, & pacifice in bona fraternitate, & perpetua Pace, tam Reges, quam Regna conſiſtere, & perſeverare poſſint. Nec ulla res, quæ occaſio alicuius differentiæ aliquandó eſſe poſſit remaneat indiſcuſſa, & indeterminata. Item conventum eſt, quod ad Feſtum Purificationis MARIÆ proxime futurum per communes Oratores Dieta fiat in Oppido Bythom, & ibi determinetur ſuper differentiis in Regnum Poloniæ, & Sleſiam. Et Nos RAPHAEL de *Jarosław* Marſchalcus, & Capitaneus Sandomirienſis, PAULUS de *Jaſſieniecz* Theſaurarius Regni Poloniæ, Chełmenſis, & Bełzenſis Terrarum Capitaneus, & AN-

Anno 1479.

DREAS *Koſza* de *Bozyſchonicze* Præpoſitus Lancicienſis &c. Conſiliarii & Oratores Sereniſſimi Principis Domini CASIMIRI Poloniæ Regis &c. Domini Noſtri gratioſiſſimi cum pleno Mandato ab ipſo Sereniſſimo Domino Rege deſtinati, & deputati recognoſcimus, quod Nos vice, & in Perſona præfati Sereniſſimi Domini Noſtri Regis, & virtute pleniſſimi Mandati ab eodem nobis dati Tractatus cum Conſiliariis, Prælatis, & Baronibus Sereniſſimi Principis Domini MATHIÆ Hungariæ Regis &c. habuimus, & tandem in ſupraſcriptos Articulos, iuravimus, & concordavimus, ipſosque laudavimus, approbavimus, & acceptavimus, laudamus, approbamus, & acceptamus, per Præſentes promittentes, quod prædictus Sereniſſimus Dominus Noſter CASIMIRUS Poloniæ Rex in quantum ſuam Maieſtatem concernunt, ad perfectum & completum, prout facti ſunt, deducet, ſuisque propriis, & patentibus Literis ipſos Articulos continentibus infra hinc ad diem Jnventionis Sanctæ Crucis Noſtras has Literas & Sigilla liberando approbabit, & acceptabit. In quorum omnium fidem, & robur Noſtra Sigilla Præſentibus ſunt appenſa. Datum Budæ feria ſexta ante Dominicam Ramis Palmarum. Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo Septuageſimo Nono.

XXXI.

1491. *Fœdus inter* VLADISLAVM *Regem Hungariæ, & Bohemiæ, ac* ALBERTUM *Fratrem eius authoritate Patris* CASIMIRI *Poloniæ Regis confectum, quo* VLADISLAVS *Rex Hungariæ declaratur, &* ALBERTO *Fratri ſuo Ducatus Glogovienſem & Saganenſem cum expectativa in Ducatum Olſnenſem tradit.* Datum inter Exercitus utriusq; partis prope Civitatem Caſſovienſem in Dominica *Jnvocavit* Anno 1491. &c. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Reg. Lib. Leg. ſub Lit. C. folio 35.*

NOs JOANNES ALBERTUS Dei gratiæ Regni Hungariæ &c. In campo *Rakos* generaliter & legitime Rex electus & proclamatus recognoſcimus, & tenore Præſentium ſignificamus, quibus expedit, Univerſis. Quod cum inter Sereniſſimum Principem Dominum VLADISLAUM DEI gratia Hungariæ & Bohemiæ Regem &c. Fratrem noſtrum uterinum & chariſſimum ab una, ac inter Nos parte ex altera poſt obitum Sereniſſimi Principis, quondam Domini MATHIAE ſimiliter Hungariæ & Bohemiæ Regis &c. occaſione ejuſdem Regni Hungariæ differentia & controverſia non medioris fuiſſet exorta; placuit Sereniſſimo Principi Domino CASIMIRO Dei gratia Regi Poloniæ &c. utriuſque noſtrum Genitori cariſſimo, partes ſuas inter Nos Liberos ſuos interponere, & prælium, ad quod ex utraque parte accelerabatur, dirimere & intercipere, atque differentiam & diſcordiam ejuſmodi pro ſua divina prudentia & paterna in utrumque noſtrum gratia, & caritate complanare. Mittens itaque in noſtrum medium Oratores, & Conſiliarios ſuos Reverendiſſimum in Chriſto Patrem, Dominum ANDREAM Archiepiſcopum Leopolienſem, & Magnificum MATHIAM de *Pnyn* Palatinum Poſnanienſem, qui imprimis plura inter Nos, & præfatum Illuſtriſſimum Dominum Fratrem noſtrum laboraverunt: Viſum tandem extitit, ut ab utraque Parte aliqui Conſiliarii ad tractandum cum eiſdem deputarentur, ad quorum exhortationem Nos fideles noſtros Reverendos in Chriſto Patres Dominum VALENTINUM electum Eccleſiæ Waradienſis, et THOMAM Epiſcopum Eccleſiæ Jaurienſis, prætacti Regni noſtri Hungariæ Cancellarium, nec non Magnificos JOANNEM *de Schellenberk*, Regni noſtri Bohemiæ ſimiliter Cancellarium, & VILHELMUM *Dankynber*, Liberum Dominum de *Zalonock*; præfatus autem Illuſtriſſimus Frater noſter Venerabilem Dominum NICOLAUM primum de *Crayne*, Præpoſitum Stobnicenſem, ſimiliter Cancellarium ſuum, nec non Magnificum PETRUM MYSKORSKI Caſtellanum Wyclunienſem deputavimus, qui omnes cum præfatis Oratoribus paternæ Majeſtatis convenerunt, & pluribus diebus de mediis contrariorum & Pacis tractarunt. Tandem, ut non dubitamus, bono aſſiſtente Spiritu, ad quoſdam Articulos Pacis, Concordiæ & Unionis devenerunt, et condeſcenderunt. Quorum quidem articulorum primus eſt: imprimis conventum et concluſum eſt: quod præfatus Sereniſſimus Dominus VLADISLAUS Rex, pro vero et legitimo Rege Regni Hungariæ remaneat: pro contentatione vero præfati Illuſtriſſimi Domini Ducis Fratris ſui cariſſimi, et ceſſione Juris, quod idem Illuſtriſſimus Dominus Dux ad ipſum Regnum Hungariæ ſe habere aſſerebat; Sua Majeſtas in Du-

Anno 1491.

catu suo Slesiæ Castra, et Civitates infra scriptas, puta *Glogovian* Maiorem, *Rozychen*, *Sprotaviam*, *Zelenahora*, *Snobodyn* et *Otin*, alio nomine *Wartenberg*; totum vero illum statum, qui Illustris JOANNIS Ducis SAGANI fuit, et quem Serenissimus quondam Rex MATHIAS ab eodem Jure emptionis habuerat, simul cum universis Castris, Fortalitiis, Civitatibus, Oppidis, Villis, Teloneis, Vasallis, et aliis omnibus, proventibus, et pertinentibus eorundem. Præterea Civitatem *Goram* similiter cum Universis suis Vasallis, pertinentibus, et fructibus eidem Illustrissimo Domino Duci dare, et assignare debeat, et teneatur, quæ omnia et etiam cætera Castra, Civitates, Fortalitia, Oppida, et Villas infra notandas idem Dominus Dux, tanquam Dominus Hæreditarius, tenere, et possidere, atque de eisdem libere disponere possit et valeat tali conditione adjecta: quodsi quæ Castra, Civitates, Oppida, vel Villæ de statu jam expresso ejusdem Ducis *Sagani* per ipsum condictum Dominum MATHIAM Regem, aut post ejus obitum, per præfatum Serenissimum Dominum WLADISLAUM Regem quibuscunque Personis, et quacunq; ex causa essent obligata, aut inscripta; sua Maiestas ad terminum infra notandum redimere et liberare, atque eidem Illustrissimo Domino Fratri suo reddere, et reddi facere teneatur. Item de Civitatibus *Crosna*, et *Schyenyan*, Oppidisque, et Villis, nec non ceteris earundem pertinentibus diffinitum est: quodsi, et in quantum non sunt pro aliqua summa pecuniarum inscripta, vel obligata, et debebunt devolvi ad Regiam Maiestatem, statim facta ipsâ devolutione sua Maiestas teneatur ad prædicta Castra et Civitates adjicere, et præfato Illustrissimo Domino Duci cum effectu dare, et exnunc in Illustrissimam Dominationem suam devolvenda intelligantur. Si vero inscripta, et obligata sunt, liberam idem Dominus Illustrissimus Dux redimendi habeat facultatem. Hoc tamen adiecto, quod dum iuxta præsentem conclusionem Dominatio sua Illustrissima illos Ducatus, illaque Castra, Fortalitia, Civitates, & Oppida, quæ nunc Regia Maiestas Dominationi suæ Illustrissimæ usque ad promotionem eiusdem in Regem assignare debet, remittere, & resignare debebit, & tenebitur, prædicta duo Castra remittere iterum non teneatur, donec per ipsam Regiam Maiestatem, aut suos Successores sibi de summa illa, pro qua redemerit, satisfactum fuerit cum effectu. Cæterum conclusum est, quod ultra promissa etiam status, & Dominium Illustris CONRADI Ducis Albi post eius obitum totaliter in ipsum Illustrissimum Dominum JOANNEM ALBERTUM Ducem devolvantur, & si forte aliqua Castra vel Oppida, aut alia bona de ipso statu essent quibuscunque titulo pignoris inscripta: emptis illis, quæ iure hæreditario aut per ipsum Ducem Album, aut per Regiam Maiestatem, licet sint donata, aut vendita per Serenissimum Dominum Regem VLADISLAUM post obitum eiusdem Ducis Albi, eidem Domino Illustrissimo JOANNI ALBERTO redimi debeant & liberari; quodque deinceps idem Dux de ipso statu, quem tenet, nihil prorsus inscribere, vel aliter alienare debeat, & si aliter faceret, alienata vel inscripta debebunt cum aliis, ut promissum est, eliberari. Item conclusum est, quod ex quo Serenissimus Dominus WLADISLAUS Rex in præsentiarum Ducatum Opaviæ, quem Illustrissimus Dux JOANNES Corvinus, Dux Sclavoniæ & Lipthoriæ iure hæreditario habet & possidet, eidem Illustrissimo Domino Fratri suo dare commode nequit, eam ob rem interea, donec sua Maiestas ab ipso Domino CORVINO Duce, sive per viam concambii, seu permutationis, sive proparata pecunia eliberare poterit, singulis annis in Festo B. JACOBI Apostoli tria millia florenorum eidem Illustrissimo Fratri suo dare & vel in *Glogovia* vel in *Kozle* deponi, & assignari facere teneatur. Item quod interea, donec præfatus Dux Albus in humanis aget, & Maiestas sua Dominus Rex VLADISLAUS statum illius Illustrissimo Domino Fratri suo reddere non poterit, singulis annis tantam summam pecuniæ, quantam ex toto illo statu, quem in præsentiarum idem Dux Albus tenet, in pecunia parata habere potest in loco, & tempore, ut de Ducatu Opaviensi conclusum est, eidem Illustrissimo Domino Fratri suo dare, & solvere debeat & teneatur. Praeterea ordinatum & diffinitum est, quod idem Serenissimus Dominus Rex WLADISLAUS ad præfatos status & Ducatus cæteraque Castra, Civitates, Oppida, & Fortalitia, etiam Civitatem Carnoviam & Castrum Cznylim adiiciat, & quod Civitas ipsa, & simul etiam Castrum prætactum apud alienas manus fore prohibentur: idcirco conclusum est, quod Maiestas sua tam eadem duo loca, quam etiam Ducatum *Thosteck*, ac Civitatem Pythom, ac Castrum, *Zwenklenecz* cum suis pertinentiis, ac alia Universa quæ obligata sunt, & sua Maiestas pro Illustrissimo Fratre suo redimere, dareque debet infra spatium unius integri anni,

anni, a data Præsentium computando liberare & redimere debeat, & teneatur. Item similiter est conclusum, quod sua Regia Maiestas etiam Ducatum *Kozle*, nec non Civitates *Hwopeczycze* & *Wladislaw* simul cum Universis Vasallis, Villis, & pertinentiis eidem Illustrissimo Domino Fratri suo pro eiusdem contentatione dare debeat, & quod apud alienas manus fore dinoscuntur; conventum igitur, & diffinitum est, ut hæc tria loca infra spatium trium mensium a data Præsentium computando, pro eodem Illustrissimo Fratre suo redimere, & eliberare teneatur. Item quod si quando Steura sive Berna aliqua per Slesiam generaliter imponeretur, aut urgente necessitate Terrigenæ insurgere, & servitium aliquod iussu Regiæ Maiestatis facere deberent: Vasalli, cæterique subditi eiusdem Illustrissimi Domini Ducis se non retrahant, sed omnes debitum facere & pro rata sua, & contribuere, & servire etiam aliaque omnia instar ceterorum Terrigenarum, prout scilicet tunc ordinatum fuerit, facere teneantur: & ad hoc dempta tum Persona eiusdem Illustrissimi Domini Ducis, quæ in hac parte excepta & privilegiata intelligatur, ex nunc obligati sint & habeantur. Item quod Vasalli, & cæteri huiusmodi subditi eiusdem Illustrissimi Domini Ducis præter antiquam consvetudinem, jura, & Privilegia eorundem extra Provinciam nusquam in judicium trahantur, sed ibidem prout scilicet hactenus observatum exstitit, in causis iudicentur, & ex parte etiam ipsorum iustitia causantibus ministretur: & quod etiam alioquin Universos huiusmodi Vasallos, & cæteros subditos idem Illustrissimus Dominus Dux in Antiquis suis juribus, libertatibus, Privilegiis & immunitatibus conservare debeat, & teneatur. Item conventum conclusum, & specialiter diffinitum est, quod si & postquam præfatus Illustrissimus Dominus Dux JOANNES ALBERTUS in Regem sublimabitur seu promovebitur, Universos prædictos Ducatus & status; Universaque Castra, Fortalitia, Oppida, Villas, quas & quæ idem Serenissimus Dominus Rex VLADISLAUS eidem Illustrissimo Fratri suo ex præsenti Dispositione & Concordia dare debet, simul cum cunctis Vasallis Subditis Teloneis, Proventibus, & Utilitatibus eorundem suæ Maiestati aut Successoribus suis, Regibus scilicet Hungariæ integre, atque absque omni prorsus defectu, ac difficultate, vel quæsito colore remittere, & resignare debeat, & teneatur eo facto. Si vero præter omnem spem, & opinionem contingeret, quod in Regem non promoveretur, & Filios legitimos de lumbis suis procreatos relinqueret; iidem Filii in Universis huiusmodi Ducatibus, Statibus, Castris, Civitatibus, & cæteris Bonis succedere debeant. Hoc tamen adiecto, quod illi instar aliorum Principum, & Ducum Patriæ illius Regiæ Maiestatis subiecti sint, & habeantur, & ex nunc intelligantur. Casu autem quo aliquis Filiorum, aut Nepotum eiusdem Illustrissimi Domini Ducis tractu temporum in Regem promoveretur, pari ratione æqualique iure, ut ab ipso Illustrissimo Domino Patre eorundem Universi prædicti status, Castraque omnia ad præfatam Maiestatem, vel Successores suos Reges Hungariæ, ut præfertur, revertantur, & devolvantur, & devoluta intelligantur eo facto, & idem promotus Rex reddere, & remittere integre absque omni tergiversatione & defectu debeant, & teneantur, nec jus ullum aut iuris vel Dominii proprietas in eisdem ipsis reservata intelligatur. Quod si aliqua Castra, Fortalitia, Civitates, Oppida, vel Villas præfatus Illustrissimus Dominus Dux aut eiusdem Filii vel Hæredes in casibus præmissis succedentes impignorarent, vel aliter qualitercunque alienarent, redimere et eliberare debeant, et teneantur. Hoc etiam per expressum declaratur: quod si præfatum Illustrissimum Dominum JOANNEM ALBERTUM Ducem, non Filios, sed Filias post decessum suum si scilicet in Regem, quod absit, non promoveretur, relinquere contingat, ut eodem Filiæ suæ de Bonis, ac statibus, Ducatibusque illis dote sua non fraudarentur, sed iuxta Patriæ consvetudinem illam habere debeant. Cæterum, si eundem Illustrissimum Dominum Ducem, neque in Regem promoveri, neque (quod absit) Filias relinquere contingeret; omnes illi status, et Ducatus omniaque præmissa ad Coronam Regni Hungariæ devolvantur, et devoluta ex nunc intelligantur eo facto. Ulterius conclusum est, quod Serenissimus Dominus Rex VLADISLAUS præfatum Illustrissimum Fratrem suum in Universis prædictis Ducatibus, Statibus, Castris, Civitatibus, Fortalitiis, Oppidis, et Villis, et similiter etiam Hæredes suos, si, et in quantum etiam ad eosdem modo, et conditionibus præmissis devolvi contingat, contra quoslibet Actores, et Causidicos defendere, et conservare debeat, et teneatur. Item conventum &,

1491. et conclusum est, quod si quando Serenissimus Princeps Dominus Casimirus Poloniæ, aut Vladislaus Hungariæ et Bohemiæ Rex, vel etiam Illustrissimus Dominus Joannes Albertus Dux, sive per viam, et modum amicabilis, et fraternæ compositionis et concordiæ, sive alia quacunque ex causa Litteras inscriptionales, et Obligatoriales Dominorum Prælatorum, Baronum cæterorumque Regnicolarum Hungariae, superioribus annis super ipso Regno Hungariæ Maiestati Imperiali et Serenissimo Romanorum Regi eius Filio datas cum Confirmationalibus ex Pontificis subsecutis, vel causa Pacis de novo etiam dandas post Pacem confectam a manibus earundem Maiestatum communi favore, consilio, et intelligentia recuperare poterunt, consentire debeant Domini Prælati, et Barones, cæterique incolae eiusdem Regni Hungariae, quod post obitum praefati Serenissimi Domini Regis Wladislai Domini eorum, si et in quantum absque legitimo Haerede suam Maiestatem decedere contingeret, præfatus Illustrissimus Dominus Joannes Albertus Dux in eorum Regem & Dominum eligatur, & ad hoc se in aliqua generali Congregatione Regnicolarum obligare teneantur, prout ex nunc præsentes Prælati Barones, & Proceres, cæterique Nobiles ipsorum, et reliquorum Fratrum suorum absentium Personis in huiusmodi casu consenserunt: hoc adiecto, quod si eas novas inscriptiones præfatæ Cæsareæ Maiestatis, vel Serenissimo Domino Romanorum Regi, super ipso Regno Hungariae facere non continget, sed alia via Pacem cum eiusdem Maiestate facere poterunt: nihilominus tamen prius recuperatis, ut supra prioribus inscriptionibus hoc idem ipsi Praelati & Barones, cæterique incolæ Regni Hungariae facere teneantur. Item quod omnes captivi cuiuscunque status, & conditionis, & quibuscunque in locis hoc tempore Gverrarum detenti existunt, absque omni penitus Pactione ab utraque parte liberi dimittantur. Quodque literæ omnes, si quibus se aliquid captivi huiusmodi obligassent, similiter ab utraque Parte reddantur, & si forte per quoscunque retinerentur, & non redderentur, cassæ & nullius prorsus vigoris censeantur. Item conclusum est, quod omnibus illis tam scilicet Baronibus, Nobilibus, Militaribus Civitatensibus, quam aliis Universis cuiuscunque status & conditionis censeantur, qui post obitum Serenissimi quondam Domini Mathiæ Regis felicis recordationis Illustrissimo Principi Domino Joanni Alberto Duci, a tempore illo, quo Dominatio sua Illustris pro Rege proclamata extiterat, in hunc usque diem adhæserunt, Serenissimus Dominus Wladislaus Rex tam Personis, quam etiam Castris, Fortalitiis, Civitatibus, Oppidis, Possessionibus, cæterisque omnibus Bonis eorum simul cum omnibus Dominis, Prælatis, & Baronibus, ac Universo suo Regno Hungariæ gratiam facere dignetur, & si forte bona ipsorum per suam Maiestatem, quibuscunque essent ablata, remittat, et remitti faciat, atque eosdem in suam protectionem suscipiat, et præmissæ adhæsionis occasione ab omni impedimento defendat, et defendere teneatur. Licet autem eis ubicunque, et quibuscunque voluerint salva tamen Regni consvetudine et libertate servire, et servitiorum merita percipere, sed ne errorem aliquem fieri in hac parte contingat, omnes tales se adhæsisse aperte confiteri, et recognoscere teneantur; alioquin huiusmodi gratia minime ipsis videatur suffragari; recognitione autem facta sua Maiestas Literas gratiæ, et protectionis, si habere voluerint, eisdem dare, et concedere debeat. Et si postea eosdem quicunque Subditi suae Maiestatis, nec non Praelatorum, et Baronum suorum in hac parte temere infringere (quod absit) non reformidarent, infidelitatis notam incurrere dignoscantur, et bona talia sua Maiestas cuicunque voluerit liberam dandi, et conferendi, aut aliter de eisdem disponendi habeat facultatem.

ANNO 1491.

Item quod Universi Prælati, Barones, Nobiles, Comitatus, Districtus Militares, Nobiles et Jgnobiles, nec non Civitatenses et Oppidani, ac alii cuiuscunque Status et Conditionis homines, qui ut præfertur, post obitum Serenissimi quondam Domini Mathiæ Regis præfati Jllustrissimo Domino Joanni Alberto Duci in hunc usque diem adhæserunt, et fideliter homagium atque obedientiæ iuramenta, et fidem præstiterunt; per eundem Jllustrissimum Dominum Ducem ab eiusmodi fidelitate, fideque et iuramento, ac sponsione obedientiæ simpliciter absolvi, et relaxari debeant et ex nunc absoluti sint, et intelligantur. Item quod omnes tales, qui, ut præfertur, præfato Jllustrissimo Fratri nostro adhæserunt, in eorum honoribus, prout prius fuerant, salvi remaneant, sicut & remanere debent. Item conclusum est, quod omnes tales cuiuscunque Status, Gradus

ANNO 1491. Gradus, et Conditionis fuerint, qui modo præmisso ipsi Illustrissimo Domino Joanni Alberto Duci adhæserunt per suam Illustrissimam Dominationem a fidelitatis iuramento, ut præfertur, absolventur, post absolutionem factam coram Serenissimo Principe Domino Vladislao Rege propinquiores ex nunc in spatio viginti dierum: remotiores vero infra unum mensem personaliter comparere, et eidem instar aliorum fidelium Regnicolarum fidelitatis iuramentum præstare debeant, & teneantur: alioquin præsens Gratia, præsensque Dispositio nulla ex parte eisdem suffragari, intelligatur. Item quod sub præsenti Differentia, et Guerra percepta et consumpta, tam per Principes ipsos, quam eorum subditos in quibuscunque Obventionibus tam Ecclesiasticis, quam sæcularibus existant, hinc inde compensentur, et relaxentur, ne ab his, qui a tempore adhæsionis alicui horum Principum ea receperunt, nec ab his, a quibus recepta sunt, repeti possint, aut debeant, tam de jure quocunque, quam etiam de facto. Item conclusum est, quod Universa Castra, Fortalitia, Civitates, Oppida, et Villæ, aliaq; omnia bona hoc tempore medio ab utraque parte violenter occupata, et etiam oppugnata his, de quorum manibus occupata, sive expugnata sunt, simpliciter remittantur. Et si forte jus aliquod ad eiusmodi bona habere prætendunt, viam juris quærant, quod eisdem absque superflua dilatione administrari debeat, viam vero facti retinere nullo modo audeant: alioquin, si qui ex adhærentibus præfato Illustrissimo Domino Duci contravenire præsumpserint, præsens Gratia eis non suffragetur. Si vero ex Subditis Regiae Majestatis fuerint tanquam fidei suæ Majestatis, Praelatorumque et Bonorum suorum temeratores, juxta antiquam et approbatam Regni consvetudinem puniantur. Item conventum et conclusum est, quod Egregiis et Nobilibus Ladislao de *Sesnky*, Eliæ de *Throczia*, ac Benedicto et Joanni *Veres* de *Farnok*, quos scilicet Serenissimus quondam Dominus Mathias Rex annis superioribus ex certis causis proscripserat, et in exilium relegaverat, atque bonis omnibus privaverat, Serenissimus Princeps Dominus Vladislaus Rex contemplatione Serenissimi Domini Regis Poloniæ Genitoris, et præfati Illustrissimi Domini Joannis Alberti Ducis, Fratris sui Carissimorum, apud quos scilicet post huiusmodi proscriptionem steterunt et servierunt, quoad eorum Personas gratiam et misericordiam faciat: ita, et taliter, quod in omnibus Regnis et Dominiis suæ Majestatis libere sint, libereque manere et ambulare, atque negotia sua expedire et tractare, nec non Privilegiis juribusque et consvetudinibus Regni uti possint, et valeant. Teneantur tamen, et ipsi suæ Majestati fidelitatem, obedientiam, et iuramentum præstare, et si quid forte de Bonis, et Possessionibus eorum præfatus quondam Dominus Mathias Rex aliis non donasset, vel inscripsisset, sed apud manus tenuisset, et nunc ad manus Regiae Majestatis devenisset, vel apud fideles quoscunque haberentur, remitti eisdem facile dignetur: quantum autem ad illa bona, et jura possessoria eorundem attinet, quod per ipsum Serenissimum quondam Dominum Mathiam Regem occasione praetactae proscriptionis ab eisdem recepta et aliis donata extiterunt, definitum est, quod captato tempore Regia Majestas vocatis partibus cum Dominis Praelatis et Baronibus, caeterisque Consiliariis, quos ad hoc necessarios existimabit, examinare, et cognoscere dignetur, an iuste, et demeritis ipsorum exigentibus, vel via tantum modo facti, et absolutae potentiae eosdem praefatus quondam Dominus Mathias Rex proscripsit, et bonis privavit. Et si compertum fuerit, quod iniuste, ac indebite proscripti, et bonis privati extiterunt, iustitiam eisdem administrare dignetur. Si vero contrarium cognoscetur, nihilominus sua Majestas, si quando bona aliqua ad eum optimo iure devolventur, contemplatione praefatae paternae Majestatis, et Illustrissimi Domini Fratris sui, aliquam de eisdem provisionem faciat, ut saltim reliquum vitae, quod eis superest, transigere in Patria valeant. Item quod omnia debita Cracoviensium et Cassoviensium, et aliorum omnium Mercatorum, horum duorum Regnorum Hungariae videlicet et Poloniae iuxta morem, fidem, et consvetudinem atque creditum eorum inter se ab utraque parte, prout concordari poterunt, persolvantur, et in tributo, ne hoc fiat, cassetur, et per publicam proclamationem relaxetur. De deposito vero Mercatorum cum in hac Civitate Cassoviensi talis mos servetur, quod Cives Cassovienses illa omnia, quae ex huiuscemodi depositis levaverunt, per eorum Registrum levasse recognoscant, et Mercatores, qui presentes sunt, si Registrum illud iustum eis videbitur, approbare debeant; sin minus oppugnare possint ita, et taliter, quod ex nunc illorum præsentium causa finaliter diffiniatum. Mercatores

ANNO 1491.

tores vero abſentes, ſi qui forte de ipſo Regiſtro non contentarent, ſed allegarent, quod per Cives Caſſovienſes, aut ex incuria, aut ignorantia, vel oblivione, aut alia quacunque ex cauſa non recte eorum depoſita conſcripta fuiſſent; iidem Cives Caſſovienſes teneantur iuxta allegata et probata eorundem, et item iuxta conſvetudinem, et morem Mercatorum, et depoſitorum iuſtitiam eiſdem facere. Hoc adiecto, quod ſi quid ex depoſito Cracovienſi in hac Civitate Caſſovienſi extaret, quod pretio non eſſet venditum, et etiam ſi venditum eſſet, pretium tamen non eſſet perſolutum, Caſſovienſes ipſi in ſpecie reddere teneantur. Caeterum ſi Mercatores Cracovienſes cauſſarentur res ſuas non iuſto condignoque pretio per Caſſovienſes eſſe venditas, iidem Caſſovienſes in termino infraſcripto aut de iuſto pretio cum effectu reſpondere, aut tantas res in ſpecie quantas expoſuerunt dare, et aſſignare teneantur; et ſi haec permiſſa Mercatores facere recuſarent, per Principes ab utraque parte ſine ſuperflua dilatione compellantur, non obſtantibus quibuſcunque Literis libertatis, et exemptionis de non ſolvendo eiſdem conceſſis vel in futurum concedendis: hoc adiecto, quod ſi creditores ob non ſolutionem expenſas aliquas facere cogerentur, debitores refundere teneantur. Caeterum concluſum eſt, quod media pars huiuſmodi rerum et Mercaturarum tam ex depoſitis, quam etiam a Mercatoribus Cracovienſibus tempore obſidionis huius Civitatis Caſſovienſis per Cives eiuſdem Civitatis acceptarum ad Feſtum Purificationis B. M. V. proxime futurum, reliqua vero medietas ad Feſtum S. JOANNIS Baptiſtae ex tunc immediate ſequens per eoſdem Caſſovienſes ipſis Cracovienſibus perſolvatur; Debita autem antiqua more mercatorum, ut in præcedenti Articulo continetur, ex utraque parte perſolvantur. Item quae Perſonae bona, et merces mercatorum omnium utriuſque Regni, ubicunque hoc tempore belli arreſtata relaxentur, et debita, ut ſupra, perſolvere teneantur. Item concluſum eſt, quod interea donec Sereniſſimus Dominus VLADISLAUS Rex Caſtra, Civitates, puta *Glogoviam*, *Rozychon*, *Sprotaviam*, *Zelana horam*, *Snobodyn*, *Wartemberg*, et *Guoran* vigore praeſentis Tractatus praefato Illuſtriſſimo Domino JOANNI ALBERTO Duci Fratri ſuo reddere poterit, idem Dominus Dux Civitates *Eperies*, et *Zeben* pro ſua ſecuritate apud manus ſuas libere retinere poſſit; quam primum tamen ſua Majeſtas reddere poterit, ſtatim et ipſe abſque omni mora, et concitatione eaſdem duas Civitates ſuae Majeſtati abſque omni penitus difficultate et quaeſita occaſione remittere, et remitti facere debeat, et teneatur: ſtatim tamen, et ex nunc Oppidum, ſive Incolae eorundem duorum locorum fidelitatis homagium et iuramentum ſuae Majeſtati facere teneantur. Item quod idem Illuſtriſſimus Dominus Dux reliquas omnes Civitates, omniaque Caſtra, Oppida, et Fortalitia per eundem in Hungaria, et partibus ſibi ſubjectis qualitercunque occupata et ſubjugata ſtatim, et ex nunc dictae Majeſtati ſimpliciter remittere debeat et teneatur. Item quod idem Dominus Dux Illuſtriſſimus promittat et ſe Haeredesque ſuos obliget, quod quamprimum Illuſtriſſima Dominatio ſua in Regem promovebitur, Univerſas praedictas Terras, Dominia, Ducatus, Status, Civitates, Caſtra, Fortalitia, aliaque bona omnia, quæ in praeſenti concordia ſibi dare debebunt iuxta continentias praeinſertorum Articulorum Regiae Majeſtati, et Succeſſoribus ſuis Regibus Hungariae reddet, remittet, et liberabit. Ad quod etiam Haeredes ſuos, ut praefertur, obligare teneatur. Caeterum quod etiam praedicti Domini Oratores praefati Sereniſſimi Domini Regis Poloniae vigore mandati, quod habent promittere, et eiuſdem Regis Poloniae Majeſtatem ſimiliter obligare debeant, quod praemiſſa omnia ſuo, Succeſſoriſque et Haeredum ſuorum nominibus ratificabit, et obſervabit, ita videlicet quod de dictis Terris, Dominiis, Ducatibus Statibus, Caſtris, Fortalitiis, Civitatibus, Oppidis, Vaſallis, et Teloneis, quae praefato Illuſtriſſimo Domino JOANNI ALBERTO Duci Filio ſuo modo, quo ſupra, dabuntur, ſe non intromittet, nec a iuriſdictione Coronae Bohemiae, et poteſtate ſeu dominio Coronae Regni Hungariae aliqua mundi via abalienabit, ſalvis tamen pecuniis, ſi quibus bona aliqua fuerint redempta, ut in Articulis ſupra. Poſtremo quod praefati Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae, et Illuſtriſſimus Dominus JOANNES ALBERTVS Dux de ſubditis Sereniſſimi Domini Regis VLADISLAI ſe non intromittant, nec eos in protectionem ipſorum deinceps aliqua via ſuſcipiant, et e contra. Nos itaque VLADISLAUS Rex praefatus cupientes voluntati et imperio praefatae paternae Maieſtatis, ut par eſt, et filium decet obedientiſſimum parere et obtemperare, etiam ipſum Illuſtriſſimum Fratrem noſtrum ſincero corde, et fraterno amore amplecti, et ſemper proſequi ſane

ANNO 1491.

conſiderantes praeterea longe honeſtius, et melius, longe denique ſalubrius, et utilius eſſe, ut vires noſtras adverſus hoſtes fidei, quam in Chriſtianos, et præcipue in Fratrem convertamus. Eoſdem idcirco Articulos, tanquam honeſtos, et tam paternae Regiae Majeſtatis, quam etiam utriuſque noſtrum honori plurimum conducibiles, quoad omnes eorum Clauſulas, Capitula et Puncta, laudavimus, approbavimus, acceptavimus, et ratificavimus, atque in eoſdem ex certa noſtra ſcientia, et animo deliberato conſenſimus, laudamuſque, approbamus, acceptamus, ratificamus, et conſentimus, atque Univerſos prænominatos Ducatus, et Status, nec non Caſtra, Fortalitia, Civitates, Oppida, et Villas ſimul cum cunctis eorum Vaſallis, ſubditis, et utilitatibus ſub Pace, modiſque, et conditionibus in præinſertis Articulis contentis et expreſſis, præfato Illuſtriſſimo Domino JOANNI ALBERTO Duci, fratri noſtro Cariſſimo dedimus, donavimus, et contulimus, damuſque, donamus, et conferimus de conſenſu prælatorum et Baronum noſtrorum tenore Præſentium mediante, ac per eundem Illuſtriſſimum Principem Dominum JOANNEM ALBERTUM Germanum noſtrum cariſſimum, et ipſius Succeſſores legitimos cum omni jure, & Dominio, iure perpetuo & irrevocabili teneri, poſſideri, haberi, ac uti, frui, nec non de eiſdem diſponere, & qualitercunq; alienari & obligari volumus, ſub conditione nihilominus tamen, & Clauſulis in Articulis ſupra ſcriptis deſignatis & expreſſis, ſuperioritate etiam & Dominio Coronæ Regni Bohemiæ in præfatis Dominiis, Ducatibus, & Statibus ſalvis & integris, prout hactenus fuit, remanentibus, promittentes in verbo noſtro Regio & fide Chriſtiana mediante omnia & ſingula in prætactis Articulis contenta, declarata, & expreſſata eidem Illuſtriſſimo Fratri noſtro obſervare, & adimplere, ſibique omni ex parte ſatisfacere cum effectu ſine omni dolo & fraude, & ſi forte (quod abſit) ante terminum ſatisfactionis de hoc ſæculo Nos migrare contingeret, de neglectis per Nos, Succeſſores noſtros, & Reges ad ſatisfaciendum ei Illuſtriſſimo Fratri noſtro obligamus, & obligatos eſſe volumus, & decernimus harum noſtrarum, quibus Sigillum noſtrum eſt appenſum, vigore & teſtimonio Literarum mediante. Datum inter Exercitus utriuſque Partis penes Civitatem noſtram Caſſovienſem in Dominica *Invocavit*. Anno Domini MCCCC XCI. Regnorum noſtrorum Anno Hungariæ &c. Bohemiæ vero XX.

Et Nos præfati VALENTINUS electus Eccleſiæ Varadienſis, & THOMAS Epiſcopus Eccleſiæ Jaurienſis Cancellarius Regius, nec non Comes STEPHANUS de *Bathor*, Judex Curiæ Regiæ et Waywoda Tranſylvanus, STEPHANUS de *Zapolia*, Comes perpetuus Scepuſienſis, VLADISLAUS *Orzagde Girth Agazonim*, LADISLAUS de *Laſſonecz* Thavernicorum, LADISLAUS de *Rozgan*, & BARTHOLOMEUS *Dragbhy* de *Perlthec* Cubiculariorum, ac NICOLAUS *Bantyde Lyndwa* Janitorum Regalium Magiſtri. Item VILHELMUS PANKYRBET de *Zalanock*, ANTONIUS de *Palocz*, JOANNES BANTY de *Lindwa*, JOANNES de *Kompolth*, MICHAEL de *Chack* & JOANNES BOBECK de *Pelſewkz*, Prælati, & Barones, cæterique Proceres & Nobiles Regni Hungariæ penes præfatum Sereniſſimum Dominum noſtrum VLADISLAUM Regem conſtituti, noſtro & cæterorum Dominorum Prælatorum, Baronum & Procerum Fratrum ſcilicet noſtrorum abſentium nominibus, & in Perſonis præſentium ſcilicet & futurorum recognoſcimus, & fatemur, quod ſua Majeſtas Pacem, concordiam, & diſpoſitionem cum ipſo Illuſtriſſimo Fratre ſuo de noſtra voluntate, deque noſtro conſilio & expreſſo conſenſu fecit. Eam ob rem penes ſuam Majeſtatem promittimus ſub fide & honore noſtro quo ad hoc eandem inducere, & tenere omnibus viribus ſtudebimus, ut iuxta præfatam diſpoſitionem, concordiam, & obligationem ipſo Illuſtriſſimo Domino Duci Fratri ſuo re ipſa ad tempus præfixum ſatisfaciat, prout & Nos quantum in Nobis eſt, ſatisfacere volumus, et pollicemur, & promittimus, ut ſi, quod Deus avertat, interea ſuam Majeſtatem mori contingat, alium Regem non eligamus, donec ſe ad ſatisfaciendum ſtrictiſſime obligabit, nec electum coronabimus, donec cum effectu ſatisfaciet, & præfatum noſtrum Sereniſſimum Regem a præſenti obligatione & promiſſione liberabit. Datum ut ſupra.

VLADISLAUS Rex præfatus Concluſiones, & Articulos prius inſertos approbamus, acceptamus, & ratificamus, i. e. Nos manu propria ſubſcripſimus.

Anno 1492.

XXXII.

Fœdus inter Vladislaum *Hungariæ, & Bohemiæ, &* Joannem Albertum *Poloniæ Reges Fratres, contra quosvis hoſtes, atque etiam contra Subditos utriusque, ſi rebellarent, aut iura Regalia iniuſte extorquerent.* Dat. Budæ 5. Decembris An. 1492. *Ex Originali.*

Vladislaus Dei graria Hungariæ, Bohemiæ, Dalmaciæ, Croaciæ &c. Rex, Marchio Moraviæ, Lucemburgenſis, & Sileſiæ Dux, ac Luſaciæ Marchio &c. Recognoſcimus, & tenore Præſentium notum facimus, quibus expedit Univerſis. Quod quamvis vigore Capitulorum, & Articulorum inter Nos Regnaque & Dominia, Subditos Noſtros ab una, parte vero ex altera Sereniſſimum Principem Dominum Joannem Albertum Regem Poloniæ &c. Germanum Noſtrum cariſſimum & ſimiliter Dominia & Subditos ſuos Univerſos, medio Magnifici, & Generoſi Dobeslai de *Kurozwanki* Palatini Lublinenſis, & Raphaelis de *Leſzno* Mareſchalci, Conſiliariorum, & Oratorum ſuorum plenum & ſufficiens Mandatum ad hoc habentium ſuper perpetua Pace, unione, & mutua intelligentia fraternaque caritate, ac benevolentia in hoc Caſtro Noſtro Budenſi confectorum, inter alia etiam ad mutua auxilia contra Turcos communes hoſtes ſpecialiter ſimus obligati; tamen, quia fieri & contingere poſſet, quod tractu temporum alicuius Noſtrum ſubditi non ſatis legitime, ut deceret, obedirent, eam ob rem ad coercendum talium temeritatem per hæc ſecreta capitula, ſecretamque hanc intelligentiam ſpecialiter conclusſum, conventumque, & diffinitum extitit: Quod ſi qui forte alicuius Noſtrum ſubditi, quod abſit, rebellarent & non ſatis, ut debent, obedirent, vel proventus aut alia iura regalia ſeu Coronæ indebite extorſiſſent, vel de cetero extorquerent, ac contra fas, atque honeſtum uſurparent, detinerent, vel uſurpare, & detinere vellent, & tales Pars illa, cuius forent ſubditi, caſtigare & coercere, aut huiusmodi iura ſua recuperare ab eisdem ſtatueret, requiſita per eam Pars altera penes eandem bona fide inſurgere & ei totis viribus, & cum omni potentia, vel ſaltem quanta neceſſaria videbitur, & perſonaliter etiam, ſi opus fuerit, et rei magnitudo expoſtulaverit, aſſiſtere, eamque adiuvare usque ad finem negotii debeat, et teneatur, quantum quod alter Noſtrum alterius ſubditum rebellem, et inobedientem in ſuam protectionem non ſuſcipiat, nec aliter ſe de tali intromittat, et neque in Regnis et Dominiis ſuis manere patiatur. Item quod alter alterius Noſtrum honorem, commodum, utilitatem, proſperitatem, et omne bonum tanquam proprium, ubique locorum pro poſſe fideliter, et ſincero corde, atque animo procurare, et promovere, atque de adverſis et nocituris rebus, prout conſtabit, avizare debeat, et teneatur. Quos quidem Articulos ſimul et intelligentiam atque ligam Nos Vladislaus Rex præfatus promiſimus, et promittimus bona fide, et in verbo Noſtro Regio obſervare, et ad obſervationem eorundem Nosmet obligamus, harum Noſtrarum vigore et teſtimonio Literarum. Datum in Arce Noſtra Budenſi in Vigilia Sancti Nicolai Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Nonageſimo Secundo. Regnorum Noſtrorum Hungariæ etc. Tertio, Bohemiæ vero Vigeſimo Secundo Vladislaus Rex mp. *Commiſſio propria Domini Regis.*

Anno 1492.

XXXIII.

1498.

Tractatus Fœderis perpetui inter Joannem Albertum *Poloniæ, &* Vladislaum *Hungariæ, & Bohemiæ, Reges, nec non* Alexandrum, *Magnum Ducem Litvaniæ, Fratres, per Oratores Regis Hungariæ concluſi, quo ſibi mutua ſubſidia contra omnes hoſtes pollicentur, & contra Sultanum Turcarum, ſi eis grave bellum inferret, ſe in perſonis ſuis cum omni potentia ſua auxilio ſibi invicem venturos promittunt. Rex Poloniæ rogatione Regis Hungariæ in gratiam recipit* Stephanum *Woiewodam Moldaviæ &c.* Datum Cracoviæ 20. Julii Anno 1498. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Leg. ſub Lit. C. folio* 137. *Item Lib. 9. n. 10. fol. 108.*

Nos Joannes *Wythcz* Decretorum Doctor, Epiſcopus Veſprunnenſis ac Viennenſis Eccleſiæ perpetuus Commendatarius, Nicolaus de *Lindwa* Magiſter Curiæ Regni Hungariæ ſupremus, Andreas *Both* de *Bayna* Comes Comitatus Zaladienſis, & Emericus *Czoberzenthmyhal* Conſiliarii Regii etc. Significamus, quibus expedit, Univerſis. Qualiter Sereniſſimus Princeps, & Dominus Vladislaus Dei Gratia Hungariæ, Bohemiaeque Rex, Dominus Noſter gratioſiſſimus, inhærendo ſuorum Prædeceſſorum Regum veſtigiis, cupienſque perpetuis adverſus impios Chriſtianæ Religionis hoſtes vires ſuas extendere potius, quam differentiis cum quibuſcumque Chriſtianis incumbere, Nos cum pleno, libero, & ſufficienti mandato, ac omnimoda facultate ſuffultos, habito etiam ſuper hoc Prælatorum, & Baronum ſuorum conſenſu, miſit Nos ad Sereniſſimum Dominum Joannem Albertum Dei gratia Regem Poloniæ, ad tractandum, diſponendum, diffiniendum, concludendum, firmandum, roborandum cum ſua Majeſtate, ſuiſque Prælatis, & Baronibus, quæ ad conſervationem, continuationem, ſtabilimentum, & robur mutuæ amicitiæ, bonæ fraternitatis, & perpetuæ pacis inter ipſas ambas Majeſtates, eorumque Regna facere viderentur, & poſſunt, prout in ipſo mandato ſub appendenti Sigillo præfati Sereniſſimi Domini Regis, Domini noſtri clarius continetur. Igitur ad diſcuſſionem eorum, quæ pacem ipſam conſervare, aut perturbare deinceps poſſent, ipſo pacis auctore concedente cum hoc Sereniſſimo Domino Rege Poloniæ, ſuiſque Prælatis, & Baronibus, in ſequentes concluſiones, & Articulos devenimus pro conſervatione dietæ, pacis, intelligentiæ, amictiiæ, & bonæ fraternitatis, quæ jam pridem utrinque perturbatæ fuerunt.

In primis itaque diffinitum, & concluſum eſt, quod, quia Sereniſſimus Dominus Rex noſter Magnifico Stephano *Waywode Moldavienſi*, eiuſque Provinciæ ab hac Majeſtate pacem dari deſideravit: ideo illum morem gerere cupiens ſuæ fraternæ Majeſtati, ipſi *Waywodæ Moldaviæ*, Provinciæque ſuæ, pacem dedit perpetuam, & ipſum in gratiam ſuam ſuſcepit non obſtante exceſſu in ſuam Majeſtatem per eum noviſſime commiſſo. Ita, quod inter hanc Majeſtatem Regis Poloniæ, & Illuſtriſſimum Principem Dominum Alexandrum Magnum Ducem, & Ducatum Litvaniae Germanum ſuum chariſſimum ex una, & ipſum Stephanum *Waywodam Moldaviæ* parte ex altera, fiat pax perpetua, ſic, quod ipſe *Waywoda* ſuique Succeſſores, poſſint tute, & ſecure in ipſa *Moldavia* temporibus futuris ſtare, vivere, & dominari, ſicut antea.

Item a modo, & deinceps fiat Pax perpetua inter Sereniſſimum Principem noſtrum Regem, & hanc Sacram Majeſtatem Regem Poloniæ, ita, quod omnis rancor, omnis ſimultas & odium, omniſque privata offenſio deponatur, et ambae Maieſtates hinc inde, tanquam Fratres Chariſſimi, earumque poſteritates, in charitate atque intelligentia, & ſempiterno amore vivant, ſimiliter inter Regna, & Dominia earum Fædus, Pax, & tranquillitas perpetua, bonaque vicinitas habeatur. Ita, quod inter ipſa quoque Regna, & Dominia deponatur omnis rancor, omne odium, omnis ſimultas; ſed vigeat amor, & omnis charitas, nec ſub velamine huiuſcemodi Pacis, & Concordiæ dictarum Maieſtatum detur alicui ſubdito earum aliqua oppreſſio in perſona, vel in rebus.

Item quod neuter ipſorum Regum ſine aperta voluntate, & conſenſu Partis alterius, aliquam Pacem, Concordiam cum Turcis facere poſſit, ſed ambo ſimul ſemper illam habeant, vel non habeant. Et ſi alter eorum, altero inſcio, Turcos provocaret, aut bellum illis indiceret, in hoc caſu alter alteri non teneatur ad bellum ſic movendum ſuccurrere, ac ſubvenire. Quoniam ſicut ambo unius cordis Deo volente ſunt effecti, ita unanimi voluntate, & concordi omnia debeant peragere. Item non modo Turcis Reges ipſi communes erunt, & eſſe debebunt hoſtes, una cum præfato Domino Duce Magno Litvaniæ, ſed etiam quicunque, & qualeſcunque eos, & præfatum Dominum Ducem irritaverunt, & provocaverunt.

Item, quod ſi aliquando contingeret qualicunque ex cauſa inter ſubditos hinc inde ipſarum Maieſtatum aliqua differentia, vel diſſenſio, per hoc Pax inter illas, & earum Dominia fracta non intelligatur, ſed quam primum per ambas Maieſtates eligantur probi homines, qui huiuſcemodi differentias videant, & ſolum Deum præ oculis habentes, inter ipſos juſtitiam faciant debitam.

Item ſubditi, mercatores utrarumque Maieſtatum, & etiam Moldavienſes, atque ipſius Domini Ducis Litvaniæ, liberi ſint per dominia hinc inde illarum ire cum ſuis mercibus, iuxta veterem conſvetudinem, ſolutis tamen tributis, & oneribus conſvetis.

Item quia ſunt multa inter ipſos Reges tractanda, & pro eorum gloria, & honore concludenda, maxime qualis debeat

Anno 1498

beat fieri contra communem hoſtem expeditio, ideo ad unum certum terminum pro tempore captato convenire debeant, & ſuper his, & aliis tractare, et concludere, ſicut honori, et utilitati eorum magis expedire videbitur. Item, quod ſi a Principibus contra communem hoſtem videbuntur petenda ſubſidia, illa per communes Oratores peti debeant, ut omnia inter ipſas Maieſtates communiter agi, et tractari videantur.

Item quia multæ ſunt occupationes metarum, et bonorum inter Regna, et Dominia hinc inde ipſarum Maieſtatum, nec non querelæ, et differentiæ inter ſubditos earum; ideo præfigere debeant in confinibus aliquem locum, et terminum, ad quem mittantur oratores earum, qui omnia revidere, et complanare teneantur, ſicut alias fuit obſervatum.

Quantum autem ad modum ſubveniendi attinet, qualiter videlicet, et quo pacto ambæ Maieſtates invicem tempore neceſſario ſibi ſuccurrere debeant, ſi Turci in aliquo mediocri numero, puta decem, vel duodecim millia ad incurſandum Regnum Poloniæ, vel aliquas Terras vicinas praedicti Domini Ducis Litvaniæ venirent, quia difficile foret ad unamquamque incurſionem Sereniſſimum Dominum noſtrum Regem ſe præparare, ſeu movere, vel etiam Gentes mittere (nam antequam illæ Gentes ſe illic moverent, et intrarent, Turci retrocedere poſſent) nihilominus ſua Maieſtas tempeſtive aviſata, hoc eſt, ſaltem per duos Menſes, ut citius poterit, et opportunitas depoſcet, debebit ex Tranſylvania mittere Gentes huic Maieſtati Regis Poloniæ. Similiter ipſe Dominus Rex Poloniæ tempeſtive, ut ſupra expreſſum eſt, aviſatus, ſi Turci, aut contra Tranſylvaniam, aut contra Moldaviam venirent, tenebitur pro maiori poſſe ſuo ſubvenire.

Si vero Imperator Turcorum per ſe veniret, aut Baſſam aliquem cum tanta potentia, cauſa occupandi Regnum Poloniæ, vel Terras Magni Ducis Litvaniae mitteret, vel aliquod Caſtrum notabile obſideret, ita, quod ſub illo immorarentur, et quieſcerent: in hoc caſu ipſe Sereniſſimus Rex noſter Hungariæ cum ſuo Univerſo Regno inſurgere, et aut huic Maieſtati Poloniæ in ſubſidium proficiſci debebit, aut prout Parti patienti commodius, et utilius videbitur. Interim donec Turcus illic occupabitur, ipſe Sereniſſimus Rex Hungariæ cum Gentibus ſuis alias partes ipſius Turci aggredietur, aut aliquem locum obſidebit, et in tantum urgebit, ut ipſum Dominum Regem Poloniæ, et Terras ipſius deſerere cogatur.

Anno 1498

Si vero aut *Handor*, *Albam*, aut aliquod Caſtrum finitimum obſiderent, aut Cæſar in Perſona contra Sereniſſimum Dominum Regem Hungariæ, et Regnum ſuum veniret; in tali caſu teneatur etiam ipſe Dominus Rex Poloniæ in perſona cum omnibus viribus ſuis et cum tota potentia Regni ſui, ejus Maieſtatem in Regno ſuo ſubvenire, ſicuti in præcedenti Articulo continetur.

Si Turci non venirent, et ipſæ Majeſtates pro bono Reipublicæ Chriſtianæ aliquid agere vellent, ex tunc mutuo ſe ita intelligant, quod ambæ ſimul, et ſemel ſe moveant, & illuc, quo pro temporis conditione neceſſarium erit, proficiſcantur, & omnia unanimi voto, & voluntate peragant.

Item STEPHANUS Waywoda præſcriptus, dum & quamprimum Turcorum tranſitum vel Hungariam verſus, vel Poloniam, perſenſerit, tenebitur ſtatim utramque Maieſtatem aviſare, Turcosque per ſuam Terram pro viribus ſuis prohibere, & ipſis nullum auxilium, & conſilium, favoremque dare, nec aliqua victualia præbere, vel miniſtrare.

Item omnes captivi tam dicti Domini Regis Poloniæ, quam STEPHANI Waywodæ Moldaviæ, quomodolibet ab utraque parte uſque in diem hodiernum capti, detentique, & abducti, quicunque ſunt in manibus & poteſtate, tam præfati Domini Regis Poloniæ, quam ipſius Waywodæ Moldaviæ, ſuæque Majeſtatis, & illorum ſubditorum quorumcunque hinc inde liberari, dimitti, & reſtitui debeant, quavis excuſatione cauteloſa ceſſante. Similiter omnes literæ, vel ſponſiones, quibus ſe ipſi captivi ad aliquid obligaſſent, omneſque ſummæ pecuniarum, quibus ſe forte redimere promiſiſſent, ab eiſdem ab utraque parte debent relaxari. Et ſi forte prædictæ Literæ per quoſcunque retinerentur, & non redderentur, caſſæ, irritæ, & nullius vigoris fore cenſeantur.

Item ex quo STEPHANO Waywodæ Moldaviæ prædicto data eſt Pax perpetua, debebit ipſe STEPHANUS Waywoda ſubditos quoſcunque, & homines ambarum Maieſtatum, & Magni Ducis Litvaniæ in Dominio ſuo pacifice, ſecure & libere, ſine quovis arreſto, & impedimento permittere ſtare, morari, ire, & redire, quocunque ipſis placuerit, eoſque defendere, et tueri ab omnibus, quoties et quamdiu expedierit, ſicuti ipſæ Maieſtates, et praefatus Magnus Dux Litvaniæ hominibus ſuis itidem facient.

Anno 1498.

Ut autem de omnibus præmiſſis ſecurus exiſtat ipſe Dominus Rex Poloniæ, et præfatum STEPHANUM Waywodam Moldaviæ ſervaturum pacem, & Articulos ſupra ſcriptos, Nos Oratores dicti Sereniſſimi Domini Regis Hungariæ vigore Mandati ſuæ Maieſtatis promittimus ſub bona fide, honore, & humanitate noſtris, prædictam Maieſtatem Regis Hungariæ, præſcriptos Articulos ſervaturam in omnibus, & per omnia. Et ſimiliter ipſum Waywodam Moldaviæ ſervaturum omnia, & adminiſtraturum, facturumque de ſe, & ſuis ſubditis omnem iuſtitiam, quoties expedierit. Promittimus inſuper literas Reverſales ſub tenore ſupra ſcripto, nihil addendo, minuendo, mutando, ſub appendenti ſuo Regali Sigillo, quo Rex Hungariae utitur, a praeſenti die, uſque ad ad feſtum Sancti Laurentii proxime venturum hic in Caſtro Cracovienſi ſuae Maieſtati, vel, ea abſente, Capitaneo Cracovienſi praeſentare.

In quorum omnium fidem, et teſtimonium praemiſſorum praeſentes literas noſtrorum appenſione roboratas ſuae Maieſtati duximus dandas, et concedendas. Dat. Cracoviae feria ſexta Feſti Sanctae Margarethae Virginis, et Martyris, Anno Domini 1498.

XXXIV.

1498 JOANNES ALBERTUS *Poloniæ Rex ratos habet Articulos Fæderis inter ſe, &* VLADISLAUM *Hungariæ &c. Regem, nec non* ALEXANDRUM, *Magnum Ducem Litvaniæ, per Oratores Regis Hungariæ concluſi.* Dat. Cracoviæ 20. Julii Anno 1498. *Ex Archivo Regni. Lib.* 9. *n.* 10. *ſub Litt. J fol. 8. & fol.* 108. *Item Lib. Leg. ſub Litt. C. fol.* 137. *Item Lib.* 32. *ſub Litt. H H n.* 33. *fol.* 170.

JOANNES ALBERTUS Dei Gratia Rex Poloniæ &c. Significamus tenore Præſentium Univerſis, quibus expedit, præſentibus, & futuris Præſentium notitiam habituris: quomodo providens ſolertia, & cura bene gerendarum rerum in Republica, propenſior Hungariæ & Poloniæ Regum animadvertens ſuorum Regnorum illam vicinitatem, coniunctionemque exiſtere, ut alterum alterius adiutum præſidio, in procurandis commodis, propulſandiſque incommodis bene adminiſtrari queat, pro ſtabilimento, ſaluteque ipſorum Faedera, Amicitiamque mutuam inibant, Pactis, Inſcriptionibus, Concordiam omnemque Pacis & adverſus quoslibet hoſtes defenſionis intelligentiam firmantes, quæ et ſi hucusque non penitus ſublata, violataque fuere, tamen ſub varia tranſactorum temporum conditione, variiſque modis ipſa Pacta, & priſtina Fædera prædictorum Regnorum, quaſi intermiſſa videbantur, adeo ut iam in diſſimulationes, iamque in clandeſtina, & nonnunquam aperta odia, reſque & ſtatus utrorumque Regnorum cum diſpendio, & iactura Rei Chriſtianæ proceſſerant. Miſeratione tandem Divina afflatum eſt, ut una voluntate, communi labi Chriſtianæ conſuleretur. Idcirco Nos JOANNES ALBERTUS Rex præfatus cum Sereniſſimo Principe Domino VLADISLAO Dei gratia Hungariæ, & Bohemiæ, Croaciæ & Dalmaciæ &c. Rege, Germano Noſtro cariſſimo, ſic inſtincti divinitus, volentes futuræ ruinæ ampliori & imminentis cuiuscunque hoſtilitatis truculentiæ concorditer occurrere, ſtatuimus, Nos quidem JOANNES ALBERTUS Rex perſonaliter, præfatus vero Dominus VLADISLAUS Rex per Reverendum in Chriſto Patrem, Dominum JOANNEM *Witheſz* Decretorum Doctorem, Epiſcopum Veſprunnenſem ac Vienſis Eccleſiae Perpetuum Commendatarium, & Magnificos Viros NICOLAUM *Bamphys* de *Lindwa* ſupremum Magiſtrum Curiæ Regni Hungariæ, ANDREAM *Both* Comitem Comitatus Taladienſis, & EMERICUM CIOBOR de *Czoborzenthinbal* Oratores ſuos cum pleno Mandato ad eiusmodi Tractatus ad Nos per ſuam Fraternam Maieſtatem miſſos, ſuper unione firmanda, innovandiſque Fæderibus a quibusvis occaſionibus diſſenſionum ſopiendis, & componendis animis, ordinationem & determinationem firmare, innovare, & perpetuare ad honorem Dei omnipotentis & pro Fidei Catholicæ defenſione, ac Regnorum Noſtrorum augmento, præſidio, & tutela ſub Articulis infraſcriptis. Et quia præfatus Sereniſſimus Dominus Hungariæ Rex ad Nos in primis pro Magnifico STEPHANO Waywoda Moldaviæ in Nos delinquente intercedere dignatus eſt, ideo morem gerere cupientes ſuæ Fraternæ Maieſtati ad eius interceſſionem, & petitionem prædicto STEPHANO Waywodæ, & Provinciæ Moldaviæ damus Pacem perpetuam. Itaque inter Nos, & Illuſtriſſimum Principem Dominum ALEXANDRUM

Anno 1498

DRUM, Magnum Ducem Ducatus Litvaniæ, Germanum Noſtrum æque chariſſimum, & ipſum STEPHANUM Woiewodam fiat Pax perpetua. Quem quidem STEPHANUM Woiewodam, in gratiam Noſtram pro exceſſu in Nos per eum noviſſime commiſſo accepimus, & Præſentibus accipimus, ita quod ipſe Voiewoda, & ſui Succeſſores poſſint tute, & ſecure in ipſa Moldavia temporibus futuris ſtare, vivere, & dominari, ſicut prius. Item quod a modo, & deinceps fiat Pax inter Nos, & præfatum Sereniſſimum Dominum Hungariæ Regem Germanum Noſtrum chariſſimum perpetua, ita quod omnis rancor, omnis ſimultas, & odium, omnis denique privata offenſio deponatur, & Nos hinc inde, tanquam Fratres chariſſimi, & Noſtræ Poſteritates in mutua caritate atque intelligentia, & ſempiterno amore vivamus, & ſimiliter inter Regna, & Dominia Noſtra ſit, & habeatur Fædus, Pax, & Tranquillitas perpetua, bonaque vicinitas; ita quod inter Nos Regna & Dominia Noſtra deponatur omnis rancor, omne odium omnisque ſimultas, ſed vigeat amor & omnis charitas, nec ſub velamine eiusmodi Pacis & Concordiæ Noſtræ, detur alicui ſubdito aliqua oppreſſio & offenſio in perſona vel in rebus. Item quod neuter Noſtrum Regum ſine aperta voluntate, & conſenſu Partis alterius aliquam Pacem, & Concordiam cum Turcis facere poſſit, ſed ambo ſimul ſemper illam habeamus, vel non habeamus; & ſi alter Noſtrum altero inſcio Turcos provocaret, aut bellum illis indiceret, in hoc caſu alter alteri non teneatur bellum ſic moventi ſuccurrere, nec ſubvenire. Nam ſicut ambo unius cordis Deo volente affecti ſumus, ita unanimi voluntate & concordi omnia debemus peragere. Item quod uterque Noſtrum Regum una cum præfato Domino Magno Duce Litvaniæ non modo Turcis communes hoſtes erimus, & eſſe debemus, ſed etiam quicunque & qualescunque Nos, & præfatum Magnum Ducem irritaverint, vel provocaverint.

Item, quod ſi aliquando contingerent qualicunque ex cauſa inter ſubditos hinc inde noſtros, aliquæ differentiae, & disſenſio, per hoc Pax inter Nos, & Dominia noſtra fracta non intelligatur; ſed quam primum per ambas Maieſtates noſtras eligantur probi homines, qui huiuſmodi differentias videant, & ſolum Deum præ oculis habentes, inter Partes iuſtitiam faciant. Item ſubditi mercatores utriuſque noſtrum, & etiam Moldavienſes, & ipſius Domini Ducis Litvaniæ liberi ſint per Dominia hinc inde noſtra ire cum ſuis mercibus, iuxta veterem conſvetudinem, ſolutis tamen tributis, & oneribus conſvetis. Item quia ſunt multa inter Nos Reges tractanda, & pro honore, ac gloria Noſtra concludenda, maxime qualis debeat fieri contra communem hoſtem expeditio: ideo ad unum certum terminum pro tempore captato convenire debemus, & ſuper his, & aliis tractare, & concludere, ſicuti honori, & utilitati noſtræ magis expedire videbitur. Item, quod ſi a Principibus contra communem hoſtem videbuntur petenda ſubſidia, illa per communes Oratores petere debemus, ut omnia inter Nos communiter agi, & tractari videantur. Item quia multæ ſunt occupationes Metarum, & Bonorum inter Regna, & Dominia hinc inde noſtra, nec non querelæ et differentiae inter ſubditos noſtros; ideo praefigere debemus in confinibus aliquem locum, et terminum, ad quem hinc inde mittemus noſtros Oratores, qui omnia revidere, et complanare teneantur, ſicut ante fuit obſervatum. Quantum autem ad modum ſubveniendi attinet, qualiter videlicet, et quo pacto Nobis invicem tempore neceſſario ſubvenire debeamus, ſi Turci in aliquo mediocri numero, puta in decem, vel duodecem millibus ad incurſandum Regnum noſtrum Poloniae, vel aliquas Terras vicinas praedicti Domini Ducis Litvaniæ venirent, quia difficile foret ad unamquamque incurſionem, Sereniſſimum Dominum Regem Hungariae ſupra ſcriptum ſe praeparare, ſeu movere, vel etiam Gentes mittere (nam antequam illae Gentes ſe illic moverent, et intrarent, iam Turci retrocedere posſent) nihilominus ipſe Sereniſſimus Dominus Rex Hungariae tempeſtive, hoc eſt per duos menſes avizatus, ut citius poterit, et opportunitas depoſcet, debebit ex Tranſylvania mittere gentes Nobis in ſubſidium. Similiter Nos Rex praefatus, tempeſtive, hoc eſt, per duos menſes avizatus, ſi Turci aut contra Tranſylvaniam, aut contra Moldaviam venirent, tenebimur pro maiori poſſe noſtro ſubvenire. Si vero aut Imperator Turcorum per ſe in Perſona veniret, aut etiam Baſſam, cum tanta potentia cauſa occupandi Regnum noſtrum Poloniae, vel Terras Magni Ducatus Litvaniae mitteret, vel aliquod Caſtrum notabile obſideret, ita quod ſub illo immoraretur, et quieſceret, in hoc caſu ipſe Sereniſſimus Dominus Rex Hungariae cum ſuo Univerſo Regno inſurgere, et aut Nobis in ſubſidium proficiſci debet, aut pro-

ut

Anno 1498.

ut Nobis commodius, et utilius videbitur. Interim donec Turcus illic occupabitur, ipſe Dominus Hungariae Rex cum gentibus ſuis, alias partes Dominii ipſius Turci aggredietur, et aut aliquem locum obſidebit, aut in tantum urgebit, ut poſtea Nos, et Terras noſtras deſerere, et redire cogatur. Si vero aut *Nandorulban* aut aliquod Caſtrum finitimum obſiderent, aut Caeſar in Perſona contra Sereniſſimum Dominum Hungariae Regem, et Regnum ſuum veniret, in tali caſu teneamur Nos etiam in Perſona cum omnibus noſtris, et cum tota potentia eius Maieſtati, et Regno ſuo ſubvenire, ſicut in praecedenti Articulo continetur. Item ſi Turci non venirent, et Nos uterque pro bono Reipublicae Chriſtianae aliquid contra Turcos agere vellemus, extunc ita ſe mutuo intelligamus, quod ambo ſimul, et ſemel ſe moveamus, et illuc, quo pro tempore, & conditione neceſſarium erit, proficiſcamur, et omnia unanimi voto, et voluntate agamus. Item STEPHANUS Woiewoda Moldaviae ſupra ſcriptus, dum et quam primum Turcorum tranſitum, vel verſus Hungariam, vel Poloniam perſenſerit, tenebitur ſtatim Nos utrumque Regem avizare, ac praecuſtodire, Turcoſque per ſuam Terram pro viribus ſuis prohibere, et ipſis non aliquod auxilium, conſilium, et favorem dabit, nec aliqua victualia praebebit, et miniſtrabit. Item omnes captivi tam noſtri, quam STEPHANI Woiewodæ praedicti quomodolibet ab utraque Parte uſque in diem hodiernum capti, detenti, et abducti, quicunque ſunt in manibus, et poteſtate, tam noſtra, quam ipſius Woiewodæ Moldaviae, noſtrorumque, et ipſius ſubditorum quorumcunque hinc inde liberari, dimitti, et reſtitui debeant, quavis excuſaſatione cauteloſa ceſſante. Similiter omnes Literae, vel Sponſiones, quibus ſe ad aliquod ipſi captivi obligaſſent, omnesque ſummae pecuniarum, quibus ſe forte redimere promiſiſſent, ab eiſdem ab utraque Parte debent relaxari, et ſi forte praedictae literae per quoſcunque retinerentur, et non redderentnr, caſſatae, irritae, et nullius prorſus vigoris cenſeantur. Item ex quo Woiewodae STEPHANO praedicto per Nos data eſt Pax, debebit ipſe STEPHANUS Woiewoda ſubditos, ſeu quoſcunque homines, tam noſtros, quam praefati Sereniſſimi Domini Hungariae Regis, et Magni Ducis Litvaniae in Dominio ſuo pacifice, ſecure, et libere ſine quovis arreſto, et impedimento permittere ſtare, morari, ire, et redire, quocunque ipſis placuerit, eosque defendere, et tutari ab omnibus, quoties, et quam diu expedierit, ſicuti Nos etiam et praefati Domini Rex Hungariae, et Magnus Dux Litvaniae hominibus ſuis, itidem faciemus. Ut autem de omnibus praemiſſis Nos Rex ſupra ſcriptus ſecuri exiſtamus, Woiewodam STEPHANUM praefatum ſervaturum Pacem, et Articulos ſupra ſcriptos promiſerunt, et obligaverunt ſe Oratores Sereniſſimi Domini Hungariae Regis vigore Mandati ſuae Maieſtatis fraternae ipſum Woiewodam ſervaturum omnia ſupra ſcripta, et adminiſtraturum, facturumque de ſe, et ſubditis ſuis omnem iuſtitiam, quoties expedierit. Promiſerunt etiam praefati Domini Oratores vigore praedicti Mandati Regiam Maieſtatem Hungariae ſupra ſcriptos Articulos ſervaturum in omnibus, et per, omnia et facere etiam obſervari, ac inſuper Literas Reverſales ab eadem Maieſtate Regia eorum expedire ſub tenore praedicto, nihil addendo, vel minuendo. Quae omnia, et ſingula ſupraſcripta Nos JOANNES ALBERTUS Rex in omnibus Punctis, Conditionibus, et Articulis rata et grata habentes in verbo noſtro Regio promittimus, et pollicemur firmiter, et illaeſe obſervari, teneri, et adimpleri facere ſine omni ſortilegio, et excuſatione cauteloſa qualicunque, harum, quibus Sigillum noſtrum eſt ſub appenſum, Teſtimonio Literarum. Datum Cracoviae Feria ſexta Feſti Sanctae Margarethae, Anno Domini Milleſimo, Quadringenteſimo, nonageſimo Octavo, Regni noſtri ſexto. Datum per manus Venerabilis VINCENTII de *Przerąb* Regni noſtri Vice-Cancellarii ſincere Nobis dilecti.

XXXV.

1498

Approbatio, & Confirmatio eiusdem Fœderis per Proceres Regni Poloniæ facta. Dat. Cracoviæ 21. Julii Anno 1498. *Ex Archivo Regni Lib. ſub Litt. H H fol.* 172.

Prælati, & Barones Regni Poloniæ Significamus tenore Præſentium, quibus expedit, Univerſis, præſentibus, & futuris, Præſentium notitiam habituris. Quod cum Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus JOANNES ALBERTUS Dei gratia Poloniæ &c. Rex, Dominus Noſter gratioſiſſimus, habita ratione Fraterni, & debiti amoris, & habito reſpectu commodi, decoris, amplitudinis, & integritatis Regnorum ſuorum, Univerſæque Chriſtianitatis, cum

Sereniſſi-

ANNO 1498. Sereniſſimo Principe, & Domino, Domino VLADISLAO Hungariæ, & Bohemiæ Rege &c. Fratre ſuo chariſſimo ad laudem Omnipotentis Dei, decorem & amplitudinem Domus, ac Familiæ ſuæ per medium Oratorum ipſius Sereniſſimi Domini Regis Hungariæ &c. videlicet Reverendiſſimum in Chriſto Patrem Dominum JOANNEM *Withez* Decretorum Doctorem, Epiſcopum Veſprunnenſem, & Viennenſis Eccleſiae perpetuum Commendatarium, ac Magnificos Dominos NICOLAUM BAUROHI de *Lindwa* Supremum Magiſtrum Curiæ Regni Hungariæ, ANDREAM BOTH Comitem Comitatus Zoladienſis, & EMERICUM CZOBOR de CZOBORZENTHAYHAL inierit tale Fædus, & conſenſum, ut ſibi invicem cum dicto Sereniſſimo Domino Hungariæ Rege &c. mutuo adiutorio eſſe debeant. In primis contra Turcum & deinceps contra quemlibet hoſtem, commodaque, & incommoda Regnorum communia reputare, prout hoc latius deſcribitur in Literis conſignatis Sigillis ipſius Maieſtatis. Nos igitur attendentes, quod ea omnia per Sereniſſimum Dominum Noſtrum facta ſunt cum voluntate Noſtra, & conſilio, deponentes quamlibet, ſi qua hactenus fuit, ſimultatem, extirpantesque & perpetuo abolentes, inter ipſas Maieſtates & Regna eorum omnem diſcordiarum & iniuriarum materiam, & occaſionem, univerſa hæc, quæ in Literis nominatis Sereniſſimi Domini Noſtri Regis conſcripta ſunt, in omnibus Punctis, Conditionibus, & Articulis, rata & grata habentes, acceptamus, approbamus, & ſub fide Chriſtiana, & humanitate Noſtris penes præfatum Sereniſſimum Dominum Noſtrum Regem promittimus inviolabiliter obſervare. Harum, quibus Sigilla Noſtra &c. Datum Cracoviæ Sabbatho in Craſtino Sanctæ Margarethæ. Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Nonageſimo Octavo.

XXXVI.

1498. *Reverſales Literæ* VLADISLAI *Hungariæ &c. Regis, quibus Fœdus inter ſe, &* JOANNEM ALBERTUM *Regem Poloniæ, nec non* ALEXANDRUM, *Magnum Ducem Litvaniæ per Oratores ſuos concluſum approbat, & ratificat.* Dat. Budæ 1. Auguſti Anno 1498. *Ex Archivo Regni Lib. ſub Litt: HH. Fol. 171.*

ANNO 1498. NOS VLADISLAUS Dei Gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croaciae etc. Rex, nec non Marchio Moraviae etc. Significamus tenore Praeſentium, quibus expedit Univerſis, tam Praeſentibus, quam futuris, praeſentium notitiam habituris. Quomodo Nos animo revolventes, et altiori mentis intuitu conſiderantes, quanto ſtudio, quantis conatibus Divi Reges Hungariae Praedeceſſores noſtri Regnum hoc inclytum Hungariae nixi ſunt, ſicuti ab hoſtium quorumcunque iniuriis, et vexationibus defendere, ita in bona vicinitate, amicitia, et Pace cum Regibus, et Regnis finitimis, his praeſertim, qui ab eorum iniuria temperaſſent, ſemper permanere, recolentes, et hoc partim ex antiquiſſimis annalium Monumentis, partim ex declaratione Dominorum Praelatorum, et Baronum huius Regni noſtri, Conſiliariorum Noſtrorum fidelium dilectorum intelligentes, olim inter Reges huius Regni noſtri Hungariae, et Reges Poloniae, atque inter haec duo inclyta Regna ſibi invicem finitima, et contermina ad conſervandam Pacem, amicitiamque mutuam, atque vicinitatem optimam certas etiam Inſcriptiones, Pacta, ſeu Faedera firmata extitiſſe, ut per haec alterum alterius adiutum praeſidio, vel provocandis alternatim commodis, vel propulſandis incommodis fortius inſurgere poſſet, quae quidem Inſcriptiones, et Faedera, tametſi ſuccedentibus poſtea variis rerum, temporumque mutationibus non penitus ſublata, violataque fuerint, tamen hominum memoria, utrumque intermiſſa, vel neglecta videbantur, adeo ut vetus horum Regnorum amicitia, et benevolentia, bonaeque vicinitatis obſervantia, iam in diſſimilitudinem animorum, iam in ſimultates, et in aperta interdum odia, non ſine iactura totius Reipublicae Chriſtianae, et horum Regnorum evidenti detrimento proceſſerant, quod Deus ab alto proſpiciens, rebuſque Chriſtianis pia miſeratione ſuccurrens, non ſine manifeſta ſuae Providentiae diſpoſitione factum eſſe voluit, ut duo Germani Fratres, ex vetuſtiſſima Regum, Caeſarumque proſapia iiſdem Parentibus editi, Nos VLADISLAUS antea Rex Bohemiae, nunc vero Dei favente Gratia Hungariae ſimul, et Bohemiae Rex etc. felicis memoriae Divi CASIMIRI Poloniae Regis primogenitus, huic inclyto Regno Hungariae: Et praefatus Sereniſſimus Princeps Dominus JOANNES ALBERTUS eadem gratia Rex Poloniae Germanus

ANNO 1498 Germanus Noſter Chariſſimus Regno Poloniæ Patrio, & Avito, uno eodemque tempore felici regimine præeſſemus, ut videlicet quos arctiſſimo Sangvinis fraterni vinculo coniunctos eſſe ipſa Divina miſeratio voluit, Autores etiam reintegrandæ, reformandæque Pacis, & amicitiæ perpetuæ inter hæc duo Regna non ſatis bene paulo antea, ut ſupra dictum eſt, inter ſe concordantia, felici auſpicio tribueret, noſtriſque cœptis, & adoperationibus non ſolum inter Nos mutuæ neceſſitudinis, & benivolentiæ Concordia, verum, & inter hæc duo Regna Pax perpetua, & intelligentia certiſſima, veraque mutuæ vicinitatis benivolentia firmaretur, ut videlicet communi auxilio horum Regnorum, & noſtro invicem concurrente, truculentiſſima rabies Turcorum Chriſtianæ fidei hoſtium, longe lateque in fines Chriſtianos excurrens, & nunc potiſſimum in inclyto Regno Poloniæ debachans, a ſubiectis potiſſimum utriuſque noſtrum Regnis, & Dominiis, & a Chriſtianis cervicibus arceatur, ac per hoc iſta duo Regna mutua Pace, & Concordia ſtabilita, felici quiete, & tranquillitate potiantur. Cum igitur firmandæ, vel potius reformandæ Pacis, & amicitiæ, & optimæ vicinitatis renovandæ gratia, proque innovandis Fæderibus, ac quibusvis diſſenſionum fomitibus ſopiendis, Reverendum in Chriſto Patrem Dominum JOANNEM WITEZ Decretorum Doctorem, Epiſcopum Veſperunnenſem, ac Viennenſis Eccleſiæ perpetuum Commendatarium, & Magnificos Viros NICOLAUM BANFII de *Lindwa* Supremum Magiſtrum Curiæ Noſtræ, nec non Egregios ANDREAM BOFH de *Bayna* Comitem Comitatus Zeladienſis, & GVERICIUM CZOBOR de *Czoborzenthnihal* Oratores noſtros fideles dilectos nuper ad præfatum Sereniſſimum Principem Dominum JOANNEM ALBERTUM Regem Poloniæ, & Conſilio praefatorum Dominorum Praelatorum, & Baronum huius Regni Conſiliariorum noſtrorum, cum pleno Mandato miſiſſemus, iidem Oratores noſtri ad Nos reverſi Pacem ipſam concluſiſſe, Faedera etiam, & Inſcriptiones amicitiae perpetuae innovaſſe ad laudem, & gloriam Dei Omnipotentis pro totius fidei Chriſtianae defenſione, proque Regnorum Noſtrorum incremento, praeſidio, et tutela retulerunt, prout et Literas Inſcriptionis praefatae fraternae amicitiæ ad Nos ſuper inde reportatas Nobis praeſentaverunt, infraſcriptos Articulos in ſe continentes. Inprimis quod Sereniſſimus Frater Noſter Dominus Rex Poloniae, intervenientibus Nobis, Spectabili, & Magnifico STEPHANO Woiewodae, et eius Terrae Moldaviae Pacem perpetuam reliquit, omneſque differentias, offenſas, et damna, contra Maieſtatem ſuam his præteritis temporibus per ipſum Woiewodam illata, intuitu noſtro condonavit, ita ut inter ipſum Dominum Regem Poloniae, et Illuſtrem Principem Dominum ALEXANDRUM Magnum Ducem Litvaniae, ſimiliter Germanum noſtrum Chariſſimum, fiat et teneatur Pax perpetua, ut videlicet a modo, in antea tam ipſe Woiewoda, quam ſui Haeredes, et Poſteri, tute et ſecure in Terra Moldaviae temporibus futuris ſtare, vivere, et dominari valeant, ab omni impedimento fraternae Maieſtatis, et ipſius Ducis vel Succeſſorum eorundem, ac ſuorum ſubditorum ſemper ſalvi.

Item quod amodo, et deinceps fiat Pax perpetua inter Nos et praefatum Sereniſſimum Dominum Regem Poloniae, Germanum Noſtrum Chariſſimum, ita ut omnis rancor, omnis ſimultas, et odium, omniſque tam publica, quam privata animorum diſſenſio, vel qualiſcunque offenſa inter Nos deponatur, et Nos hinc inde tanquam Fratres Chariſſimi, & noſtrae Poſteritates, et Succeſſores Reges utriuſque Regni, in mutua Charitate, et intelligentia, et ſempiterno amore vivamus, et ſimiliter inter Regna et Dominia noſtra ſit, et habeatur Faedus, Pax, et Tranquillitas perpetua, bonaque vicinitas, ita ut ſicut inter Nos, ita et inter Regna, et Dominia noſtra deponatur omnis rancor, ſimultas, et odium, et vigeat omnis amor, et charitas, nec ſub velamine huiuſmodi Pacis, et Concordiae noſtrae detur alicui ſubditorum noſtrorum vel a Nobis vel ab altero noſtrum aliqua oppreſſio, vel offenſio in perſona, et rebus.

Item quod neuter noſtrum Regum ſine aperta voluntate, et conſenſu Partis alterius aliquam Pacem, et Concordiam cum Turcis facere debeat, ſed ambo ſimul illam ſemper habeamus, vel non habeamus, et ſi alter Noſtrum altero inſcio Turcos provocaret, aut bellum illis abſque notabili cauſa indiceret, in hoc caſu alter alteri bellum ſic moventi, vel indicenti ſuccurrere non teneatur; quoniam ſicut ambo unius cordis Deo volente effecti ſumus, ita unanimi, et concordi voluntate debemus omnia peragere.

Item quod uterque Noſtrum Regum, una cum praefato Magno Duce Litvaniæ, Turcis Nomini Chriſtiano et Fidei Noſtrae hoſtibus communes hoſtes erimus, et eſſe debebimus. Et etiam ſi qui ho- ſtes

ANNO 1498

ſtes alii Nos, vel Dominum Regem Poloniae ſive Magnum Ducem Litvaniae irritaverint ſive provocaverint, pro poſſe Noſtro bona fide alter alteri invicem auxiliabimur. Ita tamen, ut in remotos, et a Nobis longe poſitos hoſtes, copias Noſtras, et ſubſidia mittere non teneamur.

Item quodſi aliquando contingeret qualicunque ex cauſa inter ſubditos hinc inde Noſtros aliquam diſcordiam vel disſenſionem, vel litis, et controverſiae materiam ſuboriri, per hoc Pax perpetua inter Nos, et Dominia Noſtra fracta non intelligatur, ſed quam primum per ambas Maieſtates Noſtras eligantur probi homines, qui huiuſmodi differentias videant, et ſolum Deum prae oculis habentes, inter Partes iuſtitiam faciant.

Item ut ſubditi Mercatores utriuſque Noſtrum, et etiam Moldavienſes, et ipſius Domini Ducis Litvaniae liberi ſint per Dominia utrinque Noſtra ire cum ſuis mercibus, iuxta veterem conſvetudinem, ſolutis tamen tributis, et oneribus conſvetis.

Item quia ſunt multa inter Nos Reges tractanda, et pro honore, et gloria Noſtra concludenda, maxime qualis debeat fieri contra communem hoſtem expeditio; ideo ad unum certum terminum captato tempore congruo convenire debemus, et ſuper his, et aliis tractare, et concludere, ſicuti honori, et utilitati utriuſque Noſtrum magis videbitur expedire.

Item ſi a Principibus Catholicis contra communem hoſtem videbuntur petenda ſubſidia, illa per communes Oratores petere debemus, ut omnia inter Nos unanimi voluntate agi, et tractari videantur.

Item quia multae fuerunt occupationes Metarum, et Bonorum inter Regna, et Dominia hincinde Noſtra, nec non querelae et differentiae inter Subditos Noſtros, ideo praefigere debemus in confinibus aliquem locum, et terminum, ad quem hinc inde mittemus Noſtros Oratores, qui omnia revidere, et complanare teneantur, ſicuti alias fuit obſervatum.

Quantum autem ad modum ſubveniendi attinet, qualiter videlicet, & quo pacto Nobis invicem tempore neceſſario ſuccurrere debeamus, ſi Turci in aliquo numero mediocri puta in decem vel duodecem millibus ad incurſandum Regnum Poloniæ, vel aliquas Terras vicinas prædicti Domini Ducis Litvaniæ venirent; quia difficile foret ad unamquamque incurſionem Nos in tam remota Terrarum diſtantia præparare, ſeu movere, vel etiam Gentes mittere (nam antequam Gentes illuc pervenirent, Turci interim retrocedere poſſent, & Gentes etiam tanto locorum, & viarum intervallo fatigatæ, etiamſi pervenire poſſent, inutiles eſſent ad pugnandum) Nos antea debito tempore, hoc eſt, ad minus per duos menſes de hoc certitudinaliter aviſati, quo citius poterimus, & opportunitas Nobis aderit, debebimus ex Tranſylvania mittere Gentes præfato Sereniſſimo Domino Regi Poloniæ in ſubſidium, ſimiliter ipſe Dominus Rex Poloniæ tempeſtive, hoc eſt, per duos antea Menſes per Nos aviſatus, ſi Turci, aut in Tranſylvaniam, aut contra Moldaviam, ſive contra partes Tranſalpinas venirent, tenebitur pro maiori poſſe ſuo ſubvenire, & mittere Gentes in auxilium Noſtrum. Si vero aut Imperator Turcorum per ſe in perſona veniret, aut etiam Baſſam cum tanta potentia, cauſa occupandi Regnum Poloniæ, vel Terras Magni Ducatus Litvaniæ mitteret, vel aliquod Caſtrum notabile obſideret, ita quod ſub illo moraretur, & pauſaret, in hoc caſu Nos cum Univerſo Regno Noſtro inſurgemus, & prout Nobis, & Dominis Conſiliariis Noſtris commodius, & utilius videbitur, interea temporis, dum Turcus illic occupabitur, cum Gentibus noſtris alias Partes Dominii ipſius Turci hoſtiliter aggrediemur, aut aliquem locum obſidebimus, & in tantum urgebimus, ut ipſe Turcus Regnum Poloniæ, & Terras fraternæ Maieſtati ſubiectas, deſerere, & ad ſua tutanda redire compellatur. Si vero hoc ſervato Ordine, Turci potentiam contra Nos & contra Regnum Noſtrum converterent, ita ut ipſe Turcus derelicta impugnatione fraternæ Maieſtatis, vel Terrarum ſibi ſubiectarum Nos ſubinde invaderet, ipſe quoque Dominus Rex Poloniæ ſimul cum Magno Duce Litvaniæ ſimiliter Nobis ſuccurrere cum omni ſua potentia teneatur. Si vero aut *Nandoralbam*, aut aliquod Caſtrum finitimum Turci Nobis obſiderent, ac Cæſar in perſona contra Nos & Regnum Noſtrum veniret, in tali caſu teneatur præfatus Dominus Rex Poloniæ etiam in perſona cum omnibus viribus ſuis, & cum tota Regni ſui potentia Nobis, & Regno Noſtro remota omni excuſatione ſubvenire, ſicut in prædicto Articulo continetur. Quod ſi Turci non venirent, ſed Nos uterque pro bono Reipublicæ Chriſtianæ aliquid contra Turcos agere vellemus, ex tunc ita Nos mutuo intelligamus, quod ambo ſimiliter & ſimul Nos ad arma contra Turcos

ANNO 1498

moveamus, & illuc, quod pro temporis conditione magis neceſſarium videbitur, proficiſcamur, & omnia unanimi voluntate, & parili Conſilio agamus, & perficiamus.

Item STEPHANUS Woiewoda Moldaviae ſupradictus, quotiescunque Turcorum tranſitum vel Hungariam, vel Poloniam verſus præſenſerit, tenebitur ſtatim utrumque Noſtrum, tam Nos Regem Hungariæ, quam Dominum Regem Poloniæ fideliter de hoc aviſare, et præcuſtodire, Turcorumque tranſitum per Terras ſuas pro viribus ſuis bona fide prohibere, nec dabit ipſis aliquod Conſilium, auxilium vel favorem, nec aliqua Turcorum Exercitui victualia in ſuis Terris præbebit, vel miniſtrabit.

Item omnes captivi tam Domini Regis Poloniæ, quam STEPHANI Woiewodæ prædicti quomodolibet ab utraque parte uſque in diem hodiernum capti, detenti, & abducti, quicunque ſunt in manibus, & poteſtate tam præfati Domini Regis Poloniæ, quam ipſius Woiewodæ *Moldaviæ*, vel ſuorum utrinque ſubditorum quorumcunque, hinc inde liberari, dimitti, & reſtitui debeant quavis excuſatione ceſſante. Similiter omnes Literæ, & Sponſiones, quibus ſe ad aliquid ipſi captivi obligaſſent, omnesque ſummæ pecuniarum, quibus ſe fortaſſis redimere promiſiſſent, ab eisdem ex utraque parte debeant relaxari. Quodſi forte retinerentur, & non reddentur, caſſæ, irritæ, & nullius prorſus vigoris vel momenti de cætero eſſe cenſeantur.

Item etiam quod STEPHANO Woiewodæ *Moldaviæ* a præfato Domino Rege Poloniæ data eſt Pax perpetua, debebit ipſe STEPHANUS Woiewoda Subditos quoscunque, & homines pacifice ambulantes tam Noſtros quam Sereniſſimi Domini Regis, & Magni Ducis Litvaniæ in Dominio ſuo libere, quiete, pacifice, & ſine quovis areſto, ſeu impedimento permittere ſtare, morari, ire, & redire, quocunque ipſis placuerit, eosque defendere, & tutari ab omnibus, quoties, & quamdiu expedierit, ſic Nos etiam, & præfatus Dominus Rex Poloniæ, & Magnus Dux Litvaniæ hominibus ſuis hoc idem faciemus.

Ut autem de omnibus præmiſſis idem Dominus Rex Poloniæ ſecurus exiſtat, ſicuti & in quantum Noſtri Oratores ſupradicti, vigore Mandati eis dati, iuxta informationem per Nos, & Dominos Conſiliarios Noſtros ſupra nominatos, eisdem Oratoribus aſſignatam promiſerunt, ita ut Nos promittimus ipſum Woiewodam ſervaturum omnia ſupraſcripta, & adminiſtraturum, facturumque de ſe Subditis ſuis omnem iuſtitiam, quoties expedierit. In cuius etiam rei teſtimonium, firmitatemque, & robur perpetuum præſentes Literas Noſtras Reverſales, Sigillo Noſtro ſecreto, quo ut Rex Hungariæ utimur impendenti communitas, prout iuſtum & condecens fraternæ charitati, & mutuæ benevolentiæ viſum eſt, duximus præfatæ fraternæ Maieſtati remittendas. Promittentes in verbo Noſtro Regio hæc omnia, & ſingula ſupraſcripta, in omnibus Punctis, Conditionibus, & Articulis rata, & grata habere, & firmiter, & illæſe per omnia obſervare, & adimplere, obſervarique, & teneri, ac adimpleri facere omni prorſus ſubterfugio, & excuſatione procul motis. Datum Budæ in Feſto Beati Petri Apoſtoli ad Vincula. Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Nonageſimo Octavo. Regnorum Noſtrorum Hungariæ &c. Anno Nono, Bohemiæ vero vigeſimo Nono.

XXXVII.

1498.

VLADISLAI *Hungariæ, & Bohemiæ Regis Mandatum Oratoribus ſuis ad* JOANNEM ALBERTUM *Regem Poloniæ Fratrem, pro reſtauranda Pace perpetua miſſis.* Datum Budæ 8. Decemb: Anno 1498. *Ex Originali.*

NOS VLADISLAUS Dei gratia Rex Hungariæ, & Bohemiæ &c. Recognoſcimus, & tenore Præſentium notum facimus quibus expedit Univerſis. Quod Nos cupientes cum Sereniſſimo Principe Domino JOANNE ALBERTO Poloniæ Rege &c. Germano Noſtro Chariſſimo Pacem, & Concordiam ad commodum, & utilitatem utriusque Noſtrum Regnorumque, ac Dominiorum, & Subditorum Noſtrorum, totiusque Chriſtianitatis inire, vel potius reintegrare, & firmare, atque cum Maieſtate ſua ad fraternam Unionem, Concordiamque & mutuam intelligentiam pro utriusque Noſtrum ſtatus conſervatione, & ſtabilimento devenire; confiſi igitur de fide, fidelitate, prudentiaque, & rerum gerendarum experientia fidelium Noſtrorum Reverendi in Chriſto Patris Domini DOMINICI Epiſcopi Eccleſiæ Varadienſis, ac Generoſi, & Egregii BALTHASARIS de *Bathian*, alias Bani & Capitanei Caſtrorum Regni Noſtri Boſnæ, Oratorum, & Conſiliariorum No-

Anno 1498

strorum, eosdem ad Maiestatem suam misimus, dantes, & concedentes ipsis plenum Mandatum, plenamque, & omnimodam Authoritatem, & Facultatem Nostram, cum eodem Domino Rege Poloniæ Fratre Nostro, pro rebus huiusmodi Pacis, & Concordiæ inter Nostras Maiestates, & hæc duo Regna videlicet Hungariæ & Poloniæ partesque eisdem subiectas, in Persona Nostra conveniendi, tractandi, disponendi, Pacta, Fœdera, & Promissiones faciendi, concludendi, & firmandi, nec non omnia & singula faciendi, agendi, & exequendi, quæ ad huiusmodi Pacem, & mutuam intelligentiam necessaria videbuntur, quaeque Nos ipsi facere possemus, si personaliter interessemus, etiamsi talia forent, quæ Mandatum exigerent magis speciale, quam Præsentibus est expressum, promittentes in verbo Nostro Regio, quidquid per dictos Oratores, & Consiliarios Nostros cum præfato Serenissimo Domino Rege Germano Nostro in facto eiusmodi Pacis, & Concordiæ, mutuæque intelligentiæ iuxta datam per Nos eisdem Instructionem actum, factum, tractatum, ordinatum, dispositum, promissum, firmatum, & conclusum fuerit, ratum, gratum, & firmum habere, ac inviolabiliter, & inconcusse observare, & facere etiam observari. Harum Nostrarum, quibus secretum Sigillum, quo ut Rex Hungariæ utimur est appensum, vigore & testimonio Literarum mediante. Datum Budæ in Festo Conceptionis Beatissimæ Virginis Mariæ. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Octavo. Regnorum Nostrorum Hungariæ &c. Anno Nono, Bohemiæ vero Vigesimo Octavo.

XXXVIII.

1499. *Instauratio, et Declaratio Fœderis perpetui inter* JOANNEM ALBERTUM *Poloniæ, &* VLADISLAUM *Hungariæ, et Bohemiæ Reges, & Fratres, ac Regna eorum, & Magnum Ducatum Litvaniæ conclusi.* STEPHANUS *Woiewoda Moldaviæ utrique Regi contra Turcos bellum moventi, cum omni potentia sua præsto adsit, vel si ipse ægritudine impeditus fuerit, filium suum mittat. Neuter pacificentium sine altero, Sultano Turcarum bellum denuntiet, aut pacem cum eo faciat, contra quem si cum potenti exercitu adversus alterutrum veniret, aut Bassam aliquem mitteret, uterque Regum cum omnibus viribus suis in Persona sua alter alteri subsidia ferat.* Datum Cracoviæ 14. Aprilis Anno 1499. *Ex Arch: Regni Lib. 9. sub Lit. J. n. 10. fol. 139. Item Lib. sub Lit HH. fol. 187.*

Anno 1499.

Nos JOANNES ALBERTUS DEI gratia Rex Poloniae, Supremus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiaeque etc. Dominus, & Haeres, Significamus tenore Praesentium Universis, quibus expedit, tam praesentibus quam futuris, Praesentium notitiam habituris. Quomodo animo revolventes, et altiori mentis intuitu considerantes, quanto studio, quantis conatibus Divi Reges Poloniae Praedecessores Nostri Regnum hoc inclytum Poloniae nixi sint, sicuti ab hostium quorumcunque iniuriis et vexationibus defendere, ita in bona vicinitate, amicitia, et Pace cum Regibus, et Regnis finitimis his praesertim, qui ab eorum iniuria temperassent, semper permanere: recolentes et hoc partim ex antiquissimis annalium Monumentis, partim ex declaratione Dominorum Praelatorum, et Baronum huius Regni Nostri Consiliariorum Nostrorum fidelium dilectorum intelligentes, olim inter Reges huius Regni Nostri Poloniae, et Reges Hungariae, atque inter haec duo inclyta Regna, sibi invicem finitima, et contermina ad conservandam Pacem, amicitiamque mutuam, ac vicinitatem optimam, certas etiam Inscriptiones, Pacta, seu Faedera firmitata extitisse, ut per haec alterum alterius adiutum praesidio, vel provocandis alternatim commodis, vel propulsandis incommodis fortius insurgere posset. Quae quidem Inscriptiones, et Faedera tametsi succedentibus postea variis rerum temporumque mutationibus non penitus sublata, violataque fuerint, tamen hominum iniuria utrinque intermissa, vel neglecta videbantur, adeo ut vetus horum Regnorum amicitia, et benivolentia, bonaeque vicinitatis observantia, iam in dissimilitudinem animorum, iam in simultates, et in aperta interdum odia non sine iactura totius Reipublicae Christianae, et horum Regnorum evidenti detrimento processerant, quod Deus ab alto prospiciens non sine manifesta suae Providentiae dispositione factum esse voluit, ut duo germani Fratres, ex vetustissima Regum,

Anno 1499.

gum, Caesarumque prosapia iisdem Parentibus editi, Nos ALBERTUS Rex Poloniae Patrio, et Avito, et Serenissimus Princeps Dominus VLADISLAUS DEI Gratia Germanus Noster Carissimus antea Regno Bohemiae, nunc vero Dei favente clementia Hungariae, simul et Bohemiae, uno eodemque tempore felici regimine praeessemus, ut videlicet quos arctissimo sangvinis fraterni vinculo coniunctos esse ipsa Divina Miseratio voluit, Authores etiam reintegrandae, reformandaeque Pacis, et amicitiae perpetuae inter haec duo Regna non satis bene paulo antea, ut supra dictum est, inter se concordantia felici auspicio tribueret, Nostrisque cœptis, et adoperationibus non solum inter Nos mutuae necessitudinis, et benivolentiae concordia, verum et inter haec duo Regna Pax perpetua, et intelligentia certissima, veraque mutua vicinitatis benivolentia firmaretur, ut videlicet communi auxilio horum Regnorum, et Nostro invicem concurrente truculentissima rabies Turcorum Christianae Fidei hostium longe lateque in fines Christianos excurrens a subiectis potissimum utriusque Nostrum Regnis, et Dominiis, ac a Christianis cervicibus arceatur, ac per hoc ista duo Regna mutua Pace, et Concordia stabilita felici quiete, et tranquillitate potiantur. Cum igitur firmandae, vel potius reformandae Pacis, et amicitiae, ac optimae vicinitatis renovandae gratia, proque innovandis Faederibus, ac quibusvis dissensionum fomitibus sopiendis, praefatus Serenissimus Dominus VLADISLAUS Hungariae, et Bohemiae Rex, Reverendum in Christo Patrem Dominum Dominum Episcopum Ecclesiae Varadiensis, Generosumque, et Egregium BALTHAZARUM de BATHIAN, alias Banum, et Capitaneum Castrorum Regni Bosnae, nec non Venerabilem NICOLAUM de BARHKA Praepositum Sancti Petri in Castro Agriensi, Oratores suos nuper ad Nos de Consilio Dominorum Praelatorum, et Baronum, Regni sui Hungariae Consiliariorum, cum pleno Mandato misisset; iidem Oratores fraternae Maiestatis ad laudem, et gloriam Dei omnipotentis pro totius Fidei Christianae defensione, proque Regnorum huiusmodi Nostrorum incremento, praesidio, et tutela, Pacem vetusto observatam, Faedera etiam, et Inscriptiones amicitiae perpetuae innovantes, ad Articulos infrascriptos Nobiscum devenerunt, quorum tenor de verbo ad verbum sequitur, et est talis.

Inprimis quod Nos JOANNES ALBERTUS Rex praefatus interveniente ipso Serenissimo Domino, Domino Hungariae Rege, Fratre Nostro carissimo, Magnifico STPHANO Waywodae, et Terrae Moldaviae Pacem relinquimus perpetuam, omnesque differentias, offensas, et dampna contra Nos his praeteritis temporibus per ipsum Waywodam qualitercunque illata, intuitu eiusdem Domini Hungariae Regis Fratris Nostri ipsi STEPHANO Waywodae condonavimus, ita, ut inter Nos Regem Poloniae, et Illustrissimum Principem Dominum ALEXANDRUM Magnum Ducem Litvaniae, similiter Germanum Nostrum Charissimum, ac ipsum Waywodam Moldaviae, et Successores eorum fiat, et teneatur Pax, et condonatio perpetua, ut videlicet a modo, in antea tam ipse Waywoda, quam sui haeredes, et Posteri tute, et secure in Terra Moldaviae temporibus futuris, stare, morari, vivere, et durare valeant ab omni prorsus impedimento, occasione dictorum damnorum, et quarumcunque offensionum Nostrarum, et ipsius Domini Magni Ducis Litvaniae, vel Successorum, et subditorum Nostrorum semper salvi. Eveniente vero casu quandocunqne Nos et ipsum Fratrem Nostrum Dominum Regem Hungariae pari, et concordi voluntate, expeditionem sive apparatum contra Turcos facere continget, prout Deo auxiliante facere intendimus, eo casu debebit, et tenebitur, etiam ipse Waywoda Moldaviae cum omni potentia omnibusque suis, et Provinciae Moldaviae viribus concurrere, et ad eam expeditionem personaliter, nisi gravi aegritudine detineatur, penes Maiestates Nostras venire, Nobisque fideliter assistere, et hoc usque ad finem huiusmodi expeditionis, et belli constanter perseverare. Casu vero quo gravi aegritudine occupatus venire in persona non posset, Filium suum BOGDAN vel alium, quem ipse Waywoda maluerit, simul cum omni potentia sua omnibusque suis, et totius Moldaviae viribus personaliter mittere tenebitur, et ad hoc omnes eiusdem STEPHANI Waywodae Haeredes, et Successores Waywodae obligati esse debebunt, et exnunc obligati sint et habeantur. Amicis vero Nostris idem ipse Waywoda amicus, et inimicis inimicus erit, Nostris interim Regnorum hinc inde Nostrorum, Iuribus, Privilegiis, et Faederibus, cum ipso Waywoda habitis, semper salvis. Item STEPHANUS Waywoda Moldaviae suprascriptus, dum, et quamprimum Turcorum transitum, vel versus Poloniam, vel Hungariam persenserit, statim Nos utrumque Regem avizare, et praecustodire, Turcosque per suam Terram pro posse

ANNO 1499.

posse suo, et quantum in eo erit, prohibere curet, et ipsis non aliquod auxilium, Consilium, et favorem dabit, nec aliqua victualia praebebit, et ministrabit.

Item quod a modo, et deinceps inter Nos et praefatos Dominum VLADISLAUM Hungariae Regem, nec non Dominum ALEXANDRUM Magnum Ducem Litvaniae Pax eadem fiat perpetua ita quod omnis rancor, omnis simultas, et odium, omnis denique tam publica, quam privata animorum dissensio vel qualiscunque offensa deponatur. Et Nos hincinde tanquam Fratres Charissimi, et Nostrae Posteritates in mutua caritate, atque intelligentia, et sempiterno amore uniamus. Et similiter inter Regna, & Dominia Nostra videlicet Hungariæ, et Poloniae ac Magni Ducatus Litvaniae sit, et habeatur Faedus, Pax, et tranquillitas perpetua, bonaque, et perfecta vicinitas, ita quod sicuti inter Nos, ita et Regna, et Dominia Nostra deponatur omnis rancor, omnis simultas, sed vigeat amor, et omnis caritas, nec sub velamine eiuscemodi Pacis, et Concordiae Nostrae detur alicui subdito aliqua oppressio, et offensio in persona. Item quod Neuter Nostrorum Regum sine aperta voluntate, et consensu Partis alterius aliquam Pacem, et Concordiam cum Turcis facere debeat, sed omnes simul illam semper habeamus, vel non habeamus. Et si alter Nostrorum altero inscio Turcos provocaret, aut bellum illis absque rationabili causa indiceret, in hoc casu alter alteri bellum moventi, et indicenti succurrere non teneatur. Quoniam sicut ambo unius cordis Deo volente effecti sumus, ita unanimi, et concordi voluntate debemus omnia peragere. Item quod uterq; Nostrorum Regum una cum praefato Illustrissimo Domino Magno Duce Litvaniae Turcis, Christi et Fidei Nostrae hostibus communes hostes erimus, esse debemus; contra vero alios hostes, si qui forte aut Nos, aut Serenissimum Dominum Hungariae Regem, vel Illustrissimum Dominum Magnum Ducem Litvaniae praefatos provocaverint, vel irritaverint, æqualiter hostes esse debebimus. Quibus vero Conditionibus, Nos Rex Poloniae in Conventione praesenti Cracoviensi cum Nostris Consiliariis, ipse vero Serenissimus Dominus Hungariae Rex in Conventione Budae, vel Lesoth pro Festo S GEORGII proximo similiter cum suis Consiliariis, et Regnicolis habenda deliberabimus, et quicquid in huiusmodi Dietis, seu Conventionibus utriusque Partis per Dominos Consiliarios, atque Regnicolas deliberatum fuerit, in hac parte utraque Pars, altera scilicet alteram avizare debebit. Quae quidem Partes tandem inter se quid facto opus sit, et quid rebus suis magis expediat, concludere inter se debeant. Item si aliquando contigerit qualicunque ex causa inter subditos hincinde Nostros aliquam iram, vel dissensionem vel litis, & controversiæ aliquid suboriri, per hoc Pax perpetua inter Nos, & Dominia Nostra fracta non intelligatur, sed quam primum per ambas Maiestates eligantur probi homines, qui huiusmodi iras videant, & solum Deum præ oculis habeant, et inter Partes iustitiam facere debeant. Item ut subditi Mercatores utriusque Nostrorum, & etiam Moldavienses, & ipsius Domini Magni Ducis Litvaniæ liberi sint per Dominia Nostra ire cum suis mercibus iuxta veterem consvetudinem, solutis tamen tributis, & oneribus consvetis. Item quia sunt inter Nos Reges tractanda, & pro honore, & gloria Nostra concludenda, maxime qualiter fieri debebit contra communem hostem expeditio, ideo ad unum certum terminum captato termino congruo convenire debeamus, & super his & aliis tractare, & concludere sicuti honori, & utilitati utriusque nostrorum magis videbitur expedire. Item quia multæ sunt occupationes Metarum & Bonorum inter Regna, & Dominia hinc inde nostra, nec non querelæ, & iræ inter subditos nostros, ideo præfigere debemus in confinibus aliquem locum, & terminum ad quem hincinde mittemus nostros Oratores, qui omnia revidere, & complanare teneantur, sicuti alias fuit observatum. Item si a Principibus Catholicis contra communem hostem videbuntur petenda Nobis subsidia, illa per Communes Oratores petere debemus, ut omnia inter Nos unanimi voluntate agi, & tractari videantur. Quantum vero ad modum subveniendi attinet, quomodo videlicet, & quo pacto Nobis in unum tempore necessitatis succurrere debeamus: Si Turci in aliquo numero mediocri, puta in decem, vel in duodecem millibus ad incursandum Regnum Hungariæ, vel in Transylvaniam, vel Moldaviam venirent, quia difficile foret ad unamquamque incursationem, Nos in tam remota Terrarum distantia præparare, movere, vel etiam Gentes mittere, & in tanto locorum, vel viarum intervallo eas fatigare (nam antequam pervenire possent, inutiles essent ad pugnandum) Nos & antea debito tempore, id est, ad minus per duos Menses de hoc certitudinaliter avisati, quoties poterimus, & necessitas exposcet, debeamus mittere Gentes pro maiori posse nostro præfato Serenissimo Domino Hungariæ Regi in subsidium. Similiter ipse Serenissimus Dominus Hungariæ Rex tempestive, hoc est, ad minus duos Menses antea per Nos avisatus, si Turci ad incursandum Regnum nostrum Poloniæ, aut Terras vicinas præfati Domini Magni Ducis Litvaniæ venirent, tenebitur citius, quo poterit, & necessitas exposcet, pro maiori posse suo Gentes mittere in auxilium nostrum. Si vero aut Imperator Turcorum per se propria in Persona veniret, aut etiam Bassam aliquem cum potentia causa occupandi Regnum Hungariæ, vel Terras Transylvaniæ, aut Moldaviæ mitteret, aut Nandoralbam, vel aliquod Castrum finitimum notabile obsideret, ita quod sub illo moraretur, & pausaret, in hoc casu, Nos cum præfato Illustrissimo Domino Magno Duce Litvaniæ, cum Universo Regno nostro Poloniæ, & Universa ipsius Illustrissimi Domini Magni Ducis Litvaniæ potentia, semota omni excusatione insurgentes, in auxilium præfato Serenissimo Domino Hungariæ Regi veniemus, aut suæ fraternæ Maiestati, et Consiliariis suis commodius, & utilius videbitur. Interea temporis dum ipse Turcus illic occupabitur, cum Gentibus nostris alias Partes Dominiorum ipsius Turci hostiliter aggrediemur, aut aliquem locum obsidebimus, & in tantum urgebimus, ut ipse Turcus Regnum suæ Fraternæ Maiestatis deserere, & ad sua tutanda redire compellatur. Similiter etiam si Imperator Turcorum per se propria in Persona veniret, aut etiam Bassam aliquem cum potentia causa occupandi Regnum nostrum Poloniæ, vel Terras vicinas Litvaniæ, prout suprascriptum est, mitteret, vel aliquod Castrum finitimum obsideret, ita quod sub illo moraretur, & pausaret, in hoc casu præfatus Serenissimus Dominus Hungariæ Rex, cum Universo Regno suo Hungariæ, totaque potentia & viribus suis, semota omni excusatione insurgendo, in auxilium nostrum venire debebit, prout Nobis, & Dominis Consiliariis nostris commodius, & utilius videbitur. Interea temporis dum videlicet Turcus, illic occupabiur, cum Gentibus suis alias Partes Dominiorum ipsius Turci hostiliter aggrediatur, aut aliquem locum obsideat, & in tantum urgeat, ut ipse Turcus, Regnum nostrum & Dominia nostra deserere, & ad sua tutanda redire compellatur. Item si contingeret contra Transalpinum Woiewodam Turcum insurgere, ex tunc Nos cum præfato Serenissimo Domino Hungariæ Rege, Illustrissimo Principe Domino Magno Duce Litvaniæ Woiewodæ præfato subvenire debebimus, modis, & conditionibus inter Nos de huiusmodi auxilio sibi ferendo post hac inveniendis. Quod si Turci non venirent, sed Nos uterque pro bono Reipublicæ Christianæ aliquid contra Turcos agere vellemus, ex tunc ita Nos mutuo intelligamus, quod ambo similiter & simul Nos ad arma moveamus contra Turcos, & illuc, ut pro temporis conditione magis necessarium videbitur, proficiscamur, & omnia unanimi voluntate, & pari consilio agamus, & perficiamus. Quæ omnia, & singula suprascripta Nos JOANNES ALBERTUS Rex suprascriptus in omnibus Punctis Conditionibus, & Articulis rata, & grata habentes in Verbo nostro Regio promittimus, & pollicemur, firmiter, & illæse observare, tenere, & adimplere, observarique, teneri, & adimpleri facere sine omni sortilegio, & excusatione cautelosa qualicunque. Harum quibus Sigillum nostrum est subappensum, testimonio Literarum. Dat. Cracoviæ feria secunda in Crastino Festi Sanctorum Tiburtii, & Valeriani Martyrum. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo Nono. Regni vero nostri Anno Septimo.

XXXIX.

1499.

Exemplar eiusdem Fæderis ex Parte Oratorum Regis Hungariæ. Datum Cracoviæ Feria tertia *proxima post Festum Beatorum* TIBURTII & VALERIANI *Martyrum.* Anno 1499. *Ex Originali Sig. 3.*

Nos DOMINICUS Dei, et Apostolicae sedis gratia Episcopus Ecclesiae Varadiensis, ac BALTHASAR de BATHIAN alias Banus, et Capitaneus Castrorum Regni Boznae, et NICOLAUS de *Bachka* Praepositus Sancti Petri de Castro Agriensi, Oratores Serenissimi Principis et Domini Domini VLADISLAI Dei gratia Hungariae et Bohemiae Regis etc. Domini nostri gratiosissimi. Significamus tenore Praesentium quibus expedit Universis: quod dum venissemus huc ad Serenissimum Principem Dominum JOANNEM ALBERTUM eadem gratia Poloniae etc. Regem, super mediis Pacis inter ipsorum Maiestates, Regna, et Dominia eorundem tractaturi, tandem post multos

ANNO 1499.

multos cum sua Maiestate Tractatus devenimus ad Conclusiones, Articulos infrascriptos, quorum tenor de verbo ad verbum sequitur, et est talis. Nos VLADISLAUS Dei gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmaciae, Croatiae, etc. Rex, nec non Marchio Moraviae etc. Significamus tenore Praesentium, quibus expedit Universis, tam praesentibus quam futuris Praesentium notitiam habituris, quomodo Nos animo revolventes, et altiori mentis intuitu Considerantes quanto studio, quantis conatibus Divi Reges Hungariae, Praedecessores nostri Regnum hoc inclytum Hungariae nixi sint, sicuti ab hostium quorumcunque iniuriis, et vexationibus defendere, ita in bona vicinitate, amicitia, et Pace cum Regibus et Regnis finitimis his praesertim, qui ab eorum iniuria temperassent semper permanere, recolentes, et hoc partim ex antiquissimis Annalium Monumentis, partim ex declaratione Dominorum Praelatorum, et Baronum huius Regni nostri Consiliariorum nostrorum fidelium dilectorum intelligentes olim inter Reges Hungariae huius Regni nostri Hungariae, et Reges Poloniae, atque inter haec duo inclyta Regna sibi invicem finitima, et contermina ad conservandam Pacem, amicitiamque mutuam, atque vicinitatem optimam, certas etiam Inscriptiones, Pacta, seu Faedera firmata extitisse, ut per hoc alterum alterius adiutum praesidio, vel provocandis alternatim commodis, vel propulsandis incommodis fortior insurgere posset. Quae quidem Inscriptiones, et Faedera tametsi succedentibus postea variis rerum, temporumque mutationibus non penitus sublata, violataque fuerint, tamen huiusmodi incuria utcunque intermissa, vel neglecta videbantur, adeo, ut vetus horum Regnorum amicitia, et benevolentia, bonaque vicinitatis observantia, iam in dissimilitudinem animorum, iam in simultates, et in aperta interdum odia non sine iactura totius Reipublicae Christianae, et horum Regnorum evidenti detrimento processerat, quod Deus ab alto prospiciens, rebusque Christianis pia miseratione succurrens non sine manifesta suae Providentiae dispositione factum esse voluit, ut duo germani Fratres ex vetustissima Regum Caesarumque Prosapia iisdem Parentibus editi, Nos VLADISLAUS antea Rex Bohemiae, nunc vero Christi Domini favente gratia Hungariae similiter et Bohemiae Rex etc. felicis memoriae Divi CASIMIRI Poloniae Regis Primogenitus, huic inclyto Regno Hungariae, et praefatus Serenissimus Princeps Dominus JOANNES ALBERTUS eadem gratia Poloniæ Rex, germanus noster Carissimus Regno Poloniae Patrio, & avito, uno eodemque tempore felici regimine præessemus, ut videlicet quos arctissimo sangvinis fraterni vinculo coniunctos esse ipsa Divina miseratio voluit, Auctores etiam reintegrandæ, reformandaeque Pacis, & amicitiae perpetuae inter hæc duo Regna non satis bene paulo ante, ut supra dictum est, inter se concordantia, felici auspicio tribueret, nostrisque cœptis & adoperationibus non solum inter Nos mutuæ necessitudinis & benevolentiæ concordia, verum & inter hæc duo Regna Pax perpetua, & intelligentia certissima, vera quoque mutuæ vicinitatis benevolentia firmaretur, ut videlicet communi auxilio horum Regnorum, & nostro invicem concurrente, truculentissima rabies Turcorum Christianæ fidei hostium longe, lateque in fines Christianos excurrens, & nunc potissimum in inclyto Regno Poloniæ debachans, a subiectis potissimum utriusque nostrum Regnis, Dominiis, & a Christianis populis arceatur, ac per hæc ista duo Regna mutua Pace, & Concordia stabilita, felici quiete & tranquillitate potiantur. Cum igitur firmandæ, vel potius reformandæ Pacis, & amicitiæ, optimæque vicinitatis renovandæ gratia, proque renovandis Fæderibus, ac quibusvis dissensionum fomitibus sopiendis, Reverendum in Christo Patrem Dominum DOMINICUM Episcopum Ecclesiæ Varadiensis, ac Generosum & Egregium BALTHASARUM de *Bathyan*, alias Banum, & Capitaneum Castrorum Regni nostri Bosnensis, nec non Venerabilem NICOLAUM de *Bachka* Præpositum Sancti Petri in Castro Agriensi Oratores nostros fideles dilectos nuper ad præfatum Serenissimum Principem Dominum JOANNEM ALBERTUM Regem Poloniæ, de Consilio præfatorum Dominorum Prælatorum, & Baronum huius Regni, Consiliariorum nostrorum cum pleno Mandato misissemus, iidem Oratores nostri ad Nos reversi Pacem ipsam conclusisse, Fædera etiam, et Inscriptiones amicitiæ perpetuæ innovasse, ad laudem & gloriam Dei omnipotentis pro totius fidei Christianæ defensione, proque Regnorum nostrorum incremento, præsidio, & tutela retulerunt, prout & Literas Inscriptionis præfatæ fraternæ Maiestatis ad Nos superinde reportatas Nobis repræsentaverunt, infrascriptos, Articulos similiter in se continentes. Inprimis: quod Serenissimus Dominus Frater noster Rex Poloniæ intervenientibus Nobis, spectabili ac Magnifico STE-

PHANO

ANNO 1499.

PHANO Waywodæ & Terræ Moldaviæ Pacem perpetuam reliquit, omnesque differentias, offensas, & damna contra Maiestatem suam his præteritis temporibus per ipsum Waywodam qualitercunque illata, intuitu nostro condonat, ita ut inter ipsum Dominum Regem Poloniæ & Illustrissimum Principem Dominum ALEXANDRUM Magnum Ducem Litvaniæ similiter Germanum nostrum Carissimum, ac ipsum Waywodam Moldaviæ, & Successores eorum fiat & teneatur Pax, & concordia perpetua, ut videlicet a modo in antea tam ipse Waywoda, quam sui Hæredes, & posteri tute, & secure in Terra Moldaviæ temporibus futuris stare, morari, vivere, & dominari valeant, ab omni prorsus impedimento, occasione dictorum damnorum, & quarumlibet offensionum fraternæ Maiestatis, & ipsius Magni Ducis Litvaniæ, vel Successorum eorundem, ac suorum subditorum semper salvi. E converso vero quandocunque Nos, & ipsum Fratrem nostrum Dominum Regem Poloniæ pari, & concordi voluntate expeditionem, sive apparatum contra Turcos facere contingat, prout Deo auxiliante facere intendimus, eo casu debebit, & tenebitur etiam ipse Waywoda Moldaviæ cum omni potentia, omnibusque suis, & Provinciæ Moldaviæ viribus concurrere, & ad eam expeditionem personaliter, nisi gravi ægritudine detineatur, penes Maiestates nostras venire, Nobisque fideliter assistere, & usque ad finem huiusmodi expeditionis, & belli constanter perseverare. Casu vero quo gravi ægritudine occupatus venire in Persona non posset, filium suum BOGDAN, vel alium, quem ipse Waywoda voluerit, similiter cum potentia sua omnibusque suis, & totius Moldaviæ viribus personaliter mittere tenebitur, & ad hoc omnes eiusdem STEPHANI Waywodæ Hæredes, & Successores obligati esse debebunt, & ex nunc obligati sint, & habeantur. Amicis vero nostris idem ipse Waywoda amicus, & inimicis inimicus erit, remanentibus hinc inde Regnorum nostrorum Juribus, Privilegiis, & Fæderibus cum ipso Waywoda habitis, semper salvis. Item STEPHANUS Waywoda Moldaviæ suprascriptus, dum, & quam primum Turcarum transitum, vel versus Hungariam, vel Poloniam persenserit, statim Nos utrumque Regem avisare, & præcustodire, Turcosque per suam Terram pro posse suo, & quantum in eo erit prohibere curet, & ipsis non aliquod auxilium, consilium, & favorem dabit, neque aliqua victualia præbebit, & ministrabit. Item quod a modo, & deinceps inter Nos, & præfatum Dominum JOANNEM ALBERTUM Poloniæ Regem, nec non Illustrissimum Dominum ALEXANDRUM Magnum Ducem Litvaniæ Pax eadem fiat perpetua, ita, quod omnis rancor, omnis simultas, & odium, omnis denique tam publica, quam privata animorum dissensio, vel qualiscunque offensa deponatur, & Nos hinc inde tanquam Fratres Charissimi, & nostræ Posteritates in multa charitate, atque intelligentia, & fraterno amore vivamus, & similiter inter Regna, & Dominia nostra, videlicet Hungariæ, & Poloniæ, ac Magni Ducatus Litvaniæ sit, & habeatur Fædus & Pax & Tranquillitas perpetua, bonaque & perfecta vicinitas, ita quod sicuti inter Nos, ita & Regna, & Dominia nostra deponatur omnis rancor, omnis simultas, sed vigeat amor, & omnis caritas, nec sub velamine eiuscemodi Pacis, & Concordiæ nostræ, detur alicui subdito aliqua oppressio, & offensio in persona. Item quod neuter nostrum Regum sine aperta voluntate, & consensu Partis alterius aliquam Pacem, & Concordiam cum Turcis facere debeat, sed omnes simul illam semper habeamus, vel non habeamus. Et si alter nostrum altero inscio Turcos provocaret, aut bellum illis, absque ulla causa indiceret, in hoc casu alter alteri bellum moventi, & indicenti, succurrere non teneatur; quoniam sicut ambo unius cordis Deo volente effecti sumus, ita unanimi & concordi voluntate debemus omnia peragere, ita, quod uterque nostrum Regum, una cum præfato Illustrissimo Domino Magno Duce Litvaniæ, Turcis nominis Christi, et Fidei nostræ hostibus communes hostes erimus, et esse debebimus: contra vero alios hostes, si qui forte, aut Nos, aut Serenissimum Dominum Regem Poloniæ, vel Illustrissimum Ducem Litvaniæ præfatos provocaverint, vel irritaverint, generaliter hostes esse debebimus, de quibus conditionibus Nos Rex Hungariæ in futura conventione Sancti Georgii Martyris proxime ventura Budæ, vel in Pesth, cum nostris Consiliariis, ipse vero Dominus Rex Poloniæ in præsenti Conventione Cracoviensi similiter cum suis Cousiliariis deliberabimus, et quidquid in huiusmodi Dietis, seu Conventionibus utriusque Partis, per Dominos Consiliarios, ac per Regnicolas deliberatum fuerit in hac parte, utraque Pars alteram scilicet alternatim avizare debebit. Quæ quidem Partes tandem inter se quid facto opus sit, et quid re-

bus

Anno 1499

bus ſuis magis expediat, concludere inter ſe debeant. Item ſi aliquando contingeret qualicunque ex cauſa inter ſubditos hinc inde noſtros aliquam differentiam, vel diſſenſionem, vel litis, et controverſiae materiam ſuboriri, per hoc Pax perpetua inter Nos, et Dominia noſtra fracta non intelligatur, ſed quam primum per ambas Maieſtates eligantur probi homines, qui huiuſmodi differentias videant, et ſolum Deum prae oculis habeant, et partibus iuſtitiam facere debeant. Item ut ſubditi Mercatores utriuſque noſtrum, ita etiam Moldavienſes et ipſius Domini Ducis Litvaniae liberi ſint per Dominia noſtra ire cum ſuis mercibus iuxta veterem conſvetudinem, ſolutis tamen tributis, et oneribus conſvetis. Item quia ſunt inter Nos Reges tractanda, et pro honore, et gloria noſtra concludenda, maxime qualiter debebit fieri contra communem hoſtem expeditio, ideo ad unum certum terminum captato termino congruo convenire debemus, et ſuper his, et aliis tractare, & concludere, ſicuti honori & utilitati utriuſque noſtrum magis videbitur expedire. Item quia multæ ſunt occupationes Metarum, & Bonorum inter Regna, & Dominia hinc inde noſtra nec non querelæ, & differentiæ inter ſubditos noſtros, ideo præfigere debemus in confinibus aliquem locum & terminum, ad quem mittemus hinc inde Oratores noſtros, qui omnia revidere, & complanare teneantur, ſicuti alias fuit obſervatum. Item ſi a Principibus Catholicis contra communem hoſtem videbuntur Nobis petenda ſubſidia, illa per communes Oratores petere debebimus, ut omnia inter Nos unanimi voluntate agi, & tractari videantur. Item quantum ad modum ſubveniendi attinet, quomodo videlicet & quo Pacto Nobis invicem tempore neceſſitatis ſuccurrere debeamus; ſi Turci in aliquo numero mediocri puta in decem, vel duodecem millibus ad incurſandum Regnum Poloniæ, vel aliquas Terras vicinas præfati Domini Magni Ducis Litvaniæ venirent, quia difficile foret ad unamquamque incurſionem Nos in tam remota Terrarum diſtantia præparare, ſeu movere, vel etiam Gentes mittere & in tanto locorum, & viarum intervallo eas fatigare (nam etiam ſi pervenire poſſent, inutiles eſſent ad pugnandum) Nos antea debito tempore, hoc eſt ad minus per duos Menſes de hoc certitudinaliter avizati, quantocius poterimus, & neceſſitas expoſcet, debebimus mittere Gentes pro maiori poſſe noſtro præfato Sereniſſimo Domino Regi Poloniæ, & Illuſtriſſimo Domino Magno Duci Litvaniæ in ſubſidium, ſimiliter ipſe Poloniæ Rex una cum eodem magno Duce Litvaniæ tempeſtive, hoc eſt ad minus per duos antea Menſes per Nos avizati, ſi Turci ad incurſandum Regnum noſtrum Hungariæ, aut Tranſylvaniam, & Moldaviam venirent, tenebuntur citius quo poterint, & neceſſitas expoſcet pro maiori rerum poſſe mittere Gentes in auxilium noſtrum. Si vero Imperator Turcorum per ſe in propria Perſona veniret, aut etiam aliquem Baſſam cum potentia cauſa occupandi Regnum Poloniæ, vel vicinas Terras Magni Ducatus Litvaniæ mitteret, & aliquod Caſtrum finitimum obſideret, ita, quod ſub ipſo moraretur, & pauſaret, in hoc caſu Nos ſemota omni excuſatione in Perſona noſtra cum Univerſo Regno noſtro Hungariæ inſurgemus, & præfatis Domino Poloniæ Regi, & Magno Duci Litvaniæ cum potentiis & viribus noſtris in auxilium veniemus, aut prout ſuæ fraternæ Maieſtati, & Dominis Conſiliariis ſuis commodius, & utilius videbitur. Interea temporis, dum videlicet Turcus illic occupabitur, cum Gentibus noſtris alias Partes Dominii ipſius Turci hoſtiliter aggrediemur, aut aliquem locum obſidebimus, & in tantum urgebimus, ut ipſe Turcus Regnum ſuæ Maieſtatis fraternæ deſerere, & ad ſua tutanda redire compellatur. Similiter etiam, ſi Imperator Turcorum per ſe propria in Perſona veniret, aut etiam Baſſam aliquem cum potentia cauſa occupandi Regnum noſtrum Hungariæ, vel Tranſylvaniam, aut Moldaviam mitteret, vel Nandor Albam, aut aliquod Caſtrum finitimum notabile obſideret, ita, quod ſub illo moraretur, & pauſaret, in hoc caſu præfatus Sereniſſimus Poloniæ Rex, & Magnus Dux Litvaniæ cum Univerſo Regno Poloniæ, & univerſa ipſius Illuſtriſſimi Domini Magni Ducis Litvaniæ Potentia, ſemota omni excuſatione inſurgere, et in auxilium noſtrum venire debebunt, aut prout Nobis, & Dominis Conſiliariis noſtris commodius, & utilius videbitur. Interea temporis, dum videlicet illic occupabitur, cum Gentibus eorum alias partes Dominii ipſius Turci hoſtiliter aggrediantur, aut aliquem locum obſideant, & in tantum urgeant, ut ipſe Turcus Regnum noſtrum, & Dominia noſtra deſerere, et ad ſua tutanda redire compellatur. Item ſi contingeret contra Tranſalpinum Woiewodam Turcum inſurgere, extunc Nos cum Sereniſſimo Domino Poloniæ Rege, et Domino Magno Duce Litvaniæ, Waywodæ præfato ſubvenire debebimus, modis et conditionibus inter Nos de huiusmodi

Anno 1499

modi auxilio ſibi faciendo poſt hac inveniendum. Quod ſi Turci non venirent, Nos vero uterque pro bono Reipublicæ Chriſtianæ aliquid contra Turcos agere vellemus, extunc ita Nos mutuo intelligamus, quod ambo ſimul, et ſemel Nos ad arma contra Turcos moveamus, et illuc quo pro temporis conditione magis neceſſarium videbitur, proficiſcamur, et omnia unanimi voluntate, et parili conſilio agamus, et perficiamus. Ut autem de omnibus et ſingulis præmiſſis certus et ſecurus exiſtat præfatus Dominus Poloniæ Rex, Nos Oratores præfati Sereniſſimi Domini Regis Hungariæ vigore Mandati ſuæ Maieſtatis promittimus prædictam Maieſtatem Regis noſtri Hungariae praeſcriptos Articulos in omnibus, et per omnia firmiter, et illæſe ſervaturam, et Literis Reverſalibus ſub Sigillo ſuae Maieſtatis appendente de verbo ad verbum nihil mutando, vel minuendo firmaturam, omni ſubterfugio, et excuſatione procul mota. Pro quorum omnium firmiori effectu, et ſtabilitate, Nos iidem ipſi Oratores praeſentes noſtras Literas Sigillis noſtris conſignatas communimus in fidem et teſtimonium praemiſſorum. Datum Cracoviae Feria Tertia proxima poſt Feſtum Beatorum Tiburtii, et Valeriani Martyrum, Anno Domini milleſimo Quadringenteſimo Nonageſimo Nono. *Lecta, approbata, & cum Literis principalibus Sereniſſimi Domini noſtri Regis Poloniæ concordata, per me* Vincentium *Epiſcopum Plocenſem una cum Reverendiſſimo Domino Archiepiſcopo Leopolienſi, & Domino Palatino Belzenſi ad hoc deputatis.*

XL.

1499 *Approbatio & Confirmatio eiusdem Fœderis per Proceres Regni Hungariæ facta.* Dat: Budæ Feria quarta *proxima ante Feſtum Pentecoſtes* Anno 1499. *Ex Originali Sigill.* 37.

Nos Thomas Archiepiſcopus Strigonienſis Primas Regni Hungariæ & Legatus natus, ſummusque, & Secretarius Cancellarius Regius, Dominicus Varadienſis perſonalis præſentiæ Regiæ Maieſtatis locumtenens, Franciscus Jaurienſis, Lucas Chanadienſis, Nicolaus de Bathor Wacienſis, Antonius Nitrienſis Eccleſiarum Epiſcopi, Gregorius Comes de Frangapanibus Præpoſitus Albenſis, Sigismundus Præpoſitus de Zelez Regius Theſaurarius, Bartholomeus Prior Aurane. Item Stephanus de Zapolia Comes perpetuus Terræ Scepuſienſis, ac Regni Hungariæ Palatinus, Comes Petrus Sereb de Woyngarth Judex Curiæ Regiæ, Laurentius Dux de Wylak, Nicolaus Banffii de Lyndwa Magiſter Curiæ Regiæ, Bartholomeus Dragffii de Beſtherok alias Waywoda Tranſylwanus, Josa de *Son* Comes Themeſienſis, & partium inferiorum Regni Hungariæ Capitaneus, Blasius de Baſka Thavernicorum, Joannes Erunſth de Chaak & Thornia Agazonum Regalium Magiſtri, Joannes Deſpotus Raſciæ, Georgius de Bathor Comes Zathmarienſis, Nicolaus de Zeeth, Mathias Pongrocz de Dengeleg, Ladislaus, & Georgius de Kanyſa, Antonius de Palocz, Sigismundus Orzag de Groth, Albertus de Loſſoncz, Gabriel de Peren, Stephanus de Rozgon, Johannes de Stomonna, Joannes Ranphy de Lyndwa, Michael de Chaak, Joannes Pethewffii de Gerſe, Moyses Buzlay de Gergellaka, Andreas Roth de Bayna, Georgius More de Chnola Capitaneus Nandor, Albertus, Emericus, & Martinus Czobor, de Czoborzenthmyhal & Marcus Horwath de Kamychacz cæterique Prælati, & Barones ac Proceres Regni Hungariæ nunc apud Maieſtatem Regiam conſtituti ſignificamus tenore præſentium quibus expedit Univerſis, præſentibus, & futuris, Præſentium notitiam habituris. Quod dum Sereniſſimus Princeps & Dominus Dominus Vladislaus Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ Rex &c. Dominus noſter gratioſiſſimus, habita ratione fraterni & debiti amoris habitoque reſpectu commodi, decoris, amplitudinis, & integritatis Regnorum ſuorum, Univerſæque Chriſtianitatis, cum Sereniſſimo Principe & Domino, Domino Joanne Alberto eadem gratia Poloniæ Rege Fratre ſuo chariſſimo ad laudem Omnipotentis Dei, decorem & amplitudinem Domus, & Familiæ ſuæ per medium Oratorum utriusque Partis, ex Parte ipſius Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ medio ſpectabilis & Magnifici Domini Petri Kmita de Wisnicze Supremi Mareſchalci Regni ſui Poloniæ, ex Parte vero eiusdem Sereniſſimi & gratioſiſſimi Domini Noſtri Regis præfati, videlicet Reverendiſſimi Domini Dominici Epiſcopi dictæ Eccleſiæ radienſis, Generoſique & Eggregii Balthazaris de Bathiam alias Bani

Caſtro-

Anno 1499

Caſtrorum Regni Boznæ minoris, Venerabilis Nicolai de Bachka Præpoſiti Sancti Petri de Caſtro Agrienſi, Fratrum, & amicorum noſtrorum, inierit tale Fœdus & conſenſum, ut ſibi invicem cum dicto Sereniſſimo Domino Poloniæ Rege mutuo adiutorio eſſe debeant, & in primis contra Turcum commodaque, & incommoda Regnorum communia reputare, prout hoc latius deſcribitur in Literis conſignatis Sigillo ipſius Maieſtatis. Nos Igitur attendentes quod ea omnia per ipſum Sereniſſimum Dominum noſtrum facta ſunt, cum voluntate, & conſilio noſtro, deponentes quamlibet, ſi quæ hactenus fuit, ſimultatem, extirpantesque, & perpetuo abolentes inter ipſas Maieſtates, & Regna eorum omnem diſcordiarum, & iniuriarum materiam, & occaſionem, Univerſaque hæc quæ in Literis nominatis eiusdem Sereniſſimi Domini noſtri Regis conſcripta ſunt, in omnibus Punctis Conditionibus & Articulis rata, & grata habemus, acceptamus, approbamus, & ſub fide Chriſtiana, & humanitate noſtris penes præfatum Sereniſſimum Dominum noſtrum Regem promittimus firmiter, et inviolabiliter obſervare, harum quibus Sigilla noſtra ſunt ſubappenſa teſtimonio Literarum. Datum Budæ Feria quarta proxima ante Feſtum Pentecoſtes. Anno DominiMil leſimo Quadringenteſimo Nonageſimo Nono.

XLI.

1507. *Fœdus perpetuæ Pacis, Amicitiæ, Unionis, Societatis, & Confæderationis contra omnes hoſtes inter* VLADISLAUM *Hungariæ, & Bohemiæ, ac* SIGISMUNDUM *Poloniæ Reges, Fratres, nec non Hæredes, Regna & Dominia eorum, præſertim vero inter Hungariam, Poloniam, & Magnum Ducatum Litvaniæ, per Oratores Regis Poloniæ concluſum, quo ſuperſtitibus iisdem Regibus, & eorum prole maſculina legitima, Moldavia Regno Hungariæ aſſeritur; ne vero extinctis Regum Hæredibus, bellum inter Poloniæ & Hungariæ Regna de hac Provincia oriatur, in futuro Conventu de ea conſtitui debet. Palatinus Valachiæ utrique cum Exercitu contra hoſtes aſſiſtet. Neuter Regum inſcio altero cum Turca Pacem faciet, contra quem ambo Reges cum omni potentia ſua, mutuo ſibi auxilia ferent.* Cætera Datum Budæ Feria Sexta *proxima ante Feſtum* SS. TRINITATIS. Anno 1507. *Ex Originali ſub Sigillo Regis* VLADISLAI, *& aliis* 18. *Sigil: Conſiliariorum.*

Anno 1507

Nos Vladislaus Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmaciæ, Croaciæ &c. Rex, nec non Sileſiæ, & Lucemburgenſis Dux, Marchioque Moraviæ & Luſatiæ &c. Memoriæ commendamus tenore Præſentium ſignificantes quibus expedit Univerſis. Cogitantibus Nobis, animoque ſæpe repetentibus, quænam elapſis retro temporibus Hungarici pariter, ac Polonici Sceptri in ſumma Imperii moderanda fuerit inſtitutio, & quo ductu, quibusve Artibus utriusque res domi, foriſque concreverint, facile animadvertimus pleroſque, imo ferme omnes, qui his potiti ſunt Regnis Principes ſingulari quadam amicitia, mutuisque officiis, ultro citroque ſuiſſe devinctos, eamque copulam, & ſecundis in rebus decori, ornamentoque, & ſi quid forte adverſi (ut res ſunt Mortalium) evenerat, præſidio, ac levamento extitiſſe. Nullæ enim ſtabiliores ad Regna propaganda opes comparari queunt, quam Rectorum eadem ſentientium firma, indiſſolubiliſque coniunctio. Quod ſi illos tam benivole inter ſe degiſſe accepimus, quos commodi duntaxat publici ratio, Regionumque vicinitas in fide amoreque continebant, quo Nos tandem Confæderationis nexu cum Sereniſſimo Principe Domino Sigismundo Poloniæ Rege, ac Magno Duce Litvaniæ &c. Fratre Germano noſtro dilectiſſimo, vinctos, conſociatosque eſſe decet, ubi ad ea, quæ Superiores quoque Principes mirum in modum conciliarunt, tam arctiſſimum Sangvinis vinculum accedit, ut reliquos inter Reges Fœdera, rebus urgentibus expoſtulata accerſitaque, Nobis vero propinquitatis iure, Legeque naturæ quaſi inſita, & innata eſſe videantur. Cum autem per ſe ipſum ſatis validum & velut inexplicabile ſit Germanitatis vinculum, ex ea tamen aſvetudine, qua cum ipſo Sereniſſimo Rege Sigismundo, dum hic præſertim apud Nos in Pannonia degeret, dulciſſime, iucundiſſimeque fruebamur, tenacius quodam modo

Anno 1507.

modo inhæſit, cum tali nimirum modeſtia, prudentia, integritate, cæterarumque virtutum agmine fuerit circumſeptus, ut Praelatorum quoque omnium Procerumque noſtrorum huius Regni animos, charitatemque in ſe converterit. Cui dum Divina nuper Providentia Poloniæ habenas regendas & moderandas tradiderit, operæ pretium duximus, utrumque Regnum, & locorum propinquitate & Principum concordia, licet ante hac etiam unitum, novis tamen Fœderibus magis magisque deinceps coniungere, ac devincire, ut alterum alterius ope, ſubſidioque munitum, plus indies ſplendoris, incrementique capeſcat. Sic enim longe expeditius, & amicis, deque Chriſtiano Nomine optime meritis conſulere, & hoſtium eorundemque infidelium vim, inſidiaſque, quaſi in commune propulſare licebit, Chriſtianæ denique Reipublicæ (qua nil antiquius, nihil carius eſſe decet) dignitatem, amplitudinemque pro virili tueri, ac defenſare. Deo itaque ex cuius nutu Reges, Regnaque pendent Univerſa, ineffabili ſua clementia Nobis ſuffragante, inter Nos præfatos Vladislaum Hungariæ, & Bohemiæ Regem ab una, ac ipſum Sereniſſimum Principem Dominum Sigismundum Poloniæ Regem ab altera Partibus, noſtrosque Hæredes & Succeſſores, cum Reverendiſſimo in Chriſto Patre, Domino Joanne Lubranski Epiſcopo Poſnanienſi, ac Spectabili, & Magnifico Stanislao de Chodecz Regni Poloniæ Marſchalco, Leopolienſi, & Camenecenſi Capitaneo, nec non Reverendo ſimiliter in Chriſto Patre Domino Joanne de Lasko Præpoſito Poſnanienſi, Regni Poloniæ Cancellario, nec non Magnifico Christophoro de Szydlowiec Dapifero Cracovienſi, Theſaurario Curiæ Regiæ Maieſtatis, & Capitaneo Siradienſi, Oratoribus, & Conſiliariis præfatæ fraternæ Maieſtatis Poloniæ, cum pleno Mandato, plenaque, & omnimoda facultate a ſua Maieſtate, Univerſoque Regno, & Statibus Poloniæ in infraſcriptis negotiis ad Nos miſſis, ad Laudem, & Gloriam Nominis ſui Sancti, ac deinde pro Reipublicæ Chriſtianæ ſalute, & defenſione, proque Statuum ac Regnorum, Terrarum, et Dominiorum, omniumque ſubditorum utriuſque noſtrum conſervatione, incremento, & ſtabilimento has Confaederationis, & Societatis perpetuæ Leges, veſtigiis Prædeceſſorum noſtrorum Regum inhærendo, infrainſertis Articulis inſcriptas, eo, qui ſequitur tenore ſancivimus.

Imprimis concluſum eſt quod Nos cum præfato Sereniſſimo Domino Rege Poloniæ Fratre noſtro Chariſſimo, quemadmodum antea ſemper, ita etiam deinceps in mutua, & fraterna charitate, atque intelligentia, & ſempiterno amore vivamus, & ſimiliter inter Regna, & Dominia noſtra præſertim Hungariæ, & Poloniæ ac Magni Ducatus Litvaniæ ſit, & habeatur Fœdus, Pax, & tranquillitas perpetua, bonaque, & perfecta vicinitas, & quod Nos contra quemlibet hoſtem cuiuſcunque Status, dignitatis, conditionis, & præeminentiæ, Paganum, Schiſmaticum, & Chriſtianum nullo excepto, ſeu excluſo, Hungariæ, & Poloniæ Regna, Principatus, Terras, Dominiaque noſtra, quae nunc divina favente clementia uterque noſtrum poſſidet, & poſſeſſurus eſt, ac quae ad Nos, Regnaque noſtra nunc pertinent, & in futurum pertinebunt, invadentem, invadereque volentem iuxta conditiones infraſcriptas, Nos & Regna noſtra ſe adiuvabimus, & auxilia invicem faciemus, demptis tamen, & reſervatis omnibus confæderatis, & cum quibus Pacem pronunc habemus, quouſque videlicet iidem in huiuſmodi Pace, & Confæderatione Nobiſcum permanebunt.

Item quod quotieſcunque dabitur opportunitas, & Nos concordi, ac unanimi voluntate, aſſiſtente auxilio Divino contra Turcos, aut alter noſtrum ſeorſum contra Turcos, vel Tataros generalem aliquam expeditionem facere voluerimus, ſeu voluerit, iſtud ſemper fiat cum Conſilio, & imploratione auxilii a Sede Apoſtolica, atque cæteris Principibus Chriſtianis. Itaque tale ſubſidium dum petendum erit, per communes Oratores petatur, ut omnia inter Nos unanimi voluntate agi, & tractari videantur.

Item quia ex parte Moldaviæ, ac Woywodarum eiuſdem, variæ hucuſq;, & quidem periculoſæ interdum differentiæ inter Sereniſſimos Prædeceſſores noſtros Reges Hungariæ, ac Poloniæ extitere: Poſtquam igitur Nos duo germani Fratres iiſdem Parentibus editi habenas Imperiorum eorundem Regnorum moderamur, utpote Nos Vladislaus Hungariae pariter, & Bohemiæ, ipſe vero Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus Sigismundus Poloniæ, Patrio, & Avito Regnis præſumus, & feliciter gubernamus, id quod non abſque Divina diſpoſitione factum eſſe credimus, quo omnis occaſio futuræ alicuius alienationis animorum ſeu diſcordiæ inter Nos, & Regna noſtra, vel etiam impedimenti, quod hanc Sanctam expeditionem, quam contra Turcos ac alios infideles, & Crucis Dominicæ hoſtes opitulante ipſo Deo facere

Anno 1507

facere intendimus, impedire poſſet, e medio tollatur quoque hæc noſtra, & Regnorum noſtrorum coniunctio, intelligentia, & ſocietas pro ſtabilimento & propagatione eorundem Regnorum, & Dominiorum, conſervationeque omnium Subditorum noſtrorum facilius perfici, & perfecta perpetuo etiam conſervari & permanere poſſit, concluſum eſt, ut viventibus Nobis, & præfata fraterna Maieſtate Sereniſſimi Domini SIGISMUNDI Poloniæ Regis, ac utriusque noſtrum Hæredibus, & Poſteritatibus legitimis, in iſtis Regnis per Electionem unanimem, atque concordem Regnicolarum regnantibus, ratione dictæ Terræ Moldaviæ, vel Woywodarum eiusdem nullæ unquam differentiæ, lites, vel diſcordiæ inter Nos, & Regna noſtra oriantur; ſed Terra illa apud Nos & hoc Regnum, Sacramque Coronam & Regnum Hungariæ maneat, ipſeque Woywoda pro tempore conſtitutus Nos & Hæredes noſtros pro Domino eorum cognoſcat, & fidelitatis Homagium ſemper præſtare debeat. Poterimus tamen Nos Reges, & Hæredes noſtri prædicti cum conſilio, & conſenſu Dominorum Prælatorum, & Baronum, cæterorumque Regnicolarum, utrorumque Regnorum de concordia facienda ſuper Terra, & Woywoda Moldaviæ tentare. Ne præterea deficientibus Hæredibus noſtris, quod Deus avertat, bellum aliquod proinde inter Regna ſuboriatur, ita tamen, quod ſi ipſa concordia per Nos, & Hæredes noſtros non finiretur, nullæ propterea differentiæ, & lites oriantur, ſed hoc Fædus habeat robur. Interea vero temporis diuturnitas iuribus utriusque Regni nullum afferat nocumentum.

Item dum, & quando Nos, aut Regnum Hungariæ, Hæredesque, & Succeſſores noſtri divina auxiliante clementia expeditionem aliquam generalem contra eosdem Turcos facere voluerimus, vel etiam ſi Imperator Turcorum, aut Tartarorum in perſona veniret, vel Filios, aut Duces Tartarorum, vel Turcus Baſſam aliquem cum omni ſua potentia, & viribus ſuis contra Nos, & Regna noſtra, Parteſque ſibi ſubiectas mitteret, ne prædictus Woywoda Moldavienſis, tam præſens, quam etiam futurus, poſt tot accepta beneficia a Nobis, & hoc Regno noſtro Hungariæ defenſioni Chriſtianæ Reipublicæ, præſertim vero horum Regnorum deſit, ſeque a ferendo auxilio quoquo modo abſtrahat: concluſum eſt, ut Nos Rex Hungariæ ipſum inducere, atque cogere debeamus, ut penes Nos cum omni potentia ſua, & totis viribus ſuis inſurgat, qui ſi hoc pacto inſurgere noluerit, aut ſe Nobis aliter qualitercunque rebellem oſtenderit, vel etiam ſi propterea in tantum neceſſitas exigeret, ut talis rebellis Woywoda etiam de Regno, & Terra Moldaviæ deturbandus, & expellendus eſſet, in tali caſu prædictus Dominus Rex Poloniæ Frater noſter a Nobis ſuperinde requiſitus, Nobis ad hoc totis viribus ſuis, & omni potentia ſua iuvare & auxiliari tenebitur, & hoc etiam inter Hæredes noſtros ſervandum intelligatur. Item quia Nos præfatum Woywodam Moldavienſem, Succeſſoreſque ſuos in iuſtis ſuis limitibus, & Terris per eoſdem, ac prædeceſſores ſuos antiquitus poſſeſſis, & ad ipſam Terram Moldaviæ pertinentibus tanquam fidelem noſtrum, & Sacræ Coronæ Hungariæ, contra quoscunque defendere, & protegere debemus: ſi tamen idem Woywoda Terras dictæ fraternæ Maieſtatis & Regni Poloniæ, ac de iure ad ipſum & Terram ſuam non pertinentes occupare, vel aliter qualitercunque contra voluntatem noſtram præfatæ fraternæ Maieſtati bellum inferre auſu quodam temerario vellet, aut etiam Turcos, ſeu Tartaros in perniciem Chriſtianitatis contra dictum Dominum Regem, & Regnum Poloniæ induceret, & hoc evidenter ac probabiliter conſtaret, in hoc caſu nolumus illi contra dictam fraternam Maieſtatem, ſed potius eidem fraternæ Maieſtati contra illum auxiliari, & contra eundem Woywodam tamquam noſtrum, & Regni noſtri Hungariæ rebellem, & Regni Poloniæ hoſtem una cum præfato Domino Rege Poloniae, per Nos tamen prius ſuper inde requiſito, agere, atque eundem Woywodam Nos Rex Hungariæ ad honeſtam, & convenientem dampnorum ſatisfactionem compellere volumus.

Item ſi contingeret, quod Woywodam, & Terram Moldaviæ Imperator Turcorum, aut Tartarorum, vel ambo ſimul invadere, ipſiusque Terram occupare vellet, Nosque, & hoc Regnum viribus, & potentiæ illorum impares eſſemus, in hoc caſu ipſe Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ per Nos requiſitus cum omni potentia ſua, & Regnorum ſuorum in auxilium noſtrum ad defendendum dictum Woywodam inſurgere, & venire debeat, ut eundem ab eorundem Imperatorum, & cuiuslibet eorum invaſione, ſubiectioneque paribus, & coniunctis viribus liberemus. Quam primum tamen illud a manibus, & potentia

tentia

Anno 1507

tentia dictorum hoſtium eliberaverimus, tenebitur ipſe Dominus Rex Poloniæ cum Univerſo Exercitu ſuo e veſtigio de illo exire, ac redire, & Regnum illud in Pace, prout nunc eſt, Nobis & huic Regno relinquere.

Item ſi in Turciam pro bono Reipublicæ Chriſtianæ inter Nos, Reges decerneretur generalis invaſio, tunc qualitercunq; & per quamcunq; viam cum quantove Exercitu ipſe Dominus Poloniæ Rex Frater noſter proficiſci, & iter facere debebit; id communi conſilio, atque deliberatione diſcernatur, qua habita ipſe Sereniſſimus Rex Poloniæ tandem proficiſci, & ſe gerere debebit, & ſi aut veniendum aut mittendum Gentes ſuæ Maieſtati erit, Nos in tali caſu providebimus per hominem noſtrum ſpecialem, ut commode taxato etiam commeatu venire poterit.

Item quæcunque Caſtra, Civitates, & alia quaecunque loca in eiuscemodi expeditione a manibus hoſtium recuperata fuerint, ad eadem Regna, & eosdem Dominos, ad quos antiquitus pertinuerunt, redeant, & revertantur, atque reſtituantur. Si vero prius aut ad Nos, & Regna noſtra, vel eiusdem Sereniſſimi Domini Fratris noſtri non pertinuerunt, ſed de novo adempta fuerint, inter Nos æquali, iuſta, & fraternali diviſione pro magnitudine laborum, & expenſarum ab eadem factarum dividi debebuntur. Si vero, aut Imperator Turcorum, vel etiam Tartarorum per ſe propria in perſona veniret, aut Filii, ſive Duces Tartarorum venirent, aut etiam Baſſam aliquem cum potentia & integro Exercitu ſuo, cauſa occupandi Regnum noſtrum Hungariæ, vel Terras Tranſylvaniæ, aut Moldaviæ mitteret, aut Nandoralbam, vel aliquod Caſtrum finitimum notabile obſideret, ita quod ſub illo moraretur, & pauſaret, in hoc caſu ipſa fraterna Maieſtas cum Univerſo Regno ſuo Poloniæ, & Univerſa potentia, ſemota omni excuſatione inſurgere debet, in auxilium Nobis, & huic Regno noſtro Hungariæ venire, aut prout Nobis, & Conſiliaris noſtris commodius, & utilius videbitur. Interea temporis dum ipſe Turcus illic occupabitur, ſiquidem ut præfertur, Turcus venerit, ipſe Dominus Rex Poloniæ cum Gentibus ſuis alias partes Dominii ipſius Turci hoſtiliter aggredi, aut aliquem locum obſidere, & in tantum urgere debebit, ut ipſe Turcus Regnum noſtrum deſerere, & ad ſua tutanda redire compellatur. Similiter etiam ſi Imperator Turcorum, vel etiam Imperator Tartarorum, aut Filii, ſive Duces eorundem per ſe propria in perſona venirent, aut etiam Baſſam aliquem cum potentia, & integro Exercitu ſuo contra Regnum Poloniæ mitterent, ita ut illud occuparent, & in eo remanerent, vel Caſtrum *Camenecenſe* ſive *Leopolim* obſiderent, ita quod ſub illo morarentur, & pauſarent, in hoc caſu Nos quoque viciſſim cum Univerſo Regno noſtro Hungariæ, totaque potentia, & viribus noſtris, ſemota omni excuſatione inſurgentes in auxilium ipſius fraternæ Maieſtatis debemus venire, aut prout ſibi, & Dominis Conſiliariis commodius, & utilius videbitur. Interea vero temporis dum videlicet Turcus, ſiquidem Turcus venerit, illic occupabitur, cum Gentibus noſtris alias Partes Dominii ipſius Turci hoſtiliter aggredi, aut aliquem locum obſidere, & in tantum urgere debebimus, ut ipſe Turcus Regnum ipſius fraternæ Maieſtatis, & Dominia ſua deſerere, & ad ſua tutanda redire compellatur.

Item ſi contingeret contra Terram ſive Woywodam Tranſalpinum Turcum inſurgere, & illud Regnum aut ad Officiolatus diſtribuere, vel penitus aliter quam nunc per ſe uſurpare voluerit, ex tunc ipſa Maieſtas fraterna, ſi per Nos requiſita fuerit, præfato Woywodæ ſubvenire Nobiſcum una debebit, prout communi conſilio melius videbitur. Quo quidem Regno ab ipſis Turcis eliberato, tenebitur poſtea ipſe Dominus Rex Poloniæ cum Univerſo Exercitu ſuo quam primum de illo exire, & redire, & Regnum ipſum pacifice Nobis, et huic Regno Hungariæ relinquere.

Si vero hoſtis quicunque alius quam Turcus, aut Tatarus Regna noſtra, & partes ſibi ſubiectas, vel eiuſdem Domini Regis Poloniæ Fratris noſtri invaderet, Pars per alteram in tali caſu requiſita debebit alteri Parti invaſae, modo praemiſſo iuvare omni favore, conſilio, etſi Regnum eiuſdem protunc fuerit tranquillum, aliaq; gravi neceſſitate eo tempore non premetur, etiam omni poſſibili auxilio adeſſe, ut omnibus & præſertim hoſti illi pateat, & innoteſcat Nos eſſe unum, & quod alter alterum deſerere non intendit.

Item quod neuter noſtrum Regum inconſulto altero aliquam Pacem vel concordiam cum Turcis facere debeat, ſed ſimul illam habeamus, vel non habeamus.

Et Nos qui cum Illuſtriſſimo Domino Venetorum una pronunc Treugas cum Turcis habemus, quam primum expirabunt pro novis ineundis, & diſponendis ſimul cum præfato Fratre noſtro Sereniſſimo, medio Oratorum noſtrorum laborabimus.

Et ſi alter noſtrum altero inſcio Tur-

cos

Anno 1507.

cos provocaret, aut bellum illis inferret, ac inferret, in hoc caſu alter alteri bella moventi ſuccurrere non teneatur.

Item ſi aliquando contingeret qualicunque ex cauſa inter Nos, & ſubditos hinc inde noſtros, aut ratione metarum, dampnorum, vel aliarum quarumcunque rerum aliquam differentiam, vel diſſenſionem ſuboriri, per hoc Pax iſta perpetua inter Nos, & Dominia noſtra facta, non intelligatur violata, ſed quam primum per utrumque noſtrum Regnum eligantur more alias conſveto ad loca conſveta certi probi homines, qui huiuſmodi differentias videant, et ſolum Deum præ oculis habeant, ſub firmiſſimo Juramento iuſtitiam inter Partes faciant, quemadmodum antiquitus ſemper obſervatum, et adhuc tempore Sereniſſimorum quondam Casimiri Poloniæ Genitoris noſtri cariſſimi, atque Mathiae Hungariæ Regum felicis reminiſcentiæ Ordinatio facta fuit, ita ut nulla unquam occaſio infringendæ Pacis huius praeſtetur.

Item quod ſalva ſint Jura negociatorum in utroque Regno antiquitus ſervata.

Item quemadmodum uterque noſtrum, et Regna noſtra invicem aſſiſtere, conſiliaque, et auxilia contra hoſtes modo praemiſſo invicem præſtare debeant, ſic nullus noſtrum Regum in dampnum, iacturam, moleſtiam, iniuriam, vel perturbationem alterius, et Regnorum ſuorum cum aliquo Principe, aut homine cuiuscunque Status, et Conditionis exiſtente ſe confaederare, aut amicitias quocunque modo contrahere debeat. Quae omnia et ſingula ſupraſcripta Nos Vladislaus Rex ſupraſcriptus in omnibus Punctis, Conditionibus, et Articulis rata, et grata habentes in verbo noſtro Regio promittimus, et pollicemur, pro Nobis, et Haeredibus noſtris firmiter, et illaeſe obſervare, tenere, et adimplere, obſervarique, teneri, et adimpleri facere Literarum noſtrarum, quibus ſecretum Sigillum noſtrum, quo ut Rex Hungariae utimur, eſt appenſum, vigore, et teſtimonio Literarum mediante. Datum Budæ feria Sexta proxima ante Feſtum Sanctae, et Individuae Trinitatis Anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſeptimo. Regnorum noſtrorum Hungariae etc Anno decimo ſeptimo, Bohemiae vero triceſimo ſeptimo. Et Nos Thomas etc. Sancti Martini in montibus Sacro Sanctae Romanae Eccleſiae Presbyter Cardinalis Strigonienſis, ſummus et Secretarius Cancellarius Regius, ac Primas Regni Hungariae etc. Gregorius Archiepiſcopus Colocenſis, Sigismundus Varadienſis, Georgius Quinque Eccleſienſis Cancellarius Regius, Franciscus Taurienſis, Nicolaus Chanadienſis, Joannes Vatienſis, Stephanus Nitrienſis Eccleſiarum Epiſcopus, Bartholomeus Prior Aurane, Petrus Praepoſitus Albenſis. Item Emericus de *Peren* Comes perpetus Abawywarienſis, et Regni Hungariae Palatinus etc. Joannes de *Zapolia* Comes perpetuus Terrae Scepuſienſis, Petrus Comes de *Bozyn*, et de Sancto Georgio Judex Curiae Regiae etc. et Woywoda Tranſylvanus, Laurentius Dux de *Wylat*, Joannes Beryslo Regni Raſciae Deſpotus. Josa de *Soni* Comes Themeſienſis, et Praeſentium Regni inferiorum Generalis Capitaneus, Blasius de *Koska* Tavernikorum Regalium Magiſter, Moyses de *Brosla* Curiae Regiae, Michael Paloczy Pincernarum, Emericus de *Eſii* Dapiferorum, Joannes Podmanicki Cubiculariorum Regiorum Magiſter, Benedictus de Bathian Theſaurarius Regius, Andreas Both de *Bayna* Regnorum Dalmaciae, Croatiae, et Sclavoniae Banus, Georgius de *Paniſſa*, et Emericus Thewrek de *Huming* Nandoralbenſis Barii, Stephanus de *Bathor* Comes Zaladienſis, Joannes Bornemiza Caſtellanus Caſtri Bridenſis, Osvaldus Korlaczki Caſtrorum Regiorum, *Thatka* de Komaron Caſtellanus, et Comes Komarovienſis, Stephanus Thelegdy, Emericus, et Martinus Czobor Comites, de *Bodrogiel*, Franciscus Balaſſa de *Biarmiath* Praelati, et Barones, ac Proceres praedicti Regni Hungariae penes praefatam Maieſtatem gratioſiſſimi Domini noſtri Regis conſtituti praedicto Sereniſſimo Domino Sigismundo Regi Poloniae etc. promittimus, et pollicemur, quod Nos ad obſervandum praedictos Articulos Pacis, et mutuae intelligentiae eidem gratioſiſſimo Domino noſtro Vladislao Regi, ſemper fideles et ſinceri Conſultores erimus, Noſque eoſdem Articulos pro perpetua quiete, et conſervatione horum Regnorum quantum ad Nos attinet, et in Nobis erit, firmiter obſervabimus ſine omni dolo, et fraude.

XLII.

1507.

Exemplar eiuſdem Fæderis ex parte Oratorum Regis Poloniæ. Datum Budæ Feria ſecunda proxima poſt Feſtum Sanctæ Trinitatis Anno 1507. *Ex Originali Sigilla 4.*

Joannes Lubranski Epiſcopus Poſnanienſis, Stanislaus de Chodecz Marſcalcus Regni Poloniæ, ac Leopolienſis, & Camecenſis Capitaneus, Joannes de Lasko Præpoſitus Poſnanienſis, Cancellarius eiuſdem Regni, & Christophorus de *Schidlowiecz* Dapifer Cracovienſis, Curiæque Regis Poloniæ Theſaurarius, & Capitaneus Siradienſis, Sereniſſimi Principis & Domini, Domini Sigismundi Dei gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Domini & Hæredis, &c. Domini noſtri Clementiſſimi Oratores, per ipſius Maieſtatem ad Sereniſſimum Principem, & Dominum, Dominum Vladislaum eadem gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, etc. Regem, nec non Sleſiae, et Lucemburgenſem Ducem, Marchionemque Moraviae, et Luſaciae etc. Dominum colendiſſimum, in præſentiarum deſtinati, Univerſis quibus expedit notificamus; Quod cum omnis humanarum rerum, et privata, et publica actio Jure quodam naturae in hunc finem dirigatur, ut hominibus proſit, et eorum commodis ſerviat, et opituletur, non immerito tamen primum ſibi locum hac in parte vendicare videtur, quae publica appellatur, utpote quae authoritate praeſtans, et quadam quaſi Maieſtate praedita, quidquid graviter, et conſtanter aggreditur, non dubitat eo ſtudio eaque fide proſequi, ut in proceſſu ſtrenua, et in exitu magnifica et laudanda bonorum iudicio cenſeatur.

In primis autem ea fuerit potiſſima, et omni laude praedicanda, quae bonis Regibus peculiari quadam vi naturae indita eſt, ut mortalium paci, et otio proſpiciat et ſuffragetur, ac demum inter eos diverſis artibus amicitiam, fidem, et amorem conciliet, unde poſthac omnium rerum, quae ad bene, beateque vivendum attinent, copia facile ſuppeditari ſolet; hinc Sacrarum rerum, et Religionis propagandae omnis cura, et ſollicitudo ſuboritur, frequenteſque fumant votis felicibus Aræ, hinc etiam bonis, et iuſtis Rectoribus ſupra nominis immortalitatem, cœleſtis vitae praemium acquiri, et promereri omnium ſapientum ſententia perhibetur, ut eos non immerito, qui ita rebus his publicis, quibus praefuerunt, ſaluti, commodis, pacique, et otio conſuluerunt, in Deorum numerum conſecrare non dubitaverit antiquitas. His itaque rebus praedictis Sereniſſimus Rex noſter Dominus Sigismundus perſvaſus, Senatu Regni ſui non modo aſſentiente, verum etiam velut precum calcaria ſponte currenti, ut dicitur, admovente, cum plena poteſtate, et ſcripto Mandato Nos ad hanc Sacram Maieſtatem fraternam Hungariae miſit, qui caeteris Regibus, qui Pacis artibus Populos ſibi ſubiectos regere, quique effigiem iuſti et legitimi Imperii referre ſtudent, ſpeculum praebet et exemplar, ut apud poſteros teſtatum etiam relinqueret, et germanitatis vinculum, ultro citroque ſibi eſſe chariſſimum, et iiſdem ſtudiis cordi ſibi eſſe de Republica Chriſtiana bene mereri. Itaque cum ſua Maieſtate, ſapientiſſimoque, et graviſſimo inclyti Regni ſui Hungariae Senatu, ea freti pietate ad has leges perpetuae Pacis, et amicitiae, ac ſocietatis, et Faederis inter Maieſtates eorum, et Maieſtatum ſuarum Hungariae et Poloniae Regna, more Maiorum ſuorum, qui his Regnis, feliciter praefuerunt & hunc ordinem amicitiae et communis defenſionis tenuerunt contra omnes hoſtes, quocunq; cognomine cenſeantur, infideles, ſive ſint etiam Schiſmatici, ſive Chriſtiani, devenimus, cuius tenor in haec verba ſequitur. Nos Vladislaus Dei gratia Hungariae, Bohemiae, Craotiae, etc. Rex, nec non Sleſiae et Lucemburgenſis Dux, Marchioque Moraviae et Luſatiae etc. memoriae commendamus tenore Praeſentium ſignificantes, quibus expedit Univerſis. Cogitantibus Nobis, animoque repetentibus quaenam elapſis retro temporibus Hungarici pariter ac Polonici Sceptri in ſumma Imperii moderanda fuerit Inſtitutio, & quo ductu, quibuſve artibus utriuſque res domi, foriſque concreverint, facile animadvertimus, pleroſq, quinimo ferme omnes, qui his potiti ſunt Regnis Principes, ſingulari quadam amicitia, mutuiſque officiis, ultro, citroque fuiſſe devinctos, eamque copulam & ſecundis in rebus decori, ornamentoque, & ſi quid forte adverſi (ut res ſunt mortalium) evenerat, præſidio, ac levamento extitiſſe. Nullae enim ſtabiliores ad Regna propaganda opes comparari queunt, quam Rectorum eadem ſentientium firma, indiſſolubiliſque coniunctio. Quod ſi illos tam benivole inter ſe degiſſe accepimus, quos commodi duntaxat publici ratio, Regionumque vicinitas in fide, amoreque continebant, quo Nos tandem confæderationis nexu cum Sereniſſimo Principe Domino Sigismundo Poloniæ Rege, ac Magno Duce Litvaniæ &c. Fratre germano noſtro dilectiſſimo vinctos, conſociatoſque eſſe decet, ubi ad ea, quæ ſuperiores quoque Principes mirum in modum conciliarunt, tam arctiſſimum ſangvinis vinculum accedit, ut reliquos inter Reges, Fædera, rebus urgentibus expoſtulata, accerſitaque, Nobis vero propinquitatis iure, legeque naturæ quaſi inſita, & innata eſſe videantur. Cum autem per ſeipſum ſatis vali-

ANNO 1507

dum, & velut inexplicabile ſit germanitatis vinculum, ex ea tamen conſvetudine, qua cum ipſo Sereniſſimo Rege SIGISMUNDO, dum hic præſertim apud Nos in Pannonia degeret, dulciſſime, iucundiſſimeque fruebamur, tenacius quodammodo inhæſit, cum tali nimirum modeſtia, prudentia, integritate, cæterarumq; virtutum agmine fuerit circumſeptus, ut Prælatorum quoque omnium, Procerumq; noſtrorum huius Regni animos, charitatemque in ſe converterit. Cui cum divina nuper Providentia Poloniæ habenas regendas, ac moderandas tradiderit, operæ pretium duximus, utrumque Regnum & locorum propinquitate, & Principum concordia, licet antehac etiam unitum, novis tamen Fœderibus magis, magiſque deinceps coniungere, ac devincire, ut alterum alterius ope, ſubſidioque munitum, plus in dies ſplendoris, incrementique capeſcat. Sic enim longe expeditius & amicis, deque Chriſtiano nomine optime meritis conſulere, & hoſtium, eorundemq; infidelium vim, inſidiaſque quaſi in commune propulſare licebit, Chriſtianæ denique Reipublicæ, qua nihil antiquius, nihil carius eſſe decet, dignitatem, amplitudinemque pro virili tueri, ac defenſare. Deo itaque ex cuius nutu Reges, Regnaque pendent univerſa, ineffabili ſua clementia Nobis ſuffragante, inter Nos præfatos VLADISLAUM Hungariæ, & Bohemiæ Regem ab una, & ipſum Sereniſſimum Principem Dominum SIGISMUNDUM Poloniae Regem, ab altera partibus, noſtroſque Haeredes et Succeſſores, cum Reverendiſſimo in Chriſto Patre, Domino JOANNE LUBRANSKI Epiſcopo Poſnanienſi, ac Spectabili et Magnifico STANISLAO de *Chodecz* Mareſchalco Regni Poloniae, Leopolienſique et Camenecenſi Capitaneo, JOANNE de *Lasko* Praepoſito Poſnanienſi, et Cancellario Regni eiuſdem Poloniæ, & CHRISTOPHORO de *Schidlowicz* dapifero Cracovienſi, Curiæque Regalis Theſaurario, & Siradienſi Capitaneo, Oratoribus & Conſiliariis præfatæ fraternæ Maieſtatis Poloniæ cum pleno Mandato, plenaque, ac omnimoda facultate a ſua Maieſtate Univerſoque Regno, & Statibus Poloniæ, in infra ſcriptis negotiis ad Nos miſſis ad Laudem & Gloriam inprimis Nominis ſui Sancti, ac deinde pro Reipublicæ Chriſtianæ ſalute, & defenſione, proque Statuum, ac Regnorum, Terrarum & Dominiorum, omniumque ſubditorum utriuſque noſtrum conſervatione, incremento, & ſtabilimento, has Confœderationis, & Societatis perpetuæ Leges, veſtigiis Prædeceſſorum noſtrorum Regum inhærentes, infra inſertis Articulis inſcriptas, eo, qui ſequitur tenore, ſancivimus.

Inprimis concluſum eſt, quod Nos cum præfato Sereniſſimo Domino Rege Poloniæ, Fratre noſtro chariſſimo quemadmodum antea ſemper, ita etiam deinceps in mutua, ac fraterna charitate, atque intelligentia, & ſempiterno amore vivamus, & ſimiliter inter Regna, ac Dominia noſtra, præſertim Hungariæ, & Poloniæ, ac Magni Ducatus Litvaniæ ſit, & habeatur Fœdus, Pax, & tranquillitas perpetua, bonaque, & perfecta vicinitas. Et quod Nos contra quemlibet hoſtem cuiuſcunque Status, dignitatis, & præeminentiæ, Paganum, Schiſmaticum, & Chriſtianum, nullo excepto, ſeu excluſo, Hungariæ, & Poloniæ Regna, Principatus, Terras, Dominiaque noſtra, quæ nunc divina favente Clementia uterque noſtrum poſſidet, & poſſeſſurus eſt, ac quæ ad Nos, Regnaq; noſtra nunc pertinent, & in futurum pertinebunt, invadentem, invadereque volentem, iuxta Conditiones infraſcriptas, Nos, & Regna noſtra ſe adiuvabimus, & auxilia invicem faciemus, demptis tamen & reſervatis omnibus Confœderatis, & cum quibus Pacem pro nunc habemus, quousq; videlicet iidem in huiuſmodi Pace, et Confœderatione Nobiſcum permanebunt.

Item quod quotiescunque dabitur opportunitas, & Nos concordi, ac unanimi voluntate, aſſiſtente auxilio divino contra Turcos, aut alter noſtrum ſeorſum contra Turcos, vel Tartaros generalem aliquam expeditionem facere voluerimus, ſeu voluerit, iſtud ſemper fiat cum conſilio, & imploratione auxilii a ſede Apoſtolica, atque cæteris Principibus Chriſtianis. Itaque tale ſubſidium dum petendum erit, per communes Oratores petatur, ut omnia inter Nos unanimi voluntate agi, & tractari videantur.

Item quia ex parte Moldaviæ, ac Woiewodarum eiuſdem variæ hucusque, & quidem periculoſæ interdum differentiæ inter Sereniſſimos Prædeceſſores noſtros Reges Hungariæ, ac Poloniæ extitere, poſtquam igitur Nos duo Germani Fratres iisdem Parentibus editi, habenas Imperiorum eorundem Regnorum moderamur, utpote Nos, VLADISLAUS Hungariæ, pariter & Bohemiæ, ipſe vero Sereniſſimus Princeps & Dominus, Dominus SIGISMUNDUS Poloniæ, Patrio & avito Regnis præſumus, & feliciter gubernamus, id, quod non abſque divina diſpoſitione factum eſſe credimus, quo omnis occaſio futuræ alicuius alienationis animorum, ſeu diſcordiæ inter Nos, & Regna noſtra, vel etiam impedimenti, quod hanc Sanctam expedi-

ANNO 1507.

expeditionem, quam contra Turcos, ac alios infideles, & Crucis Dominicæ hoſtes oppitulante ipſo Deo facere intendimus, impedire poſſet, e medio tollatur quoque hæc noſtra, & Regnorum noſtrorum coniunctio, intelligentia, & Societas pro ſtabilimento & propagatione eorundem Regnorum, & Dominiorum, conſervationeque omnium ſubditorum noſtrorum facilius perfici, & perfecta perpetuo etiam conſervari, & perennare poſſit, concluſum eſt, ut viventibus Nobis, & præfata fraterna Maieſtate Sereniſſimi Domini SIGISMUNDI Poloniæ Regis, ac utriusque noſtrum Hæredibus, & Poſteritatibus legitimis, in iſtis Regnis per Electionem unanimem, atque concordem Regnicolarum Regnantibus, ratione dictæ Terræ Moldaviæ, vel Woiewodarum eiusdem, nullæ unquam differentiæ, lites, vel diſcordiæ inter Nos, & Regna noſtra orientur, ſed Terra illa apud Nos, & hoc Regnum, Sacramque Coronam, & Regnum Hungariæ maneat, ipſeque Woiewoda pro tempore conſtitutus Nos & Hæredes noſtros pro Domino ſuo cognoſcat, & fidelitatis homagium ſemper præſtare debeat. Poterimus tamen Nos Reges, & hæredes noſtri prædicti cum conſilio, & conſenſu Dominorum Prælatorum, & Baronum, cæterorumque Regnicolarum utrorumque Regnorum, de concordia facienda ſuper Terra, & Woiewoda Moldaviæ tentare, ne præterea deficientibus Hæredibus noſtris, quod Deus avertat, bellum aliquod proinde inter Regna ſuboriatur, ita tamen, quod ſi ipſa concordia per Nos & Hæredes noſtros non finiretur, nullæ propterea differentiæ & lites oriantur, ſed hoc Faedus habeat robur. Interea vero temporis diuturnitas iuribus utriusque Regni nullum afferat nocumentum.

Item dum & quando Nos aut Regnum Hungariæ, Hæredesque & Succeſſores noſtri divina auxiliante Clementia expeditionem aliquam generalem contra eosdem Turcos facere voluerimus, vel etiam ſi Imperator Turcorum, aut Tartarorum in Perſona veniret, vel Filios, aut Duces Tartarorum, vel Turcus Baſſam aliquem cum omni ſua potentia & viribus ſuis contra Nos, & Regna noſtra, parteſque ſibi ſubiectas mitteret, ne prædictus Woiewoda Moldavienſis tam præſens, quam etiam futurus poſt accepta beneficia a Nobis, & hoc Regno noſtro Hungariæ, defenſioni Chriſtianæ Reipublicæ, præſertim vero horum Regnorum deſit, ſeque a ferendo auxilio quoquo modo abſtrahat, concluſum eſt, ut Nos Rex Hungariæ ipſum inducere, atque cogere debeamus, ut penes Nos cum omni potentia ſua, & totis viribus ſuis inſurgat, qui ſi hoc pacto inſurgere noluerit, aut ſe Nobis aliter qualitercunque rebellem oſtenderit, vel etiam ſi propterea in tantum neceſſitas exigeret, ut talis rebellis Woiewoda etiam de Regno, & Terra Moldaviæ deturbandus, & expellendus eſſet, in tali caſu prædictus Rex Poloniæ Dominus Frater noſter, a Nobis ſuperinde requiſitus, Nobis ad hoc totis viribus ſuis, & omni potentia ſua iuvare, & auxiliari tenebitur, & hoc etiam inter Hæredes noſtros ſervandum intelligatur.

Item quia Nos præfatum Woiewodam Moldavienſem, Succeſſoresque ſuos in iuſtis ſuis Limitibus, & Terris per eundem, ac Prædeceſſores ſuos antiquitus poſſeſſis, & ad ipſam Terram Moldavienſem pertinentibus, tanquam fidelem noſtrum, & Sacræ Coronæ Hungariae contra quoscunque defendere, & protegere debemus, ſi tamen idem Woiewoda Terras dictæ fraternæ Maieſtatis & Regni Poloniae, ac de iure ad ipſum & Terram ſuam non pertinentes occupare, vel aliter qualitercunque contra voluntatem noſtram praefatae fraternae Maieſtati bellum inferre auſu quodam temerario vellet, aut etiam Turcos, ſeu Tartaros in perniciem Chriſtianitatis contra dictum Dominum Regem & Regnum Poloniae induceret, & hoc evidenter, ac probabiliter conſtaret, in hoc caſu nolumus illi contra dictam fraternam Maieſtatem, ſed potius eidem Fraternae Maieſtati contra illum auxiliari, & contra eundem Woiewodam tanquam noſtrum, & Regni noſtri Hungariae rebellem, & Regni Poloniae hoſtem, una cum praefato Domino Rege Poloniae per Nos tamen prius ſuperinde requiſito agere, atque eundem Woiewodam Nos Rex Hungariae ad honeſtam, & convenientem damnorum ſatisfactionem compellere volumus.

Item ſi contingeret, quod Woiewodam & Terram Moldaviae Imperator Turcorum, aut Tartarorum vel ambo ſimul invadere ipſiusque Terram occupare vellent, Nosque & hoc Regnum viribus, & potentiis illorum impares eſſemus: in hoc caſu Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae per Nos requiſitus cum omni potentia ſua, & Regnorum ſuorum in auxilium noſtrum ad defendendum dictum Woiewodam inſurgere & venire debeat, ut eundem ab eorundem

Anno 1507.

dem Imperatorum, & cuiuslibet eorum invaſione, ſubiectioneque, paribus, & coniunctis viribus liberemus. Quam primum tamen illum a manibus, & potentia dictorum hoſtium eliberaverimus, tenebitur ipſe Dominus Rex Poloniae cum univerſo Exercitu ſuo e veſtigio de eius Regno exire, ac redire, & Regnum illud in Pace, prout nunc eſt, Nobis, & huic Regno relinquere.

Item ſi in Turciam pro bono Reipublicae Chriſtianae inter Nos Reges decerneretur; generalis invaſio, tunc qualitercunque, & per quamcunque viam, cum quantove Exercitu ipſe Dominus Poloniae Rex Frater noſter proficiſci, & iter facere debebit. Id communi conſilio, atq; deliberatione diſcernatur, qua habita ipſe Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae tandem proficiſci, & ſe gerere debebit, & ſi aut veniendum, aut mittendum Gentes ſuae Maieſtati erit, Nos in tali caſu providebimus per hominem noſtrum ſpecialem, ut commode taxato etiam commeatu venire poterit.

Item quaecunuue Caſtra, Civitates, et alia quaecunque loca in eiuſcemodi expeditione a manibus hoſtium recuperata fuerint, ad eadem Regna, & eoſdem Dominos, ad quos antiquitus pertinuerunt redeant, & revertantur, atq; reſtituantur. Si vero prius aut ad Nos, & Regna noſtra, vel eiuſdem Sereniſſimi Domini Fratris Noſtri non pertinuerint, ſed de novo adempta fuerint, inter Nos aequali iuxta & fraternali diviſione, pro magnitudine laborum, & expenſarum ad eadem factarum, dividi debebunt.

Si vero aut Imperator Turcorum vel etiam Tartarorum per ſe propria in Perſona venirent, aut Filii, ſive Duces Tartarorum venirent, aut etiam Baſſam aliquem cum potentia, & integro Exercitu ſuo cauſa occupandi Regnum noſtrum Hungariae, vel Terras Tranſylvaniae, aut Moldaviae mitteret, aut Nandoralbam, vel aliquod Caſtrum finitimum notabile obſideret, ita quod ſub illo moraretur, et pauſaret, in hoc caſu ipſa fraterna Maieſtas cum univerſo Regno ſuo Poloniae, et univerſa potentia, ſemota omni excuſatione inſurgere debet, in auxilium Nobis, et huic Regno noſtro Hungariae venire, aut prout Nobis et Conſiliariis noſtris commodius, et utilius videbitur. Interea temporis dum ipſe Turcus illic occupabitur, ſiquidem ut praefertur, Turcus venerit, ipſe Dominus Rex Poloniae cum Gentibus ſuis alias partes Dominii ipſius Turci hoſtiliter aggredi, aut aliquem locum obſidere, et in tantum urgere debebit, ut ipſe Turcus Regnum noſtrum deſerere, et ad ſua tutanda redire compellatur. Similiter etiam ſi Imperator Tartarorum, aut Filii, ſive Duces eorundem per ſe propria in Perſona venirent, aut etiam Baſſam aliquem cum potentia, et integro Exercitu ſuo contra Regnum Poloniae mitterent, ita, ut illud occuparent, et in eo remanerent, vel Caſtrum Kamieniec, ſeu Leopolim obſiderent, ita, quod ſub illo morarentur, et pauſarent, in hoc caſu Nos quoque viciſſim cum univerſo Regno noſtro Hungariae, totaq; potentia, et viribus noſtris, ſemota omni excuſatione inſurgentes, in auxilium ipſius fraternae Maieſtatis debemus venire, aut prout ſibi et Dominis Conſiliariis commodius, et utilius videbitur. Interea vero temporis, dum videlicet Turcus, ſiquidem Turcus venerit, illic occupabitur, cum Gentibus noſtris alias partes Domini ipſius Turci hoſtiliter aggredi, aut aliquem locum obſidere, et in tantum urgere debebimus, ut ipſe Turcus Regnum ipſius fraternae Maieſtatis, et Dominia ſua deſerere, et ad ſua tutanda redire compellatur. Item ſi contingeret contra Terram, ſeu Woiewodam Tranſalpinum Turcum inſurgere, et illud Regnum aut ad Officiolatus diſtribuere, vel penitus aliter, quam nunc, per ſe uſurpare voluerit, ex tunc Maieſtas ipſa fraterna, ſi per Nos requiſita fuerit, praefato Woiewodae ſubvenire Nobiſcum una debebit, prout communi conſilio melius videbitur. Quo quidem Regno ab ipſis Turcis eliberato, tenebitur poſtea ipſe Dominus Rex Poloniae cum univerſo Exercitu ſuo quamprimum de illo exire, et redire, et Regnum ipſum pacifice Nobis, et huic Regno Hungariae relinquere.

Si vero hoſtis quicunque alius, quam Turcus, aut Tartarus Regna noſtra, & partes ſibi ſubiectas, vel eiusdem Domini Regis Poloniæ Fratris noſtri invaderet, Pars per alteram in tali caſu requiſita, debebit alteri Parti modo præmiſſo iuvare omni favore, Conſilio, & ſi Regnum eiusdem pro tunc fuerit tranquillum, aliaque gravi neceſſitate eo tempore non premetur, etiam omni poſſibili auxilio adeſſe, ut omnibus et præſertim hoſti illi pateat, et innoteſcat Nos eſſe unum, et quod alter alterum deſerere non intendit.

Item quod neuter noſtrum Regum inconſulto altero aliquam Pacem, et Concordiam cum Turcis facere debeat, ſed ſimul illam habeamus, vel non habeamus.

Et Nos qui cum Illuſtriſſimo Domnio Venetorum una pronunc Treugas cum Turcis habemus, quamprimum expirabunt, pro novis ineundis, et diſponendis ſimul

Anno 1507.

ſimul cum praefato Fratre noſtro Sereniſſimo, medio Oratorum noſtrorum laborabimus.

Et ſi alter noſtrum, altero inſcio Turcas provocaret, aut bellum illis indiceret, ac inferret, in hoc caſu alter alteri bella moventi ſuccurrere non teneatur.

Item ſi aliquando contingeret qualitercunque ex cauſa inter Nos, et ſubditos hincinde noſtros, aut ratione metarum, damnorum, et aliarum quarumcunque rerum, aliquam differentiam, vel diſſenſionem ſuboriri, per hoc Pax iſta perpetua inter Nos, et Dominia noſtra facta, non intelligatur violata, ſed quamprimum per utrumque Regnum noſtrum eligantur more alias conſveto ad loca conſveta certi probi homines, qui huiuſmodi differentias videant, et ſolum Deum prae oculis habentes, ſub firmiſſimo iuramento iuſtitiam inter Partes faciant, quemadmodum antiquitus ſemper obſervatum, et adhuc tempore Sereniſſimorum quondam Casimiri Poloniæ Genitoris noſtri chariſſimi, ac Mathiæ Hungariae, Regum felicis reminiſcentiae, ordinatio facta fuit, ita, ut nulla unquam occaſio infringendae huius Pacis praeſtetur.

Item quod ſalva ſunt iura Negotiatorum in utroque Regno antiquitus ſervata. Item quemadmodum uterque noſtrum, et Regna noſtra invicem aſſiſtere, conſiliaque, et auxilia contra hoſtes modo praemiſſo invicem praeſtare debeant, ſic nullus noſtrum Regum in dampnum, iacturam, moleſtiam, iniuriam, et perturbationem alterius et Regnorum ſuorum cum aliquo Principe, aut homine cuiuſcunq; Status et Conditionis exiſtente ſe confaederare, aut amicitias quocunque modo contrahere debeat. Quae omnia et ſingula ſupra ſcripta Nos Vladislaus Rex ſupra ſcriptus, in omnibus Punctis, Conditionibus, et Articulis rata, et grata habentes in Verbo noſtro Regio promittimus et pollicemur pro Nobis, et Hæredibus noſtris firmiter et illaeſe obſervare, obſervarique, teneri, et adimpleri facere. Harum noſtrarum, quibus ſecretum Sigillum noſtrum, quo ut Rex Hungariae utimur, eſt appenſum, vigore et teſtimonio Literarum mediante. Datum Budae Feria Sexta proxima ante Feſtum Sanctae et individuae Trinitatis. Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Septimo. Nos igitur qui ſupra dictam Pacem, et Amicitiam perpetuam ſupra ſcriptis modis et conditionibus inter Maieſtates Regum, et Regna praedicta ipſorum, Legationis poteſtate, et Mandati publici Officio confecimus, acceptavimus, praeſentibuſque Literis bona fide promittimus, et pollicemur, quod cum primum ad Maieſtatem Domini noſtri Regis revertemur, Literas ſuae Maieſtatis Regiae mittemus, et hanc fidem, et obligationem noſtram redimemus, terminum ſupremum eidem miſſioni, diem Sancti Michaelis proximum aſſignantes, quibus haec omnia, quae ad huiuſmodi Pacem, Amicitiam, Faederiſque Societatem attinent, ſua Maieſtas confirmabit, tenereque, et adimplere perpetuo ſe obligabit. In fidem autem et teſtimonium praedictorum appendimus Sigilla noſtra praeſentibus Literis noſtris. Datum Budae Feria Secunda proxima poſt Feſtum Sanctae Trinitatis. Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Septimo.

XLIII.

1509.

Approbatio, et Ratificatio eiuſdem Fœderis per Sigismundum *Regem Poloniæ, in Conſilio Generali Piotrcovienſi facta, die 1.* Aprilis Anno 1509. *Ex Originali cum Sigillo* Sigismundi *Regis, & aliis 33. Sigil. Conſiliariorum.*

Sigismundus Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque etc. Dominus et Haeres. Significamus tenore Praeſentium quibus expedit Univerſis. Quia ſaepenumero audivimus, omnes illos Reges et Principes, qui uſquam poſt homines natos creari caeperunt, immortalitatem nomini ſuo, decuſque aeternum, et gloriam peperiſſe, qui Populos ſibi ſubiectos non tam regnando, quam iuſte, et clementer, atque cum ſumma animi moderatione in Pace, et in bello regendo, omnibus rebus, quae ad bene, beateque vivendum pertinent, augere, et cumulare ſtuduerunt, quique ita vitae ſuae curſum tenere voluerunt, ut et viventes, ac demum fato functi, et eſſent, et exiſtimarentur digni, quorum Imperio parere, et obtemperare Univerſi non ſolum paterentur, ſed etiam ſponte appeterent. Ea vero comparari ſolent his artibus, quibus domi, foriſque ſtrenue exercendis publice florentes efficiuntur. Cum igitur poſt mortem Divi Regis Alexandri germani noſtri cariſſimi, qui proxime ante Nos his regnis praefuit, quibus et Nos Superis iuvantibus nunc praeſumus, communi omnium conſenſu, et voluntate ad Nos ſumma Imperii eorundem Regnorum delata ſit, ut pro tantis meritis grati animi voluntatem apud omnes homines teſtatam relinquamus, diu multumque cogitantes, ut tales Prin-

Anno 1509

cipes aliqua ſaltim in parte aemulari, et ab eis formulam vivendi mutuari poſſimus, id noſtro potiſſimum inſedit animo, ut imprimis Paci, et Otio ipſorum proſpiciamus, ac demum pro virili noſtra id demus operam, ut omni cura et ſtudio caetera peragamus, quae commodo et ornamento ſint ipſis undecunque futura. Maior autem opportunitas nulla unquam ad hoc patuit, quam ut Nos cum Sereniſſimo Principe Domino VLADISLAO Hungariae, et Bohemiae Rege, germano noſtro chariſſimo, natu maiore, quem ſemper loco Parentis colere conſvevimus, Regnaque item utriuſque noſtrum Poloniæ, & Hungariæ, perpetuo, & indiſſolubili nexu amicitiæ, & Societatis contra quoſcunque hoſtes, quocunque cenſeantur nomine, coniungamus, et confæderemus, quemadmodum id ipſum etiam antiquitus inter ipſa Regna fieri Literarum Monumentis memoriæ proditum eſt. Quam quidem amicitiam, Societatem, et Confæderationem iam ſuperioribus his diebus opera, et induſtria Oratorum, et Conſiliariorum noſtrorum, et Regni noſtri, Reverendorum videlicet in Chriſto Patrum Dominorum JOANNIS LUBRANSKI Episcopi Poſnanienſis, et JOANNIS LASKI Coadiutoris perpetui Eccleſiæ Gneſnenſis, Regnique noſtri Cancellarii, Magnificique et Generoſi STANISLAI de *Chodecz*, Regni noſtri Marſchalci, Leopolienſis, et Camenecenſis Capitanei, et CHRISTOPHORI de *Szidlowicz* Succamerarii Cracovienſis et Siradienſis Capitanei, ſincere Nobis dilectorum, cum pleno Mandato, a Nobis et toto Senatu Regni noſtri ad ipſum Sereniſſimum VLADISLAUM Regem, et ſuae Maieſtatis Regni Hungariae graviſſimum et ſapientiſſimum Senatum miſſorum, divina Nobis ad id gratia ſuffragante, ex cuius nutu Reges et Regna pendere univerſa perhibentur, ſub conditionibus infraſcriptis confecimus. Imprimis itaque concluſum eſt, quod Nos cum praefato Sereniſſimo Domino VLADISLAO Rege Hungariae Fratre noſtro chariſſimo, quemadmodum antea ſemper, ita et deinceps in mutua, et firma charitate, atq; intelligentia, et ſempiterno amore vivamus, et ſimiliter inter Regna, et Dominia noſtra, praeſertim Hungariae et Poloniae, ac Magni Ducatus Litvaniae ſit et habeatur Faedus, Pax, et Tranquillitas perpetua, bonaque et perfecta ſecuritas, et quod Nos contra quemlibet hoſtem cuiuſcunq; Status, Dignitatis, Conditionis et Præeminentiae, Paganum, Schiſmaticum, et Chriſtianum, nullo excepto, ſeu excluſo, Hungariæ et Poloniae Regna, Principatus, Terras, Dominiaq; noſtra, quae nunc Divina favente Clementia uterque noſtrum poſſidet, et poſſeſſurus eſt, ac quae ad Nos, Regnaque noſtra nunc pertinent, et in futurum pertinebunt, invadentem, invadereque volentem, iuxta conditiones infra ſcriptas Nos et Regna noſtra adiuvabimus, et auxilia invicem faciemus, demptis tamen et reſervatis omnibus Confaederatis, et cum quibus Pacem pronunc habemus, quouſque videlicet iidem in huiuſmodi Pace et Confaederatione Nobiſcum permanebunt. Item quod quotieſcunque dabitur opportunitas, et Nos concordi ac unanimi voluntate, aſſiſtente auxilio Divino contra Turcos, vel Tartaros generalem aliquam expeditionem facere voluerimus, ſeu aliquis noſtrum voluerit, iſtud ſemper fiat cum Conſilio, et imploratione auxilii a ſede Apoſtolica, atque caeteris Principibus Chriſtianis, ita quod tale ſubſidium dum petendum erit, per communes Oratores petatur, ut omnia inter Nos unanimi voluntate agi et tractari videantur. Item quia ex parte Moldaviae, ac Waywodarum eiusdem, variae hucuſque, et quidem periculoſae interdum differentiae inter Sereniſſimos Praedeceſſores noſtros Reges Hungariae, et Poloniae extitere, poſtquam igirur Nos duo germani Fratres, iiſdem Parentibus editi habenas inpraeſentiarum eorundem Regnorum moderamur, utpote Nos SIGISMUNDUS Patrio et avito Poloniae, pariter et Litvaniae, ipſe vero Sereniſſimus Princeps, et Dominus, Dominus VLADISLAUS Hungariae, et Bohemiae Regnis praeſumus, et feliciter gubernamus, idque non abſque divina diſpoſitione factum eſſe credimus, quo omnis occaſio futurae alicuius alienationis animorum, ſeu diſcordiae inter Nos, et Regna noſtra vel etiam impedimenti, quod hanc Sanctam expeditionem, quam contra Turcos, ac alios infideles, et Crucis Dominicae hoſtes opitulante ipſo Deo facere intendimus, impedire poſſet, e medio tollatur quoque haec noſtra, et Regnorum noſtrorum coniunctio, intelligentia et ſocietas, pro ſtabilimento et propagatione eorundem Regnorum, et Dominiorum, conſervationeque omnium ſubditorum noſtrorum facilius perfici, et perfecta perpetuo etiam conſervari, et permanere poſſit; concluſum eſt, ut viventi-Nobis, et praefata fraterna Maieſtate Sereniſſimi Domini VLADISLAI Hungariae Regis, ac utriuſque noſtrum Haeredibus, et Poſteritatibus legitimis ex parte maſculina ſangvinis noſtri in iſtis Regnis per electionem unanimem, atque concordem Regnicolarum regnantibus,

ratione

Anno 1509

ratione dictae Terrae Moldaviae, vel Waywodarum eiuſdem nullae unquam differentiae, lites, vel diſcordiae inter Nos, et Regna noſtra oriantur, ſed Terra illa apud eundem Sereniſſimum Dominum VLADISLAUM Regem, Sacramque Coronam, et Regnum Hungariae maneat, ipſeque Waywoda pro tempore conſtitutus ipſum Dominum VLADISLAUM Regem, Haeredeſque ſuos praedictos pro Domino eorum cognoſcat, et fidelitatis homagium ſemper praeſtare debeat. Poterimus tamen Nos Reges, et Haeredes noſtri praedicti, cum Conſilio et conſenſu Dominorum Praelatorum, et Baronum, caeterorumque Regnicolarum utrorumq; Regnorum, de concordia facienda ſuper Terra et Waywoda Moldaviae tentare, ne propterea deficientibus Haeredibus noſtris, quod Deus avertat, bellum aliquod proinde inter Regna ſuboriatur: ita tamen, quod ſi ipſa concordia per Nos, et Haeredes noſtros non finiretur, nullae propterea differentiae, et lites oriantur, ſed hoc Faedus habeat robur. Interea vero temporis diuturnitas Juribus utriuſque Regni nullum afferat nocumentum. Item dum et quando Nos, aut Regnum Poloniae, Haeredeſque, et Succeſſores noſtri divina auxiliante Clementia expeditionem aliquam generalem contra eoſdem Turcos facere voluerimus, vel etiam ſi Imperator Turcorum, aut Tartarorum in Perſona veniret, vel filios aut Duces Tartarorum, vel Turcus Baſſam aliquem cum omni ſua potentia, et viribus ſuis contra Nos, et Regna noſtra, parteſque ſibi ſubiectas mitteret, ne praedictus Waywoda Moldavienſis tam praeſens, quam etiam futurus, poſt tot accepta beneficia ab ipſa Sereniſſima Maieſtate, et Regno ſuo Hungariae, defenſioni Chriſtianae Reipublicae, praeſertim vero horum Regnorum deſit, ſeque a ferendo auxilio quoquo modo abſtrahat, concluſum eſt, ut ipſe Dominus Rex Hungariæ ipſum inducere, atque cogere debeat, ut penes Nos cum omni potentia ſua, & totis viribus ſuis inſurgat. Qui ſi hoc pacto inſurgere noluerit, aut ſe aliter qualitercunque rebellem oſtenderit, vel etiam ſi propterea in tantum neceſſitas exigeret, ut talis rebellis Waywoda etiam de Regno, & Terra Moldaviæ deturbandus, & expellendus eſſet, in tali caſu Nos SIGISMUNDUS Rex Poloniæ ſuam Maieſtatem, per eam ſuperinde requiſiti, ad hoc totis viribus cum omni potentia iuvare, & auxiliari tenebimur, & hoc etiam inter Hæredes noſtros ſervandum intelligatur. Item quia ipſe Sereniſſimus Dominus VLADISLAUS Rex præfatum Waywodam Moldavienſem, Succeſſoresque ſuos in ſuis iuſtis Limitibus, & Terris per eosdem & Prædeceſſores ſuos antiquitus poſſeſſis, & ad ipſam Terram Moldaviæ pertinentibus tanquam fidelem ſuum, Sacræque Coronæ Hungariæ contra quoſcunque defendere, & protegere debebit: ſi tamen idem Waywoda Terras noſtras, & Regni noſtri Poloniæ, ac de iure ad ipſum, & Terram ſuam Moldaviæ non pertinentes occupare, vel aliter qualitercunque contra voluntatem ſuæ fraternæ Maieſtatis bellum Nobis inferre auſu temerario vellet, aut etiam Turcos, ſeu Tartaros in perniciem Chriſtianitatis contra Nos & Regnum noſtrum Poloniæ induceret, & hoc evidenter, & probabiliter conſtaret, in hoc caſu non debebit contra Nos ſua Maieſtas, ſed potius Nobis contra illum auxiliari, & contra eundem Waywodam tanquam ſuum, & Regni Hungariæ rebellem, Regnique noſtri Poloniæ hoſtem una Nobiſcum, prius tamen per Nos ſuperinde requiſita, agere atque eundem Waywodam ipſe Dominus Rex Hungariæ ad honeſtam, & convenientem damnorum noſtrorum ſatisfactionem compellet. Item ſi contingeret, quod Waywodam & Terram Moldaviæ Imperator Turcorum, aut Tartarorum, vel ambo ſimul invadere, ipſiusque Terram occupare vellent, ſuaque Maieſtas & Regnum Hungariæ viribus & potentiæ illorum impares eſſent: in hoc caſu Nos SIGISMUNDUS Rex Poloniæ, per ſuam Maieſtatem requiſiti, cum omni potentia noſtra & Regnorum noſtrorum in auxilium ſuæ Maieſtatis, ad defendendum dictum Waywodam inſurgere, & venire debemus, ut eundem ab eorundem Imperatorum, & cuiuslibet eorum invaſione, ſubiectioneque, paribus & iniunctis viribus liberemus. Quam primum tamen illum Waywodam a manibus, & potentia dictorum hoſtium eliberaverimus, tenebimur Nos SIGISMUNDUS Rex cum Univerſo Exercitu noſtro e veſtigio de Regno eius exire, & redire, & Regnum illud, prout nunc eſt, fraternæ Maieſtati, & ſuo Regno relinquere. Item ſi in Turciam pro bono Reipublicæ Chriſtianæ inter Nos Reges decerneretur generalis invaſio, tunc qualitercunque, & per quamcunque viam, cum quantove Exercitu Nos Poloniæ Rex proficiſci, & iter facere debebimus, id communi conſilio, atque deliberatione diſcernatur, qua habita tandem proficiſci & ſe gerere debebimus. Et ſi aut veniendum Nobis, aut mittendum gentes erit, tum Sacra

Anno 1509.

Maiestas Hungariæ fraterna, in tali casu providebit per hominem suum specialem, ut commode taxato etiam commeatu venire possimus. Item quæcunque Castra, Civitates & alia quæcunque loca in eiuscemodi expeditione, a manibus hostium recuperata fuerint, ad eadem Regna, & eosdem Dominos, ad quos antiquitus pertinuerant, redeant, & revertantur, atque restituantur. Si vero prius ad Nos, & Regna nostra, vel eiusdem Serenissimi Domini Fratris nostri non pertinuerunt, sed de novo adempta fuerint, inter Nos æquali, iusta, & fraternali divisione, pro magnitudine laborum, & expensarum ad eadem factarum, dividi debebunt. Si vero aut Imperator Turcorum, vel etiam Tartarorum per se propria in Persona veniret, aut Filii sui Duces Tartarorum venirent, aut etiam Bassam aliquem cum potentia, & integro Exercitu suo, causa occupandi Regnum Hungariæ, vel Terras Transylvaniæ, aut Moldaviæ mitteret, aut Nandoralbam, vel aliquod Castrum finitimum notabile obsideret, ita, quod sub illo moraretur, & pausaret, in hoc casu Nos cum Universo Regno nostro Poloniæ, & Universa potentia, semota omni excusatione consurgendo, in auxilium suæ Maiestati, & Regno Hungariæ venire, aut prout suæ Maiestati, & Consiliariis suis commodius, & utilius videbitur. Interea temporis, dum ipse Turcus veniret, Nos cum Gentibus nostris alias partes Dominii ipsius Turci hostiliter aggredi, aut aliquem locum obsidere, & in tantum urgere debebimus, ut ipse Turcus Regnum illud deserere, & ad sua tutanda redire compellatur. Similiter etiam si Imperator Turcorum, vel etiam Imperator Tartarorum, aut Filii, sive Duces eorundem per se propria in Persona venirent, aut etiam Bassam aliquem cum potentia, & integro Exercitu suo contra Regnum Poloniæ, causa occupandi mitterent, & in eo remanerent, vel Castrum Camenecense, seu Leopoliense obsiderent, ita, quod sub illo morarentur, & pausarent, in hoc casu sua quoque Maiestas vicissim cum Universo Regno suo Hungariæ, totaque potentia, & viribus suis, semota omni excusatione insurgendo, in auxilium nostrum venire, aut prout Nobis & Consiliariis nostris commodius, & utilius videbitur. Interea temporis dum videlicet Turcus (siquidem Turcus venerit) illic occupabitur cum Gentibus suis, alias partes Dominii ipsius Turci hostiliter aggredi, aut aliquem locum obsidere, & in tantum urgere debebit, ut ipse Turcus Regnum ipsum nostrum & Dominia nostra deserere, & ad sua tutanda redire compellatur. Item si contingeret contra Terram, seu Waywodam Transalpinum Turcum insurgere & illud Regnum, aut ad Officiolatus distribuere, vel penitus aliter, quam nunc, pro se usurpare voluerit, extunc cum ipsa Maiestate fraterna, si per eam requisiti fuerimus, præfato Waywodæ subvenire debebimus, prout communi consilio melius videbitur. Quo quidem Regno ab ipsis Turcis eliberato tenebimur postea cum Universo Exercitu nostro quam primum de illo exire, & redire, & Regnum ipsum prædictæ Maiestati fraternæ, ac Regno Hungariæ pacifice, relinquere. Si vero hostis alius quicunque quam Turcus, aut Tartarus Regna nostra, & partes subiectas, vel eiusdem Domini Regis Hungariæ Fratris nostri invaderet, Pars per alteram in tali casu requisita debebit alteri Parti modo præmisso invasae omni favore, consilio, & si Regnum eiusdem protunc fuerit tranquillum, aliaque gravi necessitate eo tempore non premeretur, & omni possibili auxilio adesse, ut omnibus, & præsertim hosti illi pateat & innotescat, Nos esse unum, & quod alter alterum deserere non intendit. Item quod neuter nostrum Regum inconsulto altero aliquam Pacem, vel Concordiam cum Turcis facere debeat, sed simul illam habeamus, vel non habeamus; & Serenissimus Dominus Rex Hungariæ, qui cum Illustrissimo Domino Venetorum una pro nunc Treugas cum Turcis habet, quam primum exspirabunt, pro novis ineundis & disponendis simul Nobiscum, & Nos cum sua Maiestate medio Oratorum nostrorum laborabimus; & si alter nostrum altero inscio Turcos provocaret, aut bellum illis indiceret, aut inferret in hoc casu alter alteri bella moventi succurrere non teneatur. Item si aliquem contingeret qualicunque ex causa inter Nos & subditos hincinde nostros, aut ratione metarum, damnorum, vel aliarum quarumcunque rerum aliquam differentiam, vel dissensionem suboriri, per hoc Pax ista perpetua inter Nos, & Dominia nostra facta, non intelligatur violata, sed quamprimum per utrumque nostrum Regnum eligantur more alias consveto ad loca consveta certi probi homines, qui huiusmodi differentias videant, & solum Deum præ oculis habentes sub firmissimo iuramento iustitiam inter Partes faciant, quemadmodum antiquitus semper observatum

&

Anno 1509

& adhuc tempore Serenissimorum quondam Casimiri Poloniæ, Genitoris nostri charissimi, & Mathiæ Hungariae Regum felicis reminiscentiae ordinatio facta fuit, ita, ut nulla unquam Occasio infringendae huius Pacis praestetur. Item quod salva sint Jura negotiatorum in utroque Regno antiquitus servata. Item quemadmodum uterq; nostrum, et Regna nostra sibi invicem assistere, Consiliaque, et auxilia contra hostes modo praemisso invicem praestare debeant, sic nullus nostrum Regum in damnum, iacturam, molestiam, iniuriam, vel perturbationem alterius, et Regnorum suorum cum aliquo Principe, aut homine cuiuscunque Status, et conditionis existente se confaederare, aut amicitias quocunque modo contrahere debeat. Quae omnia supra scripta Nos Sigismundus Rex supra scriptus in omnibus punctis, conditionibus, et articulis, rata, et grata habentes, in verbo nostro Regio promittimus, et pollicemur pro Nobis, et Haeredibus nostris, firmiter et illaese observare, et adimplere, observarique, et adimpleri facere harum nostrarum, quibus Sigillum nostrum est appensum, vigore, et testimonio literarum mediante. Datum in Consilio Piotrcoviensi generali prima die Aprilis Anno Domini Millesimo, quingentesimo Nono, Regni vero nostri Anno Tertio,

Ego Andreas *Archiepiscopus Gnesnensis et Regni Poloniæ Primas*, Joannes *Cracoviensis*, Vincentius Vladislaviensis, Joannes Posnaniensis, Lucas Varmiensis, Erasmus Plocensis, et Mathias Premisliensis, Regnique Poloniae Vicecancellarius, Episcopi: Spytko de *Iaroslaw* Castellanus Cracoviensis, Nicolaus de *Kamieniec* Cracoviensis, Nicolaus Lubranski Calisiensis, Ambrosius Pampowski Siradiensis, et Mariemburgensis, Capitanei, Jaroslaus de *Lassko*, Joannes Nicolaus de *Kretefow* Junivladislaviensis, Stanislaus Kmita de *Wiśnicz* Russiae, Otho de *Chodecz* Podoliae, Nicolaus Firley de *Dambrowica* Lublinensis, Stanislaus de *Strzensko* Plocensis, Prandota de *Trzozana* Ravensis, et Joannes Odrowąż de *Sprowa* Bełsensis Palatinus, Joannes Zaramba de *Kalmow* Posnaniensis, Joannes Jaxanth de *Brudzow* Calisiensis Castellani, Joannes de *Lassko* Coadiutor perpetuus Ecclesiae Gnesnensis Regni Poloniae Cancellarius, Posnaniensis et Plocensis Ecclesiarum Praepositus, Stanislaus de *Chodecz* Marschalcus Regni Poloniae, Leopoliensis, et Camenecensis Capitaneus, Janussius Latalski Gnesnensis, Joannes de *Przeramb* Siradiensis, Andreas Zaim Lanciciensis, Andreas de *Oporow* Brestensis, Stanislaus de *Kościelec* Junivladislaviensis, Jacobus de *Srekluka* Woinicensis, Andreas de *Kościelec* Visliciensis, Joannes de *Kamieniec* Leopoliensis, Nicolaus de *Pidcza* Premisliensis, Thomas de *Bartniki* Plocensis, Andreas de *Radzieiowice* Sochaczoviensis, Petrus de *Niemiglowy* Ravensis, Andreas de *Cuthna* Gostinensis, Stanislaus Kuropatwa de *Łancuchow* Chełmensis, Jacobus de *Pothphilipio* Camenecensis Castellanus, Christophorus de *Szydłowiec* Succamerarius Cracoviensis, & Siradiensis Capitaneus, & Stanislaus *Jaroczk* Curiae regalis Marschalcus, Praelati, & Barones, ac Proceres praedicti, Regni Poloniae apud Sacram Regiam Maiestatem gloriosissimique Domini nostri Regis constituti, praedicto Serenissimo Domino Vladislao Regi Hungariae &c. promittimus, & pollicemur, quod Nos ad observandos praedictos Articulos Pacis, & mutuae intelligentiae eidem gloriosissimo Domino, Domino Sigismundo Regi semper fideles, & sinceri Consultores erimus, & quod Nos quoque eosdem Articulos pro perpetua quiete, & conservatione horum Regnorum, quantum ad Nos attinet, & in Nobis erit firmiter observabimus, sine omni dolo, & fraude.

XLIV.

1510.

Sigismundi *Regis Poloniæ Literæ plenæ potestatis, ad componendas controversias inter confines Poloniæ, & Hungariæ Commissariis datæ d.* I. *Octob:* Anno 1510. *Ex Arch: Thesauri Regni.*

Sigismundus DEI Gratia Rex Poloniæ &c. Significamus tenore præsentium, quia fraternum amorem cum Serenissimo Domino Vladislao Rege, & Regno eius Hungariæ, Fædus, Amicitiam, & bonam vicinitatem servare volentes, convenimus cum eius Maiestate super revidendis, sarciendis, & complanandis iniuriis, damnis, & controversiis, inter confines subditos Regnorum nostrorum exortis, Commissarios ab utraque parte

mittere

ANNO 1510. mittere, qui simul convenientes iniurias & controversias dirimant, sistant, ac sarciant. Cum autem ipse Serenissimus Rex Hungariæ nihil cunctatus Magnum, & Egregium GABRIELEM de *Peren* Comitem *Ugerha*, & Cubiculariorum Præfectum, & Magistrum STEPHANUM HENRGEFFI causarum Judicem Consiliarios, & Commissarios suos cum pleno Mandato ad eam rem designarit, Nos pro nostra parte Vos STANISLAUM KMITA de *Visnice* Russiæ, & JOANNEM ODROWAZ Belsensem Palatinos, & ANDREAM *Czuzilo* Castellanum Premisliensem Consiliarios nostros similiter designamus ad componendas una cum præfatis Serenissimi Domini Regis Hungariæ Consiliariis, omnes inter Nos & Regnorum nostrorum subditos controversias, & sarciendas iniurias, ac damna, damusque, & concedimus vobis plenam potestatem, omnium controversiarum causas audiendi, componendi, complanandi, ius dicendi, & excessus in quibuslibet personis puniendi. Promittentes ratum, gratumque habere, quidquid cum præfatis Serenissimi Domini Regis Hungariæ Consiliariis constitueritis, & decreveritis pro bono Pacis perpetuæ inter Regna nostra conservandæ. In cuius rei fidem præsentes manu nostra subscripsimus, & Sigillo nostro communiri fecimus. Dat. d. 1. 8bris An. 1510.

XLV.

1512. SIGISMUNDUS *Rex Legatos mittit ad desponsandam sibi Illustrissimam* BARBARAM STEPHANI *de Zapolia, Comitis perpetui Scepusiensis, & Regni Hungariæ Palatini Filiam.* Dat. Cracoviæ 13. Januarii Anno 1512. *Ex Archivo Regni Liber* 17. *n.* 18. *fol.* 99.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniæ &c. Significamus tenore Præsentium, quibus expedit Universis, & singulis, præsentibus, & futuris. Quia Reverendum in Christo Patrem Dominum JOANNEM Episcopum Posnaniensem, & Magnificos LUCAM de *Gorka* Castellanum Posnaniensem, & Capitaneum Generalem Maioris Poloniæ, nec non CHRISTOPHORUM de *Szydlowiec* Castellanum Sandomiriensem, & Vicecancellarium Regni nostri sincere Nobis dilectos, de nostra scientia, & expressa voluntate, Oratores, & gestores, ac indubitatos Actores nostros ad desponsandam Nobis Illustrissimam Virginem BARBARAM, Filiam Spectabilis, & Magnifici olim Domini STEPHANI de *Zapolia* Comitis perpetui Scepusiensis, & Regni Hungariæ Palatini, ex Illustri Domina HEDVIGI Duce *Teschinensi*, & Consorte legitima praefati Domini STEPHANI Progenitam, & ad edendos alios Tractatus quoscunque Nomine nostro, eiusmodi desponsationem concernentes, & necessarios cum Illustri Domina HEDVIGI Duce *Teschinensi* Genitrice, ac Spectabilibus, Magnificisque Dominis JOANNE Waywoda *Transylvaniæ*, & GEORGIO de *Zapolia* Comitibus perpetuis Scepusiensibus, Fratribus præfatæ Illustris Virginis BARBARÆ Nobis desponsandæ deputavimus, ac solenniter, & indubitate constituimus, dantes, & concedentes eisdem plenam, ac omnimodam facultatem, pro Nobis & Nomine nostro cum præfata Illustri Virgine BARBARA sponsalia faciendi, contrahendique, & eandem Nobis in Sponsam legitimam, iuxta prius præmissos Tractatus, medio Oratoris per Serenissimum Principem, & Dominum VLADISLAUM Dei gratia Hungariæ, Bohemiæque &c. Regem, Germanum nostrum charissimum, ac Illustrem Dominum CASIMIRUM Ducem *Teschinensem*, præfatæ Illustris Dominæ HEDVIGIS, ac etiam prædictorum Dominorum JOANNIS, & GEORGII Comitum Scepusiensium, vigore Specialis Mandati Nuntium, & Gestorem Nobiscum habitos, & determinatos desponsandi, & collocandi, ac procurandi. Insuper vero eisdem nostris Oratoribus etiam damus, & concedimus plenam, ac omnimodam potestatem cum præfata Illustri HEDVIGI, ac prædictis Dominis JOANNE GEORGIO Fratribus Nomine nostro super Conditionibus, & modis hoc negotium Sponsalium concernentibus, quantum cum decore nostro putaverint, agendi, tractandi, & concludendi. Itemque licebit præfatis Oratoribus nostris, vigore huius Mandati præfatæ Illustri BARBARÆ Sponsalibus determinatis Nomine nostro consentire, ut ipsa devolutionibus iuxta iuris, seu Consvetudinis ordinem Regni Hungariæ in favorem Fratrum renuntiet. Ut autem omnia rata, & firma sint, quæcunque præfati nostri Oratores, vigore huius Mandati, Nomine nostro & pro Nobis, ut præmissum est, transegerint, promittimus, & bona fide Regia firmiter spondemus, quod omnia per ipsos in rebus præmissis transacta, & transigenda, conclusaque, & concludenda, &

ANNO 1512. quomodolibet ipsorum Literis firmata, & firmanda, rata, & firma habebimus, tenebimusque, atque inviolabiliter perpetueque observabimus, harum testimonio mediante, quibus in robur Sigillum nostrum subappendi fecimus. Datum Cracoviæ tredecima Januarii Anno Domini Millesimo quingentesimo duodecimo.

1512. *Dotis, & Dotalitii Serenissimæ* BARBARÆ *Reginæ Poloniæ in certis Bonis collocatio. Actum Cracoviæ d.* 10. Febr. Anno 1512. *Ibidem fol.* 110.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniæ &c. Significamus tenore Præsentium, quibus expedit Universis, & singulis notitiam præsentium habituris, & recognoscimus tam pro Nobis, quam Hæredibus nostris, & Successoribus: Qualiter volentes, ut Serenissimæ Principis Dominæ BARBARÆ Reginæ Poloniæ, natæ quondam spectabilis & Magnifici STEPHANI de *Zapolia* Comitis perpetui Scepusiensis, & Regni Hungariæ Palatini, Consortis nostræ charissimæ Status, quem pari sollicitudine cum proprio computamus, decenti, ac debito Ordine in futurum dirigatur, ac conservetur, ac ipsa superstite post mortem nostram, possit esse pacificus, tranquillus, & quietus, rebusque omnibus pro deducendo suo honorifico statu, prout sua Conditio requirit, & postulat, affluenter abundare, ipsi Dominæ BARBARÆ Consorti nostræ charissimæ, & Reginæ, de scientia, & consilio Consiliariorum nostrorum pro vera, & legitima dote centum millia florenorum Hungaricalium, ratione Dotalitii, seu donationis nuptialis alias *Wiana*, alia centum millia florenorum similiter Hungaricalium donamus, conferimus, & largimur atque præsentibus inscribimus in Terris, Districtibus, Castris, Civitatibus, Oppidis, & Villis infrascriptis, videlicet: in Novæ Civitatis *Korczyn*, *Vislicensis*, *Zarnoviensis*, *Radomiensis*, *Jedlna*, *Kozienice*, & Villis ad eadem spectantibus, nec non *Stanzicienssi*, *Radoszevienssi*, *Lancicienssi*, *Przedecenssi*, cum *Clodawa*, Oppidis, & Villis ad eadem nunc spectantibus. Item in ditione Pisdrensi, Juniovladislaviensi, similiter cum Districtibus, Oppidis, Villis, prædiisque, & curiis, fructibus, & proventibus, censibus, utilitatibus, Dominiis, iuribus, pertinentiis, attinentibus, appensionibus, Teloneis, duorumque grossorum, quod *Podrodlne* dicitur, exactionibus, contributionibusque, & usibus universis, quomodolibet ad ipsa Castra, Civitates, & Bona ab antiquo spectantibus, ac servitiis, dignitatibus, honoribus iurispatronatus, nec non in *Radzieiow*, & *Slomko* Teloneis, in ducentis millibus florenorum Hungaricalium, in dotem, & donationem dedimus, & donavimus, ac deputavimus, imo damus, donamus, deputamus, & assignamus, largimurque per præsentes, ut prælibata Serenissima BARBARA Consors nostra Regina, cum contingeret Nos Deo volente humana pro Cælestibus commutare, omnibus præfatis Terris, Districtibus, Castris, Civitatibus, Oppidis, Villis præsit, & omnia cum pleno Jure, Dominio teneat, & possideat eo modo, conditione, & forma, quibus Nos illis præsidemus, & potimur, & Prædecessores nostri, Nos quoque potiti sumus in hactenus, nihil penitus excipiendo, ac iuxta Regni, & Terrarum consvetudinem, absque omnium Successorum nostrorum contradictione, & impedimento diriget, & administrabit, promittentes pro Nobis, Hæredibusque, & Successoribus nostris, quod præfatam Serenissimam Dominam BARBARAM Reginam, & Consortem Nostram charissimam, in dictis Terris, Districtibus, Castris, Civitatibus, Oppidis, & Villis, Bonis, possessionibus certificabimus, assecurabimus, tuebimurque, ac manutenebimus, adversus homines quoscunque, ac Status cuiuslibet homines, efficiemusque, quod omnia supradicta, sic ut præmissum est, possidebit, tenebit, & in effectu percipiet, impedimento quovis semoto, pacifice, & quiete, sine fraude, & dolo. Efficiemus præterea, & efficere Nos obligamus, quod omnes prædictarum Terrarum, Districtuum, Castrorum, Civitatum, Oppidorum, Villarum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives, præsentes, & futuri, ipsi Dominæ BARBARÆ Reginæ plenam præstabunt sponsionem, & fidelitatis corporale iuramentum, quod nulli alteri nisi ipsi, ab eademque Officialibus constitutis, vel constituendis, morte nostra secuta, Castra, Districtus, Terras, Civitates, Oppida, & Villas præfatas, plenarie, & effectualiter tradent, dabunt, & subicient, & illorum omnimodam, plenamq; facient cessionem, & resignationem, eidemque Dominæ Reginæ in omnibus parebunt fideliter, & constanter, prout Nobis, & nostris Prædecessoribus parere consveverunt, & obligati sunt intendere, & obedire; hoc adiecto ut si quo casu contributio aliqualis pro necessitate Regni communi laudo instituta fuerit, ut tunc præfata

Anno 1512.

præfata Bona Dotalitii ipſius Dominæ Reginæ, cæteris Regnicolis ſe conformando contribuant; ad podwodas vero dandas more ſolito ſint aſtricti. Item Judicia Terreſtria, Capitanealia, Caſtrenſia, & Regalia more ſolito, in locis Terrarum, Diſtrictuum, Caſtrorum, Civitatum exerceantur, et celebrentur, de quibus praefata Sereniſſima Domina Regina, nec ſui Officiales ſe ingerere debent. Sed quoniam Illuſtriſſima Princeps Virgo Elizabeth Soror noſtra chariſſima nonnullos Diſtrictus, Caſtra, et Civitates atque Villas, ac etiam Telonea poſſideat ex ſuperius deſcriptis, poſſeſſuraque eſt tamdiu, quam diu Statum ſuum in aliam conditionem non mutaverit, igitur praefatae Sereniſſimae Barbarae Conſorti, et Reginae chariſſimae, loco eorundem Bonorum, quae praefata Soror noſtra chariſſima poſſidet, et obtinet, Civitatem *Biecz* cum omnibus Villis, et Oppidis ad eandem nunc ſpectantibus, quamque ab oppignoratione redimere, evincereque promittimus, nec non Caſtrum, Civitatem, Oppida, et Villas *Sochaczow* de conſenſu Status utriuſque Conſiliariorum noſtrorum, cum omnibus eorum pertinentiis nunc in poteſtate noſtra exiſtentibus, inſcribimus, et reformamus tamdiu tenere, et poſſidere, quoad a praefata Illuſtriſſima Sorore noſtra chariſſima Elisabeth, Diſtrictus, Caſtra, Civitates, et caetera Bona ad eadem pertinentia, evicta, et libera in poſſeſſionem ſuam realem conſequetur, et habebit. Caſtris itaque, et Civitatibus, ac poſſeſſionibus omnibus ſupraſcriptis eiſdem, quae Soror noſtra chariſſima poſſidet, adeptis, et conſecutis, *Biecz* et *Sochaczow* cum eorum pertinentiis ad Nos redibunt, et devolventur integre.

Praeterea comperimus Bona *Lobzow* fuiſſe inſcripta Sereniſſimae olim Genitrici noſtrae, inter alia Bona, quae ratione Dotis, et Dotalititii eidem inſcripta fuerunt. Quæ quidem Bona *Lobzow*, ex quo famoſo Joanni Boner inſcripta ſunt in certis ſummis pecuniarum, et in manus Sereniſſimae Barbarae Reginae Conſortis noſtrae venire non poſſunt, in locum igitur eorundem Bonorum praefatae Sereniſſimae Barbarae Conſorti et Reginae noſtrae damus, et donamus ducentos florenos Hungaricales ex Zuppis noſtris Vielicenſibus ſingulis annis pro Feſto S. Martini ſolvendos, ac per ipſam percipiendos. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum Praeſentibus eſt ſubappenſum. Actum Cracoviae feria tertia Feſti S. Scholaſticae Virginis Anno Domini Milleſimo quingenteſimo duodecimo, Regni vero noſtri Anno ſexto, Præſentibus Reverendiſſimis, et Reverendis in Chriſto Patribus, Dominis, Joanne Gneſnenſis, et Primate, Bernardino Leopolienſis, Archiepiſcopis, Joanne Cracovienſis, Joanne Poſnanienſis, Luca Varmienſis, Erasmo Plocenſis, Mathia Premislienſis, et Cancellario Regni noſtri, Nicolao Chełmenſis, Eccleſiarum Epiſcopis, nec non Magnificis Venerabilibus, & Generoſis Spitkone de *Iarosław*, Nicolao de *Kamieniec*, Palatino, et Capitaneo Cracovienſi, Nicolao de *Bardzina* de *Ludbrancz* Poſnanienſi, Joanne de *Tarnow* Sandomirienſi, Jaroslao de *Laſzko* Siradienſi, Joanne Zaramba de *Kalinowa* Lancicienſi, Nicolao de *Kretkow* Breſtenſi, Stanislao de *Kościelec* Iunivladislavienſi, Joanne Odrowąż de *Sprowa* Ruſſiae, Nicolao de *Pilcza* Bełzenſi, Nicolao Firley de *Dambrowica* Lublinenſi, Othone de *Chodecz* Podoliæ, Palatinis, Luca de *Gorka* Poſnanienſi, & Capitaneo Maioris Poloniæ Generali, Christophoro de *Schidlowiec* Sandomirienſi, & Vicecancellario Regni noſtri, ac Siradienſi, Sochaczovienſi, & Goſtinenſi Capitaneo, Joanne Jarandi de *Bruczow* Calliſienſi, Andrea de *Oporow* Breſtenſi, Thoma de *Bartniki* Plocenſi, Andrea de *Radzieiowice* Sochaczowienſi, Jacobo de *Siekluka* Voinicenſi, Nicolao Jordan de *Zakliczyn* Viſlicienſi, Nicolao de *Szydłowiec* Radomienſi, Andrea de *Thenczyn* Biecenſi, Andrea *Czurilo* de *Staianice* Premislienſi, Alberto de *Pothulice* Camenecenſi, & Nicolao Missopas Czechovienſi, Caſtellanis, Stanislao de *Chodecz* Marſchalco, & Capitaneo Leopolienſi, Andrea de *Kościelec* Theſaurario Regni noſtri, Scepuſienſi, Oświecimenſi, Junivladislavienſi, & Bitgoſtenſi Capitaneo, Zupparioque, ac Procuratore Generali Cracovienſi, Joanne Latalski, Gneſnenſi, Cracovienſi, & Lancicienſi Eccleſiarum Præpoſito, Petro de *Thomice* Archidiacono, Sigismundo Targowcki, Decretorum Doctoribus, Joanne Karukowski, Canonicis Cracovienſibus & Stanislao Gorecki Præpoſito Calliſienſi, Secretariis noſtris, Stanislao Iarocki Marſchalco, Stanislao Chroberski Vexillifero, Inciſore, & Subpincerna, & Nicolao Orzeski Magiſtro Agazonum Curiæ noſtræ, Coſtenſi, Piſdrenſi, & Coninenſi Capitaneo, cæteriſque Dignitariis, Officialibus, & Curienſibus noſtris teſtibus ad præmiſſa fide dignis, ſincere fidelibus noſtris dilectis. Datum per manus præfati Reverendi in Chriſto Patris Domini

Anno 1512.

Mathiæ Epiſcopi Premislienſis & Regni Noſtri Cancellarii ſincere Nobis dilecti.

Relatio ejusdem Reverendi in Chriſto Patris Domini MATHIÆ *Epiſcopi Premiſlienſis* 1512.

XLVI.

Sereniſſimæ Barbaræ *Reginæ Poloniæ Recognitio ſatisfactionis per Matrem, ac Germanos de Bonis omnibus ſibi factæ. Ibidem fol: 130.*

Barbara Dei Gratia Regina Poloniæ, Magna Dux Litvaniae, ac Ruſſiæ, & Pruſſiæ Domina &c. Filia videlicet Spectabilis, & Magnifici quondam Domini Stephani de *Zapolia* Comitis perpetui Terræ Scepuſienſis, inclyti Regni Hungariæ Palatini, & Judicis Comanorum ex Illuſtriſſima Domina Domina Hedvigi Duce Tcheſchinenſi Progenita, Memoriæ commendamus tenore Præſentium ſignificando quibus expedit univerſis, quod quia præfata Domina Hedvigis Genitrix noſtra chariſſima, ac Spectabiles, & Magnifici Domini, Joannes Waywoda Tranſylvanus, Siculorumque Comes, & Georgius Fratres noſtri carnales, Comites ſcilicet perpetui Terræ *Scepuſienſis* prædictæ, de & ſuper totali Jure noſtro quartalitio, ſeu quarta noſtra puellari, nec non cunctis aliis iuribus noſtris, etiam poſſeſſionariis, Nobis de univerſis Caſtris, Caſtellis, Civitatibus muratis, Oppidis, Villis, poſſeſſionibus, prædiis, portionibuſque, & iuribus poſſeſſionariis, præfati quodam Domini Stephani Comitis, & Palatini, Patris noſtri chariſſimi, ubilibet, & in quibuſcunque Comitatibus prædicti Hungariæ, Croatiæ, Sclavoniæ Regnorum, partium ſcilicet eiuſdem Regni Hungariæ, Tranſylvaniæ, exiſtentibus, habitiſque, & adiacentibus, ac quocunque nomine vocatis, & appellatis, iuxta eiuſdem Regni Hungariæ conſvetudinem, & Legem provenire debentibus, pecuniaria ſolutione mediante, Nobis plenariam, & omnimodam impenderunt ſolutionem, atque ſatisfactionem, totalem etiam portionem noſtram de cunctis Bonis, & rebus mobilibus Paternis, aureis videlicet, & argenteis, paratis pecuniis, gemmis, lapidibus pretioſis, toralibus, veſtibus, ſupellectilibus domus, & generaliter omnium rerum ſpeciebus, cuiuſcunque generis exiſtant, Nobis cedendo integraliter, effective pariter reſtituerunt. Quemadmodum igitur prænominatos Dominos Joannem, & Georgium Comites, Fratres noſtros, ut præfertur, carnales, mediantibus aliis Literis Spectabilis & Magnifici Domini Comitis Petri, Comitis de Sancto Georgio, & de *Bozyn* Judicis Curiæ Sereniſſimi Domini Regis Hungariæ, faſſionalibus exinde editis, & confectis ſuperinde quietos, & abſolutos reddidiſſe fatemur, ita etiam Præſentibus eaſdem Literas ipſius Comitis Petri faſſionales, continentias, clauſulaſque, & Articulos, affirmamus, & ratificamus, ac eoſdem Dominos Comites Fratres noſtros ſuper præmiſſa omnium iurium noſtrorum, atque rerum plenaria reſtitutione, prout Jus Regni Hungariæ dictat, & diſponit, quietos, expeditos, modis omnibus abſolutos reddidimus, & commiſimus. Et nihilominus totum, & omne ius illud noſtrum, omnemque iuris, & Dominii proprietatem, quod, & quam in prænarratis univerſis Caſtris, Caſtellis, Civitatibus, Oppidis, Villis, poſſeſſionibus, prædiis, portionibuſque; & iuribus poſſeſſionariis Paternis, ubilibet, ut præmittitur, adiacentibus, pronunc habuiſſemus, vel Nos, aut noſtros Hæredes, etiam in futurum, quocunque modo, & titulo habere ſperaſſemus, in eoſdem Dominos Joannem, & Georgium Comites, ipſorumque Hæredes, eorundem duntaxat legitimas poſteritates univerſas, iuxta diſpoſitionem, & obſervationem Regni Hungariæ iuris, & legis tranſtulimus pleno cum effectu, imo quietos vel abſolutos reddimus, totum quoque ius noſtrum, & Dominium transferimus in perpetuum in tenentes, poſſidentes, pariter & habentes. Ius tamen devolutionis in defectu legitimorum Hæredum iuxta legem, ſeu conſvetudinem Hungariæ Regni reſervantes. Harum noſtrarum, quibus Sigillum noſtrum ſecretum, quo ut Regina Poloniæ utimur, eſt appenſum, vigore,, & teſtimonio Literarum mediante. Datum Cracoviæ feria quarta proxima ante Feſtum S. Petri ad Cathedram, Anno Domini milleſimo quingenteſimo duodecimo.

XLVII.

1727.

Joannes *Coronatus Hungariæ Rex approbat Conditiones Induciarum inter ſe, & Ferdinandum Hungariæ, & Bohemiæ Regem, per Oratorem* Sigismundi *Poloniæ Regis cum eodem* Ferdinando *Rege condictas*. Datum Budæ 14. *die Menſis Aprilis*, Anno 1727. *Ex Archivo Theſauri Regni.*

Nos Joannes Dei gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croaciæ &c. nec non Marchio Moraviæ, & Luſatiæ, ac utrius-

ANNO 1727. utriusque Slesiæ Dux &c. recognoscimus, & præsentium serie fatemur, Nos quosdam Tractatus, & Articulos modum, & formam componendæ, ineundæque Pacis, & Concordiæ inter Nos & Serenissimum Principem Dominum FERDINANDUM Bohemiæ Regem & Austriæ Archiducem &c. continentes, per spectabilem & Magnificum Dominum CHRISTOPHORUM de *Szydlowiec* Palatinum, & Capitaneum Cracoviensem, ac Regni Poloniæ Summum Cancellarium confectos, Sigilloque suo proprio, & subscriptione manus suæ propriæ roboratos, per Egregium ERASMUM GERLACHOWSKI Nobis quinta die Aprilis allatos accepisse. Quorum quidem Tractatuum, & Articulorum tenor talis est. Sciendum quod cum inter Serenissimum Principem & Dominum, Dominum FERDINANDUM Dei gratia Bohemiæ, & Hungariæ, Dalmaciæ, Croaciæ &c. Regem, Infantem Hispaniarum, Archiducem Austriæ, ac Sacræ Cæsareæ & Catholicæ Maiestatis per Germaniam Locum Tenentem Generalem ex una, ac Serenissimum Dominum JOANNEM Coronatum Regem Hungariæ, partibus ex altera, aliquot Articuli, & capitulationes prolocutæ, & tractatæ sunt per me CHRISTOPHORUM de *Szydłowiec* in *Szczmielow* & Magna *Oppatow* D. Palatinum & Generalem Capitaneum Cracoviensem, ac Regni Poloniæ Summum Cancellarium &c. tum Siradiensem, Sochaczoviensem, Gostinensem, novæ Civitatis *Corczyn*, & Łucoviensem Capitaneum, Serenissimi Domini, Domini SIGISMUNDI eadem Gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Russiæ, totiusque Prussiæ, & Masoviæ &c. Domini, & Hæredis ad prædictum Serenissimum Dominum Regem FERDINANDUM Oratorem, in hunc qui sequitur modum.

Ac inprimis quod idem Serenissimus Dominus Rex Dominus FERDINANDUS non capiat arma, bellumque non moveat contra præfatum Regem Hungariæ & hoc hinc ad diem primam Mensis Junii proxime futuri. Et e converso quod idem Dominus Rex Hungariæ similiter non capiat, ac neque moveat bellum contra Serenissimum Dominum, Dominum FERDINANDUM Regem, stante tempore præfixo.

Item ut Serenissima Domina MARIA Regina Hungariæ & Bohemiæ &c. Relicta, libere, secure, & pacifice utatur bonis dotalibus suis, sibi iuste, & legitime inscriptis, iuxta assecurationem eorundem.

Item quod Domini Prælati, Barones, Nobiles, & Proceres, Civitates, Oppida, Terræ & Villæ & alii quicunque tam Spirituales, quam Sæculares Regni Hungariæ adhærentes Serenissimo Domino Regi FERDINANDO ante dicto, libere, & pacifice utantur, & fruantur bonis suis tam mobilibus, quam immobilibus, & etiam Ecclesiasticis, in quorum possessione nunc sunt, & e converso Domini Prælati, Barones, Nobiles, & Proceres, Civitates, Oppida, Terræ, Villæ, & alii quicunque tam Spirituales, quam Sæculares Regni Hungariæ adhærentes Serenissimo Domino JOANNI Regi Hungariæ, libere, & pacifice utantur, & fruantur bonis suis tam mobilibus, quam immobilibus, & etiam Ecclesiasticis, in quorum possessione nunc sunt. ANNO 1727.

Item quod uterque Rex ad diem primam Mensis Junii præfati mittat suos Consiliarios, & Oratores sufficienti Mandato, & instructione suffultos ad Civitatem Olomucensem, qui sic inter utrumque Regem tractent, & concludant ad tollendum omnes differentias, & discordias inter eosdem Reges.

In qua quidem Dieta sic constituta Orator, vel Oratores, & Commissarii Serenissimi Domini Regis Poloniæ &c. comparebunt cum sufficienti etiam Mandato tanquam mediatores, & arbitri, arbitratores, amicabilesque compositores, qui etiam studebunt talem differentiam sopire, & extinguere. Ipse ergo Serenissimus Dominus Rex FERDINANDUS consensit & plenam facultatem dedit Serenissimo Domino Regi Poloniæ præfato, quod ipse Dominus Rex Poloniæ Oratoribus Domini Regis Hungariæ in Dieta *Olomucensi* comparituris det salvum Conductum libere, & secure ad Civitatem prædictam *Olomucensem* veniendi, ibidemque manendi & redeundi ad sua propria salvis Personis, rebus, & bonis eorundem, ita tamen quod ipsi Oratores, & Commissarii Domini Regis coronati Hungariæ non excedant in Personis, & equis numerum centenarium: ita tamen, quod tractatio illa intra diem quintumdecimum Mensis supra scripti Junii conficiatur, & concludatur. Quibus quidem quindecem diebus durantibus nihil per utramq; partem, sicut ante scriptum est, hostiliter attentetur. Quo quidem die quintodecimo elapso decem dies proxime inde sequentes eiusdem Mensis assignati sunt, & censeantur Oratoribus præfatis pro termino redeundi ad Regnum Hungariæ, & loca illis securiora, quem etiam salvum conductum idem Serenissimus Dominus Rex FERDI-

ANNO 1727. FERDINANDUS tenebit, & observabit sicut Principem & Regem Christianum decet.

Item quod Serenissimus Dominus Rex Poloniæ prædictus debet certificare per Literas suas Serenissimum Dominum FERDINANDUM Regem præfatum hinc ad sextam diem Maii proxime futuri, an Dominus Rex Hungariæ huiusmodi conditiones suscipere, & observare voluerit, nec non. Cum vero Serenissimus Dominus Rex Poloniæ præfatus significaverit Serenissimo Regi FERDINANDO præfato intra præfinitum tempus trium Mensium, conditiones Hungariæ Regem non suscepisse, extunc intelligatur contractus iste esse, & fore irritus, & invalidus, in cuius rei testimonium Sigillum meum est appensum. Actum & Datum in Arce Pragensi feria tertia post Dominicam *Oculi proxima* Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo septimo. Quos quidem Articulos cum perlegi fecissemus, diligentiusque considerassemus, licet illos in plerisque clausulis nostris, & Sacræ Coronæ nostræ Juribus præiudicare, Nosq; non parum gravare cognoverimus, ne tamen discordiæ, & effusionis Christiani sangvinis auctores fuisse indicaremur, neve etiam tanti Principis utpote Serenissimi Domini Poloniæ Regis &c. qui se in hoc negotio tanquam Catholicus Princeps, & Pacis ac tranquillitatis Reipublicæ Christianæ amator interposuerit, curis & laboribus refragari videremur, præmissos Tractatus & Articulos acceptamus, admittimus, eosque in verbo nostro Regio observare promittimus harum nostrarum vigore, & testimonio Literarum mediante. Datum Budæ decimaquarta die Mensis Aprilis Anno 1527. Regnorum nostrorum prædictorum Anno primo.

JOANNES REX.

XLVIII.

1527. *Salvus Conductus Oratoribus* JOANNIS *Regis ad Conventum Olomucensem, ad tractandam Concordiam & Pacem missis, per* SIGISMUNDUM *Regem Poloniæ, nomine Regis* FERDINANDI *datus, cum plena securitate.* Dat. *Cracoviæ Sabbatho proximo ante Dominicam Conductus Paschæ.* Anno 1527. *Ex. Arch: Thesauri Regni.*

SIGISMUNDUS Rex &c. Manifestum facimus tenore præsentium universis, quia cum intelligentes differentiam inter Serenissimos Hungariæ, & Bohemiæ Reges, ubi ad bellum deveniret, maximam cum his Regnis, tum universæ Rei Christianæ cladem afferre posse, proindeque summopere cupientes ipsam differentiam inter eorum Maiestates componere, egissemus his proximis diebus apud utramq; de ineunda concordia, ac utraque Maiestas causa Rei Christianæ & postulationis nostræ in hoc consensissent, ut mitterent Oratores suos in *Olomucz* ad primam diem Junii, non maiori, quam centum Equitum comitatu ad ipsam concordiam per medium, & amicabilem compositionem Oratorum, & Commissariorum nostrorum tractandam, & componendam, dedissetque Nobis Serenissimus Dominus Rex FERDINANDUS per literas suas plenam facultatem dandi, & concedendi securitatem, & salvum conductum Oratoribus Serenissimi Domini JOANNIS Hungariæ, Dalmaciæ, Croaciæ &c. Regis, tuto & secure veniendi ad ipsam Civitatem *Olomucensem*, & illic ad tempus condictum, libere manendi, & omnia tractandi, quæ ad ipsam concordiam opportuna videbuntur, & demum lapso tempore præscripto seu condicto, rursus intra decem dies domum secure redeundi. Nos volentes eam ipsam concordiam universæ Reipublicæ Christianæ necessariam, & salutarem ad effectum deducere, hac facultate Nobis per dictum Serenissimum Regem FERDINANDUM concessa, damus & concedimus tenore præsentium mediante, vice & nomine eiusdem Serenissimi Regis FERDINANDI salvum conductum Regium, plenamque, & omnimodam securitatem contra omne periculum, quod mens humana quoquo modo excogitare posset, oratoribus ipsius Serenissimi Domini JOANNIS Regis Hungariæ, ut hoc ipso salvo Conductu nostro freti, per Archiducatum Austriæ, & Marchionatum Moraviæ, & per Silesiam, aliaque loca ditioni eiusdem Serenissimi Regis FERDINANDI subiecta, cum Comitatu centum equitum ad ipsam Civitatem *Olomucensem* venire possint, libere secure ac sine omni impedimento, stareque illic, & manere, ac sui Regis negotia ad ineundam concordiam necessaria, & opportuna tractare, & disponere, ac rursum intra decem dies consecuta vel non consecuta ipsa concordia, ad propria libere, & pacifice redire valeant, Personis ac rebus suis, familiarumque, seu Comitum suorum, quos illuc secum in numero prædicto acceperint, salvis semper ubique permanentibus. ANNO 1527.

Quocirca universis & singulis Principibus, Dignitariis & Officialibus, Nobilibus, Capitaneis, Præfectis Militum, Equitum

ANNO 1527.

Equitum & peditum, ipſiſque Militibus, nec non Magiſtris Civium, Conſulibus, & Incolis Civitatum, & Oppidorum, aliorumque locorum, ac viarum, pontium, & quorumcunque aliorum locorum Cuſtodibus, & Præſidibus, cæteriſque ſubditis memorati Sereniſſimi Domini Regis FERDINANDI, cuiuſcunque dignitatis, præeminentiæ, Status, & conditionis fuerint, in *Auſtria*, *Moravia*, *Sleſia*, aliiſq; Dominiis ſuæ Maieſtatis ubilibet exiſtentibus, eius nomine, auctoritate, ac facultate prædicta Nobis conceſſa mandamus, & ſeverius præcipimus, quatenus hunc noſtrum nomine ipſius Sereniſſimi Regis veſtri Domini FERDINANDI ſalvum Conductum firmiter teneatis, & obſervetis, tenerique, & obſervari per omnia faciatis, nihilque contra ipſos Oratores Sereniſſimi Domini JOANNIS Regis Hungariæ, familiareſque ſeu Comites eorum prædictos, tam in *Olomucz* euntes, quam etiam illic manentes, & inde redeuntes durante præſenti ſalvo Conductu noſtro attentare aut facere, directe, vel indirecte, nec vim illis aliquam, vel rebus ipſorum, aut alicuius eorum inferre audeatis, nec aliquis veſtrum audeat, pro fide veſtra & gratia Sereniſſimi Regis FERDINANDI, & noſtra, non aliter facturi. Harum quibus Sigillum noſtrum eſt impreſſum teſtimonio Literarum. Datum Cracoviæ Sabbatho proximo ante Dominicam Conductus Paſchæ Anno 1527. Regni noſtri Anno 20.

XLIX.

1527. SIGISMUNDUS *Rex Poloniæ Legatos, & Mandata mittit ad tractandam Pacem inter* JOANNEM *Hungariæ*, & FERDINANDUM *Bohemiæ Reges*. Dat. *Cracoviæ Sabbatho proximo ante Dominicam Conductus Paſchæ* Anno 1527. *Indidem.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ &c. Manifeſtum facimus tenore præſentium, quia rationem habentes imminentis periculi totius Reipublicæ Chriſtianæ, cuius potiſſimam eſſe cauſam mutuas diſcordias Principum Chriſtianorum nemo non conſiderat, & egimus non pridem de ſiſtenda differentia, belloque ſuſpendendo inter Sereniſſimos Hungariæ, & Bohemiæ Reges, & nunc ad conficiendam inter Maieſtates ſuas Pacem, & Concordiam miſimus iuxta condictos Articulos in Civitatem *Olomucenſem* Reverendiſſimum in Chriſto Patrem Dominum ANDREAM Epiſcopum Plocenſem, Spectabilem, & Magnificum CHRISTOPHORUM de *Szydłowiec* Conſiliarios, Oratores, & Mandatarios noſtros ſincere Nobis dilectos, quibus ad negotium hoc peragendum omnem noſtram auctoritatem, & facultatem dedimus, damuſque Literis noſtris præſentibus, promittentes in verbo noſtro Regio, quod quidquid per illos actum, tractatum, condictum & concluſum fuerit, Nos id omne gratum, ratum, & firmum habituros. In cuius rei teſtimonium præſentes manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillo noſtro communiri fecimus. Dat. Cracoviæ Sabbatho proximo ante Dominicam Conductus Paſchæ Anno 1727 Regni noſtri Anno 20.

L.

1527. SIGISMUNDUS *Rex ad Prælatos & Barones Regni Hungariæ. Pollicetur ſe poſtulatis eorum ſatisfacturum, mittendo Oratores ſuos ad ipſorum Conventum Generalem.* Datum *Cracoviæ 31. Octobris* Anno 1527. *Indidem.*

Reverendi in Chriſto Patres, Spectabiles, & Magnifici, Generoſi, Egregii, Nobiles, & famati Nobis ſincere dilecti. Accepimus Literas Veſtrarum Dominationum, quibus Nobis Conventum ſuum, quem ad conſulendum ſaluti Patriæ ſuæ nuper in Oppido Tokay habuerunt, declarant: Et cum conſiderent ſe abſque Rege, & Directore ſuo nihil certi, aut ſolidi aggredi, conſtituere poſſe, indixerunt Conventum Generalem Regni pro Feſto S. Emerici Ducis, & Confeſſoris in Alba Regali, poſtulantes a Nobis, ut ad illum Oratores noſtros mitteremus. Fuerunt Nobis ipſæ Literæ Veſtrarum Dominationum in his modernis turbatiſſimis temporibus non mediocri ſolatio, quod intelligamus illas id agere, & curare, quod in eo caſu ſalutis, et opportunum videtur. Unde ſperamus adiutore Domino Deo, & Sanctiſſima illius Matre, Veſtrarumque Dominationum maturo conſilio, Regem inprimis ſalutarem, deinde Ordinem neceſſarium, & poſtremo firmam, & certam defenſionem, adverſus tantum hoſtem iſthic adhuc conſtitui poſſe, ad quod illarum ſaluberrimum inſtitutum adiuvandum, mittemus libentiſſime citra ullam moram Oratores noſtros, ut optant, ad Conventum ipſum. Verum quia hodie primum Literas de hac re Veſtrarum Dominationum accepimus, tam ſubito Oratores expedire non potuimus, curabimus tamen, ut quantum fieri poterit non morentur, quod Dominationes Veſtræ ſi tardius venerint, boni conſulent, & anguſtiæ

ANNO 1527.

temporis adſcribent. Interim Dominus Deus dirigat conſilia, & actus illarum in gloriam Nominis ſui, & Regni iſtius ſalutem, & incrementum. Quæ valeant feliciter. Cracoviæ feria quinta in Vigilia Omnium Sanctorum Anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſeptimo.

Credentia ad Hungaros.

REverendi in Chriſto Patres, Spectabiles, & Magnifici Domini, Generoſi, Egregii, Nobiles, & Famati ſincere dilecti. Intellecto Conventu veſtrarum Dominationum, quem ad conſulendum bono ſtatui Regni iſtius Hungariæ agunt, miſimus in medium illarum Reverendum Dominum ANDREAM Epiſcopum Premiſlienſem & STANISLAUM de *Sprowa* Caſtellanum Biecenſem Conſiliarios noſtros, ſincere Nobis dilectos, nolentes veſtris Dominationibus, & iſti Regno aliqua in parte conſilio, & auxilio noſtro pro virili noſtra deeſſe. Itaq; poſtulamus ab eiſdem Dominationibus veſtris, ut ipſis Oratoribus noſtris plenam fidem, in his quæ noſtro nomine retulerint, adhibeant, & quæ ſalutis ſuæ & Regni iſtius ſunt, diligenter expendant, & provideant, pro ſua prudentia & virtute facturæ. Quæ feliciter valeant.

L.

1530. SIGISMUNDI *Regis Poloniæ Literæ plenæ poteſtatis ad tractandam Concordiam inter* JOANNEM *Ungariæ*, & FERDINANDUM *Bohemiæ Reges.* Datum Cracoviæ 9. Septembris Anno 1530. *Ex Archivo Theſauri Regni.*

SIGISMUNDUS DEI Gratia Rex Poloniæ &c. Manifeſtum facimus unicuique, quia rationem habentes imminentis periculi totius Reipublicæ Chriſtianæ, cuius potiſſimam eſſe cauſam mutuas diſcordias Principum Chriſtianorum nemo non conſiderat, & egimus iam pridem de ſiſtenda differentia, belloque ſuſpendendo, inter Sereniſſimos Principes, & Dominos Ungariæ, & Bohemiæ &c. Reges, & nunc ad conficiendam inter Maieſtates ſuas Pacem, & Concordiam, miſimus ad Civitatem noſtram Poſnanienſem Revererendos in Chriſto Patres Dominos JOANNEM Poſnanienſem, ANDREAM Plocenſem, Epiſcopos, ac ſpectabiles & Magnificos CHRISTOPHORUM de *Szydłowiecz* in *Cmielow* ac Magna *Opatow* Dominum, Caſtellanum Cracovienſem, Regni Noſtri Cancellarium, ac Siradienſem, novæ Civitatis *Corczin*, Goſtinenſem, Sochaczovienſem, & Lucovienſem

ANNO 1530.

Capitaneum, ANDREAM de *Thanczyn* Palatinum Cracovienſem, ac Belſenſem, Chelmenſem, Craſnoſtavienſem, Rathnenſem, & Trebovlienſem Capitaneum, JOANNEM Comitem de *Tarnow* Palatinum Terrarum Ruſſiæ, Generalem Exercituum Regni Noſtri Supremum Ductorem, & Capitaneum Sandomirienſem, LUCAM de *Gorka* Caſtellanum Poſnanienſem, & Capitaneum Maioris Poloniæ Generalem, ac Venerabilem JOANNEM CHOIENSKI Juris Pontificii Doctorem, Præpoſitum Poſnanienſem, & Archidiaconum Cracovienſem, Conſiliarios, Oratores, & Mandatarios noſtros, ſincere dilectos. Quibus ad negotium hoc una cum Conſiliariis, & Oratoribus Illuſtris Principis Domini GEORGII Ducis Saxoniæ & Marchionis Miſniæ affinis noſtri chariſſimi peragendum, omnem noſtram authoritatem, & facultatem dedimus, damuſque præſentibus Literis noſtris promittentes in verbo noſtro Regio, quod quidquid per illos & Illuſtris Principis Domini GEORGII Saxoniæ &c. Ducis Oratores cum Præfatorum Sereniſſimorum Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regum Conſiliariis & Oratoribus actum, tractatum, condictum, conſtitutum, determinatum, & concluſum fuerit, Nos id omne ratum, gratum, & firmum perpetuo habituros. In cuius rei teſtimonium Præſentes manu propria ſubſcripſimus, & Sigilli noſtri appenſione communiri fecimus. Cracoviæ 9. Septembris A. 1530.

LI.

1530. *Conditiones Induciarum unius anni, inter* IOANNEM & FERDINANDUM *Reges per Oratores* SIGISMUNDI *Regis Poloniæ*, & GEORGII *Ducis Saxoniæ propoſitæ. Ex Archivo Regni. Lib. 33. Lit.* II. *No. 34. fol. 264.*

Oratores tam Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ, quam Illuſtriſſimi Domini Ducis GEORGII, habitis fruſtra per longum tempus multis Tractatibus, & propoſitionibus inter utriusq; Oratores partium diſſidentium de Regno Hungariæ pro facienda Pace, ſeu Concordia, tentatisque omnibus, cum nihil ſuccedere potuiſſet, ſaltem ſuſpenſionem armorum ſeu Inducias illis proponendas duxerunt, quas, et conditionibus propoſitis utriusque partis in hunc modum perfici poſſe propoſuerunt, et obtulerunt.

Inprimis ut ſint Induciæ unius anni, quæ incipi deberent a Feſto S. Luciæ proximo, ante quod Feſtum, ut declararet unaquaeque pars principalis Principi-

Anno 1530.

cipibus Mediatoribus, an ipſas Inducias ſuscipiat, nec ne.

Intra Inducias vero mittere debebit utraq; Pars diſſidentium Regum Oratores ad Imperatorem Turcorum pro conficiendis, quanto longioribus fieri poterit, Induciis, ſeu Pace tractanda inter illum, et Reges ipſos diſſidentes, qui conſtitui apud ipſum Imperatorem debebunt in fine Maji.

Ante omnia tamen Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae cum Illuſtriſſimo Domino Duce Saxoniae declarare id debebunt Imperatori Turcarum, et ſalvum Conductum Oratoribus Sereniſſimi Domini Ferdinandi expedire.

Oratores quoque Domini Ungari ſcribent Domino Imbraim Baſſæ, Dominum eorum miſſurum Oratores ſuos cum Oratoribus adverſarii ſui ad Imperatorem Turcorum pro Fæderibus, aut Pace conficienda, exponentque, & ſvadebunt ad id opus eſſe Inducias unius anni, & quod ſalvus Conductus Oratoribus Sereniſſimi Regis Ferdinandi ab Imperatore mitteretur.

Poſt ſuſceptas vero ab utraque Parte Inducias, debebit utraque pars in Regno Hungariæ illos omnes Comitatus, Arces, Civitates, & omnia Fortalitia, quæcunq; ad diem Induciarum in ſua poteſtate habebit, per certum tempus Induciarum libere tenere, & poſſidere.

Copias deniq; & Exercitus mox a ſuſceptis Induciis utraq; Pars debebit continere, & prohibere ab inferendis hoſtilitatibus, & quantocius eos levare de Regno Hungariæ, & quod Subditi familiares, & alterius cujuslibet conditionis utriuſq; Partis, habeant liberum, & ſecurum tranſitum in perſonis, & rebus eorum omnibus, per Terras, Dominiaque, ac Provincias, & Comitatus abſq; ullo impedimento, ac ſine ſalvo Conductu, ad id ab eisdem impetrando.

Quodque Incolæ & poſſeſſionati omnes Jure ſuo in Bonis, & poſſeſſionibus ipſorum, quas tempore ſuſceptarum Induciarum obtinebunt, libere utantur, non obſtante etiam, quod ſint unius, aut alterius Partis adhærentes, aut ſervitores.

Et quod Partes prædictæ in Comitatibus eiuſdem proventus Cameræ Regiæ iuſtos, & legitimos interea percipere ab Incolis eorundem poſſint, & debeant.

Ac ut interim Judicia in cauſis hæreditariis, & aliis antiquis ſuſpenſa maneant, in his vero quæ de novo evaſerint, ideſt ratione violentiarum poſt ſuſceptas Inducias illatarum, hoc modo peragantur. Ut quando res agenda venit inter eos, qui Partium ſint diverſarum, tum qui iniuriam patitur, pro ea aget coram Comite illo, in cuius Comitatu ambo reſident. Comes tamen adiunget ſibi alium Comitem vicinum qui ſit de parte quærentis juſtitiam. Inter eos autem qui unius tantum partis ſunt, fiant judicia more conſveto.

LII.

1530.

Ferdinandus *Hungariæ, & Bohemiæ Rex approbat Inducias unius anni inter ſe, &* Joannem *Regem, per* Sigismundum *Regem Poloniæ*, & Georgium *Ducem Saxoniæ Mediatores concluſas.* Dat. *in Ehingum Die 25 Novembris* Anno 1530, *Ex Archivo Regni.*

Ferdinandus Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, etc. Rex Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, etc. Marchio Moraviæ etc. Comes Tirolis etc. etc. Recognoſcimus tenore Præſentium, quod cum Superioribus Menſibus ad Sereniſſimi Principis Domini Sigismundi Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, ac Ruſſiæ, Pruſſiæque, Fratris, et Sororii noſtri chariſſimi, atque Illuſtriſſimi Principis Domini Georgii Ducis Saxoniæ, Conſangvinei noſtri peræque chari petitionem et inſtantiam, conſenſum noſtrum ad amicabilem Compoſitionem et Concordiam inter Nos, et Joannem Comitem Scepuſienſem tractandam, et ineundam præbuerimus, noſtros ſubinde Oratores et Mandatarios ſpeciales, et generales, primo ad Civitatem noſtram Vratislavienſem, ubi primus Conventus habitus eſt, & deinde Poſnaniam deſtinaveramus, ad quam Dieta illa translata eſt, mihique tam per noſtros, quam ante dictorum Sereniſſimorum Dominorum Regis Poloniæ, et Ducis Saxoniæ Oratores, tanquam Mediatores denuo de Concordia ſit deliberatum, ac per Inducias utrinque tentanda viſa fuerint, quæ ad mutuæ Unionis auſpicium, et firmitatem accedere cenſentur, eaſque Nobis iidem Oratores atque Adverſario noſtro ſignificari fecerint, et tranſmiſerint, quarum tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis. Oratores tam Sereniſſimi Regis Poloniæ, quam Illuſtris Domini Ducis Georgii habitis fruſtra per longum tempus multis Tractatibus de Regno Hungariæ, pro conficienda Pace ſeu Concordia, tentatisque omnibus, cum nihil ſuccedere potuiſſet, ſaltem ſuſpenſionem armorum ſeu Inducias illis proponendas duxerunt.

Quas ex conditionibus propoſitis utriuſque Partis, in hunc modum perfici

Anno 1530

poſſe propoſuerunt, & obtulerunt. Inprimis ut ſint Induciæ unius Anni, quæ incipi deberent a Feſto S. Luciæ, ante quod Feſtum, ut declararet unaquæq; Pars principalis Principibus mediatoribus, an ipſas Inducias ſuſcipiant nec ne? Intra Inducias vero mittere debebit utraq; Pars diſſidentium Regum Oratores ad Imperatorem Turcarum pro conficiendis, quanto longioribus poterit fieri, Induciis, ſeu Pace tractanda inter illum, & Reges ipſos diſſidentes, qui conſtitui apud ipſum Imperatorem debebunt in fine Maii; ante omnia tamen Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ cum Illuſtriſſimo Domino Duce Saxoniæ declarare id debebunt Imperatori Turcarum, & ſalvum Conductum Oratoribus Sereniſſimi Regis Ferdinandi expedire. Oratores quoque Domini Hungari ſcribent Domino Imbraim Baſſæ, Dominum eorum miſſurum Oratores ſuos cum Oratoribus adverſarii ſui ad Imperatorem Turcarum, pro Fæderibus, & Pace conficienda, exponentque, ac ſvadebunt ad id opus eſſe Inducias unius Anni, & quod ſalvus Conductus Oratoribus Sereniſſimi Regis Ferdinandi ab Imperatore mitteretur. Poſt ſuſceptas vero ab utraque Parte Inducias debebit utraque Pars in Regno Hungariæ illos Comitatus, Arces, Civitates, omnia Fortalitia in ſua poteſtate habere per totum tempus Induciarum, & uſq; ad diem Induciarum libere tenere & poſſidere. Copias denique, & Exercitus mox a ſuſceptis Induciis utraque Pars debet continere, & cohibere ab inferendis hoſtilitatibus & quantocius eos levare, & de Regno Hungariæ abducere, & quod Subditi familiares, & alterius cuiuslibet conditionis utriuſque Partis, habeant liberum & ſecurum tranſitum in Perſonis & rebus eorum omnibus, per Terras, Dominia, & Provincias, & Comitatus, abſque ullo impedimento, & ſine ſalvo Conductu ad id ab eiſdem impetrando: quodq; Incolæ, & poſſeſſionati omnes Jure ſuo in Bonis, & Poſſeſſionibus eorum, quas tempore ſuſceptarum Induciarum obtinebant, libere utantur, non obſtante etiam, quod ſint unius vel alterius Partis adhærentes, ſeu ſervitores. Et quod Partes prædictæ in Comitatibus eiſdem proventus Cameræ Regiæ iuſtos, & legitimos interea percipere ab Incolis eorundem debeant, & poſſint. Et ut interim iudicia in cauſis hæreditariis, & aliis antiquis ſuſpenſa maneant, in his vero quæ de novo emerſerint, id eſt ratione violentiarum poſt ſuſceptas Inducias illatarum, hoc modo peragantur: Ut quando res agenda venit inter eos, qui Partium ſint diverſarum, tum is, qui iniuriam patitur, pro ea aget coram Comite illo, in cuius Comitatu ambo reſident. Comes tamen adiunget ſibi alium Comitem vicinum, qui ſit de Parte quærentis iuſtitiam, inter eos autem, qui unius partis tantum ſunt, fiant iudicia more conſveto. Licet autem res ipſa ſe uſque adeo commode nunc obtulerit, ut Adverſarii noſtri, vires in Regno Hungariæ de præſenti refundere, belloque per occaſionem oblatam a Deo finem dare queamus, vel ob id tamen oblatas conditiones aſpernari nolimus, quod per has propoſitiones Induciarum ſperemus bonum Pacis fructum enaſci, & ſequi poſſe, eoq; magis vel toti Orbi Chriſtiano conſtare poſſit, publicam rerum omnium quietem, & tranquillitatem Nos ſemper rebus noſtris privatis anteponere velle, & cupere, noſtraque eatenus curare, & ampliare noluiſſe, quatenus cum honore, & honeſtate, citraque publicæ Pacis, & incolumitatis detrimentum fieri poſſit, & ut ſtante tam aperto, liquido, & irrefragabili iure noſtro, quod Nobis verſus præfatum Hungariæ Regnum tam divinitus, quam humanitus competere dignoſcitur, tanto magis ad Chriſtianitatis negotium reſpexiſſe videamur, quanto minus ius, & actionem ad Adverſarium noſtrum ſpectare compertum eſt, hacque via ſangvini humano, cuius effuſionem a natura ſemper abhorruimus, deinceps parcatur, ac ut mediatoribus etiam in hac parte gratificemur, præſcriptas Conditiones, & Articulos approbato & ratificato actu, ſeu actibus, per Oratores noſtros in horum acceptatione & tranſactione interpoſitis, aſſumpſimus, & acceptavimus, ac in omnibus, & per omnia ratificavimus, approbavimus, laudavimus, & emologavimus, ſicut tenore Præſentium aſſumimus, & acceptamus, actuſq; noſtro nomine per ante dictos Oratores noſtros circa præmiſſa factos, & admiſſos ratificamus, & emologamus promittentes inſuper & pollicentes in verbo noſtro Regio, Nos omnia & ſingula ſupradicta ſcripta perpetuo, firmiter, & inconcuſſe tenere, ſervare, & adimplere, Noſque contra ea, vel eorum aliqua, nullo unquam tempore agere, facere, dicere, vel venire velle, vel debere quovis modo, ratione, via, aut exquiſito colore, vel ingenio, dolo et fraude remotis. Harum teſtimonio Literarum Sigilli noſtri impreſſione munitarum. Datum in Ehingum die XXV. Menſis Novembris. Anno. Domini M. D. XXX. Regnorum noſtrorum Bohemiæ, quinto, Hungariæ vero quarto.

LIII.

ANNO 1530

LIII.

Reſponſum a SIGISMUNDO *Rege Poloniæ datum Oratoribus* FERDINANDI, *&* JOANNIS *Regum Hungariæ. Indidem.*

SAcra Regia Maieſtas, Magnifici Domini utrinque Oratores! maluiſſet quidem vel non ortam fuiſſe controverſiam hanc de munitionibus, ſub interſtitio trimeſtrium, & annalium Induciarum interceptis, vel cum orta erat, illic in initio concluſarum Induciarum apud Dominos partis utriuſque Commiſſarios transactam & definitam eſſe, quippe quæ cuperet magis omne hoc annuæ ceſſationis tempus in tractanda principali Concordia, quam in componendis novis exilibus controverſiis traducere. Verum quia permiſſione Divina neque impedimenta iſta evitari, neque per Dominos Commiſſarios ſupradictos ita tolli potuerint, ut non ad Compromiſſum deſcendi oporteret, boni & æqui conſulere Maieſtas ſua non gravatur.

Cæterum etſi rem arduam intelligat Maieſtas ſua, ſibi alioqui Svaſori Pacis, officio Judicis inter Sereniſſimos Magnificentiarum Veſtrarum Reges, & Dominos fungi, ne tamen poſtulatis Maieſtatum ſuarum de Compromiſſo ſuſcipiendo per Dominationes Veſtras factis deeſſe videatur, & ſuſcipere illud & cauſam, de qua compromiſſum eſt, audire non eſt gravata. Quoniam vero ad ferendam ſententiam illud potiſſimum videtur neceſſarium, ut originales litteræ Magnifici Domini HIERONYMI LASKI Palatini Siradienſis producantur, Maieſtas ſua priusquam illas videat, a ſententia de controverſia hac proferenda abſtinebit. Quare veſtras Dominationes Sereniſſimi Domini Romanorum Regis Oratores monet, ut intra diem decimam octavam Julii, ad finiendum Compromiſſum pactam, literas Originales ipſius Magnifici Domini HIERONYMI LASKI producant, quas cum perſpicere, & expendere Maieſtas ſua dignabitur, ſententia ſua controverſiæ finem faciet. Interim vero a Dominationibus Veſtris poſtulat, ut ea quibus mutuo verbis heri ad probandam intentionem ſuam nitebantur, in ſcriptis ſinguli Maieſtati ſuæ tradere velint.

LIV.

1531.

Capitula Conditionum, quibus Maieſtas Regia Poloniæ Arces in Sequeſtrum per annum recipiet iuxta Pacta & Concluſiones in Viſchegrad factas. Actum, & Datum *Cracoviæ die 1. Julii* Anno 1531. *Indidem.*

ANNO 1531.

Ad poſtulationem Sereniſſimi Principis, Domini FERDINANDI Romanorum, Hungariæ, et Bohemiæ etc Regis, Maieſtas Regia Poloniæ aſſentitur, et contenta eſt de recipiendis in cuſtodiam ſuam duobus Caſtris, videlicet Strigonio, et Viſchegrad inferiori, una cum Illuſtri Domino GEORGIO Duce Saxoniæ muneris eius obeundi ſuæ Maieſtatis Collega.

In eventum tamen, quod idem Dominus Dux Præfectos Caſtrorum ad præfinitam diem in deſignatis locis, pro parte ſua ſtatuere non poſſet; Maieſtas ſua publici boni tuendi, et Induciarum conſervandarum cauſa pollicetur, ſe in tutelam et cuſtodiam ſuam Arces prædictas recepturam eſſe, dummodo intra duorum menſium decurſum a traditis Maieſtatis ſuæ Caſtris computandorum, in his ipſis Caſtris pro parte Illuſtritatis ſuæ præfecti ſtatuantur.

Cæterum propter difficultatem in tam anguſto tempore novorum militum conducendorum, in Caſtris prædictis milites veterani retineri debebunt: ita tamen, ut a priore iureiurando, quo ſuo Regi, vel Præfectis illius erant aſtricti, ſoluti, Juramentum denuo fidelitatis, et obedientiæ ſecundum Formulam præſcriptam, Capitaneis Maieſtatis Regiæ, et Illuſtriſſimi Domini Ducis Saxoniæ præſtent, quo tam Maieſtas ſua, quam Illuſtris Dominus Dux Saxoniæ, ſeu illorum Capitanei freti, poſſint illos ſua auctoritate, qui non obedierint, ab eiſdem Caſtris, et præſidiis, in parte vel in toto amovere, conditione hac adiecta, ut ob levem cauſam irrequiſitis Dominis ſequeſtris, Capitanei exauthorare vel amovere milites non poſſint, niſi caſus aliquis gravis accidat, qui et moram non patiatur, et præſentem illorum amotionem expoſcat.

Stipendium vero militibus, et Præfectis Caſtrorum dictis, Sereniſſimus Rex Romanorum ad ſua Caſtra perſolvere tenebitur, et erit obligatus. Data etiam per ſuas literas ſufficienti Sereniſſimæ Maieſtati Regiæ, et Domino Duci Saxoniæ cautione, ut et ipſum ſtipendium menſtruis temporibus diſſolvatur, et ſi neglectum fuerit ſolvi, Maieſtas ſua cum Illuſtri Domino Duce Saxoniæ indemnis in hoc reddatur, ac extra omnem ſiniſtri eventus culpam habeatur, ubi aliqua difficultas vel periculum (quod omne Deus avertat) ex parte militum ratione Caſtrorum, ob non ſolutum ſibi vel Præfectis ſtipendium oriretur.

Per

ANNO 1531

Per tempus Induciarum annalium, Arces ſupranominatæ refici, muniri, et commeatu, tormentis, atque aliis bellicis inſtrumentis neceſſariis provideri, ſumptibus Sereniſſimi Domini Regis Romanorum ea conditione poterunt, ut operarii et opifices munitioni intendentes, Capitaneis ſuæ Maieſtatis et Illuſtris Domini Ducis Saxoniæ Sacramento ſe fidelitatis, et obedientiæ aſtringant, et nihil aliud illic agant, quam quæ ad reparationem & munitionem Caſtrorum neceſſaria, et opportuna videbuntur; ſecus enim facientes, vel ſuſpicione aliqua notati, amoveri per Capitaneos poterunt. Capitanei vero viciſſim, quæ pro uſu et munitione Caſtrorum praedictorum invecta fuerint, ſalva, et integra conſervare tenebuntur.

Proviſores utriuſque Caſtri praedicti perſeverare in officio ſuo admittentur, ſi fidelitatis et obedientiae iusiurandum Maieſtati Regiae, et Illuſtris Domini Ducis Saxoniae Capitaneis praeſtiterint. Facultate etiam de amovendis illis propter ſuſpicionem Capitaneis Caſtrorum reſervata, iuxta modum de amovendis ſuſpectis militibus ſuperius deſcriptum.

Priuſquam autem milites Caſtrorum praedictorum, in fidem Capitaneorum Maieſtatis Regiae, et Illuſtris Domini Saxoniae Ducis recipiantur, ſtipendia promerita utrinq; illis perſolvi præſenti pecunia, vel ſufficienti cautione debebunt, ne ob haec non ſoluta, Maieſtati ſuae, et Illuſtri Domino Duci negotium poſtea faceſſatur. Si contingat Inducias per alterutram, vel utramque Partem violatas eſſe, et arma rurſus atque bellum apertum inter Principes de Regno Hungariae disſidentes, ſive vi, ſive denuntiatione mutua ſuſcitari, Caſtra nihilominus per Maieſtatem Regiam, et Illuſtrem Dominum Ducem, eorumque Capitaneos tantiſper ſervabuntur, quamdiu Sereniſſimus Dominus Rex Romanorum illa reſtitui ſibi non poſtulabit. Poſtulanti enim poſt ruptas Inducias illius Maieſtati Caſtra ſibi reſtitui, Maieſtas Regia cum Illuſtri Domino Duce Saxoniae reſtituere illa debebit. Si autem, quod Deus avertat, alterum ex Sequeſtris, Induciarum tempore, mori contingat; ſuperſtes Sequeſter caſtra et ſervare, et reſtituere, iuxta formam conditionum deſcriptam tenebitur. Ubi vero, quod procul abſit Sereniſſimus Dominus Rex Romanorum ſub tempore Induciarum mature de vita concedat, Sequeſtri ambo, vel ſuperſtes unus ad id erunt obligati, ut in eventu mortis illius Maieſtatis, Caſtra ſupradicta Haeredibus legitimis ipſius reſtituant, iuxta formam etiam, et conditionem ſuperius deſcriptam. Amotis militibus Caſtrorum propter ſuſpicionem, vel quamcunque legitimam aliam cauſam, ſufficientur in ſupplementum alii milites eodem, vel maiori numero, Sereniſſimæ Regiæ Maieſtatis, & Illuſtris Domini GEORGII Saxoniæ Ducis, tanquam Sequeſtrorum arbitrio.

ANNO 1531.

Arces, quas in curam & adminiſtrationem ſuam recipient Domini Sequeſtri, in fine Induciarum reſtituant, cui ex Concordia, ſi quæ ſequetur, applicabuntur. Aut ſi Concordia non ſequetur, ſuas Sereniſſimo Domino Regi Romanorum libere dimittent ſecundum modum in Capitulis Induciarum annalium deſcriptum, hoc eſt, in fine Induciarum, ultima videlicet die Menſis Aprilis, ſuper quo ipſi Domini Sequeſtri illius Majeſtatis ſufficientem literis dabunt cautionem.

E diverſo autem Sereniſſimus Dominus Rex Romanorum Majeſtati Regiae, cum Illuſtri Domino Saxoniae Duce literis ſuis ad plenum cavebit, ne quid ſua culpa, juſſu vel conſenſu, aut ſuorum dolo malo, fraude, vel ſtratagemmate, impedimenti, periculi denique, et incommodi exhibeatur, Capitaneis et militibus auctoritate Dominorum Sequeſtrorum in Caſtris collocatis. Actum et Datum Cracoviae die 1. Menſis Iulii 1531.

LV.

De Caſtris quatuor in Hungaria in Cuſtodiam recipiendis.

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ &c Manifeſtum facimus per praeſentes Literas noſtras, quod cum Menſe Majo ſub Anno 1531. conventum eſſet inter Conſiliarios Sereniſſimi Principis Domini FERDINANDI, Romanorum, Hungariæ, et Bohemiae Regis, & alios Partis adversae Commiſſarios Vischegradi congregatos, ut pro bono publico, & tractanda concordia annales Induciae fierent, utq; Nobis cum Illuſtri Domino GEORGIO Saxoniæ Duce, non nulla Caſtra per tempus Induciarum, contentis in Sequeſtrum certis conditionibus, ut in Capitulis Induciarum expreſſum, ab utraq; parte traderentur, Nos ad poſtulationem Sereniſſimi Domini Romanorum, Hungariæ, & Bohemiae Regis, & ut publicae utilitati inſerviamus, pro parte illius Majeſtatis Caſtrum Strigonienſe, & inferiorem Arcem Viſchegradienſem, in curam, & cuſtodiam noſtram, ſimul cum praedicto Domino GEORGIO Saxoniae Duce recipere conſenſimus, & recepimus; quae Caſtra & ſervare ſecundum conditiones a Nobis traditas, & reſtituere finitis Induciis ſecundum Capitula in Indu-

ANNO 1531. duciis descripta, vel si intra annum rumpantur Induciae, secundum Articulum in conditionibus nostris ad casum ruptarum Induciarum scriptum, Verbo nostro Regio, & promissione firma promittimus. In cuius rei fidem & testimonium, has Literas nostras scribi, & Signo nostro obsignari fecimus, Nosque ipsi manu nostra illas subscripsimus Cracoviae die 1. Julii, Anno Domini 1531. Regni nostri 25. Indidem.

LVI.

1531. SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ ex Compromisso* FERDINANDI *&* JOANNIS *Regum de Regno Hungariæ dissidentium Decretum, quo statuit, ut* JOANNES *Rex Oppidum Molubach cum aliis Castris, quæ in Transylvania ceperat, sibi in Sequestrum consignet. Actum & Datum Cracoviæ* 17. *Julii.* Anno 1531. *Ex Archivo Regni.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae &c. Dominus & Haeres. Manifestum facimus Universis, quia cum ad decimam septimam Mensis Maii proxime praeteriti, Oratores, et Commissarii Serenissimorum Dominorum FERDINANDI, et JOANNIS Regum de Regno Hungariae dissidentium, Vischegradi ad conficiendas annales Inducias congregati, de controversia, quae erat inter eos illic exorta ob interceptum in Transylvania Oppidum *Molubach* cum quibusdam aliis Arcibus et locis, sub tempore dierum inter finem trimestrium, et principium annalium Induciarum intermedio, et simul ob interpretationem Literarum Magnifici HIERONYMI de *Lasko* Voievodae Transylvaniensis, et Palatini Siradiensis ad Magnificum LEONARDUM liberum Baronem de *Felsz*, locum tenentem Magnifici GVILHELMI de *Rogendorff* in hoc negotio scriptarum, in Nos ita compromisissent, ut scilicet intra duos Menses, a decima septima Maii computandos, controversiam hanc audiremus, ac arbitraremur, et diiudicaremus. Nos tametsi munus hoc arbitrandi ad postulationem Serenissimi utriusque Regis praedicti susceperimus, discutere tamen pro una, vel altera parte modo legitimo causam hanc in praesens non potuimus, partim propter magnitudinem negotii, et productarum utrinque difficilem controversiam, partim vero propter angustiam temporis, in quam Nos tardo adventu suo Oratores Serenissimi utriusque Regis praedicti ita coegerunt, ut parum abfuerit, quin Compromissi dies prius praeteriret, quam vel Nos productas audire, vel Oratores Serenissimi Domini Romanorum Regis Originales Literas Magnifici HIERONYMI de *Lasko* exhibere potuissent. Ut autem intra tempus Compromissi aliquid fecisse videamur, quod ex aequo et bono esset, quodque ad rationes sperandae Concordiae proxime accederet, auctoritate, qua fungimur in hac parte, dicimus, decernimus, pronunciamus, atque Laudum nostrum proferimus, ut Serenissimus Rex JOANNES, a die publicationis ejus Decreti nostri, et ab eo tempore, quo de illo factus fuerit certior, intra viginti dierum decursum Oppidum *Molubach* cum aliis Castris et Bonis, quae in Transylvania et ubilibet sub interstitio dierum inter trimestres, et annales Inducias interiecto, vi atque armis cepit, et in suam potestatem quomodocunque redegit, Nobis, vel alicui ex nostris ad id potestatem habenti in Sequestrum consignet, et libera ac integra cum omnibus inde abductis, et receptis dimittat, quae Nos consignanda, et dimittenda Nobis decernimus, et pronunciamus, hac nostra sententia arbitrali mediante, tam diu per Nos tenenda et administranda, quam diu id rationes Regni Hungariae et Reipublicae Christianae, nostro et non alterius cuiuspiam iudicio, exigere videbuntur. In cuius rei Testimonium Sigillum nostrum Praesentibus est appensum. Actum et Datum Cracoviae 17. Julii Anno Domini 1531. Regni nostri Anno 25. Indidem.

LVII.

1532. *Literæ Regnicolarum, & Procerum, omnium Ordinum Regni Hungariæ ad Status, & Ordines Regni Poloniæ.* Datum in Kenesse *in Festo Epiphaniarum.* Anno 1532. *Ex Archivo Regni.*

PRælati, Barones, Proceres, Nobiles, Regnicolæ omnium Ordinum Regni Hungariæ in *Kenesse* congregati, Reverendissimis, Reverendis, Illustribus, Spectabilibus, Magnificis, Nobilibus, Egregiis, Prudentibus, Circumspectis, Cæterisque cuiuscunque Status et Conditionis, Ordinis Regni Poloniæ, Dominis Vicinis, et Amicis Nobis Observantissimis Salutem & Obsequiorum nostrorum Commendationem. Tametsi non dubitamus Dominationibus Vestris optime constare Regnum istud nostrum, dum adhuc florebat, omnibus Regnis & Provinciis circumvicinis, non parvo usui atque emolumento fuisse, et non solum Dominationibus Vestris, et huic Vestro Regno Inclyto, verum etiam toti Christianitati ad reprimendos et propulsandos impiorum hostium conatus et hostilitates, Nos tanquam antemurale et fidele propugnaculum quoddam fuisse, et cum effusione sangvinis nostri, et infinitis caedibus nostrorum Reipublicae Christianae fidelissime et constantissime usque ad haec tempora serviviisse. Verum quo iam res nostrae deductæ sunt, id adeo toti pene orbi notum est, ut ea referre supervacaneum existimemus. Siquidem dum aliorum commodis studemus, dum negligentiam et impotentiam Principum nostrorum ferimus, dumque frustra per tot saecula, auxilia a Republica Christiana imploramus, eo miseriarum redacti sumus, ut, qui a tot et tantis cladibus supersumus, nihil iam praeter sangvinem superfit. Itaque ne adhuc Nobis et Christianitati, pro qua etiam sangvinem et vitam, quae iam sola restat (modo prodesse possimus) effundere non dubitamus, defuisse videamur: indiximus universalem Dietam in festo Beati GREGORII Papae proxime affuturo, in *Berenhida* in Comitatu Vesperimensi celebrandam, ubi tractaturi sumus, et conclusuri, de conservatione huius afflicti, et iam iam (nisi mature provideatur) ruentis Regni nostri, quod aeque nobis ac Dominationibus vestris proderit. Igitur rogamus Dominationes vestras, tanquam bonos Dominos Vicinos nostros, Amicos nostros, ut pro suo in Religionem Christianam studio, et benevolentia erga Nos vestra, denique pro evitandis ultimis periculis, quae non secus Dominationibus vestris, ac Nobis iam imminent, velint mittere Oratores suos ad dictum locum, et diem, qui Nobis in Persona Dominationum Vestrarum, rebus nostris afflictis et attritis consilio et auxilio esse possint, pro quo facto Dominationes Vestrae a Deo Optimo Maximo dignam mercedem recipient. Nos vero eisdem omni vicissitudine officiorum promereri studebimus; alioquin, si viderimus Nos ab omnibus Principibus et Regnis ac Provinciis destitutos, cogemur eam, quam potentem viam conservandi Regni quaerere, et invenire, antequam ad internecionem usque pereamus. Easdem felicissime valere optamus. Datum in *Kenesse* in festo Epiphaniarum Anno Domini 1532.

LVIII.

1538. *Edictum* SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ, quo interdicit Commercia cum Hungaria, & Silesia.* Datum in Conventione Generali Piotrcoviensi, feria quinta ante Dominicam *Invocavit.* Anno 1538. *Ex Archivo Regni Lib. 41. n. 42. fol. 397.*

SIGISMUNDUS DEI Gratia Rex Poloniæ &c. Universis & singulis Principibus, tam Spiritualibus, quam Sæcularibus, Reverendissimis, ac Reverendis in Christo Patribus, Dominis Archiepiscopis, Episcopis, nec non Magnificis, Generosis, Nobilibus, & Famatis, Palatinis, Castellanis, Capitaneis, Tenutariis Civitatum, & Oppidorum nostrorum, ac quorumcunque Subditorum nostrorum Pro-Consulibus, Consulibus, Communitatibus, & generaliter omnibus Subditis nostris, cuiuscunque Ordinis, Gradus, & Conditionis existentibus, ad quos præsentes nostræ Literæ pervenerint, & infrascriptum Edictum nostrum perlatum fuerit, sincere fidelibus, & grate Nobis dilectis, gratiam nostram Regiam. Sincere fideles, & grate nobis dilecti. Cum ita & publica Regni nostri commoditas exigere visa est, & Senatores, totusque Ordo Equestris id a Nobis summis precibus per Nuntios suos contendissent, ut ad evitandas magnas insecuritates, iniurias, & depraedationes, in quas Subditi nostri ab Incolis Regni Hungariæ, & Ducatus Silesiæ annis proximis incurrerunt, & usque adhuc eas sustinere coguntur, ducendi, & portandi quasvis e Regno nostro in Silesiam & Hungariam res, & merces, subditis nostris facultatem interdiceremus, Interdictoque hoc, sive Edicto nostro iter omnibus subditis nostris in Silesiam, & Hungariam cum mercibus occluderemus, fecimus non inviti præsertim ex pluribus, & gravibus Causis, ut hasce Literas & Edicta, Mandataq; nostra conscribi iuberemus. Atque ideo Vobis omnibus suprascriptis strictissime mandamus, ut Occlusionem, & Prohibitionem hanc, & Mandata nostra firmissime servetis, incipiendo a die Festo S. STANISLAI Episcopi, & Martyris proxime venturi, quæ erit octava die Mensis Maij, usque ad expressam nostram revocationem, & relaxationem huius Edicti, quæ fieri non debebit, nisi in Conventu generali, & de voluntate, ac consensu Senatus Regni, & Nuntiorum Terrestrium. Ita videlicet, quod nemo audeat in Hungariam, & Silesiam res & merces aliquas, tam grandes, quam parvas

Anno 1738.

vas, cuiuscunque qualitatis fuerint, præterquam ſal noſtrum Regium educere |& inferre, ſed nec ad alias quæ remotiores ſunt partes, easdem res, & merces per ipſam Sileſiam, & Hungariam ducere, ſub amiſſione ipſarum rerum & mercium, quas contra præſentem inhibitionem noſtram de Regno noſtro duxerint. Liberum autem eſſe debet mercatoribus, aliisque hominibus ex Sileſia & Hungaria, & ex aliis extraneis partibus quibuscunque ad Civitates, & Oppida Regni Noſtri, ad ea videlicet, ad quæ ab antiquo ire consveverunt, cum rebus, & mercibus ſuis, quibuscunq; venire, & ibidem emere aut vendere, resque & negotiationes ſuas, ac alias actiones licitas, cum noſtris ſubditis exercere, et contra e Regno libere, cum bobus, rebus, et mercibus, ſolutis datiis, et teloneis debitis, ac conſvetis exire; ſubditis vero noſtris licebit ad alias Provincias, et Regna, praeterquam ad Sileſiam et Hungariam res et merces quaſcunque de Regno noſtro transmittere, et ducere, dummodo per ipſam Sileſiam, et Hungariam illas non transmittant, nec duci, aut vehi faciant. Et quia ſuſpicamur fore nonnullos, qui hanc prohibitionem, et occluſionem viae in Sileſiam, et Hungariam in contemptum Decretorum, et Mandatorum noſtrorum et in peſſimum inobedientiae exemplum tranſgredi non verebuntur: ſtatuimus cum univerſis Conſiliariis, et Terrarum Nuntiis in Generali Conventu Piotrcovienſi proxime praeterito congregatis, quod quicunque compertus fuerit, qui eandem prohibitionem noſtram tranſgresſus eſſet, aut etiam cum pecunia parata negotiandi cauſa in Sileſiam, vel Hungariam ſe ſe contuliſſet, poena carceris unius anni, et amiſſionis pecuniae, et rerum, quas portaverit, puniatur. Qui vero in tranſgrediendo deprehenſus non fuerit, ſed vel furtim, vel conniventia Capitaneorum tranſgreſſus, et de hinc domum reverſus, ſi teſtibus idoneis convictus fuerit eam tranſgreſſionem commiſiſſe, is poenam amiſſionis bonorum ſuorum omnium luat. Si autem quiſpiam Capitaneorum permiſerit aliquem contra prohibitionem noſtram in Sileſiam, et Hungariam tranſire cum ſcitu, et voluntate ſua, talis Capitaneus ſuo officio privari, et alia, quae Nobis digna videbuntur, animadverſione puniri debebit. Si vero quiſpiam Capitaneus fuerit, qui bona noſtra habuerit oppignorata, perdere debet abſque ulla ſpe veniae ſummas omnes pecuniarum, quas in ipſis bonis noſtris habuerit inſcriptas, eademque bona ipſo facto ad Nos devolvi debebunt. Quod ſi Burgrabius, Vice Capitaneus, aut Notarius Capitanei, modo ſupradicto exceſſerit, et idoneo teſtimonio convictus fuerit, quod aliquem contra prohibionem noſtram in Sileſiam, et Hungariam tranſire permiſiſſet, quovis colore, vel praetextu illum eius Dominus vel evincere, vel ad poenam carceris unius anni in fundo turris Nobis extradere debebit; atque huic Conſtitutioni noſtrae, et Decreto, univerſi homines tam noſtri quam ſubditorum noſtrorum ſpiritualium, et ſæcularium ſubiacebunt, nec quisquam exemptus eſſe debebit. Proinde Vobis locorum Capitaneis, ac Proconſulibus et Conſulibus Civitatum, et Oppidorum ſevere praecipimus, ut hanc noſtram Conſtitutionem ac Edictum ubiq; in omnibus locis publicis, ad quos homines frequenter convenire ſolent, denuntiari, et proclamari faciatis, ne aliquis ignorantiam praetendens, aliquid contra eandem Conſtitutionem noſtram committat, et poenas ſupraſcriptas incurrat. Vos vero Capitanei in perveſtigandis, et cuſtodiendis locis omnibus, ac itineribus, ne quis eandem prohibitionem noſtram transgrediatur, curam, et diligentiam omnem adhibeatis, et quemcunq; offenderitis, et deprehenderitis in minima quaque re contra hanc prohibitionem noſtram exceſſiſſe, illius res, et ipſummet capiatis, et uſque ad instructionem, et documentum noſtrum detineatis, ſub poenis contra Capitaneos, et Officiales negligentes ſtatutis, et pro gratia noſtra aliter non facturi. Datum in Conventione Generali Petricovienſi Feria quinta ante Dominicam *Invocavit.* Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Trigeſimo Octavo Regni vero noſtri Anno XXXII.

Ad Mandatum Sacræ Maieſtatis Regiæ proprium.

Anno 1538.

LVII.

Pacta matrimonialia inter JOANNEM *Regem Hungariæ & Sereniſſimam Principem* ISABELLAM SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ Filiam.* Datum *Cracoviæ 1. Januarii* Anno 1539. *Ex Archivo Regni. Lib. ſub Lit RRR fol. 239. Item Lib. Leg. ſub. Lit. F. folio 61.*

Anno 1539.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae etc. Univerſis, et ſingulis quorum intereſt planum teſtatumque facimus. Quod cum veniſſent ad Nos Legati, et Oratores a Sereniſſimo Principe Domino JOANNE Dei gratia Rege Hungariae, Dalmaciae, Croaciae etc. Marchione Moraviae ac Luſatiae, et utriusque Sleſiae Duce etc. Affine, et tanquam Filio noſtro chariſſimo cum plena authoritate, et ſufficientibus Mandatis, Reverendus videlicet in Chriſto Pater Dominus STEPHANUS Brodericus Epiſcopus Vacienſis, ac ſpectabiles, et Magnifici Petrus a *Peren* Comes perpetuus Comitatus Ababirarienſis Partium Superioris Regni Hungariae Capitaneus Generalis, et STEPHANUS de *Werbewcz* Summus Regni Hungariae Secretarius, et Cancellarius. Poſtulatum a Nobis, ut Sereniſſimam Filiam noſtram ISABELLAM ipſi Sereniſſimo Domino JOANNI Hungariae Regi in Matrimonium daremus. Nos pro eo amore, quo ſemper Maieſtatem illius complexi ſumus, non potuimus, quin eorum voluntati cederemus, fecimuſque valde libenter, de cuius virtute tam praeclare Deus iudicavit, et cum multis procellis, et tempeſtatibus diu multumque iactatum, atque agitatum, tanquam aurum in igne probatum, non ſolum qui emergeret aliquando ex iſtis fluctibus, dignum duxerit, verum etiam in optato tranquillitatis portu Regno ſuo fruentem collocaverit, ut Nos quoque non recuſaremus, quin Dei de illo Judicium ſecuti, una cum omni Maieſtatem illius digniſſimam cenſeremus, quam Nobis generum Sereniſſimae Filiae noſtrae maritum aſciſceremus, veterem illam affinitatem, quae Nobis cum Maieſtate eius intercedit, redintegrantes. Ut quemadmodum ille Nobis Sororem ſuam, ſic Nos viciſſim illi nunc Filiam noſtram, ex altera Sereniſſima Coniuge noſtra Nobis natam, Matrimonio iungeremus, quo iſta quaſi viciſſitudine coaleſcere magis poſſet, et corroborari mutua inter Nos, et Regna noſtra benevolentia. Quare quod felix, fauſtum, fortunatumque Deus eſſe velit, cum utrique noſtrum et Domui, ac Familiae noſtrae, tum Regnis, et populis utriuſque noſtrum Imperio, Ditionique ſubiectis Sereniſſimam Virginem ISABELLAM Filiam noſtram chariſſimam, Sereniſſimo Domino JOANNI Regi Hungariae deſpondemus. His Conditionibus, quae paulo poſt ſcribentur, de quibus inter Nos, et Sereniſſimi Domini Regis Hungariae Legatos ita convenit, ut utrinque ſancte Nos eas, et inviolate obſervaturos ea fide recipimus, quam Reges tanto ſervare decet impenſius, quanto magis caeteris mortalibus dignitate praeſtant.

Principio convenit inter Nos et Legatos Sereniſſimi Domini Hungariae Regis, quandoquidem abduci nunc debet Sereniſſima Sponsa, atque in Hungariam commigrare, ut de Dote deque Antipherna, quam alii Contradotem vocant, his illi rationibus caveatur, quoniam Dotis nomine Paraphernorumque in gemmis, auro, et argento aeſtimatorum, et ponderatorum ſeptuaginta millia Ducatorum per Nos dabuntur auri boni, puri, et iuſti ponderis in hac pecuniae Summa, et in aliis ſeptuaginta millibus aureorum ſimiliter Hungaricalium auri puri, boni, et iuſti ponderis, quae Contradotis nomine aſſignabuntur, inſcribi Sereniſſimae Dominae ISABELLÆ debent, et obligari Arces, ſeu Caſtra, Civitates, Oppida, Villae, quae et Nobis, et Sereniſſimae Filiae noſtrae nomine, loco, et proventibus ſatisfacere poſſe, Dotis et Contradotis nomine videbuntur. Quoniam vero Inſcriptio, et obligatio Arcium eiuſmodi, et Civitatum non eſſet firma ſatis, et ſtabilis futura, niſi ad eam faciendam Caeſarae, et Catholicae Maieſtatis, et Sereniſſimi Romanorum Regis conſenſus acceſſiſſet, tenebitur Sereniſſimus Dominus Hungariae Rex intra ſex Menſes a Dominica *Invocavit* computandos, a Caeſarea, et Regia Rom: Maieſtatibus Diplomata expedire, quibus Maieſtates eorum conſentiant ad eas Arces, Civitates, Caſtra, Oppida, et Villas, Dotis et Contradotis nomine inſcribendas, et obligandas, quae ſummam Dotis, et Contradotis exaequare vectigalibus, et redditibus ſuis poſſint annuis, quae nulli ſervituti ſint obnoxia, ſed libera prorſus, neq; cuiquam obligata, quorum fructus, et proventus, et tuto, et abſque ullo negotio colligi poſſint, quae denique huiuſmodi ſint ut Judicio noſtro probentur, Nobisque & Sereniſſimæ Filiæ noſtræ prorſus ſatis, faciant, ac Præfecti Arcium prædictarum juſurandum dare tenebuntur, ſi quid humanitus acciderit, Sereniſſimo Domino JOANNI Regi, Superſtesque illi fuerit Sereniſſima Regina ISABELLA, ſe in illius fide, poteſtate auctoritateque futuros. Hoc idem, & Nobiles, & Cives præſtabunt. Omnes autem Arces eae, & Civitates Dotis ſive Contradotis nomine inſcriptae, hac Lege & Conditione obligari debent, ut ſi prior e vita diſcedat Sereniſſimus Dominus JOANNES Rex, viſumque ſit Sereniſſimæ Reginæ JSABELLAE renovare Nuptias non poſſint Arces illæ, & Civitates ſingillatim, & ſeorſim, ſed ſimul tantum omnes, & coniunctim redimi tota pecuniae ſumma, quae tam Dotis, quam Contradotis nomine debebitur.

Quod ſi forte adduci non poſſent Cae-

Anno 1539.

ſarea, et Rom: Maieſtates, ut ad obligandas Arces, et Civitates praedictas conſentirent, tunc infra duos Menſes poſt lapſum ſex menſium, tenebitur Serenisſimus Rex Joannes ſecundum tenorem Conditionis, et Obligationis, quas Nobis vigore Mandati ſui eius Oratores Literis datis fecerunt, ſeptuaginta millia aureorum Contradotis, et viginti ſex millia, et quinque aureos Hungaricales in auro, quae ex tota ſumma tam Dotis, quam Paraphernae in Hungariam ſecum abduxit Sereniſſima Filia noſtra Isabella, aut apud Nos, Sereniſſimumq; Filium, et Coniugem noſtram chariſſimos, aut apud Illuſtriſſimum Dominium Venetorum, aut apud Fugger in ſequeſtro deponere, in auro, argento bono numerato, vel ad valorem dictorum omnium, quae deponi debent ponderata, quae omnis pecunia ita depoſita, et reliquum Dotis, quod apud Nos erit retentum, non prius movebitur, quam aliquod fuerit poſtmodum idoneae cautionis genus excogitatum, quo proſpici posſit indempnitati, ſecuritatique Sereniſſimae Filiae noſtrae Isabellæ, tam de Dote, quam de Contradote inſcribenda. Simul atque vero ita hæc tranſacta fuerint, tum Nos et ea, quae retinuimus, et ſi quae alia depoſita erunt, apud Nos verſus Hungariam omnia ab eo tempore, quo Nobis Cautio Dotis, et Contradotis Sereniſſimae Filiae noſtrae facta probari cœperit, et quando illam ratam habuerimus, Nos, Sereniſſimus Filius, et Sereniſſima Coniux noſtra intra duos Menſes, ſi in Regno fuerimus, ſi vero in Ducatu noſtro Litvaniae, infra tres tranſmittere tenebimur, et in manus eorum, qui Mandata ad hoc habuerint, vel circa *Podolin* vel circa *Liblo* conſignare, neque impedire, quo minus ſi quam in ſequeſtro pecuniam Sereniſſimus Dominus Joannes Rex alibi, quam apud Nos depoſuerit, tollat. Nam Nobis aliud reſtituendum, et hac ratione, ut ſcriptum eſt, mittendum non eſt verſus Hungariam, quam quod ipſi de ſeptuaginta millibus Dotis, et Paraphernae retinuimus. Quod quidem ſedulo Nos facturos, una cum Sereniſſimo Filio noſtro promittimus, & ſpondemus praeſentibus Literis noſtris. Poſtquam vero Serenisſima Sponſa Domina Isabella Filia noſtra charisſima ad Serenisſimum Dominum Regem Hungariae Maritum ſuum traducta, copula carnali cum illius Maieſtate coniungetur, tenebitur tunc in praeſentia Oratorum noſtrorum, qui illius Maieſtatem deducent, abdicare ſe omni Jure haereditario, ſive Paterno in Regno, Dominiorumque noſtrorum omnium, ſive Materno earum poſſesſionum, quae Serenisſima Mater habet, cavereque tenebitur per ſe, et Serenisſimum Dominum Coniugem ſuum, neminem amplius, aut illius, aut Serenisſimi Coniugis ſui nomine, ſive Dotis, ſive quocunque tandem alio nomine aut a Nobis, aut a Succeſſoribus noſtris quidquam petiturum. Quodſi absque Liberis Serenisſima Filia noſtra, quod Deus procul omen avertat, diſceſſerit, Dos, & Parapherna, hoc eſt, ſeptuaginta millium ſumma ad Nos Serenisſimumq; Filium noſtrum et Illuſtrisſimas Filias noſtras redire debebit, niſi fortaſſe ſecus aliquid ea de re ſtatuerit Serenisſima Filia noſtra, cui, & teſtandi de ſumma hac, atque cui velit, quantumque velit, dandi, donandi, & legandi poteſtatem eſſe volumus, tam inter vivos, quam cauſa mortis. Dotis vero nomine triginta duo millia ſunt reſignata aureorum Hungaricalium auri puri, boni, & iuſti ponderis. Datae ſunt vero Paraphernorum nomine gemmæ, margaritae, monilia, reliquaque clœnodia, quae ſummam triginta octo millium efficiunt, ut univerſa Dos cum Paraphernis æſtimata, aureos efficiat Hungaricos in auro bono ſeptuaginta millia. Quæ quidem Parapherna, quæ tanti pretii data ſunt, ſciri debet, non id factum eſſe de more, & conſvetudine Regni huius noſtri, ſed magis adeo ex abundantia quadam amoris noſtri, & Serenisſimæ Coniugis noſtræ erga Serenisſimam Filiam noſtram. Nam Nos quidem bonam partem earum rerum ultra Dotem datarum ſupra id auximus, quod dari Filiabus noſtris, & Prædeceſſorum noſtrorum convenerat, & Serenisſima Coniux noſtra multo plus etiam rerum ipſi Filiæ ex ſingulari ſua liberalitate, non ex debito ullo dono dedit, & asſignavit. Hæ ſunt Conditiones, de quibus inter Nos, & Legatos Serenisſimi Domini Hungariæ Regis convenit, quas Maieſtatem illius ratas, gratasque habituram ſimilibus Reverſalibus Literis datis in manus eorum Oratorum noſtrorum, qui Sereniſſimam Filiam noſtram deducent, Legati vigore Mandati, quod habent, ſub pœna centum quadraginta millium aureorum Regem obligaverunt, qui ipſi Verbum Regium quoque Sereniſſimi Regis ſui Hungariæ interpoſuerunt, quod Maieſtas illius loco doni Nuptialis, ſeu Donationis propter Nuptias (Morgengab appellant Germani) aſſignatura ſit duo millia florenorum Hungaricalium cenſus annui, in cenſu S. Martini Saxonum Regiorum in Tranſylvania, quem in ſingulos annos Sereniſſima Domina Isabella

Anno 1539.

Filia noſtra chariſſima percipiet, quoad Sereniſſimo Domino Regi, & Coniugi illius vita ſuppeditaverit, atque in uſum ſuum convertet. Quin, & hoc polliciti ſunt iidem Legati ſe diligentem operam navaturos, ut ille cenſus Sereniſſimæ Dominæ Reginæ aliqua acceſſione locupletetur. Quo autem plus roboris, & firmitatis Pacta hæc habeant, promittimus in Verbo noſtro Regio cum Sereniſſimo Filio noſtro, & Sereniſſima Conjuge noſtra, in quantum ſe obligant, ea Nos rata, grata, atq; firma habituros, ſub pœna centum quadraginta millium aureorum Hungaricalium, quos abſque ulla recuſatione numerare tenebimur, ſi intra tempus præſcriptum fidem noſtram non liberaremus. Quod ſi Nos pœnam, quam in non adimplendis Pactis præſentibus transgreſſi incurreremus, ſolvere neglexerimus, vel etiam recuſaremus, ex tunc fieret, fierique debet libera facultas Sereniſſimo Regi Joanni Ducatus, Provincias, Terras, Civitates, Oppida, Caſtra, Arces, Villas tam noſtras Regias, quam alias quascunq; Spiritualium, & Sæcularium Subditorum noſtrorum, ubicunque in Ditione, & Dominiis Regni noſtri Poloniæ, ſeu in aliis Provinciis exiſtentium ad ſolutionem dictorum centum quadraginta millium aureorum Hungaricalium arctare, cogere, imo Bona omnia, quæcunque præfata in eodem Regno, & Provinciis noſtris conſiſtentia, mobilia, & immobilia invadere, occupare, & detinere tam diu, donec de prædictis centum quadraginta millibus aureorum Hungaricalium Sereniſſimo Regi Joanni ſatisfactum non fuerit; & in tali caſu Nos, & noſtri Poſteri non debebunt, neque etiam iuſte poterunt prædicto Sereniſſimo Regi Joanni reſiſtere, aut ſuccenſere, contradicere, verbo vel facto, per ſe, vel ſubmiſſas perſonas, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, ſed illius Maieſtatis propoſitum, & actiones tales, quascunque contra Nos, aut Poſteros, Dominia, & Subditos noſtros fecerit, approbare, commendare, & ratificare, nulla arte, dolo vel ingenio præmiſſis contraveniendo. Actis, Contractibus, & Inſcriptionibus, ac Pace communi Regnorum, & Terrarum in ſuo nihilominus robore remanentibus, quibus per actiones quascunque præfati Sereniſſimi Regis Joannis in receptione pœnæ ſeu vadii huiusmodi centum quadraginta millium, ut præmiſſum eſt, intentatas, & commiſſas, non poterit, neque cenſebitur in aliquo derogatum eſſe. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, & evidens teſtimonium Diplomati huic Signum noſtrum appendi juſſimus, manuque noſtra ſubſcripſimus. Datum Cracoviæ pridie Purgationis Mariæ Anno 1539. Regni Noſtri Anno trigeſimo tertio.

LX.

1539.

Sigismundus I. *Pater*, & Sigismundus II. *Filius Reges Poloniæ, promittunt ſe ſoluturos ad tempora in his Literis præſtituta, Dotem Sereniſſimæ Principis* Isabellæ, *ut primum ſecuritati huius Dotis & Contradotis a* Joanne *Rege Hungariæ cautum fuerit.* Dat: Cracoviæ 1. Februarii Anno 1539. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. F. fol. 95.*

Sigismundus DEI Gratia Pater, & Filius, uterque Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Significamus tenore Præſentium. Quod cum Sereniſſimam Filiam noſtram Isabellam Sereniſſimo Domino Joanni Hungariæ, Dalmaciæ, Croaciæ &c. Regi deſpondiſſemus, ac ſecundum Contractum, & Dotem integram triginta duorum millium aureorum Hungaricalium, & Paraphernorum quoque magnam partem, quæ aſcendunt ad ſummam undecim millium nongentorum nonaginta quinque aureorum Hungaricalium auri boni, puri, & juſti ponderis apud Nos retinuerimus, tantiſper ad ea reddenda non adigendi, dum indemnitati, ſecuritatique Dotis, & Contradotis idonee Sereniſſimæ Filiæ noſtræ a Maieſtate illius cautum eſſet, ita ut in Literis Contractus latius, & uberius eſt deſcriptum, Verbo Noſtro Regio ſpondemus, Noſque obſtrinximus, ita ut Præſentibus quoque ſpondemus, Noſq; obſtringimus; Simul atque Sereniſſimus Dominus Hungariæ Rex iuxta Pacta, & Conventa in alio noſtro Diplomate conſcripta idonee Nobis, & Filiæ noſtræ caverit de Dote, deque Contradote, illamque in iis Caſtris, Civitatibus, Oppidis, Villis, quæ Nobis viſæ fuerint, inſcripſerit, Nos & ea, quæ apud Nos Dotis triginta duo millia aureorum Hungaricalium, Paraphernorumque undecim millia nongentos nonaginta quinque aureos Hungaricos nomine retinuimus, & ſi præterea pecunia aliqua apud Nos a Sereniſſimo Domino Joanne Rege depoſita fuerit, & Contradotis nomine, quæ ex Paraphernis Sereniſſima Filia noſtra ſecum in Hungariam abduxerit, hoc eſt viginti ſex millia, & quinque aureos Hungaricos, ea omnia Nos intra duos menſes poſt ſatisfactionem, ſi in Regno

ANNO 1539. no noſtro præſentes aderimus, ſi vero extra Regnum in Ducatu noſtro Litvaniæ fuerimus, intra tres, juxta formam Contractus, in aliis Diplomatis perſcripti, in *Podolin*, aut *Liblo* miſſuros ſub pœna centum quadraginta millium aureorum Hungaricalium, quos absque ulla recuſatione numerare tenebimur, ſi intra tempus præſcriptum fidem noſtram non liberaremus. Quod ſi Nos pœnam, quam in non adimplendis Pactis præſcriptis transgreſſi, incurreremus, ſolvere neglexerimus, vel etiam recuſaverimus, extunc fieret fierique debet libera facultas Sereniſſimo Regi JOANNI Ducatus, Provincias, Terras, Civitates, Oppida, Caſtra, Arces, Villas tam noſtras Regias, quam alias quascunque Spiritualium, & Sæcularium ſubditorum noſtrorum, ubicunque in Ditione, & Dominiis Regni noſtri Poloniæ, ſeu in aliis Provinciis exiſtentium, ad ſolutionem dictorum centum quadraginta millium aureorum Hungaricalium, arctare, cogere, imo Bona omnia quæcunque præfata in eodem Regno, & Provinciis noſtris conſiſtent, mobilia, & immobilia invadere, occupare, & detinere, tamdiu, donec de prædictis centum qvadagrinta florenorum millibus aureorum Hungaricalium Sereniſſimo Regi JOANNI Satisfactum fuerit, & in tali caſu Nos, & noſtri Poſteri non debebunt, neque etiam juſte poterunt prædicto Sereniſſimo Regi JOANNI reſiſtere, aut ſuccenſere, contradicere verbo, vel facto, per ſe, vel ſubmiſſas perſonas, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, ſed illius Majeſtatis propoſitum, & Actiones tales quascunque contra Nos, aut Poſteros, Dominia, & Subditos noſtros fecerit, approbare, commendare, & ſatisfacere, nulla arte, dolo, vel ingenio præmiſsis contraveniendo. Actis, Contractibus, & Inſcriptionibus ac Pace communi Regnorum, & Terrarum in ſuo nihilominus robore remanentibus, quibus per Actiones quascunque præfati Sereniſsimi Regis JOANNIS in repetitione pœnæ ſeu vadii hujusmodi centum quadraginta millium, ut præmiſſum eſt, intentatas, & commiſſas, non poterit, neque cenſebitur in aliquo derogatum eſſe. Quo autem plus roboris, & firmitatis, hæ Literæ habeant, Diplomati huic Signum noſtrum appendi juſsimus, manu que noſtra ſubſcripſimus. Datum Cracoviæ feria ſexta pridie Purgationis Glorioſiſſimæ Virginis MARIÆ Dominæ Noſtræ. Anno Domini 1539. Regni verò noſtri Anno XXXIII.

SIGISMUNDUS Rex.

LXI.

ANNO 1539.

Obligatio BONÆ, *Reginæ Poloniæ, Oratoribus Regis Hungariæ in eodem negotio data.* Dat. *Cracoviæ 1. Februarii* Anno 1539. *Ex Archivo Regni Lib: Legationum ſub Lit F. fol. 66. Item Lib. ſub Lit RRR.*

BONA Dei gratia Regina Poloniæ, Magna Dux Litvaniæ, Rusſiæ, Prusſiæ, Bari, Princepſque Roſſaniæ, Maſoviæ, &c. Domina. Significamus tenore Præſentium quorum intereſt Univerſis. Quod cum Sereniſsimam Filiam noſtram ISABELLAM, Sereniſsimo Principi Domino JOANNI Dei gratia Regi Hungariæ, Dalmaciæ, Croaciæ &c. Sereniſsimus Coniux noſter deſpondiſſet, ac ſecundum Contractum, & Dotem integram triginta duorum millium aureorum Hungaricalium, & Paraphernorum quoque magnam partem, quæ aſcendunt ad ſummam undecim millium nongentorum nonaginta quinque aureorum Hungaricalium, Sereniſsimus Rex, & Filius noſter charisſimi, & Nos ſimiliter coniunctim retinuerimus, tantiſper ad ea reddenda non adigendi, dum indemnitati, ſecuritatique Dotis, & Contradotis idonee Sereniſsimæ Filiæ noſtræ a Maieſtate illius cautum eſſet, ita, ut in Literis Contractus Sereniſsimi Coniugis, & Filii noſtri charisſimi, cum Sereniſsimo Rege Hungariæ JOANNE facti, latius & uberius eſt deſcriptum; Verbo noſtro Reginali una ſimul, & coniunctim cum Sereniſsimo Coniuge, & Filio noſtris chariſſimis, Noſque Præſentibus ſpondemus, ſimul atque Sereniſsimus Dominus Hungariæ Rex iuxta Pacta & Conventa in Sereniſsimi Coniugis & Filii noſtri charisſimi Diplomate conſcripta, idonee Sereniſsimo Coniugi Filiæque noſtris charisſimis caverit de Dote, deque Contradote, illamque in iis Caſtris, Civitatibus, Oppidis, Villis, quæ Sereniſsimo Coniugi, & Filiæ noſtris charisſimis viſæ fuerint, inſcripſerit, Nos & ea quæ Sereniſsimus Coniux, & Filius noſter charisſimus, ac Nos coniunctim Dotis triginta duo millia aureorum Hungaricalium, Paraphernorumque undecim millia nongentos nonaginta quinque aureos Hungaricales nomine retinuerunt, retinuimuſque, & ſi præterea pecunia apud Sereniſsimos Coniugem, & Filium noſtros charisſimos, ac apud Nos, a Sereniſsimo Domino JOANNE Rege depoſita fuerit, & Contradotis, & eorum nomine, quæ ex paraphernis Sereniſsima Filia noſtra ſecum in Hungariam abduxerit, hoc eſt, viginti ſex millia & quinque aureos Hungaricos auri boni, puri, & iuſti ponderis, ea omnia Sereniſsimus Coniux & Filius noſtri charisſimi, & Nos coniunctim intra duos Menſes poſt ſatisfactionem, ſi in Regno præſentes aderimus, ſi vero extra Regnum in Ducatu Litvaniæ fuerimus, intra tres, iuxta formam Contractus in aliis Diplomatis Sereniſsimi Coniugis & Filii noſtri perſcripti in Podolin, aut Liblo, una cum Sereniſsimo Coniuge, & Filio noſtro miſſuras, ſub pæna centum quadraginta millium Hungaricalium, quos abſque ulla recuſatione numerare cum illarum Maieſtatibus tenebimur, ſi intra tempus præſcriptum fidem noſtram cum illarum Maieſtatibus non liberaremus. Quod ſi Nos pænam, quam in non adimplendis Pactis præſentibus tranſgreſſi una ſimul, & coniunctim cum Sereniſsimo Coniuge, & Filio noſtro incurreremus, ſolvere neglexerimus, vel etiam recuſaverimus, extunc fieret, fierique debet libera facultas Sereniſsimo Regi JOANNI Ducatus, Provincias, Terras, Civitates, Oppida, Caſtra, Arces tam noſtras quam alias quascunque, Spiritualium, et Saecularium ſubditorum noſtrorum, ubicunque in Ditione et Dominiis Regni Poloniæ, ſeu in aliis Provinciis exiſtentes, ſicut et Sereniſsimorum Coniugis, et Filii Maieſtatum ad ſolutionem dictorum centum quadraginta millium aureorum Hungaricalium arctare, cogere, imo bona omnia quæcunque præfata in eodem Regno, et Provinciis noſtris conſiſtentia, mobilia, et immobilia invadere, occupare, et detinere tamdiu, donec de praedictis centum quadraginta millibus aureorum Hungaricalium Sereniſsimo Regi JOANNI ſatisfactum non fuerit; et in tali caſu Nos, et noſtri Poſteri non debebunt, neq; etiam iuſte poterunt praedicto Sereniſsimo Regi JOANNI reſiſtere, aut ſuccenſere, contradicere verbo, vel facto, per ſe, vel ſubmiſſas perſonas, publice vel occulte, directe, vel indirecte, ſed illius Maieſtatis propoſitum, et actiones tales, quaſcunq; contra Nos, aut Poſteros, Dominia, et ſubditos noſtros fecerit, approbare, commendare, et ratificare, nulla arte, dolo, vel ingenio praemiſsis contraveniendo. Actis, Contractibus, et Inſcriptionibus, ac Pace communi Regnorum, et Terrarum in ſuo nihilominus robore remanentibus, quibus per actiones quaſcunque praefati Sereniſſimi Regis JOANNIS in repetitione pænæ, ſeu vadii huiuſmodi centum quadraginta millium, ut præmiſſum eſt, intentatas, et commiſſas, non poterit, neque cenſebitur in aliquo derogatum eſſe. Quo autem plus roboris, & firmitatis hæc habeant, Diplomati huic noſtro Signum noſtrum appendi iuſſimus, manuque noſtra ſubſcripſimus. Datum Cracoviae pridie Purgationis MARIAE Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Trigeſimo Nono.

LXII.

1539.

Oratorum Regis Hungariæ Reverſales Contractus Matrimonii inter JOANNEM *Regem Hungariæ, & Sereniſſimam* ISABELLAM SIGISMUNDI I. *Poloniæ Regis Filiam initi.* Datum Cracoviæ 29. Januarii Anno 1539. *Ex Archivo Regni. Lib. Legationum ſub Lit. F. fol 68. Item Lib. Legationum ſub Lit. RRR. fol. 243.*

NOS STEPHANUS BRODERICUS Epiſcopus Vaciniensis, & PETRUS de *Peren* Comes perpetuus Comitatus Abavarienſis, & Partium Regni Hungariæ Superiorum Capitaneus Generalis &c. & STEPHANUS de *Werbewcz* Summus Cancellarius, Conſiliarii, & Oratores Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini JOANNIS DEI Gratia Regis Hungariæ, Dalmaciæ, Croaciæque &c. Marchionis Moraviæ, & Luſaciæ, ac utriuſque Sleſiæ Ducis &c. Domini noſtri Clementiſſimi. Recognoſcimus, & Præſentium ſerie fatemur, quod cum idem Dominus noſter Rex, cupiens illam affinitatis coniunctionem, quæ inter ſuam Maieſtatem, ac Sereniſſimum Principem, & Dominum SIGISMUNDUM eadem gratia Regem Poloniæ, Magnum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominum, & Hæredem, ac Maſoviæ Ducem &c. dudum interceſſit, & eum amorem, quo ambæ Maieſtates ſe ſe mutuo ſemper hactenus proſecuti, ac complexi ſunt, ampliore affinitatis vinculo roborare, Nos ad eundem Sereniſſimum Dominum Poloniæ Regem, & Sereniſſimam Dominam BONAM Conſortem ſuam chariſſimam, Poloniæ item Reginam, & ad Sereniſſimum Dominum SIGISMUNDUM AUGUSTUM ſuarum Maieſtatum Filium, ſimiliter Poloniæ &c. Regem, in facto Matrimonii inter Maieſtatem ipſius Domini noſtri Clementiſsimi, & inter Sereniſſimam Virginem, Dominam ISABELLAM iſtarum Regiæ & Reginalis Maieſtatis Filiam contrahendi, Legatos, Oratoreſque deſtinaſſet, & ambæ Maieſtates iſtæ prioris affinitatis, & amoris ipſius Sereniſſimi Domini noſtri Regis con-

ANNO 1539.

consideratione, certis etiam aliis respectibus bonis, præsertim pro solidiore, firmioreque prædictorum Hungariæ, ac Poloniæ Regnorum conservatione, præfatam Serenissimam Virginem, Dominam ISABELLAM Domino nostro Clementissimo iuxta desiderium suum (juramento per verba de præsenti interveniente) desponsassent, tradidissentque in Conjugem, & Uxorem, tunc inter prædictas Maiestates Poloniæ, & inter Nos Mandatarios antefati Domini nostri Regis, in negotio Dotis, & Contradotis ipsius Serenissimæ Puellæ, Dominae ISABELLÆ modo subnotando, & sub conditionibus infrascriptis concordatum est.

Principio convenit inter Serenissimum Poloniæ Regem supradictum, & nos Oratores Regiæ Maiestatis Hungariæ, quandoquidem nunc abduci debet Serenissima Sponsa, atq; in Hungariam commigrare, ut de Dote, deq; Antipherna, quam alii Contradotem vocant, his illi rationibus caveatur.

Quoniam Dotis nomine, Paraphernorumque in gemmis, auro, & argento æstimatorum, & ponderatorum septuaginta millia Ducatorum, per Serenissimum Regem Poloniæ dabuntur auri boni, puri, & iusti ponderis in hac pecuniae summa, & in aliis septuaginta millibus aureorum similiter Hungaricalium auri puri, boni, & iusti ponderis, quæ Contradotis nomine assignabuntur, inscribi Serenissimae Dominae Reginae ISABELLÆ debent, & obligari Arces, seu Castra, Civitates, Oppida, Villae, quæ & Serenissimo Regi Poloniæ, ac Serenissimae Dominae ISABELLÆ Filiae suae Maiestatis nomine, loco, & proventibus satisfacere posse, Dotis, & Contradotis nomine videantur.

Quoniam vero Inscriptio, & Obligatio Arcium ejusmodi & Civitatum non videretur suae Maiestati Regiae Poloniae esse firma satis, et stabilis futura, nisi ad eam faciendam Caesareae, & Catholicae Maiestatis, & Serenissimi Romanorum Regis Consensus accessisset, tenebitur Serenissim: Rex noster intra sex Menses a Dominica *Invocavit* proxime ventura computandos a Cæsarea, & Romanorum Maiestatibus Diplomata expedire, quibus Majestates eorum consentient ad Arces, Civitates, Castra, Oppida, & Villas, Dotis, & Contradotis nomine inscribendas & obligandas, quæ summam Dotis, & Contradotis exæquare vectigalibus, & redditibus suis possint annuis, quæ nulli sint obnoxia, sed libera prorsus, neque cuiquam obligata, quorum fructus, & proventus, & tuto, & absque ullo negotio colligi possint. Quæ denique ejusmodi sint in Judicio Serenissimi Regis Poloniæ probentur, ipsique & Serenissimæ Filiæ suæ Majestatis probentur, & satisfaciant.

ANNO 1539.

Ac Præfecti Arcium prædictarum jusiurandum dare tenebuntur, si quid humanitus acciderit Serenissimo Domino Nostro Regi Hungariæ, superstesque illi fuerit Serenissima Domina ISABELLA, se in illius fide, potestate, authoritateque futuros, hoc idem, & Nobiles, ac Cives præstabunt.

Omnes autem Arces hæ, & Civitates, sive Dotis, sive Contradotis nomine inscriptæ, hac lege, & conditione obligari debent, ut si prior e vita discedat Serenissimus Rex noster, visumque sit Serenissimæ Dominæ Reginæ ISABELLAE renovare Nuptias, non possint Arces illæ, & Civitates sigillatim, & seorsum, sed simul tantum omnes, & coniunctim redimi tota pecuniæ summa, quæ tam Dotis, quam Contradotis nomine debebitur semel numerata.

Quod si forte adduci non possent Cæsarea, & Romanorum Majestates, ut ad obligandas Arces, & Civitates prædictas consentirent, tunc intra duos menses post lapsum præscriptorum sex mensium, tenebitur Serenissimus Rex noster secundum tenorem cautionis, & obligationis, quam Nos vigore Mandati sui Literis datis fecimus, septuaginta millia aureorum Contradotis, & viginti sex millia, & quinque florenos Hungaricales in auro, quæ ex tota summa tam Dotis, quam Paraphernæ in Hungariam secum abducit Serenissima Domina Regina ISABELLA, aut apud Serenissimum Regem Poloniæ, Serenissimumque Filium, & Serenissimam Coniugem ejus Majestatis, aut apud Illustrissimum Dominium Venetorum, aut apud Fuggeros in sequestro deponere, in auro, argento bono numerato, vel ad valorem dictorum omnium, quæ deponi debent ponderato. Ita tamen quod si Serenissimus Dominus, & Rex noster, locum depositionis ejus pecuniæ apud Serenissimum Regem Poloniæ, Filiumque, & Serenissimam Conjugem suæ Majestatis elegerit, ipsa Domina Regina Poloniae teneatur Serenissimum Regem Nostrum assecurare, etiam sub obligatione Bonorum suorum, tam Dotalitiorum, quam aliorum hæreditariorum, sive in hoc Regno Poloniæ, sive in Magno Ducatu Litvaniae existentium. Quæ omnis pecunia ita deposita, & reliquum Dotis, quod apud Serenissimum Regem Poloniæ erit retentum, non prius movebitur, quam aliquod fuerit postmodum idoneae cautionis genus excogitatum, quo prospici possit indemnitati, securitatique Serenissimæ Dominæ Reginæ JSABELLAE tam de Dote, quam Contradote inscribenda.

ANNO 1539.

Simul atque vero ita hæc transacta fuerint, tum Serenissimus Rex Poloniæ, & ea, quæ retinuit, & si quæ alia apud eum, & Serenissimum Filium, ac Dominam Reginam deposita erunt, versus Hungariam, omnia ab eo tempore, quo sibi cautio Dotis, & Contradotis facta probari cœperit, & illam ratam habuerit, ipse Serenissimus Filius, & Serenissima Domina Regina Poloniæ, intra duos menses, si in Regno suo fuerit, si vero in Magno Ducatu Litvaniæ, intra tres transmittere tenebitur, & in manus eorum, qui Mandata ad hoc habuerint, vel circa Podolin, vel circa Liblo consignare, neque impedire, quo minus si quam in sequestro pecuniam Serenissimus Rex noster alibi, quam apud Serenissimum Regem Poloniæ deposuerit, tollat, tum enim huic Maiestati Regiæ, & Serenissimo Filio, & Dominæ Reginæ aliud restituendum, & hac ratione, ut scriptum est, mittendum versus Hungariam non veniret, quam quod ipsi de septuaginta millibus Dotis, & Paraphernæ retinuerint.

Quod quidem se sedulo facturum una cum Serenissimo Filio suo, & Serenissima Regina promisit, & spondet Literis suis.

Postquam vero Serenissima Regina ISABELLA ad Serenissimum Dominum Regem nostrum Maritum suum traducta, copula carnali cum ejus Majestate coniungetur, tenebitur, tum in præsentia Oratorum Serenissimi Regis Poloniæ, qui illius Maiestatem deducent, abdicare se omni Jure Hæreditario, sive Paterno in Regno, Dominiorumque suorum omnium, sive Materno earum possessionum, quæ Serenissima Mater habet, cavereq; tenebitur per se, & Serenissimum Dominum Regem nostrum, neminem amplius, aut illius, aut Serenissimi Domini Regis nostri nomine, sive Dotis nomine, sive quocunque tandem alio, aut a Serenissimo Domino Rege Poloniæ, aut a Successoribus suis quidquam petiturum.

Quod si absque Liberis Serenissima Domina Regina ISABELLA (quod Deus avertat) decesserit, Dos, & Parapherna, hoc est, septuaginta millium summa ad Serenissimum Regem Poloniæ, Serenissimum Filium suæ Maiestatis, & Illustrissimas Filias suas redire debebit, nisi fortasse secus aliquid ea de re statuerit Serenissima Filia suæ Maiestatis, cui & testandi de summa hac, atque cui velit, quantumque velit, dandi, donandi, & legandi potestatem esse voluit, tam inter vivos, quam causa mortis.

Dotis nomine triginta duo millia sunt assignata aureorum Hungaricalium auri puri boni, & iusti ponderis, datæ sunt vero Paraphernorum nomine gemmæ, margaritæ, monilia, reliquaque, quæ Summam triginta octo millium efficiunt, ut universa Dos cum Paraphernis æstimata, aureos efficiat Hungaricos septuaginta millia. Quæ quidem Parapherna, quod tanti pretii data sunt, non id factum esse de more, & consvetudine Regni huius, sed magis adeo ex abundantia quadam amoris Serenissimi Regis Poloniæ, & Serenissimæ Conjugis suæ erga Serenissimam Dominam Reginam ISABELLAM Filiam suarum Maiestatum. Nam Serenissimus Rex Poloniæ quidem bonam partem earum rerum ultra Dotem datarum, supra id auxit, quod dari Filiabus suis, & Prædecessorum suorum consveverat, & Serenissima Conjux suæ Maiestatis, multo plus etiam earum rerum ipsi Filiæ ex singulari sua liberalitate, non ex debito ullo, dono dedit, & assignavit.

ANNO 1539.

Hæ sunt Coditiones, de quibus inter Serenissimum Regem Poloniæ, & Nos Legatos Serenissimi Regis nostri convenit, quas Maiestatem illius ratas, gratasq; habituram similibus Reversalibus Literis datis in manus eorum Oratorum suorum, qui Serenissimam Dominam Reginam ISABELLAM deducent, Nos vigore Mandati, quod habemus, sub pæna centum quadraginta millium aureorum Serenissimum Dominum Regem nostrum obligavimus, & obligamus. Quæ quidem centum & quadraginta millia aureorum absq; ulla recusatione Serenissimus Rex noster numerare Serenissimo Regi Poloniæ tenebitur, si intra tempus præscriptum non observaverit. Quod si Serenissimus Rex noster pænam, quam in non adimplendis Pactis præsentibus transgressus incurreret, solvere neglexerit, vel etiam recusaverit, extunc fieret, fierique debet libera facultas Serenissimo Regi Poloniae Provincias, Terras, Civitates, Oppida, Castra, Arces, Villas, tam suas Regias, quam alias quascunque Spiritualium, & Saecularium subditorum suorum ubicunque in Ditionibus, & Dominiis Regnorum suorum Hungariae, seu in aliis Provinciis existentium, ad solutionem dictorum centum quadraginta millium aureorum Hungaricalium arctare, cogere, imo Bona omnia, quaecunque praefata in eodem Regno consistentia, mobilia, & immobilia, invadere, occupare, & detinere tam diu, donec de praedictis centum quadraginta millibus aureorum Hungaricalium Serenissimo Regi Poloniae satisfactum non fuerit; & in tali casu ipse, & sui Posteri non debebunt, neque etiam iuste poterunt Serenissimo Regi Poloniae resistere, aut suc-

 cen-

Anno 1539.

cenſere contradictione, verbo, vel facto,
per ſe, vel ſubmiſſas perſonas, publice,
vel occulte, directe, vel indirecte, ſed
illius Maieſtatis propoſitum, & actiones
tales, quaſcunque contra eius Maieſtatem,
aut Poſteros, Dominia, & Subditos eius fe-
cerit, approbare, commendare, & ratifica-
re, nulla arte, dolo, vel ingenio praemiſ-
ſis contraveniendo. Actis, Contractibus,
& Inſcriptionibus, ac Pace communi Re-
gnorum, & Terrarum in ſuo robore nihil-
ominus remanentibus, quibus per actio-
nes quaſcunq; praefati Sereniſſimi Regis
Poloniae, in receptione paenae, ſeu vadii
huiusmodi centum quadraginta millium,
ut præmiſſum eſt, intentatas, & commiſſas,
non poterit, neque cenſebitur in aliquo
derogatum eſſe.

Præterea Nos Oratores ad hoc etiam
Sereniſſimum Regem noſtrum Hungariæ
obligavimus, quod Maieſtas illius loco
Doni nuptialis, ſeu Donatoinis propter
Nuptias (*Morgengab* appellant Germani)
aſſignatura ſit duo millia Florenorum
Hungaricalium cenſus annui, in cenſu S.
Martini Saxonum Regiorum Transylva-
niae, quem in ſingulos annos Sereniſſi-
ma Domina Regina Jsabella perci-
piet, quoad Sereniſſimo Domino Regi
noſtro, & Sereniſſimæ Coniugi ejus vita
ſuppeditaverit, atque in uſum convertet.
Quin & hoc polliciti ſumus iidem Legati
Nos diligentem operam navaturos, ut ille
cenſus Sereniſſimæ Dominæ Reginæ ali-
qua acceſſione locupletetur.

Nos igitur Oratores prænominati, vi-
gore pleni, & ſufficientis Mandati Nobis
per Maieſtatem Domini noſtri Clementiſ-
ſimi, in verbo ſuo Regio traditi ad præmiſ-
ſa omnia inviolabiliter obſervanda, & Lite-
ris quoque ſuis in manus eorum Orato-
rum, quos Sereniſſimus Rex Poloniæ
cum Sereniſſima Regina Jsabella nunc
in Hungariam mittit dandis ratificanda,
Maieſtatem ſuam ſponte obligavimus
praeſentium Literarum noſtrarum, ma-
nu noſtra ſubſcriptarum, & Sigillis
noſtris munitarum vigore, atque teſti-
monio. Datum Cracoviae vigeſima nona
Januarii. Anno Domini milleſimo quin-
genteſimo trigeſimo nono.

Stephanus *Brodericus*
Episcopus *Vacienſis S. P. T.*

Petrus *de Peren. propria manu-*
Stephnpus *de Werbewcz*
Cancellarius *mp. Sptt.*

LXIII.

1539.

Literæ Ioannis *Regis Hungariæ, quibus teſtatur Reginam* Isabellam *Conſortem ſuam renuntiaſſe Succeſſioni Paternæ, & Maternæ.* Datum Budæ Anno 1539. *Ex Archivo Regni. Liber Legationum ſub Litt. F. fol.* 73.

Anno 1739.

Ioannes Dei gratia Rex Hungariæ &c.
Manifeſtum facimus, quod aſſignata
ſunt Nobis per Sereniſſimum Dominum
Sigismundum ſocerum, & Patrem no-
ſtrum Chariſſimum Dotis triginta duo mil-
lia aureorum Hungaricalium, auri puri,
boni, & iuſti ponderis, paraphernorum
vero cum Sereniſſima Coniuge noſtra,
Filia eius Maieſtatis, triginta octo millia
aureorum etiam Hungaricalium, boni au-
ri, et iuſti ponderis, quam Dotem tri-
ginta duorum millium aureorum, una
cum paraphernorum parte, quae para-
pherna aſcendunt ad ſummam undecim
millium nongentorum nonaginta quinq;
aureorum Hungaricalium certis de cau-
ſis, quae in literis Contractus expoſitae
ſunt, ipſe Sereniſſimus Poloniae Rex apud
ſe retinuit, ſub certa ratione Nobis et
Sereniſſimae Coniugi noſtrae facta. Nos
igitur teſtamur praeſentibus Literis no-
ſtris, quod Sereniſſima Coniux noſtra
cum ita ſibi idonee a Maieſtate eius cau-
tum ſit, renuntiavit, et renuntiat per Prae-
ſentes conſenſu noſtro accedente omni
Juri, ſi quod illi, aut ad Sereniſſimorum
Parentum, aut ad cuiuſque tandem alte-
rius ex eis deſcendentium haeredita-
tem competeret, cavetque, et Nos ca-
vemus, neminem aut Dotis aut parapher-
norum, aut haereditatis ſive Maternae,
ſive Paternae, aut quocunque alio nomi-
ne a Sereniſſimo Domino Rege Poloniae,
aut a Sereniſſima Coniuge eius, aut a
Sereniſſimo Filio, Succeſſoribusque eo-
rum quidquam amplius petiturum, niſi
ſi Sereniſſimum Fratrem Sereniſſimae
Coniugis noſtrae abſque liberis maſcu-
lis decedere contigerit, tum illa Mater-
nae Haereditatis particeps eſſe debebit.
In cuius Rei fidem hoc ſcribi, ſubſcribi,
& obſignari fecimus. Datum Budae An-
no 1539.

LXIV.

1539.

Reſponſum S. R. Maieſtatis Poloniæ ad Legationem Ferdinandi *Romanorum, Ungariæ, Bohemiæ &c. Regis, quo cauſas exponit, cur ſubditis Regni ſui uſum Commercii cum Hungaria & Sileſia interdixerit. Ex Archivo Regni Lib. Legationum ſub Litt. F. fol.* 83.

Grata fuerunt Sacrae Regiæ Maieſta-
ti Domino noſtro Clementiſſimo ea,
quæ commemorarunt Dominationes Ve-
ſtræ,

Anno 1739.

ſtrae, cum de animo in illam Sereniſſimi
Romanorum, Hungariae, Bohemiæ &c.
Regis, tum de Pactis, & Faederibus, qui-
bus inter Regnum hoc, Regnum Hunga-
riae, & Sleſiae Ducatum Societas quaedam,
& amicitia devincta eſſet, & confirmata.
Ac de animo quidem Sereniſſimae illius
Maieſtatis erga ſe nihil novi ſe nunc au-
diſſe Sacra Maieſtas Regia exiſtimat, ſem-
per enim explorate illi perſpectus fuit,
et cognitus, ac in eo nunquam non dili-
gentisſime elaboravit Sacra Maieſtas haec
Regia, ut ſuum vicisſim ſummum ſtudi-
um erga Sereniſſimam illius Maieſtatem,
quacunque re poſſet, declararet, inque pul-
cherrimo hoc mutui amoris certamine,
principatum ſemper appetivit. Itaque ad
veteres, atque avitas necesſitudines, et
ad eam, quae noſtra memoria non ita pri-
dem inter Maieſtates eorum inita eſt, pro-
pinquitatem, novam quandam nuper ad-
iunxit affinitatem eiusmodi, qua nulla jam
poteſt necesſitudo maior experiri, effecit-
que, ut quemadmodum ipſa unus ſem-
per animus fuit cum illius Maieſtate, ita
Serenisſimus Filius hic eius Maieſtatis, Rex
et Dominus meus Clementiſſimus cum Se-
renisſima Filia Maieſtatis illius, non ſolum
animus unus, verum etiam unum corpus,
una caro efficeretur.

Quibus ex rebus facile coniecturam
quiſque facere poteſt, cum Sacra Maie-
ſtas hæc in Sereniſſimam illius Maieſta-
tem, tam ſvaviter effuſa ſit, cum tot
eam tam arctis, tamque firmis amoris,
amicitiæ, propinquitatiſque vinculis ſibi
habeat colligatam, eam facere non poſ-
ſe, ut eos a ſe alienos exiſtimet, qui ſunt
Sereniſſimæ illius Maieſtatis poteſtati,
Ditionique ſubiecti, Sileſios præſertim,
& Hungaros; complectitur certe utroſ-
que non mediocri favore, cupitque il-
lis quam maxime commodatum.

Cæterum, quod Edictum fecit Sacra
Maieſtas hæc, ut ne quis hominum illius,
aut hinc ad eos exportare, aut ab eis huc
merces aliquas audeat importare, poteſt
quidem ea res iis, qui, quo animo inter ſe
ſunt Sereniſſimi Reges, ignorant, ſuſpi-
cionem dare immutatæ eorum erga ſe
voluntatis, ſed ſancte hoc affirmat Sacra
Maieſtas, nihil ſe feciſſe odio, aut malevo-
lentia erga quemquam, verum asſiduis ſu-
orum precibus, & flagitationibus, ſi hoc
verbo uti fas eſt, compulſam ſe eſſe, & co-
actam, ut ſuis hominibus cum Sileſiis, &
Hungaris commercia hactenus interdice-
ret, ut ne ipſi ad eos proficiſcerentur, veni-
entes autem ad ſe cum mercibus Sileſios,
& Hungaros humaniter, comiterque exci-
piendi poteſtatem eis permiſit. Non potuit
Sacra Maieſtas Regia tantæ voluntati,

tam ardentibus ſuorum precibus non ce-
dere, cum præſertim æquiſſimis, firmiſ-
ſimiſque orationibus niterentur. Quas cum
ex Senatoribus, & Conſiliariis eius Ma-
ieſtatis Dominationes Veſtræ nuper
cognoſcere voluiſſent, & illis viſum fuit
ſupervacaneum ſine Regia Maieſtate eas
tum temporis Dominationibus Veſtris
recenſere, Sacra Regia Maieſtas dedit mihi
nunc negotium, ut eas Dominationibus Ve-
ſtris breviter commemorando, recenſe-
rem, ut ne queri quiſquam poſſit, ſine
magnis, & gravibus cauſis Edictum hoc
Sacram Maieſtatem Regiam promulgaſ-
ſe. Quam quidem in hanc mentem im-
pulerunt graves iniuriæ, quibus in Sile-
ſia atque Hungaria mercatores affici ſe
querebantur, quorum vocibus, & cla-
moribus, ac lamentis aures Sacræ Ma-
ieſtatis Regiæ asſidue perſonabant, cum
ſe variis modis ſpoliatos, & vexatos eſſe
dicerent, nunc a prædonibus, quibus in-
feſta fuerunt itinera, contra quos ius ſu-
um obtinere nunquam potuerunt, nunc
ab aliis quibuſdam, a quibus tanto ſibi
minus caverunt, quod cum nunquam de
illis male meriti eſſent, amicorum eos,
non prædonum loco haberent, atque ab
iis iniquisſimo pignorationis iure, quas
repreſſalia vulgus vocat, capti quidam,
& detenti fuerunt, atque ita duriter ha-
biti, ut conſtet fuiſſe non neminem, qui in
hac ipſa captivitate inſons cum eſſet, atque
innocens, vitam cum morte fuerit commu-
tare coactus. Sæpe de iis tantis iniuriis, de
prædonibus, ſpoliatoribus, pignoratio-
nibus, repreſſaliis, captivationibus que-
ſtum iuſſit ad Sereniſſimam illius Maie-
ſtatem Sacra Maieſtas hæc Regia, quam
etſi dolenter iſta, graviterque ferre co-
gnoverat, nihil tamen ſibi, nihil ſuis pro-
fici videbat. Fuerunt aliquoties ab utri-
uſque Maieſtate Judices delegati, qui
recognoſcerent de prædonum iniuriis, ſed
cum ii, aut Sereniſſimi Regis veſtri, aut
Vratislavienſium, aut Principis alicuius
fide, quem ſalvum Conductum appel-
lant, veniſſent, nunquam in quemquam
eorum animadverſum eſt, nunquam
in poſterum documentum ſtatutum, ne
quis talem amentiam vellet imitari. Li-
cuit videre graſſatores iſtos, & prædones,
pura fide munitos, cum Vratislaviæ tum
alibi quoque ora hominum impune aſpici-
entes, atque etiam inſultantes miſeris illis,
quos vexarant, ſpoliarant, atque omnibus
prope fortunis everterant. Quin etiam,
quo tempore Illuſtres Viri ab utriusque
Maieſtate Iudices delegati, hanc ipſam
praedonum cauſam Glogoviae diſcepta-
bant, illi nihilominus de crudelitate ſua nihil
remittebant, eoque proruperat cupiditas

Anno 1539.

eorum, & ſcelus, & audacia, ut modo non ante oculos Iudicum Clariſſimorum Virorum nihili remiſſius praedas agerent, hominesque Sacrae Maieſtatis Regiae magnis calamitatibus afficerent, vel hæ ſolae ſatis iuſtae cauſae videri poſſent, quamobrem ſuis commercio cum Sileſiis, & Hungaris Sacra Maieſtas interdiceret; ſed acceſſit ad has maior etiam alia cauſa, gravis contemptus, & deſpicientia Sacrae Maieſtatis Regiae, cuius cum nummi paſſim alibi in Auſtria, Styria, atque aliis remotioribus Provinciis, iuſtum pretium obtineant, ſoli ex omnibus Sileſii, ſi aliquando apud illos homines Sacrae Maieſtatis Regiae emere conabantur, in eas anguſtias illos adducebant, ut in ſingulis florenis trium groſſorum intertrimentum facere cogerentur. Vendentes autem nummos Sileſiae accipere, quos & ipſos non ſine aliqua iactura permutare liceret. Nunc accedunt nova cum Sereniſſimi Regis veſtri, tum aliorum quorundam vectigalia in immenſum iam prope aucta, quibus homines Sacrae Maieſtatis Regiae magnopere ſe premi queruntur. Accedunt etiam eorum, qui ſunt in Sileſia, mercatorum conſpirationes, qui ut adveniſſe aliquem ex noſtris cum mercibus audivere, ſtatim conſpirant inter ſe, ne juſtum quisquam pretium offerat, ſed moretur tantiſper, dum noſtri ſumptu exhauſti ad eorum conditiones neceſſario accedant, atq; eo, quo volunt ipſi, pretio merces diſtrahant. Sunt hæ quidem, & ſubditorum iniuriæ minime ferendæ, & contemptio ipſius Sacræ Maieſtatis Regiæ, quæ ut ferre tamen potuiſſet Sacra Maieſtas Regia, ſolius Sereniſſimi Domini Regis Romanorum contemplatione, tamen Dei, Chriſtianæque Religionis deſpectus tolerandus non erat, quem eſſe maximum accepit in multis Sileſiæ partibus, ubi Sacra omnia profanata, atque tot Sectæ eſſe dicuntur tam deſpectæ, ut ab earum commemoratione aures abhorreant, ita, ut omnes vere Chriſtianos abhorrere ab earum conſvetudine neceſſe ſit, ne quod eis virus afflent mortiferum, quod eorum non tam corporibus, quam animis perniciem adferat. Habent iam Dominationes Veſtræ cauſas, ut opinor ſatis graves, quamobrem Sacra Maieſtas Regia ſuis interdixerit, ne vel in Sileſiam, vel in Hungariam cum mercibus proficiſcerentur. Nunc quod petunt Sereniſſimi Regis, & Domini ſui Nomine, ut Edictum ſacra Maieſtas Regia induci velit, & antiquari, hac de re, cum nihil ſtatuere poſſit Sacra Maieſtas Regia, niſi de conſilio, ſententiaque cum Senatorum Regni & Conſiliariorum, tum eorum, qui ſunt ab Equeſtri Ordine ad Comitia miſſi, Nuntiorum, nihil poteſt adhuc Dominationibus veſtris certi, deliberatique reſpondere. Eſt autem nunc gravioribus curis impedita, quam ut hac de re conſultationem in præſentia habere poſſit. Nam cum gravi quadam Dei indignatione factum ſit, ut vicinum nunc habeat potentem illum, & truculentum Cæſarem Turcarum, vias aliquas, & rationes proſequi cum ſuis cogitur, quibus arcere vim poſſit, ſi quando ille de improviſo adferre fuerit conatus, ne ſi Nos imparatos offendat, nec opinantes, atque oſcitantes, ut ille ait, opprimat. Ac factura quidem eſſet Sacra Maieſtas Regia non invita, ut in gratiam Sereniſſimæ illius Maieſtatis primum omnium hac de re, de qua miſſæ ſunt Dominationes Veſtræ ad eos, quorum intereſt, referret, ſed quoniam veretur, nec eorum animi re tam ſubita offenſi minus promptos, atq; alacres ſe præberent ad ea præſtanda, quæ ad Regni defenſionem pertinebunt, viſum eſt eſſe ſatius, ut ad finem Comitiorum conſultatio hæc reiiceretur.

Anno 1539.

Nuntiabunt itaque Dominationes Veſtrae Sereniſſimo Domino Romanorum, Hungariae, Bohemiae Regi, Domino ſuo Sacræ Maieſtatis huius Regiae verbis, quod quemadmodum ex cauſis ſuperius enumeratis invita fecit, ut Edictum iſtud promulgaret, ita pro eo amore, quo Sereniſſimum Regem Veſtrum ſummo, atque incredibili proſequitur, magna cum animi alacritate in eam curam incumbet, ut ſublatis prius e medio cauſis, propter quas fuit promulgatum Edictum, id induci queat, & antiquari.

Quam ad rem ſi viſum fuerit Sereniſſimo Regi Veſtro Illuſtres aliquos Viros certum in locum, de quo inter utramque Maieſtatem convenerit, mittere, qui cauſas iſtas, & controverſias arbitrentur, & cognoſcant, faciet non gravatim hoc quoque Sacra Maieſtas Regia, ut eundem in locum ſuos etiam Senatores, & Conſiliarios aliquos mittat, quo tandem aliquando controverſiis iſtis finis imponatur, placatisque animis, & ſedatis diſcordiis, amor inter vicinos populos utriusque Maieſtatis, & fraterna benevolentia coaleſcat; ſed hac tamen in re eventum Maieſtas eius praeſtare non poteſt, conatum ſibi non defuturum pollicetur.

Quidquid autem in utramque partem actum erit, per Legatum ſuum ſtatim, ut abſoluta erunt Comitia, Sereniſsimum Regem Romanorum faciet certiorem. Cuius Maieſtati utraque Regia haec Maieſtas cupit per Dominationes Veſtras eſſe quam maxime commendata, omnemque illi a Deo felicitatem precatur, illud imprimis,

Anno 1539.

primis, ut de potente iſto Chriſtiani Nominis hoſte crebris victoriis, & triumphis deportatis, complures annos optata Pace, & tranquillitate frui poſsit.

LXV.

1540.

Literæ IOANNIS *Hungariæ Regis, quibus recognoſcit ſe accepiſſe a* SIGISMUNDO *Rege Poloniæ pro Dote Filiæ eius* ISABELLÆ *triginta duo millia aureorum Hungaricalium, & in paraphernis triginta octo millia aureorum, præfatamque Reginam* ISABELLAM *renuntiaſſe ſucceſſioni Paternæ, & Maternæ.* Dat. Budæ in Dominica Reminiſcere. Anno 1540. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. G. fol. 62. Item Lit. F. folio. 73.*

Nos IOANNES Dei gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Marchio Moraviæ, & Luſatiæ, & utriusque Sleſiæ Dux &c. Manifeſtum facimus tenore Præſentium, quorum intereſt Univerſis: quod aſsignata ſunt Nobis per Sereniſſimum Principem Dominum, SIGISMUNDUM Dei gratia Regem Poloniæ, Magnum Ducem Lituaniæ, Ruſſiæ, & totius Pruſſiæ, Maſoviæ &c. Socerum, & Patrem noſtrum chariſſimum Dotis triginta duo millia aureorum Hungaricalium auri puri, boni & iuſti ponderis, paraphernorum vero cum ſereniſſima Coniuge noſtra Filia eius Maieſtatis triginta octo millia aureorum etiam Hungaricalium, boni auri, & iuſti ponderis quæ in toto faciunt ſummam ſeptuaginta millium Florenorum aureorum Hungaricalium auri boni, & iuſti ponderis, qua Dote, quibusque paraphernis cum Sereniſſima Coniunx noſtra ita ſibi idonee a Maieſtate eius cautum eſſe recognovit, renuntiavit per præſentes conſenſu noſtro accedente omni Juri, ſi quod illi aut ad Sereniſſimorum Parentum, aut ad cuiuscunque tandem alterius ex eis deſcendentium hæreditatem competet, cavetque, & Nos cavemus, neminem aut Dotis, aut paraphernorum aut hæreditatis ſive maternæ, ſive paternæ aut quocunque alio nomine a Sereniſſimo Domino Rege Poloniæ, aut a Sereniſſima Coniuge eius, aut a Sereniſſimo Filio, & Succeſſioribus eorum quicquam amplius petituram, niſi ſi Sereniſſimum Fratrem Chariſſimæ Coniugis noſtræ abſque liberis Maſculini ſexus decedere contigerit, tum illa maternæ tantum hæreditatis particeps eſſe debebit, hoc eſt, eorum bonorum, quæ habet in Italia Sereniſſima Domina BONA Regina Poloniæ, Coniux Maieſtatis eius, & ſummæ pecuniarum, quas certis in bonis, Oppidis, Prædiis, ac Poſſeſſionibus, tam in Regno Poloniæ, quam in Magno Ducatu Litvaniæ inſcriptas, & obligatas habet. In cuius rei teſtimonium praeſentes Literas noſtras duximus dandas & concedendas. Datum Budae in Dominica Reminiſcere Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Quadrageſimo. Regnorum vero noſtrorum decimo quarto.

Anno 1540.

JOANNES REX mpr.

LXVI.

1540.

Dotis, & Dotalitii, Sereniſſimæ Reginæ ISABELLÆ, *in certis Oppidis, & Arcibus per* IOANNEM *Regem Maritum eius collocatio.* Dat. Budæ *in Dominica* Reminiſcere. Anno 1540. *Ex Archivo Regni, Lib: Legationum ſub Lit. G. folio 60.*

Nos JOANNES DEI Gratia Rex Hungariae, Dalmaciae Croaciae &c. Marchio Moraviæ, ac Luſatiæ, & utriusque Sleſiæ Dux &c. Memoriae commendamus tenore praeſentium ſignificantes, quibus expedit Univerſis. Quod quia Sereniſsimi Principes Domini SIGISMUNDUS Pater, & alter SIGISMUNDUS AUGUSTUS Filius, ac Sereniſsima Domina BONA DEI Gratia Reges, & Regina Poloniae, Magni Duces Litvaniae, ac Ruſsiae, totius Pruſsiae, Maſoviae &c. Domini, & Haeredes, ac Domina *Bari*, Sereniſsimam Dominam ISABELLAM Hungariae, Dalmatiae, Croatiae &c. Reginam, earundem Maieſtatum Filiam, & Sororem, Coniugem vero noſtram chariſsimam cum ſumma Dotis, & Paraphernorum ſeptuaginta millium florenorum aureorum Hungaricalium auri puri, veri, & iuſti ponderis, in gemmis, auro, & argento æſtimatorum, & ponderatorum Nobis in Matrimonium dederunt: ideo Nos quoque ſuper obligatione Dotis, & Contradotis eidem Reginali Maieſtati, Coniugi noſtræ chariſsmae ad plenum reſpondere volentes, ita cum Spectabili, & Magnifico Domino PETRO KMITA Comite a *Wiſnice*, Palatino, & Capitaneo Cracovienſi, Regni Poloniæ Supremo Marſalco, ac Scepuſienſi, Premislienſi, & Colenſi Capitaneo, prædictorum Maieſtatum Oratore, vigore pleni Mandati, ipſi per præfatum Dominum SIGISMUNDUM Seniorem, Poloniæ Regem dati, egimus, tractavimus, & concluſimus, cuius quidem Mandati tenor eſt talis. SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litva-

Anno 1540.

Litvaniae, Ruſſiæ, Pruſsiæ, Maſoviæ &c. Dominus & Hæres, Univerſis, & Singulis, quorum intereſt, planum teſtatumque facimus. Quod cum miſerimus ad Sereniſsimum Dominum Joannem Hungariæ Regem, Filium, noſtrum chariſsimum, Magnificum Petrum Kmita Comitem a *Viſnice*, Palatinum, & Capitaneum Cracovienſem, Regni noſtri Magnum Marsalcum, ac Scepuſienſem, Premislienſem, & Colenſem Capitaneum, ſincere Nobis dilectum, ut curaret, quo Sereniſſimæ Dominæ Hungariæ Reginæ Isabellae Filiæ noſtræ chariſſimæ Dotis, & Contradotis nomine caveretur a Sereniſsimo Coniuge eius, perſpectam habentes virtutem eius, & in rebus noſtris conficiendis fidem, diligentiam, dexteritatemque, plenam ei poteſtatem dedimus, ita ut præſentibus damus & de rebus omnibus tranſigendi haud aliter, quam ſi Nos ipſi præſentibus adeſſemus. Itaque quæcunque per illum in hoc negotio facta, pacta, & transacta fuerint, ea Nos perinde rata, firmaque habituros Verbo noſtro Regio promittimus, ac ſi per Nos ipſos facta, pacta, & transacta eſſent. In cuius rei Teſtimonium hæc ſcribi, Signoque communiri fecimus. Datum in Civitate noſtra Cracovienſi, die S. Dorotheae Virginis, Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo, Regni noſtri Anno 34.

Inprimis quod Arces, ſeu Caſtra, Bonaq; inferius declaranda ſub modis, & conditionibus in ſerie harum noſtrarum expresſis, Dotis, & Contradotis nomine pro ſumma centum, & quadraginta millium florenorum aureorum Hungaricalium, auri puri, veri, & iuſti ponderis, eidem Reginali Maieſtati inſcribi debeant, & obligari, & Caſtellani Arcium per Præſentes obligatarum in forma iuramenti per Nos præfatæ Reginali Maieſtati, mediantibus Literis, ſubſcriptione manus noſtræ propriæ, & impreſſione ſecreti Sigilli noſtri munitis, data, coram ſua Reginali Maieſtate ſtatuto die iurare, & ſi quem illorum ſucceſſu temporum aliqua cauſa mutari, vel mori contingeret, extunc illi quoque, quos loco illorum conſtituemus, in ſimili forma coram præfata Reginali Maieſtate iuramentum præſtare debeant, & teneantur. Arces ſunt *Solimos*, *Lippa*, *Dewa*, *Chycho*, & *Kikellewwaar*, medietas *Thokay*, & Triceſima *Caſſovienſis*, & quamvis Arces, *Chycho*, & *Kykellewwaar* nullo iure Woywodæ Moldavienſi, in cuius manibus antea erant, reſtitui debeant, tamen, ſi in aliquo caſu Nobis ignoto illæ ex neceſſitate aliquando reſtitui deberent, ex tunc Nos, & Succeſſores noſtri ſimiles Arces in proventibus æquivalentes, & in locis ſimiliter tutis habitas, loco illarum Reginali Maieſtati obligare debeamus. Harum autem omnium Arcium fructus, & utilitates, una cum triceſima Caſſovienſi, ſtatim ad uſus, & neceſſitates Curiæ Reginalis Maieſtatis converti & dari debeant. Quæ ſi ad uſus, & neceſſitates Curiæ ſuæ Reginalis Maieſtatis minus ſufficerent, ex tunc Nos ex aliis proventibus noſtris Regalibus huiusmodi neceſsitates ſupplere debeamus. Item Oppidum *Dobreczen* cum pertinentiis in eandem Dotem, & Contradotem Reginali Maieſtati ſit obligatum. Sed quia nunc illud inſcriptum eſt, ita cum præfato Domino Oratore ſuper eo conventum eſt, quod Nos illud ſpatio ad ſummum duorum annorum redimere, & iuſtos illius quoque fructus ad uſus, & neceſſitates Curiae Reginalis Maieſtatis dari facere debeamus. Item alia medietas Arcis *Thokay*, & Arx *Regetcz*, & Bona dirutæ Arcis *Thallica* ad Summam Dotis, & Contradotis Reginali Maieſtati ſint inſcripta. Quarum etiam Arcium fructus, & utilitates, dum ex manibus partis alterius illæ, iuxta Articulos inter Nos, & Sereniſſimum Dominum Romanorum Regem habitos, vel alio quovis modo eliberabuntur, ad uſus ſimiliter & necesſitates Curiæ Reginalis Maieſtatis dari debent. Item quod Arces prædictæ, & Bona præfata, cum omnibus Civitatibus, Oppidis, Villis, poſſeſsionibus, ac iuſtis fructibus, & utilitatibus eorundem, de iure, & ab antiquo ad illa ſpectantibus, Dotis, & Contradotis Nomine in toto pro Summa centum, & quadraginta millium florenorum aureorum Hungaricalium, auri puri, veri, & iuſti ponderis, Reginali Maieſtati ſint inſcripta, & obligata. Ita videlicet, quod in caſu, quo prædictis Arcibus, vel alicui illarum ſucceſſu temporum aliquod immineret periculum, ſive illud ſit internum, ſive externum, Nos ad conſervationem illarum Gentibus, & aliis omnibus rebus opportunis, & neceſſaris providere debeamus. Et hoc non ex fructibus earundem Arcium, ſed ex aliis proventibus noſtris. Item, quod ſi Reginalem Maieſtatem abſque Liberis inteſtatam decedere (quod Deus avertat) contingeret, ex tunc Dos ipſa ſuæ Reginalis Maieſtatis ad Parentes, vel Fratrem ſuæ Maieſtatis, vel illis deficientibus, ad eos, qui ſibi propinquiores ſunt, redire debeat, & in eo caſu, liberam eius Maieſtas de Dote ſua diſponendi, & cuicunque voluerit, legandi habeat poteſtatis facultatem. Item quod Nos quoque de Arcibus, & Bonis prædictis in caſu mortis noſtræ libere teſtari, & quibuscunq; volu-

Anno 1540.

voluerimus, illa relinquere poſsimus, ita tamen, ut poſteaquam Reginalis Maieſtas ad ſecunda vota tranſierit, illi, quibus huiusmodi Arces & Bona per Nos legantur, totam Summam Inſcriptionis, hoc eſt, Summam centum, & quadraginta millium florenorum aureorum Hungaricalium auri puri, veri, & iuſti ponderis, eidem Reginali Maieſtati deponere, & perſolvere debeant, & ita Reginalis quoque Maieſtas Arces illas, & Bona illa citra ullam controverſiam ad manus illorum conſtituere teneatur. Imo Arces ſeu Caſtra, & Bona præſcripta ſub modis, & Conditionibus præmiſsis, Dotis, & Contradotis Nomine pro Summa dictorum centum, & quadraginta millium florenorum Hungaricalium auri puri, veri, & iuſti ponderis præfatæ Sereniſsimæ Dominæ Isabellæ Reginæ Coniugi noſtræ chariſſimae inſcripta, locata, & obligata eſſe volumus, prout inſcribimus, locamus, & obligamus, promittentes in verbo noſtro Regio, quod Nos eandem Reginalem Maieſtatem in huiusmodi Inſcriptione, & obligatione noſtra, quam diu Beneficio Dei Optimi vivemus, manutenebimus, & Succeſsores quoque noſtros Reges, & alios quoslibet ad hoc obſervandum iuxta obſervationem Conditionum præmiſſarum obligamus. Harum Noſtrarum vigore, & teſtimonio Literarum. Datum Budæ in Dominica Reminiſcere. Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo. Regnorum vero Noſtrorum Decimo quarto

JOANNES REX.

manu propria.

LXVII.

1540. Joannis *Regis Promiſſio, quod Arcem Debreczen Reginæ* Isabellæ *Dotis, & Contradotis nomine obligatam, intra ſpatium duorum annorum de manibus alienis redimet.* Datum Budæ *in Dominica Reminiſcere* Anno 1540. *Ex Archivo Regni. Ibidem fol.* 75.

Nos Joannes Dei Gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Marchio Moraviæ, ac Luſaciæ, & utriuſq; Sileſiæ Dux &c. Memoriæ commendamus per Præſentes. Quod Nos totale Oppidum noſtrum *Debreczen* appellatum ſimul cum univerſis pertinentiis Sereniſſimæ Dominæ Isabellæ Reginæ Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Coniugi noſtræ chariſſimæ, nomine Dotis, & Contradotis, mediantibus aliis Literis noſtris obligavimus, & inſcripſimus. Tamen cum Oppidum illud nunc apud manus alienas exiſtat, ipſam Reginalem Maieſtatem in eo aſſecurandam duximus, & certificandam, quod Nos dictum Oppidum noſtrum *Debreczen* infra ſpatium duorum annorum a die datarum præſentium computando, de manibus alienis redimemus, de quo aſſecuramus, & certificamus harum noſtrarum vigore, & teſtimonio Literarum. Datum Budæ in Dominica Reminiſcere, Anno Domini MDXL. Regnorum vero noſtrorum Decimo quarto.

JOANNES REX.

manu propria.

LXVIII.

1540. *Eiuſdem Obligatio de Juramento per Præfectos Arcium Reginæ* Isabellæ *obligatarum, eidem præſtando.* Datum Budæ *in Dominica Reminiscere. Ibidem.*

Nos Joannes Dei Gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ &c. Recognoſcimus per præſentes Literas noſtras, Quod quia Caſtellani Arcium Sereniſſimæ Dominæ Isabellæ Reginæ Hungariæ &c. Coniugi noſtræ chariſſimæ, nomine Dotis, & Contradotis per alias Literas inſcriptarum, ipſi Reginali Maieſtati de obſervanda fidelitate, iuxta formam aliarum Literarum Reginali Maieſtati datarum, Juramentum præſcriptis verbis præſtare debebunt, cuius Juramenti forma talis eſt. *Ego* talis *iuro per Deum vivum, ac Beatiſſimam Dei Genitricem Virginem Mariam & omnes Sanctos, & Sanctas DEI, quod Caſtrum tale, in quo me Maieſtas Regia Caſtellanum conſtituit, & ad manus meas illud dedit, nemini alteri, niſi Maieſtati Regiæ, & poſt Maieſtatem ſuam Sereniſsimæ Dominæ* Isabellæ *Reginæ Hungariæ &c. fideliter tenebo, & conſervabo, & quandocunque Maieſtas ſua Regia voluerit ex manibus meis, vel meorum Vicegerentium illud rehabere, eius Maieſtati, vel homini ſuæ Maieſtatis, cui commiſerit, ſine ulla cauſatione, quæ aliquomodo per hominem cogitari poſſit, vel pactione, reſtituam. Contingente autem* (quod DEUS avertat) *morte Regiæ Maieſtatis, ante ipſam Reginalem Maieſtatem, eo caſu Caſtrum ipſum eidem Reginali Maieſtati conſervabo, & eidem Maieſtati, vel homini ſuæ Maieſtatis, cui commiſerit abſque ulla cauſatione, quæ aliquomodo per hominem excogitari poſſit, vel pactione, quando voluerit, ſimiliter reddam, & reſtituam. Ad quod faciendum fide, honore, & humanitate meis, me ſponte, & libere obligo.* Ideo Nos praeſentes Literas noſtras ſuper ipſo modo

Anno 1540.

modo iuramenti, ipſi Reginali Maieſtati dandas duximus, et concedendas harum noſtrarum vigore, et teſtimonio Literarum. Datum Budae in Dominica *Reminiſcere*, Anno Domini MDXL. Regnorum vero noſtrorum XIIII.

JOANNES REX
manu propria

LXIX.

1540. *Reverſales Oratoris* SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ, quibus Inſcriptionem, & Obligationem Dotis, & Contradotis Reginæ* ISABELLÆ, *a* JOANNE *Rege factam approbat, & ratificat.* Dat. Budæ 25 *Februarii* Anno 1540. *Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit G. F. 66.*

Nos PETRUS KMITA Comes a *Viſnice* Palatinus et Capitaneus Cracovienſis Generalis, Regni Poloniae ſummus Marſchalcus etc. Sereniſſimorum Poloniae Regum, nec non Sereniſſimae Dominae BONAE Reginae Orator, recognoſcimus, et per Praeſentes fatemur, Nos cum Sereniſſimo Principe Domino JOANNE Hungariae etc. Rege, nomine, et in Perſona praefatorum Regum, et Reginalis Maieſtatum Poloniae, vigore pleni Mandati Nobis per praefatum Sereniſſimum Dominum SIGISMUNDUM Poloniae Regem dati, cuius tenor talis eſt. SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiae, totiuſque Pruſſiae, Maſoviae etc. Dominus, et Haeres. Univerſis et ſingulis, quorum intereſt, planum teſtatumque facimus, quod cum miſerimus ad Serenisſimum, Dominum JOANNEM Hungariae Regem Filium noſtrum charisſimum, Magnificum PETRUM KMITA Comitem a *Wiſnice* Palatinum et Capitaneum Cracovienſem, Regni noſtri Magnum Marſchalcum, ac Scepuſienſem, Premislienſem, et Colenſem Capitaneum, ſincere Nobis dilectum, ut curaret, quo Serenisſimae Dominae Hungariae Reginae ISABELLÆ Filiae noſtrae charisſimæ, Dotis, et Contradotis nomine caveretur a Serenisſimo Coniuge eius, perſpectam habentes virtutem eius, et in rebus noſtris conficiendis fidem, diligentiam, dexteritatemque, plenam ei poteſtatem dedimus ita, ut praeſentibus damus de rebus omnibus tranſigendi, haud aliter, quam ſi Nos ipſi praeſentes adeſſemus. Itaque quæcunque per illum in hoc negotio facta, pacta, tranſacta fuerint, ea Nos perinde rata, firmaque habituros Verbo noſtro Regio promittimus, ac ſi per Nos ipſos facta, pacta, tranſactaque eſſent. In cuius rei teſtimonium haec ſcribi, ſignoque noſtro communiri fecimus. Datum in Civitate noſtra Cracovienſi die Sanctae DOROTHEÆ Virginis Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo quadrageſimo, Regni noſtri Anno XXXIIII. Inſcriptionem et obligationem Dotis, et Contradotis in Perſonam Serenisſimae Dominae ISABELLÆ Reginæ Hungariæ Coniugis praefati Serenisſimi Domini JOANNIS Hungariae Regis, Filiae vero et Sororis praedictorum Regum, et Reginalis Maieſtatum Poloniae mediantibus literis ipſius Serenisſimi Domini JOANNIS factam, pro ſufficienti Dote, et Contradote acceptaſſe, promittendo nomine et verbo præfatarum Maieſtatum, quod et illarum Maieſtates hanc meam Dotis et Contradotis acceptationem pro rato, et firmo ita habebunt, ut et Literis earundem Maieſtatum ad ipſum Dominum JOANNEM Hungariae Regem hinc ad Dominicam *Miſericordiae* proximam, ſuper huiuſmodi ratificatione mittendis, firmabunt. Imo inſcriptionem praefatæ Dotis et Contradotis nomine praedictorum Regum, et Reginalis Maieſtatum Poloniae acceptamus, approbamus, et pro ſufficienti iuxta Articulos ſuperinde concluſos habemus, earumque Maieſtates ad emanationem Literarum exinde ad Serenisſimum JOANNEM Hungariae Regem, ad praefixum diem mittendarum obligamus. Harum noſtrarum vigore et teſtimonio literarum. Datum Budae XXV. Februarii Anno Domini MDXL.

PETRUS KMITA Comes in *Wiſnice* Palatinus et Capitaneus Generalis Cracovienſis etc.
manu propria

Anno 1540.

LXX.

1540. *Ejuſdem Promiſſio ſolutionis reliquæ Dotis*. Dat. Budæ. *28. Februarii*, Anno 1540. *Ibidem.*

NOs PETRUS KMITA Comes a *Wiſnice* Palatinus, & Capitaneus Cracovienſis Generalis, Regni Poloniæ Magnus Marſchalcus tum Scepuſienſis, Premislienſis, Colenſis Capitaneus, ac Sereniſsimorum Poloniæ Regum ad Sereniſſimum Hungariæ Regem Orator, Recognoſcimus, & per Præſentes fatemur Sereniſſimum Dominum JOANNEM Hungariæ Regem plenam & omnimodam Dotis & Contradotis obligationem Sereniſsimæ Dominæ ISABELLAE Hungariae &c. Reginæ,

Anno 1540.

Reginæ, Conjugi eiuſdem Maieſtatis, Filiæ vero et Sorori præfatarum Maieſtatum fecisſe, idque eius Maieſtatem & per Literas ſuas Nobis datas comprobaſſe. Ideo Nos quoque vigore pleni Mandati Nobis per præfatum Serenisſimum Dominum Poloniæ Regem Seniorem dati, Nomine, & Verbo ſuæ Maieſtatis ipſum Sereniſſimum Dominum Regem in eo aſſecurandum diximus & certificamus, quod dicti Sereniſſimi Domini Poloniae Reges, & Sereniſſima Domina Regina reliquias Dotis praefatæ Sereniſſimæ Dominæ Reginae Hungariae, quae adhuc in manibus eorundem Regum & Reginalis Maieſtatum Poloniae exiſtunt, ad Feſtum Divi Georgii proxime venturum, eo numero, eaque ſpecie, quibus ibi relictae ſunt, Caſſoviam ad manus hominis praefati Sereniſſimi Domini IOANNIS Regis aſſignandas mittent, imo aſſecuramus, & certificamus harum noſtrarum vigore & teſtimonio Literarum. Budae XXVIII Februarii Anno 1540.

LXXI.

1540. SIGISMUNDUS *Poloniæ Rex ratam habet Inſcriptionem, & Obligationem Dotis, & Contradotis in Perſonam Reginæ* ISABELLAE *Filiæ ſuæ factam.* Ibidem.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae &c. Recognoscimus & per Praeſentes fatemur Nos Inſcriptionem & Obligationem Dotis & Contradotis in Perſonam Sereniſſimae Dominae ISABELLAE Hungariae Reginae Filiae noſtrae charisſimae, a Sereniſſimo Domino IOANNE Hungariae Rege Coniuge illius, Filio noſtro chariſſimo factam, pro ſufficienti Dote & Contradote acceptare, ratamque, & firmam habere, iuxta Articulos ſuper ea re concluſos. In cuius rei teſtimonium hæc ſcribi, Sigilloque noſtro cum manuum Subſcriptione ſignari iuſſimus. Dat. Cracoviæ Feria quarta magna 1540. Ibidem.

LXXII.

1540. *Præfecti Arcium Sereniſſimæ* ISABELLAE *Hungariæ Reginæ Juramento fidelitatis obligantur.* Dat. Budæ *12. menſis Aprilis. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. F. fol. 145.*

JOANNES *Salanczi* Caſtellanus Caſtri *Kikelewwar*, PETRUS L'ratus de *Huniad* Caſtellanus Caſtri *Dewa*, CHRISTOPHORUS *Nag* Caſtellanus Caſtri *Czycho*, PAULUS *Janoki* Caſtellanus Caſtrorum *Solmoſch* & *Lippa*, JOANNES *Korniſch* Caſtellanus Caſtri *Thokay*.

Anno 1540.

Ego JOANNES de *Zalancz* Caſtellanus Caſtri *Kikelewwar* recognoſco, & Præſentium ſerie fateor. Quia Sereniſſimus Princeps, & Dominus Dominus JOANNES DEI gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiæque &c. Dominus meus Clementiſsimus, ex ſua Regia in me gratia, ac liberalitate Caſtellanatum, ac Officium prædicti Caſtri *Kikelewwar* mihi dedit, & contulit, ideo ego quoq; Dominam ISABELLAM eadem gratia prædictorum Regnorum Reginam, & Dominam meam gratioſam, certiores reddere volens, & ſecuros, Juro per Deum vivum, ac Beatiſſimam Genitricem DEI Virginem MARIAM, & per omnes Sanctos, & Sanctas DEI, quod idem Caſtrum *Kikelewwar*, in quo me Maieſtas Regia Caſtellanum conſtituit, & ad manus illud dedit, nemini alteri niſi Maieſtati Regiæ, & poſt Maieſtatem ſuam, Sereniſſimae Dominæ ISAELLAE Reginæ Hungariae, Dalmatiae, Croatiae &c. fideliter tenebo, & conſervabo. Et quandocunque Maieſtas ſua Regia voluerit, ex manibus meis vel eorum Vices gerentium illud rehabere, eius Maieſtati, vel huiusmodi ſuæ Maieſtatis, cui commiſerit, ſine ulla cauſatione, quæ aliquando per hominem cogitari poſſit, vel pactione reſtituam. Contingente autem (quod Deus avertat) morte Regiæ Maieſtatis ante ipſam Reginalem Maieſtatem, eo caſu Caſtrum ipſum eidem Reginali Maieſtati conſervabo, & eidem Maieſtati, vel homini ſuae Maieſtatis, cui commiſerit, abſque ulla cauſatione, quae aliquomodo per hominem poſſit excogitari, vel pactione, quando voluerit, ſimiliter reddam, & reſtituam. Ad quod faciendum, fide, honore, humanitateque meis, Praeſentibus Venerabili Domino JOANNE *Sbanſki* Decano Cracovienſi, Secretario Sereniſſimi Domini Regis Poloniae &c. per ſuam Maieſtatem ſpecialiter ad hoc deſtinato Oratore, nec non Reverendiſſimo Domino JOANNE STATILIO Epiſcopo Tranſylvaniæ & Conſiliario Regio, ac Spectabili, ac Magnifico STEPHANO *Werbewcz* Supremo Cancellario, & nunc Locumtenente Regiae Maieſtatis Domini noſtri Clementiſſimi. Item STEPHANO de *Raſka* Comite Comitatus Neugradienſis, SIMONE de *Athina*, PETRO *Markus* de *Herekzallas*, & MATHIA *Barawiay* de *Euchey* Caſtri *Tokay* Praefecto, Conſiliariis pariter ſuae Maieſtatis ſponte, & libere me obligavi,

Anno 1540.

gavi, & obligo praeſentium Literarum mearum Sigillo meo, quo utor, & Subſcriptione manus meæ propriae conſignatarum vigore, atque teſtimonio. Datum Budæ 12. Menſis Aprilis Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo.

Idem JOANNES SALANCZI mp. Spt.

LXXIII.

1542.

ISABELLÆ *Reginæ Hungariæ Approbatio, & Ratificatio Conditionum Pacis inter ſe, &* FERDINANANDUM *Rom: &c. Regem per Commiſſarios ab utrinque delegatos ſancitæ. Arx Scepuſienſis cum omnibus Civitatibus, Oppidis, & Villis ad eam ſpectantibus Reginæ* ISABELLÆ *tradetur, ac præterea duodecim millia florenorum Hungaricalium eidem in Annos ſingulos ſolventur. Alias vero Arces, quas illa in Hungaria & Tranſylvania poſſidet,* FERDINANDUS *recipiet, cui etiam præfata Regina Coronam Sacram Hungariæ, qua Reges legitime electi coronari ſolent, reſtituet.* Dat. Albæ Juliæ *die 26 Menſis Julii* Anno 1542. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum ſub Lit* L. *fol. 51.*

ISABELLA Dei Gratia Regina Hungariæ etc. memoriæ commendamus, & profitemur tenore Præſentium ſignificantes, quorum intereſt Univerſis. Cum Reverendos, Devotos, ac Spectabilem, et Magnificum ſincere Nobis dilectos Fratrem GEORGIUM Epiſcopum Varadienſem, Theſaurarium, JOANNEM STATILIUM Epiſcopum *Tranſznenſem*, & PETRUM PETROWICZ Comitem *Temesſienſem*, Partiumque inferiorum Regni noſtri Capitaneum Generalem ex eo, quod illorum medio Sacratisſimus, & Serenisſimus Princeps Dominus FERDINANDUS Divina favente Clementia Romanorum Rex ſemper Auguſtus etc. Affinis, & Conſangvineus noſter charisſimus, una cum Magnifico CASPARE SEREDI Partium Superiorum eius Maieſtatis Capitaneo, certis quibuſdam oblationibus propoſitis, Nobiſcum Concordiæ Tractatus inire in animum induxerat, in Commiſſarios, negotiorumque Geſtores noſtrorum, vigore Literarum noſtrarum plenum Mandatum continentium fecisſemus, ordinaſſemus, et conſtituiſſemus, & cum præfato Magnifico CASPARE SEREDI Nuntio, et Commiſſario præfati Sereniſſimi Domini FERDINANDI Regis Tractatus quoſdam ob Bonum Publicum, Regnique Hungariæ, et Chriſtiani Orbis conſervationem iniremus: Cumque iidem Reverendi, Devoti, Spectabilis, et Magnificus Frater GEORGIUS Epiſcopus *Varadienſis* Theſaurarius, JOANNES Epiſcopus *Tranſznenſis*, et PETRUS PETROWICZ Comes *Themeſſienſis* Literarum vigore pleni Mandati noſtri, quas ipſis in Civitate noſtra *Lippa*, decima octava Die Menſis Decembris, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo dedimus, colloquio inter præfatum Sereniſſimi Domini FERDINANDI Regis Commiſſarium, et eosdem Fratrem GEORGIUM Epiſcopum *Varadienſem*, IOANNEM STATILIUM, & PETRUM PETROWICZ Mandatarios noſtros interveniente, habita utrinque Pacis publicæ, et Concordiæ fraternæ, qua Regna firmantur, ratione, ad certas Pacis Conditiones nomine Noſtro cum illo devenerint. Quarum quidem Conditionum tenor hic ſequitur, et eſt talis. Quod Sacratiſſimus Dominus FERDINANDUS Rex Nobis, & Illustriſſimo Domino IOANNI Duci, Filio noſtro chariſſimo Arcem Scepuſienſem, cum omnibus Civitatibus, Oppidis, Villis, vectigalibus, teloneis, fodinis minerarum, & pertinentiis quibuslibet ad Arcem Scepuſienſem de iure, & ab antiquo ſpectantibus ad manus noſtras, & Illustriſſimi Ducis IOANNIS Filii noſtri chariſſimi, ſemoto quolibet impedimento inprimis aſſignet, & ſingulis annis, quoad Concordia finalis finita, concluſa, & ſtabilitata fuerit, duodecim millia florenorum Hungaricalium ſuper certis, & opportunis locis perſolvenda ſtatim deputet, viciſsim autem Nos quaslibet Civitates, & Arces ad Coronam Regni Hungariæ in Hungaria, et *Tranſznia* exiſtentes, & pertinentes, inque manibus noſtris, & fidelium noſtrorum habitas, Sereniſſimo Domino Regi FERDINANDO aſſignamus, reſtituta tamen prius Arce Scepuſienſi, cum univerſis pertinentiis eiuſdem in manus noſtras, & Illuſtrisſimi JOANNIS Ducis Filii noſtri chariſſimi. Hoc quoque expreſſe declarato, ne mora aliqua tandem in Civitatibus, & Arcibus ad Coronam Regni Hungariæ pertinentibus in manibus noſtris, & fidelium noſtrorum exiſtentibus reddendis intercurrat. Coronam autem Sacram, qua

Anno 1542.

qua Reges Hungariæ, legitime electi coronari ſolent, ſecundum Hungaricae Nationis veterem, & Regni approbatam conſvetudinem conſervandam poteſtati Serenisſimi Domini FERDINANDI Regis asſignamus. Præterea quod Sereniſſimus Dominus, Dominus FERDINANDUS Romanorum, Hungariæ &c. Rex, Nobiſcum, & cum Illuſtriſſimo Domino JOANNE Duce Filio noſtro, infra ſpatium duorum Annorum paterne, amice, benigneque, ſuper aliis quoque rebus, & negotiis, tam Nos, quam Illuſtriſſimum JOANNEM Ducem Filium noſtrum concernentibus, hoc eſt tam Patrimonio eiuſdem Filii noſtri chariſſimi, quam de Bonis pro Contradote Nobis inſcriptis, & obligatis, remotis exteris arbitris, Concordiam ineat, quæ ſi nullo modo intervenire posſet, aliquibus cauſis intervenientibus, tunc negotia omnia, quæ inter Nos, & Illuſtrisſimum JOANNEM Ducem Filium noſtrum, et Sereniſſimum Dominum FERDINANDUM Regem dirimenda ſunt, referantur ad Invictiſſimum Principem Dominum CAROLUM Imperatorem Romanorum ſemper Auguſtum, ac Sereniſſimum Principem Dominum SIGISMUNDUM Regem Poloniæ &c. Patrem noſtrum amantiſſimum, atque obſervandisſimum, qui quicquid ſuper negotiis, & controverſiis communi iudicio, & deliberatione decreverint, tali iudicio, & deliberationi tam Nos, & Illuſtriſſimus JOANNES Dux Filius noſter charisſimus, quam Serenisſimus Dominus FERDINANDUS Rex parere, acquieſcere, & modis omnibus obtemperare debeamus. Sin autem Divina Providentia Imperatoria Maieſtas, & Sereniſſimus Dominus SIGISMUNDUS Rex Poloniæ, Pater noſter amantisſimus intra biennium vita defungeretur, eam cum morte mutando, tunc liberum ſit tam Nobis, loco Sereniſſimi SIGISMUNDI Regis Poloniæ, Patris noſtri, & Illuſtrisſimo JOANNI Duci Filio noſtro, quam Sacratisſimo Regi FERDINANDO, loco Invictisſimi Domini CAROLI Imperatoris, aliquem alium, quem voluerimus, eligere, qui negotia, ſuper quibus Concordia intervenire non potuit, dirimat. Et hæc quoq; controverſia infra ſpatium eorundem duorum annorum a die Contractus initi, ceſſante qualibet exceptione, finiatur. Si autem (ut ſunt cuncta humana caduca, fluxa, mortique obnoxia) & Nos e vivis excederemus, tunc Sereniſſimus Dominus SIGISMUNDUS Rex Pater noſter amantiſſimus præfatum Contractum in omni eius parte implere, & exequi teneatur, & ſit obligatus infra ſpatium eorundem duorum annorum. Nos itaque præfatis Contractibus pro Bono Publico & Regni ſalute acquieſcentes, eaque omnia, quæ dicti Frater GEORGIUS, JOANNES STATILIUS, & PETRUS PETROWICZ Mandatarii, & Commiſſarii noſtri vigore pleni Mandati noſtri cum prælibato Sacratiſſimi Domini FERDINANDI Regis Commiſſario CASPARO SEREDI deſuper pleno Mandato ſuffulto, ratione Concordiæ ineundæ, & Pacis ſtabiliendæ egerunt, & concluſerunt, rata, grata, valida, & firma habentes, præmemoratas Conditiones in omnibus Punctis, Clauſulis, & Articulis ſuis ratificandas, probandas, & confirmandas duximus, imo ratificamus, probamus, et confirmamus per Præſentes, promittentes in Verbo noſtro Reginali, quod quæcunq; Nobis ex noſtris in illis ipſis Conditionibus initæ Concordiæ, aut præſtanda, aut exequenda incumbunt, ea omnia ſincere, & integre præſtari, & exequi, nec contra ea, vel eorum aliquid directe, aut indirecte quovis nomine, modo, colore, & ingenio, agere, dicere, facere, vel venire volumus, dolo, & fraude poſtpoſitis penitus, & ſemotis. Harum noſtrarum vigore, & teſtimonio Literarum, Sigilli noſtri impreſſione, & manus Noſtræ ſubſcriptione munitarum. Datum Albæ Juliæ die XXVI. Menſis Julii Anno Domini MDXLII.

LXXIV.

1548.

Reſponſum Sacræ Romanorum Maieſtatis ad Nuntium Sereniſſimi Principis Domini Poloniæ Regis, in negotio differentiarum Subditorum eius cum Hungaris. Ex Archivo Regni Lib. 12. Lit. M. Numero 13. fol. 40.

Sacra Maieſtas Regia Dominus noſter Clementiſſimus intellexit ea, quæ Sereſimus Princeps Dominus Poloniæ Rex, Magnus Dux Litvaniæ &c. Sacræ Regiæ Maieſtatis Filius, & Conſangvineus chariſſimus, ſuæ Maieſtati medio Veſtri nuntiavit. Ad quæ ſua Maieſtas Regia, quod ad commemorationem Fæderis antiqui, amicitiæ, & fraternitatis, quæ inter Maiores ambarum Maieſtatum, & inter eas quoque iam dudum interceſſit, attinet, inprimis reſpondet ſuam Maieſtatem non eſſe immemorem eius, quæ Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ commemorat Fæderis, amoris, & neceſſitudinis antiquæ, quæ inter Maiores Maieſtatum ſuarum, eaſdemque iam a multis annis fraterne coaluit, & hanc ob rem Maieſtatem ſuam Regiam eius ab initio Imperii ſui fuiſſe animi, & conſtantis propoſiti, ut ipſa inter ſuas Maieſtates, Regnaque Hungariae,

Anno 1548.

gariæ, ac Poloniæ iam dudum inita coniunctio, neceſſitudo, ac familiaritas non modo non violetur, ſed potius ſtabiliatur, obſervetur, & augeatur, cuius propoſiti ſua Maieſtas Regia, nunc quoque ſe eſſe, & in poſterum quoque futuram reſpondet, Sereniſſimumque Regem Poloniæ, eo quo decet, amore, & benevolentia paterna ſemper proſequuturam, & curaturam, ut inter ſubditos quoq; ambarum ſuarum Maieſtatum quies, & Pax mutua ſemper colatur, atque obſervetur.

Quod autem ad querelas eas ſubditorum Sereniſſimi Regis Poloniæ attinet, de quibus ſua Serenitas Maieſtati huic Regiæ nunc nuntiavit, ſua Regia Maieſtas Baronibus, & Subditis ſuis præſentibus, contra quos querelæ ipſæ eiſdem audientibus ſunt depoſitæ, querelas easdem proponi iuſſit, mandavitque, ut ad eas diluendas reſponderent, qui ad Maieſtatem ſuam Regiam reverſi eorum facta | partim excuſantes, partim ſimiles, & maiores querelas de ſubditis Serenisſimi ipſius Regis Poloniæ coram facientes, ſupplicarunt, ut eos, & etiam alios ſubditos Regios Partium illarum Superiorum Regni Hungariæ, qui nunc abeſſent, ex Officio ſuo Regio, in eorum Limitibus, Juribus, & Privilegiis conſervare dignaretur. Proinde ſua Sacra Maieſtas paterne reſpondet Serenisſimo Regi Poloniæ, ut quemadmodum ſua Serenitas pro ſubditorum ſuorum Libertatibus conſervandis, uti decet, ſummo agit ſtudio, ita Maieſtas quoque hæc Regia ex officio ſuo tenetur ſubditorum ſuorum Juribus, & Libertatibus proſpicere. Quum itaque querelæ ab ambarum Maieſtatum Subditis non leves ſint de Limitibus rectificandis, de Privilegiis, & aliis immunitatibus, & Juribus obſervandis, negotiaque hæc non minimi ſint momenti, Sacra Maieſtas Regia deliberavit, & concluſit, ſe ad primam diem Maii proxime venturi, ſpeciales ſuos Commiſſarios ad Capitulum Eccleſiæ S. Martini in Scepuſium miſſuram cum plena facultate, ad quem diem, & locum Serenisſimus etiam Dominus Rex Poloniæ ſuos mittere velit Commiſſarios cum omnimoda poteſtate, qui Univerſas differentias, quæ vel finium, & limitum, vel aliarum rerum quarumcunque ratione inter ſubditos ambarum Maieſtatum ortæ ſunt, revideant, cognoſcant, & determinent, ut ſic compoſitis rebus omnibus, amor, benevolentia & mutua fraternitas inter Maieſtates ſuas, non modo conſervetur, ſed etiam in poſterum augeatur, inter ſubditos vero quies, Pax, & bona amicitia ſervetur. Datum Poſonii 16 Novembris Anno 1548.

LXXV.

Anno 1549.

Inſtructio Commiſſariis ad Conventum Scepuſienſem delegatis data Die 16. Aprilis Anno 1549. *Ibidem.*

Cum venerint Commiſſarii noſtri in Scepuſium, primum cum Commisſariis Serenisſimi, & Excellentisſimi Domini Romanorum Regis conſtituent, in quem locum convenire debeant, de quo non multum contendent; poſteaquam vero cum Commiſſariis Serenisſimi Domini Regis convenerint, gratia noſtra illis Regia nuntiata, ac Literis redditis, hortabuntur illos noſtro nomine, ut in eam rem diligenter incumbant, quo omnia ea, quorum cauſa Conventum cum Serenisſimo, & Excellentisſimo Domino Romanorum Rege conſtituimus, ita conficiantur, ut ſublatis inter vicinos populos disſidiorum, & odiorum cauſis benevolentia mutua innovetur.

Deinde agent de finibus inter noſtra, ſubditorumque noſtrorum, ac Regni Hungariæ Bona conſtituendis, deque iniuriis Subditis noſtris a Serenisſimi Domini Regis Rom: Subditis, vicisſimque Serenisſimi Domini Rom: Regis Subditis a noſtris illatis, qua in re utentur conſilio eorum, quos Magnus Petrus Kmita Comes in *Wiśnice* &c. peritos rerum Hungaricarum, earumque rerum, de quibus controvertitur, deſignaverit

Quod ſi quid difficilius incideret, de quo inter illos, & Serenisſimi Domini Rom: Regis Commiſſarios convenire non poterit, ad Nos referant, dabunt autem omnem operam, ut omnes controverſiæ, quæcunque ſunt inter noſtros, ac Serenisſimi & Excellentisſimi Domini Rom: Regis Subditos, amice tranſigantur, ita tamen, ut nihil admittant, quod cum incommodo, & indignitate noſtra coniunctum eſſet, hoc inprimis agentes, ut Commiſſarii ipſi intelligant, & Nos, & Commiſſarios noſtros, Pacis, & bonæ vicinitatis retinendæ cum Serenisſimi, & Excellentisſimi Domini Romanorum Regis Subditis eſſe ſtudioſos.

Si quid Commiſſarii Serenisſimi Domini Rom: Regis de moneta proponere voluerint, dicent fuiſſe apud Nos, atque etiam nunc eſſe Oratorem Serenisſimi Domini Rom: Regis, qui hac ipſa de re nobiſcum egit, nomine Maieſtatis illius, poſtulavitque, ut monetam Noſtram cum moneta Maieſtatis illius coæquaremus, verum Nos reſpondiſſe, non licere Nobis in ea re aliquid ſtatuere, niſi in Conventu Regni, quem cum edixerimus, agemus diligenter cum Senatoribus Regni noſtri,

Anno 1549.

ut id de re monetaria conſtituatur, quod ad commodum utriuſque noſtrum Subditorum pertinebit.

In quo reſponſo noſtro non dubitamus Serenisſimum Dominum Rom: Regem conquieturum. Quamobrem eo adducere Commiſſarios Maieſtatis illius conabuntur, ut & ipſi diſceptationem de moneta in id ipſum tempus prorogent, eamque rem ad noſtrum, & Serenisſimi Domini Rom: Regis arbitrium reiiciant. Nos vero per Nuntios pro noſtra filiali in Maieſtatem illius obſervantia facile cum eius Maieſtate conſtituemus, quod ex dignitate utriuſque noſtrum, & commodo Subditorum noſtrorum futurum putabimus. Dicent præterea intercedere Nobis Pacta cum Serenisſimo Domino Rom: Rege, Univerſaque Domo Auſtriæ, ac Regno Hungariæ, per quæ Neutri liceret aliquid agere, quod in detrimentum alterius, ſubditorumve eius cedere deberet, ſed ſi quid eiuſmodi esſet, de eo amice inter Nos convenire debere.

De ſale noſtro in Hungaria interdicendo impedient Commiſſarii noſtri, ne Interdictum hoc promulgetur, efficereque conabuntur, ut in ea re vetus conſvetudo obſervetur, liberaque poteſtas permittatur omnibus utendi ſale noſtro in Hungaria. Quodſi commercia interdicta noſtris hominibus in Hungariam cauſabuntur, dicent Commiſſarii noſtri, Interdictum hoc commerciorum eſſe iam prope modum antiquatum, quod nihilominus homines noſtri libere in Hungariam commeant, hocque iam Nos agere cum Serenisſimo Domino Rom: Rege per nuntios, ut abrogetur.

Hæc quidem breviter perſcripta ſunt, quae agenda in eo Conventu putavimus. Caeterum Commiſſarii noſtri in his, & aliis rebus, ſi quae nova a Commiſſariis Serenisſimi Domini Rom: Regis propoſita fuerint, conſilium e re nata capient, omniaque facient quantum Dignitas noſtra, ſubditorumque noſtrorum commodum permittet, quaeque ad retinendam mutuam benevolentiam, ac bonam vicinitatem inter noſtros, Serenisſimique Domini Romanorum Regis Subditos pertinere putabunt, cavebuntque diligenter, ne Conventum rebus infectis ſolvendi praebeant occaſionem. Quae omnia fidei, & prudentiae eorum committimus.

LXXVI.

Anno 1570.

Sigismundi Augusti *Regis Poloniæ Mandatum, ad componendam Pacem inter* Maximilianum *Imp:* & Joannem *electum Hungariæ Regem Oratori ſuo datum. Varſaviæ 26. Aprilis* Anno 1570. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum ſub Lit. F. fol. 220.*

Sigismundus Augustus Rex Poloniæ &c. Significamus, & teſtatum facimus, quorum intereſt Univerſis, & ſingulis. Quod cum memoria repeteremus eas calamitates, quæ ex Controverſiis inter Sereniſſimum & Excellentiſſimum Principem Dominum Maximilianum Imperatorem Romanorum &c. Fratrem, & Conſangvineum noſtrum chariſſimum, & Sereniſſimum Dominum Joannem ſecundum electum Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ Regem, Nepotem noſtrum chariſſimum excitatis, in Regnum Hungariæ, atq; adeo univerſam Chriſtianam Rempublicam redundarunt; cumque prædictus Sereniſſimus Nepos noſter, tam per Literas, quam per Internuntios ſuos nobiſcum ſæpenumero egiſſet, ut ad eas Controverſias conſopiendas & componendas ex Senatu noſtrum aliquem primarium, ad Cæſaream Maieſtatem ablegaremus, qui præſentibus eius Serenitatis Oratoribus, boni, & utilitatis publici cauſa, de Pace & amicitia inter Maieſtatem, & Gentem ipſius concilianda noſtro nomine tractaret, conſtitueret, & eam ipſam ad optatum, atque laudabilem exitum perduceret. Nos & officio Chriſtiani Principis, & ea neceſſitudine, qua tam Maieſtati, quam Serenitati illius coniuncti ſumus, atque etiam poſtulationibus Sereniſſimi Nepotis noſtri adducti, ablegavimus Regni noſtri Conſiliarium Reverendum in Chriſto Patrem Dominum Adamum Konarski *de Kobilin* Epiſcopum Poſnanienſem, Oratorem, & ad eam pacificationem Commiſſarium noſtrum, cuius integritatem, prudentiam, virtutem, in graviſſimis noſtris & Reipublicæ negotiis perſpeximus, fecimuſque, & facimus eidem hiſce Literis noſtris plenam & omnimodam poteſtatem, ut noſtro nomine pacificationi prædictorum Principum ſe interponat, & de iis ipſis controverſiis amice tollendis & componendis poſſit, & valeat omnia & ſingula agere, tractare, & concludere, quæ ad eiuſmodi actum videbuntur neceſſaria eſſe, & opportuna. Promittentes Verbo noſtro Regio totum id, quidquid per illum noſtro Nomine actum, factum, & determinatum fuerit, Nos ratum & firmum perpetuo habituros. In cuius rei fidem & teſtimonium præſentes manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillo noſtro communiri iuſſimus. Datum Varſaviæ XXVI. Aprilis Anno Domini 1570.

AUSTRIA.

I.

Anno 1362.

Confæderatio inter Duces Auſtriæ, RUDOLPHUM, FRIDERICUM, ALBERTUM & LEOPOLDUM, nec non MEINHARDUM Bavariæ Ducem ab una, & LUDOVICUM Hungariæ, atque CASIMIRUM Poloniæ Reges a parte altera. Qua illi dictos Reges, Hæredes, & Terras eorum contra omnes homines cunctis viribus & ſubſtantia defendere, atq; adiuvare promittunt, uti & ad nullam Brigam, vel Gverram abſque communi conſenſu movendam ſe obligant. Dat: Poſonii ult: die Decemb. Anno 1362.

Ex authentico exemplari, quod extat in Tabulario Illuſtriſ: D. JOSEPHI *Comitis* ZALUSKI *Referendarii Regni.*

NOs RUDOLPHUS, FRIDERICUS, ALBERTUS, & LEOPOLDUS DEI Gratia Duces Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, Fratres. Notum facimus Univerſis præſentes Literas inſpecturis, quod Nos attendentes quantum ex concordia, & unitate, rerum non tam magnarum, quam etiam parvarum ſoleat provenire augmentum, volenteſque Nos, & Inclytus Princeps MEINHARDUS Dux Superioris Bavariæ, & Comes Tyrolis, Frater, & Sororius noſter chariſſimus, ex Unione, colligatione, & connexione fraterna, una cum Excellentibus & Magnificis Principibus Dominis LUDOVICO, & CASIMIRO Hungariæ & Poloniæ Regibus, Fratribus noſtris chariſſimis, noſtris, & eorum commodis, indemnitatibus, & profectibus attentius providere, de maturo & deliberato conſilio Prælatorum, & Maiorum noſtrorum Baronum, pro Nobis, & pro eodem Duce MEINHARDO, & Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris, & eiuſdem Ducis MEINHARDI, promittimus bona fide, cum omni ſinceritate & dilectione, abſque omni fraude, & dolo, tactis Sacroſanctis Evangeliis corporali præſtito iuramento, Nos cum prædictis Dominis Regibus Fratribus noſtris velle eſſe nunc & ſemper indiſſolubiliter unitos, & fraternæ dilectionis vinculo connexos, ita videlicet, quod Nos, & dictus Dux Bavariæ, noſtrique & ſui Hæredes prædictos Dominos Reges Fratres noſtros, eorumque Hæredes & Succeſsores, Terras, ac ipſorum Dominia cum ſuis Juribus, & pertinentiis, quas & quæ in præſenti habent & poſſident, vel in poſterum poſſidebunt, contra omnes, cuiuſvis ſtatus, conditionis & præeminentiæ exiſtant, etſi Regali aut, Imperiali fulgeant dignitate, nullo penitus dempto, & excepto, defenſare, tueri, adiuvare, & protegere teneamur, eiſque & ipſorum Hæredibus, ac Succeſſoribus adeſſe, ſi etiam oportebit propria in perſona cum tota noſtra potentia, militia, ac ſubſtantia, non parcendo rebus, laboribus, & expenſis, quin omnia eorum negotia tanquam propria noſtra fore reputantes, toto noſtro poſſe eiſdem Fratribus noſtris prædictis, ipſorumque Hæredibus contra omnes Invaſores, dampnificantes, & occupare volentes eorum Terras, & Dominia, omni dilatione, tergiverſatione & colore quæſito procul motis, continuato præſidio uſque ad finalem rei exitum, quotieſcunque requiſiti fuerimus per eoſdem Fratres noſtros, ac ipſorum Hæredes antedictos, obmiſſis, & poſtpoſitis omnibus aliis propriis, vel aliorum factis aut negotiis, quibus protunc eſſemus occupati, ipſis fraternaliter ſuccurremus. Ita tamen, quod nullam Brigam ſeu Gverram prætacti Reges Fratres noſtri abſque noſtro conſilio, & beneplacito, voluntate, atque ſcitu, movere intentabunt; quo more ſimili Nos & dictus Dux MEINHARDUS nullam Brigam, ſeu Gverram cuique movebimus ſine eorundem Fratrum noſtrorum conſilio, ſcitu, & conſenſu. Præterea promittimus bona fide, ut ſupra, quod nullam affinitatem, parentelam, ſeu conſangvinitatem cum aliqua Perſona contrahemus ſine voluntate, ſcitu, & conſenſu Fratrum noſtrorum Regum eorundem. Inſuper promittimus ipſis Regibus Fratribus noſtris, & ipſorum Hæredibus, quod cum nullo æmulorum, inimicorum & eis malevolentium, Pacem Concordiam, Unionem, aut aliquam Colligantiam iniemus, ſine beneplacito & expreſſa voluntate Fratrum noſtrorum ante notatorum, modo quo ſuperius eſt expreſſum. Cæterum ſub virtute præſtiti Juramenti pollicemur, quod ad ipſorum Fratrum noſtrorum commoda amplianda, bonorumque ipſorum augmentum, dictis, factis, opere, & voluntate ſemper aſſiſtemus, & eorum honori, famæ, ſtatui & profectui derogare volentibus totis viribus volumus eſſe contradictores, & Impugnatores. Præterea etiam omnem concordiam, unionem, ac colligantiam cum quibuscunque Perſonis initam, et firmatam, quæ praemiſſae Unioni, Confœderationi & Obligationi, in toto vel in aliqua ſui parte derogaret, ſeu poſſet in futurum derogare, irritam eſſe volumus, & inanem. Omnem vero concordiam, pacem, ligam, & unionem cum praetactis Regibus, Fratribus noſtris chariſſimis quocunque tempore initas, et contractas, quae huic præſenti Confœderationi robur poſsunt tribuere aliquale, in ſua firmitate et vigore perſolenniter decernimus fore permanſuras. Et ut præmiſſa rata, et inconvulſa permaneant, ſerventurque, praeſentes Literas noſtras appoſitione Sigillorum Ducalium, nec non Sigillorum Praelatorum et Baronum noſtrorum, qui etiam ſuper ratihabitione præmiſſorum Juramenta corporaliter praeſtiterunt, ſequuntur communita. Nomina autem principalia Praelatorum, et Baronum Ducatuum noſtrorum, quorum Sigilla Praeſentibus appendent, ſunt haec: Venerabiles in Chriſto Dominus Gotfridus Patavienſis, Dominus Joannes Gurczen noſtrae Curiae Cancellarius, Dominus Ulricus Seccovienſis, et Dominus Petrus Laventin: Eccleſiarum Epiſcopi, Petrus S. Lamberdi, Joannes Medicenſis, Ulricus S. Pauli Vallis Laventinæ, Albertus Admoten: Clemens Scotorum Viennae, Ulricus in Rotwico in Chremſſ Munſter Monaſter: Abbates. Item Jacobus Perichſtergadiens: Ordolfus Neumburgenſis Eccleſiarum Praepoſiti: Item Spectabiles et Generoſi Meinhardus de *Goycza* Palatinus Carinthiae, Otto de *Orttenburg*, Ulricus de *Schaunberg* Comites, avunculi noſtri chariſſimi, Nobiles, ac fideles noſtri dilecti, Berchtoldus de *Maidburch*, Joannes de *Phannberch*, Ulricus de *Cilia*, etiam Comites, Stephanus Dominus Meiſſaae ſummus Mareſchalcus, Albertus Dominus de *Puecham* ſummus Dapifer, Petrus Dominus de *Eberſtorph* Summus Camerarius, Haindenricus Dominus de Meiſſaw ſummus Pincerna, Wilhelmus Dominus de Creusbach ſummus Magiſter Venatorum Auſtriæ, Joannes de Traun Capitaneus ſuper Anaſum, Eberhardus Dominus de Walſce de Anaſo, Joannes dictus Comes de Perſtein, Leopoldus Dominus de Stadech Provincialis Mareſchalcus Auſtriæ, Eberhardus Dominus de Capella Capitaneus Aniſi, Perchtoldus Dominus de Pergow Judex Curiæ noſtræ, Henricus Dominus de Raunſtein, Joannes Turſo Dominus de Bauheneck, Eberhardus Dominus de Dachsberg, Joannes Dominus de *Zelekino*, Albertus Stachs Dominus de Trautmanſdorf, Conradus Dominus de Pottendorf, Pilgerinus Dominus de Strewon, Fridericus Dominus de Winckel, Catholdus Senior Dominus Ekerzau, Ulricus Dominus Krainberg, Dominus de Hohenberg, Heinricus Dominus de Hohenberg, Heinricus Dominus de Hachenberg, Wolfgangus Dominus de *Widen*, Otto Dominus de Walzendorf, Gotfridus Dominus de Wildingſmaur, Chadoldus Dominus de Haslowe. Item de Stiria, Fridericus Dominus de Pettovia ſummus Marſchalcus, Fridericus Dominus de W*alſe de Grez* ſummus Dapifer, Rudolfus Otto Dominus de *Lichtenſtein* ſummus Camerarius, Fridericus Dominus de *Stubenberch* ſummus Pincerna Stiriæ. Item Fridericus Dominus de *Auffenſtein* ſummus Marſchalcus, & Capitaneus, & Herthnidus Dominus de *Greii* ſummus Dapifer, Hermanus Dominus de *Oſtrowicz* ſummus Pincerna Carinthiæ. Item Conradus Dominus de *Auffenſtein* Capitaneus Carniolæ, Henricus Dominus de monte Pariſo, Eberhardus Dominus de *Walſe* de *Grez*, Henricus de *Rappath* noſtræ Curiæ Magiſter, Joannes de *Laſpeuh* noſtræ Cameræ Magiſter. Datum et Actum Poſſonii ultima die Menſis Decembris Anno Domini Milleſimo trecenteſimo ſexageſimo ſecundo.

II.

1412.

ERNESTUS *Dux Auſtriæ ſuo, &* FRIDERCI *Fratris nomine compromittit in* VLADISLAUM *Regem Poloniæ de controverſiis, quas cum* SIGISMUNDO *Rom. Rege habet.* Dat. Neoſtadii die Sabbathi Poſt Feſtum S. IACOBI Apoſtoli Anno 1412. *Ex Originali. Sigil.* 2.

NOs ERNESTUS Dei gratia Dux Auſtriæ, Carinthiæ, Corniolæ, Comes Tyrolis &c. noſtro, & Illuſtris Principis FRIDERICI Ducis Auſtriæ, Fratris noſtri nomine profitemur, notumque facimus omnibus & ſingulis præſentes Literas noſtras inſpecturis, lecturis aut legi audituris: Quomodo Illuſtrisſimus Princeps Dominus VLADISLAUS Rex Poloniæ &c. Frater noſter Cariſſimus, eo tempore, quo apud illum Budæ fuimus, ſollicite, diligenterque curaverit, ut inter Nos & Illuſtriſſimum Principem SIGISMUNDUM Romanorum Hungarorumque Regem Pacem faceret ſecundum contextum Literarum hac de re editarum. Quod quidem Pacis vinculum facere eidem promiſimus, & tenore Præſentium promittimus, eamque conſtanter

Anno 1412.

conſtanter ſervare, Nos adſtringimus, & fideliter pollicemur. Quoniam vero præfatus Illuſtriſſimus Princeps Vladilaus Nobis perſuaſit, ut hoc negotium omnesque diſcordias, quæ inter Nos, & præfatum Sigismundum Regem intercedunt, ſibi decidendas committeremus: Conſiderantes igitur præfati Domini Fratris noſtri amorem benevolentiamque erga Nos, habitoque prius hac de re maturo conſilio, Eidem omnia & ſingula diſſidia, quæ cum præfato Sigismundo Rege Nobis ſunt, quæque per Nos ad Regem Vladislaum, tunc temporis Budæ exiſtentem delata ſunt, finienda, combinanda, dirimendaque, ſive per amicabilem compoſitionem, ſive per ſententiam, & Decretum, committimus intra unius anni ſpatium, a Feſto S. Georgii inchoandi. Quidquid vero ille decreverit, id Nos in perpetuum firmum, ratumque habebimus, nec per Nos, aut quempiam alium infringi patiemur. Cauſam nihilominus Reverendiſſimi moderni Episcopi Tridentini, quam Nobiscum habere intendit, his Literis amovendam, penitusque excluſam eſſe cupimus. Datum Neoſtadii die Sabbathi Poſt Feſtum S. Iacobi. Anno poſt Nativitatem Chriſti 1412.

III.

1412. *Compromiſſum* Sigismundi *Rom. Regis, quo omnes ſuas cum Ducibus Auſtriæ Controverſias* Vladislai *Regis Poloniæ arbitrio ſubmittit, eiusque iudicio ſe obtemperaturum pollicetur.* Dat. Budæ die proxima Sabbathi poſt Feſtum S. Iacobi Apoſtoli Anno 1412. *Ex Originali.*

Nos Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, nec non Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex, Univerſis Præſentes inſpecturis, lecturis, & audituris palam facimus, quomodo Illuſtriſſimus Princeps Dominus Vladislaus Rex Poloniæ &c. Frater noſter Cariſſimus, eo tempore quo apud Nos in Regno noſtro Hungariæ morabatur, multum, ſolliciteque curaverit, ut Pax inter Nos & Illuſtres Duces Auſtriæ iniri poſſet, ſecundum contextum Literarum hac de re datarum. Quam quidem Pacem inviolate ſervandam Nos ipſi conſtanti animo appromiſimus, & tenore Præſentium hac ſuper re editarum identidem promittimus, & pollicemur. Et quoniam præfatus Illuſtriſſimus Dominus Vladislaus Rex poſtulavit a Nobis, ut hoc negotium, & diſſidia, quæ inter Nos, & præfatos Duces intercedunt, Eius iudicio decernenda committeremus: conſiderantes igitur præfati Illuſtriſſimi Domini Vladislai ſingulare in Nos amoris ſtudium, ſinceritatisque, quam erga Nos gerit, affectum, habito hac de re maturo, deliberatoque conſilio, Eidem diſſidia omnia, & ſingula, controverſiasque, quæ hucusque inter Nos & præfatos Ernestum & Fridericum exſtitere, quæque ad Illuſtriſſimum Dominum Vladislaum tunc temporis Budæ commorantem delatæ ſunt, eidem Vladislao Regi dirimendas, discutiendasque intra unius anni ſpatium a Feſto nimirum S. Georgii, usque ad recurſum eiusdem Feſti annuum committimus, obſtringentes Nos, omnia et ſingula, quae intra hoc temporis ſpatium ſive per amicabilem Compoſitionem, ſive per Sententiam, & Decretum ab ipſo facta, dicta, atq; iudicata fuerint, ea Nos omnia in perpetuum rata, & firma habituros, fideliterque obſervaturos. Excludi tamen volumus aliorum Præſentibus, uti certe excludimus Reverend: Epiſcopi Tridentini Principis noſtri devotiſſimi cauſam, quam tam ratione ſuæ Perſonæ, quam ſui Monaſterii Tridentini cum præfatis Ernesto, & Friderico habet. In cuius rei Fidem Literas has Sigillo noſtro Romano Regio munivimus. Datum Budæ poſt Chriſti Nativitatem Anno 1412. die proxima Sabbathi poſt Feſtum S. Iacobi, Regni noſtri Hungariæ vigeſimo quinto, Imperii vero Romani ſecundo.

IV.

1439. Alberti *Romanorum, Ungariæ, Bohemiæ &c. Regis Literæ plenæ poteſtatis Oratoribus ſuis datæ ad conficiendam Pacem perpetuam cum* Vladislao *Rege Poloniæ.* Datum Strigonii Sabbatho Poſt Feſtum S. Galli Anno Domini 1439. *Ex Archivo Regni Liber 38. Num. 39. fol. 1.*

Albertus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Augustus & Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Dux Auſtriæ &c. Significamus tenore Præſentium quibus expedit Univerſis, Quod de fide & legalitate Magnificorum & Nobilium Vladilai de *Palocz* Magiſtri Curiæ noſtræ Maieſtatis, & Stephani Poharnok' *de Berzewitz* Oratorum noſtorum fidelium dilectorum plenam gerendæ fiduciæ præſumptionem, quam & eorum cuilibet in ſolidum plenam damus, & omnimodam concedimus tenore Præſentium facultatem, cum Sereniſſimo Domino Vladislao Rege Poloniæ, Litvaniæ Principe ſupremo &c. conveniendi, neceſſariosque Tractatus habendi, atque treugam, ſufferentiam, tolerantiam a guerra concludendi, inſcriptionibus firmandi, & ſtabiliendi, ac ſuper Pace perpetua aliam Dietam congruentem inter Nos utrinque recipiendi, & faciendi, promittentes Verbo noſtro Regio omnia, & ſingula, quaecunqne per dictos Oratores noſtros condictata, tractata, conclusave fuerint, rata, grata, atque firma habere, & ſervare, tanquam Nos ipſi, ſi praemiſſis intereſſemus perſonaliter, eadem clauderemus, tractaremus, concluderemus, et modo efficaciori firmaremus. Harum teſtimonio Literarum, quibus ſecretum noſtrum eſt appenſum. Datum Strigonii Sabbatho poſt Feſtum Sancti Galli Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Tricesimo Nono. Regnorum noſtrorum Anno ſecundo.

V.

1453. Casimirus *Rex Poloniæ ratas habet Conditiones Contractus Matrimonialis inter ſe &* Elisabeth Alberti *Romanorum Regis Filiam,* Ladislai *Ungariæ, & Bohemiæ Regis Sororem, per Oratores ſuos initi.* Datum Cracoviæ Die 12 Menſis Auguſti Anno Domini 1453. *Ex Originali.*

Casimirus Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, et Hæres Ruſiae. Significamus tenore Præſentium, quibus expedit Univerſis. Qualiter cupientes fidei Orthodoxæ et Religionis, Reique publicæ Chriſtianæ dilatationem, Regni quoq; noſtri Poloniæ, ac cæterorum Dominiorum noſtrorum, Regnorum quoque, et Terrarum; Regno noſtro Poloniæ, ac Dominiis noſtris vicinorum, et commetaneorum ſtatum pacificum, et florentem procurare, per ſolempnes Nuntios et Ambaſiatores noſtros, Reverendos in Chriſto Patres, Dominos, et Magnificos viros Joannem Vladislavienſem, Andream Poſnanienſem Epiſcopos, Joannem de *Ciſzow* Caſtellanum et Capitaneum, Joannem de *Thanczyn* Palatinum Cracovienſem, Joannem de *Koniecpole* Regni Poloniae Cancellarium, et Capitaneum Siradienſem, Derslaum de *Rythwany* Caſtellanum Roſperuenſem, Andream Sabowicz Capitaneum Polocenſem, Joannem Niemierowicz, et Petrum Zaiąnczek de *Wrancza* Succamerarium Siradienſem, ad Dietam Vratislavienſem pro die octava Menſis Auguſti indictam, cum plena authoritate, et Mandato per Nos tranſmiſſos, Faedus affinitatis, et verae parentelae, atque amicitiae cum Serenisſimo Principe, Domino Ladislao Dei gratia Hungariae, et Bohemiae Rege, Duce Auſtriae, et Marchione Moraviae, Fratre, et Conſobrino noſtro carisſimo, in quo et alti ſanqvinis proſapiam, et magnae fidei, ac morum conſtantiam contemplamur, de certa noſtra ſcientia, et expreſſa voluntate, inivimus, ſuſcepimus, contraximus, et Praeſentium tenore inimus, ſuſcipimus, et contrahimus per Illuſtriſſimam Principem Dominam Elisabeth, natam olim Sereniſſimi Principis Domini Alberti Romanorum, Hungariae, Bohemiae Regis, et Ducis Auſtriae, per praedictum Dominum Ladislaum Regem, Nobis et Coniugio noſtro effectualiter deſponſandam, recognoſcentes publice, et per expreſſum, quod iuxta Capitula et Ordinationem in praedicta Dieta Vratislavienſi per noſtros praefatos, et praedicti Domini Ladslai Regis ſpeciales Ambaſiatores, Reverendum videlicet in Chriſto Patrem, et Illuſtrem Dominos Joannem Epiſcopum Olomucenſem, Ottonem Ducem Bavariae, nec non Magnificos et Spectabiles Henricum de Roſemberg, Reinpertum de *Walſze*, Henricum de *Lippa* Mareſchalcum Bohemiae, Georgium de *Krawar* et de *Struſznyca*, Ulricum Czynger de *Syczynyn*, Reinpertum Supremum Camerarium Ducatus Auſtriae, Stephanum Aloth Cancellarium eiuſdem Ducatus, Stephanum de *Wayda*, Sigiſmundum Czyczynger, Wolfgangun Hinderholczer, et Oſphaldum Reycholf tractata, concordata, et concluſa, praeſatam Illuſtriſſimam Principem Dominam Elisabeth, in veram noſtram, et legitimam ſponſam asſumpſimus, et deſponſavimus, Praeſentiumque tenore aſſumimus, et deſponſamus. Ipſam quoque pro die Dominica Craſtino Purificationis Mariae proxime venturo, uſque in Theſchen Civitatem per praedictum Dominum Ladislaum Regem aut ſuos Nuntios perſonaliter deducendam, in praedicta Theſnenſi Civitate, et die praedicto per Nos, aut noſtros Nuntios acceptabimus, et noſtra cura, proviſione, et impenſa uſque ad Civitatem noſtram Cracovienſem per-

Anno 1439. — Anno 1453.

Anno 1453.

ductam, noſtro Thoro Regali, per Faedus, et nexum matrimonii conſociabimus, et diademate inſigniemus Regali, pertractando, et proſequendo illam omni honore, benevolentia, favore, et caritate. Obligantes Nos in Verbo noſtro Regio Fædus praedictae affinitatis, Matrimonii, et parentelae, ac deſponſationem, acceptationem et coronationem praedictas, ſub paena centum millium florenorum cuſtodire, implere, obſervare, et mandare executioni effectuali, in omnibus conditionibus, atque punctis. Caeterum promittimus, et Nos Praeſentibus obligamus, quod praefata Domina ELISABETH Regina Conſors noſtra, infra unius Menſis ſpatium, a die ſolennitatis nuptiarum computandum, omni Juri, ſorti ac devolutioni Ducatus, et Dominiorum Domus Auſtriæ cedet perpetuo, et renuntiabit, nullum ius ad illa habitura, niſi omnibus Ducibus Auſtriæ maſculini ſexus, morte, quod Deus auferat, abſumptis. Item omni Juri, Sorti, et devolutioni omnium Regnorum, Principatuum, Terrarum, et Dominiorum. Item omnibus totalibus clenodiis, gemmis, argentariis, et bonis mobilibus praefati Domini Regis LADISLAI, Fratris ſui, nunc habitis, et acquiſitis, et in poſterum habendis, et acquirendis, in eo duntaxat caſu, ſi ipſum Dominum LADISLAUM Regem, Hæredes ex femore ſuo procreatos ſexus duntaxat maſculini, ac eorundem Hæredum Poſteros directæ lineæ propagine per ſexum maſculinum ab eiſdem deſcendentes relinquere contingat, per certi tenoris Literas iam ad id conceptas et præparatas, quarum minutæ Sigillis prædictorum noſtrorum Nuntiorum ſunt conſignatæ, et quas infra prædicti Menſis ſpatium in Civitate Vratislavienſi in poteſtatem eiuſdem Civitatis Conſulum ad manus prædicti Domini LADISLAI Regis tradendas reponere Nos effectualiter obligamus, cedet, & renuntiabit. Renuntiatio tamen ipſa cenſeatur invalida, ubi Dominus LADISLAUS Rex, aut ſui Hæredes, aliis hæredibus maſculini ſexus poſt ſe non relictis, quod Deus auferat, deceſſerit, nec alicuius ſit roboris, aut firmitatis. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum Præſentibus eſt appenſum. Datum Cracoviæ die duodecima Menſis Auguſti. Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo tertio.

Locus Sigilli penſilis ex utraque parte impreſſi.

Ad Mandatum Domini Regis JOANNES *de Koniecpole, Regni Poloniæ Cancellarius.*

VI.

Anno 1453.

LADISLAI *Ungariæ, & Bohemiæ Regis Contractus eiusdem Approbatio, & Promiſſio, quod ſtabit Conditionibus in eo expresſis ſub pœna centum millium florenorum.* Datum Viennæ 12. Menſis Auguſti Anno 1453. *Ex Archivo Regni Liber 3 Numero 4 fol. 5.*

LADISLAUS Dei Gratia Hungariæ, Bohemiæ Rex, Dux Auſtriæ, & Moraviæ. Significamus tenore Præſentium quibus expedit Univerſis. Qualiter cupientes fidei orthodoxæ, & Religionis, Reique publicæ Chriſtianæ dilatationem, Regnorum quoq; Hungariæ, Bohemiæ, & cæterorum Dominiorum noſtrorum ſtatum pacificum, & florentem procurare, per ſolennes Nuntios, & Ambaſiatores noſtros Reverendum Patrem, & Illuſtrem Principem Joannem Epiſcopum Olomucenſem, Ottonem Ducem Bavariæ, ac Nobiles Viros Henricum de Roſenberg, Reinpertum de *Valſe*, Henricum de *Lippa* Marſalcum Bohemiæ, Georgium de *Crawar*, & de *Struſznica*, Ulricum Cyczynger, Reinpertum de *Oberſtorf* Supremum Camerarium Ducatus noſtri Auſtriæ, Stephanum Aloth Cancellarium eiuſdem Ducatus, Stephanum de *Wayda*, Sigiſmundum Cyczynger, Wolfgangum Hinderhaiczer, & Oſwaldum Reicholf avunculum, & fideles noſtros dilectos ad Dietam Vratislavienſem, pro die octava Menſis Auguſti indictam cum plena auctoritate, & Mandato per Nos tranſmiſſos, Fædus affinitatis, & veræ parentelæ, atque amicitiæ cum Sereniſſimo Principe Domino CASIMIRO Dei gratia Poloniæ Rege, Magno Duce Litvaniæ, & Hærede Ruſſiæ, Fratre, & Genero noſtro chariſſimo, in quo, & alti ſangvinis proſapiam, & magnæ fidei conſtantiam contemplamur, de certa noſtra ſcientia, & expreſſa voluntate inivimus, ſuſcepimus, contraximus, & Præſentium tenore inimus, ſuſcipimus, & contrahimus per Illuſtriſſimam Principem Dominam ELISABETH natam olim Sereniſſimi Principis Domini ALBERTI Romanorum, Hungariæ, & Bohemiæ Regis, & Ducis Auſtriæ, Germanam noſtram, per Nos prædicto Domino CASIMIRO Regi Poloniæ, & eius Coniugio effectualiter deſponſandam. Recognoſcentes publice, & per expreſſum, quod iuxta Capitula, & ordinationem in prædicta Dieta

Anno 1453.

Vratislavienſi per noſtros præfatos, & prædicti Domini CASIMIRI Regis, ſpeciales Nuntios, Reverendos videlicet Patres, Dominos, Magnificos, & Nobiles Viros: Joannem Vladislavienſem, Andream Poſnanienſem Epiſcopos, Joannem de *Czyſzow* Caſtellanum, & Capitaneum, Joannem de *Thanczyn* Palatinum Cracovienſem, Joannem de *Koniecpole* Regni Poloniæ Cancellarium, Derslaum de *Rithwiany* Caſtellanum Roſpergenſem, Andream Sabowicz Capitaneum Plocenſem, Joannem Niemierowicz & Petrum Zaiączek de *Wrancza* Succamerarium Siradienſem tractata, concordata, & concluſa, præfatam Illuſtriſſimam ELISABETH Sororem noſtram in veram, & legitimam Sponſam prædicti Domini CASIMIRI dedimus, deſponſavimus, Præſentiumque tenore damus, & deſponſamus. Ipſam quoque pro die Dominica poſt Feſtum Purificationis Mariæ proxime affuturum, uſque ad Theſchnenſem Civitatem, per Nos, aut Nuntios noſtros perſonaliter, dante Domino, deducemus, & prædicto Domino CASIMIRO, aut ſuis Nuntiis illuc venturis conſignabimus, & reddemus, conſignareque & reddere tenore Præſentium aſtringimus, abſque omni difficultate, excuſatione, vel mora, ipſi Domino CASIMIRO Regi, & ipſius Thoro Regali, per Fædus, & nexum Matrimonii conſociandam, diademate inſigniendam Regali, obligantes Nos Fædus prædictæ affinitatis, Matrimonii, & Parentelæ, ad deſponſationem, deductionem, redditionem, & conſignationem prædictas, ſub pæna centum millium florenorum cuſtodire, obſervare, tenere, & mandare executioni effectualiter in ipſius Conditionibus, atque Punctis. Datum Viennæ duodecima die Menſis Auguſti. Anno Milleſimo Quadringenteſimo Quinquageſimo Tertio.

VII.

Literæ eiusdem, quibus CASIMIRO *Regi Poloniæ Dotem centum millium aureorum Ungaricalium intra trium annorum ſpatium ſub pœna dupli ſe ſoluturum promittit, quod ſi non præſtiterit, integrum erit Regi, & Coronæ Poloniæ in Terras, & Civitates eius invadere, easque retinere, usque dum tota ſimul ducentorum millium aureornm ſumma eidem perſolvatur.* Datum Viennæ 12 Aug. Anno 1453. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib.3 Lit. C. Num. 4. fol. 7. item Lib. 5. Num. 6. fol. 51.*

LADISLAUS Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Dux Auſtriæ, Marchioq; Moraviae &c. Significamus tenore Præſentium Univerſis, & recognoſcimus, atque profitemur, pro Nobis, & univerſis Hæredibus, ac Succeſſoribus noſtris, quod Sereniſſimo Principi, Domino CASIMIRO Dei gratia Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ, & Terrarum Ruſſiæ Hæredi, Fratri, & Genero noſtro Chariſſimo Illuſtriſſima Principe Virgine ELISABETH Germana noſtra Chariſſima, pro laude Dei, & Pace Populi Chriſtiani in Conſortem deſponſata, volentes eam Virginem ELISABETH ſororem noſtram honorari dotalibus muneribus, prout eiusdem Virginis ELISABETH dignitas, & conditio, noſtraque Fraternalis affectio poſtulat, & exigit, ipſi Sereniſſimo Domino CASIMIRO Regi, aut eius Succeſſoribus centum millia Florenorum Hungaricalium veri ponderis pro Dote danda repromiſimus, & repromittimus per Præſentes. Quorum, ut ſolutio certior poſſit provenire, præfato Sereniſſimo Principi Domino CASIMIRO Regi Poloniæ, & eius Succeſſoribus, Nos praeſenti Inſcriptione aſtringimus, & obligamus, quod praefata centum aureorum millia infra hinc, & trium annorum decurſum a Die Purificationis Sanctae MARIÆ proxime venturo computandorum, immediate ſeſe ſequentium, non per partes, ſed plenarie in Civitate noſtra Namislovienſi, in Domini CASIMIRI Regis, Coronae Regni Poloniae, aut ſuorum Haeredum, & Succeſſorum manus, aut Nuntiorum ad hoc cum pleno Mandato per ipſum Dominum CASIMIRUM Regem, Coronam Poloniae, vel Succeſſores ſuos mittendorum noſtris impenſis reponemus, & reponi effectualiter ordinabimus ſine dolo, et fraude, ſub fide, et honore, qualibet difficultate, arte, ingenio et excuſatione, quam interponere nullatenus poterimus, excluſa. Ita quod praefatus Dominus CASIMIRUS Rex et Succeſſores ſui, et eorum Nuntii ad hoc cum pleno Mandato deputati, dictam pecuniam centum millium florenorum pro die praefato in *Namislow* libere levare, et percipere, ac abinde ducere poſſint, et valeant.. Item quod Nuntii illac ratione dictae pecuniae levandae mittendi, et praefatam Civitatem Namislovienſem veniendo, ibidem

Anno 1453.

ſtandi, morandi, ac abinde redeundi tam in perſonis, quam in rebus ipſorum plena debeant ſecuritate gaudere. Si vero pro die, et loco praefatis, Domino Casimiro Regi, ac ſuis ſucceſſoribus huiusmodi centum millia florenorum ſolvere neglexerimus, extunc ipſo facto alia centum millia florenorum ratione vadii iuſti, et legitimi incurremus, quod debebit in ſortem capitalis pecuniae includi, et numerari. Nos quoque ipſo facto ad ſolutionem ducentorum millium Florenorum ratione dotis aſtringimus, et obligamus perinde, ac ſi ducenta millia verae, et iuſtae Dotis repromiſiſſemus, dantes facultatem ipſi Domino Casimiro Regi, et eius ſucceſſoribus, Nos, Regna, Terras, et Dominia noſtra, et perſonas Eccleſiaſticas, et Saeculares cuiuscunque ſtatus, ac conditionis exiſtant, in eisdem Regnis, Terris, et Dominiis noſtris commorantes ad ſolutionem huiusmodi ducentorum millium florenorum, quibuscunque modis, viis, et ingeniis exquirendi, et eis beneplacitis impellendi, arctandi, caſtigandi, Terras, Civitates, Caſtra, et Dominia, Bona quoque mobilia tam praeſentia, quam futura, tam noſtra, quam ſubditorum noſtrorum occupandi, invadendi, et ea cum omnibus, et ſingulis introitibus, uſibus et fructibus retinendi, posſidendi usq; ad plenariam praefatorum ducentorum millium florenorum ſolutionem; Nos quoque, et Succeſſores noſtri, ac ſubditi Regnorum, Terrarum, et Dominiorum noſtrorum non potuimus, nec debebimus propter ea ipſis reſiſtere, ſuccenſere, contradicere verbo, aut opere, per Nos, ac ſubmiſſas perſonas, publice vel occulte, directe, vel indirecte, ſed eorum actiones quascunq; contra Nos, Regna, Terras, Dominia, et ſubditos noſtros, quæ in praemiſſis fecerint aut exercuerint, tenebimur commendare, approbare, ratificare nulla arte, dolo, vel ingenio praemiſſis contraveniendo. Inſcriptionibus, Pactis, Faederibus, et Contractibus, pace quoque communi Regnorum, & Terrarum in ſuo robore nihilominus remanentibus, quibus per actiones, quascunque ipſius Domini Regis, aut eius Succeſſorum in repetitione huiuſmodi debiti ducentorum millium florenorum factas, & attemptatas non poterit in aliquo derogari. Verum ſi alter contrahentium, Dominus videlicet Casimirus Rex, aut Domina Regina Elisabeth ante plenam conſumationem Nuptiarum fuerit morte abſumptus, obligatio noſtra de centum millibus ratione Dotis intelligatur ipſo facto caſſa, & vacua, & nullius roboris, vel momenti. Datum Viennæ die 12. Menſis Auguſti, Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo, Quinquageſimo Tertio. Coronationis vero noſtræ Regni Hungariæ Decimoquarto.

Ad Mandatum Domini Regis

Stephanus *Aloch Cancellarius.*

VIII.

1453.

Casimiri *Regis Poloniæ cum* Ladislao *Hungariæ &c Rege Conventio, qua conſentit, ut reſpectu ſummæ centum millium aureorum Hungaricalium ſibi debitorum, Ducatus Auſtriæ ad ſolvenda tantum triginta duo millia hypothecæ nomine ſit obligatus.* Dat. Cracoviæ *die Menſis Auguſti* Anno 1453. *Ex Archivo Regni Lib. 7. Lit. G. Nro. 8. fol. 104.*

Nos Casimirus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, & Hæres Ruſſiæ recognoſcimus pro Nobis, Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris, tenore Præſentium ſignificantes, quibus expedit Univerſis, Quemadmodum Illuſtriſſimus Princeps, Frater noſter cariſſimus, Dominus Ladislaus Hungariae, Bohemiae &c. Rex, Dux Auſtriae, Marchioque Moraviae &c. Literis ſuis mediantibus Nobis ad Illuſtriſſimam Principem Dominam Elisabeth Sereniſſimi Principis quondam Domini Alberti Romanorum, Hungariae, Bohemiae &c. Regis, Ducis Auſtriae, Marchioniſque Moraviae &c. natam, Sororemque ſuam carnalem Nobis deſponſaverit, & centum millia florenorum Hungaricalium, a Feſto Purificationis Beatae MARIÆ Virginis proxime venturo, ad terminum trium annorum ſeſe immediate ſequentium, ratione legitimae Dotis ſoluturum, & pegaturum ſe obligaverit, prout in cirographo obligationis Nobis deſuper dato latius continetur. Quod Nos cum eodem Fratre noſtro Ladislao talem de maturo praehabito conſilio pro Nobis, & Haeredibus noſtris amicabilem devenimus ad Concordiam, & Unionem, videlicet, quodſi dictum Fratrem noſtrum cariſſimum Regem Ladislaum ante completam ſolutionem dictorum centum millium florenorum diem ſuum claudere contigerit, quod tunc Haeredes Fratris noſtri Domini Regis Ladislai de ipſo duntaxat Ducatu Auſtriae, aliarumque Terrarum, & Dominiorum ad eoſdem

Haere-

Anno 1453.

Haeredes, ſive Patruos ſuos praeſentes, ſive futuros, tanquam Duces Auſtriae ſpectantes, ac ipſa Domus Auſtriae de dictis centum millibus florenorum non plus, quam triginta duo millia florenorum Hungaricalium, boni auri, & iuſti ponderis, ſolvere tenebuntur, ſub hoc modo videlicet, quod cum iam dicta triginta duo millia florenorum Hungaricalium in termino ſolutionis præexpreſſo, vel ante, quandocunque de dicto Ducatu Auſtriae in Civitate Nanislavienſi una cum reliqua parte ſummae annotatae, ſive ſeparatim ad manus noſtras, aut Succeſſorum noſtrorum effectualiter repoſita fuerit, per Nos ſive Nuntios noſtros ad hoc deputandos libere levanda, Nobiſque huiusmodi repoſitio innotuerit, cirographo obligationis ſupranominato, ac iure dictorum centum millium florenorum Nobis attributo, tam Nos quam Haeredes noſtri, ſeu quiſpiam alter noſtro Nomine contra Duces, aut Ducatus, vel Terras Auſtriae, ac Terras, & Dominia ad eosdem ut ſic ſpectantia, ac ad ipſam Domum Auſtriae univerſam, in nullo penitus uti, frui, ac gaudere volumus, & debeamus, neque quidquam actionis, ſeu conſtitutionis ea ratione adverſus ipſos Nobis deinceps debet competere, ſed ſolutionem reſiduae partis, videlicet ſeptuaginta millium florenorum, ſeu quantum poſt deceſſum huiuſmodi praedicti Fratris Regis Ladislai, vero calculo adhuc veniret ſolvendum, ab aliis Regnis, Terris, & Dominiis ſuis per ipſum Fratrem noſtrum Regem Ladislaum poſt ſe relictis, & a Succeſſoribus in eiſdem exigere debeamus, ipſos Duces, ac ipſorum Domum Auſtriae univerſam in aliquibus Mundi partibus a nemine inquietando. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum Praeſentibus eſt appenſum, Datum Cracoviae, die Menſis Auguſti Anno Domini Milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo tertio.

Ad Mandatum Domini Regis

Joannes *de* Koniecpole *Regni Poloniæ Cancellarius.*

IX.

1454.

Regina Elisabeth *abdicat ſe omni Jure Succeſſionis in Ducatum Auſtriæ, eique annexas Provincias, conditionibus, quæ in his Literis exprimuntur. Ex Originali. Extat in Archivo Cancell: Regni. Liber 7. Numero 8. fol. 116. Item Lib: 5 Num. 6 fol. 50.*

Anno 1454.

Nos Elisabeth Dei gratia Regina Poloniæ, nata Sereniſſimi Domini Alberti Dei gratia Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ &c. Regis, Ducis Auſtriæ, & Marchionis Moraviæ &c. Recognoſcimus pro Nobis, Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris tenore Præſentium ſignificantes quibus expedit Univerſis. Quemadmodum Illuſtriſſimus Princeps Dominus Ladislaus Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ &c. Rex, Dux Auſtriæ Marchioque Moraviæ &c. Dominus, & Frater noſter chariſſimus, ſpontanea voluntate, ac de Principum Spiritualium ac Sæcularium Prælatorum, Baronum, Procerum, & plurimorum aliorum fidelium, & ſubditorum ſuorum conſilio, Nos Illuſtriſſimo Principi Domino Casimiro Regi Poloniæ &c. Domino, & Conthorali noſtro chariſſimo, in legitimam Conſortem tradiderit, & deſponſaverit, eidemque Sponſo noſtro, ac Nobis tantam Dotem pro maritagio daturus & perſoluturus eſt, de qua idem Dominus Rex Conthoralis noſter, & Nos plenarie contentamur, ac in futurum contentabimur. Ita Nos erga dictum Dominum, & Fratrem noſtrum Regem Ladislaum ſuoſque Hæredes ex femore ſuo procreandos, ac eorundem Hæredum poſteros directæ lineæ propagine ab eisdem deſcendentes maſculini ſexus duntaxat, de conſenſu, & voluntate præfati Domini, & Conthoralis noſtri, omni Juri Regnorum, Principatuum, Terrarum, & Dominiorum prædicti Domini & Fratris noſtri Regis Ladislai, omniumq; hæreditatum, ſive portionum hæreditariarum, ſingularumque Succeſſionum, ſive devolutionum, quæ Nobis Jure Paterno, ſive Materno competiiſſent, competerent, ac ad Nos, tam dicto Jure, quam aliunde devolutæ fuiſſent, competere, ſeu devolvi poſſent, quomodolibet in futurum, nec non omnibus, & ſingulis iocalibus, clœnodiis, gemmis, lapidibus pretioſis, argentariis, & aliis bonis mobilibus, quibuſcunque nominibus vocatis, acquiſitis, ſeu in futurum acquirendis, totaliter renuntiavimus, & renuntiamus Præſentium per tenorem, promittendo, ac ſpondendo ſub bona fide, ac ſub Reginali honore noſtris, quod neque Nos neque Hæredes, ſive Poſteri noſtri, et quiſque alter noſtri nomine præmiſſorum occaſione erga præfatum Dominum, et Fratrem noſtrum Regem Ladislaum, ſuoſque, ut præmittitur, Hæredes, & Po-

ſteros

ANNO 1454.

ſteros maſculini ſexus duntaxat, nullo unquam tempore aliquam actionem, ſive quæſtionem iudicialem, ſive extraiudicialem habere, ſeu movere volumus, ſeu debemus, ſed ipſius Regnis, Terris, Dominiis, hæreditatibus, devolutionibus, aliiſque rebus, tam mobilibus, quam immobilibus libere uti, frui poſſint, & valeant pro ipſorum libitu, & voluntate, absque noſtro, & Hæredum noſtrorum impedimento. Caſu autem quo dictus Dominus, & Frater noſter Rex LADISLAUS, ſive ſuperius limitati Hæredes ſui ab hac luce decederent, aliis Hæredibus ex ſe procreatis maſculini ſexus poſt ſe non relictis, quod Deus avertat, extunc Nobis, ſive Haeredibus noſtris praeſens noſtra Renuntiatio in nullo praeiudicare, ſive Nos ad aliquid reſtringere debeat, ſed eo facto omni careat roboris firmitate. Noſque tunc, & noſtri Haeredes, & legitimi Succeſſores, in omnem haereditatem Nobis de Jure debitam libere ingredi, ac ſuccedere poſſumus, & valeamus, Renuntiatione praeſenti Nobis in aliquo non obſtante. In cuius rei evidens teſtimonium Sigillum noſtrum Praeſentibus eſt appenſum. Datum Cracoviae feria quarta ipſo die Cinerum Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Quinquageſimo Quarto.

X.

1461.

Literæ CASIMIRI *Regis Poloniæ, quibus Reginæ* ELISABETH *Conſorti ſuæ, Dotis, & Donationis propter Nuptias Nomine, certos Terrarum tractus, Civitates, Oppida, & Villas obligat.* Dat: in Nova Civitate *Korczyn* in Conventione Generali *Sabbatho ante Feſtum S.* LUCIÆ. Anno 1461 *Ex Archivo Regni Lib. 17. Numero 18. fol. 84.*

CASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniae nec non Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Pomeraniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque Dominus, & Haeres &c. Significamus tenore Praeſentium, quibus expedit, Univerſis, & recognoſcimus tam pro Nobis, quam Haeredibus noſtris, & Succeſſoribus, qualiter volentes, ut Illuſtris Principis DominæELISABETH Reginae Poloniae, natae quondam Sereniſſimi Principis Domini ALBERTI Rom: Hungariae, Bohemiae &c. Regis, Ducis Auſtriae, atque Conſortis noſtrae chariſſimae ſtatus, quem pari ſollicitudine cum proprio computamus, debito dirigatur ordine, morteq; noſtra ſecuta poſſet eſſe pacificus, tranquillus, & quietus, et ipſa Domina ELISABETH Regina, quemadmodum ſua requirit conditio, omnium rerum pro deducendo ſuo ſtatu abundet affluentia, et ubertate, ipſi Dominae ELISABETH et Reginae pro vera et legitima Dote centum millia florenorum Hungaricalium, alia centum millia florenorum Hungaricalium ratione dotalitii ſeu donationis Nuptialis, alias *Wiana*, donamus, conferimus, et largimur, ac Terras, Diſtrictus, Caſtra, Civitates, Oppida, et Villas infraſcriptas, videlicet Novae Civitatis Korczyn, Viſlicienſem, Zarnovienſem, Radomienſem, Jedlna, et Kozinicze Villas, ac Villam Lobzow ante Civitatem Cracovienſem ſitam, nec non Chencinenſem, Radoſzycenſem, Lancicienſem, Predecenſem, cum Clodawa Oppido, Coninenſem, Piſdrenſem, Junivladislavienſem, cum eorundem Caſtrorum, Diſtrictuum, Civitatum et Oppidorum Villis, Praediis, Allodiis, Curiis, fructibus, proventibus, cenſibus, utilitatibus, Dominiis, Juribus, pertinentiis, attinentiis, appenſionibus, Teloneis, ac Civitatum, Oppidorum, et Villarum praedictarum exactionibus, & duorum groſſorum, dicto *Poradlne*, Contributionibus, et uſibus univerſis, quomodolibet ad ipſa ſpectantibus ab antiquo, ac ſervitiis, dignitatibus, honoribus, Jure Patronatus, nec non in Radzieiow, & Słonsko Teloneis, in ducentis millibus florenorum Hungaricalium in Dote, et dotalitio dedimus, donavimus, et deputavimus, imo damus, donamus, aſſignamus, deputamus, largimur, concedimus, impertimur per Praeſentes, ut illis omnibus praeſit, et omnia cum pleno Jure Dominii poſſideat, poſt noſtrum ab hac luce deceſſum, eo modo, conditione, et forma, quibus Nos ipſi potimur, et Anteceſſores noſtri, atque Nos potiti ſumus in tempus praeſens, nihil penitus excipiendo, iuxta Terrae conſvetudinem, abſque omni noſtrorum Succeſſorum contradictione, et impedimento, promittentes pro Nobis, Haeredibusq; et Succeſſoribus noſtris præfatam ELISABETH Dominam et Reginam in dictis Terris, Diſtrictibus, Caſtris, Civitatibus, Oppidis, Villis, Bonis, Poſſeſſionibus expedire, certificare, manutenere, tueri adverſus quemlibet hominum, quae omnia ſupradicta ſic, ut praemiſſum eſt, poſſidebit, et percipiet cum effectu, abſque omni impedimento, et obſtaculo, pacifice, et quiete ſine fraude, et dolo. Efficiemuſque, et efficere Nos aſtringimus, quod omnes praedictarum

ANNO 1461.

ANNO 1461.

Terrarum, Diſtrictuum, Caſtrorum, Civitatum, Oppidorum, Villarum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives praeſentes, et futuri ipſi Dominae ELISABETH Reginae plenam praeſtabunt ſponſionem, et fidelitatis corporale Juramentum, quod nulli alteri niſi ipſi Dominae Reginae ELISABETH, morte noſtra ſecuta, Caſtra, Diſtrictus, Terras, Civitates, Oppida & Villas praefatas plenarie et effectualiter tradent, dabunt, conſignabunt, et illorum omnimodam plenamq; facient ceſſionem, et reſignationem, et ipſi Dominae ELISABETH Reginae in omnibus parebunt fideliter, et conſtanter, prout Nobis, et noſtris Succeſſoribus conſveverunt parere, intendere, et obedire. Hoc adiecto, ut in caſu, quo aliqualis contributio in neceſſitate Regni, ex laudo aliquo tam de bonis regalibus, Civitatum ſcilicet, vel Villarum fuerit inſtituta, ut extunc bona Dotalitii ipſius Dominae Reginae praefata ad contribuendum aliis Regnicolis ſe conformando, in noſtraque vel Regni noſtri neceſſitate Literis etiam regalibus requiſita, more aliarum Civitatum, ad dandas podvodas ſint aſtricta. Quodque Judicia Terreſtria Capitanealia, Caſtrenſia, et Regalia ſine requiſitione ipſius Dominae ELISABETH Reginae, et ſuorum Capitaneorum in eiſdem exerceantur et celebrentur, de quibus ipſa Domina ELISABETH Regina, et ipſius Capitanei penitus ſe non debent ingerere, aut quomodolibet immiſcere. In cuius rei fidem Praeſentes fieri et Sigillo noſtro muniri fecimus. Actum et datum in Nowemiaſto Korczyn, in Conventione Generali, Sabbatho ante Feſtum Sanctae LUCIÆ Virginis proximo, Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Sexageſimo primo.

XI.

1462

Fœdus amicitiæ, Fraternitatis, & Unionis inter CASIMIRUM *Regem Poloniæ, &* ALBERTUM *Archiducem Auſtriæ concluſum, ſalvo iure Regis Poloniæ exigendi a Domo Auſtriaca ſummam ducentorum millium aureorum nummorum ſibi debitam, Literisque* LADISLAI *Ungariæ, & Bohemiæ Regis hac de re* (Anno 1453) *datis, integris manentibus.* Datum Poſnaniæ Feria ſecunda in craſtino Sanctæ & Individuæ Trinitatis *Anno 1462.*

Ex Archivo Regni Liber 3. Lit. C. Numero 4 fol. 546.

ANNO 1462.

CASIMIRUS DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Haeres &c. Significamus tenore Præſentium quibus expedit Univerſis. Quomodo penſata ſingulari benivolentia, affectione, ſinceriſſimaeque, & inclytae amicitiae firmitate, quibus Praedeceſſores noſtri colendae memoriae Reges Poloniae cum glorioſiſſimis Dominis Ducatus Auſtriae Ducibus, non ſolum amice vixiſſe, verum etiam ipſam amicitiam nonnunquam affinitate, conſangvineitateq; firmaſſe comperimus, tum illorum exemplo, tum etiam nonnullis ſingularibus reſpectibus moti, cum Illuſtri Principe Domino ALBERTO Dei gratia Archiduce Auſtriae, Stiriae, Carinthiae, & Carniolae, Domino Marchiae Sclavonicae, & Portus Naonis, Comite in Habsburg, Pherretas, & in Kiburg, Margrabio Burgaviae, et Landgravio Alſaciae &c. Fratre noſtro cariſſimo, cum quo ingenuae Proſapiae conſangvinitate iuncti ſumus, Faedus Unionis, et fraternae concordiae pepigimus, contraximus, & ſuſcepimus, tenoreque Praeſentium inimus, ſuſcipimus, & contrahimus, modo, & ordine infraſcriptis. Videlicet quod ipſum Dominum ALBERTUM Archiducem omni honore, fide, & amore proſequi et promovere debemus, et volumus in omnibus locis et temporibus, ubi Nobis id faciendi facultas ſe obtulerit, nolumuſque, nec debemus ipſi Domino Archiduci, ſuaeque Serenitatis familiaribus ſubditis, et adhaerentibus ſuis, nec non Principatibus, Ducatibus, Terris, Diſtrictibus, Civitatibuſque ſibi ſubiectis, et ſub eius obedientia et defenſione conſtitutis quacunque ex cauſa gverras facere, et movere, eaſdemque diffidare, aut hoſtiliter impetere per Nos, aut ſubmiſſas Perſonas, omni dolo, et fraude ſemotis. Tenemurque, et ſimili modo debemus ſubditis noſtris, et ad Nos pertinentibus, ac ſub obedientia noſtra conſtitutis prohibere, nec praemiſſa eis intentanda, et facienda permittere, quodque ſubditi memorati Domini ALBERTI Archiducis, et qui eius defenſione gaudent, et fruuntur, plenam ſecuritatem, et ſalvum conductum habebunt, et habere debebunt in Regno, Ducatibus, Terris, et Dominiis noſtris, obedientiaeque noſtrae ſubiectis, tam in veniendo, dum voluerint, quam ſtando, et recedendo, ſub hac tamen conditione, quod ſi aliqui ex

Ss subditis

ANNO 1462.

ſubditis ſaepefati Domini ALBERTI Archiducis cum noſtris ſubditis agere et facere habuerint, de condigna et conſveta Provinciarum noſtrarum iuſtitia, et Jure in Regno, Ducatibus, Dominiis, et Territoriis noſtris contenti cenſebuntur, & eſſe debebunt, omni dolo, & fraude in his omnibus ſemotis. Quæ quidem Unio, & fraterna confœderatio robur firmitatis obtinebit, quamdiu Nobis divina clementia vitæ noſtræ largietur incolatum, ſalvis tamen Juribus & Inſcriptionibus Nobis, & Sereniſſimæ Dominæ ELISABETH Reginæ Poloniæ Conſorti noſtræ cariſſimæ in vim Dotis promiſſæ, & aſſignatæ, datis, factis, & quomodolibet competentibus, quibus præmiſſa noſtra firma ordinatio & amicabilis] Unio in aliquo minime nocebunt, aut quovis modo derogabunt. Harum quibus Sigillum Præſentibus eſt ſubappenſum teſtimonio Literarum. Datum Poſnaniæ Feria ſecunda in craſtino Sanctæ & Individuæ Trinitatis Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Sexageſimo Secundo.

Relatio Domini Vice Cancellarij.

XII.

1462. *Tabulæ eiuſdem Fœderis ex parte* ALBERTI *Archiducis Auſtriæ.* Dat. in Homicz die 20. Menſis Septembris Anno 1462. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel: Regni. Liber 3. Num. 4. fol. 497.*

ALBERTUS Dei gratia] Archidux Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, & Carniolæ, Dominus, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, & Portus Naonis, Comes in Habsburg, Tyrolis Pherretas, & in Kiburg, Margravius Burgaviæ, & Landgravius Alſaciae. Notum facimus tenore Praeſentium ſignificantes, quibus expedit Univerſis, Quomodo penſata illa ſingulari benivolentia, & affectione, quibus Praedeceſſores noſtri Principes Auſtriae, cum Sereniſſimis Regibus Poloniae, eorumque inclyto Regno, Ducatibus, & Terris non ſolum amice vixiſſe, verum etiam amicitiam nonnunquam affinitate, conſangvinitateque firmaſſe comperimus, tum illorum exemplo, tum etiam aliis multis reſpectibus cum Sereniſſimo Rege Domino CASIMIRO, Rege Poloniae, Magno Duce Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque Domino, & Haerede, Fratre noſtro cariſſimo Faedus Unionis, & fraternae concordiae pepigimus, contraximus, & ſuſcepimus, tenoreque Praeſentium inimus, ſuſcipimus, & contrahimus modo, & ordine ſubſcriptis. Videlicet quod ipſum Dominum CASIMIRUM Regem omni honore, fide, & amore proſequi, & promovere debemus, & volumus in omnibus locis, & temporibus, ubi Nobis id faciendi facultas ſe obtulerit, dolo, & fraude ceſſantibus. Nolumuſque nec debemus ſuam Fraternitatem Sereniſſimaeque ſuae Dominationis familiaribus, ſubditis, & adhaerentibus] ſuis, nec non Regnis, Principatibus, Ducatibus, Terris, & Diſtrictibus, Civitatibuſque ſibi ſubiectis, & ſub eius obedientia, & defenſione conſtitutis, quacunque ex cauſa Gverras facere, & movere, eoſdemque diffidare, aut hoſtiliter impetere per Nos, aut ſubmiſſas Perſonas, fraude & dolo ſemotis, tenemurque, & ſimili modo debebimus ſubditis noſtris, et ad Nos pertinentibus, ac ſub obedientia noſtra conſtitutis prohibere, nec præmiſſa eis intentanda]& facienda permittere, & quod ſubditi memorati Domini CASIMIRI Regis, & qui eius defenſione, ac protectione gaudent, & fruuntur, plenam ſecuritatem & ſalvum Conductum habebunt, & habere debebunt in Principatibus, Ducatibus, Terris, & Dominiis noſtris, obedientiæq; noſtris ſubiectis, tam in veniendo, dum voluerint, quam ſtando, & recedendo, ſub hac tamen conditione, quodſi aliqui ex ſubditis noſtris cum ſæpe fati Domini CASIMIRI Regis ſubditis agere aut facere habuerint, extunc ex condigna, & conſveta Provinciarum noſtrarum iuſtitia, & iure, in Principatibus, Ducatibus, Dominiis & Territoriis noſtris contenti erunt, & eſſe debebunt omni dolo, & fraude, in his omnibus ſemotis. Quæ quidem Unio, & fraterna Confœderatio robur firmitatis habebunt, & obtinebunt a data Præſentium per vitam noſtram. Salvo tamen in omnibus iure Dotis Sereniſſimæ Dominæ ELISABETH Reginæ Poloniæ, Conſangvineae noſtrae cariſſimae, Literiſque & munimentis deſuper factis, & obtentis, quibus per hanc noſtram Unionem nolumus in aliquo praeiudicare, aut quovis modo derogare. Harum quibus Sigillum noſtrum Praeſentibus eſt ſubappenſum teſtimonio Literarum. Datum in Oppido noſtro Homicz Viceſima die Menſis Septembris, Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Sexageſimo Secundo.

XIII.

ANNO 1470. *Tractatus Fœderis perpetui inter* FRIDERICUM III *Imperatorem, Ungariæ &c. Regem, nec non* CASIMIRUM *Poloniæ Regem, ac inter Liberos, Hæredes, Regna & Subditos utriusque concluſi, quo pro ſuo, & Succeſſorum ſuorum honoris, dignitatis, ac ſtatuum incremento mutuam ſibi opem, auxilia, & defenſionem promittunt.* Dat. in Gretz die 20 Menſis Octobris Anno 1470. *Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 8. Lit. H. Num. 9. fol. 180.*

FRIDERICUS Divina favente clementia Romanorum Imperator ſemper AUGUSTUS, Hungariæ, Dalmatiæ Croatiæ Rex, ac Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, & Carniolæ Dux, Dominus Marchiæ Slavonicæ, & Portus Naonis, Comes in Habsburg, Tyrolis, Perretas, & Kiburg, Marchio Burgaviæ, & Landgravius Alſaciæ. Et CASIMIRUS eadem favente clementia Rex Poloniæ Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ Pruſſiæque Dominus, & Hæres &c. tenore Præſentium recognoſcimus pro Nobis, Liberis, & Hæredibus noſtris, et notum facimus Univerſis. Ad hæc profecto inter ceteras Chriſtianorum Principum curas, & ſollicitudines, quibus iugi lucubratione, & aſſidua mentis meditatione, pro ſubditorum commodis, & quiete invigilare debent, præcipua verſabitur intentio, & recte præſidentium ſolers ſtudium, & finis eſſe debet, ut Regi Regum, per quem Regna ſubſiſtunt, & Imperia viciſſitudinem rependunt, Chriſtiani Nominis gloriam exaltent, & populum ſuum ſibi ſubditum in tranquillitate, & feliciſſimo Pacis otio dirigant, ac gubernent, quæ quidem tunc efficacius, commodiusque effici poterunt, cum Mundi Principes concordi ſtudio, & unanimi conſenſu in unam mentis intelligentiam conveniant, & indiſſolubilis Pacis fidem, ſemotis discordiis, debitæ viciſſitudinis officio convertantur, ac eorum unita virtus concorsque potentia unanimi voto, & voluntate dirigantur: per hoc quidem Chriſtianorum Reſpublica adaugetur, inimicorum Crucis Chriſti reprimitur audacia, & ſubditorum quies, & incrementum in Pacis dulcedine confovetur. His aliiſque conſiderationibus moti, attendentes etiam innatum amorem, benevolentiam, & conſangvinitatis vinculum, quo conſtringimur, nec non noſtrum, Liberorum, & Hæredum noſtrorum honoris, dignitatis, & Statuum incrementum, ac Pacem, et augmentum Regnorum, Principatuum, Dominiorum, ſubditorum noſtrorum, horumque intuitu, & ut huiusmodi amor, benevolentia, & amicitia futuris perpetuis temporibus inter Nos, Liberos, et Hæredes noſtros firma, et indiſſolubilis permaneat. Nos invicem univimus, obligavimus, promiſimus, alligavimus, et confœderavimus ac per Præſentes unimus, obligamus, promittimus, alligamus, et] confœderamus ita et taliter, quod exnunc in antea, perpetuo, realiter, et cum effectu invicem, et mutuo obligati, et confœderati ſimus, et erimus, et inter Nos, Liberos, Hæredes, et ſubditos noſtros, nec non Regna, Principatus et Dominia noſtra, quæ nunc poſſidemus, et Deo concedente in futurum acquiremus, et poſſidebimus, firma, conſtans, perpetua, indiſſolubilisq; et Chriſtiana Pax eſſe, et ſervari debet, ac debebit, in omnibusque noſtrum, Liberorum, et Hæredum noſtrorum honorem, dignitatem, ſtatum, et augmentum concernentibus, et concernere valentibus, Nos mutuo auxiliabimur, conſulemus, promovebimus, et aſſiſtemus, nec ullus noſtrum quidcunque faciet, cupiet, pertractabit, aut molietur, quod contra alterutrum noſtrum, Eius Liberos, Hæredes, Regna, Principatus, Dominia, ſubditos, honorem, ſtatum, dignitatem, aut augmentum ſit, ſeu eſſe, aut tendere poſſit. Neque aliquis ex Nobis alteri noſtrum, ipſius Liberis, Hæredibus, Regnis, Principatibus, Dominiis, ſubditis, bellum, dampnum, aut quodvis aliud nocumentum inferet, nec a ſuis quovis quæſito colore inferri permittet, ſed quilibet noſtrum contra ſubditos ſuos, qui huiusmodi faciunt aut facere et moliri vellent, totis viribus ſuis, et potentia in Terris, et Dominiis ſuis inſurget, et eos pro huiusmodi exceſſibus pœna condigna feriet, et caſtigabit, donec damporum datorum integram emendam, et refuſionem facient. Præterea nullus noſtrum ad alterius Hæreditaria Regna, Principatus, Dominia, et ſubditos aſpirare, aut anhelare debet, nec alterius noſtrum Principatus, Dominia, et ſubditos, ſi quos, quod Deus avertat, ab alterutro, eius Liberis, aut Hæredibus deficere, recedere, aut rebellare contingeret, contra alium, eius Liberos, Hæredes, Regna, Principatus, Dominia, aut ſubditos ſuſcipere, tenere protegere, iuvare, aſſiſtere, neque conſulere, aut favoriſare debet, neque a ſuis talia fieri patiatur, ſe contra tales infideles, et rebelles unus alteri auxiliabitur, et aſſiſtet

ANNO 1470. atque a Dominiis suis excludet, et repudiabit. Si vero unus Nostrum, Eius Liberi, Hæredes, Regna, Principatus, Dominia, aut subditi contra alterum nostrum, ipsius subditos, Principatus, aut Dominia, actionem realem, seu personalem, civilem, aut criminalem, aut qualemcumque querelam habet, aut in futurum habere prætendet, si super ea non possimus amicabiliter concordari, tunc nullus nostrum, neque subditi nostri contra alterum, ipsius Subditos, Regna, Principatus, et Dominia, quacunque via facti attemptare, neque sibi ipsi Jus dicere, aut ulcisci, sed super eo de jure & non aliter experiri debet. Et pro præmissorum omnium firmitate, & robore Nos per Oratores nostros sufficienti ad hoc suffultos Mandato, pro Nobis, Liberis, & Hæredibus nostris omnia, & singula supradicta, rata, grata, & firma inviolabiliter observaturos in Verbo Imperiali, & Regio, & sub utriusque nostrum Juramento, hinc inde promisimus, pacti, & polliciti sumus. Et quando personaliter conveniemus, illa corporali Juramento corroborabimus, dolo, & fraude semotis quibuscunque. Harum testimonio Literarum, quarum quilibet nostrum unas simili sub tenore, sub utriusque nostrum Maiestatis Sigillis appendentibus habet munitas, datas in Gretz die decima Mensis Octobris. Anno Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo.

XIV.

1471. *Literæ* FRIDERICI *Imperatoris, quibus pollicetur se summam triginta duorum millium aureorum Ungaricalium, iam olim* CASIMIRO *Poloniæ Regi ex Ducatu Austriæ debitam, intra spatium unius anni eidem exsoluturum.* Dat. Græcii 13 Octob: Anno 1471. *Ex Originali.*

FRIDERICUS Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, nec non Hungariae, Dalmatiae, Croaciae &c. Rex, ac Austriae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae &c. Dux, Recognoscimus pro Nobis, & Successoribus, Haeredibusque nostris. Quod cum gloriosae memoriae carissimus Patruus noster LADISLAUS Rex Illustrissimo Principi D. CASIMIRO Regi Poloniae Fratri nostro dilectissimo Illustrissimam Principem ELISABETH Reginam Poloniae Sororem suam, amitam nostram gratiosam Matrimonio coniungens, eidem in Dotem triginta duo millia florenorum Hungaricalium ratione ANNO 1471. duntaxat Ducatus Austriae, assignaverit; Summa tamen praedicta triginta duorum millium florenorum Hungaricalium hucusque carissimo Fratri nostro Regi Poloniae ex praefato Ducatu exsoluta non fuerit, proinde notum facimus tenore Praesentium, & in Verbo nostro Imperiali astringimur, Nos praedicta triginta duo millia florenorum Hungaricalium ratione Dotis ex Ducatu nostro Austriae debita, intra unius anni spatium hinc a Festo Nativitatis Christi Domini proxime venturo, absque omni ulteriore mora, & tergiversatione exsoluturos, atque nostris impensis Norimbergae depossituros, indeque citra ullum damnum fideliter ad manus eiusdem deportaturos. Dat. Graecii feria sexta in die S. Colomani. Anno post Nativitatem Christi 1471. Imperii nostri 31. Regni Hungariae 12.

XV.

1474. *Confœderatio inter* FRIDERICUM *Imperatorem, &* CASIMIRUM *Regem Poloniæ, contra* MATHIAM *Ungariæ Regem, qua tempus expeditionis condicunt, atque, ut durante hoc bello uterque eorum in Castris suis præsto adsit, invicem se obligant.* Datum Nurembergæ 13. Mensis Martii Anno 1474. *Ex Originali* Sigil. 2.

FRIDERICUS Divina favente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae &c. Rex, ac Austriae, Stiriae, Carinthiae, & Carniolae Dux, Comesque Tirolis &c. Et Nos CASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiaeque Dominus, & Haeres &c. Recognoscimus, & notum facimus Universis. Quoniam cura, studiumque Principum, & Generosissimorum animorum ad id semper praecipue invigilat, & iugi, ac solerti mentis meditatione, & sollicitudine est intenta, ut sei in suis dignitatibus, & honoribus conservent, subditi felici otio, & pace gaudeant, & ab iniuriis, & violentiis tueantur, se non solum felices existimantes, cum sua auxerint, & tueantur, sed & cum propinquorum, & amicorum saluti bene, recteque consuluerint. Considerantes itaque dampna, violentias, et iniurias, quibus MATHIAS Rex, Regnum, Principatus, Dominia, ac Subditos nostros, absque omni rationabili causa contra

ANNO 1474. tra iustitiam igne, ac ferro per se, ac suos iam multo tempore sine intermissione generaliter, graviter afflixit, et multipliciter depopulatus est. Quodque ipse Rex Turcos ipsos Christiani Nominis immanissimos hostes libere cum Exercitu per Regnum Hungariae proficisci permittendo ad Terras, Dominiaque nostra direxit ad grave dampnum, et iacturam Terrarum, et subditorum nostrorum, ac totius Reipublicae Christianae, ac complures Barones, et Nobiles nostros adversus Nos ad rebellionem concitavit, et in suam tuitionem, ac defensionem recepit, & adhuc tenet ad perniciem Dominiorum, et subditorum nostrorum. Quam obrem moti etiam mutui amoris, ac sangvinis vinculo, quo invicem constringimur praesertim, ut Nos, Regnum, Terras, Principatus, Dominia, et subditos nostros adversum huiuscemodi iniurias, violentias, dampna, et gravamina commodius tueri, et infidelium arma, et incursus temperare facilius valeamus, maturis deliberatione, et consilio praehabitis, ex certa scientia Nos simul adversus praefatum Regem MATHIAM, ac omnes eius adiutores, fautores, et adiutorum suorum auxiliatores, ac sibi adhaerentes, et coniunctos, cuiuscunque status, ac conditionis existant, nemine dempto univimus, inscripsimus, confaederavimus, et colligavimus, unimusque, inscribimus, confaederamus, et colligamus per Praesentes. Quod Nos Rex CASIMIRUS ad proximum Festum S. Joannis Baptistae, aut si necessitas rei prius exigat, celerius, et fidelius, ut sciemus, et poterimus, cum potentia, et Exercitu nostro taliter, ut vim, et pugnam excipere, et ferre possumus, adversus praefatum Regem MATHIAM procedemus, ac ipsum, et eius adiutores, et auxiliatores, et omnes sibi exnunc, et in futurum assistentes, & adhærentes pro toto posse nostro sincere hostiliter, & exercitualiter invademus, impugnabimus, & dampnificabimus, debellabimus, et molestabimus, et in Exercitu, et Castris personaliter contra eum manebimus, usq; ad Festum S. Jacobi proxime futurum. Pro quo quidem Festo S. Jacobi Nos FRIDERICUS Romanorum Imperator si saltim antea non poterimus, cum potentia, & Exercitu nostro sic, ut pugnam ac vim excipere, & ferre possimus, in Regnum Hungariæ personaliter, aut casu quo alter nostrum, vel uterque necessitate exigente personaliter, interesse non possemus, per Capitaneos nostros adversus eundem Regem MATHIAM, ac omnes eius auxiliatores, fautores, & auxiliatorum adiutores, & eis assistentes, adhærentes, & connexos tanquam contra ANNO 1474. hostes intrabimus, eis nocebimus, & resistemus, & sincere fideliter, & diligentius, quo possumus, Nos mutuo adiuvabimus, & Nobis invicem assistemus, quamdiu conditio, ac rei necessitas postulabit. Nullusque nostrum cum persona sua ab Exercitu recedet, nec suos de Regno Hungariæ, ac Exercitu removebit, nec revocabit, nec cum dicto Rege MATHIA, neque eius adiutoribus, & sibi adhærentibus, ac adiutorum suorum auxiliatoribus ullam Pacem, treugas, belli sufferentias, concordiam, ligas, intelligentiam, aut Tractatus amplecti, nec inire, neque facere debet, nisi cum scitu, & voluntate nostrorum omnium, sed volumus Nos contra eundem Regem MATHIAM causam ipsam, ac bellum fideliter, pure, & constanter exercere, & continuare, ad cuiuslibet nostrum commodum, & detrimentum. Et si contingeret, quod dictus Rex MATHIAS contra unum ex Nobis, aut adiutoribus nostris in Regno Hungariæ, aut extra ipsum Regnum in Dominiis suis cum potentia ad opprimendum eum irrueret, eidem reliqui omnes succurrere, & fideliter eum tueri debent, ut idem Rex MATHIAS adversus illum nequeat prævalere. Si vero ex Regnicolis Hungariæ unus, aut plures, ad unum, aut plures ex Nobis deficere continget, ille, ac illi omnes, & eorum subditi ammodo a Nobis, neq; ab aliquo nostrorum impugnari, nec dampnificari, sed & defendi, & tueri per Nos omnes ac quemlibet nostrum debent. Nolumus etiam per quascunq; ligas, intelligentias, Confæderationes, & Inscriptiones per Nos ante hanc nostram ligam, intelligentiam, Confæderationem, & Inscriptionem cum quibuscunque, nemine dempto, factas, huic ligæ, Confæderationi, & Inscriptioni nostræ in aliquo præiudicari, ligis tamen, Inscriptionibus, quæ inter Nos, ac Regnum nostrum Poloniæ, ac Domum Austriæ sunt, & emanarunt, in omnibus, & per omnia in suo robore duraturis, quibus per hanc nostram ligam, intelligentiam, Confæderationem, & Inscriptionem nolumus in aliquo derogari, dolo, & fraude semotis quibuscunque. Harum testimonio Literarum utriusq; Maiestatum nostrarum Sigillorum appensione munitarum. Datum in Civitate Nurembergensi die tredecima Mensis Martii Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo 4to.

Anno 1474.

XVI.

Confœderatio inter Eosdem præcedenti similis. Datum in Civitate Auguſtenſi feria quarta infra Octavam Viſitationis Mariæ Virginis Anno. 1474. *Ex Originali.* Cum Sigil. Imp.

Nos Fridericus Divina favente Clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croaciæ, &c. Rex, ac Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, & Carniolæ Dux, Comeſque Tirolis &c. Et Nos Casimirus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, nec non Culmenſis, Elbingenſis, ac Pomeraniæ Dominus, & Hæres. Recognoſcimus, & notum facimus Univerſis. Quoniam cura, ſtudiumque Principum & Generoſisſimorum animorum ad id ſemper præcipue invigilat, & iugi, ac ſolerti mentis meditatione, & ſollicitudine eſt intenta, ut ſe in ſuis dignitatibus, & honoribus conſervent, ſubditi felici otio, & Pace gaudeant, & ab iniuriis & violentiis tueantur, ſe non ſolum felices exiſtimantes, cum ſua auxerint, & tueantur, ſed & cum propinquiorum, & amicorum ſaluti bene, recteq; conſuluerint. Conſiderantes itaque dampna, violentias, & iniurias, quibus Mathias Rex Regnum, Principatus, Dominia, ac Subditos noſtros abſque omni rationabili cauſa contra iuſtitiam, igne, & ferro, per ſe, ac ſuos iam multo tempore ſine intermiſſione graviter afflixit, & multipliciter depopulatus eſt. Quodque ipſe Rex Turcos ipſos Chriſtiani Nominis immaniſſimos hoſtes libere cum Exercitu per Regnum Hungariæ proficiſci permittendo ad Terras, Dominiaque noſtra direxerit ad grave dampnum, & iacturam Dominiorum, & ſubditorum noſtrorum, ac totius Reipublicæ Chriſtianæ, ac complures Nobiles, & Barones noſtros adverſus Nos ad rebellionem concitavit, & in ſuam tuitionem, ac defenſionem recepit, & adhuc tenet ad perniciem Dominiorum, & Subditorum noſtrorum. Quamobrem moti etiam mutui amoris, & ſangvinis vinculo, quo invicem ſtringimur, præſertim, ut Nos Regnum, Principatus, Dominia, & ſubditos noſtros adverſus huiuſmodi iniurias, violentias, gravamina, & dampna commodius tueri, & infidelium arma, & incurſus reprimere facilius valeamus, maturis deliberationibus, & conſilio præhabitis ex certa ſcientia Nos ſimul adverſus præfatum Mathiam Regem, ac omnes eius adiutores, fautores, & adiutorum ſuorum auxiliatores, ſibique adhærentes, & coniunctos, cuiuſcunque Status, & Conditionis exiſtant, nemine dempto univimus, inſcripſimus, confæderavimus, & colligavimus, unimuſque, inſcribimus, confæderamus, & colligamus per præſentes. Quod uterque noſtrum cum potentia, & Exercitu noſtro, ſic ut pugnam, ac vim excipere, & ferre poſſimus, adverſus praefatum Regem Mathiam Nos invicem adiuvabimus, ipſumque, & eius adiutores, auxiliatores, & ſibi exnunc, & in futurum adhaerentes, aſſiſtenteſque pro toto noſtro poſſe hoſtiliter & exercitualiter invademus, impugnabimus, dampnificabimus, debellabimus, & moleſtabimus, aut caſu quo uterque noſtrum neceſſitate inevitabili exigente perſonaliter intereſſe non poſſemus, per Capitaneos noſtros adverſus eundem Mathiam Regem, ac omnes eius auxiliatores, fautores, & auxiliatorum adiutores, & eis aſſiſtentes, adhaerentes, & connexos tanquam contra hoſtes noſtros intrabimus, eiſque nocebimus, & reſiſtemus, ſincereque, fidelius, & diligentius, quo poſſumus, Nobis invicem aſſiſtemus, quamdiu conditio, & rei neceſſitas poſtulabit, ac contra Regem praefatum una ſimul in locum, de quo tunc in primo noſtro congreſſu invicem fuerimus concordes, & qui locus rebus noſtris communibus conduceret, procedemus, nulluſque noſtrum cum perſona ſua ab exercitu recedet, nec ſuos de loco praedicto, ac Exercitu removebit, nec revocabit, nec cum dicto Rege Mathia, nec eius adiutoribus, & ſibi adhaerentibus, & adiutorum ſuorum auxiliatoribus ullam Pacem, treugas, belli ſufferentias, concordiam, ligas, intelligentiam, aut Tractatus amplecti, nec inire, neque facere debet, niſi cum ſcitu, & voluntate noſtrum omnium; ſed volumus Nos contra eundem Regem Mathiam cauſam ipſam, ac bellum fideliter, pure, & conſtanter exercere, & continuare ad cuiuſcunque noſtrum commodum, et detrimentum. Et ſi contingeret, quod dictus Mathias Rex contra unum ex Nobis, aut adiutoribus noſtris ex Regno Hungariae, aut aliis quibuſcunque Dominiis ſuis cum potentia ad opprimendum eum irrueret, eidem omnes reliqui ſuccurrere, et fideliter eum tueri debent, ut idem Rex Mathias adverſus illum non queat praevalere. Si vero ex Regnicolis, aut ſubditis praefati Regis Mathiæ unus, aut plures ad unum, aut plures ex Nobis deficere contingeret, ille aut illi omnes, et eorum ſubditi, amodo a Nobis, neque ab aliquo noſtrorum impugnari, neque dampnificari, ſed, et defendi, et tueri per Nos omnes quemlibet noſtrum debent. Nolumus etiam per quaſcunque ligas, intelligentias, Confaederationes, et Inſcriptiones per Nos ante hanc noſtram ligam, intelligentiam, Confaederationem, et Inſcriptionem cum quibuscunque, nemine dempto factas, huic ligae, Confaederationi, et Inſcriptioni noſtrae in aliquo praeiudicari, ligis tamen, et Inſcriptionibus, quae inter Nos, et Regnum noſtrum Poloniae, ac Domum Auſtriae ſunt, et emanarunt, in omnibus, et per omnia in ſuo robore duraturis, quibus per hanc noſtram ligam, intelligentiam, Confaederationem, et Inſcriptionem nolumus in aliquo derogare, dolo, & fraude ſemotis quibuscunque. Harum teſtimonio Literarum utriuſque Maieſtatum noſtrarum Sigillorum appenſione munitarum. Datum in Civitate Auguſtenſi feria quarta infra octavas Viſitationis Mariae V. Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Septuageſimo Quarto.

XVII.

1515.

Sigismundus *Rex Poloniæ* Maximiliano *Imperatori pro agendo Viennæ perſonali Conventu.* Dat. Poſonii die 7. April. Anno 1515. *Ex Archivo Regni*

Sereniſſimo Principi Domino Maximiliano divina favente clementia Electo Romanorum Imperatori, ſemper Auguſto, & Archiduci Auſtriæ &c. Fratri, & Conſangvineo ſuo chariſſimo, & obſervandiſſimo Sigismundus eadem Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque &c. Dominus & Hæres Salutem & felicitatem. Sereniſſime Princeps, & Domine Frater & Conſangvinee noſter chariſſime, ac honorandiſſime. Scimus veſtram Maieſtatem non ignorare, Sereniſſimi Fratris noſtri Domini Hungariæ, & Bohemiæ Regis conſilio confectum eſſe, ut ad præſens tempus adventum hunc noſtrum maturare non differremus, ut cum veſtra Maieſtate una convenientes opera eiusdem Sereniſſimi fratris noſtri Domini Hungariæ Regis, id inprimis ageremus, ut depoſitis ſimultatibus & latentibus quibuſdam odiis nulla fortaſſe iuſta cauſa ſuſcitatis, et exortis, in gratiam redeamus, revocatoque & renovato inter Nos priſtino amore, ex paterni, & materni ſangvinis vinculo Nobis utrinque debito, omni cura, & ſtudio enitamur, & elaboremus, ut de Republica Chriſtiana coniunctis viribus, & conſiliis bene mereamur. Nos quidem poſteaquam ab ipſo Sereniſſimo Fratre noſtro hac de re certiores facti ſumus, magnis licet terrarum intervallis disiungeremur, atque in eo bello eſſemus, quod cum hoſte potentiſſimo de ſumma rerum gerimus, extemplo tamen omnes cogitationes noſtras ad id deflectendum non dubitavimus, ut ſuæ Serenitatis voluntati in hoc morem gereremus: rati ex hoc communi noſtro congreſſu id naſciturum eſſe, quod eidem Reipublicæ Chriſtianæ bonum, felix, & fauſtum ſit futurum, noſtrumque ſingulis, & Familiæ noſtræ honorificum, & glorioſum. Certiſſimam autem ſpem habemus, ſi Maieſtas veſtra animum ad id appellere voluerit, ut cum ipſo Sereniſſimo Fratre noſtro, et item nobiſcum Conſangvineis ſuis congredi, uti ſperamus, dignabitur, multa eſſe hinc ventura, quæ congresſum ipſum noſtrum celebrem, longoque tempore memorabilem ſint effectura. Ea vero, quæ & qualia ſint futura, exiſtimamus operæ pretium non eſſe literis explicare, cum veſtra Maieſtas ea (quæ ſua ſapientia eſt) per ſe non ignoret. Ut igitur adventum ad Nos ſuum maturare dignetur, etiam atque etiam rogamus. Veniet enim Maieſtas veſtra expectatisſima, cuius adventu multa, quæ noxia ſunt futura, conquieſcent, multaque item utilia & honeſta ſument parturiendi initium, non multo poſt uberrimum proventum optimarum rerum paritura. Cupimus veſtram Maieſtatem felicem, & incolumem vivere. Cuius favori Nos plurimum commendamus. Datum Poſonii ſeptimo Idus Aprilis Anno Domini 1515. Regni noſtri Anno nono.

Commiſſio propria Regiæ Maieſtatis.

XVIII.

1515.

Sigismundi *Poloniae Regis Conditionum Pacis, & amicitiæ inter ſe, &* Maximilianum *Imperatorem cum* Matthaeo *Cardinali Gurcenſi Oratore Imperiali, in Conventu Poſoniano condictarum Approbatio.* Datum Poſonii 20. Menſis Maii Anno 1515. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell: Regni. Lib. 19. Lit: T. N. 20. fol. 24.*

Nos Sigismundus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque, &c. Dominus, & Hæres,

ANNO 1515.

res, & Nos MATTHAEUS Miſeratione Divina tituli Sancti Angeli Diaconus Cardinalis Gurcenſis, Coadiutor Salizburgenſis, Sacratiſſimi Principis, & Domini Domini MAXIMILIANI Romanorum Imperatoris, ſemper Auguſti in Italia Locumtenens Generalis, & ad infraſcripta Mandatarius, & Procurator ſpecialis. Recognoſcimus, & tenore Præſentium profitemur. Quod Nos volentes utilitati, tranquillitati, ſtabilimento, & propagationi Reipublicæ Chriſtianæ, quam infideles hoſtes opprimere, labefactareque undique moliuntur, conſulere, ad laudem inprimis Omnipotentis Dei, deinde pro ſecuro, quieto, ac pacifico Statu Regnorum, Provinciarumque noſtrarum, ultra coniunctionem, & vinculum veteris amicitiae, & fraternitatis noſtræ, ad novam quandam inviolabilem, & indiſſolubilem concordiam, atque unionem devenimus, ſecundum Articulos infraſcriptos eum, qui ſequitur, tenorem continentes. Inprimis: cum Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ in ea ſemper voluntate fuerit, ut cum Sacra Imperiali Maieſtate in optima amicitia, & benevolentia fraterna vivat, & maneat, ſuamque Maieſtatem, tanquam Fratrem Maiorem, & Conſangvineum chariſſimum etiam obſervet, ac veneretur. Placeat igitur Maieſtati ſuæ Cæſareæ, ut res, & negotia inter eundem Sereniſſimum Dominum Poloniæ Regem, & Magiſtrum Pruſſiæ, ac Ordinem ſuum in ea forma, & modo remaneant, quemadmodum erant, & obſervabantur ab Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Sexageſimo Septimo, tempore felicis memoriæ FRIDERICI Imperatoris, & Sereniſſimi Domini Regis CASIMIRI; nec Magiſtrum Pruſſiæ, eiuſque Ordinem ſubtrahere velit ab his, quæ debent ſuæ Serenitati, & Regno Poloniæ, & quæ Prædeceſſores eius Magiſtri faciebant, neque auxilium, neque conſilium ei præſtet in damnum, & detrimentum ſuæ Serenitatis, & Regni ſui. Quodſi poſthac aliquæ novæ differentiæ, & controverſiæ inter Sereniſſimum Dominum Regem Poloniæ, et Magiſtrum, atque Ordinem infra quinquennium exorientur, idem Magiſter, ſive Ordo in Pruſſia prius Regiam Maieſtatem Poloniæ ſuperinde amicabiliter requirat, & prius tentetur, ſi eiuſmodi differentiae, & controverſiæ inter ſe ipſos amicabiliter, & per bona media componere poterunt, ſin minus quod illæ ipſae controverſiæ ad amicabilem compoſitionem Sacratiſſimi Imperatoris MAXIMILIANI moderni, et Sereniſſimi Domini VLADISLAI Regis Hungariae, ac Reverendiſſimorum Dominorum THOMAE Strigonienſis Sedis Apoſtolicæ Legati, et MATTHAEI Gurcenſis, Sanctae Romanæ Eccleſiæ Cardinalium concordari debeant. Et ſi quis eorundem Dominorum ad componendas huiuſcemodi controverſias deſignatorum intra ſpatium ſupraſcripti temporis ab hac vita diſcederet, tunc tres reliqui cum aſſenſu, et voluntate Sereniſſimi Domini Poloniæ Regis in locum demortui alium ſurrogare, et ſufficere poterint, cum quo earundem controverſiarum componendarum habebunt facultatem.

Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ mox poſt victoriam de Duce Moſcho habitam, potuit habere cum eo Inducias, & nunc poſſet, ſi vellet, ſed in hoc Statu rerum non cenſet id eſſe e re ſua, et Dominiorum ſuorum, ſi tamen Cæſarea Maieſtas habet Mandatum ad plenariam concordiam perficiendam, aut ſi Oratores eiuſdem Moſchi fulti plenaria poteſtate hic aderunt, Regia Maieſtas cum conſilio Sereniſſimi Domini Germani ſui non recuſabit eandem Concordiam aequis, & iuſtis conditionibus inire, quam ſi Moſchus detrectaret, aut initam obſervare nollet, quod extunc Maieſtas Caeſarea illi contra Sereniſſimum Regem Poloniae, et Regna, ac Dominia ſua amplius nullum auxilium, vel favorem praeſtare debeat directe, vel indirecte per ſe, vel ſubmiſſas perſonas. Item pro bono Pacis, et amicitiae firmandae Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae eſt contentus, ut ſoli Germani ad Ordinem in Pruſſia ſuſcipiantur.

Item quod ad Subditos Sereniſſimi Domini Poloniae Regis Civitatum Gedanenſis & Elbingenſis attinet, qui Bannis Imperialibus, et aliis modis ipſi Regno Poloniae noxiis moleſtari, et gravari ſolent, in conventu Sereniſſimorum Dominorum Hungariae & Poloniae Regum cum Sacra Caeſaraea Maieſtate quæretur modus, quo res haec iuſtis, et aequis mediis terminetur.

Item Sereniſſimus Rex Poloniae contentatur, quod Caeſar in hoc Conventu poſſit ſimul cum Sereniſſimo Rege Hungariæ, et Reverendiſſimis Dominis Strigonienſi, et Gurcenſi Cardinalibus videre, et ſe informare de differentiis inter eundem Sereniſſimum Regem Poloniae, et Magiſtrum, atque Ordinem Pruſſiae, et illos omnes ſtudere amicabiliter concordare, quod ſi non fieret, nihilominus Articuli ſupraſcripti in ſuo maneant vigore. Quos quidem Articulos matura inter ſe deliberatione praehabita Nos praefatus SIGISMUNDUS Rex Poloniæ Nomine proprio pro Nobis, et Nos MATTHÆUS Cardinalis Gurcenſis Nomine praefatae Caeſareae Maieſtatis pro eadem Maieſtate acceptavimus, approbavimus, & ratificavimus, et eoſdem in omnibꝰ eorum punctis Nos praedictus SIGISMUNDUS Rex Poloniae in verbo noſtro Regio, Nos vero praefatus MATTHAEUS Cardinalis Gurcenſis, ſub bona fide in perſona, et nomine Caeſareae Maieſtatis, ſancte et inviolabiliter obſervare promiſimus, imo acceptamus, approbamus, ratificamus, et promittimus Praeſentium per vigorem. Qui quidem Articuli acti, concordati, prolocuti, et concluſi ſunt inter Nos in praeſentia Sereniſsimi Principis, et Domini Domini VLADISLAI Hungariae, et Bohemiae etc. Regis, et Conſiliariorum Caeſareae Maieſtatis, ac noſtrorum, hoc eſt Poloniae, nec non Hungariae Regum praefatorum. In quorum fidem et teſtimonium Nos, et quilibet noſtrum praeſentes Literas manu propria ſubſcripſimus, et eaſdem Literas Sigillis, et Signetis noſtris conſvetis communivimus. Datum Poſonii viceſima Maii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Quintodecimo.

XIX.

1515.

Articuli Contractus duplicis Matrimonii inter VLADISLAI *Hungariæ & Bohemiæ Regis Filium* LUDOVICUM, *&* MAXIMILIANI *Imp. Neptem* MARIAM, *ac inter* MAXIMILIANI *Nepotem* FERDINANDUM, *&* VLADISLAI *Filiam* ANNAM *per* SIGISMUDUNM *Regem Poloniæ approbati.* Dat. Poſonii die 20. Menſis Maii Anno 1515. *Ex Originali. Extat in Arch. Regni. Lib. 19. No. 20 fol. 27. Item Lib. ſub Lit. V. fol. 20.*

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque &c. Dominus & Haeres Præſentibus profitemur, & notum facimus, Quod inter Sereniſſimos Principes & Dominos, Dominum MAXIMILIANUM divina favente Clementia Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum, & VLADISLAUM Hungariæ, Bohemiæque &c. Regem, Fratres noſtros chariſſimos in iſto Conventu Poſonienſi prolocuta, atque concluſa fuerunt duplicia Matrimonia, utrinque inter eorum liberos, ſcilicet Sereniſſimi Regis LUDOVICI cum Domina MARIA & Principis FERDINANDI cum Domina ANNA, ſtatim in Conventu Viennenſi deputato, ac etiam prope diem futuro latius expedienda, iuxta quoſdam Articulos deſuper prolocutos & confectos, quorum tenor, ur ſequitur, talis eſt.

1mo. Item quod in Conventu Sacratiſſimi Cæſaris, & Sereniſſimorum Hungariæ, Bohemiæque, & Poloniæ Regum contrahantur Sponſalia in utroque Matrimonio per verba de futuro inter Liberos Cæſaris, & Regis Hungariæ, inſequendo tenorem Literarum, alias emanatarum cum ſollennitatibus convenientibus, ſicut videbitur, & ſint Partes ad mutuam, ſeu reciprocam obſervantiam illorum Contractuum ſub certa pæna, ſicuti concordabitur aſtrictæ.

2do. Item Cæſar promittat illa ſponſalia nomine & vice Domini FERDINANDI Nepotis ſui cum Domina ANNA, ſub Promiſſione competenti, & ſufficienti, quod idem FERDINANDUS in ſpatio unius Anni proximi a die Contractus Sponſaliorum perſonaliter, vel per ſufficientem Procuratorem hanc promiſſionem ſuæ Cæſareæ Maieſtatis ratificabit, & contrahet per verba de præſenti.

3tio. Item Cæſar promittat, quod ſi in præfato termino non ſequatur hæc Ratificatio, quod extunc ipſamet Maieſtas ſua contrahet nomine proprio per verba de præſenti cum præfata Domina ANNA.

4to. Sereniſſimi Cæſar ac Rex Hungariæ, & Bohemiæ, in ſpatio unius anni inter ſe concordabunt de tempore confirmationis Matrimonii præfati per copulam.

5to. Domina ANNA in Conventu, Cæſaris, & Regum rebus iſtis omnibus concluſis, & perfectis conſignetur ad manus Cæſaris educanda, & nutrienda in Auſtria, una cum Filia Cæſaris Domina MARIA, usque ad conſummationem Matrimonii.

6to. Cæſar obliget ſe, quod ſi Contractus prædictus in prædicto tempore effectum non ſortietur, quod pro pæna ſolvatur Illuſtriſſimæ Dominæ ANNÆ, ac Sereniſſimo Domino VLADISLAO Hungariæ & Bohemiæ &c. Regi, eiusque Illuſtriſſimo Filio Domino LUDOVICO, ſive Hungariæ, & Bohemiæ Regnis, ſumma trecentorum millium florenorum Hungaricalium, & pro ſecuritate illius pecuniæ Cæſar nunc in Conventu in præſentia amborum Regum, vel Deputatorum ſuorum conſignet, & impignoret fere omnia ſua iocalia, patrimonialia, quæ ſecundum iuſtam æſtimationem aſcendant ad valorem unius millionis auri, & deponat illa apud Provinciales Auſtriæ, & quod iidem Provinciales Auſtriæ, apud quos illa iocalia deponentur, dent prædictæ Dominæ ANNÆ, ac Sereniſſimis Regibus & Regnis

Anno 1515.

Regnis praedictis deſuper ſufficientes, & convenientes Literatorias cautiones, & obligationes, ſub illa tamen conditione, & ea lege, quod eadem iocalia per Cæſarem, aut ſuos Hæredes contra prædictam ſummam trecentorum millium florenorum redimi poſſint, & etiam quod ſecuto Contractu per verba de præſenti ceſſet, & caſſata ſit præſens obligatio, & pæna, hoc expreſſe declarato, quod ad inviolabilem obſervationem huius obligationis Prælati, Comites, & Barones Liberi, Domini Nobiles, Civitates, omnesque Status & Ordines Provinciæ Auſtriæ ſub fidei, honoriſque eorum obligatione, de ſolutione eiuſmodi ſummæ prædictorum trecentorum millium florenorum Hungaricalium, in forma Cameræ Apoſtolicæ, quæ hic pro ſufficienti expreſſa & declarata intelligatur, & aliis cenſuris Eccleſiaſticis, ſe arctiſſimo iuramento corporali præſtito aſtringant, & Cæſar omnes prædictos Status, & Ordines in hoc caſu duntaxat ab omni obligamine ſubiectionis, fidelitatis, & obedientiæ ſibi, & Hæredibus ſuis debitæ abſolvat, & liberos eſſe, & fore ad obſervandam præſcriptam obligationem in omnibus eius punctis, & Articulis pronuntiet, & quod iidem Provinciales non poſſint ſolutionem huiuſmodi trecentorum millium florenorum Hungaricalium ultra biennium differre, ſed expleto biennio mox infra unum Menſem, vel ſummam præſcriptorum trecentorum millium florenorum Hungaricalium, vel ipſa iocalia integre, & abſque omni diminutione, manibus præfatæ Illuſtriſſimæ Dominæ ANNÆ, & Sereniſſimorum Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regum, Regnorumque ſuorum præfatorum, vel aliorum per prædictas Maieſtates, & Regna eorum ad hoc ſpecialiter deputandorum, in Arce Poſonienſi tradere, & conſignare debeant, & teneantur, omni fraude, dolo, & quavis machinatione ſiniſtra procul ſemotis. Sub conditione tamen redimendi ita, ut qui vel pecunias, vel iocalia in hoc caſu ad Arcem Poſonienſem perferrent, ſive fuerint Equites, ſive pedites, numerum ducentenarium non excedant.

7mo. Item Sponſo moriente, ſive is Sponſus Dominus FERDINANDUS, ſive Cæſar fuerit, poſt contractum Matrimonium per verba de præſenti, ante copulam, ſeu conſummationem Matrimonii ſolventur Dominæ ANNÆ centum millia florenorum Hungaricalium in ſpatio unius anni tunc proxime futuri, aut ſi ſolutio iſta in præfato tempore non fieret, conſignentur præfatæ Dominæ ANNÆ iocalia Cæſaris, valoris centum millium florenorum Hungaricalium, iuſto, & vero pretio æſtimata, cum conditione tamen redimendi, & hoc literis ſufficientibus, atque opportunis illorum, apud quos iocalia Cæſaris deponentur, caveatur, ita videlicet, ut ad obſervationem huius Articuli, & ſolutionem Summæ prædictorum centum millium florenorum Hungaricalium iidem Provinciales Auſtriae, apud quos talia iocalia Cæſaris, ut præmiſſum eſt, deponentur, ſint per omnia obligati, ut ſuperius latius declaratum eſt in Articulo, in quo facta eſt mentio de trecentis millibus florenorum Hungaricalium in caſu repudii. Hoc tamen edicto, ut in huiusmodi caſu, quo ante copulam vel conſummationem Matrimonii Sponſum decedere contingeret, iidem Provinciales ipſam Dominam ANNAM cum omni honeſtate ſalvis Perſonis, & omnibus rebus ipſius Dominæ ANNAE, & omnium ſuorum, ad Regna paterna, Poſonium videlicet, vel Znoymam pro arbitrio prædictarum Maieſtatum reducere debeant, & teneantur, præſcripta tamen ſumma eidem prius plene, & realiter in Arce Poſonienſi prædicta, modo præmiſſo perſoluta.

Item quod Dominæ ANNAE ducenta millia ducatorum loco Dotis inſcribentur, hæc tamen Dos tempore confirmationis Matrimonii non perſolvatur, ſed differatur illius ſolutio ad illud tempus, quo Rex LUDOVICUS cum Domina MARIA confirmabit, quo facto Dotem Dos compenſabit, & utraque hoc pacto tolletur, ita ut nec Regnum Hungariae Bohemiaeque, nec Dominium Auſtriae ſummam huiusmodi ducentorum millium florenorum perſolvere debebit. Nihilominus tanta donatio propter Nuptias, ſeu Contrados ambabus Sponſabus utrinq; ad vitam earum aſſignetur, aſſecureturque hoc pacto, ut redditus annui viginti millium, vel viginti quinque millium florenorum Hungaricalium loco donationis propter Nuptias conſignentur ſuper bonis convenientibus, & ante hac in huiusmodi donatione propter Nuptias aſſignari ſolitis, quæ bona ex nunc nominentur, hoc eſt, Caſtra, Civitateſque, & alia bona, ex quibus huiuſmodi Summa annui redditus in iuſtis & ordinariis proventibus provenire poſſit.

8vo. Simili modo in Matrimonio Regis LUDOVICI, & Dominæ MARIAE circa Dotem, & Donationem propter Nuptias obſervetur, videlicet Dominæ MARIAE ducenta millia ducatorum pro Dote ex parte Cæſareæ Maieſtatis exhibeantur, & tantum de redditibus ſuper bonis convenientibus pro Contradote illi aſſecuretur.

Anno 1515.

9no. Si tamen una Sponſa ante aliam moreretur ante Matrimonii confirmationem, nihilominus huic, quae ſuperſtes fuerit ſecuta copula, loco Dotis ducenta millia ducatorum perſolvi debebunt.

Si contingat poſt copulam ipſum Maritum obire ſine Hæredibus, & una, vel altera Nuptarum, & relicta Uxor voluerit tranſire ad vota ſecunda, nec foret illi integrum cum huiuſmodi ſtatu ſibi ordinato, quacunque ex cauſa novo Marito ſe coniungere, tunc ei perſolvatur ratione Dotis Summa præſcriptorum ducentorum millium florenorum, cuius proviſione, & pari nubere, et cum dignitate vitam agere poſſit. Cumque hæc omnia et ſingula in Praeſentia noſtri, atque cum ſcitu, conſilio, atque conſenſu noſtro ſunt acta, atque concluſa ad otium, et ad quietem, tranquillitatem, ſtabilimentum ambarum Maieſtatum prædictarum, Liberorum et Dominiorum ſuorum, idcirco omnia et ſingula, ut ſunt prolocuta, & concluſa, et præinſertis Articulis expreſſa, laudamus, approbamus, ac quantum noſtri intereſt, confirmamus, et grata, et rata a Nobis nunc haberi, et ſemper habenda tenore præſentium declaramus. Promittentes inſuper in Verbo Regio, & ſub fide legalis, atque ingenui Principis omnia et ſingula prædicta, quantum per Nos, et Regnum noſtrum fieri poterit, firmiter manutenere, defendere, et exequi, neque ut a quibuſcunque aliis impediantur, infringantur, aut illis quomodolibet contraveniatur directe, vel indirecte, Nos permiſſuros, imo ut ab omnibus firmiter atque inviolabiliter obſerventur, atque impleantur, omni ſtudio ac fide curaturos, abſque dolo et fraude. Harum teſtimonio Literarum noſtrarum Sigilli noſtri munitione roboratarum. Datum Poſonii die vigeſima Maii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Decimo Quinto. Regni vero noſtri Nono.

SIGISMUNDUS REX.

XX.

1515. *Diploma* MAXIMILIANI *Imperatoris, quo* LUDOVICUM *Regem de Conſenſu* VLADISLAI *Hungariæ, & Bohemiæ Regis Patris, ac* SIGISMUNDI *Regis Poloniæ eius Patrui, in Filium ſuum arrogat, atque in Familiam Domus Auſtriacæ adſciſcit, eumque Imperii Vicarium Generalem, & ſuum in eodem Imperio Succeſſorem conſtituit.* Dat: in Civitate Viennæ Die 20. Julii Anno 1515. *Ex Archivo Regni.*

Anno 1515.

MAXIMILIANUS Divina favente Clementia Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniae, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Brabantiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolæ, Limburgiae, Lucemburgiae, & Geldriae, Lantgravius Alſatiae, Princeps Sveviae, Palatinatus in Habſpurg, & Hannoviae, Princeps, & Comes Burgundiae, Flandriae, Tirolis, Gorciae, Artheſiae, Hollandiae, Selandiae, Terret, in Kyburg, Namurci, Zutphaniae, Marchio Sacri Romani Imperii, ſuper Amaſum, & Burgoviae, Dominus Phriſiae, Marchiae Sclavonicae, Mechliniae, Portus Naonis, & Salinarum, &c. Conſiderantes immenſa divinæ Maieſtatis in Nos beneficia, quibus præter tantorum Natalium conditionem, etiam tot ampliſſimis Dominiis & Regnis condecoravit, ac etiam ad ſublime faſtigium humani Generis nos evexit, ingrati omnino, & vecordes merito cenſeremur, ſi, quantum in nobis eſt, ea omni ſollicitudine noſtra rependere non ſtuderemus, & licet inſtituti noſtri ſemper ab ineunte ætate noſtra fuerit, meliorem partem curſus noſtri ſervitio Omnipotentis Dei impendere, & cauſam ſanctiſſimæ Fidei eius ſuſcipere, et incuria vel malo fato Superiorum temporum ei adempta viribus, & ſangvine noſtro recuperare, & illa, quantum ipſe nobis tribuiſſet, adaugere, ſed vel in propulſandis noſtris, vel noſtrorum iniuriis, quæ nobis undequaque inferuntur, vel inimico humani generis rem impediente, nunquam hactenus huiuſmodi noti noſtri compotes fieri potuimus. Et cum iam in diebus noſtris proceſſerimus, & etiam varia bellorum mole adhuc premimur, nec finem eorum ſub termino vitæ noſtræ nobis ſcire licet; Ne igitur præveniamur, & veluti deſides a ſua Clementia redarguamur, ſi nos id ipſi præſtare non poterimus, ſaltem, qui id pro nobis exhibeat, conſtituamus, et piam, ac providam hanc noſtram diſpoſitionem pro exhibitione operum ſuſcipiat, & praeſtet nobis gratiam, vel in parte id explere. Et licet amplam in Domino fiduciam habeamus, Sereniſsimos Principes, Dominum CAROLUM, & Infantem Dominum FERDINANDUM, Filios noſtros Cariſſimos, nihil unquam prætermiſſuros, ſed omnia pro exaltatione, & incremento orthodoxæ Fidei acturos, & cum univerſis Regnis, ac Dominiis eorum vitam etiam

ANNO 1515.

ipſam poſituros; Quo tamen id per ipſos eo melius, & uberius exhibeatur, & tam in nos ipſos, quam in eos beneficiorum collatorum perennis reddatur gratia, operæ pretium duximus, ipſis Sereniſſimum Principem, Dominum LUDOVICUM Hungariae, & Bohemiae Regem, Marchionem Moraviae, Principem Electorem, Filium, & Fratrem noſtrum Cariſſimum, pro tertio, in nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, addere, in quo ternario numero omnis perfectio conſtituta eſſe dinoſcitur. Quem Regem ex potentiſſimo Ampliſſimorum Regnorum ſuorum auxilio, & occaſione, & locorum opportunitate, & ex divina ſua indole præſagimus, huic ſanctæ rei nedum neceſſariam, ſed egregiam operam praeſtiturum, quam ut eo libentius ſuſcipiat, et partem laborum, et onerum noſtrorum ſubeat, omni gratia et beneficio noſtro nobis obnoxium reddere voluimus. Et licet idem Sereniſſimus LUDOVICUS Rex nobis, et eiſdem Sereniſſimis Filiis noſtris Cariſſimis ſit arctiſſimo vinculo ſangvinis conſtrictus, tam ex ſangvinis propinquitate, quam ex coniunctione, & connubio ipſius cum Sereniſſima Filia noſtra MARIA, et eorundem Filiorum noſtrorum Sorore dulciſſima, nihilominus viſceribus paternæ caritatis eum complectentes, cupienteſque ipſum adhuc arctiori vinculo nobis, et eiſdem Filiis noſtris conſtringere, et in mutuo amore devincire eos ad invicem, habita ſuper hoc prius matura deliberatione, et conſenſu Sereniſſimorum Principum, ac Dominorum, VLADISLAI Hungariae, et Bohemiæ etc. Regis, Patris, et SIGISMUNDI Poloniae Regis, et Magni Ducis Litvaniæ, Fratrum noſtrorum Cariſſimorum, motu proprio, et ex certa noſtra ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis noſtrae Cæſareæ, præfatum Sereniſſimum Regem LUDOVICUM in Filium noſtrum arrogamus, et in Familiam noſtram Auſtriae adſcimus, et numero eorundem Filiorum noſtrorum aggregamus, et tenore præſentium adſcribimus, ſine tamen praeiudicio Succeſſionis eorundem Sereniſsimorum Principum Domini CAROLI, et Infantis Domini FERDINANDI, ac Sororum ſuarum, Filiorum, et Nepotum noſtrorum Cariſsimorum, ſervato ordine, & conſvetudine Clariſsimæ Domus noſtræ Auſtriae. Qui Filii noſtri, cum in regendis, et adminiſtrandis tot ampliſsimis ipſorum Regnis et Provinciis munere Omnipotentis ipſis conceſsis, et Deo volente in expeditione contra Infideles ſatis ſuperq; diſtinebuntur, et nos etiam ubique eſſe non poſſumus in tam Amplo Imperio, et ne aliqua Pars eius fructu neceſſariae providentiae noſtrae careat, confiſi de magnitudine animi, probitate morum, et excellenti indole eiuſdem Sereniſsimi Regis LUDOVICI, Filii iam noſtri arrogati Cariſsimi, ipſum in partem ſollicitudinis noſtræ evocatum, matura deliberatione praehabita, ex certa noſtra ſcientia, et de plenitudine noſtrae Caeſareæ Poteſtatis, fecimus, creavimus, conſtituimus, & ordinavimus, et omni meliori modo, via, et forma, qua poſſumus, et debemus, tenore praeſentium facimus, creamus, conſtituimus, et ordinamus noſtrum, et Imperii Sacri Vicarium Generalem, vita comite, et poſt fata in eodem Imperio legitimum Succeſſorem noſtrum, dantes, et concedentes, eidem Filio, et Vicario plenam, liberam, et amplam facultatem, qua uti conſveverunt uti, et frui alii, qui pro tempore Vicarii Generales extiterunt, poſt vero deceſſum noſtrum poteſtatem noſtram Imperii in ipſum transferimus, et traducimus, ſicuti in nos per Praedeceſſores fuit translata; tenore praeſentium requirentes Sereniſsimum Regem Bohemiae Arbitratorem, et reliquos Venerabiles, & Illuſtres, tam Saeculares, quam Eccleſiaſticos, Principes Electores, Conſangvineos noſtros Cariſſimos, ut approbantes huiusmodi Conſtitutionem, Electionem, Translationem, et Decretum noſtrum, eundem Sereniſsimum LUDOVICUM, Filium arrogatum, et Fratrem noſtrum Cariſsimum, cum primum contigerit, nos Coronam Imperialem adipiſci, et ſi ante ab hac luce contigerit nos migrare, poſt obitum noſtrum in Regem Romanorum, et futurum Imperatorem eligant, et coronent, ac ſibi debitum fidelitatis iuramentum cum omni ſubiectione, et reverentia exhibeant, et praeſtent, ac ab aliis Principibus, et Statibus Imperii praeſtari, et exhiberi, ut moris eſt, faciant, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Harum teſtimonio Litterarum Sigilli noſtri appenſione munitarum. Datum in Civitate noſtra Vienna, die viceſima menſis Julii, Anno Domini 1515. Regnorum noſtrorum Romani triceſimo, Hungariae vero Viceſimo ſexto.

MAXIMILIANUS, *manu propria.*

VLADISLAUS REX, *manu propria.*

SIGISMUNDUS REX, *manu prop.*

THOMAS, Cardinalis Strigonienſis, *manu propria.*

MATHIAS, Cardinalis Gurcenſis, *manu propria.*

XXI.

XXI.

ANNO 1515.

Renovatio, & Confirmatio Amicitiæ, & Fraternitatis inter MAXIMILIANUM I. *Imp:* & SIGISMUNDUM *Regem Poloniæ in Conventu eorundem perſonali facta. Magiſter Pruſſiæ cum ſuo Ordine Regi, & Regno Poloniæ perpetuo obnoxius, eiſdem Juramentum fidelitatis, & obedientiæ, iuxta Fœderis Anno 1466. percuſſi formulam præſtabit. Rex Poloniæ permittit, ut ad Ordinem Teutonicum ſoli Germani recipiantur. Camera Judicii Imperialis Civitates Gedanenſem, & Elbingenſem bannire, & infeſtare deinceps non audebit. Imperator Moſcho contra Regem, & Regnum Poloniæ non auxiliabitur &c.* Datum in Civitate Viennenſi die 22. Menſis Julii. Anno 1515. *Ex Originali.*

MAXIMILIANUS Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae &c, Rex, Archidux Auſtriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, &c. Comes Palatinus &c. Tenore Præſentium recognoſcimus, & profitemur, quod cum inter alia, quæ Nobis curæ, cordique ſunt, ſummopere cupiamus, vera, ſincera, ac fraterna unione cæteris Principibus Chriſtianis coniungi, ac quantum in nobis eſt, omnes ad ſanctæ Pacis, atque Concordiae Fœdera reducere, & cohortari, ut tandem concordibus armis, & viribus Chriſtianis ferociſſimi eiuſdem Nominis hoſtes debellari, et exterminari poſſent, & hinc quieti, & tranquillitati, ac ſtabilimento univerſæ Religionis ad incrementum, & propagationem Chriſtiani Nominis conſuleretur. Cumque præ cæteris amicitiam, & unionem inter Nos, ac Sereniſſimos Principes Dominum VLADISLAUM Hungariæ, Bohemiæque Regem, Principem Electorem, ac Dominum SIGISMUNDUM Poloniae Regem, Fratres, & Conſangvineos noſtros chariſſimos ex neceſſitudinis vinculo, quo alias ipſorum Serenitates Nobis ſunt coniunctæ, ſemper magni fecerimus, & præcipue Matrimonia inter communes noſtros, ac prædicti Sereniſſimi Regis Hungariae, & Bohemiæ Liberos ac Nepotes alias tractata perfici, atque conſummari ex animo ſemper optaverimus, & ad res iſtas perficiendas iam pridem Reverendiſſimum in Chriſto Patrem, Dominum MATTHAEUM S. Angeli Diaconum Cardinalem, Gurcenſem, Coadiutorem Salisburgenſem, Principem, Conſiliarium, Locumtenentem in Italia Generalem, & amicum noſtrum chariſſimum, pleno Mandato a Nobis ſuffultum ad prædictos Sereniſſimos Fratres noſtros deſtinaverimus, qui vice, ac Nomine noſtro cum utriſque earum Maieſtatibus non nullos Articulos prolocutos tam circa Matrimonia inter Nos, & noſtros, ac ſupradicti Sereniſſimi Regis Hungariæ, Bohemiæque communes Liberos, ac Nepotes, quam circa differentias, inter ſupradictum Sereniſſimum Fratrem noſtrum Poloniæ Regem, & Illuſtres Principes Magnum Magiſtrum Pruſſiæ, et Ordinem Teutonicorum, & Ducem Moſcoviæ, ac nonnulla alia concordaverit, & concluſerit, prout in Literis atque Articulis prolocutis per prædictos Sereniſſimos Fratres noſtros Hungariæ, & Poloniæ Reges, ſupradictumque Cardinalem, Nomine noſtro manibus propriis ſubſcriptis, & ſigillis eorum roboratis latius continetur. Quorum quidem Articulorum formula, & tenor de verbo ad verbum hic inſertus talis eſt. Cum Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae in ea ſemper voluntate fuerit, ut cum Sacra Imperiali Maieſtate in optima amicitia, & benevolentia fraterna vivat, & maneat, ſuamque Maieſtatem tanquam Fratrem Maiorem, & Conſangvineum chariſſimum etiam obſervet, ac veneretur, placeat igitur Maieſtati ſuæ Cæſareæ, ut res, & negotia inter eundem Sereniſſimum Poloniæ Regem, & Magiſtrum Pruſſiæ, ac Ordinem ſuum in ea forma & modo remaneant, quemadmodum erant, & obſervabantur ab Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Sexageſimo Septimo, tempore felicis memoriæ FRIDERICI Imperatoris, & Sereniſſimi Domini Regis CASIMIRI, nec Magiſtrum Pruſſiæ, eiuſque Ordinem ſubtrahere velit ab his, quæ debent ſuæ Serenitati, & Regno Poloniæ, & quæ Prædeceſſores eius Magiſtri faciebant, neque auxilium, neque conſilium ei præſtet in damnum, & detrimentum ſuæ Serenitatis & Regni ſui.

Quodſi poſthac aliquæ novæ differentiae, & controverſiæ inter Sereniſſimum Dominum Poloniæ Regem, & Magiſtrum, atque Ordinem infra quinquennium exorirentur, idem Magiſter, ſive Ordo in Pruſſia prius Regiam Maieſtatem Poloniæ ſuperinde amicabiliter requirat, & prius tentetur, ſi huiuſmodi differentias, & controverſias inter ſe ipſos amicabiliter, &

Anno 1515.

per bona media componere poterunt, ſin minus, quod illæ ipſæ controverſiæ ad amicabilem compoſitionem Sacratiſſimi Imperatoris MAXIMILIANI moderni, & Sereniſſimi Domini VLADISLAI Regis Hungariæ, ac Reverendiſſimorum Dominorum THOMAE Strigonienſis, Sedis Apoſtolicæ Legati, & MATTHAEI Gurcenſis S. R. E. Cardinalium concordari debeant, & ſi quis eorundem Dominorum ad componendas huiusmodi controverſias deſignatorum intra ſpatium ſupraſcripti temporis ab hac vita diſcederet, tunc tres reliqui cum aſſenſu & voluntate Sereniſſimi Domini Poloniæ Regis, in locum demortui alium ſurrogare, & ſufficere poterunt, cum quo earundem controverſiarum componendarum habebunt facultatem.

Articuli Inſerti.

Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae mox poſt victoriam de Duce Moſchorum habitam, potuit cum eo habere Inducias, & nunc poſſet, ſi vellet, ſed hoc in ſtatu rerum non cenſet id eſſe e re ſua, & Dominiorum ſuorum, ſi tamen Cæſarea Maieſtas habet Mandatum ad plenariam Concordiam perficiendam, aut ſi Oratores eiuſdem Moſchi fulti plenaria poteſtate hic aderunt, Regia Maieſtas cum conſilio Sereniſſimi Domini Germani ſui non recuſabit eandem concordiam, æquis, & iuſtis Conditionibus inire, quam ſi Moſchus detractaret, aut initam obſervare nollet, quod extunc Maieſtas Cæſarea illi contra Sereniſſimum Regem Poloniae, & Regna, ac Dominia ſua amplius nullum auxilium vel favorem præſtare debeat directe, vel indirecte, per ſe, vel ſubmiſſas perſonas.

Item pro bono Pacis, & Amicitiæ firmandæ Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ eſt contentus, ut ſoli Germani ad Ordinem in Pruſſia ſuſcipiantur.

Item quod ad ſubditos Sereniſſimi Domini Poloniae Regis Civitatum Gedanenſis, & Elbingenſis attinet, qui Bannis Imperialibus, & aliis modis Juri Regni Poloniæ noxiis moleſtari, & gravari ſolent, in Conventu Sereniſſimorum Dominorum Hungariæ & Poloniæ Regum cum Sacra Cæſarea Maieſtate quæretur modus, quo res hæc iuſtis, & æquis mediis terminentur.

Item Sereniſſimus Rex Poloniae contentatur, quod Cæſar in hoc Conventu poſſit ſimul cum Sereniſſimo Rege Hungariæ & Reverendiſſimis Dominis Strigonienſi, & Gurcenſi Cardinalibus videre, ac ſe informare de differentiis inter eundem Sereniſſimum Regem Poloniæ, & Magiſtrum, atque Ordinem Pruſſiæ, & illos omnes ſtudere amicabiliter concordare. Quod ſi non fieret, nihilominus Articuli ſupradicti in ſuo maneant vigore.

Anno 1515.

Acta ſunt hæc Poſonii, et prolocuti, concordati, et concluſi ſupraſcripti Articuli inter Sereniſſimum Principem, & Dominum Dominum SIGISMUNDUM Regem Poloniæ, Magnum Ducem Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, etc. Dominum ac Hæredem, ac Reverendiſſimum Dominum MATTHAEUM S. Angeli Diaconum Cardinalem Gurcenſem, Coadiutorem Salisburgenſem, ac Sacratiſſimi Principis, & Domini, Domini MAXIMILIANI Rom. Imperatoris ſemper Auguſti in Italia Locumtenentem Generalem, et ad ſupraſcripta Mandatarium, et Procuratorem ſpecialem, praeſentibus Sereniſſimo Principe, et Domino, Domino VLADISLAO Ungariae, et Bohemiae Rege, et Conſiliariis Praefatarum Illuſtriſſimarum Maieſtatum. In quorum fidem et teſtimonium Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ, et Reverendiſſimus Dominus Cardinalis Gurcenſis ſupradicti hos Articulos ſubſcripſerunt manibus propriis, et Sigillis, ſeu Signetis conſvetis muniri fecerunt. Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quinto Die 20. Menſis Maii.

Nos itaque de omnibus illis plenam notitiam habentes, & illa ex animi noſtri ſententia concordata, & concluſa eſſe affirmantes, omnes & ſingulos memoratos Articulos, ut praemittitur, inter ſæpe nominatos Sereniſſimos Fratres noſtros Hungariæ, Poloniaeque Reges, & Principem noſtrum Cardinalem Gurcenſem, nomine noſtro actos, prolocutos, & concluſos, cum omnibus, & ſingulis eorum punctis, clauſulis, & continentiis, prout iacent, acceptamus, ratificamus, approbamus, laudamus, & confirmamus, ipſoſque perpetuum firmitudinis robur obtinere volumus, promittentes inſuper in verbo noſtro Caeſareo, ac ſub fide boni legalis, & ingenui Principis pro Nobis, atque Illuſtriſſimis Nepotibus, Regnis, & Dominiis noſtris, quantum Nos, & illos concernunt, Nos omnia ſupradicta, & in præfatis Literis, atque Articulis prolocutis expreſſa firmiter, & inviolabiliter obſervare, exequi, & adimplere, neque illis quoquo modo contravenire, de Jure, vel de facto, directe, vel indirecte, omni dolo, & fraude penitus ſecluſis. Ut autem Sereniſſimus Frater noſter Poloniae Rex uberiorem animi noſtri affectionem, fraternumque erga ſe ſtudium evidentius cognoſcat, contenti fuimus primum Articulum circa negotium Prutenicum una cum alio Articulo de Civitatibus Gedanenſi, & Elbingenſi

Anno 1515.

in hunc modum, & formam declarare, extendere, ſeu reformare.

Item concluſum eſt, quod res, & negotia inter Sereniſſimum Poloniæ Regem, et Magiſtrum Pruſſiæ, et Ordinem ſuum in ea forma, et modo remaneant, quemadmodum erant, et obſervabantur poſt factam Pacem perpetuam ab Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo, tempore felicis memoriae FRIDERICI Imperatoris Genitoris noſtri, et Sereniſſimi Domini Regis CASIMIRI, et quod Nos inhibebimus, nec ſubtrahemus Magiſtrum Pruſſiae, eiuſque Ordinem a praeſtando Juramento, quod debet ſuae Serenitati, et Regno Poloniae, et quae Praedeceſſores eius Magiſtri faciebant, neque auxilium, neque conſilium ei praeſtabimus in damnum, & detrimentum ſuae Serenitatis, et Regni ſui. Item quod ad Civitates Gedanenſem et Elbingenſem attinet, hactenus quidem bannis, et aliis modis Juri Sereniſſimi Regis, et Regni Poloniae noxiis gravabantur; ſed Nos exnunc iam eaſdem Civitates ab iisdem bannis abſolvimus, et liberos eſſe decernimus, ac id ipſum Judicio Camerae noſtrae Imperialis, Literis noſtris denuntiabimus, mandabimuſque, ut eaſdem Civitates, et praeteritis bannis abſolutas dimittat, et in futurum ex quibuscunque cauſis ad cuiuſcunq; inſtantiam nunquam audeat bannire, vel quovis modo infeſtare, nullumque Judicium contra eaſdem Civitates, et earum ſimiles a Noſtra Imperiali Judicii Camera deinceps inſtrui, et fieri permittemus.

Quos duos ultimos Articulos Nos haud ſecus, quam ſuperiores eadem fide, qua ſupra, promittimus inviolabiliter obſervare, adimplere, et exequi, neque illis quoquomodo contravenire. Harum teſtimonio Literarum noſtrarum, Sigilli noſtri Imperialis munitione roboratarum. Datum in Civitate noſtra Viennenſi Die 22. Menſis Julii. Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quinto. Regnorum noſtrorum Romani 30. Hungariae vero 26.

MAXIMILIANUS.

Ad Mandatum Cæſareum.

MAXIMILIANUS *Imperator Magiſtrum Pruſſiæ, ad Homagium* SIGISMUNDO *Regi, & Regno Poloniæ præſtandum hortatur, ſimulque Gedanum, ac Elbingam ex Banno dimittit.* Datum in Civitate Viennenſi die 22. Menſis Julii Anno 1515. *Ex Originali. Vide* Cod. Dipl. Volumen III. *Sub An. 1515.*

XXII.

Anno 1515.

Inſtrumentum publicorum Notariorum, quo continetur MAXIMILIANI *Imperatoris, &* ANNÆ VLADISLAI *Hungariæ, & Bohemiæ Regis Filiæ Proteſtatio, quod licet Contractum inter ſe Matrimonialem per verba de præſenti facere intendant, ſi tamen intra Annum* FERDINANDUS *Archidux Auſtriæ, vel* CAROLUS *Dux Burgundiæ, & Hiſpaniarum Princeps eandem Dominam* ANNAM *ſibi deſponſare voluerit, præſens Contractus Matrimonii pro caſſo, & nullo haberi debeat.* Actum in Arce Viennenſi Die 22. Menſis Julii Anno 1515. *Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen. Notum ſit, & cunctis pateat evidenter. Quod Anno a Nativitate Domini Milleſimo Quingentiſimo Quintodecimo Indictione tertia, die 22. Menſis Julii, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini LEONIS Divina Providentia Papæ decimi anno tertio, Sacratiſſimus, & Invictiſſimus Princeps, & Dominus, Dominus MAXIMILIANUS Romanorum Imperator &c. et Sereniſſima Domina, Domina ANNA Filia Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini VLADISLAI Hungariæ, & Bohemiæ Regis, Principales principaliter pro ſe ipſis in Illuſtriſſimorum Principum, & Reverendorum in Chriſto Patrum, ac Generoſorum, & Magnificorum Dominorum Teſtium, ac Notariorum noſtrorum infraſcriptorum pro evidentis fidei teſtimonio ad hoc ſpecialiter vocatorum, & rogatorum præſentia perſonaliter conſtituti. Quoniam proteſtationem facientes, ac facere volentes illam facto, & inſcriptis Nobis Notariis infraſcriptis, tunc publice alta ac intelligibili voce, latino ſermone perlegendam porrigi fecerunt, quam ego NICOLAUS RYBEYSEN Notarius infraſcriptus ex ſpeciali Mandato, & Commisſione eorundem Sacratisſimi Domini Imperatoris & Serenisſimæ Dominæ ANNÆ palam, & publice perlegi in hanc ſententiam. Quod licet ipſi Sacratisſimus Dominus Imperator, & Serenisſima Domina ANNA nunc inter ſe facere Contractum Matrimonialem per verba de præſenti intendant, idemque Sacratisſimus Dominus Imperator nullam aliam ducere promittit, tamen ambarum Maieſta-

Anno 1515.

ieſtatum, & Serenitatum ſuarum voluntas, & animus ſit, atque illud hic coram Nobis Notariis infraſcriptis ſolemni proteſtatione caviſſe velint. Quod ſi Illuſtrisſimus Princeps, & Dominus, Dominus FERDINANDUS Archidux Auſtriæ, aut eius Fratres Sereniſſimus Princeps, et Dominus, Dominus CAROLUS Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, & Hiſpaniarum Princeps, dummodo a contractu, & obligatione alias inter eum, & Sereniſſimam Dominam Renatam Franciæ liber, immunis, & abſolutus fieret, eandem Sereniſſimam Dominam ANNAM infra ſpatium unius Anni proxime futuri legitimam Uxorem ducere vellet, et per verba de præſenti Matrimonium cum Serenitate ſua contraheret, ac Sanctiſſimus Dominus noſter illud interveniente opportuna diſpenſatione admitteret, & concederet, quemadmodum & Serenitas ſua de his omnibus ſpem amplam habet, quod tunc prout exnunc, et nunc prout extunc huiuſmodi Contractus inter iam dictos Illuſtriſſimum Dominum FERDINANDUM, aut Sereniſſimum Principem CAROLUM, & dictam Sereniſſimam Dominam ANNAM de bona atque expreſſa voluntate, & conſenſu ipſorum Sacratiſſimi Domini Imperatoris, & Sereniſſimæ Dominæ ANNAE fiet, & validus haberi, alius autem Contractus inter Maieſtatem, & Serenitatem ſuas hodie futurus, annullatus, & caſſatus eſſe debeat. Ad quam quidem proteſtationem ſic per me lectam, & publicatam idem Sacratiſſimus Dominus Imperator ore proprio, & latino ſermone, Sereniſſima vero Domina ANNA, etiam ore proprio, & lingva Hungarica, ac per os Reverendiſſimi in Chriſto Patris, & Domini, Domini THOMÆ Cardinalis Strigonienſis Hungariæ, Poloniæ, & Bohemiae Legati ſibi adſtantis ſimiliter latino ſermone per verbum *placet* reſponderunt. Super quibus omnibus, & ſingulis Nos Notarii infraſcripti pro parte Sacratiſſimæ Maieſtatis Cæſareæ, & Sereniſſimæ Dominæ ANNAE præfatorum, ut unum, aut plura, publicum, ſeu publica, quotiens opus fuerit, conficeremus inſtrumentum, ſeu inſtrumenta, rogati fuimus, & requiſiti. Acta fuerunt hæc in Arce Viennenſi ſub Anno, Indictione, die, Menſe, & Pontificatu, quibus ſupra. Præſentibus ibidem Illuſtriſſimis Principibus, ac Reverendis in Chriſto Patribus, & Generoſis, ac Magnificis Dominis Vilhelmo, & Ludovico Bavariae Ducibus, Georgio Marchione Brandeburgenſi, Chriſtophoro ex Ducibus Brunſvicenſibus, Bremenſibus, & Georgio Colocenſi Archiepiſcopis, ac Vigileo Patarienſi, Vladiſlao Vacienſi, Joanne Poſnanienſi, Petro Premiſlienſi, & Stanislao Olomucenſi Epiſcopis, Claudio Carendol, & Balvio Damont ad prædictam Sereniſſimam Maieſtatem Cæſaream dicti Sereniſſimi Principis CAROLI Oratore, Chriſtophoro Philippo de Lichtenſtein Barone in Caſtelin Cornu, & Caſpare de Volkenſdorff Marſcalco Provinciae Auſtriae Inferioris, ac Moiſe Wuslai Comite Comitatus Holendenſis, Petro Carloczki Magiſtro Curiae, & Michaele Palozi Supremo Magiſtro Camerae praedicti Sereniſſimi VLADISLAI Hungariae, et Bohemiae Regis, Joanne Varnamiſa Caſtelli Budenſis, Ambroſio Sokarko libero Domino in Olnat, Nicolao Firley Palatino Sandomirienſi, Nicolao Recmidowicz Palatino Viſcenſi, & Magni Ducatus Litvaniae Cancellario, Luca de Gorka Caſtellano Poſnanienſi, & Maioris Poloniae Capitaneo Generali, Zdenko Leone de Roſmittal, & in Platna Supremo Caſtellano Pragenſi, Adalberto de Bernſtein in Lantzkron Supremo Magiſtro Curiæ, & Ladislao de Sterenberge, & Bechina Cancellario, & Geroslao de Scheluberok Supremo Camerario Regni Bohemiae, teſtibus ad præmiſſa pro evidenti omnium illorum fide, & teſtimonio vocatis, & ſpecialiter requiſitis.

Et ego Nicolaus *Kibeiſten* de *Udinhein* Clericus Spirenſis Diœceſis publicus Sacra Apoſtolica, & Imperiali authoritatibus Notarius, quia præmiſſis omnibus, & ſingulis, dum ſic, ut praemittitur, fierent, & agerentur una cum prænominatis Illuſtriſſimis, Reverendiſſimis, et Magnificis Dominis Teſtibus, & providis Viris Connotariis meis infraſcriptis præſens interfui, eaque omnia, & ſingula ſic fieri vidi, et audivi, atque feci. Ideo hoc præſens publicum Inſtrumentum manu alterius fideliter ſcriptum, exinde confeci, ſubſcripſi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoq; Nomine, & cognomine meis ſolitis, & conſvetis ſignavi in fidem, et teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum una cum Connotariis meis rogatus & requiſitus.

Et ego Tielmanus Creich Presbyter Moguntinenſis Diœceſis, publicus Sacra Imperiali Auctoritate Notarius, quia præmiſſis omnibus, & ſingulis, dum ſic, ut præmittitur, fierent, & agerentur una cum prænominatis Illuſtriſſimis Reverendiſſimis, Generoſis, ac Magnificis Dominis Teſtibus, & providis Viris Connotariis meis ſupra, & infraſcriptis præſens interfui, eaque omnia, & ſingula ſic fieri vidi, & audivi, ideo hoc præſens publicum Inſtrumentum manu alterius fideliter ſcriptum, exinde confeci, ſubſcripſi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque, nomine, & cognomine meis ſolitis, & conſvetis ſignavi in fidem & teſtimonium omnium, & ſingulorum una cum eiſdem Connotariis meis rogatus, & requiſitus.

Anno 1515.

Et ego Volffgandus Hofman Presbyter Herbipolenſis Diœceſis, publicus Sacra Apoſtolica Authoritate Notarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic, ut præmittitur, fierent, & agerentur una cum praenominatis Illuſtriſſimis, Reverendiſſimis, Generoſis, ac Magnificis Dominis Teſtibus, & providis Viris Connotariis meis ſupraſcriptis praeſens interfui, eaque omnia, & ſingula ſic fieri vidi, & audivi, ideo hoc praeſens publicum Inſtrumentum manu alterius fideliter ſcriptum exinde confeci, ſubſcripſi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque, nomine, et cognomine meis ſolitis et conſvetis ſignavi in fidem, et teſtimonium omnium, et ſingulorum una cum eiſdem Connotariis meis rogatus, et requiſitus.

XXIII.

Pacta Matrimonialia inter LUDOVICUM *Ungariæ Regem, &* MARIAM PHILIPPI *Hiſpaniarum Regis Filiam, atque inter* MAXIMILIANUM *Imperatorem, &* ANNAM LADISLAI *Ungariæ, & Bohemiæ Regis Filiam inita, hac conditione, quod licet inter ſe per verba de præſenti contraxerint, ſi tamen* FERDINANDUS *Archidux Auſtriæ, vel* CAROLUS *Dux Burgundiæ, & Hiſpaniarum Princeps præfatam Dominam* ANNAM *intra ſpatium unius anni a dato præſenti in Uxorem ducere vellet, præſens Contractus inter* MAXIMILIANUM *& dictam* ANNAM *pro caſſo, & nullo haberi debeat, hoc vero non eveniente intra trimeſtre poſt, & ſupra annum a die præſentis Contractus computando, idem per cohabitationem coniugalem inter ipſos conſummandus ſit.* Actum Viennæ 22. Julii Anno 1515. *Ex Originali.*

NOS MAXIMILIANUS Divina favente clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, & Geldriæ, Landgravius Alſatiæ, Princeps, & Comes Burgundiæ, Flandriæ, Tyrolis, Goriciæ, Artheſiæ, Hollandiæ, Selandiæ, Ferreti, in Kyburga, Namurci, & Zutphaniæ, Marchio S. Romani Imperii, ſupra Anaſum, Burgoviæ, Dominus Phriſiæ, Marchiæ Slavoniæ, Mechliniæ, Portus Naonis, & Salinarum &c. Nos VLADISLAUS, Dei Gratia Rex Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramiæ, Serviæ, Gallíciæ, Lodomeriæ, Cumaniæ, Bulgariæ, Marchio Moraviæ, Dux Sleſiæ, & Lucemburgenſis, ac Marchio Luſatiæ &c. Nos SIGISMUNDUS eadem Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ &c. Dominus, & Hæres &c. Tenore Præſentium recognoſcimus, & ad perpetuam rei memoriam notum facimus Univerſis: Quod cum ſuopte naturæ noſtræ inſtituto, ea quæ ad ornamentum, dignitatem, amplificationem, & conſervationem Regnorum, & ſubditorum noſtrorum, quibus Divina diſpoſitione ſumus præfecti, ſpectare Nobis videntur, Pace, Concordia, & Amicitia potius, quam ullo alio ſtudio ſive officio quærenda putaverimus, ac præſertim amicitiam atque fraternam inter Nos unionem, quamvis alias avita neceſſitudo, ſangviniſque ſtricta coniunctio, inter Nos intercedat, novis, & arctioribus vinculis ſtringere, atque conſolidare cogitaverimus, quo cæteri Chriſtiani Principes exemplum noſtrum imitati, facilius etiam inter ſe ad ſancta Pacis Fædera coirent, & Religio Chriſtiana propriis, atque concordibus viribus, ac armis aliquando ſubnixa, ſibi decori, conſervationi, & incremento: ſuis vero hoſtibus immaniſſimis formidini, ac demum exitio eſſet futura. Cumque eius rei cauſa ex multis nunc annis, tam ſuper ſponſalibus, quam vinculis Matrimonialibus inter noſtros MAXIMILIANI Imperatoris,

Anno 1515.

toris, & Vladislai Regis Nepotes,
& Liberos formandis esset tractatum ali-
as, tandem Divino annuente favore, his
negotiis extremam manum apponere vo-
luimus, & in hoc celeberrimo, atque
Sanctissimo Conventu nostro, quem De-
us propitius sua benignitate clementer
indulsit, & ordinavit fieri, ultra ea, quae
ad publicam universalis Christianae Re-
ligionis utilitatem inter Nos acta, & con-
sultata sunt, memoratos Sponsaliarum,
& Matrimoniorum Tractatus felici fine,
atque conclusione duximus firmandos,
atque faciendos. Itaque ad laudem, &
gloriam inprimis Dei Omnipotentis Ma-
ximi, & ad utile Religionis Incrementum,
nec non ad perpetuam tranquillitatem,
quietem, stabilitatem, ad conservationem,
non tam nostram, quam Nepotum, Li-
berorum, Regnorum, Dominiorum, &
Subditorum nostrorum ad hos infrascri-
ptos Contractus, & Tractatus deveni-
mus.

Inprimis contracta, celebrata, &
confirmata sunt Sponsalia per verba
Matrimonialia & de praesenti cum so-
lennitatibus, & ceremoniis in huius-
modi actibus intervenire solitis, & con-
svetis inter Serenissimam Dominam Ma-
riam nostri Maximiliani Im-
peratoris Neptem charissimam, & Se-
renissimi quondam Filii nostri Philip-
pi Regis Castellae Filiam, ex una, & Se-
renissimum Dominum Ludovicum,
Hungariae, Bohemiaeque Regem, nostri
Vladislai Regis Filium charissimum,
parte ex altera, accedente ad hoc mu-
tuo, & expresso, quantum per ætatem
licuit eorum consensu, & volunta-
te, proferente præfato Rege Ludovi-
co hæc verba formalia: Ego Ludovi-
cus *accipio te* Mariam *in legitimam
Uxorem*: contra autem ipsa Domina Ma-
ria pronuntiante: *Ego* Maria *accipio
te* Ludovicum *in meum legitimum Ma-
ritum*: coram Reverendissimo in Christo
Patre, Domino, Domino Thoma tituli
S. Martini in Montibus Presbytero Car-
dinale, & Archiepiscopo Strigoniensi, &
Patriarcha Constantinopolitano, & Sedis
Apostolicæ de Latere Legato, huiusmo-
di Contractum, per annulorum subar-
rhationem, & aliis necessariis firmante,
& solennizante, hac potissimum lege,
& fine, ut succedente per tempus legi-
tima atque idonea ætate, præfati Dominus
Ludovicus Rex, & Domina Maria hu-
iusmodi Matrimonium per copulam carna-
lem, ut convenit inter se, consummare de-
beant. Quod indubitanter ita futurum, Nos
Maximilianus, & Nos Vladisla-
us Rex in verbo nostro Cæsareo, & Regio
promittimus.

Anno 1515.

Secundo. Nos Maximilianus
hodie Contractum Matrimonialem, cum
Serenissima Domina Anna nostri Vla-
dislai Regis Filia charissima per ver-
ba de præsenti, & ad talem actum ne-
cessaria, & proferri utrinque solita cele-
bravimus, & solenniter in facie Ecclesiæ fir-
mavimus. Nobis Imperatoribus hæc ver-
ba formalia pronuntiantibus: *Ego* Maxi-
milianus *accipio te* Annam *in meam
legitimam Uxorem*, & e contra ipsa Do-
mina Anna referente: *Ego* Anna
accipio te Maximilianum *in meum
legitimum Maritum*, coram supradicto
Reverendissimo Cardinale Legato, huius-
modi Contractum nostrum Matrimonia-
lem, per annulorum subarrhationem, &
alia ad hæc requisita, & adhiberi solita,
firmante, & solennizante. Priusquam
tamen Nos Maximilianus cum Do-
mina Anna præfata contraheremus, co-
ram Notariis, ac Testibus, specialiter
ad hoc requisitis, & vocatis, Nos Ma-
ximilianus, & ipsa Domina Anna
solennem protestationem fecimus, & de-
claravimus: Quod si alter ex Nepoti-
bus nostris Maximiliani videlicet,
aut Illustrissimus Ferdinandus Ar-
chidux Austriæ, sive Serenissimus Domi-
nus Carolus Dux Burgundiæ, & Hi-
spaniarum Princeps (dummodo is a con-
tractu cum Domina Renata olim Ludo-
vici Regis Franciæ Filia alias facto li-
ber, & immunis fieret, & opportuna Sanctis-
simi Domini nostri, & Sedis Apostolicæ
dispensatio interveniret) cum præfata
Domina Anna infra spatium unius an-
ni a data præsentis Contractus proxime
futuri contrahere vellet: quod istud de
expresso consensu, & voluntate ambo-
rum nostrorum fieri posset: & præsens
Contractus inter Nos Maximilianum
Imperatorem, & ipsam Dominam An-
nam in isto casu annihilatus, annulatus,
& cassatus esse debeat: prout in Instru-
mento protestationis desuper confecto la-
tius continetur, & exprimitur, debemus-
que, ac volumus Nos Imperator Maxi-
milianus, huiusmodi Contractum Ma-
trimonialem cum Domina Anna, nisi
alter Nepotum nostrorum in tempore
præfixo, unius videlicet anni, eam per
verba de præsenti ducet, per copulam
carnalem, infra trimestre post, & supra
annum a die præsentis Contractus compu-
tando consummare, & complere. Et in fi-
nem hunc prefaeta Domina Anna ad ma-
nus nostras fuit tradita, & libere consignata.

Nos vero Vladislaus Rex, cum u-
traque ista Matrimonia, non solum de
consensu, & voluntate nostra, imo ex
ardentissimo nostro desiderio facta sint, ut
præfa

Anno 1515.

praefatam Filiam nostram charissimam Do-
te decenti, & convenienti honestaremus,
eidem Filiæ nostræ Annae ducenta millia
florenorum Hungaricalium Dotis nomine,
tenore præsentium inscribimus, & assigna-
mus, ita tamen, quod huiusmodi pecuniæ so-
lutio, neq; ad præsens, neq; tempore con-
summationis fieri, sed ad illud tempus dif-
ferri debet, quo charissimus Filius noster Lu-
dovicus cum Domina Maria Matrimo-
nium per copulam consummabit. Cui Do-
minæ Mariæ similiter, ut infra patebit, du-
centa millia florenorum Hungaricalium Do-
tis loco sunt inscripta. Hoc namq; Matrimo-
nio Filii nostri cum Domina Maria per co-
pulam consummato huiusmodi Dos utrinq;
compensata, & neutra Partium ad illius so-
lutionem alteri obligata sit, vel esse debeat.
Ut autem vicissim Nos Maximilianus Im-
perator Dominam Annam, ut par esset, de-
bite, & ingenue remuneremus, loco dona-
tionis propter Nuptias, seu Contradotis, ei-
dem Dominæ Annae reditus annuos vigin-
ti quinque millium Ducatorum Hungari-
calium super certis Castris, Locis, seu
Territoriis nostris tenore præsentium as-
signamus. Videlicet medietatem illorum
redituum in provinciis nostris Australi-
bus inferioribus, videlicet super Oppidis
& Castris *Iudenburg*, *Leola*, *Styra*, *Lem-
bach*, ad S. *Hippolytum* & *Gars*, una cum
omnibus, & singulis, & ipsorum Ter-
ritoriis, Districtibus, & emolumentis.
Alteram autem medietatem in Comitatu
nostro *Tyrolis*, videlicet super Oppidis
& Castro *Impst*, Castrum una cum of-
ficio in *Altenburg*, & super Oppido, &
Castro in *Ratenberg* una cum eorum
omnibus pertinentiis ut supra, ascribimus,
una cum omnibus aliis, quæ ex Privile-
gio, consvetudine, aut de iure Provinciæ
nostrae Australis Archiducissae debentur
pro Contradote. Si autem istorum loco-
rum per Nos assignatorum reditus ad
praescriptam summam non ascenderet,
ex aliis reditibus nostris huiusmodi de-
fectum, ut par est, supplere usque ad
integrum valorem summae viginti quinq;
millium Ducatorum Hungaricalium cu-
rabimus, & pari firmitate promittimus,
ipsamque Dominam Annam statim post
consummationem Matrimonii inter Nos per
copulam, in possessionem supradictorum
locorum ponemus, & introducemus, cu-
rabimusque, ut omnes Officiales, & sub-
diti supra dictorum locorum Dominae
Annæ per Nos assignatorum, homa-
gia, & alia fidelitatis Juramenta, eidem
Dominae Annæ praestare debeant, ipsa-
que Domina Anna de omnibus isto-
rum locorum Officiis, & Personis insti-
tuendis, ad arbitrium suum disponere

Anno 1515.

possit, & valeat, ita videlicet ut praefa-
ta Domina Anna huiusmodi reditibus,
vita sua durante, uti, frui, ac gaudere,
& ex illis statum suum sustinere, & inter-
tenere possit, & valeat. In casu autem,
quo alter ex Nepotibus nostris Ferdi-
nandus aut Carolus cum praefata
Domina Anna contraheret, Nos una
cum Serenissimo Principe Domino Fer-
dinando Arragonum, utriusque Sici-
liae, & Hierusalem Rege Catholico, com-
munium Nepotum nostrorum Avo con-
cordabimus, & providebimus, ut Do-
minae Annæ pro supradicta summa
Contradotis viginti quinque millium Du-
catorum Hungaricalium, reditus annui
convenienter, & sufficienter assignentur,
& assecurentur.

Circa vero Contractum Domini Lu-
dovici Regis cum Domina Maria
Nos Imperator eidem Dominæ Mariæ
Dotis nomine, similiter summam ducen-
torum millium Florenorum Hungarica-
lium, tenore praesentium adscribimus, &
assignamus, recompensandam tum suo
tempore cum alia Dote, sicut superius est
expressum.

Vicissim vero Nos Vladislaus
Rex, nomine charissimi Filii Ludovici
loco donationis propter nuptias, sive Con-
tradotis praefatae Dominae Mariæ re-
ditus annuos valoris viginti quinque mil-
lium florenorum Hungaricalium, super
Bonis, ac Locis in Regnis nostris Hun-
gariae, & Bohemiae Reginis assignare so-
litis, inscribimus, et per tenorem praesen-
tium assignamus: videlicet in Regno no-
stro Hungariae Maromarcissium cum Ca-
mera salium, et Castrum *Hwiidrth*, cum
quinque Oppidis, et aliis possessionibus:
in Regno autem nostro Bohemiae Hra-
decz supra Albim fluvium, Chrudim,
Dwor, et Iaromirz cum attinentibus
una cum aliis omnibus, quae vel ex Pri-
vilegio, consuetudine, aut de Jure prae-
fatorum Regnorum nostrorum Reginis
debentur pro Contradote. Quibus omni-
bus ipsa Domina Maria temporibus vi-
tae suae libere gaudere, uti, ac frui pos-
sit, ac valeat hoc pacto: Ut si supradicta
summa in eorum reditibus summam
praefixam, videlicet viginti quinque mil-
lium florenorum Hungaricalium non at-
tingeret, quod de aliis reditibus nostris
hunc defectum supplere debeamus: si au-
tem hanc summam viginti quinque millium
ducatorum excederent, nihilominus id to-
tum Dominae Mariæ cedere debet. Ipsam-
que Dominam Mariam statim post con-
summationem Matrimonii cum Filio no-
stro Ludovico per copulam, in pos-
sessionem supradictorum locorum pone-

mus

ANNO 1515.

mus, et introducemus: curabimusque, ut omnes Officiales, ac subditi præfatorum locorum Dominæ MARIAE per Nos assignatorum, homagia, et alia fidelitatis Juramenta eidem Dominæ MARIÆ præstare debeant. Ipsa quoque Domina MARIA de prædictorum locorum officiis, & personis instituendis, ad arbitrium suum disponere possit, ac debeat.

Hæc duo Matrimonia, tametsi ad laudem inprimis Dei gloriosam, & ad propagationem Regalis Sangvinis (qualis debet esse finis, & intentio Sacramenti Matrimonii) a Nobis instituta, & firmata sunt, tamen si Deo æterno placeret, sicut omnes mortalitati obnoxii sumus, revocare ad se, quod tamen longius abesse velit, unum ex Sponsis, & Sponsabus, ante vel post Matrimonium per copulæ consummationem, ita inter Nos est conventum, & conclusum, & inprimis in casu, quo Sponsum sive Maritum Dominæ ANNÆ, sive Nos, sive alterum Nepotum nostrorum, ex humanis ante copulam discedere contingeret, quod tunc præfatæ Dominæ ANNÆ, summa centum millium Ducatorum, in spatio unius anni tunc proxime futuri persolvatur, aut Jocalia tanti valoris, secundum veram æstimationem ad numerum centum millium florenorum Hungaricalium, quæ apud Provinciales nostros inferioris Austriae deponere debemus, in eventu non solutionis supradictae summae centum millium florenorum Hungaricalium tradantur, cum conditione tamen, Nos aut Haeredes nostros de Domina ANNA, aut Haeredibus suis, huiusmodi Jocalia cum summa memorata centum millium Ducatorum Hungaricalium redimere posse. Pro qua re Praelati, Comites, Barones, Nobiles, Comitatus, omnesque Status, & Ordines Provinciae Austriae, sufficienter sub fide, atque honore suo, & sub hypotheca omnium Bonorum suorum mobilium, & immobilium se obligabunt, quod in suprascripto casu summa centum millium Ducatorum Hungaricalium, absque omni diminutione, aut Jocalia ipsa a Nobis apud eos deponenda, manibus praefatae Dominae ANNÆ, aut Serenissimorum Regum Ungariae, et Bohemiae, sive aliorum, quos Serenitates suae, aut Regna ipsa ad hoc deputabunt, in Arce Posoniensi tradent, & assignabunt omni dolo, & fraude, & quavis machinatione sinistra procul remotis. Quod ut faciant illis tenore Praesentium praecipimus, iniungimus, & mandamus, ipsosque ab omni obligatione subiectionis, fidelitatis, & obedientiae, quibus Nobis, & Haeredibus nostris sunt astricti, ad hunc duntaxat effectum absolvimus, & liberos fore circa excusationem praedictorum, expresse pronuntiamus, & exnunc declaramus. Hi autem, qui huiusmodi pecuniam, sive Jocalia supradicto casu ad Arcem Posoniensem perferent, numerum ducentorum (sive equites, sive pedites fuerint) excedere non debeant. Similiter moriente ante consummationem Matrimonii per copulam Sponso praefatae Dominae ANNÆ, quicunque is fuerit, iidem Provinciales nostri ipsam Dominam ANNAM cum omni honestate, salvis personis, & omnibus rebus suis, & omnium suorum, ad omnem eius, atque Serenissimorum Regum voluntatem atque arbitrium ad Regna Paterna, Posonium videlicet, aut Znoymam, reducere debebunt, & tenentur. In casu vero, quod unam ex Sponsabus ante Matrimonii consummationem per copulam mortem obire contingeret, nihilominus alteri Sponsae, quae superstes erit, Dos expressa, videlicet ducentorum millium ducatorum persolvatur. Similiter si unus ex Maritis, post Matrimonii consummationem, fatis concederet, & Uxor relicta ad secunda vota transire vellet, eidem relictae summa illa ducentorum millium Ducatorum persolvi, et ipsa relicta statim e reditibus pro Contradote sibi assignatis, sibi cedere debet. Interim vero, et quamdiu solutio Dotis ducentorum millium Ducatorum non fiet, reditus annuos, et statum suum tenere, ac percipere poterit, ac debet.

ANNO 1515.

Quæ omnia supradicta inter Nos MAXIMILIANUM, nostrosque Nepotes, ac nostros VLADISLAI Filium, & Filiam contracta, firmata, & conclusa, postquam matura deliberatione præhabita, & a Nobis sancita sunt, Procerum utriusque Imperii, & Regnorum nostrorum accedente consilio grata, rata, firma habemus, eaque omnia in fide, ac verbis nostris Regiis, observare, exequi, ac adimplere pro Nobis, Nepotibus, Liberis, et Hæredibus, atque Successoribus nostris, neque ex illis quoquo modo contravenire directe, & indirecte ex quacunque causa, occasione, sive colore, dolo, et fraude penitus exclusis tenore Præsentium promittimus, et Nos obligamus.

Nos vero SIGISMUNDUS Poloniæ Rex postquam hæc omnia supradicta, nedum in præsentia nostra, sed et cum scitu, et voluntate, atque consensu nostro sancita, atque firmata sunt, Nosque ut fierent, omni opera, et studio laboravimus, rati non tam præfatis Maiestatibus Sacratissimi Cæsaris, et Fratris nostri, Hungariæ, et Bohemiæ Regibus, Regnis, et eorum Liberis, sed et universæ Reipublicæ Christianæ rem tam sanctam, et saluberrimam

ANNO 1515.

rimam profuturam, eadem fide nostra Regia, atque in verbo ingenui Principis, Præsentium tenore promittimus, Nos omni fide, studio, ac opera nostra, quantum fieri per Nos poterit, ut supradicta omnia observentur, exequantur, integra, atque illæsa conserventur, et manuteneantur, et compleantur, sincere, atque ingenue curaturos, atque elaboraturos.

Ad hæc Nos MAXIMILIANUS Imperator VLADISLAUS, et SIGISMUNDUS Reges pro præmissorum omnium confirmatione, Sanctissimum Dominum requirimus, si Contractus suprascripti debitis solennitatibus, vel personarum ætate, aut alia causa, sive defectu non satis essent fulciti, ut Beatitudo sua, ad incrementum Pacis, et universorum salutem, huiusmodi defectus suppleat, et omnia, ut acta sunt, confirmet, et approbet, faciatque omnibus in contrarium facientibus derogari.

In quorum omnium fidem indubitatam, atque testimonium, Nos tres præfati Principes, ternas conformes Literas, manibus, et chirographis nostris propriis subscripsimus, ac sigillis nostris Imperialibus, atque Regalibus communiri fecimus. Cumque res istæ etiam consilio, et industria, atque opera Reverendissimorum Cardinalium, supradicti videlicet Strigoniensis, et Sedis Apostolicæ Legati, Matthæi, S. Angeli Diaconi, Cardinalis Gurcensis, Coadiudoris Saltzburgensis, et nostri Imperatoris Locumtenentis in Italia Generalis, actæ, tractatæ, et conclusæ sunt, manibus suis præsentes Literas, ad maius robur, et efficaciam, etiam duxerunt subscribendas. Dat. in Civitate Vienna, Dominica die Festi S. Mariæ Magdalenæ, 22 Julii Anno 1515. Regnorum nostrorum, nostri MAXIMILIANI Regni Romanorum 30, Hungarici vero 26, Nostri autem WLADISLAI Hungariæ 25, Bohemiæ vero 45, Nostri autem SIGISMUNDI Regni Poloniæ 9.

XXIV.

1523.

CAROLUS V *Imperator* FERDINANDO *Archiduci Austriæ plenam facit potestatem innovandi, et confirmandi Pacta, Conventiones, et Fœdera inter S. R. Imperium, et Domum Austriæ, ac* SIGISMUNDUM *Poloniæ Regem, suosque Antecessores inita. Datum in Oppido Valisoleti* die 18. Mensis Martii Anno 1523. *Ex Archivo Regni.*

ANNO 1523.

Carolus Quintus Divina favente Clementia Romanorum Imperator Augustus, ac Rex Germaniæ, Hispaniarum, utriusque Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Insularum Balearium, Sardiniæ, Fortunatarum, & Indiarum, ac Terræ firmæ Maris, Oceani &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lothrici, Brabantiæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Gheldriæ, Wirtenbergæ &c. Comes Habspurgi, Flandriæ, Tyrolis, Arthesiæ, & Burgundiæ, Palatinus Hanoniæ, Hollandiæ, Zeelandiæ, Ferreti, Kiburgi, Namurci, & Zutphaniæ, Landtgravius Alsatiæ, Marchio Burgoviæ, & Sacri Romani Imperii &c. Princeps Sveviæ &c. Dominus Frisiæ, Molinæ, Salinarum, Tripolis ac Mechliniæ &c. Recognoscimus, & tenore Præsentium profitemur, quod cum nostri Officii esse censeamus cum omnibus Christianis Regibus, & Principibus amicitiam, concordiam, & fædera inire, & conservare, convenit tamen cum illis, qui Prædecessoribus, & Maioribus nostris singulari amicitia, & societate coniuncti fuere, Nos huiusmodi fædera diligentius intertenere. Qua de re cum Serenissimus Princeps, Dominus SIGISMUNDUS Rex Poloniæ, & Magnus Dux Litvaniæ, Frater, & Consangvineus noster charissimus nonnulla Pacta, Conventiones, et Faedera cum Sacratissimo Divo MAXIMILIANO, Domino, et Avo nostro colendissimo praeclarissimae memoriae habuerit, tam uti Electo Romanorum Imperatore, quam uti Archiduce Austriae, et Serenitas sua cupiat eiusmodi Faedera, et Conventiones a Nobis, uti Successore praefati Avi nostri, confirmari, et innovari, et Nos eiusmodi Faedera, et Conventiones, amicitiam et Pacta cum eodem Serenissimo Rege conservare cupientes, propterea confisi de fraterno amore, et singulari prudentia Serenissimi Principis Domini, Domini FERDINANDI Infantis Hispaniarum, Archiducis Austriae, ac Generalis Locumtenentis nostri in Sacro Romano Imperio, Fratris nostri charissimi, de certa scientia, animo deliberato, ac maturo consilio dedimus, concessimus, et elargiti sumus, sicut tenore Praesentium damus, concedimus, et elargimur praefato Serenissimo Fratri nostro Domino, Domino FERDINANDO omnimodam facultatem, et potestatem, ut possit vocatis Consiliariis, qui sibi videbuntur, pro Nobis et nomine nostro, quemadmodum Serenitati suae videbitur, et Sacro Romano Imperio, et communi Domui nostrae Austriae expedire censuerit, confirmare, innovare, meliorare, augere, et diminuere omnia, et quaecunque Faedera, Pacta, et Conventiones, quae praefatus Avus noster, sive alii Praedecessores nostri Romanorum Impera-

Anno 1523.

peratores, et Reges ſive Archiduces fecerunt, inierunt, et pepigerunt cum praefato Sereniſsimo Rege, aut aliis Praedeceſſoribus eius, Regibus Poloniae, tam occaſione Sacri Romani Imperii, quam clariſsimae Domus noſtrae Auſtriae, promittentes in fide et verbo Caeſareo, totum id, et quidquid per praefatum Fratrem noſtrum modo ſupra ſcripto cum praedicto Sereniſsimo Rege Poloniae actum, tractatum, concluſum, confirmatum, et innovatum fuerit, Nos hoc omne, et quodlibet eorum omni tempore, ita ratum, gratum, et firmum habituros, ac ſi Nosmet ipſi illa omnia contraxiſſemus, concluſiſſemus, et providiſſemus dolo et fraude ſubmotis. Harum teſtimonio Literarum manu noſtra ſubſcriptarum et Sigilli noſtri appenſione munitarum. Datum in oppido noſtro Valiſſoleti 15 Martii Anno 1523.

XXV.

1526. *Reſponſum a* SIGISMUNDO *Rege Poloniæ Nuntiis Cæſaris* CAROLI V. Anno 1526. (*)

Sacra Maieſtas Regia, Magnifici Domini Oratores, commendat inprimis magnopere curam, et ſtudium Sacrae Caeſareae, et Catholicae Maieſtatis, ac Sereniſſimi Principis FERDINANDI, quam adhibent ad communem inter Chriſtianos Pacem componendam, aequanimiter etiam ferentes tam inſignem victoriam ſuam, et curam fortunae, publicae utilitati poſthabentes.

Agitque immenſas gratias eius Maieſtas tam illius Caeſareae Celſitudini, quam etiam Sereniſsimo Principi FERDINANDO, quod inter ea ſua optima ſtudia non gravantur etiam de Pace, et bono Statu Maieſtatis ſuae Regiae curam, et operam tantam ſumere.

Anno 1526.

Et quamvis non potuit non plurimum mirari eius Maieſtas, quod eorum Serenitates mittant Oratores ſuos cauſa tractandae Pacis, et negotiorum Maieſtatis ſuae Regiae, illa prius non requiſita, et nulla de his rebus mutua cum illa intelligentia prius habita, idque agant cum eo Duce, tam amice, et familiariter, qui præter barbarum animum, et fidem etiam, nulla in re Serenitatibus earum, aut rei Chriſtianae unquam ex uſu eſſe poſsit, ut heſterno die declaratum eſt.

Tamen hac ratione perſvaſum habens Maieſtas ſua id ex poſtulatione ipſius Ducis Moſcoviae procedere, quandoquidem quid aliud commercii eſſe poſſet illarum Serenitatibus, cum tam longinquo, et efferato Principe, Maieſtas ſua non videt; nunquam etiam dubitans eius Maieſtas de ſincero, et integerrimo amore in ſe ſuarum Serenitatum, in optimam partem accipit hanc earum de ſe curam, et ſollicitudinem, quam illis viciſsim vult Maieſtas ſua, omni ſtudio, omnibus fraternis officiis, et obſervantia ſua ſemper referre.

Auget etiam hanc confidentiam Maieſtatis ſuae, quod Veſtra Dominatio, Magnifice Domine Sigismunde, illuc proficiſcetur, quae iam alias in eo negotio eſt ſatis verſata, et reſoluta, et cuius fidem, et integritatem Maieſtas ſua habet abunde cognitam, et perſpectam.

Et proinde, quod ad Conditiones Pacis tractandas attinet, hic modus videtur Maieſtati ſuae in praeſens unicus, et conducibilis, ut Dominationes Veſtrae agerent, quo Pax, et Concordia illa inter Maieſtatem ſuam, et illum Ducem reſtauraretur, quae ante noviſsimum bellum fuit compoſita, et aliquamdiu obſervata, ut quicquid poſt illam actum eſſet, aboleretur, et ablata utrinque reſtituerentur. Ad eam conditionem Pacis curabunt Dominationes Veſtrae negotium modis omnibus deducere, et in ea conſtanter perſiſtent.

Quod ſi Dux ille more ſuo obſtinatus fuerit, neque ad Pacem hanc dudum confectam induci ullis rationibus poterit, tum demum Veſtrae Dominationes exquirent ab illo, ut viciſsim illae conditiones, quae eſſent aequae, et Maieſtati ſuae ferendae proponeret, quibus acceptis declarabunt e veſtigio veſtrae Dominationes eius Maieſtati, ut illa capto conſilio cum Dominis Conſiliariis Magni Ducatus Litvaniae, mitteret illuc Oratores ſuos cum plena facultate ad ipſam Concordiam tractandam, et concludendam. Nam alioquin

(*) Oratores iſti Caroli, et Ferdinandi, quibus praecedens hoc datum fuit Reſponſum, prætextu quidem et ſpecie tractandæ inter Regem Poloniæ, et Moſcum concordiæ, quod palam præſeferebant, ad Ducem Moſcorum fuerunt miſſi; verum longe aliud fuit illis per Principes eorum demandatum, nempe ut Moſcorum Ducem contra Regem Poloniæ incitarent et inſtigarent, ut Rex Poloniæ bello Moſcitico diſtentus non poſſit Ludovicum Hungariæ et Bohemiæ Regem, Nepotem ſuum copiis ſuis auxiliaribus contra Turcum, qui cum ingenti Exercitu contra ipſum Ludovicum Regem in Hungariam adventabat, adiuvare, quo et facilius Rex Ludovicus ſic deſtitutus periret, et Ferdinandus Hungariam, et Bohemiam, quod ſemper votis omnibus cupiebat, hac data occaſione invadere, et occupare poſſet. Præterea ſi Rege Ludovico occiſo in conflictu cum Turcis habito, Regnicolæ Hungari & Bohemi ad Regem Poloniæ utrumque hoc Regnum Hungariæ & Bohemiæ detuliſſent, facilius Rex noſter minoreque negotio ab ipſis Bohemiæ, et Hungariæ Regnis per Ferdinandum, & Germanos reprimeretur, quum ab altera parte etiam bello per Moſcos urgeretur. Eadem æſtate periit Rex Ludovicus, & Ferdinandus Hungariam & Bohemiam invaſit. Tomicii Epiſcopi Cracovienſis, & Vicecancellarii Regni, Epiſtolæ, Legationes &c, Tom. VIII.

Anno 1526.

quin Dux ipſe nihil omnino cum veſtris Dominationibus, abſque Oratoribus Maieſtatis ſuæ concludere vellet.

Et hæc eſt Sententia, & Inſtructio Maieſtatis ſuæ, iuxta quam in præſens Veſtræ Dominationes ſe pro virtute, & induſtria ſua gerere debent. Cognoſcent vero Maieſtatem ſuam eius fidei, & laboris, quem in hoc negotio præſtabunt, futuram, nec ingratam, nec immemorem.

1527. FERDINANDI *Bohemiæ Regis Declaratio Articulorum Fœderis inter* CASIMIRUM *Poloniæ, & GEORGIUM Bohemiæ Reges, Anno 1462. initi, ſibique per Oratorem* SIGISMUNDI *Poloniæ Regis exhibiti. Articulum primum de Societate belli contra Turcas ad Ordines Regni ſui reiicit, alterum vero de Societate contra omnes, exceptione* CAROLI *Imp. Fratris ſui reſtringit. Articulum denique de Judicibus, qui Controverſias in finibus utriusque Sileſiæ, & utriusque Poloniæ dirimant, ita intelligi vult, ut ii de communi Partium conſenſu eligantur.* Datum Pragæ, Feria quarta poſt Dominicam Oculi, Anno 1527. *Ex Originali.* Vide *Bohemia* ad an. 1527. fol. 30.

XXVI.

1530. *Mandatum* FERDINANDI *Ungariæ, & Bohemiæ Regis Oratoribus ſuis datum ad contrahendum Matrimonium inter Filiam ſuam* ELISABETH, *&* SIGISMUNDUM II. SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ Filium.* Datum in Civitate Imperiali Auguſta die 22. Menſis Octobris Anno 1530.. *Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 33. Num. 34. fol. 260.*

FERDINANDUS Dei gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex, Infans Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ &c. Marchio Moraviæ &c. Recognoſcimus tenore Præſentium. Quod Nos ſingularem fiduciam gerentes de fide, integritate, prudentia, rerumque gerendarum induſtria, dexteritate, & experientia Reverendi Principis, & Devoti, Magnificorum, ac Nobilium, & fidelium Nobis dilectorum Jacobi Epiſcopi Vratislavienſis, Adalberti de Peruſtain, in Pardubica Supremi Magiſtri Curiae, & Capitanei Regni noſtri Bohemiae, Sigismundi a Dietrichſtaini, Baronis in Holnburg, Winckenſtain, & Lalburg, Pincernæ haereditarii Ducatus Noſtri Carinthiae, Joannis Phlug de Rabenſtain in Petſchaw Feudorum Germanicorum in praefato Regno Noſtro, & in Thaſchaw Capitanei, & Mareſchalci Regni Noſtri, Sigismundi ab Herberſtain, Capitanei Noſtri in Clam, & beati Widman Doctoris, & Praefecti Noſtri Horben, Conſiliariorum, & Oratorum Noſtrorum ad Dietam in Civitate Poſnanienſi ad Feſtum Divi Michaelis proxime elapſi indictam, & celebrandam deſtinatorum. Idcirco eosdem Jacobum Epiſcopum, Adalbertum, Joannem, ac utrumque Sigismundum, & Beatum, ſponte, & ex certa ſcientia, animoque deliberato, ac omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa, & forma, quibus melius, validius, & efficacius de iure potuimus, & debuimus, ac poſſumus, & debemus ſecurius, conſtituimus, creavimus, & deputavimus Noſtros veros, certos, legitimos, & indubitatos Procuratores, Actores, Factores, negotiorumque Noſtrorum infraſcriptorum Mandatarios ſpeciales, ac Generales, ita tamen, quod generalitati ſpecialitas in nullo deroget, nec econtra, dantes, & concedentes eisdem Jacobo Epiſcopo, Adalberto, Joanni, ac utrique Sigismundo, & Beato Conſiliariis, & Oratoribus Noſtris omnibus, vel ad minus tribus, aut quatuor ex eis plenam facultatem, authoritatem & poteſtatem Noſtro Nomine cum Reverendisin Chriſto Patribus, Dominis, ac Illuſtriſſimis, Spectabilibus, Magnificis, Egregiis, ſincere Nobis Dilectis, Joanne Poſnanienſi, Andrea Cricio Plocenſi Epiſcopis, Chriſtophoro de Schiedłowiecz Caſtellano, & Capitaneo Cracovienſi, Regni Poloniae Cancellario, Siradienſi, Goſtienſi, & Sochaczovienſi, novaeque Civitatis Corczyn Capitaneo, in Szmielow, et Magna Opatow Domino, et Haerede, Andrea Comite de Thanczyn Palatino Cracovienſi, Belzenſi, Ratnenſi, et in Ocieſk Capitaneo, Joanne Comite de Tharnow, Palatino Ruſſiae, et Generali Capitaneo Regni, Luca de Gorka Caſtellano Poſnanienſi, et Maioris Poloniae Generali Capitaneo, Joanne Choienski Archidiacono Cracovienſi, et Primario Secretario Regio, Commiſſariis, et Oratoribus Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI Regis Poloniae, Magni Ducis Lituaniae, ac Ruſſiae, Pruſſiaeque, Fratris, et Sororii noſtri chariſſimi, nec non Jo-

Anno 1530.

Anno 1530.

Joanne Episcopo Mischnensi, et Simone Pistorio, Doctore et Cancellario Illustrissimi Principis Domini Georgii Ducis Saxoniae etc. Consanguinei nostri charissimi ad eandem Dietam deputatis, et seu aliis etiam deputandis, omnibus, vel maiore eorum parte, coniunctim, super Matrimonio per iam dicti Serenissimi Domini Regis Poloniae Filium, Dominum Sigismundum cum Serenissima Elisabeth Filia nostra, natu grandiori contrahendo, et ineundo, eiusque Pactis, Conditionibus, et Promissionibus, tam sponsalitiis, quam dotalibus, aliisque ad hunc Contractum necessariis et requisitis, et per nostros, dictique Serenissimi Domini Regis Poloniae Oratores, et Commissarios utrinque petendis, offerendis, proponendis, exhibendis, et obtinendis, earumque cohaerentiis, dependentiis, emergentiis, annexis, et connexis, ad illius tractationem, et progressum, ac commodis proloquendi, tractandi, ineundi, assumendi, acceptandi, paciscendi, et concludendi, pactisque, modis, poenis, assecurationibus, modificationibus convenientibus, et appositis idem Matrimonium firmandi, et roborandi, omniaque alia et singula faciendi, et exequendi, quae Nosmet faceremus, et exequeremur, ac facere, et exequi possemus, si praemissis omnibus, et singulis praesentes, et personaliter interessemus, etiamsi talia forent, quae Mandatum exigerent magis speciale, quam Praesentibus est expressum, ponentes idcirco eosdem Consiliarios, et Oratores nostros, promittentes etiam verbo nostro Regio, Nos omnia, et singula per eosdem Consiliarios et Oratores nostros, omnes, vel tres, vel quatuor ex eis, modo, et forma, quibus supra, in praemissis, vel circa ea prolocuta, capitulata, acta, tractata, acceptata, inita, conclusa, firmata, et roborata, et inconcusse observare, ac perpetuo rata, grata, valida, et firma habere velle, nec contra ea, vel eorum aliquod ullo unquam tempore directe, vel indirecte quovis nomine, modo, colore, vel ingenio agere, dicere, facere, vel venire debere, dolo, et fraude, aut aliqua alia sinistra machinatione in omnibus his postpositis penitus, et semotis. Harum testimonio Literarum Sigilli nostri appensione munitarum. Datum in Civitate Imperiali Augusta die XXII. Mensis Octobris. Anno Domini M. D. XXX. Regnorum nostrorum Bohemiae Quinto, Hungariae vero Quarto.

Ferdinandus *propria manu.*

XXVII.

Anno 1530.

Sigismundus *Rex Oratoribus suis dat plenam potestatem ad ineundum Contractum Affinitatis, & Matrimonii inter suos, &* Ferdinandi *Ungariae, & Bohemiae Regis Liberos.* Dat. Cracoviae 9. Septemb. Anno 1530. *Ex Arch. Thesauri Regni.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lituaniae, Russiae, Prussiae, etc. Dominus, et Haeres. Manifestum facimus tenore Praesentium unicuique, quia Nos memores necessitudinis, et benevolentiae mutuae, quae Nobis cum Serenissimo Principe, et Domino Ferdinando Dei Gratia Ungariae, et Bohemiae Rege, Infante Hispaniarum, Archiduce Austriae, Duce Burgundiae, Brabantiae, Consanguineo nostro charissimo, et Serenissima Domo Austriae intercedit, cupientesque illam nova coniunctione, et affinitate per communium Liberorum nostrorum mutuam Desponsationem augere, et firmare, ad communem bonum statum, tam nostrum, quam etiam Regnorum, et Dominiorum nostrorum, ac rei Christianae, designavimus ad Civitatem nostram Posnaniensem Consiliarios, et Oratores nostros, videlicet Reverendos in Christo Patres, ac Spectabiles, et Magnificos sincere Nobis Dilectos, Joannem Posnaniensem, Andream Cricium Plocensem Episcopos, Christophorum de Schidlowiecz Castellanum, et Capitaneum Cracoviensem, Regni Poloniae Cancellarium, Siradiensem, Gostinensem, et Sochaczoviensem, Novaeque Civitatis Corczyn Capitaneum, in Szmielow, et Magna Opatow Dominum Andream Comitem de Thanczyn Palatinum Cracoviensem, Belzensem, Ratnensem, et in Ociesk Capitaneum, Joannem Comitem de Tharnow, Palatinum Russiae, et Generalem Capitaneum, Joannem Choienski Archidiaconum Cracoviensem, et Primarium Secretarium nostrum, quibus plenam potestatem et facultatem dedimus, damusque Praesentibus cum Oratoribus, et Consiliariis ipsius Serenissimi Domini Ferdinandi Regis, ac Illustris Principis Domini Georgii Ducis Saxoniae etc. Affinis nostri charissimi de Affinitate, Coniunctione, et Matrimonio eorundem communium Liberorum nostrorum agendi, tractandi, constituendi, determinandi, et concludendi, promittentes in verbo nostro Regio totum id, quod per illos actum, tractatum, conditum et conclusum fuerit, in praemissis Nos ratum, gratum, et firmum perpetuo habituros, non secus, ac si Nos ipsi coram ageremus. In cuius rei testimonium praesentes Literas manu nostra propria subscriptas Sigillo nostro communiri fecimus. Cracoviae 9. Septembris Anno 1530.

XXVIII.

Anno 1530.

Conditiones futuri Matrimonii inter Sigismundum II. Sigismundi I. *Poloniae Regis Filium, & Dominam* Elisabeth Ferdinandi *Hungariae, & Bohemiae Regis Filiam per Oratores utriusque Maiestatis in Conventu Posnaniensi initae, interposita poena ducentorum millium aureorum per P artem non facientem satis praesenti Contractui, Parti tenere volenti solvendorum.* Actum & conclusum in Civitate Posnaniensi die 10. Novembris Anno 1530. *Ex Arch. Regni Liber Legationum Lit.* D. *fol.* 175.

Nos Joannes de Latalicze Posnaniensis, Andreas Cricius Plocensis Episcopi, Christophorus a Szydlowiecz in Szczmielow, et Magna Opatow Castellanus, et Capitaneus Generalis Cracoviensis, ac Regni Poloniae summus Cancellarius, nec non Siradiensis, Sochaczoviensis, Gostinensis, Novae Civitatis Korczyn, & Lucoviensis Terrarum Praefectus, Andreas Comes de Thanczyn Palatinus Cracoviensis, ac Belzensis, Ratnensis, Chelmensis, & Crasnostaviensis Capitaneus, Joannes Comes de Tarnow Palatinus Russiae, & Sandomiriensis, ac Exercituum Regni Poloniae Summus Capitaneus, Lucas de Gorka Castellanus Posnaniensis, & Capitaneus Maioris Poloniae Generalis, & Joannes Choienski Decretorum Doctor, Praepositus Posnaniensis, & Archidiaconus Cracoviensis, ac Sacrae Maiestatis Regiae primarius Secretarius, Serenissimi Domini Sigismundi I. Dei Gratia Regis Poloniae, Magni Ducis Litvaniae, Russiae, totiusque Prussiae, Masoviaeque &c. Domini, & Haeredis, Domini nostri clementissimi, Oratores, & Mandatarii ad Conventum Posnaniensem designati. Universis, & singulis praesentibus, et futuris, harum serie Literarum significamus, et notum facimus. Quod cum ex Commissione, et Mandato praefati Serenissimi Domini Regis nostri ad Festum S. Michaelis in Civitate Regia Posnaniensi, cum Oratoribus Serenissimi Principis et Domini, Domini Ferdinandi Dei gratia Hungariae, et Bohemiae Regis, Infantis Hispaniarum, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, etc. Marchionis Moraviae etc. Comitisque Tyrolis, videlicet Reverendissimo Principe Domino Jacobo Episcopo Vratislaviensi, et Magnificis, Sigismundo de Herberstein Capitaneo in Clam, et Doctore Beato Praefecto Herbensi, simul et cum Oratoribus Illustrissimi Domini Georgii Ducis Saxoniae etc. videlicet Reverendissimo Domino Joanne Episcopo Misnensi, et Magnifico Simone Pistorio Doctore praefati Illustrissimi Domini Ducis Cancellario, iuxta desideria, vota, et instructiones Regum, et Ducis praefatorum convenissemus, et ad tractandum, et concludendum super affinitate inter Serenissimos Reges praefatos, et de Matrimonio Liberorum Maiestatum suarum, cum plenis, et sufficientibus Commissionibus, Instructionibus, et Mandatis Regum praedictorum, respective post multas propositiones, allegationes, & amicas consiliorum, et rationum inter Nos collationes, et Tractatus, vigore praefatorum Mandatorum plenorum, et sufficientium Regum nostrorum, medio praefatorum Domini Ducis Georgii Consiliariorum, et Oratorum, Nos videlicet Serenissimi Regis Sigismundi praefati Consiliarii, et Oratores praedicti, cum praenominatis Serenissimi Domini Regis Ferdinandi Consiliariis, et Oratoribus, de, et super Coniunctione matrimoniali, et Desponsatione Liberorum praedictorum Regum nostrorum, sub infrascriptis Conditionibus, Clausulis, Pactis, & Poenis interpositis, concordavimus, transegimus, ac unanimi voto, & consilio conclusimus in hunc modum. Inprimis quod quando Serenissimi Domini Regis Ferdinandi Filia, Illustrissima Domina Elisabeth septimum Annum impleverit, praefati Serenissimi Reges tenebuntur, Nomine suorum Liberorum contrahere Sponsalia per verba de futuro, ubi commode ipsi convenire possent mutuo, & ita eis faciendum visum foret. Alioquin enim quando Conventus Maiestatum suarum fieri non posset, tunc praefato septennio expleto, Serenissimus Dominus Rex noster Poloniae, tenebitur per Oratores suos, nomine Serenissimi Filii sui in loco, quem Serenissimus Dominus Rex Ferdinandus designaverit, Sponsalia per verba de futuro cum Illustrissima Domina Elisabeth Filia Serenissimi Domini Regis Ferdinandi contrahere.

Anno 1530.

Similiter quoque Sereniſſimus Dominus Rex Ferdinandus tempore, & loco per ſuam Maieſtatem nominando, obligatus erit contrahere Sponſalia per verba de futuro ex parte, & nomine praefatæ Filiæ ſuæ, conſenſu ipſius accedente, cum Oratoribus utriuſque Sereniſſimi Regis Poloniæ ad hoc ab eis miſſis. Antequam tamen huiuſmodi Sponſalia de futuro contrahantur, tenebitur uterque Regum coniunctim apud Sedem Apoſtolicam inſtare cum effectu expediendi ad obtinendam diſpenſationem ſuper impedimento conſangvinitatis, nec non, ſi commoditas utrorumque Parentum, & contrahentium tulerit, ut etiam de eorum voluntate ante tempora a Jure deſuper ſtatuta Sponſalia, tam de futuro, quam (ſi videbitur) de præſenti contrahere libere valeant; dumque Filia Sereniſſimi Domini Regis Ferdinandi, ad plenos pubertatis, vel ut præmittitur, per diſpenſationem obtentos, & anticipatos annos pervenerit, tum invicem cum Filio Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ Sigismundo ſecundo tenebuntur, & debebunt Sponſalia præfata ratificare, & Matrimonium per verba de præſenti contrahere.

Porro Sereniſſimus Dominus Rex Ferdinandus debebit, tenebiturque præfatam Illuſtriſſimam Dominam Elisabeth Filiam ſuam, cum decenti, & Regio apparatu, atque ornamentis proprio ſumptu, pro tempore communibus votis deſignando Cracoviam mittere.

Obligabitur etiam Sereniſſimus Dominus Rex Ferdinandus eandem ſuæ Maieſtatis Filiam providere Dote centum millium aureorum Hungaricalium, auri puri, boni, & iuſti ponderis, illiuſq; tertiam partem, una cum traductione in manus Officialium Sereniſſimi Regis Domini Sigismundi conſignare, & exſolvere. Reliquas autem duas partes infra annum, & diem poſt conſummationem Matrimonii, citra omnem dilationem, Maieſtas Sereniſſimi Regis Ferdinandi diſſolvet.

E converſo Sereniſſimus Poloniæ Rex Dominus noſter modernus nomine Filii ſui, aut eo decedente, Sereniſſimus Dominus Sigismundus ſecundus Contradotem, ſeu Donationem propter Nuptias Illuſtriſſimæ Dominæ Elisabeth Conthorali ſuæ providebit, aſſecurabit, & inſcribet, & in Bonis Regni ſui, videlicet in Sandecz, Sanok, Biecz, Przemyśl cum omnibus Villis, & aliis adiacentibus proventibus univerſis, Summam ducentorum millium florenorum Hungaricalium.

Cæterum hæc obligatio Dotis, & Donationis propter Nuptias, quæ ita, ut ſupraſcriptum eſt, Novæ Reginæ erit facta, poſt mortem Sereniſſimae Dominæ Bonæ Reginæ modernæ transferetur ad eas Civitates, & Arces, quæ ſunt ſuæ Maieſtati eadem ratione Dotis, & Donationis propter Nuptias obligatæ, & inſcriptae, dummodo tamen vel haec, vel illa Bona praefatae ſummae ducentorum millium florenorum Hungaricalium, atque praefato Contractui ſufficienter reſpondeant. Poſtea quam vero Sponſa ad Sponſum, ſicut praemittitur, deducta fuerit, extunc ante conſummationem Matrimonii, tenebitur ſolenniter, & expreſſe haereditatis tam Paternae, quam Maternae ſufficientem facere Renuntiationem, quam & firmabit, & ratificabit Serenisſimus Dominus Rex Sigismundus tanquam Sponſus ſuis Literis, & Sigillo.

Et quamvis Sacrorum Canonum conſtitutionibus cautum ſit ad Matrimonia contrahenda cogi neminem debere, etiam paenis interpoſitis, ne Libertas, quae ſumma debet eſſe in contrahendis Matrimoniis, ad neceſſitatem translata videatur, verum quia ab aliis quoque Regibus, & Principibus Chriſtianis, citra Legum, & Canonum praeiudicium, & indignitatem conſtat, Contractibus huiusmodi paenam apponi ſolitum eſſe, proinde ne & Pactorum tam ſolemnis expresſio, & opera utriuſque Maieſtatis in irritum convertatur, has Conditiones, Tractatus, & Concluſiones praeſcriptas Serenisſimi Reges Ferdinandus, & Sigismundus Primus, eorumque Liberi ſupra nominati, firmisſime, & inviolabiliter tenere, et obſervare debebunt, et tenebuntur, ſub honore ſuo Regio, et paena ducentorum millium aureorum Hungaricalium, per partem non facientem ſatis conditionibus, et clauſulis ſupraſcriptis, Parti tenere volenti ſine ulla recuſatione, cavillatione, aut quovis exquiſito colore, ad primam Partis tenentis, et Conditionibus parere volentis requiſitionem ſolvendorum.

Pro maiori autem praeſentis negotii, affinitatis, et futuri Matrimonii cautela, et ſecuritate, tenebuntur Serenisſimi Ferdinandus, Sigismundus Primus Reges, et Parentes Liberorum praedictorum ſuorum Literis ſuis patentibus, manu cuiuslibet eorum ſeorſum ſubſcriptis, et

Anno 1530.

et Sigillo Regali communitis ea omnia, quæ præſentibus continentur, & cum inſertione Præſentium de verbo ad verbum ratificare, & approbare, atque ſe, ſuoſque Liberos prænominatos ad explenda, & perficienda omnia, & ſingula ſupra expreſſa ſub Verbo Regio, ac pœna ducentorum millium aureorum Hungaricalium prædictorum obligare. Caſu vero quo Sereniſſimi Reges noſtri Sigismundus Pater, & Sigismundus Filius Conditiones, & Pacta ſupra expreſſa, vel aliquamlibet ex eis conditionem, & clauſulam adimplere, & exequi noluerint, extunc mox, dilatione, mora, excuſatione, arte, ingenio, & difficulate qualibet excluſa ad primam requiſitionem Sereniſſimi Regis Ferdinandi, aut Illuſtriſſimæ Elisabeth Virginis Filiæ ſuæ, pænam præfatam ducentorum millium aureorum Hungaricalium ſolvere, & in manus Nuntiorum, qui ſuper requiſitione huiuſmodi cum pleno, & ſufficienti Mandato ad Maieſtates ſuas, ſeu alterum eorum venerint, numerare, & reponere tenebuntur, & erunt obligati.

Quod ſi ipſi Sereniſſimi Reges noſtri prædicti pænam, quam in non adimplendis Pactis præſentibus tranſgreſſi incurrerent, ſolvere etiam neglexerint, vel recuſaverint, extunc fieret, fierique deberet libera facultas Sereniſſimo Regi Ferdinando, eiuſque Filiæ prædictæ, Ducatus, Provincias, Terras, Civitates, Oppida, Caſtra, Arces, Villas tam Regias, quam alias quaſcunque Spiritualium, & Sæcularium ſubditorum Maieſtatum ſuarum ubicunque in Ditione, & Dominiis Regni Poloniæ exiſtentium, ad ſolutionem dictorum ducentorum millium aureorum Hungaricalium arctare, cogere, imo Bona omnia, quæcunque præfata in Regno Poloniæ conſiſtentia mobilia, & immobilia invadere, occupare, & detinere tam diu, donec de prædictis ducentis millibus aureorum Hungaricalium Sereniſſimo Regi, aut eius Filiæ ſatisfactum non fuerit, & in tali caſu Sereniſſimi Reges noſtri, eorum Poſteri non debebunt, neque etiam iuſte poterunt prædicto Regi Ferdinando, aut ipſius Filiæ reſiſtere, aut ſuccenſere, & contradicere verbo, vel facto per ſe, aut ſubmiſſas perſonas publice, vel occulte, directe, vel indirecte, ſed illius Maieſtatis propoſitum, & actiones tales, quaſcunque contra Sereniſſimos Reges noſtros, aut alterum eorum, & Dominia, ac ſubditos Maieſtatum ſuarum fecerint, approbare, commendare, & ratificare, nulla arte, dolo, & ingenio præmiſſis contraveniendo. Pactis, Fæderibus, Contractibus, & Inſcriptionibus, ac Pace communi Regnorum & Terrarum, in ſuo robore nihilominus remanentibus, quibus per actiones quaſcunque præfati Domini Regis Ferdinandi aut eius Filiæ in repetitione pænæ huiuſmodi ducentorum millium, ut præmiſſum eſt, intentatas, & commiſſas non poterit, neq; cenſebitur in aliquo derogatum eſſe.

Poſtremo ſi alter Contrahentium ante conſummationem Matrimonii (quod Deus avertat) moreretur, tunc totus iſte Tractatus, & Conventio, cum omnibus ſuis attinentiis, cum mors omnia ſolvat, penitus ſit diſſoluta.

Cæterum cum de Donatione, & Munere Virginitatis nominatim exprimendo, & apud quem Matrimonio ſine Liberis ſoluto proprietas Dotis, & Donationis propter Nuptias remanere, atque quibus Pactis, & Conditionibus, cum aliorum Fæderum, & Coniunctionum exceptione, hæc affinitas ſtabiliri, & firmari debeat, inter Nos convenire non potuerit, referemus de iiſdem ad Sereniſſimum Regem noſtrum Poloniæ deſuper, quo ambo Reges ante diem Sponſalium de futuro contrahendorum concordabunt, & illos Articulos abſolvent. In quorum omnium fidem, & evidens teſtimonium Nos præfati Oratores exhibito Oratoribus Sereniſſimi Regis Ferdinandi noſtro, & viciſſim ab eis ſuſcepto eorum Mandato Sigilla noſtra, una cum Illuſtris Saxoniæ Ducis ſupra nominati Oratorum Sigillis appoſuimus. Actum & concluſum in Civitate Poſnania. Pridie S. Martini Anno a Chriſto nato MDXXX.

XXIX.

Exemplar earundem Conditionum ex parte Oratorum Ferdinandi *Regis.* Actum in Civitate Poſnania die 10. Nov. Anno 1530. *Ex Originali. Extat in Arch. Cancell. Regni Lib. Legationum ſub Lit. F. fol. 87. Item Lib. 33. No. 34. fol. 261.*

Nos Jacobus Dei gratia Epiſcopus Wratislavienſis etc. Sigismundus ab Herberhtain Eques Auratus, Capitaneus in Claun, & Beatus Widemanus Legum Doctor, Præfectus Horvenſis, Commiſſarii, & Oratores Sereniſſimi, ac Potentiſſimi Domini, Domini Ferdinandi Hungariæ, Bohemiæ etc. Regis, Infantis Hiſpaniarum, Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Sleſiæ, Marchionis Moraviæ, Luſa-

ANNO 1530. Lusaciæ, & Comitis Tyrolis &c. Domini nostri gratiosissimi ad infrascripta specialiter deputati. Universis, & singulis, Præsentibus, & futuris tenore Præsentium significamus, & notum facimus. Quod cum ex Commissione, & Mandato præfati Serenissimi Regis FERDINANDI ad Festum Divi Michaëlis in Civitate Posnaniensi cum Serenissimi Principis, & Domini, Domini SIGISMUNDI Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Russiæ, Prussiæque Domini, & Hæredis, ac Ducis Masoviæ &c. Oratoribus, & Nuntiis, videlicet Reverendissimis, Illustribus, Magnificis, Spectabilibus, & Reverendissimis in Christo Patribus, Joanne Posnaniensi, Andrea Cricio Plocensi, Episcopis, Christophoro de Szydłowiec Castellano, & Capitaneo Cracoviensi, Regni Poloniæ Cancellario, Siradiensi, Gostinensi, Sochaczoviensi, Novæque Civitatis Korczyn Capitaneo, in Sczmielow, & magna Opatow Domino, Andrea Comite de Tenczyn Palatino Cracoviensi, Bełzensi, Chełmensi, Ratynensi, & in Oczieck Capitaneo, Joanne Comite de Tarnow Palatino Russiæ, & Generali Capitaneo Regni, Luca de Gorka Castellano Posnaniensi, & Capitaneo Maioris Poloniæ Generali, & Joanne Choienski Archidiacono Cracoviensi, Primario Secretario Regni Poloniæ: Simulque Illustrissim, Principis & Domini Domini GEORGII Ducis Saxoniæ &c. Oratoribus, & Nuntiis, Reverendissimo videlicet in Christo Patre, & Domino, Domino Joanne Episcopo Misnensi, & Magnifico Domino Simone Pistorio utriusque Juris Doctore, Canonico, iuxta desideria, vota, & instructiones Regum, & Ducis præfatorum, mutuo convenissemus ad tractandum, & concludendum super affinitate inter Serenissimos Reges prolatas, & de Matrimonio Liberorum Maiestatum suarum cum plenis, & sufficientibus Commissionibus, Instructionibus, & Mandatis Regum prædictorum respective, post multas propositiones, allegationes, & amicabiles consiliorum, & rationum inter nos Collationes, & Tractatus vigore præfatorum Mandatorum plenorum, & sufficientium Regum nostrorum medio præfatorum Domini Ducis Consiliariorum, & Oratorum. Nos videlicet Serenissimi Regis FERDINANDI præfati Consiliarii, & Oratores prædicti cum prænominatis Serenissimi Regis SIGISMUNDI Consiliariis, & Oratoribus de & super coniunctione Matrimoniali, & desponsatione Liberorum prædictorum Regum nostrorum, sub infrascriptis conditionibus, clausulis, pactis, & pœnis interpositis concordavimus, transegimus, ac unanimi voto, & consilio conclusimus in hunc modum. Inprimis quod quando Serenissimi Regis FERDINANDI Filia Illustrissima Domina ELISABETH septimum Annum impleverit, præfati Serenissimi Reges tenebuntur nomine suorum Liberorum contrahere Sponsalia per verba de futuro, ubi commode ipsi mutuo convenire possent, & ita eis faciendum visum foret; alioquin enim quando Conventus Maiestatum suarum fieri non posset, tunc præfato septimo Anno expleto, Serenissimus Poloniæ Rex tenebitur per Oratores suos, Nomine Serenissimi Filii sui in loco, quem Serenissimus Rex noster FERDINANDUS designaverit, Sponsalia per verba de futuro cum Serenissima Domina ELISABETH Filia Serenissimi Regis nostri contrahere: Similiterque Serenissimus Rex noster FERDINANDUS tempore, & loco per suam Maiestatem nominando obligatus erit contrahere Sponsalia per verba de futuro ex parte, & Nomine Filiæ suæ præfatæ, consensu ipsius accedente cum Oratoribus utriusque Serenissimi Poloniæ Regis, ad hoc ab eis missis, antequam tamen huiusmodi Sponsalia de futuro contrahantur, tenebitur uterque Regum coniunctim apud Sedem Apostolicam instare cum effectu expediendi ad obtinendam dispensationem super impedimento Consangvinitatis. Nec non si commoditas utrorumque Parentum, & contrahentium tulerit, ut etiam de eorum voluntate ante tempora, a iure desuper statuta Sponsalia tam de futuro, quam si videbitur de præsenti, contrahere libere valeant. Dumque Filia Serenissimi Regis nostri FERDINANDI ad plenos pubertatis, vel ut præmittitur, per dispensationem obtentos, & anticipatos Annos pervenerit, tunc invicem cum Filio Serenissimi Regis Poloniæ SIGISMUNDO II. tenebuntur, & debebunt Sponsalia præfata ratificare, & Matrimonium per Verba de præsenti contrahere. Porro Serenissimus Rex Noster FERDINANDUS debebit, tenebiturque præfatam Illustrissimam Dominam ELISABETH Filiam suam cum decenti, & Regio apparatu, atque ornamentis proprio sumptu pro tempore communibus votis designando Cracoviam mittere. Obligabitur & Serenissimus Dominus, & Rex noster FERDINANDUS eandem suæ Maiestatis Filiam providere Dote centum millium aureorum Hungaricalium, auri puri, boni, & iusti ponderis, illiusque tertiam partem, una cum traductione in manus Officialium Serenissimi Regis SIGISMUNDI consignare, & exsolvere. Reliquas vero duas partes intra annum, & diem post consummationem Matrimonii, citra omnem dilationem Maiestas Serenissimi Regis FERDINANDI dissolvet. Econverso Serenissimus Poloniæ Rex modernus, nomine Filii sui, aut eo decedente, Serenissimus Rex SIGISMUNDUS II. Contradotem seu Donationem propter Nuptias Illustrissimæ Dominæ ELISABETH Conthorali suæ providebit, assecurabit, & inscribet in Bonis Regni sui, videlicet in Sandecz, Sanok, Biecz, Przemysl cum omnibus Villis, & aliis adiacentibus proventibus universis, Summam ducentorum millium florenorum Hungaricalium. Cæterum hæc obligatio Dotis, & Donationis propter Nuptias, quæ ita, ut suprascriptum est, nomine Regum erit facta, post mortem Serenissimæ Dominæ BONÆ Reginæ modernæ transferetur ad eas Civitates, & Arces, quæ sunt suæ Maiestati, eadem ratione Dotis, & Donationis propter Nuptias obligatæ, & inscriptæ, dummodo tum vel hæc, vel illa Bona, præfatæ Summæ ducentorum millium florenorum Hungaricalium, atque præfato Contractui sufficienter respondeant. Postquam vero eadem Sponsa ad Sponsum, sicut præmittitur, deducta fuerit, ex tunc ante consummationem Matrimonii tenebitur solemniter, & expresse hæreditatis tam Paternæ quam Maternæ sufficientem facere Renuntiationem, quam & firmabit, & ratificabit Serenissimus Rex SIGISMUNDUS tanquam Sponsus suis Literis, & Sigillo. Et quamvis Canonum Sacrorum Constitutionibus cautum sit, ad Matrimonia contrahenda cogi neminem debere, etiam pœnis interpositis, ne libertas, quae summa debet esse in contrahendis Matrimoniis, ad necessitatem translata esse videatur; verum quia ab aliis quoque Regibus, & Principibus Christianis, citra Legum, & Canonum praeiudicium, & indignitatem constat, Contractibus huiusmodi paenam apponi solitum esse, et proinde ad ratificationem eorum omnium, quae supra nominata sunt, & ne Pactorum tam solemnis expressio, & opera utriusque MAIESTATIS in irritum convertatur, has Conditiones, Tractatus, & conclusiones praescriptas, Serenissimi Reges SIGISMUNDUS I. & FERDINANDUS, eorumque Liberi supranominati firmissime, & inviolabiliter tenere, & observare debebunt, & tenebuntur sub honore suo Regio, & paena ducentorum millium aureorum Hungaricalium per partem non facientem satis Conditionibus & clausulis supra descriptis, parti tenere volenti sine ulla recusatione, cavillatione, aut quovis exquisito colore ad primam partis tenentis, et conditionibus

parere volentis requisitionem solvendorum. Pro maiori autem praesentis negotii, affinitatis, & futuri Matrimonii cautela, & securitate, tenebuntur præfati Serenissimi FERDINANDUS, & SIGISMUNDUS Primus, Reges, & Parentes Liberorum prædictorum suorum Literis suis patentibus manu cuiuslibet eorum subscriptis, & Sigillo Regali communitis ea omnia, quæ Præsentibus continentur, cum insertione Præsentium de verbo ad verbum ratificare, & approbare, atque se suosque Liberos prænominatos ad explenda, & perficienda omnia, & singula supra expressa sub verbo Regio, & pœna ducentorum millium aureorum prædictorum obligare. Casu vero quo Serenissimus Rex noster FERDINANDUS Conditiones, & Pacta supra expressa, vel quamlibet ex eis Conditionibus, & Clausulis adimplere, & exequi noluerit, & recusaverit, ex tunc mox dilatione, mora, excusatione, arte, ingenio, & difficultate qualibet exclusa, ad primam requisitionem Serenissimorum Regum SIGISMUNDI I. & SIGISMUNDI II. Filii sui, pœnam præfatam ducentorum millium aureorum Hungaricalium solvere, & in manus Nuntiorum, qui super requisitione huiusmodi cum pleno, & sufficienti Mandato ad Maiestatem suam venerint, numerare, & reponere tenebitur, & erit obligatus. Quod si ipse Serenissimus Rex noster FERDINANDUS pœnam, quam in non adimplendis Pactis præsentibus transgressus incurreret, solvere etiam neglexerit, vel etiam recusaverit, extunc fieret, fierique debet libera facultas Serenissimo Regi SIGISMUNDO, eiusque Filio prædicto, Ducatus, Provincias, Terras, Civitates, Oppida, Castra, Arces, Villas tam Regias, quam alias quascunque Spiritualium, & Sæcularium Subditorum Maiestatis suæ ubicunque in Ditionibus, & Dominiis Regnorum Hungariæ, Bohemiæ, seu aliarum Provinciarum existentium ad solutionem dictorum ducentorum millium aureorum Hungaricalium arctare, cogere, imo Bona omnia, quæcunque præfata in eisdem Regnis, & Provinciis consistentia mobilia, & immobilia invadere, occupare, detinere tamdiu, donec de prædictis ducentis millibus aureorum Hungaricalium Serenissimo Regi SIGISMUNDO, aut eius Filio satisfactum non fuerit, & in tali casu Serenissimus Rex noster, aut eius Posteri non debebunt, neque etiam iuste poterunt prædicto Regi SIGISMUNDO, aut ipsius Filio resistere, aut succensere, contradicere verbo, vel facto, per se, aut submissas personas, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, sed utriusque illius Ma-

 iestatis

ANNO 1530.

iestatis propositum, & actiones tales, quascunque contra Serenissimum Regem nostrum, aut Posteros, & Dominia, ac Subditos eius Maiestatis fecerint, approbare, commendare, & ratificare, nulla arte, dolo, vel ingenio præmissis contraveniendo. Pactis, Fœderibus, Contractibus, & Inscriptionibus, ac Pace communi Regnorum, & Terrarum in suo robore nihilominus remanentibus, quibus per actiones quascunque præfatorum Dominorum, Regis SIGISMUNDI, aut eius Filii repetitione, paenae huiusmodi ducentorum millium, ut praemissum est, intentatas, & commissas non poterit, neque censebitur in aliquo derogatum esse. Postremo si alter contrahentium ante consummationem Matrimonii, quod Deus avertat, moreretur, tunc totus iste Tractatus, & Conventio, cum omnibus suis attinentiis, cum mors omnia solvat, penitus sit dissoluta. Caeterum cum de Donatione ex munere Virginitatis nominatim exprimenda, & apud quem (Matrimonio sine Liberis soluto) proprietas Dotis, & Donationis propter Nuptias remanere, atque quibus Pactis, & Conditionibus cum aliorum Faederum, & coniunctionum exceptione haec affinitas stabiliri, & firmari debeat, inter Nos convenire non potuerit, referemus de iisdem ad Serenissimum Regem nostrum FERDINANDUM, super quo ambo Reges ante diem Sponsalium de futuro contrahendorum concordabunt, & illos Articulos absolvent. In quorum omnium fidem, & evidens testimonium, Nos praefati Oratores exhibito Oratoribus Serenissimi Regis Poloniae nostro, & vicissim ab eis suscepto suo Mandato Sigilla nostra, una cum Illustrissimi Saxoniae Ducis supranominati Oratorum Sigillis appendimus. Actum, & conclusum in Civitate Posnania, pridie S. MARTINI Anno Domini Millesimo Quingentesimo trigesimo.

XXX.

1532. *Literæ* PAULI *Papæ III, in quibus continetur* CLEMENTIS *Papæ VII. Bulla Dispensationis, ut inter* SIGISMUNDUM AUGUSTUM *Regem, & Serenissimam* ELISABETH, *tertii consangvinitatis gradus impedimento, ac defectibus ætatum non obstantibus Sponsalia celebrari, & Matrimonium contrahi possit.* Datum Romæ die 25 Augusti Anno 1532. Literæ vero PAULI *Papæ* III. Datæ die 14 Decembris Anno 1535. *Ex Originali. Extat in Arch. Cancel. Regni Lib. Legationum Lit. L fol. 129.*

ANNO 1532.

PAULUS Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam. Provisionis nostræ debet provenire subsidio, ut ius suum cuilibet conservetur. Hinc est, quod Nos tenorem quarundam Literarum felicis recordationis CLEMENTIS Papæ Septimi Prædecessoris nostri compertum in Regestro ipsius Prædecessoris pro eo, quod sicut exhibita Nobis nuper pro parte dilecti Filii Nobilis adolescentis SIGISMUNDI II. de Polonia, & dilectæ in Christo Filiæ Nobilis DOMICELLÆ ELISABETH de Austria Viennensis, & Cracoviensis, seu aliarum Civitatum, & Diæcesium, ipsi huiusmodi tenore ex certis causis dinoscuntur indigere de Regestro ipso de verbo ad verbum transcribi, & ad ipsorum SIGISMUNDI, & ELISABETH supplicantium instantiam Præsentibus annotari fecimus, qui talis est.

CLEMENS Episcopus Servus servorum Dei, dilecto Filio Nobili Adolescenti SIGISMUNDO II de Polonia, & dilectæ in Christo Filiæ Nobili DOMICELLAE ELISABETH de Austria Viennensi, & Cracoviensi, seu aliarum Civitatum, & Diæcesium Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Romani Pontificis præcellens auctoritas concessa sibi desuper utitur potestate, prout personarum, negotiorum, & temporis qualitate pensata, id conspicit in Domino salubriter expedire.

Sane dilecti Filii: Andreas de Burgo Romanorum, & Stanislaus Przeczyca SIGISMUNDI Poloniæ, Regum Illustrium, charissimorum in Christo Filiorum nostrorum apud Nos, & Sedem Apostolicam Oratores, ipsorum Regum nominibus, prout per eorum Literas ad eosdem Oratores respective desuper scriptas, & Nobis ostensas in Mandatis expresse habuerunt, cum eo, quo decuit, et mentis, et devotionis affectu Nobis exposuerunt, quod FERDINANDUS, qui etiam Archidux Austriæ, et SIGISMUNDUS, Reges præfati, qui etiam Magnus Dux Litvaniae, existunt, pro conservandis inter eos, ac eorum Posteros, Consangvineos, et Affines, praesertim ex sangvine Regio descendentes, Pacis, et Amicitiae Faederibus summopere cupiunt, ut Tu Fili SIGISMUNDE, qui SIGISMUNDI, et Tu in Christo Filia ELISABETH, quae FERDINANDI Regum prædi-

ANNO 1532.

praedictorum nati estis, Matrimonium invicem contrahatis; sed quia tertio Consangvinitatis gradu invicem coniuncti, Tuq; SIGISMUNDE in XII. et Tu ELISABETH in infantili, ut dicitur, vestrarum aetatum annis, vel circa constituti estis, Matrimonium huiusmodi contrahere non potestis, dispensatione Apostolica super hoc non obtenta. Quare dicti Oratores nominibus praedictis humiliter supplicari fecerunt, ut Vobis in iis de opportunae dispensationis gratia providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui inter cunctos Christi fideles, praesertim Reges, et Principes, Pacis, et Concordiae unitatem, et amaenitatem vigere sinceris desideramus affectibus, ex praemissis, et certis aliis Nobis expositis causis huiusmodi Nobis super hoc porrectis supplicationibus inclinati, Vobiscum, ut tertii consangvinitatis gradus impedimento, ac defectibus aetatum huiusmodi, & quibusvis Apostolicis, nec non Provincialibus, et Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus constitutionibus, et ordinationibus, caeterisque contrariis nequaquam obstantibus, praefatorum vero Regum consensu, pariter et assensu, ac conventionibus sufficientibus, et formam Matrimonii legitime repraesentantibus ad hoc intervenientibus, Sponsalia celebrare, et Matrimonium inter Vos contrahere, & in eodem Matrimonio perpetuo remanere libere, et licite valeatis, ex certa nostra scientia, ac de Apostolicae potestatis plenitudine, auctoritate Apostolica tenore Praesentium de specialis dono gratiae dispensamus, ac Sponsalia, et Matrimonium huiusmodi exnunc, prout extunc, et e contra, dum ad aetatem legitimam perveneritis, ac si in ipsa aetate legitima constituti essetis, valida, et canonica fore, nec postquam ad dictam aetatem legitimam perveneritis, alium consensum alicuius vestrum requiri debere, neque Matrimonium ipsum dirimi posse, sicque per quoscunque Judices, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, et Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales interpretari, iudicari, et definiri debere, adempta aliter iudicandi, et interpretandi facultate, decernimus, ac prolem suscipiendam legitimam nuntiamus. Nulli ergo omnino homini liceat hanc paginam nostrae dispensationis, decreti, et nuntiationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Dat. Romae apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Quingentesimo trigesimo primo, 8vo Kalendas Mensis Septembris. Pontificatus nostri Anno Octavo.

ANNO 1532.

Caeterum ut earundem tenor Literarum praedictus sic insertus omnimodam rei, seu facti certitudinem faciat, authoritate Apostolica decernimus, ut illud idem robur, eandemque vim, eundemque vigorem dictus tenor per omnia habeat, quae haberent Originales Literae supradictae, et eadem prorsus eidem tenori fides adhibeatur, quandocunque, et ubicunque sive in iudicio, sive alibi, fuerit exhibitus, sive ostensus, et eidem tenori firmiter stetur in omnibus, sicut eisdem Originalibus Literarum staretur, si forent exhibitae, vel ostensae. Per hoc autem nullum Jus cuiquam de novo acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari. Nulli ergo omnino homini liceat hanc paginam nostri Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Quingentesimo trigesimo quinto. 19 Kalendas Mensis Januarii, Pontificatus nostri Anno Secundo

XXXI.

1537. *Mandatum* SIGISMUNDI *I. Patris &* SIGISMUNDI *II. Filii Regum Poloniæ Oratoribus suis datum ad perficiendum Tractatum Matrimonii inter Serenissimam* ELISABETH FERDINANDI *Romanorum Regis Filiam, & præfatum* SIGISMUNDUM *II. Regem Poloniæ.* Datum Cracoviæ Anno 1537. *Ex Archivo Regni. Lib. Legationum sub Lit. F fol. 43.*

NOS SIGISMUNDUS Primus, & Secundus Pater, & Filius Dei gratia Reges Poloniæ, Magni Duces Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, &c. Domini, & Hæredes. Omnibus iis, qui vel nunc sunt, vel postea futuri sunt, Literis hisce nostris planum, & testatum facimus. Quod cum avita Domui nostræ cum Illustrissima, & Inclyta Austriæ Familia necessitudo sit constituta, augere illam veterum Maiorum nostrorum more cupientes, de nova Nobis cum ea coniunctione conciliando, & Maioribus amoris, & amicitiæ,

Anno 1537. citiæ, propinquitatisque vinculis adstringenda consilium, cogitationemque suscepimus. Qua de re cum ultro citroque multa collata iam sunt, & communicata per Legatos, & Consiliarios, tam nostros quam Serenissimi Domini Romanorum Regis, Fratris, & Consangvinei nostri charissimi. Mittimus nunc ad eam perficiendam Regni Senatores, & Consiliarios, Reverendum in Christo Patrem Joannem Episcopum Varmiensem, & Janussium Latalski Palatinum Posnaniensem cum ea potestate, qua ipsi sumus, & quidquid a Nobis præsentibus in causa hac Matrimonii fieri, transigique potuerit, id ab eis pari cum potestate, authoritateque fieri, transigique voluimus, & ut Nostras ipsi Personas gerant, nec minus quam Nos in actu isto consummando facultatis habeant. Nos vero quæcunque pacta, conventa, facta, transacta per eos fuerint, haud aliter Nos ea observaturos, rataque habituros sancte promittimus, quam si per Nos ipsos pacta, conventa, facta, transactaque essent. Cuius rei ut maior fides habeatur, Literas has nostra manu subscriptas, Signoque nostro obsignatas fecimus. Datum Cracoviæ Anno 1537.

XXXII.

Sigismundus II. *promittit se ratum habiturum, quidquid per* Sigismundum I. *Patrem de eodem Matrimonio constitutum fuerit.* Datum Cracoviæ Anno 1537. *Ibidem.*

Sigismundus II. Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, &c. Dominus, & Hæres. Omnibus tam iis, qui nunc sunt, quam iis, qui postea futuri sunt, notum, testatum, manifestumque facimus hisce Literis nostris, ea, quæ per Serenissimum Parentem nostrum tractantur de Matrimonio inter Nos, & Serenissimam Dominam Romanorum Regis maximam natu Filiam, summa voluntate nostra tractari. Quidquid itaque ea de re per Maiestatem eius, sive per Legatos, quos plena cum potestate Maiestas eius miserit, transactum fuerit, & constitutum, id Nos ratum habituros, sancteque, & inviolate observaturos promittimus, recipimus, spondemus, Fidemque nostram Regiam Literis his nostris adstringimus, omnia prius facturi, quam ut a Pactis & Conventis per Serenissimum Parentem, & Dominum nostrum, aut eius Legatos, vel digitum quod aiunt, latum discedamus. Ac Magnifico Janussio Palatino Posnaniensi potestatem facimus cum Serenissima Filia natu maxima Serenissimi Rom. Regis verbis præsentis temporis, nostro Nomine Matrimonium contrahendi, idque quasi per Nos ipsos nostro ore contractum esset, perpetuo Nos ratum habituros, sanctissimeque observaturos, iterum atque iterum promittimus, recipimus, spondemus, fidemque nostram Literis hisce nostris obstringimus, quæ ut certior sit, neque de voluntate nostra dubitari quicquam ab aliquo possit, manu illas nostra subscripsimus, Signoque nostro obsignari fecimus. Dat. Cracoviæ An. 1537.

1538. *Compacta inter* Ferdinandum *Romanorum Hungariæ, & Bohemiæ Regem, &* Sigismundum I. *Poloniæ Regem in Conventione Glogoviensi pro tranquillo statu Regnorum Bohemiæ, & Poloniæ per Commissarios ab utrinque delegatos facta, cum Ratificatione* Ferdinandi *Regis.* Dat. Vratislaviæ 17. Junii Anno 1538. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. S. fol. 14. Vid. Bohem. Anno. 1538. f. 32.*

1539. *Responsum S. R. Maiestatis Poloniæ ad legationem* Ferdinandi *Rom. Hungariæ, Bohemiæ &c. Regis, quo caussas exponit, cur subditis Regni sui usum Commercii cum Hungaria & Silesia interdixerit. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum sub Lit. F fol. 83. vide Bohemia, ad* An. 1539. fol. 140.

XXXIII.

1543. Ferdinandus *Romanorum &c. Rex comprobat ea, quæ per Oratorem suum cum* Sigismundo I, & Sigismundo Augusto *Regibus Poloniæ condicta fuerunt de prorogatione Nuptiarum Serenissimæ* Elisabeth, *promittitque se daturum operam, ut Decretum Proscriptionis* Alberti *Marchionis Brandeburgensis abrogetur, atque negotiorum* Isabellæ *Reginæ Hungariæ, & Filii eius rationem habiturum.* Cætera. Dat. Viennæ 1. Januarii Anno 1543. *Ex Archivo Regni.*

Ferdinandus Divina favente clementia Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ &c. Rex. Serenissimo Principi Domino Sigismundo Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ &c. Serenissime Princeps, Frater, Affinis, & Consangvinee noster charissime. Cum ex relatione Magnifici Georgii Zabka, liberi Baronis in Limberg, Regni nostri Bohemiæ Procancellarii, Consiliarii, & Oratoris Nostri ad Nos Superioribus diebus reversi, tum etiam ex scripto eidem responsi loco dato, libenti animo intelleximus, Serenitati Vestræ, simul & communi Filio nostro charissimo, Serenissimo Regi Sigismundo Augusto ea, quæ eidem Orator noster, ad Serenitatis vestræ postulationem de prorogatione Nuptiarum verbis nostris attulerat, grata accidisse, atque in iis libenter eas acquiescere, sesegue ad eum modum cooperaturas fore, ut ad diem Divo Georgio sacrum parati, & expediti ad Nuptias esse queant; sed cupere tamen utramque Serenitatem Vestram paulo longius intervallum bona cum venia nostra dari, idque duabus potissimum de causis, in eo ipso scripto expressis, & proinde consentire ambas Serenitates Vestras, ut pridie Nonas Maii proxime futuri, Nuptiæ omnino conficiantur, neque ulla earum rerum amplius prorogatio fieri debeat, nisi forte aliquod impedimentum accideret eiusmodi, quamobrem necessario in aliud tempus reiiciendæ forent. Admittimus igitur ob eas causas, quas Serenitates Vestræ non inconsulto adducendas existimarunt, paucorum istorum dierum intervallum, ab eo die, quem Nos diem communium Liberorum Nuptiis celebrandis dixeramus, pro mutua amicitia, amore, benevolentia, & necessitudine nostra haud gravatim, atque adeo per hasce nostras Literas testatum facimus, Nobis perplacere, approbari, ratum, & gratum haberi, ut Nuptiæ inter communes Liberos nostros, iam semel, atque iterum prorogatæ, haud prorogentur amplius, sed Deo inprimis adiuvante ad pridie Nonas Maii proxime futuri omnino celebrentur, & conficiantur. Itaque Nos curaturos esse, ut Filia nostra charissima Elisabeth cum decenti, & honorifico apparatu, & comitatu ad diem Dominicum, qui proximus erit post diem Ascensionis Domini Anni huius, immo etiam diebus aliquot ante, Cracoviam certo, & indubitato perducatur, & perveniat. Et hæc quidem sunt, quæ ad responsum Serenitatis Vestræ Nobis per Procancellarium nostrum Bohemicum allatum, in præsentiarum Serenitati Vestræ rescribenda duximus. Quam una cum Serenissima Coniuge, & Liberis suis omnibus, cum summa rerum omnium prosperitate, & Regnorum suorum salute, & incremento in Nestoreos usque annos, quam felicissime vivere optamus. Datum in Civitate nostra Vienna die 1. Mensis Januarii Anno Domini 1543. Regnorum nostrorum Romani XII. aliorum vero XVI.

XXXIV.

1543. *Conventio* Sigismundi Augusti *Regis Poloniæ cum* Ferdinando *Romanorum &c. Rege, de Dote, Contradote, & Renuntiatione Serenissimæ* Elisabeth *Sponsæ suæ.* Dat. Cracoviæ 14. April. 1543. *ex Originali. Extat in Archivo Cancellariæ Regni Lib. Legationum Lit. G.*

Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ &c. Dominus, & Hæres. Ad perpetuam rei memoriam, planum, testatumque facimus universis, & singulis, quorum interest, aut interesse aliquando poterit, sive iis qui nunc sunt, sive qui futuri sunt postea, ac Literis hisce nostris, nostro, Hæredumque & Successorum nostrorum nomine profitemur. Quod posteaquam (quod felix, faustum, & fortunatum, cum utriusque Nostrum Regnis, ac populis, tum toti Reipublicæ Christianæ Deus esse velit) cum Serenissimo, & Excellentissimo Principe Domino Ferdinando Romanorum, Hungariæ, & Bohemiæ &c. Rege, Parente Nostro observatissimo, Affinitatem contraximus, ac Serenissimam Dominam Elisabetham Maiestatis eius Filiam Nobis desponsatam, ac legitime copulatam, in matrimonium accepimus, iuxta Contractum inter Maiestatem eius, & Serenissimum Dominum Sigismundum Poloniæ Regem, Parentem nostrum observatissimum initum, de Dote centum millium florenorum Hungaricalium auri puri, & iusti ponderis, plene Nobis est, & integre satisfactum. Volentes itaque Nos Contractui Matrimonii, qui inter Serenissimos: Ferdinandum, & Sigismundum Reges, Parentes nostros charissimos intercessit, satisfacere, ut omni-

Anno 1543.

bus conſtare poſſet, & quanta ſit animi noſtri propenſio erga Sereniſsimam Coniugem noſtram, Dominam ELISABETHAM, & quam conſtantes ſimus in pactis, & conventis ſervandis, quæ inter Sereniſsimos Parentes noſtros, conſentientibus Nobis interceſſerunt, viciſsim Sereniſſimæ Coniugi Noſtræ ELISABETHÆ in compenſationem Dotis a Nobis acceptæ centum millia florenorum Hungaricalium auri puri, & iuſti ponderis, aſsignamus iuxta eiusdem contractus tenorem; pro Contradote vero, & Donatione propter Nuptias Maieſtati eius tantumdem ſpondemus, & verbo Noſtro Regio promittimus. Quam quidem Summam ducentorum millium florenorum Hungaricalium auri puri, boni, & iuſti ponderis, in Bonis noſtris: Sandecz, Sanok, Biecz, & Premiſlia cum omnibus villis, & aliis adiacentibus proventibus univerſis aſſecuravimus, & inſcripſimus ita, ut præſentibus aſſecuramus: & inſcribimus ita, ut hæc obligatio Dotis, & Donationis propter Nuptias nomine, Sereniſsimæ Coniugi Noſtrae facta, ſimul cum virginitatis munere, ſi quod, (ſero ut contingat Deum precamur) Sereniſsima Domina BONA Regina Poloniae, Parens Noſtra chariſsima e vivis exceſſerit, transferatur ad eas Civitates, & Arces, quae ſunt Maieſtati eius eadem ratione Dotis, & Donationis propter Nuptias inſcriptae, & obligatae, quarum nomina ſunt in literis Sereniſsimae Dominae BONÆ Reginae Poloniae Parentis Noſtrae obſervatiſsimae deſcripta. Quae quidem utraque Bona pro ſe ducentorum millium florenorum Hungaricalium ſummae ſufficienter reſpondere, Maieſtati eius Praeſentibus cavemus. De munere vero virginitatis Maieſtati illius dando Sereniſsimo Domino SIGISMUNDO Parenti noſtro, & Nobis libera eſt poteſtas permiſſa, ut id arbitrio praeſtemus.

Quo quidem nomine Bona Noſtra praedicta non minus, quam Dotis, & Donationis propter Nuptias cauſa, eidem Sereniſsimae ELISABETHÆ inſcripſimus, & obligavimus ita, ut praeſentibus inſcribimus, & obligamus: ea lege, & conditione, ut, ſi quid prius Sereniſsimae Coniugi noſtrae, quam Nobis, humanitus acciderit, & Dos, & Donatio propter Nuptias, & munus ipſum virginitatis, ad Nos, & ad Regnum Noſtrum Poloniae perpetuo devolvetur, ſine aliqua ipſius Dotis reſtitutione. Si vero de Nobis prius aliquid factum fuerit, prole ex ea (quod omen Deus obruat) non ſuſcepta, aut ſi ſuſcepta ſit, praemortua, tum Sereniſsima Coniunx noſtra ELISABETHA omnibus Terris, Diſtrictibus, Dominiiſque ſibi inſcriptis ad vitae ſuae vidualis tempora, plenam utendi, fruendi poteſtatem habere debeat. Poſt mortem autem eius, centum millia florenorum Contradonationis propter Nuptias ſibi donata, & inſcripta, ad Nos, Regnumque Noſtrum, libere revertantur. De Dote vero, & munere Virginitatis, habeat Sereniſsima Coniunx Noſtra ELISABETHA tam in vita ſua, quam in mortis articulo, plenam donandi, ac diſponendi facultatem, qualem habuit olim Sereniſsima Domina ELISABETH Avia Noſtra chariſsima. Haec omnia literis hiſce Noſtris praeſcripta, ita demum firma, & rata eſſe debebunt, ſi & tertia pars Dotis iuxta contractum cum traductione Sereniſsimae Sponſae Noſtrae in manus Officialium Noſtrorum conſignata, de reliquis vero duabus partibus a Generoſis Fuccaris ad infra ſcriptam formulam Syngrapha eorum cautum Nobis fuerit; ſed & abrenuntiationem, cum deducta ad Nos fuerit Sereniſsima Sponſa, ante conſummationem matrimonii, hoc exemplo ſimul, ut eo, quo ſupra ſcriptum eſt, modo, confectae Fuccarorum literae, datae Nobis fuerint, ſcribi faciemus. ELISABETHA Dei gratia Regina Poloniae, &c. Sereniſſimi, et Excellentiſsimi Principis Domini FERDINANDI, Romanorum etc. Regis, ac Sereniſsimae Dominae ANNÆ Reginae, Parentum noſtrorum obſervatiſsimorum Filia natu maxima, in praeſentiarum vero Sereniſsimi Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Coniunx, teſtatum facimus praeſentibus literis noſtris, & noſtro, & Haeredum noſtrorum nomine univerſis, et ſingulis, quorum intereſt, et intereſſe poterit. Quod cum Sereniſsimus Dominus FERDINANDUS Parens noſter obſervatiſsimus Sereniſsimo Domino SIGISMUNDO Auguſto Poloniae Regi ſumma, et illius, Sereniſsimorumque Dominorum Parentum eius, et noſtra voluntate, atque conſenſu, ſecundum ritum Sanctae Romanae Eccleſiae Nos deſponſaverit, Maieſtatique eius in matrimonium collocaverit, nomine Dotis, ſive Dotalitii, centum millia florenorum Hungaricalium auri puri, et iuſti ponderis pro portione noſtra legitima, et haereditate noſtra tam Paterna, quam Materna Nobis conſtituerit, volens hac ratione et Sereniſsimo Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Coniugi noſtro chariſsimo, obſervatiſſimoq; et Nobis ſatisfacere ita, ut ſatisfactum eſſe Praeſentibus confitemur. Atque ob id renuntiamus non modo iuri omni haereditatis tam Paternae, quam Maternae, quocumque tandem modo Nobis, et Haeredibus, ac Succeſſoribus noſtris competenti,

Anno 1543.

tenti, et competere volenti, verum etiam iuri ſucceſsionis ad Regnum Hungariae, et Ditionem Domus Auſtriae, non modo pro Sereniſsimo Domino FERDINANDO Parente noſtro obſervatiſsimo, verum etiam pro Sacra, et Caeſarea Maieſtate Catholica, Patruo noſtro colendiſsimo, ac utriusque eorum Maieſtatum Liberis, et Haeredibus per lineam maſculinam ab ipſis legitime condeſcendentibus. Quo vero ad Regnum Bohemiae pro Sereniſſimo tantum Parente noſtro, eiusque Liberis, et Haeredibus maſculini ſexus, eatenus renuntiamus, quatenus iuxta memoratorum Regnorum Jura, et Privilegia ad huiusmodi Renuntiationem tenemur, et non ultra. Quodſi vero Nobis ſuperſtitibus Liberi, et Haeredes per lineam maſculinam a Sereniſsimis: Parente, et Patruo, noſtris legitime deſcendentes deficerent, tum Nobis, et Haeredibus noſtris legitimum, et haereditarium ius in dictis omnibus Regnis, Principatibus, Terris, et Dominiis, ſemper ſalvum reſervamus. Nos vero SIGISMUNDUS AUGUSTUS etc. Praeſentibus profitemur: Quod ſupra ſcripta Renuntiatio ex libera voluntate Sereniſsimae Dominae ELISABETHÆ Coniugis noſtrae chariſsimae animo bene deliberato, conſenſu, et aſſenſu utriusque noſtrum accedente, facta eſt. Cavemus itaque verbo noſtro Regio, Nos Renuntiationem hanc ratam ſemper, gratamque habituros, neque ulla in parte, aut re, illi eſſe contraventuros. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum Praeſentibus eſt apprenſum. Dat. Cracoviae die 14. April. Anno 1543.

Syngrapha Generoſorum Fuccarorum, qua ſe Regiae Maieſtati Poloniae obligabunt.

Antonius Fugger Sacrae Catholicae, et Regiae Romanorum Maieſtatum Conſiliarius, una cum Nepotibus meis renuntiantes cuivis alii Jurisdictioni, et omnibus in univerſum iudiciis, coram quibus ſive de iure, ſive de more obligationem a Nobis fieri oporteret, et Nosmet ipſos, noſtroſque legitimos Haeredes, et Succeſſores, praeſenti obligationi, voluntariaeque recognitioni ſubiicientes, literis hiſce noſtris, et Succeſſorum noſtrorum nomine, publice profitemur. Nos coniunctim, et diviſim, pro tota ſumma ſinguli caventes, debere veri, iuſti, et liquidi debiti Sereniſsimo, et Excellentiſsimo Principi Domino, Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Dei gratia Regi Poloniae etc. Domino noſtro clementiſsimo, ſexaginta ſex millia, ſexcentos, ſexaginta ſex florenos, in auro Hungaricali auri puri, boni, et iuſti ponderis. Quam quidem ſummam bona fide promittimus, et ſpondemus, Nos, et Haeredes, Succeſſoreſque noſtros obligantes Maieſtati eius Regiae, ſive legitimis eius Succeſſoribus, Nos eſſe perſoluturos, et in manus Theſaurarii Maieſtatis eius Cracoviae depoſituros, noſtro periculo, atque impendio, intra decurſum unius anni, et diei, a data praeſentium literarum, annum, et diem computando. Quodſi vero ad praefinitum diem fidem noſtram non liberaremus, neque Maieſtati eius praeſcriptam ſummam numeraremus, quacunque cauſa, ſive impedimento interveniente, tum non obſtantibus quibusvis exceptionibus in iure fundatis, vel non fundatis, licebit Maieſtati eius Regiae, ſive Haeredibus illius, et Succeſſoribus, ſeu eorum Mandatariis, et Agentibus, noſtras, noſtrorumque Haeredum, et Succeſſorum Perſonas, Bonaque noſtra omnia, ſive mobilia, ſive immobilia, praeſentia, et futura, Provincialia, Terreſtria, Civilia, Spirituali vel Saeculari Jure, vel abſque etiam ullo iuris praeſidio, cui Nos iuri, et omni facto a perſona noſtra proveniente, ita renuntiamus praeſentibus, ut Nos, Succeſſoreſque, et Haeredes noſtros nuſquam contra eius Maieſtatem relevare poſsit, et valeat. Ita, ut eis viſum fuerit commodius, quibuscumque tandem in Locis, Provinciis, Terris, Civitatibus in Regno, et extra Regnum Poloniae convenire, pignorare, arreſtare, deque Bonis noſtris omnibus, tanquam de pignore ſibi tradito, quidvis arbitratu ſuo ſtatuere, atque ea tantiſper in ſua poteſtate habere, dum ſexaginta ſex millia, ſexcenti, ſexaginta ſex floreni in auro Hungaricali, auri boni, et iuſti ponderis, una cum omnibus impenſis, et damnis, quae ex retardata ſolutione emerſerint, Maieſtati eius Regiae, legitimiſve illius Haeredibus, et Succeſſoribus, per Nos, aut Haeredes, Succeſſoresque noſtros plene fuerint et integre numerati et perſoluti. In quorum omnium fidem, et teſtimonium haſce Literas noſtras obligatorias Signo noſtro penſili, et manuum noſtrarum ſubſcriptione communitas ſuae Maieſtati Regiae tradidimus. Dat. etc.

XXXV.

Condonatio pœnæ ducentorum millium aureorum Hungaricalium a SIGISMUNDO I, *&* SIGISMUNDO AUGUSTO *Regibus Poloniæ,* FERDINANDO *Romanorum &c. Regi facta, & Prorogatio*

Anno 1543.

rogatio ſolutionis tertiæ partis ſummæ, Dotis nomine ſibi ab eodem debitæ, adiecta Clauſula, quæ hic exprimitur. Dat. Cracoviæ die 17. Maii Anno 1543. *Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit. G fol. 239.*

SIGISMUNDUS I, & Secundus AUGUSTUS, Pater, et Filius Dei gratia Reges Poloniæ, Magni Duces Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, etc. Domini, et Hæredes. Planum, teſtatumque facimus Præſentibus Univerſis, et ſingulis, quorum in manus hæ noſtræ Literæ pervenerint. Quod cum adducta eſſet ad Nos Sereniſſima Domina ELISABETHA Regina, noſtra Filia, Sereniſſimi vero Filii noſtri Coniunx chariſſima, neque iuxta Contractum inter Nos, et Sereniſſimum Dominum Romanorum Regem initum tertia pars numeratæ pecuniæ, hoc eſt triginta tria millia, trecenti, triginta tres floreni in auro Hungaricales allati una cum illa fuiſſent, poſtularunt a Nobis Regiæ Romanorum Maieſtatis nomine Illuſtriſſimus Dominus GEORGIUS Marchio Brandeburgenſis, Cæſareæ Maieſtatis Legatus, et Reverendi in Chriſto Patres: Joannes Olomucenſis, Balthazar Vratislavienſis, ac utriuſque Sileſiæ Regiæ Maieſtatis Romanorum Locumtenens, Epiſcopi, ac Magnifici: Nicolaus Comes a Salm, et Neuperg ad Ornum, Supremus Camerarius Sereniſſimi Romanorum Regis, et Capitaneus Arcis Poſonienſis, SIGISMUNDUS liber Baro ab Herbeſtain, Neippurg, et Guttenhag Camerarius, Commiſſarius Sereniſſimi Romanorum Regis, ut ne moram hanc ſolutionis Dotis moleſte ferremus, ac produci illam in proximum Natalem Chriſti pateremur. Nos pro more noſtro perpetuo, quo Sereniſſimo Domino Romanorum Regi, Conſangvineo, Fratri, et Affini chariſſimo, quoad eius facere Nobis licet, gratificari ſemper ſolemus, non gravatim ad id conſenſimus. Teſtantes nihilominus ita, ut teſtamur Præſentibus, nihil ea re Contractibus affici debere, qui de iſto Matrimonio ſexto ab hinc anno inter Sereniſſimum Dominum Romanorum Regem et Oratores noſtros initi fuerunt, quos quidem in omnibus eorum punctis, clauſulis, et articulis ſalvos eſſe volumus, ita, ut integra Nobis ſint ea omnia, quæ in Literis Contractus Matrimonii continentur, neque his noſter novus aſſenſus quicquam deroget iuri Nobis quæſito de ratione vindicandi, quæ ibi perſcripta, et permiſſa eſt contra eum, per quem ſtetiſſet, quominus ſatis Contractibus fieret, ſi forte, quod abſit, ad conſtitutum diem Natalis Chriſti, tertia pars Dotis per Sereniſſimum Dominum Romanorum Regem Nobis numerata non eſſet. Harum teſtimonio Literarum, quibus Sigilla noſtra ſunt Præſentibus impreſſa. Datum Cracoviæ die 17. Maii Anno Domini 1543.

Anno 1543.

XXXVI.

Fideiuſſio Commiſſariorum FERDINANDI *Rom. Regis, quod ſi tertia pars Dotis* SIGISMUNDO II. *Regi tempore in his Literis præſtituto, numerata non fuerit, dilatio ſolutionis eiusdem nunc a præfato Rege permiſſa, non debet præiudicare Contractui inter dictos Reges inito, quo cautum eſt, ut Pars non faciens ſatis Conditionibus Parti tenere volenti ducenta millia aureorum Hungaricalium perſolvat.* Dat. Cracoviae die 17. Menſis Maii Anno 1543. *Indidem.*

NOS GEORGIUS Marchio Brandeburgenſis, Caeſareae Maieſtatis Legatus, JOANNES Olomucenſis, BALTHAZAR Vratislavienſis, Epiſcopi, NICOLAUS Comes a Salm, & Neuperg ad Ornum, Supermus Camerarius Sereniſſimi Domini Regis Romanorum, & Arcis Poſonienſis Capitaneus, Sigismundus liber Baro in Herbeſtain, Neippurg, & Guttenhag, Sereniſſimi Domini Romanorum &c. Regis Commiſſarii, planum teſtatumque facimus Praeſentibus, univerſis, & ſingulis, in quorum manus hæ Literæ noſtræ pervenerint. Quod cum adducta Sereniſſimo Principi Domino, Domino SIGISMUNDO Auguſto Dei gratia Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ, Ruſſiæ Pruſſiæ &c. Sereniſſima Sponſa illius, Domina ELISABETHA Poloniæ Regina ab utraque Maieſtate, & Patre, & Filio, Regiæ Romanorum Maieſtatis nomine Domini noſtri clementiſſimi poſtulaſſemus, ut ne moleſte ferret, non eſſe una iuxta Contractum tertiam partem præſentis pecuniæ, quæ Dotis nomine numeranda venit, hoc eſt triginta tria millia, trecentos tres florenos in auro Hungaricali auri puri, & iuſti ponderis, per Nos allatos, ac ſolutionis diem ad Feſtum Natalis Chriſti proximum, ob cauſas quaſdam graves per Nos adductas produci pateretur.

Anno 1543.

Utraque Maieſtas Regia poſtulationi huic noſtræ non gravatim aſſenſa eſt. Sed ita tamen, ut teſtatum eſſe vellet omnibus per aſſenſum hunc ſuum nihil derogari in utramque patrem Contractibus debere, qui de iſto Matrimonio inter Regiam Romanorum, & eorum Maieſtates initi fuerunt. Qui quidem in omnibus ſuis punctis, clauſulis, conditionibus, & articulis ſalvi eſſe debebunt. Ita ut integra ſint Maieſtatibus eorum omnia, quæ in Contractus Matrimonii Literis continentur, neque per novum hunc aſſenſum derogatum videri quicquam poſſit iuri Maieſtatibus eorum quæſito, de ea, quæ perſcripta ibi eſt, & permiſſa ratione vindicandi contra eum, per quem ſtetiſſet, quo minus Contractui ſatis fieret, ſi forte, quod abſit, ad conſtitutum diem Natalis Chriſtiani tertia pars Dotis per Sereniſſimum Dominum Romanorum Regem Maieſtatibus eorum numerata non eſſet. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium Sigilla noſtra Præſentibus ſunt appenſa Dat. Cracoviæ die 17. Menſis Maii Anno Domini. 1543.

XXXVII.

1544.

FERDINANDUS *Romanorum Rex,* SIGISMUNDO *Regi Poloniæ. Excuſatione utitur, quod Dotem* SIGISMUNDO AUGUSTO *Regi ad tempus Pactis Matrimonialibus conſtitutum non miſerit.* Dat. Viennæ 14. Auguſti Anno 1544. *Ex Originali.*

FERDINANDUS divina favente Clementia Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ, &c. Rex. Sereniſſimo Principi Domino SIGISMUNDO Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ &c. Fratri & Conſangvineo noſtro chariſſimo Salutem, & mutui continui amoris, omniſque felicitatis, & proſperitatis continuum & perpetuum incrementum. Sereniſſime Princeps Frater & Conſangvinee noſter chariſſime. Redditæ ſunt nobis Literæ Serenitatis veſtræ, quas de Dote Sereniſſimo Filio ſuo debita proximis diebus ad Nos dedit. Quibus Literis primum qui animus ſemper erga Nos ſuus fuerit, quanto ſtudio avitam illam inter Nos neceſſitudinem, non modo retinendam, verum novo etiam Conſangvineitatis vinculo augendam, amplificandamque curaverit, commemorans, & deinde Tractatus Matrimonii inter Sereniſſimos communes liberos noſtros conſtituti attingens, & præterea quæ a traductionis Sereniſſimæ Filiæ noſtræ tempore de ipſa Dote exolvenda inter Nos acta, & tranſacta ſint, recenſens, Serenitas veſtra tandem per plurimas amicitiæ & neceſſitudinis noſtræ rationes a Nobis petit, ut Sereniſſimum Filium ſuum eo nomine contentum reddere velimus. Quæ quidem omnia Literis Serenitatis veſtræ perſcripta Nos non niſi fraterno animo intelleximus, atque ſuſcepimus, & quidem de Serenitate veſtra nihil aliud perſvaſum unquam habuimus, neque etiam nunc habemus, quam Eandem eo animo, quem iam pridem plurimis, maximiſque in rebus fraternum plane, & benevolentiſſimum ſemper perſpeximus, omni tempore erga Nos futuram eſſe, tanto magis novo iſto Matrimonii & neceſſitudinis nexu accedente. Neque ea Nos de Serenitate veſtra concepta ſpes, & opinio noſtra hactenus fefellit, poſtquam præter alias plures maximaſque ſincerae, planeque fraternæ amicitiæ & conſangvineitatis ſignificationes, etiam hac in re, de qua nunc agimus, mutuo amori & benivolentiæ noſtræ tantum tribuere, quantum Nos adhuc optavimus, Serenitas veſtra non ſit admodum gravata, cui eo nomine debitas ſincero corde agimus gratias, non diffidentes, quin etiam in poſterum tot noſtrarum oppreſſionum & dffiicultatum fraternam rationem habitura ſemper ſit.

Anno 1544.

Quod autem Sereniſſimus communis Filius noſter Dotem promiſſam hactenus non receperit, id ſane non minorem animi moleſtiam, quam vel Serenitati veſtræ, vel Sereniſſimo Filio ſuo, Nobis affert, quippe qui nihil charius, nihil antiquius ducimus conſervatione tantæ, & tot vinculis conglutinatæ mutuæ amicitiæ, quæ Nobis cum Serenitate veſtra intercedit: ſed iniquitate, & difficultate præſentium temporum, ac Regnorum, & Dominiorum noſtrorum hæreditariorum neceſſitate oppreſſi, licet ſedulo laboraverimus, promiſſioni tamen noſtræ in hanc diem ſatisfacere non potuimus, id quod Serenitati veſtræ ex hiſce cauſis facile coniicere, planeque perſpicere licebit. Nam graviſſimos, intolerabiles & pene infinitos ſumptus per hoſce proxime præteritos annos continuos, & maxime in generalem expeditionem Anno quadrageſimo ſecundo ſupra milleſimum quingenteſimum, & deinde Anno ſequenti in alendis militibus præſidiariis impendimus. Statibus præterea, & Ordinibus Sacri Imperii, ultra ducenta millia florenorum mutui nomine pro rata uniuscuiusque in communem contributionem ſolvenda accommodavimus, quæ Summa etiam hodie Nobis reſtituta non eſt; tempore vero, quo Nuptiæ celebrandæ erant,

Anno 1544.

erant, propter diuturniorem abſentiam noſtram a Regnis, & Dominiis noſtris, adempta Nobis fuit commoditas, cum Regnis, & Subditis noſtris, ut ex veteri conſvetudine Nos communi contributione ad perſolvendam iſtiusmodi Dotem iuvarent, tractandi. Et inſuper eodem tempore immenſis ſumptibus pro defenſione Regnorum, & Dominiorum noſtrorum contra hoſtes noſtros tunc adventantes obruti eramus. Cum autem æſtate proxime præterita id ipſum apud Provinciales noſtros agere in animo haberemus, neceſſario tunc omittendum Nobis fuit, quandoquidem omnes viritim contra hoſtem Turcum viſcera Regni iam penetrantem una Nobiſcum deſcendere iuſſi erant. Et poſtremo licet præter ſpem, ab Ordinibus Sacri Imperii Nobis datam pecuniam, quam mutuo dedimus, conſequi non potuerimus, tamen non deſtitimus laborare apud Trapeſitas, ut ab eis pecuniam pro perſolvenda iſtiusmodi Dote etiam cum ingenti incommodo noſtro conditionibus oblatis levaremus, at quia omnes apud iſtiusmodi Mercatores pecuniæ, ad uſum belli Cæſareæ Maieſtatis, & Principum cum Maieſtate ſua in Caſtris exiſtentium deputatæ iam fuerant, nihil efficere potuimus. Propter quas præmemoratas urgentiſſimas cauſas, & impeditiones, quæ nullum adhuc finem habere, ſed ad proxime venturum Annum non minus quam elapſo tempore præ oculis conſpiciuntur. Etiam quia ſicuti Serenitati veſtræ conſtare poteſt, Nos una cum Regnis & Dominiis noſtris ad eorundem defenſionem, quantum maxime, valideque fieri queat, paratos & inſtructos in Annum proximum contra potentiſſimum hoſtem reddere oportet.

Sperabamus quidem Serenitatem veſtram, itemque Sereniſſimum Filium ſuum ulteriorem ſolvendæ Dotis dilationem ad tempus magis usque commodum libenter, patienterque laturos eſſe, praeſertim cum huiusmodi infiniti ſumptus, quos indies tum in alendis Gentibus, tum in muniendis Civitatibus & Oppidis ſuſtinemus, non ſolum bonum, & commodum Regnorum, & Dominiorum noſtrorum, ſed etiam Inclyti Serenitatis veſtrae Regni Poloniae, atque adeo totius Chriſtianitatis concernant; tamen a Serenitate veſtra, & a Sereniſſimo Filio ſuo tam inſtanter requiſiti eandem pro certo perſvaſum habere volumus. Nos praeteritis rebus omnibus hoc unum maxime cupere, & velle, ut ſcilicet amicitia et neceſſitudo illa noſtra, etiam inter utriuspue noſtrum Liberos conglutinata, non ſolum non inminuatur quoquo modo, ſed indies illuſtrior, ampliorque fiat.

Et propterea incommodis & difficultatibus huius temporis omnibus, quantumvis permagnis poſthabitis, iam nunc actionem tractationemque ſuſcepimus, atque adeo plane confirmamus Serenitati veſtrae curaturos nos eſſe cum effectu, ut ad Feſta Chriſti Natalitia proxime ventura, ſine quapiam ulteriori dilatione, & forte etiam citius nempe ad diem Divo MARTINO ſacrum, id quod omni ſtudio efficere enitemur, Summa centum mille florenorum Rhenenſium, & reliquum Dotis uſque ad integram ſatisfactionem in uniuś anni ab eo tempore impoſterum computandi, ſpatio certo & infallenter numeretur, & perſolvatur. Serenitatem veſtram proinde perquam fraterne, impenſeque rogamus, & huiusmodi ſolvendæ Dotis terminos tanquam certos, & indubitatos pro ſuo erga Nos amore, & benevolentia, haud gravatim acceptare velit, poſtquam plane cognoſcere poteſt, Nos cum Serenitate veſtra non niſi ſincero corde & animo agere, conſervationemque etiam inter Poſteros noſtros ſempiternæ Pacis, & Amicitiae, etiam atque etiam cum primis & ante omnia exoptare. Quodſi & Serenitas veſtra fecerit, & apud Sereniſſimum Filium ſuum faciendum curaverit, ſicuti iam nunc de ea plene confidimus, Nos erga Serenitatem veſtram ita gerere ſtudebimus, ut quandoque extet fructus aliquis noſtrae erga Serenitatem veſtram gratitudinis, amoris, & benevolentiae. Caeterum ſciat Serenitas veſtra, Nos familiarem ſuum ad Nos miſſum tamdiu non aliam ob cauſam apud Nos retinuiſſe, quam ut Serenitati veſtrae hoc certum, & deliberatum reſponſum de Dote ad terminos praeſcriptos indubitanter ſine ulteriori dilatione ſolvenda dare poſſimus; quod reliquum eſt, Serenitatem veſtram quam diutiſſime feliciſſimeque valere & regnare optamus. Viennae die 14. Auguſti Anno 1544.

XXXVIII.

Legatio a Cæſare CAROLO V. *ad* SIGISMUNDOS *Patrem & Filium Reges Poloniæ, per Alfonſum de Aragonia Conſiliarium, & Oratorem Cæſaris dicta in Breſcie Litvaniæ d. 2. Septembris* Anno 1544. *Ex Archivo Regni.*

Sereniſſime Rex. Summi amoris, animique vehementis affectus ea eſt vis, & natura, ut non modo ſe intra præcordiorum ſinus conſeneſcere patiatur, ſed omnino nunquam acquietura ſit, ni ſuæ magnitudinis iuſta, & certa dederit documenta. Cuius profecto affectus ſummam vim, vel hodiernus dies tuæ Maieſtati manifeſtiſſime oſtendit. Nam CAROLUS Cæſar Romanorum Imperator, meus Dominus, tum propter ſingularem amorem, & benevolentiam, qua multos iam annos tuam Maieſtatem proſequitur, tum veterem neceſſitudinem, a ſe ſemper officioſiſſime cultam, inſtarque cuiuſdam Sacri Fæderis a ſe ſemper habitam, minime dubitat, quin animum ſuum & ſtudium in Te ſummum facile cognoveris. Verum tot, tantiſque amoris cauſis, & incrementis, in dies naſcentibus, minime adhuc ſatisfactum eſſe intelligebat, niſi evidentiſſimis ſignis, manifeſtiſſimiſque teſtimoniis id apertius Tuæ Maieſtati declararet. Sed quando non datur tuo in complexu, et ſinu, quo nihil magis ſibi eſt in votis, tantam amoris vim proferre, animumque ſuum exponere, quod non infirmioris fidei, et roboris eſſe voluit, quam quæ proprio ore ipſe teſtificaretur, præſtitit, meque ſuum Conſiliarium, Oratorem ad Tuam Maieſtatem miſit: ut ſuum erga Te amorem, ſtudia, animumque propenſiſſimum patefacerem, ut Te non ſecus ac Fratrem multo ſibi chariſſimum, Teque etiam Sereniſſime Princeps multis modis ſibi devinctiſſimum perinde ut Filium optatiſſimum inviſerem, Fraternoque animo, et charitate perennem, eandemque, quam ſibi optat ſalutem, et felicitatem ſuo Nomine Vobis nuntiarem, de veſtraque valetudine, quam Vobis perpetuo firmam, integram, et lætam, ut longe ſibi chariſſimis ex animo precatur, deque tuorum Regnorum præclaro ſtatu, rerumque felici ſucceſſu, otio, tranquilitate, diligenter percontarer: non minus grata, nec minori voluptati hæc omnia ſibi futura, quæ Tuæ Maieſtati. Hoc enim non dubitat Cæſar aperte teſtari, et polliceri, utpote qui pro ſummo in Te amore, pro veteri neceſſitudine, utriuſque fortunas ſemper communes habuerit, atque duxerit: atq; adeo hic amor, quo honeſtioribus virtutum initiis profectus eſt, eo arctior, multoque iucundior hac nova, arctisſimaque coniunctione redditus, iſta praeclara Coniugia Serenisſimi Regis SIGISMUNDI AUGUSTI, tui Hæredis, Sereniſſimaeque Reginæ ELISABETH ſuæ Neptis, non ſecus ac Filiæ chariſſimæ longe graviora, multoque ſvaviora, quamvis per ſe gratiſſima, atque iucundiſſima erant, reddidit. Quare de ſui in Vos amoris teſtificatione, deque multiplici voluptate, qua Cæſar iſtis Coniugiis affectus eſt, deque illorum ſumma gratulatione, cum apud Tuam Maieſtatem acturus ſim, ditiſſimam quandam dicendi facultatem velim mihi dari, ut Cæſari ſatisfacere, Tuæque Maieſtati ſuum animum tantamque voluptatem, & gratulationem poſſim exprimere. Nam pro eximio in Vos ſtudio, & benevolentia ſingulari, proque nimia in Neptem ſuam dulciſſimam propenſione & charitate, dici non poteſt, quam afficitur, quamque mirificis gaudiorum modis ſplendiſſimis iſtis Coniugiis totus perfundatur, quod honeſtiſſima omnibus, quod fructuoſa, quodque ornatiſſima eſſe intelligit. Quapropter tanquam certiſſimam rem in animum induxit ſuum, Dei Optimi Maximi beneficentia perfectum eſſe, ut quorum animus & ſtudia mutua benevolentia, vetuſque neceſſitudo multos ante annos conciliarat, ſic eſſe alligatos, ut utriuſque fortunæ iam factæ communes, communi conſilio mutuoque favore feliciter promoveantur, maioraq; indies ſuſcipiant incrementa. In magnam namque Cæſar iſtis tantis auſpiciis ſpem venit, fore, ut ſecundiore iam fortuna, proſperiorique rerum ſucceſſu ex æquo omnes utamini, non enim poteſt non omnibus eſſe fauſtum, & felix, quæ Deo Auſpice & Praeſide fiunt, ubi Regia Puella, Regibus nata, Regi coniungitur, ubi pudiciſſimus, caſtiſſimuſque amor, ſancte, & legitime copulatur, ubi morum, virtutis, animorumq; ſimilitudo, & utriuſque excellens ſors, conſortes maritales fecit. Hæc enim ſunt illa potentiſſima (ut inquit Plato,) quibus boni bonis vinculis plus quam adamantinis devinciuntur, a quibus principiis, ut a virtutis quibuſdam ſeminariis, generoſiſſimi, ſvaviſſimique fructus propagantur. Quamobrem nihil erat Sereniſſime Rex, quod Tuam hanc tantam fortunæ ſublimitatem auguſtiorem poſſet facere, tuamque admirabilem prudentiam, tot rerum experimentis comprobatam, ex omni parte omnibuſque numeris videretur abſolviſſe, quam eas Tuo fortunatiſſimo Hæredi optaſſe nuptias, quæ Tua Maieſtate, Tuiſque Regnis, ampliſſimiſque fortunis eſſent quam digniſſimæ, quæque utrorumque familiæ, & genti non ſolum ornamento, & ſplendori eſſent, ſed utiles omnibus, Tuiſque Regnis, & proſperitatis otio, atque tranquillitati, Reipublicæque Chriſtianæ magno adiumento, præſidioque futuræ. Is namque omnium rerum

ANNO 1544. rerum status est, isque habitus, & ratio temporis incidit, ut non plus hac Tua rara sapientia, Divinoque consilio, Tibi Tuisque rebus providisse videaris, quam Religioni, ReiqueChristianæ, tot malorum incursionibus, tot dissidiis, totque bellorum oppressionibus afflictæ, spem sui erigendi certissimam dederis. Omnium namque oculos & animos in hanc vestram felicissimam affinitatem conversos credite, quiddamque maximum atque saluberrimum universo Orbi Terrarum sibi certo pollicentur. Quare Cæsarea Maiestas semel, atque iterum Vobiscum sibi, ac secum Vobis gratulatur ista præclarissima connubia, tot ornamentis illustrata, tot commodis tum publicis, tum privatis undique affluentia. Quibusque Nuptiis Vobis etiam gratulatur Serenissimam Reginam ELISABETHAM, Te, Filiam obsequentissimam, atque pientissimam invenisse: Te vero Coniugem probatissimam lectissimam Fæminam, Tui amantissimam sortitum fuisse; tot Regum, Principum, Affinium, Fratrum, animorumque Conciliatorem, vestri Generis, & posteritatis felicissimam propagatricem, Tuæ Maiestati Nepotes Reges, Tibique etiam Illustrissime Princeps dulcissimos natos, sua fæcunditate daturam, ad quos hoc amplissimum Regnum iure hæreditario perveniat: quibusque tanquam alteris liberis Tua Maiestas repubescat. Quibus etiam superstitibus hanc auram nunquam Te deserturum putes, Tuumque nomen & memoria suaviter in illis vivat, æternumque resideat. Hac enim una re non modo ab interitu, & oblivionis iniuria vindicamur, sed quodam modo immortales reddimur. Sibi etiam Cæsar Rom. Imperator gratulatur, quod Te Potentissimum Regem fortunæ, dignitatis, virtutis gradu excellentissimum Fraterno animo sibi multos iam annos coniunctissimum, nomine iam ipso Fratris, quod unum videbatur deesse, connectat. Iisque etiam maxime gaudet, se nexibus Tecum teneri, Eminentissime Princeps, ut eundem animum, quem in Te Serenissimus Rex Pater tuus, Tuque in illum vicissim geris, mutuum, & perpetuum in Te, utrumque intercessurum, speret: quod tanto pluris a se fit, atque habetur, quo magis virtutes omnes Regias enitere & prælucere tua in ista ætate adhuc florenti videt. Tum etiam sibi unice, vehementerque gratulatur Serenissimam Reginam ELISABETHAM, Tuam Maiestatem Parentem, Teque Coniugem felicissimam sortitam fuisse, quæ præter illa Consangvineitatis, quod Serenissimi Regis Hungariæ Fratris sui charissimi est Filia, sibique Neptis, tamen propter amabilem eius naturam, & ingenium, morum suavitatem, animum innocentissimum, pietate, animoque plusquam Paterno illam prosequitur, vehementiusque eius successibus, & fortuna afficitur. Quam etsi nil dubitat, a Te tanquam ab altero Parente, utque æquissimum est, foveri, & tractari; a Teque etiam Iucundissime Rex ipsius Coniuge, ut tuis svavissimis moribus, animique tui candore, et liberali regioque animo dignum est, utque fides, charitas, matrimonii ipsius nomen sanctum, et inviolabile postulat, amari et amplecti sibi persvasit. Tamen usque adeo in Neptem Charissimam incredibili amore, nimiaque charitate rapitur, ut quod Vos credit praestare, cumulatissime, vehementissime commendet, ut maxime velit vos intelligere, nihil in vita nec gratius, nec optatius quicquam posse a Vobis sibi praestari, quam si intelligat, vel sui intuitu, et commendatione eam esse amoris factam accessionem, et incrementum, ut svaviter, et iucunde, omniumque dignitate, convictu grato, vitam gratam cum tua Maiestate, cumque Serenissimo Principe Consorte suo transigat, nec ulla alia re amoris mutui pares vices libentius experturum profitetur, quam in hac una. Immo quicquid apud Vos authoritate, gratia, et amore valet, huic uni prodesse vult, in hancque unam confert, maioris momenti apud se futura pollicens, quae in Neptim suam charissimam conferantur, quam quae in se. Testificationem enim singularem, et tanquam sui amoris pignus quoddam propositum esse animadvertit, ubi amoris vestri, et animi grati in se indubitata, et certa argumenta licebit deprehendere. Quam etiam, ut Caesari erit longe iucundissimum, et gratissimum a Vobis amari, foveri, et amplecti, ut vestra natura, charitas, pietas, et fides postulat, sic accuratissime se admonitum vult, quonam modo in tuam Maiestatem, Teque eius Consortem se vicissim illa gerat, num satis illa suis partibus faciat, officioque respondeat. Nam pro eius ingenio, liberalissimaque educatione, speque concepta, omnia obsequia, officiaque, et pietatem praestaturam, expectationique corresponsuram confidit. Cæterum cum de tuae Maiestatis, Serenissimique Regis SIGISMUNDI salute aeque, ut de sua Caesarea Maiestas solicita sit, cumque omnia tua, non minori curae sibi sint, quam Tibi ipsi, vehementer cupit se exacte recognoscere, quae vestrae valetudinis habitudo hac potissimum regione sit, quis Regnorum tuorum Status, qui successus, quae rerum felicium spes affulgeat. Nam ad eorum confirmationem, maioremque omnium amplificationem, pro summo in tuam Maiestatem amore, qui tantum accrevit, pro maiorum necessitudine, a vobis arctiore, et svaviore reddita: pro gratissimis, et sanctissimis huius affinitatis vinculis, non modo suam gratiam, diligentiam, studium, quae semper vobis praesto fuerunt, expectari vult. Sed quaecumque in se ac suis rebus sunt, authoritatis, et fortunarum tuae Maiestati, tuisque usibus ultro defert, atque pollicetur, tam non defutura, quam quae tua sunt maxime.

XXXIX.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS *Rex Poloniæ* FERDINANDO *Rom. Regi Socero suo. Ægre fert Dotem, contra Pacta matrimonialia hucusque sibi non esse solutam.* Dat. in Brzescie Litvanico d. 21. Septemb. Anno 1544. *Ex Archivo Regni.*

Serenissime Princeps Parens noster charissime & honoratissime. Quod a Nobis Maiestas vestra postulat, ut in his, quæ ad Serenissimum Dominum Parentem nostrum scripsit de Dote Nobis promissa, sed in hunc usque diem nondum missa acquiescere velimus, id Nos facturi essemus non inviti, si prima haec esset Maiestatis vestræ postulatio: sed cum sesquianno iam prope prorogationibus tantum esse laboratum videamus, qui noster ea in re animus esse possit, facile coniecturam facere Maiestas vestra poterit. Nos quidem adhuc omnibus humanitatis officiis esse functi videmur, sed quantum profecerimus, Nos vehementer pœnitet. Quæ sint in Pactis, procul dubio tenet memoria Maiestas vestra. Cum esset adducta Serenissima Coniunx nostra, eo ipso tempore tertiam Dotis partem repræsentari oportuit, quod factum non est. Jam certe violata per Maiestatem vestram esse Pacta videbantur. Licuit & Nobis ab illis discedere, sed Nos nihilominus nihil tum fecimus, quod offendere posset animum vestræ Maiestatis. Petitum est, ut dies tertiæ partis Dotis numerandæ produceretur ad natalem usque Christianum, qui proxime præteriit, & si assensi petitioni huic non sumus, tulimus tamen. Cessit is quoque dies, teruncius unus missus non est. Venerunt postea Legati Maiestatis vestræ ad Serenissimum Dominum Parentem nostrum Piotrkoviam, spem ostenderunt fore, ut intra vertentem Annum a tempore adductae Serenissimae Coniugis nostrae, Dos integra Nobis numeraretur; sed ea quoque spes ad rem collata non est. Cum diem ita de die duci videremus, pertaesum Nos est morae huius. Exacto Anno scripsimus Maiestati vestrae, atque ab ea petivimus, ut toties iam promissam Dotem mitteret: fuit a Maiestate vestra Nuntius noster satis longo temporis intervallo detentus, verum & is inanis rediit, neque praeter spem, & expectationem quidquam attulit; sic male Nobis cessisse nostrae humanitatis officia videmus. Necesse itaque est, ut a contraria ratione remedium petamus, neque tamen facturi sumus quicquam aliud, quam quod per ipsam Maiestatem vestram Nobis licet, quae non ignorat procul dubio cautum esse Contractus Literis, utra pars conditionem in his expressam implere recusaverit, duplum ut parti Contractum servanti, hoc est, ducenta millia aureorum solvere teneatur, ubi & illud una diserte perscriptum est, paulo post liberum fore Parti Pactis stanti, alterius Partis Ducatus, Provincias, Terras, Civitates, Arces, Oppida, Castra, Villaque invadere, occupare, ac tantisper possidere, dum Summa ducentorum millium sit persoluta. Hoc Jus cum ipsa Maiestas vestra, & Serenissimo Domino Parenti nostro, & Nobis concesserit, speramus equidem fore, ut bona illius cum venia Nobis id persequi liceat. Quandoquidem & hoc in illis Literis clare scriptum est, licere ea facere, Parte, quae Contractum non servaverit, non resistente, neque succensente, aut contradicente, verum approbante, commendante, ratificante.

Quae cum omnia ita de summa voluntate utriusque nostrum perscripta sint, de vestrae Maiestatis aequitate Nobis pollicemur ab eo, quod semel ei placuit, illam non discessuram, futurumque, ut salva amicitia nostra facere Nobis liceat, quae in Contractus Literis sunt praescripta. Cum praesertim non in nostram, sed in rem Serenissimae Filiae Maiestatis vestrae charissimae id facere cogitemus, cui hactenus provisum de Contradote non est, neque enim per Regni nostri instituta, moresque receptos provideri illi licet, quoad Dos numerata non est.

Jam vero debemur morti Nos, nostraque: ut dicit quidam, atque ut nihil morte certius, ita nihil est hora mortis incertius, si (quod Deus omen obruat) humanitus interea Nobis aliquid accide-

Anno 1544.

ret, qui futurus eſſet ſtatus illius? Cuius ſi nulla cura tangit Maieſtatem veſtram, ſi qui inſitus eſt Parentibus erga Liberos amor, eum erga utrumque noſtrum ex animo eiecit ſuo: Nos Officio noſtro ſatisfaciemus, ac Sereniſſimam Coniugem noſtram tuendam Nobis ſuſcipiemus, atque omnes vias perſequemur, quibus effici queat, ut rationibus illius tandem aliquando proſpiciatur, quod veſtram Maieſtatem, vel quod ita in Pactis eſt, vel quod Sereniſſimae Filiae illius cauſam agimus, minime moleſte laturam eſſe confidimus. Quam bene valere & felicem eſſe cupimus, ac illius paternae benevolentiae Nos commendamus. Dat. in Brzeście Litvanico die 21. Septembris Anno 1544. Regni noſtri Anno decimo quinto.

XL.

Sigismundi Augusti *Regis Poloniæ Literæ plenæ poteſtatis ad recipiendam omnem pecuniæ ſummam ex Contractu matrimoniali a* Ferdinando *Rom. &c. Rege ſibi debitam. Dat. in Brzeſcie* die 11. Oct. 1544. *Ex Arch. Regni. Lib. 51. Num. 52. fol. 185.*

Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ &c. Dominus & Hæres. Planum teſtatumque facimus Præſentibus, quod Sereniſſimo Principi, & Domino Sigismundo Dei Gratia Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ &c. & Sereniſſimæ Dominæ Bonæ Reginæ Poloniæ, Magnæ Duci Litvaniæ &c. Parentibus noſtris obſervandiſſimis poteſtatem fecimus, facimusque Præſentibus, omnem pecuniam, quæ ſive Dotis, ſive alio quocunque nomine ex Contractu Nobis a Sereniſſimo Domino Ferdinando divina Clementia favente Romanorum Rege, Parente noſtro obſervandiſſimo debetur, poſteaquam a Maieſtate eius repraeſentata fuerit, tollendi, & in effectu levandi, ac Nomine noſtro de eo, quidquid acceperint, Maieſtatem eius quietandi, cavendique, Nos amplius nihil eo Nomine petituros eſſe, quod cum a Maieſtatibus eorum factum fuerit, haud aliter ratum habituros Nos pollicemur, ac verbo noſtro Regio promittimus, quam ſi a Nobis ipſis factum eſſet; plenam enim, & eandem, quam Nos habemus, eius rei proprietatem Maieſtatibus eorum dedimus, & donamus Præſentibus, quibus Sigillum noſtrum eſt appenſum. Datum in Brzeście die undecima Menſis Octobris Anno Domini MDXLIV.

Sigismundus Augustus *Rex.*

XLI.

Inſtrumentum Notarii Publici, quo continetur Conſtitutio Procuratorum per Sigismundum Augustum *Regem Poloniæ facta, ad exigendam a* Ferdinando *Romanorum &c. Rege Dotem integram, nec non ſummam ducentorum millium Aureorum Hungaricalium multæ nomine ſibi ab eodem debitam. Ex Arch. Regni Lib. 51. Num. 52. fol. 185.*

In Nomine Domini Amen. Noverint Univerſi præſentis Inſtrumenti Seriem inſpecturi, quod Anno Domini 1544. Indictione ſecunda, die vero duodecima Menſis Octobris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris Domini Pauli Papæ III. Anno decimo, in mei Notarii publici, Teſtiumque infra ſcriptorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus Sigismundus Augustus Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, totiusque Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ etc. Dominus & Hæres, principaliter per ſe ipſe non vi, dolo, fraude, metu, aut aliqua ſiniſtra machinatione circumventus, aut inductus, ſed ſponte, libere & ex certa ſcientia, ac ſpontanea voluntate, animoque deliberato, omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa, & forma, quibus melius & efficacius de iure potuit, & debuit, fecit, conſtituit, creavit, & ſolenniter ordinavit ſuos veros legitimos, & indubitatos Procuratores Speciales & Generales, ita tamen, quod ſpecialitas generalitati non deroget, & e contra videlicet Sereniſſimum Principem, & Dominum, Dominum Sigismundum huius Nominis primum eadem gratia Poloniæ Regem, Magnum Ducem Litvaniæ, & Dominum & Hæredem Parentem ſuum colendiſſimum, & Sereniſſimam Dominam Bonam Reginam Poloniæ, Magnam Ducem Litvaniæ &c. Matrem ſuam colendiſſimam, ac Reverendiſſimum in Chriſto Patrem Dominum Petrum, Archiepiſcopum Gneſnenſem, Epiſcopum Cracovienſem Legatum natum, & Primatem, ac Magnificum Dominum Petrum Opalenſki Caſtellanum Gneſnenſem, Curiæ ſuæ Magiſtrum, Coſtenſem & Olſtinenſem Capitaneum, abſentes tanquam præſentes, ſpecialiter, & expreſſe ipſius Sereniſſimi Domini Sigismundi Augusti conſtituendi nomine, & pro eo petendi, levandi, recipiendi, recuperandi, & exigendi totam & integram pecuniarum Summam a Sereniſſimo Principe Domino Ferdinando divina favente Clementia Romanorum, ac Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rege ſemper Auguſto propter Matrimonium inter prænominatum Sereniſſimum Sigismundum Augustum & Sereniſſimam Elisabetham Sereniſſimi Romanorum Regis præfati Filiam, nunc vero Coniugem ſuam chariſſimam contractum, promiſſam inſcriptam & obligatam, quemadmodum in ipſis obligationibus plenius continetur. Nec non aliam Summam pecuniæ ratione non ſolutionis prædictæ Dotis ad tempora præſcripta petendi, levandi, & recuperandi, & de perceptis habitis & recuperatis quietandi, & liberandi, ac de re habita ulterius non petenda promittendi, literasque quietationis, & quæcunque publica inſtrumenta ad hoc neceſſaria faciendi, concedendi, ac pro præmiſſis omnibus, tam pro Summa principali Dotis ſuæ prædictæ, quam etiam pæna dupli ita, ut præmittitur, ratione non ſolutionis ipſius Dotis ad tempora præſcripta & obligata cum prænominato Sereniſſimo Principe Domino Ferdinando Rom. Hungariæ, ac Bohemiæ &c. Rege agendi, & procedendi, omnibus remediis ſecundum conditiones in Contractu Matrimonii ſui aliisque obligationibus pactas, deſcriptas, & contentas, iisque ad plenariam tam Summæ principalis, quam pænæ prædictæ ſatisfactionem unum quoque, vel plures cum ſimili aut limitata poteſtate ſubſtituendi, eumque, vel eos revocandi, & onus procurationis huiusmodi in ſe reaſſumendi toties, quoties opus fuerit, & ipſis Dominis Procuratoribus magis videbitur expediens; præſenti nihilominus Procuratorio Inſtrumento in ſuo robore duraturo, & generaliter omnia & ſingula alia faciendi, dicendi, gerendi, & exercendi, quæ in præmiſſis, & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu quomodolibet opportuna, & quæ ipſemet Sereniſſimus Sigismundus Augustus conſtitutus faceret, & facere poſſet, ſi præmiſſis omnibus & ſingulis præſens, & principaliter intereſſet, & ſi talia forent, quæ Mandatum exigerent magis ſpeciale, quam præſenti Inſtrumento Procuratorio eſt expreſſum, promittens inſuper idem Sereniſſimus Sigismundus Augustus mihi Notario publico infra ſcripto, tamquam publicæ & authenticæ Perſonæ ſolenniter ſtipulanti & recipienti vice ac nomine omnium, & ſingulorum, quorum intereſt, intererit, aut intereſſe quomodolibet poterit in futurum, ſe ratum, gratum, firmumque perpetuo habiturum totum id, & quidquid per dictos Procuratores ſuos conſtitutos, ac ſubſtituendos ab eis actum, dictum, geſtum, vel factum fuerit in præmiſſis, relevans nihilominus exnunc, & revelare volens eosdem Procuratores ab omni onere ſatis dandi, ac iudicio ſiſti, & iudicatum ſolvi cum omnibus & ſingulis clauſulis neceſſariis, & opportunis ſub hypotheca, & obligatione omnium & ſingulorum Bonorum ſuorum mobilium, & immobilium, præſentium & futurorum, & qualibet alia iuris forma & facti renuntiatione ad hæc neceſſaria pariter & cautela. In cuius rei teſtimonium, robur atque fidem ad dicti Sereniſſimi Domini conſtituentis requiſitionem, factum eſt exinde per me Notarium publicum infra ſcriptum præſens publicum Procuratorium Inſtrumentum ſub Anno, Menſe, Die & Indictione, quibus ſupra. Præſentibus Reverendis in Chriſto Patribus, & Generoſis Dominis Paulo de Wola Nominato Epiſcopo Poſnanienſi, Samuele Epiſcopo Plocenſi, Regni noſtri Vicecancellario, & Nicolao Mniſzech de Magna Konczyce eiusdem Sereniſſimi Poloniæ Regis Camerario, Capitaneo Lucovienſi, & Socahienſi ad præmiſſa teſtibus vocatis, & requiſitis.

Sigismundus Augustus *Rex Poloniæ &c. omnia ſupraſcripta rata habemus. In cuius fidem manu noſtra Præſentes ſubſcripſimus, & Sigillo noſtro Præſentes obſignari fecimus.*

Et ego Joannes Petri a Domaniow Luceorienſis Diæceſis Præpoſitus Cathedralis, & Eccleſiae Vilnenſis Archipresbyter, Sacra Apoſtolica Authoritate Notarius publicus, quia prædictis Procurationi, Conſtitutioni præfatis omnimode cum poteſtate ſubſtituendi ad tollendum Summam præfatam & de receptis quietandi dationi cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque omnia ſic fieri vidi, & audivi, & in notam ſumpſi, unde hoc præſens Inſtrumentum manu alterius Notarii fideliter ſcriptum extraxi, & in publicam formam redegi, ſignoque & nomine manus meæ propriæ me ſubſcripſi in fidem & teſtimonium omnium præmiſſorum vocatus, & requiſitus.

XLII.

Quietatio Ferdinandi *Rom. Regis de reddita Dote* Elisabethæ *Reginæ* Sigismundi Augusti *Regis Conſorti* Dat. Cracoviæ die 10. Menſis Aprilis Anno

ANNO 1545.

Anno 1545. *Ex Archivo Regni Lib. 51. Num. 52. fol. 188.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Sereniſſima Domina BONA Poloniæ Regina, Magna Dux Litvaniæ &c. Reverendiſſimus in Chriſto Pater Dominus Petrus Gneſnenſis Archiepiſcopus, Cracovienſis Epiſcopus, Legatus natus, ac Primas, & Magnificus Dominus Petrus Opalenſki Caſtellanus Gneſnenſis, Sereniſſimi Principis SIGISMUNDI AUGUSTI Dei Gratia Poloniæ Regis, & Curiæ Magiſter, Coſtenſis, & Olſtinenſis Capitaneus, Mandatarii Sereniſſimi Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Regis &c. Filii noſtri chariſſimi, Domini autem noſtri Clementiſſimi, Significamus præſentibus literis, quorum intereſt Univerſis Præſentibus, & qui in poſterum futuri ſunt. Cum plene Nobis poteſtas data ſit, & ſufficiens Mandatum, a Sereniſsimo Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Rege Poloniæ, Filio noſtro chariſsimo, noſtro vero Domino Clementiſsimo, ad acceptandam integram Dotis pecuniam centum millium aureorum Hungaricalium auri boni, & iuſti ponderis, quam ratione Matrimonii inter præfatum Sereniſsimum Filium noſtrum, ac Sereniſsimam Dominam ELISABETHAM Reginam, Sereniſsimi & Excellentiſsimi Domini FERDINANDI Rom. Regis Filiam natu maximam, Neptem vero noſtram & Nurum chariſsimam, noſtram vero Dominam clementiſsimam contracti, idem Sereniſsimus Dominus Romanorum Rex Sereniſsimo Filio noſtro, Domino vero noſtro clementiſsimo iuxta Pacta, & Conventa Contractus Matrimonii numerare tenebatur, ac percepta eiusmodi pecunia ad quietandum, & eam Maieſtati eius acceptam ferendam Nos vigore eiusmodi poteſtatis Nobis datæ, & Mandati, quod ſufficienter ſcriptum a Sereniſsimo Filio noſtro, noſtro autem Domino clementiſſimo habebamus, fatemur Praeſentibus & recognoſcimus, quod a praedicti Sereniſsimi & Excellentiſsimi Domini Romanorum Regis Oratoribus, Magnifico Sigismundo libero Barone in Herberſtain Neupperg, Guttenhag, & Venerabili ac Eggregio Joanne Lango Legum Doctore per manus Generoſi Coſmae Gienger Maieſtatis eius Aulici, nomine, loco Sereniſsimi Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Regis quinquaginta duo millia aureorum Hungaricalium, & quadringentos aureos, & ſeptuaginta unum millia Talerorum & quadringentos Taleros Nobis reputatam Summam, numeratam, ſolutam, plene, realiter, & cum effectu recepimus, Dotem nimirum integram centum millium aureorum Hungaricalium Sereniſsimo Domino SIGISMUNDO AUGUSTO vigore Contractus Matrimonii debitam. Quare vigore eiusdem poteſtatis Nobis conceſſae & Mandati Literarum, Summam hanc Dotis integrae Sereniſsimo Domino Romanorum Regi acceptam ferimus, deque ea Maieſtatem eius quietamus, aſſecuramus, liberamque, & abſolutam pronuntiamus, nullum ius Sereniſsimo Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Regi in tali Dote iam accepta reſervantes. Cavemusque Maieſtati Regiæ Rom. Præſentibus, quod neque Sereniſſimus Dominus SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex, neque Hæredes eius, aut Succeſſorum quisquam, aut a Sereniſſimo Domino Romanorum Rege, aut ab Hæredibus, & Succeſſoribus eius Dotis prædictorum centum millium, aut pœnæ nomine propter Dotem aliquanto tardius ſolutam quicquam eſt amplius petiturus, aut ullum negotium exhibiturus ſive indirecte ſive quocunque colore quæſito omni dolo & ſaude ſemota. In cuius rei fidem & teſtimonium Sigilla noſtra Præſentibus Literis ſunt appenſa. Datum Cracoviæ decima die Menſis Aprilis Anno Domini MDXLV. Regni vero noſtri XXXIX.

XLIII.

Literæ SIGISMUNDI AUGUSTI *Regis Poloniæ, quibus Sereniſſimæ* ELISABETH *Sponſæ ſuæ, Dotis & Donationis propter Nuptias nomine, certos Tractus, Civitates, Caſtra, Oppida, & Villas inſcribit.* Datum Vilnæ Dominica Lætare Anno 1545. *Ex Archivo Regni. Lib. 51. Num. 52. Lit. Z. C. fol 193.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, &c. Ad perpetuam rei memoriam, planum teſtatumque facimus Univerſis, & Singulis, quorum intereſt, aut intereſſe aliquomodo poterit, ſive iis, qui nunc ſunt, ſive qui futuri ſunt poſtea, ac Literis hiſce noſtris, noſtro, Hæredumque, & Succeſſorum noſtrorum, Regum Poloniae nomine profitemur, quod poſteaquam, quod felix fauſtumque, ac fortunatum cum utriusque noſtrum Regnis & Populis, tum toti Reipublicae Chriſtianae Deus eſſe velit, cum Sereniſſimo, & Excellentiſſimo Principe Domino FERDINANDO divina favente clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae, &c. Rege, Parente noſtro

noſtro obſervantiſſimo affinitatem contraximus, ac Sereniſſimam Dominam ELISABETHAM Maieſtatis eius Filiam Nobis deſponſatam, ac legitime copulatam in Matrimonium accepimus, iuxta Contractum inter Maieſtatem eius & Sereniſſimum Principem Dominum SIGISMUNDUM Dei Gratia Poloniæ Regem, Supremum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, totius Pruſſiae, Maſoviae &c. Parentem noſtrum obſervantiſſimum initum de Dote centum millium florenorum Hungaricalium, auri puri, & iuſti ponderis plene Nobis eſt ſatisfactum, volentes itaque Nos Contractui Matrimonii, qui inter Sereniſſimos FERDINANDUM & SIGISMUNDUM Reges Parentes noſtros interceſsit ſatisfacere, ut omnibus conſtare poſsit, & quanta ſit animi noſtri propenſio erga Sereniſimam Coniugem noſtram ELISABETHAM, & quam conſtantes ſimus in Pactis, & Conventis ſervandis, quæ inter Sereniſſimos Parentes noſtros conſentientibus Nobis interceſſerunt, viciſſim Coniugi noſtræ ELISABETHAE in compenſationem Dotis a Nobis acceptæ, centum millia florenorum Hungaricalium auri puri & iuſti ponderis iuxta eiusdem Contractus tenorem aſsignavimus, pro Contradote vero & Donatione propter Nuptias Maieſtati eius totidem florenos Hungaricales ſpondemus, & verbo noſtro Regio promittimus. Quam quidem Summam ducentorum millium florenorum Hungaricalium auri puri, & iuſti ponderis iuxta eiusdem Contractus tenorem in Bonis noſtris Sandecz, Sanok, Biecz & Premislia, in Cracovienſi & Premislienſi Terris conſtitutis, aſſecurare, & inſcribere tenebamur, ita ut eiusmodi obligatio Dotis & Donationis propter Nuptas nomine, Sereniſſimæ Coniugi noſtræ facta, ſi quid Sereniſſimæ Dominæ BONÆ Reginae Poloniae Parenti noſtrae chariſſimae prius humanitus accidiſſet, transferretur ad eas Civitates, & Arces, quae ſunt Maieſtati eius ratione Dotis, & Donationis propter Nuptias inſcriptae, & obligatae. Quoniam vero praedicta Bona noſtra Sanok, Sandecz, Biecz, & Premiſlia non modo libera non ſunt, ſed ne ea conditione ſunt, ut redimi ulla ratione poſſint, & in puram conditionem reduci, magnaque eo difficultas oriebatur, quod alia Bona neceſſe fuit quaerere, in quibus eiusmodi Inſcriptio fieri poſſet, volens hunc ſcrupulum eximere Sereniſſima Domina BONA Regina Parens noſtra chariſſima, fecit pro ſua bonitate proque materno ſuo amore, quo et Nos, & Sereniſſimam Coniugem noſtram proſequitur, ut Inſcriptionem, Obligationem & Reformationem Dotis ſuae in manus Sereniſsimi Parentis noſtri ultro traderet, & ea cederet propter omne impedimentum tollendum, ut quod olim fieri debebat, id iam nunc fieret, ac Dos Sereniſsimae Coniugis noſtrae ELISABETHÆ Reginæ, una cum Contradote in illis Bonis in quibus Sereniſsimae Dominae Parenti noſtrae inſcripta fuit, obligaretur, qua ceſſione voluntaria per illam facta Nos de conſenſu Sereniſsimi Domini Parentis noſtri, accedente etiam conſilio & voluntate Senatorum, ac Conſiliariorum omnium Regni noſtri, Dotis, & Donationis propter Nuptias nomine inſcribimus, & obligamus Sereniſsimae Dominae ELISABTHÆ Coniugi noſtrae chariſsmae, damusque illi, & largimur praeſentibus Literis noſtris ducenta millia florenorum Hungaricalium auri puri, & iuſti ponderis in omnibus Terris, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Villis, his videlicet: in Novae Civitatis Korczyn, Viſlicienſis, Zarnovienſis, Radomienſis, Iedlna, Coſmicze, & Villis ad ea ſpectantibus, nec non Chancinenſis, Radoſzicenſis, Lancicienſis, Przedecenſis cum Clodava Oppido, & Villis ad eam ſpectantibus, item in Coninenſi, Pisdrenſi, Junivladiſlavienſi, ſimiliter cum Diſtrictibus, Oppidis, & Villis, Praediisque, & Curiis, fructibus, & proventibus, cenſibus, utilitatibus, Dominis, Juribus, pertinentiis, attinentiis, appenſionibus, Teloneis, duorumque groſſorum, quod *Poradlne* dicitur exactionibus, contributionibus, & uſibus univerſis quomodolibet ad ipſa Caſtra, Civitates, & Bona ab antiquo ſpectantibus, ac ſervitiis, dignitatibus, honoribus, Jure Patronatus, nec non in Radzieiow, & Slonka Teloneis. Quae omnia & ſingula Bona cum Proventibus, & pertinentiis ſuis praedictis, in ducentis millibus Ducatorum puri, & veri auri, ac iuſti ponderis ratione Dotis, & Donationis propter Nuptias, praefatae Sereniſsimae Dominae ELISABETHÆ Coniugi chariſſimae damus, donamus, & aſsignamus, ac inſcribimus per Praeſentes. Quoniam vero de munere virginali Maieſtati eius dando, & aſſignando Sereniſsimo Domino SIGISMUNDO Parenti noſtro, & Nobis libera eſt poteſtas permiſſa, noſtro ut id arbitrio praeſtemus, muneris huius loco duo millia florenorum Hungaricalium annui proventus in ſalinis ſive Zuppis Vielicienſibus, & Bochnenſibus Maieſtati eius Reginali per ipſum Sereniſſimum Parentem noſtrum ſunt praeſcripta, quemadmodum id in Literis per Maieſtatem eius Sereniſsimae Coniugi noſtrae datis ſatis eſt expreſſum. Cum vero

Anno 1545.

vero inter alia Bona Sereniſsimae olim Aviae noſtrae, ratione Dotis, & Donationis propter Nuptias inſcripta etiam Lobſoff Villam eidem obligatam fuiſſe comperiamus, quam nunc poſsidet Sereniſſima Mater noſtra Domina Bona Regina, nolentes Sereniſsimae Coniugis noſtræ deteriorem eſſe conditionem, quam vel Aviæ noſtræ Sereniſſimæ fuerit, vel Sereniſſimæ Matris noſtræ nunc ſit, loco Villæ Lobſoff ducentos florenos damus, donamus, Præſentibusq; inſcribimus Sereniſſimæ Coniugi noſtræ ex ſalinis noſtris Vielicienſibus quotannis pro Feſto Sancti Martini poſt obitum noſtrum percipiendos. Prædicta autem Bona omnia ducentorum millium florenorum Hungaricalium Summæ ſufficienter reſpondere, cavemus. Quæ quidem Dotis, Donationis propter Nuptias & muneris virginitatis cauſa, eidem Sereniſſimæ Reginæ Elisabethae inſcripſimus, & obligavimus ea lege, & conditione, ut ſi quid ipſi prius quam Nobis humanitus accideret, & Dos, & Donatio propter Nuptias, & munus ipſum virginitatis, ad Nos, & ad Regnum noſtrum Poloniæ perpetuo devolvatur. Si vero de Nobis prius aliquid factum fuerit, prole ex eius Maieſtate (quod Deus omen avertat) non ſuſcepta, aut ſi ſuſcepta ſit, præmortua, multo vero magis prole ipſa ſuperſtite, tunc Sereniſſima Coniunx noſtra Elisabetha omnibus Terris, Diſtrictibusque ſibi inſcriptis, eorumque Diſtrictuum, & Dominiorum, Caſtris, Civitatibus, Oppidis, Villis, Curiis, prædiis, poſſeſſionibus, allodiis, ac omnibus & ſingulis ipſorum & ipſarum fructibus, proventibus, cenſibus, utilitatibus, proprietatibus, Dominiis, Juribus attinentiis pertinentiis appenſionibus teloneis & uſibus univerſis, quomodolibet ad ipſa ſpectantibus ab antiquo, nec non ſervitiis, dignitatibus, & honoribus ad vitæ ſuæ vidualis tempora plenam utendi, fruendi poteſtatem habere, illisque præeſſe, & omnia cum pleno Jure, & Dominio poſſidere, eo modo, conditione, & forma debeat, quibus Sereniſſimus Parens noſter poſſidet, & Regni noſtri Anteceſſores poſſederunt, absque omni Succeſſorum noſtrorum contradictione, & impedimento. Promittentes pro Nobis, Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris ſæpedictam Sereniſſimam Dominam Reginam Elisabetham Coniugem noſtram chariſſimam, in dictis Terris, Caſtris, Civitatibus, Oppidis, Diſtrictibus, Villis, Bonis, Poſſeſſionibus expedire, certificare, manutenere, defendere adverſus univerſos, & ſingulos, qui Maieſtati eius Reginali negotium exhibere voluerint, ita quod omnia ſupradicta Bona ad vitæ ſuæ vidualis tempora poſſidebit, & fructus ex eis percipiet absque omni impedimento & obſtaculo pacifice & quiete ſine omni dolo, & fraude. Efficiemus quoque, & effecturos Nos pollicemur noſtro, & Succeſſorum noſtrorum nomine, quod omnes prædictarum Terrarum, Caſtrorum, ſive Oppidorum, Villarum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives, præſentes, & futuri plenam præſtabunt ipſi Sereniſſimæ Coniugi noſtræ Elisabethae ſponſionem, & fidelitatis corporale Juramentum; quod ſi Nos ex hac vita excedere priores contingeret, nulli alteri niſi Maieſtati eius Caſtra, Terras, Civitates, Oppida, Villas præfatas plenarie & cum effectu tradent, dabunt, conſignabunt, & illorum plenam ac omnimodam facient ceſſionem & reſignationem, ac ipſi Sereniſimæ Reginae Elisabethae Coniugi noſtræ chariſsimæ in omnibus obedient, parebunt fideliter, & conſtanter, ita ut Poloniæ Regibus obedire ſoliti ſunt, & aſtricti. Poſt mortem autem eius, centum millia florenorum Hungaricalium ratione Donationis propter Nuptias ſibi donata, & inſcripta ad Nos Regnumque noſtrum libere revertentur; de Dote vero, & munere virginitatis habeat, & habere debet Sereniſsima Coniunx noſtra tam in vita ſua, quam mortis articulo plenam iuxta omne beneplacitum ſuum donandi, teſtandi, ac ubilibet diſponendi facultatem, etiamſi ad ſecundas Nuptias Maieſtatem eius convolare contingeret, ſicut olim habuit Sereniſsima Domina Elisabetha felicis recordationis Avia noſtra chariſsima. Etſi Sereniſsimam Coniugem noſtram Elisabetham Summam iam dictam tam Dotis, quam Muneris Virginitatis uni, vel pluribus Perſonis quibuscunque donare, ſeu taſtari contigerit, tunc talis Perſona, vel Perſonæ ea Summa ſuper dictis Caſtris, Civitatibus, Terris, Poſſeſsionibus modo, quo præmittitur, inſcripta, Jure, & Titulo veri pignoris gaudeant, & potiantur absque obſtaculo & contradictione qualibet tamdiu, donec eadem Caſtra, Terræ, Civitates, Oppida, ſoluta Summa præfata centum millium florenorum Hungaricalium ab eisdem fuerint per Succeſſores noſtros Reges Regni Poloniae liberata, & redempta. Et haec quidem omnia & ſingula verbo noſtro regio & ſub cautione, obligationeque in Literis Contractus Matrimonii perſcripta ſpondemus, & recipimus Nos integre, & inviolate obſervaturos eſſe, & præſtaturos omni fraude, doloque remotis. In quorum omnium &, ſingulorum fidem & teſti-

monium

Anno 1545.

monium haſce Literas manu noſtra ſubſcripſimus, & Signo noſtro obſignavimus. Datum in Civitate noſtra Vilnenſi Magni Ducatus noſtri Litvaniae, Dominica Laetare Anno Domini MDXLV. Regni noſtri Anno XV.

XLIV.

Renuntiatio Sereniſſimæ Reginæ Elisabeth. Datum Vilnæ Dominica Lætare Anno 1545. *Ex Archivo Regni. Lib. 51 Numero 52 fol. 197.*

Elisabeth Dei Gratia Regina Poloniæ, Magna Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, etc. Domina, Sereniſſimi Domini Ferdinandi Rom. Hungariæ, Bohemiæ etc. Regis, & Sereniſſimæ Dominæ Annæ Reginæ &c. Parentum noſtrorum obſervantiſſimorum, & chariſſimorum Filia, natu maxima, in præſentiarum vero Sereniſſimi Principis Domini Sigismundi Augusti Regis Poloniæ &c. Coniunx, teſtatum facimus præſentibus Literis noſtris noſtro, & Hæredum noſtrorum nomine Univerſis, & Singulis, quorum intereſt, & intereſſe poterit. Quod quoniam Sereniſſimus Rex Ferdinandus Pater noſter chariſſimus, & colendiſſimus, Sereniſſimo Regi Sigismundo Augusto Conſorti noſtro chariſſimo, & honorando Nos ſumma, et illius, Sereniſſimorumque Dominorum Parentum eius, & noſtra voluntate, atque conſenſu ſecundum ritum Romanæ ſanctæ Eccleſiæ deſponſaverit, Maieſtatique eius in Matrimonium dederit & Nobis Dotis nomine & proportione noſtra legitima, & Hæreditate tam paterna, quam materna centum millia florenorum Hungaricalium auri puri & iuſti ponderis de omnibus & ſingulis Maieſtatis ſuæ Regnis, & Ducatibus, Comitatibus, Provinciis & Dominiis conſtituerit, volens eadem Maieſtas ſua & Sereniſſimo Domino Coniugi noſtro, & Nobis de tali Dote & paterna maternaque Hæreditate ſatisfacere huiuſmodi centies mille florenos Hungaricales ipſi Domino Conſorti noſtro chariſſimo, iuxta Sponſalium Contractum plene & integre pendendos, dinumerandos, & ſolvendos curavit realiter & cum effectu, ob id igitur pro Nobis omnibus, & ſingulis Hæredibus noſtris, quos divina Nobis concedet clementia amantisſimum Patrem noſtrum Dominum Ferdinandum, Hæredesque, Liberos, & Succeſſores Maieſtatis eius pro prædicta Dote, Paternaque & Materna Hæreditate noſtra, & a ſolutione earum omnino realiter & cum effectu liberavimus, quietavimus, & abſolvimus, & per Præſentes liberamus, quietos, & abſolutos facimus, ita, ut neq; Nos, neq; Hæredes noſtri Patrem noſtrum colendisſimum Regem Ferdinandum, aut Hæredes, Succeſſoreſve eius aut Regna, Ducatus, Comitatus, Provincias & Dominia eiuſdem, occaſione eiuſmodi Dotis, paternæque & maternæ Hæreditatis obſervandisſimo, & dilectisſimo Domino Conſorti noſtro iam perſolutæ impetituri, moleſtaturi, aut nullam omnino actionem, aut querelam contra eos directe, vel indirecte, per Nos vel alium quempiam de iure aut facto intentaturi, vel propoſituri ſimus. Inſuper etiam renuntiavimus, & renuntiamus non modo omni Juri Hæreditatis, tam paternæ, quam maternæ, quocunque tandem modo Nobis, Hæredibus, Succeſſoribusq; noſtris competenti, aut competere valenti, verum etiam Juri Succesſionis ad Regnum Hungariæ, & Ditionem Domus, & Archiducatus Auſtriæ, idque non tam pro Serenisſimo Rege Ferdinando Parente noſtro, ſed etiam pro Sacra, & Catholica Maieſtate, ipſo ſcilicet Sacratisſimo Principe Imperatore Romano Carolo Quinto Patruo noſtris colendisſimis, ac utriuſque eorum Maieſtatis Liberis, Hæredibus, Succeſſoribus per lineam maſculinam ab ipſis legitime deſcendentibus. Quod vero ad Regnum Bohemiæ, pertinentiumque ad illud Provinciarum, & Terrarum, pro Serenisſimo tantum Parente noſtro, eiuſque Liberis & Hæredibus maſculini ſexus, eatenus renuntiavimus, & renuntiamus, quatenus iuxta memoratorum Regnorum Jura, & Privilegia ad huiuſmodi renuntiationem tenemur, & non ultra. Nullam prorſus Nobis, Hæredibus noſtris in renuntiatione iſta Juris, Canonum, Legum, Statutorumque prærogativam reſervantes. Cæterum, ſi Nobis ſuperſtitibus, & Liberis noſtris, Liberi, & Haeredes per lineam maſculinam a Serenisſimis Parente, et Patruo noſtris legitime deſcendentes deficerent, tunc in eo caſu Nobis et Haeredibus noſtris legitimum, et haereditarium Jus in praetactis omnibus Regnis, Principatibus, Terris, et Dominiis ſemper ſalvum reſervamus. Promittentes proinde, et in verbo noſtro Reginali ſancte recipientes pro Nobis, et Haeredibus noſtris Nos ſupraſcripta omnia et ſingula integre, et inviolate obſervaturas omni dolo fraudeque poſtpoſitis. In cuius rei teſtimo-

nium

Anno 1545.

nium Praeſentibus Sigillum noſtrum eſt appenſum, quas etiam Chirographo noſtro corroboravimus. Nos vero SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Poloniae Rex etc. Preſentibus profitemur quod ſupraſcripta renuntiatio ex libera Serenisſimae Principis Reginae ELISABETHÆ Coniugis noſtrae charisſimae voluntate, animo bene deliberato, conſenſu, et asſenſu noſtro accedente eſt facta. Cavemus etiam et promittimus verbo noſtro regio per Praeſentes Nos vigore Pactorum conventorum in Contractu Sponſali cum Serenisſimo Romanorum Rege FERDINANDO, Socero, et Patre noſtro obſervandisſimo per Serenisſimum Regem Poloniae SIGISMUNDUM, Parentem noſtrum charisſimum ſolenniter initorum, renuntiationem talem in omnibus et ſingulis Punctis, et Articulis ſuis ratam, gratam et probatam habere, et ſemper habituros, neque ulla in re illi eſſe unquam contraventuros. In cuius rei fidem et teſtimonium has Literas noſtras ſigno noſtro obſignari fecimus, manuque noſtra ſubſcripſimus. Actum et Datum Vilnae Dominica Laetare Anno Domini MDXLV.

SIGISMUNDUS *Liber Baro in Heberſtain &c. manu ſua.*
JOANNES LANGUS *Legum Doctor. ſptt.*
PETRUS *Archiepiſcopus Gneſnenſit & Epiſcopus Cracovienſis. ms.*
SAMUEL *Epiſcopus Plocenſis & Vicecancellarius Regni Poloniæ.*
PETRUS KMITHA *Comes in Wiſchnicze.*
PETRUS OPALENSKI *Caſtellanuc Gneſnenſis &c.*

XLV.

Confirmatio Reformationis, & Renuntiationis Sereniſſimæ Reginæ ELISABETH *per* SIGISMUNDUM I. *Regem facta.* Dat. Cracoviæ feria ſexta poſt Dominicam Lætare Anno 1545. *Ibidem fol. 198.*

SIGISMUNDUS Primus Dei Gratia Rex Poloniæ &c. Manifeſtum, teſtatumque facimus, quorum intereſt Univerſis, & Literis hiſce noſtris pro Nobis Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris Poloniæ Regibus recognoſcimus, & profitemur, quod poſteaquam neceſſitudinem illam ſangvinis, & propinquitatis, quæ Nobis cum Sereniſſimo Principe Domino FERDINANDO Rom. &c. Rege intercedit, novæ affinitatis nexu firmantes, Sereniſſimo Principi Domino SIGISMUNDO AUGSTO Regi Poloniæ &c. Filio noſtro chariſſimo, Maieſtatis illius Filiam natu maximam Sereniſſimam Principem Dominam ELISASABETHAM Reginam Poloniæ &c. Nuptui dare curavimus, iuxta Contractum ea de re inter præfatum Sereniſſimum Dominum FERDINANDUM Rom. &c. Regem, & Nos accendente communium iam Liberorum noſtrorum voluntate initum, volentes ex animo una cum prædicto chariſſimo Filio noſtro Pacta conventa omnia ſervare, fidemque noſtram illæſam tueri, Contractuique Matrimonii talis, quantum ad Nos attinet, ſatisfacere, id quod antea ſpopondimus, promiſimus, et recepimus, iam denuo, et ex ſuperabundanti ſpondemus, promittimus, et recipimus, et cum Sereniſſimus cariſſimusque Filius noſter SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex Literis ſuis patentibus, et authenticis, quæ datæ ſunt Vilnæ Dominico die Lætare Sereniſſimæ Dominæ Reginæ ELISABETHÆ Coniugi ſuæ, Nepti vero, et Filiæ noſtræ chariſſimæ Dotis, et Contradotis ſeu Donationis propter Nuptias nomine certa noſtra et incliti Regni Poloniæ Bona in eo ipſo Regno ſita et conſtituta, eaque ab obligationibus cuiuſvis libera, et pura, quemadmodum et Nos multo antea ea de re fidem dedimus, et aſſenſimus, ut tam noſtro, quam Filii, Hæredum, Succeſſorumque noſtrorum nomine ita fieret, aſſignaverit, inſcripſerit obligaverit, et reformaverit iuxta tenorem talium Literarum, quas hoc loco de verbo ad verbum cum omnibus ſuis Punctis, et Articulis pro inſertis haberi volumus, eas ipſas chariſſimi Filii noſtri Literas, Aſſignationemque, Inſcriptionem, Obligationem, et prætactæ Dotis, et Contradotis, ſeu Donationis propter Nuptias Sereniſſimæ Reginæ ELISABETHÆ Reformationem talem, ac omnia et ſingula in eiuſmodi Literis contenta de certa ſcientia et voluntate noſtra conſcripta, et confecta eſſe fatemur, et quia a Contractu ipſo auſpicati Deo iuvante Matrimonii nihil penitus diſcrepant, de conſilio, ſententia, unanimique conſenſu noſtrorum, et Regni Poloniæ noſtri, Principum, Prælatorum, Procerum, et Conſiliariorum non ſolum ea omnia ratificanda, approbanda, et confirmanda duximus, ita ut Præſentibus ratificamus, approbamus, et confirmamus, verum etiam iis ipſis nominibus, cauſis, et rationibus, quibus ſeſe Filius noſter per tales Literas ſuas ſincera voluntate ſua, ſvaſuque adeo noſtro conſcriptas iuxta Contractus tenorem ſancte obligavit, et

Anno 1545.

et obſtrinxit, ita Nos quoque quemadmodum par eſt Nos, et Regnum noſtrum Poloniæ obligamus, atque obſtringimus, et quatenus opus eſt, Noſque id facere ex Contractu Matrimoniali ſæpedicto oportet, ratione memoratæ Dotis, et Contradotis, ſeu Donationis propter Nuptias noſtro et Regni Poloniae nomine Sereniſſimae Reginae ELISABETHÆ Filiae noſtrae charisſimae Bona talia in ipſis Reformationis Literis cum ſuis attinentiis omnibus, et ſingulis expreſſa aſſignamus, inſcribimus, obligamus, nec non ea ipſa Bona ab Inſcriptionibus, atq; Obligationibus cuiuſvis libera, et pura Summae Dotis et Contradotis ducentorum aureorum Hungaricalium, puri auri, et iuſti ponderis vigore Contractus Matrimonialis ſufficienter reſpondere, et praeterea per omnia, et in omnibus eidem Reginae ELISABETHÆ paterne cavemus, et cautum eſſe volumus. Inſuper ex quo chariſſima Neptis et Nurus Filia noſtra, Regina ELISABETH iuxta eiuſdem Matrimonialis Contractus tenorem, Dote centum millium aureorum Hungaricalium auri boni, iuſtique ponderis per Serenisſimum Dominum FERDINANDUM Rom. etc. Regem, Conſangvineum, et Fratrem noſtrum charisſimum, Serenisſimo Filio noſtro Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Poloniae Regi integre, realiter, et cum effectu, vigore ipſius Contractus Matrimonialis perſoluta, Juri, et Haereditati paternae, et maternae in Regnis Hungariae, et Bohemiae, eorundemque attinentium Provinciarum, et Dominiorum, nec non Ditionum omnium Domus, et Archiducatus Auſtriae, cum erga Serenisſimum Principem Dominum CAROLUM Quintum Rom. Imperatorem etc. Patruum ſuum dilectisſimum, eundemque Conſangvineum et Fratrem noſtrum charisſimum, et obſervandisſimum, extantibus Maieſtatum eorum Haeredibus, et Succeſſoribus per lineam maſculinam deſcendentibus legitime, debite, & ſolenniter renuntiavit, prout renuntiationem huiuſmodi patentes, et authenticæ Maieſtatis eius Literæ Vilnæ die Dominico Lætare datæ, & a Sereniſſimo Rege SIGISMUNDO AUGUSTO Marito ſuo, Filio noſtro chariſſimo confirmatæ, atque utriuſque Maieſtatum eorum chirographis propriis ſubſcriptæ, Sigilliſque obſignatæ teſtantur, & declarant, quas ipſas itidem Literas hic de verbo ad verbum cum omnibus clauſulis, & punctis ſuis pro inſertis & expreiſſis haberi volumus. Renuntiationis quoque huiuſmodi Literas tales per omnia ratas, gratas, probatas habentes, roboravimus, confirmavimus, et authoriſavimus, pro eo, atque, roboramus, confirmamus, et authoriſamus hiſce Literis ac verbo noſtro Regio promittentes Nos, quæ ſemel rata, grataque habuimus, & quæ ſecundum Pacta conventa Contractus matrimonialis recepimus, ea omnia & ſingula una cum chariſſimo Filio noſtro, noſtro Succeſſorumque noſtrorum Poloniæ Regum nomine, inviolate ſervaturos & præſtaturos, neq; unquam ulla in parte contraventuros eſſe. In cuius rei fidem & teſtimonium Literas haſce noſtras manu noſtra ſubſcripſimus, Sigillumque illis noſtrum appendi iuſſimus. Datum Cracoviæ Feria Sexta poſt Dominicam Lætare Anno Domini MDXLV. Regni vero noſtri XXXIX.

PETRUS *Archiepiſcopus Gneſnenſis & Epiſcopus Cracovienſis manu ſua,*
SAMUEL *Epiſcopus Plocenſis & Vicecancellarius,*
PETRUS KMITHA *in Wiśnicze Comes &c. manu ſua*
PETRUS OPALENSKI *Caſtellanus Gneſnenſis &c.*

XLVI.

Obligatio de Juramento Sereniſſimæ Reginæ ELISABETH *per Præfectos, & Incolas Terrarum eidem obligatarum præſtando.* Dat. Cracoviae Feria ſexta poſt Dominicam Lætare. *Ibidem fol. 209.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae &c. Recognoſcimus, & teſtamur per Praeſentes, quod poſtquam Sereniſſimus SIGISMUNDUS AUGUSTUS &c. Filius noſter charisſimus Serenisſimae ELISABETH Reginae Coniugi ſuae vigore Sponſalium Contractuſque matrimonialis, de Nuptiis Maieſtatum eorum, Deo volente toti Reipublicae Chriſtianae, Regno & Terris omnibus, & Nobis, poſteritatique noſtrae auſpicatis, celebrati, authoritate noſtra, & Principum Praelatorum & Procerum Regni noſtri Poloniae conſenſu, de Dote, & Contradote, ſeu donatione propter Nuptias Maieſtatis eius Reginalis in noſtris, & modo dicti Regni noſtri Bonis, Nova Civitate Korczyn, Viſlicia, Zarnovia, Radomia, Jedlna, Kozinice, Chenciny, Radoſzyce, Lancicia, Przedecz, Klodawa, Konin, Pysdry, Junivladislavia, Arcibusque, Diſtrictibus, Civitatibus, Oppidis, Villis, Curiis, Praediis,

Anno 1545.

Fructibus, Proventibus, Juribusque univerſis, et ſingulis eorum Bonorum, et aliis quibusdam in Literis Sereniſſimi Filii noſtri expresſis, quas quidem Literas Literis quoque noſtris ratificavimus, roboravimus, et confirmavimus, per legitimam reformationem pro Coniugali ſua in eandem Coniugem ſuam dilectisſimam affectione providit, Nos curaturos eſſe intra trium Menſium ſpatium, ut iuxta contextum et tenorem reformationis praedictae omnes praetactarum Terrarum, Caſtrorum, Oppidorum, Villarum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives plenam ipſi Serenisſimae Reginae Elisabethae, aut in Maieſtatis eius abſentia Mandatariis, ſeu Commiſſariis eis praeſtent ſponſionem, et fidelitatis corporale Juramentum, quod ſi Sereniſſimum Filium noſtrum forte aliqua, priusquam Maieſtatem eius Reginalem ex hac vita excedere contigerit, nulli alteri niſi Maieſtati eius Reginali Caſtra, Civitates, Oppida, Villas præfatas plenarie, & cum effectu tradent, dabunt, conſignabunt, & illorum plenam & omnimodam facient ceſſionem & reſignationem, ac ipſi Reginæ Elisabethæ in omnibus obedient, parebunt fideliter, & conſtanter, ita, ut Poloniæ Regibus obedire ſoliti ſunt, & aſtricti. Quare ita, ut dictum eſt, ad effectum deducta, iuramentisque debite præſtitis eam ipſam iuramentorum præſtationem promittimus Nos publicis Literis noſtris Sereniſſimo Romanorum Regi inſinuaturos. Recipimus illud quoque, & noſtro, Filiique noſtri chariſſimi nomine pollicemur, ſi quando præmemoratarum Terrarum, Caſtrorum, Oppidorum, Villarum Capitaneos, Rectores, Tenutarios per ceſſum, ſeu deceſſum mutari contigerit, ut una cum fidelitatis iuramentis, Nobis, Filioque noſtro dilectiſſimo præſtandis, ſpeciatim quoque in eum, qui præmiſſus eſt, tenorem, ipſi Reginæ Elisabethæ ab eis præſtetur iuramentum. Actum & datum Cracoviæ Feria ſexta poſt Dominicam Lætare Anno Domini MDLXV. Regni noſtri XXXIX.

Petrus *Archiepiſcopus, & Epiſcopus Cracovienſis.*

Samuel *Epiſcopus Plocenſis, & Vicecancellarius.*

Petrus Kmitha *Comes in Wiſnicze manu ſua.*

Petrus Opalenski *Caſtellanus manu ſua.*

XLVII.

Anno 1545.

Recognitio Sigismundi Augusti *Regis, quod Dotem integram a* Ferdinando *Rom. Rege receperit.* Dat. Cracoviæ feria quinta in Octava Corporis Chriſti. Anno 1545. *Ex Archivo Regni. Lib. 53. Num. 54. fol. 131.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae &c. Planum teſtatumque facimus Praeſentibus, quod cum plenam facultatem dediſſemus Sereniſsmo Domino Sigismundo Dei Gratia Regi Poloniae, Supremo Litvaniae Duci etc. et Sereniſsmae Dominae Bonae eadem Gratia Reginæ Poloniæ Parentibus noſtris colendiſſimis pecuniam, quæ Dotis nomine a Sereniſſimo Domino Ferdinando Dei Gratia Rege Romanorum &c. Nobis debebatur, noſtro nomine levandi, & de ea Maieſtatem eius quietandi poſteaquam data ſibi per Nos facultate uſi ſunt, & pecuniam Dotis nomine Nobis debitam per Sereniſſimum Dominum Romanorum Regem miſſam perceperunt Nobis eandem pecuniam integram poſt felicem noſtrum ad Maieſtates eorum adventum dederunt, numeraverunt & repræſentaverunt, ita ut plane Nobis ſit ſatisfactum, quare de eiusmodi pecunia de manibus Sereniſſimorum Parentum, noſtrorum, & eorum Conſiliariorum per Nos recepta Maieſtates eorum & Conſiliarios Præſentibus quietamus, & liberos pronuntiamus, neque Dotis huius nomine quidquam Nobis ab eis amplius deberi fatemur, & recognoſcimus. Harum teſtimonio Literarum, quibus Sigillum noſtrum eſt appenſum. Datum Cracoviæ Feria quinta in Octava Sacratiſſimi Corporis Chriſti Anno Domini MDXLV.

XLVIII.

Conventio qua tranſactum eſt, ut pro Bonis Paraphernalibus poſt mortem Reginæ Elisabeth *relictis,* Sigismundus Augustus *Rex Poloniæ triginta millia Aureorum Hungaricalium* Ferdinando *Rom. Regi exolvat.* Dat. in Civitate Imperiali Auguſta die 26. Menſis Novembris Anno 1547. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. Legationum. Lit. O. fol. 113.*

Anno 1547.

Nos Nicolaus Radziwill Sereniſſimi, & Excellentiſſimi Principis et D. D. Sigismundi Augusti Junioris Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Prusſiæ, ac Maſoviæ etc. Domini et Haeredis Conſiliarius, et in iam dicto Magno Ducatu Litvaniæ Supremus, et Generalis Mareſcalcus, et Saulenſis Capitaneus, Orator, ac Martinus Cromerus Juris utriusque Doctor, Canonicus Cracovienſis, eiusdem Regiæ Maieſtatis Secretarius, et Mandatarii ad Serenisſimum et Potentisſimum Principem, et Dominum, Dominum Ferdinandum Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ, etc. Regem, Archiducem Auſtriæ etc. deſtinati. Notum facimus tenore Præſentium quorum intereſt Univerſis. Quod cum memoratus Serenisſimus Junior Rex Poloniæ Dominus noſter clementisſimus Nobis ſpeciale, plenum, atque ſufficiens Mandatum dederit, vice, et Nomine Maieſtatis ſuæ cum præmemorato Serenisſimo, Potentisſimoque Romanorum etc. Rege, de mundo muliebri, et rebus paraphernalibus omnibus Serenisſimæ quondam Principis, et Dominae, Dominae Elisabethae ſanctae memoriae Reginae Poloniae etc. Filiae ſuae dilectisſimae, et praefatae Regiae Maieſtatis Poloniae Coniugis deſideratisſimae poſt eius obitum per iam dictam Romanorum etc. Regiam Maieſtatem a Serenisſimo Domino, et Rege noſtro Poloniae praedicto repetitis, fraterne, et amicabiliter ac de plano tranſigendi, & conveniendi, idcirco Nos antedicti Orator et Secretarius vigore praetacti ſpecialis, ſufficientisq; Mandati Nobis, ut praefertur, dati, atque in infra ſcriptis Literis Serenisſimi Romanorum etc. Regis de verbo ad verbum inſerti, cum Serenisſima Regia Maieſtate ſua, ipſiusque Conſiliariis nominatim ad id deputatis, praefati Serenisſimi Regis noſtri Nomine, et vice, de iam dictis rebus, paraphernis, et mundo muliebri ita convenimus, et tranſegimus, quemadmodum in memoratae Serenisſimae Romanorum etc. Regiae Maieſtatis Literis deſuper expeditis continetur, quarum tenor de verbo ad verbum ſequitur, et eſt talis.

Ferdinandus divina favente clementia Rom. Rex ſemper Auguſtus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, etc. Rex, Infans Hiſpaniarum, Archidux Auſtriae, Dux Burgundiae etc. Comes Tirolis etc. recognoſcimus, et notum facimus tenore Praeſentium, quibus expedit Univerſis quod cum Serenisſimus Princeps Dominus Sigismundus Augustus Junior Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, ac Rusſiae, Prusſiae, etc. Conſangvineus et Filius noſter charisſimus miſſo ad Nos Oratore ſuo Spectabili et Magnifico Nicolao Radzivillo Supremo, et Generali Mareſchalco Magni Ducatus Litvaniae, et Capitaneo Saulenſi, nec non Venerabili Martino Cromero Juris utriusque Doctore, et Canonico Cracovienſi Secretario ſuo, Nobis cum de Paraphernis a Serenisſima Coniuge ſua, Domina Elisabetha felicis memeriae Poloniae Regina etc. Filia noſtra deſideratisſima poſt ſe relictis, et per Nos ab ipſo Serenisſimo Juniore Rege Poloniae etc. Jure optimo repetitis tranſigere, et convenire ſtatuiſſet, iisdemque praememoratis Oratori, et Secretario ſuis ſpeciale, plenum, et ſufficiens ad id Mandatum dediſſet, quod hic de verbo ad verbum inſeri fecimus, prout ſequitur. Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore Præſentium quorum intereſt Univerſis & ſingulis harum notitiam habituris. Cum nihil Nobis in vita æque propoſitum fuerit, atque ut avitam neceſſitudinem cum inclyta Domo Auſtriæ, maxime vero cum Sereniſſimis, & Excellentiſſimis Fratribus Cæſaera, & Regia Romanorum Maieſtatibus, non modo retinere, verum etiam augere, & amplificare poſſemus. Quando quidem ita accidit ut mortua Sereniſſima Domina Elisabtha Regina Poloniæ, Magna Duce Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, &c, Domina Coniuge noſtra deſideratiſſima, Sereniſſimus, & Excellentiſſimus Princeps Dominus Ferdinandus divina favente Clementia Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Rex, Parens noſter obſervantiſſimus paraphernа a Nobis repeteret, etſi plerisque viſum fuerat, Nos ad eorum reſtitutionem non teneri, pluris tamen Maieſtatis eius amicitiam, quam pecuniam faciendam exiſtimavimus, atque ideo ſpectabilem, & Magnificum hunc Nicolaum Radziwil Magni Ducatus noſtri Litvaniæ Supremum & Generalem Mareſchalcum, Conſiliarium noſtrum, & Saulenſem Capitaneum, adiungentes illi, & Venerabilem Martinum Cromerum J.U. Doctorem, Canonicum Cracovienſem Secretarium noſtrum, ad Maieſtatem eius mittendum duximus, dedimus, ac damus Præſentibus eidem Spectabili, æ Magnifico Nicolao Radziwill Mareſchalco, & Venerabili Martino Cromero, Secretario noſtro plenam,

Anno 1547.

plenam, & omnimodam poteſtataem, facultatemque, cum Sacra illius Mieſtate Regia, aut quibus id negotii Maieſtas eius dederit, de paraphernis iſtis ſummarie, ſimpliciter, & de plano amice agendi, et concludendi. Promittentes verbo noſtro Regio, quidquid per hunc ipſum Spectabilem, et Magnificum Nicolaum Radziwill, et Venerabilem Martinum Cromerum, Secretarium noſtrum, actum, tranſactum, et concluſum fuerit, id Nos ratum, gratum, et perpetuo firmum habituros, haud aliter quam ſi per Nos ipſos coram conſtitutos actum, tranſactumque eſſet. Harum teſtimonio Literarum, quibus Sigillum noſtrum eſt appenſum. Datum Vilnæ die 20. Menſis Auguſti Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Quadrageſimo Septimo.

Nos volentes etiam nunc paterni animi noſtri affectionem erga eundem Sereniſſimum Poloniæ Regem Juniorem, Filium noſtrum chariſſimum declarare, cupientesque conſtitutam cum eius Serenitate iam inde a Maioribus coniunctionem, et neceſſitudinem mutuam deinceps quoque retinere, ſtabilire, et ad longam utrinque poſteritatem, ſublata diſſidiorum, atque offenſionum materia transmittere, tranſegimus, et convenimus per Conſiliarios noſtros ad hoc ſpecialiter, et nominatim deputatos cum ſupradictis Oratore, et Secretario eiusdem Sereniſſimi Regis, vigore præinſerti Mandati in hunc, qui ſequitur modum: Nempe quod idem Sereniſſimus Rex Junior Poloniæ etc. pro omni ſupellectili aurea, argentea, gemmea, margaritea, textili, acu picta, pecuniaria, ſeu quacunque alia, quæ ſive paraphernorum, ſive donorum nuptialium, ſive quovis alio nomine in ſupra memoratæ Sereniſſimæ Coniugis ſuæ, Filiæ noſtræ chariſſimæ bonis, et facultatibus fuit, et poſtmodum eius in eiusdem Sereniſſimi Junioris Regis poteſtatem pervenit, triginta millia aureorum Hungaricorum in auro boni, et iuſti ponderis, in Civitate noſtra Vratiſlavia Nobis, aut cuicunque alteri, a Nobis ad id ſufficiens Mandatum habenti, in duobus terminis, videlicet dimidium intra tres Menſes a data præſentium noſtrarum Literarum computando, reliquum vero intra alios tres Menſes proxime et immediate a fine priorum trium Menſium ſubſequentes ſolvere debeat, et teneatur. Nos vero pro Liberis, Hæredibus, et Succeſſoribus noſtris quibuslibet verbo noſtro Regio promittimus, et recipimus Nos aut ipſos Hæredes, et Succeſſores noſtros, poſtquam Nobis dicta triginta millia aureorum Hungaricorum in auro realiter, et integraliter, ut praefertur, perſoluta fuerint, nihil amplius a praefato Sereniſſimo Juniore Rege Poloniae etc. Succeſſoribus, et Ditionibus, atque ſubditis eius ſupramemoratae Filiae noſtrae Dominae Elisabethæ quondam Reginae Poloniae, rerum paraphernalium et cuiusvis ſupellectilis, aliarumve quarumcunque rerum poſt mortem Serenitatis eius relictarum nomine unquam repetituros, aut poſtulaturos eſſe, neque ullo prorſus modo per Nos ipſos ſive per alios eidem Sereniſſimo Regi Poloniae Juniori, Haeredibus, Subditis, atque Ditionibus eius de illis ipſis paraphernis, aut ulla re omnino quovis nomine ad ſaepe memoratam Sereniſſimam Filiam noſtram pertinuerit, moleſtiam aliquam illaturos, atque in hanc ſententiam Nos eius Serenitati erga perceptionem totius Summae dictorum triginta millium aureorum quietationem curaturos eſſe. In quorum omnium fidem et teſtimonium praeſentes Literas manu noſtra propria ſubſcripſimus, et Sigilli noſtri appenſione communiri fecimus. Datum in noſtra et Imperiali Civitate Auguſta die 26. Menſis Novembris Anno Domini MDXLVII. Regnorum noſtrorum Romani XVII. aliorum vero XXI.

Anno 1547.

Et propterea Nos idem Orator et Secretarius ſaepedicto Sereniſſimo Romanorum Regi omni efficaciori, et validiori, quo poſſumus, modo, et forma promittimus, et ſpondemus praefati Sereniſſimi Regis noſtri nomine, eiusdem Maieſtatem in verbo ſuo regio ad id obligantes, et obſtringentes, quemadmodum ipſamet Maieſtas eius in Literis Mandati ſui ſe obligat. Quod videlicet Maieſtas ſua huiusmodi tranſactionem, et conventionem, quemadmodum in praeinſertis Literis expreſſa eſt, firmiter et inviolabiliter obſervabit, et executioni demandabit', dictaque triginta millia aureorum Hungaricorum in auro, ad praeſcriptos duos terminos, ſicuti conventum, et tranſactum eſt, infallibiliter perſolvenda, numerandaque curabit, omni prorſus exceptione ſemota. In quorum fidem et teſtimonium praeſentes Literas manibus noſtris propriis et Sigillorum noſtrorum appenſione communivimus. Actum Auguſtae Vindelicorum die XXVI. Menſis Novembris Anno Domini MDXLVII.

XLIX.

1548.

Recognitio Ferdinandi *Rom. Regis, quod triginta millia Aureorum Hungaricalium a* Sigismundo Augusto *Rege ex Transactione pro paraphernis acceperit.* Dat. Auguſtæ Vindelicorum die ultima Feb. 1548. *Ex Originali.*

Anno 1548.

Ferdinandus Divina favente clementia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Infans Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ &c. Comes Tyrolis &c. Fatemur, & recognoſcimus tenore Præſentium notum facientes, quibus expedit univerſis. Quod cum Sereniſſimus Princeps Dominus Sigismundus Augustus Junior Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, ac Ruſſiæ, Pruſſiæ &c. Conſanguineus, & Filius noſter chariſſimus, ſuperioribus diebus miſſo ad Nos Oratore ſuo Spectabili, & Magnifico Nicolao Radivilio Supremo, & Generali Marſalco Magni Ducatus Litvaniæ, & Capitaneo Saulenſi, nec non Venerabili Martino Cromero, Juris Utriusque Doctore, & Canonico Cracovienſi, Secretario ſuo, Nobiſcum de Paraphernis a Sereniſſima Coniuge ſua Domina Elisabetha felicis memoriæ Poloniæ Regina, & Filia noſtra deſideratiſſima, poſt ſe relictis, tranſegerit, conveneritque, eiusdemque Transactionis, & Conventionis, nec non Literarum deſuper hic Auguſtæ Vindelicorum, vigeſima ſexta Menſis Novembris proxime præteriti quadrageſimi ſeptimi Anni emanatarum, Nobisque ab eisdem Oratoribus ſuis traditarum vigore, Nobis pro omni eiusmodi ſuppellectili, quæ ſive Paraphernorum, ſive donorum nuptialium, ſive quovis alio nomine, in ſupra memoratæ Sereniſſimæ Coniugis ſuæ Filiæ noſtræ chariſſimæ bonis, & facultatibus fuit, & poſt mortem eius, in eiusdem Sereniſſimi Junioris Regis poteſtatem pervenit, triginta millia Aureorum Hungaricalium in auro, in Civitate noſtra Vratislavia exſolvere debuerit, quod eam ipſam Summam triginta millium aureorum Hungaricalium in auro boni, & iuſti ponderis, in prædicta Civitate Vratislavienſi, ad manus ſolutionum noſtrarum Magiſtri in Sileſia Wolfangi ab Egen, prædictarum Paraphernalium nomine, modo quo ſupra expreſſum eſt, dato Præſentium, per manus prædicti Martini Cromeri Secretarii, realiter, integraliter, & ſine defectu accepimus. Quare eundem Sereniſſimum Poloniæ Regem Juniorem, Filium noſtrum chariſſimum, eiusdemq; Hæredes, Succeſſores, Ditiones, & Subditos de exſolutis præfatis triginta millibus Aureis Hungaricalibus in auro, pro Nobis, Hæredibus, Succeſſoribus noſtris Præſentium vigore quietum, & plane liberum reddimus, & facimus, in eiusdem rei fidem, & teſtimonium has noſtras quietationis Literas manu propria ſubſcripſimus, & Sigilli noſtri appenſione communiri fecimus. Datum in noſtra, & Romani Imperii Civitate Auguſta Vindelicorum, die ultima Menſis Februarii Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo octavo. Regnorum noſtrorum Romani decimo octavo, aliorum vero vigeſimo ſecundo.

Ad Mandatum Domini Regis proprium.

Anno 1548.

L.

1549.

Tractatus Fœderis inter Ferdinandum *Rom. Hungariæ, ac Bohemiæ, &* Sigismundum Augustum *Poloniæ Reges, ac Regna, Provincias, Nationes, & Populos utriusque concluſi, quo priora Pacta, & Fœdera inter Maiores ſuos inita renovant, & confirmant, ac mutua ſibi invicem contra omnes hoſtes auxilia promittunt. Milites alteri intra alterius Ditiones conſcribere liceat. Rex Poloniæ Nepoti ſuo Regis Hungarorum Filio, auxilium contra* Ferdinandum *non feret. Modus decidendi controverſias inter utriusque Partis ſubditos præſcribitur. Moneta iuſto valore cudatur, ejusque æſtimatio conſtituatur &c.* Dat. d. 2. Menſis Julii Anno 1549. *Ex Originali Sigil. 2.*

Ferdinandus Divina favente clementia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Infans Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchio Moraviæ, Dux Lucemburgiæ, ac ſuperioris, & inferioris Sileſiæ, Vitembergæ, & Teckæ, Princeps Sueviæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goriciæ, Landgravius Alſatiæ, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac ſuperioris, & inferioris Luſatiæ Dominus, Dominus Marchiæ Sclavonicae, Portus Naonis, & Salinarum. Et Sigismundus Augustus eadem favente clementia Rex Poloniae, Magnus

Anno 1549.

Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviæ, nec non Terrarum Cracoviae, Sendomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniaeque &c. Dominus, & Haeres. Tenore Praesentium recognoscimus, ac notum facimus universis & singulis, praesentibus, & futuris harum notitiam habituris. Quandoquidem, qui Christi locum in Terris gerunt, eos in hoc elaborare maxime decet, ut cuius locum obtinent, eius vestigiis incedant. Nos memoria tenentes, quod non aliunde potestas nostra sit, quam ab eo, a quo nomen ducimus, cuius appellatione censeri volumus, Domino nostro Jesu Christo; qui quos ipse Nobis subiecit populos, eos loco suo regere Nos voluit, & gubernare, huc omnes curas, & cogitationes nostras convertendas duximus, ut quatenus id humanitatis præstari potest, adiuvante eo, cuius id solius munere contingit, quam proxime ad similitudinem eius accederemus, per quem Reges regnant. Quoniam vero non ille potentiam suam, non sapientiam, sed eam solam, qua societas hominum inter ipsos continetur, dilectionem, qua Nos prior ipse praeter meritum ullum nostrum prosequutus est, invitari voluit, ut sicut ipse dilexit Nos, ita vicissim & ipsi diligeremus invicem, ac pacem, concordiam, tranquillitatemque mutuam inter Nos conservaremus: neque potest illi sacrificium ullum a mortalibus offerri gratius, quam sit fraterna charitas inter unius corporis membra. Hanc illius dilectionem, qui Nobis tot Civitates, tot Populos, lingua, moribus, habitu inter se diffidentes, tot tam late patentes Provincias, tot amplissima Regna subiecta esse voluit, praecipue pro virili nostra imitandam esse duximus. Itaque cum inter recolendae memoriæ Maiores nostros iam inde a longissimo tempore certamen amoris, benevolentiaeque mutuae susceptum fuisse cognovissemus, cuius rei tanquam Testes sunt Pactorum, & Fœderum Literae, quae inter nostram Austriae, & Jagelloniam Domum, quaeque utriusque Domus Regna, Imperia, Provincias, Populos, & Nationes, nominatim vero, quae inter quondam ALBERTUM Archiducem Austriae cum quondam CASIMIRO Poloniae Rege, & Proavum nonostrum Divum FRIDERICUM Imperatorem cum eodem CASIMIRO Rege intercesserunt, Nos Maiorum nostrorum exemplo provocati, qui summam semper inter se necessitudinem, & amicitiam conservare studebant, atque eam arctis praeterea affinitatis vinculis fortius colligabant, quam ut dissolvi facile possit, ea nimirum Pacta, & Fœdera, quae inter praefatos nostros Maiores quondam ALBERTUM, FRIDERICUM, & CASIMIRUM constituta fuerunt, id quod felix, faustum, & fortunatum Deus esse velit, utrique nostrum, ac utriusque nostrum Imperiis, Regnis, Terris, Civitatibus, Populis, & Nationibus in Dei Optimi Maximi Nomine, a quo tanquam fonte perenni manat, quidquid bonarum est rerum, inter Nos quoque ad vitam saltim nostram continuanda, confirmanda, instauranda, & amplificanda, atque adeo declaranda, corroboranda, & amplificanda duximus, ita ut continuamus, confirmamus, instauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, & amplificamus Praesentinm per tenorem. Ac primum quidem sicut in Literis quondam ALBERTI Archiducis Austriæ perscriptum est, Nos omni honore, fide, et amore Nos invicem prosequi, & promovere debemus in locis omnibus, & temporibus, ubi Nobis id faciendi se facultas obtulerit, citra dolum, & fraudem aliquam, neque committemus unquam, ut alter alteri, aut familiaribus eius, vasallis, & subditis quibuscunque, Regnis, Ducatibus, Terris, & Civitatibus ei subiectis, & sub eius obedientia & defensione constitutis quacunq; ex causa bellum inferamus, inimicitias denuntiemus, diffidemus, aut hostiliter eos impetamus per Nos, aut per submissas personas fraude, & dolo semotis. Ac non modo ipsi ab eiusmodi rebus abstinebimus, verum etiam subditos nostros, & quicunque in fide, potestateque nostra sunt, eos prohibebimus, ac ab omni vi, modo superius descripto temperare sibi cogemus. Habebunt etiam potestatem homines nostri cuiuscunque status, et conditionis fuerint, ex quibuscunque Terris, Dominiis, Civitatibus nostris, & nostræ obedientiæ subiectis, agendi, & commorandi, atque etiam inde libere, & secure, cum illis visum fuerit, discedendi. Deinde sicut etiam Literis Divi FRIDERICI cautum est, ita Nos invicem uniendos, obligandos, alligandos, confœderandos duximus, quemadmodum unimus, obligamus, promittimus, alligamus, confœderamus Præsentibus, quod ex hoc ipso tempore, perpetuo, realiter, & cum effectu invicem, & mutuo obligati, alligati, & confœderati simus, & erimus, & inter Nos, Liberos, Hæredes, & subditos nostros, nec non Regna, Principatus, & Dominia, quae nunc uterque nostrum possidet, & quæ Deo concedente in futurum acquiremus, & possidebimus, constans, perpetua, indissolubilis, & Christiana Pax esse, & servari debet, & debebit, & in omnibus utriusque nostrum Libero-

Anno 1549.

berorum, & Hæredum nostrorum honorem, dignitatem, statum, augmentum concernentibus, & concernere valentibus mutuo Nobis auxiliabimur, consulemus, invicem promovebimus, & assistemus, nec alteruter nostrum quicquam faciet, cupiet, pertractabit, aut molietur, quod contra alterutrum nostrum, eius Liberos, Hæredes, Regna, Principatus, Dominia, subditos, honorem, statum, dignitatem, aut augmentum sit, seu esse, aut tendere possit, neque nostrum alter ipsius Liberis, Hæredibus, Regnis, Principatibus, Dominiis, & subditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferet, nec a suis quovis quæsito colore, inferri permittet, sed quilibet nostrum contra subditos suos, qui huiusmodi faciunt, aut facere, & moliri vellent, totis viribus suis, & potentia in Terris, & Dominiis suis consurget, & eos pro huiusmodi excessibus pœna condigna puniet, & castigabit, donec damnorum datorum integram compensationem, & refusionem facient. Præterea nullus nostrum ad alterius hæreditaria Regna, Principatus, & Dominia aspirare, aut anhelare debet, nec alterius nostrum Regna, Principatus, Dominia, & subditos, si quos (quod Deus avertat) ab altero nostrum, aut alterius nostrum Liberis & Hæredibus, deficere, recedere, aut rebellare contingeret, contra alium, eius Liberos, Hæredes, Regna, Principatus, Dominia, et subditos suscipere, tenere protegere, iuvare, assistere, neque consulere, aut favore prosequi debet, neque a suis talia fieri patiatur, sed contra tales infideles, et rebelles, unus alteri auxiliabitur, et assistet, atque Dominiis suis eos excludet. Si vero alter nostrum eius Liberi Hæredes, Regna, Principatus, aut subditi contra alterum, ipsius subditos, Principatus, aut Dominia, actionem realem, seu personalem, civilem, seu criminalem, aut qualemcunque querelam habet, aut inposterum habuerit, si super ea non poterimus amicabiliter concordare, tum neque ipse, neque subditi eius contra alterum, ipsiusque subditos, Regna, Principatus, & Dominia quicquam via facti attentare, neque sibi ipsi Jus dicere, aut ulcisci, sed super eo Jure, et non aliter experiri debet. Cæterum pro maiori suprascriptorum Fæderum declaratione proque tranquilliori subditorum nostrorum statu, quietae, et bonæ vicinitatis conservatione, et quo firmiter inter Nos, Regna, et subditos nostros pax, amicitia, et benevolentia perpetuo constare queat, utque omnes diffidiorum causæ, quoad eius fieri potest, præscindantur, ordinamus, statuimus, declaramus, et volumus, quod quum initio scriptum est, quod mutua Nobis invicem auxilia ferre debemus, quomodo alter alteri auxilia ferre velimus, id in arbitrio utriusque nostrum positum esse debere. Hoc tamen expresso, ut liceat utrique nostrum ex Terris, et Provinciis alterius voluntarios milites ære suo conductos educere, et arma in usum suum exportare, hactenus tamen milites educere liceat, quatenus id sciente fiat altero nostrum, neque sit alteruter nostrum bello suo proprio contra hostes aliquos suos impeditus. Hostibus vero, ne id liceat, neve favor ullus præstetur, qui alteri obesse possit. Ita tamen, ut nedum iuxta præscripta Maiorum nostrorum Fædera nullus nostrum alteri, vel ipsius Regnis, Principatibus, Dominiis, et subditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferre, sed neque alterius hostes, aut rebelles fovere, protegere, seu eis assistere, vel favorem, consilium, aut auxilium quovis modo præstare debeat, etiam si tales eidem quocunque consanguinitatis, seu proximitatis vinculo iuncti fuerint. Itaque Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex sigillatim Nos obligamus, et Præsentium tenore promittimus, quod si forte (quod absit) Illustrissimus Nepos noster Serenissimi JOANNIS, olim Hungariæ Regis Filius, vel sui bellum aliquod contra Regiam Romanorum Maiestatem de Regno Hungariæ excitare, movereque vellent, quod in eo casu omni prorsus consilio, et auxilio nostro destitutos eos volemus. Quoniam vero Regia Romanorum Maiestas præfato Nepoti nostro de his, quæ ei tanquam Hæredi Bonorum paternorum, seu ex Pactis aliquibus legitimo Jure debentur, satisfacturam se benigne promisit, atque eius rei Sacram fraternam Imperatoriam Maiestatem, et Nos Arbitros, Arbitratores, et amicabiles Compositores esse constituit inter se, et Nepotem hunc nostrum, si per eum steterit, quo minus causa hæc amicabili compositione transigi possit, hoc est, si quas conditiones æquas, et accipiendas esse Sacra Imperatoria Maiestas, et Nos iudicaverimus, eas Nepos noster accipere recusaverit, tunc non solum suprascripto, sed ne hoc quoque casu, etiam nulla amicabili compositione secuta, ullum ei auxilium, aut præsidium ferre volumus, nec debemus directe, nec indirecte, per Nos, vel alium, seu alios quovis quæsito colore, vel prætextu. Volumus præterea vias, et flumina publica, nec non commercia, et negotiationes mutuas per Regna, et Provincias nostras omnibus, et singulis Regnicolis, Provincialibus, et subditis nostris, tam terra, quam aqua utrinque

Anno 1549.

que libera eſſe, nec ullis unquam interdictis, arreſtationibus, ſeu repreſſaliarum conceſſionibus impediri, ſed utriusque noſtrum ſubditos in alterius Regnis, et Dominiis libero tranſitu, ac fide publica, quem Salvum Conductum vocant, non minus, quam proprios cuiusque ſubditos gaudere, uti, ac frui poſſe, et debere. Nec denique cuique noſtrum, aut his, qui Nobis Subditi ſunt, querelas, et actiones ſuas, ſi quæ iam ſunt, vel futuris temporibus oboriantur, aliter, quam mediante iure proſequi liceat. Ut autem omnis vel protelatæ, vel denegatæ iuſtitiæ querela, tam inter Nos, quam ſubditos noſtros hincinde praecaveatur, ſed cuique expeditum Jus, et iuſtitia ſummarie, et de plano adminiſtrari, eiusdemque debita excuſatio effectualiter obtineri valeat, convenimus, & concordavimus, quod ſi quis noſtrum, vel unius noſtrum ſubditi contra alteris unum, vel plures privatos, ſubditos, actiones ſive perſonales, ſive reales intentarent, tunc ſemper pars agens, forum, & iudicium ipſius rei ſequi debeat. Et quod in perſonalibus iniuriarum, violentiarum ſuper ſpoliatione, ſeu ſimilibus, Judex permiſſione ſubitarii Judicii citra dilationem, & exceptionem admiſſionem Actori forenſi, de ſimplici, & plano iuſtitiæ complementum facere, in realibus vero ſecundum uniuscuiusque Ditionis conſvetudinem, ita procedere teneatur, ut quilibet citra dilationem iuſtitiæ executionem obtinere queat. Id quod per Superioritates, & Magiſtratus fideliter provideri, & dirigi par eſt. Quod ſi alter noſtrum contra alterius Provinciam, vel communitatem aliquam, vel viciſſim Provincia, communitas, vel privati ſubditi unius noſtrum contra alterum ex Nobis, vel eius Provinciam ſeu communitatem privatas actiones prætenderent, tunc cauſæ huiusmodi coram alterius noſtrum, ſub quo Pars rea degit, Conſiliariis, ſeu Commiſſariis per eundem iuxta Partium conditionem, & cauſarum exigentiam non minus ſeptem numero deſignandis, ſummarie audiri, & vel amicabiliter componi, vel Jure mediante determinari, ac executioni demandari debeant. Porro ſi inter Nosmet ipſos Reges, ſeu forſan Regna, & Provincias noſtras tum metarum, & terminorum, tum commerciorum, ſeu quarumlibet aliarum, tam veterum, quam novarum cauſarum, iurium, vel obligationum occaſione querelæ, gravamina, & controverſiæ ſuborirentur, tunc alter noſtrum, qui, vel cuius Regnum, ſeu Provincias, Jus, vel querelam prætendit, alium per Nuntios, vel Literas ſuas amicabiliter informare, ac pro tollendo, ſarciendo, amovendoque gravamine admonere, & requirere debet. Quodſi obtineri nequeat, tunc quilibet noſtrum ſtatim intra duorum Menſium ſpatium a facta amicabili requiſitione, tres Conſiliarios ſuos ad convenientem diem, & locum per Partem læſam ſeu querelantem nominandum, ſemota omni excuſatione mittere debeat, qui utriusque noſtrum Conſiliarii ſummam inprimis diligentiam adhibeant, quo huiuſmodi querelæ, gravamina, & controverſiæ inter Nos, Regna, vel Provincias noſtras amicabili compoſitione tranſigantur. Qua vero non ſuccedente, tunc læſa Pars ſive agens coram prædictis ſex Conſiliariis actionem ſtatim ipſo die iuridice exhibendi poteſtatem habeat, idq; duplicatis ſcripturis, quarum unam Conſiliarii penes ſe retineant, aliam vero Parti reæ tranſmittant, quo facto Pars rea reſponſum ſuum etiam ſcriptis duplicatis ſæpedictis Conſiliariis, vel ei, cui ex illis hoc demandatum fuerit, intra ſpatium proximorum duorum Menſium a tranſmiſſo actionis libello mittere teneatur, ut ſcilicet actor replicas, reus vero duplicas ſuas, ac præterea utraque Pars tertiam quoque concluſivam, & ſubmiſſivam ſcripturam de bimeſtri in bimeſtre duplicatis, ut præfertur, ſcripturis offerre queat. Eo ſane modo, & Ordine utrique Parti tranſmittendis, ſicut de actionis libello demonſtratum eſt, oblatis, tandem ſucceſſive ab utraque Parte duplicatis terminis, ſcripturis, in quibus utrinque omnia Jura ſua explicabunt, ſex illi Conſiliarii Partibus ad promulgandam ſententiam intra proximum ſequens bimeſtre diem ad eum locum, ubi cauſa primo agi cæpit, indicent, quo loco, & tempore Partes per Procuratores ſuos pleno Mandato ſuffultos comparere, illicque & ipſi Conſiliarii convenire, ac diligenter viſis, perſpectis, & diſcuſſis actis totius cauſæ, Partes rurſus ad concordiam, & amicabilem compoſitionem invitare, & cohortari, nihilque in eo operæ, & diligentiæ intermittere debeant. Quam ſi ne tunc quidem inter Partes obtinere queant, ſtatim ad ferendam ſententiam procedant, ac id quod Juris, & iuſtitiæ fuerit, cognoſcant, & decernant. Quod ſi ſupraſcripti Conſiliarii de ferenda ſententia (ſive interlocutoria, ſive definitiva fuerit) concordare non poſſent, tunc toties, quoties opus fuerit Arbitrum communi voce deligant, vel per quamlibet Conſiliariorum Partem duabus idoneis perſonis præpoſitis, ex eiſdem ſortem conſtituant, cuius Partes ſint huic Conſiliari-

Anno 1549.

orum opinioni, quæ ei magis Juri, & æquitati conſona videatur, ſubſcribere, eandemque laudare, & approbare. Quidquid autem per ipſos Conſiliarios noſtros, ſeu maiorem eorum Partem ſeparatim, vel per eoſdem, & arbitrum coniunctim decretum, & pronuntiatum fuerit, id ratum, firmumque maneat, ac ſtatim debitæ demandetur executioni, remota omni plane appellatione, ſupplicatione, reductione, in integrum reſtitutione, aliiſque Juris beneficiis, & remediis, etiam motu proprio conceſſis, obtentis, non obſtantibus. Debent autem Conſiliarii per Nos pro tempore deputandi, nec non & Arbiter ipſe per Nos, & quantum ad quemlibet noſtrum ſpectat, ab obedientiæ, & iuramenti debito ad eam cauſam abſolvi, ac pro adminiſtranda iuſtitia, novo, conſvetoque iuramento obſtringi. Quod ſi pendente lite unus, vel plures ex ipſis Conſiliariis mortem obirent, tunc in demortuorum locum, prout ad quemlibet noſtrum pertinebit, alios ſemper ſurrogabimus. Ipſi quoque Conſiliarii non plures ſcripturas admittant, aut terminos alio modo, quam ſupradictum eſt, prorogandi, aut alterandi poteſtatem habeant, ſed forma, & modo illis conceſſa procedant; excepto caſu, quo Partes teſtes producere neceſſe haberent, tunc ipſi Conſiliarii iuriſdictionem ſuam prorogandi poteſtatem habeant tantiſper, donec teſtes eius Cauſæ conſcii ſecundum Juris diſpoſitionem legitime producti, & auditi fuerint, ita tamen ne ulla minus neceſſaria prorogatio quaeratur, vel admittatur, ſed omnes teſtes ad unum diem, & terminum, quantum fieri poſſit, audiantur, ac publicatis atteſtationibus, non niſi unica ſcriptura a qualibet Parte recipiatur: Proinde quo magis Regna, Principatus, & Dominia noſtra ab omni bellorum, depraedationum, latrociniorum, hoſtilitatiſque periculo, libera, ſecura, purgataque eſſe queant, conventum inter Nos eſt, quod nullus noſtrum alterius ſeu Regnorum, Provinciarum, vel ſubditorum ſuorum diffidatores, hoſtes, homicidas, raptores, ſeu damnificatores, nec non profugos, ſive rebelles ſubditos, quicunque in alterius noſtrum Regnis, & Ditionibus reperti, denuntiati, vel per Noſmet, aut Officiales noſtros perveſtigati fuerint, quanquam amplius fovere, & aſſecurare, multo minus vero per ſubditos noſtros ullo hoſpitio, auxilio ſive receptatione, quocunque praetextu directe, vel indirecte, publice, vel occulte recipere, iuvare, aut intertenere debeat, ſed ubicunque huiuſmodi graſſatores, raptores, diffidatores, & damnificatores ubilibet in præfatis Regnis, & Ditionibus noſtris deprehenſi fuerint, contra eos iuſſu noſtro & directione, atque accurata diligentia Officialium utrobique Parti læſæ, atque deferenti iuſtitia immediate & irrecuſabiliter permitti, atque adminiſtrari, aut etiam citra partium requiſitionem de iis, ut communibus hoſtibus a Capitaneis, & Magiſtratibus, ubicunque ex Officio inquiri, inſequi, & pænaliter procedi debeat. Caſu autem quo aliquis ex Officialibus, aut ſubditis noſtris propter receptationem, aſſecurationem, vel defenſionem antedictorum diffidatorum, aut omiſſionem antedictorum diffidatorum inſecutionis, captivationis, ſive animadverſionis ſcienter contravenerit, in tales utrobique ſive delati a parte altera, ſive alias veriſimili ſuſpicione deprehenſi forent, capitali ſupplicio irremiſſibiliter debet animadverti. Quod ſi alterutrius noſtrum unus, vel plures Incolæ, vel ſubditi alteri noſtrum, ſeu Regnis, & Dominiis noſtris generaliter, vel ſingularibus Perſonis, Incolis, & ſubditis privatim hoſtilitatem denuntiaverint, tunc ſtatim Præfectus, Capitaneus, aut Officiales illius loci, ſive Diſtrictus, cui diffidatio indicta eſt, Generales Præfectos, & Capitaneos Regnorum, & Provinciarum alterutrius noſtrum, ſub quo tales diffidatores degunt, ea de re certiores reddere, ipſiſque exemplar diffidatoriarum Literarum tranſmittere debeant. Quo accepto prædicti Præfecti, & Capitanei, diffidatores pro publicis hoſtibus iudicare, promulgare, & publicare, omnibusque & ſingulis Incolis cuiuſcunque Ordinis, & Conditionis extiterint, eorum conſvetudinem interdicere, & ne a quoquam hoſpitio recipiantur, aut conſilio, auxilio, ſive ulla re alia iuventur, prohibere, & cavere, bonaque diffidantium applicare fiſco, & cameræ Regiæ, ac proinde in hoſpites, ſocios, conſcios, & complices, pari quoque ſeveritate animadvertere teneantur, ignorantiæ excuſatione univerſis penitus ſublata. Quod ſi quiſpiam Præfectus, Capitaneus, aut Magiſtratus in huiuſmodi caſibus ſubitam iuſtitiam adminiſtrare cunctaretur, aut etiam alias ex Officio, inquiſitione, inſecutione, & animadverſione debita non procederet, tales noſtræ punitioni immediate obnoxii, & rei eſſe debeant. Ut autem præcipuus diffidationum, & graſſationum fomes, quo huiuſmodi latrocinia imprimis aluntur, e medio tollatur, coerceaturque licentia, & impunitas receptandi hoſtes, prædones, & diffida-

ANNO 1549.

fidatores, ſerio inter Nos convenit, ut omnes promotores, detentores, receptatores, complices dictorum facinoroſorum hominum, qui vel notorietate facti, vel ex veraci denuntiatione ſpoliatorum, aut ex fuga captivorum (modo tales captivi, vel ſpoliati bonæ fidei, & integræ famæ ſint) ſive aliis tam manifeſtis indiciis, ut ulteriori probatione res non egeat, convicti, vel deprehenſi forent, iidem citra ulteriorem purgandi ſui admiſſionem, vel conceſſionem, ſpoliatis, & damnum paſſis ad reſtitutionem, & ſatisfactionem probabilium damnorum de Bonis ſuis teneantur, aut ſi ſolvendo non ſint, ſecundum qualitatem delicti corpore luant. Quod ſi tales etiam patrati criminis conſcii, vel complices eſſent, et ad lata damna, cædemque evidentem cauſam ſcienter præbuerint, iidem non tam parti ad reſtitutionem damnorum, ut iam præmiſſum eſt, teneantur, quam etiam ſuperioritati ſuæ cognitionis, ad ſumendum de eis pro modo delicti ſupplicium, citra evaſionem ſubiaceant. Si vero aliqui receptatorum, aut complicum non omnino manifeſtis indiciis, nec apertis captivorum confeſſionibus, ſed alias delati, & de tali facinore ſuſpecti potius, quam convicti fuerint, contra tales tam ex delatione damnificatorum, vel alterius Superioritatis Officialium, quam ex Officio per Capitaneos, aut Magiſtratus eius Regni, aut Ditionis, in qua fuerint, hac tamen conditione, differentia, ſive moderatione debet procedi, ut ſi forent Nobiles, aut poſſeſſionati Cives, antehac in talibus non infamati, neque ullis prioribus confeſſatis ſuſpecti, tales in caſu negationis ſe ſe proprio eorum iuramento coram ſupremo eius Ditionis Magiſtratu, publice de huiuſmodi infamatione exonerare, & purgare queant. Si vero iidem anterioribus infamiæ, aut confeſſatorum praeiudiciis notati, & ſemimanifeſti forent, ita tamen, ut huiuſmodi confeſſata non omnimode certum facti indicium praebere poſſent, tales etiam ad purgationem ſui, medio iuramento mettertia manu integrae famae poſſeſſionatorum vicinorum admitti, ſi aut in utraque cauſa in purgatione defecerint, debitae capitis animadverſioni ſubiici, & ſubiacere debent. Quod ſi quis ex Regnis & Provinciis noſtris auſu temerario contra ius & æquitatem, ac publica mutuaque Regnorum noſtrorum Fædera, in alterius Regna, vel Ditionem excurſionem, & irruptionem faceret, atque ibi Mercatores, & vectores deprædaret, aut detineret, homines occideret, vel abduceret, pecora abigeret, incendio ſaeviret, aut alio quovis modo damnum, & iniuriam inferret, & patrato nefario ſcelere rurſum ſe domum, vel cum præda ſecurus, vel fugiens inſequentium manus, in hoſpitia conſveta, & ſolita diverticula reciperet, tunc in eo Regno Præfecti illius Territorii, vel Diſtrictus, & omnes Incolae, totaque vicinitas mox, ut a damnificatis, & iniuriatis ſeu quibuſvis aliis hoſtem, prædonem, & communium Fæderum violatorem inſequentibus, commonefacti, evocatique extiterint, debeant læſis ferre opem, adeſſe in armis fortiter, & graviter inſequi, & inquirere noxios, & turbatores Pacis publicæ, & tranquillitatis. Et ſi ſui tuendi cauſa in aliqua Caſtra, aut Fortalitia, vel loca abdita, ſeu natura munita profugerint, acrius, & diligentius inſiſtere & ipſos, & eorum hoſpites, Socios, conſcios, compliceſque obſidere, oppugnare, & ita omnes ad deditionem urgere, ad debitum ſupplicium trahere, & ad reſtitutionem, recompenſationemque damnorum illatorum cogere teneantur. Si qui autem negligentiores, & remiſſiores in ferendo offenſis auxilio, & in perſequendo hoſtes, & damnificatores ſeſe exhibuerint, ii ſciant ſe indignationem noſtram, & animadverſionem ſeveram irremiſſibiliter incurſuros eſſe. Si vero contingeret, aut per ſubordinationem Superioritatis, aut aliqui per damnificatos, atque diffidatos contra præmiſſos damnificatores, diffidatores, malefactores, receptatores, aut complices captivandos, ſive etiam tum captatos, & convictos in alterutrius Regnum, aut Ditionem pro imploratione iuſtitiæ mitti, iidem imploratores non ſolum ad executionem iuſtitiæ pro ratione delicti cum omnibus in tali facto neceſſariis admitti, & provideri, verum etiam, tam in loco adminiſtrandæ iuſtitiæ, quam in reditu ad propria omnimode tuti, atque aſſecurati eſſe debeant. Caſu etiam quo in alterutrius Regno noſtrum, aut Ditione aliquis ex Nobilibus, vel alius zelo honeſtatis, & ſtudio ſupprimendorum publicorum malefactorum, aut iuſſu Magiſtratus ſui, aut motu proprio, huiuſmodi publicos prædones, & graſſatores inſequeretur, idque ſibi a quocunque ut inhoneſtum exprobaretur, talis exprobratio nulli cuiuſcunque ſtatus ullum honoris ſui diſcrimen, imminutionem, ſeu præiudicium aliquod generare queat, ſed exprobrator ad revocationem probri una cum aliquali carceris punitione, & reſtitutione impenſarum cogi, atque læſum rogare debet, ut ſibi talem iniuſtam imputationem propter Deum remittere velit. Quum denique noſtra, Regnorumque ac Provinciarum noſtrarum maximopere interſit, ut in Regnis, & Dominiis noſtris bonam, eandemque iuſtam habeamus monetam, quamobrem pro bono communi utrinque curabimus, & efficiemus, ne illegitima, prava, vel reproba moneta in Regnis, Provinciisque noſtris cudatur, & recipiatur. Quod ſi hac ex parte, quæſtio inter Nos inciderit, agemus, quantum opus fuerit, cum ordinibus Regnorum, Provinciarumque noſtrarum, atque de eorum aſſenſu Commiſſarios noſtros utrinque deputabimus, qui habita ratione communium Regnorum, Provinciarumque noſtrarum eas teneant, ineantque rationes, quibus vel eadem bonitate, & valore utrobique moneta cudatur, vel diverſarum monetarum prout quævis, vel melior, vel deterior reperta fuerit, iuſtum ſemper pretium, æſtimatioque conſtituatur, id quod & de ſale utriuſque noſtrum in alterius Regna, & Provincias educendo pariter cautum eſſe volumus. Quod ſi tamen res hæc, vel altero, vel utroque caſu inter communes noſtros Commiſſarios tranſigi nequeat, tunc ſalvum, liberumque ſemper utrique noſtrum eſſe debere, & de moneta, & de ſale ſuo ſtatuendi id, quod cuiuſvis, ac Regnorum, & Provinciarum ſuarum neceſſitas, utilitaſque exegerit. Quæ omnia, & ſingula matura Procerum, & Conſiliariorum noſtrorum deliberatione prævia Nos Rex FERDINANDUS perſonaliter, & Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex &c. per Oratorem noſtrum ſufficienti ad hoc Mandato ſuffultum acceptamus, approbamus, & Regia noſtra authoritate ratificamus per Præſentes, promittentes in verbo noſtro Regio, & bona fide, loco iuramenti mediante, præinſerta Pactorum, & Fæderum Capitula in omnibus eorum punctis, clauſulis, conditionibus, & articulis firma, rata, & grata ſemper habituros, ac ſancte, inviolabiliterque obſervaturos, nec non per Officiales, & ſubditos, ac omnes, quorum intereſt, pariformiter obſervari, & manuteneri curaturos, dolo, & fraude ſemotis. Reſervantes poſtremo, & ab hac Confæderatione pro Nobis Rege FERDINANDO excipientes Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam, ſanctamque Sedem Apoſtolicam, nec non Sacram Imperatoriam Maieſtatem Fratrem, & Dominum noſtrum chariſſimum, ac Sacrum denique Romanum Imperium, cui Nos pro fide, quam illi iureiurando obſtrinximus, deeſſe non poſſemus, ſi quis illud afficere iniuria vellet. Et præterea Turcarum etiam Principem per Præſentes quinquennales, & futuras quoque, ſi quæ interceſſerint, Inducias, ita ut iſthæc Confæderatio Nos Regem FERDINANDUM contra illos ligare non poſſit, nec debeat. Sic viciſſim Nos Rex SIGISMUNDUS præfatum Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam, ſanctamque Sedem Apoſtolicam, nec non Turcarum Principem pro Nobis pariter excipiendos reſervandoſque duximus. In quorum omnium robur, & evidens teſtimonium, Nos præfati Reges binas eiuſdem tenoris Literas manuum noſtrarum ſubſcriptione, Sigillorumque appenſione munitas, ac cuilibet noſtrum alteras conſignatas expediri fecimus, quæ datæ ſunt die ſecunda Menſis Julii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Quadrageſimo Nono.

FERDINANDUS *mp.*
SIGISMUNDUS AUGUSTUS
Rex *mp.*

LI.

Renovatio, & Confirmatio Pactorum, & Fæderum inter Domum Auſtriæ, & Reges, ac Regnum Poloniæ initorum per CAROLUM V. *Imp. facta, eodem ordine, forma, modo, & tenore, quo* FERDINANDUS *Rom. Rex eadem Pacta & Fædera confirmavit, inſtauravit, & renovavit.* Dat. Bruxellis die 12. Menſis Decembris Anno 1549. *Ex Originali.*

CAROLUS V. divina favente Clementia Roman. Imperator Auguſtus, ac Rex Germaniæ, Hiſpaniarum, utriusque Siciliæ, Hieruſalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Inſularum Balearium, Sardiniæ, Fortunatarum, & Indiarum, ac Terræ Firmæ, Maris Oceani, &c. Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lothrici, Brabantiæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Gheldriæ, Wirtembergæ &c. Comes Habſpurgi, Flandriæ, Tyrolis, Artheſiæ, & Burgundiæ, Palatinus Hannoniæ, Hollandiæ, Zeelandiæ, Ferreti, Kiburgi, Namurci, & Zutphaniæ, Langravius Alſatiæ, Marchio Burgoviæ, & S. R. I. &c. Princeps Sveviæ, &c. Dominus Friſiæ, Molinæ, Salinarum, Tripolis, & Mechliniæ &c. Recognoſcimus, & memoriæ commendamus, quibus expedit Univerſis. Quum paulo

Anno 1549.

paulo ante Sereniſſimus Princeps Dominus SIGISMUNDUS Poloniæ Rex, Magnus Dux Litvaniæ, &c. Frater, & Conſangvineus noſter chariſſimus, Nobis ſuggeſſiſſet antiqua illà neceſſitudinis, ac amicitiæ Jura, quæ Inclitis Praedeceſſoribus, ac Progenitoribus noſtris, tam Romanorum Imperatoribus, & Regibus, quam Archiducibus Auſtriae cum Maioribus ipſius Regibus Poloniae interceſſiſſent, quibus etiam effectum eſſet, ut aliquot ab hinc ſaeculis inter eosdem certa quaedam Faedera, tanquam mutui illius amoris, ac benevolentiae evidentiſſima documenta firmata fuerint, eadem quoque a Nobis pro inſigni affectione, & fraterno amore, quem erga Nos haberet, approbari, confirmari, & renovari petiiſſet. Quumque eodem tempore intellexiſſemus Sereniſſimum PrincipemDominum FERDINANDUM Rom. Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae &c. Regem, Archiducem Auſtriae, Ducem Burgundiae &c. Comitem Tyrolis &c. Fratrem noſtrum chariſſimum, a quo idem fuerat petitum, libenter ac prompto animo annuiſſe, dictaque Faedera, Tractatu ſuper hoc habito continuanda, confirmanda, inſtauranda, & renovanda, atque adeo declaranda, corroboranda, amplificanda duxiſſe, eo ſcilicet ordine, forma & tenore, qui ſequitur in haec verba: Nos FERDINANDUS divina favente Clementia Romanorum Rex ſemper Auguſtus &c. vide Num. L. fol. 213.

Nos igitur CAROLUS Rom. Imperator praedictus, ut nihil magis in votis habemus, quam cum omnibus Chriſtiani nominis Principibus, praecipue vero cum praefato Sereniſſimo Rege SIGISMUNDO AUGUSTO Conſangvineo, & Fratre noſtro chariſſimo mutuam pacem, amicitiam & concordiam alere, tenere, & conſervare, eidemque ſincero fraterni amoris affectu per omnia reſpondere, ita in hac parte non minus, quam in aliis omnibus laudata Maiorum noſtrorum veſtigia ſequi volentes, praedicta Faedera eodem omnino ordine, forma, modo, & tenore, quo praefatus Rex FERDINANDUS Frater noſter chariſſimus, factum ipſius ratum, & gratum habentes, continuamus, confirmamus, inſtauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, & amplificamus, tam pro Perſona noſtra, quam pro Regnis, Provinciis, ac Dominiis haereditariis noſtris, tenore Praeſentium promittentes in verbo noſtro Caeſareo, & bona fide, Nos huiusmodi Tractatum, & Confirmationem, ac omnia & ſingula in iis contenta, & expreſſa, quatenus Nos concernunt, inviolabiliter obſervare, & adimplere, & in nullo illis contravenire velle, dolo, et fraude ſemotis. Harum teſtimonio Literarum manu noſtra ſubſcriptarum, et Sigilli noſtri Caeſarei appenſione munitarum. Dat. in Oppido noſtro Bruxellis Ducatus Brabantiae, die duodecima Menſis Decembris Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Quadrageſimo Nono. Imperii noſtri trigeſimo, et Regnorum noſtrorum trigeſimo quarto.

CAROLUS *Imperator.*

Ad Mandatum Cæſareæ & Catholicæ Maieſtatis proprium.

LII.

Pacta Matrimonialia inter SIGISMUNDUM AUGUSTUM, *&* CATHARINAM FERDINANDI *Rom. Regis Filiam, cuius Sponſor Pater, conſtituens dotem centum millium florenorum Rhenenſium, intra unius anni ſpatium Sub pœna dupli ſolvendorum.* Dat. Viennæ die 23. Menſis Jnnii Anno 1553. *Ex Originali.*

NOS FERDINANDUS divina favente Clementia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Rex, Infans Hiſpaniarum, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchio Moraviæ, &c. Dux Lucemburgiæ, ac Superioris, & Inferioris Sileſiæ, Wirtembergiæ, & Tecke, Princeps Sveviæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kiburgi, & Goritiæ, Landgravius Alſatiæ, Marchio S. R. I. Burgoviæ, ac ſuperioris & inferioris Luſatiæ Dominus, Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum &c. Recognoſcimus, & tenore Præſentium ſignificamus, quibus expedit Univerſis, tam præſentibus quam futuris. Quod cum Sereniſſimus Princeps Dominus SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, &c. Dominus & Hæres, Filius, & Conſangvineus noſter chariſſimus, miſſis ob eam cauſam ſolennibus Oratoribus ſuis, videlicet Illuſtri Nicolao Radziwilo in Olika, & Nieſwiż Duce, Palatino Vilnenſi, Magni Ducatus Litvaniæ Supremo Mareſchalco, & Cancellario Breſtenſi, Szaulenſique Capitaneo, ac Reverendo & Magnifico Joanne de Przerąb Præpoſito Cracovienſi, Regni Poloniæ Vicecancellario ſincere Nobis dilectis, a Nobis Sereniſſimàm Principem Dominam CATHARINAM relictam Viduam, Duciſſam Mantuæ, Archiduciſſam Auſtriæ, Filiam noſtram chariſſimam ſibi in Matrimonium collocari amice, amanterque petiiſſet, atque dicti Oratores huiuſce laudabilis, honeſtiſſimique Serenitatis ſuae deſiderii plures magnas, gravesque cauſas, & rationes, praeſertim vero, quod exinde non ſolum inclitis utriusque noſtrum Domibus, & Familiis illuſtria ornamenta, ſed etiam Regnorum, & Dominiorum noſtrorum ſubditis, quibus divina largitate imperamus, non exigua commoda acceſſura eſſent, tam publice, quam privatim, diſerte, prudenterque expoſuiſſent, Nosque pro perpetua illa noſtra benevolentia, ac amore, affectuque plane paterno, quo ipſum Sereniſſimum Poloniae Regem antea ſemper proſecuti ſumus, & nunc quoque proſequimur, huiusmodi Serenitatis ſuae petitionem paternum noſtrum conſenſum, & aſſenſum, una cum ipſa Sereniſſima Principe Domina CATHARINA Filia Noſtra chariſſima ſimiliter expreſſe aſſentiente, & conſentiente praebuiſſemus; tandem quod felix, ac fauſtum ſit, ad laudem & Gloriam Dei Omnipotentis, ſemperque Glorioſae Virginis Mariae eius Genitricis, pro conſervatione, & augmento Reipublicae Chriſtianae, proque firmiore ſtatu Regnorum, ac Provinciarum utrique noſtrum ſubditarum, utque vinculum ſangvinis et affinitatis, quod inter Nos et ipſum Sereniſſimum Regem Poloniae multis nominibus iam pridem firmum exiſtit, nova affinitate magis magisque coarctetur, inter praefatam Dominam CATHARINAM Filiam noſtram chariſſimam Nobis pro ea, et eius Nomine, et cum illius praeſcitu, et expreſſo conſenſu, voluntateque agentibus ex una, ac memoratum Sereniſſimum Regem Poloniae, medio Serenitatis ſuae Oratorum ſupra memoratorum, plenum et ſufficiens Mandatum ad id habentium parte ex altera, obtenta primum a Sanctiſſimo Domino noſtro Papa JULIO tertio, ſuper tertio conſangvinitatis gradu, quo Sereniſſimus Rex Poloniae, et Sereniſſima Filia noſtra praefati, invicem coniuncti ſunt, nec non ſuper illo affinitatis impedimento ex hoc emergente, quod Sereniſſimus Rex SIGISMUNDUS AUGUSTUS in primo Matrimonio Sereniſſimam quondam ELISABETHAM Filiam noſtram chariſſimam, eiusdem Sereniſſimae Dominae CATHARINAE Sororem Germanam Uxorem habuerit, neceſſaria ac convenienti diſpenſatione, ſub Data Romae apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicae Milleſimo Quingenteſimo Quinquageſimo Tertio, tertio decimo Calendas Junii, Pontificatus ſui Anno quarto, tractatum, et concluſum eſt Matrimonium verum, et legitimum, ſub Articulis, et Conventionibus ſequentibus; videlicet quod Sereniſſima Domina CATHARINA dabit, et aſſignabit in Dotem Sereniſſimo Regi Poloniae Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Summam centum millium florenorum Rhenenſium, ſexaginta Cruciferis bonae, et uſualis monetae Germanicae, pro quolibet floreno computatis. Quae quidem Summa etiam in priore ipſius Matrimonio ſibi pro Dote, et portione legitima tam paternae quam maternae haereditatis a Nobis conſtituta, et aſſignata fuit. Quia vero huiusmodi Dotis Summa adhuc in manibus noſtris exiſtit, et de illa Illuſtri quondam Duci Mantuæ, Genero noſtro, et eidem Filiae noſtræ chariſſimæ Sereniſſimæ Dominæ CATHARINÆ Coniugibus, qui in id benevole aſſenſerant, annuum intereſſe, ſeu cenſum hactenus ſolvimus, ideo conventum eſt, et concluſum, quod Nos Rex FERDINANDUS antedictus praefatam centum millium florenorum Rhenenſium Summam in unius Anni a Die conſummati Matrimonii computandi ſpatio, et termino in Ducatis Aureis Hungaricalibus, ſeu alterius cuſſionis, quae valori, et bonitati Aureorum Hungaricorum par ſit, boni, et iuſti ponderis, vel in Thaleris, ita ut in Regno Poloniae tam Aurei, quam Thaleri expenduntur, realiter, et cum effectu exolvere, et repræſentare debeamus et teneamur. Econverſo vero Sereniſſimus Princeps Dominus SIGISMUNDUS Rex Poloniae praedictam Dotem recipiendo, pro Contradote ſeu Donatione propter Nuptias ſimiliter Summam centum millium florenorum Rhenenſium ſupradicti valoris Sereniſſimæ Dominæ CATHARINÆ Sponſæ ſuæ dare, et conſtituere, et has utrasque Summas tam ſcilicet Dotis, quam Contradotis in omnibus illis Regni ſui Poloniae Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, et aliis quibuscunque Terris, et Bonis quomodocunque vocatis, quae Sereniſſimis Poloniae Reginis ab antiquo inſcribi, et in Reformationem Dotis et Contradotis dari et asſignari conſveverunt, nullis demptis, in bona et debita forma inſcribere, et aſſecurare, et huiusmodi reformationem ſeu Inſcriptiouem ad manus noſtras conſignare, & ad hæc curare, efficereque debebit, & tenebitur, quod omnes Dominiorum, Civitatum, Oppidorum, Caſtrorum, Terrarum, Villarum, & Bonorum huiusmodi Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives præſentes, & futuri, ipſi Sereniſſimæ Dominæ CATHARINÆ ple-

Anno 1553.

nam præstent sponsionem, ac corporale fidelitatis iuramentum. Quod si Serenissimo Regi Poloniæ, priusquam Ipsi Dominæ CATHARINÆ aliquid humanitus acciderit, tunc & in eo casu nulli alteri nisi Serenitati eius Dominia, Civitates, Oppida, Arces, Terras, Villas, & Bona sibi inscripta tradent, & consignabunt cum omnibus inde percipiendis fructibus, commodis, emolumentis, & reditibus, & quod Serenitati eius in omnibus et per omnia parebunt, & obedient fideliter, & constanter, ita ut Serenissimis Regibus Poloniæ obedire sunt soliti, & adstricti. Insuper permissum est arbitrio Serenissimi Domini Regis Poloniæ, ut secuta per copulam huius felicis Matrimonii consummatione, Serenissimam Sponsam suam aliquo munere Nuptiali tam pro Regio suo honore, quam Ipsius Serenissimæ Sponsæ suæ merito, remunerare possit. Nos enim de Ipsius Serenissimi Regis tam erga Nos, quam Sponsam suam amore, & benevolentia nihil dubitamus. Pro hoc autem munere Nuptiali, ut præmittitur, deputando, etiam Inscriptio & Assecuratio legitima itidem fieri debebit. Conventum præterea est, quod si Serenissima Domina CATHARINA prior Sponso suo defuncta fuerit, tunc Dos, & Donatio propter Nuptias, et Munus Nuptiale ad Serenissimum Regem, & Regnum Poloniæ perpetuo devolvantur sine aliqua ipsius Dotis restitutione. Si vero Serenissimum Regem Poloniæ præmori contigerit, prole ex ea (quod Deus prohibeat) non suscepta, vel si suscepta fuerit, tam præmortua, quam etiam superstite; tunc nihilominus Serenissima Domina CATHARINA omnibus Terris, Districtibus, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, & Bonis sibi pro Dote, et Contradote, nec non munere Nuptiali inscriptis, et assignatis ad vitæ suæ extrema tempora, sive ad alia vota Matrimonialia sibi convolandum duxerit, sive in vita viduali permanserit, plenam utendi, et fruendi potestatem habere debeat. Post mortem autem suam prædicta centum millium florenorum Rhenensium Summa, ratione Donationis propter Nuptias, seu Contradotis sibi donata, et inscripta ad præfatum Poloniæ Regnum converti, et redire debebit. De alia vero centum millium florenorum Rhenensium Summa, Dote scilicet sua, nec non de munere Nuptiali prædicto, si eiusmodi munus fuerit, ut de eo testari possit, habeat Serenissima Domina CATHARINA tam in vita, quam in mortis articulo donandi, testandi, et arbitrio suo disponendi facultatem. Quod si vero de Dote, et munere huiusmodi Nuptiali nihil disposuerit, tum et Dos, et munus ipsum nuptiale, si tale datum fuerit, ut eius proprietas ad Serenitatem eius legitime pertineat, vel ea pars, de qua non disposuerit, ad Serenissimam Domum nostram Austriæ, proximosque Ipsius Serenissimæ Dominæ CATHARINÆ Hæredes Masculos, et illis non extantibus Fæminas devolvantur, eisque dictam Dotis Summam una cum munere Nuptiali Serenissimi Domini Poloniæ Regis Hæredes, et Successores integre, vel partem aliis non donatam, aut legatam effectualiter restituere, et persolvere debeant, et teneantur; hac expressa adiecta lege, et conditione: quod in casu obitus Serenissimæ Dominæ CATHARINÆ ab intestato Serenitatis suæ Hæredes supradicti, in casu vero alicuius dispositionis factae, persona, aut personae illa, vel illae, cui, vel quibus Serenissima Domina CATHARINA donationem, vel legatum fecerit annuos reditus certos, et integros decem millium florenorum Rhenensium supramemorati voloris, nec non id, quod ratione muneris Nuptialis competierit, ex supradictis inscriptis, et assignatis Bonis tam diu quilibet pro sua rata parte, sine aliquo defectu habere, levare, et percipere possint, donec, et quousque plene, et integre satisfacti, et contenti redditi fuerint, tam scilicet de Summa Dotis, quam de munere Nuptiali. Conventum praeterea, et conclusum est, quod Serenissima Domina CATHARINA non solum Bonis, et Dominiis sibi pro Dote, Contradote, et munere Nuptiali, ut praedictum est inscribendis, et assignandis, sed etiam aliis omnibus Juribus, Libertatibus, et Privilegiis eo modo uti, frui, et gaudere possit, quo Serenissimae Poloniae Reginae ab antiquo uti, frui, gaudere, et Bona huiusmodi possidere solitae sunt. Ita tamen, ut quae in praesenti Contractu expresse pacta, et conventa sunt, firma, inconcussaque permaneant, atque de iis, quae praefatae Dominae CATHARINÆ eiusdem Contractus vigore debentur, nihil decedat, sed omnia integre praestentur, et executioni mandentur. De aliis vero rebus, et Bonis quibuscunque ad ipsam Serenissimam Dominam CATHARINAM sive ex donatione, sive legato, aut testamento Illustris quondam Ducis Mantuae prioris Mariti, vel alterius cuiuscunque personae, aut alias quovis Jure, et titulo nunc spectantibus, nihil omnino excipiendo, ita conventum, et conclusum est, quod Serenissima Domina CATHARINA illa omnia habeat, teneat, et possideat tanquam res, et Bona sua propria, possitque illis uti, frui, et gaudere, ac de ipsis in omni casu, et eventu sive per liberam Donationem, aut alium quem-

Anno 1553.

quemcunque Contractum inter vivos, sive causa mortis, sive per ultimam voluntatem secundum beneplacitum suum disponere, et ordinare sine cuiusvis impedimento. Si vero Serenissimam Dominam CATHARINAM e vivis discedere contigerit nulla facta de supra dictis rebus, et Bonis suis dispositione, vel ordinatione per Contractum inter vivos, vel causa mortis, sive per ultimam eius voluntatem, aut aliter quomodocunque, tunc et in eo casu res, et Bona sua huiusmodi omnia, quæ temopre obitus Serenitatis suæ extare comperientur, et supererunt, ad supra dictos proximos Serenitatis suae Haeredes Masculos, et illis deficientibus, Faeminas redire debeant, et ad eorundem Bonorum omnimodam restitutionem Serenissimi Regis Poloniae Haeredes, et Successores teneantur, et obligati sint. Verum Bona illa, quæ Serenissimae Dominae CATHARINÆ tempore Nuptiarum donabuntur, si Serenitatem suam praemori contigerit, Serenissimo Regi Poloniae Marito superstiti cedent. Si vero Domina CATHARINA Serenissimo Regi Marito supervixerit, et de illis nullam dispositionem in vita sua fecerit, tunc post illius obitum similiter ad prafatos ipsius Haeredes devolvantur. Porro ea, quae Serenissima Domina CATHARINA post Nuptias in Regno Poloniae quomodocunque acquisiverit, & comparaverit, in casu quo de illis nullam ordinationem, seu dispositionem, ut praedictum est, sive in vita, sive in mortis articulo fecerit, non ad ipsius Serenissimæ Dominæ CATHARINÆ Haeredes supradictos, sed ad Regnum Poloniae, & Regis Poloniae Haeredes, & Successores pertinere, eisque permanere debeant, exceptis duntaxat iis reditibus, & Bonis immobilibus, quæ ex pecunia secum in Poloniam apportata comparaverit. Caeterum praefata Serenissima Domina CATHARINA de omnibus praedictis rebus, & Bonis tam nunc ad eam spectantibus, quam tempore Nuptiarum, & post Nuptias acquisitis, seu acquirendis habeat, & habere debeat in omni casu, & eventu per Donationem liberam, & quemvis alium Contractum inter vivos, seu causa mortis, seu per Testamentum plenam, omnimodamque, secundum beneplacitum suum disponendi, & ordinandi facultatem, sine cuiusvis impedimento, & contradictione. Insuper conclusum, & conventum est, quod licet Serenissima Domina CATHARINA iam antea haereditati tam paternae, quam maternae, atque successioni Regni Hungariae, Dominiorumque quorumlibet Serenissimae Domus Austriae, non modo pro Nobis, sed etiam pro Sacra Caesarea & Catholica Regia Maiestate, Fratre, & Domino nostro charissimo, ac utriusque nostrum Liberis, & Haeredibus, per lineam masculinam descendentibus, sed quoad Regnum Bohemiae pro Nobis tantum, Liberisque, & Haeredibus masculini sexus, in quantum iuxta eiusdem Regni Bohemiae Jura, & Privilegia ad huiusmodi Renuntiationem tenetur, per Literas suas sufficienter renuntiaverit, salvo sibi Jure succedendi in defectu Masculorum. Atque adeo praesens Contractus matrimonialis cum ipsa Serenissima Domina CATHARINA iam post factam simul ab ea Renuntiationem initus, & conclusus sit, nihilominus tamen saepefatus Serenissimus Dominus SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex huiusmodi Renuntiationem per suas speciales Literas denuo ratam habere, approbareque debeat, & teneatur. Conventum praeterea est, quod omnes & singuli Contractus, & Obligationes, ac Inscriptiones, si quae ante hunc Contractum factae sunt, quae eius effectum impedire deberent, cassatae, & annihilatae esse censeantur, neque ad impediendum praesentem Contractum, effectumque illius vim & robur aliquod habere debeant.

Et ut in omnibus prædicto Contractui satisfiat, conventum, & conclusum est, quod illi pæna centum millium florenorum Rhenensium apponatur ita, quod si Nos FERDINANDUS Rex, aut nostri Hæredes, & Successores præsenti Contractui contravenerimus, neque illi, quantum ad Nos, & Hæredes, Successoresque nostros pertinet, satisfecerimus, pænam prædictam centum millium florenorum Rhenensium incurrisse censeamur, eiusque exigendæ Serenissimus Rex Poloniæ, & eius Hæredes, & Successores a Nobis, Hæredibus, ac Successoribus nostris plenam habeant facultatem. Quod si Nos, aut Hæredes, & Successores nostri, neque pænam prædictam solvere, neque Contractui satisfacere voluerimus, liceat Serenissimo Domino Poloniæ Regi, & eius Hæredibus, ac Successoribus, Dominia nostra quæcunque, Bonaque nostra, & subditorum nostrorum invadere, & pignorare, usque ad plenam pænæ praedictae centum millium florenorum Rhenensium solutionem, & debitam Contractus praesentis, quantum ad Nos, & Haeredes, ac Successores nostros pertinet, satisfactionem. Et vicissim, si Serenissimus Dominus Rex Poloniae, aut eius Haeredes, & Successores praesenti Contractui contravenerint, neque illi, quantum ad ipsum Serenissimum Regem Poloniae, & Serenitatis suae Haeredes, ac Successores pertinet, satisfecerint, similiter

ANNO 1553.

militer paenam praedictam centum millium florenorum Rhenenſium incurriſſe cenſeantur, eiusque exigendae Nos, ac Haeredes, & Succeſſores noſtri ab ipſo Sereniſſimo Rege Poloniae, ac Serenitatis ſuae Haeredibus, & Succeſſoribus plenam habeamus facultatem. Quod ſi Serenitas eius, vel ipſius Haeredes, & Succeſſores, neque paenam praedictam ſolvere, neque Contractui ſatisfacere voluerint, liceat ſimiliter Nobis, ac Haeredibus, & Succeſſoribus noſtris Dominia quaecunque, & Bona praefati Sereniſſimi Regis Poloniae, & Serenitatis ſuae ſubditorum invadere, & pignorare, uſque ad plenam paenae praedictae centum millium florenorum Rhenenſium ſolutionem, et debitam Contractus præſentis, quantum ad ipſum Sereniſſimum Regem Poloniæ,&Serenitatis ſuæ Hæredes,acSucceſſores pertinet, ſatisfactionem, & propterea a neutra Partium,Amicitia,Fœdera, & Pacta inter Nos, & Sereniſſimam Dominam noſtram Auſtriae, ac Sereniſſimum Dominum Poloniæ Regem, & Regnum Poloniæ inita, violata cenſeantur. Inſuper conventum eſt, quod ſi alter contrahentium ante conſummationem nuptialem (quod Deus clementer avertere dignetur) e vivis decederet, tunc totus iſte Tractatus cum omnibus in eo contentis pro annihilato, caſſato, & enervato habeatur. Poſtremo conventum eſt, quod Sereniſſimus Dominus Poloniæ Rex poſt reditum ad ſe Oratorum ſuorum prædictorum præſentem Contractum matrimonialem ratificare, & approbare, eumque deſcriptum, ac manu ſua ſubſcriptum, & Sigillo ſuo obſignatum in manus noſtras transmittere debebit. In quorum omnium præmiſſorum fidem, teſtimonium, & corroborationem præſentes Literas Nos Rex FERDINANDUS ſimul cum præfata Sereniſſima Domina CATHARINA Filia noſtra chariſſima, manibus noſtris propriis ſubſcripſimus, ac Sigilis utriusque noſtrum appenſis communiri iuſſimus, & fecimus. Datum in Civitate noſtra Vienna die vigeſima tertia Menſis Junii Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, Regnorum noſtrorum Romani vigeſimo tertio, aliorum vero vigeſimo ſeptimo.

FERDINANDUS *Rex.*
CATHARINA.

Ad Mandatum Sacræ Regiæ Maieſtatis proprium.

THOMAS D. Vicecancellarius *R.*

Hordanus.

LIII.

ANNO 1553.

SIGISMUNDI AUGUSTI *Regis Pactorum, & Conventuum præcedentium Ratificatio, & Approbatio.* Datum Cracoviæ d. 4 Auguſti Anno 1553. *Ex Originali.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Culmenſis, Elbingenſis, Pomeraniæque &c. Dominus, & Hæres. Significamus præſentibus Literis noſtris, quorum intereſt, univerſis, quod cum miſiſſemus ad Sereniſſimum, & Excellentiſſimum Principem, & Dominum, Dominum FERDINANDUM Divina favente clementia Romanorum &c. Regem, Parentem noſtrum chariſſimum Oratores, & Mandatarios noſtros, ad petendum in Matrimonium Nobis Sereniſſimam Dominam CATHARINAM Mantuæ Ducem, Viduam, Maieſtatis eius Filiam, atque Maieſtas eius petitioni noſtræ paterne, & benevole aſſentiens, eam ipſam Sereniſſimam Filiam ſuam Nobis in Uxorem in perſona Mandatariorum noſtrorum inferius ſcriptorum deſpondiſſet, Contractus etiam matrimonialis inter Nos & ipſum Sereniſſimum, & Excellentiſſimum Romanorum Regem, Sereniſſimamque Principem Dominam CATHARINAM Poloniæ iam Reginam, Coniugem noſtram chariſſimam factus eſt, cuius tenor eſt iſte.

Nicolaus Radzivil in Olika & Nieszwiesz Dux, Palatinus Vilnenſis, Magni Ducatus Litvaniæ Supremus Mareſchalcus, & Cancellarius Breſtenſis, Boriſſovienſis, Szawlenſisque Capitaneus. Et Joannes de Przeram Regni Poloniæ Vicecancellarius, & Cracovienſis Præpoſitus, Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Dei Gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, totius Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæque &c. Domini, & Hæredis, Domini noſtri clementiſſimi ad Sereniſſimum, & Excellentiſſimum Principem, & Dominum, Dominum FERDINANDUM Divina favente clementia Romanorum Regem ſemper Auguſtum, ac Germaniæ, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae &c. Regem, Infantem Hiſpaniarum, Archiducem Auſtriae, Ducem Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchionem Moraviae, Ducem Lucemburgiae, ac Superioris

ANNO 1553.

Superioris & Inferioris Sileſiæ, Virtembergæ, & Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habſpurgi, Tyrolis, Feretis, Kiburgi, & Goritiæ, Landgravium Alſaciæ, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Superioris & Inferioris Luſatiæ, Dominum Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum, Dominum noſtrum clementiſſimum Oratores, & ad infraſcripta vigore ſufficientis Mandati, et Plenipotentiae Procuratores, et Mandatarii, planum, teſtatumque facimus, ac præſentibus Literis recognoſcimus, quorum intereſt univerſis. Quod cum Sereniſſimo Principi, Domino, Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Poloniæ Regi, Domino noſtro Clementiſſimo a Sereniſſimo, & Excellentiſſimo Domino Romanorum Rege Sereniſſimam Principem, & Dominam, Dominam CATHARINAM Mantuæ Ducem, Viduam, & Archiducem Auſtriæ, Sacræ, & Excellentiſſimæ Maieſtatis Filiam in Matrimonium collocari, Maieſtatis eius Sereniſſimæ nomine petiiſſemus, atque Sereniſſima, & Excellentiſſima Regia Romanorum Maieſtas, huic noſtræ, immo verius Sereniſſimi Regis noſtri petitioni, una cum ipſa Sereniſſima Principe Domina CATHARINA expreſſe aſſentiente, Paternum ſuum aſſenſum, & conſenſum præbuiſſet, tandem ad laudem, & Gloriam Dei Omnipotentis, ſemperque Glorioſæ Virginis Mariæ eius Genitricis, pro conſervatione, & augmento Reipublicæ Chriſtianæ, proque firmiore ſtatu Regnorum, & Provinciarum utrique Maieſtati ſubditarum, utque vinculum ſanguinis, & affinitatis, quod inter ipſas Maieſtates multis nominibus iam pridem firmum exiſtit, nova affinitate magis, magisque coarctetur, inter præfatam Sereniſſimam Dominam CATHARINAM ipſo Sereniſſimo, & Excellentiſſimo Domino Romanorum Rege, pro ea, & eius nomine, & cum illius Serenitatis præſcitu, & expreſſo conſenſu, voluntateque agente ex una, & per Nos Sereniſſimi Domini Regis noſtri vigore Mandati, & plenipotentiæ Maieſtatis ſuæ agentes parte ex altera, obtenta primum a Sanctiſſimo Domino noſtro JULIO Papa Tertio conſanguinitatis gradu, quo Sereniſſimus Rex noſter, & Sereniſſima Domina CATHARINA Mantuæ Dux invicem coniuncti ſunt, nec non ſuper illo affinitatis impedimento ex hoc emergente, quod Sereniſſimus Dominus Poloniæ Rex, Dominus noſter clementiſſimus in primo Matrimonio Sereniſſimam quondam Dominam ELISABETHAM eiusdem Dominæ CATHARINAE Sororem Germanam Uxorem habuerit, neceſſaria ac conveniente diſpenſatione, ſub data Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, tertio decimo Calendas Junii, Pontificatus ſui Anno quarto tractatum, & concluſum eſt Matrimonium verum, & legitimum ſub articulis, ac conventionibus ſequentibus, videlicet: quod Sereniſſima Princeps, & Domina, Domina CATHARINA dabit, & aſſignabit in Dotem Serenisſimo Principi, & Domino, Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Poloniæ Regi Summam centum millium florenorum Rhenenſium, ſexaginta cruciferis bonæ, & uſualis monetæ Germanicæ, pro quolibet floreno computatis. Quæ quidem Summa etiam in priore ipſius Matrimonio ſibi pro Dote, & portione legitima tam Paternæ quam Maternæ hæreditatis a Serenisſimo, & Excellentisſimo Domino Romanorum Rege conſtituta, & aſſignata fuit; quia vero huiusmodi Dotis ſumma in manibus Serenisſimæ, & Excellentisſimæ Maieſtatis eius adhuc exiſtit, & de illa Illuſtrisſimo quondam Domino Mantuæ Duci Genero ſuo, & eidem Serenisſimæ Dominæ CATHARINAE Filiæ ſuæ Coniugibus, qui in id benevole conſenſerant, annuum intereſſe, ſeu cenſum hactenus ſolvit, ideo conventum, & concluſum eſt, quod Serenisſimus, & Excellentisſimus Princeps, & Dominus, Dominus FERDINANDUS Romanorum Rex præfatam centum millium florenorum Rhenenſium ſummam in unius Anni, a die conſummati Matrimonii computato ſpatio, & termino, in Ducatis Aureis Hungaricalibus, ſeu alterius cusſionis, quæ valori, & bonitati Aureorum Hungaricorum par ſit, boni, & iuſti ponderis, vel in Thaleris, ita ut in Regno Poloniæ tam Aurei, quam Thaleri expenduntur, realiter, & cum effectu exſolvere, & repraeſentare debeat, & teneatur. Econverſo vero Serenisſimus Princeps, & Dominus, Dominus SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex Poloniæ prædictam Dotem recipiendo, pro Contradote, ſeu donatione propter Nuptias ſimiliter ſummam centum millium florenorum Rhenenſium ſupradicti valoris, Serenisſimæ Principi, & Dominæ, Dominæ CATHARINAE Sponſæ ſuæ dare, & conſtituere, & has utrasque ſummas, tam ſcilicet Dotis, quam Contradotis in omnibus illis Regni ſui Poloniæ Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & aliis quibuscunque Terris, & Bonis quomodocunque vocatis, quæ Serenisſimis Poloniæ Reginis ab antiquo inſcribi, & in Reformationem Dotis, & Contradotis dari, et aſſignari conſueverunt, nullis demptis, in bona, et debita

Anno 1553.

bita forma inſcribere, et aſſecurare, et huiusmodi Reformationem, ſeu Inſcriptionem ad manus Serenisſimi, et Excellentisſimi Domini Romanorum Regis conſignare, et ad hæc curare, efficereque debebit, ac tenebitur, quod omnes Dominiorum, Civitatum, Oppidorum, Caſtrorum, Terrarum, Villarum, et Bonorum huiusmodi Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives, præſentes, et futuri, ipſi Serenisſimæ Principi, et Dominæ, Dominæ CATHARINAE plenam præſtent ſponſionem, ac corporale fidelitatis Juramentum. Quod ſi Serenisſimo Principi, et Domino, Domino Poloniæ Regi, priusquam Serenisſimæ Principi, et Dominæ, Dominæ CATHARINAE aliquid humanitus contigerit, tunc, et in eo caſu nulli alteri, niſi Serenitati eius Dominia, Civitates, Oppida, Arces, Terras, Villas, et Bona illi inſcripta tradent, et conſignabunt, cum omnibus inde percipiendis fructibus, commodis, emolumentis, et reditibus, et quod Serenitati eius in omnibus, et per omnia parebunt, obedientque fideliter, et conſtanter ita, ut Serenisſimis Regibus Poloniæ obedire ſunt ſoliti, et adſtricti. Inſuper permiſſum eſt arbitrio Serenisſimi Principis, et Domini, Domini Poloniæ Regis, ut ſecuta per copulam huius felicis Matrimonii conſumatione, Serenisſimam Sponſam ſuam aliquo munere nuptiali tam pro Regio ſuo honore, quam ipſius Serenisſimæ Sponſæ merito remunerare debeat. Pro hoc autem munere nuptiali, ut præmittitur, deputando, etiam Inſcriptio, et Aſſecuratio legitima itidem fieri debebit. Conventum præterea eſt, quod ſi Serenisſima Princeps, et Domina, Domina CATHARINA prior Serenisſimo Sponſo ſuo defuncta fuerit, tunc Dos, et Donatio propter nuptias, et munus nuptiale ad Serenisſimum Regem, et Regnum Poloniæ perpetuo devolvantur ſine aliqua ipſius Dotis reſtitutione. Si vero Serenisſimum Principem, et Dominum, Dominum Regem Poloniæ præmori contigerit, prole ex ea (quod DEUS prohibeat) non ſuſcepta, vel ſi ſuſcepta fuerit, tam præmortua, quam etiam ſuperſtite, tunc nihilominus Serenisſima Princeps, et Domina, Domina CATHARINA omnibus Terris, Diſtrictibus, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, et Bonis ſibi pro Dote, et Contradote, nec non munere Nuptiali inſcriptis, & aſſignatis ad vitæ ſuæ extrema tempora, ſive ad alia vota matrimonialia ſibi convolandum duxerit, ſive in vita viduali permanſerit, plenam utendi, & fruendi poteſtatem habere debeat. Poſt mortem autem ſuam prædicta centum millium florenorum Rhenenſium ſumma, ratione donationis propter Nuptias, ſeu Contradotis ſibi donata, & inſcripta ad præfatum Poloniæ Regnum converti, & redire debebit. De alia vero centum millium Rhenenſium florenorum ſumma, Dote ſcilicet ſua, nec non de munere Nuptiali, ſi eiusmodi munus fuerit, ut de eo teſtari poſſit, habeat Sereniſſima Domina CATHARINA tam in vita, quam in mortis articulo donandi, teſtandi, & arbitrio ſuo diſponendi facultatem. Quod ſi vero de Dote, & munere huiusmodi nuptiali nihil diſpoſuerit, tum & Dos, & munus ipſum Nuptiale, ſi tale datum fuerit, ut eius proprietas ad Serenitatem eius legitime pertineat, vel ea pars, de qua non diſpoſuerit, ad Sereniſſimam Domum Auſtriæ, proximosque Ipſius Sereniſſimæ Principis, & Dominæ, Dominæ CATHARINAE Hæredes Maſculos, & illis non extantibus, ad Fæminas devolvantur, eisque dictam Dotis ſummam una cum munere Nuptiali Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini Poloniæ Regis Hæredes, & Succeſſores integre, vel partem aliis non donatam, aut legatam effectualiter reſtituere, & perſolvere debeant, & teneantur. Hac expreſſa adiecta lege, & conditione, quod in caſu obitus Serenisſimæ Principis, & Dominæ, Dominæ CATHARINÆ ab inteſtato Serenitatis ſuæ Hæredes ſupradicti, in caſu vero alicuius diſpoſitionis factæ, Perſonæ, aut Perſona illa, vel illæ, cui, vel quibus Sereniſſima Princeps, & Domina, Domina CATHARINA donationem vel legatum fecerit, annuos reditus certos, & integros decem millium florenorum Rhenenſium ſupramemorati valoris, nec non id, quod ratione muneris nuptialis competierit, ex ſupradictis inſcriptis, & asſignatis bonis tam diu quilibet pro ſua rata parte ſine aliquo defectu habere, tenere, & percipere posſint, donec, & quousque plene, & integre ſatisfacti, & contenti redditi fuerint, tam ſcilicet de ſumma Dotis, quam de munere nuptiali. Conventum præterea, & concluſum eſt, quod Serenisſima Princeps, & Domina, Domina CATHARINA non ſolum Bonis, & Dominiis ſibi pro *D*ote, Contradote, & munere Nuptiali, ut prædictum eſt, inſcribendis, & asſignandis, ſed etiam aliis omnibus Juribus, libertatibus, & privilegiis eo modo uti, frui, & gaudere posſit, quo Serenisſimæ Poloniæ Reginæ ab antiquo uti, frui, & gaudere, Bonaque huiusmodi posſidere ſolitæ ſunt, ita tamen, ut quae in praeſenti Contractu expreſſe pacta, & conventa ſunt, firma, inconcuſſaque permaneant, atque de iis, quae praefatae Serenisſimae Principi, & Dominae, Dominae CATHARINAE eiusdem Contractus vigore deben-

Anno 1553.

tur, nihil decedat, ſed omnia integre praeſtentur, & executioni mandentur. De aliis vero Bonis, & rebus quibuscunque ad Ipſam Serenisſimam Principam, et Dominam, Dominam CATHARINAM ſive ex donatione, ſive legato, aut teſtamento Illuſtrisſimi quondam Domini Ducis Mantuae, prioris Mariti, vel alterius cuiuscunque Perſonae, aut alias quovis iure, et titulo nunc ſpectantibus nihil omnino excipiendo, ita conventum et concluſum eſt, quod Serenisſima Princeps, et Domina, Domina CATHARINA illa omnia habeat, teneat, et posſideat tanquam res, et Bona ſua propria, posſitque illis uti, frui, et gaudere, ac de ipſis in omni caſu, et eventu ſive per liberam Donationem, aut alium quemcunque Contractum inter vivos, ſive cauſa mortis, ſive per ultimam voluntatem ſecundum beneplacitum ſuum diſponere et ordinare, ſine cuiusvis impedimento. Si vero Serenisſimam Principem, et Dominam, Dominam CATHARINAM e vivis decedere contigerit nulla facta de ſupradictis rebus, et Bonis ſuis diſpoſitione, vel ordinatione per Contractum inter vivos, vel cauſa mortis, ſive per ultimam eius voluntatem, aut aliter quomodocunque, tunc in eo caſu res, et Bona ſua huiusmodi omnia, quae tempore obitus Serenitatis ſuae extare comperientur, et ſupererunt, ad ſupradictos proximos Serenitatis ſuae Haeredes Maſculos, et illis deficientibus, Faeminas redire debeant, et ad eorumdem Bonorum omnimodam reſtitutionem Serenisſimi Principis, et Domini, Domini Regis Poloniae Haeredes, & Succeſſores teneantur, & obligati ſint. Verum Bona illa, quæ Sereniſſimæ Principi, & Dominæ, Dominæ CATHARINÆ tempore Nuptiarum donabuntur, ſi Serenitatem ſuam præmori contigerit, Sereniſſimo Principi, & Domino, Domino Regi Poloniæ Marito ſuperſtiti cedant. Si vero Sereniſſima Domina CATHARINA Sereniſſimo Regi Marito ſuo ſupervixerit, & de illis nullam diſpoſitionem in vita ſua fecerit, tunc poſt illius obitum ad præfatos ſimiliter Hæredes ipſius devolvantur. Porro ea, quæ Sereniſſima Domina CATHARINA poſt Nuptias in Regno Poloniæ quomodocunque acquiſiverit, & comparaverit, in caſu, quo de illis nullam ordinationem, ſeu diſpoſitionem, ut prædictum eſt, ſive in vita, ſive in mortis articulo fecerit, non ad ipſius Sereniſſimæ Dominæ CATHARINÆ Hæredes ſupradictos, ſed ad Regnum Poloniæ, & Regis Poloniæ Hæredes, & Succeſſores pertinere, eique permanere debeant. Exceptis duntaxat iis reditibus, & Bonis immobilibus, quæ ex pecunia ſecum in Poloniam apportata comparaverit. Cæterum præfata Sereniſſima Princeps, & Domina, Domina CATHARINA de omnibus prædictis rebus & Bonis, tam nunc ad eam ſpectantibus, quam tempore Nuptiarum, & poſt Nuptias acquiſitis, ſeu acquirendis habeat, & habere debeat, in omni caſu, & eventu per donationem liberam, & quemvis alium Contractum inter vivos, ſive cauſa mortis, ſeu per Teſtamentum plenam, omnimodamque ſecundum beneplacitum ſuum diſponendi, & ordinandi facultatem ſine cuiusvis impedimento, & contradictione. Inſuper concluſum, & conventum eſt, quod licet Sereniſſima Princeps, & Domina, Domina CATHARINA iam antea hæreditati tam paternæ quam maternæ, atque Succeſſioni Regni Hungariae, Dominiorumque quorumlibet Sereniſſimae Domus Auſtriae non modo pro Sereniſſimo, & Excellentisſimo Principe, & Domino, Domino Romanorum Rege, ſed etiam pro Sacra Caeſarea & Catholica Maieſtate, ac utriusque Maieſtatum illarum Liberis, & Haeredibus per lineam maſculinam deſcendentibus, ſed quod ad Regnum Bohemiae, pro Sereniſſimo, & Excellentisſimo Principe, & Domino, Domino FERDINANDO Romanorum Rege tantum Liberisq; ,& Haeredibus Maieſtatis eius maſculini ſexus, in quantum iuxta eiusdem Regni Bohemiae Jura, & Privilegia ad huiusmodi Renuntiationem tenetur, per Literas ſuas ſufficienter renuntiaverit, ſalvo ſibi iure ſuccedendi, in defectu Maſculorum, atque adeo praeſens Contractus matrimonialis cum ipſa Serenisſima Principe, & Domina, Domina CATHARINA iam poſt factam ſimul ab ea renuntiationem initus, & concluſus ſit. Nihilominus tamen Serenisſimus Princeps, & Dominus, Dominus SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex Poloniae huiusmodi Renuntiationem per ſuas ſpeciales Literas denuo ratam habere, approbareque debeat, & teneatur. Conventum praeterea eſt, quod omnes & ſinguli Contractus, et Obligationes, ac Inſcriptiones, ſi quae ante hunc Contractum factae ſunt, quae eius effectum impedire deberent, caſſatae, & annihilatae eſſe cenſeantur, neque ad impediendum praeſentem Contractum, effectumque eius, vim & robur aliquod habere debeant. Et ut in omnibus praedicto Contractui ſatisfiat, conventum, & concluſum eſt, quod illi paena centum millium florenorum Rhenenſium apponatur, ita, quod ſi Serenisſimus, & Excellentisſimus Princeps, & Dominus, Dominus FERDINANDUS Rex, aut Maieſtatis eius Haeredes, & Succeſſores praeſenti Contractui contravenerint, neque illi, quan-

tum

ANNO 1553.

tum ad illius Maieſtatem, & Haeredes, Succeſſoresque Maieſtatis illius pertinet, ſatisfecerit, paenam praedictam centum millium florenorum Rhenenſium incurriſſe cenſeatur, eiusque exigendae Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus Rex Poloniae, & Maieſtatis eius Haeredes, ac Succeſſores ab ipſius Maieſtatis Haeredibus, ac Succeſſoribus ipſius plenam habeant facultatem. Quod ſi Serenisſimus, & Excellentisſimus Princeps, & Dominus FERDINANDUS Rex, aut Haeredes, et Succeſſores Maieſtatis eius, neque paenam praedictam ſolvere, neque Contractui ſatisfacere voluerint, liceat Serenisſimo Principi, & Domino, Domino Poloniae Regi, et eius Maieſtatis Haeredibus, ac Succeſſoribus, Dominia Serenisſimi, et Excellentisſimi Principis, et Domini, Domini FERDINANDI Regis, Haeredum, et Succeſſorum Maieſtatis eius, Bonaque Maieſtatis eius, Haeredum, et Succeſſorum, ſubditorumque invadere, et pignorare uſq; ad plenam paenae praedictae centum millium florenorum Rhenenſium ſolutionem, et debitam Contractus praeſentis, quantum ad ipſum Sernisſimum, et Excellentisſimum Principem, et Dominum, Dominum FERDINANDUM Regem, et Maieſtatis ſuae Haeredes, ac Succeſſores pertinet, ſatisfactionem. Et vicisſim, ſi Serenisſimus Princeps, et Dominus, Dominus Rex Poloniae, aut Maieſtatis eius Haeredes, et Succeſſores praeſenti Contractui contravenerit, neque illi quantum ad ipſum Serenisſimum Principem, et Dominum Regem Poloniæ et Maieſtatis ſuæ Hæredes, et Succeſſores pertinet, ſatisfecerint, ſimiliter paenam praedictam centum millium florenorum Rhenenſium incurriſſe cenſeatur, eiusque exigendae Sereniſſimus, et Excellentisſimus Princeps, et Dominus, Dominus FERDINANDUS Rex, ac Haeredes, et Succeſſores Maieſtatis ſuae ab ipſo Serenisſimo Principe, et Domino, Domino Rege Poloniae, ac Maieſtatis ſuae Haeredibus, et Succeſſoribus plenam habeat facultatem. Quod ſi Maieſtas eius, vel ipſius Maieſtatis Hæredes, et Succeſſores neque paenam praedictam ſolvere, neque Contractui ſatisfacere voluerint, liceat ſimiliter Serenisſimo, et Excellentisſimo Principi, et Domino FERDINANDO Regi, ac Haeredibus, et Succeſſoribus Maieſtatis eius Dominia quaecunque, et Bona praefati Serenisſimi Principis, et Domini, Domini Regis Poloniae, et Maieſtatis eius Haeredum, Succeſſorum, et ſubditorum invadere, et pignorare uſque ad plenam paenae praedictae centum millium florenorum Rhenenſium ſolutionem, et debitam Contractus praeſentis, quantum ad ipſum Serenisſimum Principem, et Dominum, Dominum Regem Poloniae, et Maieſtatis ſuae Haeredes, ac Succeſſores pertinet, ſatisfactionem. Et propterea a neutra Partium Amicitia, Faedera, et Pacta inter Serenisſimum Domum Auſtriae ac Serenisſimum Principem, et Dominum, Dominum Poloniae Regem, et Regnum Poloniae inita, violata cenſeantur. Inſuper conventum eſt, quod ſi alter Contrahentium ante conſummationem nuptialem (quod Deus clementer avertere dignetur) e vivis decederet, tunc totus iſte Tractatus cum omnibus in eo contentis pro annihilato, caſſato, et enervato habeatur. Poſtremo conventum eſt, quod Serenisſimus Princeps, et Dominus, Dominus Poloniae Rex poſt reditum ad ſe Oratorum ſuorum praedictorum, praeſentem Contractum matrimonialem ratificare, et approbare, eumque deſcriptum, ac manu ſua ſubſcriptum, et Sigillo ſuo obſignatum, in manus Serenisſimi, et Excellentisſimi Principis, et Domini, Domini FERDINANDI Regis tranſmittere debebit. In quorum omnium praemiſſorum fidem, teſtimonium et corroborationem praſentes Literas Nos Oratores et Mandatarii ſupraſcripti manibus noſtris ſubſcripſimus, ac Sigillis utriusque noſtrorum appenſis communivimus. Datum in Civitate Vienna die vigeſima tertia Menſis Junii Anno Domini Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio. Nicolaus Radziwił manu propria. Joannes Przerambſki. Quem quidem Contractum Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex praedictus ratum habentes, ipſum in omnibus articulis et clauſulis approbamus, et confirmamus, ac ſatisfacturos Nos illi eſſe pollicemur, et praeſentibus Literis Nos obligamus, quibus in fidem manu noſtra ſubſcripſimus, et Sigillum noſtrum appendi iuſſimus Datum Cracoviae die quarta Menſis Auguſti, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio Regni noſtri vigeſimo quarto.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex

Subſcripſit.

LIV.

Idem fatetur ſe recepiſſe Dotem centum millium florenorum Rhenenſium, condonatque FERDINANDO *Rom. Regi multam, quam commiſerat, aliorum centum millium florenorum Rhenenſium* Dat Varſaviæ die 18 Jan. 1556.

ANNO 1556.

1556. *Ex Archivo Regni. Lib. 69. Numero 70. fol. 192.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniae &c. Manifeſtum teſtatumque facimus hiſce Literis noſtris, quorum intereſt, Univerſis, praeſentibus, & futuris. Quod cum in Contractu matrimoniali Anno ſalutis Milleſimo Quingenteſimo, Quinquageſimo Tertio inter Nos ex una, & Sereniſſimam Principem Dominam CATHARINAM Reginam Poloniae & Conthoralem noſtram chariſſimam, Filiam Sereniſſimi, & Excellentiſſimi Principis Domini FERDINANDI Rom. Regis ſemper Auguſti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, &c. Regis, Infantis Hiſpaniarum, Archiducis Auſtriae, Ducis Burgundiae, Comitis Tyrolis, Marchionis Moraviae, Parentis noſtri chariſſimi ac honorandi, ex altera parte inito, & firmato conventum, & concluſum ſit, quod praefatus Sereniſſimus Rex Rom: Nobis unius Anni a Die conſumati matrimonii computando ſpatio, & termino in Dotem legitimam realiter & cum effectu ſolvere, & numerare debeat ac teneatur ſummam centum millium florenorum Rhenenſium, ſexaginta Cruciferis bonae, & uſualis monetae Germanicae pro quolibet floreno computatis, eiuſque Contractus vigore Nobis eiuſdem Sereniſſimi Romanorum Regis nomine, a Miniſtris & Procuratoribus Mathiae Manlich Civis Auguſtenſis praedicta ſumma pecuniarum integre, realiter, ac ſine defectu perſoluta, & numerata fuerit, adeo quod bene contenti, & ſatisfacti remaneamus, nec ullam querulandi, vel dictam Dotem repetendi cauſam habeamus. Idcirco volentes etiam noſtra ex parte deſuper praeſtari, quod in caſu Juris, ut moris eſt, quod ad aſſecurationem eiuſdem chariſſimi & honorandi Parentis noſtri, ac Haeredum, & Succeſſorum ſuorum pertineret, ex certa noſtra ſcientia, animoque deliberato melioribus, quibus poteſt, & debet, modo, forma, via, ac Jure, & harum etiam Literarum noſtrarum tenore recognoſcimus præſcriptam ſummam centum millium florenorum Rhenenſium Nobis ratione Dotis integre, & legitime, iuxta Contractum dicti matrimonii debitæ ut ſupra ſcriptum eſt, Nomine ipſius Sereniſſimi Rom. Regis repraeſentatam, numeratam, atque Nobis plene, realiter, & cum effectu receptam de eaque Maieſtatem eius quietamus, aſſecuramus, liberamque & abſolutam pronuntiamus, nullumque Jus Nobis ad repetendam ullo unquam tempore huiuſmodi Dotem legitimam ſervantes, cavemuſque eius Regiae Rom: Maieſtati per praeſentes Literas, quod neque Nos, neque quisquam Haeredum, ac Succeſſorum noſtrorum, aut a Maieſtate eius, aut ab Haeredibus & Succeſſoribus ſuis dictae Dotis centum millium florenorum Rhenenſium, aut paenae nomine propter Dotem aliquanto tardius ſolutam quicquam amplius petituri, aut nullum eiſdem negotium exhibituri ſumus, ſive directe, ſive indirecte ſine quocunque colore quaeſito, omni dolo, & fraude ſemota. In cuius rei fidem & evidens teſtimonium Praeſentes manu noſtra ſubſcripſimus &c. Datum Varſaviae Die S. Priſcae. Anno. 1556.

LV.

Dotis, & Contradotis Sereniſſimæ CATHARINÆ *Reginæ Poloniæ in certis Terris, Civitatibus, Oppidis, & Villis collocatio* Dat. Vilnæ die Dominico Reminiscere Anno 1556. *Ex Archivo Regni Lib. 70. Numero 71 fol. 305.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae &c. Ad perpetuam rei memoriam. Planum, teſtatumque facimus Univerſis, & ſingulis quorum intereſt, aut intereſſe aliquando poterit, ſive iis, qui nunc ſunt, ſive qui futuri ſunt poſtea, ac Literis hiſce noſtris, noſtro, Haeredumque, & Succeſſorum noſtrorum Regum Poloniae nomine profitemur, quod poſteaquam quod felix, fauſtum, et fortunatum cum utriuſque noſtrum Regnis, et Populis, tum toti Reipublicae Chriſtianae Deus eſſe velit, cum Sereniſſimo, et Excellentiſſimo Principe Domino FERDINANDO divina favente Clementia Romanorum, Hungariae, Bohemiae, Croatiae, Dalmatiae, etc. Rege, Parente noſtro obſervantiſſimo affinitatem contraximus, ac Sereniſſimam Dominam CATHARINAM Maieſtatis eius Filiam Nobis deſponſatam, ac legitime copulatam in matrimonium accepimus, iuxta Contractum inter Maieſtatem eius, et Nos initum de Dote centum millium florenorum Rhenenſium plene Nobis eſt, et integre ſatisfactum. Volentes itaque Nos Contractui matrimonii, qui inter Nos interceſſit, ſatisfacere, viciſſim Sereniſſimæ Coniugi noſtræ Dominæ CA-

ANNO 1556. THARINÆ in compenſationem Dotis a Nobis acceptæ, centum millia florenorum Rhenenſium iuxta eiuſdem Contractus tenorem aſſignavimus; pro Contradote vero Serenitati eius totidem florenos Rhenenſes ſpondemus, & verbo noſtro Regio promittimus. Quam quidem ſummam ducentorum millium florenorum Rhenenſium, triginta groſſos Polonicos in ſingulos florenos computando, iuxta eiuſdem Contractus tenorem inſcribimus, & obligamus, in Bonis Menſæ noſtræ Regiæ in omnibus Terris, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Villis, iis videlicet: in novae Civitatis Korczyn, Viſlicienſis, Zarnovienſis, Radomienſis, Iedlna, Rozmicze, & Villis ad eandem ſpectantibus, nec non Chencinenſis, Radoſſicenſis, Lancicienſis, Przedecenſis cum Klodava Oppido, & Villis ad eandem nunc ſpectantibus. Item in Broninenſi, Piſdrenſi, Junivladislavienſi ſimiliter cum Diſtrictibus, Oppidis, & Villis, prædiiſque, & curiis, fructibus, & proventibus, cenſibus, utilitatibus, Dominiis, Juribus, pertinentiis, attinentiis, penſionibus, Teloneis, duorumq; groſſorum, quod *poradlne* dicitur, exactionibus, contributionibusque, uſibus univerſis quomodolibet ad ipſa Caſtra, Civitates, & Oppida ab antiquo ſpectantibus, ac ſervitiis, dignitatibus, honoribus, Jure Patronatus, nec non in Radzieiow & Slonſko Teloneis. Quæ omnia & ſingula Bona cum Proventibus, pertinentiis ſuis prædictis in ducentis millibus florenorum Rhenenſium ratione Dotis, & Donationis propter Nuptias præfatæ Sereniſſimæ Dominæ CATHARINÆ Coniugi noſtræ chariſſimæ damus, donamus, & aſſignamus, aſcribimusque per Præſentes, donationemq; muneris propter Nuptias Serenitati eius per Nos factam innovare duximus, prout innovamus Praeſentibus, cuius muneris loco, duo millia florenorum monetæ & numeri Regni, annui proventus in ſalinis ſive Zuppis Vilicienſibus & Bochnenſibus Serenitati eius Nos inſcripſimus, quemadmodum id in Literis per Nos Serenitati eius datis, ſatis eſt expreſſum. Cum vero in aliis Reformationibus Sereniſſimarum Reginarum Poloniæ, etiam Lobozow Villam eiſdem obligatam fuiſſe comperiamus, quam quidem cum nunc poſſideat Sereniſſima Mater noſtra Domina BONA Regina Poloniæ, volentes Sereniſſimæ Coniugi noſtræ proſpicere, loco Villæ Lobozow ducentos florenos damus, donamus, Præſentibus inſcribimus, Serenitati eius ex ſalinis noſtris Vilicienſibus quotannis pro feſto Sancti Martini poſt obitum noſtrum percipiendos: Prædicta autem BONA omnia ducentorum millium florenorum Rhenenſium Summæ ſufficienter reſpondere cavemus. Quæ quidem Dotis, & Contradotis, munerisque propter Nuptias cauſa eidem Sereniſſimæ Reginæ CATHARINÆ inſcripſimus, & obligavimus ea lege, & conditione, ut ſi quid ipſi prius quam Nobis accideret, & Dos, & Contrados, & munus ipſum Nuptiale ad Nos, & ad Regnum noſtrum Poloniæ perpetuo devolvatur ſine aliqua ipſius Dotis reſtitutione. Si vero de Nobis prius aliquid factum fuerit, prole ex eius Maieſtate (quod Deus omen obruat) non ſuſcepta, aut ſi ſuſcepta ſit, præmortua multo vero magis prole ex ipſa ſuperſtite, tunc Sereniſſima Coniunx noſtra Domina CATHARINA omnibus Terris Diſtrictibuſque ſibi inſcriptis, eorumque Diſtrictuum, & Dominiorum Caſtris, Civitatibus, Oppidis, Villis, Curiis, Prædiis, Poſſesſionibus, Allodiis, ac omnibus, & ſingulis ipſorum, & ipſarum fructibus, proventibus, cenſibus, utilitatibus, proprietatibus, Dominiis, Juribus, attinentiis, penſionibus, pertinentiis, Teloneis & uſibus univerſis, quomodolibet ad ipſa Bona ſpectantibus ab antiquo, nec non ſervitiis, dignitatibus & honoribus, ad vitæ ſuæ tempora plenam utendi, fruendi poteſtatem habere, illiſque præeſſe, et omnia cum pleno Jure, Dominio poſſidere, eo modo, conditione, & forma debeat, quibus Nos ea poſſidemus, abſq; omni Succeſſorum noſtrorum contradictione, & impedimento, promittentes pro Nobis, Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris ſæpedictam Serenisſimam Reginam Dominam CATHARINAM Coniugem noſtram charisſimam, in dictis Caſtris, Terris, Civitatibus, Oppidis, Diſtrictibus, Villis, Bonis, Poſſesſionibus expedire, certificare, manutenere, defendere adverſus univerſos, & ſingulos, qui Maieſtati eius Reginali negotium exhibere voluerint, ita quod omnia ſupradicta Bona ad vitæ ſuæ tempora poſſidebit, & fructus ex eis percipiet abſque omni impedimento, & obſtaculo, pacifice, & quiete, & ſine omni dolo & fraude. Efficiemus quoque, & effecturos Nos pollicemur noſtro & Succeſſorum noſtrorum nomine, quod omnes prædictarum Terrarum, Caſtrorum, ſive Oppidorum, Villarum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives præſentes, & futuri plenam præſtabunt ipſi Sereniſſimæ Coniugi noſtræ Dominæ CATHARINÆ ſponſionem, & fidelitatis corporale Juramentum, quod ſi Nos ex hac vita decedere

ANNO 1556. cedere priores contingeret, nulli alteri niſi Maieſtati eius Caſtra, Terras, Civitates, Oppida, Villas præfatas plenarie & cum effectu tradent, dabunt, conſignabunt, & illorum plenam ac omnimodam facient ceſſionem & reſignationem, ac ipſi Sereniſſimæ Reginæ Dominæ CATHARINÆ Coniugi noſtræ chariſſimæ in omnibus obedient, parebunt fideliter, & conſtanter, ita, ut Poloniæ Regibus obedire ſoliti ſunt, & adſtricti. Poſt mortem autem eius centum millia florenorum Rhenenſium ratione Donationis propter Nuptias ſibi donata, & inſcripta ad Nos, Regnumque noſtrum libere revertantur. De Dote vero habeat, & habere debet Serenisſima Coniunx noſtra tam in vita ſua, quam in mortis articulo plenam iuxta omne beneplacitum ſuum donandi, teſtandi, ac diſponendi facultatem ubilibet, ſicut olim habuit Serenisſima Domina ELISABETHA felicis recordationis Avia noſtra, & altera ELISABETHA Coniunx noſtra charisſima. Et ſi Serenisſimam Coniugem noſtram Dominam CATHARINAM Summam iam dictam Dotis uni, vel pluribus Perſonis quibuſcunque donare, ſeu teſtari contigerit, tunc talis Perſona, vel Perſonæ ea Summa ſuper dictis, Caſtris, Civitatibus, Terris, Poſſesſionibus modo, quo præmittitur, inſcripta Titulo, & Jure veri pignoris gaudeant, & potiatur, abſque obſtaculo, & contradictione qualibet, tamdiu donec eadem Caſtra, Terræ, Civitates, Oppida, ſoluta Summa præfata centum millium florenorum Rhenenſium ab eiſdem fuerint per Succeſſores noſtros Reges, aut Regnum Poloniæ redempta. Et hæc quidem omnia & ſingula verbo noſtro Regio & ſub cautione, obligationeque in Literis Contractus Matrimonii perſcripta ſpondemus, & recipimus Nos integre, & inviolate obſervaturos eſſe omni dolo, fraudeque ſemotis. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium haſce Literas manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillo noſtro obſignavimus. Datum Vilnæ die Dominico Reminiſcere. Anno Domini MDLVI. Regni vero noſtri Anno XXVI.

LVI.

1589. *Acta Pacificationis Bithomienſis & Bendzinenſis.*

Tractatus Pacis inter RUDOLPHUM *II Imperatorem, Hungariæ Bohemiæque Regem, &* MAXIMILIANUM *Archiducem, univerſamque Domum Auſtriæ ab una, &* SIGISMUNDUM *III. Regem, atque Ordines Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ parte ab altera per Commiſſarios utrinque cum plena poteſtate delegatos concluſus, quo* MAXIMILIANUS *inani paucorum ſtudio in Regem Poloniæ electus praetenſo Jure in hoc Regnum cedit, ac Titulo Regis Poloniæ ſe abdicat.* Dat. Bithonii & Bendzini die 9 Martii Anno 1589. *Ex Originali Sigil. 14.* ANNO 1589.

Nos infraſcripti Sacratiſſimi, atque Inviciſſimi Romanorum Imperatoris RUDOLPHI Secundi, nec non Hungariæ, Bohemiæque Regis, Archiducis Auſtriæ &c. &c. Domini noſtri clementiſſimi, univerſæque Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ, Regnorumque Caeſareæ Maieſtatis Hungariæ, Bohemiæ, cæterarumq; Provinciarum deputati Commiſſarii, Gvilhelmus Urſinus a Roſenberg, Domus Roſenbergicæ Gubernator, Eques aurei Velleris, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis intimus Conſiliarius, & Supremus Regni Bohemiæ Burgravius, Petrus Epiſcopus Jaurienſis, Regni Hungariæ Cancellarius. Chriſtophorus Poppl Baro in Lobkowitz, & Tachaw Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Camerarius, & Supremus Regni Bohemiæ Cameræ Præfectus, Richardus Strein Baro in Schwartzenau & Tirnſtain, Stanislaus Epiſcopus Olomucenſis, Princeps Regalis Capellæ Bohemiæ, Comes Zaifridus a Promnitz Baro in Pleſſ, Sorau, & Tribel, Nicolaus Iſtwanffi de Kizazgon Falua Officii Palatinatus R Hungariæ Locumtenens, Capitaneus Sopronienſis, Joannes Kobentz, Baro in Proſſedk Ordinis Teutonici Commendator ex una parte: ex altera vero Nos Sereniſſimi Principis, & Domini Domini SIGISMUNDI III Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiae, Livoniae, &c. &c. nec non commemorati Regni, Magni Ducatus Litvaniae, caeterarumque Ditionum eius Nomine itidem deputati Commiſſarii, Hieronymus Comes in Rozdrazew, & Bombzdorff, Dei Gratia Epiſcopus Vladislavienſis, & Pomeraniae, Januſſius Dux Oſtrogiae, & Palatinus Volhiniae, Stanislaus Goidomſki de Pezoncze Palatinus Ravenſis, Capitaneus Radomienſis, Chriſtopho-

ANNO 1589.

stophorus Zienowicz Palatinus Bresziaensis, ac Ciecieriensis, & Peropesiensis Capitaneus, Andreas Opalenski de Bnin Regni Poloniæ Supremus Marschalcus, & Maioris Poloniæ Generalis, & Lezaycensis, Srzemensisque Capitaneus, Joannes Zamoyski de Zamoyscie Regni Poloniæ Supremus Cancellarius, ac Exercituum Generalis, & Belzensis, Marieburgensis, Derpatensis, Knifzynensis, Grodecensis, Miedzyrzensis, Javoroviensisque Capitaneus. Significamus Præsentibus hisce huius, & futuri temporis, universis, & singulis. Cum Sanctissimo Domino nostro SIXTO V. Summo Pontifice, pastoralis muneris memore, atque ingenitæ pietatis, charitatisq; studio in universæ christianæ Reipublicæ bonum, ac quietem propensissimo, Maiorumque suorum, ac Decessorum Summorum Pontificum exemplis permoto, per Legatum suum de Latere Illustrissimum, ac Reverendissimum Dominum Hyppolitum, Sacræ Rom. Ecclesiæ PresbyterumCardinalemAldobrandinum, & summum Pœnitentiarium, enixa, & summa diligentia id curante, deque amicitia, & pace diligentissime Principes nostros appellante, ad controversias, & dissensiones, quæ inter Principes nostros, Ditionesq; eorum nuper exortae fuerant, componendas, plena, et omnium rerum libera cum facultate, utrinque legati essemus, Nos pro facultate a Principibus nostris, Ordinibusque Regnorum, et Dominiorum eorum, cum generaliter, tum specialiter, et nominatim in eam rem Nobis data, commemoratas controversias omnes, et quascunque omnino tandem transegisse, composuisse, et sustulisse. Et si enim, quemadmodum in omnibus controversiis accidere solet, non deessent, quae in utramque partem diu ancipites, dubiosque Nos tenerent, cum tamen, et incommoda dissensionum, quae cum privatim singulis, tum publice Regnis, Nationibusque universis importare solent, et Pacis commoda diligentius Nobiscum expendissemus, accessisset vero eodem S. D. N. authoritas: Legati autem ipsius de Latere Illustrissimi, et Reverendissimi Domini Cardinalis Aldobrandini, summum, atque indefessum in concordia hac procuranda studium, cum summa prudentia, et aequitate coniunctum; iis, quae supra demonstratae sunt, causis adducti, de omnibus tam controversiis, dissensionibusque, quam causis earum, hisce, quae sequuntur, Conditionibus composuimus, transegimusque; Inprimis cum, quemadmodum supra ostensum est, ut in Pace omnia florent, ita non modo nullum malum tantum esse possit, quod a bello absit, sed ne Author quidem, ut aliorum bonorum, ita etiam Pacis Deus, non nisi in Pace pie recteque coli possit, cum ob publicam Reipublicae Christianae salutem, tum inprimis Nominis Divini gloriam convenit, statutumque inter Nos est, ut non solum superioris temporis offensiones, suspicionesque, et causae offensionum omnes inter Principes nostros, Ditionesque, et homines earum universos, et singulos in perpetuum abolitae, et sublatae sint, verum firma etiam, sincera, et constans Pax, atque amicitia, perpetuis temporibus in posterum inter eosdem colatur, observeturque. Cuius quidem rei eo iustiores causas Principes nostros habere arbitrati sumus, quod non solum Ditiones, & populi utriusque multis, iisque antiquissimis Fœderum, cognationis, & aliarum necessitudinum vinculis adstricti semper inter se fuerint, sed Principes etiam ipsi, ut quorum utrinque genus e Jagellonum Stirpe promanat, propinqua sangvinis coniunctione devincti inter se sint, ut non minor in mutuo amore pietatis, quam in Republica Christiana communis salutis ratio habenda illis sit, cum huiusmodi necessitudo ea sit, ut non solum superiores offensiones omnes abolere debeat, verum sine vituperatione nullam offensionem inter tam coniunctos Principes admittere possit. Condonabunt igitur utrinque tam Cæsarea nimirum Maiestas, Serenissimaque Domus Austriaca, quam Serenissimus Poloniæ Rex, quæ superiore Anno inter ipsos, & Ditiones eorum quomodocunque intercesserunt, primum publicæ universæ Christianitatis tranquilitati, deinde non minus mutuæ etiam necessitudini, ac sangvinis coniunctioni, maxime autem Sanctissimi Domini nostri Summi Pontificis Authoritati. Cum autem omnis hæc superioris temporis dissensio ex nominatione, Juribus, & Institutis Regni Poloniæ minus consentanea, Serenissimi Principis, & Domini, Domini MAXIMILIANI Dei Gratia Archiducis Austriæ, Ducis Burgundiæ &c. in primis Comitiis Electionis Varsaviæ habitis, a quibusdam interposita promanarit, cum iis, quæ supra commemoratæ sunt, tum aliis causis, ad Reipublicæ Christianæ universæ salutem, & tranquillitatem pertinentibus, convenit, conclusumque inter Nos est, ut quo, & præterita dissensio, & futura causa, materiaque omnis tollatur, commemorato titulo, & iure, quod quocunque modo pervenisse ad se inde arbitratus fuit, idem Serenissimus Archidux MAXIMILIANUS, cum alias memoratas ob causas, tum ob communis Reipublicæ Christianæ, ut osten-

ANNO 1589.

ostensum est, quietem, & incolumitatem abstineat, & nunquam in posterum utatur. Præter eum vero Cæsarea Maiestas etiam, cæterique Serenissimi Archiduces, nullam unquam controversiam vel hac, vel alia quacunque causa, colore seu prætextu, vel Serenissimo Principi, ac Domino, Domino SIGISMUNDO tertio, præsenti Regi Poloniæ, vel etiam si (quod Deus avertat) morte eius Regnum vacare contingeret, eidem Regno, eundem Serenissimum Archiducem MAXIMILIANUM, vel quemcunque alium, quocunque tempore, per se, vel per alios relaturum, aut suscitaturum, neque id facienti consilium, auxilium, transitum, seu favorem quemcunque in eam rem se præbituros, præstiturosque spondeant, ac promittant. Neque vero in ullam eiusdem Serenissimi Archiducis iniuriam, vel contumeliam accipit, aut quisquam interpretari id debebit. Quemadmodum enim, & ea Familia Serenitatem suam ortam, & ea ipsam etiam virtute esse, Ordines Regni Poloniæ libenter agnoscunt, ut quocunque amplissimo Regno dignam eam iudicent, neque generis dignitate, & virtutis laude ullo secundam eam habeant, ita vicissim Serenitatem quoque suam pre prudentia sua cogitare non dubitant, primum Regna non solum ex dignitate cuiusque, sed inprimis etiam Divina voluntate deferri, ideoque magis hanc, quam iudicia hominum sibi defuisse, deinde eo æquiore etiam animo id laturam, quod ad illum delatum Regnum videat, qui & Serenitatem suam tam propinqua sangvinis coniunctione attingat, ex Familia autem Jagellonica, optime de Regno Poloniæ merita, qui summa cum laude Regno huic præfuerit, non solum Avos, ac Proavos, sed nuper etiam Avunculum Dominum SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem habuerit. Quam ob causam, etsi libera Nobilitatis suffragia, nulli Successioni adstricta sint, quod nihilominus ex Familia Jagellonica Electus Rex sit, pro sua cum eadem Familia necessitudine tanto æquius feret, neque de pristina amicitia, quæ inter Serenissimam Domum Austriacam, & Regnum Poloniæ, Magnum Ducatum Litvaniæ, cæterasque Ditiones eis coniunctas, Ordinesque, & homines earum semper fuit, quicquam vel Serenitas eius, vel Serenissima Domus ipsius ob id remittet: maxime vero, si (quod diutissime Deus sustinere velit,) Regnum iterum vacare contingat, in libertate Electionis commemoratos Ordines nullo modo impediet, neque vel armis, ac vi, vel largitionibus, seu factionibus quicquam contra eundem libertatem faciet, aut suscipiet dolo, ac fraude omni remotis. De Lubovlia deinde hunc in modum convenit. Inprimis, ut Castrum id cum Oppidis, Villisque ad id pertinentibus, quemadmodum iniussu Cæsareæ Maiestatis, ac præter voluntatem eius occupatum est, ita in pristinum usum, & possessionem Regni Poloniæ, quemadmodum a tot sæculis quiete, ac sine ulla controversia id in ea possessione, atque usu fuit, iterum tradatur, consignetur que, suppellex item reliquumque instrumentum omne, maxime autem tormenta, tam minora, quam maiora, omnia, quæ in Castro eo cum occuparetur, extiterunt, bona fide restituantur, unaque cum ipso Castro tradantur. Ad possessionem autem eam accipiendam, utriusque partis consensu dies vigesimus primus Mensis Julii præfinitus, & acceptus est, ad quem Regia Maiestas Poloniæ, qui eam postulent, & accipiant, homines suos mittet, ii vero qui in Arce erunt, sine ulla mora, quemadmodum supra convenit, cum omni suppellectile, & instrumento, quod ante in eo fuit, vacuam possessionem eius tradere debebunt. Cumque ut non solum dissensiones, & controversiæ omnes sopiantur, verum pristina etiam amicitia, atque benevolentia utrinque restituatur, actum inter Nos fuerit, ut Pacta, & Fœdera, quæ ab aliquot sæculis utriusque Regnis, & Ditionibus intercesserunt, ea forma, quæ ex utriusque nostrum consilio, & sententia scripto comprehensa iam est, ab utrisque Principibus, & eorundem Ordinibus, iterum renoventur, confirmenturque, placuit, convenitque. Quibus quidem rebus cum pristina amicitia atque benevolentia integre conciliata, restituta, ac redintegrata utrinq; esse debeat, promittimus pro eo, spondemusque. Nos quidem suprascripti Cæsareæ Maiestatis, & universæ Serenissimæ Domus Austriacæ Commissarii cum commemoratae Caesareae Maiestatis, caeterorumque Serenissimorum Austriacorum Principum omnium, tum maxime Serenissimi MAXIMILIANI Archiducis nomine, nullam superiorum dissensionum offensionem Maiestatem, Serenitatesque suas retenturas, eandem nullo unquam tempore renovaturas, constantem autem posthac, & sinceram cum Regia Maiestate Poloniæ, Ordinibusque amicitiam, & benevolentiam conservaturas, neque vi aut armis, vel per se, vel per submissas personas quocunque tempore, vel quacunque ex causa, colore seu prætextu Regnum Poloniæ, Magnum Ducatum Litvaniæ, Russiam, Prussiam, Masoviam, Samogitiam, Livoniam, cæterasque Ditiones,

ANNO 1589.

nes, vel Arces, Oppida, Villas, homineſve Sereniſſimi Poloniæ Regis, aut propinquorum, ſociorum, vel adhærentium ipſius infeſtaturas, vim aut iniuriam ullam illaturas, factiones aut partes ullas contra easdem, & in iisdem foturas, alturaſve, ab iisdem proſcriptos aut exules recepturas, habituraſve, neque aliis id facientibus ullum conſilium, auxilium, tranſitum, aut quemcunque deniq; favorem accommodaturas, verum omnia, quæ tranſactione hac, Pactis perpetuis, ac Fædere comprehenduntur, diligentiſſime obſervaturas. Similiter vero Nos Sereniſſimi Poloniæ Regis ſupraſcripti Commiſſarii eiusdem Maieſtatis ſuæ, Ordinumque eius Nomine, viciſſim recipimus, promittimus, ſpondemusque nullo unquam tempore eorum, quæ ante quocunque modo interceſſerunt, offenſionem Sereniſſimum Poloniæ Regem, aut Ordines retenturos, eamdem per quamcunque occaſionem renovaturos, ſed conſtantem poſt hac, & ſinceram cum Cæſarea Maieſtate, univerſaque Sereniſſima Domo Auſtriaca, in eaque Sereniſſimo etiam Archiduce MAXIMILIANO, Regnisq;, Ditionibus, & Ordinibus eorundem, amicitiam, & benevolentiam conſervaturos, neque ipſam Maieſtatem ſuam, Ordinesque, ſeu homines eius, quoſcunque vi, aut armis, vel per ſe, vel per ſubmiſſas perſonas, quocunque tempore, vel quacunque ex cauſa, colore ſeu prætextu, Regna Hungariæ, vel Bohemiae, Auſtriam, Moraviam, Sileſiam, vel quaecunque alia commemoratorum Sereniſſimorum Principum Dominia, Ditiones, Arces, Oppida, Villas vel homines, aut propinquorum, ſociorum, vel adhaerentium ipſorum infeſtaturos, vim aut iniuriam ullam iisdem allaturos, factiones, ſeu partes ullas contra eosdem, & in iisdem foturos, alturosve, ab iisdem proſcriptos aut exules recepturos, habiturosve, neque aliis id facientibus ullum conſilium, auxilium, tranſitum, aut quemcunque denique favorem accommodaturos, ſed omnia, quae Tranſactione hac, Pactis perpetuis, ac Faedere comprehenduntur, diligentiſſime obſervaturos. Quo firmiora vero omnia haec ſint, convenit, tranſactumque inter Nos eſt, ut Sereniſſimus Poloniae Rex Legatum ſuum ad Caeſaream Maieſtatem, caeterosque Sereniſſimos Archiduces intra diem vigeſimum Menſis Aprilis in Aulam Caeſareae Maieſtatis prior mittat. Qui quidem inprimis, ut Caeſarea Maieſtas offenſiones omn[illegible], quae ſuperiore Anno inter Caeſaream Maieſtatem ſuam, eiusque inclytam Domum Auſtriacam, & inclytum Poloniae Regnum, quomodocunque utrinque interceſſerunt, publicae tranquillitati, & Paci, tum Sanctiſſimi Domini noſtri authoritati condonet, rogabit, Sereniſſimique Regis ſui nomine paratam Maieſtatem ſuam Regiam eſſe offeret, quae in tranſactione continentur, convenerintque, ſingula confirmare, & praeſtare. Caeſarea Maieſtas in eiusdem S. D. N. gratiam, & publicae Chriſtianitatis ſalutis cauſa, Paci huiusmodi, & petitioni annuet, deinde vero ipſa quoque intra diem decimum quintum Menſis Maii ſimiliter Legatum ſuum ad Sereniſſimum Poloniæ Regem mittet, per quem gratam ſibi Legationem eius fuiſſe, & quæ ex Oratore eius intellexerit, reliqua oſtendet, & ſi quæ Sacræ Cæſareæ Maieſtati in benevolentiæ, atque amicitiæ teſtimonium videbuntur alia. Eodem deinde Legato præſente primum Sereniſſimus Rex Poloniæ ſequente forma Juramentum præſtabit.

Ego SIGISMUNDUS III. *Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, &c. iuro, ſpondeo, promittoque coram Deo, per hæc Sancta eius Evangelia, quod omnia ea, quæ S. D. N. Legatique eius de Latere Reverendiſſimi Cardinalis Aldobrandini interventu inter Commiſſarios meos ex una, & Cæſareæ Maieſtatis, univerſæque Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ parte ex altera, Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, in omnibus eorum punctis, & clauſulis firmiter, inviolabiliterque obſervabo, iisdemque ſatisfaciam pro eoque cum Cæſarea Maieſtate, Sereniſſimis Fratribus, & Patruis eius univerſaque Sereniſſima Domo Auſtriaca, Regnis, Ditionibus, & hominibus eorundem iuxta eandem Tranſactionem, Pacta perpetua, & Fædus, Pacem, amicitiamque perpetuo conſtanterque colam. Sic me Deus adiuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.*

Secundum Regiam deinde Maieſtatem eius, Ordines Regni Poloniæ, Magni Ducatus Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ &c. ſeu omnium Ordinum nomine Proceres ad hoc in Comitiis nominati, & ſufficiente in eam rem Mandato inſtructi, ſequentibus itidem verbis iurabunt.

Nos N. N. iuramus, ſpondemusque coram Deo, omnium Regni noſtri ordinum nomine, quod omnia ea, quæ inter Cæſareæ Maieſtatis, cæterorumque Sereniſſimorum Principum Auſtriacorum &c. Commiſſarios ex una, & Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini SIGISMUNDI III. *Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ &c. parte ex altera, Ordinumque. Regnorum. & Dominiorum utriusque partis Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, firmiter, inviolabiliterque obſervabimus, Ordinesque univerſi in perpetuum obſervabunt, Sereniſſimis Principibus noſtris, ut obſervent, authores ſemper erimus, neque ut aliter fiat, aſſenſum, conſilium, aut auxilium noſtrum unquam præſtabimus, ſed eandem Tranſactionem, & Pacta omnibus viribus tuebimur, Ordinesque univerſi perpetuis temporibus tuebuntur. Sic Nos Deus adiuvet, & hæc Sancta eius Evangelia.*

Quæ cum ad eum modum perfecta fuerint, mittet deinde intra diem decimum quintum Menſis Junii, ad Cæſaream Maieſtatem, caeterosque Sereniſſimos Archiduces in Aula Maieſtatis ſuae aut per ſe, aut per Legatos ſuos exiſtentes alterum Legatum ſuum Sereniſſimus Poloniae Rex, qui inprimis Tranſactionem hanc, tum Juramenta, tam eiusdem Sereniſſimi Regis, quam Ordinum ſupra commemoratorum ab ipſo Sereniſſimo Rege Poloniae, Ordinibusque Regni Poloniae, Magni Ducatus Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae &c. ſubſcripta, Sigillisque eorundem munita, Caeſareae Maieſtati tradet, atque Tranſactionem hanc, ipſa quoque & caeteri Sereniſſimi Archiduces, Patrui, & Fratres Maieſtatis ſuae ſimiliter confirment, confirmatamque ſubſcriptionibus, & Sigillis cum ſuis, tum Ordinum, ſeu omnium Ordinum nomine praecipuorum Procerum edant, Juramentum autem in eandem cum Caeſarea Maieſtas, tum Ordines Regnorum, Ditionumque eius ſimiliter praeſtent, Juramentaque eadem, Caeſareum a Caeſarea Maieſtate, & Ordinibus, Ordinum autem ab ipſis Proceribus ſubſcripta, & ſignata ſibi tradantur, poſtulabit. Qua Legatione expoſita, Caeſarea Maieſtas eodem Legato praeſente in haec itidem verba iuramentum praeſtabit:

RUDOLPHUS II. *Dei Gratia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus &c. &c. iuro, ſpondeo, ac promitto coram Deo, per hæc Sancta Eius Evangelia, quod omnia ea, quæ Sanctiſſimi Domini Noſtri &c. & Legati eius de Latere, Reverendiſſimi Cardinalis Aldobrandini interventu inter Commiſſarios meos, cæterorumque Sereniſſimorum Principum, Patruorum, ac Fratrum meorum ex una, & Sereniſſimi Principis Domini* SIGISMUNDI III. *Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ &c. parte ex altera Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, in omnibus eorum Punctis, & Clauſulis firmiter, iuviolabiliterque obſervabo, iisque ſatisfaciam, Pacem, & Amicitiam cum eodem Sereniſſimo Principe, Regnoque Poloniæ, Magno Ducatu Litvaniæ, cæterisque coniunctis Provinciis, & Ditionibus iuxta eandem Transactionem, Pacta perpetua, ac Fædus perpetuo, conſtanterque colam. Sic me Deus adiuvet, & Sancta eius Evangelia.*

Eodem deinde modo Regnorum etiam, Ditionumque Cæſareæ Maieſtatis Hungariæ, Bohemiae, Auſtriae, Moraviae, Sileſiae &c. Ordines, ſeu omnium Ordinum nomine Proceres ad id nominati, & ſufficiente in eam rem Mandato inſtructi iisdem verbis & forma, quae ſupra Polonicis Ordinibus praeſcripta eſt, eodem itidem Legato praeſente Juramentum praeſtabunt, Juramentaque, & Transactio haec ita, quemadmodum ſupra oſtenſum eſt, a Caeſarea Maieſtate Sereniſſimis Archiducibus, Patruis, & Fratribus Cæſareæ Maieſtatis, Ordinibusque Regnorum, & *D*itionum Caeſareae Maieſtatis ſupraſcripta, & confirmata, commemorato Regiae Maieſtatis Poloniae Oratori tradentur. Idem vero Legatus Pactorum quoque ſecundum eam Formulam, quae ex communi conſilio, ac ſententia ſcripto a Nobis comprehenſa eſt, confirmationem ſimul a Caeſarea Maieſtate petet, & cum eiusdem Caeſareae Maieſtatis eorundem Pactorum confirmationem ad Sereniſſimum Regem Poloniae deferet, tum Sereniſſimi Poloniae Regis apud Caeſaream Maieſtatem relinquet. Viciſſim vero debebit Sereniſſimus Princeps, & *D*ominus, Dominus MAXIMILIANUS Archidux Auſtriae &c. &c. Hrodlo, quo in loco nunc eſt, ad diem 16. Menſis Julii movere, ac quam honorificentiſſime Byczynum, vel, ſi ita Serenitati ſuae videbitur, Bithomiam, cura Sereniſſimae Regiae Maieſtatis Poloniae ad diem vigeſimum octavum Menſis Julii deduci, quemadmodum quidem Nos eiusdem Maiaſtatis ſuae ſupraſcripti Commiſſarii ad ita futurum cum Maieſtatis ſuae, Ordinumque, tum noſtro nomine promittmus. Priusquam etiam Sereniſſimus Archidux MAXIMILIANUS e Regno, proficiſcatur Sereniſſimus Poloniae Rex ipſe eum inviſet, mutuamque benevolentiam ita ei declarabit, ut eam ſupperioris temporis iniuria interruptam magis fuiſſe, quam vel tum etiam illi defuiſſe, vel inpoſterum defuturam oſtendat, quamque maxime poterit, dignitatis eius rationem libenter habebit. Quamprimum vero ultra fines Regni Poloniae in Caeſareae Maieſtatis Ditionis fines Serenitas ſua pervenerit, inprimis quod nunc quidem Caeſarea Maieſtas, utriusque autem Nomine Nos Caeſareae Maieſtatis Commiſſarii ſpondemus, promittimusque, ipſe quoque Tranſactionem hanc in omnibus ſuis Capitibus, & Articulis itidem confirmabit, confirmatamque & ſua, atque aliquod Procerum Germanicorum, quos tum ſecum habuerit, ſubſcriptionibus,

ANNO 1589.

bus, et Sigillis munitam, iis, qui nomine Sereniſſimi *P*oloniae Regis eum comitabuntur, Inſtrumentumque illius ab eo poſtulabunt, tradet. *D*einde vero Iuramentum corporale ſequentibus verbis praeſtabit, idemque ſimiliter a ſe, et aliquot *P*roceribus Nationis Germanicae, qui tum circa eum fuerint, ſignatum, ſubſcriptumque dabit.

MAXIMILIANUS *Dei Gratia Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ &c. &c. iuro, ſpondeoque per haec Sancta Dei Evangelia, quod omnia ea, quæ Sanctiſſimi Domini Noſtri &c. & Legati eius de Latere Reverendiſſimi Cardinalis Aldobrandini interventu, inter Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, Domini, & Fratris mei obſervandiſſimi, cæterorumque Sereniſſimorum Principum Auſtriacorum Commiſſarios ex una, & Sereniſſimi Principis, Domini* SIGISMUNDI III. *Poloniæ Regis, Magni Ducis Litvaniæ &c. parte ex altera Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, in omnibus eorum punctis, & clauſulis firmiter, inviolabiliterque obſervabo, Pacem, & Amicitiam cum eodem Sereniſſimo Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ &c- Regnoque, Magno Ducatu Litvaniæ, & cæteris Ditionibus eius perpetuo, conſtanterque colam, neque quicquam, quod contra eiusdem Sereniſſimi Regis, Ditionum, Hominumve eius ſalutem, & quietem ſit, ſuſcipiam, admittamve, neque vim aliquam inferam, aut aliquo modo publice vel occulte moleſtabo, ſed Fraterno honore, amore, & benevolentia omnibus in locis per omnem occaſionem eundem Sereniſſimum Regem proſequar, ſic me Deus adiuvet, & hæc Sancta eius Evangelia.*

Quo Iuramento praeſtito, tandem iis, etiam quos ex Natione *P*olonica iuramento, fide, aut quocunque modo obligatos antea Serenitas ſua habuit, fidem eam, iusiurandum, omnemq; omnino obligationem remittet, planeque liberos eos pronuntiabit. Reſervamus poſtremo ab hac Transactione, Nos quidem Caeſareae Maieſtatis Commiſſarii pro Sacra Caeſarea Maieſtate, Domino noſtro clementiſſimo, univerſaque Sereniſſima Domo Auſtriaca, Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam, Sanctamque Sedem Apoſtolicam, nec non Sacrum Romanum Imperium, cui pro ea fide, quam illi iureiurando obſtrinxit Cæſarea Maieſtas, ſi quis illud iniuria afficere vellet, deeſſe non poſſet. Præterea vero Sereniſſimum, ac Potentiſſimum Principem, & Dominum, Dominum PHILIPPUM Regem Hiſpaniarum Catholicum &c. &c. Magnum Moſchorum Principem, ita tamen ne propter hanc exceptionem, vel contra Sereniſſimum Regem, Regnumque Poloniæ, Magnum Ducatum Litvaniæ &c. vel contra Sereniſſimum Sveciae Regem, Caeſarea Maieſtas, aut caeteri Sereniſſimi Archiduces ullum auxilium Moſchis dare, & hanc Tranſactionem turbare debeant, aut poſſint. Ad extremum etiam Turcarum Principem per praeſentes, & futuras, quocunque ſi quae interceſſerint Inducias, ita ut iſthaec Tranſactio Caeſaream Maieſtatem contra illum ligare non poſſit, nec debeat. Viciſſim vero Nos Sereniſſimi Poloniae Regis Commiſſarii, eiusdem Sereniſſimi Regis, Regni, Magni Ducatus Litvaniae, caeterarumque Ditionum eius nomine praefatum Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam, Sanctamque Sedem Apoſtolicam, tum Sereniſſimum Parentem Sereniſſimi Regis noſtri Regem Sveciae, Illuſtriſſimum SIGISMUNDUM Principem Tranſylvaniae, nec non Pacem, quae eidem Sereniſſimo Regi noſtro cum Turcarum Principe intercedit, aut in poſterum iuxta priſtinam Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Avunculi eius Formulam intercedet, diſerte excipimus, reſervamusque. Quae omnia, & ſingula in omnibus ſuis punctis, articulis, & clauſulis, ſancte inviolabiliterque obſervatum, expletumq; iri, Nos ſupraſcripti utriusque Partis Commiſſarii cum Principum noſtrorum, ordinumque ipſorum, tum noſtro nomine iam ex hoc ipſo tempore, ſub fide, honore, & iuramentis noſtris ſancte promittimus, ſpondemusque. Juris autem firmitudinis, & fidei cauſa, inprimis, ut Sanctiſſimi etiam Domini noſtri de Latere Legatus, Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus, Dominus Cardinalis Aldobrandinus, ut cuius prudentia, ſtudio, atque opera maximo haec res confecta fuit, eandem Tranſactionem hanc ſubſcriberet, Sigilloque ſuo muniret, communiter ab Illuſtriſſima Dominatione ſua impetravimus, tum vero duo eiusdem exempla conficienda curavimus, ſingulaque exempla, ab omnibus nobis communiter ſubſcripta, Sigillisque omnium munita, ſingulae Partes accepimus. Datum Bithomiij, & Bendzini Nona die Menſis Martii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Octuageſimo Nono.

HYPPOLITUS *Tituli S. Pancratii Presbyter Cardinalis, Aldobrandinus Sacræ Romanæ Eccleſiæ maior Pœnitentiarius, & Sanctiſſimi Domini noſtri, Sanctæque Sedis Apoſtolicæ Legatus de Latere.*

GVILELMUS *Urſinus de Roſenberg.*

PETRUS *Epiſcopus Jaurienſis.*

CHRISTOPHORUS *iunior Baro a Lobkowitz.*

ANNO 1589.

RICHARDUS STREIN *Baro in Schwartzenau.*

STANISLAUS *Epiſcopus Olomucenſis.*

SEIFRIDUS *a Promitz, Baro in Pleſſ.*

NICOLAUS Iſthvanffi.

KOBENZEL *de Proſſek Baro.*

HIERONYMUS *Comes a Rozdrazow Epiſcopus Vladislavienſis & Pomeraniæ.*

JANUSSIUS *Dux in Oſtrog, Palatinus Volhiniæ.*

STANISLAUS GOSTOMSKI *de Lezenice Palatinus Ravenſis, Capitaneus Radomienſis.*

CHRISTOPHORUS ZIENOWICZ *Palatinus Breſtenſis Magni Ducatus Litvaniæ, manu propria.*

ANDREAS OPALENSKI *Supremus Regni Poloniæ Mareſchalcus, manu propria.*

JOANNES ZAMOYSKI *Regni Poloniæ Cancellarius, & Generalis Capitaneus.*

LVII.

Ratificatio & approbatio eiuſdem Tranſactionis per SIGISMUNDUM *III. Regem Poloniæ in Comitiis Regni Generalibus facta.* Varſaviæ die 18 April. 1589. *Ex Originali.*

NOS SIGISMUNDUS III *D*ei Gratia Rex Poloniae, Magnus *D*ux Litvaniae, Rusſiiae, Prusſiae &c. Significamus, quorum intereſt, intereritve, huius, & futuri temporis univerſis, & ſingulis. Cum Sanctisſimi *D*omini noſtri SIXTI V Summi Pontificis, Legatique eius de Latere Reverendisſimi *D*omini Hyppoliti Sacrae Romanae Eccleſiae Presbyteri, Cardinalis Aldobrandini, & Summi Paenitentiarii interventu, inter Commiſſarios Sacrae Caeſareae Maieſtatis, univerſaeque Serenisſimae *D*omus Auſtriacae ab una, & noſtros ab altera partibus, Bithomiae, & Bendzini congregatos, firma, perpetua, & ſtabilis Pax, & amicitia inter commemoratam Sacram Caeſaream Maieſtatem, Serenisſimamque *D*omum Auſtriacam, & Nos, atque utriuſque Regna, & *D*itiones certis conditionibus, & legibus conſtituta eſſet, Nos Tranſactionem eam pro noſtra etiam parte, ex Tranſactionis eiusdem formula nominatim confirmare, ratamque habere debeamus. Nos praeſentibus hiſce Literis noſtris eandem Tranſactionem ad verbum inſerendam, edendam, confirmandam, omnemque authoritatem, & aſſenſum noſtrum harum teſtimonio adhibendum ei duximus. Cuius quidem Tranſactionis tenor infraſcriptus ſequitur.

Nos infraſcripti &c. &c. Nos igitur SIGISMUNDUS Rex ſuper inſertam Tranſactionem, omniaque & ſingula eiuſdem capita, conditiones, clauſulas confirmamus, approbamus, rata habemus, corroboramus, & praeſentibus Literis noſtris ſub fide, & honore Principis noſtro, ſubque onere praeſtiti iuramenti ad ea Nos obligamus, promittentes, ſpondenteſque, ea Nos omnia, & ſingula in eis contenta, & expreſſa inviolabiliter obſervaturos, & adimpleturos, & in nullo directe, vel indirecte, clam vel aperte nunquam illis contraventuros bona fide, doloque, & fraude ſemotis. In quorum omnium fidem, & evidentius teſtimonium haſce manu noſtra ſubſcripſimus, Sigilloque Maieſtatis Regni obſignari mandavimus. *D*atum Varſaviae in Comitis Regni noſtri Generalibus *D*ie 18 Menſis Aprilis An. Domini, MDLXXXIX Regni noſtri ſecundo, Praeſentibus Reverendis, Illuſtribus, Magnificis, & Generoſis Domino Stanislao Karnkowſki, Dei Gratia Archiepiſcopo Gneſnenſi, Legato Nato, & Regni noſtri Primate, Joanne Demetrio Solikowſki Dei Gratia Archiepiſcopo Leopolienſe, Hieronymo Comite a Rozdrazow Vladislavienſe, & Pomeraniæ, Luca a Kościelec Połnanienſe, Petro Dunin Wolſki Plocenſe, Bernardo Macieiowſki Luceorienſe, Alberto Baranowſki Premiſlienſe, & Regni noſtri Vicecancellario, Petro Koſtka de Stangenberg Culmenſe, Laurentio Goslicki Chełmenſe, eadem Gratia Epiſcopis, & Ottone Szkenkink nominato Vendenſe, Nec non Chriſtophoro Radziwił Duce in Dubinki, & Bierze Vilnenſe, Exercituum Magni Ducatus Litvaniæ Præfecto, Kokenhauſenſe, Boriſovienſe, Solecenſe, Urzędovienſe Capitaneo, Joanne Kiſzka de Ciechanowiec Caſtellano Vilnenſe, Capitaneo Breſtenſe in in Litvania, Petro de Potuliſze Calienſe, Capitaneo Wyſſogrodenſe, Jone Chlebowicz Trocenſe, Capitaneo Radoſcovienſe, Alberto Laſki Siradienſe, Capitaneo Marieburgenſe, Joanne Chriſtophoro Radziwił Duce in Olyka, & Nieświez Caſtellano Trocenſe, Joanne Splawſki de Targowa gorka Inovladislavienſe, Nicolao Herbort de Fulſtin, & in Dziedzitow, Ruſſiæ, & Capitaneo Tlumacenſe, Januſſio Duce in

Anno 1589.

Oſtrog Volhyniæ, Joanne a Sienno Podoliæ, & Capitaneo Horodlenſe, Czorſtinenſeque, Gregorio Zieleńſki Plocenſe, & Capitaneo Zakrocimenſe, Mlavenſeque, Stanislao Kryſki de Drobnin Maſoviæ, Capitaneo Plocenſe, Staniſlavovienſeque, Stanislao Radzimińſki Podlaſſiæ, Capitaneo Livenſe, Stanislao Goſtomſki de Lezenice Ravenſe, & Capitaneo Radomienſe, Chriſtophoro Zienowicz Breſtianenſe in Litvania, & Capitaneo Ciecierienſe, Nicolao a Działyn Culmenſe, & Capitaneo Bratianenſe. Ianuſſio Duce in Zbaraſz Bracłavienſe, Capitaneo Pinſcenſe, Chriſtophoro Koſtka de Stangenberg Pomeraniæ, & Capitaneo Golubenſe Palatinis, Stanislao Comite a Tarnow Sandomirienſe, Capitaneo Stobiecenſe. Joanne Comite a Tenczyn Voynicenſe Præfecto Cubiculi noſtri, Lublinenſe, Parovienſeque Capitaneo, Paulo Szczawińſki Lancicienſe, & Capitaneo Bielſcenſe, Sereniſſimæ Reginæ Curiæ Magiſtro, Nicolao Naruſzowic Samogitiæ, Chriſtophoro Kościelecki Inovladislavienſe, Michaele Miſka Wołhyniæ, Raphaele Sieniawſki Kamenecenſe, Petro Niſzczycki Bełzenſe, Alberto Wilkanowſki Plocenſe, Joanne Leśniowolſki Podlahienſe, & Capitaneo Ducatus Zatorienſis, Loſſicienſeque, Joanne Goſtomſki de Lezenice Ravenſe, Stanislao a Działyn Elbingenſe, Nicolao Firley de Dąbrowica Bieczenſe, Referendario Curiæ Regni novæ Civitatis Korczen, Caſimirienſeque Capitaneo, Georgio Mniſzech de Magna Kunczyce Radomienſe Capitaneo, Sanocenſe, Socalienſeque, Joanne Myſzkowſki Zarnovienſe, Chriſtophoro Lanſkorońſki de Brzezie Małogoſtinenſe, Nicolao Herbort de Fulſtin Premislienſe, & Capitaneo Leopolienſe, Joanne a Drohoiow Sanocenſe, Felice Zyłſki Dobrzinenſe, Joanne Oſſowſki Polanecenſe, Martino Falencki Roſpirienſe, & Capitaneo Batkovienſe, Strumecenſeque, Alberto Padniewſki Oświecimenſe, & Capitaneo Dibovienſe, Simone Szubſki de Szczawin Inovladislavienſe, & Capitaneo Goſtinenſe, Hieronymo Paris Sochacovienſe, Martino Mezyńſki Viſnenſe, Stanislao Paris Livenſe, & Capitaneo Czimenſe, Stanislao Mińſki Zakrocimenſe, Sebaſtiano Tarnowſki Konarienſe Caſtellanis, Andrea Opaleńſki de Bnin, ſupremo Regni Mareſchalco, Generali Maioris Poloniæ, Lezaiſcenſe, & Sremenſe Capitaneo, Alberto Radziwił Duce in Ołyka, & Nieświez Magni Ducatus Litvaniæ Supremo Mareſchalco, Kownenſeque Capitaneo, Joanne de Zamoście Supremo Regni noſtri Cancellario, & Generali Exercituum, Beſzenſe, Marieburgenſe, Knyſzynenſe, Dorpatenſe, Miedzyricenſe, Grodecenſe, & Iavorovienſe Capitaneo, Leone Sapieha Magni Ducatus Litvaniæ Vicecancellario, Słomimenſeque Capitaneo, Joanne Dulſki Caſtellano Culmenſe, Theſaurario Regni Generali, Branſcenſe, Rogoſnenſe, Suraſcenſe, Svecenſeque Capitaneo, Theodoro Skumin Theſaurario M. D. L. Utcenſeque Capitaneo, Stanislao Przyiemſki Mareſchalco Curiæ Regni noſtri, Capitaneo Koninenſi, Georgio Farensberg Praeſide Vendenſe, nec non Palatinatuum, & Terrarum Legatis. *Ex Palatinatu Cracovienſi*: Nicolao Zebrzydowſki Generali Cracovienſe, Lanſcoronenſe, Boleslavienſeque, Petro Myſkowſki Oświecimenſe, Oycovienſeque, Procopio Pieniążek Vendenſe, Capitaneis, Stanislao Likowſki de Woysławice, Succamerario Cracovienſe, Sebaſtiano Lubomirſki Præfecto Salinarum Cracovienſium, & Capitaneo Dobcicenſe, Marciano Chelmſki Vexillifero Cracovienſe, Baltazare Porembſki. *Ex Poſnania*: Joanne Kościelecki Caſtellano Miedzirecenſe, & Capitaneo Bydgoſtienſe, Hieronymo Goſtomſki Caſtellano Naklenſe, & Capitaneo Valcenſe, Adamo Czarnowſki Capitaneo Piſdrenſe, Joanne Gaiewſki Judice Poſnanienſe, Andrea Czarnkowſki. *Ex Vilnenſi*: Joanne Pac Pocillatore Magni Ducatus Litvaniæ, Georgio Chotkiewicz Inciſore M. D. L. Chriſtophoro Munvid Dapifero M.D.L. Capitaneo Volkovienſe, Adamo Roſki Succamerario Oſmianenſe, Melchiore Pentkiewic Notario Terreſtri Vilnenſe, Andrea Zawiſza, Andrea Dawidowic. *Ex Palatinatu Sandomirienſi*: Stanislao Gołuhowſki Succamerario Sendomirienſe, Ioachimo Ocieſki Capitaneo Olſtinenſe, Stanislao Szafraniec de Pieſkowa Skała Tenutario Volbramenſe, Joanne Firley, Andrea Koniecpolſki, Andrea Malicki, Alexandro Koniecpolſki. *Ex Palatinatu Caliſſienſi*: Sventoslao Orzelſki Judice Caliſſienſe, Joanne Orzelſki Capitaneo Coſtenſe, Andrea Przyiemſki, Stanislao Czarnotulſki. *Ex Palatinatu Trocenſi*: Joanne Szawicz Richarſki Locumtenente Trocenſe, Demetrio Chalecki Theſaurario MDL. Nicolao Sapieha Succamerario Grodnenſe. Franciſco Gradowſki Mareſchalco noſtro, Michaele Sumorok Notario Terreſtri Kownenſe, Stanislao Białozor Judice Ter-

Anno 1589.

reſtri Upitenſe, Gaſpare Wielcz. *Ex Terra Somogitiæ*: Sebaſtiano Sebaſtianowicz Tribuno Samogitiæ, Melchiore Szemoth, Stanislao Czechowicz, Marſchalco noſtro, Vicecapitaneo Samogitiæ. *Ex Palatinatu Siradienſi*: Stanislao Bykowſki Caſtellano Conarienſe, & Capitaneo Siradienſe, Stanislao Kraśnicki Judice Siradienſe. *E Terra Vielunenſi* Alexandro Koniecpolſki, Capitaneo Vielunenſe, Georgio Radoſſewſki Succamerario, Petro Olewińſki Vicecapitaneo Vielunenſe. *E Palatinatu Lancicienſi*: Stanislao Kuczyńſki Succamerario Goſtinenſe, Joanne Karnkowſki Capitaneo Lancicienſe, Sebaſtiano Karśnicki Vexillifero Lancicienſe. *E Breſtenſi*: Januſſio Riſzyńſki Caſtellano Kovalienſe, Michaele Sokołowſki Breſtenſe, & Rogoſnenſe Capitaneo. *E Palatinatu Kiiovienſi*: Stephano Loſza Pocillatore Kiiovienſe; Jacobo Pomſza. *E Palatinatu Iunivladislavienſi*. Adamo Balińſki Capitaneo Kruſzvicienſe, & Andrea Raikowſki. *E Terra Dobrinenſi* Valentino Czerſki, Michaele Działyńſki. *E Palatinatu Ruſſiæ*: Nicolao Zolkiewſki Succamerario, Joanne Herbort Vexillifero, Leopolienſibus. Andrea Fredro Tribuno Samborienſe, Stanislao Kopycińſki Judice Terreſtri Halicienſe, Procopio Raſzko Succamerario Halicienſe, Stanislao Zołkiewſki Capitaneo Hnabieſzovienſe, Nicolao Iasłowiecki de Buczacz Capitaneo Sniatinenſe, Stanislao Lanckorońſki de Brzezie Caſtellano Hallicienſe, Capitaneo Skalenſe, Stanislao Kuropatwa, Paulo Orzechowſki Succamerario Chełmenſe, Nicolao ab Oſtrorog, Joanne Bieykowſki Dapifero Premislienſe, Joanne Thoma Drohoiowſki Capitaneo Premislienſe, Eraſmo Herbort de Fulſtin. *Ex Palatinatu Volhyniæ*: Theodoro Rudecki, Venceslao Bochovilin, Jacobo Lyſzakowſki, Theodoro Zachorowſki, Gabriele Chyſki, Baſilio Bałbas. *Ex Palatinatu Podoliæ*: Jacobo Petſici Capitaneo Trebovlienſe, Andrea Potocki, Sigiſmundo Blazewſki. *Ex Palatinatu Lublinenſi*: Adamo Gorayſki, Stanislao Ryſzkowſki. *Ez Palatinatu Plocenſi*: Michaele Sokolińſki, Baſilio Renth. *Ex Bełzenſi*: Jacobo Wozuczyńſki Tribuno, Martino Rogalia Subiudice Bełzenſe, Martino Oleśnicki, Stanislao Cieſzanowſki. *Ex Novogrodenſi*: Baſilio Zienkowicz Marſchalco noſtro, Gregorio Uniechowſki, Joanne Mieleſzko, Andrea Iundziel Marſchalco noſtro. *Ex Palatinatu Plocenſi*: Stanislao Garwaski Notario Terreſtri Plocenſe, Stanislao Koſzobucki Notario Terræ Zawkrzenenſi, Felice Kriſki Palatinide Maſoviæ. *Ex Witebſcenſi*: Joanne Danilowicz Chrapowicki Vexillifero Vitebſcenſe, Balthazaro Staroſielski Subiudice Vitepſcenſe, Gregorio Sapieha Succamerario Orſzanenſe, Theodoro Chorſki. *Ex Palatinatu Maſoviæ*: Alberto Raczayſki Caſtellano Varſavienſe, & Capitaneo Kovalienſe, Stanislao Uchańſki, Chriſtophoro Janczewſki Notario Viſnenſe, Floriano Kryſki, Tribuno Zakrocimenſe, Alberto Kryſki Palatinide Maſoviæ, Nicolao Wilkanowſki, Petro Niſzczycki Capitaneo Praśnicenſe, Franciſco Kraśnicki Judice Ciechanovienſe, Joanne Podoſki Capitaneo Roſanenſe, Laurentio Przeradowſki, Joanne Grodzicki, Stanislao Zaliwſki Judice Livenſe, Adriano Dobrzyniecki, Felice Obrzycki, Alberto Rakowſki Lectiſtratore noſtro, Joanne Laſocki, Procopio Oborſki, Joanne Zamoyſki Pincerna Lomzenſe Secretario noſtro, Nicolao Laſkowſki, Jacobo Pilchowſki. *Ex Palatinatu Podlachiæ*: Arnolpho Hlebowicz Vexillifero, Joanne Wodińſki, Pocillatore Drohicenſe, Bartholomæo Groth Tribuno Mielicenſe, Gaſparo Dembińſki Succamerario Mielnicenſe, Andrea Ialbrzyk Wyſzyńſki Tribuno Drohicenſe, Petro Pietkowſki Notario Bielſcenſe, Nicolao Ialbrzyk, Wyſzyńſki, Stanislao Loknicki Secretario noſtro. *Ex Palatinatu Ravenſi*: Stanislao Plichta Dapifero Sochaczovienſe, Joanne Ciechomſki Judice Goſtinenſe, Joanne Pudlowſki Tribuno Sochaczovienſe, Paulo Ciechomſki, Ioanne Kroſnowſki. *Ex Palatinatu Breſtianenſi in Litvania*: Nicolao Pac Succamerario Breſtianenſe, Stanislao Szerma Tribuno, Michaele Dulſki Subiudice, Pinſcenſibus. *Ex Palatinatu Culmenſi*: Mathia Konopacki Succamerario Culmenſe, Ioanne Plemenſki. *Ex Mściſlavienſi*: Hieronymo Maſſalſki. *Ex Marieburgenſi*: Georgio Zalińſki, Iudice Marieburgenſe, Ioanne Szorcz Succamerario Marieburgenſe, Capitaneo Kiſſovienſe. *Ex Braclavienſi*, Laurentio Pieſzocińſki Succamerario, Nicolao Mikalińſki Notario Braslavienſe. *Ex Pomerania* Georgio Klińſki, Reicholdo Krakowſki, Mathia Niewieścińſki, Chriſtophoro Konarſki, Iosua Ianowicz. *Ex Palatinatu Minſcenſi*: Ioanne Bykowſki Tribuno Minſcenſe, Ioanne Horſki, Stephano Lowieiko Tribuno Mozyrenenſe, Alexandro Indzielki Subiudice Rzeczyrenſe. *Ex Livonia*, Henrico & Ioanne Tyzenhauſys in Berzon, Gvilhelmo a

Anno 1589.

Roſen, Bartholomæo Oſtromencki, & aliis compluribus Secretariis, Officialibus, & Aulicis noſtris.

LVIII.

Mandatum Ordinum Regni Poloniæ in eos, qui ad Juramentum iuxta Conventionem Bendzinenſem in Comitiis Generalibus delegati fuerunt. Actum Warſaviæ d. 18. Aprilis Anno 1589. *Ex Originali. Extat in Archivo Magni Ducatus Litvaniæ. Lib. Num. 167. fol. 78.*

SIGISMUNDUS III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. nec non Regni Sueciæ proximus Hæres, & futurus Rex. Significamus præſentibns Literis noſtris, quorum intereſt univerſis, & ſingulis. Cum inter alias Transactionis conditiones inter Sacram Cæſaream Maieſtatem, univerſamque Sereniſſimam Domum Auſtriacam, Regnaque, ac Ditiones Sacræ Cæſareæ Maieſtatis ab una, Nos, & Regnum noſtrum Poloniæ, Magnum Ducatum Litvaniæ, cæteraſque Ditiones noſtras ex altera partibus, Bithomiæ, & Bendzini inſtitutæ, hæc quoque diſerte expreſſa, & recepta eſſet, ut cum Cæſarea Maieſtas intra diem decimum quintum Menſis Maii Anni vertentis, Legatum ſuum ad Nos miſiſſet, inprimis Nos, deinde vero ſecundum Nos, Ordines etiam Regni noſtri Poloniæ, Magni Ducatus Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. ſeu omnium Ordinum Nomine Proceres ad hoc in Comitiis nominati, & ſufficiente in eam rem Mandato inſtructi, ea formula, quæ in commemorata Transactione præſcripta illis eſt, in eandem Transactionem iurarent, commemoratos Ordines noſtros, cum ipſam Transactionem gratam, & ratam habentes, tum quantum in illis eſt, ſicut in aliis omnibus eius capitibus, & conditionibus, ita maxime in hac etiam per omnia ſatisfacere illi cupientes, præſentium Comitiorum Authoritate, Conſtitutioneque ea de re perlata, tam ex Senatu, quam nuntiis Terrarum certos aliquos delegaſſe, iisque, ut omnium nomine commemoratum Juramentum præſtarent, omniaque, quae ad eam rem pertinerent, perficerent, plenam, integramque facultatem tribuiſſe. Reverendiſſimos nimirum, Illuſtriſſimos, Magnificos, & Generoſos Dominos, Stanislaum Karnkowſki Dei Gratia Archiepiſcopum Gneſnenſem, Legatum Natum, & Regni noſtri Primatem, Bernardinum Macieiowſki Luceorienſem, Albertum Baranowſki Premislienſem, & Regni noſtri Vicecancellarium, Petrum Koſtka de Stangenberg Culmenſem, Laurentium Geſlicki Chelmenſem, eadem Gratia Epiſcopos, & Ottonem Szenking nominatum Vendenſem, Joannem Kiſzka de Cieckanowiec Caſtellanum Vilnenſem, Capitaneum Breſtenſem in Litvania, Petrum de Potulicze Palatinum Caliſſienſem, Capitaneum Viſogrodenſem, Joannem Hlebowicz Palatinum Trocenſem, Capitaneum Radoſzkovienſem, Conſtantinum Ducem in Oſtrog, Palatinum Kiiovienſem, Marſchalcum Terrarum Volhyniæ, Capitaneum Włodomirienſem, Joannem a Sienno Podoliae, & Capitaneum Hrodlenſem, Czorſtinenſemque, Stanislaum Goſtomski de Lezenice Ravenſem, & Capitaneum Radomienſem, Nicolaum a Dzialyn Culmenſem, & Capitaneum Bratianenſem Palatinos. Stanislaum Comitem a Tarnow Caſtellanum Sandomirienſem, Capitaneum Buſcenſem, Stobnienſemque, Joannem Comitem a Tenczyn Voynicenſem, Praefectum Cubiculi noſtri Lublinenſem, Parcovienſemque Capitaneum, Stanislaum Wlodek de Hermanow Leopolienſem, & Capitaneum Halicienſem, Colomienſemque, Joannem Lesniowolſki Czernenſem, & & Capitaneum Pernavienſem, Martinum Lesniowolſki Podlaſſenſem, & Capitaneum Ducatus Zatorienſis, Loſicenſem, Ioannem Myszkowski Zarnovienſem, Stanislaum Minſki Zakroczymenſem Caſtellanos, Andream Opalenſki de Brun Supremum Regni Mareſchalcum, Generalem Maioris Poloniae, Lezazſcenſem, & Sremenſem Capitaneum, Ioannem de Zamoyſcie Supremum Regni noſtri Cancellarium, & Generalem Exercituum, Belſcenſemque, Marieburienſem, Knyſzynenſem, Derpatenſem, Miedzirecenſem, Grodecenſem, & Javorovienſem Capitaneum, Leonem Sapieha Vicecancellarium Magni Ducatus Litvaniae, Słonimenſemque Capitaneum, Ioannem Dulſki Caſtellanum Culmenſem, Theſaurarium Regni Generalem, Branſcenſem, Rogoſnenſem, Svecenſem, Surazenſemque Capitaneum, Stanislaum Prziemſki Mareſchalcum Curiae Regni noſtri, Capitaneum Koninenſem, Georgium Farensbek Praeſidem Vendenſem. Ex Ordine vero Nuntiorum ad praeſentem Conventum ab univerſa Nobilitate ablegatorum, Generoſos Stanislaum Cikowſki de Woyslawice Succamerarium Cracovienſem, Sebaſtianum Lubomirſki Praefectum Sa-

Anno 1589.

linarum Cracovienſium, Burgrabium Cracovienſem, & Capitaneum Dobczynenſem, Hieronymum Goſtomſki Caſtellanum Naklenſem, & Capitaneum Valcenſem, Adamum Czarnkowſki Capitaneum Pisdrenſem, Georgium Chodkiewicz Inciſorem Magni Ducatus Litvaniæ, Chriſtophorum Munvid Dapiferum Magni Ducatus Litvaniæ, Capitaneum Volkovienſem, Adamum Roſki Succamerarium Oſmianenſem, Andream Koniecpolſki, Andream Malicki, Alexandrum Koniecpolſki Capitaneum Vielunenſem, Stanislaum Przeremſki, Sebaſtianum Karſnicki Vexilliferum Lancicienſem, Staniſlaum Czechowicz Marſchalcum Noſtrum, Vice-Capitaneum Samogitiæ, Ioannem Thomam a Drochoiow Capitaneum Premiſlienſem, Procopium Raſzko Succamerarium Halicienſem, Staniſlaum Zolkiewſki Capitaneum Hrubieſzovienſem, Nicolaum Iaſłowiecki de Buczacz Capitaneum Sniatynenſem, Staniſlaum Lanckoronſki de Brzezie Caſtellanum Halicienſem Capitaneum Skaſenſem, Andream Firley de Dombrowica Palatinidem Cracovienſem, Iacobum Lyſakowſki, Iacobum Povſza, Albertum Rakowſki Lectiſtratorem noſtrum, Ioannem Laſſocki, Procopium Oborſki, Ioannem Zamoyſki Pincernam Lomzenſem, Secretarium noſtrum, Nicolaum Laſkowſki, Iacobum Pilchowſki, Gaſparum Dembinſki, Succamerarium Mielnicenſem, Andream Ialbrzyk Wyſzynſki Tribunum Drochicenſem, Ioannem Pudlowſki Tribunum Sochaczovienſem, Staniſlaum Loknicki Secretarium noſtrum, Mathiam Konopacki Succamerarium Culmenſem, Ioannem Szorcz Succamerarium Marieburgenſem, Capitaneum Kiſlovienſem, Laurentium Pieſzocinſki Succamerarium Braſlavienſem, Staniſlaum Koſtka de Stangenberg, Palatinidem Pomeraniæ, Andream Orzechowſki Capitaneum Laiſcenſem, & Sigismundum Kazanowſki. Quibus quidem quemadmodum ſupra ſcriptum eſt, facultatem, poteſtatemque id commemoratum Juramentum ea forma, quae Transactione comprehenſa, ac praeſcripta eſt, ut in ſuam, ita omnium animam corporaliter elevatis digitis, in Sancta Dei Evangelia praeſtandi, tum ſi quae alia ad earum conditionem, perfectionemque pertinebunt, implendi, exequendi, adminiſtrandi omni meliore forma, iure, ac ſolennitate, qua id de iure fieri debet, commemoratae Conſtitutionis aurhoritate, iidem Ordines noſtri dederunt, dantque praeſentibus hiſce, hac nimirum ratione, & modo, ut ſi forte aliqui ex commemoratis Delegatis adeſſe non poterunt, caeteri nihilominus, qui praeſentes fuerint, aliorum abſentia non obſtante, cum Juramentum commemoratum praeſtent, tum caetera ad id pertinentia peragant. Quibus ita praeſtitis, eandem omnino authoritatem, ac vim commemorati Ordines tribuent, quam Leges, & Conſtitutiones in publicis Comitiis latae habere ſolent, promittentes ſub fide, & honore ſuo non ſecus obſtrictos, & obligatos iis fore, rataque, ac firma, quae acta, & iurata, a commemoratis Delegatis ſuis fuerint, habituros, quam ſi ab omnibus, & univerſis corporaliter iuramentum id praeſtitum, caeteraque, ſi quae ad alia pertinent, adminiſtrata eſſent. Quemadmodum quidem commemoratae Conſtitutionis vigore omni meliore forma, ac modo, iam ex hoc ipſo tempore, firmiter, ac bona fide ad ea ſe obligant, obſtringuntque, rata, ac firma habent. In quorum omnium fidem Sigilla Regni noſtri, & Magni Ducatus Litvaniae hiſce appendi iuſſimus. Actum Varſaviae in Comitiis Regni noſtri die decima octava Menſis Aprilis, Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Octuageſimo Nono, Regni vero noſtri Anno Secundo. Praeſentibus praeter hos, qui ad Actum hunc Delegati ſunt, Reverendiſſimis, Reverendis, Illuſtribus, Magnificis, & Generoſis Joanne Demetrio Solikowſki Dei Gratia Archiepiſcopo Leopolienſe, Hieronymo Comite a Rozdrazow Vladiſlavienſe, & Pomeraniae, Luca a Koſcielec Poſnanienſe, Petro Dunin Wolſki Polocenſe, Epiſcopis, Chriſtophoro Radziwil, Duce in Dubinki!, et Bierze, Palatino Vilnenſe, Exercituum Magni Ducatus Litvaniae Praefecto, Kokenhauvenſe, Boriſlovienſe, Solecenſe, Urzędovienſeque Capitaneo, Nicolao Chriſtophoro Radzivil Duce in Ołyka, et Nieſwiez Caſtellano Trocenſe, Joanne Splawſki de Targowa Gorka Inovladiſlavienſe, Nicolao Herbort de Fulſtin, et in Dziedzilow Rusſiae, et Capitaneo Tłumacenſe, Januſſio Duce in Oſtrog Volhiniæ, Georgio Zielenſki Plocenſe, & Capitaneo Zakroczimenſe Mławenſeque, Staniſlao Krzyſki de Drobnin Maſoviæ, Capitaneo Plocenſe, Staniſlavovienſeque, Staniſlao Radziminſki Podlaſziec Capitaneo Livenſe, Chriſtophoro Zienowicz Breſtianenſe in Litvania, & Capitaneo Ciecierienſe, Januſſio Duce in Zbaraz Braclavienſe, Capitaneo Pinſcenſe, Chriſtophoro Koſtka de Stangenberg Pomeraniæ, & Capitaneo Golubinenſe, Palatinis. Paulo Szczawinſki Lancicienſe, & Capitaneo Bielſcenſe, Curiæ Sereniſſimæ Reginæ Magiſtro, Nicolao Naruſzowic Samogitiæ, Chriſtophoro Koſcielecki

Anno 1589.

lecki Inovladiſlavienſe, Michaele Myſzka Volhiniæ, Raphaele Sieniawſki Kamenecenſe, Petro Niſzczycki Belzenſe, Alberto Wilkanowſki Plocenſe, Joanne Goſtomſki de Lezenice Ravenſe, Staniſlao a Działyn Elbingenſe, Nicolao Firley de Dombrowica Bieczenſe, Referendario Curiæ Regni Novæ Civitatis Korzyn, Caſimirienſe Capitaneo, Georgio Mniſzech de Magna Kunczyce Radomienſe, Capitaneo Sanocenſe, Sokalienſe, Chriſtophoro Lanckoronſki de Brzezie Małogoſtenſe, Nicolao Herbort de Fulſtin Premiſlienſe, & Capitaneo Leopolienſe, Joanne a Drochoiow Sanocenſe, Felice Zelſki Dobrzynenſe, Joanne Oſſowſki Polanecenſe, Martino Falecki Roſpirienſe, & Capitaneo Batkovienſe, Strimenecenſeque, Alberto Podniewſki Oſwiecimenſe, & Capitaneo Dibovienſe, Simone Szubſki de Szczawin Inovlodenſi, Capitaneo Goſtinenſe, Hieronymo Paris Sochaczovienſe, Martino Mezynſki Viſnenſe, Staniſlao Paris Livenſe, & Capitaneo Czernenſe, Sebaſtiano Tarnawſki Conarienſe Caſtellanis, Alberto Radzivil Duce in Olika, & Nieſwiez Magni Ducatus Litvaniæ Supremo Marſchalco, Kovnenſeque Capitaneo, Theodoro Skumin Theſaurio M. D. L. Olitenſeque Capitaneo, nec non Palatinatuum atque Terratum Legatis. *Ex Palatinatu Cracovienſi:* Nicolao Zebrzydowſki, Generali Cracovienſe, Lanckorunenſe, Bolesłavienſeque, Petro Myſkowſki Oſwiecimenſe, Oycovienſeque, Procopio Pieniazek Vendenſe, Capitaneis, Martiano Chełmſki Vexillifero Cracovienſe, Baltazaro Porembſki. *Ex Poſnanienſi:* Joanne Koſcielecki Caſtellano Miedzyrecenſe, & Capitaneo Bidgoſtienſe, Joanne Gaiewſki Judice Poſnanienſe, Andrea Czarnkowſki. *Ex Vilnenſi:* Joanne Pac Pocillatore Magni Ducatus Litvaniæ, Melchiore Pentkowic Notario Terreſtri Vilnenſe, Andrea Zawiſza, Andrea Dawidowic. *Ex Palatinatu Sandomirienſi:* Staniſlao Gołuchowſki Succameratio Sandomirienſe, Joachimo Ocieſki Capitaneo Olſtynenſe, Staniſlao Szafraniec de Pieſkowa ſkała Tenutario Volbramenſe, Joanne Firley. *Ex Palatinatu Caliſſienſi:* Joanne Orzelſki Capitaneo Coſtenſe, Andrea Przyiemſki, Staniſlao Czarnotulſki. *Ex Palatinatu Trocenſi:* Joanne Szawic Richorſki Locumtenente Trocenſe, Demetrio Chalecki Theſaurario Magni Ducatus Litvaniæ, Nicolao Sapieha Succamerario Grodnenſe, Franciſco Gradowſki Marſchalco noſtro, Michaele Sumorok Notario Terreſtre Kovnenſe, Staniſlao Białłozor Judice Terreſtri Upitenſe, Gaſpare Kielcz. *E Terra Samogitiæ:* Sebaſtiano Sebaſtianowicz Tribuno Samogitiæ, Melchiore Szemioth. *E Palatinatu Siradienſi:* Staniſlao Bykowſki Caſtellano Konarienſe, & Capitaneo Siradienſe, Staniſlao Karſznicki Judice Siradienſe. *E Terra Vielunenſi:* Georgio Radoſzewſki Succamerario, Petro Olewinſki Vicecapitaneo Vielunenſe. *E Palatinatu Lancicienſe:* Staniſlao Kuczynſki Succamerario Goſtinenſe, Joanne Karnkowſki Capitaneo Lancicienſe. *E Breſtenſi:* Ianuſſio Ruſimſki Caſtellano Kowalienſe, Michaele Sokołowſki Breſtenſe, & Rogoſnenſe Capitaneo. *E Palatinatu Kiiovienſi:* Stephano Loſza Pocillatore Kiiovienſe, Iacobo Pouſza. *E Palatinatu Junovladiſlavienſi:* Adamo Balinſki Capitaneo Kruſzwicenſe, Andrea Raykowſki. *E Terra Dobrzinenſi:* Valentino Czerſki, Michaele Działynſki. *E Palatinatu Ruſſiæ:* Nicolao Zolkiewſki Succamerario, Ioanne Herbort Vexillifero Leopolienſe, Fredro Tribuno Samborienſe, Staniſlao Kopycinſki Iudice Terreſtri Halicienſe, Staniſlao Koropatwa, Paulo Orzechowſki Succamerario Chełmenſe, Nicolao ab Oſtrorog, Ioanne Bieikowſki Dapifero Premiſlienſe, Eraſmo Herbort de Fulſtin. *Ex Palatinatu Volhiniæ:* Theodoro Rudecki, Venceſlao Bocsowitin, Iacobo Liſakowſki, Theodoro Zahorowſki, Gabriele Chyſki, Baſilio Bałbas. *Ex Palatinatu Podoliæ:* Iacobo Pretficz, Capitaneo Trembovlienſe, Andrea Potocki, Sigismundo Biazewſki. *Ex Palatinatu Lublinenſi:* Adamo Goraiſki, Staniſlao Ryſzkowſki. *Ex Palatinatu Plocenſi:* Michaele Sokolinſki, Baſilio Renth. *Ex Belſenſi:* Iacobo Wozucinſki Tribuno, Martino Rogalia Subiudice Belzenſe, Martino Oleſnicki, Staniſlao Cieſzanowſki. *Ex Novogrodenſi:* Baſilio Zienkowic Marſchalco noſtro, Gregorio Uniechowſki, Ioanne Mieleſzko Succamerario Mozirenſe, Conrado Mieleſzko, Andrea Iundzil Marſchalco noſtro. *Ex Plocenſi:* Staniſlao Garwaſki Notario Terreſtri Plocenſe, Staniſlao Koſſobucki Notario Terreſtre Zavlczenſe, Felice Kryſki Palatinide Maſoviæ. *Ex Vitepſcenſi:* Ioanne Danilowic Chrapowicki Vexillifero Vitepſcenſe, Baltazaro Staroſielſki Subiudice Vitepſcenſe, Gregorio Sapieha Succamerario Orſzanenſe, Theodoro Chorſki. *Ex Palatinatu Maſoviæ:* Alberto Reczayſki Caſtellano Varſavienſe, & Capitaneo Koralienſe, Staniſlao Uchanſki, Chriſtophoro Juaczenſki, Notario Viſnenſe, Floriano Kryſki Tribuno Zakrocimenſe, Alberto Kryſki Palatinide Maſoviæ, Nicolao Wilkanowſki, Petro Niſzczycki

Anno 1589.

Capitaneo Przaſnicenſe, Franciſco Kraſinſki Iudice Ciechanovienſe, Ioanne Podoſki Capitaneo Roſanenſe, Laurentio Przeradowſki, Joanne Grodzicki, Staniſlao Zaliwſki Judice Livenſe, Adriano Dobriniecki, Felice Obrzycki. *Ex Palatinatu Podlachiæ:* Arnolpho Hlebowicz Vexillifero, Joanne Wodinſki Pocillatore Drohicenſe, Bartholomæo Groth Tribuno Mielnicenſe, Petro Pietkowſki Notario Bielſcenſe, Nicolao Jalbrzyk Wyſzynſki. *Ex Palatinatu Ravenſi:* Staniſlao Plihta Dapifero Sochaczovienſe, Ioanne Ciechomſki Iudice Goſtinenſe, Paulo Ciechomſki, Ioanne Kroſnowſki. *Ex Palatinatu Breſtianenſe in Litvania:* Nicolao Pac Succamerario Breſtianenſe, Staniſlao Szerma Tribuno, Michaele Dulſki Subiudice Pinſcenſibus. *Ex Palatinatu Culmenſi:* Ioanne Plemecki, Daniele Plemecki. *Ex Mſciſtavienſi:* Hieronymo Maſſalſki. *Ex Mariemburgenſi:* Georgio Zalinſki Iudice Mariebürgenſe. *Ex Braclavienſi:* Nicolao Mikulinſki Notario Braclavienſe. *Ex Pomerania:* Georgio Klinſki, Reinholdo Krokowſki, Mathia Niewieſlinſki, Chriſtophoro Konarſki, Ioſua Ianowicz. *Ex Palatinatu Minſcenſi:* Ioanne Bykowſki Tribuno Minſcenſe, Ioanne Chorſki, Stephano Loveyko Tribuno Mozerenſe, Alexandro Indzicki Subiudice Rzeczinenſe. *Ex Livonia:* Henrico, & Ioanne Tyſenhauſiis in Berzon, Gvilehlmo a Rozen, Bartholomæo Oſtromecki, & aliis compluribus Secretariis, Officialibus, & Aulicis noſtris.

SIGISMUNDUS *Rex.*

Joannes Zamoyſki Cancellarius Regni Poloniæ, & Generalis Capitaneus.

Leo Sapieha Cancellarius M. D. L.

LIX.

Juramentum SIGISMUNDI III. *Regis Poloniæ, quo eandem Transactionem confirmat.* Dat. Lublini die 24. Maii Anno 1589. *Ex Originali.*

SIGISMUNDUS Tertius Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. nec non Regni Sveciæ proximus Hæres, & futurus Rex, Recognoſcimus, & Præſentibus profitemur. Cum Legatus Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Reverendiſſimus in Chriſto Pater, Dominus Andreas Epiſcopus Wratiſlavienſis, & Supremus utriusque Sileſiæ Capitaneus, ad diem decimam quintam Menſis Maii in formula Tranſactionis, inter utriusque Partis Commiſſarios Bithomiæ, & Bendzini congregatos initæ præſtitutam iuſtis de cauſis adeſſe non potuiſſet, poſtea etiam propter Feſta Pentecoſtes, ſub quæ ad Nos venerat, poſtulationem hanc Iuramenti, aliarumque rerum, quæ ad commemoratæ Tranſactionis perfectionem pertinerent, differri poſtulaſſet, Nos in meliorem partem id interpretatos benigne, ſane hucusque rem diſtuliſſe, hodierna autem die vigeſima quarta Menſis Maii Sereniſſimo, & Excellentiſſimo Principi Domino RUDOLPHO II. Divina favente Clementia Electo Rom. Imperatori ſemper Auguſto, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Regi, Archiduci Auſtriæ, Duci Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Virtembergæ, &c. Comiti Tyrolis, &c. Fratri, & Conſangvineo noſtro chariſſimo, fidei puræ, & perfectæ ſervandæ, maximeque in Tranſactionem inter commemoratam Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, univerſæque Sereniſſimæ Domus eius Auſtriacæ parte ab una, & noſtro, Ordinumque noſtrorum nomine deputatos ab altera Commiſſarios Bithomiæ, & Bendzini congregatos, inter Nos, Regnaque & Ditiones noſtras factam voto Iuramenti, Sanctis Dei Evangeliis, per Nos corporaliter tactis præſtiti, de certa ſcientia, & conſilio noſtro ſancte Nos obligaſſe, obſtrinxiſſeque. Quod quidem iuramentum ſeu Fidei Sacramentum ſequentibus præſtitum, a Nobis eſt.

Ego SIGISMUNDUS III. *Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, &c. nec non proximus Hæres Regni Sveciæ, & futurus Rex iuro, ſpondeo, promittoque coram Deo per hæc Sancta Eius Evangelia, quod omnia ea, quæ Sanctiſſimus Dominus noſter, Legatique eius de Latere Reverendiſſimi Cardinalis Aldobrandini interventu inter Commiſſarios meos ex una, & Cæſareæ Maieſtatis, univerſæque Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ parte ex altera Bithomiæ, et Bendzini congregatos convenerunt, in omnibus eorum punctis, & clauſulis, firmiter, inviolabiliterque obſervabo, iisque ſatisfaciam, pro eoque cum Cæſarea Maieſtate, Sereniſſimis Fratribus, & Patruis eius, univerſaque Domo Auſtriaca, Regnis, Ditionibus, & Hominibus eorundem iuxta eandem Tranſactionem, Pacta perpetua, ac Fœdus, Pacem, amicitiamque perpetuo, conſtanterque colam. Sic me Deus adiuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.*

Quod

Anno 1589.

Quod quidem ſupraſcriptum Iuramentum Nos eidem ſancte obſervare, neque unquam contra illud venire, præſentium etiam Literarum harum teſtimonio promittimus, ſpondemuſque, maioris fidei cauſa manu noſtra haſce ſubſcripſimus, Sigilloque Maieſtatis noſtræ muniri mandavimus. Datum Lublini Die vigeſima quarta Menſis Maii Anno Domini Milleſimo quingenteſimo, Octuageſimo Nono Regni noſtri Anno ſecundo. Præſentibus Illuſtriſſimis, Reverendiſſimis, Reverendis, Nobilibus, & Strenuis Annibale de Capua, Dei & Apoſtolicæ Sedis Gratia Archiepiſcopo Neapolitano ad Nos in Regnum noſtrum Poloniæ Sanctæ Sedis Apoſtolicæ cum poteſtate Legati de Latere Nuntio, Domino Andrea Ierin eadem Gratia Epiſcopo Vratislavienſe, utriusque Sileſiæ Supremo Capitaneo, & Sacræ Caeſareae Maieſtatis ad Nos Legato, Paulo Alberto Sacræ Theologiæ Doctore, Eccleſiæ Cathedralis Vratislavienſis Scholaſtico, & ad Sanctam Crucem Canonico, Curiæ Epiſcopalis Vratislavienſis Judice, Aloyſio Brancalio Canonico Neapolitano, Fabiano Indello Canonico Neapolitano, Andrea Boba Presbytero a Maltis, & Dippoldiſualdaw, Epiſcopatus Vratislavienſis Capitaneo, ſuæ Reverendiſſimæ Dominationis Conſiliario, Nicolao Schirowſki a Schirow Conſiliario, Ulrico Kren a Krenberg Cancellario, Venceslao Gomero Conſiliario, Ioanne Kuna Collegiatæ Eccleſiae Niſſenſis ad S. Ioannem, & Nicolaum Canonico, Praecentore Svidnicenſe, Iacobo Heins Secretario.

SIGISMUNDUS REX.

Ioannes Piotrowsi *Decanus Poſnanienſis Scholaſticus Lancicienſis Canonicus Cracovienſis Secretarius ſcilicet.*

LX

Iuramentum Delegatorum ab Ordinibus Regni Poloniæ Dat. Lublini die 24 Maii Anno 1589. *Ex Originali.*

Nos infraſcripti Bernardus Macieiowſki Luceorienſis, Albertus Baranowſki Premislienſis Vicecancellarius, Petrus Koſtka de Stangenberg Culmenſis, Otto Schenking Nominatus Vendenſis, Epiſcopi, nec non Joannes Kiſzka de Ciechanowiec Caſtellanus Vilnenſis, Capitaneus Breſtenſis in Litvania, Ioannes Hlebowicz Palatinus Trocenſis, Capitaneus Radoſzkovienſis, Conſtantinus Dux in Oſtrog Palatinus Kiovienſis, Marſchalcus Terrarum Volhyniæ, Capitaneus Vlodimirienſis, Ioannes a Sienno Podoliæ, & Capitaneus Horodlenſis, Czorſtinenſiſque, Nicolaus a Działyn Culmenſis, & Capitaneus Bratianenſis, Palatini, Stanislaus Comes a Tarnow Caſtellanus Sandomirienſis, Buſcenſis, Stobnicenſiſque Capitaneus, Joannes Comes a Tenczyn Voynicenſis, Præfectus Culinæ Regni, Lublinenſis, Parcovienſiſque Capitaneus, Joannes Leśniowolſki de Obory Czernenſis, & Capitaneus Pernavienſis, Martinus Leśniowolſki de Obory Podlaſſienſis, & Capitaneus Ducatus Zatorienſis, Loſſicenſiſque, Joannes Myſzkowſki Zarnovienſis, Stanislaus Minſki Zakrocimenſis, Caſtellani, Andreas Opaleńſki de Bnin Supremus Regni Marſchalcus, Generalis Maioris Poloniæ, Lezaiſcenſis, Sremenſisque Capitaneus, Ioannes de Zamoście Supremus Regni Cancellarius, & Generalis Exercituum, Bełzenſis, Marieburgenſis, Knyſzynenſis, Derpatenſis, Miedzirecenſis, Grodenſis, & Iavorovienſis Capitaneus, Leo Sapieha Cancellarius Magni Ducatus Litvaniæ, Słonimenſiſque Capitaneus, Ioannes Dulſki Caſtellanus Culmenſis Theſaurarius Regni Generalis, Branſcenſis, Svecenſis, Surazenſiſque Capitaneus, Stanislaus Przyiemſki Marſchalcus Curiæ Regni Capitaneus Roninenſis, Georgius Farensberg Hæres Karkuſy, Præſes, Vendenſis, Nobilitatis Livoniæ in militia Præfectus, Tauraſenſiſque Capitaneus, Stanislaus Ciakowſki de Voyslavice Succamerarius Cracovienſis, Georgius Chotkiewicz Inciſor Magni Ducatus Litvaniæ, Chriſtophorus Munvid Dapifer M. D. L. Capitaneus Vołkovienſis, Andreas Roſki Succamerarius Ośmianenſis, Andreas Koniecpolſki, Stanislaus Przerembſki, Sebaſtianus Kraśnicki Vexillifer Lancicienſis, Stanislaus Czechowicz, Vicecapitaneus Samogitiæ, Procopius Raſzko Succamerarius Halicienſis, Stanislaus Zołkiewſki Capitaneus Hrubieſzovienſis, Nicolaus Iazłowiecki de Buczacz Capitaneus Sniatynenſis, Stanislaus Lanckorońſki de Brzezie Caſtellanus Halicienſis, Andreas Firley de Dambrowica Caſtellanus Małogoſtenſis, Iacobus Lyſzakowſki, Albertus Rakowſki Lectiſtrator Regius, Ioannes Laſocki, Procopius Oborſki, Ioannes Zamoyſki Pincerna Łomzenſis, Secretarius Regius, Nicolaus

Anno 1589.

laus Laſkowſki, Iacobus Pilchowſki, Gaſpar Dembińſki Succamerarius Mielnicenſis, Andreas Ialbrzyk Wyſzyńſki Tribunus Drochicenſis, Stanislaus Loknicki Secretarius Regius, Ioannes Szorcz Succamerarius Marieburgenſis, Capitaneus Kiſſovienſis, Laurentius Pieſzocińſki Succamerarius Błasłavienſis, Stephanus Koſtka de Stangenberg Palatinides Pomeraniæ, Andreas Orzechowſki Capitaneus Layſenſis, Significamus Præſentibus hiſce quorum intereſt, Univerſis & ſingulis. Cum inter Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, Univerſæque Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ ab una, & Sereniſſimi Principis, & Domini Domini Sigismundi Tertii Dei Gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ &c. parte ab altera Commiſſarios Bithomiæ, & Bendzini congregatos, inter commemoratos, Sereniſſimosque Principes noſtros certis conditionibus, & Legibus firma, ac perpetua Pax, & amicitia conſtituta eſſet, Legatuſque Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Reverendiſſimus in Chriſto Pater Dominus Andreas Ierin Epiſcopus Vratislavienſis, & Supremus utriuſque Sileſiæ Capitaneus, ad diem decimam quintam Menſis Maii in Formula Transactionis inter utriuſque Partis Commiſſarios Bithomiæ, & Bendzini initæ præſtitutam, iuſtis de cauſis adeſſe non potuiſſet, poſtea etiam propter Feſta Pentecoſtes, ſub quæ ad Sacram Regiam Maieſtatem, Dominum noſtrum Clementiſſimum venerat, præſtationem Iuramenti, aliarumque rerum, quæ ad commemoratæ Tranſactionis perfectionem pertinerent, differri poſtulaſſet. Nos die hodierna vigeſima quarta Menſis Maii, Regni Poloniæ, Magni Ducatus Litvaniæ, Ruſſiæ, Puſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. omnium Ordinum nomine, in eandem Transſactionem corporale Iuramentum ſequentibus verbis præſtitiſſe.

Juramus ſp ondemuſque coram Deo, omnium Regni Poloniæ, Magni Ducatus Litvaniæ, &c. Ordinum nomine, quod omnia ea, quæ inter Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, cæterorumque Sereniſſimorum Principum Auſtriacorum &c. Commiſſarios ex una, & Sereniſſimi Principis, & Domini Domini Sigismundi III. *Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, &c. parte ex altera, Ordinumque Regnorum, & Dominiorum utriuſque partis Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, firmiter, inviolabiliterque obſervabimus. Ordineſq; univerſi in perpetuum obſervabunt, Sereniſſimis Principibus noſtris, ut obſervent, authores ſemper erimus, neque ut aliter fiat, aſſenſum, conſilium, aut auxilium noſtrum unquam præſtabimus, ſed eandem Tranſactionem, & Pacta omnibus viribus tuebimnr, Ordineſque univerſi perpetuis temporibus tuebuntur. Sic Nos Deus adiuvet, & hæc Sancta Evangelia.* Quod ſupraſcriptum Iuramentum quemadmodum, & commemoratam Tranſactionem in omnibus eius punctis, & clauſulis ſancte, firmiter, inviolabiliterque obſervare, neque unquam in ullo contravenire illis promittimus, ſpondemuſque. In quorum omnium fidem, & evidentius teſtimonium haſce manibus noſtris ſubſcripſimus, Sigilliſque noſtris obſignavimus. Datum Lublini die 24 Menſis Maii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Octogeſimo nono, Præſentibus Illuſtriſſimis, Reverendiſſimis, Reverendis &c. ut ſupra.

LXI.

Rudolphi *Imperatoris Ratificatio, & Confirmatio eiuſdem Tranſactionis.* Datum Pragæ d. 26 Maii Anno 1589. *Ex Originali.*

Rudolphus Secundus Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. Marchio Moraviæ &c. Dux Lucemburgiæ, ac Superioris, & Inferioris Sileſiæ, Wirtembergæ, & Teckæ, Princeps Sveviæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravius Alſatiæ, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Superioris, & Inferioris Luſatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, Salinarum &c. Significamus, quorum intereſt, intereritve, huius, & futuri temporis univerſis, & ſingulis. Cum Sanctiſſimi Domini Sixti Quinti Summi Pontificis, Legatique eius de Latere Reverendiſſimi Domini Hyppoliti Sacræ Romanæ Eccleſiæ Presbyteri Cardinalis Aldobrandini, & Summi Paenitentiarii interventu, inter Commiſſarios Sereniſſimæ Domus noſtræ Auſtriacæ ab una, & Sereniſſimi Principis Domini Sigismundi Tertii Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ &c. ab altera

ANNO 1589.

tera partibus, Bithomiæ, & Bendzini congregatos firma, perpetua, ac ſtabilis Pax, & amicitia inter commemoratam Sereniſſimam Domum noſtram, Sereniſſimumque Regem Poloniæ, atque utriuſqe Regna, & Ditiones certis conditionibus, & Legibus conſtituta eſſet, Noſque Tranſactionem eam pro noſtra etiam parte ex Tranſactionis eiuſdem Formula nominatim etiam confirmare, ratamque habere debeamus: Nos præſentibus hiſce Literis noſtris eandem Tranſactionem ad verbum inſerendam, edendam, confirmandam, omnemque authoritatem, & aſſenſum noſtrum harum teſtimonio adhibendum ei duxiſſe. Cuiusquidem Tranſactionis tenor infraſcriptus ſequitur. *Nos infraſcripti* &c. &c. Nos igitur RUDOLPHUS II. Dei Gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Hungariæ, Bohemiæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ &c. ſupra inſertam Tranſactionem, omniaque & ſingula eiuſdem Capita, Conditiones, clauſulas confirmamus, approbamus, rata habemus, corroboramus, & præſentibus Literis noſtris ſub fide ac verbo *P*rincipis noſtro, ſub quo onere præſtiti Iuramenti ad ea Nos obligamus, promittentes, ſpondenteſq; ea Nos, & omnia, ac ſingula in eis contenta, & expreſſa inviolabiliter obſervaturos, & adimpleturos, & in nullo directe, vel indirecte clam vel aperte unquam illis contraventuros bona fide, dolo & fraude ſemotis. In quorum omnium fidem & evidentius teſtimonium has *P*ræſentes manu noſtra ſubſcripſimns, & *S*igilli noſtri *C*æſarei appenſione communiri iuſſimus. Datum in Arce noſtra Regia *P*ragæ die Vigeſima Sexta Menſis Maii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Octuageſimo Nono. Regnorum Romani Decimo quarto. Hungarici Decimo ſeptimo, Bohemici itidem Decimo quarto.

RUDOLPHUS.

ADAMUS *de Nova Domo S. R. Bohemiæ Cancellarius.*

Ad Mandatum S. Cæſareæ Maieſtatis proprium.

OSVALDUS *de Schoenfeld.*

SEBAST HEUGEL.

LXII.

ANNO 1589.

Tractatus Fœderis inter RUDOLPHUM II *Imp. Hungariæ, &c. & Bohemiæ Regem, ac* SIGISMUNDUM III *Regem Poloniæ concluſi, quo priora Pacta, & Fœdera inter Domum Auſtriæ, ac Reges, & Regnum Poloniæ inita renovantur, inſtaurantur, & confirmantur.* Datum Pragæ die 26 Maii An. 1589. *Ex Orig.*

RUDOLPHUS II Divina favente *C*lementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, *C*roatiae, Sclavoniae *&c.* Rex, Archi-Dux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, &c. Marchio Moraviæ, Dux Lucemburgiæ, ac Superioris, & Inferioris Sileſiæ, Wirtembergæ, & Teckæ, Princeps Sueviæ, Comes Habſpurgi, Tirolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravius Alſatiæ, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Superioris, & Inferioris Luſatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum &c. Et Nos SIGISMUNDUS TERTIUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, nec non eadem Gratia deſignatus Rex Sueciæ, & Magni Ducatus Finlandiæ Hæres &c. tenore Præſentium recognoſcimus, ac notum facimus Univerſis, & ſingulis, præſentibus & futuris harum notitiam habituris. Quandoquidem qui Chriſti locum in terris gerunt, eos in hoc elaborare maxime decet, ut cuius locum obtinent, eius veſtigiis incedant. Nos memoria tenentes, quod non aliunde poteſtas noſtra ſit, quam ab eo, a quo Nomen ducimus, cuius appellatione cenſeri volumus, Domino noſtro JESU Chriſto, qui, quos ipſe Nobis ſubiecit Nobis populos, eos loco ſuo regere Nos voluit, & gubernare, huc omnes curas, & cogitationes noſtras convertendas duximus, ut quatenus id humanitus præſtari poteſt, adiuvante eo, cuius id ſolius munere contingit, quam proxime ad ſimilitudinem eius accederemus, per quem Reges regnant, Principes imperant, & Potentes decernunt iuſtitiam, ſed eam ſolam, qua ſocietas hominum inter ipſos continetur, dilectionem, qua nos prior ipſe præter meritum ullum proſequutus eſt, imitari voluit, ut ſicut ipſe dilexit Nos, ita & ipſi viciſſim diligeremus invicem, ac Pacem, Concordiam, Tranquillitatem-

ANNO 1589.

que mutuam inter eos conſervaremus, neque poteſt illi Sacrificium ullum a mortalibus offerri gratius, quam ſit fraterna charitas inter unius corporis membra. Hanc illius dilectionem, qui Nobis tot Civitates, tot Populos, lingua, moribus, habitu inter ſe diſſidentes, tot tam late patentes Provincias, tot ampliſſima Regna ſubiecta eſſe voluit, præcipue pro virili noſtra imitandum eſſe duximus. Itaque cum inter recolendæ memoriæ Maiores noſtros, iam inde a longiſſimo tempore certamen amoris, benevolentiæque mutuæ ſuſceptum fuiſſe cognoviſſemus, cuius rei tanquam Teſtes ſunt Pactorum, & Fæderum Literæ, quæ inter noſtras Auſtriæ, & Jagelloniam Domum, quæque inter utriusque Domus Regna, Imperia, Provincias, & Nationes, nominatim vero, quæ inter quondam ALBERTUM Archi-Ducem Auſtriæ, cum quondam CASIMIRO Poloniæ Rege, & Divum FRIDERICUM Imperatorem cum eodem CASIMIRO Rege, poſtea vero etiam inter recolendæ memoriæ FERDINANDUM & MAXIMILIANUM Imperatores, cum itidem recolendæ memoriæ SIGISMUNDO AUGUSTO Rege interceſſerunt. Nos Maiorum noſtrorum exemplo provocati, qui ſummam ſemper inter ſe neceſſitudinem, & amicitiam conſervare ſtudebant, atque eam arctis præterea affinitatis vinculis fortius colligabant, quam ut diſſolvi facile poſſet, ea nimirum Pacta, & Fædera, quæ inter præfatos Maiores noſtros, quondam ALBERTUM, FRIDERICUM, FERDINANDUM, MAXIMILIANUM II. & CASIMIRUM, SIGISMUNDUMque AUGUSTUM obſervata fuerunt, id quod felix, fauſtum, & fortunatum DEUS eſſe velit, utrique noſtrum, ac utriusque Noſtrum Imperiis, Regnis, Terris, Civitatibus, Populis, & Nationibus in Dei Optimi Maximi nomine, a quo tanquam fonte perenni manat, quidquid bonarum eſt rerum, inter Nos quoque ad vitam ſaltim noſtram continuanda, confirmanda, inſtauranda, & renovanda, atque ad ea declaranda, corroboranda, & amplificanda duximus, ita, ut continuamus, confirmamus, inſtauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, & amplificamus, Præſentium per tenorem. Ac primum quidem ſicut in Literis quondam ALBERTI Archi-Ducis præſcriptum eſt, Nos omni honore, fide, & amore Nos invicem proſequi, & promovere debemus, & volumus in locis omnibus, & temporibus, ubi Nobis id faciendi ſe facultas obtulerit, citra dolum, & fraudem aliquam, neque committemus unquam, ut alter alteri, aut familiaribus eius, Vaſallis, & Subditis quibuscunque, Regnis, Ducatibus, Terris, & Civitatibus ei ſubiectis, & ſub eius obedientia, & defenſione conſtitutis, quacunque ex cauſa bellum inferamus, inimicitias denuntiemus, diffidemus, aut hoſtiliter eos impetamus, per Nos, aut per ſubmiſſas Perſonas fraude, & dolo ſemotis: ac non modo ipſi ab eiusmodi rebus abſtinebimus, verum etiam Subditos noſtros, & quicunque in fide poteſtateque noſtra ſunt, eos prohibebimus, ac ab omni vi, modo ſuperius deſcripto temperare ſibi cogemus. Habebunt etiam poteſtatem Homines noſtri, cuiuſcunque Status, & conditionis fuerint, in quibuſcunque Terris, Dominiis, Civitatibus noſtris, & noſtræ obedientiae ſubiectis agendi, & commorandi, atque etiam inde libere ac ſecure, cum illis viſum fuerit, diſcedendi. Deinde ſicut etiam Literis Divi FRIDERICI cautum eſt, ita Nos invicem uniendos, obligandos, alligandos, confaederandos duximus, quemadmodum unimus, obligamus, promittimus, alligamus, confaederamus Praeſentibus, quod ex tempore ipſo, perpetuo realiter, & cum effectu invicem, & mutuo obligati, & confaederati ſimus, & erimus, & inter Nos, & Subditos noſtros, nec non Regna, Principatus, & Dominia, quae nunc uterque noſtrum poſſidet, conſtans, & perpetua, indiſſolubilis, & Chriſtiana Pax eſſe, & ſervari debet, & debebit, & in omnibus utriusque noſtrum honorem, dignitatem, ſtatum, augmentum concernentibus, & concernere valentibus mutuo Nobis auxiliabimur, conſulemus, invicem promovebimus, & aſſiſtemus, nec alteruter noſtrum quicquam faciet, cupiet, pertractabit, aut molietur, quod contra alterutrum noſtrum, Regna, Principatus, Dominia, ſubditos, honorem, ſtatum, dignitatem, aut augmentum ſit, ſeu eſſe, aut tendere poſſit. Neque noſtrum alter alteri, ipſius Regnis, Principatibus, Dominiis, & ſubditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferet, nec a ſuis quovis quaeſito colore inferri permittet, ſed quilibet noſtrum contra ſubditos ſuos, qui huiusmodi faciunt, aut facere, & moliri vellent, totis viribus ſuis, & potentia in Terris, & Dominiis ſuis conſurget, & eos pro huiusmodi exceſſibus pæna condigna puniet, & caſtigabit, donec damnorum datorum integram compenſationem, & refuſionem faciant. Præterea nullus noſtrum ad alterius Regna, Principatus, & Dominia aſpirare, aut anhelare debet, nec alterius noſtrum Regna, Principatus, Dominia, & ſubditos, ſi quos (quod Deus avertat,) ab alterutro noſtrum deficere, recedere, aut rebellare contingeret con-

ANNO 1589.

tra alium, eius Regna, Principatus, Dominia, & subditos suscipere, tenere, protegere, iuvare, assistere, neque consulere, aut favore prosequi debet, neque a suis talia fieri patiatur; sed contra tales infideles unus alteri auxiliabitur, & assistet, atque Dominiis suis eos excludet. Si vero alter nostrum eius Regna, Principatus, aut subditi contra alterum, subditos ipsius, Principatus, aut Dominia, actionem realem, seu personalam, civilem, seu criminalem, aut qualemcunq; querelam habet, aut inposterum habuerit, si super ea non potuerimus amicabiliter concordare, tum neque ipse, neque subditi eius contra alterum, ipsiusque subditos, Regna, Principatus, & Dominia quicquam via facti attentare, neque sibi ipsi ius dicere, aut ulcisci, sed super eo iure, & non aliter experiri debet. Cæterum pro maiori suprascriptorum Fœderum declaratione, proq; tranquilliori subditorum nostrorum statu, quiete, & bonæ vicinitatis conservatione, & quo firmior inter Nos, Regna, & subditos nostros Pax, amicitia, & benevolentia perpetuo constare queat, utque omnes dissidiorum causæ, quoad eius fieri potest, præscindantur, ordinamus, statuimus, declaramus, & volumus, quod cum initio scriptum est, quod mutua Nobis auxilia ferre debemus, quomodo alter alteri auxilia ferre velimus, id in arbitrio utriusque nostrum, & Ordinum Regnorum nostrorum positum esse debere, hoc tamen expresso, ut liceat utrique nostrum ex Terris, & Provinciis alterius voluntarios Milites ære suo conductos educere, & arma in usum suum exportare, hactenus tamen milites educere liceat, quatenus id sciente fiat altero nostrum, neque sit alteruter nostrum bello suo proprio contra hostes aliquos suos impeditus. Hostibus vero ne id liceat, neve favor ullus præstetur, qui alteri obesse possit, ita tamen, ut nedum iuxta præscripta Maiorum nostrorum Fœdera, nullus nostrum alteri vel ipsius Regnis, Principatibus, Dominiis, & subditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferre, sed neque alterius hostes, aut rebelles fovere, protegere, seu eis assistere, vel favorem, consilium, aut auxilium quovis modo præstare debeat. Volumus præterea, vias, & flumina publica, nec non Commercia, & negotiationes mutuas per Regna, & Provincias nostras omnibus, & singulis Regnicolis, Provincialibus, & subditis nostris tam terra, quam aqua utrinque libera esse, nec ullis unquam interdictis, arrestationibus, seu repressaliorum concessionibus impediri, sed utriusque nostrum subditos, in alterius Regnis, & Dominiis libero transitu, ac fide publica, quem Salvum Conductum vocant, non minus quam proprios cuiusque subditos gaudere, uti, ac frui posse, & debere. Nec denique cuiquam nostrum, aut his, qui Nobis subditi sunt, querelas, & actiones suas, si quæ iam sunt, vel futuris temporibus oboriantur, aliter quam mediante Jure prosequi liceat. Ut autem omnis vel protelatæ, vel denegatæ iustitiæ querela tam inter Nos, quam subditos nostros hinc inde præcaveatur, sed cuique expeditum Jus, & iustitia summarie, & de plano administrari, eiusdemque debita executio effectualiter obtineri valeat, convenimus, & concordavimus, quod si quis nostrum, vel unius nostrum subditi, contra alterius unum, vel plures privatos subditos actiones sive personales, sive reales intentarent, tunc semper Pars agens, forum, & iudicium ipsius rei sequi debeat, & quod in personalibus iniuriarum, violentiarumque super spoliatione seu similibus, Judex permissione subitarii iudicii, citra dilationem, & exceptionum admissionem, Actori forensi de simplici, & plano iustitiæ complementum facere, in realibus vero secundum Ditionis consvetudinem ita procedere teneatur, ut quilibet citra dilationem, iustitiæ executionem obtinere queat, id quod per Superioritates, & Magistratus fideliter provideri, & dirigi par est. Quod si alter nostrum contra alterius Provinciam, vel communitatem aliquam, vel vicissim Provincia, Communitas, vel privati subditi unius nostrum contra alterum ex Nobis, vel eius Provinciam, seu Communitatem privatas actiones prætenderent, tunc causæ huiusmodi coram alterius nostrum, sub quo pars rea degit, Consiliariis, seu Commissariis per eundem iuxta Partium conditionem, & causarum exigentiam, non minus septem numero designandis, summarie audiri, & vel amicabiliter componi, vel iure mediante determinari, & executioni demandari debeant. Porro si inter Nosmet ipsos Reges seu forsan Regna, & Provincias nostras, tum metarum, & terminorum, tum commerciorum, seu quarumlibet aliarum, tam veterum, quam novarum causarum, iurium, vel obligationum occasione querelæ, gravamina, & controversiæ suborirentur, tunc alter nostrum, qui, vel cuius Regnum, seu Provincia Ius, vel querelam prætendit, alium per Nuntios, vel Literas suas amicabiliter informare, ac pro tollendo, sarciendo, amovendoque gravamine admonere, & requirere debet. Quod si obtinere nequeat, tunc quilibet nostrum statim intra duorum spa-

ANNO 1589.

spatium a facta amicabili requisitione, tres Consiliarios suos e Proceribus Regnorum Hungariæ, Bohemiæ, Moraviæ, Silesiæ, & vel ex aliquibus harum, prout quodque negotium ad aliquam harum Provinciarum pertineat, vel etiam ex omnibus pro exigentia, & gravitate negotii ab una, Regnique Poloniæ, Magni Ducatus Litvaniæ ab altera partibus ad convenientem diem, & locum per partem læsam, seu querulantem nominandum, semota omni excusatione mittere debeat. Qui utriusque nostrum Consiliarii summam inprimis diligentiam adhibeant, quo huiusmodi querelæ, gravamina, & controversiæ inter Nos, Regna, vel Provincias nostras amicabili compositione transigantur. Ea vero non succedente, tunc læsa Pars sive Agens coram prædictis sex Consiliariis, actionem suam statim ipso die iuridice exhibendi potestatem habeat, idque duplicatis scripturis, quarum unam Consiliarii penes se retineant, aliam vero parti reæ transmittant, quo facto pars rea responsum suum etiam scriptis duplicatis sæpe dictis Consiliariis, vel ei, cui ex illis hoc demandatum fuerit, intra spatium proximorum duorum Mensium a transmisso actionis libello, mittere teneatur, ut scilicet Actor replicas, reus vero duplicas suas, ac præterea utraque pars tertiam quoque conclusionem, & submissivam scripturam, de bimestri in bimestre duplicatis, ut præfertur, scriptis, offerre queat, eo sane modo, & ordine utrique parti remittendis, sicut de actionis libello demonstratum est. Oblatis tandem successive ab utraque parte duplicatis trinis scripturis, in quibus utrinque omnia sua Iura explicabunt, sex illi Commissarii partibus ad promulgandam sententiam, intra proximum sequens bimestre, diem ad eum locum, ubi causa primo agi cœpit, indicent. Quo loco, & tempore partes per Procuratores suos pleno Mandato suffultos comparere, illicque & ipsi Consiliarii convenire, ac diligenter visis scriptis, & discussis Actis totius causæ, Partes rursum ad concordiam, & amicabilem compositionem invitare, & cohortari, nihilque in eo operæ, & diligentiæ intermittere debeant. Quam si ne tunc quidem inter Partes obtinere queant, statim ad ferendam sententiam procedant, ac id, quod Iuris & Iustitiæ fuerit, cognoscant, & decernant. Quod si suprascripti Consiliarii de ferenda sententia, sive interlocutoria, sive definitiva fuerit, concordare non possent, tunc toties, quoties opus fuerit, arbitrum communi voce deligant, vel per quamlibet consiliorum partem duabus idoneis personis propositis ex iisdem sorte constituant, cuius partes sint, huic Consiliariorum opinioni, quæ ei iuri, & æquitati magis consona videatur, subscribere, eandemque laudare, & approbare. Quidquid autem per ipsos Consiliarios nostros, seu maiorem eorum partem separatim, vel per eosdem, vel Arbitrum coniunctim decretum, et pronuntiatum fuerit, id ratum firmumque maneat, ac statim debitæ demandetur executioni, remota omni plane appellatione, supplicatione, reductione, in integrum restitutione, aliisque Iuris beneficiis & remediis, etiam motu proprio concessis, obtentis non obstantibus. Debent autem Consiliarii per Nos pro tempore deputandi, nec non & Arbiter ipse per Nos, & quantum ad quemlibet nostrum spectat, ab obedientiæ, & Iuramenti debito, ad eam causam tantum absolvi, ac pro administranda iustitia, novoque, consvetoque Iuramento obstringi. Quod si pendente lite unus vel plures ex ipsis Consiliariis mortem obirent, tunc in demortuorum locum, prout ad quemlibet nostrum pertinebit, alios semper subrogabimus. Ipsi quoque Consiliarii non plures Scripturas admittant, aut terminos alio modo, quam supradictum est, prorogandi, aut alterandi potestatem habeant, sed forma, & modo illis concessa procedant, excepto casu, quo Partes testes producere necesse haberent, tunc ipsi Consiliarii Jurisdictionem suam prorogandi potestatem habeant tantisper, donec testes eius causae conscii, secundum Juris dispositionem legitime producti, & auditi fuerint. Ita tamen ne ulla minus necessaria prorogatio quaeratur vel admittatur, sed omnes testes ad unum diem, & terminum, quantum fieri possit, audiantur, ac publicatis attestationibus non nisi unica scriptura a qualibet Parte suscipiatur. Proinde quo magis Regna, Principatus, & Dominia nostra ab omni bellorum, depraedationum, latrociniorum, hostilitatisque periculo libera, secura, purgataque esse queant, conventum inter Nos est, quod nullus nostrum alterius, seu Regnorum, Provinciarum, vel subditorum suorum diffidatores, hostes, homicidas, raptores, seu damnificatores, nec non profugos seu rebelles subditos, quicunque in alterius nostrum Regnis, & Ditionibus reperti, denuntiati, vel per Nosmet, aut Officiales nostros pervestigati fuerint, nequaquam amplius fovere, & assecurare, multominus vero per subditos nostros ullo hospitio, auxilio, sive receptatione quocunque prætextu directe, vel indirecte, publice, vel occulte re-

Anno 1589.

cipere, iuvare, vel intertenere debeat, ſed ubicunque huiusmodi graſſatores, raptores, diffidatores, & damnificatores ubilibet in præfatis Regnis, & Ditionibus noſtris deprehenſi fuerint, contra eos iuſſu noſtro, & directione, atque accurata diligentia Officialium utrobique Parti læſæ, atque deferenti iuſtitia immediate, atque irrecuſabiliter permitti, atque adminiſtrari, aut etiam citra Partium requiſitionem, de iis, ut communibus hoſtibus a Capitaneis, & Magiſtratibus ubicunque ex Officio inquiri, inſequi, & pænaliter procedi debeat. Caſu autem quo aliquis ex Officialibus, aut ſubditis noſtris, propter receptionem, aſſecurationem, vel defenſionem ante dictorum diffidatorum inſecutionis, captivationis, ſive animadverſionis ſcienter contravenerit, in tales utrobique ſive delati a Parte altera, ſive alias veriſimili ſuſpicione deprehenſi forent, capitali ſupplicio irremiſſibili debet animadverti. Quod ſi alter utrius noſtrum unus vel plures Incolæ, vel ſubditi, alteri noſtrum ſeu Regnis, et Dominiis noſtris generaliter, vel ſingularibus perſonis, Incolis, & ſubditis privatim hoſtilitatem denuntiaverint, tunc ſtatim Præfectus, Capitaneus, aut Officialis illius loci, ſive Diſtrictus, cui diffidatio indicta eſt, Generales Præfectos, & Capitaneos Regnorum, & Provinciarum alterius noſtrum, ſub qua tales diffidatores degunt, ea de re certiores reddere, ipſiſque exemplar diffidatoriarum Literarum transmittere debeat. Quo accepto prædicti Præfecti, & Capitanei diffidatores, pro publicis hoſtibus iudicare, promulgare, & publicare, omnibusque, & ſingulis Incolis cuiuſcunque Ordinis, & Conditionis extiterint, eorum conſvetudinem interdicere, & ne a quoquam hoſpitio recipiantur, aut conſilio, ſive ulla re alia iuventur, prohibere, cavere, bonaque diffidentium applicare Fiſco, & Cameræ Regiæ, ac proinde in hoſpites, ſocios, conſcios, & complices, pari quoque ſeveritate animadvertere teneantur, ignorantiæ excuſatione univerſis penitus ſublata. Quod ſi quiſpiam Præfectus, Capitaneus, aut Magiſtratus huiusmodi caſibus ſubitam iuſtitiam adminiſtrare cunctaretur, aut etiam alias ex Officio, inquiſitione, inſecutione, & animadverſione, debita non procederet, tunc tales noſtræ punitioni immediate obnoxii, & rei eſſe debeant. Ut autem praecipuus diffidationum, & graſſationum fomes, quo huiusmodi latrocinia inprimis aluntur, e medio tollatur, coerceaturque licentia, & impunitas receptandi hoſtes, praedones, & diffidatores, ſerio inter Nos convenit, ut omnes, promotores, detentores, acceptatores, complices dictorum facinoroſorum hominum, qui vel notorietate facti, vel ex veraci denuntiatione ſpoliatorum, aut ex fuga captivorum (modo tales captivi vel ſpoliati bonae fidei, & integrae famae ſint) ſive aliis, tam manifeſtis indiciis, ut ulteriore probatione res non egeat, convicti, vel deprehenſi forent, iidem citra ulteriorem purgandi ſui admiſſionem, & conceſſionem ſpoliatis, ac damnum paſſis ad reſtitutionem, & ſatisfactonem probabilium damnorum de Bonis ſuis teneantur, aut ſi ſolvendo non ſint, ſecundum qualitatem delicti corpore luant.

Anno 1589.

Quod ſi tales etiam patrati criminis conſcii, vel complices eſſent, & ad illata damna, caedemque evidentem cauſam ſcienter praebuerint, iidem non tam Parti ad reſtitutionem damnorum, ut iam praemiſſum eſt, teneantur, quam etiam Superioritatis ſuae cognitioni, ad ſumendum de iis pro modo delicti ſupplicium citra evaſionem ſubiaceant. Si vero aliqui receptatorum, aut complicum, non omnino manifeſtis indiciis, nec apertis captivorum confeſſionibus, ſed alias delati, & de tali facinore ſuſpecti potius, quam convicti fuerint, contra tales, tam ex delatione damnificatorum, vel alterius Superioritatis Officialium, quam ex Officio per Capitaneos, aut Magiſtratus eius Regni, aut Ditionis, in [illegible] fuerint, hac tamen Conditione, differentia, ſive moderatione debet procedi, ut ſi forent Nobiles, aut poſſeſſionati Cives, antehac in talibus non infamati, neque ullis prioribus confeſſatis ſuſpecti, tales in caſu negationis ſeſe proprio eorum Iuramento coram ſupremo eius Ditionis Magiſtratu publice de huiusmodi infamatione exonerare, & purgare queant. Si vero iidem anterioribus infamiae, aut confeſſatorum præiudiciis notati, & ſemi manifeſti forent, ita tamen ut huiusmodi confeſſata non omnimode certum facti indicium præbere poſſent, tales etiam ad purgationem ſui medio Iuramento mettertia manu integræ famæ poſſeſſionatorum vicinorum admitti, aut ſi in utroque caſu in purgatione ſui defecerint, debitæ capitis animadverſioni ſubiici, & ſubiacere debent. Quod ſi quis ex Regnis, & Provinciis noſtris auſu temerario contra Jus, & aequitatem, ac publica, mutuaque Regnorum noſtrorum Faedera in alterius Regna, vel Ditionem, excurſionem, & irruptionem faceret, atque ibi Mercatores, & vectores depraedaretur, aut detineret, homines occideret,

Anno 1589.

deret, vel abduceret, pecora abigeret, incendio ſaeviret, aut alio quovis modo damnum, & iniuriam inferret, & patrato nefario ſcelere rurſum ſe domum, vel cum praeda ſecurus, vel fugiens inſequentium manus in hoſpitia conſveta, & ſolita diverticula reciperet, tum in eo Regno Praefecti illius Territorii, vel Diſtrictus, & omnes Incolae, totaque vicinitas mox a damnificatis, iniuriatis, ſeu quibuſvis aliis hoſtem, praedonem, & communium Faederum violatorem inſequentibus commonefacti, evocatique, extiterint, debebunt laeſis ferre opem, adeſſe in armis fortiter, & graviter inſequi, & inquirere noxios, & turbatores Pacis publicae, & tranquillitatis. Et ſi ſui tuendi cauſa in aliqua Caſtra, aut fortalitia, vel loca abdita, ſeu natura munita profugerint, acrius, & diligentius inſiſtere, & ipſos, & eorum hoſpites, ſocios, conſocios, complicesque obſidere, oppugnare, & ita omnes ad deditionem urgere, ad debitum ſupplicium trahere, & ad reſtitutionem, compenſationemque damnorum illatorum cogere teneantur. Si qui autem negligentiores, & remiſſiores in ferendo offenſis auxilio, & in proſequendo hoſtes, & damnificatores ſeſe exhibuerint, hi ſciant ſe indignationem noſtram, & ſeveram animadverſionem irremiſibiliter incurſuros eſſe. Si vero contingeret, aut per ſubordinationem Superioritatis, aut alioqui per damnificatos, atque diffidatos contra praemiſſos damnificatores, diffidatores, malefactores, receptatores, aut complices captivandos, ſive etiam iam tum captivos, & convictos in alterutrius Regnum, aut Ditionem pro imploratione iuſtitiae mitti, iidem imploratores non ſolum ad executionem iuſtitiae, pro ratione delicti cum omnibus in tali facto neceſſariis admitti, & provideri, verum etiam tam in loco adminiſtrandae iuſtitiae, quam in reditu ad propria omnimode tuti, atque aſſecurati eſſe debeant. Caſu etiam quo in alterutrius noſtrum Regno, aut Ditione aliquis aut Nobilibus, aut aliis zelo honeſtatis, & ſtudio ſupprimendorum publicorum malefactorum, aut iuſſu Magiſtratuum, aut motu proprio huiuſmodi publicos prædones, & graſſatores inſequeretur, idq; ſibi a quoquam, ut inhoneſtum exprobraretur, talis exprobratio nulli cuiuſcunque Status ullum honoris ſui diſcrimen, imminutionem, & præiudicium aliquod generare queat, ſed exprobrator ad revocationem probri una cum aliquali carceris punitione, & reſtitutione impenſarum cogi, atque læſum rogare debet, ut ſibi talem iniuſtam imputationem propter Deum remittere velit. Quum denique noſtra, Regnorumque, & Provinciarum noſtrarum maximopere interſit, ut in Regnis, & Dominiis noſtris bonam, eandemque iuſtam habeamus monetam, quamobrem pro bono communi utrinque curabimus, & efficiemus, ne illegitima, prava, & reproba moneta, in Regnis, Provinciiſque noſtris cudatur, recipiaturque. Quod ſi hac ex parte quaeſtio inter Nos inciderit, agemus, quantum opus fuerit, cum Ordinibus Regnorum, Provinciarumque noſtrarum, aut eorum aſſenſu Commiſſarios noſtros utrinque deputabimus, qui habita ratione communium Regnorum, Provinciarumque noſtrarum eas tentent, ineantque rationes, quibus vel eadem bonitate, vel valore utrobique moneta cudatur, vel diverſarum monetarum, prout quaevis vel melior, vel deterior reperta fuerit, iuſtum ſemper pretium, aeſtimatioq; conſtituatur. Id quod, & de ſale utriusque noſtrum in alterius Regna, & Provincias educendo, pariter cautum eſſe volumus. Quod ſi tamen hae res vel altero, vel utroque caſu inter communes noſtros Commiſſarios tranſigi nequeant, tunc ſalvum, liberumque ſemper utrique noſtrum eſſe debere, & de moneta, & de ſale ſuo ſtatuendi id, quod cuiuſvis, ac Regnorum, & Provinciarum ſuarum neceſſitas, utilitaſq; exegerit. Quae omnia, & ſingula matura Procerum, & Conſiliariorum noſtrorum deliberatione praevia Nos Imperator Rudolphus II, & Nos Sigismundus III acceptamus, approbamus, & Regia noſtra authoritate ratificamus per Praeſentes, promittentes in verbo noſtro Imperiali, & Regio, & bona fide ſub onere Iuramenti mediante, praeinſerta Pactorum, & Faederum capitula, in omnibus eorum Punctis, Clauſulis, Conditionibus, & Articulis firma, rata, & grata ſemper habituros, ac ſancte, inviolabiliterque obſervaturos, nec non per Officiales, & ſubditos noſtros, ac omnes, quorum intereſt, pariformiter obſervari, & manuteneri curaturos, dolo, et fraude ſemotis. Reſervantes Poſtremo ab hac confaederatione pro Nobis Imperatore Rudolpho Sanctiſſimum Dominum Papam, Sanctamque Sedem Apoſtolicam, nec non Sacrum Romanum Imperium, cui pro ea fide, qua illi iureiurando obſtricti ſumus, ſi quis illud iniuria afficere vellet, deeſſe non poſſemus. Praeterea vero Sereniſſimum, ac Potentiſſi-

Anno 1589.

ANNO 1589.

Potentissimum Principem, et Dominum, Dominum PHILIPPUM Regem Hispaniarum Catholicum etc. Magnum Moschorum Principem, ita tamen, ne propter hanc exceptionem, vel contra Serenissimum Regem, Regnumque Poloniae, Magnum Ducatum Litvaniae etc. vel contra Serenissimum Sveciae Regem, nostra Maiestas, aut caeteri Archiduces ullum auxilium Moschis dare, & hoc Fœdus, ac Pacta turbare debeamus, ac possimus. Ad extremum etiam Turcarum Principem per præsentes, & futuras quoque, si quæ intercesserint Inducias, ita ut isthoc Fœdus nostram Maiestatem, contra illum ligare non possit, nec debeat. Sic vicissim Nos Rex SIGISMUNDUS III. præfatum Sanctissimum Dominum nostrum Papam, Sanctamque Sedem Apostolicam, nec non Serenissimum Dominum Parentem nostrum, Regemque Sveciæ, & Illustrem Transylvaniæ Principem, ad extremum etiam Turcarum Principem pro Nobis pariter excipiendos, reservandosque duximus. Cum vero eadem Pacta, ante etiam per recolendæ memoriae CAROLUM V. Imperatorem, Hispaniarum Regem &c. ratione quorumcunque hæreditariorum Regnorum suorum confirmata fuerint, promittimus itidem, spondemusque Nos Imperator RUDOLPHUS effecturos Nos, ut per Serenissimum, ac Potentissimum Principem, & Dominum, Dominum PHILIPPUM Regem Hispaniarum Catholicum &c. tanquam in iisdem hæreditariis Regnis, & Dominiis Successorem, quo ad eadem Regna, et Dominia sua similiter renoventur, confirmenturque, confirmationemque eam intra octo mensium spatium a præsente die numerandorum ad Serenissimum Poloniæ Regem Nos transmissuros. Nos vero SIGISMUNDUS Rex, iam ex hoc ipso tempore, atque hisce Literis itidem pro parte nostra, ac pro Regno, & cæteris Dominiis nostris, eadem Pacta, & Fœdera cum Serenissimo, ae Potentissimo Rege Catholico, Regnis, Provinciis, ac Dominiis eius hæreditariis continuamus, confirmamus, instauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, amplificamus, & præsentibus Literis nostris Nos obligamus, & verbo nostro Regio, bonaque fide promittimus, ea Nos, & omnia, & singula in eis contenta, & expressa inviolabiliter observare, & adimplere, & in nullo illis contravenire velle, dolo, & fraude semotis. In quorum omnium robur, & evidens testimonium Nos præfati Reges binas eiusdem Literas tenoris manuum nostrarum subscriptione, Sigillorumque appensione munitas, ac cuilibet nostrum alteras consignatas expediri fecimus. Quæ datæ sunt in Arce nostra Regia Pragæ die vigesima sexta Mensis Maii Anno Domini MDLXXXIX. Regnorum nostrorum Romani decimo quarto, Hungarici decimo septimo, & Bohemici itidem decimo quato.

RUDOLPHUS.

ADAMUS *de nova Domo S. R. Bohemiæ Cancellarius.*

Ad Mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium.

Osualdus de Schvenfeldt.

Seb. Heugel.

LXIII.

Confirmatur eadem Transactio per Serenissimum CAROLUM *Archiducem.* Dat. in Civitate Gratz die 30. Maii An. 1589. *Ex Originali.*

Nos CAROLUS Dei Gratia Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, ac Wirtembergæ &c. Comes Tyrolis, & Goritiæ &c. Significamus quorum interest, intereritve huius, & futuri temporis Universis, & Singulis. Cum Sanctissimi D. N. SIXTI V. Summi Pontificis, Legatique eius de Latere Reverendissimi Domini Hyppoliti S. R. E. Presbyteri Cardinalis Aldobrandini, & Summi Pœnitentiarii interventu, inter Commissarios Serenissimæ Domus nostræ Austriacæ ab una, & Serenissimi Principis Domini SIGISMUNDI III. Regis Poloniæ ab altera partibus, Bithomiæ, & Bendzini congregatos firma, perpetua, ac stabilis Pax, & amicitia inter commemoratam Serenissimam Domum nostram, Serenissimumque Regem Poloniæ, atque utriusque Regna, et Ditiones certis conditionibus et legibus constituta esset, Nosque Transactionem eam pro nostra etiam parte ex Transactionis eiusdem formula nominatim etiam confirmare, ratamque habere debeamus; Nos praesentibus hisce Literis nostris eandem Transactionem ad verbum inserendam, edendam, confirmandam, omnemque authoritatem, et assensum nostrum harum testimonio adhibendum ei duxisse. Cuius quidem Transactionis tenor infrascriptus sequitur. *Nos infrascripti.* etc. Nos igitur CAROLUS etc. suprainsertam Transactionem, omniaque, et singula eiusdem capita, conditiones, clausulas confirmamus, approbamus, rata habemus, corrobo-

ANNO 1589.

roboramus, et præsentibus Literis nostris sub fide, ac verbo Principis nostro, eoque plane vigore, ac si corporali Juramento in Sancta Dei Evangelia iurata a Nobis fuissent, ad ea Nos obligamus, promittentes, spondentesque ea Nos, et omnia, ac singula in eis contenta, et expressa inviolabiliter observaturos, et adimpleturos: et in nullo directe, vel indirecte, clam, vel aperte unquam illis contraventuros bona fide, dolo, et fraude semotis. Harum testimonio Literarum manu nostra propria subscriptarum, et Sigilli nostri appensione munitarum. Datum in Civitate nostra Metropli Gratz trigesima die Mensis Maii, Anno vero salutis humanæ millesimo quingentesimo octuagesimo nono.

CAROLUS.

Ad Mandatum Domini Archiducis proprium.

Wolfgang Schranz etc.

M. Ryst etc.

LXIV.

Confirmatio Transactionis Serenissimi MATHIÆ *Archiducis.* Dat. In Arce Lintzensi die 1. Junii Anno 1589. *Ex Originali.*

Nos MATHIAS Dei Gratia Archidux Austriae, Dux Burgundiæ, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, ac Wirtembergae, etc. Comes Habspurgi, et Tyrolis etc. Significamus quorum interest, intereritve huius, et futuri temporis Universis, et Singulis. Cum Sanctissimi D. N. SIXTI V. Summi Pontificis, Legatique eius de Latere Reverendissimi Domini Hyppoliti S. R. E. Presbyteri Cardinalis Aldobrandini, et summi Pœnitentiarii interventu, inter Commissarios Serenissimae Domus nostrae Austriacae ab una, et Serenissimi Principis Domini SIGISMUNDI III. Regis Poloniae ab altera partibus Bithomiae, et Bendzini congregatos, firma, perpetua, ac stabilis Pax, et Amicitia inter commemoratam Serenissimam Domum nostram, Serenissimumque Regem Poloniae, atque utriusque Regna, & Ditiones certis conditionibus, et legibus constituta esset, Nosque Transactionem eam pro nostra etiam parte, ex Transactionis eiusdem formula nominatim etiam confirmare, ratamque habere debeamus: Nos praesentibus hisce Literis nostris eandem Transactionem ad verbum inserendam, edendam, confirmandam, omnemque authoritatem, et assensum nostrum harum testimonio adhibendum ei duxisse. Cuius quidem Transactionis tenor infrascriptus sequitur. *Nos infrascripti &c.* Nos igitur MATHIAS Archidux etc. supra insertam Transactionem, omniaque et singula eiusdem capita, conditiones, clausulas confirmamus, approbamus, rata habemus, corroboramus, & præsentibus Literis nostris sub fide, ac verbo Principis nostro, eoque plane vigore, ac si corporali Juramento in Sancta Dei Evangelia iurata a Nobis fuissent, ad ea Nos obligamus, promittentes, spondentesque ea Nos, & omnia, ac singula in eis contenta, & expressa inviolabiliter observaturos, & adimpleturos, & in nullo directe, vel indirecte, clam, vel aperte unquam illis contraventuros bona fide, dolo, & fraude semotis. In quorum omnium fidem, & evidentius testimonium præsentes manu nostra propria subscripsimus, ac Sigilli nostri appensione, muniri iussimus. Datum in Arce Lintzensi die primo Mensis Junii Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Nono.

MATHIAS.

LXV.

Confirmatio eiusdem Transactionis Serenissimi FERDINANDI *Archiducis.* Datum Oeniponte die 5. Junii Anno 1589. *Ex Originali.*

Nos FERDINANDUS divina favente Clementia, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Lucemburgiæ, & Wirtembergæ, Princeps Sveviæ, Marchio S. R. I. super Anasum, & Burgoviæ, Comes Palatinus Habspurgi, Tyrolis, Ferretis, Kiburgi, & Goritiæ, Landgravius Alsatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicae, Portus Naonis, & Salinarum &c. Significamus quorum interest, intereritve, huius & futuri temporis universis, & singulis. Cum Sanctissimi D. N. SIXTI Quinti Summi Pontificis, Legatique eius de latere Reverendissimi Domini Hyppoliti S. R. E. Presbyteri Cardinalis Aldobrandini, & Summi Paenitentiarii interventu, inter Commissarios Serenissimae Domus nostrae Austriacae ab una, & Serenissimi Principis Domini SIGISMUNDI III. Regis Poloniae ab altera partibus Bithomiae, & Bendzini congregatos firma, perpetua, ac stabilis Pax, & amicitia inter commemoratam Serenissimam Domum nostram, Serenissimumque Regem Poloniae, atque utriusque Regna, & Ditiones certis conditionibus, & legibus constituta esset, Nos Transactionem eam, quae a Sacra Caesa- rea

Anno 1589.

rea Maiestate, Domino, & Patruele nostro clementissimo iam antea confirmata, & Nobis praelecta fuit, ad suae Caesareae Maiestatis, & Dilectionis requisitionem, ex Transactionis eiusdem Formula pro nostra etiam parte nominatim ratam habere debeamus. Nos praesentibus hisce Literis nostris eandem Transactionem ad verbum inserendam, edendam, confirmandam, omnemque authoritatem, & assensum nostrum harum testimonio adhibendum ei duxisse. Cuius quidem tenor infrascriptus sequitur. *Nos infrascripti* &c. &c. Nos igitur praedictus Ferdinandus Archidux Austriae supra insertam Transactionem iam antea a Sacra Caesarea Maiestate, Domino, & Patruele nostro observandissimo confirmatam, omniaque & singula eiusdem capita, conditiones, & clausulas ad suae Caesareae Maiestatis, & Dilectionis requisitionem approbamus, rata habemus, corroboramus, & praesentibus Literis nostris ad ea Nos obligamus, promittentes, spondentesque ea Nos, & omnia, ac singula in eis contenta, & expressa inviolabiliter observaturos, & adimpleturos, et in nullo directe, vel indirecte, clam, vel aperte illis contraventuros bona fide, doloque, et fraude semotis. In quorum omnium fidem, et evidentius testimonium etiam Praesentes manus nostrae subscriptione, et Sigilli nostri maioris appensione corroboravimus. Datum in Civitate nostra Oenipotente quinta die Mensis Junii Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Nono.

FERDINANDUS.

V. Justinianus.

Ad Mandatum Serenissimi Domini Archiducis proprium.

Con. Decius.

LXVI.

Confirmatio Transactionis Serenissimi Ernesti *Archiducis.* Dat. Viennæ die 10. Junii Anno 1589. *Ex Originali.*

Nos Ernestus Dei Gratia Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiæ, Carniolæ, et Wirtembergae &c. Comes Habspurgi, & Tyrolis etc. Significamus quorum interest, intereritve huius, et futuri temporis universis, et singulis. Cum S. D. N. Sixti Quinti Summi Pontificis, Legatique eius de Latere Reverendissimi Domini Hyppoliti S. R. E. Presbyteri Cardinalis Aldobrandini, et Summi Paenitentiarii interventu inter Commissarios Serenissimae Domus nostrae Austriacae ab una, et Serenissimi Principis Domini Sigismundi III. Regis Poloniae ab altera partibus, Bithomiae, et Bendzini congregatos, firma, perpetua, ac stabilis Pax, et amicitia inter commemoratam Serenissimam Domum nostram, Serenissimumque Regem Poloniae, atque utriusque Regna, et Ditiones certis conditionibus, et legibus constituta esset, Nos Transactionem eam pro nostra etiam parte ex Transactionis eiusdem formula nominatim etiam confirmare, ratamque habere debeamus: Nos praesentibus hisce Literis nostris eandem Transactionem ad verbum inserendam, edendam, confirmandam, omnemque authoritatem, et assensum nostrum harum testimonio adhibendum ei duxisse. Cuius quidem Transactionis tenor infrascriptus sequitur. *Nos infrascripti* etc. Nos igitur Ernestus Archidux Austriae etc. supra insertam Transactionem, omniaque, et singula eiusdem capita, conditiones, clausulas confirmamus, approbamus, rata habemus, corroboramus, et praesentibus Literis nostris sub fide, ac verbo Principis nostro, eoque plane vigore, ac si corporali Juramento in Sancta Dei Evangelia iurata a Nobis fuissent, ad ea Nos obligamus promittentes, spondentesque ea Nos omnia, ac singula in eis contenta, et expressa inviolabiliter observaturos, et adimpleturos, et in nullo directe, vel indirecte, clam, vel aperte unquam illis contraventuros, bona fide, doloque, et fraude semotis. In quorum omnium fidem, et evidentius testimonium hasce Literas manu nostra propria subscripsimus. Datum in Civitate Vienna die decima Mensis Junii Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagessimo Nono.

ERNESTUS.

Ad Mandatum Serenissimi Domini Archiducis proprium.

S. Westernacher.

LXVII.

Anno 1589.

LXVII.

Juramentum Rudolphi *Imperatoris, quo eandem Transactionem confirmat.* Datum Pragæ die 10. Julii. Anno 1589. *Ex Originali.*

Rudolphus II. divina favente Clementia Electus Rom: Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, &c. Marchio Moraviæ &c. Dux Lucemburgiæ, ac Superioris, & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ, & Teckae, Princeps Sveviæ, Comes Habspurgi, Tyrolis, Ferretis, Kiiburgii, & Gorithiæ, Landgravius Alsatiæ, Marchio S. R. J. Burgoviæ, ac Superioris, Inferioris Lusatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum &c. Recognoscimus, & Præsentibus profitemur Serenissimo Principi Domino Sigismundo III. Dei Gratia Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ, ac Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, &c. Fratri, ac Consangvineo nostro charissimo, fidei puræ, & prefectæ servandæ causa, maximeque in Transactionem inter nostros Serenissimæque Domus nostræ &c. ab una, & commemorati Serenissimi Regis Poloniæ &c. parte ab altera Commissarios, Bithomiæ, & Bendzini congregatos, inter Nos, Regnaque, & Ditiones nostras factam voto Iuramenti Sanctis Dei Evangeliis per Nos Corporaliter tactis præstiti, de certa scientia, & Consilio nostro sancte Nos obligasse, obstrinxisseque. Quod quidem Iuramentum, seu fidei Sacramentum Præsentibus Reverendissimo in Christo Patre Domino Georgio Radziwil Sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli Sancti Sixti Presbytero Cardinale, Episcopatusque Vilnensis Administratore, ac Spectabili & Magnifico Nicolao Firley de Dambrowicza Palatino Cracoviensi, Novae Civitatis Korczyn, & Casimiriensi Capitaneo, supradicti Poloniae Regis Legatis, sequentibus verbis praestitutum a Nobis est. *RUDOLPHUS II. Dei Gratia Electus Rom: Imperator semper Augustus. &c. Juro, spondeoque, ac promitto coram Deo per hæc Sancta eius Evangelia, quod omnia ea, quæ Sanctissimi Domini Summi Pontificis, & Legati eius de Latere Reverendissimi Cardinalis Aldobrandini interventu, inter Commissarios meos, cæterorumque Serenissimorum Principum, Patruorum, ac Fratrum meorum ex una, & Serenissimi Principis Domini* Sigismundi III. *Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ &c. parte ex altera, Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, in omnibus eorum punctis, & clausulis firmiter, inviolabiliterque observabo, iisque satisfaciam, Pacem, & amicitiam cum eodem Serenissimo Principe, Regnoque Poloniæ, Magno Ducatu Litvaniæ, cæterisque coniunctis Provinciis, & Ditionibus iuxta eandem Transactionem, Pacta perpetua, ac Fœdus, perpetuo constanterque colam: sic me Deus adiuvet, & hæc Sancta eius Evangelia.* Quod quidem supra scriptum Iuramentum Nos eidem sancte observare, neque unquam contra illud venire, praesentium etiam Literarum harum testimonio promittimus, spondemusque, maioris fidei causa manu nostra hasce subscripsimus, Sigilloque Maiestatis nostrae muniri mandavimus. Datum in Arce nostra Regia Pragae, die decima Mensis Julii Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Nono. Regnorum nostrorum Hungarici decimo septimo, & Bohemici itidem decimo quarto.

Ad Mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium. Sebast: Heugel.

LXVIII.

Juramentum Ordinum Regni Bohemiæ, Archiducatus Austriæ, Marchionatus Moraviæ, Ducatuum Silesiæ, & utriusque Marchionatus Lusatiæ, quo eandem Transactionem confirmant. Datum Pragæ 10 Julii Anno 1589. *Ex Originali.*

Nos infrascripti delegati a Statibus, & Ordinibus inclyti Regni Bohemiae: Gvilhelmus Ursinus Domus Rosembergicae Gubernator, Eques aurei Velleris, Sacrae Caesareae, Regiaeque Maiestatis intimus Consiliarius, & Supremus Regni Bohemiae Burgravius, Georgius Senior Baro de Lobkowicz in Libochowicz, & Liczkow Caesareae Maiestatis Cubicularius, & Supremus Regni Bohemiae Curiae Praefectus, Georgius Borzita Baro de Martynicz in Smeczna Supremus Judex eiusdem Bohemiae Regni, Joachimus Nowohradski Baro de Kolowrath, in Koszatek, & Busnehrad, Burgravius Arcis Calstrein, Christophorus Junior Baro de

Lobko-

Anno 1589.

Lobkowicz in Tachau Sacrae Caeſareae Maieſtatis Cubicularius, & Supremus Regni Bohemiae Camerae Praefectus. Venceslaus Berka Baro de Duba & Lippeho in Ruchmburgkh. Volphgangus Nowogradſki Baro de Kolowrath in Lnarzich. Carolus Baro a Birſtain in Dievin Supremus Regni Bohemiae Monetae Praefectus. Venceslaus Baro de Rziczian in Horzowiz. Georgius Baro a Stemberg in Zelna Hora. Michael Sspanowſki de Liſowa in Paczow, & Woziczy Supremus Regni Bohemiae Notarius. Burzan Trezka de Lippy in Swietla ſuper Sazavam Succamerarius Regni Bohemiae. Albertus Kapaun Svoykowa in Hlupiczych Burgravius Diſtrictus Hradecenſis. Vilhelmus Woſtroveiz de Kralowic in Vlaſſim Sacrae Caeſareae Maieſtatis Procurator in Regno Bohemiae. Venceslaus Pleſſ. Herzmanſki de Slaupna in Stolanech Capitaneus Minoris Partis Pragae. Radslaus Wchinski de Wchinic in Teplic, & Zachorzanech. Venceslaus Budowecz de Budova, omnes ſuae Caeſareae *&c.* Maieſtatis Conſiliarii. Chriſtophorus Zieleńſki de Sebuzina Vice-Notarius Regni Bohemiae. Chriſtophorus Schlenicz de Schleynic in Honſpach. Vilhelmus Urzeſzovecz de Urzeſzowic in Tauchoviczych. Nos etiam ab Ordinibus Archi-Ducatus Auſtriae deputatae Perſonae. Sigiſmundus Comes in Hardegk, Glaczae et Machland in Rigerspurg Pincerna Haereditarius Archi-Ducatus Auſtriae, Supremus Dapifer Stiriae. Maximilianus a Minming in Kirchperg ad Fluvium Pulacenſem et Sitzenthal. Joannes a Thernembel Baro Schwerdperg et Vindcgk per Karniolam et Marchiam Sclavonicam Pincerna Haereditarius, Georgius a Nathaus in Staxirchen et Senfftenberg Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliarii.

Similiter nos infra inſcripti ab Ordinibus Marchionatus Moraviæ delegati. Hinco Brtnieki Baro de Waldſtein in Brnicz, Capitaneus, & Supremus Camerarius Moraviæ, Joannes Baro de Boſkowicz in Tręhoue Supremus Judex eiusdem Marchionatus, Taſs Mezericzki de Lomnice in Gemnicz. Eggardus a Schvoben Abbas Vielegradenſis. Nicolaus de Hradek in Nova Arce Succamerarius prædicti Marchionatus Moraviæ. Venceslaus Lachradecki de Lachradeck in Budzieſskoviczych. Nos itidem ex Ducatibus Sileſiæ ordinatæ Perſonæ: Carolus Munſterbergenſium, & Olſnenſium Dux, Comes Glacen. Sigefridus a Promnitz Liber Baro in Pleſsnau Soravien, & Tribelien, in Hoyersverda Ducatus Saganen. Tenutarius, Conſiliarius Sacræ Caeſareae Maieſtatis, Brandanus a Zedcz in Hartmannsdorff, Georgius Strzela a Dzielavin Milven. Nicolaus a Burgkhaus in Stoltz & Schildtperg, Eraſmus Muller in Maickovicz & Kreikav, Simon Hannibal in Rotenſirben, & Pilsnick Imperatoriæ Maieſtatis Conſiliarius. Et nos ſubſcripti ex Superioris Luſatiae Marchionatu Erneſtus a Rechnberg in Croſta Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliarius, & Capitaneus eiusdem Superioris Luſatiae, Hieronymus a Schonauh in Sigersdorff. Nec minus etiam & Nos ex Inferiori Luſatia deputati Carolus a Kitlicz Liber Baro Malnuen, Eiſenbergen, & Sprembergen, Richardus a Schulenburg in Lubenau, Lubros et Straupicz, ſignificamus Praeſentibus hiſce quorum intereſt, univerſis, et ſingulis. Cum inter Sacrae Caeſareae etc. Maieſtatis, univerſaeque Sereniſſimae Domus Auſtriacae ab una, et Sereniſſimi Principis, et Domini, Domini SIGISMUNDI III. Regis Poloniae, Magni Ducis Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samógitiae, Livoniae etc. parte ab altera Commiſſarios Bithomiae, et Bendzini congregatos, inter commemoratos Sereniſſimos Principes noſtros, certis conditionibus, et legibus firma, ac perpetua pax, atque amicitia conſtituta eſſet: Nos Regni Bohemiae, Archiducatus Auſtriae, Marchionatus Moraviae, Ducatuum Sileſiae, et utriusque Marchionatus Luſatiae, omnium Ordinum nomine in eandem Transactionem corporale Juramentum ſequentibus verbis praeſtitiſſe.

Nos infraſcripti Guilhelmus Urſinus Domus Roſembergicæ Gubernator, Eques Aurei Velleris, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis intimus Conſiliarius, & Supremus Regni Bohemiæ Burgravius, Georgius Senior Baro de Lobkowicz in Libochowitcz, & Luczkow, Cæſareæ Maieſtatis Cubicularius, & Supremus Regni Bohemiæ Curiæ Præfectus, Georgius Borzita Baro de Martnicz in Smeczna Supremus Judex eiusdem Bohemiæ Regni, Joachimus Novohradski Baro de Kollovrat in Koſſateck, & Buſſiechrad Burgravius Arcis Carſtein, Chriſtophorus Junior Baro de Lobkowicz in Tachau Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Cubicularius, & Supremus Regni Bohemiæ Cameræ Præfectus, Venceslaus Berka Baro de Duba, & Lippeho in Richmburgkh, Volphgangus Nowochradski Baro de Kollovrath in Znarzich, Baro a Bibrſtain in Dievin Supremus Regni Bohemiæ Monetæ Præfectus, Venceslaus Baro de Rzecian

Anno 1589.

in Horzovic. Georgius Baro a Stemberg in Zelena Hora, Michael Sspanowski de Liſowa in Paczow, & Voziczy Supremus Regni Bohemiæ Notarius, Burzan Trezka de Lippy in Swietla ſuper Sazavan, Succamerarius Regni Bohemiæ, Albertus Kapaun de Swoykowa in Hluſſiczych Burgravius Diſtrictus Hradecenſis, Vilhelmus Voſtrovecz de Kralowicz in Wlaſſim Sacræ Cæſareae Maieſtatis Procurator in Regno Bohemiae, Venceſlaus Pleſs Herzmanski de Slaupna in Stolanech Capitaneus minoris partis Pragæ. Radſlaus Wchinski de Wchinicz in Teplicz & Zachorzanech, Venceſlaus Budovecz de Budowa omnes Suae Caeſareae Maieſtatis Conſiliarii, Chriſtophorus Zielenſki de Sebuzyna Vice-Notarius Regni Bohemiae, Chriſtophorus Schleinicz de Szkleinicz in Honſpach, Vilhelmus Urzeſovecz de Vreſovicz in Tauchoviczich, Sigismundus Comes in Hradegk Glacz & Machlana in Rigerſpurg Pincerna haereditarius Archiducatus Auſtriae, Supremus Dapifer Stiriae, Maximilianus a Mainming in Kirchſperg ad fluvium Palacenſem, & Sintzenthal, Joannes a Tschernembl Baro in Schverdperg & Veindegk, per Carniolam, & Marchiam Sclavonicam Pincerna haereditarius, Georgius a Naihaus in Statkirchen & Senfftenberg, Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliarii. Hinco Brtniczki Baro de Waldſtein in Brtnicz, Capitaneus, & Supremus Camerarius Moraviae, Joannes Baro de Bozkovic in Trzebove Supremus Judex eiusdem Marchionatus, Taſs Mezerziczki de Lomnice in Giemnicz, Eggardus a Schvoben Abbas Velegrandenſis. Nicolaus de Hradek in Nova Arce Succamerarius praedicti Marchionatus Moraviae. Venceslaus Zachradecki de Zachradek in Budziſskoviczich, Carolus Munſterbergen, & Olsnenſium Dux, Comes Glacenſis, Sigefridus a Promnitz Liber Baro in Plesnau, Soravien. & Tribelien. in Hoiersverda Ducatus Saganen. Tenutarius, Conſiliarius Sacrae Caeſareae Maieſtatis, Brandanus a Zedlicz in Hartmannsdorff, Georgius Strzela a Dielav in Mitven. Nicolaus a Burghaus in Stolz & Schildperg, Eraſmus Muller in Malckovicz & Kreickau, Simon Hannibal in Rotenſirben, & Pilsnicz Imperatoriae Maieſtatis Conſiliarius. Erneſtus a Rechnberg in Croſta, Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliarius, & Capitaneus Superioris Luſatiae, Hieronymus a Schonaich in Siegersdorff, Carolus a Kytlicz, Liber Baro Malnicen. Eiſenbergen, & Sprembergen. Richardus a Schulenburg in Lubenau, Lubros. Straupicz iuramus, ſpondemusque coram Deo, omnium Regni Bohemiae, Archiducatus Auſtriae, Marchionatus Moraviae, Ducatuum Sileſiae, & utriusque Marchionatus Luſatiae Ordinum nomine, quod omnia ea, quae inter Sereniſſimae Caeſareae Maieſtatis, caeterorumque Sereniſſimorum Principum Auſtriacorum Commiſſarios ex una, & Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini SIGISMUNDI III. *Regis Poloniae, Magni Ducis Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, &c. parte ex altera, Ordinumque, Regnorum, & Dominiorum utriusque Partis, Bithomiae, & Bendzini congregatos, convenerunt, firmiter, inviolabiliterque obſervabimus, Ordinesque univerſi in perpetuum obſervabunt, Sereniſſimis Principibus noſtris, ut obſervent, Authores erimus, neque ut aliter fiat, aſſenſum, conſilium, aut auxilium noſtrum unquam praeſtabimus, ſed eandem Transactionem, & Pacta omnibus viribus tuebimur, Ordinesque univerſi perpetuis temporibus tuebuntur, ſic nos DEUS adiuvet, & haec Sancta eius Evangelia.*

Quod ſupra ſcriptum Juramentum, quemadmodum et commemoratam Transactionem, in omnibus eius punctis et clauſulis ſancte, firmiter, inviolabiliterque obſervare, neque unquam in ullo contravenire illis promittimus, ſpondemusque. In quorum omnium fidem, et evidentius teſtimonium haſce manu noſtra ſubſcripſimus, Sigillisque noſtris obſignavimus. Datum Pragae decima die Menſis Julii Anno Domini MDLXXXIX.

Mandatum Ordinum eorundem in eos, qui nomine illorum iurarunt, a Cæſarea Maieſtate editum.

RUDOLPHUS II. Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. Rex, Archidux Auſtriae, Dux Burgundiae, Marchio Moraviae, Lucemburgenſis, et Sileſiae Dux, Luſatiaeque Marchio etc. ſignificamus Praeſentibus hiſce, quorum intereſt univerſis et ſingulis. Cum inter Nos, Regna, et Ditiones noſtras, et Sereniſſimum Principem Dominum SIGISMUNDUM III. Regem Poloniae, Magnum Ducem Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiaeque etc. praeter reliquas Tranſactionis Bithomiae, et Bendzini inſtitutae, factaeque Conditiones, etiam haec utrinque recepta, diſerteque in Tranſactione expoſita fuerit, ut ad alteram eius Serenitatis Legationem, quae a Nobis Juramentum, et Transactionis confirmationem exceptura eſſet, etiam Regnorum

ANNO 1589.

noſtrorum Hungariae, atq; Bohemiae, Archiducatus Auſtriae, Marchionatus Moraviae, Ducatuum Sileſiae, et Marchionatus Superioris, et Inferioris Luſatiae Ordines, aut omnium Ordinum nomine, praecipui aliqui Proceres ad id nominati, aut ſufficiente in eam rem Mandato inſtructi Juramentum ad praeſcriptum formulae in dicta Transactione comprehenſæ, ederent, idque ſcriptum, et ſignatum dictæ ſecundæ Serenitatis eius Legationi traderent. Cum vero dicti Regni Hungariae Comitia, in quibus aliqui Proceres cum plena in eam rem facultatem deputandi erant, ob multa et gravia impedimenta haberi hoc tempore nequiverint, commemoratos tamen Regni noſtri Bohemiae, Archiducatus Auſtriae, Moraviae, Sileſiae, Luſatiaeq; Status, atque Ordines (approbantibus ipſis eandem Tranſactionem, in omnibus eius capitibus, punctis, et clauſulis, illasque conditiones pro parte ſua adimplere, iisque omnibus ſatisfacere cupientibus) auctoritate proxime habitorum comitiorum ſuo ex numero infra memoratas Perſonas delegaſſe, et ad hoc deputaſſe. Nimirum ex Regno Bohemiae Illuſtrem Guilhelmum Urſinum, Domus Roſembergicae Gubernatorem, Equitem Aurei Velleris, Intimum Conſiliarium noſtrum, & Supremum Regni Bohemiæ Burgravium, Magnificos, & Generoſos Georgium Seniorem de Lobkovicz in Libechowicz Mielnico, & Liczkow Cubicularium noſtrum, & ſupremum eiusdem Bohemiæ Regni Curiæ Præfectum, Georgium Borzitam de Martinicz in Smeczna Supremum Judicem Regni Bohemiæ, Joachimum Novohradſki de Kolowrath in Koſſatek Burgravium Arcis Carlſtein, Chriſtophorum Juniorem de Lobkovicz in Tahav, Noſtrum Cubicularium, & Supremum Regni Bohemiæ Cameræ Præfectum, Venceſlaum Bercka de Dube, & Lippeho in Richumburg, Volphgangum Novohradſki de Koluvrath in Lnarzich. Carolum a Biberſtein in Dievin Supremum Regni Bohemiæ monetæ Præfectum. Venceſlaum de Krziccian in Horzovicz, Georgium a Stenberg in Zelena hora, Nobiles, & Strenuos Mihaelem Spanowſki de Liſova in Paczov, & Vocziczy Supremum Regni Bohemiæ Notarium, Burzanum Trzcka de Lippi in Swietla ſuper Sazuavam Succamerarium eiusdem Regni, Albertum Capaun de Swoykowa in Hluſſiczych Burgravium Diſtrictus Hradecenſis, Vilhelmum Voſtrovetz de Kralovitz in Vlaſſim Procuratorem noſtrum in Regno Bohemiæ, Venceſlaum Pleſs Herzmanſki de Slaupna Capitaneum minoris Urbis Pragenſis, Radslaum Wchinſki de Wchinicz in Teplicz, Venceſlaum Rudovecz de Budowa Conſiliarios noſtros, Chriſtophorum Zieleńſki de Sebuzina Vicenotarium Regni Bohemiæ, Chriſtophorum Schleinitz de Schleinitz in Honſpach, Vilhelmum Ureſſovetz de Ureſſovitz in Janchoviczych. Ex Archiducatu autem Auſtriæ Magnificos Generoſos Nobiles, & Strenuos Sigismundum Comitem ab Hardegk Glatz, & Machland in Rigerſpurg Hæreditarium Pincernam Archi-Ducatus Auſtriæ, Supremum Dapiferum Stiriæ, Maximilianum a Mainmaing in Kirchperg ad fiuvium Palacenſem, & Sitzental, Joannem Baronem a Tſchernembel in Schverdperg, & Veindegk Pincernam Hæreditarium per Carniolam, & Marchiam Sclavonicam, Georgium a Naihaus in Stadkirchen, & Senftenberg Conſiliarios noſtros. Ex Marchionatu vero Moraviæ Magnificos, & Generoſos Hynconem Brtnitzki de Waldſtain in Brtnicz Capitaneum, & Supremum Camerarium, Joannem a Boſkovicz in Trzevove Supremum Judicem eiusdem Marchionatus, Taſſum Meſerziczki de Lomnice in Gemnitz, Reverendum Eggerdum a Schvoben Abbatem Vielegradenſem, Nobiles, & Strenuos Nicolaum de Hradku in Nova Arce Succamerarium prædicti Marchionatus Moraviæ, Venceſlaum Zachradetſki de Zachradek in Budzisſkoviczich. Ex Ducatibus Sileſiæ Illuſtrem Carolum Munſtenbergen, & Olnenſium Ducem Comitem Glacenſem, Magnificum, & Generoſum Sigefridum a Promnitz liberum Baronem Pleſſnau. Soravien, & Tribelien, in Hoyerſverda Ducatus Saganenſis Tenutarium, Conſiliarium noſtrum, Nobiles, & Strenuos Brandarum a Zedlitz in Hartmandorff, Georgium Strzela a Dzielav in Milben, Nicolaum a Burgkhaus in Stoletz, & Schisdperg, Erasmum Muller in Malckwicz, Simonem Hannibal in Retenſirben, & Pilſnitz Conſiliarium noſtrum. Ex Marchionatu Superioris Luſatiæ, Nobiles, & Strenuos Erneſtum a Rechemberg in Broſtau Conſiliarium noſtrum, & Capitaneum dictæ Superiorioris Luſatiæ, Hieronymum a Schonaich in Sigersdorf. Ex inferioris vero Luſatiæ Marchionatu Magnificum, & Generoſum Carolum a Kitlitz liberum Baronem Malnicien: Eiſembergenſem, & Sprembergenſem, Nobilem, & ſtrenuum Richardum a Schullenburg in Lubenau: Lubros, & Straupicz fideles Nobis dilectos. Quibus quidem Perſonis coniunctim, & diviſim pleniſſimam facultatem, & poteſtatem omni meliore forma, modo, Jure, ac ſolennitate, qua id de Jure fieri debet, attribuerunt, & conceſſerunt, non ſolum ſupradictum Juramentum forma tali, quæ in Tranſactione continetur, tum in ſuam, tum in Omnium Ordinum, & Statuum Regni Bohemiæ, Archi-Ducatus Auſtriæ, Marchionatus Moraviæ, Ducatuum Sileſiæ, atque utriusque Marchionatus Luſatiæ animam, corporaliter in Sancta DEI Evangelia præſtandi, verum etiam reliqua omnia, quæ ad dictam Tranſactionis Confirmationem requiruntur, & facere ſeu ſpectare videntur, itidem plene exequendi, tractandi, & gerendi. Præterea ſæpe dicti Ordines ſub fide, & honore ſuo ſolenniter ſpoponderunt, promiſeruntque ea omnia, quæ a Commemoratis Perſonis, & ipſorum Delegatis, circa hunc actum geſta, tranſacta, iurataque fuerint, rata, & firma ſe habituros, iisque non ſecus obſtrictos, & obligatos fore, ac ſi ab omnibus, & Univerſis acta, geſta, iuramentoque roborata, & firmata eſſent, quemadmodum iidem Status atque Ordines Regni noſtri Bohemiæ, Archi-Ducatus Auſtriæ, Marchionatus Moraviæ, Ducatuum Sileſiæ, & utriusque Marchonatus Luſatiæ, ex hoc tempore firmiter, ac bona fide, ad ea omnia ſe obligant, obſtringuntque, rataque, ac firma illa habent. In quorum fidem, ac teſtimonium haſce manus noſtræ ſubſcriptione, & ſigilli noſtri appenſione communiri iuſſimus. Datæ Pragæ decima Menſis Julii Anno Domini Milleſimo Quigenteſimo Octuageſimo Nono. Regnorum noſtrorum Romani decimo quarto, Hungariæ decimo ſeptimo, & Bohemiæ itidem decimo quarto.

RUDOLPHUS.

ADAMUS *de nova Domo S. R. Bohemiæ Ca cellarius.*

Oslualdus de Schvenfeldt.

Ad Mandatum S. Cæſar. Maieſt. proprium.

Seb. Heugel.

LXIX.

RUDOLPHUS *ſecundus Imperator promittit ſe curaturum, ut Ordines Regni Hungariæ in proximis Comitiis Tranſactionem Bendzinenſem, & Bithomienſem Juramento confirment, quam ſuo, & Regni ſui Bohemiæ, nec non Auſtriæ, Moraviæ, & Sileſiæ Ordinum Juramento iam confirmatam eſſe teſtatur.* Dat. Pragæ die 14. Julii Anno 1589. *Ex Originali.*

RUDOLPHUS II. Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. Marchio Moraviæ &c. Dux Lucemburgiæ ac Superioris, & Inferioris Sileſiæ, Wirtembergæ, & Teckæ Princeps Sveviæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravius Alſatiæ, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac ſuperioris, & Inferioris Luſatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum &c. Significamus hiſce Præſentibus, quorum intereſt univerſis, & ſingulis. Quod cum Tranſactioni inter noſtros, & Sereniſſimæ Domus noſtræ Auſtriacæ, Regnorumque Hungariæ, & Bohemiæ, cæterorumque Ditionum noſtrarum hæreditariarum ex una, & Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI III. Regis Poloniæ Magni Ducis Litvaniæ, ac Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæque, nec non commemorati Regni Poloniæ, Magni Ducatus Litvaniæ, cæterarumque Ditionum eius, parte ex altera Commiſſarios, qui Bithomii, & Bendzini nuper congregati fuerunt initæ, in omnibus ex parte noſtra ſatisfacere ſincero animo cupiamus, ita quidem, ut etiam hodierna die, noſtro atque Ordinum Regni Bohemiæ, Auſtriæ, Moraviæ, Sileſiæ &c. Nomine Procerum ad id deputatorum, iureiurando eandem in omnibus confirmaverimus, Regni autem noſtri Hungariæ Comitia, quibus aliqui Proceres ab illis Ordinibus ad idem præſtandum cum plena poteſtate nominandi erant, haberi propter varia Magni momenti impedimenta nequiverint, Nos hac etiam in parte Tranſactioni ſatisfactum cupientes, ſupradicto Sereniſſimo Poloniæ Regi &c. Regnoque, & Ditionibus ſupra ſcriptis, præſentibus Literis noſtris ad id Nos obligamus, atque adeo promittimus, ſpondemusque eſſe Nos curaturos, ut commemorati Regni Hungariæ Ordinum nomine deputati, & ſufficienti Mandato in eam rem inſtructi Proceres, in proximis illius Regni Comitiis, quæ quamprimum fieri poterit, & ſi quidem fieri poterit, ante huius adhuc anni exitum haberi curabimus, Juramentum, iuxta formulam in iam commemorata Tranſactione Ordinibus præſcriptam, præſtent, utque Juramenti Literæ, & Inſtru-

ANNO 1589. strumentum subscriptum, Sigillisque Procerum munitum dicto Poloniæ Regi mittantur. Cum autem ea temporis ad Juramentum ab Hungariæ Ordinibus, vel ab eis destinandis Proceribus præstandum assignati, prorogatio rebus id necessario exigentibus facta sit, expresse id hisce Literis nostris cavemus, nihil hanc temporis immutationem Transactioni, ita iam a Nobis susceptæ, & roboratæ nocere aut derogare posse. Verum eam eiusdem roboris atque valoris fore, ac si circa nostrum, cæterorumque Dominiorum nostrorum Ordinum Juramentum illud præstitum fuisset. In quorum omnium fidem Præsentes has subscripsimus, ac Sigilli nostri appensione communiri iussimus. Datum in Arce nostra Regia Pragæ die decima quarta Mensis Julii Anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, Regnorum nostrorum Romani decimoquarto, Hungarici decimoseptimo, & Bohemici itidem decimo quarto.

RUDOLPHUS.

Tiburtius Himelrrih.

LX

MAXIMILIANI *Archiducis de Transactione per Ordines Hungariæ confirmanda, iisque, quæ ex eadem Transactione reliqua debentur adimplendis Cautio.* Datum Vislicii 1. Sept. 1589. *Ex Originali.*

MAXIMILIANUS Dei Gratia Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Comes Tyrolis etc. Significamus Praesentibus hisce, quorum interest universis, et singulis. Cum Ordines Regni Hungariae secundum Formulam Transactionis Bythomiensis et Bendzinensis, Iuramentum in eandem Transactionem praefinito tempore praestare non potuissent, atque etiam aliis rebus nonnullis infrascriptis Transactioni per omnia satisfactum non videretur, Nos in omnibus rebus Transactioni ei satisfacere cupientes, utque nihil ea in re desideretur ad dignitatem nostram pertinere iudicantes, Serenissimo Regi, atque Ordinibus Regni Poloniae sequentem cautionem ultro obtulisse, praestitisseque, quemadmodum quidem Praesentibus hisce offerimus praestamusque. Imprimis promittimus spondemusque, et Nos apud Caesaream Maiestatem, Dominum Fratrem nostrum observandissimum, et Caesaream Maiestatem apud Ordines Regni Hungariae curaturam, prorsusque effecturam, ut Iuramentum, quod secundum formulam Transactionis praestare debent, Hungariae quoque Regni Ordines in primis Regni Hungariae Comitiis praestent, neque ante praestitutum Iuramentum, vel in posterum ullo unquam tempore praedictam Transactionem turbent, neque Nos eo vel praetextu, vel causa, aut commemoratam Transactionem, et Pacem turbabimus, aut ad eandem turbandam vel auxiliis Regni Hungariae, vel favore ullo, vel transitu, quemadmodum ne S. R. I. quidem aut Serenissimæ Domus nostrae Austriacae, aliarumve Ditionum eius unquam utemur. Cum deinde Confirmatio Transactionis ea Sigillo tantum Regni Bohemiae signata sit, tituli etiam, qui in Transactione recepti sunt in dubium vocari dicantur, effecturos similiter, praestiturosque Nos spondemus, ut hi etiam defectus a Caesarea Maiestate intra sex Menses a data Praesentium computandos, omni meliore modo resarciantur, suppleanturque; interim vero nihil commemoratae Transactioni ulla in re derogatum censeri debere: verum eandem in suo robore, atque authoritate, ut nunc, ita perpetuo permansuram, quae etiam a Nobis praestari confirmationes debent, eas illis Formulis, quae iam ante a Nobis ex vi Transactionis probatae, acceptae, et per Consiliarium nostrum Andream Hanvivaldum subscriptae fuerant, quam primum intra fines Regni Poloniae pervenerimus, sine ulla controversia Nos edituros, tradituros que, et ea, quae ex praescripto Transactionis Nobis incumbunt, sine ulla mora completuros, praestiturosque. Similiter autem hanc ipsam etiam Cautionem, si ii, qui ad fines Nos deducent, opus id fore iudicaverint, de verbo ad verbum denuo sub manu, ac Sigillo nostro edituros, sive autem aliam ediderimus, sive non, hanc tamen perpetuo firmam, ratamque futuram. Quae omnia sicut a nullo adacti, invitatique, aut persvasi, verum nostra sponte, deliberato, atque consulto non solum recepimus, verum ultro etiam ad ea Nos obtulimus: ita tam haec, quam ipsam etiam commemoratam Transactionem, ac Pacem in omnibus eius punctis, clausulis, et Articulis firmiter inviolabiliterque Nos conservaturos, neque unquam contra ea venturos verbo Principis, et sub vi Iuramenti, quod ex Formula Transactionis praestare debemus, promittimus, spondemusque. In quorum fidem et evidentius testimonium hasce manu nostra subscripsimus, Sigilloque nostro obsignari mandavimus. Datum Vislicii prima die Septembris Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octuagesimo Nono.

MAXIMILIANUS.

LXXI.

Regiæ Maiestatis ad Summum Pontificem de Conditionibus Transactionis Bendzinensis per MAXIMILIANUM *Archiducem contra datam fidem non expletis Epistola.* Datum Varsaviæ 9 Januarii Anno 1590. *Ex Arch. Thes. Reg.*

Sanctissime ac Beatissime in Christo Pater, ac Domine Domine Clementissime.

Post oscula pedum beatorum, meique, Regni, ac Dominiorum meorum humillimam commendationem, invitus sane facio, ut apud Sanctitatem vestram de quoquam querar, eorum praesertim, cum quibus ut multarum rerum necessitudines mihi intercedunt, ita maxima etiam, ac quam constantissima animorum coniunctio merito intercedere debebat. Sed cum causa querelarum earum nulla a me proficiscatur, quod silentio eas plane praeterire non potuerim necessitati, quod apud Sanctitatem potissimum vestram deponendas eas existimavi, pietati in Sanctitatem vestram meae tributuram eam spero. Quamvis enim eae res, de quibus querendum mihi est, non minus ad S. V. Auctoritatem, contra quam maxime eae susceptae sunt, pertineant, tanquam ad communem Christianitatis Parentem, sed maxime ideo etiam ad S. V. deferendas eas putavi, quod non minus de Eius, Sanctaeque Sedis Apostolicae dignitate, quam meis, Regnique mei rationibus in iis agatur. Qua ratione quibusque Conditionibus, qua denique Religione, superiore anno inter Serenissimam Domum Austriacam, et me Regnumque meum Transactio quaedam constituta sit, quomodo autem ea discessu Illustrissimi Archiducis MAXIMILIANI turbata, supervacaneum puto ostendere, cum universo Orbi Terrarum, maxime autem S. V. notissima iam haec sint, cuius interventui atque authoritati potissimum ea data fuit. Rationes etiam quibus in dubium nunc ea vocatur, non necessarium puto refutare, quod et ad huiusmodi rem inficiendam, quae tot Principum, Regnorumque Chirographis, ac iure iurando sanctissime confirmata sit, nullam unquam satis iustam causam reperiri posse statuam, & quæ causæ eius rei afferuntur, eas vel nullo contradicente res ipsa satis refutet. Cum enim duplici, ut audio, colore Transactio ea nunc enervetur, uno, quod vel ipse Serenissimus Archidux MAXIMILIANUS, vel consensus eius adhibitus ad eam non sit, altero, quod ab Illustre, ac Magnifico Joanne de Zamoscie Regni mei Cancellario, & Copiarum Præfecto, ultra diem in Transactione præstitutam, idem non nihil retentus, novaque Cautio accepta ab eo sit. Priore sane nihil plane iuvari eos posse, vel Transactio ipsa testis esse potest; in altero accusari potius possunt, quod & ipsius Serenissimi Archiducis retinendi, & Cautionis eius ab eo accipiendæ ipsi causam præbuerint. Non interfuit sane Serenissimus Archidux MAXIMILIANUS ipse conventui Commissariorum, neque ulla ratione multis, & gravibus de causis fieri id potuit, ut enim alia taceantur, cum in finibus Conventus haberetur, sine maximo exercitu deduci eo non potuisset. Conventui igitur ipse quidem non interfuit, at a Serenissimi Imperatoris, cæterorumque Serenissimorum Archiducum Fratrum eius, universæq; adeo Serenissimæ Domus Austriacæ Commissariis Transactio ea constituta, ab ipsis deinde Principibus non solum rata postea habita, verum etiam partim Chirographis, partim iureiurando sanctissime confirmata fuit, quorum ille consilio, & authoritate adductum, & Regium nomen se suscepisse, & reliqua omnia administrare, in quorum denique potestate se esse, futurumque semper confirmare solebat. Neque tamen ita omnia constituta fuerunt, ut de omnibus rebus cum ipso etiam Serenissimo Archiduce MAXIMILIANO prius communicari, deque omnibus, quæ agerentur ipsi etiam liquere non potuerit. Nam & Literis, & Internuntiis tam a Cæsarea Maiestate, cæterisque Serenissimis Principibus Austriacis ad eundem Serenissimum Archiducem, quam ab eo ad Cæsaream Maiestatem, cæterosque Consangvineos Principes, quotiescunque uti iis visum illi fuit, liberrimus commeatus permissus

Anno 1590.

ſus ſemper fuit, adeoque vel Conventu ipſo durante non rari cum Internuntii, tum Literæ utrinque commearunt, ne dicam iam nihil omnino aliud in Conventu eo per communes Commiſſarios conſtitutum, quam quæ iam ante poſt Biczinenſe prælium ipſius deditionis Conditionibus conſtituta, ſancitaque fuiſſent, quin aliquid potius de iis mitigatum fuiſſe. Ad ea vero quod attinet, quæ cum Illuſtri ac Magnifico Regni mei Cancellario poſtea interceſſerunt, fuit ſane illi, & a me, & ab Ordinibus Regni mei eiusdem Sereniſſimi Archiducis Maximiliani cuſtodiendi cura ea conditione commiſſa, ut cum omnibus Tranſactionis capitibus, quæ ante dimiſſionem eius expleri debebant, ſatisfactum eſſe a Legatis, qui Pragam miſſi erant, cognoviſſet, Serenitatem eius ſine ulla mora dimitteret. Ad deducendam vero Serenitatem eius, alii ex Senatorio Ordine in Comitiis Legati fuerant. Cum vero quibuſdam rebus ſatisfactum non fuerit, ſi paucos aliquot dies ultra præſtitutam diem retenta ideo Serenitas eius fuit, Cautioque de iis ſervandis ab ea accepta, non propterea ipſius Tranſactionis tollendæ iuſtam cauſam habent, ſed ſibi potius per quos id ſteterit, merito imputare debent. Cum præſertim & aliarum quarundam rerum dies, qui in Tranſactione præfiniti fuerant, ante etiam non ſatis accurate ab iis ipſis obſervati fuerint, & quod Iuramentum ſuum, ac de Hungaricorum Ordinum Iuramento controverſiam tamdiu ipſi duxiſſent, ut nihil aliud incidiſſet, non multo prius tamen fere Sereniſſimus Archidux Maximilianus dimitti potuerit, quam dimiſſus eſt. Neque vero de levibus adeo rebus hæſitatum fuit. Primum enim Iuramentum requiſitum fuit Ordinum unius Regni, quod cum ex Tranſactione præſtari debuiſſet, plane præſtitum non fuit. Deinde vero de titulo Provinciæ integræ in eadem Tranſactione, recepto, poſtea autem in dubium vocato, ſeu omnino potius negato actum fuit. Ad extremum de Sigillo, quod ad confirmandam Tranſactionem privatum Regni Bohemiæ adhibitum fuerat, cum ad ſimilia negotia aliud Aulicum, quod Imperii Sigillum referret, applicari alias conſveviſſet. De quibus rebus cum controverſia eſſet, quid humanius fieri potuit, quam ut Cautione, ad quam præſertim ultro idem Sereniſſimus Archidux Maximilianus ſe obtulerat, ſola accepta, dimtteretur. Quæ cum ad conſtitutam ante Tranſactionem magis confirmandam, ſeu perficiendam potius tota pertineret humanitas hæc mea, atque Ordinum, quemadmodum quidem ſperaram, magis ad arctiorem amicitiam coniungendam, quam ante conſtitutam diſſuendam valere debuiſſet. Sed cum alius nunc, quam ego vel opinatus fueram, vel eſſe debuiſſet, exitus rerum harum fuerit, ad nullum rectius, quemadmodum ante iam oſtendi, quam ad Sanctitatem Veſtram deferre me ea debere ſtatui, quæ Tranſactionis huius maxime & author, & ſequeſter fuerit. Cum autem ipſa res per ſe graviſſima ſit, tum multo etiam gravius eſt, quod id potiſſimum eius rei tempus captatum ſit, quo me ad congreſſum cum Sereniſſimo Sveciæ Rege Parente meo obſervandiſſimo profecto Regnum meum non minus fortaſſis ob ſuſpiciones Tranſactionis eius a Sereniſſimi Archiducis Maximiliani dimiſſi, quam alias ob cauſas, quæ praetendebantur, cum a Tartaris, tum Turcarum Copiis graviſſimum periculum adibat. A Sanctitate Veſtra etiam atque etiam peto, ut ſi rem Chriſtiano Orbi tam ſalutarem ſine ulla iuſta cauſa turbari, ſi non minus ſuam authoritatem, quam Tranſactionem mecum, & Regno meo ſemel ſuſceptam violari intelligit, communem ſibi dolorem hunc mecum ſtatuat, authoritateque ſua contra eos potiſſimum utatur, qui huius turbationis authores, & cauſa ſunt. Atque conſtitueram ſane per Legationem eam, quam pro mea in S. V. atque Sanctam Sedem Apoſtolicam obſervantiae iam dudum S. V. debeo, ad Sanctitatem Veſtram hæc deferre. Verum cum huiuſmodi res hæc eſſet, ut nullam moram pateretur, & de qua ne Legationi ipſi impedimenti aliquid afferret, verendum mihi eſſet, malui nulla mora interpoſita hiſce Literis id facere. Quid quid igitur de S. V. hac in re expectandum mihi ſit, ut S. V. primo quoque tempore ſignificare mihi velit, diligenter S. V. ſupplico, quo quid ulterius hiſce de rebus ſtatuendum mihi ſit, quam primum amplius cum Ordinibus Regni mei deliberare poſſim. Simul vero ut maiori Legato, quem ad S. V. delegavi, proſpicere aliqua ratione S. V. ne gravetur, quo ſub haſce ſuſpiciones ſine cuiuſquam impedimento, quam tutiſſime ad S. V. pervenire poſſit, non minus diligenter S. V. ſupplico, gratiæque S. Veſtræ me, Regnum, Ditioneſque meas diligenter commendo. Datum

Anno 1590.

tum Varſaviæ 9. Januarii Anno. 1590.

LXXII.

Eadem de re ad Cæſaream Maieſtatem. Dat. Varſav. die 7. Feb. Anno 1590. *Indidem.*

Sereniſſimo & Excellentiſſimo Principi Domino Rudolpho II. divina favente clementia Rom. Imperatori ſemper Auguſto, ac Germaniæ, Bohemiæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Regi, Archiduci Auſtriæ, Duci Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, &c. Comiti Tyrolis, &c. Domino Conſangvineo, Vicino, & Amico noſtro chariſſimo. Sigismundus III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, &c. nec non proximus Hæres Regni Sveciæ, & futurus Rex &c. Sereniſſime & Excellentiſſime Princeps Domine Conſangvinee, & Vicine noſter chariſſime. Cum diſſenſio ea, quæ ſuperiore tempore inter Nos, Ditioneſque noſtras inciderat, non modo per communes Commiſſarios tanto ſtudio, quantum ad eam rem adhibitum fuit, compoſita fuiſſet, verum Compoſitio etiam ea, quemadmodum a Nobis, ita a Maieſtate etiam Veſtra, cæteriſque Sereniſſimis Archiducibus pleriſque, atque utriusque Partis Regnorum Ordinibus, partim Juramento, partim Chirographis confirmata eſſet, nihil minus Nobis in mentem venire poterat, quam ut res tam ſolenniter, ac tanta cum Religione conſtituta per ullam occaſionem unquam in dubium vocaretur, aut ut quod accidiſſe videmus, Sereniſſimus Archidux Maximilianus Juramento, quod ab ipſo praeſtari debuerat, non praeſtito, infectam quaſi Tranſactionem relinqueret, qua de re multa ſane queri poſſemus. Non modo enim Tranſactionem ipſam, & tot Principum, ac Populorum fidem in dubium vocari, verum iniquiſſimum etiam tempus noſtrum ſtudioſe captatum intelligimus, quo Nobis ad Sereniſſimum Sveciae Regem Parentem noſtrum obſervandiſſimum profectis, graviſſimum a Turcis, & Tartaris bellum Regno noſtro intentabatur. Verum nolumus in praeſentia pluribus hac de re cum Maieſtate veſtra queri. Cum autem a congreſſu cum Sereniſſimo Parente noſtro in Regnum noſtrum nunc rediiſſemus, non committendum Nobis putavimus, quin primo quoque tempore Maieſtatem veſtram de ea appellaremus. A Maieſtate veſtra diligenter poſtulamus, ut ſi non modo ſuam, aliorumque Principum fidem, verum tot Populorum etiam quietem tentari intelligit, quod aliorum errore turbatum eſt, id ipſa ſua prudentia corrigere velit, utque ab iis, ad quos amplius ea res pertinet, & qui non modo in poteſtate eius eſſe debent, ſed quorum factum etiam Maieſtas veſtra ipſa iusiurandi Religione recepit, corrigatur, curet. Quicunque autem ſenſus Maieſtatis veſtrae hac de re fuerit, quidque expectandum de ea Nobis ſit, ut per eundem hunc, qui haſce Literas ad Maieſtatem veſtram defert, Maieſtas veſtra Nobis reſcribat, itidem diligenter poſtulamus. Maieſtati veſtrae omnia fauſta, ac felicia a Deo Optimo Maximo precamur. Datum Varſaviae die 7. Feb. 1590.

LXXIII.

Ad Cæteros Sereniſſimos Archiduces uno exemplo. Dat. Varſav. die 7. Mart. Anno 1590. *Indidem.*

Sigismundus III. Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiæ, Pruſſiæ, &c. Sereniſſimo Principi Domino Ferdinando Archiduci Auſtriae &c. Sereniſſime Princeps Domine Conſangvinee noſter chariſſime. Quem exitum Tranſactio inter Nos, Regnumque noſtrum, & Sereniſſimam Domum Auſtriacam ſuperiore anno per communes Commiſſarios conſtituta, poſtea autem utriusque Partis Principum, & Ordinum, partim iuramentis, partim Chirographis ſancita habuerit, quomodoque a Sereniſſimo Archiduce Maximiliano Juramento, quod praeſtari debuerat, non praeſtito, infecta, aut ſuſpenſa certe fuerit, non neceſſe arbitramur multis repetere. Appellandos autem, ea de re nullos rectius cenſuimus, quam eos, qui Tranſactionem eam non modo ipſi per Commiſſarios ſuos conſtituerint, verum & ratam poſtea habuerint, & ratam perpetuo futuram, partim Juramento, partim Chirographis ſuis caverint. Inter quos cum Serenitas etiam Veſtra ſit, facere non potuimus, quin quam primum a Congreſſu cum Sereniſſimo Sveciae Rege Parente noſtro obſervandiſſimo rediiſſemus, ad ipſam quoque hac de re Literas haſce mitteremus, Serenitatem Veſtram, quam pro ſua prudentia non modo publicam quietem, verum tot Principum etiam, ac populorum fidem, hac in re agi ſatis perſpicere ſtatuimus, non dubitamus ipſam etiam pro ſuo loco operam daturam: quod quidem ut faciat, Nos etiam diligenter nunc ab ea poſtulamus, ut quod non nullo fortaſſis humano errore admiſſum eſt, eo maiore cura, ac Religione reſartiatur. Quid quid tamen hac de re, Nos Regnique noſtri Ordines ſibi polliceri debeant, ut per eundem hunc,

Anno 1590.

qui hasce Literas ad Serenitatem Vestram a Nobis defert, Literis suis Serenitas Vestra Nobis significet, diligenter postulamus, eamque quam optime valere cupimus. Datum Varsaviae die 7. Mart. Anno 1590.

LXXIV.

Summi Pontificis Literae, quibus ad superiores Regiae Maiestatis respondet. Dat. Romae die 10. Martii Anno 1590. *Ex Originali.*

Charissimo in Christo Filio nostro Sigismundo *Regi Poloniae Illustri.*

SIXTUS Papa V.

Charissime in Christo Fili noster Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Literas Maiestatis Tuae, quas ad Nos quinto Idus Januarii quam accuratissime scripsisti, summa animi laetitia legimus, quod ea, quae de Te ex aliis iam acceperimus, in tuis Literis certissima perspeximus. Et cum ab eo tempore, quo Nos Maximilianum, Transactionem initam, & Conventiones expresso charissimi in Christo Filii nostri Rudolphi in Imperatorem electi eius Fratris, Austriacaeque Domus consensu stabilitas, suoque iureiurando corroboratas, ratas habere recusasse intelleximus, ut debuimus Maiestatis Tuae, & publicae istius Regni tranquillitatis causa, maxima molestia affecti sumus. Cumque huius rectam actionis tollendae, & controversiae delendae causae obviam ire in praesenti cupiamus, hoc tempore dari Nobis facilitatem cupimus, qua utriusque rationibus consultum esse possit. Idque matura consultatione super ea re cum aliquibus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus adhobita, praestare quamprimum curabimus, Pactionisque inter Vos celebratae perpetuo vinculo confirmandae, iura pro utriusque Ditionis conservatione, & subditorum Pace, & Christianae Reipublicae amplitudine illusa, ab eodem Maximiliano observari omni opera studebimus, Maiestatem Tuam interea hortamur, & monemus, ut Te, Regnoque Tuo firmissimis praesidiis munito, eam tandem ineas rationem, quae Te Regno salvum, & incolumem, & Regnum Tibi, posterisque tutum, atque securum reddere possis. Idque cum Catholicam Fidem, de qua, & Tuorum Maiorum, qui in hoc Regno floruerunt exemplo, & tua praeclara illorum imitatione, singularique eius tuendae studio, & omnium Regiarum virtutum praestantia es optime meritus, imprimis sanctissime colere, Domumque Austriacam bene, & laudabiliter agendo, & omnes, ut magnum Regem decet, beneficiis afficiendo, & novarum rationum studiis, vinculisque Tibi adiungere studueris, non solum factu facillimum Tibi fore sentis, sed etiam exitum optimum, quem in tuenda, & augenda Republica Christiana consilia tua spectabunt, illum ex sententia nullo negotio cum incredibili tua gloria, & Regni Tui incremento omnino Te consecuturum esse Tu praeclare sentis, & Nos Tibi affirmamus, in Nobisque recipimus. Quo vero ad ea, quae de Oratore Tuo, qui ad Nos venturus est, scribis, & si eum nullum a quopiam, maximeque ab eodem Rudolpho, quem nostri studiosissimum esse, Sedemque Apostolicam valde colere exploratum habemus, impedimentum habiturum certe sciamus, tamen ad eundem Rudolphum, ut Tibi ex sententia satisfaciamus, diligenter scripsimus, ut ea Officia praestet, per quae tutum per suas Provincias eidem Oratori Tuo iter praebeatur. Ita Maiestas Tua eum celeriter, ut debet ad Nos mittat, & quo Literae ea de re per eum scribendae istuc facilius, celeriusque perferri possint, cum eodem Rudolpho egimus, ut eas dari quam primum iubeat Nuntio nostro Pragae residenti, qui ad Nuntium apud Te existentem illas confestim transmittat. Quaecunque denique a Nobis, & a Sede Apostolica beneficia in Te, & Regnum Tuum profectura merito speras, ne Maiestas Tua ullo unquam tempore frustra id expectet, quibuscunque poterimus studiis, & officiis procurare, & efficere non desistemus. Dat. Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die X. Martii, Anno Domini MDXC. Pontificatus nostri Anno quinto.

M. Vestrius Barbianus.

LXXV.

Ferdinandi *Archiducis ad Regiam Maiestatem Epistola.* Dat. Oenipotente die 22. Martii Anno 1590. *Ex Archivo Thesauri Regni.*

Serenissimo Principi Domino Sigismundo III. Regi Poloniae, Domino Consangvineo nostro charissimo. Nos Ferdinandus Dei Gratia Archidux Austriae, Dux Burgundiae &c. Comes Tyrolis &c. Salutem, & paratissimorum officiorum nostrorum commendationem. Ex Literis Regiae Dignitatis, & Dilectionis Vestrae Varsaviae ad Nos scriptis, & Nobis per harum latorem redditis intelleximus, quid a Nobis ratione Transactionis superiore Anno, inter ipsam, & inclytam Domum nostram sancitam postulet. Nos quidem non ignoramus, quid ad suae Caesareae Maiestatis Domini, & Patruelis nostri observandissimi instantiam, & requisitionem, & ut suae Caesareae Maiestati hac in parte gratificaremur, in dicta Transactione ratificanda fecerimus, in quo etiamnum acquiescimus. Quod eidem, cui omnia fausta atque felicia a Deo Optimo Maximo precamur, hisce paucis respondere voluimus. Datae in Civitate nostra Oenipotente vigesimo secundo die Mensis Martii Anno Domini MDLXXXIX. Serenitatis atque Dil. Vestrae.

Anno 1589.

Amicus, & Consangvineus.

FERDINANDUS.

LXXVI.

1590. Ernesti *Archiducis ad Regiam Maiestatem Epistola.* Dat. Pragae die 27. Martii Anno 1590. *Ex Originali.*

Serenissime Princeps Domine Consangvinee noster charissime, Literae Serenitatis Vestrae Regiae septimo die Martii datae, quibus Nobis eorum memoriam, quae confirmata nuper a Nobis Transactione promisimus amice renovat, recte accepimus. Ad quas ut sincere de animi nostri sententia respondeamus, sciet Serenitas Vestra optime Nos, quid promissum a Nobis fuerit meminisse, idque re ipsa, ne qua de Nobis unquam iusta esse querela possit, integre, & ut inter coniunctissimos Principes decet, constanter praestare, & complere paratos esse. In caeteris ad ea, quae Sacra Caesarea Maiestas Dominus, & Frater noster charissimus, & observandissimus, per Legatum responsura est suum, Serenitatem Vestram amice remittentes, nostrum ad omnia, quae eidem a Nobis proficisci grata possint, studium permanenter deferimus. Datum Pragae vigesima septima Martii Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo. Eiusdem Serenitatis Vestrae

Bonus Consangvineus.

ERNESTUS.

LXXVII.

Anno 1590.

Literae Rudolphi II. *Imp. ad* Sigismundum III. *Regem. Postulat, ut Oratori suo, quem mutuae amicitiae conservandae causa mittit, fidem habeat.* Dat. Pragae d. 2. April. 1590. *Ex Originali.*

Rudolphus II. Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, &c. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Wirtembergae &c. Comes Tyrolis &c. Serenissimo Principi Domino Sigismundo III. Regi Poloniae, Designato Sueciae, Magno Duci Litvaniae, ac Russiae, Masoviae, Samogitiaeque Domino, Cognato, Vicino, & Amico nostro charissimo salutem, & mutuam benevolentiam. Serenissime Princeps, Vicine charissime. Qui istuc a Nobis ad Serenitatem Vestram missus venit Egregius, Fidelis, Nobis Dilectus Daniel Printzius a Buchau, Regni nostri Bohemiae Appellationum Consiliarius, quae ad amicitiam, bonaeque vicinitatis coniunctionem inter utrumque nostrum, & utriusque Regna, Ditionesque servandam, perpetuandamque pertineant, nostro Nomine, iussuque exponet, responsurus & ad eas Literas, quas Ipsa ad Nos septimo Februarii dedit. Illum ut Serenitas vestra libenter, ac benevole audiat, utque fidem illi, quam Nobis, si coram loqueremur, habitura esset, habeat pro necessitudine nostra, & rei ipsius aequitate postulamus. De caetero, quod amicitia nostra dignum est, cuncta Serenitati Vestrae evenire prospera, ac salutaria precamur. Datum in Arce nostra Regia Pragae die secunda Mensis Aprilis Anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo. Regnorum nostrorum Romani decimo quinto, Hungariae decimo octavo, & Bohemiae itidem decimo quinto.

RUDOLPHUS.

Jacobus Curtius a Senffenau.
Jo. Baruitius.

LXXVIII.

Caroli *Archiducis ad Regiam Maiestatem.* Dat. in Gratz d. 3. Aprilis An. 1590. *Ex Originali.*

Serenissime Rex Domine Consangvinee charissime salutem, & mutui amoris con-

continuum incrementum. Accepimus quas ad Nos ſeptima die proxime elapſi Menſis Februarii dedit Literas, quibus ita reſpondemus. Minime Nobis gratum fuiſſe id, quod ſuperioribus diebus a Sereniſſimo Patruele noſtro Archiduce MAXIMILIANO de non præſtito Juramento intelleximus; verum non eſt, quod Sereniſſima Celſitudo Veſtra ſiniſtre quicquam ſuſpicetur, ſed perſvaſum omnino ſibi eſſe cupimus, Nos ne minimum quidem ob defectum Juramenti recuſati a ratihabitione Tranſactionis præfatæ diſceſſuros. Quin potius omni tempore, quantum ad Nos attinet, non obſtante, quicquid citra opinionem noſtram contigerit, firmiter, ac ſancte, & inviolatam conſervaturos. Id ipſum Maieſtatem Cæſaream Dominum Patruelem noſtrum clementiſſimum, cum cæteris Conſanguineis noſtris dilectiſſimis facturam. Quod reliquum eſt, Sereniſſimam Celſitudinem Veſtram, omnia proſpera a Deo ſibi imprecando, peroptime valere optamus. Datum in Civitate noſtra Gratz tertio die Aprilis Anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo.

E. Sereniſſimæ Celſitudinis Veſtræ

Conſangvineus addictiſſimus
CAROLUS.

LXXIX.

Ad eundem Archiducis MATHIÆ *Literæ.* Dat. Viennæ d. 9 Aprilis. An. 1590. *Ex Originali.*

Sereniſſimo Principi, Domino SIGISMUNDO eius Nominis Tertio Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ &c. nec non Regni Sueciæ Hæredi &c. Domino, Amico, & Conſanguineo noſtro chariſſimo MATHIAS Dei Gratia Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ &c. Comes Tyrolis &c. ſalutem, ac perpetuum gratificandi ſtudium, cum omnis boni incremento. Sereniſſime Princeps, Domine Amice, & Conſanguinee noſter chariſſime. Ad ea, quæ Serenitas Veſtra Literis ſuis die ſeptima praeteriti Menſis Februarii, ad Nos datis, de Tranſactione Sereniſſimæ Domus noſtræ Auſtriacæ, ac Inclyti Poloniæ Regni communes Commiſſarios conſtituta, deinde etiam, utriuſque Partis Juramentis, ac Chirographis roborata Nobis in mentem revocat, adeoque ob non præſtitum ex Parte Sereniſſimi MAXIMILIANI &c. Fratris noſtri chariſſimi Juramentum in dubium quaſi revocari, ac ſuſpenſum iri queritur, hoc duntaxat benevole reſpondendum duximus, arbitrari Nos Serenitati Veſtræ haud excidiſſe memoria, qualiter ultra ea, quæ a Sacra Cæſarea Regiaque Maieſtate Nobis, cæteriſque Archiducibus modo prædicta, rite ſancita, ac præſtita ſunt, Maieſtas eius Cæſarea per Conſiliarium ſuum Danielem Printz, ad Serenitatem Veſtram deſtinatum ſe declaraverit, cui quidem declarationi non minus æquiſſimæ, quam ab eius Maieſtatis ſincera mente profectæ, Nos etiamnum inhærentes, Veſtramque Serenitatem ad eam remittentes benevole, ac amanter eandem hortamur, ſibi ut perſvaſum habeat, nihil magis in votis Nobis eſſe, quam ut ea omnia, quæ tam ſolenniter utrinque ſancita ſunt, aliaque ad ſtabiliendam amicitiam integerrimam, amoris ac ſinceri Conſangvinei ſtudia ex parte quoque noſtra ſarta, tectaque ſerventur, ac præſtentur. De cætero Serenitatem Veſtram optime valere cupimus. Dat. Viennæ nona die Menſis Aprilis Anno 1590.

Serenitatis Veſtræ

Bonus Amicus, & Conſangvineus
MATHIAS.

LXXX.

Oratio Nomine Cæſareæ Maieſtatis recitata a Daniele Printz a Buchau eiusdem Conſiliario, & ad Sereniſſimum Poloniæ Regem Legato d. 23. Aprilis Anno 1590. *Ex Archivo Theſauri Regni.*

Sacra Romanorum Cæſarea, nec non Hungariæ, ac Bohemiæ Regia Maieſtas, Dominus meus clementiſſimus, Sereniſſime, & Potentiſſime Rex Poloniæ, Magne Dux Litvaniæ, Serenitati Veſtræ Regiæ, Amico, Cognato, & Vicino ſuo chariſſimo benevolam ſalutem nuntiat, ſique eidem in Regni huius adminiſtratione omnia feliciter, ac proſpere ſuccedant, uti quidem pro ſincera ſua benevolentia exoptat, de hac felicitate Serenitati Veſtræ, Regiæ gratulatur, & inpoſterum omnia, quæ ad tranquillitatem, & felicem rerum omnium ſucceſſum pertinere videntur, eidem precatur, ſimul quoque ampliſſimis Dominationibus Veſtris Reverendiſſimi, & Religioſiſſimi Antiſtites, Illuſtriſſimi, Spectabiles, ac Magnifici Proceres, Generoſi, & Fortiſſimi deniq; Equites gratiam ſuam, & propenſum animi ſtudium omnibus, & ſingulis benigne offert. Iniunxit mihi autem Sacra Maieſtas ſua traditis hiſce Literis, ut Mandata quæ-

quædam Serenitati Veſtræ Regiæ exponerem, ea ut cum ampliſſimis Ordinibus, non gravatim audire, & intelligere velit, eo quo decet ſtudio, & obſervantia peto. Quanta inter Auguſtos Romanorum Imperatores, & Sereniſſimos Poloniæ Reges longa annorum ſerie fuerit coniunctio, familiaritas, & amicitia, neminem in hoc ampliſſimo conſeſſu eſſe puto, qui ignoret. Ut de vetuſtioribus, & quæ nimis antiqua videri poſſint, nihil dicam, ea ſaltem, quæ Inclytæ Domus Auſtriacæ propria ſunt, attingam, tantopere ſalus, & incolumitas Regni huius ampliſſimi Divis Imperatoribus MAXIMILIANO II. & qui eum ſecuti ſunt, curæ fuit, ut de eo non ſecus, ac de propriis ſuis Provinciis ſolliciti fuerint, & calamitates imminentes, omni, quo potuerunt, ſtudio averterint. Divi FERDINANDUS, & SIGISMUNDUS I. laudatisſimae memoriae Principes mutuis officiis divincti fraterno ſe prorſus amore proſecuti ſunt, & de graviſſimis Reipublicae negotiis, & Literis, & Legationibus ſaepenumero contulerunt, & Faedera inter ſe conſtituta ſanctiſſime obſervarunt. In eadem benevolentia Divum quoque MAXIMILIANUM II. & SIGISMUNDUM AUGUSTUM perſtitiſſe, notius eſt, quam ut a me commemorari debeat. Atque hanc ſane ſinceram Principum iſtorum benevolentiam, & amicitiam, florentisſimus huius Regni ſtatus, quod etiamnum in memoria hominum ſubſiſtit, conſecutus eſt. Taceo de connubiis, & affinitatibus, quae ſubinde inter Familias iſtorum Principum contractae, & de ampliſſimis dotibus aliquoties in hoc Regnum illatae ſunt, taceo inſuper de variis ornamentis, quae non raro Divi Imperatores in privatas Regni huius Familias contulerunt. Cum Sacratiſſimo Imperatori meo RUDOLPHO ſalute, & incolumitate totius Reipublicae Chriſtianae nihil ſit antiquius, cumque in eiusdem quaſi ſpecula conſtitutus, omnia quae perniciem aliquam afferre ſecum videntur, avertere cupiat, & vero erga ampliſſimum hoc Poloniae Regnum optime ſit affectus, Maiorum ſuorum veſtigiis (ſi modo eam voluntatem Genti huic gratam eſſe intellexerit) ut inſiſtat, modis omnibus elaborare ſtudebit, ut Maieſtas ſua hoc tempore eius rei indicium aliquod exhibeat, facere non potuit. Cum, etenim publicum Regni Conventum celebrari intellexiſſet, ad illum Me, quamvis gravibus de cauſis repugnantem ablegare, & praecipuum Legationis meae caput eſſe voluit, ut Serenitatem Veſtram Regiam, & ampliſſimos Regni Ordines, de ſincera ſua voluntate, & ſtudio, quo non ſolum inter ſe, & Serenitatem Veſtram Regiam amicitiam mutuam, verum etiam inter utriusque Regna, Provincias, & ſubditos, firmam concordiam, quietem, & bonam amicitiam fovere, & conſervare cupit, certos, & ſecuros redderem, cum praeſertim Maieſtas ſua, quosdam hac de re dubitare, quosdam cum periculorum metu diffidere, & de bellorum apparatibus, neſcio quos vanos rumores ſpargere acceperit, idque eo magis, quod praeterea Serenitatis Veſtrae Regiae Literae ſeptima Februarii ſcriptae, quae de non praeſtito a Sereniſſimo Maieſtatis ſuae Fratre MAXIMILIANO Juramento quererentur, ſupervenerint. Cum enim actiones ſuas, atque adeo cogitationes etiam ipſas, Bonis omnibus probare deſideret, re ipſa quoque demonſtrare cupit, nihil omnino, quod honeſtati, iuſtitiae, aut caeteris, quae Chriſtiano Principe dignae ſunt, virtutibus repugnet, ad agendum ſibi eſſe propoſitum. Regiae itaque Serenitati Veſtrae, & toti Poloniae Regno, quacunque in re poteſt benigne gratificari, deque ipſis, qualibet occaſione oblata, quam optime mereri cupit, planeque ita comparata eſt, ita ad Pacem cum Serenitate Veſtra Regia, & Regno hoc conſtanter ſervandam animata, ut veſtigiis Maiorum ſuorum inſiſtendo, omnem ipſis potius benevolentiam (dummodo ipſi eundem quoque animum habeant, & erga inclytam Familiam Auſtriacam bene affecti ſint) quam ullam offenſionis cauſam praebere cupiat. Et quidem, quod ad Tranſactionem utrinque poſt ſuperiorum annorum offenſiones ſopitas, & ſublatas, nuper confirmatam attinet, eam Maieſtas ſua hactenus equidem, quantum potuit, & quantum debuit, quae quidem facti ſui fuerunt, integre conſtanterque ſervavit, et eandem ſe in poſterum quoque, dummodo idem etiam ex hac parte fiat, obſervaturam pollicetur. Ad Juramentum Sereniſſimi Fratris ſui MAXIMILIANI quod attinet, expoſuit is Sacræ Maieſtati ſuæ multas ſibi duras Conditiones, & novas, antequam dimitteretur, præter Tranſactionis ſancitæ Pacta, & præter Serenitatis Veſtræ Regiæ, atque Ordinum Mandata obtruſas, & importuna coactione impoſitas, ad quas ſibi grave duxerit, re non ſatis mature deliberata iureiurando ex tempore obſtringi. Ob gravitatem itaque negotii non quidem detrectavit Juramentum, ſed dilationem ſibi dari, donec Sereniſſimis Agnatis ſuis hoc negotium communicaret, eorumque conſilio uteretur, petiit. Verum neque in hac parte Maieſtas ſua Serenitati Veſtræ Regiæ, & ampliſſimis Ordinibus de-

 erit,

Anno 1590.

erit, de his etenim poſtulatis ad Sereniſſimum Fratrem ſuum, primo quoque tempore ſcribet, & de iis cum caeteris Sereniſſimis Familiae ſuae Archiducibus conferet, ut collatis ſententiis certi quid concludatur, & Serenitati Veſtrae Regiae, ſine ambagibus abſolute reſpondeatur, neque dubitat, cum iidem Sereniſſimi Archiduces eadem hactenus in Pacem voluntate fuerint, illud ipſum, quod ex communicatione, communi conſilio reſpondebitur, tale futurum, quo ad plenam animorum conſenſionem, ex hac parte confirmandam plurimum momenti allaturum ſit. Quo animo Sacratiſſima Maieſtas Caeſarea erga Serenitatem Veſtram Regiam, & ampliſſimum hoc Regnum ſit affecta, ex iis quae a me pro mea tenuitate dicta ſunt, intelligi potuiſſe ſpero. Verum non absque dolore Maieſtas ſua malam ſibi pro hac animi propenſione, a quibusdam inferri gratiam intellexit, quamvis enim omnes actiones ſuas ita inſtituat, ut ne malevoli iidem, quod re vera reprehendendum ſit, habere poſſint, inveniri tamen quosdam auditione accepit, qui non ſolum in ſeſe, eiusdemque inclytam Familiam Auſtriacam, quae tot ſaeculis de Republica Chriſtiana bene merita eſt, graviſſimas calumnias confingunt, ſed etiam Conſtitutiones quasdam cum ſumma Familiae huius iniuria coniunctas urgeant, quam male Authores harum rerum poſteritati conſulant, dum illi in Patriam ſuam Nepotes, item, & Pronepotes, perpetua odia derivare cupiunt, Serenitas Veſtra Regia cum ampliſſimis Ordinibus ſuis, pro prudentia ſua, facili coniectura aſſequi poteſt, favores etiam in privata via ampliandos vulgata Juris conſultorum Regula praecipit. Quod praeceptum nullo magis inter Summos Principes, & eorum Regna, atque Provincias, ad conſervandam publicam Pacem, & tranquillitatem, locum habere debet, cum praeſertim multae Reſpublicae hac ratione in optimo, ac florenti rerum ſtatu conſervatae, plurimae item, ob ſpretam vicinorum amicitiam ad internecionem deletae ſint. Cum ampliſſimum hoc Regnum, ferociſſimas Gentes, a vero Dei cultu alienas, imo vero Chriſtiani Nominis acerrimos hoſtes vicinos habeat, potius elaborandum eſt, ut eorum conatus mutuis viribus, & auxiliis infringantur, quam ut Regnum hoc novis, & perpetuis inimicitiis involvatur. Eſt & aliud, quod Maieſtati ſuae Caeſareae ſuperioribus diebus, non parum moleſtiae aſperſit, ſcriptum enim ſatis contumelioſum in celeberrimam domum Auſtriacam, a quodam publice, & parum verecunde ſparſum eſt qui ſe, acre, & acutum ſuum ingenium Civibus ſuis demonſtrare voluit. Aliam potius materiam, quam hanc cum contumelia tantorum Principum coniunctam quaerere debuit, cum aequitas, & integritas eiusdem ampliſſimae Familiae, toti Chriſtiano Orbi perſpecta ſit, cum ſemper ſinceriſſimo, & amiciſſimo erga vicinum hoc Poloniae Regnum animo fuerit, cumque ad extremum iſta omnia Tranſactioni, & Paci non ſint conſona, quam hoc fiat indigne, Serenitas Veſtra Regia, & quicunque ſecundum rectam rationem iſta perpendere volent, facile iudicare poterunt. Ne itaque Sacra Maieſtas ſua, eiusque inclyta Familia praeter meritum eiusmodi non tolerandis iniuriis afficiatur, neve aliquid, quod tantis Principibus de toto Chriſtianorum Orbe, tam benemeritis contumelioſum eſſe poſſit, ſtatuatur, Serenitas Veſtra Regia cum ampliſſimis Ordinibus ſuis, totaque inſigni Nobilitate, uti ſpero, operam dabit, de qua ſibi viciſſim omnia, quae ad Regni ſui utilitatem, & emolumentum pertinere videbuntur, polliceri poterit. Atque haec fere ſunt, quae Sacratiſſimus Imperator meus, ut Serenitati Veſtrae Regiae, Vobisque Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Praeſules, Illuſtres, Spectabiles, & Magnifici Proceres, atque Generoſi, & fortiſſimi Equites in hac Legatione mea exponerem, mihi iniunxit, cui ſi ulla occaſio de Regno hoc ampliſſimo benemerendi oblata fuerit (ſi praecipue ſuiquoque, ſuæq; inclytae Familiæ rationem haberi intellexerit) eam nullo unquam tempore negliget, ſed Serenitati Veſtrae Regiae omne ſtudium, & benevolentiam, reliquis vero omnibus, & ſingulis benignam animi ſui propenſionem, & gratiam declarabit.

LXXXI.

Reſponſum S. Regiæ Maieſtatis ad Legationem nomine S. Cæſareæ Maieſtatis a Magnifico Daniele Printzio a Buchau Regni Bohemiæ Appellationum Conſiliario, & eiusdem Cæſareæ Maieſtatis Oratore expoſitam. Dat. Varſaviæ die 26. Aprilis Anno 1590. *Indidem.*

Libenter Sacra Regia Maieſtas benevolentiam erga ſe Sacrae Caeſareae Maieſtatis, cum ex Legatione ipſa, tum ex ſalutatione agnovit, inque eam partem omnia illa accepit, in quam ea, quae a coniunctiſſimo Principe, & optimo in ſe

Anno 1590.

ſe animo profecta ſtatuit, accipere debuit, viciſſim ipſa Cæſareæ quoque Maieſtati omnium rerum felices ſucceſſus a Deo Optimo Maximo precatur, tum ſtudium Sacræ Cæſareæ Maieſtati ſummum ſuum defert. Cuius etſi multas cauſas habere ſe intelligat, vel graviſſima tamen inter haſce illi eſt ea, quæ inter utriuſque Maiores, ab aliquot iam ſæculis neceſſitudo interceſſit, quæque ab ipſo Oratore Domino commemorata eſt, in qua colenda, tum alios Maiores ſuos, tum maxime Avum ſuum Dominum Sigismundum I. ita verſatum eſſe Sacra Regia Maieſtas intelligit, ut complura non ſolum in Divæ memoriæ Carolum V. Imperatorem, verum univerſam Sereniſſimam Domum Auſtriacam officia eius, neque illis temporibus obſcura fuerint, neque memoriam eorum, nunc etiam obliteratam exiſtimet. Maiorum ſuorum in amicitia cum Sereniſſima Domo Auſtriaca colenda conſtantiam hanc Regia Maieſtas ab initio iam, non tam exemplum, quam præſcriptum, ac Legem quaſi quandam ſibi quoque eſſe debere ſtatuit. Itaque & ad Regnum ipſum eo animo acceſſit, ut cum Vicinos illi eos Principes habituram ſe ſciret, inter quorum, ſuoſque Maiores ſumma neceſſitudo interceſſiſſet, facultatem hanc eandem, cum ipſis quoque neceſſitudinem colendi non minus libenter arriperet, quam oblatam ſibi gratularetur, & poſtea (cum præter opinionem ſuam ab iiſdem in ipſius Regni poſſeſſione adeunda turbatus fuiſſet, omnibus tamen rebus publicæ Paci, ac tranquillitati condonatis, ad eandem coniunctionem non minore, quam ab initio ſibi propoſuerat ſtudio colendam, totum iterum ſe convertit, ſeu potius de priſtino in ſacram Cæſaream Maieſtatem, Sereniſſimamque Domum Auſtriacam animo, quamvis eæ, quæ interceſſerunt res, intercesſiſſent, nihil tamen diminuit; non modo enim Sereniſsimum Archiducem Maximilianum humaniſsime omnibus rebus habuit, verum cum ex parte Sereniſsimæ Domus Auſtriacæ quædam, quorum in Tranſactione certa dies præſtituta fuerat, ſive dilata fuiſſent, ſive ad diem præſtari non potuiſſent, quamvis cum ex Regiæ Maieſtatis parte nihil prætermiſſum fuiſſet, eadem ratione a Cæſarea Maieſtate, Sereniſsimoque Domo ipſius omnia exigere potuiſſet, tantum tamen & ſuo in Sereniſsimam Domum Auſtriacam ſtudio, & illius mutuæ in ſe benevolentiæ tribuit, ut omnia illa ipſius Cæſareæ Maieſtatis fidei concrederet. Optaret equidem Regia Maieſtas in mutua amicitia, mutuo animo, atque eodem modo ſibi quoque ab altera Parte reſponſum fuiſſe, non poteſt autem diſsimulare id, quod Literis ad Sacram Cæſaream Maieſtatem, cæteroſque Sereniſsimos Archiduces datis, iam ante etiam præſetulit, neque parum ſe, Ordineſque Regni commotos eo fuiſſe, quod quantum in ipſo fuerit, infecta quaſi Tranſactione, tanta cura, ac fide Bendzini conſtituta, Sereniſsimus Archidux Maximilianus diſceſſerit, neque cauſas, ob quas, & ante Juramentum recuſatum dicatur, & ad hoc uſque tempus nondum præſtitum ſit, ſatis iuſtas ſibi videri. Quod enim multas duras Conditiones & novas, antequam dimitteretur, præter Tranſactionis ſancitæ Pacta, & præter Regiæ Maieſtatis, atque Ordinum Mandata Sereniſsimo Archiduci Maximiliano obtruſas, ob earumque gravitatem non tam recuſatum a Serenitate ſua Juramentum, quam dilatum dicatur, de horum altero nullas alias Conditiones propoſitas Serenitati ſuæ fuiſſe, Regia Maieſtas confirmare poteſt, quam de titulo, qui in ipſa Tranſactione comprehenſus eſſet, & Sigillo eo, quod quemadmodum omnium Cæſareæ Maieſtatis Ditionum nomine Tranſactio hæc conſtituta fuiſſet, ita omnes communiter etiam quaſi repræſentaret, applicando. Atque hæc quidem huiuſmodi fuerunt, ut Legati ipſi Regiæ Maieſtatis in diſceſſu ſuo partim proteſtati contra ea fuerint, partim integra ad Regiam Maieſtatem relaturos ſe oſtenderint. De altero, an propterea & Juramentum, & una cum eo Tranſactio recte in dubium vocata ſit, quilibet facile iudicaverit. Etſi enim nullæ aliæ, quam quæ ad ipſam Tranſactionem pertinerent Conditiones Sereniſsimo Archiduci Maximiliano propoſitæ fuerint, tamen ne illas quidem, ſed ea tantum verba, quæ in ipſa Tranſactione iam ante ad Juramentum præſtandum concepta erant, aut Serenitas ſua iurare debuit, aut ut iuraret, quiſquam ab ea poſtulavit. Eo autem graviora Regiæ Maieſtati, atque Ordinibus viſa hæc ſunt, quod illo potiſſimum tempore interceſſerint, quo a communibus Chriſtianitatis hoſtibus, Turcis, & Tartaris, atque ob amicitiæ fortaſſis eius cum Sereniſſima Domo Auſtriaca, ſuſpiciones in graviſſimum diſcrimen Regnum, Ditionesq; Regiæ Maieſtatis vocabantur, & Regia Maieſtas ad congreſſum

Anno 1590.

greſſum cum Sereniſſimo Parente ſuo longiſſime proceſſerat. Ad Conſtitutiones quaſdam novas quod attinet, quæ ad iniuriam Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ pertinere putantur, facile equidem Regia Maieſtas, atque Ordines Regni huius iis rationibus omnium ſuſpicionum, quibus maxime Respublicæ turbari ſolent, tollendarum acquieviſſent, quas Tranſaĉtio ipſa Regiæ Maieſtati, ac Ordinibus ſubminiſtrabat. Cum Tranſactionem ipſam a Sereniſſimo Archiduce MAXIMILIANO in dubium vocatam cognoviſſent, neq; poſtea etiam tanto tempore elapſo, ullam certam ſpem eius confirmandæ, ſed contraria potius omnia afferri animadverterent, neceſſario alias rationes ſuſcipiendas ſibi iudicarent, ut non modo difficultatibus omnibus, quantum humana ratione provideri poſſet, Rempublicam explicarent, verum metu etiam, ac ſuſpicione difficultatum omnium in perpetuum eam liberarent. De aliis Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ Principibus, ut omnia humanitatis, & æquitatis officia ſibi pollicentur, ita omnia etiam integra iiſdem reliquerunt, ut qualis ipſorum in Tranſactione ea obſervanda, mutuaque neceſsitudine colenda, animus futurus eſſet, tale Regiæ Maieſtatis, atque Ordinum Regni mutuum in ſe quoque ſtudium omnibus rebus experiri poſſent. Verum tota hac de re ſi unum hoc dicatur, & in omnibus Rebuspublicis pro cuiuſque Reipublicæ commodo non pauca ſemper conſtituta fuiſſe, & ſi quid ab aliquo vel publici Status pacandi, vel utilitatis publicæ cauſa ſtatuatur, non protinus ad alterius iniuriam id pertinere, quis eſt, qui non æquiſsime, & dici, & fieri iſta iudicaturus ſit? De ſcripto aliquo, quod in contumeliam Sacræ Cæſareae Maieſtatis, aut Sereniſsimæ Domus Auſtriacæ ſparſum dicitur, Regiæ Maieſtati, Senatuique nihil omnino conſtat, ſi quod illud ſit, demonſtratumfuerit,authorque eius indicatus, eam Regia Maieſtas Senatusque curam eius rei ſuſcipient, ut & moderationis ſuæ & amicitiæ Bendzinenſe Tranſactione reconciliatæ ſummam rationem, non minorem etiam Sacræ Cæſareae Maieſtatis, Sereniſsimæque Domus Auſtriacæ Dignitatis habitam fuiſſe Sacra Cæſarea Maieſtas intelligat. Non poteſt autem per eandem hanc occaſionem ſilentio Regia Maieſtas præterire, quod in Regiæ Maieſtatis Regno, quamvis inſciente Regia Maieſtate, ac Senatu fieri Cæſarea Maieſtas queritur, de eo multo rectius Regiam Maieſtatem queri poſſe; ab aliquo enim tempore aliquot eius generis libros in Cæſareæ Maieſtatis Ditionibus ſpargi Regia Maieſtas intelligit, quibus non modo præcipuorum aliquorum Senatorum, ve- Regiæ Maieſtatis, Sereniſsimæ Reginæ, ac Regni adeo ipſius publica exiſtimatio, publice, graviſsimeque, & contra omnium hominum conſcientiam lædatur, neque vero id vel clam, vel diſsimulanter. Cum enim ante Transactionem Bendzinenſem expreſſo authoris nomine editi tales libri fuiſſent, & primi nominis Senatori Regni Bohemiæ publice dedicati, Commiſſariique Sacrae Cæſareæ Maieſtatis in communium illo Commiſſariorum Conventu, tanquam de re publice nota admoniti fuiſſent, tantum tamen abeſt, ut quicquam ea re profectum ſit, ut & iidem libri denuo editi ab eo tempore fuerint, & ad illos alii novi etiam eiuſdem generis acceſſerint. Cum Sacra Cæſarea Maieſtas benevolentiam ſuam, atq; amicitiam ita Regiæ Maieſtati, atque Regno huic deferat, ut in Tranſactione per communes Commiſſarios ſemel conſtituta firmiſsime ſe permanſuram teſtatur. De animo quidem Caeſareae Maieſtatis nihil plane dubitandum ſibi Regia Maieſtas ſtatuit, idem vero, ut re ipſa etiam ex utraque parte teſtatum fiat, plurimum cum ad utriuſque Regnorum, tum ad publicam etiam reliquae Chriſtianitatis tranquillitatem, & commodum pertinere Regia Maieſtas iudicat. Itaque ut iſta, quae hac in re requiri poſsint, Caeſarea Maieſtas animadvertat, & maxime quod ex Transactione a Caeſarea Maieſtate Juramento iam confirmata, a Sereniſsimo etiam Archiduce MAXIMILIANO praeſtari Juramentum adhuc debet, & quae alia reſtant, ut praeſtanda Caeſarea Maieſtas curet, cum aequitatis, tum prudentiae, tum Dignitatis Caeſareae Maieſtatis erit. Quantis viribus, ac conatu a communi Chriſtianitatis hoſte bellum apparetur non dubitat Regia Maieſtas, in ea vicinitate non minus Caeſareae Maieſtati, quam ſibi perſpectum eſſe, quo erupturus ſit, ut non plane certum adhuc ſit ita nihil certius, quam quocunque erumpat, ſive in Regiae Maieſtatis, ſive Caeſareae Maieſtatis Ditiones, cum ita coniuncta, ac vicina Regna haec ſint, nihil uni periculi afferri poſſe, quin magna eius periculi pars ad alterum etiam pertineat. Si, quod exploratnm fere Regia Maieſtas habet, ipſa, Regnumque ſuum potiſsimum bello hoc petitur, non minimam

Anno 1590.

mam certe periculo huic cauſam eae ſuſpiciones praebuerunt, quae ob liberatum Sereniſsimum Archiducem MAXIMILIANUM obiectae hoſti fuerunt: nihil autem, vel a mutua benevolentia, ac neceſsitudine, vel ab aequitate alienius fuerit, quam ob cuius rei ſuſpiciones, maxime in periculum adducta Regia Maieſtas, atque Regnum ipſius videantur, eiuſdem Rei ab altera etiam parte ancipite ſuſpicione Regiam Maieſtatem, Ordineſque Regni adhuc diſtineri. Hanc igitur ut omnem Caeſarea Maieſtas removeat, utque Juramentum ex ipſa Tranſactione a Sereniſsimo Archiduce MAXIMILIANO debitum, nunc ſaltem in Tranſactionem praeſtetur, reliqua, quae ſupplenda reſtant, re ipſa eadem aliquando expleantur, quemadmodum ante oſtenſum eſt, non minus ad mutuam neceſſitudinem, atque coniunctionem, quam iuſtitiam Caeſareae Maieſtatis pertinebit. Coniungenda autem Regiae Maieſtati cum cauſa hac periculi etiam Turci mentio eſt, quod cum non tantum Regno huic, ſed non minus reliquae etiam Chriſtianitati, maxime autem Caeſareae Maieſtatis Ditionibus, quae per Regni huius latus magis fere, quam ipſum hoc Regnum peti videtur, immineat: cumque inprimis ea etiam de qua ſupra demonſtratum eſt, cauſa excitatum id videatur, ut in publico Chriſtianitatis periculo, contra communem eius hoſtem, pro eo loco, quem in Chriſtianitate obtinet, communem etiam eius curam Caeſarea Maieſtas ſibi eſſe velit, Regia Maieſtas petit. Praecipue vero de quo per Nuntium ſuum ad Caeſaream Maieſtatem ea de re miſſum, iam ante etiam Regia Maieſtas eam appellavit, ut per omne belli huius tempus, tam militem, quam arma, apparatumque, atque inſtrumentum bellicum, cum ex Sacro Romano Imperio, tum ex Ditionibus Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, authoritate, ac permiſſu ſcribere, conquirere, exportareque poſsint, diligenter Sacram Cæſaream Maieſtatem requirit. Quibus omnibus in rebus quemadmodum Sacram Cæſaream Maieſtatem, neq; æquitati neque publicæ Chriſtianitatis ſaluti, neque ſuæ etiam in Regiam Maieſtatem, atque Regnum eius benevolentiæ defuturam omnino ſibi Regia Maieſtas perſvadet, ita Regia Maieſtas, Ordineſque Regni viciſsim omnem operam libenter dabunt, ne mutuum in ſe quoque ſtudium, atq; obſervantiam illorum ulla in re Sacra Cæſarea Maieſtas deſideret. Quæ quidem, & ipſi diligenter Sacræ Cæſareæ Maieſtati nunc deferunt, utque Dominus Orator coram etiam diligentiſsime Sacræ Cæſareæ Maieſtati eorum nomine deferat, a Domino Oratore poſtulant.

LXXXII.

Regiæ Maieſtatis ad RUDOLPHUM *Imperatorem Literæ.* Dat. Varſaviæ d. 26. Aprilis Anno 1590. *Indidem.*

Sereniſſimo, & Excellentiſſimo Principi, Domnio RUDOLPHO II. *Divina favente Clementia Electo Roman. Imperatori ſemper Auguſto, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae &c. Regi, Archiduci Auſtriæ, Duci Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Wirtembergæ, &c. Comiti Tyrolis &c.*

SIGISMUNDUS III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, nec non Regni Sveciæ proximus Hæres, & futurus Rex, Cognato, Vicino, & Amico noſtro chariſſimo, ſalutem, & mutuam benevolentiam. Sereniſſime Princeps, Cognate noſter chariſſime. Oratorem Maieſtatis Veſtræ Egregium Danielem Printzium a Buchau, benevolentiam, atque amicitiam Maieſtatis Veſtræ Nobis deferentem, cæteraque, quæ mandata a Maieſtate Veſtra habuit, exponentem, & libenter audivimus, & nunc ſcripto cum reſponſo ad Maieſtatem veſtram remittimus. Maieſtatem interim Veſtram de Juramento a Sereniſſimo Archiduce MAXIMILIANO Fratre eius, in Transactionem adhuc præſtando, cæterisque, quæ ſecundum eandem Transactionem expleri adhuc debeant, perficiendis, non poſſumus non iterum requirere, verum cum omnia, quæ ad Legationem hanc pertineant, ex ipſo Oratore ſuo accuratius coram cognitura Maieſtas Veſtra ſit. Nunc quod reliquum eſt, ſtudium noſtrum diligenter Maieſtati Veſtræ deferentes, omnia fauſta, ac felicia a Deo Optimo Maximo ei precamur. Datum Varſaviæ die 26. Menſis Aprilis Anno Domini 1590. Regni noſtri tertio.

LXXXIII.

Regiæ Maieſtatis ad ERNESTUM *Archiducem Literæ.* Dat. Varſaviæ d. 26. Aprilis Anno 1590. *Indidem.*

SIGISMUNDUS III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſ-

Anno 1590.

ſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ &c. nec non Regni Veciæ proximus Hæres, & futurus Rex, Sereniſſimo Principi Domino ERNESTO eadem Gratia Archiduci Auſtriæ, Duci Burgundiae, &c. Conſanguineo noſtro chariſſimo ſalutem, & mutuam benevolentiam. Sereniſſime Princeps, Conſanguinee noſter chariſſime. Literae Serenitatis Veſtrae, ab Oratore Caeſareae Maieſtatis redditae Nobis ſunt, quibus quod ſtudium ſuum Transactionis iam ante a ſe confirmatae inpoſterum etiam, ut inter coniunctos Principes decet conſtanter adimplendae, obſervandaeque Nobis declarat, gratiſſimum Nobis eſt, utque re ipſa etiam id praeſtet, diligenter Serenitatem Veſtram requirimus. Totum id in eo poſitum erit, ut Juramentum a Sereniſſimo Archiduce MAXIMILIANO Fratre ſuo debitum, caeteraque, quae ſecundum Transactionem explenda adhuc reſtant, quam primum praeſtanda curet, quo ita non diſſenſio modo omnis, quae iam dudum ſublata eſſe debet, verum ſuſpicio etiam diſſenſionis omnis plane tollatur. Reliqua cum ad Caeſareae Maieſtatis Legationem Serenitas Veſtra reiiciat, Nosque ad eandem ſcripto etiam plenius reſponderimus, non eſt, quod pluribus nunc cum Serenitate Veſtra de iis agamus. De Serenitatis autem Veſtrae in animo, atque mutua in Nos benevolentia, quemadmodum non dubitamus, ita omnibus in rebus, quae gratae illi a Nobis accidere poſſint, ſummam voluntatem noſtram, viciſſim Serenitati Veſtrae deferimus, omniaque fauſta, ac felicia a Deo Optimo Maximo ei precamur. Datum Varſaviae die XXVI. Menſis Aprilis Anno Domini 1590. Regni noſtri tertio.

LXXXIV.

1592. *Pacta Matrimonialia inter* SIGISMUNDUM III. *Regem Poloniæ, &* RUDOLPHUM II. *Imperatorem per Oratores Regis Poloniæ concluſa, quibus* ANNA, CAROLI *Archiducis Auſtriæ Filia, præfati* RUDOLPHI *Imperatoris Soror* SIGISMUNDO *Regi in Matrimonium collocatur cum Dote quadraginta quinque millium Florenorum Rhenenſium.* Dat. Pragæ d. 17. Aprilis 1592. *Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen.

Nos Hieronymus a Rozdrazev Epiſcopus Vladislavienſis, & Pomeraniae & Albertus Radziwił Dux in Olyka, & Nieswieſz, Magni Ducatus Litvaniae Supremus Marſchalcus, Caunenſis Rombergenſisque Capitaneus, Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini SIGISMUUDI III. Dei Gratia Regis Poloniae, Magni Ducis Litvaniae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiae, Livoniae &c- nec non Regni Sueciae proximi Haeredis, & futuri Regis ad Serenisſimum, & Excellentisſimum Principem, Dominum, Dominum RUDOLPHUM Divina favente Clementia Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae &c. Regem, Oratores, & ad infraſcripta vigore ſufficientis Mandati, & Plenipotentiae Procuratores, & Mandatarii fidem facimus hiſce Literis noſtris, quorum intereſt univerſis. Quod cum a Serenisſimo, & Excellentisſimo Principe, Domino, Domino RUDOLPHO Romanorum Imperatore, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae &c. Rege, Infante Hiſpaniarum, Archiduce Auſtriae, *D*uce Burgundiae, Brabantiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, & Wirtembergae &c. Comite Tyrolis &c. Sereniſſimo Principi, & Domino, Domino SIGISMUDO III. Dei Gratia Poloniæ Regi, Magno Duci Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, &c. nec non Regni Veciæ proximo Hæredi, & futuro Regi Sereniſſimam Principem Dominam ANNAM, Serenisſimi quondam Principis Domini CAROLI Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Wirtembergæ &c. Comitis Tyrolis, & Goritiæ &c. Filiam natu Maiorem Primogenitam in Matrimonium collocari petiiſſemus, & Cæſaream Maieſtatem eius in huiusmodi Serenisſimi Regis noſtri petionem tam ſuo, quam Contutorum, Serenisſimi videlicet Principis Domini FERDINANDI Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ &c. Landgravii Alſatiæ, Marchionis Burgoviæ, Comitis Tyrolis, nec non Illuſtris Principis Domini Gvilhelmi Comitis Palatini Rheni, Superioris, & Inferioris Bavariæ Ducis, ac Serenisſimæ Principis Dominæ Mariæ Archiduciſſæ Auſtriæ, Duciſſæ Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, &c. Comitiſſæ Tyrolis, & Goritiæ, &c. natæ Comitiſſæ Palatini Rheni, ac Superioris, & Inferioris Bavariæ Duciſſæ, Viduæ nomine, benigne, & benevole annuerit, acceſſerit etiam aſſenſus eiusdem Serenisſimae Virginis. Tandem quod felix, & fauſtum ſit ad gloriam, & laudem Dei Omnipotentis, ſemperque Glorioſae Virginis Mariae

Anno 1592.

riae eius Genitricis, pro conſervatione, & augmento Reipublibae Chriſtianae, proque firmiore Statu Regnorum, & Provinciarum utrique Maieſtati ſubditarum, atque vinculum ſangvinis, quod inter ipſius Maieſtates iam pridem firmum exiſtit, nova affinitate magis magisque coarctetur, inter praefatam Serenisſimam Dominam ANNAM, Maieſtatis ſuae Caeſareae Patruelem, ipſamet Maieſtate eius Cæſarea pro ſe ſuoque, & Contutorum omnium ſupradictorum nomine ex una, & per Nos Sereniſſimi Poloniæ Regis, Domini noſtri Clementiſſimi Oratores, & Mandatarios agentes parte ex altera, obtenta primum a felicis recordationis Sanctiſſimo Domino noſtro Papa INNOCENTIO Nono, ſuper tertio, & quarto conſangvinitatis gradu, quo Serenisſimus Rex Poloniæ Dominus noſter, ac Sereniſſima Princeps Domina Archiduciſſa ANNA præfati invicem coniuncti ſunt, neceſſaria, ac convenienti Diſpenſatione, ſub data Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Quingenteſimo Nonageſimo primo, trigeſima die Novembris, Pontificatus ſui Anno primo, tractatum, & concluſum eſt matrimonium verum, & legitimum ſub Articulis, & conventionibus ſequentibus: Videlicet, quod Maieſtas eius Cæſarea una cum Contutoribus ſuis prædictæ Serenisſimæ Patruelis ſuæ nomine dabit, & asſignabit in Dotem Serenisſimo Principi, & Domino, Domino SIGISMUNDO III. Regi Poloniæ, & Magno Duci Litvaniae &c. Summam Quadraginta quinque millium florenorum Rhenenſium, Sexaginta cruciferis bonæ, & uſualis monetæ Germanicæ in Regno Poloniæ currentis pro quolibet floreno computatis, eamq; Summam intra trimeſtre tempus, poſtquam in Regni Comitiis de facienda Reformatione conventum, idque Maieſtati eius Cæſareae ſignificatum fuerit, in numerata Cracoviae, aut ad Regni Poloniæ confinia, utrum Sereniſſimus Rex Poloniæ maluerit, citra omnem dilationem exſolvet. E converſo vero Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus SIGISMUNDUS III. Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. praedictam Dotem recipiens pro Contradote, ſeu Donatione propter Nuptias ſimiliter ſummam quadraginta quinque millium florenorum Rhenenſium ſupradicti valoris Sereniſſimae Dominae ANNÆ Sponſae ſuae dare, & conſtituere, & has utrasque Summas, tam ſcilicet Dotis, quam Contradotis in opportunis ſufficientibus Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Terris Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae ſecundum Conſtitutionem Regni Poloniae, in proximis Regni Comitiis in bona, & debita forma inſcribere, & aſſecurare, & huiusmodi Reformationem, ſeu Inſcriptionem recepta Dote ad manus *C*aeſareae Maieſtatis eius conſignare, & ad haec curare, efficereque debebit, & tenebitur, quod omnes *D*ominiorum, *C*ivitatum, Oppidorum, *C*aſtrorum, Terrarum, Villarum, & Bonorum inſcriptorum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives praeſentes, et futuri, qui ſi praedictae reformationi ſubiacebunt, ipſi Sereniſſimae Dominae ANNÆ plenam praeſtent ſponſionem, ac corporale fidelitatis Juramentum. Quod ſi Sereniſſimo Principi, & Domino, Domino SIGISMUNDO III. Regi Poloniae, &c. Magno *D*uci Litvaniae, priuſquam ipſi Sereniſſimae Dominae ANNÆ aliquid humanitus acciderit, tunc & in eo caſu nulli alteri, niſi Serenitati eius Dominia, Civitates, Oppida, Arces, Terras, Villas; & Bona ſibi ſubſcripta tradent, & conſignabunt, cum omnibus inde percipiendis fructibus, commodis, emolumentis, reditibus, & quod Serenitati eius in omnibus, & per omnia ſecundum Regni Leges parebunt, & obedient fideliter, & conſtanter, ita, ut Sereniſſimis Regibus Poloniae obedire ſunt ſoliti, & adſtricti. Sed tributa in Conventione Regni iuſſa ſubditi eorum locorum, nihilominus cum aliis Regni incolis conferent, podvodasque, ut moris eſt, praebebunt, ac in Caſtris in hac Dote & Dotalitio obligatis conſveta iudicia Caſtrenſia, Capitanealia, & Regalia celebrentur. Inſuper permiſſum Arbitrio Sereniſſimi Regis Poloniae, & Magni Ducis Litvaniae etc. Domini noſtri clementiſſimi, ut ſecuta per copulam huius felicis Matrimonii confirmatione, Sereniſſimam Sponſam ſuam aliquo munere nuptiali, tam pro Regio ſuo honore, quam Sereniſſimae Sponſae ſuae merito remunerare poſſit, cum de ipſius Serenisſimi Regis erga ſuam Sponſam amore, & benevolentia nihil dubitetur. Pro hoc autem munere Nuptiali, ut praemittitur, deputando, etiam inſcriptio, et aſſecuratio legitima itidem fieri debebit. Conventum praeterea eſt, quod ſi Serenisſima Domina ANNA prior ſponſo ſuo defuncta fuerit, tunc Dos, et Donatio propter Nuptias, et munus nuptiale ad Serenisſimum Regem, et Regnum Poloniae perpetuo devolventur, ſine aliqua Dotis ipſius reſtitutione. Si vero Serenisſimum Regem Poloniae praemori contigerit, Prole ex ea (quod Deus prohibeat) non ſuſcepta, vel ſi ſuſcepta fuerit, tam praemortua, quam etiam ſuperſtite, tunc nihilominus Sereniſſima ANNA omnibus Terris, Diſtrictibus, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, et Bonis ſibi

pro

Anno 1592.

pro Dote, et Contradote, nec non munere nuptiali inſcriptis, et asſignatis ad vitae ſuae vidualis tempora plenam utendi, et fruendi poteſtatem habere debeat. Poſt mortem autem ſuam praedicta quadraginta quinque millia Florenorum Rhenenſium ratione Donationis propter Nuptias, ſeu Contradotis ſibi donata, & inſcripta ad præfatum Poloniae Regnum converti, & redire debebit. De alia vero quadraginta quinque millium Florenorum Rhenenſium Summa, Dote ſcilicet ſua, nec non de munere nuptiali prædictis, ſi eiusmodi munus fuerit, ut de eo teſtari poſſit, habeat Sereniſſima Domina Anna tam in vita, quam in mortis articulo donandi, teſtandi, & arbitrio ſuo diſponendi facultatem. Quodſi vero de Dote, & munere huiusmodi nuptiali nihil diſpoſuerit, tum & Dos, & munus ipſum nuptiale, ſi tale datum fuerit, & eius proprietas ad Serenitatem eius legitime pertineat, vel ea pars, de qua non diſpoſuerit, ad Sereniſſimæ Dominæ Annæ Liberos, quos poſt mortem ſuam ſuperſtites reliquerit, nullis autem ex ea progenitis Liberis poſt mortem eius extantibus, ad proximos ipſius Sereniſſimæ Dominæ Annæ Hæredes maſculos, & non extantibus illis, ad fæminas devolvatur, eisque dictam Dotis Summam una cum munere nuptiali Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini Regis Poloniæ, & Magni Ducis Litvaniæ &c. Succeſſores, integre, vel partem aliis non donatam, aut legatam effectualiter reſtituere, & perſolvere debeant, & teneantur. Hac expreſſa adiecta Lege, & Conditione, quod in caſu obitus Sereniſſimæ Dominæ Annæ ab inteſtato Serenitatis ſuæ Hæredes ſupradicti, in caſu vero factæ alicuius diſpoſitionis Perſona, aut Perſonæ illæ, vel illa, cui, vel quibus Sereniſſima Domina Anna Donationem, vel Legatum fecerit, annuos reditus certos, & integros, quatuor millium & quingentorum Florenorum Rhenenſium ſupra memorati valoris, nec non id, quod ratione muneris nuptialis competierit, ex ſupradictis, inſcriptis et aſſignatis bonis tam diu quilibet pro ſua rata parte ſine aliquo defectu habere, levare, & percipere poſſint, donec & quousque plene, et integre ſatisfacti, et contenti redditi fuerint, tam ſcilicet de Summa Dotis, quam de munere nuptiali, ſi tale fuerit, de quo levari poſſit. Conventum præterea, et concluſum eſt, quod Sereniſſima Domina Anna non ſolum Bonis, et Dominiis ſibi pro Dote, Contradote, et munere nuptiali, ut prædictum eſt, inſcribendis, & aſſignandis, ſed & aliis omnibus Juribus, libertatibus, & Privilegiis eo modo uti, frui, & gaudere posſit, quo Serenisſimæ Reginæ Poloniæ ab antiquo uti, frui, gaudere, & Bona eiusmodi posſidere ſolitae ſunt iuxta Leges, & Conſtitutiones Regni, ita tamen, ut quae in praeſenti Contractu expreſſa Pacta, & Conventa ſunt, firma, inconcuſſaque permaneant, atque de iis, quae praefatae Serenisſimae Dominae Annæ ratione eiusdem Contractus debentur, nihil decidat, ſed omnia integre praeſtentur, & executioni mandentur. De aliis vero rebus, & bonis quibuscunque ad ipſam Serenisſimam Dominam Annam, quocunque Jure, & titulo nunc temporis ſpectantibus nihil omnino excipiendo ita conventum, & concluſum eſt, quod Serenisſima Domina Anna illa omnia habeat, teneat, & posſideat, tanquam res, & bona ſua propria, posſitq; illis uti, frui, & gaudere, & de ipſis in omni cauſu, & eventu, ſive per liberam Donationem, aut alium quemcunque Contractum inter vivos, ſive cauſa mortis, ſive per liberam voluntatem, ſecundum beneplacitum ſuum diſponere, & ordinare, ſine cuiusvis impedimento. Si vero Serenisſimam Dominam Annam e vivis decedere contigerit, nulla facta de ſupradictis rebus, & bonis ſuis diſpoſitione, videlicet Ordinatione per Contractum inter vivos, vel cauſa mortis, ſive per ultimam eius voluntatem, aut aliter quomodocunque, tunc & in eo caſu res, & Bona ſua huiusmodi omnia, quae tempore obitus Serenitatis ſuae extare comperientur, & ſupererunt, ad ſupradictos proximos Serenitatis ſuae Haeredes maculos, & illis deficientibus ad faeminas redire debeant, & ad eorundem bonorum omnimodam reſtitutionem Serenisſimi Regis Poloniae, & Magni Ducis Litvaniae &c. Succeſſores teneantur, & obligati ſint. Verum res, & Bona illa, quae Serenisſimae Dominae Annæ tempore Nuptiarum donabuntur. Si Serenitatem ſuam praemori contigerit, Serenisſimo Principi, & Domino, Domino Regi Poloniae Marito Superſtiti cedent. Si vero Serenisſima Princeps Domina Anna Serenisſimo Regi Marito ſupervixerit, & de illis nullam diſpoſitionem in ſua vita fecerit, tunc poſt illius obitum ſimiliter ad praefatos ipſius Haeredes devolvantur. Porro ea, quae Serenisſima Domina poſt Nuptias quomodocunque acquiſiverit, & comparaverit in caſu, quo de illis nullam ordinationem, ſeu diſpoſitionem, ut praedictum eſt, ſive in vita, ſive in mortis articulo fecerit, non ad ipſius Serenisſimae Dominae Annæ Haeredes ſupradictos, ſed ad Regnum Poloniae, & Regis Poloniae Succeſſores pertineant,

Anno 1590.

permanere debeant exceptis duntaxat iis reditibus, & bonis immobilibus, ſi quæ ex pecunia ſecum in Poloniam aſportata comparaverit. Caeterum Serenisſima Anna praefata de omnibus praedictis rebus, & bonis tam nunc ad eam ſpectantibus, quam tempore Nuptiarum, & poſt Nuptias acquiſitis, ſeu acquirendis habeat, & habere debeat, in omni caſu, & eventu per Donationem liberam, & quemvis alium Contractum inter vivos, ſeu cauſa mortis, ſeu per Teſtamentum plenam, omnimodamq; ſecundum beneplacitum ſuum diſponendi, & ordinandi facultatem ſine cuiusvis impedimento, & contradictione. Inſuper concluſum eſt, quod Serenisſima Domina Anna poſtquam ad Serenisſimum ſponſum deducta fuerit, tunc ante confirmationem Matrimonii caveat, & promittat Literis ſuper ea re ſpecialiter confectis, ſe poſt ſolutionem Dotis immediate, ſolenniter, et expreſſe renuntiaturam eſſe, atque adeo in eum eventum, ubi nimirum Dos realiter numerata fuerit, exnunc prout extunc expreſſe renuntiet Haereditati Paternae, et Maternae, atque ſuae cesſionis Regni Hungariae, Bohemiae, Dominiorumque quorumlibet Serenisſimae Domus Auſtriacae, pro omnibus Auſtriacae Familiae Principibus, eorumque Liberis, et Haeredibus per lineam maſculinam deſcendentibus, ſalvo ſibi per omnia Jure ſuccedendi in defectu maſculorum, et hanc ipſam modo ſupraſcriptam faciendam Renuntiationem Serenisſimus Princeps, et Dominus, Dominus Sigismundus III. Rex etc. per ſuas ſpeciales Literas ratam habere, approbareque debeat, et teneatur. Inſuper concluſum eſt, quodſi alter contrahentium ante conſumationem Nuptialem (quod Deus clementer avertere dignetur) e vivis decederet, tunc totus iſte Tractatus cum omnibus in eo contentis pro annihilato, caſſato, et enervato habeatur. Conventum etiam eſt quod Serenisſimus Princeps, et Dominus, Dominus Sigismundus III. Poloniae Rex etc. poſt reditum ad ſe Oratorum ſuorum praedictorum praeſentem Contractum Matrimonialem ratificare, et approbare, eumque deſcriptum, ac manu ſua ſubſcriptum, et Sigillo ſuo obſignatum una cum ſupradictae Renuntiationis ratificatoriis Literis in manus Legatorum Maieſtatis Caeſareae, qui Nuptiis Regalibus praeſentes aderunt, conſignare debeat. Poſtremo conventum eſt, quod alter noſtrum, ego Albertus Radzivił Dux in Ołyka, et Nieſwieſz Supremus Marſchalcus M. D. Lit. vigore Mandati Specialis misſi a Serenisſimo Poloniae Rege mihi traditi, et Maieſtati eius Caeſareae exhibiti, me quamprimum, cum omnia inter partes praeſcriptis modis acta, et tranſacta iam ſint, Viennam conferre, illicque Serenisſimi Poloniae Regis etc. nomine cum praedicta Serenisſima Domina Anna Sponſalia de praeſenti contrahere, omniaque hiſce rebus fieri ſolita, et conſveta exequi debeam, et tenear, dato Nobus a Maieſtate eius Caeſarea huius ipſius Contractus Matrimonialis reciproco ſimili Exemplari altero. In quorum omnium fidem, teſtimonium, & corroborationem præſentes Literas manibus noſtris ſubſcriſimus, & Sigillis noſtris communiri fecimus. Datum Pragæ die decima ſeptima Aprillis Anno Domini MilleſimoQuingenteſimoNonageſimo ſecundo.

LXXXV.

1592.

Sigismundi III. *Regis Pactorum eorundem Ratificatio, & Approbatio.* Dat. Cracoviæ die 3. Junii Anno 1592. *Ex Archivo Regni. Liber. 107. Num. 108. folio 141.*

Sigismundus III. Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. nec non Regni Sveciae proximus Hæres, & futurus Rex. Ad perpetuam rei memoriam Significamus praeſentibus Literis noſtris. Quod cum Reverendiſſimum in Chriſto Patrem Dominum Hieronymum Comitem a Razdrażew, & in Bimbsdorff Epiſcopum Vladiſlavienſem, & Pomeraniæ, ac Illuſtrem Albertum Radziwił Ducem in Ołika, & Nieſwieſz, Magni Ducatus Litvaniæ Supremum Marſchalcum, ad Sereniſſimum, & Excellentiſſimum Principem Dominum Rudolphum divina favente Clementia Electum Rom. Imperatorem ſemper Auguſtum, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Regem, Infantem Hiſpaniarum, Archiducem Auſtriæ, Ducem Burgundiæ, Sleſiæ, Carinthiæ, Carniolæ, Virtembergæ, &c. Comitem Tyrolis &c. cognatum, vicinum, & amicum chariſſimum Oratores miſiſſemus, ut quam ad rem ſæpius cum publice, tum privatim Senatores noſtri, Nobis Autores fuerunt, a Maieſtate ſua, tanquam Liberorum Sereniſſimi olim Principis Domini Caroli laudabilis memoriæ Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Sleſiæ, Carinthiæ, Carniolæ, Virtembergæ, &c. Comitis Tyrolis, & Goritiæ, Tutore primario, eiusdem commemorati Principis Filiam Primogenitam, Sereniſſimam

ANNO 1592.

mam Principem ANNAM Nobis in Matrimonium peterent, ipſique promptiſſima Cæſareæ Maieſtatis, ac reliquorum Contutorum, & Sereniſſimæ Principis Dominæ Mariæ Archiduciſſæ Auſtriæ &c. accedente voluntate, ac ipſius etiam Virginis aſſenſu, ea re impetrata iuxta præſcriptum legationis ſuæ, ac vi ſibi a Nobis conceſſæ poteſtatis, Pacta, atque Conditiones huiuſce Matrimonii ad normam veterum in Matrimoniis ineundis, in eadem Sereniſſima Auſtriaca Domo a D. D. Maioribus noſtris Poloniæ Regibus Contractuum obſervatorum, paucis, pro ratione tempotum Reipublicæ noſtræ, Legibus immutatis, conſtituiſſent; quod autem ab ipſis actum, & tranſactum eſt vigore Mandatorum noſtrorum, id quemadmodum data ipſis huius Matrimonii tractandi poteſtate ſpoponderamus, perpetuo firmum, & ſtabile eſſe debeat, faciendum putavimus, ut in hoc Diploma noſtrum totum eum Contractum, ipſorum Syngraphis, & Sigillis roboratum de verbo ad verbum deſcribi mandaremus, eundemque hoc noſtro Diplomate confirmaremus. Cuius quidem iiſdem plane verbis, formula ſequitur, & eſt talis. In Nomine Domini Amen. Nos Hieronymus Comes a Rozdrazew Epiſcopus Vladiſlavienſis, & Pomeraniæ, & Albertus Radziwił Dux in Ołyka, & Nieſvieſz, Magni *D*ucatus Litvaniæ Supremus Marſchalcus, &c. Nos itaque SIGISMUNDUS III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus *D*ux Litvaniæ &c. ſupra nominatus præmiſſum hunc Contractum totum, & integrum, omnesque ſigillatim eius Conditiones, Puncta, & Articulos præſentibus Literis noſtris omni meliore modo, & forma ratificamus, approbamus, confirmamus, & corroboramus, eaque omnia Nos rata, & grata habere teſtamur, ac firma, & inviolabilia, quoad quid ad Nos pertineat, Nos ſervaturos eſſe, neque ulla in parte a quoquam labefactari permiſſuros ſpondemus, ac verbo noſtro regio pollicemur. In cuius rei fidem Præſentes manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillo Regni conſignari iuſſimus. *D*at. Cracoviae die 3. Menſis Junii Anno MDXCII.

SIGISMUNDUS,
Rex.

LXXXVI.

Confirmatio Renuntiationis ANNÆ *Reginæ Poloniæ per* SIGISMUNDUM III. *Regem Conſortem ſuum facta.* Dat. Cracoviæ d. 3. Junii 1592. *Ex Archivo Regni Lib. 107. Num. 108. fol. 145.*

Ad perpetuam rei apud poſteritatem memoriam.

NOS SIGISMUNDUS III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. nec non Regni Sveciæ proximus Hæres, & futurus Rex. In Nomine Domini Amen. Significamus præſentibus Literis noſtris, quod cum ex Pactis, & conditionibus per Oratores noſtros Reverendiſſ. in Chriſto Patrem Hieronymum Comitem a Rozdrazew, & in Bombsdorff Epiſcopum Vladiſlavienſem, & Pomeraniae, & Illuſtrem Albertum Radziwił *D*ucem in Ołyka, & Nieſwieſz, Supremum Magni *D*ucatus Litvaniae Marſchalcum, Caronenſem, Remburgenſemque Capitaneum, cum Sereniſſimo Principe *D*omino RUDOLPHO *D*ivina faven- Clementia Electo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, *D*almatiae, Croaciae, Sclavoniae, &c. Rege, Infante Hiſpaniarum, Archiduce Auſtriae, *D*uce Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, Virtembergae, &c. Comite Tyrolis, &c. cognato, vicino, & amico noſtro chariſſimo Conventis, mutuisque Sponſionibus ſancitis, Sereniſſima Princeps *D*omina ANNA *D*ei Gratia Regina Poloniae Magna *D*ux Litvaniae &c. Coniunx noſtra chariſſima, ut cui *D*otis nomine a Caeſarea Maieſtate Tutoris nomine, quadraginta quinque millia florenorum Rhenenſium conſtituta ſint, Nobis certo tempore in Literis praefinito repraeſentanda, ante conſumationem Matrimonii, iis tamen Conditionibus, quae in Literis Contractus Matrimonialis perſcriptae ſunt, omni paternae, et maternae Succeſſioni, et haereditati ſolenniter renuntiare deberet, idque voluntate, aſſenſu, et auctoritate noſtra accedente in eam formulam feciſſet, Nos ANNA *D*ei Gratia Regina Poloniae Archiduciſſa Auſtriae, *D*uciſſa Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, Wirtembergae etc. Committiſſa Tyrolis, et Goritiae etc. Cum in Tractatu Matrimonii inter Sereniſſimum Principem, *D*ominum SIGISMUNDUM III. *D*ei Gratia Regem Poloniae Magnum *D*ucem Litvaniae, ac Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiae, Livoniaeque, nec non Regni Sveciae proximum Haeredem, et futurum Regem, *D*ominum Coniugem noſtrum chariſſimum, honorandiſſimumque, et Nos per Sereniſſimum, et Potentiſſimum Principem *D*ominum, *D*ominum RUDOLPHUM II. *D*ivina favente

ANNO 1592.

te clementia Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, &c. Regem, Archiducem Auſtriæ Ducem Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Wirtembergæ, &c. Comitem Tyrolis &c. Dominum, & Patruelem noſtrum colendiſſimum concluſi, & firmati, & quod fauſtum, felixque ſit, iam conſumati inter alia promiſſum fuerit. Quod præfatus Sereniſſimus Imperator tutorio Nomine, pro Noſtra Dote vera, & legitima dabit eidem Sereniſſimo Regi Domino Coniugi noſtro ſummam quadraginta quinque millium florenorum Rhenenſium, modis, & temporibus de quibus in dicti Tractatus Capitulis apparet, nec non quod poſtquam Nos ipſa ad præfatum Sereniſſimum Regem *D*ominum Coniugem noſtrum perducta fuerimus, hæreditati paternae, & maternae cum conſenſu praedicti Sereniſſimi Regis *D*omini Coniugis noſtri renuntiare ſolenniter ante conſumationem Matrimonii deberemus, modo, et forma, ut in dictis Capitulis continetur, et propterea aequum ſit, ut Nos praedictis paternae, et maternae haereditatibus, iuxta Conventa renuntiemus, idque in executionem dicti Tractatus facere nunc velimus. Ideo Nos antedicta cum praeſcitu, conſenſu, & authoritate praefati Sereniſſimi Regis *D*omini SIGISMUNDI III. Regis Poloniae, Magni *D*ucis Litvaniae etc. *D*omini Coniugis noſtri, qui Nobis conthorali ſuae in infra ſcripta conſenſit, et conſentit, et authoritatem praeſtitit, ac praeſtat, Sereniſſimo, et Potentiſſimo Principi *D*omino, *D*omino RUDOLPHO II. *D*ivina favente clementia Electo Romanorum Imperatori ſemper Auguſto, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, *D*almatiae, Croatiae, Sclavoniae, etc. Regi etc. nec non Reverendiſſimo Principi *D*omino Andreae Epiſcopo Vratiſlavienſi, Supremo *D*ucatus *S*ileſiae Capitaneo, praedictae *S*acrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliario, et Illuſtriſſimo *D*omino Georgio Ludovico Landgravio in Lathenberg *S*acri Rom. Imperii Principi nomine, et ad partem, et favorem omnium *S*ereniſſimorum Auſtriacae Familiae Principum, et eorum omnium Filiorum, et Liberorum per Maſculinam Lineam legitime deſcendentium recipientibus et ſtipulantibus, ſponte, et ex libera noſtra voluntate, et in executionem in dicto Tractatu Conventorum, habitis per praefatum *S*ereniſſimum Regem *D*ominum Coniugem noſtrum dictis florenis Rhenenſibus quadraginta quinque millibus, ut ſupra praemiſſum, exnunc prout extunc renuntiavimus, et renuntiamus haereditati tam paternae, quam maternae, atque *S*ucceſſioni Regni Hungariae, Bohemiae, *D*ominiorumque quorumlibet *S*ereniſſimae *D*omus Auſtriae pro omnibus Auſtriacae Familiae Principibus, eorumque Liberis, et haeredibus per Lineam Maſculinam deſcendentibus, ſalvo Nobis Jure *S*uccedendi in praedictis in defectu haeredum maſculorum, quod Jus iuxta Conventa Nobis reſervavimus, et reſervamus, renuntiamus prout renuntiavimus, et renuntiamus, exceptioni doli mali cuiusvis, videlicet metus, nec non cuicunque Privilegio, et exceptioni in favorem mulierum introducto, Quibus contra ſuperius per Nos geſta quoquomodo venire poſſemus. Hancque Renuntiationem, et omnia, et ſingula, ut ſupra expreſſa ſunt, ſemper, et omni tempore firma, et rata habere promiſimus, et promittimus, et nullo unquam tempore contrafacere, vel contravenire, ſub obligatione omnium Bonorum noſtrorum praeſentium, et futurorum, ſubque vera Principis fide, et vinculo Juramenti ad *S*ancta *D*ei Evangelia tactis *S*acris *S*cripturis per Nos praeſtiti. In cuius rei teſtimonium Praeſentibus *S*igillum noſtrum eſt appenſum, quas etiam Chirographo noſtro corroboravimus. Nos itaque SIGISMUNDUS III. *D*ei Gratia Rex *P*oloniae Magnus *D*ux Litvaniae praeſentibus Literis noſtris teſtamur, et profitemur, Renuntiationem hanc libera voluntate, expreſſoque conſilio, et bene deliberato animo Sereniſſimae *P*rincipis Reginae ANNÆ Coniugis noſtrae, noſtro etiam conſenſu, et autoritate adiuncta, modo quo ſupra deſcriptum eſt, eſſe perfectam. Cavemus etiam, & promittimus verbo noſtro Regio per Praeſentes Nos vigore *P*actorum Conventorum in Contractu *S*ponſali inter *S*ereniſſimum, atque Excellentiſſimum *P*rincipem, et *D*ominum RUDOLPHUM II. *D*ivina favente clementia Electum Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, *D*almatiae, Croatiae, *S*clavoniae, etc. Regem, Infantem Hiſpaniarum Archiducem Auſtriae *D*ucem Burgundiae, *S*tiriae, Carinthiae, Carniolae, Wirtembergae, Comitem Tyrolis, Cognatum, Vicinum, et Amicum noſtrum chariſſimum, et inter Oratores noſtros ſolenniter initorum, Renuntiationem talem in omnibus, et ſingulis Punctis, et Articulis ſuis, ratam, gratam, et probatam habere, et ſemper habituros, neque ulla in re illi unquam contraventuros. In cuius fidem, et teſtimonium has Literas noſtras Regio noſtro *S*igillo obſignari iuſſimus, et manu propria ſubſcripſimus.

Anno 1593.

*D*atum Cracoviae die 3. Menſis Junii Anno *D*omini MDXCII.

LXXXVII.

Dotis, & Contradotis Reginæ Annæ *in certis Bonis Collocatio.* Dat. Varſaviæ in Conventione Regni Generali d. 15. Junii Anno 1593. *Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 103 Numero 104. fol. 582. Item in Archivo Magni Ducatus Litvaniæ Lib. Numero 163. fol. 477.*

Sigismundus Tertius Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Ad perpetuam rei memoriam, notum, teſtatumque facimus, ad quos praeſentes hae literae noſtrae pervenerint, huius & futuri temporis, univerſis & ſingulis. *C*um, quod felix, & & fauſtum ſit, Nobiſque, Regnis & Ditionibus noſtris ſalutare, a *S*erenisſimo & Excellentisſimo Principe Domino Rudolpho Divina favente clementia Electo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, nec non Germaniae, Hungariae, Bohomiae &c. Rege, Serenisſima Princeps Domina Anna primogenita Serenisſimi quondam Caroli Archiducis Auſtriae, Ducis Burgundiae &c. Comitis Tyrolis & Goritiae, eiusdem Caeſareae Maieſtas Patruelis, *S*acræ Cæſareæ Maieſtatis, Contutorumque eius nomine, per Legatos noſtros publice, diligenterque id Nobis petentibus, in Matrimonium Nobis collocata fuiſſet, interque alias conditiones Matrimonii eius, quæ Pactis nuptialibus expreſſæ fuerunt, *D*os etiam certa Nobis conſtituta, & intra trimeſtre tempus, poſtquam in Regni Comitiis de facienda Reformatione conveniſſet, idq; eidem Maieſtati Cæſareæ ſignificatum a Nobis eſſet, numeratio eius promisſa Nobis fuiſſet, utque ea accepta viciſſim Nos commemoratæ Sereniſſimæ Coniugi noſtræ ſimilem ſummam ratione Contradotis, ſeu Donationis propter nuptias aſſignaremus, & conſtitueremus, & utraſque haſce ſummas tam ſcilicet Dotis; quam *C*ontradotis, idoneis locis, Dominiis, *C*ivitatibus, Oppidis, Arcibus, & Terris Regni Poloniæ, & Magni *D*ucatus Litvaniæ, ſecundum Conſtitutiones Regni Poloniæ in proxiims Regni Comitiis idonee inſcriberemus, obligaremus, caveremusque, conveniſſet, quemadmodum aliis in rebus Pactis iſtis *C*onventis ſatisfacere, tum amorem noſtrum, quo Sereniſſimam Coniugem noſtram proſequimur. quocunque benevolentiæ genere, notum teſtatumque omnibus eſſe cupimus, ita ut hæc quoque conditio, quam primum a Nobis expleretur, ſedulam diligentemque operam dedimus, & iam proxime præteritis *C*omitiis, omni in id ſtudio incubuimus. *S*ed cum in iis Comitiis ob temporum difficultates aliquas, ut aliis de rebus, ita de hac quoque Reformatione, nihil conſtitui potuiſſet, in hiſce tandem *C*omitiis, ut quanti & dignitas Sereniſſimae Domus Auſtriacae, & Sereniſſimae *C*oniugis noſtrae virtus ſummis Principibus digna, per omne hoc tempus Matrimonii, publice omnibus ſpectata a ſe fieret, Ordines Regni noſtri, Magni Ducatus Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae *&c.* oſtenderent, eandemque fidem, atque obſervantiam, quam Maiores eorum Sereniſſimis Maioribus noſtris Regibus Poloniae conſtantiſſime cum ſingulari Nobiliſſimae huius Nationis laude ſemper praeſtiterunt, Nobis quoque, Sereniſſimaeque Coniugi noſtrae teſtificarentur, non modo conditionem eam de Reformatione facienda a Nobis acceptam approbarunt, ratamque habuerunt, verum certa etiam loca, Oppida, Arces, & Civitates, Bielſcum nimirum, Raygrodum, Grudentum, Tucholium, Swieczum, Łomſam, Lubomlam, Uſtiam, Pilam, Georgeburgum, cum nova *C*olonia, & ſylvarum Praefecturis, Upitam cum omnibus pertinentiis & Praediis liberaliſſime aſsignarunt, utque eadem in quinquaginta millium Florenorum Polonicalium, quorum ſinguli triginta groſsis receptae & uſitatae in Regno hoc noſtro monetae aeſtimantur, paremque ſummam *C*ontradotis ſeu Donationis propter nuptias, ſalvis Iuribus cum Sereniſsimae Reginae Materterae noſtrae, tum aliorum modernorum Poſſeſſorum, obligaremus, inſcriberemus, aſsignaremus, publica praeſentium horum Comitiorum authoritate permiſerunt, conſtituerunt, ea tamen expreſſa *C*onditione adiecta, ſi & ex Regno Sveciae, ad quod viſendum conſtituendumque certum tempus ab iiſdem Regni, Magni Ducatus Litvaniae, Ruſsiae, Pruſsiae, Maſoviae, *&c.* Ordinibus permiſſum, praefinitumque Nobis eſt, exacto tempore eo, in Regnum noſtrum Poloniae revertamur, & poſtea ad extrema uſq; vitae noſtrae tempora, in eodem Regno noſtro retinendo, perque Nos ipſos adminiſtrando perſeveremus. *C*ui conſenſui,

Anno 1593.

autoritatique Ordinum, tum etiam Pactis Matrimonialibus cum Sacra *C*aeſarea Maieſtate initis Nos innitentes; Nos ſupra memoratam centum Millium florenorum Polonicalium ſummam, Quinquaginta nimirum Millium Dotis & ſimilem Contradotis in ſupra recenſitis Oppidis, Caſtellis, & Terris, cum *C*onſilio, conſenſu ſcitoque Senatorum Noſtrorum inſcribimus, obligamus, eidemque Sereniſsimae Reginae Coniugi noſtrae damus, donamus veraeque hypothecae nomine oppignoramus, cum ea expreſſa conditione, ſi ad praefinitum tempus ex Svecia revertamur, & deinceps perpetuo Regnum hoc adminiſtraverimus, aut etiam ſi, quod DEU*S* avertat, intra praefinitum Nobis ab Ordinibus tempus priuſque ex Svecia revertamur, humani aliquid Nobis acciderit, tum vero ſequentibus *C*onditionibus & modis: Imprimis & ante omnia curaturos effecturosque Nos promittimus, ut omnes ſupra commemoratorum Dominiorum, Civitatum, Oppidorum, *C*aſtrorum, Terrarum, Villarum, & Bonorum inſcriptorum Rectores, *C*onſules, *C*ives, Advocati & ſubditi ipſi Sereniſsimæ Dominae Annæ *C*oniugi noſtrae chariſſimae ſpondeant, promittant, *C*orporaleque fidelitatis Iuramentum in id praeſtent, quod ſi Deo Optimo Maximo ita forte diſponente, prius Nobis, quam eidem Sereniſsimae *C*oniugi noſtrae humani aliquid acciderit, caſu eo exiſtente, nulli alteri, quam Serenitati eius Oppida, Caſtra, Arces, Villas, Terrasque eas cum omnibus inde percipiendis fructibus, commodis emolumentis, et reditibus, ſeque adeo ipſos tradent, conſignabuntque, et quod Serenitati eius in omnibus, et per omnia ſecundum Regni Leges parebunt, et obedient fideliter, et conſtanter. Tributa tamen in Conventibus publicis Regni iuſſa, cum aliis Regni Incolis nihilominus conferant, Podvodasque, ut moris eſt, praebeant. Judicia denique conſveta, tam Caſtrenſia Capitaneorum, quam Regalia, quae antea in aliquibus horum Caſtrorum habita fuerint, poſthac etiam de more in iisdem celebrentur. Et quoniam munus etiam aliquod nuptiale noſtro arbitrio, atque voluntati iis Pactis matrimonialibus permiſſum eſt, ut amorem noſtrum, quo ob ſingulares eius virtutes, atque in Nos obſervantiam, merito *S*ereniſſimam Coniugem noſtram complectimur, hac etiam re declaremus, ſeparatim duo millia etiam florenorum aureorum hungaricalium auri puri, proventus annui in Zuppis Bochnenſibus eidem Sereniſſimae Reginae Coniugi noſtrae damus, donamus, aſſignamus, inſcribimus, attribuimusque iisdem hiſce Literis noſtris. Quas quidem ſummas Dotis, Donationis propter Nuptias, tum muneris nuptialis eiusdem *S*ereniſſimae Reginae Annæ Coniugi noſtrae inſcripſimus, et obligavimus, inſcribimusque et obligamus, ea lege et conditione, ut ſiquidem *S*erenitatem ſuam priusquam Nos ex hac vita decedere contigerit, tam Dos, et Donatio propter Nuptias, quam munus nuptiale ad Nos, Regnumque noſtrum irrevocabiliter devolvantur, ſine aliqua ipſius Dotis reſtitutione. *S*i id prius Nobis accidat, tum vel Prole ex ea non ſuſcepta, quod *D*eus avertat, vel morte ſublata, vel etiam eadem, aut alia Prole ſuperſtite, commemorata Sereniſſima Regina *C*oniunx noſtra omnes Terras, Diſtrictus, Dominia, Civitates, Oppida, Bona, in Dotem, et Contradotem, tum etiam munus nuptiale, ſupra a Nobis ei obligata, et inſcripta, cum omnibus eorum reditibus, cenſibus, iuribus, cum aliis, tum etiam Patronatus Eccleſiarum, omnibus denique commodis, emolumentis, utilitatibus, attinentiis, Dominio, et Jurisdictione in poteſtatem, poſſeſſionemque ſuam accipere debet, exceptoque quod Lomzenſis Jurisdictio a Nobis, *S*ereniſſimisque Succeſſoribus noſtris Nobili in Diſtrictu illo poſſeſſionato ſecundum Leges Regni detur, in caeteris etiam Caſtris, et Praefecturis, itidem non niſi indigenae Nobiles Regni, Magni Ducatus Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, &c. caeterorumque Dominiorum illis adiunctorum, prout quaeque Praefectura in aliqua Provincia ſita eſt, a Serenitate ſua collocentur, habeanturque, eadem pro ſuo arbitrio adminiſtrare poterit, & debebit, ad extrema uſque vitae ſuae vidualis tempora, iisdem utendi, fruendi, ſecundumque praeſentem hanc obligationem de iis diſponendi, fructusque, commoda, emolumenta, utilitates, reditusque omnes ex iis percipiendi, inque uſus ſuos convertendi plenam, integramque poteſtatem habebit. Atque illud quidem, ſi in viduitate permanſerit, ſi autem forte ad ſecunda vota deſcenderit, tum centum millibus florenis Polonicalibus Dotis, & *C*ontradotis a Sereniſſimis Succeſſoribus noſtris ei perſolutis, ita nimirum, ut duae partes eius *S*ummae ex Regno Poloniæ, tertia Magno Ducatu Litvaniæ ſolvatur, cautioneq; de quinquaginta millibus Contradotis, poſt mortem eius Regno reſtituendis, ab illa praeſtita, & interpoſita, eadem Bona mox libere dimittere, inque poſſeſſionem *S*ucceſſorum noſtrorum tradere

ANNO 1593.

dere rurſum tenebitur. Poſt mortem vero eius, ſive in viduali ſtatu permanſerit, ſive ad ſecunda vota deſcenderit, praedicta quinquaginta millium florenorum Polonicalium Summa Donationis propter Nuptias, ſeu Contradotis, ad Poloniae Regnum noſtrum redire debebit. De alia vero quinquaginta Millium florenorum Polonicalium Summa, Dote nimirum ſua, quemadmodum & de iis, quae munere nuptiali percipiet, perceperit, vel liberum, integrumque ei erit, tam in vita, quam in mortis articulo pro ſuo arbitrio diſponere, teſtarique, eadem donare, legare, in quoscunque denique, quos ei viſum fuerit, uſus convertere. Inteſtata vero ea mortua Dos, caeteraque, quae ſupra commemorata ſunt, vel ea pars de qua non diſpoſuerit, ad Liberos eius, quos poſt mortem eius ſuperſtites reliquerit, aut Liberis nullis extantibus, ad proximos eiusdem Sereniſſimæ Reginæ, Coniugis noſtræ Hæredes Maſculos, aut ne illis quidem extantibus, Fæminas devolventur, quibus ſupra commemoratam Dotis Summam Sereniſſimi Succeſſores noſtri, aut Ordines Regni, Magnique Ducatus Litvaniae integram, vel partem aliis non donatam, legatamve effectualiter reſtituere, & perſolvere debebunt, tenebunturque, ita nimirum, ut duæ eius partes ex Regno noſtro Poloniæ, adiunctisque ei Ditionibus, tertia pars ex Magno Ducatu noſtro Litvaniæ præſtetur, hac expreſſa adiecta Lege, & Conditione, ut in caſu obitus commemoratæ Sereniſſimae Coniugis noſtrae ab inteſtato Serenitatis eius Haeredes ſupradicti, in caſu autem factae alicuius diſpoſitionis, perſonae, aut perſona illa, vel illae, cui vel quibus eadem Sereniſſima Coniunx noſtra aliquid, vel inter vivos donarit, vel Teſtamento reliquerit, annuos reditus certos & integros quinque millium Florenorum Polonicalium, ſupra memorati valoris ex ſupradictis inſcriptis, & aſſignatis Bonis, tam diu quilibet pro ſua rata parte ſine aliquo defectu habere, levare, & percipere poſſint, donec & quouſque plene & integre illis, aut cuilibet eorum, quod obvenire eis debeat, ſolutum, & tum de Summa Dotis, quam aliis, quae ſecundum inſcriptionem hanc debebuntur, ſatisfactum eisdem ſit. Non ſolum autem Bonis, & Dominiis in Dotem, Contradotem, & Munus nuptiale ſupra ei inſcriptis, obligatisque, ſed & aliis omnibus Juribus, Libertatibus, et Privilegiis eo modo utetur, fruetur, et gaudebit, quo Sereniſſimae Poloniae Reginae unquam ab antiquo iuxta Leges, et Conſvetudines Regni uti, frui, gaudere, Bonaque huiusmodi poſſidere ſolitae fuerunt, neque ulla in re deteriore conditione erit, quam, qua ulla unquam Regina in Regno noſtro optima fuerit, ita tamen, ut nihil hac generalitate derogatum velimus iis, quae Literis hiſce nominatim conſtituta, praeſcriptaque ſunt, deque iisdem nihil omnino Serenitati eius decedat, ſed omnia et ſingula verbo noſtro Regio, et ſub cautione, obligationeque in ipſis Pactis matrimonialibus, ſeu Literis Tractatus eius perſcripta, adeoque Senatus noſtri Conſilio, et Conſenſu, publicaque Comitiorum horum authoritate accedente integre, et inviolabiliter Nos, Succeſſoresve noſtros obſervaturos, noſtro, Succeſſorumque noſtrorum Regum Poloniae, et Magni Ducatus Litvaniae nomine recipimus, promittimus, et ſpondemus bona fide, doloque et fraude omni remotis. In quorum omnium et ſingulorum fidem, et teſtimonium haſce manu noſtra ſubſcripſimus, Sigillisque Regni noſtri, et Magni Ducatus Litvaniae obſignari mandavimus. Dat. Varſaviæ in Conventione Regni noſtri Generali die 15. Menſis Junii, Anno Milleſimo Quingenteſimo, nonageſimo tertio, Regnorum vero noſtrorum Poloniæ Sexto, & Sveciae primo, Praeſentibus Illuſtriſſimis, Reverendiſſimis, Illuſtribus, Reverendis. Magnificis, Generoſis, Venerabilibus, & Nobilibus, Staniſlao Karnkowſki, Archiepiſcopo Gneſnenſi Legato Nato, & Regni Primate, Georgio Sacrae Rom. Eccleſiae tituli Sancti Sixti Praesbytero Cardinale Radziwił, perpetuo Adminiſtratore Epiſcopatus Cracovienſis, Luca Koſcielecki a Kozielec Poſnanienſi. Alberto Baranowſki Plocenſi. Andrea S. R. E. Cardinale Bathoreo, perpetuo Adminiſtratore Epiſcopatus Varmienſis, Bernardo Macieiowſki Luceorienſi, Laurentio Goſlicki Premiſlienſi Epiſcopis. Januſſio *D*uce in Oſtrog Caſtellano Cracovienſi, Nicolao Firley de *D*ąbrowica Cracovienſi, Novae Civitatis Korczyn, Caſimirienſique Capitaneo. Hieronymo Goſtomſki de Lezenice Poſnanienſi, Valcenſi, Sredenſique Capitaneo. Georgio Mniſzech de Magna Konczyce Sandomirienſi, Sanocenſi, Sokalienſi, Samborienſique Capitaneo. Staniſlao Minſki Lancicenſi, Conſtantino Konſtantynowicz *D*uce Oſtrogiae Kiiovienſi, & Marſchalco Volhyniae, Joanne Spławſki de Targowa Gorka Inovladiſlavienſi, Nicolao Zebrzydowſki de Zebrżydowice Lublinenſi, Generali Cracovienſi, Landſkoronenſi Capitaneo. Staniſlao Goſtomſki Ravenſi, Radomienſique Capitaneo. Nicolao *D*ziałyńſki Culmenſi, Bratianenſi Capitaneo. Januſſio *D*uce a Zbaraż Bracłavienſi. Krzemieniecenſi, Pinſcenſi Capitaneo,

ANNO 1593.

neo, Palatinis. Staniſlao Comite a Tarnow Sandomirienſi, Buſcenſi, *S*tobnicenſique Capitaneo. Paulo *S*zczawińſki Lancicenſi, Reginalis Maieſtatis Aulae Magiſtro. *S*taniſlao Zołkiewſki, Leopolienſi, Exercituum Campeſtri Praefecto, Rubieſzovienſi Capitaneo. *S*taniſlao *D*ziełyńſki Elbingenſi. Georgio Konopacki Culmenſi, Januſſio a Kozielec Miedzyrzecenſi. Andrea a Zborow, Biecenſi, Andrea Zebrzydowſki de Więcbork *S*remenſi, Andrea Męczyńſki Vielunenſi, Brzeznicenſique Capitaneo. *S*taniſlao Kruſicki Premiſlienſi, Reginalis Maieſtatis Coniugis Noſtrae Curiae Magiſtro, Lumbolienſi, Bolemovienſique Capitaneo, Andrea Czarnkowſki Naklenſi. Alberto Padniewſki Oſwiecimenſi, Capitaneo, *D*ibovienſi, Martino Mężyńſki Viſlicenſi, Caſtellanis. *S*taniſlao Radziwił *D*uce in Ołyka, et Nieſwieſz, Magni *D*ucatus Litvaniae Marſchalco. Joanne de Zamoſcie Regni *S*upremo Cancellario, & Exercituum Generali, Belſenenſi &c. &c. Capitaneo. Leone *S*apieha Magni *D*ucatus Litvaniae Cancellario, *S*łonimenſi, Markovienſi Capitaneo. Joanne Tarnowſki, Regni Vicecancellario, & Cracovienſi, Wladiſlavienſi, Lancicenſi Praepoſito. Gabriele Woyna Magni *D*ucatus Litvaniae Vicecancellario. Joanne Firley de *D*ąbrowica Regni noſtri Theſaurario, Lublinenſi Capitaneo. *D*emetrio Halecki Magni *D*ucatus Litvaniae Theſaurario. *S*taniſlao Przyiemſki Curiae Regni Marſchalco. Petro Tylicki *S*ecretario Maiore, & Referendario Regni, Praepoſito Gneſnenſi, Cracovienſi Canonico. Matthaeo Pſtrokońſki Cracovienſi, Varſavienſi Canonico, *S*imone Rudnicki Cuſtode Gneſnenſi. Reinaldo Heydenſteinio, *S*ecretariis noſtris, & aliis quam plurimis Officialibus, Aulicis, & Nunciis Terreſtribus ex omnibus Terris, & *P*alatinatibus Regni, & Magni *D*ucatus Litvaniae ad praeſentia Comitia congregatis.

SIGISMUNDUS. *Rex.*

LXXXVIII.

1598. MAXIMILIANI *Archiducis Auſtriæ Tranſactionis Bendzinenſis, & Bithomienſis Ratificatio, & Approbatio.* Dat. Pragæ die 8. Maii Anno 1598. *Ex Originali.*

MAXIMILIANUS Dei Gratia Archidux Auſtriae, *D*ux Burgundiae, *S*tiriae, Carinthiae, Carniolae, & Wirtembergae, &c. Comes Habſpurgi, & Tyrolis &c. *S*ignificamus quorum intereſt, intereritve huius, & futuri temporis Univerſis, & ſingulis. Cum *S*anctiſſimi *D*omini noſtri SIXTI quinti *S*ummi *P*ontificis, Legatique eius de Latere Reverendiſſimi Domini Hippolyti Sacræ Romanæ Eccleſiæ Presbyteri Cardinalis Aldobrandini, & ſummi Pœnitentiarii interventu, inter Commiſſarios Sereniſſimæ Domus noſtræ Auſtriacæ ab una, & Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI III. Regis Poloniæ ab altera partibus, Bithomiæ, & Bendzini Congregatos, firma, perpetua, ac ſtabilis Pax, & amicitia inter commemoratam Sereniſſimam Domum noſtram, Sereniſſimumque Regem Poloniæ, atque utriusque Regna, & Ditiones certis Conditionibus, & Legibus conſtituta eſſet, Nosque Tranſactionem eam pro noſtra etiam parte ex Tranſactionis eiusdem Formula nominatim etiam confirmare, ratamque habere debeamus, Nos præſentibus hiſce Literis noſtris eandem Tranſactionem de Verbo ad verbum inſerendam, edendam, confirmandam, omnemque authoritatem, & aſſenſum noſtrum harum teſtimonio adhibendum ei duxiſſe. Cuius quidem Tranſactionis tenor infraſcriptus ſequitur. Nos infraſcripti Nomine Sacratiſſimi, atque Invictiſſimi Romanorum Imperatoris RUDOLPHI II. Nos igitur prædictus MAXIMILIANUS Archidux Auſtriæ ſupra inſertam Tranſactionem, & ſingula eiusdem capita, conditiones, clauſulasque confirmamus, approbamus, rata habemus, corroboramus, & præſentibus Literis noſtris ſub fide, ac Verbo Principis noſtro, ſubque onere præſtiti Juramenti ad ea Nos obligamus, promittentes, ſpondentesque ea Nos, & omnia, ac ſingula in eis contenta, & expreſſa inviolabiliter obſervaturos, & adimpleturos, & in nullo directe, vel indirecte, clam, vel aperte unquam illis contraventuros bona fide; dolo, & fraude ſemotis. In quorum omnium fidem, & evidens teſtimonium præſentes manus noſtræ Subſcriptione, & Sigilli noſtri appenſione corroboravimus. Dat. Pragæ die 8. Menſis Maii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Nonageſimo Octavo. Præſentibus Spectabilibus Magnificis, Generoſis, Nobilibus, & Doctis Wolffgango Rumpff in Wierloff libero Barone in Veitra, Equite S. Jacobi de Eſpada, Commendatore Paracuellenſi, intimo Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario, Supremoque Curiæ Præfecto, & Supremo Camerario, Paulo Sixto Trauthſon Comite in Falckenſtain, libero Barone in Sprechenſtain, & Schrofenſtain Domino in Kheya, & Laa, Comitatus Tyrolis hære-

ANNO 1598.

Anno 1598.

hæreditario Marſchalco, intimo pariter Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario, & Supremo Curiæ Marſchalco, Erneſto a Molart libero Barone in Reinegk, & Droſſendorff, Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario Regiminis Inferioris Auſtriæ, Antonio Trauthſon libero Barone in Sprechenſtain, & Schrofenſtain, Comitatus Tyrolis hæreditario Marſchalco, noſtro Conſiliario, & ſupremo Camerario. Jo. Sigismundo libero Barone in Herberſtain, Neuperg, & Guttenhag Lencowicz, hæreditario per Ducatum Carinthiæ tum Camerario, tum Dapifero, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario, ſupremo in confinibus Regni Croatiæ Capitaneo, ac noſtro Camerario, Rudolpho Corraducio Juris utriusque Doctore, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Secreto Conſiliario, ac Procancellariatus Imperialis Adminiſtratore, Joanne Hildebrando Mecker, ab & in Balckhaimb Juris utriusq; Doctore, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis itidem Conſiliario Secreto, & Joanne Barvicio Juris utriusque Doctore, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario, Imperiali Aulico, & Secretario, teſtibus idoneis, fide dignis, & ad hæc ſpecialiter vocatis.

MAXIMILIANUS.

Wolffgangus Rumpff.
Paulus Sixtus Thrauthſon, Comes in Falckenſtein.
Erneſtus a Molart Baro.
Antonius Trauthſon Baro.
Joannes Sigismundus liber Baro in Herberſtain Generalis.
Rudolphus Corraducius mp.
Joannes Hildebrandus Meckherus in Balckheimb.
Joannes Barvicius mp.

LXXXIX.

Eiusdem Juramentum de ſervanda eadem Tranſactione. Dat. Pragæ die 8. Maii 1598. *Ex Originali.*

Nos Maximilianus Dei Gratia Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comes Habſpurgi, & Tyrolis &c. Recognoſcimus, & Præſentibus profitemur. Cum ſuperioribus annis ultra fines Regni Poloniæ, & in Ditiones Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, Fratris, & Domini noſtri Clementiſſimi reverſi, Juramentum iuxta Formulam Tranſactionis inter utriusque Partis Commiſſarios Bithomiæ, & Bendzini congregatos initæ præſtare diſtulerimus, hodierno autem die Octavo Menſis Maii Sereniſſimo Principi Domino Sigismundo III. Dei Gratia Poloniæ, & Sveciæ Regi, Magno Duci Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæque Conſangvineo, & Affini noſtro Chariſſimo fidei pure, & perfecte ſervandæ cauſa, maximeque in Tranſactionem inter commemoratæ Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, univerſaeque Domus Auſtriæ parte ab una, & Serenitatis eius, atque Ordinum nomine, Commiſſarios parte ab altera factam, voto Juramenti Sanctis Dei Evangeliis per per Nos corporaliter tactis præſtiti, de certa ſcientia, & Conſilio noſtro Nos obligaſſe, obſtrinxiſſeque. Quod quidem Juramentum ſeu fidei Sacramentum ſequentibus verbis a Nobis præſtitum eſt.

Ego Maximilianus *Dei Gratia Archidux Auſtriæ iuro ſpondeoque per hæc Sancta Dei Evangelia, quod omnia ea, quæ Sanctiſſimi Domini noſtri, & Legati eius de Latere Reverendiſſimi Cardinalis* Aldobrandini *interventu inter Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, Domini, & Fratris mei obſervandiſſimi, cæterorumque Sereniſſimorum Principum Auſtriacorum Commiſſarios ex una, & Sereniſſimi Principis Domini* Sigismundi III. *Poloniæ & Sveciæ Regis parte ex altera, Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, in omnibus eorum punctis, & clauſulis firmiter, inviolabiliterque obſervabo, pacem, & amicitiam cum eodem Sereniſſimo Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Regnoque, Magno Ducatu Litvaniæ, cæterisque Ditionibns eius perpetuo, conſtanterque colam, neque quidquam, quod contra eiusdem Sereniſſimi Regis, Ditionum hominumque eius ſalutem, aut quietem ſit, ſuſcipiam, admittamve, neque vim aliquam inferam, aut aliquo modo publice, vel occulte moleſtabo, ſed fraterno amore, honore, & benevolentia omnibus in locis, perque omnem occaſionem eundem Sereniſſimum Regem proſequar; ſic me Deus adiuvet, & hæc Sancta eius Evangelia.*

Quod quidem ſupraſcriptum Juramentum Nos eidem ſancte obſervare, neque unquam contra illud venire præſentium etiam Literarum harum teſtimonio promittimus, ſpondemusque, Maioris fidei cauſa manu noſtra haſce ſubſcripſimus, Sigilloque noſtro muniri iuſſimus. Datum Pragæ die Octava Menſis Maii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Nonageſimo Octavo, Praeſentibus Spectabilibus, Magnificis, Generoſis, Nobilibus, & Doctis, Wolffgango Rumpff in Wierlſs, Libero Barone in Weytra, Equite Sancti Jacobi de Eſpada, Commendatore in Paracuellen, Intimo Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliario, ſupremoque Curiae Praefecto, & ſupremo Camerario. Paulo Sixto Trautſohn Comite in Falckenſtain, Libero

Anno 1598.

ro Barone in Sprechenſtain, & Schrofenſtain, Domino in Kheia, ac Laa, Comitatus Tyrolis Haereditario Mareſchalco, intimo pariter Caeſareae Maieſtatis Conſiliario, Camerario, & ſupremo Curiae Mareſchalco. Erneſto a Molart Libero Barone in Reinegk, & Droſſendorf, Caeſareae Maieſtatis Conſiliario Regiminis Inferioris Auſtriae. Antonio Trautſohn, Libero Barone in Sprechenſtain, & Schrofenſtain, Comitatus Tyrolis Haereditario Mareſchalco, noſtro Conſiliario, & ſupremo Camerario. Joanne Sigismundo Libero Barone in Herberſtain, Neuperg, & Guttenhag in Lencowitz, Haereditario per Ducatum Carinthiae tum Camerario, tum Dapifero, Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliario, Supremo in Confinibus Regni Croatiae Capitaneo, ac noſtro Camerario. Rudolpho Corraducio Juris Utriusque Doctore, Sacrae Caeſarae Maieſtatis Secreto Conſiliario, ac Procancellariatus Imperialis Adminiſtratore. Joanne Hildebrando Mecker, ab & in Balckheim iuris Utriusque Doctore, Sacrae Caeſareae Maieſtatis itidem Conſiliario Secreto, & Joanne Barvicio Juris Utriusque Doctore, Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliario Imperiali Aulico, ac Secretario, Teſtibusque idoneis fide dignis, & ad haec ſpecialiter vocatis.

Maximilianus.

Wolgangus Rumpff.
Paulus Sixtus Trauthſon Comes in Falckenſtain.
Antonius Trauthſon Baro mp.
Joannes Sigismundus L. Baro in Herberſtain generalis mp.
Erneſtus a Molart Baro.

XC.

Inſtrumentum publicum publicorum Notariorum, quo præſtiti ex Formula Tranſactionis Bendzinenſis a Maximiliano *Archiduce Juramenti teſtimonium dicunt.* Dat. in Arce Pragenſi d. 8. Maii Anno 1598. *Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen.

Per hoc præſens Inſtrumentum publicum cunctis pateat evidenter, ac ſit notum. Quod Anno a Nativitate eiusdem Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octavo, Indictione undecima Die Veneris, octava Menſis Maii intra horam nonam, ac decimam antemeridianam, Pontificatus Sanctiſſimi Domini Noſtri, Domini Clementis Divina Providentia Papæ Octavi Anno ſeptimo. Regnante Sereniſſimo, Potentiſſimoque Principe, & Domino, Domino Rudolpho II. Divina favente Clementia Electo Rom. Imperatore ſemper Auguſto, ac Hungariæ, Bohemiæq; Rege, Archiduce Auſtriæ, Duce Burgundiæ, Domino noſtro clementiſſimo in infra ſcriptorum, & ad hoc ſpeciatim requiſitorum, & rogatorum Dominorum Teſtium, & noſtra Notariorum præſentia, conſtitutus perſonaliter in Camera ſua interiori Sereniſſimus Princeps, ac Dominus, Dominus Maximilianus Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comes Habſpurgi, & Tyrolis &c. ore proprio expoſuit, Serenitatem ſuam cum ad Sanctitatis ſuæ, & Maieſtatis Cæſareæ, Domini, ac Fratris ſui obſervandiſſimi inſtantiam, & requiſitionem, tum etiam pro bono publico eo tandem ſe reſolviſſe, quod Juramentum vigore Tranſactionis Polonicæ, Bithomiæ ſcilicet & Bendzini Anno ſuperiori octuageſimo nono, die nona Menſis Martii initæ realiter præſtare velit. Ac proinde a Dominis Teſtibus infra ſcriptis, & nobis Notariis petiit, ut actui huic intereſſe, & omnia, quæ a Serenitate ſua dicerentur, ac fierent, diligenter obſervaremus, & annotaremus. Ibique coram altari in dicta Camera parato, ac duabus ſuper eo candelis cereis albis accenſis, poſitoque in medio illarum Crucifixo argenteo, protinus in genua ſuper holoſericum pulvinar quoddam rubeum procidens manu dextra ſacroſanctis Dei Evangeliis corporaliter tactis, capiteque aperto viva voce in hunc, qui ſequitur modum ſolenniter pronuntiavit, & declaravit, ac iuravit.

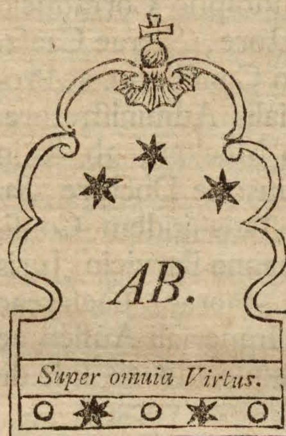
Ego Maximilianus *Dei Gratia Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, iuro, ſpondeoque per hæc Sancta Dei Evangelia, quod omnia ea, quæ Sanctiſſimi Domini Summi Pontificis, & Legati eius de Latere Reverendiſſimi Cardinalis Aldobrandini interventu inter Sacræ Cæſareæ Maieſtatis, Domini, & Fratris mei obſervandiſſimi, cæterorumque Sereniſſimorum Principum Auſtriacorum Commiſſarios ex una, & Sereniſſimi Principis, Domini* Sigismundi III. *Poloniæ Regis, Magni Litvaniæ Ducis parte ex altera Bithomiæ, & Bendzini congregatos convenerunt, in omnibus eorum punctis & clauſulis firmiter, inviolabiliterque obſervabo, pacem, & amicitiam cum eodem Sereniſſimo Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Regnoque, Magno Ducatu Lituaniæ, & cæteris Ditionibus eius perpetuo, conſtanterque colam, neque* quid-

Anno 1598.

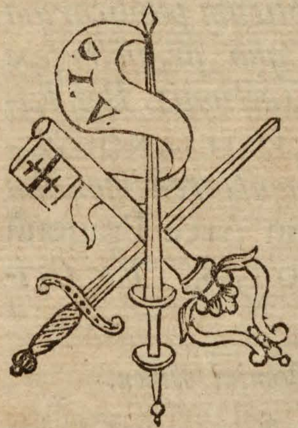
quidquam, quod contra eiusdem Sereniſſimi Regis Ditionum, hominumue eius ſalutem, aut quietem ſit, ſuſcipiam, admittamue, neque vim aliquam inferam, aut aliquo modo publice, uel occulte moleſtabo, ſed fraterno honore, amore, & beuevolentia omnibus in locis, perque omnem occaſionem eundem Sereniſſimum Regem proſequar; ſic me Deus adiuuet, & hæc Sancta eius Euangelia.

Qua quidem Juramenti ſolennitate praeſentibus, quibus ſupra, ſic celebrata, exoſculatus Evangelia ſurrexit, ac quae ſequuntur verba ſtando ſubdidit, videlicet. Hoc iam praeſtito Juramento tandem iis etiam, quos ex Natione Polonica Juramento, fide, aut quocunque modo obligatos antea habuimus, fidem eam, Juſiurandum, omnemque obligationem remittimus, pleneque liberos, ab iis pronuntiamus. His itaque ſic, ut praemittitur, a Serenitate ſua peractis, ſibi demum a Nobis infraſcriptis Notariis unum, ſeu plura deſuper Inſtrumentum, ſive Inſtrumenta publica quomodocunque, & quotcunque, ac quando opus fuerit, conſui requiſivit. Quam quidem requiſitionem Nos ea, qua decet reverentia accepimus, omniaque ſic, ut ſupra, geſta, dicta, & pronuntiata pro officio noſtro in publicam hanc formam redegimus. Acta autem fuerunt haec in Arce Regia Pragae, inque Camera Serenitatis ſuae interiori, iuxta Eccleſiam Metropolitanam ſita, anno, Indictione, die, hora, Menſe, Pontificatu, & Imperio, quibus ſupra. Praeſentibus ibidem Illuſtriſſimis Generoſis, Magnificis, atque Strenuis Dominis, Domino Wolffgango Rumpff in Wierloff, Libero Barone in Weytra, Equite Ordinis Sancti Jacobi de Eſpada, Commendatore Paracuellenſi, Intimo Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario, ac Supremo Camerario, Supremoque Curiæ Præfecto. Domino Paulo Sixto Trautſohn Comite in Falckenſtain, Libero Barone in Sprechenſtain, & Schrofenſtain, Domino in Kheya, ac Laa, Hæreditario per Comitatum Tirolenſem Mareſchalco, Intimo pariter Maieſtatis ſuæ Cæſareae Conſiliario, Supremoque Curiæ Mareſchalco. Domino Erneſto a Molart Libero Barone in Reinegk, & Droſſendorf, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario Regiminis Inferioris Auſtriæ, & Domino Antonio Trautſohn Libero Barone in Sprechenſtain, & Schrofenſtain Hæreditario Comitatus Tirolenſis Mareſchalco, prælibati Sereniſſimi Archiducis Maximiliani Conſiliario, Supremoque Camerario, Domino Joanne Sigiſmundo Libero Barone in Herberſtain, Neuberg, & Guttenhag in Lencowitz, Hæreditario per Ducatum Carinthiæ, tum Camerario, tum Dapifero, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Conſiliario, Supremoque in confinibus Regni Croatiæ Capitaneo, ac Sereniſſimi Archiducis Maximiliani Camerario, Domino Rudolpho Corraducio, Juris Utriusque Doctore, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis ſecreto Conſiliario, ac Procancellariatus Imperialis Adminiſtratore, Domino Joanne Hildebrando Mecker, ab & in Balckheim, Juris utriusque Doctore, ſuæ Maieſtatis Cæſareæ Conſiliario itidem ſecreto, & Domino Joanne Barvicio Juris utriusque Doctore, Eiusdemque Maieſtatis Cæſareæ Imperiali Aulico, Conſiliario, & Secretario, tanquam Teſtibus idoneis, fideque dignis ad hunc actum ſpecialiter vocatis, & requiſitis.

Et ego Ambroſius Benck Aulicus Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Secretarius & Publicus Imperiali eiusdem Authoritate Notarius, atque Judex Ordinarius. Quia præmiſſis omnibus, & ſingulis, dum ſic fierent, & agerentur una cum prænominatis Dominis Teſtibus, ac infraſcripto Collega meo perſonaliter interſui, eaque ſic fieri vidi, & audivi. Idcirco præſens Inſtrumentum Publicum per nos ſuperinde confectum propria manu ſubſcripſi, ſolitoque meo, tum Notariatus Signo, tum Nomine, et Cognomine appoſito communivi, in Fidem, et Teſtimonium omnium, ac ſingulorum præmiſſorum requiſitus, et rogatus.

Et quia ego Paulus Mainpock a Mainpach Sacræ Cæſareæ Maieſtatis Cancellariæ Latinæ Imperialis Amanuenſis, Pontificiaque, et Cæſarea Authoritate Publicus, Aulæ vero Notarius Ordinarius, præmiſſis omnibus, et ſingulis, dum ſic fierent, et agerentur una cum prænominatis Dominis Teſtibus, ac ſupra ſcripto Collega meo perſonaliter interſui, eaque ſic fieri vidi, et audivi. Idcirco præſens Inſtrumentum publicum per nos ſuperinde confectum propria manu ſubſcripſi, ſolitoque meo, tum Notariatus Signo, tum Nomine, et Cognomine appoſito communivi. In fidem, & teſtimonium omnium, & ſingulorum praemiſſorum requiſitus pariter, atque rogatus.

Zbigneus Dei, & Sanctae Sedis Apoſtolicae Gratia Archiepiſcopus Pragenſis, Legatus Natus, Supremus, & Generalis Magiſter Ordinis Crucigerorum cum rubea ſtella per Bohemiam, Moraviam, Sileſiam Poloniam &c. Univerſis Praeſentes inſpecturis notum facimus, & atteſtamus ſupraſcriptos Ambroſium Benckh, & Paulum Mainpock a Mainpach eſſe Notarios Publicos fideles, & legales, eorumque Inſtrumentis, & ſcripturis publicis in Judicio, & extra plenam, & indubiam fidem abhiberi. Datum Pragae in aedibus noſtrae Archiepiſcopalis Reſidentiae 13. Maii Anno 1598.

Zbigneus Bers. mp. (L.S.)

Ego Paulus Sixtus Trauthſon Comes in Falckenſtain, Liber Baro in Sprechenſtain, & Schrovenſtain, Dominus in Kheya, ac Laa, Haereditarius per Comitatum Tyrolenſem Mareſchalcus, Intimus Sacrae Caeſareae Maieſtatis Conſiliarius, Supremusque Curiae Mareſchalcus fidem facio, & atteſtor Supra ſcriptos Ambroſium Benck, & Paulum Mainbock eſſe Notarios legales, & authenticos, ipſorumque Inſtrumentis ac Scripturis publicis plenam, & indubiam fidem ubique locorum adhiberi in Judicio, & extra. In cuius rei teſtimonium has manu noſtra ſubſcriptas Sigilli noſtri impreſſione communiri iuſſimus. Actum Pragae die 13. Menſis Maii Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo Nonageſimo octavo.

Paulus Sixtus Trauthſon Comes in Falckenſtein. (L.S.)

XCI.

Literæ Rudolphi *Imp. transmittentis* Sigismundo III. *Regi Poloniæ Ratificationem Tranſactionis a* Maximiliano *Archiduce factam, & Juramentum ex formula eiusdem Tranſactionis ab eodem præſtitum.* Dat. Pragæ die 11. Maii Anno 1598. *Ex Originali.*

Rudolphus II. divina favente clementia Electus Rom. Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergiæ, Comes Tyrolis, &c. Sereniſſimo Principi Domino Sigismundo III. Regi Poloniæ, & Sveciæ, Magno Duci Litvaniæ, ac Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Cognato, Affini, & Vicino noſtro chariſſimo ſalutem, ac mutuam benevolentiam. Sereniſſime Princeps, Cognate, Affinis, & Vicine chariſſime. Qua iam ante curavimus animi integritate, ut Sereniſſimus Frater noſter Archidux Maximilianus Tranſactioni Bithomienſi, ac Bendzinenſi ſua ex parte ſatisfaceret, ac Juramentum iuxta conceptam eiusdem Tranſactionis formulam ederet, iam perfecti, & abſoluti totius negotii documenta, quæ proxime ſuperioribus Literis Nos miſſuros polliciti ſumus, per Aulæ noſtræ Caeſareae familiarem Carolum Magnum Nobis charum mittimus, de Serenitatis veſtrae integritate Nobis viciſſim promittentes, ipſam nequaquam praetermiſſuram eſſe, quin & ſua, & ſuorum ex parte bonae vicinitatis, amicitiaeque officia benevole, ac ſincere etiam ipſa abſente praeſtentur, Nobisque, ac noſtris maior in dies mutuis benevolentiae ſtudiis certandi occaſio praebeatur. His Serenitati veſtrae, quod ſuſcipit in Sveciam iter, iterum atq; iterum feliciſſimum, omniaque maxime ſalutaria precamur. Datum in Arce noſtra Regia Pragae, die undecima Menſis Maii Anno Domini MDXCVIII. Regnorum noſtrorum Romani XXIII. Hungarici XXVI. & Bohem. XXIII.

XCII.

Literæ Maximiliani *Archiducis ad* Sigismundum III. *Regem Poloniæ, quibus ei ſignificat ſe conditionibus, quae ad perficiendam Tranſactionem Bendzinenſem adhuc reſtabant, iam ſatisfeciſſe.* Dat. Pragæ die 12. Maii Anno 1598. *Ex Originali.*

Sereniſſimo Principi Domino Sigismundo III. Poloniae, Sveciae, Gothorum, Vandalorumque Regi, Magno Duci Litvaniae, Conſangvineo, & Affini noſtro dilecto. Maximilianus Archidux Auſtriae, Dux Burgundiae ſalutem, & benevolentiae ſignificationem. Etſi non tam ulla animi averſio a Serenitate Veſtra, quam iuſtae quaedam aliae rationes hactenus obſtitere, quominus ut Tranſactioni Bythomienſi ex pacto ſatisfaceremus, adduci potuerimus, utcunque vero graves eaedem Nobis viſae ſunt, condonare tamen eas publicae ſecurita-

Anno 1598.

ti, ac ſangvinis propinquitati, & amoris erga Serenitatem veſtram affectui, ipſiusque Pontificis Maximi, & Sacrae Caeſareae Maieſtatis Domini, & Fratris noſtri colendiſſimi aſſiduis, & continuis adhortationibus ſatius duximus, quam aut odii alicuius, aut privatae cupiditatis obſtinatione communi Chriſtianitatis bono obſtaculo fuiſſe videri, quare cum iam a Nobis quoque adimpletum ſit quod hucusq; in alia Tranſactione deſideratum eſt, atque eo modo omnis diffidii, aut ſuſpicionis ſiniſtrae ſcrupulo ſemoto, ſinceram poſthac, a qua etiam ante non alieni fuimus, cum Serenitate veſtra, Regnisque eius, ac Provinciis amicitiam, & vicinitatem colere, & ſervare decreverimus, idem viciſſim ab Ea, iisdemque ubicunque vel noſtro, vel publico vel Sacrae Caeſareae Maieſtatis nomine conſtituti, & futuri erimus, expectamus, & Nobis pollicemur, adeo ut Serenitati veſtræ ſerio promittamus, ſi quid ea abſente, aut alioquin moliri quidpiam in detrimentum eius animadvertamus, modo officium hoc noſtrum acceptum illi eſſe intelligamus, Nos ei rei omni ſtudio, & conatu obviam ituros, quod declarandæ affectionis, & voluntatis noſtræ cauſa Serenitati veſtræ ſignificare voluimus, cui ſalutem, & fauſtum iter precati, felices rerum Patriarum Succeſſus optamus. Datæ Pragæ duodecima die Menſis Maii Anno Milleſimo quingenteſimo Nonageſimo octavo.

Serenitatis veſtræ.

Bonus Conſangvineus, & Affinis.

MAXIMILIANUS.

XCIII.

Philippi *Hiſpaniarum Regis Tranſactionis Bendzinenſis Ratihabitio, & Approbatio.* Dat. Divi Laurentii 8. Julii An. 1598. *Ex Originali.*

Philippus Dei Gratia Caſtellæ, Legionis, Aragonum, utriusque Siciliæ, Hieruſalem, Portugaliæ, Navarræ, & Indiarum &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, & Mediolani, Comes Habſpurgi, Tyrolis &c. Notum facimus univerſis, quod cum Sereniſſimus Maximilianus Archidux Auſtriæ, Nepos noſter chariſſimus ſe iuſtis de cauſis bonum publicum concernentibus ſponte abdicaverit, & ſpoliaverit ab omni Jure, quod ad ipſum expectare poterat, ex ea Electione, qua in publicis Poloniæ Comitiis ad regium Regni illius culmen evectus fuerat, deſiderarique ſentiamus noſtram eius actus ratihabitionem tam a Sereniſſimo, & Potentiſſimo Rudolpho II. Rom. Imperatore Nepote noſtro chariſſimo, quam a Sereniſſimo Sigismundo itidem eisdem Comitiis Electo, & nunc Rege Poloniæ, nec non Sveciæ, & generaliter a Statibus eiusdem Poloniæ ad maiorem rei firmitatem, Nos qui ſemper Dei Gratia bono publico, & Chriſtianorum Regnorum tranquillitati aures, & oculos libenter exhibemus, cæteris omnibus poſthabitis, ſupradictæ Sereniſſimi Archiducis Maximiliani ceſſioni, & renuntiationi aſſentimur, & conſentimus, quinimo eam (ſi quod tale a Nobis proficiſci poteſt) approbamus, & laudamus, nec non talem, & tantæ virtutis deliberationem tanto Principe dignam, gratamque Nobis fuiſſe, & ratam habere profitemur, in verboque noſtro Regio pollicemur, & promittimus, neque Nos ullo unquam tempore his contradicturos, aut contraventuros, atque ſi quis (quod minime verendum eſt) contra ſe geſſerit, factum reprobaverit, & quocunque modo effringere tentaverit, a Nobis nec conſilium, nec auxilium obtenturum. Sic enim dictam abdicationem, & renuntiationem ſuſtineri volumus, ut nullus eius revocationi, aut contraventioni locus relinquatur. Harum teſtimonio Literarum manu noſtra ſubſcriptarum, & Sigilli noſtri appenſione munitarum. Dat. Divi Laurentii die 8. Menſis Julii An. Domini 1598.

PHILIPPUS p.p.

Ad Mandatum ſuæ Catholicæ Maieſtatis proprium.

XCIV.

Rudolphi II. *Imperatoris ad* Sigismundum III. *Literæ, in quibus miſit ei Diploma* Philippi *Hiſpaniarum Regis confirmantis Tranſactionem Bithomienſem.* Dat. Pragæ die 18. Septembris Anno 1598. *Ex Originali.*

Rudolphus II. Divina favente Clementia Electus Rom. Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ &c. Comes Tirolis &c. Sereniſſimo Principi, Domino Sigismundo III. Regi Poloniae, & Sveciæ, Magno Duci Litvaniæ, ac Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæque &c. Cognato, Affini, & Vicino noſtro chariſſimo ſalutem, ac mutuam benevolentiam. Sereniſſime Princeps, Cognate, Affinis, & Vicine chariſſime. Ut Serenitas Veſtra non tantum ea, quæ Nobis in manu ſint, neceſſitudinis noſtræ mutuæ cauſa libenter a Nobis præſtari, ſed etiam, quæ ab aliis præſtanda ſollicite procurari videat. En Sereniſſimi Hiſpaniarum Regis Catholici &c. Avunculi ſororii, & Fratris noſtri chariſſimi Diploma, quo Tranſactionem Bithomienſem ſua ex parte confirmat. Quicquid vero etiam deinceps in aliis quocunque gratificandi ſtudio poterimus, eſt, quod Serenitas Veſtra id ſibi de ſincero noſtro, ac benevolentiſſimo in ſe affectu promittat, cui proſperrimos rerum ſucceſſus precamur. Datum in Arce noſtra Regia Pragæ die decima octava Menſis Septembris Anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octavo, Regnorum noſtrorum Romani vigeſimo tertio, Hungarici vigeſimo ſexto, & Bohemici itidem vigeſimo tertio.

XCV.

1605. *Pacta Matrimonialia inter* Sigismundum III. *Regem Poloniæ, & Sereniſſimam Principem* Constantiam Caroli *Archiducis Auſtriæ Filiam.* Dat. Græcii die 23. Octobr. Anno 1605. *Ex Originali Sigill.* 2.

Nos Maria Dei Gratia Comes Palatina Rheni, ac Superioris, & Inferioris Bavariæ Dux Vidua, & Nos Ferdinandus, eiusdem favente clementia, Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comites Tyrolis, & Goritiæ &c. Notum facimus, quorum intereſt univerſis, tam præſentibus quam futuris. Quod cum Sereniſſimus, ac Potentiſſimus Dominus Sigismundus III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumque hæreditarius Rex, reſpective Filius, Gener, & Affinis noſter chariſſimus, Reverendum in Chriſto Patrem Martinum Szyſzkowſki Epiſcopum Luceorienſem, & Illuſtrem, ac Magnificum Sigismundum Marchionem in Mirow Myſzkowſki, Supremum Regni Poloniæ Mareſchalcum, Korczynenſem, Grodecenſem, Selecenſemque Capitaneum, Legatos ſuos deſtinaverit, per eosque Sereniſſimam Principem, Dominam Constantiam, Sereniſſimi quondam Principis, & Domini, Domini Caroli Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comitis Tyrolis, & Goritiæ &c. Noſtramque reſpective Filiam, & Sororem natu minimam in Matrimonium ſibi collocari, ex ſingulari, quo fertur erga Nos, & Sereniſſimam Domum noſtram benevolentiæ affectu, petierit, allegatis hanc ob rem cauſis non levibus, inter quas non poſtremæ fuerunt, tam authoritas utriusque noſtrum Familiæ inde acceſſura, quam utilitas in Regna, & Ditiones, quibus uterque Dei præeſt beneficio, redundatura, Nosque priſtino illo ducti amore, ac ſanguinis vinculo, quo eidem Sereniſſimo Regi Poloniæ conſtantiſſime coniuncti ſumus, honorificentiſſimæ huic ſuæ Serenitatis petitioni libentiſſimo annuerimus animo, acceſſerit etiam aſſenſus prædictæ Sereniſſimæ Virginis, tandem, quod felix & fauſtum ſit, ad Laudem & Gloriam Dei Omnipotentis, ſemperque Glorioſæ Virginis Mariæ Eius Genitricis, pro conſervatione, & augmento Reipublicæ Chriſtianæ, proque firmiore ſtatu Regnorum & Provinciarum, tam Sereniſſimo Regi Poloniæ, quam Nobis ſubditarum, utque vinculum ſanguinis & affinitatis, quod inter ſuam Serenitatem, & Nos iam pridem extitit firmum, renovatione iſta Affinitatis, & Coniunctionis magis coarctetur, inter præfatam Sereniſſimam Dominam Constantiam Nobis intercedentibus ex una, & ſupra dictos Sereniſſimi Poloniæ Regis Oratores, & Mandatarios agentes parte ex altera, obtenta prius a Sanctiſſimo Domino Noſtro Papa Paulo V. tam ſuper tertio, & quarto Conſanguinitatis gradu, quam Affinitatis nexu, quo Sereniſſimus Rex, & Sereniſſima Constantia Filia, & Soror noſtra chariſſima invicem, coniuncti ſunt, neceſſaria, & convenienti diſpenſatione, ſub Data Romæ apud Sanctum Marcum, ſub Annulo Piſcatoris, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo ſexcenteſimo quinto, die tertia Septembris, Pontificatus ſui Anno primo, tractatum, & concluſum eſt Matrimonium verum & legitimum ſub Articulis & Conventionibus ſequentibus, videlicet: Quod Sereniſſimus Archidux Ferdinandus prædictae Sereniſſimae Sororis ſuae nomine, dabit, & aſſignabit in Dotem Sereniſſimo Principi, & Domino, Domino Sigismundo III. Regi Poloniae, & Magno Duci Litvaniae &c. Summam quadraginta quinque millium Florenorum Rhenenſium, ſexaginta cruciferis bonae, & uſualis

Anno 1605.

Anno 1605.

lis Monetæ Germanicae in Regno Poloniae currentis, pro quolibet floreno computatis, eamque Summam intra trimeſtre tempus, poſtquam in Regni Comitiis de facienda Reformatione conventum, idq; Serenitati eius ſignificatum fuerit, in numerata pecunia Cracoviae, aut ad Regni Poloniae confinia, utrum Sereniſſimus Rex Poloniae maluerit, citra omnem dilationem exſolvet. E converſo vero Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus SIGISMUNDUS Rex Poloniae praedictam Dotem recipiendo, pro Contradote, ſeu Donatione propter Nuptias, ſimiliter ſummam quadraginta quinque millium florenorum Rhenenſium ſupradicti valoris, Sereniſſimae Dominae CONSTANTIÆ Sponſae ſuae dare, et conſtituere, et has utraſque Summas, tam ſcilicet Dotis, quam Contradotis, in opportunis, et ſufficientibus Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, et Terris Regni Poloniae, et Magni Ducatus Litvaniae, ſecundum Conſtitutiones Regni Poloniae in proximis Regni Comitiis, aut ſi illa iuſtis ex cauſis, ſeu impedimentis re infecta diſſolverentur, in mox ſubſequentibus, in bona, & debita forma inſcribere, & aſſecurare, & huiusmodi Reformationem ad manus Serenisſimi Archiducis FERDINANDI, aut Serenitatis eius Serenisſimae Matris conſignare, & ad haec curare, efficereque vult, & tenebitur, quod omnes Dominiorum, Civitatum, Oppidorum, Caſtrorum, Terrarum, Villarum, & Bonorum inſcriptorum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives, praeſentes, & futuri, qui ſupra dictae Reformationi ſubiacebunt, Ipſi Sereniſſimae Dominae CONSTANTIAE plenam praeſtent ſponſionem, ac corporale Fidelitatis Juramentum. Quod ſi Serenisſimo Principi, & Domino, Domino SIGISMUNDO III. Regi Poloniae, & Magno Duci Litvaniae, prius quam Ipſi Serenisſimae Dominae CONSTANTIAE aliquid humanitus acciderit, tunc & in eo caſu nulli alteri, niſi Serenitati eius, Dominia, Civitates, Oppida, Arces, Terras, Villas, & Bona ſibi inſcripta tradent, & conſignabunt, cum omnibus inde percipiendis fructibus, commodis, emolumentis, & reditibus, & quod Serenitati eius in omnibus, & per omnia ſecundum Regni Leges parebunt, & obedient, fideliter, & conſtanter, ita ut Sereniſſimis Regibus Poloniæ obedire ſunt ſoliti, & aſtricti. Sed tributa in Conventione Regni iuſſa, ſubditi eorum locorum nihilominus cum aliis Regni Incolis conferent, Podwodasque ut moris eſt, præſtabunt, ac in Caſtris in hac dote, & dotalitii nomine obligatis, conſveta iudicia Caſtrenſia Capitaneorum, & Regalia celebrabuntur, quæ tamen contributiones, podwodæ, & Judicia Caſtrenſia, & Regalia nullum præiudicium, aut detrimentum Sereniſſimæ Dominæ CONSTANTIÆ, & hæredibus eius, in proventibus poſt Mortem Serenisſimi Regis Poloniæ, ex bonis prædictis percipiendis inferre debent. Inſuper permiſſum eſt arbitrio Sereniſſimi Poloniæ Regis, & Magni Ducis Litvaniae, ut ſecuta per copulam huius felicis Matrimonii conſumatione, Sereniſſimam Sponſam ſuam aliquo Munere Virginali, tam pro Regio ſuo honore, & attenta eius Viduitate, quam Sereniſſimae Ipſius Sponſae ſuae merito remunerare poſſit, cum Utrinque de Ipſius Sereniſſimi Regis erga ſuam Sponſam amore, & benevolentia nil dubitetur. Pro hoc autem Munere Virginali, ut praemittitur deputando, etiam Inſcriptio, & Aſſecuratio legitima itidem fieri debebit. Conventum praeterea eſt, quod ſi Sereniſſima Domina CONSTANTIA prior Sponſo ſuo defuncta fuerit, tunc Dos, & Donatio propter Nuptias, & Munus Nuptiale ſeu Virginale ad Sereniſſimum Regem, & Regnum Poloniae, & ſane donatio propter Nuptias perpetuo devolvatur; Ad dotem autem, & Munus Nuptiale, quod attinet, Partes ea de re nil adhuc certi ſtatuerunt, cum quidem ex parte Sereniſſimae Sponſae, vigore Declarationis a Sereniſſimo Rege Poloniae ſuper Contractu Matrimoniali cum eius Serenitatis priore Coniuge, pientiſſimae Memoriae inito, factae, ac die tertia Junii Anni Milleſimi Quingenteſimi Nonageſimi ſecundi, Cracoviae datae, & habita conſideratione, quod ſicut Contrados ad Sereniſſimum Regem, & Regnum Polonae devolvitur, ita dotem ad Sereniſſimae Dominae CONSTANTIÆ haeredes recidere aequum ſit, petebatur Dotem, et Munus nuptiale ad Sereniſſimum Regem Poloniae, quoad Sereniſſimae Sponſae ſuae ſuper vixerit, tantum pertinere, poſt mortem autem eiusdem Sereniſſimi Regis, nullis ex Sereniſſima Domina CONSTANTIA (quod Deus avertat) ſuſceptis liberis, vel ſuſceptis quidem, ſed Sereniſſimo Regi praemortuis, ad Sereniſſimae CONSTANTIÆ haeredes Maſculos, atque iis deficientibus, ad Faeminas, ſive Serenitas ſua ab inteſtato deceſſerit, ſive ea de re, vel in vita, vel in mortis articulo diſpoſuerit, redire debere; ex parte vero Sereniſſimi Regis Poloniae Oratorum praetendebatur, dotem ac Munus Nuptiale non minus, quam Contradotem Regi, & Regno Poloniae perpetuo permanere debere, ſibique per Inſtructionem ſupradictis poſtulatis aſſentiri

Anno 1605.

ri non licere, ideo de hoc Articulo hac vice nil concluſum, ſed controverſia iſthaec ad Sereniſſimum Poloniæ Regem remiſſa, qui cum præfata Sereniſſima Archiduce MARIA Vidua, ac Sereniſſima Sponſa de hoc, & nonnullis aliis poſtea dicendis Articulis, haud difficulter conveniet, & Serenitatibus ſuis ante conſumationem Matrimonii, voluntatem ſuam declarabit. Bona vero quæ pro Contradote Ipſius Serenitati inſcripta fuerint, ad Sereniſſimum Regem, Regnumve Poloniae devolventur. Promittitur etiam Sereniſſimum Regem Poloniae in proximis Comitis, aut ſi illa ex iuſtis cauſis, ſeu impedimentis re infecta diſſolverentur, in mox ſubſequentibus, ut ſupra dictum eſt, operam daturum, ut Sereniſſimae eius Sponſae tam de Dote quam Contradote, ac etiam Munere Virginali tales certi reditus conſtituantur, qui decimam totius Summae ſingulis Annis, in caſu Mortis Sereniſſimi Regis explere valeant. Si vero Sereniſſimum Regem Poloniae praemori contigerit, prole ex Sereniſſima Domina CONSTANTIA vel ſuſcepta, vel (quod Deus prohibeat) non ſuſcepta, vel etiam praemortua, tunc nihilominus Sereniſſima Domina CONSTANTIA, omnibus Terris, Diſtrictibus, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, & Bonis ſibi pro Dote, & Contradote, nec non Munere Virginali ad rationem decem pro centum inſcriptis, & aſſignatis, ad vitae ſuae vidualis tempora plenam utendi, & fruendi poteſtatem habebit. Inſuper allegata Regia declaratione continetur, modo dictam utendi, & fruendi poteſtatem Sereniſſimam Dominam Archiducem habituram, etiamſi extra Regnum Poloniae vitam ducere velit vidualem, non minus, ac ſi in Regno degeret, id quod huic Contractui expreſſe inſerere ex parte Sereniſſimae Sponſae poſtulatum fuit, Regii autem Oratores id fieri ideo recuſarunt, quod de eo in ipſorum Inſtructione nulla fieret mentio, quapropter etiam de iſta clauſula expectanda erit Sereniſſimi Regis Poloniae conveniens, & Sereniſſimae MARIÆ non ingrata reſolutio. Poſt mortem autem Sereniſſimæ Dominæ CONSTANTIÆ, ſi nimirum Sereniſſimo Regi SIGISMUNDO ſupervixerit, prædicta quadraginta quinq; millium florenorum Rhenenſium ſumma, ratione Contradotis ſibi donata et inſcripta, ad praefatum Poloniae Regnum converti, et redire debebit. Quod tamen ex parte Sereniſſimae Dominae CONSTANTIAE non aliter approbatur, quam ſi Sereniſſimus Rex idem vice verſa de Dote ſtatuerit. De alia vero quadraginta quinque millium florenorum Rhenenſium ſumma, Dote ſcilicet ſua, nec non de Munere Virginali praedicto, ſi eiusmodi fuerit, ut de eo teſtari poſſit, habeat Serenisſima Domina CONSTANTIA tam in vita, quam in mortis articulo donandi, teſtandi, et arbitrio ſuo diſponendi facultatem. Quodſi vero de Dote, et Munere huiusmodi Virginali, nihil diſpoſuerit, aut ab inteſtato deceſſerit, tunc Dos, et Munus ipſum Virginale, ſi tale datum fuerit, ut eius proprietas ad Serenitatem eius legitime pertineat, vel ea pars, de qua non diſpoſuerit, ad Sereniſſimae Dominae CONSTANTIAE Liberos, quos poſt mortem ſuam ſuperſtites reliquerit, nullis autem ex ea progenitis Liberis poſt mortem eius extantibus, ad proximos ipſius Serenitatis Haeredes Maſculos, et illis non extantibus, Faeminas devolvantur, eisque dictam Dotis ſummam una cum Munere Virginali Serenisſimi Principis, et Domini, Domini SIGISMUNDI Poloniae Regis, et Magni Ducis Litvaniae etc. Succeſſores integre, vel partem aliis non donatam, aut legatam, effectualiter reſtituere, et perſolvere debeant, et teneantur. Hac expreſſa adiecta lege et conditione, quod in caſu obitus Serenisſimae Dominae CONSTANTIAE ab Inteſtato Serenitatis ſuae Haeredes ſupradicti, in caſu vero factae alicuius diſpoſitionis, Perſona aut Perſonae, illa vel illae, cui vel quibus Serenisſima Domina CONSTANTIA donationem vel egatum fecerit, annuos reditus certos, et integros quatuor millium et quingentorum florenotum Rhenenſium ſupra memorati valoris, nec non id, quod ratione Muneris Virginalis competierit, ex ſupradictis inſcriptis, et aſſinatis Bonis, tam diu quilibet pro ſua rata parte ſine aliquo detectu habere, levare, et percipere posſint, donec, et quouſq; plene, et integre ſatisfacti, et contenti redditi fuerint, tam ſcilicet de ſumma Dotis, quam de Munere Virginali, ſi tale fuerit, de quo legari posſit. Conventum praeterea eſt, et concluſum, quod Serenisſima Domina CONSTANTIA non ſolum Bonis, et Dominiis ſibi pro Dote, Contradote, et Muneri Virginali, ut praedictum eſt, inſcribendis, et asſignandis, ſed et aliis omnibus Juribus, Liberatibus, & Privilegiis, eo modo uti, frui, gaudereque poſſit, quo Sereniſſimæ Poloniæ Reginæ ab antiquo uti, frui, gaudere, & bona huiusmodi poſſidere ſolitæ ſunt, iuxta Leges, & Conſtitutiones Regni. Ita tamen, ut quæ in præſenti Contractu expreſſe pacta, & conventa ſunt, firma, inconcuſſaque permaneant, atque de iis, quæ præfatæ Sereniſſimæ Dominæ CONSTANTIÆ eiusdem Contractus vigore debentur, nil decedat, ſed omnia integre

Anno 1605. tegre præſtentur, & executioni mandentur. De aliis vero rebus, & Bonis quibuscunque ad Sereniſſimam Dominam Constantiam quovis Jure, & titulo nunc temporis ſpectantibus, nihil omnino excipiendo, ita conventum, & concluſum eſt. Quod Sereniſſima Domina Constantia illa omnia habeat, teneat, & poſſideat, tanquam res, & bona ſua propria, poſſitque illis uti, frui, & gaudere, ac de ipſis in omni caſu, & eventu, ſive per liberam donationem aut alium quemcunque Contractum inter vivos, ſive Cauſa Mortis, ſive per ultimam voluntatem, ſecundum beneplacitum ſuum diſponere, & ordinare, ſine cuiusvis impedimento. Si vero Sereniſſimam Dominam Constantiam e vivis diſcedere contigerit, nulla facta de ſupra dictis rebus, & bonis ſuis diſpoſitione, vel ordinatione per Contractum inter vivos, vel cauſa Mortis, ſive per ultimam eius voluntatem, aut aliter quomodocunque, tunc, & in eo caſu, res & bona ſua huiusmodi omnia, quæ tempore obitus Serenitatis ſuæ extare comperientur, & ſupererunt, ad ſupradictos proximos Serenitatis ſuæ hæredes Maſculos, & illis deficientibus, Fæminas redire debeant, & ad eorundem bonorum omnimodam reſtitutionem Sereniſſimi Regis Poloniæ, & Magni Ducis Litvaniæ &c. Succeſſores teneantur, & obligati ſint. Ad bona illa, quæ Sereniſſimæ Dominæ Constantiæ tempore Nuptiarum donabuntur, item ea, quæ poſt Nuptias in Regno Poloniæ quomodocunque acquiſiverit, & comparaverit, quod attinet, equidem in Contractu Matrimoniali cum Sereniſſima Regina Anna laudatiſſimæ recordationis celebrato habetur, ſi Serenitatem ſuam præmori contigerit, dicta bona, & dona Sereniſſimo Regi Poloniæ ſuperſtiti cedere. Si vero Sereniſſima Domina Anna ſupervixerit, & de illis in vita ſua nullam diſpoſitionem fecerit, tunc poſt illius obitum ad præfatos Sereniſſimi Regis hæredes devolvi debere, exceptis iis duntaxat reditibus, & bonis immobilibus, ſi quæ ex pecunia ſecum in Poloniam apportata compararverit, id quod Sereniſſimi Regis Poloniæ Oratores etiam huic Contractui, ſicut modo dictum eſt, adiungi flagitarunt. Sed ex parte Sereniſſimæ Dominæ Constantiæ adducta prælibata Sereniſſimi Regis declaratione, qua antedictæ Sereniſſimæ Reginæ Annæ feliciſſimæ memoriæ, expreſſe cautum fuit, Munus nuptiale, atque alia dona ac bona ſive in Nuptiis acquiſita, ſive in poſterum acquirenda, cui velit, ea donandi, ac de iis ſive in vita, ſive in Mortis articulo diſponendi eidem fore integrum; ab inteſtato vero ſi deceſſerit, non Sereniſſimo Regi, ſed Sereniſſimæ Reginæ Annæ hæredibus ceſſura. Quod ſi vero ea omnia (præter Dotem, quæ ſecundum illam Declarationem apud Sereniſſimum Regem Sigismundum, quoad vixerit tantum permanere, poſt Mortem vero ad Sereniſſimæ Annæ hæredes redire debuit) continuo a Sereniſſimo Rege Poloniæ, exſoluta, & tradita non fuerit, tum hæredibus Sereniſſimæ Reginæ Dominæ Annæ ſingulis annis decem pro centum, æſtimato eorum valore exſolvendos eſſe, quoad eis omnia integre reſtituta fuerint, petitum fuit, ut ſuper iſto Articulo præfatæ ſtaretur Declarationi. Quia vero Regii Oratores uſi ſuperiori excuſatione conſentire abnuerunt, res iſta ſimiliter ad Sereniſſimum Regem Poloniæ dilata, qui cum prædicta Sereniſſima Archiduce Maria ante conſummationem Matrimonii, prout de non nullis aliis, ut ſuperius cautum eſt, convenire debet. Cæterum præfata Sereniſſima Domina Constantia de omnibus prædictis rebus, & bonis, tam nunc ad eam ſpectantibus, quam tempore Nuptiarum, & poſt Nuptias acquiſitis, ſeu acquirendis habeat, & habere debeat in omni caſu, & eventu, per Donationem liberam, & quemvis alium Contractum inter vivos, ſeu mortis cauſa, ſeu per Teſtamentum, plenam, omnimodamque ſecundum beneplacitum ſuum diſponendi, & ordinandi facultatem, ſine cuiusvis impedimento, & contradictione. Inſuper concluſum eſt, & conventum, quod Sereniſſima Domina Constantia poſtquam ad Sereniſſimum Sponſum deducta fuerit, tunc ante conſummationem Matrimonii caveat, & promittat Literis ſuper ea re ſpecialiter confectis, ſe poſt ſolutionem Dotis immediate, ſolenniter, & expreſſe renunciaturam eſſe, atque adeo in eum eventum, ubi nimirum realiter Dos numerata fuerit, exnunc prout extunc expreſſe renunciet hæreditati paternæ, & maternæ, atque ſucceſſioni Regni Hungariæ, Bohemiæ, Dominiorumque quorumlibet Sereniſſimæ Domus Auſtriæ, pro omnibus Auſtriacae Familiae Principibus, eorumque Liberis, & haeredibus legitimis per lineam Maſculinam deſcendentibus, ſalvo ſibi per omnia Jure ſuccedendi in defectu Maſculorum. Et hanc ipſam modo ſupra ſcripto faciendam Renunciationem Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus Sigismundus III. Rex &c. per ſuas ſpeciales Literas ratam habere, approbareque debeat, & teneatur. Inſuper concluſum eſt, quod ſi alter Contrahentium ante conſummationem nuptialem (quod Deus clementer avertere dignetur) e vivis decederet, tunc totus iſte contractus cum omnibus in eo contentis pro annihilato, caſſato, & enervato habeatur. Expreſſum etiam eſt, quod ea de quibus inter ambas Partes, ut ſupra dictum eſt, iam convenit, vim effectivam, & vigorem habebunt, quando inter Sereniſſimum Poloniae Regem, & Sereniſſimam Archiducem Mariam Regiae Sponſae nomine, etiam ſuper caeteris nondum concluſis, ſed ad Regiam Declarationem remiſſis Articulis, ante conſummationem Matrimonii conventum fuerit. Qua Conventione ſecuta, Sereniſſimus Princeps, ac Dominus, Dominus Sigismundus Poloniae Rex, in manus Sereniſſimae ſupradictae Archiducis Mariæ Viduae Sereniſſimae Dominae Constantiæ Matris, quae Nuptiis Regalibus praeſens aderit, Contractum Matrimonialem, tam ſuper iam concluſis, quam concludendis, in Forma Authentica confectum, ac manu ſua ſubſcriptum, Regiique Sigilli appenſione munitum, una cum ſupradictae Renunciationis, ratificatoriis Literis, ante conſummationem Matrimonii conſignare debeat. Pro quibus Articulis nondum concluſis, Regii Oratores, cum id non habeant in ſua Inſtructione, non ſe quidem obligant, ſed omnem ſe daturos operam promittunt, ut Sereniſſimus Rex haec omni meliori modo Sereniſſimae Reginae aſſecuret. Poſtremo conventum eſt, quod alter ex Legatis Regiis nempe Illuſtris, & Magnificus Nobis ſincere dilectus Sigismundus Marchio in Mirow Myſzkowſki Supremus Regni Poloniae Mareſchalcus, Korczynenſis, Grodecenſis, Solecenſisque Capitaneus vigore Mandati ſpecialis ipſi a Sereniſſimo Rege Poloniae traditi, ac Nobis exhibiti, cum omnia inter Partes praeſcriptis modis (exceptis iis Articulis de quibus ſupra) acta, & tranſacta iam ſint, Sereniſſimi Regis Poloniae nomine, cum ſaepedicta Sereniſſima Domina Constantia, Sponſalia per verba de praeſenti contrahere, omniaque in hiſce rebus fieri ſolita, & conſveta exequi debeat, & teneatur, dato Nobis a praefatis Oratoribus Regiis, huius ipſius Contractus Matrimonialis reciproco ſimili Exemplari altero. In quorum omnium fidem, teſtimonium, & corroborationem, praeſentes Literas manibus noſtris ſubſcripſimus, & Sigillis noſtris communiri fecimus. Datae in Urbe noſtra Graecio die vigeſima tertia Menſis Octobris Anni Milleſimi Sexconteſimi Quinti.

MARIA. FERDINANDUS.

L.S.

Ad Mandatum Sereniſſimorum D.D. Archiducum proprium.

Balthaſar Laymann. N. Noyſaeus.

XCVI.

Obligatio, & Inſcriptio certorum Bonorum Sereniſſimæ Reginæ Constantiæ *Dotis, & Contradotis nomine facta.* Datum Varſaviæ 25. Menſis Februarii An. 1609, *Ex Originali. Extat in Archivo Regni Lib. 123. Num. 124. fol. 46.*

Sigismundus III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiae, Livoniaeq; &c. nec non Suecorum, Gothorum, Vandalorumq; hæreditarius Rex. Ad perpetuam rei memoriam notum, teſtatumque facimus, ad quos praeſentes hae Literae noſtrae pervenerint, huius, & futuri temporis univerſis, & ſingulis. Cum ſingulari Providentia *Divina*, quod Nobis, Regnisque, ac Populis Nobis ſubditis bene, & feliciter eveniat, Sereniſſima Princeps, *Domina* Constantia, Coniunx noſtra chariſſima, per Legatos noſtros maritalibus Votis a Nobis expedita, ſumma Sereniſſimorum Principum *Dominæ* Mariæ Palatinae Rheni, ac ſuperioris, et inferioris Bavariae Ducis Viduae, Matris, nec non Ferdinandi Archiducis Auſtriae, *Ducis* Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, Wirtembergae &c. *Comitis* Tyrolis, & Goritiae, eiusdem *Sereniſſimae* Coniugis noſtrae Fratris Germani, ut in quarum cura, poteſtateque eſſet, voluntate Nobis deſponſata eſſet, ac inter alias conditiones Matrimonii eius certa etiam Dos, quinquaginta nimirum millium florenorum Rhenenſium, ſexagenorum cruciferorum valoris intra trimeſtre poſt conſenſum Comitiorum Regni, in Reformationem a Nobis impetratam numeranda, conſtituta, promiſſaque fuiſſet, ea accepta viciſſim Nos ſimilem ſummam ratione *Contradotis*, & Donationis propter Nuptias

ANNO 1609.

Nuptias Serenitati suae constituturos, & utrasque hasce summas, tam videlicet Dotis quam Contradotis idoneis Locis, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Terris Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae, secundum Jura Regni Poloniae Nos inscripturos, idoneeq; cauturos, iisdem Pactis nuptialibus Nos promisisse. Ad id igitur, cum ex vi Pactorum adstricti essemus, tum vero singulari nostro in præfatam Serenissimam Coniugem nostram amore, atq; benevolentia, summisq; eius virtutibus, atque in Nos observantiae, per omne hoc Matrimonii tempus spectatae, multo magis etiam debere existimantes, nihil sane in Nobis ad eam rem recte conficiendam studii in superioribus etiam Comitiis desiderari passi fuimus, sed cum difficultatibus iis, quae tum deliberationes publicas morabantur, impediti, quemadmodum aliis de rebus, ita de hac quoque nihil constituere Ordines potuissent, in hisce tandem Comitiis singulare studium, observantiamq; suam eo cumulatius Nobis declararunt. Exemplo enim Maiorum suorum, qui eximia Nobilissimae huius Nationis, cum laude, summa semper fide, atque observantia Maiores nostros Serenissimos Poloniae Reges prosecuti sunt, quanto Nos amore, atque fide colerent, quoque studio Serenissimam Consortem nostram Regum, Imperatorum, ac a tot saeculis primae dignitatis in Orbe Christiano Principum Progeniem complecterent, declarandum putarunt. Non modo enim conditionem eam de Reformatione facienda in Pactis a Nobis receptam, consensu suo approbarunt, firmamque, ac ratam habuerunt, verum certa etiam Loca, Oppida, Arces, et Civitates nimirum Bielskum, Tucholiam Vsciam, Pilam, Sużecium, Latowiczium, Lezaysko, Kamienieciam, Zawiszynum, Stanisławowo, Kobrinium, et Olikam, cum Praefecturis sylvarum, omnibusque eorundem pertinentiis, utilitatibus, proventibus, reditibus, qui vel praediis, vel agris, sylvis, piscationibus, continentur, omnibus denique utilitatibus, proventibus, qui vel nunc in iis sunt, vel postea cuiusquam ingenio excogitari possint, nullis penitus exceptis liberalissime assignarunt, utque eadem in quinquaginta millium florenorum Polonicalium, quorum singuli triginta grossis receptae, et usitatae in Regno hoc nostro monetae aestimentur, parique summa Contradotis, seu Donationis propter Nuptias, modernorum tamen Possessorum Juribus salvis obligare, et inscribere assignaremus, publica praesentium horum Comitiorum authoritate Nobis permiserunt, consenseruntque. Cui quidem consensui, authoritatique Ordinum, tum etiam Pactis matrimonialibus supra memoratis Nos innitentes, supra memoratam centum millium florenorum Polonicalium summam, quinquaginta nimirum millium Dotis, et similem Contradotis in supra memoratis Oppidis, Castellis, Terris, cum consilio, consensu, scituque Senatorum, omniumque adeo Ordinum nostrorum inscribimus, eidemque Serenissimae Reginae Coniugi nostrae damus, donamus, in eamque Bona supra commemorata verae Hypothecae nomine oppignoramus, obligamusque, sequentibus nimirum conditionibus, et modis. Inprimis, et ante omnia curaturos, effecturosque Nos promittimus, ut omnes supra commemoratorum Dominiorum, Oppidorum, Civitatum, Castrorum, Terrarum, Villarumque, & Bonorum inscriptorum Rectores, Consules, Advocati, Cives, & Subditi, ipsi Serenissimae Reginae Dominae CONSTANTIÆ Coniugi nostrae Charissimae spondeant, promittantque, corporaleque fidelitatis Juramentum in id praestent: Quodsi Deo Optimo Maximo ita disponente prius Nobis, quam eidem Serenissimae Coniugi nostrae humanae vitae suprema lex obvenerit, eo casu nulli alii, quam Serenitati eius Oppida, Arces, Castra, Villas, Terrasque eas, cum omnibus inde provenientibus fructibus, commodis, emolumentis, et reditibus, seque adeo ipsi tradent, consignabuntque, & quod Serenitati eius in omnibus, & per omnia, secundum Regni Leges summa cum fide, observantiaque parebunt, & obedient. Tributa tamen in Conventibus publicis, Regni decreta, cum aliis Regni Incolis nihilominus conferant, Podvodasque ut moris est praebeant. Judicia denique solennia tam Castrensia Capitaneorum, quam Regia, quae antea in aliquibus horum Castrorum habita fuerint, posthac etiam de more in iisdem celebrentur. Et quoniam Muneris etiam alicuius nuptialis assignatio nostro arbitratui, atque Voluntati Pactis iis matrimonialibus praemissa est, ut quanti eius virtutes, atque constantiam, in Nos, amoremque faciamus, hac quoque re declaremus, separatim etiam proventum annuum duorum Millium florenorum aureorum Hungaricalium auri puri in Zuppis Bochnen. eidem Serenissimae Reginae Coniugi nostrae damus, donamus, assignamus, inscribimus, attribuimusque iisdem hisce Literis nostris. Quas quidem summas Dotis, Donationisque propter nuptias, tum muneris nuptialis, eidem Serenissimae CONSTANTIAE Coniugi nostrae inscripsimus, & obligavimus inscri-

ANNO 1609.

inscribimusque, & obligamus ea lege, & conditione, ut si quidem Serenitatem suam prius quam Nos ex hac vita decedere contigerit, tam Dos, & Donatio propter Nuptias, quam munus nuptiale, ad Nos Regnumque nostrum irrevocabiliter redeant, devolvanturque sine aliqua ipsius Dotis restitutione. Sin prius id Nobis acciderit, tum vel prole ex ea suscepta, quod DEUS avertat, morte sublata, vel etiam eadem, aut alia superstite, commemorata Serenissima Regina Coniux nostra, omnes Terras, Districtus, Dominia, Civitates, Oppida, Bona in Dotem, & Contradotem, tum etiam munus nuptiale, supra a Nobis ei obligata, & inscripta, cum omnibus eorum reditibus, censibus, Juribus, cum aliis, tum etiam Patronatus Ecclesiarum, omnibus denique commodis, emolumentis, utilitatibus, attinentiis, dominio, & iurisdictione, in potestatem, possessionemque suam accipere, ea conditione, ut Castrensis iurisdictio a Nobis, Serenissimisque Successoribus nostris Nobili in districtu illo possessionato secundum Leges Regni detur, ac in caeteris etiam Castris, & Praefecturis itidem, nonnisi Indigenae Nobiles Regni, Magni Ducatus Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, &c. caeterorumque Dominiorum illis adiunctorum, prout quaeque Praefectura in aliqua Provincia sita est, a Serenitate sua collocentur, habeanturque, eadem pro suo arbitrio administrare poterit, & debebit ad extrema usque vitae suae Vidualis tempora, iisdem utendi, fruendi, secundumque praesentem hanc Obligationem de iis disponendi, fructusque, commoda, emolumenta, utilitates, reditusque omnes ex iis percipiendi, inque usus suos convertendi plenam, integramque facultatem habebit. Atque illud quidem, si in viduitate permanserit. Si autem forte ad secunda Vota descenderit, tum centum millibus florenorum Polonicalium Dotis, & Contradotis, a Serenissimis Successioribus nostris ei persolutis, ita nimirum ut duae partes eius Summae ex Regno Poloniae, tertia ex Magno Ducatu Litvaniae solvatur, Cautioneque de quinquaginta millibus Contradotis, post mortem eius Regno restituendis ab illa praestita, & interposita, eadem bona mox libere dimittere, inque possessionem Successorum nostrorum tradere rursum tenebitur. Post mortem vero eius sive in viduali statu permanserit, sive ad secunda vota descenderit, praedicta quinquaginta millium florenor. Polonicalium summa Donationis propter nuptias, seu Contradotis, ad Poloniae Regnum nostrum redire debebit. De alia vero quinquaginta millium floren. Polon. summa Dote nimirum sua, quemadmodum, & de iis, quae de munere nuptiali percipiet, perceperitue, liberum, integrumque ei erit tam in vita quam mortis Articulo, pro suo arbitrio disponere, testarique, eadem donare, legare, in quoscunque denique, quos ei visum fuerit, usus convertere. Intestata vero ea mortua, Dos, caeteraque quae supra commemorata sunt, vel ea pars de qua non disposuerit, ad liberos eius, quos post mortem eius superstites reliquerit, aut Liberis nullis extantibus, ad proximos Serenissimae Reginae Coniugis nostræ hæredes Masculos, aut ne illis quidem extantibus, Fæminas devolventur, quibus supra commemoratam Summam Dotis, Serenissimi Successores nostri, aut ordines Regni, Magnique Ducatus Litvaniæ, integram, vel partem aliis non donatam, legatamve effectualiter restituere, & persoluere debebunt, tenebunturque. Ita nimirum, ut duæ illius partes ex Regno nostro Poloniæ, adiunctisque ei ditionibus, tertia pars ex Magno Ducatu nostro Litvaniæ præstetur, hac expressa adiecta Lege, & conditione, ut in casu obitus commemoratæ Serenissimæ Coniugis nostræ ab intestato, Serenitatis eius hæredes supradicti, in casu autem factæ alicuius dispositionis, personæ, aut persona illa, vel illæ, cui, vel quibus eadem Serenissima Coniux nostra aliquid, vel inter vivos donarit, vel testamento reliquerit, annuos reditus certos, & integros quinque millium florenorum Polonicalium, supra memorati valoris, ex supradictis inscriptis, & assignatis bonis, tam diu quilibet pro sua rata parte, sine aliquo defectu habere, levare, & percipere possint, donec, & quousque plene, & integre illis aut cuilibet eorum, quod obvenire eis debeat, solutum, et tam de summa Dotis, quam aliis, quae secundum Inscriptionem hanc debebuntur, satisfactum eisdem sit. Non solum autem Bonis, et Dominiis in Dotem, et Contradotem, et Munus nuptiale supra ei inscriptis, obligatisque, sed et aliis omnibus Juribus, Libertatibus, et Privilegiis, eo modo utetur, fruetur, et gaudebit, quo Serenissimae Poloniae Reginae unquam ab antiquo iuxta Leges, et consvetudines Regni uti, frui, gaudere, Bonaque eiusmodi posidere solitae fuerunt, neque ulla in re deteriore conditione erit, quam qua ulla unquam Regina in Regno nostro optima fuerit. Ita tamen, ut nihil hac generalitate derogatum velimus iis, quae Literis hisce nominatim constituta, perscriptaque sunt, deque iisdem nihil omnino Serenitati eius decedat, sed omnia in-

Anno 1609.

tegre praeſtentur, executionique mandentur. Atque haec quidem omnia et ſingula verbo noſtro Regio, et ſub cautione, obligationeque in ipſis Pactis matrimonialibus ſeu Literis Tractatus eius praeſcripta, adeoque Senatus noſtri conſenſu, publicaque Comitiorum Authoritate accedente integre, et inviolabiliter Nos, Succeſſoresque noſtros obſervaturos, noſtro, Succeſſorumque noſtrorum Regum Poloniae, et Magni Ducatus Litvaniae nomine recipimus, promittimus, et ſpondemus bona fide, doloque et fraude omni remotis. In quorum omnium fidem, et teſtimonium, bina Privilegia manu noſtra ſubſcripta, alterum autem Regni, alterum Magni Ducatus Litvaniæ Sigillis ſignata edi mandavimus. Datum Varſaviae in Conventione Regni noſtri Generali, die vigeſima quinta Menſis Februarii Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo nono, Regnorum noſtrorum Poloniae XXII. Sveciae XV.. Praeſentibus Reverendisſimis, Reverendis, Illuſtribus, Magnificis, et Generoſis Alberto Baranowſki Gneſnenſi, Legato Nato, Regni Primate, Primoque Principe, Joanne Zamoyſki Leopolienſi Archiepiſcopis, Petro Tyliczki Cracovienſi, Mathia Pſtrokonſki Vladiſlavienſi, Benedicto Woyna Wilnenſi, Andrea Opalinſki Poſnanienſi, Martino Szyrzkowſki Plocenſi, Simone Rudniſki Varmienſi, Paulo Wołucki Luceorienſi, Laurentio Gembicki Culmenſi, et Regni Cancellario, Georgio Zamoyſki Chelmenſi, Chriſtophoro Kazimirſki Kiiovienſi Epiſcopis. Janusſio Duce Oſtrogiae, Caſtellano Cracovienſi, Włodzimirienſi, Czerkaſtenſi, Nicolao Zebrzydowſki Cracovienſi et Sniatinenſi, Hieronymo Goſtomſki Poſnanienſi et Sendomirienſi, Chriſtophoro Nicolao Radziwił Wilnenſi, Georgio Mniſzech Sendomirienſi Palatinis, et Capitaneis, et aliis quam plurimis Dignitariis, Officialibus, Secretariis, et Aulicis noſtris, tum etiam Nuntiis Terrarum Regni, et Magni Ducatus Litvaniae ad praeſentem Conventum congregatis.

SIGISMUNDUS *Rex.*

Hieronym. Cielecki.

XCVII.

Tractatus Fœderis perpetui inter MATHIAM *Romanorum Imperatorem, &* SIGISMUNDUM III. *Poloniæ Regem, ac inter utriusque Regnorum, Provinciarum, Dominiorum Populos, & Nationes initi, quo priora Pacta, & Fœdera inter Maiores ſuos inita renovant, inſtaurant, declarant, & confirmant, mutuumque ſibi invicem amorem, & auxilia promittunt, atque hæc, & alia concluſa inſimul ratificant.* Datum in Arcibus Poſſonienſi & Varſovienſi die 23. Menſis Martii Anno 1613. *Ex Originali. Sigill. 2. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. 126. num. 127. fol. 3.*

Anno 1613.

NOS MATHIAS Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, &c. Marchio Moraviæ &c. Dux Lucemburgiæ, ac Superioris, & Inferioris Sileſiæ, Wirtembergæ, & Tecke, Princeps Sueviæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravius Alſatiæ, Marchio S. R. Imperii, Burgoviæ, ac Superioris, & Inferioris Luſatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum, &c. Et Nos SIGISMUNDUS III. D. G. Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Prusſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, &c. Nec non Suecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Tenore præſentium recognoſcimus, ac notum facimus, Univerſis, & Singulis, præſentibus, & futuris, harum notitiam habituris. Quandoquidem, qui Chriſti locum in terris gerunt, eos in hoc elaborare maxime decet, ut cuius locum obtinent, eius veſtigiis incedant: Nos memoria tenentes, quod non aliunde poteſtas noſtra ſit, quam ab eo, a quo Nomen ducimus, cuius appellatione cenſeri volumus, Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui, quos ipſe Nobis ſubiecit Populos, eos loco ſuo regere Nos voluit, & gubernare. Huc omnes curas, & cogitationes noſtras convertendas duximus, ut quatenus id humanitus præſtari poteſt, adiuvante eo, cuius id ſolius munere contingit, quam proxime ad ſimilitudinem eius accederemus, per quem Reges regnant, Principes imperant, & Potentes decernunt iuſtitiam. Quoniam vero non ille potentiam ſuam, non ſapientiam, ſed eam ſolam, qua ſocietas hominum inter ipſos continetur, dilectionem, qua Nos prior ipſe praeter meritum ullum proſecutus eſt, imitari voluit, ut ſicut ipſe dilexit Nos, ita, & ipſi viciſ-

Anno 1613.

ſim diligeremus invicem, ac Pacem, Concordiam, Tranquillitatemque mutuam inter Nos conſervaremus, neque poteſt illi Sacrificium ullum a mortalibus offerri gratius, quam ſit fraterna charitas inter unius corporis membra. Hanc illius dilectionem, qui Nobis tot Civitates, tot Populos, lingua, moribus, habitu inter ſe disſidentes, tot tam late patentes Provincias, tot amplisſima Regna ſubiecta eſſe voluit, praecipue pro virili noſtra imitandam eſſe duximus. Itaque cum inter recolendae memoriae Maiores noſtros, iam inde a longisſimo tempore certamen amoris, benevolentiaeque mutuae ſuſceptum fuiſſe cognoviſſemus, cuius rei tanquam teſtes ſunt Pactorum, & Foederum Literæ, quæ inter Noſtras Auſtriæ, & Jagelloniam Domum, quaeque inter utriusque Domus, Regna, Imperia, Provincias, Populos, & Nationes, nominatim vero, quae inter quondam ALBERTUM Archiducem Auſtriae cum quondam CASIMIRO Poloniae Rege, & Divum FRIDERICUM Imperatorem, cum eodem CASIMIRO Rege, poſtea vero etiam inter recolendae memoriae FERDINANDUM, & MAXIMILIANUM Imperatores, cum itidem recolendae memoriae SIGISMUNDO AUGUSTO Rege, ac tandem inter RUDOLPHUM II. & Nos SIGISMUNDUM interceſſerunt, Nos Maiorum noſtrorum exemplo provocati, qui ſummam ſemper inter ſe necesſitudinem, & amicitiam conſervare ſtudebant, atque eam arctis praeterea Affinitatis vinculis fortius colligebant, quam ut diſſolvi facile poſſet, ea nimirum Pacta, & Fœdera, quæ inter præfatos Maiores noſtros quondam ALBERTUM, FRIDERICUM, FERDINANDUM, MAXIMILIANUM II. RUDOLPHUM II. & CASIMIRUM, SIGISMUNDUMq; AUGUSTUM obſervata fuerunt, id quod felix, fauſtum, & fortunatum Deus eſſe velit, utrique noſtrum, ac utriusq; noſtrum Imperiis, Regnis, Terris, Civitatibus, Populis, & Nationibus in Dei Optimi Maximi Nomine, a quo, tanquam fonte perenni manat, quicquid bonarum eſt rerum, inter Nos quoque, & pro Nobis, & Succeſſoribus noſtris continuanda, confirmanda, inſtauranda, & renovanda, atque adeo declaranda, corroboranda, & amplificanda duximus, ita, ut continuamus, confirmamus, inſtauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, & amplificamus, Præſentium per tenorem: Ac primum quidem, ſicut in Literis quondam ALBERTI Archiducis perſcriptum eſt, Nos omni honore, fide, & amore Nos invicem proſequi, & promovere debemus, & volumus in locis omnibus, & temporibus, ubi Nos id faciendi ſe facultas obtulerit, citra dolum, & fraudem aliquam, neque committemus unquam, ut alteri, aut familiaribus eius, vaſallis, & ſubditis, quibuscunque Regnis, Ducatibus, Terris, & Civitatibus ei ſubiectis, & ſub eius obedientia, & defenſione conſtitutis quacunque ex cauſa bellum inferamus, inimicitias denuntiemus, diffidemus, aut hoſtiliter eos impetamus per Nos, aut per ſubmiſſas Perſonas, fraude, & dolo ſemotis. Ac non modo ipſi ab eiusmodi rebus abſtinebimus, verum etiam ſubditos noſtros, & quicunq; in fide, poteſtateque noſtra ſunt, eos prohibebimus, ac ab omni vi, modo ſuperius præſcripto, temperare ſibi cogemus. Habebunt etiam poteſtatem homines noſtri, cuiuscunque Status, & Conditionis fuerint, in quibuscunq; Terris, Dominiis, Civitatibus noſtris, et noſtrae obedientiæ ſubiectis, agendi, et commorandi, atque etiam inde libere, et ſecure, cum illis viſum fuerit, diſcedendi; Deinde ſicut etiam Literis Divi FRIDERICI cautum eſt, ita Nos invicem uniendos, obligandos, alligandos, confœderandos duximus, quemadmodum unimus, obligamus, promittimus, alligamus, confœderamus Præſentibus, quod ex hoc tempore ipſo perpetuo realiter, et cum effectu invicem et mutuo obligati, alligati, et confœderati ſimus, et erimus, et inter Nos, et ſubditos noſtros, nec non Regna, Principatus, et Dominia, quæ nunc uterque noſtrum poſſidet, et quæ Deo concedente in futurum acquiremus, conſtans, perpetua, indiſſolubilis, et Chriſtiana Pax eſſe, et ſervari debet, et debebit, et in omnibus utriusque noſtrum honorem, dignitatem, ſtatum, augmentum concernentibus, et concernere valentibus, mutuo Nobis auxiliabimur, conſulemus, invicem promovebimus, et asſiſtemus, nec alteruter noſtrum quicquam faciet, cupiet, pertractabit, aut molietur, quod contra alterutrum noſtrum Regna, Principatus, Dominia, ſubditos, honorem, ſtatum, dignitatem, aut augmentum ſit, ſeu eſſe, aut tendere poſſit. Neque noſtrum alter alteri ipſius Regnis, Principatibus, Dominiis, et ſubditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferet, nec a ſuis quovis quæſito colore inferri permittet. Sed quilibet noſtrum contra ſubditos ſuos, qui huiusmodi faciunt, aut facere, et moliri vellent, totis viribus ſuis, et potentia in Terris, et Dominiis ſuis conſurget, et eos pro huiusmodi exceſſibus pœna condigna puniet, et caſtigabit, donec damnorum datorum integram compenſationem, et refuſionem facient. Præterea

ANNO 1613.

nullus noſtrum ad alterius Regna, Principatus, et *Dominia* adſpirare, aut anhelare debet, nec alterius noſtrum Regna, Principatus, et ſubditos, ſi quos (quod Deus avertat) ab altero noſtrum deficere aut recedere, aut rebellare contingeret, contra alium, eius Regna, Principatus, Dominia, et ſubditos ſuſcipere, tenere, protegere, iuvare, aſſiſtere, neq; conſulere, aut favore proſequi debet, neque a ſuis talia fieri patiatur, ſed contra tales infideles unus alteri auxiliabitur, & aſſiſtet, atque Dominiis ſuis eos excludet. Si vero alter noſtrum eius Regna, Principatus, aut Subditi contra alterum, ipſius Subditos, Principatus, aut *Dominia* actionem realem, ſeu perſonalem, civilem, ſeu criminalem, aut qualemcunque querelam habet, aut impoſterum habuerit, ſi ſuper ea non potuerimus amicabiliter concordare, tum neque ipſe, neque ſubditi eius contra alterum, ipſiusque ſubditos, Regna, Principatus, & Dominia, quicquam via facti attentare, neque ſibi ipſi Jus dicere, aut ulciſci, ſed ſuper eo Jure, & non aliter experiri debent. Cæterum pro maiori ſupra ſcriptorum Fœderum declaratione, proque tranquilliore ſubditorum noſtrorum ſtatu, quiete, & bonæ vicinitatis conſervatione, & quo firmior inter Nos, Regna, & ſubditos noſtros Pax, Amicitia, & benevolentia perpetuo conſtare queat, utque omnes diſſidiorum cauſæ, quoad eius fieri poteſt, præſcindantur; ordinamus, ſtatuimus, declaramus, & volumus, quod cum initio ſcriptum eſt, quod mutua Nobis invicem auxilia ferre debemus, quomodo alter alteri auxilia ferre velimus, id in arbitrio utriusque noſtrum, & Ordinum Regnorum noſtrorum poſitum eſſe debere. Hoc tamen expreſſo: ut liceat utrique noſtrum ex Terris, & Provinciis alterius, voluntarios milites ære ſuo conductos, & arma in uſum ſuum exportare. Eatenus tamen milites educere liceat, quatenus id ſcienter fiat altero noſtrum, neque ſit alteruter noſtrum bello ſuo proprio contra hoſtes aliquos ſuos impeditus. Hoſtibus vero ne id liceat, neve favor ullus præſtetur, qui alteri obeſſe poſſit, ita tamen, ut ne dum iuxta præſcripta Maiorum noſtrorum Fœdera, nullus noſtrum alteri, vel ipſius Regnis, Principatibus, *Dominiis*, & ſubditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferre, ſed neque alterius hoſtes, aut rebelles fovere, protegere, ſeu eis aſſiſtere, vel favorem, conſilium, aut auxilium quovis modo præſtare debeat. Volumus prætera vias, & flumina publica, nec non commercia, & negotiationes mutuas per Regna, & Provincias noſtras, omnibus & ſingulis Regnicolis,

ANNO 1613.

Provincialibus, & ſubditis noſtris, tam terra, quam aqua utrinque libera eſſe, nec ullis unquam interdictis, arreſtationibus, ſeu Repreſſaliorum conceſſionibus impediri, ſed utriusque noſtrum ſubditos in alterius Regnis, & *Dominiis* libero tranſitu, ac fide publica, quem Salvum Conductum vocant, non minus, quam proprios cuiusque ſubditos gaudere, uti, ac frui poſſe, & debere. Neque denique cuiquam noſtrum, aut his, qui Nobis ſubditi ſunt, querelas, & actiones ſuas, ſi quæ iam ſunt, vel futuris temporibus oboriantur aliter, quam mediante iure proſequi liceat. Ut autem omnes vel protelatæ, vel denegatæ iuſtitiæ querelæ tam inter Nos, quam inter ſubditos noſtros hinc inde præcaveantur, ſed cuique expeditum ius, & iuſtitia ſummarie, & de plano adminiſtrari, eiusdemque debita executio effectualiter obtineri valeat, convenimus, & concordavimus, quod ſi quis noſtrum, vel unius noſtrum ſubditi contra alterius unum, vel plures privatos ſubditos actiones, ſive perſonales, ſive reales intentarent, tunc ſemper Pars agens Forum, & Judicium ipſius rei ſequi debeat: et quod in Perſonalibus iniuriarum, violentiarum ſuper ſpoliatione, ſeu ſimilibus Judicii citra dilationum, & exceptionum admiſſionem Actori Forenſi de ſimplici & plano Juſtitiæ complementum facere, in realibus vero ſecundum uniuscuiusque Ditionis conſvetudinem ita procedere teneatur, ut quilibet citra dilationem, Juſtitiæ executionem obtinere queat, id quod per *Superioritates*, & Magiſtratus fideliter provideri, & dirigi par eſt. Quod ſi alter noſtrum contra alterius Provinciam, vel Communitatem aliquam, vel viciſſim Provincia, Communitas, vel privati ſubditi unius noſtrum contra alterum ex Nobis, & eius Provinciam, ſeu Communitatem privatas actiones prætenderent, tunc cauſa huiusmodi coram alterius noſtrum, ſub quo pars rea degit, Conſiliariis, ſeu Commiſſariis per eundem iuxta Partium conditionem, & Cauſarum exigentiam, non minus ſeptem numero deſignandis ſummarie audiri, & vel amicabiliter componi, vel Jure mediante determinari ac executioni demandari debeant. Porro ſi inter nosmet ipſos Reges, ſeu forſan Regna, & Provincias noſtras, tum metarum, & terminorum, tum commerciorum, ſeu quarumlibet aliarum, tam veterum, quam novarum Cauſarum, Jurium, vel Obligationum occaſione Querelæ, Gravamina, & Controverſiæ ſuborirentur, tunc alter noſtrum, qui, vel cuius Regnum, ſeu Provincia, Jus vel querelam prætendit, alium per Nuntios, vel Lite-

ras

ANNO 1613.

ras ſuas amicabiliter informare, ac pro tollendo, ſarciendo, amovendoque Gravamine admonere, & requirere debet. Quod ſi obtinere nequeat, tunc quilibet noſtrum ſtatim intra duorum menſium ſpatium a facta amicabili requiſitione, tres Conſiliarios ſuos e Proceribus Regnorum Hungariæ, Bohemiæ, Moraviæ, Sileſiæ, & vel ex aliquibus harum, prout quodque negotium ad aliquam harum Provinciarum pertineat, vel etiam ex omnibus, pro exigentia, & gravitate negotii ab una, Regniq; Poloniæ, M. D. Litvaniæ, &c. ab altera Partibus ad convenientem diem, & locum per Partem læſam, ſeu querulantem nominandum, ſemota omni excuſatione, mittere debeat. Qui utriusque noſtrum Conſiliarii ſummam imprimis diligentiam adhibeant, quo huiusmodi querelæ, gravamina, & controverſiæ inter Nos, Regna, & Provincias noſtras amicabili Compoſitione tranſigantur. Cauſa vero non ſuccedente, tunc læſa Pars ſive agens coram prædictis ſex Conſiliariis actionem ſuam ſtatim ipſo die iuridice exhibendi poteſtatem habeat, idque duplicatis ſcripturis, quarum unam Conſiliarii penes ſe retineant, aliam vero Parti reæ transmittant. Quo facto, Pars rea Reſponſum ſuum etiam ſcriptis duplicatis ſæpedictis Conſiliariis, vel ei, cui ex illis hoc demandatum fuerit, intra ſpatium proximorum duorum Menſium a tranſmiſſo Actionis Libello mittere teneatur, ut ſcilicet Actor Replicas, reus vero Duplicas, ac præterea utraque Pars tertiam quoque Concluſionem, & Submiſſivam ſcripturam de bimeſtri, in bimeſtre duplicatis, ut præfertur, ſcriptis offerre queat, eo ſane modo, & ordine utrique Parti transmittendis, ſicut de actionis Libello demonſtratum eſt. Oblatis tandem ſucceſſive ab utraque Parte duplicatis trinis Scripturis, in quibus utrinque omnia ſua Jura explicabunt, ſex illi Commiſſarii Partibus ad promulgandam Sententiam inter proximum ſequens bimeſtre, diem ad eum locum, ubi Cauſa primo agi coepit, indicent. Quo loco, & tempore Partes per Procuratores ſuos pleno Mandato ſuffultos comparere, illicque, & ipſi Conſiliarii convenire, & diligenter viſis Scriptis, & diſcuſſis Actis totius Cauſæ Partes rurſum ad Concordiam, & amicabilem Compoſitionem invitare, & cohortari, nihilque in eo opere diligentiæ intermittere debeant. Quam ſi ne tunc quidem inter Partes obtinere queant, ſtatim ad ferendam Sententiam procedant, ac id, quod Juris, ac Juſtitiæ fuerit, cognoſcant, ac decernant. Quod ſi ſupradicti Conſiliarii de ferenda Sententia, ſive interlocutoria, ſive definitiva fuerit, concordare non poſſint,

ANNO 1613.

tunc toties, quoties opus fuerit, arbitrum communi voce deligant, vel per quamlibet Conſiliariorum partem duabus idoneis Perſonis propoſitis, ex iisdem ſorte conſtituant, cuius Partes ſint, huic Conſiliariorum opinioni, quæ & Juri, & æquitati magis conſona videatur, ſubſcribere, eandemque laudare, & approbare. Quidquid autem per ipſos Conſiliarios noſtros, ſeu maiorem eorum partem ſeparatim, vel per eosdem, vel Arbitrum coniunctim decretum, & pronuntiatum fuerit, id ratum, firmumque maneat, ac ſtatim debitæ demandetur executioni, remota plane omni Appellatione, Supplicatione, Reductione, & in integrum Reſtitutione, aliisque Juris Beneficiis, & Remediis, etiam motu proprio conceſſis, obtentis non obſtantibus. Debent autem Conſiliarii per Nos pro tempore deputandi, nec non, & Arbiter ipſe, per Nos, & quantum ad quemlibet noſtrum ſpectat, ab obedientiæ, & Juramenti debito ad eam tantum Cauſam abſolvi, ac pro adminiſtranda iuſtitia, novo conſultoque iuramento obſtringi. Quod ſi pendente lite unus vel plures ex ipſis Conſiliariis mortem obirent, tunc in demortuorum locum, prout ad quemlibet noſtrum pertinebit, alios ſemper ſurrogabimus. Ipſi quoque Conſiliarii non plures Scripturas admittant, aut terminos alio modo, quam ſupra dictum eſt, prorogandi, aut alterandi poteſtatem habeant; ſed forma, & modo illis conceſſo procedant. Excepto caſu, quo Partes Teſtes producere neceſſe haberent, tunc ipſi Conſiliarii Jurisdictionem ſuam prorogandi poteſtatem habeant tantiſper, donec teſtes eius Cauſæ conſcii, ſecundum Juris diſpoſitionem legitime producti, & auditi fuerint, ita tamen ne ulla minus neceſſaria Prorogatio quæratur, vel admittatur, ſed omnes Teſtes ad unum diem, & Terminum, quantum fieri poteſt, audiantur, a publicatis atteſtationibus non niſi unica Scriptura a qualibet Parte recipiatur. Proinde quo magis Regna, Principatus, & Dominia noſtra, ab omni bellorum, deprædationum, latrociniorum, hoſtilitatisque periculo libera, ſecura, purgataque eſſe queant, conventum inter Nos eſt, quod nullus noſtrum alterius ſeu Regnorum, Provinciarum, vel Subditorum ſuorum diffidatores, hoſtes, homicidas, raptores, ſeu damnificatores, nec non profugos, cuiuscunque conditionis, ſive Eccleſiaſticos, ſive Sæculares, item rebelles Subditos, quicunque in alterius noſtrum Regnis, & Ditionibus reperti, denuntiati, vel per Nosmet, aut Officiales noſtros perveſtigati fuerint, nequaquam amplius fo-

vere,

Anno 1613.

vere, & aſſecurare, multominus vero per Subditos noſtros ullo hoſpitio, auxilio, ſive receptatione, quocunque prætextu, directe, & indirecte, publice, vel occulte, recipere, iuvare, vel intertenere debeat. Sed ubicunque huiusmodi graſſatores, raptores, diffidatores, & damnificatores, ubilibet in præfatis Regnis, & Ditionibus noſtris deprehenſi fuerint, contra eos iuſſu noſtro, & directione, atque accurata diligentia Officialium utrobique Parti læſæ, atque deferenti, Juſtitia immediate, atque irrecuſabiliter permitti, atque adminiſtrari, aut etiam citra Partium requiſitionem de iis, ut communibus hoſtibus, a Capitaneis, & Magiſtratibus ubicunque ex Officio inquiri, inſequi, & poenaliter procedi debeat. Caſu autem quo aliquis ex Officialibus, aut Subditis noſtris propter recertationem, aſſecurationem, vel defenſionem antedictorum diffidatorum, automiſſionem antedictorum diffidatorum Inſecutionis, Captivationis, ſive Animadverſionis ſcienter contravenerit, in tales utrobique, ſi delati a Parte altera, ſive alias veriſimili ſuſpicione deprehenſi forent, capitali Supplicio irremiſſibili debet animadverti. Quod ſi alterutrius noſtrum unus, vel plures Incolæ vel Subditi alteri noſtrum, ſeu Regnis, & Dominiis noſtris generaliter, vel ſingularibus Perſonis, Incolis, & Subditis privatim hoſtilitatem denuntiaverint, tunc ſtatim Præfectus, Capitaneus, aut Officialis illius Loci, ſeu Diſtrictus, cui diffidatio indicta eſt, Generales Præfectos, & Capitaneos Regnorum, & Provinciarum alterius noſtrum, ſub quo tales diffidatores degunt, ea de re certiores reddere, ipſisque Exemplar diffidatoriarum Litterarum transmittere debeat, quo accepto præfati Præfecti, & Capitanei, diffidatores pro publicis hoſtibus iudicare, promulgare, publicare, omnibusque, & ſingulis Incolis, cuiuscunq; Ordinis, & conditionis extiterint, eorum conſvetudinem interdicere, & ne a quoquam hoſpitio recipiantur, aut conſilio, auxilio, ſive re ulla alia iuventur, prohibere, cavere, bonaque diffidantium applicare Fiſco, & Cameræ Regiæ. Ac proinde in hoſpites, ſocios, conſcios, & complices pari quoque ſeveritate animadvertere teneantur, ignorantiæ excuſatione univerſis penitus ſublata. Quod ſi quisquam Præfectus, Capitaneus, aut Magiſtratus in huiusmodi caſibus ſubitam Juſtitiam adminiſtrare cunctaretur, aut etiam alias ex Officio, Inquiſitione, Inſecutione, & Animadverſione debita non procederet, tunc tales noſtræ punctioni immediate obnoxii, & rei eſſe debeant. Ut autem præcipuus diffidationum, aut graſſationum fons, quo huiusmodi latrocinia inprimis aluntur, e medio tollatur, coerceaturque licentia, & impunitas receptandi hoſtes, praedones, et diffidatores, ſerio inter Nos convenit, ut omnes Promotores, detentores, receptatores, complices dictorum facinoroſorum hominum, qui vel notorietate facti, vel ex veraci denuntiatione ſpoliatorum, aut ex fuga captivorum (modo tales captivi, vel ſpoliati bonæ fidei, & integræ famæ ſint) ſive aliis tam manifeſtis indiciis, ut ulteriori probatione res non egeat, convicti, vel deprehenſi forent, iidem citra ulteriorem purgandi ſui admiſſionem, & conceſſionem ſpoliatis, & damnum paſſis ad reſtitutionem, & ſatisfactionem probabilium damnorum de Bonis ſuis teneantur, aut ſi ſolvendo non ſint, ſecundum qualitatem delicti corpore luant. Quod ſi tales etiam patrati criminis conſcii, vel complices eſſent, & ad illata damna, cædemque evidentem cauſam ſcienter præbuerint, iidem non tam Parti ad reſtitutionem damnorum, ut iam præmiſſum eſt, teneantur, quam & Superioritatis ſuæ cognitioni ad ſumendum de eis pro modo delicti ſupplicium, citra evaſionem ſubiaceant. Si vero aliqui Receptatorum, aut Complicum non omnino manifeſtis indiciis, nec apertis captivorum confeſſionibus, ſed alias delati, & de tali facinore ſuſpecti potius, quam convicti fuerint, contra tales, tam ex delatione damnificatorum, vel alterius Superioritatis Officialium, quam ex officio per Capitaneos, aut Magiſtratus eius Regni, aut Ditionis, in qua fuerint, hac tamen conditione, differentia, ſive moderatione debet procedi, ut ſi fuerint Nobiles, aut poſſeſſionati Cives antehac in talibus non Infamati, neque ullis prioribus confeſſatis ſuſpecti, tales in caſu negationis ſeſe proprio eorum Juramento coram ſupremo eius Ditionis Magiſtratu publice de huiusmodi infamatione exonerare, & purgare queant; ſi vero iidem anterioribus infamiæ, aut confeſſatorum præindiciis notati, & ſemimanifeſti forent, ita tamen, ut huiusmodi confeſſata non omnimode certum facti Indicium præbere poſſent, tales etiam ad purgationem ſui medio. Juramento, etiam tertia manu integræ famæ poſſeſſionatorum Vicinorum admitti, aut ſi in utroque caſu in purgatione ſui defecerint, debitæ capitis animadverſioni ſubiici debeant. Quod ſi quis ex Regnis & Provinciis noſtris auſu temerario contra ius, & æquitatem, ac publica, mutuaque Regnorum noſtrorum Fœdera in alterius Regna, vel Ditionem excurſionem, & irruptionem faceret, atque ibi Mercatores, & ve-

Anno 1613.

& vectores deprædaretur, aut detineret, homines occideret, vel abduceret, pecora abigeret, incendio ſæviret, aut alio quovis modo damnum & iniuriam inferret, & patrato nefario ſcelere rurſum ſe domum, vel cum præda ſecurus, vel fugiens inſequentium manus, in hoſpitia conſveta, & ſolita diverticula reciperet, tum in eo Regno Præfecti illius Territorii, vel Diſtrictus, & omnes Incolæ, totaque vicinitas, mox, ut a damnificatis, & iniuriatis, ſeu quibusvis aliis hoſtem, prædonem, & communem Fœderum violatorem inſequentibus commonefacti, evocatique extiterint, debeant læſis ferre opem, adeſſe in armis fortiter, & graviter inſequi, & inquirere noxios, & turbatores Pacis publicæ, & tranquillitatis. Et ſi ſui tuendi cauſa in aliqua Caſtra, ac Fortalitia, vel loca abdita, ſeu natura munita profugerint, acrius, ac diligentius inſiſtere, & ipſos, & eorum hoſpites, ſocios, conſcios, complicesque obſidere, oppugnare, & ita omnes ad deditionem urgere, ad debitum ſupplicium trahere, & ad reſtitutionem, recompenſationemque damnorum illatorum cogere teneantur.

Si qui autem negligentiores, & remiſſiores in ferendo offenſis auxilio, & in proſequendo hoſtes, & damnificatores ſeſe exhibuerunt, hi ſciant, ſe indignationem noſtram, & ſeveram animadverſionem irremiſſibiliter incurſuros eſſe.

Si vero contingeret, aut per Subordinationem Superioritatis, aut alios, qui per damnificatos, atque diffidatos, contra præmiſſos Damnificatores, Diffidatores, Malefactores, Receptores, aut Complices captivandos, ſive etiam iam tum captivos & convictos in alterutrius Regnum, aut Ditionem pro imploratione Juſtitiæ mitti, iidem imploratores non ſolum ad executionem Juſtitiæ, pro ratione delicti, cum omnibus in tali facto neceſſariis admitti, & provideri, verum etiam tam in loco adminiſtrandæ Juſtitiæ, quam in reditu ad propria omnimode tuti, atque aſſecurati eſſe debeant. Caſu etiam, quo in alterutrius noſtrum Regno, aut Ditione aliquis ex Nobilibus, aut aliis zelo honeſtatis, & ſtudio ſupprimendorum publicorum malefactorum, aut iuſſu Magiſtratuum, aut motu proprio huiusmodi publicos prædones, & graſſatores inſequeretur, idque ſibi a quoquam ut inhoneſtum exprobraretur, talis exprobratio nulli cuiuscunque ſtatus ullum honoris ſui diſcrimen, imminutionem & præiudicium aliquod generare queat, ſed exprobrator ad revocationem probri una cum aliquali carceris punitione, & reſtitutione impenſarum cogi, atque læſum rogare debet, ut ſibi talem iniuſtam imputationem propter Deum remittere velit.

Cum denique noſtra, Regnorumque & Provinciarum noſtrarum maximopere interſit, ut in Regnis, & Dominiis noſtris bonam, eandemque iuſtam habeamus monetam, quamobrem pro bono communi utrinque curabimus, & efficiemus, ne illegitima, prava, & reproba moneta in Regnis, Provinciisque noſtris cudatur, recipiaturque. Quodſi hac ex parte quæſtio inter Nos inciderit, agemus, quantum opus fuerit, cum Ordinibus Regnorum, Provinciarumque noſtrarum, atq; eorum aſſenſu Commiſſarios noſtros utrinque deputabimus, qui habita ratione communium Regnorum, Provinciarumque noſtrarum eas tentent, ineantque rationes, quibus vel eadem bonitate, & valore utrobique moneta cudatur, vel diverſarum monetarum, prout quævis vel melior, vel deterior reperta fuerit, iuſtum ſemper pretium, æſtimatioque conſtituatur. Id quod de ſale utriusque noſtrum in alterius Regna, & Provincias educendo pariter cautum eſſe volumus. Quodſi tamen hæ res, vel altero, vel utroque caſu inter communes noſtros Commiſſarios tranſigi nequeant, tunc ſalvum, liberumque ſemper utrique noſtrum eſſe debere, & de moneta, & de ſale ſuo ſtatuendi id, quod cuiuſvis, ac Regnorum, & Provinciarum neceſſitas, utilitasque exegerit. Quæ omnia & ſingula, matura Procerum, & Conſiliariorum noſtrorum deliberatione prævia: Nos Imperator Mathias, & Nos Sigismundus III. pro Nobis, & pro Succeſſoribus noſtris acceptamus, approbamus, & Regia noſtra Authoritate ratificamus per Præſentes, promittentes in Verbo noſtro Imperiali, et Regio, et bona fide, ſub onere Iuramenti mediante, præinſerta Pactorum, et Fæderum Capitula in omnibus eorum Punctis, Clauſulis, Conditionibus, et Articulis firma, rata, et grata ſemper habituros, ac ſancte inviolabiliterq; obſervaturos, nec non per Officiales, et ſubditos noſtros, ac omnes, quorum intereſt, pariformiter obſervari, et manuteneri curaturos, dolo et fraude ſemotis. Reſervantes poſtremo ab hac Confœderatione pro Nobis Imperatore Mathia S. D. Papam, Sanctamq; Sedem Apoſtolicam, nec non Sacrum Romanum Imperium, cui pro ea fide, qua illi Iureiurando obſtricti ſumus, ſi quis illud Iniuria afficere vellet, deeſſe non poſſemus. Præterea vero Sereniſſimum ac Potentiſſimum Principem, ac Dominum, D. Philippum Regem Hiſpaniarum Catholicum, Tranſylvaniam, ad extremum etiam Turcarum Principem, per præſentes, et futuras quo-

ANNO 1613. quoque, si quæ intercesserint, Inducias, ita, ut istud Fœdus nostram Maiestatem contra illum ligare non possit, nec debeat. Sic vicissim Nos Rex SIGISMUNDUS III. præfatum S. D. N. Papam, Sanctamque Sedem Apostolicam, nec non Regnum nostrum Hæreditarium Sveciæ, in quo recuperando Nobis, Successoribusque nostris deesse non possumus, Turcarum Principem, et Transylvaniam pro Nobis pariter excipiendos, reservandosque duximus.

Cum vero eadem Pacta ante etiam per recolendæ memoriæ CAROLUM V. Imperatorem, Hispaniarum Regem, ratione quorumcunque Hæreditariorum Regnorum suorum confirmata fuerint, promittimus itidem, spondemusque Nos Imperator MATHIAS effecturos Nos, ut per Serenissimum, et Potentissimum Principem, ac Dominum, Dominum PHILIPPUM Hispaniarum Regem Catholicum, tanquam in iisdem Hæreditariis Regnis, et Dominiis Successorem, quoad eadem Regna, et Dominia sua similiter renoventur, confirmenturque: Confirmationemque eam intra octo Mensium spatium a præsenti die numerandorum ad Serenissimum Poloniæ Regem transmissuros.

Nos vero SIGISMUNDUS Rex, iam ex hoc ipso tempore, atque hisce Literis itidem pro parte nostra, ac pro Regno, et cæteris Dominiis nostris eadem Pacta, et Fœdera cum eodem Serenissimo, et Potentissimo Rege Catholico, Regnis, Provinciis, ac Dominiis eius Hæreditariis continuamus, confirmamus, instauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, amplificamus, et præsentibus Literis nostris Nos obligamus, et verbo nostro Regio, bonaque fide promittimus, ea Nos et omnia ac singula in eis contenta, et expressa inviolabiliter observare, et adimplere, et in nullo illis contravenire velle, dolo, aut fraude semotis. In quorum omnium robur, et evidens testimonium Nos præfati Reges binas eiusdem tenoris Literas manuum nostrarum subscriptione, Sigillorumque appensione munitas, ac cuilibet nostrum alteras consignatas expediri fecimus. Datæ in Nostris Posoniensi, & Varsoviensi Arcibus Regiis die 23. Mensis Martii Anno Domini 1613. Regnorum nostrorum, MATHIÆ Imperatoris, Romani primo, Hungarici Quinto, Bohemici Secundo: Nostrorum vero SIGISMUNDI III. Poloniæ 25to Sveciæ 19mo.

MATHIAS.

SIGISMUNDUS *Rex.*

ANNO 1633.

XCVIII.

Fœdus inter FERDINANDUM II. *Imp. &* VLADISLAUM IV. *Regem Poloniæ, quo priora Pacta, & Fœdera inter Reges, ac Regnum Poloniæ inita renovantur, & confirmantur.* Dat. in Civitate Viennensi, & Arce Regia Cracoviensi die 12. Mensis Februarii Anno 1633. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 178. Num. 179. fol. 109.*

NOS FERDINANDUS II. Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator, Semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchio Moraviæ, Dux Lucemburgiæ, ac Superioris, & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ, & Teckæ, Princeps Sveviæ, Comes Habspurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravius Alsatiæ, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Inferioris, & Superioris Lusatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum &c.

Et Nos VLADISLAUS Dei Gratia Poloniæ, nec non Svecorum Gotthorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ Samogitiæ, Livoniæque, & Electus Magnus Dux Moscoviæ. Tenore Præsentium recognoscimus ac notum facimus, Universis, & Singulis praesentibus, & futuris horum notitiam habituris. Quandoquidem qui Christi locum in Terris gerunt, eos in hoc elaborare maxime decet, ut cuius locum obtinent, eius vestigiis incedant. Nos memoria tenentes quod non aliunde Potestas nostra sit, quam ab eo, de quo nomen ducimus, cuius appellatione censeri volumus, Domino nostro JESU Christo, qui, quos Ipse Nobis subiecit Populos, eos loco suo regere Nos voluit, & gubernare, huc omnes curas, & cogitationes nostras convertendas duximus, ut quatenus id humanitus praestari potest, adiuvante eo, cuius id solius munere contingit, quam proxime ad similitudinem eius accederemus, per quem Reges regnant, Principes imperant, & Potentes decernunt Justitiam. Quoniam vero non ille Potentiam suam, non Sapientiam, sed eam solam, qua Societas Hominum inter ipsos continetur, dilectionem, qua Nos prior ipse praeter meritum

ANNO 1633. ritum ullum prosecutus est, imitari voluit, ut sicut ipse dilexit Nos, ita & ipsi vicissim diligeremus invicem, ac Pacem, Concordiam, tranquillitatemque mutuam inter Nos conservaremus, neque potest illi Sacrificium ullum a Mortalibus offerri gratius, quam sit fraterna Charitas inter unius Corporis membra. Hanc illius dilectionem, qui Nobis tot Civitates tot Populos, Lingva, Moribus, Habitu inter se dissidentes, tot tam late patentes Provincias, tot amplissima Regna subiecta esse voluit, praecipue pro virili nostra imitandam esse duximus. Itaque cum inter recolendæ memoriæ Maiores nostros, iam inde a longissimo tempore certamen amoris, benevolentiæque mutuæ susceptum fuisse cognovissemus, cuius rei tanquam testes sunt Pactorum, & Fæderum Literæ, quæ inter nostras Austriæ, & Iagelloniam Domum, quæque inter utriusque Domus Regna, Imperia, Provincias, Populos, & Nationes, nominatim vero quæ inter quondam ALBERTUM Archiducem Austriæ cum quondam CASIMIRO Poloniæ Rege, & Divum FRIDERICUM Imperatorem, cum eodem CASIMIRO Rege, postea vero etiam inter recolendæ memoriæ FERDINANDUM, & MAXIMILIANUM Imperatores, cum itidem recolendæ memoriæ SIGISMUNDO AUGUSTO Rege, ac tandem inter RUDOLPHUM II. & successive inter MATHIAM Imperatores: Nec non Nos FERDINANDUM II. & quondam SIGISMUNDUM III. Serenissimum Poloniæ ac Sveciæ Regem, itidem præclarissimæ memoriæ, intercesserunt. Nos Maiorum nostrorum exemplo provocati, qui summam semper inter se necessitudinem, & amicitiam conservare studebant, atque eam arctis præterea affinitatis vinculis fortius colligabant, quam ut dissolvi facile posset, ea nimirum Pacta, & Fædera, quæ inter præfatos Maiores nostros quondam ALBERTUM Archiducem Austriæ, FRIDERICUM, FERDINANDUM, MAXIMILIANUM II. RUDOLPHUM II. & MATHIAM Imperatores præclarissimæ memoriæ, nec non Nos FERDINANDUM II. atque CASIMIRUM SIGISMUNDUM AUGUSTUM, & quondam SIGISMUNDUM III. observata fuerunt, id quod felix, faustum, & fortunatum Deus esse velit, utrique nostrum, ac utriusque nostrum Imperiis, Regnis, Terris, Civitatibus, Populis, & Nationibus, in DEI Optimi Maximi nomine, a quo tanquam fonte perenni manat, quid quid bonarum est rerum, inter Nos quoque, & pro Nobis, & Successoribus nostris continuanda, confirmanda, instauranda, & renovanda, atque adeo declaranda, corroboranda, & amplificanda duximus, ita ut continuamus, confirmamus, instauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, & amplificamus Præsentium per tenorem. Ac primum quidem, sicut in Literis quondam ALBERTI Archiducis præscriptum est, Nos, omni honore, fide, & amore Nos invicem prosequi, & promovere debemus, & volumus, in locis omnibus, & temporibus, ubi Nobis id faciendi se facultas obtulerit, citra dolum, & fraudem aliquam, neque committemus unquam, ut alter alteri, aut Familiaribus eius, Vasallis, & Subditis quibuscunque, Regnis, Ducatibus, Terris, & Civitatibus ei subiectis, & sub eius obedientia, & defensione constitutis, quacunque ex causa bellum inferamus, inimicitias denuntiemus, diffidemus, aut hostiliter eos imperamus, per Nos, aut submissas Personas, fraude & dolo semotis. Ac non modo ipsi ab eiusmodi rebus abstinebimus, verum etiam Subditos nostros, & quicunque in fide, potestateque nostra sunt, eos prohibebimus, ac ab omni vi, modo superius descripto, temperare sibi cogemus.

II.

Habebunt etiam Potestatem Homines nostri cuiuscunque Status, & Conditionis fuerint, in quibuscunque Terris, Dominiis, Civitatibus nostris, & nostræ Obedientiæ subiectis agendi, & commorandi, atque inde etiam libere, & secure, cum illis visum fuerit, discedendi.

III.

Deinde sicut etiam Literis Divi FRIDERICI cautum est, ita Nos invicem uniendos, obligandos, alligandos, confæderandos duximus, quemadmodum unimus, obligamus, promittimus, alligamus, confæderamus Præsentibus, quod ex hoc tempore ipso perpetuo, realiter cum effectu invicem, & mutuo obligati, alligati, & confæderati simus, & erimus, & inter Nos, & Subditos nostros, nec non Regna, Principatus, & Dominia, quæ nunc uterque nostrum possidet, & quæ DEO concedente, in futurum acquiremus, constans, perpetua, indissolubilis, & Christiana Pax esse, & servari debet, & debebit, & in omnibus utriusque nostrum honorem, dignitatem, statum, augmentum

ANNO 1633.

tum concernentibus, & concernere valentibus, mutuo Nobis auxiliabimur, conſulemus, invicem promovebimus, & aſſiſtemus, nec alteruter noſtrum, quidquam faciet, cupiet, pertractabit, aut molietur, quod contra alterutrum noſtrum Regna, Principatus, Dominia, Subditos, honorem, ſtatum, dignitatem, aut augmentum ſit, ſeu eſſe, aut tendere poſſit.

IV.

Neque noſtrum alter alteri, ipſius Regnis, Principatibus, Dominiis & Subditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferet, nec a ſuis quovis quæſito colore inferri permittet, ſed quilibet noſtrum contra Subditos ſuos, qui huiusmodi faciunt, aut facere, & moliri vellent, totis viribus ſuis & potentia in Terris, & Dominiis ſuis conſurget, & eos pro huiuſmodi exceſſibus pœna condigna puniet, & caſtigabit, donec damnorum datorum integram compenſationem & refuſionem facient.

V.

Præterea nullus noſtrum ad alterius Regna, Principatus, & Dominia aſpirare, aut anhelare debet, nec alterius noſtrum Regna, Principatus, Dominia, & Subditos, ſi quos, (quod DEUS avertat) ab altero noſtro deficere, recedere, aut rebellare contingeret, contra alium, eius Regna, Principatus, Dominia, & Subditos ſuſcipere, tenere, protegere, iuvare, aſſiſtere, neque conſulere, aut favore proſequi debet, neque a ſuis talia fieri patiatur, ſed contra infideles tales unus alteri auxiliabitur, & aſſiſtet, atque Dominiis ſuis eos excludet.

VI.

Si vero alter noſtrum, eius Regna, Principatus, atque Subditi, contra alterum, ipſius Subditos, Principatus, aut Dominia, actionem realem ſeu perſonalem, civilem ſeu criminalem, aut qualemcunque querelam habet, aut inpoſterum habuerit, ſi ſuper ea non potuerimus amicabiliter concordare, tum neque ipſe, neque Subditi eius contra alterum, ipſiuſque Subditos, Regna, Principatus, & Dominia quidquam via facti attentare, neque ſibi ipſis ius dicere, aut ulciſci ſed ſuper eo, Jure, & non aliter, experiri debent.

VII.

Cæterum pro maiore ſupraſcriptorum Fæderum declaratione, proque tranquilliore Subditorum noſtrorum Statu, quiete, & bonæ vicinitatis conſervatione, & quo firmior inter Nos, Regna, & Subditos noſtros Pax, amicitia, & benevolentia perpetuo conſtare queat, utque omnes diſſidiorum cauſæ, quoad eius fieri poteſt, præſcindantur, ordinamus, ſtatuimus, declaramus, & volumus, quod cum initio ſcriptum eſt, quod mutua Nobis invicem auxilia ferre debemus, quomodo alter alteri auxilia ferre velimus, id in arbitrio utriuſque noſtrum, & ordinum Regnorum noſtrorum poſitum eſſe debere. Hoc tamen expreſſo, ut liceat utrique noſtrum ex Terris, & Provinciis alterius voluntarios Milites ære ſuo conductos educere, & arma ſua in uſum exportare. Eatenus tamen Milites educere liceat, quatenus id ſciente fiat altero noſtrum, neque ſit alteruter noſtrum bello ſuo proprio contra hoſtes aliquos ſuos impeditus.

VIII.

Hoſtibus vero ne id liceat, neque favor ullus præſtetur, qui alteri obeſſe poſſit. Ita tamen, ut nedum iuxta præſcripta Maiorum noſtrorum Fædera, nullus noſtrum alteri, vel ipſius Regnis, Principatibus, Dominiis, & Subditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferre, ſed neque alterius hoſtes, aut rebelles fovere, protegere, ſeu eis aſſiſtere, vel favorem, conſilium, aut auxilium quovis modo præſtare debeat.

IX.

Volumus præterea vias, & flumina publica, nec non commercia, & negotiationes mutuas, per Regna & Provincias noſtras, omnibus & ſingulis Regnicolis, Provincialibus, & Subditis noſtris, tam terra, quam aqua, utrinque libera eſſe, nec ullis unquam interdictis, arreſtationibus, ſeu Repreſſaliorum conceſſionibus impediri, ſed utriuſque noſtrum Subditos in alterius Regnis, & Dominiis, libero tranſitu, ac fide publica, quem Salvum Conductum vocant, non minus, quam proprios cuiuſque Subditos gaudere, uti, ac frui poſſe, & debere. Neque denique cuiquam noſtrum, aut his, qui Nobis Subditi ſunt, querelas, & actiones ſuas, ſi quæ iam ſunt, vel futuris temporibus oboriantur, aliter quam mediante Jure proſequi liceat.

X.

Ut autem omnes vel protelatæ, vel denegatæ iuſtitiæ querelæ, tam in Nos, quam Subditos noſtros hinc inde præcaveantur, ſed cuique expeditum ius, & iuſtitia ſummarie, & de plano adminiſtrari,

ANNO 1633.

eiuſdemque debita executio effectualiter obtineri valeat, convenimus & concordavimus, quod ſi quis noſtrum, vel unius noſtrum Subditi, contra alterius unum, vel plures privatos Subditos, actiones ſive perſonales, ſive reales intentarent, tunc ſemper Pars agens forum, & Judicium ipſius rei ſequi debeat. Et quod in perſonalibus, iniuriarum, violentiarum, ſuper ſpoliatione, ſeu ſimilibus Judex permiſſione ſubitarii Judicii citra dilationum, & exceptionum admiſſionem actori forenſi, de ſimplici, & plano Juſtitiæ complementum facere, in realibus vero ſecundum unius cuiusque Ditionis conſvetudinem, ita procedere teneatur, ut quilibet citra dilationem, Juſtitiae executionem obtinere queat; id quod per Superioritates, & Magiſtratus fideliter provideri, & dirigi par eſt.

XI.

Quod ſi alter noſtrum contra alterius Provinciam vel communitatem aliquam, vel viciſſim Provincia, Communitas, vel Subditi privati unius noſtrum, contra alterum ex Nobis, vel eius Provinciam, ſeu Communitatem privatas Actiones praetenderent, tunc cauſa huiusmodi coram alterius noſtrum, ſub quo Pars ea degit, Conſiliariis, ſeu Commiſſariis per eundem iuxta Partium Conditionem, & Cauſarum exigentiam, non minus ſeptem numero deſignandis ſummarie audiri, & vel amicabiliter componi, vel Jure mediante determinari, & executioni demandari debeat.

XII.

Porro ſi inter Nosmet ipſos Reges, ſeu forſan Regna, & Provincias noſtras, tum Metarum, & Terminorum, tum Commerciorum, ſeu quarumlibet aliarum, tam veterum, quam novarum Cauſarum, Jurium, vel Obligationum occaſione querelae, gravamina, & controverſiae ſuboriantur, tunc alter noſtrum, qui, vel cuius Regnum ſeu Provinciae, ius vel querelam praetendit, alium per Nuntios, vel Literas ſuas amicabiliter informare, ac pro tollendo, ſarciendo, amovendoque gravamine admonere, & requirere debet. Quod ſi obtinere nequeat, tunc quilibet noſtrum ſtatim, intra duorum menſium ſpatium, a facta amicabili requiſitione, tres Conſiliarios ſuos, e Proceribus Regnorum Hungariae, Bohemiae, Moraviae, Sileſiae, & vel ex aliquibus harum, prout quodque Negotium ad aliquam harum Provinciarum pertineat, vel etiam ex omnibus pro exigentia, & gravitate Negotii ab una, Regnique Poloniae, Magni Ducatus Litvaniae &c. ab altera partibus, ad convenientem diem, et locum per Partem laeſam, ſeu querulantem nominandum ſemota omni excuſatione mittere debeat. Qui utriusque noſtrum Conſiliarii ſummam in primis diligentiam adhibeant, quo huiusmodi querelae, gravamina, et controverſiae inter Nos, Regna, et Provincias noſtras, amicabili compoſitione tranſigantur. Ea vero non ſuccedente, tunc laeſa Pars, ſive agens, coram praedictis ſex Conſiliariis Actionem ſuam ſtatim ipſo die Juridice exhibendi poteſtatem habeat, idque duplicatis Scripturis, quarum unam Conſiliarii penes ſe retineant, aliam vero Parti reae tranſmittant. Quo facto Pars rea Reſponſum ſuum etiam Scriptis duplicatis, ſaepedictis Conſiliariis, vel ei, cui ex illis hoc demandatum fuerit, intra ſpatium proximorum duorum Menſium, a tranſmiſſo actionis libello mittere teneatur; ut ſcilicet Actor Replicas, Reus vero Duplicas ſuas, ac praeterea utraque Pars tertiam quoque Concluſionem, et Submiſſionum Scripturam de bimeſtri in bimeſtre duplicatis, ut praefertur, Scriptis offerre queat, eo ſane modo, et ordine, utrique Parti transmittendis, ſicut de Actionis libello demonſtratum eſt. Oblatis tandem ſucceſſive ab utraque Parte duplicatis trinis Scripturis, in quibus utrinque omnia Jura ſua explicabunt, ſex illi Commiſſarii Partibus ad promulgandam Sententiam inter proximum ſequens bimeſte diem ad eum locum, ubi cauſa primo agi coepit, indicent. Quo loco, et tempore Partes per Procuratores ſuos pleno Mandato ſuffultos comparere, illicque ipſi Conſiliarii convenire, ac diligenter viſis Scriptis, et diſcuſſis Actis totius Cauſae, Partes rurſum ad Concordiam, et amicabilem compoſitionem invitare, et cohortari, nihilque in eo operae, et diligentiae intermittere debeant. Quam ſi ne tunc quidem inter Partes obtinere queant, ſtatim ad ferendam Sententiam procedant, ac id quod Juris, et Juſtitiae fuerit, cognoſcant, et decernant. Quod ſi ſupradicti Conſiliarii de ferenda Sententia, ſive interlocutoria, ſive definitiva fuerit, concordare non poſſint, tunc toties quoties opus fuerit, arbitrum communi voce deligant, vel per quamlibet Conſiliariorum Partem, duabus idoneis Perſonis propoſitis, ex iisdem ſorte conſtituant, cuius Partes ſint, huic Conſiliariorum Opinioni, quae et Juri, et aequitati magis conſona videatur, ſubſcribere, eandemque laudare, et approbare. Quidquid autem per ipſos Conſiliarios noſtros, ſeu maiorem eorum Partem, ſeparatim vel per eosdem, vel Arbitrum

Gggg 2

Anno 1633.

bitrum coniunctum, decretum, et pronuntiatum fuerit, id ratum, firmumque maneat, ac ſtatim debitae demandetur executioni, remota omni plane appellatione, ſupplicatione, reductione, in integrum reſtitutione, aliisque Juris beneficiis, et remediis, etiam motu proprio conceſſis, obtentis non obſtantibus. Debent autem Conſiliarii, per Nos pro tempore deputandi, nec non et Arbiter ipſe per Nos, et quantum ad quemlibet noſtrum ſpectat, ab obedientiae, et Juramenti debito ad eam Cauſam tantum abſolvi, ac pro adminiſtranda Juſtitia novo, conſvetoque Juramento adſtringi.

XIII.

Quod ſi pendente Lite, unus vel plures ex ipſis Conſiliariis mortem obirent, tunc in demortuorum locum, prout ad quemlibet noſtrum pertinebit, alios ſemper ſurrogabimus. Ipſi quoque Conſiliarii non plures ſcripturas admittant, aut Terminos alio modo, quam ſupradictum eſt, prorogandi, aut alterandi poteſtatem habeant, ſed forma, & modo illis conceſſo procedant, excepto caſu, quo Partes Teſtes producere neceſſe haberent, tunc ipſi Conſiliarii Jurisdictionem ſuam prorogandi poteſtatem habeant tantiſper, donec Teſtes eius cauſæ conſcii, ſecundum Juris diſpoſitionem legitime producti, & auditi fuerint. Ita tamen, ne ulla minus neceſſaria Prorogatio quæratur, vel admittatur, ſed omnes Teſtes ad unum diem, & terminum quantum fieri poteſt, audiantur, a publicatis atteſtationibus nonniſi unica Scriptura a qualibet Parte recipiatur.

XIV.

Proinde quo magis Regna, Principatus, & Dominia noſtra, ab omni bellorum, deprædationum, latrociniorum, hoſtilitatisque periculo libera, ſecura, purgataque eſſe queant, conventum inter Nos eſt, quod nullus noſtrum alterius, ſeu Regnorum, Provinciarum, vel Subditorum ſuorum diffidatores, hoſtes, homicidas, raptores, ſeu damnificatores, nec non profugos cuiuscunque conditionis, ſive Eccleſiaſticos, ſive Saeculares, item rebelles ſubditos, quicunque in alterius noſtrum Regnis, & Ditionibus reperti, denuntiati, vel per Nosmet, aut Officiales noſtros perveſtigati fuerint, nequaquam amplius fovere, & aſſecurare, multominus vero per Subditos noſtros ullo hoſpitio, auxilio, ſive receptatione, quocunque prætextu, directe, vel indirecte, publice, vel occulte, recipere, iuvare, vel intertenere debeat. Sed ubicunque huiusmodi graſſatores, raptores, diffidatores, & damnificatores, ubilibet in præfatis Regnis, & Ditionibus noſtris deprehenſi fuerint, contra eos iuſſu noſtro, & directione, atque accurata diligentia Officialium utrobique Parti læſæ, atque deferenti, Juſtitia immediate, atque irrecuſabiliter permitti, atque adminiſtrari, aut etiam citra Partium requiſitionem de iis, ut communibus hoſtibus, a Capitaneis, & Magiſtratibus ubicunque ex Officio inquiri, inſequi, & poenaliter procedi debeat. Caſu vero quo aliquis ex Officialibus, aut Subditis noſtris propter receptationem, aſſecurationem, vel defenſionem antedictorum diffidatorum, aut omiſſionem antedictorum diffidatorum Inſecutionis, Captivationis, ſive Animadverſionis ſcienter contravenerit, in tales utrobique, ſive delati a Parte altera, ſive alias veroſimili ſuſpicione deprehenſi forent, capitali ſupplicio irremiſſibili debet animadverti.

XV.

Quod ſi alterutrius noſtrum unus, vel plures, Incolæ vel Subditi alteri noſtrum, ſeu Regnis, & Dominiis noſtris generaliter, vel ſingularibus Perſonis, Incolis, & Subditis privatim hoſtilitatem denuntiaverint, tunc ſtatim Præfectus, Capitaneus, aut Officialis illius Loci, ſive Diſtrictus, cui diffidatio indicta eſt, Generales Præfectos, & Capitaneos Regnorum, & Provinciarum alterius noſtrum, ſub quo tales diffidatores degunt, ea de re certiores reddere, ipſisque Exemplar diffidatoriarum Litterarum transmittere debeat, quo accepto præfati Præfecti, & Capitanei, diffidatores pro publicis hoſtibus iudicare, promulgare, publicare, omnibusque, & ſingulis Incolis, cuiuscunq; Ordinis, & Conditionis extiterint, eorum conſvetudinem interdicere, & ne a quoquam hoſpitio recipiantur, aut conſilio, auxilio, ſive re ulla alia iuventur, prohibere, & cavere, bonaq; diffidantium applicare Fiſco, & Cameræ Regiæ. Ac proinde in hoſpites, ſocios, conſcios, & complices pari quoque ſeveritate animadvertere teneantur, ignorantiæ excuſatione univerſis penitus ſublata. Quod ſi quispiam Præfectus, Capitaneus, aut Magiſtratus in huiusmodi caſibus ſubitam Juſtitiam adminiſtrare cunctaretur, aut etiam alias ex Officio, Inquiſitione, Inſecutione, & Animadverſione debita non procederet, tunc tales noſtræ punitioni immediate obnoxii, & rei eſſe debeant. Ut autem præcipuus diffidationum, & graſſationum fons, quo huiusmodi latrocinia inprimis aluntur, e medio tollatur, coerceaturque licentia, & impunitas receptandi hoſtes, praedones, et diffidatores

Anno 1633.

tores, ſerio inter Nos convenit, ut omnes Promotores, detentores, receptatores, complices dictorum facinoroſorum hominum, qui vel notorietate facti, vel ex veraci denuntiatione ſpoliatorum, aut ex fuga captivorum (modo tales captivi, & ſpoliati bonæ, & integræ famæ ſint) ſive aliis tam manifeſtis indiciis, ut ulteriore probatione res non egeat, convicti, vel deprehenſi forent, iidem citra ulteriorem purgandi ſui admiſſionem, & conceſſionem ſpoliatis, & damnum paſſis ad reſtitutionem, & ſatisfactionem probabilium damnorum de Bonis ſuis teneantur, aut ſi ſolvendo non ſint, ſecundum qualitatem delicti corpore luant. Quod ſi tales etiam patrati criminis conſcii, vel complices eſſent, & ad illata damna, cædemque evidentem cauſam ſcienter præbuerint, iidem non tam Parti ad reſtitutionem damnorum, ut iam præmiſſum eſt, teneantur, quam & Superioritatis ſuæ cognitioni ad ſumendum de eis pro modo delicti ſupplicium, citra evaſionem ſubiaceant. Si vero aliqui Receptatorum, aut complicum non omnino manifeſtis indiciis, nec apertis captivorum confeſſionibus, ſed alias delati, & de tali facinore ſuſpecti potius, quam convicti fuerint, contra tales, tam ex delatione damnificatorum, vel alterius Superioritatis Officialium, quam ex officio per Capitaneos, aut Magiſtratus eius Regni, aut Ditionis, in qua fuerint, hac tamen conditione, differentia, ſive moderatione debet procedi, ut ſi fuerint Nobiles, aut poſſeſſionati Cives antehac in talibus non infamati, neque ullis prioribus confeſſatis ſuſpecti, tales in caſu negationis ſeſe proprio eorum Juramento coram ſupremo eius Ditionis Magiſtratu publice de huiusmodi infamatione exonerare, & purgare queant. Si vero iidem anterioribus infamiæ, aut confeſſatorum præindiciis notati, & ſemimanifeſti forent, ita tamen, ut huiusmodi confeſſata non omnimode certum facti indicium præbere poſſent, tales etiam ad purgationem ſui medio Juramento, etiam tertia manu integræ famæ poſſeſſionatorum Vicinorum admitti, aut ſi in utroque caſu in purgatione ſui defecerint, debitæ capitis animadverſioni ſubiici debeant.

XVI.

Quod ſi quis ex Regnis, & Provinciis noſtris, auſu temerario contra Jus, & æquitatem, ac publica, mutuaque Regnorum noſtrorum Fœdera, in alterius Regna, vel Ditionem excurſionem, et irruptionem faceret, atque ibi Mercatores, & vectores deprædaret, aut detineret, homines occideret, vel abduceret, pecora abigeret, incendio ſæviret, aut alio quovis modo damnum, & iniuriam inferret, & patrato nefario ſcelere rurſum ſe domum, vel cum præda ſecurus, vel fugiens inſequentium manus, in hoſpitia conſveta, & ſolita diverticula reciperet, tum in eo Regno Præfecti illius Territorii, vel Diſtrictus, & omnes Incolæ, totaq; vicinitas mox ut a damnificatis, & iniuriatis, ſeu quibusvis aliis hoſtem, prædonem, & communem Fœderum violatorem inſequentibus commonefacti, evocatique extiterint, debeant læſis ferre opem, adeſſe in armis fortiter, & graviter inſequi, & inquirere noxios, & turbatores Pacis publicæ, & tranquillitatis. Et ſi ſui tuendi cauſa in aliqua Caſtra, ac Fortalitia, vel loca abdita, ſeu natura munita profugerint, acrius, ac diligentius inſiſtere, & ipſos, & eorum hoſpites, ſocios, conſcios, complicesque obſidere, oppugnare, & ita omnes ad deditionem urgere, ad debitum ſupplicium trahere, & ad reſtitutionem, recompenſationemque damnorum illatorum cogere teneantur.

Si qui autem negligentiores, & remiſſiores in ferendo offenſis auxilio, & in proſequendo hoſtes, & damnificatores ſeſe exhibuerint, hi ſciant ſe indignationem noſtram, & ſeveram animadverſionem irremiſſibiliter incurſuros eſſe.

Si vero contingeret, aut per Subordinationem Superioritatis, aut alios, qui per damnificatos, atque diffidatos, contra præmiſſos Damnificatores, Diffidatores, Malefactores, Receptatores, aut Complices captivandos, ſive etiam iam tum captivos & convictos in alterutrius Regnum, et Ditionem pro imploratione Juſtitiæ mitti, iidem imploratores non ſolum ad executionem Juſtitiæ pro ratione delicti cum omnibus in tali facto neceſſariis admitti, & provideri, verum etiam tam in loco adminiſtrandæ Juſtitiæ, quam in reditu ad propria omnimode tuti, atque aſſecurati eſſe debeant. Caſu etiam, quo in alterutrius noſtrum Regno, et Ditione aliquis ex Nobilibus, aut aliis zelo honeſtatis, & ſtudio ſupprimendorum publicorum malefactorum, aut iuſſu Magiſtratuum, aut motu proprio huiusmodi publicos prædones, & graſſatores inſequeretur, idque ſibi a quoquam ut inhoneſtum exprobraretur, talis exprobratio nulli cuiuscunque ſtatus ullum honoris ſui diſcrimen, imminutionem & præiudicium aliquod generare queat, ſed exprobrator ad revocationem probri una cum aliquali carceris punitione, & reſtitutione impenſarum cogi, atque læſum rogare debet, ut ſibi talem iniuſtam imputationem propter Deum remittere velit.

XVII.

ANNO 1633.

XVII.

Cum denique nostra, Regnorumque & Provinciarum nostrarum maximopere intersit, ut in Regnis, & Dominiis nostris bonam, eandemque iustam habeamus monetam, quamobrem pro bono communi utrinque curabimus, & efficiemus, ne illegitima, prava, & reproba moneta in Regnis, & Provinciis nostris cudatur, recipiaturque. Quod si hac ex parte quaestio inter Nos inciderit, agemus, quantum opus fuerit, cum Ordinibus Regnorum, Provinciarumque nostrarum, atq; eorum assensu Commissarios nostros utrinque deputabimus, qui habita ratione communium Regnorum, Provinciarumque nostrarum eas teneant, ineantque rationes, quibus vel eadem bonitate, & valore utrobique moneta cudatur, vel diversarum monetarum, prout quaevis vel melior, vel deterior reperta fuerit, iustum semper pretium, aestimatioque constituatur.

XVIII.

Id quod de sale utriusque nostrum in alterius Regna, & Provincias educendo pariter cautum esse volumus. Quod si tamen hae res, vel altero, vel utroque casu inter communes nostros Commissarios transigi nequeant, tunc salvum, liberumque semper utrique nostrum esse debere, & de moneta, & sale suo statuendi id, quod cuiusvis, ac Regnorum, & Provinciarum suarum necessitas, utilitasque exegerit.

Quae omnia & singula matura Procerum, & Consiliariorum nostrorum deliberatione praevia Nos Imperator FERDINANDUS II. & Nos VLADISLAUS pro Nobis, & Successoribus nostris acceptamus, approbamus, & Regia nostra authoritate ratificamus per Praesentes, promittentes in Verbo nostro Imperiali, et Regio, et bona fide, sub onere Iuramenti mediante, praeinserta Pactorum, et Faederum Capitula in omnibus eorum Punctis, Clausulis, Conditionibus, et Articulis firma, rata, et grata semper habituros, ac sancte inviolabiliterq; observaturos, nec non per Officiales, et subditos nostros, ac omnes, quorum interest, pariformiter observari, et manuteneri curaturos, dolo et fraude semotis. Reservantes postremo ab hac Confoederatione pro Nobis Imperatore FERDINANDO S. D. Papam, Sanctamq; Sedem Apostolicam, nec non Sacrum Roman. Imperium, cui pro ea fide, qua illi Iureiurando obstricti sumus, si quis illud Iniuria afficere vellet, deesse non possemus. Praeterea vero Serenissimum ac Potentissimum Principem, ac Dominum, D. PHILIPPUM Regem Hispaniarum Catholicum, Transylvaniam, ad extremum etiam Turcarum Principem, per praesentes, et futuras quoque, si quae intercesserint, Inducias, ita ut isthoc Foedus nostram Maiestatem contra illum ligare non possit, nec debeat. Sic vicissim Nos Rex VLADISLAUS praefatum S. D. Papam, Sanctamque Sedem Apostolicam, nec non Regnum nostrum Haereditarium Sveciae, in quo recuperando Nobis, Successoribusque nostris deesse non possumus, Turcarum Principem, & Transylvaniam pro Nobis pariter excipiendos, reservandosque duximus. Cum vero eadem Pacta antea etiam per recolendae memoriae CAROLUM V. Imperatorem, Hispaniarum Regem, ratione quorumcunque Haereditariorum Regnorum suorum confirmata fuerint, promittimus itidem, spondemusque Nos Imperator FERDINANDUS effecturos Nos, ut per Serenissimum & Potentissimum Principem, ac Dominum, Dominum PHILIPPUM Regem Hispaniarum Catholicum, tanquam in iisdem Haereditariis Regnis, ac Dominiis Successorem, quoad eadem Regna, & Dominia sua similiter renoventur, confirmenturque, confirmationemque eam intra octo Mensium spatium a praesenti die numerandorum ad Serenissimum Poloniae Regem Nos transmissuros. Nos vero VLADISLAUS Rex, iam ex hoc ipso tempore, atque hisce Literis itidem pro parte nostra, ac pro Regno, & caeteris Dominiis nostris eadem Pacta, & Foedera cum eodem Serenissimo, & Potentissimo Rege Catholico, Regnis, Provinciis, ac Dominiis eius Haereditariis continuamus, confirmamus, instauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, amplificamus, & praesentibus Literis nostris Nos obligamus, & verbo nostro Regio, bonaque fide promittimus ea Nos et omnia ac singula in eis contenta, & expressa inviolabiliter observare, & adimplere, et in nullo illis contravenire velle, dolo, & fraude semotis. In quorum omnium robur, & evidens testimonium Nos praefati Reges binas eiusdem tenoris Literas manuum nostrarum subscriptione, Sigillorumque appensione munitas, ac cuilibet nostrum alteras consignatas expediri fecimus. Datae in Civitate nostra Viennensi, & Arce Regia Cracoviensi die duodecima Mensis Februarii Anno Domini millesimo sexcentesimo tricesimo tertio, Regnorum nostrorum FERDINANDI Imperatoris Romani decimo quarto, Hungarici decimo quinto, & Bohemici decimo sexto. Nostrorum vero VLADISLAI Poloniae ac Sueciae primo.

ANNO 1637.

FERDINANDUS.	VLADISLAUS Rex.
Hermannus Questemberg, Sacrae Caes. Maiestatis Secretarius	*Jacobus Zadzik, Secretarius Regni Maior.*

XCIX.

Pacta Matrimonialia inter VLADISLAUM IV. *Poloniae, & Sueciae Regem, ac Serenissimam Principem* CAECILIAM RENATAM FERDINANDI III. *Imperatoris Sororem, cuius Sponsor Frater constituens Dotem centum millium florenorum Rhenensium.* Dat. Viennae d. 9. Augusti Anno 1637. *Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen.

Nos Antonius Episcopus Viennensis, Abbas Cremiphanensis, Sacri Romani Imperii Princeps, ac Sacrae Caesareae Maiestatis Consiliarius Intimus, Maximilianus Comes in Trautmanstorf, Liber Baro in Gleichenberg, Negae, Burgau & Tozembach, Dominus in Feinis, Mirsekau, & Tsetlhowiz, Aurei Velleris Eques, eiusdem Sacrae Caesareae Maiestatis Consiliarius Intimus, Supremus Aulae Praefectus, ac Camerarius, & Joannes Mathias Brickel Maeir, Maiestatis suae Consiliarius, & Austriacus Aulae Vicecancellarius, tamquam dictae Sacrae Caesareae Maiestatis, Serenissimi, & Invictissimi Principis, ac Domini, Domini FERDINANDI III. Divina favente Clementia Romanorum Imperatoris semper Augusti, & Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Brabantiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, Virtembergae, Comitis Tyrolis, & Goritiae Commissarii, & ad infrascripta cum Plenipotentia Mandatarii, fidem facimus hisce Literis nostris, quorum interest, Universis. Quod cum Serenissimus, ac Potentissimus Princeps, ac Dominus, Dominus VLADISLAUS IV. Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolensciae, Czernichoviaeque, nec non Svecorum, Gotthorum, Vandalorumq; Haereditarius Rex, Excellentissimos Oratores, & Legatos suos ad dictum Serenissimum, & Invictissimum Principem, ac Dominum, Dominum FERDINANDUM III. Romanorum Imperatorem, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae Regem, Archiducem Austriae, Dominum nostrum Clementissimum destinaverit, per eosq; Serenissimam Principem, ac Dominam, Dominam CAECILIAM RENATAM Poloniae, & Sveciae Reginam, Hungariae, et Bohemiae Principissam, Archiducissam Austriae, eiusdem Serenissimi, ac Invictissimi Imperatoris Sororem charissimam, natu minorem, in Matrimonium sibi collocari petierit, atque ipsa Sacra Caesarea Maiestas in huiusmodi honorificentissimam Serenissimi, & Potentissimi Poloniae, et Sveciae Regis petitionem suo, et omnium, quorum ex parte Serenissimae Domus Austriae interest, nomine benevolentissime annuerit, accesserit etiam assensus praedictae Serenissimae CAECILIAE RENATAE, tandem, quod felix faustumque sit, ad Gloriam, & Laudem Dei Omnipotentis, & semper Gloriosae & Beatae Virginis MARIAE eius Genitricis, pro conservatione, & augmento Reipublicae Christianae, pro communi bono, ac commodo utriusque Serenissimae Domus, proque firmiore statu Regnorum, ac Provinciarum utrique Maiestati subditarum, utque vinculum sanguinis, quod inter ipsas Maiestates iam pridem firmum extitit, nova Affinitate magis coarctetur, inter praefatam Serenissimam Reginam CAECILIAM RENATAM, Maiestatis suae Caesareae Sororem, ipsa Sacra Caesarea Maiestate, pro se, et aliorum Nomine, ut supra, per nos Commissarios, et Mandatarios suos, vigore Mandati Caesarei die vigesima octava Mensis Julii, proxime elapsi, in nostras personas expediti, interveniente ex una, et per Reverendissimum Dominum a Lipie Lipski Episcopum Culmensem, et Pomesaniae, ac Illustrissimum Dominum Gasparem Comitem a Denhoff, Palatinum Siradiensem, et Praefectum Laiscensem, Boleslaviensem, Radomiensem, eiusdem Serenissimi, ac Potentissimi Poloniae, et Sveciae Regis Oratores, et Legatos sufficienti Mandato, et Plenipotentia Regia sub die vigesima sexta mensis Junii proxime praeteriti instructos agentes, parte ex altera, obtenta prius a Sanctissimo Domino Nostro Papa URBANO VIII. super secundo consangvinitatis gradu, quo Serenissimus Pooniae Rex, et Serenissima CAECILIA RENATA invicem in linea aequali coniuncti sunt, ac super quibuslibet aliis remotioribus, etiam multiplicibus consangvinitatis, et seu affinitatis, seu aliis impedimentis necessaria, et convenienti Dispensatione sub dato Romae apud Sanctam MARIAM Maiorem sub annulo Piscatoris die decima Maii, Anno millesimo sexcentesimo trigesimo septimo, Ponti-

 ficatus

ANNO 1637.

ficatus ſui Anno decimo quarto, tractatum, et concluſum eſt Matrimonium verum, et legitimum ſub Articulis, et Conventionibus ſequentibus videlicet.

Quod Maieſtas eius Cæſarea prædictæ Sereniſſimæ Sororis ſuæ nomine dat, & aſſignat in Dotem ſupra dicto Sereniſſimo VLADISLAO IV. Poloniæ Regi Summam centum Millium Florenorum Rhenenſium, Sexaginta Cruciferis bonæ, & uſualis monetæ Germanicæ pro quolibet Floreno computatis, eamque ſummam defacto nunc eo, quo alias alibi conventum eſt, modo exolvet. Econverſo vero Sereniſſimus Rex Poloniæ prædictam Dotem recipiendo pro Contradote ſeu Donatione propter Nuptias ſimiliter ſummam centum millium Florenorum ſupradicti valoris Sereniſſimæ Reginæ CÆCILIÆ RENATÆ Sponſæ ſuæ dare, & conſtituere tenebitur, & has utrasque ſummas, tam ſcilicet Dotis, quam Contradotis in opportunis, & ſufficientibus Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Terris Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, cum aliquot reſidentiis Reginali Maieſtate condignis, ſecundum Conſtitutiones Regni Poloniæ in proximis Regni Comitiis in bona, & debita forma inſcribere, & aſſecurare, & huiusmodi Reformationem, ſeu Inſcriptionem quantocius ad manus Cæſareæ Maieſtatis transmittere, & ad hæc curare, efficereque debebit, & tenebitur, quod omnes Dominiorum, Civitatum, Oppidorum, Caſtrorum, Terrarum, Villarum, & Bonorum inſcriptorum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives præſentes, & futuri, qui ſupra dictæ Reformationi ſubiacebunt, ipſi Sereniſſimæ Reginæ CÆCILIÆ RENATÆ plenam præſtent Sponſionem, ac corporale fidelitatis Juramentum. Quod ſi Sereniſſimo Regi Poloniæ prius, quam ipſi Sereniſſimæ Reginæ CÆCILIÆ RENATAE aliquid humanitus acciderit, tunc & in eo caſu nulli alteri, niſi Maieſtati ſuae Reginali Dominia, Civitates, Oppida, Arces, Terras, Villas, & Bona ſibi inſcripta tradent, & conſignabunt, cum omnibus inde percipiendis fructibus, commodis, emolumentis, & reditibus, & quod Maieſtati ſuae in omnibus, & per omnia ſecundum Regni Leges parebunt, & obedient fideliter, & conſtanter, ita ut Sereniſſimis Poloniae Regibus obedire ſunt ſoliti, & adſtricti. Sed Tributa in Conventione Regni iuſſa ſubditi eorum locorum nihilominus cum aliis Regni Incolis conferent, Podvodasque, ut moris eſt, praebebunt, & in Caſtris in hac Dote, ac Dotalitio obligatis conſveta iudicia Caſtrenſia Capitaneorum, & Regalia celebrabuntur.

Et ſi eadem bona deperdantur, aut vaſtentur, tunc Sereniſſimus Rex aliunde ſupplebit.

ANNO 1637.

Inſuper permiſſum eſt, Arbitrio Sereniſſimi Regis Poloniae, ut ſecuta percopulam huius felicis Matrimonii conſummatione, Sereniſſimam Reginam Sponſam ſuam aliquo munere nuptiali, tam pro Regio ſuo honore, quam ipſius Sereniſſimae Sponſae ſuae merito remunerare poſſit, cum utrinque de ipſius Sereniſſimi Regis erga Sereniſſimam Sponſam amore, & benevolentia nihil dubitetur. Pro hoc autem munere nuptiali, ut praemittitur, deputando etiam Inſcriptio, & Aſſecuratio legitime itidem fieri debebit.

Conventum praeterea eſt, quod ſi Sereniſſima Regina CÆCILIA RENATA prior Sponſo ſuo defuncta fuerit, tunc Dos, & Donatio propter Nuptias, & munus nuptiale ad Sereniſſimum Regem, & Regnum Poloniae perpetuo devolvantur, ſine aliqua ipſius Dotis reſtitutione. Si vero Sereniſſimum Regem Poloniae praemori contigerit, Prole ex ea, quod Deus prohibeat, non ſuſcepta, vel ſi ſuſcepta fuerit, tam praemortua, quam ſuperſtite, tunc nihilominus Sereniſſima Regina CÆCILIA RENATA omnibus Terris, Diſtrictibus, Dominiis, Oppidis, & Bonis ſibi pro Dote, & Contradote, nec non munere nuptiali inſcriptis, & aſſignatis ad vitae ſuæ Vidualis tempora plenam utendi, & fruendi poteſtatem habere debeat. Poſt mortem autem ſuam praedicta centum millium Florenorum ſumma ratione donationis propter Nuptias, ſeu Contradotis ſibi donata, & Inſcripta ad Poloniae Regnum converti, & redire debebit. De alia vero centum millium Florenorum Summa Dote ſcilicet ſua, nec non de munere nuptiali praedicto, ſi eiusmodi munus fuerit, ut de eo teſtari poſſit, habeat eadem Sereniſſima Regina CÆCILIA RENATA tam in vita, quam in mortis Articulo donandi, teſtanti, & arbitrio ſuo diſponendi facultatem. Quod ſi vero de Dote, & munere huiusmodi Nuptiali nihil diſpoſuerit, tunc & Dos, & munus ipſum Muptiale, ſi tale datum fuerit, ut eius proprietas ad Maieſtatem ſuam Reginalem legitime pertineat, vel ea pars, de qua non diſpoſuerit, ad Sereniſſimae Reginae CAECILIAE RENATAE Liberos, quos poſt mortem ſuam ſuperſtites reliquerit, nullis autem ex ea progenitis Liberis poſt mortem eius extantibus ad proximos ipſius Sereniſſimae CAECILIAE RENATAE haeredes maſculos, & illis non extantibus, ad Faeminas devolvatur, eisque dictam Dotis Summam, una cum munere Nuptiali Sereniſ-

ANNO 1637.

ſimi VLADISLAI IV. Poloniae Regis Succeſſores integre, vel partem aliis non donatam, aut legatam effectualiter reſtituere, & perſolvere debeant, & teneantur. Hac expreſſa Lege, & Conditione, quod in caſu obitus Sereniſſimae Reginae CAECILIAE RENATAE ab inteſtato Maieſtatis ſuae Regalis Haeredes ſupradicti, in caſu vero factae alicuius diſpoſitionis perſona, aut perſonae, illa, vel illae, cui, vel quibus Sereniſſima Regina CAECILIA RENATA donationem, vel legatum aliquod fecerit, annuos reditus certos, & integros decem millium Germanicorum florenorum ſupra memorati valoris, nec non id, quod ratione Muneris Nuptialis competierit, ex ſupradictis inſcriptis, & aſſignatis bonis tam diu quilibet pro ſua rata parte, ſine aliquo defectu habere, levare, & percipere poſſint, donec, & quousque plene, & integre ſatisfacti, & contenti redditi fuerint, tam ſcilicet de ſumma dotis quam de Munere nuptiali, ſi tale fuerit, de quo legari poſſit. Conventum praeterea, & concluſum eſt, quod Sereniſſima Regina CAECILIA RENATA non ſolum Bonis, & Dominiis ſibi pro Dote, Contradote, & Munere nuptiali, ut praedictum eſt, inſcribendis, et aſſignandis, ſed et aliis omnibus Juribus, Libertatibus, et Privilegiis, quibus caeteræ Sereniſſimae Reginae Poloniae, uti, frui, gaudere, et bona huiusmodi poſſidere ſolitæ ſunt, utatur, iuxta Leges, & Conſtitutiones Regni, ita tamen, ut quæ in præſenti Contractu expreſſe facta, & conventa ſunt, firma, inconcuſſaque permaneant, atque de iis, quæ præfatæ Sereniſſimæ Reginæ CAECILIAE RENATAE eiusdem Contractus vigore debentur, nihil decedat, ſed omnia integre præſtentur, & executioni demandentur. De aliis vero rebus, & bonis quibuscunque ad ipſam Sereniſſimam Reginam CAECILIAM RENATAM, quovis iure, & titulo hoc tempore ſpectantibus nihil omnino excipiendo, ita conventum, & concluſum eſt, quod Sereniſſima Regina CAECILIA RENATA illa omnia habeat, teneat, & poſſideat, tanquam res, & bona ſua propria, poſſitque illis uti, frui, & gaudere, ac de ipſis in omni caſu, & eventu, ſive per liberam donationem, aut alium quemcunque Contractum inter vivos, ſive cauſa mortis, ſive per ultimam voluntatem, ſecundum beneplacitum ſuum diſponere, & ordinare ſine cuiusvis impedimento. Si vero Sereniſſimam Reginam CAECILIAM RENATAM e vivis decedere contigerit nulla facta de ſupradictis rebus, & bonis ſuis diſpoſitione, vel ordinatione per contractum inter vivos, vel cauſa mortis, ſive per ultimam eius voluntatem, aut aliter quomodocunque, tunc & in eo caſu res, & bona ſua huiusmodi omnia, quæ tempore obitus Maieſtatis ſuæ Reginalis extare comperientur, & ſupererunt, ad ſupradictos proximiores Maieſtatis ſuæ Reginalis Hæredes maſculos, & illis deficientibus Fæminas redire debeant, & ad eorundem bonorum omnimodam reſtitutionem Sereniſſimi Poloniæ Regis Succeſſores teneantur, & obligati ſint. Verum res, & bona illa, quæ Serenisſimæ Reginæ CAECILIAE RENATAE tempore nuptiali donabuntur, ſi Maieſtatem ſuam Reginalem præmori contigerit, Sereniſſimo Regi Poloniæ Marito ſuperſtiti cedant, ſi vero Sereniſſima Regina CAECILIA RENATA Sereniſſimo Regi Poloniæ Marito ſupervixerit, & de illis nullam diſpoſitionem in vita ſua fecerit, tunc poſt illius obitum ſimiliter ad præfatos ipſos hæredes devolvantur. Porro ea quæ Sereniſſima Regina CAECILIA RENATA poſt Nuptias in Regno Poloniæ quomodocunque acquiſiverit, & comparaverit, in eo caſu, quo de illis nullam ordinationem, vel diſpoſitionem, ut praedictum eſt, ſive in vita ſua, ſive in mortis Articulo fecerit, non ad ipſius Sereniſſimae Reginae CAECILIAE RENATAE Haeredes ſupradictos, ſed ad Regnum Poloniae, & Regis Poloniae Succeſſores pertinere, eisque remanere debeant, exceptis duntaxat iis reditibus, & bonis immobilibus, ſi quae ex pecunia ſecum in Poloniam adportata comparaverit. Caeterum praefata Sereniſſima CAECILIA RENATA de omnibus praedictis rebus, & bonis tam nunc ad eam ſpectantibus, quam tempore Nuptiarum, & poſt Nuptias acquiſitis, ſeu acquirendis habeat, & habere debeat in omni caſu, & eventu per Donationem liberam, & quemvis alium Contractum inter vivos, ſeu cauſa mortis, ſeu per teſtamentum, plenam omnimodamquè ſecundum beneplacitum ſuum diſponendi, & ordinandi facultatem, ſine cuiusvis impedimento, & contradictione.

ANNO 1637.

Inſuper concluſum eſt, & conventum, quod Sereniſſima Regina CÆCILIA RENATA, poſtquam ad Sereniſſimum Regem Sponſum deducta fuerit, tunc ante conſummationem Matrimonii, Literis ſuper ea re ſpecialiter confectis ſolemniter, & expreſſe renuntiet Hæreditati Paternæ, Maternæ, & Fraternæ, atque Succeſſioni Regni Hungariæ, Bohemiæ, Dominiorumque quorumlibet Serenisſimæ Domus Auſtriacæ, pro omnibus Auſtriacæ Familiæ Principibus, eorumque liberis, & Hæredibus per lineam maſculinam deſcendentibus, ſalvo

Anno 1637.

ſibi per omnia Jure ſuccedendi in defectu maſculorum. Et hanc ipſam modo ſupraſcripto faciendam Renuntiationem Sereniſſimus Wladislaus Rex Poloniæ per ſuas ſpeciales Literas ratam habere, approbareque debeat, & teneatur, ſalvo tamen ſemper & firmo remanente Contractu unionis Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ, & Sigiſmundanæ, prout alias alibi &c. Inſuper concluſum eſt, quod ſi alter contrahentium ante conſummationem nuptialem, quod DEUS clementer avertere dignetur, e vivis excederet, tunc totus iſte Contractus, ſeu Tractatus, cum omnibus in eo contentis pro annihilato, caſſato, & enervato habeatur.

Conventum etiam eſt, quod Sereniſſimus Rex Poloniæ poſt reditum ad ſe Dominorum Oratorum ſuorum prædictorum, præſentem Contractum matrimonialem ratificare & approbare, eundemque manu ſua ſubſcriptum, & Sigillo ſuo obſignatum una cum ſupradictæ Renuntiationis ratificationis Literis in manus Commiſſariorum Maieſtatis Cæſareæ ad hoc ſpecialiter deputatorum conſignare debeat.

Poſtremo conventum eſt, quod Sereniſſimus Princeps Casimirus Princeps Poloniæ, & Sveciæ vigore Mandati ſpecialis ſibi a Sereniſſimo Vladislao Quarto Poloniæ, & Sveciæ Rege Fratre Chariſſimo ſub die vigeſima Sexta Menſis Junii, qui proxime præteriit, traditi, & Maieſtati Cæſareæ exhibiti, cum primum omnia inter partes præſcriptis modis acta, & tranſacta iam ſint, illico Sereniſſimi Vladislai Quarti Regis Poloniæ nomine cum prædicta Sereniſſima Regina Cæcilia Renata ſponſalia, per verba de præſenti contrahere, omniaque in his rebus fieri ſolita, & conſveta exequi debeat, ac teneatur, aut Serenitate ſua quavis occaſione impedita, alter ex memoratis Dominis Regiis Oratoribus & Legatis, nempe Illuſtriſſimus Dominus Gaſpar Comes a Denhoff, Palatinus Siradienſis vigore ſimilis Mandati ſub die decima ſexta Julii proxime elapſi a Sereniſſimo Rege ipſi conceſſi, idem perficere teneatur.

Huius vero Contractus Matrimonialis dabitur Nobis ex parte Sereniſſimi Poloniæ, & Sveciæ Regis a ſupradictis Dominis Regiis Oratoribus, & Legatis ſuis reciprocum, ac ſimile Exemplum. In quorum omnium fidem, & teſtimonium, & corroborationem præſentes Literas manibus noſtris ſubſcripſimus, & Sigillis noſtris communiri fecimus. Datum Viennæ in Aula Cæſarea die nona Auguſti, Anno Domini Milleſimo Sexcenteſimo trigeſimo ſeptimo.

C.

Anno 1637.

Ferdinandi III. *Imp. Pactorum eorundem Approbatio. Ratione duarum Dotium* Annæ, *&* Constantiæ *necdum a Domo Auſtriæ ſolutarum, tum quod attinet ad ſummam trecentorum millium florenorum Rhenenſium, quam Pater eius* Ferdinandus II. *Imp. a Rege Poloniæ mutuo acceperat, Dominium Wittengau in Regno Bohemiæ ſitum in ſumma quadringentorum millium florenorum Rhenenſium* Vladislao IV. *obligat, cui etiam hypothecæ Dotem* Cæciliæ Renatæ *ſupponit. Cætera.* Dat. Viennæ die 10 Auguſti Anno 1637. *Ex Originali.*

Nos Ferdinandus III. Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ. Comes Tyrolis & Goritiæ, &c. recognoſcimus, & teſtatum facimus pro Nobis, & Hæredibus, ac Succeſſoribus noſtris, Significantes tenore Præſentium, quibus expedit univerſis. Quod cum Nos tanquam Auguſtæ memoriæ Serenisſimi Principis, ac Domini, Ferdinandi II. Electi Romanorum Imperatoris, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, &c. Regis, Archiducis Auſtriæ, &c. Domini, & Genitoris noſtri Chariſſimi, Filius natu maior, & univerſalis Hæres, ex Pactis & Conditionibus cum Sereniſſimo Principe Domino Vladislao Quarto Dei Gratia Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Czerniehoviæque, nec non Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Rege Hæreditario &c. Conſobrino, Vicino, Fratre, & affine noſtro Chariſſimo, per certos noſtra ex parte Commiſſarios & ex altera per Reverendum, & Illuſtrem Joannem Lipſki de Lipie Epiſcopum Culmenſem, & Pomeſaniæ, & Gaſparum a Denhoff Comitem Palatinum Siradienſem, Legatos & Oratores ad Nos a dicto Sereniſſimo Poloniæ, & Sveciæ Rege miſſos die heſterna initis, nomine Sereniſſimæ Principis, Dominæ Cæciliæ Renatæ, Poloniae & Sveciae Re-

Anno 1637.

ginae, Magnae Ducis Litvaniae, Hungariae, & Bohemiae Principis, Archiducis Auſtriae, &c. Coniugis ſuae, ac Sororis noſtrae Chariſſimae, in dotem centum millia Florenorum Rhenenſium, Sexaginta Cruciferis bonae, & uſualis monetae Germanicae pro quolibet Floreno computatis, aſſignaverimus. Et praeterea etiam eidem Sereniſſimo Poloniae, & Sveciae Regi, uti & Serenisſimis ſuis Fratribus, ac Sorori, ratione duarum Dotium pro felicis recordationis Matribus ſuis, quondam Sereniſſimis Poloniae Reginis Anna, & Constantia, amitis noſtris Chariſſimis necdum ſolutarum, alia nonaginta millia Florenorum eiuſdem valoris, nec non & alia trecenta millia florenorum ſimilis quoque valoris, quae ante aliquot annos praememoratae Caeſareae Maieſtati, Domino, & Genitori noſtro Clariſſimo mutuo data ſunt, debeamus; adeoque a praedictis ipſius Sereniſſimi Poloniae & Sveciae Regis Oratoribus ſummo cum ſtudio, ac multiplicibus adductis rationibus ferventer, & iterato actum ſit, ut credita & obligationes praefatae, Principatu, aut Dominio, vel ſtatu aliquo compenſarentur, ſimulq; eo ipſo Dos auctior, pro Sereniſſima Sorore noſtra decerneretur. E contra vero tales, & tam praegnantes noſtra ex parte obſtiterint rationes, ob quas petitioni huic, abſque Succeſſorum noſtrorum, atque Auguſtae noſtrae Auſtriae Domus evidenti, & graviſſimo incommodo, et praeiudicio clementer annuere non poteramus. Idcirco eam, quam praeſens rerum Status admittit, ſatisfactionem benevole praeſtare, propenſumque noſtrum, quem erga Chariſſimam Sororem noſtram, Sereniſſimam Reginam, ac totam Sereniſſimam Domum Regiam Sigiſmundanam gerimus affectum, teſtari volentes, ex certa noſtra ſcientia, animoque bene deliberato, declaravimus Nos, ac promiſimus, hiſceque Praeſentibus declaramus, et promittimus, quod Sereniſſimae et Chariſſimae Sorori noſtrae, Reginae Cæciliæ Renatæ, ad eius dies vitae, a Sereniſſimo Hiſpaniarum Rege Catholico, Conſobrino, Affine, et Fratre noſtro Chariſſimo penſionem duodecem millium Florenorum Rhenenſium annuatim perſolvendam, et hic Viennae ſine procraſtinationibus, et diſpendioſis miſſionibus numerandam, intra unius anni ſpatium, a data harum, quantum in Nobis erit, procurabimus. Quod ſi vero hoc non obtineremus, ſpondemus, atque obligamus Nos, eandem Dotem centum millium Florenorum unius anni curriculo proximo, ſine ulteriori mora, vel dilatione realiter numeraturos, atque ut tam ſupradictarum Summarum, quam etiam huius Dotis nomine, tum ipſi Sereniſſimo Regi Poloniae, et Sveciae, tum etiam chariſſimae Sorori noſtrae, plenius cautum ſit, praeſenſque Tractatus peculiari aſſecuratione ſtabiliatur, ac firmetur, Civitatem ac totum Dominium noſtrum Wittingau, in Regno noſtro Bohemiæ ſitum, cum omnibus Juriſdictionibus, Juribus Patronatus, ſi quæ eidem ſunt connexa, Arcibus, Pagis, Villis, Subditis, Servitutibus, Poſſeſſionibus, Cenſibus, Proventibus, Fructibus, Reditibus, Sylvis, Paſcuis, Nemoribus, Montibus, Vallibus, Venationibus, Aquis, fluviis, aquarum decurſibus, piſcationibus, molendinis, et molendinorum locis, ac univerſis Terris arabilibus, cultis, et incultis, et quibuslibet utilitatum integritatibus, quibuſcunque vocabulis nuncupentur, et cum cæteris quibuſvis Juribus, et conſvetudinibus, iis ſolum, de quibus infra, exceptis memorato Sereniſſimo Poloniæ, et Sveciæ Regi, Domino Vladislao Quarto, Sereniſſimis fratribus eius, et Sorori, pro ſupradictis Quadringentorum millium Florenorum Rhenenſium ſummis, et etiam huius conſtitutæ Dotis nomine, centum videlicet millium Florenorum itidem Rhenenſium, quamdiu eadem realiter perſoluta non fuerit, pignori et hypothecæ ſuppoſuimus, eoque nomine, et Jure, ipſis benevole aſſignavimus, et obligavimus, prouti vigore Praeſentium ſupponimus, aſſignamus, et obligamus, iis ſcilicet Legibus et Conditionibus, uti ſequitur. Videlicet ut dicta Civitas et Dominium Wittingau, omniaque eius Jura et pertinentiæ cum pleno uſu, fructu, præfatæ ipſius Sereniſſimi Poloniæ & Sveciæ Regis Coniugi ac Sorori noſtræ Chariſſimæ Cæciliæ Renatæ ſtatim ab hoc tempore ad vitæ ſuæ dies irredimibiliter, in poſſeſſionem tradatur, ita ut ſi caſus aliquis tulerit, ipſa ibidem pro beneplacito ſuo perſonaliter reſidere, & vel per ſe, vel per adminiſtratores ſuos gubernare, adminiſtrare, fructuſque plene percipere poſſit, ac debebit, ad rationem quinque per centum videlicet, ita, ut annuatim viginti quinque millia conficiant, reſpectu nimirum conſtitutæ Dotis, & aliarum iam ſupradictarum ſummarum, ſi nimirum ſupradicta annua penſio non ſubſequatur, ea vero obtenta ſolum ad viginti millia annuatim, in tantum, quod ſi hæc bona, iam dicto annuo cenſui non ſufficerent, vel per hoſtem aut militem, aliove caſu fortuito vaſtarentur, aliunde ſatisfacere, atque

Anno 1637.

omnem defectum ſupplere velimus. Poſt ipſius vero Sereniſſimæ Reginæ Cæciliæ Renatæ mortem, Nobis ac cæteris Bohemiæ Regibus, Legitimis Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris, poteſtas competat, perſolutis iam ſæpe ſupradictis Summis, reluendi, atque redimendi, ita tamen, ut quamdiu eædem Summæ, realiter & integre perſolutæ non fuerint, Sereniſſimus Rex, eiuſque ac etiam Sereniſſimæ Reginæ Succeſſores, eandem poſſeſſionem continuare, ac Dominium hoc eodem modo & Jure tenere, & poſſidere cum omnibus fructibus & emolumentis poſſint, ac valeant, donec ipſis plene ſatisfactum, atque perſolutum fuerit.

Miniſtri omnes, Officiales, & ſubditi in hoc Dominio ſint, & eſſe intelligantur in ſubiectione, & fidelitate eiusdem Sereniſſimæ Reginæ Caeciliae Renatae eo modo, quo alii Miniſtri, Officiales, & ſubditi per Regnum Bohemiæ in aliorum Vaſallorum, & Statuum noſtrorum fidelitate, & ſubiectione eſſe noſcuntur, ſecundum Regni Conſtitutiones, & Ordinationes, ſalvis tamen eorundem Civium & ſubditorum particularibus Juribus, Privilegiis, Libertatibus, & Immunitatibus, nec non rationabilibus Conſvetudinibus, quae a Nobis et Maioribus noſtris Regibus Bohemiæ, huc usque legitime obtinuerunt. Serenisſima quoque Regina Soror noſtra charisſima eam circa conſtituendos iam dictos Officiales, & Miniſtros, tempore abſentiæ ſuæ maxime principales inibit rationem, ut tales ſemper eligantur, et adhibeantur, qui Nobis, et Regno noſtro non ſint ingrati aut oneroſi. Praeterea et illud cavebitur, ne aliqua nova ibidem conſtruantur aedificia, aut tales inſtituantur meliorationes, quæ Summam centum Florenorum excederent, et pro quibus reluitionis tempore aliqua posſit praetendi refuſio, vel retentio, maxime ſine noſtro, noſtrorumque Succeſſorum præſcitu, aut beneplacito. Reſervamus autem, et excipimus Nobis, Haeredibus, et Succeſſoribus noſtris Bohemiae Regibus, ſupremam Superioritatem, praecipue vero Jus imponendi, et tenendi Praeſidii, ſi quod neceſſarium foret, ſine damno tamen horum Bonorum, et diminutione fructuum. Item et alia, quae Religionis, et Regni conſervationem concernunt, extremam praeterea prorogationem, appellationes confiſcationes, theſauros, fodinas, quae noviter reperirentur, viarum publicarum Jura, et Steuras, caeterasque impoſitiones, maxime vini, et cereviſiae, ac alias contributiones et communia Regni onera, uti et reliqua maiora Regalia, et praeeminentias. Ipſe vero Serenisſimus Poloniae, et Sveciae Rex Vladislaus vicisſim Obligatione, et Hypotheca iſta acceptata Serenisſimis ſuis Fratribus, et Sorori pro portionibus in dicta Summa quadringentorum millium florenorum ipſis competentibus, cuilibet eorum ſatisfaciet, cavebitque Nobis, ac Hæredibus noſtris, & Succeſſoribus, de indemnitate, nec non ipſa Sereniſſima Regina Coniunx eius peculiaribus Reverſalibus coniunctim promittent, ſe omnia ſupradicta, rata, & & grata habere, ac ſingula, quæ ipſarum Serenitates concernunt, firmiter obſervaturas. Et denique ut eidem Sereniſſimo Poloniæ Regi, & omnibus intereſſe habentibus, noſtra quoque ex parte tanto amplius, ſecuriusve cautum ſit, ſerio committemus, ut hæc noſtra declaratio, promiſſio, & Dotis ac Hypothecæ aſſignatio, & obligatio quamprimum in tabulas Regni noſtri Bohemiæ inſerantur, & inſcribantur ſub fide & verbo noſtro Cæſareo, Regio, & Archiducali. Quam fraternam noſtram, ac beneficæ voluntatis teſtificationem erga Serenisſimum Regem ac Reginam, univerſamque Sereniſſimam Sigismundanam Lineam, etſi grato ac lubenti animo ipſum Serenisſimum Regem accepturum perſvaſum habeamus, prædictis tamen eius Oratoribus rem integram ad ipſius Serenitatem recipientibus Nos quoque declarationem huiusmodi ſubiungimus, ſi intra trium ſpatium menſium Sereniſſimo Regi non placuerit hanc Hypothecam, & Dotis, debitarumque ſummarum aſſecurationem, præinſertaque omnia non acceptare, Nos Dotem quidem Nomine Sereniſſimæ Reginæ in Pactis matrimonialibus expreſſam, intra annum a data eorundem Pactorum computando duabus ratis perſoluturos, Summas vero debitas omni meliori modo cum cenſu annuo ab iisdem aſſecuraturos, vel parata pecunia exſoluturos, aut alia ratione, prout conventum fuerit, compenſaturos. In cuius rei teſtimonium has noſtras Literas propria manu ſubſcripſimus, & Sigillo noſtro Cæſareo muniri iuſſimus. Datum in Civitate noſtra Viennæ die decima Menſis Auguſti Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo ſeptimo, Regnorum noſtrorum Romani primo, Hungarici duodecimo, Bohemici vero decimo.

FERDINANDUS.

Joannes Mathias Prikelmeyr.

Ad Mandatum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis proprium.

Anno 1638.

CI.

Dotis, Contradotis, ſeu Donationis propter Nuptias, tum & Muneris nuptialis Sereniſſimæ Dominæ Cæciliæ Renatæ Poloniæ, & Sveciæ Reginæ in Bonis infra nominatis Aſſecuratio. Dat. Varſaviæ in Conventione Regni Generali d. 30. Aprilis. Anno 1638. *Ex Archivo Regni Lib. 152. Num. 153. fol. 141. Item Lib. 151. Num. 152. fol. 40.*

Vladislaus IV. Dei Gratia Rex Poloniæ, M. Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviae, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumq; hæreditarius Rex, ad perpetuam rei memoriam notum, teſtatumq; facimus, ad quos præſentes Literae noſtrae devenerint, huius & futuri temporis univerſis, & ſingulis. Cum, quod felix, fauſtumque ſit, Nobis, Regnoq; & Ditionibus noſtris a Sereniſſimo, & Excellentiſſimo Principe, Domino Ferdinando III. Divina favente Clementia Electo Romanoum Imperatore ſemper Auguſto, nec non Germaniae, Hungariae, Bohemiae Rege, Serenisſima Princeps Domina Caecilia Renata Serenisſimi nuper defuncti Ferdinandi II. Rom. Imperatoris Filia, eiusdem Caeſareae Maieſtatis Soror germana, Nomine eiusdem Sacrae Caeſareae Maieſtatis per Legatos noſtros publice, diligenterq; id Nobis petentibus in Matrimonium collocata fuiſſet, interque alias conditiones Matrimonii eius, quae Pactis nuptialibus expreſſae fuerunt, Dos iam certa Nobis conſtituta, & in ſpecificatis Bonis, Principatu videlicet Vittingavienſi in Regno Bohemiae ſito, quaeque ei connexa ſunt, videlicet Arcibus, Pagis, ſubditis inſcripta, & aſſecurata ſit, vicisſim Nos commemoratae Serenisſimae Coniugi noſtrae ſimilem ſummam ratione Contradotis, ſeu Donationis propter Nuptias asſignaremus, & conſtitueremus, & utrasque haſce ſummas, tam ſcilicet Dotis, quam Contradotis, ſeu Donationis propter Nuptias idoneis Locis, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Terris Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae ſecundum Conſtitutiones Regni Poloniae in praeſentibus Regni Comitiis idonee inſcriberemus, obligaremus, caveremusque, conveniſſet, quemadmodum aliis in rebus Pactis iſtis conventis ſatisfacere, tum amorem noſtrum, quo Serenisſimam Coniugem noſtram proſequimur, quocunque benevolentiae genere notum, teſtatumque omnibus eſſe cupimus, ita ut haec quoque conditio quam primum a Nobis expleretur, ſedulam, diligentemque operam dedimus, & iam praeſentibus Comitiis omni in id ſtudio incubuimus, ut quanti & dignitas Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ, & Serenisſimae Coniugis noſtrae virtus ſummis Principibus digna per omne hoc tempus Matrimonii publice omnibus ſpectata a Regni noſtri, & Magni Ducatus Litvaniae, Rusſiae, Prusſiae, Maſoviae &c. Ordinibus aeſtimaretur, teſtaremur eandem pariter fidem, atque obſervantiam, quam Maiores eorum Serenisſimis Maioribus noſtris Regibus Poloniae conſtantiſſime cum inſigni huius Inclytae Nationis laude ſemper praeſtiterunt, Nobis quoq; Serenisſimaeque Coniugi noſtrae teſtificarentur, non modo conditionem eam de Reformatione facienda a Nobis acceptam approbarunt, ratamque habuerunt, verum certa etiam Loca, Civitates, Oppida & Arces, Knyſinum nimirum, cum Goniądz, ſylvaque Knyſinenſi, & Praefectura ſylvarum Goniądzenzi, Niepołomice cum Rudno, & Sierosławice, Krzeczow, Camenecum Maſoviae cum ſylva Obryńſka, Sytna, Zawiſzyn, & Jadow, Staniſlawow, Tykocinum cum præfectura ſylvarum ibidem, Surazum, Wiſniovum, Kapinoſum, Wilkow, Młodzieſzyn, Kazoń, & Grocholice, Uſcie, Pilam cum Tarnowo, Brodnicam, Golubium, Tucholam cum ſylva Lopienko, Bobroyſk in Litvania, Luzburgum, Novam Wolam, Sokołkam, Kamienna, Chodorowſkam, Przerośl cum Præfecturis ſylvarum, Siemno, & Metole, cum omnibus pertinentiis, & Prædiis, Jureque Patronatus in omnibus hiſce bonis liberaliſſime aſſignarunt, utque eadem in ſumma centum millium florenorum Dotis iam memoratæ, paremque ſummam Contradotis, ſeu Donationis propter nuptias ſalvis Juribus modernorum Poſſeſſorum obligaremus, & aſſignaremus, publica præſentium Comitiorum authoritate permiſerunt, & conſtituerunt. Cui conſenſui, authoritatique Ordinum, tum etiam Pactis Matrimonialibus cum Sacra Cæſarea Maieſtate initis Nos innitentes, ſupra memoratam ducentorum millium florenorum Summam, centum nimirum millium Dotis, & ſimilem Contradotis inſupra recenſitis Civitatibus, Oppidis, Caſtellis, & Terris cum conſilio, conſenſu, ſcituque omnium Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ Ordinum inſcribimus, obligamus, eidemque Sereniſſimæ Reginæ Coniugi noſtræ damus, donamus, veræque Hypothecæ nomine oppignoramus, volumusque, ut omnes ſupra commemoratorum Domi-

Anno 1638.

niorum, Civitatum, Oppidorum, Caſtrorum, Terrarum, Villarum, & Bonorum inſcriptorum Rectores, Conſules, Cives, Advocati, & ſubditi ipſi Sereniſſimæ Dominæ Caeciliae Renatae Coniugi noſtræ Chariſſimæ ſpondeant, & fidem atque obedientiam promittant. Quod ſi Deo Optimo Maximo ita forte diſponente prius Nobis, quam Sereniſſimæ Coniugi noſtræ humani aliquid acciderit, caſu eo nulli alteri, quam Serenitati eius Civitates, Oppida, Caſtra, Arces, Villas, Terras eas cum omnibus inde percipendis fructibus, commodis, emolumentis, & reditibus, ſeque adeo ipſos tradent, conſignabuntque, Serenitatique eius in omnibus, & per omnia ſecundum Regni leges fideliter, & conſtanter parebunt, & obedient. Tributa tamen in Conventibus Regni Publicis ſancita, & indicta cum aliis Regni Incolis nihilominus conferant, Podvodasque, ut moris eſt, præbeant. Et quoniam inſuper munus nuptiale aliquod noſtro arbitrio, atque voluntate iis Pactis Matrimonialibus permiſſum eſt, ut amorem noſtrum, quo ob ſingulares eius virtutes, atque in Nos obſervantiam, merito Sereniſſimam Coniugem noſtram complectimur, hac etiam re declararemus, ſeparatim duo millia aureorum Hungaricalium auri puri, proventus annui in Zuppis Vielicenſibus eidem Sereniſſimæ Reginæ Coniugi noſtræ damus, donamus, aſſignamus, tribuimusque eisdem Literis noſtris. Quas quidem ſummas Dotis, & donationis propter nuptias, tum muneris nuptialis, eidem Sereniſſimæ Reginæ Caeciliae Renatae Coniugi noſtræ inſcripſimus, & obligavimus, inſcribimus, & obligamus, ea lege, & conditione, ut ſi Serenitatem ſuam prius, quam Nos ex hac vita decedere contigerit, tam Dos, & donatio propter nuptias, quam munus nuptiale ad Nos, Regnumque noſtrum irrevocabiliter devolvantur, ſine ulla Dotis eiusdem reſtitutione. Si vero id prius Nobis accidat, tum vel Prole ex ea ſuſcepta, morte (quod Deus avertat) ſublata, vel etiam eadem aut alia Prole ſuperſtite, commemorata Sereniſſima Coniux noſtra Regina omnes Terras, Diſtrictus, Dominia, Civitates, Oppida, Bona in Dotem & Contradotem, tum etiam Munus nuptiale, ſupra a Nobis obligata, & inſcripta, cum omnibus eorum reditibus, cenſibus, iuribus, cum aliis, tum etiam Patronatuum Eccleſiarum, omnibus denique commodis, emolumentis, & utilitatibus, attinentiis, Dominio, & Jurisdictione, in poteſtatem, poſſeſſionemque ſuam accipere, eadem pro ſuo arbitrio adminiſtrare poterit, & debebit ad extrema usque vitæ ſuæ vidualis tempora, iisdem utendi, fruendi, ſecundum hanc præſentem obligationem de eis diſponendi, fructusque, commoda, emolumenta, utilitates, omnesque reditus ex iis percipiendi, & in uſus ſuos convertendi, plenam, integeramque poteſtatem habebit. Ita tamen ut in Caſtris, & Præfecturis non niſi Indigenæ Nobiles Regni, Ducatuum Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, &c. cæterorumque Dominiorum illis adiunctorum, prout quæque Præfectura in aliqua Provincia ſita eſt, a Serenitate ſua collocentur, habeanturque. Atque illud quidem, ſi permanſerit in viduitate, ſi autem forte ad ſecunda vota tranſierit, tum ducentis millibus florenorum Dotis, & Contradotis a Sereniſſimis Succeſſoribus noſtris ei perſolutis, ita nimirum ut duæ partes eius Summæ ex Regno Poloniae, tertia ex Magno Ducatu Litvaniae ſolvantur, cautione de centum millibus Contradotis poſt mortem eius reſtituendis, ab illa praeſtita, & interpoſita, ea Bona mox libera dimittere, inque Poſſeſſionem Succeſſorum noſtrorum tradere rurſus tenebitur. Poſt mortem vero eius, ſive in viduali ſtatu permanſerit, ſive ad ſecunda vota tranſierit, praedicta centum millium florenorum ſumma Donationis propter nuptias, ſive Contradotis, ad Poloniae Regnum, Magnum Ducatum Litvaniae redibit, & devolvetur. De alia vero centum millium florenorum ſumma, Dote nimirum ſua, quemadmodum, & de iis, quae ex munere nuptiali percipiet, perceperitque, liberum integrumq; ei erit, tam in vita, quam mortis articulo pro ſuo arbitrio diſponere, teſtarique, eadem donare, legare, in quoſcunque denique, quos ei viſum fuerit, uſus convertere. Inteſtata vero ea mortua, Dos caeteraque, quae ſupra commemorata ſunt, vel ea pars, de qua non diſpoſuerit, ad Liberos eius, quos morte ſua ſuperſtites reliquerit, aut Liberis nullis extantibus ad proximos eiusdem Sereniſſimae Reginae Coniugis noſtrae Maſculos, aut ne illis quidem extantibus, Faeminas devolventur. Quibus ſupra commemoratam Dotis ſummam Sereniſſimi Succeſſores noſtri, aut Ordines Regni Poloniae, Magni Ducatus Litvaniae integram, vel partem aliis non donatam, legatamve effectualiter reſtituere, & perſolvere debebunt, tenebunturque. Ita nimirum ut duae eius partes ex Regno noſtro Poloniae, adiunctisque ei Ditionibus, tertia pars ex Magno Ducatu Litvaniae praeſtetur, hac expreſſa adiuncta lege, & conditione, ut in caſu obitus commemoratae Sereniſſimae Coniugis noſtrae, ab inteſtato Serenitatis

Anno 1638.

nitatis eius Haeredes ſupradicti, in caſu autem factae alicuius diſpoſitionis Perſonae, vel Perſona, illae, vel illa, cui, vel quibus eadem Sereniſſima Coniux noſtra aliquid vel inter vivos donaverit, vel teſtamento reliquerit, annuos reditus certos, & integros quinque millium florenorum ex ſupradictis inſcriptis, & aſſignatis bonis, tam diu quilibet pro ſua rata parte ſine aliquo defectu habere, levare, & percipere poſſint, donec, & quousque plene, & integre illis, aut cuilibet eorum, quod obvenire eis debeat, ſolutum, & tam ſcilicet de ſumma Dotis, quam aliis, quæ ſecundum inſcriptionem hanc debebuntur, ſatisfactum iisdem ſit. Non ſolum autem Bonis, & Dominiis in Dotem, Contradotem, & munus nuptiale ſupra ei inſcriptis, obligatiſque, ſed & aliis omnibus Juribus, Libertatibus, & Privilegiis eo modo utetur, fruetur & gaudebit, quo Sereniſſimæ Reginæ Poloniæ unquam ab antiquo iuxta Leges, & Conſtitutiones Regni, uti, frui, gaudere, Bonaque eiuſmodi poſſidere ſolitae fuerant. Neque ulla in re deteriori conditione erit, quam qua Anteceſſores ipſius Reginæ Poloniæ gaudebant. Ita tamen ut nihil hac generalitate derogatum velimus iis, quæ Literis hiſce nominatim conſtituta, præſcriptaque ſunt. Deque iis nihil omnino Serenitati eius decedat; ſed omnia integre præſtentur, executionique mandentur. Atque hæc quidem omnia & ſingula verbo noſtro Regio, & ſub cautione, obligationeque in ipſis Pactis matrimonialibus ſeu literis Tractatus eius comprehenſa, adeoque Senatus noſtri Conſilio, & Conſenſu Publico, Comitiorum horum authoritate accedente integre, & inviolabiliter Nos, Succeſſoreſque noſtros obſervaturos, noſtro, Succeſſorumque noſtrorum Regum Poloniæ, & Magnorum Ducum Litvaniæ nomine recipimus, promittimus, & bona fide, dolo & fraude omni remotis ſpondemus. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium haſce manu noſtra ſubſcripſimus, Sigilliſque Regni noſtri & Magni Ducatus Litvaniæ obſignari mandavimus. Datum Varſaviæ in Conventione Regni Generali die XXX. Menſis Aprilis, Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo octavo. Regnorum Noſtrorum Poloniæ, & Sveciæ Sexto Anno. Præſentibus Reverendiſſimo, Reverendis, Illuſtribus, Magnificis, Generoſis, Venerabilibus, Nobilibus: Joanne Wężyk Archiepiſcopo Gneſnenſi Legato Nato, & Regni noſtri Primate. Jacobo Zadzik Cracovienſi. Mathia Łubieńſki Cuiavienſi, & Pomeraniæ. Andrea Szołdrſki Poſnanienſi, Stanislao Lubieńſki Plocenſi, Nicolao Szyſzkowſki Varmienſi, Petro Gębicki Præmislienſi Regni Cancellario, Paulo Piaſecki Camenecenſi, Epiſcopis; Stanislao de Koniecpole Koniecpolſki Caſtellano Cracovienſi, Exercituum Regni Generali, Chriſtophoro de Bnin Opalińſki Poſnanienſi, Sremenſi Capitaneo, Gaſparo Denhoff Siradienſi, Laiſcenſi, Beleslavienſi Capitaneo, Maximiliano Przerębſki Lancicienſi, Curiæ Sereniſſimæ eiuſdem Coniugis noſtræ Præfecto, Stanislao Potocki Podoliæ, Halicienſi Capitaneo, Alexandro Korwin Gąſiewſki Smolenſcenſi, Vielizenſi Capitaneo, Stanislao Warſzycki Maſoviæ, Melchiore Weiher Culmenſi, Valcenſi, & Słuchovienſi Capitaneo, Samuele Konarſki Mariæburgenſi, Paulo Działyńſki Pomeraniæ, Bratianenſi Capitaneo, Palatinis; Adamo Kazanowſki Sandomirienſi, Cubiculi noſtri Præfecto, Petro Szyſzkowſki Woinicenſi, Joanne Szczawińſki Breſtenſi, Lancicienſi Capitaneo, Joanne Łowicki Iunivladislavienſi, Nicolao Herbort a Fulſtyn Camenecenſi, Skalenſi Capitaneo, Maſſalſki Smolenſcenſi, Stephano Grzybowſki Lublinenſi, Marco Wodyńſki Podlachiæ, Valentino Plichta Ravenſi, Erneſto Magno Donhoff Parnavienſi, Adamo Grodziecki Medirecenſi, Stephano Gembicki Rogoznenſi, Samuele Słupecki a Konary Radomienſi, Chriſtophoro Sułowſki, Zarnovienſi, Sebaſtiano Wołucki Małogoſtenſi Ravenſi Capitaneo, Feliciano Grochowſki Præmislienſi, Petro Charbicki Brezinenſi, Joanne Caſimiro Kraſińſki Varſavienſi, Adamo Noſkowſki Goſtinienſi. Sieciemſki Viſſogrodienſi, Petro Zabicki Livenſi, Przedwoiewſki Lubaczovienſi, Paulo Warſzycki Konarienſi, per Lanciciam, Caſtellanis; Luca de Bnin Opalińſki Supremo Regni noſtri Marſchalco, Lezaiſcenſi, Rhubieſzovienſi, Łoſicenſi, Gieranovienſi Capitaneo, Alberto Stanislao Radziwiłł Cancellario Magni Ducatus Litvaniæ, Georgio a Tenczyn Oſſolińſki Regni Vice-Cancellario, Bydgoſtienſi, Lubaczovienſi Capitaneo, Stephano Pac Vice-Cancellario Magni Ducatus Litvaniæ, Prænenſi Capitaneo, Joanne Nicolao a Zurow Daniłowicz Supremo Regni Theſaurario, Præmislienſi, Samborienſi, Ratinenſi, Korſunenſi, Collenſi Capitaneo, Nicolao Tryżna Theſaurario Magni Ducatus Litvaniæ, Stanislao Przyiemſki Curiæ Regni Marſchalco, Capitaneo Generali Maioris Poloniæ, Nicolao Alberto de Olexow Gniewoſz Secretario Maiori

Anno 1638.

iori Regni, eiusdem Serenissimæ Coniugis nostræ Cancellario, Jacobo Wierzbięta Doruchowski, Remigiano Zaleski Regni Referendariis, Martiano Tryżna Magni Ducatus Litvaniæ Referendario, Maximiliano a Tenczyn Ossoliński Curiæ Regni nostri Thesaurario, Mariæburgensi, Biecensi Capitaneo, Janussio Radziwiłł Cubiculi nostri in Litvania *Præfecto*, Jacobo *Sobieski Pocillatore* Regni, Crasnostaviensi, Javoroviensi Capitaneo, Nicolao ab Ostrorog Incisore dapum Regni, Rohatinensi Capitaneo, *Petro* Daniłowicz Dapifero Regni, Krzemienecensi Capitaneo, Gedeone Tryżna Incisore dapum in Litvania, Brestensi Capitaneo, Christophoro Gębicki Subdapifero Regni, Gnesnensi Capitaneo, & aliis quam plurimis Officialibus, Aulicis & Nuntiis ex Omnibus Terris & *Palatinatibus* Regni, & Magni Ducatus Litvaniae, ad praesentia Comitia Congregatis.

VLADISLAUS REX

Nicolaus Albertus Gniewosz
Secretarius Maior

CII.

1657. LEOPOLDI *Hungariæ, & Bohemiæ Regis Literæ plenæ potestatis Commissariis suis datæ ad concludendum Fœdus inter se, &* JOANNEM CASIMIRUM *Regem & Regnum Poloniæ.* Dat. Viennæ die 24 Aprilis Anno 1657. *Ex Archivo Regni.*

Nos LEOPOLDUS DEI Gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, &c. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, & Wirtembergae, Comes Tyrolis &c. Agnoscimus, & notum facimus Universis, quorum interest per Præsentes, quod apud quondam Serenissimum, & Potentissimum Principem, ac Dominum, Dominum FERDINANDUM III. Electum Rom: Imperatorem semper Augustum, nec non Hungariæ, & Bohemiæ Regem, Archiducem Austriæ, Dominum Patrem nostrum colendissimum gloriosæ memoriæ, Serenissimus Princeps Dominus JOANNES CASIMIRUS Rex Poloniæ, & Sveciæ, Magnus Dux Litvaniæ, ac Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæque Avunculus, & Frater noster Charissimus, Regnumque Poloniæ, & Magnus Ducatus Litvaniæ iam ab aliquot Annis per diversos tam solennes Legatos, quam alias Personas, ex antiquorum inter dictam Sacram Cæsaream Maiestatem, nostrosque

Anno 1657.

Antecessores ex una, ac dictum Serenissimum Regem, Eiusque item Antecessores, Reges, Regnumque Poloniæ, & Magnum Ducatum Litvaniæ ex altera parte existentium Fæderum, ac Pactorum Lege, sibi tam internis turbis, quam externis bellis graviter laborantibus auxilium ferri petiissent, ac tandem re multum, diuque deliberata, prima Decembris Anni proxime præteriti 1656. inter dictæ Sacræ Cæsareæ Maiestatis cum plena facultate ad hoc deputatos Commissarios, ac memorati Serenissimi Regis, & Regni Poloniæ, atque Magni Ducatus Litvaniæ Plenipotentes Legatos, certa quædam Conventio, sive Fædus initum, ac inter alia pactum fuerit, quod Maiestas sua Cæsarea certum numerum pedestris militiæ ex suis dimittere, & sub signa Polonica concedere, statuto tempore debebat permittere. Porro autem crescentibus subinde ex novorum accessione hostium dicti Regis, Regnique Poloniae, tam machinationibus, quam eorundem periculis, idem Serenissimus Rex & Regnum Poloniae, & M. D. L. per Legatum suum extraordinarium Illustrem sincere Nobis dilectum, Boguslaum Comitem in Leszno, Supremum Thesaurarium Regni Poloniae, Maioris Poloniae Generalem, Miedzyrzecensem, Ostrensem, & Olsecensem Gubernatorem, tum apud dictum Colendissimum Dominum Patrem nostrum, quam Nos ipsos dicta auxilia augeri, & periculis avertendis adaequari, etiam atque etiam institerint, Nos benigne, pleneque confisi de spectata fide, rerum usu, & prudentia Illustrissimi Joannis Weithardi Ducis Munsterburgensis in Silesia S. R. Imp: Principis ab Avesperg, Comitis in Gothshec, & Welo, Domini in Schon & Schvisenberg, Equitis Aurei Velleris, Sacrae quondam Caesareae Maiestatis, & dilectissimi Domini Genitoris nostri Colendissimi gloriosae memoriae Consiliarii intimi, & supremi Aulae Praefecti, nec non Ducatus Carniolae, & Marchiae Sclavonicae Supremi & Haereditarii Provinciae Mareschalci, itidemque Camerarii, Consanguinei nostri Charissimi, nec non Illustrium & Magnificorum fidelium Nobis dilectorum Ernesti Comitis in Ottingen, itidem Consiliarii intimi, Praesidisque Consilii Imperialis Aulici, & Camerarii, atque Joannis Ferdinandi Comitis de Porcia & Brugnera Domini Haereaditarii in Senefitsch & Bremb, Consiliarii nostri intimi, et Supremi Aulae Praefecti, iisdem commiserimus, prout hisce animo deliberato, ex certa scientia committimus, ut cum praefati Serenissimi Regni, M. D. Lit.

Legato

Anno 1657.

Legato plenipotentiario consilia conferant, statuantque, & concludant, quæ hoc loci ad mutuam utriusque partis securitatem stabiliendam, conservandamque ulterius superesse, ac spectare videbuntur. Dantes & concedentes dictis Commissariis nostris plenam ad hoc potestatem & facultatem. Promittentes etiam, quod quidquid iidem Commissarii nostri concluserint, statuerint, & promiserint, id firmum, ratumq; habituri sumus, non secus, ac si Nos ipsi id conclusissemus, statuissemus, ac promisissemus In quorum fidem hasce manu nostra subscripsimus, & Sigillo nostro secreto muniri iussimus. Quæ dabantur in Civitate nostra Viennæ die 24. Aprilis Anno Domini 1657. Regnorum nostrorum Hungarici altero, Bohemici vero primo.

LEOPOLDUS.

Comes de NOSTITZ
R. B. S ab HOLDORF

Joannes Hartugius
Cancellarius.
Clemens.

CIII.

Tractatus Fœderis inter LEOPOLDUM *Hungariæ, & Bohemiæ Regem, &* JOANNEM CASIMIRUM *Regem Poloniæ pro restauranda Pace in Polonia, & securitate utriusque Partis, conclusi* Viennæ 27. Maii Anno 1657. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 166. num. 167. fol. 36.*

In Nomine Sanctissimæ, & Individuæ Trinitatis, Dei Patris, Filii, & Spiritus Sancti Amen.

Notum sit universis, & singulis, quorum interest, vel quomodolibet interesse potest, quod cum apud quondam Serenissimum, & Potentissimum Principem, ac Dominum, Dominum FERDINANDUM III. Electum Roman. Imperatorem semper Augustum, nec non Hungariae, & Bohemiae Regem, Archiducem Austriae &c. gloriosae memoriae, Serenissimus, ac Potentissimus item Princeps, ac Dominus, Dominus JOANNES CASIMIRUS Poloniae, & Sveciae Rex, Magnus Dux Litvaniae, Regnumque Poloniae, & Magnus Ducatus Litvaniae iam ab aliquot annis per diversos, tam solennes Legatos, quam alias Personas, ex antiquorum inter dictam Sacram Caesaream Maiestatem, eiusque Antecessores ex una, ac dictum Serenissimum Regem,

Anno 1657

eiusq; item Antecessores Reges, Regnumq; Poloniae, & Magnum Ducatum Litvaniae ex altera parte existentium Fœderum, & Pactorum Lege, sibi tam internis turbis, quam externis bellis graviter laborantibus auxilium ferri petiissent.

Ac tandem re multum diuque deliberata d. 1. Decembris Anni proxime elapsi An. 1656. inter dictae Sacrae Caesareae Maiestatis cum plena facultate ad hoc deputatos Commissarios, ac dicti Serenissimi Regis, & Regni Poloniae, ac Magni Ducatus Litvaniae Plenipotentiarios Legatos certa quaedam Conventio, sive Fœdus initum, ac inter alia pactum fuerit, quod Maiestas Sacra Caesarea certum numerum pedestris Militiae ex suis dimittere, & sub Signa Polonica concedere, statutoque tempore debebit permittere.

Porro autem cum crescentibus subinde ex novorum accessione hostium dicti Regis, Regnique Poloniae, tam machinationibus, quam eorundem periculis animadversum fuerit, ad asserendam tam pacem, & tranquillitatem dicti Serenissimi Regis, & Regni Poloniae, ac Magni Ducatus Litvaniae, quam in securitatem quoq; utriusq; Partis Regnorum, & Provinciarum, aliis maioribusque copiis, ac viribus opus esse. Jam sub excessum ex hac vita dictae Sacrae Caesareae Maiestatis de numero, & modo eorum auxiliorum expediendorum, Pactorumque pro utriusque partis securitate concipiendorum actum, ac demum post obitum saepe dictae Maiestatis Caesareae, negotio reassumpto inter Serenissimi ac Potentissimi Principis, ac Domini, Domini LEOPOLDI Hungariae, & Bohemiae Regis, Archiducis Austriae &c. cum speciali potestate ad hoc destinatos Commissarios, Excellentissimos, Dominum Joannem Weithardum Ducem Munsterbergensem in Silesia, Sacri Romani Imperii Principem Aversperg, Comitem in Gotschec, et Velo, Dominum in Schon, et Schvisenberg etc. Equitem Aurei Velleris, Sacrae quondam Caesareae Maiestatis gloriosae memoriae Consiliarium intimum, et Supremum Aulae Praefectum, nec non Ducatus Carniolae, et Marchiae Sclavonicae supremum, et haereditarium Provinciae Mareschallum, et Camerarium. Item Dominum Ernestum Comitem in Oettingen dictae quondam Caesareae Maiestatis Consiliarium intimum, et Consilii Imperialis Aulici Praesidem, ac Dominum Joannem Ferdinandum Comitem de Porcia, et Brugnera, haereditarium in Senefitsch, et Bremb, dictae Sacrae quondam Caesareae Maiestatis Consiliarium intimum, nec non dictæ S. R. Maiestatis Hungariæ, et Bohemiae Consilia-

rium

Anno 1657.

rium intimum actualem, et Supremum Aulae Praefectum, ac ſaepedicti Sereniſſimi Regis JOANNIS CASIMIRI, Regnique Poloniae, ac Magni Ducatus Litvaniae, cum plena ſimiliter poteſtate Legatum Extraordinarium, Excellentisſimum Dominum Boguſlaum Comitem in Leſzno, Supremum Theſaurarium Regni Poloniae, Maioris Poloniae Generalem, Miedzyricenſem, Oſtrenſem, Oſiecenſem Gubernatorem Tractatu, in Dei Nomine in hoc Fœdus conventum eſt.

Inprimis rata, ac firma ſtent, non modo, quae dicta Conventione, ſive Fœdere 1. Decemb. inito, verum etiam, quæ antiquitus inter Serenisſimas Auſtriae, et Jagellonicam Domos pacta, et ſtatuta fuerant, niſi quatenus iisdem per ſequentia derogatum, vel additum fuerit. Inhaerendo igitur dictis Fœderibus, et Pactis, ſit Fœdus inter dictum Serenisſimum Hungariae, et Bohemiæ Regem, Archiducem Auſtriae ex una, et dictum Serenisſimum JOANNEM CASIMIRUM Regem Poloniæ, et Sveciæ, Magnum Ducem Litvaniæ, dictum Regnum Poloniae, et Magnum Ducatum Litvaniæ ex altera parte, pro reſtauranda pace in Polonia, & ſecuritate utriusque partis Regnorum, & Provinciarum. Et hic quidem Serenisſimus Rex Hungariae, & Bohemiae denuo proteſtatur, ſe per hoc Fædus nullatenus velle, vel poſſe a Pace Monaſterienſi, & Oſnaburgenſi recedere, vel illi ulla ratione contravenire.

Ad hunc ergo finem Pacis, & ſecuritatis ſæpe dictus Sereniſſimus Rex Hungariæ, & Bohemiæ loco quatuor millium peditum antea in ſubſidium determinatorum, iuſtum Exercitum pedeſtris, equeſtrisque Militiæ, convenienti tormentorum bellicorum numero, cum requiſitis rei tormentariæ inſtructum ſub ſignis ſuis, ac Generali Campi Marſchallo, & ſubordinatis Ductoribus loco in finibus Regni Poloniæ ſtatuendo, cum copiis Sereniſſimi Regis, & Regni Poloniæ, ac Magni Ducatus Litvaniæ, eo die, & loco, quo inter Sereniſſimum Regem Poloniæ, & Generalem Sereniſſimi Regis Hungariæ conventum fuerit, quantocius coniunget, non aliter, quam pro defenſione ſæpedicti Sereniſſimi Regis, & Regni in Poloniæ operaturum. Si Sereniſſimus Rex Poloniæ, & Sveciæ ipſe in Caſtris coniunctis præſens erit, imperium Maieſtati ſuæ ſummum in Exercitum auxiliarem competet. Si vero abſuerit, tum cuiusque Exercitus Generali Præfecto in Exercitum ſibi commiſſum imperium erit. Sive autem Serenisſimus Rex in Caſtris adſit, ſive abſit, actiones Generalis Praefecti auxiliarium Copiarum reſolvantur, & executioni mandentur.

Ad promovendam expeditionem dicti Exercitus auxiliaris conventum eſt, ut Serenisſimo Regi Hungariæ, & Bohemiæ exolvatur a Serenisſimo Rege Poloniæ, ac Sveciae ſumma quingentorum millium florenorum Rhenenſium. Pro conſervatione vero eiusdem Exercitus in futurum, quandiu bellum hoc durabit, ſumma trecentorum millium florenorum Rhenenſium pendatur annue, præterea Serenisſimus Rex, & Regnum Poloniae, Exercitui auxiliari ſuſtentando, non tantum quovis tempore annonam praebebit, eoque fine, & ne ex horum defectu detrimenti aliquid capiatur, locis opportunis granaria, ſive Magazyn, ut vocant, ſuo ſumptu conſtituet, verum etiam ſtativa hyberna more germanico praeſtabit.

Si praeter haec omnia, ſive ex Mandato Regis, ſive Reipublicae Poloniae, aliqua Summa paratae pecuniae ſubſidii loco, huic Exercitui diſtributa fuerit, haec in deductionem dictae ſummae trecentorum millium florenorum Rhenenſium veniet. Inſuper Caſtella, loca, & Civitates ad Serenisſimum Regem, Regnumque Poloniae, & Magnum Ducatum Litvaniae pertinentes, praeſertim Juris Regii, & Eccleſiaſticorum, maxime vero ad flumina ſitae pro ratione, & necesſitate belli, Serenisſimi Hungariae, & Bohemiae Regis, Exercitui ſemper ad tutum ſui receptum apertae erunt, quamdiu necesſitas ſecuritatis poſtulaverit Praeſidio tenendae, ac mox, ubi ea ceſſaverit, dimittendae. Hac praeterea Serenisſimo Regi Hungariae optione data, ut eidem liceat duobus, vel tribus ex omnibus praememoratis Locis, vel Civitatibus ſuo arbitrio deligendis iuſtum Militis ſui Germanici Præſidium imponere, quod Praeſidium Serenisſimus Hungariae, ac Bohemiae Rex, Pace facta deducere tenebitur, nihilq; Juris in ea Loca praetendet. Adminiſtratio autem, & Jurisdictio, ac Judicia rerum politicarum, & Civilium Praeſidio durante penes eum, vel eos maneant, ad quem, vel quos ea vi Legum, & Conſtitutionum Regni pertinent.

Hoc Faedus mutuae defenſionis tam diu duret, donec Pax facta, & executioni mandata fuerit, de Pace vero vel Induciis cum adverſa parte, neutra pars hoc Faedere comprehenſa, ſine alterius praeſcitu, & conſenſu agat, tractetve, nedum concludat. Si pendente hoc bello Polonico Serenisſimum Hungariae, & Bohemiae Regem, eiusve Succeſſores, & Haeredes, ſive eiusdem Regna, & Provincias quacunque de cauſa a quocunque infeſtari contingat, teneatur Serenisſimus Rex, & Regnum

Anno 1657.

gnum Poloniæ, & M.D. Litvaniæ, tanquam in cauſa propria Sereniſſimo Regi Hungariæ, & Bohemiæ, eiusque Hæredibus, omnibus viribus aſſiſtere, nec ab ea aſſiſtentia deſiſtere, donec communi conſenſu Pax fuerit concluſa. Cæterum rato manente integro Articulo viciſſim ſæpedictæ Conventionis 1. Decembris anni proxime præteriti initæ, cum Sereniſſimo Electore Brandeburgico promoveatur Tractatio vigore Conventionis ſupradictæ 1. Decembris initæ, & pro aſſecuratione ſua pateat illi ad Societatem communis Fæderis aditus.

Promoveatur ſimiliter iuxta dictam Conventionem Tractatio cum Coſacorum Duce Chmielnicio, ut is non modo Coſacos, ſi qui nunc contra Poloniam, vel Magnum Ducatum Litvaniæ militant, ſtatim revocet, ſed ipſe quoque una cum Militia ipſi adhærente, certis Legibus, & data ſecuritate ad obedientiam Regis, & Regni redeat. Cum Sereniſſimo Magno Duce Moſcoviæ non tantum Induciæ ſancte obſerventur, ſed cum eodem etiam agatur, ut Pax ſtabilis iam nunc inter ipſum, & Sereniſſimum Regem, & Regnum Poloniae conſtituatur, quo Sereniſſimus Rex Hungariæ, & Bohemiæ interpoſitionem ſuam offerat, & Sereniſſimus Magnus Dux interea omnibus viribus, ſuo etiam loco pro pacanda Polonia concurrere pergat. Agatur etiam cum Sereniſſimo Rege Daniæ, ut & is in Societatem armorum pro communi ſecuritate quamprimum concedat. Si qui alii Reges, Reſpublicæ, vel Principes in eandem Societatem recipi deſideraverint, de eo communi Fæderatorum Conſilio agatur. In quorum omnium fidem duo huius Fæderis, ſive Conventionis confecta fuerunt Exemplaria, pro ſingulis Partibus unum a ſæpedictis Dominis Commiſſariis, & Plenipotentiario Legato manibus propriis ſubſcripta, & appoſitis Sigillis ſuis munita. Dat. Viennæ 27. Maii Anno Domini 1657.

Joannes Weithard Princeps ab Aversberg.
Erneſtus Comes in Oettingen.
Joann. Ferdinand. Comes a Porcia.
Boguſlaus Comes in Leſzno, Supremus Regni Poloniæ Theſaurarius.

ARTICULUS *ſeparatus ſuper Electione Civitatum Cracovienſis, & Poſnanienſis, quibus Regia Maieſtas Hungariæ Præſidium Militis ſui imponere poſſit.* Loco & Dato eodem. *Ex Originali.*

Cum Tractatu Fæderis inter Sereniſſimorum Hungariæ, & Bohemiæ, ac Poloniæ, & Sveciæ Regum cum plena poteſtate deputatos Dominos Commiſſarios, & Legatum Extraordinarium hodie concluſi, inter alia, Articulo inſuper conventum ſit, in optione dicti Sereniſſimi Hungariæ, & Bohemiæ Regis debere eſſe poſitum, ex omnibus Locis, & Civitatibus Regni Poloniae duo, vel tria Loca, vel Civitates eligere, quibus iuſtum Praeſidium Militis ſui Germanici poſſit imponere, quod Praeſidium idem Sereniſſimus Rex Pace facta teneatur deducere, nihilque Juris in ea Loca praetendat, certis vero de cauſis minime conſultum viſum fuerit, ea Loca, ſive Civitates in ipſo Faedere mox publicando expreſſe nominare. Idcirco dicti Domini Commiſſarii, & Legatus hoc Articulo ſeparato, eandem vim, ac robur habituro, ac ſi de verbo ad verbum dicto Faederi fuiſſet inſertus, declaraverunt, & declarant ea Loca, ſive Civitates eſſe, et intelligi debere has duas videlicet, Cracoviam, et Poſnaniam, quarum proinde utraq; hac, aliisq; prægnantibus de cauſis, quo ad eius fieri poteſt, quam primum recuperari debeat. In cuius rei fidem huius Articuli duo Exemplaria, unum pro ſingulis Partibus facta, et a ſaepedictis Dominis Commiſſariis, et Legato manibus ſubſcripta, et Sigillis ſuis munita fuerunt. Dat. Viennae die 27. Maii Anno Domini 1657.

Joannes Princeps ab Aversberg.
Erneſtus Comes in Oettingen.
Joann. Ferdinand. Comes a Porcia.
Boguſlaus Comes in Leſzno, Supremus Regni Poloniæ Theſaurarius.

Conventio ulterior inter eosdem ſub eodem Dato, & Loco de Aſſecuratione Summæ Capitalis Regi Hungariæ, ad promovendam expeditionem Exercitus auxiliaris, a Rege, & Regno Poloniæ exolvendæ. Ex Originali.

Cum Tractatu Faederis inter Sereniſſimorum Hungariae, et Bohemiae, ac Poloniae, et Sveciae Regum cum plena poteſtate deputatos Commiſſarios, et Legatum Extraordinarium hodie concluſi, inter alia conventum ſit.

I.

Quod Sereniſſimus Rex Hungariae, et Bohe-

ANNO 1657.

Bohemiae iustum Exercitum, cum Copiis Serenissimi Regis Poloniae, et Sveciae sit coniuncturus, dicti Domini Commissarii, et Legatus declaraverunt, et declarant, se hoc Loci per voces, iustum Exercitum, aliud non intelligere, quam Exercitum constantem numero duodecim circiter millium armatorum.

II.

Cum item conventum sit, quod ad promovendam expeditionem Exercitus auxiliaris Serenissimi Regis Hungariae, et Bohemiae, a Serenissimo Rege, et Regno Poloniae summa quingentorum millium florenorum Rhenensium exolvi, ac in futurum pro conservatione, et supplemento eiusdem Exercitus annue trecenta millia florenorum Rhenensium praestari debeant. Unde autem, et quomodo ea solutio, et praestatio fieri debeat, certis de causis in Instrumento Faederis non fuerit expressum; dicti Domini Commissarii, et Legatus declaraverunt, et declarant modo dictam solutionem, et praestationem, hoc modo fieri debere, videlicet: pro assecuratione tam dictæ summæ capitalis quingentorum millium florenorum, quam alterius trecentorum millium annuorum, assignabitur Serenissimo Hungariæ, & Bohemiæ Regi media pars omnium proventuum, qui ex salis fodinis Vielicensibus, & Bochnensibus communi administratione percipiuntur, quæ quidem Administratio, ex mutuo Partium consensu, in eum, qui sequitur modum redigetur. Contractus iste nihil praeiudicet directo, & utili Dominio, Juri, & proprietati Sacræ Regiæ Maiestatis Poloniæ super fodinis salis Vielicensibus, & Bochnensibus, quæ Jura debent manere integra, & illæsa, non obstante super eisdem fodinis hac præsenti Conventione.

III.

Eadem Conventio nihil præiudicet secundum Leges, & Consvetudines Regni, Juribus certorum Palatinatuum, quibus secundum Jus publicum, & rationes Zupparum pendi annuatim Banci, & Tonnæ salis sunt solitæ, prout pendi cuivis Jura, & consvetudines iniungunt.

IV.

Pensiones Ecclesiis, Officialibus, & quibuscunque privatis pendi solitae, secundum cuiusvis iura, & rationes Zupparum, non obstante hac Conventione solvantur.

V.

Officiales haereditarii, qui nunc sunt, maneant, & eorum Successores secundum eorum Privilegia. Sacra Regia Maiestas Poloniae admittet ad communionem medietatis usuum fructuum salinarum Vielicensium & Bochnensium Sacram Regiam Maiestatem Hungariae, & Bohemiae.

ANNO 1657.

VI.

Liberum erit S. R. M. Hungariae, et Bohemiae, idonea Arcibus Vielicensi, et Bochnensi Praesidia ad maiorem Commercii securitatem praeficere, quae eodem prorsus modo sustentabuntur, quo reliqui eiusdem Regii Exercitus Milites.

VII.

Habebit Sacra Maiestas Regia Hungariae, et Bohemiae proprium in memoratis salis fodinis Administratorem adiunctum Administratori Serenissimi Poloniae Regis, quorum communi consensu, parique authoritate communis administratio rei salinariae dirigetur.

VIII.

Conveniet quoque inter Commissarios ex utraque parte de certa quantitate salis annuatim excindendi, quae excindi non poterit absque mutuo Partium consensu, certaq; inter Serenissimos Reges taxa constituetur, iuxta quam tenebuntur in ærarium, vel communes rationes referre, & computare pretium salis, quod ex Zuppis accipient.

IX.

Serenissimi Regis Hungariae, et Bohemiae Administratori distributio salis incumbet per Provincias, Regna, et Dominia eiusdem Regiae Maiestatis cum debita cautela, ne alteri cuipiam sine eiusdem consensu liceat per eadem Regna, et Provincias salem divendere, ac devehere, Serenissimi vero Regis Administratori idem Juris per Poloniam competet.

X.

Quidquid Serenissimis Regibus in proprio suo Regno, ac Dominiis per privatam suam industriam, et authoritatem ex divenditione salis lucri accesserit, ultra pretium communis taxae inter ipsos constitutum, id in propriam cuiusque utilitatem cedet.

XI.

Lucrum autem omne sive proventus, qui post soluta antiqua Zupparum onera, et impensas in ipsis salis fodinis praestari solitas superfuerint, aequaliter inter Serenissimos Reges dividentur, medietas autem, quae Serenissimo Hungariae, et Bohemiae Regi accedet, eidem imputabitur ad deductionem supra memorati crediti sui.

XII.

Haec communis Administratio eo, quo definita est, modo durabit ad integram usque debiti exsolutionem, qua plene adimpleta Serenissimus Rex Hungariae, et Bohemiae nihil amplius iuris, possessionis, aut usufructus praetendet, sed eadem, prout antea fuerunt, sine ullo onere hypothecae, vel praetensione, sub Dominio, et proprietate Serenissimi Regis et Regni Poloniae manebunt.

ANNO 1657.

XIII.

In subsidium autem, et evictionem praefatae Assecurationis Serenissimus Rex Poloniae Jura omnia hypothecaria, vel alia, quaecunque fuerint, quae ipsi in Regno Neapolitano competunt, et quae defacto possidet, Serenissimo Hungariae et Bohemiae Regi subsidiaria obligatione assignat, et obligat, ut deficiente quocunque tandem casu, principali assecuratione Serenissimo Hungariae, et Bohemiae Regi regressus, et actio pateat ad subsidiariam.

XIV.

Habeat haec supradicta Conventio eandem omnino vim, et robur, atque si ipsi Instrumento Fœderis de verbo ad verbum esset inserta.

In cuius rei fidem huius Conventionis seperatae duo Exemplaria, unum pro singulis Partibus facta, et a supradictis Commissariis, et Legato, manibus propriis subscripta, et Sigillis suis munita fuerunt. Dat. Viennae die 27 Maii Anno 1657.

Joannes Princeps ab Aversberg.
Joan. Ferdinand. Comes a Porcia
Ernestus Comes in Oettingen.
Boguslaus Comes in Leszno Supremus Regni Poloniæ Thesaurarius.

CIV.

1659.

Conventio inter Imperatorem, & Regem Poloniæ de titulo POTENTISSIMI. *Ex Archivo Regni Lib: 166. Numero 167. fol. 205.*

JOANNES CASIMIRUS DEI Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolensciae, Czerniechoviaeque, nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumque Haereditarius Rex. Significamus Praesentibus Literis nostris universis, & Singulis. *Quod coram Actis Metricæ Cancellariæ nostræ maioris Regni, comparens personaliter Illustrissimus ac Reverendissimus in Christo Pater, Dominus Nicolaus in Prażmow Prażmowski, Supremus Regni nostri Cancellarius Episcopus nominatus Luceoriensis, perpetuus Abbatiæ Sieciechoviensis Administrator, Præpositus ad Sanctum Michaelem in Arce Cracoviensi, ad Generales Sveticos Tractatus Commissarius Deputatus, a foro suo quovis proprio, & competenti recedendo, præsenti autem iurisdictioni nostræ Regiæ, quoad Actum præsentem duntaxat se incorporando, sponte ultro, libere scriptum infrascriptum reproduxit sub tenore tali.* Quandoquidem inter Augustissimum Rom: Imperatorem, & Serenissimum Poloniæ, ac Sveciæ Regem conventum sit, ut prædicatum *Potentissimi* a Regibus Poloniæ, tam Imperatori, quam Regibus Poloniæ, et Hungariæ, etiamsi Imperatores eos non esse contingeret, semper tribueretur, & vicissim, a præfato Imperatore ac Regibus Hungariæ, & Bohemiæ, Poloniæ Regibus idem quoque semper concederetur. Ideo ad perpetuam Rei memoriam, & normam in posterum servandam, ex Mandato Serenissimi Poloniæ Regis Regestris Cancellariæ suæ hæc Conventio sic annotata, & inscripta est Mense Junio Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo Nono. *Quod quidem Scriptum præinsertum Actis præsentibus ingrossari, & in Authentica forma &c. tradi mandavimus. In cuius Rei fidem &c.*

ANNO 1659.

CV.

Mandatum & Plenipotentia LEOPOLDI *Imperatoris ad concludenda Pacta Matrimonialia, & Dotalia inter se, nomine Serenissimæ* ELEONORÆ *Sororis suæ, &* MICHAELEM *Regem Poloniæ.* Dat. Viennæ die 16 Decembris Anno 1659. *Ex Originali.*

LEOPOLDUS Divina favente clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comes Tyrolis, & Goritiae &c. Testamur, & ad perpetuam rei memoriam notum facimus tenore Praesentium Universis. Cum ad Laudem inprimis, & Gloriam DEI Omnipotentis, Eiusque Gloriosae semper Genitricis Virginis Mariae, & deinde pro conservatione, & augmentatione Reipublicae Christianae, nec non ut inchoatum bonae vicinitatis vinculum, quod inter Nos, & Serenissimum, ac Potentissimum Principem Dominum MICHAELEM Regem Poloniae, Magnum Ducem Litvaniae, Russiae, Prussiae, Maso-

Anno 1659.

Masoviae, Samogitiae, Livoniaeque, Vicinum, & Fratrem nostrum charissimum nova affinitate coarctetur, & magis, magisque stabiliatur, pro utrius nostrum Regnorum, & Ditionum perpetuo, pacifico, & tranquillo Statu, de Matrimonio inter eundem Serenissimum Poloniae Regem, & Serenissimam Eleonoram Hungariae, & Bohemiae Principissam, Archiducissam Austriae, Ducissam Burgundiae, Comitissam Tyrolis, Sororem natu Maiorem Nobis charissimam, Tractatus institutus, iamque unanimi nostro consensu ad requisitionem ab ipso Serenissimo Poloniae Rege per solennem Legationem apud Nos hodie interpositam, declarato, eo ventum sit, ut de Conditionibus, & Pactis Dotalibus certa constituenda sit ratio. Idcirco Nos plenam indubiamque fiduciam gerentes de praeclara fide, integritate, ac prudentia Illustrissimi Venceslai Ducis Saganensis, Principis, & Gubernatoris Domus Lobkowicz, Principis Comitis Steinsteinensis, Domini in Chlumnitz, & Raudnitz ad Albim, Equitis Aurei Velleris, nostri Consiliarii intimi, Supremi Aulae Praefecti, Consangvinei, & Principis nostri charissimi, simul, & Generosi fidelis Nobis dilecti Joannis Pauli Hocher Liberi Baronis, Consiliarii pariter nostri intimi, & Supremi Aulae Cancellarii, ex certa nostra scientia, animoque bene deliberato, & omni meliori modo, via forma, & Ordine, quibus id fieri potest, fecimus, constituimus, & deputavimus, atque vigore Praesentium facimus, constituimus, & deputamus nostros veros, Legitimos, & Plenipotentiarios Commissarios, & Mandatarios, dantes, & concedentes eis amplam, plenam, & omnimodam facultatem, & potestatem nostro nomine cum eo, qui a memorato Serenissimo Poloniae Rege Vicino, & Fratre nostro charissimo, ad hunc finem ad Nos ablegatus, & cum pari Plenipotentia, & Mandato instructus adest, nempe cum Reverendo Andrea Olszowski Episcopo Culmense, & Pomesaniense, eiusdem Serenissimi Regis, ac Regni Vice-cancellario, nostro ac dictae Serenissimae, atque charissimae Sororis nostrae nomine de toto huius Matrimonii negotio tractandi, adeoque de Dote, Donatione propter Nuptias, munere nuptali, residentia, & sustentatione viduali, Bonis paraphernalibus, omnibusque aliis rebus huius Matrimonii Contractum concernentibus promittendi, acceptandi, conveniendi, concludendi, assecurandi, atq; cavendi. Quid quid ergo per ipsos Plenipotentiarios, Commissarios, & Mandatarios nostros vigore huius Mandati actum, promissum, acceptatum, transactum, constitutumque, & assecuratum fuerit, id Nos ratum, & gratum habituros, idemque certum, & firmum perpetuo futurum esse pollicemur, & promittimus. Et si iisdem Commissarii, & Mandatarii nostri ampliori, quam hisce expressum sit, potestate opus haberent, eandem ipsis hisce in plenissima forma, ac si de verbo ad verbum inserta esset, concessam esse volumus. Harum testimonio Literarum manu nostra subscriptarum, & Sigilli nostri appensione munitarum Datum in Civitate nostra Viennae die decima sexta Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Nono. Regnorum nostrorum Romani duodecimo, Hungarici decimo quinto, Bohemici vero decimo quarto.

LEOPOLDUS.

Ad Mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium

Christophorus Abeli: D. L.

CVI.

Pacta Matrimonialia inter Michaelem *Regem Poloniæ, &* Eleonoram Leopoldi *Imp. Sororem.* Dat. Vinnae die 24 Decembris Anno 1669. *Ex Originali.* 1669.

In Nomine Domini. Amen

Nos Venceslaus Dux Saganensis, Princeps & Gubernator Domus Lobkowitz, Princeps, Comes Steinsteinensis, Dominus in Chlumnitz, & Raudnitz ad Albim, Eques Aurei Velleris, Sacrae Caesareae Maiestatis Consiliarius Intimus, ac Supremus Aulae Praefectus, & Joannes Paulus Hocher Liber Baro, eiusdem Sacrae Maiestatis Consiliarius pariter Intimus, ac Supremus Aulae Cancellarius, tanquam dictae Sacrae Caesareae Maiestatis Serenissimi, & Invictissimi Principis, ac Domini Domini Leopoldi Divina favente Clementia Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, et Virtembergae, Comitis Tyrolis, et Goritiae, etc. Commissarii, et ad infrascripta cum Plenipotentia Mandatarii fidem facimus hisce Literis Nostris, quorum interest Universis. Quod cum Serenissimus, ac Potentissimus Princeps ac Dominus, Dominus Michael Rex Poloniae, Magnus Dux Litva-

Anno 1669.

Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque, Excellentissimum Oratorem, et Legatum suum Reverendissimum Dominum Andream de Olszowa Olszowski Episcopum Culmensem et Pomeraniae, Procancellarium Regni Poloniae, ad dictum Serenissimum et Invictissimum Principem, ac Dominum Dominum Leopoldum Romanorum Imperatorem, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae Regem, Austriae Archiducem, Dominum nostrum Clementissimum, destinaverit, per eumque Serenissimam Principem ac Dominam Dominam Eleonoram Poloniae Reginam, tum Hungariae, et Bohemiae Principissam, Archiducissam Austriae, Ducissam Burgundiae, Comitissam Tyrolis, Eiusdem Serenissimi, atq; Invictissimi Imperatoris Sororem Charissimam, in Matrimonium sibi collocari petierit, atque ipsa Sacra Caesar: Maiestas in huiusmodi honorificentissimam Serenissimi Poloniae Regis petitionem tam suo, quam Serenissimae, et Potentissimae Principis, ac Dominae Dominæ Eleonoræ Romanorum Imperatricis, uti Matris, quam omnium quorumcunque ex Augustissima Domo Austriaca interesse habentium nomine, benevolentissime annuerit, accesserit etiam assensus prædictæ Serenissimæ Eleonoræ, tandem quod felix, faustumque sit ad laudem, & Gloriam Dei Omnipotentis, & semper Gloriosæ, ac Beatæ Virginis Mariæ eius Genitricis pro conservatione, & augmento Rei Christianæ, pro communi bono, ac commodo utriusque Serenissimæ Domus, proque firmiore statu Regnorum, ac Provinciarum utriusque Maiestati subditorum, utque vinculo sangvinis magis, magisque bona amicitia, fida vicinitas, & mutua defensio coarctetur, inter prædictam Serenissimam Reginam Eleonoram Maiestatis suae Cæsareæ Sororem, ipsa Sacra Cæsarea Maiestate pro se, & aliorum nomine, ut supra per Nos Commissarios, & Mandatarios suos vigore Mandati Cæsarei, die decima Sexta Mensis Currentis Decembris in nostras Personas expediti, & dicto Excellentissimo Oratori, & Legato Serenissimi Poloniæ Regis Reverendissimo Domino Andreae de Olszowa Olszowski Episcopo Culmensi, & Pomeraniae, Procancellario Regni Poloniae traditi, interveniente ex una, & per eundem Dominum Legatum, & Mandatarium prædicti Serenissimi Poloniæ Regis, sufficienti Mandato, & Plenipotentia Regia sub die vigesima tertia Mensis Novembris proxime praeteriti expedita, & Nobis ab eodem reciproce consignata, instructum parte ab altera, tractatum, & conclusum est Matrimonium verum, & legitimum, sub Articulis & Conventionibus sequentibus; Videlicet: Quod Maiestas eius Caesarea praedictae Serenissimae Sororis suae nomine dabit, si et assignabit in Dotem supradicto Serenissimo Domino Michaeli Poloniae Regi Summam centum millium florenorum Rhenensium, sexaginta cruciferis bonae et usualis monetae Germanicae pro quolibet floreno computatis, eamque Summam defacto nunc exolvet, eo, quo alias per singularem Conventionem pactum est modo, sed et insuper sua Caesarea Maiestas ultra dictam Dotem centum millium florenorum memoratae suae Serenissimae Sorori promittit, et ex Causa spontaneae liberalitatis donat quadringenta millia florenorum Germanicorum eo modo, prouti in modo allegata singulari Conventione continetur, saepe indigitato Regi Poloniæ, Nomine Serenissimæ Reginæ exsolvenda, & numeranda. E converso vero Serenissimus Rex Poloniæ prædictam Dotem recipiendo pro Contradote, inprimis specifice summam centum millium florenorum supradicti valoris Rhenensium Serenissimæ Reginæ Poloniæ Eleonoræ Sponsæ suæ dare, & constituere tenebitur, & totam Summam tam Dotis, quam Contradotis, & Donationis Cæsareæ quadringentorum millium florenorum, adinstar Pactorum Dotalium, inter Serenissimum Poloniæ Regem Vladislaum, & Serenissimam Cæciliam Renatam conventorum, in opportunis, & sufficientibus, iisque non vastatis, sed integris, beneque stantibus, tantumque circiter redituum, & Proventuum, quantum ex inscriptis Bonis dicta Serenissima Regina Cæcilia Renata annuatim habuisset, importantibus Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Terris, Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, cum aliquot Residentiis Reginali Maiestate condignis, secundum Constitutiones Regni Poloniæ, in proximis Regni Comitiis, vel si ea abrupta, aut perturbata fuerint, in aliis successive proximis, in bona, & debita forma, nec non in Bonis propriis habitis, & habendis inscribere, & assecurare, & huiusmodi Reformationem, seu Inscriptionem quantocius ad manus Cæsareæ Maiestatis transmittere, & ad hæc curare, efficereque debebit, & tenebitur, quod omnes Dominiorum, Civitatum, Oppidorum, Castrorum, Terrarum, Villarum, & Bonorum inscri-

Anno 1669.

ptorum Capitanei, Rectores, Tenutarii, Cives præſentes, & futuri, qui ſupradictæ Reformationi ſubiacebunt, ipſi Sereniſſimæ Reginæ Eleonoræ plenam præſtent ſponſionem, ac corporale fidelitatis iuramentum, quod ſi Sereniſſimo Regi Poloniæ, priusquam ipſi Sereniſſimæ Reginæ Eleonoræ aliquid humanitus acciderit, tunc & in eo caſu nulli alteri, niſi Maieſtati ſuæ Reginali Dominia, Civitates, Oppida, Arces, Terras, Villas, & Bona ſibi inſcripta tradent, & conſignabunt, cum omnibus inde percipiendis fructibus, commodis, emolumentis, & reditibus, & quod Maieſtati ſuæ in omnibus, & per omnia ſecundum Regni Leges parebunt, & obedient fideliter, & conſtanter, ita ut Sereniſſimis Poloniæ Regibus obedire ſunt ſoliti, & adſtricti, ſed Tributa in Conventione Regni iuſſa Subditi eorum locorum, nihilominus cum aliis Regni Incolis conferent, Podvodasque, ut moris eſt, praebebunt, ac in Caſtris in hac Dote, & Dotalitio obligatis conſveta Judicia Caſtrenſia Capitaneorum, & Regalia celebrabuntur. Et ſi eadem Bona deperdantur, aut vaſtentur, tunc Sereniſſimus Poloniæ Rex aliunde ſupplebit. Inſuper permiſſum eſt arbitrio Sereniſſimi Regis Poloniæ, ut ſecuta per copulam huius felicis Matrimonii conſummatione Sereniſſimam Sponſam ſuam aliquo Munere Nuptiali, tam pro Regio ſuo honore, quam Ipſius Sereniſſimæ Sponſæ ſuæ merito remunerari poſſit, cum utrinque de ipſius Sereniſſimi Regis, erga Sereniſſimam Sponſam amore, & benevolentia nihil dubitetur. Pro hoc autem Munere nuptiali, ut præmittitur, deputando, etiam Inſcriptio, & Aſſecuratio legitime itidem fieri debebit. Conventum præterea eſt, quod ſi Sereniſſima Regina Eleonora prior Sponſo ſuo defuncta fuerit, tunc Dos, & Donatio propter Nuptias, & Munus Nuptiale ad Sereniſſimum Regem, & Regnum Poloniæ perpetuo devolvantur, ſine aliqua dictæ Dotis reſtitutione. Si vero Sereniſſimum Regem præmori contigerit, Prole ex ea, quod Deus prohibeat, non ſuſcepta, vel ſi ſuſcepta fuerit, tam præmortua, quam etiam ſuperſtite, tunc nihilominus Sereniſſima Regina Eleonora omnibus Terris, Diſtrictibus, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, & Bonis ſibi pro Dote, Contradote, & Munere nuptiali inſcriptis, & aſſignatis ad vitæ ſuae vidualis tempus, ſive in Regno Poloniae, ſive extra commoretur, plenam utendi, & fruendi poteſtatem habere debeat. Poſt mortem autem ſuam praedicta Contrados centum millium florenorum, in Bonis Regalibus inſcripta ad Poloniae Regnum converti, & redire debebit. De alia vero centum millium florenorum Summa, Dote ſcilicet ſua, memorato modo importata, & inſcripta, nec non de Munere Nuptiali praedicto, ſi eiusmodi Munus fuerit, ut de eo teſtari poſſit, ſicut & de donatis a Caeſarea Maieſtate quadringentis florenorum millibus, habeat eadem Sereniſſima Regina Eleonora tam in vita, quam in mortis Articulo, ſi Regem praemori continget, donandi, teſtandi, & arbitrio ſuo diſponendi facultatem. Quodſi vero de Dote, & Munere huiusmodi Nuptiali, nec non de dictis quadringentis millibus nihil diſpoſuerit tunc & Dos, & Munus ipſum Nuptiale, ſi tale datum, ut eius proprietas ad Maieſtatem Reginalem legitime pertineat, ſicut & dicta quadringenta florenorum millia, vel ea pars, de qua non diſpoſuerit ad Sereniſſimae Reginae Eleonræ Liberos, quos poſt mortem ſuam ſuperſtites reliquerit: nullis autem ex ea progenitis Liberis poſt mortem eius extantibus, ad proximos ipſius Sereniſſimae Eleonoræ haeredes maſculos, & illis non extantibus ad fæminas devolvantur, eisque dictam Dotis principalis, & Donationis Cæſareæ Summam, una cum Munere Nuptiali, Sereniſſimi Poloniæ Regis Succeſſores integre, vel partem aliis non donatam, aut legatam effectualiter reſtituere, & perſolvere debeant, & teneantur. Hac expreſſa Lege, & Conditione, quod in caſu obitus Sereniſſimæ Reginæ Eleonoræ ab inteſtato Maieſtatis ſuæ Reginalis Hæredes ſupradicti, in caſu vero factæ alicuius Diſpoſitionis, perſona, vel perſonae, illa, vel illæ, cui, vel quibus Sereniſſima Regina Eleonora Donationem, vel Legatum aliquod fecerit, annuos reditus certos, & integros viginti quinque millium florenorum Germanicorum ſupra præmemorati valoris Rhenenſis, pro Summa Dotis, & donatis quadringentis millibus, nec non eo, quod ratione Muneris Nuptialis conpetierit, ex ſupradictis inſcriptis, & aſſignatis, nec non a Sereniſſimo Rege hypothecatis propriis Bonis in ſolidum, tam diu quilibet pro ſua rata parte ſine aliquo defectu habere, levare, & percipere poſſint, donec, & quousque plene, & integre ſatisfacti, & contenti redditi fuerint, tam ſcilicet de Summa Dotis, & Donationis Cæſareæ quadringentorum millium florenorum, quam de Munere Nuptiali, ſi tale fuerit, de quo legari poſſit. Conventum præterea, & concluſum eſt, quod Sereniſſima Regina Eleonora, non ſolum Bonis, & Dominiis ſibi pro Dote, Contradote, ac Munere Nuptiali, ut prædictum eſt, inſcriben-

Anno 1657.

ſcribendis, & aſſignandis, ſed & aliis omnibus Juribus, Libertatibus, Privilegiis, quibus cæteræ Sereniſſimæ Reginæ Poloniæ uti, frui, gaudere, & Bona huiusmodi poſſidere ſolitæ ſunt, utatur, iuxta Leges, & Conſtitutiones Regni, ita tamen, ut quæ in præſenti Contractu expreſſe facta, & conventa ſunt, firma, inconcuſſaque permaneant, atque de iis, quæ præfatæ Sereniſſimæ Reginae Eleonoræ eiusdem Contractus vigore debentur, nihil decedat, ſed omnia integra præſtentur, & executioni demandentur. De aliis vero rebus, & Bonis quibuscunque ad ipſam Sereniſſimam Reginam Eleonoram, quovis iure, & vel Donationis, vel alio titulo, hoc nunc tempore ſpectantibus, nihil omnino excipiendo, ita conventum, & concluſum eſt; quod Sereniſſima Regina Eleonora illa omnia habeat, teneat, & poſſideat, tanquam res, & Bona ſua propria, poſſitq; illis uti, frui, & gaudere, ac de ipſis in omni caſu, & eventu, ſive per liberam Donationem, aut alium quemcunque Contractum inter vivos, ſive cauſa mortis, ſive per ultimam voluntatem, ſive ſupervivat Sereniſſima Sponſa, ſive minus, & peculiariter de donatis quadringentis florenorum millibus (ita tamen ut iam memoratæ ſummæ uſus fructus apud Regem toto Regis vitæ tempore maneat) ſecundum beneplacitum diſponere, & ordinare ſine cuiusvis impedimento. Si vero Sereniſſimam Reginam Eleonoram e vivis decedere contigerit, nulla facta de ſupra dictis rebus & Bonis ſuis propriis, ſecumque in Poloniam importatis, diſpoſitione, vel ordinatione per Contractum inter vivos, vel cauſa mortis, ſive per ultimam eius voluntatem, aut aliter quomodocunque, tunc & in eo caſu res, & Bona ſua huiusmodi omnia, quae tempore obitus Maieſtatis ſuæ Reginalis extare comperientur, & ſupererunt, (ſalvo tamen ſupra dicto iure uſus fructus Sereniſſimo Regi ad vitalitium in dictis quadringentis florenorum millibus competente) ad ſupradictos proximiores Maieſtatis ſuæ Reginalis hæredes maſculos, & illis deficientibus, fæminas redire debeant, & ad eorundem Bonorum omnimodam reſtitutionem Sereniſſimi Poloniæ Regis Succeſſores teneantur, & obligati ſint. Verum res, & Bona illa, quæ Sereniſſimæ Reginæ Eleonoræ tempore Nuptiali donabuntur, ſi Maieſtatem ſuam Reginalem præmori contigerit, Sereniſſimo Regi Poloniæ Marito ſuperſtiti cedant. Si vero Sereniſſima Regina Eleonora Sereniſſimo Regi Poloniæ Marito ſupervixerit, & de illis nullam diſpoſitionem in vita ſua fecerit, tunc poſt illius obitum ſimiliter ad præfatos ipſius Hæredes devolvantur. Porro ea, quæ Sereniſſima Regina Eleonora poſt Nuptias, in Regno Poloniæ quomodocunq; acquiſiverit, & comparaverit, in eo caſu quo de illis nullam Ordinationem vel Diſpoſitionem, ut prædictum eſt, ſive in vita ſua, ſive in mortis Articulo fecerit, non ad ipſius Sereniſſimæ Reginæ Eleonore hæredes ſupradictos, ſed ad Regnum Poloniæ, & Regis Poloniæ Succeſſores pertinere, eisque remanere debeant, exceptis duntaxat iis reditibus, & Bonis immobilibus, ſi quæ ex pecunia ſecum in Poloniam adportata comparaverit. Cæterum praefata Sereniſſima Regina Eleonora de prædictis omnibus rebus, & Bonis, tam nunc ad eam ſpectantibus, quam tempore Nuptiarum, & poſt Nuptias acquiſitis, ſeu acquirendis, habeat, & habere debeat, in omni caſu, & eventu, per Donationem liberam, & quemvis alium Contractum inter vivos, ſeu cauſa mortis, ſeu per Teſtamentum plenam, omnimodamque ſecundum beneplacitum ſuum diſponendi, & ordinandi facultatem, ſine cuiusvis impedimento, & contradictione. Inſuper concluſum eſt, & conventum, quod Sereniſſima Regina Eleonora, poſtquam ad Sereniſſimum Sponſum deducta fuerit, tum ante conſummationem Matrimonii, Literis ſuper ea re ſpecialiter confectis, ſolenniter, & expreſſe renuntiet hæreditati paternæ, & fraternæ, atque Succeſſioni Regni Hungariæ, Bohemiæ, Dominiorumque quorumlibet Sereniſſimæ Domus Auſtriacæ pro omnibus Auſtriacæ Familiæ Principibus, eorumque Liberis, & Hæredibus per Lineam Maſculinam deſcendentibus, ſalvo ſibi per omnia Jure ſuccedendi in defectu Maſculorum, ita tamen, ut Renuntiatio hæc, tum primum vires, & robur ſuum habeat, poſtquam ſolutio dictæ Dotis centum millium, & Donationis Cæſareæ quadringentorum florenorum millium realiter facta fuerit, poſt quam ſolutionem exnunc, prout extunc ſit valida, & repetita intelligatur dicta Renuntiatio, & hanc ipſam modo ſupraſcripto faciendam Renuntiationem Sereniſſimus Rex Poloniæ per ſuas ſpeciales Literas ratam habere, approbareque debeat, & teneatur. Inſuper concluſum eſt, quod ſi alter contrahentium ante conſummationem nuptialem, quod Deus clementer avertere dignetur, e vivis excederet, tunc totus iſte Contractus, ſeu Tractatus cum omnibus in eo contentis, pro annihilato, caſſato, & enervato habeatur. Conventum etiam eſt, quod Sereniſſimus Rex Poloniæ poſt reditum ad ſe Domini Oratoris ſui prædicti præſen-

tem

Anno 1669.

tem Contractum matrimonialem, & supra memoratam Conventionem particularem ratificare, & approbare, eandemque manu sua subscriptam, & Sigillo suo subsignatam, una cum supradictæ Renuntiationis ratificatoriis Literis, in manus Maiestatis Cæsareæ transmittere, & consignare debeat.

Huius vero Contractus matrimonialis dabitur Nobis ex parte Serenissimi Poloniæ Regis a supradicto Domino Regio Oratore, & Legato suo reciprocum, ac simile Exemplum. In quorum omnium fidem, & testimonium, & corroborationem præsentes Literas manibus nostris subscripsimus, & Sigillis nostris communiri fecimus. Dat. Viennæ in Aula Cæsarea in Vigilia Nativitatis Domini nostri, Die vigesima quarta Decembris Anno millesimo sexcentesimo sexagesimo Nono.

V. D. Saganensis mp.

Joann. Paul. Hocher, L. B.

CVII.

LEOPOLDI *Imperatoris Pactorum eorundem Ratificatio, & Confirmatio.* Dat. die 26. Decembris Anno 1669. *Ex Originali.*

LEOPOLDUS Divina favente clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Lucemburgi, ac Superioris, & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ, & Teckæ, Princeps Sveviæ, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, Moraviæ, Superioris & Inferioris Lusatiæ, Comes Habspurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravius Alsatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum. Recognoscimus, & testatum facimus, pro Nobis, & Hæredibus, ac Successoribus nostris. Significantes tenore Præsentium quibus expedit, Universis. Quod cum Serenissimus, & Potentissimus Princeps Dominus MICHAEL Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniaeque Frater Noster Charissimus, Reverendissimum Andream de Olszowa Olszowski Episcopum Culmensem, & Pomesaniae, Procancellarium Regni Poloniae, Oratorem, & Legatum ad Nos destinasset, & per eum Serenissimam Virginem Dominam ELEONORAM, Poloniae Reginam, Hungariae, & Bohemiae Principissam, Archiducissam Austriae, nostram Sororem Charissimam, in Matrimonium sibi collocari petiisset, benevolentissimaque tam nostra, ac Serenissimae Principis, ac Dominae ELEONORÆ Romanorum Imperatricis, ut Matris, quam omnium Voluntate pro Nobis, & omnibus, quorum ex parte Augustissimæ nostrae Austriae Domus interest, ac ipsius etiam Serenissimae Virginis, ad eam rem consensu declaratis, Pacta, atque Conditiones huiusce Matrimonii, Nobis nomine, ut supra per nostros Caesareos Commissarios, & Mandatarios, Illustrissimum Venceslaum Ducem Saganensem Principem, & Gubernatorem Domus Lobkowitz, Principem, Comitem, Steinsteinensem, Dominum in Chlumnitz, & Raudnitz ad Albin, Equitem Aurei Velleris, nostrum Consiliarium Intimum, et Supremum Aulae Praefectum, Consangvineum, et Principem nostrum Charissimum, nec non Generosum fidelem Nobis dilectum Joannem Paulum Hocher Liberum Baronem, Consiliarium nostrum pariter Intimum, et Supremum Aulae Cancellarium, Vigore Mandati nostri Caesarei die decimasexta currentis Mensis Decembris in eorum Personas expediti intervenientibus ex una, et per dictum Oratorem, et Legatum Regium Reverendissimum Andream de Olszowa Olszowski Episcopum Culmensem, et Pomesaniae, Procancellarium Regni Poloniae, sufficienti Mandato, et Plenipotentia Regia, sub die vigesima tertia Mensis Novembris proxime praeteriti expedita, instructum, agentem parte ex altera, mutuo inita, et constituta fuissent. Nos ut ea perpetuo firma, et stabilia sint, quemadmodum in danda praedictis Commissariis, et Mandatariis nostris ad tractandum id Matrimonium potestate spoponderamus, faciendum putavimus, ut in hoc Diploma nostrum totum hunc Contractum, memoratorum Commissariorum nostrorum Chirographis, et Sigillis roboratum, de verbo ad verbum describi mandaremus, eundemque hoc nostro Diplomate confirmaremus. Cujus iisdem plane verbis Formula sequitur, et est talis. In Nomine Domini Amen. Nos VENCESLAUS Dux Sagenensis, Princeps, et Gubernator Domus Lobkowitz etc. Nos itaque LEOPOLDUS Divina favente clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, etc. Rex, Archidux Austriae etc. supranominatus, praemissum hunc Contractum totum, et integrum, omnesque sigillatim eius Conditiones, puncta, et Articulos praesentibus Literis nostris, omni meliore modo, et forma ratificamus, approbamus, confirmamus, et corroboramus, eaque omnia rata, et grata habere testamur, et firma, et inviolabilia,

Anno 1669.

lia, quantum ad Nos pertinet, Nos servaturos esse, neque ulla in parte a quoquam labefactari permissuros, spondemus, ac verbo nostro Caesareo, Regio, et Archiducali pollicemur. In cuius rei fidem praesentes manu nostra subscripsimus, et Sigillo nostro Caesareo muniri fecimus. Dat. in Civitate nostra Viennae die vigesima sexta Mensis Decembris, Anno Incarnationis Dominicae millesimo sexcentesimo sexagesimo nono. Regnorum nostrorum Rom. duodecimo, Hungarici decimoquinto, Bohemici vero quarto.

LEOPOLDUS mp.

Ad Mandatum S. Cæs. Maiestatis proprium.

Christophorus Abeli.

CVIII.

Particularis Conventio Commissariorum S. Cæs. Maiestatis, cum Legato Plenipotentiario S. R. M. Poloniæ, tam de Solutione Dotis centum millium florenorum Rhenensium, quam de Donatione, & Solutione aliorum quadringentorum millium florenorum Germanicorum. Sub eodem Dato. *Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen.

NOS VENCESLAUS Dux Saganensis, Princeps, & Gubernator Domus Lobkowitz Princeps, Comes Steinsteinensis, Dominus in Chlumnitz, & Raudnitz ad Albin, Eques Aurei Velleris, Sacræ Cæsareæ Maiestatis Consiliarius Intimus, ac Supremus Aulæ Præfectus, & Joannes Paulus Hocher Liber Baro, eiusdem Sacræ Cæsareæ Maiestatis Consiliarius pariter Intimus, ac Supremus Aulæ Cancellarius, tanquam dictæ Sacræ Cæsareæ Maiestatis Serenissimi, & Invictissimi Principis, ac Domini, Domini LEOPOLDI Divina favente Clementia Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ Regis, Archiducis Austriæ, Ducis Burgundiæ, Styriæ, Carynthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comitis Tyrolis, & Goritiæ &c. Commissarii, & ad infra scripta cum Plenipotentia Mandatarii fidem facimus hisce Literis nostris, quorum interest, Universis. Cum a prædicto Serenissimo, & Invictissimo Principe, ac Domino, Domino LEOPOLDO Romanorum Imperatore, Serenissimæ Principi, ac Dominæ, Dominæ ELEONORAE Poloniæ Reginæ, Hungariæ, & Bohemiæ Principissæ, Archiducissæ Austriæ, Ducissæ Burgundiæ, Comitissæ Tyrolis, per Nos vigore Pactorum dotalium inter Nos, & Reverendissimum, ac Excellentissimum Dominum Andream de Olszowa Olszowski Episcopum Culmensem, & Pomesaniæ, Procancellarium Regni Poloniæ, a Serenissimo, & Potentissimo Principe, ac Domino, Domino MICHAELE Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Volhyniæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque ad dictum Serenissimum, & Invictissimum Principem, ac Dominum, Dominum LEOPOLDUM Rom. Imperatorem, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ Regem, Austriæ Archiducem, Dominum nostrum Clementissimum destinatum Oratorem, & Legatum, hodierna die initorum in Dotem centum millia florenorum Rhenensium, sexaginta cruciferis bonæ, & usualis monetae Germanicae pro quolibet floreno computatis, assignata sint, quod de eius solutione in eum, qui sequitur modum, particulariter conventum sit, nimirum quod alte memorata Sacra Caesarea Maiestas dicta centum millia florenorum Rhenensium post Nuptias celebratas statim exsolvet: quae Summa insimul cum Serenissima Regina in Poloniam transmittetur, ac sine ulla dilatione, neque expectata Comitiorum Regni conclusione, Serenissimo Regi numerabitur, ita tamen, ut tam de hac Dote centum millium florenorum, quam de Contradote, aliorum centum millium florenorum reciproce promissa, nec non de Munere Nuptiali ab affectu, et amore Serenissimi Regis post consummationem Matrimonii proxime determinando, conclusa in Pactis Matrimonialibus, et determinata, in proximis Comitiis actualiter, et effective fiat Inscriptio, Reformatio, et Assecuratio. Similiter cum a praememorata Sacra Caesarea Maiestate dictus Excellentissimus Orator, et Legatus praelibati Serenissimi sui Regis nomine, auctionem Dotis ob graves praesentis temporis necessitates, praegnantesque modernarum circumstantiarum causas petiisset, e contra Nos allegassemus, idcirco Dotis nomine maiorem Summam contra morem in Serenissima Austriaca Domo solitum constitui non posse, ne in præiudicium hoc exemplum futuris temporibus trahatur, tandem eo conventum est, ut sua Sacra Cæsarea Maiestas ad dandam in re ipsa, quam Serenissimus Rex desiderat, satisfactionem, simul & ad demonstrandum benevolum, & propensum, quem erga Charissimam

ANNO 1669.

Sororem Sereniſſimam Reginam, & Sereniſſimum Regem gerit affectum, fraterne promiſerit ſe, Sereniſſimæ Sorori ultra dictam Dotem centum millium florenorum, alia quadringenta millia florenorum Germanicorum libere donaturam, & ſequenti modo exſoluturam. Scilicet numerabuntur Sereniſſimo Regi in defalcationem dictorum quadringentorum millium florenorum centum quinquaginta florenorum millia ad Feſtum Nativitatis Sancti JOANNIS BAPTISTAE, Anni proxime ſequuturi, & totum reſiduum florenorum bis centum & quinquaginta millium ad dictum Feſtum Sancti JOANNIS BAPTISTAE, in Anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo primo. Ea tamen Conditione, & Lege, ut ultra Inſcriptionem a Regno faciendam, & iam ſupra in Pactum deductam a Sereniſſimo Rege Sereniſſimæ Reginæ ratione dictorum quadringentorum millium florenorum condigna fiat Aſſecuratio, qua habita, Sereniſſimo Regi poſt lapſum cuiusvis termini tantum, quantum modo promiſſum conſignabitur, & in eius plenum, liberumque uſum, & adminiſtrationem tradetur. Quæ omnia præmemoratus Excellentiſſimus Orator, & Legatus vigore ſuæ Plenipotentiae grato accepit animo, ſimulque promiſit, & ſpopondit, cum Sereniſſimus Poloniae Rex hanc ſummam in emundationem Bonorum ſuorum haereditariorum, ſeu in coemptionem, aut exemptionem aliquorum Bonorum immobilium ſit converſurus, quod & in illis, & in aliis Sereniſſimae ELEONORAE Hypotheca condigna, & ſufficiens, omni meliori modo ſecundum Jura, & Conſvetudines Regni Poloniae proxime conſtituetur. Demum concluſum, quae de reditu, & permanentia Dotis, Contradotis, Muneris nuptialis, nec non Donatione Caeſarea, aliisque Bonis paraphernalibus donatis, & propriis in Inſtrumento Pactorum dotalium inter Nos, & ſupra dictum Dominum Regium Oratorem, & Legatum expreſſe facta, & conventa ſunt, firma, & inconcuſſa permaneant, atque de iis, quae praefatae Sereniſſimae Reginae ELEONORAE eiusdem Contractus vigore debentur, nihil decedat, ſed omnia integra praeſtentur, & executioni demandentur Huius vero peculiaris Conventionis dabitur Nobis, ex parte Sereniſſimi Poloniae Regis, a ſaepe dicto Domino Regio Oratore, & Legato ſuo reciprocum, ac ſimile exemplum. In quorum omnium fidem, teſtimonium & robur praeſentes Literas manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillo communivimus. Datum Viennae in Aula Caeſarea, in Vigilia Nativitatis Domini Noſtri, die vigeſima quarta Decembris Anno milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo nono.

V. D. Saganenſis.
Joan. Paul. Hocher L. B.

CIX.

LEOPOLDI *Imperatoris Conventionis præcedentis Ratificatio, & Approbatio.* Datum Viennæ die 26. Decembris An. 1669. *Ex Originali.*

LEOPOLDUS Divina favente clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiae, Carniolæ, Lucemburgi, ac Superioris & Inferioris Sileſiæ, Wirtembergæ & Teckæ, Princeps Sveviæ, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, Moraviæ, Superioris, & Inferioris Luſatiæ, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravius Alſatiæ, Dominus Marchiæ Sclavonicae, Portus Naonis, & Salinarum &c. Significamus praeſentibus Literis noſtris, quorum intereſt Univerſis, & ſingulis. Poſtquam Contractus ſeu Pacta Matrimonialia inter Sereniſſimum, & Potentiſſimum Principem Dominum MICHAELEM Regem Poloniae, Magnum Ducem Litvaniae, ac Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiae, Livoniaeque Fratrem noſtrum chariſſimum, & Sereniſſimam Principem Dominam ELEONORAM Reginam Poloniae, Hungariae, & Bohemiae Principem, Archiduciſſam Auſtriae, Duciſſam Burgundiae, Comitiſſam Tyrolis Sororem noſtram chariſſimam per Delegatos a Nobis Commiſſarios, Plenipotentiarios cum Oratore, & Legato dicti Sereniſſimi Regis Plenipotentiario hic Viennae in Vigilia Nativitatis Domini noſtri die 24. Decembris Anno milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo nono concluſa fuere, eadem etiam die vigeſima quarta Decembris inter eoſdem noſtros Commiſſarios, ac Mandatarios Caeſareos, & Legatum Regium, Conventionem, ſeu Tractatum particularem circa memoratae Sereniſsimæ Reginæ ELEONORÆ Dotem centum millium florenorum, & Donationem noſtram Caeſaream aliorum quadringentorum millium florenorum Germanicorum initum, & concluſum, ac manibus eorundem Commiſſariorum noſtrorum,

ANNO 1669.

Sigilliſque eorum munitum eſſe, cuius tenor ad verbum ſequitur, eſtque talis. Nos VENCESLAUS Dux Saganenſis, Princeps, & Gubernator Domus Lobkowitz &c. &c.

Nos igitur LEOPOLDUS Divina favente clementia Electus Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae Rex, Archidux Auſtriae, ſupranominatus praeinſertum Conventionis particularis Inſtrumentum, vigore Plenipotentiae Commiſſariis, & Mandatariis noſtris, a Nobis datae confectum, & ſubſcriptum in omnibus eius Punctis, Clauſulis, Articulis, & Conditionibus omni meliori modo, & forma, prout de Jure, et Conſvetudine approbandum, et ratificandum eſſe duximus, uti quidem approbamus, et ratificamus praeſentibus Literis noſtris, eiuſque debitam, et totalem executionem ex parte noſtra verbo noſtro Caeſareo Regio, et Archiducali promittimus, et aſſecuramus. In cuius rei fidem praeſentes manu noſtra ſubſcripſimus, et Sigillo noſtro Caeſareo muniri fecimus. Datum in Civitate noſtra Viennae die 26. Decembris, Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo nono Regnorum noſtrorum Romani duodecimo, Hungarici decimo quinto, Bohemici decimo quarto.

LEOPOLDUS.

Ad Mandatum Sacræ Cæſareae Maieſtatis proprium.
Chriſtophorus Abeli

Tenor eorundem Pactorum Matrimonialium ex parte Legati S. R. M. Poloniæ. Sub eodem Loco & Dato. *Ex Originali.*

EGo Andreas de Olſzowa Olſzowſki Epiſcopus Culmenſis, et Pomeſaniae, Procancellarius Regni Poloniae, Sereniſsimi et Potentiſsimi Principis, ac Domini, Domini MICHAELIS Dei Gratia Regis Poloniae, Magni Ducis Litvaniae, Ruſsiae, Pruſsiae, Maſoviae, Samogitiae Kiioviae, Wolhyniae, Livoniae, Smolenſciae, Severiae, Czerniechoviaeque, et ad Sereniſsimum, et Invictiſsimum Principem, ac Dominum, Dominum LEOPODUM Divina favente clementia Rom. Imp. ſemper Auguſtum, et Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. Regem, Archiducem Auſtriae, Ducem Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, et Wirtembergae, ac Comitem Tyrolis et Goritiae etc. Orator, et Legatus, ad infraſcripta vigore ſufficientis Mandati & Plenipotentiæ Commiſſarius, Procurator, & Mandatarius fidem facio hiſce Literis meis, quorum intereſt, Univerſis. Quod cum a prædicto Sereniſſimo, & Invictiſſimo Principe ac Domino, Domino LEOPOLDO Rom. Imperatore, Sereniſſimo ac Potentiſſimo Principi, ac Domino, Domino MICHAELI Poloniæ Regi Domino meo clementiſſimo Sereniſſimam Principem, ac Dominam ELEONORAM Poloniæ Reginam, Hungariae, et Bohemiæ Principiſſam, Archiduciſſam Auſtriae, Duciſſam Burgundiae, Comitiſſam Tyrolis eiuſdem Sereniſſimi, atq; Invictiſſimi Principis Sororem chariſsimam in Matrimonium collocari petiiſſem, & Sacra Caeſarea Maieſtas in huiuſmodi Sereniſsimi Regis mei petitionem ita ſuo, quam Sereniſsimae & Potentiſsimae Principis, ac Dominae, Dominæ ELEONORÆ Rom: Imperatricis, uti Matris, quam omnium quorumcunque ex Auguſtiſsima Domo Auſtriaca intereſſe habentium nomine benigne mihi, ac benevole annuerit, acceſſerit etiam aſſenſus eiuſdem Sereniſſimae Virginis, tandem quod felix, fauſtumque ſit &c. In quorum omnium fidem, teſtimonium, et robur, praeſentes Literas manu noſtra ſubſcripſi, & Sigillo communivi, Datum Viennae, in Aula Caeſarea, in Vigilia Nativitatis Domini noſtri, die 24 Decembris Anno milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo nono.

Andreas Olſzowſki Epiſcopus Culmenſis Vicecancellarius, & Legatus Poloniæ.

CX

MICHAELIS *Regis Poloniæ eorundem Pactorum Matrimonialium Ratificatio, & Approbatio.* Datum Varſaviæ die 23. Menſis Januarii Anno 1670. *Ex Originali.*

MICHAEL Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſsiae, Pruſsiae, Maſoviae, Samogitiae, Kiioviae, Wolhyniae, Livoniae, Smolenſciae, Severiae, Czerniechoviaeque. Significamus praeſentibus Literis noſtris, quorum intereſt Univerſis, & Singulis: Exhibita eſſe Nobis Inſtrumenta bina Contractus, ſeu Pactorum Matrimonialium inter Nos, & Sereniſsimam Principem Dominam ELEONORAM Reginam Poloniae, Hungariae, & Bohemiae Principiſſam, Archi-

Anno 1670.

chiducissam Austriae, Ducissam Burgundiae, Comitissam Tyrolis, Sponsam nostram charissimam cum delegatis a Caesarea Maiestate Commissariis Plenipotentiariis, per Oratorem Legatum nostrum Plenipotentiarium Viennae in Vigilia Nativitatis Domini nostri, die vigesima quarta Decembris, millesimi sexcentesimi sexagesimi noni instituta, manu eiusdem Legati nostri subscripta, & eius Sigillo munita, sana, salva, illaesa, omnique suspicione carentia. Quorum tenor sequitur, estque talis. In Nomine Domini Amen. Ego Andreas de Olszowa Olszowski Episcopus Culmensis, & Pomesaniae, Procancellarius Regni Poloniae, &c. Nos igitur MICHAEL Rex praeinserta Contractus, seu Pactorum nostrorum Matrimonialium bina Instrumenta vigore Plenipotentiae Oratori, & Legato nostro a Nobis datae confecta & subscripta in omnibus eorum punctis, clausulis, articulis & conditionibus omni meliori modo, & forma, prout de Jure, & Consvetudine approbanda, & ratificanda esse duximus, uti quidem approbamus, ratificamus, praesentibus Literis, earumque debitam, & totalem executionem ex Parte nostra verbo Regio promittimus, et assecuramus. In cuius rei fidem praesentes manu nostra subscriptas Sigillo Regni communiri iussimus. Dat. Varsaviae die XXIII. Mensis Januarii Anno Domini MDCLXX. Regni nostri Anno primo.

MICHAEL *Rex.*

CXI.

Reformatio Serenissimæ Reginæ ELEONORÆ. Dat. Varsaviæ die 7. Novembris Anno 1670. *Ex Archivo Regni Lib. 181. Numero 182. fol 51.*

MICHAEL Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolenscyae, Severiae, Czerniechoviaeque. Ad perpetuam rei memoriam, Notum, testatumque facimus, ad quos praesentes Litterae nostrae devenerint, huius, et futuri temporis Universis, et Singulis; Connubialis amicitiae conditionem, non ad animorum duntaxat, voluntatumque inter se devinctarum individuum nexum, verum etiam ad externorum bonorum communionem, mutuumque usum referri, certum habetur; quae tunc demum solido consedisse fundamento existimanda est, cum et affectus invicem, et coniugales fortunae pari sorte in praesidium, et decus utrinque miscentur. Quod equidem sacer maritalis amor tanto ampliori merito exigit, quanto plura in dilecta ad perpetuitatem omnis fortunae Consorte, charitatis illicia, et quaedam innocentium flammarum alimenta aspiciuntur. Isto nomine Divinae bonitati supplices sumus, reddimusque immortales gratias, quae sicuti Nos magnarum Gentium Regem esse iussit, ita ad firmandas per Connubium Imperii, et duraturae felicitatis spes, animum flexit, quo Regia posteritas in felicem votorum materiam Electori populo nascatur, ne quae funesta amplissimi Regni orbitas gravi, et metuendo externorum ambitu deinceps laceretur. Rependimus gratum affectum Serenissimae Domui Austriacae, quod deliberatio Matrimonii nostri, nec difficilis, nec ambigua diu fluctuavit, quae Regum thalamis condigna vota Caesarum filias, Neptesque parere, et educare tot saeculis assveta, nostri desiderii cursum facilem, et plenis velis, ventisque in se vertit, impulitque Maiestas illa, et splendor Austriacus, qua sol utrumque recurrens aspicit Oceanum diffusus, stimulo fuit, ut minime dubitantem animum in eligenda Serenissima ELEONORA determinare voluerimus. Commendarunt Nobis Augustam Principem non solum inclytae origines, et per tot Caesares, et sceptra deductus sangvis, sed non minus magnae stirpi par, et digna Regno mens, quae divisas in aliis dotes, in se unam adeo collegit, ut pietas modestiae, prudentia candori, forma pudicitiae, bonitati gravitas in hac Principe optime iunguntur, respondeantque, et in Augusta facie, oculisque habitantes gratiae, magnae virtuti reconditae fidem non ambiguam faciant.

Itaque cum de consilio Senatus nostri per Legatum nostrum Caesaream Maiestatem de Nuptiis nostris appellaverimus, & obtentum Caesareae Domus pignus Serenissimam Principem ELEONORAM Archiducissam Austriae Throno, Thoroque Regali sociam iunxerimus, reliquum est, ut amorem nostrum, quo eandem Serenissimam Reginam, Consortem nostram dilectissimam complectimur, in argumenta eximia, & publica provocemus, quatenus Orbi Christiano constet, quo apud Nos Serenissimae Domus Austriacae coniunctionem, quo item Regias Serenissimae Consortis virtutes loco habeamus. Quod igitur ex obligatione Pactorum matrimonialium præstare tenebamur, iam feliciter in Comitiis Regni Generalibus sedula, diligen-

Anno 1670.

diligentique opera nostra perfecimus, ut iuxta eadem Pacta pro Dote centum millium florenorum Rhenensium statim, & realiter Czenstochoviae post Nuptias celebratas Nobis numerata, alia summa centum millium florenorum ratione Contradotis, seu Donationis propter Nuptias in certis idoneis Locis, Dominiis, Civitatibus, Oppidis, Arcibus, & Terris Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae de consensu omnium Ordinum assignaretur, constitueretur, & Reformatio sufficiens secundum Constitutiones Regni, & Consvetudinem alias observatam, super iisdem Bonis approbaretur, & ratificaretur. Quae Loca, Civitates, Oppida, & Arces in Regno, nimirum Uscie cum Pila, Krzeczow, Tucholia, Novitargum, Dolinia, Graudentum, Ostrolenka, Zarnoviecia, Golubia, Dybvia, Rubiezovia, & Advocatia Bydgostiensis: In Litvania vero Jurborkum, Nova Vola, Upitia cum attinentiis, Opeskia, Uspolia cum saltibus, ac sylvis, Bolonga, Siemnum, Metelle, Oniksty cum Juribus Patronatus in Constitutione specificata sunt. Porro cum Serenissima Regina Consors nostra dilectissima obstantibus Juribus modernorum Possessorum, & communicativis eorundem Bonorum Reformationi suae servientium possessionem adire, & fructum ex iis statim, & ad praesens percipere non posset, inhaerendo praedictae Constitutioni provisionem annuam super Zuppa salinaria nostra Bochnensi, centum quinquaginta millium florenorum monetæ in Regno currentis eius Serenitati assignamus, determinamus, & Privilegio praesenti nostro roboramus, ea lege, ut cum, & quando sua Serenitas alte memoratas Praefecturas, & Bona sua reformatoria in possessionem receperit, tantum de summa provisionis annuae Bochnensis ducta proportione detrahatur, quantum quaelibet Praefectura fructus, et reditus annui Serenitati suae realiter, et effective importabit. Qua quidem Provisione Bochnensi tota, & integra, per ratas infallibiliter, et sine dilatione, aut minima diminutione numeranda, et exsolvenda Serenissima Regina pleno Jure utetur, & fruetur, usque ad extenuationem eius per Assecurationem, et Possessionem pacificam dictarum Praefecturarum, alias ad vitae suae tempora, salvo Donativo nuptiali duorum millium Hungaricalium in utrisque Zuppis Vieliensi, et Bochnensi assignato, quod extenuationi minime subest, et integre item ad vitae tempora a Serenissima Regina recipietur. Quam quidem provisionem annuam Bochnensem, et omnia, ac singula eius certitudinem, et securitatem concernentia, Verbo nostro Regio, et sub cautione, obligationeque in Pactis matrimonialibus, seu Literis Tractatus eius comprehensa, adeoque Senatus nostri consilio, et consensu publico, Comitiorum authoritate accedente, integre, et inviolabiliter Nos, Successoresque nostros observaturos, nostro, Successorumque nostrorum Regum Poloniæ nomine recipimus, promittimus, et bona fide, dolo, et fraude semotis, spondemus. In quorum omnium et singulorum fidem, et testimonium hasce manu nostra subscriptas Sigillo Regni nostri communiri iussimus. Datum Varsaviae die septima Mensis Novembris, Anno Domini MDCLXX. Regni nostri secundo Anno.

MICHAEL *Rex.*

(L.S.)

Procancellariatu Reverendi in Christo Patris P. Andreae Olszowski Episcopi Culmensis, & Pomesaniensis, Procancellarii Poloniæ.

STANISLAUS BUZENSKI, *Gnesnens. Varmiens. Canonicus, Regens Cancell. Regni.*

CXII.

1677.

Fœdus inter LEOPOLDUM *Rom. Imperatorem, &* JOANNEM III. *Regem Poloniæ, quo priora Pacta, & Fœdera inter Reges, & Regnum Poloniæ inita, renovantur, & confirmantur.* Actum in Civitate Viennæ, & Arce Regia Varsaviensi die 24. Aprilis Anno 1677. *Ex Originali. Sigil. 2.*

JOANNES III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Kiioviæ, Volhyniæ, Podlachiæ, Podoliæ, Severiæ. Universis, & singulis Regni, & Dominiorum nostrorum, annexarumque illi Provinciarum, cuiuscunque status, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ subditis nostris praesentibus Literis significamus.

Quod cum inter primarias muneris nostri Regii curas poneremus, ut post felicem Electionem, & Coronationem nostram Foedera, & Pacta, quae inter Sacram Caesaream Maiestatem, Domumque Austriacam, & Serenissimos Praedecessores nostros antiquitus intercesserunt, novis utrinque nexibus roborarentur, Populo-

ANNO 1677.

pulorumque tranquillitati, & bonae vicinitatis cultui, quaeque inde dependent, correſpondentiarum, & commerciorum uſui proſpiceretur; ideo Pacta eadem renovanda, & confirmanda eſſe duximus, prout renovamus, & confirmamus. Quorum tenor ſequitur eiusmodi.

Nos LEOPOLDUS, Divina favente Clementia, Electus Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Rex, Archidux Auſtriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgiae, ac Superioris, & Inferioris Sileſiae, Wirtembergiae, & Teckae, Princeps Sueviae, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiae, Landgravius Alſatiae, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, ac Superioris, & Inferioris Luſatiae, Dominus Marchiae Sclavonicae, Portus Naonis, & Salinarum etc. etc. Et Nos JOANNES III. Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, ac Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolenſciae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Severiae, Czerniechoviaeque.

Tenore praeſentium recognoſcimus, ac notum facimus Univerſis, & Singulis, praeſentibus, et futuris, harum notitiam habituris. Quandoquidem, qui Chriſti locum in terris gerunt, eos in hoc elaborare maxime decet, ut, cuius locum obtinent, eius veſtigiis incedant: Nos memoria tenentes, quod non aliunde poteſtas noſtra ſit, quam ab eo, a quo nomen ducimus, cuius appellatione cenſeri volumus, Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui, quos ipſe Nobis ſubiecit populos, eos loco ſuo regere Nos voluit, et gubernare: huc omnes curas, et cogitationes noſtras convertendas duximus, ut, quatenus id humanitus praeſtari poteſt, adiuvante eo, cuius id ſolius munere contingit, quam proxime ad ſimilitudinem eius accederemus, per quem Reges regnant, et Principes imperant, et Potentes decernunt iuſtitiam. Quoniam vero, non ille potentiam ſuam, non ſapientiam, ſed eam ſolam, qua Societas hominum inter ipſos continetur, dilectionem, qua Nos prior ipſe præter meritum ullum proſecutus eſt, imitari voluit, ut, ſicut ipſe dilexit Nos, ita & ipſi viciſſim diligeremus invicem, ac pacem, concordiam, tranquillitatemque mutuam inter Nos conſervaremus: neque poteſt illi ſacrificium ullum a mortalibus offerri gratius, quam ſit fraterna charitas, inter unius corporis membra. Hanc illius dilectionem, qui Nobis tot Civitates, tot Populos, lingua, moribus, habitu inter ſe diſſidentes, tot tam late patentes Provincias, tot ampliſſima Regna ſubiecta eſſe voluit, præcipue pro virili noſtra imitandam eſſe duximus. Itaque cum inter recolendæ memoriæ Maiores noſtros iam inde a longiſſimo tempore certamen amoris, benevolentiæque mutuæ ſuſceptum fuiſſe cognoviſſemus, cuius rei tanquam teſtes ſunt Pactorum, & Fœderum Literæ, quæ inter Auſtriacam, & Jagellonicam Domos, quæque inter utriusque Domus Regna, Imperia, Provincias, Populos, & Nationes, nominatim vero, quæ inter quondam ALBERTUM Archiducem Auſtriæ, cum quondam CASIMIRO Poloniæ Rege, & divum FRIDERICUM Imperatorem cum eodem CASIMIRO Rege, poſtea vero etiam inter recolendæ memoriæ FERDINANDUM, & MAXIMILIANUM Imperatores, cum itidem recolendæ memoriæ SIGISMUNDO AUGUSTO Rege, ac tandem inter RUDOLPHUM II. & ſucceſſive MATHIAM, nec non FERDINANDUM II. Imperatores, & quondam SIGISMUNDUM III. ac VLADISLAUM Sereniſſimos Poloniæ Reges item præclariſſimæ memoriæ interceſſerunt. Nos Maiorum noſtrorum exemplo provocati, qui ſummam ſemper inter ſe necesſitudinem, & amicitiam conſervare ſtudebant, atque eam arctis præterea affinitatis vinculis fortius colligabant, quam ut diſſolvi facile poſſet, ea nimirum Pacta, & Fœdera, quæ inter præfatos Maiores noſtros, quondam ALBERTUM Archiducem Auſtriæ, FRIDERICUM, FERDINANDUM, MAXIMILIANUM II. RUDOLPHUM II. & MATHIAM, nec non FERDINANDUM II. Imperatores præclarisſimæ memoriæ, atque CASIMIRUM, SIGISMUNDUM AUGUSTUM, & quondam SIGISMUNDUM III. ac VLADISLAUM obſervata fuerunt, id, quod felix, fauſtum, & fortunatum Deus eſſe velit utrique noſtrum, ac utriusque noſtrum Imperiis, Regnis, Terris, Civitatibus, Populis, & Nationibus in Dei Optimi Maximi Nomine, a quo tanquam fonte perenni manat, quidquid bonarum eſt rerum, inter Nos quoque, & pro Nobis, & Succeſſoribus noſtris continuanda, confirmanda, inſtauranda, & renovanda, atque adeo declaranda, corroboranda, & amplificanda duximus, ita ut continuamus confirmamus, inſtauramus, renovamus, declaramus, corroboramus, & amplificamus, Praeſentium per tenorem. Ac primum quidem, ſicut in Literis quondam ALBERTI Archiducis praeſcriptum eſt, Nos omni honore, fide, & amore invicem proſequi, & promovere debemus, & volumus in locis omnibus, & temporibus, ubi

ANNO 1677.

Nobis id faciendi ſe facultas obtulerit, citra dolum, & fraudem aliquam, neque committemus unquam, ut alter alteri, aut familiaribus eius, Vaſallis, & ſubditis quibuscunque, Regnis, & Ducatibus, Terris, & Civitatibus ei ſubiectis, & ſub eius obedientia, & defenſione conſtitutis, quacunque ex cauſa bellum inferamus, inimicitias denunciemus, diffidamus aut hoſtiliter eos impetamus, per Nos aut ſubmiſſas perſonas, fraude, et dolo ſemotis. Ac non modo ipſi ab huiusmodi rebus abſtinebimus, verum etiam ſubditos noſtros, et quicunque in fide poteſtateque noſtra ſunt, eos prohibebimus, ac ab omni vi, modo ſuperius deſcripto, temperare ſibi cogemus. Habebunt etiam poteſtatem homines noſtri, cuiuscunque ſtatus, & conditionis fuerint, in quibuſcunque Terris, Dominiis, Civitatibus noſtris, & obedientiae noſtrae ſubiectis, agendi, & commorandi, atque inde etiam libere, & ſecure, cum illis viſum fuerit, diſcedendi. Deinde, ſicut etiam Literis Divi FRIDERICI cautum eſt, ita Nos invicem uniendos, obligandos, alligandos, confœderandos duximus, quemadmodum unimus, obligamus, promittimus, alligamus, confœderamus, Praeſentibus, quod ex hoc tempore ipſo, perpetuo, realiter, & cum effectu invicem, & mutuo obligati, alligati et confæderati ſimus, & erimus, & inter Nos, & ſubditos noſtros, nec non Regna, Principatus, & Dominia, quae nunc uterque noſtrum poſſidet, & quae Deo concedente in futurum acquiremus, conſtans, perpetua, indiſſolubilis, & Chriſtiana Pax eſſe, & ſervari debet, & debebit, & in omnibus utriusque noſtrum honorem, dignitatem, ſtatum, augmentum concernentibus, & concernere valentibus, mutuo Nobis auxiliabimur, conſulemus invicem, promovebimus, & aſſiſtemus, nec alteruter noſtrum quidquam faciet, cupiet, pertractabit, aut molietur, quod contra alterutrum noſtrum, Regna, Principatus, Dominia, ſubditos, honorem, ſtatum, dignitatem, aut augmentum ſit, ſeu eſſe, aut tendere poſſit. Neque noſtrum alter alteri, ipſius Regnis, Dominiis, Principatibus, & ſubditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferet, nec a ſuis quovis quaeſito colore inferri permittet, ſed quilibet noſtrum contra ſubditos ſuos, qui huiusmodi faciunt, aut facere, aut moliri vellent, totis viribus ſuis, & potentia, in Terris, & Dominiis ſuis conſurget, & eos, pro huiusmodi exceſſibus, pœna condigna puniet, & caſtigabit, donec damnorum datorum integram compenſationem, & refuſionem facient. Praeterea nullus noſtrum ad alterius Regna, Principatus, & Dominia, aſpirare, aut anhelare debet, nec alterius noſtrum Regna, Principatus, Dominia, & ſubditos, ſi quos, quod Deus avertat, ab altero noſtrum deficere, recedere, aut rebellare contingeret, contra alium, eius Regna, Principatus, Dominia, & ſubditos ſuſcipere, tenere, protegere, iuvare, aſſiſtere, neque conſulere, aut favore proſequi debet, neque a ſuis talia fieri patiatur, ſed contra tales infideles unus alteri auxiliabitur, & aſſiſtet, atque Dominiis ſuis excludet. Si vero alter noſtrum eius Regna, Principatus, aut ſubditi contra alterum, ipſius ſubditos, Principatus, aut Dominia actionem realem, ſeu perſonalem, civilem, ſeu criminalem, aut qualemcunque querelam habet, aut in poſterum habuerit, ſi ſuper ea non potuerimus amicabiliter concordare, tum neque ipſi, neque ſubditi contra alterum, ipſiusque ſubditos, Regna, Principatus, & Dominia quidquam via facti attentare, neque ſibi ipſi ius dicere, aut ulciſci, ſed ſuper eo iure, & non aliter experiri debent. Caeterum pro maiore ſupra ſcriptorum Fœderum declaratione, proque tranquilliore ſubditorum noſtrorum ſtatu, quiete, & bonae vicinitatis conſervatione, & quo firmior inter Nos, Regna, & ſubditos noſtros, Pax, amicitia, & benevolentia perpetuo conſtare queat, utque omnes diſſidiorum cauſae, quoad eius fieri poteſt, praeſcindantur: Ordinamus, ſtatuimus, declaramus & volumus, quod cum initio ſcriptum eſt, quod mutua Nobis invicem auxilia ferre debemus, quomodo alter alteri auxilia ferre velimus, id in arbitrio utriusque noſtrum, & Ordinum Regnorum noſtrorum, poſitum eſſe debere, hoc tamen expreſſo, ut liceat utrique noſtrum ex Terris, & Provinciis alterius voluntarios milites, ære ſuo conductos, educere, & arma in ſuum uſum exportare; eatenus tamen educere milites liceat, quatenus id ſciente fiat altero noſtrum, neque ſit alteruter noſtrum bello ſuo proprio contra hoſtes aliquos ſuos impeditus. Hoſtibus vero ne id liceat, neve favor ullus praeſtetur, qui alteri obeſſe poſſit, ita tamen, ut nedum iuxta praeſcripta Maiorum noſtrorum Fœdera, nullus noſtrum alteri, vel ipſius Regnis, Principatibus, Dominiis, & ſubditis bellum, damnum, aut quodvis aliud nocumentum inferre, ſed neque alterius hoſtes, aut rebelles fovere, protegere, ſeu eis asſiſtere, vel favorem, conſilium, aut auxilium quovis modo praeſtare debeat.

Volumus praeterea, vias, et publica flumina, nec non commercia, et negotiationes mutuas per Regna, et Provincias noſtras omnibus, et ſingulis Regnicolis, Provincialibus, et Subditis noſtris, tum

ANNO 1677.

terra, quam aqua liberas utrinque esse, nec ullis unquam interdictis, arrestationibus, seu repressaliorum concessionibus impediri, sed utriusque nostrum subditos in alterius Regnis, & Dominiis, libero transitu, ac fide publica, quem *S*alvum Conductum vocant, non minus, quam proprios cuiusque subditos gaudere, uti, ac frui posse, et debere. Neque cuipiam nostrum, aut his, qui Nobis subditi sunt, querelas & actiones suas, si quae iam sunt, vel futuris temporibus oboriantur, aliter, quam mediante iure prosequi liceat. Ut autem omnes vel protelatae, vel denegatae iustitiae querelae tam inter Nos, quam subditos nostros hinc inde praecaveantur, sed cuique expeditum ius, et iustitia summarie, et de plano administrari, eiusdemque debita executio effectualiter obtineri valeat; convenimus, et concordavimus, quod si quis nostrum, vel unius nostrum subditi contra alterius unum, vel plures privatos subditos actiones sive personales, sive reales intentarent, tunc semper pars agens forum, et iudicium ipsius rei sequi debeat. Et quod in personalibus iniuriarum, violentiarum super spoliatione, seu similibus, Judex permissione subitarii iudicii citra dilationum, et exceptionum admissionem actori forensi de simplici, et plano iustitiae complementum facere: in realibus vero secundum uniuscuiusque Ditionis consvetudinem ita procedere teneatur, ut quilibet, citra dilationem, iustitiae executionem obtinere queat: id quod per Superioritates, et Magistratus fideliter provideri, et dirigi par est. Quodsi alter nostrum contra alterius Provinciam, vel Communitatem aliquam, vel vicissim Provincia, Communitas, vel privati unius nostrum contra alterum ex Nobis, vel eius Provinciam, seu Communitatem privatas actiones praetenderent, tunc causae huiusmodi coram alterius nostrum, sub quo pars rea degit, Consiliariis, seu Commissariis, per eundem iuxta partium conditionem, et causarum exigentiam, non minus septem numero designandis, summarie audiri, et vel amicabiliter componi, vel iure mediante determinari, et executioni demandari debent. Porro si inter Nosmet ipsos Reges, seu forsan Regna, et Provincias nostras, tum metarum, et terminorum, tum commerciorum, seu quarumlibet aliarum tam veterum, quam novarum causarum, iurium, vel obligationum occassione, querelae, gravamina, et controversiae suborientur, tunc alter nostrum, qui, vel cuius Regnum, seu Provincia ius, vel querelam prætendit, alium per Nuntios, vel Literas suas amicabiliter informare, ac pro tollendo, sarciendo, amovendoque gravamine admonere, & requirere debet. Quod si obtinere nequeant, tunc quilibet nostrum statim intra duorum Mensium spatium a facta amicabili requisitione, tres Consiliarios suos e Proceribus Regnorum Hungariæ, Bohemiæ, Moraviæ, Silesiæ, & vel ex aliquibus harum, prout quodque negotium ad aliquam harum Provinciarum pertineat, vel etiam ex omnibus pro exigentia, & gravitate negotii, ab una, Regnique Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ ab altera partibus, ad convenientem diem, & locum per partem læsam, seu querulantem nominandum, semota omni excusatione mittere debeat. Qui utriusque nostrum Consiliarii summam imprimis diligentiam adhibeant, quo huiusmodi querelae, gravamina, & controversiæ inter Nos, Regna, & Provincias nostras amicabili compositione transigantur, ea vero non succedente, tunc læsa pars, sive agens coram prædictis sex Consiliariis, actionem suam, statim ipso die, iuridice exhibendi potestatem habeat, idque duplicatis scripturis, quarum unam Consiliarii penes se retineant, aliam vero parti reæ transmittant. Quo facto pars rea responsum suum etiam scriptis duplicatis sæpedictis Consiliariis, vel ei, cui ex illis hoc demandatum fuerit, intra spatium proximorum duorum Mensium a transmisso actionis libello mittere teneatur, ut scilicet actor replicas, reus vero duplicas suas, ac præterea utraque pars tertiam quoque conclusionem, & submissivam scripturam de bimestri in bimestre duplicatis, ut præfertur, scriptis offerre queat. Eo sane modo, & ordine utrique parti transmittendis, sicut de actionis libello demonstratum est. Oblatis tandem successive ab utraque parte duplicatis trinis scripturis, in quibus utrinque omnia iura sua explicabunt, sex illi Commissarii partibus ad promulgandam sententiam inter proximum sequens bimestre, diem ad eum locum, ubi causa primo agi cæpit, indicent, quo loco, & tempore partes per Procuratores suos pleno mandato suffultos comparere, illicque, & ipsi Consiliarii convenire, ac diligenter visis scriptis, & discussis actis totius causæ, partes rursum ad concordiam, & amicabilem compositionem invitare, & cohortari, nihilque in eo operæ, & diligentiæ intermittere debeant. Quam si ne tunc quidem inter partes obtinere queant, statim ad ferendam sententiam procedant, ac id, quod iuris, & iustitiæ fuerit, cognoscant, & decernant. Quodsi supradicti Consiliarii de ferenda sententia, sive interlocutoria,

ANNO 1677.

cutoria, sive definitiva fuerit, concordare non possint, tunc toties quoties opus fuerit, Arbitrum communi voce deligant, vel per quamlibet Consiliariorum partem, duabus idoneis personis propositis, ex iisdem sorte constituant, cuius partes sint, huic Consiliariorum opinioni, quæ & iuri, & æquitati magis consona videatur, subscribere, eandemque laudare, et approbare. Quidquid autem per ipsos Consiliarios nostros, seu maiorem eorum partem separatim, vel per eosdem, vel Arbitrum coniunctim decretum, & pronunciatum fuerit, id ratum, firmumque maneat, ac statim debitæ demandetur executioni, remota omni plane appellatione, supplicatione, reductione, in integrum restitutione, aliisque iuris beneficiis, & remediis etiam motu proprio concessis, obtentis, non obstantibus. Debent autem Consiliarii per Nos pro tempore deputandi, nec non et Arbiter ipse per Nos, et quantum ad quemlibet nostrum spectat, ab obedientiæ, et iuramenti debito ad eam causam tantum absolvi, ac pro administranda iustitia novo, consvetoque iuramento obstringi. Quod si pendente lite unus, vel plures ex ipsis Consiliariis mortem obirent, tunc in demortuorum locum, prout ad quemlibet nostrum pertinebit, alios semper surrogabimus. Ipsi quoque Consiliarii non plures scripturas admittant, aut terminos alio modo, quam supradictum est, prorogandi, aut alterandi potestatem habeant, sed forma, & modo illis concesso procedant, excepto casu, quo partes testes producere necesse haberent, tunc ipsi Consiliarii iurisdictionem suam prorogandi potestatem habeant, tantisper, donec testes eius causæ conscii secundum iuris dispositionem legitime producti, & auditi fuerint, ita tamen, ne ulla minus necessaria prorogatio quæratur, vel admittatur, sed omnes testes ad unum diem, & terminum, quantum fieri potest, audiantur, a publicatis attestationibus, non nisi unica scriptura a qualibet parte recipiatur. Proinde, quo magis Regna, Principatus, & Dominia nostra ab omni bellorum, deprædationum, latrociniorum, hostilitatisque periculo libera, secura, purgataque esse queant, conventum inter Nos est, quod nullus nostrum alterius, seu Regnorum, Provinciarum, vel subditornm suorum diffidatores, hostes, homicidas, raptores, seu damnificatores, nec non profugos cuiuscunque conditionis, sive ecclesiasticos, sive sæculares, item rebelles subditos, quicunque in alterius nostrum Regnis, & Ditionibus reperti, denunciati, vel per Nosmet, aut Officiales nostros pervestigati fuerint, nequaquam amplius fovere, & assecurare, multo minus vero per subditos nostros ullo hospitio, auxilio, sive receptatione quocunque prætextu, directe, vel indirecte, publice, vel occulte recipere, iuvare, vel intertenere debeat, sed ubicunque huiusmodi grassatores, raptores, diffidatores, & damnificatores, ubilibet in præfatis Regnis, & Ditionibus nostris deprehensi fuerint, contra eos iussu nostro, & directione, atque accurata diligentia Officialium, vtrobique parti læsæ, atque deferenti iustitia immediate, atque irrecusabiliter permitti, atque administrari, aut etiam citra partium requisitionem de iis, ut communibus hostibus, a Capitaneis, & Magistratibus, ubicunque ex officio inquiri, insequi, & pœnaliter procedi debeat. Casu autem, quo aliquis ex Officialibus, aut subditis nostris propter receptationem, assecurationem, vel defensionem antedictorum diffidatorum, aut omissionem antedictorum diffidatorum insecutionis, captivationis, sive animadversionis scienter contravenerit, in tales utrobique, sive delati a parte altera, sive alias verosimili suspicione deprehensi forent, capitali supplicio irremissibili debet animadverti.

Quod si alterius nostrum, unus, vel plures incolæ, vel subditi, alteri nostrum, seu Regnis, & Dominiis nostris, generaliter, vel singularibus personis, incolis, & subditis, privatim hostilitatem denunciaverint, tunc statim Præfectus, Capitaneus, aut Officialis illius loci, sive districtus, cui diffidatio indicta est, Generales, Præfectos, & Capitaneos Regnorum, & Provinciarum alterius nostrum, sub quo tales diffidatores degunt, ea de re certiores reddere, ipsisque exemplar diffidatoriarum litterarum transmittere debeat. Quo accepto præfati Præfecti, & Capitanei diffidatores pro publicis hostibus iudicare, promulgare, publicare, omnibusque, & singulis incolis, cuiuscunque ordinis, & conditionis extiterint, eorum consvetudinem interdicere, & ne a quoquam hospitio recipiantur, aut consilio, auxilio, sive re ulla alia iuventur, prohibere, & cavere, bonaque diffidantium applicare Fisco, & Cameræ Regiæ, ac proinde in hospites, socios, conscios, & complices pari quoque severitate animadvertere teneantur, ignorantiæ excusatione universis penitus sublata. Quod si quispiam Præfectus, Capitaneus, aut Magistratus in huiusmodi casibus subitam iustitiam administrare cunctaretur, aut etiam alias ex officio,

ANNO 1677.

inquiſitione, inſecutione, & animadverſione debita non procederet, tum tales noſtræ punitioni immediate obnoxii, & rei eſſe debeant. Ut autem præcipuus diffidationum, & graſſationum fons, quo huiusmodi latrocinia inprimis aluntur, e medio tollatur, coerceaturque licentia, & impunitas receptandi hoſtes, prædones, & diffidatores, ſerio inter Nos convenit, ut omnes promotores, detentores, receptores, complices dictorum facinoroſorum hominum, qui vel notorietate facti, vel ex veraci denunciatione ſpoliatorum, aut ex fuga captivorum (modo tales captivi, aut ſpoliati bonæ fidei, & integræ famæ ſint) ſive aliis tam manifeſtis indiciis, ut ulteriori probatione res non egeat, convicti, vel deprehenſi forent, iidem citra ulteriorem purgandi ſui admiſſionem, & conceſſionem ſpoliatis, & damnum paſſis ad reſtitutionem, & ſatisfactionem probabilium damnorum, de bonis ſuis teneantur, aut ſi ſolvendo non ſint, ſecundum qualitatem delicti corpore luant. Quod ſi tales etiam patrati criminis conſcii, vel complices eſſent, & ad illata damna, cædemque evidentem cauſam ſcienter præbuerint, iidem non tam parti ad reſtitutionem damnorum, ut iam præmiſſum eſt, teneantur, quam et ſuperioritatis ſuæ cognitioni ad ſumendum de iis pro modo delicti ſupplicium citra evaſionem ſubiaceant. Si vero aliqui receptatorum, aut complicum non omnino manifeſtis indiciis, nec apertis captivorum confeſſionibus, ſed alias delati, et de tali facinore ſuſpecti potius, quam convicti fuerint, contra tales tam ex delatione damnificatorum, vel alterius ſuperioritatis Officialium, quam ex officio per Capitaneos, aut Magiſtratus eius Regni, aut Ditionis, in qua fuerint, hac tamen conditione, differentia, ſive moderatione debet procedi, ut, ſi forent Nobiles, aut poſſeſſionati Cives, antehac in talibus non infamati, neque ullis prioribus confeſſatis ſuſpecti, tales in caſu negationis ſeſe proprio eorum iuramento coram ſupremo eius Ditionis Magiſtratu publice de huiusmodi infamatione exonerare, et purgare queant.

Si vero iidem anterioribus infamiæ, aut confeſſatorum præiudiciis notati, aut ſemi- manifeſti forent, ita tamen, ut huiusmodi confeſſata non omnimode certum facti indicium præbere poſſent, tales etiam ad purgationem ſui, medio iuramento, etiam tertiamet manu integræ famæ poſſeſſionatorum vicinorum admitti, aut ſi in utroque caſu in purgatione ſui defecerint, debitæ capitis animadverſioni ſubiici debeant. Quodſi quis ex Regnis, et Provinciis noſtris auſu temerario contra ius, et æquitatem, ac publica, mutuaque Regnorum noſtrorum Fœdera in alterius Regna, vel Ditionem, excurſionem, et irruptionem faceret, atque ibi mercatores, et vectores deprædaretur, aut detineret, homines occideret, vel abduceret, pecora abigeret, incendio ſæviret, aut alio quovis modo damnum, et iniuriam inferret, et patrato nefario ſcelere rurſum ſe domum, vel cum præda ſecurus, vel fugiens inſequentium manus, in hoſpitia conſveta, et ſolita diverticula reciperet, tunc in eo Regno Præfecti illius territorii, vel diſtrictus, et omnes incolæ, totaque vicinitas, mox, ut a damnificatis, et iniuriatis, ſeu quibusvis aliis hoſtem, praedonem, et communium fœderum violatorem inſequentibus commonefacti, evocatique extiterint, debeant laeſis ferre opem, adeſſe in armis, fortiter, et graviter inſequi, et inquirere noxios, et turbatores pacis publicae, et tranquillitatis. Et ſi ſui tuendi cauſa in aliqua caſtra, fortalitia, vel loca abdita, ſeu natura munita profugerint, acrius, ac diligentius inſiſtere, et ipſos, et eorum hoſpites, ſocios, conſcios, complicesque obſidere, oppugnare, et ita omnes ad deditionem urgere, ad debitum ſupplicium trahere, et ad reſtitutionem, recompenſationemque damnorum illatorum cogere teneantur. Si qui autem negligentiores, et remiſſiores in differendo offenſis auxilio, et in proſequendo hoſtes, et damnificatores ſeſe exhibuerint, hi ſciant, ſe indignationem noſtram, et ſeveram animadverſionem irremiſſibiliter incurſuros eſſe. Si vero contingeret, aut per ſubordinationem ſuperioritatis, aut alios, qui per damnificatos, atque diffidatos contra praemiſſos damnificatores, diffidatores, malefactores, receptatores, aut complices captivandos, ſive etiam iam tunc captivos, et convictos in alterutrius Regnum, et Ditionem pro imploratione iuſtitiae mitti, iidem imploratores non ſolum ad executionem iuſtitiae pro ratione delicti cum omnibus in tali facto neceſſariis admitti, et provideri, verum etiam tam in loco adminiſtrandae iuſtitiae, quam in reditu ad propria omnimode tuti, atque aſſecurati eſſe debeant. Caſu etiam, quo in alterutrius noſtrum Regno et Ditione aliquis ex Nobilibus, aut aliis Zelo honeſtatis, et ſtudio ſupprimendorum publicorum malefactorum, aut iuſſu Magiſtratuum, aut motu proprio huiuſmodi publicos praedones, & graſſatores inſequeretur, idque ſibi a quoquam ut inhoneſtum exprobaretur, talis exprobratio nulli cuiuscunque ſtatus ullum honoris

ANNO 1677.

ſui diſcrimen, imminutionem, et praeiudicium aliquod generare queat, ſed exprobrator ad revocationem probri una cum aliquali carceris punitione, et reſtitutione impenſarum cogi, atque laeſum rogare debet, ut ſibi talem iniuſtam imputationem propter Deum remittere velit.

Cum denique noſtra, Regnorumque, et Provinciarum noſtrarum maximopere interſit, ut in Regnis et Dominiis noſtris, bonam eandemque iuſtam habeamus monetam, quamobrem pro bono communi, utrinque curabimus, et efficiemus, ne illegitima, prava, et reprobata moneta in Regnis, et Provinciis noſtris cudatur, recipiaturque. Quod ſi hac ex parte quaeſtio inter Nos incideret, agemus, quantum opus fuerit, cum Ordinibus Regnorum, Provinciarumque noſtrarum, atque eorum aſſenſu, Commiſſarios noſtros utrinque deputabimus, qui habita ratione communium Regnorum, Provinciarumque noſtrarum eas tentent, ineantque rationes, quibus vel eadem bonitate, et valore utrobique moneta cudatur, vel diverſarum monetarum, prout quaevis vel melior, vel deterior reperta fuerit, iuſtum ſemper pretium, aeſtimatioque conſtituatur. Id, quod de ſale utriusque noſtrum in alterius Regna, & Provincias educendo, pariter cautum eſſe volumus; quod ſi tamen hae res vel altero, vel utroque caſu inter communes noſtros Commiſſarios tranſigi nequeant, tunc ſalvum, liberumque ſemper utrique noſtrum eſſe debere, et de moneta, et de ſale ſuo ſtatuendi, id, quod cuiusvis, ac Regnorum, et Provinciarum ſuarum neceſſitas, utilitasque exegerit. Quae omnia, et ſingula matura Procerum, et Conſiliariorum noſtrorum deliberatione praevia Nos Imperator LEOPOLDUS, et Nos JOANNES III. pro Nobis, et Succeſſoribus noſtris acceptamus, approbamus, ac Regia noſtra authoritate ratificamus per praeſentes: promittentes in verbo noſtro Imperiali, et Regio, et bona fide, ſub onere iuramenti mediante, praeinſerta Pactorum, et Fœderum capitula, in omnibus eorum punctis, clauſulis, conditionibus, et articulis firma, rata, et grata ſemper habituros, ac ſancte, inviolabiliterque obſervaturos, nec non per Officiales, et ſubditos noſtros, ac omnes, quorum intereſt, pariformiter obſervari, et manuteneri curaturos, dolo, et fraude ſemotis. In quorum omnium robur, et evidens teſtimonium Nos praefati Reges binas eiusdem tenoris litteras manuum ſubſcriptione, ſigillorumque appenſione munitas, ac cuilibet noſtrum alteras conſignatas expediri fecimus. Datae in Civitate noſtra Viennenſi, et Arce Regia Varſavienſi die vigeſimo quarto menſis Aprilis, Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo, ſeptuageſimo ſeptimo, Regnorum noſtrorum LEOPOLDI Imperatoris Romani decimo nono, Hungarici vigeſimo ſecundo, & Bohemici vigeſimo primo, noſtri vero JOANNIS III. Poloniae tertio.

LEOPOLDUS. JOANNES.

CXIII.

1683.

Fœdus offenſivum & defenſivum inter LEOPOLDUM *Imp. Rom. Hungariæ, & Bohemiæ Regem, &* JOANNEM III. *Regem, & Regnum Poloniæ, Magnumque Ducatum Litvaniæ initum, quo pro mutua ſecuritate ſocietas Armorum contra Turcas conſtituitur.* Actum Varſaviæ die 31. Martii Anno 1683. *Cum Ratificatione ſuæ Cæſareæ Maieſtatis.* Datum in Arce Laxiburgi die 2. Maii. *Ex Archivo Magni Ducatus Litvaniæ. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. Actorum ab Anno 1683. ad Annum 1689. fol. 98.*

Nos LEOPOLDUS Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Rex, Archidux Auſtriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae etc. Marchio Moraviae, Dux Lucemburgiae, et Superioris, ac Inferioris Sileſiae, Wirtembergiae, et Teckae, Princeps Sveviae, Comes Habſpurgi, Tyrolis, Ferretis, Kiburgi, et Goritiae, Landgravius Alſatiae, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, ac Superioris, et Inferioris Luſatiae, Dominus Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum.

Notum, teſtatumque facimus tenore Præſentium, quod cum quotidiana experientia compertum habeatur, Potentiam Ottomanicam, vel ideo Chriſtianitati gravem, atque indies proficere, quod in commune minime conſultum, nec ullis ad propulſandum commune periculum armorum Societatibus, & Fœderibus proviſum ſit, in præſens quoque, ea per univerſas in Europa Turcicas Ditiones, ipſamque Aſiam belli fiant præparamenta, quæ nonniſi populis Chriſtianis, potiſſimum autem noſtro Hungariæ, vicinoque Poloniæ Regnis poſſunt eſſe nociva, unde nec aliter

Anno 1683.

aliter plena eorum securitas consequenda videatur, quam si ad invicem ab immanissimi hostis aggressione prospiciatur, ablataque totis viribus recuperentur, stimulante præsertim ad id Paterna universalis Pastoris Innocentii XI. Sollicitudine, qua iam aliquot ab annis pro sacrosanctæ fidei, & Religionis Zelo, pro tot populorum salute, & Christiani Nominis Gloria Sacrum Fœdus ineundum efficacissimis instìtit adhortationibus. Quapropter perpendentes simul ipsam Turcarum perfidiam, quæ nedum elapso Induciarum decursu, suscepta subditorum nostrorum tumultuantium protectione, Regno nostro inhiat, Polonia quoque Pacis paulo ante conclusæ infractionem sentiat, & denique successive omnibus universale discrimen immineat, ordinavimus, & constituimus Plenipotentiarios nostros, Illustrem, & Magnificos nostros, Sacrique Imperii fideles dilectos Carolum Ferdinandum Comitem a Waldtstein, Baronem in Zwigar, Mynchengarz, Leytszyn, & maiore Augez, nostrum Consiliarium, Arcanum Camerarium, & Augustissimæ Imperatricis Viduæ Eleonoræ Dominæ Matris nostræ amantissimæ supremum Aulæ Præfectum, Aurei Velleris Equitem, Legatum, & Joannem Christophorum Zierowski liberum Baronem de Zierowa in Hennersdorff, Geltendorff, & maiore Schottkau Consiliarium, & Ablegatum nostrum, pridem in Polonia versantem, quibus vigore Litterarum nostrarum Plenipotentialium secunda Mensis Januarii præsentis millesimi sexcentesimi octuagesimi tertii anni datarum, plenam, & integram facultatem, ac potestatem concessimus, dedimus, & tribuimus, ut nostro, & Successorum nostrorum Regum Hungariæ, & Bohemiæ, ac Archiducum Austriæ nomine, cum Serenissimo, & Potentissimo Principe Domino Joanne III. Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kioviæ, Volhyniæ, Livoniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Smolensciæ, Severiæ, Czerniechoviæque, Ordinibusque Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, Fœdus offensivum, & defensivum simultanee, vel si alteruter eorum impeditus, absens, vel non valens fuerit, seorsive tractare, perficere, & concludere possint, ac valeant. Et illi quidem per frequentiores cum Serenissimi, ac Potentissimi Poloniæ Regis, Ordinumque Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ deputatis ad id Commissariis Varsaviæ in loco Comitiorum Regni Generalium habitas conferentias, post invocatum Divini Nominis auxilium, præviaque matura deliberatione, in mutuas Fœderum Leges convenerunt, eo, quo sequitur, modo videlicet.

Notum sit universis, & singulis, quorum interest, & quomodolibet interesse poterit. Quod cum inter Serenissimum, ac Potentissimum Principem, ac Dominum, Dominum Leopoldum Electum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, & Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Lucemburgiæ, ac Superioris, & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ, & Teckæ, Principem Sveviæ, Comitem Habspurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravium Alsatiæ, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Superioris, & Inferioris Lusatiæ, Dominum Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis, & Salinarum ex una, & Serenissimum, ac Potentissimum Principem, & Dominum, Dominum Joannem Tertium Poloniæ Regem, Magnum Ducem Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Volhyniae, Livoniae, Kioviae, Podoliae, Podlachiæ, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeq;, Regnum, ac Rempublicam Polonam, Magnumque Ducatum Litvaniae ex altera parte, de arctiore amicitia, correspondentia, & Fœdere inter se pro mutua Regnorum, Provinciarum, ac Ditionum suarum defensione, ac securitate ineundo, ab aliquot retro annis actum, nunc vero metuendum sit, ne vicina in Hungaria mala longius serpant, & cum primis altissime memoratarum Suarum Maiestatum Regna, & Ditiones corripiant; idcirco utrinque placuit, inceptum tam salutare opus per certos ad id concludendum specialiter deputatos Ministros redordiri, maturare, ac perficere. Congressi itaque utrinque legitime constituti Plenipotentiarii, nempe ex parte Sacrae Caesareae Maiestatis Illustrissimus, & Excellentissimus Dominus, Dominus Carolus Ferdinandus Comes a Waldtstein, Baro in Zwigar, Mynchengarz, Leytszchin, & maiore Augez, Sacræ Cæsareæ Maiestatis Consiliarius, Arcanus Camerarius, & Augustissimae Imperatricis Viduae Eleonoræ supremus Aulae Praefectus, Aurei Velleris Eques, Legatus, & Dominus Joannes Christophorus Zierowsky liber Baro de Zierowa in Hennersdorff, Geltendorff, & maiore Schottkau, Sacrae Caesareae Maiestatis Consiliarius, & Ablegatus, ex parte vero Sacrae Regiae Maiestatis, Magni Ducis Litvaniae, Regni, ac Reipublicae Poloniae, Magnique Ducatus Litvaniae deputati, Reverendissimi, Excellentissimi,

tissimi, ac Illustrissimi, Illustres, Magnifici & Generosi Domini, Domini Joannes Malachowski Episcopus Cracoviensis, Nicolaus Stephanus Pac Episcopus Vilnensis, Michael Radzieiowsky Episcopus Princeps Varmiensis, & Sambiensis Sacri Romani Imperii Princeps, Stanislaus Witwicki Episcopus Luceoriensis, & Brestensis, Casimirus Opalinsky Episcopus Culmensis, & Pomesaniae, Stanislaus Woinsky Episcopus Camenecensis, Andreas Potocki Castellanus Cracoviensis, Felix Potocki Palatinus Cracoviensis, Christophorus Grzymałtowski Palatinus Posnanensis, Casimirus Sapieha Palatinus Vilnensis Supremus Exercituum Magni Ducatus Litvaniae Dux, Michael Dux Czatoriski Palatinus Sandomiriensis, Martinus de Kozielsko Oginski Palatinus Trocensis, Stanislaus Joannes Jabłonowski Palatinus, & Generalis Terrarum Russiæ, Exercituum Poloniæ Supremus Dux, Nicolaus a Granow Sieniawski Palatinus Volhyniæ, Campidux Exercituum Regni, Martinus in Zamoscie Zamoyski Palatinus Lublinensis, Joannes de Kozielsko Oginski Palatinus Polocensis Campidux Magni Ducatus Litvaniæ, Joannes Antonius Chrapowicki Palatinus Vitepscensis, Franciscus Bielinski Palatinus Marieburgensis, Vladislaus Donhoff Palatinus Pomeraniæ, Albertus Constantinus Breza Castellanus Posnaniensis, Georgius Wielohorski Castellanus Volhyniæ, Martinus Kącki Castellanus Leopoliensis Generalis Artilleriæ Regni Præfectus, Stanislaus Łos Castellanus Culmensis, Stanislaus Carolus Zurecki Castellanus Podlachiæ, Otto Felkiersfamb Castellanus Livoniæ, Stanislaus Lubomirski Supremus Regni Marechallus, Joannes Wielopolski Supremus Regni Cancellarius, Joannes Gninski Procancellarius Regni, Dominicus Nicolaus Dux Radzivill Procancellarius Magni Ducatus Litvaniæ, Benedictus Sapieha Thesaurarius Supremus Magni Ducatus Litvaniæ, Lubomirski Eques Melitensis, Mareschallus Curiæ Regni, Andreas Załuski nominatus Episcopus Kiioviensis, Sacræ Regiæ Maiestatis Cancellarius, Christophorus Gninski Regni Referendarius Abbas Wągrovecensis, Raphael Comes in Leszno Vexillifer Regni, Comitiorum Regni Generalium Mareschallus, Franciscus in Zakliczin Jordan Pincerna Regni, Capitaneus Dobcinensis ex Provincia Minoris Poloniæ deputatus, Joannes Krasinski in Krasne, Referendarius Regni, Capitaneus Varsaviensis ex Provincia Maioris Poloniæ deputatus, Franciscus Sapieha Supremus Præfectus Stabuli Magni Ducatus Litvaniæ ex Magno Ducatu Litvaniæ deputatus, Josephus Słuszka Vexillifer Magni Ducatus Litvaniæ deputatus: ex Equestri Ordine Andreas Joannes a Zydow Zydowski Vicecapitaneus, & Judex Castrensis Cracoviensis, Martinus Olwzowski Capitaneus Wielunensis, Martianus Czaplie Succamerarius Kiioviensis deputatus de Minori Polonia, Casimirus Sapieha Capitaneus Brestensis, Stephanus Zaborowski Capitaneus Wolodimiriensis deputatus de Minori Polonia, Alexander Przyiemski Vexillifer Callissiensis, Hieronymus Kuropatnicki Judex Terrestris Leopoliensis deputatus ex Maiori Polonia, Melchior Gurowski Pocillator Posnanensis, Hyacinthus Rostworowski Vexillifer Livensis, Jacobus Wilkotarski Judex Surrogatus Castrensis Wschovensis, Seraphinus Glembocki Venator Junivladislaviensis, Eustachius Grothus Capitaneus Baygrodensis: Post Plenipotentiarum tabulas utrinque rite commutatas, in mutuas Fœderis arctioris offensivi, & defensivi Conditiones, Leges, & Articulos, ut sequitur, convenit:

In nomine Sanctissimæ, & individuæ Trinitatis.

Sit inter Serenissimos, & Potentissimos Principes Dominum Leopoldum Divina favente Clementia Imperatorem semper Augustum, eiusque Regnorum Hungariæ, ac Bohemiæ, nec non Archiducatus Austriæ, & cæterarum Suæ Maiestatis Provinciarum hæreditariarum Successores ab una, & Dominum Joannem III. Dei Gratia Poloniæ Regem, Magnum Ducem Litvaniæ, Regnum Poloniæ, Magnumque Ducatum Litvaniæ parte ab altera, illa animorum, & armorum Societas, quæ utriusque Maiestatis Regna, & Provincias ut vicinitate mutua, ita communione periculorum belli Ottomannici coniunctas, & in eis sacrosanctæ fidei cultum tot Populorum salutem, non solum ab ulteriori immanissimi hostis aggressione, in tuto conservare, verum etiam recuperatis ab utrinque ablatis, firma, & stabili Pace valeat beare.

Et hæc vero erant motiva, quæ Sacram Regiam Poloniæ Maiestatem, & Rempublicam ad Fœderis huius necessitatem induxere, utpote eam, quæ vicina, ut propria considerans pericula, conclusam ante aliquot annos cum Turcis Pacem multis infractionibus læsam, nec diu duraturam bene præviderat, maxime vero dum paterna universalis Pastoris Innocentii Undecimi sollicitudo, aliquot ab annis Regiæ Maiestatis magnanimitatem, Statuumque Regni Pietatem, ad sacrum

 hocce

Anno 1683.

hocce bellum ferventiſſimis, ardentiſſimis, & creberrimis adhortationibus, ac favoribus ſubſidiorum promiſſis ſollicitare non deſtiterit.

Sit ergo inter alte memoratas Maieſtates, earumque in Throno Succeſſores, Regna, & Provincias offenſivi, & defenſivi belli ſocietas. Prima ad glorioſam, & ſtabilem cum hoſte communi utriusque Partis pacificationem duratura. Altera ad eiusdem Pacis perennem conſervationem perpetuam permanſura.

Quo autem maiori robore, & indiſſociabili vinculo ſolidetur, tam ſacrum, piumque opus, utraque Pars communem Patrem Pontificem Maximum Sacræ huius Societatis Protectorem, Manutentorem, ac in virtute Guarantiæ Evictorem, ſuis cum Succeſſoribus Maximis Pontificibus, venerabunda aſſumit, minime dubia, Sanctitatem Suam id facturam, ut neutram partem pœniteat, paternis, ardentiſſimisque Suæ Sanctitatis adhortationibus pronas dediſſe aures, & filialem ſubmiſiſſe promptitudinem.

Obligant ſe identidem tam Sacra Cæſarea Maieſtas, quam Sacra Regia Maieſtas Poloniæ, una cum Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ Ordinibus ſub onere Juramenti propriarum manuum præſentis Tractatus ſubſcriptione, omnique alio vinculo, quod firma, & indiſſolubilia Principum, & Populorum ſolet reddere Fœdera, initam hanc præſentem belli ſocietatem ſacroſancte, inviolabiliter in omnibus punctis, clauſulis, articulis, per ſe, & Succeſſores ſuos conſervaturos.

Quod ut maiorem habeat vigorem, ac Religionem, ipſum Juramenti Sacramentum Eminentiſſimi Cardinales, nominatim Eminentiſſimus Pio, & Eminentiſſimus Barberini, uti earundem Gentium Protectores, & Repræſentantes, intra decurſum binorum Menſium, in manibus Suæ Sanctitatis in eam Juramenti Formam, quæ ſeorſivo Articulo pacta eſt, & in hoc Tractatu ab utrinque ſubſcripta habetur, nomine ſuarum Maieſtatum tanquam principalium ſuorum corporaliter præſtabunt. Itidem ſua Maieſtas Cæſarea prætenſiones ex Tractatu tempore belli Svetici, occaſione ſubſidiorum facto reſultantes annihilat, de hisque Sacram Regiam Maieſtatem, & Rempublicam totaliter quietat; nominatim vero Diploma ex Senatus Conſilio emanatum de Electione nullum declarat, eidem renuntiat, Regnoque Poloniæ, & Liberis eius ſuffragiis reſtituit, & Hypothecam, ſi quæ eſt, inſcriptiones, & prætenſiones ad ſalis fodinas Vielicenſes integre remittit in perpetuum, & annihilat. Viciſſim Sacra Regia Maieſtas, & Reſpublica Poloniæ ex ſupra dicto Tractatu reſultantes obligationes omnes, vel prætenſiones in perpetuum ſolvit, & annihilat: ut his ab utrinque ſublatis in perpetuum prætenſionibus omnes præſens Coniunctio excludat ſcrupulos, & confidentiæ obices. In ſocietate itaque belli offenſivi permanentes Partes nullo modo ex prætextu ſeorſive, etiamſi optima, votiva, & maxime favorabilis alterutri illarum eſſet oblata, acceptabunt Pacem, niſi ſimul, & ſemel in eandem utraque Pars conſenſerit, eandemque acceptaverit.

Hæc belli ſocietas erit inter Sereniſſimum, & Potentiſſimum Imperatorem, qua eſt Hungariæ, & Bohemiæ Rex, Archidux Auſtriæ, tum aliarum Provinciarum Dominus, ac Hæres. Ita ut ſuæ Maieſtatis in hæreditaria Regna, & Provincias Succeſſores teneantur ad hoc Fœdus, & iisdem punctis, clauſulis, ligamentis obligentur. Ad quod Sacra Regia Maieſtas Poloniæ, eiusque in Throno Succeſſores, Regnum Poloniæ, Magnusque Ducatus Litvaniæ viceverſa obligantur.

Eadem belli ſocietas limitatur ſolius belli Turcici neceſſitate, nec ad aliud quodvis bellum ullo prorſus colore, et prætextu extendi unquam poterit.

Declarat itaque Sacra Caeſarea Maieſtas, vigore praeſentis ſocietatis, ſexaginta millia hominum ad bellum in Hungaria gerendum, quo numero comprehenduntur viginti millia ſubſidiorum Caeſareae Maieſtatis amicorum Principum, & Legiones in praeſidiis Fortalitiorum in Hungaria permanentes.

Declarat viciſſim Sacra Regia Maieſtas, Regnum Poloniae, et Magnus Ducatus Litvaniae, bello gerendo competentes quadraginta millium Exercitus vires durante eodem bello alituros.

Caſu vero, quo Viennenſi, vel Cracovienſi Urbi obſidio immineat, eo tempore utraq; Caeſarea, et Regia Maieſtas actualem Armorum ſuorum Coniunctionem, mutuo, et ad invicem ſibi adpromittunt, Exercitibusque integris Pars Partem pro liberanda Urbe illa, quae Caput, et Metropolis eſt, iuvabit, et propulſandam obſidionem curabit.

Idem utraque Pars factura, quoties bellico conſilio aſſiſtendi ſibi mutuo integris viribus, vel earum parte neceſſitas poſtulaverit. Quo fine, intimiorisque communicationis ergo Reſidentes ab utrinque Officiales belli gnari, ſpecialiter ad id ſelecti circa Partes ad invicem manebunt.

Alias per diverſionem bellum geri debet, videlicet Sacra Caeſarea Maieſtas Regno Hungariae, Fortalitiisque eius vindicandis, Sacra vero Regia Maieſtas Polo-

niae

Anno 1683.

niæ, Cameneco, & Podoliæ, ac Ukrainæ vindicandis incumbent. Bello acquiſita, ſive rehabita ex ablatis pro Jure, ad quas antea pertinebant, partibus cedent.

Quoniam vero bellum præ foribus iam adeſt, executio autem Comitiorum in contributionibus præſtandis tam cito haberi nequit. Tum Sacra Cæſarea Maieſtas duodecim centenis millibus florenorum Polonicalium currentis in Regno monetæ, Regno Poloniæ, & Magno Ducatui Litvaniæ ſuccurret pro primis, & præſentibus belli expenſis, idque in continenti poſt ſubſcriptionem præſentis Tractatus, cuius ſummæ refuſionem nunquam a Republica prætendet. A Sanctiſſimo nihilominus Pontifice eiusdem omnimodam ſibi fieri compenſationem curare liberum erit.

Promittit inſuper Sacra Cæſarea Maieſtas præſentis Tractatus vigore, quam efficaciſſima apud Regem Catholicum ſine mora interponenda Officia pro extradendis decimis per Ditiones ſuæ Maieſtatis Italicas, videlicet tam in Regno Neapolitano, quam in Statu Mediolanenſi, quamprimum eas Sanctitas Sua impoſuerit. Quarum decimarum ſubſidium uſque ad honeſtam Pacem duraturum ſoli Regno Poloniæ applicabitur, nullatenus Sacra Cæſarea Maieſtate pro ſuis impenſis easdem dividi prætendente, vel impediente.

Cum autem ad hancce ſocietatem non ſolum invitandi ſunt Chriſtiani Principes, ſed & ultro ſe offerentes admittendi; ideo utraque Pars ſe obligat pro poſſe invitaturam ad eam amicos, & fœderatos Principes; ita tamen, ut utriusque Partis conſonus accedat aſſenſus, quoties aliquis Principum admittendus erit, nominatim utraque Pars Sereniſſimos Moſchorum Czaros omni cura ad hanc ſocietatem invitabunt, flectentque. In quantum vero utriusque Partis conſenſu contingeret, alterutram Maieſtatem in Caſtris fore præſentem, eo caſu generalis gubernatio penes præſentem foret. Quod quidem Fœdus antiquis inter eosdem Sereniſſimos Principes, Regnaque, ac Dominia eorum compactatis, & limitaneis Granitierum Commiſſionibus nullum præiudicium adferre debet; imo perpetuum illis robur addit, & præſtat.

Juramenti vero ſupramemorati ab utraque Parte in manibus Summi Pontificis per Eminentiſſimos Cardinales Protectores, & Repræſentantes præſtandi talis debet eſſe tenor:

Ego N. N. Sereniſſimi, & Potentiſſimi Principis Leopoldi I. *Imperatoris ſemper Auguſti, qua eſt Hungariæ, ac Bohemiæ Rex, & Archidux Auſtriæ, aliarumque Provinciarum Hæres, uti Principalis mei ſpeciali Mandato ad id inſtructus, Eiusque Maieſtatis in Regna, & Provincias hæreditarias Succeſſorum Nomine ſancte iuro.*

Vel: *Ego N. N. Sereniſſimi, & Potentiſſimi Principis, Domini* Joannis III. *Regis Poloniæ, & Magni Ducis Litvaniæ, Principalis mei, Eiusque in Throno Succeſſorum, Regum Poloniæ, & Magnorum Ducum Litvaniæ, univerſæque Reipublicæ Polonæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, quorum ſpecialibus Mandatis ad id inſtructus ſum, nomine, ſancte iuro.*

Quia Fœdus offenſivum, & defenſivum contra immaniſſimum Chriſtiani Nominis hoſtem, inter alte memoratas Maieſtates initum, & Varſaviæ die trigeſima prima Menſis Martii Anno currenti milleſimo ſexcenteſimo octuageſimo tertio per earundem Maieſtatum Plenipotentiarios concluſum, & manuum ſubſcriptione munitum, & ab iisdem altememoratis Maieſtatibus ratum, gratum, acceptatum, ac propriarum manuum ſubſcriptione firmatum, in omnibus eius punctis, pactis, clauſulis, articulis, ac ligamentis bona fide iuxta tenorem verborum, & genuinam eorum ſignificationem Sereniſſimus, & Potentiſſimus Princeps Leopoldus I. *Imperator ſemper Auguſtus, ut Hungariæ, & Bohemiæ Rex, & Archidux Auſtriæ obſervabit, tenebit, & adimplebit. Eiusque Maieſtatis Succeſſores Hungariæ, & Bohemiæ Reges, Archiduces Auſtriæ obſervabunt, tenebunt, & adimplebunt.*

Vel Sereniſſimus, & Potentiſſimus Princeps Joannes III. *Poloniæ Rex, Magnus Dux Litvaniæ, Eiusque Maieſtatis in Throno Succeſſores Reges Poloniæ, & Magni Duces Litvaniæ, ac univerſi Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ Status, ac Ordines obſervabunt, tenebunt, & adimplebunt.*

Neque de hoc abſolutionem petent, nec oblatam ſuſcipient, ſic me Deus adiuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

In quorum fidem, nomine Sereniſſimorum ſuorum Principalium, eorumdem Litteris Plenipotentiariis mediantibus Nos infraſcripti Legatus, & Ablegatus Auguſtiſſimæ Cæſareæ Maieſtatis Extraordinarii, Sacræ Regiæ Maieſtatis Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ ex Senatorio, & Equeſtri Ordine deputati Commiſſarii manibus propriis ſubſcribimus, & Sigillis munimus. Quod & Sacræ, & Sereniſſimæ altememoratæ Maieſtates, Domini noſtri Clementiſſimi, uti Principales, in ſpatio unius menſis præſtabunt. Actum Warſoviæ ſub celebratione Gene-

ralium

ANNO 1683.

ralium Comitiorum Regni, die trigeſima prima menſis Martii Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo octuageſimo tertio.

Carolus Comes de Waldtſtein.
Joannes Chriſtophorus Liber Baro de Zarova Zierowſki.

Quem quidem Tractatum Nobis relectum cum omnibus ſuis articulis, punctis, & clauſulis confirmavimus, ratihabuimus, & approbavimus: quemadmodum illum per Præſentes confirmamus, ratihabemus, & approbamus. Promittentes in verbo Imperiali, Regio, & Archiducali, ac pro Nobis, Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris, Regibus Hungariæ, & Bohemiæ, ac Archiducibus Auſtriæ firmiter ſpondentes, omnia, & ſingula iuxta Conventionem præinſertam per Plenipotentiarios noſtros tractata, & concluſa, integre, ſtricte, & inviolabiliter obſervanda. Harum fide, & teſtimonio Litterarum, ſubſcriptione manus noſtræ, ac Sigilli noſtri Cæſarei appenſione expeditarum. Quæ dabantur in Arce noſtra Laxiburgi die ſecunda menſis Maii Anno Domini milleſimo, ſexcenteſimo, octuageſimo tertio, Regnorum noſtrorum Romani vigeſimo quinto, Hungariæ 28. Bohemici vero vigeſimo ſeptimo.

LEOPOLDUS.

Leopoldus Guilhelmus Comes in Konigsegg.

Ad Mandatum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis proprium.

Joannes Probſt.

CXIV.

1684. *Tractatus Fœderis Offenſivi, & Defenſivi perpetui inter* LEOPOLDUM *Imperatorem,* JOANNEM III. *Regem, Regnumque Poloniæ, & Magnum, Ducatum Litvaniæ, ac Repmublicam Venetam contra Turcam concluſi.* Actum in Arce Lincenſi die 5. menſis Martii Anno 1684. *Ex Originali.*

In Nomine Sanctiſſimæ Trinitatis.

Poſtquam ſub auſpiciis Dei Optimi Maximi, & Chriſti in terra Vicarii Papæ INNOCENTII XI. Auguſtiſſimus Romanorum Imperator LEOPOLDUS I. & Sereniſſimus Rex Poloniæ JOANNES III. icto inter ſe contra Turcam communem Chriſtianitatis hoſtem non ita pridem Fœdere, eoque nupero Septembri ad Viennam, quam ruptis contra Jus Gentium Induciarum Pactis, iniuſtiſſimis, ac barbaris Armis obſederat, Caſtris penitus exuto, pluribusque dein profligato cædibus, in Societatem tam Sancti Belli Sereniſſimam Venetorum Rempublicam invitaſſent, & illa memor avitæ Religionis, cui innixa ſemper floruit, & experta, quam infida, & gravis ſibi ſit poſtremo inita cum Turcis Pax, vocantem Deum, & Summum Pontificem, Cæſarem, Regemque ad Sacrum Fœdus invitantes ſequi decreviſſet: Omnibus placuit maturando negotio per Legatos plena poteſtate, & Mandatis inſtructos in hac Cæſarea Aula convenire, & præſente Eminentiſſimo Domino Cardinale Bonviſio apud Sacram Cæſaream Maieſtatem Nuntio Apoſtolico, rem ſanctiſſimam conficere. Quem in finem Sacra Cæſarea Maieſtas Excellentiſſimos Dominos ſuum reſpective Camerarium, Procancellarium Imperialem, & Aurei Velleris Equitem, nec non Aulæ ſuæ Cancellarium, ambos ſuos Conſiliarios intimos, Leopoldum Guilhelmum Comitem de Konigſegg, & Theodorum Atthleſum, Henricum Baronem de Stratman. Sua Regia Maieſtas, Regnumque Poloniæ, & Magnus Ducatus Litvaniæ Excellentiſſimum Dominum, ſuum ad hunc Actum Legatum Extraordinarium Joannnem Rozdrazewſki Caſtellanum Mederecenſem nominarint. Sereniſſima vero Venetorum Reſpublica ſuo in Aula Cæſarea Ordinario Oratori, Excellentiſſimo Domino, Domino Conturini Equiti, utpote ad hunc Actum ſpecialiter conſtituto, ſuo Syndico, & Procuratori plenam facultatem, poteſtatemque dediſſet. Inter hos commutatis prius Plenipotentiarum ſuarum tabulis, hiſce ſub finem annexis, & omnibus, quæ ad rem pertinere videbantur, mature diſcuſſis, aſpirante Divina Gratia de Fœdere Offenſivo, & Defenſivo perpetuo contra Turcam ſequentibus Articulis convenit.

ANNO 1684.

I.

Sit inter alte memoratas Maieſtates, horumque in throno Succeſſores, Regna, & Provincias, Sereniſſimam Rempublicam Venetam, Eiusque Succeſſores, Status, & Provincias Offenſivi, & Defenſivi Belli Societas, prima ad glorioſam, & ſtabilem cum hoſte communi omnium trium Partium pacificationem duratura, altera ad eiusdem Pacis perennem conſervationem perpetuum permanſura.

II.

Quo autem maiori robore, & indiſſolubili vinculo ſolidetur tam ſacrum, piumque Opus, confœderatæ Partes communem Patrem Pontificem Maximum Sacræ

ANNO 1684.

Sacræ huius Societatis Protectorem, Manutentorem, ac in virtute Gvarantiæ Evictorem, ſuis cum Succeſſoribus Maximis Pontificibus venerabundæ aſſumunt, minime dubiæ Sanctitatem ſuam id facturam, ut nullam earum pœniteat paternis, ardentiſſimisque ſuae Sanctitatis adhortationibus pronas dediſſe aures, & filialem ſubmiſiſſe promptitudinem.

III.

Obligant ſe identidem tam Sacra Cæſarea Maieſtas, quam Sacra Regia Maieſtas Poloniæ una cum Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ Ordinibus, & Sereniſſima Reſpublica Veneta ſub onere Juramenti inferius inſerendi, omnique alio vinculo, quod firma, & indiſſolubilia Principum, & Populorum ſolet reddere Fœdera, initam præſentis Belli Societatem ſacroſancte, inviolabiliterque in omnibus Punctis, Clauſulis, Articulis, per ſe, & Succeſſores ſuos conſervaturos.

IV.

Quod ut maiorem habeat vigorem, ac Religionem, ipſum Juramenti Sacramentum Eminentiſſimi Domini Cardinales, nominatim Eminentiſſimus Pio, & Eminentiſſimus Barbarini, & Eminentiſſimus Ottoboni, duo Primi Germaniæ, & Poloniæ Gentium Protectores, Tertius vero Venetorum Cardinalium Senior, qua Repræſentantes, intra decurſum binorum Menſium, in manibus ſuæ Sanctitatis in eam Juramenti Formam, quæ ſeorſivo Articulo pacta eſt, Nomine ſuarum Maieſtatum, & Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ, tanquam Principalium ſuorum, corporaliter præſtabunt.

V.

In Societate belli offenſivi permanentes Partes nullo modo & prætextu ſeorſive, etiamſi optima, votiva, & maxime favorabilis alterutri illarum eſſet oblata, acceptabunt Pacem, niſi ſimul, & ſemel in eandem omnes tres conſenſerint, eandemque acceptaverint.

VI.

Hæc belli Societas erit inter Sereniſſimum, & Potentiſſimum Imperatorem qua eſt Hungariæ, & Bohemiæ Rex, Archidux Auſtriæ, tum aliarum Provinciarum Dominus, ac Hæres, ita ut ſuæ Maieſtatis in hæreditaria Regna, & Provincias Succeſſores teneantur ad hoc Fœdus, & iisdem Punctis, Clauſulis, Ligamentis obligentur, ad quod Sacra Regia Maieſtas Poloniae, Eiusque in Throno Succeſſores, Regnum Poloniae, Magnusque Ducatus Litvaniae, uti & Sereniſſima Reſpublica Veneta, Eiusque Succeſſores, Status, & Provinciae viceverſa obligantur.

VII.

Eadem belli Societas limitatur ſolius belli Turcici neceſſitate, nec ad aliud quodvis bellum ullo prorſus colore, & praetextu extendi unquam poterit.

VIII.

Declarant itaque Sacra Caeſarea Maieſtas, & Sacra Regia Maieſtas Poloniae, una cum Ordinibus Regni, & Magni Ducatus Litvaniae, ſe validiſſimis Exercitibus omni apparatu bellico inſtructis, & Sereniſſima Reſpublica Veneta, potentiſſima maritima Claſſe, & Terreſtribus in Dalmatia Copiis, adeoque omnes tres Partes maioribus, quibus poſſunt, viribus hoc bellum usque ad eius iuvante Deo glorioſum finem, & communem Pacem, bona fide geſturos.

IX.

Caſu vero quo unius, aut alterius Partis confœderatae Status ita periclitarentur, & ab hoſte premerentur, ut omnino ad eorum liberationem ſubmiſſione auxiliarium Confœderatorum ſuorum Copiarum opus eſſet, promittunt ſibi Domini Confœderati actualem pro poſſibilitate armorum ſuorum Coniunctionem.

X.

Idem ſemper facturi, quoties ex bellico Conſilio aſſiſtendi ſibi mutuo integris viribus, vel earum parte neceſſitas poſtulaverit. Quo fine, intimiorisque communicationis ergo, Reſidentes a Dominis Confœderatis Officiales belli gnari, ſpecialiter ad id ſelecti circa partes ad invicem manebunt, & ad Conſilium bellicum admittentur.

XI.

Alias per diverſionem bellum geri debet, videlicet: Sacra Caeſarea Maieſtas Regno Hungariae Fortalitiis eius vindicandis, Sacra vero Regia Maieſtas Poloniae Cameneco, & Podoliæ, ac Ukrainae vindicandis incumbent. Idem faciet Sereniſſima Reſpublica ad vindicanda, & recuperanda ab hoſte ea, quae perdidit. Bello acquiſita ſive rehabita ex ablatis pro Jure, quibus antea pertinebant, Partibus cedent.

XII.

Ut autem expeditiones militares ſemper ad communem rei bene gerendae ſcopum tanto melius inſtituantur, deliberabitur de illis ſtatim poſt ratificatum hoc Fœdus, & quotannis mature inter Dominos Confœderatos, illae, quantum poſſibile erit, & rerum circumſtantiae permittent, ita inſtituentur, uti inter confœderatos e re communi conventum fuerit.

XIII.

Cum autem ad hanc Societatem non ſolum

ANNO 1684.

solum invitandi sunt Christiani Principes, sed & ultro se offerentes admittendi, ideo Domini Confœderati se obligant pro posse invitaturos ad eam Amicos, & Fœderatos Principes, ita tamen ut omnium consonus accedat assensus, quoties aliquis Principum admittendus erit, nominatim Serenissimos Moschorum Czaros, omni cura ad hanc Societatem invitabunt, flectentque.

XIV.

Quod quidem Fœdus antiquis inter eosdem Serenissimos Principes, Regnaque ac Dominia eorum, & Serenissimam Rempublicam Venetam, Eiusque Status, ac Dominia Compactatis, & Limitaneis Commissionibus nullum praeiudicium adferre debet, imo perpetuum illis robur addit, & praestat.

XV.

Hoc Fœdus triplex in nullo deroget illi, quod inter Sacram Cæsaream Maiestatem, & Regiam Maiestatem, Regnumque Poloniae, & Magnum Ducatum Litvaniae seorsim præcedente anno ictum est, sed unum non minus, quam alterum respective in omnibus articulis, punctis, & clausulis in suo robore sanctum, & inviolabile maneat.

XVI.

Diplomata Ratificationum huius Confœderationis, Domini Commissarii, & Legati Plenipotentiarii mutuo in Aula Caesarea intra Mensis spatium, vel citius commutabunt.

In quorum fidem Nomine Augustissimae suae Maiestatis Caesareae, & Serenissimae Regiae Maiestatis Poloniae, & Magni Ducis Litvaniae, uti etiam Serenissimae Reipublicae Venetae Literis Plenipotentiarum mediantibus: Nos Commissarii Cæsarei Plenipotentiarii, & Nos Legati Plenipotentiarii Regius, & Venetus manibus propriis hæc subscripsimus, & Sigillis munivimus. Actum in Arce Lincensi Die 5. Mensis Martii. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo octuagesimo quarto.

Ego Franciscus Cardinalis Bonvisius apud Sacram Cæsaream Maiestatem Nuntius Apostolicus, requisitus a Partibus interfui supra insertis Tractatibus, & propria manu subscripsi, Sigilli appensione munivi.

(L.S.)

Leopoldus Guilhelmus Comes de Konigsegg.
Theodorus Atthlesus.
Henricus Baro de Strattmann.

Johannes Franciscus Comes Rozdrazewski.
Dominicus Conturini Eques.

ANNO 1684.

Forma Juramenti in manibus Summi Pontificis per Eminentissimos Cardinales Protectores, & Repræsentatores præstandi.

Ego N. N. Serenissimi, & Potentissimi Principis LEOPOLDI *Primi Imperatoris semper Augusti, qua est Hungariæ, & Bohemiæ Rex, & Archidux Austriæ, aliarumque Provinciarum Hæres, uti Principalis mei, speciali Mandato ad id instructus, eiusque Maiestatis in Regna, & Provincias hæreditarias Successorum Nomine, sancte iuro.*

Vel. Ego N. N. Serenissimi Potentissimique Principis Domini Joannis Tertii Regis Poloniæ, & Magni Ducis Litvaniæ Principalis mei, Eiusque in Throno Successorum Regum Poloniæ, & Magnorum Ducum Litvaniæ, Universæque Reipublicæ Polonæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, quorum specialibus Mandatis ad id instructus sum Nomine, sancte iuro.

In eadem forma præstabit Nomine Serenissimæ Reipublicæ Venetæ Eminentissimus Cardinalis Ottoboni Juramentum.

Plenipotentia Cæsarea.

NOS LEOPOLDUS Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniae Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, & Virtembergae, Comes Tyrolis, & Goritiae &c. Notum, testatumque facimus tenore Praesentium Universis. Cum inspirante, concordiae omnis Autore Deo, & paterne exhortante Sanctissimo Domino nostro Pontifice Maximo, Nos, & Serenissimus, ac Potentissimus Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, nec non inclyta Respublica Veneta ex re Christianitatis communi, & proprio cuiusvis commodo fore censuerimus, contra communem Christianitatis hostem, nunc quidem Arma sua iniustissime iuxta, ac immanissime adversus Nos gerentem, omnium autem Provinciis, & toti Christianitati inhiantem animos, viresque coniungere, & stabilem amicitiam, firmamque Confœderationem offensivam, & defensivam, hunc in finem instituere, iamque alte memoratae duae Partes suos in nostra Aula modo subsistentes Legatos Mandatis, et Pleni-

ANNO 1684.

Plenipotentiis congruis ad hoc instruxerint, Nos igitur cum piam, et laudabilem hanc intentionem omnibus modis promovere intendimus, plene confisi de fide, prudentia, ac singulari rerum gerendarum usu Illustris, et Generosi nostri respective Camerarii, et Procancellarii Imperialis, Aurei Velleris Equitis, nec non Aulae nostrae Cancellarii, amborum nostrorum Consiliariorum intimorum sincere dilectorum, Leopoldi Gvilhelmi Konigsegg, et Theodori Atlesi, Henrici Baronis de Strattmann, eosdem ad tractandas, et perficiendas sacri huius Fœderis Conditiones deputavimus, sicuti et horum vigore deputamus, atque constituimus, committentes ipsis, et specialiter mandantes, ut cum Serenissimi, et Potentissimi Regis Poloniae, nec non inclytae Reipublicae Venetae Legatis, his existentibus, et ad supradictum finem Deputatis, sufficientique Mandato instructis congrediantur, nostroque Nomine, quae in rem fuerint, proponant, tractent, consulant, atque concludant. Dantes quoque dictis nostris Plenipotentiariis Commissariis, plenam, et absolutam potestatem cum omni authoritate, et Mandato ad id necessariis, ut omnia quoque Instrumenta, quæ in eum finem requiri possent, conficiant, atque expediant, aliaque omnia huc pertinentia faciant, æque, libere, et ample, ac si ipsi præsentes id faceremus. Et promittimus sub fide, et Verbo Caesareo, et Regio, Nos, quaecunque per memoratos nostros Commissarios Plenipotentiarios, ut supra dictum est, acta, conclusa, et signata fuerint, accepta, et grata habituros, atque nostrae Ratificationis Diplomata intra tempus ab ipsis promissum daturos. In quorum fidem, roburque praesentes manu nostra subscriptas, Sigillo nostro Imperatorio firmari iussimus, quae dabantur Lincii die 24. Mensis Februarii Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto.

LEOPOLDUS.

(L.S.)

Julius Fridericus Bucelloni, L. B.

Ad Mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium.

Joannes Georgius Koch.

Plenipotentia Polonica.

JOANNES III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque. Significamus præsentibus Literis nostris quorum interest universis, & singulis. Quod cum indefessa vigilantia, & paterna sollicitudine Sanctissimi Domini nostri INNOCENTII Papæ XI. ac nostra cum primis cura, & studio indesinenti conclusum fuerit præterito Anno sacrum Fœdus contra Turcas inter Nos, Ordinesque Regni nostri, & Magni Ducatus Litvaniæ ex una parte, & Serenissimum, ac Potentissimum Romanorum Imperatorem ex altera parte, eiusque Sacri Fœderis præcipuum sit punctum, de non solum ultro offerentibus se Principibus, ad idem Fœdus admittendis, verum etiam aliis invitandis, Nos pro singulari, & Regio nostro erga bonum Christianitatis zelo, sicut ante per Illustrem olim Ducem Radzivilium Legatum nostrum Extraordinarium, ita deinceps statim post prædictum Fœdus feliciter conclusum Serenissimam Rempublicam Venetam in partem eiusdem Fœderis invitaverimus, ut pro sua innata generositate, & gloria Arma contra communem Christianitatis hostem una Nobiscum sumeret, eademque Serenissima Respublica ad tractandum hac de re, Fœdusque ex sua parte concludendum hortatu præcipue, & opera Summi Pontificis paratam se esse declaraverit. Hinc Nos summopere cordi habentes Christianitatis augmentum, atque optantes celerem, felicemque huiusmodi Unionis conclusionem eligimus, deputamus, & constituimus in verum, & legitimum Plenipotentiarium nostrum, & Reipublicæ Magnificum Joannem Rozdrazewski Castellanum Mederecensem, ad Aulam Serenissimi, & Potentissimi Imperatoris nostrum Ablegatum Residentem, ad hunc vero solum Actum Legatum Extraordinarium per Nos constitutum, ad tractandum, concludendum, & stabiliendum Fœdus pro parte nostra cum Serenissimo Duce, & Republica Veneta, eidemque Plenipotentiario sub illis conditionibus, pactis, modis, & formis, quæ opportune videbuntur huic tantæ rei conformes, intentionem nostram plenius per Instructionem seorsivam explicantes, dantes eidem Plenipotentiario, & Legato nostro Extraordinario Præsentibus hisce plenam potestatem, & facultatem ad hunc effectum Nomine nostro, ea omnia salva semper Approbatione, & Ratificatione nostra, tractandi, agendi, & concludendi, quæ ad constituendam Coniunctionem Armorum contra Ottomannos cum Serenissima Venetiarum Republica pertinebunt. In cuius rei fidem Præsentes manu nostra subscriptas Sigillo Regni com-

Anno 1684.

muniri iuſſimus. Datum Cracoviæ die 6. Menſis Martii Anno Domini 1684. Regni noſtri X. Anno.

JOANNES *Rex.* (L.S.)

Chriſtophorus Taranowſki Crac. Varſ. Canonicus Regiæ Maieſtatis Secretarius.

Plenipotentia Veneta.

MARCUS ANTONIUS JUSTINIANUS Dei Gratia Dux Venetiarum. Ha benedetto ſinora omnipotente mano di *D*io la Lega contr' il Turco promoſſa e validamente ſoſtenuta dal ſanto voto del ſuo Vicario in terra INNOCENZO Undecimo, che con ſuoi venerati impulſi ed aſſiſtenze, nel corſo delle ſue glorioſe intrapreſe, nel felice progreſſo delle quali manifeſtamente appariſcono i contraſegni della Divina protezione ſi preſente, la fece efficace. Peroche il Sereniſſimo LEOPOLDO Imperatore con' i ſuoi valenti e religioſi inviti aggionti a quelli generoſi del Sereniſſimo Ré di Polonia, di entrare nella lega ſteſſa, apre al *S*enato l'adito di uniformarſi alla volontà di Dio Ottimo Maſſimo, ed inſtare né ſuoi antichi fondamentali inſtituti di Religione; conoſcendo anco il Senato ſteſſo con l' experienza quanto infida e gravoſa ſia la preſente pace con Turchi, riſolve ſtringerſi in queſta Santa Unione, nella confidenza di effetti corriſpondenti alla generoſità delle offerte de' Sudetti Principi. Con Decreto del *S*enato dunque abbiamo col nome de S. Dio e del Protettor Noſtro S. MARCO creato Procuratore Sindico e Legato il Signore Domenico Contarini l'Ambaſciadore Ordinario appreſſo Sua Maeſtà Ceſarea reſidente nella Sua Corte, la virtù del quale eſperimentata in altre occaſioni appromete l'ottimo Servizio alla Patria. E perciò potrà egli colla Maeſtà di LEOPOLDO Imperatore ò ſuoi legitimi Procuratori e Conprocuratori legitimi, e del Sereniſſimo Ré di Polonia GIOVANNI III. di quelli della Republica *S*tati ed Ordini di tutto il Regno e del Gran Ducato di Litvania, che avranno idoneo potere ſopra la lega offenſiva deliberare, e conformare tutte le coſe a nome noſtro e promovere, fare, e transegere con facoltà di giurare in anima noſtra, e di obbligare a qualſi ſia condizione. Noi, e li Succeſſori noſtri prometiamo, che tutte quelle coſe, che foſſero da lui nel commeſſo di queſta confederazione ſtatuite, ci ſaranno grate e ferme, ed eſſequiremo tutto quello, che averà egli promeſſo. Datt. in noſtro Ducali Palatio.

CXV.

Anno 1684.

Ratificatio, & Confirmatio eiusdem Fœderis a JOANNE III. *Rege Poloniæ facta.* Dat. Javoroviæ die 27. Martii An. 1684. *Ex Originali.*

JOANNES III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Severiæ, Czernichoviaeque. Notum, teſtatumque facimus quorum intereſt univerſis. Quod inter Sereniſſimum, ac Potentiſſimum Principem, Dominum LEOPOLDUM Divina favente Clementia Electum Romanorum Imperatorem, ſemper Auguſtum, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae Regem, Archiducem Auſtriae, Ducem Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, & Virtembergae, Comitem Tyrolis, & Goritiae, Et Sereniſſimum MARCUM ANTONIUM JUSTINIANUM Dei Gratia Ducem, & Dominium Venetum, contra Turcam, communem Chriſtianitatis hoſtem ſancti belli Societas, & Fœdus perpetuum a noſtris, & *S*ereniſſimi Imperatoris, ac Reipublicae Venetae Legatis, Commiſſariis, & Plenipotentiariis plena poteſtate inſtructis concluſum, ſancitumque ſit, ſequentis tenoris:

In Nomine ſanctiſſimae Trinitatis. Poſtquam ſub auſpiciis Dei Optimi Maximi &c. (*Inſeritur praecedens Tractatus.*)

Nos idcirco ſupra inſertum Fœdus initum, ac concluſum, ac ſingula in eo contenta approbavimus, confirmavimus, & ratum habuimus, quemadmodum hiſce approbamus, confirmamus, & ratihabemus. Promittentes inſuper, ac Regio verbo ſpondentes Nos omnia, & ſingula in praefato Fœdere contenta ſancte, & religioſe obſervaturos, impleturos, obſervari & impleri curaturos, nec permiſſuros, quantum in Nobis erit, ut a quopiam violentur. In quorum maiorem fidem Sigillum noſtrum Regium Diplomati manu noſtra ſubſcripto appendi fecimus. Datum Javoroviae die 27. Menſis Martii Anno Domini MDCLXXXIV.

JOANNES *Rex.*

Ducis Venetiarum Fœderis eiusdem Ratificatio. Dat. 31. Martii Anno 1684.

MARCUS ANTONIUS JUSTINIANUS Dei Gratia Dux Venetiarum &c. Notum facimus

Anno 1684.

facimus, & atteſtamur, quod nuper in Arce Lincii afflante Deo Trino, & Uno triplex in unum coacta eſt ſacri belli Societas adverſus Turcam, per Plenipotentiarios Sereniſſimi Imperatoris, Sereniſſimi Regis Poloniæ, & Reipublicæ noſtræ, tenoris ſequentis.

In Nomine Sanctiſſimæ Trinitatis.

Poſtquam ſub auſpiciis Dei Optimi Maximi &c. Nos igitur qui zelo Chriſtianæ fidei in aliena bella ſponte venimus, Fædus prædictum cum Senatu noſtro omnino ratum, gratumque habemus ſpondentes in verbo Reipublicæ Venetæ, Articulos omnes, & ſingula inviolabiliter obſervare, nec pro viribus paſſuros, ut a quopiam violentur. In quorum fidem haſce noſtras fieri iuſſimus, manuque noſtra ſubſcripſimus, & ſveto Sigillo muniri mandavimus. Datum in noſtro Ducali Palatio die ultima Martii Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo octuageſimo quarto.

L. MARCUS ANTONIUS JUSTINIANUS *Dux Venetiarum &c.*

Alexander Beonardus.

CXVI.

LEOPOLDI *Imp. Declaratio duorum Articulorum in ſupraſcripto Fædere contentorum.* Dat. Lincii 27. Julii Anno 1684.

NOS LEOPOLDUS Divina favente clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergiæ, Comes Tyrolis, & Goritiæ. Notum, teſtatumque facimus quorum intereſt Univerſis. Cum ipſa Communicatione Ratificationum Fæderis, inter Nos, & Sereniſſimum Regem Poloniæ, nec non Illuſtriſſimum Dominium Venetum contra Turcam, communem Chriſtianitatis hoſtem icti, ex re eſſe videretur, ut qui in Confæderationis tabulis Articulus incipit. *Sit inter* &c. & Articulus, qui incipit: *Alias per diverſionem* &c. magis declararetur, & dilucidaretur, taliſque Declaratio, atque dilucidatio inter noſtros Deputatos, Commiſſarios, & Regum, atque Republicæ Venetae Legatos præſente reverendiſſimo Cardinali Bonviſio Nuntio Apoſtolico, in eum, qui ſequitur, tenorem facta, & ab unaquaque parte acceptata, & approbata fuerit nimirum: Priusquam inter Sacram Cæſaream Maieſtatem, Regiam Maieſtatem Poloniæ, uti & Sereniſſimam Rempublicam Venetam, quinta currentis Menſis Martii, ut Fæderis Ratificationes commutarentur, omnibus placuit maioris Elucidationis ergo, Articulum primum Fæderis qui incipit. *Sit inter* &c. tametſi per ſe ob promiſſam hinc inde offenſivi nunc flagrantis, quam poſt illud extinctum, ad aſſerendam obtentam generalem Pacem defenſivi belli Societatem perpetuam, ſatis clarus ſit, ab omni orituri poſt hac minimi etiam dubii interpretatione planum reddere, & declarare. Quod ſi poſt obtentam Divina Aſſiſtentia per Dominos Confæderatos a Turcis generalem Pacem, unus ex illis a Turcis vel terreſtri, vel maritima potentia invadatur, a caeteris Dominis Confaederatis illo plane modo, quo in ante memorato Faedere conventum eſt, communibus viribus Pax communis vindicari, & ad eam vindicandam promiſſa communis belli in perpetuum duratura Societas effectum ſortiri, & inviolata permanere debeat.

Anno 1684.

Eadem evitandae futurae ambiguitatis ratio movit Dominos Compaciſcentes, ut Articulum Tractatus Faederis, qui incipit: *Alias per diverſionem*, &c. tametſi non minus per ſe, quam per Articulum, qui incipit: *Declarat itaque*, &c. ſatis clarum explicarent: Quod inter Provincias ad Regnum, & Coronam Hungariae Jure avito ſpectantes, aut ab eadem vel nunc, vel olim dependentes, ſolum in Dalmatia ea, quae Serenisſimae Reipublicae Venetae Armis a Turca recuperabuntur, eiusdem Dominio reunientur, & cedent. Actum Lincii 20. Martii Anno 1684.

Idcirco Nos Declarationem, & Elucidationem, quae praemittitur, per omnia aeque ratam, & gratam habemus, ac ſi in ipſis ſacri Faederis Tabulis de verbo ad verbum ita comprehenſa eſſet. Dedimus inſuper Reverendiſſimo Domino Cardinali Pio Germaniae, & noſtrarum Provinciarum haereditariarum Protectori in Commiſſis, ut eandem Declarationem noſtro Nomine ad manus ſuae *S*anctitatis Juramento firmaret. In cuius maius robur hanc Ratificationem manus noſtrae ſupſcriptione, & *S*igilli Caeſarei appenſione munivimus. Dat. in Arce noſtra Lincenſi die 27. Menſis Julii Anno 1684. Regnorum noſtrorum Romani 27. Hungarici 30.

LEOPOLDUS mp.

F. A. Hen. C. Baro de Stratman.

Ad Mandatum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis proprium.

Joan. Georgius Koch.

Ducis

ANNO 1684.

Ducis Venetiarum Declarationis eiusdem Ratificatio. Dat. 12. Augusti Anno 1684.

Marcus Antonius Justinianus Dei Gratia Dux Venetiarum. Notum facimus, & atteſtamur, quod ſacri Fœderis adverſus Turcam per Plenipotentiarios Sereniſſimi Imperatoris, Sereniſſimi Regis Poloniae, & Reipublicae noſtrae ſanciti Lucidatio ſubſecuta eſt tenoris huiusmodi. Priusquam inter Sacram Caeſaream Maieſtatem, & Regiam Maieſtatem Poloniae, ut & Sereniſſimam Rempublicam Venetam quinta currentis Menſis Martii icti Fœderis Ratificationes commutarentur, omnibus placuit maioris Elucidationis ergo, Articulum primum Fœderis, qui incipit. *Sit inter* &c. tametſi per ſe ob promiſſam hinc inde, tam offenſivi nunc flagrantis, quam poſt illud extinctum, ad aſſerendam obtentam generalem Pacem defenſivi belli Societatem perpetuam, ſatis clarus ſit, ab omni orituri, poſt haec minimi etiam dubii interpretatione planum reddere, & declarare, quod ſi poſt obtentam Divina Aſſiſtentia per Dominos Confœderatos a Turcis generalem Pacem, unum ex illis a Turcis, vel terreſtri, vel maritima potentia invadatur, a caeteris Dominis Confœderatis illo plane modo, quo in ante memorato Fœdere conventum eſt, communibus viribus Pax communis vindicari, & ad eam vindicandam promiſſa communis belli inperpetuum duratura Societas effectum ſortiri, & inviolata permanere debeat. Eadem evitandae futurae ambiguitatis ratio movit Dominos Compaciſcentes, ut Articulum Tractatus Fœderis, qui incipit. *Alias per diverſionem &c.* tametſi non minus per ſe, quam per Articulum, qui incipit. *Declarat itaque:* ſatis clarum explicarent, quod inter Provincias ad Regnum, & Coronam Hungariae Jure avito ſpectantes, aut ab eadem, vel nunc, vel olim dependentes ſolum in Dalmatia ea, quae Sereniſſimae Reipublicae Venetae Armis a Turcis recuperabuntur, eiusdem Dominio reunientur, & cedent. Actum Lincii 20. Martii Anno Domini 1684.

Quam Nos cum Senatu noſtro Fœderis praedicti Elucidationem omnino ratam, gratamque habemus, ſpondentes illam in verbo Reipublicae noſtrae inviolabiliter obſervare, nec pro viribus paſſuros, ut a quopiam violetur. In quorum fidem haſce noſtras fieri iuſſimus, manuque noſtra ſubſcripſimus, & ſveto Sigillo noſtro muniri mandavimus. Datum in noſtro Ducali Palatio die 12. Auguſti. Anno Domini MDCLXXXIV.

L. Marcus Antonius Justinianus
Dux Venetiarum &c.

Receſſus commutatarum Ratificationum. Datum Viennæ 27. Septembris Anno 1684.

Poſtquam Articuli duo ſeparati vigeſima Menſis Martii nuperi, a Dominis Plenipotentiariis tam Sacræ Cæſareæ Maieſtatis quam Regiæ Maieſtatis Poloniæ, & Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ ad declarandum Fœdus quinta eiusdem Menſis ictum initi, & ad illorum requiſitionem ab Eminentiſſimo Domino Cardinali Bonviſio interim ſubſcripti, ab altiſſime memoratis Sacra Cæſarea & Regia Poloniæ Maieſtatibus, ut & Sereniſſima Republica Veneta, approbati, & rati, gratique habiti ſunt, non ſecus acſi principali Fœderi inſerti eſſent, ipſa originalia ratificationum Diplomata licet diverſis diebus data, hodie vigeſima ſeptima Septembris 1684. Viennæ Auſtriæ, præſente memorato Eminentiſſimo Domino Cardinali Bonviſio (cui inſuper in abſentia Legati Polonici, a Sereniſſimo Poloniæ Rege Ratificatio credita fuit) rite commutata fuerunt. In cuius fidem a Domino Cardinali, & a Cæſareis, uti & Reipublicæ VenetæPlenipotentiariis hicReceſſus commutatarum Ratificationum ſubſcriptus, conſvetisque Sigillis munitis, eſt. Actum Anno, & die ut ſupra.

(L.S.) *Franciſcus Cardinalis Bonviſius, Nuntius Apoſtolicus.*
Leopoldus Guilhelmus Comes in Kinice ſs Eques. mp.
F. A. Henricus Liber Baro de Strattman.
Dominicus Contarini Eques. mp.

CXVII.

Tractatus Fœderis Defenſivi inter Carolum *Imperatorem, ut Dominiorum ſuorum Hæreditariorum Principem, & Reges Magnæ Brittaniæ, & Poloniæ, pro conſervatione Ditionum ſuarum, nec non tuitione Jurium, & Libertatis Reip. Poloniarum concluſi.* Viennæ 5. Jan. 1719.

In Nomine Sanctiſſimæ & individuæ Trinitatis!

Quandoquidem Sua Sacra Cæſarea Regia Catholica Maieſtas, tanquam Regnorum, Ditionumque ſuarum Hæreditariarum Dominus, & Sua Regia Maieſtas Magnæ Brittanniæ, tanquam Elector Brunſvico-Luneburgenſis, itemque Sua Regia Maieſtas Poloniæ, tanquam Elector Saxoniæ, ſolo atque unico mutuæ defenſionis, ac conſervandarum Provinciarum, Ditionumque ſuarum intuitu, tum pacem, & tranquillitatem Imperii, eiusdem Conſtitutiones, iuxta inſitam, præſentemque uniuscuiusque Status in Imperio obligationem, tuendi ſtudio ducti, arctioris inter ſe Coniunctionis & Confœderationis faciendæ, cogitationes ſuſceperunt, & hunc in finem Mandatis ſuis inſtruxerunt, ſcilicet Sua Cæſarea Regia Maieſtas, Celſiſſimum Principem & Dominum Eugenium Sabaudiæ, & Pedemontium Principem, Conſilii Aulico-Bellici Præſidem, ſuumque Locumtenentem Generalem, S. R. I. Campi Mareſchallum, ac Belgii Auſtriaci cum plena poteſtate Gubernatorem, Aurei Velleris Equitem; Nec non Illuſtriſſimum & Excellentiſſimum S. R. I. Hæreditarium Theſaurarium, Philippum Ludovicum Comitem a Sintzendorff, Liberum Baronem in Ernſtbrunn, Dominum in Gefœll, ſuperiori Selovitz &c. Burggravium a Reinbeck, Supremum hæreditarium Enſiferum, ac Præciſorem in Superiori & Inferiori Auſtria, Hæreditarium Pincernam in Auſtria ad Anaſum, Aurei Velleris Equitem, Sacræ Cæſareæ & Catholicæ Maieſtatis Camerarium Actualem, Conſiliarium Intimum, & Aulæ Cancellarium; Ac Regia Sua Maieſtas Magnæ Brittanniæ, qua Dux & S. R. I. Elector Brunſvico-Luneburgenſis, Illuſtrem D. Franciſcum Ludovicum de Peſme, S. Saphorini Dynaſtam, pedeſtris Militiæ altefactæ Maieſtatis ſuæ Locum-tenentem Generalem, eiusdemque ad Aulam Caeſaream Miniſtrum, Regia demum ſua Maieſtas Poloniae, tanquam Dux, & S. R. I. Elector Saxoniae, Illuſtriſſimum, & Excellentiſſimum D. Jacobum Henricum S. R. I. Comitem de Flemming, M. D. L. Stabuli Praefectum, in Exercitu Regni Poloniae Militiae Auxiliaris exotici Generalem, altefactae S. R. Maieſtatis Poloniae, & Electoris Saxoniae Campi-Mareſchallum, Directorem Conclavis Secretioris, & Conſiliarium Intimum, Conſilii Militaris Praeſidem, Haereditarium in Pomerania Ulteriori, & Principatu Caminenſi Mareſchallum, Ordinis Militenſis deſignatum Commendatorem, Ordinum Aquilae albae, Elephanti, & S. Andreae Equitem, Dominum Caſtrenſem in Martentin, & Bœck, Dynaſtam in Burgſcheidingen, Berkicht & Nebra; dicti modo Miniſtri Plenipotentiarii poſt excuſſas, trutinatasque hinc inde commiſſi Negotii rationes, loco atque die infra ſcriptis in ſequentes Fœderis Defenſivi leges convenerunt.

Articulus I.

Sit amicitia firma, vera, atque ſincera inter Partes Contrahentes ſupra nominatas, eaque ita ſancte, ſerioque colatur, ut unaquaeque earum ad alterius honorem, utilitatem, & commoda promovenda, non conſilia ſolum, operamque omnem conferre, verum etiam, ubi occaſio poſtulaverit, ad prohibenda incommoda, pericula, atque damna, & ad depellendas ab invicem hoſtiles iniurias, & inſultus auxiliis opportunis et neceſſariis concurrere teneantur.

II.

Sancitur et ſtabilitur inprimis huius Fœderis conventione, mutua defenſio Ditionum, ac Provinciarum Haereditariarum, quae ad Fœderatos in Imperio Rom. Germanico ſpectant, nec non conſervatio Circulorum, in quibus dictae Ditiones, et Provinciae ſitae ſunt, ita, ut ſi contigerit unum, vel alterum Fœderatorum in iis hoſtiliter invadi, adeoque unum vel alterum e Circulis modo indigitatis, turbis bellicis inquietari, reliqui Fœderati Parti impetitae, in iis Ditionibus aut Circulo, ubi haereditariae Ditiones ſitae ſunt, numerum Copiarum, inferius determinatum, ſubſidio mittere debeant, et quidem ita prompte, ut auxiliares iſtae Copiae eveniente caſu, ſtatim absque ulla mora, ſimul ac requiſitae fuerint, iter ad ſuccurrendum accelerare, et diverſionem hoſtibus, ſi eorum Regiones ſint ſuis vicinae, ad optionem Partis oppugnatae facere debeant.

III.

Suſtententur autem Copiae hoc modo in ſubſidium miſſae, ſtipendiis, ſumptibusque mittentium, exceptis equorum pabulis, fœno, avenaque, utpote, quae gratis praebebuntur in ſuis Ditionibus ab eo Fœderatorum, cui auxiliatum venerunt, qui curabit etiam, ut Copiae auxiliatrices panem pari pretio, quo proprius Miles, ſua tamen ſibi pecunia, comparare poſſint; Quaelibet portionum equorum, quas rationes vocant, conſiſtet ſex libris avenae, et decem libris fœni, ponderis Viennenſis, et deficiente avenae copia, in eius locum quantitas dimidia in frumento, vel hordeo exhibeatur; ubi vero neceſſe fuerit extra Territoria Fœderatorum in alienis Provinciis operationes bellicas proſequi, tunc quaelibet Pars ſuis Copiis de pane, avena, fœno, aliis-

ANNO 1719.

ANNO 1719. aliiſque neceſſariis omni meliori, quo poterit, modo ipſa proſpiciat.

IV.

Quodſi acciderit, duos Fœderatorum in ſuis Ditionibus eodem tempore ſimul infeſtari, tunc ambo ſuper diſpoſitione Operationum militarium, atque ſuper uſu auxiliorum, a parte extra periculum conſtituta, mittendorum, in commune conſulent, ſtatuentque dictis auxiliis interim iter a ſubveniendum ſine ulla retardatione ingredientibus, & proſequentibus.

V.

Etiamſi Partes Contrahentes ultra numerum infra Articulo XI. definitum, ad aſſiſtendum Parti infeſtatae, plures Copias ſubmittere non teneantur; nihilominus tamen obſtrictae erunt, quicquid præterea ipſis virium ſuppetit, adhibere divertendo hoſti, quantum fieri poterit, in Ditionibus, ſi quas habet, ſitu ita opportuno, ut facile in eas penetrari poſſit: liberum autem eſto Parti requirenti, ſi ita e re viſum fuerit, minorum quoque ſuppetiarum numerum, quam qui ex praeſentis Fœderis Conſtitutione deberetur, ciere atque evocare.

VI.

Conventum praeterea eſt, ut ſi forte ſua Regia Catholica Maieſtas, per aliquam ex Potentiis Septentrionalibus, durante huius Fœderis nexu in Hungaria hoſtiliter impeteretur, hoc quoque caſu eveniente, reliqui Fœderati eidem auxiliis hoc Fœdere conſtitutis, ſuccurrere ſatagant, hac tamen obſervata reſtrictione, ut Copiae S. M. Brittanniae in Hungariam usque progredi nullo modo teneantur, ſed interea, dum ibi res agitur, ſolummodo ad tuendum Provincias S. Caeſ. M. Germanicas, ad diſtrahendas vires aggreſſoris in eius Ditionibus, ſi quae forent, in vicinia Provinciarum Teutonicarum R. M. Britt. exhibeantur.

VII.

Quod Articulo 2. huius Tractatus diſpoſitum eſt, ut ſi Provinciae Germanicae unius ex Partibus paciſcentibus, hoſtilibus armis premerentur, reliquae duae Partes cum tanto Copiarum numero, quantum praeſens Fœderis Inſtrumentum praeſcribit, ad ſuppetias ferendas accurrere debeant, id ita eſt intelligendum, niſi & ipſe quoque in ſuis Ditionibus Germanicis, & Hungaria infeſtaretur. Etenim ſi omnes tres uno, eodemque tempore pariter inuadi contingeret, tunc omnes etiam ſimul collatis in medium, & conſiliis, & armis, ea, quae bonos Fœderatos decet, fide atque ſinceritate, pro neceſſitatis, communique utilitatis ratione concurrere, & agere tenebuntur.

VIII.

Hoc Fœdus complectetur, & aſſecurabit etiam tam Regni Polonici tuitionem, atque conſervationem, quam ipſius Poloniæ Regis aſſertionem, & manutentionem in Throno ſuo contra quoscunque, qui aut clam, aut palam, directe, vel indirecte illum turbare, aut moleſtare præſument in quieta poſſeſſione Regni ſui, Magnique D. L. cum omnibus eorum annexis, & dependentiis, a quibus ne minimum quidem avelli permittatur. In hunc finem, & ad aſſiſtendum Regi, Regnoque Poloniæ, ubi neceſſitas poſtulaverit, adhibebuntur æque auxiliares Copiæ inferius Articulo XI. determinatæ, hac tamen itidem reſervata modificatione, ut R. M. Britt. Miles non niſi faciendæ diverſioni in Provinciis Aggreſſoris, ſi quas Ditionibus Regiæ Maieſtatis Brittanniæ in Germania propinquas habet, inſerviat, vel etiam tutandis, ad Regiæ Maieſtatis Poloniæ requiſitionem, Provinciis eius Saxon: eo caſu, ſi forte Copiae, Saxonicae fuerint a Regno Poloniae ad opem, contra hoſtes in Polonia, aut in Magno Ducatu Litvaniae ferendam, armaque iungenda, iuſta requiſitione accerſitae.

IX.

Cum itaque huius Fœderis reſpectu ad Poloniam, non alia ſit intentio, quam ut ſalvis utrinque, & Regiae Maieſtatis, & publicae Libertatis Juribus, tum Poloniae Regnum, Magnusque Litvaniae Ducatus in ſtatu integro, illibatoque contra omnem oppreſſionem conſervetur, tum Regia S. M. uti Articulo praecedente proviſum eſt, in quieta ac imperturbata poſſeſſione, & fruitione dicti ſui Regni, Magnique Ducatus Litvaniae, cum omnibus annexis, & dependentiis manu teneatur, contra iniurias, vexationes, aut moleſtias quaſcunque, ſive aperto Marte, & vi extrinſecus adhibita inferantur, ſive per clandeſtinas machinationes, factionesque exterarum Potentiarum ſuggeſtionibus, aut ſecretis adminiculis ſuffultas intententur. Dicta S. R. Maieſtas ex abundanti declarat, polliceturque ſe Regni ſui, Magniq; D. L. Ordines Libertate omnimoda, qua gaudere debent, omnibusq; ſuis Juribus, & Privilegiis ſine ulla infractione uti, frui, minime impedituram, neq; obſtituram, quin ſua Caeſarea Maieſtas, & Magnae Brittanniae Rex ſe huius Declarationis Sponſores erga Rempublicam conſtituant, Fidemque ſuam, nihil omnino a Rege Poloniae adverſus Regni Conſtitutiones, Immunitatesque commiſſum iri, cum Guarantiae vinculo interponant.

X.

Viciſſim Rex Regnumque Poloniae, teſtando affectui, ſtudioque reciproco, communem Fœderis cauſam quovis poſſibili modo adiuvare tenebuntur, ex ſua quoque parte Copiarum numerum Articulo ſequenti definitum, ſiſtere, eoque ad obtinendum Fœderis ſcopum ubique concurrere; Et quidem Copiæ hæ Polonicæ præcipue inſerviant intercludendo tranſitui quibusvis exteris Copiis, quæ per Poloniam, aut Magnum Ducatum Litvaniæ verſus, aut contra Imperium, vel contra trium Fœderatorum Ditiones, comprehenſa Hungaria venire præſumpſerint; Si vero Rex Poloniæ ad prohibendum iſtiusmodi tranſitum, dictas Regni Copias non ſuffecturas iudicaverit, ac ideo nomine Reipublicæ, et ſub eius Sigillo aſſiſtentiam Fœderatorum requiſiverit, tunc Imperator, et M. Britanniæ Rex, iuxta huius Fœderis Leges auxilia ſine mora ſubmittent. Quod ſi in Imperatoris, aut Regis M. Brittanniæ Ditionibus hoc Fœdere comprehenſis hoſtilis aggreſſio contigerit, Rex Poloniæ, quantum fieri poterit, hoſtibus e Polonia quoque diverſionem facere ſataget, aut Parti laceſſitæ, ſi ab ea requiretur, ſubſidiariam Polonicæ Militiæ ratam ſuppeditabit.

XI.

Conferet huic Fœderi ſuſtinendo Sua Cæſarea Maieſtas octo mille Equites, et totidem Pedites; Rex M. Britanniæ, tanquam Elector Brunſvici duo millia Equitum, et ſex millia Peditum, ſi Ditionibus Cæſareis ſuccurrendum fuerit, ſi autem Provinciis Saxonicis, non niſi bis mille Equites, et quatuor mille Pedites: Rex Poloniæ tanquam Elector Saxoniæ bis mille Equites, & quatuor mille Pedites: De cætero Sua M. Polonica Nomine Regio, et Regni, duo millia Deſultoriorum Equitum, et quatuor millia Peditum, Militiæ ordinariæ, cum quatuor millibus ex Militia Equeſtri Nationali contribuet.

XII.

Si contingat occaſione huius Fœderis, et durante eius nexu, generale in Septentrione bellum exardeſcere, Partes paciſcentes totis viribus ſe invicem iuvare, mutuamque ſibi operam ad depellendam vim hoſtium omni meliori modo ferre tenentur. Tunc etiam pro re nata ſuper loco, modoq; coniungendarum Copiarum, itemque ſuper Gubernatione, ductuque generali Exercitus communis, tum ſuper providendo eidem commeatu, et annona, et denique ſuper inſtituendis, exequendiſque operationibus bellicis inter ſe convenient.

XIII.

Duret, et ſubſiſtat præſens hoc Fœdus uſque ad omnimodam, ſolidamque motuum in Septentrione Pacificationem, quæ ipſa tamen non alio fieri debet Pacto, niſi adhibita præcautione, ne quid in ea præſentis huius Tractatus ſtipulationibus, atque contento contrarium admittatur.

XIV.

Ad huius Fœderis mere defenſivi Societatem aliæ quoque Potentiæ, præſertim omnes Imperii Principes, atque Status, et ſpecialiter Ordines Generales Uniti Belgii invitentur.

XV.

Ratihabebitur hoc Fœdus ab omnibus Fœderatis, et Ratificationum Tabulae exhibebuntur, ex parte quidem Caeſareae Maieſtatis, ex partibus itidem Magnae Brittanniae, Poloniæque Regum, tanquam Brunſvici, et Saxoniae Electorum, intra duorum Menſium ſpatium, aut citius ſi fieri poterit. Cum Rege vero Poloniae, qua tali, et cum Poloniae Regno ad minimum intra tres Menſes, pro ingreſſu in huius Fœderis Societatem declarando Pacta conficientur, et in forma ex more Regni uſitata, ratificabuntur; In quorum fidem ſupra memorati Miniſtri Plenipotentiarii praeſens Inſtrumentum tribus Exemplaribus eiusdem tenoris expeditum, manibus propriis ſubſcripſerunt, Sigillisque appoſitis muniverunt. Actum Viennae die 5. Menſis Januarii Anni 1719.

Eugenius von Savoyen.	*F. L. de Peſme D. S. Saphorin.*
(L.S)	(L.S.)
Phil. Lud. Graff von Sinzendorff.	*Graff von Flemming.*
(L.S.)	(L.S.)

CXVIII.

1732. *Fœderis inter* LEOPOLDUM *Imperatorem*, & JOANNEM III. *Regem Poloniæ Anno 1677. concluſi Renovatio.* Datum Varſaviæ in Arce Regia d. 3. Novembris Anno 1732. *Ex Originali.*

Nos infraſcripti Sacræ Cæſareæ, Regiæque Catholicæ Maieſtatis Legatus Magnus, & a Sacra Regia Maieſtate Poloniæ, ac Republica per Conſtitutionem Anni 1726. ad continuandas Conferentias, firmandamque, & aſſecurandam bonæ Viciniæ amicitiam, inter Dominia S. C. Regiæque Catholicæ Maieſtatis, & Regni Poloniæ, ac Magni Ducatus Litvaniæ deſtinati

Anno 1732.

ſtinati Commiſſarii, poſt plures conferentias habitas, & peractas, diſcuſſaſque, & concertatas ab utrinque ſeparatis Articulis prætenſiones, quas & ubi adhuc aliquid a Republica deſideratur, Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Dominus Legatus apud Auguſtiſſimam Cæſaream, Regiamque Catholicam Maieſtatem, ad ſatisfactionem Reipublicæ ſubſequendam ſe omnimode promoturum, & evincere curaturum obligavit, unanimi ab invicem convenimus conſenſu, vetera Pacta, & & Fœdera inter Divum olim LEOPOLDUM I. Rom. Imperatorem, & JOANNEM III. Poloniæ Regem Anno 1677. inita, & concluſa, non ingerendo Nos in novas quasvis conditiones, vel ligamina, reaſſumenda, & renovanda eſſe, quorum Pactorum tenor eſt talis.

Nos LEOPOLDUS Divina favente clementia &c. Et Nos JOANNES III. Rex Poloniæ &c. tenore Præſentium recognoſcimus, ac notum facimus univerſis & ſingulis præſentibus, & futuris harum notitiam habituris. Quandoquidem qui Chriſti locum in Terris gerunt &c. (*Inſeritur per totum Tractatus Anni 1677.*) Datæ in Civitate noſtra Viennenſi, & Arce Regia Varſavienſi die 24. Aprilis Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, Regnorum noſtrorum LEOPOLDI Imperatoris Romani decimo nono, Hungarici vigeſimo ſecundo, & Bohemici vigeſimo primo, noſtri vero JOANNIS III. Poloniæ tertio.

Quæ Pacta in omnibus Punctis, Articulis, & Conditionibus, excepto puncto de conſcribendo milite, quod huius eſt tenoris: *Hoc tamen expreſſo, ut liceat utrique noſtrum ex Terris, & Provinciis alterius voluntarios Milites ære ſuo conductos educere, & arma in uſum ſuum exportare, eatenus tamen Milites educere liceat, quatenus id ſciente fiat altero noſtrum, neque ſit alteruter noſtrum bello ſuo proprio contra hoſtes aliquos ſuos impeditus &c.* prout Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus Legatus Magnus, Nomine Sacræ Cæſareæ, Regiæque Catholicæ Maieſtatis, ita & Nos Commiſſarii Nomine Sacræ Regiæ Maieſtatis, & Reipublicæ renovamus cum robore perpetuo in iisdem Pactis expreſſo, ſalva approbatione, & ratificatione tam Sacræ Cæſareæ Regiæque Catholicæ Maieſtatis, quam & Sacræ Regiæ Maieſtatis Poloniæ, & Reipublicæ in Comitiis Generalibus proxime futuris. In quorum fidem Præſentes manibus propriis ſubſcripſimus, Sigillaque noſtra Gentilitia appoſuimus. Datum Varſaviæ in Arce Regia die tertia Menſis Novembris Anno Domini 1732.

Anno 1732.

Henricus Guilhelm. Comes de Wilczek Legatus.	*Theodorus Potocki Archiepiſcopus Gneſnenſ. Primas Regni Poloniæ, & M. D. L.*
Chriſtophorus Antonius Szembek Epiſcopus Vladiſlavienſis, & Pomeraniæ.	*Joſeph. de Konczyce Mniſzech Supremus Regni Mareſchalcus.*
Joannes Potocki Palatinus & Generalis Terrarum Kijoviæ, Capitaneus Varſavienſ. Commiſſarius.	*Joannes Lipſki Epiſcopus Luceorienſis Procancellarius Regni.*
Michael Caſimirus Dux Radzivill Supremus M. D. Litvaniæ Stabuli Præfectus.	*Maximilian. de Tenczyn Oſſolinſki Supremus Regni Theſaurarius.*
Adamus a Wilkow Wilkonſki Succamerarius Terræ Sochaczovienſ. Commiſſarius.	

DANIA.

I.

1419.

Pacta inter ERICUM *Daniæ, &* VLADISLAUM *Poloniæ Reges, & Regna eorum, nec non* VITOLDUM *Magnum Ducem, & Magnum Ducatum Litvaniæ, ad perpetuam omnium temporum memoriam, & obſervationem conſtituta. Mutua ſibi ſuis ſumptibus, cum omni potentia ſua auxilia ferent. Spolia hoſtibus detracta, ex æquo divident. Terræ, & Civitates bello partæ pro Jure, ad quas antea pertinebant, Partibus cedent. Quodſi alteruter Regum Fœderi huic ſatisfacere, fidemque ſuam liberare nollet, ſubditi nihilominus ipſius Pactis præſentibus perpetuo ſtare tenebuntur.* Dat. in Caſtro Haffnenſi d. 23. Jun. An. 1419. *Ex Originali. Sigill. 70.*

Ex-

Anno 1418.

Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum ſub Lit. V. fol. 51.

NOS ERICUS Dei Gratia Regnorum Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, Gottorum, Sclavorumque Rex, & Dux Pomeraniæ &c. Recognoſcimus, teſtamur, & proteſtamur publice, & manifeſte coram omnibus, & quibuscunque. Quod Nos propter ſingularem amicitiam, & amorem, & propter ambaſiatam, ſive negotium, prout Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini VLADISLAI eadem Gratia Regis Poloniæ, & Supremi Principis Litvaniæ, Hæredis Ruſſiæ &c. chariſſimi Fratris noſtri fideles Nuntii, & Ambaſiatores, videlicet Domini Jaroſlaus de Jwno Succammerarius Caliſſienſis, & Sbigneus de Altomente Caſtellanus Roſperyenſis ad Nos deduxerunt, & propter ſingularem complacentiam ex hoc, quia iſtud eſt pro Reſponſo ſuper negotiis, & ambaſiatis ex parte noſtra per dilectos fideles Nuntios, Conſiliarios noſtros, Dominos Macke Borken, Gerrardum de Dewitz, & Swantz Dewicz ad dictum Sereniſſimum Fratrem noſtrum Regem Poloniæ &c. transmiſſos, & deſtinatos expoſitis, & deductis, prout a Nobis habuerunt in Commiſſis, & Mandatis, & ob hoc confœderavimus, confirmavimus, & ligavimus Nos pro Nobis, & noſtris Hæredibus, & Succeſſoribus, & noſtra Regna cum omnibus, & ſingulis inhabitatoribus eorundem, Eccleſiaſticis, & temporalibus, de conſilio & conſenſu Conſiliariorum trium Regnorum noſtrorum, & Terrarum præfatarum, cum dicto Sereniſſimo Principe, ac Domino, Domino VLADISLAO Rege Poloniæ &c. Fratre noſtro chariſſimo, ac cum ſuo Regno, & Terris, & cum omnibus inhabitatoribus eorundem Eccleſiaſticis, & temporalibus, nec non cum Illuſtri Principe, ac Domino, Domino VITOLDO, alias Domino ALEXANDRO Magno Duce Litvaniæ &c. & Caſtris, Terris, & Civitatibus eiusdem, & inhabitatoribus eorundem ſic, & taliter: Quod Nos, & noſtra Regna, noſtri Hæredes, & noſtri Succeſſores, & omnes inhabitatores Regnorum, & Terrarum noſtrarum volumus, & debemus, circa prænominati Domini Regis Poloniæ Fratris noſtri chariſſimi, & ſui Regni, nec non ſuarum Terrarum, & inhabitatorum eorundem Eccleſiaſticorum, & Temporalium, nec non dicti Illuſtris Principis Domini VITOLDI, alias ALEXANDRI Magni Ducis Litvaniæ, nec non Terrarum, Caſtrorum, Civitatum ſuarum, & Inhabitatorum eorundem, iuvamen, & aſſiſtentiam remanere cum omni potentia, & potentatu noſtro, bona fide ad omne Jus eorum, quando ad hoc fuerimus requiſiti, dummodo poſſe, & poteſtatem Juris eorum habeamus taliter, quod ſtare velint definitioni noſtræ in cauſis eorum, in ratione, iuſtitia, & in iure. Cum vero contingat, quod unus de Nobis præfatis Regibus, & Dominis ſic confœderatis, requirat alium Regem, & Dominum Confœderatum, quod cum ſuo iuvamine ſequatur ipſum, tunc ille ſic requiſitus, & invitatus, vel requiſiti, & invitati, debet, vel debent ſequi requirentem ſuis propriis expenſis, ſumptibus, & damnis. Verum ſi aliqua lucrarentur, & lucrari reciperentur in captivis, & rapinis, talia dicti Reges, et dictæ Partes debent dividere inter ſe, et deberent ad utramque Partem Confœderatorum pertinere. Si vero Caſtra, Civitates, vel Terræ expugnarentur, obtinerentur, vel lucrarentur, potenter, vel per Tractatus, talia Caſtra, Civitates, et Terræ deberent remanere apud illum, qui requiſiviſſet ſequelam, et cui fit, et facta eſt ſequela. Si vero unus de Nobis requiret alium, vel alios pro ſequela ad Terras, in quibus Nos ambæ Partes Jus haberemus, ex Parte Regnorum et Terrarum noſtrarum, et Nos ambæ Partes in illis aliqua expugnaremus, vel lucraremur, vel obtineremus cum potentia, vel per Tractatus, tunc illa, quæ ſic expugnarentur, vel lucrarentur, deberent remanere apud illum, ad cuius Regnum, Dominium, vel Terras pertinuiſſent, et pertinerent. Et ſi aliqua alia ultra præmiſſa de Bonis, vel Dominiis inimicorum expugnarentur, vel obtinerentur, cum potentia, vel Tractatibus, illa deberent ad utramque Partem pertinere. Etiam volumus huiusmodi Fœdera, et amicitias cum Gratia Dei, et Adiutorio habere, contra Gentiles, et Paganos, et Infideles, ita videlicet, quod in bona fide cum Dei auxilio omni tempore volumus ad hoc mentem habere, et attendere, quod Fides Catholica augeatur, et Chriſtianitas augmentetur, iuxta ultimatum noſtrum poſſe. Et quando Dominus Deus Nobis ambabus Partibus, aut alteri noſtrum hoc inſtinxerit, quod Nos cum Adiutorio Dei in hoc aliquid attentare voluerimus, iuxta intellectum noſtrum, et deſiderium, tunc unus noſtrum ad alium debet ſuper hoc mittere ſuos fideles Nuntios, et Ambaſiatores ad concorditer tractandum, et concordandum, et conveniendum, qualiter meliori modo, et forma iſtud incipiemus, et apprehen-

Anno 1419.

Anno 1419.

demus, et poſtquam in hoc fuerimus concordes, tunc una Partium alteri debet hoc ſinceriter, et bona fide tenere, et obſervare. Etiam Nos Ericus Rex praenominatus, et Regna noſtra, et Terrae, et Militatores earundem Eccleſiaſtici, et temporales volumus, et debemus, praenominati Domini Regis Poloniae Fratris noſtri chariſſimi, et Regni ſui, et Terrarum ſuarum, et Inhabitatorum eorundem, et dicti Domini Vitoldi alias Alexandri Magni Ducis Litvaniae Terrarum, Caſtrorum, Civitatum ſuarum, et Inhabitatorum eorundem melius, utilius, et convenientius promovere, et diſconvenientia, ſeu eisdem contraria amovere, iuxta omnem poſſibilitatem noſtram, publice, et private, in bona fide, omni dolo, et fraude excluſis. Si vero aliquis de Nobis Regibus, vel ipſe Dominus Vitoldus Dux praefatus decederet, tunc dicta Regna, et Ducatus aeque bene, deberent in dicto Fœdere permanere. Et ſimiliter ſi in aliquo de dictis Regnis, vel Ducatu unus alius Rex, vel Dux veniret, qui in huiusmodi Fœdere non vellet permanere, tunc dicta Regna, et Ducatus deberent dicta Fœdera obſervare, ut praefertur. Omnes praedictos Articulos, et quemlibet eorum in ſpecie promittimus Nos Ericus Daciae, Sveciae, Norvegiae etc. Rex, et Dux Pomeraniae etc. praefatus, pro Nobis, noſtris Haeredibus, et Succeſſoribus, et tribus Regnis noſtris, et Terris praefatis, firmiter, et inviolabiter obſervare, ſine dolo, et Nobiscum, et pro Nobis, et Regnis noſtris, et Terris, Venerabiles, et dilecti noſtri, Praelati, Milites, et Militares, ſicut inferius deſcribuntur, promittunt, quod de eorum conſilio, et voluntate omnia facta haec ſunt in tribus Regnis noſtris, et Terris, et Nos cum eis, et ipſi Nobiscum, promittimus bona fide obſervare Sereniſſimo Principi, ac Domino Domino Vladislao Regi Poloniae, ac chariſſimo Fratri noſtro, et dicto Illuſtri Principi Domino Vitoldo alias Alexandro, et dictis Regno, et Ducatui, et eorum Terris, et eorundem Inhabitatoribus, Praelatis, Militibus, Militaribus, et cuiuslibet eorum fidelibus bona fide firmiter obſervare. Et pro maiori teſtimonio, et firmitudine, et pleniori obſervantia omnium praemiſſorum Sigillum Maieſtatis noſtrae Praeſentibus de certa, et deliberata ſcientia, et voluntate noſtra fecimus ad hanc Literam appendi, una cum Sigillis Venerabilium Praelatorum noſtrorum, Archiepiſcoporum, et Epiſcoporum, Baronum, Militum, et Militarium infraſcriptorum, Venerabilium Patrum Dominorum videlicet, Patris Dei Gratia Epiſcopi Lundenſis, et Apoſtolicae Sedis Legati etc. et Joannis eadem Gratia Upſalenſis Archiepiſcopi, item Joannis Roſthisdenſis Summi Cancellarii Regni noſtri Daciae, praefati Canuti Lincopenſis, Joannis Sleſvicenſis, Boetii Aruſienſis, Petri Burchlanenſis, Langnonis Vorbergenſis, Joannis Ottomenſis, Chriſtierni Rippenſis, Brunolphi Scharenſis, et Naffnonis Aroſienſis eadem Gratia Eccleſiarum Epiſcoporum, et Honorabilium Virorum Antberni Duodecim Apoſtolorum Bergenſis, Joannis Burglanenſis, Joannis Vibergenſis Eccleſiarum Praepoſitorum. Item Ingenuorum, Clarorum, et Spectabilium Virorum, Caſtrorum, Dominiorum, et Terrarum infra nominandarum, et exprimendarum Caſtellanorum, Commiſſariorum, et Praefectorum, Dominorum videlicet Joannis Duwe de Thoerſſo Nukopnik, Pridberni de Podbuſch, et Ozebort, Andreæ Jacobi Lunge de Eglrethe Ravenſpurgenſis, et Traneker, et Landglandiae, Waldemari, Budelsbach, & Moen Erici Crumedrcki Neholm, Abſolonis Petri de Herthelorwarthberg, Fallkiemberg, Stanver, et Falſterbode, Ivani Bruſeke de Wemetoffka, Nukopnig Falſtriae, Joannis Grum de Toſtorp, Lindholni, Benedicti, Nicolai de Nuneſs, Algoti Magni de Reffneſs, Grupsholin, et Augermameland, Erici Nicolai de Fum, et Dempſterftund Rippenſis, Benedicti Pogwiſth Caſtelholm, et Alendt, Gvenonis Feures Undholm, Boetii Dywre de Stoſzkolm, et Thelghe, Joannis Nicolai de Alventzberg Legiferi Terræ noſtrae Jutiae, Nicolai Goſtavii de Rotzwuſt, Thuronis, Stetonis de Kratzhenbom, Proburgh, Nicolai Erengiſlonis, Faxholm, Benedicti Stenonis de Gokſzsholm, Canuti Udonis de Nesbum, Joannis Forweſthoms, Oreferen, Nicolai Boetii de Lindcholmen, Goſtavi Algoti de Sugxſoe Sture, Algoti de Groenſthowghe, Tunnae, Runnove, Ezre, Cilerdi, Rumiowe de Heſle, Nicolai Fleming Legiferi Terræ Finlandiae, Othonis de Knope Openna, Henrici Kanuti Oerlom, Cirligſti, Haſs de Oertofle, Nicolai Svenonis de Elinge, Hemiti, Joannis Deſtra, Olavi, Stigoti de Krapthorx Bills de Heldorp, Andreæ Nicolai de Drothmingolm, Kopenhaff, Achonis Lauman de Vallen, Joannis Laghonis de Magenſtorb, Nicolai Strangonis de Merondoffte, Jonæ Svenonis de Swenſtorb, Luderi Cabalt de Azedaal, Laurentii Finnonis de Logherhwet, Jonæ Lille de Webergh, & Coweschowgh, Beronis Svenonis de Werlom, & Laurentii Hwas de Oremſtorb, Militum, Petri Falſori Juſtitiani Regni noſtri Daciæ, Joannis Kroppelim, Bawehws, et Eliusbergh, Petri Lucke de Fraeth Thordorp, Joannis Laurentii Orebro, Fickonis de Urtzeen, Heyſtorb, & Abramſtorb, Stenonis Baſſe, Nuborch, Erici Erza, Alleburgh, Nicolai Jonæ, Koldingæ, Abſalonis, Braghe de Wrihſchofle Maim, Erici Rimſcedholm, Bundonis, Jacobi de Krakeholm, Abbati Buddelsbach, Hnitzegafuel, Nicolai Schmhel de Lambehage, & Ottonis Schnikell, & de Rutegharde Militarium. Datum in Caſtro Haffnenſi, in Vigilia Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo nono.

II.

1510. *Fœdus perpetuæ Pacis, Amicitiæ, & Confœderationis inter* Sigismundum I. *Regem Poloniæ, &* Joannem *Regem, nec non Filium eius* Christiernum *Electum Regem Daniæ, concluſum, quo vetera inter Reges, & Regna Daniæ, & Poloniæ Pacta renovant, & mutua ſibi contra omnes hoſtes auxilia promittunt.* Datum Cracoviæ 19. Menſis Martii Anno 1510. *Ex Originali. Cum Sigillo* Sigismundi *Regis, & 17. Sigillis Conſiliariorum. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum ſub Lit. V. Fol. 54.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

Anno 1510.

Natura viventibus cunctis in ſui ortus principio indidit, ut inita concordia, ex parvis creſcant maxima, ex paucis plurima fiant: Homines tamen hoc naturæ munus tanquam peculiare ſibi magis vindicaverunt, hinc enim orta ſunt inter Regna Fœdera, inter Reges, & Principes Amicitia, & hæc quidem cum occurrit vetus, firmior fit, ſtabiliorque, ad cuius amicitiæ aditum magnum affert euntibus gradum, locorum vicinitas. Proinde Nos Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Culmenſis, Elbingenſis, Pomeraniæque Dominus, & Hæres &c. Significamus tenore Præſentium, quibus expedit univerſis, tam præſentibus, quam futuris. Quia revolventes in animo perutiles, honeſtiſſimasque Confœderationes iam dudum factas inter divos olim Sereniſſimosque Prædeceſſores noſtros Poloniæ Reges, Regnaque ac Dominia noſtra, & inter inclytos, ac Sereniſſimos Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, &c. Reges, Regnaque ſimiliter, & Dominia illorum, ne antiquitatis ingrata filia oblivio, hæc univerſa aboleret, renovandas eſſe duximus, ut recens tam præclari facinoris ſplendor obiiciatur obtutibus, hoſtium præſertim, qui fidem Orthodoxam Chriſtianam crebris inſultibus lacerare non formidant, quibus profecto vicinorum Principum concordia non poteſt eſſe non formidoloſa; Conſentiente & concordi omnium Prælatorum, & Baronum Status utriusque Regni noſtri voluntate, & conſilio iniiſſe Fœdus perpetuæ amicitiæ, vetusque dudum factum renovaſſe inter Nos, & Succeſſores noſtros, Regnaque, Ducatus, Terras, & Dominia noſtra, ac Sereniſſimum Principem Fratrem, & Vicinum noſtrum Dominum Joannem Dei Gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, Sclavorum, Gottorumque Regem, Sleſvicenſis ac Olſatiæ, Stormariæ, & Dithmariæ Ducem, Comitem in Oldemborgk, & Delmenhorſt &c. nec non ſuæ Serenitatis Filium, Illuſtriſſimum Dominum Christiernum ſimiliter Dei Gratia verum Regni Norvegiæ Hæredem, ac Electum Regem Daciæ, ac Sveciæ, ambos inſimul, & illorum Succeſſores, Regnaque, Terras, Ducatus, & Dominia eorundem, univerſos denique Status hominum utriusque noſtrum, ut eiusmodi Fœderibus inviolabiliter ſervatis, læta ſint tempora noſtra, creſcat, & augmentetur defenſio Chriſtiana, Poſteris vero noſtris ſecura pax, & tranquillitas præparetur, cuius quidem innovatæ Confœderationis, Fraternitatis, & Amicitiæ conditiones præſcribimus. Inprimis omni ſtudio & vigilantia operari debebimus, ut inter Nos, Hæredesque & Succeſſores noſtros Poloniæ &c. Reges, Regnaque, Ducatus, Terras, Dominia, Civitates noſtras, ac utriusque Status homines univerſos & inter nominatos Sereniſſimos Dominos Joannem, & Christiernum Dei Gratia, Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ &c. Reges, Succeſſoresque, & Hæredes ſuos Daciæ Reges, & item Regna, Ducatus, Terras, Dominia, Civitates, ac utriusque Status homines univerſos illorum, ſit Pax firma, Con-

Anno 1510.

Concordia vera, Vicinitas tranquilla, Unio, & amicitia perpetua, & alioquin ſint omnia, quæ amicis felicitates, & augmenta, inimicis vero terrorem, & diſpendia parturirent. Item quod prædictorum noſtrorum Regnorum homines habeant liberam terra, atque mari mercandi,& negotiandi facultatem in Regnis,& Dominiis utriusque noſtrum, liberaque commercia, ſolutis tamen de more datiis teloneisque: liberam item manſionem inCivitatibus, Oppidis, Villis, quoad voluerint, demumque liberum regreſſum, navigationem, & tranſitum in perpetuum, ſalvis depoſitoriorum Juribus. Præterea quoniam Confœderationum ille ſit fructus perneceſſarius, ut hoſtibus quibuscunque Confœderati coniunctis viribus reſiſtant, igitur cum aliquem ex Nobis Confœderatis hoſtes armis, vel quovis alio modo turbare, & invadere niterentur, tunc demum alter Confœderatorum, cui talis immineret neceſſitas, debet alterum vel per Literas, vel per Nuntios de hoc certiorem, aviſatumque reddere. Ille vero aviſatus pro viribus, ac iuxta poſſe, & poſſibilitatem ſuam, conſiliis auxiliisque fraternis neceſſitatem Confœderati Regis, ac Regnorum, Dominiorumque ſuorum adiuvabit, aſſiſtereque illi debeat; vel locum, & tempus eligere, quo uterque Confœderatorum commode prudentes Viros Conſiliarios mitteret, quæſituros, inveſtigaturosque modos, conſilia, & ingenia, quibus commodius, & facilius alter alteri ſuppetias ferret. Et inſuper Nos SIGISMUNDUS Rex Univerſi Senatus Regni, & Dominiorum noſtrorum, Prælatorum, Baronum, & Procerum conſilio perſvaſi, renovamus, reintegramus, confirmamusque per Præſentes in omnibus punctis, conditionibus, clauſulis, & articulis, nihil prorſus excipientes Fœdus, & Confœderationem iam dudum factam per Sereniſſimum olim Principem Dominum VLADISLAUM Poloniæ &c. Regem, Prædeceſſorem, & Avum noſtrum chariſſimum, & Sereniſſimum olim ERICUM Dei Gratia Daciæ, Seveciæ, Norvegiæ &c. Regem, ac inter Regna, Ducatus, Terras, Dominia, Civitates, Oppida, Regnorum tam noſtrorum quam Daciæ Regis prædicti, prout hoc latius Literis ipſius Domini ERICI Regis præfati, Sigillo magno ſuæ Maieſtatis, nec non Sigillis Univerſorum Regnorum ſuorum Status Eccleſiaſtici, & Sæcularis Conſiliariorum confirmatis, continetur. Quarum quidem Literarum effectum, robur ſuum vetus, validum, & perenne habere volumus, ac ſi præſenti novæ Confœderationi inſertæ eſſent. Quæ omnia & ſingula præmiſſa inviolabiliter obſervare, & integre adimplere in omnibus clauſulis, punctis, conditionibus, & articulis ſupradictis præſentibus Literis noſtris promittimus, & pollicemur, perpetuo, & in ævum, Nosque, Hæredes, & Succeſſores noſtros obligamus, conſilio, & aſſenſu omnium Regni, & Dominiorum noſtrorum Status utriusque Conſiliariorum ad eadem omnia, & ſingula præmiſſa accedente. In quorum omnium fidem, & teſtimonium Sigilla Regni noſtri, ac Prælatorum, & Baronum noſtrorum Præſentibus ſunt appenſa. Actum in Arce noſtra Cracoviæ die decima nona Menſis Martii Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo, Regni vero noſtri Anno quarto. Præſentibus Reverendo in Chriſto Patre Domino Mathia Epiſcopo Premiſlienſi, & Regni noſtri Vicecancellario, ac Magnificis Venerabilibus, & Generoſis Nicolao de Kamieniecz Palatino, & Capitaneo Cracovienſi, & Exercituum Regni noſtri Campiductore Generali, Staniſlao Kmitha de Wiſſnicze Ruſſiæ Generali, & Capitaneo Premiſlienſi. Nicolao Firley de Dambrovica Lublinenſi, & Joanne Odrowąſz de Sprowa Bełzenſi Palatinis, Chriſtophoro de Schydloviecz Sandomirienſi, & Siradienſi ac Goſtinenſi Capitaneo, Jacobo de Siekluka Voinicenſi, Georgio Krupſki Bełzenſi, & Nicolao Jordan de Zakliczyn Biecenſibus Caſtellanis, Staniſlao de Chodecz Marſchalco Regni noſtri, & Capitaneo Leopolienſi, Joanne de Laſko Poſnanienſi, Plocenſique Præpoſito, & Coadiutore perpetuo Eccleſiæ Gneſnenſis Cancellario, Andrea de Koſcielecz Theſaurario Regni noſtri, Scepuſienſi, & Bydgoſtienſi Capitaneo, Zupparioque Cracovienſi, Joanne de Latalicze Gneſnenſi Lancicienſique Præpoſito, Petro de Thomicze Archidiacono, Sigismundo de Vargowiſka, Joanne Karnkowſki Canonicis Cracovien. Eccl. Decretorum Doctoribus, Staniſlao Lanckoronſki de Brzezie Pincerna Sandomirienſi, & Capitaneo Camenecenſi, Secretariis, cæterisque Conſiliariis, & Curialibus noſtris ad præmiſſa teſtibus. Dat. per manus prædicti Domini Joannis de Laſko Coadiutoris, & Cancellarii Nobis ſincere dilecti. *Joannes de Laſko qui ſupra Coadiutor, & Cancellarius ſcipſi.*

III.

Confœderatio perpetua inter JOANNEM *Daniæ*, SIGISMUMDUM *Poloniæ*, *Reges*, *& Regna eorum.* Datum in Arce Haffnenſi 30. Julii Anno 1510. *Ex Originali cum Sigillo Regis Daniæ, & 7. Sigill. Conſiliariorum.*

Anno 1510.

JOANNES Dei Gratia Daciæ, Sveciae, Norvegiæ, Sclavorum, Gottorumque Rex, Dux Sleſſvigenſis, Holſatiæ, Stormariæ, ac Ditmerciæ Dux, Comes in Oldemborgh, ac Delmenhorſt. Univerſis, & ſingulis praeſentes noſtrae Regiae Maieſtatis Literas viſuris, ſeu audituris ſalutem, & Praeſentibus fidem indubiam adhibere. Directus iam pridem ad noſtram usque praeſentiam Sereniſſimi Principis SIGISMUNDI Poloniae Regis, ac Magni Ducis Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque, & Haeredis &c. Fratris noſtri chariſſimi Conſiliarius, & Orator Dominus Joannes Kołwitz Nobis inter caetera retulit, ac ſignificavit, qualiter idem Sereniſſimus Rex SICISMUNDUS Frater noſter chariſſimus, Nobiscum perpetuo Confœderationis vinculo, fraternaque, & ſincera fide uniri deſiderat. Nos vero attendentes Pacem eſſe, quae Terrarum cuncta ſuſtentat Imperia, Orbis Ditiones omnes, ſolam conſervare Unionem, & cuiuscunque Status interitum avertere non ignari, cum praefato Sereniſſimo Rege SIGISMUNDO de Conſiliariorum noſtrorum Magni noſtri Conſilii, communicato conſilio, & aſſenſu unanimi, amicitias pepigimus, nec non Confœderationes, & alligantias perpetuas, & indiſſolubiles fecimus, & concluſimus, facimusque, & tractamus, modo, atque forma inferius annotatis. Primo actum, dictum, & concordatum extitit, quod inter Nos, Haeredes, & Succeſſores noſtros Daciae Reges, noſtra Regna, & Dominia, Communitates noſtras, Vaſallos, ſubditos, & Regnicolas noſtros quoſcunque ex una, & Praeclariſſimum Principem praefatum Dominum SIGISMUNDUM Poloniae Regem, Succeſſoresque, & Haeredes ſuos, ſua Regna, & Dominia, Communitates ſuas, Vaſallos, & Regnicolas quoſcunque; partibus ex altera, eſt, atque erit ſecura Pax, amicitia, tranquillitas, mutuus amor, charitatis unio, veraque amicitia, perpetua Confœderatio, & alligantia indiſſolubilis in ævum duratura. Et per praeſentem Confœderationem erimus Nos, & ſupradictus Rex Poloniae SIGISMUNDUS, noſtrique Haeredes, & Succeſſores Daciae, & Poloniae Reges erunt ad invicem boni, veri, indubitati, atque fideles Fratres, vinculo perfectae unionis, & amicitiae nexu, in bona, & ſincera fide Confœderati. Praedictorum vero Regnorum noſtrorum homines poſſint, & valeant praedicta hinc inde Regna noſtra, & Dominia ſervire, & libere mutuo viſitare, nec non inibi morari, mercari, aliasque negotiari, iuxta, & ſecundum conſvetas, & approbatas conſvetudines Regnorum. Omnia tamen, & ſingula, prout condecens fuerit, & quemadmodum exteri homines noſtris in Regnis faciunt, debite ſoluturi. Item ſvadente cauſa rationabili, alter noſtrum alteri aſſiſtentiam, favorem, et auxilium debeat, dummodo poterit, et ſibi competens, ac congruum fuerit, debite impertiri, iuxta tamen cuiuscunque noſtrum opportunitatem, atque conſenſum, alterque noſtrum alterum concordia, iuſtitia, aut aequitate, rebus ſic exigentibus tractandi liberam habeat facultatem. Nos igitur JOANNES Rex ſupradictus ad omnia, et ſingula praemiſſa in omnibus, et ſingulis punctis, et articulis ſupradictis fideliter adimplendis, firmiter tenendis, et inviolabiliter obſervandis, Nos, noſtrosque Haeredes, et Succeſſores Daciae Reges his noſtris Literis obligamus, ſalvis tamen ſemper, et omni ex parte illaeſis quibuſcunque Confœderationibus, et vinculis per Nos in antea cum caeteris Sereniſſimis Regibus, Regnis, ſeu Principibus celebratis, atque concluſis. In quorum omnium fidem firmiorem Secretum noſtrum Praeſentibus duximus appendendum, una cum Sigillis Conſiliariorum noſtrorum pro nunc apud Nos conſtitutorum, videlicet Reverendi Patris Domini Joannis Jacobi Eccleſiæ Roſkildenſis Epiſcopi, Supremi Cancellarii Regni noſtri Daciæ, Magiſtri Anonis Vildæ, Cancellarii noſtri, Lindenſis, & Vibergenſis Eccleſiarum Præpoſiti, Strenuorum Militum Nicolai Crici in Koldinghe, Henrici Krummidiga in Leghelm, & Cichonis Krabba in Helſnighorgh, & Nobilis Viri Eorberini Bilde in Vordinghorgh Advocatorum noſtrorum. Datum in Arce noſtra Haffnenſi penultima Menſis Julii Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo.

IV.

1516.

Fœdus inter SIGISMUNDUM I. *Poloniæ, &* CHRISTIERNUM II. *Daniæ, Reges, quo priora Pacta inter Maiores ſuos inita inſtaurant, & confirmant.* Datum Vilnæ die 8. Junii Anno 1516. *Lib. 19. ſub Lit. T. No. 20. Fol. 329.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, nec non

Anno 1516.

non Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Ruſſiae, Pruſſiae, Culmenſis, Elbingenſis, Pomeraniaeque Dominus, & Haeres &c. Manifeſtum fieri volumus univerſis. Quia cum Regnorum, & Principatuum nullus tutior ſtatus ſit, nulla praeſidia firmiora, quam Regum, & Principum mutuae inter ſe amicitiae, & ſocietates, intelligentes Sereniſſimi Principis, & Domini Christierni Daciae, Norvegiae, Sclavorum, Gottorumque Regis ſingularem erga Nos benevolentiam, & affectum, nec non animum ſuum propenſum Nobiscum hac Societate, & Fœdebus his coniungi, quae inter Nos, & Sereniſſimum olim Parentem eius, Dominum Joannem Regem, ac Praedeceſſores utriusque noſtrum Poloniae, & Daciae Reges inviolata extiterunt, decrevimus eadem Fœdera pro felici ſtatu, & incremento communium Regnorum, & Dominiorum noſtrorum cum eius Maieſtate inire, & renovare, ac medio Oratorum ſuae Maieſtatis, Reverendi, et Egregii Detleſmiter Juris Pontificii Doctoris, Canonici Haſſnenſis iniiſſe, renovaſſe, et ſanxiſſe praeſentibus Literis noſtris teſtamur, quorum hic tenor eſt, qui ſequitur. Inprimis placitum, et ſancitum eſt, quod inter Nos, et praefatum Sereniſſimum Dominum Regem Christiernum, ac Succeſſores, Regna, Dominia, et ſubditos noſtros communes quoscunque, fieri debet perpetua, et inſolubilis pax, amicitia, coniunctio, et ſocietas, et coli a Nobis mutuo amore, et fidei integritate, nec quibusvis illegitimis cauſis violari. Quod ſubditi Regnorum, et Dominiorum Utriusque noſtrum habeant liberam, et ſecuram facultatem verſandi inter ſe mutuo, et mercimonia, ac alia negotia ſua exercendi, iuxta tamen conſvetudinem ſolvendorum teloneorum, ac alia Jura Regni, Dominii, et Urbium uniuscuiusque. Quod in rebus congruis, & rationabilibus debemus Nos invicem iuxta convenientiam, & opportunitatem noſtram omni favore, auxilio, & aſſiſtentia mutua iuvare, iuſtitiamque, & favorem inter Nos, & ſubditos noſtros pro viribus colere, & obſervare. Quæ omnia, & ſingula Nos Sigismundus Rex praefatus pollicemur fide, & verbo noſtro Regio firmiter tenere, & adimplere, Succeſſoresque, & ſubditos noſtros, quantum in Nobis eſt, ad eadem tenenda, & implenda ſtringimus, & obligamus Coniunctionibus tamen, & Fœderibus noſtris, & Regni, Dominiorumq; noſtrorum cum alijs Regibus, & Principibus initis ſemper, & omni ex parte ſalvis. In quorum teſtimonium Sigillum noſtrum Præſentibus eſt appenſum. Datum Vilnæ die octava Junii Anno Domini milleſimo quingenteſimo ſedecimo, Regni noſtri decimo.

V.

Anno 1563.

Fœdus inter Sigismundum Augustum *Poloniæ, & Fride*ricum II. *Daniæ Reges, per Oratores utriusque contra* Ericum *Sveciæ Regem concluſum.* Datum Stetinii d. 5. Octobr. Anno 1563. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum Lit. V. f. 43.*

In Nomine Sanctiſſimæ, ac Individuæ Trinitatis, Amen.

Notum, teſtatumque ſit in univerſum omnibus, atque ſeorſim ſingulis, harum aliquando notitiam habituris. Quod cum Rex Sveciæ Ericus, nulla unquam a quoquam Rege offenſus, aut provocatus, ſeu laceſſitus iniuria, ſanctiſſimum illud dulciſſimæ, optatiſſimæque Pacis, Concordiæ, ac publicæ tranquillitatis, & amoris vinculum rumpens, in Regna, Provincias, Ditiones, & Dominia Sereniſſimorum, Potentiſſimorumque Daniæ, Norvegiæ, ac Poloniæ Regum, Dominorum noſtrorum clementiſſimorum, cæca quadam libidinis ſuæ cupiditate debacchari, atque ſævire inceperit, Populosque Maieſtatibus illarum ſubiectos, terra, marique infeſtare, & ſine ullo Chriſtianæ pietatis diſcrimine lacerare, & opprimere, ferro, igneque perſequi, ac in ſuam poteſtatem truculenter redigere, ſubigereque perrexerit, eo tandem cæcitatis pervenit, ut & calumnia utraque Maieſtate adfecta, nomen etiam ſuarum Sereniſſimarum Maieſtatum, per ſe alioquin ſemper ante hac, & ubique Gentium laudatiſſimum, tum & integerrimam, celebratiſſimamque illarum Maieſtatum famam conviciis adficere, atque diminuere fuerit conatus, qui cum ab iſto ſuo iniquo, iniuſto, impioque, & Principe Chriſtiano indigniſſimo propoſito, atque inſtituto, iuſtiſſimis rationibus, et amiciſſimis, ac ſanctiſſimis admonitionibus, tum et convenientiſſimis perſvaſionibus, ab utraque Sereniſſima illarum Maieſtate multoties, et ultra, quam par erat, avocaretur, ſpretis, et contemptis omnibus ſibi oblatis tam piiſſimis occaſionibus, atque conditionibus, nihilominus uſque adeo mordicus in ſuo perſiſtit propoſito, et inſtituto, ut indies magis magisque ſuperbi-

Anno 1563.

perbire, criſtas erigere, contemnere quemque, et in utramque illarum Sereniſſimam Regiam Maieſtatem usque adeo pertinaciter dentes exacuere videretur, ut omnino tandem earum Sereniſſimæ Regiæ Maieſtates, famæ, honoris, exiſtimationis, et reputationis ſuæ cauſa, conſervandorumque Regnorum, Provinciarum, Ditionum, Dominiorum, ac Populorum deinceps ſuorum, terra, marique habitorum, et poſſeſſorum, tum, et privatæ, publicæ tranquillitatis, et Pacis ſtabiliendæ, et retinendæ gratia, longe alias rationes, et media quærere ſint coactæ, quam unquam in animum induxerant ſuum.

Ne itaque ſibi, ac ſuis deeſſe, ac omnino tot contumelias, iniurias, convitia, pericula, atque damna a Sveco ſuis Maieſtatibus illata parvi facere, aut contemnere, et negligere viderentur, mittere primum Stralſundium, deinde huc Stetinum, Nos communes ſuos Commiſſarios utrique Maieſtati illarum ad tempus, et dies præfixos libuit, ut quandoquidem a Sveco utraque illarum Maieſtas paribus rationibus iniuriarum fuerit affecta, pari etiam ratione communicatis Conſiliis, de modo, et ratione defenſionis, et propulſandæ, propellendæque iniuriæ, atque de ſocietate belli ineunda, et de coniungendis viribus, Svecorum Regis machinationibus, et conatibus obviam parandis, mittendisque in hoc præfato Conventu moderno tractaremus, et conſultaremus. Quidquid autem ex re, honeſtate, laude, gloria, atque commodo utrarumque illarum Maieſtatum futurum exiſtimaremus, de omnibus concluderemus, ſtatueremus, ratum, gratum, ac firmum ſtabiliremus, et confirmaremus. Proinde Nos Franciſcus Ruſſocki Caſtellanus Naklenſis, Regiæ Maieſtatis, Regnique Poloniæ Conſiliarius, Gabriel Grabowiecki Tribunus Lomzenſis, et Sereniſſimæ Regis Poloniæ Maieſtatis Secretarius, ac Mlavenſis Capitaneus, Michael Brunow Sereniſſimæ Regis Poloniæ Maieſtatis Secretarius, nomine Sereniſſimi Domini, Domini Sigismundi Augusti. Nos item Georgius Lucke de Offergart Eques Auratus, et Sereniſſimae Regis Danorum Maieſtatis, et Regni Daniae Conſiliarius, Caſper Paſelick de Liddau, Decanus Roſchildenſis, nomine etiam Sereniſſimi Domini, Domini Friderici Secundi, utrinque deputati Commiſſarii, primum Stralſundii, deinde, hic Stetinii in Pomerania convenientes, mutuisque ſermonibus, et conſiliis collatis, tractatis, ac diu deliberatis Conditionibus, Articulis, Clauſulis, et Punctis omnibus de Societate belli iſtius contra Svecum, et eius Adhaerentes, ac Fœderatos ineunda, in eum tandem vigore Nobis datorum Mandatorum, et Commiſſionum, quarum tenorem in fine harum literarum adiecimus, qui ſequitur modum.

Principio, Sereniſſima Regia Poloniæ Maieſtas Dominus noſter clementiſſimus vult, prout & debet, tam copioſum, & numeroſum ex equite, & milite pedite congregatum Exercitum in Livoniam mittere, quanto maiorem nunc, & ampliorem colligere per omnem occaſionem, aut facultatem ſuam poterit, eumque ita inſtructum, & paratum ad recuperandas a Sveco occupatas Civitates, & Arces, & ad amovendas, propulſandasque ex eis Sveticas munitiones, & Præſidia, convertere, atque ibi ea omnia experiri, & tentare, quæcunque ad omnimodam eliberationem dictarum Civitatum, & Arcium, quæ a Sveco detinentur, pertineat, donec Deo favente ea, qua dictum eſt ratione omnia ad optatum, deſideratumque finem in Livonia, aut per victoriam amborum Regum, aut per viam Tranſactionis iuxta Conditiones inferius ſpecificatas perducantur, ut ſcilicet utrique Regiæ Maieſtati de ſuo intereſſe, quæcunque in Sveco deſiderabuntur, ex utriusque conſenſu, & voluntate per omnia ſatisfiat.

Ex altera item parte vult etiam, & debet Sacra Regia Daniæ Maieſtas, Dominus noſter clementiſſimus, cum omni ſuo tam equitum, quam peditum numero, & Exercitu, quem nunc habet, cumque Claſſe, quæ eſt inſtructa univerſa, Regnum Sveciæ tam Terra, quam Mari adoriri, ibique omnia experiri, & tentare, ut nihil penitus intentatum eſſe videatur, quod ad acceptas iniurias vindicandas, & ad ſuſceptæ huius mutuæ Societatis bellicæ Officium pertinere quis exiſtimet, donec etiam quantum Deus, & fortunae eventus patietur, ea, qua dictum eſt ratione, omnia ad optatum, deſideratumque finem in Svecia, aut per victoriam, aut per viam tranſactionis perducantur. Denique pro ſe quisque in iſtius tam immanis, & truculenti hoſtis, Regis Svecorum perniciem, ac detrimentum, & internecionem, illarum utræque Regiæ Maieſtates ſunt facturæ, ut omnino Dei Beneficio intelligat, & experiatur, Svecus ſe iniuſte, & ſine ulla legitima cauſa utriusque Regiæ Maieſtatis perſonas ad hoc certamen provocaſſe.

Ad hæc, ſi Civitates, & Arces in Eſtoniæ Ducatu, quæ olim Livoniæ Magiſtrorum, aut Ordinis fuerunt, nunc vero a Sveciæ Rege ferociter, ac violenter contra omne Jus, & æquitatem occupantur, nempe

Anno 1563.

nempe Weyſenſtenia, Padis, Pernovia, Arx, Civitasque Revalia cum omnibus attinentiis, aut aliæ etiam Sveticæ in Livonia munitiones deditionem omnino facere nollent, atque ita longiore obſidione opus eſſet, vult Regia Poloniæ Maieſtas propriis ſuis ſumptibus, & impenſis, quanto citius eius rei dabitur facultas, & occaſio, eas omnes eliberare, neque prius ab incæpto deſiſtere, niſi Dei Omnipotentis auxilio, adiutorioque rerum fuerit potita. Quod ſi vero ipſa belli ratio, per utramque Regiam Maieſtatem ad eum, uti dictum eſt, modum conſtituta perduci non potuerit in medium, & ſi alter alterius ope extra Ordinem indigebit, tum demum capto ex re, & occaſione, aut tempore, conſilio, utræque illarum Maieſtates rebus communibus deeſſe non debebunt, ſed eas fideliter, candideque, & ſincere, quemadmodum Confœderatos, et Conſociatos, et Amiciſſimos Principes decet, pro rei exigentia, et neceſſitate promovere, tuerique, et defendere, et eliberare, pecuniaque, et ſumptibus, et copiis mutuis iuvare erunt obſtricti. Quae omnia ad rationem temporum, et occaſionum tum, et ad rei ipſius neceſſitatem, et opportunitatem accommodare debebunt, et tenebuntur. Non debebunt autem, neque volent utraeque Poloniae ſcilicet, ac Danorum, Norvegiorumque Maieſtates, Domini noſtri clementiſſimi, alter ſine alterius aſſenſu, et ſcientia, ac voluntate cum Svecorum Rege in ullas Tranſactionum Conditiones ſeu Tractationes deſcendere, aut conſentire, niſi prius hac de re inter illarum Maieſtates ex omnibus partibus conveniat. Conditiones autem utriusque Maieſtatis Regiae, hae cum primis neceſſariae erunt proponendae. Principio ex parte Regiae Poloniae Maieſtatis, ut Illuſtriſſimum Dominum Curlandiae Ducem Clientem, et Vaſallum Sacrae Regiae Maieſtatis Poloniae, quem non bello, neque armis, ſed Judicio Sacrae Regiae Maieſtatis Poloniae perſequi debebant, inpoſterum neque bello, aut armis infeſtet, ſed eius Illuſtritati de iniuriis illatis, atque damnis per omnia ſatisfaciat, damnaque illata in toto reſarciat, ac parata pecunia rependat, et perſolvat.

Secundo ut in Livonia ea omnia Poloniae Maieſtati Domino noſtro clementiſſimo, quae ibi occuparit, reſtituat, et praeſidia inde ſua ſtatim amoveat, ac deducat, liberaque omnia una cum toto apparatu bellico, et commeatum in manus eius Regiae Maieſtatis Mandatarii, ſine ulla tergiverſatione, et mora, aut procraſtinatione reddat, et tradat.

Tertio ut una cum impenſis in bellicam hanc expeditionem factis, damna, et iniurias tam Regiae Maieſtati, quam illius Maieſtatis ſubditis, quovismodo per omne id tempus illatas etiam reſarciat, et rependat.

Anno 1563.

Quarto ut Illuſtriſſimum Dominum JOANNEM Finlandiae Ducem Fratrem integre a ſe in omnibus reſtitutum, atque adeo Illuſtriſſimos Dominos Duces Pruſſiæ, Curlandiæ, Pomeraniæque omnes, atque Megapolenſes, & omnes alios Duces, & Civitates, Populoſve eius Regiæ Poloniæ Maieſtati ſangvine iunctos aut Confœderatos, & neceſſarios, ac ſubditos pro amicis habeat, adverſusque illos omnes nihil unquam poſtea hoſtilitatis, aut inimicitiæ machinetur, aut moliatur.

Quinto & ultimo ut faciat liberam navigandi, atque mercandi, aut quarumvis mercantiarum ubique tranſportandi, & negotiandi poteſtatem, & facultatem per maria omnia, omnibus Regiæ Poloniæ Maieſtatis ſubditis, tam ex Regno Poloniæ, quam ex Ducatu Pruſſiæ, & Livoniæ, ac una ex aliis omnibus, & ſingulis Provinciis, & Dominiis tam Regiæ Poloniae Maieſtatis, quam Illuſtriſſimorum Dominorum ſuperius nominatorum Confœderatorum, aut adhaerentium Ducum, et Principum, et id quidem ſine ullo impedimento, et contradictione Svecorum Regis, vel quorumvis eius ſubditorum, aut illi adhaerentium.

Regiae vero Danorum, Norvegiorumque Maieſtatis nomine ii Articuli, & Conditiones erunt exhibendae.

Principio ut Rex Svecorum uſum Armorum ſeu Inſignium Sereniſſimae Danorum Maieſtatis Regnorum, tam ſuper Regno Daniae, quam Regno Norvegiae, ante omnia deponat, atque eisdem in forma meliore renuntiet. Secundo ut idem Rex Sveciae, quidquid in Scaniae, aut aliis locis in Regno Daniae, & Norvegiae, aut etiam in Livonia Epiſcopatibus Illuſtriſſimi Ducis Magni Principis Holſatiae &c. terra, marique occuparit, illud cum omnibus utilitatibus, & fructibus perceptis Sereniſſimae Regiae Daniae Maieſtati ſine ulla tergiverſatione reſtituat, & tradat.

Tertio ut Rex Sveciae omni Juri, quod quidem in Regno Norvegiae, Gotlandia, & Scania etc. ſibi competere hactenus aſſeruit, modo meliori, et forma renuntiet, eamque Renuntiationem ſcripto comprehenſam Regiae Danorum Maieſtati ſine contradictione offerat.

Quarto ut liberam quoque navigandi, et mercandi poteſtatem tam Regiae Daniae Maieſtatis ſubditis, quam omnibus hominibus ſine quovis impedimento concedat. Inprimis autem ut Rex Sveciae Cautionem idoneam, et ſufficientem praeſtet

Anno 1563.

ſtet ſe Lubecenſi Reipublicae omnia damna, et iniurias illatas, ſecundum Jus, et aequum compenſaturum, iisque de omnibus gravaminibus ſatisfacturum.

Quinto ut omnes ſumptus, et expenſas, quas Sereniſſima Regia Daniae Maieſtas, vi, & iniuriis Regis Sveciae provocata in hoc bello terra, marique gerendo fecerit, Rex Sveciae parata pecunia plene perſolvat, et refundat.

Sexto & ultimo, ut defenſio de tribus Coronis, & ſi quae praeterea ſunt legitimae diſceptationis cauſae, ſecundum antiqua Fœdera, more Maiorum per utriuſque Regis deputatos Conſiliarios dirimatur, ac in genere Fœdera omnia variis quidem modis labefactata renoventur, & fide bona inpoſterum ſerventur.

Quod ſi vero Tranſactiones iſtarum conditionum duriores, quam ut eis Suecus ſatisfacere queat, videbuntur, quaeri poterunt, & inveſtigari utrinque rationes, quibus alter alterius ſententiam de conditionibus Transactionis futurae exquirere, ac deinde in medium producere, ac declarare poſſit. Quod ut ex iuſto, & aequo utriq; illarum Maieſtati Regiæ par ſit ad eam rem poteſtas, ſponte ſeſe ambæ Maieſtates Regiæ ſubmiſerunt, tum & illud pollicitae ſunt mutuo, quod Regia Poloniae Maieſtas Dominus noſter clementiſſimus, in id totis viribus, & conatibus incumbere, durante hoc Suedico bello debebit, ut in Pruſſia, Livonia, Pomerania, Megapoli, quemadmodum id hactenus ab eius Regia Poloniæ Maieſtate factum eſt, diligenter Svedo paſſus, & tranſportandi commeatus facultas intercludatur. Regiaque Daniæ, Norvegiæque, tum & in Ducatibus Sleſwiciæ, Holſatiæ, ac in aliis Civitatibus vicinis, præſertim Lubecenſi, Hamburgenſi facturam promiſit.

Quod ſi vero quis Regum, aut Principum, ſive Statuum, aut Civitatum Regi Sveciæ ſeſe durante hoc bello Svedico adiungere, & illi adhærere, atque contra hanc belli mutuam ſocietatem aliquid machinari, aut moliri voluerit, eiusmodi iſtorum conatibus communibus conſiliis, ingenio, viribus, ac unanimi ope, & conſenſu obviam omnino ire, utraque illarum Maieſtas ſe ſubmiſit, & eſt pollicita. Quibus quoque liberum erit, in hanc ſocietatem bellicam, quosvis Principes, Status, Civitates, pro peculiari tamen contra Svedum auxilio recipere, cuius rei gratia ſtatim a Sereniſſima Regia Daniæ Maieſtate occaſio cum Civitate Lubecenſi intermiſſa non eſt, ob cuius Societatem, & adhærentiam ſi fortaſſe in tractationem Transactionis eſſet deſcendendum, ſpondent hic utræque quoq; illarum Maieſtates ſe ſine Civitate Lubecenſi nihil tranſigere, & neque tractare velle cum Rege Svecorum.

Anno 1563.

Eſt etiam hic nomine Sacræ Regiæ Maieſtatis Daniæ, Domini noſtri clementiſſimi expreſſe facta plenaria Declaratio, non debere hanc belli Societatem initam intelligi contra Imperatoriam, Regiamque Rom. Maieſtates, & Sacrum Imperium Germanicæ Nationis, ita ſimiliter et neque contra Sereniſſimas Regias Hiſpaniarum, Galliarum, Angliæ, Scotiæque Maieſtates, tum et neque contra Moſchorum Ducem, cum quo eius Regiae Daniae Maieſtati Pax intercedit, cum nullius iniuria, aut periculo coniuncta. De hoc quoque inter illarum Sereniſſimas Regias Maieſtates omnino convenit, Societatem hanc belli non ad tempus, ſed in eventum aut victoriae, aut transactionis inſtitutam eſſe, ita videlicet ut haec belli ſocietas nulla ratione diſſolvatur, quam bellum hoc Svedicum ad optatum finem fuerit perductum, et quam utrarumque Regiarum Maieſtatum mutua voluntas, et conſenſus ad eam rem intervenerit.

Convenerunt item illarum Maieſtates Regiae unanimiter, et libenter, Civitatem, et Arcem Pernoviam ac Padim Monaſterium, ubi ea Dei benignitate, e poteſtate inimicorum per Regiam Poloniae Maieſtatem recuperata, et emancipata fuerint, pro recompenſatione dimidii bellicorum ſumptuum, et antiqui iuris, quod Regia Daniae Maieſtas ſibi Regnoque ſuo in Ducatu Eſtoniae competere aſſerit, ſine ulla difficultate, et contradictione cum toto Diſtrictu utriusque, earumque omnium apparatu bellico, et munitione, cum commeatu, ac omnibus Juribus, et pertinentiis ſuis in manus, et poteſtatem Sereniſſimae Regiae Daniæ Maieſtatis, aut eius Maieſtatis mandatarii Jure Dominii, ſeu proprietatis cum ceſſione omnis Juris, tam Sereniſſimae Regiae Poloniae Maieſtatis, quam Illuſtriſſimi Curlandiae Ducis, quod quidem in iſtis locis habent, vel potita victoria habere poterint, omnino tradi debere, citra tamen quorumcunque hominum præiudicium, et iniuriam. Quod quidem Sereniſſima Regia Poloniae Maieſtas Dominus noſter clementiſſimus, ſe poſt recuperationem bona fide facturam, et praeſtituram eſſe recepit, et promiſit.

Quidquid autem Sereniſſima Poloniae Regia Maieſtas praeter Pernoviam, et Padim in Ducatu Eſtoniae hoc bello conſecuta fuerit, illud totum cum omni Jure ad Sereniſſimam Regiam Poloniae Maieſtatem pertinebit, poteritque eius Regia Poloniae Maieſtas pro arbitrio ſuo, et voluntate de eo diſponere. Quidcun-

ANNO 1563.

que vero Regia Daniæ Maieſtas hoc bello in toto Regno Sveciæ conſecuta fuerit, illud Maieſtati Suæ, & Regno Daniæ cedet cum pleno Jure.

Cum vero in Ducatum Eſtoniæ Regia Daniæ Maieſtas ſibi Jus quoddam antiquum competere aſſerit, quod Regiæ Maieſtati, Regnoque Daniæ eiusdem Commiſſarii integrum!, atque illæſum reſervarunt, & in quo hac ceſſione Pernoviæ, ac Padis Regiæ eius Maieſtati ſatisfactum nondum eſſe arbitrati ſunt, deque Arcis, ac Diſtrictus Sonneburgenſis, tum & de Epiſcopatu Revalienſi & Curonienſi, in quibus quoque Sacra Regia Poloniæ Maieſtas Jus ſibi integrum eſſe aſſerit, cumque in his de Juris prærogativa, ſeu potioritate utrinque difficultas oriretur, deque eo controverteretur; neque Nos ſuperius nominati Commiſſarii, hac de re ulteriora Mandata haberemus, ut quid definitive, aut abſolute in huiusmodi negotiis inter tantos Reges, tamque inſignes Principes decidere, decernere, aut ſtatuere poſſemus, in hoc ad extremum, & finaliter mutuo conſenſu, & voluntate convenimus, quod Nos præfati Commiſſarii utrique pro ſuis Regibus bona fide ſpondemus.

Quod tam Sereniſſima Regia Poloniæ, quam Daniæ Maieſtates tenebuntur, & debebunt inter ſe de præfatis Juribus, tam in Ducatum Eſtoniæ, & utrumque Epiſcopatum Revaliæ ſcilicet, & Curoniæ, quam in Arcem, & Diſtrictum Sonneburgenſem, deque illo toto negotio amicabiliter componere, aut ſi ita utrisque illarum Maieſtatibus viſum fuerit, utraque ſuæ cauſæ, & iurium, de quibus hic conventum non eſt, deciſionem, cognitionem, & determinationem iudicio, arbitrioq; communium Amicorum Regum, ſive Principum (de quibus inter utrasque illarum Maieſtates unanimiter convenerit) ſubiicere, ac quidquid ſuper his omnibus cauſis, actionibus, & controverſiis præfati Domini Arbitri iuſte, & legitime deciderint, & conſtituerint, Maieſtates illarum utrinque firmiter, & inviolabiliter obſervare, & manutenere debebunt, & tenebuntur. In quo tamen de eo expreſſe eſt conventum, ut Sacra Regia Daniæ Maieſtas ratione Juris ſui quæſiti, tam diu in quieta, & pacifica poſſeſſione, vel quaſi, Arcis, & totius Diſtrictus Sonnenburgenſis ſine impedimento Sereniſſimæ Regiæ Poloniæ Maieſtatis maneat, donec aut per mutuam, & ſpontaneam Transactionem, aut per communes Arbitros de ea re fuerit conſtitutum, & pronuntiatum.

Conventum eſt etiam inter illarum Maieſtates, quod cum Regia Poloniae Maieſtas Sereniſſimae Regiæ Daniae Maieſtatis Conſangvineos, & Confœderatos omnes pro amicis habet, & libenter agnoſcit, nec ſine iis ad tractationem Transactionis deſcendendum eſſe per Nos Commiſſarios ſuos præfatos in hiſce præſentibus Literis firmiſſime ſpopondit, & promiſit, Sereniſſima viciſſim Daniæ Maieſtas, Dominus noſter clementiſſimus in gratiam Sereniſſimæ Regiæ Poloniæ Maieſtatis, Fratris, Conſangvinei, & Affinis ſui chariſſimi, ſangvine iunctos, & Confœderatos Principes, Populosque, videlicet Ducem Curlandiæ, Ducem Pruſſiæ, Pomeraniæ Duces omnes, atque JOANNEM ALBERTUM, UDALRICUM Megapolenſes Duces, libenter pro amicis habet, ea tamen conditione, ne Illuſtriſſimæ illarum Celſitudines id, quod minime Regia ſperat Daniæ Maieſtas, Sveco, aut eius adhærentibus paſſus, aut ullam transportandi commeatus facultatem ſubditis ſuis permittant, & concedant.

Conventum item eſt quoq; utrinque inter illarum Maieſtates, quod ſi fortaſſe per Commiſſarios iſtos deſignatos, qui nunc Roſtochii, aut poſtea uſpiam alias conventuri ſunt, ad tractationem firmandæ, & ſtabiliendæ Pacis, & Concordiæ inter Sereniſſimam Daniæ Regiam Maieſtatem, & Svecorum Regem deſcendere, eamq; inter illarum Maieſtates conſtituere, & ad optatum finem perducere conabuntur, non prius illa Pax, aut concordia firmari, atque ſtabiliri a Regia Daniæ Maieſtate debebit, niſi ea quoque Pace, & Concordia Sereniſſima Regia Poloniae Maieſtas, atque adeo Populi, Fœderatique omnes, & Maieſtati illius adhaerentes, vigore ſuperius expreſſorum Articulorum, & Conditionum comprehenſa, & comprehenſi omnino eſſe videantur. Quod viciſſim Sereniſſima Regia Poloniae Maieſtas ſe nulla ratione facturam eſſe, ſicut antea, ita & hoc loco ſanctiſſime recipit, atque promittit.

Quantum autem Illuſtriſſimum Dominum JOANNEM Finlandiae Ducem attinet, quia hac in re Sereniſſimae Regiae Poloniae Maieſtatis Commiſſarii nulla alia habuerunt Mandata, quam ut Illuſtriſſima Celſitudo ſua intra ſex ſeptimanas hominem fidelem mittat ad Sereniſſimam Regiam Poloniae Maieſtatem cum pleno Mandato, qui media proponat, quibus in gratiam Regiae ſuae Maieſtatis ſit recipiendus, & intra quorum Mandatorum fines neceſſario ſeſe continere cogeretur, cum tamen certa fama ſparſum fuiſſet, eundem Dominum Finlandiae Ducem a Fratre Rege Svedo-

ANNO 1563.

Svedorum captum eſſe, ita ut omnino nunc liber non ſit, neque ſui Juris, impoſſibileque illi omnino fuerit, non tantum intra ſex hebdomadas, ſed vix etiam inter totidem Menſes fidelem Perſonam cum Plenipotentia ad Sereniſſimam Regiam Poloniae Maieſtatem de aliqua reconciliatione ineunda, aut ſuſcipienda mittere, niſi prius fuiſſet liber, ita tandem inter Nos Commiſſarios praefatos convenit, ut quamprimum dictus Illuſtriſſimus Dominus JOANNES Finlandiae Dux fuerit hac fraterna captivitate liberatus, ita, ut illi omnino per Fratris impeditionem, ac impedimenta omnia ſint integra, & libera; tunc demum ſi fortaſſe illud præfatus Dominus Finlandiæ Dux experiverit, debebit ſtatim, ubi factus fuerit liber, fidelem Perſonam cum plenis Mandatis ad Sereniſſimam Regiam Poloniæ Maieſtatem mittere, mediaque, & rationes in medium adducere, quibus cupiat Sereniſſimæ Regiæ illius Maieſtati reconciliari, ad quod negotium tractandum, & ad optatum finem perducendum debet Regiæ Poloniæ Maieſtati aliquem ex ſuis hominibus in hanc compoſitionem adiungere, ut eo facilius negotium iſtius Compoſitionis componi, & omnia ſopiri poſſint. Quod ubi fuerit factum, non dubitant Sacræ Regiæ Daniæ Commiſſarii eius Maieſtatem ea in re omnia in gratiam Sacræ Regiæ Poloniæ Maieſtatis facturam, quæcunque ſine offenſione Sereniſſimæ ſuæ Regiæ reputationis, & exiſtimationis, ac in declaranda erga Sacram Regiam Poloniæ Maieſtatem Fratrem, & Affinem ſuum chariſſimum benevolentia, amicitiaque, ac amore digna factu videbuntur.

Quod autem poſtulat Regia Poloniæ Maieſtas, cum dimiſſi fuerint milites a Sereniſſima Daniæ Regia Maieſtate, ſive id confecto, ſive etiam non confecto bello, ut procul a Ditionibus Sereniſſimæ Regiæ Poloniæ Maieſtatis videlicet Poloniæ Regno, Livoniæ, ac totius Pruſſiæ, Pomeraniæque Ducatibus, iter illis conſtituatur. Ea poſtulata Regiæ Daniae Maieſtatis Commiſſarii ad Regiam ſuam Maieſtatem, & diligenter, & libenter perlaturos eſſe promittunt, atque ſperant Regiam Daniæ Maieſtatem, quantum omnino poſſibile erit, omnia penitus facturam, quæ ad Regis Chriſtiani eiusdem, amiciſſimi Conſangvinei, & chariſſimi Fratris officium, & debitum, atque adeo amorem, & amicitiam quivis pertinere poſſe exiſtimet, aut credat.

Quæ omnia, & ſingula Nos ſupra memorati Commiſſarii, quæcunque hiſce in Literis præſentibus de verbo ad verbum ſcripta ſunt, & comprehenſa, nomine & auctoritate earum Maieſtatum Sereniſſimarum, in illarum omnibus punctis, clauſulis, conditionibusque, & Articulis approbamus, confirmamus, ratificamusque præſentibus Literis noſtris, vigore Mandatorum in hac parte a Sereniſſimis, & Potentiſſimis Principibus, & Regibus Dominis, Dominis noſtris clementiſſimis conceſſorum, quarum tenorem de verbo ad verbum ſubiecimus.

Mandatum SIGISMUNDI AUGUSTI *Regis Poloniæ.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæque, & Samogitiæ, &c. Dominus, & Hæres. Generoſis, & Nobilibus Franciſco Ruſſocki Caſtellano Naclenſi, ac Conſiliario noſtro, Gabrieli Grabowiecki Capitaneo noſtro Mlavenſi, & Michaeli Brunawo Secretario, fidelibus, dilectis, gratiam noſtram. Fideles Nobis dilecti. Cum magnæ admodum cauſæ extent, cur Nos, unaque Nobiſcum Serenisſimus Princeps Dominus FRIDERICUS II. eadem Gratia Daniæ Rex, bellum Sveciæ Regi indicere neceſſe habeamus, conſtituimus ex utriusque noſtrum ſumma voluntate ſocietatem belli inter Nos inire, eoque modo iniurias noſtras perſequi, ad cuius quidem ſocietatis rationes conſtituendas indiximus communi Serenitatis eius ſententia conventum Nuntiorum, & Commiſſariorum noſtrorum, Sundii in Ditione Illuſtrisſimorum Dominorum Ducum Pomeraniæ, ad diem duodecimam Julii. Itaque negotium conſtituendæ eiusmodi Societatis inter Nos, Regnumque ipſius, Fidelitatibus veſtris, quarum fidem in rebus gerendis, uſum, ac peritiam commendatam habemus, committendum duximus, committimusque per præſentes Literas, mandantes Fidelitatibus veſtris, ut Sundium pro duodecima Julii ſe conferant, ibique cum Nuntiis, & Commiſſariis Serenitatis Eius Tractationem de rationibus ineundæ Societatis, pro fide, & officio ſuo erga Nos inſtituant, eandemq; inſtitutam proſequantur. Et tandem ex re, & dignitate tum noſtra tum Reipublicæ perficiant, omniaque faciant, quæ ad eam rem quovis modo pertinere videbuntur unius Fidelitatum veſtrarum abſentia non obſtante. Quidquid autem per Fidelitates veſtras inſtitutum, actum, & determinatum fuerit, id Nos ratum, & gratum ſumus habituri, aliter non facturæ Fidelitatis veſtræ pro gratia noſtra. Datum Vilnæ die tredecima Junii Anno Domini

Anno 1563.

Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio, Regni vero noſtri trigeſimo quarto.

SIGISMUNDS AUGUSTUS *Rex.*

Mandatum FRIDERICI II. *Daniæ Regis.*

FRIDERICUS II. Dei Gratia Danorum, Norvegorum, Vandalorum, Gottorumque Rex, Dux Sleſvici, Holſatiae, Stormariae, ac Diethmariae, Comes in Oldenburg, & Delmenhorſt. Teſtamur, quod ad Tractationem Societatis adverſus Svecum communem iam hoſtem, cum Sereniſſimi Principis, Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Regis Poloniae, M. Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiaeque Domini, & Haeredis, Fratris & Affinis noſtri chariſſimi Stetinum Pomeraniae iam ad diem Divi Matthaei Apoſtoli proximum ad eam rem deputatis, venturisque Commiſſariis Generoſis, & Nobilibus Nobis inprimis dilectis Dominis Franciſco Ruſſotzki Caſtellano Naclenſi, Gabriele Grabowietzki Tribuno Lomzenſi, et Mlavenſi Praefecto, nec non Michaele Brunow Secretario, Generoſos itidem, & Nobiles Conſiliarios noſtros, Georgium a Lucke in Offergard Equitem, et Gaſparum Paſelicki in Liddaw Licentiatum, noſtros Ambaſiatores, Commiſſarios, & Oratores ſpeciales fecimus, conſtituimus, & ordinavimus, facimusq;, conſtituimus, & ordinamus per præſentes dantes, & concedentes illis, & ſingulis plenam poteſtatem, & Mandatum ſpeciale de memorato negotio ſocietatis cum nominatis Regis Poloniæ Commiſſariis tractandi, deque iis conſultandi, paciſcendi, concordandi, concludendi, & confirmandi, & generaliter omnia, & ſingula faciendi, quæ in re iſta neceſſaria erunt, vel etiam opportuna. Promittentes in verbo Regio ratum gratum, et firmum habituros, quidquid per dictos noſtros Commiſſarios, et Oratores utrumque vel ſingulos in prædicto negotio Societatis adverſus Svecos, actum, factum, tractatum, conventum, firmatumve, aut quomodolibet geſtum fuerit, plane acſi ipſimet in propria perſona egiſſemus, concluſiſſemus, feciſſemus. Quodſi expreſſiore, ſpecialioreve Mandato quam hiſce continetur, indigebunt, id quoque meliore modo, et forma illis damus, & conferimus. E Caſtro Elſburgk ſub Sigillo Regio, quinto Menſis Septembris Anno poſt milleſimum quingenteſimum ſexageſimo tertio.

FRIDERICUS.

Anno 1563.

Nos ſupraſcripti Commiſſarii ſanctiſſime quoque ſpondemus, ac bona, & optima fide promittimus Sereniſſimas utrasque Regias Maieſtates, Dominos noſtros clementiſſimos Literis ſuis autenticis omnia hæc ratificaturas, confirmaturas, approbaturas, ac Sigillis Regnorum ſuorum munituras, & obſignaturas; manibusque ſuis propriis Regiis ſubſcripturas eſſe.

Hoc etiam adiecto, & ſpecialiter expreſſo, quod cum eiusmodi literæ ab illarum Sereniſſimis Regiis Maieſtatibus fuerint hoc pacto confirmatæ, ac approbatæ, tunc debebunt illæ Literæ Anclam Oppidum in Pomerania per fide dignas perſonas utrinqne ad diem trium Regum proxime venturum mitti, ibique alter ab altero acceptas, & redditas Literas, demum ad Sereniſſimos Reges ſuos revertens, debebit reportare, & referre. In quorum omnium fidem & eius evidentius teſtimonium Nos præfati Commiſſarii Literas haſce noſtras propriis Sigillis munivimus, & obſignavimus, tum, & manibus noſtris ſubſcripſimus. Datum Stetini die 5. Octobris Anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio.

Georgius Luck de Offergartt Eques Auratus, Sereniſſimæ Regiæ Maieſtatis Daniæ Conſiliarius mpp.
Caſpar Paſelick de Liddaw Sereniſſimæ Regiæ Maieſtatis Daniæ &c. Conſiliarius mpp.
Franciſcus Ruſſocki Caſtellanus Naklenſis Sacræ Poloniæ Regiæ Maieſtat. Conſiliarius mpp.
Gabriel Grabowiecki Tribunus Lomzenſis S. R. M. Secretarius, & Capitaneus Mlavenſis propria ſubſcripſit manu.
Michael Brunow de Zwaſſow Sacræ Regiæ Poloniæ Maieſtatis Secretarins mpp.

VI.

1564.

FRIDERICI II. *Daniæ Regis, Fœderis eiusdem Ratificatio.* Datum Friderichsburgi die 22. Februarii Anno 1464. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Liber Legationum ſub Lit. V. Fol. 56.*

In Nomine Domini Amen.

NOS FRIDERICUS II. Dei Gratia Danorum, Norvegorum, Sclavorum, Gottorumque Rex, Dux Sleſvici, Holſatiæ,

Anno 1564.

tiæ, Stormarciæ, ac Dithmerſiæ, Comes in Oldemburg, & Delmenhorſt teſtamur. Cum Literis Pactorum, quæ nuper Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Poloniæ Regis, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Maſoviæ &c. Domini, & Hæredis, Fratris, Affinis, & Fœderati chariſſimi, Commiſſarii, Generoſi Franciſcus Ruſſocki Caſtellanus Naclenſis, Gabriel Grabowiecki Tribunus Lomzenſis, ac Mlavenſis Capitaneus, & Michael Brunow Conſiliarii, & Secretarii Serenitatis ſuæ, cum noſtris itidem Commiſſariis, Generoſis, Georgio Lucke de Offergartt Equite, & Caſpare Paſelick de Liddaw de Societate belli adverſus Sveciæ Regem ſuſcipiendi, die quinto Octobris proximi præteriti, Stetini Pomeraniæ utriusque noſtrum Nomine invicem concluſere, inter cæteras iſtius Societatis rationes, hoc etiam cautum eſſet, memoratum Sereniſſimum Fratrem Affinem, & Fœderatum noſtrum, & Nos quoque hinc inde omnia & ſingula, ea quæ conveniſſent, literis quemque ſuis Authenticis, manu propria ſubſcriptis, Sigillisque Regnorum munitis ratificare, approbare, confirmareque debere. Qua de cauſa etiam memorati Sereniſſimi Fratris noſtri, Literæ ratificatoriæ, ſeu approbatoriæ, prout convenerat, diebus hiſce ad Nos allatæ, traditæque ſunt. Voluiſſe Nos viciſſim, & velle præſentibus his, omnia, & ſingula capita ſupra memoratorum Pactorum Societatis, a nobis ratificari, confirmarique, prout ratificamus, approbamus, & confirmamus modo iuris meliore, planeque ac ſi de verbo ad verbum hiſce expreſſius inſerta continerentur. Promittentes in verbo Regio, quidquid a nobis, noſtrisque, vi Pactorum ſupra memoratorum præſtari, fierive debet, bona fide id omne præſtituros, facturos, nihilque dolo malo, aliave minus iuſta de cauſa prætermiſſuros, donec Societas hæc inita, determinato, vel victoriæ vel transactionis exitu, finita non erit.

Quæ item de veterum Pactorum inter Regna noſtra Daniæ, Poloniæque firmitate adiecta ſunt, ita accipimus, dum ne quid iis etiam Pactis, quæ recentius a Nobis, Prædeceſſoribusque noſtris Regibus Daniæ cum aliis Regibus, Principibus, Statibusve conventa ſunt, per illa derogetur. In cuius teſtimonium evidentius manu hæc noſtra ſubſcripſimus, Sigillumque Regnorum noſtrorum appendi fecimus. Actum Friderichsburgi octavo Calend. Martii, Anno Salvatoris noſtri milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto

Anno 1564.

FRIDERICUS *Rex.*

VII.

1569.

Reſponſum ab eodem Sereniſſimo Danorum Rege eisdem Generoſis Petro Kloczewſki, & Joanni Demetrio Solikowſki Secretariis, & Oratoribus Sereniſſimæ Regiæ Maieſtatis Poloniæ datum.

Sacra Sereniſſima Regia Daniæ, Norvegiæ Maieſtas, Dominus noſter clementiſſimus, ex proxima propoſitione Sacræ item, ac Sereniſſimæ Regiae Poloniae Maieſtatis, Conſangvinei, Fratris, & Confœderati ſui chariſſimi, Oratorum, Magnificorum, & Generoſorum Domini Petri Kloczewski, & Joannis Demetrii Solikowski, amanter, & fraterne intellexit. Quibus cum Mandatis in Negotiis ad communem utilitatem, & mutuam inter Maieſtates illarum, Fœderum, & Amicitiae Coniunctionem pertinentibus, a Sereniſſima Regia Poloniæ Maieſtate, ad Maieſtatem ſuam ablegati ſunt. Edocta eſt etiam a Generoſis Maieſtatis ſuae, ad eam rem deputatis Conſiliariis, fideliter, quae proximis hiſce diebus inter ipſos, & memoratos Dominos Oratores in familiari negotiorum communicatione, de huius Legationis Capitibus interceſſerunt, Deliberationes, & Conſilia. De his omnibus Sereniſſima Regia ipſius Maieſtas, ſicut praeſens recepit, conſilium habuit, latiusque deliberavit.

Ac cum non minus in iſtis, quam in caeteris rebus omnibus expectationi Regiae Poloniae Maieſtatis, quantum omnino fieri poſſit, ſatisfacere cupiat, ipſa etiam negotia, poſt tantam, & tam longam, quae ob legitima Oratorum impedimenta intervenit, moram, maturam expeditionem requirere videantur, voluit ad ea Regia ipſius Maieſtas Magnificis & Generoſis ipſorum Dominationibus, iam clementer, & benigne reſpondere.

Inprimis vero Sacra Ipſius Regia Maieſtas, pro Salute tam diligenter nuntiari iuſſa, delata item benevolentia, & ſtudio Sacræ Sereniſſimæ Regiæ Poloniæ Maieſtati magnas, ſicuti par eſt, & agit, & habet Gratias. Ac petit clementer a Magnificis, & Generoſis Dominis Oratoribus, ut Sacræ Regiæ Poloniæ Maieſtati in reditu ipſorum (quem ipſis felicem peroptat) hanc Maieſtatis Suæ Gratiarum actionem, cum teſtificatione conſtantis ſui in Regiam Poloniæ Maieſtatem, Conſangvineum, Fratrem,

Anno 1596.

trem, & Fœderatum chariſſimum, amoris, & perpetui ſtudii intuenda, augendaque mutua neceſſitudine, renuntient. Quantum vero ad ipſam Legationem, & Mandatorum Capita pertinet, de quibus Magnificæ, & Generoſæ ipſorum Dominationes, cum in Propoſitione coram Regia ipſius Maieſtate habita, tum in ſubſecuta liberiore ſermonum collatione, coram eiusdem Conſiliariis, luculenter perorarunt, non poteſt Sereniſſima Regia ipſius Maieſtas, hoc Sacræ Regiæ Poloniæ Maieſtatis de legatione iſta decernenda Conſilium non vehementer collaudare, cum quod ſuum erga Maieſtatem ipſius amorem iſto etiam modo magis teſtatum fecit, tum quod communium negotiorum, & ipſorum Fœderum ratio mutuam, & candidam Conſiliorum, & Sententiarum communicationem poſtulare videbatur.

Quanquam autem Regia ipſius Maieſtas, pro Regiæ Poloniæ Maieſtatis per internuncium, & Literas ſuas, ea in re dudum declarata voluntate, Legationem iſtam per multos iam menſes expectavit, eiusque ſi aliquando maturius adveniſſet, ad communium Negotiorum utilitatem, forte non minor uſus, quam hoc tempore eſſe potuiſſet. Agnoſcit tamen negotia, quæ interim inciderunt, eius momenti, ac Dominorum Oratorum impedimenta, plane talia eſſe, quæ excuſationem cunctationis iſtius mereantur. Ideoque ipſius Regia Maieſtas non tantum illorum hoc nomine animo conceptam ſollicitudinem, & excuſationem propoſitam, omnino ſupervacaneam, ac minime neceſſariam exiſtimat, verum etiam Magnificarum Dominationum ipſarum in Negotiis Publicis tractandis, ſtudium, fidem, & induſtriam clementer probat, & commendat.

Inprimo autem, &, ut apparet, præcipuo Legationis huius Capite, in quo Sereniſſimam Regiam Daniæ Maieſtatem Dominum noſtrum clementiſſimum, Sacra Poloniæ Maieſtas, in eandem ferme Sententiam, qua idem antea in Literis ſuis Varſoviæ die XXII. Septembris, anni elapſi ſcriptis petivit, ad Pacem cum Illuſtriſſimo Domino Joanne Finlandiæ Duce, iam Sveciæ Rege deſignato, colendam, vel Inducias cum Illuſtritate ipſius conſtituendas, ac Pacificationem Maieſtati ſuæ permittendam, quadam cum contentione hortata eſt. Agnoſcit, & collaudat Regia ipſius Maieſtas, ea qua decet, gratitudine, & benevolentia Sereniſſimæ Regiæ Poloniæ Maieſtatis, in procuranda Pace communi, ſuſcipiendaque eius Tractatione, declaratam promptitudinem, eamque præter reliquas iſtius tam pii, ac plane Regii inſtituti cauſas, ideo etiam Maieſtatis ſuæ, & omnium Bonorum comprobatione dignum iudicat, quod Regia ipſius Maieſtas in diſſenſionibus iſtis componendis, non minorem ſe Pactorum cum Serenisſima Regia Daniæ Maieſtate Fœderum, & amicitiæ, quam necesſitudinis, & affinitatis cum deſignato Sveciæ Rege, rationem habituram profitetur, cuius quidem rei, iam repetita mentio Maieſtati ſuæ, tam grata, & iucunda fuit, ut ſibi cum Serenisſima Regia Poloniæ Maieſtate, ſimilibus humanitatis, & mutuæ Coniunctionis Officiis candide certandum eſſe iudicet.

Anno 1569.

Quæ autem Regiæ Daniæ Maieſtatis de Pace cum Illuſtriſſimo Domino Joanne Finlandiæ Duce conſtituenda fuerit ſententia, & voluntas, præſertim cum de Sacræ Regiæ Poloniæ Maieſtatis ea in re iudicio, & conſenſu, tam certis argumentis, ex Literis nimirum iſtis, & propoſitione Cubicularii, & Internuncii ſui iam conſtaret. De eo Regiam Poloniæ Maieſtatem per Literas ſuas certiorem fecit, quibus Pacem in Conventu Roſchildenſi, factis ſolennibus de ea Tabulis, reſtitutam eſſe perſcripſit. Quorum exemplum Dominis Oratoribus antea quoque exhiberi iuſſit.

Ex his dum reddentur, quamvis Maieſtas Sua confidat, Regiam Poloniæ Maieſtatem, Conſilium hoc Maieſtatis Suæ & iam ipſi Illuſtriſſimo Finlandiæ Duci, gratificandi ſtudium intellecturam, & probaturam, ac ſupervacaneum putet eſſe, ea in hoc repetere, aut latius explicare, operæ pretium tamen, & non ab re futurum exiſtimavit, cum Magnifici, & Generoſi Domini Oratores actionem iſtam ad Sententiam Fœderum, quorum Maieſtas Sua obſervantiſſima ſemper & eſſe, & iudicari voluit, revocaverint, ſi rei geſtæ ſeries Regiæ Poloniæ Maieſtati, prout autumat, alias haud ignota, latius deducatur.

Etenim probe meminit Sereniſſima Regia ipſius Maieſtas, quid Fœdera cum Sereniſſima Regia Poloniæ Maieſtate conſtituta, hac in parte contineant, & diſponant. In quorum obſervantia, & cultu Regiæ Ipſius Maieſtati, cui omnia tribuit, minime exiſtimat concedendum.

Memoratus Illuſtriſſimus Finlandiæ Dux, a Parte Regiæ Poloniæ Maieſtatis eo in Fœdere tanquam Amicus comprehenſus eſt. Quod quidem in eo ſanciendo a Regiæ Daniæ Maieſtatis Commiſſariis ea conditione comprobatum eſt, ut Illuſtritas Ipſius ex ea, qua tum detinebatur fraterna captivitate liberata, intra tempus conſtitutum fidelem perſonam cum

Anno 1569.

cum pleno Mandato ad Maieſtatem Suam mittere, & rationes, & media proponere deberet, quibus Regiæ ipſius Maieſtati reconciliari vellet. Ex quo Capite Regia Poloniæ Maieſtas hac ſua Legatione Illuſtritatem Ipſius etiam nunc pro amica habendam, & Tranſactionem controverſiarum, & Pacificationem ſibi permitti poſtulat.

Huic Conditioni Illuſtritas Ipſius ex Formula Fœderis non tantum ſatisfacere, verum etiam erga Regiam Daniæ Maieſtatem eiusque Regna, Provincias, & ſubditos amice ſe gerere, & ab omni vi, & iniuria inferenda ſibi temperare tenebatur, ſi iſtorum Fœderum, Societatis, Amicitiæque, cum Sacra Regia Maieſtate Poloniæ contracta, fructum (quod certe Sereniſſimus Rex noſter Illuſtritati Ipſius minime invidebat) percipere ſtatuiſſet. De quo equidem ideo etiam minus ambigendum eſt, quod ipſius Fœderis verba, hunc cum Sereniſſima Regia Daniæ Maieſtate, in gratiam redeundi modum in arbitrium, & voluntatem Illuſtritatis Ipſius reiiciant. Ut ſi libera Electione, & deliberatæ mentis propoſito, amicitiam Maieſtatis Suæ hoſtilibus machinationibus prætuliſſet, occaſionem ampliorem haberet Regia Ipſius Maieſtas, ſicuti eius Commiſſarii in Conſtitutione Fœderis receperunt, ſuam in conciliatione iſta, & amicitia firmanda promptitudinem declarandi. Enimvero ut is, qui arma contra Nos gerit, & hoſtilia intentat, pro Amico habeatur, eoque in inſtituto confirmetur, tantum abeſt, ut cum Fœderibus mutuis conveniat, ut ab eorum ſententia, non minus, quam ab omnium Gentium Jure, quod nulla æquitate nitatur, ac Ipſa demum ratione ſit alieniſſimum.

Conſtat autem Illuſtritatem ipſius cum ex fraterna iſta cuſtodia non corpore tantum, ſed ita etiam liberata eſſet, ut rebus ad Gubernationem Regni Sveciæ pertinentibus magis præeſſet, quam intereſſet, expeditam iſtam cum Maieſtate Sua reconciliandi rationem tam pio ac bono Conſilio, a Regia Poloniæ Maieſtate præmonſtratam, tempore ad hoc præfinito minime amplexam, ſed eo nulla vi, aut iniuria Regiæ Daniae Maieſtatis, aut ulla vel in ſpeciem ſaltem legitima cauſa praetenſa commotam eſſe, ut cum Fratre Rege Erico conſilia, & vires adverſus Maieſtatem ipſius coniungeret, ac cum Exercitu, ſine ulla diffidatione pro Parte Illuſtritatis Suae, in Ditionem Regiae Maieſtatis ipſius irruptione facta, ferro, ac flammis hoſtilem plane in modum graſſaretur.

Eo Illuſtritatis ipſius erga Sereniſſimam Regiam Daniae Maieſtatem animo, praeter omnem expectationem, ac meritum re ipſa declarato, quamvis Maieſtatis ipſius ſpem de Principis iſtius aequitate, & moderatione ante conceptam, illa nonnihil imminuerent, nonnullam etiam ſuſpicionibus cauſam praeberent. Ac Maieſtas Sua interim non ignoraret, quid Fœderibus nomine Illuſtritatis ipſius tanquam Finlandiae Ducis conſtitutum eſſet. Diſſimulandum tamen hoc, & amicitiae cum Regia Poloniae Maieſtate, & communi tranquillitati tribuendum exiſtimavit, quantaecunque rei feliciter gerendae, in Svecia tunc offerebantur occaſiones, poſt longam moram, cum iam rerum in Suecia Illuſtritas ipſius propemodum potiretur, oblatam ab ipſa Pacificationem non reiicere; ideoque petenti Illuſtritati ipſius, non ſolum ſecuritatem pro Legatis de Pace procuranda ad Maieſtatem ipſius mittendis indulſit, verum etiam cum tempus ad eam rem praefinitum nimis breve videretur, diem prolongavit. Inducias vero, quas Regia Poloniae Maieſtas cum Illuſtritate ipſius ſanciendas petivit, etiamſi Regia ſua Maieſtas, utpote Paci reſtaurandae minus idoneas, expreſſe non probaret, aut permitteret; a bello tamen & armis, ne iis Pacis Tractatus impediretur, & ut ſuum in recuperanda publica tranquillitate ſummum ſtudium cum Regiae Poloniae Maieſtati, tum omnibus aliis Chriſtianis Principibus teſtatum faceret, tantiſper abſtinuit, donec Illuſtritatis ipſius Commiſſarii in Aulam Maieſtatis ſuae advenirent.

His cum Maieſtatis ſuae ad eam rem deputatis Conſiliariis, cum de Sacrae Regiae Poloniae Maieſtatis de Pace cum Illuſtritate ipſius colenda, voluntate, ex eius literis & relatione memorati internuntii edocta eſſet, actionem pacificationis permiſit. De qua Regiam Poloniae Maieſtatem antea per Literas ſuas certiorem fecit. Ac ne iam etiam Sacra Regia Daniae Maieſtas, pro ſuo erga Regiam Poloniae Maieſtatem candore, eius quid diſſimulet, Pacis Roſchildiae, tam cum Regia ipſius Maieſtate, quam cum Lubecenſi Republica conſtitutae Formulam Maieſtatis ipſius Oratoribus offerri iuſſit. Sicuti etiam per Conſiliarios ſuos, ea omnia, quae ab eo tempore iſto in negotio ſcriptis hinc inde literis acta ſunt, cum eisdem uberius, ac bona fide communicavit.

Quae cum ita ſe habeant, ac Sereniſſima Regia Daniae Maieſtas, non dubitet Sacram Regiam Poloniae Maieſtatem, ſicuti per literas et Internuntium ſuum

Anno 1569.

declaravit, Pacis cum Illuſtritate ipſius conſtituendae, iudicium minime retractaturam, et ſicut per Oratores ſuos pollicita eſt, æquam amicitiae cum Regia Maieſtate ſua, et affinitatis cum Illuſtritate ipſius contractae, habituram conſiderationem, Regia etiam ipſius Maieſtas, ea in Pace, Fœderum cum Regia Poloniae Maieſtate Pactorum, eam quam decuit, et reſervatam mentionem fecerit, omnino confidit Regiam Poloniae Maieſtatem pro æquitate ſua has actiones a Fœderibus mutuis, amicitia communi, et ipſius Maieſtatis declaratione, non alienas comprobaturam: ac de iis, ſicuti par eſt, dextre, ac candide iudicaturam. In quibus omnibus Sacra Regia Daniae Maieſtas ita in poſterum, etiam ſe comparatura eſt, ut Regia Poloniae Maieſtas intelligat, ac re ipſa experiatur Maieſtatem ſuam Pacis quidem Publicae, honeſtis Conditionibus reſtaurandae percupidam, ſancitorum autem cum Maieſtate ipſius Fœderum, ac tuendae, ornandaeque mutuae neceſſitudinis cupidiſſimam eſſe.

Quam quidem Maieſtatis ſuae voluntatem Regiae Poloniae Maieſtati in poſtulatione induciarum cum Illuſtritate ipſius ineundarum, permittendaque in aliqua Germanicarum Civitatum Maieſtati ipſius Pacificatione, iam etiam libenter declaratura eſſet, niſi magnis, & gravibus rationibus, quas Maieſtatis ipſius Oratores intellexerunt, impediretur. Etenim ut de controverſiis inter hæc Regna incidentibus in eorum finibus, per utriusque Proceres, & Senatores Conventus, & Tractatus inſtituantur, ſicuti non ſemel Regia Daniæ Maieſtas, Regiæ ipſius Maieſtati perſcripſit, antiquis Fœderibus, conſentaneum eſt, ac ipſe Sveciæ Rex deſignatus in Literis ſuis, quarum exempla exhibita ſunt, hunc de Pace tractanda modum, non tantum proponit, ſed etiam præ cæteris eligit, & probat.

Quanquam autem de certitudine, ac firmitate actionum, ſi quæ iterum ſuſcipiantur, ob deſignati Regis, & Svecorum in eludendis Pactis conventis perſpecta ingenia, Serenisſima ipſius Regia Maieſtas coniectura ex præteritis, & iis, quæ nuper evenerunt, deſumpta parum ſpei retineret, ac ideo plane deliberatum, & conſtitutum penes ſe haberet, aliis, quibus non deſtituitur mediis, iam uti ad Pacem honeſtam armorum ſubſidio recuperandam, ac eius Rei eventum Deo Optimo Maximo omnis fraudis iuſtisſimo Vindici, commendare voluit, tamen amori Regiæ Poloniæ Maieſtatis, eiusdemque tam inſtanti poſtulationi, & adhortationi, ac communi bono maluit permittere, ac largiri. Ac ideo Honori et Auctoritati Regiae ipſius Maieſtatis tribuit, ut Conventum communium Commiſſariorum, in finibus horum Regnorum, qui de mediis recuperandae Pacis communis agant, et ſtatuant, iam probet, et acceptet, ac locum Conventus in finibus utriusque Regni inter Cneroetam, et Ulfsbegum, diemque vero XXIX. Iulii, currentis anni, nominet, ac conſtituat. In quam ſententiam Regia ipſius Maieſtas, ſicut patet ex literis, quarum exemplum reſponſo huic adiunctum eſt, Illuſtritati ipſius iam reſpondet.

Quo Illuſtritatem ipſius, ſicut antea in genere ſaepius promiſit, Commiſſarios ſuos miſſuram, ac Sereniſſimae Regiae Daniae Maieſtatis, ac Reipublicae Lubecenſis Legatis, de ſecuritate idonee proſpecturam, Regia Daniae Maieſtas minime dubitat. Ac recipit Regia ipſius Maieſtas ſuos ſe eo Commiſſarios, cum plenis Mandatis ablegaturam, gratiſſimumque ſibi fore profitetur, ſi Regia Poloniae Maieſtas, per hos, vel alios Oratores ſuos, eo tempore et loco acturis interveniat, ac Mediatoris, et Interceſſoris plane exoptati officii inter Partes fungatur. Quodquidem propter Sacrae Regiae Poloniae Maieſtatis, qua pollet, auctoritatem, et eam, qua disſidentibus reſpective iuncta eſt, Fœderum, et Affinitatis necesſitudinem, tractationi iſti non parum dignitatis, et fructus collocaturum eſt.

Exiſtimaverunt autem Maieſtatis ipſius Oratores a Regia Poloniæ Maieſtate iſto in conventu inſtituendo, non parem Regiæ ipſius Maieſtatis cum ſua reputatione rationem habitam: ac ideo locum in Littore Germanico, ac tempus longius præfiniri contenderunt. Non dubitat tamen Regia ipſius Maieſtas, Sacram Regiam Poloniæ Maieſtatem pro declarato ſuo, in tractatione Pacis communis optimo ſtudio non gravate iſtam Provinciam tunc ſuſcepturam, ac ad finiendas tandem, bona omnium Partium cum voluntate calamitates has, Auctoritatem Regiam, & operam ſuam interpoſituram, & ſe Partium disſidentium conditioni, communique utilitati, non nihil accommodaturam eſſe. Regia Daniæ Maieſtas Dominus noſter clementisſimus mementura eſt interim, ac omnibus in actionibus ſui, pro Fœderum, & amicitiæ nexu, erga Regiam Poloniæ Maieſtatem Officii, idque re ipſa præſtabit, ac operam dabit omnino, ut non minus in iſta quam in aliis omnibus Pacis recuperandæ occaſionibus, Chriſtiani, & utilitatis communis ſtudioſi Regis munere recte fungatur.

De

Anno 1569.

De iudiciis vero hoc in bello conſtituendis Regia ipſius Maieſtas ſæpius cum Regia Poloniae Maieſtate, mutuas per Literas ſententias communicavit, quas hic prolixitatis vitandae cauſa, pro repetitis haberi cupit. Semper enim illas niſi in longum tempus promittantur, ac de rebus controverſis interim conveniat, magis protrahendo, quam finiendo bello accommodatas eſſe, iudicatum eſt. Ideo ſperat Regia ipſius Maieſtas Regiam Poloniæ Maieſtatem in bonam partem, ac amanter accepturam, quod de iis negotiis non permittendis iam idem, quod antea ſentiat.

In ſecundo Legationis capite, in quo de negotio Parnavico actum eſt, ſperabat omnino Sereniſſima Regia Daniae Maieſtas fore, ut Sacra Regia Poloniæ Maieſtas per hos Oratores ſuos, de Arce, & Civitate iſta, cum omni apparatu, inſtrumento bellico, & commeatu, ac cum toto diſtrictu & pertinentiis, ſicut eæ, a communi hoſte recuperatæ ſunt, Maieſtati ſuae, aut Illuſtriſſimo Duci Magno, pure & ex ſententia Fœderis tradenda, tanto minore cum perplexitate reſponderet, quanto maiorem de Regiae ipſius Maieſtatis, in obſervandis, praeſtandisque Pactis Conventis, ſingulari conſtantia, & fide dudum Regia Daniae Maieſtas concepit, opinionem, eiusque rei Maieſtati ipſius proximis ſuis apud Regiam Poloniae Maieſtatem Legationibus, ſpes non exigua facta eſt.

Intellexit autem easdem a Magnificis & Generoſis Dominis Oratoribus, ea in cauſa repetitas, & explicatas eſſe rationes, de quibus Regia ipſius Maieſtas per poſtremam ſuam ad Regiam Poloniae Maieſtatem Legationem accurate edocta eſt. Hoc ſaltem adiecto, Regiae Poloniæ Maieſtati conſultum, & a veteribus, quorum mentio facta eſt, Fœderibus non alienum videri, ſi negotium illud ad communium Commiſſariorum diſceptationem, & concluſionem reiiciatur. Ideo brevitatis ſtudio minime neceſſarium eſſe exiſtimat, cauſas iſtas priores, quæ hinc inde iterum in deliberationem deductæ ſunt, hoc loco ingeminare.

Non diffitetur tamen Regia Daniae Maieſtas Dominus noſter clementiſſimus, nonnihil praeter expectationem ſibi accidiſſe traditionem iſtam ex Fœdere debitam, poſt tot admonitiones ob ſumptus in Praeſidiarios Milites factos, quos ſibi Regia Maieſtas Poloniae tanta cum contentione refundi poſtulat, tam diu dilatam ac procraſtinatam. Fœderibus enim inter utrasque illarum Maieſtates Pactis, diſertis verbis cautum eſt, ut Regia Daniae Maieſtas, in ea belli Societate, Regnum Sueciae terra, marique ſuis impenſis hoſtiliter adoriatur. Regia vero Poloniae Maieſtas, Arces, Civitates, & Munitiones omnes, quas communis hoſtis Svecus in Livonia occupavit, ſuis item propriis ſumptibus, & impenſis oppugnet, & eliberet, ambaeque illarum Maieſtates ab illo ſuo inſtituto non deſiſtant, donec bellum hoc, eo, quo in tabulis Fœderum determinatum eſt, modo, Deo favente ad optatum finem perductum fuerit. Inde aperte liquere exiſtimat Regia Daniæ Maieſtas, ipſam nullo plane iure obligatam eorum ſumptuum partem, quos univerſos verba Fœderis in Regiam Poloniæ Maieſtatem reiecerunt, in ſe, multo gravioribus expenſis, hoc belli nomine, alias gravatam, derivare, ac perſolvere. Cum Præſidia iſta non Parnoviae tuendae, ſed etiam aliarum Partium iſtius Provinciae defendendarum gratia inter alios milites, a Maieſtate ipſius comparata ac conducta ſint. Neque etiam munitionis iſtius, ſi tradita fuiſſet defenſio, in Regiam Daniae Maieſtatem bello hoc durante reiicienda fuit; Sacra enim Regia Poloniae Maieſtas non minus iſtius, quam aliarum Partium protegendarum Provinciam in ſe recepit, Svecumque ex tota Livonia deturbandum, deiiciendumque ipſa ab initio ſibi deſumpſit, ac in Fœderibus recepit.

Ex quo Sereniſſima Regia Poloniae Maieſtas, pro prudentia ſua, & æquitatis ſtudio ſingulari fraterne, cognoſcet, iſtius Rei nomine, quam ipſa in multis Fœderibus recepit, & promiſit, a Sacra Regia Daniae Maieſtate, cautionem petendam, ac ob eam cauſam Parnoviae traditionem differendam non fuiſſe.

Quam frequentes, & miſerabiles propemodum querelae ad Regiam Daniae Maieſtatem a Chariſſimo Fratre ſuo Illuſtriſſimo Duce Magno & ſubditis Maieſtatis ſuæ in Livonia perlatæ ſint, quod Præfecti, & milites Regiae Poloniae Maieſtatis, iis in locis, non ſolum officio ſuo in defenſione iſtorum locorum, ac coercenda hoſtium audacia, plane non fungantur, nec Fœderibus ſatisfaciant, verum etiam in ſubditos Maieſtatis ſuae, quos tutari debebant, vim & iniuriam hoſtilem propemodum, in modum exerceant, ac Illuſtritatis ipſius poſſeſſiones ad maritimam pertinentes, violenter detineant. De eo Regia Daniae Maieſtas, antea per Literas, & Legationes ſuas, Regiam ipſius Maieſtatem fecit certiorem, ac cum ea egit diligenter. Exiguo quidem hactenus cum fructu, cum Regiae ipſius Maieſtatis Frater, ſe tota maritima,

ma, aliisque poſſeſſionibus etiamnum privatum queratur. Nec ſine ſpe tamen Sereniſſimam Regiam Poloniae Maieſtatem, iis in rebus ſicuti ſæpius recepit, & in Fœdere ſancitum eſt, mementuram demum officii, eamque rationem inituram eſſe, ut aut per victoriam, aut transactionem, nomine Maieſtatis ipſius, Illuſtriſſimo Duci Magno Parnovia, Pactis, & maritima cum aliis ademptis poſſeſſionibus libere tradantur. Plane enim ſupervacaneum, & a mutuae neceſſitudinis fiducia alienum iudicat Regia Daniae Maieſtas, ea quæ in recentium Fœderum formulis dilucide explicata, ac determinata ſunt, ad novam Commiſſariorum tractationem, ac diſceptationem reiicere.

Quare ut breviter hoc caput abſolvat, petit Sereniſſima Regia Daniae Maieſtas, a Sacra Regia Poloniae Maieſtate fraterne ac maiorem in modum, ut quid Maieſtati ſuae iſtius eliberationis & traditionis nomine expectandum ſit, quam primum ipſi viſum fuerit, reſcribere dignetur. Quod negotium ut Maieſtatis ipſius Oratores ſibi pro eo, quo apud Maieſtatem ipſius funguntur officio, commendatum habeant, Regia Daniae Maieſtas benigne poſtulat, & requirit.

Rigenſium Negotia, quae per Legatos in Aula Regiae Daniae Maieſtatis tractant, quoniam, & horum inter orandum mentio facta eſt, plane talia ſunt, ut ea Regiae Poloniae Maieſtatis Auctoritati, & iurisdictioni Regiae nullum incommodum aut præiudicium adferant. Nam confirmationem Privilegiorum, & liberum navigationis, & mercimoniorum uſum, per ſtationes, & maria Regiæ Daniæ Maieſtatis, nec quicquam a fide & iureiurando, quod Regia Poloniae Maieſtas ſuſpicata eſt, alienum petiverunt.

Quod ſi factum fuiſſet, Regia Daniæ Maieſtas, pro Regia Poloniæ Maieſtatis expectatione fidem, & candorem ſuum hac in re ei probare, ac Maieſtati ſuæ, ipſisque, quorum admonetur, Fœderibus ſatisfacere voluiſſet.

Quia autem hoc in Capite demum a Maieſtatis Suæ Oratoribus, quadam cum inſtantia interceſſum eſt, ob decernendam Relaxationem Repreſſaliorum quorundam Rigenſium bonorum, quæ in ſtatione Regiæ Maieſtatis Daniæ, a Civibus quondam eius Reipublicæ, nunc autem huius Regni Incolis detenta, & ſequeſtrario Juri commiſſa ſunt. Quamvis cunctandum, nec facile, quid in Negotiis, in quibus adflicti iſti Actores, de Jure ſibi denegato queruntur, ſtatuendum putabat; amicitiæ tamen, & amori Regiæ Poloniæ Maieſtatis, & ipſius Oratorum dignitati lubens tribuere voluit, ut bona illa detenta, & aſſervata hactenus a Detentatoribus, libera iam dimittantur: eiusque Reipubl. Internuntios reliquis etiam in Negotiis idoneo cum Reſponſo clementer expediet. Hac ſolum conditione, & admonitione neceſſaria adiecta: Cum Sereniſſima Regia Daniæ Maieſtas, horum & aliorum quorundam Subditorum frequentibus querelis, ob iuſtitiam in emporiis, & Provinciis Regiæ Poloniæ Maieſtatis ſibi negatam, aut Jus male adminiſtratum, non raro etiam ob vim ab excubitoribus Maieſtatis ſuæ, ſibi in mari illatam quotidie fatigetur, eaque Res Regiæ ipſius Maieſtati, animadverſionem, & maturam emendationem omnino requirere videatur, ut Regia ipſius Maieſtas amanter ac ſedulo provideat, ut cum his tribus Actoribus Rigenſibus, tum aliis omnibus Regiæ Daniæ Maieſtatis Subditis, ab illis ex æquo, & bono, ac ſine tergiverſatione ſatisfiat.

Accipitres etiam iſti, ſeu Speculatores maris, qui conceſſa a Regia ipſius Maieſtate armorum licentia, variis modis abutuntur, in Officio contineantur, & ab omni vi, & iniuria Sacræ Regiæ Daniæ Maieſtatis, & aliorum Chriſtianorum Regum, Principum, & Statuum Subditis (quibus in Stationibus ipſius Maieſtatis Navigationem, & mercimonia exercentibus, ſecuritas præſtanda eſt) in poſterum abſtineant.

Liberabit eo admodum tempeſtivo Officio Regia Poloniæ Maieſtas, & ſe ipſam, ac Regiam Daniæ Maieſtatem, quæ ad extrema iſta Juris remedia, non niſi invita, & miſerorum hominum oppreſſione permota, deſcendere ſolet, maxima moleſtia, eandem ipſi gratificandi promptitudinem, & ſubditis eius in Jure adminiſtrando æquitatem, ubi uſus erit, viciſſim demonſtratura.

De Narvica Navigatione, ad quam impediendam Sacram Regiam Daniæ Maieſtatem, Sereniſſima Regia Poloniæ Maieſtas, iam iterum tot, ac tam urgentibus rationibus hortata eſt, meminit Regia Daniæ Maieſtas eorum, quæ eadem de cauſa, cum in Fœdere ſanciendo, tum per Literas, & Legationes, eodem de Negotio hinc inde acta, ac conſtituta ſint. Quamvis autem Regiæ Poloniæ Maieſtati cum in omnibus fraterne gratificari, tum in hac præcipue Navigationis cauſa, ob quam ea tantopere afficitur, amorem & ſtudium ſuum ipſi probare percupiat: gravibus tamen rationibus, Fœderibus nempe, & Pactis tam veteribus, quam recentibus, cum pleriſque Chriſtianis Regibus, Civitatibus, & maris Germanici Accolis, & ipſo etiam Moſcorum Principe, Divorum Prædeceſſorum exemplo conſtitutis, neceſſario impeditur, quominus Regiæ ipſius Maieſtati ea in poſtulatione ſatisfacere, aut quid a prioribus Declarationibus diſſimile iam conſtituere, aut reſpondere poſſit. Navigationem enim iſtam, & Mercimonia Ruthenica tanta eius lucri ſpe omnibus ferme Nationibus, captis, & illectis impedire, & difficile, & periculoſum foret; omnibus Chriſtianis Principibus, ſtatibus, ac maritimarum Civitatum incolis, liberum eius uſum flagitantibus, quem Regia Danorum Maieſtas ob Fœdera cum ipſis ante Navigationis iſtius uſum ſancita, & Pactiones initas, ac ob maritimarum Civitatum Immunitates, & Privilegia, quibus in Regnis hiſce fruuntur, quantacunque Locorum opportunitate, impedire non debet. Quare confidit Regiam Poloniæ Maieſtatem pro ſua, a Divina Benignitate Sibi attributa eximia Prudentia, & ſuo erga Regiam Maieſtatem Daniæ amore, & ſtudio, Maieſtatem ſuam amanter excuſaturam, & quod in prioribus declarationibus, eodem in Negotio etiamnum acquieſcit, in bonam partem, ac fraterne accepturam eſſe.

Cum autem intelligat Regiam Poloniæ Maieſtatem, alios etiam Chriſtianos Reges, & Principes, utriusque Oceani Accolas, iſtius Navigationis impediendæ gratia, per Legationes ſuas compellaturam: Ipſius etiam Regia Maieſtas, Regiæ Poloniæ Maieſtati tanto maiore gratificandi facilitatem demonſtrare parata eſt, quanto recentioribus Fœderum vinculis, initaque magnis in rebus Societate, illi eſt magis coniuncta. Tantum hoc in capite iam Maieſtas ſua recipere voluit, ſi quod ſperat, Regia Poloniæ Maieſtas, a reliquis Chriſtianis Regibus, Principibus, & Civitatibus communis Societatis Hanſæ Teutonicæ, impetraverit, ut Illorum ſubditi, & maritimarum Urbium Incolæ, a Navigationis iſtius, & mercimoniorum Ruthenicorum exercitio penitus abſtineant; ac Regia Daniæ Maieſtas de eo idoneis Documentis certior facta fuerit: tum Maieſtatem ipſius ſubditis etiam ſuis eam Navigationem promulgatis Edictis interdicturam, & eam hac in re, cum amicitiae Regiae Poloniae Maieſtatis, tum Utilitatis communis, quam decet, rationem habituram. Interim etiam hac aeſtate, non minore ſtudio, quam hactenus a Maieſtate ipſius factum eſt, providebit, ut Mercimonia exercentes, vectura armorum, & eorum, quae munitionis nomine cenſentur, prorſus ſuperſedeant. Quod in Pace etiam inter Electum Sveciae Regem, & Lubecenſes Socios, nuper Roskildiae conſtituta, ſicut Regia Poloniae Maieſtas fraterne perſpiciet, expreſſe cautum, & determinatum eſt. Quam Regiae Maieſtatis ſuae Declarationem ex conſtanti erga eandem amore, & ſtudio profectam, Regiae Poloniae Maieſtati eo in Negotio iam ſatisfacturam eſſe, Regia Daniae Maieſtas omnino ſperat, & confidit, &c.

Cui proſperrimam Valetudinem, cum rerum ac Conſiliorum omnium ſalutarium felicibus votis, & auſpiciis ex animo precatur, & optat. Magnificis, & Generoſis inſuper Maieſtatis ipſis Oratoribus, quos propter virtutem, & in rebus agendis induſtriam, merito commendat, plurimum, clementiſſimam voluntatem ſuam & favorem Regium pollicetur. Signatum Haffniae XXVIII. Aprilis Anno MDLXIX.

FRIDERICUS *Rex.*

VIII.

Eiuſdem ad S. R. Maieſtatem Poloniæ Literæ. Dat. Hafniæ 29. April. An. 1569. *Ex Originali.*

FRIDERICUS II. DEI Gratia, Daniæ, Norvegiæ, Gottorum, Vandalorumque Rex, Dux Sleſvici, Stormariæ, Holſatiæ, ac Diethmarſiæ, Comes in Oldenburg & Delmenhorſt Sereniſſimo Principi Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Poloniæ Regi, Magno Duci Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæque Domino & Hæredi, Fratri, Affini & Fæderato Chariſſimo. Salutem ad continuum felicitatis Incrementum. Sereniſſime Princeps Frater, Affinis & Fæderate Chariſſime. Audivimus ipſi Generoſos Nobis inprimis dilectos Serenitatis veſtræ Oratores Petrum Kloczewſki & Joannem Demetrium Solikowſki de negotiis a Serenitate Veſtra Ipſis commiſſis mutua Fædera noſtra, & amicitiam communem ac Publicam utilitatem concernentibus, luculenter perorantes. Ac quibuſdam Conſiliariis noſtris, eam ad rem deputatis in mandatis dedimus, ut de iſtius Legationis Capitibus cum ipſis deliberationem inſtituerent, ac ſermones & Sententias placide conferrent. His omnibus tradito de eo Scripto, ita reſpondimus, ut Serenitatem Veſtram de eo edoctam non minus noſtrum Pacis communis recuperandæ ſtudium, quam amicitiæ, & mutuorum cum Serenitate Veſtra Fæderum tuendorum ſollicitudinem fraterne comprobaturam eſſe minime dubitemus. Plane enim apud Nos deliberatum, ac conſtitu-

Anno 1569. stitutum est, Serenitatis Vestræ expectationi, cum in istis, tum in aliis negotiis, omnibus pro mutuo Fæderum, & Coniunctionis nexu, quo nihil Nobis est antiquius, amanter satisfacere, sicut ea cum ex isto Responso nostro, tum ex Relatione memoratorum Oratorum, quos propter virtutem & industriam facimus plurimi, uberius cognoscet. Quam cum prosperrimarum Rerum Votis Optime valere cupimus. Haffnia XXIX. Apr. Anno Domini M. DLXIX.

FRIDERICUS *Rex.*

IX.

1570. Sigismundi Augusti *Regis Literæ plenæ Potestatis Oratoribus suis datæ ad componendam Pacem inter Daniæ, & Sveciæ Reges.* Varsaviæ die 20. Septembr. Anno 1570. *Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit. T. fol. 273.*

Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest Universis, & singulis. Cum pro nostro erga Christianam Remp. studio nihil exoptemus magis, quam ut inter Christianos Principes, eos præcipue, qui Nobis necessitudine coniuncti sunt, Pax perpetua firmetur, & amicitia coalescat, atque ex ea ratione ad præsentem Conventum Serenissimorum Daniæ, ac Sveciæ Regum voluntate, ac consensu indictum nostros quoque Commissarios ablegavissemus, ad controversias eorundem Serenissimorum Regum consopiendas, & componendas, quoniam Nobis etiam nonnullæ cum prædictis Serenissimis Daniæ, ac Sveciæ Regibus controversiæ intercedunt, quas in eodem conventu Stetinensi pro bono communi, & utilitate publica consopiri, atque componi exoptamus. Cumque ad eam Compositionem, & Transactionem, si res sine arbitrio confici, transigique non possit, Sacræ Cæsareæ Maiestatis Commissariorum operam aptam, & accomodatam esse existimemus, Nos Nuntiis, & Commissariis nostris ad eundem Conventum deputatis a Nobis, nimirum Reverendis, Generosis, ac Nobilibus Martino Cromero Episcopatus Varmiensis Coadiutori, Sendomiriensi, Vislicensi Custodi, Canonico Cracoviensi, Joanni Demetrio Solikowski, Stephano Zoisio Kostka Claudio Secretariis nostris fecisse, ac facere eam potestatem, ut possint, & valeant ad nostras cum Serenissimis Daniæ, ac Sveciæ Regibus controversias tollendas, & componendas prædictos Sacræ Cæsareæ Maiestatis Commissarios, velut Mediatores, Arbitros, & amicabiles Compositores adhibere, omniaque & singula in iis controversiis, intervenientibus prædictis Sacræ Cæsareæ Maiestatis Commissariis agere, tractare, & concludere, quæ in istis controversiis consopiendis necessaria erunt, & opportuna; Promittentes verbo nostro Regio totum id, quicquid per Commissarios nostros cum prædictis Cæsareæ Maiestatis Commissariis actum, tractatum, & conclusum fuerit, Nos ratum, gratum, firmumque perpetuo habituros, non minus quam si per Nos ipsos actum, tractatum, & conclusum fuisset. In cuius rei fidem, & testimonium præsentes Literas nostras manu nostra subscripsimus, Sigilloque nostro communiri iussimus. Dat. Varsaviæ die 20. Septembris Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS *Rex,*

X.

1589. *Pacta inter* Stephanum *Poloniæ, &* Fridericum II. *Daniæ, Reges, quibus Episcopatus Curoniensis Regno Poloniæ pro summa triginta millium Talerorum restituitur. Dat. in Arce Regia Cronaburga d. 10. Apr. Anno 1585. Cum Confirmatione eorundem* Sigismundi III. *Regis.* Dat. Varsaviæ in Comitiis Regni Generalibus die 17. Apr. An. 1589. *Ex Archivo Regni.*

Joannes Casimirus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Ducatus Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smoleńsciæ, Czerniechoviæque, nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorumque Hæreditarius REX.

Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest, Vniversis, & singulis contineri in Actis Metricæ Regni Cancellariæ Maioris Literas infrascriptas continentes in se Confirmationem, seu Transactionem inter Serenissimos olim Stephanum *Prædecessorem nostrum Poloniæ, &* Fridericum II. *Daniæ, Reges, respectu Episcopatus Curoniensis factam de tenore sequenti.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam. Nos Sigismundus III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, nec non Regni Sveciæ proximus Hæres, & futurus Rex. Notum facimus hisce Literis nostris quorum interest, aut in posterum quoquo modo interesse poterit Vniversis, & singulis. Postquam Divina aspirante Gratia omnium Ordinum, ac Statuum inclyti Regni nostri Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, cæterarumque Provinciarum, ad præfatum Regnum pertinentium, libera Electione, Sacro Regni Diademate inaugurati essemus, nihil magis Nos in Votis habuisse, quam ut omnium Ordinum, & Statuum Regni nostri subditos Regia nostra clementia, favore, & benevolentia complectentes, ita gubernaremus, ut non solum ab omni hostili impressione tuti sine iniuria in pace vivere, sed etiam Juribus, Privilegiis, ac immunitatibus antiquitus obtentis libere uti, & perfrui possint.

Quo animo cum iam ante in Conventu felicis Coronationis nostræ omnium Incolarum Regni nostri Jura & Privilegia confirmassemus, ac vero nunc Nobilitas etiam, atque Incolae Episcopatus Curoniae Transactionem quandam inter Serenissimos quondam Divæ memoriæ Stephanum Decessorem nostrum Poloniæ, & Fridericum II. Daniæ, Reges, de commemorato Episcopatu Curoniæ susceptam, atque institutam Nobis obtulissent, utque peculiaribus etiam Literis nostris eam confirmaremus, Nobis supplicassent, eo libentius faciendum id Nobis iudicavimus, quod in eadem Transactione conservanda, non solum Jura Privatorum, verum publicam etiam fidem versari intelligeremus. Tenor autem Transactionis eius est is, qui de verbo ad verbum sequitur.

In Nomine Sanctissimæ & Individuæ Trinitatis.

Notum testatumque sit Universis, & singulis, hanc Transactionis Formulam visuris, audituris, lecturisve, iis præsertim quorum interest. Posteaquam Dei Præpotentis voluntate Illustrissimus Princeps, ac Dominus, Dominus Magnus in Livonia, Episcopatuum Osiliæ, Wici, nec nec non Curoniæ Dominus, Episcopatus Revaliæ Administrator, Hæres Norvegiæ, Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ, & Ditmarsiæ Dux, Comes Oldenburgensis, & Delmenhorstensis, Anno elapso octuagesimo tertio vitam cum morte commutasset, & de derelicti Curoniæ Episcopatus Jure, atque Successione inter Serenissimum, & Potentissimum Principem, ac Dominum, Dominum Stephanum Regem Poloniæ, Magnum Ducem Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, nec non Transylvaniæ Principem ab una, & inter Serenissimum itidem ac Potentissimum Principem, ac Dominum Dominum Fridericum eius nominis Secundum Daniæ, Norvegiæ, Vandalorum, Gottorumque Regem, Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ, nec non Ditmarsiæ Ducem, Comitem Oldenburgensem, & Delmenhorstensem ab altera partibus, gravis, & periculosa lis, atque contentio suborta esset, adeo, ut uterque Jus suum, quod in hoc Curoniae Episcopatu habebat, seu habere praetendebat, vi, & armis tueri, atque vindicare in animum induxerit, quo factum, ut inter utriusque Regis Officiarios, Milites, atque subditos ad arma, & necessarias defensiones, & his ad graviores persecutiones, conflictus, caedes, praediorum, atque agrorum depopulationes, occupationes, direptionesque, & omnem hostilitatem, descensum, atque perventum fuerit. Quibus malis, nisi maturo Consilio obviam itum fuisset, facile evenire potuisset, ut animorum utrinque maiori exacerbatione oborta, vetus illud, inter hos duos Potentissimos Principes necessitudinis, amicitiae, atque vicinitatis vinculum, non tantum cum extrema huius Curoniae Districtus, & aliarum finitimarum Ditionum pernicie, atque interitu, sed etiam totius Christianitatis periculo, & damno solutum, atque dissutum esset, bellumque grave, atque difficile exarsisset. Cum autem omnibus iis praesertim, qui periculo proximi sunt, pro Parte virili opera danda sit, ne eiusmodi gliscens flamma, & haec magnarum calamitatum semina viribus acquisitis serpant latius, Ipse Illustrissimus Princeps, ac Dominus, Dominus Georgius Fridericus Marchio Brandeburgensis in Prussia, Stetini, Pomeraniae, Cassuborum, ac Vandalorum, nec non in Silesia Carnoviae Dux, Burgrabius Noribergensis, ac Rugiae Princeps, utrisque Serenissimis Poloniae, et Daniae Regibus, uni arctissimo Fidelitatis atque Homagii, nec non affinitatis alteri, et propinquae Cognationis, affinitatis, atque propinquitatis Jure, et necessitudine devinctus, pro communi salutis studio, motuque proprio, ad haec mala, et incommoda Christianitatis declinanda, apud utrumque Serenissimum Regem intercedere, et omnem operam, studium, fidemque adhibere conatus est. De salutaribus itaque remediis, aequisque Conditionibus, quibus hoc dissidium claudi, componi, et com-

ANNO 1589.

communi periculo evitato, vetus illa necessitudo, atque amicitia inter utrumque Serenissimum Regem, eorumque Regna restaurari, atque conservari possint; cogitatione suscepta, celsitudo illius, pro suo candore, atque fiducia, utrumque Serenissimum Regem ad Pacis studium, armorumque depositionem, et totam causam, vel familiari Transactioni, vel iustae cognitioni, atque arbitrio amicorum committendam amice, et fideliter invitavit, atque diligenter hortari non destitit. Cui suae Celsitudinis piae voluntati, Dei benignitate accedente, utraeque Serenissimae Regiae Maiestates morem gerentes, pari publicae salutis studio commotae, ad oblatam amicorum Transactionem, vel legitimam cognitionem animos salvo Jure suo adiecerunt. Quia vero hi compositionis, atque Pacis Tractatus (quod res altioris indaginis esset) non nisi armis, atque hostilitatis metu suspensis, & depositis, suscipi, multominus feliciter perfici potuerunt: laborandum sibi idem Illustrissimus Dux Prussiæ putavit, ut Inducias ad utriusque subditorum securitatem interea conciliaret, quas & accedente utriusque Serenissimi Regis Authoritate, & utriusque Subditorum consensu, sua Celsitudo per Legatum, & Consiliarium suum Generosum Levirum a Bulau æquis Conditionibus pepigit, atque firmavit. Hac vero Illustrissimi in Prussia Ducis præclara erga Rempublicam voluntate, studio, atque candore perspectis, utrique Serenissimi Reges, etsi legitima de causa Jureque suo, apud æquos, & minime suspectos Judices, aut arbitros cognitionem, atque arbitrium minime reformidarent, tamen ad evitandas Controversias, & contentiones maiores, & ad sua quoque publicæ tranquillitatis, Pacisque studia magis declaranda Deo primum, & post Authoritati Illustrissimi in Prussia Ducis id deferentes, totam istam Causam per certas conditiones determinandam, atque transigendam decisionem, atque Transactionem solius suæ Celsitudinis moderationi, prudentiæ, & fidei commiserunt. Hac itaque potestate accepta Illustrissimus in Prussia Dux, Dei Præpotentis Auxilio fretus, & penitius deliberata re, consilioque habito, conciliatis, atque ad æquitatem compositis inter se animis, sola utilitate Reipublicæ, & utriusque Serenissimi Regis dignitate spectata, totam eam controversiam Conditionibus infrascriptis iustis, & æqualibus, & utrique acceptis, per dictum Consiliarium suum Levirum a Bullau composuit, atque transegit. Atque inprimis quod in omnibus controversiarum compositionibus laudatum, & usitatum est, universæ, & singulæ dissensiones, offensiones, exacerbationes, detrimenta, damna, sumptus, atque impensæ inter utrumque Serenissimum Regem, eorumq; *subditos huius Episcopatus* controversi causa oborta, atquecommissa, vigore huius Transactionis perpetua oblivione sublata, deleta, atque obliterata esse, ut vicissim omnia ea, quæ ad constituendam Pacem, amicitiam, bonamque vicinitatem pertinere videbuntur, coli, atque observari debent. Et si vero Serenissimus Daniæ Rex ius suum, quod in hoc *Curoniæ Episcopatu* sibi competere asseruit vigere, nec non Serenissimus Poloniæ Rex, prætensum Jus suum docere conatus est, litis tamen evitandæ, & Pacis constituendæ causa per Illustrissimum Ducem Prussiæ negotium universum eo usque deductum est, ut dictis Serenissimis Regibus utrinque de suo Jure praetenso remittentibus, Serenissimus Poloniae Rex Serenissimo itidem Daniae Regi, amicae, ac placidae Transactionis nomine, triginta Talerorum millia probae, & usitatae, & in Romano Imperio approbatae monetae persolvere, & numerare stipulatus, atque pollicitus sit. Quae summa uti Serenissimo Daniae Regi, aut numerata, aut certo in loco idoneo assignata fuerit, Serenitas sua Serenissimo Poloniae Regi realem possessionem Arcis Piltensis, *totiusque Episcopatus concedere, atque tradere;* Serenissimus vero Poloniae Rex simul, ac vicissim subsecutum, quod omnia promissa, atque recepta complere, atque observare tenebitur. Inprimis vero, *ut subditorum istius Curoniæ Episcopatus*, eorum praesertim, qui post obitum Illustrissimi Ducis MAGNI fidem Daniae Regis secuti sunt, iusta ratio habeatur. Universis, & singulis Nobilibus, atque Oppidanis, Jura, Libertates, & Privilegia sua legitime hucusque obtenta, atque usurpata a supradicto Serenissimo Poloniae Rege, confecto desuper, atque ipsis dato Diplomate, Authoritateque, aut consensu Senatorum suorum accedente, confirmabuntur, eaque ab omnibus eius Maiestatis Successoribus, & Ordinibus Regni in perpetuum salva, & illaesa conservari debent. Nec fides Serenissimo Daniae Regi hucusque praestita, ulli eis fraudi fuerit, sed posthac, pro Serenissimi Regis Poloniae subditis fidelibus, atque dilectis suscipientur, & habebuntur. Quando quidem, & compluribus iam abhinc Annis, in Ecclesiis Episcopatus istius nulla alia praeterquam ea, quae Confessioni Augustanae consentanea est, Religio culta, atque observata fuit, ex

ANNO 1589.

communi in inclyto Poloniae Regno Religionis Confaederatione aequum censetur, atque ex hac porro Pacificationis Transactione sumitur, & constituitur, ut Incolis tam Nobilibus, quam Oppidanis in scholis, & Ecclesiis ipsorum iurisdictioni, vel iuri subiectis, liberum, & pacatum exercitium eius Religionis, Augustanae videlicet confessionis relinquatur, nec ulla alia ipsis obtrudatur.

Eam itaque publice, sine omni impedimento, pari cum Curlandiæ Ducatus subditis libertate, profiteri, atque exercere illis licebit, & conscientiae suae libertate plene gaudebunt. Generosus Joannes Behi Serenissimi Daniae Regis in Arce Piltinensi Praefectus & Primarius istius Districtus Incola, in pacata Bonorum suorum possessione Vigore Inscriptionum, & legitime obtentorum Privilegiorum suorum retineri, ac conservari debebit. In cuius rei securitatem Serenissimus Poloniae Rex, dictarum Inscriptionum & Privilegiorum suorum Diplomate, Maiestatis ipsius Sigillo munito, Authoritate, & consensu Senatorum suorum pro more adhibito, Confirmationem ipsi dabit. Cui quoque, quod fidelem hucusque Serenissimo Daniae Regi se praestiterit, plane fraudi non erit, sed Serenissimus Poloniae Rex obliterata omni offensa sua, eum clementia, & gratia prosequetur. Ille vero vicissim, vel ipse, si bona ista sua possidebit, vel per alium, cui pro rerum suarum necessitate ac Statu ea possidenda tradiderit, eidem Regiae Maiestati debitam, & fideli Vasallo, & subdito dignam fidem, atque subiectionem praestare tenebitur. Eadem ratione caeterorum quoque Nobilium, & subditorum Jura, & Privilegia de bonis suis, iusto titulo hucusque possessis, ipsis, & ipsorum haeredibus non tantum tempore huius Serenissimi Regis, quam omnium eius Successorum, & Ordinum Regni, atque *aliorum Dominorum, ad quos Diœcesis ista* successu temporis, quocunque iure pervenire posset, salva esse, conservari, atque a Serenissimo Poloniae Rege, *Authoritate, & consensu Senatorum suorum accedente confirmari debebunt.* Qui pari erga Eandem Regiam Maiestatem fide, atque subiectione obligabuntur, si quis quid, vel emptionis, vel hypothecae, aut pignoris titulo possideat, sine legitima Juris cognitione, defacto ex possessione minime deturbari, sed tantisper in ea retineri, & conservari debebit, dum legitima de iure fiat cognitio. Et si quis, vel pretium, vel mutuum in Bona aliqua a se expensum, solutum, & numeratum esse docuerit, a legitimo Vindicatore Bonorum ante cessionem, iuste eidem persolvetur, atque refundetur, Bona, fundi, praedia, domicilia, coloni & id genus alia in hoc tumultu, atque controversia alicui adempta, atque occupata legitimo Domino, & Possessori sine omni mora, tergiversatione, aut difficultate restitui, & tradi debent. Hac restitutione facta, & Conditionibus hisce omnibus completis eius Episcopatus Nobiles, & subditi Juramento, si quo Serenissimo *Daniae* Regi, obstricti fuerint, absolvi, & Serenissimo Poloniæ Regi novo Jure iurando obstringi debent, & tam huic, quam Successoribus illius ceu naturalibus suis Dominis, nec non inclyto Poloniæ Regno omnem fidem, obedientiam, subiectionem, subditis fidelibus dignam, atque convenientem præstare tenebuntur. Illis vicissim omnium eorum, quæ de conservatione Religionis, iurium, Privilegiorum, atque Bonorum, in hisce Conditionibus, promissa, atque recepta sunt, inviolata conservatio, & Regalis contra omnem vim, & iniuriam prae cæteris Regni incolis debetur defensio, iustitia, atque Patrocinium praestabuntur, contributionibus quoque, exactionibus; & vectigalibus inusitatis, & extraordinariis, & ab reliquis Ordinibus Poloniae Regni non laudatis, vel receptis, atque collatis, *eius Episcopatus* subditi minime praegravari debent, sed eorum eadem, quae cæterorum inclyti Regni Poloniae incolarum, atque fidelium subditorum habebitur ratio. Quia etiam manifestum est durante hac controversia, & hostilitate, Bona, & subditos *eius Episcopatus* omni fere supellectili, pecoribus, atque etiam facultatibus omnibus orbatos, destitutos, atque exutos esse, ita, ut tam facile se colligere, & res domesticas suas restaurare non possint, pietatis, atque æquitatis arbitrium est, & fieri placuit, ut eius Districtus subditi annis quinque subsequentibus, ab omnibus exactionibus, expeditionibus, oneribusque publicis vacent, atque immunes habeantur, nec durante eo tempore ullo modo ii aggreventur, nisi pro sua erga Dominum & Patriam fide, urgente necessitate publica, sponte quid interim conferre velint. Tempore autem eo exacto, communi cum reliquis Regni subditis forte censebuntur. Cautum praeterea est, ut quidquid nunc, vel tormentorum, pulveris, globorum, instrumentorum bellicorum, armorumve, quidquid etiam supellectilis, & aliarum rerum mobilium in Piltinensi asservatur, omne hac Transactione confecta, quam primum vel Serenissimo Daniae Regi,

ANNO 1589.

Regi, vel ad quemcunque alium id pertinebit, fine impedimento auferre, atque exportare liceat. Si qui etiam captivi utrinque reliqui fuerint, fine pretio, & culpa restituentur, & secure dimittentur, vel si quis etiam manu stipulata dimissus fuerit, is ea sponsione, atque obligatione per hanc ipsam Transactionem liber, & solutus esse debebit. Hisce Transactionis Capitibus rite completis, & praestitis, Serenissimus Daniae Rex, uti se facturum diserte recepit, Serenissimo Poloniae *Regi* totum hunc *Curoniae Episcopatum cum omni Jure, Dominiis, usu, fructu, caeterisque ad eum Episcopatum* pertinentibus, quemadmodum in suis Limitibus, & metis usurpatus, ab Illustrissimo Domino MAGNO piae memoriae possessus, *atque usurpatus fuit*, pro se, & Serenissimis Successoribus suis resignare, cedere, & plenissime tradere tenebitur. Quemadmodum Serenitas sua vigore huius Transactionis, id ipsum, quam fieri potest, plenissime concedit, & tradit. Nihil in perpetuum sibi, aut Serenissimis Successoribus suis Iuris aut Dominii *in hoc Episcopatu* reservans, atque haec superiora omnia inviolate observare, complere, & re ipsa praestare, omnique dissensione sublata sinceram amicitiam, bonamque vicinitatem colere, utraque Regia tam Poloniae, quam Daniae Maiestas sub verbo, & Dignitate sua Regia, pro se, & Successoribus, *& Ordinibus Regni* sancte recesserunt, atque promiserunt, id ipsum huius Transactionis vigore, iterum, bona fide recipientes, promittentes, atque confirmantes. In quorum omnium indubitatam fidem, atque confirmationem, & rei veritatis testimonium huius Transactionis Formulae, bina Diplomata, eiusdem tenoris, & vocis, in Pergameno descripta, & horum unum Serenissimi Poloniae Regis, *& eiusdem Regni Senatorum manibus*, & Sigillis, alterum Serenissimi Daniae Regis, eiusque *Regni* Senatorum manibus, & Sigillis, utrumque autem Illustrissimi quoque Principis Marchionis in Prussia Ducis, tanquam Intercessoris, & Arbitratoris manu, & Sigillo notata, signata, atque corroborata, & singula Diplomata singulis Serenissimis *Regibus* transmissa, atque tradita fuerunt. Confectum est hoc Diploma in *Regia* Arce Cronaburga, die decima *Mensis* Aprilis, Anno salutis humanae millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Cum igitur praeinserta Transactio inter commemoratos *Serenissimos* Principes nonsolum ipsorumPrincipumConsilio, atque Authoritate, verum publico etiam *utriusque Regni Ordinum* Consensu inita, suscepta, perfectaque fuerit: Nos quoque SIGISMUNDUS Rex praeinsertae Transactionis Conditionibus per omnia satisfacere cupientes *cum Consilio, & Consensu Senatorum, Consiliariorumque nostrorum* lateri nostro assidentium, eandem Transactionem, in omnibus eius punctis, Conditionibus, Capitibus, pro Nobis, Serenissimisque Successoribus Nostris confirmandam, ratificandam, roborandamque duximus. Quemadmodum quidem confirmamus, ratificamus, roboramusque praesentibus hisce promittentes verbo nostro Regio, eam ipsam Transactionem in omnibus eius Clausulis, & Conditionibus Nos, Successoresque nostros inviolabiliter servaturos, tum maxime *Nobilitatem Episcopatus Curoniae* in omnibus Juribus, Libertatibus, Possessionibus, Inscriptionibus, ac Privilegiis, quae beneficio, & vigore commemoratae Transactionis pertinere ad illos possint, sedulo Nos, Successoresque nostros conservaturos, manutenturosque. In quorum omnium fidem, & evidentius testimonium, hasce Manu nostra subscripsimus, *Sigillisque Regni nostri, & Magni Ducatus Litvaniae obsignari iussimus*. Datum Varsoviae in Comitiis Regni generalibus die decima septima Mensis Aprilis. Anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, Regni nostri Anno secundo, Praesentibus Illustrissimis, Reverendissimis, Illustribus, Magnificis, Generosis, Venerabilibus, & Nobilibus, Stanislao Karnkowski Dei Gratia Archiepiscopo Gnesnensi, Legato Nato, & Regni Nostri Primate, Joanne Demetrio Solikowski Archiepiscopo Leopoliensi, Hieronimo Rozdrazewski Vladislaviensi, & Pomeraniae, Georgio Radziwił Sacrae Romanae Ecclesiae Presbitero Vilnensi, Duci in Ołyka, & Nieswiez, Luca Koscielecki Posnaniensi, Petro Dunin Wolski Plocensi, Bernardo Macieiowski Luceoriensi, Alberto Baranowski Praemisliensi, & Regni Vicecancellario, Laurentio Gosliki Chelmensi, eadem Gratia Episcopis, Christophoro Radziwił Duce in Dubinki, & Birze Palatino Vilnensi, Exercituum Magni Ducatus Litvaniae Generali, Solecensi, Boryszovviensique Capitaneo, Joanne Kiszka Castellano Vilnensi Capitaneo Brestensi, Petro Potulicki Calissiensi, Joanne Chlebowicz Trocensi, Miscensique Capitaneo, Stanislao Kryski de Drobnin Masoviae Plocensi, Alberto Leski Siradiensi, Nicolao Christophoro Radziwił Duce in Ołyka, & Nieswiez Castellano Trocensi, Joanne Splawski Junivladislaviensi, Nicolao Herborth de Fulsztyn Russiae, Joanne Sieminski Podoliae, Hodrensique Capitaneo, Georgio Zie-

ANNO 1569.

lenski Płocensi, Mlavensique Capitaneo, Stanislao Kryski de Drobnin Masoviae Plocensi, Dobrzynensi Capitaneo, Nicolao Działynski Culmensi Braviernensi. Janusio Zbaraski Bracławiensi, Prinscensi, Cremenen. Capitaneo, Palatinis. Stanislao Comite a Tarnow, Sandomiriensi, Buscensi, Stobnicensi Capitaneo, Joanne Comite a Tęczyn Woynicensi, & Capitaneo Lublinensi, Paulo Szczawinski Lancicіensi, Belzensi, Varacensique Capitaneo. Nicolao Ramnowicz Samogitiae, Martino Lesniowolski de Obory Podlachiae, Zatoriensi, Loscіensique Capitaneo, Joanne Dulski Culmensi, Regni nostri Thesaurario, Brascensi, Surasensi, Swiecensi, Rogosnensique Capitaneo. Nicolao Firley de Dambrowica Biecensi, Regni nostri Referendario, Korcinensi, Casimiriensi Capitaneo, Stanislao Bykowski Konariensi in terra Lancicіensi, Capitaneo Siradiensi, Castellanis. Andrea Opalinski de Bnin Regni nostri Supremo Mareschalko, & Maioris Poloniae Generali, Sremensi, Lasnicensique Capitaneo, Alberto Radziwił Duce in Ołyka & Nieswiz, Magni Ducatus Litvaniae Mareschalco, Cavnensique Capitaneo, Joanne Zamoiski de Zamoyscie Regni nostri Supremo Cancellario, & Generali Exercituum, Belzensi, Marieburgensi, Darpatensi, Knyszynensi, Grodecensi, Miedzyrzecensi Capitaneo. Leone Sapieha Magni Ducatus Litvaniae Procancellario Słonimscensi, Markovіensi Capitaneo. Theodoro Skumin Magni Ducatus Litvaniae Thesaurario, Olitensique Capitaneo, Stanislao Przyiemski Curiae Regni Mareschalco, Petro Zylicki Regni Maiori Secretario, Praeposito Gnesnensi, Cracoviensi, Varmiensi Canonico. Joanne Tarnowski Regni Referendario, Cracoviensi, Lancicіensi, Crusvicіensi Praeposito, Joanne Piotrowski, Decano Posnaniensi, Scholastico Lancicіensi, Cracoviensi Canonico, Joanne Salczynski Cantore Gnesnensi, Cracoviensi Canonico, Secretariis nostris, Gasparo Macieiowski, Stabuli nostri Praefecto, Lubosensique Capitaneo. Hyacintho Mlodzieiowski Curiae Regni Thesaurario, Krzeccoviensique Capitaneo, Stanislao Krasicki Curruum nostrorum Praefecto, Lumbomsensi, Bolemoviensique Capitaneo, & aliis plurimis Aulicis, & Secretariis nostris, nec non Nuntiis Terrestribus ad praesentem Conventum Regni Congregatis sincere, & fidelibus Nobis Dilectis.

SIGISMUNDUS *Rex*.

Quas quidem Literas Confirmationis seu Transactionis praeinsertae Nos ex iisdem Actis fideliter de verbo ad verbum descriptas, Parti postulanti in Forma authentica extradi permisimus. In cuius Rei fidem Praesentes Sigillo Regni communiri mandavimus. Datum Varsaviae &c.

XI.

1657.

Foedus inter FRIDERICUM III. *Daniae*, *&* JOANNEM CASIMIRUM *Poloniae*, *Reges*, *contra* CAROLUM GUSTAVUM *Regem Sveciae conclusum, quo sibi mutua auxilia etiam finito hoc bello contra eundem Sveciae Regem promittunt.* Datum Hispaniae 18. Julii Anno 1657. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. 167. No. 168. Folio 49. Item Lib. 178. No. 179. Fol. 66.*

Serenissimi ac Potentissimi Principis, ac Domini Domini FRIDERICI III. Daniae, Norvegiae, Vandalorum, Gottorumque Regis, Ducis Slesvici, Holsatiae, Stolmariae, Dithmarsiaeque, Comitis in Oldemburg & Delmenhorst, Domini nostri Clementissimi Deputati Commissarii, Regnique Daniae Senatores: Nos infra scripti Regni, Aulaeque Magister, & Supremus Thesaurarius Kallundburgi, ac Monae Praesides, Joachimus Gersdorff in Tundbycholm, & Petrus Reedz in Tygestrup &c. Notum, testatumque facimus. Quod sicut a multis retro annis Regibus, Regnoque Daniae, cum Regibus, Regnoque Poloniae pervetusta, & intimior intercessit amicitia, atque eidem non solum corroborandae, sed & arctiori Foederum nexu adaugendae commodum acciderit, quod in Aula Sacrae Regiae Maiestatis Domini nostri clementissimi existens, Mandato, & nomine Serenissimi, ac Potentissimi Principis, ac Domini, Domini JOANNIS CASIMIRI Regis Poloniae, Magni Ducis Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolensciae, Czerniechoviaeque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Regis Haereditarii &c. Regnique Poloniae Internuntius Extraordinarius, Generosus Dominus Tobias Morztynius Subdapifer Cracoviensis, Intimusque Regiae Camerae familiaris, sufficienti potestate instructus, promptusque transigendis, quae sequntur, negotiis se obtulerit. Ita quoque dicta Sacra Maiestas Daniae nobis pari, & sufficienti potestate munitis clementissime iniunxit, ut perpensis, & consideratis una cum praenominato Domino Internuntio Extraordinario iis, quae pro roboranda mutua amici-

tia,

Anno 1657.

tia, & pro utriusque Status ſalute, &
incolumitate præſentis temporis, & re-
rum circumſtantiis convenientisſima iudi-
carentur, certi quid de iis ſtatueremus,
atque ſub Articulis quibusdam mutui
Fœderis comprehenderemus. Quamob-
rem de infraſcriptis negotiis, poſt ſedu-
lam eorum deliberationem ſequenti ra-
tione convenimus.

I.

Erit inter Regem, Regnumque Daniæ,
& Norvegiæ ab una, & Regem, Regnum-
que Poloniæ ab altera Parte vera, & ſin-
cera Pax, & amicitia, ita ut neutra Pars
alteri incommodum ullum, aut detri-
mentum, nec per ſe, nec per alios inferat,
aut inferri faciat, ſed ſemet invicem bona
fide, & candido affectu complectantur,
& alter alterius commoda promoveat.
Damna vero, et detrimenta, quantum in
ipſa erit, impediat, et avertat.

II.

Vtriusque Partis Subditi et Vaſalli,
eandem Pacem et amicitiam inter ſe co-
lent, et ubique locorum, ubi ſibi invicem
obviam facti erunt, tam per Terram
quam per Mare, non modo ab omni læ-
ſione, et iniuria invicem abſtinebunt, ſed
et omnem benevolentiam, et amica offi-
cia, quae commode praeſtari poterunt,
alteri alteris mutuo exhibebunt.

III.

Vtriusque Regis ſubditis liberum erit,
alterius Provincias, Emporia, Portus,
Flumina, cum mercibus ſuis tam Ter-
ra, quam Mari adire ſine ullo impedimen-
to, ibique verſari, et negotiari, dummo-
do conſveta vectigalia ſolvant. Ita tamen
ne Leges, et Statuta Provinciarum, qui-
bus aliae nationes omnes ſubiacent, ullo
modo violentur, et infringantur, prae-
ſertim quod attinet ad Inſulas, et Portus
quosdam ad Regnum Norvegiae ſpectan-
tes, in quibus ne ipſis ſubditis Regis ne-
gotiari licet, absque ſpeciali Regis indul-
to, et Privilegio. Quandoquidem univer-
ſo Terrarum Orbi perſpectum ſit Sveco-
rum molimina, et conatus omnes eo dirigi,
ut fines Imperii, in vicinorum detrimen-
tum, ac oppresſionem dilatent, Domini-
umque Maris Balthici ſibi ſolis vindicent,
quae ex praeſenti in Regnum Daniae, et
recenti in Regnum Poloniae facto hoſtili
impetu ſatis liquent. Eapropter Sere-
niſſimus Rex Daniæ, & Norvegiæ, & Sere-
nisſimus Rex Poloniae magnopere deſi-
derantes incommodis, malisque, quae
inde exoriri poſſunt, occurrere, conve-
nit, ut inter ſumme memoratos Reges
eum in finem ſincerum, et inviolabile ſan-
ciretur Fœdus, hoc modo.

IV.

Erit inter Regem, Regnumque Daniæ,
& Regem, Regnumque Poloniæ amica, &
ſtabilis Confœderatio ad Sveciæ Regem
per Provincias, Regni ſui finitimas, terra
marique bello proſequendum.

V.

Ad Confœderationem hanc Re-
ges, Principes, Reſpublicæ, ac Civitates,
quorum omnium quicquam intereſt, qui-
que honeſtis Conditionibus petent, non
ſolum admittentur, ſed, & invitabuntur,
nominatim Sacra Regia Maieſtas Hunga-
riæ, Magnus Dux Moſcoviæ, & Ordines
Generales Fœderati Belgii.

VI.

Neutri Parti ſit liberum trium anno-
rum, poſt Fœderis huius Confirmatio-
nem ſpatio, intra cuius expirationem de
prædicti Fœderis prorogatione agetur,
Pacem, Inducias, ſive Armiſtitium ali-
quod tractare, & multominus conclude-
re cum Svecis, inſcio, vel non incluſo al-
tero, ſi includi, ac comprehendi velit, &
deſideret. Fida, & ſincera amicitia, mu-
tuaque Societas inter ſumme memoratos
Reges futura eſt. Inſuperque pro viri-
bus, & quantum fieri poterit, altera
alterius Partis commodo, utilitati, in-
columitati, & ſecuritati inſerviet, conſu-
letque. Quemadmodum etiam incontra-
rium Regem Sveciae utriusque hoſtem,
damno, ac detrimento quocunque affici-
ent, & omnibus Copiis, viribusque ag-
gredientur.

VII.

Inpoſterum quicunque invadetur a
Svecis, ab alio ſuccurratur; ita ut ſi Pax,
vel Induciae ſemel concludantur, & Rex,
Regnumque Sveciae ex quocunque prae-
textu directe, vel indirecte aggrediatur,
Reges, & Regna Daniae, & Poloniae, in
Provinciis, Terris, & locis eorundem, ut
Rex, & Regnum iniuria affectum in bellum
deſcendat. Obligabitur etiam Rex, &
Regnum confœderatum in apertum bel-
lum deſcendere contra Svecos, neque Pa-
cem poſtea tractare, vel concludere, niſi
ex communi conſenſu.

VIII.

Electorem Brandeburgicum a Sveco-
rum partibus ſeparare, alte memorati
Reges connitentur, & allaborabunt.

IX.

Quodſi contingat, ut Rex Sveciae Po-
lonia, ac Pruſſia relictis, in Ducatum Hol-
ſatiae, vel adiacentes, & Regno Daniae
ſubiectas Provincias cum Exercitu inva-
dat; tunc ſumme memoratus Rex Polo-
niae, ſi ab hoſte Sveco, quod brevi ſpe-
rat,

Anno 1657.

rat, & aliis hoſtibus liber tunc fuerit,
prædictum Exercitum omnibus Copiis
perſequi, hoſtem communem adoriri, &
coniunctis viribus oppugnare tenebitur.
Sin autem bello Svecico, vel alio impedi-
tus eſſet, mittet nihilominus contra Exer-
citum Svecicum competentes copias,
quas ultra ſuam propriam defenſionem
habere poterit. Tractatus hic intra trium
Menſium ab hoc die numerandorum
ſpatium a Sacra Regia Maieſtate, & Se-
natoribus Regni Daniæ ab una parte,
& S. Regia Maieſtate, & Senatoribus reſi-
dentibus Regni Poloniæ, ab altera parte, ap-
probabitur, & confirmabitur, eodemque
tempore tradetur, & permutabitur utrin-
que prædictus Tractatus. Et Sacra Re-
gia Maieſtas, Senatuſque Poloniæ obli-
gabuntur ſpecificata clauſula, eundem in
proximis Comitiis Generalibus Regni, a
dicta Sacra Regia Maieſtate Poloniæ, &
omnibus Ordinibus Regni inſuper con-
firmatum, & approbatum fore. Dictus
tamen Tractatus interea temporis ab utra-
que parte fideliter, atque ex omni par-
te obſervabitur. In quorum omnium
evidentiam, & robur conſcripta ſunt bi-
na huius Tractatus, & Fæderis eiuſdem
tenoris Exemplaria, quæ invicem tradi-
ta. Nos ſupra nominati propriis mani-
bus ſubſcripſimus, & Sigillorum noſtro-
rum impreſſione, & appenſione muni-
vimus. Hafniæ, die decima octava Ju-
lii Anno milleſimo, ſexcenteſimo, quin-
quageſimo ſeptimo.

Joachimus Gerſtorff.
P. Reedzt.
Tobias Morztyn.

Tria loca trium Sigillorum.

*Ratificantur eadem Pacta per Se-
reniſſimum Regem Daniæ. Ex
Originali.* Cum Sigil. Regis
Daniæ & 13. Sigillis.

Nos Fridericus III. Dei Gratia Da-
niæ, Norvegiæ, Vandalorum, Got-
thorumque Rex, Dux Sleſvici, Holſatiæ,
Stormariæ, Dithmarſiæque, Comes in
Oldemburg, & Delmenhorſt. Omni-
bus, & ſingulis quorum intereſt conſta-
re volumus. Quod ultra priſtinam bo-
næ viciniæ amicitiam, & optimæ volunta-
tis mutuam correſpondentiam, quæ inter
Sereniſſimos Prædeceſſores noſtros, Re-
ges, Regnaque Daniæ, & Norvegiæ ex
una, & Sereniſſimos Reges, Regnum-
que Poloniæ, & Magnum Ducatum Lit-
vaniæ ex altera parte, a pluribus Sæ-
culis laudabiliter interceſſit per Noſtros
ſpecialiter ad id a Nobis deputatos Com-
miſſarios Generoſos, & Nobiles Regni
noſtri Senatores, & fideles Nobis dile-
ctos, Regni, Aulæque Magiſtrum, &
ſupremum Theſaurarium Bornholmiæ,
& Monæ Præfectos Dominum Joachi-
mum Gerſdorff, hæreditarium in Tund-
byholm Equitem, & Petrum Reedzt hæ-
reditarium in Tygeſtrup, cum Sereniſ-
ſimi, ac Potentiſſimi Principis, atque Do-
mini Joannis Casimiri Regis Polo-
niæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ,
Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ,
Smolenſciæ, Czerniechoviæque, nec non
Svecorum, Gottorum, Vandalorumque
Regis hæreditarii, Fratris, & amici no-
ſtri chariſſimi, Internuntio Extraordina-
rio Generoſo Domino Thobia Morztinio
Subdapifero Cracovienſi, & Serenitatis
ſuae Intimo Camerae familiari, ſufficien-
ti ad hoc poteſtate ſimiliter inſtructo, ad
corroborandam non ſolum ſupradictam
amicitiam, & correſpondentiam, ſed &
arctiori Faederum nexu adaugendam,
pro utriuſque ſtatus ſalute, & incolu-
mitate certos quoſdam Articulos con-
cludi iuſſerimus, quorum tenor verbo
tenus ſe habet, ut ſequitur. *Erit inter
Regem &c.* Inſertur Tractatus.

*Plenipotentia Regis Daniæ. Ex
Originali.*

Fridericus III. Dei Gratia Daniae,
Norvegiae, Vandalorum, Gotto-
rumque Rex, Dux Sleſvici, Holſatiae,
Stolmariae, Dithmarſiaeque, Comes in
Oldenburg, & Delmenhorſt Univerſis,
& ſingulis, quorum intereſt, notum,
teſtatumque facimus. Cum Sereniſſi-
mus Princeps Dominus Joannes Ca-
simirus Rex Poloniae, Magnus Dux
Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae,
Samogitiae, Livoniae, Smolenſciae, Czer-
niechoviaeque, nec non Svecorum, Got-
torum, Vandalorumque haereditarius
Rex, Frater, Amicus, & Vicinus no-
ſter chariſſimus Internuntium ſuum Ex-
traordinarium Generoſum grateque No-
bis dilectum Dominum Thobiam Morz-
tyn Subdapiferum Cracovienſem, & Se-
renitatis ſuae intimum Camerae familia-
rem ad Nos Literis Credentialibus, ac
Mandato ſufficienti, tam ſuae Serenita-
tis, quam Procerum, ac Senatorum Re-
gni Poloniae nomine, inſtructum able-
gaverit, ut antiqua Faedera, & con-
ſtantem amicitiam, quae Nobis cum Se-
renitate ſua, nec non noſtris, ac Sere-
nitatis ſuae Praedeceſſoribus Regiis glo-
rioſiſſimae memoriae interceſſit, reno-
varet, ac arctiori nexu augeret, ac quae
hoc periculoſiſſimo tempore ad utriuſque
Regni ſecuritatem, ac dignitatem perti-
nerent, firmaret, Nos ad tam ſalutare
propoſitum promovendum, & conclu-
dendum Magnificis, ac Generoſis Regni
noſtri Senatoribus, Supremis Regni,

Anno 1657.

Aulaeque noſtrae Magiſtro, & Theſaurario, Praefectis in Boringholm, & Moen ſincere Nobis Dilectis, *Domino* Joachimo Gerſdorff in Tunbyholm Equiti noſtri Ordinis, Et Petro Reedzt in Tygeſtrup plenam, & ſufficientem huic rei poteſtatem tribuimus, ut cum ſupradictae Serenitatis ſuae Internuntio Extraordinario ad Nos miſſo, quae ad praefatum ſcopum obtinendum, & ad utriuſque Regni ſecuritatem, ac Commerciorum libertatem pertinent, noſtro nomine agant, ſtatuant, ac concludant. Quid quid igitur praedicti *Deputati* noſtri cum ſaepe memorato Internuntio Extraordinario in hunc finem tractaverint, egerint, aut concluſerint, id Nos omni meliori modo bona fide, ratum gratumque habituros, vigore harum Literarum, Regia, ac inviolabili fide promittimus. In quorum robur praeſentes manu noſtra ſubſcriptas, *Sigillo* noſtro Regio muniri iuſſimus. *Datae* in Regia noſtra Hafniae *Die* decima Julii Anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo.

FRIDERICH.

Plenipotentia Regis Poloniæ.

JOANNES CASIMIRUS *Dei* Gratia Rex Poloniae, Magnus *Dux* Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiæ, &c. &c. Livoniae, Smolenſciae Czerniechoviaeque, nec non Svecorum, Gottorum Vandalorumque Haereditarius Rex. Significamus praeſentibus Literis noſtris, quorum intereſt Univerſis, & ſingulis. Quod cum *Status* Regni noſtri rationes hoc requirant, ut augeſcentibus hoſtium Regni conatibus, ex quibus vicinis etiam, & finitimis noſtris, varia oriri poſſunt pericula, arctiori cum iiſdem iungamur Faedere, viſum, conſtitutumque Nobis eſt ad Sereniſſimum *Daniae*, & Norvegiae Regem, Fratrem Amicum, & Vicinum noſtrum Chariſſimum certis cum Mandatis noſtris, Internuntium noſtrum Extraordinarium, Generoſum Tobiam Morztinium Subdapiferem Cracovienſem, *Camerae* noſtrae Intimum Familiarem deſtinare, mittereque, prout deſtinamus, & mittimus. *Dantes* eidem Internuntio noſtro poteſtatem, & facultatem cum praefato Sereniſsimo *Daniae* & Norvegiae Rege, Eiuſdemque Commiſſariis in id deputandis Tractatus quoſque nomine Noſtro inſtituendi, ſuper iiſdem conferendi, eoſdem determinandi, & concludendi, Obligationes, Aſſecurationes, & Reſcripta, Reverſaleſque ſuper hoc neceſſarias dandi, invicem recipiendi, & quaecunque in eam rem ex uſu eidem viſa fuerint, Nos ex parte noſtra rata, firmaque habituros, In quorum fidem praeſentes manu noſtra ſubſcriptas, *Sigillo* Regni communiri iuſſimus. *Datum* in Claromonte Czeſtochovienſi die XVI. Menſis Martii Anno *Domini* MDCLVII. Regnorum noſtrorum Poloniae & Sveciae IX. Anno.

JOANNES CASIMIRUS *Rex.*

Plenipotentia Senatus.

NOs Status, Senatores, Officiales, Proceresque *Regni* Poloniae, & M. *D.* Litvaniae notum facimus Univerſis, & ſingulis. Quandoquidem *Sacra Regia* Maieſtas *Dominus* noſter Clementiſsimus ad Sereniſſimum *Dominum Daniae* & Norvegiae Regem, certis cum Mandatis Maieſtatem ſuam *Regiam*, totumque *Regnum* concernentibus, Internuntium ſuum Extraordinarium Generoſum *Dominum* Thobiam Morztynium Subdapiferem Cracovienſem, Intimum *Regiae* Camerae Familiarem miſit, & ordinavit, mititque, & ordinat, Nobis etiam viſum, conſtitutumque fuit, Eidem Generoſo *Domino* Internuntio huic muneri deſtinato dare, prout damus, facultatem, & poteſtatem cum præfata *Daniae*, & Norvegiae *Regia* Maieſtate, Eiuſdemque Commiſſariis ad id deputandis, *Reipublicæ* noſtræ nomine Tractatus quoſque inſtituendi, terminandi, & concludendi, Obligationes, Aſſecurationes, & Reverſales ſuper hoc neceſſarias dandi, & invicem recipiendi, & quæcunque in eam rem ex uſu viſa fuerint, ſacroſancte firmandi, & peragendi, optima fide promittentes, ea quæ per præfatum Dominum Internuntium ſancita, concluſaque fuerint, Nos ex parte Reipublicæ, & noſtra, rata, firmaque habituros. In quorum fidem præſentes manu noſtra ſubſcriptas dedimus Czeſtochoviæ die decima ſexta Menſis Martii A. D. milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo.

Joannes Tarnowſki Archiepiſcopus Leopolienſis, Caſimirus Dux Czartoryiſki Epiſcopus Vladislavienſis, & Pomeraniæ, Andreas Trzebicki Epiſcopus Præmislienſis, Vice Cancellarius Regni, Vladislaus Gonzage Marchio in Mirow, Myſzkowſki Palatinus Cracovienſis, Joannes Koniecpolſki Palatinus Siradienſis, Hieronimus Wierzbowſki Palatinus Brzeſtenſis, Cuiavienſis, Joannes Tarlo Palatinus Lublinenſis, Alexander Gratus Comes de Tarnow, Caſtellanus Kiiovienſis, Stephanus Comes de Pilea Koryciński Supremus Cancellarius Regni Poloniæ, Theodorus Lacki Mareſchalcus Curiæ Magni *Ducatus* Litvaniæ.

Anno 1657.

Cum itaque ſupraſcriptos Articulos Inſtructioni, & Mandato noſtro ſpeciali Regio omnino conformes, atque congruos eſſe deprehenderimus, eosdem vi, & vigore harum omni meliori modo, quo id fieri poſſit, aut debeat, in omnibus ſuis membris, clauſulisque, confirmamus, approbamus, & ratificamus tam pro Nobis, quam pro noſtris Succeſſoribus, & Regno Daniæ, Norvegiæque, ſpondemus quoque, ac promittimus in verbo, ac fide Regia Nos omnia, quæ in prædictis continentur Articulis, inviolabiliter obſervaturos, nec cuipiam noſtrorum, ut ab eo violentur, permiſſuros, omni dolo malo penitus excluſo. In quorum teſtimonium, & fidem præſentes haſce manu noſtra Regia ſubſignavimus, Sigilloque noſtro Regio roborari iuſſimus. Quod factum eſt in Arce noſtra Regia Hafniæ die 19. Septembris Anno ſupra milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimo ſeptimo.

FRIDERICH.

Maioris fidei, & firmamenti ergo Generoſi, & Nobiles Regni noſtri Senatores, & fideles Nobis dilecti, præfati Regni Magiſter, Regni Mareſchalcus, Regni Admiralius, Regni Cancellarius, Judex Provincialis in Seelandia, Regius in Norvegia Vicarius, & Supremus Theſaurarius, Præfecti Borncholmiæ, Scanderburgi, Helſingburgi, Draxholmiæ, Canobiorum reſpective Boringii, Weſtervigæ, Ringſtatii, Callomburgi, Dahlum, Hagenshou, Wardyngburgi, Aggerſchuſæ, Silkeburgi, Aakier, Prygeldæ, Callæ Riparum Malmœ, Inſulæque Monæ Dominus, Joachimus Gersdorff Hæreditarius in Tundbycholm Eques, Dominus Andreas Bylle hæreditarius in Damsbœ Eques, Dominus Offue Geode hæreditarius in Tommerup Eques, Dominus Chriſtophorus Urne, hæreditarius in Auſmardz Eques, Dominus Tage Tot haereditarius in Erichſkolm Eques, Dominus Pasberg Olaus, Sefeldque, haereditarius in Neſſ, Dominus Joannes Lindenaw, haereditarius in Iſuernes Eques, Dominus Iſſuer Windt, haereditarius in Norholm Eques, Dominus Georgius Brahe, haereditarius in Huedholm Eques, Dominus Fridericus Reedtz, haereditarius in Tygeſtrup Eques, Dominus Nicolaus Trolle, Haereditarius in Troholm Eques, Magnus Hoegh Haereditarius in Kiergaardholm, Dominus Henricus Rantzau, Haereditarius in Mogelkier Eques Chriſtianus Scheel, Haereditarius in Fuſingen, Gondeus Rozenkrantz; Haereditarius in Windingen &c. Otto Kragh, Haereditarius in Woldberg, Dominus Axelius Urup, Haereditarius in Belteberg Eques, Petrus Reedtz, Haereditarius in Tygeſtrup, ſupraſcriptos Articulos omnes, atque ſingulos pro ſe ſuisq; Succeſſoribus ſimul approbarunt, ſuisque authographis, & Sigillis corroborarunt: Actum ut ſupra.

Anno 1569.

XII.

Inſtauratio, & Corroboratio eorundem Pactorum. Dat. Hafniæ die 20. Septembris Anno 1658. *Ex Originali. Sigil. 3.*

1658.

SEreniſſimi, ac Potentiſſimi Principis, ac Domini, Domini FRIDERICI III. Daniae, Norvegiae, Vandalorum, Gottorumque Regis, Ducis Sleſvici, Holſatiae, Stolmariae, Dithmarſiaeque, Comitis in Oldenburg, & Delmenhorſt, Domini noſtri clementiſſimi deputati Commiſſarii, Regnique Daniae Senatores. Nos infra ſcripti *Regni*, Aulaeque Magiſter, & Supremus Theſaurarius Bornholmiae, ac Monae Praeſides Joachimus Gersdorff in Tundbycholm, & Petrus *Reedzt* in Tygeſtrup notum, teſtatumque facimus. Quod ſicut a multis retro annis *Regibus*, *Regno*que Daniae cum *Regibus*, *Regno*que Poloniae pervetuſta, & intimior interceſſit amicitia, atque eidem non ſolum corroborandae, ſed et arctiori Fœderum nexu adaugendae commodum acciderit. Quod in Aula Sacrae Regiae Maieſtatis Domini noſtri clementiſſimi exiſtens, Mandato, et nomine Sereniſſimi, ac Potentiſſimi *Principis*, ac Domini noſtri JOANNIS CASIMIRI *Regis Poloniae*, Magni Ducis Litvaniae, *Ruſſiae*, *Pruſſiae*, Maſoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolenſciae, Czerniechoviaeque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque *Regis* haereditarii, *Regni Poloniae* Internuntius extraordinarius, Generoſus Dominus Tobias Morſtinus Subdapifer Cracovienſis, Intimusque *Regiae* Camerae Familiaris, ita quoque Sacra Maieſtas Daniae Nobis pari, et ſufficienti poteſtate munitis clementiſſime iniunxit, ut perpenſis, et conſideratis una cum praenominato Domino Internuntio extraordinario, iis quae pro roboranda mutua amicitia, et pro utriusque Status ſalute, et incolumitate praeſentis temporis, ac rerum circumſtantiis convenientiſſima iudicarentur, certi quid de iis ſtatueremus, atque ſub Articulis quibusdam mutui Fœderis comprehenderemus. Quamobrem de infraſcriptis negotiis poſt ſedulam eorum deliberationem ſequenti ratione convenimus. I. *Erit inter Regem &c. &c.* Inſeritur Fœdus Anni 1657. ad Articulum VIII. *Ex communi conſenſu.*

ANNO 1658. Quodſi contingat, ut alterutrum *Re*gnorum Daniae, vel *P*oloniae cum ſuis *P*rovinciis liberetur ab Exercitu Svecico, totaeque vires eiusdem Hoſtis transferantur contra unum ex praedictis *R*egnis: Obligabitur alterum *R*egnum Confoederatum ad ferendas ſuppetias, quae ex parte Daniae per claſſem maritimam, ex parte vero *P*oloniae per Exercitum Terreſtrem praeſtabuntur.

X. Cum vero *R*ex Sveciae violata inter Coronas Septemtrionales nuper facta, et utrinque ſolenniter confirmata *P*ace, Exercitu ſuo praeter omnem expectationem in *P*rovinciam Seelandiae irruperit, eiusdemque Metropolim ex omni aditu clauſerit, *R*ex *P*oloniae competentibus, et ſatis idoneis Copiis *R*egi Daniae ſine mora auxilio venire obligabitur.

XI. Cuius reſpectu Sereniſſimus Daniae *R*ex ſimiliter obligabitur Portui Gedanenſi contra infeſtam Svecorum aggreſſionem, ſi quando haec evenerit, Claſſe armata ſuccurrere. Tractatus hic intra duorum Menſium &c. &c. *Reliqua ex Pactis immediate praecedentibus ad verba* munivimus. Hafniae die 20. Septembris Anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo octavo.

Joachimus Gersdorff.
Petrus Reedzt.
Tobias Morſztyn.

Tria loca trium Sigillorum.

BAVARIA.

I.

1453. *Fœdus Unionis, & fraternæ Concordiæ inter* CASIMIRUM *Regem Poloniæ, &* LUDOVICUM *Ducem Bavariæ.* Datum in Brodnica Feria quarta ante Feſtum Nativitatis B. M. V. *Ex Archivo Regni Lib. 3. Num. 4. Fol. 12. Item Fol. 22.*

CASIMIRUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Rusſiae, Prusſiaeque Dominus, et Haeres. Significamus tenore praeſentium univerſis, et ſingulis quibus expedit recognoſcentes: Quomodo intuita, et penſata ſingularis benevolentiae, affectionis, et mutuae amicitiae firmitate, quibus divi recordii Illuſtrisſimus Genitor noſter Dominus VLADISLAUS Rex Poloniae, glorioſam Domum Bavariae, potisſime Illuſtrem Principem noſtri ſingularis Affinis, dilecti, praeclari Principis Domini LUDOVICI Comitis Palatini Rheni Inferioris, Superiorisque, Bavariae Ducis Genitorem felicis memoriae complectebatur, ANNO 1453. nec minus Nos ſibi Domino LUDOVICO Duci praefato Amicitia, Affinitate, qua vicisſim coniungimur, pure affecti ſumus, his permoti rationibus cum eodem Domino LUDOVICO Duce Fratre, et Affine Nobis ſincere dilecto, Fœdus Unionis, et fraternae Concordiae pepigimus, contraximus, et ſuſcepimus, tenoreque praeſentium mediante inimus, facimus, et contrahimus ſub modis, et ordine inferius deſcriptis. Inprimis quia memoratum Dominum LUDOVICUM Ducem omni honore, fide, et amore proſequi, et promovere debemus, et volumus in omnibus locis, et finibus, ubi licita Nobis id faciendi facultas ſe dederit, dolo, & fraude ceſſantibus. Praeterea nolumus, neque debemus ſuae Dilectioni, eiusdemque Terris, & Hominibus, ac ſingulariter Pfaltz, & Bavariae Ducatibus, Provinciis, & Territoriis, ſuæ Caritatis Ditioni, manutentionique ſubſiſtentibus, ac illis, qui ad eius protectionem extunc ſpectare demonſtrantur, quacunque ex cauſa guerras ſtruere, & movere, eosque diffidare, aut hoſtiliter impetere per Nos, aut ſubmiſſas Perſonas, fraude, ac quovis dolo ſemotis. Pari modo quoque volumus, & debemus univerſos ſubditos noſtros noſtrae protectioni parentes prohibere, nec eosdem præmiſſa faciendi, aut intentandi permittere. Præterea memorati Domini LUDOVICI Ducis ſubditi, ac qui eiusdem defenſione, & manutentione gaudent, & potiuntur, in Regno, Ducatibus, Terris, & Diſtrictibus noſtris plenariam, & tutam ſecuritatem, & Salvum Conductum habebunt, & habere debebunt; hac tamen appoſita conditione, ſi aliqui ex noſtris ſubditis cum ſæpefati Domini Ducis ſubditis agere, aut facere haberent, extunc de condigna, ac conſveta Provinciarum noſtrarum iuſtitia, & iure in Regno, Dominiis, & Territoriis noſtris conſveto contenti eſſe debent, omnibus fraude, & dolo in his integre ſemotis. Quæ quidem Unio, & fraterna Confœderatio robur firmitatis obtinebunt, et habebunt, quamdiu Nobis Divina Clementia in humanis vivendi faverit, et largietur. Harum, quibus Sigillum noſtrum præſentibus ſubappenſum, teſtimonio Literarum. Datum in Brodnica Feria IV. ante Feſtum Nativitatis Mariæ Virginis glorioſiſſimæ Anno Domini 1453.

II.

1460. *Fœdus inter* LUDOVICUM *Comitem Palatinum Rheni, Inferioris, Superiorisque, Bavariæ Ducem, &* CASIMIRUM *Regem Poloniæ, quo comprehenduntur Duces Maſoviæ, Pomeraniæ, Stolpiæ, aliique Principes Regi, & Regno Poloniæ ſubiecti.* Datum in Landshut Feria quinta poſt Feſtum S. Margarethæ An. 1460. *Ex Originali.*

NOS LUDOVICUS Dei Gratia Comes Palatinus Rheni Inferioris, Superiorisque, Bavariæ Dux etc. Cognoſcimus, et notum facimus per præſentes Univerſis. Conſiderantes, et animadvertentes ſingularem amicitiam, et affectionem, quam Dominus, et Pater noſter felicis recordationis ad Coronam Regni Poloniæ, et maxime ad Illuſtriſſimi Principis, et Domini, Domini CASIMIRI Poloniæ Regis, Ducis Magni *D*ucatus Litvaniæ, Hæredis, et *D*omini Ruſſiæ, et Pruſſiæ etc. *D*omini, et Sororii Nobis ſincere dilecti bonæ memoriæ Genitorem, Nos quoque ad eundem *D*ominum, et Sororium noſtrum uti ad noſtrum legitimum Conſangvineum geſſimus: Ea ex cauſa Nos cum præfato *D*omino, et Sororio noſtro Cariſſimo Domino CASIMIRO Poloniae Rege, Fœdus percuſſimus, et Concordiam inivimus, ac Fœdus percutimus, et concordiam harum tenore inimus, forma, et modo ſubſequentibus. Primo, quod Nos Caritatem ſuam cum omni honore, fide, et amore proſequi volumus, et debemus in omnibus locis, et finibus, ubicunque locorum, quantum hoc cum decentia noſtra facere poterimus, absque dolo, fraudeque volumus, etiam, ac debemus erga Caritatem ſuam, Terras, Provincias, et homines eiusdem ſpecialiter, et nominatim Regnum Poloniæ, Magnum *D*ucatum Litvaniæ, et Provincias Ruſſiae, Pruſſiae, et Illuſtrem Principem Maſoviae, Pomeraniae, et Stolpiae, Territoria, et omnes Principes illius, et homines, eosque, qui ad protectionem, et tuitionem eius ſpectant, nulla ex cauſa guerras indicere, diffidare, aut quovis alio modo contraire, proprios, aut quospiam alios noſtra ex commiſſione, fraude, ac quovis dolo ſemotis. Simili modo volumus, et debemus Nos, noſtris, et quibus tuitionem, ac protectionem facere tenemur, quique absque fraude noſtræ ſubſunt poteſtati, ad talia faciendum nullo modo conſentire. *D*ebent quoque præfati *D*omini et Sororii noſtri ſubditi, et qui ad protectionem eius ſpectant, ac pertinent, in Principatu, Provinciis, et Territoriis noſtris liberum, ac Salvum Conductum, ANNO 1460. tutamque ſecuritatem habere, hac tamen appoſita conditione, ſi aliqui noſtrorum cum illis agere, aut facere haberent, quod extunc de condigna, ac conſveta Provinciarum noſtrarum iuſtitia, et iure in Territoriis, et Provinciis noſtris conſveto contenti eſſe debent, omnibus fraudibus, et dolis in his integre ſemotis. Et in hac Confœderatione excipimus Sanctiſſimum *D*ominum noſtrum Papam, gratioſiſſimum *D*ominum noſtrum Romanorum Imperatorem, ac futurum Romanorum Regem, et Nobis ſincere dilectum, *D*ominum, et Socerum noſtrum cariſſimum, *D*ominum GEORGIUM Bohemiae Regem, *D*ominum PHILIPPUM Burgundiae *D*ucem, *D*ominum FRIDERICUM Comitem Palatinum Rheni, et omnes alios Bavariae Principes, etiam noſtros, et eorum incolas, et omnes ad *D*ucatum Bavariae ſpectantes, *D*ominos Georgium Bambergenſem, et Ioannem Herbipolenſem, Epiſcopos, ac *D*ominum Albertum Archiducem Auſtriae. *D*ebet autem hoc Fœdus manere firmum, et durare ad dies vitae noſtrae. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum his Literis appendi iuſſimus. *D*atum in Oppido noſtro Landshut Feria quinta poſt Feſtum ſanctae Margarethae Anno *D*omini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo.

III.

1460. *Confœderatio inter eosdem, qua itidem continentur Duces Maſoviæ,* ERICUS *Stetinenſis, & Pomeraniæ Duces, Epiſcopus Caminenſis, aliique Principes, qui in Auctoritate Regis Poloniæ ſunt.* Dat. in Landshut feria quarta proxima ante Feſtum Nativitatis M. V. Anno 1460. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 3. Lit. C. Num. 4. fol. 461.*

NOS LUDOVICUS Dei Gratia Comes Palatinus Rheni Inferioris, Superiorisque Bavariæ Dux &c. Significamus tenore Præſentium Univerſis, & ſingulis quibus expedit recognoſcentes: Quoniam attendentes ſingularem benevolentiæ affectionem, ſinceriſſimæque, & mutuæ amicitiæ firmitatem, quibus Dominus, & Pater noſter felicis recordationis, Dominus HENRICUS glorioſam Coronam Regni Poloniæ, potiſſime Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini CASIMIRI Dei Gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ,

Anno 1460.

vaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Domini, & Hæredis &c. Domini Affinis, & Fratris noſtri Cariſſimi Divæ memoriæ Genitorem Dominum VLADISLAUM Regem Poloniæ intime complectebatur, multoque ferventiori deſiderio Nos ſibi Domino Regi, Affini noſtro cariſſimo, tam paterna imitatione, quam gratia ingenuæ Proſapiæ, & Affinitatis, quibus viciſſim coniungimur, & conneƈtimur, ac promptiſſima voluntate complacendi afficimur; his, & aliis rationabilibus moti reſpeƈtibus cum antefato Domino Rege Fratre noſtro cariſſimo Fædus mutuæ unionis, & vinculum caritatis, & indiſſolubilis Concordiæ nexum, de expreſſa noſtra ſcientia, & voluntate pepigimus, contraximus, & ſuſcepimus, tenoreque Præſentium mediante contrahimus, & facimus, ordine, & modis infraſcriptis. Imprimis quia memoratum Dominum Regem, & Affinem noſtrum cariſſimum omni honore, fide integra, & amore proſequemur, & promovebimus in univerſis locis, & finibus, ubi licita facultas, & honeſta ſe Nobis dederit, & obtulerit poſſibilitas. Præterea ex nunc, & deinceps nolumus, neque debemus ipſi Domino Regi Poloniæ præfato, eiusque Regno, Ducatibus, Dominiis, & Territoriis, & ſignanter Regno Poloniæ, Magno Ducatui Litvaniæ, Ruſſiæ Pruſſiæque Terris, ac Illuſtribus Principibus Dominis Maſoviæ, nec non ERICO Stetinenſi, & Pomeraniæ Ducibus, Reverendoque Patri Domino Epiſcopo Caminenſi, & eorum Territoriis, nec non quibusvis aliis Principibus, Eccleſiaſticis, & Sæcularibus, ac ſubditis, cuiuſcunque Status, Conditionis, & præeminentiæ fuerint, qui manutentioni, proteƈtioni, & poteſtati ſuæ Serenitatis ſubſunt, & ad eius tutationem, & defenſionem ſpeƈtare legitime cognoſcuntur, quacunq; ex cauſa, aut occaſione guerras, bella, & hoſtilitates ſtruere, movere, incitare, cauſare, eosdemque diffidare, aut hoſtiliter impetere, ſive invadere per ſe, aut Perſonas ſubmiſſas, direƈte, vel indireƈte, auxilio, adiutorio, vel conſilio, parique modo tenebimur, & debemus omnes Vaſallos, Coadiutores, ac Univerſos ſubditos noſtros Ditioni, proteƈtioni, & poteſtati noſtræ parentes a talibus prohibere, & avertere, nec eosdem volumus præmiſſa intentandum, ſeu movendum permittere, aut eisdem conveniendum auxilio, vel conſilio in damnum incommodum, & iaƈturam antefati Domini noſtri Affinis Regis, ſuæ Serenitatis, Dominorumque coadhærentium, & ſubditorum ſæpius expreſſorum, quomodolibet indulgere. Inſuper omnibus, & ſingulis ſæpefati Domini Regis Poloniae Coadiutoribus praelibatis, ſubditis, et qui eiusdem Serenitatis ſuæ defenſione, et manutentione gaudent, et potiuntur, in *D*ucatibus, Provinciis, Territoriis, et *D*ominiis noſtris perfeƈtam, et indubium ſecuritatem, et Salvum Conduƈtum largimur, et conferimus, tali tamen appoſita conditione, ſi aliqualis aƈtio, alicui ex ſubditis noſtris congrueret cum ſubditis *D*omini Regis antefati, ille competenti, et conſveto iure in Regno, *D*ominiis, et *D*ucatibus, ſæpefati *D*omini Regis experietur, & agetur, de communique ipſarum Provinciarum iuſtitia, & iure contentum ſe vocare, & eſſe debebit. Ab hac confœderatione excipimus Sanƈtiſſimum Dominum noſtrum Apoſtolicum, & gratioſiſſimum Dominum noſtrum Imperatorem Romanorum, præſentes, et futuros, ac futurum Romanorum Regem, Dominum GEORGIUM Regem Bohemiæ &c. Dominum, & Socerum noſtrum dileƈtum, Dom. PHILIPPUM Burgundiae Ducem, Dominum FEDERICUM Comitem Palatinatus Rheni, & omnes alios Bavariæ Principes, Dominos Georgium Bambergenſem, & Joannem Herbipolenſem, Epiſcopos, ac Dominum Albertum Auſtriæ Archiducem. Quam quidem mutui Fœderis unionem, & amicabilis Concordiæ Inſcriptionem Nos præfatus LUDOVICUS Dux &c. promittimus, & pollicemur præſentibus, verbo Ducali, in omnibus ſuis Capitulis, Punƈtis, Conditionibus, & Clauſulis firmiter, & illæſe tenere, & obſervare, tenerique, & obſervari debere, omnibus fraude, dolo, & aliis quibusvis exquiſitis coloribus, arte, vel ingenio quomodolibet ad inventis procul motis, & ceſſantibus. Decernentes, & pronuntiantes præmiſſa robur firmitatis duntaxat habere, & obtinere, quamdiu Divina Clementia Nobis dies in humanis vivendi faverit, & largietur. Harum quibus Sigillum noſtrum appendi fecimus, Literarum teſtimonio. Datum in Oppido noſtro Landshut, feria quarta proxima ante Feſtum Nativitatis Mariæ Virginis glorioſiſſimæ. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo.

IV.

1472.

Fœdus inter CASIMIRUM *Regem Poloniæ, &* ALBERTUM *Ducem Bavariæ. Commercia libera ſint. Controverſiæ inter utriusque ſubditos per Conſiliaros ab utraque Parte delegatos in Conventu in Egra inſtituendo componantur. Quodſi inter eos non conveneril, aliquis Superarbiter ab Aƈtore eligatur, cui uterque Principum binos Conſiliarios adiungat, ſtetur vero maioris Partis placito &c.* Datum Cracoviæ 12 Auguſti Anno 1472. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancellariæ Regni. Lib. 5. Lit. E. Num. 6. Fol. 86.*

In Nomine Domini Amen.

Ad Rei Memoriam ſempiternam.

NOS CASIMIRUS Dei Gratia Rex Poloniæ, nec non Terrarum, Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque, ac Culmenſis, Elbingenſis, & Pomeraniæ Dominus, & Hæres &c. & ALBERTUS eadem Gratia Comes Palatinus Rheni Superioris, & Inferioris Bavariæ Dux &c. Significamus tenore præſentium, quibus expedit Univerſis, tam præſentibus, quam futuris, præſentium notitiam habituris, publice profitentes: Quomodo animadvertentes, Reges, & Principes Catholicos, Pacis amœnitate, & reſtauratione in ſuis Dominiis, & honoribns attolli, & ſublimari, ac in divitiis, et incremento Reipublicæ, et Subditorum, et Mercatorum *D*ominiorum ſuorum augmentari, et ſuccreſcere, quod ſtrepitu Guerrarum, et motionum, litium, rixarum, ac odiorum ſit amputatum, violatum, et abſciſſum, pro cuius Pacis conſervatione, et amicitiæ creſcentia, nec non pro ſubditorum noſtrorum commodo, et utilitate, Regnique noſtri, et *D*ominiorum ex utraque parte noſtrorum ampliatione, eorumque, qui temerarie rixari, ſeu rixas, controverſias, lites, et odia parare, et gignere conſveverunt, tanquam zizaniarum ſatorum extirpatione, et abolitione, nec non omnium, et ſingulorum mercatorum cauſa mercandi hinc inde ſpatiari, et girari volentium pacifico, tranquillo, et ſecuro greſſu, profeƈtu, et promotione, hanc infra ſcriptam amicitiam, Fœdus, et Confœderationem, compoſitionemque, ac unitatem fecimus, inivimus, perpetuis temporibus inter Nos, Regnum, et *D*ominia utriusque noſtrum univerſa, Principesque tam ſpirituales, quam ſæculares, pro parte cuiuſque noſtrum ſpecialiter nominata inferius, et deſcripta, cum *D*ominiis, Poſſeſſionibus, et ſubditis eorundem. Inprimis etenim ex utraq; parte bona fide, et Verbo Regio, & Ducali promittimus, et tenore præſentium profitemur: quod nunc, et in antea Nos invicem non contendemus, quoad vixerimus, nulla via huiusmodi, neque cauſam, aut rem iniurioſam, et contumeliam inter Nos, Regnum, et *D*ominia noſtra quomodolibet oriundam ad animum provocabimus, quo hoſtilitates, guerræ, diffidationes, bella, et inimicitiæ oriri poſſent, teneri, vel foveri, quinimo talia genera bellorum, abſque ſtrepitu armorum Gentium, debebimus, ac tenebimur complanare, abolere, ſemovere, et tollere, ſubditosque uterque ſuos ab eisdem ſtrepitibus bellicis litigioſis, ac odioſis compeſcere, abducere, et continere, nec tales, qui id temere facere vellent, vel conarentur, inviolationem mutuae caritatis, et amicitiae, ac Fœderis huiusmodi anhelantes, in *D*ominiis noſtris patiemur. Ubi vero ſucceſſu temporis, prout plerumque contingit ex induƈtione zuzurrorum, et mala ſuggeſtione improborum, et etiam proborum hominum aliquae differentiae, quaeſtiones, vel contumeliae, aut aliae odioſae aƈtiones, vel inimicitiae ſuſcitarentur, quinimo vel orirentur, extunc Pars iniuriam paſſa, vigore diƈti Fœderis tenebitur alteram Partem aviſare, & diem conventionalem in Egram Civitatem, certam præfigere, & ſtatuere, quo die utriusque Partis Conſiliarii ad hoc deputandi conſtitui debent, & quæſtiones, ac querelas differentiarum huiusmodi, ſeu iniuriarum exaudire, exauditasque de plenimoda poteſtate præſentium ſopire, componere, & complanare. Quodſi præſentibus diſſentientibus illæ querelæ, & iniurioſæ aƈtiones, tunc de medio tolli non poſſent quoquo modo, extunc licebit Parti iniuriam paſſæ, cui & aƈtio competere videtur, contra reum, ipſaque Pars habeat plenam facultatem vigore præſentis Fœderis unum Superarbitrum ex Conſiliariis rei eligere, cui Superarbitro ſic per Aƈtorem eleƈto, Aƈtor duos ex ſuis Conſiliariis, & reus alios duos ex ſuis ſimiliter Conſiliariis ſic congreſſis ibidem in Egra adiunget, qui plenam habebunt cum Superarbitro poteſtatem, & facultatem pro huiusmodi iniuriis, damnis, & quæſtionibus inter Partes interloquendi, omniaque decidendi, ſopiendi, arbitrandi, complanandi, finiendi, & terminandi, iuxta partium propoſitiones, & reſponſa. Ubi vero de illis quinque aliqui eſſent ab aliis in pronuntiatione ſententiæ differentes, extunc maior Pars illorum quinque, concludendi habeat poteſtatem, & pronuntiandi ſententiam arbitralem, quam ſententiam utraque Pars Aƈtoris, & rei approbare tenebitur, rataque, ac firma inviola-

Anno 1472.

violabiliter obſervare, ac iuri parere, pro condemnatisque ſatisfacere promittimus bona fide. Item ſi qui ex Nobilibus, Terrigenis, Incolis, Militibus, Baronibus, cæterisque ſubditis Dominiorum noſtrorum mutuo contenderint, damnaque, & iniurias, ac contumelias ſibi invicem fecerint, extunc laudatum, & ſancitum eſſe volumus, dicimus, & declaramus, ut nemo talis iniuriam paſſus audeat talem iniuriæ patratorem hoſtiliter invadere, vel præſumat. Nec ipſos ad id permittere volemus, vel patiemur. Sed reus, & iniuriam patiens iuxta iuris communis diſpoſitionem Judici, in cuius poteſtate erit Actor, de tali iniuria conqueretur, & Actor debebit ſequi forum rei, exempli gratia, ut ſi Polonus, & quivis alius ſubditus noſter Regius prætenderet ſibi actionem contra Bavarum, extunc Polonus, & quilibet talis tenebitur adire Judicem, cuius intereſt Bavarum iudicare, cui Judici Nos ALBERTUS Dux præfatus tenebimur iniungere, & mandare, ut Polonus talis, Regiusque ſubditus celerem recipiat iuris adminiſtrationem, & eadem iuris adminiſtratio extendere ſe debebit etiam Bavaro de Polono querulanti. Et hoc tenebimur inviolabiliter, ac inconcuſſe, firmiterque obſervare, per quod ambo Nos Principes præfati, tanto facilius ſubditis noſtris, unusquisque ſuis invaſionem hoſtilem unius contra alterum ſubtrahere poterimus, imo unumquemque talem in Dominiis noſtris per amplius non patiemur, neque manutenebimus, ac fovebimus, neque per aliquos ex ſubditis noſtris foveri, pati, & teneri patiemur, neque etiam quoscunque alios extraneos, & forenſes in Dominia noſtra adventantes, Nobis non ſubiectos, ſed de Dominiis noſtris, contra unum quemque ex Nobis, aut ſubditis noſtris inſultare, bellare, hoſtilitates parare, pugnare, vel moleſtare volentes quoquomodo, vel præſumentes in protectionem noſtram, vel tutamen recipere, vel ſubditis noſtris quoquomodo aggregare debemus, omni dolo, & fraude remotis. Præterea Nos ambo Principes tam Rex Poloniæ, quam Dux Bavariæ huiusmodi Fœderi modo ſic percuſſo Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam, eiusque Sanctam Sedem Apoſtolicam, & Sereniſſimos Principes Dominos FRIDERICUM Dei Gratia Roman. Imperatorem, ſemper Auguſtum, Auſtriæ, Stiriæ, Carinthiæ, & Carniolæ Ducem, & Comitem Tirolis, Fratrem, & Conſangvineum noſtrum chariſſimum, & VLADISLAUM eadem Gratia Regem Bohemiæ, Marchionem Moraviæ, Lucemburgenſem, ac Sleſiæ Ducem, & Marchionem Luſatiæ &c. Natum noſtrum, & amicum chariſſimum, ac Præclaros Principes Dominos, ERNESTUM Sacri Romani Imperii Electorem, & ALBERTUM Germanos Duces Saxoniæ, Landgravios in Thoringen, & Margravios Miſnenſes LUDOVICUM Comitem Palatinum Rheni, Inferioris, & Superioris Bavariæ Ducem. Nos vero CASIMIRUS Rex ſpecialiter excipimus præclarum Principem Dominum ALBERTUM Marchionem Brandeburgenſem Electorem Imperii, Aulæ Cæſaris Camerarium, & Burgravium in Norinberg, Magnificum, ac Venerabilem Dominum Henricum de Reichtenberg Magiſtrum Generalem Domus Theutonicorum in Pruſſia, Principem, & Conſiliarium noſtrum, ac ſuum totum Ordinem in Terris noſtris Pruſſiæ, nec non Illuſtrem Dominum ERICUM Stettinenſem, Pomeraniæ, Caſſubiæ, Slaviæ &c. Ducem, Rugiæque Principem, Fratres noſtros, & ſincere dilectos, & Nos ſimiliter ALBERTUS Dux præfatus in ſpecie, & nominatim in hac Confœderatione excipimus Illuſtrem Principem Conſangvineum noſtrum dilectum, videlicet Dominum FRIDERICUM Comitem Palatinum Rheni Sacri Romani Imperii Electorem &c. In quorum omnium fidem, & teſtimonium præſentes Literas ſcribi, & noſtrorum Sigillorum iuſſimus appenſione communiri, & corroborari. Actum, & Datum Cracoviæ die Lunæ duodecima Menſis Auguſti Anno Domini MCCCCLXXII. Praeſentibus Reverendo in Chriſto Patre Domino Joanne Epiſcopo Cracovienſi, nec non Magnificis, Strenuis, Generoſis, Venerabilibus, & Nobilibus Derſlao de Rithwiany Sandomirienſe, Staniſlao de Oſtrorog Calliſienſe, Palatinis, Dobeſlao de Wiſnicze Lublinenſe, Joanne Felix de Tarnow Viſlicienſe Caſtellanis, Jacobo de Dambno Cancellario, Joanne de Rythwiany Mareſalco Regni Poloniæ, Sbigneo de Oleſznica Scholaſtico Cracovienſi, Secretario Regio, Joanne Dlugoſz, et Staniſlao de Kurozwanki Canonicis Cracovienſibus, & aliis, quam plurimis teſtibus ad præmiſſa fide dignis.

V.

Pacta Matrimonialia inter GEORGIUM LUDOVICI *Ducis Bavariæ Filium, &* DOMICELLAM HEDWIGEM CASIMIRI *Regis Poloniæ Filiam.* Dat. prope in Radom

Anno 1474.

Radom die 31. Decembr. Anno 1474. *Ex Originali. Sigil. 3. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. Num. 6. fol. 201.*

NOS KASIMIRUS *Dei* Gratia Rex *Poloniæ*, Magnus *Dux* Litvaniæ, Ruſſiæ, *Pruſſiæ*que *D*ominus, et Hæres etc. Et Nos LUDOVICUS eadem Gratia Comes *P*alatinus Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariæ *Dux* etc. Recognoſcimus, et tenore *P*ræſentium notum facimus. Quemadmodum Nos pro Laude *D*ei Omnipotentis maturo noſtrorum Conſiliariorum conſilio præhabito, et ex certa ſcientia, ac providentia inter noſtri Regis Filiam, Illuſtriſſimam DOMICELLAM HEDVIGEM Natam noſtram ſeniorem, ex una, ac Illuſtriſſimum *P*rincipem noſtri *D*ucis LUDOVICI Filium *D*ominum GEORGIUM Comitem *P*alatinum Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariæ *D*ucem altera ex partibus, Matrimonium, et Amicitiam de eorum amborum bona voluntate per Tractatus fecimus, et concluſimus, et ipſos ex utraque parte matrimonialiter iuxta Ordinationem Romanæ Eccleſiæ ſimiliter deſponſavimus, et iuxta hanc rationem *D*otis, et *D*onationis propter Nuptias, et ſponſalitiæ Largitatis, etiam de eventu redeundæ *D*otis, et *D*onationis propter Nuptias, ac uſu fructu ipſorum, Nos ex utraque parte ſimul concordavimus, ſecundum quod infra ſequitur. Et nominatim Nos Rex prænominatus noſtro Socero *D*uci LUDOVICO, ac noſtro Filio *D*uci GEORGIO ad ſupranominatam noſtram Filiam DOMICELLAM HEDVIGEM pro *D*ote addiximus, et promiſimus, addicimus, et promittimus ſcienter, in vim harum Literarum ſub verbo, ac dignitate noſtra Regali, triginta duo millia florenorum Hungarical. boni auri, et ponderis dare, ac exolvere. Ita tamen quod talis ſolutio præfatorum florenor. Hungaricalium in quinque annis proximis poſt datam harum Literarum, iuxta Ordinationem ſequentium, absque prorogatione, et impedimento per Nos (aut quod *D*eus avertat ſi medio moreremur) per noſtros hæredes, qui extunc in vita eſſent, fieri debet, et nominatim quolibet Anno ſex millia florenorum Hungaricalium, pro quinto vero Anno, et ultima rata octo millia, usque ad expletionem, et ſolutionem prænominatæ Summæ triginta duorum millium florenorum, dare, et in Libſk Civitate *D*ucum Myſnenſium ſemper pro Feſto Nativitatis Chriſti, noſtris expenſis, damnis, ac periculis praeſentare, et ad Conſilium in *P*raetorio ibidem deponere debemus. Et ſi praenominatus dilectus noſter Socer *Dux* LUDOVICUS in praetacto tempore etiam moreretur, quod *D*eus etiam avertere velit, noſter amborum Filius *Dux* GEORGIUS per ſe, aut ſuum *P*rocuratorem talia ſex millia, et pro ultima rata octo millia florenorum a Conſulatu praefatae Civitatis Libſk requireret, debet tale Conſilium obligatum eſſe ſibi illa dare, & Quittanciam in communi forma e converſo recipere de ſolutione ſex millium, pro qualibet rata, ſpecialem etiam in manibus Nuntiorum noſtrorum Regalium, qui pecuniam præſentabunt, tradere. Pro ultima vero rata, pro qua octo millia ſolvi per Nos Regem debent, tenebimur Nos *D*ux LUDOVICUS unam Quittanciam ſolutionis omnium ſummarum, videlicet triginta duo millia florenorum Dotis continentem, ibidem apud Conſulatum deponere, noſtris Nuntiis Regiis tradendam, prioribus. Quittantiis ſummarum particularium ſupradatarum Nuntiis noſtris Ducum LUDOVICI, & GEORGII reſtitutis. Quæ quidem Quittancia ultima tenorem habebit iuxta minutam iam confectam, & utrinque ſigillatam. Nos etiam Rex debemus apud Conſilium præfatæ Civitatis obtinere, quod ipſum Conſilium Nobis *D*uci LUDOVICO unam Literam cum appenſo eius Sigillo ſigillatam, & continentem, cum ipſius conſilio illa ſex, & octo pro ultima rata millia florenorum, a Nobis Rege, ut ſupra continetur, præſentantur, quod extunc ipſum Conſilium Nobis Duci LUDOVICO, & poſt Nos Duci GEORGIO, aut noſtris Procuratoribus ad unum quodcunque ſolutionis tempus tales florenos tradere, & Quittantiam ut ſupra poſitum eſt, e converſo recipere, & noſtris Nuntiis Regalibus præſentare. Reciproce Nos LUDOVICUS prænominatus præfatæ DOMICILLÆ HEDVIGI noſtri Regis Filiæ in recompenſam Dotis pro Donatione propter Nuptias etiam triginta duo millia florenorum Hungaricalium conſignavimus, et inſcripſimus. Ita faciunt prænominatæ Dos, & Donatio propter Nuptias in una ſumma ſexaginta quatuor millia floren. Hungarical., quam ſummam proxime nominatam Nos LUDOVICUS Dux, Domini, ac Soceri noſtri, Domini Regis Filiæ conſignavimus, & inſcripſimus, conſignamus, & inſcribimus in vim harum Literarum ſuper Caſtris, Civitatibus, & Dominiis noſtris infra nominatis videlicet, Croſtperg, Cravuſtan, Krayburg, & Mermoſen cum omnibus eorum teloneis, datiis, granariis, nemoribus, Judiciis, & cum omnibus reditibus, cenſibus, Steuris, uſibus, pænis omagialibus,

Feudis,

Anno 1474.

Feudis, piſcatiis, foreſtis, aquis, ſylvis, & cum omnibus aliis attinentiis ipſorum, nihil exceptis. Ita quod ſemper, de quindecim florenis Hungaricalibus, unus florenus Hungaricalis in annuo reditu taxatus eſt. In quantum autem Caſtra, Civitates, & alia ſupranominata cum eorum cenſibus, & reditibus minus in annuis reditibus, & cenſibus haberent, quod de ſexaginta quatuor millibus florenorum Hungaricalium, debent reſidui cenſus ex noſtro teloneo Keithenhal ſuppleri, ita quod etiam annuatim, ut præfertur, dari, & ſolvi debent, & ſi etiam deficeret in aliis cenſibus, & reditibus, iterum ſuppleri tenebuntur. Et ſi noſtri Ducis Ludovici Filius Dux Georgius ante Domini noſtri Regis Filiam prætactam, poſteaquam ſimul matrimonialiter condormirent, moreretur, extunc debet præfata Domini noſtri Regis Filia, prænominata Caſtra, Civitates, & Dominia cum prætactis eorum attinentiis, & cum ſuppletione aliorum cenſuum, & redituum recipere, poſſidere, ac uti, frui, absque tamen alienatione, tanto tempore, quo in vita eſt, & cum etiam moreretur, (quod Deus diu avertere velit) debent noſtri Regis Filiæ, & noſtri Ducis Ludovici Filii *D*os, & *D*onatio propter Nuptias, apud ipſorum amborum Liberos, ex corporibus eorum venientes, & quos ex gratia *D*ivina acquirent, permanere. Si vero noſtri Regis Filia *D*ucem Georgium, aut *D*ux Georgius ipſam ſuperviveret, et non haberent, nec relinquerent Liberos, ex corporibus eorum venientes (quod *D*eus avertere velit) debet Princeps ſupervivens præmortuæ Partis Dotem ad dies ſuos tenere, ac uti, frui. Et quum ita noſtri Regis Filia, aut Dux Georgius, quæcunque perſonarum ultima eſt, inter eos moreretur, quod Deus adhuc diu permittere non velit, & nullos Liberos ex corpore eorum venientes relinquerent, extunc debent illa triginta duo millia florenorum Hungaricalium noſtræ Regis Filiæ Dos, redire ad Nos Casimirum Regem, aut Succeſſores noſtros in Regno, & ſi Regis noſtri Filia Ducem Georgium ſuperviveret, ſive cum Liberis, aut absque Liberis ex eorum corporibus venientibus, & quod noſtri Regis Filia ad ſecundas Nuptias convolaret, aliumque Conthoralem ſuperduceret, habent Hæredes Ducis Georgii quolibet anno ad unamquamque diem Purificationis Sanctæ Mariæ Virginis, aut quatuordecim diebus ante, vel poſt, quocunque anno velint, bonum ius, facultatem, ac poteſtatem eadem Caſtra, Civitates, & Dominia omnia a noſtri Regis Filia pro ſupra nominata ſumma ſexaginta quatuor millium florenorum Hungaricalium redimere, & liberare, & quocunque anno, ita redemtionem, & liberationem facere volunt, quod eorum Literis per quartale anni, immediate ante eis denuntient, & poſtea ad proximum diem Purificationis Sanctæ Mariæ Virginis, aut quatuordecim diebus ante, vel poſt in præſcripta forma ab ea liberare, cui liberationi noſtri Regis Filia adverſari non debet, ita tamen quod extunc, illa triginta duo millia florenorum Hungaricalium, quæ ſunt Donatio propter Nuptias in Domo Bavariæ ſuper Caſtris, et Civitatibus, Dominiis, Cenſibus, & Bonis, de ſcitu, & voluntate Hæredum Ducis Georgii ponantur, & etiam ipſa ſumma de eorum ſcitu, & voluntate ad fideles manus deponatur, donec, ut ſupra, fertur, emptio, aut ſupra poſitio facta fuerit, aut donec præfata noſtri Regis Filia Hæredes Ducis Georgii ſufficienter contentos reddiderit, iuxta eorum voluntatem, ut prætacti Hæredes Ducis Georgii ſupra nominatam ſummam Donationis propter Nuptias quærere ſciant, & conſequantur poſt mortem noſtri Regis Filiæ prænominatæ. Et ſi noſtri Regis Filia ſuperviveret Ducem Georgium, quod in Divina ſtat voluntate, extunc ipſa conſequi debet veſtimenta, & alia, quæ pro eius ſpectant corpore, & etiam Clenodia argentea ei per Nos Regem data, aut quod ei alias de veſtimentis, & Clenodiis per Ducem Georgium Filium noſtrum, aut alios donata, & quæ ipſa per ſe ei fieri fecit. Cum autem Dux Georgius noſtri Regis Filiæ Clenodia, quæ a Nobis Rege, aut a noſtra Conthorali, aut alias ei venerint, pro uſu ſuo habere, & illa diſtrahere vellet, illa prius, antequam de manibus eius recipiantur, taxari debent, & ei iuxta decentiam per Hæredes noſtri Ducis Ludovici Filii Ducis Georgii ſolvi debent, etiam quod Dux Georgius noſtri Regis Filiæ tanquam Conthorali cum ei condormierit, iuxta ſuam voluntatem, & honeſtatem pro ſponſalitia largitate aſſignaverit, eadem ſumma debet ei cum ſupra nominatis ſummis, videlicet Dote, & Donatione propter Nuptias conſignari, & inſcribi, & quantum ei pro illa ſumma iuxta taxam ſupra nominatæ ſummæ in annuis reditibus venire, illud etiam conſequi, cum ille evenerit eventus, una cum Dote, & Donatione propter Nuptias debet, & annuos recipere reditus: circa vero redemptionem Bonorum de manibus eius, ſi caſu præmiſſo contingeret.

Anno 1474.

Idem etiam deſponſalitia largitate intelligi debet, ſicut de ſummis *D*otis, et *D*onationis propter Nuptias ſupertactum eſt. In evidens teſtimonium ſunt Literae duae in aequali forma factae, et noſtro uniuscuiusque appenſo Sigillo ſigillatae. Et Nos Georgius *D*ei Gratia Comes Palatinus Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariae *D*ux, Praeſentium tenore recognoſcimus, et profitemur, quod omnia ſupratacta per Sereniſſimum *D*ominum Patrem, ac Socerum noſtrum, *D*ominum Casimirum Poloniae Regem, Magnum Litvaniae *D*ucem, Ruſſiae, Pruſſiaeque *D*ominum, ac Haeredem, etc. et Illuſtriſſimum Principem *D*ominum Ludovicum eiusdem Inferioris, Superiorisque Bavariae *D*ucem, *D*ominum, ac Genitorem noſtrum de noſtro ſcitu, et bona voluntate, acta, et concluſa ſunt. Promittimus quod omnia, et ſingula praefata, et praeſertim Sponſalium Contractum Nos concernentem rata, et firma habere, fidenterque proſecutionem facere, nec iubere, ut contrafiat, omnia fideliter, et absque dolo. In cuius rei evidens teſtimonium Sigillum noſtrum una cum praefatis *D*ominis Rege Casimiro, et *D*uce Ludovico huic Literae appendimus. Quae data eſt die Sabbatho, ipſo die S. Sylveſtri prope in Radom, Anno *D*omini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto.

VI.

1475. *Dotis, & Donationis propter Nuptias Sereniſſimæ* Domicillæ Hedvigis *in certis Caſtris, Civitatibus, & Diſtrictibus Collocatio.* Datum in Landshut, 5. Febr. 1475. *Ex Originali, Sigil. 2. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. Num. 6. Fol. 202.*

Nos Ludovicus Dei Gratia Comes Palatinus Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariæ Dux &c. Recognoſcimus tenore Præſentium, quibus expedit, Univerſis, præſentibus, & futuris. Quia diſponente Altiſſimo Illuſtriſſimum Principem Dominum Georgium Comitem Palatinum Rheni, Inferioris, Superiorisq; Bavariæ Ducem, Filium noſtrum chariſſimum Sereniſſimi Principis Domini, ac Soceri noſtri chariſſimi, Illuſtriſſimæ Filiæ Virgini, & Domicillæ Hedvigi, etiam Filiæ noſtræ amantiſſimæ matrimonialiter deſponſavimus, de ſcitu, & bona voluntate præfati Filii noſtri, & ipſe

Anno 1475.

eam iuxta ordinationem Romanæ Eccleſiæ in Coniugem ſuam legitimam, & Conthoralem recepit. Quibus præfatus Dominus, ac Socer noſter Rex, triginta duo millia florenorum Hungaricalium puri auri, & boni ponderis ratione Dotis conſtituit, & inſcripſit, iuxta tenorem Literarum Matrimonialium deſuper confectarum, & emanatarum, quarum data eſt Sabbatho ipſo die Sancti Silveſtri prope in Radom, Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Septuageſimo Quarto. In quorum triginta duorum millium florenorum Dotis recompenſam, alia triginta duo millia florenorum Hungaricalium ratione Donationis propter Nuptias, ac ſummam ratione largitatis Sponſalitiæ, vulgariter *Morgengab*, quam ex more in ſignum coniugalis amoris poſt primum thalami ingreſſum Principes Almaniæ Coniugibus ſuis donare conſueverunt, dictæ Filiæ noſtræ in, & ſuper Caſtris, Civitatibus, Diſtrictibus, Oppidis, ac Villis, videlicet *Croſtperg*, *Cravenſtan*, *Crayburg*, & *Mermoſen* cum omnibus reditibus, cenſibus, collectisque, quae in vulgari *Stewre* appellantur, uſibus, homagiis, feudis, molendinis, piſcatiis, foreſtis, ſylvis, agnis, praediis, venationibus, vel devolutionibus, & iure Patronatus, & generaliter cum ſingulis obventionibus ad eosdem Diſtrictus pertinentibus nunc exiſtentibus, aut in futurum venientibus conſignavimus, & inſcripſimus iuxta tenorem ſupra ſcriptarum Literarum Matrimonialium. Ita, & taliter quod ſuper ratione quorumlibet quindecim florenorum de ſumma praefata ſexaginta quatuor millium florenorum, hoc eſt triginta duo millia Dotis, & aliorum triginta duo millia Donationis propter Nuptias, nec non ſumma ſponſalitiae largitatis unus florenus Hungaricalis, aut valor eius de cenſibus, & reditibus bonorum ſupra ſcriptorum Filiae noſtrae chariſſimae praefatae obvenire debet, & aſſignari. Qui introitus ſi ſe ad tantam ſummam extendere non poſſent, extunc debemus Nos, ac praefatus Filius noſter Dux Georgius reſiduitatem in aliis bonis, videlicet theloneo *Reychenhal*, & ſi etiam deficeret, in aliis bonis, cenſibus, & reditibus ſupplere, & eidem Filiae noſtrae aſſignare. Ita tamen quod non minus de annuo introitu habeat, quam de quibuslibet quindecim florenis Dotis, *D*onationis propter Nuptias, & ſponſalitia largitate unum florenum Hungaricalem, per Filiam noſtram praetactam Conthoralem Filii noſtri *D*ucis Georgii, in eventum, & caſum mortis praefati Filii noſtri Ducis Ge-

Anno 1475.

orgii tenendum, donandum, habendum, & utifruendum, pacificeque, & quiete poſſidendum, usque ad tempora vitae ſuæ, iuxta tenorem praetactarum Literarum Matrimonialium prius immanatarum. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum huic Literae appendimus. Et Nos Georgius Dei Gratia Comes Palatinus Rheni, Inferioris, & Superioris Bavariae Dux &c. Recognoſcimus, & profitemur tenore praeſentium, quod omnia ſupra tacta tum de Sponſalibus, & Matrimonio, tum & aliis per Illuſtriſſimum Principem Dominum Ludovicum eiusdem Inferioris, Superiorisque Bavariae *D*ucem, *D*ominum, & Genitorem noſtrum chariſſimum, de noſtro ſcitu, & bona voluntate concluſa, & acta ſunt, promittimusque omnia, & ſingula ſupratacta Nos concernentia rata, & firma habere, fideliterque proſecutionem facere, & absque dolo. In cuius rei evidens teſtimonium Sigillum noſtrum una cum Sigillo praefati *D*omini Genitoris noſtri huic Literæ appendimus, quae data eſt in Landshut die Sanctae Agathae Virginis. Anno Domini MCCCCLXXV.

VII.

Promiſſio Sacræ Regiæ Maieſtatis perſolvendæ Dotis Comitibus Palatinis Rheni, & Ducibus Bavariæ. Datum Cracoviæ in Comitiis Generalibus 13. Januarii 1537. *Ex Archivo Regni Lib. 39. Num. 40. Fol. 88.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae &c. Dominus, & Haeres. Significamus tenore Praeſentium univerſis, quorum intereſt. Quia cum veniſſet ad Nos Cracoviam Illuſtriſſimus Princeps, & Dominus Otto Henricus Comes Palatinus Rheni, & Dux Bavariae, Princeps noſter e Sorore chariſſimus, & inter alia Nobis declaraſſet, Dotem Illuſtriſſimae olim Principis, & Dominae Hedvigis Aviae ſuae Maternae, & Sororis noſtrae chariſſimae, quam divus Parens noſter Dominus Casimirus Rex Poloniae Illuſtri Principi & Domino Georgio Comiti, & Palatino Rheni, & Duci Bavariae Avo ſuo materno dixerat, nondum eſſe perſolutam, & rogaſſet Nos ſuo, & Fratris ſui Illuſtris Principis, et Domini Philippi Comitis Palatini Rheni &c. Nomine, ut eam ipſam *D*otem ipſis exolveremus, Nos accepta hac relatione, licet tanto temporis intervallo neſciamus prorſus, qua cauſa debitum id hucusque dilatum ſit, et Nos pluribus, et gravioribus bellis, ac difficultatibus ſimus impliciti, quam dictus Sereniſſimus Parens, aut Fratres Praedeceſſores noſtri fuerunt, ad quos haec ſolutio propinquius ſpectabat, tamen cognoſcentes eorundem Principum *D*ominorum Ottonis Henrici, et Philippi ſingularem erga Nos amorem, et obſervantiam, volentesque illos Nobis, et Regno noſtro beneficentia noſtra devincire, ac ſingularem benevolentiam noſtram, qua illos complectimur, aliis teſtatam facere, recepimus Nos, et Succeſſores noſtros ipſis decem octo millia Hungaricorum aureorum, nomine totius praedictae *D*otis perſoluturos, atque adeo hiſce Literis recepimus, ac promittimus verbo noſtro Regio. Atque nunc quidem iam quatuor millia aureorum Hungaricorum ipſi Illuſtri Domino Ottoni Henrico perſolvimus, reliquum vero per duo millia quotannis ad Feſtum Purificationis Mariæ incipiendo anno ſequenti, nempe 1538. et ſic deinceps quoadusque totam illam Summam ſupradictam exolvamus Illuſtritatibus eorum, aut Nuntio ab eis cum plena poteſtate miſſo Norembergae in moneta, ibi pro tempore currente ad valorem Hungaricorum aureorum, ibi pro tempore exiſtentem annumerari curabimus. Ipſi vero Domini Duces, et Recognitionem ſolutionis ſibi quotannis factae ſub Sigillis ſuis dare, et poſt exactam ſolutionem praedictorum decem octo millium aureorum Hungaricorum in ultimo termino has Literas noſtras Nobis, aut Succeſſoribus noſtris reddere, una, et Recognitionis Literas de totali ſatisfactione dare debebunt. In cuius rei teſtimonium hae Literae noſtrae Signo noſtro annulari, quo nunc utimur, appenſo conſignatae ſunt. Actum, et Datum Cracoviae in Comitiis Generalibus tredecima Januarii Anno Domini MDXXXVII. Regni noſtri Anno XXX.

SIGISMUNDUS *Rex. mpp.*

VIII.

1544.

Literæ Ottonis Henrici, & Philippi *Comitum Palatinorum Rheni, Ducum Bavariæ, quibus recognoſcunt perſolutam ſibi eſſe a* Sigismundo *Rege Dotem integram* Domicellae Hedvigis *Aviæ ipſorum.* Anno 1544. *Ex Originali. Sigil. 2.*

Nos Otto Henricus, & Philippus Fratres, Dei Gratia Comites Palatini Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariæ Duces &c. Tenore Præſentium recognoſcimus, & fatemur. Quod cum Sereniſſimo Principe, & Domino, Domino Sigismundo Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Ruſſiæ, totiusque Pruſſiæ, Maſoviæ, &c. Domino, & Hærede, Cognato noſtro obſervandiſſimo, ratione Dotis feliciſſimæ recordationis Illuſtriſſimo Principi Georgio quondam Bavariæ Duci Avo noſtro Materno promiſſæ, & hactenus non præſtitæ convenimus. Ut pro eiusmodi Dote nondum ſoluta, decem & octo millia aureorum Hungaricalium Nobis per Serenitatem ſuam Regiam, & eius Succeſſores ita ſolverentur, ut ſtatim quatuor millia eiusmodi aureorum Hungaricorum numerentur, & de reſidua ſumma quotannis per duo millia ad Feſtum Purgationis Beatæ Mariæ, Norimbergæ in moneta ibi currrente ad valorem Hungaricorum, ibidem quovis tempore exiſtentem ſatisfiat &c. iuxta tenorem Literarum Concordiæ, Nobis eo Nomine datarum. Et quandoquidem duo millia eiusmodi aureorum Hungaricorum, quæ ad Feſtum Purgationis Divæ Virginis Mariæ huius Anni, & ultimi termini, debebantur, Nobis per Georgium Aichingerum Juniorem, Civem Normbergenſem, nomine Serenitatis ſuæ ad plenam ac integram totius debiti ſolutionem numerata ſunt: Nos hac plena, totali, & ſufficienti ſolutione accepta, Serenitatem ſuam, & eius Succeſſores liberos, & quietos dicimus. Quemadmodum vigore Præſentium de integra, & totali ſolutione univerſalis debiti quietamus, & liberos pronuntiamus, promittentes, neque Nos, neque Succeſſores noſtros eam ſummam amplius petituros, ſeu quovis modo exacturos. In cuius rei teſtimonium Capitalis huius Contractus Regales Literas Serenitati ſuæ reddidimus, nec non has noſtras Recognitionis Literas de totali ſatisfactione inſuper dare volumus, quibus Sigillum noſtrum appenſum eſt, quas etiam propriis manibus noſtris ſubſcripſimus Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quarto.

OTTO HENRICUS *Comes Palatinus Rheni, utriusque Bavariæ Dux mp.*

PHILIPPUS *Dei Gratia Comes Palatinus Rheni, utriusque Bavariæ Dux mp.*

IX.

Pacta Matrimonialia inter Sigismundum III. *Poloniæ, & Sveciæ Regem nomine tutorio Sereniſſimæ* Annæ Catharinæ Constantiæ *Poloniæ, & Sveciæ Principis, &* Philippum Guilhelmum *Ducem Neoburgicum inita* Varſaviæ 4. Aprilis. *Cum Ratificatione eorundem* Wolfangi Guilhelmi *Comitis Palatini Rheni* die 21. Junii facta. *Ex Archivo Regni. Lib. 154. Num. 155. fol. 214.*

Vladislaus IV. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Smolenſciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius *Rex Significamus præſentibus Literis noſtris, quorum intereſt Univerſis, & ſingulis. Oblatas eſſe ad Acta Rheni Cancellariæ noſtræ Maioris Literas infra ſcriptas, Manu propria Sereniſſimi Principis Domini* Wolffangi Guilhelmi *Comitis Palatini Rheni, &c. ſubſcriptas, Sigilloque munitas, ſanas, ſalvas & illæſas, omniq; ſuſpicionis nota carentes. Supplicatumque Nobis eſt, ut easdem ad Acta ſuſcipi, iis inſeri, authenticumque earum Reſcriptum extradi mandare dignaremur. Quarum Literarum ea eſt, quæ ſequitur, Series.* Nos Wolffangus Guilhelmus Dei Gratia Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Dux, Comes Veldentiæ, Sponhemii, Marchiæ, Ravenſpergæ, & Morſiæ, Dominus in Ravenſtein. Notum facimus Univerſis, & Singulis. Cum inter Sereniſſimum Principem Dominum Philippum Guilhelmum, Comitem Palatinum Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Ducem, Comitem Veldentiæ, Sponhemii, Marchiæ, Ravenſpergæ, & Morſiæ, Dominum in Ravenſtein, unicum, & Cariſſimum Filium noſtrum, & Sereniſſimam itidem Principem, & Dominam Annam Catharinam Constantiam Poloniæ, & Sveciæ Principem annuentibus, & conſentientibus eiusdem Fratribus, & legitimis Tutoribus, Sereniſſimo nimirum, & Potentiſſimo Principe Domino Vladislao Quarto Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiae, Livoniae, Smolenſciae, Czernichoviaeque, nec non Svecorum Gottorum, Vandalorumque Haereditario Rege, & ipſius Fratribus, & Principibus Poloniae, & Sveciae, verum, & legitimum Matrimonium, (ad quod, & Nos tum pro paterno in Filium noſtrum Affectu, & Amore, tum etiam pro ſingulari Studio, & deſiderio renovandae, & pro-

Anno 1544.

propagandae cum dicta Serenissima Domo Regia veteris illus Amicitiae, Affinitatis, & Consangvinitatis, quae cum eadem a multis retro annis, Nobis, & Maioribus nostris, Comitibus Palatinis ad Rhenum, & Ducibus Bavariae intercessit, assensum nostrum iam ante praebuimus iuxta Ritum, & praescriptum Sacrae Romanae Ecclesiae Contractum, pariterque inter eosdem (attamen ex Parte Charissimi Filii nostri sub expressa reservatione, & Spe paternae nostrae Ratihabitionis, & Confirmationis) de Pactis Matrimonialibus conventum, atque in iisdem tam de Dotis, & Donationis propter Nuptias, Doni itidem Nuptialis, & usus fructus constitutione, & assecuratione, quam de aliis futuris casibus, & eventibus, sub certis modis, conditionibus, & Articulis provisum, & dispositum sit, cumque hae Pacta Nobis a dicto Filio nostro transmissa, eorumque Ratificatio, Approbatio, & Subscriptio a Nobis cum debita reverentia petita, & efflagitata fuerit, quorum tenor ita se habet. *In nomine Domini Amen.* Nos Vladislaus IV. Dei Gratia Rex Poloniae, M. D. Litvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniæ, Smolensciae, Czernichoviaeque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque, Haereditarius Rex, tanquam Serenissimae Poloniae, & Sveciae Principis Dominae Annæ Catharinæ Constantiæ Sororis nostrae charissimae primus naturalis Tutor, nostro, & Serenissimorum Fratrum nostrorum Poloniae, & Sveciae Principum Nomine significamus praesentibus Literis nostris. Quod cum Serenissimus Princeps Dominus Philippus Guilhelmus, Comes Palatinus Rheni, Bavariae, Juliae, Cliviae, & Montium Dux, Comes Veldentiae, Sponhemii, Marchiae, Ravenspergae, & Morsiae, Dominus in Ravenstein, in Regiam nostram longis, & molestis itineribus pervenerit, ibidemque desiderio contrahendae Nobiscum, & cum Serenissimis Poloniae, & Sveciae Principibus, Fratribus nostris affinitatis, aliquantum commoratus, Divina gratia demum ita disponente, coram ipsa sua Serenitas ac Verbis disertis a Nobis, ac Serenissimis Fratribus nostris, suo Parentisque sui Serenissimi Principis Domini Volfgangi Guilhelmi Comitis Palatini Rheni, Bavariae, Juliae, Cliviae, ac Montium Ducis, Comitis Veldentiae, Sponhemii, Marchiae, Ravenspergae, ac Morsiae, Domini in Ravenstein, Nomine, ac sensu, et consensu Serenissimam Poloniae, & Sveciae Principem, Dominam Annam Catharinam Constantiam in Sponsam, ac Coniugem sibi tradi, et iuxta Ritum Sacrae Romanae Ecclesiae in Matrimonium elocari postulaverit; Nos vero post Jura hospitii abunde suae Serenitati exhibita, re maturius deliberata, ac vetustam Ducalem prosapiam strictissimo necessitudinis, et amicitiae nexu cum Serenissima Domo Austriaca, ac Nobiscum coniunctam considerantes, quae, et quanta ex amplioribus vinculis eius Serenitatis cum Regia nostra Familia commoda promanare possent, perpendentes, petitioni suae Serenitatis tam honorificae assensum nostrum una cum Serenissimis Fratribus nostris annuente, & consentiente insimul Serenissima Anna Catharina Constantia Sorore nostra charissima praebuimus. Postmodum, quod felix, faustumque sit ad Gloriam Dei Omnipotentis, & semper Gloriosae Virginis Mariae eius Genitricis, pro conservatione, et augmento universae Reipublicae Christianae, pro communi bono, et commodo utriusque Serenissimae Domus, utque Sanguinis necessitudines, quae quidem inter Nos, ac Serenissimam Neoburgicam Domum dudum extiterunt, nova affinitate propagarentur, inter Serenissimam Annam Catharinam Constantiam Poloniae, & Sveciae Principem, Nosque ac Serenissimos Fratres nostros uti eiusdem Serenissimae Sororis nostrae Tutores, et Fratres ab una, et eundem Serenissimum Principem Philippum Guilhelmum, ad infra scripta omnia praesentem, ac diserte consentientem, ab altera parte; accedente a Sanctissimo Domino nostro Papa Urbano Octavo super tertio consangvinitatis gradu, quo Serenissima Poloniae, et Sveciae Princeps Anna Catharina Constantia, et Serenissimus Princeps Philippus Guilhelmus invicem coniuncti sunt, et super quibuslibet aliis remotioribus, etiam multiplicibus consangvinitatis, et affinitatis, seu aliis praepedimentis necessaria, et convenienti Dispensatione, tractatum, et conclusum est Matrimonium verum, et legitimum sub Articulis, et Conventionibus sequentibus videlicet: promittimus Nos Vladislaus IV. Rex Poloniae, una cum Serenissimis Fratribus nostris, pro Nobis, et Successoribus nostris charissimae Sorori nostrae Serenissimae Annæ Catharinæ Constantiæ, Poloniae, et Sveciae Principi, Dotis Nomine in parata pecunia Summam Ducentorum quadraginta millium trecentorum triginta trium Talerorum Imperialium, eamque Serenissimo Principi Philippo Guilhelmo Sponso, et Affini nostro charissimo infra Spatium duorum Anno-

Annorum Gedani numerari curabimus, hoc nimirum modo. Inpimis tertio post peracta Sponsalia de præsenti die duodecim millia aureorum Hungarical., quæ viginti quatuor millia Imperialium Talerorum faciunt. Emenso postmodum anno intra Octavas Sacri Paschatis Anni millesimi sexcentesimi quadragesimi tertii Summam centum novem millium sexcentorum sexaginta sex, & medii Talerorum Imperialium. Ad extremum altero exacto anno itidem intra Octavas Sacri Paschatis Anni millesimi sexcentesimi quadragesimi quarti, totidem residui centum novem millium sexcentorum sexaginta sex, & medii Talerorum Imperialium. Recepta porro prima, uti insinuatum est, duodecim millium Aureorum Hungaricalium solutione, Serenissimus Princeps Neoburgicus Philippus Guilhelmus sufficientem, manuque sua subscriptam Quietationem Nobis dare, ut etiam circa secundam, & tertiam numerationem Summarum ad supplementum principalis Summæ dotalis pertinentium de levatis, & perceptis, ac ultimo de universa Dote superius specificata officiose quietare, & Instrumenta quietationum Nobis tradere, & transmittere absque mora debebit, seque traditurum, ac transmissurum præsentibus promittit, & obligat. Postea vero post consummatum Matrimonium die ipsa Serenissima Princeps una cum Serenissimo Principe Neoburgico Philippo Guilhelmo Marito Suo, proprio, Hæredumque Suorum Nomine Coram Nobis, & Actis Cancellariæ nostræ, Omnibus Hæreditatibus, & Successionibus Paternis, Maternis, & Fraternis in Regno existentibus, excepta infrascripta Summa, super Bonis *Zywiec* Ipsam Serenissimam Sororem nostram concernente, secundum conceptam inter Nos Formulam circa Actum Resignationis expediendam, exhibendamque renuntiabunt; Cum hac tamen exceptione, quod si forte Nos Vladislaus Rex, Prolesque nostra Regia (quod Deus avertat) ex hac vita steriliter decesserimus, tunc Serenissima Princeps Soror nostra una cum Liberis ex Ipsa nascituris reservatum Jus succedendi in Bonis nostris mobilibus, cum Serenissimis Principibus Fratribus nostris pro rata portione habebit. In compensationem autem prædictæ Dotis, idem Serenissimus Princeps Philippus Guilhelmus Serenissimæ Principi Annæ Catharinæ Constantiæ Uxori Suæ statim, postquam in effectu, & realiter numeraverit Summam duodecim millium Aureorum Hungaricalium, viginti quatuor millium Talerorum Imperialium valorem exprimentium, similem alteram Summam viginti quatuor millium Talerorum Imperialium in Bonis Suis immobilibus videlicet, in Præfectura Provinciali, sive *Landgiericht*, Burglengenfeldt cum Civitate, & Arce ibidem constitutis; Item Schwandorff Satrapia, cum civitate, & Arce eiusdem nominis cum universis, & singulis ad eas attinentibus Pagis, Villis, Curiis, Ædificiis, Molendinis, Hominibus, censibus, decimis, reditibus, gregibus, armentis, advocatiis, servitiis, Feudis Ecclesiasticis, & Jure Patronatus, sylvis, piscinis, lacubus, fluminibus, aquis, venationibus, aucupiis, piscationibus, & quibusvis aliis utilitatibus, ac omni eorum omnium libertate, superioritate, Jurisdictione, mero, & mixto Dominio, Edictis, Interdictis, pœnis, mulctis, & omnibus aliis rebus, atque Commodis, nullis penitus exceptis, quæ hactenus ad ea ipsa Bona pertinuerunt, & pertinent vigore præsentium Pactorum omni meliori modo, via, stylo, & forma Juris obligat, & inscribit, ita, ut ex censibus, fructibus, & proventibus dictorum bonorum Serenissimæ Suæ Coniugi certi reditus Summarum, tam nomine Dotis in Quietatione post numerationem eiusdem exprimendæ, quam Contradotis, tum etiam pro Dono Nuptiali infra specificando, ad rationem quinque per Centum quotannis proveniant. Idem quoque facturum se Serenissimus Princeps Philippus Guilhelmus spondet, ac promittit circa numerationem secundæ, & tertiæ ratæ Dotis suprascriptæ, ac tam Dotis, quam Contradotis, & Doni Nuptialis correspondentes Summas in Bonis seorsivis priori Ratæ duodecim millium Hungaricalium minime obnoxiis, ac undequaque mundis ab omni obligatione, oppignoratione, seu hypotheca, quocunque Nomine censenda, liberis, nec non in Universis, & singulis eorum attinentiis, Arcibus, Urbibus, Oppidis, Pagis, Villis, Curiis, Ædificiis, Molendinis, hominibus, censibus, & aliis omnibus iuxta omnes, & singulas clausulas superius specificatas, & recensitas, & cum fructibus, & proventibus ad rationem quinque per centum, ut supra computandis, & Serenissimæ Coniugi suæ quotannis soluto Matrimonio extradendis, exhibitis Nobis, & Serenissimis Fratribus nostris, vel legitimis dictæ Serenissimæ Sororis nostræ Tutoribus, circa prædictam numerationem ratarum, Copiis obligationum infrascriptarum, se assecuraturum præsentibus cavet, & promittit, seque, & Successores Suos obligat, & inscribit. Quodsi vero proventus Doti, Contradoti corresponde-

Anno 1544.

ſpondentes, & ſufficientes ex præmemoratis bonis, eorumque reditibus annuatim Sereniſſima Coniux percipere non poſſet id, quod deeſt, vel deerit, ex reliquis proventibus, reditibus Cameræ, & Ducatuum, tam Neoburgi, quam Juliacenſis, Montenſis, & medietatis Comitatus Ravenſpergæ ſupplebitur. Quos omnes, & ſingulos dictorum Cameræ, & Ducatuum, ac Ditionum Proventus eum in finem Sereniſſimæ Coniugi Suæ donec, & quousque ipſi, de ſupradictis Penſionibus, tum etiam eius Hæredibus, in caſu infra exprimendo, de ipſa Capitali Dotis, Contradotis, ac Doni Nuptialis ſorte abunde ſatisfactum fuerit, vigore præſentium ſpecialis, & generalis Hypothecæ nexu, & quam poteſt, validiſſime oppignorat, & inſcribit, ſalvo nihilominus penes Sereniſſimum PHILIPPUM GUILHELMUM tam Dotis quam Donationis propter Nuptias uſufructu, quoad vixerit, manente, ex quo Sereniſſimæ Coniugi Suæ, ac ipſius utriusque Sexus Aulæ pro Statu, & dignitate Regiæ proſapiæ, ac Sereniſſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI, certi reditus in uſus, ac ſumptus quotidianos famulitii, ac iumentorum neceſſarios convertendi, aſſignabuntur. Quodſi quæ Pars, bonorum, & emolumentorum ſupranominatorum oppignorata, aut quovis alio modo Summis, ſeu Cenſibus gravata fuerit, eam Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GUILHELMUS ab omni onere, nexu, & hypotheca, in quantum ea ad proventus Sereniſſimæ Conſortis pertinebit, ſine ullo ſumptu, & damno Sereniſſimæ Coniugis Suæ redimere, emundare, & libera facere tenebitur, prout promittit, & ſe obligat. Illud præterea cavet, quod omnes Præfecti, Adminiſtratores, Procuratores, Quæſtores, & Officiarii ſupra memoratarum Arcium, Urbium, Bonorumque ad eas pertinentium, ut ſupra obligatorum, & obligandorum, poſtquam in poteſtatem, Dominium, & poſſeſſionem Sereniſſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI Sereniſſimæ ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ Uxori eius legitimæ, ac Dominæ Dotalitiæ ea ipſa Bona ſine ulla tergiverſatione, & difficultate tradituros, nec eandem Serenisſimam Sororem noſtram, aut quempiam eius nomine in adeunda eorundem bonorum pacifica, & libera poſſesſione ullo modo præpedituros, Subditi quoque dictarum Arcium, Urbium, & eis annexorum Bonorum pro tempore, & caſu paulo ante ſpecificato, omnes, & ſinguli cuiusvis Ordinis, & Conditionis Eidem Serenisſimæ Conſorti Homagium, ſeu Juramentum præſtabunt, ſe poſt mortem Serenisſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI, Sereniſſimæ eiusdem Coniugi in vivis remanenti, donec ipſi, & Succeſſoribus eius, tam de fructibus ſive penſione Contradotis, quam reſtitutione ipſiusmet Dotis, nec non ſolutione Doni Nuptialis in caſibus, & termino infra nominandis, plenarie ſatisfactum fuerit, ſubditos, fideles, ac obedientes fore, incommoda, & pericula Serenisſimæ Principis promonituros, & pro viribus ſuis averſuros, Commoda vero ſerio curaturos eſſe, non ſecus, quam ipſiusmet Serenisſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI, cui hæreditario iure ad praedicta omnia obligati ſunt. Inſuper Sereniſſima Coniunx vigore praeſentis cautionis, quando vigore Pactorum praeſentium erit in poſſeſſione dictorum bonorum, inter cætera prædicta habebit poteſtatem conferendi omnia Sacerdotia, & Beneficia Eccleſiaſtica vacantia, in iis bonis ipſis, quæcunque ad ius Patronatus, & Collationem Sereniſſimi Principis PHILIPPI GVILHELMI, exnunc pertinent & pertinebunt, Feuda tam Nobilium, quam Ignobilium, ſervitiaque Nobilium in iisdem bonis, expeditiones quoque bellicæ, tum & exactiones publicæ Sereniſſimo Principi PHILIPPO GVILHELMO, tum & Hæredibus, Succeſſoribusque ſuis ſalvæ, & liberæ reſervabuntur, ſed ſine ullo impedimento Sereniſſimæ Conſortis, illorumque, qui ea nomine ipſis adminiſtrabunt. Ipſa etiam Sereniſſima Conſors ratione bonorum, & proventuum ſuorum a quibusvis exactionibus libera, & immunis erit. Tempore belli vel graviſſimæ alicuius neceſſitatis Sereniſſimo PHILIPPO GVILHELMO, Hæredibusque, ac Succeſſoribus ipſius ad obligatas Arces, Urbes, Munitiones, liber erit aditus, ita tamen, ut de ſuo in ipſis ſumptus faciant, ſeque ipſos, & contractam Militum manum ſuſtentent, absque ullo incommodo, & damno Sereniſſimæ Conſortis ſuæ. Quodſi aliquod fieri contigerit, aut aliquid ad eam pertinens quocunque modo ademptum labefactatum, ac peſſundatum fuerit, exindeque ex reditibus, & proventibus ſupra expreſſis diminutum, vel ipſa etiam commoda, & congrua habitatio præpedita, illud totum integre intra ſpatium ſex Menſium, vel poſtquam ipſa damnificata requiſiverit, a Sereniſſimi Principis PHILIPPI GVILHELMI Hæredibus & Succeſſoribus ſartietur, & compenſabitur. De hoc etiam ab utrinque convenit, quod Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GVILHELMUS Sereniſſimam Conſortem ſuam in iisdem bonis, ex cauſa tam Dotis, quam Contradotis, atque etiam

Anno 1544.

am Doni Nuptialis infra ſpecificandi, & aliarum Summarum infra ſpecificandarum iis obligatis, & obligandis, eorumque munitionibus, reditibus, et commodis quovis tempore, et caſu tueri, et defendere proinde, atque alias Ditiones ſuas absque ullo Sereniſſimæ Conſortis ſuae ſumptu, et damno tenebitur. Promittit præterea Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GUILHELMUS, quod eidem Sereniſſimae Coniugi ſuae poſtridie poſt conſummatas Nuptias Doni nuptialis nomine donabit, vel aſſignabit viginti millia florenorum Rhenenſium, unde ipſi ſimiles certi, et expediti reditus, videlicet ad rationem quinque per centum quotannis provenire poſſint, ac debeant, eamque ſummam Doti et Contradoti adiunget, et in ſupranominatis Bonis obligabit, et inſcribet, ac tam ſuper his, quam aliis generaliter omnibus Bonis immobilibus, nullis penitus exceptis, non tamen expreſſam hypothecam habentibus aſſecurabit, prout exnunc aſſecurat. Erit porro in arbitrio, et poteſtate Sereniſſimæ Principis Poloniæ, et Sveciæ ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ in Matrimonio exiſtentis toto vitae ſuae tempore, ſive Liberos ex hoc Matrimonio habuerit, ſive non, illud ipſum Donum nuptiale uti propria Bona donare, cui voluerit, donatione cauſa mortis, vel Teſtamento, aut Codicillis, ſive univerſe, ſive particulariter. Quam Donationem pro rato, et grato, tam Sereniſſimus Princeps habebit, quam Hæredes, Succeſſoresque eius ratam habebunt. Licitum tamen eis erit id Donum nuptiale, quandocunque voluerint, ſine cuiusvis impedimento in toto, vel in parte redimere, ſin autem illa, ſive vivens, ſive moriens nihil de eo diſpoſuerit, ad Liberos ipſius, vel illis deficientibus ad Nos, Sereniſſimosque Fratres noſtros, eorumque Succeſſores devolvetur, ſalva Nobis, ac Sereniſſimis Fratribus noſtris, tum quoque noſtris ac ipſorum Succeſſoribus hypotheca expreſſa, ſupra memoratorum bonorum cum uſu fructu, vel eo quod intereſt, donec in omnibus ſatisfiat. Quodſi ex illis bonis aſſignatis reditus ratione Doni nuptialis recte quotannis provenire non poſſe vdebuntur, quidquid deerit ad rationem dictarum Summarum, ac Proventuum, Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GVILHELMUS, eiusque Hæredes, de expeditiſſimis reditibus ſupplebit, factaque Inſcriptione præſtabit. Si vero nec illa adhuc ad explendos annuos proventus ſuffecerit, aut ſi quo adverſo caſu ſine culpa ipſius Sereniſſimæ Principis, nominati Proventus diminuti fuerint, in aliis certis bonis ſuis Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GVILHELMUS, Hæredesque, ac Succeſſores eius, quidquid deſiderabitur, demonſtrare, & aſſecurare tenebuntur. Ita tamen, ut per omnia Sereniſſimæ Principis Dotis, Contradotis, Donique nuptialis nominibus cautum, & proviſum ſit. Illud etiam cavetur, ut ſi quæ debita Sereniſſimi Coniuges hi, ſive alteruter eorum, quoad ambo vivent, contraxerint, ea ab Hæredibus, & Succeſſoribus Sereniſſimi Principis PHILIPPI GVILHELMI absque ullo incommodo, & detrimento Sereniſſimæ Principis exſolvantur. Quodſi Sereniſſima Princeps in poſſeſſione eorundem bonorum exiſtens æris alieni quidpiam in rem ſuam contraxerit, ac poſt ſe reliquerit, id Hæredes ipſius ſine damno, & moleſtia Hæredum, & Succeſſorum Sereniſſimi Principis PHILIPPI GVILHELMI refundent. Conventum præterea eſt, quod Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GUILHELMUS Clenodia Sereniſſimæ Conſortis ſuæ valoris trecentorum millium Talerorum Imperialium, ſupellectilem argenteam valoris centum millium Talerorum Imperialium, ac reliquam Paraphernam ſive importatam, ſive durante Connubio, ac deinceps acquiſitam, iuxta inventarium eo nomine confectum, ac manibus noſtris ab utrinque ſubſcriptum integre ſit conſervaturus, nec quidpiam de ſupradictis omnibus ullo unquam tempore alienaturus, niſi urgens neceſſitas id poſtulaverit, & de expreſſa ſcientia, ac conſenſu Sereniſſimæ Conſortis permiſſum fuerit, ita tamen, ut quicquid alienandum vel oppignorandum erit, a fide dignis hominibus medio iuramento prius æſtimetur poſtea vero res ipſa, vel æquivalens, vel iuſtum rei alienatæ pretium Sereniſſimæ Coniugi, vel eius Hæredibus, & Succeſſoribus legitimis reſtituatur. Cæterum cum præter Dotem, Clenodia ſupellectilem argenteam, variae Summae pecuniariae una cum fructibus, & reditibus annuis ex iisdem provenientibus iure naturali Succeſſionis alio quovis legitimo iuris titulo ad Sereniſſimam Principem Sororem noſtram pertineant, utpote in Neapolitano Regno Summa octuaginta unius millium ſexcentorum ſexaginta ſex Ducatorum, in Bonis *Zywiec* Regni noſtri, Summa ſexaginta ſex millium Talerorum Imperialium in Bonis *Witingau* Regni Bohemiæ, a Sacra Cæſarea Maieſtate inſcripta ſumma ſexaginta ſex millium Talerorum Imperialium, & alia in eisdem bonis undecim millium Talerorum Imperialium, item in bonis Ducatus Brunſvicenſis Summa

Anno 1544.

octo millium aureorum Hungaricalium, ita conventum eſt, ut poſtquam praedictas Summas, ſeu aliquas earum in toto, vel in parte conſtante Matrimonio Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GVILHELMUS cum conſenſu Sereniſſimae Conſortis ſuae levaverit, receperit, ſeu alio quovis modo de iisdem, ſeu earum quavis parte diſpoſuerit, tantundem in bonis ſuis immobilibus æquivalentibus mundis, & liberis, ex quorum fructibus, & proventibus ratione praedictarum Summarum quinque per centum, ut ſupra, annuatim proveniant, ſpecialiter inſcribere, & aſſecurare tenebitur. Praeterea cum omnes inſimul ex æquo morti ſumus obnoxii, convenit utrinque ſi Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GVILHELMUS, priusquam Sereniſſima Conſors, ipſe vita exceſſerit relictis ex ea liberis impuberibus, & minorennibus, ut illi Tutores conſtitutos habeant, Sereniſſima vero Princeps Conſors ſua legitima facta Vidua dimiſſis aliis bonis, ad obligata ſibi & inſcripta, ratione Dotis, Contradotis, Doni nuptialis, & alio quovis iuris titulo ſe conferet, iisque ad beneplacitum ſuum utetur, fruetur, omnem quoque ſuppellectilem cuiusvis generis, et materiae, item aurum, argentum, Clenodia, Margaritas, pecuniam, veſtes, inſtrumenta, aliaque his ſimilia, ſive ſecum in Provinciam importata, ſive ſumptibus ſuis comparata, ſeu alio quovis iuſto titulo quaeſita, aut in nuptiis oblata, libere aſportabit, iisque fruendi, et libere diſponendi plenariam habebit facultatem. Cedent quoque Eidem Sereniſſimae Coniugi greges omnes, armenta, et alia quaevis animalia. Item cuncta ſupellex, et inſtrumentum omne ruſticum, et domeſticum, penu vini, fructuum, frugum, olerum, et omnium aliarum rerum ad alimenta hominum, iumentorum, et quorumvis animalium pertinentium, quaecunque in ſupra memoratis Arcibus, Civitatibus, Oppidis, Prædiis, Ruſticis, et Urbanis, Domibus, Bonisq; tunc condita, vel etiam recondenda, extabunt, et reperientur, iuxta certum, legitimumque inventarium, pro tunc ſuper iis omnibus rebus conficiendum. Fructus quoque in bonis dictis ad minimum unius integri anni Serenitati ſuae repraeſentari debebunt, et ſi quid deſiderabitur, Haeredes, et Succeſſores Sereniſſimi Principis PHILIPPI GVILHELMI ſeu eorum Tutores aliunde ſupplebunt. Tametſi autem liberi ii in poteſtate Tutorum ſuorum erunt, licebit tamen Ipſi Sereniſſimae Principi Viduae factae, Filios parvulos, Filias vero cuiuscunque ætatis, penes ſe educare, ſuppeditatis ex aliis bonis eorundem liberorum haereditariis, non tamen Sereniſſimae Principi aliquo Titulo iuris obligatis pro ſtatu, et dignitate eorundem ſumptibus et impenſis. Et ut Sereniſſima Princeps Conſors ſua relicta Vidua tempore viduitatis ſuae, ſive Proles fuerit, ſive non, tanto magis congruam ſplendori ſuo ſuſtentationem habere poſſit, idem Sereniſſimus Princeps promittit, et ſe obligat, quod Haeredes, et Succeſſores ipſius praeter annuum uſum fructum, et reditus ex Dote, Contradote, et Dono nuptiali, aliisque ſupra recenſitis quibusvis ſummis pecuniariis provenientibus, annuatim quatuor millia florenorum Rhenenſium ſolvent, quae ultra praefatos cenſus, et proventus in quatuor anni terminos diſtributim Serenitati Suæ repreſentabuntur, etiamſi extra Provinciam non ſuſcepta ulla prole ipſi commorari placuerit. Quodſi ad ſecunda Vota tranſierit, nihilominus uſum fructum obligatorum Sibi Bonorum habebit, ſed in poteſtate erit Hæredum, & Succeſſorum Sereniſſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI omnia ea bona (univerſe tamen, non particulatim) ab ipſa redimere, repoſita, & numerata Summa Dotis, & Doni Nuptialis, nec non ſalvis fructibus, & proventibus annuis ad extrema vitæ ſuæ tempora extradendis ex Summa Contradotis. Hæc autem redemptio intra unius ſpatium anni facta, in Scriptis præmonitione fieri debebit. Hoc etiam convenit, ut quidquid Serenisſima Coniunx Princeps de Dote, Dono Nuptiali, Clenodiis, Argento, Paraphernа, Supellectili, aliisque facultatibus moriens Teſtamento, ſeu alia quavis Diſpoſitione reliquerit, aut donaverit, omnium legitima portio Liberis primi Matrimonii cedet. Cavet præterea, & promittit Serenisſimus Princeps PHILIPPUS GUILHELMUS præſentibus hiſce, ubi præpotens Deus Serenitatibus Suis ex hoc Matrimonio Prolem Maſculam conceſſerit, Filius ex Serenisſima Principe ſuſceptus, aut ſi plures fuerint, ſemper Natu Maior poſt Mortem Serenisſimi Principis in omnibus Principatibus, ac Dominatu Terrarum, & Ditionum Suarum, etiam in Hæreditatibus, quæ per Succesſionem ad eandem Lineam devolventur immediate, non obſtante eo, ſi Serenisſimus Princeps alium, vel alios ex alio Matrimonio Filios ſuſceperit, ſuccedat, cum ſuis Deſcendentibus. Inſuper Filiæ, ſi quæ ex Matrimonio exſtabunt, nec Serenisſimo Principi in Principatu ſuccedent, de bonis paternis pro dignitate ipſarum ſufficienter dota-

Anno 1642.

dotabuntur. Cæterum ſi nulli prorſus Liberi ex hoc Matrimonio ſuſcepti, vel poſt Mortem Serenisſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI relicti fuerint, eo modo, quo ſupra expreſſum eſt, Serenisſima Princeps Vidua relicta poſſesſionem bonorum, & proventuum quorumvis tam Dotis, Contradotis, ſeu Donationis propter Nuptias, quam Doni Nuptialis, Summarumque ſuperius ſpecificatarum Nominibus, & alio quovis legitimo titulo ſibi obligatorum, ſine cuiusvis impedimento etiam propria authoritate ſtatim adibit, eis libere, & pro arbitrio ſuo utetur, ac fruetur. Poſt obitum vero Serenisſimæ Principis Sororis noſtræ Contrados quidem, ſeu Donatio propter Nuptias ad proximos, & legitimos Hæredes Serenisſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI redibit. Quod autem attinet Dotem, Donum Nuptiale, Summas ſupramemoratas, Clenodia, Argentum, & Paraphernam Supellectilem, quas (Contradote excepta) eadem Serenisſima Princeps Soror noſtra durante Matrimonio, vel ante, iuſto aliquo titulo acquiſiverit, ſi ſuperſtites Liberos reliquerit, iis ea omnia cedere debebunt, ſi vero nati ſteriliter deceſſerint, aut nulli prorſus nati fuerint, ad Nos, & Sereniſſimos Fratres noſtros, & eorum Succeſſores, ea omnia Iure naturalis & legitimæ ſucceſſionis devoluta, Mandatariis noſtrirs bona fide, & ad amuſſim intra decurſum medii anni, a Sereniſſimo Principe, vel eius Hæredibus reſtituentur, & extradentur iuxta vera a Nobis confecta, & ab utrinque ſubſcripta Inventaria, niſi de iis Sereniſſima Princeps Soror noſtra in toto, vel in parte aliter diſpoſuerit, & ordinaverit. Illud etiam Sereniſſimus Princeps PHILIPPUS GVILHELMUS promittit, quod de Dote congrua Matronis, & Virginibus cum Sereniſſima Conſorte ſua extra Regnum profecturis, & manſuris de conſenſu Serenitatum ſuarum Matrimonium contrahere volentibus, habita ratione Perſonarum gratioſe providebit. Nos igitur VLADISLAUS IV. una cum Sereniſſimis Principibus Fratribus noſtris, ac Sereniſſima Sorore noſtra Domina ANNA CATHARINA CONSTANTIA noſtris ac omnium Hæredum, & Succeſſorum noſtrorum nominibus ſupraſcripta Pacta, & Conventa Matrimonialia, cum conditionibus in iisdem expreſſis, & qualibet illarum perpetuo firma, rata habere, & conſervata in verbo Regio promittimus, ac pollicemur. Nos quoque PHILIPPUS GVILHELMUS pro Nobis noſtrisque Hæredibus, & Succeſſoribus eadem omnia rata, grata perpetuo Nos habituros, tum quoque Sereniſſimum Principem ac Dominum VOLFANGUM GUILHELMUM Comitem Palatinum Rheni, Bavariæ, Iuliæ, Cliviæ, Montium Ducem, & Parentem noſtrum ſpeciali Conſenſu, & Ratihabitione eadem omnia approbaturum, omni meliori modo, ac forma iuris cavemus, aſſecuramus, ac fide, honore, & verbo Ducali recipimus, ſpondemus, & ſancte promittimus. In cuius rei fidem Nos, & Sereniſſimi Principes Fratres noſtri præſentes manibus ſubſcripſimus, ac Sigillis munivimus. Sereniſſimus quoque PHILIPPUS GVILHELMUS Princeps Neoburgicus ſubſcripſit, & ſignavit, Dat. Varſaviae die quarta Menſis Aprilis Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo ſecundo, Regnorum noſtrorum Poloniæ, & Sveciæ decimo anno. *Et erat ſubimpreſſum Sigillum, & ſubſcriptum ad Mandatum Sacræ Regiæ Maieſtatis proprium. Alexander Trzebinſki Referendarius Regni, Sereniſſimæ Principis Cancellarius mpp.* Hinc Nos quantum augmenti, & commodi univerſo orbi Chriſtiano, tum vero vel maxime, quantum utilitatis Domui noſtræ, ex novo hoc tum tanto Rege, Suæque Maieſtatis Sereniſſima Domo Regia neceſſitudinis vinculo accedere poſſit, mature perpendentes vigore praeſentium fatemur, & atteſtamur, Nos non modo Matrimonium hoc, & omnia ea, quæ circa illud ipſum in ſupra inſertis Pactis conventa, concluſa, & a cariſſimo Filio noſtro præſtanda ſunt, grata, accepta, & rata habere, verum etiam ſpondemus firmiter, ac ſub fide, & verbo noſtro Ducali pro Nobis, noſtrisque Hæredibus, & Succeſſoribus promittimus, & aſſecuramus Nos, omnia, & ſingula, quæ in dictis Pactis a Dilecto Filio noſtro promiſſa ſunt, etiam eo (quem tamen Deus avertat) caſu, quo ipſum ante Nos vitam cum morte commutare contigerit, in omnibus punctis, & clauſulis, & articulis, fideliter, & inviolabiliter obſervaturos, & præſtituros, non minus, quam ſi Nos ipſi hiſce Tractatibus, Pactis, & Conventionibus, præſentes interfuiſſemus, eademque ab initio interventione, iuſſu, conſilio, & authoritate noſtra tractata, inita, & concluſa eſſent. In cuius rei fidem præſentes haſce literas manibus noſtris ſubſcripſimus, & Sigillo noſtro corroboravimus. Datæ in Reſidentia noſtra Euſeldorff die XXI. Menſis Junii Anno MDCXLII.

WOLFANGUS GVILHELMUS,
(L.S.) *Comes Palatinus.*

Quas

Anno 1642.

Quas quidem literas præinſertas, ratas, & gratas habentes, ad Acta præſentia ſuſcipi, iis inſeri, authenticumque earum Reſcriptum extradi mandavimus. Quibus in fidem præmiſſorum omnium meliorem, Sigillum Regni noſtri eſt ſubappreſſum. Actum & Datum Varſaviæ Feria Tertia poſt Feſtum *S.* Mathæi Apoſtoli, & Evangeliſtæ proxima. Anno Domini milleſimo ſexenteſimo quadrageſimo ſecundo, Regnorum noſtrorum Poloniæ decimo, Sveciæ vero undecimo Anno. *Haſce itaque ſupraſcriptas, omnes & ſingulas literas diverſis in locis modo præmiſſo coram Actis præſentibus tam recognitas, quam per oblatam ad acticandum porrectas, & iisdem inſertas, prout in iisdem continentur de verbo ad verbum deſcribi, & ſub ſigillo maiori Regni Cancellariæ extradi iuſſimus.*

Relatio Reverendiſſimi in Chriſto Patris Petri Gembicki Epiſcopi Crac. Ducis Severien. Regni Poloniæ ſupremi Cancellarii.

X.

1642. PHILIPPI *Ducis Neoburgi Inſcriptio viginti millium florenorum Rhenenſium Doni Nuptialis nomine Coniugi ſuæ facta. Ibidem fol. 131.*

VLADISLAUS IV. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus præſentibus Literis noſtris quorum intereſt Univerſis, & ſingulis. Quod coram Nobis, Actisque Regni Cancellariæ noſtræ Maioris perſonaliter comparens Sereniſſimus Princeps Dominus PHILIPPUS GUILHELMUS Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Dux, Comes Valdentiæ, Sponhenii, Marcæ, Ravenſpergæ, & Morſiæ, Dominus in Ravenſteyn, ſanus mente, & corpore exiſtens, ac matura diliberatione intra ſe præhabita, infraſcripta ratione Doni Nuptialis Sereniſſimæ Dominæ ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ Poloniæ, & Sveciæ Principi Coniugi ſuæ chariſſimæ, modo infra nominato aſſecurati, hiſce expresſis recognovit verbis, quorum ea eſt ſeries quæ ſequitur. Quod nimirum poſtquam Serenisſimus, Potentisſimusque Princeps, & Dominus, Dominus VLADISLAUS IV. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Rusſiæ, Prusſiæ &c. Dominus, & Affinis noſter charisſimus, ſuo proprio, ac Serenisſimorum Fratrum Poloniæ, & Sveciæ Principum tutorio Nomine Serenisſimam Principem, ſcientem, Nobis ſupraſcripto GUILHELMO PHILIPPO vehementer poſtulanti, in Matrimonium promiſit, deſpondit, & collocavit, iuxta tenorem Pactorum, & Literarum Sponſalium deſuper confectarum, atque in illis inter cætera expreſſe, & præcipue continetur: Quomodo Nos poſtridie poſt conſummatas Nuptias Doni Nuptialis nomine eidem Serenisſimæ Coniugi noſtræ charisſimæ, viginti millia florenorum Rhenenſium donare, eandemque ſummam in quibus Bonis, & Poſſesſionibus noſtris obligare, inſcribere, & demonſtrare debemus. Ideo ad implendum eiusmodi Pactum, & Conventum, cum Nuptiæ iuxta ſolennem Ritum Eccleſiæ Catholicæ integraliter ſunt celebratæ, & confirmatæ, Nos PHILIPPUS Dux Neoburgicus prædictæ charisſimæ Uxori noſtræ Serenisſimæ Dominæ ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ Doni Nuptialis Nomine ſupraſcriptam ſummam viginti millium florenorum Rhenenſium, unde ipſi Serenisſimæ Coniugi noſtræ ſimiles certi, & expediti reditus, videlicet ad rationem per quinque a centum, quotannis pervenire posſint, ac debeant, damus, & asſignamus, eamque ſummam viginti millium florenorum Rhenenſium Doti, Contradoti adiungimus, ac in omnibus Bonis ratione Dotis, & Contradotis hypothecalis obligamus, & inſcribimus, ac tam ſuper his, quam aliis generaliter omnibus Bonis noſtris immobilibus, nullis penitus exceptis, non tamen expreſſam hypothecam habentibus, aſſecuramus. Erit porro in arbitrio, & poteſtate Serenisſimæ Coniugis noſtræ in Matrimonio exiſtentis, toto vitæ ſuæ tempore, ſive Liberos ex hoc Matrimonio habuerit, ſive non, illud ipſum Donum Nuptiale, uti propria Bona donare, cui voluerit, Donatione cauſa mortis, vel teſtamento, aut codicillis, ſive univerſe, ſive particulariter, quam Donationem pro rata, & grata, tam Nos habebimus, quam Haeredes, & Succeſſores noſtri ratam habebunt. Licitum tamen erit Nobis, & eisdem Haeredibus, ac Succeſſoribus noſtris id Donum Nuptiale, quandocunque voluerimus, & ipſi voluerint, ſine cuiusvis impedimento in toto, vel in parte redimere. Sin autem illa Serenisſima Coniunx noſtra, ſive vivens, ſive moriens nihil de eo diſpoſuerit, ad Liberos ipſius Serenisſimae Coniugis noſtrae, & illis deficientibus ad Serenisſimum, & Potentisſimum Principem Dominum, Dominum VLADISLAUM IV. Poloniae, & Sveciae Regem, ac Serenisſimos Poloniae, & Sveciae Principes, & Serenisſimae Coniugis noſtrae Fratres charisſimos, eorumque Succeſſores devolvetur, ſalva tamen ipſis Sacrae Regiae Maieſtatis, ac Serenisſimis Fratribus, ipſorumque Succeſſoribus hypotheca expreſſa ſupramemoratorum Bonorum, ac uſu fructu, vel eo quod intereſt, donec in omnibus ſatisfiat. Quod ſi ex illis Bonis asſignatis, reditus ratione dicti Doni Nuptialis recte quotannis provenire non poſſe videbuntur, quidquid deerit ad rationem dictæ ſummae viginti millium florenorum Rhenenſium, & proventuum, Nos, Haeredesque noſtri de expeditisſimis reditibus ſupplebimus, Haeredesque noſtri ſupplere tenebuntur. Si vero nec ulla adhuc ad explendos annuos proventus ſuffecerit, aut ſi adverſo caſu ſine culpa ipſius Serenisſimae Coniugis noſtrae, nominati proventus diminuti fuerint, in aliis certis Bonis noſtris Nos cum Haeredibus noſtris, quidquid deſiderabitur, demonſtrare, & aſſecurare tenebimur, ita tamen, ut per omnia dictae Serenisſimæ Coniugi noſtrae de dicto Dono Nuptiali cautum, proviſumque ſit.

PHILIPPUS GUILHELMUS
Comes Palatinus Rheni.

Quam quidem Recognitionem perſonaliter factam, manuque propria Serenisſimi Principis Domini PHILIPPI GUILHELMI Comitis Palatini Rheni ſubſcriptam, ratam, & gratam habentes eandem ad Acta ſuſcipi, iis inſeri, authenticumque eius Reſcriptum extradi mandavimus. In cuius rei fidem Praeſentibus Sigillum Regni eſt appreſſum. Actum, & Datum Varſaviae feria ſexta poſt Feſtum Nativitatis *S.* Joannis Baptiſtae proxima Anno 1642.

XI.

Eiusdem Promiſſio, quod Præfecti, & Officiales Civitatum, & Arcium Sereniſſimæ ANNÆ CONSTANTIÆ CATHARINÆ, *Dotis, Contradotis, & Doni Nuptialis nomine obligatarum Juramentum fidelitatis eidem præſtabunt. Ibidem fol. 132.*

VLADISLAUS IV. *Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Czerniechoviæque, Nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus præſentibus Literis noſtris, quorum intereſt Univerſis, & ſingulis. Quod coram Nobis, Actisque Cancellariæ noſtræ Maioris perſonaliter comparens Sereniſſimus Princeps Dominus* PHILIPPUS GUILHELMUS *Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Dux, Comes Valdentiæ, Sponhenii, Marcæ, Ravensbergæ, & Morſiæ, Dominus in Ravenſtein ſanus mente, & corpore exiſtens, ac matura deliberatione intra ſe præhabita, Aſſecurationem ratione Homagii per ſuos Barones, & ſubditos Sereniſſimæ Dominæ* ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ *Poloniæ, & Sveciæ Principi Coniugi ſuæ chariſſimæ modo infraſcripto præſtandi his, quæ ſequuntur, verbis expreſſis recognovit.* Quod nimirum idem Serenisſimus Princeps ſatisfaciendo Pactis, & Conventionibus Sponſalibus Nobiſcum celebratis promittit, ac ſeſe obligat, quod omnes Praefecti, Adminiſtratores, Praetores, Quæſtores, & Officiarii Præfecturæ Provincialis, ſive *Landgericht*, *Burglengenfeldt Szwaiwdorf* Satropiae, tum Civitatum & Arcium ibidem conſtitutarum, & eidem nominis, ac ad illas attinentium, tum aliorum quorumvis Bonorum noſtrorum in Pactis Sponſalibus ſpecificatorum Serenisſimae Principi Dominae ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ Coniugi noſtrae charisſimae Dotis, & Contradotis, Doni Nuptialis, & alio quovis nomine obligatorum, & hypothecatorum, & iuxta eadem Pacta Sponſalia obligandorum, poſtquam in poteſtatem Dominium, & poſſesſionem ipſius Serenisſimi Principis Recognoſcentis poſt ceſſum, vel deceſſum Parentis eius Serenisſimi Principis VOLFGANGI GUILHELMI venerint, praeſentes, & pro tempore futuri Serenisſimae Dominae ANNÆ CATHARINAE CONSTANTIAE, Poloniae, & Sveciae Principi Sorori noſtrae, ac ipſius Serenisſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI Coniugi charisſimae, ac Dominae Dotalitiali promittentur, & iurabunt, ſe poſt mortem dicti Serenisſimi Principis GUILHELMI, dictae Serenisſimae Principi Sorori noſtrae, ea ipſa Bona ſine ulla tergiverſatione, & difficultate tradituros, nec eandem Serenisſimam Sororem noſtram, aut quempiam eius nomine in adeunda eorundem Bonorum pacifica, & libera poſſeſſione ullo modo præpedituros. Subditi quoque dictarum Arcium, Vrbium, & eis annexorum Bonorum pro tempore, & caſu paulo ante ſpecificatorum omnes, & ſinguli cuiusvis ordinis, & conditionis eidem Sereniſſimæ Sorori noſtræ, & dicti Sereniſſimi Prin-

ANNO 1642.

Principis recognoſcentis Conſorti Homagium, ſeu Juramentum præſtabunt, ſe poſt mortem præſati Sereniſſimi Principis PHILIPPI GVILHELMI Sereniſſimæ eius Coniugi in vivis remanenti, donec ipſi, & Succeſſoribus eius, tam de cenſibus, ſeu penſione Contradotis, quam reſtitutione ipſiusmet *Dotis*, nec non ſolutione Doni nuptialis in caſibus, & termino in eisdem Pactis ſponſalibus fuſius ſpecificato plenarie ſatisfactum fuerit, ſubditos fideles, ac obedientes fore, incommoda, & pericula Sereniſſimæ Principis præmonituros, & pro viribus ſuis averſuros, commoda vero ſerio curaturos eſſe, non ſecus quam ipſiusmet Sereniſſimi Principis PHILIPPI GVILHELMI, cui hæreditario iure ad præfata omnia obligati ſunt, iuxta, & ſecundum tenorem literarum ipſius Sereniſſimi Principis PHILIPPI GUILHELMI ſuper hoc ſpecialiter datarum. Quæ omnia ſupradicta, dictus Serenisſimus Princeps PHILIPPUS GVILHELMUS pro ſe ſuisque Hæredibus, et Succeſſoribus omni meliori modo, ac forma iuris cavit, et aſſecuravit, ac fide, honore, ac verbo Ducali promiſit, et ſpopondit, prout cavet, promittit, et ſpondet præſenti obligatione mediante.

PHILIPPUS GUILHELMUS
Comes Palatinus Rheni.

Quam quidem Recognitionem perſonalem modo ſupra ſcripto factam, manuque propria Sereniſſimi Principis Domini PHILIPPI GVILHELMI *Comitis Palatini Rheni ſubſcriptam, ratam, & gratam habentes, eandem ad Acta ſuſcipi, iis inſeri, authenticumque eius Reſcriptum extradi mandavimus.* In cuius rei fidem Præſentibus Sigillum Regni eſt appreſſum. Actum, et Datum Varſaviæ Anno, Die et Menſe quibus ſupra.

XII.

Eiusdem Recognitio de accepta certa pecuniæ Summa ad rationem Dotis. Ibidem fol. 135.

VLADISLAUS IV. *Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex. Significamus præſentibus Literis noſtris quorum intereſt Univerſis & ſingulis. Quod coram Nobis, Actisque Præſentibus Cancellariæ noſtræ Maioris perſonaliter comparens Sereniſſimus Princeps Dominus* PHILIPPUS GUILHELMUS *Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Dux, Comes Valdentiæ, Sponhemii Marcæ, Ravenburgæ, & Dominus, Dominus in Ravenſteyn ſanus mente, & corpore exiſtens, ac matura deliberatione intra ſe præhabita, ſponte & libere Quietationem de percepta certa Summa pecuniaria, idque ad rationem Dotis modo infraſcripto fecit, & hiſce, quæ ſequuntur, expreſſis recognovit verbis, quorum is eſt tenor.*

Quod quemadmodum inter Sereniſſimum, & Potentiſſimum Principem, & Dominum, Dominum VLADISLAUM IV. Dei Gratia Regem Poloniæ, Magnum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorum hæreditarium Regem, Dominum, & Affinem noſtrum chariſſimum Pactis ſponſalibus, & etiam ſpeciali promiſſo Maieſtatis eius convenerat, de Dote in parata pecunia ducentorum quadraginta trium millium trecentorum triginta trium Talerorum Imperialium Sereniſſimæ Dominae ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ Uxoris noſtrae charisſimae Nomine, intra biennium, tribus penſionibus numeranda, & exolvenda, numerata, & ſoluta jam ſint Nobis pro prima penſione ab eodem Serenisſimo, & Potentisſimo Principe, Domino Domino, VLADISLAO Poloniae, & Sveciae Rege, Magno Duce Litvaniae, Ruſſiae, Prusſiae &c. Domino, & Affini noſtro, duodecim millia aureorum Hungaricalium probi auri, & juſti ponderis ſummam viginti quatuor millium Talerorum Imperialium conſtituentium, tum quoque ad rationem Summae centum novem millium ſexcentorum ſexaginta ſex & medii Imperialium Talerorum, quae nomine eiusdem Dotis pro ſecunda penſione intra Octavas Sacri Paſchatis Anni proxime venturi milleſimi ſexcenteſimi quadrageſimi tertii, Nobis ſolvi debet, decem millia Talerorum Imperialium boni, & currentis valoris ſine ullo detrimento, & impedimento noſtro. Proinde Sacram Regiam Maieſtatem, Succeſſoresque Majeſtatis ejus, & omnes, ac ſingulos, quorum id intereſt, aut intererit, nullo unquam modo de ſupra memorata Summa duodecim millium aureorum Hungaricalium, & prima penſione impetere, moleſtare, aut inquietare, tum quoque dicta decem millia Talerorum, ut ſupra a Nobis ad rationem ſecundae penſionis recepta, ex Summa principali praefata Talerorum Imperialium centum novem millium, ſexcentorum ſexaginta ſex, & medii defalcare, demereque promittimus, ac de dictis duodecim mille Hungaricalibus, & decem mille Taleris Imperialibus quietamus, et liberamus, quietatosque, et liberos praeſtamus pro Nobis, Haeredibusque ac Succeſſoribus noſtris ſpondemus, hac noſtra perſonali Recognitione in praemisſis mediante.

PHILIPPUS GUILHELMUS
Comes Palatinus Rheni.

Quam quidem Quietationem modo præmiſſo factam, & coram Præſentibus actis benevole recognitam, manuque ſuæ Serenitatis propria ſubſcriptam, ratam, & gratam habentes, ad eadem Acta ſuſcipi, iis inſeri, atque inde Authenticum earum Reſcriptum extradi mandavimus. Quibus majorem in fidem Sigillum Regni eſt appenſum. Actum, & Datum Varſaviæ Feria ſexta poſt Feſtum S. Joannis Baptiſtæ proxima. Anno 1642.

XIII.

Cautio Eiusdem de Succeſſione Primogeniti. Ibidem fol. 133.

VLADISLAUS IV. D.G. *Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque haereditarius Rex. Significamus praeſentibus Literis noſtris, quorum intereſt, Univerſis, & Singulis. Quod coram Nobis, Actisque Praeſentibus Cancellariae noſtrae Majoris perſonaliter comparens Sereniſſimus Princeps Dominus* PHILIPPUS GUILHELMUS *Comes Palatinus Rheni, Bavariae, Juliae, Cliviae, ac Montium Dux, Comes Valdentiae, Sponhemii, Marcae, Ravenſpergae, & Morſiae, Dominus in Ravenſtein, ſanus mente & corpore exiſtens, ac matura intra ſe deliberatione praehabita, ſponte, libere Aſſecurationem de Succeſſione in Principatibus Filii ſui Primogeniti, modo infraſcripto fecit, & hiſce, quæ ſequuntur, expreſſis recognovit verbis, quorum is eſt tenor.* Univerſis, & ſingulis quorum intereſt, aut intererit pro Nobis, Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris fatemur, notumque facimus. Quod quemadmodum Pactis ſponſalibus inter Sereniſſimum, & Potentiſſimum Dominum, Dominum VLADISLAUM IV. Dei Gratia Regem Poloniæ, Magnum Ducem, Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ &c. nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarium Regem Dominum, & Affinem noſtrum chariſſimum ſuo, & Sereniſſimorum Fratrum ſuæ Maieſtatis Poloniæ, & Sveciæ Principum, ac Sereniſſimæ Dominæ Sororis ſuæ ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ Coniugis noſtræ chariſſimæ, tutorio nomine ex una, & Nos ſupra ſcriptum Dominum PHILIPPUM GUILHELMUM &c. ex altera partibus initis convenit, ut ſi prædicta noſtra Sereniſſima Coniunx Prolem maſculam a Nobis ſuſceperit (quod Deo volente ſperamus & optamus) quod ea Proles in omnibus Principatibus noſtris poſt mortem noſtram ſuccederet. Quapropter in eum eventum obligamus, inſcribimus, bonaque fide vigore harum noſtrarum Literarum pollicemur. Quod ſi Deus Optimus Maximus Prolem maſculam ex hoc Matrimonio Nobis cum Sereniſſima Domina ANNA CATHARINA CONSTANTIA Coniuge noſtra chariſſima conceſſerit, hic idem Filius ſuſceptus, aut ſi plures fuerint, ſemper maximus, aut maior natu cum ſuis deſcendentibus, poſt mortem noſtram in omnibus Principatibus, ac Dominatu Terrarum, & Ditionum, etiam in hæreditatibus, quæ per ſucceſſionem, ad eandem Lineam devolventur, immediate ſuccedere debebit, non obſtante eo, ſi alium, vel alios ex alio Matrimonio Filios poſtea ſuſceperimus. Idque ſic viventes conſtituemus, & omni ratione perficiemus, ſine omni fraude, dolo, ac machinatione, quod noſtro noſtrorumque Hæredum, & Succeſſorum nomine per verbum veritatis, & ſub pœna in Contractibus matrimonialibus comprehenſa ſpondemus, & promittimus, hac ſua perſonali recognitione in præmiſſis mediante.

PHILIPPUS GUILHELMUS
Comes Palatinus Rheni.

Quam quidem Aſſecurationem modo præmiſſo factam, & coram Præſentibus Actis benevole recognitam, manuque ſuæ Serenitatis propria ſubſcriptam, ratam, & gratam habentes &c. Actum Varſaviæ feria ſexta poſt Feſtum Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ proxima, Anno Domini 1642.

XIV.

Sereniſſima ANNA CATHARINA CONSTANTIA *abdicat ſe omni Jure Succeſſionis in Bona paterna, materna, & fraterna.* Dat. Varſaviæ feria ſexta poſt Feſtum Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ Anno 1642. *Ibidem fol. 130.*

VLADISLAUS IV. *Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolenſciae, Czernichoviaeque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Haeredi-*

Anno 1642.

reditarius Rex. Significamus praesentibus Literis quorum interest Universis, & Singulis. Quod coram Nobis, & Actis Regni Cancellariae nostrae Maioris personaliter comparens Serenissima Domina Poloniae, & Sveciae Princeps Domina ANNA CATHARINA CONSTANTIA *Soror nostra charissima, sana mente, & corpore existens, non compulsa, non coacta, sed libere, & benevole recognovit, idque cum assistentia, & praesentaneo assensu Serenissimi Principis Domini* PHILIPPI GUILHELMI *Comitis Palatini Rheni, Bavariae, Juliae, Cliviae, & Montium, Comitis Veldentiae, Sponhemii, Marcae, Ravensbergae, & Morsiae, Domini in Ravenstein Coniugis sui charissimi, uti Tutoris coniugalis pro se, Haeredibus, ac Successoribus suis quibusvis ratione Ratihabitionis infrasciptorum cavit, notum, testatumque fecit.*

Quia ipsa posteaquam Divina voluntate ita disponente per Nos uti naturalem, testamentariumque Tutorem suum, nostro, ac Serenissimorum Fratrum nostrorum Poloniæ, & Sveciæ Principum Contutorum Nomine, prædicto Serenissimo Principi Domino GUILHELMO Comiti Palatino Rheni &c. accedente suo consensu, in Matrimonium collocata fuerit, Dotemque in parata pecunia ducentorum quadraginta millium Talerorum Imperialium sese concernentium constitutam habuerit, lautamque, ac Regia Prole dignam supellectilem, & Paraphernam ex Bonis paternis, & maternis receperit; Idcirco satisfaciendo Pactis eo Nomine sancitis eadem Serenissima Princeps ANNA CATHARINA CONSTANTIA cum Assistentia, & voluntate, ut præmissum est, Serenissimi Principis Domini PHILIPPI Coniugis sui charissimi ad Acta præsentia personaliter comparentis, accepta pro præmissis satisfactione omni Hæreditati, & Successioni paternorum, & maternorum, atque etiam fraternorum Bonorum immobilium, & mobilium in Regno Poloniæ existentium, quæ vel iam obvenisse sibi debuit, vel adhuc aliquando obveniet (excepta duntaxat summa super Bonis Zywiec sese concernente) in favorem nostri, Serenissimorumque Successorum nostrorum renuntiavit, prout per præsentes omni meliori modo, & forma, via, quibus melius de Jure, tutiusque, & validius fieri potest, & debet, renuntiat, eamque Successionem, & Hæreditatem suam Nobis, Serenissimisque Successoribus nostris dat, donat, & resignat inperpetuum, atque a se, Successoribusque suis alienat. Ea nihilominus adiecta Conditione, nimirum qued si Nos (quod Deus avertat) Serenissimosque Fratres nostros sine ullis omnino Liberis, ex hac vita decedere contigerit, tum demum sibi, & Proli suæ futuræ Jus succedendi in Bonis omnibus post Nos, Serenissimosque Fratres nostros charissimos derelictis reservavit, & præsentibus reservat. Aliis vero quibusvis casibus omni paterna, materna, & fraterna Successione, atque Hæreditate se, Hæredes, & Successores suos in perpetuum scienter, deliberate, & expresse abdicavit, et abdicat. Renuntians omnibus beneficiis Juris, & facti in auxilium Sexus muliebris generaliter, vel specialiter constitutis, & constituendis, atque a se, vel a quopiam alio impetratis, vel impetrandis, aut proprio motu indultis, & indulgendis nullo prorsus excepto, nec eo quidem, quo Leges Renuntiationem obventuræ Successionis invalidam esse censent, nec non ignoratiæ, doli mali, vis, & metu cessionis inlegitimæ, & quibusvis aliis exceptionibus, quæ ab hominibus pro se, ac Hæredibus, & Successoribus suis contra hanc Renuntiationem excogitari possint. Quod si pluribus, & infirmioribus etiam cautelis, hæc ipsa Renuntiatio fieri posset, vel deberet, eas omnes hic pro expressis vult haberi, & hic in continenti coram eisdem Actis personaliter comparens Serenissimus Princeps, & Dominus PHILIPPUS GUILHELMUS Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ &c. libere recognovit pro se, Hæredibus, & Successoribus suis suprascriptam Renuntiationem, & abdicationem a Serenissima ANNA CATHARINA CONSTANTIA Coniuge sua charissima, cum assensu, & voluntate sua factam esse, promisitque, & recepit, promittitque sub verbo Ducali, & honore suo, ac vinculis in Pactis Sponsalibus expressis, pro se, Hæredibus, & Successoribus suis eam ratam, firmamque perpetuo, & intemeratam fore, neque quidpiam aperte, vel clam a se, Hæredibus, & Successibus suis contra eam ullo modo, & via tentatum iri. Renuntiando itidem omnibus remediis, beneficiis, exceptionibus, quæcunque contra hanc ipsam præmissam Renuntiationem, & Abdicationem adiumento esse possent, hac sua personali recognitione in præmissis omnibus mediante.

PHILIPPUS GUILHELMUS *Palatinus Rheni.*

ANNA CATHARINA CONSTANTIA *Princeps Poloniae, & Sveciae.*

Quam quidem suprascriptam Recognitionem modo praemisso factam, & praememoratorum Serenissimorum Coniugum manibus propriis subscriptam, Nos ratam, & gratam habentes eandem ad Acta suscipi, iis inseri, authenticumque eius Rescriptum extradi mandavimus. Quibus maiorem in fidem Sigillum Regni est appressum. Actum, & Datum Varsaviae feria sexta post Festum Nativitatis S. Joannis Baptistae proxima Anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo. Regnorum nostrorum Poloniae decimo, Sveciae vero undecimo Anno.

Relatio Reverendi in Christo Patris Domini Petri Gembicki Episcopi Premisliensis Nominati Crac. Abb. Tynecen. perpetui Administratoris. R. P. S. Cancellarii.

XV.

Literæ PHILIPPI GVILHELMI *Ducis Neoburgensis, &* ANNÆ CONSTANTIÆ *Poloniæ, & Sveciæ Principis, quibus promittunt, se intra spatium quatuor Mensium Inventarium omnium Clenodiorum, tam eorum, quæ trecentis millibus Talerorum, quam supellectilis argenteæ, quæ centum millibus Talerorum æstimata est, nec non aliorum Clenodiorum, & supellectilis in auro, & argento, dono sibi oblatæ, Regi Poloniæ transmissuros.* Dat. 21. Jul. 1642. *Ibidem fol. 213.*

VLADISLAUS IV. *Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czerniechoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest, Universis & Singulis. Oblata esse ad Acta Regni Cancellariæ nostrae Maioris Literas infrascriptas, manibus Serenissimorum Domini* PHILIPPI GVILHELMI *Comitis Palatini Rheni &c. & Dominae* ANNÆ CATHARINÆ CONSTANTIÆ *Poloniae, & Sveciae Principis, Coniugum subscriptas, & Sigillis firmatas, sanas, salvas, & illaesas, omnique suspicionis nota carentes, supplicatumque Nobis est, ut easdem ad Acta suscipi, iis inseri, atque Authenticum earum Rescriptum extradi mandare dignaremur. Quarum ea est series, quae sequitur.*

Nos PHILIPPUS GVILHELMUS Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Dux, Comes Veldentiæ, Sponhemii, Ravensburgæ, & Morsiæ, Dominus in Ravenstein &c. & ANNA CATHARINA CONSTANTIA Poloniæ, & Sveciæ Princeps, Coniuges, Verbo Ducali promittimus, Nos Inventarium omnium Clenodiorum, tam eorum, quæ trecentis millibus Talerorum Imperialium, nec non supellectilis argenteæ, quæ centum millibus Talerorum Imperialium æstimata sunt, quam aliorum quoque Clenodiorum, ac supellectilis in auro, & argento existentis, in Nuptiis proxime præteritis Varsaviæ Die Nona Mensis Iunii celebratis, dono suæ Serenitati oblatorum, & præsentatorum, intra spatium quatuor Mensium Serenissimo Regi transmissuros. In cuius rei fidem hoc manu nostra subscripsimus, & Sigillo nostro firmavimus. Datum in Czarno Dunaiec die vigesima prima Iulii Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo.

PHILIPPUS GVILHELMUS *Comes Palatinus Rheni.*

ANNA CATHARINA CONSTANTIA *Princeps Poloniae, & Sveciae.*

(L.S.)

Quas quidem Literas, prout in Actis continentur, describi, atque authentice extradi, mandavimus. In cuius rei fidem praesentibus Sigillum Regni est appressum. Actum, & Datum Varsaviae Feria tertia post Festum S. Matthaei Apostoli & Evangelistae proxima, An. Domini MDCXLII.

XVI.

1691.

Pacta Dotalia inter Serenissimum Principem JACOBUM JOANNIS III. *Poloniæ Regis Filium natu maiorem, & Dominam* HEDVIGEM ELISABETHAM PHILIPPI GUILHELMI *Electoris Palatini Rheni Filiam. Ex Archivo Regni.* Acta Inscriptionum ab Anno 1689. *ad Annum 1696. Fol. 79.*

Cum Serenissimus, ac Potentissimus Princeps, ac Dominus JOANNES III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Voliniæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque maturo consilio perpenderit, non solum se sibi, & suis, sed toti mundo, præcipue vero Regnis a Deo sibi concreditis vivere, Populorumque præcipue vicinorum amicitiæ, conservationi, & libertati inter reliqua quam maxime convenire, ut per mutua Coniugia maior sinceritatis,

Anno 1691.

tis, & reciprocæ aſſiſtentiæ nexus pro ſtabilienda eo fortius Pace, & ſecuritate communi, modo, quo fieri poteſt, ſanctiſſimo firmetur; Ideo Sereniſſimum Filium ſuum natu maiorem, Dominum Principem JACOBUM huius quidem propria ſponte, & enixiſſima voluntate eo deſtinavit, ut inter illum, & Principis Sereniſſimi Domini PHILIPPI GUILHELMI, Comitis Palatini Rheni, S. R. I. Archi-Theſaurarii, & Electoris, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Ducis &c. &c. Filiam quinto genitam, Sereniſſimam Dominam HEDVIGEM ELISABETHAM AMALIAM, Comitem Palatinam Rheni &c. Matrimonium iniretur, utpote ad ſaluberrimam Regiæ Poloniæ Maieſtatis ſupraſatam intentionem, eo præcipue ex capite maxime proficuum, quod antiquiſſimus Domus Palatinæ ad Rhenum ſplendor toti Orbi adeo illuceſcat, ut Serenitatis Suæ radios tam per Conſanguinitatis, quam Affinitatis neceſſitudinem in omnes fere totius Europæ, Imperatoris, Regum, Principumque Familias non diffundat modo, ſed & illos tot quaſi novis ſyderibus coruſcare faciat, quot Proles ex affinitatibus cum hac Domo contractis conſpiciuntur, vel certo ſperantur in Regnis illis, quæ tanto Provinciarum luctu tamdiu antehac cum orbitate luctata ſunt. Certe Sereniſſimus Dominus Elector veteris cum Inclyta Polonorum Natione confidentis amicitiæ non immemor, inſuper quod ipſe ex Regia Jagellonum Stirpe antiquiſſima per ſe Sanguinis neceſſitudine ſibi coniuncta Coniugem habuerit Sereniſſimam Dominam ANNAM CATHARINAM CONSTANTIAM, tam ſalutari Suæ Maieſtatis intentioni eo proniores præbuit aures, quo Sedes Apoſtolica, & Sacra Cæſarea Maieſtas efficaciſſime interpoſitis ſuis Officiis id gratiſſimum ſibi fore contenderunt. Verum poſteaquam Sua Serenitas Electoralis infraſcripta Matrimonii Capitula æquiſſima cenſuit, clementiſſimo propterea eiusdem Mandato in ſcripturam redacta, prius tamen quam ad perfectionem perduci potuere, iubente ſic Divino Numine ſupremum pientiſſime obiit diem, ideo eiusdem Dominus Filius primogenitus, Serenisſimus Dominus JOANNES GUILHELMUS, Comes Palatinus Rheni, S. R. I. Archi-Theſaurarius, & Elector, Bavariæ, Juliæ, Cliviæ, & Montium Dux &c. pro ſua parte, & ſpe conſilium Sapientiſſimi Sui Domini Parentis approbaturus, & quo non minus ex ſua ſponte ſuam in Regiam Poloniæ Domum pro publico bono affectum teſtatum faceret, cœptum hunc tam ſalutaribus ex cauſis Matrimonii Tractatum perfici voluit; Igitur quod felix, fauſtumque ſit, & toti Reipublicæ Chriſtianæ ſalubre, inter Regios, & Electorales Deputatos, ex parte quidem Serenisſimi Domini Electoris Reverendisſimum, & Illuſtrisſimum Dominum Ferdinandum ab Yrſch, Dominum in Macen, Serenitatis Suæ Electoralis Conſiliarium intimum, & ſupremum Aulæ Cancellarium, Cameræ Præſidem, & Feudorum Præpoſitum, Dinaſtam in Reichertshofen, nec non Illuſtrisſimum Dominum Andream Schellerer ab, & in Heidersdorf, Sacræ Cæſareae Maieſtatis Conſiliarium Imperialem Aulicum, nec non Serenitati Suæ Electorali a Conſiliis intimis, in ſubſequentes Matrimonii Tractatus, & Conditiones conventum eſt.

Anno 1691.

I.

Itaque Sereniſſimus Dominus Elector JOANNES GUILHELMUS ſpondet in legitimam Uxorem Sereniſſimam Dominam Principem ELISABETHAM &c. Dominam Sororem ſuam dilectiſſimam, Sereniſſimo Principi Poloniæ Regio Domino JACOBO &c. Et viciſſim Sereniſſimus Princeps Regius JACOBUS præcedente conſenſu Sereniſſimi, ac Potentiſſimi Regis Patris ſui, promittit, ſe ducturum in Uxorem prædictam Dominam Principem ELISABETHAM prædicto Matrimonio conſentientem, iuxta Ritus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Catholicæ, & curaturum, ut ſubſequenti, quemadmodum infra dicetur, Matrimonio rato, aut ſuis, aut Sereniſſimi ac Potentiſſimi Domini Parentis Regis ſumtibus Neoburgo ad Danubium decenter ad ſuam Regiam Aulam in Poloniam deducatur.

II.

In Dotem, & titulo Dotis Sereniſſimæ Principi ELISABETHÆ, Sereniſſimus Dominus Elector promittit ſolvere Sereniſſimis Dominis Regi, & Filio, eorumve Hæredibus, & Succeſſoribus florenorum Rhenenſium centum millia in moneta currenti, florenum ad ſexaginta Crucigeros computando. Prædicti autem, Sereniſſimus Rex, & Regius Filius in cauſa Dotis prædictæ reſtituendæ pariter illam promittunt reſtituere pecunia numerata, & dicto iam valore præfatæ Sereniſſimæ Dominæ Principi, aut eiusdem Hæredibus, & Succeſſoribus, omni exceptione remota, ſub obligatione Bonorum ſuorum, præſentium, & futurorum, ſuorum Hæredum, & Succeſſorum, omni meliori modo, iuxta Ritus, & Leges Regni Poloniæ, imo & cum legitimo conſenſu Sereniſſimæ Regiæ Maieſtatis obſervando.

Anno 1691.

III.

E contra Sereniſſimi Domini Domini, Rex, & Filius Regius promittunt Sereniſſimæ Dominæ Neo-ſponſæ centum millia florenorum in Contradotem, & totidem, id eſt, alia centum millia florenorum monetæ ſæpius iam ſcriptæ, nuptialis titulo Doni conſtituere, prout hiſce fide Regia conſtituunt ſub obligatione hypothecæ, & conſenſus reſpective Coniugalis, & materni iam antea ratione Dotis enumerata, ita ut Dos, Contrados, & Donum Nuptiale ter centum millium florenorum Rhenenſium, ut ſupra, importent. Quorum uſusfructus durante Matrimonio Serenisſimo Domino Principi Regio, proprietas autem pleno iure Coniugum ſuperſtiti, eiusque Hæredibus, & Succeſſoribus remaneat, ſeu fatum prius in Regio Principe, ſeu Serenisſima Sponſa prius contingat, (quod quidem Divinum Numen diutisſime differre dignetur) idque ſive poſt mortem alterutrius Coniugum Liberi exiſtant ex hoc Matrimonio ſive non, qui tamen ſi Dei Gratia ex hoc Connubio exiſtent, iure merito directæ, & naturali illorum Succeſſoni ad prædictas Summas præſenti Contractu derogari non poteſt.

IV.

Serenisſimus, ac Potentisſimus Rex, ac eius Dominus Filius Regius durante Matrimonio providebunt Serenisſimæ Dominæ Principi, eiusdemque Aulico, & alias neceſſario Miniſterio a primo ad ultimum nullo excepto, de condigna & huiusmodi Regiis, & Electoralibus Filiis, & Filiabus decenti ſuſtentatione, quoad victum, amictum, ſalarium, aut quicquid horum neceſſarium erit, imo & Principibus tantæ Dignitatis, & Familiæ decorum. De reliquo autem durante Matrimonio ſine ullo alio onere, aut conditione Serenisſimæ Dominæ Principi ad liberrimam eiusdem diſpoſitionem absque ulla retentæ obligatione rationis, ex paratisſimis mediis ad initium cuiuscunq; Menſis, quingentos florenos Rhenenſes, qui conficiunt uno, & quolibet anno ſex millia florenorum Imperialium Rhenenſium, ſolvi curabunt.

V.

Si Cœli diſpoſitione contingat, ut Serenisſima Princeps (quod ipſa quidem, vel omnino non, vel ſeris ſaltem exoptet annis fieri) dilectisſimo ſuo Domino Sponſo ſupervixerit, ad vidualem eiusdem ſuſtentationem præter antea prædicta in funeſtum hunc caſum proprietarie ipſi competentia trecenta florenorum millia Dotis, Contradotis, & Doni Nuptialis, asſignabuntur eidem a Serenisſimo Rege, eiusque Regio Principe, adhuc alia ducenta floren. millia una cum Dote, Contradote & Dono nuptiali in Capitali conficientia Summam florenor. quingentorum millium, monetæ Rhenenſis, quam ſtatim, ac Tabulæ iſtæ Nuptiales conventæ, & ſignatæ fuerint, in numerata pecunia adhuc ante Matrimonium ratum, et abductionem Serenisſimæ Dominæ Principis Neo-ſponſæ Serenisſimi, reſpective Rex, et Elector conſignarunt in Principatibus certis in Sileſia, iuxta Declarationem Sacrae Cæſareae Maieſtatis quamprimum deſignandis, in quibus cenſus annuus hypothecalis quinque pro centum Sereniſſimis utrisque Neo-ſponſis tamdiu dabitur, et perſolvetur, usque dum Summa Capitalis communi contrahentium conſenſu non fuerit repetita, et exſoluta, cum ulteriori tamen utrinque acceptata conditione, ut haec ducenta florenorum millia, quae Serenisſimae Sponſae ultra Dotem, Contradotem, et Donum Nuptiale pro viduali ſuſtentatione adiicientur, non ut Dos, Contrados, et Donum Nuptiale proprietarie, ſed uſufructuarie tantum, et quidem non ultra eiusdem viduitatem, et vitam, ad eandem pertineant, immo ſi vel vivere, vel vidua eſſe deſinat, proprietarie, et plenisſimo iure ad Serenisſimi Sponſi Haeredes devolvatur, reſpectu cuius Summae viginti millium deſignatae Viduitati, ad Succeſſores, et Haeredes Serenisſimi Neo-ſponſi regreſſus Sacra Caeſarea Maieſtas omnimodam ſpondebit ſecuritatem, ita, ut eadem Summa nemini alii, niſi legitimis Serenisſimi Neo-ſponſi Succeſſoribus extradatur.

VI.

Porro cum annua Penſio mox in Articulo praecedenti enarratae Summae 500000 florenorum ad condignam ex caſibus inſperatis Principibus, Palatinis, ex hac Domo Electorali conſvetam vidualem ſuſtentationem ſufficere non posſit, Serenisſimus Rex, et Regius eiusdem Dominus Filius ſinguli in ſolidum, cum conſenſu Serenisſimae Reginae legitime præſtando, eidem hiſce ſuperaddunt, in caſum, et durationem Viduitatis, et non aliter, ac ultra, alios adhuc vigeſies mille florenos Rhenenſes annui reditus, ſingulis annis iuſte, et omni exceptione remota, ſine ulla, aut litium, aut ſumptuum moleſtia, exſolvendos, ſub hypotheca tam generali, quam ſpeciali, omnium bonorum tam avitorum, quam noviter acquiſitorum, aut adhuc acquirendorum iuxta Ritus, et Leges Regni Poloniæ firmiter expedienda, ita ut nec Generalitas Specialitati, nec Specialitas Generalitati quicquam de- roget,

Anno 1691.

roget, cum ulteriori hac declaratione, ſi Serenisſimae Dominae Viduae in ſupra additis hiſce vigeſies mille annuis florenis perſolvendis moleſtia, mora aut omnino imposſibilitas modo quocunque futuris temporibus iniiceretur, eidem tunc ex nunc, et nunc ex tunc libertas concedatur, vel hos annuos vigeſies mille florenos iure exigendi, vel ſi malit, eorum loco dicta ducenta florenorum millia Articulo praecedenti uſufructuarie tantum ſibi ad tempus Viduitatis asſignata, proprietarie ſibi ſuisque Haeredibus retinendi, ita ut in caſum non ſolvendorum eorum ſupradictorum in Polonia asſignatorum 20000 florenorum, ſtatim ac id ſe velle declaraverit, ipſo iure ducentorum ſaepius praefatorum millium florenorum proprietas ad eandem, eiusque Haeredes recidat, amittat tamen etiam ipſo Jure omnem ulteriorem Actionem ad illos vigeſies mille florenos ſupra additos.

VII.

Et hæ quidem pro viduali ſuſtentatione conventæ Summæ integræ maneant Sereniſſimæ Dominæ Sponſæ fatorum diſpoſitione futuræ forſan Viduæ, etiamſi una, vel plures Proles extarent, ad quarum condignam, & decoram ſuſtentationem licet ex Summis uſui ſuo viduali ſervientibus præſenti Contractu neceſſario Sereniſſima Neo-ſponſa non obligetur (cum educatio pro dignitate tanti Sangvinis & ſuſtentatio primario ad Sortem patrimonialem ſpectet,) nihilominus materno in Prolem affectui, & pietati ea præcuſtoditione minime derogari debere. Quemadmodum etiam liberum erit eidem tempus Viduitatis in, vel extra Poloniam tranſigere, qua in re nulla eidem a quopiam moleſtia inferatur. Si vero præeligeret, Viduitatem ſuam in Polonia tranſigere, gratis ipſi concedenda erit condigna habitatio, decenti in omnibus, & per omnia ſupellectile inſtructa.

VIII.

Quamprimum Pacta dotalitia utrinque inſcripta, & hiſce Conditionibus ſupra enumeratis ex parte Sacræ Cæſareæ & Regiæ Poloniæ Maieſtatis, & Sereniſſimi Domini Filii Regii Iacobi Neo-ſponſi forma, qua iuxta Leges Poloniæ decet, efficaciter, & re ipſa ſatisfactum fuerit, clementiſſimo Regiæ Maieſtatis beneplacito relinquitur, quando ſuos Legatos ad celebrandum iuxta Ritus Eccleſiæ Matrimonium ratum, & ipſam etiam Sereniſſimam Dominam Neo-ſponſam in Regnum Poloniæ, ſuis tamen ſumptibus, ut ſupra, abducendam ad Serenitatis ſuæ Electoralis Aulam Neoburgicam ablegare voluerit, quos ibidem ſua Serenitas Electoralis excipi, tractari, & dimitti curabit pro innata ſibi generoſitate, & decenti, qua in Sereniſſimum Regem fertur, reverentia.

IX.

Antequam tamen ad huius Matrimonii Celebrationem, & actualem Sereniſſimæ Sponſæ ex Laribus fraternis abductionem perveniatur, eadem iuratam, et ſolennem Renuntiationem faciat, eamque in publicam ſcripturam redigi curet, quod aut Ipſa, aut eius Deſcendentes, Succeſſores, aut Hæredes per ſe, vel per alios nullam unquam Hæreditatem, aut Succeſſionem ex Domo Palatina, quamdiu unus Comes Palatinus Rheni, et Dux Bavariæ Maſculus ex communi Stipite utriuſque Domus per Lineam maſculinam deſcendens, in vivis exiſtit, et ſupereſt, in Bonis ad eandem pertinentibus, tam Feudalibus, quam Allodialibus, tam mobilibus, quam immobilibus, in, et extra Imperium ubicunque Terrarum ſitis, acquiſitis iam, aut acquirendis, perpetuis temporibus nullo Iuris, aut facti prætextu prætendere, ſola ſibi aſſignata Dote contenta, de reliquis autem omnibus extantibus maſculis Agnatis ex utraque Domo Palatina, et Bavarica, ſemper excluſa eſſe velit, iuxta formam in Sereniſſima Domo Palatina obſervatam, et iuxta Pacta in Elocatione priorum ſuarum reſpective Augustinæ Imperatricis, et Sereniſſimarum Reginarum Hiſpaniæ, et Luſitaniae, nec non Principis Parmenſis Sororum conventa.

X.

Pro obſervantia, et executione omnium, et ſigulorum, ut ſupra, Conventorum Sereniſſimi D. D. D. Contrahentes obligant ſeſe, ſuos Haeredes, et Succeſſores, et Bona omnia praeſentia, et futura, etiam mobilia, omni meliori modo, tam Iure generalis, quam ſpecialis Hypothecae, ita ut nec Generalitas Specialitati, nec Specialitas Generalitati detrahat.

XI.

Et ut Procuratores infra ſcripti ſpecialem a Sereniſſimis ſuis Dominis Contrahentibus Ratihabitionem praeſentium Pactorum quam proxime ſeſe commutaturos promittunt, ita in horum fidem ſeſe ſubſcribunt, & ſubſignant &c.

XVII.

1694.

Pacta Matrimonialia, & Dotalia inter MAXIMILIANUM EMMANUELEM *Ducem Bavariæ Electorem, &* JOANNEM III. *Regem Poloniæ nomine Sereniſſimæ Principis* THERESIÆ CUNEGUNDÆ *Filiæ ſuæ inita.* Actum in Arce Zołkievienſi die 19. Maii Auno 1694. *Cum Ratificatione eorundem* EMMANUELIS *Electoris facta Bruxellis die 19. Junii. Ex Originali.*

Nos Maximilianus Emmanuel, Dei Gratia utriusque Bavariæ, ac Palatinatus ſuperioris Dux, Comes Palatinus Rheni Sacri Romani Imperi Archidapifer, & Elector, Landgravius in Leichtemberg, Belgii Gubernator. Notum hiſce facimus omnibus ac ſingulis, quorum intereſt, ac atteſtamur, quod inter Sereniſſimi, & Potentiſſimi Principis Domini Joannis Tertii, Dei Gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Voliniæ, Podoliæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Severiæ, Czernichoviæque: Nec non Sereniſſimæ Principis Dominæ Mariæ Casimiræ de la Grange Reginæ Poloniæ Filiam Unicam Sereniſſimam Dominam Theresiam Cunegundam Carolinam Casimiram Mariam Regiam Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ Principem ex una, atque Nosmet ipſos ex altera parte, ita divino Numine diſponente Matrimonium contractum, ac propterea circa Pacta Dotalia inter utriusque Partis Plenipotentiarios ad hoc ſpecialiter deputatos, ac inſtructos in certa Capitula, & Articulos Conventum fuit: Tenoris qui ſequitur:

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam. Notum ſit, teſtatumque Univerſis, & ſingulis. Sereniſſimus, & Potentiſſimus Princeps ac Dominus Joannes Tertius Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Kioviæ, Voliniæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolenſciæ, Severiæ, Czernichoviaeq; cognita, & luculenter perſpecta Serenisſimi Principis Domini Maximiliani Emmanuelis, Comitis Palatini Rheni, Romani Imperii Archidapiferi, & Electoris, Superioris, & Inferioris Bavariae Ducis, Gubernatoris Belgii, tum alias tum recenter per ſuum Plenipotentiarium infra nominandum optima intentione, quod ſcilicet ille, poſtquam ob Statuum, ac Subditorum preces, Conſangvineorumque, & Agnatorum ſuorum perſvaſiones praecipue ad ſtabiliendam magis Domus Electoralis Succesſionem poſt praematuram mortem, olim Serenisſimae Principis Mariæ Antoniæ, Hungariae, & Bohemiae Regiae Principis, Archiduciſſae Auſtriae, Duciſſae Burgundiae prioris Conſortis ſuae deſideratisſimae, vota ſua coniugalia ſecundo repetere in animum induxiſſet, non alibi ea ſalutarius in emolumentum Rei Chriſtianae, perennemque Nominis Sui Gloriam componenda, locandaque conſtituit, quam in Serenisſima Regia Poloniae Domo, non ob eam tantum rationem, quod perquam iucundum ſit Suae Serenitati veteres cum Serenisſima Republica Poloniae, Domus ſuae, cum adhuc Imperatoriis gauderet Faſciis, renovare nexus, ſed quod etiam perquam glorioſum cenſeat cum eius Regis Sangvine copulari, qui a Regali Poloniae Piaſtorum ſtirpe in Boleslao Duce Bohemiae deſcendens per tot Saeculorum in Avis, Abavis Atavisque Suis glorioſisſima merita, perque continuos in Chriſtianitate triumphos provectus, velut poſtliminio Regium repetens diademma, novasque palmares de barbaris tota vita ſua referens victorias, atque memorandis, quos hucusque Summo Dei Auxilio Chriſtianitas de iisdem Barbaris numerat, inductis late Triumphis, huc quoque adſtipulante Generis claritudine Serenisſimae Principis Dominae Mariae Casimirae de la Grange, Reginae Poloniae ſplendores Sangvinum, Affinitatumque ſuarum a Regia Cognatione Ludovici VI. Regis Galliarum, perinde ac a Regibus Hungariae, Armeniae, Cypri, & Jeroſolimae, Ducibus Burgundiae, & Sabaudiae, Flandriaeque Comitibus, derivantis Coniugis Suae Amantisſimae fixas, perennesque in Serenisſimis generationibus divinas remonſtrat benedictiones: in earumque obtinendum benedicente Domino finem, Eadem Serenitas Bavariae Electoralis vota, & deſideria ſua ineundi rite Matrimonii cum Serenisſima Regia Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae Principe Domina Theresia Cunegunda Carolina Casimira Maria, Filia Sua unica charisſima, explicuerit, & Plenipotentiarium ſtatus Magnificum Marcum Chriſtophorum de Mayr ſpeciali Mandato inſtructum ablegare fecerit, idem vero ſuus Plenipotentiarius memoratam Serenisſimam Principem Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae in veram, & legitimam Coniugem Serenisſimo Principi Electori Bavariae petierit, proque determinando hoc negotio ex mutuo Partium conſenſu vicisſim Regios deſideravit Plenipotentiarios: tali videlicet Altememorata Sacra Regia Maieſtas Poloniae cognita ſuae Serenitatis Electoralis voluntate, ac propenſo, & enixo in Regiam ſuam Domum ſtudio, in primis ſpontaneo ſuo Paterno beneplacito, poſt acce-

Anno 1694.

dente

Anno 1694.

dente Materno Sereniſſimae Reginae conſenſu, ac etiam cum praeſcitu, & libera voluntate Sereniſſimae Principis Virginis Filiae Suae, grata habet vota, & deſideria Sereniſſimi Electoris Bavariae, Matrimoniumque petitum iuxta ritum Sacrae Romanae Eccleſiae peragendum concedit, & permittit, ac Plenipotentiarios ſuos ad id ipſum concludendum deſignavit Reverendiſſimum, Illuſtriſſimos, Excellentiſſimos Magnificos Dominos Andream Chriſtophorum in Załuſkie, Bledow, & Kozietuly Załuſki Epiſcopum Plocenſem, Staniſlaum in Ducatu Oſtrogienſi Lachowce, & Jablonow Jablonowſki Caſtellanum Cracovienſem ſupremum Exercituum Regni Ducem, Felicem in Podhayce, Sedziſzow, & Poryck Potocki Palatinum Cracovienſem Copiarum Regni Campiducem, Marcum in Wareż, & Michrów Matczynſki, Palatinum, & Generalem Terrarum Ruſſiae, Bełzenſem, Rubieſzovienſem, & Braclavienſem Gubernatorem, Franciſcum in Nocielsk Weſſel, Palatinum & Generalem Terrarum Maſoviæ, Supremum Sacræ Maieſtatis Reginalis Mareſchalcum, Gubernatorem Rozanenſem, & Makovienſem, Martinum Borowski Caſtellanum Gedanenſem, Graudentinenſem Gubernatorem, Chriſtophorum in Oſala, Mihalcże, Habdank, Skarbek Caſtellanum Hallicienſem, Nicolaum a Wyzyce in Słuzewiec, & Zabiniec Wyzycki Secretarium Regni Supremum, Abbatem Cżervenenſem, Præpoſitum Motovienſem, Staniſlaum Szczucin, & Razym Szczuka Referendarium Regni, Lublinenſem, & Varecenſem Gubernatorem. Igitur inter modo dictos Regios, & ſupra nominatum Electoralem, Plenipotentiarios, facta prius Mandatorum, ſeu Plenipotentiarum permutatione, quod felix lætumque ſit toti Reipublicæ Chriſtianæ, ad gloriam Omnipotentis Dei, pro decore, & commodo utriusque Sereniſſimæ Domus, pro bono, & immortalitate Sereniſſimæ Reipublicæ Poloniæ, firmandisque in eius uſum, quam pluribus amicitiis, tum eſt in ſubſequentes concluſi Tractatus Matrimonialis Conditiones, & Articulos.

I.

Sereniſſima Regia Maieſtas Poloniae Iuri Divino, ac naturali, amorique ſuo ſingulari erga Sereniſſimam Filiam unicam ſatisfaciendo vigore ſuae Paternae, ac legum Regni Authoritatis, Dotem de omnibus ſuis Bonis mobilibus, & immobilibus conſtituit, et aſſignat praeter mundum muliebrem, et ſupellectilem mobilem ſummam videlicet quingentorum millium Talerorum Imperialium in ſpecie, eamque praedictae ſuae Serenitati Electorali Bavariae poſt Conſummationem Matrimonii, actualemque cohabitationem realiter enumerandam, et tradendam declarat, relicta materna ſucceſſione poſt fata ſera, & longiſſima Sereniſſimae Reginae Matris, iuxta leges Patrias obſervanda, ſi interea ſuper ea particularis Conventio fieri non poſſit, acceptis tamen ad rationem eiuſdem rationis maternae gemmis, clenodiiſque, quae Inventario Authentico in utramque partem conſcripto ſpecificantur, vigore cuius conſtitutae, et levandae Dotis Sereniſſima Princeps Filia, ſtatim poſt celebratum, et benedictum Matrimonium, antequam de laribus ſuis egrediatur, ſolennem coram Actis Metrices Regni faciet abrenuntiationem iuxta morem, et ſtatuta Regni Poloniae, de omnibus generaliter habitis, et habendis Paternis, Avialibus, ac quibuſvis ſucceſſivis Bonis de linea Paterna Collaterali, et Aviali venientibus, tam mobilibus, quam immobilibus, in rem, et favorem Sereniſſimae Domus ſuae, Sereniſſimus vero Elector eandem abrenuntiationem poſt conſummatum Matrimonium ſeorſivo ſcripto ſuo, ſeu Diplomate ratam habebit, et approbabit.

II.

Sereniſſimus Princeps Elector Bavariae ſummam hanc Dotalem quingentorum millium Talerorum Imperialium, tum et aliam in Contradotem ſimilem quingentorum millium Imperialium, in ſpecie ſummas utraſque iunctas, millionem unum Talerorum Imperialium in ſpecie Sereniſſimae Sponſae ſuae futurae, in Bonis ſuis liberis, et mundis ab omnibus, quocunque titulo oneribus, nominatim ſuper Arce, et Civitate Vaſſerburgenſi, tum Dynaſtiis, Crayburgi, et Neumark, nec non ſuper Comitatu Merigenſi inſcribit, eademque Iure Hypothecae omni meliori modo, ſtilo, forma, et ſecuritate, eidem Sereniſſimae Neoſponſae obligat, cum omnibus reditibus, vectigalibus, caeteriſque univerſis attinentiis, et pertinentiis, excepta Iuriſdictione alta, ſeu ſuperiore, et Provinciali. Quodſi praenominata bona ſummis praefatis, ac proventui ex illis annuo quinquaginta millium Imperialium Sereniſſimae futurae Sponſae pendendo non ſuffecerint, ex tunc alia omnia bona ſua, et reditus in univerſum omnes, eorumque adminiſtratores, et ſubditos in his comprehenſos ita obligat, ac vult eſſe obligatos, ut non tantum ipſi obediant, ſed omne ipſius commodum, prout erga Ipſum et

Se-

Anno 1694.

Sereniſſimum Electorem, promovere teneantur. Quo vero efficacius ſufficientia, & proventus Bonorum ſciri valeat, Sereniſſimus Elector permittit Commiſſario Regio, ex beneplacito Regis mittendo eorundem Luſtrationem, ac Reviſionem, poſt quam, ſi fuerit demonſtrata inſufficientia, vel alia totaliter bona, vel his addita, æque per Commiſſarium luſtrata, realiterque probata efficere quinquaginta millia Talerorum Imperialium annui reditus, eodem Iure Hypothecæ obligabit, et ſignabit ſeorſivo ſuo Diplomate in forma Iuris plena.

III.

Circa eorundem quoque Bonorum Aſſecurationem Sereniſſimus Elector Donum nuptiale pro ſuo affectu Sponſae ſuae pollicetur, cuius exprimendam quantitatem Sacra Regia Maieſtas proprii arbitrii, ac Generoſitatis Sereniſſimi Electoris eſſe voluit, vult, ac eidem confidit.

IV.

Si ex Divinae voluntatis diſpoſitione Sereniſſima Sponſa praevixerit Sereniſſimum ſuum Coniugem, deveneritque ad luctuoſum ſtatum vidualem, quem divina bonitas longum avertat, eo caſu, ſive liberi adſint, ſive non, extradetur Viduae Summa in Dotem aſſignata, et numerata quingentorum millium Talerorum Imperialium in ſpecie, una cum veſtibus, gemmis, pecuniis, argento, mundo muliebri, cæterisque mobilibus tam ſecum adductis, quam ſtante Matrimonio acquiſitis, ac comparatis. Nihilominus, quo ſtatui ipſius viduali competenter proviſum ſit, Sereniſſima Vidua praeter uſum fructum annuum, videlicet praeter Summam viginti quinque millium Talerorum Imperialium in ſpecie a Summa Contradotis provenientem, ſibi ad vitae ſuae tempora, tam intra, quam extra Bavariam degenti ſervientem, aliam Summam, nempe quinque millium Talerorum Imperialium in ſpecie, quam diu in ſtatu viduali permanſerit, ſive ſit futura, ſive non Proles, Summas utrasque iunctas ad vitalitiam, ſive Contradotis nomine viginti quinque millium, vidualem vero quinque millium, efficientes triginta millium Talerorum Imperialium in ſpecie, ex Bonis ſibi hypothecatis, et inſcriptis, ſive hypothecandis, et inſcribendis (ut ſupra inſinuatum eſt) per ſuos Adminiſtratores praevio omnium, et ſingulorum inibidem Officialium Sereniſſimae Principi Viduae fidelitatis Iuramento praeſtando, realiter percipiet, et levabit, in quo Haeredes, et Succeſſores ſuos Sereniſſimus Elector obligat, ac vult eſſe obligatos ſemper, et taliter, ut caſu quo Bona praefata proventum annuum ſupradictum extradere non ſufficiant, ipſi ſint adſtricti, teneanturque continuo deficientes Summas complere, et providere. Pro eodem quoque ſtatu viduali Reſidentia aſſignatur in Civitate Waſſerburgenſi, ubi Haeredes, et Succeſſores Sereniſſimi Electoris illum locum pro ſufficienti, ac commoda ſua, Aulaeque ſuae, ac Domeſticorum habitatione conſtrui, adornari, atque omnia neceſſaria de argento, vaſis, tapetibus, et omnis generis mobilibus provideri curabunt, eademque mobilia omnia proprietarie ad Viduam, eiusque Succeſſores poſtmodum ſpectare debebunt. Iam vero ſtante ſuo utinam quam longiſſimo ſtatu matrimoniali Sereniſſimus Elector Sereniſſimae Principi Sponſae Suae de omni honeſta, inſigni, atque tanta Principe digna, tam perſonae ſuae, quam domeſticorum, ſervitorum, totiusque Aulæ ſuæ ſuſtentatione, aliarumque extra hanc neceſſitatum occurrentium ſufficienti, & decora proviſione omni meliori modo, & favore proſpiciet, ac providebit.

V.

Si vero voluntate ſuprema prius Sereniſſimam Coniugem, quam Sereniſſimum Maritum de hac vita (quod ſimiter Divina Bonitas longum avertere velit) decedere contigerit; eo caſu Liberi, qui de benedictione divina ſperantur, totius Sereniſſimæ Matris ſuæ ſubſtantiæ, in Poteſtate Parentis ad vitam relictæ hæredes erunt: Ubi vero nulla ſuperſtes erit proles, ſæpe fata Dos quingentorum millium Imperialium in uſu fructu, & poteſtate Sereniſſimi Electoris, quousque vixerit, permanebit, fatis vero illius ſero & longe ſuccedentibus eadem Dos, extincta Contradote, ad Succeſſores Sereniſſimae Principis Sponſae integre, & realiter cum omnibus gemmis, clenodiis mobilibus, de domo ſua acceptis, caeteraque aucta, ſive quaeſita per Sereniſſimam Sponſam mobili, vel immobili ſubſtantia redire debebit, ita, ut ſemper, & omni ſterilitatis caſu obſervetur Jus commune; Dos unde exiit, illuc redire debet.

VI.

Succedente vero (quod Deus omnipotens avertat) praematuro alterutrius Sponſorum fato ante conſummationem huius Matrimonii, praeſens contractus nullam Partem obligatam facit, omnique nexu pars alterutra exolvitur. Taliter itaque praeſentem Contractum Matrimonialem concluſum, & conſcriptum tam Sereniſſimus ac Potentiſſimus Rex Poloniae JOANNES III. cum ſuis Succeſſoribus, & Haeredibus, quam Sereniſſimus Elector Bavariae MAXIMILIANUS EMANUEL ſimiliter cum Suis Succeſſoribus, & Haeredi-

redi-

Anno 1694.

redibus obligant se, ac promittunt omni meliori modo, fide, ac stipulatione, in omnibus punctis, clausulis, conditionibus, articulis, nexibus, & ligamentis tam in toto, quam in parte firmiter, ac inviolabiliter manutenturos & conservaturos; ac insuper Serenissimus Elector obligat se daturum, quam primum praesens Contractus ad manus suas pervenerit, approbatorium eiusdem Contractus Diploma, tum & supra nominatam approbationem factae abrenuntiationis Serenissimae Sponsae Suae, consignaturumque utraque hæc scripta in manus ad id a Sacra Regia Maiestate deputatis. In cuius rei fidem, testimonium, ac robur duo in omnibus, & per omnia concordantia confecta sunt instrumenta, manibusque Plenipotentiariorum intro contentorum subscripta, & sigillis eorundem communita cuilibet partium contrahenti extradita. Actum in Civitate, et Arce Regia haereditaria Zolkievienſi in Russia die decima nona Mensis Maii Anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto.

Andreas Christophorus Zaluski Episcopus Plocensis.
Stanislaus Jo. in Ducatu Ostrogiensi Jablonowski Castellanus Cracoviensis, Exercituum Regni Polon. Dux Supremus.
Felicianus Potocki Palatinus Cracoviensis Campiductor Regni.
Marcus Matczynski Palatinus & Generalis Terrarum Russiæ.
Franciscus Wessel Palatinus Generalis Ducatus Masoviæ.
Martinus Borowski Castellanus Gedanensis.
Christophorus Skarbek Castellanus Haliciensis.
Nicolaus Wyzycki Supremus Regni Secretarius Abb. Cervens.
Stanislaus Szczuka Referendarius Regni.

Marcus Bar. de Mayr.

Et quandoquidem praecedenti Paragrapho ultimo inter alia stipulatum fuit, quod dicta Pacta Dotalia, quam primum ad manus nostras pervenerint, a nobis approbari, et ratificari debeant, hinc est, quod partibus nostris satisfacturi, dicta Pacta Dotalia in omnibus suis articulis ac conditionibus, prout superius de verbo ad verbum inserta sunt, tam in toto quam in parte approbaverimus, ac rata habuerimus, prout vigore huius nostri Diplomatis, ea plenarie approbamus, ac rati habemus, Nos Hæredes, ac Successores nostros, ac quoscunque alios interesse habentes in verbo Principis obligantes, Nos pro Parte nostra non solum modo ea omnia sincere, fideliter, ac inviolabiliter observaturos, ac Consiliariis Electoralibus nostris, ut eadem fiant, nec uni, vel pluribus ex supradictis Capitulis ullam ob causam, rationem, seu praetextum ullo unquam tempore contraveniatur, mandaturos. In fidem, et testimonium hoc praesens ratificationis instrumentum propria manu nostra subsignavimus, nec non Sigillo nostro Electorali communiri fecimus. Actum Bruxellis decima nona Junii, Anno Christi millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto.

M. EMANUEL *Elector.*

XVIII.

MAXIMILIANI EMMANUELIS *Recognitio, quod Dotem integram quingentorum millium Talerorum sibi exolutam acceperit.* Actum Bruxellis die 1. Febr. Anno 1696. *Ex Originali.*

Anno 1696.

Nos Maximilianus Emmanuel Dei Gratia utriusque Bavariæ, ac Superioris Palatinatus Dux, Comes Palatinus Rheni, Sacri Romani Imperii Archidapifer, & Elector, Landgravius in Leichtenberg, Gubernator Belgii. Notum facimus hisce, ac attestamur. Cum Serenissimus, ac Potentissimus Princeps Dominus Joannes III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ, Wolhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque &c. Post ratihabitum Matrimonium inter Serenissimam Principem Dominam, Theresiam Cunegundam Carolinam Casimiram Mariam Regiæ suæ Maiestatis Filiam Unigenitam, & Nos Maximilianum Emmanuelem Electorem per specialem Conventionem super Pactis Dotalibus Nobiscum initam, pro forte paterna, quingenta millia Talerorum in specie Serenissimæ Sponsæ nostræ in Dotem constituerit, eaque prima post consummatum Matrimonium die Antverpiæ solvi curaturum sese obligaverit.

Quod in satisfactionem huiusfactæ promissionis imprimis disponente Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Andrea de Zaluski Episcopo Plocensi die 10. Januarii, Anni nuper elapsi millesimi sexcentesimi nonagesimi quinti ducenta quinquaginta quinque millia Talerorum Hispanicorum, seu Burgundicorum Cruce signatorum, interim prima Februarii per eandem dispositionem decem millia memoratorum Talerorum, ac denuo 16. Novembris dicti millesimi sexcentesimi nonagesimi quinti Anni, ad negotiationem Billiotii, & Sardii Collybistæ, seu vulgo Cambistæ Amstelodamen. centum, & sexaginta millia præfatorum Talerorum, singulæ vero summæ Nobis per Consiliarium, & Thesaurarium nostrum Joannem Paulum Bombarda solutæ, & Residuum Dotis per Illustrissimum ac Reverendissimum Dominum Nicolaum Stanislaum in Swiencicki nominatum Episcopum Kiioviensem, & Czernikoviensem, Abbatem Fremensem, Decanum Posnaniensem, in duobus terminis, nimirum trigesima Octobris triginta millia, & trigesima Januarii huius currentis Anni quadraginta quinque millia Talerorum Burgundicorum ad Thesaurum nostrum tradita, perindeque integra summa quingentorum millium Talerorum realiter numerata, & omnimode satisfacta fuerit.

Quietantes desuper Regiam suam Maiestatem, aut eos, qui quietasse indigent, super iusta solutione sæpe fatæ summæ quingentorum millium Talerorum in specie, eamque ab omni ulteriori petitione, & prætensione, quæ occasione huius Dotis omni modo, & via evenire, Nobisque competere posset, absolventes, & liberantes, quemadmodum vigore præsentis huius nostræ Confessionis, & respective Quietationis absolvimus, liberamus pro Nobis Hæredibus, & Successoribus nostris omni meliori Juris forma, qua illud unquam fieri deberet, ac posset, renuntiando exceptioni non numeratæ, Dotis, aut non habitæ, vel non receptæ plenæ, & integræ solutionis, omnique alii defensioni, favorique Juris, ac Legum auxilio, quæ Nobis hac in occasione, vel de præsenti, vel de futuro suffragari possent. Verbo Principis promittentes, Nos huic nostræ Declarationi, & respective Quietationi perpetuo, & constanter inhæsuros, neque permissuros, ut per quemquam alium nostri causa iisdem vel Jure, vel facto contraveniatur.

Quodsi etiam ulteriori, & maiori quietatione, quam in præsenti Instrumento continetur, opus esset, Nos eandem pari modo, ac si distinctis Verbis, ac cum omnibus, ac cuiuscunque consvetudinis clausulis inserta fuisset, eidem annexam esse volumus. In quorum fidem Nos præsens Instrumentum propria manu signavimus, & consveto nostro Electorali Sigillo muniri iussimus. Actum Bruxellis prima Februari Anno millesimo sexcentesimo nonagesimo sexto.

Emmanuel *Elector*

MARCHIA BRANDEBURGENSIS.

Anno 1471.

I.

Literæ Friderici *Imperatoris ad* Casimirum *Regem Poloniæ, quibus eum orat, ut* Friderico *Electori Brandeburgensi, cui in contumaciam* Erickonis, *&* Vratislai *Ducum, Ducatus Pomeraniæ (Regibus, & Regno Poloniæ obnoxios) in Feudum contulit, favere velit, nec eum per subditos suos in dictis Dominiis turbari permittat.* Datum in Oppido Grecz die 9. Januarii Anno 1471. *Ex Archivo Regni Lib. 5. sub Lit. E. Num. 6. fol. 2.*

Fridericus divina favente Clementia Rom. Imperator, semper Augustus, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex, ac Austriæ, Stiriæ, Carinthiæ, & Carniolæ Dux, Comesque Tyrolis, &c. Serenissimo Principi Casimiro Poloniæ Regi, ac Litvaniæ Duci &c. Fratri, & Affini nostro carissimo salutem, & fraterni amoris continuum incrementum.

Serenissime Princeps Frater, & Affinis noster carissime. Orta dudum inter Illustrem Fridericum Marchionem Brandeburgensem, Principem, & Consangvineum nostrum carissimum ex una, & Erickonem, ac Vratislaum Duces in Vulgat, & Parth Stetinensis, Pomeraniæ, Kaszuborum, & Sclavorum Ducatibus, nec non Principatu Rugensi, & eorum occasione partibus ex altera materia quæstionis, causaque huiusmodi coram Imperialis nostræ Cameræ iudicio legitime introducta, eisdem Partibus terminum peremptorium competentem ad informandum Nos de ipsorum Juribus præfiximus. Quo quidem termino adveniente comparuit personaliter coram Nobis Illustris Albertus Marchio Brandeburgensis S. R. Imperii Archicamerarius, Stetinensis, Pomeraniæ, Kassuborum, & Sclavorum Dux, Princeps Elector, & Nepos noster carissimus, cui præfatus Marchio Fridericus Germanus suus Marchiam Brandeburgensem cum Officio, & dignitate annexa, nec non dictos Ducatus, & Principatum cum omnibus aliis Dominiis, Districtibus, Terris, & Juribus suis cessit, & resignavit, & sibi præfatam Marchiam Brandeburgensem, ac

ANNO 1471.

ac dictos Ducatus, & Principatum cum aliis eorum Dominiis, Diſtrictibus, Terris, & Juribus ſuis ex dicta reſignatione ad ſe pertinentibus, ac a Nobis, & Sacro Romano Imperio in feudum dependentibus, in præfatorum ERICKONIS, & VRATISLAI Ducum ad hoc citatorum, & ultra debitum diutius expectatorum contumaciam, ad Jus ſibi competens cum omni Jure ad Nos, uti Romanorum Imp. devoluto, in Feudum conferri, & asſignari, ſeque præſtito debitæ fidelitatis iuramento, ac ſervatis, ſervandis infeudari, & inveſtiri obtinuit de eisdem, & quia preces noſtras de ſolita veſtræ Fraternitatis manſvetudine confiſi, illi ſperamus admodum profuturas, quare eandem fraternitatem veſtram magnopere rogamus, & petimus, quatenus eidem noſtro Principi, & Electori, cui ob præſtita per eum, & Progenitores eius Nobis, & Sacro Romano Imperio obſequia admodum afficimur, in ſuis agendis, pro quibus eum forſan veſtram Serenitatem pro tempore impulſare contigerit, favoris impertire dignetur promotiones, nec pati eum velit aliquatenus per veſtræ Serenitatis ſubditos in dictis ſuis Dominiis, & Confinibus turbari, verum adeo cum noſtri contemplatione commendatum ſuſcipere, ut hanc noſtram commendationem ſibi apud veſtram Serenitatem uſui fuiſſe liquido ſentiat. Quae res Celſitudini noſtrae a veſtra Serenitate pergratisſima obtinget, reciprocis meritis proſequenda. Dat. in Oppido noſtro Grecz die nona Menſis Januarii Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo primo Regnorum noſtrorum Romani triceſimo primo, Imperii decimo nono, Hungariae vero duodecimo.

II.

1473.

ALBERTUS *Marchio Brandenburgenſis, & Elector conſtituit cum Oratoribus* CASIMIRI *Regis Poloniæ locum, & tempus ad contrahendum Matrimonium inter* FRIDERICUM *Filium ſuum, &* SOPHIAM *Regis Poloniæ Filiam.* Datum in Caſtro Cadoltzburg 7. Decembris Anno 1473. *Ex Originali.*

ALBERTUS Dei Gratia Marchio Brandenburgenſis, Sacri Romani Imperii Archicamerarius, Princeps Elector, Stetinenſis, Pomeraniae, Caſſubiorum, ac Slavorum Dux, Burgravius Nürenbergenſis, & Rügiae Princeps. Significamus tenore Praeſentium Univerſis quibus expedit, harum notitiam habituris. Quod quemadmodum Nos Sereniſſimum Principem Dominum CASIMIRUM Regem Poloniae, Magnum Ducem Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Dominum, & Haeredem, Dominum & Fratrem Noſtrum chariſſimum per noſtros notabiles, & praeſertim Reverendum Patrem Dominum Fridericum Epiſcopum Lubucenſem, Cancellarium noſtrum, & alios Oratores, & Nuntios poſtulamus, & affectamus, ut Serenitas Sua Illuſtriſſimam Principem Virginem SOPHIAM natam Serenitatis Suae Illuſtri Principi Domino FRIDERICO Marchioni Brandenburgi &c. nato noſtro in Coniugem dare dignaretur, & id ipſum a Suae Serenitatis Oratoribus, & Conſiliariis, Generoſo, & Venerabili Paulo de Jaſyeneytz Capitaneo Belſenſi, Chelmenſi, & Curiae Regalis Marſalco, & Staniſlao de Kurozwanki Canonico Cracovienſi, Vladiſlavienſi, & Snpremo Regiae Maieſtatis Secretario ſpecialiter, perſonaliter, & noſtrae vocis compoſtulavimus oraculo. Qui utpote Oratores, Nuntii, & in hac re ſufficienti fulti Mandato Procuratores, prout hoc latius Mandatum noſtrum exprimit, & oſtendit, quod in praeſentia noſtra repraeſentaverunt, & Nobis dederunt, & reliquerunt nomine praefati Sereniſſimi Domini, ac Fratris noſtri Regis Poloniae Nobis dixerunt, & ſolemniter promiſerunt praefatam Illuſtriſſimam Principem Virginem SOPHIAM copulari debere praefato Principi FRIDERICO Marchioni, Nato noſtro pro tempore condictando, pro die & Dominica *Lætare* proxime futura in oppido Regni Poloniae dicto *Miedzyrzecz*, in quo loco, & pro eodem tempore de die, & tempore Nuptus, & Copulationis, Dotisque, & Dotalitii, ac etiam de Inſcriptionibus, Unionibus, Confœderationibus &c. inter Regnum, Terras, & Dominia praefati Domini Regis Poloniae, Ducatusque, & Dominia Marchionatus, cæterorumq; Principatuum noſtrorum, et de aliis omnibus, quae circa talia dicenda, tractanda, et concludenda eſſe debent, et ſunt conſveta, concludere debent, et determinare, inſcribereque, et conſummare. Quamquidem promiſſionem per eosdem Oratores, et Procuratores praefatos, ut praemittitur factam, in omnibus ſuis punctis, et clauſulis Nos acceptavimus, ac gratam, atque ratam habuimus, et acceptamus, gratam, atque ratam habemus per praeſentes, et viciſſim ipſis utpote Oratoribus, ac Procuratoribus Sereniſſimi Domini, et Fratris noſtri Regis Poloniae, nomi-

ANNO 1473.

ANNO 1473.

nomine Serenitatis ſuae Regiae diximus, promiſimus, praeſentibusque dicimus, et ſolenniter promittimus, praefatum Illuſtrem Principem Natum noſtrum Dominum FRIDERICUM Marchionem Brandeburgenſem copulari debere praefatae Illuſtriſſimae Principi Virgini SOPHIÆ, Natae Sereniſſimi Domini Regis praedicti, pro tempore condictando, pro die et Dominica *Lætare* proxime futura, in Oppido *Miedzyrzecz*, in quo loco, et pro eodem tempore de die, et tempore, Nuptiis, et Copulationis, Dotisque, et Dotalitii, ac etiam de Inſcriptionibus, Unionibus, et Confœderationibus etc. inter Regnum, Dominia, et Terras Sereniſſimi Domini Regis Poloniae, Ducatusque, et Dominia Marchionatus, caeterorumque Principatuum noſtrorum, et de aliis omnibus, quae circa talia dicenda, tractanda, et concludenda eſſe debent, et ſunt conſveta, concludere debent, et determinare, inſcribereque, et conſummare. Quam quidem promiſſionem per Nos, ut praemittitur, factam, in omnibus ſuis punctis, et clauſulis praedicti Oratores, et Procuratores nomine Regis acceptaverunt, et gratam, atque ratam habuerunt. In cuius rei teſtimonium, et evidentiam Sigillum noſtrum praeſentibus fecimus ſubappendi. Datum in Caſtro noſtro Cadoltzburg, ſeptima Menſis Decembris, Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo tertio.

III.

1474.

Mandatum CASIMIRI *Regis Poloniæ ad faciendum Contractum Matrimonii inter Filiam ſuam* SOPHIAM, *&* FRIDERICUM ALBERTI *Marchionis, & Electoris Brandeburgenſis Filium.* Dat. in Radom Sabbatho ante Circumciſionem Domini. Anno 1474. *Ex Archivo Regni Lib. ſub Lit. E. No. 6. Fol. 192.*

CASIMIRUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque Dominus, et Haeres. etc. Significamus tenore praeſentium quibus expedit Univerſis. Quod cum Illuſtriſſimi Principes Domini ALBERTUS Sacri Romani Imperii Archicamerarius, et Elector, Marchioque Brandenburgenſis, Stetinenſis etc. Burgrabius Norimbergenſis, Princepsq: Rugiae, et FRIDERICUS natus ſuus, Fratres noſtri chariſſimi gerant in deſideriis, et affectu, ſingularis amicitiae, et affinitatis conglutinationem Nobiſcum inire, et ingredi, ex Contractu Matrimonii inter Illuſtriſſimam Natam noſtram SOPHIAM cariſſimam ſecundogenitam, et praefatum Dominum FRIDERICUM eiusdem Domini Marchionis Natum, Nos conſiderato dictorum Principum tali affectu, Nobiſcum in ſtrictiori, quam caeteri, amicitiae, et affinitatis vinculo convivere volentium, quamque nullo Pacto repudiandam, et ſpernendam eſſe cenſuimus, matura intra Nos deliberatione praehabita, et ſano Praelatorum, et Baronum noſtrorum ad id accedente conſilio Reverendum in Chriſto Patrem Andream Epiſcopum Poſnanienſem, et Magnificos Staniſlaum Palatinum Caliſienſem, Joannem Poſnanienſem, et Dobrogoſt de Oſtrorog Gneſnenſem, Caſtellanos, Conſiliarios noſtros ſincere dilectos, quorum Nobis cognita eſt legalitas, et in rebus agendis peritia, omnibus melioribus modo, via, iure, ſtilo, forma, cauſa, et Ordine, quibus melius, et efficacius potuimus, et valuimus, poſſumusque, et valemus, de certa noſtra ſcientia in Oratores noſtros, negotiorumque noſtrorum geſtores, factores, expeditores, nuntiosque ſpeciales, et generales, cum pleno, amplo, libero, et ſufficienti Mandato nominavimus, deputavimns, inſtituimus, et praefecimus, nominamusque, deputamus, inſtituimus, ad conveniendum pro die S. Georgii proximo in Oppido *Pniewy* cum Nuntiis, et Oratoribus praedictorum Dominorum Principum ALBERTI Marchionis Brandeburgenſis etc. et Nati ſui FRIDERICI, cum eisdemque de Matrimonio inter Principes praedictos SOPHIAM Natam noſtram, et FRIDERICUM, nec non de Dote, et Dotalitio, Matrimonium huiusmodi concernentia tractandi, illud quoque, et illa concludendi, et firmandi, ſolidandi, et reformandi, literasque neceſſarias ſuper concluſis, firmatis, et ſolidatis, petendi, aliaque omnia, et ſingula faciendi, dicendi, agendi, et terminandi, quæ in præmiſſis, et eorum quomodolibet videbuntur fore neceſſaria, ſeu quomodolibet opportuna, etiamſi talia forent, quae Mandatum ſpecialius requirerent, quam praeſentibus ſit expreſſum. Promittentes Nos CASIMIRUS Rex praefatus omnia, et ſingula, quae dicti Oratores noſtri nomine noſtro circa concluſionem Matrimonii praefati, Dotisque et Dotalitii huiusmodi Reformationem, ac caetera omnia, et ſingula praemiſſa concluſerint, fecerint, ordinaverint, et firmaverint, rata, grata, firma, et inviolabilia tenere, et obſervare. *Datum* in Radom, Sabbatho ante Circumciſi-

ANNO 1474.

Anno 1475.

ciſionem *Domini*. Anno eiusdem milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto.

IV.

Pacta Matrimonialia & Dotalia inter FRIDERICUM *Marchionem Brandeburgenſem* ALBERTI *Electoris Brandeburgenſis Filium, &* SOPHIAM CASIMIRI *Regis Poloniæ Filiam.* Actum & Datum Poſnaniæ Dominica proxima ante Feſtum S. Hedvigis. Anno 1475. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. num. 6. fol 207.*

CASIMIRUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Hæres. ALBERTUS eadem gratia Marchio Brandeburgenſis Sacri Romani Imperii Archicamerarius, Princeps, & Elector, Stetinenſis, Pomeraniæ, Sclavorum, & Caſſuborum Dux, Burgrabius Nurembergenſis, ac Rugiæ Princeps. Significamus tenore Præſentium quibus expedit univerſis. Quomodo volentes pro laude Omnipotentis Dei, amicitiæ, amorisque vinculum inter Nos, Anteceſſoresque noſtros diutius tentum, & ſervatum amplius firmiusque conſervare, & roborare, Matrimonium inter Illuſtriſſimam Principem, & Virginem SOPHIAM noſtri Regis præfati Filiam, & Illuſtriſſimum Principem Dominum FRIDERICUM Marchionem Brandeburgenſem, Stetinenſem, Pomeraniæ, & Sclavorum, Caſſuborum Ducem, Burgrabium Norimbergenſem, ac Rugiæ Principem, noſtri ALBERTI Marchionis Filium &c. ſub Articulis inferius deſcriptis concluſimus. Inprimis quod videlicet Sereniſſima Princeps, & Virgo SOPHIA noſtri Regis Filia, & Præclariſſimus Princeps Dominus FRIDERICUS Marchio, noſtri ALBERTI Marchionis Filius, mutuo, & pariter Matrimonium in forma, & facie Eccleſiæ contrahent, & Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo nono pro Dominica Feſti Purificationis Sanctæ Mariæ Virginis proxima ſequente, ſæpe dicta Princeps, & Virgo SOPHIA noſtri *Regis* Filia, in veſtitu, & clenodiis *Regalibus* iuxta ſtatum ipſius ornata, præfato *Domino* FRIDERICO noſtri ALBERTI Marchionis Filio ibi perſonaliter in Poſnania præſenti, in Caſtro noſtro Poſnanienſi præſentetur, ac eodem die iuxta *Ritum* Eccleſiæ per *Solennitates* nuptiales, & thori coniunctionem ipſum Matrimonium, prout decet Principes, expenſis noſtris Regiis ibidem conſummetur. Item quod Nos Rex præfatus prædicto Illuſtriſſimo Marchioni FRIDERICO noſtri ALBERTI Marchionis Filio triginta duo millia florenorum Hungaricalium boni auri & ponderis, ratione Dotis, cum præfata Filia noſtra pro annis, & temporibus infraſcriptis dare, exolvere, ac reponere tenebimur, & debemus, ac in verbo noſtro Regio addicimus, & promittimus harum vigore Literarum. Ita tamen, quod ſolutio præfatorum florenorum quinque annis proximis, & immediate ſe ſequentibus poſt copulæ, & Nuptiarum per ipſos Filiam, & Filium noſtros conſummatarum, absque prorogatione, & impedimento per Nos Regem, aut, quod Deus avertat, ſi medio moreremur, per noſtros Hæredes, qui extunc in vita eſſent, fieri debet, & nominatim quolibet anno ſex millia florenorum Hungaricalium, pro quinto vero anno, & ultima rata octo millia uſque ad impletionem, & ſolutionem prænominatæ Summæ triginta duorum millium dare in Caſtro Miedzyrzecz, pro Feſto Nativitatis Chriſti, noſtris expenſis, damnis, ac periculis præſentare Nuntiis Domini FRIDERICI præfati, quibus etiam Nos *Rex* præfatus debemus, tenebimurque dare *Salvum* Conductum uſque ad Regni noſtri Poloniæ metas, & Marchionatus Confinia, ipſique Nuntii præfati tenebuntur Quittantias ſub Sigillo Domini præfati FRIDERICI Marchionis dare, ipſis noſtris Regiis Nuntiis, de, & ſuper ſummis per ipſos receptis. Pro ultima vero rata, pro qua per Nos Regem octo millia ſolvi debent, tenebimur Nos ALBERTUS, & FRIDERICUS Marchiones præfati unam Quittantiam Solutionis omnium ſummarum, videlicet triginta duorum millium florenorum Dotis continentem, ibidem in Miedzyrzecz in manibus noſtri Regis Nuntiorum, qui ipſam ultimæ ratæ ſolutionem facient, dare, & reponere ſub noſtris Sigillis. Nos quoque ALBERTUS Marchio præfatus, in recompenſam Dotis præfato Principi *Domino* FRIDERICO Marchioni Brandeburgenſi Filio noſtro, tot Terras, Dominia, Caſtra, Civitates, Oppida, Villas, & poſſeſſiones, quorum nomina volumus hic habere pro expreſſis, de quibus triginta millia floren. Hungaricalium annui cenſus ſingulis Annis valeant provenire, cum omnibus, & ſingulis eorum Omagiis, Omagialibus, Feudis, Feudalibus, Vaſallis, Servitiis, Terrigenis,

Anno 1475.

nis, Nobilibus, & Incolis, nec non Juribus, & Jurisdictionibus, proprietatibus, ſubiectionibus, Dominiis, meris, & mixtis, cum cenſibus, teloneis, daciis, proventibus, obventionibus, attinentiis, & pertinentiis univerſis in ſortem ſuam, & Hæreditatem per ipſum perpetuo hæreditarie, & absque quovis impedimento pacifice, et quiete regendas, tenendas, ſervandas, poſſidendas, & obtinendas debemus, tenemurque demonſtrare, dare, inſcribere, & aſſignare. Item in recompenſam Dotis præfatorum triginta duorum millium florenorum Nos ALBERTUS, & FRIDERICUS Marchiones præfati dotamus, & donamus, alia triginta duo millia florenorum Hungaricalium boni auri, veri, & iuſti ponderis ratione Dotalitii. Quam quidem Dotem, & Dotalitium videlicet ſexaginta quatuor millium florenorum Hungaricalium præfatæ Sereniſſimæ Virgini SOPHIÆ, noſtri Regis Filiæ in, & ſuper Territoriis, Dominiis, Caſtris, Civitatibus, Oppidis, videlicet Beyrut, Creuſen, Berneck, Sivernitz, & Wungeſes, ac Villis, poſſeſſionibusque ad eadem caſtra, et civitates, & oppida ſpectantibus, ac eorum pertinentiis, proprietatibus omnibus, & ſingulis, teloneis, daciis, granariis, nemoribus, iudiciis, & cum omnibus reditibus, cenſibus, uſibus, pœnis, Omagialibus, feudis, piſcariis, foreſtis, ſylvis, venationibus, aquis, Jurepatronatus, & collationibus dignitatum, tam Sæcularium, quam Spiritualium, Beneficiorumque Eccleſiaſticorum cum cura, vel ſine cura, & aliis attinentiis univerſis, nullis exceptis oſtendimus, conſignamus, deputamus, & appropriamus, harum vigore literarum, ſic tamen quod ſemper a quindecim florenis Hungaricalibus Dotis, & Dotalitii præfatorum, Nuptiarum Donatione, quæ *Morgengab* vulgariter nuncupatur, ſupra, & infra deſcriptis, & deſcribendis unum florenum Hungaricalem in cenſibus annuis ſingulis annis habeat, & habere poſſit. In quantum autem Caſtra, Civitates, & alia ſupraſcripta minus in annuis cenſibus haberent, quam de ſexaginta quatuor millibus florenor. Hungarical. & Summa ratione Nuptiarum vulgariter *Morgengab* præfata, adhuc per Nos ALBERTUM, & FRIDERICUM Marchiones, aliis Literis noſtris inſcribenda, iuxta taxam præfatam provenire poſſent, extunc Nos ALBERTUS, & FRIDERICUS præfati debemus, tenemur, & obligamur, alia Bona noſtra, & poſſeſſiones, de quibus ſumma taxæ præfatæ exigi, prout præmiſſum eſt, poſſit, plene conſummare, integre, & perfecte oſtendere, dare, & aſſignare, inſcribereque præfatæ Sereniſſimæ Principi Virgini SOPHIÆ noſtri Regis Filiæ, & Nos CASIMIRUS Rex præfatus poterimus, & valebimus ad præfata Caſtra, Civitates, & Oppida, Terras, poſſeſſiones, & Dominia, ac Bona Oratores, & Nuntios noſtros dirigere, & transmittere, prout Nobis placuerit, & viſum fuerit, expedire. Deinde quod omnes Capitanei, Burgrabii, Officiales, & ſubditi dictorum Caſtrorum, Terrarum, Civitatum, Oppidorum, & Dominiorum, ſicut præfertur, Sereniſſimæ Principi præfatæ Virgini SOPHIÆ noſtri Regis natæ, pro victalitio, ſeu Dotalitio deputatorum, & deputandorum, aſſignatorum, & aſſignandorum, inſcriptorum, & inſcribendorum, qui nunc ſunt, aut in futurum ſuccedent, debent Sereniſſimæ Principi Virgini SOPHIÆ, aut ſuis Procuratoribus totiens, quotiens fuerit neceſſarium, & opportunum, Omagia præſtare, & fidelitatis Juramenta, ipſam, aut ipſos Succeſſores in præfatis Dote, & Dotalitio, ac Donatione propter Nuptias, ac victalitio cum ad eam, vel eos legitima Succeſſione devoluta fuerint, manutenere, & defendere contra omnes, & ſingulos, qui eam, aut eos in his impedire niterentur. Item ſi noſtri ALBERTI Marchionis Filius FRIDERICUS ante noſtri Regis Filiam prætactam, poſtquam ſimul matrimonialiter condormierint, moreretur, extunc debet praefati noſtri Regis Filia praenominata, Caſtra, Civitates, et *Dominia* cum praetactis eorum attinentiis, et tenutis, ſuppletione reſiduorum cenſuum recipere, poſſidere, ac uti, frui, absque tamen alienatione, tanto tempore, quo in vita eſt, et cum etiam moreretur, quod *Deus* avertat, debent noſtri Regis Filiae, et noſtri ALBERTI Marchionis Filii *Dos*, *Dotalitium*, et *Donatio* propter Nuptias apud ipſorum amborum liberos, ex corporibus eorum venientes, et quos ex Gratia *Dei* acquirerent, permanere. Si vero noſtri Regis Filia FRIDERICUM Marchionem praemoreretur, et FRIDERICUS Marchio ipſam ſuperviveret, et non haberent Liberos, ex corporibus eorum venientes, extunc debent illa triginta duo millia florenorum Hungaricalium, noſtri Regis Filiæ Dos redire ad Nos CASIMIRUM Regem, aut Succeſſores noſtros in Regno noſtro Poloniæ, ſolutioque præfatorum duorum, & triginta millium florenorum in tot annis eſſe debet, in quot ſolutio Dotis facta eſt, videlicet in quinque annis, incipiendo mox, et ſtatim poſt mortem ipſius Principis Virginis SOPHIÆ Filiæ noſtri Regis CASIMIRI a Feſto Nativitatis Chriſti proxime futuro,

Anno 1475.

ro, per quinque annos continue ſe ſequentes, quolibet anno per ſex millia florenorum Hungaricalium, ultimoque anno octo millia in loco, ubi eſt Dos ſoluta, & recepta eſt, usque ad præfatam triginta duorum millium florenorum ſummæ ſolutionem. Et ſi noſtri Regis Filia Marchionem FRIDERICUM noſtri ALBERTI Marchionis Filium ſuperviveret, ſive cum Liberis, aut absque Liberis, ex eorum corporibus venientibus, & quod noſtri Regis Filia ad ſecundas Nuptias convolaret, alium Conthoralem ſuperduceret, habent Hæredes FRIDERICI Marchionis quolibet anno ad unamquamq; diem Purificationis Sanctæ Mariæ Virginis, aut quatuordecim diebus ante, vel poſt, quocunque anno vellent, bonum Jus, facultatem, & poteſtatem eadem Caſtra, Civitates, & Dominia a noſtri Regis Filia prænominata pro prædicta ſumma ſexaginta quatuor millium florenorum Hungaricalium, Donationibusque Nuptiarum fienda, redimere, & liberare ſimiliter, & ſemel in toto, & non in parte, & quocunque anno ita redemtionem, vel liberationem facere vellent, quod eorum Literis pro Feſto Sancti Michaelis, aut octo diebus ante, vel poſt eis ſignificent, & per patentes ſuas Literas denuntient, & poſtea ad proximum diem Purificationis Sanctæ Mariæ Virginis, aut quatuordecim diebus ante, vel poſt, in præſcripta forma ab ea liberare. Cui exemptioni, & liberationi ipſa Regis noſtri Filia adverſari non debet, ita tamen quod extunc illa ſumma triginta duorum millium florenorum Hungaricalium, qui ſunt Dotalitium, & qui eſſe debent Donatio propter Nuptias, alias *Morgengab*, in Marchionatu Brandeburgenſi, aut Burgrabiatu Norimbergenſi, ſuper Caſtris, Dominiis, & Civitatibus, cenſibus, poſſeſſionibus, & Bonis, de ſcitu, & voluntate Hæredum FRIDERICI Marchionis, aut Succeſſorum eius ponantur, & ſi Emptio Bonorum pro præfatis ſummis, ſic ad præfatam Domum Marchionum Brandeburgenſium ſpectantem, in Marchionatu Brandeburgenſi, aut Burgrabiatu Norimbergenſi fieri non poterit, extunc ſummarum præfatarum repoſitio ſit de eorum ſcitu, et voluntate ad fideles manus, donec, ut ſupra fertur, exemptio, aut ſupra-poſitio facta fuerit, aut donec praefata noſtri Regis Filia Haeredes Marchionis FRIDERICI ſufficienter contentos reddiderit, idonea praeſtita Cautione. Ita ut praetacti Hæredes Marchionis FRIDERICI, praenominatas Summas *D*otalitii, et *D*onationis propter Nuptias, alias *Morgengab* quaerere ſciant, aut conſequi poſt mortem noſtri Regis Filiae praenominatae poſſint, qua cautione facta, et certificatione poterit praefatis Summis *D*otalitii, et *D*onationis propter Nuptias pro ſuo uti, et converti beneplacito. Et ſi noſtri Regis Filia ſuperviveret FRIDERICUM Marchionem praefatum, quod in *D*ivina ſtat voluntate, ultra omnia, et ſingula praedicta noſtri Regis Filia debet conſequi omnia paraphernalia, veſtimenta, et alia, quae pro eius ſpectant corpore, clenodia etiam, et omnia vaſa, et utenſilia menſae, aurea, vel argentea dictae noſtri Regis Filiae, per Nos Regem Patrem, et FRIDERICUM Maritum eius ſibi data, aut alias quocunque modo donata, per quascunque perſonas, aut per ſe ipſam pro ſuo uſu, et honeſtate conquiſita, et comparata, etiam omnia lectiſternia, et lecti, in quibus ipſa cum FRIDERICO Conthorali ſuo dormire conſvevit, ac alias ad ipſius Principis, et Sereniſſimae *D*ucis SOPHIÆ Cameram, et Curiam ſpectantia, quae ad amborum uſum pertinuerint, et in his, et ſupra, pro ea deſignatis, et deſcriptis, debet eſſe contenta, et ab aliis diviſa, et ſeparata, nec aliquod Jus, ad alia quaecunque obtinere. Sin autem Marchio FRIDERICUS noſtri Regis Filiæ clenodiae, vaſa aurea, vel argentea, veſtes, vel alias res, paraphernalia, quae a Nobis Rege, aut Sereniſſima Principe *D*omina ELISABETH Regina Poloniae Coniuge noſtra chariſſima, aut alias quocunque modo ei venerint, pro uſu ſuo non niſi gravi incumbente neceſſitate, habere, aut diſtrahere vellet, illa prius, antequam de manibus eius recipiantur, taxari per taxatores utriusque partis debent, et ei iuxta decentiam per Haeredes noſtri Marchionis ALBERTI, aut FRIDERICI Marchionis, ſolvi debent. Quorum clenodiorum, et rerum ſuperius deſcriptarum praefati noſtri Regis Filiae, ſicut praemiſſum eſt, datarum, acquiſitarum, aut donatarum reſtitutio, aut ſolutio, ſi, quod abſit, praemoreretur, Prole non relicta, Nobis Regi, aut Succeſſoribus noſtris in Regno Poloniae eſſe debet, mox, et ſtatim poſt mortem, quod abſit, praefatae noſtri Regis Filiae in uno anni quartali, in Caſtro noſtro *Miedzyrzecz* in manibus factorum noſtrorum plenarie, et ex toto. Id etiam quod noſtri Regis Filiae Marchio FRIDERICUS praefatus tanquam Conthorali ſuae, cum ei condormiverit, iuxta ſuam voluntatem, & honeſtatem pro Donatione, ratione Nuptiarum, alias *Morgengab* donaverit, & aſſignaverit, eadem ſumma debet ei cum ſupranominatis ſummis, Dote, & Dotalitio, ſeu victalitio

Anno 1475.

tio conſignari, & inſcribi, & quantum ei pro ſumma illa iuxta praenominatae ſummae taxam in annuis reditibus deberet provenire, illud etiam conſequi, cum ille evenerit, mortis videlicet FRIDERICI praefati Marchionis eventus, una cum Dote, & Dotalitio ſeu victalitio debet, & annuos ab eadem Donatione alias *Morgengab* tollere, & accipere cenſus, qui praefatae noſtri Regis Filiae per Nos ALBERTUM, & FRIDERICUM, Marchiones praefatos, noſtris patentibus Literis, & apud Nos Regem Poloniae, aut Succeſſores noſtros, in Regno noſtro praefato mox Nuptiis conſummatis, in Poſnania reponendis aſſignari, & inſcribi, ut, & iſtae *D*otis, & *D*otalitii Literae inſcriptae ſunt, & roboratae. Circa vero redemtionem de manibus eius, ſi caſu praemiſſo contingeret, id etiam de *D*onatione ratione Nuptiarum, alias *Morgengab*, intelligi debet, ſicut de ſummis Dotis, & Dotalitii ſupraſcriptum eſt. Tandem ſi caſu unus ipſorum Coniugum præfatorum ante celebrationem Nuptiarum, & conſummationem Matrimonii ab hac luce migraret, quod Deus avertat, extunc omnia, & ſingula præmiſſa nullius debent eſſe roboris, vel momenti, & una Pars alteri vigore præfatorum Articulorum, & Tractatuum in nullo debet eſſe obligata. In cuius rei evidens teſtimonium ſunt Literæ duæ in æquali forma factæ, & noſtro uniuscuiusque Sigillo appenſo ſigillatæ.

Et Nos FRIDERICUS Dei Gratia Marchio Brandenburgenſis, Stettinenſis, Pomeraniæ, Slavorum, & Caſſuborum Dux, Burgrabius Norimbergenſis, ac Rugiæ Princeps, Præſentium tenore recognoſcimus, & fatemur. Quod omnia ſupraſcripta per Sereniſſimum Principem, & Dominum, Dominum CASIMIRUM DEI Gratia Regem Poloniæ, Magnum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominum, & Hæredem, Dominum, & Patrem noſtrum chariſſimum, ac Illuſtriſſimum Principem Dominum ALBERTUM eadem Gratia Marchionem Brandenburgenſem Sacri Romani Imperii Archicamerarium Principem, & Electorem &c. Genitorem noſtrum chariſſimum, de noſtro ſcitu, & bona voluntate facta, & concluſa, promittimus omnia, & ſingula præmiſſa, & præſertim Contractum Sponſalium Nos concernentem rata, & firma habere, fidemque pro ſervatione facere, nec quoquomodo per ſe revocare, aut iubere, ut contra fiat, omnia tenere, obſervare absque dolo. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum una cum præfatorum Dominorum CASIMIRI Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque &c. et ALBERTI Marchionis his appendimus Literis. Quæ data eſt per manus Venerabilis Staniſlai de Kurozwanki Cracovienſis, Vladiſlavienſis, Bełzenſis Eccleſiarum Canonici, & Regiæ Maieſtatis ſupremi Secretarii. Actum, & datum Poſnaniæ Dominica proxima ante Feſtum Sanctæ Hedvigis. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quinto. Ac per manus Reverendi Patris Domini Friderici Epiſcopi Lubecenſis, nunc prædicti, & in præmiſſa re cum aliis noſtrorum Marchionum Oratoribus principalioris Oratoris, Sigillis noſtris ALBERTI, & FRIDERICI Marchionum præſens Litera eſt firmata, & ſigillata.

V.

Dotis, & Dotalitii Illuſtriſſimæ SOPHIÆ *in certis Bonis Collocatio.* Dat. in Cadoltzburgk d. 11. Novembr. An. 1475. *Ex Originali. Sigill. 2. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 5. num. 6. fol. 221.*

NOS ALBERTUS Dei Gratia Marchio Brandeburgenſis *S*acri *R*omani Imperii Archicamerarius, Princeps, & Elector, *S*tetinenſis, Pomeraniæ, *S*clavorum, & Caſſuborum Dux, Burgrabius Norimbergenſis, ac *R*ugiæ Princeps. *R*ecognoſcimus tenore Præſentium, quibus expedit, univerſis, tam præſentibus, quam futuris. Quia diſponente Altiſſimo Illuſtriſſimum Principem Dominum FRIDERICUM eadem Gratia Marchionem Brandeburgenſem, Stetinenſem, Pomeraniæ, *S*clavorum, & Caſſuborum *D*ucem, Burgrabium Norimburgenſem, ac *R*ugiæ Principem, Natum noſtrum chariſſimum, Sereniſſimi Principis Domini CASIMIRI eadem Gratia *R*egis Poloniæ, M. D. Litvaniæ, *R*uſſiæ, Pruſſiaeq; Domini, & Haeredis &c. Domini & Fratris noſtri chariſſimi, Illuſtriſſimae Filiae, Principi, & Virgini SOPHIÆ matrimonialiter deſponſavimus de ſcitu, & bona voluntate praefati Filii noſtri Marchionis FRIDERICI. Quibus praefatus Dominus *R*ex triginta duo millia florenorum Hungaricalium, puri auri, & boni ponderis, ratione Dotis conſtituit, & inſcripſit, iuxta tenorem Literarum Matrimonialium Poſnaniae deſuper confectarum, & emanatarum, quarum data eſt die Dominico ante Feſtum *S*anctae Hedvigis proximo, de Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quinto. In quorum triginta duorum millium flore-

Anno 1475.

florenorum recompenſam, alia triginta duo millia. floren. Hungaric. ratione Dotis, & Dotalitii, ac Summas ratione largitatis ſponſalitiae, vulgariter *Morgengabe*, quam ex more in ſignum coniugalis amoris, poſt primum Thalami ingreſſum Principes Almaniae Coniugibus ſuis donare conſveverunt, dictae Filiae noſtrae Principi, & Virgini Sophiæ, Domini *R*egis praefati Filiae, in, & ſuper Caſtris, Civitatibus, *D*iſtrictibus, Oppidis, videlicet ſuper Caſtro, & Civitate *Beyruth*, Caſtro, & Civitate *Crewſzen*, Caſtro, & Oppido *Berneck*, Caſtro, & Oppido *Szwernitz*, & *Wungeſecz*, ac Villis, Poſſeſſionibusque ad ipſa Caſtra pertinentibus. In omnibusque cenſibus, collectis, quae in vulgari vocantur *Stheure*, uſibus, homagiis, feudis, molendinis, piſcariis, foreſtis, ſylvis, aquis, praediis, venationibus, devolutionibus, & Jure Patronatus, collationibusque dignitatum, tam ſpiritualium, quam ſaecularium, Beneficiorum Eccleſiaſticorum cum cura, vel ſine cura, & generaliter cum ſingulis obventionibus ad eosdem Diſtrictus pertinentibus, nunc exiſtentibus, aut in futurum venientibus, aſſignavimus, & inſcripſimus iuxta tenorem Literarum ſubſcriptarum matrimonialium, ita, & taliter, quod ſemper ratione quorumlibet quindecim florenorum de Summa praefata ſexaginta quatuor millium florenorum, hoc eſt triginta duorum millium Dotis, & aliorum triginta duorum millium Donationis, & Dotalitii, nec non de Summa ſponſalitiae largitatis, alias *Morgengabe*, adhuc inſcribendis, unus florenus Hungaricalis, aut valor eius de cenſibus, & reditibus Bonorum ſupraſcriptorum Filiae noſtrae chariſſimae Principi, & Virgini Sophiæ, praefati Domini *R*egis Filiae obvenire debet, & aſſignari. Qui introitus ſi ſe ad tantas ſummas de Caſtris, & Bonis praefatis extendere non poſſent, ex tunc debemus Nos, ac praefatus Filius noſter Dominus Fridericus Marchio reſiduitatem in aliis Caſtris, Civitatibus, Dominiis, & Bonis, & eorum cenſibus ſupplere, & eidem Domini *R*egis Filiae inſcribere, & aſſignare. Ita tamen quod non minus de annuo introitu habeat, quam de quibuslibet quindecim florenis Dotis, *D*otalitii, et *D*onationis ex ſponſalitia largitate, unum florenum Hungaricalem, per Filiam *D*omini *R*egis praefatam, Conthoralem Filii noſtri *D*omini Marchionis Friderici, in eventum, et caſum mortis praefati *D*omini Friderici tenendum, habendum, et uti fruendum, pacifice, et quiete poſſidendum, et pro ſuo beneplacito convertendum, uſque ad tempora vitae ſuae, iuxta tenorem praetactarum Literarum Matrimonialium prius emanatarum. In cuius rei teſtimonium *S*igillum noſtrum huic Literae appendimus.

Et Nos Fridericus *D*ei Gratia Marchio Brandeburgenſis, Stetinenſis, Pomeraniæ, Sclavorum, & Caſſuborum Dux, Burgrabius Norimbergenſis, ac Rugiæ Princeps, recognoſcimus, & profitemur tenore Præſentium, quod omnia prætacta tam de ſponſalibus, & Matrimonio, quam de Dote, & Dotalitio, tum & aliis per Illuſtriſſimum Principem Dominum Albertum Dei Gratia Marchionem Brandeburgenſem &c. Dominum, & Genitorem noſtrum chariſſimum de noſtro ſcitu, & voluntate concluſa, & acta ſunt, promittimusque omnia, & ſingula ſupratacta Nos concernentia, rata, firma habere, fideliterque, ac inviolabiliter obſervare, & proſecutionem eorum facere absque dolo. In cuius rei evidens teſtimonium Sigillum noſtrum una cum Sigillo praefati Domini, ac Genitoris noſtri huic Literæ appendimus. Quæ data eſt in Cadoltzburgk die Sabbatho ipſo Feſto Sancti Martini. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quinto.

VI.

1514.

Conſtitutiones ad conſervandam bonam vicinitatem inter Regnum Poloniæ, & Marchionatum Brandeburgenſem per Commiſſarios ab utraque parte delegatos ſancitæ. Dat. Ex Colonia 19. Aprilis Anno 1514. *Ex Archivo Regni Cracovien. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 18. Num. 19. fol. 104. Item Lib. 73. Num. 74. fol. 238.*

Joachim Dei Gratia Marchio Brandeburgenſis, S. R. Imperii Archicamerarius, Princeps, Elector Stetinenſis, Pomeraniæ, Sclavorum, Caſſuborum Dux, Burgrabius Nurenbergenſis, ac Rugiæ Princeps. Significamus tenore præſentium quibus expedit Univerſis. Quia cum Sereniſſimo Principe Domino Sigismundo Rege Poloniæ, Magno Duce Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Domino, & Hærede, Fratre, & Affine noſtro chariſſimo, amorem, benevolentiam, atque tranquillam vicinitatem, ſubditisque alterutrius tutam negotiationem conſervare volentes, deputavimus Conſiliarios noſtros infraſcriptos, pleno Mandato fulcitos, ut cum Conſiliariis præfati Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ,

Anno 1514.

etiam inferius nominatis, in, & pro feſto S. Hedvigis proxime præterito in Bledzow convenirent, conſiliaque opportuna ad conſervandam quietem mutuo celebrarent, iniuriasque alterutrim illatas audirent, cognoſcerent, & iuſtitiæ mediis terminarent, & componerent, noxios vero neceſſario puniendos pro exceſſibus punirent, & propter futuram quietem fovendam, & conſervandam Articulos mutuo conſilio, & pariformi intelligentia opportunos, & aptos de conſenſu utriusque noſtrum approbandos, & obſervandos ederent, & ſtatuerent. Quo autem exitu conventus præfatus, per præfatos utriusque noſtrum Conſiliarios abſolutus, & terminatus ſit, & exiſtat, ſequentes Articuli demonſtrant. Conſiliarii Sacræ Regiæ Maieſtatis Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini Sigismundi Dei Gratia Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, &c. Domini, & Hæredis, videlicet Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus, Dominus Joannes Epiſcopus, Nicolaus de Lubrancz Palatinus, Lucas de Gorka Caſtellanus Poſnanienſis, & Capitaneus Maioris Poloniæ Generalis, & Illuſtriſſimi Principis Domini, & Domini Joachimi Dei Gratia Marchionis Brandeburgenſis Sacri Romani Imperii Archicamerarii, Principisque Electoris, Stetinenſis, Pomeraniæ, Sclavorum, Caſſuborumque Ducis, Burgrabii Nurembergenſis, ac Rugiæ Principis, videlicet Theodoricus Dei Gratia Epiſcopus Lubucenſis, Vernerus de Schollenburg, Caſper Kichzicz Miles auratus, Sebaſtianus Stublinger Doctor, & Cancellarius, nec non Commiſſarii cum plenitudine Poteſtatis, & authoritatis ad Conventum in confinibus Dominiorum incliti Regni Poloniæ, & Marchionatus, pro Feſto Divæ Hedvigis per Maieſtatem Regiam, & Illuſtriſſimum Principem, & Electorem inſtitutum, & in Villa Falkiennwald inter Monaſterium Bledzow, & Oppidum Regni, atque Kiemſwalde Oppidum Marchionatus ſita, tentum, & habitum electi Deputati, & deſignati pro fraterno amore, amicitiaque conſervanda inter Maieſtatem Poloniæ, & Illuſtriſſimum Dominum Marchionem, & pro bono Pacis ſubditorum, & Dominiorum tam Sereniſſimi Regis Poloniæ, quam Illuſtriſſimi Domini Marchionis, vigore Mandatorum a Maieſtate Poloniæ, & Illuſtriſſimo Domino Marchione utrinque ad hunc Actum datorum, & a præfatis Dominis Conſiliariis, & Commiſſariis productorum, & exhibitorum, matura deliberatione, unanimique voto ad perpetuam Pacem inter Dominia Regni, & Marchionatus componendam, tenendamque, ut graſſandi licentia, & malefaciendi via omnibus ſubditis utriusque Dominii præcludatur, proque exhibitione promptioris, & facilioris iuſtitiæ, ad futuros caſus, & eventus, quoſcunque, et qualeſcunque evenire in poſterum contingeret, et non ad præteritos, ſub his Articulis, clauſulis, punctis, et Conſtitutionibus ex utraque parte firmandis, et roborandis convenerunt, et decreverunt. Inprimis quod ſubditi utriusque Dominii tam Regni, quam Marchionatus pro ſingulis actionibus, cauſis, iniuriis quibuscunque recurrent, et recurrere debent ad Principes Dominiorum, videlicet Sereniſſimum Principem Dominum Regem Poloniæ, et Illuſtriſſimum Principem Dominum Marchionem Brandeburgenſem, et Electorem Sacri Imperii, vel ad Præfectos Maieſtatis Regiæ, vel Illuſtriſſimi Domini Marchionis, in quorum Territoriis iniuriantes, vel ipſi rei degunt, et apud eos adminiſtrationem iuſtitiæ petere. Item ne Partes graventur ſuperfluis itineribus, et expenſis, utque facilior unicuique iuſtitia reddatur, conſtituerunt præfati Domini Conſiliarii, et Commiſſarii, quod Principes utriusque Dominii, Sereniſſimus Princeps, et Dominus, Dom. Rex Poloniæ, et Illuſtriſſimus Princeps Dominus Marchio Brandeburgenſis, et Elector Imperii, conſtituere, et deputare debent Judices ex utriusque Dominiis binos, et binos de Dominio Regni duos, et de Dominio Marchionis duos, unum Spiritualem, alterum Sæcularem, qui omnes iniurias futuras, actiones, et cauſas diſcernent, et iudicabunt inter Regni ſubditos ex una, et ſubditos Marchionatus partibus ex altera. Judices præfati non iudicabunt, nec iudicare debent ſubditos Sereniſſimi Principis, Regis Poloniæ, et ſubditos Illuſtriſſimi Domini Marchionis, hinc inde Jure Regni, neque Jure Imperii, vel *D*omini Marchionis, ſed æquitate rationis ſimpliciter, et de plano, et quid quid per Judices decernetur, hoc firmum, et ratum eſſe debet, nec appellari a *D*ecreto, et Sententia talium Judicum poterit. Quilibet Princeps, in cuius *D*ominio reſidet ille, contra quem Sententia lata eſt, Sententiam debitæ executioni demandabit, vel demandari faciet, vel eorum Præfecti Generales, vel Speciales infra tempus Judicii proximi. Item Judices deputati non alio tempore iudicare debebunt, quam bis in Anno, ſemel die Lunæ, poſt *D*ominicam Miſericordiæ *D*omini, in *Miedzyrzecz* Oppido, in Dominiis Sereniſſimi Regis Poloniæ, ſecundo pro die Lunæ poſt Feſtum S. Franciſci in *D*ominio Illuſtriſſimi Marchionis

Anno 1514.

chionis in Oppido *D*ruſſen, quod Poloni Oſſmia appellant. Et ſi uno die non poterint propter multitudinem cauſarum Judicium finire, quod aliis diebus ſequentibus illud terminandi, et continuandi habebunt facultatem. Præfati Judices, cum ad Officium iudicandi electi fuerint, et deputati, iurare debent, quod iudicabunt non ſecundum favorem, amicitiam, & affectum, ſed ſecundum meram æquitatem, & iuſtitiam, prout illis æquius, & iuſtius videbitur, nec munera, vel promiſſiones a Partibus recipere, & præfata Juramenta præſtabunt hincinde, Judices Regiæ Maieſtatis Poloniæ manibus Judicum Domini Marchionis, & Judices Illuſtriſſimi Domini Marchionis, in manibus Judicum Regni. Præterea utrique Judices habebunt ſuos Notarios iuratos diſcretos, qui Acta Judicii fideliter conſcribent, & ſe in qualibet parte folii ſubſcribent. Decreverunt etiam præfati Domini Conſiliarii, & Commiſſarii, quod Sacra Regia Maieſtas Poloniæ debet deputare Judicibus differentiarum in Limitibus Regni conſtituendis, Sigillum ſingulare, & Illuſtriſſimus Dominus Marchio Judicibus de Marchia aliud, quo utentur ipſi Judices in ſigillando ad dandas Literas Significatoriales, Remiſſoriales, Adiudicatorias, & alias quaſcunque, quæ fuerint partibus pro conſecutione iuſtitiæ neceſſariæ, & quibus ſigillabuntur cauſæ, quæ remittentur ad ipſos Principes, vel eorum præfectos Generales pro ſententia ferenda, dum ipſi Judices, vel maior Pars in unam ſententiam convenire non poſſent. Item ſi Partibus incumberet probatio, & teſtes, vel iura pro illo iudicio, in quo lis conteſtata eſt, habere non poſſent, ad proximum iudicium producendi eamdem, vel eoſdem, dari debet dilatio. Item Teſtes inducti deponent medio Juramento, quos ſoli Judices examinabunt, & circa examen eorum ſolennitatem Canonum, & Jurium obſervare, & ad interrogatoria examinare, ſi Pars adverſa, vel Procurator eius hoc expoſcet, debebunt. Item Judices ex maioritate ſuffragiorum Sententiam, & Decreta ferent, non obſtante eo, quod quartus diſſentiat, nec ſeparatim ſuper ſententiis ferendis colloqui, & conſulere, ſed in commune. Quod ſi diſparitas erit ſuffragiorum ita, quod Judices utriusque Dominii ſint differentes, videlicet bini, & uni erunt unius ſententiæ, & alii bini alterius ſententiæ, propoſitio, & depoſitio Teſtium, aliaque merita cauſæ debent conſcribi, conſcripta claudi ad inſtar Rotuli, & Sigillis iudiciariis Judicum utrorumque pro eo officio conceſſis conſignari, & mitti. Actor pro ſententia ferenda ad Dominum rei, vel ad ſuum Vices-gerentem Generalem, & Princeps, ſeu Vices-gerens ſuus Generalis, a præſentatione Literarum Remiſſorialium, & Rotuli, quas ipſi Judices, de quorum Territorio reus eſt, deferent, & præſentabunt, ſententiam ſcribere debet infra duos Menſes, et Judicibus ſui Territorii conſignatam Sigillo, deferendam ad Judicii proxime celebrandi tradere, quam Judices non aperient, niſi omnes inſimul, et præſentibus Partibus conſtituent, et pronuntiabunt. Præterea Judices præfati habebunt librum iudiciarium, in quo omnia Acta iudiciorum acticabunt, et Notarios binos, Judices Marchionatus, alium, qui in Druſſen Oppido, quod Oſſmia lingva vernacula Poloni apellant, Acta iudiciorum celebratorum annotabunt, et propter falſitatem vitandam, uterque eorum ſe ſingulis chartis ſubſcribet, in qualibet parte folii, quod poſt ſingula Judicia celebrata in loco, ubi celebratum eſt iudicium, conſervabitur, et non obſtante ſubſcriptione Notariorum, conſignari debet Sigillis pro Judicibus datis, et deputatis, et per Judices, in quorum Territorio depoſitus eſt, ad locum celebrandi iudicii deferri. Si malefactor, vel iniurians, ſive ex officio Iudicis, ſive ad inſtantiam Partis dedit pænas patrati ſceleris, quod ſcilicet ultimo ſupplicio affectus eſſet, nihilominus in bonis ſuis, in quantum ſe extendunt, damna Parti illata, dum a Parte repetentur, exolvi debent, prout proprio Juramento damna paſſus firmaverit. Et ſi quis peierare compertus fuerit, ipſo facto infamis ſit, et pœna quadrupli puniatur, et ad reſtitutionem eiusdem quadrupli compellatur, et media Pars quadrupli pro Principe, et reliqua pro Judicibus omnibus dividatur. Et ut ſubditis utriusque Dominii occaſio iniurias faciendi, vel patrandi aliqua ſcelera adimeretur, ſtatuerunt præfati Domini Conſiliarii, et Commiſſarii utriusque Dominii tam Regni quam Marchionatus, quod ſi aliquis ſtatim poſt alienationem bonorum ſuorum, vel paulo poſt ad iniurias faciendas, et damna alicuius Dominii converteretur, tenebuntur ipſi Principes, vel eorum Præfecti ex Officio ad requiſitionem alterius Principis, vel Præfectorum, aut Partis querulantis Emptores, et Poſſeſſores Bonorum ad ſe vocare, et ab eis Juramentum repetere, quod non fuerint conſcii circa emptionem, vel in ipſo contractu de factis malefactoris, nec ſub conditione occulta, et doloſa, puta in ſpem reſtitutionis faciendæ, eadem ſibi reſi-

ſignari, vel reformare ordinaverit. Quodſi emptor iurare recuſaverit, extunc compellendus eſt ad reparationem damnorum, in quantum ſe illa bona extendunt. Animadvertere etiam debent Principes utriusque Dominii, & Præfecti eorum, ut circa reſignationes Bonorum, Hæreditatum, & Poſſeſſionum ſuperintendant cauſas alienationum, ex quibus cauſis fiant, perquirendo, ne in fraudem, dolum, vel iacturam, & periculum alicuius committantur. Quod ſi aliqua ſuſpicio de ea oriatur, ipſa reſignatio non admittatur, niſi Cautionem fideiuſſoriam faciat de indemnitate, quæ per eum committi poſſet, ne ſecus talibus ſuſpectis ipſa reſignatio admittatur. Præterea ſi contingeret aliquos immemores ſui honoris, & ſalutis, in Dominiis Maieſtatis Poloniæ, & Illuſtriſſimi Domini Marchionis, ſubditis alicuius Dominii furta, homicidia, incendia, & alia damna committere, & in aliquod Dominiorum ſe transferre, vel fugere, tenebuntur ſubditi illius Dominii, qui ſunt illi itineri vicini, & per quorum Dominia, & Poſſeſſiones ipſi malefactores proficiſcuntur, ad requiſitionem eius, qui paſſus eſt damnum, vel eius Procuratoris, vel amici, vel quicunque hoc nomine eius petat, malefactorem pro poſſe ſuo inſequi, vel auxilia præſtare ad eum inſequendum. Et quia captivitates, & depactiones inter Regni ſubditos & Marchionatus ſæpius fieri ſolebant, nec ſecurus erat viarum tranſitus, nec quisque tutus erat in domibus ſuis, ſtatuerunt præfati Domini Conſiliarii, & Commiſſarii, ne de cætero fiant, nec quisquam aliqua ſponſione fidei obligaretur. Quodſi quemquam ſubditorum, ex ſubditis tam Sereniſſimi Principis Regis Poloniæ, quam Illuſtriſſimi Domini Marchionis captivare, tam in domo, quam in itinere, & tales captivos conſervare, vel aliqua ſponſione fidei obligare, aut depactare contingeret, quod Bona ſua Principi, ſub cuius Dominio reſidet, confiſcarentur, ex quibus Parti læſæ ſatisfactio per Principem fieri debebit, in quantum Bona ſe extendunt. Statuerunt etiam præfati Domini Conſiliarii, & Commiſſarii, quod præfati Judices, & omnes ſubditi hinc inde ad præfata Judicia in confinibus præfatorum Dominiorum celebranda, venientes & quorum intereſt, habere debent *S*alvum Conductum, quem ibidem præfati Domini Conſiliarii, & Commiſſarii ex Parte S. R. Maieſtatis Poloniæ, & ex Parte Illuſtriſſimi Domini Marchionis vigore Mandatorum ſuorum Principum, prout exnunc, ita extunc, & prout extunc, ita exnunc dant, concedunt, & largiuntur Judicibus, Notariis, & omnibus ſubditis, & venientibus ad præfata Iudicia, tam nomine Maieſtatis Poloniæ, quam Illuſtriſſimi Domini Marchionis, promittentes eundem in omnibus inviolabiliter obſervare, & ſub eo ſecuritatem tam in Perſona, quam in rebus de omni indemnitate habere. Statuerunt inſuper præfati Domini Conſiliarii, & Commiſſarii, quod nullæ diffidationes abhinc, & per amplius inter ſubditos præfatorum *D*ominiorum fieri debent, neque a ſubditis tam Domini Marchionis Sacræ Maieſtati Regiæ, quam a Regiæ Maieſtatis Poloniæ ſubditis Illuſtriſſimo *D*omino Marchioni. Si quis vero contrarium facere auſus fuerit, Bona ſua ipſo facto ſint confiſcata, tam diu, quam diu Principis gratiam, cui diffidationem fecit, invenerit, vel perſonæ diffidanti ſatisfecerit. Et nihilominus ſi Nobilis eſt, ſponſione fidei per Principem, in cuius Territorio diffidans eſt, obligetur, ſi ignobilis, in carcerem, vel in cautionem fideiuſſoriam coniiciatur ad Principis, vel perſonæ, cui diffidavit, voluntatem Filii Patrisfamilias, ſi iugum paternum excutientes, ad rapinas, furta, diffidationes, captivitates, depactationes ſe converterint, Principes eorum in Bona ad eos devoluta Jus ſucceſſionis habebunt, nec in illud reſtitui debent, niſi beneficio Principis, de conſenſu illius, in quem deliquerint. Et quia fruſtra eſſet Iudicia inſtituere, ſi Partes non comparerent; ne talia igitur claudicent Iudicia, præfati *D*omini Conſiliarii, & Commiſſarii ſtatuerunt, quod Actor, ſi reum trahere velit in iudicium præfatorum Judicum, Principi, vel Præfecto ſuo generali, vel ſpeciali cauſam ſuam exponet, & petet reo præfigi terminum pro Iudiciis proxime celebrandis, de qua praefixione Princeps, vel Praefectus apud Iudices faciet fidem, qui ſi non comparuerint, neque per ſe, neque per alium, notabitur eius contumacia in Actis, ſi pars inſtabit, & nihilominus continuabitur ſibi alius terminus ad proxima Iudicia, & Iudices intra tempus Iudiciorum Partem de aſtantia termini, & accuſatione contumaciae, & de termino proximo peremptorio, per Notarium ſuum Regni, Regnicolas, Marchionitas vero per Notarium Iudicum *D*omini Marchionis aviſabunt, & terminum peremptorium ei praefigent, quo non comparente Iudices ſententiam ferent. Nullus Princeps, nec *S*acra Regia Maieſtas Poloniae, nec Illuſtriſſimus Princeps Dominus Marchio, & Elector Imperii, hoſtes Dominiorum, ſive Raitharos, ſive alios quoscunque, tam Principum, quam *D*ominiorum, & ſub-

Anno 1514.

ditorum iuvare, & conſervare in Terris ſuis debet, nec per Terras mittere, nec illis auxilia, & conſilia præſtare, ſed pro viribus tranſitum eorum defendere, reprimere, & cohibere. Vt autem ea omnia, quæ modo præmiſſo per Conſiliarios noſtros præfatos, ſimul, ac præfati Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ Affinis noſtri chariſſimi pro conſervanda benevolentia, & quiete, mutuo conſilio, & voluntate conſtituta, decretaque, & in Articulos præmiſſos redacta ſunt, rata, & firma ſint, eadem Nos de conſenſu noſtrorum Conſiliariorum ex parte noſtri Marchionatus ita obſervanda, ſicuti præmiſſum eſt, approbamus, eadem ſervare, & ſervari a noſtris ſubditis, dummodo & ab alia Parte ſerventur volentes, prout ſervabimus, & ſervari effectualiter faciemus. Harum, quibus Sigillum noſtrum eſt ſubappenſum, teſtimonio Literarum. Datæ ex Colonia Caſtro noſtro, decima nona die Menſis Aprilis Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quarto.

VII.

1521. SIGISMUNDUS I. *Rex Poloniæ rogatione* CAROLI V. *Imp. differt bellum, quo* JOACHIMUM *Marchionem Brandeburgenſem aggredi voluerat, arbitriumque cauſæ cum eo præfato Imperatori defert.* Dat. Cracoviæ die 6. Maii Anno 1521. *Ex Archivo Regni. Lib. 26. Num. 27. fol. 186.*

Sereniſſime, et Excellentiſſime Princeps, et Domine Frater, et Conſangvinee noſter chariſſime, ac honorandiſſime. Accepimus Literas Veſtræ Maieſtatis, quibus ſcribit intellexiſſe ſe ſubortum eſſe nonnihil ſimultatis inter Nos, et Illuſtrem Dominum JOACHIMUM Marchionem Brandeburgenſem, eo, quod ille Gentes adverſus Nos per Terram ſuam tranſire permiſerit, veritamque Maieſtatem veſtram, ne res ad arma, et perturbationem Rei Chriſtianæ veniret, cuius quietem, et bonum ſtatum curæ, et cordi haberet, egiſſeque cum illo, ut hanc diſſenſionis cauſam Maieſtati veſtræ cognoſcendam permitteret, et cum ille id facere conſentiat, poſtulat a Nobis Maieſtas veſtra, ut Nos pariter non gravaremur ſibi eiusdem differentiæ cognitionem deferre, promittens Nobis ſe erga Nos in eadem cognitione ita geſturam, ut fraterno amori, et Coniunctioni noſtræ conveniret. Sereniſſima Cæſarea, & Catholica Maieſtas: explicari non poſſunt verbis tot damna, et iniuriæ, quæ a multo tempore illatæ ſunt ſubditis noſtris ex Terra ipſius Domini Marchionis JOACHIMI, & præſertim per eos, qui illic receptaculum habentes premebant, & afficiebant Nobiles, & alios ſubditos noſtros, eosque pecunia taxabant, ſpoliabant, detinentes etiam nonnullos in carceribus usque ad necem, & alia multa id genus, quorum cauſa cum illum ſæpe admonuiſſemus, facere placuit Conventum in Finibus Conſiliariorum utriusque noſtrum, qui de iniuriis, & damnis ipſis cognoſcerent, ubi rebus aliquantum ſopitis, facta ſunt demum inter Nos, & illum Pacta, & Inſcriptiones arctæ Pacis, inter quas, & hoc potiſſimum expreſſum eſt, quod neuter noſtrum adverſus alterum Gentes quaſcunque hoſtiles fovere, & permittere per Ditionem ſuam deberet, poſt quas quidem Inſcriptiones factas, non modo non ceſſarunt ſolita damna, iniuriæ, exuſtiones, ſpolia ſubditorum noſtrorum, ſed etiam ut manifeſtiſſime conſtat, Gentes adverſum Nos eius præcipue opera, conſilio, favore in Terra illius congregatæ Nobis inopinantibus illinc fines Regni noſtri, & Pruſſiæ fuerunt ingreſſæ, inter quas etiam multi ex ſubditis illius extiterunt, quorum cum nemo Nobis hoſtilitatem, præter Capitaneum, iam illis circa fines noſtros exiſtentibus, denuntiavit, & quidquid patrare potuerunt in ipſis finibus tam Regni, quam Pruſſiæ, priusquam eſſent per noſtros exturbati, in viciniis receptum habuerunt ad Terram ipſius Domini Marchionis, & poſtremo pedem referentes illuc ſe contulerunt. Quare Excellentiſſime Frater noſter, cum alias iniurias lenius tuliſſemus vitantes bellum, & calamitatem Populi Chriſtiani, ægre quidem tulerunt ſubditi noſtri, Nosque aſſidue querelis impetebant, verum poſt commiſſum hoc illius tam infeſtum, indignumque contra vicinitatem, contra Pacta, & Inſcriptiones noſtras, nulla iuſta cauſa factum prorſus a Nobis exigebant Univerſi Ordines Regni noſtri, ut illi vicem referremus, & præſertim cum id ſenſiſſet Imperator Scytarum, egiſſetque tum apud Nos per inſignes Oratores ſuos, ut Gentes illius tranſire per Regnum noſtrum ad Dominia vicina Nobis infeſta permitteremus, Nobisque in ea deliberatione exiſtentibus, ſupervenerunt illæ Literæ Veſtræ Maieſtatis, quibus anxii quidem fuimus, quid potiſſimum exequeremur. Hinc dolor iuſtiſſimus Nos exagitabat, pro tanta, tamque indigna iniuria Nobis illata ab his, qui poſt terga, & arma noſtra tuti degentes, Nos meritiſſime iuvare debe-

Anno 1521.

rent, illinc rurſus demolliebat, permovebatque Nos ſummus amor, & obſervantia noſtra erga Veſtram Maieſtatem, horrorque calamitatis Populi Chriſtiani, quam hi duntaxat norunt, qui cum infidelibus rem habent. Prævaluit tandem ratio, & reſpectus Maieſtatis veſtræ, cui omnibus in rebus non poſſumus non gratificari, prævaluit & pietas in Rem Chriſtianam, pro qua alioquin immenſos labores, & ſumptus asſidue fecimus, & plurimum ſangvinis profundimus, ita, ut contenti ſimus Nos aliquandiu continere, & ad Maieſtatem Veſtram rem, ut poſtulat, deferre. Sperantes, quod in ea pariter ſe ita exhibere dignabitur, ut eſt expectatio, & confidentia noſtra de illa, rogamusque omni ſtudio Maieſtatem Veſtram, ut perpenſa tam inſigni iniuria Nobis ab ipſo Domino Marchione JOACHIMO illata, eum ad ſatisfaciendum Nobis auctoritate ſua adigere, Nobisque cum illo iuſtitiam celerem miniſtrare dignetur, pro virtute Maieſtatis veſtræ, & vinculo, ac amore noſtro mutuo. Interim illum commonefaciat, ut ſe, & ſuos contineat, ne ſubditis noſtris damna, ex illus Terra inferantur. Nam ea res ferri a Nobis non poſſet, quin Maieſtas veſtra Nos excuſatos haberet. Commendamus Nos ex corde eidem Maieſtati Veſtræ, uti Fratri noſtro amantisſimo, quam felicisſime valere, & præſtare deſideramus. Cracoviæ die 6. Maii Anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo Regni vero noſtri decimo quinto.

VIII.

1530. SIGISMUNDUS I. *Rex Poloniæ pollicetur ſe perſoluturum Marchionibus Brandeburgicis Dotem Matris eorum.* Datum Cracoviæ Feria ſecunda poſt Dominicam *Judica.* Anno 1530. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. ſub Litera H. H. fol. 266.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, totiusque Pruſſiæ, ac Maſoviæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quibus expedit Univerſis, ac pro Nobis Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris recognoſcimus. Quia cum veniſſet ad Nos in Civitatem noſtram Cracovienſem Illuſtris Princeps Dominus GEORGIUS Marchio Brandeburgenſis, in Pruſſia, Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſuborum, Sclavorum, & in Sileſia Ratiborienſis, & Carnovienſis &c. Dux, Rugiæ Princeps, & Burgrabius Nurembergenſis, Nepos noſter ex Sorore chariſſimus, & inter alia Nobis declaraſſet Dotem Illuſtriſſimæ olim Principis Dominæ SOPHIÆ Matris ſuæ & Sororis Noſtræ chariſſimæ, quam felicis memoriæ Sereniſſimus Princeps Dominus CASIMIRUS Rex Parens noſter chariſſimus Illuſtriſſimo Principi Domino FRIDERICO Marchioni Brandeburgenſi Patri ſuo deſignaverat, nondum eſſe perſolutam, & rogaſſet Nos ſuo, & Fratrum ſuorum, Nepotisq; ſui Filii, Illuſtris olim Principis CASIMIRI Marchionis Brandeburgenſis &c. nomine, ut ipſam Dotem illis exolveremus; Nos accepta hac relatione, & documento, & cognoſcentes dictorum Illuſtrium Principum Dominorum Marchionum Brandeburgenſium Nepotum noſtrorum ſingularem erga Nos amorem, & obſervantiam, volentesque Illos Nobis & Regno noſtro beneficentia noſtra devincire, & propterea & ipſi Illuſtres Domini Marchiones, in Pruſſia, & in Sileſia Duces &c. in gratiam noſtram, octo millia florenorum Aureorum e Summa capitali triginta duorum millium aureorum Hungaricalium boni, & iuſti ponderis dotalis debiti remiſerunt, & condonaverunt, quod ſane grato benivoloque animo accepimus. Singularem igitur benivolentiam noſtram, qua illos complectimur, aliis teſtatam facere volentes, ipſis ratione totius prædictæ dotis Summam viginti quatuor millium florenorum Hungaricalium, in Auro bonæ monetæ, & iuſti ponderis Nos, Hæredes, & Succeſſores noſtros exſoluturos ſubmiſimus, & præſentibus Literis noſtris ſubmittimus, ac obligamus. Promittentes in verbo noſtro Regio pro Nobis, omnibus Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris, quod ad Feſtum Converſionis Sancti Pauli Anni futuri milleſimi quingenteſimi trigeſimi primi, quinque millia florenorum Hungaricalium in auro, & deinceps quinque Annis pro eodem feſto Converſionis ſancti Pauli, per tria millia florenorum Hungaricalium in auro, & ſexto anno ultimo quatuor millia florenorum iuſti ponderis, bonæ monetæ, uſque ad exſolutionem totius Summæ præfatæ viginti quatuor millium florenorum Hungaricalium in auro numerari Illuſtritatibus earum, aut Nuntio cum plena facultate ab eis miſſo in Prætorio Civitatis noſtræ Poſnanienſis faciemus, absque omni ipſorum Dominorum Marchionum, & Hæredum impenſis, et incommodis. Ipſi vero Domini Marchiones Brandeburgenſes Recognitionem ſolutionis ſibi quotannis factæ dare ſub Sigillo

Anno 1530.

ANNO 1530.

gillo ſuo, et ad primam ratam ſolutionis literas Dotales reponere, et reſtituere, poſt totalemque ſolutionem praedictae Summae viginti quatuor millium florenorum Hungaricalium in auro, in ultimo termino praeſentes Literas noſtras Nobis, aut Succeſſoribus noſtris reddere, ac reſtituere tenebuntur. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum praeſentibus eſt appenſum. Datum Cracoviae feria ſecunda poſt Dominicam *Judica* proxima. Anno Domini milleſimo quingenteſimo triceſimo, Regni autem noſtri Anno vigeſimo quarto.

SIGISMUNDUS *Rex. mpp.*

IX.

1531.

Quietatio de Literis Dotalibus Illuſtrium Marchionum Brandeburgenſium S. R. Maieſtati reſtitutis, & Solutio Dotis vigore Contractus. Actum Cracoviæ feria quarta proxima ante Feſtum S. Agnetis, Anno 1531. *Ex Archivo Regni Lib 32. Num. 33. fol. 452.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Rusſiæ, totius Prusſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, &c. Dominus, & Hæres. Quia quemadmodum ex vi Contractus per Nos cum Illuſtri Principe Domino GEORGIO Marchione Brandeburgenſi &c. Nepotibusque ſuis, & Fratre, Anno ſuperiore facti, occaſione ſolutionis Dotis Illuſtri olim Principi Dominæ SOPHIÆ Matri ſuæ, Sorori vero noſtræ charisſimæ nondum diſſolutæ per Parentem noſtrum felicis memoriæ Serenisſimum Principem Dominum CASIMIRUM Regem Poloniæ, Illuſtri Principi Domino FRIDERICO Marchioni Brandeburgenſi deſignatæ, quinque millia florenorum Hungaricalium puri auri, & iuſti ponderis pro Feſto Converſionis S. Pauli Anni præſentis, videlicet milleſimi quingenteſimi triceſimi primi, ſolvere Nos ſubmiſimus, & obligavimus, & prædictus Dominus GEORGIUS Marchio cum Fratribus ſuis Literas Originales, Dotales per dictum olim Parentem noſtrum Domino olim FRIDERICO Marchioni datas originaliter reſtituere, circa ſolutionem primæ ratæ debebat: cum igitur prædictas Literas Dotales prænominatus Dominus Marchio cum ſuis Nepotibus per Nobilem Virum in manus Magnifici Severini Bonner de Balicze in Ogrodzieniec, & in Kamieniec Hæredis, Capitanei Biecenſis, Burgrabiique, & Zupparii, ac Magni Procuratoris Cracovienſis Nobis ſincere Dilecti, a Nobis ad hæc poteſtatem habentis, in in effectu reſtituit, Nosque de prædictis quinque millibus florenorum auri, puri, & iuſti ponderis quietat; Nos etiam ipſum Dominum GEORGIUM Marchionem Brandeburgenſem, & Nepotes eius de Literis prædictis Dotalibus Sororis noſtræ quietamus præſentibus. In cuius rei teſtimonium &c. Actum, & Datum Cracoviæ feria quarta proxima ante Feſtum S. Agnetis Anno Domini milleſimo quingenteſimo triceſimo primo Regni vero noſtri XXIV.

ANNO 1531.

SIGISMUNDUS *Rex.*

X.

1535.

PAULI III. *Papæ Bulla Diſpenſationis ſuper conſangvinitate inter* JOACHIMUM *Marchionem Brandeburgenſem,* & HEDVIGEM SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ Filiam.* Dat. Romæ 10. Junii An. 1535. *Ex Originali.*

PAULUS Epiſcopus Servus Servorum Dei dilecto Filio Nobili Viro JOACHIMO Juniori Marchioni Brandeburgenſi, & dilectæ in Chriſto Filiae, Nobili *D*OMICELLÆ HEDVIGI de Polonia, Brandeburgenſis, & Cracovienſis, Civitatum, ſeu Dioc. Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem Romani Pontificis præcellens auctoritas conceſſa ſibi deſuper utitur poteſtate, prout Perſonarum, negotiorum, & temporum qualitate penſata id in Domino conſpicit ſalubriter expedire. Oblata ſiquidem Nobis nuper pro parte veſtra petitio continebat, quod Tu Fili JOACHIME Junior Marchio, qui dilecti Filii Nobilis Viri JOACHIMI Marchionis Brandeburgenſis, Electoris Imperii Romani, Filius, et Tu in Chriſto Filia HEDVIGIS, quæ charisſimi in Chriſto Filii Viri SIGISMUNDI Poloniæ Regis Filia eſtis, pro conſervandis inter Vos, veſtrosque Conſangvineos, et Affines, præſertim ex ſangvine Regio deſcendentes, nec non ſubditos, et Vaſallos, Pacis, et amicitiæ Fœderibus, ac ex certis aliis rationabilibus cauſis, deſideratis invicem matrimonialiter copulari, ſed quia ſecundo affinitatis gradu ex eo proveniente, quod quondam Magdalena Tui JOACHIME, dum viveret, prima uxor, ipſius SIGISMUNDI Regis ex Sorore Neptis Tibi HEDVIGI ſecundo Conſangvinitatis gradu coniuncta erat, Vos invicem attinetis, deſiderium verum in hac parte adimplere non poteſtis, *D*iſpenſatione

ANNO 1535.

tione Apoſtolica ſuper hoc non obtenta. Quare pro parte veſtra Nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut Vobis ſuper hoc de opportunæ *D*iſpenſationis gratia providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui inter alia ſingulos Chriſti fideles, præſertim Principes, Pacis, et tranquillitatis unitatem, et amænitatem vigere ſinceris deſideramus affectibus, ad ſtatum veſtrum debitum reſpectum habentes, ex præmiſſis, & certis aliis Nobis expoſitis cauſis, huiusmodi ſupplicationibus inclinati, Vobiſcum, dummodo Tu HEDVIGIS propter hoc rapta non fueris, ut huiusmodi Affinitatis impedimento, ac quibusvis Apoſtolicis, nec non in Provincialibus, & Sinodalibus Conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus, cæterisque contrariis nequaquam obſtantibus Matrimonium inter Vos contrahere, illudque in facie Sanctæ Matris Eccleſiæ ſolenniſare, ac in eo, poſtquam contractum fuerit, remanere, libere, & licite valeatis, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium de ſpecialis dono gratiæ diſpenſamus, prolem ex huiusmodi Matrimonio ſuſcipiendam legitimam nuntiando. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diſpenſationis, & nuntiationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Marcum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto. Quarto Idus Junii, Pontificatus noſtri Anno primo.

XI.

Pacta Matrimonialia inter SIGISMUNDUM I. *Regem Poloniæ nomine Filiæ ſuæ* HEDWIGIS, & JOACHIMUM *Juniorem Marchionem Brandeburgenſem inita.* Vilnæ d. 21. Martii Anno 1535. *Ex Originali.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiae, totiusque Prusſiae, ac Maſoviae &c. Dominus, & Haeres, & GEORGIUS Dei Gratia Epiſcopus Lubucenſis, & Ratzpurgenſis, Gunterus Comes, et Dominus in Schroarburgk, Ioannes Gans, Dominus in Potliſt, Fabianus *S*ungk Praepoſitus Berlinenſis, Legati cum plena auctoritate, et ſufficientibus Mandatis Illuſtriſſimorum Principum, et Dominorum, Domini IOACHIMI *S*enioris Marchionis Brandeburgenſis, Sacri Romani Imperii Archicamerarii, Principis, et Electoris, *S*tetinenſis, Pomeraniae, Slavorum, et Caſſuborum Ducis, Burgrabii Nurenbergenſis, et Rugiae Principis, et Domini IOACHIMI Iunioris Marchionis Brandeburgenſis etc. Significamus tenore Praeſentium, quibus expedit, univerſis. Quod cupientes neceſſitudinem inter Nos, dictum *S*IGISMUNDUM, Maioresque noſtros Reges Poloniae, et Illuſtriſſimum Dominum Marchionem Brandeburgenſem, pridem initam, longoque uſu, et mutuis officiis auctam, atque confirmatam, ſtabilem eſſe, et perpetuam, novo Affinitatis vinculo eam roborandam, et devinciendam duximus.

Nam Nos SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiae, totiusque Pruſſiae, ac Maſoviae etc. Dominus, et Haeres Illuſtriſſimo Principi Domino IOACHIMO Iuniori Marchioni Brandeburgenſi, per memoratos Nuntios ſuos ambienti Illuſtriſſimam Principem, et Virginem HEDVIGIM Filiam noſtram primogenitam, eandemque chariſſimam deſpondemus, ſecundum ea Pacta, atque Conventa, quae ſequuntur, noſtro Regis, et dictorum Nuntiorum cum plena Auctoritate, et ſufficientibus Mandatis utriusque Illuſtriſſimi Domini IOACHIMI Marchionis Patris, et Filii nomine miſſorum, conſenſu, et voluntate transacta, ut Illuſtriſſima Princeps, et Virgo HEDVIGIS noſtra Regia Filia, et Illuſtriſſimus Princeps Dominus IOACHIMUS Minor Marchio praeſentes inter ſe Matrimonium contrahant ſecundum morem, et *S*anctiones Eccleſiae Catholicae, idque Cracoviae Anno Domini 1535. die et tempore aliis Literis noſtris Regiis deſignando, quo Illuſtriſſimi *D*omini Marchiones praedicti, aut ſaltem alteruter eorum, nempe Iunior de magnis quibusdam, et arduis negotiis Nobiscum tractaturus veniret, laute, et magnifice, uti et Nobis, et illo dignum eſt, cum univerſo comitatu ſuo a Nobis accipiendus, atque tractandus, atque ibi tum Nos dictam Filiam noſtram chariſſimam cultu, et ornatu corporis ſplendido, et ut Regiam Filiam decet, ornatam in Matrimonium, et ad Coniugalis Tori ſocietatem trademus, *D*ominus vero IOACHIMUS Iunior Marchio, eam peractis Nuptiis, uti Coniugem ſuam legitimam accipiet, et ad *D*itiones ſuas ſecum abducet. Item Nos SIGISMUNDUS Rex eidem Illuſtriſſimo Domino JOACHIMO Marchioni Iuniori Genero, & Filio noſtro triginta duo millia aureorum Hungaricalium boni, et iuſti ponderis

Anno 1535.

deris dotis nomine dare debebimus, et verbo noſtro Regio per praeſentes Literas noſtras Regias promittimus, ſed ita, ut ſedecim millia aureorum confeſtim peractis Nuptiis Cracoviæ numeremus. Reliquorum vero ſedecim millium dimidium, hoc eſt octo millia aureorum peracto anno integro a celebratione nuptiarum Poſnaniæ numerari & perſolvi faciemus, aut ſi, (quod Deus avertat,) Nos fatis concederemus, Succeſſores & Hæredes noſtri perſolvi facient Nuntiis eiuſdem Domini Marchionis Joachimi, qui ad eam pecuniam accipiendam mittentur. Ipſi vero Nuntii debebunt iis, a quibus Nomine noſtro dictam pecuniam accipient, quietantias dare ſub Sigillo dicti Domini Joachimi Junioris Marchionis. Pro ſecunda quidem rata ſuper ea Summa, quam acceperint. Pro ultima vero ſuper univerſa dote triginta duorum millium aureorum. Nos vero dicti Legati ſecundum eam authoritatem, quam in hoc negotio plenam, & nullis limitibus circumſcriptam ab utroque Domino Marchione, Patre, & Filio habemus, in compenſationem modo deſcriptæ Dotis promittimus, & ſpondemus Dominum Joachimum Seniorem Marchionem Domino Joachimo Marchioni Filio ſuo tantum Ditionum, Dominiorum, Arcium, Civitatum, Oppidorum, Villarum, & Poſſeſſionum, quarum nomina hic pro expreſſis habere volumus, de quibus annui proventus, atque reditus, usque ad triginta millia aureorum Hungaricalium perveniant, cum univerſis & ſingulis omagiis, omagialibus, feudis, feudatalibus, vaſallis, ſervitiis, Nobilibus, & colonis, ad hæc iuribus, iurisdictionibus, proprietatibus, uſufructu, ſubiectionibus, dominiis tam meris, quam mixtis, cum cenſibus, teloneis, vectigalibus, atque adeo omnigenis provenitibus, & attinentibus, in ſortem, & hæreditatem ipſius legitimam & perpetuam pacate, tranquille, & absque ullo impedimento obtinendam, & regendam, atque uti fruendam aſſignaturum, & inſcripturum eſſe. Item in compenſationem dictæ Dotis triginta duorum millium aureorum Nos prænominati Nuntii nomine utriusque Domini Marchionis Patris, & Filii donamus alia triginta duo millia aureorum Hungaricalium boni, et iuſti ponderis ratione Dotalitii, quam Dotem, una cum Dotalitio, nimirum ſexaginta quatuor millia aureorum Hungaricalium boni, et iuſti ponderis prænominatæ Illuſtriſſimæ Virgini Dominæ Hedvigi Regiæ Filiæ indicamus, inſcribimus, aſſignamus, et addicimus ſuper toto comitatu Ruppinenſi, cum omnibus ipſius dominiis, arcibus, civitatibus, oppidis, ab omni alia Obligatione, et Inſcriptione liberis. Arces vero iſtæ ſunt antiqua Ruppin, Goltbeh, Neuſtad, civitates nova, et vetus Ruppin, Grandſoya, Vuſterhauſen, Neuſtethlein, Wittbergk, Goltbegk cum omnibus villis, praediis, et omnifariis poſſeſſionibus, proprietatibus, atque uſufructibus, teloniis, vectigalibus, domibus frumentariis, nemoribus, vineis, iudiciis, atque univerſis cenſibus, & reditibus, uſibus, pœnis, homagiis, feudis, piſcationibus, foris, & foralibus, ſilvis, venationibus, aquis, iurispatronatibus, et collationibus Officiorum, Dignitatum, & Beneficiorum, tam ſæcularium, quam ſpiritualium, atque Eccleſiaſticorum, curatorum vel cura vacantium, et breviter cum omnibus rebus, citra ullam exceptionem ad easdem arces, civitates, et oppida quocunque modo pertinentibus, harum Literarum vigore. Sed ea tamen lege ut quotannis a ſingulis quindecim aureis Hungaricis Dotis et Dotalitii et Donationis propter Nuptias, quæ germanice *Morgengabe* appellantur, faciendæ, unum aureum Hungaricum in annuis cenſibus habere poſſit. Quod ſi iſtæ poſſeſſiones utpote Arces, Civitates, etc. quae nunc recenſitae ſunt, minus haberent annuorum cenſuum, quam a ſexaginta quatuor millibus aureorum Hungaricorum, et a Summa Donationis propter Nuptias a dictis Dominis Marchionibus, Partre, et Filio facienda, et inſcribenda iuxta expreſſam æſtimationem provenire poſſet, debebunt dicti Domini Marchiones Pater, et Filius alia bona et poſſeſſiones, de quibus dictae æſtimationis ſumma ad amuſſim et perfecte, atque plene provenire poſſit dictae Illuſtriſſimae Dominae Hedvigi Regiae Filiae dare, aſſignare, addicere, atque inſcribere. Quod ſi contingat, ut in huiusmodi bonis proventus annui debitam Summam inſcriptionis Dotis et Dotalitii, ac Donationis propter Nuptias excreſcent, non debebunt Haeredes Domini Marchionis illam excreſcentem ſummam pro ſe repetere, ſed praefatae Illuſtriſſimae Hedvigi relinquere percipiendam. Et Nos Sigismundus Rex poterimus arbitratu noſtro ad enumeratas, et inſcriptas arces, civitates, oppida, poſſeſſiones, dominia, atque bona, nuntios, et oratores noſtros, quoties Nobis videbitur, mittere, et ablegare. Deinde omnes Praefecti, Burgrabii, et Officiales, atque ſubditi dictorum dominiorum, arcium, civitatum, et oppidorum, atque

Anno 1535.

pagorum eidem Illuſtriſſimae Principi Dominae Hedvigi Regiae Filiae Dotis, Dotalitii, & Donationis propter Nuptias faciendae nomine aſſignatorum, et inſcriptorum, aſſignandorumque, et inſcribendorum tam ii, qui nunc vivunt, quam eorum poſteri debent eidem Illuſtriſſimae Principi Dominae Hedvigi, aut eius Officialibus et Procuratoribus homagia, et iusiurandum fidelitatis dare, quotiescunq; operæ pretium fuerit, ipſamque aut Succeſſores ipſius legitimos in ſaepe recenſita Dote, Dotalitio, et Donatione propter Nuptias, adverſus quoslibet, qui eam, aut Haeredes eius in iis impedire conarentur, tueri, et defendere. Item ſi Dominus Joachimus Marchio Iunior poſt coniugalem coniunctionem, atque conſvetudinem, prius quam dicta Domina Hedvigis Regia Filia moreretur, debebit eadem Domina Hedvigis, dictas arces, civitates, et poſſeſſiones univerſas, cum ipſorum attinentiis, quoad vivet, poſſidere, ac uti, frui, absque ulla alienatione. Quod ſi illa etiam deinceps vitam cum morte commutaret, univerſae iſtae poſſeſſiones toties iam repetitæ, in quibus Dos cum Dotalitio & Donatione propter nuptias, inſcripta eſt, vel inſcribetur, poſthac veris, & legitimis liberis ipſorum amborum, nempe Domini Joachimi Junioris Marchionis, & Dominæ Hedvigis noſtræ Regiæ Filiæ integræ permanere debebunt. Sin autem dicta Domina Hedvigis Regia noſtra Filia Domino Marchione Juniore Joachimo Coniuge ſuo relicto ſuperſtite, absque liberis communibus decederet, Dos illa triginta duorum millium aureorum Hungaricalium, ad Nos Sigismundum Regem, aut Succeſſores noſtros Reges Poloniæ redire debebit, cuius ſolutio eodem modo, iisdem locis, eodemque temporis decurſu, atque iisdem ratis, quibus Dos perſoluta eſt, nempe intra biennium illico poſt mortem ipſius Dominæ Hedvigis Regiæ noſtræ Filiæ fieri debebit. Quodſi Illuſtriſſima Domina Hedvigis Regia noſtra Filia Domino Joachimo Juniori Marchioni ſuperſtes eſſet, ſive cum liberis, ſive absque liberis communibus, & legitimis, & ſecundas adiret nuptias, aliique viro nuberet, integrum erit Hæredibus dicti Domini Ioachimi Marchionis Iunioris quovis anno ad ferias Purgationis Beatæ Mariæ Virginis, vel duabus ſeptimanis ultra, citrave, easdem Arces, Civitates cum univerſis poſſeſſionibus a dicta Regia noſtra Filia ſexaginta quatuor millibus aureorum Hungaricalium, & ſumma Donationis propter Nuptias inſcripta vel inſcribenda, redimere, atque eliberare, ſed tamen ſemel in univerſum, ac non particulatim. Quocunque vero anno ea bona volent redimere, debebunt id ipſi ante ad feſtum Sancti Michaelis, vel octo dies ultra, citrave Literis ſuis patentibus ſignificare, atque denuntiare, deinceps vero ad proximas ferias Purificationis Sanctæ Mariæ, ſicuti præſcriptum eſt, redimere. Cui redemtioni ipſa Hedvigis Regia noſtra Filia non adverſabitur. Verum ea lege ut illa ſumma triginta duum millium aureorum Hungaricalium dotalitii nomine, & altera ſumma Donationis propter Nuptias, quam Germani *Morgengabe* vocant, in Marchia Brandeburgenſi, vel in aliis Provinciis, Hæredibus Domini Ioachimi Marchionis ſubiectis, ſuper Arcibus, Bonis, Poſſeſſionibus, atque cenſibus, voluntate atque permiſſu Hæredum, vel Succeſſorum ipſius Domini Ioachimi Marchionis Iunioris ponatur. Quod ſi ea emptio bonorum pro enumeratis ſummis ad Dominum Marchionem Brandeburgenſem attinentibus in Marchia Brandeburgenſi, aut Ditionibus eorundem Hæredum commode fieri non poſſet, tunc hæ ſummæ illorum ſcientia atque voluntate ad fideles manus deponentur, donec dicta emptio vel poſitio facta fuerit, aut ipſa Hedvigis Regia noſtra Filia Hæredibus, & Succeſſoribus Domini Ioachimi Iunioris Marchionis ſatis abunde caverit, ut iidem Hæredes, & Succeſſores Domini Ioachimi Iunioris Marchionis easdem ſummas Dotalitii, & Donationis propter Nuptias, poſt mortem ipſius Regiæ Filiæ noſtræ citra negotium conſequi posſint. Quam Cautionem cum dicti Hæredes, & Succeſſores Domini Ioachimi acceptaverint; liberum erit eidem Hedvigi Regiæ noſtræ Filiæ Dotis ſummis, Dotalitii, & Donationis propter Nuptias, proarbitrio ſuo uti, & convertere: Porro autem ſi dicta Hedvigis Regia noſtra Filia Domino Ioachimo Iuniori Marchioni Coniugi ſuo ſuperſtes erit, debebit recipere, & conſequi omnia paraphernalia, veſtes, vaſa, clenodia, & univerſam menſæ ſuæ ſupellectilem, ſive auream, ſive argenteam, quam vel a Nobis Rege Patre, vel a Domino Ioachimo Marito ſuo, vel aliunde quocunque modo ſeu donatam, ſeu ſuis impendiis comparatam habuerit. Item omnia lectiſternia, in quibus cum dicto Domino Ioachimo Marito ſuo cubare ſolita eſt. Præterea omnem corporis ſui cultum, omnia, quæcumque ad Cameram, & Curiam eius ſpectant, quæque ad amborum uſum pertinuerunt, atque his contenta eſſe debebit,

Anno 1535.

bit, ad alia nullum Ius habitura. Cæterum, ſi Dominus IOACHIMUS Iunior Marchioni clenodia, vaſa aurea, vel argentea, veſtes, aut aliam quamcunque ſupellectilem eiusdem Regiæ noſtræ Filiæ, quam vel a Nobis Rege, vel a quocunque alio habet, vel ipſa ſibi comparavit, diſtrahere vellet, quod tamen nonniſi gravi urgente neceſſitate fieri debet, æſtimabuntur hæ res ab Arbitris utriusque Partis, ut iuſtum, & æquum erit, antequam de manibus eius accipiantur, & poſthac per Hæredes ipſius Domini IOACHIMI Marchionis Iunioris iuxta præmiſſam æſtimationem ſolventur. Quod ſi dicta Regia Filia absque prole decederet, debebunt hæ res acceptæ Nobis Regi, aut Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ mox poſt mortem eiusdem Regiæ Filiæ noſtræ, in decurſu trium Menſium perſolvi, & Poſnaniæ apud Factores noſtros, per Nos, aut Succeſſores noſtros ad hoc deputatos plenarie deponi. Item Munus propter Nuptias, quod Dominus IOACHIMUS Iunior Marchio dictæ Regiæ Filiæ noſtræ Uxori ſuæ poſt Coniugalem Coniunctionem, donaverit, & aſſignaverit, debebit ei pariter cum enumeratis Summis Dotis, & dotalitii aſſignari, & inſcribi, ita ut inde annuos reditus iuxta ſuperiorem æſtimationem illa habeat, tam vivente dicto Marito ſuo, quam mortuo. Ipſe vero Dominus IOACHIMUS Iunior, Marchio de ea *D*onatione propter Nuptias facienda, pariter cum *D*omino IOACHIMO Patre ſuo patentibus Literis, cavere debebit, & eas Literas apud Nos Regem Poloniæ, aut Succeſſores noſtros Cracoviæ mox poſt conſummatas Nuptias reponere. Quod vero attinet ad redemptionem bonorum, quæ Regiæ noſtræ Filiæ aſſignata, & inſcripta ſunt, idem intelligi debebit de donatione hac propter Nuptias, quod de ſummis *D*otis, & Dotalitii, ſupra ſcriptum eſt. Quoniam vero dicta HEDVIGIS Regia noſtra Filia Avunculum habet Sereniſſimum *D*ominum IOANNEM Regem Hungariæ, ſi is ſine prole, & ſuis Hæredibus decederet, atque eius bona legitime, & Iure hæreditario ad eandem *D*ominam HEDVIGIM neptem ipſius ex Sorore, devolventur, Nos SIGISMUNDUS Rex promittimus Nos opera, & Conſilio noſtro *D*ominum IOACHIMUM Iuniorem Marchionem Generum, & Filium noſtrum chariſſimum, & Coniugem ipſius Filiam noſtram Regiam, & eorum Succeſſores ab ambobus progenitos, in conſequendis iis bonis adiuturos eſſe, ſed nihil tamen derogando prioribus Inſcriptionibus. Porro, ſi ut eſt hominum genus fragile, & variis caſibus obnoxium, alteruter horum Coniugum ante celebratas, & conſummatas Nuptias, ex hac vita (quod *D*eus avertat) migraret, omnia hæc Pacta, & Conventa, irrita, & nullius momenti eſſe debebunt, neque alterutra Pars alteri horum Pactorum, atque harum Tranſactionum nomine, quicquam erit obnoxia. In cuius rei evidens teſtimonium ſcriptæ ſunt Literæ ſimiles eodem exemplo, & noſtris Regis SIGISMUNDI, & ante recenſitorum Legatorum utriusque Illuſtriſſimi *D*omini IOACHIMI Marchionis, Patris, & Filii Sigillis uniuscuiusque obſignatæ. Quare Nos GEORGIUS *D*ei Gratia Epiſcopus Lubucenſis, & Ratzburgenſis, Gontherus Comes, & *D*ominus in Schuardburgk, Ioannes Gans *D*ominus in Potliſt, Fabianus Sung præpoſitus Berlinenſis, cum plena auctoritate, & ſufficientibus Mandatis Legati Illuſtriſſimorum Principum, & Dominorum, *D*omini JOACHIMI Senioris, et *D*omini JOACHIMI Junioris Marchionum Brandeburgenſium etc. recognoſcimus, et profitemur tenore præſentium, Nos haec omnia, uti ſcripta ſunt, cum Sereniſſimo Principe et *D*omino, *D*omino SIGISMUNDO *D*ei Gratia Rege Poloniae etc. Domino noſtro clementiſſimo tranſegiſſe, promittimusque verbis utriusque *D*omini Marchionis, *D*ominorum noſtrorum, omnia haec et ſingula rata, et grata habitum, et obſervatum iri absque malo dolo. In cuius rei teſtimonium, uti ſupra ſcriptum eſt, Sigilla noſtra una cum Sigillo annulari Sereniſſimi Regis Poloniae etc. his literis appendimus, praeſentibus Illuſtriſſimo Principe *D*omino ALBERTO DEI Gratia Marchione Brandeburgenſe, Duce Pruſſiae etc. Reverendiſſimo in Chriſto Patre Domino Joanne Choienski Epiſcopo Praemiſlienſi, et Magnifico *D*omino Petro de Opaleniza Caſtellano Landenſi, et Magiſtro Curiae Sereniſſimi Regis SIGISMUNDI Junioris, per quos haec Pacta atque Conventa tractata, et transacta ſunt. Actum et datum XXI. die Martii, Anno Domini MDXXXV.

XII.

Quietatio JOACHIMI *Junioris Marchionis Brandeburgenſis de triginta duobus millibus aureorum a* SIGISMUNDO *Rege Poloniæ Dotis nomine ſolutorum.* Datum in Civitate Regia Cracovienſi die 9. Septembr. Anno 1535. *Ex Originali. Extat in Archivo*

Anno 1535.

Arch. Cancell. Regni Lib. Legationum ſub Lit. K. Fol. 238.

JOACHIMUS DEI Gratia Marchio Brandeburgenſis, Sacri Romani Imperii Archicamerarius Princeps Elector, Stetinenſis, Pomeraniae, Caſſuborum, et Sclavorum etc. Dux, Burgrabius Nurembergenſis, et Rugiae Princeps. Etſi ita convenerat inter Sereniſſimum Principem, et Dominum, Dominum SIGISMUNDUM Dei Gratia Regem Poloniae, Magnum *D*ucem Litvaniae, Ruſſiae, totius Pruſſiae, Maſoviaeque etc. *D*ominum, et Haeredem, *D*ominum Socerum, et Parentem noſtrum chariſſimum, obſervandiſſimumque, et Nos, ut Dotis nomine triginta duo aureorum Hungaricorum millia, boni auri, et iuſti ponderis certis quibusdam temporibus Nobis numerarentur, quemadmodum in Literis Contractus fuſius eſt explicatum, tamen cum ipſi Cracoviam veniſſemus, ut ibi ex Pacto Matrimonium contraheremus, Sereniſſimus Rex, Socer, et Parens noſter obſervandiſſimus, maturius etiam, atque deberet, Nobis praeſtitit, et quam ſe conſtitutis temporibus pecuniam Dotis nomine Nobis daturum ſpoponderat, eam Cracoviae Nobis repraeſentavit, atque univerſam Dotem triginta duo millia aureorum Hungaricalium, Nobis etiam tum Cracoviae exiſtentibus numerari fecit: quin etiam, quae eſt paterna quaedam illius erga Nos benevolentia, ea omnia quaecunque Illuſtriſſimae Filiae illius, Uxori noſtrae chariſſimae, aut *D*otis, aut ornamentorum, aut paraphernalium, totiusque ſupellectilis nomine, a praefato Sereniſſimo Rege SIGISMUNDO debebantur, liberaliter Nobis dari, & aſſignari curavit, ut non ſolum ſatisfeciſſe ſpei noſtrae, et expectationi de ſe, verum etiam ſuperaſſe eam videatur. Id quod Nos pro mutua noſtra erga illius Maieſtatem obſervantia libenter fatemur, atque adeo profitemur, et prae Nobis ferimus, atque his Literis noſtris manu noſtra ſubſcriptis, Maieſtatem eius quietamus, cavemusque neminem amplius noſtro nomine, et Uxoris noſtrae chariſſimae, neque Dotis, neque ornamentorum, paraphernalium, vel totius ſupellectilis nomine, aut loco quidquam petituros. Atque ut huic noſtrae cautioni tanto plus fidei habeatur, non ſolum manu noſtra ſubſcribendam, ſed, & ſigno noſtro eam eſſe duximus confirmandam, atque id Syngraphe huic noſtræ curavimus appendendum. Datum in Civitate Regia Cracovienſi poſtridie Nativitatis Mariæ Virginis, quae fuit dies nona Septembris. Anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto.

JOACHIMUS *Kurfürſt.*

XIII.

Literæ eiusdem, quibus ſummam ſexaginta quatuor millium aureorum Dotis, & Contradotis Illuſtriſſimæ HEDVIGIS *Coniugis ſuæ, in Comitatu Rippinenſi collocat.* Dat. Cracoviæ die 9. Septemb. Anno 1535. *Ex Originali.*

NOS JOCACHIMUS Dei Gratia Marchio Brandeburgenſis, Sacri Romani Imperii Archicamerarius, ac Princeps Elector, Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſuborum, Vandalorumque Dux, Burgravius Norimbergenſis, ae Rugiæ Princeps. Recognoſcimus, & notum facimus præſentibus noſtris patentibus Literis pro Nobis, noſtris Hæredibus, & Succeſſoribus, coram univerſis, & ſingulis has Literas viſuris, lecturis, aut legi audituris. Quandoquidem cum Sereniſſimo, ac Illuſtriſſimo Principe, ac Domino, Domino SIGISMUNDO eadem Gratia Rege Poloniæ, M. Duce Litvaniæ, Ruſſiæ, totius Pruſſiæ, Maſoviæ, *S*amogitiæ *D*omino, & Hærede, Socero, & Patre noſtro obſervandiſſimo affinitatem contraximus, & Illuſtriſſimam Dominam HEDVIGIM præfati *S*ereniſſimi Regis Filiam Nobis deſponſatam, & legitime copulatam in Matrimonium duximus, & eius R. Maieſt. Dotem triginta duorum millium floren. Hungaric. in auro puri auri, & iuſti ponderis nominavit, & ſolvere promiſit, ſicut in Literis Connubialibus per noſtros Oratores, & Legatos deſuper confectis, & ſigillatis expreſſius, & fuſius continetur in *D*otis huiusmodi compenſationem, obligavimus Nos, viciſſim præfatæ noſtræ ſuaviſſimæ, ac dilectiſſimæ Coniugi ſexaginta quatuor millia ſimilium aureorum Hungaricalium, boni auri, & iuſti ponderis, Donationem propter Nuptias, corporis proviſionem, vulgo *Leibgedinge* conſtituturos, ac de tanta ſumma cautionem ſufficientem facturos, promiſimus, ita, ut uſum fructum, ſive annuos reditus de quibuslibet quindecim aureis Hungaricalibus unum aureum Hungaricum boni auri, & iuſti ponderis quotannis annui reditus loco, ſublevare, ac percipere poſſit, ſicut in Contractu Matrimoniali, & Literis deſuper confectis clariſſime exprimitur. Quapropter pro compenſatione ſupradictæ Dotis triginta duorum millium aureorum Hun-

Anno 1535.

Hungaricalium, boni auri, & iuſti ponderis, Nobis conſtitutæ, Illuſtriſſimæ Dominæ Hedvigi Coniugi noſtræ chariſſimæ indicamus, inſcribimus, aſſignamus, & addicimus ſexaginta quatuor millia aureorum Hungaricalium ,boni auri, & iuſti ponderis ſuper toto Comitatu Ruppinenſi, cum omnibus ipſius Dominiis, Arcibus, Civitatibus, Oppidis, ab omni alia Obligatione, & Inſcriptione liberis. Arces vero ipſæ ſunt: antiqua Ruppin, Goltbeh, Neuſtadt, Civitates nova, & antiqua Ruppin, Grandſoia, Wuſterhauſen, Neuſtethleyn Wittbergk, Goltbergh cum omnibus villis, prædiis, & omnis generis poſſeſſionibus, proprietatibus, atque uſu fructibus, teloneis, vectigalibus, domibus, frumentariis, nemoribus, vineis, iudiciis, atque univerſis cenſibus, & reditibus, uſibus, mulctis, ſive pœnis, omagiis, feudis, piſcationibus foris, & foralibus, ſylvis, venationibus, aquis, Juris patronatibus, & Collationibus Officiorum, Dignitatum, & Beneficiorum, tam ſæcularium, quam ſpiritualium, atque Eccleſiaſticorum Curatorum, vel cura vacantium, & breviter cum omnibus rebus citra ullam exceptionem quocunque nomine vocentur, & quæcunque nunc ſunt, & in futurum humana induſtria fieri poſſunt, ad easdem Arces, Civitates, & Oppida, quocunque modo pertinentibus, harum Literarum vigore, ſed ea tamen lege, ut quotannis a ſingulis quindecim aureis Hungaricis, Dotis, & Dotalitii, & Donationis propter Nuptias, quæ germanice *Morgengabe* appellantur, faciendæ, unum aureum Hungaricum in annuis cenſibus habere poſſit. Quod ſi præfatæ Poſſeſſiones, utpote Arces, Civitates, & cætera minus haberent annuorum cenſuum, quam a ſexaginta quatuor millibus aureorum Hungaricalium boni auri, & iuſti ponderis, & a Summa Donationis propter Nuptias iuxta expreſſam æſtimationem provenire poſſet, debebimus alia Bona, & Poſſeſſiones, de quibus dictæ æſtimationis Summa ad amuſſim, & perfecte, atque plene provenire poſſit, dictæ Illuſtriſſimæ Dominæ Hedvigi Coniugi noſtræ dare, aſſignare, adiicere, atque inſcribere pro uſu ſui corporis, & vitæ, poſt mortem noſtram, quoad ipſa vixerit, fruendi, & utendi, quod effectualiter facimus, & inſcribimus vigore præſentium Literarum, inſcripturi & alia Bona noſtra, ſi præmiſſa ad æquandam præfatam Summam Dotis, Dotalitii, & Donationis propter Nuptias non ſufficerent in annuis proventibus, & id ipſum in Prignitzia Territorio Nobili Comitatui Ruppienenſi vicino, aut alio quopiam loco idoneo, & commodo, & talia quidem Bona, quæ libera ſunt, & nulli alteri inſcripta ſunt, aut obligata, quo poſſit dilecta Coniunx noſtra Hedvigis proventus præfatæ Summæ ſufficienter ex illis conſequi. Quodſi contingat, ut in huiusmodi Bonis proventus annui debitam Summam Inſcriptionis, Dotis, Dotalitii, & Donationis propter Nuptias excreſcant, non debebunt Hæredes noſtri illam excreſcentem Summam pro ſe repetere, ſed præfatæ noſtræ Coniugi Hedvigi relinquere percipiendam, & liberum fore permittimus Sereniſſimo Regi Sigismundo Socero, & Patri noſtro obſervandiſſimo pro arbitratu ſuo ad enumeratas, & inſcriptas arces, civitates, oppida, poſſeſſiones, dominia, atque bona, Nuntios, atque Oratores ſuos, quoties ſuæ Serenitati videbitur, mittere, & legare. Curabimus etiam Nobiles, & alios incolas præfatarum arcium, urbium, & villarum, Comitatus Ruppinenſis, etc. chariſſimæ Uxori noſtræ Hedvigi iureiurando fidelitatis, & omagii obligari, & aſtringi, in caſum, & eventum mortalitatis noſtræ valituro, ita, quod tunc ſuæ Dilectioni obligati ſint, & in fidelitate ſubditi. Præterea quandoquidem ſæpe nominatae iucundiſſimae Coniugi noſtrae adhuc decem millia florenorum Rhenenſium in Summa etiam Donationis propter Nuptias conſtituimus, ac publice polliciti ſumus, cavebimus in certis noſtris Bonis, nulli alii oppignoratis, aut obligatis ſuae Dilectioni uſum fructum annuum, etiam tempore vitae noſtrae de praefatis decem millibus florenorum Rhenenſium inſcribi, ita, ut ea pro ſua honeſta commoditate libere uti valeat, & poſt mortem noſtram una cum ſupra memoratis aliis Donationibus propter Nuptias ſuae Dilectioni deputatis pro vitæ ſuæ uſu æque utatur, et fruatur absque aliqua cuiusvis noſtra Haeredum, aut Succeſſorum noſtrorum contradictione, atque haec quidem omnia, et ſingula praemiſſa pollicemur Nos Joachimus Marchio Brandeburgenſis, Electorve fide, Inclito, et conſveto Principe digna, firmiter, inviolabiliterque obſervaturos, et obſervari curaturos omni ſimulatione romota. Quin, et ea omnia, quae noſtro nomine Oratores noſtri cum plena quidvis ſtatuendi poteſtate a Nobis miſſi, cum praedicto Sereniſſimo Rege, Socero, et Parente noſtro obſervandiſſimo Vilnae egerunt, omnia eorum Pacta, et Conventa approbamus, et rata habemus, noſtrumque illis aſſenſum praebemus, atque itidem bona fide Nos obſervaturos pollicemur.

Anno 1535.

In quorum omnium fidem, et evidentius teſtimonium praeſentes has Literas manu noſtra ſubſcriptas Sigillo noſtro conſignamus. Datum in Civitate Regia Cracoviae poſtridie Nativitatis Mariae Virginis, quae fuit dies nona Septembris. An. Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto.

Joachimus *Kurfurſt.*

XIV.

1536. *Idem recognitionem acceptæ Dotis, & Obligationem eiusdem Dotis, & Donationis propter Nuptias in Comitatu Rippinenſi factam renovat, & inſuper Præfecturam Buczovienſem addit, præſente Regis Oratore.* Dat. Franckforduæ cis Oderam die 24. Octobris Anno 1536. *Ex Originali.*

Nos Ioachim Dei Gratia Marchio Brandeburgenſis, Sacri Romani Imperii Archicamerarius, Princepsque Elector, Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſuborum, Schlavorumque Dux, Burgravius Norenbergenſis, ac Rugiæ Princeps, Præſentibus noſtris patentibus Literis ſignificamus, ac notum facimus, pro Nobis, noſtris Haeredibus, & Succeſſoribus, coram omnibus, & ſingulis, has noſtras Litteras viſuris, lecturis, aut legi audituris. Quandoquidem cum Sereniſſimo ac Illuſtriſſimo Principe, ac Domino, Domino Sigismundo eadem Gratia Rege Poloniae, Magno Duce Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, & Samogitiae Domino, & Haerede, Socero, ac Patre noſtro obſervandiſſimo, affinitatem contraximus, dum Illuſtriſſimam Dominam Hedvigim praefati Regis filiam Nobis legitime deſponſatam, & copulatam in cubili ac thoro matrimoniali aſſociavimus, eiusque Regia Maieſtas Dotem triginta duum millium florenorum Hungaricalium in auro puro, & iuſti ponderis nominavit, ac Nobis ſolvere promiſit, ſicuti in Literis connubialibus per noſtros Oratores & Legatos deſuper confectis, & ſigillatis expreſſius, & fuſius continetur. Recognoſcimus, & praeſentibus Literis coram omnibus teſtatum volumus, & profitemur, ſupradictum Sereniſſimum Regem Dominum Socerum, ac Patrem noſtrum obſervandiſſimum, praefatam ſummam triginta duum millium florenorum Hungaricalium puri auri, & iuſti ponderis Nobis Cracoviae integraliter numeraſſe, tradidiſſe, ac ſolviſſe. Quapropter omni iuri, obligationi, aut impetitioni ſuper huiusmodi ſumma Dotis pro Nobis, noſtris Haeredibus, & Succeſſoribus renuntiamus, ſupradictum Sereniſſimum Regem, eiusque Haeredes, & Succeſſores, in perpetuum quietum ac quietos, liberosque fore eſſe debere, manereque aſſerimus, deſignamus, & dicimus. In compenſationem vero praefatae perceptae Dotis, ſicut Nos facturos promiſimus, & obligavimus. Viciſſim donamus dilectiſſimae Coniugi noſtrae Hedvigi, ſexaginta quatuor millia ſimilium aureorum Hungaricalium boni, & iuſti ponderis propter Nuptias, corporis proviſionem vulgo *Leibgeding*, & de hoc cautionem facimus vigore praeſentium in Civitatibus, Arcibus, Oppidis, & aliis Bonis, & Proventibus Comitatus Ruppinenſis, & Praefecturae Boczovienſis, ab omni alia obligatione, & inſcriptione liberis infra expreſſe nominandis, ita ut uſufructum, ſive annuos reditus, de quibuslibet quindecim aureis Hungaricalibus, unum aureum Hungaricum boni auri, & iuſti ponderis annuo ſublevare, & percipere poſſit, ſicuti in Contractu Matrimoniali, & Literis deſuper confectis clariſſime exprimitur. Arces vero in Comitatu Ruppinenſi ſunt nominatim, antiqua Ruppin, Goltbeck, Neuſtadt, Civitates autem nova, & antiqua Ruppin, Granſoia, Wuſterhauſen, Neuſtetlein, Wiltberge, Goltbeck, quæ omnia, & ſingula Illuſtriſſimæ Dominæ Hedvigi Conthorali Nobis chariſſimæ, indicamus, inſcribimus, aſſignamus, & addicimus, cum omnibus villis, prædiis, & quibuslibet poſſeſſionibus, proprietatibus, & uſufructibus, teloniis, vectigalibus, domibus, frumentariis, nemoribus, vineis, iudiciis, atque univerſis cenſibus, & reditibus, uſibus, pœnis, homagiis, feudis, aquis, piſcationibus, foris, & foralibus, ſylvis, & venationibus, ſervitiis Nobilium ſive ignobilium ſubditorum, tam Spiritualium quam Saecularium, quibus, & qualiter Anteceſſores noſtri, & Nos huiusmodi ſervitiis uſi ſumus, Juriſpatronatibus, & Collationibus Officiorum, Dignitatum, & Beneficiorum tam Sæcularium quam Spiritualium, & Eccleſiaſticorum, Curatorum vel cura vacantium. Et breviter cum omnibus rebus, citra ullam exceptionem, quocunque nomine vocentur, & quæcunque nunc ſunt, & in futurum humana induſtria fieri poſſunt, ad easdem Arces, Civitates, et Oppida quocunque modo pertinentibus harum Literarum vigore de præmiſſorum omnium proventibus, cenſibus, & uſufructibus, ſicut exacta, & diligenti omnium, & ſingulorum, ſtabilium, creſcentium, & decreſcentium Bonorum perluſtratione, ta-

Anno 1536.

ANNO 1536.

xa, & æſtimatione aliquot Nobilium fide dignorum, videlicet Mathiæ de Oppen in Ruppin, Joanne Haken in Botrzow, & Heyne Doberitz in Driezen Capitaneorum, & Nicolai Thum Quæſtoris noſtri ærarii ex parte noſtra. Et Nobilis ſtrenuique Domini Achatii Czema Equitis Aurati, Caſtellani Gedanenſis, & Capitanei Stumenſis Oratoris, & Legati ex parte Regiæ Maieſtatis Poloniæ, Domini Soceri, & Patris noſtri obſervandiſſimi ad hoc ſpecialiter Commiſſarii, & Legati, exploratum, inventum, & compertum eſt, habere poteſt, & poterit Illuſtrisſima noſtra Coniunx HEDVIGIS ex Comitatu Ruppinenſi in ſumma annuo ſex millia florenorum viginti ſeptem florenos, decem, & ſeptem groſſos Marchiticos, triginta duos groſſos Marchiticos pro uno floreno computando. Ex Præfectura vero Arcis, & Oppidi Botzouw, & eorundem attinentiis, mille trecentos, & viginti quinque florenos. Et ita pro ſexaginta quatuor millibus aureorum Hungaricalium puri auri, & iuſti ponderis charisſimæ Coniugi noſtræ HEDVIGI pro compenſa a Nobis perceptæ Dotis debitorum, in Summa Snmmarum donamus, cedimus, & inſcribimus per præſentes noſtras Literas ſeptem millia florenorum Rhenenſium, trecentos qninquaginta duos florenos Rhenenſes, triginta duos groſſos pro uno floreno computando, & viginti tres groſſos Marchiticos. Præter omnia, & ſingula, quæ nondum æſtimata, nec in præfatam ſummam redacta Svavisſimæ Coniugi noſtræ ex amicisſimo, et pio affectu ultro, et liberaliter adiiciemus, et ipſam in eorum poſſesſionem introduci curabimus. Quod ſi ſupradicta Summa ſummarum minor eſſet, quam a ſexaginta quatuor millibus aureorum Hungaricalium de quindecim aureis Hungaricis, unum aureum computando, annuo Jure provenire deberet, debemus, et volumus Nos aut noſtri Haeredes, ſive Succeſſores ſaepe dictae noſtrae Coniugi certa alia Bona asſignare, donare, et inſcribere, ex quorum proventu, quod legitimae ſummae deeſt, aſſequi poterit, pro uſu ſui corporis, et ſuſtentatione vitae iuxta decentiam ſui ſtatus, ita ut quoad ipſa vixerit, Jus habeat, et habere debet, poſt mortem noſtram utendi, et fruendi praefatis omnibus, et ſingulis, prout ſuae dilectioni videbitnr commodum, et expediens. Si vero contingat, ut proventus annui in ſupra memoratis Bonis debitam ſummam Inſcriptionis Dotis, Dotalitii, et Donationis propter Nuptias excreſcant, non debebunt Haeredes aut Succeſſores noſtri huiusmodi excreſcentem Summam pro ſe repetere, ſed praefatae noſtrae Coniugi HEDVIGI relinquere percipiendam, utendam, et fruendam, pro commoditate ſua, ſicuti Moris, et Juris eſt, utendi, et fruendi huiusmodi Bonis ad vitam deputatis, et deſignatis. Caeterum omnia, et ſingula Pacta, et Conventa, quae in Inſcriptionibus Dotis & Dotalitii expreſſa ſint, firmiter obſervari velimus, ideoque pro noſtra Perſona volumus, aliisque noſtris Hæredibus, Succeſſoribus, Marchionibus Brandeburgenſibus, Electoribus, Capitaneis, & aliis quorumcunque officiorum Præfectis, & fidelibus noſtris pro nunc, aut in futurum exiſtentibus, præcipimus, & demandamus, ut ſi chariſſimam noſtram Coniugem, Nobis ſuperſtite, vitam cum morte commutare divino arbitrio contingeret, quæ omnes & univerſæ iſtæ poſſeſſiones in prædictis Literis Dotis, & Dotalitii expreſſe poſthac veris, & legitimis Liberis ex ambobus Nobis prognatis integre permanere, ipſisque præ omnibus aliis in eorum uſufructum redigi debebunt. Quod ſi vero Coniunx noſtra amantiſſima, Nobis vita perfuncto, ſive cum Liberis, ſive absque Liberis legitimis noſtris communibus ſuperſtes permanens, ſecundas Nuptias adire velit, tum rurſus omnibus noſtris Hæredibus legitimis integrum eſſe debet, quovis anno ad ferias Purgationis Divæ Mariæ Virginis, vel duabus ſeptimanis ultra, citrave easdem Arces, Civitates, cum univerſis poſſeſſionibus a prædicta noſtra Coniuge chariſſima cum ſexaginta quatuor millibus aureorum Hungaricalium, & Summa Donationis propter Nuptias redimere, idque ſemel in univerſum & non particulatim, verum quocunque anno ea Bona Hæredes noſtri redimere velint, id ipſi debent ante ad Feſtum Sancti Michaelis, vel octo dies ultra citrave Literis ſuis patentibus Coniugi noſtræ ſignificare, atque denuntiare. Deinde vero ad proximas ferias Purgationis Sanctæ Mariæ, ſicuti præſcriptum eſt, redimere, cui redemptioni præfata Coniunx noſtra non adverſabitur. Si item Coniunx noſtra, Nobis defuncto, ſuperſtes maneret, debebit omnia paraphernalia, veſtes, vaſa, clenodia, & univerſam menſæ ſuæ ſupellectilem auream, ſive argenteam, quam vel a Domino Parente Rege, SIGISMUNDO Socero, & Partre noſtro obſervandiſſimo, aut a Nobis Marito ſuo, vel aliunde quocunque modo donatam, ſeu ſuis impendiis comparatam habet. Item omnia Lectiſternia, in quibus Nobiscum Marito ſuo una cubare ſolita fuerit, præterea omnem

ANNO 1536.

corporis ſui cultum, una cum tecto, Plauſtris & Equis, ac reliquis attinentiis, ſimulque omnibus, quæ ad Cameram, & Curiam eius ſpectant, atque adeo ad noſtrum utriusque uſum pertinuerunt, obtinere. Etiam hoc ſubiit memoriæ his Literis demandandum, ut ſi præfatæ Coniugis noſtræ clenodia, vaſa aurea, vel argentea, aliamve ſupellectilem, quam a prænominato Domino Parente ſuo Rege, vel alio quocunque obtinuiſſet, vendere, & diſtrahere vellemus (quod tamen non niſi grande urgente neceſſitate fieri debeat) hae res ab utriusque noſtrum Arbitris, ut iuſtum, & aequum fuerit, antequam de manibus, aut conclavi Coniugis noſtrae percipiantur, aeſtimari, & poſthac per Haeredes noſtros legitimos, aut Succeſſores iuxta taxam, & aeſtimationem factam perſolvi debeant. Interim vero quae dictae res acceptae, & diſtractae Coniugi noſtrae absque prole e vivis decedente perſolutae non eſſent, debebunt Domino Parenti ſuo, Regi aut eius Succeſſoribus Poloniae Regibus poſt mortem praedictae Coniugis noſtrae trium menſium decurſu perſolvi. Porro quandoquidem ſaepe memoratae Coniugi noſtrae ſuaviſſimae praeter ſupradicta decem millia florenorum, nec non Donationis propter Nuptias nuncupatis vulgo *Morgengab* conſtituimus, & polliciti ſumus, idcirco donamus, aſſignamus, & inſcribimus eidem Coniugi noſtrae quingentos florenos Rhenenſes annuo ex certiſſimis primariis, potioribusque proventibus, reditibus, & cenſibus in Brignicia Provincia noſtra praecelebri, ante omnes alias perſolutiones, & Inſcriptiones ſublevandas, quibus Coniunx noſtra chariſſima etiam tempore vitae noſtrae, pro ſua voluntate, & commoditate libere uti, & frui poterit, quod vigore Praeſentium ei liberum eſſe & fore permittimus, ſimulque poſt mortem noſtram eadem ſuae Dilectioni utenda, & fruenda pro vitae & ſtatus ſui conſervatione remanere debent. Poſtremo cum non immerito utriusque fides & charitas coniugalis in dies incrementum ſumat, divinoque munere habenas ſuae ſinceritatis relaxet, igitur ex motu noſtro proprio, inque ſingularis, & ſincerae dilectionis, qua erga Coniugem noſtram affecti ſumus, ſtabile argumentum, ſuper haec omnia praeſcripta, pacta, conventa, donata, quae vel praeſtare volebamus, debebamus, ſeu ante inſcripſeramus, ſtatuimus, & decrevimus, Praeſentiumque vigore decernimus, donamus, & aſſignamus alios quingentos florenos Rhenenſes Marchici pagamenti Coniugi noſtrae dulciſſimae, pro privato proprio arbitrio, & quotidiano uſu, & ſumptu ad tempus vitae ſuae utendos & fruendos. Ea tamen certa lege & conditione, ut eiusmodi denuo ſuperadſcripti, exque ſingulari motu, & affectu donati, et conceſſi quingenti floreni Rhenenſes Coniugi noſtae praememoratae non ante, quam poſt mortem noſtram una cum prioribus inſcriptis quingentis florenis annuo ad decurſum vitae ſuae dari, & per Quæſtorem noſtrum in Brignitia enumerari debeant. Ut tandem poſt mortem noſtram hac lege ſuæ charitati annuatim mille floreni Rhenenſes in proprium, et privatum uſum vitæ, & ſtatus ſui cedere, & perſolvi nullis neque Hæredibus, neque Succeſſoribus noſtris contradicentibus, aut renitentibus deberent. Quamobrem ſtatuimus, & volumus hiſce noſtris Literis Quæſtorem aut Teolonarium noſtrum in Brignitia pro nunc, aut in futurum pro qualibet temporis exigentia, & quando neceſſum viſum fuerit, ſingulari iuramento adſtringi, & obligari, ut talis Quæſtor ſeu Teolenarius ex certiſſimis, & potioribus proventibus, cenſibus, & reditibus in Brignitia ante omnium aliorum, vel debitam perſolutionem, vel inſcriptionem Coniugi noſtræ amantiſſimæ præcipue, & præ omnibus præſcripta enumerari, & expendi debeant. Quatenus autem Sereniſſimus Rex Poloniæ, Dominus Socer, & Pater noſter Obſervandiſſimus, & Chariſſima noſtra Coniunx de omnibus præmiſſis aſſequendis, certiſſima eſſe poſſit, curavimus, & demandavimus Capitaneis, Nobilibus, Civibus, Agricolis, & aliis Incolis Comitatus Ruppinenſis, & Præfecturæ Botzenſis, ut chariſſimæ noſtræ Coniugi HEDVIGI Juramentum obedientiæ fidelitatis, homagii, & ſubiectionis præſtarent, in caſu, & eventu mortalitatis noſtræ effectualiter ex nunc, ut ex tunc, & e converſo valiturum, ita ut ſuæ Dilectioni obligati ſubditi fideles, & audientes ſint, & maneant, quo ad ipſa in vita ſuperſtes permanſerit. Huiusmodi fidelitatis iuramentum Nobiles, Cives, & Incolæ præfati Comitatus Ruppinenſis, & Præfecturæ Botzenſis, chariſſimæ noſtræ Coniugi in perſona ſupradicti Strenui Domini Achatii Czema Equitis aurati, Regii Legati, & Commiſſarii ad hoc ſpecialiter miſſi, & ſupradictorum noſtrorum Capitaneorum, & Conſiliariorum præſentia conceptis verbis, & ſtipulatis manibus præſtiterunt realiter, & cum effectu. Quod factum Nos gratum, & ratum habemus, approbamus, & confirmamus. Volumus etiam ut Succeſſores nunc exiſtentium Capitaneorum Coniugi noſtræ, quotieſcunque opus fue-

ANNO 1536. rit, huiusmodi Juramentum etiam præstare debeant, & teneantur. Nos itaque JOACHIMUS Marchio Brandeburgensis Princeps Elector vigore harum Literarum, nostrarum testamur, atque pollicemur; præmissa omnia, & singula, quæ vel Vilnæ per Oratores, & Legatos nostros, tum etiam quæ per Nos Ipsos Cracoviæ circa initum Coniugium, acta, gesta, promissa, pacta, & stipulata, novissimeque per Literas dotis, & dotalitii, donationis, & redonationis de verbo ad verbum, & articulatim conscripta, & expressa sunt, pro nunc ut extunc, & e converso, pro Nobis, Hæredibus, & Successoribus nostris firma fore, rata consistere, & permanere, eaque in universum fideliter absque fuco, aliaque vafra industria illæsa, & integra observaturos, observarique curaturos. In quorum omnium præscriptorum evidentiorem fidem, & observantiam has Literas manu nostra propria obfirmari, & Sigillo nostro maiori subappenso communiri iussimus. Datum Franckfordiæ cis Oderam Vigesima quarta die Mensis Octobris Anno a Natali Die Christi supra millessimum quingentesimum trigesimo sexto.

JOACHIM *Kurfürst.*

XV.

1541. *Instructio Commissariis ad regundos Fines inter Regnum, & Marchionatum Brandeburgensem delegatis data.* Vilnæ 12. Febr. Anno 1541. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum sub Lit. G. fol. 147.*

Commissarii nostri, quum ad regundos fines erunt profecti, conquirent undique Diplomata, quæcunque habere poterint, in quibus Limites sint descripti. Nos in Thesauro nostro quæri etiam iussimus, si quæ essent eius generis Literæ, quæ si repertæ fuerint, in manus eorum per Nos mittentur.

Legent præterea diligenter Legationem, quam habuit Aulicus noster Generosus Nicolaus Hipschicz ad Illustrem Dominum Marchionem, & Responsum illius. Inde enim, quid faciendum eis sit, colligent, nam Nos ut maxime velimus aliquam instructionem dare, tamen cum situm loci istius perspectum non habeamus, neque unquam isthic fuerimus, rectius posse consilium dare videmus eos, qui isthic habitant, qui statum rerum omnium tenent, Bonorum Tenutarii in finibus constituti.

ANNO 1541. Non dubitamus autem, quin eiusmodi Diplomata habeat alicubi Magnificus Andreas de Gorka Castellanus Posnaniensis, & Capitaneus Maioris Poloniæ Generalis. Postteaquam in rem præsentem ventum erit, quærent ex eis, qui fuerint ætate provectiores, de Finibus, & cum eorum relatione, tum Scriptis nostris, si quæ habebunt, innitentur, atque omni cura providebunt, ne quid occupent vicini diutius, ii qui sunt Ditionis Illustris Domini JOANNIS Marchionis, quod ad Regnum nostrum pertineat. Quandoquidem, & Nos nihil Nobis volumus alienum usurpare.

Quod si viderint eos, qui missi erunt ab Illustrissimo Domino Marchione, Terræ nostræ appetentiores, & ultra Limites Provinciæ suæ progredi velle, nequaquam id patientur, omnia nihilominus facient, ut ne rebus infectis discedant. Ita tamen, ut ab omni simultate caveant, sed ad Nos se relaturos de eis, quæ acta ibi erunt, dicant, deque die conveniant, quo iterum ad terminandos fines conveniant, a suo quisque Principe informatione accepta.

Ac mallemus Nos quidem confici isthic negotium citra alterutrius Partis iniuriam, sed si id fieri non poterit, & quod nollemus, inchoatis rebus discessum erit, in proximis Regni Comitiis Literas inspiciemus, si quæ offendi poterint, & quemadmodum scriptum in illis fuerit de Consilio Regni nostri Senatorum, procedi deinceps in causa hac iubebimus. Modo ut Commissarii nostri cum Commissariis Illustris Domini Marchionis, si quæ erit in regundis finibus difficultas, viam, & rationem inveniant, qua tolli ea possit, & omnes istæ controversiæ complanari, ac pacatis, & constitutis inter se rebus, ad suos quique Principes redeant.

Quod attinet ad Nos, quibus de rebus citra utriusque Partis iniuriam inter Commissarios convenerit, libenter ad eas assensum nostrum præbebimus. Idem factum Illustrem Dominum Marchionem Nobis persvademus.

Volumus præterea, ut iidem Commissarii nostri de iniuriis ultro citroque illatis cognoscant, & aut per Concordiam de eis transigant, aut quacunque possunt honesta ratione componant.

XVI.

Mandatum SIGISMUNDI *Regis in eodem negotio.* Dat. Vilnæ 12. Febr. Anno 1541.

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, & Samogitiæ, &c. Dominus,

ANNO 1541. minus, & Hæres. Universis, & singulis, quorum interest, planum, testatumque facimus: Quod cum personarent aures nostræ crebris hominum nostrorum querimoniis de Finium iniuriis, quod qui sunt in Marchia Terris nostris viciniores, ii progredi ultra Fines, & tam ea, quæ nostra, quam quæ nostrorum hominum sunt, usurpare sibi auderent, qua ex re magnae essent ortae controversiae, misimus Oratorem nostrum ad Illustrissimum Dominum JOANNEM Marchionem, ut ea, quæ bonae vicinitati essent contraria, prohibere conaretur, cuius Illustritas ita cum Oratore nostro convenit, ut uterque nostrum suos mitteret ad regundos fines Judices Commissarios. Nos itaque iuxta Pacta, quae inter Illustrem Dominum Marchionem, & Oratorem nostrum intercesserunt, mittimus in praesentia Commissarios nostros, Reverendum in Christo Patrem Dominum Sebastianum Episcopum, & Magnificos Joannem Latalski Palatinum, & Junivladislaviensem Capitaneum, Andream Comitem de Gorka Castellanum, & Capitaneum Maioris Poloniæ Generalem, Posnanienses, atque eis plenam, & omnimodam facultatem terminandorum Finium, deque iniuriis cognoscendi Præsentibus concedimus, quaecunque per eos acta, facta, transacta fuerint, ea rata, grataque habituri. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum Præsentibus est appensum. Datum Vilnæ 12. Februarii Anno Domini MDXLI. Regni nostri Anno XXXV.

SIGISMUNDUS *Rex.*

RESPUBLICA VENETA.

I.

1493. *Legatio nomine Reipublicæ Venetæ per Marcum Dandalum Doctorem, & Equitem, Oratorem, coram* ALBERTO *Rege habita. Posnaniæ. Ex Arch. Regni Cracov. Extat in Archivo Cancell. Regni. Lib. Legationum Lit. C. fol. 42.*

Eramus apud VLADISLAUM Regem Excellentissimum, Optimum Fratrem Tuum Serenissime Rex, congratulari Venetæ Reipublicæ nomine, quod Pannoniarum Regnum fuerit consequutus, atque id muneris cum iam peregissemus, functique fere Legationis officio, in Patriam propediem redituri fuissemus, Illustrissimus Princeps Venetus, atque Senatus Nobis per Litteras demandavit, ut Tuam quoque Maiestatem adiremus,

ANNO 1493. declaraturi illius nomine, molestissimum illi fuisse, quod antea intellexerat, tecum subinde condoleremus CASIMIRUM gloriosissimum Parentem tuum obiisse, nihil præterea iucundius, aut optabilius eidem contingere potuisse, quam quod nuper magna cum lætitia cognorat, qua ex re Excellentiæ Tuæ maiorem in modum gratulamur felici hac tua in paternum hoc amplissimum Regnum successione, cum verissimæ amicitiæ, ingenuoque amori, quo Respublica Veneta clarissimam Poloniæ Domum, suo veteri animi instituto semper est prosequuta, id maxime conveniat iisdem rebus merere iisdem lætari. Hoc vero huiuscemodi declarandæ voluntatis munus nobis censuit Senatus demandandum, quo celerius, & opportune magis, quoad fieri liceret, Civitatis Venetæ desiderium cognosceret Maiestas Tua nostro ad te accessu, utpote qui veniendi ad Te in expedito, utque medio (ut aiunt) itinere, eramus, atque una, ac eadem Legatione, apud eosdem præsertim Illustrissimos Reges, ac Principes eosdem insuper amoris, & singularis benivolentiæ studio, quo ambos ingenuo animi affectu prosequitur Venetus Senatus, par, ac idem cum mœroris, tum publicæ conceptæ lætitiæ officium, utrique vestrum publico nomine impenderemus. Ac primum quidem mirari non decet, si obitus clarissimi illius Viri, optimi Parentis Tui gravis admodum, atque molestus fuerit Excellentissimo Principi nostro, atque Senatui, quum Venetæ amplitudinis non minus fuerit studiosus, quam ipse a Veneta Republica summo semper amore, & benevolentia singulari studiosissime amplexus. Deus Optimus, Maximus omnium laudum Decus, & excellentium quarumcunque virtutum singulare veluti Ornamentum, in lucem protulisse, protexisse, auxisse videbatur. Hocque dixisse me, quod iure optimo dici potest, erit contenta Maiestas Tua Excellentissimum Parentem Tuum, sive domi, sivi foris, sivi pace, sive bello, potuisse in omni laudis, atque virtutum genere cum Antiquitate certare. Quem a nobis ereptum Tecum quoque hactenus vehementi dolore afficimur. Cumque amantissimum Principem amiserit Civitas Veneta, tum vel maxime, quod rarissimis suis virtutibus nedum diutissime vixisse, sed perpetuari quoque hac in vita videbatur debuisse, nisi & metiri nos deceret, atque meminisse, hac lege sic exposcente communis parentis lapsu, natos nos omnes, ut aliquando mori oporteat. Cui tamen irreparabili iacturæ quam saluberrimo remedio Divina Providen-

ANNO 1493.

videntia ſuccurrerit, quamve Deus idem Omnipotens humano generi conſuluerit, qui non videt, cæcus, qui videt, nec laudat, ingratus, qui laudanti reluctatur, inſanus quis non cenſebitur. Qui per Prophetam pollicetur oculis non videri, nec auribus percipi, nec intellectu intelligi poſſe, quæ præparaverit Dominus diligentibus ſe. Refrigerii ſancti ſedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem, ſicut optimo Parenti Tuo ex bene actæ vitæ rectitudine contigiſſe ambigere non debemus, qui & alterum quoque præcipuum clementiſſimi Dei munus eſt aſſequutus, quod præſtantiſſimum Te Filium, non Regem modo, quam etiam virtutum omnium, atque ſplendoris, & Paternæ denique Gloriae Succeſſorem reliquerit, Te tametſi praeponere illi non dubitarem, neque id illius iniuria, quippe quod malint ſemper Parentes a Filiis ſuperari, quam eos virtutibus praecellere, cedatque haud parum Paternae virtuti, & gloriae natorum haec victoria, cum in Te praeſtantiſſimarum quarumque virtutum ſumma, & fulgur veluti quoddam eluceat, adeo, ut nil ſane optare Te debere exiſtimem, quod optimo, atque Exellentiſſimo Regi conveniat. Nam ea in Te omnia mero Dei Omnipotentis munere conſpici poſſunt, quae feliciſſimum quemquam Principem reddunt, atque perfectum. Quodſi a genere exordiar, nemo Te Regum, aut orbis Principum nobilior merito iudicabitur, ſive paternum, ſive maternum genus recenſeam. Quis enim VLADISLAO Illuſtriſſimo Rege Avo Tuo Excellentior, qui quantum gloriae, atque ſplendoris Chriſti fidei pepererit, quantumque item de ipſa Religione Chriſtiana promeruerit, inde elici poteſt, & debet, quod centena fere hominum millia ad veritatis noſtrae cognitionem, & fidem, praeſertim eo auctore, & duce converſa fuerunt, atque ut in dies magis, ac magis clarius, lucidiusque in hominum mentibus, quae in tenebris ante iacuerant, idem veritatis ipſius lumen redderetur, celeberrimum illud Cracovienſe Gymnaſium ex omni orbe terrarum, collectis undique praeſtantioribus Theologis, ac ſummis Philoſophis, magna cum gloria, & amplitudine exellentiſſimi ſui nominis, conſtituit, atque fundavit, in quo adeo ſemper claruere, clarentque liberalium diſciplinarum ſcientiae, & divini praeſertim eloquii diſciplinae, ut omnibus aliis totius orbis Palaeſtris, atque ſtudiorum concertationibus nequaquam debeat inferius exiſtimari, quo quid glorioſius, aut excellentius efficere quemque aut ipſe aut quivis alius potuerit, non video. Quis VLADISLAO Patruo Rege invictiſſimo fortior, atque præſtantior, qui pro Chriſtiana Religione fortiſſime dimicans inter confertiſſimos vexilli Dominici hoſtes occubuit, ratus nequaquam potuiſſe de Orthodoxa fide Catholica excellentius promereri, quam ut ſe ſe, velut victimam offerret in holocauſtum Redemptori noſtro, ut cæteris & fidei, & gloriæ, & æternæ beatitudinis iter oſtenderet. Huic Marcum illum Attilium Regulum comparare nemo audeat, aut quemvis alium ex his fortiſſimis viris, de quorum fortitudine, fide, conſtantia, plura legimus, qui tametſi de ſe plurima egregia probitatis teſtimonia præbuiſſe comprobentur, cum tamen hi pro temporali gloria id omne præſtiterint, hic vero pro æternae beatitudinis ſpe tantum gloriæ, atque ſplendoris fuerit glorioſiſſime conſequutus, tanto præſtantior iis, clariorque iudicandus, quanto æternam conſequi feliciſſimam beatitudinem longe excellentius, & glorioſius eſſe nemo ignorat, quam ttanſitura iſta commoda amplecti. Quis CASIMIRO Parente clarior, aut excellentior? Quis excellentiſſimo VLADISLAO optimo Fratre Tuo illuſtrior? Quis præterea SIGISMUNDO Imperatore, ac Rege, Illuſtriſſimo Proavo materno Tuo glorioſior? qui præter ceteras immortales, ac prope divinas virtutes, quas longum eſſet carptim recenſere, nihil unquam cenſuit appetendum, quod non appeteret, nihil petiit, quod non aggrederetur, nihil aggreſſus eſt, quod non fuerit ſtrenuisſime conſequutus. Omitto ALBERTUM Imperatorem, ac Regem eminentiſſimum Avum maternum Tuum, quo nemo clementior, qui ſi longiora vitæ ſpatia in Imperio conſequi potuiſſet, cum illi paulo plus, quam per annum præfuerit, non defuiſſet profecto expectationi, ac deſiderio, quod univerſus orbis de eo viro conceperat, exoptaverat, expectaverat. Prætereo LADISLAUM Avunculum Tuum Regem clarisſimum, qui immatura morte duo de vigeſimo ætatis anno præreptus, non potuit, quæ altisſimo animo conceperat, aliquando peperiſſe. Tu vero cum & corporis, & animi virtutibus ita plurimum præcellas, ut coniectari pene oporteat ſuperiores omnes hos Imperatores, ac Reges defunctos nedum te æquaturum, ſed eorum venia id dixerim, longe ſuperaturum, æquo animo feras, ſi pauca perſtrinxero, plura tametſi dici poſſent, ſi tempus, aut locus, aut ipſa Oratio, paterentur. Nam ſi nobilem hanc corporis proceritatem, ſi faciem vere Regiam, ſi aſpectum Principe dignum,

ANNO 1493.

dignum, ſi oculos hos ſublimes, & in alterutrum ſive ad ſinceritatem, ſive ad clementiam mirabiliter tendentes, ſi præterea præſtantisſimum corporis robur, ſi ſenſatarum omnium virium integritatem, præſtantiamque metimur, quid, niſi decorum, & mirabili collocatum harmonia intueri, admirari, laudare licet, ut vere ad regendum Imperium, & ad eos, quos ſumma cum gloria excellentis Nominis Tui hactenus pertuliſti, perferſque labores fortisſime ferendos, miro ſummi Dei conſilio procreatus appareas, in quo neque animi virtutes inferiorem ſibi palmam vendicavere, ut utræque hæ tam pari niſu contendiſſe viderentur, ut neque corporis bona animi virtutibus ſubeſſe, neque animus corpori non præeſſe pateretur. Quodſi ſapientum ſententia hi felices Reges ſunt iudicandi, qui iuſte imperant, tardius vindicant, facile ignoſcunt, qui eandem vindictam pro neceſſitate regendi, tuendique Imperii, non pro ſaturandis inimicitiarum odiis exerunt, qui veniam non ad impunitatem iniquitatis, ſed ad ſpem correctionis indulgent, qui, quod aliquando aſpere cogitatur decernere, lenitate, & beneficiorum largitate compenſant. Qui præſertim ſuam poteſtatem ad Dei Omnipotentis cultum maxime dilatandum ſibi traditam exiſtimant, nil ſane horum eſt, quod in Te debeat deſiderari. Tu enim iuſtitiam adeo proſequeris, ita amplecteris, ita profiteris, ut nil, niſi quod fieri conveniat, unquam decerneres. Si in Te manſvetudinem recenſeam, atque clementiam, quis Te clementior, qui ſubditorum plectens errata, non tam peccati magnitudinem, quam iſtam Tuam manſvetudinem, clementiam quoque metiris, ratus Regis ingenium maxime Regium in Te cenſeri, ubi non tam crudeliter, acerbeque Tibi ſubditos coërceas, quam eos conſilio, ſapientia quoque ita ſuperes, ut de ipſorum vita, atque ſalute diligentior, conſultiorque, quam ipſimet, eſſe videaris. Si Religionem, & in Deum pietatem in Te conſiderem, qua admirabili, præcipuaque præter cæteras virtutes a teneris annis præſtas plurimum, id neque ſecus, luciſiſſimum veluti ſidus in Te elucere intuebimur, ut non immerito hoc de Te aſſerere poſſimus, quod dederit Te Deus in lucem Gentium, ut ſis illis ſalus usque ad extremum terræ. Quid inquam ſuperioribus annis zelo præſertim Chriſtianæ fidei Sauromatos ipſos Regnum hoc tuum tunc Paternum ingreſſos, ac devaſtantes, inferioribus longe viribus ſuperaſti, deleviſti. Quos cum paulo poſt, undique collectis ſubſidiariis, ſumma vi, & ingentibus copiis paſſim debacchantes, ac omnia devaſtantes, in gentiſſimamq; utriuſque ſexus multitudinem in captivitatem miſerabiliter abigentes, furentes veluti belluæ, cum nec igni nec ferro, nec ætati parcerent, atque omnia circumquaque depopularentur, Tu pientiſſime prius expanſis manibus, in cœlum attollens oculos uberi lachrimarum fonte refertiſſimos (quod, qui aderant, & viderant, retulere) precatus Deum Optimum Maximum, ne populum ſibi peculiarem ſua benigniſſima miſericordia deſtitueret, parva militum manu & imparibus longe copiis aggreſſus, ita oppreſſiſti, profligaſti, proſtraviſti, atque ad incitas denique deduxiſti, ut illos nedum ad implorandam abs te veniam coegeris, ſed omnes ad unum internecioni tradideris, ac diſſipaveris. Qua ex re quantum gloriæ fidei Chriſtianæ, quantum item ſplendoris ampliſſimo nomini Tuo pepereris, nemo eſt, qui neſciat. Haud inferior Juda illo Machabæorum fortiſſimo, qui parva manu, & inferioribus longe viribus ingentiſſimas illius magni Antiochi Copias toties delevit, in manu Domini potenti valde, atque terribili ſuper omnem terram. Si continentiam, temperantiam, munificentiam, comitatem, cæteraque huiuscemodi recenſeam, neque id ingenii vis, atque facultas, neque loci huius amplitudo, atque Maieſtas pati videntur. Id dixiſſe contenti erimus. Te non minus natum virtutibus, ut illis ſis ſplendor, quam hæ Tibi, ut iisdem reſplendeas, atque clareſcas. Jam illud ſilentio præterire nequaquam iudicaverim, quod ſummo decori Tibi vendicaveris, ut ſingulari quoque doctrina eluceas, atque id a plerisque ſæpius audieram, ſumma Tua laude, & gloria Te ſummo ſtudio, atque intelligentia præſtare. O Laudem vere Regiam, & tali, & tanto Principe dignam! Si enim Julium Cæſarem ſummis laudibus effert antiquitas, pluresve alios veteres Imperatores, ac Principes, quod præter publica, Imperatoriaque negotia animum etiam ſcientiarum ſtudiis adhibuerunt, quanto magis inde laudari poſſis, & debeas, quis ignorat? qui cum in hæc tempora incidiſti, quibus, fato noſtro id dixerim, Literarum Gymnaſia, & doctrinarum ſtudia ita negliguntur, parvi penduntur, contemnuntur, ut perparva fere ſint, in magno etiam, aſſiduoque otio conſtituti, degentes, ac prorſus immerſi, qui liberalium diſciplinarum ſtudia proſequantur, eo præſtantior iis, clariorque iudicandus, quo hi illis claruere temporibus, quibus adeo quæcun-

Anno 1493.

quæcunque rigebant ſcientiæ, atque doctrinæ, ut homines illos cum omnium liberalium artium cognitione, atque peritia fere tunc naſci, in lucemque prodiiſſe, poſſit exiſtimari. Quos ideo felicioribus natos aſtris cenſerem, ſi Chriſtianam duntaxat veritatem ipſam cognoviſſent, atque doctrinam. Quare cum tot, ac tantis præſtes virtutibus glorioſiſſime Rex, ut vere Regium decus, & lumen Te merito appellarim, cum præterea te amiciſſimum, ſtudioſumque Veneti Nominis exiſtimet univerſa Noſtra Reſpublica, non minus, quam Clariſſimi olim Maiores Tui ſemper extitere, quis iure mirabitur, ſi ex iſta Tua ſucceſſione in ampliſſimum hoc Regnum, maximam lætitiam, ac ſingularem animi hilaritatem conceperit Venetus Senatus, cuius nomine tantum inde Tibi etiam atque etiam plurimum gratulamur, quantum ſumma benevolentia, ingenuaque fides, & mutuus amor, qui inter Illuſtriſſimam Poloniæ Domum, & Venetum Imperium ſemper viguit, vigetque, ac plurimum vigebit inter Maieſtatem Tuam, & Nos, Deo bene iuvante, ſibi iure optimo expoſcere poteſt, & debet. Tibi igitur, ut quod publici mandati, ac deſiderii reliquum eſt, abſolvamus, Augustini Barbadici Excellentiſſimi Principis noſtri, atque Senatus nomine offerimus, quicquid aut terra, aut mari Ditioni Venetæ ſubiicitur, id pro dignitate, gloria amplitudinis Tuæ promittere Tibi ſemper poteris, ac polliceri, comperietque periculum, ſi faciet Maieſtas Tua Senatum Venetum, ac univerſam denique Rempublicam noſtram, uberrimos quoscumque benivolentiſſimi ſui erga Te animi affectus oſtenſuram. Acta Calendis Aprilis. MCCCCXCIII.

II.

1502.

Legatio Nomine Sereniſſimi Ducis Venetiarum Leonardi Laurendani, *& totius illius Reipublicæ ad* Alexandrum *Regem Poloniæ miſſa, qua eum ad ſocietatem belli contra Turcas invitat. Ex Archivo Regni. Liber Legationum Lit. A. fol. 5. Item Lit. C. fol. 130.*

Utinam talis mihi dicendi facultas Sereniſſime, ac Invictiſſime Rex, tantaq; verborum copia ſuppeditaret, ut Reipublicæ Venetæ Mandata exequi valeam, cuius nomine Maieſtatem Tuam inprimis, & ſaluto, & ſalvum ſoſpitemque eſſe ſummopere gratulor, quæ ſe ſe Tibi commendat, offert, dedicat, totamque tradit. Hæc inquam Reſpublica, quamprimum intellexit Maieſtatem Tuam fuiſſe ad ſummum Regni huius faſtigium (maximo omnium applauſu) electam, iamque Sacro Diademate ornatam, ingenti gaudio, ſummaque lætitia affecta e veſtigio, ut par erat ad Serenitatem Tuam Oratorem elegit, meque mittere viſum eſt, ut de ſancta iſta, approbatiſſimaque Tua in Regem promotione, totius Urbis noſtræ conceptum gaudium, conceptam lætitiam aperirem, explicaremque, & Tibi publico nomine ſummopere gratularer. Quod Mandatum prima fronte, haud arduum quippe viſum eſt, at quantum mihi ponderis in præſentiarum, quantumque curæ exiſtat, & explicandi, & obeundi, non facile extra cernitur, ſed aperte intus ſentitur. Non minus æſtuo hac in re, minusque titubo, quam in cæteris, nec gravitate maioribus, nec momento ſuperioribus: quum enim mecum volvo, qua fronte, quo vultu, qua animi propenſione id mihi Senatus noſter perficiendum, maturandumque mandarit, vix mihi videor illius affectus, illius gratiſſimæ voluntatis, ſummæque obſervantiæ in Te ſimulacra, & ut ita dixerim, veſtigia, hoc noſtro ſermone exprimere poſſe: tanto ſtudio erga Maieſtatem Tuam eſt, tanta affectione, venerationeque proſequitur, ut neque publice, neque privatim perſtringi poſſit. Refero in hoc illius vultus, illius frontem cum toto pectore quantum poſſum, & pectus cum toto animo. Nec poſſum ego vel hoc pectus candidius aperire, vel hanc frontem ſerenius explicare, utinamque ſic ut intus afficiuntur, verbis exprimerentur. Nec profecto abs re, tanta Te Reſpublica noſtra proſequitur obſervantia, tantumque de ſublimatione Tua concepit gaudium; ea namque ſunt excelſæ Domus Tuæ, Tuorumque omnium erga Nos benemerita, ea officia, ut de omnibus felicitatibus, deque illius ſucceſſibus, merito gratulemur, quæ ſingula annumerarem, ni coram modeſtia Tua vetaret, vererérque benigniſſimis Tuis auribus, in me audiendo abuti. Verum hoc non ſileam. Quis enim Te hac erat Electione dignior, quis aptior, quum iuſtitia Ariſtidem, prudentia Lucium Craſſum, religione Nummam ſuperes, magnanimitate vero, corporisque robore illum ipſum, cuius nomen geris, Magnum Alexandrum. Talem igitur Deus Optimus Maximus in Poloniæ Regem eligi voluit, talem ſublimari iuſſit, ut ſua Chriſti Religio a ſpurciſſimis vexata infidelibus ſuffragetur, ut Petri fluctuanti naviculæ, imo maxi-

Anno 1502.

maximis percuſſæ procellis ſuccurratur. Noſti Invictiſſime Regum, quæ hodie pertractantur, quam cuncta in tumultu ſint, quæ bella, quis hoſtis, quam barbarus, quam ferus, & quod periculum Nobis, id eſt Chriſtianis omnibus, ni provideatur, immineat. Nam bellum incendio ſimillimum eſt, pari incremento ſurgit, pari celeritate diſcurrit, nec quisquam tam longe eſt remotus, qui ſine trepidatione eſſe debeat. Et ut altius exordiar: quis enim ignorat Turcorum Imperatores viliſſimo genere, ex inhoſpitalis Caucaſi Montis ergaſtulis oriundos, a latronum omnium perditiſſimo originem traxiſſe, primoque clandeſtinis latrociniis, mox apertis incurſionibus multa Chriſtianorum loca deprædaſſe, complurima occupaſſe. Qui dum laxius a noſtris negliguntur, contemnunturque, adeo convaluere, tantumque rebus ſuis fines obſcuriſſimi incrementum attulerunt, ut parvo temporis curriculo faſtigium, quod videmus, attulerunt. Nam ultra Helleſpontum quot Provincias occuparunt, Aſiam minorem, Ciliciam, Phrigiam, Galaciam, Pamphiliam, Cappadociam, Paphlagoniam, Cariamque, Inſulas vero Eoliam, Joniam, Euboeam, Smirnan, aliasque obſcuriores complurimas circa Helleſpontum, verſus occidentem, Dardaniam, Traciam, Achaiam, Peloponeſum, Macedoniam, Epirum, Illiriæ partem, Sileo Nobiliſſimum Orientis Imperii, mirandumque illud emporium Conſtantinopolim, multa pertranſeo, ſileo vetera, venio ad recentiora, & quæ indies fieri cernuntur, dicam proh indignum facinus, quæ his temporibus Nos ipſi vidimus, & quorum pars magna immo maxima fuimus, hinc inter alia liquide patebit quanta infidelibus ſit fides adhibenda, nam perfidus ille Turcus, dum Nos aliis implicitos rebus, & quidem arduiſſimis, occupatosque animadverterit, nactus temporis opportunitatem, rupto ſpurciſſimo Fœdere, quod paulo arcte Nobiſcum percuſſerat, Pacem fregit, Nos continuo invaſit, continuoque quaſi de repente in Etholia Neupactum occupavit. In Peloponoſo Medonum nullo genere crudelitatis omiſſo expugnavit, Coronum ſubinde cæpit, poſtremo in Epiro famoſiſſimum illud Dirachium ſubegit; Quid memorem continuas, ſæviſſimasque incurſiones? Dalmaciam, Liburniam, forum Julium depopulavit, igni, ferroque omnia devaſtavit, quod ſi Chriſti fideles longo iſto letargo tandem non expergiſcantur, non excitentur, actum eſt de Republica Chriſtiana, iamque de fide conclamatum, quis non videt. Deſcenderem quippe Invictiſſime Rex, deſcenderem ad nefandiſſimas crudelitates, ad ſpurciſſimas contumelias, & ad inaudita perpetrata ſcelera, virgines raptas, Matronas ſtupratas, Sanctimoniales inceſtatas, adoleſcentes immaniter trucidatos, liberos, puberesque e Matrum gremio ad cruorem, & cædem abſtractos, miſeros ſenes equorum calcibus dilaceratos, ſacratiſſima templa ſpoliata, in contemptum polluta, & alia mille annumerarem, ut magis ſcilicet, magisque Maieſtatem Tuam ad bellum capeſcendum, & ad perſequendos fidei noſtræ hoſtes concitarem, inflammaremque, verum cum fere omnes Chriſtianiſſimi Principes ſic Deo annuente tot crudelitatibus, tantoque religioni noſtræ imminenti periculo occurrere ſtatuerint, ſperandum eſt, nec eſſe Maieſtatem Tuam Sacræ huic expeditioni defuturam, in qua iam Chriſtianiſſimi Galliæ Regis, Hiſpaniarum, Portugaliæque, conflatis Claſſibus, ut de Republica noſtra ſileam, coruſcantia cernuntur arma, iam boantes litui audiuntur, clangorque tubarum, iam perfidiſſimi Turci littora depopulantur, iam eſt Mitilena Inſularum non obſcura viriliter expugnata, unde nec ambigendum ſumma, qua polles, iuſtitia, ſapientia, religione, & (ut dixi) invicta quadam animi corporisque fortitudine, quin ſis belli huius neceſſitatem, ingruentiamque, & cogniturus, & amplexurus, ad quod Chriſtiani Te vocant, omnis Potentatus, Summus adhortatur Pontifex, Te frater invitat Sereniſſimus Hungarorum Rex, ſvadent rationes, ſupplex rogat, & inſtat Reſpublica Veneta, & cogit Chriſtiana Religio, iubet, & imperat, qui Te in Poloniæ Regem eligi voluit Deus Optimus Maximus, Tu igitur Invictiſſime Regum ne moreris, nec victoriam differas, vexilla profer, nam nulli dubium, quin ſuperſtes victor, triumphatorque futurus ſis. Quod Te, nomenque Tuum immortalitate donabit. Nobis poſterisque tranquilitatem, Pacemque perpetuam.

III.

Legato Veneto nomine S. R. Maieſtatis datum Reſponſum. Ibidem.

Ad ea, quae Tu Vir Magnifice, & illius clarisſimae Venetae Reipublicae inſignis Orator graviter, copioſe, atque ornate dixiſti, Serenisſimus Dominus noſter Dominus Alexander Rex noſter gratioſiſſimus tale iubet dari reſponſum: gratam fore, & eſſe ſalutationem nomine Principis, & totius Senatorii Ordinis Venetiarum Suae Maieſtati praeſentatam.

Æque

Anno 1502. Æque item non minus gratam & publice, & privatim Electionis, Coronationis, & insignis Suae Maiestatis sublimationis congratulatoriam affectionem, summe vero gratissimam amicitiae, atque officiorum, & benemeritorum huius Inclytae familiae Domus Regum Poloniae, commemorationem. Quae si fuere erga clarissimam Venetiarum Rempublicam unquam Maiorum suorum benemerita, prodiere certe, ex officiosissima amicitiae colendae benevolentia, semper eandem ab se, & coli, & summo studio observari, curae habere Serenissima Regia Maiestas cupit, & pollicetur, & testimonium verae, atque indubitatæ amicitiae prae se ferendo, indolemus, inquit, vicem tam nefandae cladis acceptae, vulnerisque inflicti Reipublicae illi, quae semper sanctissimis institutis, aliis imitandum exemplar floruit. Et ut verum liceat fateri Rerum Christianarum veluti tutissimum antemurale semper exstitit. Quod igitur immanissimi Turci communis hostis Christi Nominis perfidia, ut Etholicum illud Neupactum, Peloponensem, Medorum, Coronum, & Epiri famatissimum Dirrachium e Ditione Venetæ Reipublicæ recenti hoc tempore, sit interceptum, atque tot, & tanta crudelitatis varia genera perpetrata, Fœdera violata, multæ Provinciæ clarissimæ, plurimæ Insulæ Nobilissimæ, in Terra, & Mari Christianis ereptæ sint, ut quædam ætas nostra fieri vidit, quædam a Maioribus narrari cum dolore accepit, quemadmodum etiam Magnifice Insignis Orator amplissimo genere dicendi ipse luculentissime disseruisti. Hæc omnia reputamus ad Universæ Christianæ Reipublicae dedecus, ignominiam communem, & proh! indignum facinus pessundatam Religionem, cuius, veluti reliquis Christianissimis Regibus, & Principibus, ita, & Nobis profecto est, & debet esse praecipuum studium, ingens cura, ac summum eius defendendae desiderium, semperque fuit huic nostrae Familiae usurpatum, & veluti peculiare Bellum Turcense, quod Religionis amore Maiores nostri frequentius gessere. In quo gerendo Vladislaus noster Patruus, Hungariae, & Poloniae Rex, fortissime toties prospere rebus gestis dimicando, ad extremum adversitate fortunae perculsus, vitam profudit, & sangvinem. Qui si post tam multa commissa praelia, quod reliquum restabat, munus Belli absolvisset, Turcorum rabies, ruinae tum proxima, praecipitata foret. Haec luce meridiana clariora fuere, Vir ille immortali potitus glori, aeterna versatur in laude, quae apud Posteros quotidie magis enitescet.

Parens noster semper memoriae venerandae Kazimirus Rex multis praeclarissimis expeditionibus toties Exercitum suum pro sustentatione Christianæ Reipublicæ manutenuit, quem Joannes Albertus noster Germanus Rex, novissime demortuus persvasus rationibus Clarissimi Oratoris Marci Dandali, tum Reipublicæ Venetæ nomina sua flagitantis Præsidia, grandi Exercitu congesto, & recuperanda Album Castrum, & Licostomum (loca Christianis perquam nociva) ire contendit, demum a quibus iuvari sperabat, deceptus est, qui uniti, & adunati viribus Turcorum, multa rerum, & Exercitus discrimina sibi intulere, magna pars Exercitus amissa, non tamen multa periit, æque magna Turcarum virium procubuit. Marte cruento hactenus continuatum Bellum contra Turcos a nostris, & nostræ huius Reipublicæ Proceribus aliquantulum nunc verius intermissum, quam posthabitum est, verum ex quo in præsentiarum ipsi oppugnamur ferocissime ab omni parte, hinc ab Massageta perfidissimo, illinc ab Scitarum innumerabili multitudine, rebus, & victoria sperata ex hoste hoc potiti, Reipublicæ Christianæ in favorem, ad inferendum Bellum Turco huic, tam sancte, tamque consentanee ab tantis Regibus, & Principibus susceptæ Expeditioni, & Nos non deerimus. Et quo id maxime fieri poterit, nullo unquam tempore sumus defuturi.

1684. *Tractatus Fœderis Offensivi, & Defensivi perpetui inter* Leopoldum *Imp.* Joannem III. *Regem, Regnumque Poloniæ, & Magnum Ducatum Litvaniæ, ac Rempublicam Venetam contra Turcam conclusi.* Actum in Arce Lincensi die 5. Mensis Martii Anno 1684. *Ex Originali. Vid. tit. Austria fol. 342. N. CXIV.*

Ducis Venetiarum Fœderis eiusdem Ratificatio. Dat. 31. Martii Anno 1684. *Ex Originali. Ibidem fol. 346.*

Ducis Venetiarum Declarationis duorum Articulorum in suprascriptio Fœdere contentorum per Leopoldum *Imp. factæ Ratificatio.* Dat. 12. Augusti Anno 1684. *Ex Originali. Ibidem fol. 348.*

SAXO-

Anno 1496.

SAXONIA.

I.

Pacta Matrimonialia inter Joannem Albertum *Regem Poloniæ, nomine* Barbaræ *Sororis suæ, &* Albertum *Ducem Saxoniæ, nomine* Georgii *Ducis sui Filii inita, cum assignatione Dotis triginta duorum millium aureorum.* Dat. Cracoviæ die 11. Aug. Anno 1496. *Ex Originali.*

Joannes Albertus DEI Gratia Rex Poloniæ, Supremus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæque Dominus, & Hæres &c. Significamus tenore præsentium, quibus expedit universis, præsentibus, & futuris præsentium notitiam habituris. Quomodo volentes pro Dei Omnipotentis laude, amicitiam, amorisque vinculum inter Nos, & Familiam nostram, Illustrissimosque Principes Dominos, Albertum eadem Gratia, & Georgium Filium suum, Duces Saxoniæ, Landgravios Duringiæ, & Marchiones Missnæ, eorumque Familiam antiquitus tentum, habitum, & servatum innovare, ampliare, & strictius observandum firmare, & roborare, Matrimonium inter præfatum Dominum Georgium, & Illustrissimam Principem Virginem Barbaram Sororem nostram carissimam, sub Articulis inferius descriptis tractandum, habendum, consummandum, & observandum, per medium, & ad instantiam, diligentesque petitiones Magnifici Henrici de Schlemimtz, præfatorum Dominorum Alberti, & Georgii Ducum Nuntii, & Oratoris ad Nos cum plenis utriusque ipsorum Mandatis, quæ in manibus nostris reliquit, missi conclusimus, & firmavimus, atque præfatam Illustrissimam Principem nostram Sororem, eidem ipsi Illustrissimo Domino Georgio desponsandam annuimus, taliter, quod ipsam pro Festo Sanctæ Catharinæ Virginis proxime futuro in Sprotaviam nostris Regalibus impensis, in apparatu Regio, iuxta statum ipsius ornatam conducere, atque tandem eidem ipsi Domino Georgio deferendam deputare tenebimur, & debemus, cum eaque sibi triginta duo millia florenorum Hungaricalium boni auri ratione Dotis, pro ratis, & temporibus infrascriptis dare, & exolvere promittimus, ac pollicemur harum vigore Literarum, ita, quod pro Festo Assumptionis Beatissimæ Virginis Mariæ post consummationem Matrimonii suprascripti, tunc proxime venturo, videlicet de anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo sexdecim millia florenorum præfatorum, ad rationem Summæ supradictæ præfatis Dominis Alberto, & Georgio Ducibus, & eorum Successoribus, aut ipsorum Nuntiis ad hoc cum pleno Mandato missis, in Civitate nostra Glogoviensi dabimus, reponemus, & solvemus effectualiter, aliaque sexdecem millia florenorum Summæ eiusdem in tribus aliis annis se continue, & immediate sequentibus, videlicet de anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo quinque millia, de anno vero millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, alia quinque millia, atque tandem pro anno ultimo videlicet millesimo quingentesimo, residua sex millia florenorum Summæ suprascriptæ eisdem ipsis Dominis Ducibus, & eorum Successoribus, in civitate nostra præfata, pro termino suprascripto, alias Festo Assumptionis Beatissimæ Virginis Mariæ dare, reponere, & solvere tenebimur, & debebimus, Successores nostros ad omnia præmissa obligantes. Ita tamen quod præfati Domini Duces, & eorum Successores, Nos, Successoresque nostros de qualibet rata solutionis Summæ præscriptæ singulariter, atque tandem circa ultimam ratam de Summa totali plenarie, & integre quietare tenebuntur, Literas Quietationum suarum, in manus Nuntiorum & Oratorum nostrorum, a quibusvis solutionem perceperint, realiter, & effective daturi. In cuius quidem Dotis recompensam iidem ipsi Illustrissimi Duces Domini Albertus, & Georgius, circa consummationem Matrimonii præfatæ Illustrissimæ Sorori nostræ, alia triginta duo millia florenorum Hungaricalium ratione Dotalitii in civitate, & castro Freyburg in Duringia sito, cum toto ipsorum territorio, alias districtu, atque oppidis, & villis, possessionibusque ad ipsa spectantibus, nec non omnibus, & singulis proprietatibus, prædiis, censibus, teloniis, datiis, granariis, vineis, iudiciis, reditibus, usibus, pœnis, omagialibus, feudis, forestis, silvis, venationibus, aquis, piscinis, piscariis, fluviis, fluminibus, molendinis, jurepatronatus, collationibus dignitatum tam spiritualium, quam sæcularium, beneficiorum ecclesiasticorum cum cura, vel sine cura, aliisque attinentiis, & pertinentiis universis ad præfatam civitatem, castrum quomodolibet spectantibus, nullis exceptis, inscribere, & reformare, nec non Literas desuper necessarias, & sufficientes circa consummationem Matrimonii, prout præmis-

Anno 1496.

præmiſſum eſt, in manus Nuntiorum, & Oratorum noſtrorum ad hoc deputatorum dare, & reponere tenebuntur, & debebunt, ita tamen quod Literæ ipſæ non habeant robur, donec prima rata ſolveretur, hoc ſingulariter expreſſo, quod præfata Illuſtriſſima Princeps BARBARA vigore præmiſſae Reformationis in præfatis civitate & caſtro Freyburg tria millia, & ducentos florenos Hungaricales in cenſibus annuis plenarie, & integre habeat, & habere poſſit. In quantum vero caſtrum, & civitas praefata in ſuis cenſibus praedictis pro Summa eadem trium millium, & ducentorum florenorum Hungaricalium ipſi Principi BARBARÆ annuatim ſolvendorum non ſufficeret, extunc in aliis terris, teloneis, & cenſibus ſuis praefati Illuſtriſſimi Domini Duces ipſi Principi BARBARÆ iſtud ſupplere, reintegrare, & deputare debent, & tenentur, ita quod eadem ipſa Princeps BARBARA praefata tria millia, & ducentos florenos Hungaricales de cenſibus annuis integre annis ſingulis perciperet, haberet, & levaret effective ultra caſtri praefati proviſionem, quam ipſi Domini Duces ex aliis proventibus & cenſibus ſuis more conſveto debebunt facere, & deputare. Debebunt etiam præfati Illuſtriſſimi Domini Duces circa receptionem Summae ſexdecim millium praedictorum ratae primae, caſtri, & civitatis prædictae poſſeſſionem realem, & effectualem praefatae Illuſtriſſimae Principi Virgini BARBARÆ, iuxta Reformationem ſuperius expreſſam dare, & conſignare, nec non Capitaneos, Burgrabios caſtri, & civitatis praefatae, alioſque omnes, & ſingulos Praelatos, Comites, Barones, Officiales, Milites, Civitatenſes, alioſque ſubditos, & vaſallos ad caſtrum, & civitatem praedictam pertinentes, & ſpectantes, qui nunc ſunt, aut eis in futurum ſuccedent, praefatae Illuſtriſſimae Principi BARBARÆ, & eius Ditioni, atque Imperio ſubiicere & committere ad Omagiorum & fidelitatis iuramentorum praeſtititionem, atque toties, quoties opportunum, & neceſſarium fuerit, innovationem ſtringere, & cogere, ita quod eadem ipſa Princeps BARBARA poſt mortem Mariti ſui prædicti, ipſos ſemper ſub ſuo Dominio, Imperio, Ditione, & obedientia, una cum præfatis Caſtro, & Civitate haberet, teneret, & poſſideret usque ad tempora vitæ ſuæ extrema, ſub præfatorum Dominorum Ducum, & ipſorum Hæredum tutela, & defenſione. Caſu vero, quod abſit, quod præfatus Dominus Dux GEORGIUS Matrimonio cum præfata Principe BARBARA effectualiter conſummato, de hac luce decederet, non expectato tempore ſolutionis Summæ ſexdecem millium florenorum Hungaricalium primæ ratæ, extunc ſupradictus Illuſtriſſimus Dominus Dux ALBERTUS, aut ſui Hæredes ipſam Principem BARBARAM cum Curia ſua, cum omnibus rebus, & neceſſariis Statum ſuum concernentibus pro neceſſitate honeſtiſſime, ſicui decet tantam Principem, providere, & tractare debebunt usque ad tempus ſolutionis Summæ præfatæ, tandemque ſolutione ipſa percepta, poſſeſſionem Caſtri, & Civitatis præfatorum eidem ipſi Principi BARBARÆ, ita ſicut ſupra expreſſum eſt realiter, & cum effectu pariter, & ſubditis, Vaſallisque omnibus ſupra deſcriptis, eorumque obedientia, & ſubiectione, Juramentorum corporalium præſtitutione, & obligatione dare, deputare, & conſignare tenebuntur. Hoc etiam expreſſo, quod ipſa Princeps BARBARA ſic Vidua relicta, debet conſequi, pacificeque obtinere omnia paraphernalia, veſtimenta, & alia, quæ pro eius ſpectant corpore, clenodia etiam, & omnia vaſa, & utenſibilia menſæ, aurea, & argentea ſibi per Nos, & per Sereniſſimam Principem Dominam ELISABETH Dei Gratia Poloniæ &c. Reginam, Genitricem utriusque noſtrum cariſſimam, & præfatum Illuſtriſſimum Dominum Ducem GEORGIUM Maritum ſuum data, aut alias quocunque modo donata, per quaſcunque perſonas, aut per ſe ipſam pro ſuo uſu, & honeſtate conquiſita, & comparata. Etiam omnes apparatus lecti, & alias res ad ipſius Principis BARBARÆ Curiam, & Cameram ſpectantes. Poſtquam vero eadem ipſa Princeps BARBARA ad ſecundas Nuptias convolare vellet, aliumque Conthoralem ſuperduceret, exindeque præfatus Dominus Dux ALBERTUS, aut ſui Hæredes ipſam de Reformatione ſupradicta eximere vellent, extunc pro illis triginta duobus millibus florenis Hungaricalibus, ſibi ſexaginta quatuor millia florenorum eorundem, in effectum exemptionis eiusdem dare, & effectualiter ſolvere tenentur, & debent. Iſto tamen reſpectu, quod illud, quod de præfata Summa Dotis triginta duorum millium florenorum Hungaricalium, per Nos non fuerit ſolutum, de eisdem ſexaginta quatuor millibus florenorum eorundem debebit defalcari. Caſu etiam, quod abſit, ſi præfata Princeps BARBARA moreretur prole ex præfato Domino GEORGIO Duce non ſuſcepta, aut prole ipſa, ſi quæ fuerit ex eorum corporibus progenita, mortua, extunc præfata Summa triginta duorum millium florenorum Hungaricalium pro Dote ipſi Principi BARBARÆ per Nos aſſignatorum modo ſupradicto, resque, & omnes apparatus in auro, argento, & margaretis, quæ ipſa Princeps BARBARA a Nobis, & Sereniſſima Principe Domina ELISABETH Poloniæ Regina Genitrice utriusque noſtrum cariſſima, habuerit, aut ſibi ipſamet comparaverit, vel quæ a præfato Domino Duce GEORGIO, aut quibuscunque Perſonis ſibi donata fuerint, prout ſupra deſcriptum eſt, quæ ad Nos, & noſtros Succeſſores legitimos in Regno noſtro Poloniæ reverti, & redire debent, per præfatos Dominos ALBERTUM, & GEORGIUM Duces, eorumque Succeſſores Nobis, & Succeſſoribus noſtris in Regno noſtro præfato, iuxta morem inter Reges, & Principes Catholicos in talibus obſervari ſolitum integre, & irreciſe poſt mortem Principis BARBARÆ debebunt, et tenebuntur ſolvi, et reſtitui. Item ſi præfatus Dominus Dux GEORGIUS præfatos apparatus, et clenodia aurea, vel argenta, veſtesque, et alias res præfatæ Principis BARBARÆ, quæ ad ipſum non pertinent, non niſi gravi incumbente neceſſitate habere, aut alias convertere vellet, illa, priusquam de manibus eiusdem reciperentur, per partis utriusque taxatores taxari, et ei iuxta decentiam per Hæredes ſupradictorum Dominorum *D*ucum ALBERTI, et GEORGII ſolvi debebunt, ita, quod ipſa interim, quo vixerit, et Nos, aut noſtri Succeſſores poſt mortem eius plenariam de eorum reſtitutione habeamus certitudinem. Tandem, et poſtremo ſi caſu ab hac luce unus ipſorum Coniugum ante celebrationem Nuptiarum, et Conſummationem Matrimonii migraverit, quod Deus avertat, extunc omnia, et ſingula præmiſſa nullius eſſe debent roboris, et momenti, et una Pars alteri vigore præſcriptorum Articulorum, et Contractuum in nullo debet eſſe obligata. Quæ omnia, et ſingula ſupraſcripta per Nos, ſic ut praefertur facta, ordinata, et concluſa in omnibus punctis, Conditionibus, Articulis, et clauſulis firmiter tenere, obſervare, et adimplere in verbo noſtro Regio promittimus, et pollicemur tenore praeſentium mediante, Harum quibus Sigillum noſtrum eſt ſubappenſum Teſtimonio Literarum. Actum Cracoviae Feria quinta in craſtino Feſti Sancti Laurentii Martyris. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſexto Regni vero noſtri Anno quarto.

Dominus Rex per ſe.

Anno 1496.

II.

Literæ ALBERTI *Ducis Saxoniæ, quibus Civitatem Freyburg cum ſuo Territorio Sereniſſimæ Principi* BARBARAE, *Dotis, Contradotis, & Donationis propter Nuptias nomine obligat.* Datum in Leipſigk d. 28. Novembr. An. 1496. *Ex Originali. Sigil. 2.*

ALBERTUS Dei Gratia Dux Saxoniæ, Landgravius Duringiæ, ac Marchio Miſnæ. Notum facimus tenore Præſentium univerſis, & ſingulis has noſtras Literas viſuris, lecturis, vel audituris. Quod Nos ob laudem Omnipotentis Dei, Religionis Chriſti hanc reverentiam, & veteris benevolentiæ ſingulare incrementum, inter Sereniſſimum, Perpotentemque Dominum JOANNEM ALBERTUM Poloniæ Regem, Supremum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque *D*ominum, & Hæredem, ſuæque Serenitatis Familiam Nos, & noſtram Familiam a multis retroactis annis, uſque in hoc præſens tempus laudabiliter obſervatæ, novum vinculum amicitiæ contraximus, & per Oratores noſtros id efficere ſtuduimus, ut Illuſtriſſima Princeps Domina BARBARA ex Regali Polonorum Stirpe orta, prædicti Sereniſſimi Domini *R*egis *S*oror, Filia noſtra chariſſima, Illuſtri Principi Domino GEORGIO Saxoniæ Duci, Landgravio *D*uringiæ, ac Marchioni Miſnæ Filio noſtro chariſſimo tradita eſſet nuptui, tali tamen Pacto, ut iam dictus Sereniſſimus Dominus Rex, ſuæque Serenitatis Succeſſores, ratione Dotis iam dictæ Illuſtriſſimæ *D*ominæ BARBARÆ, Nobis, noſtrisque Hæredibus triginta duo millia florenorum Hungaricalium ad certos terminos irremiſſe ſolvere, & dare tenentur, prout in Literis deſuper conceptis Regio Sigillo munitis, & Nobis traditis latius continetur. Nos igitur præfatus ALBERTUS Saxoniæ Dux, Landgravius Duringiæ, Marchio Miſnæ cupientes Tractatibus huiusmodi per Oratores noſtros inter præfatam Regiam Serenitatem, & Nos ſuper tali Matrimonio habitis, & conceptis ſatisfacere, & poſt conſummationem Matrimonii prædictæ Illuſtriſſimæ Dominæ BARBARAE &c. in recompenſam Dotis, videlicet triginta duorum millium florenorum Hungaricalium, de Dotalitio providere, Caſtrum, & Civitatem Freiburg in Landgraviatu *D*uringienſi ſitum, cum toto ipſorum Territorio, alias *D*iſtrictu, atque Oppidis, & Villis, Poſ-

ſeſſio-

Anno 1496.

sessionibus ad ipsa spectantibus, nec non omnibus et singulis proprietatibus, prædiis, censibus, teloneis, datiis, granariis, vineis, iudiciis, reditibus, usibus, pœnis, omagialibus, feudis, ferretis, sylvis, venationibus, aquis, piscinis, piscariis, fluviis, fluminibus, molendinis, iurepatronatus, collationibus dignitatum, tam spiritualium, quam sæcularium, Beneficiorum Ecclesiasticorum cum cura, vel sine cura, aliisque attinentiis, & pertinentiis universis ad præfata Civitatem, & Castrum quomodolibet spectantibus, nullis exceptis, præfatæ Illustrissimæ *D*ominæ BARBARAE Filiæ nostræ charissimæ pro *D*otalitio vigore praesentium Literarum pro Nobis, nostrisque Haeredibus inscribimus, & reformamus. Ita ut praefata Illustrissima *D*omina BARBARA vigore praemisso Inscriptionis, & Reformationis in praefatis Civitate, & Castro Freyburg tria millia, & ducentos florenos Hungaricales, & mille florenos Rhenenses pro summa decem millium florenorum Rhenensium, quam sibi praedictus *D*ominus GEORGIUS Saxoniae *D*ux, Filius noster charissimus in *D*onationem propter Nuptias dedit, & applicavit in annuis censibus, & proventibus plenarie, & integre habeat, possit, & debeat sublevare. In casu vero, quo Castrum, & Civitas præfata in suis censibus pro Summis illis trium millium, et ducentorum florenorum Hungaricalium, et millium florenorum Rhenensium supradictorum, ipsi Illustrissimae Principi Dominae BARBARÆ annuatim solvendorum non sufficerent, extunc Nos, nostrique Haeredes obligati esse volumus, ut totum id, quod restat, ex fisco nostro Ducali per Quaestores, aut Thesaurarios nostros pro tempore existentes, quibus per praesentes Literas authoritatem damus, ac districte committimus, Illustrissimae Dominae BARBARÆ suppleatur, et reintegretur. Casu vero quo circa praemissa aliqua difficultas fieret, extunc in aliis Terris, Bonis, Teloneis, et censibus nostris ipsi Illustrissimae Principi Dominae BARBARÆ supplere, reintegrare, et deputare debebimus, et tenebimur Nos, et Haeredes nostri. Ita quod eadem ipsa Illustrissima Domina BARBARA praefata tria millia, et ducentos florenos Hungaricales, et mille florenos Rhenenses de censibus annuis, et proventibus integre annis singulis percipere habeat, et effective sublevare, ultra Castri praefati provisionem, quam Nos, et Haeredes nostri ex aliis proventibus, et censibus nostris more consveto debebimus facere, et deputare. Volumus etiam, et tenemur circa receptionem Summae sexdecem millium floren. Hungarical. praedictorum primae ratae, Castri, et Civitatis praedictae possessionem realem, et effectualem praefatae Illustrissimae Principi BARBARÆ iuxta Reformationem superius expressam, dare, et consignare, nec non Capitaneos, Burgrabios Castri, et Civitatis praefatae, aliosque omnes, et singulos Prælatos, Comites, Barones, Officiales, Milites, Civitatenses, aliosque subditos, & vasallos ad Castrum, & Civitatem prædictam pertinentes, & spectantes, qui nunc sunt, aut eis in futurum succedent, præfatæ Illustissimæ Principi Dominæ BARBARÆ, & eius Ditioni, atque Imperio subiicere, & committere, ad Omagiorumque, & fidelitatis Juramentorum præstationem, atque toties, quoties opportunum, & necessarium fuerit, innovationem stringere, & cogere. Ita quod eadem ipsa Illustrissima Princeps Domina BARBARA post mortem prædicti Domini Ducis GEORGII Mariti sui, ipsos semper sub suo Dominio, Imperio, Ditione, & obedientia una cum præfato Castro, & Civitate, atque annuis censibus, & proventibus supradictis habere, tenere debet, & possidere, usque ad tempora vitæ suæ extrema, sub nostra, & Hæredum nostrorum tutela, & defensione, quibus tunc uti debet, & potest, una cum supradictis annuis censibus, prout in huiusmodi Dotalitiis de Jure, & consvetudine solitum est observari. Casu vero, quod absit, quod præfatus Dominus Dux GEORGIUS de hac luce decederet non expectato tempore solutionis Summæ sexdecem millium florenorum Hungaricalium primæ ratæ, extunc Nos, & Hæredes nostri ipsam Illustrissimam Principem Dominam BARBARAM in Curia nostra in omnibus rebus necessariis statum suum concernentibus, pro necessitate honestissime, sicut decet tantam Principem, providere, & tractare debebimus, et debebunt usque ad tempus solutionis Summæ præfatæ. Tandemque solutione ipsa percepta, possessionem Castri, et Civitatis præfatæ eidem Illustrissimæ Principi Dominæ BARBARÆ sicut supra expressum, realiter, et cum effectu pariter, et subditis, vasallisque omnibus suprascriptis, eorumque obedientia, et subiectione, Juramentorum corporalium præstatione, et obligatione dare, deputare, et consignare tenebimur, et tenebuntur. Eo etiam expresso, quod ipsa Illustrissima Princeps Domina BARBARA, sicut Vidua Relicta, debeat consequi, pacificeque obtinere, et servare omnia paraphernalia, vestimenta, et alia, quæ pro eius spectant corpore, Clenodia etiam, et omnia vasa, et utensilia mensæ aurea, et argentea, sibi per Serenissimum Dominum supradictum Fratrem eius, et per Serenissimam Principem Dominam ELISABETH Dei Gratia Poloniæ Reginam etc. Matrem eius, et præfatum Illustrem Principem Ducem GEORGIUM Maritum suum data, aut alias quocunque modo donata per quascunque personas, aut per se ipsam pro suo usu, et honestate conquisita, et comparata, etiam omnes apparatus lecti, ac alias res ad ipsius Illustrissimæ Principis Dominæ BARBARÆ Curiam, et Cameram spectantes. In casu vero, quod absit, si Illustris Princeps Dominus GEORGIUS Saxoniæ Dux etc. de hac luce decederet, ipsaque Illustrissima Domina BARBARA ad secundas Nuptias convolaret, et Nos, nostrique Hæredes præterea sæpedictam Illustrissimam Principem Dominam BARBARAM etc. Reformatione, et Dotalitio supradictis eximere vellemus, quod Nobis, et nostris Hæredibus arbitrio nostro, modo præmisso salvum esse debet, extunc pro illis triginta duobus millibus florenorum Hungaricalium Dotis, sibi sexaginta quatuor millia florenorum Hungaricalium, una cum decem millibus florenorum Rhenensium, quos sibi Dominus Dux GEORGIUS pro Donatione proter Nuptias dedit, et applicavit, in effectu exemptionis eiusdem dare, et effectualiter solvere debebimus, et tenebimur, debebuntque, et tenebuntur; isto tamen respectu, quod illud, quod de præfata Summa Dotis triginta duorum millium florenorum Hungaricalium, per supradictum Dominum, Serenissimum Dominum Regem, aut Serenitatis suae Successores non fuerit solutum, de eisdem sexaginta quatuor millibus florenis Hungarical. Dotis, et decem millibus florenis Rhenensibus Donationis propter Nuptias, Nobis, et Haeredibus nostris salvum sit, et liceat defalcare. Casu etiam, quod absit, si praefata Illustrissima Princeps Domina BARBARA moreretur, Prole ex praefato Duce GEORGIO non suscepta, aut Prole ipsa, si quae fuerit ex eorum corporibus progenita, mortua, extunc praefata summa triginta duorum millium florenorum Hungaricalium pro Dote ipsi Illustrissimae Principi Dominae BARBARÆ modo supradicto assignata, resque, et omnes apparatus in auro, argento, et margaritis, quae ipsa Illustrissima Princeps Domina BARBARA a Serenissimo Rege Domino JOANNE ALBERTO etc. et Serenissima Principe Domina ELISABETHA Regina Poloniae etc. Fratre, et Matre, supradictis habuerit, aut sibi ipsamet comparaverit, vel quae a praefato Domino Duce GEORGIO, aut quibuscunque personis sibi donata fuerint, prout supra descriptum est, quae ad praefatum Serenissimum Dominum Regem, et suae Serenitatis Successores legitimos in Regno Poloniae reverti, et redire debent, per Nos, nostrosque Haeredes, et Terrarum nostrarum Successores, praefato Serenissimo Domino Regi, suaeque Serenitatis Successoribus in Regno praefato, iuxta morem inter Reges, et Principes Catholicos in talibus observari solitum, integre, et irrecise post mortem praefatae Illustrissimae Dominae BARBARÆ debent solvi, et restitui. Item si praefatus Dominus Dux GEORGIUS praefatos apparatus, et Clenodia aurea, vel argentea, vestesque, vel alias res praefatae Illustrissimae Dominae BARBARÆ, quae ad ipsum non pertinent, gravi incumbente necessitate habere, aut alias convertere vellet, illa, priusquam de manibus eiusdem recipiantur, per partis utriusque taxatores taxari, et ei iuxta decentiam per Nos praedictum Dominum Ducem GEORGIUM, et Haeredes nostros solvi debent, ad quod Nos, et Haeredes nostros praesentibus Literis astringimus. Ita etiam quod ipsa Illustrissima Domina BARBARA vivente, ac post mortem eius de huiusmodi restitutione ipsum Serenissimum Dominum Regem, aut eius Successores plenarie certificare debebimus, aut Haeredes, et Successores nostri debebunt. Ea tamen Conditione, ut ante susceptionem sexdecem millium florenorum Hungaricalium Dotis primae ratae, in Literis expressis, praesentes nostrae Literae, neque Nos, neque Haeredes nostros ad aliquod praemissorum habeant, aut valeant obligare, praeterquam ut praemissum est, et ad eum casum duntaxat, si praefatus Dominus Dux GEORGIUS, quod absit, de hac luce decederet, non expectato tempore solutionis summae sexdecem millium florenorum Hungaricalium primae ratae, nihilominus Nos, et Haeredes nostri ipsam Illustrissimam Principem Dominam BARBARAM in Curia nostra, in omnibus rebus, et necessariis Statum suum concernentibus pro necessitate honestissime, sicut decet tantam Principem, providere, et tractare debebimus, et debebunt, usque ad temqus solutionis summae praefatae. Quae omnia, et singula in illis Literis cum omnibus suis clausulis, Punctis, et Conditionibus contenta Nos, et Haeredes nostros sub Ducali nostra Dignitate inviolabiliter observare promittimus. In cuius rei fidem has nostras Literas pro Nobis, pro nostrisque Haeredibus Sigilli nostri appensione iussimus, et

ANNO 1496. fecimus communiri. Et Nos GEORGIUS eadem Gratia Dux Saxoniae, Landgravius Duringiae, et Marchio Misnae praefati Illustrissimi Principis Domini ALBERTI Ducis Saxoniae etc. Filius praedictus, omnia suprascripta rata, et grata habentes in omnibus Clausulis, et Punctis suis tenere, et observare inviolabiliter, tam per Nos, quam nostros Successores sub Ducali nostra Dignitate promittimus, et obligamus. In cuius rei fidem manum nostram Praesentibus apposuimus, Sigillumque nostrum Ducale ad Sigillum praefati nostri Genitoris Praesentibus appendi iussimus. Datum Leipzik die Lunae vigesima octava Mensis Novembris An. Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

III.

1550. MAURITII *Ducis Saxoniae*, & JOACHIMI *Marchionis Brandeburgensis Electorum Legatio ad* SIGISMUNDUM *Regem Poloniae, qua ab Eo postulant, ut de restituendo libertati Landgravio Hassiae cum Caesare agat. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. O. Fol. 121.*

Petunt, ut Regia Maiestas adiuvet ipsos apud Caesaream Maiestatem in liberando Landgravio Hassiae, qui ipsorum pollicitatione seductus Caesari se dedidit, fretus iis Pactis, quae illi cum Episcopo Atribatensi constituerant, & praeter Pacta conventa in custodia hactenus retinetur, quamvis ea Pacta, quoad potuit, ipse impleverit, & si quid desideratur adhuc, implere paratus sit. Quod si exactionem, cautionis ab eo Caesarea Maiestas requirat, non recusant eam pariter cum Landgravio dare.

Est autem ipsis curae haec res partim propter Landgravium, partim etiam propter seipsos, fidemque, & existimationem suam, atque etiam periculum, propterea, quod bona fide promiserunt Landgravio, si quid ei adversi propter deditionem illam, praeter ea, quae in Pactis diserte expressa sunt, accidisset, id ipsum se se ultro passuros esse, ad requisitionem liberorum ipsius Landgravii, qui nunc deposcunt illos in talem custodiam, in quali est Pater eorum.

His igitur de causis petunt supradicti Principes, ut Regia Maiestas & Landgravio, & ipsis subveniat, mittatque Legationem ad Caesaream Maiestatem ad agendum diligenter de liberatione eiusdem Landgravii, eaque Legatio ut ad diem S. Michaelis praesto sit in Tenneverda, si Caesar est augustae, si vero recessit in interiorem Germaniam, Francofordiae ad Maenum eadem die se se sistat. & cum Consiliariis, atque amicis eorundem Principum intelligentiam habeat, ac deinde ipsis praesentibus cum Caesarea Maiestate agat, & ab ea responsum petat. Quod si fuerit benignum cum ipsis pariter gratias agat, sin autem negabit, aut differet rem Caesar, ut ea ipsa Legatio Regia consilium ineat cum Consiliariis, & Amicis eorundem Principum, qua via insistendum sit ad liberandum, Landgravium. Quod si recusabit Regia Maiestas Legationem hac de re mittere ad Caesarem, petunt Principes, ut Literas diligenter scriptas mittat.

IV.

Sacrae Regiae Maiestatis Poloniae, ad praefatam Legationem Responsum. Ibidem.

Indolebat Maiestas Regia calamitati Illustris Domini PHILIPPI Landgravii, cum illius ipsius causa, tum quod eam ad Illustrissimos Dominos istos Principes, Electores pertinere intellexit. Habet enim in memoria Maiestas eius necessitudines, quae sibi multae, magnaeque cum plerisque Principibus Germaniae, cum duobus vero istis, vel praecipue intercedunt, neque detrectaret quidquam Maiestas eius, quo malis istis, & incommodis opem afferret, si quid modo recte salvo officio, & utiliter a se fieri posse existimaret. Non parceret quidem certe laboribus, neque sumptibus, sed cum diligenter secum reputat, non solum arctissima propinquitatis, & affinitatis vincula, verum etiam sanctissima Foedera, quibus iam inde a Maioribus suis cum Caesarea, & Regia Romanorum Maiestatibus consociata est, & quod ea Foedera nuper adeo per Oratorem suum solemni caeremonia, & Christiani Principis fide, non modo pro se, verum etiam pro Regno suo, a quo nunc abest, firmavit, non putat sibi fas esse contra sententiam tam coniunctorum sibi Principum quidquam suscipere, contra eorum autem sententiam fore, si cum ipsis de supra memorato Illustri Domino Landgravio sive per Oratores, sive per literas agere institueret, non levi aliqua coniectura, verum evidentissimo argumento Maiestas eius colligit ex eo, quod non ignorat hoc ipsum de isto ipso Domino Landgravio pariter, & de Illustri Domino JOANNE FRIDERICO Duce Saxoniae capto a Divo Parente suo, ante quatuor annos Magnifico olim Stanislao Laski Palatino Siradiensi, Oratori ad Caesaream Maiestatem in Mandatis datum fuisse, & quomodo tunc id acceptum fuerit, ne illud quidem nescit, quale Responsum Principes Electores, ac caeteri Ordines Germaniae ista ipsa de re tunc a Caesarea Maiestate acceperint. Quapropter sperat Maiestas sua Regia datum sibi iri veniam ab Illustrissimis istis Principibus Electoribus, quod ipsorum postulatis, ac desideriis recte satisfacere non possit. In Parentum enim loco habet Caesaream & Regiam Romanorum Maiestates, cavetque sedulo, ne vel minimam offensiunculae cuiusquam occasionem ipsis praebeat. Caeterum ab ipsis Illustrissimis Principibus Electoribus non incommode cum Caesarea Maiestate agi posse Regia Maiestas arbitratur, cum non tantum Consangvinei Principis, verum etiam ipsorummet propria res agatur, modo placide, & obsequenter id fiat, in quo etsi persvasum habet eius Maiestas non defuturum ipsis esse consilium, non putavit tamen sibi praetereundum esse pro mutua sua coniunctione, & amicitia cum ipsis Illustrissimis Ducibus, quin ipsis sententiam suam vel uno verbo indicaret.

Si mittendae erunt hae Literae ad Caesarem, infrascripta adscribenda erunt post illam clausulam: *occasionem ipsis praebeat;* caetera vero omitti poterunt, aut paulo aliter adscribi.

Tamen ut Illustrissimi Principes, Electores intelligant non posthaberi ab eius Maiestate res, & salutem suam, scribet Maiestas eius ista de re ad Caesaream Maiestatem, quoad recte, ac citra offensionem id se facere posse existimabit, easque Literas per suum Veredarium ad Maiestatem illius mittet, quidquid autem responsi inde acceperit, de eo cum Illustrissimis Principibus, Electoribus, communicabit.

GALLIA

I.

1500. *Foedus inter* LUDOVICUM XII. *Regem Galliae*, & JOANNEM ALBERTUM *Regem Poloniae, nec non* VLADISLAUM *Regem Hungariae, & Bohemiae conclusum, quo vetusta Foedera inter Maiores suos inita renovant, atque Unionem, & Confoederationem perpetuam contra Turcas, & alios quoscunque hostes, praesentes & futuros inter se condicunt. &c.* Dat. die 14. Jul. 1500. *Ex Authentico, quod extat in Tabulario Illustrissimi Domini Comitis Josephi Zaluski Referendarii Regni.*

In Nomine Domini Amen.

Anno Natalis eiusdem millesimo quingentesimo, Indictione tertia, die vero quarta decima Mensis Julii. In omnibus naturae legibus, divinisque praeceptis ea inprimis excellunt, quae ad humanam societatem, & benevolentiam pertinent. Nam quidquid boni, & felicitatis mortalibus datum est, inde proficiscitur. Cum autem omnes ad amicitiam, & charitatem mutuam, divina etiam iussione invitemur, tum praecipue Imperia, & Regna coniunctione, ac Societate non modo stabiliri, sed etiam augeri, & mirabiliter coalescere, atque concordia parvas res crescere, discordia vero magnas dilabi, quotidiana experientia compertum est. Quod perspicientes, Christianissimus, & Serenissimus Princeps, Dominus LUDOVICUS huius nominis Duodecimus, Dei Gratia Francorum Rex, atque Serenissimi, & Excellentissimi Principes, & Fratres Germani, Domini, Domini VLADISLAUS Hungariae, & Bohemiae &c. necnon JOANNES ALBERTUS Poloniae, &c. eadem Gratia Reges, pro eximia, & singulari sapientia, qua omnes praediti sunt, quamvis multo locorum intervallo eorum Imperia distent, tamen cum mutua benevolentia, & amore sese devinxerint, operae pretium putaverunt, ut non modo veterem amicitiam, vetustaque Foedera, quae olim inter eorum Maiores, & Praedecessores Excellentissimos Francorum, Hungariae, Bohemiae, atque Poloniae Reges, clarae memoriae, cum summa charitate percussa fuerunt, renovarent, verum etiam arctiore Foedere, & Pactionibus se invicem devincirent, quo eorum Principatus, tametsi soli potentissimi existant, hac coniunctione firmiores, & malevolis formidolosiores efficiantur. Itaque tenore praesentis publici Instrumenti pateat cunctis evidenter, et sit notum, quod praefati Serenissimi, et Excellentissimi, atque Potentissimi Principes, et Reges, ad laudem, et gloriam Omnipotentis Dei, Domini nostri JESU Christi, defensionem Fidei suae sanctae, et exaltationem, atque amplificationem totius Christianae Religionis, nec non honorem, et commodum, atque corroborationem, et stabilimentum Statuum, Principatuum, et Dominiorum earundem praesa-

Anno 1500.

praefatarum Maieſtatum. Praefatus ſiquidem Chriſtianisſimus Francorum Rex per Magnificos Viros Valerianum de Sanctis, *D*ominum de Marigniaco, Conſiliarium, et Cambellanum ſuum, necnon Balivum Silvanectenſem, et Magiſtrum Matthaeum Toſtanum, in ſuo magno ConſilioConſiliarium, et ProcuratoremGeneralem, Oratores, Procuratores, et Nuntios ſuos ſpeciales, debita, plenariaque poteſtate ſuffultos, prout per eiusdem Chriſtianisſimi Regis Literas patentes plene conſtitit, & quarum de verbo ad verbum tenor inferius eſt inſertus, ab una, et praedictus *S*erenisſimus, ac Potentisſimus Hungariae, et Bohemiae Rex perſonaliter conſtitutus, tam pro ſe, et nomine proprio, quam pro, et nomine dicti Serenisſimi Regis Poloniae, eius Fratris Germani, pro quo promiſit, et cavit de rato, ab altera partibus fecerunt, iniverunt, et contraxerunt, prout faciunt, ineunt, et contrahunt, per Praeſentes, pro ſe, ac Succeſſoribus, Vaſallis, Subditis, Regnis Patriis, et uniuerſis *D*ominiis ſuis, bonam, meram, et puram, ac inviolabilem intelligentiam, ligam, unionem, et confœderationem perpetuam, ac omni aevo duraturam, prout in ſequentibus Capitulis, et Articulis continetur.

Haec ſunt Capitula inviolabilis amicitiae, benevolentiae, intelligentiae, et ligae, ac Unionis, et Confœderationis initae, contractae, et confirmatae inter Serenisſimum, ac Potentisſimum Principem, et *D*ominum, Dominum LUDOVICUM, Dei Gratia Chriſtianisſimum Francorum Regem, huius nominis Duodecimum, pro ſe, ac Succeſſoribus, nec non Vaſallis, Subditis, Regnis Patriis, Terris, et Dominiis ſuis quibuscunque ab una, Serenisſimos, ac Excellentisſimos Principes, & Dominos VLADISLAUM Hungariae, Bohemiaeque, et JOANNEM ALBERTUM Poloniae etc. eadem Gratia Reges, Fratres Germanos, pro ſe, *S*ucceſſoribus, Vaſallis, Subditis, Regnis Patriis, Terris, et Dominiis ſuis quibuscunque ab altera partibus.

Inprimis capitulatum, actum, conventumque extitit hinc inde, & promiſſum, quod dictus Sereniſſimus, Potentiſſimus, & Chriſtianisſimus Princeps, & Dominus, Dominus LUDOVICUS Dei Gratia Rex Francorum ab una, nec non Serenisſimi, & Excellentisſimi Principes, & Domini VLADISLAUS, Hungariæ, Bohemiæque, &c. ac JOANNES ALBERTUS Poloniae, &c. Reges, ab altera partibus, faciunt, firmant, ineunt, & contrahunt pro ſe, ac Succeſſoribus, vaſallis, ſubditis, regnis patriis, terris, & univerſis Dominiis ſuis, bonam, meram, & puram intelligentiam, ligam, Unionem, & Confœderationem perpetuam, ac omni ævo duraturam, contra Turcas, & alios quoscunque hoſtes praeſentes, & futuros ipſarum Maieſtatum, ad conſervationem, & defenſionem Regnorum, Statuum, & Dominiorum ſuorum, quos, quaeve in praeſentiarum habent, & poſſident, ac impoſterum posſidebunt, & tenebunt eædem partes.

Anno 1500.

Item quod nulla earundem partium tractabit, vel procurabit aliquid, quod poſſit cedere in damnum, præiudicium, aut aliquod incommodum, vel iacturam Status, & Dominii alterius partis, vel ad impedimentum defenſionis Religionis Chriſtianæ contra Turcas, ſive alios quoſcunque Fidei hoſtes; nec talia procurantibus, & tractantibus favebit, aut conſentiet, ſed fraterne, & bona fide absque ulla fraude, & dolo, unaquæque Pars pro viribus vitabit omnia, & ſingula, quæ putabit eſſe alteri parti, vaſallis, ſubditis, Regnis, & Dominiis ſuis, & publicæ fidei defenſioni damnoſa, adverſa, & periculoſa. Et ſi quid de talibus audiverit, vel ſciverit, tenebitur unam, & aliam Partem illico aviſare, ſicuti inter bonos Amicos, Fratres, Confœderatos, Colligatos, & Catholicos Principes fieri decet.

Item quod quælibetPartium bonum mutuum procurabit, promovebit, &defendet, quantumcunq; cum honeſtate poterit, & illarum quælibet ad alterius Partis requiſitionem mittere debebit Oratores ſuos, in favorem Partis requirentis, quocunque opus fuerit, & toties, quoties expediet.

Item quod quælibet ipſarum Partium in quibuscunque intelligentiis, ligis, & Confœderationibus per easdem cum quovis Principe, aut communitate in poſterum contrahendis, tenebitur ſpecifice, & nominatim alias Partes comprehendere, & Bonum, ac commodum alterius non ſecus quam proprium, toto poſſe ſuo procurare.

Item, quod ubi in diebus ſuis aliqua arduiſſima negotia emergerent, quorum eventus poſſet alteri earundem partium utilitatem, aut præiudicium afferre, tunc tenebuntur per Oratores ſuos, aut alios, ſuper caſu emergenti convenire, & fideliter deliberare, honeſtate ſervata, ac proſequi, quidquid communi conſenſu viderint eisdem partibus expedire.

Item, quod vaſalli, & ſubditi dictarum Partium, tam ſcilicet Eccleſiaſtici, & Sæculares, quam Nobiles, & Ignobiles, cuiusvis ſtatus, & conditionis exiſtant in Regnis, Terris, & Dominiis, ac Ditio-

Anno 1500.

nibus earundem Partium, viciſſim poſſint, & valeant libere, tute, ſecure, & ſine omni impedimento, ire, tranſire, converſari, commorari, & negotiari, cum rebus, mercimoniis, ſarcinulis, iocalibus, pecuniis, & omnibus bonis ſuis, ſine ulla ſalvi, & ſecuri Tranſitus aſſecuratione, ſolutis tamen iuxta Regnorum conſvetudinem ſolvendis.

Item, quod ſi aliqua pars de conſilio, & conſenſu unius, vel alterius Partis ſuſciperet poſthac aliquod iuſtum bellum, tenebitur Pars conſulta, & conſentiens præſtare auxilium Parti, quæ dictum bellum ſic ſuſciperet, & tunc cum eiuscemodi conſilium, & conſenſus adhibebitur, Partes ipſæ convenient de quantitate, & qualitate prædicti auxilii, & etiam quanto tempore in eo bello perſiſtendum erit.

Item conventum extitit, & concluſum, quod ex quo Sanctiſſimus Dominus noſter ALEXANDER Pontifex Maximus, de conſilio Sacri Senatus Reverendiſſimorum Dominorum Cardinalium, miſeratus calamitatem Reipublicæ Chriſtianæ generalem Expeditionem contra Turcas, truculentiſſimos hoſtes fidei, & Religionis Chriſtianæ, per univerſam Chriſtianitatem procurat, & ſollicitat, & præfati Sereniſſimi Reges Hungariæ, & Poloniæ, præcipue ad exhortationem, & perſvaſionem Sanctitatis ſuæ, & dicti Chriſtianiſſimi Regis Franciæ iam de facto abrenuntiatis Treugis, & conditionibus Pacis, quas cum ipſis Turcis habebant, arma adverſus eos pro defenſione eiusdem fidei Chriſtianæ, capere ſtatuerunt, ſeque ſimul cum univerſis ſubditis, & Regnicolis ſuis ad hoc ſanctum, piumque opus accingunt, præparant, & diſponunt. Ob hoc præfatus Dominus Francorum Rex, tanquam Princeps Chriſtianiſſimus, & Catholicus, atque Fidei Chriſtianæ Zelator eximius, pollicetur, & promittit, quod, quando tempus, & res erunt diſpoſitæ ad illam Expeditionem, pro devotione ſua ipſam expeditionem iuvabit taliter, quod dicti Principes Confœderati, & univerſa Chriſtianitas merito debebunt contentari. Qualiter tamen, & quali, quantoque ſubſidio ſua Chriſtianiſſima Maieſtas ſuccurrere, & hanc ſanctam Expeditionem iuvare pro rata, & magnanimitate ſua volet, libero Maieſtatis ſuæ arbitrio, & voluntati relinquitur. Et etiam apud præfatum Sanctiſſimum Dominum noſtrum Summum Pontificem, & reliquos Principes, ac Potentatus Chriſtianos eandem Expeditionem ſollicitabit, & promovebit. Et ut eisdem Sereniſſimis Regibus, Hungariæ, & Poloniæ, Confœderatis ſcilicet ſuis, tanquam ſcuto, & antemurali Chriſtianitatis ad proſequendum, continuandumque eiusmodi bellum contra Turcos pariter ſuccurrant, & opem ferant, tam propter communem utilitatem eiusdem Fidei, & Religionis Chriſtianæ, quam contemplatione iſtius amicitiæ, & Confœderationis, bona, & ſincera fide, omni ſtudio, & diligentia, tam per Oratores, quam per Literas cohortari, ſvadere, & admonere tenebitur.

Anno 1500.

Item, quod quando præfatus Dominus Rex Francorum mittet Copias armatorum in Turcos, dicti Domini Hungariæ, et Poloniæ Reges pollicentur aperire viam, & tranſitum patefacere Copiis eiuſcemodi per Terras ſuas, Patrias, & Dominia; & præterea facere rationabiliter provideri ipſis Copiis armatorum de victualibus pro pretio competenti.

Item, quod quælibet trium iſtarum Maieſtatum tenebit, reputabit, & recognoſcet amicum alterius, amicum ſimiliter ſuum, & quod inimicus, ſeu hoſtis unius partis non debeat acceptari, ſeu ſuſcipi hoſpitio ad habitandum in Terris, & Dominiis alterius partis, nec ei favor ullus quovis modo adhiberi, ſed tenebuntur ipſæ Regiæ Maieſtates ſe ipſas invicem pro poſſe, & viribus tutari, & defendere contra, & adverſus omnes quoſcunque, qui Regna, Terras, & Dominia earundem, vel alterius illarum invadere volent, nemine prorſus excepto, præter Summum Pontificem, & ſanctam Romanam Eccleſiam, atque ſacrum univerſum Romanum Imperium debite, & rite congregatum, quos, & quod partes ipſæ excipiunt, & reſervant. Reſervatur etiam, & excipitur in ſpecie pro parte Chriſtianiſſimi Francorum Regis Illuſtriſſimum Dominium Venetorum, iam diu cum ſua Maieſtate Confœderatum, quod etiam in hoc Fœdere, ſi voluerit, comprehendetur. Pro parte autem Sereniſſimorum Dominorum Regum Hungariæ, & Poloniæ, præcipue vero eiusdem Domini Regis Hungariæ, & Bohemiæ, reſervantur, & excipiuntur, imprimis Sereniſſimus Princeps, Dominus MAXIMILIANUS, Rex Romanorum, Conſanguineus ambarum ſuarum Maieſtatum, cui ſe idem Dominus Rex Hungariæ, ad perpetuam Amicitiam, & Fraternitatem vigore certæ Inſcriptionis ſuper Pace perpetua, & concordia utrinque inter ipſas Maieſtates confectæ iam diu obligavit. Excipitur etiam, & reſervatur, atque in præſenti Confœderatione penes Maieſtates eorundem Sereniſſimorum Regum Hungariæ, & Poloniæ comprehenditur Illuſtriſſimus Princeps Dominus ALEXANDER, Ma-

Anno 1500.

gnus Dux Litvaniæ, Frater Germanus earundem ambarum Maieſtatum. Excipiuntur præterea Illuſtriſſimi Principes Domini Electores Imperii, ex quo Maieſtas prænominati Domini Regis Hungariæ, & Bohemiæ ratione dicti Regni ſui Bohemiæ, & Coronæ eiusdem Regni, ſubeſt imperio, & unus eſt ex eisdem Dominis Electoribus, imo inter illos Superarbiter, & Pincerna Imperii exiſtit; ſed & alii omnes Principes, tam Eccleſiaſtici, quam Sæculares, Sacro Imperio ſubiecti, ſignanter vero Conſanguinei, & Affines, atque iam dudum confœderati Maieſtatum ſuarum, qui nominatim exprimentur medio Oratorum, quos iſtæ ambæ Maieſtates ad Chriſtianiſſimam Maieſtatem ſunt miſſuræ. Quos omnes, & ſingulos, ſic denominatos, & per dictos Oratores denominandos, dicti Sereniſſimi Domini Reges Hungariæ, & Poloniæ ſecum in præſenti Confœderatione volunt comprehendi. Ea tamen lege, & conditione, quod ipſi, vel eorum Succeſſores, ſimul, vel ſeorſum adverſus Chriſtianiſſimum Francorum, & Sereniſſimos Hungariæ, vel Poloniæ Reges, &c. aut eorum Succeſſores ſimiliter, ſimul, vel diviſim, aut contra ſubditos, Regna, Terras, & Dominia eorundem, nihil ſiniſtrum, nihilque hoſtile deinceps moliantur, & attentent, nihilque tale directe, vel indirecte, palam, vel occulte quovis quæſito colore agant, per quod præfata ſancta Expeditio contra Turcas quovis pacto impediri queat. Quod ſi ſecus per eos, vel eorum alterum fieret, & facti evidentia conſtaret, omnes iſtæ Maieſtates hinc inde requiſitæ, tenebuntur illi, vel illis, tanquam communis boni, & huius confœderationis & amicitiæ perturbatoribus bellum indicere, & dictarum Maieſtatum Partem læſam, ac impeditam, ſubditosq; , Regna, & Dominia ſua contra prædictos reſervatos, vel eorum alterum, & alios quoſcunq; , qui talia contra prædictas partes molirentur, & attentarent, pro poſſe, et viribus ſuis tutari, et defendere, atque omni via, et modo ſe invicem iuvare, niſi forte tunc temporis, cum illi reſervati, aut alii talia conarentur, dictæ Maieſtates eſſent in bello contra Turcos, vel alios hoſtes fidei, vel pro defenſione Regnorum, et Dominiorum ſuorum actualiter impeditæ, taliter, et adeo quod eſſet eis impoſſibile aperto bello ſibi invicem ſuccurrere, et auxiliari. Quo in caſu nihilominus prædictæ Maieſtates tenebuntur hortari Amicos, et Confœderatos ſuos, et proprios Oratores, ut a talibus deſiſtant, et alios deſiſtere faciant, et omnibus aliis modis, quibus poterunt dicti Reges, tanquam boni, et veri amici, et Confœderati, conabuntur talia molientes a cœptis divertere, et impedire, quo minus alteri prædictarum Maieſtatum, ſuis Regnis, Dominiis, et Subditis, damnum inferatur.

Anno 1500.

Item, ſi contingeret aliquam Maieſtatum ſic Confœderatarum, quacunque ratione, et cauſa contra præſcriptos, reſervatos, et exceptos Principes, vel eorum alterum, aut alios quoſcunque, ſine alterius Partis requiſitione, et conſenſu bellum indicere, et movere, aliter, quam ad tuitionem, et defenſionem Regnorum, Dominiorum, et Subditorum ſuorum, ut ſupra dictum eſt; in hoc caſu, Pars altera ſuccurrere non tenebitur alteri. Verum tamen, ſi dicti reſervati, vel eorum alter, aut alius, quicunque is fuerit, a modo deinceps contra alteram Maieſtatum prænominatarum, vel ſubditos, Regna, Terras, aut Dominia ſua, bellum moverent, et armis invaderent, vel eorum aliquis moveret, invaderet, tenebuntur Partes aliæ, prius medio Oratorum ſuorum, et per bona, honeſtaque media tentare, ſi illum, vel illos, a cœptis divertere poterunt, & nihilominus interim dictæ aliæ Partes ad arma ſe præparabunt. Quod ſi dicti Oratores, ſic præmiſſi illum, vel illos a cœptis divertere nequiverint, tenebuntur poſtea eædem Partes, ut præmiſſum eſt, illis, vel illi ſimiliter bellum indicere, & eum vel eos, ubi commodius videbitur armis aggredi, & invadere, Confœderatoque ſuccurrere, ac illum pro poſſe, ac viribus ſuis tutari, & defendere, niſi tunc temporis illæ aliæ partes eſſent actualiter in bello contra hoſtes Fidei, vel pro defenſione Regnorum, & Dominiorum ſuorum, ut præmiſſum eſt, impeditæ.

Item, ſi contingeret, quod dictæ Maieſtates indicerent bellum contra prædictos reſervatos, vel eorum alterum, aut alios quoscunque ex cauſis, quibus ſupra, nulla illarum Maieſtatum abſque alterius ſcitu, & conſenſu, Pacem, aut Concordiam inire cum ipſis valeat, aut acceptare.

Item, quod dictæ Maieſtates, vigore prædictarum reſervationum in præcedentibus Articulis, & præſenti Tractatu factarum, non intelligunt cum ipſis Reſervatis ſuis maiorem Confœderationem, & Ligam, quam antea ex præcedentibus Confœderationibus habebant, inire, nec ſe ipſis reſervatis magis obligare. Quinimo, ſi aliqui illorum, quibus per præſentes Articulos, & Tractatus in hac Liga, & Confœderatione reſervatus eſt locus, hanc Ligam, & Confœderationem velint ingredi, aut aliqui alii, cuiuscunque ſtatus,

Anno 1500.

ſtatus, & conditionis exiſtant, illud debebunt infra annum dictis Maieſtatibus ſignificare, & tunc, cum ingredientur, per easdem Maieſtates cum ipſis tractabitur de modis, & conditionibus, cum quibus ipſos valent admittere, & prout bono totius Chriſtianitatis, & Statuum omnium Partium videbunt magis expedire.

Item, quod omnes iſtæ tres Maieſtates, videlicet Chriſtianiſſimus Francorum Rex, ac Hungariae, et Poloniae Reges, hoc Fœdus, Ligam, Amicitiam, & conditiones dictis ſuis reſervatis quamprimum per Oratores, & Nuntios ſuos ſignificare tenebuntur, ne iuſtam ignorantiæ cauſam praetendere poſſint.

Item concluſum, et conventum eſt, quod per praeſentem Confœderationem, et Ligam Partium Juribus in aliquo non debeat derogari, neque derogatum aliquo Pacto intelligatur.

Item, quod dicti Sereniſſimi Hungariae, et Poloniae Reges, pro Ratificatione, et maiori confirmatione praeſentium Articulorum, Tractatus, Confœderationis, et Ligae, tenebuntur mittere quamprimum Oratores ſuos ad praefatum Chriſtianiſſimum Francorum Regem cum plena poteſtate, ipſis Articulis addendi, vel diminuendi, ipſos mutandi, confirmandi, vel infirmandi, latius, et plenius interpretatione, ſtrictiora etiam Fœdera faciendi, prout dictae Chriſtianiſſimae Maieſtati, et ipſis Oratoribus pro bono, et ſecuritate totius Chriſtianitatis, et Statuum dictarum Partium magis videbitur expedire.

Item, et quoniam in excluſione praeſentis Confœderationis, Ligae, et Articulorum ſupra ſcriptorum, Magnificus Dominus Petrus de Wiſnicze Caſtellanus Sandomirienſis, et Regni Poloniae Mareſcallus, Orator, et Procurator Sereniſſimi Regis Poloniae, non fecit conſtare de Mandato, et Procuratione ſatis ſpeciali, et ſufficienti ad ineundum, contrahendum, et paſſandum pro eo dictum Fœdus, Ligam, et Articulos ſupra ſcriptos, propterea, ne praetextu illius hoc tam bonum, pium, et ſanctum propoſitum differretur, Sereniſſima Maieſtas dicti Regis Hungariae, de voluntate dicti Sereniſſimi Regis Poloniae, Fratris ſui Germani, Literis, et Nuntiis certior facta promiſit, et cavit pro dicto Sereniſſimo Domino Rege Poloniae, Fratre ſuo Germano, quod ipſe omnia ſupra ſcripta, rata, grata, et firma habebit, et obſervabit, et per primos Oratores, et Procuratores ſuos, quos ad ſaepe dictam Chriſtianiſſimam Maieſtatem miſſurus eſt, prout ſuperius ſcriptum eſt, per Literas, et Mandatum ſpeciale, et ſufficiens hoc Fœdus, Ligam, et Articulos praedictos ratificavit. Nec interim, et donec haec omnia pro parte dicti Sereniſſimi Regis Poloniae, abſoluta fuerint, praefata Chriſtianiſſimi Regis Francorum Maieſtas in aliquo, virtute dictae Confœderationis, ſibi obligabitur, omnibus praedictis inter praefatos Chriſtianiſſimum Francorum, et Sereniſſimum Hungariae, et Bohemiae Reges, quantum ad ipſos in ſuo robore permanentibus. Tenor vero Mandati praedictorum Oratorum, et Procuratorum praefati Chriſtianiſſimi Regis Francorum talis eſt:

Anno 1500.

Ludovicus Dei Gratia Francorum, Siciliæ, & Jeruſalem Rex, Dux Mediolani, univerſis præſentes Literas inſpecturis, & audituris, ſalutem. Notum facimus per præſentes, quod nos de Perſonis dilectorum, & fidelium Conſiliariorum noſtrorum, Valeriani de ſanctis, Domini de Marigniaco, Conſiliarii, & Cambellani noſtri, ac Ballivi Sylvanectenſis, & Magiſtri Matthæi Toſtani, in magno noſtro conſilio Conſiliarii, & Procuratoris noſtri Generalis, ad plenum confidentes, matura deliberatione ſuper hoc præhabita, melioribus modo, & forma, quibus potuimus, & debuimus, fecimus, conſtituimus, & ordinavimus, facimusque, conſtituimus, & ordinamus prænominatos noſtros Conſiliarios, Procuratores, Oratores, ac Nuntios noſtros ſpeciales, negotiorumque infraſcriptorum Geſtores, dantes, prout dictis Procuratoribus, & Oratoribus noſtris ſpecialiter, & expreſſe, tenore præſentium damus plenariam poteſtatem, & ſpeciale Mandatum faciendi, & ineundi Fœdus, Ligam, atque amicitiam perpetuam cum Sereniſſimis Principibus, ac Fratribus noſtris cariſſimis, Hungariae, ac Poloniae Regibus coniunctim, vel cum prædicto Fratre noſtro Rege Hungariae diviſim, iuramentaque pro nobis, & loco noſtri faciendi, et præſtandi, aliaque omnia in, et pro praemiſſis neceſſaria, ſeu opportuna, et quae Nos facere poſſemus, ſi perſonaliter intereſſemus, etiamſi talia ſint, quae Mandatum exigant ſpecialius, quam praeſentibus ſit expreſſum. Promittendo, prout promittimus bona fide, et in verbo Regio, ſubque Bonorum noſtrorum hypotheca, et obligatione, cum omni iuris, et facti renuntiatione, pariter et cautela, Nos habere, ac perpetuo habituros ratum, gratum, firmum, et ſtabile, quidquid per dictos Procuratores, ſeu Oratores noſtros actum, geſtumve fuerit in praemiſſis, aut quomodolibet procuratum. In cuius rei teſtimonium

Signo,

Anno 1500.

Signo, et Sigillo noſtro præſentes iuſſimus communiri. Datum in Caſtro noſtro Locharum, die vigeſima nona Menſis Januarii, anno Domini 1499. Regni vero noſtri ſecundo.

Quae omnia, et ſingula praeſcripta praedicti Sereniſſimus Hungariae, et Bohemiae Rex, et Oratores, et Procuratores praefati Chriſtianiſſimi Francorum Regis nominibus, quibus ſupra ſolemni ſtipulatione promiſerunt, et iuraverunt, et per praeſentes promittunt, et iurant, ſibi viciſſim ſingula ſingulis congrue referendo, et mihi Notario infra ſcripto, ut publicae Perſonae ſtipulanti, et eiuscemodi promiſſionem, et iuramentum recipienti, bona fide, ſine omni dolo, et fraude, firma, rata, et grata perpetuo habere, et tenere, ac inviolabiliter obſervare, et adimplere ſub hypotheca, et obligatione omnium, et ſingulorum bonorum, mobilium, et immobilium, praeſentium, et futurorum dictarum Partium, mandantes, rogantes, et volentes de praemiſſis omnibus, et ſingulis per me Notarium infra ſcriptum unum, vel plura fieri inſtrumenta eiusdem tenoris. Acta ſunt haec, et facta, indictione, die, et menſe, quibus ſupra, hora tertiarum, vel quaſi, in Arce Regia Budenſi, Pontificatus praefati Sanctiſſimi Domini noſtri, Domini Alexandri VI. Papae, anno octavo. Praeſentibus Illuſtriſſimo Principe Domino Sigismundo, Duce, etc. praefati Sereniſſimi Domini Regis Hungariae Fratre Germano, nec non Reverendiſſimo, Reverendisque Patribus, ac Magnificis, et Egregiis Viris, Thoma, Archiepiſcopo Strigonienſi, Primate Regni Hungariae, ac Apoſtolicae Sedis Legato nato, dictique Sereniſſimi Domini Regis Hungariae ſummo Secretario, et Cancellario, Georgio, electo, et confirmato Weſprimienſi, Regio Secretario, Nicolao, ſimiliter Electo Sirmienſi, Gabriele Poſnenſi, Gregorio Comite de Frangipanibus, Praepoſito Albenſium Eccleſiarum, item Petro Kmitha de Wiſnicze, praedicti Domini Regis Poloniae Oratore, et eiusdem Regni Mareſchallo, Joſa de Som, Comite Themiſienſi, etc. Sigismundo Turzo, Lectore, et Canonico dictae Eccleſiae Strigonienſis, praefati Serenisſimi Regis Hungariae Secretario, Nicolao de Wülkanow, Canonico Plocenſi, dicti Serenisſimi Regis Poloniae ſimiliter Secretario, Michaele de Polocz, et Michaele de Hangacz, Georgio Zerechen de Mezthzegnüew, Paulo de Dombo, Michaele de Zob, Ambroſio Wüdſlii de Mohora, et Georgio de Kalenda, eiusdem Regis Hungariae Conſiliariis, et pluribus aliis teſtibus idoneis vocatis, et rogatis. In maiorem autem fidem, et ſuperabundantem cautelam, roburque, et firmitatem omnium praemiſſorum, praefatus Serenisſimus Dominus Rex Hungariae, manu ſua propria ſe ſubſcripſit, et Sigillum ſuum duplex, et authenticum, præſentibus appendi fecit. Prædicti etiam Oratores præfati Chriſtianiſſimi Regis Francorum ſeſe manibus propriis ſubſcripſerunt, & ſimiliter eorundem Sigilla appendi fecerunt.

VLADISLAUS *Rex manu propria ſubſcripſit.*

Ego Valerianus de Sanctis ſupraſcriptus præfati Chriſtianiſſimi Regis Orator, & Procurator, omnia, & ſingula præmiſſa ſic acta, & concluſa eſſe fateor, & recognoſco. Et idcirco in fidem, & teſtimonium eorum me manu propria ſubſcripſi, & Sigillum meum proprium feci ſubappendi.

V. de Sanctis.

Et ego Mathæus Toſtanus ſupraſcriptus ſimiliter Chriſtianisſimi Regis Orator, & Procurator, omnia, & ſingula præmiſſa ſic acta, & concluſa eſſe fateor, & recognoſco. Et idcirco in fidem, & teſtimonium eorum, me manu propria ſubſcripſi, & Sigillum meum proprium feci ſubappendi.

M. Tuſtain.

Et ego Benedictus, natus quondam Mathæi Süget de Alsbzegedi, Quinque Eccleſienſis Diæceſis, Sacra Apoſtolica auctoritate Notarius, & Tabellio publicus, quia præmiſſis omnibus, & ſingulis, dum ſic, ut præmittitur, fierent, & agerentur, una cum prænominatis Teſtibus interfui, eaque omnia, & ſingula ſic fieri vidi, & audivi, ideo præſens publicum Inſtrumentum manu alterius fideliter ſcriptum exinde confeci, in hanc publicam formam redegi, ac manu propria ſubſcripſi, ſignumque meum ſolitum appoſui, in fidem, & teſtimonium præmiſſorum, iuſſus, & rogatus.

II.

1573.

Oratio a Joanne *Monlucio Epiſcopo, & Comite Valentiæ* Caroli IX. *Galliarum Regis ad Status, & Ordines Reipublicæ Polonæ Magni cum plena poteſtate Legati, pro* Henrico *Andium Borboniorum, & Alvernorum Duce in Campo Electionis habita. Ex Arch. Illuſt. Domini* Josephi *Comitis Załuſki Referendarii Regni.*

Anno 1573.

Si quanta Terrarum intereſt inter nos Gallos, Veſtramq; Gentem Poloni, tanta foret amicitiæ ſeparatio, nunquam Rex Chriſtianiſſimus, & Vobis dolentibus poſt obitum Sigismundi Augusti Regis veſtri condoleret, & in tam arduo negotio veſtro, cum unum quæritatis, qui omnibus recte imperet, paria veſtra vota huic Reipublicæ obtuliſſet. Verum cum de veſtra Gente ſemper Rex noſter cogitaret, quod ea ſola e tantis Provinciis, ſingulari Dei beneficio relicta ſit, quæ ad ſuſtinendos pariter & retundendos ferociſſimarum Gentium impetus, ad reliquias Chriſtiani Orbis conſervandas, velut Arx quædam & munitiſſimum propugnaculum haberetur, atque ideo omnes Chriſtianos Principes Vobis amicos eſſe debere, prudentiſſime iudicaret; & quia ſic iudicavit, nulli unquam primas in eo concedere voluit. Nec alia de cauſa ad Vos miſſi ſumus Oratores, quam ut veterem amicitiam, quæ Gallis interceſſit, Vobiſcum, colligaret Chriſtianiſſimus Rex; aut ſi ita Vobis videretur, novo quodam vinculo eam ſibi iungere, ac ſtabilire poſſet: Hoc quoque ſcire Vos cupit, ut ſi quid Interregni huius tempore, aut periculi, aut incommodi Vobis impenderit, aut ad illud effugiendum amicorum opera Vobis eſſe opus iudicaveritis, quidquid opum, viriumve per ſe, aut per amicos habet, quidquid Gallici nominis valere poteſt auctoritas, ea veſtra eſſe omnia intelligatis. Poſtremo, ſi in ea deliberatione, quam de Rege habituri eſtis, exterorum Principum, (Nobis ita ſtatuentibus) mentionem fieri contingat, Fratrem Chriſtianiſſimum Henricum Andium, Borboniorum, & Alvernorum Ducem, inter purpuræ competitores, ut admittatis, vehementer rogat. Hæc ſunt Legationis noſtræ Capita, in quibus ego exorandis, non dolo, non inſidiis, aut ſecretis Internuntiis, non fictis verbis ad tempus tantum accommodatis, non ambitioſis precibus, non ſparſis famoſis libellis contra competitores alios, non inanibus promiſſis, quæ præſtitu admodum ſunt difficilia, aut omnino impoſſibilia. Sed Gallus homo cum ſim, & ideo ſimplex, & candidus, vere, ſincere, & candide Vobiſcum agere inſtitui. Et quemadmodum prudentes Patresfamilias, dum de facultatibus illius, cui Filia nuptui eſt danda, agitur, primum de animi, & corporis dotibus, poſtremo de bonis fortunæ, accurate inquirere ſolent, ita ego primum de Illuſtriſſimi Ducis Origine, Nobilitate, ætate, moribus, de ingenii dexteritate, atque in rebus gerendis exercitatione, & in re militari peritia, deinde quæ Vos ab eo, ad res veſtras conſtituendas, commoda ſperare poſſitis, quam paucis potero, complectar. Multa ego in rebus Veſtris præcipua, ſumma cum admiratione obſervare ſoleo, quibus quidem effectum eſſe exiſtimo, quod Vos fere ſoli, Regis eligendi facultatem, & cætera libertatis ornamenta ad hanc usq; diem conſtanter retinuiſtis; cæteræ autem Gentes, aut ſaltem aliquæ, quæ, & ipſæ liberæ, & ſui quoque iuris fuerant, libertatibus ſuis nunc exutæ, humi proſtratæ iacent, & tanquam cadavera extinctæ libertatis, a prætereuntibus non ſine ſtupore ſpectari ſolent. Illud primum eſt, quod Comitia veſtra numeroſiſſima, ad quæ tanta Nobilium multitudo confluere ſolet, a peſte illa, ideſt, *a largitionibus, & corruptela, quæ Romana Comitia infecerant*, fuere ſemper, ac ſunt alieniſſima, atque inde magnam veſtro Nomini, integritatis, ac erga Patriam fidei gloriam comparaſtis. Altero loco concordia, & animorum veſtrorum ſocietas conſtitui debet, quæ res veſtras ad id, quod optabatur, feliciſſime perduxit. At illud ſummum, quod ego mirari ſoleo. Cum Maiorum veſtrorum ſuffragiis Reges illi electi fuere, qui cum potentiſſimis Regni hoſtibus bella diutiſſime geſſerunt, qui irrumpentem in Poloniam Barbarorum colluviem armis ſuis repreſſerunt, & Provincias ademptas Regno veſtro adiunxerunt, Germanos præterea, Hungaros, Bohemos, Tartaros, Moſcovitas, (populos certe ferociſſimos,) toties fugatos, atque caſtris exutos, ad proprias ſedes redire coëgerunt, hoc vero aliud quid eſt, aut dici debet, quam veſtra in Regibus eligendis felicitas? & eandem veſtro Officio nunc adfuturam precamur ex animo. Id autem eſt, quod in tanta competitorum ubertate, quem Principem ſumere debeatis, vix ſine labore, & animi moleſtia ſtatuere poteritis. Dum enim ad purpuram contenditur, quique probos ſe venditant, aut rectos, pari ambitu ſua, quæ cum virtute coniuncta in conſpectu populi ſiſti, ac minima vitia tegi deſiderant, ut in ea falſa multorum probitate, plerumque optimo Regnum dari videatur, cum datum fuerit, ſecus accidat; Gentis tamen claritas, generis ſplendor, non immatura annis ætas, morum non ficta probitas, in Republica adminiſtranda exercitatio, & rei militaris uſus atque felicitas, in eo ſemper quæritabantur, ad

Anno 1573.

quem Principatus deferri deberet. Hæc qualiter se habeant in Duce Andium, videte. Is e Valesiorum magna susceptus Domo, quæ a sexcentis annis, continua Regum successione, Galliam sub Sceptris habuit, & nunc feliciter tenet, quæ non apud vicinas Gentes tantum laureas sibi parare voluit, sed extra Europam velut domo-egressa, Affricam, Ægyptum, Palæstinam, Syriam victoriis oberrando, Orbis triumphos egit. Cum vero de Valesiis me loquentem auditis, eos natione Gallos esse, aut iam scitis, aut facile coniecturamini. Cui Genti nullæ unquam Vobiscum intercessere inimicitiæ, nullæ simultates, aut controversiæ, tum quia propter magnam morum similitudinem, magna inter Nos Gallos, & Vos Polonos fuit animorum coniunctio; tum quia a Vobis longius dissiti, remotius a causis iniuriarum abfuimus. Accidit vero, ut quorum collimitanea Imperia, certi termini, eorum & amicitias separent. Magnum credite mihi momentum est, ad bene habendam Rempublicam, ex amica Gente, (datur enim sæpe populi in alium populum natale odium) Reges sumere, qui ut amici Vos regant, non ut hostes: proclive autem est eos semper fore amicos credere, qui nusquam anteá fuere inimici, qui vero dissimulata suæ Gentis odia, & vindictam ad Principatum ferunt, ii Tarquiniorum Filii sunt futuri. Nec satis quidem fatear in amica Gente Principes quærere, ni qui quæritur, prudens sit, aut rectus, æque enim ut hostis Rempublicam evertit, qui eius Leges, & libertatem destructum it, ac ille qui prudenter tueri ignorat, quæ ad universorum salutem. Nec mihi quoque sufficit dicere, HENRICUM Andium Ducem, natione Vobis amica, Gallum esse, ni edoceam, qualis ipse sit; & faciam sane. Non improbo consilium vestrum Poloni, qui in eligendis Principibus vestris ætatis potiorem rationem habetis; scitis quam periculosum accidat Reipublicæ, eum Regem habere, qui, & rectore ipse eget, & cum consulitur, obfluxam ætatem, nec humanis casibus diutius probatam, proba seligere ignorat. HENRICUS autem annos tres, & viginti natus, Sceptrorum capax est. Ni tam bona ætas Regno sufficit, illud sufficiet, cum iudicio prætergressus est ætatem. Non ego figmenta ducam ob oculos, non de hoc Principe bona loquar, ut cum illis calumniatoribus contendam, qui lingua, & calamo venali bonum Principem nuper infectati sunt; sinam mordaces linguas, & calamos libere loqui, & in laude HENRICI reputabo; desideratur ad maiorem perfectionem virtutis, adversarium habere, ut æque virtus sit calumniatores modeste tulisse, ac alia recte fecisse. Loquar ergo ideo, ne quæ in alto conspici digna, ea in obscuro ignorantiæ lateant. Dux Andium in Reipublicæ administratione a pueritia educatus, Consilio Fratris augustiori semper interfuit, in quo de Pace, de bello, de Fœderibus, de Peditatu, de Equitatu, stipendiis militum, de arcibus muniendis, & aliis publicis negotiis agitur. In his prima iuventa HENRICI versata est, Regni totius postea, sic iudicante Rege Fratre, abhinc quinquenium, curam suscepit, adhibitis tamen prudentioribus Consiliariis, quos sibi dari voluit, ne aut superbus videretur, aut pervicax, qui consilium sibi dari nollet; aut insolens, si per se omnia ageret; tum ille didicit momenta temporum Reipublicæ notare, animos vulgi noscere, delictis pœnas statuere, Virtuti iusta dare præmia. Verum a Vobis, velut a Martia Gente, expectari video, ut de prudentia rei militaris loquar; nam vestra res semper armis stetit, & potissimam Regum virtutem ducitis scientiam bellandi. Scitote quæso, eum Vos habituros Principem, si forte habere vultis, qui adolescentiam totam in Castris egit, qui ad famem, sitim, vigilias, algores, imbres, calores, ad iniurias Cœli tolerandas callum obduxit; eum dico esse, qui præstantissimorum Ducum, quos secum habuit, consiliis, & consvetudine, ex usu præterea, & exercitatione, didicit Castra metari, vallum ducere, Urbes obsidere, capere, & retinere, signa cum hoste conferre, repentinos impetus intrepide retundere, vincere, & victoria uti. Quod optabam, iam assecutus sum, Principem Vobis indicavi, qui Regias Dotes complexus est. Linguae tamen vestrae ignorantiam, velut certum impedimentum, non nulli obiiciunt: credite mihi Gallicam Gentem, ut moribus vestris coaequalem, sic linguae perquam capacem. Utiq; scitis Gallum fuisse, qui triennium apud Vos versatus, Sermonem Polonum grammaticis legibus primus subdidit. Sufficient huic bono Principi, non anni, sed menses, quantum ad Subditorum querelas intelligendas, & negotia publica tractanda opus habebit. Expedita alicuius linguae notitia Episcopis, Concionatoribus, Oratoribus, Causidicis, maximum necessaria est, verum Principibus non adeo; capite hi, non lingua, populos regunt. Sed est hoc tamen in Principe aliquid impedimenti. Utique Reges vestri non soli, sed vestro consilio adiuti, in Senatu de rebus statuunt; Vos autem Latine, Italice, imo etiam Gallice loqui consvestis;

quibus

Anno 1573.

quibus linguis Dux HENRICUS tantisper Vobiscum utetur, dum linguae Polonae usum assequatur.

Vt iam de commodis loquar, illud primum, & maximum occurrit, nihil vestram Rempublicam accepturam incommodi, HENRICO Rege. Hoc certe aliquid est? Imo vero permagni momenti esse Vos ipsi iudicabitis. Fieri enim posset, ut aliquis Princeps, prudens alias, & bonus, periclitari tamen vestrum Regnum sinat, præsertim is, cui cum Principibus potentissimis inimicitiæ, & de finibus antiquæ controversiæ intercedunt. Talis certe si Rex vester crearetur, vires vestras ad sua, & quæ sunt suorum, tuenda converteret, ille certe, qui amici vestri antea fuerant, hostes ut essent infensissimi, efficeret; ille Vos, qui in Pace & otio sub alio Rege vivere potuissetis, in molestias, & pericula coniiceret. Verum huic Principi, de quo loquor, nullæ extant cum aliquo Principe inimicitiæ, nullæ de Provinciarum finibus, veluti Imperator Romanorum respectu Hungariæ cum Turca in quæstione est, controversiæ; ut quidquid, aut hoc Regnum habet potentiæ, aut ipsius Duci inest virium, totum stare debeat pro commodis, & incolumitate vestra. Minimum præterea sperare Vos utilia velim, Poloni, ab eo Principe, cui, quia vicinus Vobis, & potens, quia suarum Terrarum vires ad Vos tuendos facilius e vicinia educere posset, purpuram ideo offeratis vestram. Speciosa hæc sunt magis, quam utilia, & sperari possunt, non obtineri. Scilicet eæ vires pro Vobis, non contra Vos futurae, ut defendant libertatem, non ut opprimant? Cuique dominanti natale est velle absolutum fieri, Vos autem liberi sub Principibus esse cupitis; & quia vestrismet viribus confici non potestis, commodissima foret Principi ad Vos opprimendos, hæreditaria in proximo potentia; sic qui liberos Vos acciperet sub regimen, servis imperaret victor. Magis certe persvasum esto, prudentes, fortes, iustos Principes, quam potentes quærere; utique tot Sæculis, nullis Fœderibus freti, aut vicinorum subsidiis adiuti, domesticis viribus hostium potentiam infregistis, ex parva Republica maximam effecistis. Dux quidem Andium, & sua potentia magnus est, e Regis Fratris amicitia potens, verum quia hæc a Vobis dissita, tot terræ, montes, tot fluvii interiacent, ideoque, si illud suspicamini, minimum sunt nocitura. Neque taliter tamen mea verba notate, ut minimum præsidii ab illis Terris sperare possitis, quas dico longius a Vobis dissitas, imo vero maximum. Quantum creditis Vobis commodi affuturum, cum omnes annui proventus in hoc Regnum importabuntur, nec aliter Vobis eventurum est, quam si novas aurifodinas benignior tellus Vobis aperiret? Hinc ille, privato sat dives ære, Regni huius proventus, quos Regiæ Mensæ vocatis, militi scribendo asservabit. De dignitatibus autem, & Præfecturis, tum aliis præmiis, quæ prudens Respublica benemeritis Civibus paravit, quieto, & securo animo Vos esse oportet. Habet HENRICUS octo Provincias hæreditario iure acquisitas, ubi Episcopatus sunt IX. Abbatiæ circiter CC. Prioratus circa mille. Item Præfecturæ, Magistratus quam plurimi, hæc ille præmia suæ Gentis hominibus abunde distribuet, vestra Vobis asservabit, cum & mos Patriae, & Leges non aliter velint. Dictat enim Lex vestra: *Ne ulli honores Reipublicæ, & præmia ad extraneos deferantur, præterquam ad eos, qui e Polonis orti Nobilibus.*

Classem præterea validam suis sumptibus instruet, quæ viribus ad hæc vestrorum Cosacorum freta, dominium sinus Baltici facile tuebitur.

Item Cracoviensem Academiam proventu, & Doctoribus reficiet, ut pars iuventutis vestræ, artium studiis, pars altera omnium armorum genere instruatur: quo in loco, aut in Gallia, si ita Vobis videbitur, centum e vestra iuventute Nobiles suis sumptibus erudiendos curabit. Insuper, si ad bellum propulsandum peditatu opus habebitis, Sclopetariorum quatuor millia e Vasconum Gente, ad Vos per naves transmittet, & suis sumptibus toto bello sustentabit. Quanti vero æstimabitur Regni Galliæ perpetuum, & inviolabile Vobiscum Fœdus, Gallici præterea populi societatem, unde mercatores Gallicas merces, quibus carere non potestis, ad Vos deferent; vestri item, reciprocro Commercio, ea, quibus maxime abundatis, summo utriusque Gentis commodo in Galliam exportabunt.

De Privilegiis & immunitatibus vestris, ut loquar, non est meum, vestra hæc sunt, non nostra; quale Regnum & Rempublicam Electo tradideritis, talem recturus, & habiturus est. Hæc quæ a me dicta sunt, longiore sermone opus haberent, verum ut brevius agam, si Ducis Andium Vobis grata fuerit Persona, aut per Literas, aut per Delegatos vestros, cum eo accuratius agemus; interim, si de fide nostra, de quo agimus, dubitatur, Nos Legatorum persona de-

ANNO 1573.

poſita, in Arce cuſtodiri non abnuimus.
Itaque Tu magne Senatus, Voſque li-
beri Equites, quod fauſtum felixque ſit
Reipublicæ veſtræ, HENRICUS Andium,
Borboniorum, & Alvernorum Dux, a
Rege Chriſtianiſſimo Vobis offertur per
Nos Legatos. Hunc ad Rempublicam
adminiſtrandam inſtitutum, & paratum,
tanquam Vobis natum, in Filium aſſu-
mite. Non ille certe eſt uti alii, qui ſo-
lo Oratorum aſpectu Regnum obtinere
ſperant, ſed uti omnia ſua Vobis offert,
ſic, ſi in Regem eligatur, conſilia ſua
omnia ad regendam hanc Rempublicam
adhibebit, ne Vos facti unquam pœniteat.

III.

Diploma Electionis HENRICI *Re-
gis. Ex Archivo Regni Lib.
85. No. 86. Fol. 2.*

Sereniſſimus Princeps ac Dominus Do-
minus HENRICUS Dei Gratia Dux
Andium, Borboniorum & Alvernorum
&c. Concordibus ſuffragiis omnium Sta-
tuum ſpiritualium, & ſæcularium Regni
Poloniæ, &c. Magni Ducatus Litvaniæ
ſolenniter Decreto pronuntiato in Regem
Poloniæ modo infraſcripto eligitur, & de-
claratur.

Jacobus Uchamſki Dei Gratia Sanctæ
Eccleſiæ Metropolitanæ Gneſnenſis Ar-
chiepiſcopus, Legatus Natus, & Regni
Poloniæ Primas, ac Primus Princeps,
Franciſcus Kraſinſki Cracovienſis, Sta-
niſlaus Karnkowſki Uladiſlavienſis, &
Pomeraniæ, Adam Konarſki Poſnanien-
ſis, Petrus Myſzkowſki Plocenſis, Al-
bertus Starozrzebſki Culmenſis, Dioniſi-
us Seczygniowſki Camenecenſis, eadem
gratia Epiſcopi, Sebaſtianus de Mielecz
Caſtellanus Cracovienſis, & Capitaneus
Brzeſtenſis, Joannes Firley de Dambro-
wica Palatinus, & Capitaneus Generalis
Cracovienſis, Regni Poloniæ Supremus
Mareſchalcus, Rohatinenſis Capitaneus,
Nicolaus Radziwill Dux in Dubniki &
Bierze Vilnenſis, Magni Ducatus Litva-
niæ Cancellarius, Lidenſis, Mozirenſis,
Boriſzovienſisque Capitaneus, Petrus a
Zborow Sandomirienſis, Camionacenſis-
que Capitaneus, Gaſparus Zebrzydow-
ſki de Więczbork Caliſſienſis, Stepha-
nus de Coributow, & in Zbaraz Tro-
cenſis, Albertus de Laſko Siradienſis,
Palatini: Euſtachius Wołowicz Trocen-
ſis Caſtellanus, Magni Ducatus Litva-
niæ Vice-Cancellarius, Brzeſtenſis, Co-
brinenſisque Capitaneus, Joannes Siera-
kowſki de Boguſławice Palatinus Lan-
cicienſis, Przedecenſisque Capitaneus,
Joannes Chodkiewicz Comes in Szkłow,
& Byhow, Capitaneus Generalis Terra-
rum Samogitiæ, Magnique Ducatus Lit-
vaniæ Supremus Mareſchalcus, Livoniæ
Adminiſtrator, ac Exercituum Præfe-
ctus, Covnenſis, Plotelenſis, Thelſzovi-
enſisque Tenutarius, Conſtantinus Kon-
ſtantynowicz Dux de Oſtrog, Kijovien-
ſis, Vlodimirienſisque Capitaneus, Joan-
nes Krotowſki de Barcin Junivladiſlavi-
enſis, Georgius Jazłowiecki de Buczac
Ruſſiæ, ac Exercituum Regni Campe-
ſtris Præfectus, Lubaczovienſis, Czervo-
nogrodenſis, ac Szniatinenſis Capitaneus,
Rochus Korycki Volhyniæ, Lucenſisque
Capitaneus, Nicolaus de Mielecz Podo-
liæ, Grodecenſis, Novæque Civitatis
Korczyn, Nicolaus Maciejowſki Lubli-
nenſis, Scepuſienſisque Capitaneus, Sta-
niſlaus Dowoyno Połocenſis, Paulus Sa-
pieha Novogrodenſis, Arnolphus Uczam-
ſki Plocenſis, Wiſzogradienſisque Ca-
pitaneus, Staniſlaus Pac Witepſcenſis,
Staniſlaus Lawſki de Strzegocin Palati-
nus, & Vicegerens Maſoviæ, Nicolaus
Kiſzka de Ozieczanowicz Podlachiæ,
Drohicienſisque Capitaneus, Anzelmus
Goſtomſki Ravenſis, Georgius Tyſzkie-
wicz Brzeſtianenſis, Wolcovienſisque
Capitaneus, Joannes a Dziglin Culmen-
ſis, Bratianenſisque Capitaneus, Georgi-
us Oſcik Mſciſlavienſis, Bracławienſisque
Capitaneus, Fabianus Czema Marien-
burgenſis, Starogardienſis, Grandenti-
nenſisque Capitaneus, Andreas Wiſnio-
wiecki Bracławienſis, Achacius Czema
Pomeraniæ, Gnevenſisque Capitaneus,
Gabriel Hronoſtay Minſcenſis, Camene-
cenſisque Capitaneus, Palatini: Petrus
a Czarnkow Poſnanienſis, Babimoſten-
ſis Capitaneus, Hieronymus Oſſolinſki
Sandomirienſis, Krzeczovienſisque Capi-
taneus, Joannes Konowski Caliſſienſis,
Joannes Comes a Tenczyn Woynicien-
ſis, Lublinenſis, Parczovienſisque Capi-
taneus, Joannes de Thomicze Gneſnen-
ſis, Andreas Dembowſki Siradienſis,
Lancicienſis Capitaneus, Jacobus Laſſo-
cki Lancicienſis, Nicolaus Talwoſz Sa-
mogitiæ, Duneburgenſisque Capitaneus,
Paulus Sapieha Kiiovienſis, Lubiecen-
ſisque Capitaneus, Petrus Smerzynski
Junivladiſlavienſis, Staniſlaus Herborth
de Fulſztyn Leopolienſis, Drohobicen-
ſis, Samborienſisque Capitaneus, Micha-
el Myſzka Volhyniæ, Hieronymus de
Sieniawa Camenecenſis, Halicienſis, Co-
lomienſisque Capitaneus, Dominicus Pac
Smolinenſis, Staniſlaus Słupecki Lubli-
nenſis, Georgius Siemowicz Polocenſis,
Cecerienſis, Propocenenſis, Leptenſiſ-
que Capitaneus, Andreas Comes in Tan-
czyn

ANNO 1573.

czyn Bełzenſis, Paulus Pac Witepſcen-
ſis, Borſimenſisque Capitaneus, Adamus
Koſinſki Podlachiæ, Joannes Hayko Brze-
ſtianenſis, Trabenſis, Comuſtenſis, Gro-
decenſisque Capitaneus, Joannes Dulſki
Culmenſis, Rogoznenſis, Braniſcenſisque
Capitaneus, Joannes Szołomierzycki
Caſtellanus, & Capitaneus Mſcisłavien-
ſis, Adamus Walewſki, Elbingenſis, Ba-
ſilius Zagorowſki Bracławienſis, Joan-
nes Koſtka de Stangenberg Gedanenſis,
& Terrarum Pruſſiæ Theſaurarius, Pu-
cenſis, Derſzovienſisque Capitaneus, Jo-
annes Hlebowicz Minſcenſis, Nicolaus
Czikowſki, Sandecenſis, Sanocenſisque
Capitaneus, Andreas Comes in Gorka
Miedrzyrzycenſis, Gneſnenſisque Capita-
neus, Nicolaus Firley de Dambrowica
Viſlicienſis, Staniſlaus Szafraniec de Pie-
ſkowa Skuła Biecenſis, Albertus a Czarn-
kow Rogoznenſis Coſtenſisque Capitane-
us, Joannes Tarło de Szozekarzowice
Radomienſis, Pilnenſisque Capitaneus,
Nicolaus Ligęza de Bobrek Zawicho-
ſtenſis, Biecenſis, Zydaczovienſisque
Capitaneus, Staniſlaus Wyſocki de Bo-
dziſtaw Landenſis, Jacobus Rokoſſowſki
Strzemenſis, Oſtrzeſzovienſis Capitaneus,
Joannes Sienienſki de Sienno Zarnovien-
ſis, Chriſtophorus Lanckoronſki Mołe-
goſtenſis, Joannes Chrzyſtoporſki de
Chrzyſtoporzyce Wielunenſis, Andreas
Wapowſki Premiſlienſis, Joannes Her-
borth de Fulſztyn Sanocenſis, Premiſlien-
ſisque Capitaneus, Nicolaus Lyſakowſki
Chełmenſis, Paulus Działyńſki Dobrzy-
nenſis, Nieſzovienſisque Capitaneus, Pe-
trus Chodzieſki de Potulice Przemecen-
ſis, Staniſlaus Tarnowſki Czeczovienſis,
Nicodemus Lenkinſki Naklenſis, Joannes
Koſcielecki Biechovienſis, Bidgoſtienſis
Capitaneus, Staniſlaus de Koſcielec Bid-
goſtienſis, Paulus Szczawinſki Brzezi-
nenſis, Sochazovienſis Capitaneus, Gre-
gorius a Krytkow Kruſvicienſis, Nico-
laus Łącki Camenecenſis, Joannes Go-
molinſki Spicimirienſis, Simon Szubſki
Inovlodenſis, Staniſlaus Sierakowſki de
Bohuſławice Kowalienſis, Staniſlaus Go-
ſtomſki Sochaczovienſis, Ravenſisque
Capitaneus. Felix Parys Varſovienſis,
Czernenſisque Capitaneus, Joannes Sza-
mowſki Goſtinenſis, Andreas Iłowſki Wi-
ſnenſis, Staniſlaus Kryſki Raciąznenſis,
Albertus Kraſinſki Sieprczenſis, Chriſti-
nus Łoś Wiſzogradienſis, Felix Zelſki
Rypinenſis Joannes Koſtka Zakroczy-
menſis, Staniſlaus Boguſki Ciechanovien-
ſis. Joannes Wodinſki Livenſis, Sandi-
vogius Drohiczanſki Lubaczovienſis, Ra-
phael Slatkowſki Conarienſis Caſtella-
nus, Valentinus Dembinſki de Dembia-

ny Cancellarius Regni, Hieronimus Bu-
rzenſki de Burzenin, Theſaurarius Regni,
Zupparius Cracovienſis, Brzeznicenſis
Capitaneus, Nicolaus Naruſżowicz Ma-
gni Ducatus Litvaniæ Theſaurarius,
Marcovienſis, Miadelenſis, Uſpolienſis, Pi-
nenſisque Capitaneus, Andreas Opalinſki
Curiæ Regni Mareſchalcus, Cæterique
Nobiles, Civitates, totaque Communitas
Regni Poloniæ, & M. Ducatus Lit. & alia-
rum Terrarum eisdem adiunctarum.

In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis.

Ad univerſorum, & ſingulorum,
quorum intereſt, intereritque in fu-
turum, notitiam deducimus, ita placuiſſe
Divinae Maieſtati cuncta pro arbitrio ſuo
inter mortales gubernanti, ut ſublato non
multum antehac e medio noſtri Sereniſſi-
mo Principe Domino SIGISMUNDO
AUGUSTO Dei Gratia Rege Poloniæ &c.
Domino noſtro pientiſſimo, Reipublicæ
iſtius Regni Rectore Vigilantiſſimo, con-
turbatis Nobis non modice in hoc tanto
luctus, & orbitatis publicæ caſu nova
ſubinde lætitia, ab eadem Domina Clemen-
tia animis noſtris infulſit, dato iam ac de-
ſignato Nobis in locum demortui, alio
Principe, qui vicem illius ſubiens, ac omnia
penſa muneris Regii recte, & Ordine ab-
ſolvens, celeriter poſtmodum, uti ex gratia
Divina confidimus, deſiderium prioris le-
niat, ſpes noſtras de rebus communibus
ob illius mortem, utcunque labefactatas
erigat, atque omnium bonorum proven-
tu impleat. Ad cuius quidem Regis Ele-
ctionem, cum de more, & Lege iſtius Pa-
triæ per Nos Senatores non ita pridem
Varſaviæ congregatos de unanimi conſen-
ſu, atque voluntate noſtra indictus eſſet
hic Conventus Generalis omnibus Stati-
bus, & Ordinibus Regni, ad Feriam Se-
cundam poſt Dominicam Miſericordiæ
Domini nuncupatam, quæ erat Sexta dies
Aprilis Menſis proxime præcedentis, ſub
eadem Varſavia apud Pagum Camień
nuncupatum. Cumque ad eum ipſum
Conventum vocati fuiſſent per Edicta no-
ſtra publica, omnes Principes, Proceres,
Prælati Spirituales, atque Sæculares, Baro-
nes, Nobiles, Milites, & Communitates
Terrarum, atque Civitatum univerſarum,
qui de Jure atque conſvetudine antiqua
ad Electionem novi Regis pertinebant.
Conveniente tandem ex uno quoque Or-
dine plurima, ac prope modum infinita
multitudine Nobiliſſimorum, ac præ-
ſtantiſſimorum hominum, inſtituto, atque
antehac debito rerum agendarum mo-
do, & forma, ſubductis etiam ad calcu-
lum rectæ rationis, atque maturi Conſilii
Reipublicæ rationibus omnibus, conſtitu-
tis inſuper nonnullis Legibus, ſeu Articu-
lis,

Anno 1573.

lis, quæ ad illius ordinationem pertinebant, & omnibus aliis, quæ negotium tanti momenti poscebant, rite peractis, atque absolutis, vocatorum non comparentium absentia in aliquo, ut in tali actu fieri consvevit, minime obstante. Tandem Nobis Jacobo Uchanski Dei Gratia veluti Archiepiscopo Gnesnensi, & Regni Primate, & Consilii Ordinem, & Electionis Processum proponentibus, per Nos universos Prælatos Spirituales, & Senatores Barones, & Consiliarios nostros, & absentium nomine ad Electionis Decretum in Dei nomine processum erat, loco, & die suprascriptis. Quo scilicet invocato, primitus per publicum missæ Sacrificium Sancti Spiritus auxilio, ac Ceremoniis aliis, tum Consiliis, Tractatibus, Deliberationibus, atque Conclusionibus de more, atque Jure fieri solitis præmissis. Nos qui supra Prælati, & Barones ac Ordines universi, ad quos istud de Jure Electionis ex antiqua consvetudine eiusdem Regni pertinet, exquisitis primo omnium Regnicolarum per unas Turmas, seu Palatinatus, distinctim distinctorum Sententiis, eisque postmodum diligenter in Senatu & Consilio publico excussis, atque examinatis, Decretum tandem Electionis de nostro futuro Rege diximus, pronuntiavimus. & promulgavimus, sic:

Quia collustrantes omnes fere Christiani Orbis partes, quem potissimum ex illis ad fastigium Regiæ Dignitatis in Republica nostra, cum honore, & utilitate illius, atque omnium nostrorum collocaremus, maxime cum etiam a multis Principibus Christianis Munus istud Regium a Nobis exposcentibus, honorificentissimæ Legationes, cum amplissimis Reipublicæ nostræ, utilissimisque conditionibus ad Nos venerint. Quas Nos diligentissime examinantes, & commoda potiora pro Republica nostra ex illis deligentes omnium illorum (servato tamen unicuique suo honore, atque reverentia) aptissimum, & utilissimum censuimus Serenissimum Principem, ac Dominum, Dominum HENRICUM Dei Gratia Andium, Borboniorum, et Alvernorum Ducem, Christianissimi Regis Galliarum CAROLI nunc Imperantis Fratrem, & Regium item natum ex Domo, & Familia Valesiorum multis Sæculis in Gallia feliciter Imperantium, descendentem, summis naturæ, & fortunæ, quin potius divinis dotibus ornatum, iam satis etiam pro ætate sua de Republica Christiana bene meritum, maxime quod ipsemet Serenissimus Galliarum Rex pro ipso Illustrissimo Fratre suo per Oratores suos interveniens, magna commoda, & firmissima præsidia ex opulentissimo Regno suo Gallico, Nobis, & Reipublicæ nostræ obtulerit, & ipse quoque Serenissimus Andium Dux, omnes opes suas in Regnum nostrum illaturum se promiserit. Quem eundem Principem Dominum HENRICUM supranominatum, nullo ex affectu carnali, aut personali, neque proprii, seu privati cuiuscunque commodi, verum solius Reipublicæ nostræ utilitatis causa, ob splendorem summæ virtutis, certamque ab ea expectationem magni in Republica nostra omnium bonorum incrementi, ex unanimi, atque per omnia sibi consentienti omnium nostrum Sententia, votis, vocibus, & voluntatibus paribus in Regem Poloniæ, Magnum Ducem Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæque, Kiioviæ, Volhyniæ, Podlachiæ, Livoniæ, &c. Dominum nostrum clementissimum, sic, ut ius Nobis liberæ Electionis competebat, & competere consvevit, elegimus, & decrevimus, eligimusque, & decernimus præsentibus. Quam Electionem, præsensque Decretum nostrum, cum universis Nobilibus & Terrarum, ac Civitatum Communitatibus, nostro, & eorum, atq; absentium nomine approbandum, ratificandum, tenendum, laudandum, confirmandum, & emologandum duximus, approbamusque, ratificamus, tenemus, laudamus, confirmamus, & emologamus, tenore præsentium mediante. Promittentes sibi bona fide, & fideliter pollicentes, tam fidem, reverentiam, obedientiam, devotionem & obsequia iusta, debita, & honesta, semper, & iugiter servare, exhibere, & facere, quemadmodum commemorato Serenissimo piæ memoriæ Regi nostro SIGISMUNDO AUGUSTO, & aliis suis Antecessoribus Regibus nostris exhibuimus, servavimus, & fecimus. Quem etiam Serenissimum Regem nostrum Electum, ut primum DEO favente ad Nos in Regnum venerit, tanquam verum Regem nostrum & Dominum Sacra Corona, qua Reges Poloniæ consveverunt coronari, insignire promittimus. Ita tamen si prius ante omnia Literas, Jura, Libertates, Immunitates omnium Statuum, tam Ecclesiasticorum, quam Sæcularium, quas ab illis Regibus, & Principibus, Ducibus, ac Dominis Regni Poloniæ, atque Magni Ducatus Litvaniæ, & aliarum Provinciarum ad Regnum pertinentium habuimus, & habemus, sive etiam nunc circa Electionem Serenissimi Regis nostri pro Jure libertatis nostræ, & Statu Reipublicæ melius conservandum nobis sancivimus, observabit, custodiet, Juramentoque corporali, tum Literis, & Privi-

Anno 1573.

vilegiis authenticis, confirmabit, ratificabit, muniet, & approbabit, et ea quæ ipsemet Serenissimus Princeps HENRICUS Noster Electus, una cum Serenissimo Fratre suo Galliarum Rege in conditionibus per Oratores obtulit, facto impleverit. Quicunque vero huic præfatæ Serenissimi Regis nostri Electioni, & in Regnum assumptioni contravenire, & intra Regnum aliquos motus vel bella procurare, aut Societates, & Colligationes in perturbationem tranquillitatis publicæ inire, & facere voluerit, contra talem & tales omnes simul promittimus sub fide, & honore sine dolo, & fraude insurgere, & in eorum destructionem nos movere, cuiuscunque status, conditionis, vel praeeminentiæ fuerint, sive spirituales, sive saeculares. Quod quidem Decretum Electionis in virtute Dei Omnipotentis exequi, & ad optatum effectum deduci cupientes, de certa scientia communique Consilio nostro, ac omnibus melioribus modo, iure, stylo, & forma Dominos infrascriptos ex parte Senatus; Reverendissimos Magnificos Dominos, Adamum Konarski de Kobylino Episcopum Posnaniensem, Albertum Laski de Lasko Palatinum Sieradiensem, Joannem Baptistam Comitem a Tenczyn Woyniciensem, Lublinensem; Capitaneum, Joannem de Thomice Gneznensem, Andream Comitem de Gorka Miedryrzycensem, Gneznensemque Capitaneum, Joannem Herbort de Fulsztyn Sanocensem, Premisliensemque Capitaneum, Stanislaum Kryski de Raciąz Kioviensem Castellanos. Nicolaum Christophorum Radziwiłł Ducem in Ołyka & Nieśwież Comitem in Gzydłowiec, Mareschallum Curiae Magni Ducatus Litvaniae. Ex parte vero Equestris ordinis Generosos Dominos Joannem Zamoyski Bełzensem, Zameczensemque, Nicolaum de Dambrowica Casimiriensem, Joannem de Zborow Odalanoviensem, Capitaneos, Alexandrum Ducem, Nicolaum de Thomice Fratres nostros ad eundem Serenissimum Dominum nostrum Dominum HENRICUM Dei Gratia Regem Poloniae, & Magnum Litvaniae &c. Ducem Electum ad infrascripta Gestores, Rectores, & Nuntios deputavimus, & deputamus, dantes eis plenariam potestatem Electionis nostrae Decretum intimandum, notificandum, & ad indubitatam notitiam Suae Serenitati deducendum, aliaque omnia & singula, quae circa Electionem per Nos hic definita, et ordinata sunt, cum ipsius Serenitate transigenda, & concludenda, aliaque omnia, quae negotium ipsum requirit. quaeque ipsis a nobis in Literis Instructionis perscripta sunt, statuendum & firmandum, aliquorum etiamsi non adfuerint, ad praemissa exequenda absentia minime obstante. In cuius rei fidem suprascriptorum Consiliariorum Regni ac infrascriptorum Dignitariorum, Officialium, & Nobilium Sigilla sunt appensa. Actum & Datum in Conventu Generali Electionis Nostri Regis sub Varsavia in Campo ad Villam Kamien indicto, Die Sabbathi in Vigilia Sanctissimae Trinitatis, Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio. Praesentibus Reverendis Generosis atque Nobilibus Viris Dominis Stanislao Ossowski Scholastico Sandomiriensi, Gnesnensique Canonico, Stanislao Sandivogio a Czarnkow Commendore Posnaniensi, Płocensi, Drahimensique Capitaneo, Referendariis Curiae Regni, Stanislao Falecki Abbate Suleioviensi Jacobo Woronicki Gieranensi, Lovicensi Praeposito, Luca Podoski Gnesnensi Praeposito, Erasmo Dembienski Decano, Petro Przerembski Praeposito, Martino Izdzbienski de Rusiec Scholastico, Cracoviensibus, Joanne Zaborowski Sandomiriensi, Joanne Koczanowski Posnaniensi, Joanne Borukowski Lanciciensi, Adamo Piliczowski Varsaviensi, Andrea Blinowski Lublinensi, Praepositis, Stanislao Krasinski, Stiborio Krzykowski, Laurentio Goszczycki, Petro Kostka, Jacobo Vdzycki, Hieronymo Garwaski, Canonicis Cracoviensibus, Secretariisque Regiis, Alberto Sandivogio a Czarnkow Maioris Poloniae Generali, Pisdrensique, Stanislao Comite a Gorka Colnensi, Alexandro Chodkiewicz Grodensi, Joanne a Zborow Odolanoviensi, Andrea de Dambrowica Sandomiriensi, Nicolao Firley de Dambrowica Casimiriensi Capitaneis, Andrea de Zborow Gladifero Regni, Joanne Zamoyski Bełzensi, Zameclensique, Bartholomæo Zelinski de Zelionka Stężycensi, Capitaneis, Secretariisque Regiis, Stanislao Dembiewski Chęcinensi, Balthasaro Lutomirski Siradiensi, Lezaysensique, Joanne Eylecki Hrodlensi, Raphaele Leszczynski Radzieioviensi, Floriano Ciechanoviensi, Andrea Rozanensi Noszkowscy, Christophoro Lasocki Gostynensi, Stanislao Radziminski Livensi, Camenecensique, Nicolao Herborth de Fulsztyn Leopoliensi, Nicolao W lski de Podhaicze Krzepicensi, Petro Granowski Raiznensi, Luca Gornicki Tykocinensi, Capitaneis, Christophoro ac Samuele Zborowskie, Jannussio Latalski, Joannne Demetrio Solikowski de Solki, Andrea Jakobowski, Andrea Trzecieski, Francisco Mastowski, Stanislao

Anno 1573.

niſlao Kuczynſki, Tribuno Ravenſi, Jacobo Ponętowſki Pincerna Łovicienſi, Secretariis Regiis, Andrea Gołuchowſki Tribuno Sandomirienſi, Paulo Oſſowſki Sandomirienſi, Thoma Dembowſki Łancicienſi, Judicibus Terreſtribus, Staniſlao Jeżowſki Varſavienſi, Nicolao Koſſobucki Plocenſi, Nicolao Wierzbicki de Bogusławice Łomzenſi, Terreſtribus Notariis, Joanne & Staniſlao, Parys, Alberto Solikowſki de Sołki, Chriſtophoro Warſzewicki, Felice Rembielinſki, Chriſtophoro Borzykowſki, Franciſco Lipſki, Staniſlao Gloſkowſki, Joanne & Nicolao Zardecki de Boguſławice, nec non Spiritualibus & Famatis Eraſmo Eidgler, Sigismundo Gutteler, Cracovienſibus, Joanne Kiiowſki Proconſule, Gaſparo Goſki Philoſophiae & Medicinae Doctore Advocato Poſnanienſi, tum etiam Sandomirienſi, Conſulibus, & Nuntiis Civitatum noſtrarum.

IV.

Confirmatio Pactorum Conventorum per Sereniſſimum HENRICUM *Electum Regem.* Datum Lutetiæ Pariſiorum die 10. Sept. Anno. 1573. *Ibid. fol. 17.*

HENRICUS Dei Gratia Electus Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, &c. nec non Dux Borboniorum, Andium, Alvernorum &c. Comes Marchiæ, Foreſti, Quercii, Rovergii, Montiforti. Significamus hiſce Literis noſtris, quorum intereſt univerſis, & ſingulis, quod poſt mortem olim Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI AUGUSTI, Regis Poloniæ, & Magni Ducis Litvaniæ, Sereniſſimus Princeps Dominus CAROLUS, Dei Gratia Francorum Rex Chriſtianiſſimus, atque Frater noſter, Nosque una cum Maieſtate ipſius, miſeramus ad Status, & Ordines Regni Poloniæ, Reverendiſſimos, & Magnificum, Viros, Joannem Montlucium, Epiſcopum Valentiae, Conſiliarium in Secretiori Conſilio Franciae; Ægidium Noallium, Abbatem Inſulae, Libellorum ſupplicum in Regno Franciae Magiſtrum; & Guidonem Sangelaſium Lanſacum, Camerarium Chriſtianiſſimi Regis Fratris noſtri, & Ordinis eiusdem Equitem, & Seneſcallum Aginenſem, Oratores, & Commiſſarios utriusque noſtrum, ut de Nobis in locum praefati Domini SIGISMUNDI AUGUSTI, Regis, & Magni Ducis Litvaniae &c. ſufficiendis, atque in Regem aſſumendis agerent, divinique Numinis inſtinctu in Comitiis Electionis Regis ſub Varſavia habitis, Ordines Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae, Nos Regem creaſſe, conditionibus, & articulis inter eosdem Ordines, ac Oratores noſtros ibidem concluſis intervenientibus, quorum tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis.

Anno 1573.

Articuli Pactorum conventorum inter Illuſtriſſimum Senatum, & Ampliſſimos Status & Ordines Inclyti Regni Poloniæ, ac M. D. Litvaniæ, ab una, & Reverendiſſimum, ac Magnificum Dominum Joannem Monlucium, Epiſcopum, & Comitem Valentiæ, Ægidium de Noailles, Abbatem Inſulæ, & Guidonem Sangelaſium Dominum a Lanſac, Equitem Ordinis S. Michaelis, Sereniſſimorum Principum Dominorum CAROLI *Dei Gratia Regis Galliarum Chriſtianiſſimi, Fratrisque ſui* HENRICI, *Andium, Borboniorum, & Alvernorum Ducis, nunc vero Electi Poloniæ Regis, ad eosdem Status & Ordines Regni miſſos Oratores parte ab altera.*

Quandoquidem ita placuit Deo, qui ſolus hominum corda movet, & diſponit, ut de unanimi ſententia, atque libero aſſenſu omnium Statuum, atque Ordinum Inclyti huius Poloniæ Regni, Magnique Ducatus Litvaniæ, ac cæterarum Provinciarum ad ipſum Regnum pertinentium, memoratus Illuſtriſſimus Princeps Dominus HENRICUS, Andium, Borboniorum, & Alvernorum Dux, eſſet in Poloniæ Regem, atque eundem Magnum Ducem Litvaniæ, ac cæterarum Regni Provinciarum Principem, & Dominum libere electus, & publice declaratus, adeſſent autem ipſius Illuſtriſſimi Principis, & Fratris ſui Chriſtianiſſimi Galliarum Regis Nuntii ſupra nominati, cum plena ac ſufficienti poteſtate ab eisdem Principibus ſuis huc ad Status, & Ordines in Optionem Regni miſſi, cum quibus pro ſalute, & incolumitate huius Regni, ac totius Reipublicæ Chriſtianæ, certa Pacta ſeu Conditiones, ipſis Sereniſſimis Principibus per dictos Oratores eas ſponte offerentibus, cæteris autem a Statibus Regni expeditis, ſunt utrinque inita, & ſancita, in hunc, qui ſequitur modum.

Primo Fœdus perpetuum inter Galliæ, & Poloniæ Regna, atque eorum Provincias omnes, hominesque in eis degentes, conſtare debet, procurantibus, & promoventibus illud ſupranominatis Sereniſſimis Principibus Galliarum, & Poloniæ Regibus. Verum quoniam de tanto negotio, quatenus ex re utriusque Provinciæ fieret, nihil nunc abſque Principibus ipſis tranſigi poteſt, cum multa hic ponenda eſſent, quæ magna deliberatione indigerent. Ideo Tractatu ipſo de Fœdere ſanciendo, in aliud tempus reiecto,

Orato-

Anno 1573.

Oratores ſupra deſcripti, ex conceſſa ſibi ab ipſis Principibus ſuis facultate, hæc omnia in præſentia Regno huic Polonico, & eius Statibus clare & aperte, nomine Sereniſſimi Regis Galliarum detulerunt: ut ſi aliquando quiſpiam hoſtium, & quævis alia Gens inimica hoc Regnum, ſive eius Provincias non levibus excurſionibus, ſed iuſto exercitu adoriri vellet, Regem Chriſtianiſſimum curaturum eſſe, amice agere cum illis hoſtibus, ut a bello abſtineant inferendo. Quod ſi obtinere nequiverit, Peditatu Regnum hoc iuvabit, ſi ita Status Regni optaverint, qui ad fines Regni transmittatur, ac ſi pro Peditatu Vaſconico Equitatum Germanum Status Regni optaverint, id ipſum etiam Rex Chriſtianiſſimus præſtabit: aut ſi ita Statibus ex re magis videbitur, pecuniis eos iuvabit, quemadmodum etiam viciſſim Galli, ſi Polonico Equitatu egeant, illo a Polonis adiuvabuntur, ſtipendiis ab illis acceptis.

Item. Offerunt, ac ſpondent iidem Oratores Statibus & Ordinibus Regni, nomine Chriſtianiſſimi Regis, in uſum belli contra Moſchorum Principem quatuor millia Vaſconum peditum electiſſimorum, quibus etiam ſtipendia in ſex menſes Chriſtianiſſimus Rex perſolvere debebit. Quod ſi poſt ſex menſes eorum opera ſit neceſſaria, ad ſex alios menſes in illud tempus Regem Chriſtianiſſimum Fratri chariſſimo ſtipendia, quæ requiruntur, non denegaturum exiſtimat. Et tamen quidquid ſit ad ea perſolvenda, reditibus Polonicis Sereniſſimum Regem Poloniæ electum non eſſe uſurum. Interim tamen de ratione iſtius belli contra Moſchum ſuſcipiendi, in cuius uſum Vaſcones iſti adhibendi ſunt, deque ratione victus, & alimoniæ in illis Regionibus, quo adduci debent, Status Regni Sereniſſimum ſuum Regem electum tempeſtive præmonere debent, ut cum illis etiam quid certi, pro ratione annonæ, de ſtipendiis conſtitui poſſit.

Item promittunt Oratores prædicti nomine ipſius Regis Sereniſſimi Electi, quamprimum, Deo volente, ad Regnum ſuum venerit, Claſſem neceſſariam & ſufficientem ad tuendos Portus, & Dominium maris, Ditionis Regni, et Provinciarum adiacentium, quatenus ſe porrigit omnis ille tractus Polonicæ Ditionis, ſuo ſumptu alere, quam etiam ita inſtituet, ut res et neceſſitas ſvadebit, et Status Regni cenſebunt. Cuius claſſis magnum uſum fore animadvertunt, ad impediendam Narvicam navigationem, ſive etiam illum portum Regno acquirendum.

Item pollicentur nomine ipſius Sereniſſimi Regis Electi, curaturum eum primo quoque tempore Emporium aliquod nobile in portu aliquo Gallico mercatoribus, et mercimoniis Polonicis inſtituere, ſimiliter et commerciorum mutuum uſum ordinare, adhibitis ad eam rem peritis rei mercatoriæ atque nauticæ, abſque quorum conſilio huiusmodi navigationes recte inſtitui non poſſunt. Jam autem nunc offerunt ipſi Oratores, nomine Sereniſſimi Regis Galliarum, liberam poteſtatem commeandi, et quævis commercia faciendi noſtris hominibus, in Galliam, et Alexandriam, et Terras novas, eo iure, atque libertate, qua Galli utuntur.

Anno 1573.

Item promittunt, et ſpondent iidem Oratores, nomine Sereniſſimi Regis Electi, ſingulis annis, quoad vivet, et Rex Poloniæ erit, ex reditibus ſuarum Provinciarum, quas in Regno Galliæ habet, quadringenta quinquaginta millia florenos pecuniæ, ſe huc in Regnum illaturum, et in uſus Reipublicæ impenſurum, pro arbitrio ſuo.

Item conſulendo honori, atque exiſtimationi huius Regni, cum intellexerint, illud eſſe gravi ære alieno oppreſſum, pollicentur dicti Oratores eiusdem Sereniſſ. Regis nomine, nomina, ſeu debita Reipublicæ, cum aſſenſu Senatus, per defunctum olim piæ memoriæ Regem facta, aut etiam a morte illius uſque ad adventum ipſius Sereniſſimi Regis Electi, Reipublicæ cauſa contracta, quorum ipſimet Senatores, & Status Regni rationes ſuæ Maieſtati indicabunt, ac in ſcriptis proferent; quod ſua Maieſtas pecuniis ſuis perſolvet dimidiam partem, cum primum huc ad Regnum appulerit. Reliquum autem intra decurſum annorum duorum proxime ſequentium, hoc autem nomine, ſine quibusvis aliis, quaecunque in commodum, ac beneficium iſtius Reipublicae faciet, et praeſtabit, nihil ſibi eſſe cautum, atque repoſitum volet a Republica Regni huius, ſed gratis et libenter illi reſignabit omnia, quaecunque illi, aut cuivis alteri donaverit.

Item ſpondent iidem Otatores memorati Sereniſſimum Regem Electum, Academiam Cracovienſem ad meliorem frugem rei literariæ reducturum, evocatis, et deductis eo undecunque doctiſſimis Viris, in qualibet profeſſione, et Facultate literaria, excellentiſſimis Profeſſoribus, quos ibidem in Academia Cracovienſi ſtipendiis ſuis alet, ac retinebit perpetuo.

Item promittunt, et ſpondent ſupradicti Oratores, eundem Sereniſſimum Regem Electum, ad minus centum ex Nobilium familia filios in eadem Cracovienſi,

ſive

Anno 1573.

sive etiam Parisiensi Academia, ad tempus profectus illorum in re literaria, suo sumptu alere. Quod si autem Status Regni maluerint, dimidiam eorum partem in literis, & aliam in armis, sive etiam in Aulis Principum externorum exercere, id in eorum arbitrio esse futurum.

Item recipiunt, et spondent iidem Oratores, nomine supradicti Serenissimi Regis Electi, eum huc secum ad inhabitandum nullos peregrinos homines adducturum, præter paucos, quorum opera in ministerio domestico utetur, quos tamen postea brevi remittet, persolutis illis stipendiis de suo: nullas etiam possessiones, aut dignitates, vel officia illis concedet, sed tantum indigenis Polonis, iuxta Statutum Regni.

Deinde vero, quae supra memorati Oratores in Oratione sua ad Status Regni initio istius Conventus habita, & typis per eosdem evulgata, comprehenderunt, ac Statibus Regni obtulerunt, spondent, ac recipiunt pro Dominis suis Serenissimis Principibus, facturos esse ipsos Principes omnia illa, & fideliter impleturos, quæ memorati eorum Oratores promiserunt.

Item recipiunt, & spondent iidem Oratores, nomine dicti Serenissimi Regis Electi, eum omnia Jura, Privilegia, Libertates, Immunitates, Prærogativas unicuiq; Statui, & homini ex Incolis Regni, Magnique Ducatus Litvaniæ, & omnium Provinciarum illi adiunctarum, sive generaliter omnibus, sive specialiter singulis, per Serenissimos Reges, & alios Principes et Antecessores, iuste et legitime concessas, vel quovis alio nomine quaesitas, ac diuturno usu approbatas, sive etiam nunc circa Electionem Regis sui, ex unanimi, et concordi omnium Ordinum consensu sancitas, integre et inviolabiliter servaturum, atque etiam Juramento corporali, iuxta sibi traditam formam, ante Inaugurationem, sive Coronationem sui confirmaturum, et Literis ad id necessariis muniturum. Quae etiam suprascripta omnia, et inde caetera consequentia, in robur certissimae, atque perpetuae firmitatis, supra dicti Oratores, nomine et loco suarum Maiestatum, iurarunt in debita forma. Et in evidentius testimonium, ac robur firmissimum omnium suprascriptorum Sigilla, utriusque Partis, tam Statuum Regni, quam ipsorum Oratorum, hisce Literis sunt adhibita, cum subscriptione eorundem manuum. Actum et datum sub Varsavia, in Campo Villae Kamień, in Comitiis magnis Electionis Novi Regis, die 16. Maii Anno Domini MDLXXIII.

Quibus praeinsertis Conditionibus, & Articulis stare, ac eosdem adimplere volentes, postquam recitatos coram Nobis sigillatim expendimus, & consideravimus, eos ratos, & gratos habentes, approbavimus, & confirmavimus, approbamusque, & confirmamus hisce Litteris nostris, & ita de unoquoque illorum cavemus, ut Haeredes successoresque nostros non minus quam Nos obligent; promittentes bona fide, existimationisque nostrae periculo, & pignore omnium nostrorum bonorum mobilium, & immobilium, praesentium, & futurorum, quaecunque ad nostros Haeredes, & Successores pervenient, ac sub Juramento a Nobis in manibus Oratorum dicti Regni Poloniae praestito, Nos, Fratremque nostrum ac Haeredes nostros, omnes Conditiones, & Articulos praedictos inviolabiliter observaturos, & adimpleturos, sine exceptione, nec unquam iis directe vel indirecte contraventuros, & ratos Regni Galliae Parlamentis, Officiis, & caeteris, quorum interest, effecturos, & praestituros. Praeterea vero, quod ad priorem Articulum attinet, ita cum Christianissimo Rege Fratre nostro declaramus, quod cum absque Ordinibus universis Regni Poloniae Fœdus cum Regno Galliae caeteris de rebus, quae in Articulis supra scriptis non sunt expressae, quibus quidem utrique Regno opus esse possit, concludi nequeant, Christianissimus Rex Frater noster Oratoribus suis, quos mittet in Poloniam, ad Coronationem nostram, plenam facultatem coniunctim, ac cuilibet illorum in solidum dabit, Fœderis huius cum Ordinibus Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniæ sanciendi, adiectis conditionibus, & Articulis pro utilitate Galliae, & Poloniæ Regnorum, prout inter eosdem Ordines Regni Poloniae ac Magni Ducatus Litvaniae, ac Oratores Christianissimi Regis Fratris nostri conveniet, amplificandi, ratis tamen manentibus conditionibus in Articulis supra scriptis expressis, etiamsi contigerit nihil amplius a Christianissimi Regis Oratoribus cum Ordinibus Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae in Comitiis Coronationis nostrae sanciri, & concludi.

Ac item eiusdem Articuli partem, qua Christianissimus Rex obligatur, ut si aliquando quipiam hostium Regnum Poloniae, & Magnum Ducatum Litvaniae, Dominiaque iis adiuncta, iusto exercitu adoriri vellet, nisi admoniti amice a Christianissimo Rege ab incepto desistant, Regnum Poloniae & Magnum Ducatum Litvaniae peditatu Vasconico, vel Equitatu Germanico, vel pecuniis, prout Ordinibus dictis videretur, iuvet: ita cum dicto Rege interpretamur, ut omnes, quicunque Regnum illud invaderent, nullis exceptis, praetextu cuiusvis prioris, vel posterioris necessitudinis, & pactionis, hostes Polonorum nominare Nos profiteamur, adversusque eos, nisi admoniti amici a Christianissimo Rege ab incepto desistant, auxilium eis Christianissimum Regem Fratrem nostrum laturum, ut suprascriptum est, pollicemur.

Anno 1573.

Item. Quoad Articulum de quatuor millibus Vasconum, Statibus, ac Ordinibus Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, in usum belli adversus Moschorum Principem a Rege Christianissimo Fratre nostro promissis, ita ut iisdem in sex menses stipendia persolvat, pertinet, pollicemur Fratrem nostrum, cum Status Regni Nobis significabunt, ut hæc quatuor millia Vasconum transmittantur, illa quam primum transmissurum cum effectu, ita ut iis non Status Regni Poloniæ, sed Christianissimus Rex Frater noster transitum præstet, atque a die, quo fines Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ attigerint, in sex menses stipendia persolvet. Et cum Oratores Christianissimi Fratris nostri, ac nostri, in Comitiis Electionis spem Statibus Poloniæ fecerint, si Vasconum opera post sex menses fuerit necessaria, Fratrem nostrum stipendia iisdem Vasconibus in sex alios menses in gratiam nostram soluturum, prædictus Christianissimus Rex Frater noster, pro suo erga Nos amore, ita ut spem fecerunt Oratores dicti, in alios sex menses quatuor millibus Vasconum peditum, si illorum opera Regno Poloniæ fuerit necessaria, stipendia se daturum, & numeraturum promisit.

Articulum item de classe ita declaramus, quod Nos extruemus, armabimus, & alemus classem sumptibus nostris Gallicis, quæ sufficiat ad Dominium Maris littorum Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, Dominiorumque eis adiunctorum, pro utilitate eiusdem Regni, secundum Jura, Privilegia, ac Leges Regni tuendum, & ad tollendas navigationes, quæ Regno Poloniæ, & Magno Ducatui Litvaniæ, & Portubus eorundem damnum, & incommodum afferrent.

Quod vero iidem Oratores in Comitiis Electionis nostræ receperint, Nos curaturos esse, ut primo quoque tempore in Portu aliquo Gallico Mercatoribus, & mercimoniis Polonicis Emporium aliquod nobile instituatur, dabit Frater noster Christianissimus Rex, datque plenam facultatem Oratoribus, quos ad Comitia Coronationis nostræ mittet, coniunctim ac cuilibet illorum in solidum, de hoc Emporio cum Ordinibus ac Statibus Regni constituendi, libertate commeandi, & quævis commercia faciendi, Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, Dominiorumque eis annexorum hominibus in Galliam, Alexandriam, & terras novas, eo Jure, eaque libertate, qua Galli utuntur, ab Oratoribus Christianissimi Fratris nostri, & nostris, in Comitiis Electionis nostræ, nomine Fratris nostri iam promissa, & ab eo confirmata, salva manente. Item, cum singulis annis, quoad vivemus, & in Polonia regnabimus, ex Pactione cum Ordinibus, ab Oratoribus Christianissimi Fratris nostri, ac nostris, in Comitiis Electionis facta, inferri debeant ex Gallia in Regnum Poloniæ quadringenta quinquaginta millia florenorum; pollicemur cum Christianissimo Fratre nostro, quod ea pecuniæ Summa singulis annis inferetur in Regnum Poloniæ, sine ulla excusatione, aut cuiusvis impedimenti prætextu; ita ut ultimo anni mense, incipiendo annum a die Coronationis nostræ, eam Summam illatam in Regnum Poloniæ Ordinibus demonstremus. Cæterum hac de re, & reliquis rebus, quæcumque ad executionem istius Articuli pertinere possint, ad colloquium nostrum cum Ordinibus Regni, in Comitiis Coronationis nostræ agetur, quemadmodum a Nobis cum Oratoribus ad Nos ab Ordinibus missis, a quibus ad definienda omnia, quæ ad executionem huius Articuli spectarent, diligenter rogati sumus, conclusum est. Eam vero pecuniam quotannis illatam, ut supra scriptum est, in usus Reipublicæ arbitrio nostro impendemus; pecuniam vero, qua, ubi primum ad Regnum Poloniæ appulerimus, dimidiam partem debitorum a Regno Poloniæ persolvamus, Nos asportaturos Nobiscum, & temporibus in Comitiis Electionis pactis & assignatis, omnia debita Regni, quæ in Oratione Oratorum Christianissimi Fratris nostri, & nostrorum, initio Conventus Electionis habita nominantur, & a Nobis, ac Senatu Regni, cuius hac de re relationi, utrum iusta sint, nec ne, stabimus, indicabuntur, Nos exoluturos pollicemur.

Quæ vero de Schola Cracoviensi, & centum filiis a Nobis educandis, nostro nomine Ordinibus & Statibus Regni Poloniæ promissa sunt, ea Nos ratione, ac modo, qui a Nobis cum Ordinibus in Comitiis Coronationis nostrae constituetur, adimpleturos, & ad extrema vitæ nostræ tempora præstituros pollicemur.

Anno 1573.

Quos quidem poſteriores Articulos, ſeu eorum declarationes, ac conditiones, ac omnia, & ſingula in iis expreſſa, haud ſecus quam ſuperiores, eademque fide, ac obligatione, qua ſupra Chriſtianiſſimum Fratrem noſtrum, ac Nos, Hæredesque utriusque noſtrum, coniunctim & ſeparatim inviolabiliter adimpleturos, & Galliæ Parlamentis, Officiis, & cæteris, quorum intereſt, ratos reddituros ac effecturos, quibusvis excuſationibus, & exceptionibus iuris, vel facti ſemotis, pollicemur, ac ſpondemus, ſuperioribus tamen Articulis nihil derogando. Promittimus inſuper, quod poſtquam (Deo favente) in Regnum Poloniæ venerimus, & coronati fuerimus, eosdem Articulos, eorumque declarationes, ſub Sigillo Regni Poloniæ, ſi id a Nobis Ordines Regni requirant, illis trademus. In cuius rei teſtimonium, has litteras manu propria ſubſcripſimus, & Sigillo, quo utimur in Gallia, obſignari iuſſimus.

Datum Lutetiæ Pariſiorum, in Eccleſia Cathedrali Divæ Mariæ, die decima menſis Septembris, anno Domini 1573.

HENRICUS *Electus Rex Poloniæ.*

Per Regem Electum Brulart.

V.

Confirmatio, & Declaratio eorundem Pactorum per Sereniſſimum Regem Galliæ. Datum Lutetiæ Pariſiorum d. 10. Septembr. Anno 1573. *Indidem.*

CAROLUS DEI Gratia Francorum Rex. Significamus hiſce Literis noſtris quorum intereſt univerſis & ſingulis. Quod poſt mortem Divi SIGISMUNDI AUGUSTI Poloniæ Regis & Magni Ducis Litvaniæ &c. Miſeramus ad Status, & Ordines Regni Poloniæ & Magni Ducatus Litvaniæ fideles ac Nobiles dilectos, Joannem Monlucium Epiſcopum Valentiæ Conſiliarium in Secretiori noſtro Conſilio, Ægidium Noaillium Abbatem Inſulæ, Libellorum Supplicium in Regia noſtra Magiſtrum, & Gvidonem Sangelaſium Lanſſacum Camerarium, Equitem Ordinis noſtri, & Seneſcallum Aggenenſem, Oratores & Commiſſarios noſtros, & Sereniſſimi Principis Fratris noſtri Chariſſimi HENRICI Andium, Borboniorum, Alverniorum Ducis, Comitis Marchiæ &c. nunc vero Poloniæ Electi Regis, & Magni Ducis Litvaniæ &c. Vt de eodem Fratre noſtro in locum præfati Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Regis & Magni Litvaniæ Ducis, ſufficiendo, atque Rege creando agerent, Divinique Numins inſtinctu in Comitiis Electionis Regis, ſub Varſavia habitis, Ordines Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ prædictum Fratrem noſtrum Regem crearunt, conditionibus & articulis inter eosdem Ordines, & Oratores noſtros ibidem concluſis intervenientibus. Quorum quidem Tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt eiusmodi. Articuli Pactorum Conventorum inter &c.

Inſeruntur Articuli.

Quibus præinſertis Conditionibus & Articulis ſtare, ac eosdem adimplere volentes, poſtquam recitatos coram Nobis ſigillatim expendimus, & conſideravimus, eos ratos, & gratos habentes approbavimus, & confirmavimus, approbamusque, & confirmamus hiſce Literis noſtris, & ita de unoquoque illorum cavemus, ut Hæredes, Succeſſoresque noſtros non minus quam Nos obligent. Promittentes pro Nobis, & pro Sereniſſimo Fratre noſtro, ſpondentes bona fide, exiſtimationisque noſtræ periculo, & pignore omnium noſtrorum Bonorum mobilium, & immobilium, præſentium & futurorum, quæcunque ad noſtros Hæredes, & Succeſſores pervenient, ac ſub Juramento a Nobis in manibus Oratorum dicti Regni Poloniæ præſtito, Nos, Fratremque Noſtrum, ac Hæredes noſtros, omnes conditiones & articulos prædictos inviolabiliter obſervaturos, & adimpleturos ſine exceptione, neque unquam iis directe, vel indirecte contraventuros, & ratos Regni Galliæ Parlamentis, Officiis &c. cæterisque quorum intereſt, Nos, Hæredes, & Succeſſores noſtros effecturos, & præſtituros. Præterea vero, quod ad priorem Articulum attinet, ita eum declaramus: Quod cum absque Ordinibus univerſis Regni Poloniæ Fœdus, cæteris de rebus, quæ in Articulis ſupraſcriptis non ſunt expreſſæ, quibus quidem utrique Regno opus eſſe poſſit, concludi nequeat, Oratoribus noſtris, quos mittemus ad Coronationem Sereniſſimi Poloniæ Regis Electi Fratris noſtri chariſſimi dabimus plenam Facultatem, damusque iam hiſce Litteris noſtris coniunctim, ac cuilibet illorum in ſolidum, Fœderis huius cum Ordinibus Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, adiectis conditionibus & Articulis pro utilitate noſtri, & Poloniæ Regnorum, prout inter eosdem Ordines Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, ac Oratores noſtros conveniet, amplificandi, ratis tamen manentibus conditionibus de hoc Fœdere, in Articulis ſupra-

Anno 1573.

ſcriptis expreſſis, etiamſi contigerit, nihil amplius a noſtris Oratoribus Ordinibus Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ in Comitiis Coronationis prædicti Fratris noſtri ſanciri, & concludi. Ac item eam eiusdem Articuli partem, qua obligamur, ut ſi aliquando quispiam hoſtium Regnum Poloniæ, & Magnum Ducatum Litvaniæ, Dominiaque iis adiuncta iuſto Exercitu adoriri vellet, niſi admoniti a Nobis amice, ab incepto deſiſtent, Regnum Poloniæ, & Magnum Ducatum Litvaniæ Peditatu Vaſconico, vel Equitatu Germanico, vel pecuniis, prout Ordinibus dictis videretur, iuvemus. Ita interpretamur, ut omnes, quicunque Regnum illud invaderent, nullis exceptis, prætextu cuiusvis prioris aut poſterioris neceſſitudinis, aut pactionis, hoſtes Poloniæ nominare Nos profiteamur, adverſusque eos, niſi quam primum a Nobis moniti amice ſine ulla cunctatione ab incepto deſiſtant, auxilium illis Nos daturos, ut ſupraſcriptum eſt, pollicemur.

Item quod ad Articulum de quatuor millibus Vaſconum, Statibus, & Ordinibus Regni in uſum belli contra Moſchorum Principem a Nobis promiſſis, ita ut iisdem in ſex menſes Stipendia perſolvamus, ſpectat, profitemur Nos obſtrictos eſſe, cum Status Regni ſignificabunt Nobis, ut hæc quatuor millia Vaſconum tranſmittamus, illa quamprimum tranſmittere cum effectu, ita ut iis non Status Regni Poloniæ, ſed Nos liberum tranſitum præbere teneamur, atque a die, quo fines Ditionum Regni Poloniæ, vel M. Ducatus Litvaniæ attigerint, in ſex menſes ſtipendia perſolvamus. Et cum Oratores noſtri, ac Sereniſſimi Fratris noſtri in Comitiis Electionis ſpem Statibus Poloniæ fecerint, ſi Vaſconum opera poſt ſex menſes Regno Poloniæ ſit neceſſaria, in alios ſex menſes Nos ſtipendia iisdem Vaſconibus in gratiam Fratris noſtri chariſſimi ſoluturos, ut de noſtro erga Fratrem noſtrum amore Ordinibus, & Statibus Regni Poloniæ, ac in illos quoq; noſtra propenſione, & favore conſtare poſſit, ita ut ſpem fecerunt Oratores dicti, in alios ſex menſes quatuor millibus Vaſconum peditum, ſi illorum opera Regno fuerit neceſſaria, ſtipendia Nos, & Succeſſores noſtros numeraturos, & daturos pollicemur.

Articulum item de claſſe ita declaramus, quod Frater noſter Sereniſſimus Poloniæ Rex Electus, M. Dux Litvaniæ &c. extruet, armabit, & alet Claſſem ſumptibus ſuis Gallicis, quae ſufficiat ad Dominium Maris Litorum Regni, & Magni Ducatus Litvaniae, ac Dominiorum iis adiunctorum pro utilitate Regni Poloniae, ſecundum Jura, Privilegia, ac Leges eiusdem Regni tuendum, & ad tollendas navigationes, quae Regno Poloniae, ac Magno Ducatui Litvaniae, & Portubus eorundem damnum, & incommodum afferrent. Quod vero iidem Oratores in Comitiis Electionis receperint Sereniſſimum Fratrem noſtrum curaturum, ut primo quoque tempore Emporium aliquod Nobile in portu aliquo Gallico mercatoribus, & mercimoniis Polonicis inſtituatur, dabimus, damusque iam plenam facultatem Oratoribus ſupraſcriptis, quos in Poloniam ad Comitia Coronationis Fratris noſtri Sereniſſimi Poloniae Regis Electi mittemus, coniunctim, & cuilibet in ſolidum de hoc Emporio cum Ordinibus, & Statibus Regni conſtituendi, libertatem commeandi, & quaevis alia commercia faciendi Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae, Dominiorumque iis adiunctorum hominibus in Gallias, Alexandriam, & Terras Novas, eo Jure, eaque libertate, qua Galli utuntur, ab Oratoribus noſtris, & Sereniſſimi Fratris noſtri in Comitiis Electionis Statibus, & Ordinibus Regni Poloniae nomine noſtro promiſſa, & a Nobis confirmata ſalva manente.

Item cum ſingulis annis, quo ad Sereniſſimus praedictus Frater noſter vivet, & in Polonia regnabit, ex Pactione ab Oratoribus noſtris in Comitiis Electionis Fratris noſtri inferri debeant ex Gallia in Regnum Poloniae quadringenta, & quinquaginta millia Florenorum, chariſſimo Fratri noſtro primum, deinde omnibus Regni Poloniae ac Magni Ducatus Litvaniae Ordinibus ſancte pollicemur, & ſpondemus, futurum omnino, ut ea pecuniae Summa ſingulis annis vere, & re ipſa, ac integre in Poloniam importetur, obligantes etiam hac in parte Bona noſtra quaevis mobilia, & immobilia, ſi quid ad eam Summam defuerit. Imo hoc amplius promittimus, ac recipimus, neque Nos, neque Succeſſores noſtros unquam paſſuros eſſe, ut illius veteris, aut novae Conſtitutionis Gallicae colore quaeſito, aut alicuius Inſtituti, & Conſvetudinis provincialis, caſuſve cuiuſvis praetextu, pecuniae illius tranſvectio impediatur, aut Bonorum eorum, quae nunc in Gallia idem Sereniſſimus Frater noſter quovis Jure ſuo poſſidet, ulla unquam fiat tam ipſi, quam ipſius Haeredibus diminutio, aut in dubium revocatio, per Nos, Haeredes, & Succeſſores noſtros, & alios quoſvis. Eam vero pecuniam quotannis illatam, ut ſupraſcriptum eſt, Frater noſter in uſus Reipublicæ arbitrio ſuo impendet. Pecuniam vero, qua ut

ad

Anno 1573.

ad Regnum Poloniae appulerit, dimidiam partem debitorum a Regno Poloniae persolvat, Fratrem nostrum iam secum apportaturum, & temporibus in Comitiis Electionis pactis, & assignatis omnia debita Regni, quæ in Oratione Oratorum nostrorum, ac Serenissimi Fratris initio Conventus Electionis habita nominantur, & a Senatu Regni, cuius de hac re relationi, utrum iusta sint, nec ne, standum erit, iudicabuntur, exsoluturum Fratrem nostrum pollicemur, & spondemus.

Quae vero de Schola Cracoviensi, & centum Filiis Nobilium educandis Serenissimi Fratris nostri nomine, Ordinibus, & Statibus Poloniae promissa sunt, ea Fratrem nostrum ratione ac modo, qui a Serenissimo Fratre nostro cum Ordinibus in Comitiis Coronationis constituetur, adimpleturum primo quoque tempore, & quoad vivet, præstiturum pollicemur.

Quos quidem posteriores Articulos, seu eorum Declarationes, ac Conditiones, ac omnia, & singula in iis contenta, & expressa, haud secus, quam superiores, eademque fide, ac obligatione, qua supra, Nos, ac Serenissimum Fratrem nostrum, Hæredesque, ac Successores nostros inviolabiliter observaturos, exequuturos, præstituros, & adimpleturos, & Regni Galliæ Parlamentis, Officiis, & omnibus, quorum interest, ratos reddituros, & effecturos quibusvis excusationibus, & exceptionibus Juris, vel facti semotis pollicemur, & spondemus. Superioribus tamen Articulis nihil derogando. Itaque mandamus, & præcipimus omnibus nostris Parlamentis ut has nostras Literas legendas, publicandas, & in Acta ipsorum referendas curent. In cuius rei fidem, & testimonium has dictas Literas manu propria subscripsimus, & sigillo nostro obsignari voluimus. Datum Lutetiæ Parisiorum in Ecclesia Cathedrali Beatæ Mariæ Virginis Die decima Mensis Septembris Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio. Regni autem nostri tredecimo.

CAROLUS.

per Regem

VI.

Juramentum Serenissimi CAROLI *Galliarum Regis. Indidem.*

CAROLUS Dei Gratia Francorum Rex &c. Significamus hisce Literis nostris, quorum interest universis & singulis. Quia missis Oratoribus ab Ordinibus Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, qui Fratrem nostrum charissimum Andium Ducem ad Regnum ipsorum regendum, & administrandum Decreto Electionis liberæ Statuum, ac Ordinum, quo eum in Regem suum assumpserunt, invitarent, in magna hominum frequentia Parisiis in templo Divæ Mariæ, Die decima Mensis Septembris anni præsentis, verbis conceptis ad Sancta Dei Evangelia tale iuramentum Ordinibus eiusdem Regni & Magni Ducatus Litvaniæ præstitimus.

Ego CAROLUS *Dei Gratia Francorum Rex &c. iuro, spondeo & promitto Deo Omnipotenti ad hæc Sancta* JESU CHRISTI *Evangelia. Quod omnia Pacta, Conventa, & Conditiones, seu Capitula cum Ordinibus Regni Poloniæ & Magni Ducatus Litvaniæ &c. per Joannem Monlucium Episcopum, & Comitem Valentiæ, Ægidium de Noailles Abbatem Insulæ, & Gvidonem de Lanzag meos & Serenissimi Fratris mei* HENRICI *Andium Ducis &c. iam Electi Regis Poloniæ & Magni Ducis Litvaniæ Oratores, & Commissarios circa Electionem, & Declarationem dicti* HENRICI *Fratris mei in Regem Poloniæ & Magnum Ducem Litvaniæ &c. sancita, & constituta, ac etiam in Oratione, quæ initio Conventus dictæ Electionis, a dictis Oratoribus, & Commissariis habita, oblata sunt, quæcunque in Literis Confirmationis nostræ dictorum Pactorum, Conventorum, & Promissarum continentur, prout ea a Nobis in iisdem Literis declarantur, pro rata mea parte adimplebo, observabo realiter, & cum effectu, exceptionibus, & excusationibus quibusvis semotis. Ita me Deus adiuvet.* De quo Juramento a Nobis præstito, ut omnibus & singulis, quorum interest, constaret Literas hasce manu nostra subscripsimus, Sigillumque nostrum eis appendi iussimus. Datum Lutetiæ Parisiorum in Ecclesia Cathedrali Divæ Mariæ. Die decima Mensis Septembris, Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio Regni nostri tredecimo.

CAROLUS.

per Regem.

VII.

Denuntiatio Electi Regis HENRICI. Dat. Parisiis in Curia Parlamenti d. 13. Septembr. 1573.

NOS Adamus Konarski de Kobilno, Dei Gratia Episcopus Posnaniensis, Albertus a Lasko, Palatinus Siradiensis, Joannes a Tomicze, Gnesnensis, Andreas Comes a Gorka, Miedziricensis, Capitaneus

Anno 1573.

pitaneus Gnesnensis & Wislicensis, Joannes Herborth de Fulstin, Sanocensis, & Capitaneus Præmisliensis, Castellani, Nicolaus Christophorus Radziwiłł, Dux in Olika & Nieswiesz, Curiæ Magni Ducatus Litvaniæ Marescalcus, Joannes de Zamoiski, Belzensis & Zamecensis, Nicolaus Firley a Dombrowica, Casimiriensis, Joannes a Zborow, Odolanoviensis, Capitanei, Nicolaus de Tomicze, Alexander Pronski, Palatinides Kioviensis, ex Comitiis Electionis novi Regis, post mortem Serenissimi olim Principis Domini SIGISMUNDI AUGUSTI ab Ordinibus, & Statibus Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, ad Christianissimum Galliarum Regem Dominum CAROLUM IX. & Serenissimum Principem Dominum HENRICUM Fratrem eius, Andium, Borboniorum, Alvernorum &c. Ducem, Legati, Significamus hisce Literis, quorum interest universis, & singulis. Quod de voluntate omnium Ordinum, & Statuum Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, a quibus ad id sufficiente cum Mandato missi sumus, Serenissimum Principem, & Dominum HENRICUM, divi HENRICI II. Christianissimi Galliarum Regis Filium, & Domini CAROLI IX. itidem Christianissimi Regis nunc regnantis Fratrem, Andium, Borboniorum, Alvernorum &c. Ducem, postquam Articulos ad stabilimentum & incrementum Reipublicæ nostræ in Comitiis Electionis sancitos, ac item Pacta & Conventa in iisdem Comitiis Electionis, Oratorum prædicti Christianissimi Regis, suorumque cum Ordinibus, & Statibus Regni Poloniæ & Magni Ducatus Litvaniæ facta, tam ipse, quam Christianissimus Frater eius, quoad Maiestatem eius concernerent, approbavit, & confirmavit, Juramentumque solemne de iis omnibus servandis triduo ante præstitit, Parisiis, die 13. Mensis Septembris, in Curia Parlamenti, in præsentia Serenissimi Principis & Domini, Domini CAROLI IX. Dei Gratia Francorum Regis Christianissimi, & Principum, Prælatorum, Procerum, Nobilium infra scriptorum, & aliorum summa frequentia Poloniæ Regni, ac Magni Ducatus Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kioviæ, Volhyniæ, Podlachiæ, Livoniæque &c. Regem Electum declaravimus, Decretum Electionis sub titulis ac Sigillis Prælatorum, Baronum, Dignitariorum, Officialium, ac Nobilium, universum Corpus Regni, ac Magni Ducatus repræsentantium, ipsius Serenitati tradimus, titulum Regis Poloniæ, & Magni Ducis, ipsi detulimus, & regimen eiusdem Regni & Magni Ducatus, & Dominiorum illis annexorum subiecimus, eumdemque, ut ad Regnum regendum, & administrandum veniret, invitavimus, ac solemnem Coronationem in loco solito omnium Ordinum nomine promisimus. Prædictus vero Serenissimus Rex Electus ea omnia, quæ hic suscepit, & approbavit, ac item omnia Jura, ac Libertates & Consvetudines Regni, Literis suis sub Sigillo Regni Poloniæ, ac Juramento circa Coronationem firmabit, ac firmiter & inviolabiliter tenebit, observabit, adimplebit, & exequetur, teneri que, observari, adimpleri & exequi faciet. In cuius rei fidem Sigilla nostra præsentibus Literis appensa sunt, cum subscriptionibus manuum nostrarum.

Actum & datum Parisiis, in Curia Parlamenti, die 13. Mensis Septembris, anno Domini 1573. præsentibus Serenissimo Principe Domino HENRICO Dei Gratia Rege Navarræ, & Duce Vindocinensi, Illustriss. & Reverendiss. Carolo a Borbonio, Carolo a Lotharingia, Ludovico a Guisia, Hippolito Estensi, S. R. E. Cardinalibus, Reverendissimo & Magnificis, Antonio Maria Salviato, Nuntio Apostolico, D. Diego de Zuniga, Serenissimi Hispaniarum Regis Catholici, Sigismundo de Caballis, Reipublicæ Venetæ, Oratoribus, Illustrissimis, Illustribus & Magnificis, Henrico a Borbonio, Principe Condensi, Ludovico a Borbonio, Principe Montpensenii, Henrico a Lotharingia, Duce Guisiæ, Renato de Birague, Cancellario Regni Franciæ, Joanne de Morvilliers, Episcopo Aurelianensi, Joanne Monlucio, Episcopo & Comite Valentiæ, Sebastiano de l'Aubespine, Episcopo Lemovicensi, Paulo de Foix, Renato Villeclaro primo Camerario & Gubernatore Andegavensi, Philippo Huralto, Cancellario Andegavensi, Ægidio de Noailles, Abbate Insulæ, in Regno Galliæ Principibus, Prælatis, Proceribus, Officialibus, &c. nec non Illustrissimis, Reverendissimis, & Generosissimis Georgio Radziwiłł, Duce in Olika de Nieswiesz, Stanislo Ciolek de Zelochow, Jocobo Ponentowski, Pincerna Lanciciensi, Internuntiis Ordinum Regni Poloniæ, Hieronymo Choinski, Decano Posnaniensi, Petro Wolski, Gnesnensi Canonico, Secretariis Regiis, Luca de Dzialin, Kovaliensi Capitaneo, Nicolao Volski de Podhaicze, Capitaneo Krzepicensi, Nicolao Jazlorozieckí de Buincza, Palatinide Russiæ, Petro de Tomicze, Andrea & Petro de Czarnkow, Jacobo & Paulo Orzechorofski, Sbigneo, & Hieronymo de Ossolinski, Felice Dzialinski, Francisco Masso-

ANNO 1573.

Maſſoruſki, Secretario Regiæ Maieſtatis, Martino Leſniowolſki de Bohori, Chriſtophoro & Joanne Koſtka, Joanne & Andrea de Kleczkow, Joanne Grodziecki, Joanne Droiowſki, Andrea Suiboda de Szamotuli, Joanne de Buincza, Staniſlao Zaremba de Kalinowſki.

Signé, Adam Konarſki de Kobilino, Epiſcopus Poſnanienſis, de Clenodio Habdanck.
Albertus a Laſko, Siradienſis, de Clenodio Corab. manu propr.
Joannes de Tomicze, de Clenodio Lodzia, Caſtell. Miedziricenſis Capit. Valc. & Gneſn. manu propria.
Joannes Herburth Caſtell. Sanocenſ. Capit. Præmiſlienſis.
Nicolaus Chriſtophorus Radziwilt.
Joannes Zamoiſki de Clenodio Jelita, Belzenſis, Zamecenſ. Capit.
Nicolaus Firley de Dambrowica, de Clenodio Lewarth, Palatinus Cracovienſ. Capit. Caſimirienſ. manu ſua.
Joannes Zborowſki, de Clenodio Jaſtrzembiec, Capit. Livoniæ, Capit. Oddalanovienſ.
Nicolaus de Tomicze de Clenodio Lodzia, manu propria.
Alexander Pronſki, manu prop.

VIII.

Inſtructio Legationis a Sereniſſimo Principe Domino, Domino HENRICO *Dei Gratia Electo Rege Poloniæ, & Magno Duce Litvaniæ &c. &c. ad Status, & Ordines Regni Poloniæ, & M. Ducatus Litvaniæ, data Generoſo Joanni a Zborow Capitaneo Odolanovienſi &c.* Pariſiis d. 23. Septembris, Anno MDLXXIII. *Ex Archivo Regni Lib. 85. No. 86. Fol. 11.*

Orator noſter, poſtquam Status, ac Ordines nomine noſtro ſalutaverit, & favorem & gratiam noſtram illis obtulerit, redditis fidei Literis referet hoc tantum ſtudium Ordinum Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ, Quod Nos potiſſimum inter cæteros Regem crearint, gratiſſimum nobis eſſe, atque pollicebitur Nos operam daturos, ut huic illorum ſtudio erga Nos noſtris erga Rempublicam meritis reſpondeamus, & tantæ de Nobis illorum expectationi ſatisfaciamus.

Hunc finem, ad quem omne ſtudium, omnes cogitationes & actiones noſtras in Regno regendo & adminiſtrando dirigere, cum Nobis propoſuerimus, tum vero in iis, quæ ab Oratoribus Chriſtianiſſimi Regis Fratris noſtri, ac noſtris cum Ordinibus in Comitiis Electionis noſtræ pacta ac conventa, ac etiam iis, quæ ab Ordinibus ipſis utilitatis publicæ cauſa conſtituta ſunt, & Nobis nomine omnium ab Oratoribus oblata confirmandis, & explendis, quo animo erga Regnum Poloniæ, & Magnum Ducatum Litvaniæ ſimus, Nos declarare voluiſſe exponet, & Literas Confirmationum tam Fratris noſtri, quam noſtras illis reddet. Si quid vero præterea Ordines a nobis commodi publici cauſa deſiderabunt, quod id, quam primum in Regnum venerimus, perficiemus, nomine noſtro promittet.

Vt vero ad Regnum quam primum venire poſſimus, quemadmodum Oratoribus illorum admoniti ſumus, Nos omnem diligentiam adhibere referet. Verum cum tempus hucuſque propter tardiorem Oratorum, quibus varia in itinere impedimenta obiecta fuerant, adventum, extractum ſit, & difficultatem itineris, propter ſequentes menſibus hiſce pluvias moraturam Nos iudicemus, non niſi ad XV. Decembris diem adventum noſtrum ad fines Regni illis pro certo Nos polliceri poſſe. Cum autem Conventus Francofordienſis Nobis iter hinc verſus Poſnaniam per Imperii Ditiones demonſtrarit, Nos eo recta profecturos.

Hæc cum ita ſint, & iam dies Coronationis noſtræ in Comitiis Electionis dicta inſtet, poſtulabit ab iis, ut Coronationem noſtram ad quindecimam Januarii differant. Quam diem ex ratione noſtri itineris commodiſſimam fore arbitremur. Et de qua deſignanda ad ipſos Ordines Nos retuliſſe per Literas Regibus & Principibus confœderatis cum Regno Poloniæ, quorum Legationes velimus intereſſe Coronationi noſtræ, ut, hac occaſione, quemadmodum Nobis Oratores conſuluerunt commode, & cum dignitate noſtra, ac Regni Tractatus de renovandis Fœderibus inchoari poſſint, ſignificaverimus. Si quæ tamen gravis cauſa impedierit, quo minus dici haec dies Coronationis noſtrae poſſit, poſtulabit, ut Nos de ea, quae ab ipſis dicetur, certiores quam primum reddant, ut Nos quoque de illa Regibus, & Principibus confœderatis, ad quos ſcripſimus, ſignificare mature poſſimus.

Quod vero ad defenſionem Regni, et Magni Ducatus ſpectat, pollicebitur Nos hac

ANNO 1575.

hac in parte ut in caeteris promiſſis Oratorum Fratris noſtri, et noſtrorum ſatisfacturos, & quæ interim pro defenſione Regni neceſſario exponentur, perſoluturos. Poſtremo operam dabit, ut reſponſum de Coronationis die quamprimum ad Nos perferatur.

HENRICUS *Electus Rex.*

Literæ Fidei Electi Regis HENRICI.

HENRICUS Dei Gratia Electus Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, &c. nec non Dux Andium, Borboniorum, & Alvernorum &c. Reverendiſſimis, Reverendis, Magnificis, Generoſis Dominis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Palatinis, Caſtellanis, Officialibus, ac Univerſæ Nobilitati Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ ſincere, & Fidelibus Nobis dilectis. Reverendiſſimi, Reverendi, Magnifici, Generoſi Nobiles ſincere, & Fideles Nobis dilecti. Remittimus ad Sinceritates, & Fidelitates Veſtras Generoſum Joannem a Zborow Capitaneum Odolanovienſem a Sinceritatibus, & Fidelitatibus Veſtris ad Nos miſſum, cui quædam ad noſtrum erga Ordines, ac Rempublicam Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ ſtudium declarandum, tum etiam ad alia quædam negotia ſpectantia iuxta Inſtructionem a Nobis illi datam commiſimus. Quamobrem poſtulamus a Sinceritatibus, & Fidelitatibus Veſtris, ut ei fidem in omnibus, quæ cum Sinceritatibus, & Fidelitatibus Veſtris nomine noſtro aget, adhibeant. Bene valere Sinceritates, & Fidelitates Veſtras cupimus. Pariſiis die XXIII. Menſis Sept. Anno MDLXXIII.

HENRICUS *Electus Rex.*

IX.

1645.

Pacta Matrimonialia inter VLADISLAUM IV. *Regem Poloniæ, &* LUDOVICAM MARIAM GONZAGAM, LUDOVICI XIV. *Regis Galliæ Filiam adoptivam inita.* Datum in Fontaine Bleau d. 26. Septembris 1645. *Ex Archivo Regni Lib. 155. n. 156. fol. 603.*

AU NOM DE DIEU LE CREATEUR : A tous preſens & à venir, ſalut. Le feu Roi LOUIS le Juſte, d'heureuſe memoire, aiant toûjours conſervé une parfaite Amitié avec le Sereniſſime Roi, & la Republique de Pologne, & le Roi de Pologne aiant pour la continuer avec le Roi preſentement regnant, & la Reine Regente Sa Mere, fait connoitre le deſir, qu'il avoit de ſe marier avec la Sereniſſime Princeſſe LOUISE MARIE GONZAGUE de Cleves, Princeſſe de Mantoue, de Montferrat &c. non ſeulement en conſideration de Sa Naiſſance, & de ſes grandes & rares qualitez; mais à cauſe de la proche parenté, qui la joint à leurs Majeſtez, eſtant iſſuë des branches Royales de Bourbon, d'Alençon, & de Bourgogne, & aiant eſté ainſi elevée, auprés de la Reine, qui l'aime comme ſi c'etoit ſa propre Fille: leurs Maieſtez ont eû beaucoup de plaiſir de correſpondre à de ſi bonnes intentions, & de contribuer en tout ce qu'ils pourront pour l'avantage de la dite Princeſſe, & le contentement du dit Roi de Pologne, s'aſſurant que cette union augmentera de plus en plus la bonne amitié, & intelligence, qui eſt entre les deux Roiaumes, pour le bien & utilité commune. A cet effet furent preſens le trés Haut, trés Excellent, & trés Puiſſant Prince LOUIS, par la Grace de Dieu Roi de France, & de Navarre; & trés Haute, trés Excellente, & trés Puiſſante Princeſſe ANNE, par la même Grace de Dieu Reine de France, & de Navarre, ſa Mere & Regente: & du conſentement, & de l'autorité de leurs Maieſtez, la Sereniſſime & Illuſtriſſime Princeſſe Madame LOUISE MARIE GONZAGUE de Cleves, Princeſſe de Mantoue, de Montferrat &c. Fille de deffunts Sereniſſimes Prince, & Princeſſe, CHARLES I. Duc de Mantoue, de Montferrat, de Nevers, de Mayenne, & de Retel, Pair de France, & CATHERINE de Lorraine ſon Epouſe, ſes Pere & Mere, d'une part; & Illuſtriſſime et Puiſſant Seigneur de Meſſin Gerard, Comte Denhoff Palatin de Pomeranie, Treſorier de Pruſſe, et Ambaſſadeur Extraordinaire du trés Haut, trés Puiſſant, et trés Excellent Prince VLADISLAS, par la Grace de Dieu Roi de Pologne, et de Suede, et Grand Duc de Lithuanie etc. fondé de Pouvoirs ſuffiſans pour l'effet des preſentes, d'autre part. Entre leſquels, et én preſence de trés Haute et trés Puiſſante Princeſſe, Mademoiſelle MARIE d'Orleans, Fille du trés Haut, et trés Puiſſant Prince Monſieur, Duc d'Orleans, Fils de France, et Oncle du Roi, de trés Haute, et trés Puiſſante Princeſſe CHARLOTTE MARGUERITE de Monmorency, Epouſe du trés Haut, et trés Puiſſant Prince Monſieur HENRY de Bourbon, Prince de Condé, premier Prince du Sang, et premier Pair de France; des Eminentiſſimes Cardinaux

Anno 1645.

naux Bichi, et Mazarini, et de pluſieurs autres Princes, Ducs, et Pairs, Officiers de la Couronne, et autres Grands Perſonnages du Conſeil de ſa Majeſté, les Articles, Conventions, et Contract de Mariage du ſusdit Roi de Pologne, avec la ſusdite Dame Princeſſe de Mantoue, ont eſté arreſtez, et accordez en la manniere ſuivante, c'eſt à ſçavoir.

I.

Que Sa Majeſté donnant en Mariage au Roi de Pologne la ſusdite Dame Princeſſe, comme ſi elle eſtoit ſa Fille, il a éſté accordé, que le preſent Contract ſeroit fait en François, comme on a accoutumé de faire pour les Filles de la Maiſon Roialle, et comme on le pratique aux Reines d'Eſpagne, et d'Angleterre.

II.

Sa Majeſté a declaré, & declare, que la Dot de la ſusdite Princeſſe, eſt de ſept cent mille Ecus, qui montent a deux millions cent mil Livres monnoie de France, comme il eſt dit ci aprés.

III.

De la quelle Somme il y a d'une part ſix cens mille Livres, que Sa Majeſté a donné, et donne à la ſusdite Princeſſe en faveur du dit Mariage, par l'affection, que Sa Majeſté lui porte, eſtant ſa proche parente, et née des Princeſſes du Sang Roial, et d'autre Part un million et demi de Livres, auquel Sa Majeſté a evalué et liquidé du conſentement de la dite Princeſſe, tous ſes Droits a elle appartenants, pour quelque cauſe, & titre qu' elle pretende dans la ſucceſſion de Monſieur le Duc de Mantoue ſon Pere, de quelque qualité, et en quelques lieux, que ſoient les biens de la dite Succeſſion, laquelle ſomme d'un million et demi de Livres reſtera franche et libre de dettes et de charges au profit de la dite Princeſſe.

IV.

Sur la dite Somme de deux millions cent mil Livres, Sa Majeſté a promis, & s'eſt obligée de paier de ſes deniers, le jour precedent celui du dit Mariage, la ſomme de trois cens mil Livres, & une autre ſemblable ſomme de trois cens mil Livres á la fin de l'année prochaine 1646. les deux dites ſommes faiſant enſemble celle de ſix cens mil Livres, du Don que Sa Majeſté fait à la Princeſſe en faveur du Mariage, & de la premiere ſomme de trois cens mil Livres, ſera donnée Quittance, tant au nom du Roi de Pologne, futur Epoux de la dite Princeſſe, par les Ambaſſadeurs du dit Roi de Pologne, envoiez pour celebrer ce Mariage, qu'au nom de la dite Princeſſe, & pour l'autre pareille ſomme de trois cens mil Livres, le Roi de Pologne, & la dite Princeſſe, ou autres, qui auront Commiſſion & leur pouvoir pour recevoir le païement, en donneront quittance conjointement; & à l'effet de tout ce qui a eſté dit ci-deſſus, la dite Princeſſe eſt demeurée autoriſée en vertu de la preſente.

V.

Le jour meme, qui precedera celui de la celebration du Mariage, la dite Princeſſe a promis, & promet d'apporter en deniers comptans la ſomme de neuf cens mil Livres, en deduction de la ſomme de deux millions cent mil Livres, ſur les Droits de la dite Princeſſe, laquelle ſomme de neuf cens mil Livres, proviendra de la rente, & tranſport, que la dite Princeſſe fait de ſes ſusdits Droits pour la ſomme de neuf cens mil Livres, aux Sieurs Cantarini, & Cerantoni, Marchands Banquiers & Bourgeois de Paris, par Contract fait aujourd'hui devant la Guay & Saint Vaſt, Notaires au Chaſtelet de Paris, & on rendera des biens de la dite Succeſſion pour le paiement de la dite ſomme de neuf cens mil Livres; de la quelle & des intereſts à commencer du jour de la datte des preſentes, les dits Sieurs Cantarini, & Cerantoni ſeront paiez ſur les deniers provenans de la rente des dits biens, & cela par preference à tous autres Creanciers, attendu l'importance de l'affaire, pour laquelle la dite ſomme eſt paiée, & que les biens de la dite Succeſſion ſont notoirement beaucoup plus, que ſuffiſans pour le paiement des debtes.

VI.

A l'egard des ſix cens mil Livres reſtans, Sa Majeſté a promis & s'eſt obligée, promet et s'oblige de faire remettre à la dite Princeſſe à la fin de l'année preſente 1645. des biens de la dite Succeſſion du dit feu Seigneur Duc de Mantoue, qui ſont en France de la nature; qu'ils ſont juſqu'à la valeur de la dite ſomme de ſix cens mil Livres, conformement à l'eſtimation, qui ſera faite des dits biens par Gens experts, ou bien la ſomme de ſix cens mil Livres en argent, au choix du Sereniſſime Duc de Mantoue, au paiement de laquelle tous les biens de la dite Succeſſion, aprés le paiement de la dite ſomme de neuf cens mil Livres ſeront hipotequez, et la dite conſignation ſera faite, aprés que Sa Majeſté aura terminé les differents, concernant la dite Succeſſion, entre le Sereniſſime CHARLES II. Duc de Mantoue, et de Montferrat, et la dite Princeſſe, et les autres qui pourront y avoir intereſt, et arrivant que dans le dit temps à la fin de la preſente année 1645. ces differents ne ſoient point terminez,

Anno 1645.

ou que dans le même temps on n'ait point conſigné à la Princeſſe la ſomme de ſix cens mil Livres en biens de la dite Succeſſion ou en argent, Sa Majeſté a promis, et s'eſt obligée, promet et s'oblige de faire paier à la dite Princeſſe les intereſts de la dite ſomme de ſix cens mil Livres, à raiſon du denier vingt, ſur tous les biens de la dite Succeſſion, à commencer au premier jour de Janvier prochain, juſqu' à l'entier paiement de la dite Somme, en biens, ou en argent, comme il a été dit, et les biens, qui ſeront donnez à la dite Princeſſe pour la ſomme de ſix cens mil Livres, en cas qu' elle ne ſoit pas payée en argent, ou la même ſomme, ſi le payement n'eſt pas fait en argent, appartiendront à la dite Princeſſe en proprieté incommutable et irrevocable, francs et libres de toutes debtes, et hypotecques, et charges de la dite Succeſſion, pour jouir, et diſpoſer des dits biens tant en ce qui regarde le fonds, que les fruits, ou de la dite ſomme en argent, comme de ſon propre bien, et heritage, ainſi qu'il lui plaira, pour lequel effet tous les titres, papiers, et enſeignemens concernans les dits biens, lui ſeront donnez et conſignez: et à cette même fin la dite Princeſſe eſt, et reſte pleinement, et pour toûjours autoriſée par ces preſentes, et pour en avancer et faciliter le recouvrement, la dite Princeſſe a dés a-preſent ſoumis et ſoumet le different au jugement de Sa Majeſté, et a paſſé aujourd'hui procuration devant les dits Notaires, pour recevoir la prononciation ou la ſignification du dit jugement, ou pour paſſer telle Tranſaction, que Sa Majeſté ordonnera, touchant le ſusdit different, ſans neanmoins innover, ni prejudicier à ce qui eſt contenu ci deſſus, et ſans qu'il y ſoit beſoin d'aucune Ratification.

VII.

De la ſusdite Dot, le Roi de Pologne pourra diſpoſer comme il lui ſemblera le plus à propos, des ſix cens mil livres du Don du Roi, laquelle Somme reſtera au Roi de Pologne ſans retour, en cas que la dite Princeſſe vint à mourir la premiere ſans enfans; et en cas que le Roi meure le premier, ſoit qu'il y ait des enfans de ce Mariage, ou non, la dite Princeſſe retirera et reprendra les dits ſix cens mil livres, ſur les biens qui ſe trouveront appartenir au Roi de Pologne, et ſur lesquels on pourra repeter et reprendre la dite Somme.

VIII.

Quant à la Somme de neuf cens mil livres, qui doit eſtre payée en deduction des droits de la dite Princeſſe, la diſpoſition en appartiendra à la Princeſſe, par ſes propres mains, & elle eſt, & reſte pour cet effet autoriſée, comme il a eſté dit par ces preſentes.

IX.

Et arrivant que le Roi de Pologne du conſentement de la dite Princeſſe, ou autrement diſpoſe de la dite Somme de neuf cens mil livres, ou de l'argent provenant de la vente ou autre alienation qui pourroit eſtre faite par la dite Princeſſe des biens qui lui auront eſté mis entre les mains pour la ſomme de ſix cens mil livres, faiſant l'entier payement de la dite Somme d'un million, & demi de livres; ou de la ſomme des ſix cens mil livres, ſi le paiement en a eſté fait á la dite Princeſſe en argent, ou ſi les dites Sommes de neuf cens mil livres dúne part, & de ſix cens mil livres de l'autre, ont eſté emploiées pour les affaires du Roi de Pologne, les dites Sommes, ſuivant que le Roi de Pologne en aura diſpoſé, ou qu'il en aura emploié pour ſes affaires, ſeront renduës, & reſtituées à la Princeſſe aprés la diſſolution du dit Mariage, ſur les biens du Roi de Pologne, comme il a eſte dit, ou ſi elle eſtoit morte, ſans en avoir diſpoſé ſelon les loix, & Coûtumes á ſes enfans, ou en cas qu'elle fuſt morte ſans enfans, à ſes heritiers du Coſté, & ligne du dit feu Seigneur Duc de Mantoüe ſon pere.

X.

Le Roi de Pologne ſera tenu de conſtituer, conformement à l'uſage de ſes Eſtats, & en lieu de cette Dot, une Contredot, ou Donation à cauſe du dit Mariage, à la dite Princeſſe, comme il eſt convenable à une Reine de Pologne, la quelle Contredot le Roi de Pologne fera aſſigner, & aſſeurer dans la prochaine Diette du Roiaume ſelon la Coûtume, en biens commodes, & Domaines ſuffiſans, en Villes, Villages, Fortereſſes, & Terres du Roiaume de Pologne, & grand Duché de Lithuanie, avec de demeures convenables á la dignité d'une Reine. Et le dit Roi de Pologne aura ſoin que tous les Capitaines, Gouverneurs & Citoyens preſens, & à venir dans les dits Domaines, Villes, Villages, Châteaux, Terres & Biens aſſignez & compris dans la dite Contredot preſtent le Serment de fidelité, & rendent entiere obeïſſance à la Princeſſe, s'obligeans en cas que le Roi de Pologne mourut le premier, de conſerver à la dite Princeſſe les Domaines, Villages, Villes, & Biens qui lui auront eſté aſſignez pour ſa dite Contredot, avec tous les fruits, revenus, & émolumens qui en proviennent, d'obeïr fidelement, & conſtamment en tout, & par tout à la dite Princeſſe, conformement aux loix du dit Roiaume de

Anno 1645.

de Pologne, en la méme maniere, qu'ils ont de coûtume, & qu'ils sont obligez envers les Serenissimes Rois de Pologne, & sans preiudice, & diminution de la dite Contredot, les habitans & sujets des lieux appartenans à la Princesse, païeront les tribus, & les Charges publiques, comme les autres habitans du Roiaume de Pologne, & les Chastelains & Capitaines rendront leurs iugemens, & sentences Roiales dans les Chasteaux, compris dans cette Contredot, conformement aux Coutumes du Roiaume de Pologne.

XI.

Il sera au pouvoir du Serenissime Roi de Pologne, de faire à la dite Princesse, aprés l'accomplissement du Mariage, quelque Don Nuptial qui soit digne d'une Reine, pour lui temoigner d'autant plus l'estime, quil fait de sa vertu, & de son merite, & l'amitié qu'il lui porte. La dite Contredot, & le dit Don Nuptial retourneront au Roi de Pologne en cas que la Reine meure sans Enfans, comme encore en ce cas tous les biens meubles, & immeubles, qui se trouveront lui appartenir en Pologne, & dont elle n'aura pas disposé, ou par testament, ou autrement, demeureront au Roi, & au Roiaume de Pologne, à condition qu'on satisfera aux Clauses du present Contract de Mariage.

XII.

Tous, & un chacun les droits appartenans à la dite Princesse, par le moien de naissance, et demeure dans le Roiaume, tant pour posseder que pour acquerir des biens par Succession, et par toutes les especes de disposition entre vifs, ou'a cause de Mort, et autres voies de droits, que pour disposer de ses biens presens, et à venir, tant entre vifs, qu'à cause de Mort, auquel effet elle est, & reste pleinement autorisée par les presentes, et pour transmettre le dits biens à ses Heritiers legitimes par Succession, ab intestat: et generalement tous le droits appartenans aux François originaires, Regnicoles et Sujets de Sa Maiesté, sans aucune exception, ni reserve, resteront á la dite Princesse, comme avant sa sortie de France, et comme si elle estoit actuellement dômiciliée dans le Roiaume. Et semblablement tous ces mêmes droits appartiendront aux enfans, qui naistront dudit Mariage, et à tous leurs descendans en legitime Mariage à perpetuité, bien qu'ils ne soient pas nez en France, et sans estre obligez d'y établir leur demeure, ou d'estre Regnicoles, dont ils sont, et restent dispensez par ces presentes, et en vertu d'icelles, et il ne sera point besoin qu'ils en obtiennent d'autre declaration.

XIII.

Et de plus en vertu du present Contract de Mariage, sans qu'il soit besoin d'autres Lettres, tous les François originaire de l'un et de l'autre sexe, qui suivront presentement la dite Princesse en Pologne pour y rester à son service, et qui seront sur la liste, qui sera faite et signée de la dite Princesse, & attachée à la Minutte des presentes, Comme aussi tous les autres Francois originaires, qui se transporteront en Pologne, auprés de la dite Princesse à l'avenir, qui resteront a son service, et y seront emploiez comme domestiques de Sa Maison, en quelque charge, ou office que ce soit, et serviront actuellement, dont ils apporteront une attestation, signée de la Princesse, pareillement les maris des femmes emploiées au service de la Princesse, bien que les Maris n'y soient point emploiez, et que les femmes des Officiers de la Princesse, encore que les susdites femmes ne soient point en office, et semblablement les enfans legitimes des dits Maris, et femmes nez en France avant l'entrée de leurs parens au service de la dite Princesse, ou qui naistront hors du Roiaume, pendant que leurs parens seront dans le dit service, seront maintenus, et conservez en vertu du present contract de Mariage, en tous leurs droits de la maniere ci-dessus declarée par la dite Princesse, et c'est si long temps que les dits maris ou femmes resteront au dit service, bien qu'eux ou leurs enfans ne fussent pas Regnicoles, et aprés qu'ils seront sortis de service, en établissant dans l'année et jour leur Domicile en France ou aillieurs sous l'obéissance de Sa Maiesté.

XIV.

La Moitié de tous les fruits et revenus des biens de la dite Succession en France, tant ceux qui sont deja mûrs, que ceux qui meuriront iusqu'à la fin de la presente année, de quelque qualité, et en quelque lieu qu'ils soient situez, restera à la dite Princesse franche, et libre de toutes debtes, et charges de la dite Succession, pour en disposer comme il lui plaira, à l'effet, de quoi elle est autorisée comme ci-dessus par ces presentes: & Sa Majesté donnera ses ordres pour faire cesser les troubles, et empêchemens, que les Creanciers de la dite Succession, ou autres qui ont des pretentions sur les mêmes biens, pourroient apporter à la dite Princesse dans la perce-

Anno 1646.

perception de dite moitié des fruits, et revenus.

XV.

Pour l'effet de ce que dessus, on deroge expréssemeut, et on renonce à toutes les Loix, Coûtumes, Uz, Ordonnances, et autres choses qui pourroient estre contraires aux clauses, et conditions des presentes, qui seront ratifiées par le Roi de Pologne incontinent aprés l'arrivée de la dite Princesse, et les lettres de Ratification seront consignées entre les mains de l'Ambassadeur de Sa Maiesté, pour etre apportées, et jointes à la Minute des presentes, et y demeurer attachées.

XVI.

Le present Contract de Mariage, avec la Ratification d'iceluy, sera registré dans les Cours de Parlement, & Chambre des Comptes de Paris, à la diligence du Procureur General de Sa Maiesté, & on expedira á cet effet toutes les Lettres & Commissions, qui pourroient estre necessaires, moiennant tout ce dont on est convenu ci dessus, l'illustrissime Seigneur Opalinski, Palatin de Posnanie, en vertu du Mandement special, que le Roi de Pologne lui a donné, épousera le plustost qu'il se pourra, la dite Princesse au nom du Roi de Pologne, par parole de present, en face de la Sainte Eglise.

XVII.

Tous lesquels Articles, Pactes, & Conventions, Clauses & Conditions susdites, leurs Majestez trés Chretiennes, la dite Princesse de Mantoüe, & le dit Seigneur Ambassadeur Extraordinaire, au nom & comme Procureur de la susdite Majesté Polonoise, en vertu de son pouvoir, ou procuration, se sont obligez, & obligent d'observer sous l'hypotecque de tous, & un chacun leurs biens presens, & à venir.

Fait, & passé en presence de deux Conseillers de Sa Majesté en ses Conseils, & Secretaire d'Estat de ses Commandemens & Finances, qui ont signé dans le Chasteau de Fontainebleau le 26. Septembre 1645.

Guenegaud Lomenie.

X.

Reformatio Serenissimae Ludovicæ Mariæ Gonzagæ *Reginæ Poloniæ.* Dat. Varsaviæ d. 5. Decembris Anni 1646. *Ex Archivo Regni Lib. 155. N. 156. fol. 603.*

Vladislaus IV. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest, universis & singulis.

Imperiorum constans, atque diuturna felicitas, neque Maiestate dominantis potestatis, neque magnitudine subditi Populi, nec amplitudine post victoriarum laureas triumphantis gloriæ stabiliri in ea potest firmitate, ut vicissitudini mortalium exposita, & arbitrio præcipitis, variantisque obiecta Fortunæ, de salute, & incolumitate sua non periclitetur. Instabili sane loco, & minus firmis nixa fundamentis, stat fortuna Regnantium, ac nisi validis roboretur Præsidiis mole laborabit sua. Tunc maxime incerta securitatis propriæ, cum se firmam in adversis, cum securam in secundis æstimabit. Jam vero interea, quæ Principum tuentur, & conservant felicitatem nihil profecto æque firmat Sceptra, nihil sustentat magis fundamenta Regnorum, quam exoptati prærogativa Connubii, ac prosperitas, qua stabilita Imperantis solii Maiestas, & contra omnes incursus iratæ Fortunæ consistit armata, & ad resarcienda imbecillæ mortalitatis damna novis subnixa incrementis continenter propagatur. Hæc enim certissima vero Imperiorum salus, validissimum hoc fundamentum, in avita, & Regnatrice Stirpe non degeneres Hæredes, quorum virtute, indole, animo circumvallatum solium, circumsepta Parentum latera, omnium calamitatum, ac periculorum facile retundunt impetus, quos improvisi casus secundis Regnantium rebus multoties minitantur. Dehinc in utraque Fortuna, prima solatia, & ornamenta præcipua, robora, & Præsidia occupavit, in Regia Regiis virtutibus dotata coniunx, quæ non Thori solum, & Sceptri socia, sed adversarum iuxta ac secundarum rerum consors divertit sociato periculo vires malignæ Fortunæ, ne in unius tantum Capitis, ac Sceptri ruinam, omni sua incumbat potentia. Proinde erepta Nobis violento fatorum arbitrio charissima prima Coniuge nostra, ne omnia in Nos post acceptum tantum vulnus, Fortunæ licerent, secundo Connubio stabilire solium nostrum decrevimus, atque circumlatis per omnia Christianorum Principum Regna mentis oculis, Serenissimam Ludovicam Mariam Gonzagam Ducem Mantuæ, & Montis Ferrati, Niverniæ, & Rheteliæ Principem, dignam throno, ac thoro nostro Regio iudicavimus, assentiente cuncto Senatu,

ANNO 1646.

tu, iudicio noſtro applaudente, tam auſpicatis votis, tam felici Electioni Reſpublica univerſa. Et profecto non potuit diadema Regnorum noſtrorum nobiliori exornari gemma, quam eius Principis coniugio, quæ ingentium dignitate virtutum, & omnium venuſtate gratiarum, cum omnibus Europæ Heroinis facile de Principatu contendere poteſt. Nata ea in domo, quæ late per univerſum Chriſtianum Orbem radios ſuos, ac ſplendores circumtulit, Nobiliſſimisque Italiæ Populis placido Dominio, Jura, ac Leges dicendo, Hæreditarias Aquilas ſuas, Aquilis iunxit Imperii, Glorioſæ Romanæ Maieſtatis Sceptra cum Auguſta Auſtriaca Domo una manu moderando. Et decuit ſane, ut ea Domus ad Imperium Occidentis, manum Hæredum ſuorum aliquando admoveret, in quam Orientis Sceptra cum legitima Hæreditate, Divina tranſtulit Providentia. Nam capta, & oppreſſa Otthomanica tyrannide, Græcia Auguſta PalæologorumDomus, Orientis Imperio, Poſſeſſione tot Regnorum, rerum geſtarum gloria toto Orbe celeberrima Sereniſſimæ Gonzagarum Familiæ ultimam Hæredem ſuam, inſeruit, & una cum ipſa auctum Nomen ſuum, ſpes, & claritudinem generis eidem tranſmiſit, hanc præ cæteris Domum, quaſi unicum, & tutiſſimum Reliquiis ſuis partum, poſt fatalem a barbarie illa tempeſtatem deligendo. Hac itaque Fortuna Orientis, Occidentisque decorata Sceptris, ad complementum perfectæ Magnitudinis ſuæ, Septemtrionis diademata utriusque Imperii faſcibus adiecit, & in ſocietatem, tam Imperialium, quam Domeſticarum Aquilarum adſcita Regnatricis Poloniæ candida Aquila, bonis avibus fortunato omine, ad aquilinare progreſſa eſt Solium, Bellicoſiſſimarum Gentium Sarmatici, Gotthicique Regni Coronas, ad coronandas tantæ ſuæ Hæredis virtutes divinitus auſpicato ſortita. Auxit ſingulari acceſſione virtutum, & propriæ incrementis gloriæ Hæreditaria Auguſtæ Domus ſuæ ornamenta, Sereniſſima LUDOVICA MARIA, in quorum admirationem cunctam Europam, venerationem, Galliam univerſam impenſe commovit. Potentiſſimam vero Francorum Regum Domum, ingentium commendatione virtutum, in amorem ſui, primo poſt propria, ac domeſtica pignora affectuoſiſſime traxit, publici favoris aura, ita Regiæ univerſæ amori applaudente, ut eam ſangvine antea cognatam, nunc adoptione, & affectu paterno Regum ſuorum Filiam, florentiſſimum hoc Regnum, magno omnium ſtudio, atque voluntate nuncupet, & agnoſcat. Agnoſcit optimam, & ampliſſima Incliti Regni Poloniæ Corona, Parentem veneratur expectatam, diu ipſo ſecundis proludente Cælo votis Reginam, & in maiorem filialis obſervantiæ, ac æternam mancipatæ voluntatis teſtificationem, ſingulari noſtro ſolatio, concordi omnium futuræ felicitatis augurio in Publico Regni conſeſſu, ſuam de Reformatione ſuæ Serenitati inſtituenda interpoſuit authoritatem. Quatenus ſcilicet ſecundum nuptialium nexum Pactorum, per Legatos a Nobis ad Chriſtianiſſimum Galliæ Regem miſſos confectorum, tam æternis Legum Publicarum Monumentis, quam peculiari noſtro, ut moris, & conſvetudinis eſt, Diplomate, centum millium florenorum Polonicalium Dotis ad Nos illatæ intuitu, æquabilem Contradotis, ſeu propter nuptias Donationis Summam eidem Sereniſſimæ, ac chariſſimæ Coniugi noſtræ ſuper Capitaneatibus, Tenutis, earumque Civitatibus, Oppidis, Pagis, Arcibus, Terris, Dominiis Regni Poloniæ, ac M. D. Litvaniæ inſcriberemus, caveremus, & conſtitueremus. Neque Nos velut ſupremus a Rege Regum Domina ac rerum Moderatrice Providentia Tutor deſignatus coniugalis, teſtificatione amoris optimæ Coniugi deeſſe debuimus. Proinde publico conſenſui, ac Ordinum authoritati, qui non ſolum fortunas, verum vitam ipſam, qua carius eſt nihil cuipiam, Domui noſtræ, & decoribus Regiis devovere innixi, in expreſſa ſuperius ducentorum florenorum Polonicalium ſumma, centum videlicet millibus Dotis, & ſimili Contradotis certa loca, Civitates, Oppida, Arces, Bielſcum nimirum cum Præfecturis ſylvarum, aliisque omnibus attinentiis, & pertinentiis eo antiquitus ſpectantibus, Raygrodum, Graudentum, Tucholam, Swiecie, Łomzam, Lubomlum, Uſcie cum Pila, Kapinoſum, Razumium, Młodzieſzyn in Regno Poloniæ conſiſtentes, in Magno Ducatu vero Litvaniæ Jurborcum cum Nowa Wola, & Præfecturis ſylvarum, Upitam cum Tenutis, ac omnibus Prædiis, Pagis, Bobroyſk, & Sokołkam cum Præfecturis ſylvarum, Prædiis, aliisque omnibus attinentiis, & pertinentiis, Jure in omnibus hiſce bonis Eccleſiarum Patronatus, Salvis tamen Juribus modernorum Poſſeſſorum, ac Penſionariorum, cum ſcitu, conſilio, aſſenſu omnium Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ Ordinum, in Comitiis Regni Generalibus Varſavienſibus, eidem Sereniſſimæ, ac chariſſimæ Coniugi noſtræ inſcribimus, obligamus, ac nomine Hypothecæ in poſſeſſionem pacatam mittimus, univerſis itaque dictorum Dominiorum, Civitatum, Oppi-

ANNO 1646.

Oppidorum, Caſtrorum, Terrarum, Pagorum, Capitaneatuum, Tenutarum inſcriptarum Rectoribus, Conſulibus, Civibus, Advocatis, Sculteтis, ſubditis mandamus, ut Sereniſſimæ, ac chariſſimæ Coniugi noſtræ debitam fidei, & obedientiæ obſervantiam præſentent, ſpondeant, promittant. Porro ſi Supremo Numine diſpenſante, prius Nos, quam Sereniſſimam Coniugem noſtram e vita diſcedere contigerit, nulli alteri, quam ſuæ Serenitati prædictæ Civitates, Oppida, Caſtra, Arces, Pagi, Terræ, cum omnibus emolumentis, fructibus, proventibus, attinentiisque, & pertinentiis cedent, & ipſi Rectores, Conſules, Cives, Advocati, Sculteti ſubditi ſuæ Serenitati ad obedientiam, iuxta mentem Legum Regni in omnibus præſtandam tenebuntur, eruntque adſtricti, Contributiones nihilominus in Conventibus Regni Publicis conſtitutas, vel conſtituendas, una cum cæteris Regni incolis pendent, & pro conſvetudine podwodas ſive equis, ſive pecunia non denegabunt. Cum vero infimæ etiam ſortis homines, circa actus coniugiorum ſolennes novis nuptialia dona Nuptis, quo propenſum in thori ſocias teſtentur affectum, offerant, multo æquius, ut Nos quoque Sereniſſimæ, ac chariſſimæ Coniugi noſtræ Heroinæ, ſvaviſſimo virtutum concentu, & ſingulari erga Nos obſervantia ſpectatæ munus nuptiale aſſignaremus, prout quidem præſentibus aſſignamus, ac donamus duo millia florenorum aureorum Hungaricalium auri puri ex annuis Zupparum Wielicenſium reditibus quotannis levanda, percipienda, ac in uſus beneplacitos convertenda, Summas autem Dotis, ac Contradotis nomine ſuperius expreſſas Sereniſſimæ, ac chariſſimæ Coniugi noſtræ ea Condititione inſcripſimus, & obligavimus, inſcribimusque, ac obligamus, ut ſi Serenitas ſua prius, quam Nos fatis conceſſerit, tam Dos, & donatio propter Nuptias, quam munus nuptiale ad nullum alium, præterquam Nos, & Regnum noſtrum redeat, ac devolvatur, nullusque Succeſſorum, vel Hæredum repetendæ Dotis facultatem amplius habebit. Si vero e converſo acerba prius Nobis, vel Proli ex ea ſuſceptæ (quod Deus avertat) obtigerint fata, vel etiam alia Prole ſuperſtite, tum memorata Sereniſſima Coniunx noſtra, Terras omnes, Diſtrictus, Dominia, Civitates, Oppida in Dotem, & Contradotem, una cum Munere Nuptiali inſcripta, ac obligata, cum pleno, ac integro redituum, cenſuum, fructuum, Jurium Patronatuum, Eccleſiarum, commodorum, emolumentorum, utilitatum, attinentiarumque, ac pertinentium cæterorum Dominiorum, præſentis vigore hypothecæ in iurisdictionem, poſſeſſionem, ac poteſtatem ſuam accipiet, iisdemque pro arbitrio ad extrema vitæ ſuæ vidualis tempora gaudebit, ac uti fruetur ita tamen, ut quarta proventuum Pars ſecundum præſcriptum legis ex iisdem Bonis Ravam quotannis inferatur, & in Capitaneatibus, Tenutis, Caſtris, Præfecturæ non niſi Indigenis, ac Perſonis Equeſtris Ordinis Regni, Ducatuum Litvaniæ, cæterorumque Dominiorum illis annexorum, prout quæque Præfectura in aliqua conſiſtit Provincia, demandentur. Et prælata de Statu ſuæ Serenitatis viduali, intelliguntur. Quod vero attinet ſecunda, ſi ad ea migrare placuerit, Matrimonii vota, tum ducenta millia florenorum Polonicalium Dotis, ac propter Nuptias donationis nomine Sereniſſimi Succeſſores noſtri, Suæ Serenitati perſolvere tenebuntur. Hoc Pacto, ut partes ſummæ duas Regnum Poloniæ, tertiam Magnus Ducatus Litvaniæ contribuat, ac numeret. Qua utraque per Serenitatem ſuam realiter, & in effectu prævia ſufficienti de reſtitutione Contradotis cautione, levata, protinus ſubiecta Juri reformatorio bona ad diſpoſitionem Sereniſſimorum Succeſſorum noſtrorum redibunt. Poſt ultimam autem Suæ Serenitatis facti neceſſitatem ſive vidualem, ſive coniugalem tenuerit ſtatum, memorata centum millia floren. Polonicalium Contradotis Summa eo, quo egreſſa, ad Poloniæ Regnum & M. Litv. Ducatum revertetur. Dotis vero ſuæ nempe centum millium floren. Polon. & eorum, quæ ex munere nuptiali, ac proventibus ſuis collegerit liberam diſpoſitionem habebit, ita ut utrumque tam ſuperſtes, quam in agone, cui libuerit, absque ullo cuiusvis impedimento dare, donare, ad pias cauſas legare, ac in alios quovis, prout placuerit, uſus licite, ac valide convertere poſſit. Quodſi condendi Teſtamenti, vel repentina fatorum neceſſitas, vel inopinati gravitas morbi Suæ Serenitati facultatem eripuerit, tum Dotis, & eorum, quæ diſpoſitione caruerint, ad relictam Prolem, ea vero non extante, proximiores Suæ Serenitatis Maſculos, in defectu eorum fæminas, ſucceſſio pertinebit. Sereniſſimi porro Succeſſores noſtri, ſive Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Litvaniæ Ordines, eam Dotem, ſive eius, quæ non diſpoſuerit portionem, Sereniſſimæ Coniugis noſtræ Succeſſoribus absque quavis contradictione numerabunt, ac reſtituent. Cuius duas Partes Regnum Poloniæ, ac annexa eidem Dominia, tertiam Magnus Ducatus Litvaniæ exſolvet, ac præſta-

Anno 1646.

præſtabit. Ea adiecta Conditione, ut ſi inteſtato Sereniſſima Coniunx noſtra deceſſerit, Hæredes, ſi diſpoſuerit, Perſonæ, vel Perſona, cui, vel quibus Sereniſſima Coniunx noſtra ſuperſtes, vel moribunda ſuprema voluntate aſſignaverit, illæ vel illa certos quotannis proventus, nempe ſummam quinque millium florenorum Polonicalium ex ſupra dictis reformatorio Suæ Serenitatis iuri ſubiectis Bonis, tam diu proportione quilibet ſua absque ulla difficultate levabit, & percipiet, donec omnimoda tam dotis, quam ſuperius inſinuatorum ſolutio præſtita fuerit. Neque tantum Capitaneatibus, ac Tenutis, Dotis, donationis propter Nuptias, atque muneris nuptialis nomine in hypothecam traditis, verum & aliis univerſis iuribus, prærogativis, libertatibus, quibus retroactis ſæculorum gradibus Sereniſſimæ Polonorum Reginæ, ſecundum præſcriptum legum publicarum, fruebantur, & gaudebant, Sereniſſima quoque ac Chariſſima Coniunx noſtra, uti fruetur, ac gaudebit. Generalitas porro ſpecificatorum ſpecialitati, neque e contra derogare quidquam debet. Quinimo ſingula Diplomate præſenti conſignata, utpote Nobis ac univerſis Regni, ac Magni Ducatus Litvaniæ Ordinibus, rata, & grata, expleri, præſtari, ac debitæ executioni demandari volumus. Optima inſuper fide ac verbo Regio ſpondemus, promittimus, cavemus pro Nobis & Sereniſſimis Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ, ſub cautione, obligationeque, pactis matrimonialibus, ſeu inſtrumento Tractatus expreſſa, maturo univerſi Senatus adhibito conſilio, ac conſenſu, publica omnium Ordinum in Comitiis Regni Generalibus auctoritate accedente; omnia hiſce comprehenſa plene, integre ac inviolabiliter Nos præſtare, tenere, ac obſervare debere, idem & Sereniſſimi Succeſſores noſtri Reges Poloniæ præſtabunt, tenebunt, obſervabunt. In quorum omnium & ſingulorum fidem, firmum ac evidens Teſtimonium præſentes manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillis Regni, ac Magni Ducatus Litvaniæ obſignari mandavimus. Datum Varſaviæ, die quinta Menſis Decembris Anno Domini MDCXLVI. Regnorum noſtrorum Poloniæ XIV. Sveciæ vero XV. Anno. Præſentibus, Reverendiſſimis Reverendis, Magnificis, Generoſis, Venerabilibus, & Nobilibus Mathia Lubienſki Archiepiſcopo Gneſnenſi, Legato nato, Regni noſtri Primate, primoque Principe, Nicolao Kroſnowſki Archiepiſcopo Leopolienſi, Adminiſtratore Abbatiæ Czervenenſi, Alberto Nicolao de Olekow Gniewoſz Vladiſlavienſi, & Pomeraniæ, Andrea de Szołdry, Szołdrſki, Poſnanienſi, Andrea Gębicki Luceorienſi, Georgio Tyſzkiewicz Samogitiæ, Andrea de Leſzno Leſzczynſki Nominato Culmenſi, & Pomeraniæ, Regni Poloniæ Vicecancellario. Staniſlao Pſtrokonſki Chełmenſi, Staniſlao Zarębna Kiiovienſi, Partzewſki Smolenſcenſi, Epiſcopis. Simone Szczawinſki Breſtenſi, Lancicienſi, Gołubenſi Capitaneo. Staniſlao de Potok Potocki Podoliæ, Halicienſi, Kolomienſi Capitaneo. Staniſlao Warſzicki Generali Terrarum Maſoviæ, Staniſlao Niemiera Podlachiæ, Andrea Grudzinſki Ravenſi, Jacobo Weyher Marieburgenſi, Biſotienſi Capitaneo, Gerardo Denhoff Pomeraniæ, Marieburgenſi, Koſcierżynenſi Capitaneo, Palatinis, Bykowſki Siradienſi, Nicolao Radziejowſki Lenczycienſi, Joanne Caſimiro Kraſinſki Plocenſi, Procopio Leſnowolſki Podlachiæ, Kos Elbingenſi, Staniſlao Kobierżycki Gedanenſi, Mathia Pękoſławſki Radomienſi, Dunin Zarnovienſi, Feliciano Grochoſki Præmiſlienſi, Bogucki Sanocenſi, Zbigneo Gorayſki Chełmenſi, Petro Charbicki Brzezinenſi, Zaściſzewſki Sochacovienſi, Stanislao, Laskowſki Varſavienſi, Przedwoiowſki Vilnenſi. Petro Zabicki Luceorienſi, Caſtellanis. Luca de Bnin Opalińſki Marſchalco Regni Supremo, Lezayſcenſi, Rubieſzovienſi Capitaneo, Georgio Duce in Oſſolin Comite de Tenczyn Sacr. Rom. Imp. Principe, Supremo Regni Luboṁlenſi, Adzeleſi, Rycenſi, Capitaneo, Stanislao Alberto Radzivił Duce in Nieśwież & Ołyka S. R. Imperii Principe Supremo Magni Ducatus Litvaniæ Cancellario, Merecenſi, Tucholienſi, Pinſcenſi, Capitaneo, Leone Sapieha Vicecancellario Magni Ducatus Litvaniæ, Słonimenſi Capitaneo. Nicolao a Zurow Daniłowicz Supremo Regni Theſaurario, Samborienſi, Præmislienſi, Ratnenſi, Dolinenſi, Capitaneo. Gedeone Michaele Tryżna, Theſaurario Magni Ducatus Litvaniæ, Suraſſenſi, Capitaneo, Adamo Kazanowſki Marſchalco Curiæ Regni Bielscenſi, Selecenſi, Neoforienſi, Boryſſovienſi, Kozienicſi, Varecenſi Capitaneo, Antonio Tyſzkiewicz Marſchalco Curiæ Magni Ducatus Litvaniæ, Joanne Gębicki Secretario Regni Maiore, & Sereniſſimæ Conſortis noſtræ Cancellario, Martino Starczewſki, Alexandro Zaleſki, Referendariis Regni, Franciſco Jaykowſki, Referendario Magni Ducatus Litvaniæ, Staniſlao Nicolao Stankiewicz Nuntiorum Terreſtrium in Comitiis Marſchalco, Januſſio Radziwiłł Duce in Birze & Dubinki S. R. Imperii Principe Magni Ducatus Litvaniæ Exercituum Campeſtri Duce. Nicolao Comite ab Oſtrorog Pocillatore Regni, Buſcenſi, Rohatinenſi, Tykocinenſi, Capitaneo. Chriſtophoro Gębicki Inciſore Regni. Stanislao Zadorſki Pincerna Regni. Alexandro in Koniecpole, Koniecpolſki Vexillifero Regni, Perasławienſi, Korſunenſi Capitaneo, Michaele Alexandro Comite in Wiſznic Lubomirſki ſtabuli Regni Præfecto Sandomirienſi, Zatorienſi, Capitaneo. Chriſtophoro Pac Stabuli Magni Ducatus Litvaniæ Præfecto, Boguslao de Leſzno Leſzczyńſki, Maioris Poloniæ Generali, Georgio Comite in Wiſznic Lubomirſki Generali Cracovienſi, Chmielnicenſi, Dobczynenſi Capitaneo, Hieronymo in Radzieiowice Radzieiowſki Inciſore Sereniſſimæ Conſortis noſtræ, Łomzenſi, Kamionacenſi Capitaneo, Sigiſmundo Comite a Denhoff Capitaneo Sokalienſi, Stanislao Skarżewſki Maioris Cancellariæ Regente, Thoma de Rupniow Wieyſki Secretario noſtro & aliis quam pluribus Officialibus, Aulicis, & Nuntiis, ex omnibus Terris, & Palatinatibus Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ ad præſentia Comitia congregatis.

VLADISLAUS *Rex*.

Stanislaus Skarżewſki
Regens Cancel. Regni.

DUCATUS BRUNSVICENSIS.

I.

1555.

Tractatus Matrimonialis inter SIGISMUNDUM AUGUSTUM *Regem Poloniæ, nomine tutorio* SOPHIÆ *Sororis ſuæ, & inter Mandatarios, & Oratores* HENRICI Junioris *Ducis Brunsvicenſis habitus, & concluſus.* Actum & Datum Vilnæ 30. Novembris. 1555. *Ex Originali Sigill. 2. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum Lit. P. Fol. 380. Item Lit. O. Fol. 278.*

In Nomine Domini Amen.

Cum nihil Deo ſit gratius, nihil humanæ naturæ convenientius, quam iuſta, & honeſta hominum inter ipſos ſocietas, & benevolentia. Proinde Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sendomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Ruſſiæ, Pruſ-

Anno 1555.

ſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Culmenſis, Elbingenſis, Pomeraniæque &c. Dominus, & Hæres, noſtro proprio, ac Illuſtriſſimarum Sororum noſtrarum tutorio nomine, & Nos JOACHIMUS eadem Gratia Dux Münſterbergenſis, & Oleſznicenſis, Comes Glocenſis, Stephanus Fabri, ac Lucas Bachſezdt Mandatarii, & Oratores Illuſtriſſimi Domini HENRICI Junioris eadem Gratia Ducis Brunſvicenſis, & Luneburgenſis cum ſufficienti mandato, & pleniſſima facultate ad infraſcripta negotia tractanda, & peragenda miſſi. Notum facimus tenore præſentium omnibus, quorum intereſt, aut intererit in poſterum. Quod Nos cupientes inter Nos SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem, Domumque noſtram Regiam, & ſupra memoratum Dominum HENRICUM Ducem Brunſvicenſem firmum, & ſempiternum Fœdus, atque amicitiam ſincere, & legitima affinitate, atque neceſſitudine ſtabilire, bene deliberatis animis, & conſiliis, tales inter Nos Tractatus inivimus, & concluſimus, nempe quod Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex accedente conſenſu Sereniſſimae Principis Dominae BONÆ Dei Gratia Reginae Poloniae, Magnae Ducis Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiaeque &c. Dominae Matris noſtrae chariſſimae, eidem Domino HENRICO Duci per Nos Oratores, & Mandatarios ſupraſcriptos id ipſum poſtulanti, Illuſtriſſimam Virginem Dominam SOPHIAM germanam & chariſſimam Sororem noſtram Regiam ſcientem, & aſſentientem in Matrimonium collocare promiſimus, ac deſpondimus, his quae ſequuntur pactis, & conditionibus: nimirum quod nos Mandatarii, & Oratores ſupraſcripti Procuratorio Nomine ſupramemorati Domini HENRICI Ducis Brunſvicenſis cum ea ipſa Illuſtriſſima Virgine Regia Domina SOPHIA Sponſalia per verba de praeſenti contrahemus, vel unus noſtrum, cui magis competere videbitur, caeteris aſſentientibus contrahet. Deinde vero Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex eam ipſam Illuſtriſſimam Sororem noſtram decenti comitatu, atque pompa, ornatuque, & ſupellectili regali, adiuncto eius Inventario, ad diem (*Spatium relictum in Originali.*) Wſchovam ſive Frauſtadiam, & ad fines Regni noſtri transmittemus, ubi eam Illuſtriſſimi Ducis HENRICI ad hoc miſſi Oratores excipere, & inde cum noſtris pariter Conſiliariis, & Mandatariis, ad hoc deſtinatis ad Illuſtriſſimum Sponſum tuto, & honorifice deducere debebunt, atque ibi, tunc ipſi inter ſe Sponſus cum Spon-

Anno 1555.

sa solenni ritu Ecclesiae Cathol. Pacta Sponsalia renovabunt, & approbabunt. Promittimus autem Nos Sigismundus Augustus Rex pro Nobis, & Successoribus nostris Regibus Poloniae, eidem sorori nostræ charissimae Dotis nomine triginta duo millia aureorum Hungaricorum in auro, eaque Illustrissimo Sponso eius, Affini nostro charissimo Henrico Duci in *Wolfenbütel* intra spatium duorum annorum hoc modo attribui, & annumerari curabimus: Nempe ad diem Nuptiarum decem millia aureorum, deinde emenso anno, ad diem vicesimam Mensis Maii citra, vel ultra totidem, inde autem rursus altero anno circumvoluto itidem ad diem vicesimam eiusdem Mensis Maii reliqua duodecem millia, circa primam autem, & secundam pensionem, ipse Dux Henricus Nobis sufficientem Quietationem de Summa numerata, circa ultimam vero, de universa Dote exoluta transmittere debebit, secundum conventas inter Nos eo nomine Formulas. Postera vero die statim post consummatas Nuptias, ipsa Domina Sophia Soror nostra Regia, una cum supra memorato Sponso, sive Marito suo, abdicare se debebit coram Consiliariis nostris, qui tunc ibi praesto erunt, omni haereditate, & Successione paterna, materna, & fraterna quorumvis bonorum immobilium, & mobilium cum hac tamen exemptione, quodsi forte Nos Sigismundus Augustus Rex nullis relictis liberis ex hac luce excesserimus, eo casu ipsa Domina Sophia Soror nostra una cum liberis ex ipsa nascituris reservatum habebit Jus succedendi pro rata portione sua in bonis maternis propriis, mobilibus quidem, ubicunque ea obligationibus adstricta extabunt (Dote tamen atque Donatione eiusdem Serenissimae Dominae Reginae Matris nostrae Regiae exceptis) in immobilibus autem bonis in Italia tantum. Eam autem Abdicationem Literis ita, ut inter Nos convenit, conscriptam, ac utriusque Signo consignatam, manuque utriusque Coniugis subscriptam, Ipse Dux Henricus iisdem Consiliariis nostris tradet, & ad Nos transmittet. In compensationem autem huiusce Dotis, Dux Henricus eidem Uxori suae Dominae Sophiæ alia 32000 aureorum Hungaricorum Donationis propter Nuptias sive Contradotis nomine assignabit, & attribuet ita, ut a singulis quindecem aureis, eius ipsius Summae utriusque unus aureus, hoc est ab ambabus Summis 64000 aureorum coniunctis, quatuor millia ducenti sexaginta sex aurei similes, vel quantum ii valent, in usitata moneta ipsi Dominae Sophiæ quotannis certo, & sine ulla difficultate provenire possint, sed tamen ipse Dux Henricus utraque ea Summa Dotis, atque Donationis propter Nuptias utetur, fruetur, quoad vixerit, Coniugi autem suae supra dictae Dominae Sophiæ, & famulitio ipsius utriusque sexus, atque etiam iumentis per omne id tempus res omnes ad victum, & pastum, cultumque corporum necessarias pro statu, ac dignitate ipsius, & sua, benigne suppeditabit. Ante omnia vero statim post consummatas Nuptias idem Dux Henricus suo, & Hæredum, Successorumque suorum nomine supradictam Summam Dotis, atque Donationis propter Nuptias una cum censibus, & emolumentis, quæ inde, ut modo cautum est, provenire debent, Uxori suæ supra memoratæ Dominæ Sophiæ obligabit, assecurabit, ac demonstrabit, in iis bonis suis, nimirum in Arcibus *Jerxem*, & Schoningen, eique Arci subiecta Urbe eiusdem nominis, cum universis, & singulis ad eas attinentibus, pagis, villis, curiis, ædificiis, molendinis, hominibus, censibus, decimis, reditibus, gregibus, armentis, advocatiis, servitiis, Feudis Ecclesiasticis, sylvis, piscinis, lacubus, aquis, venationibus, aucupiis, piscationibus, & quibusvis aliis utilitatibus, & omni eorum omnium libertate, superioritate, iurisdictione, mero, & mixto Dominio, edictis, interdictis, pænis, mulctis, & omnibus aliis rebus, atq; commodis, nullis penitus exceptis, quæ hactenus ad ea ipsa bona pertinuerunt, & pertinent, ita, ut de proventibus, & reditibus earundem Arcium, & Urbis, & annexorum eis bonorum, certis, & anniversariis, ad rationem singulorum quindecem aureorum Dotis, atque Donationis propter Nuptias supradictas, unus aureus quotannis certo, & sine ulla difficultate, atque diminutione ipsi proveniat, exceptis venationibus, aucupiis, servitiis subditorum, arvis, mulctis, donariis, & aliis quibusvis in certis, & fortuitis emolumentis, quæ ad rationem supradictorum Proventuum explendam, annumerari non debebunt, nihilominus tamen ad usum, & usum fructum eorum ipsorum bonorum pertinebunt. Quodsi qua pars, sive emolumenta supramemoratorum bonorum oppignorata, vel alioqui gravata fuerit, vel fuerint, nihil id ad Dominam Sophiam nostram Sigismundi Augusti Regis Sororem attinebit, sed Maritus eius Dux Henricus, Hæredesve, & Successores ipsius Ducis eam, vel ea ipsi Dominæ Sophiæ sine ullo sumptu, ac damno eius redimere, & libera præstare debebunt.

Anno 1555.

bunt. Consensit etiam, & promisit Dux Henricus per Nos Mandatarios suos, quod omnes Præfecti, Administratores, Procuratores, Quæstores, & Officiarii supramemoratarum Arcium Urbis, bonorumque ad eas attinentium præsentes, & pro tempore futuri promittent, & iurabunt se post mortem ipsius Ducis Henrici Dominæ Sophiæ, uti Uxori eius legitimæ, ac Dominæ Dotalitiæ ea ipsa bona sine ulla tergiversatione, & difficultate tradituros, quandocunque illa eorum Possessionem secundum præscriptum Dotalis, & Contradotalis Inscriptionis adire, & in potestatem ea suam redigere per se ipsa, vel per aliquem alium volet, ac debebit. Itemq; omnes, & singuli dictarum Arcium, & Urbis, & annexorum eius bonorum subditi cuiusvis Ordinis, atq; conditionis illico post peractas Nuptias, & quoties opus fuerit, eidem Dominæ Sophiæ omagium, & Juramentum præstabunt, se post mortem Henrici Ducis ipsi, uti Dominæ Dotalitiæ, perpetuo subiectos, fideles, ac dicto audientes fore, incommoda, ac pericula Illustrissimæ Dominæ eius præmonituros, & pro viribus suis aversuros, commoda vero sedulo curaturos esse, non secus, quam ipsiusmet Ducis Henrici (cui Hæreditario Jure obligati sunt) secundum Formulam inter Nos conventam. Ad hæc habebit potestatem eadem Domina Sophia Soror nostra Regia, quando erit in possessione bonorum supradictorum, conferendi omnia Sacerdotia, & beneficia Ecclesiastica vacantia in iis ipsis bonis, nec non præbendi assensum ad permutationes eorum, quatenus ea ad collationem Henrici Ducis pertinuerunt. Cæterum sæcularia Feuda Nobilium, & ignobilium, servitiaque ipsorum Nobilium in iisdem bonis, itemq; Expeditiones bellicæ, & Exactiones publicæ Henrico Duci, Hæredibusque, & Successoribus ipsius salvæ, & liberæ reservantur, sine ullo impedimento sæpedictæ Sororis nostræ Regiæ, & cuiusvis alterius. Ipsa tamen Domina Sophia de Proventibus, & bonis suis propriis libera, & immunis ab quibusvis exactionibus esse debebit. Reservatur illud, quod tempore belli, & necessitatis, debent patere ipsi Duci Henrico, Hæredibusque, & Successoribus eius Ducibus Brunsvicensibus aditus, & fores supradictarum Arcium Urbis, & aliarum munitionum ad eas attinentium, sic tamen ut ii de suo sumptus ibi faciant, seque sustentent, sine ullo incommodo, ac damno eiusdem Dominæ Sophiæ. Si quod vero damnum aut incommodum ipsi Dominæ Sophiæ ex huiusmodi patefactione munitionum, & expeditione cuiusque modi in iisdem bonis ipsius, incendio, vel alio quovis modo datum, & conciliatum fuerit, aut si ipsi dictae Arces, aut Urbs, sive quid aliud ad eas pertinens quocunque modo ademptum, aut alioqui labefactum, & pessundatum fuerit, ita, ut ea reditus, & proventus suos, quemadmodum supra expressi, & commemorati sunt, integros inde adipisci, aut commode in iis habitare nequeat, debebunt ipsi eiusmodi incommoda, & detrimenta aliis aeque bonis, & fructuosis Arcibus, Urbibus, possessionibus, atque bonis ab Henrico Duce, Haeredibus, & Successoribus eius sarciri, & compensari intra spatium sex mensium, posteaquam id ipsa requisiverit. Convenit etiam inter Nos utrinque, quod supradictus Henricus Dux Bunsvicensis, Haeredesque, & Successores eius Duces Brunsvicenses ipsam Dominam Sophiam in iisdem bonis ex causa Dotis, ac Donationis propter Nuptias, atque etiam Doni nuptialis inferius constituendi, ipsi obligatis, sive obligandis, demonstratis, sive demonstrandis, eorumq; munitionibus, reditibus, atq; commodis, quovis tempore, & casu contra quemvis tueri, ac defendere debebunt, perinde atque alios subditos, Ditionesque suas absque ipsius Dominae Sophiæ sumptu, ac damno. Caeterum ipsa Domina Sophia non debebit ullo unquam tempore eas Arces, & Urbem, neq; ullam prorsus munitionem supradictis nominibus ad se pertinentem cuiquam alii patefacere, aut in cuiusquam potentioris potestatem, ac defensionem tradere, neque ulla Pacta, seu Fœdera earum munitionum, atque bonorum causa, cum quopiam inire sine scientia, & permissu Ducis Henrici, Haeredumve, & Successorum eius, cum eo praesertim, in quem ipse Dux, sive Haeredes, & Successores eius potestatem habere non possent, præterquam si quam ea vim (quod absit) aut iniuriam ab ipsis Hæredibus, ac Successoribus Ducis Henrici pateretur, hoc enim eventu propinquorum necessariorum, & amicorum suorum cuiuscunque status, atque dignitatis protectioni se se, bonaque illa sua committere ea possit ab eiusmodi vi, & iniuria vindicanda. Debebit item Ea omnes illorum ipsorum bonorum subditos Ecclesiasticos & sæculares in Juribus, Privilegiis, immunitatibus, & receptis moribus ipsorum conservare, quemadmodum Dux Henricus conservavit, & conservat, neque ulla re eos prægravabit, ac ne bona quidem ipsa Feudis, vel alio quovis modo gravabit, conservabit etiam sarta tecta ædi-

ANNO 1555.

ædificiorum in terris, & poſtibus in ſuo vigore, ad nova vero ædificia extruenda obligata non erit. Promittimus præterea Nos Mandatarii ſupra memorati, quod Illuſtriſſimus Dux HENRICUS eidem Dominæ SOPHIÆ Uxori ſuæ poſtridie poſt conſummatas Nuptias decem millia aureorum Hungaricorum in auro donabit, & aſſignabit Doni Nuptialis, quæ Morgengabe vocatur nomine, unde ipſi ſexcenti ſexaginta ſex aurei ſimiles, vel quantum ii valent in uſitata moneta, certi, & expediti reditus quotannis provenire poſſint, ac debeant, eamque ſummam cum reditu ſuo ad ſupramemoratam ſummam 64000. Dotis, atque Donationis propter Nuptias adiunget, cumque ea pariter in ſupradictis Arcibus, & Urbe *Jerxeim* & *Schoningen*, & annexis bonis, eorumque reditibus certis, & anniverſariis ultra 4266. aureorum proventum excreſcentibus obligabit, & ſecundum conventam ea de re Formulam inſcribet, ac demoſtrabit. Erit autem in arbitrio, & poteſtate Dominæ SOPHIAE per omne tempus vitæ ipſius, ſive habuerit liberos ex hoc Matrimonio, ſive non, illud ipſum donum Nuptiale, uti propria bona Donatione inter vivos, vel cauſa mortis donare, cui voluerit, & in quos voluerit, uſus convertere, ac diſponere de eo, quocunque modo voluerit, ſive univerſe, ſive particulatim, etiam Teſtamento, & Codicillo: cuicunque autem id ea donaverit, ſive legaverit, vel utcunque de eo diſpoſuerit, id ita ratum habere, & præſtare Dux HENRICUS, Hæredeſque & Succeſſores eius debebunt. Habebunt ii tamen facultatem donum id Nuptiale Dominæ SOPHIAE ſic obligatum decem millibus aureorum, quandocunque voluerint redimendi, ſine ullo cuiuſquam obſtaculo. Sin autem illa neque vivens, neque moriens quicquam de eo ipſo dono Nuptiali in parte, vel in toto diſpoſuerit, ad liberos eius, vel ſi ii nulli extabunt, ad Nos SIGISMUNDUM AUGUSTUM, Succeſſoreſque noſtros Reges Poloniæ optimo Jure devolvi debit, ſalva Nobis, ipſiſque Succeſſoribus noſtris hypotheca eorum ipſorum bonorum, cum uſu fructu, vel eo quod intereſt, ſi id factum non erit. Quodſi ex illis bonis ſupramemoratis reditus quatuor millium ducentorum ſexaginta ſex aureorum ratione Dotis, atque Donationis propter Nuptias, & ſexcentorum ſexaginta ſex aureorum ratione Doni Nuptialis recte quotannis provenire non poſſe videbuntur, quidquid deerit ad rationem prædictarum ſummarum & proventuum, id omne Dux HENRICUS de expeditiſſimis ſalinarum Libenhalenſium reditibus ſupplere, certaque Inſcriptione in omne tempus præſtare debebit. Si vero ne Salinae quidem illæ ad explendos eos proventus anniverſarios ſuffecerint, aut ſi quo adverſo caſu ſine culpa ipſius Dominæ SOPHIAE earum Salinarum, atque etiam ſupraſcriptorum bonorum proventus imminuti fuerint, in aliis certis bonis ſuis Dux HENRICUS, Hæredeſve, & Succeſſores eius, id, quidquid deerit, demonſtrare, & aſſecurare debebunt, ita, ut eidem Dominæ SOPHIAE Dotis, Donationis propter Nuptias, Donique Nuptialis nominibus, quemadmodum ſupramemoratum eſt, ſatis cautum, ac proviſum ſit in omne tempus. Licebit autem Nobis SIGISMUNDO AUGUSTO Regi illa ipſa bona, eorumque proventus, & utilitates, quotieſcunque voluerimus, per Procuratores noſtros inſpicere, & perluſtrare. Dux vero HENRICUS certum, & luculentum Inventarium eorum Nobis transmittere ſtatim poſt Nuptias debebit. Illud quoque convenit, quod ſiqua debita Coniuges hi, ſive alteruter eorum, donec ambo vivent, contraxerint, vel contraxerit, ab Hæredibus Ducis HENRICI ea ſolvi debebunt, ſine ullo incommodo, ac detrimento Dominæ SOPHIAE ſupradictæ. Sin autem ipſa Domina SOPHIA, cum fuerit in Poſſeſſione, & uſu fructu bonorum ſupradictorum, æris alieni quippiam fecerit, ac poſt ſe reliquerit, Hæredes ipſius id ſolvent, ſine ullo incommodo, & moleſtia Hæredum HENRICI Ducis. Non debebit autem Dux HENRICUS decuiuſq; modi ſupellectili Illuſtriſſimæ Uxoris ſuæ ſæpememoratæ, ſive importata, ſive poſtea acquiſita ullo unquam tempore quicquam alienare, diminuere, aut oppignorare, niſi ſiqua urgens neceſſitas id poſtularit, tunc de conſenſu eiuſdem Uxoris ſuæ facere id poterit, ſic tamen ut id, quid quid alienandum, vel oppignorandum erit, a fide dignis hominibus iureiurando intermedio prius æſtimetur, poſtea vero, vel ipſæ res, vel iuſtum earum pretium ipſi Dominæ SOPHIAE, vel poſt ipſius obitum legitimis Hæredibus, aut Succeſſoribus eius, ut infra explicabitur, ab HENRICO Duce Hæredibuſve, & Succeſſoribus eius reſtituatur. Præterea cum omnes ex æquo morti ſimus obnoxii, convenit utrinque inter Nos, ſi Dux HENRICUS, priuſquam Uxor ipſius Domina SOPHIA vita exceſſerit, ſuſceptis, & relictis ex ea liberis impuberibus, & minorennibus, ut ii Tutores, quemadmodum par eſt, & ſecundum receptum morem Domus Brunſvicenſis, habeant, Domina vero SOPHIA Uxor eius relicta, etiamſi nondum tota Dos numerata eſſet, ſine

ANNO 1555.

ſine mora ad obligata, & inſcripta ſibi, ut ſupra cautum eſt, bona ſe conferat, eisque utatur, fruatur, & inde ſeſe cum Familia ſua ſuſtentet, ſine impedimento cuiusquam, hac tamen conditione adiecta, ut ſi tota Dos intra conſtitutum biennium exoluta non erit, poſt illud ipſum biennium pro portione non ſolutæ pecuniæ, etiam de reditibus, & uſufructu eius detrahatur tantiſper, dum reſiduum quoque exolvatur. Auferet autem ſecum cunctam ſupellectilem cuiusque generis, & materiae, quaecunque Ipſi, gyneceoque ipſius vivente Marito in uſu fuit. Item aurum, argentum, clenodia, pecuniam, veſtes, iumenta, & omnem aliam ſupellectilem importatam, & comparatam, a Marito datam, & ſuppeditatam, ſive a quovis alio donatam, ſeu quocunque alio iuſto titulo quaeſitam, quantacunque, & qualiſcunque ea fuerit, libere ſecum aſportabit, liberamque his omnibus utendi, fruendi, & arbitratu ſuo de eis diſponendi facultatem habebit in vita, & in morte. Cedent ipſi etiam greges omnes, & armenta, & alia quaevis animalia, itemque cuncta ſupellex, & Inſtrumentum omne ruſticum, ac domeſticum, penuque vini, fructuum, frugum, olerum, & omnium aliarum rerum ad vitam hominum, iumentorum, & quorumvis animalium ſuſtentandam pertinentium, quaecunque in ſupramemoratis Arcibus, Oppidis, praediis, ruſticis, urbaniſque domibus, atque bonis, tunc recondita, vel etiam tum recondenda extabunt, & reperientur, dum modo ad HENRICUM Ducem ea pertinuerint, juxta certum, & luculentum Inventarium tunc temporis ſuper his omnibus, & ſingulis rebus conficiendum.

Debebit autem ea in iiſdem bonis ſuis ad minimum unius integri anni fructus reconditos reperire. Quod ſi quid ex iis deſiderabitur, id Haeredes HENRICI Ducis, ſeu Tutores eorum ſine mora aliunde ſupplere oportebit, atque hoc modo ea ſegregata erit a liberis ſuis, verum tamen licebit ei Filios parvulos, Filias vero quavis aetate apud ſe educare, non ſuis tamen, ſed ipſorum liberorum ſumptibus, pro dignitate ipſorum ei ſuppeditandis.

Quodſi forte ſupramemorata Domina SOPHIA poſt obitum HENRICI Ducis alii nubere, vel Ducatu Brunſvicenſi excedere voluerit, habebit ea nihilominus, quoad vixerit uſum fructum eorundem bonorum, ſed utroque hoc caſu in poteſtate erit Haeredum, & Succeſſorum HENRICI Ducis omnia ea bona (univerſe tamen, ac non particulatim) ab ipſa redimere, repoſita, & numerata ſimul Summa Dotis, atque Donationis propter Nuptias. Poterit autem eiusmodi Redemptio quovis anno fieri, ſed non niſi ad Feſtum Purificationis Sanctae Matris Dei Mariae, atque ita quidem, ut prius ipſa Domina SOPHIA ad Feſtum Sancti Michaelis Archangeli de ea Redemptione Scripto praemoneatur. Ipſa tamen non habebit facultatem tollendi eam pecuniam, niſi ſufficientem Cautionem dederit, quod poſt eius obitum donatio quidem propter Nuptias Ducis HENRICI Liberis, & Haeredibus intra ſex Menſes in *Wolffenbütel*, Dos vero Nobis SIGISMUNDO AUGUSTO, Succeſſoribuſve noſtris Regibus Poloniae (ſi forte nullos prorſus ipſa Domina SOPHIA liberos reliquerit) Poſnaniae intra ſex Menſes reſtituetur, & renumerabitur, idemque de Dono Nuptiali intelligendum, quatenus ipſa de eo ante mortem ſuam non diſpoſuerit. Sive autem ipſa Domina SOPHIA manſerit in iis bonis, donec vivet, ſive iis exceſſerit, & ſive nupſerit denuo, ſive non, debebunt ea ſine gravamine, ac diminutione conſervari ita, ut poſt mortem ipſius integra ſine ullo impedimento ad legitimos Haeredes HENRICI Ducis revertantur. Quovis autem caſu, tormenta bellica, arma, & quaecunque ad defenſionem Munitionum pertinent, itemque ſupellex, & Inſtrumentum, ac penu omne, eodem modo, quantitate, & numero, quibus ipſi Dominae SOPHIÆ iuxta ſupramemorati Inventarii tenorem tradita fuerint, in illis ipſis Arcibus, Urbe, et bonis relinqui debebunt. Hoc etiam convenit, ut quid quid dicta Illuſtriſſima Domina SOPHIA de Dote, Dono nuptiali, parapherna ſupellectili, aliiſve cuiuscunque modi facultatibus moriens reliquerit, omnium eorum legitima portio liberis ipſius ſuperſtitibus ex Duce HENRICO quaeſitis cedere debebit, etiamſi ea ex alio Matrimonio alios liberos relinquat. Convenit item, et ſeparata Obligatione, atque Inſcriptione Ducis HENRICI cautum eſt, ac bona fide promiſſum, quod ſi Deus Optimus Maximus prolem maſculam, ut ſperamus, et optamus, ex hoc Matrimonio ipſi conceſſerit, Filius e Domina SOPHIA ſuſceptus, aut ſi plures fuerint, ſemper maximus, aut maior natu poſt mortem ipſius in omnibus Principatibus, ac Dominatu Terrarum, et hominum immediate ſuccedet, non obſtante eo, quod ipſe Dux HENRICUS e priore Matrimonio Filium Ducem JULIUM ſuſcepit, vel alium forte poſt, ex alio Matrimonio ſuſcipiet. Idque ipſe Dux HENRICUS vivens conſtituere, odinare, et perficere omni ratione debe-

Anno 1555.

debebit. In defectu autem maſculorum liberorum ex hoc Matrimonio, reſervatur etiam aliis iuſtis Haeredibus, et Succeſſoribus *D*ucis HENRICI ſupramemorati, quod ii poſt mortem Dominæ SOPHIÆ bona illa, in quibus Dos, ac Donatio propter Nuptias obligata, & inſcripta erunt, de manibus Hæredum eiusdem Dominæ SOPHIÆ triginta duobus millibus Hungaricis aureis redimere poterunt, ſimul & ſemel quocunque anno voluerint, ſic tamen ut illis ea Redemptio ſex Menſium ſpatio prius denuntietur, nec niſi ad Feſtum Purificationis Sanctæ Mariæ fiat. Debebunt inſuper Filiæ, ſi quæ ex hoc Matrimonio extabunt, nec Patri in Principatu ſuccedent, de bonis paternis pro dignitate Ducali dotari. Cæterum ſi nulli prorſus liberi ex hoc Matrimonio ſuſcepti, vel poſt mortem Ducis HENRICI relicti fuerint, eodem modo, quo ſupra expreſſum eſt, Domina SOPHIA ſtatim poſt mortem eiusdem Mariti ſui adibit poſſeſſionem Arcium, Urbis, bonorumque, & proventuum quorumvis dotis, Donationis propter Nuptias, ac Doni Nuptialis nominibus ſibi obligatorum, ac demonſtratorum, eaque, ſicut dictum eſt, inſtructa omnibus rebus, non inania accipere, & quoad vixerit, libere iis, & arbitratu ſuo uti, frui debebit, ſine cuiusquam impedimento.

Debebit etiam ei cedere tertia pars veſtium, & clenodiorum ipſius HENRICI Ducis. Poſt obitum vero ipſius Dominæ SOPHIÆ Contrados quidem ſive Donatio propter Nuptias ad proximos, & legitimos Hæredes HENRICI Ducis revertetur, & recidet. Quod autem attinet ad dotem, paraphernam ſupellectilem, & quaslibet facultates, & bona, ſive poſſeſſiones, quas eadem Domina SOPHIA iuſto titulo acquiſiverit, ſi quidem ea ex alio Matrimonio liberos ſuperſtites reliquerit, iis illa omnia, quaecunque relicta, neque ulla modo ab ipſa vivente alienatione erunt, cedere debebunt. Sin autem nullos omnino reliquerit liberos, Nobis SIGISMUNDO AUGUSTO Regi, vel Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniae ea reſtitui, Poſnaniamque deferri, & Procuratoribus noſtris vel Succeſſorum noſtrorum ad amuſſim bona fide, & ſecundum iuſta, & vera Inventaria aſſignari, intra annum poſt mortem eius proximum, una cum priore penſione reſtituendae Dotis ab Haeredibus, & Succeſſoribus legitimis HENRICI Ducis debebunt, quatenus tamen ea ad ſecundas Nuptias non convolarit, atque e Ditione Brunſvicenſi ea non exportarit, hoc enim caſu Nos, vel Succeſſores noſtros Reges Poloniae, non ab Haeredibus, & Succeſſoribus HENRICI Ducis, ſed aliunde ea omnia praeter Dotem, Donumque Nuptiale, de quo utroque reſtituendo, uti ſupra ſcriptum eſt, caveri debet, repetere oportebit. Sin autem intra praeſcriptum ſpatium temporis ab Haeredibus, & Succeſſoribus HENRICI *D*ucis ea non redderentur, et ſolverentur, licebit Nobis, vel Succeſſoribus noſtris absque ullo obſtaculo ipſorum Haeredum, & Succeſſorum HENRICI *D*ucis hypothecam bonorum iis omnibus, ut ſupra dictum eſt, obligatorum, cum omni uſu fructu, & eo quod intereſt, retinere tantisper, donec ea omnia ſicut iam cautum eſt, reddantur, aut ſolvantur. Itidem autem ſi *D*ux HENRICUS ſupramemoratae Vxori ſuæ *D*ominae SOPHIÆ ſuperſtes fuerit, nullis exiſtentibus, & ſuperſtitibus ex hoc Matrimonio liberis, cedet ipſi tertia pars veſtium, & clenodiorum omnium ab ipſa relictarum. Reliquas autem duas partes ipſe *D*ux HENRICUS vel Succeſſores, & Hæredes eius intra annum, ut ſupra dictum eſt, a morte ipſius, Poſnaniae Nobis, vel Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ curare, et repræſentare debebit. Dotem vero itidem Poſnaniae intra biennium duabus penſionibus reſtituet, dimidiam quidem eius intra vertentem annum, reliquam vero intra alterum ſubſequentem, a morte eiusdem Uxoris ſuæ. *S*alva itidem Nobis, & *S*ucceſſoribus noſtris Regibus Poloniæ hypotheca bonorum cum uſu fructu, ſeu intereſſe, ſi hæc intra præſcripta tempora non præſtiterit. Cæterum obligationes, & Literae *D*otis, *D*onationis propter Nuptias, *D*oni Nuptialis, & aliae, de quibus invicem tradendis convenit, poſtridie conſummatarum Nuptiarum, utrinque *D*uci HENRICO, & Coniugi eius, ſeu Mandatariis noſtris Regiis, qui *S*ponſam ad *S*ponſum deducturi ſunt, tradi debebunt. *S*i quo autem caſu (quod abſit) vel *D*ucem HENRICUM, vel *D*ominam SOPHIAM *S*ororem noſtram Regiam ante conſummatas Nuptias vita excedere contigerit, hæc omnia Pacta conventa, irrita, & nullius momenti eſſe debebunt. Quæ omnia, & ſingula ſuperius conventa, & conſcripta Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex chariſſimae Sororis noſtrae *D*ominae SOPHIÆ tutorio, & noſtro proprio, ac utriusque noſtrum Hæredum, & *S*ucceſſorum nomine. Nos vero *Joachimus D*ux, *S*tephanus Fabri, & Lucas Bachschezdth pro ſaepememorato *D*omino HENRICO Brunſvicenſi, & Lüneburgenſi *D*uce, Hæredibusque, & *S*ucceſſoribus eius vigore

Anno 1555.

pleni, & ſufficientis Mandati ad id Nobis ab eodem *D*uce conceſſi (quod quidem Regiae Maieſtati ſupradictae ob id tradidimus) recipimus, ſpondemus, & ſancte promittimus utrique parti ab altera ſemper, ac perpetuo rata, firma, & intemerata conſervatum, præſtitum, & impletum iri bona fide, & ſine ulla exceptione, tergiverſatione, defenſionibusque, & ſubſidiis iuris canonici, & civilis, & cuiusvis diſpenſationis, abſolutionis, libertatis, & privilegii, ſub verbo, & honore noſtris Regio, ac *D*ucali, & ſub pœna centum millium aureorum Hungaricorum, quam Pars non ſatisfaciens ſatisfacienti, quoties contravenerit, omnino luere, & ſolvere debebit. Ad eorum autem omnium veram notitiam, certamque fidem Nos *S*IGISMUNDUS AUGUSTUS Rex pro Nobis ipſis, & Illuſtriſſima *D*omina SOPHIA *S*orore noſtra, Nos vero *D*ux *Joachimus S*tephanus Fabri, & Lucas Bachſchezdth uti Mandatarii Illuſtriſſimi Domini HENRICI *D*ucis pro Illuſtritate eius binas Literas eodem exemplo confici curavimus, iisque manibus noſtris ſubſcripſimus, & Regium noſtrum, ac *D*ucis HENRICI *D*ucale *S*ignum appendimus, & Nobis invicem eas tradidimus. Actum & *D*atum Vilnae *S*abbatho ipſo die ſancti Andreæ Apoſt. Anno *D*omini MDLV. Regni vero noſtri Anno XXVI. Praeſentibus Illuſtri & Magnifico Nicolao Radivilio in Olika, & Nieſwieſz *D*uce Palatino Vilnenſi, Magni *D*ucatus noſtri Litvaniae *S*upremo Marſchalco, & Cancellario, ac Brzeſtenſi, Schawlenſi, Boriſſovienſique Capitaneo, nec non Reverendis, Magnificis, Generoſis, & Venerabilibus Joanne de Przeramb Regni noſtri Procancellario, ac Gneſnenſi, & Cracovienſi Præpoſito. (*Spatium relictum in Originali.*) Luceorienſi, Joanne a Domaniow Samogitiæ nominatis Epiſcopis, Joanne Linthomirſki Ravenſi Curiae noſtrae Theſaurario, Burgrabio Cracovienſi, ac Lancicienſi, Radomienſique Capitaneo, Gabriele Tarło Radomienſi, Sereniſſimæ Dominæ Coniugis noſtræ Curiæ Magiſtro Chelmenſi Capitaneo, Fabiano Czema Gedanenſi, & Thucholienſi, Stargardienſique Capitaneo, Joanne Sirakowſki, Srzemenſi, & Curiae noſtrae Referendario, Caſtellanis, Nicolao Trzebuchowſki Archicamerario noſtro, Burgrabio Cracovienſi, & Brzeſtenſi, Lelovienſique Capitaneo, Staniſlao Myſzkowſki de Myrow Tribuno Cracovienſi, Regni noſtri Structore, & Mariemburgenſi Capitaneo, Philippo Padniewſki Præpoſito Lancicienſi, Archidiacono Cracovienſi, Alberto Kryſki de Drobnin Succamerario Plocenſi, & Capitaneo Dobrzinenſi, Martino Cromero Juris utriusque Doctore, Cuſtode Viſlicenſi, & Canonico Cracovienſi, Joanne Szkaſſewsſki Juris utriusque Doctore, & Plocenſi Canonico, Staniſlao Karukowſki Juris utriusque Doctore, & Canonico Vielunenſi, Secretariis noſtris, & aliis fide dignis circa præmiſſa exiſtentibus. Datum per manus præfati Reverendi Joannis Przempſki Regni noſtri Procancellarii, & Gneſnenſis, Cracovienſisque Præpoſiti ſincere nobis dilecti.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS.
Rex manupp.

Literæ Fidei HENRICI *Junioris Ducis Brunſvicenſis.* Dat. in Wulffenbuttel 21. Septemb. An. 1555. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum Lit. P. fol. 453.*

Sereniſſime, ac Potentiſſime Rex, ac Domine Amiciſſime. Poſt noſtram debiti honoris, obſequii, ac benevolentiæ oblationem. Minime Regiam Maieſtatem veſtram oblivioni tradidiſſe ſperamus, quid Illuſtriſſimus Dominus Dux JOACHIMUS Munſterbergenſis, & Oleſznicenſis, Comes Glacenſis, amicus noſter chariſſimus apud Regiam Maieſtatem veſtram, eiusdemque Sereniſſimam Matrem Reginam pro Matrimonio, ſeu Coniugio inter Nos, & unam ex Sereniſſimis Maieſtatis veſtræ Sororibus contrahendo, & celebrando tam in ſcriptis, quam per Nuntium ſollicitaverit, quidque ſuæ Illuſtriſſimæ Dominationi a veſtra Regia Maieſtate, eiusque chariſſima Matre Regina ſuper hoc reſponſum fuerit. Nunc quia ex illis omnibus reſponſionibus nihil aliud colligi poteſt, quam quod ambæ veſtræ Regiæ Maieſtates firmiter decreverint, et ſtatuerint, unam ex ſuæ Regiæ Maieſt. Filiabus, & Sororibus Nobis dare Nuptui, atque Nos e contra prius Maieſtatibus veſtris in hoc declaratam mentem noſtram in hodiernum non mutavimus, ſed potius in eadem ſententia conſtanter perſeverantes, unam ex Sororibus veſtræ Maieſtatis in Coniugem deſideramus. Ideo ſupradictum Ducem Munſterbergenſem una cum Conſiliariis noſtris, Nobis fidelibus, & dilectis Viris Stephano Fabri, & Luca Bachſchezdt hiſce noſtris Credentiarum Literis cum ſufficienti Inſtructione, & Mandato ad Regiam veſtram Maieſtatem, eiusque Maieſtatis Sereniſſimam Matrem Reginam Poloniæ ablegavimus in noſtra Perſona, no-

Anno 1555. ſtroque nomine ſuper prædicto Matrimonio tractandum, & concludendum, aliaque omnia faciendum, & agendum, quæ circa hoc negotium videbuntur neceſſaria, aut rite, ac debito modo fieri ſolent, ac debent, prout illa omnia Veſtra Regia Maieſtas ex prænominatorum Legatorum, aut Nuntiorum noſtrorum relatione fuſius, & apertius intelliget; obnixe, & quam familiariſſime rogantes, quod Veſtra Maieſtas eos coniunctim, vel diviſim benigniter, ac gratioſiſſime audire, illisque in omnibus, & ſingulis, quæ noſtri gratia propoſituri, & aſſerturi fuerint, non minorem, quam propriæ noſtræ Perſonæ fidem adhibere, ſeque ex ſingulari innata ſua gratia, ac benevolentia tam facilem præbere, huicque petitioni noſtræ usque adeo annuere dignetur, ut noſtri optati voti poſſimus ſine ulla difficultate fieri compotes. Id ex ſingulari animi noſtri promptitudine pro noſtra virili, & poſſibilitate recompenſandum ſtudebimus. Hisque Regiam veſtram Maieſtatem Deo Optimo Maximo ſummopere recommendamus. Ex Arce noſtræ ſolitæ reſidentiæ Wulffenbuttel, vigeſima prima Menſis Septembr. Anno Domini MDLV.

Veſtræ Regiæ Maieſtatis.

Obſequentiſſimus

HENRICUS *Junior*
Dei Gratia Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis mpp.

Mandatum SIGISMUNDI AUGUSTI *Poloniæ Regis in eodem negotio. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. P. fol. 431.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, &c. Dominus, & Hæres. Teſtatum facimus Univerſis, & ſingulis, quorum intereſt, aut intererit, quod dedimus, damusque vigore harum Literarum noſtrarum Reverendo in Chriſto Patri Domino Andreæ Noſkowſki Epiſcopo Plocenſi, & Generoſo Joanni Luthomirſki Caſtellano Ravenſi, Curiæ noſtræ Theſaurario, & Radomienſi, Lancicienſique Capitaneo, Conſiliariis Regni noſtri, & Mandatariis noſtris omnibus, ſimul, et cuilibet eorum ſeparatim ad infraſcripta luculentum Mandatum, & plenam, ſufficientemque Facultatem cum Illuſtriſſimo Domino JOACHIMO Duce Munſterbergenſi &c. & cæteris Oratoribus Illuſtris Domini HENRICI Junioris Ducis Brunſvicenſis, & Luneburgenſis concludendi noſtro nomine Pacta Sponſalia, & Matrimonium inter eundem Illuſtriſſimum Dominum HENRICUM Ducem, & Illuſtriſſimam Dominam SOPHIAM Sororem noſtram Regiam. Inſuper alia omnia id idem negotium ſpectantia tractandi, & peragendi quovis modo, et ratione perinde, ac Nos ipſi præſentes adeſſemus, eaque omnia concluderemus, tractaremus, atque perageremus. Promittentes bona fide Nos ratum, firmumque habituros, quid quid ii hoc nomine egerint, conſtituerint, & concluſerint. In cuius rei fidem manu noſtra præſentibus ſubſcripſimus, et Sigillum noſtrum apprimi mandavimus. Dat. etc.

II.

Oratores HENRICI *Junioris Ducis Brunſvicenſis promittunt præfatum Ducem, quamprimum Sponſa ad eum deducta fuerit, Matrimonium ſecundum formam Eccleſiæ Romanæ innovaturum, & confirmaturum.* Dat. Varſaviæ die 23. Menſis Januar. An. 1556. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. O. fol. 309.* (1556.)

NOS JOACHIMUS DEI Gratia Epiſcopus Brandeburgenſis, et Munſterbergenſis Dux, nec non Stephanus Fabri, et Lucas Bachſchezdth Legati Nuntii, et Oratores Illuſtriſſimi Principis Domini HENRICI Junioris, Dei Gratia Ducis Brunſvicenſis, et Luneburgenſis. Significamus præſentibus Literis, quorum intereſt Univerſis. Quod etſi ad conciliandam perpetuam amicitiam inter Sereniſſimum Principem, et Dominum, Dominum SIGISMUNDUM AUGUSTUM Dei Gratia Poloniæ Regem, Magnum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, etc. Dominum, et Hæredem, ac Illuſtriſſimum Principem Dominum HENRICUM Juniorem Brunſvicenſem, ac Luneburgenſem Ducem, Illuſtriſſimam Virginem SOPHIAM Sororem Maieſtatis eius Regiæ in uxorem deſpondiſſemus, ac vigore ſufficientis Inſtructionis, Poteſtatisque ab Illuſtriſſimo Domino Duce Brunſvicenſi Nobis factæ Matrimonium per verba de præſenti nomine Illuſtritatis eius cum prædicta Illuſtriſſima Virgine SOPHIA contraxiſſemus, et inſuper Contractu Matrimoniali ſufficienter proſpectum ſit, quod prædictus Illuſtriſſimus Dominus Dux HENRICUS Junior Matrimonium per Nos Contractum ſtatim ut ad ipſum deducta

Anno 1556. ducta fuerit ipſa Illuſtriſſima Virgo, innovaturus, et confirmaturus eſſet, in maiorem tamen cautelam ſpondemus ſub fide, et honore noſtro, ac vigore Inſtructionis ſub Sigillo, et ſubſcriptione manus prædicti Illuſtriſſimi Domini Ducis Nobis datæ, ac poteſtatis in ea, et in Litteris Fidei conceſſæ, prædictum Illuſtriſſimum Dominum Ducem obligamus, et obſtringimus, quod ut primum ipſa Illuſtriſſima Virgo SOPHIA ad ipſum Illuſtriſſimum Dominum Ducem deducta ſecundum Pacta Matrimonialia fuerit, ſtatim Matrimonium per Nos ita, ut ſupra ſcriptum eſt, contractum in Perſona ſua propria cum prædicta Illuſtriſſima Virgine SOPHIA ſecundum formam, et conſvetudinem Eccleſiæ Romanæ innovaturus, et confirmaturus eſt, absque omni detractione, et difficultate. In cuius rei fidem præſentibus Literis manibus noſtris ſubſcripſimus, ac Sigillum prædicti Illuſtriſſimi Ducis Brunſvicenſis, et Luneburgenſis Nobis ad eam rem ab Illuſtritate eius concreditum appendimus. Datum Varſoviæ vigeſima tertia die Menſis Januar. Anno Domini milleſimo quingenteſimo, quinquageſimo ſexto.

III.

Literæ SIGISMUNDI AUGUSTI *Regis, quibus tempus ſolvendæ Dotis præſtituit.* Dat. Varſaviæ 23. Januar. An. 1556. *Ex Originali.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, totius Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ &c. Dominus, & Hæres. Omnibus quorum intereſt, & intererit, notum facimus pro Nobis, & Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ, quod quemadmodum in Pactis ſponſalibus inter Nos, & Illuſtriſſimum Dominum HENRICUM Juniorem Ducem Brunſvicenſem, & Luneburgenſem de Illuſtriſſima Puella Regia, Domina SOPHIA Sorore noſtra chariſſima, Illuſtritati eius in Matrimonium collocanda initis, inter Nos, & Illuſtritatis eius Mandatarios, & Oratores convenit, ut Illuſtritati eius triginta duo millia aureorum Hungaricorum, pro ea ipſa Sorore noſtra Illuſtriſſima Dotis nomine, intra biennium poſt conſummatas Nuptias, tribus penſionibus numeraremus, & exolveremus, ita nunc bona fide, & verbo noſtro Regio promittimus, & recipimus Nos, vel Succeſſores noſtros Reges Poloniæ eam ipſam Dotem 32000. aureorum probi auri, & iuſti ponderis eidem Illuſtri Domino HENRICO Juniori Duci Brunſvicenſi, Affini noſtro chariſſimo in Arce Illuſtritatis ipſius Wulfenbuthel intra biennium ſine ullo Illuſtritatis eius detrimento, ac impedimento curaturos, & per Mandatarios noſtros annumeraturos eſſe, hoc modo, & his penſionibus, nempe cum primum Sponſa ad Sponſum deducta fuerit, decem millia aureorum, deinde uno anno emenſo ad diem viceſimam Menſis Maii, totidem millia, altero autem Anno circumvoluto, itidem ad diem vigeſimam eiuſdem Menſis Anno Domini 1558. reliqua duodecem millia aureorum ea tamen Lege, ut ipſe Dux HENRICUS circa primam, & ſecundam penſionem de ſumma a ſe percepta, circa tertiam vero de univerſa Dote ſibi exoluta, & Quietationem iis exemplis, de quibus inter Nos convenit, conſcriptam, & manu ſua ſubſcriptam, ſignoque ſuo ſignatam viciſſim Nobis, ſeu Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ tradi, itemque circa tertiam penſionem, & hanc obligationem noſtram Nobis, ſeu Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ reddi curet. Quod ſi ea ipſa numeratio Dotis ſupramemoratis temporibus, & penſionibus, præter aſſenſum eiuſdem Illuſtris Domini Ducis a Nobis, vel Succeſſoribus noſtris non fieret, debebimus, vel debebunt Succeſſores noſtri Illuſtritati eius omne damnum, & impendium eo nomine ſuſceptum, una cum ſolutione ſummæ capitalis ſine longiori dilatione, & exceptione præſtare ſub pœna Pactis ſponſalibus expreſſa. In cuius rei fidem & teſtimonium manu noſtra Præſentibus ſubſcripſimus, & Sigillum noſtrum appendi iuſſimus. Datum Warſchoviæ vigeſima tertia die Menſis Januarii Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto. Regni vero noſtri Anno vigeſimo ſexto.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS.
Rex mp.

IV.

SOPHIA *Dux Brunſvicenſis abdicat ſe omni Jure Succeſſionis in Bona paterna, materna, & fraterna.* Datum in Arce Wolffenbüttel 25. Februarii Anno 1556. *Ex Originali. Sigill. 2.*

SOPHIA Dei Gratia nata Reginula Poloniæ, Magna Dux Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae &c. Dux Brunſvicenſis & Luneburgenſis, teſtatum facimus, pro Nobis, Hæredibusque, & Succeſſoribus noſtris. Quod cum Sereniſſimus Princeps, & Dominus Dominus SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia

ANNO 1556.

tia Rex Poloniæ, &c. Dominus, & Frater, ac Tutor noſter Chariſſimus, Illuſtriſſimo Domino HENRICO Juniori &c. Nos accedente aſſenſu noſtro in Matrimonium collocaverit, Dotemque triginta duorum millium aureorum Hungaricorum probi auri & iuſti ponderis eidem Illuſtriſſimo Domino HENRICO Duci, Domino & Coniugi noſtro chariſſimo noſtro nomine conſtituerit, ac lautam dignamque Regia Puella ſupellectilem & paraphernam nobis attribuerit, abunde nobis paternorum, & maternorum Bonorum nomine ſatisfecit. Proinde cum aſſenſu, & authoritate eiusdem Illuſtriſſimi Coniugis noſtri omni hæreditati & ſucceſſioni paternorum & maternorum, atque etiam fraternorum Bonorum immobilium, & mobilium, quae vel iam obveniſſe nobis debuit, vel adhuc obventura fuit, in favorem ſupramemorati Sereniſſimi Regis SIGISMUNDI AUGUSTI Domini ac Fratris noſtri Chariſſimi, eiusque Maieſtatis Succeſſorum Regum Poloniae renuntiavimus, & harum Literarum vigore renuntiamus, omni meliori modo, forma, & via, quibus id ſecundum Jus canonicum, & civile, & ſecundum conſvetudines Gentium fieri poteſt, ac debet: ita ut neque Nos, neque quisquam Haeredum, & Succeſſorum noſtrorum, nec alius quis omnino noſtro, eorumve nomine unquam ullam eiusmodi haereditatem, atque ſucceſſionem iure, vel praeter ius, aut alio quovis modo petere ſeu repetere queat, & debeat. Excepto uno caſu maternorum bonorum, nimirum ſi Sereniſſimum Dominum, & Fratrem noſtrum chariſſimum Dominum SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem ſupramemoratum, ſine ullis omnino liberis (quod abſit) mori contigerit. Hoc enim ſolo caſu Bonorum maternorum propriorum, immobilium quidem Italicorum duntaxat, mobilium vero, ſive ſummarum, ubivis locorum, in quibuslibet bonis obligatarum, quae poſt mortem Sereniſſimae Principis & Dominae Dominae BONÆ &c. Matris noſtrae chariſſimae extiterint, Dote, ac Donatione propter nuptias exceptis, Haereditas, & Succeſſio ad Nos, Haeredesque, & Succeſſores noſtros pro rata portione pertinebit. Aliis vero quibusvis caſibus, omni paterna, fraterna, & materna haereditate, atque ſucceſione, Nos, Haeredesque, & Succeſſores noſtros in perpetuum ſcienter, deliberate, & expreſſe abdicamus: renuntiantes omnibus beneficiis iuris, & facti, reſtitutionis, abſolutionis, diſpenſationis, Pontificum, Imperatorum, Regum, & Legislatorum quorumvis in auxilium ſexus muliebris, generaliter, ſeu particulariter conſtitutis, & conſtituendis, a nobis vel quoquam alio impetratis, vel impetrandis, vel proprio motu indultis, & indulgendis, nullo prorſus excepto ne eo quidem, quo leges renuntiationem obventurae Succeſſionis invalidam eſſe cenſent, nec non ignorantiae, doli mali, vis, & metus, læſionis in legitima, & quibusvis aliis exceptionibus, quae ab homine pro Nobis, Haeredibusque, & Succeſſoribus noſtris contra hanc renuntiationem excogitari poſſunt. Quod ſi pluribus & firmioribus etiam cautelis, haec ipſa renuntiatio fieri poſſet, vel deberet, eas omnes pro expreſſis hic habere volumus. In quorum omnium fidem has praeſentes Literas noſtra propria manu ſubſcripſimus, Sigillique noſtri appenſione corroboravimus. Datae in Wolffenbuttel, vigeſima quinta die Menſis Februarii, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto.

SOPHIA *nata Reginula Poloniæ, Dux Brunſvicenſis. ſignificat.*

Et Nos HENRICUS Junior Dei Gratia Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis teſtatum facimus pro Nobis ipſis, Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris, ſuprascriptam renuntiationem, & abdicationem, ab Illuſtriſſima, & chariſſima Coniuge noſtra cum aſſenſu, & authoritate noſtra factam eſſe. Promittimusque, & recipimus ſub Ducali verbo, et honore noſtro, et pœna Pactis ſponſalibus expreſſa, pro Nobis, Haeredibusque, et Succeſſoribus noſtris, eam ratam, firmamque perpetuo, et intemeratam fore, neque quippiam aperte, vel clam a Nobis, Haeredibusve, et Succeſſoribus noſtris contra eam ullo modo, et via tentatum iri. Renuntiantes itidem omnibus remediis, beneficiis, et exceptionibus, quæcunque contra hanc ipſam renuntiationem et abdicationem, adiumento eſſe poſſent In quorum omnium fidem et robur perpetuum nos quoque una cum Illuſtriſſima Uxore noſtra ſupradicta manum, et Signum noſtra hiſce Literis appoſuimus. Datae in Arce noſtra Wolffenbuttel vigeſima quinta die Menſis Februarii, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto.

HENRICUS.

V.

Civitatum Jerxeim, & Schoningen cum ſuis Territoriis Sereniſſimæ SOPHIÆ *Duci Brunſvicenſi Dotis, & Donationis propter Nuptias nomine Obligatio, & Inſcriptio. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. P. fol. 398.*

ANNO 1556.

Nos Dei Gratia HENRICUS Junior Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis pro Nobis, ac Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris tenore Præſentium notum facimus omnibus, quorum intereſt, aut in futurum intererit. Poſtquam Sereniſſimus, Potentiſſimusque Princeps, ac Dominus, Dominus SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex Poloniæ, Dominus, & Affinis noſter chariſſimus, ſuo proprio, ac Illuſtriſſimarum Sororum ſuarum tutorio nomine, unam ex illis ipſis Sacræ ſuæ Regiæ Maieſtatis dilectiſſimis Sororibus, nempe Illuſtriſſimam Virginem Dominam SOPHIAM ſcientem, & aſſentientem, accedente quoque expreſſo conſenſu Sereniſſimæ Principis Dominæ, Dominæ BONÆ Dei Gratia Reginæ Poloniæ, Matris ſuæ chariſſimæ, Nobis ſupramemorato HENRICO Duci Brunſvicenſi id ipſum per Oratores, & Mandatarios noſtros, ſcilicet Principem JOACHIMUM Ducem Monſterbergenſem, Stephanum Fabri, & Lucam Bachſchezdt ad hoc negotium tractandum, & peragendum cum ſufficienti Mandato, & pleniſſima facultate miſſos, vehementer poſtulanti in Matrimonium promiſit, deſpondit, & collocavit iuxta tenorem Pactorum, & Literarum Sponſalium Vilnæ XXX. die Menſis Decembris confectarum, & datarum, atque in illis inter cætera expreſſe, & præcipue continetur, quomodo, & in quibus Bonis, vel poſſeſſionibus, Nos eidem Illuſtriſſimæ Uxori noſtræ Dotem, & Contradotem, ſive Donationem propter Nuptias, quæ faciunt in una Summa ſexaginta quatuor millia aureorum Hungaricorum probi auri, & iuſti ponderis, & præterea quatuor millia ducentos ſexaginta ſex aureos eiusdem valoris, & ponderis certorum, & ordinariorum proventuum, ac redituum, ex iam ſpecificata Summa Capitali, annatim percipiendorum aſſignare, obligare, inſcribere, & demonſtrare debeamus. Ideo ad implendum eiusmodi Pactum, & Conventum, cum Nuptiæ iuxta ſolennem Ritum Eccleſiæ Catholicæ integraliter ſunt celebratæ, & conſummatæ, Nos HENRICUS Dux Brunſvicenſis prædictæ chariſſimæ Uxori noſtræ Dominæ SOPHIÆ ſupra deſignatam Summam capitalem Dotis, & Contradotis, ſive Donationis propter Nuptias, nempe ſexaginta quatuor millia aureorum Hungaricorum probi auri, & iuſti ponderis, nec non quatuor millia Ducatos ſexaginta ſex aureos ſimiles certorum redituum, & proventuum, exinde annuatim percipiendorum aſſignavimus, obligavimus, inſcripſimus, & demonſtravimus, ac vigore Præſentium meliori forma Juris, & conſvetudinis cuiuſvis loci aſſignamus, obligamus, inſcribimus, & demonſtramus in his noſtis Bonis, nimirum in Arcibus Jerxeim, & Schoningen, eique Arci ſubiecta Urbe eiusdem nominis cum univerſis, & ſingulis ad eas attinentibus Pagis, villis, curiis, ædificiis, molendinis, hominibus, cenſibus, decimis, reditibus, gregibus, armentis, advocatiis, ſervitiis, Feudis Eccleſiaſticis, ſylvis, piſcinis, lacubus, aquis, venationibus, aucupiis, piſcationibus, & quibusvis aliis utilitatibus, & omni eorum omnium libertate, ſuperioritate, Jurisdictione, mero, & mixto Dominio, edictis, interdictis, pænis, mulctis, & omnibus aliis rebus, atque commodis, nullis penitus exceptis, quæ hactenus ad ea ipſa Bona pertinuerunt, & pertinent, ita ut de proventibus, ac reditibus earundem Arcium, & Urbis, & annexorum eis Bonorum, certis, & anniverſariis, ad rationem ſingulorum quindecem aureorum Dotis, atque Donationis propter Nuptias ſupradictorum, unus aureus quotannis certo, & ſine ulla difficultate, atque diminutione vigore certi, & luculenti, noſtroque Sigillo obſignati Inventarii Sereniſſimo Regi Domino, & Affini noſtro Clementiſſimo, & Chariſſima tranſmiſſi, ipſi proveniat, exceptis venationibus, aucupiis, ſervitiis ſubditorum, pænis, mulctis, donariis, atque aliis quibusvis incertis, & fortuitis emolumentis, quæ ad rationem ſupradictorum proventuum explendam annumerari non debebunt, nihilominus tamen ad uſum, & uſumfructum eorum ipſorum Bonorum pertinebunt.

Quod ſi quæ Pars, ſive emolumenta ſupramemoratorum Bonorum oppignorata, vel alioqui gravata fuerit, vel fuerint, nihil id ad Dominam SOPHIAM Uxorem noſtram chariſſimam attinebit, imo Nos, Hæredesve, & Succeſſores noſtri eam, vel ea ipſi Uxori noſtræ ſine ullo ſumptu ac damno eius redimere, & libera præſtare debebimus.

Conſentimus etiam, ac promittimus, quod omnes Præfecti, Adminiſtratores, Quæſtores, Officiarii, & Magiſtratus ſupramemoratarum Arcium, Urbis, Bonorumque ad eas attinentium præſentes, & pro tempore futuri promittent, & iurabunt, ſe poſt mortem noſtram Dominæ SOPHIÆ uti Uxori noſtræ legitimæ, ac Dominæ Dotalitiæ ea ipſa Bona ſine ulla tergiverſatione, & difficultate tradituros, quandocunque illa eorum poſſeſſionem adire, & in poteſtatem ſuam redigere

ANNO 1556.

re per ſe ipſam, vel per aliquem alium volet, ac debebit.

Ad hæc etiam curabimus, ut omnes, & ſinguli noſtri dictarum Arcium, & Urbis, ac annexorum eis Bonorum ſubditi cuiusvis Ordinis, atque Conditionis, iam ſtatim, & quoties opus fuerit, eidem Uxori noſtræ Dominæ SOPHIÆ Homagium, & Juramentum præſtent, ſe poſt mortem noſtram, ipſi uti Dominæ Dotalitiæ perpetuo ſubiectos fideles, ac dicto audientes fore, incommoda, & pericula eius præmonituros, & pro viribus ſuis averſuros, commoda vero ſedulo curaturos eſſe, non ſecus quam noſtrimet, cui Hæreditario Jure obligati ſunt, ſecundum tenorem Literarum ſuper hoc datarum.

Præterea relinquimus quoque ſæpedictæ Uxori noſtræ chariſſimæ poteſtatem, quando erit in poſſeſſione ſupradictorum Bonorum, conferendi omnia Sacerdotia, & Beneficia Eccleſiaſtica vacantia in iis ipſis Bonis, nec non præbendi aſſenſum ad permutationes eorum, quatenus ea ad Collationem noſtram pertinuerunt. Sæcularia vero Feuda Nobilium, & ignobilium, ſervitiaque Nobilium in iisdem Bonis, itemque expeditiones bellicas, & exactiones publicas Nobis, Hæredibusque, & Succeſſoribus noſtris ſalvas, & liberas reſervamus ſine ullo impedimento Uxoris noſtræ chariſſimæ, & cuiusvis alterius. Ipſa tamen noſtra Coniux de proventibus, & Bonis ſuis propriis libera, & immunis a quibusvis exactionibus eſſe debebit.

Reſervatur Nobis quoque expreſſe, quod tempore belli, & neceſſitatis pateant Nobis, Hæredibusque, & Succeſſoribus noſtris Ducibus Brunſvicenſibus aditus, & fores ſupradictarum Arcium, Vrbis, & aliarum munitionum ad eas attinentium, ſic tamen ut Nos, ac Hæredes, & Succeſſores noſtri proprium noſtrum ſumptum ibi faciamus, ſine ullo incommodo, ac damno eiusdem Vxoris noſtræ dilectiſſimæ. Si vero ipſi aliquod damnum, aut incommodum ex huiusmodi patefactione munitionum, & expeditione cuiusque modi in iisdem Bonis, ipſorum incendio, vel alio quovis modo datum, & conciliatum fuerit, aut ſi ipſi dictæ Arces, & Vrbs, ſive quid aliud ad eas pertinens, quocunque modo ademptum, aut alioqui labefactum, & peſſundatum fuerit, ita ut ea reditus, & proventus ſuos, quemadmodum ſupra expreſſi, & commemorati ſunt, integros inde adipiſci, aut commode in iis Bonis habitare nequeat, debebunt ipſi eiusmodi incommoda, & detrimenta, aliis æque Bonis, & fructuoſis Arcibus, Urbibus, poſſeſſionibus, atque Bonis a Nobis, Hæredibusve, & Succeſſoribus noſtris ſarciri, compenſari intra ſpatium ſex menſium, poſteaquam id ipſa requiſiverit; Nosque, Hæredesve, & Succeſſores noſtri debebimus ipſam Dominam SOPHIAM Coniugem noſtram chariſſimam in iiſdem Bonis ex cauſa Dotis, ac Donationis propter Nuptias, atq; etiam Doni nuptialis in matrimonialibus, & aliis deſuper datis Literis conſtituti, ipſi obligatis, ſive obligandis, demonſtratis, ſeu demonſtrandis, eorumque munitionibus, reditibus, atque commodis quovis tempore, & caſu contra quemvis tueri, & defendere, perinde, atque alios ſubditos, Ditionesve noſtras, abſque ipſius Uxoris noſtræ ſumptu, ac damno. Ipſa vero non debebit ullo unquam tempore eas Arces, & Urbem, ueque ullam prorſus Munitionem ſupradictis Nominibus ad ſe pertinentem, cuiquam alii patefacere, aut in cuiuſquam potentioris poteſtatem, ac defenſionem tradere, neque ulla *P*acta, ſeu Fædera earum Munitionum, atque Bonorum cauſa, cum quopiam inire ſine ſcientia, & permiſſu noſtro, Hæredumve, & Succeſſorum noſtrorum, cum eo præſertim, in quem Nos ſive Hæredes et *S*ucceſſores noſtri poteſtatem habere non poſſemus, præterquam ſi ea vim, vel iniuriam aliquam (quod tamen abſit) a noſtris Haeredibus, et Succeſſoribus pateretur, hoc enim eventu propinquorum neceſſariorum, et amicorum ſuorum cuiuſcunque Status, atque dignitatis protectioni ſeſe, Bonaque illa ſua committere poteſt, ab eiuſmodi vi, et iniuria vindicanda.

ANNO 1556.

Debebit item ea, omnes illorum ipſorum Bonorum Subditos Eccleſiaſticos, et ſaeculares in Juribus, et *P*rivilegiis, Immunitatibus, et receptis moribus ipſorum conſervare, quemadmodnm Nos conſervavimus, et conſervamus, neque ulla re eos praegravare, ac ne Bona quidem ipſa Feudis, vel alio quovis modo gravabit. Conſervabit etiam ſarta, tecta aedificiorum in tectis, et poſtibus in ſuo vigore, ad nova vero aedificia extruenda obligata non erit. *P*raeterea ſi ex illis ipſius ſaepius allegatis Bonis, ſupramemorati reditus quatuor millium ducentorum ſexaginta ſex aureorum ratione Dotis, atque Donationis propter Nuptias recte quotannis provenire non poſſe videbuntur, quidquid deerit ad rationem praedictarum ſummarum, et proventuum, id omne Nos de expeditiſſimis Salinarum Libenhallenſium reditibus ſupplere, certaque Inſcriptione in omne tempus praeſtare debebimus. Si vero

ANNO 1556.

vero ne *S*alinae quidem illae ad explendos eos proventus anniverſarios ſuffecerint, aut ſi qui adverſo caſu, ſine culpa ipſius noſtrae chariſſimae Coniugis earum Salinarum, atque etiam ſupraſcriptorum Bonorum proventus imminuti fuerint, Nos, Hæredesve, et Succeſſores noſtri id quidquid deerit in aliis noſtris certis Bonis demonſtrare, et aſſecurare debebimus, ita ut eidem Dominae SOPHIAE Uxori noſtrae, Dotis, *D*onationiſque propter Nuptias, quemadmodum ſupramemoratum eſt ſatis cautum, ac proviſum ſit in omne tempus.

Licebit autem etiam Sereniſſimo Regi *S*IGISMUNDO AUGUSUTO *D*omino, et Affini noſtro chariſſimo illa ipſa Bona, eorumque proventus, et utilitates quotieſcunque voluerit per *P*rocuratores ſuos inſpicere, et perluſtrare, ac ad id quoque adhibere hoc Inventarium, quod ſuae Regiae Maieſtati noſtro Sigillo obſignatum tranſmiſimus.

Porro ſi qua debita Nos, et dilectiſſima noſtra Coniunx, ſive alteruter noſtrum, donec ambo vivimus, contraxerimus, vel contraxerit, a noſtris *D*ucis HENRICI Haeredibus, ea ſolvi debebunt, ſine ullo incommodo, ac detrimento eiuſdem Uxoris noſtrae chariſſimae. Sin autem ipſa noſtra Coniunx, cum fuerit in poſſeſſione, et uſu fructu Bonorum ſupradictorum æris alieni quippiam fecerit, ac poſt ſe reliquerit, Haeredes ipſius id ſolvent, ſine ullo noſtrorum Haeredum incommodo, et moleſtia. Nos vero *D*ux HENRICUS non debebimus de cuiuſque modi ſupellectili ſupramemoratae Illuſtriſſimae Uxoris noſtrae, ſive importata, ſive poſtea acquiſita ullo unquam tempore quidquam alienare, diminuere, aut oppignorare, niſi ſi qua urgens neceſſitas id poſtulaverit: tunc de conſenſu eiuſdem Uxoris noſtrae id facere poterimus, ſic tamen ut id quidquid alienandum, vel oppignorandum erit, a fide dignis hominibus Jureiurando intermedio prius aeſtimetur. *P*oſtea vero, vel ipſae res, vel iuſtum earum pretium ipſi *D*ominae SOPHIAE *C*oniugi noſtrae chariſſimae, vel poſt ipsius obitum Succeſſoribus ſuis, ut infra explicabitur, Nos HENRICUS Dux, Hæredesve, & Succeſſores noſtri reſtituere debebimus.

Præterea cum omnes ex æquo morti ſumus obnoxii, volumus (prout etiam utrinque conventum eſt) ſi Nos prius, quam noſtra Uxor chariſſima Domina SOPHIA vita exceſſerimus, ſuſceptis & relictis ex ea Liberis impuberibus, & minorennibus, ut ii Tutoribus quemadmodum par eſt, & receptus mos apud Domum Brunſvicenſem ſervatur, provideantur. Ipſa vero noſtra Uxor relicta, etiamſi nondum tota Dos numerata eſſet, ſine mora ad obligata, & inſcripta ſibi, ut ſupra cautum eſt, Bona ſe conferat, eiſque utatur, fruatur & inde ſeſe cum Familia ſua ſuſtentet, ſine impedimento cuiuſcunque, hac tamen Conditione, ut ſi tota Dos intra conſtitutum biennium exoluta non erit, poſt illud ipſum biennium pro portione non ſolutæ pecuniæ, etiam de reditibus, & uſu fructu eius detrahatur tantiſper, dum reſiduum quoque exolvatur.

ANNO 1556.

Auferat autem ſecum cunctam ſupellectilem cuiuſque generis, & materiæ quæcunque ipſi, gyneceoque ipſius Nobis viventibus in uſu fuit, itemque aurum, argentum, clenodia, pecuniam, veſtes, iumenta, et omnem aliam ſupellectilem importatam, et comparatam a Nobis datam, et ſuppeditatam, ſive a quovis alio donatam, ſeu quocunque alio iuſto titulo quæſitam, quantacunque, et qualiscunque ea fuerit, libere ſecum aſportabit, liberamque his omnibus utendi, fruendi, et arbitratu ſuo de iis diſponendi facultatem habebit in vita, et in morte.

Cedent ipſi etiam greges omnes, & armenta, & alia quævis animalia, itemque cuncta ſupellex, & Inſtrumentum omne ruſticum, & domeſticum, penuque vini, fructuum, frugum, olerum, & omnium aliarum rerum ad vitam hominum, iumentorum, & quorumvis animalium ſuſtentandam pertinentium, quæcunque in ſupramemoratis Arcibus, Oppidis, Prædiis, ruſticis, & urbanis, domibus, atque Bonis tunc recondita, vel etiam tum recondenda extabunt, & reperientur iuxta certum, & luculentum Inventarium, tunc temporis ſuper his omnibus, & ſingulis rebus conficiendum. Debebit autem ea in iisdem Bonis ſibi inſcriptis, & obligatis ad minimum unius integri anni fructus reconditos reperire. Quodſi quid ex iis deſiderabitur, id Hæredes noſtri, ſeu Tutores eorum ſine mora aliunde ſupplere tenebuntur, atque hoc modo ſegregata erit a Liberis ſuis, niſi, quod ei licere volumus, Filios parvulos, Filias vero quavis ætate apud ſe educare, non ſuis tamen, ſed ipſorum Liberorum ſumptibus, pro dignitate ipſorum ei ſuppeditandis. Ad hæc ſi forte ſæpedicta Domina SOPHIA Vxor noſtra chariſſima poſt obitum noſtrum alii nubere, vel Ducatu noſtro excedere voluerit, habebit ea nihilominus, quoad vixerit uſum fructum eorundem Bonorum. Sed utroque hoc caſu in poteſtate Hære- dum,

Anno 1556.

dum, & Succeſſorum noſtrorum eſſe volumus omnia ea Bona (univerſe tamen, & non particulatim) ab ipſa redimere poſſe, repoſita, & numerata ſimul ſumma Dotis, atque Donationis propter Nuptias. Poterit autem eiusmodi Redemptio quovis anno fieri, ſed non niſi ad Feſtum Purificationis Sanctæ Matris Dei Mariæ, atque ita quidem, ut prius ipſa Domina SOPHIA Vxor noſtra chariſſima ad Feſtum S. Michaelis Archangeli de ea Redemptione ſcripto præmoneatur, ipſa tamen non habebit facultatem tollendi eam pecuniam, niſi ſufficientem cautionem dederit, quod poſt obitum eius, Donatio quidem propter Nuptias, noſtris Ducis HENRICI Liberis, & Hæredibus intra ſex Menſes in Wolffenbuttel, Dos vero Sereniſſimo Regi SIGISMUNDO AUGUSTO, Succeſſoribusve eius Regibus Poloniæ, ſi nullos ipſa Domina SOPHIA Liberos reliquerit, Poſnaniæ, intra ſex Menſes reſtituetur, & renumerabitur, ſive autem ipſa manſerit in iis Bonis, donec vivet, ſive iis exceſſerit, & ſive nupſerit denuo, ſive non, debebunt ea ſine gravamine, & diminutione conſervari, ita ut poſt mortem ipſius integra, ſine ullo impedimento ad Hæredes noſtros legitimos revertantur. Quovis autem caſu tormenta bellica, arma, & quæcunque ad defenſionem munitionum pertinent, itemque ſupellex, & inſtrumentum, ac penu omne eodem modo, quantitate, et numero, quibus ipſi Dominæ SOPHIÆ Vxori noſtræ chariſſimae iuxta ſupramemorati Inventarii tenorem tradita fuerunt, in illis ipſis Arcibus, Vrbe, et Bonis relinqui debebunt. Quidquid etiam de Dote, Dono nuptiali, parapherna ſupellectili, aliisve cuiusque modi facultatibus moriens reliquerit, omnium eorum legitima portio, Liberis ipſius ſuperſtitibus ex Nobis Duce HENRICO quæſitis, cedere debebit, etiamſi ea ex alio Matrimonio alios Liberos relinquat.

Reſervamus autem in defectu maſculorum Liberorum ex hoc noſtro Matrimonio aliis noſtris Hæredibus, & Succeſſoribus, quod ii poſt mortem Coniugis noſtræ Dominæ SOPHIÆ Bona illa, in quibus Dos, ac Donatio propter Nuptias obligata, & inſcripta ſunt, de manibus Hæredum ſuorum triginta duobus millibus Hungaricis aureis redimere poterunt, ſimul, & ſemel, quocunque anno voluerint, ſic tamen, ut illis ea redemptio ſex Menſium ſpatio prius denuntietur, nec niſi ad Feſtum Purificationis Sanctæ Mariæ fiat.

Debebunt inſuper Filiæ noſtræ, ſi quæ cum Coniuge noſtra chariſſima Domina SOPHIA quæſitæ fuerint, et Nobis in Principatu non ſuccedent, de Bonis noſtris pro Dignitate Ducali dotari. Cæterum ſi nulli prorſus Liberi ex hoc noſtro Matrimonio ſuſcepti, vel poſt mortem noſtram relicti fuerint, eodem modo, quo ſupra expreſſum eſt, Vxor noſtra chariſſima Domina SOPHIA ſtatim poſt mortem noſtram adibit poſſeſſionem Arcium, Vrbis, Bonorumque, et Proventuum quorumvis Dotis, Donationis propter Nuptias, ac Doni nuptialis nominibus ſibi obligatorum, ac demonſtratorum, eaque, ſicut dictum eſt, inſtructa omnibus rebus non inania accipere, et quoad vixerit, libere iis, et arbitratu ſuo uti frui debebit, ſine cuiusquam impedimento.

Debebit etiam cedere tertia pars veſtium, et clenodiorum noſtrorum. Poſt obitum vero ipſius Contrados quidem, ſive Donatio propter Nuptias ad proximos, et legimos Hæredes noſtros revertetur, et recidet. Quod autem attinet ad Dotem, paraphernam ſupellectilem, et quaslibet facultates, et Bona, ſive poſſeſſiones, quas eadem Vxor noſtra cariſſima iuſto titulo acquiſiverit, ſiquidem ea ex alio Matrimonio Liberos ſuperſtites reliquerit, iis illa omnia, quæcunque relicta, neque ullo modo ab ipſa vivente alienata erunt, cedere debebunt. Si autem nullos omnino reliquerit Liberos, Sereniſſimo Regi SIGISMUNDO AUGUSTO, vel Succeſſoribus eius Regibus Poloniæ ea reſtitui, atque Procuratoribus eius, vel Succeſſorum ipſius ad amuſſim bona fide, et ſecundum iuſta, et vera Inventaria, aſſignari Poſnaniæ intra octo Menſes poſt mortem eius proximos ab Hæredibus, et Succeſſoribus noſtris legitimis debebunt, quatenus tamen ea ad ſecundas Nuptias non convolarit, atque e Ditione Brunſvicenſi ea non exportarit. Hoc enim caſu Sereniſſimus Rex SIGISMUNDUS AUGUSTUS, vel Succeſſores eius Reges Poloniæ, non ab Hæredibus, et Succeſſoribus noſtris, ſed aliunde ea omnia præter Dotem, Donumque nuptiale, de quo utroque reſtituendo, uti ſupraſcriptum eſt, caveri debet, repetere oportebit. Sin autem intra præſcriptum ſpatium temporis ab Hæredibus, et Succeſſoribus noſtris ea non redderentur, et ſolverentur, licebit ſupradicto Regi vel Succeſſoribus eius absq; ullo obſtaculo Haeredum, et Succeſſorum noſtrorum hypothecam Bonorum iis nominibus, ut ſupradictum eſt, obligatorum, cum omni uſu fructu, et eo, quod intereſt, retinere tantiſper, donec ea omnia, ſicut iam cautum eſt, reddantur. Itidem autem ſi Nos

Dux HENRICUS ſupramemoratus Vxori noſtræ Dominæ SOPHIÆ ſuperſtes fuerimus nullis exiſtentibus, et ſuperſtitibus ex hoc noſtro Matrimonio Liberis, cedet Nobis tertia pars veſtium, et clenodiorum omnium ab ipſa relictorum. Reliquas autem duas partes, Nos, vel Haeredes, et Succeſſores noſtri intra ſex Menſes a morte ipſius, Sereniſſimo Regi SIGISMUNDO AUGUSTO, vel Succeſſoribus eius Regibus Poloniae reddere debebimus. Dotem vero intra biennium duabus penſionibus Poſnaniae reſtituamus, dimidiam quidem eius intra vertentem annum, reliquam vero intra alterum ſubſequentem a morte eiusdem Uxoris noſtrae chariſſimae.

Salva itidem Regi SIGISMUNDO AUGUSTO, vel Succeſſoribus eius Regibus Poloniae hypotheca Bonorum cum uſu fructu, ſeu interreſſe, ſi haec intra praeſcripta tempora non praeſtiterimus. Quodque ea omnia, et ſingula in his Literis contenta, a Nobis, noſtrisque Haeredibus, et Succeſſoribus ſine omni fraude firmiter irrenovabiliterque ſervari, praeſtari, et exequi debebunt, id Nos noſtro, illorumque omnium nomine mediante bona fide per verbum veritatis ſpondemus, et promittimus, expreſſe renuntiantes omnibus, et ſingulis tam Canonicis, quam Civilibus Juribus, Conſtitutionibus, Privilegiis, Beneficiis, Abſolutionibus, Diſpenſationibus, ac aliis quibuſcunque exceptionibus, quae Nos, Haeredes, et Succeſſores noſtros, quovis modo contra hanc noſtram obligationem relevare poſſent, remotis omnibus dolo, ſiniſtra machinatione, et tergiverſatione iam nunc excogitatis, vel excogitandis, ſub paena Pactis ſponſalibus expreſſa. In quorum omnium fidem, et teſtimonium etc.

VI.

Reformationis Reverſales Lib. Legationum Lit. P. fol. 425.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Notum facimus omnibus, & ſingulis, Tenore harum Literarum noſtrarum. Quod cum Illuſtriſſimus Dominus HENRICUS Junior Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis Affinis noſter chariſſimus, Illuſtriſſimam Dominam SOPHIAM &c. Sororem noſtram chariſſimam Nobis deſpondentibus, & elocantibus, Uxorem duxiſſet, obligavit, inſcripſit, reformavit, & aſſecuravit Illuſtriſſimæ Dominae eius Dotem, atque Donationem propter Nuptias ſive Contradotem, una cum ſuis certis reditibus, & proventibus, eamque Obligationem, Inſcriptionem, Reformationem, & Aſſecurationem ipſi tradidit. his, quæ ſequuntur, verbis conſcriptam.

Nos HENRICUS *&c.*

Quam quidem Obligationem, & Reformationem, Nos pro Nobis, & ſupramemorata Illuſtriſſima Sorore noſtra, eiusque Hæredibus ratam habentes, & approbantes, ſub verbo, & honore noſtro Regio, & pœna Pactis Sponſalibus expreſſa promittimus, & recipimus in omnibus punctis, & clauſulis; quatenus ad Nos, eandemque Illuſtriſſimam Sororem noſtram, & Haeredes eius pertinebit, firmiter, & inviolabiliter conſervaturos, & impleturos, eique fidem habituros, neque contra eam quidquam unquam per Nos ipſos, ſeu per alium quemvis tentaturos eſſe. In cuius Rei fidem &c.

Et Nos SOPHIA Dei Gratia nata Reginula &c. Ad maiorem eius rei firmitatem Sigillum noſtrum hiſce Literis appendimus, ac per id Nos, Haeredesque, & Succeſſores noſtros obligamus, & adſtringimus, ſupraſcriptas Literas in omnibus Punctis, & Clauſulis, quatenus ad Nos pertinent, firmiter, & inviolabiliter conſervaturas, & conſervaturos eſſe. Dat. &c.

VII.

Doni Nuptialis decem millium aureorum Inſcriptio. Lib. Legationum Lit. P. fol. 411.

NOS Dei Gratia HENRICUS Junior Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis pro Nobis ac Haeredibus, & Succeſſoribus noſtris notum facimus Tenore Praeſentium, omnibus quorum intereſt, aut intereſſe poterit. Quandoquidem in Pactis, & Literis Sponſalibus inter Nos, & Sereniſſimam Uxorem noſtram Dominam SOPHIAM natam Reginulam Poloniae, confectis, & conſcriptis inter caetera comprehenſum eſt, quod Nos Suae Serenitati poſtridie poſt conſummatas Nuptias Doni Nuptialis nomine, quod *Morgengab* dicitur, decem millia Aureorum Hungaricorum probi auri, & iuſti ponderis, attribuere, aſſignare, obligare, & inſcribere debeamus, ita ut a ſingulis quindecim aureis, qui faciunt in una Summa ſexentos ſexaginta ſex aureos, certorum, ac ordinariorum proventuum, ac redituum ſine ulla difficultate quotannis provenire queat, prout haec omnia in dictis Matrimonialibus Literis ulterius deducuntur, et continentur. Quod Nos propterea praememoratae chariſſimae Uxori noſtrae, iam ſpecificatam Summam Capita-

Anno 1556.

pitalem, ſcilicet Donum nuptiale, atque proventus, ac reditus exinde annuatim percipiendos attribuimus, aſſignavimus, obligavimus, et inſcripſimus, atque vigore Praeſentium in meliori forma Juris, et conſvetudinis aut morum cuiuſcunque loci attribuimus, aſſignamus, obligamus, et inſcribimus, nimirum in arcibus, et urbe Jerxeim ac Schoningen, et annexis Bonis, eorumque reditibus certis, et anniverſariis ultra 4266. aureorum proventuum Dotis, et Donationis propter Nuptias nominibus ipſi obligatorum, et inſcriptorum excreſcentibus. Quod ſi vero ex illis ipſis bonis, et reditibus excreſcentibus, ſupramemorati reditus ſexcentorum ſexaginta ſex aureorum, ratione Doni nuptialis recte quotannis provenire non poſſe videbuntur, quidquid deerit ad rationem praedictae Summae, et proventuum, id omne Nos de expeditiſſimis ſalinarum Libenhallenſium reditibus ſupplere, certaque Inſcriptione in omne tempus praeſtare debebimus. Si vero ne Salinae quidem illae ad explendos eos proventus anniverſarios ſuffecerint, aut ſi quo adverſo caſu, ſine culpa ipſius Dominae Sophiæ Uxoris noſtrae chariſſimae earum Salinarum, atque etiam ſupraſcriptorum Bonorum proventus imminuti fuerint; Nos in aliis certis Bonis noſtris id, quidquid deerit, demonſtrare, et aſſecurare debebimus, Haeredesve, et Succeſſores noſtri debebunt. Ita ut eidem Uxori noſtrae chariſſimae Doni Nuptialis nomine, quemadmodum ſupramemoratum eſt, ſatis cautum, et proviſum ſit in omne tempus. Licebit autem etiam Sereniſſimo Regi Poloniae Sigismundo Augusto, Domino, et Affini noſtro chariſſimo, illa ipſa Bona, eorumque proventus, et utilitates, quotieſcunque voluerit, per Procuratores ſuos inſpicere, & perluſtrare, ac ad id quoque adhibere hoc Inventarium, quod ſuæ Regiæ Maieſtati noſtro Sigillo obſignatum tranſmiſimus. Erit autem in arbitrio, & poteſtate Dominæ Sophiæ per hoc omne tempus vitæ ipſius, ſive habuerit ex hoc Matrimonio Nobiſcum Liberos, ſive non, illud ipſum Donum Nuptiale, uti propria Bona Donatione inter vivos, vel cauſa mortis donare cui voluerit, & in quos voluerit uſus convertere, ac diſponere de eo, quocunque modo voluerit, ſive univerſe, ſive particulatim etiam Teſtamento, & Codicillo. Cuicunque autem id ea donaverit, ſive legaverit, vel utcunque de eo diſpoſuerit, id ita ratum habere, & præſtare Nos Dux Henricus, Hæredesque, & Succeſſores noſtri debebimus. Habebimus tamen Nos, & Hæredes, Succeſſoresque noſtri liberam facultatem Donum id Nuptiale Uxori noſtræ chariſſimæ Dominæ Sophiæ ſic obligatum, decem millibus aureorum, ut ſupra memoratum eſt, quandocunque voluerimus, redimendi, ſine ullo cuiusquam obſtaculo. Sin autem illa neque vivens, neque moriens quidquam de eo ipſo Dono nuptiali in parte, vel in toto diſpoſuerit, ad Liberos eius, vel ſi ii nulli extabunt, ad Sereniſſimum Regem Sigismundum Augustum, aliosque Legitimos eius Hæredes id optimo Jure devolvi, Nobisque, vel ipſis exolvi, & annumerari debebit. Salva tamen ipſi Regi, aliisque Legitimis Hæredibus ſuis hipotheca eorum ipſorum Bonorum cum uſu fructu, vel eo quod intereſt, quam diu id factum non fuerit. Quodque ea omnia, & ſingula in his Literis contenta, a Nobis, noſtrisque Hæredibus, & Succeſſoribus ſine omni fraude firmiter irrevocabiliterque ſervari, præſtari, & exequi debebunt, id Nos noſtro, illorumque omnium nomine, mediante bona fide per verbum veritatis ſpondemus, ac promittimus, ſub pœna Pactis ſponſalibus expreſſa. Expreſſe renuntiantes omnibus, & ſingulis tam Canonici, quam Civilis Juris Conſtitutionibus, Privilegiis, & Beneficiis, Abſolutionibus, Diſpenſationibus, Conſvetudinibus, ac aliis quibuſcunque Juris, & facti exceptionibus, quæ Nos, Hæredes, & Succeſſores noſtros quovis modo, contra hanc noſtram Obligationem relevare poſſent. Remotis omnibus dolo, ſiniſtra Machinatione, & tergiverſatione, iam nunc excogitatis vel excogitandis. In quorum omnium fidem &c.

VIII.

Henricus *Junior Dux Brunſvicenſis pollicetur ſuo, & Succeſſorum ſuorum nomine, defenſionem Bonorum* Sophiæ *Coniugi ſuæ in Dotem, & Contradotem obligatorum.* Dat. in Wulfenbuttel 25. Februari Anno 1556. *Ex Originali.*

Nos Dei Gratia Henricus Iunior Dux Brunſvicenſis & Luneburgenſis noſtro proprio, noſtrorumque Hæredum, & Succeſſorum nomine coram omnibus et ſingulis per præſentes Literas fatemur, notumque facimus. Poſtquam in Contractu Matrimoniali inter Nos ex una, & Sereniſſimam Dominam Sophiam natam Reginam Poloniæ Coniugem noſtram chariſſimam ex altera Partibus promiſimus, & recepimus, iam modo dictam noſtram

Anno 1556.

noſtram Coniugem cum omnibus ſuis Bonis ratione Dotalitii ſibi obligatis, quovis tempore perinde, atque alios noſtros Subditos, ac Ditiones noſtras defendere velle, ac debere iuxta prædictorum Sponſalium Pactorum tenorem. Ideo pro ſatisfactione eiuſmodi Obligationis, nec non ex ſingulari quodam amore, & affectione erga eandem Sereniſſimam Uxorem noſtram, vigore harum noſtrarum Literarum, eam ipſam noſtram Coniugem cum omnibus ſuis bonis, ſive ex cauſa Dotis, aut Donationis propter Nuptias, atque Doni Nuptialis ipſi obligatis, ſive obligandis, demonſtratis, vel demonſtrandis, eorumque munitionibus, reditibus, atque commodis, quovis tempore & caſu in noſtrum, noſtrarumque Hæredum legitimam Defenſionem, & Protectionem ſuſcepimus, volumuſque eam ipſam cum omnibus prædictis bonis, & ſubditis perinde atque alios noſtros ſubditos, Ditioneſque noſtras contra quemvis tueri, ac defendere ſine ipſius Dominæ Sophiæ damno ac ſumptu. Quæ omnia ſub noſtra bona principali fide ſic promittimus, & ſtipulamur pro Nobis ipſis, Hæredibuſque, & Succeſſoribus noſtris. In eorum autem omnium & ſingulorum evidens Teſtimonium, certamque fidem præſentes Literas confici curavimus, eaſque manu propria ſubſcripſimus, Sigillique noſtri appenſione corroborari fecimus. Datæ in Arce noſtra Wulfenbuttel die 25. Februarii Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto.

HENRICUS.

IX.

Recognitio Præfectorum, & Officialium Civitatum Jerxeim, & Schoningen de Juramento fidelitatis Sophiæ *Duci præſtito vigore Mandati* Henrici *Ducis.* Dat. Wulfenbutel. 25. Februarii An. 1556. *Ex Originali. Sigil. 4.*

Nos DEI Gratia Henricus Junior Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis. Omnibus & Singulis noſtris Præfectis, Adminiſtratoribus, Procuratoribus, Quæſtoribus, & Officiariis ambarum noſtrarum Arcium Ierxeim & Schoningen, nec non Civitatis noſtræ Schoningen notum facimus. Quandoquidem in Contractu Matrimoniali, inter Nos, & Sereniſſimam Uxorem noſtram Sophiam natam Reginam Poloniæ condito, conventum, & conſtitutum eſt, quod vos omnes, ſimulque ſubditi prædictarum noſtrarum Arcium & Civitatis, quas ſuæ Serenitati ad Dotalitium inſcripſimus, Homagium, eidem & Iuramentum fidelitatis præſtare debetis. Quapropter vobis omnibus, & ſingulis noſtris ſupradictis Præfectis, Adminiſtratoribus, Procuratoribus, Quæſtoribus, Officiariis, Civibus, & ſubditis ſupramemoratarum Arcium ſerio mandamus, & iniungimus, ut vos omnes, cuiuſcunque conditionis vel Ordinis ſitis, illico, & quamprimum a vobis poſtulatum, aut opus fuerit, ſuæ Serenitati Homagium, & Iuramentum præſtetis in hunc ſcilicet modum. Quod poſt noſtram Henrici Ducis mortem, Serenitati eius, uti Dominæ Dotalitiæ perpetuo ſubiecti, fideles, ac dicto audientes eritis, perinde ac Nobis Ipſis, (Cui Hæreditario Jure ſubiecti eſtis) Incommoda ac pericula eius Serenitatis præmonebitis, & pro viribus veſtris avertetis. Commoda vero ſedulo curabitis, non ſecus quam noſtra propria, ac ſicuti probos, honeſtos, & obedientes ſubditos decet, ac a vobis uſque in hodiernum diem factum, & præſtitum eſt. Quodſi acciderit, ut præfata noſtra Coniunx poſt obitum noſtrum ſuperſtes ſit, obligataque, & præſcripta bona ſecundum præſcriptum dotalis & contradotalis Inſcriptionis adire, & ea in poteſtatem ſuam per ſe ipſam, vel per aliquem alium redigere velit, quod ea omnia ſuæ Serenitati, tanquam legitimæ Dotalitiæ Dominæ ſine ulla tergiverſatione & difficultate a vobis tradentur, & reſignabuntur, ob quam etiam cauſam Nos Henricus Dux Brunſvicenſis & Luneburgenſis, facta, et Nobis præſtita Iuramenta, ſive Homagia abrogando, caſſamus, et tollimus, voſque ad ſæpe fatam noſtram Chariſſimam Coniugem, tanquam propriam et genuinam Dominam remittimus, exceptis tamen, et reſervatis expeditionibus bellicis, foribus Patentibus, et exactionibus publicis, quæ omnia nobis Duci Henrico, noſtriſque Hæredibus, et Succeſſoribus ſine ullo impedimento ſæpedictæ Uxoris noſtrae, et cuiuſvis alterius debent manere, et eſſe ſalvae. Volumus autem, et Praeſentium vigore iniungimus, ut et alii pro tempore futuri earundem Arcium et Urbis, annexorumq; bonorum Praefecti, Adminiſtratores, Procuratores, Quaeſtores, Magiſtri, Civium Conſules, et alii quivis Officiarii ac Magiſtratus, quoties opus fuerit, ſimile iusiurandum Serenitati eius praeſtent. In quorum fidem et evidens Teſtimonium Nos Henricus Dux Brunſvicenſis, et Luneburgenſis has noſtras Literas propria noſtra ſubſcri-

Anno 1556.

ſubſcripſimus manu, eaſque appenſione Sigilli noſtri corroboravimus. Datae in Arce noſtra Wolfenbuttel vigeſima quinta die Februarii anno *D*omino milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto,

HENRICUS.

Nos autem Præfecti, Adminiſtratores, Procuratores, Quæſtores, et Officiarii prædictarum arcium et civitatis, omniumq; aliorum bonorum ad *D*otalitium pertinentium, coniunctim, et ſingulatim hiſce fatemur Literis, non ſolum ad ſupra ſcripta, verum etiam ad alia Literis dotalitiis, et Contractu matrimoniali inſerta, nos aſtrictos, et obligatos eſſe, Homagiaque et iuramenta eidem Sereniſſimæ *D*ominæ noſtræ Sophiæ ſecundum præſcriptam Formulam nos præſtitiſſe, ac bona fide pollicemur eidem *D*ominæ noſtræ, nos poſt mortem Illuſtriſſimi Principis noſtri *D*omini Henrici *D*ucis Brunſvicenſis eam ipſam Sereniſſimam *D*ominam noſtram Sophiam ad poſſeſſionem realem eorundem Bonorum libere admiſſuros, et quantum in nobis erit, introducturos, & in ea conſervaturos eſſe, omniaque absque omni exceptione, machinatione, dolo, et fraude firmiter ſervaturos et præſtituros, ad quæ illuſtriſſimus *D*ux *D*ominus noſter gratioſus ſe inſcripſit, et nos obligavit. In fidem et teſtimonium eorum omnium nos Georgius a Lippa et Harthowicus Scherſingk prædictarum arcium Præfecti, noſtris propriis *S*igillis, manuque propria, et Nos prædictæ Civitates *S*enatores, et Conſules cum *S*ecreto eiusdem Civitatis præſentes Literas ſigillavimus, ſubſcripſimus, et corroboravimus. *D*atæ in Wolffenbuttel vigeſima quinta die Februarii anno *D*omini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto.

X.

Cautio Henrici *Ducis Brunſvicenſis de Succeſſione in Ducatum Brunſvicenſem Prolis Maſculæ, ſi quam ex Matrimonio cum* Sophia *ſuſceperit, non obſtante, quod e priore Matrimonio* Julium *Filium ſuſceperit.* Datum in Wolffenbuttel 25. Februarii, Anno 1556. *Ex Originali.*

Nos Henricus Junior DEI Gratia Dux Brunſvicenſis, et Luneburgenſis omnibus quorum intereſt, aut intererit pro Nobis, Hæredibus, et Succeſſoribus noſtris fatemur, notum facimus. Quod cum Pactis ſponſalibus inter Sereniſſimum, Potentiſſimumque Principem, ac Dominum Dominum Sigismundum Augustum Regem Poloniæ, *D*ominum, et Affinem noſtrum chariſſimum, ſuo ipſius, et Illuſtriſſimæ Sororis ſuæ *D*ominæ Sophiæ Coniugis noſtræ chariſſimæ tutorio nomine ex una, et Nos ſupradictum *D*ucem Henricum ex altera partibus initis convenerit, ut ſi prædicta *D*omina noſtra Coniunx Prolem maſculam a Nobis ſuſceperit, quod ea Proles in omnibus Principatibus noſtris poſt mortem noſtram ſuccederet. Quapropter in eum eventum obligamus, inſcribimus, bonaque fide vigore harum noſtrarum Literarum pollicemur, quod ſi *D*eus Optimus Maximus Prolem maſculam (ut ſperamus, et optamus) ex hoc Matrimonio Nobis cum *D*omina Sophia Coniuge noſtra chariſſima conceſſerit, hic idem Filius ſuſceptus, aut ſi plures fuerint, ſemper maximus, aut maior natu poſt mortem noſtram in omnibus Principatibus, ac *D*ominatu terrarum, et hominum immediate ſuccedere debebit, non obſtante eo, quod e priore Matrimonio Filum nomine Julium ſuſcepimus, vel alium forte, ex alio Matrimonio poſtea ſuſciperemus. Idque ſic viventes conſtituemus, et omni ratione perficiemus ſine omni fraude, dolo, ac machinatione, quod noſtro, noſtrorumque Hæredum, et Succeſſorum nomine per verbum veritatis, et ſub pœna in Contractibus Matrimonialibus comprehenſa ſic ſpondemus, et promittimus. In eorum omnium fidem has noſtras Literas propria noſtra ſubſcripſimus manu, easque appenſione Sigilli noſtri corroboravimus. *D*atæ in Arce noſtra Wolffenbuttel vigeſima quinta Menſis Februarii Anno *D*omini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto.

XI.

Sigismundi Augusti *Regis Promiſſio, quod decedente ſine Liberis Illuſtriſſima* Sophia *Sorore ſua, poſt reſtitutam ſibi Dotem triginta duorum millium aureorum Hungaricalium Civitatibus Jerxeim, & Schoningen, nec non Salinis Libenhalenſibus ſit ceſſurus. Lib. Legationum Lit. P. fol 426.*

Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Notum facimus omnibus quorum

Anno 1556.

rum intereſt, aut intererit. Quod cum Pactis ſponſalibus inter Nos, nomine tutorio Illuſtriſſ. Dominæ Sophiæ Sororis noſtræ chariſſimæ, & Illuſtriſſimum Dominum Henricum Juniorum Ducem Brunſvicenſem, & Luneburgenſem Affinem noſtrum chariſſimum initis diſerte convenerit, ut ſi illa ipſa Soror noſtra Regia nullis relictis Liberis, & ſuis Hæredibus, quod abſit, hac vita decederet, Dos triginta duum millium aureorum Hungaricalium ad Nos, aut poſt obitum noſtrum ad Succeſſores noſtros Reges Poloniæ revolveretur, eoque nomine Nos hypothecam bonorum Dotis atque donationis propter Nuptias cauſa ipſi Dominæ Sophiæ obligatorum, & reformatorum, eorumque uſumfructum, & Proventus 4266. aureorum Hungar. retineremus, vel Succeſſores noſtri retinerent, donec ſupra memorata Summa 32000. aureorum, proventusque retenti Nobis vel illis exolverentur. Cumque ſupra memoratus Dominus Henricus Dux Brunſvicenſis eam ipſam Dotem una cum compenſatione eius, ſive Donatione propter Nuptias in arcibus *Jerxeim, & Schoningen*, eique Arci ſubiecta urbe, & ad eas Arces, atque urbem attinentibus bonis, atque, ſi ea bona non ſufficerent, etiam in ſalinis Libenhallenſibus eidem Sorori noſtræ Illuſtriſſimæ obligaverit, inſcripſerit, & reformaverit, & in aliis item bonis, & proventibus, ſi ne hi quidem utrique modo expreſſi, ſatis erunt, obligare, inſcribere, & reformare promiſerit, quod ex ipſis Nuptialibus, itemque Reformatoriis, & earum Reverſalibus Literis ſatis conſtat; Propterea Nos pro Nobis, & Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ promiſimus, & vigore harum Literarum noſtrarum promittimus eo caſu, ſi poſt mortem eiusdem Sororis noſtræ, nullos Liberos relinquentis illas ipſas Arces, Urbem, & cætera bona reformata 32000. aureorum nomine obtinuerimus, vel Succeſſores noſtri obtinebunt, quod eas, & ea libere, bona fide, & ſine ulla mora, difficultate, & renitentia Hæredibus, & Succeſſoribus ſupradicti Ducis Henrici affinis noſtri chariſſimi reſtituemus, vel Succeſſores noſtri reſtituent, cum Nobis, vel illis 32000. aureorum renumerata, proventusque ex iisdem bonis debiti, ac retenti perſoluti fuerint. Salva tamen nihilominus Nobis, & Succeſſoribus noſtris hypotheca, & uſu fructu Doni Nuptialis in iisdem bonis eidem Sorori noſtræ obligata, & obligato, ſi idipſum donum, quemadmodum aliis Literis cautum eſt, prius redemptum, aut ab ipſa Sorore noſtra alienatum, & exhauſtum non fuerit. In quorum omnium &c.

Et Nos ſupra memorata Sophia &c. ad maius horum omnium robur, ſigillum noſtrum hiſce Literis etiam appendimus, cuius vigore promitimus pro Nobis ipsis, Hæredibusque, et Succeſſoribus noſtris hæc omnia, quatenus ad Nos attinent, rata firma fore. Dat. &c.

XII.

Eiusdem de Redemptione Doni nuptialis in iisdem Civitatibus inſcripti ſimiles Literæ. Lib. Legationum Lit. P. fol. 428.

Sigismundus Augustus DEI Gratia Rex Poloniæ &c. Teſtatum facimus omnibus harum Literarum tenore pro nobis, Hæredibusq;, & Succeſſoribus noſtris, atque etiam pro Illuſtriſſima Domina Sophia &c. Sorore noſtra chariſſima, quod cum Illuſtriſſimus Princeps Dominus Henricus Junior Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis Affinis noſter chariſſimus contracto cum eadem Illuſtriſſima Sorore noſtra Matrimonio, decem millia aureorum Hungaricorum Illuſtritati eius Doni nuptialis nomine, quod *Morgengabe* vocant, cum conſtituto inde certo proventu annuo ſexcentorum ſexaginta ſex aureorum ſimilium in Arce *Jerxeim*, & in Arce *Schoningen* cum Vrbe ſubiecta, & ad eas Arces, & Urbem pertinentibus Bonis, ad hæc autem ſi proventus eorum bonorum ultra proventus de Dote, ac Donatione propter Nuptias conſtitutos, excreſcentes ad id non ſufficerent, in ſalinis ſuis Libenhallenſibus, earumque expeditiſſimis quibusque reditibus inſcripſiſſet, obligaſſet, ac demonſtraſſet. Ac ſi quo caſu illa ipſa bona, et ſalinarum reditus iis omnibus Summis et proventibus conficiendis pares non eſſent, in aliis inſuper bonis id, quidquid deeſſet, ſe ſuppleturum, vel Hæredes, et Succeſſores ſuos ſuppleturos eſſe, promiſiſſet, et caviſſet, reſervavit ſibi, Hæredibusque, ac Succeſſoribus ſuis Jus redimendi, ac de iisdem bonis, et reditibus tollendi illud ipſum Donum nuptiale, Summa decem millium aureorum, debitorumque, ac retentorum inde proventuum, numerata, et exoluta, id quod ex ipſa inſcriptione eiusdem Doni nuptialis apparet, quæ talis eſt ad verbum.

Nos Dei Gratia Henricus *&c.*

Nos igitur noſtro proprio et ſupramemoratæ *S*ororis noſtræ Illuſtriſſimæ, Hæredumque, et Succeſſorum noſtrorum, et Illuſtritatis eius nominibus promiſimus, et recepimus ſub honore, et verbo noſtro Regio, et pœna Pactis ſponſali-

Anno 1556.

ſalibus expreſſa, harumque Literarum vigore promittimus, et recipimus, ſi uſu venerit, vivente eadem Sorore noſtra, vel defuncta, ut redemptio eius ipſius doni nuptialis ſecundum tenorem ſupraſcriptæ literariæ Obligationis eius requiratur, Nos, ipſamque Sororem noſtram, et utriusque noſtrum Hæredes, et Succeſſores ei locum daturos, neque impedimenti quidquam allaturos, quin & Literas obligationis eiusdem Doni Nuptialis reddituros eſſe, accepta dicta Summa decem millium aureorum, & Proventuum inde debitorum ac retentorum. Salva nihilominus & in ſuo vigore manente obligatione Dotis atque donationis propter Nuptias cum ſuis proventibus, in cuius rei fidem &c.

Et Nos ſupramemorata Sophia &c. ad maius robur eius rei, noſtrum quoque Sigillum hiſce literis appendimus, eiusque vigore Nos, & Hæredes, Succeſſoresque noſtros obligamus. Hæc, quatenus ad Nos pertinent, rata firma & intemerata fore. Datum &c.

XIII.

1558. *Recognito* Henrici *Junioris Ducis Brunſvicenſis, quod Dotem integram triginta duorum millium aureorum Hungaricorum a* Sigismundo Augusto *Rege acceperit.* Dat. in Wolffenbuttel die 13. Maii Anno 1558. *Ex Originali.*

Henricus Dei gratia Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis. Significamus tenore Præſentium, omnibus, quorum intereſt, & intererit. Quod ſicut inter Sereniſſimum Principem, & Dominum, Dominum Sigismundum Augustum Regem Poloniæ, Magnum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, totius Pruſſiæ, Maſoviæ &c. Dominum & Hæredem Affinem noſtrum, Pactis ſponſalibus, & etiam ſpeciali promiſſo Maieſtatis eius convenerat de Dote 32000. aureorum Hungaricorum Illuſtriſſimæ Principis Dominæ Sophiæ Regum Poloniæ, Magnorumque Ducum Litvaniæ &c. Stirpe ortæ, Uxoris noſtræ chariſſimæ Nomine, intra Biennium tribus Penſionibus nobis numeranda, & exolvenda, numerata, & ſoluta iam ſunt Nobis per manus Generoſi Viri Domini Achatii de Ezemen Maieſtatis eius Mandatarii ad hoc deſtinati, pro tertia, & ultima penſione reliqua duodecem millia aureorum Hungaricorum probi auri, & iuſti Ponderis, ſine ullo detrimento, & impendio noſtro. Proinde Maieſtatem eius, Succeſſoresque Maieſtatis eius Reges Poloniae, omnesque, & ſingulos, quorum id intereſt, aut intererit unquam ullo modo de ſupramemorata reſidua Summa 12000. Aureorum, & per conſequens de Dote tota eiusdem Illuſtriſſimae Dominae Sophiæ Uxoris noſtrae chariſſimae, Nobis integre, & ſine ulla diminutione, quemadmodum convenerat, numerata, & exoluta, quietam, & liberam, quietosque, & liberos praeſtamus pro Nobis, Haeredibusque, & Succeſſoribus noſtris. Remiſimusque ſupramemoratae Regiae Maieſtati Obligationem ſuam, de hac ipſa Dote numeranda Nobis ſub Signo, & manu Maieſtatis eius datam, quam etiam propterea caſſam, & nullius momenti inpoſterum facimus hiſce Literis noſtris. In quorum omnium fidem, & robur perpetuum iisdem praeſentibus Literis noſtris manum noſtram appoſuimus, & Signum noſtrum appendimus, quae datae ſunt in Arce noſtra Wulffenbuttel decima tertia die menſis Maii Anno ab Incarnatione Domini, & Salvatoris noſtri JESU CHRISTI milleſimo quingenteſimo quinquageſimo octavo.

Anno 1558.

Henricus.

XIV.

1569. *Inſtructio Sacræ Regis Maieſtatis nomine, Oratori ad* Julium *Ducem Brunſvicenſem, & Luneburgenſem delegato data, ne* Sophiæ, Henrici *Ducis Brunſvicenſis Parentis ſui Viduæ, ratione Dotalitii ab eodem in certis bonis inſcripti, negotium faceſſat.* Dat. Kniſſini d. 7. Octob. Anno 1569. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum. Lit. V. Fol. 369.*

Proficiſcens ad Illuſtrem Dominum Julium Ducem Brunſvicenſem, & Luneburgenſem Orator noſter dabit operam, ut ex itinere ad Illuſtrem Principem Dominum Joachimum Sacri Romani Imperii Electorem &c. Affinem noſtrum chariſſimum deflectat. Ad quem ubi pervenerit, ſalutem illi noſtram verbis, ac omnium rerum proſperrimos quosque ſucceſſus precatus, ſui adventus cauſam explicabit, ac dicet. Intellexiſſe Nos ex Literis, atque Nuntiis Illuſtris Dominæ Sophiæ Ducis Brunſvicenſis, & Luneburgenſis, ac Poloniæ Infantis, Sororis noſtræ chariſſimæ, Illuſtrem Principem Dominum Julium Ducem Brunſvicenſem, ac Luneburgenſem pravis quorundam

Anno 1569.

dam conſiliis adductum Illuſtritati illius ratione Dotalitii, quod ſibi Illuſtris quondam Henricus Dux Brunſvicenſis, & Luneburgenſis ſuæ Illuſtritatis Maritus in certis Bonis reformavit, & inſcripſit, non parum negotii, atque moleſtiæ faceſſere. Eam autem rem Nobis maiorem omnium opinione dolorem attuliſſe, cum quod Illuſtrem Principem Sororem noſtram chariſſimam ſingulari, ac vere fraterno amore proſequimur, illiusque incommodum noſtrum ipſiusmet incommodum exiſtimamus, tum quod acerbiores eæ accidunt iniuriæ, quæ ab iis inferuntur, a quibus propulſari etiam debuerunt. Ea eſt enim Illuſtri Domino Duci Brunſvicenſi cum Illuſtri Domina Duce neceſſitudo, eaque ſuae Illuſtritatis in Illuſtrem Dominum Ducem beneficia, ut ab eo in hoc ſtatu, præſertim viduali, & infirmo, iuvari potius, quam oppugnari, ac loco Parentis coli, & obſervari debuerit.

Quamobrem cum ea res acerba Nobis, & nimium moleſta videretur, & tamen rem ad pacem, & concordiam deduci optaremus, deſignatum ſe a Nobis Orator dicet cum plena facultate ad eas controverſias componendas, & ſedandas, pacemque, ac concordiam inter Illuſtritates illarum conſtituendam. Etſi vero non exigua in ſpe ſimus Illuſtrem Dominum Julium Ducem Brunſvicenſem potiorem, et affinitatis noſtræ, et officii, quam quarumvis perſvaſionum rationem ducturum, tamen exiſtimare Nos, auctoritate Illuſtris Domini Electoris Affinis noſtri chariſſimi plurimum ad eam rem ponderis, atque momenti allaturam.

Quamobrem orabit Illuſtritatem illius verbis noſtris Orator, ut pro ea affinitate, quæ Nobis, et Illuſtri Domino Duci Brunſvicenſi intercedit, proque mutua coniunctione noſtra, auctoritatem in eo ſuam interponat, ut cum Illuſtri Domino Duce Brunſvicenſi agat, ne is ſe rerum ſuarum iudicem, atque arbitrum conſtituat, ſed omnes eas controverſias aliis iudicandas, ac decidendas permittat, Illuſtri vero Dominæ Duci Brunſvicenſi debitum potius amorem, ac benevolentiam, præterquam eo nomine quicquam negotii, atque moleſtiæ exhibeat. Quibus dictis, noſtrum viciſſim ſtudium, amorem, benevolentiamque eius Illuſtritati quam officioſiſſime deferet. Ubi vero ad Illuſtrem Dominum Julium Ducem Brunſvicenſem Orator noſter pervenerit, poſt ſolitam ſalutationem, & noſtræ benevolentiæ delationem, dicet. Intellexiſſe Nos Illuſtritatem eius Illuſtri Dominæ Duci Brunſvicenſi, & Luneburgenſi Sorori noſtræ chariſſimæ, ratione Dotalitii ab Illuſtri quondam Henrico Duce Brunſvicenſi, & Luneburgenſi, Illuſtritatis eius Parente, & Illuſtris Dominæ Ducis Brunſvicenſis Coniuge, eidem in certis bonis reformati, & inſcripti, negotium faceſſere. Neque vero Nos omnino hoc ita eſſe Nobis perſvadere, cum ob eam Affinitatem, & neceſſitudinem, quæ Nobis, & Illuſtri Dominæ Duci cum eius Illuſtritate intercedit, tum etiam ob eum amorem, ac benevolentiam, quam Illuſtris Domina Dux Soror noſtra erga Illuſtritatem eius multis quidem rebus declaravit, ſed tum maxime teſtata eſt, cum eius Illuſtritas in grave Illuſtris olim Parentis ſui odium, & indignationem deveniſſet. Nihil enim tunc vel laboris, vel diligentiæ, vel aſſiduitatis prætermiſit, ut eius Illuſtritatem Illuſtri Parenti ſuo reconciliaret, & in priſtinæ gratiæ, & benevolentiæ locum reponeret, neque prius conquievit, quam re ad optatum exitum deducta, et perfecta.

Anno 1569.

Quæ cum ita ſe habeant, adduci Nos non poſſe, ut credamus Illuſtrem Dominum Ducem immemorem affinitatis, & coniunctionis noſtræ, oblitum huius amoris, & benevolentiæ, talem ſe erga Illuſtrem Principem Sororem noſtram chariſſimam exhibere, qualem minime conveniret, ſed tamen ut commodius omnes controverſiæ, ſi quæ ſibi cum Illuſtri Domina Duce intercedunt, componi, ac ſedari, ac certa, & perpetua inter utrasque Illuſtritates amicitia conſtitui, & ſtabiliri poſſet, miſſum ſe eſſe a nobis dicet Orator noſter, plena cum facultate eas omnes controverſias componendi, ac finiendi, idque ipſum literis Plenipotentiæ noſtræ comprobabit.

Hortabitur autem Illuſtrem Dominum Ducem Brunſvicenſem, ne is ſe ad eam pacificationem, & compoſitionem difficilem præbeat, ſed ut in eo negotio, & affinitatis mutuæ noſtræ & benevolentiæ Illuſtris Dominæ Ducis, erga illum, & ſui officii rationem præcipuam habeat, ac ſuæ famæ, honori, ac exiſtimationi conſulat.

Cætera vero dexteritati, prudentiæ, fideique Oratoris noſtri committenda eſſe duximus, qui pro ratione locorum, ac temporum, proque negotii natura, & neceſſitate, ac ipſius Illuſtris Dominæ Ducis voluntate, in iis controverſiis componendis, ac ſedandis univerſa, & ſingula geret, atque adminiſtrabit.

Anno 1577.

XV.

STEPHANI *Poloniæ Regis ad* RUDOLPHUM *Imp. Literæ, ut in caufa Succeffionis Bonorum poft obitum* SOPHIÆ *Ducis iuxta Pacta ad fe devolutorum Electores Saxoniæ, & Brandeburgenfem, ac* GEORGIUM FRIDERICUM *Marchionem ab Ansbach Judices conftituat.* Dat. Mariemburgi die 8. Decembr. An. 1577. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum fub Lit. W. fol. 267.*

Sereniffimo, & Excellentiffimo Principi Domino RUDOLPHO, *Divina* favente clementia Electo Romanorum Imperatori, femper Augufto &c. Affini noftro chariffimo, & honorandiffimo. STEPHANUS *Dei* Gratia Rex Poloniæ, Magnus *Dux* Litvaniæ &c. falutem, & omnis felicitatis continuum incrementum. Sereniffime, & Excellentiffime Princeps, *Domine*, Affinis chariffime, & honorandiffime. Exceffit e vita annis fuperioribus Illuftriffima Princeps *Domina* SOPHIA *Duciffa* Brunfvicenfis foror germana Sereniffimæ Coniugis noftræ. Exceffit autem tum, cum viveret Cæfarea Maieftas *Divæ* memoriæ Parens Maieftatis veftræ, & quidem exceffit fic, ut omnis hæreditas Illuftritatis eius, quæ iure ipfo ad Sereniffimam Coniugem noftram, & Svecorum Reginas Sorores pertinebat, ab Illuftri *Domino Erico Duce Brunfvicenfi*, *Duciffæ* ipfius mortuæ privigno, occuparetur. A quo quidem cum hæreditas illa per Sereniffimam Coniugem noftram peteretur, nihilque æqui ab eo obtineretur, Sereniffima ipfa Coniunx noftra, quæ tunc in Statu virginali fuit, ad Cæfareæ ipfius Maieftatis, Parentis Maieftatis Veftræ præfidium, atque opem recurrerat, ut Maieftatis eius authoritate, atque gratia, ad id, quod fuum effet, poffet pervenire. Ac dederat quidem Maieftas ipfius ad *Ducem* Literas diligenter fcriptas, ut quæ Sereniffimæ Coniugi noftræ deberentur, ea Serenitas eius cum *Ducis* ipfius venia primo quoque tempore confequeretur, verum ad hoc quidem tempus neque obtinuit quicquam ex hæreditate illa, neque adeo fcire poteft, quidnam ad ipfas *Divi* Parentis Maieftatis veftræ Literas a *Duce* illo refponderetur. Rem igitur æquiffimam, & exemplo *Divi* Parentis fui accommodatiffimam Maieftas veftra fecerit, fi Illuftrem *Dominum Ducem* Brunfvicenfem per Literas fuas diligenter admonuerit ad tradendam eam hæreditatem iis, quibus debetur, Reginis Sororibus, atque adeo Sereniffimæ Coniugi noftræ, quod nifi Illuftritas eius fecerit, poftulamus a Maieftate Veftra, ut iam tunc Commiffarios fuos ad eam rem cognofcendam, & diiudicandam defignet Illuftriffimos Principes, & Dominos *Saxoniæ, & Brandeburgenfem* Electores, ac Illuftrem *Principem* Dominum GEORGIUM FRIDERICUM *Marchionem ab Ansbach*, Nosq; ipfos de ea re faciat per Literas fuas certiores. Nam cum ipfum quoque Sereniffimum Svecorum Regem perfequi eam hæreditatem velle intelligamus, ex ea quidem parte, quæ Sereniffimæ Coniugi Serenitatis eius debetur, tum vero Nos etiam ipfi in eo fumus, ut non facile quicquam omiffuri fumus, quod ad recuperandam eam partem hæreditatis pertineat, quam Sereniffimæ Coniugi ipfi Noftræ deberi omni iure conftat. Bene, diuque valere Maieftatem Veftram cupimus. Dat. Mariemburgi die 8. Decembris Anno *Domini* 1577. Regni vero noftri Anno fecundo

STEPHANVS *Rex mp.*

1584.

XVI.

Procuratorium STEPHANI *Regis Poloniæ.* Datum Grodnæ 21. Septembris Anno 1584. *Ex Archivo Regni.*

STEPHANUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruffiae, Pruffiae, Mafoviae, Samogitiae, Livoniae, &c. ac Tranfilvaniae Princeps. Significamus praefentibus Literis noftris, quorum intereft univerfis, & fingulis, Nos conftituiffe Mandatarios, & Plenipotentes noftros, videlicet Nobiles Martinum Skrzetufki Secretarium noftrum, & Vicecapitaneum Medzirecenfem, & Martinum Glogorfki Servitorem noftrum, illisque commififfe, ac dediffe, prout hifce praefentibus committimus, atque damus poteftatem, & facultatem fe coram doctis, ac eruditis Juridicae facultatis Doctoribus in Academia Francofordienfi ad Oderam conftitutis, & ubilibet fiftendi, & nomine noftro libellos, fcripturas, munimenta quævis ad caufam, et Actionem noftram neceffaria offerendi, et alias pro neceffitate capiendi, repetendi, tollendi, et ad fe recipiendi, & ad noftram Maieftatem, vel ubi mandaverimus, deferendi, fi opus eft, proteftandi, et alia licita, et Juriconfentanea alias iuxta receffum commifforialem Francofordi factum, agendi, dicendi, faciendi, in forma fufficientis mandati. In quorum fidem Sigillum noftrum apprimi mandavimus. Datum Grodnae die 21. Menfis Septembris Anno Domini MDLXXXIV. Regni vero noftri Anno nono.

STEPHANUS *Rex.*

Anno 1584.

XVII.

Procuratorium JULII *Ducis Brunfvicenfium, & Luneburgenfium.* Dat. Henricopoli 24. Julii 1584. *Ex Archiv. Regni.*

Nos JULIUS Dei Gratia Dux Brunfvicenfis, et Luneburgenfis. Tenore praefentium notum facimus omnibus quorum intereft, aut intereffe quacunque ratione poteft, quod de certa Scientia noftra in caufa, quae con- et reconveniendo, inter Sereniffimum, et Potentiffimum Principem Dominum STEPHANUM Regem Poloniae, Magnum Ducem Litvaniae, Tranfilvaniae Principem etc. Affinem noftrum dilectisfimum ex una, et Nos ex altera parte coram Sacrae Caefareae Romanae Maieftatis Commiffariis Illuftrisfimis Principibus, Domino AUGUSTO Duce Saxoniae Sacri Somani Imperii Archimarefchalco etc. et Domino JOANNE GEORGIO Marchione Brandeburgenfi Sacri Romani Imperii Archicamerario, Principibus, Electoribus, Cognatis, et Affinibus noftris amantisfimis, Nobilem, difcretos, honeftos, et doctos viros Ottonem ab Hoim in Sbeck, Camerae noftrae Confiliarium, et Maximilianum Strafium Juris utriusque Doctorem, Procuratores, et Mandatarios noftros coniunctim, et divifim, et cum claufula, quod fi non omnes. Item ut omnes, vel alter eorum, et etiamnum hifce praefentibus Literis noftris conftituimus, omni meliori modo, Jure, ac ratione, qua id de Jure fieri poteft, et debet ita, et ob eum modum, ut noftro nomine coram amplisfimis, et doctisfimis Viris Dominis Doctoribus facultatis Juridicae Illuftris Academiae Francofurdianæ ad Oderam ambo, vel unus eorum tantum compareant, a Magnifico Regio Oratore plenum, & fufficiens Mandatum poftulent, vel requirant, eiusque exemplar ad Acta reponi curent, aut fi minus legitimum, & infufficiens effe adinvenerint, contra illud excipiant, ab Actis reiici, atque ut aliud exhibeat, per Decretum ei imponi petant, noftras proteftationes, exceptiones, eventualem litis conteftationem, fingulares refponfiones, defenfionales, & reconventionales exhibeant, & a Magnifico Regio Mandatario ad noftras reconventiones, five mutuas petitiones & litis conteftationem, fingulares refponfiones poftulent, Juramenta dandorum, refpondendorum calumniæ, & alia, quæcunque nullo excepto, etiamfi litis decifivum fit, & fpeciale Mandatum requirant, fi opus erit, Regio Mandatario deferant, eaque Nobis a Sereniffimo, & Potentiffimo Poloniæ Rege delata, aut per Judicis Decretum impofita fufcipiant, præftent, & in noftram animam iurent, quæcunque a Regio Oratore adverfum Nos iudicialiter producentur, accipiant, contra ea excipiant, replicent, duplicent, triplicent, Teftes producant, eosque debito Juramento conftringi faciant, & fi a Magnifico Regio Oratore Teftes producantur, contra perfonas eorum excipiant, aut fi eos admitti oporteat, ipfos (falvis & refervatis tamen Nobis noftris exceptionibus omnibus) iurare videant, interrogatoria, fi opus fuerit, exhibeant, Literas, et quæcunque alia inftrumenta, infra, & poft terminum probatorium in quacunque parte iudicii in medium afferant, Sigilla, & manum recognofci petant, itemque ipfi, fi ab eis petatur, faciant publicationem, atteftationem requirant, contra atteftationes Regias excipiant, probationes noftras forment, & quæcunque contra Nos adferuntur, diligentiffime refutare ftudeant, difcusfis fufficienter omnibus in caufa concludant, fententiam publicari petant, audiant, acceptent, copiam, & exactoriales petant, aut fi contraria fuerit, ab ea appellent, vel loco appellationis Reiterationem, five revifionem Actorum, & fententiæ poftulent, & denique omnia alia, quæ occurunt, quæque Nos ipfi, fi præfentes effemus, facere, & expedire quacunque ratione deberemus, & poffemus, faciant, & expediant. Damus etiam noftris Mandatariis plenam, & integram poteftatem ambobus fimul, aut alteri eorum foli coniunctim, vel divifim alium, vel alios, aut plures Mandatarios fubftituendi, fuum, vel eorum Mandatum, quotiescunque fibi, vel ipfis libuerit, revocandi, & ad fe recipiendi.

Et quæcunque noftri Mandatarii ambo, vel unus eorum coniunctim, & divifim, eorumque, five ipfius fubftitutus, vel fubftituti ad formam fuprafcriptam noftro nomine, egerint, fecerint, omnia illa rata, firma, & certa erunt, atque a Nobis rata, firma, & certa habebuntur, fub fide noftra Principali, & Obligatione Bonorum noftrorum præfentium, & futurorum, fi quo noftris Mandatariis, vel eorum fubftituto, vel fubftitutis ulteriore, pleniore, & ampliore Mandato, five fpeciali five generali nunc, aut inpofterum opus fuerit, id omne hifce Literis, ac fi de

ANNO 1584.

de verbo ad verbum, cumque omnibus clauſulis neceſſariis illis inſertum eſſet, ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc ex certa ſcientia illis damus, noſtramque plenam poteſtatem tribuimus, excluſo omni dolo, & fraude. In quorum omnium fidem Nos propria noſtra Manu ſubſcripſimus, & Sigillum noſtrum apponi fecimus. Actum, & datum Henricopoli ad Aulam noſtram die 24. Julii Anno 1584.

XVIII.

1585.

Status cauſæ per Legatum, ac Mandatarium Regis Poloniæ coram Electoribus Saxoniæ, & Brandeburgenſi, a Cæſarea Maieſtate deputatis Commiſſariis exhibitus. Francofordiæ ad Oderam d. 16. Maii Anno 1585. Anni Juliani. *Ex Archivo Regni.*

Coram Illuſtriſſimis Principibus, & Dominis, Dominis Sacri Romani Imperii Electoribus Saxoniæ, & Brandeburgenſi, tanquam Cæſareæ Maieſtatis in cauſa Sereniſſimi Regis Poloniæ cum Illuſtri Domino JULIO Duci Brunſvicenſi, & Luneburgenſi, ſpecialiter datis, & deputatis, ſive coram ipſarum Celſitudinum vigore eiusdem Commiſſionis ſubdelegatis Commiſſariis Francofordiæ ad Oderam Jurisdictionem Commiſſarialem obeuntibus, Legatus, & Mandatarius, eo nomine Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini STEPHANI Dei Gratia Regis Poloniæ, & Magni Ducis Litvaniæ &c. inhærendo Decreto Dominorum Commiſſariorum in cauſa Succeſſionis poſt Illuſtrem Dominam SOPHIAM Duciſſam Brunſvicenſem, die vigeſima octava Novembris anno proxime præterito Magdeburgi facto, dicit, & allegat, & libellando producit modo, & forma ſimplici ex æquo, & bono ſe, & Principalem ſuum non adſtringendo ad Juris aliquas ſolennitates in cauſis Principum minus obſervari ſolitas, ſalva etiam Sereniſſimi Regis ſui Dignitate, & Superioritate, conditionem rei conventi ad iuſtitiam conſequendam hic ſequentis, reſervando nihilominus ſibi omnia Juris beneficia pro aſſecutione iuſtitiæ neceſſaria, & alia, quæ ſibi ad cauſam præſentem opportuna videbuntur. Et ſi quid in ſolemnitatibus Juris omiſſum, aut peccatum fuerit, id damno, & fraudi cauſæ Sereniſſimi Regis ſui fieri non vult, de quibus omnibus proteſtatur.

I.

ANNO 1585.

In primis dicit, & allegat, & probare omnia, ſi opus eſt, intendit Illuſtrem Dominam SOPHIAM Natam Poloniæ Duciſſam Brunſvicenſem fuiſſe Uxorem legitimam Illuſtris quondam Domini HENRICI Ducis Brunſvicenſis, & Luneburgenſis datam eidem in matrimonium per Sereniſſimum SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem Poloniæ &c. præcedentibus Pactis matrimonialibus utrinque mutuo aſſenſu & fide roboratis, ac pænis de obſervandis in ea contentis, vallatis.

II.

Item. Quod cum præfata Illuſtriſſima Domina SOPHIA Nata Poloniæ, Duciſſa Bruſvicenſe ſorore ſua chariſſima, idem Sereniſſimus Rex Poloniae SIGISMUNDUS AUGUSTUS, dedit dotem eidem Illuſtri Domino HENRICO Duci Brunſvicenſi triginta duo millia ducatorum Hungaricorum in auro puro, quam præfatus Dux accepit, & in effectu levavit.

III.

Item. Quod ultra ſupramemoratam dotem data eſt, eidem Duciſſae nomine paraphernae lauta ſupellex in auro, argento facto, gemmis, clenodiis, auleis, tapetis, veſtibus, ornamentis, et alia Regia ſupellectili taxando leviter, valoris centum quinquaginta millium Talerorum, quae omnia ſecum aſportavit, & in Ducatum Brunſvicenſem ad maritum ſuum intulit.

IV.

Item. Quod ultra haec omnia eidem Duciſſae, per eundem Sereniſſimum Regem Poloniae dotalis muneris nomine data ſunt quinquaginta millia Ducatorum Neapolitanorum, quae reducta, ad Taleros communes faciunt quadraginta duo millia Talerorum.

V.

Item. Quod idem Sereniſſimus Rex Legatum Tranſylvanicum miſit eidem ſorori ſuae valoris viginti millium Talerorum.

VI.

Item Quod de omnibus ad praefatum matrimonium ſpectantibus, de ſtatu, & conditionibus viventium, & morientium Coniugum, Contractus, et Pacta interceſſerunt, inter Sereniſſimum SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem Poloniae ſuo, ſororiſque nominibus, et Illuſtrem Dominum HENRICUM Ducem Brunſvicenſem, quorum Pactorum obſervatio, utrinque mutuo conſenſu, fide, ac honore firmata eſt, et paenis intro contentis vallata, per Succeſſores etiam tenenda, et ſervanda.

VII.

Item. Quod vigore Pactorum Matrimonialium Illuſtris Dominus Dux HENRICUS Maritus, reformationem fecit Dotis, et Contradotis Uxori ſuae SOPHIAE Duciſſae Brunſvicenſi, in bonis Ducalibus, et Arcibus Ierxeim, et Schoningen, alias prout in Pactis continetur.

ANNO 1585.

VIII.

Item quod ultra Reformationem Dotis, et Contradotis, donavit eidem Uxori ſuae decem millia ducatorum doni Nuptialis pro libitu ſuo diſponenda, et in defectu diſpoſitionis poſt eius mortem ad SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem, vel Succeſſores eius Reges Poloniae devolvenda.

IX.

Item quod eidem Uxori ſuæ idem Dux HENRICUS poſt ſuam mortem donavit quartam partem veſtium, & clenodiorum omniorum.

X.

Item quod præfata omnia, quæ Illuſtris Domina SOPHIA Duciſſa Brunſvicenſis intulit ad Maritum, quæ vel a quoquam donata accepit, vel ipſa, ſua induſtria acquiſivit, quantacunque, & qualiacunque ea fuerint, ſi ſterilis, & inteſtata (quod utique factum eſt) deceſſiſſet, omnia iſta ad Sereniſſimum SIGISMUNDUM AUGUSTUM, vel eius Succeſſores Reges Poloniæ, iuxta Pacta redire, ac reſtitui debuerunt.

XI.

Item quod omnium bonorum, poſt ſterilem, & inteſtatam Illuſtrem Dominam SOPHIAM Duciſſam Brunſvicenſem derelictorum, ſit ſolus, & nemo alius, iuxta Pacta verus unicus, & legitimus Succeſſor Sereniſſimus Rex Poloniae.

XII.

Item quod ſtantibus iſtis Pactis, & per omnia tempora vitæ coniugum ſervatis, mortua eſt Illuſtris Domina SOPHIA Duciſſa Brunſvicenſis, & ſic poſt eius mortem nihil horum fecit, quæ ſecundum Pacta facere debuit, & ita Pactis derogavit Illuſtris Dominus JULIUS Dux Brunſvicenſi tanquam legitimus Succeſſor, a Patre ſuo ad ſervanda Pacta obligatus.

XIII.

Item quod ea ſpecifice declarantur, & explicantur, quæ contra Pacta Illuſtris Dominus JULIUS Dux Brunſvicenſis fecit: nam Dotem prius ſpecificatam triginta millium aureorum non reſtituit, quinquaginta millia Ducatorum Neapolitanorum; decem millia in auro doni Nuptialis, Paraphernam, & ſupellectilem ſuperius nominatam, & taxatam, Legatum Tranſylvanicum, tertiam partem clenodiorum, & veſtium mariti ſui. Triginta millia Talerorum apud Civitatem Lipſienſem, viginti millia apud Magdeburgenſem, vigenti item millia apud Cameram Marchionatus Brandeburgenſis, viginti millia Talerorum poſt mortem eius in parata pecunia relictorum, hæc ſpecificata, & alia adhuc etiam ſpecificanda, non reſtituit Illuſtris Dominus JULIUS Sereniſſimo Regi Poloniæ, quæ tamen reſtituere debuit iuxta Pacta, & Poſnaniæ Procuratoribus Maieſtatis Regiæ repræſentare, & bona fide ſecundum vera, & iuſta Inventaria aſſignare intra octo menſes.

XIV.

Item quod ultra hæc, quæ ſpecificata ſunt, nec tamen reſtituta, Illuſtris Dominus JULIUS Dux hypothecata etiam bona in Dote, et aliis, videlicet Arces Jerxeim, & Schoningen una cum Civitate, & aliis attinentibus ſtatim poſt mortem occupavit; non perſolutis, quæ ſupra memorata ſunt, cum tamen præfatæ Arces, & Civitas in poſſeſſione pacifica Sereniſſimi Regis Poloniæ eſſe debuerunt, donec fuiſſent perſoluta ſuperius nominata debita. Et iſto caſu poſſeſſio bonorum præfatorum tradi debet Sereniſſimo Regi Poloniæ, cum ſpoliatus ante omnia in poſſeſſionem reſtituendus ſit, quam etiam Arcium, & hypothecatorum bonorum poſſeſſionem paratus eſt vigore Pactorum Sereniſſimus Rex accipere, non obſtantibus quibusvis illicitis, & pactis contrariis obſtaculis, de quo proteſtatur. Et nihilominus repetuntur annui proventus ex hypothecatis bonis per novem annos occupatis illegitime recepti, ſingulis annis Ducati quatuor millia ducenti ſexaginta ſex, faciunt per novem annos citra vel ultra quadraginta millia Talerorum.

XV.

Item repetitur intereſſe acceptum per novem annos a Civitatibus Lipſienſi, Magdeburgenſi, & Camera Brandeburgenſi, a ſeptuaginta millibus Talerorum per Illuſtrem Dominam SOPHIAM eisdem Civitatibus mutuo datorum, una cum principalibus ſummis, & Chirographis Civitatum ſuper easdem ſummas datis, quorum eſt illegitimus occupator Illuſtris Dominus JULIUS Dux Brunſvicenſis.

XVI.

Item quod Pacta Matrimonialia inter Sereniſſimum olim Principem SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem Poloniæ, & Illuſtrem Dominum HENRICUM Ducem Brunſvicenſem, Succeſſoresque ipſius ſervari integre debuerunt, omniaque in eis contenta impleri bona fide, ſine ulla exceptione, tergiverſatione, defenſionibusque, & ſubſidiis Juris Canonici, & Civilis, & cuiusvis diſpenſationis, abſolutionis, libertatis ac Privilegii, ſub verbo, &

Anno 1585.

honore Ducali, & sub præna centum millium Hungaricalium aureorum. Et ideo si quas forte exceptiones, aut iuris remedia, & præsidia contra hæc Pacta Illustris Dominus Julius Dux Brunsvicensis inferat, aut inferre præsumat, quod ista omnia salva Pactorum integritate, sint, & esse debent vacua, irrita, inania, eo quod omnibus Juris beneficiis, & prærogativis, ipse se abiudicarit, iisque renuntiarit, ita quod frustra, & contra se hæc omnia dicturus, facturusve sit, si quid modo dicere, aut facere velit.

XVII.

Item quod Serenissimo Regi Poloniæ ad solvendas pænas in Pactis descriptas censeri debet obligatus, & quod istæ pænæ Serenissimi Regis nomine iuste repetuntur: Ex quo enim multoties, & legitime per Legationes, per Literas, postulationes, compositiones, exhortationes, & Juris strepitum, de restituendis superius nominatis rebus est postulatus, monitus, & requisitus, nihil tamen fecit, aut restituit, quod tamen absque ulla exceptione sponte etiam sua, iuxta Pacta facere debuit, tunc ad quinquies centena millia Ducatorum aureorum Serenissimo Regi Poloniæ persolvenda censetur esse obligatus, Jure, & merito iusta Illustrissimorum Dominorum Cæsareæ Maiestatis Commissariorum, aut ipsarum Celsitudinum Subdelegatorum sententia mediante. Quæ sententia super his omnibus supra nominatis, decernendis, solvendis, restituendis solenniter postulatur.

XVIII.

Et hæc proponendo, libellando, producendo in causa præsenti, & superius nominata, dicit, allegat, & in forma libelli producit Serenissimi Regis Poloniæ Legatus, & Mandatarius. Quam quidem allegationem, propositionem, libellationem postulat admitti, & recipi, alias iuxta Juris formam simpliciter etiam, & de plano, ad superflua non se adstringendo, salvo etiam Jure addendi, & minuendi, declarandi, de quibus protestatur.

Laurentius Gosliczki de Magna Goslicze Serenissimi Poloniæ Regis Legatus, & Mandatarius mpp.

XIX.

Mandatum STEPHANI *Regis in eodem Negotio.* Dat. Nepolomicii die 14. Junii Anno 1585. *Ex Originali.*

STEPHANUS DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, &c. Princeps Transsilvaniæ.

Significamus præsentibus Literis nostris quorum interest universis, & singulis, quia Nos ablegavimus in Germaniam Legatum & Commissarium nostrum Venerabilem Laurentium Gosliczki de magna Goslicze Præpositum Cracoviensem, ex primis Consilii nostri Secretarium, ipsique plenariam potestatem, & facultatem dedimus, prout hisce præsentibus damus, & irrevocabiliter donamus, causam & actionem nostram, quæ Nobis cum Illustri Domino JULIO Duce Brunsvicensi, & Luneburgensi intercedit, occasione certorum bonorum post Illustrem Dominam SOPHIAM Natam Poloniæ, & Ducissam Brunsvicensem, ad Nos iuxta Pacta, & quomodolibet devolutorum, coram Illustrissimis Principibus, & Sacri Romani Imperii Electoribus Saxoniæ, & Brandeburgensi, tanquam Cæsareæ Maiestatis Commissariis, aut eorum subdelegatis, sive etiam alio quovis Magistratu ordinario, & extraordinario Francofordiæ ad Oderam, & ubilibet alias constitutis, & constituendis, agendi, tractandi, terminandi, iuris via & modo, sive etiam amicabili compositione, aut alia quavis ratione, prout illi melius, & in rem nostram utilius videbitur, Decretum etiam super his, & interlocutorias quasvis audiendi, & quod opportunum videbitur, ad ea dicendi, faciendi, proponendi, damus illi præterea facultatem, & potestatem plenariam, bona præfata omnia, & singula, ad Nos quomodolibet devoluta, ab Illustri Domino JULIO Duce Brunsvicensi, sive ab aliis quibusvis personis repetere, capere, levare, & de acceptis, ac levatis quietare, ac sufficienter liberare, & in præfato negotio omnia licite facere, agere, concludere, in forma plenissimi Mandati, ita ut generalitas specialitati non deroget, nec e contra. Promittentes verbo nostro Regio, quidquid per ipsum præfatum Laurentium Gosliczki Legatum, & Commissarium nostrum factum, gestum, conclusum fuerit, id Nos ratum, & gratum habituros esse, non minus, ac si præsentes essemus, (etiamsi talia forent, quæ Mandatum exigerent magis speciale, quam præsentibus est expressum) aut ipsi id faceremus, & facere possemus. In quorum fidem præsentes manu nostra subscripsimus, & Sigilli nostri appensione munivimus. Datum Nepolomicii, die XIV. Junii An. Dom. MDLXXXV. Regni nostri anno decimo.

Anno 1592.

XX.

Literæ ANNÆ *Reginæ Poloniæ, quibus sortem hæreditatis post obitum* SOPHIÆ *Ducis Brunsvicensis Sororis Suæ se concernentem,* SIGISMUNDO *Poloniæ, & Sveciæ Regi donat.* Datum Varsaviæ, die 7. Julii. Anno 1592. *Ex Archivo Regni Lib. 107. Num. 108. fol. 277.*

Sigismundus III. *Rex Poloniæ &c. Significamus &c. Oblatas esse ad Acta Cancellariæ nostræ Literas infrascriptas Serenissimæ ANNÆ Dei Gratia Reginæ Poloniæ &c. Materteræ nostræ charissimæ Sigillo & manus subscriptione Sacræ Reginalis Maiestatis communitas, sanas, salvas, & illæsas, omnique nota suspicionis carentes. Quas in Acta Cancellariæ nostræ inscribi, & ingrossari mandavimus. Earum vero is verborum tenor sequitur.*

ANNA DEI Gratia Regina Poloniæ, Magna Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, &c. Domina. Significamus universis, quoniam iuxta dispositionem Pactorum Dotalium inter Serenissimum olim Principem & Dominum Dominum SIGISMUNDUM AUGUSTUM Regem Poloniæ, augustissimæ memoriæ Fratrem nostrum charissimum, & Illustrem Principem Dominam SOPHIAM Ducissam Brunsvicensem, & Luneburgensem piæ recordationis Sororem nostram amantissimam, concernentem, hæreditas eiusdem SOPHIÆ ad Serenissimum Principem & Dominum Dominum SIGISMUNDUM III. nunc feliciter regnantem Regem Poloniæ &c. &c. Nepotem nostrum charissimum devoluta est. Ea vero in hæreditate Germanæ Sororis nostræ prædictæ cum pro iure nostro certa sors ad Nos quoque pertineat ex præfata Domina SOPHIA Sorore nostra amantissima. Hoc itaque Jus nostrum præmemorato Serenissimo Regi SIGISMUNDO vigore huius nostri Diplomatis ex certa voluntate, & propria nostra scientia, & consensione adeo translatum & concessum esse volumus, ut Maiestas Sua Regia illud non minus quam suum proprium iure Pactorum, & actionibus, iuribusque aliis competens, adversus Illustrem Dominum JULIUM HENRICUM Ducem modernum Brunsvicensem in iudicio & extra iudicium nomine suo & authoritate sua prosequatur, vendicet, atque evincat. Et hac tandem iuris nostri translatione, cum vendicatio hæc nostra cum Maiestate Sacra Regia nobis par & æqualis sit, adhibebimus & Nos huic negotio in commune huius a nobis translati iuris, consilium nostrum, & mandatum. Postquam vero vendicatio hæc per Dominos Commissarios Cæsareos vel æquiori arbitrio transigetur, vel iuris via etiam determinabitur, ac Sacræ Regiæ Maiestati ex prætacto iure Pactorum adiudicabitur, quam primum ipse Dux Brunsvicensis hac ex vendicatione Sacræ Maiestati Regiæ, & nobis pro ea, quæ ad nos hac in hæreditate spectat, parte in executione rei, vel compositæ, vel iudicatæ modo debito satisfecerit, Nos quoque una cum Sacra Maiestate Regia ipsum Ducem Brunsvicensem quietum, & liberum pronuntiabimus. Casu autem si possessiones Bonorum propter hanc hæreditatem in Ducatu Brunsvicensi hypothecatorum Sacræ Regiæ Maiestati assignabuntur, & iuri pactorum tradentur, nobis non minus, quam Maiestati Sacræ Regiæ in omni usu, & usufructu, atque in omnibus & singulis proventibus, & accessionibus earundem possessionum quibusvis, debita sors tantisper cedere debebit, quoadusque Sacra Maiestas Regia possessiones has detinebit. In cuius rei fidem hoc nostrum Diploma Sigillo nostro confirmari iussimus, illudque manu nostra propria subscripsimus. Datum Cracoviæ die VII. Julii Anno Domini MDXCII.

ANNA *Regina Poloniæ &c.*

Nos igitur SIGISMUNDUS *Rex præinsertas Literas in Acta Cancellariæ nostræ inscribi mandavimus, volentes ut robur debitæ firmitatis obtineant. In cuius rei fidem &c. Datum Varsaviæ die 27. Julii Anno Domini MDXCII. Regni nostri quarto.*

XXI.

Mandatum eiusdem pro parte SIGISMUNDI III. *Regis in eodem negotio.* Dat. Cracoviæ 7. Jul. 1592. *Ex Archivo Regni.*

ANNA Dei Gratia Regina Poloniæ, Magna Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ &c. Domina. Significamus Universis. Cum nostram hæreditatis sortem, Nobis ex obitu Illustrissimæ Principis & Dominæ, Dominæ SOPHIÆ Ducissæ Brunsvicensis, & Luneburgensis, Sororis nostræ amantissimæ piæ recordationis pertinentem, in Serenissimum Principem Dominum SIGISMUNDUM III. nunc feliciter regnantem

Anno 1592.

Regem *P*oloniæ, & Magnum Ducem Litvaniæ &c. Nepotem noſtrum chariſſimum, ea ratione, ut *D*iploma noſtrum deſuper Maieſtati *S*acræ Regiæ exhibitum ſonat, tranſtulerimus, atque ab Illuſtriſſimo Principe Domino Julio Henrico Duce Brunſvicenſi, & Luneburgeſi, eam, vel æquiori arbitrio, vel Juris via exigendi commiſerimus. Ideo igitur in commune Conſilium negotii huius expediendi, in noſtros veros, & legitimos Mandatarios, & Procuratores conſtituendos duximus, prout vigore Præſentium conſtituimus Generoſum Joannem Skrzetuſki, & Martinum Glogorſki noſtros, eiſdem demandantes, ut noſtro nomine ea omnia, & ſingula, tam apud Sacram Maieſtatem Cæſaream, quam apud alios Imperatores, Principes, huic rei ab ipſa Maieſtate Cæſarea deſignandos Commiſſarios, agant, tractent, & expediant, quae eis ſingulari Mandato a Sacra Maieſtate Regia generaliter, & ſpecifice praeſcripta, & commiſſa ſunt. Maximopere cum Nos hoc omne, quod Sacrae Maieſtatis Regiae Mandatum praefatum continet, ratum, gratum, & firmum habemus, ac in poſterum habiturae ſumus. In cuius rei fidem haſce manu noſtra ſubſcripſimus, Sigilloque noſtro communiri mandavimus. *D*atum Cracoviae die ſeptima Julii Anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo.

ANNA *Regina Poloniæ mp.*

XXII.

Poſtulatio Sereniſſimi Poloniæ, & Sveciæ Regis. Ex Archivo Regni.

Sacra Cæſarea Maieſtas.

Ea eſt Pactorum Conventorum inter quondam Sereniſſimum Regem Poloniae Sigismundum Augustum &c. & Illuſtriſſimum Principem Dominum Henricum Juniorem Ducem Brunſvicenſem, & Luneburgenſem ratio, quod in *D*onationem inter vivos mutuam, & reciprocam, ac eum in modum conceptam cedant, ſi Illuſtriſſima Domina Sophia Coniunx praefati Domini Ducis Henrici abſque Liberis e vivis decederet, ut omnia ea, quae illi data eſſent in Dotem, & *D*onum Nuptiale, quaeve alio aliunde Jure haereditatis ſucceſſorio, vel alia ratione acquiſiviſſet, ad ipſum Sereniſſimum Sigismundum Augustum Regem, Fratrem Germanum Dominae Sophiae, aut ad Maieſtatis Regiae Succeſſores, *R*eges Poloniae devolverentur.

Singulariter eſt hoc Pactis proviſum, ut decedente Domina Sophia ſine Liberis, omnis ipſius haereditas relicta intra ſpatium unius anni, Poſnaniam in Urbem Maioris Poloniae deveheretur, atque ibi Mandatariis Regiis, ex certis, et fide dignis Inventariis, plene, et integre reſtitueretur. Id vero ſi non eſſet praeſtitum, ut omnia Bona Pactis hypotecata, vel Sereniſſimo Sigismundo Augusto, vel ipſius Succeſſoribus Regibus Poloniae, abſque ullo obſtaculo Domini Ducis Henrici poſſidere, ac eo uſque tenere, et eorum uſum, atque uſum fructum in tantum habere liceret, donec id totum, quod hæreditatis præmemoratæ nomine deberetur, fuiſſet ex integro in Poloniam remiſſum, & Regi Poloniæ reſtitutum.

Eſt vero hæc diſpoſitio *P*actorum adeo firmata, ut etiam promiſſione Principis Henrici ſolenni, quæ de iure, & conſvetudine Sacri Romani Imperii Juramenti robur obtinet, & pæna centum millium ducatorum Hungaricorum, quodſi Conventio hæc non præſtaretur, vallata ſit.

Eſt tandem & Pactis renuntiatum omnibus, & ſingulis Juribus, Privilegiis, & Beneficiis, quibus aliquo modo Hæredes Ducis Henrici ab hac Obligatione relevari poſſent, adeo ut in aperto ſit, eos plane ad omne id præſtandum teneri, ex quo illi una cum Patre eorum obligantur, tranſivit enim in eos ex vi Pactorum promiſſio Parentis iurata, cuius facto illi contravenire ullo modo non poſſunt.

Porro rebus hunc in modum diſpoſitis, & conſtitutis, conſecuta eſt poſtea mors unius, atque alterius, nempe Sereniſſimi Sigismundi Augusti Regis prius, deinde ipſius Dominæ Sophiæ, quorum uterque nullis omnino relictis Liberis vita functus eſt.

Ceſſit igitur Conditio *P*actis adiecta ſucceſſoria in eum eventum, ut cum nulli Liberi Dominæ Sophiæ extiterint, quod Hæreditas hæc iuxta diſpoſitionem Pactorum ad Serenisſimum, nunc fideliter regnantem Regem Poloniæ Principem & Dominum Dominum *S*igismundum III. Nepotem *S*ereniſſ. *S*igismundi Augusti ex Sorore præfata Domina Sophia devoluta ſit. Et hac ſane ex cauſa etiam, quod Dominus Sigismundus Augustus Rex, & *S*oror ipſius Domina Sophia e vivis ſine Liberis deceſſerunt, quamvis Serenisſimus Stephanus Rex apud Illuſtrisſimum Dominum Ducem Julium Filium, & Hæredem Ducis Henrici ſerio hac de hæreditate Sereniſſ. Dominæ Annæ Reginæ Poloniæ reſtituenda inſtitiſſet, nihil tamen aliud a ſua Celſitudine quam inania verba, ac litigia prolixa, minusque huic negotio apta, & diſpoſitiones prædictorum *P*actorum tam lucidorum impedientes, & remorantes retulit. Eſt & a Sacra Maieſtate Cæſarea de reſtitutione huius hæreditatis admonitus Dux Julius, ſunt quoque hanc ob rem coram Dominis Commiſſariis Sacræ Maieſtatis Veſtræ Cæſareæ cum ſua Celſitudine habiti proceſſus, ſed tamen hæc omnia fruſtra, & ſine ullo effectu ceſſerunt.

Anno 1592.

Eſt deinde admonitus etiam a Sereniſſimo Rege Sigismundo, & Serenisſima Anna Regina per Literas, & Internuntium ſingularem non tam pridem modernus *D*ux Brunſvicenſis Illuſtrisſimus Princeps, Dominus Julius Henricus, ut *P*actis praetactis, quod Obligatio quoque haec in eum, ut, Haeredem tranſiverit, ſtaret, & ſatisfaceret, ſed ſua Celſitudo admonitionem hanc Regiam ſolo ſilentio praeteriit.

Res itaque hæc cum in eo conſiſtat, quod *S*erenisſimus Rex *S*igismundus a praefato Domino Duce Brunſvicenſi moderno, non minus, quam a ſuo Celſisſimo *P*arente haereditatem hanc benevole, et ſpontanee conſequi nequeat, non poteſt igitur *S*acra Maieſtas Regia amplius ſibi, iurique ſucceſſorio amplius deeſſe.

Et ideo cum haereditas haec *S*erenisſimae Maieſtati *R*egiae praeter ius, & aequum a Domino Duce praefato ultro detineatur, eſtque per expreſſum hunc in detentionis caſum, Bonorum Dominae *S*ophiæ obligatorum, Arcis videlicet Jerxeim, & *S*choningen hypoteca, & poſſeſsio *S*erenisſimae Maieſtati Regiae, & huius iuris *S*ucceſſori, Pactis conſtituta, atque uſus, & uſus fructus eorundem Bonorum reſervatus, qua ſane Conſtitutione, & Reſervatione poſſeſsionis traditio facta, ut in Maieſtatem Regiam a *S*erenisſimo *S*igismundo Augusto porrecta, & derivata eſt, iuſte igitur Sacra Maieſtas *R*egia poſſeſsionem praefatorum Bonorum hypotecatorum, quam Dominus Dux contra Pacta detinet, ſibi vendicat. Expeditiſsimi autem Juris cum ſit, quod Promiſsio Principis Pactis, ſeu *C*ontractibus appoſita, Juramenti vim, & robur habeat, ob eamque cauſam Pacta haec, ex quibus hoc ſequitur, paratam Executionem continent, maxime vero cum omnibus Juribus, quibus Hæredes, & *S*ucceſſores Ducis Henrici ab Obligatione his ex Pactis proveniente relevari poſſent, renuntiatum ſit. Ideo igitur Sacrae Maieſtatis Veſtrae Cæſareae Authoritas, nomine Sereniſſimae Maieſtatis Regiae hic requiritur.

Poſtulatur itaque *S*ereniſſima Maieſtas Veſtra Cæſarea iuxta Pacta praeſcriptam Reſtitutionem poſſeſſionis in eiſdem Bonis hypotecatis, nec non Executionem realem, & effectualem, vel ipſamet Maieſtas Veſtra Caeſarea Domino Duce in Curiam Advocato decernere, aut ſi ex cauſa aliqua legitima id forte non poſſet fieri, Illuſtribus Principibus Imperii, nempe Domino Electori Brandeburgenſi, Domino Adminiſtratori Electoratus Saxoniae, Domino Landgravio Haſſiae commitere dignetur.

Si vero, Illuſtriſſimus Dux Brunſvicenſis hanc poſſeſſionis reſtitutionem, atque exequutionem Pactorum debitam recuſaverit, dignetur Sacra Maieſtas Veſtra Caeſarea praememoratis Dominis Commiſſariis, id negotii commendare, ut excepto partium proceſſu ſummario, cum iis tantum hoc in poſſesſionis, & exequutionis caſu, ex diſpoſitione Pactorum evidentisſima, plane, & ſimpliciter, ſola rei veritate inſpecta inſtituendus veniat, rem omnem una cum partibus ad Judicium Sacrae Maieſtatis Veſtrae Caeſareae remittant, neque provocationem, ſi ea ex re aliquando inciderit ad Maieſtatem Veſtram Cæſaream, recuſent.

SIGISMUNDUS *Rex mpp.*

XXIII.

1592.

Sacræ Maieſtatis Cæſareæ Reſolutio ad poſtulationem Sereniſſimi Sigismundi *Poloniæ & Sveciæ Regis, ratione fori in Curia, aut Commiſſionis in Imperio contra Dominum Ducem Brunſvicenſem.* Dat. 12. December 1592. *Ex Archivo Regni. Sequitur Punctum de Comiſſione Cæſarea.* Dat. 24. Mart. Anno 1593.

Sacra Maieſtas Cæſarea poſtulationem Sereniſſimi Regis Poloniæ ſuo in Conſilio clementiſſime, & accurate perpendere dignata eſt. Continet autem Poſtulatio hæc duo capita. Primum eſt, ut Dux Brunſvicenſis ea in cauſa, quæ Sereniſſimo Regi cum illo eſt, ad Curiam Sacræ Maieſtatis Cæſareæ citaretur, atque iuribus partium perſpectis, & cognitis, ut iudicio Sacrae Cæſareae Maieſtatis negotium hoc dirimeretur, & determinaretur. Aliud eſt ſi Sacrae Maieſtati Cæſareae ex re etiam eſſe videretur, per Reſcriptum, ſeu Commiſſionem eandem causam

ANNO 1593.

cauſam delegare, ut hac in delegatione ea ſit diſpoſitio, quatenus illud ipſum negotium, ab initio ex arbitrio amicabili componi inter Partes valeat. Si vero huic compoſitioni non eſſet locus, ut tandem viam, & proceſſum iuris ingrediantur Partes. Cauſa vero concluſa, ut pro ſententia ferenda, Acta omnia a delegatis Commiſſariis Sacrae Maieſtati Cæſareae remitterentur. Vltimo ut Saxo, Brandeburgenſis, & Haſſiae Landgravius nominentur Commiſſarii.

Quantum itaque ad unum, & aliud caput attinet, Sacra Maieſtas Cæſarea facile percipit, Sereniſſimum Regem ius hoc ſuum haereditarium, merito a Domino Duce Brunſvicenſi exigere. Praeſtabit itaqueSacraMaieſtasCæſarea omne illud libenter, quidquid hoc in iuſtitiae paſſu de iure praeſtandum veniat.

Eſt autem Sacrae Maieſtatis Cæſareae ſententia haec, ſi id Sereniſſimo Regi placuerit, quod velit per Literas ipſum Ducem Brunſvicenſem admonere ſerio, ut tam ſolennium Pactorum, quae ſtrictiſſimos nexus, ac evidentiſſimas *D*ucales Promiſſiones, & Obligationes irrevocabiles continent, adeoque nominis, & honoris ſui, decorisque *D*omus vetutiſſimae Brunſvicenſis iuſtam, & debitam rationem habere, ac absque ullis contentionibus, in re tam liquida minus neceſſariis, hiſce Pactis, & Sereniſſimo Regi benevole ſatisfacere velit. Huic igitur admonitioni, ſi non ſteterit *D*ux Brunſvicenſis, tandem erit in arbitrio Sereniſſimi Regis, vel in Curia, vel coram Commiſſariis Sacrae Maieſtatis Cæſareae in Imperio actionem hanc adverſus *D*ucem proſequi.

Addit praeterea *D*ominus Vicecancellarius Imperatoris, id quoque *S*acram Maieſtatem Cæſaream conſideraſſe.

Primo quod ad Admonitionem praedictam, eſſe verendum, ne hac ex cauſa *D*ux Brunſvicenſis praetextu deliberationis, num illi monitis Sacrae Maieſtatis Cæſareae parendum ſit, rem ſtudio, & data opera in longiorem moram diſtrahat, & nihilo magis ultimo (quod & Parens eius antea fecit) ad iudicium ordinarium iuxta Conſtitutiones Imperii provocet.

Secundo ſi haec actio in Curia contra eum attentabitur, ne ille forum Curiale, quo ad primam Inſtantiam vigore Conventionum, quae inter Principes, & *D*uces Imperii habentur, declinaret.

Quanquam haec declinatoria exceptio fere hoc Argumento eligi poſſit (inquit *D*ominus Vicecancellarius) Conventiones praetactas tantum ad ipſos Principes, & *D*uces Imperii ſpectare, ac Sereniſſimum Regem Poloniae, & alios Principes Extraneos non ligare. Qui quidem caſus Caeſarea deciſione eget.

Tertio ſi cauſa haec per viam Commiſſionis tractanda, & ventilanda erit, etſi Sereniſſimus Rex medium hoc ratum habuerit, & acceptaverit, ordinabit Sacra Maieſtas Caeſarea, ut Commiſſio meliori in forma hac in re edatur, atque negotium hoc *D*ominis Commiſſariis, Saxonici videlicet Electoratus, Adminiſtratori Brandeburgenſi, poſtea Electori, & Landgravio Haſſiae, ita delegetur, ut illud primo amicabili compoſitione tranſigere ſtudeant, ubi vero ei locus non eſſet, ut partes ad compromittendum in certum modum procedendi, atque ad actionem hanc breviori compendio, ac tantum duobus productis proſequendam inducant. Concluſa vero canſa, ut acta omnia pro ſententia ferenda definitiva, vel ipſi Sacrae Maieſtati Caeſareae, vel ad Cameram Spirenſem, quemadmodum eſſet compromiſſum, remittant.

Et haec eſt *S*acrae Maieſtatis Cæſareae ad ea, quae *S*ereniſſimi Regis nomine exhibita ſunt poſtulata, pro nunc ſufficiens Reſolutio, quam *S*ereniſſimo Regi perſcribere, & *S*acrae Maieſtati Regiae Reſponſum poſtea *S*acra Maieſtas Caeſarea referre poterit.

Relata ſunt haec ab Illuſtriſſimo, & Magnifico *D*omino Jacobo Curtio *S*acrae Maieſtatis Cæſareae intimo Conſiliario, & *S*acri Romani Imperii Vicecancellario, Pragae minoris partis duodecima Decembris Anno Domini ſupra milleſimum quingenteſimum nonageſimo ſecundo.

Ad hanc Reſolutionem Dominus Joannes Zamoyſki, Internuntius *S*acrae Maieſtatis Regiae apud *S*acram Maieſtatem Caeſaream Commiſſionem ſollicitavit in genere. Data autem eſt Informatio Domino Vicecancellario Imperii hanc ob rem talis, ut Articulus ſuperior de Commiſſione habet, hoc addito, ut Domini Commiſſarii ſua etiam ſuffragia cum Actis concluſis *S*acrae Maieſtati remittant. Actum vigeſima quarta Martii Anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio.

XXIV.

1595.

Mandatum Sereniſſimæ ANNÆ *Reginæ Poloniæ in eodem negotio.* Dat. Cracoviæ die 1. Septembr. 1595. *Ex Archivo Regni.*

ANNA Dei Gratia Regina Poloniæ, Magna Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, &c. Domina Significamus præſentibus Literis noſtris omnibus, & ſingulis quorum intereſt. Cum Hæreditatis Sortem obitu Illuſtriſſimæ Principis Dominæ SOPHIÆ Ducis Brunſvicenſis, & Luneburgenſis Sororis noſtræ deſideratiſſimae ad Nos pertinentem tranſtulerimus in Sereniſſimum Principem, & Dominum SIGISMUNDUM III. Regem Poloniae Nepotem noſtrum chariſſimum, ea ratione, qua Diploma noſtrum Serenitati ipſius exhibitum, deſcriptum habet. Ideo in commune Conſilium negotii huius expediendi conſtituendum eſſe duximus verum, & legitimum Mandatarium, & Procuratorem noſtrum, prout vigore Praeſentium conſtituimus Generoſum Martinum Glogorſki, eidem demandando, ut noſtro nomine omnia, & ſingula, tam apud Sacram Maieſtatem Caeſaream, quam apud Imperii Principes huic rei a Maieſtate Caeſarea deſignatos Commiſſarios agat, tractet, & conſultet, & expediat, quae hac in parte ſingulari Mandato, a Sacra Maieſtate Regia generaliter, & ſpecifice praeſcripta ſunt, & commiſſa, quod Nos Mandatum ratum, gratum, & firmum habemus, ac in poſterum habiturae ſumus, in quo pro Sereniſſima Infante Sveciae cavemus, pro rata ipſius parte, perinde, ut noſtrae partes tutoriae a Nobis poſtulare videantur. Fidei cauſa Praeſentes ſubſcripſimus, & iuſſimus obſignari. Datum Cracoviae prima Septembris Anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto.

ANNA *Krolowa Polſka.*

XXV.

1596.

Decretum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis. Dat. Pragæ 29. Januar. Anno 1596. *Ex Archivo Regni.*

Sacra Maieſtas Caeſarea Dominus noſter clementiſſimus decrevit, ut Sereniſſimi, & Potentiſſimi Principis Domini, Domini SIGISMUNDI huius nominis III. Regis Poloniae, & Sveciae in negotio, & vendicatione coram Sacra Maieſtate Caeſarea contra Ducem HENRICUM JULIUM Brunſvicenſem pendenti conſtituto Mandatario, & Plenipotenti Martino Glogorſki, ratione requiſitae, & petitae deſcriptionis ex non tam pridem remiſſa relatione Commiſſariorum Caeſareorum ſignificetur, quod non ſit conſvetum in Aula Sacrae Maieſtatis Caeſareae Relationes Commiſſariorum communicare, et extradere. Idque, quod etiam fieri non poſſit propter multas graves, et relevantes ipſique negotio principali praeiudiciales cauſas. Si vero praememoratus Regius Mandatarius ex Actis cum eadem relatione remiſſis copias requiſiverit, impertientur illi ex Cancellaria Imperatoris Aulica, ſi quoque ipſe Mandatarius in commiſſis habet nomine Sereniſſimae Maieſtatis Regiae plura proponere, hoc facere poterit, ſuper quibus cognitione praevia id, quod Jus, et aequitas expoſtulaverit, illi ſine mora praeſtabitur. Signatum Pragae ſub Sacrae Maieſtatis Caeſareae Secreto Sigillo die vigeſima nona Menſis Januarii 1596.

ANNO 1596.

XXVI.

Literæ SIGISMUNDI III. *Poloniæ, & Sveciæ Regis ad* RUDOLPHUM II. *Imperatorem in eodem nogotio. Ex Archivo Regni.*

Maieſtatis veſtrae Caeſareae ſtudium non defuiſſe, ut ea cauſa, quae Nobis cum Illuſtriſſimo HENRICO JULIO Duce Brunſvicenſe intercedit, tandem iuſtis, et aequioribus mediis finiretur, abunde cognovimus, cum ex ipſo Diplomate Commiſſionis, ad normam aequi, bonique conſcriptae, tum vero eo etiam nomine, quod Maieſtas veſtra Caeſarea per Literas accurate ſatis Illuſtriſſimis Dominis Commiſſariis comiſerit, ut Maieſtatis Veſtrae Caeſareae ſumma authoritate, et ſua amica perſvaſione Illuſtriſſimum HENRICUM JULIUM Ducem curent inducere, rationem maiorem ut habere velit veteris noſtræ coniunctionis, quam eius commodi, quod ex legitima Haereditate, apertisſimoque Jure ad Nos pertineat. Hoc igitur Maieſtati veſtrae Caeſareae mutui amoris officium, cum Nobis gratisſimum ſit, noſtrum quoque pariter ſtudium ad tuendam eius dignitatem, et commoda Maieſtati veſtrae Caeſareae deferemus. Etſi autem nihil plane praetermiſſum ſit ab Illuſtrisſimis Dominis Commiſſariis, quod ad evincendum Illuſtrisſimi HENRICI JULII aequis rationibus animum pertinere videretur, nihilominus tamen ab Illuſtritate ſua reſponſum datum eſt, in quo ſummae authoritatis, Maieſtatis veſtrae Caeſareae non ſatis conveniens, noſtrae autem dignitatis minor, quam par fuit, ratio habita eſt, illudq; ſolum ab Illuſtritate ſua quaeſitum, ut veteri inſtituto, totum negotium in immenſum procraſtinationibus extrahatur. Qua illius in Nos inhumanitate permoti, etſi facile animadvertamus, non minorem iam Nobis pro Haereditate hac, quam pro no-

 ſtra

Anno 1569.

ſtra, totiusque Regni dignitate curam ſuſcipiendam eſſe, ne tamen a ſuperiori noſtra declaratione recedamus, lubenti animo totam hanc cauſam cognitioni ex aequo, et bono Dominorum Commiſſariorum iuxta praeſcriptum Maieſtatis veſtrae Caeſareae permittendam eſſe arbitramur. Unum tamen adhuc ſupereſt, quod in eadem Commiſſione contra inſtitutum Illuſtriſſimi HENRICI JULII extrahendae cauſae deſiderari videtur, & quod ab iis, quibus cura expediendae Commiſſionis a Nobis demandata fuit, non animadverſum erat, ut videlicet in eodem Diplomate expreſſe facta fuiſſet mentio Pactorum conventorum, & proinde proceſſus iuxta ea inſtituendi, utpote quibus ratio reſtituendae eius hæreditatis adeo circumſcripta eſt, ut ab ea ne latum quidem unguem diſcedere utrique Parti, cum ſufficientiſſimis particularibus Legibus, tum vero ipſa univerſa authoritate Juris Civilis (quod inter Principes Pacta Conventa manuteneri, & obſervari praecipit) ab omni parte cautum habeatur. Quamobrem a Maieſtate veſtra Caeſarea amice petimus, ut totum proceſſum eius Commiſſionis ad præſcriptum Pactorum reſtringi ab iis, quibus id muneris incumbit, mandet, atque ita totam rem a Dominis Commiſſariis agi committat, ut in excludendis omnibus minus æquis exceptionibus, quibus ſponte Illuſtriſſimus olim Dux HENRICUS Avus Illuſtritatis ſuæ, Succeſſorumque ſuorum nomine renuntiavit, talis proceſſus inter Nos, & Illuſtritatem ſuam inſtituatur, in, quo & noſtri, totiusque Regni dignitatis maxima ratio habita eſſe videatur, & Hæreditas noſtra ſine cenſura privati Juris, cui externi Principes ſubici non debent, arbitrio Dominorum Commiſſariorum Maieſtatis veſtræ Cæſareæ adiudicetur. Factura Maieſtas veſtra Cæſarea rem cum iuſtitia, æquitateque ſua dignam, tum vero etiam, quod tam noſtram, quam Ordinum, & Statuum Regni animos erga Maieſtatem veſtram Cæſaream, univerſumque Imperium atque adeo ipſam veterem neceſſitudinem pluribus nominibus confirmatura eſt. Quod ſupereſt, Maieſtatem veſtram feliciter valere cupimus. Datum Cracoviæ &c.

XXVII.

1600.

Reſponſum Ducis Brunſvicenſis Sacræ Cæſ. Maieſt. Dat. d. 20. Apr. An. 1600. *Ex Archivo Regni.*

Sereniſſime Clementiſſime Domine.

Sacra Maieſtas veſtra Caeſarea Literas de data Pilſnae, die decima ſeptima Menſis proxime præteriti Martii, quibus Sacra Maieſtas veſtra Cæſarea differentias inter Regnum Poloniæ, & me, ac viceverſa inter me, & Regnum Poloniæ de hæreditariis vendicationibus utriusque partis commemorat, ego ſubiectiſſima, & debita cum reverentia accepi, earumque tenorem legendo intellexi, & reſponſionis ſubiectiſſimæ ergo Sacræ Maieſtati veſtræ Cæſareæ celare non debeo, me bene recordari, quæ non tantum vivente olim Illuſtri Principe Domino JULIO Duce Brunſvicenſi, & Luneburgenſi Parente meo, & Compatre Chriſtianæ memoriæ, ſed etiam poſtea in meo regimine his in differentiis evenerunt. Quales quoque a Sereniſſima Maieſtate Veſtra Cæſarea Commiſſionis in Electores Saxoniæ, & Brandeburgenſem conſtitutæ, quive termini diverſi propterea aſſignati, & quæ in eis Anno 1583. & 1584. translata ſunt.

Anno 1600.

Cum vero ex Literis Sacræ Maieſtatis Veſtræ Cæſareae percipio Commiſſarios harum tranſlationum informationes remiſiſſe, ſic ergo non dubito Sacram Maieſtatem veſtram Cæſaream his ex informationibus ſufficienter cognoviſſe præmemoratum meum amantiſſimum Dominum Parentem, & Compatrem Ducem JULIUM, Ducem Brunſvicenſem terminos Commiſſionum Magdeburgi, & Francofordi magnis cum impenſis, non ſolum per ſuos præcipuos, & diſcretos Conſiliarios viſitaſſe, ſed etiam ad compoſitionis media ſe ita comparaſſe, & omnino largiter obtuliſſe, ut id ei nulli opprobrio, ſed magis laudi, & honori apud etiam Sacræ Maieſtatis Veſtræ Cæſareæ Commiſſarios fuerit.

Poſtquam autem Regiæ Dignitatis in Polonia Mandatarii, & Legati ea, quæ fuerunt oblata, æquiſſima media acceptari recuſarint, & Jure ab eis requiſitam Cautionem de reconveniendo, quæ tamen a ſubdelegatis Commiſſariis approbata, & laudata fuit, præſtare non potuerint, vel noluerint, hac igitur ratione illa amicabilis Compoſitio Magdeburgi, & Francofordi tractata non conſtitit, unde tum apparet non meum Dominum Parentem, ſed adverſam partem potius obſtitiſſe, quod hæc compoſitio amicabilis non præceſſerit.

Et quamvis moderni Regiminis Rex Poloniæ, atque Staniſlaus, & Adamus Patrueles Czarnkowſki deinceps, & ſubſequentibus annis apud Sacram Maieſtatem Veſtram Cæſaream pro adminiſtratione iuſtitiæ, & pro renovatione prioris Commiſſionis inſtare potuerint.

Eſt quidem quod Illuſtriſſimus Princeps Domi-

Anno 1600.

Dominus JOANNES GEORGIUS Marchio, & Elector Brandeburgenſis cum Domino FRIDERICO VILHELMO Duce Saxoniæ, Adminiſtratore, Anno 1595. hac in cauſa Francofordum ad Oderam me vocare præſumpſerunt, tamen Dominus Dux Saxoniæ, cum ex me percepiſſet priorem Commiſſionem per obitum unius Commiſſarii Electoris Saxoniæ AUGUSTI expiraſſe, neque me ſciviſſe ſuam Dilectionem in locum ipſius iterum conſtitutam, vel ei Commiſſionem hanc delegatam eſſe, ab hac putativa citatione, atque omnino ab ipſo negotio receſſit, & abſtinuit. Deinde cum ſolus Dominus Elector Brandeburgenſis nihilominus me monuit, & petiit, ut prædicto in termino Francofordi aſſignato adeſſem, contigit, quod eo ipſo tempore mei præcipui Conſiliarii, qui in vivis exiſtente Domino Patre meo huic negotio aſſiſtebant, & quibus illud optime perſpectum, & cognitum erat, pro die Deputationis Spiræ, ſicque Reipublicæ cauſa abſentes fuerunt, & ſatis in tempore ſuam Dilectionem ego certiorem feci, mihi non eſſe integrum proprie extincta Commiſſione coram ſua Dilectione comparere.

Et in memoriam ei reduxi negotium hoc a ſua, & Saxoniæ Dilectione ſubdelegatis Commiſſariis (poſtquam amicabilis compoſitio præter præhabitos labores, & mei Domini Parentis largas oblationes locum non obtinuerit) ad Judicii ſtatum iam perveniſſe, idque ſingularibus Compromiſſis firmatum eſſe. Petii inſuper terminum Commiſſionis Francofordi putative aſſignatum abrogari, ſed his non obſtantibus, quia Polonici Legati, & Mandatarii nihilominus Francofordi comparere voluerunt, hac in parte habuerunt liberam, & bonam voluntatem, quod illi ſibimet ipſi, non mihi, qui tempeſtive terminum ſcripto renuntiavi, imputare debent.

Porro quoniam ego ratione extinctæ Commisſionis hoc in paſſu Jure meo uſus ſum, non ſpero igitur id Regiam dignitatem in Polonia eo interpretaturam, me hoc in eius exacerbationem, & Maieſtatis Veſtræ Cæſareæ indignationem feciſſe. Non ignorat enim Maieſtas Veſtra Cæſarea, me ut obedientem Principem Imperatori omnem ſubiectionem, obedientiamque præſtare ſemper ſtuduiſſe. Et Regiae Dignitati in Polonia, ut meo ſingulari dilecto Domino Avunculo, & Amico omnia poſſibilia officia, & amicitiam demonſtrare promptiſſimum eſſe, neque id admittere velle, ut minima ſane moleſtia afficeretur. Quod vero ego Juri ad me ſpectanti intentus ſum, hoc Maieſtas Veſtra Cæſarea, & Dignitas Regia in Polonia, vel alter quiſpiam ſiniſtram in exiſtimationem non vocabit. Ut autem Sacra Maieſtas Veſtra Cæſarea hac in re meum in pacem propenſum animum ipſo facto proſpectum habeat, ego hoc arbitrio eius admitto, ſi conſultum fore exiſtimat, num iterum Commiſſio ad amicabilem compoſitionem, præter quod de ea diverſis vicibus antea actum, ſed ideo nihil firmatum eſt, ſiquidem ratione Reconventionis Jure requiſita Cautio non ſit præſtita, conſtitui debeat, aut non. Quam quidem ſi Maieſtas Veſtra Cæſarea denuo conſtituendam eſſe cenſet, hac ratione eam ſuum ſortiri effectum non recuſabo, dum ſufficienti in tempore terminus eius, & locus mihi denuntiatus fuerit, ubi vero non ſucceſſerit hæc amicabilis Compoſitio, ut proceſſus, qui vigore prioris Commiſſionis a Commiſſariis mihi conceſſus, & a Polonis ipſis per oblationem libelli inductus, atque a me exhibitis exceptionibus cum annexa eventuali litis conteſtatione peremptorialibus, & reconventione acceptatus eſt, cum omnibus aliis tam Spiritualis, quam Civilis Juris communis, & ſcripti remediis, atque Ordinationibus, et Conſtitutionibus Sacri Romani Imperii mea itidem coram Subdelegatis Commiſſariis Francofordi facta proteſtatione, et reſervatione, tanquam immediato Principi Imperatoris inprimis maneat ſalvus. De quo expreſſe proteſtor. Nam in Commiſſionem conſentire Sacra Maieſtas Veſtra Caeſarea a me non poſtulabit, vel etiam mihi illud imponet, ſiquidem hoc priori Commiſſioni Anno 1583. Viennae expeditae omnino eſſet adverſum.

Quantum ad Patrueles Czarnkovios attinet, quibus proxime Maieſtas Veſtra Cæſarea ſpeciales promotoriales conceſsit, me erga Dominum Electorem Brandeburgenſem declaravi, quod non renuam committere, ut ad partem hic in mea Aula, ſi me acceſſerint, aut ſi hoc illis non videtur eſſe integrum, coram Maieſtate Veſtra Caeſarea Commiſſariis de ea, quam praetendunt, vendicatione cum eis ineatur tractatio, & ea in declaratione adhuc perſiſto. Et quoniam ex his omnibus Maieſtas Veſtra Caeſarea clare perſpicit, id neque per me, neque per Dominum Patrem meum, ſed per ſolam adverſam partem ſtetiſſe, quod de hoc diſsidio, neque amicabili modo conventum, neque Jure cognitum ſit. Hinc igitur veſtra Caeſarea Maieſtas facile iudicare poteſt, qua ratione potuerit Regia Dignitas Poloniae, per ipſius Legatum media Executionis, ac ſi in puncto pro-

Anno 1600.

tractae iustitiae, & contumaciae a Maiestate Vestra Caesarea requirere, siquidem causa haec adhuc in dilatoriis haereat, rebusque sic constitutis Executionis remedium nondum locum habeat, neque Regiae Dignitati iustitia denegata, sed magis libera est, suntque Sacrae Regiae Dignitatis Mandatarii in mora, quod dudum inchoatus processus ab eis non continuatur, & promoveatur, neque ad meas exhibitas peremptoriales Exceptiones, & Reconventiones actionum respective respondeatur, et lis contestetur.

Peto itaque Sacram Maiestatem Vestram Caesaream ego subiectissime, velit, et dignetur Regiae Dignitatis in Polonia Mandatariis iniunctum esse, ut ab his incompetentibus postulationibus abstineant, et negotium hoc, aut ad Compositionem benevolam promovere, aut in Judicio ulterius continuare magis studeant, mihique tam apud Maiestatem Vestram Caesaream, quam apud Electores, et Ordines Imperii illicitis declamationibus (quemadmodum apud Mechelburgensem, et communes Ordines inferioris Saxoniae in universalibus Congregationibus in Civitate Brunsvicensi factum est) non amplius imponant, sed potius eo, quod aequum, et iustum est, sese contentent, pro ipsa aequitate hoc fiet, quod erga Sacram Maiestatem Vestram Caesaream omni mea facultate, et praeter meum etiam debitum, quovis tempore subiectissime et obedientissime ego demereri teneor, ac promptissimus sum. Datum in mea Arce Wolfenbuttel vigesima April. Anno 1600.

Sacrae Maiestatis Vestrae Caesareae Subiectissimus, et Obedientissimus Princeps.

HENRICUS IULIUS.

Postulatus Episcopus Halberstadiensis, Dux Brunsvicensis, & Luneburgensis.

CONNOTATIO SUMMARUM.

Ex Registro Originali per Magnificum Franciscum Rusocki Castellanum Ciechanoviensem, SIGISMUNDI AUGUSTI *Regis Commissarium, nec non per Commissarios Ducis Brunsvicensis subscripti, ac ex aliis Documentis, quae extant in Archivo Thesauri Regni conscripta.*

Anno 1600.

I. Dotis Ducatorum 32000 qui faciunt Taler. - - - - - 48000
II. Ex Summa Neapolitana Taler. 52000 faciunt Taler. - 100000
III. Paraphernalia ex Transylvania advecta Taler. - - 80000
IV. Donum Nuptiale Ducatorum 10000 pro illo tempore reductum in Taler. facit - - 16000
V. Interesse a 70000 Civitatibus concessorum facit Taler. - 45000
Proventus ex hypothecatis Bonis, singulis Annis Taler. 4266 faciunt pro novem Annis Taler. 38394

TAXATIO PARAPHERNALIORUM.

I. Advecta ex Polonia Taler. Moneta germanica - 7403. 31.
II. Ex Transylvania - 3881. 1. 4.
III. A Marito donata - 6571. 32.
IV. Propria industria acquisita, & ex Donatione - 7940. 12.
V. Aurum, & Argentum 7303. 14. 4.
VI. Vestes, & aliæ res - 10735

DUCATUS MEKLENBURGENSIS.

1524.

Renovatio Amicitiæ, & Confœderationis inter SIGISMUNDUM I. *Regem, Regnumque Poloniæ ab una, & Henricum Megapolensem, ac Georgium, & Barninum Stetinensium, Pomeraniæ &c. Duces ab altera Parte per Commissarios utrinque delegatos facta.* Actum, & Datum in Civitate Gedanensi Feria quarta post Dominicam Lætare Anno 1524. *Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit. N.R. Fol. 25.* Vide Partem II. Tit. Pomerania ad Annum 1524.

1525.

Fœdus SIGISMUNDI I. *Regis cum Henrico Megapolensi, & Georgio, & Barnino Pomeraniæ &c. Ducibus initum.* Actum & Datum in Oppido Piotrkow in Conventu Generali die S. Priscæ Anno 1525. *Ex Archivo Regni. Lib. 27. Num. 28. Fol. 213. Item Lib 28. Num. 29. Fol. 97. Item Lib.*

Anno 1556.

Lib. sub Lit. N.R. Fol. 354. Vide ibidem ad Annum 1525.

JOANNIS ALBERTI *Ducis Meklenburgensis Renovatio, & Confirmatio Pactorum inter* SIGISMUNDUM I. *Regem Poloniæ, &* HENRICUM *Ducem Meklenburgensem Anno 1525. die 9. Decembr. initorum.* Dat. Varsaviæ die 22. Januarii Anno. 1556. *Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam Rei Memoriam.

NOS JOANNES ALBERTUS DEI Gratia Dux Meklenburgensis, Princeps Vandalorum, Comes Sverinensis, Rostochiæ, & Stargardiæ Terrarum Dominus. Significamus præsentibus Literis quorum interest universis & singulis, præsentibus & futuris. Quod quemadmodum Maiores nostri Serenissimos Reges Poloniæ &c. affinitatibus & sangvinis vinculis coniunctos habuerunt, ita Illustrissimus Princeps Dominus HENRICUS Dux Meklenburgensis &c. *piæ memoriæ*, Patruus noster charissimus Serenissimum Principem Divum SIGISMUNDUM Regem Poloniæ, & Magnum Ducem Litvaniæ &c. Pactis, & Fœderibus sibi, Dominiisque suis coniunxit, cuius exemplum, ut in rebus omnibus, ita in amicitiis conciliandis, & retinendis imitati, de communi Consiliariorum nostrorum consensu ea Pacta & Fœdera cum Serenissimo Principe, & Domino Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Rege Poloniæ, & Magno Duce Litvaniæ & Domino, ac Consangvineo nostro charissimo, iam Varsaviæ renovavimus, quorum tenor est iste:

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam Rei Memoriam.

Omnes humanæ actiones, quæ hac lege fiunt, ut nunquam ab hominum memoria discedant, sed perpetua serie decurrentes, sempiternæ permaneant, nulla ratione melius stabiliri, & firmari possunt, quam si Literarum monimentis memoriæ proditæ, ab interitu vindicentur. Atque ideo Nos HENRICUS Dei Gratia Dux Megapolensis, Sclavoniæ Inferioris Princeps, Comes Sverinensis, Rostock, ac Stargardiæ Terrarum Dominus, præsentium Literarum testimonio apud omnes homines, qui nunc sunt, & futuri sunt, testatum esse volumus, & profitemur. Quod inter alia Principatus & Dominiorum nostrorum negotia, quæ recensendo, & memoria repetendo in animo revolvimus, &, cum Consiliariis nostris deliberando, & consultando instituimus, & decrevimus ad fulciendas res nostras, & Dominiorum nostrorum, ut in pace, & tranquillitate, quoad fieri potest, gubernatæ permaneant, & retineantur, id etiam non minus consentaneum, & utile, quam necessarium visum est faciendum, ut cum Serenissimo Principe, & Domino Domino SIGISMUNDO Poloniæ Rege, Terrarumque Cracoviensium, Sandomiriensium, Siradiensium, Landzieziensium, Cuiaviæ, Magno Duce Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Culmensis, Elbingensis, & Pomeraniæ Domino & Hærede, Domino & Cognato nostro charissimo Fœdus, & Societatem, ac amicitiam retineamus, quam nostros Maiores etiam cum Maioribus eiusdem tenuisse, & servasse Literæ ultro, citroque desuper confectæ, atque in scriniis repertæ testantur. Quibus permoti paulo superiore tempore Spectabilem & Egregium Dominum Nicolaum Marschalcum, utriusque Juris Doctorem, Oratorem, & Consiliarium nostrum ad tractandum & componendum de modo, & ordine eiusce Amicitiæ, & Societatis designatum misimus. Quorum studio, & opera, posteaquam cum Oratoribus, & Consiliariis eiusdem Domini Regis Reverendissimo, & Reverendis in Christo Patribus Dominis Joanne Ecclesiæ Gnesnensis Archiepiscopo Legato nato, & Primate, Mathia Cuiaviensi & Pomeraniæ, Joanne Culmensi, Episcopis, Magnificisque, & Generoso Stanislao de Kosczelecz Palatino Calisiensi, Marienburgensi, Bidgostensi, & Stumensi Capitaneo, Georgio de Bayzen Palatino Marienburgensi, & Gnewensi Capitaneo, & Achatio Czema Succamerario Pomeraniæ, & Capitaneo Sluchovensi convenerunt, eo res deducta est, ut compositis rebus, & descriptis omnibus articulis in hoc Fœdere, & Societate inter præfatum Serenissimum Dominum Regem, & Nos pactis, & ad Nos partium sigillis obsignatis perlatis, ipsos de Consilio, & assensu Consiliariorum nostrorum status utriusque approbatos ad memoriam sempiternam confirmaremus, eo tenore, qui sequitur. Inprimis autem Nos, & Successores nostri cum supra dicto Serenissimo Domino Rege, eiusque in prædicto Regno, & Dominiis Successoribus esse volumus harum serie Literarum in amicitia perpetua coniuncti, & Confœderati, eique, ac eisdem Successoribus suis consilio, favore, & auxilio opportuno pro posse nostro adversus quemlibet hostem Regno, & Dominiis

eius-

ANNO 1556.

eiusdem propinquius adiacentem aſſiſtemus in omni eventu, & præſertim ſi Dominus Magiſter Pruſſiæ cum Ordine ſuo, aut eius Succeſſores, Hæredes, complices, fautores, auxiliatores, & adhærentes, Regna, vel Terras Sereniſſimæ ſuæ Celſitudinis impeteret, aut alia quacunque via hoſtiliter invadere, ſen moleſtare ſimul, vel diviſim, vellet, atque in effectu moleſtaverit, aut invaſerit. Similiter ipſe quoq; præfatus Dominus Rex, eiusq; Succeſſores eſſe debent Nobiſcum, & cum noſtris Succeſſoribus Ducibus Megapolenſibus &c. in Amicitia perpetua coniuncti, & Confœderati, Nobisque, noſtrisque Succeſſoribus, & Hæredibus, Conſilio, auxilio, & favore pro poſſe adverſus quemlibet hoſtem, Ducatui, Terris, & Dominiis noſtris, propinquius adiacentem in omni eventu aſſiſtet, & præſertim ſi Illuſtris Dominus JOACHIMUS Marchio Brandenburgenſis, Elector Romani Imperii, vel eius Succeſſores, Hæredes, complices, fautores, auxiliatores, & adhærentes Regna, vel Terras Sereniſſimæ ſuæ Celſitudinis, Nos, Hæredesque noſtros, vel Ducatum, Terras, & Dominia noſtra impeteret, aut alia quacunque via hoſtiliter invadere, ſeu moleſtare, ſingulariter, vel coniunctim vellet, atque in effectu moleſtaverit, aut invaſerit. Contra Paganos autem, Hæreticos, & Sciſmaticos in remotioribus agentes Nos, Hæredes, Succeſſoresque noſtri pro virtutis noſtræ arbitrio, & beneplacito, præfato Domino Regi aſſiſtemus, & opitulabimur. Quemadmodum, & ipſe quoque Sereniſſimus Rex, eiusque Succeſſores, viciſſim Nobis, & noſtris Succeſſoribus, contra eosdem infideles Hæreticos, & Sciſmaticos in remotioribus agentes pro virtutis ſuæ arbitrio, & beneplacito, aſſiſtet, & auxilia feret. Ea autem auxilia, & reliqua aſſiſtentiæ officia Nos eidem Domino Regi expenſis noſtris præſtabimus, & Succeſſores noſtri præſtabunt. Cum vero Exercitus noſter, vel Succeſſorum noſtrorum, quem in auxilium præfato Domino Regi mittemus, ad illius fines pervenerit, illum mox ipſe Dominus Rex, & eius Succeſſores per ſuum Conductorem excipient, qui eidem exercitui in eius profectione de quieto, & ſecuro tranſitu, deque habendo commeatu, iuſto eiusdem Exercitus pretio, ac ære eius proprio comparando, conſulet, & providebit, eique aſſiſtet. Quodſi in bello, ad quod Gentes noſtras in auxilium præfato Domino Regi mittere Nos, aut Succeſſores noſtros, contigerit, aliquis de exercitu noſtro, vel eorundem Succeſſorum noſtrorum, ſive præliando, vel aliis modis extra prælium ipſi Domino Regi militando captus, vel detentus, aut alias in obligationem receptus, ſeu ſponſione fidei obſtrictus fuerit, illi per eundem Dominum Regem, vel eius Succeſſores, conſuletur, & ſuffragabitur, & propterea etiam in manu, vel poteſtate eiusdem Domini Regis, omnes, & ſinguli captivi ex hoſtibus quacunq; ratione capti eſſe debebunt. Inſuper Deo Optimo Maximo expugnationem aliquarum Arcium, Caſtrorum, Civitatum, & quorumvis aliorum locorum concedente in eo bello, ad quod præſidium per Nos, vel Succeſſores noſtros dicto Domino Regi fuerit miſſum, ea omnia, & ſingula in eo ipſo bello expugnata, ſi prius ad ipſum Dominum Regem, vel eius Prædeceſſores pertinuerunt, ei erunt relinquenda. Si vero nec ad illum, nec ad Nos, aut Prædeceſſores noſtros ſpectabant, nihilominus ipſi Domino Regi, & eorum Succeſſoribus cedent, & cedere debebunt. Et quia Confœderatorum intereſt mutuam rerum, & actionum ſuarum curam habere, non indicemus bellum Nos, & Succeſlores noſtri ex vi, & ordinatione horum Fœderum cuicunque hoſti noſtro Ducatus, et Dominiorum noſtrorum, inſcio, et inconſulto præfato Domino Rege, aut eius Succeſſoribus. Fortaſſe enim communicato cum illis conſilio, via, et modi invenientur, per quos iniuria Nobis, Ducatuique, et Dominiis noſtris illata reſarciri, et pro illa debita ſatisfactio, citra vim armorum impendi poterit. Niſi forte Nos inopinate, ſeu ex improviſo invaderemur, Succeſſoresque noſtri, aut Ducatus, et Dominia noſtra invaderentur. Non permittemus etiam Nos, et Succeſſores noſtri pro virium noſtrarum facultate tranſire, et redire Gentes, ſive noſtras, ſive alienas adverſus præfatum Dominum Regem, aut eius Succeſſores, per loca Ducatus, et Dominiornm noſtrorum hoſtili molimine tranſire conantes, neque illas quoquo modo occulte, vel manifeſte adiuvabimus, ut hoſti ad uſum, ipſi vero Domino Regi, aut eius Succeſſoribus ad damnum pervenirent. Et quoniam iacula præviſa minus feriunt, conatusque hoſtium præſciti, & cogniti non ita graves, & noxii, ut ſubiti, & inopinati eſſe ſolent, pollicemur pro Nobis, & noſtris Succeſſoribus, quod quotiescunque præſenſerimus aliquas inſidias parari ipſi Domino Regi, vel eius Regno, & Dominiis, opponemus Nos pro poſſe noſtro, ut eas ipſas inſidias avertamus induſtria, vel viribus noſtris. Et nihilominus eundem Dominum Regem, quam primum poterimus, præmonebimus, ut rebus ſuis in tempore provideat, ſuaeque

ANNO 1556.

que, Regni, & Dominiorum ſuorum indemnitati proſpiciat. Liberum autem eſſe debebit ipſi Domino Regi & eius Succeſſoribus, ultra debitum Confœderationis ſubſidium, totiens, quotiens voluerint, Gentes in Ducatu, & Dominiis noſtris ære ipſius proprio ad eius neceſsitatem conducere, cum ſcientia tamen præſcripta, & ordinatione noſtra, & Succeſſorum noſtrorum. Item providebimus, et providere curabimus in confinibus Ducatus, et Dominiorum noſtrorum, ne fiant latrocinia, cædes, ſpolia, invaſiones, excurſiones, et captivitates inter noſtros, et dicti Domini Regis ſubditos. Pro commiſſis autem damnis, iniuriis, & exceſſibus Judices noſtros, Commiſſarios, omni triennio ad Oppidum Regiæ Celſitudinis Chołmitze ad diem Sancti Galli, a Feſto ipſius Sancti Galli proxime præterito inchoando, & ſic conſequenter, pro eodem die de triennio in triennium deſignabimus, & mittemus. Ipſi etiam Dominus Rex præfatus, eiusque Succeſſores, ſuos Judices, Commiſſarios illuc in Chołmitze de triennio in triennium, ut præmiſſum eſt, pro tempore ſupra expreſſo deſignabit, et mittet, qui ſimul cum noſtris convenientes, oppreſſis, iniuriatis, damnificatis omnibus ſubditis noſtris cum plena poteſtate, tam in criminalibus, quam in civilibus cauſis juſtitiam indilatam miniſtrabunt. Ut autem ſubditi dicti Domini Regis, quibus per ſubditos noſtros facta fuerit iniuria, & damnum, expeditius iuſtitiam debitam conſequantur, mittent querelas ſuas contra ipſos ſubditos noſtros, ad Magnificum Palatinum Pomeraniæ modernum, & pro tempore exiſtentem, qui illas ad Præfectum Stolpenſem mittere curabit, ita, ut prius uno quartali anni, quam præfatus Conventus agetur, huiusmodi querelæ ad manus ipſius Præfecti Stolpenſis perveniant. Similiter etiam ſubditi noſtri querelas ſuas contra ſubditos ipſius Regis ad eundem Præfectum Stolpenſem mittent, vel deferent, qui illas ad Palatinum Pomeraniæ pro tempore exiſtentem uno quartali anni, antequam ipſa Conventio Choymicenſis inchoabitur, perferri curabit. Qui quidem Præfectus Stolpenſis ſubditos noſtros, tam actores, quam reos, ad locum, & diem Conventionis prædictæ coram noſtris, & ipſius Domini Regis Judicibus Commiſſariis iudicialiter comparere iubebit, qui ſi fuerint rei, & comparere noluerint, vel temere neglexerint, nihilominus ipſi communes Commiſſarii parti querenti iuſtitiam de illis miniſtrabunt, ſecundum quod ius, & æquitas dictaverint, & ſimiliter de Actoribus non comparentibus facient. Idem obſervandum erit, ſi quis de terris noſtris cum alterutris ſubditis in dicto Choymicenſi Conventu actiones ſuas iure proſequi voluerit. Is enim querelas ſuas in manus Capitanei Maioris Poloniæ Generalis, qui fuerit pro tempore, tempeſtive mittere curabit, & in omnibus ſupraſcripta formula ab utraque parte obſervanda erit. Item providebimus, & providere curabimus, ut in manutenendis limitibus, noſtra, & dicti Domini Regis Dominia concernentibus æquitas obſervetur. Et quod nemo ſubditorum noſtrorum aliquem ſubditum eiusdem Domini Regis de poſſeſſione vetuſta, & uſu aliquorum Bonorum, vel aliquarum pertinentiarum in Dominiis ipſius Domini Regis exiſtentium eiiciat, niſi auctoritate illorum adhibita. Volentes autem Nos ex ea Coniunctione, & Affinitate, quæ cum prædicto Domino Rege Nobis intercedit, commoditatibus non ſolum ſuæ Regiæ Celſitudinis, verum etiam ſubditorum eiusdem proſpicere, conceſſimus, & harum Literarum ſeria concedimus, Succeſſoresque noſtri concedent, & permittent, vigore Ordinationis, Statuti, & Fœderum cum eodem Domino Rege initorum, eam facultatem ipſius ſubditis, ut poſſint in Ducatum, & Dominia noſtra, terra, & mari venire, & cum ſubditis noſtris mercari, ac negotiationes exercere libere, & ſecure ſine quovis impedimento, quandocunque, & quotiescunque illis expediens, & conveniens viſum fuerit, ſalvis tamen Juribus Dominiorum noſtrorum, prout in illis hactenus fuit obſervatum. Et quia pro Colonis profugis inter ſubditos utriusque Dominii differentia, & controverſia ſolet plerumque ſuboriri, conſtitutum eſt, ut ab hoc Confœderationis tempore, quicunque profugus fuerit, infra quinque annos, a ſuo Domino iure repetitus, eidem repetenti, in quantum ius ſibi ad ipſum competierit, ſine omni renitentia reſtituatur. Sed lapſo quinquennio, a tempore ſcientiæ computando, quam ſcientiam ſubditum ſuum repetens, ſub corporali Juramento probare debebit poſſeſſor huiusmodi profugi, præſcriptione quinquennali repellet ab actione repetentem, niſi repetens Juramento ſuo probaverit, ſe non permiſiſſe a tempore ſcientiæ ſuæ tranſire præſcriptionem quinque annorum. Reliquum eſt, quod transgreſſoribus, & aliis quibuscunque quocunque facinore, exceſſu, ſive comminationibus, atque inimicitiarum denuntiationibus, aut alia quavis ſuſpicione notatis, Salvum Conductum non dabimus, nec dari faciemus, niſi cautione prius ab eis, aut ali-

ANNO 1556. quo eorum recepta, de ſtando, & parendo Juri in eo loco, in quo in ipſis Dominiis ipſius Domini Regis deliquerunt, ubi ipſe Dominus Rex, & eius Succeſſores, eisdem transgreſſoribus, & aliis quibuscunque notatis, ac ſuſpectis ad eos, vel ad eorum loca, & Dominia venturis de novo Salvo Conductu providebit. Et ſi tales juri, vel rei iudicatæ parere, & ſatisfacere noluerint, pro proſcriptis apud Nos, & Succeſſores, ſubditosque noſtros haberi, cenſeri, & reputari debebunt, neque amplius in Ducatu, Dominiis, ac Terris noſtris fovere poterint, ad illosque capiendos, & debita animadverſione puniendos auxilium, & conſilium ubilibet in Ducatu, Dominiis, & Terris noſtris præſtabimus, & præſtari faciemus, noſtrique Hæredes, & Succeſſores præſtabunt, & præſtari facient. Quos quidem Fæderis, Coniunctionis, & Amicitiæ modos, conditiones, & articulos ſupraſcriptos ſic, uti præmiſſum eſt, concluſos, & confectos, & pro communi bono, ac tranquillo, & quieto ſtatu Ducatus, ſubditorumque noſtrorum, & etiam Regni, ac ſubditorum ipſius Domini Regis prædicti ſtabilitos, Nos HENRICUS Dux, & Princeps præfatus pollicemur verbo noſtro Ducali, de conſilio, & aſſenſu Conſiliariorum noſtrorum, in omnibus punctis firmiter tenere, implere, & inviolabiliter obſervare, Hæredeſque, & Succeſſores noſtri obſervabunt perpetue, & in ævum. In cuius rei fidem, & teſtimonium, præſentibus ſigillum noſtrum appendi fecimus. Actum, & Datum Stetnii die Sanctæ Apolloniæ Virginis, Anno Domini: milleſimo, quingenteſimo, vigeſimo quinto.

Quam quidem amicitiam, Coniunctionem, & Fædera Nos JOANNES ALBERTUS Dei Gratia Dux Meckelburgenſis &c. prædictus ex aſſenſu, & ſententia Conſiliariorum noſtrorum in omnibus eorum punctis, clauſulis, & articulis innovamus, approbamus, & ratificamus, eaque Nos ſancte, firmiter, & inviolabiliter obſervaturos eſſe, quatenus ad Nos, Ducatus, Dominiaque noſtra pertinet, verbo noſtro Ducali promittimus. In cuius rei fidem, & teſtimonium præſentibus manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillum noſtrum appendi iuſſimus. Datum Varſoviæ vigeſima ſecunda die Menſis Januarii Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto Præſentibus Conſiliariis, & Aulicis noſtris, Georgio a Thannenberg Præfecto noſtro in Domitz, Joanne de Lucar Juris utriuſque Licentiato, & Cancellario, Joachimo Rohr Marſchalco, Andrea Mylio Artium Magiſtro, Chriſtophoro Pentzen, Bartholomeo Lutzow, Melchiore de Luhe, & multis aliis fide dignis.

JOANNES *mpp.*

1564. *Literæ Conceſſionis adminiſtrandi Archiepiſcopatum Rigenſem* JOANNI ALBERTO *Duci Megapolenſi per Sacram Regiam Maieſtatem Poloniæ datæ.* Vide Codicis Diplomatici Tom. V. ad Annum 1564.

1566. *Literæ Recognitionis debiti centum millium florenorum Rhenenſium* JOANNI ALBERTO *Duci Megapolenſi per* ALBERTUM *Seniorem Ducem in Pruſſia factæ. Actum Regiomonti 18. April. &c.* Vide Tom. IV. ad Annum 1566.

1566. *Literæ Inſcriptionis Ducis Megapolenſis, quibus pollicetur ſe nullo unquam tempore Duci, & Ducatui Pruſſiæ in præſtando auxilio defuturum eſſe* Dat. Konigsbergi 8. Maii Ibidem.

1569. *Conditiones Illuſtri Chriſtophoro Duci Megapolenſi ante liberationem eius a S. R. M. propoſitæ.* Vide Tom. V. ad Annum 1569.

1569. *Reſponſum eiusdem Ducis, quo Conditiones ſibi ante ſuam liberationem a S. R. M. propoſitas gratas habet* Ibidem.

1569. *Verba concepta, quibus Dux Megapolenſis in deprecanda culpa, & admiſſorum venia a Regia Maieſtate petenda uſus eſt.* Ibidem.

1569. *Reſponſum Sacræ Regiæ Maieſtatis ad eadem Ducis Megapolenſis verba in publica audientia.* Die 18. Februar. Datum Ibidem.

1569. *Reſponſum S. R. Maieſtatis datum Internuntiis Illuſtris Domini* JOANNIS ALBERTI *Ducis Megapolenſis in negotio Adminiſtrationis Archiepiſcopatus Rigenſis.* Lublini die 14. Auguſti. Ibidem.

HISPA-

HISPANIA.

ANNO 1558. *Literæ* SIGISMUNDI AUGUSTI *Regis ad* PHILIPPUM II. *Hiſpaniæ Regem. Indigne fert Literas, Munimenta, & omnia Bona mobilia, quæ ſibi poſt obitum Reginæ* BONÆ *Matris ſuæ integra ſervari debuerant, per Officiales præfati Regis* PHILIPPI *ablata, & Neapolim deportata eſſe, & quod Teſtamentum Reginæ* BONÆ, *quo Ducatum Barenſem eidem Regi* PHILIPPO *donaſſe prætenditur, falſum omnino, ſuppoſitumque ſit, & tum demum a quodam falſario Papagoda dicto confectum, cum Regina* BONA *moribunda ſui poteſtatem amiſiſſet.* Dat. Vilnæ d. 17. Aprilis Anno 1558. Vide Tom. II. Part II. Num. XXV. ad An. 1558.

1558. *Mandatum eiusdem Oratori ſuo ad* PHILIPPUM II. *Regem Hiſpaniæ in eodem negotio datum.* Vilnæ 18. Aprilis Anno 1558. Ibidem Num. XXVI.

1598. PHILIPPI *Hiſpaniarum Regis Transactionis Bendzinenſis Ratihabitio, & Approbatio.* Dat. Divi Laurentii die 8. Julii An. 1598. Vide Tit. Auſtria Fol. 286. Num. XCIII.

1643. *Mandatum* PHILIPPI IV. *Regis Hiſpaniarum, ratione crediti Sereniſſimi Regis Poloniæ in Regno Neapolitano conſtituti.* Dat. Barcinonæ 6. Julii. Anno 1643. Vide Tom. II. Partem II. Num. XXXV.

1695. *Mandatum* CAROLI II. *Regis Hiſpaniarum ad Proregem Neapolitanum in negotiis Reipublicæ Polonæ, ratione Summarum Neapolitanarum.* Vide Ibidem Num. XLIII.

HOLLANDIA.

1577. STEPHANI *Regis Poloniæ Literæ Univerſales, ad arreſtanda Bona Gedanenſium ubivis extra Regnum exiſtentia, propter ſpoliatas per eos Hollandorum Naves.* Datum in Caſtris ad Glowan 21. Julii 1577. Vide Tom. VIII. Partem I.

1577. *Literæ Eiusdem ad Principem Auraufionenſem in eodem negotio.* Ibidem.

I.

1670. *Literæ ab Ordinibus Fæderati Belgii ad Sacram Regiam Maieſtatem per Legatum de Witt datæ.* Hagæ Comitis, d. 18. April. 1670. *Ex Arch. Regni Lib. 182. Num. 183. Fol. 96.*

Vt primum Nobis non ſaltem per vulgares rumores innotuit, ſed, & deinceps per Regiæ Maieſtatis Veſtræ Literas denuntiatum fuit, eundem communi Regni Primatum Suffragio ac poſtmodum totius populi unanimi applauſu ad Thronum Regium, & ad Auguſta Sceptra evectum, ac denique ſolenni ritu coronatum fuiſſe, confeſtim decrevimus iſthuc ſpecificam adornare Legationem, per quam teſtatum faceremus hanc Electionem, & Succeſſionem in Regium ſolium Nobis acceptatiſſimam eſſe, prout Maieſtati Veſtræ Superioribus noſtris Literis uberius explicuimus. Et conſiderantes ad utriusque Regni ac Status incrementum plurimum conferre, ut ſub auſpicio ſuſcepti Regni, atque Imperii Veſtri, vicinitatis Jura recolantur, tamque firma amicitia ſtruatur, qualem neceſſitudo utriusque ſtatus ex commodo, & ſalute unius, & alterius Gentis requirit. Proinde ad hunc Actum elegimus, atque expedivimus Legatum noſtrum extraordinarium Prænobilem Magnificum, & Ampliſſimum Virum Dominum Joannem de Witt Senatorem Urbis Dordrechtanæ Ordinarium Deputatum ad Conventum Dominorum Ordinum Hollandiæ, Weſtfriſiæque, & eiusdem Provinciæ nomine in Conſeſſu noſtro Deputatum, cum mandato, ut coram Regia Maieſtate Veſtra nonnulla haud parvi momenti proponeret, perageretque, amice rogantes ut Regia Maieſtas Veſtra eundem Legatum noſtrum gratioſe ſuſcipere, benevole, quoties ratio, & neceſſitas poſtulaverit, audire, plenamque illi fidem in omnibus quæ noſtro nomine expoſiturus eſt, uti Nobis ipſis præbere, atque ſuo tempore, expectato, & ſalutari reſponſo dimittere velit. Quod

 quidem

Anno 1670.

quidem Nobis gratiſſimum erit, viciſſimque nihil intermittemus, quod ad roborandam mutuam amicitiam, ac Fœdera facere poſſit. Quod ſupereſt, Sereniſſime ac Potentiſſime Rex, Deum Optimum Maximum, ut Maieſtatem Veſtram ſoſpitem conſervet, & diu proſpere, ac feliciter regnare velit, rogamus. Datæ Hagæ Comitis die 18. Aprilis 1670. Regiæ Maieſtati Veſtræ ad quævis officia paratiſſimi *Ordines Generales Fœderati Belgii.*

H. Schotanus Muyſech a Starringa.

Ad Mandatum eorum.

Puncta Tractatus Fœderis mutui Commercii, & intercurſus inter Sereniſſimum Regem, & Rempublicam Poloniæ ab una, & Celſipotentes Fœderati Belgii Ordines ab altera parte ineundi, Sacræ Regiæ Maieſtati, & Dominis Senatoribus per Legatum de Witt propoſita. Ibidem fol. 97.

Tractatus Fœderis mutui Commercii, & Intercurſus inter Sereniſſimum Regem, & Rempublicam Poloniæ ab una, & Celſipotentes Fœderati Belgii Proceres ab altera Parte.

I.

Quod inter Sereniſſimum Regem & Rempublicam Poloniæ ab una, & Celſipotentes Fœderati Belgii Ordines ab altera parte, una cum Provinciis ac Civitatibus utriusque Regni, & Status annexis, nec non inter ſubditos, & Incolas illorum, cuiuſcunque Ordinis ac conditionis fuerint, ſine ulla vel locorum, vel Perſonarum diſtinctione, & nunc, & in perpetuum eſſe, ac durare debeat, ſincera, firma, ac perfecta amicitia, mutuaque animorum coniunctio, prout inter utrumque Regnum, & Status mediante præſenti Tractatu, ad promovendum mutuum utriusque commodum, ſecuritatem, pacem, liberumque commerciorum, & navigationis exercitium, ac intercurſum adverſus omnes, ac ſingulos, qui unum, vel alterum contra Jus Gentium circa ſecuritatem, pacem, libertatem, liberumque Jurium, commerciorum, ac navigationis uſum turbare, ac bello laceſſere vellent, ſincera firma, & perfecta initur, et ſtabilitur amicitia, et Confœderatio.

II.

Eum in finem ſi quis cuiuſcunque in Chriſtiano Orbe dignitatis fuerit Regiam Maieſtatem, ac Rempublicam Poloniæ, vel illi annexas Provincias, Civitates, ſubditosque, circa ſecuritatem, pacem, libertates, et Jura, liberumque Commerciorum, ac navigationis uſum, tempore quocunque contra fas, et Jus Gentium, turbare, infeſtare, aut damnificare præſumeret, alte memorata Regia Maieſtas, eiusque in Regno Succeſſores, Reſpublicaque Poloniæ, Celſos ac Potentes Fœderatos Belgii Ordines, de ſupradictis moleſtiis, iniuriis, periculis, damnisque certiores reddent, ſicuti vice verſa. Si quis cuiuſcunque etiam in Chriſtiano Orbe conditionis, ac æſtimationis fuerit, Celſos ac Potentes Fœderati Belgii Ordines, aut illorum Ditiones, ac Provincias Fœderatas, Civitates, Subditosve illorum circa ſecuritatem, pacem, libertates, et Jura, liberumque Commerciorum ac navigationis intercurſum, contra Jus Gentium turbare, infeſtare, aut damnificare præſumeret, tenebuntur Celſi, ac Potentes Fœderati Belgii Ordines prædictarum moleſtiarum, iniuriarum, damnorumque notitiam ad alte memoratam Regiam Maieſtatem, Eiuſve in Regno Succeſſores, tum temporis exiſtentes, Rempublicamque Poloniae deferre; atque hoc peracto uterque Confœderatorum coniunctim, vel etiam ſeparatim, ille, ad quem praefata aviſatio facta fuerit, pro re nata per Literas, aut Miniſtros, quos habuerint, aut poſtea accepturi ſint, omnem operam impendere, quo omnino ille, quicunque illarum moleſtiarum, iniuriarum, aut damnorum author fuerit, mediis pacificis eo adigatur, ut omnia in integrum reſtituat, atque hoc ipſo omnibus aſſenſionibus, difficultatibus, rebus adverſis, quæ in unius, aut alterius Confœderatorum detrimentum vergere poſſent, mature obviam eatur. Quod ſi vero labor iſte Succeſſu ſuo careret, tunc pro conditione rerum ac temporis uterque Confœderatorum ex communi placito arctiora inibunt Conſilia, quibus communes iniuriæ, quantum opus fuerit, cohiberi, damnaque exinde illata ſufficienter reſarciri poſſint.

III.

Licitum erit prænominatorum Fœderatorum ſubditis, ac incolis utriusque partis, Regnum, Provincias, Civitates, Oppida, & Villas muris cinctas, aut non cinctas, propugnaculis munitas, aut non munitas, nec non Portus, Stationes navium, ac Diſtrictus quoscunque in Europa omni tempore libere, ac ſecure intrare, in iisdem, quamdiu voluerint, commorari, converſari, fixasque ſedes habere, & domos, tam ad habitandum, quam ad depoſitionem, & aſſervationem commodas extruere, in eas, quascunque illis libuerit, merces comportare, illasque aſſervare, libere & absque ulla moleſtia vendere, aut cum aliis quibuslibet mercibus, & quovis alio permutare, fruenturque omnes in omnibus, ac ubivis locorum ſub Ditione utriusque Confœderatorum in Europa exiſtentium, iisdem omnino Juribus, Privilegiis, ac Libertatibus, quibus ſinguli ac proprii utriusque ſubditi, ac incolæ in ſuis Regionibus ac Patria gaudent. Liberum etiam erit utriusque memoratorum Confœderatorum ſubditis, incolisque in utriusque Provincias, Ditiones, Vrbes, Stationes navium, Portus, Fluviosque non tantum cum navibus, tam ſuis, quam conductis una cum mercibus accedere, anchoras iacere, ac ibidem manere, easdemque exonerare, iterumque illas mercimoniis quibuscunque, nullis exceptis, nec non aliis rebus neceſſariis onerare, easque vel emere, aut per alios, quos voluerint, ubivis & toties, quoties illis placuerit, emi curare. Sed etiam ex ante dictis Regno, Provinciis, Civitatibus, Oppidis, Villis, Portubus, Diſtrictibusque, libere & absque ulla moleſtia, ac impedimento toties, quoties, & quorſum illis libuerit, ſive cum ſuis propriis inſtructis, ſeu ab aliis conductis, mercibusque ſuis oneratis navibus, ſive terreſtri itinere, plauſtris, vehiculis, equis, mercimoniis, armaturis, ſarcinatis bonis, ac rebus quibuscunque, ire, & recedere, quemadmodum propriis in patriis, ac omnia eis facere licet, & ſicuti proprii ſubditi locorum & patriarum illarum facere poſſint, ſpecialiter vero ab illis non maiores gabellæ, ac telonia maritima, qualia ſunt liberale, & datia, additamentum, alias Pfundt-zoll, & Zulage, nec non pro ſpeciali doliis ac laſta exigentur, aut etiam maioribus oneribus, quam quæ ſubditis & incolis cuiusque propriis imponi ſolent, aut poſſunt, gravabuntur.

IV.

Quoties vero contingeret, ut naves aliquae, quaecunque fuerint, ſive unius vel alterius partium praedictarum per tempeſtatem maris, vel ob metum hoſtilem, vel aliam cauſam in portum aliquem unius, vel alterius partis applicare, aut intrare compellerentur; Illae ex praedictis locis libere recedere poterunt, neque quiſpiam illas exonerare, aut merces in alias naves tranſportare, aut divendere, multo minus autem, ſi quando non exonerantur, teloneum ullum pro Statione, aut iactis anchoris, vel aliud quidpiam, quo nomine venire queat, ſolvere obſtrictus erit, ſed tantummodo Salvi Paſſus nautici Literas, ac certificationes, nullis praeterea inquiſitionibus ac viſitationibus obnoxius, exhibere tenebitur.

V.

Conventum eſt quoque, quod Mercatores, Magiſtri navium, Naucleri, ac reliqui marinarii unius, vel alterius Confœderatorum Subditi, vel illorum naves, ac merces, bonaque alia cuiuscunque generis, et cuius ex Confœderatis ex Mandato, vel generali, aut particulari ob cauſam ſeu hoſtilem, aut aliam quamcunque, in primis ſi ſub praetextu aliquo unus vel alter iisdem ad Conſervationem Regni, ac Provinciarum, Dominiorumque ſuorum uti vellet, neque etiam per Nobile Judicum Officium, occaſione aeris alieni obligationum, et Contractuum, nec areſtari, et detineri, ſed in eiusmodi rebus, omnia ſecundum Ordinarium Juris Proceſſum expediri debeant.

VI.

Si vero accideret, naves aliquas ſeu armatas ſeu mercatorias, unius, vel alterius Confœderatorum, vel eorum Subditorum ob maris tempeſtatem, vel alium caſum quemcunque prope, vel in portubus, aut littoribus maris, et Diſtrictibus alterius partis periclitari, ac perire, illae cum omnibus appertinentiis, aut quod ex naufragio de illis remanſerit, cum omnibus bonis ac mercibus, quibus onuſtae fuerunt, et vel ſervatae, aut modis quibuſcunque recuperatae ſunt, non Fiſco addici, ſed intra annum, et diem tunc proxime ſequentem per proprietarios, ceſſionarios, aut Procuratores illorum omnia exigi, et non tantum naves cum Bonis recuperatis, ſed etiam quod ex venditione illorum ob metum corruptionis, aut aliam evidentem neceſſitatem acquiſitum fuerit, ſine ullo ſtrepitu Juris aut dilatione reſtitui debebunt, ſolvendo tamen illis, quorum opera, et diligentia naves, et Bona ipſa recuperata, expenſas, quas ratio, et aequitas poſtulabit. Si autem inter utriusque partis Subditos ſuper eiusmodi rebus, et Bonis aliqua orietur controverſia, tunc Judices illorum locorum eandem ſummario Proceſſu decidere tenebuntur, nec litigantes ad formalitates ullas Juris trahere illis integrum erit.

VII.

Ut vero Commercia, et intercurſus navigationum tanto melius ac tutius exercere poſſint, conventum eſt, ne quiſpiam Fœderatarum Partium, vel ipſe in portus ac Littora ſua Piratas ullos recipiat, aut a Subditis ſuis recipi ac tolerari permittat; ſed uterque tam ipſos Piratas, quam qui eosdem hoſpitio acceperint, et accipiunt, modis omnibus perſequi, comprehenſosque iuſto in reliquos exemplo ſevere punire

ANNO 1670.

punire tenebitur, naves autem intercep-ptae, una cum Bonis, et mercibus, siquae supersint, et invenientur, licet fortassis iam venditae fuissent, proprietariis cessionariis, aut Mandatariis restituentur.

VIII.

Conventum est porro, quod alte memorata Regia Maiestas, aut illius Successores in Regno Poloniae tum temporis existentes, Celsi-Potentum Fœderati Belgii Procerum, dictarumque Unitarum Provinciarum Subditos, et Incolas, si quando in Regno Poloniae, eiusque Provinciis, ac Civitatibus, quarum protectione gaudent, eis vita defungi contingeret, circa haereditates arestis, aliisque vexationibus, quibus illi ac reliqui peregrini antea obnoxii fuerant, onerari amplius, & turbari non permittent, prout etiam ex altera parte in prædictis Unitis Provinciis adversus altememoratæ Regiæ Maiestatis, ac Reipublicæ Poloniæ Subditos, Incolasque circa Hæreditates eiusmodi Jura, & exactiones usurpari, & exerceri non debebunt.

IX.

Et cum Celsi-Potentum Fœderati Belgii Procerum nomine cum Civitate Dantisci tractatum, & conclusum, aut potius Civitatis memoratæ nomine certa tractatio, aut stipulatio fuerit extradita, quæ eius, prout adiuncta Scheda testatur, est tenoris.

Fiat insertio.

Sacra Regia Maiestas pro se, & Successoribus suis spondet ea omnia approbaturam, & ratificaturam, prout ea præsentus Tractatus vigore cum omnibus, & singulis clausulis, & contentis approbat, & ratificat, illaque se bene, & fideliter in suo robore conservaturam, conservarique curaturam promittit.

X.

Altememorati Confœderati porro declarant, quod cum aliis Regibus, Rebus publicis, Principibus, Statibus, ac Civitatibus nullos Tractatus, ac Fœdera, quæ huic bonæ amicitiæ, Confœderationi, confidentiæ, nec non mutui commercii, & intercursus Tractatui contradicere, ac nocere possunt, inibunt, vel inire velint.

XI.

Præmemoratus Tractatus ad requisitionem Celsi-Potentum Fœderati Belgii Procerum specialiter, una Civitatis Dantisci nomine ab eiusdem Plenipotentiariis subscribetur, & postea ab utraque parte Confœderatorum in optima, & meliori forma ratificabitur, Actaque Ratificationis in legitima forma a Subscriptione præsentium, intra trium mensium spatium extradentur.

III.

ANNO 1670.

Tractatus Hollandorum cum Gedanensibus Anno 1656. d 12. Julii. initus, per Legatum Hollandicum, Joannem de Witt porrectus. Anno 1670. *Ex Archivo Regni, Lib. 182. Num. 183. Fol. 101.*

Vniversis, & singulis has visuris, aut lecturis salutem. Quandoquidem Celsi, & Potentes Domini Ordines Fœderati Belgii hoc rerum temporumque statu, continuis, ac seriis officiis Ministrorum Coronæ Poloniæ, & Civitatis Gedanensis permoti, non pauca Senatus Consulta fecerunt, nonnulla etiam executioni iam mandarunt, promovendis commodis Serenissimi, & Potentissimi Regis, & Reipublicæ Polonæ, ac speciatim conservandæ, & protegendæ Civitati Gedanensi in hisce rerum suarum angustiis, etiam vicissim ab altera parte Dominorum Ordinum bono, ac commodo inter Generosum, & Nobilem Virum Dominum Nicolaum de Bije Residentem Regis, & Reipublicæ Polonæ ab una, & Generosos Nobiles, & Amplissimos Viros Dominos Vilhelmum a Lintelo Toparcham in Eza, & Borchgrave, Joannem de Witt Consiliarium & Pensionarium Hollandiæ & Vestfrisiæ, Horatium Knyff, & Joannem Schulenborch Senatorem Civitatis Grogæ omnes in Consessu Celsorum & Præpotentium Dominorum Ordinum Confœderati Belgii, Provinciarum Geldriæ, Hollandiæ, Frisiæ, & Groningæ, atque Omlandiæ nomine Legatos Ordinarios tanquam Procuratores eorundem Ordinum Confœderati Belgii ab altera parte, promissum, conventumque est, uti prædictus Dominus Residens de Bije, approbante Rege, & Republica Polona, promittit, & Ordinibus Fœderati Belgii certissime pollicetur, ac spondet hisce præsentibus, incolas & subditos Fœderati Belgii cum navibus, mercaturis, & mercibus suis versus Civitatem Gedanensem, et fluvium Vistulam navigantes, et mercaturam facientes, neque iubente, neque adstipulante Rege, Regnove, aut Republica Polona ullis vel in accessu, vel in abscessu Portoriis, sive Pfundtzoll, datis vectigalibus, additamentis, vulgo Zulage, aliisve oneribus quocunque nomine nuncupatis, aut nunc, aut posthac oneratum iri, aut oneratos mansuros ultra, aut plus, quam incolæ, aut subditi loci, aliive exteri, ibidem locorum commercantes, qui nimirum onerati fuerint (si ullo unquam tempore cuiquam exterorum minus, quam propriis incolis, aut subditis impositum fuerit) hoc tempore onerati, aut posthac onerandi sunt. Præterea incolas et subditos prædictos Fœderati Belgii, neque in Personis propriis, neque in navibus, mercaturis, et mercibus posthac amplius aut gravius oneratum iri, quam hodie gravati sunt, nec permissum iri, ut aut illic, aut in Sinubus, aliis fluminibus, aquis dulcibus, lacubus, aut stagnis, et habis recentibus, vulgo Frische-haben (per quae mercibus ex Polonia, Litvania, Borussia, et aliis locis versus Vistulam, et Civitatem Gedanensem euntibus, atque abinde exeuntibus, et redeuntibus transitus patet) a quoquam alio, ulla nova onera, contra vetus institutum, et receptum morem introducantur, exigantur-ve. Porro pollicetur, atque spondet praedictus Dominus Residens de Bije se procuraturum, ut omnia hoc instrumento expressa, et quidquid ad hoc negotium pertinet, inter dictos Dominos Procuratores Celsorum et Praepotentum Dominorum Ordinum Generalium, ab una, et Nobilem et Amplissimum Virum Dominum Christianum Schroderum Civitatis Gedanensis Deputatum, nomine eiusdem Civitatis ab altera Parte convenit, non solum a Rege, verum etiam a Regno, et Republica Polona, quam primum fieri potuerit, approbentur, et rati habeantur, prout eiusdem Instrumenti ex Belgico in Latinum idioma versi, tenor hic sequitur insertus.

ANNO 1670.

Notum testatumque sit omnibus et singulis vigore praesentis instrumenti, quod inter Generosos, Nobiles, atque Amplissimos Viros Dominos, Vilhelmum a Lintelo Toparcham in Eza, et Borchgrave, Joannem de Witt Consiliarium et Pensionarium Hollandiae, et Vestfrisiae, atque Horatium Knyff omnes in Consessu Celsorum et Praepotentium Dominorum Ordinum Confœderati Belgii Provinciarum Geldriae, Hollandiae, et Frisiae nomine Legatos Ordinarios, eorundem Ordinum Confœderati Belgii ab una, et Nobilem atque Amplissimum Virum Dominum Christianum Schroderum Civitatis Gedanensis Deputatum ab altera parte, praegnantibus de causis ad id moventibus reciproce cautum, stipulatumque est, prout supradictus Dominus Deputatus nomine suorum Dominorum Committentium ad approbandum, et ratihabendum promittit, Celsitudinibusque suis hisce Præsentibus spondet, incolas, et subditos Fœderati Belgii, cum navibus, mercaturis, et mercibus suis versus Civitatem Gedanensem, et fluvium Vistulam navigantes, et mercaturam exercentes, nullis vel in accessu, vel recessu teloneis, portoriis dictis Pfundtzoll, datiis, & additamentis sive Zulagen, aliisve impositionibus, atque oneribus, quocunque etiam nomine nuncupatis, aut nunc, aut in posterum onoratum iri, aut oneratos mansuros ulterius, aut plus, quam incolae, aut subditi proprii, aliive exterorum, qui quam mininum onerati fuerint, (si ullo unquam tempore cuipiam exterorum minus, quam propriis incolis, aut subditis impositum fuerit) hoc tempore onerati, aut posthac onerandi sunt. Praeterea incolas et subditos praedictos Fœderati Belgii, neque in Personis propriis, neque in navibus, mercaturis, et mercibus suis posthac amplius, aut gravius oneratum iri, quam hoc ipso tempore gravati sunt, nec permissum iri, ut aut ibidem, aut in ullis fluminibus, aquis dulcibus, lacubus, aut habis recentibus alias Frische-haben (qua mercibus versus Civitatem Gedanensem advehendis, aut inde exportandis transitus patet) sive sit intra, sive extra eorundem territorium, a quoquam alio ulla nova onera contra morem antiquo usu receptum introducantur, vel exigantur. Porro pollicetur, ac spondet saepius dictus Dominus Deputatus, se effecturum, ut omnia, quae permissa sunt nomine bene memoratorum Dominorum suorum Committentium, non tantum approbentur, sed et curaturum, ut eodem nomine Regiae Maiestatis Poloniae quantocius ratihabeantur. Actum Hagae in Batavis decimo die Julii, anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi sexti. In veritatis robur hoc instrumentum solitis Sigillis, ac subscriptionibus, tum supramemoratorum Dominorum Procuratorum, quam Domini Deputati est firmatum, ac munitum, subsignatum, et sigillatum, modo et forma, ut sequitur.

Vilhelm von Lintelo	(L.S.)
Christian Schroder	(L.S.)
Joann de Witt	(L.S.)
H. Knyff	(L.S.)

In cuius rei fidem hoc instrumentum solitis Sigillis & subscriptionibus Dominorum Residentis, & Procuratorum Confœderati Belgii corroboratum est. Actum Hagae in Batavis duodecimo Julii, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto, subsignatum, & sigillatum erat, ut sequitur.

N. de Bije	(L.S.)
Vilhelmus a Lintelo	(L.S.)
Joann de Witt	(L.S.)
H. Knyff	(L.S.)
J. Schulenborch	(L.S.)

IV.

Anno 1670.

IV.

Tractatus Hollandicus cum Gedanenſibus Anno 1656. die 22. Septembris habitus, per Legatum Hollandicum Joan. de Witt exhibitus Anno 1670. *Indidem.*

Nos Proconſules, & Conſules Civitatis Gedanenſis notum, teſtatumque facimus, quorum intereſt, Univerſis, & ſingulis. Quod cum die decima Julii Anni præſentis Hagæ in Batavis inter Generoſos Nobiles, & Ampliſſimos Viros Dominos Wilhelmum a Lintelo Toparcham in Eza, & Borchgrave, Joannem de Witt Conſiliarium, & Penſionarium Hollandiæ, Weſtfriſiæque, atque Horatium Knyff omnes in Conſeſſu Celſorum, & Præpotentium Dominorum Ordinum Confæderati Belgii, a parte eorundem Dominorum Ordinum, & Nobilem, atque Ampliſſimum Virum Dominum Chriſtianum Schroderum a parte iſtius Civitatis prægnantibus de cauſis ad id moventibus cautum, ſtipulatumque fuerit, & ſupradictus ad probationem, & ratihabitionem noſtram certas promiſſiones, & ſponſiones interpoſuerit, prout in Inſtrumento deſuper confecto, & ſolitis Sigillis ac ſubſcriptionibus tam ſupramemoratorum Dominorum Ordinum Generalium, quam Deputati noſtri firmato, ac ſigillato latius patet, Nos habito cum cæteris huius Civitatis Ordinibus conſilio, ac re tota probe, ac diligenter conſiderata, præfatum Inſtrumentum de die decima Julii, ſponſioneſque, ac promiſſiones Deputati noſtri in eodem contentas approbandas, & ratificandas eſſe duximus, prout vigore præſentium ratificamus, & approbamus in eum, qui ſequitur modum ac tenorem.

Incolæ, & ſubditi Fœderati Belgii cum navibus, mercaturis, & mercibus ſuis verſus Civitatem iſtam navigantes, & mercaturam exercentes, nullis vel in acceſſu, vel in receſſu teloneis, portoriis, datiis, ac additamentis ſive Zulagen, aliiſve impoſitionibus atque oneribus quocunque etiam nomine nuncupatis, aut nunc, aut inpoſterum onerabuntur ulterius, aut plus, quam Incolæ, & ſubditi proprii, aliive Exterorum, qui quam minimum onerati fuerint (ſi ullo unquam tempore cuipiam Exterorum minus quam propriis Incolis aut ſubditis impoſitum fuerit) hoc tempore onerati, aut poſthac onerandi ſunt. Præterea Incolæ, & ſubditi prædicti Fæderati Belgii, neque in Perſonis propriis, neqve in navibus, mercaturis, & mercibus ſuis poſthac amplius, aut gravius onerabuntur, quam hoc ipſo tempore gravati ſunt, nimirum æqualiter cum aliis exteris, aut propriis Incolis, ita ut non teneantur plus oneris ferre, quam quod iſtis imponetur. Porro pro bono commerciorum hæc quoque Civitas, quantum in ipſa eſt, omnibus modis obviabit, & impediet, ne ibidem a quopiam alio ulla nova onera, contra morem antiquo uſu receptum introducantur, vel exigantur. Quæ ſupra memorata omnia libertatibus, & prærogativis, quæ vigore vetuſtorum Statutorum Hanſeaticorum, & in ſpecie Legum municipalium, Privilegiorum, & Jurium fundamentalium iſtius Civitatis Civibus eiusdem præ omnibus aliis Exteris, in negotiando, commercando, uſu viarum publicarum, & fluminum, ut et aliis in rebus competunt, nulla ratione efficere, aut præiudicare debent. Operam quoque dabit Civitas, ut deſuper ratificatio Regiæ Maieſtatis Poloniæ, & Sveciæ, quamprimum fieri poterit, impetretur. In cuius rei fidem Nos ſupradicti Proconſules, & Conſules hoc Inſtrumentum approbatorium, & ratificatorium Sigillo noſtro, prout in talibus a Nobis fieri conſvevit, muniri, ac roborari curavimus. Actum Gedani Anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto, die vigeſima ſecunda Septembris.

V.

Ratificatio Gedanenſium Tractatus cum Hollandis 22. Sept. An. 1656. initi, per Legatum Hollandicum Joannem de Witt porrecta 1670. Indidem.

Nos Proconſules & Conſules Civitatis Gedanenſis notum, teſtatumque facimus, quorum intereſt, Univerſis, & ſingulis. Quandoquidem Celſi & Præpotentes Domini Ordines Fœderati Belgii continuis & ſeriis Officiis noſtris permoti non pauca Senatus - Conſulta fecerunt, Civitati iſti inter has rerum anguſtias, in Statu ac libertatibus ſuis conſervandæ, quorum nonnulla executioni mandata ſunt, inprimis vero ad ſedulam Inſtantiam noſtram ſubſidium pecuniarium antehac promiſſum realiter extradi curarunt, Civitatemque iſtam de ferendis ſuppetiis, & oneribus illius ſublevandis, durante hoc bello, & inpoſterum, ſi quæ aliunde, quod Deus clementer avertat, calamitas ingruat, benigne & gatioſiſſime aſſecurarunt. Quod viciſſim pro bono & commodo Incolarum & ſubditorum Fœderati Belgii, habito cum cæteris huius locitatis Ordinibus conſilio, & re tota probe, & diligenter conſiderata, ſpopondimus, & promiſimus, tam noſtro, quam huius Civitatis Ordinum nomine, in eum, qui ſequitur, tenorem.

Incolæ & ſubditi Fœderati Belgii cum navibus, & mercaturis, & mercibus ſuis verſus Civitatem Gedanenſem navigantes, & mercaturam exercentes, nullis vel in acceſſu vel in receſſu teloneis, portoriis, datiis, & additamentis, ſive Zulage, aliiſve impoſitionibus, atque oneribus quocunque nomine nuncupatis, aut nunc aut impoſterum onerabuntur ulterius, aut plus, quam Incolæ, aut ſubditi proprii, aliique exterorum, qui quam minime onerati fuerint, (ſi ullo unquam tempore cuipiam exterorum minus, quam propriis Incolis aut ſubditis impoſitum fuerit) hoc tempore onerati, aut poſthac onerandi ſunt. Præterea ſpondent Ordines Civitatis Gedanenſis, quod thelonea hactenus ibidem uſitata, non augebuntur, neque ulla nova telonea contra morem antiquo uſu receptum introducentur, vel exigentur. Similiter Incolæ & ſubditi Fœderati Belgii hoc tempore Gedani commorantes, aut quibus poſthac ibi commorari contingat, nullis contributionibus, taxis, impoſitionibus, aliisve oneribus perſonalibus, ſive realibus, ordinariis, ſive extraordinariis, præſentibus, vel de novo, requirente id neceſſitate imponendis, quæ ad mercaturam non ſpectant, cuiuscunque ſint nominis, ulterius onerati manſuri ſunt, quam incolæ, & ſubditi proprii, aliive exterorum, qui quam minimum onerati fuerint, (ſi ullo unquam tempore cuipiam exterorum minus, quam propriis incolis, aut ſubditis impoſitum fuerit) & impoſterum onerabuntur. Quæ ſupra memorata omnia libertatibus, & prærogativis, quæ vigore vetuſtorum Statutorum Hanſeaticorum, & in ſpecie Legum municipalium, Privilegiorum, & Jurium fundamentalium Civitatis Gedanenſis Civibus eiusdem pro omnibus aliis exteris, in negotiando, commercando, uſu viarum publicarum, & fluminum, ut & aliis in rebus competunt, nulla ratione officere, aut præiudicare debent. Operam quoque dabunt Civitatis Ordines, ut deſuper Ratificatio Regiæ Maieſtatis Poloniæ & Sveciæ, quamprimum fieri poterit, impetretur. In cuius rei fidem Nos ſupra dicti Proconſul, & Conſules præſens Inſtrumentum Sigillo noſtro, prout in talibus a Nobis fieri conſvevit, muniri, ac roborari curavimus. Actum Gedani Anno 1656. die 22. Septembris.

Anno 1670.

VI.

Reſponſum ex Cancellaria Regni Poloniæ Excellentiſſimo Domino Joanni de Witt Celſorum, & Præpotentium Fœderati Belgii Ordinum Legato extraordinario. Datum Varſaviæ die 16. Decembris 1670. *Indidem fol. 94.*

Sacra Regia Maieſtas Poloniæ ad Propoſitionem Excellentiſſimi Domini Joannis de Witt Senatoris Urbis Dordrechtanæ Celſorum, & Potentium Dominorum Fœderati Belgii Generalium Ordinum Legati extraordinarii, Plenipotentia ſufficienti inſtructi, poſt varios congreſſus cum Reverendiſſimo, & Excellentiſſimis Dominis Andrea Olſżowſki Epiſcopo Culmenſi, & Pomeſaniæ Procancellario Regni, & Chriſtophoro Pac Supremo M.D. Litvaniæ Cancellario, habitaque ultro, citroque colloquia, audita deſuper Dominorum Senatorum Regni, & M. D. Litvaniæ Lateri ſuo aſſidentium ſententia, tale Reſponſum decernere dignata eſt. Primo quidem congratulationem ſuæ ad Regnum felicis Electionis, ſolenniſque rite peractæ coronationis, atque aſſecutionis ex Auguſta Domo Regiæ Conſortis ex amico pectore depromptam libenti, & grato affectu accipit, proſequiturque S. R. Maieſtas, Deum orans, cuius bonitati, & Providentiæ Regiam Fortunam, & incrementa ſua accepta refert, ut quod illius dextera operata eſt, id non Poloniæ duntaxat, ſed univerſæ Chriſtianitatis, ac præſertim omnium Regni amicorum, quos inter, Celſos, & Potentes Fœderati Belgii Ordines, ex vi mutuæ amicitiæ, ab Anteceſſoribus ſuis cultæ, & ad ſe derivatæ, non poſtremo Loco cenſet, bono, commodoque feliciter vertat. Deinde Propoſitionem ipſam quod attinet, cum hæc ad quatuor principalia Puncta referatur, & primum quidem defenſivi Fœderis, cum ex Variis rationibus, ac impedimentis, ab utrinque ſeſe interponentibus ad finalem, ac abſolutam concluſionem deduci ad præſens non poſſit, illud in aliud opportunius tempus, & ad conſenſum explicitum totius Reipublicæ differtur, ea tamen intentione, quod ſi ante Tractatus iſtius reaſſumptionem, concluſionemque Celſis, & Potentibus Ordinibus aliquod bellum, eorumque Dominiis, ac Subditis contra fas, & Jus Gentium ab aliquo in Orbe Chriſtiano inferatur, extunc S. R. Maieſtas de eo notitia accepta, ſi requiſita fuerit, amicam operam officiorum impendet, quo pax, & ſecuritas alte memoratis Fœderatis Ordinibus conſervetur, & violen-

Anno 1670.

violentiæ, bellaque Mediis pacificis avertantur, & præcuſtodiantur, dummodo ſimilem curam Celſiſ, & Præpotentes Fœderati Belgii Ordines iuxta Declarationem a Domino Legato in Scripto datam, reciproce in ſe recipiant, ac recepiſſe Sereniſſimæ Regiæ Maieſtati ſignificent, ut caſu quo S. R. Maieſtati, eiusque Dominiis, ac ſubditis, contra Fas, & Jus Gentium ab aliquo in Orbe bellum inferatur; extunc Celſi, & Potentes Fœderati Belgii Ordines de eo notitia accepta, ſi requiſiti fuerint, amicam operam officiorum impendant, quo Pax, & ſecuritas Regi, & Reipublicæ præcuſtodiantur. Secundum Punctum Libertatem Navigationis, ac liberum eius intercurſum in Mari Baltico, & Septemtrionali reſpiciens, ex quo Sereniſſima Regia Maieſtas Poloniæ, & Reſpublica Polona nulla Claſſe vel navigatione ad præſens utitur: ideo res in ſuſpenſo relinquitur. Tertium Punctum Promotionis, & Auctionis Utilitatum ex Commerciis bene ordinatis in Publicum redundantium, cum circa id negotium Emporia, & Civitates Pruſſiæ cum ſuis Juribus, & Privilegiis ſint accerſendæ, audiendæque, ideo ad ulteriorem tractationem differri debet. Interea tamen Sacra Regia Maieſtas Celſos, & Potentes Fœderati Belgii Ordines certiores reddi vult, quod eorum Subditis liberum erit, Provincias, Emporia, & Portus Regni Poloniæ, Magnique Ducatus Litvaniæ, & annexarum Provinciarum cum Mercibus ſuis tam Terra, quam Mari adire, ibique verſari, ac Negotia ſua, & Commercia exercere, dum modo vectigalia conſveta pendant. Qui Negotiatores iisdem Libertatibus, Immunitatibus, & Privilegiis gaudebunt, & fruentur, quibus Populi cuiuſcunque exteræ Gentis in dictis Provinciis, Emporiis, Civitatibus commorantes, & commercia exercentes gaudent, & fruuntur. Ita tamen, ut Sacræ Regiæ Maieſtati, & Reipublicæ Polonæ Summa Poteſtas in ſuis Ditionibus, Dominiis, Portubus, atque quævis pro neceſſitate, reque nata ſtatuendi, & innovandi auctoritas ſalva, & illæſa maneat, ac ut viciſſim eadem æqualitas ex parte Celſorum, & Præpotentum Ordinum Fœderatorum, erga ſubditos Sacræ Regiæ Maieſtatis prædicto modo obſervetur. Ad quartum Punctum approbationis Tractatus certi inter Celſos, & Potentes Fœderatos Ordines, & Civitatem Gedanenſem, præhabito Sereniſſimi, & Potentiſſimi Regis JOANNIS CASIMIRI, ſub tempus belli Svetici dato Gedanenſibus Conſenſu in Anno 1656. intercedentis, ea de re informationem a Magiſtratu Gedananſi Sacra Regia Maieſtas requiret, quibus auditis, quod ex utriusque Partis commodo, & utilitate maxime videbitur, illud cum ad præſens tractari non poſſit, alio opportuno tempore tractari, & cum reliquis Punctis ſuperius prætactis pro exigentia rei, concludi poterit. Libertas etiam, & ſecuritas a Juribus caducis in Civitate Gedanenſi Fœderati Belgii Ordinum ſubditis per ulteriorem Tractatum conceſſibilis videtur. De reliquo, prout ex antiquo arcta amicitia, neceſſitudo, ac vicinitas, ac ſinceræ communicationis fides inter Reges, & Rempublicam Polonam, ac Fœderatos Belgii Ordines intemerate fuit exercita, ita eandem ſinceram arctam, & conſtantem amicitiam, neceſſitudinem, & communicationis fidem, pro mutua utriusque Gentis ſalute, tranquillitate, Pace, & commerciis, Sereniſſima Regia Maieſtas Anteceſſorum ſuorum laudabili exemplo, conſervabit, omnibusque ſtudiis, & officiis, mutuo promovere contendet.

Andreas Olſzowſki Epiſcopus Culmenſis, & Pomeſaniæ, Procancellarius Poloniæ.

(.LS.) *Cancellariæ Regni Minoris.*

Ad Mandatum Sacræ Regiæ Maieſtatis proprium.

VII.

Literæ S. Regiæ Maieſtatis ad Ordines Fœderati Belgii. Indidem.

MICHAEL Dei Gratia Rex Poloniæ, M. Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Kyoviæ, Volhyniæ, Smolenſciæ, Severiæ, Czerniechoviæque, &c. Celſi, & Potentes Fœderati Belgii Ordines Generales Domini Amici noſtri chariſſimi. Pergrata Nobis accidit ea ſtudii, & propenſiſſimæ voluntatis teſtificatio, quam publica legatione, nomine Celſitudinum Veſtrarum exhibuit Nobis Magnificus Joannes de Witt Dortrechtanus Senator, Legatus Extraordinarius. Sane nihil maiori voto deſideramus, quam, ut divina ordinante Clementia Liberi Populi ſuffragiis in Regalem evecti Thronum, & ornatiſſimo ex Auguſta Domo matrimonio cumulati, quæ utraque Celſitudinum Veſtrarum Legatio Nobis, atque Orbi Chriſtiano læta evenire vovet, auguraturque expectationi publicæ, & benevolis ſtudiis reſpondeamus. Amicitiam porro cum Celſitudinibus V. V. mutuæque communicationis fidem, & antiqua

Anno 1670.

qua Jura colere, ac reciprocis plus ultra promovere officiis in animo Nobis eſt. Id ipſum uberius vobis explicabit, optimæque noſtræ voluntatis erga Celſitudines veſtras fidus erit interpres alte memoratus Magnificus Legatus Extraordinarius, qui prudentia, dexteritate, & in exequendis Mandatis diligenti cura functus, omnes numeros Legati implevit, gloriamque nomini ſuo, ac imprimis Ampliſſimæ Reipublicae veſtrae comparavit. Bonam interim Valetudinem, proſperosque rerum Succeſſus Celſitudinibus veſtris a Deo apprecamur. Datum Varſaviae die XV. Menſis Dec. Anno Domini MDCLXX. Regni noſtri Anno ſecundo. Veſter bonus Amicus.

MICHAEL *Rex.*

VIII.

1671.

Ordinum Fœderati Belgii promiſſi Regii Acceptatio, & Reverſalium Legati Extraordinarii Ratificatio. Dat. Hagæ Comitum die 9. Junii. Anno 1671. *Indidem Fol. 240.*

MICHAEL Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae &c.

Significamus præſentibus Literis noſtris, quorum intereſt, univerſis, & ſingulis. Oblatas eſſe ad Acta Metrices Regni Cancellariæ minoris Literas pargameneas, ab Ordinibus Generalibus Fæderati Belgii datas, & transmiſſas Anno præſenti, die Menſis Julii redditas, quatuor Chartas magnas in folio habentes, filo ſericeo rubro aurato conſutas, Sigillo magno penſili in pixide grandi lignea contento, cera vero rubra intro contenta expreſſo obſignatas, integras, & ne in minimo vitiatas, prorſus omni ſuſpicione vacuas. Quarum tenor ſequitur, eſtque talis.

Ordines Generales Fœderati Belgii. Univerſis, & ſingulis has viſuris, lecturisve ſalutem. Notum facimus, nos perpenſis, et examinatis tam promiſſione, et ſponſione a Sereniſſimo, Potentiſſimoque Principe, ac Domino, Domino MICHAELE Rege Poloniae etc. Varſaviae die decimo ſexto Decembris Anni milleſimi ſexcenteſimi ſeptuageſimi, Domino Joanni de Witt civitatis Dordrechtanae Senatori etc. Legato noſtro extraordinario ad alte memoratum Regem, et Rempublicam Poloniae noſtro nomine data, factaque, quam repromiſſione, et ſponſione ab eodem Domino Joanne de Witt Sereniſſimae Regiae Maieſtati Suae noſtro nomine eodem die data, factaque, quarum tenor is eſt, qui hic verbotenus ſequitur.

Anno 1671.

Inſeritur

Reſponſum ex Cancellaria Regni Poloniæ Excellentiſſimo Domino Joanni de Witt, &c. ut ſupra.

Cum Ego infra ſcriptus Celſorum, ac Potentium Ordinum Fœderati Belgii ad Sacram Regiam Maieſtatem, & Sereniſſimam Rempublicam Poloniæ Legatus Extraordinarius, hodierna die Reſponſum ex Cancellaria Regni Poloniæ ſuper certa Puncta Propoſitionis meæ accepturus ſim, in quo alte memorata Sacra Regia Maieſtas declarare dignata eſt, quod ſi Celſis, Potentibus Ordinibus præ recenſitis, eorumque Dominiis, ac ſubditis aliquod bellum contra fas, & Jus Gentium ab aliquo in Orbe Chriſtiano inferatur, extunc Sacra Regia Maieſtas præmemorata, de eo notitia accepta, ſi requiſita fuerit, amicam officiorum operam impendet, quo Pax, & Securitas alte memoratis Fœderatis Ordinibus conſervetur, violentia, bellaque mediis pacificis avertantur, & præcuſtodiantur, vice verſa promitto, & ſpondeo, ſimilem curam Celſos, Potentes Fœderati Belgii Ordines reciproce in ſe recepturos, et recepiſſe Sacræ Regiæ Maieſtati ſignificaturos, ut caſu quo Sacræ Regiæ Maieſtati Poloniæ, eiusque ſubditis, et Dominiis contra fas, et Jus Gentium ab aliquo in Orbe bellum inferatur, extunc Celſi Potentes Fœderati Belgii Ordines de eo notitia accepta, ſi requiſiti fuerint, amicam officiorum operam impendent, quo Pax, et Securitas Regi, et Reipublicæ Polonæ conſervetur, et violentiæ, bellaque mediis pacificis avertantur, et præcuſtodiantur. In aliis etiam Punctis, quæ reciprocam obligationem requirere videntur, eandem æqualitatem a Celſis, Potentibus Ordinibus ſervatum iri, nec non de ſincera, arcta, et conſtanti amicitia, neceſſitudine, et communicationis fide pro mutua utriusque Gentis ſalute, tranquillitate, Pace, et Commerciis retinendis, et omnibus ſtudiis, officiisque promovendis, ex Parte, et Nomine Celſi-Potentum Fœderati Belgii Ordinum, ipſosque hoc idem ratificaturos ſpondeo. In cuius rei evidens teſtimonium præſentes Reverſales manu propria ſubſcripſi, Sigilloque meo ſolito munivi, hodie decima ſexta Menſis Decembris St. nov. milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo. Varſaviæ in Domo habitationis meæ.

Proinde acceptaſſe, quemadmdum tenore, et vigore harum acceptamus prædictam Promiſſionem, Sponſionemque ab alte

ANNO 1671.

alte memorato Serenissimo Rege præfato Domino de Witt Legato nostro Extraordinario nostro nomine datam, factamque, et ratam habuisse, et approbasse, prout tenore, et vigore harum ratam habemus, et approbamus præfatam Repromissionem, Sponsionemque ab eodem Domino Joanne de Witt nostro nomine alte memorato Serenissimo Regi datam, factamque, idque in omnibus, & singulis Articulis, et Clausulis præfatarum Promissionum, Sponsionumque spondentes, Nos omnia in iis contenta inviolabiliter servaturos, et impleturos, neque passuros, ut a quoquam ullo modo infringantur, lædantur, aut violentur. In quorum fidem et robur hasce per Consessus nostri Præsidem signari, a Graphiario subscribi, et maiori Sigillo nostro muniri fecimus. Dabantur Hagæ Comitum die nono Mensis Jun. Anni millesimi sexcentesimi septuagesimi primi.

Joannes Baro de Rude

Ad Mandatum alte memoratorum Dominorum Ordinum Generalium. *Gasp.*

TRANSYLVANIA.

I.

1588. *Diploma* SIGISMUNDI III. *Regis, quo Balthazari Battori Indigenatum Regni confert, eidemque dat potestatem redimendi Episcopatum Curoniensem.* Dat. Cracoviæ 13. Junii Anno 1588. *Ex Archivo Regni. Lib. 105. Num. 106. fol 51.*

SIGISMUNDUS III. Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, &c. nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus universis, & singulis, præsentibus, & futuris harum notitiam habituris. Cum voluntate Divina, atque unanimi Regni Ordinum consensu Serenissimo Diuæ memoriæ STEPHANO Regi, in Regno hoc nostro Poloniæ successerimus, non modo propter mutuam necessitudinem, quæ vivo illo Nobiscum intercedebat, verum propter singularia etiam eius in Regnum nostrum beneficia, eam benevolentiam, quam memoriæ eius debere Nos intelligebamus, non minus propinquis quoque ipsius a Nobis præstandam, eosdemque omnibus rebus ornandos, amplectendosque Nobis Nos statuisse. Quo animo cum erga omnes eos essemus, tum maxime erga Illustrem, & Magnificum Balthasarem Battori de Somlio eiusdem divæ memoriæ Regis Fratris Filium, esse Nos debere intelligebamus, ut quem non modo ipsius Serenissimi Patrui eius memoria, verum propria etiam in Rempublicam Regni nostri merita, quæ partim vivo Patruo, partim Nobis ipsis in Regem iam Electis varia præstitit, Nobis commendarent. Cum enim in omnibus Serenissimi STEPHANI Regis expeditionibus contra Magnum Moscoviæ Ducem non solum interfuisse, verum Hungarico omni militi in iis præfuisse, præclaramque atque utilem operam, cum ipsi Serenissimo Regi Patruo suo, tum universæ Reipublicæ Eum præstitisse omnium testimonio ante accepissemus, tum vero sub primum nostrum in Regnum ingressum, virtutem eius præsentes etiam cognovimus. Nam cum a factiosis aliquot, qui a reliquorum Ordinum, universique fere Regni nostri consensu se seiunxerant, Illustris etiam Archidux MAXIMILIANUS nominatus, vi atque armis Regnum occupare conatus fuisset, cum iusto equitum, ac peditum Hungarorum numero ab Illustri Transylvaniæ Principe auxilio Nobis missus, & quis animus suus in Nos, ac communem Rempublicam Regni nostri esset, satis declaravit, & deinde in prælio Byczinensi, in quo Illustrissimus Archidux MAXIMILIANUS ipse captus fuit, & omnia pericula fortissimo animo pro nostra, Regnique nostri dignitate adiit, & ita se gessit, quemadmodum is gerere se debebat, qui tantum Regem Patruum habuisset. Quo ipsius in Rempublicam animo, atque meritis, cum in Conventu felicis Coronationis nostræ omnes Regni nostri Ordines adducti, unanimi consensu a Nobis petiissent, ut eius Patriæ, pro qua ille toties vitam ipsam in discrimen adducere non dubitasset, Nos publico etiam Decreto Civem, atque Indigenam eum faceremus nunc, ut non modo nomine, verum re ipsa etiam Regni huius indigena esset, certumque aliquod Domicilium in eo haberet, faciendum Nobis putavimus. Cumque bona Episcopatus Curoniensis, quæ ante ab Illustri olim Principe MAGNO Holsatiæ Duce possessa essent, nunc ab Illustri Principe Domino GEORGIO FRIDERICO in Prussia &c. Duce, Cognato nostro charissimo, in certa pecuniæ Summa, a Serenissimo olim Daniæ Rege, qui Fratre MAGNO Duce mortuo, controversiam de iis moverat, redempta possideatur, ut eadem pecuniæ Summa ab Illustritate eius idem Illustris & Magnificus Balthasar Battori de Somlio commemorata Bona redimat, eademque ad extrema

vitæ suæ tempora possideat, deferendum illi putavimus, quemadmodum quidem deferimus, & consentimus præsentibus hisce. Ita nimirum ut cum commemoratam summam eidem Illustri in Prussia Duci numerarit, ipse deinde commemorata Bona cum omnibus ad ea antiquitus pertinentibus, iuribus, nominatim vero omnibus Castris, Oppidis, Villis, prædiis, adscriptitiis, colonis, omnibusque subditis, iuribus patronatus, tabernis, molendinis, fluminibus, rivulis, stagnis, lacubus, piscaturis, venationibus, aucupiis, cum omnibus agris, sylvis, & nemoribus, quaeque illis continentur, censibus denique, reditibus, cunctisque in universum utilitatibus, quæ vel nunc in iisdem bonis sunt, vel inposterum cuiusquam ingenio, atque industria institui in illis poterint, ad extrema vitae eius tempora possideat, teneat, iisque utatur, fruatur. Promittentes pro Nobis, & Successoribus nostris verbo nostro Regio, nunquam Nos, Successoresque nostros eundem Illustrem & Magnificum Balthasarem Battori, cuiuscunque necessitatis, aut utilitatis, vel publicæ, vel privatæ nostræ causa, eorum bonorum possessione moturos, redempturos, aut moveri, redimive ab aliis passuros. Post mortem etiam eius Hæredes ipsius non prius inde dimoturos, quam Summa Illustri in Prussia Duci numerata, integre, & plene restituta iis fuerit. In cuius rei fidem &c. Datum Cracoviæ die tredecima Mensis Junii, Anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octavo. Regni nostri primo.

SIGISMUNDUS *Rex.*

II.

1654. *Diploma* JOANNIS CASIMIRI *Regis, quo Illustri* FRANCISCO *Rakoci Principi Transylvaniæ, eiusque Fratribus Indigenatum Regni confert.* Dat. Varsaviæ in Comitiis Regni Generalibus die 27. Maii. *Ex Arch. Regni Lib. 160. n. 161. fol. 152.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

NOS JOANNES CASIMIRUS, DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czerniechoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Universis, & singulis præsentis, & futuri ævi cuiusvis Status, & Conditionis hominibus præsentium notitiam habituris, notum testatumque facimus. Magnas ac Illustres Prosapias, quæ inter Orbis decora, inter humanarum rerum fastigia numerantur, arctis non posse definiri limitibus, quin eorum splendor non vicinos duntaxat, sed remotiores etiam Populos repleat fulgore, & nobilissimi generis claritudo Heroicis virtutibus cumulata, animos conciliet exterorum. Non uni etenim Regno, aut Provinciæ vivere eos compertum est, quos insignis virtus supra mortalium sortem sublimavit. Sed quemadmodum illis popularium suorum mancipat voluntates; ita Vicinorum quoque allicit studia, ut aliis Imperio præesse, aliis amore inesse mereantur. Talem semper esse censuimus Principem Rakociorum in Transylvania Familiam, quæ Dominatum illius Provinciæ sola virtute, & insignibus meritis partum publico Christianitatis commodo etiamnum felicissime conservat. Illa enim tot hucusque, & tales virtute conspicuos Principes edidit, qui summa prudentia, dexteritate, & fortitudine labentes Hungariæ reliquias ab interitu conservarunt, aut postliminio recuperarunt. Quorum quamvis cæteros reticeamus, silentio tamen præterire non possumus magni Nominis Heroem Illustrissimum SIGISMUNDUM Rakocium rebus fortiter gestis per Europam Celeberrimum, meretur is Regium nostrum suffragium, ut iam pridem a Serenissimo olim RUDOLPHO Imperatore ob Heroica facta Aquilæ Imperialis ornamentum retulit. Testante vel sic Orbe Christiano se uni Racociorum Familiæ debere, quidquid in Hungaria reliqui, quidquid immunis a Barbarorum ingluvie remanserit. Atque sicut insignibus gestis Orbis totius in se convertit, ita Regni quoque nostri amorem provocavit, quem vel iure merito ei debere censemus, quandoquidem hæc ipsa familia sincere semper amica propensione, magno optimæ Voluntatis nisu, utiliter eius fortunæ obsecundavit. Quod etsi pluries testati sunt Illustres Principes, Avus, Paterque moderni Illustrissimi GEORGII Transylvani Principis, nullus tamen ipso, sive animi gratitudinem, sive optimae, & circumspectæ Vicinitatis studium spectemus, insignius, dum Copiarum nostrarum auxilium in rem suam, & Colligatorum suorum expertus, Nobis invicem rebellium Cosacorum Tartaris sociatorum insolentiam refrænare adnitentibus non exiguis copiis, ad Zvancium assistentiam præbuit, cui tam benevolo officio

Anno 1654.

cio reſponſura Reſpublica prænominatam Illuſtrem Rakociorum Familiam, armorum gloriæ conſociatam, ad conſortium etiam Legum, Juriumque ſuorum, & prærogativarum cenſuit adſcribendam. Non quod ſplendoris aliquid eidem addere intendat, quo peregrino minime egere clariſſima Proſapia poteſt, ſed ut ſe ei quodammodo impertiri videatur, pro cuius integritate tam zeloſe pugnare parata erat. Nec ſane indecorum Principibus Familiis, quæ populis Leges dant, aliorum Jura capeſſere, cum hic non tantum honoris reciproca attendatur acceſſio, ſed virtutis etiam, & eius comitis gloriæ in ius capeſſendæ Authoramentum. Unde hæc ipſa Polonæ Nobilitatis Inſignia magni ſemper Principes ambierunt, magni Heroes meruerunt, quin, & Ipſe Sereniſſimus olim STEPHANUS BATHORIUS Rex Prædeceſſor noſter nunquam intermorituræ memoriæ Regnatrici ſuæ Domui eadem accomodare non dubitavit. Cuius decora, & in Rempublicam noſtram cumulata merita, id ipſum abunde teſtantur. Quod quidem totum cum derivatione Bathorei ſangvinis Jure conſangvineo in Illuſtriſſimam Rakociorum Familiam procul dubio redundaſſe videtur. Quamobrem eidem vel ſic gratificari cupientes, memorati Illuſtriſſimi GEORGII RAKOCY Tranſylvaniæ Principis Filium Illuſtrem FRANCISCUM RAKOCIUM, omnesque illius Fratres legitimos naſcituros, eiuſque, & eorundem utriuſq; ſexus legitimos deſcendentes pro Indigenis, & Nobilibus Regni noſtri, recipiendos, & declarandos eſſe duximus, uti quidem recipimus, & declaramus præſenti Diplomate noſtro ita, ut præfatus Illuſtris FRANCISCUS RAKOCIUS, eiuſque Fratres naſcituri, nec non omnes, & ſinguli utriuſque ſexus eius, & eorum legitimi deſcendentes, pro veris legitimis Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ Indigenis, & Nobilibus habeantur, omnibuſque immunitatibus, Juribus, Libertatibus, Prærogativis Nobiles Polonos concernentibus licite, & libere fruantur, ac utantur, aliiſque prænominatis, uti frui poſſint, & valeant perpetuo, & in ævum. Volumus autem, ut ſi præfatum Illuſtrem FRANCISCUM RAKOCIUM, aut quempiam ex his, ad quos præſentis Diplomatis noſtri gratia extenditur, ad Principatum Tranſylvaniæ aſcendere contigerit, extunc voce Activa in Comitiis eligendi Regis, is ipſe careat, nec ad dictam Electionem propria in perſona intervenire poſſit, cæterum omnibus immunitatibus, prærogativis, Nobiles Polonos concernentibus ſemper ſalvis. Tenebuntur etiam ii, ad quos præſens Diploma pertinet, ex Illuſtri RAKOCIORUM Familia oriundi, Regno huic Juramentum fidelitatis præſtare, quoties aliquas poſſeſſiones in Regno, vel Magno Ducatu Litvaniæ acquirere voluerint, iis exceptis, qui poſt præſtitum Maiorum ſuorum Juramentum ſemel domicilium in Regno, vel Magno Ducatu Litvaniæ figere decreverint. Quoniam vero præſenti Conſtitutione Comitiorum Regni Generalium Varſavienſium Die XXIII. Menſis Junii Anno Domini MDCLIV. de eiuſmodi Indigenatu ſancita, certis de cauſis dictæ Illuſtriſſimæ Familiæ RAKOCIORUM nomen expreſſum non eſt, ſed in ſecretiori Diplomate ad Archivum ab Ordinibus Regni dato, exprimitur: Nos eidem Conſtitutioni inhærentes, ac communi totius Reipublicæ Conſenſui, hiſce Literis noſtris per vim Legis exprimendum cenſuimus. Ad notitiam omnium quorum intereſt, præſertim vero Dignitariorum, Officialium, Nobilium, & Univerſorum Regni, & Magni Ducatus cuiuslibet ſtatus, & conditionis hominum de omnibus, & ſingulis Diplomatis huius noſtri contentis deducentes mandamus, ut eundem Illuſtriſſimum FRANCISCUM RAKOCY circa omnes Nobilis Poloni Immunitates, Jura, Libertates, Prærogativas una cum eius Fratribus legitime naſcituris, eiusque & eorum deſcendentibus legitimis utriusque ſexus conſervent, & ab omnibus conſervari curent perpetuo, & in ævum. In cuius rei fidem præſentes manu noſtra ſubſcriptas, Sigillo Maieſtatis noſtræ communiri mandavimus. Datum Varſaviæ Die 27. Menſis Junii Anno Domini MDCLIV. in Comitiis Regni Generalibus, Regnorum noſtrorum Poloniæ, & Sveciæ VII. Præſentibus Reverendiſſimo, Reverendis, Magnificis, Generoſis, Andrea a Leſzno Leſzczynſki Archiepiſcopo Gneſnenſi, Legato Nato, Regni Primate, Primoque Principe, Alberto Nicolao ab Olexow Gniewoſz Vladislavienſi, & Pomeraniæ, Joanne Gembicki Culmenſi, & Pomeſaniæ, Epiſcopis, Vladislao a Myrow Myſzkowſki Sandomirienſi, Grodecenſi, Drachinenſi, Mechienenſi, Moſcienſi, Nicolao Pac Trocenſi, Staniſlao a Potok Potocki Kiiovienſi, Supremo Exercitus Regni Generali, Scalenſi, Diminenſi, Sigismundo Tarło Lublinenſi, Maximiliano Brzozowſki Brzeſtenſi Litvaniæ, Tłumaczenſi, Sigismundo Opacki Derpatenſi, Piaseczenſi, Palatinis, & Capitaneis noſtris, Staniſlao a Popow Witowſki Sandomirienſi, Lublinenſi, Knyſynenſi, Zwolnen-

Anno 1654.

Anno 1654.

nenſi, Michaele de Tarnow Woynicenſi, Chriſtophoro Gembicki Gneſnenſi, Hieronymo Wierzbowſki Siradienſi, Oſwiecimenſi, Nicolao Radzieiowſki Lancicienſi, Andrea Fredro Leopolienſi, Maximiliano de Thenczyn Oſſolinſki Czeczeznenſi, Staniſlao Laſkowſki Podlachiæ, Referendario Regni, Euſtachio Wołowicz Smolenſcenſi. Petro Grodzicki Zakroczymenſi, Caſtellanis, & Capitaneis noſtris, Stephano de Pilcza Korycinſki Supremo Regni Cancellario, Varſavienſi, Oycovienſi, Volbramenſi, Andrea Trzebicki Regni, Epiſcopo nominato Præmiſlienſi, Abbate Czervinenſi, Leone Caſimiro Sapieha M. D. Litvaniæ Vicecancellariis, Słonimenſi, Boguſlao de Leſzno Leſzczynſki Regni, Generali Maioris Poloniæ, Samborenſi, Miedzyrzecenſi, Oſtrzenſi, Ociecenſi, Vincentio Corvino Gąſiewſki Magni Ducatus Litvaniæ Supremis Theſaurariis, Campiductore Generali Magni Ducatus Litvaniæ, Joanne Łacki Curiæ Magni Ducatus Litvaniæ Mareſchalco, Joanne Rylſki Cubiculario Regni, Kapinoſowienſi, Chriſtophoro Pac Vexillifero M. Ducatus Litvaniæ, Joanne in Zamoſcie Pocillatore Caliſſienſi, Stephano Wydzga Secretario Maiore, Abbate Siecieckovienſi, Nicolao Prazmowſki Referendario, Præpoſito Cracovienſi, Thoma Lezenſki Notario Theſauri Regni, Abbate Vachocenſi, Alberto Korycinſki Canonico Cracovienſi, Alberto Gorayſki Præpoſito Poſnanienſi, Cancellariæ Regni Regentibus, Vilhelmo Buttler Theſaurario Curiæ Regni, aliiſque Officialibus Regni, & M. D. Litvaniæ, Chriſtophoro Grzymaltowſki Caliſſienſi præſentium Comitiorum Regni Generalium Nuntiorum Terreſtrium Mareſchalco. Petro Ozga Leopolienſi, Alberto Lipſki Ravenſi, Succamerariis, Joanne Gninſki Gneſnenſi, Adamo Dzierzek Zydaczovienſi, Staniſlao Brzuſka Nurenſi, Caſtrenſibus Capitaneis, Mathia Dembicki Sandomirienſi, Nicolao Bieganſki Leopoliensi, Vexilliferis, Staniſlao Szucki Sandomiriensi, Staniſlao Domaſzewſki Lukoviensi, Judicibus Terreſtribus. Nicolao Rey Cracoviensi, Alberto Kroſnowſki Podoliæ, Dapiferis. Samuele Korycinſki Cracoviensi, Joanne Szumowſki Chełmenſi, Pocillatoribus. Staniſlao Chrząſtowſki Cracoviensi, Joanne Daleszynſki Poſnaniensi, Subiudicibus, Petro Tuchołka Pomeraniæ, Staniſlao Pętkowſki Varſaviensi Notariis Terreſtribus. Jacobo Brzeſki Sandomiriensi, Hyacintho Szembek Podoliæ, Venatoribus. Adamo Biſkapſki Cracoviensi Subdapifero, Martino Brigłowſki Pincerna Cracoviensi, Alexandro Zamoyſki Gladifero Siradiensi, Nicolao Janicki Tribuno Zydaczoviensi, Gabriele Prazmowſki Theſaurario Varſaviensi, aliisque compluribus Officialibus, & Nuntiis Terreſtribus Regni, & M. D. Litvaniæ. Joanne Bełzecki, Joanne Olſzowſki, Alberto Bieczynſki, Andrea Miaſtkowſki, cæterisque Aulicis noſtris. Staniſtao Lipſki, Staniſlao Sławinſki, Hieronymo Pinocci Metricante Regni, Hieronymo Dunin, Mathia Cielecki, Petro Raſzewſki, Alexandro Radziſzowſki, Andrea Mniſzech Secretariis noſtris. Chriſtophoro Palecki, Nicolao Trykacz, Joanne Komorſki, Joanne Ianicki, Alberto Bleſzynſki, Franciſco Olſinowſki, Georgio Sigiſmundo Tynicki Cancellariæ Regni, & Diplomatis huius Notario.

JOANNES CASIMIRVS *Rex.*

(S.L.)

Albertus Korycinſki Canonicus Cracovienſis, Regens Cancellariæ Maioris Regni.

Anno 1654.

III.

Diploma eiusdem Indigenatus datum eidem ab Ordinibus Regni.

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

Nos Senatores tam Spirituales, quam Saeculares, nec non Equeſtris Ordinis Terreſtres Nuntii Regni Poloniae, & Magni Ducatus Litvaniae pro Comitiis praeſentibus Varſaviae celebratis congregati. Univerſis, & ſingulis, quorum intereſt, Notum, teſtatumque facimus Reipublicae Poloniae inſtitutis, ac moribus inter publica Imperiorum decora, praecipuo, ac principe haberi loco, non ea, quae Bellona ponit Victricium Aquilarum Trophaea, ſed quae ſocialis fides inconcuſſae amicitiae, erigit monimenta. Nimirum enim ipſum numen praepotens ad agendam, tuendamque vitam, longe ante ferrum, mutua ſocietate armavit genus humanum, & cum a mortalibus in Regna diſceſſum eſſet, eam demum firmam eis dedit loricam, quam mutua Gentium texeret concordia, nec ſtabiles, duraturosque eſſe voluit triumphos, niſi quos ageret laureata benevolentia Populorum. Hinc eſt, quod aetate hac, qua perduellionibus laborat Orbis, & perfidia ſaeculi vitium eſſe caepit, & ſi Reſpublica noſtra, victoria cum maximis ab Orbe condito triumphis conferenda auctam ſe videat, praeclaram tamen erga ſe fidem, dignamque

ANNO 1654.

que omnis poſteritatis memoria amicitiam Illuſtriſſimi Domini GEORGII Rakocii Tranſylvaniae Principis Partium Regni Hungariae Domini, & Siculorum Comitis, peculiari habeat ratione cariorem. Is enim eo temporis intervallo, quo tumultuantis militiae Zaporohienſis periura vecordia, barbaras circum Nationes in Poloniam armaſſet communi perfidia, alios vero Principes, ac Dynaſtas, non iam audaci dumtaxat, ſed aucto viribus, & multis formidando ſcelere tentaret, tantum abeſt, ut virtutem, integritatemque ſuam labefactari pateretur, ut potius Legationes inprimis Polonas ſolenni, ac ſummo ſemper honore acciperet, deinde fortunam magis Poloniae, quam ulla rationum ſuarum momenta ſequi ſtatueret, palamque vicinis etiam potentiſſimis Polonorum armis uniri eligeret, copiasque viciſſim ſuas in praeclarum Reipublicae Poloniae uſum ad Zwancium, & Soczawam mittere non dubitaret. Denique in eius Poloniae ſinu, quam veluti decumano fluctu undique quati videbat, tanquam in portu longe tutiſſimo, & tranquillo Pignora, poſteritatemque Illuſtriſſimae ſuae Rakocianae Domus, Proceresque optime de ſe meritos, miſſis eam in rem ad univerſam Rempublicam legationibus, ambiverit collocare. Enimvero iudicavit Reſpublica univerſa rebus huiuscemodi inſtaurari ſibi in Alpibus, ab Inclito Heroe iſto monumenta Domus Batoreae, cuius, quemadmodum Regii Sangvinis Haeres Rakociana exiſtit Familia, ita in eo erga Nomen Polonum ſumma voluntas ac fiducia plane Batorea conſpicitur inſtaurari. Quod ſi is Rakocii Nominis ſplendor, ea rerum geſtarum gloria ſemper, ut ampliſſima ubique Terrarum meruerit ornamenta, faciendum tanto libentius univerſi decrevimus, ut clariſſimam eandem Familiam, quam maxima voluntatis erga eam noſtra teſtificatione proſequamur, atque quemadmodum immortalis memoriae Heros Sigismundus Rakoci ſumma belli, pacisque gloria, Sacri Romani Imperii Aquilam a RUDOLPHO donatam Imperatore, Rakocianis intulit ſtematibus, tum prout deinde Illuſtriſſimus Georgius Rakoci, primus virtute Domi, militiaeque eximia effecit, ut Tranſylvania omnis ſe, fortunasque ſuas ei crederet, atque illud Nobile Chriſtianitatis propugnaculum rerum ſuarum clavum in Rakociana Domo reponeret, ita Illuſtriſſimum Principem Georgium Rakoci ſecundum meritum id cenſuimus, ut clariſſima eiusdem Illuſtriſſimae Rakocianae Familiae decora, Poſteritatemque ſuam omnem, illa Regum aemula Polona Nobilitate coronemus. Quocirca eiusdem praefati Illuſtriſſimi Tranſylvaniae Principis Georgii Rakoci Filium, Illuſtrem Franciſcum Rakocii, omnemque eius caeteram utriusque ſaexus prolem, hoc eſt dicti Illuſtriſſimi Principis Georgii Filios, ac Filias, legitime natos ſeu naſcituros, ac poſteros de lumbis eius, & eorum legitime deſcendentes, pro veris, & indubitatis Nobilibus, & Indigenis Reipublicae Polonae, & Magni Ducatus Litvaniae, Ditionumque innexarum, recipimus, & declaramus, omnesque immunitates, Jura, libertates, praerogativas, quibus Nobiles Poloni, & Magni Ducatus Litvaniae, uti, ac frui ſolent, eisdem concedimus, & impertimur, ita ut iis licite, libere, & pro rerum ſuarum exigentia uti, frui, & gaudere posſint, & valeant perpetue, & in ævum præſenti Diplomate, receſſione, declaratione, conceptione ad id mediante. Quoniam autem libera Sereniſſimorum Poloniae Regum Electio, pro pupilla habetur Polonæ libertatis, cautum hoc ipſo Diplomate noſtro volumus, ut quando præfatum Illuſtrem Franciſcum Rakoci, aut quempiam ex liberis, & poſteritate præfati Illuſtriſſimi Principis Georgii Rakocii ad Principatum Tranſylvaniæ evehi contigerit, tunc evectus ad dictum Tranſylvaniæ Principatum, neque vocem activam in Comitiis eligendi Regis Poloniæ, neque ad eadem Electionis Comitia in propria perſona veniendi, neque ad ea copias ſuas ullo prætextu mittendi habebit poteſtatem. Cæteris Juribus, libertatibus, immunitatibus, aditu ad honores, & dignitates, prærogativisque omnibus Nobiles huius Reipublicæ ſpectantibus ſemper ſalvis. Tenebuntur etiam præfatus Illuſtris Franciſcus, cæterique Illuſtriſſimi Principis Georgii Rakoci poſteri, ad quos præſens Diploma pertinet, Juramentum fidelitatis Reipublicæ huic, pro ſe ac ſuis deſcendentibus præſtare, præſertim cum in Dominiis, Ditionibusque eiusdem Reipublicæ Bona, Poſſeſſionesque obtinere voluerint, iis exceptis, qui poſt præſtitum a maioribus ſuis eiusmodi iuramentum, domicilium intra Dominia, Ditionesque Reipublicæ figere voluerint. Cum autem inſtitutum, ac Jure Reipublicæ noſtræ ſancitum ſit, ut indigenatus omnes, Conſtitutione Comitiorum, & Lege publica decernantur, præſentis autem Indigenatus Decretum, certis de cauſis non in volumen Legum referre; verum ſecretioribus Tabulis, ſeu ſcripto peculiari comprehenſum, in Archivo Regni viſum ſit reponere, ideo hoc ipſo præſenti Diplomate, de præſato Decreto, ſcriptoque in

ANNO 1654.

in Archivum, vice, & in vim Legis publicæ illato, ac de plena Ordinum omnium, totiusque Reipublicæ voluntate, placuit fidem facere, adeoque ad notitiam omnium, quorum intereſt, nunc exiſtentium, & futurorum, præſertim vero Dignitariorum, Officialium, ac univerſorum Regni, & Magni Ducatus Litvaniæ omnia, & ſingula Diplomatis huius contenta, Ordinumque omnium, & Reipublicæ Decretum perpetuum, ut eundem Illuſtrem Franciſcum Rakoci, omnesque alios ſupramemorati Illuſtriſſimi Principis Tranſylvaniæ Georgii Rakoci, utriusque ſexus legitimos poſteros pro veris, ac indubitatis Reipublicæ Polonæ, & Magni Ducatus Litvaniae, Ditionumque annexarum Indigenis, & Nobilibus recognoſcant, & habeant, & circa omnes Equeſtris Ordinis immunitates, Jura, libertates, praerogativas, conſervent, & de iis reſpondeant, ac ab omnibus reſponderi, & conſervari, curent. In quorum fidem praeſentes manibus Illuſtriſſimi Principis, & Reverendiſſimi Domini Andreae Comitis de Leſzno Dei, & Apoſtolicae ſedis Gratia Archiepiſcopi Gneſnenſis, Legati Nati, Regni Poloniae Primatis, primique Principis, nec non Generoſi, ac Magnifici Domini Chriſtophori Grzymaltowſki Equeſtris Ordinis Nuntiorum Terreſtrium Marſchalci ſubſcriptas, & Sigillis munitas damus. Varſaviae in Comitiis Regni Generalibus die 23. Menſis Junii Anno Domini 1654. Praeſentibus praefati Illuſtriſſimi, & Reverendiſſ. Regni Primatis, & primi Principis Officialibus, & Aulae Familiaribus, Magnifico, Perilluſtribus, Admodum Reverendis, & Generoſis, Alexandro Sielſki Caſtellano Krywinenſi, Capitaneo Stęzycenſi, Supremo Marſchalco, Martiano Wituſki Scholaſtico Gneſnenſi, Cracovienſi, Łancicienſi, Głogovienſi, Canonico, Praepoſito Narvenſi Cancellario, Felice Rzeſzowſki Cuſtode Culmenſi, Plocenſi, Łowicienſi, Camerae Praefecto, & Referendario, Bartholomaeo Łempicki Gneſnenſi, Vladiſlavienſi, Lowicienſi Crucifero, Vladiſlao Markowſki Gneſnenſi, Cuſtode Kurzelovienſi, Theſaurario, Staniſlao Niewiarowſki, Poznanienſi, Oeconomo, Staniſlao Trzebuchowſki Vladiſlavienſi, Alberto Pigłowſki Poznanienſi, Canonicis, Michaele de Ulina Ulinſki Praepoſito Parznenſi, Andrea Miaſkowſki Dapifero Halicienſi, Sacrae Regiae Maieſtatis Secretariis, Hyeronimo Skłodzianowſki Vexillifero Ciechanovienſi, Janovienſi, Skwierniewſcenſi, Chriſtophoro Ruſzkowſki Dapifero Breſtenſi, Łyſzkovienſi, Paulo Studzinſki Pocillatore Goſtinenſi, Marſchalco Curiae, Piaſkovienſi, Alberto Sokołowſki Gladifero Łancicienſi, Martino de Pigłowice Pigłowſki Gubernatore Łowicienſi Haſtatorum Equitum, Chriſtophoro Niedziałkowſki Vice-Dapifero Nurenſi Velitum, Nicolao Wolſki Peditum, Praefectis, Joanne de Zelazna Przcinſki Dapifero, Stephano Ordiniec Inciſore, Mathia Pruſinowſki Praefecto Stabuli, Alberto Czarnotulſki Judice Łowicienſi, Joanne Babſki Zdynenſi, Martiano Mlekicki Kapinenſi, Joanne Chodowſki Chrozbinenſi, Staniſlao Kucharſki Michovienſi, Capitaneis, Bykowſki, Andrea Sarnowſki.

IV.

1657.

Articuli Pacis GEORGIO *Principi Tranſylvaniæ præſcripti, quibus ille pro damnis Regno illatis ad centum quinquaginta Imperialium nummorum millia condemnatur, ac præterea Donativum Hano Tattarorum dare, & Regem, ac Rempublicam ſolenni Legatione deprecari iubetur. &c.* Actum in Caſtris verſus Czarny Oſtrow d. 22. Julii. *Cum Ratificatione eiusdem Principis. Ex Archivo Regni Lib. ſub Lit. X.B.O. Fol. 2.*

Transactio conventa & mutuo ſtudio complexa, per Illuſtriſſimos, Excellentiſſimosque Dominos Dominos Generales Excercitus Poloni, Illuſtriſſimum, Excellentiſſimumque Dominum Staniſlaum a Potok Potocki Palatinum Terrarum Kiioviæ Generalem, Exercituumque Regni Supremum Ducem, Craſnoſtavienſem Capitaneum, & Robczycenſem Præfectum, Illuſtriſſimum, Excellentiſſimumque Dominum Georgium Comitem in Wiſnicz, & Jaroſlaw Lubomirſcium Marſchalcum Supremum, Ducemque Campeſtrem Regni, Generalem Minoris Poloniæ, Cracovienſem Capitaneum, Scepuſienſem, Chmielnicenſem, Nizynenſem, Caſimirienſem, Olſztynenſem Præfectum. Præſentibus Illuſtriſſimis ac Magnificis Dominis, Dominis Regni Senatoribus, eiusdemque Officialibus, praeſertim vero Præſente Illuſtriſſimo, & Magnifico Domino Stephano in Czarna Czarniecki Palatino Terrarum Ruſſiæ, Petricovienſi Capitaneo, Kovelenſi, Ratinenſi, Præfecto. Illuſtribus, & Magnificis Dominis Daniele Stempkowſki in Nieſwicz & Czarkow, Braclavienſi, Capitaneo Włodzimirienſi, Nicolao in Zywotow Swiatopełk Czetwertynſki, Minſcenſi,

ANNO 1657.

ſcenſi, Alexandro Cetner Halicienſi, Caſtellanis, Magnifico & Generoſo Joanne Sobieſki Supremo Regni Vexillifero, Jaworovienſi Præfecto, Magnifico & Generoſo Domino Joanne Sapieha Notario Generali Exercituum Regni, Capitaneo Słonimenſi, Magnifico & Generoſo Domino Andrea de Potok Potocki Caſtrorum Regni Exercituum Metatore, Capitaneo Vinnicenſi, Illuſtri & Magnifico Domino Demetrio Georgio Korybut in Zbaraz Duce Wiſzniowiecio, Excubiarum Regni Exercituum Supremo Præfecto, cæterisque Præſentibus Capitaneis, Colonellis, Rothmagiſtris, Vicepræfectis Vexillorum, Militibus Regni, Equitibusque Polonis, quorum omnium manibus, Inſtrumentum tranſactæ Conventionis eſt confirmatum inferius, nec non præſente, & in connotandis, formandisque (decernente Conſilio Illuſtriſſimorum & Excellentiſſimorum Generalium, Senatorumque Regni) Pactis modernis, Officio Notariatus ſui fungente Generoſo Domino Samuele de Obodno Obodzinſki Secretario Sacræ Regiæ Maieſtatis. Illuſtriſſimi vero & Excellentiſſimi Exercitus Regni Supremi Ducis Notario Generali, nomine Sacræ, Sereniſſimæque Poloniæ, & Sveciæ Regiæ Maieſtatis, Domini Noſtri Clementiſſimi, & tam nomine Exercitus Regni, quam etiam Exercitus Magni Ducatus Litvaniæ, præſentis ad hunc Actum, Perſonamque Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Domini Pauli Sapieha Palatini Vilnenſis, Magni Ducatus Litvaniæ Supremi Generalis, Orſzanenſis Capitanei, Wołpenſis Præfecti, per Magnificos & Generoſos Dominos, Dominos, Alexandrum Hilarium Połubinſki Notarium Campeſtrem Exercitus Magni Ducatus Litvaniæ, Samuelem Kmiczyc Vexilliferum Orſzanenſem, Kraſnoſielnenſem Præfectum, repræſentantis. Per Illuſtriſſimum quoque & Magnificum Dominum Michaelem Mikes de Zapola Cancellarium Illuſtriſſimi, & Celſiſſimi Principis Tranſylvaniæ nomine, & ex commiſſo eiusdem Fœderatarum (ſociato Pactorum modernorum nexu) Gentium utrarumque Inſtrumento præſenti, exhibita, æternæque Paci cum Sereniſſimo Rege Domino noſtro Clementiſſimo, ac inclyta Republica Polona, & cum Illuſtriſſimo, Celſiſſimoque Principe, Domino Georgio Rakocy Principe Tranſylvaniæ Partium Regni Hungariæ Domino, Siculorum Comite, ſacrata.

Cum humanæ actiones feliciori eventu, & omine gaudeant ſemper, longeque ſint gratiores Cœlo, dum illo fautrice ac teſte, pervulgantur. Prima exinde a Nobis Deo Maximo plantatur præſenti hora palma, quod inter micantia Gentium arma, ſublatis cruentis victoriis, coruſcare fecerit publicæ quietis ſolem. Et licetſi inflicta furente Marte Reipublicae noſtrae vulnera, merito ſanari ferociori pharmaco deberent, aſſiſtente Nobis cæpti contra nos belli cenſura, quia tamen pietate magis, quam armis, exercendaque etiam cum hoſtibus amicitia, quam ſangvinis abuſu, ſtipata Religio Chriſtiana conſignatur, ideo Nos imitati eas, quibus ornatur Chriſtianitas, virtutes, ductique Creatoris noſtri exemplo, quod ille ſolus feliciſſimus Theſaurus Pacis, inter maximas diſcordiarum caligines, facem præferat concordiæ mortalibus ſuis, atrocem Bellonam, in tranquillam Pacem vero, & ſincero affectu cum Illuſtriſſimo, & Celſiſſimo Principe, tenore ſequenti commutamus.

ANNO 1657.

Quantum igitur attinet mutui voti noſtri, ut Fœdere æterno formetur ſecuræ, honeſtaeque Pacis nobiscum ſtabilimentum, convulſaque amicitia Gentium, ut redintegretur, quae hactenus inveteratam, vel naturalem penitus conſvetudinem mutui amoris poſſidebat, augebitur hiſce (praeſenti bello exorto) derelictus nexus noſter, dum liberalitate animorum certabunt laeſi, Maieſtasque offenſa Sereniſſimi Regis Domini noſtri Clementiſſimi ſolenni Legatione, ac melioris affectus devotione per Illuſtriſſimum & Celſiſſimum Principem, quam primum redierit in Tranſilvaniam, conciliabitur.

Vt ad calcem, optatumque finem Pacis reducatur ſuſceptum bellum, & Gentium ex utroque fuſus cohibeatur ſanguis, hoc fundamentum primum adiunget, adſtringetque Sereniſſimum Regem Dominum noſtrum Clementisſimum, Illuſtrisſimo & Celſisſimo Principi, dum omnia Fœdera ſua, inimica Nobis tam publicis, quam privatis molitionibus combinata, reſcindet, ab hinc defacto cum omnibus & colligatis ſecum in perniciem Reipublicae noſtrae coniunctionibus ad modernum bellum ſuſcitatis, abrenuntiabit. Cavetur tamen, & ſervatur Illuſtrisſimo & Celſisſimo Principi, per antiqua cum Gentibus, Imperiis, & Provinciis, Amicitia, defenſionibus publicis Gentium, privatisque commodis, & correſpondentiis accommodata, niſi forte ſub ſpecie eiusdem amicitiae aliqua media, & conſpirationes, in praeiudicium Reipublicae noſtrae, aliquando, & quandocunque poſt Conventionem praeſentem ſtruerentur. Obſervabitque Illuſtrisſimus, & Celſisſimus Princeps, æque cum

Ami-

ANNO 1657.

Amicis & Inimicis noſtris non tantum nomen, ſed etiam rem ipſam amicitiae, ita ut nullum favorem, atque auxilium, diſcrepantibus a Nobis ſit exhibiturus contra Nos, neque contra ſocios noſtros, Fœderatosque nobis colligatos inſurrecturus, niſi directe vel indirecte petatur a quopiam Fœderato noſtro hoſtilitate, vel notabili iniuria.

Cum ſemper augeat ferventiorem amicitiam conniventia inter amicos occaſionum, & necesſitantium rerum, ideo non carebit Serenisſimus noſter Rex ac Dominus Clementisſimus ab Illuſtrisſimo Celſisſimoque Principe tanquam Confœderato, & Amico ſibi Principe, certis copiarum ſuppetiis, requirente belli neceſſitate, quoties occaſio poſtulaverit. Reciprocantibus mutuo ex parte Serenisſimi Regis Domini noſtri Clementisſimi ſuppetiis urgente necesſitate Illuſtrisſimi, & Celſisſimi Principis, neutri tamen parti Fœderatorum modernorum auxilia porrigentur, nec Nos pro Illuſtrisſimo, Celſisſimoque Principe, nec Illuſtrisſimum Celſisſimumque Principem pro nobis Pacta de ſuppetiis ſancita obligabunt, ſi vel noſtri, vel eiusdem Celſisſimi Principis Fœderati Partem aliquam praeſenti transactione fœderatam ad invicem ſibi laceſſere, & bello afficere velint.

Cum Illuſtrisſimo Duce Krymenſi Conſociato Fratre Serenisſimi Regis Domini noſtri Clementisſimi impreſſa vi Pactorum, quoniam recitatur coniunctio talis, ut mutuas, cuicunque parti exhibitas ab aliquo cenſeamus iniurias, easque tum vindicemus, tum etiam in componendo, notitiae partium, ac debitis obſervantiis nil detrahamus, multum intereſſe videmus, ad conſervandam cum Illuſtrisſimo Duce Krymenſi amicitiam Regni, quatenus remisſior fiat ex illata mutua iniuria, ut tam ipſe, quam Supremus Veſirius, Proceresque Krymenſes, condigna convenientique Legatione Illuſtrisſimi & Celſisſimi Principis pro genio eiusdem, generoſa humanitate relaxentur.

Satisfaciet intentioni Pacis Illuſtrisſimus, ac Celſisſimus, Princeps, dum Præſidia Cracoviae & Breſtiae collata, realiter abducet, liberaque de plano fortalitia praenominata Regni ab impedimentis hoſtilibus faciet, nullamque incolis civitatum, templis, monaſteriis, Nobilium depoſitis iniuriam, et expilationem, tempore abducendorum praeſidiorum eſt illaturus. Quae praeſidia ſalvo conductu militum noſtrorum ad fines Tranſylvaniae, cum omni ſecuritate, cum ſignis, & armis, & ſupellectili propria, introducta ſecum ad praefatas civitates, vel ibi ſine iniuria comparata, depoſitaque per quoscunque ex parte Illuſtrisſimi, Celſisſimique Principis relicta exportabuntur, & Praeſidiarii libere tranſibunt, & deducentur. Praeſidium vero Sveticum, quoniam ad requiſitionem Illuſtrisſimi, & Celſisſimi Principis conceſſum eſt Cracoviae, cum Generali maiore Virtzio abscedere debet protinus. Ita tamen ut Literis Paſſus, & Salvo Conductu, Sacrae Regiae Maieſtatis Domini noſtri Clementisſimi ad Confinium per ipſum eligendum, muniatur. Qui etiam Generalis Virtzius, absque ulla iniuria exemplo praeſidiariorum Tranſylvaniorum exibit.

ANNO 1657.

Peſſimum exemplum perfidiae prima, & maxima Imperiorum, ex proditoribus naſcentibus labes, ne inpoſterum pullulet inter Cives Regni, repudiari, & relegari hi omnes ab Illuſtriſſimo, & Celſiſſimo Principe debent, qui praeſenti bello, partes Illuſtriſſimi ſequebantur: ſuperiori vero tempore ante aſſumptum bellum famulantes Illuſtriſſimo, non ſunt vertendi ad ſimilem paenam. Ante relegationem tamen proditorum Patriae noſtrae, liberum erit illis, Clementiam Sereniſſimi Regis Domini Noſtri clementiſſimi deprecari, quibus remittere de culpa, ſi nolit Sereniſſimus, relegari confeſtim ab Illuſtriſimo, Celſiſſimoque Principe debent.

Per importatum Regno noſtro bellum, quoniam publica, & privata noſtra multum ſunt corrupta, nihil aequius, quam diminuta reſarcire, damnisque explicatis, quibus conſcientia, Divinaque inſtituta refuſionem ſanciverunt, concedere recompenſas, ſaltem unius millionis, & ducentorum millium Florenorum pro ſtipendio militum, de aerario Illuſtrisſimi erogatione.

Captivi utriusque ſexus, Saeculares, & Spirituales, ex Civibus Reipublicae, tum etiam plebei Civitatum, Villarumque Incolae, & Coloni, domibus reperti, & ab Exercitu Tranſylvanico intercepti, belloque ſaeviente capti inter pugnas, & concertationes partium, dimitti libere debent: Si qui etiam ex parte Illuſtriſſ. & Celſiſſ. Principis captivi ſint in partibus Serenisſimi Regis, reciproce libere relaxabuntur.

Reditus Illuſtrisſimo, & Celſisſimo Principi cum ſuo Exercitu ad Tranſylvaniam hac parte, atque paſſu Regni continuabitur, quo commodius utrique Parti, & Illuſtrisſimis, Excellentisſimisque Generalibus Exercitus Poloni viſum fuerit, qui ex ratione ſecurioris tranſitus certum numerum militum, & in vim pacti

Fœde-

ANNO 1657.

Fœderis applicabunt Illuſtrisſimo, & Celſisſimo Principi.

Ratificationem *Pactorum*, compoſitaeque modernae Pacis, Legatus Illuſtrisſimi, & Celſisſimi *Principis*, de quo meminimus, ad primam conditionem conſcriptae inter Nos Conventionis, a Sereniſsimo Rege noſtro, ac Domino clementisſimo, & Senatus Conſulto duraturi in aeternum cum Inclyta Republica *Polona* Fœderis ſolito more, & ordine Regni, eſt promoturus, atque effective obtenturus.

Haec omnia quae nunc paciſcuntur, & quibus explicata arma moderna interdicuntur, quo firmius copulentur, arctiori ſtringentur utrarumque *Partium* fide, ut Commiſſarii ab Illuſtrisſimo, & Celſisſimo *Principe*, Illuſtrisſimisque, & Excellentisſimis Generalibus Exercitus *Poloni*, deſignati, ſtatuta haec *Pacta* veneratione Maieſtatis Divinae, praeſtito Juramento Deo Auctori Summo optimarum rerum, & noſtrae inſtitutae Amicitiae Fœderatae, approbabunt, quod Illuſtrisſimus, et Celſisſimus *Princeps*, obſervaturum ſe omnia, quae ſunt inſcripta modo, Literis ſeorſivis cavebit de praeſenti. Atque haec quae ſancivimus, efficaciter completa nunc, et in futurum, ſublimi per orbem perſonabunt triumpho, bellatas amicitias noſtras indulſiſſe ſibi aeterna pacis ſecuritate. In quorum fidem nomina noſtra ponimus ſcripta, Sigilloque Inſtrumentum praeſens muniri iusſimus. Dabantur in Caſtris verſus Czarny Oſtrow ſitis, Die vigeſima ſecunda Julii Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo.

Staniſlaus a Potok Potocki, Palatinus Kyoviæ, Exercituum Regni Generalis.

Stephanus in Czarna Czarniecki Palatinus Terrarum Ruſſiæ.

Daniel Stempkowſki in Nieſwicz, & Czarnkow Caſtellanus Braclawienſis, Capitaneus Vlodimirienſis.

Joann. Sobieſki Vexillifer Supremus Regni.

Andr. a Potok Potocki Caſtrorum Metator Regni Vinnicenſis Præfect.

Michael Mikes de Zapola Cancellarius Illuſtriſſimi Celſiſſimique Principis Tranſylvaniæ.

Georgius in Wiſnicz & Jaroſlaw Lubomirſki Mareſchalcus Supremus Regni, Dux Campeſtris.

Alexander Hilari Połubinſki Notarius Campeſtris Magni Ducat. Litvaniæ, Winnicenſis Præfectus.

Demetrius Georgius in Zbaraz, & Wiſniowiec Wiſniowiecki Excubiarum Regni Præ-

Alexand. Cetner Caſtellanus Halicienſis.

Nicolaus Swiatopełk Czetwertyſki Caſtellan. Minſcenſis.

Joannes Sapieha Notarius Campeſtris Regni Exercitus.

Sokolnicki Præfectus Dobrzynenſis.

Thomas Winſki Dapifer Podolienſis Rothmagiſter Sacræ Regiæ Maieſtatis.

Jan Kaſki Czeſznik Podolſki, Sędzia woyſkowy.

Leo Conſtanty Obodzynſki Vicepræfectus Vexilli Palatini Czerniechovienſis.

Samuel de Obodno Obodzynſki Secretarius Sacræ Regiæ Maieſtatis. Notariusque Generalis Illuſtriſſimi Ducis Supremi Exercitus Regni.

fectus, Capitaneus Luceorienſis.

Sebaſtianus Machowſki, Colonellus Sacræ Regiæ Maieſtatis.

Zygmunt Hinek Topor Chorągwi Imći Pana Marſzałka Wielkiego y Hetmana Polnego Porucznik Uſarſki.

Simon Kawecki Vexillifer Novogrodienſis, Caſtrorum Metator Exercitus, Rothm. Sacræ Regiæ Maieſtatis.

Bidzinſki Vicepræfectus Vexilli Vexilliferi Supremi Regni Poloniæ.

Juramentum Commiſſariorum GEORGII *Principis Tranſylvaniæ.*

Nos Commiſſari Deputati, ab Illuſtrisſimo, et Celſisſimo Principe Domino GEORGIO Rakocy Tranſilvaniae Principe, *Partium* Regni Hungariae Domino, et Siculorum Comite, tum etiam ab Exercitu eiusdem Celſisſimi, ad praeſtandum ſuper *Pacta* tranſacta, et Conventa, Juramentum Corporale, et ſuper haec omnia, pro *Parte* Sereniſsimi Regis *Poloniae*, atque Sveciae, Magnique Ducis Litvaniae, etc. JOANNIS CASIMIRI, ſancita, nec non pro parte Illuſtrisſimi ac Celſisſimi Principis Tranſylvaniae, Domini noſtri Clementisſimi, Inſtrumento Tranſactionis in Caſtris Polonicis verſus Czarny Oſtrow die 22. Julii, Anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo inſcripta, Reipublicæque univerſæ Polonæ Fœderatæ aeterna cum Tranſylvanis Pace applicata, Juramus Deo, Sanctisſimaeque Trinitati: Quia haec omnia, quaecunque Literis praenominatis Pactorum, inter utraſque Gentes eſt impreſſum, et ſtabilitum, ſancte, et inviolate in omnibus conditionibus, punctis, clauſulis, ſervabimus, adimplebimus, et in perpetuum obſervabimus. Spondemusque pro Nobis, ac nomine Illuſtrisſimi, et Celſisſimi Principis, totiusque Provinciae, et Exercitus noſtri, eadem omnia, quae pepigimus modo, nec directo, neque indirecto aliquo contractu, convulſionem Pactorum, in toto vel in parte Nos violaturos. Sic Nos Deus, et pure Pactorum Conventorum Intentio aſſumpta adiuvet. Dabantur in Caſtris loco die et Anno, ut ſupra.

GEORGII *Principis Tranſylvaniæ Ratificatio, & Approbatio Transactionis ex Formula, quæ ei data fuit ab Illuſtriſſimis Poloni Exercitus Ducibus.*

Nos GEORGIUS RAKOCI Dei Gratia Princeps Tranſylvaniae, Partium Regni Hungariæ *Dominus*, & Siculorum Comes. Inhærendo per omnia, & in omnibus conditionibus, punctis, clauſulis transactionis, Inſtrumento Principali expreſſis, ſtabilitisque in Caſtris Polonicis, verſus Czarny Oſtrow, die 22. Julii, Anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo poſitis, quæ transactio ab invicem pacta, tam Sereniſſimum JOANNEM CASIMIRUM Poloniae, & Sveciae Regem, Magnumque Ducem Litvaniae &c. et univerſam Inclytam Rempublicam Polonam, tam Exercitum Regni, Magnique Ducatus Litvaniae ad intro contenta obligavit, quam etiam Nos conduxit, ſanctoq; Fœdere amicitiae perpetuae, eſt copulata, ſpondemus conſtanter pro Nobis, totaque Provincia Tranſylvanica, et Dominiis noſtris, Nos ea omnia inviolate obſervaturos, neque directe ſive indirecte Pactorum ſancitorum convulſionem facturos, dummodo a Sereniſsimo Poloniae, et Sveciae Rege, Senatuque, et Ordinibus Regni rata, uti ſperamus, adimpleta, & inviolata omnia habeantur, et Legato noſtro Diplomate Regni, pro conſvetudine Legis, et Gentis, caveantur, quaecunque Solennitas, atque vis conventae noſtrae Tranſactionis ſervanda, in perpetuum decrevit, Juramentisque corporalibus Commiſſariorum, utraque a parte locatorum, ſolidavit. Et quod eſt reliquum, neque in eo adimplendo deficiemus, iuxta tempus noſtrorum Commiſſariorum declaratum, quod damnis illatis, ſæviente bello noſtro, in vim refuſionis eſt inſtitutum, Pactisque promulgatum. Dicta Commiſſariorum, fidemque ſtipulatam noſtrorum Illuſtriſſimis, & Excellentisſimis Dominis Generalibus exhibitam, in toto ratificantes. Dabantur in Caſtris noſtris ad fluvium Borek, poſitis, die vigeſima ſecunda Julii, anno ut ſupra.

GEORGIUS RAKOCI.

Juramentum Commiſſariorum Deputatorum ab Illuſtriſſimis Exercitus Poloni Generalibus.

Nos Commiſſarii Deputati ab Illuſtriſſimis Excellentiſſimisque *Dominis* Generalibus Exercitus Poloni, tum etiam, & Exercitu Magni Ducatus Litvaniæ, ad præſtandum ſuper Pacta transacta & conventa iuramentum corporale, & ſuper hæc omnia pro parte Sereniſſimi Regis *Domini* noſtri Clementiſſimi ſancita, nec non pro parte Illuſtriſſimi ac Celſiſſimi Principis Tranſylvaniæ, Inſtrumento transactionis, in Caſtris verſus Czarny Oſtrow die 22 Julii Anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo inſcripta, Reipublicæque univerſæ Polonæ Fœderatæ, æterna cum Tranſylvanis Pace applicata, iuramus *Deo*, Sanctiſſimæque Trinitati. *Quia haec omnia, quæcunque Literis prænominatis Pactorum, inter utraſque Gentes, eſt impreſſum, & ſtabilitum, ſancte & inviolate, in omnibus conditionibus, punctis, clauſulis, ſervabimus, adimplebimus, & in perpetuum obſervabimus. *Spondemus*que pro Nobis, ac nomine Sereniſſimi Regis *Domini* noſtri Clementiſſimi, totiusque Reipublicae noſtrae, Exercitusque Regni, & Magni *Ducatus* Litvaniae, eadem omnia, quae modo pepigimus, nec directo neque indirecto aliquo Contractu, convulſionem Pactorum, in toto vel in parte, Nos violaturos. Sic nos *Deus* & pure Pactorum conventorum intentio aſſumpta adiuvet.

* *Sic in Archivo.*

FINIS PARTIS PRIMÆ.

TOMI PRIMI
PARS SECVNDA
PROVINCIÆ
QVÆ OLIM SUB IMPERIO POLONO ERANT.

SILESIA.

I.

Anno 1067.

Diploma Fundationis Goravienſis Eccleſiæ datum a Raphaele *Hieroſolimitanæ militiæ Supremo Tetrarcha, &* Boleslao *Rege Poloniæ.* Datum Poſnaniæ die Martis poſt Dom. Jubilate anno 1067.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.

Raphael Hieroſolimitanæ Militiæ Supremus Tetrarcha, Signo vivificae Crucis Chriſti initiatus, ac benedicto gladio, quo in Montis Oliveti horto D. Malchi auriculam Beatiſſimus Petrus abſcidiſſe creditur, ſuccinctus, Sanctiſſimi in Chriſto Patris Domini Nicolai Papæ II. per & infra Poloniam ad Civitatem Bregam, & Glogoviam, ubi rapidiſſimum flumen Odra Regnum Polonicum ab Inferiori Sileſia diſſimitat, (a) & curſu ſuo ſeiungit adverſus inhærentem ſuperſtitionem falſorum Deorum iuratus Bellator. Dein Boleslaus Divina propitiatione Rex Poloniæ, Dux Opoliæ, Poſnaniæ, Glogoviæ, in Gora, & Steina Dominus &c.

Recognoſcimus, & fatemur per præſentes Literas noſtras coram univerſis præſentibus & futuris, Dominationibus, ac eorum ſubditis in, & extra Civitatem Goram, dominaturis, & per totum Dominium noſtrum Polonicum inhabitandis. Quia Nos utrinque Spiritu Divino afflati inter duas Archiepiſcopales Eccleſias, Gneſnenſem, & Cracovienſem, ſeptem vero Epiſcopales in Regno noſtro Polonico, videlicet Vratiſlavienſem, Vladiſlavienſem, Poſnanienſem, Plocenſem, Lubucenſem, Chelmenſ. & Camenſem a Miecziſlau, & Boleſlao Chabri Filio ſuo, uno eodem tempore olim circa annum gratiæ nongenteſimum ſexageſimum ſextum ad Orthodoxam Religionem dilatandam, ſtudioſe conditas, & fundatas, terminisque earundem per fluvios, & ſigna diſtinctis, etiam Eccleſiam Provincialem Divæ Catharinæ Virgini, & Inviċtiſſimæ Martyri, Beato, & Glorioſo Apoſtolo Jacobo Maiori, Inclytiſſimo Michaeli Archangelo, Divo, & conſtantiſſimo Martyri Georgio dicatam, & intitulatam in Civitate noſtra Gora duntaxat loco paluſtri, uberi, & fructuoſo verſus Glogoviam, quam luſtris ſex præterlapſis noſter fidelis Maurus de Malta diſpulſa gentilitatis tenebra, toti Guranæ Provinciæ ſalutari animarum remedio frequentandam erexit, & Ludovicus modeſtus Satrapes Regni prælaute undiquaque dotavit, non ſolum Diœceſi Poſnanienſi perpetuo ſubiectam eſſe, ac ſemper fore annumeravimus, verum etiam tres Eccleſias vicinas in Villis *Sanualda, Oſtavia, Szabin* noviſſime erectas, pariterque omnes alias in Terra Goravienſi ubilibet cis torrentem Barycz ab Herrnſtad, usque ad Caſtrum Vrauſtadienſe poſterius Deo volente ſuperædificandas præliminate veluti filiales, & novellas una cum univerſis Eccleſiaſticis Miniſtris ſuis, quoad ſpiritualem circumſpectionem prædictæ Eccleſiæ in Gora, eiusdemque Miniſtro tanquam ſubordinato Vicario noſtro, in perpetuum paterne ſubiecimus, eum pro conſcientia aggravantes, ut ipſe infra divinarum Legum Limites ſui ipſius bene memor, Reverendorum Dominorum ſuorum Epiſcoporum Poſnanienſium Paſtoralis ſollicitudinis vices, ita laudabiliter ſuppleat, eisdem omnem reverentiam, & obedientiam præſtiturus,

Anno 1067.

(a) *Brevi eam quoque Sileſiæ Partem, quæ trans Oderam eſt, ad Regnum Poloniæ adiunctam fuiſſe, patet ex diviſione huius Provinciæ facta inter Poſteros* Boleslai Crivousti.

ANNO 1067.

ut de ſuo ordinario domeſtico, & circumforaneo Officio exequendo ipſis, & in tremendo die Judicii coram Deo ſtrictiſſimam rationem reddere poſſit, ac valeat, quem ideo pleniſſimis favoribus Regalibus proſequimur, & perpetuis cumulamus prærogativis hiſce ſpecialiter exaratis..

Atque imprimis memoratum Vicarium, & Eccleſiæ noſtræ Provincialis in Gora quemlibet legitimum Miniſtrum hac prima prærogativa refocillamus, ac æterne circumvallamus, ut ipſe in aſſumendis, & deponendis Conſulibus, Prætoribus, & aliis Officioſis perſonis, ratione Orthodoxae fidei promovendæ, Eccleſiaſticæ tutelæ perpetuandæ gratia, ſemper noſtram Regiam perſonam Regali ſacerdotio coram univerſa Communitate Gorenſi repræſentet, & irrefragabili voto ſolus gaudeat, ſecundum quod, ac ſi Nobis annuentibus, incunctanter procedatur.

Secundam prærogativam impartimur, ut ſicut præfatæ Eccleſiae Miniſter, ita & ſubditi eius Incolae, omnes per dimidiam plateam in contiguo fundo Eccleſiae ab ipſa Chirurgia iuxta circumforaneam Paleſtram, ad Vratiſlavienſem Portam, vel ubicunque inpoſterum ſub Eccleſiaſtica Jurisdictione in Gora cohabitaturi, licet ſparſim illegitimi, cuncta artificia, & mercaturas diverſas in domiciliis ſuis tantum modo exerceant, cereviſiam bis coctam braxent, eandemque, ſicut & quoſvis alios liquores potabiles, absque tamen extrinſeco indice, libere divendant, & propinent, ab univerſis teloneis, vectigalibus, exactionibus, contributionibus, vel quibuslibet oneribus, tam publicis, quam privatis, nunc, & in aevum futuris immunes, liberi, & omnimode exempti cum ſpeciali noſtrae Maieſtatis Privilegio, ne intra limina ſua ulli hominum liceat offenſive, ſub privatione dextrae manus arma vibrare, quin minus ſub paena colli aliquem interficere, nec ullum fugitivum, quantumvis criminoſisſimum, ibi vel in Eccleſia, aut Caemeterio quaerere. Secus qui agere praeſumpſerit, & in flagranti crimine comprehenſus fuerit, trium dierum intervallo praeſcripta paena irremiſſibiliter omnino puniendus eſt.

Item cum eadem libertate, & immunitate ad hancce Eccleſiam Miniſtro in perpetuum uſum ſuperaddidimus, & ſponte, mente, & corpore ſani reſignavimus duo fructifera allodia, cum quatuor Colonis, in vico noſtro antiqua Gora penes viam, qua itur ad Burgam Tranſylvianam. Item indulſimus eidem pro quibusvis pecoribus communia paſcua, lignorum liberam caeſuram, cunctorum animalium, volatiliumque in ſylvis, & piſcium in aquis licitâm capturam circa Goram.

ANNO 1067.

Rurſum Lege Divina, & praxi univerſae Eccleſiae, fertones petronales, decimas manipulares in colendis, & tractu temporis innovandis agris, de omnibus fructibus Terrae, quotannis a militibus fideliter perſolvendas ex adſcriptis Villis *Graba*, *Sedicz*, *Codiecza*, parva, & magna *Kloda*, ambabus *Baraczina*, *Elgota*, duabus *Fubeldorff*, antiqua *Gora*, *Negota*, *Gola*, *Jaſtrzemba*, *Gabiſvona*, *Slavoczicz*, *Sielazno* adiudicavimus ſæculis innumerabilibus, Subditi vero eorundum ex præfatis Villis unusquisque a quolibet manſo ſuo, quem colit, tenebitur ſingulis annis pro termino Sancti Michaelis in puro grano inferre unam integram, & confertam metretam ſiliginis, totidem tritici, ubi ſeminatur, & avenæ unicuique menſuræ uno argento adiuncto. Reliqui autem Milites in remotioribus Villis, videlicet *Renocina*, *Cztrnina*, *Groszina*, *Tarpa*, *Narta*, *Cunerciewalda*, *Szitla*, *Miecha*, *Cutla*, *Oſedno*, tantummodo a quolibet allodio ſuo unam votivam Marcam, unusquisque annuatim contribuendo patebunt. Aſt eorum ſubiecti ruricolae pro qualibet aniverſaria Dedicatione Eccleſiæ Gorenſis Dominica prima poſt Feſtum Michaelis incidente, quilibet offeret binam ſexagenam ovorum cum duabus gallinis. Similiter in Villa Glinea novem coloni, quilibet tot ova, duas gallinas, & unum fertonem Eccleſiæ Gorenſi tenentur, caeteri vero ad Oratorium S. Georgii reddere.

Haec igitur omnia, & ſingula, litera ad literam, in parte, & in toto, de verbo ad verbum, tam in ſpecie, quam in genere, ut ſempiternae firmitatis robur habeant, & quemadmodum nunc a Nobis, ita & per ſaecula ab omnibus noſtris Succeſſoribus, & cunctis ſubditis ſemel pro ſemper edicta, ſancte, & inviolate conſerventur; Nos ſupradicti Coathletae, cum Eminentiſſimo Domino Theodoro Epiſcopo Poſnanienſe, & provido Conſulatu Gorenſi in teſtimonium Praeſentes propriis manibus ſubſcriptas Literas aſſvetorum noſtrorum Sigillorum ſub appenſione conſtanter munivimus. Actum, & Datum Poſnaniæ, die Martis poſt Dominicam Jubilate, Anno Donini MLXVII.

RAPHAEL *ut ſupra.*

BOLESLAUS *Rex Poloniæ.*

Theodorus Epiſcopus Poſnanienſis.

Berchtoldus Conſul, & Proconſules Civitatis Gorenſis.

Au-

ANNO 1267.

Authenticum Teſtimonium, quo confirmatur præcedens Diploma genuinum, & ſincerum eſſe.

Sereniſſimi, ac Reverendiſſimi Principis, & Domini, Domini CAROLI JOSEPHI *Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Generalis Militiæ Hieroſolymitanæ, Ordinis B. M. Teutonicorum in Pruſſia Adminiſtratoris, ac eiusdem per Germaniam, & Italiam, Partesque tranſmarinas Magni Magiſtri, Epiſcopi Paſſavienſis, Olomucenſis, & Vratiſlavienſis, Comitis Tyrolis, & Goritiæ, & Landgravii Alſatiæ &c. Conſiliarii Conſiſtorialis Epiſcopatus Vratisſlavienſis &c. Univerſis, & ſingulis notum, perſpectumque ſit, comparuiſſe hodie coram Nobis Reverendum, doctiſſimum ſincere Nobis dilectum Albertum Georgium Weierzig Archipresbyterum, & Parochum Guravienſem, Nobisque publicum in Originali Inſtrumentum ſequentis tenoris, iuxta propriæ manus ſubſcriptionem, & quatuor Sigillorum appenſionem exhibuiſſe, & deſuper humillime rogaſſe, quatenus huius ita exhibiti in Originali Inſtrumenti authenticam copiam elargiri dignaremur. Nos eiusmodi petitioni inclinati ſubſequentem copiam vidimus, legimus, cumque ſuo Originali collationavimus, illique omnino conſonam, & de verbo ad verbum concordare reperimus, uti ſequens tenor in ſe continet. Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi &c. ut ſupra.*

In cuius rei fidem vidimatam, & authentice repertam copiam præſentem manu propria ſubſcripſimus, & conſveto Conſiſtoriali Epiſcopatus Vratiſlavienſis Sigillo communiri iuſſimus. Vratiſlaviæ in Inſula Divo Joanni Sacra. Die nona Julii, Anno poſt partum Virginis milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo tertio.

Mathias Joannes Stepetius.

Joannes Henricus Heyman.

Vladiſlaus a Winter.

(L.S.) *Conſiſtorii Vratiſlavienſis.*

II.

Literæ Boleſlai Filii VLADISLAI *Ducis Poloniæ, quibus Thomæ Epiſcopo Vratiſlavienſi pro villa Murmon dat alias certas villas.* Dat. in Dankow 16. Febr. 1267. *Sub Tranſumpto Nicolai Abbatis Monaſterii B. M. V. in arena* Vratiſlavienſi. Dat. 12. Nov. 1401. *Ex Archivo Regni Lib. 3. Num. 4. fol. 13.*

ANNO 1267.

NICOLAUS *miſeratione divina Abbas Monaſterii Beatæ Virginis Glorioſæ in Arena Vratiſlavienſi, Ordinis Beati Auguſtini Canonicorum Regularium, univerſis, & ſingulis, quibus noſſe fuerit opportunum, præſentibus recognoſcimus, Nos pridem vidiſſe Literam pergameni condam Illuſtris Principis, & Domini, Domini* BOLESLAI *Filii* VLADISLAI *Dei Gratia Ducis Poloniæ, ſalvam, ſanam, & integram, omnique vitio carentem, ipſius Sigillo ſigillatam, per omnia huiuſmodi ſub tenore.*

In Nomine Domini Amen.

Quoniam ab humana facilius elabuntur memoria, quæ nec ſcripto, nec voce teſtium firmiter perennantur, ideoque res digna memoriæ in ſcriptum redigit, ne quod caneſcens contraxit antiquitas, de facili valeat per ætatem poſteram infirmari. Nos igitur BOLESLAUS filius VLADISLAI Dei Gratia Dux Poloniæ notum facimus univerſis præſentibus, & poſteris, quod concurrente conſenſu noſtro, & Baronum noſtrorum ex una parte, nec non Venerabilis Patris Domini THOMÆ Dei Gratia Vratiſlavienſis Epiſcopi, & ſui Capituli ex altera, placuerit Nobis pro commutatione Villæ Beati Joannis, & Eccleſiæ Vratiſlavienſis Murmon, quam ex eadem commutatione in noſtram proprietatem recepimus, & poſſeſſionem, conferre, & aſſignare in perpetuum præfato Epiſcopo, & Eccleſiæ Vratiſlavienſi Villas Ducatus noſtri ſitas circa Milich, quarum una vocatur *Zdunki*, & alias *Zdatkowo*, & dedimus ei licentiam Villas easdem locandi Jure theutonico, cum libertate, quæ ſibi viſa eſt, competere. Noviſſime a Beato Joanne meritum, & gratiam ſperantes, ex plena noſtra libertate, quam ad præfatum Dominum Epiſcopum habemus, qui puro affectu Nos diligens, noſtra ſemper negotia fideliter procuravit, contulimus ei facultatem omnimodam in eisdem Villis locandi forum, & Civitatem liberam cum tabernis, & macellis liberis, & cum pleno Jure penitus, & libertate fori, & Civitatis. Excipientes homines Civitatis, & Villarum earundem a prewodi, Powoz, & Stroſza, nec non a poteſtate Caſtellanorum, & Camerariorum, & a iudiciis eorundem, & ab omnibus ſervitutibus, quæ in Jure Polonico fieri conſveverunt, ſeu quæ foro, & Juri Civitatis poſſent contraire videri, nihil Nobis omnino in eis relinquentes, excepta moneta, in qua nihil habebit Dominus

Anno 1267. Epiſcopus dictus, & eo ſalvo, quod ubi agetur de cauſis ſangvinis, videlicet decapitationis, vel membri amiſſionis, in talibus duntaxat cauſis per Judicem Domini Epiſcopi Vratiſlavienſis, Nobis ratione Dominii, pars tertia placationum fideliter præſentabit. Reliquæ vero duæ partes ſecundum arbitrium Domini Epiſcopi Vratiſlavienſis, Nobis ratione Dominii pars tertia placationum fideliter præſentabit. Reliquæ vero duæ partes ſecundum arbitrium Domini Epiſcopi remanebunt, ut autem dictæ Civitatis, & fori libertates in perpetuum illibate permaneant, & inconcuſſe, præſentem chartam Sigilli noſtri munimine confirmamus. Datum in Dankow anno Gratiæ MCCLXVII. quartodecimo Calendas Martii præſentibus his teſtibus Predpolio Palatino Poſnanienſi, Simone Caſtellano Gneſnenſi, Joanne Caſtellano Caliſienſi, Comite Catoſlao Ihpſtone Succamerario, Mathia Secretario noſtro. *Acta ſunt hæc in Vratiſlavia in Domo ſolitæ habitationis noſtræ Monaſterii prædicti. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo primo, duodecima Menſis Novembris. In cuius fidem, & teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus eſt ſubappenſum.*

III.

1346. VLADISLAI *Ducis Bithomienſis Pactum cum* CASIMIRO *Rege de non recipiendis neque fovendis hoſtibus Regis.* Dat. in Bithom 15. Febr. 1346. *Ex Originali Sigill.* 7.

Noverint univerſi præſentem Literam inſpecturi, quod Nos VLADISLAUS Dei Gratia Dux Bithomienſis Ordinationem cum inclito Domino CASIMIRO Rege Poloniæ Fratre noſtro ſuper Pace habenda talem fecimus, & in hunc modum, promittentes eidem Domino Regi Poloniæ ſine dolo, nullos æmulos ſuos, & præcipue Dominum Regem Bohemiæ, Marchionem Moraviæ, JOANNEM Ducem, chariſſimos ſuos Filios, NICOLAUM Ducem Opaviæ, ac eorum Capitaneum, ſive Capitaneos, aliquam potentiam habentes, & generaliter omnes præfato Domino Regi Poloniæ adverſantes, ſibi in dampnum in noſtras munitiones intromittere, vel fovere tamdiu, donec inter ipſum Dominum Regem Poloniæ parte ex una, & Dominum Regem Bohemiæ, parte ex altera fuerit concordatum, pro quo quidem noſtri fideles ſubſcribi duxerunt, Nobiſcum eidem Domino Regi Poloniæ cumpromittendum, videlicet Dominus Joannes Samborii, Dominus Fridericus Advocatus Thoſtenſis, Dominus Adam Sedharnowitz, Vincentius Samborii, Nicolaus Advocatus Lithom, cum Conſulibus, & Civium univerſitate. In cuius rei evidentiam præſentes conſcribi fecimus ſub noſtri Sigilli munimine, & noſtrorum ſupradictorum fidelium Nobiſcum compromittentium Sigillis duximus roborandas. Datum Bithom in Craſtino Sancti Valentini ſub An. Incarnationis Domini milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſexto.

Anno 1346.

IV.

1360. *Promiſſio* CAROLI IV. *Imperatoris tanquam Regis Bohemiæ, quod non velit laborare apud Sedem Apoſtolicam pro Sciſſione Epiſcopatus Vratiſlavienſis a Metropoli Gneſnenſi facienda.* Datum Nurembergæ 7. Calend. Auguſt. 1360. *Ex Arch. Regni.*

CAROLUS IV. &c. Notum facimus, &c. Quod illius amoris, & favoroſi affectus intuitu, quo Magnificum, & Excellentem Principem Dominum CASIMIRUM, Regem Poloniæ Illuſtrem, Fratrem noſtrum Cariſſimum pia benignitate proſequimur, pro Nobis Hæredibus, & Succeſſoribus noſtris Bohemiæ Regibus, eidem Fratri noſtro de certa ſcientia tenore præſentium promittimus absque dolo, quod pro ſciſſione Vratiſlavienſis Epiſcopatus a Gneſnenſi Metropoli facienda, pro parte noſtra, vel eorundem Succeſſorum noſtrorum apud Sedem Apoſtolicam nunquam laborabitur, quibuscunque temporibus affuturis. Præſentium ſub tenore. Datum Nuremberg. Anno 1360. Indict. XIII. VII. Calend. Auguſt. Regnorum noſtrorum anno Romani XV. Bohemiæ XIV. Imperii vero VI.

1386. LADISLAI *Ducis Opolienſis Literae de tradenda Filia ſua nuptui* ALEXANDRO *Duci Litvaniæ.* Dat. in Nepolomice Fer. quarta ante Feſtum Sanct. Margarethæ 1386. *Ex Originali.* Vide Tomum III. Part. I. ad An. 1386.

1391. *Induciæ inter* VLADISLAUM *Regem Poloniæ, &* CONRADUM *Ducem Sleſiæ.* Dat. in Melicz, d. B. Donati Mart. An 1391. *Ex Originali.* Vide Tom. II. tit. Supplementum Tom. I. Part. II. ad An. 1391.

Indu-

Anno 1393. *Induciæ* VLADISLAI *Ducis Opolienſis cum* VLADISLAO *Rege Poloniæ.* Dat. in nova Civitate Korczyn 26. Julii Anno 1393. *Ex Originali.* Vide ibidem ad An. 1393.

1395. *Fœdus inter* VENCESLAUM *Rom. & Bohemiæ Regem, ac* VLADISLAUM *Regem Poloniæ, quo præfatus Rex* VENCESLAUS *promittit (ratione Ducatus Sileſiæ) ſe Regi Poloniæ cum ſexcentis Lanceis, & totidem Baliſtariis intra ſpatium unius Menſis, poſtquam requiſitus fuerit, contra quosvis hoſtes auxilio futurum.* Datum Pragæ 25. Junii. *Ex Originali.* Vide tit. Bohemia Num. 7. fol. 6.

V.

1396. BOLKO & BENHARDUS *Duces Opolienſes cum Joanne Epiſcopo Fratre ſuo, ſubmittunt ſe* VLADISLAO *Regi Poloniæ.* Dat. ante Opol die 5. Aug. An. 1396. *Ex Originali Sigil.* 9.

Nos BOLKO & BENHARDUS Fratres germani Dei Gratia Duces, & Domini Opolienſes nomine noſtro, & Reverendi in Chriſto Patris ac Domini, Domini JOANNIS eadem Gratia Epiſcopi Caminenſis Fratris noſtri cariſſimi extra Limites Terrarum noſtrarum pro tunc exiſtentes, Univerſis, & ſingulis, ad quorum viſus, auditus, ſeu lecturæ notitiam pervenerit præſens ſcriptum, cupimus, fore notum. Quod eo tempore, quo Sereniſſimus Princeps, & Dominus Dominus VLADISLAUS Rex Poloniæ, Supremus Princeps Litvaniæ, & Hæres Ruſſiæ manu forti, & potenti veniens Opol circumvallaverat obſidendo, Nos cum eodem Domino Rege, auxilio tamen, & conſilio intervenientibus Illuſtrium Principum Ducum Sleſiæ, chariſſimorum noſtrorum Amicorum Venceslai Dei Gratia Epiſcopi Vratislavienſis, Conradi Domini Olsnenſis, & Kozlenſis, & Przemkonis Domini Opaviæ ratione materiæ quarumlibet diſcordiarum ſopiti, & concordati ſiſtimus in hunc modum videlicet, quod præfatum Sereniſſimum Principem Dominum Regem, ut Nos circa Terras, & Caſtra, Opolinenſe, Głogovienſe, Strelitz, & Dominia, quæ Illuſtris Principis Ducis LADISLAI Patrui noſtri ſunt, ſine impedimento permittat pacifice, & quiete, cum præſcriptis Principibus duximus rogitandum. Sic expreſſe, quod Nos easdem Terras, & Caſtra occupare, & habere debemus, una cum prædicto Domino Joanne Epiſcopo Caminenſi Fratre noſtro, ut Patruus noſter Dominus LADISLAUS diebus vitæ ſuæ, nullam poteſtatem nocendi, & impediendi ipſi Domino Regi, Regno ſuo Poloniæ, & omnibus Dominiis, & Regnicolis Regni Poloniæ de Terris, & Fortalitiis præmiſſis habere debebit, quovis modo, etiam captivi ex utraque parte in tractu Domini Regis ad circumvallandum Opol, & per tempus, quo Dominus Rex ante Opol moram traxit, liberi, & ſoluti eſſe debebunt, & hoc idem Nos facere debemus cum illis captivis, qui ad Nos dinoſcuntur ſine dolo. Inſuper cum Fratre noſtro præſcripto ordinare, & diſponere debemus, ut de omnibus noſtris Terris nulla cibaria, & neceſſaria ſuper Caſtrum Bolesławicz venient, & nihilominus præfato Caſtro nullum conſilium, ſeu auxilium pecunialiter, vel quocunque alio modo contra Dominum Regem faciemus, & Terrigenas noſtros de eodem Caſtro Mandato noſtro revocabimus, & deſcendere faciemus, & nullum Terrigenam noſtrum deinceps dictum Caſtrum contra Dominum Regem Poloniæ aſcendere permittemus, ſine dolo. Item Domini Duces Sleſiæ non debent juvare contra prædictum Caſtrum Boleſławicz, eo modo, quo & Nos Duces BOLKO & BENHARDUS cum Fratre noſtro, ut præfertur, ſuper quibus Nos BOLKO & BENHARDUS noſtro, & Fratris noſtri Domini JOANNIS Nomine Illuſtres Principes amicos noſtros cariſſimos Dominum Venceslaum Epiſcopum Vratislavienſem, Dominum Ludovicum Bregenſem, Dominum Conradum Olśniczenſem, & Koſzlenſem, & Dominum Przemkonem Opaviæ duximus obligandos, quod prætacta, præmiſſa rata tenere debeamus, etſi ipſa, quod abſit, tenta non fuerint, extunc præſcripti Principes Amici noſtri pro Nobis fideiubentes, & eorum quilibet cum viginti haſtis prætacto Domino Regi ſubſidium, & iuvamen contra Nos facere debebunt, atque poſſunt, nec Nobis auxilio, & ſubſidio præfati Principes debent quocunque modo ſubvenire, fraude, & dolo quibusvis procul motis. Hæc notantur explicando ex præfatis hominibus Ducum prædictorum Domino Regi in ſubſidium dirigendis, cibaria, pocula, equis pabula miniſtrarentur, quodſi

Anno 1654.

 in quan-

Anno 1396.

in quantum ipſos in Regno Poloniæ iacere continget, & morari. Si autem in Ducatu Opolienſi ſuam habere ſtationem, extunc ipſimet ſibi de cibariis, poculis, & pabulis potius providebunt, munitione tamen Dominorum de *P*olonia mediante. In præmiſſis tamen omnibus ſine præiudicio Sereniſſimi Principis, & Domini, Domini VENCESLAI Regis Bohemiæ, noſtri Domini Hæreditarii, & Principum præſcriptorum providendo, ſuper quibus omnibus, & ſingulis articulis, & punctis Nos præfati BOLKO, & BENHARDUS Duces, noſtro, & Fratris noſtri chariſſimi Domini JOANNIS Caminensis Epiſcopi nomine noſtram voluntatem adhibentes, ipſa rata, atque firma tenere promittimus, & adimplere fideliter ſine dolo. Nos quoque præfati Principes fideiuſſorio nomine promittimus præſcripto Sereniſſimo Principi Domino VLADISLAO Regi *P*oloNIÆ iuxta dicta iuvamina, & ſubsidia noſtros homines, ut præfertur, dirigendos pro eo, ut præmiſſa per Duces BOLKONEM, & BENHARDUM, & JOANNEM Epiſcopum Caminenſem, Fratres prædictos in omnibus articulis, & punctis ſine dolo, & fraude fideliter obſerventur. Inſuper, ſi & Nos præfati Duces BOLKO, & BENHARDUS una cum Fratre noſtro Duce JOANNE Epiſcopo Caminensi omnia ſupra ſcripta, quod abſit, non conſervemus, extunc Nos Proconſules, Conſules, & Communitates ſubſcriptarum Civitatum, videlicet Opol, Strelicz, & Crapitz cum Brigenis ad eaſdem pertinentibus promittimus Nobilibus, & Validis Dominis, Domino Spitkoni Palatino Cracoviensi, Domino Petro Kmitæ Caſtellano Lublinensi, Domino Petro Szafraniec *S*ubdapifero Cracoviensi, & Domino Vincentio de Granow Caſtellano Naklensi, Nomine, & ex parte Sereniſſimi Principis, ac Domini Domini VLADISLAI Regis, nec non ipsius Regni Poloniæ, quod ipſos, & ſuos Adiutores in eaſdem Civitates immittere volumus, & debemus, & ipsis consilio, & auxilio adhærere, quamdiu materia diſcordiarum duraverit adverſus Ducem VLADISLAUM de Opol, ſeu etiam Duces BOLKONEM, BENHARDUM, & Dominum IOANNEM Fratrem ipſorum Epiſcopum Caminenſem, noſtros Dominos prænotatos, hoc tamen conditionaliter adiuncto, ſi præfata omnia, & ſingula non fuerint tenta, & pro nata, ut præmittitur, noſtra fidelitate adveniente, ſine dolo etiam nihilominus Nos BOLKO, & BENHARDUS Dominus, noſtro, & Fratris noſtri Domini IOANNIS Epiſcopi Caminensis Nomine, harum ſub Sigillis noſtris pendentibus ſpecialem dedimus, promittentes Domino *S*pitkoni Palatino Cracoviensi, quia ipſum litigioſe non contendemus ratione, & prætextu Terrarum, & Civitatum *Oleſchna* & *Lubtinecz*, prout in alia noſtra Litera deſuper confecta clarius continetur. In quorum teſtimonium, & evidentiam pleniorem *S*igilla noſtra, videlicet BOLKONIS, BENHARDI, Venceslai Epiſcopi, Ludovici, Conradi, & Przemkonis Ducum, ac etiam Civitatum, videlicet Opol, Strelicz, & Crapitz appenſa ſunt. Datum ante Opol die Dominico in Craſtino ſancti Dominici Confeſſoris Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo ſexto.

VI.

1399.

Przemiſlaus, Bolko, aliique Duces Sileſiae, promittunt Joannem Epiſcopum Caminenſem, Ducem Opolienſem, a Rege Poloniae in ſervitutem aſſertum, & ad fideiuſſionem illorum dimiſſum, nihil contra Regem, & Regnum Poloniae tentaturum, et ſi contra factum quid fuerit, ſeſe vades futuros, & ſponte in poteſtatem Regis venturos. Dat. Theſchinii An. 1399. *In Conductu Paſchae. Ex Originali Sigil. 6.*

Nos Przemiſlaus Dei Gratia Dux Theſchinienſis, & Dominus maioris Głogoviæ, Przemilaus, & Bolko ſui Hæredes, Joannes Dux Uſſwuicenſis, Bolko, & Benhardus Duces Opolienſes, ad Univerſorum notitiam per hæc Scripta deducimus. Quomodo Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus VLADISLAUS Dei Gratia Rex Poloniæ ad noſtræ cautionis fideiuſſoriæ, per noſtram, & Chriſtianicam ſponſionem, Illuſtrem Principem Dominum Joannem Epiſcopum Caminenſem, & Ducem Opolienſem Fratrem noſtrum, & Patruum aliquibus ex cauſis in Kaliſz areſtatum, ad manus noſtras de areſto dimitti fecit, ſub Conditionibus infraſcriptis, his videlicet, quod idem Dominus Joannes Epiſcopus, ſingulis controverſiarum materiis cum ipſo Domino Rege, & Domina Regina, & Regno Poloniæ, ex eorum Regnicolis hactenus habitis, & ſignanter in facto huius areſti omnino ſuffocatis, deletis, ſuppreſſis, in nihilum redactis, & extinctis cum ipſo Domino Rege, Regina, Regniculis eorum in puritate amicitiæ debet vivere, eisque fideliter favendo, nullas lites, controverſiarum materias, iurgia, aut guerras iudiciales, actuales, & belligeras cum ipſis, Domino Rege, Domina Regina, Regniculis, & ſingulis ipſorum tam ſpiritualibus, quam ſæcularibus, nec per ſe ipſum, nec per alios amicos, aut quaſcunque perſonas intermedias cuiuſcunque Conditionis, vel Status, Eccleſiaſticas, vel ſæculares animando, ut præmittitur, de hactenus inter Dominum Regem, Dominam Reginam, Regnum ipſorum, & Regniculas, & ipſum *D*ominum Joannem habitis, tranſactis, diſcuſſis, determinatis, & præcipue de facto dicti areſti, ſicut præmittitur, & ſine omni occaſione tam ſpirituali, quam ſæculari, annullatis ad vitæ ſuæ tempora quovis modo innovare, ſed potius *D*omino Regi, *D*ominæ Reginæ, & Regno *D*ucali decentia ſervire, omnesque Regnicolas tam ſæculares, quam ſpirituales, Mercatores, & quoſcunque Subditos ipſorum, ut ipſos, ſinceris proſequi favoribus, nec eos tam in propriis Terris, quam alienis, nec per ſe, nec per alios quocunque modo mittere perturbare, imo pro ipſis ſe favorabiliter opponere, et eis aſſiſtere viſceroſa caritate; et ut præmiſſorum maior certitudo habeatur, Nos Przemiſlaus *D*ei Gratia *D*ux Theſſinenſis, et quilibet noſtrum perſona, fide, ſub fide, et honore noſtris, et in verbo *D*ucali promittimus, et cautione fideiuſſoria aſtringimur, quod omnia præſcripta ipſe *D*ominus Joannes in omnibus eorum punctis, articulis, conditionibus, et clauſulis ſine dolo, et fraude firmiter obſervabit, nec ea quomodolibet violabit. In caſu autem, quod *D*eus avertat, quo ipſa non conſervaret, et ea aliquomodo per ſe, per amicos, vel per quaſcunque alias perſonas violaret, extunc Nos Przemiſlaus, et quilibet noſtrum in fide, et honore ut ſupra, promittimus, omnes, et ſinguli, quemlibet ex noſtris cum decem equis, et duobus militibus, ſeu feudalibus Civitatem Cracovienſem intrare, et inde non exire, niſi æqualis per Nos fiat reſtitutio deperditi pro talibus dampnis, et incommodis, quæ ex violatione noſtræ promiſſionis procedent per dictum Dominum Joannem Patruum noſtrum, & Fratrem, tali tamen Conditione, quod poſt percepta dampna, & incommoda, quæ veridice, & probabiliter poſſunt decerni, Dominus Rex, Domina Regina, vel Regnum, alicui ex Nobis infra duos menſes literatorie inſinuare, & tunc ſi noſter Patruus, vel unus ex Nobis infra alios immediate ſequentes duos menſes a notitia literalis inſinuationis innocentiam ſuam, & noſtram in his nequierimus oſtendere, vel dampna ſecundum æquitatem Juris,

Anno 1399.

& iuſtitiæ reformare, vel de huiusmodi dampnis infra prænominatos duos ſequentes menſes ſatisfacere, tunc omni ſemota excuſatione, modo, & forma, ut præmittitur, reddimus Nos omni dolo, & fraude excluſa, obligatione aſtrictos. Si autem condigna per Nos fiet infra idem ſpatium duorum menſium dampnorum, & incommodorum refuſio, tunc ab omni impetitione, & obſtagio debemus amicabiliter ſupportari. Et ſi aliquis in ſuſceptis dampnis Nos malitioſe, & fraudulenter vellet gravare, tunc cum ipſo ſtare debemus, et volumus decreto duorum vel trium Poloniæ Principum ſæcularium, quos Dominus Rex, Regina, aut Regnum una Nobiſcum duxerit eligendos, nihilominus ſi noſtro Fratri in rebus Eeceſiaſticis, inter ipſum vel alios Clericos verſantibus publica iuſtitia competeret, ratione talis petitionis ſuæ iuſtitiæ in hoc caſu omnino volumus eſſe liberi, & immunes, in præmiſſis tamen omnibus punctis, Conditionibus, & clauſulis, & quod infra Regni Poloniæ Limites, nullus Cathedralis Eccleſiæ curam, idem Dominus Joannes Frater noſter impetrare, aut acceptare debeat, absque obtentu, & gratia Regiæ Maieſtatis, duntaxat volumus obligari, quodque mutuis Obligationibus, Inſcriptionibus, Confœderationibus, Compromiſſionibus Principum non intendimus, nec volumus Dominum Joannem Fratrem noſtrum præſenti cautione fideiuſſoria, ac Chriſtianica ſponſione eſſe privatum, vel quacunque libertate Principum quovis modo deſtitutum. Hæc omnia, & ſingula Nos Bolko, & Benhardus, ut ſupra promittimus quod ratione noſtri Germani Domini Joannis Epiſcopi, de facto ſui Areſti, de concluſionibus aliarum cauſarum ſuperius expreſſatarum, nullam penitus contra Dominum Regem, *D*ominam Reginam, & Regniculas tam ſæculares, quam ſpirituales volumus, & debemus habere actionem. In quorum omnium teſtimonium præſentem Literam noſtris appenſis Sigillis duximus roborandam. *D*atum Theſchinii Anno *D*omini milleſimo trecenteſimo nonageſimo nono, in conductu Paſchæ.

1405.

VENCESLAUS *Rom. & Bohemiæ Rex compromittit in* VLADISLAUM *Regem Poloniæ de controverſiis, quas cum Ducibus Sileſiæ habet.* Dat. in Karlſtein An. 1405. die 8. Maii. *Ex Originali.* Vide Bohemia num. 8. fol. 8.

Anno 1417.

VLADISLAI *Regis Poloniæ ad Conſules Civitatis Vratiſlavienſis Literæ, ut mercatores ad Tartaros, & Valachos proficiſcentes viis ſolitis, & antiquis progrediantur.* Datum in Kraſnyſtaw Feria ſecunda proxima poſt Feſtum Diviſionis Apoſtolorum ſub tranſumpto Benedicti Abbatis Monaſterii in Arena Vratiſlavienſi. *Ex Archivo.* Lib. 3. ſub Lit. C.

Nos Benedictus divina favente clementia Abbas Monaſterii Beatæ Mariæ Virginis Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Auguſtini, in Arena Vratiſlavienſi, notum facimus omnibus, quibus incumbit, Nos vidiſſe, auſcultaſſe, manibusque noſtris contrectaſſe quasdam Literas miſſiles in papiro exaratas, emanatasque ab Illuſtriſſimo, Potentiſſimoque Principe, ac Domino, Domino VLADISLAO *Rege Poloniæ, Litvaniæque Principe &c. bonæ memoriæ ad honorabiles Conſules Civitatis Vratiſlavienſis ſanas, & integras, omnique ſuſpicione ſiniſtra carentes de verbo ad verbum in hunc, qui ſequitur, modum.*

VLADISLAUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Litvaniæque Princeps Supremus, & Hæres Ruſſiæ &c. Famoſis Viris Conſulibus, Civitatis Vratiſlavienſis grate Nobis dilectis. Famoſi, & providi viri, grate Nobis dilecti, ut quospiam non lateat, nec quenquam ignorantiæ excuſet occaſio, univerſis negotiatoribus, & mercatoribus partium quarumcunque inſinuandum cenſuimus, antique & diutinus in Regno noſtro, & Terris Ruſſiæ firmiter obſervare Generalis Conſtitutionis edictum, quod inadvertentia exigente fere prolapſum fuerat, & neglectum, de unanimi Prælatorum, & Baronum noſtrorum Conſiliariorum voto, ſcientia, conſilio, voluntate, & conſenſu modo reintegrandum diſpoſuimus, & pro rato, ac firmo ſtatuimus obſervandum, decernentes, & tenere inconcuſſe volentes, quod omnes mercatores, & homines cuiuscunque ſtatus, conditionis, aut eminentiæ extiterint, ad partes gentilium Tartarorum, ceu Valachorum, gratia mercandi, ſeu negotiationes ſuas exercendi ſe transferre volentes, non aliis novæ adinventionis ſtratis, ſed antiquis, & diutinus inſtitutis viis publicis, & apertis, puta per Terras Ruſſiæ, earumque Civitates Leopolienſem, & conſequenter alias ad Luckam, nec ad aliqua loca, ſeu civitates devias deſcendendo proficiſcantur, & procedant ſub pœna retentionis rerum, mercantiarum quarumcunque, & Bonorum, quæ a contravenientibus huic noſtro edicto recipi, in vim perditionis arreſtari faciemus. Datum in Kraſnyſtaw feria ſecunda proxima poſt Feſtum Diviſionis Apoſtolorum. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſeptimo, ad Relationem Zbignei Scholaſtici, & Canonici Sandomirienſis Prothonotarii. *In cuius rei teſtimonium Sigillum Abbatiæ noſtræ præfatæ duximus appendi Præſentibus. Datum feria quarta poſt Simonis, & Judæ Apoſtolorum Anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono.*

VII.

1418.

BOLKO *Dux Theſchinenſis recognoſcit datas ſibi eſſe mutuo a* VLADISLAO *Rege mille ſexagenas latorum groſſorum Pragenſium.* Datum in Lelow feria ſexta ante Dominicam Lætare. *Ex Originali.*

Nos BOLKO Dei Gratia Dux Theſſinenſis, & Dominus Glogoviæ Maioris &c. Recognoſcimus tenore præſentium, quibus expedit univerſis. Nos Sereniſſimo Principi Domino VLADISLAO Regi Poloniæ &c. Domino noſtro gratioſo in mille ſexagenis latorum groſſorum Pragenſium numeri Polonicalis, ſexaginta groſſos in ſexagenam quamlibet computando, quas ab eo neceſſitate Nobis incumbente mutuo recepimus, debitorie obligari, quas quidem mille ſexagenas prædicto Domino VLADISLAO Regi, Domino noſtro gratioſo exolvere promittimus, a die datæ præſentium ad unius Anni decurſum, in verbo noſtro Ducali totaliter, & ad plenum. Quodſi, quod abſit, adimplere neglexerimus, extunc quodcunque competens, & rationabile damnum ipſe Dominus Rex, vel Regnum ipſius perceperit, ipſo facto in Nos totaliter redundabit. Harum quibus Sigillum noſtrum appenſum eſt, teſtimonio Literarum. Datum in Lelow feria ſexta ante Dominicam Lætare. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo octavo.

VIII.

1421.

Reſponſum SIGISMUNDI *Imper. ad Legationem* VLADISLAI *Poloniæ Regis, reſtituendæ Sileſiæ cauſa miſſam, datum. Ex Archivo Regni Cracovien.*

Quamvis de benevolentia, & oblatione ampliſſima, quæ Nobis ex parte Fratris noſtri Illuſtriſſimi VLADISLAI Poloniæ Regis, per Vos denuntiata eſt, admodum gratulemur, quamvis optimam ſuam voluntatem in reductionem Bohemicam conceptam commendemus, & ſumma efferamus, dignamque reputemus laude, inſideat quoque animo noſtro plena rectitudo, & voluntas, ut & Fœdera cum Rege Poloniæ inita obſervemus, & ſi quæ a Nobis neglecta, aut tranſgreſſa ſunt, inſtauremus, Sleſiæ tamen terras, in vim obſervationis Fœderum, dare & inſcribere, parum iuſtum, parumque honeſtum danti, & accipienti cenſemus. Vt vero amantiſſimus Frater noſter VLADISLAUS Polonorum Rex, plenum experimentum ſumat, quanto Nos zelo, quanta affectione, et in fidei, Chriſtianitatisque Rempublicam, et in ſui honoris amplitudinem, et profectum agamur, Filiam noſtram unicam ELISABETH duorum Regnorum Dote locupletem, præfato Fratri noſtro VLADISLAO Regi, motu proprio, non rogati, cæterorum Principum eam precantium, et ſignanter ALBERTI Auſtriæ Ducis, (cuius ob eam rem ad Nos priores Vobis venere Legati) affinitate neglecta in Vxorem exhibemus, gratius Regi veſtro, quam cuicunque alteri Regi, aut Principi, eam locaturi. Cum qua non Sleſiæ tantummodo, quam expetitis, ora, ſed et duorum Hungariæ, et Bohemiæ Regnorum, in ipſam recidet hæreditas. Nobis, qui alteram prolem non habemus, ſed neque amplius (de quo Conſors a Vobis, ſi libet, conveniri poterit). habituri, fatis abſumptis. Quod ſi Regi veſtro Filia noſtra, quaſi parum nubilis, et iuvencula admodum, velut annum tantummodo undecimum ſupergreſſa, pro ætatis, in qua veſter Rex verſatur, conditione, viſa fuerit, retinemus alteram Filiam, non ſecus, quam ſi ex Nobis genita foret, Charam, cum cuius coniugio terra Sleſiæ Rex veſter iuſtiſſime poterit potiri, Offkam, Glotem noſtram, Germani noſtri VENCESLAI Bohemiæ Regis relictam, apud Presburg commorantem, quam Regi veſtro Nos deſponſaturos, Dotisque nomine, terram Sleſiæ, cum centum florenorum millibus inſcripturos Nos pollicemur. Vobis videre placeat formam eius, atque ætatem viridem, quo facilius id, quod ingerimus, accipi, vel refutari poſſit.

1438.

BERNARDUS, JOANNES, & NICOLAUS *Duces Opolienſes reconciliant ſibi* VLADISLAUM *Regem Poloniæ, & Electionem* CASIMIRI *Fratris eius in Regem Bohemiæ approbant.* Dat. in Campo ante Strzelce Feria ſecunda proxima poſt Feſtum S. Franciſci Anno 1438. *Ex Originali.* Sigill. 3. Vide tit. Bohemia Num 9. fol. 8.

1441.

Literae VLADISLAI *Poloniae, & Hungariae Regis, quibus concedit Civitati Vratiſlavienſi libertatem faciendi mercaturam in Regno Poloniae. Ex Archivo Regni. Lib. 3. Num. 4.*

Nos Benedictus divina favente clementia Abbas Monaſterii Beatæ Mariæ Virginis Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Auguſtini in Arena Vratiſlavienſi, notum facimus omnibus, quibus incumbit, Nos vidiſſe, auſcultaſſe, manibusque noſtris contrectaſſe quasdam Literas in pargameno ſcriptas, Sigillo appenſo Illuſtriſſimi, & Potentiſſimi Principis, & Domini, Domini VLADISLAI *olim Regis Hungariæ, Poloniæ, &c. munitas, non vitiatas, neque cancellatas, omnique ſuſpicione ſiniſtra carentes, integras, & per omnia ſanas de verbo ad verbum in hunc, qui ſequitur, modum.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ne error oblivionis geſtis ſub tempore verſantibus inoleſcat, alta Regum, & Principum decreverunt conſilia ea Literarum apicibus, & teſtium annotatione perennari, Proinde Nos VLADISLAUS Dei Gratia Rex Hungariæ, Poloniae, Dalmatiae, Croatiae, &c. Rex, Litvaniaeque Princeps Supremus, & Haeres Ruſſiae ſignificamus tenore praeſentium, quibus expedit Univerſis praeſentibus, & futuris, præſentium notitiam habituris, & audituris, quomodo volentes Regni noſtri Poloniae conditionem facere meliorem, & fructus theſauri noſtri, telonea, proventusque alios noſtros cupientes feliciter adaugere. Conſideratis vero fidelibus ſervitiis, multiplicibus, & pluribus obſequiis, quibus famoſi, & circumſpecti Cives Civitatis Vratiſlavienſis grate Nobis fideles dilecti, et praeſertim a primaevo felici noſtro ingreſſu in hoc inclitum Regnum noſtrum Hungariae, noſtrae placere meruerunt Maieſtati, et in futurum aucto fidelitatis ſervitio praeſtantius poterint Nobis, et noſtris Succeſſoribus complacere. Ipſis igitur Civibus, et omnibus Incolis Civitatis dictae Vratiſlavienſis horum intuitu, de noſtra Regali innata clementia, ex conſilio Dominorum noſtro-

Anno 1441.

noſtrorum Conſiliariorum, cum omnibus ipſorum mercibus, ſeu mercantiis, quibuſcunque dicantur nominibus, et bobus in, et per Regnum noſtrum Poloniae, Civitatesque, puta Cracovienſem, Poſnanienſem, Sandomirienſem, Lublinenſem, et quaſcunque alias, ad usque in *D*ucatum noſtrum Litvaniae, ac Regnum noſtrum Hungariae, ire, equitare, et fluitare plenam damus, et omnimodam, tenore praeſentium perpetuis temporibus concedimus libertatem, Juribus tamen noſtris Regalibus per omnia ſemper ſalvis. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum praeſentibus de certa noſtra ſcientia, et voluntate ſpeciali, eſt appenſum. Act. et *D*at. Budae die Sabbathi proxima poſt Feſtum Sancti Staniſlai in Maio. Anno *D*omini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo primo. Relatio Magnifici Petri Szczekocin R. P. Vicecancellari. In cuius rei teſtimonium Sigillum Abbatiae noſtrae praeſentibus duximus appendendum. *D*atum in loco habitationis noſtrae conſveto dicti Monaſterii feria tertia poſt Simonis, et Judae Apoſtolorum Anno *D*omini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono.

IX.

Literæ VLADISLAI *Poloniæ, & Hungariæ Regis, quibus concedit Civitati Vratiſlavienſi libertatem faciendi mercaturam in Regno Poloniæ.* Dat. Budiæ d. Sabbathi proxima poſt Feſtum S. Staniſlai Anno 1441. *Ex Archivo Regni.*

JOANNES *D*ei Gratia Epiſcopus Vratiſlavienſis etc. Univerſis, et ſingulis quibus noſſe fuerit opportunum. Notum facimus per praeſentes, Nos quasdam Literas in pergameno conſcriptas, Sigillo rotundo intus de cera rubea, armis incliti Regni Poloniae, et ſcriptura circumferentialiter obſignato, et cordula ſericea rubei, et nigri coloris ſubappendente ſigillatas, Nobisque per providum Petrum Hawolt Notarium Civitatis Vratiſlavienſis, nomine totius Conſulatus eiusdem Civitatis productas, vidiſſe, in manibusque noſtris habuiſſe, et legiſſe, easdemque tunc integras, non cancellatas, et omni prorſus ſuſpicione carentes notavimus, quarum quidem Literarum tenor de verbo ad verbum ſequitur, et eſt talis.

In Nomine *D*omini Amen.

Ad perpetuam Rei memoriam.

Ne error oblivionis geſtis ſub tempore verſantibus inoleret, alta Regum, et Principum decreverunt conſilia, ea Literarum apicibus, et teſtium annotatione perennari. Proinde Nos VLADISLAUS *D*ei Gratia Hungariae, Poloniae, *D*almatiae, Croatiae, etc. Rex, Litvaniaeque Princeps Supremus, et Haeres Ruſſiae. Significamus tenore praeſentium, quibus expedit Univerſis, praeſentibus, et futuris, praeſentium notitiam habituris, et audituris. Quomodo volentes Regni noſtri Poloniae conditionem facere meliorem, et fructus theſauri noſtri, telonea, proventusque alios noſtros cupientes feliciter adaugere; Conſideratis vero fidelibus ſervitiis, multiplicibus, et pluribus obſequiis, quibus famoſi, et circumſpecti Cives Civitatis Vratiſlavienſis grate Nobis fideles dilecti, et praeſertim a primo felici noſtro ingreſſu in hoc inclitum Regnum noſtrum Hungariae, noſtrae placere meruerunt Maieſtati, et in futurum aucto fidelitatis ſervitio praeſtantius poterint Nobis, et noſtris Succeſſoribus complacere, ipſis igitur Civibus, et omnibus Incolis Civitatis dictae Wratiſlavienſis, horum intuitu de noſtra Regali innata Clementia, et conſilio *D*ominorum noſtrorum Conſiliariorum, cum omnibus ipſorum mercibus, ſeu mercantiis, quibuſcunque dicantur nominibus, et bobus, in et per Regnum noſtrum Poloniae, Civitatesque, puta Cracovienſem, Poſnanienſem, Sandomirienſem, Lublinenſem, et qualcunque alias adusque in Ducatum noſtrum Litvaniae, ac Regnum noſtrum Hungariae ire, equitare, et fluitare plenam damus, et omnimodam tenore praeſentium perpetuis temporibus concedimus libertatem, Juribus tamen noſtris Regalibus per omnia ſemper ſalvis. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum praeſentibus de certa noſtra ſcientia, et voluntate ſpeciali eſt appenſum. Actum, et *D*atum Budae die Sabbathi proxima poſt Feſtum Sancti Staniſlai in Maio Anno *D*omini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo Primo. *Subtus autem verſus dextram in fine erat ſcriptum.* Relatio Magnifici Petri de Szczekocin Regni Poloniae Vicecancellarii. In quorum fidem, et teſtimonium Sigillum noſtrum praeſentibus eſt ſubappenſum. *D*atum Vratiſlaviae die quinta Menſis Aprilis Anno *D*omini milleſimo quadringenteſimo Octogeſimo quinto.

1447. *Redintegratio Pacis, & Vnionis Ducum Sileſiæ cum* CASIMIRO *Rege, & Regno Poloniæ.* Actum Cracoviæ proxima die ante Dominicam Carniſprivii. An. 1447. *Ex Originali.* Sigil. 9. Vide Tom. II. tit. Supplem. Tom. I. Part. II. ad an. 1447.

1458. *Induciæ a Sacra Regia Maieſtate Ducibus Opolienſibus conceſſæ. Ex Archivo Regni.* Ibidem ad Annum 1458.

1460. *Literæ Pacis perpetuæ* CONRADI *Albi Ducis Sileſiæ cum* CASIMIRO *Rege Poloniæ.* Dat. in Wolow, Sabbatho poſt Aſſumptionis B. V. M. Anno 1460. *Ex Originali.* Ibidem ad An. 1460.

X.

1462. GEORGII *Regis Bohemiæ ad* CASIMIRUM *Regem Poloniæ Literæ Deprecationis pro Civibus Lignicenſibus.* Dat. Pragæ die 22. Maii. an. 1462. *Ex Archivo Regni. Lib. 3. Num. 4. Fol. 634.*

GEORGIUS DEI Gratia Rex Bohemiæ, & Marchio Moraviæ &c. Sereniſſimo Principi Domino CASIMIRO eadem Gratia Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ, Hæredique Ruſſiæ &c. Fratri noſtro Chariſſimo, ſalutem, & proſperos ad Vota ſucceſſus. Sereniſſime Princeps. Conqueſti Nobis ſunt fideles noſtri dilecti Cives Lignicenſes, qui Nomine & Vice cuiusdam Nobilis Raphaelis Leſzczinſki inquietantur, & per Terras, & Dominia veſtra merces exercere, & victum quærere prohibentur, cum tamen, ut ipſi aſſerunt, inter Illuſtrem olim Eliſabeth Ducem Sleſiæ in Legnicz, & dictum Raphaelem concordia facta fuiſſet per Nobilem Staniſlaum de Oſtrorog, cum igitur inter Nos utrinque Pax & amicitiæ Fœdus firmata ſint, non dignum eſt, ut etiam ſubditi noſtri mutua ſeſe charitate, & pace proſequantur. Rogamus F. V. ne cives noſtros Lignicenſes prætextu inſtantiarum dicti Raphaelis, aut alterius cuiuscunque inquietare patiantur, ſed potius, ut illi ſecuri & quieti Terras & Dominia veſtra, cum mercibus, & aliis rebus V. F. protecti Salvo Conductu tranſeant, absque quavis inquietatione, & iactura; & ea res, quæ dictum Raphaelem concernit, ſuſpenſa ſit, quoad Nos ſimul conſtituti, de his & aliis, quod iuſtum fuerit, concludemus. Nos etiam idem ſubditis veſtris parati ſumus efficere, nec intentioni noſtræ eſt, ut quisque iure contempto, ius ſibi in re propria dicat, ſed inter ſubditos noſtros pace mutua, & amicitia tractabili vivatur. Datum Pragæ die XXII. Maii. Regni noſtri anno quarto.

1471. *Literæ Salvi Conductus Victorino Duci Monſterburgenſi a Rege datæ.* Cracoviæ ante Nativit. B. M. V. Feria quinta proxima *Vide Tom. II. tit. Supplementum Tom. I. partis II.*

1471. *Literæ Induciarum a Sacra Regia Maieſtate Ducibus Sileſiæ, & Civitati Vratiſlavienſi conceſſarum.* Dat. Cracoviæ feria quarta proxima ante Nativitatis B. M. V. *Ibidem.*

1471. *Literæ reverſales a Ducibus Sileſiæ, & Civitate Vratiſlavienſi S. R. Maieſtati datæ.* Cracoviæ feria quarta proxima ante Nativitatis B. M. V. *Ibidem.*

1473. *Mandatum* CASIMIRI *Regis ad componendas Controverſias cum* CONRADO *Albo Duce Sileſiæ.* Datum in Brzeſcie Sabbatho in Octava S. Stephani Protomart. *Ibidem.*

XI.

1473. *Salvus Conductus* CONRADO *Duci Sleſiæ ad veniendum ad Comitia Regni in Kaliſz celebranda, datus. Ex Archivo Regni. Lib. 3. Num. 4. Fol. 574.*

CASIMIRUS DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, &c. Significamus tenore præſentium univerſis & ſingulis, quibus expedit, horum notitiam habituris: Quomodo de conſilio, & certa ſcientia noſtrorum Prælatorum, & Baronum, Præclaro Principi Domino CONRADO Duci Sleſiæ, Olsnenſi, & Coſlenſi, Fratri noſtro dilecto, ipſiusque Conſiliariis familiaribus, & Comitivæ ſecum ad Dietam in Kaliſz per nos inſtitutam pro Feſto Sancti Michaelis proxime affuturo advenientibus in numero cum centum quinquaginta equis, & totidem Perſonis, plenam ſecuritatem, & noſtrum Regalem Salvum Conductum dedimus, & conceſſimus, damusque, & concedimus per præſentes ad huiuscemodi Dietam, & locum libere veniendi, ibique ſtandi, & morandi, negotia quoque ſua diſponendi, & tractandi, et ipſis negotiis diſpoſi-

Anno 1473.

poſitis, vel indiſpoſitis, ad propria ſine quovis impedimento, corporibus, et rebus per omnia ſalvis, remeandi, et redeundi. Promittentes noſtro verbo Regio, quod huiusmodi ſecuritas tam ex parte noſtra, quam omnium, et ſingulorum ſubditorum noſtrorum eidem Domino Duci Conrado, et ipſius Comitivæ, ut praemiſſum, fideliter obſervabitur, absque omni dolo.

XII.

1501. *Diploma* VLADISLAI *Hungariæ, & Bohemiæ Regis, quo* SIGISMUNDO *Duci Fratri ſuo Ducatum Oppaviæ donat.* Dat. Budæ 8. Decembr. *Ex Archivo Regni Lib. ſub Lit. RR. Fol. 7.*

Nos VLADISLAUS *D*ei Gratia Hungariæ, & Bohemiæ, *D*almatiæ, Croatiæ, Karriæ, Serviæ, Gallitiæ, Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Rex, nec non Sileſiæ, & Lucemburgenſis *D*ux, Marchioque Moraviæ, & Luſatiæ &c. Notum facimus tenore præſentium Univerſis. Etſi omnibus ſuperna diſpoſitione in alta dignitatis ſpecula conſtitutis, maxime conveniat, ut cunctos a ſe dependentes, & in ſe ſperantes dextro, ut aiunt, oculo reſpiciant, & ſingulari quadam benevolentia complectantur, pulchrum tamen & laudabile arbitramur, ut horum, quos ſibi aut lex naturæ, aut ſangvinis neceſſitudo coniunxit, maiorum rationem habeant, ac eos non ſolum clementioribus, & mentis, & corporis oculis intueantur, & ardentiori amore officioſiſſime proſequantur, verum etiam ipſum largitatis, & munificentiæ ſuæ fontem illis aperiant, fortunas omnes cum eis partiantur, & omnia communia exiſtiment, ſic quippe ad nominis ſui ſplendorem, & *D*ignitatis gloriam cumulum non mediocrem adiicient, & cunctorum, amorem, quo tutius ſemper, quam timore imperatur, ſibi mirifice concilient, atque Principatum ſuum efficient longe ſtabiliorem. Haec Nos conſiderantes Illuſtriſſimum Principem Dominum SIGISMUNDUM Ducem Fratrem noſtrum germanum chariſſimum natum minorem, poſt obitum Sereniſſimi Principis Domini CASIMIRI Regis Poloniæ, &c. utriuſq; noſtrum Genitoris chariſſimi, claræ memoriæ abſque aliquo certo, firmoque, & convenienti Principatu ac Statu (ut Regiam deceret ſobolem) remanſiſſe, atque ad Nos præcipue inter reliquos Fratres ſeu Germanos ſuos, tanquam Seniorem Fratrem convolaſſe. Nos itaque de eius adventu non mediocriter lætificati, & ut par eſt, fraterna moti charitate, de ſtatu etiam ſuo, quantum ex tempore licuit conſulendum, rationemque habendam duximus. Proinde inter cætera noſtræ munificentiæ & benevolentiæ ſigna, eidem Illuſtriſſimo Domino SIGISMUNDO Duci iam oſtenſa, Ducatum etiam noſtrum Oppaviæ in Ducatu noſtro Sileſiæ habitum, quem quidem Ducatum a Fidele noſtro Illuſtri JOANNE Corvino Duce Opaviæ, & Regnorum noſtrorum Dalmatiæ, Croatiæ, & Sclavoniæ Bano, tamquam legitimo poſſeſſore, & hærede pro Caſtris, Caſtellis, Oppidis, & aliis Bonis, ac Juribus poſſeſſionariis Magnifici quondam Mathiæ Pangracz de Dengeleg, per eiusdem obitum, & defectum, terminis ad Nos, terramque Regni noſtri Hungariæ devolutum, per viam concambii, & certi Contractus libere habuimus, ſimul cum Caſtro, & Civitate Oppaviæ, ac etiam cum Caſtro Hradecz vocato, nec non Vaſallis, Oppidis, Villis, Colonis, Allodiis, Cenſibus, Juribus, Juriſdictionibus, Libertatibus, cunctisque aliis fructibus, utilitatibus, & pertinentiis ad eundem Ducatum Oppaviæ ſpectantibus, ſub infra ſcriptis pactis, articulis, & conditionibus fidem Illuſtriſſimo Domino SIGISMUNDO *D*uci Germano noſtro chariſſimo de noſtris manibus liberaliter dedimus, donavimus, & aſſignavimus, damusque, donamus, & aſſignamus Præſentium per vigorem. Pacta vero, & Conditiones, quibus hanc illi fecimus Donationem, huiusmodi ſunt tenoris.

Anno 1501.

Inprimis quia licet Oppavia, & totus ipſe Ducatus loci eiusdem cum Caſtris, Vaſallis, & Villis, & Allodiis, cæterisque Bonis ad eundem *D*ucatum pertinentibus de Jure antiquo ad Regnum, & Coronam Bohemiæ pertinere debeant, tamen ex quo nunc, & in præſentiarum vigore certæ Inſcriptionis, & Obligationis ad Coronam huius Regni noſtri Hungariæ ſpectat, tenetur, & poſſidetur, ob hoc nolentes ipſorum Regnorum, & Coronarum eorundem Juribus, quandoquidem utrisque æque ſimus obnoxii, derogare, vel eisdem Regnis præiudicium facere; quæ inter eadem zizaniam ſeminare, & odii, aut contentionis materiam ponere, & relinquere poſſunt, volumus idcirco, & decernimus, atque a parte declaramus, quod durante huiusmodi Inſcriptione, & Obligatione, Sereniſſimo Principi quondam Domino MATHIÆ immediato Prædeceſſori noſtro bonae memoriae, & Regno, ac Coronae Hungariae de toto Ducatu Sileſiae, & Marchionatu Moraviae ſuperioribus annis facta, præfatus Dominus Dux eundem Ducatum Oppaviæ ſimul cum univerſis ſuis pertinentiis a Nobis, tanquam a Rege, & Corona Hungariae, vel Succeſſoribus noſtris Regibus Hungariæ teneat, & recognoſcat, Haeredesque ſui teneant, & recognoſcant. Poſtea vero quam praedicti Ducatus Sileſiae, & Marchionatus Moraviae ſit, vel etiam idem *D*ucatus Sileſiae ſeorſim redimeretur, vel redimetur, & a tali Obligatione, vel Inſcriptione cum bona, & libera voluntate, atque conſenſu noſtro, & Succeſſorum noſtrorum Regum Hungariae, & ſimul etiam eiusdem Regni Hungariae liberabuntur, et abſolventur, vel liberabitur, et abſolvetur, in eo caſu ſimiliter a Nobis tanquam a Rege Bohemiae, vel Succeſſoribus noſtris Regibus Bohemiae, et a Corona eiusdem Regni Bohemiae teneat, et recognoſcat, haeredesque ſui teneant, et recognoſcant. Et ita idem Dominus Dux ſe facturum, et obſervaturum, atque etiam Haeredes ſuos facturos, et obſervaturos promiſit, et obligavit. Item quod idem Dominus Dux, inſtar aliorum Ducum, et Principum, ac etiam Praelatorum, et Baronum atque Nobilium, et Vaſallorum praedicti Ducatus noſtri Sileſiae ſe erga eius Haeredes, et Succeſſores noſtros cum eodem *D*ucatu Oppaviae, ac Caſtris, Civitatibus, et Vaſallis univerſis tenet, et conſervat, nec non Nobis, Haeredibusque, et *S*ucceſſoribus noſtris debitae, ac ſolitae fidelitatis, & obedientiae homagium, et iuramentum praeſtet, prout iam de facto praeſtitit, et ad idem faciendum etiam Filii, et Haeredes ſui erunt ſemper, et exnunc obligati eſſe intelligantur. Item quod onera & ſervitia aliaque omnia, quae caeteri Principes, et *D*uces praedicti *D*ucatus noſtri Sileſiae pro Nobis, et pro noſtro Imperio, ac voluntate, Succeſſorumque Noſtrorum, de Jure et conſvetudine, aut forte etiam de nova Conſtitutione, et ordinatione ferre, facereque tenentur, vel tenebuntur, etiam ipſe *D*ominus *D*ux SIGISMUNDUS, Haeredeſque ſui pro rata, et conditione ſua, ac qualitate eiuſdem *D*ucatus Oppaviae, et pertinentiarum ſuarum, ſimiliter ferre, facereque debeant, et teneantur. Item quod idem *D*ominus *D*ux Juribus, Legibus, et conſvetudinibus, nec non ordinationibus eiuſdem *D*ucatus Sileſiae, et Patriae eiusdem, quoad ſubditos ſuos ſtare, parere, et obedire teneatur, et ſit obligatus, ſuique Haeredes teneantur, et ſint obligati. Item quodſi ſucceſſu temporum eundem Dominum Ducem DEI Providentia, cuius manus non eſt abbreviata, ad Regiae *D*ignitatis culmen, Filiis maſculis legitimis ex ſe nondum ſuſceptis evehi, exaltarique contingat, in hoc caſu praeſentis noſtri Beneficii, et Fraternae charitatis immemor non exiſtat, ſed abſque omni dilatione, atque difficultate, et quaeſita occaſione vel alicuius novitatis adinventione praedictum *D*ucatum Oppaviae cum ſuis pertinentiis integre Nobis, aut Haeredibus, vel Succeſſoribus noſtris remittere, et reſignare debeat, et teneatur; hoc tamen adiecto, quod ſi eundem *D*ominum *D*ucem in Statu, et ſub Titulo *D*ucali plures Filios maſculos, quam unum, aut duos, puta tres, vel quatuor, ex femore ſuo legitime ſuſceptos habere, et ſic ad Regium Faſtigium *D*ivina *D*iſpoſitione aſſumi contingat, in hoc caſu licebit eidem uni ex eiſdem Filiis ſuis, cui maluerit, de *D*ucatu ipſo Oppaviae, et toto eo Statu, ſub modis et conditionibus, oneribuſque ſupraſcriptis libere et pro arbitrio ſuo providere, ſi vero unum aut duos duntaxat Filios haberet, quia alter ſuccedere in Regno deberet, et alteri facile etiam alter aliter providere poſſet, in eo caſu praefatus *D*ucatus totaliter, et integre ordine ſuperius declarato, ad Nos, Haeredeſque, et Succeſſores noſtros Reges, abſque omni prorſus dilatione, et difficultate devolvatur, et deſcendat. Similiter etiam, ſi quod abſit, et *D*eus avertere dignetur, abſque Haeredibus maſculis eundem *D*ominum *D*ucem decedere contingat, *D*ucatus ipſe ut ſupra, ad Nos, Haeredeſque et Succeſſores noſtros Reges devolvatur. Item ſi praefatus *D*ominus *D*ux alicui ex Filiis ſuis de huiuſmodi *D*ucatu modo, quo ſupra Proviſionem fecerit, et illum ad Regiam *D*ignitatem exaltari, vel etiam abſque Haeredibus maſculis decedere contingat, *D*ucatus ipſe pari modo ad Nos, Haeredeſque, et Succeſſores noſtros devolvatur. Item ſi eundem *D*ominum *D*ucem in Statu et ſub nomine tituloque tantum *D*ucali remanere, et non relictis Filiis maſculis, vel etiam relictis, et illis poſtea deſinentibus, Filias tantummodo Faeminas ſimiliter legitime ſuſceptas poſt ſe relinquere contingat, in hoc caſu de plenitudine noſtrae Regiae poteſtatis annuimus, et concedimus, ut non obſtante conſvetudine Patriae, caeterorumque *D*ucum, et Principum praedicti *D*ucatus noſtri Sileſiae, quaelibet illarum Filiarum duplicatam Dotem ex ipſo *D*ucatu Oppaviae habere, percipereque libere valeat. Et eiuſmodi duplicatam *D*otem perſolvere Nos, Haeredeſque, vel *S*ucceſſores noſtri erimus, et erunt vigore praeſentium obligati. *D*ucatus autem ipſe nihilominus modo prae-

Yyyyyy 2 miſſo

Anno 1501.

miſſo ad Nos, Haeredeſque, et Succeſſores noſtros eo facto revertatur. Item ſi tractu temporum eundem *D*ominum *D*ucem gravi aliqua neceſſitate, quae legem non habet, laborare, premique contingat, licebit eidem ad evitandum illam, *D*ucatum ipſum Opaviae in toto vel in parte vendere, vel impignorare, aut etiam commutare, debebit tamen, et tenebitur imprimis Nos, aut Haeredes, vel Succeſſores noſtros Reges, ante unum integrum annum de hoc praemonere, et requirere. Si ſcilicet emere, vel etiam pro pignore recipere voluerimus, aut Haeredes, vel Succeſſores noſtri voluerint, ita videlicet quod durante praedicta inſcriptione, ac obligatione, de *Du*catu Sileſiæ, ac Marchionatu Moraviae, Nos ut Regem Hungariae, aut Haeredes, vel Succeſſores noſtros requirat, et praemoneat. Et ſi Nos, aut Haeredes, vel Succeſſores noſtri infra ſpatium praedicti unius anni emere, vel pro pignore ad Nos recipere non curaverimus, vel recuſaverimus, aut noſtri Haeredes, vel Succeſſores non curaverint, vel recuſabunt, in hoc caſu poſtea, cuicunque voluerit, vel potuerit, liberam vendendi, vel impignorandi, aut etiam commutandi, cum ſolitis oneribus, habebit facultatem. Non tamen aliis niſi ſubditis noſtris, et ſub Coronis praedictorum Regnorum noſtrorum Hungariae, vel Bohemiae habitantibus, vendere, vel impignorare, aut commutare poſſit. Quae omnia praemiſſa, et praemiſſorum ſingula praefatus Dominus Dux in omnibus capitulis, articulis, clauſulis, et punctis pro ſe, Haeredibusque, et Succeſſoribus ſuis acceptavit, laudavit, approbavit, et ratificavit, atque in verbo ſuo Ducali, ac ſub fide ſua Chriſtiana, atque ſub honore, et humanitate ſuis inviolabiliter et inconcuſſe ſine omni dolo et fraude, atque quaeſita occaſione obſervare promiſit, atque ad obſervantiam eorundem ſe per patentes Literas ſuas obligavit. In cuius rei teſtimonium, fidem, et robur praeſentes Literas noſtras patentes Sigilli noſtri ſecreti, quo ut Rex Hungariae utimur, appenſione, et ad maiorem cautelam etiam propriae manus noſtrae ſubſcriptione ſignatas et munitas eidem Domino Duci ſuperius concedendas, duximus. Datum Budae in Feſto Conceptionis Beatiſſimae Virginis Mariae Anno Domini milleſimo quingenteſimo primo. Regnorum noſtrorum Hungariae Anno duodecimo, Bohemiae vero trigeſimo ſecundo.

VLADISLAUS *Rex.*

Manu propria.

Anno 1504.

Marchionatus Luſatiæ Inferioris a VLADISLAO *Hungariæ, & Bohemiæ Rege confertur Duci* SIGISMUNDO *Fratri.* Dat. Budæ feria ſexta, die S. Bonifacii Anno 1504. *Ex Originali. Vide Bohemia Num. 22. fol. 25.*

XIII.

1507.

SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ Confirmatio Innovationis Privilegii Civibus Opavienſibus ſuper depoſitione mercium conceſſi.* Dat. Cracoviæ Sabbatho ante Dominicam Palmarum 1507. *Ex Archivo Regni Lib. 15. Num. 16. fol. 51.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Hæres, nec non in Sileſia, Oppaviæ, & Maioris Głogoviæ, &c. Dux. Significamus tenore præſentium quibus expedit Univerſis. Quia pro parte circumſpectorum Civium Civitatis noſtræ Oppaviæ, ſubditorum fidelium dilectorum noſtrorum, petitio fuit Nobis porrecta, ut Literas infraſcriptas ſuper generali tranſitu, & depoſitione mercium, & aliarum rerum per Anteceſſores noſtros ipſis Civibus Oppavienſibus conceſſas ratificare, innovare, approbare, & confirmare dignaremur. Quarum quidem Literarum ſequitur tenor. VLADISLAUS Dei Gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex, Marchio Moraviæ, Dux Sileſiæ, & Lucemburgenſis, ac Marchio Luſatiæ, &c. Ad perpetuam rei memoriam notum facimus tenore præſentium quibus expedit Univerſis. Quod conſtituti in præſentia noſtra circumſpecti Cives Civitatis Oppaviæ, fideles Nobis dilecti, Maieſtati noſtræ Literas quasdem ſuper generali tranſitu, & depoſitione mercium, ac aliarum rerum exhibuerunt olim a Sereniſſimo Principe Domino VENCESLAO Rege Bohemiæ, Cracovienſi, & Sandecenſi Duce, Marchioneque Moraviæ &c. Prædeceſſore noſtro felicis memoriæ ipſis, ac præfatæ Civitati Oppavienſi conceſſas ſanas, integras, non cancellatas, non raſas, verum omni vitio, & ſuſpicione prorſus carentes, ſupplicantes Nobis cum omni humilitate, quatenus præfatas Literas, ſic ut præmiſſum eſt, ipſis conceſſas ratificare, innovare, approbare, & gratioſe confirmare dignaremur. Quarum quidem Literarum tenor de verbo ad verbum ſequitur,

Anno 1507.

quitur, & eſt talis. Nos VENCESLAUS Dei Gratia Rex Bohemiæ, Dux Cracovienſis, & Sandecenſis, Marchioque Moraviæ tenore præſentium notum facimus Univerſis tam præſentibus, quam futuris. Quod Nos dilectos Cives noſtros de Oppavia proſequentes favore benivolo, & gratitudine ſpeciali, eisdem Civibus noſtris favorabiliter duximus concedendum, quod in ipſa Civitate Oppavia plumbi, vini, pannorum, Salis, & aliarum omnium mercium, quarum ibidem generalem tranſitum ſtatuimus, depoſitioni, quod Nyderlag vulgariter dicitur, per triduum Decreto habeatur, ita, quod quæcunque merces ad ipſam Civitatem venerint, extra eam infra tres dies alias non ducantur. In cuius rei teſtimonium præſentes Literas fieri, & Sigillorum noſtrorum munimine fecimus liberaliter communiri. Datum Brunæ per manus Magiſtri Joannis Sacenſis Præpoſiti, Prothonotarii noſtri Moraviæ, Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſexto, decimo octavo Calendas Decembris, Indictionis decimæ. Nos itaque ipſorum precibus inclinati, attendentesque ipſorum petitiones eſſe honeſtas, iuſtas, & rationabiles ob fidelia eorum ſervitia, quibus ſe Nobis, & Prædeceſſoribus noſtris, & Coronæ noſtræ Bohemiæ memorati Cives paratos ſemper, & promptos exhibuerunt, ipſorum huiuscemodi Literas de noſtra Regia benignitate tanquam Rex Bohemiæ, & Dux Sileſiæ, Marchioque Moraviæ, in omnibus earum clauſulis, Articulis, & punctis innovare, approbare, & ratificare inſtituimus. Quemadmodum innovamus, approbamus, & ratificamus per præſentes, volentes præfatos Cives Oppavienſes, qui nunc ſunt, & ſucceſſu temporis in futurum erunt, omnibus prærogativis, gratiis, donationibus ipſis per Prædeceſſores noſtros conceſſis, & per Nos innovatis, approbatis, & ratificatis, perpetuis temporibus absque noſtro, omniumque noſtrorum Succeſſorum, ac aliarum Perſonarum quovis impedimento, quiete, & pacifice frui, potiri, & gaudere, præcipueque in tranſitu, & depoſitione mercium, & aliarum rerum in præfatis Literis Regis VENCESLAI clarius expreſſarum. Quod ſi quis auſu temerario huiuſcemodi noſtrorum Prædeceſſorum generalis tranſitus, & depoſitorii conceſſionem, hancque noſtram innovationem, & approbationem infringere, aut eidem quovis quæſito colore contraire tentaverit, & quomodolibet præſumpſerit, aut eundem generalem tranſitum, & depoſitorium Civitati prædictæ ſic, ut præmiſſum eſt, datum, & conceſſum pertranſiverit, vel quovis modo declinaverit, poterint præfati Cives Oppavienſes, & eorum poſteritas huiuſcemodi praevaricatores, & rebelles una cum omnibus, & ſingulis bonis, & rebus ipſorum, ſive ſint equi, boves, oves, vina, plumbum, aut aliæ quæcunque merces, in poteſtatem ipſarum in præfato Ducatu Oppavienſi, vel in aliis generaliter locis, quæ tunc, dum ipſis huiuscemodi prærogativæ, gratiæ, & Donationes per Prædeceſſores noſtros datæ, & conceſſæ ſunt, ad Ducatum Oppavienſem antiquitus pertinebant, recipere, areſtare, detinere, ſicque areſtata, detenta, & recepta iuxta Jura, & Conſtitutiones deſuper ſancitas tractare, & ad quos volunt, uſus convertere, & hoc totiens, quotiens huiusmodi generalis tranſitus, & depoſitorii tranſgreſſionem, & declinationem per quoſcunque fieri contingat omnibus, & ſingulis noſtris ſubditis per, & infra Ducatum noſtrum Sileſiæ ubilibet conſtitutis, Spiritualibus, & Sæcularibus, cuiuſcunque dignitatis, conditionis, & ſtatus fuerint, fidelibus noſtris dilectis diſtricte Mandatis noſtris Regiis præcipientes, ut memoratos Cives Oppavienſes iuxta huiusmodi gratiam ipſis conceſſam, ac noſtram Innovationem manutenere, protegere, & defenſare omnibus modis teneantur, ac debeant, ipſisq; favore, & auxilio, quotieſcunque neceſſitas expoſceret, & requirere eos ducerent, auxiliis opportunis aſſiſtant, noſtræ gratiæ Regiæ ſub obtentu. In quorum quidem omnium fidem, ac firmitatem perpetuam præſentes Literas fieri, Sigillique noſtri maioris, quo tanquam Hungariæ, & Bohemiæ Rex utimur, appenſione muniri præcepimus, datas Budae Sabbatho ante Dominicam Palmarum Anno Chriſti milleſimo quingenteſimo quarto, Regnorum noſtrorum Hungariae decimo quarto, Bohemiae vero triceſimo tertio. *Ex Commiſſione propria Regiæ Maieſtatis*, Nos itaque SIGISMUNDUS Rex Poloniae &c. & Oppaviae Dux, ſubditorum praedictorum noſtrorum Oppavienſium precibus annuentes, & non minus eorum ſervitia fidelia attendentes, quibus ſe Nobis Cives praedicti commendatos reddiderunt, ipſis de certa noſtra ſcientia, atque virtute, & benignitate, authoritateque Maieſtatis noſtrae Regiae, & Ducali Oppaviae, Literas praeinſertas, velut iuſtas, & efficaces in omnibus eorum clauſulis, Articulis, innovare, approbare, & ratificare decrevimus, prout innovamus, approbamus, & ratificamus, decernentes eas valere perpetuo, tenore praeſentium mediante. In cuius rei teſtimonium &c. Datum Cracoviae Sabbatho ante Dominicam Palmarum.

Anno 1507. Anno Domini millesimo quingentesimo septimo.

Joannes de Lasko Præpositus Posnaniensis, & Regni Poloniæ Cancellarius.

XIV.

1510. SIGISMUNDI I. *Poloniæ Regis Approbatio Privilegii Abbati Vratislaviensi per* CASIMIRUM *Regem concessi.* Dat. in Conventione Piotrcoviensi Generali feria quarta proxima post Festum S. Mathiæ. An. 1510. *Ex Archivo Regni Lib. 15. n. 16. fol. 395.*

SIGISMUNDUS Rex Poloniæ etc. Quia Venerabilis & Religiosus Jac. Abbas Monasterii Sancti Vincentii, extra muros Vratislavienses siti, Ordinis Præmonstratensis, deposuit coram Nobis cum querimonia, qualiter Magnificus Jaroslaus de Lasko Palatinus Lanciciensis, & in Bolestawiec Tenutarius sincere Nobis dilectus, eiusdem Monasterii sui subditos de Villis Opatow, & Slup ad inconsvetos labores compellit, & astringit, sed quia idem ipse Abbas, exhibitis coram Nobis Literis infrascriptis super exemptionem Subditorum Monasterii prædicti ab inconsvetis laboribus petiit illas per Nos, & confirmari, & approbari. Quarum sequitur tenor. CASIMIRUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæque Dominus & Hæres etc. Significamus tenore præsentium quibus expedit Universis. Quomodo querelis Religiosi Joannis Abbatis Sancti Vincentii extra Muros Vratislavienses toties aures nostræ Maiestatis pulsantibus permoti, super gravaminibus, & angariis, quibus Generosus Paulus Balicki Tenutarius in Bolestawiec Bona Monasterii ipsius licentiose impetere, & molestare consveverat, tranquillitati eorum consulendo, ne in Divini cultus administratione huiusmodi perturbationibus distraherentur, talem facimus ordinationem. Quod ipse Capitaneus de cætero homines Villarum Conventus antedicti ad insolitos labores stringere, & artare non debeat, præterquam eos, quos pro structuris & reformatione Castri prædicti, circa manuteriam, prout ex antiquo faciebant, laborare sint astricti. Volumus præterea, quod homines libertatos ad custodiam Castri, & emptionem Balistarum inconsvetam amplius non trahat, nisi cum suspicio de hostilitate emerserit notabilis, propter quam nisi liberi in Domibus suis Balistas teneant, ut necessitate occurrente præsto sint, & occurrant pro ipsius Castri conservatione, & pro tanto Tibi Generoso Paulo suprascripto Balicki, & aliis Tenutariis Castri Bolestawiec pro tempore strictissime mandamus, quatenus dictum Joannem Abbatem, Bonaque, & subditos Conventus sui, circa nostram Ordinationem relinquere debeatis, nihil eorum contra eos intentantes, quibus Jura ipsorum, & Libertates lædi possent, aut infringi, pro gratia nostra secus facere non ausuri. Dat. in Conventione Piotrcoviensi Generali Feria quarta post Festum Sanctæ Luciæ Anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto. *Relatio Venerabilis Creslai de Curozwanki Regni Poloniæ Cancellarii.* Nos itaque SIGISMUNDUS Rex considerantes Literas præinsertas fore iustas, Petitionibusque dicti Jacobi Abbatis benigniter annuentes, illas gratas, & ratas habentes, in omnibus earum punctis, clausulis, articulis, & conditionibus, de certa scientia, & singulari gratia Regiis nostris, approbandas, & confirmandas duximus, confirmamusque, & approbamus per Præsentes, decernentes illas robur debitæ firmitatis obtinere, tenore Præsentium mediante. Quapropter Tibi Magnifico Jaroslao Palatino Lanciciensi, & Tenutario prædicto, aliisque Castri prædicti Bolestawiec Tenutariis pro tempore existentibus mandamus, quatenus prædictos homines, & subditos Monasterii prædicti de Villis prædictis ad Opatow & Slup, ad inconsvetos labores, & angarias non compellatis, nec compelli faciatis, quin imo eos iuxta vim, tenorem, & continentiam Literarum supra scriptarum in eorum libertate, & consvetudine conservetis, & conservari curetis, aliterque non facturi pro gratia nostra. Harum &c. Datum in Conventione Piotrcoviensi generali Feria quarta proxima post Festum S. Mathiæ Apostoli, Anno Domini millesimo quingentesimo decimo, Regni nostri Anno quarto.

XV.

1511. *Prohibitio viæ Mercatoribus in Silesiam.* Dat. Crac. 24. April. 1511. *Ex Archivo Regni.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae &c. Famati fideles dilecti. Vigilantem curam, & sollicitudinem ad incrementa subditorum nostrorum habentes, praesertim quod Vratislavienses, depositorium in sua Civitate, ad opprimendas negotiationes subditorum nostrorum instituerunt, sic Con-

Anno 1511. Consiliariis nostris omnibus consentientibus, decernimus, ut nemo subditorum nostrorum a Festo S. Urbani proximo, & deinceps negotiandi causa Vratislaviam, & in Silesiam sub amissione omnium bonorum suorum, & paena capitis transeat, nec ullas merces, victualiaque illuc importet, aut devehi sinat, ac procuret, sed aut Cracoviam, aut Posnaniam, & Calissiam, ubi antiquitus emporia sunt constituta. Mandamus igitur vobis, ut publico Edicto in Civitate vestra hanc Inhibitionem nostram denuntietis, ne quisquam, per ignorantiam in paenas supradictas incidat. Nam non solum eum, qui Mandatum hoc nostrum in Vratislaviam, & Silesiam cum mercibus, & cæteris aliis commeatus rebus, equisque, ac bobus proficiscens, transgressus fuerit, uti temerarium pœnis præmissis irremissibiliter puniendum aggrediemur, sed etiam vos, quorum negligentia, & incurabilitate, & potius perfidia istud acciderat. Itaque sub pænis non aliter facturi. Datum Cracoviæ vigesima quarta Aprilis Anno Domini 1511.

XVI.

Prohibitio Vratislaviensibus Mercaturæ in Polonia. Ex Archivo Regni.

Famosi Viri.

Noveritis, nec dubium habeatis, quod Nos Regnicolis nostris omnibus prohibuimus negotiationem in Civitate vestra, nolentes ut quispiam nostrorum vobiscum, aut cum aliquo vestrorum commerciorum communitatem habeat. Vobis etiam et omnibus Civibus vestris prohibemus negotiationem in Regno nostro, ut a modo deinceps nullas mercancias, vel per vos ipsos, vel alium quempiam ex Civitate vestra in Regnum nostrum ducere, ac importare, neque etiam in regno nostro aliquas emere, et inde quocunque modo, et colore in usum vestrum exportare audeatis, sub pœna amissionis earundem rerum, et mercantiarum. Ne autem quispiam vestrum se eius nostræ Constitutionis ignorare praetendat, et incautus in pœnam constitutam incidat, hortamur vos, ut publico Edicto istud in Civitate vestra edici, publicarique faciatis, quandoquidem nemini vestratium, quicunque ausu temerario cum mercibus, ut praemissum est, in Regnum nostrum ingressus fuerit, vel e Regno nostro egredi voluerit, parcetur. Datum 24. Aprilis.

XVII.

SIGISMUNDUS *Rex Poloniæ* VLADISLAO *Hungariæ, & Bohemiæ Regi de Emporio Vratislaviensi. Ex Archivo Regni.*

Anno 1511. Perspeximus ex literis Maiestatis Vestrae eandem sollicitam esse, quod adversus Emporium Wratislaviense per Maiestatem Vestram instauratum, seu potius denuo eis datum, ex totius Regni nostri decreto constituerimus, ne quisquam subditorum nostrorum ad eos mercandi causa vadat. Postulatque a Nobis Maiestas vestra, ut aliquantisper ab hac Constitutione exequenda abstineamus, donec experientia iudicet, cedat nec ne Emporium hoc in damnum subditorum nostrorum. Serenissime Rex: non reprehendimus, quod Maiestas vestra consulit utilitatibus suorum subditorum, quibus & Nos pro illorum erga Nos observantia, omnia fortunarum incrementa favemus, sed debito stringimur, ut contra, indemnitati nostrorum subditorum prospiciamus, præcipue quod magis nostra interest, ut amplitudinis Regni nostri, post cuius tergum aliæ nationes pace & otio fruuntur, rationem habeamus, quam unius Civitatis, & maxime, cum non careamus portubus, ex quibus omnia Regno nostro subministrari poterunt. Tamen ob amorem vestræ Maiestatis ab hoc Edicto tantisper supersedebimus, quam diu a Wratislaviensibus executio eorum Emporii facta non fuerit. Cupimus, Maiestatem vestram una cum felicissimis natis suis, felicissime valere.

XVIII.

Literæ SIGISMUNDI I. *Regis, quibus Incolas Ducatus Oppaviensis a iuramento sibi præstito liberos facit.* Dat. Cracoviæ Feria sexta ante Dominicam Reminiscere. *Ex Archivo Regni Lib. 17. n. 18. fol. 16.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæque &c. Dominus, & Hæres. Significamus tenore Præsentium universis, & singulis præsentibus, & futuris, præsentes visuris, seu lecturis, quibus expedit. Quia subditi nostri cuiuscunque status, & conditionis, excellentiæ, ac eminentiæ, & ordinis Ducatus Opaviensis, nec non & Civitatum virtutis bonitate clarentium, integritatem fidei, qua Nobis obstricti, obligatique, medio Sacramento, sive fidei sponsione fuerunt ab initio, quo Ducatus præfatus Opaviensis nostræ potestati traditus extitit, usque in hactenus Nobis servaverunt, cum

Anno 1511.

cum tamen Sereniſſimo Principi, & Domino Vladislao Dei Gratia Hungariæ, Bohemiæque &c, Regi, Fratri noſtro chariſſimo ex Contractibus inter Nos habitis, & exiſtentibus, *D*ucatu eodem Oppavienſi ſponte, ac de bona voluntate cedendum decrevimus, cedimuſque, omnes ſubditos eiuſdem Ducatus, ſic ut præmiſſum eſt, Sacramento, ac ſponſione fidei Nobis quomodocunque obnoxios, ſuæ Serenitati reddimus, eosdem a Sacramento Nobis præſtito abſolvimus, & liberamus, abſolutoſq; perpetuo promulgamus tenore præſentium mediante. Harum, quibus Sigillum noſtrum eſt ſubappenſum, teſtimonio Literarum. Datum Cracoviæ feria ſexta ante Dominicam Reminiſcere proxima Anno Domini milleſimo quingenteſimo undecimo. Regni quinto.

Sigismundi *Regis Poloniæ Commendatio fidelitatis ſubditorum Ducatus Oppavienſis Vide tom. II. tit. Supplementum tom. I. p. II.*

XIX.

Conſtitutiones pro Mercatoribus Regni factæ, occaſione prohibitionis exercendi Mercaturam cum Vratiſlavienſibus. Dat. Cracoviæ feria quinta ante Feſtum S. Thomæ Apoſt. *Ex Archivo Regni Lib. 17. Num. 18. fol. 90.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniae etc. Famoſi fideles noſtri dilecti. Prohibitionem negotiationis cum Vratiſlavienſibus, ſuperiori tempore per Nos, ex magna utilitate factam, ratam habentes, et ab omnibus, ſub paenis ad hoc conſtitutis, et promulgatis ſervari realiter volentes, cum Conſiliariis noſtris, hunc, qui inferius ſequitur, modum, noſtris Regni Mercatoribus negotiantibus extra Regnum, et externis etiam Mercatoribus in Regnum noſtrum negotiationis cauſa veniendi, conſtituimus, et ſervari ſub paenis ſuper hoc vallatis volumus; et praecipimus. In primis enim communi Mercatorum noſtrorum utilitati proſpicientes, atque conſulentes de gratia noſtra ſpeciali, ita ordinavimus, quod quilibet Mercator Regni noſtri, perſona, corpore, et rebus, mercantiisque generis cuiuslibet, in Sileſiam, ac Germaniam, nec non Bohemiam, et Italiam, ac Głogoviam Magnam, Gorlicz, Legnitz, Opoliam, Niſſam, Bergam, aliasque Civitates Sileſiae, et Oppida, praeter ſolam Vratiſlaviam, a qua omnes abſtinere omnino ſub paenis teneantur, libere tranſire, et negotiari poſſunt, ſed cum Vratiſlavienſibus, nec manifeſtas, nec occultas, ſub amiſſione omnium rerum, et vitae periculo negotiationes, ſive intelligentias exerceant, et exercere audeant.

Anno 1511.

Item ſtatuimus, quod nullus Mercatorum Regni noſtri tranſire, aut proficiſci debet in aliquem locum, aut Civitatem, quae cum Vratiſlavienſibus ligam, confœderationemque, et intelligentiam occultam, ſeu manifeſtam haberet, vel eisdem adhaerentiam faceret, in hoc noviter eorum illicite excogitato depoſitorio, ſeu emporio.

Item cum aliquis Mercator velit ire in Sileſiam cum Mercibus, aut perſona ſua, debet ſe prius ſemper indicere, et manifeſtare Conſulibus, et tunc ipſi Conſules debent illi proponere, quod poſſit ire in Civitatem aliquam, quam praetactus Mercator nominare proprio nomine tenebitur, ad quam ſolus ire, vel ſua bona mittere, vel ducere praetendit, et in hoc Juramentum corporale praeſtare debebit, quod negotia ſua cum negotiatoribus expedire velit, qui non ſunt Cives Vratiſlavienſes, nec cum ipſis Vratiſlavienſibus aliquam intelligentiam, aut commercium, vel confœderationem habuit, et hoc quilibet Mercator firmiter tenere debet, nullam penitus cum ipſis Vratiſlavienſibus, aut occultam conſpirationem nec per ſe, nec per alium aliquo modo fallaci, aut excogitari poſſibili facere, aut fieri procurare debet.

Item quod quilibet Mercator poteſt libere, et ſecure tranſire in Bohemiam, Moraviam cum rebus, et perſona ſua, ea tamen conditione, ut cum nullo Cive Vratiſlavienſe in locis, aut Civitatibus, per quae, vel per quas iturus eſt, aliquam actionem, aut negotiationem habeat, aut fieri procuret, ſub paena ſupranominata, & etiam quod in tota Germania, aut partibus Italiae, nullibi locorum cum Civibus Vratiſlavienſibus quicquam negotii, aut commercii habeat, aut faciat, ſed ipſos ab omni contubernio, et ſocietate penitus excludat.

Item quod quorumque locorum Mercator cum perſona, & rebus ſuis tranſierit, in quacunque Civitate Sleſiæ, aut in partibus Germaniæ fuerit, nullam rem, aut mercem ab aliquo emere, aut comparare debet, quæ res ex Civitate Vratiſlavienſi veniret, vel duceretur, aut ibi fieret, vel pararetur, nullam penitus excipientes, nec ipſam, ſive ſit parva, ſive magna, in Regnum Poloniæ ducere, aut portare præſumat ſub pæna ſupra tacta,

Item quilibet Mercator ex partibus Germaniæ, Italiæ, Sleſiae, Moraviae, Hungariae,

Anno 1511.

gariae, Bohemiae debet habere liberum, & ſecurum tranſitum in Regnum Poloniae cum perſona, & rebus ſuis, ad ea loca, ad quae ab antiquo ire conſveverat, & ibidem vendere, aut emere res ſuas, & negotiationes, ac alias vectiones exercere, & e contra libere e Regno cum rebus, et negotiationibus exigere, ſolutis, et expeditis omnibus datiis, et teloneis, quae merito ſolvere, et dare debent, exceptis tamen Civibus, et Mercatoribus Vratislavienſibus, quorum nullus in Regnum Poloniae tranſire, nec ſervos, aut factores ſuos mittere debet ſub paena amiſſionis vitae, et Bonorum, ſed tamen Civis, aut mercator Vratislavienſis poterit, vel ipſe ſolus ire, vel ſervum ſuum mittere in Poloniam ad emovenda debita ſua, ante hanc noſtram prohibitionem contracta, et facta, prout ipſe melius poterit, et ſciverit, tali tamen conditione, quod ſe in finibus, et graniciebus Regni, et in locis teloneorum indicat, et manifeſtet, et a Capitaneo loci, vel Teloneatore, cedulam Recognitionis accipere curet ad loca, vel Civitates, ad quae, vel quas proficiſci intendit, et poſtquam ad locum ſtatutum pervenerit, debet ſe iterum Conſulatui illius loci indicere, et manifeſtare, quod ſolum gratia amovendorum debitorum ſuorum venerit, quae ante hanc prohibitionem contraxerat, et id Juramento corporali firmare debet, quod inter aliud agere velit, nec aliquos Contractus, aut negotiationes novas quovis modo, nec per ſe, nec per alium, ſed ſolum praedicta debita emovere. Poſtea vero licitum erit ſibi, libere, et ſecure ex Regno diſcedere, ex quo Nos ipſis Civibus Vratiſlavienſibus Literas Univerſales et Generales dare dignati ſumus, quod debita ſua emovere libere poſſint, ut ſupra tactum fuit.

Item dum aliquem Mercatorem contingit ire in Sileſiam, aut aliqua loca ſupradicta, et eſſet coniectura ſuper eum, aut ſuſpicio, quod commercaretur, aut per ſe, aut per aliquam aliam ſubmiſſam perſonam cum Vratiſlavienſi aliquo, extunc dum redierit in Civitatem ſuam, debet per Conſulatum de eo moneri, et ſibi replicari, quod eſt iſta talis ſuſpicio de te, ille vero debet ſe iuſtificare debite omnibus modis, et finaliter Juramento, et ubi defuerit in probationibus debitis, extunc omnes merces debent confiſcari Fiſco noſtro Regio.

Vt autem Conſtitutiones ſupradictæ omnes, ab omnibus, & ſingulis per Nos matura deliberatione factæ, ſancte, & inviolabiliter obſerventur, mandamus vobis, omnino habere volentes, ut ipſas Conſtitutiones, & Ordinationes in Civitate veſtra, omnibus mercatoribus, mercaturas excercentibus, in Prætorio veſtro, eisdem ad vos accitis, vocatisque aperte publicetis, & manifeſtetis, ut ita, ſicut conſtitutum, ordinatumque eſt, inviolabiliter obſervetur, & teneantur ſub pœnis præmiſſis, in foro vero publico omnibus publicetis, quod omnibus conceſſum ſit ire ad loca, ut præmiſſum eſt, præterquam Vratiſlaviam, ita tamen, ut quilibet extra Regnum ire volens, Proconſuli, et Conſulibus ſuum tranſitum nuntiet, et informatus, uti in Articulis eſt præmiſſis, vadat, aliter vero faciens vitæ periculo et bonorum puniendus erit, ſic facturi pro gratia noſtra. Datum Cracoviæ Feria quinta, ante Feſtum Sancti Thomæ Apoſtoli proxima, Anno 1511.

Anno 1511.

XX.

1512.

Conſtitutiones pro reſtauranda Pace publica inter Regnum Poloniæ, & Sileſiam in Conventu Pragenſi factæ. Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. F. Fol. 211.

Capita et articuli ſuper explodendis tam ex Regno Poloniæ, quam etiam Ducatu Sleſiæ prædonibus, et inſtauranda, ac ſtabilienda inter hanc utramq; Ditionem publica Pace, facti in Conventu Pragenſi, pro Dominica *Miſericordia* per Magnificos Dominos Bergam Magiſtrum Curiae, et Praeceſlaum Protonotarium, Supremos, ac Georgium Zabkam in Conicz Comitem, Vicecancellarium Bohemiae Regni, per Sereniſſimum Rom. Regem deſignatos, et Reverendum Dominum Staniſlaum Tarło Archidiaconum Lublinenſem, et Canonicum Cracovienſem, Sereniſſimi Domini Poloniae etc. Regis Oratorem, et ſubinde in Dieta Vratiſlavienſi pro Dominica Jubilate omnium Ordinum Ducatus Sleſiae aſſenſu ratihabiti, ea tamen Lege, in quantum illos quoque Sereniſſimus Dominus Rex Poloniae voluerit probare.

Primo quod tam in Sacrae Romanorum, quam Poloniae Maieſtatum, utrobique Bohemiae, Poloniaeque Regnis, Sleſiae, et adiunctis Provinciis alterutrius Dominorum Regum, Regnorum, et ſubditorum eorundem diffidatores, hoſtes, homicidae, raptores, ſeu damnificatores, nec non profugi, ſive rebelles ſubditi, quicunque in alterius Regum Regnis, et Ditionibus, ubi primum ad ipſum ab altera earum Maieſtatum, aut Capitaneis ipſorum Provincialibus, ſive ſubditis al-

ANNO 1512.

teri parti insinuatum, vel per ipsosmet pervestigatum fuerit, per amplius nequaquam foveri, & assecurari, multo minus eorundem Regum permissu per subditos ipsorum ulla hospitalitate, adiutatione, sive receptatione, quocunque prætextu, aut colore, directe, vel indirecte, publice, vel occulte interteneri, sed ubicunque grassatores, & contrariatores ubilibet in præfatis Regnis, & Ditionibus deprehensi fuerint, contra eos iussu Regio, & directione, atque intendentia Officialium utrobique parti læsæ, atque deferenti iustitia immediate, & irrecusabiliter permitti, atque administrari, aut etiam citra partium requisitionem de iis, ut communibus hostibus a Capitaneis, & Magistratibus ubicunque per se ipsos ex officio inquiri, insequi, & capitaliter procedi debeat.

Casu autem, quo aliquis ex Officialibus, aut subditis utrarumque Maiestatum receptatione, assecuratione, hospitationeque præmissorum contrariatorum, aut omissione insecutionis, captivationis, sive animadversionis in eosdem scienter contravenerit, in tales utrobique, sive delati forent a parte altera, sive alias verisimili suspicatione deprehensi, capitali supplicio irremissibiliter debet animadverti.

Si unus, vel plures Incolæ Regni Bohemiæ, Marchionatus Moraviæ, & Ducatus Silesiæ in communi Regno Poloniæ, vel singularibus personis eius Regni, & subditis privatim hospitalitatem denuntiabit, vel denunitabunt, tum statim Præfectus, vel Capitaneus, aut Officialis illius loci, & Districtus, cui diffidatio indicta est, generales Præfectos, & Capitaneos Regni Bohemiæ, Marchionatus Moraviæ, & Ducatus Silesiæ ea de re certiores reddere, & ipsis exemplar diffidatoriarum Literarum transmittere debebit. Quibus acceptis Literis Præfecti, & Capitanei in Regno Bohemiæ, Marchionatu Moraviæ, Ducatuque Silesiæ talem, vel tales diffidatorem, vel diffidatores pro publico hoste, vel hostibus iudicare, promulgare, & publicare, ac omnibus, & singulis Incolis prædictorum Regni, Marchionatus, & Ducatus, cuiuscunque ordinis, & conditionis extiterint, eius, vel eorum consvetudinem interdicere, & ne a quocunque hospitio recipiantur, aut iuventur consilio, aut re aliqua alia, prohibere, & cavere, & bona diffidantium applicare fisco, & Cameræ Regiæ, & demum in hospites, socios, consocios, & complices pari severitate animadvertere conabuntur, nam tali facta divulgatione, & interminatione neminem ignorantiæ excusatio sublevare poterit.

ANNO 1512.

Si vero contingat viceversa, quod unus vel plures incolæ Regni Poloniæ, nec non aliarum Terrarum Ditioni Regni Poloniæ subiectarum, in communi Regno Bohemiæ, Marchionatui Moraviæ, aut Ducatui Silesiæ, vel singularibus personis eius Regni, & prædictarum Provinciarum incolis, & subditis hostilitatem denuntiabit, vel denuntiabunt, similiter etiam, ut supra expressum est, Præfectus, & Capitaneus illius loci, & Districtus, cui diffidatio indicta est, generales Præfectos, & Capitaneos Regni Poloniæ ea de re certiores facere, & ipsis exemplar diffidatoriarumLiterarum transmittere debebit. Quibus acceptis Præfecti, & Capitanei per Regnum Poloniæ, & Terras eidem Regno subiectas talem, vel tales diffidatorem, vel diffidatores etiam pro publico hoste, vel hostibus iudicare, promulgare, publicare, ac omnibus, & singulis incolis prædicti Regni, & pertinentiarum eiusdem, cuiuscunque ordinis, & conditionis extiterint, eius, vel eorum consvetudinem interdicere, & ne a quorumque hospitio recipiantur, aut iuventur consilio, aut re aliqua alia, prohibere, & cavere, & bona diffidantium applicare fisco, & Camerae Regiæ, & perinde in hospites, socios, consocios, & complices, parique severitate animadvertere tenebuntur, ignorantiæ excusatione universis penitus sublata.

Singulatim vero, si quispiam Capitaneus, aut Magistratus in huiusmodi casibus damnificatis subitam iustitiam administrare cunctaretur, aut etiam extra id ex officio, inquisitione, & animadversione debita non procederet, tales præfatarum Maiestatum punitioni immediate obnoxii, & rei esse debent. Vt autem præcipuus diffidationum, & grassationum fomes, quo huiusmodi latrocinia inprimis aluntur, e medio tollatur, coerceaturque licentia, & impunitas hospitandi, quæ inter hæc Regna perniciose hactenus duravit, finaliter inter Nos convenit, ut quicunque promotores, detentores, hospitatores, & complices dictorum maleficiorum huiusmodi, ex fuga captivorum, aut veraci intimatione spoliatorum, qui captivi vel spoliati bonæ fidei, & integræ famæ forent, sive aliis ita apertis indiciis, ut tam manifestarium factum ulteriore probatione non egeat, utrobique deprehensi forent, idem citra ulteriorem purgandi sui admissionem, & indulgentiam, spoliatis, & damnificatis ad refusionem, & satisfactionem probabiliorum damnorum de bonis suis teneantur,

ANNO 1512.

aut quodsi in bonis tantum non habeant, secundum qualitatem delicti corporis punitione luant, atque compensent. Si vero tales ad damnificationem, seu irruptionem, evidentem, adque enormem occasionem voluntarie, & scienter præbuerint, iidem tam parti ad refusionem damnorum, ut iam expressum est, quam superioritati suæ ad sumendum de eis pro modo delicti supplicium, citra evasionem subiaceant.

Si vero aliqui huiusmodi hospitatorum aut complicum, non similiter manifestis, et apertis indiciis sine huiusmodi grassatorum, et damnatorum confessatis, aut quaestionibus, serius alias fuerint delati, et de huiusmodi maleficio suspecti potius, quam convicti, contra tales tam ex delatione damnificatorum, vel alterius Superioritatis Officialium, quam ex officio per Capitaneos, aut Magistratus eius Regni, aut Ditionis, in qua fuerit, evocatos, hac tamen differentia, et moderatione debet procedi, ut si forent Nobilitares, aut alioqui possessionati Cives, antehac in talibus non infamati, neque anterioribus confessatis suspecti, videlicet in casu negationis sese proprio eorum Iuramento coram supremo eius Ditionis Magistratu publica huiusmodi infamatione exonerare, et purgare queant. Sin vero iidem anterioribus infamiae, aut confessatorum praeiudiciis confessi, et semi manifestarii forent, ita tamen, ut huiusmodi confessata non omnimode certum facti iudicium praebere possent, talis, vel tales etiamnum ad purgationem sui medio Iuramento mettertia manu integrae famae possessionatorum vicinorum admitti, aut si in utroque casu in purgatione defecerint, debitae Capitis animadversioni subiici, et subiacere debent. Casu autem, si quis ex Regno Poloniae ausu temerario contra Ius, et aequitatem, et publica in utraque istorum Regnorum Fœdera in Regnum Bohemiae, Marchionatum Moraviae, vel Ducatum Silesiae excursionem, et impressionem faceret, et sibi mercatores, et vectores depraedaret, aut detineret, homines occideret, vel abduceret, pecora abigeret, incendio saeviret, aut alio quovis modo damnum, et iniuriam inferret, et sic aestuans animi libidine, patrato nefario scelere rursum se in Poloniam, vel cum praeda securus, fugiens insequentium manus in consveta hospitia, et solita diverticula reciperet, tum in Regno Poloniae, et Praefecti illius Territorii vel Districtus, et omnes Incolae, totaque vicinitas continuo damnum, & iniuriam passis, aut insequentibus prævaricatores, & violatores communium Fœderum, quoties admoniti, evocatique fuerint, debebunt ferre opem, adesse armis fortiter, ac graviter insequi, & inquirere noxios, & turbatores publicae Pacis, & tranquillitatis. Et si sui tuendi causa in aliqua Castra, seu Fortalitia, aut loca abdita & natura munita profugerint, accuratius, & diligentius insistere, & ipsos eorumque hospites, socios, conscios, complices, oppugnare, & ita simul omnes ad deditionem, & debitum supplicium, & emendam, ac recompensationem damnorum illatorum cogere. Si quis autem negligentiorem, & remissiorem in ferendo auxilio offensis, & persequendo hostes, & damnificatores se exhibuerint, hi se indignationem sui Regis, & severam animadversionem irremissibiliter subituros esse sciant. Identidem debere observari decernentes, & mandantes in præsumentes, & ausuros tale quicquam ex Bohemiæ Regno, Moraviæ Marchionatu, & Ducatu Slesiæ contra Regnum Poloniæ, & eius subditos, & Incolas. Si vero contingeret, aut per subordinationem Superioritatis, aut alioquin per privatim damnificatos, aut diffidatos, contra præmissos diffidatores, malefactores, hospitatores, aut complices captivandos, sive etiam iam tum captos, & convictos in alterutrum Regnum, aut Ditionem super postulatione iustitiæ mitti, aut requiri, iidem postulatores non solum ad executionem iustitiæ pro ratione delicti cum omnibus in tali facto necessariis admitti, & provideri, verum etiam tam in loco administrandæ iustitiæ, quam in reditu ad propria assecurati, & omnimode tuti, atque inviolabiles esse debeant. Casu etiam quo utroque, seu alterutro Regno, seu Ditione aliquis ex nobilitate, aut alias zelo honestatis, & studio supprimendorum huiusmodi publicorum maleficiorum, aut iussu Magistratus sui, aut motu proprio in, vel post designationem direptionum, aut aliarum damnificationum, sive alios huiusmodi publicos prædones, & grassatores insequeretur, prout id ipsum ad eradicationem diffidationum, & meliorem bonæ vicinitatis stabilitionem in utroque Regno per amplius observari convenit, atque antehac in Ditione Slesiæ communi consensu est tentum, & introductum, idque sibi a quoquam ut inhonestum exprobraretur, talis inculpatio, seu obiectio nulli cuiuscunque status in honore suo offensiva, aut præiudicialis esse debet, sed talis exprobrator ad revocationem probri una cum aliquali carceris punitione, & refusione impensorum cogi, atque læsum rogare debet, ut sibi talem mendacem imputationem

ANNO 1512.

propter Deum dimittere velit, prout hoc etiam antehac per Sereniſſimum Dominum Poloniæ Regem in Generali Conventu Piotrcovienſi Anno Domini 1512. ut ſtatutum laudi, eſt introductum, & ſancitum.

Ut autem ſemel amputetur generalis ea occaſio ſuppullulantium diffidationum, quæ hactenus ex defectu aſſequendæ iuſtitiæ utrobique invaluit, utque cuique ex utroque Regno debita, & indilata iuſtitiæ adminiſtratio ſufficienter, & citra præcluſionem, aut ſuperfluam dilationem pateat finaliter, & concluſive, convenit, ut ſi Regnicola Poloniæ contra indigenam Bohemiæ, & Sleſiæ, aut e converſo, actionem iniuriarum, violentiarum, ſuper, Spoliatione, ſeu ſimilium, bona fixa non concernentium habeat, eidem ab Iudice competenti, cui reus ſubiacet, permiſſione ſubitarii iudicii de ſimplici, & plano per Præfectos, & Magiſtratus accuſati, in promptu citra indulgentiam ſuperfluarum dilationum, aut evaſionum omnimode æquitas exhiberi debebit. Si autem actio bona fixa concerneret, id apud accuſati Superioritatem, aut Magiſtratus requiri, & inibi ſecundum conſvetudinem uniuſcuiuſque Ditionis procedi debet, ut quilibet citra dilationem executionem iuſtitiæ obtinere queat, quod per ſuperioritatem, & Magiſtratus fideliter provideri, & dirigi par eſt.

Inſuper ad ulteriorem evitationem vicinalium differentiarum in antea vetitum, & pœnaliter prohibitum eſſe debet, ne alterutrius Regni, aut Ditionis, atque Superioritatis, & ſubiecti citra exhibitam literariam probationem licentiæ a priori Domino, ſeu Magiſtratu, cui ſuberant obtentæ, in ſubditos ſuſcipiantur, ſub mulcta quinquaginta florenorum Hungaricalium ſuper receptore adiudicatione Magiſtratus exigenda, & ſubitaria executione facienda, ita ut dimidium eius mulctæ Magiſtratui, dimidium vero priori Domino cedat. Si autem huiuſmodi receptor ad talem mulctam in facultatibus deficiat, loco mulctæ quatuor ſeptimanarum captivatione puniri debet.

Finaliter conventum, & cautum eſt, ut nullus incola eorum Regnorum, & pertinentiarum eorundem, cuiuſcunque conditionis exiſtat, neminem ex qualicunque cauſa, ſeu prætextu Salvo Conductu providere, ſeu aſſecurare, facultatem habere debeat, niſi cum præſcia voluntate Domini, & Hæredis ſui, & partis adverſæ.

ANNO 1515.

XXI.

VLADISLAUS *Hungariæ, & Bohemiæ Rex tollit, & abolet Emporium Vratiſlavienſe in præiudicium Regni Poloniæ conſtitutum.* Dat. Poſonii 28. April. Anno 1515. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. 20. Num. 21. fol. 14.*

VLADISLAUS Dei Gratia Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Serviæ, Galleciæ, Ladomiriæ, Cumaniæ, Bulgariaeque Rex, Marchio Moraviæ, Dux Sileſiæ, & Lucemburgenſis, ac Marchio Luſatiæ. Significamus tenore Præſentium Univerſis. Quod quemadmodum ſuperiore tempore Sacra Maieſtas fraterna, videlicet Sereniſſimus Princeps Dominus SIGISMUNDUS eadem Gratia Poloniæ Rex, & Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque &c. Dominus, & Hæres, Germanus noſter chariſſimus ſolenni Edicto ſuo Civibus, & incolis Civitatis Vratiſlavienſis, ſubditis noſtris in Regnum ſuum Poloniæ, aliaque Dominia ſibi ſubiecta, & ſubditis ſuis Incolis eiuſdem ingreſſum, mutuaque hinc inde commercia propter Emporii Vratiſlavienſis de novo inſtitutionem de certa ſcientia, & conceſſione, Privilegiisque noſtris ſpecialibus, uti creditur, non ſine damno Incolarum Regni Poloniæ factam, ſub pœnis areſti, & confiſcationis Bonorum prohibere dignatus erat, in præſentia tamen ad noſtram fraternam Interceſſionem Sacra ſua Maieſtas hoc idem Edictum ſuum relaxare, & deponere dignata eſt, ſubditis noſtris præfatis in Regnum ſuæ Maieſtatis, ſuis quoque Vratiſlaviam liberum ingreſſum, & mutua utrinque Commercia admittendo, et concedendo, ſecundum quod tempore noſtrarum, ſuarumque fraternarum Maieſtatum, Sereniſſimorum olim Dominorum JOANNIS ALBERTI, & ſucceſſive ALEXANDRI Poloniæ Regum Prædeceſſorum eis, ac felicis huius ſui regiminis, uſque ad prohibitionem præfatam libere ſemper fuerat, utriſque ſubditis Dominorum iſtorum, et conſvetum, dummodo Vratiſlavienſes eodem Emporio ſuo contra conſvetudinem priſcis temporibus obſervatam, in præiudicium Poloniæ Regni de cætero non utantur temporibus aeternis, eosdem ſuditos fraternae Maieſtatis cum mercibus, et ſine, undequaque ad ſe venientes, Vratiſlaviam, et per eam ad vicinas, et alias quaſcunque Urbes, aliaque mercaturae loca libere, et ſine quovis impedimento, vel gravamine negotiandi gratia, totiens, quotiens opus habuerint, ire, redireque permittendo, prout iidem ipſi Cives, et ſubditi noſtri Vratiſlavienſes, nulla proinde gravamina, vel impedimenta ſuperius expreſſa unquam ſe deinceps praemiſſorum occaſione illaturos, Literis ſuis ſpecialibus de certa ſcientia noſtra, eidem fraternae Maieſtati, ſuaeque Maieſtatis Succeſſoribus, et Regno Poloniae libere inſcripſerunt, obligaveruntque. Ita Nos quoque fraternam ipſam Maieſtatem, & ſuæ Maieſtatis fraternæ Succeſſores, volentes de præmiſſis omnibus perpetuo obſervandis efficere certiorem, ac certiores hoc idem Emporium Vratiſlavienſe per Nos, uti præfertur, de novo inſtitutum deponimus, abolemus, nullumq; deinceps facimus, ac pollicemur, Nosque & Succeſſores noſtros obligamus præſentibus, quod huiuſmodi conceſſione noſtra ſuper Emporium præfatum de novo conceſſa ipſos cives, & incolas Vratiſlavienſes ſubditos noſtros, Emporioque eorum præfato in damnum Regni Poloniæ, & incolarum eius nunquam deinde uti permittemus, neque Succeſſores noſtri permittere debebunt, declarantes, decernentesque, prout declaramus, & decernimus auctoritate noſtra Regia, Emporium ipſum Vratiſlavienſe eo modo, prout ſupra ſcriptum eſt, nullum amplius robur iam exnunc habiturum tenore Præſentium mediante. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, teſtimonium, atque robur perpetuo valiturum has fieri, Sigillique noſtri appenſione muniri præcepimus. Datum Poſonii, XXVII. Aprilis Anno 1515. Regnorum autem noſtrorum Hungariæ vigeſimo quinto, Bohemiæ vero quadrageſimo quarto.

VLADISLAUS *Rex.*

Vladiſlaus Sterberg in Bechina ſupremus Regni Bohemiæ Cancellarius.

XXII.

Vratiſlavienſes abdicant ſe Emporio, quod ex conceſſione VLADISLAI *Hungariæ, & Bohemiæ Regis habebant, cautione interpoſita, quod eo deinceps nunquam utentur.* Actum & Datum Sabbatho ante Dominicam Jubilate. *Ex Originali. Exſtat in Archivo Cancell. Regni Lib. 20. Num. 21. Fol. 15.*

NOs Proconſul, & Conſules, totaq; Communitas civium, & incolarum Civitatis Vratiſlavienſ. recognoſcimus Præſentibus. Quod licet ſuperiori tempore certis reſpectibus permoti Literas, & conceſſiones Emporii noſtri Vratiſlavienſis conſtitutionem, & ordinationem in ſe continentes, apud Sereniſſimum Principem, & Dominum Dominum VLADISLAUM DEI Gratia Hungariæ, Bohemiæ Regem, Dominum noſtrum clementiſſimum feliciter modernum impetraſſemus, vigore quarum quidem Literarum nullos extunc negotiatores cum mercibus, & ſine his undequaque ad ſe venientes negotiandi gratia, ad alias quaſcunque urbes ire, redireque permittere debebamus, prout nec permittebamus in effectum, propter quod Sereniſſimus, & Invictiſſimus Princeps, & Dominus SIGISMUNDUS Poloniæ Rex, & Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Hæres, ratus Emporium noſtrum huiuſmodi quidpiam incommodi & damni ſubditis, & incolis Regni, aliorumque Dominiorum ſuorum illaturum, Nobis, ac univerſis incolis, & negotiatoribus noſtris in Regnum ſuum, aliaque Dominia, ſubditis quoque ſuis quibuscunque Vratiſlaviam ad Nos ingreſſum, & mutua huiuſmodi commercia ſub pœnis areſti, & confiſcationis Bonorum penitus prohibere, interdicereque dignatus erat. Quam quidem prohibitionem ſuam, & in Nos, & in ſingulos noſtrum, uti præfertur, decretam, & extenſam, quia in præſentiarum idem Sereniſſimus Princeps, & Dominus Dominus SIGISMUNDUS DEI Gratia Rex Poloniæ, ad interceſſionem præfati Domini noſtri Hæreditarii Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regis Germani ſui chariſſimi, & inſtantes preces noſtras, utpote omnium, & ſingulorum incolarum Civitatis Vratiſlavienſis, relaxare dignatus eſt, Nobis liberum in Regnum ſuum, & ſubditis ſuis Vratiſlaviam ad Nos ingreſſum, mutuaque hinc inde Commercia admittendo, & concedendo, iuxta veterem conſvetudinem diutius obſervatam, & prout tempore felicis regiminis Sereniſſimorum olim Principum Dominorum, JOANNIS ALBERTI, & ſucceſſive ALEXANDRI, Sacræque huius Maieſtatis Regis Poloniæ feliciter modernæ ſuperius expreſſæ, uſque ad hanc prohibitionis prædictæ publicationem, Nobis una, & incolis Poloniæ Regni liberum id ſemper fuerat, & conſvetum, Nos quoque providentes, ne de cætero Sacræ ſuæ Maieſtati, & Regno eius Poloniæ diſplicere proinde videamur, hoc idem Emporium noſtrum de certa ſcientia, pariter & aſſenſu præfati Sereniſſimi Principis, & Domini Domini VLADISLAI DEI Gratia Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regis,

ANNO 1515.

Regis, Domini noſtri hæreditarii, in toto reiecimus, & illi renuntiavimus, ac renuntiamus temporibus æviternis, & pollicemur, ſeque, & Succeſſores noſtros unanimiter inſcribimus Præſentibus, & obligamus, quod ipſo Emporio noſtro uti frui nunquam deinceps debebimus, neque Succeſſores noſtri debebunt perpetuo, & in ævum, quin potius omnes, & ſingulos negotiatores cum mercibus, & ſine his de Regno Poloniæ, & alias undequaque ad Nos venientes, ultra Civitatem Vratiſlavienſem, & per eam ad alia mercaturæ loca, vicinasque quascunque vrbes negotiandi gratia libere, & ſine quovis impedimento, & gravamine totiens, quotiens opus fuerit, ire, redireque permittemus, Succeſſoresque noſtri permittere debebunt perpetuo, ac in ævum tenore Præſentium mediante, prout, & Sacra Maieſtas Sereniſſimi Principis Domini VLADISLAI Dei Gratia Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regis, Domini noſtri gratioſiſſimi Literis ſuis ſpecialibus id ipſum de Nobis fraternæ ſuæ Maieſtati Regiæ Poloniae polliceri, aſſecurareque dignata eſt. Et nihilominus Sereniſſimus praefatus Rex Poloniae, & Suae Maieſtatis Succeſſores in futurum, contra praedictam prohibitionem non faciet, neque facient, ſi & in quantum Nos, & Succeſſores noſtri in, & contra ſuam Maieſtatem, & ipſius Dominia, & ſuae Maieſtatis Succeſſores, & ipſorum ſimiliter Dominia taliter ſe conſervaverimus, & geſſerimus, ac conſervaverint, & geſſerint, prout ſe geſſimus, & conſervavimus, & noſtri Praedeceſſores ſe geſſerunt, et conſervaverunt per omnia tempora, usque ad praefatam prohibitionem per ipſum Sereniſſimum Regem Poloniae contra Nos factam, et promulgatam. In cuius rei teſtimonium, et evidentiam praeſentes ſcribi, Sigillique noſtri Civilis Vratiſlavienſis appenſione voluimus communiri. Actum, et Datum Sabbatho ante Dominicam Jubilate. Anno Domini milleſimo quingenteſimo quintodecimo.

XXIII.

Relaxatio Edicti contra Vratiſlavienſes lati. Datum Poſonii die Dominico Conductus Paſchæ. Anno 1515. *Ex Archivo Regni Lib. 20. Num. 21. Fol. 13.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Litvaniae, Ruſſiæ, Pruſſiaeque &c. Dominus, et Haeres. Significamus praeſentibus Literis noſtris quorum intereſt vniverſis. Quod quemadmodum ſuperiori tempore Cives, et Incolae civitatis Vratiſlavienſis, ut accepimus, de conſenſu, et conceſſione, Privilegioque ſpeciali fraternae Maieſtatis, videlicet Sereniſſimi Principis Domini VLADISLAI eadem Gratia Hungariae, et Bohemiae etc. Regis, Germani noſtri chariſſimi, tanquam Domini eorum haereditarii Emporium apud ſe in eadem Civitate Vartislavienſi in terminum conſvetum inſtituerant, univerſos ſubditos noſtros cum mercibus, et ſine his undequaque ad ſe venientes ad alia mercaturae loca negotiandi gratia ultra idem Emporium ſuum ire, redireque prohibentes non ſine detrimento, & damno eorundem ſubditorum noſtrorum, ita Nos quoque eisdem Vratiſlavienſibus in Regnum noſtrum, ſubditis vero noſtris Vratiſlaviam ingreſſum, et mutua hincinde commercia, ut ſub pœnis areſti, ita confiſcationis bonorum, ſolenni Edicto noſtro prohibueramus, in præſentiarum tamen ad vota, et interceſſiones eiusdem fraternae Maieſtatis, ipſorumque Vratiſlavienſium preces diligentes, hoc idem Edictum noſtrum, et prohibitionem huiusmodi relaxandam duximus, et relaxamus praeſentibus, ipſis Vratiſlavienſibus in Dominia noſtra, et ſubdidis noſtris Vratiſlaviam liberum ingreſſum, et mutua hincinde commercia, tam in Dominiis noſtris, quam Vratiſlaviae, et alias ubilibet de novo iterum admittentes, et concedentes, ita tamen, quod ipſi Vratiſlavienſes Emporio ſuo huiusmodi decreto non utantur unquam deinceps, perpetuis temporibus in futurum, quoscunque ſubditos noſtros toties, quoties opus fuerit, ultra Civitatem Vratiſlavienſem, et per eam ad alia quaecunque loca, mercaturae negotiandi gratia libere, et ſine quovis impedimento, vel gravamine ſemper deinde permiſſuri, non aliter, quam antea, et tempore fraternarum Maieſtatum, Sereniſſimorum olim Principum Dominorum JOANNIS ALBERTI, ſucceſſive, et ALEXANDRI Germanorum, et Praedeceſſorum noſtrorum Poloniae Regum, noſtri quoque felicis huius regiminis, usque ad hanc prohibitionem noſtram ſuperius expreſſam, liberum eis fuerat utrinque, ac conſvetum, prout etiam fraterna Maieſtas Hungariae, et Bohemiae etc. Rex, et iuxta, Cives praedicti Vratiſlavienſes Literis ſuis ſpecialibus ſuper praemiſſis omnibus, obſervandum Nos aſſecuraverunt, et propterea omnibus, et ſingulis dictae Civitatis Vratiſlavienſis inibi, et quibusvis incolis ad Regnum noſtrum modo praemiſſo veniendi, mercandi, et redeundi teno-

ANNO 1515.

tenore praeſentium liberam concedimus facultatem, omnium Officialium, et ſubditorum noſtrorum quovis impedimento, et contradictione nullatenus obſtante, ac etiam ipſos praefatos Vratiſlavienſes iuxta praedictam noſtram conceſſionem in futurum conſervabimus, et Succeſſores noſtri conſervabunt, ſi et in quantum ipſi in Nos, et Dominia noſtra ſe taliter conſervaverint, et geſſerint, prout ſe ante praedictam prohibitionem noſtram contra eos factam, et antea geſſerunt, et conſervabant. Harum, quibus Sigillum noſtrum ſubimpreſſum, teſtimonio Litterarum. Datum Poſonii die Dominico Conductus Paſchae. Anno Domini MDXV. Regni vero noſtri nono.

Relatio Magnifici Chriſtophori de Szydlowiec Caſtellani Sandomirienſis, & R.P. Cancellarii. Tum Siradienſis, Sochaczovienſis, Goſtenſisque Capitanei, ac Magni Opatow Domini & Hæredis.

XXIV.

Literæ Univerſales SIGISMUNDI *Regis ſuper Relaxatione Edicti contra Vratiſlavienſes lati.* Dat. Poſonii feria quarta proxima poſt Feſtum S. Staniſlai. *Ibidem fol. 16.*

Univerſis, & ſingulis Capitaneis, Tenutariis, Teloneatoribus, & eorum vices gerentibus, cæterisque ſubditis noſtris per, & intra univerſum Regnum ubilibet conſtitutis fidelibus dilectis gratiam Regiam. Fideles dilecti. Innoteſcimus Vobis ad vota, & inſtantes interceſſiones fraternæ Maieſtatis, videlicet Sereniſſimi Principis Domini VLADISLAI eadem Gratia Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regis Germani noſtri chariſſimi, Edictum noſtrum, quo mediante ſuperiori tempore Civibus, & Incolis Civitatis Vratiſlavienſis propter Emporii eorum inſtitutionem in Civitate Vratiſlavienſi præfata, de certa ſcientia, & conceſſione ſpeciali eiusdem fraternæ Maieſtatis, ut accepimus, non ſine damno ſubditorum noſtrorum factam in Regnum noſtrum, ac etiam ſubditis noſtris Vratiſlaviam negotiandi gratia hincinde ingreſſum, mutuaque commercia ſub pænis areſti, & confiſcationis bonorum prohibueramus, in præſentiarum Nos relaxaſſe eisdem Vratiſlavienſibus, & ſubditis noſtris hincinde tam in Regno noſtro, quam Vratiſlaviæ, vel alias ubilibet ultra eam eadem commercia antehac eis invicem conſveta admittentes, & eo potiſſimum, quia ipſi Cives Vratiſlavienſes Emporio ſuo præfato nunquam deinceps uti debebunt perpetuis temporibus in futurum. Pro tanto mandamus Vobis habere volentes, quatenus eosdem Vratiſlavienſes in Dominiis noſtris, noſtrosque ſubditos Vratiſlaviæ, & ultra eam commercia ſua exercere permittatis, iuxta veterem conſvetudinem diutius obſervatam, & prout tempore fraternarum Maieſtatum Sereniſſimorum olim Principum Dominorum JOANNIS ALBERTI, & ſucceſſive ALEXANDRI Germanorum, et Praedeceſſorum noſtrorum, noſtri quoque felicis huius regiminis uſque ad tempus prohibitionis noſtræ huiuſmodi, id ipſum fuerat eis utrinque liberum, & conſvetum. Volumus inſuper, & mandamus, ut hanc noſtram prohibitionis prædictæ relaxationem, in locis ad id conſvetis publicari, & proclamari, ac ad notitiam ſingulorum, quorum intereſt, deduci faciatis, ſecus non facturi pro gratia noſtra. Dat. Poſonii feria quarta proxima poſt Feſtum Sancti Staniſlai, in Anno Domini MDXV. Regni vero noſtri nono.

Commiſſio propria Maieſtatis Regiæ.

Pacta Sponſalia inter FRIDERICUM *Ducem Lignicenſem, & Sereniſſimam* ELISABETH SIGISMUNDI I. *Regis Poloniæ Sororem germanam per Oratores inita.* Dat. Cracoviæ die 12. Septemb. Anno 1515. *Ex Originali. Vide Tom. II. Tit. Supplementum Tom. I. Part II. ad Ann. 1515.*

SIGISMUNDI I. *Regis eorundem Pactorum Approbatio.* Dat. Cracoviæ 12. Septemb. *Ex Originali ibidem ad Ann. 1515.*

XXV.

SIGISMUNDI I. *Regis ad Vratiſlavienſes Literæ in negotio Metropolitani Gneſnenſis. Ex Archivo Regni Lib. Legationum ſub Lit. E. fol. 170.*

Petenti, & requirenti Scripta noſtra Reverendiſſimo Domino Jo. Archiepiſcopo Gneſnenſi, qui (ut ſui debiti eſt) de ſtatu, & dignitate Vratiſlavienſis Eccleſiæ ſollicitus eſt, quique eius caſus, tam præteritos, quam præſentes, longo Nobis ſermone, & dolenter explicuit, mirati ſumus

tantam

Anno 1517.

tantam ineſſe vobis dulcedinem, cum Perſonis Eccleſiaſticis conflictandi, ut vobis nullo fere tempore cum Clero conveniat, unde etiam alii quidam impotentiores, occaſionem capiunt Eccleſiam vexandi, utrumque ea res habet, quando non ignari ſumus eandem Eccleſiam a Maioribus noſtris inclytis Poloniæ Regibus, & Monarchis conditam eſſe, atque fundatam, tunc, cum Civitas Vratiſlavienſis necdum oppiduli quidem nomen obtineret, ſitque Nobis permoleſtum, vos rebus novis ſtudere, quæ, & odioſæ ſunt, & Eccleſiæ Dei adverſæ, ſub eo præſertim tempore, quo anni Sereniſſimi Principis Domini Ludovici Hungariæ, & Bohemiæ Regis, nepotis noſtri chariſſimi, Domini temporalis veſtri, cuius tutela ad Nos quoque pertinet, plenam, & perfectam ætatem nondum attigerunt. Vos hortandos duximus, & hortamur præſentibus, ut ab huiuſmodi inceptis, vobis ipſis temperare velitis, & per quietem, quam Deus vobis conceſſit, non quærere ſeminaria earum litium, quæ probroſos, & infelices exitus vobis allatura ſunt. Alioquin non poterimus præfati Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi propoſitum, non ſolum probare, ſed ſtudio quoque ipſius, & ſedulitati in defendendis Eccleſiæ Juribus, cuius Nos a Maioribus noſtris Fundatores ſumus, pro Regia noſtra in Eccleſias, & Eccleſiaſticas Perſonas benivolentia non adeſſe. In hoc facietis rem Nobis placitam, vobis vero ipſis non incommodam.

XXVI.

1517.

Eiusdem ad Duces, & Status Sileſiæ de moneta Svidnicenſi. Ibidem fol. 188.

Illuſtres Principes, & Domini Affines noſtri chariſſimi, ac Magnifici, Generoſi, Nobiles, Famati, ſincere Nobis dilecti. Jam pridem cum nova moneta in Civitate Svidnicenſi cœpta fuit excudi, viſum erat omnibus Conſiliariis, & Regnicolis noſtris in manifeſtum damnum Regni noſtri fieri, quod eadem moneta non ſub Signis ſolitis Sereniſſimi Domini Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regis, ſed adinſtar, & tantam ſimilitudinem monetæ noſtræ fieret, ut per ſimplices, & Literarum ignaros nullo modo a noſtra dignoſci poſſit. Quare de communi omnium conſilio illam e Regno noſtro proſcribi fecimus, & publico Edicto capi ab omnibus ſubditis noſtris vetuimus, intelligentes eam, ſi expendi permitteretur, ingens diſpendium Nobis, & noſtris ſubditis allaturam, & proinde poſtulamus a Veſtris DD. Univerſis, ut hanc rem Nobis noxiam ita ſiſtere, & providere velint, quo deinceps moneta ipſa, & non excudatur, & excuſa ad Regnum noſtrum non inferatur, alioquin Nos omnes illos, apud quos reperietur, graviſſimis pænis affici, ferreque diutius non poterimus, quin viciſſim ſtatuamus aliquid, quo damnum Nobis illatum iis, quorum culpa eſſet, refunderetur, ut Nos commodo Regni noſtri non defuiſſe videremur. Habemus tamen hanc fidem de veſtris DD. quod pro virtute, & benevolentia ſua in Nos, hæc iuſta poſtulata noſtra exequentur. Quæ bene valeant.

Anno 1517.

1526.

Sigismundi I. *Regis Poloniæ Literæ ad Duces Sileſiæ de Jure ſuo in Regnum Bohemiæ.* *Vide Tit. Bohemia fol. 29.*

XXVII.

1527.

Prohibitio commerciorum cum Sileſia. Ex Archivo Regni Lib. 29. Num. 30. fol. 787.

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Hæres. Univerſis, & ſingulis Principibus tam Spiritualibus quam Sæcularibus &c. ſincere, & fidelibus Nobis dilectis, Salutem, & Gratiam noſtram Regiam. Sincere & Fideles Dilecti. Manifeſtum vobis, & cuilibet veſtrum facimus per præſentes, quia conſiderantes, ac Nobiſcum reputantes, varias, & multiplices iniurias, et gravamina, quæ ex Sileſia Regno, et ſubditis noſtris inferuntur, præſertim moneta Svidnicenſis, quæ longo tempore in magna copia in Regnum Noſtrum inferebatur, & etiamnum infertur, cum maximo detrimento ſubditorum noſtrorum, et Reipublicæ ipſius Regni noſtri, ad quam prohibendam cum per hoc omne tempus nihil operæ, et ſtudii praetermiſerimus, nec quicquam tamen proficere potuerimus, ac proinde nullum aliud remedium ob eam ipſam monetam ſiſtendam reſtare videtur, quam omne commercium cum ea tota vicinia prohibendum, de Conſilio univerſi Senatus, et inſtantia Regnicolarum noſtrorum inhibitionem, & occluſionem omnium itinerum in Sileſiam non ſolum prorogandam, ſed etiam diligentius cuſtodiendam eſſe decrevimus, ac ut eadem inhibitio, et occluſio, ſuum debitum ſortiatur effectum, vobis omnibus, et ſingulis ſupradictis, cuiuſcunque Ordinis, et conditionis exiſtentibus, ſtrictiſſime mandamus, ut eam inhibitionem, et occluſi-

Anno 1527.

Occluſionem firmiſſime obſervetis, ita quod nemo audeat, in Sileſiam res, et Merces aliquas, tam grandes, quam exiguas, cuiuſcunq; qualitatis fuerint, praeterquam Sal noſtrum Regium vehere, et inferre, ſed nec ad alias quoque quaſcunque remotiores partes, eaſdem res, et merces de Regno noſtro per ipſam Sileſiam ducere, et Boves etiam ad aliqua alia loca, extra ipſum Regnum noſtrum, praeterquam ad ea, quae iam pridem per Nos deſignata, et per Literas noſtras Univerſales, ante biennium omnibus notificata ſunt, pellere quovis modo, prætextu, et colore praeſumat, nedum ſub amiſſione ipſorum Boum, merciumque, et rerum, quas contra praeſentem Inhibitionem noſtram de Regno noſtro quiſpiam duxerit, verum etiam Bonorum ſuorum omnium confiſcatione. Liberum autem eſſe debet Mercatoribus, aliiſque hominibus ex Sileſia, & ex aliis extraneis partibus quibuſcunque, ad Civitates, & Oppida Regni noſtri, ad ea videlicet, ad quæ ab antiquo ire conſveverant, cum rebus, & mercibus ſuis quibuſcunque venire, & ibidem emere, aut vendere, resque, & negotiationes ſuas, ac alias actiones licitas cum noſtris ſubditis exercere, & contra e Regno libere cum Bobus, rebus, & mercibus, ſolutis datiis, & teloneis debitis exire, ſubditis vero noſtris licebit ad alias Provincias, & Regna, præterquam ad Sileſiam res, & merces quaſcunque de Regno tranſmittere, & ducere, dum modo per ipſam Sileſiam non tranſmittant, nec duci, aut vehi faciant. Et quia non verentur plurimi hanc prohibitionem, & occluſionem viæ in Sileſiam multiplicibus modis transgredi, in contemptum Decretorum, & mandatorum noſtrorum, & in peſſimum inobedientiæ exemplum, volentes tam Cuſtodes, quam etiam Negotiatores hanc ipſam prohibitionem noſtram transgredientes ſeverius coercere, ſtatuimus cum univerſis Conſiliariis, & Terrarum Nuntiis in Generali Conventu Cracovienſi proxime præterito congregatis, quod quicunque deinceps compertus fuerit, eandem prohibitionem noſtram tranſeundo cum mercibus, aut frumentis qualibuſcunque in Sileſiam ultra fines Regni noſtri, tranſgreſſus eſſe, & capite, & Bonis omnibus puniri debet. Qui vero non fuerit in tranſgrediendo deprehenſus, ſed vel furtim, vel conniventia Capitaneorum tranſgreſſus, & dehinc Domum reverſus, ſi teſtibus idoneis convictus fuerit, eam tranſgreſſionem commiſiſſe, pæna capitis punietur. Si autem quiſpiam Capitaneorum permiſerit aliquem contra ipſam Prohibitionem noſtram Sileſiam tranſire, & Capitaneatus ſui Officio privari, & alia, quæ Nobis condigna videbitur, animadverſione puniri debebit. Si vero fuerit Capitaneus, qui Bona noſtra habuerit oppignorata, perdere debebit absque ulla ſpe veniæ, Summas omnes pecuniarum, quas in ipſis Bonis noſtris habuerit inſcriptas, eademque Bona ad Nos ipſo facto devolvi debebunt. Quodſi Burgrabius, Vicecapitaneus, aut Notarius Capitanei modo ſupradicto exceſſerit, & idoneo teſtimonio convictus fuerit, quod aliquem contra prohibitionem noſtram tranſire in Sileſiam permiſiſſet, quovis colore, & prætextu, illum eius Dominus vel evincere, vel ad pænam Capitis, & Bonorum Nobis extradere debebit, atque huic Conſtitutioni, & Decreto noſtro univerſi homines tam noſtri, quam ſubditorum noſtrorum Spiritualium, & Sæcularium ſubiacebunt, nec quisque exemptus eſſe debebit. Proinde Vobis locorum Capitaneis, ac Proconſulibus, & Conſulibus Civitatum, & Oppidorum ſevere præcipimus, ut hanc noſtram Conſtitutionem, ac Edictum, ubique in omnibus locis publicis, ad quæ homines frequenter convenire ſolent, denuntiari, & proclamari faciatis, ne aliquis ignorantiam prætendens, aliquid contra eam Conſtitutionem noſtram committat, & pænas ſupraſcriptas incurrat. Vos vero Capitanei in cuſtodiendis, & perveſtigandis locis omnibus, ac itineribus, ne quis eandem prohibitionem noſtram transgrediatur, curam, & diligentiam omnem adhibeatis, & quoſcunque offenderitis, vel deprehenderitis in minima quaque re contra hanc prohibitionem noſtram exceſſiſſe, illius res, & ipſummet capiatis, & usque ad Inſtructionem, & Documentum noſtrum detineatis ſub pænis contra Capitaneos, & Officiales negligentes ſtatutis, & pro gratia noſtra non aliter facturi. Dat. Cracoviæ Sabbatho proximo ante Dominicam Conductus Paſchæ Anno Domini MDXXVII. Regni vero noſtri Anno XXI.

Ad Mandatum Regiæ Maieſtatis proprium.

Anno 1527.

XXVIII.

1533.

Sigismundi I. *Regis Reſponſum Vratiſlavienſibus datum, quo eis prohibet, ne Monaſterium S. Vincentii in ſuburbio Vratiſlavienſi ſitum demoliri audeant. Ex Archi-*

Anno 1533.

Archivo Regni Lib. Legationum ſub Lit. E. Fol. 354.

Famati grati nobis dilecti.

Accepimus Literas veſtras, quibus Nobis declaratis controverſiam veſtram cum Abbate Monaſterii S. Vincentii, de transferendo ipſo Conventu eius intra mœnia Civitatis, & Monaſterio ipſorum demoliendo, propterea, quod officere defenſioni civitatis deberet, poſtulatisque a Nobis, ut ea bona, quæ hoc ipſum Monaſterium in Regno noſtro habet, nihilominus ad eosdem Monachos, ut prius, pertinerent, & ſpectarent. Nos quidem probamus diligentiam veſtram de providenda civitate veſtra, in his omnium rerum turbis, & diſcriminibus, verum ut hæc proviſio incipi deberet a demoliendis ædibus ſacris, non commendamus. Talia enim fieri non conſueverunt, niſi in extremis, etiam apud Gentiles, nedum apud Chriſtianos, etſi quando id obſervatum eſt, nunc obſervari debet maxime, cum ſatis ſuperque indignationem DEI adverſus Nos provocavimus. Itaque cum hoc Monaſterium Sancti Vincentii ſit a Prædeceſſoribus noſtris fundatum, eoque ſic ſtante fuit Civitas veſtra hactenus ſalva, & incolumis, non cenſemus, neque conſentimus ut adhuc, antequam aliquod evidens periculum immineat, demoliretur, quod ſi aliquod tale diſcrimen inſtaret, ut ita facto opus eſſet, non multum negotii, neque laboris caperet ipſius Monaſterii demolitio. Haec pro virtute & prudentia veſtra expendatis.

XXIX.

1540.

SIGISMUNDUS *Rex Conventionem inter Oratores* FERDINANDI *Romanorum Regis, & Conſiliarios Regni Poloniæ de mutuis controverſiis dirimendis factam approbat, promittitque ſe Edictum Prohibitionis itinerum in Hungariam, & Sileſiam antiquaturum, cum damna ſuis ſubditis reſarcita fuerint.* Dat. Cracoviæ 6. Mart. 1540. *Ex Archivo Regni.*

SIGISMUNDUS *D*ei Gratia Rex Poloniæ, Magnus *D*ux Litvaniæ &c. Univerſis, & ſingulis, &c. teſtatum facimus. Quod accepto reſponſo a Nobis Oratores Sereniſſimi *D*omini Romanorum Regis in congreſſum, colloquiumque nonnullorum Regni noſtri Senatorum, & Conſiliariorum venire poſtularunt; quod cum iis de die, deque loco convenire cuperent, ubi ſopiri omnes controverſiæ, & tam Sereniſſimi Domini Romanorum Regis, quam noſtrorum hominum animi tranquillari poſſent. Quam ad rem ſe plenum, & ſufficiens a *S*ereniſſimo Domino Romanorum Rege ſuo mandatum habere affirmabant, quod quidem coram his ipſis Regni noſtri Senatoribus, & Conſiliariis, qui fuerant per Nos deſignati, poſt ea protulerunt, atque ita cum eis conſentientibus animis convenerunt, ut de omnibus iſtis controverſiis, iniuriis, damnis, prædis, rapinis, ſpoliis, quæ utrinque interceſſerunt, cognoſcendi dies præfiniretur proxima ſancti Galli in Civitate noſtra Wſchowa. Quo quidem Sereniſſimus Dominus Romanorum Rex octo Viros, Nos alios totidem cum plena poteſtate mittere debemus, qui Judices agant Commiſſarios, & contentiones dirimant, controverſias diſceptent, damna, iniurias, prædas, rapinas, ſpolia, & cætera id genus incommoda, iuxta eas, quæ datæ ſunt prius Glogoviam inſtructiones, & quæ poſtea dabuntur, ſarciri utcunque curent, & vel amice tranſigant omnia, vel Juris via cognoſcant: ita tamen, ut non tam perſonarum, quam locorum, ubi, vel unde iniuriae factae ſunt, ratio habeatur: ut, ſi quae ſint a quocunque tandem, vel in Hungaria, vel in Sleſia, vel in quibuscunq; locis, quae ſunt Ditiones Sereniſſimi Domini Romanorum Regis, factae noſtris iniuriae, reſarciantur. Similiter Commiſſarii quoque noſtri ſarciri curabunt, ſi quid eiusmodi in Regno noſtro a quocunque factum eſt.

Anno 1540.

Quod ſi quae cauſae paulo magis difficiles fuerint, quae in eo conventu terminari non poſſint, tum utraque pars ad ſuum Regem referet, quodque inter Nos, & *S*ereniſſimum Dominum Romanorum Regem convenerit, id ratum erit, & firmum, ac utriusq; noſtrum *D*ecreto homines utriusque noſtrum ſtare oportebit.

Haec cum ita eſſent, per omnes Sereniſſimi Domini Romanorum Regis, & Senatores, ac Conſiliarios Regni noſtri tractata, quoniam expedire utriusq; noſtrum hominibus viſa ſunt, atque ad gratiam, concordiam, amicitiam inter eos conciliandam pertinere, libenter ad ea conſenſimus, ac praeterea polliciti ſumus fore, ut deinceps in manu, poteſtateque noſtra, et Senatorum, Conſiliariorumq; noſtrorum antiquatio, ſive relaxatio Edicti noſtri ſit, de non exportandis ex Regno in Hungariam, et Sileſiam per noſtros mercatores, mercibus, neque inde in Regnum noſtrum importandis. Quod ſi plene fuerit hominibus noſtris de damnis, iniuriis, praedis, rapinis, ita, ut Commiſſarii noſtri, & Nos Reges conſtituerimus, ſatisfactum, tum vero erit voluntas noſtra Edicti huius, ſeu Interdicti inducendi, antiquandi, relaxandi. Sin minus erit ita ſatisfactum, Edictum hoc noſtrum Nos induci nequaquam patiamur. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, & teſtimonium hæc ſcribi, Sigilloque noſtro obſignari fecimus. Datum Cracoviæ in Comitiis Generalibus Regni. 5. die menſis Martii, Anno Domini 1540.

Anno 1540.

Idem Conventioni prædictæ adſcribit Articulum, ut duobus Menſibus ante Conventum Wſchovenſem utraque pars libellos iniuriarum, & damnorum, ad loca hic deſignata mittat.

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ etc. Univerſis, et ſingulis, quorum intereſt, planum, teſtatumque facimus. Quod in his Literis de die, deque loco Conventus, qui proxime habendus eſt, inter Nos, et Oratores Sereniſſimi Domini Romanorum Regis convenit, oblivione quadam accidit, ut qua de re tam inter illos, quam inter Senatores, et Conſiliarios Regni noſtri nominatim cautum erat, non adſcriberetur illud, quod adſcribendum poſtea curavimus, quod duobus menſibus ante Wſchovenſem Conventum libelli iniuriarum, et damnorum, quæ data ſunt hominibus noſtris, in Arcem Sereniſſimi Domini Romanorum Regis Pragenſem conſcripti mitti debent, ut aliquanto ante ſciri poſſent, qui in Jus vocabuntur. Quibus de rebus cauſam eos dicere oporteat. Hoc ipſum homines quoque Sereniſſimi Domini Romanorum Regis facere tenebuntur, ut et ipſi duobus ante menſibus, quam in Civitate noſtra Wſchovenſi Conventus hic habebitur, libellos iniuriarum, et damnorum, quæ acceperant, in Arcem noſtram Cracovienſem conſcriptos mittant. Quo ex noſtris quoque hominibus, qui erunt in iudicium vocati, non omnino ad cauſam dicendam veniant imparati. Hæc etſi in literis illis per oblivionem ſcripta non ſunt, pro eo tamen, ac ſi ſcripta eſſent, haberi voluimus. Quo plus autem fidei tribuatur literis his noſtris, ſigno eas noſtro obſignari iuſſimus. Datum Cracoviæ VI. Martii. Anno Domini 1540.

XXX.

1557.

Reſponſum FERDINANDI *Roman. &c. Regis ad Legationem* SIGISMUNDI AUGUSTI *Regis Poloniæ de rebus, & negotiis Sileſiacis. Ex Archivo Regni Lib. ſub Lit. P. Fol. 59.*

Anno 1557.

Sacra Romanorum, Ungariæ, Bohemiæ, &c. Regia Maieſtas, Dominus noſter clementiſſimus, benigne, ac benevole intellexit ea, quæ Sereniſſimi ac Potentiſſimi Principis Domini, Domini SIGISMUNDI AUGUSTI Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, ac Ruſſiæ, Pruſſiæ, Filii, & Conſangvinei Maieſtatis ſuæ chariſſimi nomine, Reverendus Dominus Martinus Cromerus, Canonicus Cracovienſis, Serenitatis ſuæ Secretarius, & Orator, tum verbo, tum ſcripto, de rebus, & negotiis Sileſicis propoſuit. Cumque huiusmodi omnia ad utriusque Regnorum, & ſubditorum commoda inprimis ſpectare videantur, nihil aliud æque exoptat Regia eius Maieſtas, quam ut omnes mutuæ controverſiæ inter Sileſios, & Polonos amicabiliter componantur, ſeu, iure mediante, dirimantur. Quod ut eo citius, & facilius fieri poſſit, Maieſtas Eius Regia præfato Oratori mentem, & voluntatem ſuam in hunc, qui ſequitur, modum, declarandam duxit.

Et quantum ad primum articulum de controverſiis finium, ultro, citroque tam inter Sileſios, quam inter Polonos, arbitratur quoque Eius Maieſtas Regia, ut futura æſtate Conventus Commiſſariorum duplices inſtituantur, alter de finibus regundis, ſimulque diſceptandis iis iniuriis, quæ non niſi in re præſente recte diiudicari poſſunt, ſed tamen ut is poteſtatem habeat amice componendi, iuridice definiendi controverſias finium, atque etiam iniurias circa controverſos fines utrinque exortas. Alter vero generalis, & principalior de caeteris omnibus, de quibus hactenus aliqua fuit controverſia, tam inter Regnum Poloniæ, quam inter Ducatum Sileſiæ, atque ut is præterea poſſit, ſi ſupradicti Commiſſarii limitum de ferenda ſententia, ſive interloquutoria, ſive diffinitiva, diſcrepent, toties, quoties opus fuerit, ſententia ſua, quæ iuri, & æquitati conſona videbitur, litem abſolvere, & de tractandæ concordiæ modo cognoſcere.

Tempus vero idoneum, quo utrinque Commiſſariorum Conventus conveniant, præfigendum eſſe eius Maieſtati videtur, Feſtum S. Viti proxime futurum, quæ erit quindecima Menſis Junii.

Cumque Sileſia Poloniam quinque tractibus attingat, annuit Maieſtas Eius Regia Serenitati Regis Poloniæ, ut quinque locis diverſis eodem tempore Commiſſarii deputentur, ita, quod ad quemlibet iſto-

Anno 1557.

iſtorum tractuum, tres ex Polonis, & tres ex Sileſiis Commiſſarii ad ſupra dictas controverſias determinandas conſtituantur, in quibus vero locis iidem Commiſſarii convenire, ac incipere, & functionem ſuam finire debeant, Regia Eius Maieſtas hoc in Sereniſſimum Dominum Regem Poloniæ, & Epiſcopum Vratiſlavienſem, ut de eo ſimul conveniant, reiicit.

Alter vero principalior Conventus, ac Generalis inſtituatur in eo loco, quem antiqua conſvetudo, & acta præſcribunt. Accommodatior tamen videtur locus oppidum Wſchowa.

Cæterum, ut tanto maiori cum fructu prædicti Commiſſarii, negotia eis commiſſa tractare, & ad optatum finem deducere poſſint, Maieſtas Eius Regia, ad abſolvendas huiusmodi controverſias, adprime utile fore exiſtimat, ut quilibet Commiſſariorum calleat latinum, Bohemicum, vel Polonicum idioma, aut alterum ex illis, utque æqualis numerus Equitum in quolibet Diſtrictu perluſtrandorum finium conſtituatur, de quo tamen numero conſtituendo Maieſtas Eius Regia Epiſcopo Vratiſlavienſi committet, ut de eo cum Sereniſſimo Domino Rege Poloniæ concordet.

Quodſi vero aliquis Commiſſariorum legitima cauſa impeditus abfuerit, exiſtimat Maieſtas Eius Regia, ut Collegæ Eius alium ſubdelegent, qui par ſit conditione, atque dignitate illius, cui ſubdelegatur. Sic videtur Eius Maieſtati Regiæ, ut querelæ, & controverſiæ, quæ in futuris Conventibus Commiſſariorum definiri debebunt, ad minus ſex ſeptimanis ante diem Conventus, e Polonia quidem ad ſupremum Capitaneum Sileſiæ, Epiſcopum Vratiſlavienſem, e Sileſia vero ad Capitaneum, & Arcem Cracovienſem duplicatæ transmittantur, cum inſertis cauſis earum querelarum. Adſcribatur quoque: ex quo Palatinatu, vel Territorio ſit is, contra quem querela exhibetur. Suffragia Commiſſariorum, alternatim ferenda eſſe, arbitratur Maieſtas Eius Regia. Quodque ad terminos motos pertinet, ut reſtituantur, tranſgreſſores vero iuxta legis normam præſcriptam puniantur. Putat quoque Eius Maieſtas, concordandum eſſe de forma iuramenti teſtium, ne convenientibus Commiſſariis, prolixior deſuper diſputatio ſuboriatur. Inſolita vero cum ſit, ac magno cum periculo conſvetudo, in aliquibus Regionibus, in finibus regundis teſtium producendorum ratio, teſtes enim contra iuris communis diſpoſitionem in alterius iurant animam, arbitratur Eius Maieſtas Regia conſultius eſſe, ut propter commune bonum, & utilitatem iuris Communis forma obſervetur.

Anno 1557.

Quantum ad ſecundum Articulum de libertate commerciorum, clementer etiam Maieſtas Regia intellexit, prætendere Cracovienſes Privilegium quoddam antiquum, in quo Sereniſſimus Dominus Rex Poloniæ tum Cracovienſibus, tum Poſnanienſibus, non cognita cauſa, cum hactenus Vratiſlavienſes nullam hac de re litem, & actionem moviſſent, nihil quicquam denegare potuiſſet. Paratos autem fuiſſe, & eſſe Cracovienſes, & Poſnanienſes, etiamnum ea de re ſuſcipere iudicium Regis ſui, ſecundum præſcripta Pactorum publicorum, & ſui Privilegii, ſed neminem hactenus extitiſſe, qui ſubditis Regis Poloniæ litem intentaſſet. Permoleſtum quoque eſſe ſubditis Regni Poloniæ, quod ipſi Urbem Viennenſem, & in Hungaria Caſſoviam cum mercibus ſuis transgredi non permittantur.

Maieſtas Eius Regia benigne in memoria habet, quid in Pactis, atque Fœderibus de libertate Commerciorum cautum ſit, eo ſcilicet in loco, & articulo. *Volumus præterea vias, & flumina publica, nec non commercia, & negotiationes mutuas per Regna, & Provincias noſtras, omnibus, & ſingulis Regnicolis, Provincialibus, & ſubditis noſtris, tam terra, quam aqua, utrinque libera eſſe, nec ullis unquam interdictis, arreſtationibus, ſeu repreſſalium conceſſionibus impediri, ſed utriusque noſtrum ſubditos in alterius Regnis, ac Dominiis, libero tranſitu, & fide publica (quem Salvum Conductum vocant) non minus, quam proprios cuiusquam ſubditos, gaudere, ac frui poſſe, & debere &c.* Ex quo liquet, quam clare, & aperte, libertas commerciorum in Pactis, & Fœderibus contineatur, quæ etiam de novo, ab alterutra parte labefactari debere non videntur. Nec videtur Cracovienſes prætenſo ſuo Privilegio aliquatenus iuvari poſſe, cum illud tam antiquum eſſe non credatur, ut Pactis Conventis derogare valeat, quin etiam ſi antiquum eſſet, quod nihilominus per non uſum iam pridem amiſſum denuo eſſet. Et ut maxime tale aliquod Privilegium haberent, per quod eis vis deponendarum mercium competere poſſe videretur, fide digna tamen relatione intelligitur, illud non aliter, niſi cum illa exceptione expreſſa conceſſum eſſe, quod extraneis mercatoribus libere liceat recta via merces ſuas Lublinum, Sandomiriumque convehere. Unde neceſſario infertur, quod, etiamſi tale Privilegium Cracovienſes habuiſſent, nihilominus eo ſemetipſos indignos feciſſent, & privaſ-

Anno 1575.

privaſſent, quod eodem privilegio abutentes, extraneos mercatores, præſertim vero Maieſtatis Eius Regiæ ſubditos Vratiſlavienſes, prætextu eiusdem, neque Lublinum, neque Sandomirium, cum mercibus ſuis proficiſci permiſerunt. Quod vero Cracovienſes exemplo Viennenſium libertatem commerciorum probare volunt, longe diverſa eſt ratio. Conſtat enim Vienenſium Privilegium eſſe antiquiſſimum, & eos ſecundum illius tenorem ab immemorabili tempore ſemper fuiſſe, in quieta quaſi poſſeſſione, & uſu. At Cracovienſes contra Fœdera, & Pacta inita denuo conatos fuiſſe, tale ius deponendarum mercium introducere. Eoq; longe durius, & ſeverius contra Maieſtatis ſuæ Regiæ ſubditos uti, quam in ullo alio loco, taliter privilegiato, fieri ſoleat. Maieſtas enim eius Regia ſuorum querimoniis frequenter edocetur, quod Vratiſlavienſibus, non ſolum magna iniuria Cracoviæ in mercibus illorum conſignandis, & occludendis inferatur, ſed etiam Lublinum proficiſci, quod per viginti milliaria a Cracovia diſtat, ex mera quadam invidia prohiberi aſſeruntur. Poſnanii, & Caliſſii quoque merces ſuas per totum octiduum deponere (ut dicitur) coguntur. Quin etiam Maieſtati eius refertur, quod extra nundinas ſolennes ſubditis Maieſtatis eius, neque in parva, neque in magna quantitate, mercaturam exercere, mercesque ſuas divendere permittatur, quod non ſolum Viennæ extraneis etiam mercatoribus, ſaltem in magna quantitate, conceditur, verum etiam, exceptis ſuæ Maieſtatis ſubditis, præſertim Sileſiis, aliisque diverſarum nationum hominibus, ut Turcis, Tartaris, Armenis, Judaeis, etiam Cracoviæ, liberum eſſe affirmatur.

Quod quidem cum nedum Pactis Conventis, verum etiam bonæ vicinitatis Juribus conſervandis parum idoneum videatur, Maieſtas Eius Regia plane confidit, quod citra mentem, & voluntatem Sereniſſimi Domini Regis Poloniæ, Filii, & Conſangvinei Maieſtatis ſuæ chariſſimi hactenus acciderit. Et quod Serenitas Eius de iſtis clarius edocta, pro ſingulari erga Maieſtatem eius obſervantia filiali, amice, & benovole aſſenſura, & curatura ſit, ut vel Cracovienſes ab hoc ſuo inſtituto protinus diſcedant, vel ſi citra Juris diſpoſitionem ab eo dimoveri non poſſent, controverſia huiuſmodi per Deputatos utriusque Regis Commiſſarios ex æquo, & bono, fine debito determinetur. Ac interim executio prætenſi Privilegii Cracovienſium, Poſnanienſium, & Caliſſienſium contra tranſgreſſores ad tempus

Anno 1557.

usque concordiæ, vel declarationis Commiſſariorum, differatur.

In quo quidem eius Serenitas Regia, Eius Regiæ Maieſtati rem pergratam, & Regiæ eius Celſitudini dignam eſt factura. Quam etiam Maieſtas eius Regia omni Paterna ſua benevolentia, & amicitiæ genere diligenter recompenſare ſtudebit.

XXXI.

1619.

CAROLI *Archiducis Auſtriæ ad Archiepiſcopum Gneſnenſem, Metropolitanum ſuum Literæ, quibus Epiſcopatum Vratiſlavienſem tutelari patrocinio Regis Poloniæ commendat, ſuggeritque, ut is Feuda Ducum Sileſiæ in ſuam redigat poteſtatem.* Dat. Niſſæ 14. Auguſti 1619. *Ex Authentico.*

Illuſtriſſime, & Reverendiſſime Domine: Amice chariſſime.

Provocavit Nos Reverendiſſimam Dominationem Veſtram hiſce temporibus compellare Literis, tum ea, quam ſedi Metropolitanæ antiquitus debemus, connexio, tum Reverendiſſimæ Dominationis Veſtræ, quam ex Generoſiſſimo, Magnifico, fideliter Nobis dilecto, Sigismundo Opacki de Opaca, Regiæ Poloniæ, & Sveciæ Maieſtatis, & Dilectionis Camerario, & ſupremo ſtabuli Præfecto, nec non noſtro Camerario, uberrime accepimus, pia, & paterna prorſus erga afflictam Eccleſiam noſtram ſollicitudo. Experimur etenim, quanta induſtria hoſtes Religionis Catholicæ, ad Nos opprimendum ſeſe coniungant, nec Nos ad propulſandum alia methodo potentius accingi arbitramur, niſi ea, quam ſuperna unitas cunabulis Epiſcopatus noſtri Vratiſlavienſis primitus indiderat, cuniunctione viciſſim coaleſcentes; quam in rem ſedulo, & antiquioribus incumbemus curis. Præterea cenſemus Reverendiſſimam Domin. Veſt. abunde perſpexiſſe, quo in diſcrimine Eccleſia noſtra Vratiſlavienſis, quinimo totus, qui ſupereſt, Catholicus ſtatus, calamitoſo hoc furiarum hæreticarum ſæculo volutetur: & quemadmodum virus peſtilentiſſimum ſeditionis, & perſecutionis ad funeſtam Catholicorum exſtirpationem dietim gravius ſerpat, et invaleſcat; non adeo, quod diverſos ritus a noſtratibus ſectari ſtudeant; ſed magis, ut illius rei prætextu, ad bona Eccleſiaſtica aditum ſibi parent, ea diripiant, rem ſuam per illa augeant, atque hanc Patriam, quæ

olim

Anno 1619.

olim pro Romana Eccleſia ſæpe arma contra Huſſitas induit, adfliĉtent, confundant, graviſſimaque ruina involvant. Incredibile enim eſt, quanta inſania Principes, præſertim huius Provinciæ, in Bohemiæ Religionis tendiculas prolabantur: in perniciem Regis Sereniſſimi, et everſionem Catholicæ Religionis coniurent; Articulos vere ſacrilegos, quibus Magiſtratum tam Eccleſiaſticum, quam Sæcularem, obruere geſtiunt, unanimi ſuffragio conſtituant, quemadmodum Reverendiſſima Dominatio veſtra ex incluſo Concluſionum Bohemicarum exemplo fuſius intelliget, et niſi Chriſtianorum Regum, ac Principum potentia comprimatur, brevi futurum eſt, ut nulla ſit ſubditorum erga Principes, et Antiſtites obedientia, nullus ordo, nulla ſuperioritas, nulla religio, niſi quam peſſimus quisque libidine ſui animi ſuſceperit. Quæ clades finibus noſtris adeo vix coercebitur, quin etiam ad vicinum Poloniæ exuberet, atque erumpat Regnum. Cui ut peſtifero, ita communi malo, extrema hac rerum viciſſitudine aliunde facilius, & latius occurri non poſſe videmus, quam ex tutelari patrocinio contermini Poloniæ Regni: Inde etenim orbata noſtra Eccleſia defenſionem, Jure quaſi ſuo petit, unde olim fundationem accepit, nec fieri poſſe autumat, ut mater filiæ ſuæ oblivisci, multominus eidem deeſſe unquam poſſit. Qua fiducia in Reverendiſſima Dominatione Veſtra innixi, conſilium, quod ſeſe rebus ſic afflictis inſinuat, eidem exponere, trutinæque, & cenſuræ eius porrigere duximus. Duces, & Magiſtratus, qui non tam imitatores, quam authores turbarum Bohemicarum contra Regem ſuum ſeſe exhibent, per feloniam commiſſam, ut vaſalli omnibus ſuis feudis de iure exciderunt: Executio duntaxat deſideratur, quæ non in congruo forſitan posſit contingere modo. Concluſum eſt proxima Vratiſlavienſi Dieta, confinia Sileſiæ, Regno Poloniæ contermina, omni ex parte foſſis, & fortificationibus circumdare, eſt autem circa huiusmodi quæſtiones finium talis confuſio, ut undiquaque in lite, & incerto conſiſtant, adeo ut nullo in loco, absque controverſia & læſione finitimi fundi, id ipſum effici valeat. Quo quidem ex opere, veluti novo, & ſuſpecto, non modo inclytum Poloniæ Regnum iniuriam allegare, verum etiam illi, qui in limine Regni habitant, de fundorum ſuorum diſpendio, iuſtam querelam, & gravamen depromere poſſent, ſub hac anſa; ſi Sereniſſimus Rex FERDINANDUS, cum offenſis illis Regni Poloniæ Incolis, vel certe aliis, qui ad hoc negotium aptiores eſſe videantur, irruptiones in poſſeſſiones Principum conterminas pro executione, ea committeret lege, ut viribus, & ſumtibus ſuis, feuda, iuris, & facti diſpoſitione caduca reciperent, & tamdiu eadem (ſubiectione tamen Regi FERDINANDO ſalva) uſurparent, quoadusque refuſionem cum lucro inde excipere, & reportare poſſent. Super quo quidem, antequam cum Sereniſſimo Fratre noſtro FERDINANDO, ea de re quicquam communicemus, nobis prius Reverendiſſimae Dominationis Veſtrae implorandum duximus, & prudens conſilium, & præſens auxilium. Præterea Reverendiſſimam Dominationem Veſtram enixe rogamus, ut ea, qua plurimum pollet, & poteſt, authoritate, immo celebri ſuo in protegendo divino cultu fervore, & in Eccleſiam noſtram, iam iam præcipitatam, patrocinio, Sereniſſimum SIGISMUNDUM III. Regem Poloniæ, & Sveciæ, Magnum Ducem Litvaniæ, Ruſſiæ, &c. Dominum Affinem, & Patrem noſtrum obſervandiſſimum, & diſponere & cohortari non intermittat, ut ſua Maieſtas Regia Regno ſuo appropinquantem, & iam minitantem tam ingentem Chriſtianæ Religionis cladem graſſari, & tam pia avorum ſuorum ad æternam Dei gloriam a ſtirpe fundata ſacraria, poſſeſſiones, & bona a religioſiſſimis Principibus, locis ſanctis, & perſonis Eccleſiaſticis collata, nefandis applicari, & miſere diſtrahi profanationibus non concedat: quin potius pro Regia Sua Virtute, omni quo poſſit, ſtudio adniti dignetur, ut in cauſa Religionis, periculum maxime ad eandem pertinens, brachio, & viribus ſuis, quibus ad defendendam Eccleſiæ ſalutem, cum inclytis Regni ſui Optimatibus a Deo præ aliis mundi Rectoribus cumulatiſſime adaucta exiſtit, mature ſuccurrat: Serenisſimam Domum noſtram unicam in hiſce partibus Religionis Catholicæ, *pro ea, quæ ad Sereniſſimam Poloniæ progeniem redundat, Succeſſione*, Hæreditariis Regnis, & Dominiis, ob cauſam Dei, tam turpiter & immerito exui non admittat. Nos vicisſim hoc, non modo erga Maieſtatem ſuam Regiam, verum etiam erga Reverendiſſimam Dominationem veſtram, cui omne, quidquid inde in effectu boni in communem Religionis cauſam derivabitur, gratum, & acceptum feremus, cum tota Serenisſima Familia noſtra omni, quo par eſt ſtudio, & officio rependere enitemur. Datum in Civitate Reſidentiæ noſtræ Epiſcopalis Nyſſæ, 14. Auguſti. Anno 1619.

Anno 1652.

XXXII.

Commiſſariorum FERDINANDI III. *Imp. Literæ, quibus teſtantur ſe accepiſſe a* JOANNE CASIMIRO *Rege Poloniæ ſummam undecies centum millium florenorum Rhenenſium pro Ducatibus Opolienſi, & Ratiborienſi.* Dat. Vratiſlaviæ 15. Januar. An. 1652. *Ex Archivo Regni Lib. 164. Num. 165. fol. 16.*

JOANNES CASIMIRUS *Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Significamus &c. Oblatas eſſe ad Acta Cancellariæ noſtræ Minoris Regni per manus Venerabilis Staniſlai Sarnowſki Abbatis Suleiovienſis, Præpoſiti Varſavienſis, Canonici Cracovienſis, Secretarii noſtri, Literas infraſcriptas Præſidis, & conſtitutorum Conſiliariorum Cameræ Superioris, & Inferioris Sileſiæ, manibus Horatii Phorno, Julii Ferdinandi L. Baronis de Jaroshyn, Gotfredi a Sebiſch, Mich. Velli de Salhauſen, Joannis Ludovici a Frieſſen, Joannis Fluſke ſubſcriptas, ſanas, ſalvas, illæſas, omnique ſuſpicionis nota carentes, & Sigillo appenſo Sacræ Cæſareæ Maieſtatis munitas; quarum Literarum tenor de verbo ad verbum ſequitur, eſtque talis.*

Sacræ Romanæ Cæſareæ, Hungariæ, Bohemiæ, Regiæque Maieſtatis Domini, Domini FERDINANDI III. clementiſſimi Domini noſtri Nos N. N. Præſes, et conſtituti Conſiliarii Cameræ Superioris, et Inferioris Sileſiae, tenore praeſentium recognoſcimus, fatemur, et notum facimus, quibus expedit Univerſis, ac ſingulis. Quandoquidem praememorata Sacra Caeſarea Maieſtas Sereniſſimo, et Potentiſſimo quondam Domino, Domino VLADISLAO IV. Poloniae, et Sveciae, Gottorum, Vandalorumque Regi, Magno Duci Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiae, Maſoviae, Samogitiae, Livoniae, Smolenſciae, et Czernichoviae etc. tutorio nomine filii ſui dilectiſſimi, Sereniſſimi piae memoriae Principis SIGISMUNDI CASIMIRI Poloniae, et Sveciae Principis, vigore Contractus inter Plenipotentes earundem Maieſtatum, Dominorum Principum, Principalium ſuorum Anno milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo quinto die nona Menſis Maii initi, ac deinceps per antedictas Sacras Caeſaream, Regiasque Maieſtates ipſaſmet de dato Viennae, et Varſoviae trigeſima eiusdem Menſis Maii, et anni milleſimi ſexcenteſimi quadrageſimi quinti pleniſſime roborati, Ducatus Opolienſem, et Ratiborienſem pro undecies centum millibus florenorum Rhenenſium cum omnibus Juribus, quibus praedicta Sacra Caeſarea Maieſtas veluti particularis in Sileſia Princeps illos habuit, tenuit, poſſedit, et uti fruitus eſt, ad ſpatium quinquaginta annorum (prout haec omnia expreſſius in praenominato Contractu continentur) Jure hypotecario, et antichraeſeos reali, et actuali poſſeſſione tradendos iudicavit, iique Ducatus Opolienſis, et Ratiborienſis etiam die trigeſima Menſis Maii Anni memorati milleſimi ſexcenteſimi quadrageſimi quinti realiter, & actualiter per ſuos Sacræ Maieſtatis Plenipotentes traditi ſunt, Sacra vero Regia Maieſtas Poloniæ ad perſolvenda illa undecies centum millia florenorum Rhenenſium inprimis Summam illam quingentorum millium florenorum Rhenenſium per dictam Sacram Cæſaream Maieſtatem, ratione Dotium Sereniſſimarum olim Poloniæ, & Sveciæ Reginarum ANNÆ, & CONSTANTIÆ Amitarum, tum quoque CÆCILIÆ Renatæ Sororis germanæ dictæ Sacræ Cæſareæ, Regiæque Maieſtatis, nec non certam Summam pecuniarum per Sereniſſimum, Potentiſſimum, & Invictiſſimum divæ memoriæ Parentem dictæ Sacræ Cæſareæ Maieſtatis mutuo, videlicet in ſpecie centum millium Ducatorum Hungaricalium acceptorum, ſuper Civitatem, ac totum Dominium Wittingat (alias Trebonium) in Regno Bohemiæ ſitum, legitime aſſignatam, inſcriptam, & aſſecuratam ad hos prætactos Ducatus Opolienſem, & Ratiborienſem rite, & omnimodo tranſportavit, ac devolvit, ſuoque Juri, quod ſuper Civitatem, ac totum Dominium Wittingat, ratione Summæ antedictæ habuit (prout vigore ſupramemorati Contractus expreſſe conventum, & cautum eſt) renuntiavit, ceſſit, Reverſalibus cavit, ac omnia Inſtrumenta dictam hypotecam Trebonenſem concernentia reſtituit. Deinde præter hanc quingentorum millium florenorum Rhenenſium ſic in prædictos Ducatus Opolienſem, & Ratiborienſem tranſportatam, ac devolutam Summam, Sac. Reg. Maieſtas Poloniæ, aliam Summam, ſcilicet ducentorum millium Ducatorum, ſeu aureorum Hungaricalium, qui in valore currente efficiunt, ſexies centum millia floren. Rhenenſium, ad ſæpedictæ Sacræ Cæſareæ Maieſtatis quæſtoratum Vratiſlavienſem, videlicet in ſpecie Ducatorum, ſeu aureorum Hungaricalium quinquaginta millia, centum, & ſexaginta octo, in ſpecie Imperialium talerorum centies nonaginta unum mille, centum, & octuaginta, in ſpecie groſſorum argenteorum, quinquaginta tria millia quadringentos, & triginta unum flo-

Anno 1652.

renum Rhenenſem, & in moneta Provinciæ valida, centies novem millia ducentos nonaginta quinque florenos Rhenenſes, diverſis vicibus per ſuos Plenipotentes enumeravit, adeoque ut circa haec, quaecunque a parte Sacrae Regiae Maieſtatis Poloniae ſaepius memorato Contractu Sacrae Caeſareae, Regiaeq; Maieſtati ratione exolutionis praeſtanda erant, omnibus, & ſingulis ſit factum ſatis, nihilque amplius ſolvendum, & faciendum ſuperſit. Quapropter omnes, & ſingulos quorum intereſt, aut intereſſe poteſt ratione Summae illius ſexies centum millium florenorum Rhenenſium in praedictis ſpeciebus enumeratorum ſimul, ac illarum Summarum ex Wittingatt, ſeu Trebonio ſuper Ducatus Opolienſem, & Ratiborienſem vigore multoties denominati Contractus tranſportatarum devolutarum, & paulo ante ſpecificatarum, quae ſimul ſumptae in univerſum faciunt undecies centum millium florenorum Rhenenſium nomine dictae Sacrae Caeſareae, Regiaeque Maieſtatis ex Mandato, & poteſtate ab eadem Sacra Caeſarea Regiaque Maieſtate Nobis ſpecialiter datis legitime, ſufficientiſſime, & in optima, qua fieri ſoleat, & debeat, Juris forma quietamus, & ſecuramus. In quorum fidem hanc quittanciam praedictae Sacrae Cæſareæ, Regiaeq; Maieſtatis Sigillo Nobis clementiſſime concredito corroboravimus, eamque manibus propriis ſubſcripſimus. Data in Arce Caeſarea, ac Regia Vratiſlavienſi die decima quinta Menſis Januarii Anni milleſimi ſexcenteſimi quinquageſimi ſecundi.

Horatius Forno ex Commiſſione Sacræ Cæſareæ Regiæ Maieſtatis propria.

Julius Ferdinandus L. Baro de Jaroſkin.

Godefredus a Sebiſch.

Mich. Velli de Salhauſen.

Joannes Ludovicus a Trieſſen, manu propria.

Joannes Flueſke manu propria.

Sigillum in funiculo cæruleo ſericeo Penſile.

Quas quidem Literas ad Acta præſentia ſuſcipi, iisque inſeri mandavimus. In quorum fidem &c. Actum Varſaviæ Sabbatho intra octavas Feſti Sacratiſſimi Corporis Chriſti Domini Anno eiusdem 1655.

POMERANIA.

Anno 1343.

I.

Boguslai, Barnini, Warcislai *Ducum Pomeraniæ Pactum cum* Casimiro *Rege Poloniæ, quo* Boguslaus *propter ſpem connubii cum* Elisabetha Casimiri *Filia, promittit ſe cum quadringentis Galeatis Regi contra quoſvis hoſtes præſto futurum.* Dat. & Act. Poſnaniæ die 28. Febr. An. 1343. *Ex Originali Sigil.° 12.*

In Nomine Domini Amen.

Nos Buggezlaus, Barnym, & Warezlaus Dei Gratia *Duces* Stetinenſes, Slaviæ, Caſſubiorum, & Pomeraniæ, Principesque Ruianorum univerſis, ad quorum notitiam præſens Scriptum pervenerit, notum eſſe cupimus, lucidius proteſtantes, quod Nos accedente pleno conſenſu Matris noſtræ chariſſimæ, Dominæ Elisabeth, & habito noſtrorum fidelium maturo conſilio, pluribus ipſorum curſibus tranſactis, cum Illuſtri Principe Domino Kazimiro Magnifico Rege Poloniæ Nobis dilecto, ſinceris affectibus etiam Contractum amicitiæ deſideravimus conformare. Hunc autem, ut certis indiciis firmum, experti eundem Dominum noſtrum Regem eſſe ad noſtra deſideria inclinatum, volentem Filiam ſuam Eliabeth Illuſtrem, Nobis Buggezlao Duci præfato matrimonialiter more Regio deſponſare, ortu Puellam Regiam, ex Gratia Dei cordis deſiderio legitime Nobis habere elegimus in Uxorem, ipſum autem Dominum noſtrum Regem exnunc in Patrem Nobis chariſſimum acceptamus, cui ſubiectione filiali temporibus noſtræ vitæ in ſingulis volumus ſolempniter obedire, promittimus igitur per Præſentes, ſincere data noſtra fide, eidem Domino noſtro Regi fideliter aſſiſtere, & eundem conſilio, auxilio, & favore cum quadringentis Galeatis bonorum armatorum quibuslibet occaſionibus, & dilationibus poſteritatis, velut Patrem filios contra quemlibet hominem, & perſonam, & ſpecialiter contra Cruciferos de Domo Teutonica, quoad uſque vixerimus, adiuvare, quotiens, & quandocunque per ipſum Dominum Regem, ſeu per Literas ſuas, vel eius certos Nuntios a die Nobis notificationis, infra quatuor ſeptimanas ſequentes fuerimus requiſiti, quod per eum etiam Nobis impendi cupimus viceverſa, ſed quod Nos aliquem homi-

Anno 1343.

hominem parvum, vel magnum, cuiuscunque honoris, religionis, conditionis, aut ſtatus exiſtat, per Terras, & locos noſtræ Ditioni ſubiectos verſus Cruciferos prædictos contra præfatum Dominum Regem, aut ſuos Coadiutores tranſire aliquomodo permittemus, & ut in hoc ſubſidio faciendo iſta ordinatio clarior appareret, promittimus, quod, quandocunque idem Dominus Rex, vel ipſius Exercitus Nobis tranſiens in auxilium, intraverit metas Terrarum noſtrarum, ipſi Domino Regi, & Exercitui eius de expenſis curabimus providere, quod ipſum Nobis per prænominatum Dominum Regem æquanimiter cupimus obſervari. In Terris vero inimicorum ſibi quilibet provideat de expenſis. Demum ex quo adiuvante Domino Caſtra, vel Civitates, acquiſierimus ſub inimicis, ea communiter, vel diviſim, ad cuiuscunque Dominium ex noſtris pertinuerunt ab antiquo, ad eundem revertantur. Sin autem ad nullum a principio pertinuerint, tunc inter Nos utrinque iuxta multitudinem Exercitus prius expreſſam, dividantur, aut unus ex Nobis data alteri portione pecuniali ea ipſe communiter, vel diviſim obtinebit. Nihilominus autem de Dotis qualitate hoc volumus firmiter obſervare, quod, quandocunque prædicta Filia Elisabeth Regia, Nobis actualiter fuerit deſponſata, extunc eidem, aut per eam Nuntio ſuper hoc deputato ſpecialiter in terris, reditibus, civitatibus, teloneis, caſtris, & villis duorum millium ſexagenarum latorum groſſorum Pragenſium, ſexaginta groſſos pro qualibet ſexagena computando, reditus puri, & examinati argenti, in Terris noſtris Pomeraniæ, cauſa Dotis propter Nuptias dabimus temporibus vitæ ſuæ poſſidere. Quos quidem reditus, ſi in ipſa Terra Pomeraniæ plenarie monſtrare nequiverimus, in alia noſtra Terra viciniori ipſi Pomeraniæ, dare, & aſſignare curabimus bona fide, dolo, & fraude ſemotis, in terris, reditibus, civitatibus, teloneis, caſtris, & villis, ac eandem Conſortem noſtram chariſſimam immittere, poſſidere, & percipere cum utilitatibus, fructibus, & proventibus univerſis, & tot eosdem reditus, civitates, caſtra, aut villas cauſa Dotis, ut ſupra præmittitur, aſſignatas. Nos, & Fratres noſtri Barnim cum noſtra Conſorte prædicta dividere. Qui Fratres noſtri prænominati ad hoc faciendum ſpecialem conſenſum præbuerunt, ſe in Præſentibus ſponte, & libere ſubmiſerunt. Etſi humanitus aliquid in Nobis continget divina permiſſione, prædicta Filia Domini Regis Elisabeth Conſors noſtra cariſſima, quocunque voluerit, cum iisdem duobus millibus ſexagenarum reditibus groſſorum Pragenſium prædictorum, in quibuscunque Civitatibus, Caſtris, Teloneis, & Villis fuerint aſſignati, & prout ei placuerit dividere, eandem etiam Conſortem noſtram, ut eſt naturale, ex quo continget prius, quam Nos decedere, prædicti omnes reditus ad Nos, & ad noſtros Fratres, & eorum Hæredes redeant iurisdictione cuiuslibet non obſtante, cum Duces Fratres noſtri ſuperius nominati, ſi aliquid in Nobis, ut præmittitur, prius, quam de ipſa humanitus contingeret evenire, aut eorum Hæredes redimere a prædicta noſtra Conſorte Terram prætactam decreverint, & non ante habere, niſi datis viginti millibus ſexagenarum groſſorum Pragenſium latorum nomine Dotis noſtræ Conſorti prædictæ, de Terra eadem, & reditibus incunctanter, & non aliter, quod cum eadem pecunia viginti millibus ſexagenarum groſſorum prænominatorum, ipſam cum prædicta pecunia in propriis dampnis, & expenſis in locum, ubi eidem Conſorti noſtræ tutius, et ſecurius videbitur expedire, conducere teneantur. Præterea in primo ingreſſu præmiſſæ noſtræ Conſortis in Terram, pro nunc eiusdem Terræ Nobiles, Cives Civitatum, et Incolæ univerſi debitum fidelitatis omagium eidem, aut ſuo Nuntio ſpecialiter ſuper hoc deputato præſtabunt, iuramento de obedientia, reverentia, & honore obſervandis ſpecialiter ſe aſtringendo. Hæc autem omnia, & ſingula ipſi Domino Regi, & noſtræ Conſorti Elisabeth data fide noſtra Sacroſanctis Evangeliis manu tactis promittimus adimplere, & firmiter obſervare, quam amicitia ſic ſolempniter ordinatam, prout in omnibus ſuis clauſulis ſuperius continetur. Nos Barnym, & Warzlaus ſub eodem iuramento bona fide, dolo, & fraude ceſſantibus, ratam, & gratam habentes, plenarie promittimus firmiter, & inviolabiliter obſervare. In quorum omnium evidentiam pleniorem Sigillorum munimine Illuſtris Dominae Elisabeth Matris noſtrae cariſſimae, ac noſtris, noſtrorumque Nobilium Heningi de Pudebzk, Ulrici de Dewitz, & Filii ſui Erhardi, Sigfridi, Ludonis, Nicolai Troyen, Rudolphi de Hwuenkarchen, & Rudolphi Patrui, qui eiusdem cognominis, Jeſko de Slawa militum, Bertoldi Praepoſiti in Borgin, Bernhardi Lubersdorff noſtrorum Capellanorum: Arnoldi de Oſta, Henrici Bobelin Marſchalci, Nicolai Konlner, Laurentii filii Jeſconis de Slawa, fecimus communiri. Actum, & Datum Poſnaniae Anno Domini milleſimo tre-

Anno 1390.

trecenteſimo quadrageſimo tertio in die S. Mathiae Apoſtoli.

II.

WARCISLAUS *Dux Pomeraniæ recognoſcit ſe præſtitiſſe Homagium, & fidelitatis Juramentum* VLADISLAO *Regi, & Regno Poloniæ, ſpondetque pro* BOGUSLAO *Fratre, nec non pro* BARNINO *tertio Fratre ſuo, ſi ad ſacros Ordines promotus non fuerit, eos idem Homagium, prout debent, & tenentur, facturos.* Dat. in Pyſdri feria quarta proxima poſt Dominicam omnium Sanctorum. *Ex Originali.*

Nos WARCISLAUS Dei Gratia Dux Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſubiæ, Slavoniæ, Rugiæque Princeps. Recognoſcimus Nos feciſſe, ac tenore præſentium facimus homagiale, & fidelitatis Juramentum Inclito Principi, & Domino, Domino VLADISLAO Regi, & Regno, ac Coronæ Poloniæ, ſimiliter Frater noſter BOGUSLAUS facere tenetur, ſimillime tertius Frater noſter BARNIM, ſi ad ſacros Ordines præpoſitus non fuerit, facere debet, & tenetur, pro quo Nos WARCISLAUS prædictus promittimus, & Frater noſter BOGUSLAUS veniens homagium facere debet, & pro Fratre BARNIM promittere debet. Etiam promittimus eidem Domino Regi, & Regno Poloniæ omnem aſſiſtentiam, unanimia conſilia, auxilia, & favores, corpore, & rebus impendere cum effectu, contra, & adverſus Magiſtrum, qui pro tempore fuerit, & Ordinem Cruciferorum Domus Theutonicæ de Pruſſia, nec unquam volumus aliquam Concordiam, vel Treugas Pacis inire cum eodem Magiſtro, & Ordine praedictis, contra, vel praeter ſcientiam, & voluntatem Domini Regis, & Regni Poloniæ prædictorum. Item promittimus, quod iuxta poſſe noſtrum non permittemus, nec permittere volumus Gentes armorum cuiuscunque Nationis per paſſus, Loca, Caſtra, Civitates, & Dominia noſtra pertranſire in ſubſidium Cruciferorum, Magiſtri, & Ordinis, & in nocumentum, & dampnum Domini Regis, & Regni Poloniæ prædictorum, nec eidem Magiſtro, & Ordini prædictis, qui pro tempore fuerint, præſtabimus, nec præſtare volumus auxilia, conſilia, & favores contra prædictum Dominum Regem, & Regnum Poloniæ prædictum. Etiamſi contigerit de noſtris ſubditis aliquem areſtare, vel captivare de venientibus in ſubſidium prædictorum Magiſtri, & Ordinis, & in dampnum Domini Regis, & Regni Poloniæ prædictorum, iſtud non erit contra Nos, nec pro malo habere volumus eidem, etiamſi aliqui eſſent in Terra noſtra, vel in quacunque parte, qui prædicto Domino noſtro Regi, & Regno Poloniæ vellent contrariari, hoc contra Nos eſſe debet. Promittimus inſuper eidem Domino Regi, & Regno Poloniæ prædictis, quod poſtquam ipſe Dominus noſter Rex dederit Nobis Caſtrum Bidgoſzcza, alias Branborg cum Oppido, & Terra, prout in ſuis Limitibus ab antiquo ſunt diſtincta, extunc reſtituemus ſibi, & Regno Poloniæ prædicto, aut cui ipſe Dominus Rex mandaverit, Caſtrum Nakel, cum omnibus ſuis pertinentiis, occaſione, & dilatione quibuslibet procul motis, hominesque, & terrigenas Naklenſes, quos pronunc habemus loco pignorum, in eorum Juribus tenebimus, & fovebimus, ſicut eos invenimus, & prout tenti fuerunt tempore ab antiquo, nec Capitaneum præficiemus in dicto Nakel, niſi terrigenam Regni Poloniæ memorati. Per has autem Literas noſtras, aliis noſtris Literis dicto Domino noſtro Regi, & Regno Poloniæ per Nos praeſens datis, nolumus in aliquo derogare, & hæc omnia, & ſingula ſupraſcripta bona fide, ſine dolo, & fraude cum Fratribus noſtris prædictis promittimus effectualiter adimplere, ad quæ præmiſſa, & quodlibet præmiſſorum, Nos, Hæredes, & Succeſſores noſtros præſentibus aſtringimus, ſtrictius obligando. In quorum omnium teſtimonium præmiſſorum, & evidentiam pleniorem, præſentem Literam Sigilli noſtri munimine ex certa noſtra ſcientia iuſſimus roborari. Datum & Actum in Pyſdry feria quarta proxima poſt diem Omnium Sanctorum, Anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo. Præſentibus Nobilibus Viris Dominis Sandzivogio Palatino Kaliſienſi, & Capitaneo Maioris Poloniae Generali, Sandzivogio Gneſnenſi, Domeratho Poſnanienſi, Vincentio Naklenſi, Caſtellanis, Drogoſſio Judice Cracovienſi, Ludolpho de Waſchow, Mathia de Raczyn, Theodrico de Born, Henningo de Wedel, Ekardo de Wolde, Waczkone de Bork, aliisque multis fide dignis teſtibus ad praemiſſa.

III.

1393.

WARCISLAUS *Junior Dux Pomeraniæ fatetur datum ſibi eſſe a* VLADISLAO *Rege Caſtrum Regni Nakel ad beneplacitum Regium. Ex Originali.*

Anno 1393.

WARCISLAUS Junior Dei Gratia Stetinenſis, Pomeraniae, Slaviae, Caſſubiae Dux, ac Rugianorum Princeps. Univerſis, & ſingulis praeſentium notitiam habituris. Significamus nomine noſtro, nec non Fratrum, & Haeredum noſtrorum, harum per tenorem. Quod Sereniſſimus Princeps, ac Dominus noſter, Dominus VLADISLAUS Rex Poloniae &c. volentes Nos tanquam Fratres, ac Servitores ſuae Maieſtatis proſequi gratia ſpeciali, Caſtrum ſuum, & Regni ſui Poloniae Nakel nuncupatum, cum omnibus eius pertinentiis, quibuſcunque nominibus appellentur, dedit, & contulit Nobis ad tenendum, usque ad ſuae beneplacitum voluntatis. Quod quidem Caſtrum Nakel cum pertinentiis ſuis ipſi Domino Regi, vel praeclarae Principi Dominae HEDVIGI Reginae Conſorti ſuae, aut Capitaneo, vel alicui Palatinorum de Maiori Polonia, quicunque illorum cum Litera ipſius Domini Regis, aut Reginae ad Nos, vel ad Fratres noſtos, aut Burgravium noſtrum eiusdem Caſtri deſtinatus fuerit, dum per ipſos, aut alterum ipſorum pro parte praefati Domini Regis, aut Reginae requiſiti fuerimus, praedictum Caſtrum cum ſuis pertinentiis debebimus, & debemus Nos, vel alter noſtrum, aut Burgravius ipſius Caſtri, qui pro tempore ſint, reſtituere, & reddere bona fide, omni dolo, fraude, & dilationibus procul motis, ad quod Nos obligamus faciendum tenore praeſentium mediante. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum praeſentibus eſt appenſum. Actum, & Datum Cracoviae feria ſecunda poſt Dominicam Reminiſcere ſub Anno Domini milleſimo tretenteſimo nonageſimo tertio.

IV.

1403.

BOGUSLAUS *Pomeraniæ Dux fatetur ſe in familiam* VLADISLAI *Regis adſcitum eſſe, cum ſtipendio annuo octingentarum Marcarum, pro quo cum centum lanceatis Viris Regi ſervire debet. Actum in nova Civitate Korczyn. Ex Originali.*

Nos BOGUSLAUS Dei Gratia Stetinenſis, Pomeraniae, Slaviae, Caſſubiaeque Dux, Rugiaeque Princeps coram Univerſis, & ſingulis praeſentia inſpecturis, ſeu etiam audituris, publice, & manifeſte profitemur, quomodo victorioſiſſimus, & glorioſiſſimus Dominus, & Dominus VLADISLAUS Dei Gratia Rex Poloniae, Nos gratioſe, & praecordialiter in familiam Curiae ſuae ſuſcepit. Quapropter Nobis libere, & ſpontanee largitus eſt octingentas Marcas latorum groſſorum numeri Polonicalis, Nobis annuatim ſolvendas, quarum octingentarum Marcarum medietatem in Feſto S. Michaelis, proxime a data praeſentium venturo, reliquam vero medietatem ſuper Feſto S. Staniſlai Nobis ſolvere tenetur, & Nobis ſolvere debet realiter cum effectu. Pro quibus octigentis Marcis Nobis ſic, ut praemittitur, miniſtrandis, & donandis Nos BOGUSLAUS praememoratus dicto Domino Regi Nos ad ſervitia ſua poſtulanti, cum centum lanceatis Viris valentibus ſibi indefeſſe ſervire debemus, tali tamen ſub conditione, & cautela, quod cum Nos BOGUSLAUS praenominatus metas, & Regiones dicti Regni una cum dictis noſtris lanceatis pertingemus, quod tunc dictus Rex Nobis, & dictis noſtris lanceatis, & vaſallis neceſſaria, & correquiſita, quae Nobis expedire dignoſcuntur, exponere, ordinare, providere debeat, aut Nobis, & noſtris ſuper quamlibet lanceam quinque Marcas groſſorum Polonicalis monetae donare debet, & ſtudioſe miniſtrare. In arbitrio tamen Domini Regis ſtabit, an neceſſaria, & correquiſita miniſtrare voluerit, aut ſuper quamlibet lanceam, ut praemittitur, quinque Marcas velit miniſtrare. Inſuper ſi Nos BOGUSLAUS praememoratus auxilii, & adiutorii praenominati Regis indigeremus, tunc praedictus Dominus Poloniae Rex Nobis amicoſe in noſtris poſtulationibus, & requiſitionibus ſubvenire debeat indefeſſe, et totali cordis conamine auxiliari. In quorum omnium, et ſingulorum rei teſtimonium, praeſentia maiori noſtro Sigillo ex vera noſtra ſcientia fecimus roborari. Act. et Dat. in Nova Civitate alias Korczyn, feria quarta proxima poſt Feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli, Anno Domini milleſimo quatercenteſimo tertio.

V.

1410.

BOGUSLAUS *Dux Pomeraniæ fatetur ſibi a* VLADISLAO *Rege Arces, quoad vixerit, conceſſas eſſe, pro quibus promittit ſe propriis ſumptibus contra Cruciferos intra fines Maioris Poloniæ militaturum.* Dat. ante Caſtrum Mariemborg feria ſexta infra Octavas S. Bartholomæi An. 1410. *Ex Originali.*

BOGUSLAUS Dei Gratia Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſubiæ, Slaviæ Dux, Ru-

Anno 1410.

Rugiæque Princeps. Ad univerſorum notitiam per hæc ſcripta deducimus tam præſentium, quam futurorum. Quomodo Sereniſſimus Princeps, & Dominus, Dominus VLADISLAUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Litvaniæque Princeps Supremus, & Hæres Ruſſiæ, &c. Dominus, & Frater noſter gratioſus, Nobis hæc Caſtra, & Terras infra ſcriptas, primo Caſtrum Buthow, cum Oppido, Villis ad ipſum pertinentibus, Caſtrum Czlochow cum Oppido, & cum dimidia Terra prædicti Caſtri, cuius medietas ad ipſum Caſtrum Czlochow pertinebit, & alia medietas circa Oppidum Choynica debet remanere. Item Oppidum Fredelant cum omnibus pertinentiis, item Oppidum Baldemborg cum omnibus pertinentiis, item Oppidum Hamerſtein cum omnibus pertinentiis, item Caſtrum Schibelben, & Oppidum ſimiliter cum omnibus pertinentiis ad ipſum ſpectantibus, ad tempora vitæ noſtræ contulit, & conceſſit. Cui quidem Domino VLADISLAO Regi Poloniæ &c. & Coronæ ipſius Poloniæ, & Succeſſoribus eius pro tam munifica Donatione gratam, & debitam reddere volentes recompenſam, primo, & principaliter ſub fide, & honore noſtris in Verbo *D*ucali promittimus, quod cum eisdem Terris, Caſtris, Fortalitiis, Oppidis, & Bonis aliis, quæ Nobis contulit, & conceſſit ad tempora vitæ noſtræ, ut præfertur, ſibi, & ſuis Succeſſoribus ad Regnum Poloniæ, & Terras Pruſſiæ ſpectantibus, quam diu vixerimus, adhærere volumus, & eum nunquam, & aliquibus exquiſitis, & adiunctis de novo coloribus deſerere, ſed in præſenti guerra, etiamſi ad tempora vitæ noſtræ duraverit, aut ſi aliqui *D*omino Regi Poloniæ Fratri noſtro cariſſimo hoſtiliter reſiſtere, & rebelliſare in Terra, & Dominio Cruciferorum de Pruſſia voluerint, priusquam dictam Terram, & Dominium dicto Cruciferorum de Pruſſia ſibi una cum ſubſidio noſtro acquireret, & pacifice poſſideret, cum tota noſtra potentia, & omnibus noſtris ſubditis adiuvare promittimus propriis laboribus, dampnis, & expenſis, uſque ad metas Terrarum, & Dominiorum *Konigsburg* ſubditas, & ſubiectas. Dum autem Exercitum Terrarum noſtrarum ad defenſionem Terrarum Regni Poloniæ, & ſubiectos ipſius in ſubſidium educere contigerit, extunc intra terminos, & metas Maioris Poloniæ prædictum ſubſidium propriis laboribus, dampnis, & expenſis, faciemus. Si autem ultra metas Maioris Poloniæ, & ad metas aliarum Terrarum Regni Poloniae, vel extra idem, Domino Regi, & Succeſſoribus eius Nos facere contigerit, praedictus Dominus Rex, & ſui Succeſſores eisdem noſtris hominibus, eodem modo, quo ſubditis caeterorum Principum Regni ſui, utpote Ducum Maſoviae ſtipendia, & ſubſidia facere, & pro dampnis ſtare tenebitur cum ſuis Succeſſoribus, & debebit. In aliis autem guerris, ſi quae cum Rege Hungariae idem Dominus Rex, et Regnum eius Poloniae, et aliae Terrae propius habuerint, tale faciemus moderamen. Nam dum ipſe Dominus Rex Poloniae ab eodem Domino Rege Hungariae guerras evitare non poterit, extunc Nos praedicto Domino Regi Hungariae intimare debemus, et eum ad hoc inducere, quod cum Domino Rege Poloniae praedicto ad iuſtitiam, et aequalitatem ſe remitteret, et ſi hoc ipſum facere nollet, extunc cum omnibus noſtris ſubditis eidem Domino VLADISLAO Regi, et ipſius Succeſſoribus debita ſubſidia faciemus. Similiter ſi praedictus Dominus Rex Poloniae cum eodem Rege Hungariae ad iuſtitiam, et aequalitatem ſe remittere noluerit, tunc Nos a ſubſidio praedicto Domino Regi Poloniae faciendo contra praedictum Regem Hungariae debemus ſupportare, et ſtare in quiete, nec aliqua ſubſidia ſibi facere contra Regem Hungariae, aut Regi Hungariae contra Regem Poloniae miniſtrare. Inſuper promittimus, quod, quotiescunque opportunum fuerit Domino Regi Poloniae, imminentibus ſibi aliquibus guerris, et neceſſitatibus eadem Caſtra, Fortalitia, Civitates, et Oppida Nobis per ipſum Dominum Regem Poloniae conceſſa, pro defenſione armatorum, et ſubditorum, ac conſervatione, et refugio ipſa aperire, illo etiam ſpecialiter expreſſo, et adiecto, quod Cives, Nobiles, et Vaſalli earundem Terrarum Nobis per ipſum Dominum Regem conceſſarum, tantummodo ad tempora vitæ noſtræ, et non poſteris noſtris debitae fidei, et obedientiae homagium praeſtare tenebuntur, poſt obitum autem noſtrum ab onere iuramenti, et homagii Nobis praeſtiti ſint liberi, et nulli alteri, praeter Dominum Regem, et Conſortem ipſius Poloniae, ad homagium, et ſubiectionem debitam obligati: eo etiam non omiſſo, quod nos efficere, et committere fideliter promittimus, quod omnes Capitanei, et Officiales noſtri, et Procuratores Civitatum, et Terrarum earundem Nobis per ipſum Dominum Regem conceſſarum, easdem Terras, Civitates, et Caſtra ipſi Domino Regi, aut Succeſſoribus ipſius, ſeu Coronae Poloniae ſine contradictione, fraude, et dolo, atque dilatione, ad requiſitionem dicti Domini Re-

Anno 1410.

Regis, vel Succeſſoribus eius debebunt reſignare, nihil Juris pro noſtris Succeſſoribus, pro ſe, aut eorum dampnis per adinventiones aliquas vindicando. Harum, quibus Sigillum noſtrum eſt appenſum, teſtimonio Literarum. Datum ante Caſtrum Mariemborg feria ſexta infra Octavas S. Bartholomæi Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo.

VI.

Proceres Pomeraniæ fideiubent VLADISLAO *Regi pro* BOGUSLAO *Duce ſuo, quod ſtabit promiſſis.* Sub eodem dato. *Ex Originali Sigil. 7.*

Nos Heninghus de Wolde, Mylas de Czytczenicze, Nicolaus Kameke, Berhardus de Dewicze Comes, Heninghus de Beloko, Heninghus Waholt Capitaneus in Quarkeborgh, & Heninghus de Laghe, bona, & pura fide, ſine dolo, & fraude, ſub fide, & honore noſtro promittimus pro Illuſtriſſimo Principe, & Domino, Domino BOGUSLAO Dei Gratia Duce Stetinenſi, Slaviæ, Caſſubiæ, Pomeraniæ, Rugiæque Principe, Domino noſtro glorioſiſſimo, quod ea firmiter tenebit, & ſervabit, nec ea unquam violabit, quæ Sereniſſimo Principi Domino, & Domino VLADISLAO Dei Gratia Regi Poloniæ &c. Domino noſtro gratioſo ratione Donationis Caſtrorum, & Terrarum ſibi per eundem Dominum Regem Poloniæ factæ, prout in Literis eiusdem Domini BOGUSLAI continetur plenius, & expreſſius, ſe adſtrinxit, & inſcripſit in omnibus clauſulis, conditionibus, articulis, promiſſionibus, atque punctis. Harum, quibus Sigilla noſtra ſunt appenſa, teſtimonio Literarum. Dat. in Caſtro Mariemborg in loco ſtationis noſtræ campeſtri, feria ſexta infra octavas S. Bartholomæi Apoſtoli glorioſi Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo.

VII.

Promiſſio BOGUSLAI *Ducis Pomeraniæ, quod* CASIMIRUM SVANTIBORII *Ducis Filium a* VLADISLAO *Rege captum, & ad fidem ſuam dimiſſum ſiſtet ad tempus conſtitutum.* Sub eodem dato. *Ex Originali Sigil. 10.*

BOGUSLAUS Dei Gratia Stetinenſis, Pomeraniæ, Slaviæ, Caſſubiæ Dux, Rugiæque Princeps una cum Baronibus noſtris infraſcriptis, videlicet Heningo de Wolde, Mylas de Czytczenicze, Nicolao Kameſzen, Milite Gherardo de Wielze, Comite Heningo Kaghen, Heningo Borken, & Petro Slazencep. Significamus tenore præſentium, quomodo ad fidem, promiſſionem, & ad manus, ac ad fideiuſſoriam cautionem Præclarum Principem Dominum KASIMIRUM Ducem Stetinenſem, filium Domini Ducis SWETHOBORII in conflictu cum Cruciferis habito, captum, & detentum a Sereniſſimo Principe, & Domino, *D*omino VLADISLAO Rege Poloniæ Fratre, & *D*omino noſtro gratioſo ſobrigavimus, & recepimus de captivitate memorata, quem ſub fide, & honore Chriſtiani ad manus horum infra ſcriptorum Baronum, videlicet Criſtini Caſtellani Cracovienſis, Sandzivogii de Oſtrorog Poſnanienſis, Nicolai de Muhalow Sandomirienſis, Mathiæ de Wanſſoſthm, Palatinorum, Vincentii de Granow Caſtellani Naklenſis, Capitanei Maioris Poloniæ, & Thorunenſis, Petri Szafraniecz Subcamerarii Cracovienſis, & Zbignei Marſchalci Regni Poloniæ, vel eius, qui tunc fuerit Cracoviæ Capitaneus in Feſtro S. Martini nunc inſtantis in Caſtro Cracovienſi Chriſtianice ſtatuere promittimus, nulla penitus excuſatione obſiſtente, quæ interdum exquiſitis coloribus talibus factis immiſcere ſunt ſolitæ, utpote ſimulatione infirmitatis, viarum diſtrictibus, captivitatum ordinationibus propriis, aut *D*ominorum, ſub quorum *D*ominio conſiſtit, prohibitionibus, aut etiam Eccleſiaſticarum perſonarum, utpote *D*omini Papæ, & aliarum tutamentis, & aliis adinventionibus quocunque colore palliatis, quæ etiam occaſiones puritate promiſſionis Chriſtianae mortificari debent, ut nunquam pollicitationibus tam notabilibus, & tam claris interponi. Si autem, quod abſit, eundem *D*ucem KASIMIRUM ad tempus prædictum, & locum ſtatuere non potuerimus, vel noluerimus, extunc omnes ſimul loco ipſius in termino, & loco prædictis ſtatui Chriſtianice promittimus, ſine dolo, & fraude, ullis occaſionibus ſuperius hic deſcriptis, & aliis interiectis. Si autem, quod *D*eus auferat, Nos in loco, & termino ſupradictis ſtatuere recuſaverimus, neglexerimus, & noluerimus, extunc omnibus monitionibus, improperiis, correptionibus tanquam fidei fragi omnium ſubditorum *D*omini Regis Poloniæ Nos ſubmittimus, omnique fide, & honore abiudicati, ab omnibus probis volumus recenſeri. Si autem Nos, BOGUSLAUM, & quemlibet noſtrum, ſimul, vel ſucceſſive interim decedere continget, extunc noſtros Hæredes, & Succeſſores obligamus ad complemen-

Anno 1410. plementum omnium præmiſſorum, qui ſub his imprecationibus in præſenti Litera conſcriptis prædicta omnia tenebuntur adimplere. *D*at. in Caſtris Marienburg feria ſexta infra octavas S. Bartholomæi An. *D*omini milleſimo quadringenteſimo decimo.

VIII.

1455. ERICI *Stetinenſis, Pomeraniæ &c. Ducis Literæ, quibus teſtatur creditam eſſe fidei ſuæ a* CASIMIRO *Rege Arcem Butow cum Civitate Lowenburg.* Dat. feria ſexta ante trium Regum. Anno 1455. *Ex Originali. Extat in Archivo Cancell. Regni Lib. Legationum Lit. E. Fol. 297.*

NOS ERICUS, Dei Gratia Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſubiæ, Vandaliæ Dux, & Princeps Rugiæ publice recognoſcimus, notumque facimus, omnibus & ſingulis has fide dignas Literas viſuris, auditurís, lecturis, vel ad quorum præſentiám deductæ fuerint, Nos ad bonam cuſtodiam, & fideles manus accepiſſe, traditamque eſſe Arcem Butow, una cum oppido ibidem conſiſtente, nec non civitatem Lowenburgk, cum univerſis ſuis pertinentiis, villis, molendinis, pratis, paſcuis, lacubus, &c. ex manibus, & poteſtate Famigeratorum, Providorumque Proconſulum, & Conſulum Civitatis Gedanenſis, de Commiſſione Sereniſſimi Principis, ac Potentiſſimi Domini, Domini CASIMIRI Regis Poloniæ, Magni Ducis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Domini, & Hæredis, occaſione præſidiorum, & aſſiſtentiæ pro eodem Domino Rege, inhis præſentibus ſuis, terrarumque ſuarum bellis, atque guerris, pro ſummo noſtro poſſe præſtandorum, eisdemque Arcibns, & Civitatibus, eorumque utilitatibus utemur, & fruemur, cum omnibus cenſibus, & proventibus, exceptis villis Nicudorp, Ramelow, & Kubomſe; cum omnibus ſuis uſifructibus, proventibus, & cenſibus, feudalibus, iudiciisque, una cum molendino tonſorio iuxta oppidum Lowenburgk ſito, & alia quædam bona, ac libertates, quibus iam nominata Civitas Lowenburgenſis, plenarie, & ſine quavis contradictione. & malevolentia, uti, & frui debet, ad voluntatem ſupraſcripti Domini Regis, & beneplacitum eius, prout clarius literis ſupranominatis de Lowenburgk, per Nos datis demonſtratur. Quæ quidem oppida, & Arcem, cum omnibus ſuis attinentiis ſuperius tactis, tenere, illisque uti, & frui volumus, & debemus, ad prælibati Domini Regis, vel præmemoratorum Proconſulum, ac Conſulum Civitatis Gedanenſis voluntatem, & beneplacitum duntaxat, & quandocunque ab illius gratia, ſive a prænominatis Proconſulibus, ac Conſulibus, huiusmodi arcem, & oppida, cum omnibus ſuis pertinentiis ſupraſcriptis relinquere moniti fuerimus, in omni forma, & menſura, quemadmodum Nobis ea ab eis tradita ſunt, ſine eorum diminutione, in eodem valore, & absque prævaricatione cuiuslibet rei mobilis, reliquorumque bonorum, ſimul & Arcem, atque oppida Nobis tradita, & conceſſa, ſub conſervatione omnium in valore priſtino relinquenda erunt, & omittenda. Promittimus proinde Nos ERICUS Dux, atque Princeps prænominatus, pro Nobis, & Succeſſoribus noſtris ſub noſtra Principis veritate, fide, & honore, & Chriſtiana pollicitatione, ad ſupraſcripti Domini Regis, vel ſæpius nominatorum Proconſulum, atque Conſulum Civitatis Gedanenſis, qui modo ſunt, & quibuslibet temporibus futuris erunt, quam primum monitionem, atque requiſitionem habuerimus, ſæpe dictam Arcem, atque Oppida, cum omnibus ſuis attinentiis præſcriptis, omni dolo, fraude, ſenſu perverſo, dilatione, calculo, damnorumque perceptorum, & impenſarum, expenſarumque obinde factarum, vel quibuslibet ſimilibus, per quæ huiusmodi reſtitutio impediri, vel differri poſſit, omnino remotis, ſine hypothecatione, impignoratione, & obligatione, libere, & absque impedimento, & ſine omni medio, dimittere, reſtituere, atque relinquere. In evidentiam veritatis Nos ERICUS Dux, & Princeps, præfatus noſtrum Principis Sigillum his noſtris literis, certa de noſtra ſcientia, & voluntate, appendere fecimus, præſentibus ibidem teſtibus bene genitis, Nobilibus, Conſtantibus, & Efficacibus Mickos, Maſſino, Henunge, Cepel, Hemukeber, Gerardo Deuthe, Tidemano de Borun, Henungo Auguſtini &c. Noſtris fidelibus, ac Conſiliariis dilectis. Anno poſt Nativitatem Chriſti milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo quinto, feria ſexta ante trium Regum.

1460. *Fœdus inter* LUDOVICUM *Comitem Palatinum Rheni, Inferioris, Superiorisque Bavariæ Ducem, &* CASIMIRUM *Regem Poloniæ, quo comprehenduntur Duces Maſoviæ, Pomeraniæ, Stolpiæ, aliique Principes Regi, & Regno Poloniæ ſubiecti.* Dat. in Landshut Feria quinta poſt Feſtum S. Margarethæ. An. 1460. *Ex Originali. Vide Bavaria Num. 2. Fol. 382.*

1460. *Confœderatio inter eosdem, qua itidem continentur Duces Maſoviæ,* ERICUS *Stetinenſis, & Pomeraniæ Duces, Epiſcopus Caminenſis, aliique Principes, qui in auctoritate Regis Poloniæ ſunt.* Dat. in Landshut feria quarta proxima ante Feſtum Nativitatis B. M. V. Anno 1460. *Ex Originali. Ibidem Num. 3. fol. 383.*

IX.

1466. ERICUS *Dux Stetinenſis, & Pomeraniæ, accepta in Matrimonium* SOPHIA CASIMIRI *Regis Filia renovat Pacta Maiorum ſuorum cum Regibus, & Regno Poloniæ inita, promittitque, ſe tranſitum hoſtibus Regni per Ditiones ſuas non permiſſurum.* Dat. in Bidgoſtia feria quarta intra Octavas Aſſumptionis B. M. V. *Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen.

Ad æternam rei memoriam.

NOS ERIÇUS Dei Gratia Stetinenſis, Pomeraniae, Caſſubiae, Slaviae Dux, Rugiaeque Princeps. Ad univerſorum praeſentiam, tam futurorum, quam praeſentium harum ſerie mediante deductum eſſe volumus. Cum inter alias ſaluberrimas curas, et multiplices ſollicitudines, quae miniſterio Principis incumbunt, meditandum, et ſummopere effectui commendandum convenit, ut veteris amicitiæ Praedeceſſorum connexi nodi, et priſci Fœderis dudum conceptae unionis nova amicitia, et recenti Literarum vultu innoventur, et obſerventur. Penſitatis enim, et in animo revolutis ſingulari affectu, pura benevolentia, et dilectione, quibus olim Sereniſſimi Reges Poloniae divae recordationis Illuſtres Principes olim Pomeraniae, Stetinenſes, et Stolpenſes Duces, Praedeceſſores noſtros fraterno proſequebantur favore, et officio, ut non ſolum mutua charitas, et amicitiae munus inter eos alterutrum vigebat, verum quidem ea mutuis praeſidiis, armis, et adiumentis adverſum communes hoſtes effectibus comprobavere. Nosque Anno 1466. non ſolum imitatione Praedeceſſorum noſtrorum, verum et idemptitate carnis, et affinitate ſanguinis penſatis, quibus cum Sereniſſimo Principe, et Domino CASIMIRO Dei Gratia Rege Poloniae, Magno Duce Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque Domino, et Haerede Nobis gratioſo, ex ſuſcepto Conthoralis noſtrae chariſſimae praeclarae Principis Dominae SOPHIÆ Duciſſae Pomeraniae thoro feliciter iuncti ſumus, antiqua Fœdera, et veteres colligationes reſumendum movemur. Horum praetextu ad gloriam, et laudem Salvatoris noſtri de certa noſtra ſcientia, ac animo expreſſo, omniumque Principum Spiritualium, et Saecularium, Prælatorum, Baronum, Conſiliariorum, Militarium, Procerum, Vaſallorum, Omagialium, ac omnium noſtrorum Ducatuum ſubditorum, voto, & nominibus, eorumque conſiliis, ac votis conformibus in eam rem concurrentibus, cum præfato Domino CASIMIRO Rege Poloniæ, ſuisque Poſteris, & Succeſſoribus Regibus Poloniæ Fœdus puræ amicitiæ, unionem fraternam, perpetuamque, & indiſſolubilem intelligentiam dudum ſolidatam ſuſcepimus, inivimus, firmavimus, præſentiumque tenore ſuſcipimus, inimus, eligimus, & irrefragabili nodo ſtipulamus, nec non omnes, & ſingulas Confœderationes, Colligationes, Inſcriptiones, Literas, Munimenta, & Privilegia, ſub quibuscunque titulis, & datis confectas, & emanatas, quibus prædeceſſores noſtri Duces Stetinenſes, & Pomeraniæ cum Anteceſſoribus Regibus Poloniæ connexi, & Confœderati eſſe dinoſcuntur, in omnibus eorum ſententiis, capitulis, conditionibus, poſitionibus, & articulis, quæ, et quas praeſentibus habere volumus pro inſertis, roboramus, innovamus, gratificamus, confirmamus, et perhennamus praeſentis ſcripti patrocinio mediante, perpetuis temporibus, et æviternis duraturas, et ultra praemiſſa ſpecialiter addito, et adiuncto, quod ſi nonnulli hoſtes, Gentes, ac Armigeri per Terras, et Poſſeſſiones noſtras, contra, et adverſus memoratum Dominum Regem CASIMIRUM, ſuos Succeſſores, Regnum, et Terras Pruſſiae proficiſci, et ire conati fuerint, promittimus, et praeſentibus ſpondemus, quod ingreſſum, tranſitum, et meatum huiuscemodi Gentibus armorum, et hoſtibus praefati Domini Regis, et ſuorum Dominiorum omnimodo noſtro poſſe inhibebimus, praecludemus, tutabimur, fideliterque, et conſtanter defenſabimus. Quae omnia, et ſingula praemiſſa Nos praefatus ERI-

CUS

Anno 1466. cus Dux promittimus, ſpondemus, et pollicemur praeſentibus verbo Ducali, et bona fide, omni dolo, tergiverſatione, et impedimento in his ceſſantibus, pure, et ſincere tenere, ſervare, et adimplere, nec ipſis, aut ipſorum alicui verbo, nutu, facto, vel opere per ſe, vel per alium, ſeu alios, publice, vel occulte, directe, vel indirecte contraire. Vt autem haec omnia robur firmitatis obtineant, praeſentes Sigillo noſtro iuſſimus communiri. Actum, et Datum in Bidgoſtia feria quarta infra octavas Feſti Aſſumptionis Mariae Virginis glorioſiſſimae. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſexto. Praeſentibus Generoſis, Validis, et Nobilibus Viris, Dominis, Alberto, et Ludovico Comitibus de Everſteen, et Dominis de Novogarden, Domino, et Magiſtro Nicolao Dametzen Scholaſtico Eccleſiae Caminenſis, in Eccleſiis Stetinenſi, et Colbergenſi Canonico, Cancellario noſtro, Nicolao Jachym, Henrico, Bernardo, Joanne Fratribus, et Patruis condictis de Borken, Caſtellanis in Labcze, Siffrido Wopersnowe, Berardo, et Berardo condictis de Belaben, Martino Tzevitzen Rudnigero Maſſoven. Nicolao Colre, Egghardo Mandeniel, Petro Glaſznappen, noſtris Conſiliariis, et quam pluribus aliis noſtris fidelibus fide dignis, et dilectis.

1471. *Literæ* FRIDERICI *Imp. ad* CASIMIRUM *Regem Poloniæ, quibus eum orat, ut* FRIDERICO *Electori Brandeburgenſi cui in contumaciam* ERICKONIS, *&* VRATISLAI *Ducum Ducatus Pomeraniæ (Regibus, & Regno Poloniæ obnoxios) in feudum contulit, favere velit, nec eum per ſubditos ſuos in dictis Dominiis turbari permittat.* Dat. in Oppido Grecz die 9. Jan. Anno 1471. *Ex Archivo Regni. Vide Marchia Brandeburgenſis. fol. 411.*

1490. *Pacta Matrimonialia inter* BOGUSLAUM *Ducem Pomeraniæ, &* ANNAM CASIMIRI *Regis Poloniæ Filiam.* Actum in Grodno die 7. Mart. An. 1490. *Ex Archivo Regni. Vide Tom. II. tit. Supplementum Tom. I. part. II.*

1490. CASIMIRI *Regis Pactorum eorundem Approbatio.* Sub eodem dato. *Ex Archivo Regni. Vide ibidem.*

1491. BOGUSLAUS *Dux Pomeraniæ* ANNÆ *Vxori ſuæ ſummam 64000 aureorum Hungaricalium in certis Civitatibus, Dotis, & Contradotis nomine inſcribit.* Dat. in Stetin 1. Febr. An. 1491. *Ex Originali. Ibidem.*

1491. *Ordines Pomeraniæ approbant Inſcriptionem Dotis, & Dotalitii a* BOGUSLAO *Duce Sereniſſimæ* ANNÆ *Coniugi ſuæ factam.* Dat. Stetini 1. Febr. An. 1491. *Ex Originali. Sigil. 26. Ibidem.*

X.

1524. *Renovatio Amicitiæ, & Confœderationis inter* SIGISMUNDUM I. *Regem, Regnumque Poloniæ ab una, &* HENRICUM *Megapolenſem, nec non* GEORGIUM, *&* BARNINUM *Duces Pomeraniæ parte ab altera per Commiſſarios utrinque delegatos facta.* Dat. in Civitate Gdanenſi feria quarta poſt Dominicam Lætare. Anno 1524. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. N. R. fol 25.*

In Nomine Domini Amen.

Ad futuram rei memoriam.

NOS JOANNES *D*ei, et Apoſtolicæ Sedis Gratia Sanctæ Gneſnenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, et Primas, Legatusque Natus, Mathias Cuiavienſis, et Pomeranienſis, ac Joannes Culmenſis eadem Gratia Eccleſiarum Epiſcopi, Staniſlaus de Coſcielecz Palatinus Caliſſienſis, Mariemburgenſis, Bidgoſtienſis, et Stumenſis Capitaneus, Georgius Bayſen Palatinus Marienburgenſis, et Capitaneus Gneſnenſis, Achatius Czema Succamerarius Pomeraniæ, et Capitaneus Schlochovienſis, Sereniſſimi Principis, et *D*omini, *D*omini SIGISMUNDI *D*ei Gratia Regis Poloniæ, Magni *D*ucis Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque etc. *D*omini, et Hæredis, *D*omini noſtri gratioſiſſimi, nomine Sacræ Maieſtatis ſuæ, inclitique Regni Poloniæ parte ex una, et Nos Georgius Comes de Eberthen, et *D*ominus in Naugarthon, Noſque utriusque Juris *D*octores Nicolaus Marſalki, ac Valentinus de Stogetin, Capi-

Anno 1524. taneusque in Locie, nomine Illuſtriſſimorum Principum, et *D*ominorum noſtrorum, *D*omini HENRICI *D*ei Gratia Megapolenſis, Principis Vandalorum, et Comitis Sverinenſis, Terrarumque Roſthockii, et Stargardiæ *D*omini, ac *D*ominorum GEORGII, et BARNINI eadem Gratia *D*ucum Stetinenſium, Pomeraniæ, Caſſubiæ, Sclavoniæ, et Rugiae, ac Comitum in Guſkaw etc. Conſiliarii, et Oratores, proque Illuſtritatum ſuarum parte altera, ad faciendos, et innovandos ultra naturalis, et ſangvinis vinculi neceſſitudinem Fœderis, et amicitiae Inſcriptiones inter eandem Sacram Regiam Maieſtatem *D*omini noſtri gratioſiſſimi, Regnumque, et Terras incliti Regni, et Illuſtriſſimos praefatos Principes, eorumque Terras in hac Civitate Gedanenſi, ex ſpeciali Commiſſione praefatorum ex utraque parte *D*ominorum noſtrorum feliciter congregati.

Significamus tenore praeſentium, quibus expedit Univerſis, praeſentibus, et futuris, harum notitiam habituris. Quia praefati *D*omini noſtri partis utriusque intelligentes rebus publicis quorumlibet *D*ominiorum, ſocietatem, et amicitiam vicinorum, coniunctiones, Confœderationesque non parum conducere. Quas quidem Coniunctiones amicitiarum, et vicinae ſocietatis Confœderationes divae, felicisque memoriae praefatorum *D*ominorum noſtrorum Praedeceſſores inter ſe, et eorum *D*ominia inſcribere, firmareque conſveverunt, prout id ex monumentis literariis in theſauris partium ipſarum, utrorumque *D*ominorum eorundem noſtrorum exiſtentibus evidenter conſtat, ad huiuſmodi coniunctiones, et innovationes amicitiae, praeſentemque Confœderationem animis bene deliberatis facile acceſſerunt, idcirco Nos vigore Mandatorum ſcriptorum ſub appenſis Sigillis, Nobis partis utriusque Oratoribus datorum, et conceſſorum, praemiſſis, et habitis inter Nos mutuis conſiliis, deliberationibus, et Tractatibus amicabilibus, tandem devenimus ad conditiones, et Articulos per praefatos *D*ominos noſtros hincinde firmandos, et obſervandos, inferius deſcriptos.

Inprimis ut unusquisque praefatorum *D*ominorum noſtrorum, eorumque Succeſſores ſint, et eſſe debeant in amicitia perpetua, harum vigore literarum, coniuncti, et Confœderati aeviterne, ſic quod unus alteri aſſiſtat conſiliis, praeſidiisque opportunis, favore, et auxiliis, et quilibet pro poſſe ſuo adverſus quemlibet hoſtem Regno, *D*ucatibus, et Terris eorundem *D*ominorum noſtrorum propinquius adiacentem, in omni eventu, et ſpecialiter, ſi *D*ominus Magiſter Pruſſiae cum Ordine ſuo, aut Illuſtris *D*ominus JOACHIMUS Marchio Brandeburgenſis, Elector Imperii, vel eorum Succeſſores, Haeredes, complices, fautores, auxiliatores, et adhaerentes aliquem ex praefatis *D*ominis Confœderatis, aut eorum Terras, et *D*ominia impeterent, aut alia quacunque via hoſtiliter invadere, ſeu moleſtare, ſimul, vel diviſim voluerint, moleſtaverintque, aut invaſerint in effectu. Contra paganos autem, haereticos, et ſchiſmaticos, et in remotioribus agentes, pro virtutis ſuae arbitrio, et beneplacito praefati *D*omini Confœderati Principes Sereniſſimo Domino noſtro Regi Poloniae aſſiſtent, et opitulabuntur, et e contra.

Quae quidem praeſidia, et auxilia, et reliqua aſſiſtentiae officia quisque *C*onfœderatorum confœderato ſuo expenſis propriis praeſtabit, et cum Exercitus eorundem præſidiorum, auxiliatorumque limites Terrarum, ac Dominiorum ipſius Confœderati, in cuius favorem hunc ſuum ducit Exercitum, progreſſione attigerit, extunc Dominus Terræ illius, cui præſidium miſſum eſt, eosdem auxiliatores ſuos in confinibus Terræ ſuæ, per certum conductorem ſuum excipiet, qui eis in progrediendo de pacifico tranſitu, habendoque commeatu, iuſto auxiliatorum pretio, æreque ipſorum proprio comparando conſulet, & aſſiſtet. Item ſi quis in prælio, aut extra illud modo prædicto militando contra hoſtem alterius captus, vel detentus, aus alias in obligationem receptus fuerit, illi per partem, ad quam præſidium fuerit miſſum, conſuletur, & ſuffragabitur, & idcirco omnes, & ſinguli captivi ex hoſtibus quacunque ratione capti, in poteſtate, & manu ipſius Domini, cui præſidium latum eſt, viciſſim eſſe debent.

Cæterum Deo Optimo Maximo expugnationem Arcium, Caſtrorum, Civitatum, Oppidorum, & quorumvis aliorum locorum concedente, ea omnia, & ſingula, illi, ad quem ex Confœderatis quondam pertinebant, venient reſtituenda, caſu vero, quo nulli Confœderatorum ea prius pertinuiſſent, tunc nihilominus illi Confœderatorum cedent, in cuius favorem præſidium hoc fuerit miſſum.

Præterea quia Confœderatorum intereſt, ut unus alterius rerum curam habeat, quapropter ordinavimus inter Nos, & præſentibus ordinamus, quod nunquam deinceps aliquis Confœderatorum prædictorum bellum cuicunque hoſti ſuo indicet, inſciis, & inconſultis Confœdera-

Anno 1524.

tis ſuis ſupra expreſſis. Fortaſſis enim viæ, & modi per Confœderatos, communicato ad invicem conſilio, inveniri poſſunt, quibus mediantibus absque bello, iniuria Confœderati poterit emendari, niſi tunc aliquis Confœderatorum inopinate invaderetur.

Item ut nullus Confœderatorum Gentes ſive ſuas, ſive alienas adverſus aliquem Confœderatorum per loca Dominiorum ſuorum hoſtili molimine proficiſci conantes tranſire, redireque permittat, pro virium ſuarum poſſibilitate, neque illas quoquo modo occulte, vel manifeſte adiuvet, ut hoſti ad uſum, & Confœderato ad damnum pervenirent.

Et quoniam iacula prævisa minus feriunt, ſtatutum eſt, intereſſe Fœderatos præfatos, ut hincinde pro vero, & indubitato Fœdere obſervetur, ut quoties aliquis Confœderatorum præſentiret aliquas inſidias parari contra aliquem ex Confœderatis, vel Dominia illius, extunc quilibet Confœderatorum iuxta poſſe ſuum ſe opponat, ut id induſtria, vel viribus avertat, & nihilominus alter alterum, quantocius poterit, præmoneat, quatenus rebus ſuis tempeſtive provideat.

Item liberum eſſe debebit, ut quilibet Confœderatorum prædictorum ære ſuo proprio in Dominiis alterius ad ſuam neceſſitatem Gentes totiens, quotiens volet, conducere valeat ultra debitum Confœderationis ſubſidium ſupra expreſſum, cum ſcientia tamen, præſcripto, & ordinatione eius Principis, ex cuius Dominio Gentes conducendæ erunt.

Item quilibet Confœderatorum providebit in confinibus Dominiorum ſuorum, ne latrocinia, cædes, ſpolia, invaſiones, excurſiones, detentiones, & depactationes alterutrius ſubditorum fierent, & quod pro commiſſis damnis, iniuriis, & exceſſibus, Judices Commiſſarii utrinque delegandi rebus utrorumque Dominiorum expoſcentibus omni triennio in Oppido Choynicze ſimul convenient pro die Sancti Galli proxime futuro inchoando, & ſic conſequenter pro eodem die de triennio in triennium oppreſſis, iniuriatis, & damnificatis cum plena poteſtate, tam in criminalibus, quam civilibus iuſtitiam indilatam miniſtraturi.

Ut autem expeditius partes iuſtitiæ ſuæ remedium aſſequantur, idcirco de quolibet Dominio querelæ iudicialiter definiendæ, hincinde modo infra ſcripto mittendæ ſunt, utpote ſi quis ſubditorum Sereniſſimi Domini noſtri Regis a quopiam ex ſubditis Illuſtriſſimorum Principum prædictorum iniuria afficitur, is querelam ſuam in manus Domini Palatini Pomeraniæ pro tempore exiſtentis tempeſtive mittet, & curabit dictus Dominus Palatinus huiusmodi libellos querelarum in manus Domini Præfecti Stolpenſis deſtinare, & in hoc per quartale unius anni die Conventionis prædictæ prævenient.

Anno 1524.

Similiter facturi ſunt ſubditi Dominorum Principum Pomeraniæ, qui querelas ſuas contra ſubditos Sereniſſimi Domini noſtri Regis Poloniæ ad Dominum Præfectum Stolpenſem deferent, qui huiusmodi libellos ſubditorum Dominorum ſuorum ad Palatinum Pomeraniæ tempore præſcripto mittere curabit.

Qui quidem duo Officiales prædicti tandem Dominorum ſuorum ſubditos, tam actores, quam reos ad locum, & diem Conventionis prædictæ iudicialiter comparere iubebunt, qui ſi comparere noluerint, extunc in contumaciam non comparentes, nihilominus Judices Commiſſarii parti querenti iuſtitiam miniſtrabunt, ſecundum quod ius, & æquitas dictaverit. Similiter de actoribus non comparentibus eſt intelligendum. Itidem obſervandum erit, ut ſi quis de Terris Poloniæ, aut ex Ducatu Pomeraniæ cum alterutrius ſubditis in dicto Conventu iure experiri vellet, querelas ſuas in manus Capitanei Poſnanienſis pro tempore exiſtentis mittat, ut in omnibus formula ſupra ſcripta ab utraque parte obſervetur. Similiter Dominis Confœderatis provideri debet, ut in manutenendis limitibus utraque Dominia concernentibus æquitas obſervetur, nec unus alium de poſſeſſione vetuſta, et uſu aliquorum bonorum, vel aliquarum pertinentiarum eiiciat, niſi authoritate Principis loci adhibita, in cuius ſcilicet Dominio bona fuerint ſituata.

Item licet Domini Confœderationis prædictæ ex innata ſua virtute, neceſſitudine, & affinitate hincinde habita, unus alterius commodis cavere ſoleant, tamen cupientes ex hac nova Confœderatione, & amicitiæ vinculo, quo ſibi utrinque iam tandem magis, ac magis affici delegerunt, commodum, & incrementum reportare; ſtatutum eſt utrinque deinde obſervandum, ut ſubditi ipſorum Confœderatorum, Succeſſorumque eorundem mutua, ac libera, & ſecura hincinde Commercia in Dominiis, Diſtrictibus, atque Locis Confœderatorum prædictorum, terra mariq; quærere, & exercere valeant quolibet impedimento remoto, totiens quotiens ſubditis, & mercatoribus ipſorum Dominorum Confœderatorum expedire, & convenire videbitur, ſalvis tamen Juribus Patriæ, ſecundum quod in aliquo Dominiorum dictorum Dominorum Confœderatorum hactenus fuit obſervatum.

Et

Anno 1524.

Et quia ex profugis colonis inter utriuſque ſubditos differentia, atque controverſia plerumque oriri ſolet; ſtatutum eſt, ut quicunque ab hoc Confœderationis tempore intra quinque annos Jure repetitus fuerit, ipſi repetenti, quantum Jus de ipſo profugo ſibi competierit, ſine qualibet renitentia reſtituatur, elapſo vero huiusmodi quinquennio a tempore ſcientiæ computando, quam ſcientiam hic, qui repetitionem facit, medio ſuo Juramento probabit, pro præſcripto habeatur, ſi ſic, ut præfertur, minime probaverit.

Reliquum eſt, quod transgreſſoribus, & quibuscunque aliis quocunque facinore, exceſſu, ſive comminationibus, atque inimicitiarum denuntiationibus, aut alia quavis ſuſpicione notatis non eſt dandus Salvus Conductus per aliquem Confœderatorum, niſi cautione prius recepta de ſtando, & parendo Juri in loco delicti, ubi eundem Dominus Loci novo Salvo Conductu ſuo providebit. Et ſi talis Juri, & rei iudicatæ parere, ſatisfacereque noluerit, extunc talis tanquam proſcriptus apud Confœderatos, eorumque ſubditos non eſt deinceps fovendus, & contra ipſum capiendum, puniendumque auxilium, & conſilium ſit præſtandum. Quos Fœderis, Coniunctionis, & Amicitiæ modos, conditiones, & articulos ſupra ſcriptos ſic concorditer concluſos, & pro commodo Dominorum noſtrorum præſcriptorum ſtabilitos ſpecialiter Sereniſſimus Dominus noſter Rex ſupra nominatus per Literas patentes perpetuas, Sigillo Regni ſui munitas approbare, confirmare, acceptare, & ad perpetuam rei memoriam inſcribere dignabitur, duplicatas concedendo, unas per ſuam Serenitatem ad præfatum Dominum Megapolenſem, alteras ad præfatos Dominos Pomeraniæ Duces dirigendas. Specialiter etiam præfati Domini Duces, videlicet Megapolenſis ſuas, & Pomeranienſes præfati ſuas ſub ipſorum Ducalibus Sigillis ſubappenſis eidem Sereniſſimo Domino noſtro Regi Poloniæ dabunt, & mittent.

Quæ quidem Literæ pro utraque Parte, & per quemlibet Dominorum Confœderatorum ſcribendæ, dandæ, & mittendæ, ſcribi debebunt de conſilio, & aſſenſu Prælatorum Status utriuſque Conſiliariorum, & Baronum, Domini Confœderati tales Literas ſcribentis, dantisque ſubditorum. Quodque eiusmodi Literæ Fœderum, & Societatum perpetuarum non ſolum ad præſentes feliciter regnantes, & dominantes Dominos Confœderatos, ſed etiam ad Succeſſores eorundem perpetuos referantur, ſcribantur, & intelligantur. In quorum omnium ſupra ſcriptorum teſtimonium Sigilla noſtra, tam ex parte noſtra Oratorum Sacræ Regiæ Maieſtatis, quam ex parte Oratorum Dominorum Ducum ſupra ſcriptorum Præſentibus ſunt ſubappenſa. Act. & Dat. in Civitate Gdanenſi feria quarta poſt Dominicam Lætare proxima Anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quarto.

XI.

1525.

Fœdus inter SIGISMUNDUM I. *Regem Poloniæ, &* HENRICUM *Megapolenſ. nec non* GEORGIUM, *&* BARNINUM *Duces Pomeraniæ initum, quo ſibi mutua auxilia contra hoſtes ſuos promittunt. Cætera.* Act. & Dat. in Oppido Piotrkow in Conventu Generali die S. Priſcæ An. 1525. *Ex Archivo Regni Lib. 27. Num. 28. fol. 213. Item fol. 217. Item Lib. 28. Num. 29. fol. 97.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

Omnes humanæ actiones, quæ hac lege fiunt, ut nunquam ab hominum memoria diſcedant, ſed perpetua ſerie decurrentes ſempiterna permaneant, nulla ratione melius ſtabiliri, & firmari poſſunt, quam ſi Literarum monumentis memoriæ proditæ ab interitu vindicentur. Atque ideo Nos SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Terrarumque Cracovienſis, Sandomirienſis, Siradienſis, Lancicienſis, Cuiaviæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Culmenſis, Elbingenſis, & Pomeraniæ Dominus, & Hæres &c. præſentium Literarum teſtimonio apud omnes homines, qui nunc ſunt, & futuri ſunt, teſtatum eſſe volumus, & profitemur. Quod inter alia ſtatus noſtri, Regnique, & Dominiorum noſtrorum negotia, quæ recenſendo, & memoria repetendo in animo revolvimus, & cum Conſiliariis noſtris deliberando, & conſultando inſtituimus, & decrevimus ad fulciendas res noſtras, & Regni noſtri, ut in pace, & tranquillitate, quoad fieri poteſt, gubernatæ permaneant, & retineantur: id etiam non minus conſentaneum, & utile, quam neceſſarium viſum eſt faciendum, ut cum Illuſtriſſimis Principibus Dominis HENRICO Megapolenſi Wandalorum Principe, Comite Sverinenſi, Terrarumque Roſtochii, & Stargardiæ Domino, Dominis GEORGIO, BARNINO, Stetinen. Pomeraniæ, Caſſubiæ, Sclavoniæ &c. Du-

Ggggggg 2 cibus

Anno 1525. cibus, Principibus Rugiæ, ac Comitibus in Guſkaw, Fœdus, ſocietatem, & amicitiam ineamus, quam noſtros maiores etiam cum maioribus eorum tenuiſſe, & ſervaſſe Literæ ultro, citroque deſuper confectæ, atque in ſcriniis repertæ teſtantur, quibus permoti paulo ſuperiori tempore Reverendiſſimum, & Reverendos in Chriſto Patres Dominos Joannem Eccleſiæ Gneſnenſis Archiepiſcopum, Legatum Natum, et Primatem, Mathiam Cuiavienſem, Pomeraniæ, Joannem Culmenſem, Epiſcopos, Magnificosque, & Generoſos Staniſlaum de Coſcielec Palatinum Caliſienſem, Marienburgenſem, Bidgoſtienſem, & Strumenſem Capitaneum, Georgium de Baiſen Palatinum Marienburgenſem, & Gneſnenſem Capitaneum, & Achatium Czema Succamerarium Pomeraniæ, & Capitaneum Slochovienſem, Oratores, & Conſiliarios noſtros ad tractandum, & componendum de modo, & ordine eiuſce amicitiæ, & ſocietatis deſignatos miſimus, quorum ſtudio, & opera, poſteaquam cum Oratoribus, & Conſiliariis eorundem Dominorum Ducum, Magnifico Georgio Comite de Eberſteg, et Domino in Nawgarten, et utriusque Juris Doctoribus, Nicolao Marſchalci, et Valentino de Stogontin, Capitaneoque in Loczyc convenerunt, eo res deducta eſt, ut compoſitis rebus, et deſcriptis omnibus Articulis in hoc Fœdere, et ſocietate inter Nos, et ipſos Dominos Duces pactis, et ad Nos partium Sigillis obſignatis, perlatis, ipſos de conſilio, et aſſenſu Prælatorum, Baronum, et Conſiliariorum noſtrorum ſtatus utriusque approbatos ad memoriam ſempiternam confirmaremus, eo tenore, qui ſequitur.

Inprimis autem Nos, et Succeſſores noſtri cum ſupradictis Illuſtriſſimis Dominis Henrico Megapolenſi etc. ac Georgio, et Barnino Stetinen. et Pomeraniæ etc. Ducibus, eorumque Succeſſoribus eſſe volumus harum ſerie Literarum in amicitia perpetua coniuncti, et Confœderati, eisque, ac eorum Succeſſoribus conſilio, favore, et auxilio opportuno pro poſſe noſtro, adverſus quemlibet hoſtem Ducatibus, et Terris illorum propinquius adiacentem aſſiſtemus, in omni eventu, et præſertim, ſi Illuſtris Dominus Joachimus Marchio Brandeburgenſis, Elector Romani Imperii, aut eius Succeſſores, Hæredes, complices, fautores, auxiliatores, et adhærentes illos, vel Terras, et Dominia illorum impeteret, aut alia quacunque via hoſtiliter invadere, ſeu moleſtare ſimul, vel diviſim vellet, atque in effectu moleſtaverit, aut invaſerit. Similiter ipſi quoque Principes, et Domini prædicti, eorumque Succeſſores eſſe debent Nobiſcum, et cum noſtris Succeſſoribus Regibus Poloniae in amicitia perpetua coniuncti, et Confœderati, Nobisque, et noſtris Succeſſoribus conſilio, auxilio, et favore pro poſſe ſuo adverſus quemlibet hoſtem Regno, Terris, et Dominiis noſtris propinquius adiacentem, in omni eventu aſſiſtent, et ſi ſpecialiter Dominus Magiſter Ordinis Sanctæ Mariae Theutonicorum de Pruſſia cum Ordine ſuo, vel eius Succeſſores, Haeredes, complices, fautores, auxiliatores, et adhærentes Nos, Succeſſoresque noſtros, vel Regnum, Terras, et Dominia noſtra impeteret, aut alia quacunque via hoſtiliter invadere, ſeu moleſtare, ſingulariter, vel coniunctim vellet, atque in effectu moleſtaverit, aut invaſerit. Contra Paganos autem, haereticos, et ſchiſmaticos, in remotioribus agentes, Nos, Succeſſoresque noſtri pro virtutis noſtrae arbitrio, et beneplacito praefatis Dominis Ducibus aſſiſtemus, et opitulabimur, quemadmodum et ipſi quoque, eorumque Succeſſores viciſſim Nobis, et noſtris Succeſſoribus contra eosdem infideles, haereticos, et ſchiſmaticos in remotioribus agentes pro virtutis ſuae arbitrio, et beneplacito, aſſiſtent, et auxilia ferent.

Ea autem auxilia, & reliqua aſſiſtentiae officia Nos eisdem Dominis Ducibus expenſis noſtis praeſtabimus, et Succeſſores noſtri praeſtabunt. Cum vero Exercitus noſter, vel Succeſſorum noſtrorum, quem in auxilium praefatis Dominis Ducibus mittemus, ad eorum fines pervenerit, illum mox hi ipſi Domini Duces, et eorum Succeſſores per ſuum Conductorem excipient, qui eidem Exercitui in eius profectione de quieto, et ſecuro tranſitu, deque habendo commeatu iuſto eiusdem Exercitus pretio, ac aere eius proprio comparando, conſulet, et providebit, eique aſſiſtet.

Quodſi in bello, ad quod Gentes noſtras in auxilium praefatis Dominis Ducibus mittere Nos, aut Succeſſores noſtros contigerit, aliquis de Exercitu noſtro, vel eorundem Succeſſorum noſtrorum ſive praeliando, vel aliis modis extra praelium ipſis Dominis Ducibus militando, captus, vel detentus, aut alias in obligationem receptus, ſeu ſponſione fidei obſtrictus fuerit, illi per eosdem Dominos Duces, vel eorum Succeſſores conſuletur, et ſuffragabitur. Et propterea etiam in manu, et poteſtate eorundem Dominorum Ducum omnes, et ſinguli captivi ex hoſtibus, quacunque ratione capti, eſſe debebunt.

Inſu-

Anno 1525. Inſuper Deo Optimo Maximo expugnationem aliquarum Arcium, Caſtrorum, Civitatum, et quorumvis aliorum locorum concedente in eo bello, ad quod praeſidium per Nos, vel Succeſſores noſtros dictis Dominis Ducibus fuerit miſſum, ea omnia, et ſingula in eo ipſo bello expugnata, ſi prius ad ipſos Dominos Duces, vel eorum Praedeceſſores pertinuerunt, eis erunt relinquenda. Si vero nec ad illos, nec ad Nos, aut Praedeceſſores noſtros ſpectabant, nihilominus ipſis Dominis Ducibus, et eorum Succeſſoribus cedent, et cedere debebunt.

Et quia Confœderatorum intereſt mutuam rerum, & actionum ſuarum curam habere, non indicemus bellum Nos, & noſtri Succeſſores ex vi, & ordinatione horum Fœderum cuicunque hoſti noſtro, Regnique, & Dominiorum noſtrorum, inſciis, & inconſultis præfatis Dominis Ducibus, aut eorum Succeſſoribus, fortaſſe enim communicato cum illis conſilio viæ, & modi invenientur, per quos iniuria Nobis, Regnoque, & Dominiis noſtris illata reſarciri, & pro illa debita ſatisfactio citra vim armorum impendi poterit, niſi forte Nos inopinati, ſeu ex inſperato invaderemur, Succeſſoresque, aut Regnum, & Dominia noſtra invaderentur.

Non permittemus etiam Nos, & Succeſſores noſtri pro virium noſtrarum facultate tranſire, & redire Gentes, ſive noſtras, ſive alienas adverſus præfatos Dominos Duces, aut eorum Succeſſores per loca Regni, & Dominiorum noſtrorum hoſtili molimine proficiſci conantes, neque illas quoquo modo occulte, vel manifeſte adiuvabimus, ut hoſti ad uſum, ipſis vero Dominis Ducibus, aut eorum Succeſſoribus ad damnum pervenirent. Et quoniam iacula prævifa minus feriunt, conatusque hoſtium præſciti, & cogniti non ita graves, & noxii, ut ſubiti, & inopinati eſſe ſolent, pollicemur pro Nobis, & noſtris Succeſſoribus, quod quotiescunque præſenſerimus aliquas inſidias parari ipſis Dominis Ducibus, vel eorum Dominiis, opponemus Nos pro poſſe noſtro, ut eas ipſas inſidias avertamus induſtria, vel viribus noſtris, & nihilominus eosdem Dominos Duces, quam primum poterimus, præmonebimus, ut rebus ſuis tempeſtive provideant, ſuæque & Dominorum ſuorum indemnitati proſpiciant.

Liberum autem eſſe debebit ipſis Dominis Ducibus prædictis, & eorum Succeſſoribus ultra debitum Confœderationis ſubſidium, totiens quotiens voluerint, Gentes in Regno, & Dominiis noſtris ære ipſorum proprio ad eorum neceſſitatem conducere, cum ſcientia tamen, præſcripto, & ordinatione noſtra, & Succeſſorum noſtrorum.

Item providebimus, & providere curabimus in confinibus Regni, & Dominiorum noſtrorum, ne fiant latrocinia, cædes, ſpolia, invaſiones, excurſiones, & captivitates inter noſtros, & dictorum Dominorum Ducum ſubditos. Pro commiſſis autem damnis, iniuriis, & exceſſibus Judices noſtros Commiſſarios omni triennio ad Oppidum noſtrum Choynicze ad diem S. Galli, a Feſto ipſius S. Galli proxime præterito inchoando, & ſic conſequenter pro eodem die de triennio in triennium deſignabimus, & mittemus, ipſi etiam Domini Duces præfati, eorumque Succeſſores ſuos Judices Commiſſarios illuc in Choynicze de triennio in triennium, uti præmiſſum eſt, pro tempore ſupra expreſſo deſignabunt, & mittent, qui ſimul cum noſtris convenientes, oppreſſis, iniuriatis, & dampnificatis communibus ſubditis noſtris cum plena poteſtate, tam in criminalibus, quam civilibus cauſis iuſtitiam indilatam miniſtrabunt.

Vt autem ſubditi dictorum Dominorum Ducum, quibus per ſubditos noſtros facta fuerit iniuria, & damnum, expeditius iuſtitiam debitam conſequantur, mittent querelas ſuas contra ipſos ſubditos noſtros ad præfectum Stolpenſem, qui illas ad Magnificum Palatinum Pomeraniæ modernum, & pro tempore exiſtentem mittere curabit, ita ut prius uno quartali anni, quam præfatus Conventus agetur, huiusmodi querelæ ad manus ipſius Palatini perveniant. Similiter etiam ſubditi noſtri querelas ſuas contra ſubditos ipſorum Dominorum Ducum ad eundem Palatinum Pomeraniæ pro tempore exiſtentem mittent, vel deferent, qui illas ad Præfectum Stolpenſem uno quartali anni, antequam ipſa Conventio Choynicenſis inchoabitur, perferri curabit.

Qui quidem Palatinus Pomeraniæ modernus, & pro tempore exiſtens ſubditos noſtros tam actores, quam reos ad locum, & diem conventionis prædictæ coram noſtris, & ipſorum Dominorum Ducum Judicibus Commiſſariis iudicialiter comparare iubebit, qui ſi fuerint rei, & comparere noluerint, vel temere neglexerint, nihilominus ipſi communes Commiſſarii parti querenti iuſtitiam de illis miniſtrabunt, ſecundum quod ius, & æquitas dictaverit, & ſimiliter de actoribus non comparentibus facient. Idem obſervandum erit, ſi quis de terris noſtris Poloniæ, aut ex Ducatu Pomeraniæ cum alterutrius ſubditis in dicto Choynicenſi Conventu actiones ſuas iure proſequi voluerit,

Anno 1525.

luerit, is enim querelas ſuas in manus Capitanei Maioris Poloniæ Generalis, qui fuerit pro tempore, tempeſtive mittere curabit, & in omnibus ſupradicta formula ab utraque parte obſervanda erit.

Item providebimus, & providere curabimus, ut in manutenendis limitibus noſtra, & dictorum *D*ominorum *D*ucum *D*ominia concernentibus, æquitas obſervetur, & quod nemo ſubditorum noſtrorum aliquem ſubditum eorundem *D*ominorum *D*ucum de poſſeſſione vetuſta, & uſu aliquorum bonorum, vel aliquarum pertinentiarum in *D*ominiis ipſorum *D*ominorum *D*ucum exiſtentium eiiciat, niſi auctoritate illorum adhibita.

Volentes autem Nos ex ea coniunctione, & affinitate, quæ cum prædictis *D*ominis *D*ucibus Nobis intercedit, commoditatibus non ſolum ſuarum Illuſtritatum, verum etiam ſubditorum earundem proſpicere, conceſſimus, & harum ſerie Literarum concedimus, Succeſſoresque noſtri concedent, & permittent vigore Ordinationis, Statuti, & Fœderum cum eisdem *D*ominis *D*ucibus initorum eam facultatem ipſorum ſubditis, ut poſſint in Regnum, & *D*ominia noſtra, terra, & mari venire, & cum ſubditis noſtris mercari, ac negotiationes exercere libere, & ſecure ſine quovis impedimento, quandocunque, & quotiescunque illis expediens, & conveniens viſum fuerit, ſalvis tamen iuribus Regni, et *D*ominiorum noſtrorum, prout in illis hactenus fuit obſervatum.

Et quia pro Colonis profugis inter ſubditos utriusque *D*ominii differentia, et controverſia ſolet plerumque ſuboriri, conſtitutum eſt, ut ab hoc Confœderationis tempore, quicunque profugus fuerit, infra quinque annos a ſuo *D*omino iure repetitus, eidem repetenti, in quantum Jus ſibi ad ipſum competierit, ſine omni renitentia reſtituatur, ſed lapſo quinquennio a tempore ſcientiæ computando, quam ſcientiam ſubditum ſuum repetens ſuo corporali iuramento probare debebit, poſſeſſor huiusmodi profugi præſcriptione quinquennali repellet ab actione repetentem, niſi repetens iuramento ſuo probaverit ſe non permiſiſſe a tempore ſcientiæ ſuæ tranſire præſcriptionem quinque annorum.

Reliquum eſt, quod transgreſſoribus, et aliis quibuscunq; quocunq; facinore, exceſſu, ſive comminationibus, atque inimicitiarum denuntiationibus, aut alia quavis ſuſpicione notatis Salvum Conductum non dabimus, nec dari faciemus, niſi cautione prius ab eis, aut aliquo eorum recepta, de ſtando, & parendo Juri in eo loco, in quo in ipſis Dominiis prædictorum Dominorum Ducum deliquerint, ubi hi ipſi Domini Duces, & eorum Succeſſores eisdem transgreſſoribus, & aliis quibuscunque notatis, ac ſuſpectis, ad eos, vel ad eorum loca, et Dominia venturis de novo Salvo Conductu providebunt, & ſi tales Iuri, vel rei iudicatæ parere, et ſatisfacere noluerint, pro proſcriptis apud Nos, et Succeſſores, ſubditosque noſtros haberi, cenſeri, et reputari debebunt, nec amplius in Regno & Dominiis noſtris foveri poterint, ad illosque capiendos, & debita animadverſione puniendos auxilium, & conſilium ubilibet in Regno, & Dominiis noſtris præſtabimus, & præſtare faciemus, noſtrique Succeſſores præſtabunt, & præſtari facient.

Quos quidem Fœderis, Coniunctionis, & Amicitiæ modos, conditiones, articulos ſupraſcriptos ſic, uti præmiſſum eſt, concluſos, & confectos, & pro communi bono, ac tranquillo, & quieto ſtatu Regni, ſubditorumque noſtrorum, & etiam Dominiorum, & ſubditorum ipſorum Dominorum Ducum prædictorum ſtabilitos, Nos Sigismundus Rex Poloniæ, & Magnus Dux Litvaniæ &c. pollicemur verbo noſtro Regio de conſilio, & aſſenſu Prælatorum, & Procerum, Conſiliariorum noſtrorum ſtatus utriusque in omnibus punctis firmiter tenere, implere, & inviolabiliter obſervare, Hæredesque, & Succeſſores noſtri obſervabunt perpetuo, & in ævum. In cuius rei fidem, & teſtimonium præſentibus Sigillum noſtrum appendi fecimus. Actum & Datum in Oppido noſtro Piotrkow in Conventu Generali die S. Priſcæ Virginis. Anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto. Regni noſtri An. decimo octavo. Præſentibus Reverendiſſimo, ac Reverendis in Chriſto Patribus, & Dominis Joanne Archiepiſcopo Gneſnenſe Legato nato, & Primate, Petro Tomicki Cracovienſi, & Poſnanienſi Epiſcopo, & Regni Poloniæ Vicecancellario, Mathia Vladiſlavienſi, Raphaele Plocenſi, Andrea Premiſlienſi, Jacobo Chełmenſi, & Laurentio Camenecenſi, Epiſcopis, nec non Magnificis, Venerabilibus, & Generoſis Nicolao de Dambrowica Caſtellano Cracovienſi, Chriſtophoro de Szydłowiec Palatino, & Capitaneo Cracovienſi, & Regni noſtri Cancellario, ac Siradienſi, Sochaczovienſi, Goſtinenſi, novæ Civitatis Korczyn, Schidłovienſi, ac Sambinenſi Capitaneo, ac in magna Opatow Domino, Andrea de Tanczyn Sandomirienſi, ac Bełſenſi, Chełmenſi Capitaneo, Staniſlao de Koſcielec Caliſſienſi, ac Mariemburgenſi, Bidgoſtienſi, & Słumenſi Capitaneo, Jaroſlao Laſko Siradienſi, Andrea de Oporow Junivladiſlavienſi, Otto de Chodecz Ruſſiæ Generali, Halicienſique, & Colomienſi Capitaneo, & Præfecto militum noſtrorum in Terris Ruſſiæ, Joanne Bochotnicki de Oleſnica Lublinen. Andrea de Nyſzycze Plocenſi, Andrea de Kutno Ravenſi, Palatinis, Luca de Gorka Poſnanſi, & Capitaneo Maioris Poloniæ Generali, Nicolao de Szydłowiec Sandomirienſi, ac Regni noſtri Theſaurario, ac Radomienſi, Olſtinenſi, Krzepicenſi, Oſwiaczymenſi, & Zatorienſi Capitaneo, Venceſlao de Oſtrorog Caliſſienſi, Joanne Comite de Tarnow Woynicenſi, Vincentio Swidwa de Szamotuły Gneſnenſi, & Capitaneo Krasnoſtavienſi, Jacobo de Przeramb Siradienſi, Joanne de Oporow Lancicienſi, & Capitaneo Kruſvicienſi, Petro de Sluzewo Junivladiſlavienſi, Januſſio Swirizowſki Viſlicienſi, ac Robczycenſi, ac Trebowlienſi Capitaneo, Georgio Krupſki de Orchowo Leopolienſi, & Capitaneo Hrodlenſi, Joanne de Tarnow Biecenſi, & Capitaneo Pilsnen. Adam de Drzewica Radomien. Joanne Kobylenſki Roſperien. Joanne de Wieczuna Plocen. & Capitaneo Bratkianen. Staniſlao de Sprowa Zarnovien. & Capitaneo Opocznen. Mathia Goſtynſki Srzemen. Petro Gorſki Naklen. Capitaneo Wſchoven. Nicolao Ruſſocki Breſten. & Lancicien. ac Pzedecen. Capitaneo, Hieronimo Rosdrazewſki Przemiſlien. Joanne Rosdrazewſki Camenen. Nicolao de Niſczyce Roſpirien. & Capitaneo Plocen. Caſtellanis, Staniſlao de Chodecz Marſchalco Regni noſtri, ac Leopolien. Capitaneo, Joanne Latalſki Gneſnen. Cracovien. Poſnanien. & Lancicien. Joanne Karnkowſki Scarbimirien. Præpoſitis, Staniſlao Gorecki Cuſtode Plocen. & Præpoſito Caliſſien. Joanne Choienſki Cracovien. Joanne Gorſki Poſnanien. Archidiaconis, Nicolao Jamoſczki Sandomirien. Bernardo Wapowſki Cracovien. Cantoribus, Staniſlao Tarło Canonico Cracovien. Secretariis noſtris, Sylveſtro Ozarowſki Succammerario noſtro, ac Zawichoſten. Capitaneo, Joanne Tarło de Sczekarzowicze Inciſore Regni noſtri, & aliis quam plurimis dignitariis, Aulicisque noſtris teſtibus circa præmiſſa fide dignis ſincere, & fidelibus nobis dilectis. Datum per manus præfati Reverendiſſimi in Chriſto Patris Domini Petri Cracovien. & Poſnanien. Epiſcopi, & Regni noſtri Vice Cancellarii ſincere nobis dilecti.

Petrus Epiſcopus, & Vicecancellarius.

Relatio eiusdem Reverendi in Chriſto Patris Domini Epiſcopi Cracovien. & Poſnanien. & Regni Poloniæ Vicecancellarii.

XII.

1526.

Diploma Sigismundi I. *Regis, quo Arcem Büthow, & Civitatem Lawenburg Ducibus Pomeraniæ in feudum confert.* Act. & Dat. in Civitate Gdanenſi die 3. Maii Anno 1526. *Ex Arch. Regni Lib. 28. Num. 29. fol. 785.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memomiam.

Nos Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Hæres. Univerſis, & ſingulis præſentibus, & futuris, harum ſeriem inſpecturis, manifeſtum facimus. Quia vigentibus olim bellis inter Sereniſſimum felicis memoriæ Casimirum Regem Parentem, & Prædeceſſorem noſtrum, ac inter Ordinem dictum S. Mariæ Theutonicorum in Pruſſia, Illuſtris olim Princeps Dominus Ericus Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſubiæ, Wandaliæ Dux, & Princeps Rugiæ, multa in ipſis bellis, & controverſiis favoris, benevolentiæ, & obſequii ſui erga prædictum Sereniſſimum Parentem noſtrum officia exhibere, & ſuppetias non vulgares illius Maieſtati defunctæ adverſus hoſtes eius præſtare ſolitus erat, ac ob eam cauſam illi Arcem Bütow, una cum oppido ibidem conſiſtente, nec non Civitatem Lawenburg cum univerſis fructibus, & proventibus ad illam pertinentibus, idem Sereniſſimus Parens noſter ad arbitrium, & beneplacitum ſuum conceſſerat, ut id ex Literis, & aliis monumentis abunde conſtat. Deinde vero ad eam benevolentiam, & coniunctionem, quæ inter Sereniſſimos Prædeceſſores, & prædictum Dominum Ducem Ericum, & poſteros eius interceſſerat, etiam affinitas, & neceſſitudo acceſſit, quæ ad hæc usque tempora mutuis officiis, & amore coaluit, ita ut prædictas Arces, & Oppida repetita quidem aliquoties, tamen non gravatim, & Nos, & Sereniſſimi Fratres, ac Prædeceſſores noſtri poſſideri a nominatis Ducibus Pomeraniæ, citra iurium Regni ſui

Anno 1526.

ſui detrimentum ferebant. Cum poſtremo Nos ad has Terras noſtras Pruſſiæ venientes inviſeret officioſiſſime Illuſtris Princeps Dominus GEORGIUS Stetinenſis, Pomeraniæ, Caſſubiæ, Vandaliæ Dux, & Princeps Rugiæ, Nepos noſter ex Sorore Chariſſimus, & ſuam, ac Illuſtris Fratris ſui Germani Domini BARNINI ſingularem erga Nos propenſionem animi, & obſervantiam declaravit, remiſitque Nobis, & Succeſſoribus noſtris de Dote Illuſtriſſimæ olim Dominæ Annæ Sororis noſtræ a præfato Sereniſſimo Domino Rege Caſimiro Patre noſtro promiſſa, quatuordecim millia aureorum Hungaricalium: volentes viciſſim erga Illuſtritates eorum uberiorem amorem noſtrum teſtari, & illas, earumque Succeſſores Nobis, ac Regno noſtro arctiori benevolentia, & coniunctione devincire, attamen iuribus Regni noſtri non deeſſe, illis, & earum Hæredibus maſculis, Arces, & Oppida prædicta Bütow, & Lawenburg, cum omnibus, & ſingulis eorum Subditis, Vaſallis, fructibus, libertatibus, eminentiis, cenſibus, proventibus, Juribus, & pertinentiis univerſis, ſicuti illa ad arbitrium, & beneplacitum, ut dictum eſt, Sereniſſimorum Prædeceſſorum noſtrorum, & noſtrum, hactenus uſu, & fructu tenuerunt, de conſilio, & conſenſu Dominorum Conſiliariorum, tam Spiritualium, quam Sæcularium Regni noſtri, tenenda, habenda, fruenda, utenda, & poſſidenda in perpetuum Jure Feudi pro Nobis, & Succeſſoribus noſtris Regibus Poloniæ dedimus, & conceſſimus, ac illos de eis ipſis Arcibus, & Oppidis Bütow, & Lawenberg inveſtivimus, & tenore præſentium damus, & concedimus, illosque, & eorum Hæredes de ampliori gratia, & benevolentia noſtra ab omni iuramento, nec non tributis, & exactionibus quibuſcunque, Nobis, & poſteris noſtris ratione dictarum Arcium, & Oppidorum præſtandis dimittimus, & liberos facimus. Pollicemur præterea dictos Principes in prædictis Arcibus, & eorum pertinentiis, quantum in Nobis eſt, defendere, et tueri. Tenebuntur tamen, et obligati eſſe debent præfati Domini Duces, et eorum Succeſſores ad ſingulas Succeſſorum noſtrorum Regum Poloniae Coronationes, vel venire ipſi, vel Conſiliarios, aut Officiales ſuos mittere, qui hoc ipſum Jus feudale de praefatis Arcibus, & Oppidis ad Regnum noſtrum pertinens, ita ut iam dictum eſt, recognoſcent, et litteras eius Recognitionis, et Renovationis ipſius feudi, quae gratis illis debent dari, a Nobis Regibus accipient. Quod ſi aliqua legitima cauſa impediti hoc officium, et debitum in Coronationibus Succeſſorum noſtrorum non fecerint, nihil ea negligentia illis detrimenti afferre debebit, dummodo alio brevi tempore poſt Coronationem id praeſtare curaverint. Ubi vero ipſi Principes Domini GEORGIUS, & BARNINUS Duces Pomeraniae ſine legitimis maſculis Feudi Haeredibus, vel eorum legitimi maſculi Feudi Haeredes non relicta prole virili decederent, Stirpsque, et progenies eorum maſcula, et legitima deficeret, ex tunc praedictae Arces, et Oppida Bütow, et Lawenburg cum omnibus ſuis bonis, ſubditis, Vaſallis, fructibus, libertatibus, iuribus, eminentiis, et pertinentiis univerſis, ac cum pleno iure, et poſſeſſione citra omnem difficultatem ad Nos, et Poſteros noſtros Reges Poloniae redire debebunt: ſalva tamen interim perpetua Jurisdictione proventibus, decimis, ſeu Epiſcopalibus, cum Villis, bonis, et piſcaturis, ac libertatibus ad Reverendum Dominum Epiſcopum, et Eccleſiam Vladiſlavienſem ex antiquo pertinentibus. In cuius rei teſtimonium Sigillum noſtrum praeſentibus eſt appenſum. Actum, et datum in Civitate noſtra Gedanenſi die Inventionis S. Crucis, anno Domini 1526. Regni noſtri anno vigeſimo. Praeſentibus Reverendis in Chriſto Patribus, Dominis, Petro Tomicki Cracovien. et Regni noſtri Vicecancellario, Mathia Drzewicki, Vladiſlavien. Joanne Latalſki Poſnanien. Mauritio Ferber Varmien. Andrea Erzivilio Premiſlien. et Joanne Konopacki Culmen. Epiſcopis, nec non Magnificis, Venerabilibus, et Generoſis Chriſtophoro de Szydłowiec Palatino, et Capitaneo Cracovien. et Regni noſtri Cancellar. ac Siradien. Sochaczovienſi, Goſtinenſi, Novae Civitatis Korczyn, Sambinen. et Lukovien. Capitaneo. Staniſlao de Koſcielec Poſnanien. ac Marienburgen. Bidgoſtien. et Stumen. Capitaneo, Andrea de Tańczyn Sandomirien. et Belſen. Chelmen. Kraſnoſtavien. Rathen. Capitaneo, Hieronimo de Laſko Siradien. Joanne de Luſianis Culmen. et Capitaneo Radzinen. Georgio de Bayſen Marienburgen. et Gnewen. Capitaneo, Georgio de Konopath Pomeraniae, et Svecen. Capitaneo, Palatinis: Luca de Gorka Poſnanien. et Capitaneo Maioris Poloniae Generali, Nicolao de Szydłowiec Sandomirien. et Regni noſtri Theſaurario, ac Radomien. Oſwiacimen. Zatorien. Krzepicen. et Olſtinen. Capitaneo, Joanne Comite de Jarnow Woynicen. et Capitaneo Sandomirien. Joanne de Koſcielec Lancicien. et Capitaneo Tucholien. Petro de Sluzewo Junivladiſlavien. Joanne de Tarnow Sandecen. et Capitaneo Pilznen.

Pilznen.

Anno 1526.

Pilznen. Januſſio Swirczewſki Wiſlicien. ac Robczycen. et Trebovlien. Capitaneo, Staniſlao de Sprowa Biecen. et Capitaneo Opocznen. Joanne de Thańczyn Lublinen. Ludovico de Mortangen Elbingen. et Capitaneo Pokrzywnicen. Joanne de Wieczna Plocen. et Capitaneo Bratianen. Joanne Rozdrażewſki Camenen. Caſtellanis; Nicolao Działyńſki Dobrzynen. et Capitaneo Brodnicen. Georgio Targowſki Culmen. et in Tolkemit Capitaneo, Michaele Zeliſławſki Marienburgen. et Novenen. Capitaneo, et Achatio Czema Pomeraniae, et Capitaneo Slochovien. Succamerariis. Joanne Karnkowſki Cracovien. et Scarbimirien. Praepoſito, Joanne Choienſki utriusque Juris Doctore, Archidiacono Cracovien. Nicolao Zamoyſki Woynicien. Tarnovien. Praepoſito, Canonicoque Cracovien. Staniſlao Tarło de Szczekarzowicze Archidiacono Lublinen. et Canonico Cracovien. Secretariis noſtris, Nicolao Tomicki Tribuno Lancicien. ac Coſten. Pisdren. et Coninen. Capitaneo, Praefecto Stabuli noſtri, Sylveſtro Ożarowſki Succamerario noſtro, ac Zawichoſten. Capitaneo, Joanne Tarło de Szczekarzowicze Inciſore Regni noſtri, et Simone Chlewicki Magiſtro Coquinae noſtrae, caeterisque Dignitariis, Officialibus, et Aulicis noſtris teſtibus circa praemiſſa fide dignis ſincere devotis, et fidelibus dilectis. Dat. per manus praefati Reverendi in Chriſto Patris Domini Petri de Tomicze Epiſcopi Cracovien. et Regni noſtri Vicecancellarii, ſincere Nobis dilecti.

Relatio eiusdem Reverendi in Chriſto Patris Domini Petri Tomicki Epiſcopi Cracovien. & R. P. Vicecancellarii.

XIII.

Literæ SIGISMUNDI *Regis ad Duces Pomeraniæ, ut Epiſcopo Vladiſlavienſi Decimas ſolvant.* Dat. Gedani 30. Jun. 1526. *Ex Archivo Regni Lib. Legationum Lit. E. fol. 304.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæque Dominus, & Hæres. Illuſtriſſimis Principibus, Dominis GEORGIO, & BARNINO, Stetinen. Caſſubiæ, Vandaliæ Ducibus, Principibus Rugiæ &c Nepotibus noſtris chariſſimis Regii noſtri amoris incrementum, & felices ſemper ſucceſſus. Illuſtriſſimi Principes, Domini Nepotes noſtri chariſſimi. Dum Veſtra Celſitudo Illuſtriſſime Princeps, Domine GEORGI hic apud Nos Gdani ageret, inter alios Tractatus, quos cum eadem habuimus, & concluſimus, Reverendi Domini Mathiæ Epiſcopi Vladiſlavienſis ſincere Nobis dilecti, & ſuæ P. Eccleſiæ, tanquam eius Patronus, obliti non fuimus. Nam inter alios Articulos ita ordinatum eſſe meminimus, ut Veſtra Illuſtr. Celſitudo ipſum Dominum Epiſcopum, & ſuæ P. Eccleſiam, ſeu Bona Eccleſiæ ſuæ in Diſtrictu Lavenburgenſi exiſtentia, in vetuſtis immunitatibus conſervaret, & conſervari ab Officialibus faceret, & quæ eidem iuſte dari, & ſolvi ſolita ſunt, a ſubditis Veſtræ Illuſtr. ut eadem ſolvi, & tribui faceret, ac ſuæ Paternitatis Jurisdictionem paſtoralem manuteneret; præfatus ſiquidem Dominus Epiſcopus exiſtimans a Veſtra Illuſtr. Celſitudine ita mandatum, & ordinatum eſſe, ut ſibi ea, quæ ad ipſum in eo Diſtrictu pertineant, dari, & ſolvi deberent, tum etiam ut iuſtitiam de plano in omnibus haberet, miſiſſe ſe illuc, pro exigendis Epiſcopalibus, & ut Lacus quoque Lebſko uſum iuxta privilegiorum ſuorum tenorem, ac diſpoſitionem recuperaret, nihil tamen ſe aſſequutum teſtatus eſt. Quia vero iniquum eſſet, præfatum Epiſcopum, ac ſuam Eccleſiam debita iuſtitia, & proventibus deſtituere, non conveniret Nobis, qui Eccleſiæ illius Patronus ſumus, rem ſilentio tranſire, præſertim quod Veſtrarum Illuſtr. mentis eſſe non credimus, ut nedum Eccleſiis, ſed nec cuipiam alteri aliquid, quod ſuum eſt, auferatur, aut denegetur. Veſtris itaque Illuſtr. commendamus iuſtitiam præfati Domini Epiſcopi, & Eccleſiæ ſuæ, easdem ex affectu petentes, velint eum ordinem ponere, & Officialibus illius Diſtrictus præcipere, ut ea reddi faciant Domino Epiſcopo, & Eccleſiæ ſuæ, quæ ad ipſam iuſta obſervatione pertinet, & bona, & ſubditos ſuos in tuitione ſua, atque iuſtitia conſervet, Jurisdictionemque Eccleſiaſticam ſuæ P. tueantur, atque uſum Lacus Lebſko permittant, ne quid iuſtis Privilegiis Eccleſiaſticis abrogetur. Quam quidem ob rem Veſtræ Illuſtr. non parum gratificabuntur ex ſtudio iuſtitiæ, & meritum a Deo, & famæ amplitudinem merebuntur, quas Illuſtr. Celſitudines veſtras bene valere cupimus. Ex Gedano ultima Iunii 1526.

XIV.

1530.

Pomeraniæ Duces Feudum ſuum præſtabunt SIGISMUNDO II. *Regi, cum ad ætatem legitimam pervenerit. Ex Archivo Regni.*

SIGISMUNDUS Rex Poloniæ &c. Significamus tenore Præſentium, & teſtamur

ANNO 1530. ostamur universis. Quod Illustris Princeps, Dominus BARNINUS Stetinensis, Pomeraniæ, Cassubiæ, Vandaliæ, &c. Dux, Princeps Rugiæ &c. cum Illustri Principe Domino PHILIPPO Nepote suo, recognoscere volentes Feudum Serenissimo Filio nostro prope iam duos annos in Regem coronato, quo ratione Castri & Oppidi Bütow, ac Civitatis Lavemberg Regno nostro sunt devincti, miserant huc loco suo Nobilem, ac Generosum Iacobum Vubeser Capitaneum in Lavenburg, Consiliarium, & Oratorem suum, qui Officio recognoscendi dicti Feudi illarum nomine faceret satis. Quæ res cum Nobis hoc tempore minime adhuc necessaria visa est, cum Serenissimus Filius noster nondum aliquid in Regno, & Dominiis nostris Imperii, præter Nomen Regale habeat, Nobis hucusque ipsis administrationem Dominii tam in Regno, quam cæteris Provinciis nostris retinentibus, differendam eam ipsam feudalem officii recognitionem in illud usque tempus duximus, cum Serenissimus Filius noster plenam ætatem adeptus, Iure dominandi, & gubernatione debita tam in Regno, quam in reliquis Dominiis potietur.

Eam tamen diligentem Dominationum suarum sedulitatem, & debiti præstandi vigilantiam, Nos et nunc gratam habuimus, et deinceps semper acceptam una cum Serenissimo Filio nostro habere volumus. In cuius rei fidem, ac testimonium praesentes Literas scribi, et Signo nostro Regio obsignari fecimus. Datum Cracoviae Anno 1530.

XV.

1539. *Literæ* SIGISMUNDI I. *ad* JOACHIMUM *Marchionem Brandeburgensem, & Pomeraniæ Ducem, ut Episcopo Posnaniensi decimam pecuniariam fertonum solvi faciat. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit. H. Fol. 7.*

SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæque &c. Dominus & Hæres.

Illustris Princeps & Domine Gener & Nepos noster Charissime.

Ex certis quibusdam Bonis Illustritatis Vestræ subditorum, primis adhuc temporibus solvebatur semper decima pecuniaria, fertonum appellant, Reverendo Domino Episcopo Posnaniensi, ea iam annis aliquot dari est intermissa, contemptu quodam & temeritate. Magnopere postulamus ab Illustritate Vestra, ut pro eo, ac facere decet Christianum Principem, edicat suis, ne quid sibi alienum usurpent, ANNO 1539. sed ita ut Deus ipse præcepit, reddant, quæ Cæsaris sunt, Cæsari, quæ autem Dei, Deo. Et apud Deum Illustritas Vestra æquitate hac sua gratiam inibit, & Nobis hoc tempore nihil facere poterit gratius, cum præstationum, quæ antiquitus debentur, vel Nobis, vel nostris, donec præesse Nos eius Regni populis Deus permiserit, ademptum nihil omnino, pro eo, ac debemus, studemus. Felicem esse, & recte sanam Illustritatem vestram optamus. Datum Cracoviæ 8. die Martii. Anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo nono.

SIGISMUNDUS *Rex.*

XVI.

1549. *Confirmatio Feudi Ducum Pomeraniæ super Arcem Bütow cum oppido, & oppidum Lawenburg cum suis territoriis.* Datum Cracoviæ die 20. Septembr. 1549. *Ex Archivo Regni. Lib. 59. Num. 60. Fol. 200.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, M. Dux Litvaniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciae, Cuiaviæ, Russiæ, totius Prussiæ, Masoviae, Samogitiae, Culmensis, Elbingensis, Pomeraniæque &c. Dominus, & Hæres. Significamus præsentibus Literis, quorum interest universis praesentibus & futuris. Quod cum arx Bütow cum oppido, & oppidum Lawenburg cum suis territoriis a divo Parente nostro SIGISMUNDO Rege, Gedani anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, die Inventionis Sanctae Crucis Illustribus Principibus Georgio, & Barninio Ducibus Pomeraniae &c. in Feudum pro ipsis, & masculis ipsorum Hæredibus agnatis tantum concessa sint, cum omni iure, vasallis, officiis, subditis, fructibus, & proventibus, ea conditione, ut iidem Domini Duces, & eorum agnati haeredes Masculi, pro se quisque id ipsum Feudum Regibus Poloniae pro tempore existentibus, & Regno per se, vel per Oratores & Consiliarios suos, & Patentia Diplomata acceptum ferant, & recognoscant, & Investituram, seu Confirmationem eiusdem Feudi, quae gratis eis debet dari, ab ipsis petant, atque id quidem circa coronationem Regis cuiusque, vel si legitimum impedimentum intervenerit, non multo post fieri debeat. Miserunt ad nos Illustres Domini Barninus idem, & Philippus Fratris eius Filius, Duces moderni Pomeraniae, &c. propinqui nostri charis-

ANNO 1549. charissimi, nobilem, & eruditum Balthasarem de Wolde Juris Doctorem, Consiliarium, & Oratorem suum cum sufficienti mandato & literis. Ac primum quidem moram tot annorum a Coronatione nostra interpositam purgarunt, quod ostenderent divo Parenti nostro, quoad ipse viveret, Regnumque administraret, supervacaneum factu id visum esse, ut ipsi a nobis Confirmationem eiusmodi peterent; post eius vero Maiestatis obitum per Nos stetisse, quominus ipsi Pactis conventis hucusque satisfacerent. Deinde per eundem Oratorem, & literas suas coniunctim scriptas, & signatas, & ab eo Nobis traditas, in propatulo supradictas Præfecturas, seu Territoria Bütoviense, & Lawenburgense a Nobis & Regno nostro in Feudum se habere professi sunt, & recognoverunt, & Investituram eorundem Territoriorum, seu Confirmationem Feudi supradicti officiose a Nobis petiverunt, pollicentes Ducali suo verbo, omnia se noviter facturos esse, ad quæ ex iisdem illis litteris Feudi, & Pactis conventis obligarentur. Nos igitur satisfactionem eorundem Illustrium Principum, & Propinquorum nostrorum accipientes, & iustis eorum precibus locum dantes, supramemoratum Feudum, sicuti a divo Parente nostro olim constitutum est, libere ab omni servitio, & iuramento, nec non tributis, & exactionibus quibuscunque Nobis & Posteris nostris ratione dictarum Arcium & Oppidorum præstandis, ipsis & masculis eorum Hæredibus agnatis concedimus, approbamus, confirmamus, & innovamus, ac de iisdem Arce, Oppidis, atque Territoriis Bütow & Lawenburg, quemadmodum ea hactenus possederunt, eos per harum litterarum traditionem investimus, & pollicemur præterea prædictos Principes in prædictis Arcibus, & eorum pertinentiis, quantum in Nobis est, defendere, ac tueri: ea conditione, ut deficientibus eorum Hæredibus agnatis masculis, dictæ Præfecturæ cum omni iure, fructibus, & proventibus, ad Nos, Successoresque nostros Reges, & Regnum Poloniæ sine ulla controversia, & contradictione cuiusquam revertantur, salva tamen semper perpetua iurisdictione proventibus, decimis, seu Episcopalibus, cum villis, bonis, & piscaturis, ac libertatibus, ad Reverendum Dominum Episcopum Wladislaviensem, & Ecclesiam eius Wladislaviensem ex antiquo pertinentibus. In cuius rei fidem & testimonium manu nostra præsentibus subscripsimus, & Sigillum nostrum appendi iussimus. Datum Cracoviæ vigesima die Septembris, Anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono. ANNO 1549. Regni nostri vigesimo. Præsentibus Reverendis in Christo Patribus, Dominis, Samuele Maciejowski Cracovien. & Regni nostri Cancellario, Andrea Zebrzydowski Vladislavien. Andrea Noskowski Plocen. Leonardo Słowczewski Camenecen. Episcopis, nec non Magnificis, Generosis, ac Venerabilibus Joanne Comite in Tarnow Castellano Cracovien. Exercituum Regni nostri Supremo, ac Sandomirien. Striensi, Lubaczeviensique Capitaneo, Joanne Comite de Tanczin Sandomiriensi, Curiæ nostræ Marschalco, ac Lublinen. Leloviensique Capitaneo. Joanne de Mielecz Podoliæ, & Chmielnicensi Capitaneo, Andrea Comite de Tenczin Lublinensi, ac Sniatinensi & Rohatinensi Capitaneo, Nicolao de Sieniawa Belzen. ac Regni nostri exercituum Campestri, Halicien. Colomiensique Capitaneo, Palatinis. Petro Zborowski Sandomirien. & Capitaneo Sanocen. Spitcone de Tarnow Woynicien. Regni nostri Thesaurario, ac Krzepicensi, Brzeznicen. Krzestoviensique Capitaneo, Stanislao Maciejowski Lublinen. & Lubomlen. Zawichostensique Capitaneo, & Serenissimæ Dominæ Coniugis nostræ Curiæ Magistro, Bernardo Macieiowski Radomiensi, & Magno Procuratore Cracovien. Georgio Konarski Międzyriecen. Joanne Komorowski Polanecen. Nicolao Lutomierski Czechovien. Nicolao Radzieiowski Gostinen. Castellanis, Sigismundo Volski Gladifero Cracovien. Jacobo Uchański Decano Plocensi, & Valentino Dębiński Burgrabio Cracovien. Referendariis Curiæ nostræ, Andrea Czarnkowski Præposito Gnesnensi, & Scholastico, Joanne Przerębski Præposito, Philippo Padniewski Cantore, Stanislao Volski Custode, Andrea Przecławski Decano Posnanien. Martino Cromero Juris utriusque Doctore, Custode Vislicien. Canonicis Cracoviensibus, Secretariis nostris, Joanne Lubomirski Thesaurario Curiæ nostræ, Nicolao Mniszech de Magna Kunczyce Lucovien. Socaliensique Capitaneo, Cubiculi nostri Præfecto, ac aliis quam plurimis Officialibus subditis nostris. Datum per manus eiusdem Reverendi in Christo Patris Samuelis Macieiowski Episcopi Cracovien. & Regni Poloniæ Cancellarii sincere nobis dilecti.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS *Rex.*

Designatio finium inter Poloniam, & Pomeraniam, per Nuntios Re-

ANNO 1549.

Regis Poloniæ facta. Actum feria tertia post Dominicam Cantate. *Vide Librum sub titulo: Limites Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ &c. Fol. 22.*

XVII.

1552.

Fœdus inter SIGISMUNDUM AUGUSTUM *Regem Poloniæ, &* BARNYMUM, *ac* PHILIPPUM *Pomeraniæ, &c. Duces initum.* Dat. Gedani Sabbatho proximo ante Festum Assumpt. B.M.V. 1552. *Ex Origin. Sigil. 2. Extat in Arch. Cancel. Regni Lib. 62. Num. 63. fol. 296.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

Etsi naturalis quaedem est Societas homini cum homine: sic tamen hominum natura depravata est, ut variis cupiditatibus incensi, & odiis inflammati in mutuam ruant perniciem, ita, ut non modo debiliores a potentioribus opprimantur, verum etiam aperti a callidioribus circumveniantur. Quibus malis occurrens humana ratio, non modo in singulis Civitatibus, Regnis, & Imperiis, communia consilia instituit, sed etiam Civitates, Regna, Gentesque, & Reges earum, atque Principes, inter ipsos Fœderibus, & societatibus mutuis devinxit, atque sociavit, quo tutiores essent contra vim, & fraudem consiliis, opeque mutua. Proinde Nos SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Culmen. Elbingen. Pomeraniæque &c. Dominus, & Hæres. Et Nos BARNYMUS Stetinen. Pomeraniæ, Cassuborum, Sclavorum &c. Dux, & Rugiæ Princeps. Significamus præsentibus Literis nostris, tam his, qui nunc sunt, quam futuris. Quod cum in Civitate nostra Regia Gdano, una cum Oratore, & Mandatario Illustris Domini PHILIPPI Stetinen. Pomeraniæ, Cassuborum, Sclavorum, &c. Ducis, Consobrini, & Patruelis nostri charissimi convenissemus, innixi vetustis inter Maiores utrinque nostros ictis Fœderibus, revocantesque in memoriam, & Fœdus, quod ante viginti septem annos, in hac ipsa Civitate, inter Divum SIGISMUNDUM Regem Poloniæ Patrem nostrum desideratissimum, & Illustrem olim Dominum GEORGIUM Ducem supramemorati Illustris Domini PHILIPPI absentis Patrem tunc præsentem, & Nos BARNYMUM, atque etiam Illustrem Dominum HENRICUM Ducem Mechelburgensem &c. absentem per Procuratores, & Mandatarios nostros ictum fuit, nunc idipsum nihil addendo, nihil detrahendo, neque mutando, neque in aliquo prorsus ab eis recedendo innovandum, atque stabiliendum inter Nos esse duximus. Nos quidem SIGISMUNDUS AUGUSTUS Rex, & Nos BARNYMUS Dux suprascripti per Nos ipsi præsentes, Illustrissimus vero Dominus PHILIPPUS Dux alterius nostrum Consobrinus, alterius vero Patruelis per Procuratorem, & Mandatarium suum, in hunc modum, qui sequitur. Inprimis unusquisque præfatorum Dominorum nostrorum, eorumque Successores sint, & esse debeant in amicitia perpetua, harum vigore Literarum coniuncti, & Confœderati æviterne, sic quod unus alteri assistat consiliis, præsidiisque opportunis, favore, & auxiliis, quilibet pro posse suo adversus quemlibet hostem Regno, Ducatibus, & Terris eorundem Dominiorum nostrorum propinquius adiacentem, in omni eventu, & specialiter si Dominus Magister Prussiæ cum Ordine suo, aut Illustris Dominus JOACHIMUS Brandeburgen. Elector Imperii, vel eorum Successores, Hæredes, complices, fautores, auxiliatores, & adhærentes aliquem ex Nobis, aut Terras nostras, & Dominia impeteret, aut alia quacunque via hostiliter invadere, seu molestare, simul, vel divisim voluerint, molestaverintque, aut invaserint in effectu. Contra paganos autem, hæreticos, & sismaticos, in remotioribus agentes, pro virtutis suæ arbitrio, & beneplacito, præfati Domini Confœderati Principes Nobis SIGISMUNDO AUGUSTO Poloniæ Regi, & Successoribus nostris assistent, & opitulabuntur, & e contra. Quæ quidem præsidia, & auxilia, & reliqua assistentiæ officia, quilibet nostrum mutuo expensis propriis præstabit. Et cum exercitus eorundem præsidiorum, auxiliatorumque limites Terrarum, ac Dominiorum ipsius Confœderati, in cuius favorem hunc suum ducet Exercitum, progressus attigerit, extunc Dominus Terræ illius, cui praesidium sit missum, eosdem auxiliatores suos, in confinibus terrae suae per certum Conductorem suum excipiet, qui eis in progrediendo de pacifico transitu, habendoque Commeatu, iusto auxiliatorum pretio, æreque proprio ipsorum comparando consulet, & assistet. Item si quis in prælio, aut extra illud, modo prædicto militando contra hostem

ANNO 1552.

hostem alterius captus, vel detentus, aut alias in obligationem receptus fuerit, illi per partem, ad quam praesidium fuerit missum, consuletur, & suffragabitur. Et idcirco omnes, et singuli captivi ex hostibus, quacunque ratione capti, in potestate, et manu illius Domini, cui praesidium latum est, vicissim esse debent. Caeterum Deo Optimo Maximo expugnationem castrorum, Arcium, Civitatum, Oppidorum, et quorumvis aliorum locorum concedente, ea omnia, et singula illi, ad quem quondam pertinebant, venient restituenda. Casu vero quo ad nullum ex Confœderatis ea prius pertinuissent, tum nihilominus illi Confœderatorum cedent, in cuius favorem praesidium hoc fuerit missum. Praeterea quia Confœderatorum interest, ut unus alterius rerum curam habeat, quapropter ordinavimus inter Nos, et praesentibus ordinamus, quod nunquam deinceps aliquis nostrum bellum cuicunque hosti indicet, insciis, et inconsultis Confœderatis aliis supra expressis; fortasse enim modi, et viae per Nos, communicato adinvicem consilio, inveniri possent, quibus mediantibus abs bello iniuria affecti Confœderati poterit emendari, nisi tunc aliquis nostrum inopinate invaderetur. Item ut nullus nostrum Gentes sive suas, sive alienas adversus aliquem Confœderatorum, per loca Dominiorum suorum hostili molimine proficisci conantes transire, redireque permittat, pro virium suarum possibilitate, neque illas quoquo modo occulte, vel manifeste adiuvet, ut hosti ad usum, et Confœderato ad damnum pervenirent. Et quoniam iacula praevisa minus feriunt, statutum est inter Nos Confœderatos præfatos, hinc inde pro vero, & indubitato Fœdere observando, ut quoties aliquis nostrum præsentiret aliquas insidias parari contra aliquem ex Confœderatis, vel contra Dominia illius, ex tunc quilibet nostrum iuxta posse suum se opponet, ut id industria vel viribus avertat, & nihilominus alter alterum quanto citius poterit, præmoneat, quo rebus suis tempestive provideat. Item liberum esse debebit, ut quilibet nostrum Confœderatorum prædictorum ære suo proprio in Dominiis alterius ad suam necessitatem gentes, toties, quoties volet, conducere valeat, ultra debitum Confœderationis subsidium supra expressum, cum scientia tamen, præscripto, & ordinatione eius Principis, ex cuius Dominio gentes conducendæ erunt. Item quilibet nostrum providebit in Confinibus Dominiorum suorum, ne latrocinia, cædes, spolia, invasiones, excursiones, detentiones, & depactationes alterutrius subditorum fiant, & quod pro commissis damnis, iniuriis, & excessibus Judices Commissarii utrinque delegandi rebus utrorumque Dominiorum poscentibus, omni triennio in oppido Choynicze simul conveniant, pro die Sancti Galli proxime futuro inchoando, & sic consequenter pro eodem die de triennio in triennium oppressis, iniuriatis, & damna passis cum plena potestate, tam in criminalibus, quam civilibus iustitiam indilatam ministraturi. Ut autem expeditius partes iustitiæ suæ remedium assequantur, idcirco de quolibet Dominio querelae iudicialiter diffiniendæ hinc inde modo infra scripto mittendæ sunt, utpote si quis subditorum nostrorum, videlicet SIGISMUNDI AUGUSTI Regis a quopiam ex subditis Illustrium Principum prædictorum iniuria afficitur, is querelam suam in manus Palatini Pomeraniæ, pro tempore existentis, tempestive mittet. Et curabit dictus Palatinus huiusmodi libellos querelarum in manus Præfecti Stolpensis destinare, & in hoc per quartalem unius anni, diem prædictæ Conventionis præveniet. Similiter facturi sunt subditi Illustrium Dominorum Principum Pomeraniæ, qui querelas suas contra subditos nostros ad Præfectum Stolpensem deferent, qui huiusmodi libellos subditorum, Dominiorum suorum ad Palatinum Pomeraniae tempore praescripto mittere curabit. Qui quidem duo Officiales praedicti, tandem nostros, & supradictorum Illustrium Principum subditos, tam actores, quam reos ad locum, & diem Conventionis praedictae iudicialiter comparere iubebunt. Qui si comparere noluerint, extunc in contumaciam non comparentes nihilominus Judices Commissarii, Parti conquerenti iustitiam ministrabunt, secundum quod Jus, & aequitas dictaverit. Similiter de Actoribus non comparentibus est intelligendum. Itidem observandum erit, si quis de Terris Poloniae, aut ex Ducatu Pomeraniae cum alterutrius subditis, in dicto conventu iure experiri vellet, querelas suas in manus Capitanei Posnaniensis pro tempore existentis mittat, ut in omnibus formula supra scripta, ab utraque parte servetur. Similiter a Nobis utrinque provideri debet, ut in manutenendis limitibus utraque Dominia concernentibus aequitas observetur, nec unus alium de possessione vetusta, & usu aliquorum bonorum, vel aliquarum pertinentiarum eiiciat, nisi Authoritate Principis loci adhibita, in cuius scilicet Dominio ea bona fuerint sita. Item licet Nos, & supradicti Principes Confœderationis praedictae ex innata virtute,

Anno 1552.

virtute, neceſſitudine, et propinquitate noſtra mutua hinc inde habita, unus alterius commodis cavere ſoleamus, tamen cupientes ex hac nova Confœderatione, et amicitiae vinculo, quo Nobis utrinque iam tandem magis, ac magis affici delegimus, commodum, & incrementum reportare, ſtatutum eſt, utrinque deinde obſervandum, ut ſubditi utrinque noſtrum, Succeſſorumque noſtrorum mutua, ac libera & ſecura hinc inde commercia in Dominiis, diſtrictibus, atque locis cuiuslibet noſtrum terra, marique quærere, & exercere valeant, quolibet impedimento remoto toties, quoties ſubditis, & mercatoribus utrinque noſtris expedire, & convenire videbitur. Salvis tamen Iuribus Patriæ, ſecundum quod in aliquo Dominiorum utrinque noſtrorum hactenus fuit obſervatum. Et quia propter profugos Colonos inter communes ſubditos differentia, atque controverſia oriri plerumque ſolet, ſtatutum eſt, ut quicunque ab hoc Confæderationis tempore infra quinque annos Iure repetiti fuerint, ipſi repetenti, in quantum ius in ipſum profugum ſibi competierit, ſine qualibet renitentia reſtituatur. Elapſo vero huiusmodi quinquenio a tempore ſcientiæ computando, quam ſcientiam is, qui repetitionem facit, medio ſuo iuramento probabit, pro præſcripto habeatur, ſi ſic, ut præfertur, minime probaverit. Reliquum eſt, quod tranſgreſſoribus, & quibuſcunque aliis, quocunque facinore, exceſſu, ſive comminationibus, atque inimicitiarum, & hoſtilitatum denuntiationibus, aut alia quavis ſuſpicione notatis, non eſt dandus Salvus Conductus per aliquem noſtrum, niſi cautione prius recepta de ſtando, & parendo Iuri in loco delicti, ubi eidem venturo Dominus loci de novo Salvo Conductu ſuo providebit. Et ſi talis Iuri vel rei iudicatæ parere, ſatisfacereque noluerit, extunc talis tanquam proſcriptus apud Nos Confæderatos ſupraſcriptos, noſtroſque utrinque ſubditos non eſt deinceps fovendus, & ad talem comprehendendum, puniendumque auxilium & conſilium eſt præſtandum. Quos Fæderum coniunctionis, & amicitiæ modos, conditiones, & articulos ſupraſcriptos, ſic mutuo conſenſu concluſos, & pro commodo ſubditorum utrinque noſtrorum ſtabilitos, Nos Sigismundus Augustus Rex Poloniæ, & Barnymus Stetinen. Pomeraniæ &c. Dux pro Nobis, & nomine ſupra ſcripti Illuſtriſſimi Domini Philippi Stetinen. Pomeraniæ &c. Ducis Literis his patentibus approbamus, ratificamus, & confirmamus, & perpetuo inter Nos utrinque, & ſubditos communes duraturos decernimus præſentibus. In quorum omnium ſupraſcriptorum teſtimonium, Nos Sigismundus Augustus Rex manu noſtra ſubſcripſimus, & Sigillum Regni noſtri ſubappendi fecimus. Nos quoque Barnymus Dux noſtro, & Illuſtriſſimi Domini Nepotis noſtri Philippi Ducis nominibus Sigillis noſtris præſentes conſignari fecimus. Dat. in Civitate noſtra Gedanenſi Sabbato proximo ante Feſtum Aſſumptionis Beatiſſimæ Virginis Mariæ. Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſecundo, Regni noſtri vigeſimo tertio. Ex parte noſtra Præſentibus Reverendis in Xto Patribus, Magnificis, Generoſis, Nobilibus, &, Venerabilibus Andrea Zebrzydowſki Cracov. Ioanne Droiewſki Wladiſlavien. Andrea Noſkowſki Plocen. Staniſlao Hoſio Varmienſi, Ioan. Lubodzieſki Culm. Electo Eccleſiarum Epiſcopis. Ioanne in Tharnow Caſtellano Cracovienſi, Regni noſtri Exercituum Supremo, ac Sandomirienſi, Sterienſi, Lubaczovienſique, Petro Kmitha in Wiſznicze Comitibus, Cracovienſi, Regni noſtri Supremo Marſchalco, ac Cracovienſi, Scepuſienſi, Præmiſlienſi, Colenſique, Ioanne de Labiſschin Poſnanienſi, ac Iunivladiſlavienſi, Schluchovienſique, Ioanne de Kościelecz Lancicienſi, Breſtenſi, Kovalienſi, & Bobrovienſi, Ianuſſio de Kościelecz, Breſtenſi Maioris Poloniæ, Naclenſique, Petro de Dambrowica, Terrarum Ruſſiæ Generali, ac Radomienſi, Felice Srzeńſki de Sokołowo Plocenſi, ac Mariemburgenſi, Lomzenſi, Viſnenſique, Staniſlao Koſtka de Stangenberg Culmenſi, Terrarum Pruſſiæ Theſaurario, Golubenſi, Derſchovienſique, Achacio Czema Mariemburgenſi, Mewenſi, & Stumenſi, Palatinis, & Capitaneis, Petro Czarnkowſki Poſnanienſi, Staniſlao Macieiowſki Woynicenſi, Lubomlienſi, & Zawichoſtenſi, Eraſmo de Kretkow Gneſnenſi, & Piſdrensi, Bartholomæo Zebrzydowſki Breſtensi, & Diboviensi, Andrea de Kościelecz Inovladiſlaviensi, & Bidgoſtiensi, Staniſlao Comite de Tanczyn Leopoliensi, ac Lublinensi, Spitkone Iordan de Zakliczyn Sandecensi, Regni noſtri Theſaurario, Eraſmo Krotowſki Rogoznensi, Venceſlao Zaremba Naklensi, & Graboviensi, Floriano Zebrzydowſki Oświecimensi, Ioanne Lutomierſki Brzezinensi, Curiæ noſtræ Theſaurario, Burgrabio Cracoviensi, ac Lanciciensi, Georgio a Konopath Culmensi, & Szwecenſi, Fabiano Czema Gedanensi, Tucholiensi, & Stargardiensi, Caſtellanis, & Capitaneis, Ioanne

Anno 1552.

ne Ocieſzyno Regni noſtri Cancellario, Succamerario, Burgrabioque Cracoviensi, ac Sandecensi, & Olſztinensi Capitaneo, Ioanne Przerębſki Vicecancellario Regni noſtri, Præpoſito Cracoviensi, Ioanne Sirakowſki Curiæ noſtræ Referendario, Martino Cromero Cracovienſi, Petro Arciechowſki Præpoſito Stobnicenſi, & Varſchavienſi, Cauſarum Podlaſchenſium Referendario, Ioanne Wiſſocki Gneſnenſi, et Abbate Landenſi, Thoma Pſzonka Poltovienſi, Canonicis, Secretariis noſtris, & aliis quam plurimis fide dignis, iuxta præmiſſa exiſtentibus. Ex parte vero Illuſtr. Principum Barnimi, et Philippi Pomeraniae Ducum, Generoſis, et Nobilibus, Balthazaro a Valde Iuris utriusque Doctore, et Legato Illuſtr. Ducis Philippi. Ludovico Comite ab Eberſteyn Domino in Newgartten, Bartholomaeo Szchwaven Capitaneo in Buthow, Rudigiero Maſzow Marſchalco, Ioanne Falk Iuris utriusque Doctore, Cancellarioque, Iacobo Podkammer Praefecto Greyſenbergenſi, Georgio Rhamel Praefecto Stolpenſi, Macke Borek in Panſin, Martino Teſſentz Capitaneo in Lowenburgk, Szchwabenberg Iuris utriusque Doctore, Nicolao Podkamer Capitaneo Stetinenſi, Iacobo Munchow, Georgio Hrockow, Ottone Glaſenap, Chriſtiano Mandunel, Ioachimo Below in Poeſt, Sebaſtiano a Wedel, Iacobo Rhamel, Bernhardo a Dewitz, Adriano Borek, Ioachimo a Wedel, Georgio a Wedel in Krempczow, Daniele Borek, Chriſtophoro Padwile Capitaneo in Colbacz, Georgio Fleming, Mathaeo Teſzmitz, Egidio Fleming, Antonio Maſſow, Ottone Fleming, Michaele Glaſenap, Petro Klieſt in Wiczow, Chriſtophoro Klieſt, Rudigero Maſſow in Woblans, Martino Wobeſſer, Ioachimo Podkamer, Martino Cithwicz in Mutten, Laurentio Podkamer, Petro Stoyentin, Hemingo Koller, Caſparo Narnice Capitaneo in Belburgk, Ioanne Schwade, Marco Samel, Richardo Fleming, Marco a Valdé, Conſiliariis, Gerardo Below, Hadriano Woien, et Chriſtophoro Lablun, Secretariis, teſtibus circa praemiſſa. Datum per manus Magnifici Ioannis de Ocieſzyno Regni Poloniae Cancellarii, Succamerarii, Burgrabiique Cracovienſis, atque Sandecenſis, & Olsztinenſ. Capitanei ſincere Nobis dilecti.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS *Rex.*

XVIII.

Regia Maieſtas prorogat tempus præſtandi Homagii Ducibus Pomeraniæ ad Comitia Regni. Lib. Legationum Lit. W. Fol. 149.

Anno 1577.

Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Illuſtris Princeps Affinis noſter chariſſime. Quod ad dandam confirmationem noſtram ſuper Præfecturam Lawenburgenſem, & Bütovienſem tempus, primam diem Septembris, & locum Marienburgum Illuſtritatibus veſtris deſignaverimus, id a Nobis eo conſilio factum eſt, quod Illuſtritas veſtra una cum aliis Fratribus ſuis a Nobis id antea poſtulavit, ut, dum in his terris verſaremur, negotium illud propter loci vicinitatem, maiore cum Illuſtritatum veſtrarum commoditate perficeretur, verum cum hoc tempore poſtulat a Nobis Illuſtritas veſtra, ut idem negotium ad ſpatium duorum menſium differamus, Nos igitur, ut ipſi ea in re ſatisfaciamus, libenter illud ad publica Regni Comitia differimus, quæ ſub iſtis duobus ſequentibus menſibus indicere, & celebrare ſtatuimus. Bene valere Illuſtritatem veſtram cupimus. Datum in Caſtris ad Gedanum 28. die menſis Auguſti. Anno Domini MDLXXVII. Regni vero noſtri anno ſecundo.

STEPHANUS *Rex.*

XIX.

Ducis Pomeraniæ ad Regiam Maieſtatem Literæ, quibus petit, ut pro accipienda Confirmatione Feudi Præfecturarum Lawenburgenſis, & Bütovienſis locum & diem Comitiorum ei ſignificet. Lib. Legationum Lit. W. Fol. 188.

Sereniſſimo, ac Potentiſſimo Principi Domino Stephano, Regi Poloniæ, Magno Duci Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. Principi Tranſylvaniæ, Affini, & Vicino noſtro chariſſimo.

Sereniſſime, & Potentiſſime Rex, Domine Affinis, & Vicine chariſſime.

Recepimus Regiæ Maieſtatis Veſtræ Literas reſponſorias in Caſtris ad Gedanum 28. die Auguſti datas, in quibus Regia Maieſtas Veſtra peramice ſignificat, cum petierimus tempus accipiendæ a Regia Maieſtate veſtra Confirmationis ſuper Præfecturis Lawenburgenſi, & Bütovienſi ad Menſes duos prorogari, & Regia Maieſtas veſtra intra duos menſes Regni Comitia indicere, & celebrare ſtatuerit, ſe negotium id eo libenter differre.

Anno 1577.

ferre. Pro qua quidem declaratione Regiæ Maieſtatis Veſtræ Noſtro, & Illuſtriſſimorum Fratrum noſtrorum Pomeraniæ Ducum nomine gratias habemus ſummas. Ac cum Nos, & Fratres noſtros deceat præfixi a Regia Maieſtate Veſtra temporis habere rationem, lubentiſſimi etiam id facimus. Peramanter, & ſedulo petimus, ut Regia Maieſtas Veſtra in loco, ubi nunc agit, Provinciis noſtris vicino, ſi dandæ Nobis, & Fratribus noſtris Confirmationis commoditas (quod totum Regiæ Maieſtatis Veſtræ arbitrio libenter permittimus) non eſt, ut certum Nobis & tempus, & locum, vel Comitiorum, vel alium amice deſignare velit, quando, & quo Legatos noſtros pleno cum mandato ablegare debeamus. Quam petitionem, ut benigne Regia Maieſtas Veſtra interpretetur, obnixe petimus: cuius quidem Nos unicam eam habuimus cauſam, ne commoditatis incerti, Regiæ Maieſtati Veſtræ aliis occupatæ negotiis graviſſimis, moleſtiam exhiberemus: cum Regiæ Maieſtatis Veſtræ voluntati, & opportunitati non accommodare, illique ſemper, grata facere animum induxerimus. Quod ſupereſt, Regiam Maieſtatem Veſtram felici valetudinis, & rerum omnium ſtatu frui optamus, Datæ Ruppin 13. Septembris, Anno 1577.

JOANNES FRIDERICUS *DEI Gratia Dux Stetinenſium, Pomeranorum, Caſſubiorum, & Vandalorum, Princeps Rugiæ, & Comes Gutzkoviæ.*

JOANNES FRIDERICUS.
manu propria.

XX.

1578.

Plenipotentia Nuntiorum Pomeranicorum, ab illis Ducibus ad petendam recognitionem ſuper Præfecturas Lawenburgenſem, & Bütovienſem, data. Ex Archivo Regni. Lib. Legationum Lit. W. Fol. 279.

Nos JOANNES FRIDERICUS, BOGISLAUS, ERNESTUS LUDOVICUS, BARNIMUS, & CASIMIRUS, Fratres, Dei Gratia Duces Stettinenſium, Pomeranorum, Caſſuborum, & Vandalorum, Principes Rugiæ, et Comites Gutzkoviae, notum, ac teſtatum facimus. Poſteaquam Nobis vi, et vigore Pactorum inter inclytum Poloniæ Regnum, ac Ducalem Domum Stetinenſem Pomeranicam initorum incumbat a Poloniæ Regibus tempore Coronationis, vel poſt, ſuper duas Præfecturas: Lawenburg, et Bütow, quas poſſidemus, cum adiacentibus Civitatibus, et Arcibus, aliisque pertinentiis, recognitionem petere. Et nunc Sereniſſimus, ac Potentiſſimus Princeps, et Dominus STEPHANUS, Dominus Affinis noſter chariſſimus, in Regem Poloniæ, Magnumque Litvaniæ Ducem ſit electus, et coronatus, Suaque Regia Maieſtas hunc recognitionis actum ad Comitia Varſaviæ Menſe Januario indicta reiecerit; Nos ea de cauſa Conſiliarios, et dilectos fideles noſtros Henricum Ramel in Wuſterwitz, et Nicolaum Pichtium Juris utriusque Doctorem ablegaſſe, iisque in mandatis dediſſe, ut vigore pactorum prædictam recognitionem a Regia Maieſtate Sua noſtro nomine petant, et quodcunque noſtrarum eſt partium, ad effectum perducant. Quemadmodum etiam hiſce literis noſtris ad eiusmodi actum pleniſſimum mandatum, ac poteſtatem noſtram omni meliori forma, et modo, quo de iure, vel conſvetudine fieri poteſt, ipſis tribuimus, atque elargimur. Itaque amanter, et obnixe rogamus, ut Regia Maieſtas Sua plenam illis in hac parte fidem, perinde, ac Nobismet ipſis habeat, ac in hoc negotio ſe erga Nos taliter declaret, præſtetque, ſicut de Regia Maieſtate Sua fiduciam concepimus, et æquitatis, fœderum, ac vicinitatis ratio exigit. Deferimus Nos viciſſim Regiæ Maieſtati Suæ omnia ſtudia, et officia noſtra. In teſtimonium maioris fidei has literas noſtras appenſo noſtro Sigillo munivimus. Datæ in Arce noſtra Stetinenſi 13. die Januarii Anno 1578.

Anno 1578.

JOANNES FRIDERICUS *manu propria.* BOGISLAUS *manu propria.*

ERNESTUS LUDOVICUS *manu propria.* BARNIMUS *manu propia.*

CASIMIRUS *manu propria.*

XXI.

Aſſecuratio Jurium & Libertatum Diſtrictibus Bütovienſi & Lawenburgenſi conceſſa. Poſnan. 1657. die 19. Decembr. *Ex Archivo Regni.*

JOANNES CASIMIRUS DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Livoniae, Smolenſciae, Czernichoviaeque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Haereditarius Rex.

Significamus praeſentibus Literis noſtris, quorum intereſt univerſis, & ſingulis. Quandoquidem publicis rationibus

Anno 1657.

bus ita expoſcentibus eo adducti ſumus, ut Sereniſſimo FRIDERICO WILHELMO Marchioni Brandenburgenſi S. R. I. Archicamerario, & Principi Electori, Magdeburgi, in Pruſſia, Juliæ, Cliviæ, Montium, Stetini, Pomeraniæ, Caſſubiorum, Vandalorumque, nec non in Sileſia Croſnæ, & Carnoviæ Duci, Burgrabio Norimbergenſi, Principi Halberſtadii, & Mindæ, Comiti Marcæ, & Ravensburg, Domino in Ravenſtein, vigore Tranſactionis nuper initæ, ictique cum ſua Serenitate Electorali, ac eiusdem Succeſſoribus per lineam rectam deſcendentibus Fœderis perpetui, Leoburgenſem, & Bithovienſem Diſtrictus in Feudum concederemus (prout id in Inſtrumento eiusdem Fœderis, & Pactorum latius expreſſum continetur) ut eo pronior noſtra in conſervandis unicuique Juribus, Privilegiis, Libertatibus, ac Prærogativis conſtare poſſit voluntas, & ſtudium, hoc præſenti noſtro Regio Reſcripto cautum volumus, nihil dicta Infeudatione eorum Diſtrictuum, Juribus, Privilegiis, Immunitatibus, & Libertatibus eorundem Diſtrictuum Bitovienſis, & Leoburgenſis, præſertim vero omnis Status Equeſtris eſſe, nec fore detractum, imo unicuique Jura, iuxta ſuam conditionem & ſtatum conſervata eſſe, ac conſervanda fore, quod præſentibus Literis declaramus, cavemus, & aſſecuramus. Præterea cum præfati Diſtrictus Leoburgenſis, & Bitovienſis ſint e corpore Regni huius, nihil huiusmodi Infeudatione, Prærogativis, Juribus, & Immunitatibus cuiusquam ex Indigenis dictorum Diſtrictuum imminutum eſſe quoquo modo declaramus, imo eosdem Nobiles, pro veris Regni Poloniæ Indigenis, recognoſcimus, habemus, haberique, & recognoſci ab omnibus volumus. Ac in virtute earundem Immunitatum, quæ totius Regni huius Poloniæ Nobilitati, ac Equeſtri Ordini, ab antiquiſſimo tempore, quoquo modo competunt, ad eumque pertinere dignoſcuntur, cunctos prædictorum Diſtrictuum, Leoburgenſis, & Bitovienſis Nobiles Indigenas, iisdem uti, frui, ac gaudere debere, nullis penitus exceptis (quæ hic pro inſertis, & expreſſis habere volumus) tanquam illis ipſis Prærogativis comprehenſos, & Albo Nobilitatis inſertos, ac omnium Muniorum, Dignitatum tam publicarum, quam privatarum, univerſalium, & particularium, Senatoriarum, & Equeſtrium, nec non quorumvis beneficiorum, Spiritualium, & Sæcularium, omnisque gratiæ capaces eſſe, foreque ſemper declaramus, & ſpecificamus. Inſuper quo iſta maius robur firmitatis habere queant, recipimus Nos,

Regioque Verbo ſpondemus, in id cura noſtra incubituros, ut hæc ipſa Declaratio, praeſenti noſtro Reſcripto comprehenſa, & inſerta, proximorum Comitiorum Regni ſancito probetur, & confirmetur, & omnia quae ad praedictae Nobilitatis Leoburgenſis, & Bitovienſis Diſtrictus Incolarum de Nobis, & Republica bene meritorum, ornamenta, ſecuritatem, commoda, et emolumenta pertinebunt, ſanciantur in iisdem Comitiis. In quorum fidem praeſentes manu noſtra ſubſcriptas Sigillo Regni communiri iuſſimus. Dat. Poſnaniae die 19. Menſis Decembris Anno Domini 1657. Regnorum noſtrorum Poloniae 9. Sveciae vero X. anno.

Anno 1657.

JOANNES CASIMIRUS *Rex.*

MARCHIA NOVA.

I.

1365.

Dobrogoſtius, Arnoldus, Ulricus, & Bartholdus, Comites de Dreſen (Drieſen) recognoſcunt ſe Caſtra Dreſen (Drieſen) & Santhok, ad Coronam Regni Poloniæ antiquitus pertinentia a CASIMIRO *Rege in Feudum accepiſſe, fidelitatemque eidem Regi, & Succeſſoribus eius promittunt.* Dat. Cracoviæ, 22. Julii, Anno 1365. *Ex Originali. ſub Sigil. 4.*

In Nomine Domini Amen.

Cum de iure quilibet potius ſuo Domino naturali, quam extraneo fideliter obedientiam in omnibus licitis, & honeſtis exhibere teneatur, noverint igitur tam præſens ætas, quam futura. Quod Nos Dobrogoſt una cum Fratribus noſtris, videlicet Arnoldo, Ulrico, & Bartholdo Comite de Dreſen, vero zelo iuſtitiæ inclinati, conſiderantes geſta Progenitorum noſtrorum, quomodo, & qualiter ipſi cum caſtris, videlicet Dreſen & Santhok ad Coronam Regni Poloniæ ab olim pertinebant, & quæ intra Limites eiusdem Regni ſunt incluſa, cum Territoriis eis iunctis, eadem Caſtra, videlicet Dreſen, & Santhok cum adiacentiis ipſorum exnunc ab Excellentiſſimo Principe Domino noſtro, Domino CASIMIRO Illuſtri Rege Poloniæ, in Feudum verum recipimus, ſibi, & ſuæ Coronæ de eisdem Caſtris Homagium facientes, promittentes fide bona, & absque fraude totius doli, eundem Dominum Regem, & eius Succeſſores contra quemlibet hoſtem iuvare, tueri,

LIIIIII ac

Anno 1365.

ac pro viribus defenſare, & nusquam deſerere etiam in adverſis, etiam ad noſtra Caſtra intromittere Gentem ſuam volumus, & ſpodemus pro expugnatione Civitatum, & Terrarum ſub hoſtibus degentium quotiens, & quando ſibi, & ſuo Capitaneo videbitur expedire. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſſimus, Sigillorum noſtrorum munimine roboratas. Actum & Datum Cracoviæ die Sanctæ Mariæ Magdalenæ Anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo quinto. Præſentibus Venceſlao Nemodlimenſi, Henrico Zaganenſi Magnificis Principibus, Joanne Cracovienſi, Floriano Lancicienſi, Cancellariis, Andrea Palatino Cracovienſi, Wirzbanta Poſnanienſi, Sandziwogio Naklenſi, Caſtellanis. Nicolao dicto Strala de Grundzens, Predbovio de Breſte, & aliis multis fide dignis.

II.

1369.

Petrus Epiſcopus Lubucenſis cum ſuo Capitulo recognoſcit Caſimirum Regem Poloniæ eſſe Dominum, & Patronum Eccleſiæ ſuæ Lubucenſis, eidemque fructus perceptos, & expenſas litis remittit. Dat. Cracoviæ die 25. Junii Anno 1369. *Ex Origin.*

In Chriſti Nomine Amen.

Nos Petrus Dei, et Apoſtolicae Sedis Gratia Epiſcopus Lubucenſis, ad univerſorum notitiam deducimus per praeſentes, quod orta dudum inter Dominum Henricum bonae memoriae Epiſcopum Lubucenſem, Praedeceſſorem noſtrum, et Capitulum ſuum Lubucenſe ab una, ac Sereniſſimum Principem Dominum Kasimirum Regem Poloniae Illuſtrem parte ab altera, materia quaeſtionis ſuper occupatione, detentione, ſeu ſpoliatione bonorum, Villarum, Jurium, Jurisdictionum Eccleſiae noſtrae Lubucenſis in ipſius Regis Poloniae Dominio, et Regno conſtitutis, et in Romana Curia diutius ventilata, quamvis pro praedicto Praedeceſſore noſtro, et Capitulo ipſius, ac contra Dominum Regem pridem lata fuit Sententia definitiva per Reverendiſſimum Patrem Dominum Nicolaum, olim Epiſcopum Tuſculanum, Cardinalem, cui eadem cauſa, cum per Sanctiſſimum Patrem Dominum Innocentium Papam Sextum, tum per Dominum Urbanum Papam Quintum immediatum Succeſſorem ſuum fuerat delegata, tamen quia appellatione interpoſita pro parte dicti Domini Regis ad Sedem Apoſtolicam, ab eadem ipſa Sententia multipliciter videbatur impugnari; Nos una cum Capitulo noſtro volentes Nobis, et Eccleſiae noſtrae conſultius providere, mediantibus Reverendis Patribus Dominis Jaroſlao Archiepiſcopo Gneſnenſi, nec non Floriano Cracovienſi, et Ioanne Poſnanienſi, Epiſcopis, per Concordiam in Kaliſz quarta feria infra Octavas Epiphan. Domini ſub An. Nativitatis eiusdem milleſimo trecenteſimo ſexageſimo octavo præſentibus, & conſentientibus Dominis Iacobo Engilgari, Petro de Loſlavia, Ioan. Conoplath, Nicolao de Bork, et Nicolao Baran, Canonicis Eccleſiae, et Procuratoribus Capituli Lubucenſis factam, et ſub Sigillis Regalibus Sereniſſimorum Principum, Dominorum Regum Hungariae, et Poloniae, nec non noſtris, et Capituli noſtri Lubucenſis praedicti roboratam, omnem materiam quaeſtionis duximus ſopiendam. Verum quia per oblivionem in dicta Concordia de infraſcriptis Articulis mentio aliqualis non habetur, pro qua timetur dicto Domino noſtro Regi Poloniae, vel ipſius Regnicolis in futurum, de quo toto corde doleremus, poſſe praeiudicium generari, promittimus tenore praeſentium, et ſpondemus dictum *D*ominum Regem, ac ipſius, Terras, et homines, cuiuſcunque conditionis exiſtant, ullatenus vigore dictae Sententiae ullo unquam tempore impetere, moleſtare, vel quomodolibet impedire, imo praefatae Sententiae renuntiavimus, et renuntiamus expreſſe per praeſentes. Item recognoſcimus dictum *D*ominum Regem Poloniae noſtrum, et Eccleſiae noſtræ verum Dominum, et Patronum, et ideo percepta omnia, et ſingula, ac expenſas, ad quas dictus *D*ominus Rex Nobis, et Capitulo noſtro praedicto per dictam Sententiam fuerat condempnatus, ponimus in gratiam eiusdem *D*omini Regis, ſperantes indubie ipſum virtute Nobilitatis ſuae etiam non coactum, Nos, et Eccleſiam noſtram Magnificentia Regia conſolari, qui etiamſi nihil faceret, quod non credimus, pro eisdem, ipſa tamen percepta, et expenſas ab eodem *D*omino Rege petere nolumus in vita, vel morte, nec notamus eundem propter hoc, vel ſuos homines, ſive Terras incidiſſe in aliquas Suſpenſionis, Excommunicationis, vel Interdicti finaliter latas, ab homine latas, canone, vel ſtatuto, etſi forte notari poſſint incidiſſe quoquomodo, conſentimus ipſos homines, & Terras ſuas ab eisdem abſolvi etiam ad cautelam per quemlibet ſuperiorem idoneum, & Interdictum huiusmodi relaxari. In quorum omnium evidentiam pleniorem præſen-

Anno 1369.

tes Literas in forma publica inſcribi, & per Notarium publicum infraſcriptum ſcribi fecimus, & noſtri Sigilli appenſione muniri. Actum, & Datum Cracoviæ in Domo habitationis Reverendi in Chriſto Patris Domini Iaroſlai divina providentia Sanctæ Gneſnenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, die 25. Menſis Iunii hora veſperarum, vel quaſi. Anno Domini 1369. Indictione ſeptima. Præſentibus Reverendis Patribus, & Dominis, præfato Domino Iaroſlao Archiepiſcopo Gneſnenſi, Dobrogoſtio Decretorum Doctore, Præpoſito, Arnaldo de Taucina Scholaſtico Cracovienſi, Belczone Scholaſtico Gneſnenſi, Clemente Archidiacono Caliſienſi, Gneſnenſis Diæceſis, Ioanne de Leſſis Præpoſito Lubucenſi, Staniſlao de Skrzyny Canonico Cracovienſi, & aliis pluribus fide dignis teſtibus ad præmiſſa.

Et ego Nicolaus quondam Michaelis de Radkowiecz Clericus Vratiſlavienſis Diæceſis, publicus authoritate Imperiali Notarius, præmiſſæ Concordiæ reſtaurationi, ſive renuntiationi, recognitioni, ac conſenſui aliis omnibus, & ſingulis ſuperius expreſſatis, dum ſic agerentur, & fierent una cum prænominatis teſtibus, & Notario publico infraſcripto præſens interfui, eaque omnia, & ſingula ſic fieri vidi, & audivi, rogatus ſcripſi, & in hanc publicam formam redegi, me ſubſcribens cum Sigillo dicti Domini Epiſcopi Lubucenſis Signo, & manu, quibus utor, in fidem, & teſtimonium omnium præmiſſorum.

Et ego Amboldus Ioannis de Campino Clericus Gneſnenſis Diæceſis, publicus Authoritate Apoſtolica, & Imperiali Notarius, præmiſſis omnibus, & ſingulis una cum prænominatis teſtibus, et Notario publico ſupraſcripto præſens interfui, et requiſitus hic me ſubſcripſi, præſens inſtrumentum publicum conſignando meo ſigno, et nomine conſveto in teſtimonium præmiſſorum, et præfatus Dominus Petrus Epiſcopus Lubucenſis præſentibus decrevit, et mandavit Sigillum ipſius appendendum.

III.

1402.

Homagium Ulrici Hæredis de Dreſno (Drieſſen) Vladislao *Regi, & Regno Poloniæ præſtitum.* An. 1402. *Ex Originali.*

Nos Ulricus Hæres de Dreſno ad univerſorum notitiam per hæc ſcripta deducimus: quod matura deliberatione, non aliquo errore ſeducti, ſed ex certa ſcientia, voluntateque ultronea de conſilio Genitricis noſtræ cariſſimæ, Sereniſſimum Principem, *D*ominum Vladislaum Regem Poloniæ, Dominum noſtrum gratioſiſſimum in *D*ominum noſtrum recepimus, ſibique, & eius Coronæ, ac Regno Poloniæ cum Caſtro noſtro *D*rezno perpetuo, & homagialiter una cum Succeſſoribus noſtris, tanquam vero *D*omino noſtro, & Hæredi adhærere, & ſubici, ac verus ſubditus, & Regnicola ipſius eſſe promittimus, & eius Dominationi ſubiicimur, ut præmittitur homagialiter tenore Præſentium mediante. Cui quidem *D*omino Vladislao, & eius Regno homagium, & ſubiectionis, ac obedientiæ debitum ſuper fidelitate tenenda præſtitimus per Nos, & Succeſſores noſtros inviolabiliter, & perpetuo tenendum more ſolito, & conſveto. Ita quod præter ipſum *D*ominum Vladislaum, & eius Succeſſores, ac Coronam Regni Poloniæ, nullum Dominum, aut Hæredem, & Protectorem debemus quaeritare, ſed ipſis tanquam verus ſubditus, & homagialis fideliter adhærere, & eos ab omnibus inſultibus quorumlibet inimicorum præmunire. Eo etiam non obmiſſo, quod de Caſtro noſtro prædicto *D*rezno toto noſtro poſſe de commodis ipſius *D*omini Regis, & Terrarum eius curabimus providere, & ipſum, ac Terras ipſius ab omnibus incommodis, diſpendiis, atque dampnis toto poſſe noſtro, ut præmittitur, præmunire. Eo ſpecialiter addito, & expreſſo, quod ſi Nos mori ſine Prole contigerit, extunc prædictum Caſtrum noſtrum *D*rezno ad ipſum Dominum Regem Poloniae, & Coronam ipſius devolvetur. Similiter ſi Proles noſtrae, ſi quas Nos habere continget, ſine Liberis, & Succedaneis morientur, Caſtrum praedictum ad ipſum *D*ominum Regem, et Coronam ipſius perpetue pertinebit, quod ad manus Domini Regis Nobis decedentibus, ut præmittitur

ANNO 1402.

titur, tenebitur, & regetur, cui quidem Domino Regi Burgrabius noſter præſens una cum Conſorte, & Comite noſtris, cum eodem Caſtro noſtro ad manus Sandziwogii de Oſtrorog promiſſionem facient, ſimiliter & cæteri Burgrabii in ipſo Caſtro eligendi, & ſtatuendi pro parte Domini Regis, ipſi Domino Sandziwogio promiſſiones ſuper obedientia, & fidelitate tenenda cum ipſo Caſtro facient fideliter, & præſtabunt, promittentes inſuper, quod pro neceſſitate ipſius Domini VLADISLAI Regis, & Coronæ Regni Poloniæ, prædictum Caſtrum noſtrum Dreſno, ad repellendas quorumlibet inimicorum ipſorum inſidias volumus concedere, & ipſum ſibi tanquam proprium eius, quotiescunque opus fuerit, aperire. Harum quibus Sigillum noſtrum appenſum eſt teſtimonio Literarum. Actum in Raczanſz feria quinta ipſo die Corporis Chriſti Anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſecundo, præſentibus his Venerabilibus in Chriſto Patribus, Dominis, Domino Nicolao de Curow Archiepiſcopo Gneſnenſi, Domino Joanne Vladiſlavienſi, Alberto Poſnanienſi, & Domino Jacobo Plocenſi, Epiſcopis, Magnificisque Viris Dominis Sandzivogio Swidwa Poſnanienſi, & Sandzivogio de Schulino Kaliſienſi, Palatinis, multisque aliis noſtris fidis, & amicis.

IV.

Oppignoratio Novæ Marchiæ VLADISLAO *Regi Poloniæ a* SIGISMUNDO, *Hungariæ Rege facta.* Dat. Cracoviæ feria tertia proxima poſt Dominicam Invocavit. Anno. 1402. *Ex Originali. Sigil. 4.*

Nos Sandzivogius de Schubino Palatinus Caliſſienſis, Moſciez de Staniſchow Caſtellanus Poſnanienſis, cum Hugone Fratre germano, & Mathias de Labiſchino ad vniverſorum notitiam per hæc ſcripta deducimus. Quomodo Magnificus Dominus Stiborius de Stiborzycze Comes Pozoniæ amicus noſter cariſſimus ex parte Sereniſſimi Principis Domini SIGISMUNDI Regis Hungariæ &c. cum plena poteſtate, quam ſibi contulit, ad obligandum Terram Novæ Marchiæ ad Excellentiſſimum Principem Dominum VLADISLAUM Regem Poloniæ Dominum noſtrum gratioſiſſimum veniens, infraſcriptum ordinem cum ipſa Celſitudine fecit, pro cuius maiori firmitate Nos eidem Domino VLADISLAO Regi Poloniæ, & ipſius Regno in fide iuſſoriam locavit conditionem. In quo Ordine taliter extitit definitum, quod eidem Domino VLADISLAO Regi Poloniæ, & ipſius Regno Terram Novæ Marchiæ cum omnibus Civitatibus, Caſtris, Munitionibus, Oppidis, Villis, Prædiis, Dotibus, Juribus, Dominiis, pertinentiis, cohærentiis, & appendiis quibuslibet, nec non Feudis, & Feudalibus, Vaſallis, Homagialibus, cum quibus ipſam Dominus SIGISMUNDUS Rex Hungariæ tenuit, nihil penitus excludendo, nomine eiusdem Domini SIGISMUNDI Regis Hungariæ, in decem millibus Marcarum numeri Polonicalis latorum groſſorum, idem Dominus Stiborius obligavit, cuius poſſeſſionem duabus ſeptimanis poſt Feſtum Paſchæ proxime affuturum eius Celſitudini, vel ipſius Capitaneo ad hoc per eum deputato dare promiſit ſine dolo, cui etiam Domino VLADISLAO ad Feſtum Sancti Georgii proxime venturum omnes Vaſallos, Feudales, Homagiales, Terrigenas, Nobiles, & Cives Civitatum eiusdem terræ Novæ Marchiæ ad præſtandum Homagium ſuper fidelitate tenenda per ſe, vel per alium adducere ſe aſſtrinxit. Ipſe autem Dominus VLADISLAUS Rex Poloniæ pro hac vice quatuor millia Marcarum ad rationem eorundem decem millium aſſignavit, numerata iam defacto. In quibus idem Dominus Stiborius ipſum, & Regnum ipſius certum reddere cupiens, ipſius Celſitudini pura fide, & inviolabili ſponſione una Nobiſcum promiſit, quod ſi aliquo caſu, ſeu eventu interveniente, utpote ſi Domino SIGISMUNDO Regi Hungariæ, aut eidem Domino Stiborio mors, aut captivitas, quod Deus auferat, acciderit, ita quod poſſeſſionem eiusdem Terræ Novæ Marchiæ ad tempus præſcriptum, videlicet duabus ſeptimanis poſt Feſtum Paſchæ eidem Domino VLADISLAO, & eius Regno dare differret, aut non poſſet, extunc Nos manu conventa, & in ſolidum prædicta quatuor millia Marcarum eidem Domino VLADISLAO Regi Poloniæ in Cracovia, duabus ſeptimanis poſt Feſtum Paſchæ proximum promittimus reſtituere, & reponere ſine dolo. Ipſe autem Dominus Stiborius omnia Bona hæreditaria, & poſſeſſiones tam proprias, quam etiam Fratris, & Filiaſtrorum ſuorum, quæ in Regno Poloniæ obtinet, eidem Domino VLADISLAO Regi Poloniæ, & Regno ipſius ſine omni contradictione, ac ſine ſpe reſtitutionis debet perpetuo reſignare. Nos autem ſi prædicta quatuor millia Marcarum numeri Polonicalis latorum groſſorum, ad tempus prædictum eidem Domino VLADISLAO reſtituere, & reponere neglexerimus, extunc Nos Sandzivogius

ANNO 1402.

ANNO 1402.

vogius Palatinus Caliſſienſis, poſſeſſionem Oppidi Pleſchow cum omnibus Villis, & pertinentiis ipſius, &c. & Nos Moſcicz cum Hugone Fratre noſtro omnium Bonorum noſtrorum, & poſſeſſionum quarumlibet præter Oppidum Stanſchow. Nos vero Mathias de Lubiſchin ſimiliter omnium Bonorum hæreditariorum, ac poſſeſſionum quarumlibet noſtrarum excepto ſolo Oppido Labiſchin intromiſſiones, ſeu poſſeſſiones eidem Domino VLADISLAO, vel cui ipſius Serenitas commiſerit, dare Nos ſubmittimus, & ſubmiſimus firmiter per hæc ſcripta. Quæ quidem Bona utriusque noſtrum hic deſcripta, ſi ab ipſo Domino VLADISLAO in quatuor millibus Marcarum prædictarum infra biennium non liberaverimus, extunc ipſa Bona noſtra huiusmodi ad ipſum Dominum Regem VLADISLAUM, & eius Regnum perpetuo pertinebunt, quæ ipſius Celſitudini tenore Præſentium exnunc, prout extunc perpetue reſignamus. In cuius rei teſtimonium Sigilla noſtra Præſentibus ſunt appenſa. Datum Cracoviæ feria tertia proxima poſt Dominicam Invocavit. Anno Domino milleſimo quadringenteſimo ſecundo.

1422. *Inſtrumenta tria prolatorum teſtium ſuper limitatione finium Regni Poloniæ, & Marchiæ Novæ.* Vide Librum ſub tit. *Limites Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Litvaniæ ex Originalibus, & exemplis authenticis deſcripti &c. fol. 4.*

MOLDAVIA ET VALACHIA.

1387. *Die Tranſlationis S. Staniſlai.*

Literae quibus continetur Petri Palatini Moldaviae cum Gente ſua ſubiectio, & fidelitatis Homagium VLADISLAO Regi, Reginae & Succeſſoribus eorum, Regnoque Poloniae praeſtitum, iuramentumque eius corporale, quod ſecundum conſvetudinem Orientalis Eccleſiae, ſignum vitae in manibus Cypriani Metropolitae Kiiovienſis oſculatus praeſtitit. (a)

(a) *Literæ Homagiales Palatinorum Maldaviæ ſcriptæ ſunt lingua Valachica, cuius neminem gnarum Cracoviæ, cum in Tabulario Reipublicæ Inſtrumentorum Originalium Exemplaria conficerem, reperire potui: inde eſt, quod illarum Summarium tantum ex Regeſto, quod in eodem Tabulario extat, deſcriptum hic ſubiungitur.*

Conſiliarii Petri Palatini Moldaviae Homagium VLADISLAO Regi, & HEDVIGI Reginae praeſtitum confirmant, ſeque, & Gentem ſuam Regi, & Regno Poloniae fideles ſubditos fore pollicentur, & iurant ritu Orientalis Eccleſiae ſignum vitae in manibus Cypriani Metropolitae Kiiovienſis exoſculati.

ANNO 1387.

I.

1389. *Miricii Palatini Tranſalpini Fœdus cum* VLADISLAO *Rege Poloniæ contra Regem Hungariæ, & alios hoſtes, per Oratores initum.* Dat. in Radom feria ſexta poſt diem Conceptionis B. M. V. 1389. *Ex Originali. Sigil. 3.*

Nos Magnus, et Romanus Hericzſki Comites Illuſtris Principis Domini Miricii Woiewodæ Tranſalpini etc. nec non Dugoyus Magnifici Principis Domini Petri Woiewodæ Muldanenſis Marſchalcus, Ambaſiatores. Recognoſcimus tenore præſentium publice profitentes, quod dum ad Sereniſſimum Principem Dominum VLADISLAUM Regem Poloniæ &c. in Legationis officio fuimus deſtinati, cum eodem Domino VLADISLAO Rege, nomine, & pro parte præfati Domini Miricii Domini noſtri, cuius Poteſtatem habuimus in Nos transfuſam, huiusmodi ordinationem fecimus, Fœdus amicitiæ inviolabilis iniendo ab utraque parte, temporibus perpetuis ſervandum irrefragabiliter, & tenendum, & ipſum Dominum VLADISLAUM Regem ſupradictus Dominus Miricius Woiewoda pro toto ſuo poſſe, atque potentia, dum ipſius auxilium affectans poſtulaverit, ab inſultu, & hoſtili incurſu Regis Hungarorum, ac ipſius Omagialium, & quorumlibet hominum ſibi ſubditorum, debet, & tenebitur omnimode adiuvare, contra alios vero prædicti Domini VLADISLAI Regis æmulos, aut iniuriatores quoslibet iuxta ſui liberi arbitrii beneplacitum ipſum iuvabit, quemadmodum amico facere expedit, atque decet, idemque Dominus VLADISLAUS Rex ad prædicti Domini Miricii Woiewodæ poſtulationis affectum, ipſum contra præfatum Regem Hungariæ, & quoslibet ſibi ſubditos pro toto ſuo poſſe, & potentia debet, & tenebitur adiuvare, contra alios vero ſæpedicti Domini Miricii Woiewodæ æmulos, aut iniuriatores quoslibet, iuxta ſui liberi arbitrii beneplacitum ſibi auxiliabitur, ut amicus. Promittimus inſuper, quod ſuper huiusmodi Confœderatione, & inviolabilis

Mmmmmmm

Anno 1389.

labilis amicitiæ coordinatione, ad medium quadrageſimæ proxime nunc inſtans, aut octo dies poſt hoc, impedimento aliquo legitimo interveniente, ad maiorem præmiſſorum firmitatis evidentiam ſupradictus Dominus Miricius Literam ſuam maiori Sigillo ſigillatam mittet in Moldaviam per ipſius bonos Nuntios, & ſolempnes, cui quidem Literæ tenoris ſimilem memoratus Dominus VLADISLAUS Rex ſub ipſius titulo, & Sigillo maiori tempore prænotato ad locum præmiſſum tenebitur deſtinare per ipſius ſolempnes Nuntios pari modo præſentium ſub noſtris Sigillis teſtimonio Literarum. Dat. in Radom feria ſexta poſt diem Conceptionis B. M. V. Anno Domini milleſimo trecenteſimo octuageſimo nono.

II.

1390. *Fœdus perpetuum Miricii Palatini Tranſalpini cum* VLADISLAO *Rege Poloniæ contra Regem Hungariæ, & alios hoſtes.* Dat. in Lublin. 20. Jan. 1390. *Ex Originali.*

Miricius Dei Gratia Woiewoda Tranſalpinus, Ffogoras, & Omlas Dux Severini, Comes Terrarum Dobrodicii Deſpotus, & Triſtri Dominus, harum notitiam habituris tam præſentibus, quam futuris. Significamus quibus expedit Univerſis, quod ſinceræ mentis affectu cupientes inire inviolabilis amicitiæ Fœdera, & volentes cum Sereniſſimo Principe Domino VLADISLAO Dei Gratia Rege Poloniarum, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Litvaniæ, Provinciæ Supremo, Pomeraniæ, Ruſſiæque Domino, & Hærede de Baronum noſtrorum unanimi conſilio ordinationem huiusmodi parte ab utraque temporibus perpetuis ſervandam irrefragibiliter fecimus, & facimus, ipſam noſtrarum Literarum robore confirmantes, ſcilicet quod memoratum Sereniſſimum Principem Dominum VLADISLAUM Poloniæ &c. Regem toto noſtro poſſe, atque potentia, dum affectando noſtrum auxilium poſtulaverit, & homines ſibi ſubditos ab inſultu, & hoſtili incurſu Regis Hungariæ, ac ipſius Omagialium, & quorumlibet hominum ſibi ſubditorum conſtantiſſime volumus adiuvare, contra alios vero prædicti Domini Regis æmulos, aut iniuriatores quoslibet ipſum iuxta noſtri arbitrii beneplacitum iuvare promittimus, & ſpondemus, quemadmodum amicum facere expedit, atque decet, idemque Dominus Rex ad noſtræ poſtulationis affectum contra Regem Hungariæ, & ipſius ſubditos pro toto ipſis poſſe, atque potentia Nos debet, & tenebitur adiuvare. Contra alios vero noſtros æmulos iuxta ipſius liberi arbitrii beneplacitum, ut de Nobis praemiſſum eſt, Nobis auxiliabitur, ut amicus. In cuius rei teſtimonium, firmitatemque perpetuam Literas noſtras praeſentes dedimus privilegiales pendenti, & authentici Sigilli noſtri maioris munimine roboratas. Dat. in Lublin in Vigilia S. Agnetis Virginis glorioſae An. D. milleſimo trecenteſimo nonageſimo.

Anno 1390.

III.

Unio, & Confœderatio inter eosdem per Oratores facta. Dat. in Soczczow 15. Novembr. 1390. *Ex Originali.*

Nos Romanus Hericzki, & Kadlus Sadky Ambaſiatores, & Nuntii ſpeciales ad infraſcripta. Univerſis, & ſingulis, ad quos praeſentes pervenerint. Volumus eſſe notum, quod cum ex ſpeciali commiſſione, & Mandato Illuſtriſſimi praedicti *D*omini Miricii Woiewodae Tranſalpini &c. *D*omini noſtri gratioſi, authoritateque ipſius plenaria ex parte una cum ſtrenuis militibus *D*ominis Gervaſio de *D*alowicz, & Benſzone de Zabokruc etiam plenum Mandatum, & ſpecialem commiſſionem habentibus, Sereniſſimi Principis *D*omini VLADISLAI Poloniae &c. Regis incliti ex parte altera, ſuper unione, & Confœderatione inviolabilis amicitiae inter praedictos *D*ominos noſtros hacterius contractae, et in futurum dante *D*omino quo ad eiusdem unionis plenitudinem feliciter contrahendae, in partibus Moldaviae Oppidi Soczczow perſonalem efficaciter celebraſſemus conventionem, aſſignatis, prout promiſſum erat, alterutrum Literis, ſuper huiusmodi *C*onfœderatione confectis, authenticatis, & ſigillatis, decrevimus, fecimus, & prout utrique parti noſtrum melius, & ſanctius viſum fuit, diſpoſuimus, deliberationeque habita diligenti, invenimus quosdam Articulos, qui ipſam unionem in ſuis conditionibus efficacius ſolitabunt: ſcilicet quod praefatus *D*ominus Rex Poloniae ullas Brigas, neque guerras contra Regem Hungariae, ac ſubditos ſuos moveat, nec mevore incipiat quoquam, niſi prius ſignificatis *D*omino noſtro Miricio Woiewodae, et eius conſilio ſingulis earundem brigarum, ſeu guerrarum qualitatibus; eaedemque per ipſius Regalis *D*ignitatis conſilium ſint appro-

Anno 1390.

batae. Inſuper ſi aliquae treugae Pacis, vel Induciae, aut concordiæ inter praefatum Miricium Woiewodam *D*ominum noſtrum, & Regem Hungariae ſunt actae, ſcilicet vel receptae ad tempus, vel in perpetuum ordinatae, vel quomodolibet deciſae ipſo *D*omino Rege Poloniarum non excluſo, easdem praenominatus *D*ominus Rex ratificare, gratificare, & acceptare debebit, atque gratas, ratas, & acceptas habere debeat in ſingulis ſuis clauſulis, diſtinctionibus, atque punctis, per robur ſui Sigilli auctentici, ad tempus, vel in perpetuum, prout huiusmodi ordinatio poſtulaverit, confirmando. Item ut haec felix unio in ſingulis ſuis pactionibus, & condictionibus irretractabiliter perſeveret, decrevimus, quod quicunque Confœderatorum qualitercunque in praeſentem unionem, & Confœderationem ſit receptus, ab ipſius unionis vinculo, & pactis quomodolibet deliraret, extunc eundem delirantem caeterae ipſius unionis partes ſolempni monitione praemiſſa ſic efficaciter, & ſerioſe debent, & poſſint inducere, ut praefatae unionis compromiſſi ſervet plenitudinem, atque teneat inconcuſſe. Et quia ut inter praemiſſos Principes *D*ominos noſtros ab utraque parte ſuper propoſitis articulis ſpecialis per meliorationem ipſorum habeatur deliberatio, ad oppidum Soczczow in Feſto Beati Joannis Baptiſtae proxime affuturum cum omnibus Literis, & Sigillis ipſius de ipſa Confœderatione alterutrorum datis, volumus cum praemiſſis dicti *D*omini Regis Ambaſiatoribus, quemodmodum promittentes bona noſtra fide, ac ſpondentes praetactos articulos *D*omini noſtri Woiewodae, ac noſtris nominibus in eorum teſtimonium gratificare, ratificare, atque Sigilli ſui robore confirmare, incluſis nihilominus Literis, ac ſingulis earum clauſulis ipſius deſuper Confœderatione, ut praemittitur, datis, ut ipſa integra unionis compoſitio in unam Literam authenticam redigatur, & ſigillatas Literas ab utraque parte una pars alteri aſſignet, atque priſtinas reſtituat, omnibus dolo, fraude, & detractione procul motis. Ad maiorem autem horum evidentiam praeſentia fieri fecimus noſtrorum Sigillorum appenſione roborantes. *D*at. in Soczczow in Feſto Sanctae Gertrudis Virginis Anno *D*omini milleſimo trecenteſimo nonageſimo.

IV.

1391. *Miricii Palatini Tranſalpini Fœderum præcedentium Approbatio, & Confirmatio.* Dat. in Lemburga die 6. Julii 1391. *Ex Originali.*

Anno 1391.

Miricius Dei Gratia Woiewoda Tranſalpinus, Ffogaras, & Omlas Comes, Triſtri Dominus, ac Territorii Dobrodicii Deſpotus &c. Significamus, quibus expedit, Univerſis, quod cupientes inire Fœdera inviolabilis amicitiæ cum Sereniſſimo Principe, Domino VLADISLAO Rege Poloniæ &c. de Baronum noſtrorum unanimi conſilio ordinationem huiusmodi fecimus, alias atque pridem temporibus perpetuis ab utraque parte tenendam, & irrefragabiliter obſervandam, quod memoratum *D*ominum VLADISLAUM Regem toto noſtro poſſe, atque potentia, dum noſtrum auxilium poſtulaverit, ac homines ſibi ſubditos ab inſultu, & hoſtili incurſu Regis Hungariæ, ac ipſius omagialium, & quorumlibet hominum ſibi ſubiectorum, contra alios vero prædicti Domini VLADISLAI Regis æmulos, aut iniuriatores quoslibet, ipſum iuxta arbitrii noſtri beneplacitum iuvare promittimus, & ſpondemus, quemadmodum amico facere expedit, atque decet. Idemque Dominus VLADISLAUS Rex ad noſtram poſtulationem contra Regem Hungariæ, & ipſius ſubditos pro toto ipſius poſſe, atque potentia Nos debet, & tenebitur adiuvare, contra alios vero noſtros æmulos iuxta ipſius liberi arbitrii beneplacitum Nobis auxiliabitur, ut amicus. Quas quidem priorés noſtras Literas, & obligationes gratas, & ratas habentes, ipſas tanquam earum tenor de verbo ad verbum præſentibus eſſet interſertus, approbamus, ratificamus, & vigore præſentium confirmamus, adiicientes, & adiungentes, quod ſi quis ex noſtris motionem aliquam facere, & ſe Nobis opponere præſumpſerit, aut attemptaverit aliquid contra eundem Dominum VLADISLAUM, talem volumus una cum iam dicto VLADISLAO Rege, & ipſe Nobiſcum compenſando debite tollere. In cuius rei evidentiam, & perpetuam firmitatem Sigillum noſtrum maius per Maynam, & Volculum Comites noſtros fideles Præſentibus appendi fecimus. Dat. in Lemburga in Octava Beatorum Petri et Pauli Apoſtolorum An. Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo primo.

1393. Juramentum fidelitatis VLADISLAO Regi, Regnoque Poloniæ a Romano Palatino Moldaviæ, & Conſiliariis eius præſtitum.

1395. Valachi Nobiles pollicentur Stephanum Palatinum ad VLADISLAUM Regem cum Conſiliariis ſuis venturum, &

Anno 1395. Juramentum fidelitatis eidem præſtititurum, quod ſi aliqui Conſiliarii non venerint, coram Legatis Regiis Juramentum præſtare debebunt.

1395. Homagium, & fidelitatis Juramentum Stephani Palatini Moldaviæ Vladislao Regi, & Regno Poloniæ præſtitum.

1400. Iwaſko Petri Palatini Moldaviæ Filius, & Wilczo fideiubent Regi pro Romano Fratre ſuo.

1400. Idem Vladislao Regi, & Vitoldo Duci fidelitatem, ſi dominatum paternum recuperaverit, promittit, condonatque Regi, & Regno Terram Sepinenſem iuxta ſuos antiquos limites, & pecuniam, quam Regi mutuo dederat, remittit.

1402. Alexander Palatinus Moldaviæ promittit fidelitatem Vladislao Regi, & Regno Poloniæ.

1404. Idem Vladislao Regi, Reginæ, & Filiis eorum, ac Regno Poloniæ Homagium præſtat. Cameneci Sigil. 15.

1407. Literæ eiusdem, quibus Homagium Vladislao Regi, & Regno Poloniæ præſtitum confirmat.

V.

1411. *Miricii Palatini Tranſalpini Unio, & Confœderatio cum* Vladislao *Rege Poloniæ contra Regem Ungariæ, & alios hoſtes.* Datum in Imoiow, Anno 1411. *Ex Originali Sigil. 11.*

In Nomine Domini Amen.

Nos Muche Woiewoda Tranſalpinus &c. Tenore præſentium ſignificamus tam præſentibus, quam futuris quibus expedit Univerſis, quod cupientes inire Fœdera inviolabilis amicitiæ cum Excellentiſſimo Principe Domino Vladislao Rege Poloniæ &c. de Baronum noſtrorum unanimi conſilio pro eo talem fecimus ordinationem, alias, atque pridem temporibus perpetuis ab utraque parte firmiſſime tenendam, & irrefragabiliter obſervandam, quod memoratum Dominum Vladislaum Regem toto noſtro poſſe, atque potentia, dum, & quotiescunque auxilium noſtrum poſtulaverit, ac homines ſibi ſubditos ab inſultu, & hoſtili incurſu Regis Ungariæ, ac ipſius Homagialium, & quorumlibet hominum ſibi ſubiectorum, contra alios vero prædicti Domini Vladislai æmulos, aut iniuriatores quorumlibet ipſius iuxta arbitrii noſtri beneplacitum iuvare promittimus, & ſpondemus, quemadmodum amice facere expedit, atque decet. Imo multo magis iam quia conſangvinitatis amor hoc facere compellit amicos, idemque Dominus Vladislaus Rex ad noſtram poſtulationem ſignanter contra Regem Ungariæ, & ipſius ſubditos pro toto ipſius poſſe, atque potentia Nos debet, imo tenebitur adiuvare. In caſu autem ſi idem Ungariæ Rex hoſtiliter inſurgeret, aut ſui contra ſæpefatum Dominum Vladislaum Regem &c. extunc Nos hoſtiliter ſpondemus, imo promittimus noſtra cum gente fines Regni Ungariæ fortiter conſtringere incendio, & omni malo. Dum autem prædictus Rex Ungariæ &c. Nos, aut noſtram Terram hoſtiliter attemptaverit ſubintrare, extunc præfatus Dominus Vladislaus Rex hæc omnia ſupradicta Nobis toto poſſe, atque potentia debeat, & teneatur adiuvare. Contra alios vero noſtros æmulos iuxta ipſius liberi arbitrii beneplacitum Nobis auxiliabitur, tanquam amicus ſemper facere conſvevit, quemadmodum etiam priores noſtras Literas obligationarias gratas, & ratas habentes tanquam ipſas de verbo ad verbum ratificamus, & confirmamus vigore præſentium mediante, adiicientes autem, & adiungentes, quod ſi quis ex noſtris motionem aliquam facere, & ſe Nobis opponere præſumpſerit, aut attemptaverit aliquid contra eundem Dominum Vladislaum Regem, talem volumus una cum iam dicto Domino Vladislao Rege tempore Nobiscum expoſcendo coercere, & omnino funditus deſtruere, usque ad ultimum quadrantem, quemadmodum conſangvinitas, & inviolabilis amor, & amicitia iam Nos conſtringit, & ſemper facere compellit. Datum in Civitate noſtra Imoiow die Dominico *Vocem Jucunditatis.* Anno Domini milleſimo quadringenteſimo undecimo, ad perpetuæ unionis, circa roborationem confœderationis, amicitiam, ac bonitatem, præſentes fieri duximus noſtri Sigilli maioris munimine roboratas.

1419. Homagium Alexandri Palatini Valachiæ Vladislao Regi factum, & promiſſio auxiliorum contra omnes hoſtes, præcipue vero contra Regem Ungariæ.

1421. Alexander Palatinus Moldaviae cum Elia Palatino fratre ſuo, Ringalae Sorori Vladislai Regis obligat ad vitae eius tempora Oppida Sereth, & Rotkowiec cum omnibus pertinentiis, & proventibus, ac inſuper ſexcentos Ducatos, ſeu florenos rubeos Hungaricales promittit ſe eidem annuatim ſub pœna

dupli

Anno 1421. dupli ſoluturum. Datum die 13. Decembris.

1433. Literae quibus continetur Homagium Vladislao Regi, & Regno Poloniae ab Helia Palatino Moldaviae praeſtitum. Die 3. Junii.

1433. Vladislaus Rex Poloniae concedit impunitatem Alexandro Palatino Moldaviae ratione rupti Fœderis, & damnorum.

1433. Conſiliarii Regni Poloniae approbant Pacta inter Vladislaum Regem, Succeſſoresque eius, & Regnum Poloniae ab una, & Stephanum Palatinum Moldaviae, Succeſſoresque ſuos ab altera parte per Michaelem Buczacki Caſtellanum, & Capitaneum Halicienſem facta, & Homagium ab eodem Palatino Regi, & Regno Poloniae praeſtitum, ratum habent.

1433. Vladislaus Rex Poloniae confirmat Stephano Palatino poſſeſſionem Terrae Moldaviae, donatque ei Terras Cerzon, Cmielow, & territoria inter Sniatyn, & Sepin ſita, habentia ſuos limites a fluvio Potoczyn, usque ad magnum fluvium Dnieſtr. Datum Lanciciae, die 13. Decembr.

1434. Stephanus Palatinus Moldaviae teſtatur, ſe feciſſe Juramentum fidelitatis Vladislao Regi coram Nuntio eius Michaele Buczacki Capitaneo Halicienſi cum promiſſione, quod ſe ſiſtet Regi in Ruſſia, vel ubi vocatus fuerit, ut idem Juramentum iterum praeſtet.

1435. Helias Palatinus teſtatur ſe concordiam iniviſſe cum Stephano Fratre, promittitque cum eo pariter fidelitatem Vladislao Regi Poloniae.

1435. Homagium Heliae Palatini Moldaviae Regi, & Regno Poloniae praeſtitum.

1436. Conſiliarii Moldaviae Homagium Heliæ Palatini ſui Vladislao Regi, & Regno Leopoli praeſtitum confirmant, & auxilia contra omnes hoſtes promittunt. Sigil. 35.

1437. Literae, quibus Terra Sepinenſis cum Arcibus, & Oppidis Chocim, Czenin, & Chmielow Vladislao Regi, & Regno Poloniae ab Helia Palatino Moldaviae in vim compenſationis damnorum, per Alexandrum Patrem ſuum in Colomienſi, & Sniatinenſi Territoriis datorum, redditur cum obligatione reſtitutionis Privilegiorum ſuper praefatam Terram a Regibus Poloniae eidem conceſſorum.

1442. Fœdus Heliae Palatini Moldaviae cum Casimiro Magno Duce, & Magno Ducatu Litvaniae initum. Vide Tom. III. Par. I. ad An. 1442.

1443. Homagium a Conſiliariis Heliae Palatini, ſuo, & omnium Incolarum Terrae Moldaviae nomine, Vladislao Regi Poloniae, & Casimiro Fratri eius, nec non Succeſſoribus eorum, Regnoque Poloniae praeſtitum die 8. Septembr.

1443. Literae Heliae Palatini Moldaviae, quibus Juramentum fidelitatis a Conſiliariis ſuis, ſuo, & omnium Incolarum Moldaviae nomine Vladislao Regi, & Casimiro Fratri eius, nec non Succeſſoribus eorum, ac Regno Poloniae Leopoli praeſtitum, approbat, promittitque auxilia Regi, & Regno contra omnes hoſtes.

1444. Manka Uxor Heliae Palatini Moldaviae cum Capitaneo Chocimenſi, Arces Chocim, Czeczori, & Chmielow committit fidei Joannis de Czyzow Caſtellani, & Capitanei Cracovienſis, & Petri Odrowąz Palatini, & Capitanei Ruſſiae.

1444. Conſiliarii Moldaviae approbant Homagium Heliae Palatini ſui Vladislao Regi, & Regno Poloniae factum. Sigil. 33.

1445. Stephanus Palatinus Moldaviae Pacta Maiorum ſuorum cum Regibus, & Regno Poloniae inita approbat, promittitque ſe iturum ad praeſtandum Homagium, quocunque a Rege vocatus fuerit.

1445. Alexander Palatinus Moldaviae cum Conſiliariis ſuis promittit, Regno Poloniae auxilia contra omnes hoſtes, & ſe contra eos in perſona praeſto fore.

1447. Unio, & Confœderatio Stephani Palatini Moldaviae cum Casimiro Magno Duce Litvaniae. Dat. in Jaſſis 25. Junii. Vide Tom. III. part. I. ad an. 1447.

1448. Conſiliarii, & Nobiles Moldaviae cum Petro Palatino Juramentum fidelitatis apud Chocimum praeſtant Casimiro Regi, & Regno Poloniae, etiam pro abſentibus, & poſteris, etiamſi Palatini eorum fidem mutarent.

1448. Petrus Palatinus Moldaviae Juramento interpoſito promittit ſe fidelem fore Casimiro Regi, & Regno Poloniae.

1453. Alexander Palatinus Moldaviae coram Oratoribus Regiis, Magnifico de Koniecpole Caſtellano Sandecenſi, & Joanne de Wiſnicz Kmita Sandomirienſi, & Premiſlienſi Capitaneo Homagium praeſtat, promittitque ſe more Maiorum ſuorum Regi in Terras Ruſſiae venienti idem Homagium praeſtiturum, in loco, ad

quem

ANNO 1453. quem vocatus fuerit, praeſertim vero Cameneci, & Sniatini.

1455. Idem cum Conſiliariis ſuis coram Andrea Odrowąz, et aliis Proceribus Regni CASIMIRO Regi Homagium praeſtat, promittitque ſe Juramentum fidelitatis coram ipſo Rege facturum in loco, ad quem vocatus fuerit. Die 6. Octobr.

1456. Homagium Petri Palatini Moldaviae CASIMIRO Regi, et Regno Poloniae præſtitum. Contra hoſtes Regni in propria perſona totis viribus Regi auxilio erit, Inſcriptiones cum Regno a Praedeceſſoribus ſuis factas obſervabit, et cum nullo alio Fœdus inibit. Homagium in perſona ſua in Colomia, vel in Kamieniec Regi praeſenti praeſtabit, eidemque contra Pruſſos bellum gerenti quadringentos boves annuatim dabit. Filios Sahmet Hani Tartarorum Regi extradet, Legatos ad Regem quotannis cum muneribus Regi dignis, ratione penſionis homagialis mittet, Mariam relictam olim Heliae Moldaviae Palatini viduam circa Oppidum Szereth, et Villam Olchowiec, aliasque Villas conſervabit. De Chocim, et Czeczony, et quae eidem Mariae ſubiecta ſunt, cum Rege tranſiget. Anaſtaſiam Filiam ſuam, cui Rex voluerit, Nuptui dabit etc. Dat. Szocaviae 29. Junii.

VI.

1459. *Articuli Conventionis inter Oratores* CASIMIRI *Regis, & Stephanum Palatinum Moldaviæ. Mutuæ iniuriæ ad deciſionem Regis in Terras Ruſſiæ venturi differuntur. Palatinus Caſtrum Cuthin non infeſtabit, nec aliquem cum Terra ſua Moldavia pro Domino ſuo habebit, ſed ſoli Domino Regi, & Regno Poloniæ ſerviet &c.* Dat. in rippa fluvii Dnieſtr An. 1459. *Ex Arch. Regni. Lib. 3. num. 4. fol. 118.*

Nos Stephanus Woiewoda Dei Gratia Dominus Terrarum Moldaviæ, recognoſcimus tenore Præſentium, quibus expedit, univerſis, præſentibus, et futuris. Quomodo Magnifici Domini Andreas Odrowąſz Palatinus, et Capitaneus Ruſſiæ Generalis, et Hryczko de Pomorzany Podoliæ, et Capitaneus Trembovlienſis cum plena, et omnimoda facultate, et poteſtate miſſi, cum Literis Credentialibus, et Pargameneis, cum Sigillo appenſo Sereniſſimi Regis Poloniæ Domini noſtri glorioſiſſimi Ambaſiatores Nobiſcum omnia, et ſingula bella, diſcordias, prædationes, combuſtiones, et ſanguinis effuſiones, inter Terras Podoliæ, Ruſſiæ, et Moldaviae hactenus factas tractarunt, et concordaverunt modo tali: Quod omnes diſcordiae, bella, praedationes, furta, incendia, et effuſiones ſanguinis ceſſare omnino debent, & amplius non committi. Si quis autem praefatae Terrae Moldaviae noſtrae *D*ominorum, aut Incolarum aliquid mali in Terris Ruſſiae, et Podoliae fecerit, furto, praedatione, et alio aliquo malo facto commiſerit, per hoc bellum non debet inſtaurari, ſed in metis debet iuſtitia fieri more ſolito, et a diu tenta conſvetudine, cum tali pacis fractore. Illa autem, quae in tali diſcordia, et bello moderno facta, et commiſſa ſunt, ad Domini noſtri glorioſiſſimi Regis adventum in Terras Ruſſiae debent ſuſpendi, et in praeſentia Domini noſtri Regis, aut Dominorum per Suam Serenitatem ad hoc ſpecialiter deputatorum, Nobiſcum facta Conventione iudicabunt, et unicuique parti iuſtitia miniſtrabitur copioſa. Caeterum promittimus Caſtrum Cuthin in poſſeſſione, et pace intacta dimittere, et nullo modo excogitato vexare per violentiam, cum teloneo Cuthinenſi ad ipſum ab antiquo ſpectante, cum Oppido, et libera piſcatura in flumine Nieſtr, poterintque de Caſtro laboratores convenire pro ipſorum neceſſitate, et neceſſaria ligna, faenum, et alia ipſis opportuna in Oppidum ad forum adducta, nullas violentias faciendo, nec alicui aliquid violenter recipiendo, Mercatores, terrigenas, homines, et nuntios quoſcunque circa navigium non areſtando, ſed recepto teloneo, et Naulo, alias Przewoz iuſto libere permittere, iuxta antiquam conſvetudinem. Si vero cuipiam aliquam iniuriam, ſeu violentiam de Terra noſtra Moldaviae alicui ſubdito de Caſtro fecerint, illud debemus Domino Hriczkoni Palatino praefato per noſtrum Nuntium nuntiare, ſeu intimare, ut Nobis pro eo iuſtitia fiat, prout ſibi haec iuſtitia facienda iam commiſſa eſt, uſque ad noſtri glorioſiſſimi Regis informationem. Et interea vel his ſic ſtantibus, Petrus Woiewoda non debeat in Cuthino morari, nec illuc equitare, ſeu viſitare perſona propria, nec propius Terras Moldaviae morari, quam in Smotricz, ad praefatam Domini noſtri Regis informationem. Promittimus inſuper *D*ominis Valachis, qui ex Conſenſu Regiae Maieſtatis Petro Woiewodae ſerviunt, Bona ipſorum paterna, et iuſta reſtituere, et ipſos honorare iuxta merita ipſorum. *D*enique promittimus, et pollicemur, quod omnes, et ſinguli mercatores, et inſtitores per Terras

ANNO 1459. ras Moldaviae, ire, tranſire, morari, et negotia ſua diſponere poterint, ſalvis, ſeu ſolutis teloneis iuſtis. Promittimus demum, quod nullas Nobis alias partes quaerere, nec aliquem pro *D*omino noſtro habere cum Terra Moldaviae, ſed ſolum *D*omino Regi, & Regno Poloniae ſervire, et contra Paganos, dum, quod *D*eus auferat, neceſſe fuerit, in auxilium tranſire tenebimur, et adveniente *D*omino Rege in Terras Ruſſiae, iuxta quod Nobiſcum ſua Serenitas concluſerit, omnia tenere, et inviolabiliter ſervare promittimus ſub fide, et honore, et iuramento noſtris, et *D*ominus Rex debet Nos favore proſequi, et defenſare, prout ſubditum ſuum, iuxta conſvetudinem antiquam. Harum, quibus Sigillum noſtrum, et Baronum, et Conſiliariorum noſtrorum, *D*omini Valachi, *D*omini *D*obroch Cancellarii noſtri, *D*omini Albi Spatarii, *D*omini Laſari Magni, *D*omini Thomae Lochindae, *D*omini Cuſmae, *D*omini Bochtae, *D*omini Saches Spatarii noſtri, *D*omini Stolnici, *D*omini Boerani Commiſſi, *D*omini Luſcho Godicki, et *D*omini Olonethae ſunt appenſa, teſtimonio Literarum. *D*at. in rippa fluminis Nieſtr, prope Villam Owerkielowicze Anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo nono Feria quarta poſt Conductum Paſchae.

1462. Stephani Palatini Moldaviæ promiſſio fidelitatis CASIMIRO Regi, & Regno Poloniæ, & quod eo inſcio nihil de Moldavia alienabit.

1462. Idem eidem promittit fidelitatem, & quod Tartaros captivos non dimittet, neque cuipiam tradet, præterquam ipſi Regi, ſi voluerit.

1462. Juramentum fidelitatis CASIMIRO Regi, et Regno Poloniae a Metropolita, et aliis Commiſſariis Moldaviae cum Stephano Palatino praeſtitum, quem illi in fide, et officio permanſurum pollicentur.

1470. Literae Stephani Palatini Moldaviae, quibus promittit CASIMIRO Regi fidelitatem, et auxilia pro viribus, contra quoſvis hoſtes, et quod more Maiorum ſuorum, cum a Rege ad praeſtandum Juramentum vocatus fuerit, Cameneciam, Colomiam, vel Sniatinum perſonaliter ſit venturus, neque bellum aliquod ſuſcepturus, neque de re aliqua transacturus ſit, ſine conſenſu Regis.

1479. Literae Homagii CASIMIRO Regi a Stephano Palatino Moldaviae praeſtiti cum promiſſione, quod ipſe in perſona ſua Regi ſolenniter iurabit poſt ſex Menſes apud Colomiam, cum vocatus fuerit.

ANNO 1485. *Homagium* CASIMIRO *Regi, & Succeſſoribus eius, Regnoque Poloniæ a Stephano Palatino Moldaviæ Colomiæ præſtitum* d. 15. Sept. 1485.

Gratioſiſſime Rex, ego Homagium praeſto, et iuro, ac etiam promitto fideliter ſine dolo, et fraude Veſtrae Serenitati, Succeſſoribusque Serenitatis Veſtræ Regibus, et Sacrae Coronae Regni Poloniae cum omnibus Terris, Baronibus, et hominibus meis fidelitatem, eſſeque fidelis, et obediens Serenitati Veſtrae, Succeſſoribus, et Coronae Poloniae Regni, ſic me *D*eus adiuvet, et Sancta Chriſti Crux.

Verba Regis.

Nos te, et Terras tuas in noſtram protectionem recipimus, et circa omnes *D*ignitates, et Jura omnia Terrarum tuarum, tanquam Palatinum noſtrum relinquimus.

Juramentum Incolarum Moldaviæ.

Nos Barones, Vaſalli, et tota Terra Moldaviae praeſtamus Homagium noſtro, et totius Communitatis Terrae Moldaviae nomine, Sereniſſimo *P*rincipi, Domino KAZIMIRO, et Succeſſoribus Regibus Poloniae, et Coronae Regni *P*oloniae, promittimusque, et iuramus omnem fidelitatem, ſubiectionem, et obedientiam in perpetuum Serenitati ſuae, Regno, et *R*egibus *P*oloniae: ita nos *D*eus adiuvet, et Sancta Chriſti Crux.

VII.

1499. *Sacra Regia Maieſtas Poloniæ, interventu* VLADISLAI *Hungariæ, & Bohemiæ Regis Germani ſui, Pacem donat Palatino Moldaviæ. Ex Archiv. Regni Lib. ſub Lit: H. H. fol. 185.*

In Nomine Domini Amen.

Nos JOANNES ALBERTUS *D*ei Gratia Rex Poloniae, Supremus *D*ux Litvaniae, Ruſſiae, Pruſſiaeque *D*ominus, & Haeres. Significamus tenore praeſentium, Univerſis quibus expedit, easdem inſpecturis, et lectas audituris bonis quibuslibet. Quomodo cum ſuperioribus & praeteritis temporibus certa inimicitia, et notabilis diſcordia, notoriumque bellum fuit, inter Maieſtatem noſtram, et Magnificum Stephanum Woiewodam *D*ei Gratia *D*ominum Terrae Moldaviae, amicum ſincere Nobis dilectum,

Anno 1499.

Nos interventu Sereniſſimi Principis, et *D*omini VLADISLAI eadem Gratia Hungariae, et Bohemiae Regis, Germani noſtri chariſſimi, præfato Stephano Woiewodæ amico noſtro ſincere dilecto, eiusque Filiis, ac Filiorum filiis, Boiaris, & ſubditis ipſorum Terræ Moldaviæ, omnes offenſas, iniurias, & damna, quæ Nobis his temporibus ſuperioribus fecerat, dimiſimus, & dimittimus, ipſique Pacem, & Treugam perpetuam concedimus, & relinquimus pro omnibus prædictis, & aliis quibusvis præteritis damnis, offenſis, & iniuriis, quæ Nobis, & noſtris ſubditis in antea usque in hactenus fecit. Et ſimiliter in noſtram Maieſtatem, & Illuſtriſſimos Principes, Dominos ALEXANDRUM eadem gratia Magnum Ducem Litvaniæ, & Ducem SIGISMUNDUM Germanos noſtros cariſſimos, & Stephanum Woiewodam amicum noſtrum ſincere Nobis dilectum, & ex utraque parte noſtros Succeſſores debet eſſe Pax perpetua. Itaque amodo, & in antea Stephano Woiewodæ,& Filiis,Succeſſoribusque, & ſubditis ipſius erit integrum, & ſecurum, ut viverent, & dominarentur in Terra Moldaviæ, ſine quovis noſtro impedimento, et ſimiliter ſine impedimento prædictorum Principum ALEXANDRI, & SIGISMUNDI Ducum, & Filiorum, Succeſſorum, ac ſubditorum noſtrorum. Nos Rex præfatus cum præfatis Germanis noſtris, ac omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Prælatis Spiritualibus, omnibusque Conſiliariis, & ſubditis noſtris, iuramus, & promittimus Stephano Woiewodæ Amico noſtro ſincere dilecto, & Filiis eius, & ſubditis ſuis in Terra Moldaviæ per Deum unum, & Genitricem eius, ac ſub noſtra Fide Chriſtiana, Germanorumque noſtrorum prædictorum, ac omnium Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, omniumque Prælatorum, & Conſiliariorum noſtrorum, quia amodo, & in antea cum præfato Stephano Woiewoda Amico noſtro ſincere dilecto, & Filiis eius, ac Filiorum Filiis, & Boiaris, ac omnibus ſubditis eorum Terræ Moldavienſis pro prædictis omnibus offenſis, & damnis, & aliis quibuſcunque damnis, iniuriis, & offenſis, ſub quocunque tempore factis usque in hunc diem debemus habere, & ſervare perpetuam, inviolatam, & infractam pacem, & tranquillitatem; & ſimiliter Stephanum Woiewodam, & Filios eius, ac Filiorum Filios eorum, & ſubditos ſuos Terræ ipſius Moldaviæ ab omnibus inimicis eius, ab omni parte, gladio, conſilio, & hominibus, ac tota potentia noſtra ſemper ſecundum poſſibilitatem noſtram Nos debemus, & Succeſſores noſtri debebunt tueri, & defendere, & ſimiliter Stephanus Woiewoda, & Succeſſores ſui cum tota eius potentia, Nobis Regi, & Regno Poloniæ, & Succeſſoribus noſtris, contra quemlibet inimicum noſtrum ſemper conſilio, & auxilio eſſe debent, ſecundum eorum poſſibilitatem. Item promittimus etiam Nos cum Germanis noſtris ſupraſcriptis, & omnibus Conſiliariis præfato Stephano Woiewodæ, Filiisque ipſius, ac Filiorum Filiis, ipſorum Boiaris, & ſubditis eorum Terræ Moldaviæ, quod eſſe debemus amicis ipſorum amici, & inimicis ipſorum inimici. Et ſimili modo Stephanus Woiewoda, & Filii ipſius, et Filii Filiorum eorum, et ſubditi ipſorum amicis noſtris, et amicis Germanorum noſtrorum, et ſubditorum, et amicorum Terrarum noſtrarum eſſe debent amici, et inimicis noſtris, ipſorumque Germanorum noſtrorum inimici ſemper. Item nullum inimicum Stephani Woiewodæ, quicunque inimicus eius vellet ſe nominare Dominum Terræ eius Moldaviæ, qui veniret ad Nos, et Terras noſtras, aut ſubditos noſtros, aut ad quemcunque alium, qui pertinent ad Regnum noſtrum Poloniæ, Nos non debemus huiusmodi hominem ſuſcipere, neque locum, neque victum nullibi in Terris noſtris, neque apud aliquem ſubditorum noſtrorum dare debemus, ſed talem hominem ubicunque audiremus, aut inveniremus in Terris noſtris, aut apud quemcunque ſubditorum noſtrorum, Nos debemus eum licentiare de Terris noſtris, ita quod ulterius in eisdem morari non debeat. Item ſi continget, quod fugeret aliquis Familiarium ex ſubditis præfati Stephani Woiewodæ ad Nos, aut ad quemcunque in Terris noſtris ſubditum noſtrum, tunc talis apud Nos exiſtens quærere debet gratiam a Domino ſuo Stephano Woiewoda per ſe, vel noſtram interventionem, extunc ſi ſibi dimitteret Stephanus Woiewoda, eidem eſſe debet tutum, et ſecurum redire ad ipſum Stephanum Woiewodam, et ſi ſibi non dimittet offenſam Stephanus Woiewoda, tunc Nos talem non debemus ſervare in Terris noſtris, nec occulte, nec manifeſte. Item promittimus Stephano Woiewodæ, ſi contigerit ex aliqua permiſſione divina quod Deus auferat, quod Stephanus Woiewoda ab aliquo hoſte potente, cui reſiſtere non poſſet, expulſus exiret de Terra ſua, ſive ad Hungariam, ſive ad Regnum noſtrum Poloniæ, tunc Terræ noſtræ debent eſſe apertæ Stephano Woiewodæ, et Uxori eius Kniehini, et Filiis earum, et Boiaris eius, et uxoribus, et cum ſubditis, ſervis, theſauris ipſorum, ac cum omnibus, quæ ad eosdem pertinent, et ipſi debent venire ad Nos, et Terras noſtras, aut ad noſtras civitates, et caſtra, ubicunque in praedicto Regno noſtro manere eis placuerit, tunc Nos ipſum Stephanum Woiewodam, et Kniehinam, ac Filios eius, Boiaros, ſubditos, et ſervos ipſorum diligere, et in gratia, ac honore tenere debemus, et erit ſibi ſecurum, benevolum, et apertum de Terris noſtris Terram ſuam Moldavienſem recuperare. In tali caſu Nos Rex ſupraſcriptus debemus eum iuvare, cum omnibus potentiis, et viribus noſtris, et ipſum e contra ad Patriam ſuam praedictam Terram Moldaviae reponere, et locare, et cum ſibi Deus concedet, recuperare, e contra Patriam ſuam Terram eandem Moldaviae, tunc eidem amico noſtro Stephano Woiewodae e contra eſſe debet ſecurum, benevolum, et apertum ſine omni damno exire de Terris noſtris cum ipſius Kniehina, cum Filiis, et omnibus Boiaris ipſius, et uxoribus, ac ſervis, univerſisque ipſorum theſauris, et aliis omnibus rebus his, quae circa ſe habebunt, e contra ad ſuam Patriam Terram Moldaviae. Item promiſi & promittimus, quod Stephano Woiewodae, et Filiis ipſius, et Filiorum Filiis ipſorum, et Terræ ipſius Moldaviae nunquam ſibi aliquod damnum, neq; laeſionem, aut inimicitiam faciemus, neq; opere, neq; conſilio, neq; manifeſte, neque occulte. Et ſi intelligeremus ex aliqua parte, a quibuſcunque eius inimicis aliquod malum, aut damnum, aut impedimentum, tunc Nos Stephano Woiewodae, et Filiis eius, et Terrae ipſius Moldaviae totum hoc debemus ſignificare, detegere, et intimare. Et ſimiliter Stephanus Woiewoda Nobis, et noſtris Terris, nullum damnum, nec impedimentum facere debet, neque opere, neque conſilio, neque manifeſte, neque occulte, et ſi ipſe intelligeret aliquod damnum, malum, aut impedimentum, a quibuſcunque noſtris inimicis, tunc ipſe Stephanus Woiewoda debet Nobis ſimiliter detegere, manifeſtare, intimare, et ſignificare. Item quandocunque voluerimus una cum Sereniſſimo Principe Domino VLADISLAO Rege Hungariae, Germano noſtro bellum movere, et expeditionem bellicam facere, ſive Domino favente iſtud facere deliberaverimus, et ad eandem perſonaliter proficiſceremur, cum totis viribus, et potentiis noſtris contra Imperatorem Turcorum, et Terras ipſius, et Germanus noſter Dominus VLADISLAUS Rex Hungariae protunc temporis etiam proficiſceretur, et tranſiret per Terram Baſſarabiae, et illic transfretaret, et navigaret per Danubium in Terram Imperatoris Turcorum, tunc etiam eodem tempore debemus navigare, et transfretare per Danubium ſimiliter in Terram Imperatoris Turcorum, ſed in porta alias Przewoz, qui vulgariter nuncupatur oblucziсza, aut ubi commodius videbitur, intelligendo ſe cum Sereniſſimo Domino Rege Hungariae, et cum Stephano Woiewoda, quomodo melius, et commodius videbitur, et tunc etiam debet Stephanus Woiewoda ſolus in propria perſona, et cum tota ſua potentia Terrae Moldavienſis, et Succeſſores ſui tenebuntur proficiſci una Nobiſcum contra Imperatorem Turcorum. Item ſi, quod Deus auferat, quod protunc eſſet grandi infirmitate detentus, quod non poſſet ſolus in propria perſona una Nobiſcum proficiſci, tunc Filius ſuus propria in perſona, aut ille, quem ipſe Stephanus Woiewoda mittet, una Nobiſcum proficiſci debet, et cum tota ſua potentia Terrae Moldaviae. Item ad illud tempus expeditionis Nos ſupraſcripti Sereniſſimi Domini, VLADISLAUS Hungariae, et Bohemiae, et JOANNES ALBERTUS Poloniae, Reges, promittimus Stephano Woiewodae ipſum defendere ſemper, et Terram ipſius Moldaviae ab Imperatore Turcorum, et ſemper cum eo, et penes eum ſtare, et auxilium ei dare contra praefatum Imperatorem Turcorum. Item ipſe Stephanus Woiewoda ad hoc etiam tempus, et per iſtud tempus, quomodocunque audiverit tranſitum Turcorum, tunc ipſe quantocius poterit, ambobus Nobis Regibus debet dare ſcire, et intimare de ipſis Turcis, quibus contra Nos neque auxilium, neque conſilium dare debet. Sed pro poſſe ſuo illis erit, et eſſe debet inimicus. Item Mercatoribus Stephani Woiewodae a Terra Moldaviae erit, et eſſe debet ſecurum, et apertum per Terras ire, equitare, et mercari, ſolutis tamen teloneis debitis, iuxta antiquam legem, et ſecundum depoſitoria antiqua. Item ſimiliter Stephanus Woiewoda debet permittere per Terram Moldaviae noſtros Mercatores de Terris noſtris, ut tranſirent ſecure, et benevole mercando, ſolutis tamen theloneis debitis, iuxta antiquam legem, et ſecundum depoſitoria antiqua. Item quantum contingit Limites granicierum ex utraque parte, Nos debemus committere Capitaneo Camenecenſi, et pro tempore exiſtentibus Capitaneis Camenecenſibus, ita videlicet, ſi aliquando contingeret, alicui ex ſubditis, aut cuicunque de Terra ipſius Stephani Woiewodae Moldaviae quodcunque damnum, aut quæcun-

ANNO 1499.

quaecunque Iniuria a ſuditis noſtris, aut quocunque ex Terris noſtris, et ſic ille, cui erit iniuria, debet requirere Juſtitiam a Capitaneo Camenecen. et Capitaneus Camenecenſis debet habere poteſtatem ſuper quolibet ſubdito noſtro facere Juſtitiam, et compellere eundem, qui culpabilis fuerit, ad ſatisfaciendum illi, cui iniuria facta fuerit, ſubdito, et homini de Terra Moldaviæ. Et ſimiliter quando contingeret aliqua iniuria cuicunque ſubdito noſtro a ſubditis Stephani Woiewodae Terrae Moldavienſis, tunc ipſe, cui facta fuerit iniuria, debet requirere Juſtitiam a Capitaneo Chocimenſi, et Czarnovicenſi, et Capitaneus pro tempore exiſtens Chocimenſis, aut Czarnovicenſis, et illi debent habere poteſtatem ſuper quolibet ſubdito Stephani Woiewodæ facere iuſtitiam ſubditis noſtris, habendo Deum præ oculis. Item quando contingeret aliqua notabilis iniuria, ſive diſcordia inter Capitaneos, aut ſubditos hincinde noſtros, tunc de eo Nos debemus ſignificare Stephano Woiewodæ per aliquem hominem noſtrum. Et ſimiliter Stephanus Woiewoda debet Nobis ſignificare, tunc ex utraque parte debemus mittere, & deputare Conſiliarios, ut iſtud reviderent, & iuſtitiam debitam facerent indilatam. Et nihilominus propter huiusmodi diſcordias, & diſſenſiones prænominatas ſubditorum noſtrorum ex utraque parte quomodolibet exoriundas, Pax, & Concordia præmiſſa fracta non intelligatur. Quæ omnia, & ſingula ſupraſcripta Nos JOANNES ALBERTUS Dei Gratia Poloniæ Rex, in omnibus punctis, Conditionibus, & Articulis, rata, & grata habere in fidem noſtram Regiam promittimus, una cum Illuſtriſſimis Principibus Dominis, Magno Duce Litvaniæ, & SIGISMUNDO ſimiliter Duce, Germanis noſtris chariſſimis ſupraſcriptis, & omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Viris Eccleſiaſticis, atque omnibus Baronibus ſubditis noſtris, & omnibus ad Nos pertinentibus, eidem Stephano, Woiewodæ Filiis, Filiorumque eorundem Filiis, & Hæredibus, & Succeſſoribus ſuis, firmiter, inviolabiliter, & illæſe obſervare, tenere, & adimplere, ac obſervari, teneri, & adimpleri facere, ſine omni ſortilegio, & excuſatione cautelosa qualicunque. Harum noſtrarum, quas ad maiorem ſecuritatem, & præmiſſorum omnium firmiorem ſtabilitatem, & fidem Sigillo noſtro, ac Prælatorum, & Baronum noſtrorum Nobiſcum exiſtentium communiri fecimus, vigore, & teſtimonio Literarum mediante. Datum Cracoviæ Feria ſecunda in Craſtino Feſti Beatorum Tiburtii, & Valeriani Martyrum, Anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo nono.

Et Nos Fridericus Miſeratione Divina Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Sanctæ Luciæ in ſeptem ſoliis Presbiter Cardinalis, Archiepiſcopus Gneſnenſis, & Primas, ac Epiſcopus Cracovienſis, Andreas Roża Archiepiſcopus Leopolienſis, Creſlaus Vladiſlavienſis, Cancellarius, Vincentius Plocenſis, Vicecancellarius Regni Poloniæ, Joannes Poſnanienſis, Lucas Varmienſis, & Mathias Chełmenſis, Dei Gratia Epiſcopi, Joannes Amor de Tarnow Caſtellanus Cracovienſis, Spytek de Jaroſław Cracovienſis, Nicolaus de Oſtrow Sandomirienſis, Sandivogius de Czarnkow Caliſſienſis, Ambroſius de Pampow Siradienſis, & Capitaneus Maioris Poloniæ Generalis, Nicolaus de Bayzen Marienbergenſis, Jacobus de Buczacz Ruſſiæ Generalis, Petrus Myſzkowſki Belſenſis, Palatini. Ioannes de Oſtrorog Poſnanienſis, Raphael de Leſzno Gneſnenſis, Nicolaus de Kurozwanki Siradienſis, Zawiſſius de Kunradziec Plocenſis, Staniſlaus Kmita de Wiſnicze Præmiſlienſis, Staniſlaus de Chodecz Leopolienſis, Caſtellani, cum præfato Sereniſſimo Principe, & Domino IOANNE ALBERTO Dei Gratia Rege Poloniæ &c. Domino noſtro gratioſiſſimo, hic ad præſens Cracoviæ conſtituti, promittimus ſub fide Noſtra Chriſtiana penes præfatum Sereniſſimum Dominum noſtrum Regem, omnia ſupraſcripta in omnibus punctis, conditionibus, & Articulis ſupraſcripto Magnifico Domino Woiewodæ Moldavienſi, & Filiis, Filiorumque Filiis, atque Boiaris, & ſubditis ſuis, firmiter, & inconcuſſe tenere, & obſervare, ſine omni dolo, & fraude. In fidem præmiſſorum ſigilla noſtra cum Sigillis eiusdem Sereniſſimi Domini noſtri Regis præſentibus fecimus ſubappendi.

VIII.

1510.

Conditiones Pacis inter SIGISMUNDUM I. *Regem Poloniæ, & Bohdanum Palatinum Moldaviæ per Oratores* VLADISLAI *Hungariæ Regis condictæ. Bohdanus Literas Sponſaliorum Eliſabeth Sororis* ALEXANDRI *Regis reſtituet, & Matrimonii illius memoria abolebitur. Controverſias de Finibus* VLADISLAUS *Hungariæ Rex decidat. Bohdanus de Turcarum conatibus Regem certiorem faciet &c.* Datum in Kamieniec 23. Januar. 1510.

ANNO 1510.

1510. *Ex Archivo Theſauri Regni.*

In Nomine Domini Amen.

NOS SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ &c. Significamus tenore præſentium Univerſis, & ſingulis, præſentes Literas lecturis, ſeu audituris. Quia etſi longe ante actis temporibus inter Sereniſſimos Reges Poloniæ, & Dominos Terræ Moldaviæ, fuerit integra, certaque, ac perpetua Pax, & tranquillitas: cum tamen nuper ortum fuiſſet grave, & pernicioſum bellum inter Nos ab una, & amicum noſtrum Magnificum Dominum Joannem Bohdanum Woiewodam, Dominum Terræ Moldaviæ ab altera partibus, videreturque idem bellum indies plus creſcere, & augeri debere, non ſine magno damno totius Chriſtianitatis: Sereniſſimus Princeps Dominus VLADISLAUS eadem Gratia Hungariæ, & Bohemiæ &c. Rex, Frater noſter chariſſimus ſciens, & animo ſuo revolvens, quod magna, atque innumera mala fieri poſſent in Republica Chriſtiana, ſi tam atrox, & grave bellum eſſet ulterius duraturum: quantaque præberetur occaſio, atque audacia infidelibus, & præſertim immaniſſimis Turcis invadendi, & occupandi Dominia Chriſtiana, cum cognoſcerent, quod vicini ſibi Domini bella gerunt, & diſcordant inter ſe invicem: de conſilio univerſorum Conſiliariorum Regni ſui, & Sacræ Coronæ Hungariæ, pro officio Regis Catholici, & amore Chriſtianæ Religionis cupiens, ut pacati inter ſe Principes Chriſtiani, concordibus votis, & animis converterent arma, & vires ſuas contra Paganos in eorum exterminium, & ruinam: miſit Oratores, & Conſiliarios ſuos ad dirimendum, & continendum hoc ipſum bellum, Magnificos Oſvaldum de Kolowrat Comitem Comaronienſem Caſtellanum Caſtrorum Thſata, & Comaron, & Bernabam Belaii, Banum Caſtri Zewrenienſis, cum plena, & integra poteſtate, qui ſua cura, & diligentia effecerunt, quod arma utrinque ſunt depoſita, atque Exercitus, & homines ex Caſtris reducti.

Nos deinde miſimus in Kamieniec Conſiliarios noſtros, ſincere, & devote Nobis dilectos: Magnificum, Reverendum, Generoſum, & Venerabilem Staniſlaum de Chodecz Marſchalcum Regni noſtri, Leopolienſem, & Camenecenſem Capitaneum, Joannem de Laſko Coadiutorem perpetuum Eccleſiæ Gneſnenſis, & Regni noſtri Cancellarium, Georgium Czupſki Caſtellanum, & Capitaneum Belſenſem, & Petrum Thomiczki iuris Pontificii Doctorem, Archidiaconum Cracovienſem, Secretarium noſtrum, cum ſufficienti poteſtate, & Mandato, ſimul cum præfatis Oratoribus Sereniſſimi Domini VLADISLAI Hungariæ, & Bohemiæ &c. Regis Fratris noſtri amantiſſimi. Qui diu, ac multum tractantes, & conferentes cum Conſiliariis, & Boiaris Magnifici D. Bohdani Woiewodæ, Domini Terræ Moldaviæ, a quo cum plena, & ſufficienti poteſtate erant miſſi, videlicet cum Dominis Joanne Tentull, Logofieth, Thador Capitaneo, Iſaac Capitaneo, et Iwancone Piehar, medio eorundem Conſiliariorum fraternæ Maieſtatis Hungariæ, ſubque eorum præſentia, Pacem perpetuam, atque Concordiam inter Nos, et eundem Magnificum Dominum Bohdanum Woiewodam fecerunt, et firmarunt. Nos etiam ſimiliter differentias, ac inimicitias inter Nos, et Terras noſtras, et præfatum Magnificum Dominum Bohdanum Woiewodam, et Terram eius Moldavienſem exortas, compoſuimus, atque extinximus, componimusque, et extinguimus tenore præſentium mediante in vim pacis, et tranquillitatis perpetuæ ſub modis, et articulis infraſcriptis.

Inprimis de rebus Eccleſiæ Rohatinenſis, quæcunque invenientur in veritate, ſive ſint de auro, ſive de argento, ſive ſint veſtes ſacræ, et alia ornamenta, Magnificus Bohdanus Woiewoda, omnes debet reſtituere ſine fraude, et dolo.

Idem fiat de rebus aliarum Eccleſiarum, ut quæcunque invenientur, utrinque reſtituantur.

Similiter et de campanis, quotquot reperientur ab utraque parte, ut reſtituantur.

Item de binis Literis, quæ ſunt ſub magnis Sigillis datæ a Sereniſſimo olim Principe Domino ALEXANDRO Rege Poloniæ, Fratre noſtro chariſſimo, et a Conſiliariis eius Maieſtatis Magnifico Domino Woiewodæ, de Sorore noſtra Illuſtriſſima Reginula ELISABETH, idem Dominus Bohdanus Woiewoda mittere illas debet in manus Sereniſſimi Principis Domini VLADISLAI Hungariæ, et Bohemiæ etc. Regis Fratris noſtri chariſſimi per ſuos Nuntios, et eius matrimonii ab hinc in poſterum nunquam recordari debet, ita ut ſe id facturum promiſit eiusdem Sereniſſimi Fratris noſtri Oratoribus Magnificis Oſwaldo Charlaczki, et Barnabæ Belai Bano Zevrenienſi.

Item pro impenſa, quam fecimus in exercitus noſtros, qui profecti erant in Terram Moldavienſem, Boiari Magnifici Domini Bohdani Woiewodæ nullo modo

Anno 1510.

quidquam dare voluerunt, ſed reiecerunt in Sereniſſimum Principem Dominum VLADISLAUM Regem, et Dominos Conſiliarios Regni Ungariæ. Nos etiam id eodem modo repoſuimus in eundem Sereniſſimum Dominum VLADISLAUM, et Dominos Conſiliarios Regni Ungariæ.

Item de quodam Petro, qui ſe nominat filium Woiewodæ, et de omnibus Moldavis, qui de Terra Moldavienſi fugerunt in Regnum noſtrum Poloniae, ſi apud Nos, et in Terris noſtris ſervari debeant, nec ne, id etiam repoſuimus in Sereniſſimum Dominum VLADISLAUM Regem, et Dominos Conſiliarios Regni Hungariae.

Item homines captivi, qui ſunt detenti in praeliis, et cuſtodiis, et quibuscunque in locis, Nobiles, Coloni, et pauperes homines, utrinque reſtitui debent.

Item Nobiles, Coloni, pauperes homines, et Cives cuiuscunque nationis, et linguae, qui ſunt abducti, recepti de Rohatin, eos omnes Magnificus Dominus Bohdanus Woiewoda Moldavienſis, liberos dimittere debet cum omnibus eorum bonis, quae ſecum habuerint.

Item omnes homines, qui ſunt abducti de Terris Regni noſtri Poloniae, et etiam de parte Pokucie, eos omnes homines idem Dominus Bohdanus Woiewoda dimittere debet, a maximo ad minimum cum omni eo, quod penes ſe habebunt.

Item Nos etiam SIGISMUNDUS Rex Poloniae etc. omnes homines de Terra Moldavienſi receptos, cuiuscunque ſint nationis, et linguæ, a maximo ad minimum cum omni eo, quod penes ſe habebunt, dimittere debemus, et de Regno noſtro Poloniae, et de Magno Ducatu Litvaniae.

Item damna, quae utrinque ſunt facta per ignem, et praedas, quantumcunque fuerint gravia, et magna, utraque ex parte, decretum eſt, ut neutra pars alteri parti in memoriam adducat.

Item de illa parte Pokucie, pro qua eſt differentia inter Nos, et Magnificum Dominum Bohdanum Woiewodam, ita ut antea pactum erat, repoſuimus in Sereniſſimum Principem Dominum VLADISLAUM Hungariae, et Bohemiae Regem, et Dominos Conſiliarios Regni Ungariae ita, ut quemcunque diem praefinierit eius Maieſtas, pro illo ipſo die miſſura erit Conſiliarios ſuos, quos, et quotcunque mittere dignabitur. Nos etiam pro eodem ipſo die, et tempore, quatuor Conſiliarios noſtros miſſuri ſumus, et ſimiliter Magnificus Dominus Bohdanus Woiewoda, quatuor Conſiliarios ſuos mittere debebit, pro eodem ipſo die, et tempore. Iidem autem Conſiliarii Regni Ungariae, reviſuri ſunt, et reformaturi praefatam particulam Terrae, ita ut fuit temporibus veterum Sereniſſimorum Principum Regum Poloniae, et Woiewodarum, ac Dominorum Terrae Moldavienſis. Quod ſi aliqua partium praedictarum in termino, et die ſtatuto non comparuerit, perdere debeat Jus ſuum, et cauſam, niſi quod Deus avertat, accidat tunc alicui partium aliqua magna, gravis, et notabilis iniuria, ac impedimentum, vel vis hoſtilis, vel caſus ſiniſter.

Item damna in hominibus, & pecoribus facta in Terris Regni noſtri, & in Terra Moldavienſi per ſubditos, & milites mercenarios noſtros, ſimulque per ſervitores, & ſubditos Magnifici Domini Bohdani Woiewodae Moldavienſis, ab eo tempore, quo factæ erant Induciæ inter Nos, & eundem Dominum Bohdanum Woiewodam, medio Oratorum fraternæ Maieſtatis Hungariæ, ea omnia damna, quæcunque iuſte, & ſufficienter probata fuerint, reſtitui debent, & exolvi, & illi mali homines, qui eadem damna fecerunt, utrinque puniri.

Item ſi quando Magnificus Dominus Bohdanus Woiewoda intellexerit de Turcis, aut aliis hoſtibus, qui vellent vaſtare terras noſtras, id Nobis, vel Capitaneis caſtrorum noſtrorum, qui ſunt in limitibus, ſignificare debebit, neque conſilium, neque auxilium eisdem Turcis, & aliis inimicis noſtris, & Regni noſtri Poloniæ, præbebit, occulte, aut manifeſte. Sed pro poſſe ſuo erit illis inimicus, excepta Regia Maieſtate, & Sacra Corona Regni Hungariæ. Similiter, & Nos SIGISMUNDUS Rex, ſiquando præſenſerimus aliquod malum imminere Magnifico Domino Bohdano Woiewodæ, & Terræ eius Moldavienſi, a quibuſvis eius hoſtibus, de hoc illum ſumus reddituri certiorem. Neque Conſilium, neque auxilium eisdem eius, & Terræ eius Moldavienſis hoſtibus præbebimus, occulte aut manifeſte, ſed pro poſſe noſtro erimus illis inimici, excepta Regia Maieſtate, & Sacra Corona Regni Hungariæ.

Item nullum inimicum noſtrum, quicunque appellaverit ſe Dominum Regni Poloniæ, vel Magni Ducatus Litvaniæ, vel aliarum Terrarum noſtrarum, & veniret ad Magnificum Dominum Bohdanum Woiewodam, aut ad aliquos ſubditos ipſius, idem Magnificus Dominus Bohdanus Woiewoda, & Succeſſores ipſius, non debet ſuſcipere, neque locum, neque victum illi præbere, nec apud ſe, nec apud aliquem ſubditorum

Anno 1510.

ſuorum. Sed talis homo, ubicunque auditus, & repertus fuerit in Terra ipſius, aut apud quemcunque ſubditorum ipſius, debet illum dimittere, & expellere de Terra ſua, ut per nullum tempus maneat in terra ipſius. Similiter, & Nos SIGISMUNDUS Rex, noſtrique Succeſſores nullum inimicum Magnifici D. Bohdani Woiewodæ, quicunque ſe nominaret Dominum Terræ Moldavienſis, & veniret ad Nos, vel ad Regnum noſtrum Poloniæ, vel ad Magnum Ducatum Litvaniæ, et alias Terras noſtras, vel ad aliquem ſubditorum noſtrorum, ab hinc in poſterum non ſuſcipiemus, neque locum, neque victum illi dabimus in Terris noſtris, nec apud quemcunque ſubditorum noſtrorum, ſed talis homo, ubicunque auditus, & repertus fuerit in Terris noſtris, aut apud quemcunque ſubditorum noſtrorum, eum Nos dimittere, & foras expellere debemus de Terris noſtris, ita ut nullo tempore maneat ſub Dominiis noſtris.

Item ſi contingeret, quod fugeret aliquis Nobilis, aut ſervitor noſter ad Magnificum D. Bohdanum Woiewodam, aut in Terram ipſius, vel ad quemcunque ſubditum ipſius, ab hinc in poſterum talis debet petere ſibi pacem, & gratiam a Nobis, per ſe, vel per interceſſionem eiusdem Domini Bohdani Woiewodæ. Et ſi impetaverit ſibi pacem, & gratiam apud Nos, erit illi tutum, & ſecurum redire ad Nos. Sin vero pacem, & gratiam non habuerit, ex tunc Magnificus Dominus Bohdanus Woiewoda illum non ſervabit, nec apud ſe, nec in Terra ſua, nec occulte, nec manifeſte. Idem ſi contingeret, quod fugerit aliquis Nobilis, ſive ſervitor Magnifici D. Bohdani Woiewodæ ad Nos, aut in Regnum noſtrum Poloniæ, ſeu in Magnum Ducatum Litvaniæ, vel ad quemcunque ſubditorum noſtrorum, ab hinc in poſterum, talis debet quærere pacem, & gratiam a D. ſuo Bohdano Woiewoda per ſe, vel interventu noſtro, & ſi impetraverit ſibi pacem, & gratiam ab eodem D. Bohdano Woiewoda, erit illi tutum, & liberum redire ad ipſum Dominum ſuum. Sin vero non dimittetur ei offenſa, Nos non debemus ſervare illum, nec apud Nos, nec in Terris noſtris, neque manere permittemus occulte, aut manifeſte.

Item ſi contingeret ex aliqua permiſſione divina, quod Deus avertat, quod Magnificus Dominus Bohdanus Woiewoda ab aliquo hoſte potente, cui reſiſtere non poſſet, exire de Terra ſua ad Regnum Poloniæ, vel Magnum Ducatum Litvaniæ, ſeu in aliquas Terras, Civitates, & Caſtra noſtra, Terræ noſtræ erunt illi apertae, & Matri ipſius, Uxori ipſius, pueris ipſius, Sororibus ipſius, Boiaris ipſius cum eorum Coniugibus, cum ſubditis ipſius, cum ſervis ipſius, & cum omnibus ad eum ſpectantibus poterit venire ad Nos, & Regnum noſtrum Poloniæ, ſeu Magnum Ducatum Litvaniæ, aut ad Civitates, Caſtra, & ubicunque in Regno noſtro Poloniæ, aut Magno Ducatu Litvaniæ morari volet. Nosque tunc eundem Bohdanum Woiewodam, & Matrem ipſius, coniugem ipſius, pueros ipſius, Sorores ipſius, Boiaros ipſius cum eorum Uxoribus, ſervos, & ſubditos ipſius diligere debemus, ac in gratia, & honore tenere, eritque illi ſecurum, liberum, & apertum de Regno noſtro Poloniæ, ſeu Magno Ducatu Litvaniæ, viceverſa recuperare Patriam, & Terram ſuam Moldavienſem. Nosque in tali caſu debemus illum iuvare cum omni potentia, & viribus noſtris potentioribus, ut poſſit recuperare eandem Patriam, & Terram ſuam Moldavienſem. Et cum D. Deus adiuverit illum, ut recuperet eandem ipſam hæreditatem ſuam Terram Moldavienſem, erit illi liberum, ſecurum, & apertum, ſine omni damno, exire de Terris noſtris cum Matre ſua, cum Coniuge ſua, cum liberis, & Sororibus ſuis, cum Boiaris ſuis, & eorum uxoribus, ac pueris, cum omnibus ſervis ſuis, cum univerſo theſauro, & omnibus rebus ſuis, quas habuerit, & iterum redire in Patriam ſuam, Terram ſuam Moldavienſem.

Item Mercatoribus de Terris noſtris, & de Magno Ducatu Litvaniæ, liberum eſſe debet, & apertum, ire in Terram Moldavienſem, & mercari, nec non in Turciam, & Terram Beſſarabum, ſeu Tranſalpinam ſolutis vectigalibus ſecundum antiquas leges, & depoſitoria, absque præiudicio vectigalium, & depoſitoriorum. Similiter Mercatoribus de Terra Moldavienſi liberum eſſe debet, & apertum ire, & mercari in Terris Regni noſtri, & Magni Ducatus Litvaniæ, ſolutis veris vectigalibus, ſecundum antiquas conſvetudines, & depoſitoria, ſine præiudicio vectigalium, & depoſitoriorum.

Item iuſtitia miniſtrari debet pro iniuriis, & debitis ab utraque parte.

Item mali homines utrinque puniri debent, ne utraque pars illos conſervare debet in damnum, & iniuriam alterius.

Item ſi aliqui ſubditi noſtri habuerint iniuriam a Terra, & ſubditis Magnifici D. Bohdani Woiewodæ, hi petere debent iuſtitiam a Capitaneis Chocimenſibus, Czarnovienſibus, & Sorocenſibus, iidemque Capitan. habituri ſunt plenam poteſtatem mini-

ANNO 1510.

ostrandi iustitiam unicuique subditorum nostrorum. Similiter, si qui subditi Magnifici D. Bohdani Woiewodæ habuerint aliquam iniuriam a subditis nostris de Halicensi, & Podoliæ Terris, hi petere debent iustitiam a Capitaneis Camenecensibus, & Haliciensibus Qui habituri sunt plenam authoritatem iustitiam ministrandi omnibus subditis eiusdem D. Bohdani Woiewodæ, de omnibus hominibus, qui sunt in Haliciensi, & Podoliæ Terris.

Item, si quando acciderit aliqua iniuria & differentia inter nostros, & Magnifici Domini Bohdani Woiewodæ Capitaneos, extunc tam Nos, quam idem D. Bohdanus Woiewoda mittere debebimus Consiliarios nostros, qui eiusmodi iniurias, & differentias componant, atque utrinque iustitiam faciant.

Item Serenissimus Princeps D. VLADISLAUS Dei Gratia Hungariæ, & Bohemiæ &c. Rex, Frater noster charissimus omnes Articulos supra dictos, tum & ipsam Pacem perpetuam sic Literis suis utrique parti dandis describet, ut totum id, quod est conclusum, & supra scriptum, utrinque teneretur, & impleretur, Paxque ipsa perpetua teneatur inviolabiliter, & æviterne. Quæ omnia, et singula supra scripta Nos SIGISMUNDUS Rex Poloniæ supra dictus, iuravimus, et iuramus, promisimus, et promittimus pro Nobis, et Successoribus nostris tenere, implereque, et observare firmiter, inviolabiliter, integre, et illæse sine omni fraude. Similiter iuravimus Pacem, et Concordiam perpetuam cum Magnifico Domino Bohdano Woiewoda Moldaviensi, et Successoribus ipsius, et Terra eius Moldaviensi tenere, et observare firmiter, inviolabiliter, integre, et illæse, sine omni fraude, et dolo, sub nostro iuramento, et fide nostra Christiana, et sub iuramento, atque fide omnium Archiepiscoporum, Episcoporum, et Prælatorum Spiritualium, et Consiliariorum nostrorum, nec non Consiliariorum Maiorum, et Minorum. In quorum omnium, et singulorum firmius robur, et testimonium, nostrum maius, et Consiliariorum nostrorum Sigilla Præsentibus appendi mandavimus.

IX.

1518.

Renovatio Fœderum cum Woiewoda Moldaviæ in Conventu Regni Generali Cracoviæ facta. Ex Arch. Reg. Lib. 21. n. 22. fol. 284.

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

NOS SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cuiaviæ, Russiæ, Prussiæ, ac Culmensis, Elbingen. Pomeraniæque &c. Dominus, & Hæres. Manifestum facimus universis, & singulis præsentes lecturis, seu audituris. Quia cum Magnificus Dominus Joannes Stephanus Woiewoda Terræ Moldavien. Amicus sincere Nobis Dilectus, sedem Patris sui, Magnifici olim Joannis Bohdani Woiewodæ assecutus, a Nobis per suum Nobilem Lucam Kirsza Oratorem, & Officialem suum, qui Kumiennik dicitur, postulasset, ut cum eo antiqua Fœdera, & Inscriptiones, quæ cum eodem Patre suo olim Bohdano Woiewoda fecimus, innovaremus, & confirmaremus, Nos cognoscentes cuilibet etiam Potentissimo Domino multum expedire Concordiam, & Fœdus mutuum cum aliis vicinis Dominiis, & præsertim his utriusque nostrum, propter invalescentem indies magis hostium Christianorum potentiam, æquum censuimus illa renovare, & confirmare, renovamusque, et confirmamus harum serie Literarum, & volumus Nos SIGISMUNDUS Rex Fœdus, & Pacem perpetuam tenere, & habere, eum eodem Magnifico Stephano Woiewoda, & Petro eius Fratre, ac Terra Moldavien. pollicemurque verbo nostro Regio pro Nobis, Successoribus nostris, & Consiliariis Ecclesiasticis, & Sæcularibus, ac universis subditis Regni, & Dominiorum nostrorum eandem Pacem perpetuam cum ipso Magnifico Stephano Woiewoda, & Petro Fratre eius, pueris ipsorum, pueris puerorum, & Successoribus ipsorum, Boiaris, & universis subditis, ac Terra eorum Moldaviensi tenere, & inviolabiliter observare in perpetuum, Regnumque, & Dominia nostra, ac Consiliarii, & omnes subditi nostri tenebunt, & observabunt, ipseque Stephanus Woiewoda, & Petrus eius Frater securi esse debent, & imperabunt in Terra sua Moldaviensi, absque ullo nostro, liberorum, Successorumque, et subditorum Regni, & Dominiorum nostrorum impedimento nunc, & in posterum.

Pollicemur insuper, quod Stephano Woiewodæ, & Petro eius Fratri, pueris ipsorum, & Terræ eius Moldaviensi contra omnes illorum inimicos consilio, et auxilio nostro assistemus, et consilia, atque auxilia nostra illis pro posse nostro præstabimus, ipsosque ab iisdem inimicis tuebimur, et defendemus armis, et Gentibus nostris, et Successores nostri defendent. Et similiter Woiewoda Stephanus, et Petrus eius Frater, Successoresque ipsorum, Nobis, Successoribusque nostris

ANNO 1518.

nostris contra Tartaros, et omnes hostes nostros assistent, et consilia, atque auxilia sua pro posse suo præstabunt armis, et gentibus.

Pollicemur etiam cum Consiliariis nostris Stephano Woiewodæ, & Petro eius Fratri, pueris ipsorum, & pueris puerorum ipsorum, Boiaris, & subditis ipsorum, ac Terræ eorum Moldaviensi, quod inimicis ipsorum erimus inimici, & amicis ipsorum erimus, & esse volumus semper amici. Ipse etiam Stephanus Woiewoda, & Petrus eius Frater, pueri ipsorum, pueri puerorum ipsorum, & subditi ipsorum Terræ Moldaviensis erunt, & esse debent nostris amicis amici, & nostris inimicis semper inimici.

Item quod nullum inimicum Stephani Woiewodæ, & Petri eius Fratris, qui se appellaret Dominum Terræ Moldaviens. & veniret ad Nos, aut subditos Regni, & Dominiorum nostrorum, suscipiemus, nec locum usquam illi, aut victum dabimus in Terris nostris, & apud subditos nostros, sed ubi talis homo compertus foret in Terris nostris apud quemcunque ex subditis nostris, abire illum, & pellere de Terris nostris mandabimus, ut nullo tempore maneat in Dominiis nostris, nec illum fovebimus, nec tenebimus in damnum Stephani Woiewodæ, & Petri eius Fratris, Successorumque & subditorum ipsorum, ac Terræ Moldaviensis occulte, seu manifeste. Similiter Stephanus Woiewoda, & Petrus eius Frater nullum inimicum nostrum, qui se appellaret Dominum Terræ Russiæ, aut Podoliæ, ad se, aut aliquem ex subditis suis Terræ Moldaviensis venientem suscipient, nec locum usque illi, aut victum dabunt in Terra sua Moldavien. et apud subditos suos, sed ubicunque talis homo repertus foret in Terra eorum Moldavien. apud quemcunque ex subditis ipsorum, abire illum, et pellere de Terra, et Dominio suo mandabunt, ut nullo tempore maneat in Dominio ipsorum, nec illum tenebunt, nec fovebunt in damnum nostrum, Successorum, ac subditorum nostrorum, Regnique, ac Dominiorum nostrorum occulte, seu manifeste. Et si contingeret, quod aliquis Boiarus, aut servus Stephani Woiewodæ profugeret ad Nos, et Terras, aut subditos nostros, is poterit quærere sibi gratiam apud Dominum suum Stephanum Woiewodam per se, aut per intercessionem nostram. Et si eam obtinebit, liberum illi erit, et securum reverti ad Dominum suum Stephanum Woiewodam. Quod si gratiam, et veniam consequi non posset, Nos illum non servabimus apud Nos, et subditos nostros in Terris, et Dominiis nostris, neque occulte, neque manifeste. Similiter si contingeret, quod aliquis Nobilis servitor, aut subditus noster fugeret ad Stephanum Woiewodam, et Petrum eius Fratrem, aut quemcunque subditum in Terra ipsorum, is quæret gratiam apud Nos per se ipsum, aut intercessione dicti Stephani Woiewodæ, et si illam obtinuerit, erit illi liberum, et securum redire ad Nos, Regnumque, ac Dominia nostra, quod si gratiam, et veniam nostram consequi non posset, Stephanus Woiewoda, et Petrus eius Frater illum non servabunt apud se, et subditos suos in Terra eorum Moldaviensi nec occulte, nec manifeste.

Etiam pollicemur Stephano Woiewodæ amico nostro, quod si contingeret ex permissione Divina, quod procul absit, ipsum, & Petrum eius Fratrem propter potentiam alicuius validi hostis, cui resistere non posset, exire de Terra sua ad Regnum Poloniæ, aut alia Dominia nostra, tunc in eo casu Terræ nostræ apertæ erunt illis, & uxoribus eorum, & matri eorum, sororibus, & liberis eorum, & universæ Familiæ, seu Generi ipsorum, & Boiaris ipsorum cum uxoribus, cum liberis, & subditis eorundem, cum thesauris, & rebus omnibus, quæ ad eos spectant, liberumque erit eis venire ad Nos, Terras, Castra, & Civitates nostras, & manere libere, & secure, ubicunque illis visum fuerit. Nosque in eo casu ipsum Stephanum Woiewodam, & Petrum eius Fratrem, ac Matrem ipsorum, Coniuges ipsorum, liberos ipsorum, cum vxoribus, cum pueris ipsorum gratia, & benevolentia nostra prosequemur, & in gratia, ac honore conservabimus. Habebuntque ipsi libertatem in Terris nostris manentes recuperare Terram suam ipsam Moldaviensem, & cum id facere voluerint, Nos SIGISMUNDUS Rex viribus, & potentiis nostris illos adiuvabimus, ut repetere, & recuperare possent Terram ipsam suam Moldaviensem, & cum Dominus Deus adiuverit, quod eandem Terram suam recuperabunt, liberum erit, & securum, & apertum ipsi Stephano Woiewodæ, & Petro eius Fratri amicis nostris absque omni incommodo, & damno, exire de Terris nostris cum Matre, & Coniugibus suis, cum liberis suis, cum sororibus suis, cum universo genere suo, & omnibus Boiaris suis, ac vxoribus eorum, pueris, & servis eorum, thesauris eorum, & omnibus, quæ habuerint, ad Terram suam Moldaviensem.

Item pollicemur Stephano Woiewodæ, et

Anno 1518.

& Petro eius Fratri, & pueris eorum, ac pueris puerorum ipſorum, & Terræ Moldavienſis, quod nullum damnum, & impedimentum illis faciemus, nec ullam hoſtilitatem, ſeu inimicitiam cum illis facto, aut Conſilio occulte, aut manifeſte habebimus. Et ſi intellexerimus undecunque, aut a quibuscunque inimicis aliquod malum, aut damnum illis imminere, id Nos Stephano Woiewodæ, & Petro eius Fratri, & liberis illorum, ac Terræ Moldavienſis, ſignificabimus, & ſimiliter Stephanus Woiewoda, & Petrus eius Frater, & liberi, ac ſubditi ipſorum nullum detrimentum, & damnum Nobis, & Terris noſtris inferre, nullas quoque inimicitias Nobiscum exercere debent facto, aut conſilio occulte, aut manifeſte. Et ſi intellexerint aliquod malum a noſtris hoſtibus Nobis imminere, ipſe Stephanus Woiewoda, & Petrus eius Frater debent Nobis illud indicare, & ſignificare.

Præterea ſi quando Nos generalem expeditionem una cum Sereniſſimo Principe Domino LUDOVICO Hungariæ, & Bohemiæ &c. Rege Nepote noſtro chariſſimo, prout id cum Dei auxilio facere intendimus, facere voluerimus, contra Turcorum Imperatorem, & Terram illius, Nosque ipſi in perſonis noſtris cum omnibus potentiis Dominiorum noſtrorum in eandem expeditionem proficiſcemur, ipſe Sereniſſimus Nepos noſter Dominus LUDOVICUS Rex ibit in Terram Beſſarabiæ, & Tranſalpinam, illicque Danubium traiiciet, Nos etiam ibimus in Terram Cæſaris Turcorum, & habita mutua intelligentia cum eodem Sereniſſimo Domino LUDOVICO Rege Nepote noſtro chariſſimo, & Magnifico Stephano Woiewoda, & Petro eius Fratre illac ibimus, & Danubium traiiciemus, qua Nobis melius, & utilius videbitur. Et tunc Stephanus Woiewoda ſolus in perſona ſua cum tota Terra ſua Moldavienſe una Nobiscum contra eundem Imperatorem Turcorum ire debebit, niſi, quod abſit, gravi infirmitate detineretur, propter quam ſolus in perſona ſua ire Nobiscum non poſſet, quia tunc, & in eo caſu Petrum ſuum Fratrem cum omnibus ſuis potentiis mittere Nobiscum, et expedire debebit.

Priusquam vero eiusmodi generalem expeditionem contra Cæſarem Turcorum faciamus, Nos SIGISMUNDUS Rex una cum Sereniſſimo Nepote noſtro Domino LUDOVICO ipſum Stephanum Woiewodam, & Petrum eius Fratrem, ac Terram Moldavienſem protegemus ab eodem Cæſare Turcorum, & defendemus, illisque contra ipſum aſſiſtemus, & auxilium præſtabimus.

Anno 1518.

Similiter quoque Stephanus Woiewoda cum Petro Fratre ſuo, quæcunque nova interim audierit de Turcis, Nobis illa, & dicto Sereniſſimo Nepoti noſtro Domino Regi LUDOVICO, quantum poterit, ſignificare debebit, & neque conſilium, neque auxilium ipſe Stephanus Woiewoda, & Petrus eius Frater dabunt Turcis adverſum Nos, ſed quantnm maxime poterint, erunt illis inimici.

Quodſi Stephanus Woiewoda, & Petrus eius Frater per Turcorum Imperatorem, & eius exercitum oppreſſi cogerentur vi, & armis dare auxilia contra Terras noſtras, ipſique magnæ potentiæ reſiſtere non valentes ferrent auxilia Turcis adverſus Terram noſtram, Fœdus, & Pax perpetua inter Nos propterea violari, & rumpi non debet, in quantum conſtaret illos vi coactos fuiſſe.

Item mercatoribus Stephani Woiewoda e Terra Moldavienſi liberum erit, & ſecurum ire per Terras noſtras, & mercari, ac negotia ſua exercere ſolutis vectigalibus in theloneis conſvetis, & ſervato iure antiquorum Emporiorum, ſeu Depoſitoriorum.

Et ſimiliter noſtris mercatoribus, & ſubditis liberum eſſe debet, & ſecurum, & apertum ire per Terram Moldavienſem, ac mercari, & negotia exercere, ſolutis vectigalibus, & teloneis antiquis, & ſervato iure antiquorum Depoſitoriorum.

Si quæ autem iniuriæ, & damna evenient inter ſubditos utriusque circa fines, Nos cognitionem illarum Camenecen. & Halicien. Capitaneis pro tempore exiſtentibus committemus, ſic quod cum facta fuerit aliqua iniuria, aut damnum alicui ſubdito de Terra Moldavien. ab aliquo ſubdito noſtro, is cui facta erit iniuria, petere debet iuſtitiam a Capitaneis Camenecen. & Halicien. & hi ipſi Capitanei habebunt poteſtatem in unumquemque ſubditum noſtrum, ut facere poſſint cum eis iuſtitiam Deum præ oculis habentes, hominibus Stephani Woiewodæ de Terra Moldavien. Similiter ſi cuipiam ex ſubditis noſtris facta erit iniuria, aut damnum a ſubditis, aut aliquo homine Stephani Woiewodæ, & Terræ Moldavien. is petere debet iuſtitiam a Capitaneis Chocimen. & Czarnovien. illi vero poteſtatem, & auctoritatem habere debent a Domino ſuo Stephano Woiewoda de omnibus Deum præ oculis habendo iuſtitiam miniſtrare.

Quod ſi aliqua gravis magna iniuria, et diſſenſio accideret inter Capitaneos

Anno 1518.

noſtros, et ipſius Stephani Woiewodæ, Nos id Stephano Woiewodæ ſignificabimus, & illi Nobis viciſſim, et uterque noſtrum Oratores, et Conſiliarios ſuos ſolennes mittere debebit, qui ſimul convenientes de eiusmodi iniuria, et differentia cognoſcant, et iuſtitiam faciant. Eæ autem iniuriæ, et damna, quæ utrinque inter ſubditos evenerint, hoc Fœdus, et Pacem perpetuam inter Nos violare, et frangere non debent.

Conventus vero ad componendum, et cognoſcendum utrinque de eiusmodi iniuriis, et damnis fieri debet in locis conſvetis, ubi hactenus fuit tentus, et habitus.

Hæc omnia ſupra dicta Nos SIGISMUNDUS Rex Poloniæ, et Magnus Dux Litvaniæ etc. pollicemur verbo noſtro Regio, cum omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Conſiliariis Eccleſiaſticis, et ſæcularibus, et ſubditis Regni, et Dominiorum noſtrorum amico noſtro Magnifico Stephano Woiewodæ Terræ Moldavien. et Petro eius Fratri, pueris illorum, et pueris puerorum ipſorum, omnibus hæredibus, et ſubditis ipſorum firmiter tenere, implere, et inviolabiliter obſervare ſine fraude, et dolo, Succeſſoresque, et ſubditi noſtri obſervabunt. In cuius rei Fidem, et Teſtimonium noſtrum, et Conſiliariorum Regni noſtri Sigillum noſtrum præſentibus appendi fecimus. Actum, et Dat. Cracoviæ in Conventu Generali feria tertia proxima poſt Dominicam Oculi An. Domini milleſimo quingenteſimo decimo octavo. Regni noſtri An. duodecimo, Præſentibus Reverendiſſimo, et Reverendis in Chriſto Patribus Dominis, Joanne Archiepiſcopo Gneſnen. Legato nato, et Primate, Joanne Cracovien. Mathia Vladiſlavien. Eraſmo Plocen. Petro Premiſlien. et Regni noſtri Vicecancellario, Joanne Culmen. Epiſcopis, nec non Magnificis, Venerabilibus, et Generoſis Spithkone de Jaroſław Caſtellano Cracovien. Chriſtophoro de Szydłowiecz Palatino, et Capitaneo Cracovien. et Regni noſtri Cancellario, Nicolao de Dąbrowica Sandomirien. et Exercituum Regni noſtri Capitaneo Generali, Joanne Iaranth de Brudzewo Lancicien. Othe de Chodecz Ruſſiæ, et Capitaneo Halicien. et Colomien. Andrea de Thanczyn Lublinen. et Chełmen. ac Rathnen. Capitaneo, Andrea de Niſczyce Plocen. Palatinis. Nicolao de Szydłowiec Sandomirien. et Regni noſtri Theſaurario, et Capitaneo Radomien. et Olſtinen. Nicolao Iordan de Zakliczyn Wonicen. et Scepuſien. Oſſwianczymien. Zatorien. Capitaneo, ac Procuratori Cracovien. Generali, Georgio Krupſki de Orchow Leopolien. et Capitaneo Belſen. Ioanne Bochotnicki de Leſznicza Viſlicien. Staniſlao Milecki Zawihoſten. Staniſlao de Sprowa Zarnovien. et Capitaneo Opocznen. Victorino de Szienno Małogoſten. Nicolao Cikowſki Polanecen. et Gladifero, ac Burgrabio Cracovien. Nicolao Kuropatwa de Laezuchow Chełmen. et Petro Kryſki Sierpecen. et Capitaneo Plocen. Caſtellanis, Staniſlao de Chodecz Marſchalco Regni noſtri, et Capitaneo Leopolien. Ioanne Łaſki Gneſnen. Cracovien. Lancicien. Andrea Krzycki Sreden. et S. Michaelis Plocen. et Canonico Cracovien. Præpoſitis, Staniſlao Chroberſki Pincerna, et Capitaneo Chrzeſchovien. Derſlao Zaliwſki Magiſtro Coquinæ, Silveſtro Ozarowſki Succamerario, Capitaneo Zawihoſten. Burgrabiis Cracovien. Nicolao Thomiczki Præfecto Stabuli Curiæ noſtræ, et Capitaneo Coſten. Petro Kmitha de Wiſznice Præmiſlien. Staniſlao de Pilcza Grodecen. Staniſlao de Pilcza Sanocen. Capitaneis, cæterisque Officialibus, Dignitariis, et Aulicis noſtris ſincere, et fidelibus dilectis. Dat. per manus præfati Reverendi in Chriſto Patris Domini Petri Epiſcopi Præmiſlien. Regni noſtri Vicecancellarii ſincere Nobis dilecti.

X.

1527.

Conditiones Pacis perpetuæ a Sacra Regia Maieſtate Joanni Petro Palatino Moldaviæ datæ. Actum in Conventu Generali Piotrcovienſi die 13. Decembr. Anno 1527. *Ex Archivo Regni Lib. 31. Num. 32. Fol. 278. Item Lib. ſub Lit. I.I.I. Fol. 91.*

In Nomine Domini Amen.

Ad perpetuam rei memoriam.

NOS SIGISMUNDUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, nec non Terrarum Cracoviæ, Sandomiriæ &c. Manifeſtum facimus univerſis, & ſingulis, præſentes Literas lecturis, vel audituris. Quia cum Magnificus Dominus Jon Petrus Woiewoda Terræ Moldavienſis, amicus ſincere Nobis dilectus, Sedem Patris ſui Stephani Woiewodæ, & Fratris ſui Joannis Bohdani, ac Nepotis ſui, Joannis Stephani Woiewodæ nuper defuncti aſſecutus, per Nobiles Uladum Capitaneum Chocimen. & Thomam Bernowſki Capitaneum Czarnovien. cum alias, tum etiamnum in hoc Generali Regni noſtri Conventu a Nobis poſtulaſſet, ut cum eo antiqua Fœdera,

Anno 1527.

ra, & Inſcriptiones, quæ cum Patre olim ſuo Stephano, & Fratre Bohdano, ac Nepote Stephano Woiewoda fecimus, innovaremus, & confirmaremus; Nos cognoſcentes cuilibet etiam potentiſſimo Domino multum expedire Concordiam, & Fœdus mutuum cum aliis viciniſ Dominiis, & præſertim his utriusque noſtrum, propter invaleſcentem in dies magis hoſtium Chriſtianorum potentiam, æquum cenſuimus eadem ipſa Fœdera, & Inſcriptiones renovare, & confirmare, renovamusque, & confirmamus harum ſerie Literarum, & volumus Nos SIGISMUNDUS Rex Fœdus, & Pacem perpetuam tenere, & habere cum eodem Magnifico Jon Petro Woiewoda, ac Terra eius Moldavien. Pollicemurque Verbo noſtro Regio, pro Nobis, & noſtris Succeſſoribus, & Conſiliariis Eccleſiaſticis, & Sæcularibus, ac univerſis ſubditis Regni, & Dominiorum noſtrorum, eandem Pacem perpetuam cum ipſo Magnifico Jon Petro Woiewoda, eiusque pueris, & puerorum pueris, ac Succeſſoribus ipſius, ac Boiaris, & univerſis ſubditis ipſius, ac Terra eius Moldavienſi tenere, & inviolabiter obſervare in perpetuum, Regnumque & Dominia noſtra, ac Conſiliarii, & omnes ſubditi noſtri tenebunt, & obſervabunt, ipſeque Jon Petrus Woiewoda ſecurus eſſe debebit, & imperabit in Terra ſua Moldavienſe absque ullo noſtro, liberorum, Succeſſorumque, & ſubditorum Regni, & Dominiorum noſtrorum impedimento, nunc, et in poſterum.

Pollicemur inſuper, quod Jon Petro Woiewodæ, pueris ipſius, puerorum eius pueris, ſubditis, ac Terræ eius Moldavienſi contra Tartaros, et omnes alios illius inimicos, conſilio, & auxilio noſtro aſſiſtemus, & conſilia, atque auxilia noſtra illi pro poſſe noſtro præſtabimus, armis, & gentibus noſtris, & Succeſſores noſtri præſtabunt.

Et ſimiliter Jon Petrus ipſe Woiewoda, Succeſſoresque ipſius, Nobis, Succeſſoribusque noſtris contra Tartaros, & omnes hoſtes noſtros aſſiſtere, & conſilia, atque auxilia ſua pro poſſe ſuo præſtabunt armis, & gentibus.

Pollicemur etiam cum Conſiliariis, & ſubditis noſtris Jon Petro Woiewodæ, eiusque pueris, & pueris puerorum ipſius, Boiaris, & ſubditis ipſius, ac Terræ eius Moldavien. quod inimicis ipſius erimus inimici, et amicis ipſius, erimus, et eſſe volumus ſemper amici.

Ipſe etiam Jon Petrus Woiewoda, pueri ipſius, et pueri puerorum ipſius, ac ſubditi eius Terræ Moldavien. erunt, et eſſe debebunt noſtris amicis amici, et noſtris inimicis ſemper inimici.

Item quod nullum inimicum Jon Petri Woiewodæ, qui ſe appellaret Dominum Terræ Moldavienſis, et veniret ad Nos, aut ſubditos Regni, et Dominiorum noſtrorum ſuſcipiemus, nec locum usquam illi, aut victum dabimus in Terris noſtris, et apud ſubditos noſtros, ſed ubi talis homo compertus foret in Terris noſtris apud quemcunque ex ſubditis noſtris, abire illum, et pellere de Terris noſtris mandabimus, ut nullo tempore maneat in Dominiis noſtris, nec illum fovebimus, nec tenebimus in damnum Jon Petri Woiewodæ, Succeſſorumque, ac ſubditorum ipſius, ac Terræ Moldavien. occulte, ſeu manifeſte.

Similiter Jon Petrus Woiewoda nullum inimicum noſtrum, qui ſe appellaret Dominum Terræ Ruſſiæ, aut Podoliæ, ad ſe, vel ad aliquem ex ſubditis ſuis Terræ Moldavien. venientem ſuſcipiet, nec locum usquam illi, aut victum dabit in Terra ſua Moldavienſe, et apud ſubditos ſuos, ſed ubicunque talis homo repertus foret in Terra eius Moldavienſe apud quemcunque ex ſubditis ipſius, abire illum, et pellere de Terra, et Dominio ſuo mandabit, ut nullo tempore maneat in Dominio ipſius, nec illum tenebit, nec fovebit in damnum noſtrum, Succeſſorum, ac ſubditorum noſtrorum, Regnique, et Dominiorum noſtrorum occulte vel manifeſte.

Et ſi contingeret, quod aliquis Boiarus, aut ſervus Jon Petri Woiewodæ profugeret ad Nos, et Terras, aut ſubditos noſtros, is quærere ſibi poterit gratiam apud Dominum ſuum Jon Petrum Woiewodam, per ſe, aut per interceſſionem noſtram, et ſi eam obtinebit, liberum erit illi, et ſecurum reverti ad Dominum ſuum Jon Petrum Woiewodam, quod ſi gratiam, et veniam conſequi non poſſet, Nos illum non ſervabimus apud Nos, et ſubditos noſtros, in Terris, et Dominiis noſtris, neque occulte, neque manifeſte.

Similiter ſi contingeret, quod aliquis Nobilis ſervitor, aut ſubditus noſter fugeret ad Jon Petrum Woiewodam, aut quemcunque ſubditum in Terra ipſius, is quaeret gratiam apud Nos per ſe ipſum, aut interceſſione dicti Jon Petri Woiewodæ, et ſi illam obtinuerit, erit liberum, et ſecurum redire ad Nos, Regnumque, ac Dominia noſtra. Quod ſi gratiam, et veniam noſtram conſequi non poſſet, Jon Petrus Woiewoda illum non ſervabit apud ſe, et ſubditos ſuos in Terra eius Moldavienſe, nec occulte, nec manifeſte.

Item

Anno 1527.

Item pollicemur Ion Petro Woiewodæ, et pueris eius, puerorumque ipſius pueris, et Terræ Moldavienſi, quod nullum damnum, et impedimentum illi faciemus, nec ullam hoſtilitatem, ſeu inimicitiam cum illo facto, aut Conſilio occulte vel manifeſte habebimus. Et ſi intellexerimus undecunque, aut a quibuſcunque inimicis aliquod malum, aut damnum illi imminere, id Nos Ion Petro Woiewodæ, ac liberis eius, et Terræ Moldavien. ſignificabimus.

Et ſimiliter Ion Petrus Woiewoda, et liberi, ac ſubditi ipſius nullum detrimentum, et damnum Nobis, et noſtris Terris inferre, nullasque inimicitias Nobiscum exercere debent facto, aut conſilio, occulte ſeu manifeſte. Et ſi intellexerit aliquod malum a noſtris hoſtibus Nobis imminere, ipſe Ion Petrus Woiewoda debet Nobis illud indicare, et ſignificare.

Præterea ſi quando Nos generalem expeditionem, una cum Sereniſſimo Principe Domino Rege Hungariæ facere voluerimus contra Turcorum Imperatorem, et Terram illius, et Nos ipſi in perſonis noſtris cum omnibus potentiis Dominiorum noſtrorum in eandem expeditionem proficiſci, tunc Ion Petrus Woiewoda ſolus in perſona ſua, cum omnibus potentiis ſuis, et tota Terra ſua Moldavien. una Nobiſcum contra eundem Turcorum Imperatorem ire debebit, niſi, quod abſit, gravi infirmitate detineretur, propter quam ſolus in perſona ſua ire non poſſet, quia tunc, et eo caſu Præfectum ſuum cum omnibus Potentiis ſuis, mittere Nobiſcum, et expedire debebit.

Priusquam vero generalem eiusmodi expeditionem contra Caeſarem Turcorum faciamus, Nos SIGISMUNDUS Rex una cum Sereniſſimo Domino Rege Hungariae, ipſi Ion Petro Woiewodae, ac eius Terrae Moldavien. contra eundem Caeſarem Turcorum aſſiſtemus, et auxilium praeſtabimus. Similiter quoque Ion Petrus Woiewoda, quaecunque interim audierit de Turcis, Nobis illa, et dicto Sereniſſimo Domino Regi Hungariae, quantum poterit, ſignificare debebit, et neque conſilium, neque auxilium ipſe Ion Woiewoda dabit Turcis adverſum Nos, ſed quantum maxime poterit, erit illis inimicus.

Quodſi Turcorum Imperator ſolus in perſona ſua, cum valido exercitu veniens cogeret vi, et armis Ion Petrum Woiewodam dare ſibi auxilia contra Terras noſtras, ipſeque magnae illius potentiae reſiſtere non valens ferret auxilia Turcis adverſus Terram noſtram, Fœdus, et Pax perpetua inter Nos propterea violari, et rumpi non debet, in quantum conſtaret ipſum Ion Petrum Woiewodam vi ad hoc coactum fuiſſe.

Etiam pollicemur Ion Petro Woiewodae, quod ſi contingeret ex permiſſione divina, quod abſit, ipſum propter potentiam alicuius validi hoſtis, cui reſiſtere non poſſet, exire de Terra ſua ad Regnum Poloniae, aut alia Dominia noſtra, tunc, et eo caſu Terrae noſtrae apertae erunt illi, eiusque uxori, liberis, et univerſæ Familiæ, ſeu generi ipſius, & Boiaris ipſius cum uxoribus liberis, & ſubditis eorundem cum theſauris, & rebus omnibus, quæ ad eos ſpectant, liberum erit eis venire ad Nos, Terras, Caſtra, & Civitates noſtras, & manere libere, & ſecure, ubicunque eis viſum fuerit, Nosque in eo caſu ipſum Jon Petrum Woiewodam, ac Coniugem, liberosque ipſius, ac Boiaros cum uxoribus, cum pueris ipſorum, gratia, & benevolentia noſtra proſequemur, ac in gratia, & honore conſervabimus, habebitque ipſe Jon Petrus Woiewoda libertatem in Terris noſtris manens recuperare Terram ſuam Moldavienſem, & cum id facere voluerit, Nos SIGISMUNDUS Rex viribus, & potentiis noſtris, illum adiuvabimus, ut repetere, & recuperare poſſet ipſam Terram ſuam Moldavienſem, & cum Dominus Deus adiuverit, quod eandem Terram ſuam recuperabit, liberum erit, & ſecurum, & apertum ipſi Jon Petro Woiewodæ amico noſtro, absque omni incommodo, & damno, exire de Terris noſtris, cum Coniuge, liberis, & cum univerſo genere, & omnibus Boiaris ſuis, ac uxoribus eorundem, pueris, & ſervis, ac theſauris ipſorum, & omnibus, quæ habuerint, ad Terram ſuam Moldavienſem.

Item Mercatoribus Jon Petri Woiewodæ de Terra Moldavien. liberum erit, & ſecurum ire per Terras noſtras, & mercari, ac Negotia ſua exercere, ſolutis vectigalibus, & theloneis conſvetis, & ſervato Iure antiquorum Emporiorum, ſeu Depoſitorum.

Et ſimiliter noſtris Mercatoribus, & ſubditis liberum eſſe debet, ſecurum, & apertum ire per Terram Moldavienſem, & mercari, & Negotia exercere, ſolutis vectigalibus, & theloneis antiquis, & ſervato Iure antiquorum emporiorum, & depoſitorum.

Si quæ autem iniuriæ, & damna evenient inter ſubditos utriusque circa fines, Nos cognitionem illorum Camenecenſi, & Halicienſi Capitaneis, pro tempore exiſtentibus committemus, ſic quod tum facta fuerit aliqua iniuria, aut damum alicui ſubdito de Terra Moldavienſi ab aliquo ſubdito noſtro is, cui facta fuerit in-

ANNO 1527.

iuria, petere debet iuſtitiam a Capitaneo Camenecenſi, & Halicienſi, & hi ipſi Capitanei habebunt poteſtatem in unumquemque ſubditum noſtrum, ut facere poſſint cum eis iuſtitiam, Deum præ oculis habentes, hominibus Ion Petri Woiewodæ de Terra Moldavienſi.

Similiter ſi cuipiam ex ſubditis noſtris facta erit iniuria, aut damnum a ſubditis, aut aliquo homine Petri Woiewodæ, & Terræ Moldavienſis, is petere debet iuſtitiam a Capitaneis Chocimenſi, & Czarnovienſi, illi vero autoritatem, & poteſtatem habere debent a Domino Ion Petro Woiewoda de omnibus, Deum præ oculis habentes, iuſtitiam miniſtrare.

Quod ſi aliqua magna, & gravis iniuria, et diſſenſio accideret inter Capitaneos noſtros, et ipſius Jon Petri Woiewodæ, Nos id Jon Petro Woiewodæ ſignificabimus, et ille Nobis viciſſim, et uterque noſtrum Oratores, et Conſiliarios ſuos ſolennes mittere debebit, qui ſimul convenientes de eiusmodi iniuria, et differentia cognoſcant, et iuſtitiam faciant. Hæ autem iniuriæ, et damna, quæ utrinque inter ſubditos evenerint, hoc Fœdus, et Pacem perpetuam inter Nos violare, et frangere non debent. Conventus vero ad componendum et cognoſcendum utrinque de eiusmodi iniuriis, et damnis fieri debet in locis conſvetis, in quibus hactenus fuit tentus, et habitus.

Hæc omnia ſupradicta Nos SIGISMUNDUS Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ etc. pollicemur verbo noſtro Regio, cum omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis Conſiliariis, Eccleſiaſticis, & Sæcularibus, & ſubditis Regni, & Dominiorum noſtrorum, amico noſtro Magnifico Jon Petro Woiewodæ Moldavienſi, eiusque pueris, puerorumque ipſius pueris, ac omnibus hæredibus, & ſubditis ipſius, firmiter tenere, implere, & inviolabiliter obſervare ſine fraude, & dolo, Succeſſoresque, & ſubditi noſtri obſervabunt. In quorum omnium, & ſingulorum fidem, & evidentius Teſtimonium, Sigillum noſtrum, ac etiam Sigilla Conſiliariorum noſtrorum præſentibus ſunt appenſa. Actum, & datum in Conventu Piotrcovienſi generali die S. Luciæ, Anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſeptimo. Regni vero noſtri Anno XXI. Præſentibus Reverendiſſimo, et Reverendis in Chriſto Patribus Dominis, Joanne Archiepiſcopo Gneſnenſi, Legato nato, & Primate, Petro Cracovien. & Regni Vicecancellario, Mathia Vladiſlavien. Joanne Poſnanien. Andrea Plocen. Joanne Premiſlien. Epiſcopis, nec non Magnificis, Venerabilibus, & Generoſis, Chriſtophoro de Szydłowiec Caſtellano, & Capitaneo Cracovien. & Regni noſtri Cancellario, ac Siradien. novæ Civitatis Korczyn, Goſtinen. Sochaczovien. Lucovien. Capitaneo, Andrea de Thańczyn Cracovien. & Bełſen. Chełmen. Rathnen. & Craſſnoſtavien. Capitaneo, Otta de Chodecz Sandomirien. et Capitaneo Chalicien. Andrea de Oporow Junivladiſlavien. & Capitaneo Cruſvicien. Joanne Comite de Tharnow Ruſſiæ Generali, & Excercituum Regni noſtri ſupremo Ductore, & Capitaneo Sandomirien. Joanne Bochotnicki de Olechnicza Lublinen. & Andrea de Wiſzczyce Plocen. Palatinis, Luca de Gorka Poſnanien. & Capitaneo Maioris Poloniæ Generali, Nicolao de Schidlowicz Sandomirien. & Theſaurario Regni noſtri, ac Radomien. Oſviecimen. Zathorien. Krzepinen. Olſztinen. Grodecen. Capitaneo, Staniſlao Thomicki Caliſſien. Jocobo de Przeramb Siradien. Vincentio Swidwa de Schamotuły Gneſnen. Joanne de Thanczin Lublinen. Staniſlao de Sprowa Biecen. & Capitaneo Opocznen. Adamo de Drzewica Radomien. & Capitaneo Inovladien. Joanne de Vieczwna Plocen. & Capitaneo Brathianen. Hieronimo Roſdrazewſki Rogoſn. Martino Myszkowſki Vielunen. Nicolao de Koſſowice Biechovien. & Lancicien. ac Prædecen. Capitaneo, Joanne Kobylewſki Roſpirien. Nicolao Cikowſki Polanecen. Andrea Krotoſki Kovalien. Felice Srzenſki Dobrzinen. Caſtellanis, Staniſlao de Chodecz Marſchalco Regni noſtri, & Leopolien. ac Lubaczovien. Capitaneo, Ioanne de Laſko Gneſnen. & Lancicien. Praepoſito, Joanne Choienſki Præpoſito Poſnanien. & Archidiacono, Bernhardo Wapowſki Cantore, Joanne Gorſki Archidiacono Poſnanien. Nicolao Zamoſki Præpoſito Tharnovien. Cantore Sandomir. Staniſlao Tarło de Szczekarzowicze Archidiacono Lublinen. Canonicis Cracovien. Eccleſiæ, Secretariis noſtris, Silveſtro Ozarowſki Succamerario noſtro, & Capitaneo Zavihoſten. Martino Sborowſki Pincerna Regni noſtri, Joanne Tarło de Szczekarzowice Structore menſæ noſtræ, Nicolao Thomicki Tribuno Lancicien. Præfecto Stabuli noſtri, & Coſten. Piſdren. Coninen. Capitaneo, Simone Chlewicki Magiſtro Coquinæ noſtræ, cæterisque quam plurimis Dignitariis, Officialibus, & Aulicis noſtris teſtibus ad præmiſſa fide dignis, ſincere devotis, et fidelibus dilectis. Datum per manus præfati Magnifici Chriſtophori de Schidłowiecz Caſtellani, & Capitanei Cracovien. & Regni noſtri Cancellarii ſincere Nobis dilecti.

ANNO 1539.

XI.

Literæ Pacis perpetuæ a SIGISMUNDO *Rege, Stephano Palatino Moldaviæ datæ.* Cracoviæ in Conventu Regni Generali Anno 1539. die 10. Februar. *Ex Archivo Regni.*

Univerſis, et ſingulis, quorum intereſt, manifeſtum facimus, quod Nos adducti precibus Sereniſſimorum Romanorum, et Hungariæ Regum, Domini FERDINANDI, et JOANNIS, alterius Conſanguinei, alterius Affinis noſtri chariſſimi, Magnifico Joanni Comiti in Tarnow Caſtellano Cracovienſi, Sandomirienſi, et Exercituum Regni noſtri Capitaneo, plenam poteſtatem dedimus de Pace tranſigendi cum Magnifico Domino Petro Waywoda Valachiæ, qui quidem Pacem his conditionibus inter Nos, et illum confecit.

Ut ſerventur, quæ Pace, Confœderationeque facta inter Sereniſſimos Dominos VLADISLAUM Avum, et CASIMIRUM Patrem noſtrum, Reges Poloniæ, et Magnificos, Stephanum, et Bogdanum Waywodas Valachiæ inter Terras utrinque fuerunt conſtituta.

Ut Coloni omnes tam noſtri, quam ſubditorum noſtrorum belli tempore capti, una cum pecoribus, atque omnibus facultatibus ſimiliter reſtituantur.

Ut in Ditione noſtra ultra Dnieſtr fluvium in Terra Maieſtatis Regiæ nemo Valachorum ſtationes habeat, niſi de conſenſu Capitaneorum, aut Tenutariorum noſtrorum, vel fundi Dominorum.

Ut molendinorum, quæ in Terra noſtra extruxit Waywoda, uſum fructum tantum habeat ad noſtrum, aut Succeſſorum noſtrorum beneplacitum.

Ut Conventus, in quibus Jus adminiſtretur, iuxta morem antiquum celebrentur.

Ut malefactores, Pacis turbatores, qui damnum dederint, qui furtum fecerint, pænas legibus dent.

Ut profugi neutrobi receptum habeant, ſed iis, a quibus fugerint, reſtituantur.

Ut Terra Pokucie ita, ut ſemper fuit propria, ſit noſtra, Succeſſorumque noſtrorum, & haereditaria.

Ut ſerventur utrinque ea, quae de iuſtitia adminiſtranda, aliis Literis ſcripta ſunt.

Ut in Ditione noſtra, Camenecenſis, & Halicienſis Capitanei, in Valachia vero Choczimenſis, & Czarnovienſis iuri dicendo præſint, atque ſecundum ea, quae aliis in Literis conſtituentur, iuſtitiam adminiſtrent.

Ut mercatoribus utrinque libera ſit mercandi facultas.

Ut quibus antiquitus ſolebant itineribus uti, iis nunc quoque libere uti liceat.

Ut non alia, quam priſca vectigalia noſtri Mercatores dare neceſſe habeant.

Ut non alii fines, limiteſque terminentur, quam qui fuerunt priſcis temporibus inter Regnum, et Valachiam terminati, & Privilegiis ſunt deſcripti.

Ut caetera omnia inter Regnum, & Ditionem noſtram, Terramque Valachiae contracta, quamvis hic expreſſa non ſint, utrinque tamen inviolata ſerventur.

Has conditiones Petrus Waywoda cum Conſiliariis ſuis, cunctoque Ordine Equeſtri ſe, Succeſſoresque ſuos ſancte, inviolateque obſervaturum iureiurando interpoſito promiſit, &c.

Nos itaque, qui ab effundendo Chriſtiano ſangvine multum abhorremus, in gratiam Sereniſſimorum Principum, de quibus initio fecimus mentionem, Pacem, quam tanto ſtudio Petrus Waywoda a Nobis petebat, per Magnificum Ioannem Comitem in Tarnow Caſtellanum Cracovienſem, Sandomirienſem, & Exercituum Regni noſtri Capitaneum, praeſcriptis Conditionibus ei conceſſimus, quaeque ille nomine noſtro cum Waywoda egit, ea rata, & grata habuimus. Quoniam vero fato quodam evenit, ut non ita multo poſt in Petri locum ſufficeretur Magnificus Dominus Stephanus Waywoda Valachiae, quandoquidem & is a Nobis petiit, ut his ipſis conditionibus Pacem cum eo firmaremus, pro eo animo, quo ſumus erga illos, qui Nobiſcum una Chriſtum Crucifixum adorant, quos amicitia potius coniunctos, quam aliqua re a Nobis diſiunctos, & alienatos volumus, ferimus non inviti, ut dato iureiurando, Nos, Succeſſoresque noſtros has ipſas Pacis conditiones cum Magnifico D. Stephano Waywoda Valachiae, & Succeſſoribus eius ſancte, inviolateque obſervaturos promitteremus, quod ipſum praeſenti Diplomate noſtro promittimus, cui ut fides tanto maior habeatur, manu noſtra ſubſcripſimus, Signumque noſtrum apponi iuſſimus. Dat. Cracoviae Anno 1539. die 20. Febr.

SIGISMUNDUS *Rex.*

XII.

1540.

Reſponſum nomine Sacræ Maieſtatis per Ablegatum eius, Woie-

Anno 1540.

wodæ Moldavienſi datum. Ex Arch. Regni.

Maieſtas Regia Dominus noſter gratioſiſſimus eius ſemper animi fuit, & eſt, ut erga veſtram Magnificentiam veram àmicitiam conſervet, & in omnibus rebus oſtendat, idque ſemper cogitavit, ut Terra veſtræ Magnificentiæ in Pace, & in bona defenſione contra hoſtes paganos conſiſtat, quod ex hoc quisque, & inprimis veſtra Magnificentia facile potuit cognoſcere, quod in omni eius neceſſitate contra eosdem paganos Exercitum ſuum, quem in Podolia contra Tartarorum excurſiones ſervare conſvevit, ad veſtræ Magnificentiæ defenſionem ſemper paratum eſſe voluit, & omnia æque libenter ſemper faceret, quae cognoſceret ad veſtræ Magnificentiæ, & eius Terræ bonum, & pacificum ſtatum pertinere.

Attamen ex quibusdam cauſis ſua Maieſtas cognoſcit, quod veſtra Magnificentia non ſatis amicum animum erga ſuam Maieſtatem gerit, & præſertim ex hoc, quod ſuæ Maieſtati hoſtium Oratores, & Nuntii ſæpe veniunt ad veſtram Magnificentiam, cum quibus, quia vicini non ſunt, nihil commune videt ſua Maieſtas eſſe Veſtræ Magnificentiæ. Cognovit id ipſum ſua Maieſtas ex Imperatore Tartaro, cum quo Pacem faciens, veſtramque Magnificentiam in eandem Pacem includere volens, ut omnes ſuæ Maieſtatis amici, & Confœderati, etiam veſtræ Magnificentiæ eſſent amici, poſt longos ſuper ipſa re tractatus, quoniam diu in hoc ſuæ Maieſtatis voluntati contradicebat, tandem victus multis perſvaſionibus intimavit ſuæ Maieſtati, id ſe quidem facere velle, ut ſit veſtræ Magnificentiæ amicus, hoc tamen adiecit, quod veſtra Magnificentia non ſit ſuæ Maieſtati integre amicus.

Et propterea ſua Maieſtas conſiderans tam ſua, quam veſtræ Magnificentiæ Dominia paganis vicina eſſe, & intelligens communem, ſive coniunctam utriusque defenſionem contra eosdem hoſtes, utrique parti multo utiliores eſſe, quam ſeparatam, vel diviſam, optat a veſtra Magnificentia per me, ut erga ſuam Maieſtatem, & ſuæ Maieſtatis Dominia talem amicitiam omnibus in rebus oſtendere velit, qualem ex ſua Maieſtate cognoſcit, & qualem neceſſitas utriusque poſtulare videtur. Quemadmodum enim non dubitat Maieſtas ſua ſuam amicitiam ad defenſionem contra hoſtes veſtræ Magnificentiæ utiliorem eſſe, quam aliorum Principum, qui vicini non ſunt, ita etiam credit amicitiam veſtræ Magnificentiae quoad defenſionem ſuae Maieſtatis Dominiis non inutilem eſſe futuram.

Ubi autem talis conſenſus amicitiae ab utraque parte conſervabitur, omnia multo melius ad utramque partem eventura eſſe non dubitat in bellicis actionibus contra paganos, ſentient enim meliorem reſiſtentiam ab utraq; parte futuram, quam ſi per diſcordiam mutuum auxilium deeſſe in communi neceſſitate viderent.

Et ut haec ipſa amicitia inter Magnificentiam veſtram, & Imperatorem Tartarum per Maieſtatem Regiam incepta, & facta, firma, & perpetua eſſe poſſit, Magnificentia veſtra det ſalvum Conductum Nuntiis Imperatoris in manus meas, ut ſub eodem Salvo Conductu ad veſtram Magnificentiam ſecuri veniant, & ipſam amicitiam confirment.

Commiſit item mihi ſua Maieſtas, ut cum veſtra Magnificentia conſtituerem tempus, & locum, quando conventuri eſſemus in confinibus Terrarum, ut ſatisfieret veſtrae Magnificentiae deſiderio de fugitivis hominibus, de quibus apud ſuam Maieſtatem veſtra Magnificentia queſta eſt, quod a Feſto Aſſumptionis Beatiſſimae Virginis Mariae in Podoliam profugiſſent, et ſicuti ſua Maieſtas promiſit, ſe facturam poſt Conventum Cracovienſem, iamque mihi dedit ſua Maieſtas Literas ad omnes Capitaneos veſtrae Magnificentiae finitimos, ut ad diem per veſtram Magnificentiam mecum conſtitutam venirent, ut auditis partium querelis, & reſponſis iuſtitiam faciamus de reſtitutione hominum fugitivorum.

XIII.

1552.

Homagium, & Juramentum fidelitatis, & perpetuæ ſubiectionis Petri Alexandri Palatini Moldaviæ, pro ſe, & Succeſſoribus ſuis SIGISMUNDO AUGUSTO *Regi, & Regno præſtitum. Gravi urgente bello, totis viribus ipſe in perſona ſua, alias vero Comitatu ſeptem millium, ex quo a Rege, aut ab alterutro Duce requiſitus fuerit, Reipublicæ ſervire debet. &c. Ex Archivo Magni Ducatus Litvaniæ.*

Ego Petrus Alexander Palatinus Terrarum Moldaviæ, & Valachiæ a Sacra Regia Maieſtate electus, & conſtitutus cum omnibus Conſiliariis Maioribus, & Minoribus, ac aliis univerſis ſubditis noſtris Terrarum Valachiæ, iuro Domino Deo in Sancta Trinitate Uni, Divæ Virgini Mariæ, & omnibus Sanctis, quod me ad Pacem perpetuam tenendam obligo cum omnibus Succeſſoribus meis Palatinis Valachiæ, fidemque, reverentiam, perſeverantiam, conſtantiam ſervitiorum, & obedientiam in omnibus, more homagiali debitam, Sacræ Regiæ Maieſtati, Sereniſſimo Principi Domino, Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Regi Poloniæ &c. Domino meo Clementiſſimo, & Sacræ Regiæ Maieſtatis Succeſſoribus Regibus Poloniæ & Conſiliariis Sacrae Regiae Maieſtatis, & Coronæ Primariis, & Maioribus, Secundariis, & Minoribus, nec non univerſæ Coronæ Poloniæ, ſervabo, manutenebo, & cuſtodiam, ac obediens ero, & dicto audiens, ſubiectusque cum omnibus Conſiliariis, et univerſis ſubditis meis Terræ Moldaviæ, et Valachiæ ad omne Mandatum Sacræ Regiæ Maieſtatis, et Succeſſorum eius in perpetuum. Præterea contra omnes hoſtes Sanctæ Crucis, ac Sacræ Regiae Maieſtatis, et Coronae, quicunqunque auderent ex quacunque cauſa Regnum, et Dominia eius hoſtiliter invadere, et armis laceſſere, conſilio, et auxilio ſecundum poſſibilitatem potentiae meae adero, et Gentes meas in ſubſidium mittere, et omni modo Sacram Regiam Maieſtatem, et Regnum iuvare tenebor, et ſum obligatus. Quodſi vero grave aliquod bellum ingrueret, eo caſu totis viribus, et cum univerſo Exercitu meo ipſe praeſens adeſſe, et caput meum contra omnes hoſtes Sacrae Regiae Maieſtatis, et Dominiorum eius opponere debebo, idque non ſolum iuſſu Sacrae Regiae Maieſtatis, ſed etiam ad requiſitionem Ducum Exercitus Regni, tam Supremi ſcilicet, quam Campeſtris Ducis, facere, et adimplere nunc, et in poſterum tenebor, cum omnibus Succeſſoribus meis, ac obligatus ero. In aliis vero minus gravibus neceſſitatibus Coronae Poloniae, poſtquam ab alterutro Ducum Exercitus Regni requiſitus ero, teneor, et obligatus ſum Exercitum ſeptem millium hominum bello idoneorum, contra quoscunque hoſtes auxilio mittere, in locum, ubi ſecundum exigentiam neceſſitatis iuſſus fuero. Nulla etiam Pacta cum extraneo aliquo Domino, neque cum hominibus quibuscunque, et cuiuscunque fidei fuerint, aliqua Fœdera, & Condictamina faciam, et inibo de quibuscunque rebus ſive meis privatis, ſive generalibus, ad Terram videlicet Valachiae pertinentibus, nihilque omnino agam, et conſtituam cum Conſiliariis meis ſine conſilio, conſenſu, et Mandato Sacrae Regiae Maieſtatis, et Conſiliariorum eius. Inſuper omnes Inſcriptiones, Conventiones, Pacta, per Anteceſſores noſtros Palatinos Valachiae cum Regibus Poloniae facta, et iuramenta tam vetera, quam recentiora ab iisdem praeſtita, in omnibus eorum punctis ſervare, manutenere, et adimplere, atque iuxta ea omnia Nos gerere cum Succeſſoribus noſtris, et cum tota Terra Valachiae promittimus, et pollicemur. Et cum pervenerimus ad Sedem Palatinatus noſtri Moldavienſis, debebimus, prout obligamur per praeſentes Literas, omnia hic ſuperius expreſſa iuramento noſtro, ſimul cum Conſiliariis omnibus Terrarum Valachiae denuo roborare, et confirmare. Quod ſi etiam ad haec puncta ſuperius deſcripta, alias aliquas conditiones Sacrae Regiae Maieſtati addere viſum fuerit, illas etiam recipere, et Juramento noſtro corporali confirmare tenebimur. Quae omnia ſuperius deſcripta, et conſtituta, me facturum, et impleturum iuro Domino Deo in Sancta Trinitate Uni, & omnibus Sanctis eius, & ſic me Dominus Deus in Sancta Trinitate Unus adiuvet, et Sancta Crux. Quod ſi haec omnia ſic conſtituta, ſancita, condicta, et per Nos promiſſa non fecerimus, nec impleverimus, et contra Dominum noſtrum Regem, et Coronam Poloniae aliquid agere tentaverimus, aut egerimus, Dominus Deus Omnipotens in Trinitate Unus non adiuvet Nos, ſed occidat Nos in corpore, et in anima. Actum ſuper Dnieſtrum ad Civitatem Bakuta. Praeſentibus Generoſis, et Nobilibus Dominis Mathia Włodkone Vexillifero, et Capitaneo, Joanne Herborth Succamerario Camenecenſe, Bernardo Prethficem Trembovlienſe, Hieronimo Lanckoronſki, Georgio Jazłowiecki Czarnogrodecenſe, Joanne Starzechowſki Drohicenſe, Capitaneis. Alexandro Sieniawſki Succammerario Halicienſe, Joanne Kamieniecki Palatinide Podoliae, Nicolao Sieniawſki Palatinide Belſenſi, Jacobo Podzanowſki Tribuno Halicienſe, Staniſlao Zamoyſki Venatore Chełmenſe, Staniſlao Tarło, Staniſlao Straſſio, Staniſlao Łyſkowſki, Nicolao Dobruchowſki, Jacobo Podwyſocki, Lamparto Gnoinſki, Felice Ziemicki, Chriſtophoro Wilkowſki, Matuſſio Kaſzowſki, Hieronimo Piſarſki, Antonio Mora Hiſpano, Chriſtophoro Wielogłowſki Pedeſtrium Rothmagiſtro: ex parte vero Alexandri Palatini Moldaviae, qui cum eo ſimul iurarunt, Niegwyło Hetman Magno, Dan Theſaurario, Mogilda Legoffech, Moczog Marſchallo, Niegny Staroſta in Sorock, Mochila Claviero &c. & aliis numero 60. Dat. ut ſupra feria ſecunda ante Nativitatem B.M.V. Anno Domini 1552.

Anno 1569.

XIV.

Homagium, & perpetuæ fidelitatis Juramentum Bogdani Alexandrowicz Palatini Moldaviæ. Ex Archivo Thesauri Regni. Extat in Archivo Cancel. Regni Lib. Legationum Lit. V. fol. 421.

Ego Bogdanus Alexandrowicz Palatinus Terrarum Moldaviæ, & Valachiæ, cum Consiliariis Maioribus, & omnibus subditis meis Terrarum Moldaviæ, & Valachiæ iuro Domino Deo, & omnibus Sanctis, quod Pacem perpetuam una cum Successoribus meis Palatinis Valachiæ manutenebo, servabo, & custodiam, fidemq; reverentiam, perseverantiam, ac obedientiam in omnibus more feudatario Sac. Reg. Maiestati Serenissimo Principi Domino SIGISMUNDO AUGUSTO Regi Poloniæ, Domino meo Clementissimo, & suæ Regiæ Maiestatis Successoribus, nec non Consiliariis S. R. Maiestatis Maioribus, Minoribus & Inferioribus, ac Coronæ Poloniæ servabo, ac dicto audiens ero cum omnibus Consiliariis, universisque subditis meis Terrarum Moldaviæ, & Valachiæ, ad quodvis Mandatum Sacræ Regiæ Maiestatis, & Successorum eius. Contra omnes hostes Sanctæ Crucis, & suæ Regiæ Maiestatis, & Regni, quicunque, & ex quacunque causa assurgerent, & Dominia Sac. Reg. Maiestat. violenter invaderent, Nos pro posse nostro adesse, & auxilio, consilioque iuvare debebimus, Gentesque nostras mittere, atque omni modo auxiliari, & iuvare tenebimur. Quod si vero grave aliquod bellum ingrueret, totis viribus in persona nostra cum omni Exercitu, & hominibus Terræ Moldaviæ debebo, & obligatus sum caput meum opponere contra omnes hostes Sacræ Regiæ Maiestatis, & Dominiorum eius, excipiendo tamen Imperatorem Turcorum, cum quo Regia Maiestas, & Corona Poloniæ ab antiquis temporibus bonam amicitiam, & vicinitatem colit: in aliis vero Regni necessitatibus Exercitu septem millium hominum bello idoneorum ad locum, ubi necessitas postulaverit, mittendorum succurrere debeo, & tenebor in perpetuum cum Successoribus meis, idque non tantum iussu Sacræ Regiæ Maiestatis, sed etiam ad quamlibet requisitionem Ducum Exercitus Regni, Supremi scilicet, & Campestris Ducis facere debeo, & sum obligatus cum omnibus Successoribus meis Palatinis Moldaviæ. Præterea nulla Pacta cum extraneo aliquo Domino, neque cum hominibus quibuscunque, & cuiuscunque fidei fuerint, aliqua Fœdera, & Condictamina faciam, & inibo de quibuscunque rebus, sive meis privatis, sive generalibus, ad Terram videlicet Valachiæ pertinentibus, nihilque omnino agam, & constituam cum Consiliariis meis, sine consilio, consensu, & Mandato Sacræ Regiæ Maiestatis, & Consiliariorum eius. Insuper omnes Inscriptiones, Conventiones, Pacta per Antecessores nostros Palatinos Valachiæ cum Regibus Poloniæ facta, & Iuramenta tam vetera, quam recentiora ab iisdem præstita, in omnibus eorum punctis servare, manutenere, & adimplere, atque iuxta ea omnia Nos gerere cum Successoribus nostris, & cum tota Terra Valachiæ promittimus, & pollicemur. Quæ omnia superius descripta, & constituta me facturum, & impleturum iuro Domino Deo in Sancta Trinitate Uni, & omnibus Sanctis Eius, & sic me Dominus DEUS in Sancta Trinitate Unus adiuvet, & Sancta Crux. Quodsi hæc omnia sic constituta, sancita, & per Nos promissa non fecerimus, nec impleverimus, & contra Dominum nostrum Regem, & Coronam Poloniæ aliquid agere tentaverimus, aut egerimus, Dominus Deus Omnipotens in Trinitate Unus non adiuvet Nos, sed occidat Nos in corpore, & in anima.

XV.

1650.

Diploma Indigenatus Magnifico Vasilio Palatino Moldaviæ concessi. Datum Varsaviæ in Conventu Generali die 24. Decembr. 1650. *Ex Archivo Regni Lib. 157. Num. 158. Fol. 138.*

Nos JOANNES CASIMIRUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex.

In Nomine Domini Amen.
Ad perpetuam rei memoriam.

Universis, & singulis præsentes Literas inspecturis, notum, testatumque esse volumus. Nihil aliud ad illustrandam Imperii amplitudinem maius, aut præclarius Regibus contingere potuit, quam quod ea potestate præditi sint, ut non solum homines privatos, sed etiam in altiori fortuna constitutos, beneficentia sua condecorare possint: ideoque non obscuros, & reconditos Principum favores esse decet, sed quemadmodum sol omnibus oritur, & maria cunctis patent, ita beneficia Regum, non inter angustos aliquos

Anno 1650.

quos terminos, sed in conspectum, & admirationem Orbis universi oportet prodire, vt non subditi, et subiecti populi tantum, sed externi etiam, & finitimi, munificentia Principum illustrari possint. Inde certe est, quod quotiescunque celeberrimam Regni nostri originem, divorumque Prædecessorum, præcipue vero Jagielloniadum imagines recolimus, & qua tandem ratione illi amplitudinem nominis sui eo usque provexerint, ut ex parva Magnam fecerint Rempublicam, nullam certe maiorem causam fuisse animadvertimus, quam quod in opprimendis ferro triumphali hostibus, fortes ac strenui, in ordinandis vero Civibus exteris, ac finitimis benefici, ac liberales semper videri studuerint, cum nihil magis, & Maiestatem Principum stabilire, hominumque animos augere, & sociare possit, quam in diversos populos collata beneficentiæ argumenta. Quapropter ubi Nos divina bonitas Paternis, avitisque simul præesse voluit sceptris, partam virtute Maiorum nostrorum gloriam, & retinere, et eo magis provehere cupientes (iisdem enim artibus Imperia retinentur, quibus parta sunt) quemadmodum Cives, subditosque nostros indefessa liberalitate, ita exteros, ac finitimos, continua beneficentiæ nostræ contestatione, & amplissimis quibusvis honoribus ducimus afficiendos. Quod perpetuum, ac singulare institutum nostrum, cum in permultis aliis, tum præcipue in Magnifico Moldaviæ Palatino Vasilio, cum præcipua quadam voluntatis nostræ significatione sequimur, utpote in eo, qui evidentissimis semper argumentis fidem, constantiam, integritatemque suam, tam Serenissimo olim Regi VLADISLAO IV. Prædecessori, ac Fratri nostro charissimo, quam Nobismet ipsis, universæque Reipublicæ abunde testatus est, qui toto Præfecturæ suæ tempore, quo Moldaviæ præfuit, hucusque & vicinitatis Jura cum Provinciis nostris finitimis firmiter manutenuit, aversisque sæpe Barbarorum incursionibus a finibus Poloniæ, constantem, sinceramque cum Ducibus nostris coluit, & servavit amicitiam, quod ille non pacato tantum, & tranquillo, sed turbato etiam, ac difficili Reipublicæ tempore, universæ Genti Nobis subiectæ exhibere studuit, permultos Nobiles Polonos furore Scythico in captivitatem abreptos, industria, ac interdum ære, vel fideiussione sua Patriæ, fortunis, ac libertati restituens, ita ut Ducum quoque nostrorum liberationis potissima pars is idem Magnificus Palatinus censeri mereatur. Quibus certe omnibus præ oculis habitis, facile eo animum inclinavimus, ut eum præsenti nostro Diplomate, in gremium Regni nostri receptum, pro vero ac legitimo Indigena, & Nobili Regni, Magnique Ducatus Litvaniæ declaremus, prout declaramus, ut omnimoda gratia, libertate, immunitatibus, prærogativis, in Dominiis nostris cum Hæredibus, ac posteris suis legitimis, utriusque sexus natis, & nascituris, uti, ac frui possit. Cum vero in Constitutione Indigenatus declaratoria, nomen præmemorati Magnifici Palatini expressum non sit, ideo hoc Rescriptum nostrum ubique locorum robur, ac firmitudinem legis habere volumus. Quod ad notitiam omnium, quorum interest, præsertim vero Dignitariorum, Officialium, ac universis Equestris Ordinis Regni, Magnique Ducatus Litvaniæ hominibus ad notitiam deducentes mandamus, ut eundem Magnificum Palatinum, circa omnes immunitates, libertates, prærogativas conservent, conservarique ab omnibus studeant. In cuius rei fidem præsentes manu nostra subscripsimus, & Sigillo Regni communiri mandavimus. Datum Varsaviæ in Conventu Regni Generali die vigesima quarta Mensis Decembris. Anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo. Regnorum nostrorum Poloniæ secundo, Sveciæ vero tertio anno.

JOANNES CASIMIRUS *Rex.*

Albertus Kadzidlowski Capitan. Radzieiovien. Secretarius Regiæ Maiestatis.

XVI.

1654.

Diploma Indigenatus Georgii Stephani Palatini Moldaviæ. Ex Arch. Thesauri Regni. Extat in Arch. Cancel. Regni Lib. 160. Num. 161. fol. 152.

In Nomine Domini Amen.
Ad perpetuam rei memoriam.

Nos JOANNES CASIMIRUS Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Universis, & singulis, qui nunc sunt, & futuri sunt, notum, testatumque facimus. Nihil æque Serenissimis Antecessoribus nostris cordi haesisse, quam mutuam vicinitatis coniunctionem, hanc armorum labore partam, hanc Legum robore firmatam, ita coluere, ut nihil magis congruum æstimarint, quam concordes vicinos Regali sua prosequi benevolentia, & licet undequaque septi vicinis, undequaque hoc Serenissimi Antecessores nostri observarint,

ANNO 1654.

rint, potiſſimum autem a parte Ottomanica, a qua Regnum noſtrum totius Chriſtianitatis antemurale capitaliſſimo ethnici hoſtis odio impeti ſolet. Hinc cum Illuſtriſſimis Palatinis Moldaviarum ita proceſſum, ut rarus ex illis extiterit, qui cum inclita Republica noſtra ſtricto amicitiæ non ligaretur vinculo, ut ita mutuo contra fædifragam barbariem coniuncti nexu mutuo ingruentibus invigilarent periculis. Cum igitur Illuſtriſſimus Georgius Stephanus Palatinatu Moldaviæ obtento, eam in noſtram Regiam Maieſtatem, Regnumque noſtrum, ac univerſam Rempublicam a primordiis Dominii ſui teſtaretur amicitiam, qua non niſi optimi vicini Iura tractari conſvevere, non ingruum duximus eius votis Regia noſtra reſpondere propenſione, & ſinceram illius in Nos obſervantiam pari complecti affectu. Nihil enim æque Regium eſt, quam bonæ vicinitatis Iura tueri, & viſceribus Regni ſui tales inſerere ſurculos, quales invictæ potentiæ duraturae gloriae huius inclitae Reipublicae poſſent ſuffragari. Hoc illud eſt regale officium ſic concreditam Regni fovere Spartam, ut ita non tantum Avitis Proſapiarum ſuarum fulgeat honoribus, ſed & aliunde quaeſitas plantas pro ampliori decore Patriae, favore Regio ſuis inferat fulgoribus. Satis equidem ſplendoris Illuſtriſſimus Georgius Stephanus Palatinus Moldaviae de ſua nactus origine, qui ab atavis, aviſque hanc fertiliſſimam Moldaviae glebam ita incoluit, ut poſt diverſa Palatinatus iſtius munia in Illuſtriſſimo Parente ſuo Stephano Logofeti Supremi Vidli: Terrarum Moldaviae Cancellarii munus feliciſſime ſuſtinuerit, illudque idem officium bono regimine, virtute immutabili, omnibus approbantibus ita geſſerit, ut illud idem ad Illuſtriſſimum Georgium Stephanum cariſſimum Filium, cariſſimus Genitor ſic dirigentibus aſtris transmittere videretur, ſed cum fulgor lucernae Illuſtriſſimi huius Georgii Stephani tanto nequiret comprehendi modio, effulſit meritis ſuis in illud ſolium Palatinatus Moldaviarum, in quo nunc, & Terris illis optimo regimine, & noſtrae Regiae Maieſtati, Regnoque noſtro optima reſplendet coniunctione. Reſplenduit ſane, dum proxime praeterito Anno coniunctis cum parte Exercitus noſtri manibus non incruentum Palatinatum ita a rebelli ſubditorum noſtrorum colluvione ſtrenue, & generoſe tutatus eſt, ut hoſtium multitudo aliquoties caede, & longe, lateque effuſa ſtrage eundem non tantum victorem, ſed fideliſſimum etiam ſocium, & amicum Reipublicae noſtrae confeſſa fuerit, abunde ille virtutem, generoſitatemque, imperterriti animi robur, caeteraſque impigre, atque ad res ſtrenue, fortiterque conficiendas idonea meritis praeſtitit argumenta, cum in Soczaviano bellicoſi martis theatro ita in obſidenda ſervili Coſacorum fece nitueret, ut ea ipſius cum noſtra Legione coniunctio non tantum initia gubernationis ipſius firmaverit, ſed etiam Reipublicae Poloniae multum gloriae, hoſtibus vero victis, & ad conditiones Pacis, caeſo ipſorum ductore Timotheo, redactis, plurimum damni, & diſpendii attulerit. Hunc igitur Illuſtriſſimum Georgium Stephanum Palatinum Moldavienſem pro vero Indigena, Nobili Polono, & Magni Ducatus Litvaniae declaramus, volentes, quatenus ipſe cum cariſſima prole ſua utriuſque ſexus tam nata, quam naſcitura omnibus Iuribus, praerogativis, immunitatibus, libertatibus veri Nobilis, Poloni gaudeat, & utatur perpetuo, & in aevum, ut hac aurea illectus Regni noſtri libertate, quam maxime, etiam Principes omnibus rebus praeferendam cenſuere, bene Nobis, bene univerſae Reipublicae velle minime deſiſtat. Quemadmodum quidem conſtantiae, ſedulitatis, amicaeque cum Republica coniunctionis documentum ſatis egregium praeſtitit, dum ad Zwaniec contra potentem Tartarorum cum rebellibus Coſacis coniunctionem, Nobis, ac univerſo Exercitui ſuppetias tuliſſet, eoque non contentus, etiam proxime praeterito veris tempore, ita auxiliatricibus copiis Magnificum Staniſl. Potok a Potocki Palatinum, & Generalem Kiiovienſem Exercitus pro illo tempore Generalem Campeſtrem iuvit, ut nihil in eo defuturum fore arbitremur, quod integerrimum huius Reipublicae amicum deceat. Poſtquam tamen is idem Illuſtriſſimus Palatinus Moldaviarum poſſeſſiones aliquas in Regno noſtro, vel Magno Ducatu Litvaniae obtinuerit, Iuramentum fidelitatis noſtrae Regiae Maieſtati, & univerſae Reipublicae praeſtare tenebitur. Quoniam vero praeſenti Conſtitutione in praeſentibus Comitiis Regni ſancitis huius Illuſtriſſimi Palatini Moldaviarum nomen non exprimitur, hoc reſcripto noſtro, quod vim Legis habere volumus, exprimendum cenſuimus. Quae omnia, & ſingula Diplomatis huius noſtri ad notitiam omnium, quorum intereſt, potiſſimum vero Dignitariorum, Officialium, ac univerſis Equeſtris Ordinis Regni, Magnique Ducatus Litvaniae hominibus deducentes, mandavimus, declarantes, ut eundem Illuſtriſſimum Georgium Stephanum

Palatinum Moldaviarum circa omnes Nobilis Poloni immunitates, Iura, Libertates, praerogativas conſervent, & ab omnibus conſervari ſtudeant. In cuius rei fidem praeſentes manu noſtra ſubſcriptas Sigillo Maieſtatis noſtræ Regiae communiri mandavimus. Datum in Urbe noſtra Regia Varſavienſi ſub tempus Comitiorum Regni noſtri die ultima Menſis Iunii Anno reſtauratae ſalutis milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo quarto. Regnorum noſtrorum Poloniae ſexto, Sveciae vero ſeptimo Anno.

IOANNES CASIMIRUS *Rex.*

Albertus Korycinſki Canonicus Cracovienſis Regens Cancel. Maioris Regni.

BESSARABIA.

1396. *Vladi Palatini Beſſarabiæ, & Comitis Severinenſis Homagium* VLADISLAO *Poloniæ, & Hungariæ Regi præſtitum. Ex Originali.*

In Nomine Domini Amen.

VLAD Waywoda Beſſarabiae, nec non Comes de Severino etc. Significamus univerſis, quibus expedit, praeſentium notitiam habituris. Quod mente gratuita attendentes, et non immemori cordis recolentes benignarum promotionum, et gratiarum multiplicium indicia, quibus Sereniſſimi Principes, et Domini noſtri Domini VLADISLAUS Rex Poloniae, Litvaniaeque Princeps Supremus, et Haeres Ruſſiae etc. et Conſors ipſius HEDVIGIS Regina Poloniae, et Haeres Ungariae Regnorum nata ſuperſtes inclyti LUDOVICI olim Regis Ungariae, Nos, et Dominia noſtra proſequuntur, et praeſertim quomodo ipſi Domini Rex, et Regina nuper Woiewodatum Beſſarabiae, et Dominia, quae in Regno Ungariae obtinemus, donaverunt, et Literis ſuis ratificaverunt Nobis, et perpetuo confirmarunt; quapropter dignum arbitramur, et non incongruum, ut ipſis tanto perſeverantiori conſtantia obſequamur, quo magis per eorum promotiones Dominiorum culmina conſcendiſſe, et multiplicibus Nos gratiis eorum inveni-mus conſolatos, et quia pridem Regnum Hungariae ad memoratam Dominam HEDVIGEM Reginam Poloniae, et Haeredem dicti Regni Hungariae unicam, et ſuperſtitem, et conſequenter ad praefatum Dominum VLADISLAUM Regem Poloniae Conthoralem ipſius iure haereditario eſſe comperimus devolutum, prout hoc ipſum in Literis dicti LUDOVICI Regis, et Regnicolarum Hungariae, et Poloniae Regnorum praedictorum ſuper eo confectis intelleximus fuiſſe, et eſſe conditionatum, ſicque etiam Nos, et Dominia noſtra dictis Dominis VLADISLAO Regi Poloniae, et HEDVIGI Reginae, et Regno eorum Poloniae, et Hungariae in ſubditos obligamur. Igitur ex certa noſtra ſcientia fide bona ſine dolo, et fraude exnunc tenore praeſentium Nos eorundem Dominorum VLADISLAI Regis, et HEDVIGIS Reginae, ac ipſorum liberorum, Haeredum, Regum, et Reginarum Poloniae, et Hungariae, Regnorum cum omnibus Dominiis, et ſubditis noſtris facimus, ſubiicimus, et perpetuos omagiales fore confitemur. Promittentes eadem bona fide ipſis Dominis VLADISLAO Regi, et HEDVIGI Reginae, ac eorum liberis, et Haeredibus praedictis, quod ipſis Nos Dominia, et ſubditi noſtri iam dicti a die datae praeſentium perpetuo fideliter obediemus, aſſiſtemus, conſilio, auxilio, et favore, omnibus eorum inimicis, et adverſariis, dum et quoties ſciverimus, Nos cum tota potentia noſtra obices ponemus. Inimicos eorum non fovebimus, Regna ipſorum, et quaevis Dominia contra voluntatem ipſorum non impetemus, neque vendicabimus, ac etiam cauſas, et controverſias, atque incommoda per quoscunque adverſarios eorum, contra ipſos verbo, vel facto mota, vel movenda removebimus. Decus quoque, et honoris, ac commodorum incrementa ipſis undique operabimur, noſtrum totum iuxta poſſe. Harum, quibus Sigillum noſtrum praeſentibus eſt appenſum, teſtimonio Literarum. Datum in Oppido Argiſch ipſo die Sanctae, et Individuae Trinitatis Anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo ſexto.

FINIS TOMI PRIMI.

ERRATA.

Fol. 57. linquentibus lege delinquentibus. f. 74. audiant lege audeant. f. 90. affecti lege effecti. f. 109. Camecensis lege Camenecensis. f. 141. orationibus lege rationibus. f. 205. Nuptas lege Nuptias, f. 272. petionem lege petitionem. f. 274. maculos lege masculos. f. 275. nobus lege nobis. f. 289. Comitis lege Comitiis. f. 289. egatum lege Legatum. f. 289. liberatibus lege libertatibus, f. 318. trerentorum lege trecentorum. f. 326. graat lege grata. f. 339. Marechallus lege Mareschallus. f. 350. a subveniendum lege ad subveniendum. f. 377. Hispaniæ lege Hafniæ. f. 399. edem lege eiusdem. f. 424. verum lege vestrum. f. 457. Skuła lege Skała. f. 480. debit lege debebit. f. 503 libarum lege liberum. f. 398. mevore lege movere. f. 601. Cmielow lege Chmielow.

